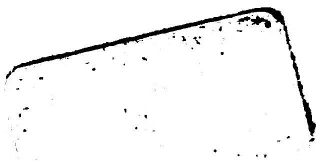

GLOSSARIVM MANVALE

AD

SCRIPTORES

MEDIAE ET INFIMAE

LATINITATIS,

EX MAGNIS GLOSSARIIS

CAROLI DV FRESNE, DOMINI DV CANGE, ET CARPENTARII

IN

COMPENDIVM REDACTVM,

MVLTISQVE VERBIS

ET DICENDI FORMVLIS AVCTVM.

TOMVS PRIMVS.

HALAE,

APVD IO. IVST. GEBAVERI VIDVAM ET FILIVM.

MDCCLXXII.

PRAEFATIO EDITORIS.

uas viciſſitudines lingua latina ſubierit, ex quo Romanis barbari admiſceri coepere, neminem, qui prorſus ignoret, fore putamus. Nam cum Galli, inde a Iulii Caeſaris potiſſimum temporibus, et poſtea etiam Germani Gothique et barbari alii frequentiores in exercitibus Romanis ſtipendia mererent, alii autem Romae in Senatum vel ad cuſtodiam et miniſteria Principum admitterentur, operam quidem hi dedere, vt mores ad Romanorum exempla refingerent, at multa tamen ex priſca vitae ſermonisque conſuetudine, naturae quadam inſita vi et pertinacia, ita retinuerunt, vt ea cum ipſis Romanis communicarent; cuius mutationis veſtigia iam primo, ſecundoque aerae chriſtianae ſeculo non obſcura occurrunt, multo autem clariora ſeculo tertio deprehenduntur, quod vt omnium malorum, ita huius etiam feraciſſimum fuit. Nouum barbariei incrementum acceſſit ex Chriſtianorum, quorum iam latius diffundebatur cultus, formis loquendi, quae cum magnam partem ex moribus et lingua Iudaeorum repetitae eſſent, iamque in linguam Romanorum, eorum etiam, qui a religione chriſtiana alieni erant, quod ex ſcriptoribus illorum temporum ſatis apparet inueherentur, ſermonis latini puritatem et ipſae corrupere. Quibus quaſi fundamentis barbariei iactis, cum ſeculo quinto populi maximam partem germanici imperium Occidentis inuade-

uaderent, deuictisque Romanis regna in eo conderent, cum iam ipsorum lingua cum Romana fere coalesceret, quicquid pristinae elegantiae supererat, plane deletum est. Nam et permultae voces dicendique veteres formae oblitteratae, et quae mansere, ad alium sensum detortae fuerunt, plurimaque noua rerum vocabula aliunde accessere, et tota linguae constitutio ingeniumque eius ita immutatum fuit, vt sibi ipsa plane dissimilis esset. Eaque barbaries sequentibus etiam seculis non sublata sed aucta fuit, obtinuitque vsque ad seculum decimum quintum, quo prisci sermonis hactenus paucissimis cognitum decus restitui coepit. Itaque pleraque omnia, quae per tantum temporis spatium litteris mandata fuerunt, latinitate illa barbara conscripta sunt, eaque qui legere cupit, cupit autem quisquis iuri patrio publico priuatoque et historiae aliisque bonarum litterarum partibus legitimam operam nauare, aut nomina saltem plerarumque, quae nunc vigent, artium intelligere constituit, ei interiore aliqua istius linguae notitia opus est. De quo quum persuasum esset hominibus eruditis, maximo omnium plausu excepti sunt CANGII et CARPENTARII doctissimi labores, quibus omnem *mediae et infimae Latinitatis* copiam complecti et explicatam reddere conati sunt.

Et CANGII quidem Glossarium, quadraginta fere ante annos, a viris doctissimis *Toustain*, *d'Antine* et aliis emendatum, auctum, nouoque splendore editum, tanto est apud omnium gentium eruditos honore et nomine, vt non opus sit, in eo pluribus verbis laudando commorari. De CARPENTARII opere tantum, nostris in oris haud ita celebrato, pauca sunt monenda. In edendo Cangii Glossario iam potiorem in se sumserat partem vir doctus, et quinto volumine a. 1734 edito, omne onus in illo vno recubuerat. Absoluta hac editione, non itidem studium laboremque suum absoluit sed assiduus fuit in perscrutandis codicibus tam impressis quam manu exaratis, et, quum in tanta messe, quantam bibliothecae et diplomatum scrinia ipsi aperuere opus indies creuisset, *nouum* tandem *Glossarium* in lucem edidit, hac inscriptione: *Glossarium nouum ad*

scripto

scriptores medii aeui cum Latinos, tum Gallicos, seu supplementum ad auctiorem Glossarii Cangiani editionem — Collegit et digessit D. P. Carpentier O. S. B. Praepositus S. Onesimi Doncheriensis. Parisiis 1766.

Haec autem duo Glossaria quamuis innumeros fere tam rerum quam verborum complectantur thesauros, tamen non ita hac opera defungi licuit doctissimis eorum auctoribus, vt nihil omnino in iis desideraretur. Nam primo cum omnia conquirerent illi, non solum quae ad verba explicanda pertinerent, sed etiam quae rebus ipsis, quarum nomina proponebant, lucem aliquam afferre viderentur, integrosque adeo libellos insererent, coniunctum illud eorum opus in decem voluminum maximae formae eorumque satis spissorum molem excreuit, eoque ipso fortunam plerorumque doctorum virorum, qui tantos, quantis opus est, sumtus huic Glossario impendere non possunt, excessit. Et profecto poterant cum in rebus ipsis multa omitti, tum vero etiam verborum magna vis, quae non latina, sed prorsus barbara, Gallica nempe, Hispanica, Germanica caett. erant, praeteriri, et, quod familiam ducit, ingens illa exemplorum ad res saepe notissimas probandas in medium prolatorum multitudo sine vllo operis detrimento imminui. Deinde apparebat vt multa superflua allata, ita longe plurima plane necessaria esse praetermissa, ex monumentis potissimum in Germania editis, quorum maximus numerus est. Denique hoc etiam incommodi accedebat, quod vnius cuiusque vocabuli causa duo Glossaria erant euoluenda, *Cangianum* scilicet et *Carpentarianum*.

Quae quum ita essent, non alienum visum est, nouum opus edere, quod incommodis illis, quantum fieri posset, careret, cuius primum volumen iam tradimus lectoribus. In quo opere quae nisi praestitimus, certe praestare conati sumus, haec sunt. Omnia retinere visum est vocabula, quae in Glossario Cangiano a sodalibus societatis religiosae, quae Benedicti regulam sequitur, aucto, quaeque in Glossario Carpentariano *reperiebantur*, iis tantum vt plurimum praetermissis, quorum ne terminatio quidem Latium sapiebat. *Vocabula*, quae Carpentarii opus suppeditauit,

uit, crucis signo (†) sunt notata. Cuique verbo definitio et explicatio addita est breuis ea quidem, sed, quantum fieri potuit, accurata, vitatis potissimum verborum ambagibus, quibus nimium indulgent Cangius Carpentariusque. Vocum significationes, vbi erant multiplices et variae, ad meliorem quemque res ipsa poscere videbatur, reuocatae sunt ordinem, cujus rei testes habemus vocabula *Abbas*, *Altus*, *Bannum* et alia plura. Explicationes verborum, vt et deriuationes multis in locis emendauimus et illustrauimus, potissimum ope linguae Germanicae et reliquarum linguarum septentrionalium, quarum docti Glossariorum auctores non tam gnari erant quam Gallicae, Hispanicae, Graecae aliarumque cum his coniunctarum; quem in finem etiam Germanica addita sunt nomina aequiuoca, vbi ad etymon vocis illustrandum nonnihil facere visa sunt. Loca e diplomatibus et scriptoribus excerpta, in quibus congerendis aequo profusiores haud raro sunt Cangius et Carpentarius, omisimus, vbi nulla plane significationis obscuritas ea exigere videbatur, addita autem sunt vbi aliqua inde illustratio repeti potuit. In rebus ipsis explicandis breuiores fuimus, et tum quidem maxime, vbi ab instituto nostro abhorrere visae sunt. Accesserunt denique vocabula haud pauca a Cangio et Carpentario praetermissa sed ea tantum, quae sese quasi vltro nobis obtulerunt, quum hoc conatu potius alios ad supplendum et augendum vtrumque Glossarium, praesertim e Germaniae monumentis, quae sollicite scrutanti largam omnino promittunt messem, excitare voluerimus, quam ipsi hanc partem suscipere. Ne vero alienam laudem nobis vindicare videremur, addita a nobis qualiacunque, asterisci signo (* notauimus.

Primum hoc volumen sextam omnino partem tam Glossarii Cangiani quam Supplementi Carpentariani complectitur. Fidem itaque facere possumus, totum hoc Lexicon manuale sex voluminibus iri comprehensum quod eorum causa monendum erat, qui fortasse vererentur, ne vltra quam fas est, et quam promisimus crescat opus. Dabamus XVI. Maii, Anno MDCCLXXII.

PRAEFATIO
CAROLI DV FRESNE DOMINI DV CANGE,
DE CAVSIS CORRVPTAE LATINITATIS,
IN COMPENDIVM REDACTA.

I.

Linguarum instabilis conditio.

Ea omnino est rerum, quae sub coelo sunt, natura et conditio, vt quemadmodum ortum habent suum, ita et interitum consequantur. Nihil in iis firmum constansque est, et quod semel in lucem prodiit, abdat se se in decursu temporis, ac tandem extinguatur necesse est. Quin et homo ipse perpetuae istius instabilitatis et vicissitudinis insigne praebet exemplum. Ex infantia sensim ad adolescentiam, hinc per statae virilisque aetatis robur in senium tandemque in mortem delabitur. Quid mirum, si linguae perinde ipsae, quibus cogitationes suas exprimit explicatque, nedum sibi constent; et vt sua initia, sua incrementa, ita et sua pariter decrementa obtineant. Scite igitur, meo quidem judicio, quidam ex eruditis dixere, vivum quoddam et spirans in earum mutationibus humanae vitae exprimi simulacrum, vt quae velut infantes in suo balbutiant ortu, cultu deinde artisque disciplina sensim adolescant, ac rursum ex ejusdem artis desuetudine ad pristinam redigantur infantiam, vel etiam interdum omnino evanescant. Quod sane compluribus accidisse evidens per se se manifestumque est, cum modo non sit invenire, quaenam fuerint Poenorum, Phoenicum, Gallorum, Germanorum, Britannorum, Hispanorum, aliarumque gentium linguae, quarum nulla, vel certe paucissima supersunt vestigia: et quae nondum prorsus exolevere, tantum a primaeva sui absunt origine, et ab ea, in quam evasere, praestantia, vt fatendum sit in miserabile prolapsas senium, ad suam quodammodo rediisse balbutiem, sic vt non eaedem, quae prius, sed diversae prorsus esse videantur.

II.

Linguae Latinae ortus, incrementa, casus.

Iam vero si ejusdem Linguae Latinae, cujus gratia hanc Dissertationem instituimus, originem et incrementa investigemus ac perscrutemur, quis non animadvertit crebras illas quo utitur sermonis mutationes, quibus ut Linguae caeterae, juxta temporum vicissitudines, obnoxiam se vidit? Latinus sermo, ait a) Sosipater Charisius, „cum ipso homine civitatis suae natus, significandis intelligendisque, quae diceret, praestitit. Postmodum plane supervenientibus saeculis accepit artifices, et horum solertiae observationibus captus est, paucis admodum partibus orationis, normae suae dissentientibus, regendum se regulae tradidit, et illam loquendi licentiam servituti rationis addixit: quae ratio adeo cum ipsa loquela generata est, ut hodie nihil de suo analogiae inferat. Ea enim quae ad explicandam elocutionem jam apud sensus nostros educata sunt, a confusione veritatis disseminavit et disparibus paria copulavit, ad affectionis regulam argumento similium.„ Verum quam artis disciplina, elegantissimorumque auctorum imitatio rudem perpoliverat, brevique ad summam perfectionis dignitatem perduxerat, quaeque florente republica viguerat ac steterat quandiu Romana res stetit, exinde cum Imperio ipso sensim deflexit, et quod in caeteris rebus accidere solet, per eosdem gradus et incrementa quibus adoleverat, revocata, pristinam rursus ad infantiam balbutiemque redacta est. Ita Latinae Linguae sua quodam modo fuit infantia vel pueritia, adolescentia et senectus: vel potius aetates quatuor, si quasi virilis seu constans aetas adolescentiae et senectuti interseratur b). Latinas enim linguas „quatuor quidam esse dixerunt, priscam, Latinam, Romanam, mixtam: priscam, qua vetustissimi Italiae Populi sub Iano et Saturno sunt usi, incondita ut se habent carmina Saliorum, scilicet

Quum neque Musarum scopulos quisquam superarat,
Nec dicti studiosus erat.

„Latinam deinde, quam sub Latino et Regibus Tusciae caeteri in Latio sunt locuti, ex qua fuerunt XII. Tabulae scriptae: Romanam, quae post Reges exactos in populo Romano viguit, quam Naevius, Plautus, Ennius, Virgilius Poëtae, ex Oratoribus Gracchus, Cicero caeterique effuderunt: mixtam denique quae post Imperium latius promotum simul cum moribus et hominibus in Romanam civitatem irrepsit, integritatemque verbi per soloecismos et barbarismos corrupit. Priscam igitur cum infantia, Latinam cum juventute, Romanam cum virili quasi aetate, mixtam denique cum senectute licebit comparare. De postrema, scilicet mixta, ut sileamus de iis qui Latinae Linguae quatuor assignant aetates, auream, argenteam, aeneam et ferream, sermonem instituere decrevimus, ac investigare potissimum, quid Latini ser-

a) *Lib. 1. p. 35.*

b) *Isid. 9. cap. 1.*

sermonis elegantiam nitoremque adeo deturparit et vitiaverit, vt in quoddam quasi senium prolapsa sequioribus saeculis, ad interitum propemodum venisse videatur. Atque huic quidem quarto et jam senescentis Linguae tempori Eloquentiae Magistri solent adscribere Gellium, Macrobium, Lampridium, Spartianum, Trebellium Pollionem, utrumque Victorem, Iurisconsultorum centones, qui in Pandectis in unum quasi corpus conflati, Tacitum, et alios ejusmodi argumenti et styli, qui ad aetatem Imperatoris Gordiani pervenere. Ab eo quippe tempore penitus extinctae sunt Latinae puritatis reliquiae, et barbaries undequaque, non modo Italiam, sed et Romam ipsam invasit, atque caeteras exinde provincias Romani Imperii, in quibus utcunque Latinae Linguae puritas hactenus servata fuerat, florente adhuc Republica ac Imperio. Tunc enim barbaris has pervadentibus, non incolae duntaxat, verum etiam Lingua ipsa, quasi sub jugum missa, servitutem passa est, ita ut vix tantillum sese in aliquot Scriptoribus non prorsus incultis extulerit, conservaritque incolumem, cum in vulgo foeditate barbarica vitiata passim jaceret.

III.

Quid sit Latinitas et quibus constet.

Atque ut institutae Disputationis initium faciam, statuendum mihi videtur in primis, quid sit Latinitas, quidve hac voce intelligatur, ut in quibus corrupta vitiataque fuerit, inde percipiamus. *Latinitas*, inquit Auctor ad Herennium, *est quae sermonem purum conservat ab omni vitio remotum*: vel, ut Sosipater Charisius, Diomedes, et Maximus Victorinus, *est incorrupta loquendi observatio secundum Romanam Linguam*: ut denique S. Prosper: *Ea est, ni fallor, judicata Latinitas, quae breviter et aperte, observata dumtaxat verborum proprietate, res intelligendas enuntiat, non quae vernantis eloquii venustate luxuriat.* Constat autem, ut asserit Varro, his quatuor, natura, analogia, consuetudine et auctoritate. „Natura, inquit, „verborum nominumque immutabilis est, nec quicquam aut minus aut plus tradidit nobis quam accepit. Analogia, sermonis „a natura proditi est ordinatio, quae barbaram Linguam ab erudita dissociat. Consuetudo, seu ratio curiosae observationis, uti „ab aliis appellatur, non ratione analogiae, sed viribus par est, „ideo solum recepta, quod multorum consensione convaluit: ita „tamen ut illi artis ratio non accedat, sed indulgeat. Auctoritas de„nique in regula loquendi novissima est: nam ubi omnia defecerint, „sic ad illam, quemadmodum ad sacram anchoram decurritur; non „enim quicquam aut rationis, aut naturae, aut consuetudinis habet, „cum tantum opinione secundum veterum lectionem recepta sit, „nec ipsorum tamen, si interrogentur, cur id secuti sint, scientium. „Quae quidem omnia brevi epilogo complectitur Victorinus, scri„bens: *Latinitatem constare tribus modis, ratione, auctoritate,*

„consuetudine. Ratione secundum Technicos, id est, artium tra„ditores: auctoritate, veterum scilicet lectione: consuetudine, „quae doctorum modo loquendi usu placita assumptaque sunt.

IV.

Qua ratione vitietur. Quid sit Soloecismus.

Cum igitur in Lingua Latina, de qua nobis est sermo, contra naturam, analogiam, consuetudinem et auctoritatem peccatur, tum Latinitas corrumpitur ac vitiatur, neque hac appellatione donari debet, quae suis non insistit legibus. Porro contra naturam peccatur, si vox Latina non sit; contra analogiam, si prava sit verborum constructio; contra consuetudinem denique ac auctoritatem, si verba non multorum consensione recepta, vel proborum Scriptorum judicio firmata sint. „Atque ut de consuetudi„ne et auctoritate quaedam praemittamus *c*), verborum alia vete„ra sunt, nova alia: nam si Plautina sunt, aut Enniana, quantum„cunque longo tempore non audita proferuntur in lucem, vetera „sunt: sin a Quintiliano vel Gellio, vel aliquo eorum qui tum, vel „etiam aliquot post saeculis vixerunt, ut Apuleio aliisque ejusdem „aetatis Scriptoribus efficta ac usurpata, qui non reperiebantur „Ciceronis atque Octavii temporibus, sub quibus constans Latinae „Linguae aetas vulgo censetur, nova sunt, etsi ante mille quadrin„gentos annos constituta compactaque fuerant. Prisca illa et ob„soleta, quae ante Ennium, et ista nova et ridicula, quae post „Aulum Gellium invaserant in Latinam Linguam, castior loquendi „ratio respuit, et qui sibi Aristarchi vices in illo labore desumpse„runt, pepulere foro. Caetera porro in Latinitate vitia ad duo potissimum reducuntur a Grammaticis, soloecismum et barbarismum *d*). Soloecismus ab iisdem definitur corruptio, non dictionis, sed constructionis, vel non conveniens orationi sermonis verborumque junctura, vel denique *e*), est contra rationem, sermonis disturbans orationem, et vitium in contextu partium orationis contra regulam artis Grammatices factum. Proinde quidquid peccatur contra analogiam, soloecismus est.

V.

Quid Barbarismus, et in quo differat a Soloecismo.

Barbarismus caetera contra Latinitatis receptas regulas peccata spectat: est enim pars una orationis corrupta, vel contra Romani sermonis legem aut scripta aut pronunciata vitiose dictio, corrupta, ac per hoc non Latina. Neque aliter *f*) S. Augustinus barbarismum definit, cum ait: *nihil esse nisi verbum non eis literis, vel sono enuntiatum, quo ab eis, qui Latine ante nos locuti sunt, enuntiari solet.*

c) *Smith. l. 1. de Ling. Gr. pronunt. p. 9.*

d) *Sosipater Charisius l. 2.*

e) *Diomed. l. 2.*

f) *Lib. 2. de Doct. Christ. c. 13.*

sit. Quae quidem barbarismi definitio vitia contra naturam complectitur, cum scilicet verbum, quod Latinitas non agnovit, usurpatur: contra consuetudinem et auctoritatem, si non vulgo, aut omnium consensione receptum sit, aut graviorum Scriptorum auctoritate roboratum. In hoc enim differunt soloecismus et barbarismus, quod soloecismus in sensu et in plurium conjunctione fit, barbarismus in voce. Vtrumque autem complexus videtur *g*) Hermogenes, scribens duo genera esse ἁμαρτημάτων contra λέξιν, scilicet τὴν ἀκυρίαν, et παραφθορὰν, altero soloecismum, altero barbarismum innuens. Est igitur barbarismus proprie in Lingua Latina, cum vox aliter quam debet effertur *h*). Martialis:

Cinnam, Cinname, te jubes vocari,
Non est hic, rogo, Cinna, barbarismus?
Tu si Furius ante dictus esses,
Fur ista ratione dicereris.

Nempe aliud est *Cinna*, aliud *Cinnamus*; aliud *Furius*, aliud *Fur*, tametsi utrumque vocabulum Latinum sit *i*). Et alibi:

Cum dixi ficus, rides quasi barbara verba,
Et dici ficos, Caeciliane, jubes.
Dicemus ficus, quas scimus in arbore nasci,
Dicemus ficos, Caeciliane, tuos.

Vbi barbarum verbum, *ficus*, non dixit, quasi peregrinum esset, sed quod in ejus declinatione barbarismum fieri contenderet Caecilianus *k*). Aliud enim est barbarismus, aliud βαρβαρόλεξις, seu dictio barbara, quam βαρβαρολογίαν vocat *l*) Isidorus, cum barbarismus sit in Latina, dum corrumpitur, βαρβαρόλεξις vero in peregrina, dum latinis eloquiis inseruntur voces peregrinae et barbarae: cujusmodi sunt de quibus *m*) Tertullianus: *Quae accusatio vocabulorum, nisi aut barbarum sonat aliqua vox nominis, aut infaustum, aut maledicum, aut impudicum?* Quippe barbaram Linguam appellabant, quae non esset Romanae legibus adstricta: neque enim aliter *n*) S. Augustinus: *Barbarismorum autem genus nostris temporibus tale compertum est, ut et ipsa ejus oratio barbara videatur, qua Roma servata est.* Et auctor Queroli, ut alios omittam: *Qui Graecorum disciplinas ore narrat barbaro.*

VI.

Librariorum incuria mendorum in libris fons et origo.

„Enimvero barbarismi, ait *o*) Fabius, alii scribendo fiunt, alii loquendo, quia quod male scribitur, male etiam dici necesse est: qui vitiose dixerit, non utique et scripto peccat. Proindeque monet pueros, qui in Grammaticis elementis versantur, ut in recte scri-

g) p. 406.
h) Lib. 6. ep. 17.
i) Lib. 1. ep. 66.
k) Diomed. Fronto. Sarisb. l. 1. Met. c. 18.
l) Isid. l. 1. c. 31.
m) In Apol. c. 3.
n) L. de Ordine c. 17.
o) L. 1. c. 9. Epist. 178.

scribendo summam curam adhibeant. Et sane scriptorum seu Antiquariorum incuria ac imperitia, multa in libros irepsisse menda constat, quae fucum faciunt Lectoribus, difficultatesque non modicas ingerunt *p*), dum paragrammata reperiunt, vel minus aliqua descripta, quae sensum legentis impediunt, quae si absque naevo essent, facile intelligerent. Addendo quippe literas, vel demendo, vocabulorum sententia longe diversa efficitur, ut interdum vocabulum diversa significet. Ejusmodi pravos descriptores, *negligentes veritatis Librarios* scite vocat *q*) Symmachus. De quibus ita Sulpitius Severus *r*): *Sed non dubito, librariorum potius negligentia, praesertim tot saeculis intercedentibus, veritatem fuisse corruptam, quam ut Propheta erraverit: sicut in hoc ipso nostro opusculo futurum credimus, ut describentium incuria, quae non incuriose a nobis sunt digesta, vitientur.* Accidit praeterea ut qui notarum compendiis libros describebant Antiquarii, cum multa occurrerent quae iis exarari aegre possent, menda complura in libros inveherent, sensumque autoris saepe inverterent, quod in iis maxime qui de rebus mysticis agunt, evenisse observat *s*). Hieronymus his verbis: *Difficile grantes libri de rebus mysticis disputantes, notarum possunt servare compendia, praesertim qui furtim celeriterque dictantur ita in illis confusa sunt omnia, ut et ordine in plerisque et sensu careant.* Vetus est studiosorum ista querela, cum testetur *t*) Tullius sua aetate libros Latinos adeo mendose scriptos, ut nesciret quo se verteret. Cujus quidem Librariorum negligentiae causam eorum festinationi adscribit *u*) Palladius, cum *x*) scribant non quod inveniunt, sed quod intelligunt: et dum alienos errores emendare nituntur, ostendunt suos; ita ut persaepe difficile sit deprehendere *y*), utrum scriptoris negligentia, an dictatoris contigerint imperitia: quo fit *z*) ut vitium Librarii dormitantis ad culpam interdum referatur interpretis. Accidit deinde ut qui a vitiosis codicibus exscribuntur libri, vel cum iis conferuntur, novis deinceps erroribus infarciantur. Vnde aiebat Porphyrius, τῶν παχαίων βιβλίων ἐπὶ τὸ χεῖρον κινοῦσθαι τὴν γραφήν. Et *a*) S. Hieronymus: *Sciat*, inquit, *Lector*, *omnia prope verba Hebraica, et nomina, quae in Graeca et Latina translatione sunt posita, nimia vetustate corrupta, scriptorumque vitio depravata, et dum de inemendatis scribuntur inemendatiora, de verbis Hebraicis facta esse Sarmatica, imo nullius gentis, dum et Hebraea esse desierint, et aliena esse non caeperint.* „Quot sunt, inquit Guillelmus Canterus, in bonis auctori„bus optimae notae vocabula, quae tamen nullis in Lexicis, quan„tumlibet specioso decoratis ac prostitutis titulo, unquam sunt „inventa? quomodo enim possit aliter fieri, quando Lexica de „Lexi-

p) *S. Hieron. epist. 28. ad Lucin.*
q) *L. 1. ep. 18.*
r) *Lib. 1. Hist.*
s) *Epist. 59. ad Avitum. c. 1.*
t) *Ad Attic.*
u) *In Praef. ad lib. de Insit.*
x) *S. Hieron. ep. ad Lucin.*
y) *Rather. Veron. in Praef. ad Vit. S. Vrsmari.*
z) *S. Hieron. ep. 135.*
a) *In cap. 40. Ezech.*

„Lexicis, et ineptis quorundam versionibus, non de bonis aucto„ribus colliguntur. Atque id non de Graecis modo dictum volo; „sed etiam de Latinis. Nam et in his aliquando talia reperiri „multa, quae insulsum aut dormitantem collectorem indicent, vel „una vox *ferabites* testabitur. Cum enim apud Nonium legissent „quidam e Sisenna haec relata verba: *Partim ferabitae, partim lauro „ac pinu abundant*, nec animadvertissent, quod erat tamen factu fa„cillimum, pro *ferabitc* legendum *fera vite*, uti nos amicus quidam *b*) „(Ios. Scaliger admonuit, mox vocabulum *Ferabites*, aut mon„strum potius; tanquam ἔμμιον quoddam in Commentarium retu„lerunt, et *Agrestem* exposuerunt.„ Quo loco Nicolaum Perrottum in Cornucopia carpit. Quod sane, quantum ad codices spectat, qui in Bibliothecis hodie habentur, ortum inde verosimile est *c*) quod in Monasteriis ex Monachis pueri, vel qui in disciplinis nondum plene versati erant, ad id operis adhiberentur. Quod cum in libris Ecclesiasticis describendis etiam accideret, necesse erat, ut, ut ex Quintiliano notavimus, quod male scriptum erat, male etiam diceretur. Cum contra, ut ait *d*) Cassiodorus, *gloriosum profecto sit studium et humanis ac divinis Literis, ut videtur, accommodum, quod loqui debeas, competenter scribere: et quae scripta sunt, sine aliqua erroris ambiguitate proferre.* Cui quidem incommodo ut obviam iretur, cautum est in *e*) Capitulari Aquisgranensi anno DCCXXCIX. *ut si opus esset Evangelium, vel Psalterium, vel Missale scribere, perfectae aetatis homines scriberent cum diligentia.* Maxime enim, ut ibidem habetur, interest, *libros Catholicos bene emendatos habere: quia saepe dum bene aliquid Deum rogare cupiunt, per inemendatos libros male legunt.* Hanc quidem Antiquariorum incuriam ut caverent Scriptores Christiani, Operibus suis adjurationem praemittebant, per Christi nomen, diemque tremendi judicii, ut postquam ea descripsissent, conferrent, et diligenter emendarent ad exemplar, uti S. Irenaeus et S. Hieronymus.

VII.

Barbariem inducit Orthographia vitiata.

In orthographiam igitur peccata barbariem in Latinam Linguam invexere. „Orthographiam porro definiunt Grammatici, „rectitudinem scribendi, nullo errore vitiatam, quae manum com„ponit et linguam *f*). Scribendi autem rationem quatuor modis „vitiari, ajunt, per adjectionem detractionem, immutationem, ad„nexionem: per adjectionem, cum additur litera: per detractio„nem, cum ea detrahitur: per immutationem, cum litera pro alia „ponitur, ut *set*, pro *sed*, quae saepe occurrit in libris apud Anglos „scriptis: denique per adnexionem, cum litera syllabae priori adnecti-

b) *L. 3. Nov. Lect. c. 3.*
c) *Gloss. v. Scriptor.*
d) *Lib. de Orthogr. c. 10.*
e) *Cap. 70.*
f) *Quintil. l. 1. c. 9. Terentius Scaurus de Orthograph.*

nectitur, quae posterioris est. Recorrigitur vero tribus regulis, historia, originatione seu etymologia, et proportione, quae a Graecis analogia vocatur. *Verborum novorum et veterum discordia omnis*, ait g) Varro, *est in consuetudine communi: quot modis literarum commutatio sit facta, qui animadverterit, scrutari facilius origines patietur verborum. Reperiet enim esse commutata, aut literarum demptione, aut additione, aut propter earum artationem, aut commutationem, item syllabarum productionem h).* „Orthographia apud Romanos consue„tudini serviit, ideoque saepe mutata est; olim enim quomodo „scribebant, sic et loquebantur: hic enim usus est litterarum, ut „custodiant voces, et velut depositum reddant legentibus. Itaque „exprimere debent, quod dicturi sumus. Orthographiam, *id est* „*formulam rationemque scribendi* a Grammaticis institutam, non adeo „observasse Octavium Augustum scribit i) Suetonius, eorumque „videri secutum potius opinionem, qui perinde scribendum ac lo„quamur existiment: quomodo sane et Scriptores aliquot inferio„ris aevi, qui *Anachorita*, *Cimiterium*, *Iconomus*, et similia extule„runt, quod ita efferrentur apud Graecos." Fit etiam barbarismus *per transmutationem syllabae, ut desplicina, pro disciplina; imperiti hoc faciunt aliquando per imperitiam.* Verba sunt k) Clementis in Collectaneis ad Donatum. Ita observat Goldastus in Heitonis Episcopi Basileensis Visione Vettini, l) *spalmus*, et *spalmodia*, pro *psalmus*, et *psalmodia* perpetuo scriptum in veteri codice. Quae quidem pleraque in orthographiam peccata etiam arrident, ita ut ea corrigere piaculum ferme fuerit: m) *Tanta est vetustatis consuetudo, ut etiam confessa plerisque vitia placeant.*

VIII.
Poëtica verba obscuritatem.

Tametsi poëtica verba in oratione soluta non tam barbariem quam obscuritatem inducant, vitanda tamen Scriptori censent Rhetores: cum scriptionis emendatae legibus plerumque adversentur, nec ea admittant, qui elocutionis student venustati. Neque enim ab omnibus probatum, quod Herodotus n) τῇ λέξει ποιητικῇ semper uteretur, ποιητικώτατα imitaretur, unde Ὁμηρικώτατος indigitatur a Longino. Poëtica autem vocabula potissimum vocabant o) ὅσα τινὸς ἐξηγήσεως δεῖται. quae non ita plana essent, ut absque explicatione intelligerentur. Sed huic scribendi rationi longe potius tribuenda indulgentia, quam ei, qua nescio quos recentioris aevi Scriptores usos videmus, qui non poëtica a priscis probisque Poëtis petita; sed nova et a se conficta vocabula suis inseruere scriptis; quasi idem sibi liceret quod Poëtis, quibus, quia plerum-

que

g) *Varro l. 1. p. 6.*
h) *Quintil. l. 1. c. 13.*
i) *c. 86.*
k) *Apud Goldast. ad S. Valerian.*
l) *Vide Gloss. in Suprestes in Salmus*
m) *S. Hieron. 2. Praefat in Iob.*
n) *Hermog. περὶ ἰδέων l. 2. p. 399. 400*
o) *Longin. περὶ ὕψους p. 25.*

que metro servire coguntur, adeò ignoscitur, ut vitia ipsa aliis in carmine appellationibus nominentur, proindeque haec p) *apud scriptores carminum, ut venia digna, aut laude ducantur:* data scilicet ipsa virtutis laude necessitati q). Nam soloecismos et barbarismos, schemata et metaplasmos mutatis nominibus vocarunt: r) quibus interea detractis suavissima condimenta desiderarentur, ut ait S. Augustinus. At dum concessa Poëtis licentia, non Prosaici dumtaxat scriptores, sed etiam mali interdum Poëtae male utuntur, susque deque omnia invertunt; et cum purioris Latinitatis expertes sint, ut tamen videantur scioli, falsamque sibi eruditionis persuasionem induant, voces pessime compactas ac confictas, aut a Graecis longe petitas, vel etiam male formatas interserunt, ut de iis „liceat, quod de Ioviniano haeretico s) Hieronymus, in eorum „scriptis tantam esse barbariem, et tantis vitiis spurcissimum ser„monem confusum, ut nec quid loquantur, aut quod narrare vo„lunt, possit intelligi; cum toti tumeant, toti jaceant: attollant se „per singula, et quasi debilitati colubri in ipso conatu frangantur, „non contenti nostro, id est humano more loqui: affectata caetero„quin ubique nescio qua obscuritate, quae lectoribus intolerandum „taedium ingerit, tamen hos non poenitere tarditatis liceat, cum „id in legendo patiantur, quod ii passi sunt in scribendo.„ Quod sane Anglis olim scriptoribus familiare potissimum fuit; qui vocibus inepte confictis sic involvunt omnia t), et quibusdam inextricabilibus nodis universa perturbant, ut illud Plautinarum litterarum iis possit aptari: *Haec quidem praeter Sibyllam leget nemo, nam divinandum est.* „Quippe u) ut Graeci involute, Romani splendide, „ita pompatice dictare solebant, ait Willelmus Malmesburiensis; „idque, subdit ille, in omnibus antiquis chartis est animadvertere, „quantum quibusdam verbis abstrusis et ex Graeco petitis dele„ctentur:„ maxime scilicet in Anglo-Saxonum diplomatibus, quae describuntur passim in Monastico Anglicano, et apud Anglicos scriptores. Ejusmodi est etiam vita S. Wilfridi Episcopi Eboracensis carmine exarata, in qua tot voces Graecae pessime compactae, insulsae, frigidae et abstrusae intermiscentur, ut scriptor ejus Fridegodus instar Heracliti illius, quem *σκοτεινὸν* appellabant, quod eum sudantes Philosophi vix intelligerent, jure haberi possit. Neque hisce modo vitiis laborant recentiorum Poëtarum nostrorum carmina, licet interdum haud omnino inelegantia, sed ut plurimum nullis metrorum legibus adstricta sunt, in quibus longae pro brevibus, breves pro longis saepe usurpantur: quod neque ipse diffitetur x). Walafridus Strabus in praefatione ad visionem Vettini monachi Augiensis, metro a se redditam. *Et si,* inquit, *in pedum mensu-*

p) *Quintil. lib. 1. c. 14.*
q) *Id. lib. 1. c. 9.*
r) *S. Aug. lib. 2. de ordine cap. 4.*
s) *Lib. 1. in Iovin. cap. 1.*
t) *Id. in Iovin. l. 1. c. 1.*
u) *Will. Malmesb. in vita S. Athelmi, cap. 5.*
x) *Apud Canis. Tom. 6. Antiq. Lect.*

mensuris ac synalaephurum positione fefelli, contra nullum lectamen inibo; quia ad rumusculos spargendos non egi, sed potius ad propositi mei conservationem, quippe cui aetas ad talia competit, nec scientia suppetit. Hujusmodi sunt infinita recentioris aevi edita Poëtarum carmina, qualia etiam fuere Chilperici regis, qui, ut ait y) Gregorius Turonensis, *confecit duos libros quasi Sedulium meditatus, quorum versiculi debiles nullis pedibus subsistere possunt: in quibus dum non intelligebat, pro longis syllabas breves posuit, et pro brevibus longas statuebat; et alia opuscula vel hymnos, sive Missas, quae nulla ratione suscipi possunt.*

IX.

Barbarismum conficiunt variarum gentium idiomata.

Barbarismum praeterea conficiunt βαρβαρολεξίας, de quibus supra egimus, seu gentium ac populorum propria idiomata, quae si Latinis misceantur, pro barbaris jure censentur. Barbarismum ait z) Quintilianus, *pluribus modis accipimus, unum gente quale sit, si quis Afrum vel Hispanum Latinae orationi nomen inserat: ut ferrum quo rotae vinciuntur, dici solet Canthus, quanquam eo tamquam recepto utitur Persius, sicut Catullus Ploxenum circa Padum invenit. Et in oratione Labieni, sive illa Cornelii Galli est, in Pollionem, Casnar assectator e Gallia ductum est. Nam Mastrucam, quod Sardum est, illudens Cicero ex industria dixit.* Quae quidem aliis postea inculcat scriptor eruditus a). *Verba aut Latina aut peregrina sunt. Peregrina porro ex omnibus prope dixerim gentibus, ut homines, ut instituta etiam multa, venerunt. Taceo de Tuscis et Sabinis et Praenestinis quoque: nam ut eorum sermone utentem Vectium Lucilius insectatur, quemadmodum Pollio deprehendit in Livio Patavinitatem, licet omnia Italica pro Romanis habeam. Plurima Gallica valuerunt, ut Rheda ac Petoritum, quorum altero Cicero tamen, altero Horatius utitur. Et Mappam, usitatum quoque Circo nomen, Poeni sibi vindicant; et Gurdos, quos pro stolidis accipit vulgus, ex Hispania duxisse originem audivi.* Haec nimirum suis inservere Latinis barbara vocabula, cum *potentiorem facere Linguam Latinam studerent*, et ubi Latina deessent, ab exteris sicut illi a Latinis nonnunquam mutuati sunt, praesertim a Graecis, unde *maxima ex parte Romanus sermo conversus est.* Atque id prae caeteris firmat Tullius b): *Principio enim terra sita in media parte mundi, circumfusa undique est hac animabili spirabilique natura, cui nomen est aër, Graecum illud quidem, sed receptum jam tamen usu a nostris; tritum est enim pro Latino. Hunc rursus complectitur immensus aether qui constat ex altissimis ignibus. Mutuemur quoque hoc verbum, dicaturque tam aether Latine quam dicitur aër: Etsi interpretatur Pacuvius; hoc quod memoro, nostri coelum, Graii perhibent aethera, quasi vero non Graius hoc dicat. At Latine loquitur: siquidem nos non quasi Graece loquentem audiamus, etc.*

y) *Lib. 6. cap. 46.*
z) *Quintil. l. 1. cap. 9.*
a) *Eodem cap.*
b) *Lib. 2. de natura Deorum.*

X.

Qui barbarae voces Latinis insertae.

Verum tum maxime inductum fuisse videtur, ut Latinis barbarae voces insererentur, cum ab aliis quam ipsis Romanis, conscripti libri in provinciis, ubi sermo latinus utcumque obtinebat, in lucem prodiere, qui ab eo scriptionis charactere longe distarent, quem agnoscit castior puriorque Latinitas, et ut de Livii Patavinitate aiebat ille apud Quintilianum, receptam usitatamque apud suos locutionis rationem redolerent, inspersis fere ubique indigenis, vel proprio arbitratu confictis vocabulis, adeo ut ex iis, si non a Latino sermo alius, diversus certe omnino scribendi stylus deprehendatur; cujusmodi forte fuit Gallicus, quem Squamam Latini sermonis appellabat Sidonius, et is quo scriptores Afros usos palam est: qui quidem a Latina oratione ita alienus est existimatus, ut qui hos illustrare commentariis aggressi sunt, vocum locutionumque Latinis insolentium glossaria colligere, praemittereque necessarium duxerint.

XI.

Victores linguam suam inferunt in provincias debellatas.

c) Sed id potissimum accidit, cum victores populi arma in provincias exteras intulerunt, iisque debellatis, non Linguam modo suam ipsi servarunt, verum etiam ut ab iis, quos subegerant, usurparetur, summam curam adhibuerunt. Ita Galli nostri veteres, expugnatis Graeciae Provinciis, nomen suum indiderunt, ac propriam Linguam retinuerunt, quam eandem pene fuisse, qua utebantur sua aetate Treviri, scribit d) S. Hieronymus, excepto sermone Graeco, quo omnis Oriens loquebatur. „Nec referre, subdit ille, si aliqua exinde corruperint, cum et Afri Phoenicum Linguam nonnulla ex parte mutaverint, et ipsa Latinitas et regionibus quotidie mutetur et tempore. Sic Romani quocumque pergebant, Latinam inferebant Linguam, ut de aliis sileamus, cum de hac maxime sermo nobis sit: neque enim de Graecis, qui in Massiliensem tractum Graecam Linguam cum Imperio intulere, quidquam dicemus, idque similibus firmabimus exemplis e). „Imperiosa nimirum civitas non solum jugum, verum etiam Linguam „suam domitis gentibus imponere voluit, f) non vulgarem modo, „de qua minus sollicita erat, sed et puriorem Latinam tradi pro„vincialibus curavit: unde studia illa Galliarum florentissima, et Gallicanus cothurnus, tantopere ab g) Hieronymo commendatus, et municipales illae Scholae apud Visontionem et Lugdunum, et illa

c) *Bernard. Albret, l. 1. c. 22.*
d) *In Proem. ad l. 2. in Ep. ad Galat.*
e) *S. Aug. L. 19. de Civit. Dei, c. 7.*
f) *Rhenan. l. 2. Rer. Germ. p. 115.*
g) *S. Hieron. ep. 4. 13.*

illa non apud Clivium in Germania ſecunda; ſed Auguſtodunum in Heduis, cui praefuit Eumenius Rhetor. Hoc enim pacto feritas animorum paulatim abſterſa: quo quidem in conſilio res adeo feliciter ſucceſſerat, ut ubicunque Romanorum diffunderetur Imperium, *h)* hic et Latinae vocis honor vigeret, et quadam deſuetudine nativa aboleretur. Quod adeo verum eſt, ut quaeratur hodie, qua tot provinciarum, quae iis olim paruerant, incolae Lingua uſi fuerint cum et Romani appellari exoptarent, eaque nomenclatura ad caeterarum barbaricarum gentium, a quibus ſubactae ſunt deinceps, discrimen ab ipſis barbaris vulgo donarentur, eorumque Lingua, quantumvis foedata poſtmodum, et vitiata, Romana diceretur. Quod de Tudertanis, et iis praeſertim, qui ad Baetim in Hiſpania incolunt, ſcribit Strabo, *adeo in Romanum immutatum morem, ut ne ſui quidem ſermonis meminerint*, *τελέως εἰς τὸν Ρωμαίων μεταβέβληνται τρόπον, ἐδὲ τὰ διαλέκτα τῆς σφετέρας ἔτι μεμνημένοι.* Atque id quidem argumenti jam alii proſecuti ſunt, atque in iis *i)* Bernardus Aldretus ſcriptor Hiſpanus cultiſſimus.

XII.

Conſtantinus M. Byzantii et in Graecia Latinum ſervat.

Quin etiam translata ab urbe Roma Byzantium, ab Italia in Thraciam, et a Latio in Graeciam, Imperii ſede, Latinam etiam Linguam in ea ſervari voluit Conſtantinus Magnus. Quod ſatis arguunt inditae novae urbis regionibus ac locis praecipuis Latinae appellationes; Inſcriptiones etiam ſtatuis, aedificiis ac monetis eadem Lingua affixae: Conſtitutiones praeterea ejusdem Auguſti et ſucceſſorum diu eodem conſcriptae idiomate *k)*. Sed in Academiis Vrbis publicis, de quibus copioſe alibi diſceptamus, Romanae Eloquentiae oratores tres, decem vero Grammatici, ab Imperatoribus conſtituti: cum in Eloquentia Graeca quinque eſſent Sophiſtae, uti appellabantur, decemque perinde Grammatici, ita ut utraque Lingua uno eodemque tempore exculta fuerit: quarum dum promiſcuus habetur uſus, utraque ſenſim vitiata ac corrupta, nec ſuis conſtitit regulis, nec ſuum nitorem ſplendoremque in ſermone ac ſcriptis ſervare deinceps potuit. Tametſi fatendum ſit, non defuiſſe identidem viros doctiſſimos, qui utriusque Linguae cognitione praeſtarent, et eleganter ornateque ſcriberent. Sed id eorum potiſſimum fuit, qui diſciplinis ac eruditioni ſtudia ſua omnia conferebant, quorum opera etiam in conficiendis vel Epiſtolis, vel Edictis, aut Conſtitutionibus, utebantur Auguſti; cum caeteri, dum vulgarem, hoc eſt, Graecanicum et Latinum una colunt ſermonem, neutro recte loquerentur. Quod quidem Theodoſii Magni temporibus accidiſſe praeſertim obſervare eſt, ex praefationibus et ve

ſibi

h) Valer. Max. l. 2. c. 2. n. 2. Lib. 3.

i) Lib. 1. del. Orig. de la Lingua Caſtellana, c. 11. 12. etc.

k) L. 3. C. de Stud. etc.

ſibus aliquot, Itinerario, quod Antonini nomen praefert, praefixis in codice Regio, ſatis colligitur; in quibus, et quod pedeſtri, et quod ligato deſcribitur ſermone inſulſum plane eſt et ſemibarbarum.

XIII.

Quae fuerit Romana Lingua, et in quo a Latina diſcrepaverit.

Non adeo tamen ſtabilita firmataque in provinciis a Romanis ſubactis Latina Lingua, ut fere ſemper, neſcio quibus nativae locutionis aſperſa non fuerit formulis, aliquotque retinuerit ex priſtinis barbaras voces: quod in plebe maxime optinuit, quae eruditionis ac literarum expers, nitidae elocutionis diſciplinam non tam facile amplectitur. Atque inde ſenſim invaluit vulgaris illa Romana Lingua, quae, etſi aliquid Latinitatis redoleret, Latina tamen non eſſet, ut quae et barbara non agnoſceret vocabula, et longe aliis Grammaticae legibus regeretur. Eapropter jam non Latina Lingua coepit appellari, ſed Romana, quod Romani, qui in Gallis et Hiſpaniis poſt Septentrionalium nationum irruptiones remanſerant, ea uterentur. In hanc rem *l*) Luithprandus: *Romani etiam, qui in Galliis habitabant,* (ſub Chlodovaeo) *ita ut nec reliquiae ibi inveniantur, exterminati ſunt. Videtur mihi inde Francos, qui in Galliis morantur, a Romanis Linguam eorum, qua uſque hodie utuntur, accommodaſſe. Nam alii qui circa Rhenum ac in Germania remanſerunt, Teutonica Lingua utuntur. Quae autem Lingua eis ante naturalis fuerit, ignoratur.* Cum enim Romani Galliam diu obtinuerint, quae Imperii fere pars melior fuit, in eaque Imperatores aliquot ſuas fixerint ſedes, non magnopere mirandum, ſi Lingua nativa in deſuetudinem abiit, hodieque, qualis fuerit, quaeratur. Sed tum maxime pro Romanis haberi coepere veteres Galliae incolae, cum a barbaris id nominis iis inditum, quo a novis diſcernerentur *m*), qui ſe ſe etiam haud invidioſo ſibi vocabulo Barbaros dici et appellari non dedignabantur. Eorum deinde Lingua Romana dicta, non Latina, tum quod ſic appellaretur, quia Lingua eſſet Romanorum, ſeu veterum Galliae incolarum, qui Romanis paruerant, tum quod revera a Latina longe eſſet diverſa, quantumvis ab ea profluxiſſe idiomatis character ſatis doceret: quod quidem diſcrimen recte obſervat *n*) S. Gerardus Abbas Silvae majoris in Vita S. Adalardi: *Qui, ſi vulgari, id eſt, Romana Lingua loqueretur, omnium aliarum putaretur inſcius, ſi vero Theutonica enitebat perfectius, ſi Latina, in nulla omnino abſolutius.* Atque ita Romanam Linguam appellant *o*) Nithardus *p*), Capitularia Caroli C. caeterique, quos ſuo loco laudamus, Scriptores, quam *ruſticam Romanam*, vocat *q*) Concilium Turonenſe III. ann. DCCCXIII. et *r*) Concilium

l) *L. 4. c. 22.*
m) *Vide Gloſſ. in verbis Barbarus, et Romanus.*
n) *c. 8.*
o) *Nithard. l. 3.*
p) *Capit. Carol. C. tit. 26. extremo.*
q) *c. 17.*
r) *c. 2.*

lium Moguntinum I. ann. DCCCXLVII. *Rusticam* nude *s*) Anony mus in Historia Translationis S. Germani Parisiensis: *Vnde factum est, ut tam auditu, quam locutione, in brevi non solum rusticam Linguam perfecte loqueretur; sed etiam literas, in ipsa Ecclesia Clericus effectus discere coepit.* Ita nempe *rusticam* appellabant, quia a Latinitati legibus absona esset prorsus, et barbaris potissimum aspersa voca bulis. Si quid enim verbo expressum vellent, quod apud vulgu obtineret, Latinitasque non agnosceret, id se rustico exprimer dicebant: quia *nostri sic rure loquuntur*, aiebat *t*) ille *u*). Chart Ludovici Pii Imperatoris: *Constituit Monachos in Cella S. Paul quae rustico nomine Cormeriacus dicitur.* Alia Caroli Calvi: *In loc qui rustico vocabulo Villalupe vocatur x*). Baldricus Noviomensis: *A singulare certamen, quod rustice dicimus Campum provocaverunt y*). He gaudus denique: *Exuens se vestimento purpureo, quod Lingua rusti dicitur Rocus.* Et alio loco: *Ornamentum quod erat in sex unc auri, dependens a genibus, et quod nos Lingua rustica Lablellos vocamu* Vbi promiscue vocabula peregrina et barbara, et Latina novata significationis Rustica appellantur. Neque aliter *rustica nomi* dixit *z*) Martialis.

Nos Celtis genitos, et ex Iberis,
Nostrae nomina duriora terrae
Grato non pudeat referre versu:
Et mox: *Non tam rustica, delicate Lector,*
Rides nomina? rideas licebit,
Haec tam rustica malo, quam Britannos.

XIV.

Qui Romana lingua usi sunt, multa ex aliis Linguis arcesserunt vocabula.

„*a*) Ea porro exteros plerosque consuetudo semper tenu „Gallos sane et Germanos, Romanum cultum sonumque prope „imitandi, quod in Francis multimode ostendi potest, (ut nihil „cam, Romanos id maxime enixos, ut non minus Imperium, qua „Leges Linguamque suam quam longissime propagarent,) c „cum Galliam totam ex Germania profecti, in eaque nati et ec „cati occupassent, ita Germanica vocabula Latina norma regu „que inflexerunt, ut qui hodie Leges Salicas Ripuariasque leg „centesimam non intelligat.„ Si quando enim ad res, de quib agebatur, Latine reddendas propria deessent vocabula, aut si sent in Latio, ea ignorarent; tum vero ex receptis ac vulgatis Latinum sonum efformandi facultatem sibi concessam Scripto arbitrabantur. Quemadmodum olim Latini ipsi veteres Graeca

Grae

s) *c. 12.*
t) *Autor Antibarol..*
u) *Apud Sammarth. in Abb. Cormer. et Villalup.*
x) *Lib. 1. c. 10.*
y) *In Roberto Rege.*
z) *Lib. 1. ep. 135*
a) *Guilliman. l. 1. de Reb. Helvet.*

Graecis, et Graeci viciſſim Latina in Linguam perinde ſuam tranſfulere, quantumvis barbara ea exiſtimarent. Nulla enim eſt tam foecunda felixque Lingua, quae non careat aliquando, quibus res haud ſibi vulgares exprimantur, propriis vocabulis. Sola fere Graeca *b*) *prolixior fuſiorque quam Latina*, id peculiare habet, ut verborum circumlocutionibus, vel compoſitionibus, propius ad id accedat. Paupertatem caeterae quandam prae ſe ferunt, adeo ut ab externis, quod ſibi deeſt, mutuari ſaepe cogantur. Atque ut id unico exemplo firmetur, ſcribit *c*) Quintilianus, non habuiſſe Romanos vocem, qua Rhetoricam dicerent, licet, inquit, non defuerint, qui copiam Romani ſermonis augere tentaverint, tum Oratoriam, tum Oratricem eam nominando: *ſed non omnia nos ducentes ex Graeco ſequuntur, ſicut nè illos quidem, quoties ſuis utique verbis ſignare noſtra voluerunt: et haec interpretatio non minus dura eſt, quam illa Flavii Entia, atque Eſſentia.* Cum igitur id occurrit, neceſſe eſt, ut ab aliis Linguis mutuemur, quibus familiaria ſunt ea vocabula, quibus caremus, vel ſi etiam deſunt, *ut dicamus, quomodo poſſumus*, ait idem *d*) Quintilianus. Quod vero de Rhetorica ille ſcribit, idem de liberalibus ac mechanicis artibus dici debet. Quippe a Philoſophis et Theologis efferuntur hodie neſcio quae verborum portenta, quae purior nuſquam agnovit Latinitas, quorum *inaudita verba tonitrua ſunt*, inquit *e*) Ioannes Sariſberienſis. Muſicam „et Aſtrologiam, quae ſunt infra Arithmeticam conſe„quentia membra Philoſophiae, nullatenus poſſunt ſine nominibus „Graecis indicari, ait Sidonius Apollinaris, quae ſi quiſpiam ut „Graeca ſicut ſunt, peregrina verba contempſerit, noverit ſibi aut „ſuper ejuſmodi artis mentione ſuperſedendum, aut nihil omnino „ſe, aut certe non ad aſſem, Latiari lingua hinc poſſe differere.„ Sed et quae religionem ſpectant, ſacraque illius myſteria, innumera ſunt ab ipſis inſtitutoribus et primariis illius cultoribus ſenſim inducta, quaeque ab iis deinceps, qui Latini ſermonis cultui ac elegantiae ſtudebant, uſurpanda etiam fuere, quod *f*) *ea mutari vetaret religio, et conſecratis neceſſario utendum eſſet*, quantumvis minus Latinis. In Medicis Latina pauca habentur propria, omnia fere a Graecis, complura etiam ab Arabibus extremis ſaeculis petita. Ejuſmodi perinde ſunt recentiorum Iuriſconſultorum, ſeu uti vocant, Practicorum, infinita vocabula, foro Romano prorſus incognita: tum quod aliae ſe leges a Romanis in provincias effuderint, tum quod mores alii et a veterum moribus alieni diverſique ſenſim obtinuerint, qui et res novas et nova induxere nomina a barbaris accepta, et ab ipſis hodiernis Iuriſconſultis, (quod de Saliorum carminibus a ſacerdotibus ſuis aiebat *g*) Quintilianus,)

 vix

b) *Agell. l. 2. c. 26.*
c) *Lib. 2. c. 15.*
d) *Lib. 1. c. 14.*
e) *Lib. 3. Metal. c. 4. Carm. 19.*
f) *Quintil. l. 1. c. 11.*
g) *Lib. 1. cap. 11.*

vix intellecta, adeo ut jus *Fautorum et Aboriginum*, quod de XII. Tabulis dixit ille apud h) Agellium, eſſe hodie exiſtiment. Quot praeterea ſunt in mechanicis artibus, quae Latine reddi non poſſunt, cum et forte non noverit Latium ipſum, vel ſi novit, ad nos vocabula iſta non pervenerint: aut certe ſi alicubi extant, horum vim non omnino percipiamus, quod in unica Vitruviana Architectura licet obſervare; in cujus vocabulorum notionibus inveſtigandis inſudarunt tot viri eruditi, adeo ut vix inter ſe conveniant, et de unica *Scamellus* voce integri extent Commentarii. Cum igitur in hiſce occaſionibus nobis verba deſunt, quibus res deſignemus, ab aliis linguis ea petenda. Scribit i) Quintilianus νόθον qui non ſit legitimus Graecos vocare, Latinos vero rei nomen cum non haberent, ideo uſos peregrino, cum, ut k) alibi ait, ſint quaedam quae proprio carent nomine. Ita l) Fridericus II. Imperator de aucupio per falcones, quod veteribus incognitum fuit, ſcripturus, haec praefatur: *Nam cum ars habeat ſua vocabula propria, quemadmodum et caeterae artium, et nos non inveniremus in Grammatica Latinorum verba congruentia in omnibus, appoſuimus illa, quae magis videbantur eſſe propinqua, per quae intelligi poſſit intentio noſtra*, a vernaculis nempe mutuo accepta.

XV.

Difficultatem ingerit Latina inflexio barbaris nominibus tributa.

Nonnullam etiam aliquando apud Scriptores difficultatem ingerunt barbara iſta nomina, quibus Latinam inflexionem ita tribuunt, ut genuinam veramque aſſequi appellationem haud omnino proclive ſit. Quaerit m) „Fabius, an eadem ratione per ca„ſus duci externa, qua Latina conveniat: ac ſi reperias, inquit „Grammaticum veterum amatorem, neget quicquam ex Latin„ratione mutandum. Subdit deinde, Et ſi recentiores inſtituerint „Graecis nominibus Graecas declinationes potius dare, quod ta„men ipſum non ſemper fieri poteſt, ſibi tamen placere Latinan „rationem ſequi, quouſque patitur decor, praeſertim ſi auctorita„tem conſuetudo non ſuperet: tum enim qui Graecam, ſeu alte„rius Linguae figuram ſequi malit, non Latine quidem, ſed extr „reprehenſionem locuturum.„ Quae quidem eo potiſſimum e Quintiliano deſcripſimus: ut quod videmus in controverſiam ho die adduci, an familiarum nominibus, vel praediorum aut dign tatum titulis, in Latinis libris exarandis, vernacula an vero La tina ratione utendum ſit, leviter attingamus. Et certe Latinc Graecoſve ſcriptores barbarica ſeu extranea hominum, aut regi num, vel oppidorum nomina immutaſſe, Latinamque iis inflexi

ne

h) *Lib. 16. cap. 10.*
i) *Lib. 3. cap. 7.*
k) *Cap. 12.*
l) *Lib. 1. in Prol.*
m) *Lib. 1. cap. 9.*

nem dedisse, probant, quae supersunt, eorum monumenta: tametsi dum quae vernacule enuntiata non sunt, ipsa inflexione Latina subobscura facerent, atque adeo incerta. Quis enim, ut id unico aut altero firmem exemplo, hodie agnoscit priscam et Gallicam Icii, vel Itii portus appellationem, quam Latina ratione extulit Caesar? Quis Lutavici Galli ducis apud eumdem scriptorem? Si quippe portus Itius Gallis dictus fuit *Wits*, quemadmodum verosimilius est, cum etiamnum hac nomenclatura donetur *Witsan*, ubi olim stetit *n*), quod alibi pluribus probavimus argumentis: Lutavicus vero Gallis *Luttawic*, vel *Ludwic* appellatus, quod aliqui volunt, quae similitudo vel affinitas cum Latinis a Caesare confictis vocabulis? nam in his, ut et in tractuum et oppidorum nominibus, quorum meminit, divinationi indulgendum omnino, cum nihil quippiam certi de Gallica priscaque vel etiam genuina enuntiatione constet.

XVI.

Collabente Romano imperio peregrina verba ex omnibus fere gentibus in Latium venere.

Enimvero, quis adeo imperitus, qui non modo complura ex omnium fere gentium idiomatibus in Latinam Linguam immissa fuisse non sciat peregrina vocabula, et ab ipsa sui origine, et quando maxime efflorescebat, atque adeo inclinato et collabente Romano Imperio; sed et subinde in caeteras Linguas omnes? Scribit *o*) Fabius, peregrina verba ex omnibus propemodum gentibus, ut homines, ut instituta etiam multa, in Latium venisse. Notum illud ex Suetonio, cum quidam verbum peregrinum pro Latino usurparet, et ad reprehensorem Augusti auctoritatem opponeret, audivisse statim, Caesarem Gallos Romana civitate donare posse, Gallorum verba non posse. Sed et tradit S. *p*) Hieronymus, omnium pene Linguarum verbis usos Hebraeos, et *q*) Iornandes: *Nemo est*, inquit, *qui nesciat animadverti usu pleraque nomina gentes amplecti, ut Romani Macedonum, Graeci Romanorum, Sarmatae Germanorum, Gothi plerumque mutuentur Hunnorum.* Recte igitur dixit *r*) Rhenanus, existimare se, hodie Linguas omnes non nihil esse mixtas, puram nullam. Quot enim ab Arabibus, vel Mauris, quibus diu paruere, accepta vocabula servant Hispanicae provinciae, quorum Catalogum contexuere Tamaridus, cum Nebrissensis Lexico excusum, et *s*) Bernardus Aldretus in Originibus Linguae Castellanae? Quot ab Anglo-Saxonibus major Britannia? quot a veteribus Francis Francia nostra? Cum, ut ait idem *t*) Rhe-

n) *Differt. ad Ioinvill.* 28.
o) *Quintil. l.* 1. *c.* 9.
p) *In cap.* 7. *Isaiae.*
q) *L. de Reb. Get. c.* 5.
r) *Lib.* 2. *Rer. Germ. p.* 116.
s) *Aldretus l.* 3. *c.* 15.
t) *L.* 2. *Rer. Germ. p.* 117.

Rhenanus, satis constet, provincialem Gallorum sermonem ex peculiari illa veterique Lingua multas adhuc habere voces immixtas; ex Germanica quam Franci intulere, quamminimum, sed tamen aliquid. Quot denique Catalania ac Aragonensis tractus, ipsaque Italia a Provincialibus nostris voces accepit? Tametsi non desunt, in quibus est *u*) vir plurimum eruditus, qui Bembum carpant, quod voces, quarum origo, aiunt illi, acumen ejus effugerat, Gallis Provincialibus adscripserit, cum tamen nemo ignoret, eam Galliae partem, id est Narbonensem, ideo Provinciam appellatam, quod prima ex Gallicis Imperio Romano subjecta, et in provinciam redacta fuerit. Quod sane etsi verum sit, non ideo tamen sequitur Provincialia idiomata non accepisse Catalanos et Italos, cum quae hodie servant, non pro Hispanicis vel Italicis a probatis Scriptoribus habeantur, tametsi Hispanica et Italica Lingua, perinde ac Provincialis, Latinae origines suas debeat, cum, ut ait *x*) S. Hieronymus, *unaquaeque provincia et regio habeat proprietates suas.* Iis porro non immoror, qui plerasque ex vulgaribus Linguis Graecae ortus suos debere contendunt, quod de Francica hodierna Ioachimus Perionius et Henricus Stephanus, de Italica Monosinius *y*), de Hispanica Matutius et Aldretus, de Anglica Stephanus Skynnerus, qui verborum Catalogos subinde contexuere, quae a Graecia profluxisse volunt. Neque potiori jure audiendi illi, qui omnes fere vulgares Linguas ab Hebraica accersunt, in quibus est *z*) Stephanus Guichardus. Sed et autor est *a*) Iosias Simlerus, Conradum Gesnerum meditari coepisse origines Germanicorum vocabulorum ex Hebraea, Graeca, et Latina Lingua.

XVII.

Lingua Francica in plerasque Orientis et Occidentis regiones invecta.

Verum ut Franci nostri armorum gloria ac bellica fortitudine, rarius affinitatum jure, quod Austriacis Principibus accidit Imperium suum in regiones exteras longe lateque propagarunt ita Linguam eo suam transtulere. Hanc enim si non transmissam omnino, ab ea saltem vocabula complura mutuatos earum incolas et in suam sensim intulisse constat. Ex quo factum postea, ut in acta et diplomata, quae, ut fieri tum solebat, Latino exarata idiomate a Notariis vel amanuensibus conscribebantur, eadem in Latinam terminationem deflexa persaepe inserebant. Ejusmodi quippe multa in iis occurrunt, et apud Historiarum Scriptores, quae cum indigenae hodie haud agnoscant, in eorum genuina retegenda notione saepe laborant; praesertim vero quae Leges spectant

cum

u) *Octav. Ferrarius.*

x) *In Matth. c. 26.*

y) *Matute in Prosapia Christi, aetat. mundi 2. c. 4. §. 5. Bern. Aldret. l. 1. de Orig. Ling. Castell. c. 1.*

z) *In Harm. etymol. Ling.*

a) *In Vita Conr. Gesn.*

cum Europa fere universa suas a Francia nostra mutuo acceperit, ipsasque admiserit. Quae enim regio ab eorum armis intacta, vel cui non aliquando imperaverit? An utrumque Imperium Francorum non fuit? Occidentali initium et incrementum dedit Carolus Magnus, tenuit id ejus stirps diu eoque nomine non Germaniae modo; sed et toti Italiae jus dixit. Paruit Orientale, et Constantinopolis ipsa Flandrensibus, et Curtenaeis e stemmate Francico proceribus. Graecia fere universa eadem tempestate nostros agnovit dominos, iisque in regionibus stabilitae Leges Franciae, quomodo servatam Linguam Francicam docent eorum diplomata, ex qua in Commentarios suos retulere interdum vocabula Graeci recentiores Historici. Calabriam Apuliam et Siciliam Normannos nostros obtinuisse quis ignorat? quibus vario jure successere deinceps Principes e Sanguine regio, qui et Hungariae, Poloniae, Majoricae, Corsicae, Sardiniae possedere subinde regna? In iis porro servatam Linguam Francicam, maxime in Regum Palatiis, satis docet *b*) Hugo Falcandus. Narrat enim, cum plerique ex amicis, qui in Regium Cancellarium conspiraverant, Comitem Henricum, Reginae fratrem ab ejus amicitia divulsum, ad Regni negotia capessenda impellerent, illum respondisse, *Francorum se Linguam ignorare, quae maxime necessaria esset in Curia.* Hierosolymitanum et Cyprium Regnum sua perinde debent initia et progressus Francis nostris, qui et Linguam et Leges suas eo intulerunt, semperque servarunt, quamdiu iis paruit. Regum Hierosolymitanorum et Cypriorum servantur etiamnum Leges, Assisiarum nomine, nostro conscriptae idiomate. In Graecia ipsa, seu Orientali Imperio, dum Francorum fuit, Lingua pariter Francica obtinuit, non Constantinopoli duntaxat; sed et in caeteris, quae a primaria ista urbe pendebant, provinciis, diu etiam postquam a Graecis recepta est; adeo ut tradat *c*) Raimundus Montanerius, Scriptor Catalanus, sua aetate, hoc est, circa annum MCCC. in Moreae Principatu, et in Ducatu Atheniensi, Linguam Gallicam aeque ac Parisiis in usu fuisse vulgari: *E parlaven axi bell Frances, com dins en Paris.* Neque intacta ab eorum armis ac dominatione Hispania. Vt enim Caroli M. expeditiones Hispanicas sileam, Lusitaniae Regno initium dedit Princeps Francicus: Catalania diu etiam Reges nostros, et usque ad S. Ludovici tempora dominos agnovit, indeque Lusitanos et Catalonos complura a Francis accepisse vocabula agnoscit *d*) Bernard. Aldredus Cordubensis Canonicus. Sed et Navarra interior iis paruit, citerior eorum est.

b) *Falcandus de Calamit. Siciliae.*
c) *In Histor. Aragon. c. 261.*
d) *Lib. 1. del Origen. de la Ling. Castellana, c. 3.*

XVIII.

Normanni in Angliam Gallicam Linguam transtulere, nullaque diplomata, nisi Gallico aut Latino idiomate scribi patiebantur.

Quid quod majori Britannia a Normanis nostris expugnata, Lingua Francica ita propagata est in ejus provinciis, ut Anglica et Saxonica, quae tum vigebant, extinctae ferme fuerint, adeo ut inter tot Regum et privatorum diplomata, nulla Anglico; sed omnia, aut Latino, aut Gallico idiomate conscripta habeantur usque ad saeculum decimum quartum. Willelmo quippe Normannorum Duci, statim atque firmavit Imperium, primum curae fuit, ut Francicam induceret, Anglicam ut barbaram quadam desuetudine aboleret. *Tum enim*, inquit e) Ingulfus, *coepit terra sub Rege et sub aliis Normannis Anglicos ritus dimittere, et Francorum mores in multis imitari. Gallicum idioma omnes magnates in suis Curiis, tanquam magnum gentilitium loqui, chartas et chirographa sua more Francorum conficere, et propriam consuetudinem in his et in aliis multis erubescere f).* Alibi vero de Normannis: *Ipsum etiam idioma tantum abhorrebant quod leges terrae, statutaque Anglicorum Regum Lingua Gallica tractarentur, et pueris etiam in scholis principia literarum Grammatica, Gallice, ac non Anglice tractarentur: modus etiam scribendi Anglicus omitteretur, et modus Gallicus in chartis et in libris omnibus admitteretur.* Id ipsum tradit g) alio loco, additque post Normannorum adventum in has provincias, chartas veterum Regum Anglorum pro Monasteriis partim duplicatas tam Gallica manu, quam Saxonica descriptas. *Manus enim Saxonica*, ait ille, *ab omnibus Saxonibus et Merciis usque ad tempora Regis Alfredi, qui per Gallicanos doctores omnibus literis apprime instructus erat, in omnibus chirographis usitata, a tempore domini dicti Regis* (Guillelmi) *desuetudine viluerat, et manus Gallicana, quia magis legibilis, et aspectui perdelectabilis, praecellebat, frequentius in dies apud omnes Anglos complacebat. Et licet omnibus Anglicis et Normannis manus Saxonica extiterat inusitata penitus et invisa, ac tunc maxime cum gente sua contemptui habita, et nimium inaccepta.* In eandem sententiam h) Robert. Holkotus Dominicanus, qui vixit circa anno MCCCL. *Narrant historiae, quod cum Willelmus Dux Normannorum Regnum Angliae conquisivisset, deliberavit, quomodo Linguam Saxonicam posset destruere, et Angliam et Normanniam in idiomate concordare: et ideo ordinavit, quod nullus in Curia Regis placitaret, nisi in Gallico, et iterum quod puer quilibet ponendus ad literas, addisceret Gallicam, et per Gallicam Latinam, quae duo usque hodie observantur.* Hisce denique adjungendus i) Gervasius Tilesberiensis: *Anglos*, inquit, *usus tenebat, filios suos apud Gallias nutrire ob usum armorum, et ad Linguae nativae barbariem tollendam.*

XIX.

e) *Pag. 895.*
f) *Pag. 901.*
g) *Pag. 912.*
h) *Lect. 2. sup. Sapientiam.*
i) *Lib. MS. de Otiis Imp.*

XIX.

Anglicana Lingua fere extincta.

Adeo denique Gallicanae Linguae in Anglia usus invaluerat, ac praesertim in Regum Aula, ut S. Vlstano Episcopo Wigorniensi, ab inimicis, qui a Regiis illum consiliis amovere satagebant, nihil fere aliud objectum fuerit, praeter simplicitatem et illiteraturam, *quam quod quasi homo idiota esset, qui Linguam Gallicanam non noverat, ac proinde Regiis Consiliis interesse non poterat.* Vnde ipso Rege consentiente, et hoc dictante depositus est, uti narrat k) Matthaeus Parisius: quemadmodum olim Claudius splendidissimum virum, Graeciaeque provinciae Principem, verum Latini sermonis ignarum, non modo albo judicum erasit: sed etiam in peregrinitatem redegit, ut est apud l) Suetonium. Ita sensim prorsus extincta fere Lingua Anglicana in Anglia: qua de re extat querela m) Henrici Huntindonensis: *Cui autem non comparet amorem coelestium, et horrorem terrestrium, si cogitet non solum Reges eorum,* (Anglorum) *et Principes, et populum deperiisse; verum etiam stirpem omnem, et Linguam, et mentionem simul defecisse? etsi de aliis mirum non esset, de Lingua tamen, quam unam inter caeteras Deus ab exordio Linguarum instituit, mirandum videtur.*

XX.

Restituitur in foris publicis, sed non omnino, Gallicana nimium usitata.

Id sane ita aegre tulit populus Anglicanus, ut non semel suos exoraverit Principes, ut nativae suae Linguae usus tamdiu, in foris praesertim publicis, desitus reduceretur, abrogareturque penitus Gallicum idioma, cui plebs aegre adsuescere poterat: quod tandem sancivit Edwardus III. in eo Parlamento, quod Londini celebratum est XVII. Kal. Novemb. anno MCCCLXVII. et productum usque in festum S. Bricii, quo die Rex natus fuerat, annis aetatis suae quinquaginta exactis: *in suo jubilaeo,* inquit n) Thomas Walsinghamus, *populo suo se exhibuit gratiosum, reis majestatis suae regiae offensas indulgendo, vinctos libere abire permittendo, et exules revocando: ad petitionem etiam Communitatis placita in Lingua materna, et non Gallica versari jussit.* Verum radices jam altius fixerat Gallica Lingua in judiciariis tribunalibus praesertim, in quibus et formulae fori Gallicani, et feudalia vocabula nimis invaluerant, quam ut tam facile convelli posset et extingui, uti observat Ioannes Fortescutus, Angliae olim Cancellarius, et Summus Iustitiarius, adeo ut post Edwardum, extremis etiam saeculis, rerum forensium libros Gallico idiomate ediderint aliquot ex Anglicis Iurisconsultis, atque in iis Guillelmus Stanfordius, Ioannes

k) *An.* 1095.
l) *Sueton.*
m) *Lib. 1. Hist. p.* 300.
n) *Pag.* 179.

nes Perkinſius, Raſtallus et alii. Adde quod eorum *o)* feciales verbis Gallicis armorum inſignia etiamnum deſcribunt.

XXI.

Gallicae Linguae uſus in Scotia.

Neque in Angliae modo; ſed et in Scotiae Regno Linguae Gallicae uſus invaluit: quod ex variis Regum tabulis hoc idiomate, praeſertim ſub exitum ſaeculi XII. deſcriptis colligere licet, apud *p)* Matthaeum Weſtmonaſterienſem *q)*, Thomam Walſinghamum *r)* Guillielmum Prynneum, et alios, cum ii forſitan ſe ab Anglicorum, vel etiam noſtrorum Principum, quibuſcum varia ſubinde pepigere foedera, Linguam et mores componerent.

XXII.

Exoticas voces ſolus Gallicae Linguae peritus poteſt explanare.

Atque hic quidem tam late porrectus prolatuſque Linguae Francicae noſtrorumque inſtitutorum apud exteras gentes uſus, in eam me ſemper ſententiam adduxit, quo exiſtimarem difficile eſſe, ut, quod ſum aggreſſus operis, ab alio pro rei ſatis dignitate conficiatur, quam a Gallo, et eo quidem, qui non modo qua hodie utimur; ſed et exoletam illam, qua patres noſtri loquebantur, cujuſque in Gallo-Belgicis provinciis apud vulgus nonnulla ſuperſunt veſtigia probe noverit. Non quod revera ad id aggrediendum id ſatis eſſe putem, cum et conſuetudinum noſtrarum municipalium abſtruſas voces, et Iuriſprudentiae Gallicae formulas noſſe praeterea debeat. Qua quidem in cognitione licet non ita me verſatum haud diffitear, dicam tamen ingenue quod res eſt, pleroſque editos ac ineditos, qui praeteritis longe ſaeculis idiomate noſtro Francico jam obſoleto aliquid ſcripto mandarunt, atque adeo veteres noſtros Poetas ſat accurate evolviſſe: quibus abſque res noſtrates illuſtrare haud omnino promptum ſit. Atque id cauſae fuit, ut verba Latino-barbara Francico-barbaris perſaepe explicare, et ritus, qui in deſuetudinem abiere pridem, rurſum in lucem revocare, vel illuſtrare fuerim conatus. Quae quidem ſcribendi ratio in iis, quae criticam exquirunt manum, haud reſpuenda hactenus viſa eſt; ſed in hoc, quod aggredimur, argumento, eo tolerabilior videri debet, quod Gallicas voces, Latio utcumque donatas, non aliis fere quam Gallicis enucleari poſſe pro certo ſit.

XXIII.

o) *Ralph. Brook, York, etc.*
p) *Matth. Weſtm. an. 1292.*
q) *Walſingh. anno 1297. Addit. ad Matth. Pariſ.*
r) *Guill. Prynneus in Libert. Eccleſ. Angl. Pag. 400. 529. 534. 649. 553. 668. 1053.*

XXIII.

Barbarismus a Christianis scriptoribus plurimum auctus.

Enimvero ut in viam redeat, a qua longius forte an divertit oratio, et ut de Barbarismo, quo universa Latinitas foedata vitiataque est, quae supersunt dicenda paucis absolvamus; is in privis vocibus, uti jam observatum, totus versatur, quarum aliae nec usu nec ortu sunt Latinae, quemadmodum *βαρβαρολέξεις*, seu vocabula peregrina, de quibus egimus: aliae vero ortu quidem sunt, non tamen usu, cum apud probatos Scriptores neutiquam occurrant, quae cum utcumque Latinae sint, aliquid tamen vulgarium locutionum redolent. Innumeras ejusmodi complectuntur Glossaria vetera, de quibus mox acturi sumus, nostrumque complures continet. Aliae denique Latinae sunt, vel Graecae originis, sed alterius prorsus significationis ab ea, qua usos veteres constat: quae invectae tum maxime, cum Religio Christiana in Romanum ac Latinum orbem se se effudit." Nam cum novis ceremoniis ac ritibus et a paganicis omnino diversis constaret, utereturve: SS. Patres, qui florente adhuc Romanorum, ut Imperio, ita et Lingua, vixere, in explicandis describendisque Religionis suae mysteriis, ac institutis, vocibus usi sunt potissimum, quas Latinitas agnosceret, vel certe minime abdicaret, a genuina quantumvis et recepta notione ac significatione recederent. Factum deinde ut eas interdum inflecterent et immutarent, novas etiam et priscis Scriptoribus ignotas adinvenirent, cum, quae a Fidelibus percipi vellent ac intelligi, vocabulis purioris Latinitatis reddi vix posse arbitrarentur, quod supra monuimus. „Vnde Athanasius apud s) „Vigilium Tapsensem, objicienti Arrio novum *Homoousii* nomen in „Symbolum inductum, respondit Ecclesiasticae semper moris fuisse „disciplinae, si quando Haereticorum nova doctrina exurgeret, „contra insolentes quaestionum novitates, rebus immutabiliter „permanentibus, nominum vocabula immutare, et significantius „rerum naturas exprimere, quae tamen existentium causarum vir„tutibus congruerent, et quae magis easdem antiquitus fuisse de„monstrarent, non ortus novitatem insinuarent.„ Atque id exemplis deinde firmat, aitque, contra primos Haereticos inductum *Christianorum* appellationem; contra Sabellianos, Patri novum *Innascibilitatis*, et *Impassibilitatis*, nomen Ecclesiam imposuisse: contra Photinum, *Filium Deum ex Deo, Lumen de Lumine: Similem Patri*, contra Eunomium: ita *Homoousion*, id est, unius substantiae, contra Arrium tum primum dixisse t). „Multa etiam „sunt vocabula ab Hebraeis petita, quae sine ulla interpretatione „servavit Ecclesia, ut est illud, *Alleluya, Amen, Maranatha, Ephod,* „*Osanna,* et caetera, quae in sacris Scripturis aspersa passim ha„ben-

s) Vigil. Tapſ. l. 1. contra Arrium c. 11. 12. l. 2. contra Arr. Sabell. et Photin. c. 20.

t) S. Hieron. epist. 137. 145.

„bentur, quae quoniam ex Iudaeis fuerat congregata, nihil ad „Credentium scandalum innovandum censuit; sed ita, ut a parvo „imbiberant, tradidit. Postea vero quam in universas gentes „Evangelii dilatatus est sermo, non potuere semel suscepta mutari. „Addit deinde Origenes propter vernaculum Linguae unius cujusque idioma, non posse ita apud alios sonare, ut apud suos dicta „sunt, et multo melius esse, non interpretata ponere, quam vim „eorum interpretatione tenuare *u)*.„ Mitto conficta ab Haereticis magis portenta quam nomina, quae ad imperitorum et mulierculatum animos concitandos, quasi de Hebraicis fontibus hausere, barbaro simplices quosque terrentes sono, ut sunt Basilidianorum *Armagil*, *Barbelon*, *Abraxas*, et ridiculum *Leusiboron*, praeterea Latina *Thesaurus*, *Balsamum*, et aliquot alia Manichaeorum. Verum omissis, quae admisit Ecclesia, quot sunt verba insolentia, audacius translata, et obsoleta vetustate petita, aut poetica licentia usurpata, quae in Orationum prooemiis vitanda praesertim ait *x)* Fabius, quibus usos videmus paulo recentioris Latinitatis ex Christianis Scriptores: qui universam sermonis sui seriem ita iis intricant, ut in istis senticetis inoffenso pede Lectori progredi non liceat. Atque, ut alios sileam, quot ejusmodi occurrunt salebrae apud Sidonium, Ennodium, et ejusce aevi cultissimos alias Scriptores? Quot voces Ciceronianae Latinitati incognitae, a vetere repetitae, audacius confictae et translatae, ex quibus nonnullas interdum selegimus, praetermissis aliis, quae ab eruditissimis commentatoribus enucleantur, ne in immensum opus nostrum excresceret?

XXIV.

Latina Lingua ab interpretibus multum deturpata.

Latinam praeterea Linguam deturparunt Interpretes, seu qui Latio donarunt, vel Graecorum, vel aliorum gentium Scriptorum monumenta. Nam cum haud plane ea intelligerent; vel vocabula ex Latinis, quibus, quae intelligebant, redderent, non essent ad manum, aut ea minime agnosceret Latinitas, tum vel Graecas, vel barbaras Scriptorum voces, Latina inflexione male semper formatas, Latinis quas meliores rebantur, interdum et novas, arbitratuque suo confictas, inseruere. Deinde cum in Linguis pene omnibus diversa sit scribendi ratio, diversusque styli character, fieri aliter vix potest, quin si quis Scriptoris, quem Latinis verbis vertendum suscepit, mentem exprimere velit omnino, a proba Latinitate non recedat aliquando, vel certe nescio quid obscuri ac implexi Lectoribus obtrudat. Atque inde fit, ut ejusmodi translationes, quae verbum verbo reddunt, obscurae plerumqu

u) Id. ep. 29. in Vigilantium, et in 64. Isa.

x) Quintil. l. 4. c. 1.

rumque sint, et pro barbaris ac insulsis a peritioribus habeantur y). Ejusmodi est sane S. Irenaei Interpres Latinus (nam Graece scripsisse Irenaeum in confesso est apud eruditos) apud quem plurima sunt ita de Graecis imitata, ut, quid ea significent, vix satis quispiam assequi possit, nisi mediocrem Graecae linguae peritiam sibi compararit. Extat z) Nicolai PP. I. Epistola ad Michaelem Imperatorem Constantinopolitanum, qui Romanam seu Latinam Linguam, Scythicam et Barbaram vocaverat, quod quae Roma, vel ex Italia Constantinopolim perferebantur Epistolae, in Graecam translatae Linguam, barbarum, nescio quid subolerent, non ex ipso Linguae Latinae defectu aliquo; sed quod ab imperitis interpretibus Graeca utcumque Lingua donarentur, ubi sic Pontifex reponit: *Si jam saepe nominatam Linguam ideo barbaram nuncupatis, quoniam a translatoribus in Graecam dictionem mutata barbarismos generat, non Linguae Latinae, sed culpa est, ut opinor, Interpretum qui quando necesse est, non sensum e sensu, sed violenter verbum edere conantur e verbo.* „Quippe saepe accidit, aiebat a) Hieronymus, ut dum verbum de verbo exprimimus, et dum syllabas sequimur, perdamus intelligentiam.„ Quod vero in iis, quae e Latina in Graecam vertuntur Linguam, expostulant Graeci Byzantini, id nos potiori jure in iis, quae e Latina in Graecam vertuntur Linguam, expostulant Graeci Byzantini, id nos potiori jure in iis, quae e Graeca ejusce aetatis in Latinam translata sunt a nostris, hodie querimur: cum nec Graeca, nec Latina dici queant, quae utriusque Linguae perperam formatis, imo barbaris omnino vocibus scateant, cum tot aspergantur salebris, ut quantumvis in Graeca priorum saeculorum Lingua non modo, sed et recentioris aevi, vel etiam in Latina admodum quis versatus fuerit, haerere semper necesse habeat. Atque id quidem in unico Anastasio in Gestis Summorum Pontificum licet observare; apud quem tot voces Graecanicae male compactae ac descriptae interseruntur, ut non a Latinis; sed ab horum temporum Graecis Scriptoribus sua hausisse, quibusdam omnino persuasum sit: vel certe nimia quadam affectatione a Graeca Lingua, in cujus cognitione sat mediocriter versus erat, in speciem eruditionis pleraque mutuatum vocabula. Vel denique, quod longe potius censuerim, quod sua adhuc aetate varia illa ac semigraeca, vel barbarograeca vocabula Romae et Italia obtinerent, quo a Byzantinis illata sensim fuerant, dum Italia parebat. In enodandis vero ac dissolvendis, quae in hoc Scriptore crebrius occurrunt, iis difficultatibus, OEdipo fere semper opus est: quod inde tamen accidisse existimaverim, non quod eo perperam efficta verba, vel reddita; verum quod ab Antiquariis, Graecae Linguae ignaris, male descripta sint.

XXV.

y) Jacob Billius l. 1. obs. sac. c. 33. lib. 2. lib. 3. cap. 10.

z) Apud Baron.

a) Epist. 135.

XXV.

Notariorum seu tabellionum imperitia non parum foedata Latinitas.

Neque minus adscribenda Notariorum, seu Tabellionum publicorum imperitiae Latini sermonis barbaries. Nam ut res altius repetatur, et ab ipsis Principibus barbaris, qui Galliae nostrae primi imperarunt, quis non animadvertit, Latinitatis interitum in eorum Legibus, Latine utcumque exaratis, in quibus et desunt Grammaticae regulae, et permiscentur barbara, ignotaque hodie vocabula, vel quod, quibus ea efferrent, forte ignorarent, vel si indulgentius agendum, quod formalia et ex iis essent, quae mutari vetaret, non religio; sed barbarica Iurisprudentia. Si vetera Regum prioris Stemmatis diplomata, cujusmodi sunt, quae a Doubleto, veteraque placita, quae nuper a viro summae eruditionis Ioanne Mabillonio edita sunt, inspiciantur, nemo est, qui profligatam, ac pene extinctam, ejusce aevi Latinitatem non agnoscat: tametsi fatendum, inter has barbaricas naenias prodiisse identidem cultiora longe scripta, praesertim sub ipsa Principatus Francici initia, cum scilicet superessent adhuc nitidae elocutionis scintillae quaedam: quod ex Sidonii, Aureliani, et similium opusculis colligimus, et ex aliquot Chlodovaei epistolis. Sed abiit sensim postea in deterius, adeo ut in laudatis placitis et plerisque veterum formulis, nihil fere Latinitatis, barbariei plurimum occurrat. Ac si aliquantulum revixit Caroli M. cura et industria, rursumque instaurata est, haud diu id sane stetit, bellis civilibus inter Ludovici Pii filios flagrantibus, universamque deinde Franciam Normannis invadentibus et depopulantibus. Ita enim siluit inter arma Latina Lingua: siluere, vel potius extinctae penitus fuere disciplinae omnes, et, si quid ex iis superfuit, Clericos ac Monachos fere tantum spectavit, quos ad ea servanda studia adstrinxit Ecclesiastici ordinis professio. Cum igitur is mos invaluisset, ut quae in publicum emitterentur diplomata, vel quae conscriberentur epistolae, Latino idiomate exarentur, deessentque apud Laicos qui Latinas literas scirent, e Clericorum *b)*, quos ideo *Literatorum* interdum vocabant, ordine, sibi adsciscebant Proceres et Magnates, qui amanuensium et secretariorum vices agerent *c)*, quos inde *Clericos* suos appellabant, vel *Capellanos*, quod et capellis suis domesticis praeessent, in iisque sacra munia obirent, quod pluribus alibi docemus. Atque hi quidem non adeo erant Latinis imbuti literis, ut nitide et ad amussim scriberent; sed cum has leviter, summisque, ut aiunt, labris attigissent, ea utcumque conscribebant, ita ut ubi Latina, quibus quae vellent exprimere, non oc-

curre

b) Gloss. in Literati.

c) In Gloss. vv. Brevis, Capellanus, Clericus.

currerent, e vernacula Lingua, Latina iis data inflexione, vocabula depromerent, non observatis caeteroquin religiosius in ipsa sermonis serie, in quibus minus versati erant, Grammaticorum regulis. Quod quidem accidit deinde Actuariis ac Notariis publicis, qui, ut plurimum mercede conducti, non ea essent, qua par erat, eruditione, cui studia minime sua impenderant, ut dictionis flores nitoremque elocutionis magnopere curarent.

XXVI.

Provinciarum Romanarum vastationem barbaries consecuta est.

Iam vero mirum videri minime debet, si difficillimis temporibus, post vastationem Romanarum provinciarum, communemque depopulationem, barbaries ipsa consecuta est; si, tot inter bellorum tumultus, inter tot gentes exteras, et ab ipso profectas Aquilone, quae has torrentis instar pervaserant, disciplinae omnes quodammodo interierint. „Quod si, inquit *d)* Hieronymus de „Vandalorum et Gothorum in orbem Romanum irruptionibus „agens, juxta inclytum Oratorem: Silent inter arma Leges, quan„to magis studia Scripturarum, quae et librorum multitudine, et „silentio, ac Librariorum sedulitate; quodque proprium est, secu„ritate, et otio dictantium indigent?„ Adde quod neque publicae haberentur Scholae, quas barbari ipsi aspernabantur: nec veteribus incolis otium facultasque suppeteret, hisce applicandi rebus animum, quibus alias obstabat rei familiaris augustia et egestas, quam *disciplinarum novercam* scite vocat *e)* „Autor libri de Disci„plina Scholarium, Boetio perperam vulgo adscripti *f)*. Tum „enim quemdam sibi Latinum sermonem horum saeculorum homi„nes eruditi confinxere, qui quidem cum veros ac genuinos fon„tes non attigissent; sed, nescio quos turbidos rivos essent sectati, „non omnino; sed utcumque Latine loquebantur. Illud etiam ap„pone, ait Sidonius *g)*, quod tantum increbuit ea tempestate mul„titudo desidiosorum, ut nisi vel paucissimi quique meram Latia„ris Linguae proprietatem de trivialium barbarismorum rubigine „vindicassent, eam brevi abolitam deflessent, interitamque, sic „omnes nobilium sermonum purpurae per incuriam vulgi decolo„rabantur.„ Enimvero quis nescit, hanc esse fere semper eorum mentem, qui provincias exteras armis quaerunt, obtinentque, ut subactorum Linguam abhorreant, et, si id facile fieri posset, suam in eas immitterent? Praesertim vero barbaros istos Septentrionales, qui in totum ferme Romanum Imperium se se effuderant, literarum studia aversatos, satis testantur verba ista ejusdem *h)* Sidonii

d) Epist. 82.
e) cap. 6.
f) Thom. Smith. lib. 1. pag. 10.
g) Lib. 3. Epist. 10.
h) Lib. 1. ep. 8. lib. 2. ep. 1.

et ficuti defcribitur ab Anonymo in Miraculis S. Agili: *Sed et fi quis movetur rufticitate fermonis, foloecifmorumque inconcinnitatibus, quia minime vitare ftudui, audiat, quia regnum Dei non eft in fermone; fed in virtute; neque apud homines bonos intereffe, utrum vina vafe aureo an ligneo propinentur.* Rufticum igitur fere femper appellabant, qui nullis vel Grammaticae, vel Orthographiae legibus aftringitur; ut rufticos Scriptores. k) *Qui rufticitatis enormitate incultique fermonis ordine fanciant, imo deformant examuffim normatam orationis integritatem, politumque ejus lumen infufcant ex arte prolatum.* l) Gellius: *Quod nunc autem barbare quem loqui dicimus, id vitium fermonis, non barbarum effe; fed rufticum; et cum eo vitio loquentes, ruftice loqui dictitabant.* m) Publius Nigidius: *Rufticus fit fermo, fi afpires perperam. Itaque id vocabulum, quod dicitur vulgo Barbarifmus, qui ante Divi Augufti aetatem pure atque integre locuti funt, an dixerint, nondum equidem inveni.* In ejusmodi ruftici infulfique fermonis fpecimen afferre placet Epitaphia aliquot, quae in urbe Lugdunenfi leguntur, ut alia ejusmodi praeteream, ex quibus colligere liceat, qualis fuerit Latinae Linguae apud vulgares ufus, vel certe, quantum a primaeva fui puritate, et *ab ubertate Gallici nitoreque fermonis*, quem mire praedicat n) Hieronymus, in deterius fenfim prolapfa fit, quinto potiffimum faeculo. Primum a I. Sponio o) fic defcribitur: ✝EPITAPHIVM HVNC QVINTVIS (*quod intuis pro intueris*) LECTOR BONE RECORDATIONIS AGATI NEGVTIATORIS MEMBRA QVIESCVNT, NAM FVIT ISTE SPACIO MISERIS ET PORTVS EGINS OMNEBS ARTS FVIT PRECIPVE LOCA SANCTORVM ADSEDVE ET ELEEMOSINAM ET ORATIONEM STVDVIT. VIXIT IN PACE ANNIS LXXXV. OB VIII. KAL. APRILIS LXI. PC. IVSTINI INDICT. QVARTA. Alterum ita concipitur: ✝ HOC TVMVLO IACET BONOM MEMORIOM RAPSO CVI VIXIT ANN. XXXV. Tertium denique: HOC TVMVLO QVIESCIT BONE MEMORIE CESARIVS VIXIT ANVS XIV. REOVIBIT IN PACE SVB DIE X. KAL. DECEMBRIS ANASTASIO ET RVFO VV. CC. (an. 482.)

XXVII.

Quantum Carolinis faeculis Latina Lingua fuerit deturpata, et unde.

Non mirum igitur fi Carolinis faeculis, vel paulo ante, in Gallia, Italia et Hifpania, fic deturpata deinceps fuerit Latina Lingua,

k) *Diomedes l. 1. de Orat.*
l) *Lib. 13. c. 6.*
m) *In Commentariis Grammat.*
n) *S. Hieron. ep. 4.*
o) *In Antiq. Lugdun. p. 48. 49.*

Lingua, quae barbarorum illuvie toties foedata fuit, quod, qui cognoſcere volet, legat ex Hiſpanicis Scriptoribus unicum Elipantum, Archiepiſcopum Toletanum, cujus extant fragmenta quaedam inter p) Alcuini opera: legat ex Gallicis, ut de Italicis ſileam ac Longobardicis, plebeios illos Annales, quos edidit q) Andreas Duchesnius, de quibus ita Regino Prumienſis in Chronico: *Haec, quae ſupra expreſſa ſunt, in quodam libello reperi, plebeio et ruſticano ſermone compoſita, quae ex parte ad Latinam regulam correxi.* Neque aliae ſunt Marculfi, et quae a viris doctiſſimis ſubinde editae ſunt Formulae, quas cum naevis ſuis, ex ipſis ſcriptis codicibus rurſum publica luce donavit r) Stephanus Baluzius, quibus ille novas adjunxit longe magis barbaras, et quae ubique fere OEdipo indigeant, ut quae nulla verborum connexione cohaereant, barbarisque paſſim inſpergantur vocabulis: quod certe non ipſis modo Scriptoribus interdum adſcribendum facile mihi perſuaſerim.

XXVIII.

Illius tamen uſus non omnino deletus.

Neque tamen ejusmodi Latinae Linguae inducta ſenſim et longius propagata depravatio effecit, ut illius deleretur uſus omnino, cum a vulgo etiam intelligeretur: quod ſatis arguunt tot, quas manibus terimus, Latino idiomate conſcriptae et ad populum habitae in aedibus ſacris homiliae a Praeſulibus Africanis, Gallis, Hiſpanis, aliisque, quas quidem publice non recitaſſent, ſi ab omnibus intelligi ſe debere non eſſent arbitrati. Sic nempe hodie in provinciis noſtris Gallicis, in quibus tot pene Linguae Gallicae uſurpantur idiomata, quot eae numero ſunt, Lingua purior Gallica ab omnibus intelligitur in publicis concionibus. Fatendum tamen ante Carolum M. literarum diſciplinarumque in Galliis ita evanuiſſe ſtudia, ac Linguae praeſertim Latinae, ut ſtante Regum noſtrorum priorum Stemmate, vix ſe ſe tantillum extulerit: quod probant, quae de veteribus formulis ſupra obſervavimus, et de Chilperici Regis Latinis ſeu barbaro-Latinis Scriptis tradit Gregorius Turonenſis. Id etiam teſtatur s) Anonymus Scriptor de Miraculis S. Florentii: *Liberales ſiquidem artes,* inquit ille, *usque temporibus Domni Caroli Imperatoris, praedeceſſoribus noſtris ita extiterunt extraneae, ut in Galliae regionibus etiam inter ſummos Pontifices vix aliquis, negligentia praepediente, reperiretur, qui urbanitate eloquii Synodales ſaltem valeret venuſtate exolvere definitiones. Sed quoniam, favente Deo, inſtantiaque Domni ſupradicti Imperatoris, quae vetuſtiores neglexerant, moderniores adſecuti ſunt.* Et t) Scriptor Vitae S. Vrbani Lingonenſis Epiſcopi: *Exterarum quippe perſecutio gentium, et inteſti-*

p) P. 998.
q) Tom. 2. Hiſt. Franc.
r) In nova Edit. Capitul.
s) Ex Cod. MS.
t) Ex Cod. MS.

intestina etiam bella Regum, sic postponi fecerant liberalium studia literarum, ut usque ad tempora Caroli M. vix possent in Galliis inveniri, qui in scientia Grammaticae artis essent efficienter instructi. Id ipsum profitetur *u)* Carolus ipse in ea Constitutione, quam edidit de Scholis, per singula Episcopia et Monasteria instituendis: *Nam cum nobis in his annis a nonnullis Monasteriis saepius scripta dirigerentur, in quibus quod pro nobis fratres ibidem commorantes in sacris et piis orationibus decertarent, significaretur, cognovimus in plerisque praefatis conscriptionibus eorundem et sensus rectos, et sermones incultos: quia quod pia devotio interius fideliter dictabat, hoc exterius propter negligentiam discendi Lingua inerudita exprimere sine reprehensione non valebat, etc.*

XXIX.

Linguae Latinae barbaries in Hispania post Saracenorum irruptionem.

Quod vero supra laudatus Scriptor Anonymus de Galliae nostrae in Lingua Latina barbarie ante Caroli M. tempora, idem de Hispania post Saracenorum irruptionem testatur *x)* Alvarus: ubi neglectis et posthabitis Scripturis Sanctis, earumque sacris Interpretibus, quotquot superrerant Christiani, Arabum Chaldaeorumque libris evolvendis incumbebant, *gentilitia eruditione praeclari, Arabico eloquio sublimati, Ecclesiasticam pulcritudinem ignorantes, et Ecclesiae flumina de Paradiso manantia, quasi vilissima contemnentes, legem suam nesciebant, et Linguam propriam non advertebant Latini, ita ut ex omni Christi Collegio vix inveniretur unus in milleno hominum genere, qui salutatorias fratri posset rationabiliter dirigere literas, cum reperirentur absque numero multiplices turbae, qui erudite Chaldaicas verborum explicarent pompas.* Quod quidem abunde firmat, quae de Elipanto Toletano supra diximus. Sed et inde satis arguimus unde tot voces Arabicae in Hispanam subinde sese intulerint.

XXX.

Et in Britannia post Danorum quoque irruptionem.

Neque ea in re felicior fuit Britannia post Saxonum ac Danorum maxime irruptiones, ut ex *y)* Aelfrico docemur, cujus verba hic apponam: *Sedulo cavendum est igitur Dei servis et viris Ecclesiasticis, ne in diebus nostris sacra deferveat aut deficiat eruditio, quemadmodum per paucos jampridem annos in Anglia contigit, ita ut Anglicorum Sacerdotum nullus, donec Dunstanus Archiepiscopus et Aethelwaldus Episcopus in vita monastica doctrinam resuscitassent, epistolam Latine scribere aut interpretari posset.* Dunstanum vero Archiepiscopum Cantuariensem, ut *artium liberalium in tota insula post Regem Alfredum excitatorem mirificum:* quemadmodum Athelwaldum, quem alii Adilwal

u) Apud Sirmond.

x) In Indiculo luminoso.

y) Aelfric. in Praefat. ad Grammat. Saxon.

waldum et Ethelwodum vocant, Wintonienfem Epifcopum, *ob fanctitati: ftudium et doctrinarum exercitium* commendat z) Willelmus Malmesburienfis. Vixit uterque obiitque Alfredo regnante a), qui quidem extinctas fere in Anglia literas primus excitavit, fcholas publicas Oxonii inftituit, et optimates fuos ad litteraturam addifcendam in tantum provocavit, ut ipfi filios fuos, vel, fi filios non haberent, fervos faltem fuos literis commendarent. Obiit ille anno DCCCXCIX. fucceffioremque habuit Edwardum cognomento Seniorem.

XXXI.

Litterae jacentes a Carolo M. eriguntur.

Sic porro in difciplinis forduit Gallia noftra, usque ad tempora Caroli M. *qui*, ut ait b) Monachus Egolifmenfis, *a Roma artis Grammaticae et computatoriae magiftros fecum adduxit in Franciam, et ubique ftudium literarum expandere juffit. Ante ipfum enim Domnum Regem Carolum in Gallia nullum ftudium fuerat liberalium artium.* Quod quidem maximi Principis in liberales artes ftudium, ita etiam praedicat c) Alcuinus in Epiftola ad eundem Carolum M. *Nec faftidiofa fegnities legentium benevolentiae magiftri jufte deputari debet, fi plurimis inclitum veftrae devotionis ftudium fequentibus forfan Athena nova perficeretur in Francia: imo multo excellentior, quia haec Chrifti nobilitata magifterio omnem Academiae exercitationis fuperat fapientiam.* Et d) Lupus Abbas Ferrarienfis fcribens ad Eginhardum: *Amor literarum ab ipfo fere initio pueritiae mihi eft innatus, nec earum, ut nunc a plerisque vocantur, fuperftitiofa otia faftidio funt. Et nifi interceffiffet inopia praeceptorum; et longo fitu collapfa priorum ftudia pene interiiffent, largiente Domino meae aviditati fatisfacere potuiffem. Siquidem veftra memoria per famofiffimum Imperatorem Karolum, cui literae usque eo deferre debent, ut aeternam ei parent memoriam, coepta revocari, aliquantum quidem extulere caput, fatisque conftitit, veritate fubnixum praeclarum dictum; Honos alit artes, et accenduntur omnes ad ftudia gloria.* Quod vero fubdit de honore, literatis hominibus a fummo Principe impenfo, obfervatum etiam ab ipfo e) Eginhardo: *Artes liberales ftudiofiffime coluit, earumque doctores plurimum venerātus, magnis fublimabat honoribus.* Neque minori poftea ftudio Romanas ac Graecas difciplinas coluit Carolus Calvus, Magni ex filio Ludovico nepos; quod teftatur in primis Hericus Monachus S. Germani Autifiodorenfis in Epiftola illi infcripta, ad Vitam ejusdem Sancti, carmine a fe editam: f) His proinde Principibus, ne quid amplius dicam, fua debent initia Scholae publicae ac Monafticae, et omnium difciplinarum

z) *P. 56. 244.*
a) *Brompton. p. 814.*
b) *Mon. Egolifm. in Vita Caroli M. an. 787.*
c) *Epift. 10.*
d) *Epift. 1.*
e) *In Vita Caroli M.*
f) *V. Gloff. in v. Schola.*

narum in Francia instauratio, dum interim duplex apud vulgus vigeret idioma, Francicum scilicet et Romanum. Francici enim usus erat in Regum nostrorum Palatiis stante potissimum primo Regum Stemmate, atque adeo sub Carolo M. et Ludovico Pio, cum ii Lingua sua Sicambrica loquerentur, quod ab aliis observatum; apud reliquum vero vulgus, et quod a Romanis Gallis ortum duxerat, Lingua, uti vocabant, Romana seu rustica ac semibarbara semper obtinuit, quae, ex quo Imperii Provinciae inter Ludovici Pii filios partitae sunt, qui Germanicis imperavere, Theotiscam, quam et g) Barbaram vocabant: qui Francicis, Romanam servarunt, quod potissimum ex h) Foedere, quod inter illos pactum est, licet colligere, in quo Ludovicus II. Romana, quae Caroli erat; Carolus Theotisca, quae Ludovici, sacramentum praestiterunt, cum uterque plebem circumstantem, Ludovicus Theotisca, Carolus Romana antea essent allocuti.

XXXII.

Vulgare idioma ad tres linguas redactum, Vasconicam, Castellanam et Limosinam.

At quam Romanam nostri, *Limosinam* appellavere non modo i) Itali, sed et Hispani praesertim, apud quos diu in usu fuit. Ex quo enim exacti ex Hispania Mauri, redactum est potissimum vulgare idioma ad tres Linguas, Vasconicam, seu Biscainam, quae in Biscaia, Navarra, Guipuscoa et Alva obtinuit: Castellanam alteram, quae rarioris fuit usus, utpote barbaris aspersa vocabulis, a quibus tum demum est purgata, cum ad unicum Principem tota Hispaniarum potestas rediit. Hac autem Lingua usi praesertim Castellani, Toletani, Leonenses, Asturienses, Extremadurenses et Granatenses. Sed et viguit in Gallica, Andalusia, Lusitania ac Aragonia, exteris subinde vocabulis, Arabicis, Francicis aliisque intermixta. Tertia denique fuit Limosina, cujus usus fuit in Catalania, in Comitatibus Ruscinonensi et Ceritanensi, in Aquitania, Occitania, atque adeo, ut Scriptores Hispani volunt, in ipsa Regum nostrorum Aula. A Catalania in Valentiae, Majoricae et Minoricae Regna postea transiit, quod ea ad Barcinonenses Principes perinde spectarint.

XXXIII.

Vnde nomen et origo Linguae Limosinae. Eadem fere est quae Catalana.

De Limosinae Linguae origine ac nomenclatura varia varii scripserunt. k) Calca, l) Escolanus et m) Andreas Boschus a Lemovi-

g) *V. Gloss. in Barbarus.*
h) *Nithard. l. 3.*
i) *Dant. in Purg. caut. 26.*
k) *Calça in Catalania c 16.*
l) *Escolanus in Hist. Valentiae to. 1. c. 14.*
m) *Andr. Bosch. de titul. honor. Catalan. l. 1. c. 2. §. 4. 5. l. 2. c. 17.*

novicam, urbe Galliae notissima, denominatam volunt, indeque in Catalaniam transiisse, cum Francorum nostrorum exercitus Pyrenaeos montes transgressi has insedere Provincias, ex variis tum gentibus conflati, maximeque ex ea Occitaniae parte, in qua sita est urbs *Catalens*, cujus incolae toti Catalaniae nomen dedere, uti Catellus et Hispani Scriptores volunt. Vt ut sit, constat idem esse fere Catalanorum idioma, quod Provincialium nostrorum, quod in Catalaniam inductum a Comitibus Barcinonensibus vero proximum est, ex quo Provinciae Comitatum suis adjunxere dominiis. Ea quippe Lingua nitida adeo, florida, culta ac polita habita est, ut nulla fere extiterit regio, in quam non immissa fuerit, cum maxime in Principum aulis magno in pretio haberentur Poëtae Provinciales, eorumque poëmata, ut genio quasi dotata singulari, ubique fere legerentur. Escolanus et Boschus de hac Lingua scribentes, aiunt quod fuit *tant gratiosa, cortesana, sententiosa, y dolça, que noy ha lengua que ab mes breus paroles, diga mes alts y meillors, conceptes tenint en ditxa viva semblaça ab sa mare Latina. Ella fonc la que la donà Principi al versos, y rimes que usaron en Roma, cantant ab elles ab so de consonancies, las dissonancies de las passions ab aguts y dolços pensamens*, etc. Subdunt deinde hujus idiomatis vocabulis crebrius poëmata sua aspersisse Petrarcham, quod observarunt etiam ejus Interpretes. Raimundus Montanerius, qui vixit circa annum MCCC. Historiam suam hac Lingua exaravit, et Carbonellus in Chronico, ejusdem idiomatis tabulas variaque acta descripsit.

XXXIV.

Lingua Provincialis in palatiis regum nostrorum usitata.

Certe Linguam hanc, Provincialem scilicet, in Regum nostrorum Palatiis primitus usitatam, evincunt, quae ex ea delibavit n) Nithardus, a quo Romana appellatur, quae haud omnino diversa ab ea, qua utuntur Provinciales nostri: quod facile erit assequi utramque comparanti. Vnde recte, opinor, dixit o) Vadianus, Salicam Legem Romanos, hoc est, Provinciales vocare qui Romana, id est, Provinciali Lingua utebantur; cum Provincialium nomine omnes de Alvernia, et Vasconia et Gothos Provinciales appellatos autor sit p) Raimundus *de Agiles*. Vt vero res plana fiat, placet Sacramentum Ludovici Regis, cujus meminimus, Romana Lingua descriptum a q) Nithardo hic proponere: *Cumque Karolus*, inquit, *haec eadem verba Romana Lingua perorasset, Lodhwicus, quoniam major natu erat, prior haec deinde se servaturum testatus est: Pro Deo r) amor, et pro Christian poblo, et nostro comun s) salvamento dist di en avant,*

(c) 5

n) Lib 3.
o) Lib. de Monast. Germ.
p) In Hist. Hierosol.
q) Bodin. l. 5, c. 6. pag. 633.
r) amur.
s) salvament.

avant, in quant Deus t) savir u) et x) podir me dunat, si y) salvarejo cist meon fradre Karlo, et in adjudha et in cadhuna cosa, si cum om z) per dreit son a) fradre salvar dist, (I. dust.) in o quid il mi altre si b) fazet, et ab Ludher nul plaid nunquam prindrai, qui meon vol cist meon fradre Karle in damno sit. Quae sic Latinis istius seculi verbis sonant: *Pro Dei amore, et pro Christiano populo, et nostro communi salvamento inantea* (seu deinceps) *in quantum Deus sapere et posse mihi dederit, salvabo,* (seu salvum et incolumen praestabo) *hunc meum fratrem Karolum, et in auxilio, et in unaquaque causa* (i. re Gall. *chose*) *ut homo per drictum* (seu jus) *suum fratrem salvare debet,* in *eo quod ille mihi alter faceret, et cum Lothario nullum placitum unquam capiam, quod mea voluntati huic meo fratri Karolo in damno sit.* Sacramentum vero populi Romana pariter Lingua sic describit idem c) Nithardus: *Si Lodhwigs sagrament, que son fradre Karole jurat, conservat, et Karlus d) meos sendra* (f. Senior) *de suo e) part non los f) tanit, si jo returnar non g) lint pois, ne jo ne veuls* (al. neuls.) *cui eo returnar h) int pois in nulla adjudha contra Lodhwig nun si juer.* Id est, Lingua ejusce aevi Latina, quantum licet assequi: *Si Ludovicus sacramentum, quod suo fratri Karolo jurat, conservat, et Karolus meus senior ex sua parte non illud tenet, si ego retornare non possim, vel nolim ad eum retornare, in nullo ei auxilio ero contra Ludovicum.* Vbi observare licet in Romana veteri ista Lingua, servatas ac usurpatas aliquot Latinas voces, *ut amor, nunquam, jurat, conservat, contra, in damno sit:* praeterea alias Francis nostris haud ita pridem in usu, ut *salvare jo*, ubi nostri *sauverai-je*, *adjudha*, pro *ayude*, quomodo Picardi dicunt: *meon vol*, ubi nostri, *mon voill, etc.* Quaedam etiam alia occurrunt vocabula male descripta, ut *salvar dist:* legendum enim *dust*, i. e. *debet:* nam Theotiscum hoc loco praefert, *scal*, quod idem sonat apud Keronem: et in sacramento populi, pro *meo sendre*, Bodinus habet *sender*, sed legendum videtur *senior*, quae vox vulgaris usus etiam erat. Pro *tanist*, Bodinus habet *taint*, i. *tenet*, quemadmodum Normanni etiam efferunt. Quae sequuntur paulo intricatiora sunt: *si jo returnar non lint pois*, hisce reddidi: *si ego retornare nequeo*, sic enim Theotisca sonant; *nemag* quippe idem valet quod *nequeo, non possum: mag* exponitur *possum* apud Keronem. Reliqua, quae non magis sunt expedita, nescio, an bene reddiderim, *ne jo, ne neuls*, (al. *veuls*) *cui eo returnar nit pois*, ubi *pois*, Theutonice redditur *mag. i. possum.* Neque etiam voces postremae planae sunt, *nun li juer*, ubi legendum puto *fuer*, *i fuero*, nam Theotiscum hoc loco praefert *ne wirdbit*,

t) *ds.*
u) *sauir.*
x) *pordi.*
y) *salverio.*
z) *por.*
a) *fradra.*
b) *qui id un altre si faret.*
c) *Bodin.*
d) *meo sender.*
e) *par.*
f) *taint.*
g) *lnit.*
h) *me. vel nit.*

dit, quae vox, vel certe *wirthit*, quae eadem est, *fuerit*, exponitur in Capitulari Theotisco Ludovici Pii apud *i*) Browerum, ut *theru*, non semel pro *ipse*, *ille*, ponitur, quae vox occurrit in eodem sacramento: ubi enim *ne neuls*, Theotiscum praefert *noh thero*. Atque haec quidem Romana Nithardi, licet mendis utcumque carere non dubitem, velim Lector conferat cum veteri charta vernacula in Ruthenensi Comitatu, ubi Lingua Lemovicina perinde usurpata, sub Ludovico VI. hoc est, circa annum MC. exarata, quam descripsimus ex Tabulario Abbatiae *k*) Conchensis, ut idioma ejusce aevi cum idiomate aevi Carolini comparet. *Ego in Dei nomine, ego Hector, et Pontius de Cambolas, et ego Falcas, daquesta hora ad enant ella villa de Pradis, home ni femena de las crodes enins non y prendren, ni ly feren ni ly queeyren, ni son aver, no ly tolren, ni fac nou lafaren, ni deferas los crous home ny femenaque sien en la villa sia esta debors, se per forsfactura que faran aquez no no fazian, et a quo no faran tro el Abat, et el Priour, quella villa tenria clamat o acsem una vice vel duas. Et se di reddezer nos o fazio que non pressen subre nostre dreich, et senescian, et o esfrangrian fers XIII. dias al so monimem del Abbat o de so messatgue, o del mongue que la vila tenria, o de so messatgue, o emenderan aissi o tenren, et o atendrem per se, et senes engan per es saints Evangelis. Authores Ademarus, Ruthenensis Episcopus, et Odolricus Archidiaconus, et Guillelmus et Azemarus Dauriat, Bac de Petra bruna, Folquenis de Segur, Bernardus, qui vocatur Graecus, Bernarz Guiralz della Salas, Bernarz de Cannet, Deusdet de Cannat, et Peire de la Vallada, Rainalz lo Monges, et altre mol que ouiro, et que audiro. Regnante Ludovico Rege.*

XXXV.

Latina Lingua non omnino extincta, sed admodum vitiata.

Inter haec tamen non extincta omnino Latina Lingua, licet in senium quodammodo abierit, totque etiam barbararum gentium colluvies hanc vel deturparit, vel absumpserit, cum neque posthac amplius usu hominum frequentaretur: hanc enim qui in literis utcumque versati fuere, vel sacris ordinibus initiati, ut rerum Ecclesiasticarum studiis necessariam excoluerunt. Quin etiam servata ab ipsis (quod mirari licet) barbaris Romanorum provincias pervadentibus: cum hac, tum in legibus suis, publicisque decretis, tum etiam in actis, qua publicis, qua privatis, tanquam quae ab omnibus intelligeretur, usos passim legamus, quia forte Linguam suam nativam, ut barbaram insulsamque ejus pronuntiationem aures mollioribus assuetas naturaliter refugere persuasum haberent: quod non in Galliis modo, sed et in caeteris, quae Romanis olim paruerant, provinciis accidisse comperimus. Vel certe quod iis potissimum Romanis scriberentur, quos subjugarant, qui

i) *In Proparasc. Annal. Trevir. n. 14.* *k*) *Ch. 566.*

qui longe potiori majorique erant numero quam barbari ipsi, quibus ii parebant, cum denique Romanis Gallis ignota prorsus esset Lingua barbarica. Id porro non minime ad Latinae Linguae commendationem conducit, quod inter tot barbararum gentium ubique fere terrarum quasi exundationes se se utcumque servarit incolumem: ita ut Romana Ecclesia propriam sibi effecerit, et caeterae nationes, etiam remotissimae, et quas Romani nunquam attigerant, non in Scholis modo publicis, verum etiam in actis fere omnibus ea usi legantur. Vnde ortum deinde ut Ecclesia Romana, *Latinae Linguae* nomenclatura intelligatur in quodam *l*) Stephani PP. IX. diplomate: *in quorum sorte non inferius Cluniacense Caenobium, quod ab ipso suae fundationis primordio hactenus evibrat longe lateque sanctae conversationis jubar sanctissimum: adeo ut faciendo et docendo extiterit, et existat Gallicanis, Germanicis, Italicis et plano cunctis Latinae Linguae Monasteriis forma atque speculum.* Atque id quidem in Gallia nostra sic obtinuit, ut et acta publica ac privata pleraque et suprema Curiarum judicia, Latino fere idiomate semper describerentur, quod serius desitum Francisco I. regnante.

XXXVI.

Qui fuerit servata Latinitas. De Glossis: Quid sint.

m) „Accidit deinde, quod fieri solet, ut gnavi homines et „industrii, tanquam frugi patres-familias, quae in sua cujusque „aetate fuerunt vocabula, tanquam variorum cujusdam longi anni „temporum baccas et fruges et vindemiam, in Libros, quasi in „quasdam cellas et horrea et specus condiderint ante longo tem„pore, et invexerint. Itaque quaedam in dulcibus ac suavibus „Commentationibus, tanquam in melle et passo, et defruto serva„ta, quaedam in contentionibus acribus et vehementibus, quasi in „quodam salso atque aspero succo et dura muria cooperta, quae„dam in parvis et exilibus opusculis, quasi in seriis, et cupis, et „doliolis, quaedam in magnis et ingentibus voluminibus, tanquam „in vasto specu atque horreo conclusa, usque ad nos integra, il„laesa, intacta, pura putaque venerunt. In hoc penu est, quid„quid illius verae ac veteris Linguae foetus ac fructus fuit, „quicquid extra est, spurium est, adulterinum est, nec germanum „ac verum, sed adscititium ac succedaneum. Et quamquam pluri„ma quidem amisimus per temporis injuriam, quae vel extincta „prorsus interierunt, vel abdita, neque dum reperta ignorantur, „magnum tamen thesaurum, et infinitam copiam Graecarum ac „Latinarum vocum reperimus, ac in usu habemus. Nam praeter„quam quod in veterum Scriptorum monumentis patet omnibus, „emersere subinde rei literariae studiosi, quibus curae fuit selecta „utrius-

l) *In Bullario Cluniac. p. 15.*

m) *Thomas Smithus l. c. de pronunt. Linguae Gr. p. 9.*

„utriusque Linguae ac reconditiora etiam vocabula colligere, et „posteritati servare, Glossarum nomine in publicum hactenus emis-„sa." In iis porro Glossis non modo probae nitidaeque Latinitatis vocabula, sed etiam antiquata, obsoleta, interdum etiam recens inducta, denique et barbarica vitiataque inserta sunt ab earum descriptoribus, qui tritico suo infelicia insperserunt lolia. Quo factum deinceps, ut, dum nullo delectu, ejusmodi vocabulis utuntur imperiti *n) qui rusticum putant omne, quod noscitur, quibusque adulterium Linguae etiam placet*, non jam Latinae loquuntur, sed barbare: cum iis, a quibus exaratae sunt Glossae (de primis earum auctoribus loquor) non ea mens fuerit, ut horum vocabulorum promiscuus esset usus; sed ut cum apud Scriptores occurrerent, significatus a Lectoribus perciperetur. Vnde recte dicebat *o)* Varro, *inductis non tam irascendum, quam hujusce pravitatis patronis.* „Propterea Glossas appellarunt Graeci Linguam *p)* secretiorem, „ut γλωσσήματα, voces minus usitatas; quae scilicet a veteribus „Scriptoribus inductae, a communi usu recesserant, quemadmodum γλῶσσαν definit *q)* Gallenus ὅσα τῶν ὀνομάτων ἐν μὲν τοῖς πάλαι χρόνοις ἦν συνήθη, νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐστί. τὰ μὲν τοιαῦτα, inquit, γλώττας καλεῖ. Et infra: Ἡ γλῶσσα παλαιόν ἐστιν ὄνομα τῆς συνηθείας ἐκπεπτωκός. Neque aliter *r)* Theon Sophista: Τὰ ἀρχαῖα, τὰ πάλαι συνήθη, νῦν δὲ ἐκλελοιπότα. Atque his addit Galenus ea vocabula, quae a quibusdam e veteribus inventa, ab aliis tamen deinceps nec admissa, nec usurpata sunt: unde conficit duo esse genera Glossarum, scilicet, ἢ τῆς κοινῆς πάσης ὀνόματος ἐκπεσόντος, τῆς ἐπικρατέσης συνηθείας, ἢ τὰ γενόμενα πρός τινος τῶν παλαιῶν, μὴ παραδεχθέντα ὅλως εἰς τὴν συνήθειαν, quomodo, subdit ille, Hippocrates τὰ μὲν ἐκ τῶν ὅλων ἀσυνήθων ὀνομάτων παραλαμβάνει, τὰ δὲ αὐτὸς ποιεῖ τὰ δὲ καὶ τοῖς σημαινομένοις ὑπαλλάττει. Quibus quidem postremis verbis tertium Glossarum genus inducit, eorum scilicet vocabulorum, quorum genuina significatio in aliam detorquetur, quod Dioscoridem, et Artemidorum Capitonem non semel fecisse observat: cujusmodi etiam complura occurrunt apud Latinos aevi medii Scriptores, praesertim Ecclesiasticos, quae in nostro Gossario explicantur. Sed et γλώσσας Graeci proprie vocabant ξενικά, seu peregrina vocabula, uti docent *s)* Aristoteles et *t)* Clemens Alexandrinus: ξένα nempe τὰ ὀνόματα, τὰ ἑτέροις μὲν ἐπιχώρια, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀσυνήθη, vt ait *u)* Theon Sophista. Eiusmodi fuere Diodori Ἰταλικαί, Hermonis Κρητικαί, et Philemonis Ἀττικαὶ γλῶσσαι, quae laudantur ab Athenaeo, et aliis, quibus adjungi possunt *Phrynichi* et Thomae Magistri editae Ἀττικῶν ὀνομάτων συλλογαί. Laudantur praeterea nonnulli alii Glossographi ab eodem Athe-

n) Hieron. ep. 22. c. 13.
o) Lib. 8. de Ling. Lat.
p) Quintil. l. 1. c. 2. 14.
q) Galen. in Gloss. Hippocrat.
r) Theon. p. 34.
s) Aristot. de Poët. et de Rhet.
t) Clemens Alex. l. 1.
u) Theon. p. 30.

deinde a Bonaventura Vulcanio edita sunt, videntur intelligi, cum eo, quo uterque vixit Hincmarus aevo, in Francia nostra passim haberentur, vel etiam Linguae Graecae cognitio Carolo Calvo regnante utcumque floruerit, quod testatur *l)* Hericus Monachus S. Germani Autissiodorensis in in ejusdem S. Vita carmine a se edita, quem sic alloquitur in Epistola illi inscripta: *Luget Graecia, quam sui quondam incolae jamdudum aspernantur, vestra potius magnanimitate delectati, studiis allecti, liberalitate confisi: Luget, inquam, se olim singulariter mirabilem, ac mirabiliter singularem a suis destitui. Dolet certe sua illa privilegia, quod nunquam hactenus verita est, ad climata nostra transferri.*

XXXIX

Quaenam Glossaria primas teneant, sintque aliis praeferenda.

Inter tot autem, quae labentibus saeculis prodiere, Glossaria, seu λεξικὰ, primas procul dubio tenere illa debent ac praeferri caeteris, cum propter venerandam, qua praestant potissimum, antiquitatem, tum ob extincta fere, ac oblivione sepulta, quae in lucem rursum revocant, reconditioris Latinitatis vocabula. Atque ea jure merito ut incomparabilia passim venditantur a *m)* viris eruditis, quorum auctorem Iustiniani aevo superiorem fuisse existimant: a Professoribus forte ac Grammaticis Constantinopolitanis, qui in utraque Lingua florebant circa ea tempora, quod ex Prisciano et aliis colligere licet, condita: in quibus tamen reperiuntur voces aliquot, vel obsoletae, vel a veteribus tantum usurpatae, vel denique quas cultior Latinitas omnino non admiserit. Id prae caeteris observatum a Salmasio in libro de Hellenistica: „Multa, inquit, idiotica vocabula in hisce Glossis occurrunt, quae „cum apud idoneos auctores non extent, et cum Gallica plerum„que nostratia ex his derivata sint, liquet inde, plebeii ea tantum „usus fuisse, non doctorum indaginis. Talia sunt *Matta*, pro te„gete, nunc *Nattam* dicimus: item *Storea*, pro eodem: *Sculna*, „pro sequestro: et infinita. *Scordalus*, pro feroce, quo usi Seneca „et Petronius: at illi trivialis sermo et plebeius objectus est a „Criticis: *Cocio* et *Arillator*, pro negotiatore: *Vissire*, pro flatum a „parte postica emittere: cujus verbi mentio apud Lucilium: item „*Manuari*, pro furari: *Manuae* pro manipulis: *Elutriare*, pro lava„re, quo tamen usus est Plinius. Non pauca ejusmodi sordentia vo„cabula Laberium usurpasse Gellius notavit, quae apud eum videri „possunt. Cimussa, pro τειρὰ; *Gerdius*, pro textore. Inexhausta „seges est harum vocum idioticarum, quas hic colligere et expli„care non decrevi: haec ad exemplum sufficiant.„ Hactenus Salmasius. Servatur etiamnum in Bibliotheca Monasterii S. Germani Parisiensis, unde ea olim deprompserat Henricus Stephanus, vetus

l) *Hericus Mon, in Vit. S. Germani.*

m) *Lud. Carrio l. 3. Antiq. lect. c. 4. Salmas. lib. de Modo usur. p. 703.*

vetus Codex alter sub Carolo Calvo Rege uncialibus literis a quodam Martino sat male descriptus in quo horum alterum, Graeco-Latinum scilicet, continetur: qui quidem codex mendis licet ubique scateat, non modicum tamen conferre potest ad emendandum illud, quod editum est. Fuit Ecclesiae olim Laudunensis, ut ex hac Epigraphe colligitur: *Hunc librum dederat Bernardus et Adalelmus Deo et S. Mariae Laudunensis Ecclesiae: siquis abstulerit, offensionem Dei et S. Mariae incurrat.* Sed quod observandum, Glossario praefigitur epistola, nescio an collectoris, vel auctoris, quam hic describere visum est, ut cuivis liceat de ea judicium ferre: *Dilectissimo Abbati S. M. fidissimus amicus veram in Christo salutem: Lectis epistolae vestrae literis, Amantissime Abba, per quas me super quibusdam questiunculis consulere voluistis, animadverti diligentiam efficacis ingenii vestri nequaquam rerum temporalium tumultibus succumbentem, sed Scripturarum meditationibus laudabiliter inhaerere. Atque idcirco dignum est, ut pie pulsanti aperiam, imo ipse per me pandere* dignetur, in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi, qui aperit, et nemo claudit, claudit et nemo aperit, splendor est lucis aeternae, et speculum sine macula. Accipite igitur ἑρμηνειῶν vestrarum solutiones, quas de Graecorum fontibus haurire studuimus, et vobis legendas sine praejudicio altioris forte interpretationis transcripsimus.* Quae quidem Epistola fortasse scripta fuerit Smaragdo S. Michaelis ad Mosam Abbati, qui vixit anno DCCCXX. cujus nomen vel dignitas hisce literis SM. designetur.

XL.

Ceteris praestat Dictionarium Salomonis Constantiensis Episcopi.

Laudatur deinde Dictionarium SALOMONIS Abbatis S. Galli, postea Episcopi Constantiensis, qui praeceptorem habuisse Isonem S. Galli Monachum, cujus sunt Glossemata in Prudentium, obiisseque dicitur anno DCCCCIX. Dictionarii Salomonis meminit *n*) Chronicon Episcopatus Constantiensis, ut et *o*) auctor Chronici Augustani, ubi de Henrico Abbate SS. Vdalrici et Afrae: *Salomonis Constantiensis Episcopi Dictionarium Magnum, quem Papiam appellant, scribi fecit.* Vnde videtur confici, Papiae nomine donatum, qui saeculo post integro vixit, quod is forte a Salomone pleraque hauserit in eo, quod postmodum composuit, Glossario. Salomonianum vero esse non ausim asserere, nullo praesertim auctore, quod characteribus Longobardicis descriptum habetur in duobus grandioribus voluminibus, altero in Bibliotheca D. Iolii Cantoris Parisiensis a litera A. usque ad literam I., altero a litera I. usque ad ultimam, in Bibliotheca S. Germani Parisiensis *p*); quod integrum

n) *Chron. Episcopat. Constant. p. 635.*
o) *Part. 2. c. 2.*
p) *Vtrumque volumen hodie asservatur in Biblioth. S. Germani.*

tegrum in Bibliotheca Vaticana extare etiam didicimus. Longe enim ante Papiam scriptum apparet, cum multa contineat vocabula, quae ille non habet, Papiaeque non meminerit, sed Scriptores classicos praesertim recenseat citetque, Ciceronem, Virgilium, Placidum, Eutropium, Orosium, Isidorum, Eucherium, Ambrosium, Hippocratem, Galenum, Origenem, seu eorum Interpretes, praetere aque Glôssas, quas saepius nomine *Antiquarum Glossarum* donamus in nostro Glossario. Glossas Salomonis non semel laudat *q*) Goldastus, quas extare ait Constantiae, et in Coenobio S. Galli, ut et librum de Septem artibus liberalibus. Sed et *r*) alibi videtur innuere Glossarium istud, quod ex omnibus veterum Glossariis collectum ait, ab Isone Magistro Monacho S. Galli, qui obiit anno MCCCLXXI. ut auctor est Hepidannus, nomine discipuli sui Salomonis Constantiensis Episcopi fuisse editum. Atque illud quidem Glossarium, quod interdum Longobardicum, interdum Ecclesiae Pariliensis appellamus, caeteris quae subsecuta sunt, jure praeferri debet, cum ex pravis illis ac semibarbaris vocabulis, quae ea induxere, vix abeat, praeter ea quae ex Glossis interdum aliquot laudat; sed synonyma complura, eaque à probis Scriptoribus repetita contineat. Verum qui illius auctorem excepere deinceps ejusmodi Glossarum collectores, non eo, quo par erat, delectu vocabula suis lucubrationibus intrusere; sed posthabitis iis, quae cultior agnoscit Latinitas, nova vel a se conficta, vel a semibarbaris deprompta Scriptoribus malo, ut aiunt, fato induxere. Inde enim accidit, ut artium ac disciplinarum Magistri has novitiorum curas et infaustas racemationes veterum eruditissimis perfectissimisque Commentariis, qui nativum sermonem Latinum una cum lacte materno imbiberunt, anteponerent, et in Scholis suis, pueris vel addiscendas, vel consulendas curarent. Adeo ut nesciam an nulla unquam deterior pestis juventuti corrumpendae, et a regia veterum via deducendae grassata fuerit, quam cum profligatis et in exilium missis veteribus, dispendiosi novorum istorum hominum Commentarii in illorum locum subrogati sunt.

XII.

Aelfrici Glossarium Latino-Saxonicum.

s) Eodem, quo Salomon Constantiensis Episcopus saeculo, vixit AELFRICVS Anglus, Abbas Abindonensis, deinde Archiepiscopus Cantuariensis, qui non modo Grammaticam Saxonico-Latinam, sed et Glossarium Latino-Saxonicum, non literarum quidem ordine, sed secundum certa rerum ac argumentorum capita conscripsit, in quo complura vocabula, aut nove dicta, aut rario-

q) *In Not. ad S. Valerian. p. 102. et ad Versus Columbani, et l. 1. Aleman. p. 392. Simler. in Bibl.*

r) *Idem Goldast. in Alamannicis p. 238.*

s) *Ioan. Pitseus de Scriptor. Angl.*

nioris usus reperiuntur. Illud Oxonii editum cura Guillelmi Somneri cum ejusdem Dictionario Saxonico-Latino Anglico ann. MDCLIX. Obiit ille anno MXVI.

XLII.

Papiae rudimentum Elementarium.

Floruit porro PAPIAS, cujus paulo ante meminimus, ann. MLXIII. ut est in Chronico Alberici MS. non vero anno MCC. ut t) Trithemius tradidit. Alberici verba sunt: *Anno* MLIII. *anno decimo tertio Imperatoris Henrici filii Conradi, Papias librum suum videlicet Elementarium doctrinae rudimentum edidit: quod probatur per numerum annorum, ubi agit de aetatibus saeculi, in prima litera et enumerando pertingit usque ad hunc annum.* Prostat vero ejus Glossarium typis editum cura Bonini Mombritii, cujus sunt Vitarum Sanctorum duo volumina) Venetiis anno MCCCCXCVI. mens. April. XIX. Sane non tam de novo condidisse, quam antea utcumque digestum ac elaboratum Glossarium auxisse videtur ipse innuere, in Praefatione, verbis hisce: *Iam vero de hujus artis nomine non praetermittendum videtur, quod quidem et si olim quia verbi, et simpliciter unius alterius dictionis retinebat interpretationem, Glossarium vocaretur; jam vero definitionibus, et secundum regulas notationibus, sententiis quoque, et multis id genus superadditis, altius atque aptius Elementarium doctrinae erudimentum nominari poterit.* In eo porro condendo decennium insumpsisse testantur versus adscripti Papiae exemplari Aquicinctinensi, et a viro doctissimo Ioanne Mabillonio exscripti, ubi nescio quis Rainaldus nominatur, a quo hic codex descriptus fuit. Scripsisse praeterea Papiam Epistolarum librum ad diversos, auctor est Trithemius. Edidit etiam Elias Putschius inter Grammaticos veteres Notarum veterum explicationes ex Papiae Glossario, quas in MSS. Codicibus, quos videre contigit, non animadverti.

XLIII.

Expositio Synonymorum Ioannis de Garlandia.

u) Eadem ferme tempestate, qua Papias, vixit IOANNES DE GARLANDIA Anglus, anno scilicet MXL. Haraldo in Anglia regnante, qui multa scripsit, atque in iis Synonymorum in arte Alchymistica expositionem secundum ordinem literarum, editam Basileae cum ejus Alchymiae Compendio anno MDLX. cujus etiam circumferuntur Synonyma et Aequivoca, versibus descripta, quae cum Commentario typis edita sunt Coloniae anno MCCCCXCV. et in scholis vulgo legebantur; quemadmodum x) Ebrardi Betuniensis Graecismus, seu Liber carmine conscriptus de Figuris, deque octo orationis partibus, editus Lugduni

(d) 2 anno

t) *De Script. Eccl.*
u) *Balaeus Pitseus.*
x) *Henricus a Gandavo de Script. Eccl.*

anno MCCCCXC. cum Expositionibus Vincentii Metulini, ejusdemque elementa Grammatica Lovanii edita: qui an ille ipse sit, cujus Antihaeresim contra Valdenses haereticos vulgavit Iacobus Gretzerus, dubium facit Distichon ab *y*) Antonio Sandero et *z*) Valerio Andrea allatum:

Anno milleno centeno bis duodeno.
Condidit Ebrardus Graecismum Bethuniensis.

Secundum enim hos versus Graecismum suum conscripserit ille anno MCXII. Verum cum vox *bis*, referri etiam possit ad *centeno*, quod sane magis arridet, proindeque scripserit anno MCCXII. idem censeri potest cum eo, qui contra varias Valdensium sectas, quae sub exitum seculi undecimi, et initium duodecimi tum primum innotuere, scripsit. *a*) Laudantur praeterea ejusdem Ebrardi Epistolae secundum artem dictatae, ex Bibliotheca Monasterii Dunensis in Flandria.

XLIV.

Vgutionis Vocabularium.

Papiam excipit VGVTIO Pisanus, qui longe fusius ac multa vocabulorum et ἐτύμων accessione auctius edidit, sive Glossarium, sive Dictionarium, quod MS. in Bibliothecis passim reperitur: tam typis excusum non puto, quod cum ars typographica inventa est, in scholis haberetur illud, quod a Ioanne de Ianua ex Papia et Vgutione confectum est. In Praefatione vero consilium operis et nomen suum ita aperit. „Opus igitur divina favente „gratia componere statuimus, in quo, prae aliis, vocabulorum significationes, significationum distinctiones, derivationum origines, „etymologiarum assignationes et interpretationum reperientur ex„positiones: quorum ignoranta Latinitas naturaliter indiga qua„dam doctorum pigritia non modicum coarctatur. Nec hoc tan„tum ut vitream cenodoxiae fragilitatem lucrifaciamus, adimplere „conabimur, quantum ut omnium scientiae literarum invigilantium „communis inde utilitas efflorescat. Nec minus descendat in men„tem, nos in hoc opere perfectionem insinuatim adhibere, cum in „humanis nihil ad unguem inveniatur expolitum, licet aliis de hac „eadem re tractantibus quadam singulari perfectione haud injuria „videri possumus excellere. Nam hic parvulus delectabitur sua„vius; hic adultus uberius cibabitur; hic perfectus affluentius de„lectabitur; hic Gignosophistae triviales, hic Didascali quadrivia„les, hic Legum professores, hic Theologiae perscrutatores, hic „Ecclesiarum proficient gubernatores: hic supplebitur, quicquid „hactenus scientiae defectu praetermissum est; hic elimabitur, quic„quid a longo tempore male usurpatum est. Si quis quaerat ope„ris

y) *Sander. in Bibl. MSS. p. 222.*
z) *In Bibl. Belg.*
a) *Sander. in Bibl. MSS. p. 203.*

„is hujus quis actor fuerit, dicendum est Deus. Si quaerit, quod „operis hujus fuerit instrumentum, respondendum est, quod patria „Pisanus, nomine Hugutio, quasi Eugetio, id est, bona terra, non „tantum praesentibus, sed etiam futuris: vel Hugutio, quasi Vi„gitio, id est, virens terra, non solum sibi, sed etiam aliis. Ex his tamen quis ille Vgutio fuerit, et quo vixerit saeculo, non percipimus: sed id docemur ex Chronico Nonantulano MS. cujus „verba hic describemus: Per haec tempora (circa annum MCXCII.) „Anno Vgutio, natione Pisanus, Episcopus Ferrariensis, qui datus „a Sede Apostolica Coadjutor Abbati Monasterii Nonantulani pro„digo homini, ex libro Papiae, qui illic est, librum derivationum „composuit. Ejus obitum circa ann MCCXII. conjicit Vghellus, „cui haec de Vgutione haud nota fuerunt.„ Laudatur porro is sub nomine Pisani a nescio quo Poëta infimi aevi MS.

Est commune Gigas, Pisanus ut asserit: unum
Approbo Galterum, qui protulit, Vna gigantum.

XLV.

Catholicon Ioannis de Ianua.

Papiam et Vgutionem exscripsit, auxitque tandem IOANNES DE IANVA, operique suo titulum dedit: *Summa, seu Catholicon*, unde postmodum, quae prodiere Dictionaria, hoc nomine fere donata sunt, cui praemisit multa ad Grammaticae regulas spectantia. Quando vero illud absolverit hisce verbis indicat in ipso libri fine: *Immensas omnipotenti Deo Patri et Filio et Spiritui Sancto gratiarum referimus actiones, qui nostrum Catholicon ex multis diversis Doctorum texturis elaboratum atque contextum, licet per multa annorum curricula in millesimo ducentesimo octuagesimo sexto anno Domini, Nonis Martii ad finem usque perduxit.* Quis vero fuerit, ipsemet in voce *Ianua*, edocet: *Item a Ianua porta dicta est Ianua, quaedam civitas potens, nobilis, pulcra, et dives, juxta mare sita, et est quasi introitus et porta Lombardiae, Tusciae, provinciae. Hujus civitatis oriundus fuit compilator praesentis libelli, qui dicitur Prosodia, vel Catholicon. Compilator siquidem hujus operis dictus Frater Ioannes Ianuensis de Balbis, de Ordine Fratrum Praedicatorum modicus, qui etiam compilavit alium libellum in Theologia, qui dicitur Dialogus de quaestionibus animae ad spiritum: qui etiam composuit quoddam opus Paschale, ubi scilicet de facili reperitur Pascha, scilicet hoc opus Paschale composuit, antequam Ordinem intraret.* Prostat autem Ioannis de Ianua Catholicon non semel typis editum, ac primum Moguntiae in ipsis Typographiae initiis anno MCCCCLX. cujusmodi videre licuit in Bibliotheca PP. Fulliacensium Parisiis; deinde Venetiis, scilicet anno MCCCCLXXXVII. quo sum usus codice potissimum, et a Magistro Aegidio auctum et recognitum, et denuo ab Ascensio Badio auctum, Lugduni per Io-

annem de Platea anno MDXIV. Caeterum monet *b)* Philippus Bosquierus Minorita in Catalogo MSS. librorum Bibliothecae Monasterii S. Ghisleni Ioannem de Luna appellari. Sed vereor, ne male legerit: de quo haec subdit: *Addo, quod et si e) Erasm. Roterodamus Catholicon Ianuensis infamet et velut de gradu dejiciat, qua Latinitas spectatur, ego tamen in rebus Theologicis sentio non contemnendum.*

XLVI.

Matthaei Silvatici Pandectae Medicinae.

Prodiit eadem tempestate MATTHAEI SILVATICI Mantuani Dictionarium Medicum: vivebat enim ille anno MCCXCVII. ut ipsemet testatur, proinde ante an. MCCCXX. uti scribit *d)* Trithemius: quod quidem opus *Pandectas Medicinae* appellavit, unde *Pandectarius* vulgo indigitatur, in quo voces Latinae, Graecae, Arabicae, et Exoticae, quae rem medicam utcumque spectant, ita aliis vocibus redduntur, ut sani aliquid expiscari haud promptum sit, propter depravata, si non auctoris, saltem exscriptorum vitio vocabula: adeo ut de hisce Pandectis judicium istud suum interposuerit Otto Brunsfeldius, et ipse Medicus: *Certe,* inquit, *in re medica veteris Pandectarii errata tam manifestaria sunt, ut prorsus perspecta nemini non sint, nisi qui sanae eruditionis ac veterum Scriptorum nihil attigit: in quo tertia fere semper dictio corrupta vitiataque, aut certe barbara, obsoleta, vel exotica est: nec paulo diversa omnia ab magorum et necromanticorum praestigiosis nomenclaturis, ut nescias, rerumne an malorum potius daemoniorum sint nomina.* Sed de his videant peritiores Medici, Linguaeque Arabicae potissimum periti, qui unici duntaxat judicium ferre mea quidem sententia possunt.

XLVII.

De variis Glossis in Scripturas sacras, et maxime de Guill. Britonis opusculo.

Habentur praeterea Glossae variae cum ineditae, tum editae in sacra utriusque Testamenti scripta, quae cum secundum libros digesta sint, non omnino Lexicorum nomine censeri debent; tametsi vocabula, quae in iis explicantur, Dictionariorum vicem videantur supplere. Harum aliae incertis auctoribus latent in Bibliothecis, quae non tanti visae sunt, ut editionis sumptus promererentur. Aliae suos laudant auctores, quas inter maxime eminent hocce titulo inscriptae in codicibus Corbeiensis Monasterii, S. Germani Paris. et Collegii Navarrici Parisiensis: GVILLELMI BRITONIS, *Ordinis Fratrum Minorum opusculum difficilium vocabulorum Bibliae, ex Glossis Sanctorum, in quo praemittit suum praeambulum metro confectum: post prosaice procedit.* Fuit autem Guillelmus iste

b) *In Not. ad Gerson. de Laude Scriptor.*

c) *Erasm. de Ratione studii et in Colleg*

d) *In V. Brucus.*

iste Brito e) ex antiquorum Britonum ſtirpe in Cambria natus, ut auctores ſunt ex Willoto Pitſeus, et Waddingus in Annalibus Minorum ad ann. MCCCLVI. quo ille obiit, ubi et viri elogium perſtringit. Ejus etiam fortaſſe ſunt Synonyma, quae Britonis nomen praeferunt, edita Pariſiis, per Dionyſium Roſſeum an. MDVIII. Hanc eandem lucubrationem perperam f) alii adſcribunt neſcio cui Ioanni Aegidio Ordinis Eremitarum S. Auguſtini.

XLVIII.

Mammotrectus Marcheſini, in quo voces Bibliorum enucleantur.

Similis argumenti extat liber inſcriptus MAMMOTRECTVS, in quo voces Bibliorum perinde enucleantur. Nominis rationem et etymon ſic in Prologo prodit auctor: *Et quia morem gerit talis decurſus paedagogi, qui greſſus dirigit parvulorum, Mammotrectus poterit appellari.* Imo *Mammothreptus*, ex Gr. μαμμόθρεπτος qua de voce prae caeteris g) Auguſtinus. Hunc e Regio Lepidi ortum quae civitas prope abeſt Mutina, appellatumque MARCHESINVM, ex Ordine Minorum, ac floruiſſe in Provincia Bononiae et Cuſtodia Ferariae circa ann. MCCC. auctor eſt h) Waddingus: Sixtus vero Senenſis vixiſſe ann. MCCCL., ſcribit. 's liber primum excuſus Moguntiae in ipſis artis typographicae initiis, an. ſcilicet MCCCCLXX. ſervatur enim in Bibliotheca Collegii Navarrici Pariſiis, ad cujus calcem haec leguntur: *Explicit Mammetractus arte imprimendi ſeu caracterizandi abſque calami exaratione ſic effigiatus, et ad euſebiam Dei induſtrie per Petrum Schoiffer de Gernſchem in civitate Moguntina feliciter conſummatus anno Dominicae Incarnationis MCCCCLXX. in Vigilia Martini.* Cujus quidem codicis a primis typographiae repertoribus excuſi non meminit Naudaeus in accuratiſſima, quam de ejus ortu inſtituit, diſſertatione. Rurſum deinde Metis impreſſus eſt anno MDIX. ac demum Venetiis anno MDXCVI.

XLIX.

Varia ſaeculo XV. et XVI. Dictionaria et Opera Grammatica.

Acceſſere denique ſub exitum ſaeculi decimi quinti; aut ſequentis initium, Dictionaria, librique alii Grammatices, quorum uſus etiam in ſcholis maxime invaluit, ut *Vocabularius compendioſus ex Summa Ianuenſis, Huiguicione, et Papia excerptus*, editus Venetiis MCCCCXC. i) cujus auctorem neſcio quem Nicolaum praeferunt quidam codices ſcripti, in Bibliotheca Monaſterii S. Martini Tornacenſis: et *Vocabularius Breviloquus*, typis editus Argentinae anno MCCCCXCI. uterque Ioannis de Ianua Catholici Compendium, additis

e) *Pitſeus.*
f) *Ph. Labb. in Bibl. Mſſ. p. 205.*
g) *Serm. 2. in Pſal. 30.*
h) *Wadding. de Scriptor. Minor.*
i) *Sander. in Bibl. Mſſ. Belg. p. 137.*

ditis tamen et insertis subinde vocabulis aliquot, non tamen melioris notae, quae in Ianuensi non habentur. Nec scio, an alii sint diversique prorsus ab eo, quem *Papiam abbreviatum* vocant codices MSS. Bibliothecae Puteanae, qui libri seu compendii istius auctorem laudant *k)* Martinum de Arenis sub anno MCCCVII. Prostat praeterea Vocabularius alter, *Catholici parvi* titulo donatus, seu Dictionarium Latino-Gallicum, in quo complura vocabula a puriori Latinitate jure proscripta continentur, typis incertis; sed antiquis, (Rotomagi editum laudat *l)* Sanderus) ex quo selectas quasdam voces, quod ineditum putaret, ex MS. Bibliothecae Thuanae erutas, libello de Lingua Francica inseruit Philippus Labbeus. *m)* Laudatur, praeterea *Catholicon parvum* Roberti Veisi Angli. Ejusmodi etiam est *Catholicon Armorico-Franco-Latinum a Ioanne Lagadec Dioecesis Trecorensis, compositum ad utilitatem Clericorum novellorum Britanniae:* Ita enim libri titulus concipitur, editi Lantriguieri a Ioanne *Casnez*, v. Novemb. anno MCCCCXCIX. Prodiere praeterea eadem tempestate Dictionaria varia, scilicet *Vocabularius optimus*, *Gemma vocabulorum dictus*, editus Daventriae anno MDII. et Dictionarium *Dionysii Nestoris* Minoritae Novariensis, eodem anno Argentinae publicatum, qui quidem Catholici et Vgutionis, uti vocat, somnia singulis fere paginis redarguit *n)*. Legebantur denique in scholis sub initium decimi sexti saeculi, et antea, Grammatices libri modo ignoti, ut *Maximiniani Grammatica*, *Doctrinale Alexandri de Villa Dei*, *Partionale*, *et Combinale Grammaticae*: *Guidonis de Fontenaio Biturici Magna Sinonyma*, *Grammaticae regulae*, *Epitheta*, *Differentiae vocabulorum:* quibus successere demum Ioannis Despauterii Ninivitae, qui obiit circa annum MDXIV. et aliorum subinde ejusce generis Grammaticalia opuscula, quibus utuntur hodie scholae nostrates. Ex iis porro veteribus Dictionariis vel Glossariis, de quibus hactenus egimus, vocabulorum etymologias interdum describimus, ridiculas et putidas, quibus, quod non subinde refellantur, nolimus a Lectoribus existimari assensum nos praebere. Neque enim ejusmodi naeniis confutandis tanti visum est immorari, cum quales sint, ex se se satis ostendant.

L.

Dictionaria minus Latina in scholis diu servata locum tandem cedunt aliis purae Latinitatis.

Ejusmodi igitur Latina Dictionaria ad amussim minime exacta, neque a Latinitatis sordibus purgata, in scholis publicis passim habebantur: *o)* „quorum compactores malae interdum fide „damnare licet, quod, quantumvis isthuc esse corruptum et adul„teri

k) *Bibl. MSS. Labb. p. 43.*
l) *In Bibl. MSS. Belg. p. 132.*
m) *Pitiscus pag. 904.*
n) *Vide Hist. Academiae Paris. to. 1 p. 518.*
o) *Thom. Smith.*

„terinum scirent, non putarent tamen aut otii sui esse existimabant, „quicquam in rebus istis innovare, ita quidem ut de Latinis senti„rent ut Latini, loquerentur et docerent ut barbari, et vocum mu„tationem ullam in Lexicis suis faciendam putarent: magna adeo „vis est, magnum pondus, auctoritas plurima consuetudinis et „usus, ut vitiosa retinere, bona negligere, recta contemnere, prava „colere, aequa repudiare, quam rectis insistere, bonosque auctores „praelegere, ac in Latinitate duces sibi assumere maluerint aetatis „istius Scriptores, ipsique artis Grammaticae doctores. Sed cum veritas haud facile convellatur, nec per usucapionem aboleatur, revixit tandem studiosorum opera, quae quasi intermortua tot saeculis jacuerat Latinitas: ita ut ratione temporum mutata, discussa barbariei caligine, veternosaque ablegata dicendi ratione, omnibus summo studio ad perfectissimam Linguarum cognitionem incumbentibus, literarum gloria in illam magnitudinem excreverit, ut non defuerint absolutae eruditionis viri, qui non tantum praestantissimis Latii luminibus opponi mererentur; verum etiam cum priscis de ingeniorum felicitate contenderent. Extitere enim circa ea tempora, post Franciscum Petrarcham, qui literas a multo aevo sepultas e Gothicis tumulis primus fere excitaverat, LAVRENTIVS VALLA, civis Romanus, et NICOLAVS PEROTTVS Saxoferratensis, Sipontinus Episcopus, ut omittam HADRIANVM Cardinalem, et aliquot alios, qui defaecandae Latinitati insudarunt, quorum alter scriptis sub annum MCCCCL. Elegantiarum Latinae Linguae libris sex: alter sub annum MCCCCLXX. publicato grandiori Commentariorum ejusdem Linguae volumine, cui Cornucopiae nomen indidit, cum duobus singularum dictionum indicibus, Graeco altero, altero Latino, qui justi Dictonarii vicem praestant, non quatriduanam; sed quadringentis amplius annis extinctam et sepultam Latinitatem excitarunt, et rursum in lucem eduxerunt. Horum denique insistens vestigiis, primus ab barbarica illa faece Dictionaria, hactenus in scholis recepta, purgavit AMBROSIVS DE CALEPIO in agro Bergomensi, (p) quidam filium Comitis Calepiensis fuisse volunt, quorum quidem Comitum meminit q) Caelestinus in Historia Bergomensi) unde et CALEPINVS appellitatur, edito Dictionario ex veteribus Scriptoribus profanis et Catholicis, in quo multa se contra Priscianum, atque adeo ipsum Laurentium Vallam, praestantiorum Scriptorum auctoritate nixum dixisse et observasse profitetur in epistola operi praefixa.

p) *Berrichius de Lexicis Latin. Pag. 3.*

q) *Caelest. in Hist. Bergom. part. 1. l. 7. c. 6.*

LI.

Primae Calepiniani Dictionarii editiones.

Calepinianum exhinc Dictionarium, nescio an tum primum in Gallia, Parisiis editum est anno MDX. quo idem Calepinus obiisse dicitur, cum hoc titulo: F. AMBROSII CALEPINI *Bergomatis, professionis Eremitanae, Dictionarium, ex optimis quibusque auctoribus, Nonio Marcello, Festo Pompeio, M. Varrone, Paediano, Servio, Donato, Cornucopiae Perottino, Laurentio Valla, Tortellioque: praeterea ex Suida Graeco, aliisque compluribus, nullo fere vocabulo Cornucopiae praetermisso studiose collectum, et ab Ascensio diligenter recognitum atque impressum.* Prodiit altera deinde editio Parisiensis anno MDXXV. Idib. Augusti, sumptibus Ioannis Parvi et Ponceti *le Preux*, cum hoc titulo: *F. AMBROSII CALEPINI Bergomatis Eremitanae professionis, viri undecumque doctissimi Lexicon ex optimis quibusque auctoribus collectum, novis additamentis, quae nondum ad nos pervenerant, ipsiusmet auctoris autographis illustratum, quae hoc signo ∴ . . . indicantur. Adducuntur et Ioannis Badii frugiferae annotationes stella notatae. In summa hoc in opere recondita latet eruditio, ita ut nullum vocabulum Cornucopiae, immo nullius Dictionarii quaeratur praetermissum, etc.* Huic porro ejusdem Calepini epistola praeponitur, quam ille iteratae ac postremae suae editioni praemiserat, quam Venetiis anno MDIX. factam quidam scribunt, in qua tum se decrepita fuisse aetate, visu etiam prae senectute privatum testatur.

LII.

Calepini Dictionarium novis augetur vocabulis.

Sic autem deinceps, novisque vocabulis adornatum Calepinianum Dictionarium, in magnam voluminis molem excrevit, dum quisque pro libitu observationes eo suas immittit, librumque suffarcit nominibus etiam propriis ac Geographicis, licet nihil ad Latinam Linguam spectantibus: quod quidem nescio an ab ipso Calepino in primis editionibus praestitum fuerit; cum eas non viderim, tametsi in prima Parisiensi aliquot, et in iis, quae Venetiis alibique confectae sunt, multo plura occurrant. *r*) Quae quidem vir multi judicii ac singularis literaturae Conradus Gesnerus Tigurinus, in Calepiniano Dictionario a se recensito, et supra quatuor millibus vocabulorum ex probatissimis auctoribus aucto, cum prosodiae, id est, quantitatis syllabarum notis in Onomasticum peculiare rejecerat, in editionibus Basileensibus ann. MDXLIV. et MDLX. postrema ex Pauli Manutii observationibus plurimum aucta. Et sane mirandum ab ejusmodi vocabulis, quae rursum malo fato in alias editiones irrepsere, Calepinianum Dictionarium non purgasse virum in hisce literarum studiis versatissimum Ioannem Passeratium, a quo postremo adornatum est, cum aliunde infinitis aliis La-

tinis

r) *Iosias Simler. in Vita Conradi Gesneri.*

tinis vocabulis, maxime Scriptorum, qui vel prioribus Romanae reipublicae saeculis, vel inclinante paululum Latinitate floruerunt, adaugeri potuisse, quae tamen omissa sunt, pro certo habeatur, adeo ut ex iis duo fere alia confecerit volumina Matthias Martinius. Sed et iis praesertim adornari debuit, quae a probae Latinitatis auctoribus peti possunt, ac Tullianis maxime, quae tanto studio Marius Nizolius, Robertus Stephanus, et alii ordine literarum collegerunt. Qua de re merito queritur vir doctus Olaus Borrichius in ea Dissertatione, quam de Lexicis Latinis et Graecis edidit, Hafniae excusa anno MDCLX. Tot igitur subsidiis, doctorumque virorum conatibus revixit intermortua Latinitas, et abdicatis insulsis istis Lexicis, a quibus barbaries ipsa fovebatur, successere longe tersiora, et ab omni illo, quo prius scatebant, squalore purgata, quorum in scholis Academiisque publicis, feliciori eruditionis ac literaturae fato, hactenus usus invaluit. Atque haec quidem de veteribus ac etiam paulo recentioribus Glossographis adnotasse sufficiat.

LIII.

Gentiles Christianis exprobrant Linguae barbariem.

Iam vero haud nescius sum, fore complures, qui inferioris aevi Scriptorum, quibus nulla est elegentia Latinitatis, vel munditia, abstinendum lectione eo arbitrentur potissimum, quod scriptionis stylum, locutionisque characterem vitiet ac corrumpat: ut suam omnem sermonis elegantiam, et Latini eloquii venustatem stridore lectionis Hebraicae sordidatam fuisse agnoscit s) Hieronymus: *Nos, ut scis*, inquit, *Hebraeorum lectione detenti, in Latina Lingua rubiginem obduximus: in tantum, ut loquentibus quoque nobis stridor quidam non Latinus interstrepat.* Fuit etiam haec Gentilium expostulatio t), quorum studium omne in verborum et sermonis elegantia positum erat, qui sacros Christianorum libros; quod ineleganter essent scripti, meramque redolerent barbarien, aversabantur: „seu, ut u) ait Lactantius, scriptis caelestibus, quia videbantur incompta, non facile credebant, quia aut ipsi erant diserti, „aut diserta legere volebant, et quae auribus blandiuntur assueti, „dulcibus et politis, sive orationibus, sive carminibus, divinarum litterarum simplicem communemque sermonem pro sordido aspernabantur. Quasi vero Deus, inquit ille, et mentis, et vocis, et linguae artifex diserte loqui non potest: cum summa prudentia carere fuco voluerit ea, quae divina sunt, ut omnes intelligerent, quae ipse loquebatur.„ Sed et x) S. Hieronymus fatetur, primis adolescentiae annis, Tullio, Platone caeterisque ejusmodi Gentilibus Scriptori-

s) *Epist. 130. et in Prolog. lib. 2. in Ep. ad Galat.*

t) *Theodoret. de Curat. Graec. aff. sect. serm. 9. initio. Nilus l. 3. epist. 8.*

u) *Epist. c. 3. l. 6. Inst.*

x) *Epist. 22. c. 13.*

toribus perlectis, in semetipsum reversum Prophetas legere coepi[s]se: *Sed horum*, subdit ille, *sermo horrebat incultus, et quia lumen caeci oculis non videbam, non oculorum putabam esse culpam, sed solis.* Qui[n] etiam aevi nostri Sectarii vulgatam versionem eo vellicarunt quod voces aut minime Latinas, et velut ignotas, aut plane obso letas, vel denique minus congruentes contineat. In quos *y)* vir pii ac eruditi insurrexere non semel, variisque a sacris Libris, e[t] sanctorum Patrum auctoritatibus petitis argumentis, eas non muta ri, imo servari, ponique debuisse probarunt: tum quod res, d[e] quibus agitur, recte omnino exprimerent, tum quod paulo humi lior oratio vulgarium hominum maxime captui accommodatior sit et, ut ait *z)* S. Augustinus, plerumque consuetudo loquendi vul garis utilior est significandis rebus, quam integritas literata. *Mal lem quippe*, ut ait, *cum barbarismo dici, Non est absconditum ossum meum quam ut ideo esset magis apertum, quia magis Latinum est.* Quo spe ctant ista *a)* Hieronymi: *Illud autem semel monuisse sufficiat, nosse m[e] cubitum et cubita neutrali appellari genere; sed pro simplicitate et facili tate intelligentiae, vulgique consuetudine ponere masculino: non enim nobis curae est vitare sermonum vitia, sed Scripturae sanctae quibuscunqu[e] verbis disserere.* Et *b)* alio loco, *Camisiae* vocabulum usurpaturus *Volo*, inquit, *pro legentis facilitate abuti sermone vulgari.* Ex quibus interim animadvertere licet vulgarem sermonem Latinum non semper ad Grammaticae leges exactum fuisse hacce tempestate Sic igitur verborum argutias deridebant sancti Patres, cum rebus disquirendis, non sermonum lenociniis insisterent. Quin etiam e[a] mens fuit quorundam Philosophorum lenociniis operam non da rent, nec eleganter scribere curarent; sed res ipsas potissimum spectandas censerent. De Plotino aiebat Porphyrius: *Ἔγραφε δ[ὲ] ὔτε εἰς κάλλος ἀποτυπέμενος τὰ γράμματα, ὔτε εὐσήμως τὰς συλλαβὰς διαι ρῶν, ὔτε τῆς ὀρθογραφίας φροντίζων ἀλλὰ μόνε τῦ νῦ ἐχόμενος.* Ea etiam fuit veterum Christianorum scribendi vivendique ratio, ut elo quentiam non quaererent, non flagitarent Linguae nitorem: se[d] animae quaererent puritatem *c)*, cum apud eos soloecismus ma gnus et vitium, turpe quid narrare vel facere censeretur.

LIV.

Quis stylus Patrum.

Sanctorum igitur Patrum in eo cura praesertim fuit, ut *styl[o] Ecclesiastico* scriberent; id *d)* est, ut deposito sermonis cothurno li bros suos divinae Scripturae flosculis adornarent, reperentque po tius, „quam verborum exquisitione tumerent: non composita ora „tione

y) *Baron. an. 57. n. 175. an. 331. n. 58. et seqq. Franc. Turrian. lib. 2. pro Ep. Pont. cap. 2. Filesac. lib. 1. Select. cap. 14.*
z) *In Psal. 38.*
a) *In Ezech cap. 40.*
b) *De vest. sacerdot.*
c) *S. Hieron. Adv. Helvid. c. 8.*
d) *Ep. 167.*

„tione, plausuque populari, qui solet imperitorum aures decipere, „atque palpare, sed oratione simplici, et ecclesiastici eloquii veri„tate, ut ait *e)* Hieronymus. Sed et id maxime curabant, ut a „vulgo intelligerentur, ejusque captui se se accommodarent, cum *f)* „omnium operum virtutem sententias putarent, ab hisque sanctita„tem et virilitatem petendam, quando nos in omnia delitiarum „genera vitiaque dicendi quoque ratione deflexinus, aiebat Quin„tilianus: *quod* simili de Christianis sententia dixit *g)* Gregorius „Nazianzenus: Καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ἐκηρύχθημεν τὸν λόγον, ὥσπερ τὰ „σώματα. Quippe ut ejusdem *h)* Hieronymi verbis utar, quod in „*disertissimis* viris Graeciae legimus, Asianum tumorem Attico „siccebant sale, et luxuriantes flagellis vineas falcibus reprime„bant, ut eloquentiae torcularia, non verborum pampinis; sed sen„suum, quasi uvarum expressionibus redundarent *i)*. Iis nempe „minor fuit verborum custodia, cum intellecturi non timebantur. „Hinc *k)* S. Augustinus: Non timemus, inquit, ferulas Gramma„ticorum, dum tamen ad veritatem solidam et certiorem pervenia„mus. Et *l)* S. Prosper: Tam simplex et apertus, etiam minus „Latinus, disciplinatus tamen et gravis debet esse sermo Pontificis, „ut ab intelligentia sui nullos, quamvis imperitos, excludat, sed „in omnium audientium pectus cum quadam delectatione descen„dat. Alia enim est ratio declamatorum, et alia debet esse docto„rum. Illi elucubratae orationis pompam totis facundiae suae „viribus concupiscunt, illi rebus inanibus pretiosa verborum in„dicant ornamenta, isti veracibus sententiis ornant et commendant „verba simplicia. Illi affectant suorum sensuum deformitatem tan„quam velamine quodam phalerati sermonis abscondere, isti elo„quiorum sacrorum rusticitatem pretiosis sensibus venustare, etc.

LV.

Vulgarem sermonem cultiori praeferebant sancti Patres.

Enimvero etsi plerique Patrum a puriori recedentes Latinitate, nedum receptis, verum etiam barbaris usi sint vocabulis, non ideo tamen elegantiae omnis atque literaturae expertes fuisse sunt censendi. Cum id affectione quadam vulgarem sermonem praeferrent cultiori, ut ad eorum captum, quos Christianae religionis imbuere praeceptis, aut a quibus volebant in concionibus intelligi, orationes suas componerent, quemadmodum Iulianum, recens Imperatorem creatum, *verbis ut intelligi posset, simplicibus*, milites in tribunali allocutum, refert Ammianus *m)* „Graecam facundiam, „quod de S. Paulo dicebat *n)* Hieronymus, contemnebant, vel „certe

e) *Epist. ad Laetam, et Epist. 139.*
f) *Quintil. l. 1 c. 14.*
g) *Orat. 3.*
h) *Epist. 4.*
i) *Quintil. decl. 306.*
k) *S. Aug.*
l) *Lib. 1. de Vita contempl. c. 23.*
m) *Lib. 20.*
n) *S. Hier. l. 1. in Ruffin. c. 4.*

„certe quod est humilitatis, dissimulabant, ut praedicatio eoru
„non in persuasione verborum, sed in signorum virtute consisteret
„spernentes alienas opes, qui in suis divites erant:„ cum praete rea *o) nollent ea cavere, quae sano intellectui nihil detrahunt.* Nec sun de nominibus anxius, aiebat ipse *p)* Quintilianus: vocet enim, u voluerit, quisque, dum vis rerum manifesta sit, appareatque ho temporis, illud esse naturae. Atque hanc quidem veterum Patrun in dissimulanda recte dicendi ratione affectationem testatur *q)* Hie ronymus, cum ad Paulum Concordiensem Vitam Pauli Eremita mittere se ait, *in qua propter simpliciores quosque multum in dejici.d sermone laboraverat.* Auctor est *r)* Tullius sua etiam aetate visos *qui impoliti et consulto rudium similes et imperitorum videri volebant* quod quidem de Scriptoribus Ecclesiasticis, alia licet mente, pro dit *s)* „Arnobius, scribens, etiam quosdam sapientiae deditos no
„tantum abjecisse sermonis cultum, verum etiam cum possent o
„natius atque uberius eloqui, trivialem studio humilitatem sec
„tos, ne corrumperent scilicet gravitatis vigorem, et sophistica
„potius ostentatione jactarent. Existimabant quippe cum Chr
„stianis ac fidelibus simplici utendum esse oratione sermonisqu
„abjiciendum cothurnum *t)*, quod ea convenire videretur Chr
„stiani stylo, non ad ostentationem, sed ad utilitatem hominu
„conscribentis.„

LVI.

Rudiori stylo scripti libri non contemnendi, quid utilitatis habeant aliunde.

Proinde non continuo abjiciendi de manibus incompti ill et quoad sermonis characterem male feriati libri, atque adeo ba bari, maxime si quid in se contineant, quod nos doceat, sive vitae institutum, moresque formandos, sive ad eruendam pra teritarum rerum cognitionem et memoriam: cum eorum praese tim studium fuerit, ut utilitatem juvandi praeferrent gratiae pl cendi. Licet enim complures ex Scriptoribus ac Poetis, natur fortean vitio, orationis sublimitatem, quam Graeci ὕψος vocar non sint assecuti, non ideo contemnendi, cum et, etsi commu bus ac vulgaribus, atque adeo, uti loquitur *u)* Arnobius, *popu ribus et quotidianis* utantur verbis *x)*, κοινοῖς καὶ δημώδεσι, τοῖς ὀνόμα καὶ ἰδὲν ἐπαγομένοις, atque ex ipsa vocabulorum concinnatio ac compositione vix laudem mereantur, ipsi tamen repere haud cendi sint, ut qui eloquii humilitatem rerum ac cogitationu magnitudine compensent. „Puerilis sane, inquit idem *y)* Arn „bit

o) S. Aug. de Doctr. Christ. c. 13.
p) Quintil. l. 5. c. 10.
q) Epist. 21.
r) De Orat.
s) Lib. 1.
t) S. Basil. ep. ad Diodor. apud eund. Hermian. l. 4. c. 2.
u) Arnob. lib. 1.
x) Longin. περὶ ὕψους p. 62.
y) Arnob. l. 1.

„lius, atque angusti pectoris reprehensio, quam si admitteremus, ut „vera sit, abjiciamus ex usibus nostris quorundam fructuum genera, „quod cum spinis nascantur, et purgamenti aliis, quae nec alere „nos possunt, nec tamen impediunt perfrui nos eo, quod principa„liter antecedit, et saluberrimum voluit esse natura. Quid enim „officit, o quaeso, aut quam praestat intellectui tarditatem, utrum„ne quid grave an hirsu a cum asperitate promatur? inflectatur „quod acui, aut acuatur quod oportebat inflecti? aut qui minus „id quod dicitur verum est, si id numero peccetur aut casu, prae„positione, participio, conjunctione? Deinde cum de rebus agitur „ab ostentatione submotis, quid dicatur, spectandum est, non quali „cum amoenitate dicatur: non quid aures commulceat, sed quas „afferat audientibus utilitates.„ Neque alia fuit Zenonis Citiaei *z)* Philosophi sententia, qui in nummo non elegantiam scripturae spectandam esse aiebat, sed pondus et materiam, adeoque nihil referre existimabat, quam elegans sit oratio, sed quam utilis; ac proinde monebat discipulos ut non circa voces et vocabula memoriam, sed circa intelligentiam mentem exercerent. Nam et in mala segete bonum aliquod spicum saepe reperitur, et in testaceis vasculis thesaurus interdum reconditur. Quocirca jure carpuntur, nescio qui magistelli, qui cum apud aevi inferioris Scriptores quidpiam barbari, vel minus sani deprehendunt in vocibus, aut in verborum sentnetiis, criticam illico immittunt manum, eas immutant, aliasque nullo fere judicio obtrudunt, cum recentiora sua et paulo cultiora Lectoribus fore longe gratiora, licet falso, sibi persuadeant. Nam cum in ejusmodi scriptis non elegantiam sermonis quaeramus, quam at tot disertissimis Oratoribus et Historicis petere licet, quae ipsi prodiderunt, eorumque et verbis, etsi minus Latinis vel etiam incomptis edoceri non minima est voluptas. Si enim eloquentiam quaeris, Demosthenes aut Tullius legendus est. Adde quod in iis, quae illi inducunt, saepe latent venerandae antiquitatis vestigia, quae modo cogimur ignorare. Hinc tot Sanctorum Vitas interpolatas legimus a quibusdam sciolis, dum eas ad cultiorem Latini sermonis nitorem reducere conantur, et qui dum naevum illius aetatis medicari student, deformant potius pulcritudinem faciei, quam ornant *a)*. Auctor vitae S. Pauli Episcopi Armorici: *Hujus sancti viri gesta scripta quidem reperi, sed Britannica garrulitate confusa, ut legentibus fierent onerosa. Negligebantur ergo* [illegible] *clara ingenia Scriptoris ignavi culpa. Inconveniens enim verborum sententia sententiarumque compositio nulla attentionis docilitate aut benevolentiae delectatione sibi Lectorem comparabat. Erat igitur tota neglecta in omnibus: pro qua re utilitate multorum commoniti, et corporali praesentia B. Pauli provocati, longitudinem sententiarum adbreviare curavimus, et verborum ordinem, prout potuimus, ad unguem direximus.* Ita

z) Laërt. l. 7.   *a) Ex MSS. Cod.*

Ita ille et similes interpolatores, dum scribillandi, et ex aliorum laboribus sua consarcinandi laborant prurigine, fucum faciunt Lectoribus. Id sane, neque injuria, objectum et crimini datum viro caeteroquin summae eruditionis, et cui plurimum debent literae Laurentio Surio Cartusiano, qui in magno illo quod aggressus est opere de vitis Sanctorem, plerasque longe aliter, quam in scriptis Codicibus descriptas invenerat, edidit, mutatis interdum sententiis saepius etiam interpolatis vocabulis insolentibus ac ignotae, ut rebatur, vel difficilis significationis, in quo quidem quotquot sunt eruditi ejus fidem merito expostulant. Quod in re literaria damnum, laboriosa omnino cura ac diligentia singulari resarciunt hodie viri supra laudem omnem, qui Sanctorum gesta ab ipsis hausta fontibus. et prout ab ipsis etiam exarata sunt auctoribus, luce publica donant ac illustrant. Sed et haec interpolatorum vesania effecit, ut genuinos Ioannis Ioinvillae foetus desideremus, quos ab editis longe abesse docet autographa ipsius Epistola, quam olim descripsimus. Proinde de ejusmodi Scriptoribus idem dicere liceat, quod de pueruli balbutientibus *b)*, *qui linguae offensione fiunt dulciores.*

LVII.

Consilium et labor in adornando hocce Glossario.

Atque his quidem hactenus, de causis corruptae Latinitatis ad Glossarium in antecessum praelibatis, modo superest ut nostri in hoc aggrediendo opere consilii rationem aperiam Lectori, ut ad illud vel perlegendum, vel consulendum, prout libuerit, edoctus accedat. Emensis utcumque classicis ac veteribus, ad recentioris aetatis utriusque linguae Scriptores accessi eo lubentius, quod cum nova prorsus ac mihi antea peregrina ex iis addiscerem in dies non mediocri inde sensim animi voluptate afficerer. Nam etsi aliquantulum deterreret insulsus dictionis character, censebam non tam spectanda verba, quam res ejusmodi mente retinendas, quas probatae latinitatis auctoribus edoceri minime liceret: cum praeterea ex ipsis, quae barbara appellamus vocabulis occurreret persaepe, ne scio quid, unde plurimum perciperetur eruditionis, tum ad instituta moresque majorum nostrorum, tum ad vulgarium vocum origines retegendas. Quae quidem cum memoria complecti omnia, quae legimus haud facile sit, in adversaria referebam, ne elaberentur, ita ut sensim, ac aliud fere agendo rerum inferioris aetatis immensa pene sua creverit seges, quam ita digesseram, ut, cum liberet, facilius quaesita occurrerent. *c)* Quicquid enim lectione collectum est, stylus redegit in corpus, et apes imitati quae vagantur, et flores ad mel faciendum idoneos carpunt, deinde, quicquid attulere, disponunt, ac per favos digerunt, ut de se cecinit Lucretius: Omnia nos itidem de

pas

b) S. Hieron. Epist. 9.

c) Seneca Epist. 85.

passi utcumque fuimus. Neque enim ea accuratione, quae istius erant argumenti, a me sunt observata, quin quamplurima elapsa sint: ut qui noveram, viros undecumque doctissimos, aut in hac palaestra magna cum laude jam desudasse, aut id sibi tractandum sumpsisse, idque scriptis suis palam esse professos, adeo ut praecipua duntaxat, et quae extra communem usum essent omnino mihi adnotanda censerem, ad memoriae, si quando ea recordari oporteret, subsidium. Ita nempe Isaacum Vossium scriptis quamplurimis clarissimum, ab hoc argumento, in quod multa jam legendo contulerat, ut erat immensae lectionis, deterruit, non Spelmanniani tantum Glossarii pars prior edita, et quae sperabatur altera, sed et quod Ioannes Meursius in Glossario Graeco-barbaro, Latino-barbari etiam publicandi spem fecerat, et quod nescio quis Guillelmus Noompsius, tum temporis adolescens, id se aggredi operis palam fecerat. At iis demortuis, poenituit virum doctissimum intermissi laboris, omniaque ejusce argumenti in chartas suas non retulisse. Damnum tamen quodammodo istud ut sarciret, quae jam olim in adversaria sua retulerat, recollegit, excussisque prius editis Glossariis, maxime quae Scriptoribus inferioris aevi ab editoribus adjuncta sunt, qua ille erat literarum fere omnium amplitudine, in unum volumen compegit ac retulit quamplura vocabula, quibus et criticam manum interdum adhibuit. Dumque alia, majoraque in hanc rem molitur ac pollicetur, ejus consilia mors abrupit, literatis omnibus semper nimium immatura. Glossarii deinde Spelmanniani prodiit pars posterior, quae etsi multa observatu digna, licet indigesta contineat, priore tamen longe inferior: ut mirum sit, virum doctissimum operi, quod eruditi quique tot votis tantoque studio expeterent, extremam manum non apposuisse, cum prioris partis editioni, quae anno MDCXXVI. prodiit, annis XV. superfuerit: obiit enim anno MDCXLI. aetatis LXXVIII. Cujus quidem rei caussam esse aliam non arbitror, quam quod Anglicanae Ecclesiae Conciliorum collectioni ac editioni, veteribusque eruendis monumentis totum dedisset se se, Glossarium vero, quantum exigebat dignitas argumenti, absolvere immensi nimiique esset laboris. Atque id quidem quod viros tantos, et in rerum ferme omnium literarumque cognitione consummatos, toties ab incoepto revocavit, non semel etiam a proposito me deterruit. At cum viderem plerosque ex iis qui id hactenus sibi tractandum susceperant, nudis passim vocibus exponendis, Grammaticisque quisquiliis incubuisse potissimum, Spelmannum vero rebus Saxonicis Anglisque, in quibus apprime versatus erat, institisse maxime, adverteremque in sacris ac Ecclesiasticis, aliis etiam prophanis inferiorum saeculorum ritibus, atque adeo vocabulis multa conferri posse, quae ille aliique non attigerant, quamplura denique in Francicis nostris, imo et exteris elucidandis vel illustrandis desiderari:

subiit animum rem intentatam vel certe non confectam aggredi, et quantumvis forsitan supra vires, ejuscemodi scribendi suscipere argumentum quod literarum studiosis profuturum arbitrarer. Cum igitur permulta ex ingenti Scriptorum, quos identidem levandi taedii vitandique otii causa in manus sumpseram, numero adessent animadversa, tot doctorum virorum insistendo vestigiis, ea recensere, et utcumque digesta in lucem emittere publicam decrevi. Quod quidem feci, ut non dissimulem, animo sat reluctanti, cum et argumenti immensitas accurationem diligentiamque excluderet, atque tot difficultatibus, quae apud Scriptores occurrunt, enucleandis ea esset necessaria, quam mihi deesse agnoscebam, cognitio. Sed importunis tandem victus amicorum flagitationibus, qualiacumque ista sunt, non sine famae forsitan periculo, vel etiam dispendio, eruditorum oculis placuit exponere. Atque id cum aggredior, ecce quod unico volumine conficiendum speraveram, in tria excrevisse animadverto: unde novum postea in corrigendis tam vastae ac multiplicis literaturae mendis negotium accessit, quod qualis sit fastidii, cum innumeri pene Scriptorum loci recensendi, simulque cum adversariis exacte conferendi sunt, norunt qui studiorum suorum monumenta typis commendant *d)*. „Verum licet prope infinitum mihi laborem „prospicerem, et ipsa cogitatione suscepti muneris fatigarer, „durandum esse, quia coeperamus, et si viribus deficiemur, animo „tamen perseverandum, spemque in eo qui vires dat ponendam „existimavimus.„

LVIII.

Fortasse non erit ingratum etiam politioris literaturae amatoribus.

Nostrum porro hoc opus ita digessimus, ut minime ingratum fore etiam politioris literaturae amatoribus non usquequaque diffidamus, qui scilicet in evolvendis praeclarae eruditionis, veteribus nempe, scriptoribus, studia sua ut plurimum conferunt, qui cum in aevi inferioris incidunt libros, haerere coguntur fere semper, quos ejusmodi salebrae plana et inoffensa percurrere lectione non sinunt, cum nulla pene sit inter utrumque literaturae genus affinitas, nec qui in humanioribus literis, classicisque perlegendis auctoribus, operam suam collocant, quidpiam continuo in istis percipiant *e)*. Hinc optandum dicere solebat Iosephus Scaliger ut infimi saeculi Glossaria quis conscriberet. Noverat quippe nonnulla interdum occurrere, quae in perlegendis libris doctiores quosque remorantur, nec omnia iis esse semper explorata. Qui et reperient in hoc Glossario qui inferioris sunt in literis subsellii unde molestias suas sublevent, dum barbaro-Latina, aut peregrinae notionis vocabula inter legendum se se offerent.

LIX

d) Quintil. l. 4. c. 1.

e) Scaligeriana, pag. 144.

LIX.

Apud Scriptores medii aevi ignota sunt infinita vocabula: horum tamen notio legentibus necessaria est.

Occurrunt igitur apud medii et infimi aevi Scriptores infinita propemodum vocabula, quae aut ignotae, aut novatae significationis, aut denique barbara sunt, et cum eorum notio minime plana sit aut perspicua, Lectorem ad alia properantem non modo retardant, sed etiam quandoque sistunt, et ab eorum lectione propter obscuritatem prorsus avertunt. Equidem memini, aiebat f) „Vossius, cum primitus aurum duntaxat tractare assue„tus, abderem me in hos seu ferreos seu lutulentos Scriptores, „crebro evenisse, ut propemodum non magis eos intelligerem, „quam si alium in orbem delatus fuissem. Ac interfui aliorum „simili querimoniae, qui eos jamdiu de manibus abjecerant, quia „de eorum mente assequenda desperarent: quando, ut dici solet, „legere et non intelligere, verius sit negligere. Proinde saepe „accidit, ut qui in probis Auctoribus scioli sibi videntur, incipiant „rursus esse discipuli in iis quae mediae aetatis appellamus.„ Et igitur qui ad Scriptores legendos animum adjecerit, et nihil quod cognitione dignum existimet sibi elapsum voluerit, vocabulorum notiones erunt tenendae, cum absque eo nihil fere scire possit.

LX.

Non omnia sunt in hoc Glossario infimae Latinitatis vocabula.

Verum etsi ex iis complura, non omnia tamen quae apud ejusmodi Scriptores habentur, in hisce voluminibus complectimur, nec quae in iis exponimus qua par est forte eruditionis ac diligentiae dignitate tractata magnis illis ingeniis videbuntur. Nec dubitamus multa esse, quae et nos praeterierint; *Quis enim scire omnia, aut reminisci potest?* Quis libros omnes se legisse, inferioris aetatis dico, audeat profiteri? Deinde cum id consilii paulo serius cepimus, non omnia, quae in illud argumentum conferri possent, a nobis observata ultro agnoscimus. Verum hac in re quidpiam nos consecutos saltem arbitrabimur, si ex iis, quae a peritioribus observari potuissent, nonnulla deprehendimus, vel explanavimus. Sed cum infinita sit in vetustis Auctoribus juscemodi vocabulorum copia, nec quisquam eo sit ingenii acumine, ut singula quaeque annotet: nec hominis unius quantumvis perspicacis aetas et vires sufficiant, ad omnia perscrutanda, non potuimus non multa praeterire, et posteris eruenda relinquere, in quibus et ipsi, si in hoc argumento versari velint, desudare habeant.

f) In Praef. p. 9.

LXI.

Cur minima omnibus obvia non fuerint praetermissa.

Non deerunt forte etiam qui minus probent trita ac obvia complura etiam interdum, quorum ex se notio perspicua est, vocabula; vel denique quod ex veteribus tabulis vocum quisquiliae ac nullius pene momenti interserantur; ac proinde g) Fabii illud objiciant: *Persequi quidem quid quis unquam vel contemptissimorum hominum dixerit, aut nimiae miseriae, aut inanis jactantiae esse, et detinere atque obruere ingenia melius aliis vacatura. Nam qui omnes etiam indignas lectione schedas excutit, anilibus quoque fabulis accommodare operam potest* Quibus quidem ut reponam, fateor, multa esse in hoc Glossario,

h) Quae pueris etiam promptum occurrere parvis.

Sed ea est scriptionis ejusmodi ratio, ut delectui locum dare haud facile sit, cum, quae omnibus nota putamus, peritioribus persaepe ignota sint, aut si sunt perspecta, ea auctoritatibus stabilita ac confirmata intueri non displiceat. Accedit, quod qui materiam scribendo aliquam sibi deligunt, nihil ex iis, quibus illustrari utcumque potest, omittere debent i), *ardui* duntaxat, *laudem expetentes, non favorem ex obviis.* In his igitur interpretandis et explanandis, id inprimis curarum habuimus, ut nulla praeterirentur vocabula, quantumvis levia, quae aliquam lucem expeterent, adeo ut ad infima quaeque demittere interdum calamum non piguerit, nullaque vox fere occurrerit, quae a communi Latinitatis usu recederet, quae non a primaeva sui origine deducta declarataque sit, vel saltem indicata et observata. In apertis enim verbis supervacanea interpretatio visa est, cum nulla ingenii laus sperari debeat e re tam humili, et ab omni ostentatione procul posita: et k) *stultissimum sit docere, quod noverit ille, quem doceas.* At ubi latior se se campus aperuit, plus oneris, quam mihimet primo imposueram, sponte suscepi, et instituti ratione non satis saepe perpensa totum me dedidi in enodandis ac investigandis, abstrusioribus, cum vocibus, tum ritibus ac moribus l). „Et multis iisdemque pu„pureis locorum communium pannis semel inchoatas materias e„tendi, rem haud ingratam facturum me arbitratus, si, quae „desuetudinem longe abierant, et quae lectoribus difficultate „movent, prolixiori interdum parergo plana facerem, Scriptoru„invicem peracta comparatione: in quibus Pieridum saepe perag„loca, nullius ante pressa solo, consulto tamen omissis quamplu„bus, quibus ea potuissent adornari.„

LXI

g) L. 1. cap. 14.
h) Terentian. Maur.
i) Idem.
k) S. Hieron. ep. 22. c. 12.
l) Sidon. carm. 22.

LXII.

Ne vitio vertantur excursiones plurimae.

Reperientur perinde alii, qui nobis vitio vertant, quod crebrius istis indulgeamus παρεκβάσεσι seu egressionibus, uti a *m)* Fabio, vel *excessibus*, ut ab utroque *n)* Plinio appellantur, atque hinc inde *exspatiemur*: et quod libri titulum, quod monet Plinius alter, non saepius legerimus, nosque identidem interrogaverimus, quid scribere incoeperimus. Quibus quidem ut faciamus satis, velim *intelligant*, eam nobis fuisse mentem, ut haec qualiscumque *lucubratio* nostra non jejuna omnino prodiret in publicum veterum, atque recentiorum aliquot Glossariorum more, quae verba cum sola explicatione complectuntur. Nam etsi interdum vocabula, quae paucis expediuntur, nostrum contineat, ea tamen, quae eruditionis ac literaturae admittere quidpiam poterant, pro virili illustrare id nobis curae ac pensi inprimis fuit, ubi *) *ne quid esset incognitum, vitanda fuit nimium constricta brevitas:* praesertim cum veteres nostrorum mores, ac ferme obliteratos et oblivione sepultos ad Scriptorum intelligentiam detegendos, et rursum in lucem revocandos existimaremus. Qua quidem in re firmanda, non Latinos modo, sed etiam aevi supparis Scriptores vernaculos adhibuimus, erutos plerosque e manuscriptis codicibus. *o)* „Cum reve„rentia debeatur verbis Auctorum, tum quia quandam a magnis „nominibus antiquitatis praeferunt majestatem tum quia dispen„diosius ignorantur, cum ad urgendum, aut resistendum, poten„tissima sunt. Sed et licet modernorum et veterum sit sensus „idem, venerabilior est vetustas. Tametsi haud sum ignarus esse „quosdam, quibus non omnino placent vernacula ista vetera, La„tinis admixta; quibus respondere liceat verbis *p)* Hieronymi: „Peregrinas istas merces tantum volentibus navigare: balsamum, „piper et poma palmarum rusticos posse non emere.„ Mihi interim ipsis Scriptorum locis, quae in medium afferuntur, firmare satius visum est, tum ut in perquisitione talium quaestionum numerositas librorum quaerenti animae laboriosa non esset, sed multiplicem Lectoris sitim haec collecta brevitas satiaret: tum etiam, ut si qua ex his displicuerint, erroribus meis paratior sit venia, quia non erunt referenda ad culpae titulum de quibus testificatio adhibetur Auctorum. Quod si in quibusdam aliquando plus quam instituti ratio videbatur exigere, sermo noster excurrat, et si currente rota, dum urceum facere cogitat, amphoram interdum „finxit manus, noverit Lector, tunc *q)* laudandam duntaxat „brevi-

m) *Lib. 4. c. 3.*
n) *In Praefat. et Plin. Iun. l. 9. ep. 26.*
*) *Diomed. de Orat.*
o) *Ioan. Sarisb. l. 3. Metal. c. 4.*
p) *In Trad. Hebr. in Prol.*
q) *Ammian. l. 15. initio.*

„brevitatem, cum moras rumpens intempestivas nihil subtrahi „cognitioni justorum. Caeterum quamvis patula sit haec nostr „lucubratio, *r) tamen in singulis suam continet brevitatem.* Multi „enim *s)* ex multorum libris decerpta concinna brevitate conclu „simus, ut nec jejuna parum instruat compensatio, nec verbo „rum prolixitas fastidium legentibus moveat. *t)* Ita nempe so „lemus, qui ingenio parum fidimus, satietatis periculum fugere „*u)* Haec me ad defensionis exemplum posuisse sufficiat, ne hae „ipsa longitudinis deprecatio longa videatur.

LXIII.

Verba sine explicatione data, quod vera notio ignoraretur.

Sed et nuda interdum damus verba, et absque ulla expl catione, Scriptorum locis tantum descriptis,

x) Haec sunt viribus quoniam altiora nostris:

seu quod, ut nihil amplius dicamus, excederent intelligentia nostram. Alia sunt exili litera expedita, et praeterita obscu multa, quod de C. Ælii Carminum Saliorum interpretatione d xit Varro, et in quibus sicut a perfecta scientia procul sumu levioris culpae arbitrati sumus, quodcunque dicere, quam omn no nihil dicere. Neque tamen ab his colligendis, quod eoru ignoraremus vim ac notionem, abstinere visum est. Cum nu la sint magis mandanda memoriae, quam illa verborum loc tionumque genera, quae ignoramus, ut cum peritior occu rerit, de quo quaeri possunt, vel talis lectio, quae ex praec dentibus vel consequentibus, vel utrisque ostendat quam vi habeat, quidve significet quod ignoramus facile adjuvante m moria possimus animadvertere et discere. Haec ergo tanqua quae supra vires nostras essent, aliis reservare maluimus, qua minus plena proferre: et cum melius sit in occultis confite ignorantiam, quam periculosam sumere audaciam. Si qua t men Lectores proposita invenerint vocabula, nec soluta, n ideo sibi nihil collatum putent; nonnulla enim pars inventior est nosse quod quaeras, ait sanctus Augustinus: adde, qu pars scientiae est scire quod nescias.

LXI

r) *Diomed.*
s) *Phocas Grammat.*
t) *Plin. lib. 8. epist. 21.*
u) *Sidon. carm. 22.*
x) *Terentian. Maur.*

LXIV.

Voces aliae conjecturis utcunque illustratae.

Sunt denique voces aliae, quae conjecturis utcumque illustrantur, et cum res obscura videretur, nec occurreret ubi certo pedem figere liceret, leviter attingu tur: In re enim naturaliter obscura, qui exponendo plura quam necesse est superfundit, addit tenebras, non adimit densitatem. Proinde ubi ingenio non fuit locus, curae testimonium promeruisse contentus, paucis quae dicenda videbantur absolvi, ita ut in iis quae omnibus nota sunt vocabulis, seu ut Fabii verbo utar, quae apertiora sunt, quam ut docenda sint, vel quae frequentius occurrunt, quam ut exemplis confirmandum sit, indicata eorum duntaxat notione Scriptorum, si qui adessent, locos laudare satis duxerim, a quibus usurpata esse constaret: inutilibus caeteroquin resecatis, ne illorum more agere viderer, qui ne parum multa scisse videantur, ea conquirunt quae nihil ad rem pertinent: cum praeterea, quoties exitus rei ostendit priora, debeamus hoc esse contenti, quo reliqua intelliguntur. Nec enim complecti omnia vel in hac parte, vel in caeteris possumus, contenti rationem plura quaesituris ostendere. Sermonis igitur latitudinem fugi, sensusque qui latum quaerunt certaminis campum, in angustum constitui, ut fastidium lectionis auferrem.

LXV.

Cautio ne laedantur Scriptores, quorum opiniones improbantur.

Cum vero in rebus iis exquirendis, quarum cognitio quibusdam est obstructa difficultatibus, ut aut quod verum sit, aut ad id quam proxime accedat, eliciatur, recentiorum Scriptorum sententias cogor expendere, ita mihi versandum semper existimavi, ut nullius famam laederem, nullius in nomen luderem, nullius fidem imminuerem. Si quando enim ab his dissentio, suppresso fere semper nomine sententiam edico, maxime si in vivis sunt. Interdum etiam ita Scriptorum sententias describo, ut Lectoris relinquam arbitrio quam de pluribus eligat. Et si quis non aliorum opiniones, sed nostram scire dicat desiderare, reponam cum y) Hieronymo, noluisse me sic unum recipere, ut alios videar condemnare.

y) *In Prooem. L. II. in Esaiam.*

LXVI.

Verborum etymologias inquirere molestum, utile tamen cum possunt inveniri.

Dum interim aliud agimus, vulgarium vocabulorum etymologias ac originationes interdum inquirimus, non ex professo quidem, magnam quippe molestiam suscipit, Chrysippi instar qui rationem omnium vocabulorum investigat, sed prout sese res ipsa offert. Neque enim ex iis sum, z) qui si quid novum in sonuit auribus, non satis putant nosse quid significando valeat nisi etiam unde dicatur exquirant: Stoicorum scilicet more, qu unde verba sint ducta studiose indagabant. Sed cum habea originatio usum necessarium, quoties interpretatione res de qu quaeritur eget, contineatque in se multam eruditionem, sivi illa ex Graecis Latinisque, atque adeo ex obsoletis nostratium vocibus, sive denique ex Historiarum veterum notitia orta tra ctetur, non omittenda omnino visa est. Etymologia quippe etsi in multis obscura est, superque eadem voce alia alii visa tantum tamen abest, ut tollenda sit, ut tam maxime sit inve stiganda, quam maxime latet. Atque id quidem, ut fatear in genue, effecit, ut non tam facile ejusmodi conjecturis indulse rim, imo ut in iis parcus, et provide nimium cautus fortassi fuerim, quin et ab iis saepe abstinuerim, a) more Academico rum, qui vitantes praecipitium falsitatis, in eo quidem mode stiores sunt, quod defectum suum minime diffitentur, et in re rum ignorantia positi fere de singulis dubitant. Quod cert longe tutius est, quam incerta temere definire: tametsi inter dum, quod aiebat b) Hieronymus, quasi per cryptam ambulan ti rarum desuper lumen conspiceretur. Satis enim norunt quot quot sunt eruditi, quam periculosae sint in verborum etymi investigandis conjecturae, et quam fallaciter plerumque suis con jectoribus adblandiantur: sicut, inquit c) Varro, de originibu verborum qui multa dixerit commode, prius boni consulendum quam qui aliquid nequiverit, reprehendendum: praesertim cu dicat Etymologice non omnium verborum posse dici causas.

LXVII.

Quidam longius arcessunt vocabulorum originationes.

Non desunt quippe ex hominibus apprime doctis, q dum Linguarum suarum cunabula venantur, ne quicquam r

linquan

z) S. Aug. lib. 12. de Genes ad lit. cap. 18.
a) Ioan. Sarisb. in Policr. l. 7. c. 1.
b) Praefat. in Daniel.
c) Lib. 6. L. Lat.

liquant intactum, a Graecis veteribus, vel a puriori Latinitate originationes accersunt, verbaque sic inflectunt, ut si reducantur ad primariam vocem, obscurae omnino, duriusculae, et aegre detortae videantur, ita ut utraque inter se commune nihil propemodum habeant: „qui denique, ut Aristophanes et „Apollodorus, apud *d)* Varronem, verba ex verbis ita declinari „volunt, ut verba literas alias adsumant, alia amittant, alia commutent; seu ut ait Socrates *e)* apud Platonem *ἐμβάλλοντες πολλὰ ἐπὶ τὰ πρῶτα ὀνόματα, τελευτῶντες ποιοῦσι μηδ' ἂν ἕνα ἀνθρώπων συνιέναι ὅ τι ποτε βούλεται τὸ ὄνομα.* Neque enim vis inferenda vocabulis in eorum investigandis originibus, cum nihil simile vero succurrit. Spectandum vero maxime ut in ejusmodi disquisitionibus, *φωνὴ, σχῆμα* et *χρῶμα* consonent. In linguarum deinde vernacularum quae Latinam ut matrem agnoscunt, etymis indagandis minime adhibendae Graecae voces, nec ab iis repetendae etymologiae, nisi prius in Latinitatem transierint, cum in vulgari sermone recepta nusquam fuerit Lingua Graecanica, sed Latina eaque corrupta. Vnde in ejusmodi etymis praeclaram Latinitatem vix etiam adhiberi debere plerique opinantur. Si quis igitur id studii persequi uberiore omnium fructu in animo habuerit, non continuo ad Graecas vel Latinas, sed ad obsoletas illas vulgares voces, situ jam obrutas atque antiquatas recurrat, consulatque Scriptores unius cujusque Linguae paulo superioris aetatis, a quibus hauriet indubie unde conjecturas suas firmare longe tutius poterit; *f)* quo modo apud Graecos et Latinos, qui in disciplina, quam *ἐτυμολογικὴν* vocant, desudarunt, ab ipsamet Graeca vel Latina Lingua originationes suas fere semper formarunt: tametsi non inficias ierim eas interdum ab exteris repetendas. Aiebat quippe Socrates apud Platonem Graecos alias quidem ipsos universim, tum vero eos maxime qui barbarorum ditioni subjectas regiones incolebant, multa nomina a barbaris sumpsisse, ac proinde quemvis allucinaturum, qui illorum vocabulorum rationem ad Graecae Linguae regulam exigat, et non ad illam Linguam, ex qua originem duxerunt. Verum, ut dicam quod res est, non semper vocabulorum omnium scrupulosius inquirendae sunt origines, cum infinita sint quae primigenia, complura etiam a vulgo formata et sensim inducta: alia denique ab exteris barbarisque accepta nationibus, sicque postmodum immutata, ut unde nostri ea acceperint haud facile sit expiscari. Deinde, ut scribit *g)* Varro, *non omnis impositio verborum extat, quod vetustas quaedam delevit, nec quae extat sine mendo omnis imposita, nec quae recte est imposita certa manet.* *Multa*

(e) 5 enim

d) *Lib. 5. de L. Lat.*
e) *In Cratylo.*
f) *Varro l. 4.*
g) *Lib. 4. de L. L.*

enim verba literis commutatis sunt interpolata. Omnis origo est nostrae Linguae e vernaculis verbis, et multa verba aliud nunc ostendunt, aliud autem significabant. His accedit, quod, ut alibi attigimus, in singulis Italiae, Galliae, ac Hispaniae provinciis, tot fere sunt idiomata, quot eae sunt numero, a quibus saepe vicissim voces mutuantur, quarum incertae origines, quod ex iis complures primigeniae sint. De sola Gallia Narbonensi aiebat *k)* Ausonius:

Quis memoret portusque tuos, montesque, lacusque,
Quis populos varios discrimine vestis et oris?

Scribit Iulius *i)* Caesar Belgas, Aquitanos, et Celtas Lingua, institutis et legibus inter se discrepasse. Qui igitur Linguarum vulgarium etymologias inquirit, peculiaria provinciarum idiomata probe noscat necesse est, cum etymon quod a Graecis, aut Hebraeis, vel a longinquis petit regionibus, a vicinis, saepe repetendum sit. Idque in nostra Francica licet potissimum advertere cujus origines aegre assequetur, qui Belgico-Francicam apprime non noverit, hoc est, eam qua patres nostri loquebantur, antequam ab impura illa faece purgatior evaderet. Quae quidem non eo dico animo ut damnari velim laudandos tot eruditorum virorum in hocce genere studii conatus, (quod nec Socrates apud Platonem, nec Varro togatorum doctissimus, aliique non pauci e veteribus aversati sunt) qui praeclaros de Linguis suis Commentarios ediderunt, quarum veras origines saepe attigerunt, et si quando deflectant a scopo, multa proferunt alia quae docent, a probis repetita Scriptoribus. Atque haec quidem de Etymologica disciplina, in qua si quando ipsemet etiam a vero aberraverim, ut et in caeteris vocabulis quae explicanda illustrandaque suscepi, veniam facile mihi a benigno lectore impetrandam persuadeo, cum scriptis ipse meis tantum abest ut indulgeam, quin me primum illorum, ac forte severiorem caeteris censorem exhibeam.

LXVIII.

Hi Commentarii aegre publicantur.

Non mirum igitur si aegre ac invitus fere Commentarios istos emitto in publicam lucem, quos a nemine videri vellem, si omnibus abscondere possem. Quem enim rudis et impolitus artifex fecerit anulum, ab aliis videri formidat, omnes inspectores non laudaturos, sed judicaturos expectat. Et ostendit itaque et metuit, quia sibi et de opere suo minime credit, et de

k) Auson. in Vrbib. u. *i) Lib. 1.*

de alterius judicio non confidit: dum id soli sibi ante examen perfecte non placet, in examine displicere plus timet. Sic ostendentis et paventis accipiat Lector munusculum nostrum: judicet quod placuerit, et rescribat quod judicaverit, ut si refrigerato inventionis amore, diligentius repetitos, si Deus vitam dederit, lector perpendam, et a mendis purgati editione altera, si tanti habeantur, limatiores libri prodeant. Saepe enim accidit, ut semper addat aliquid stylus, et scribendi mora, crescatque ipsa cogitatione oratio. Interim qui volet proferat meliores epulas, et me conviva utatur, aut qualicunque coena nostra contentus sit. Ego vero satis me praestitisse arbitrabor, si miseram utcunque sustinuerim antiquitatem, aliorumque ingenia ad eandem illustrandam excitaverim, et si inter mala multa, quaedam mediocria, quaedam etiam bona protulerim, cum aliter, ut ait *k)* Martialis, non fiat liber.

LXIX.

Neglectus est elocutionis splendor: hunc non patitur libri scopus.

In iis porro, quae a me pertractantur in hisce voluminibus, non elocutionis splendorem spectavi, sed placuit ut hoc ipsum tumultuario simplicique sermone dictarem, cum ad Scriptorum sententias subtiliter examinandas animum potius advertérem, nec ad verba expolienda studium superesset, aut otium. Quaeso igitur Lectorem, ut *l)* Vigilii Tapsensis verbis utar, ut vilitatem nostri sermonis usquequaque non despiciat, quia et fortassis potuit eloquentius oratio comi. Cum nos ita stylum temperaverimus, ut rem potius quam verba legentibus commendaremus. Et maxime hoc opus cothurno tumentis eloquii inflari non debuit, cum in iis quae in rerum versantur investigatione, criticum omne, nihil de oratore sperari debeat, sed cura simplicis et diligentis solertiae. „Ejusmodi enim sunt lucu„brationes istae, ut de iis proferre liceat, quod de suis *m)* Pli„nius, nec ingenii esse capaces, nec admittere excessus, aut „orationes sermonesve: vel quod *n)* Pomponius Mela de Geographia impeditum esse opus, et facundiae minime capax, quae denique ἀνθηρογραφεῖσθαι nullo modo possunt, quod de iisdem rebus Geographicis dixit Strabo. Nam et ipsum operis argumentum orationem non tam gravem, quam perspicuam et interpretationi aptam requirit. Cum enim totum sit in concinnandis et examinandis auctorum locis, ut vel vocabulorum genuina eruatur significatio: vel ut ritus veteres moresque obsoleti, acta eorundem Scriptorum inter se comparatione, elucescant *o)*, eloquentiae „non

k) Martial. l. 1. Ep. 17.
l) L. 2. cont. Eutych. c. 15.
m) In Praef.
n) Pomp. Mela in Prooem.
o) Octav. Horatian.

„non opus est, sed laboris, ut verbo utar, veteris Medici, seu ut „Vegetii p) cum hic nec verborum concinnitas sit necessaria, „nec acumen ingenii, sed labor diligens ac fidelis, ut quae „apud diversos scriptores dispersa et involuta celantur, pro utilitate publica proferantur in medium.„ Huc accedit quod nulla fere est aevi recentioris quae hic tractantur rerum affinitas cum veterum moribus, quibus ignotae fuere, ut veterum complures hodie ignorantur, quod in desuetudinem abierint. Si quis enim ex verborum similitudine res nostras hodiernas, aut paulo superiorum saeculorum, ad Romanorum mores ac ritus vellet componere, non tam eas illustraret, quam tenebras illis caliginemque offunderet. Quemadmodum q) quidam ex recentioribus Iurisconsultis res nostras Forenses Romani fori expressere vocabulis, qui cum ea minime publici esse saporis satis perciperent, ut ipsi intelligerentur, Glossaria, quibus utcunque plana fierent, libris suis praemittere operae pretium censuerunt. „Quo sane referre hoc loco placet, quae in hanc rem „habet r) Scriptor Anglus, dum ait, qui apud Scotistas, et in „multis formulis Iureconsultorum barbare loquitur et male La„tine, probari: qui pure, venuste, Latine, licet graviter et co„piose disserat, tamen omni irrisione ludi, et arrogantiae notari: „id quod, inquit, in Senatu nostro accidisse superiore die ani„madverteram. Nam cum rogationem apud nos de amici sui „honore quidam ferret, et quia Latine per statuta jubemur id „facere, scripsisset, ita *Supplex a vobis contendit Titius, ut, etc.* „cum ferebatur, a multis imperitis hominibus continuo propter „Latinitatem, antiquata est. Quod cum ille intellexisset, ani„madverso errore suo, scripsit ita, *Supplicat vestris Reverentiis Ti„tius, quod, etc.* Statim rogatio, nemini usquam contradicente, „accepta est. Risimus, subdit ille, in illa Academia, quae for„mulis omnibus in judicio supersedere patitur, et ubi Latinae „Graecaeque linguae fons et propagatio debeat esse, scribendi „magis formulam, quia Latina fuit, ad antiquationem, quam „aequitatem rei petitae, quia justa videbatur, ad impetrationem „valuisse. Didicimus tamen etiam inde, consuetudinis usisque „longaevi non levem esse auctoritatem, nimirum ad abolendam „rogationem apud imperitos et ineptos: non ad constituendam „Latinitatem apud doctos et disertos. Quanquam enim repre„hendebatur, etiam cum repulsae multa, propter Latinitatem „petitio, tamen neque reprehensio, neque repulsa poterat effi„cere, quo minus magis esset Latina quae rejiciebatur, quam „quae fuerat accepta.„ Hactenus ille. Vnde colligi datur haud

p) *Vegetius in praefat.*
q) *Ioan. Lucius, Ren. Chopin. Ann. Robert.*
r) *Thom. Smith. l. 1. de Pronun. Ling. Gr.*

haud proclive esse formulas semel receptas abolere et antiquare, deinde ejusmodi scriptionis genus, quod totum in interpretatione versatur, ita esse debere, ut interpretatio ipsa alio interprete non egeat: quod plerisque nimium disertis accidere solet, quod supra attigimus, ut major sit intelligentiae difficultas in eorum explanationibus, quam in *iis quae* explanare conantur *s)*. „Sterili materia re„rum natura, hoc est, vita narratur, aiebat Plinius, et haec sor„didissima *sui parte*, ut plurimarum rerum, aut rusticis vocabu„lis, aut *externis*, imo barbaris, etiam cum honoris praefatione „ponendis.„ Satius igitur duximus, aliorum Glossographorum *exemplo*, paulo squalidiori sermone res patrias, ipsasque nostrates *formulas*, et ut eae tum efferebantur, atque adeo cum ipsa barbarica et inculta minusque interdum latina loquendi ratione proponere. Verbi enim gratia, *feudum*, *terram*, aut *Ecclesiam deservire*, non semel dicimus, quod sint formalia verba, ac proinde ut familiaris loquendi modus exhibeatur. Neque enim nobis ignotum, has et ejusmodi locutionis formulas barbaras esse; quae si Latinis purioribus efferrentur, non tam planae essent; quod monendum fuit, ne quis in hisce continuo criticum agat. Tametsi phrasis illa, ut id obiter adnotem, apud Latinos haud omnino insolens ac ignota, cum eodem sensu *Inservire aliquem*, „dixerint Plautus, Festus Avienus, et aliquot alii, ut observatum „est ab Eustathio *t)* Swartzio. Deinde, ut scite scribit *u)* Hen„ricus Valesius, non refugienda sunt haec verba, quae tot secu„lorum usus consecravit: alioquin *Ecclesiae*, et *Apostolorum*, et „*Episcopi*, et *Catholici*, vitanda erunt vocabula: et longa verbo„rum serie obscuranda erit oratio, ne dictionis unius prorsus „necessariae asperitate laedatur.„ Atque hac quidem scribendi ratione etsi aliquantum Lectores fatigentur, rerum intentos virtutibus calculum saltem veritati daturos, nec jejunae maciem orationis, ad ea quae sunt caligantibus impedita sententiis expedienda, omnino rejiciendam existimaturos confidimus. Denique si quid minus a nobis, aut secus quam oportuit dictum est, veniam postulamus: aut enim verborum nos copia defecit, ut aut quod sentiebamus exprimere nequiremus, aut quae sentienda fuerant, exilitate ingenii, et mentis infirmitate sentire non valuimus. Sed si opere displicemus, saltem studio placeamus. Sit acceptum voluisse, si displicet non potuisse nostrum.

LXX.

Quinam fuerint hujus operis adjutores.

Hac igitur tanquam futuri operis crassa quadam et rudi informatione praemissa, expositaque instituti mei ratione, qua quic-

s) *Plin. in Praefat.*
t) *Swartz.*
u) *H. Vales. ad l. 4. Euseb. cap. u.*

quicquid non tam praestiti, quam praestare sum conatus, Lectoribus proponere statueram, superest ut quorum ope adjutus extremam arduo et laborioso operi manum imposuerim, paucis aperiam, cum benignum et plenum ingenui pudoris sit fateri per quos profeceris, et contra ingratus sit et perversi ingenii, qui profectus diffitetur auctorem. Ego certe, iis praesertim debere me plurimum ingenue fateor, qui Scriptores non veteres duntaxat, sed et quos aetas sequior tulit e tenebris erutos, hactenusque neglectos, etiam hac ipsa qua vidimus tempestate, ab interitu vendicant, qui quidem etsi nitida non omnino, imo insulsa interdum, ne dicam barbara persaepe oratione libros suos conscripserint, habent tamen, quod jam attigimus, unde magna eruditionis seges accedere possit. Ejusmodi sane sunt a viris, omni virtutis et eruditionis genere ornatissimis, e Societate Iesu, IOANNE BOLANDO, GOTEFRIDO HENSCHENIO, et DANIELE PAPEBROCHIO, immenso studio undique conquisiti, summoque reipublicae Christianae bono editi Scriptores, qui Sanctorum vitas ac gesta literis mandarunt, quos ii eruditissimis commentariis, in quibus, quidquid est reconditioris literaturae, occurrit, illustrarunt. Horum vestigiis insistunt ex ordine Benedictino, ut alios sileam, LVCAS ACHERIVS, et IOANNES MABILLONIVS, pari vitae integritate et literarum cognitione insignes, quorum alter Scriptorum hactenus ineditorum, non Spicilegium, sed messem integram demetendam literatis omnibus exposuit, confecto tandem nuper tomo decimo-tertio: alter Analectorum duobus jam editis, aliisque paratis voluminibus, Auctorum qui ejusdem Ordinis Sanctorum Vitas resque gestas scriptis exararunt, collectioni, cum collega Acherio magna cum laude incumbit, hancque eruditis observationibus adornat. Horum industria, qua sunt comitate ac humanitate, codices manuscriptos ex instructissima Sangermanensi Bibliotheca evolvere saepe contigit, unde nostrum hoc opus indidem illustraretur. Neque ab iis divellendus vir simili erga nos benevolentia ac singulari prorsus eruditione IOANNES BAPTISTA COTELERIVS, Regius Linguae Graecae Professor, qui editis duobus antiquorum Patrum, qui Apostolicis temporibus floruerunt, voluminibus, cum eruditis adnotationibus, idem modo fere in Graecis praestat, quod in Latinis Scriptoribus Acherius, Monumentis Ecclesiae Graecae, e veteribus codicibus erutis, primoque jam publicato volumine, aliis proxime subsecuturis. Neque perinde reticendus vir clarissimus STEPHANVS BALVZIVS, qui indefesso studio publicandis Scriptoribus operam collocat, nuperque Regum nostrorum Capitula accurata prorsus diligentia conquisivit, collegit, contulit, digessit, notisque ac

vete-

veteribus formulis et monumentis locupletavit, ex quibus Glossarium nostrum collustrandi oborta saepe facultas et occasio. Vbi tamen monendus Lector, non ubique semper in laudandis septem Capitularium libris ejus me editionem secutum, cum res dudum esset confecta ex Pithoeana, et quidquam in adversariis mutare haud levis fuisset laboris. Mihi denique duo supersunt viri clarissimi ac doctissimi hac in parte commemorandi, quorum alter est PETRVS CARCAVIVS Bibliothecae Regiae Curator dignissimus, cujus diligentiae quantum illa debeat accessionis et incrementi, ut et numismatum veterum locupletissima ac vere Regia Gaza, norunt quotquot sunt in hac urbe Galliarum primaria eruditi. Is enim et manuscriptos ejusdem Bibliothecae codices, et rariores ex editis, singulari nobis urbanitate suppeditavit. Alter est nobili beneficentia, et rerum nostrarum cognitione inter paucos illustris, ANTONIVS VIONIVS Herouvallius, literatorum fere omnium nostrae aetatis commendatione notissimus: qui citius impetrantibus, quam implorantibus coacervatas undique literarias opes liberali manu distribuens, (verbis utor viri docti) unus sterilitatem temporum, regionum inopiam vel sustulit, vel sublevavit: qui Historiae nostrae in lacinias discerptae verius quam descriptae integritatem dedit ac nitorem. Is enim qua est animi magnitudine, et incredibili in literas omnes amore, quibus juvandis totus natus est, veteres codices, tabularia, ac diplomata quae vel habuit, vel quae in manus venere, mecum statim communicavit: ita ut quod ex manuscriptis monumentis toties excerpta in hocce Glossario laudantur, hujus praesertim liberalitati acceptum referre Lector debeat. In quibus quidem describendis ab eo nominando consulto abstinui tot beneficiorum in me collatorum palam in ipso libri limine contestationem editurus.

LXXI.

Praefationis epilogus.

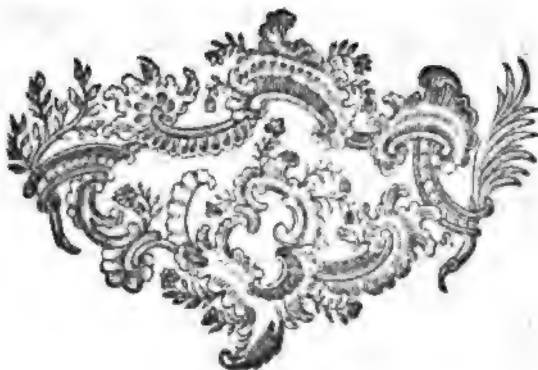
Caeterum,

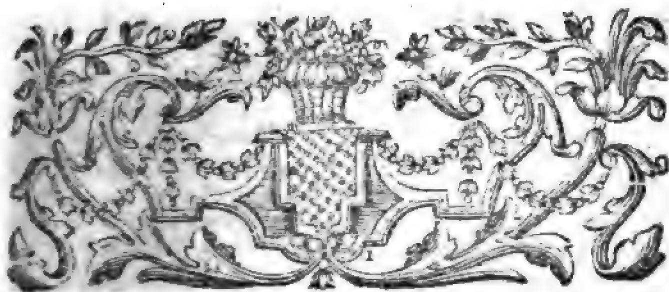
Si qua videbuntur chartis tibi, Lector, in istis,
Sive obscura nimis, sive Latina parum:
Non meus est error, nocuit Librarius illis,
Dum properat versus annumerare tibi.

x) Quae quidem ex Martiale duplici de causa praeponenda duximus, tum ut si quid occurrat, quod aures accuratis Grammaticorum praeceptionibus assueta offendat, id tanquam a recte loquendi scribendique legibus abhorrens non illico damnet Lector, et criticorum more quidpiam emendandum existimet y) ne

x) *L. 2. Epigr. 8.* y) *S. Hieronym. in Esa. 15.*

ne dum Scriptoris vitium putat, et errorem emendare dum vult, faciat: sed aetatis illius agnoſcat conditionem, quae nullis erudita magiſtris incultam barbariem redolebat: deinde ut quae ex publicis documentis, vel ex alienis Commentariis laudantur, prout in ipſorum exemplaribus, vel editis, vel ſcriptis, quibus uſi ſumus, continebantur, ea nos ſumma cum fide deſcripſiſſe perſuaſum habeat. Proinde ſi non Auctorum incuriae, certe Librariorum *properantium*, ut Poetae verbo utar, ſeu ut cum Scriptoribus ipſis agatur humanius, celeritati, vel ſaeculi infelicitati errores ſunt condonandi. Quae vero operas ſpectant σφάλματα, fatendum aliquot, imo mirandum non irrepſiſſe plura, cum a nobis ſubinde collecta, non eo eſſent, quo par erat, digeſta ordine in adverſariis, imo tumultuaria ſatis opera, nec ſat bene deſcripta. Ex iis tamen, quae alicujus momenti eſſe viderentur, et ſub manum inter relegendum occurrerunt, ne cuipiam offendiculo ſint, quaedam emendavimus: caetera levia et quae facile aſſequi Lector poſſit, pro ſua ille humanitate boni conſulet, et ſi aliquando viderit numerum pro numero poſitum, et ejuſmodi quae Hipparchus παροράματα vocat, pro aequanimitate ſua vel corriget vel condonabit, cum haec communia ſint iis, qui tam longos ἐπιλογισμοὺς tractant. Appendices porro ſingulis voluminibus adjunxi, tum ut ſi quid perperam a me ſcriptum ſit retractem, tum ut quae jam excuſa novis Auctorum locis, qui me fugerant, et lucem aliquam dare poterant, firmarem.

A. prima litera alphabeti, quae 1) quibusdam 500 designat. Si recta linea superaddatur 500 significat. 2) In superscriptione cantilenae, vt altius eleuetur admonet, cuius vsus literae Petrus Romanus, Caroli M. tempore auctor est. 3) A prima litera vocis graecae ἀπειλη, comminatio, qua litera glossarum scripturae sacrae scriptores lectorem praemonere solebant, prophetiam esse duntaxat comminatoriam. Sic in pluribus codicibus manuscriptis prioribusque eorum editionibus ad c. 38. Isaiae ante verba: *dispone domui tuae* etc. et Ionae c. 3. *adhuc quadraginta dies* etc. litera A praeponitur. Cf. *Hierolex.* DOMIN. MACRI. *Biblioth. S.* SIXTI SENENS. l. 3 4) In veteribus instrumentis praesertim sec. 12. A saepissime ponitur pro E ante M finalem; *talam*, *qualem*, *realam* quia tunc temporis sic pronunciare consueuerant.

A, et AB, praepositiones vt iam apud antiquiores aliquot ante aduerbia occurrunt passim, e. g. *a peregre*, *ab intus*, *ab foras*; sic in medii et infimi aeui scriptoribus maxime abundant, e. g *a longe*, pro longe, *a diu* pro dudum, *a foras* et *a foris*, pro extrinsecus, forinsecus, *ab heri* pro hesternus, *a retro*, reliquum debitae pecuniae, germ. Rückstand, vnde et *a retro esse*, reliquari.

* AA, quodammodo ponitur a recentioris Latii scriptoribus, vt longum *a* significaretur ad pronuntiandum, e. g. *aala* pro *ala*. Insequenti tempore aspirationem inseruerunt, vt *ahala* pro *ala*.

AAGIATVS, egressus annos alienae tutelae, Gall. ol. *aagié*.

† AAISIENTIA, v. *Aisantia*.

† AAISITVS, v. *Aisatus*.

AALAGIA, agri villarum viciniores. *Ailages* apud Normannos, alias *Bordieres*, Picardis *Tour de ville*, apud quos *aalagia* vltra semiarpennem se non promittunt. Etymon ab *Aala* pro *ala*. V. *Eslagium*.

AAMVND V. AMVND.

AASAMENTVM, v. *Aisamentum*.

AASANTIA, AASENTIA, v. *Aisantia*.

† AATIA, v *Atia*.

AATILVS, illaesus, nil damni passus. Vtique scribendum *aatylus*, a graeco Hesychii ἀατυλος, innocens.

ABA, i. q. *Huba* q. v.

ABA, Latinis est, quod Graecis ἀββα, compellatio scilicet, qua apud veteres, honoris causa, iunior seniorem fratrem affari consueuerat. Sic iunior seniorem aut parentem voce ἀττα, vel ἀππα, soror sororem voce ἀπφα, compellabat Est autem *Aba* vox syriacae originis ab אבא dilexit, vnde אבא pater, quorum vtraque ab Ebraeorum אבה voluit, dilexit, et אב pater, repetuntur.

ABABTISTVM et ABAPTISTVM, terebella Gall. *Trepan*, Paulo Eginetae τρυπανον, eidem l. 6. c. 91. αβαπτισμος. Chirurgicum est instrumentum ad perforandam laesi capitis caluariam; ab α priuat. et βαπτιζω mergo.

*) ABACIA, vox mendosa in fragmento Petroniano, pro qua recentiores editiones rectius *ab acia* legunt. V. *Acia*.

ABACINARE, ABBACINARE, oculis priuare, excaecare, praesertim per ferrum candens, aut peluim ferream, vel aeream (quam Itali *Bacino*, et Galli *Bassin* vocant, vnde vocis etymon) oculis excaecandis obiectam. Itali *abbacinare* etiamnum dicunt. Is excaecandi modus perantiquus est, vt constat ex PLATONE in Gorgia, LIBERIO ap. Gell. l. 10. c. 17. et aliis. Plura de hac re habet CANGIVS h. v.

ABACINVS, Italis subobscurus, opacus; de eo dicitur, quod non clare apparet. Ital. *abbacinato*, v. *Abacinare*.

ABACISTA, qui *Abaco* operam dat, ratiocinator, supputator, Italis olim *Abbachiere*, nunc *Abbachista*.

ABACOT, pileus augustalis regum Anglorum duabus coronis insignitus. Ita SPELM.

ABACTOR, 1. Pro *Exactore* s. Publicano. V. *Exactor*. 2. Fur iumentorum et pecorum, *Abigeus*, qui tamen significatus nec iis ignotus, qui de Iure Romano pure magis, et emendate olim scripserunt, vt Paulo aliisque.

ABACVS, praeter notos significatus sumitur etiam pro Arithmetica ipsa, quia Arithmetici in abaco, vel mensa puluere consperia numerorum notas delineabant. WILHELM MALMESB. l. 2. ait, *Gerbertum Remensem* a Saracenis Hispanis didicisse *Astrologiam, Abacum, caeterasque artes*. † Hinc *libri signati per Abacum* in Stat. Mant. forte sunt Codices notis numericis per singulas paginas signati.

ABADAGIVM, vox Catalonica, quae potationem seu comestionem significat. Concil. Terracon. MS, c. 10. *Bevragia, comestiones, pastus, potationes seu abadagia exigere quasi ex [...]bito non formidant.*

† ABADIA, praedium, possessio, e[...] dem acceptione qua *Honor*; pro[...] scue enim *Abadia* et *Honor* in Ch[...]tis vsurpantur. Vox Hispanicae o[...]ginis, qua non Abbatia modo [...] et praedia etiam honoratiora sig[...]ficantur. V. *Honor*.

† ABADILIS, ABBADALIS, abb[...]tiali dignitati congruus, decens.

ABADIR, lapis species, in Gloss. I[...]dori. PAPIAS: *Abaddir Deus d[...]citur, quo nomine lapis vocatur, que[...] deuorauit Saturnus pro Ioue. Dic[...]tur quoque Abaddier, vel Abdira, v[...] Abderites, quem Graeci Badelion [...]cant.* V. eundem in Abdira, [...] SALMAS. ad Lamprid. p. 181.

ABAIA V. *Abasa*

ABALIVD, quod ab alio pendet, i[...]ferius. Tertull. l. 1. ad Nat. c. [...] *Quamquam et alias confitemini istu[...] si quando illos* (Deus) *supplicio nost[...] videmini vlcisci: Abaliud a maiore d[...]fenditur; pudeat igitur Deos ab h[...]mine defendi.* Sic Graeci ἐξαλλ[...] dicunt eadem notione.

† ABAMVRVS, s. murus muro a[...]ditus, gall. *Contremur*. Charta 12[...] in Hist. Lugdun. *Item transpo[...] sunt Abamuri cum Archeriis, qu[...] non sunt redactae ad pristinum sta[...] ad mensuram vnius tesae.*

†) ABANDONNAMENTVM, proc[...]matio seu licentia *Nullus potest [...] audet venari - - nisi per curiam Aba[...]donnamentum et licentia data.* Ch[...]ta a. 1379.

† ABANDONNARE, *Abandunnare* p[...]blico banno edicere, permittere, [...] vetare. *Praedictum nemus in def[...]sum ponere vel abandunnare mihi [...]licet.* Chartular. Artemar. ch[...] 2[...]

ABANDONVM, ABANDONIV[...] ABANDVM, HABANDONVM, [...] arbitrio cuiusque exposita, prae[...]tim de bonis mobilibus vel imm[...]bilibus in pignus seu cautionem signatis pro pecunia debita, ver[...]tione aut permutatione cauenda [...] firmanda, gall. *Garantie*. *Si [...] vero Abandum ab aliquo acceperi[...] disratianare se iure accepisse non p[...]rit, lege qua viuit, reddet il[...]*

Cl

Charta Communiae Increnfis a. 1158. *Bona fide garandire promitto per Abandonum omnium rerum mearum.* Charta a. 1245 ex Tabul. Monast. S. Richarii Centulensis. Hinc *dare in abandonum* et *ponere in abandonum*, idem est ac oppignerare, obligare.

ABANEC, ABANES, cingulum sacerdotale, i. q. *Abanet* f. *abnet* ab Hebraeo אבנט balteus, cingulum. † *Abanech cingulum sacerdotale rotundum, polemita arte, ex cocquo, purpura, incinctoque contextum; ita vt flores atque gemmae in eo esse viderentur distinctae.* Gloss. vet. ex cod. reg. 7646.

† ABANGVA, v. *Abenga.*

ABANNATIO, Iurisconsultis vertitur ἀπενιαυτισμὸς, annuum exsilium propter voluntariam caedem commissam; ab *ab* et *annus.* Cf. CAROL. DE AQVINO, lib. 1. Miscell. c. 13. p. 99.

ABANTE, ἀπὸ ἐναντίον, ἀπὸ προσώπου e conspectu. *Fundi huius dominus infans hic iacet similis Deo Hunc abante oculis parentis rapuerunt nymphae in gurgite.* Vetus epitaph. Romae. Aliis *ab ante*.

ABAPTISTVM, v *Abaptistum.*

ABARCA, Hispanis est quoddam calceamenti genus priscis illis saeculis, ac etiam praesentibus, repandorum calceolorum instar, ex caprina f. boaria pelle confectum, ad aspera et montosa loca peragranda habile et aptum, propter eaque pastoribus ac rusticanis hominibus in montanis ipsis valde commune. Ab eiusmodi calceo cognomentum *Abarcae* inditum tradunt Sanctio Nauarrae Regi, qui regnum iniit a. 905, quod in illud primum venisset *indutus et calceatus, ac si esset pastor*, vt est in historia Pinnatensi. V. *Alpargates.*

ABARCENVM, v. *Abartenum.*

ABARDILLA. Hominium Geraldo de Moissaco Raymundo Comiti Tolosano praestitum a. 1244. in Regist. Tolof. p. 14. *Praxeriam illam et moguillam, quam et quod habemus in flumine Tarni, cum rappis, abardillis, piscariis, et omnibus aliis iuribus et pertinentiis suis.* *Barda* et *Bardales* Hispanis sunt modo hirtae saepes, modo alia quaeuis structilia saepimenta, vt e palis etc.

ABARE, fratrem affari; a voce *Aba* q. v. vt a *pappa* est *pappare*, a *lallo*, *lallare*. AVSONIVS epist. 1. patrem alloquens ait:

Nam supparis aeui
Sum tibi ego, et possem fratris abare vice.

Hunc versum ita restituere Scaliger et Vinetus ex peruetusto et optimae notae Ausonii codice; in vulgatis enim est: *fratris habere vice.*

ABARNARE, rem clam et occulte gestam probationibus iudicialiter manifestare; ex Saxonico *abarian*, denudare, manifestare. Leges Kanuti Regis Angl. c. 104. *Si homo furtiuum aliquid in domo sua occultauerit et ita fuerit abarnatus, rectum est vt inde habeat quod quaesiuit.* *) Conuenit cum germ. offenbaren; nam Saxonicum *abarian* et Francicum *irbaren* sunt a *bar*, nudus et *baren*, monstrare. Cui addita praepositio *ar*, quae significat *ex*, cum terminatione latina infinitiui, fit *arbarenare*, contr. *abarnare*.

ABARRARE, pretio conducere, *abarratus*, pretio conductus. A voce *arrha* quomodo in officio S Agnetis 21 Ianuar dixere: *annulo suo subarrhauit me dominus.*

ABARTENVM, inhonestum Sic legitur in Gloss. Bitur et in Gloss. Isidori notis Ge. Graeuii illustratus. In excerptis Pithoei additur ἀπαρθενον, quasi virgine indignum. Hinc patet male scriptum fuisse *Abarcenum.*

ABARTIA, ἀπληστία, Insatiabilitas. Hinc Angl. *Abarstik*, inexplebilis. Ex Diction. Lat. Barb. Adami Littleton.

ABAS, quasi ἠλίθιος, bardus, hebes. Item sacer morbus Tarentinis, Epilepsia. Ex Gloss. Ad Littleton. *) Potius a Saxon. *abaft*, supprimere; nam Germani interiores etiamnum dicunt abasig pro albér, et Anglis est *abashed*, stupefactus.

ABASA, in Gloss. Isidori, *infirma domus, quasi sine base.* Papias Mst. *Abso, infirma domus.* Editus, *Abbason* (Legebat Calepinus *Abaia*, *Abason, infirma domus.*) In Glossar. Aelfrici *Abaso* est infirmatorium, i. e. aegro-

aegrorum hominum domus. Leon. Frischius suspicatur *abasa domus* dici quasi *absa domus*, i. e. domus ab aliis aedificiis separata, vt domus leprosorum. *) Nihil obstat quin et huius vocis originem accersamus a supra memorato Saxonico *abase*, supprimere, ita vt *abasa domus* sit, aut domus depressa et humilis, aut domus infirma, aut denique domus infirmorum.

ABASCANTVS, infascinabilis, in quem nihil valent quaeuis fascina. *Abascantos* numerat Tertullianus inter eos, apud quos quaestionem habendam, cum quis de hac vita egrederetur, somniabant Valentiniani.

† ABASSARE, ABBASSARE, demittere, minuere; vox Italica, gall. *baisser*. Charta 1192 apud Murator. Antiq. Ital. med. aeui T. V. p. 87. *Ad brachium rationis adbassentur.* Annal. Mutin. ad 1262. apud eund. T. XI. Script. Ital. p 66. *Eodem anno omina molendina Mutinae fuerunt abbassata.*

ABASTARDARE, bastardum, s. nothum aut illegitimum pronuntiare. V. *Bastardus*.

ABASTRA, folia vitis, in Gloss. Mss. apud Francisc. a Quercu Anglum in Etymologico.

ABASTRATVRA, Glossae Mss. Latino-Graecae: *Abastratura*, ἀπο της ἀναβολησης; vbi altera manus addidit: *Lege ab astratura.* Martin. in Lex. Philol. *Abastratura in Gloss. lege a stratura, qui sternit equum.*

ABATARE, ABBATARE, ABATERE. 1. Prosternere, deiicere. Pactus legis Salicae tit. 45. *Si quis hominem de barco abbatiderit.* 2 Ligna succidere, germ. fällen, Ital. *abbatere*. Libertates Ms. villae S. Desiderii in Campania a. 1228. *Si aliquis aliquem inuenerit in nemoribus suis abatantem* etc V. in *Attroncare*. 3 Pretio diminuere, germ abschlagen. Charta Simonis Comitis Leicestriae et Montis fortis a 1204. *Si tempore solutionis haec moneta Melgoriensis fuerit abatuda seu deteriorata.* 4. *Abatare se*, bona decoquere, mensarias rationes mala fide creditoribus renuntiare. Vox ita confecta ab Hispanis, quibus *abatirse* est se de[...] re; quia decoctores ita bona sua [...] aliena decoquunt, vt quasi prost[...] iaceant.

ABATIS, vel potius *a batis*, qui [...] το praeest, vt *a secretis*, *a calic*[...] Papias: *Abatis*, *subauditur Praep*[...]*tus*, *id est*, *qui batos*, *id est men*[...]*ras regias*, *dispersit* (lege *dispens*[...] Guill. Brito in Vocabul. Ms. *A*[...]*tis media correpta*, *qui cum batis* [...] *nidis auenam. Batus dicitur pro*[...]*dre in Gallico.* Cuiusmodi au[...] fuerit Abatis munus, belle des[...]bitur in Bulla aurea Caroli IV. [...] per. c. 27. Vnde colligitur *Ab*[...] et Marescallorum munus idem fu[...] V. *Abbas Curiae* et *Abatta*.

ABATRAN, 1. In lingua vulgari H[...]panorum i. q. *abatare se*, q. v 2. De rei pretio detrahere. Stat[...] Massil. l. 1 c. 40 *Quod auera c*[...]*nium* (corraterii) *non vilificabunt n*[...] *abatran*, *vt praeferant auera extr*[...]*neorum.*

ABATTA, forte pro *Abatia* Gloss ad Disticha Magistri Cornuti S. Io. Garlandia *A Bato dictum Abatis est proprium nomen neutrius gen.* [...] *indeclinabile*, *et est mensura qua me*[...]*suratur praebenda auenae quae dat*[...] *equis in Abatta*, *vel aliis ad huius o*[...]*ficium deputatis.* V. *Abatis*.

ABATTVS, i. q. *abactus*, verjagt.

† ABATVA, monetae minutioris sp[...]cies videtur, eadem forte quae i[...]fra *Abenga*. Charta Petri Archie[...] Bitur. *Cum controuersia erat - - sup*[...] *decem denariis et vna Abatua de ce*[...]*su* etc

ABAVCTOR et ABAVCTVS, Glossario Ms. eccles. Bitur. et al[...] pluribus pro *Abactor* et *Abactus*.

ABAVDIRE, 1. Exaudire. Cha[...] a. 1033. ap. Murator. T. 2. Ant[...] Ital. med aeui p. 16. *Quidem et* [...] *domnus Ingo episcopus vos*, *qui su*[...]*iugales abaudiui*, *et recte petitio*[...] *vestras intellexi* etc. 2 Contemne[...] non audire Acta S. Niceph[...] Mart. n. 12. *Respuo et blasphe*[...] *opera manuum hominum*, *imo aban*[...] *qui eiusmodi errorum pestibus sei*[...] *tradere contendunt.* V. *Obaudio*.

† ABA

† ABAVNAMENTVM, i. q. *Abenamentum.* q v.

ABAVTORIZARE, ab auctoritate recedere, jurisdictionem declinare. Legg. Rotharis ap. Murat. T. I. P. 2 p. 26.

† ABAZOLARE, glebas jactando fructus ex arboribus deiicere, vt videtur. Ab Ital *Zolla*, gleba, seu a *Bazolam*, vectis f. baculus, cui transuerso canistrum imponunt. Stat. Auellae 1496. ex Cod. Reg. 4624. *Item quae ceperit vel excusserit, abazolaverit, vel exportaverit in et de alienis possessionibus vel arboribus nuces, castaneas etc.*

ABBA, ππππ, in Gloss. Lat. Graeco. Alias legitur *Abba*, ππππ; sed legendum censet Scaliger c. 29. l. 1. *Abba*, ππππ. V. supra *Aba* et Lexicon Martinii.

ABBA, Pater, v. infra in *Abbas*.

ABBACINARE, v. *Abacinare*.

ABBACOMITES, ABBICOMITES 1. Comites ac nobiles laici, quibus datae erant a Regibus Abbatiae et Ecclesiae jure beneficii, seu vt ajunt, in *Commendam*. Gerbertus ep. 17. *Scire cupis, an Hugo, quem vestra lingua Abbacomitem dicitis, vxorem duxerit.* *) Plura de origine et progressu hujus moris habet Cangius, quae hic addere, nimis prolixum foret. 2. Abbates, qui simul erant Comites.

† ABBADALIS, v. *Abadilis*.

ABBADIA 1. Ius capiendi e defuncti parochiani bonis mobilibus id quod magis placuerit. Competit autem paroeciarum Rectoribus apud Hispanos et alios in res plebis sibi commissae, ita tamen vt si Rector inter vestes eligat, si sint purpuratae, eas heres defuncti dare minime teneatur. Hispanis Ius illud interdum idem est quod apud Belgas Ius *melioris catalli*, aut *hereoti* apud Anglos,(*) aut Hauptrecht, Weidmahl, Gewandrecht, Budtheil, Todte Hand, Todtfall etc. apud Germanos, de quibus v. SCHOTTEL. de singul. quibusd. Iurib. et HALTAVS. in Gloss.) competens domino feudali in homines suos manus-mortuae. 2. Interdum etiam *Abbadia* ponitur pro *Abbatia*.

ABBANVM, *Baculus Abbani*, baculus ad coronationem Regum Italiae adhiberi solitus. Forte baculus pastoralis Archipresbyteri Modoetiensis, qui in *modum tridentis* elaboratus exhibetur in Charta a. 1530 in Murator. dissert. de coronat. Reg. Ital. Tomo II. Anecdot. p 316.

† ABBARRARE, vox Italica, viam obsepire, intercludere, et metaphorice, decipere, fallere Statut. Crim. Riper. c. 168. *Si vero fuerit barrus, qui aliquem barrauerit in communitate Riperiae, vendendo dolose aes pro auro, vel gemmas seu jocalia falsa - vel alio quouis modo abbarrando*, etc. A *Baro*, Italis fraudator, deceptor. V. *Baro* et *Barrare*.

ABBAS, vox Syriaca, quae Patrem sonat. Passim quoque *Abba* absque *S* scriptum reperitur. *Abba Felix*, apud Facundum Hermianens. libro contra Mocianum. *Abbates* dicti:

1. Latinis et Graecis scriptoribus vniuersim monachi omnes, praesertim senio ac vitae sanctitate venerandi, qua notione *Patres* iidem nunc appellantur. Regula S. Columbani c. 7. *Cum tanta pluralitas eorum sit, ita vt mille Abbates sub vno Archimandrita esse referantur.*

2. Praefectus Monasterii, qua notione vox notissima. Hinc ABBAS CARDINALIS, cui indultum est nomen et priuilegium Cardinalis; ABBAS IN CAPITE vt habet Charta Guillelmi Episcopi Treconensis, gall. *Abbé en chef, Abbé en titre.* ABBAS COMES, ABBAS IRRELIGIOSVS, ABBAS LAICVS, ABBAS MILES, ABBAS COMMENDATARIVS, ABBAS SAECVLARIS, comes seu nobilis laicus cui data erat a Regibus Abbatia et Ecclesia jure beneficii. V. *Abbacomes* et *Commenda*. ABBATES EPISCOPI, dicti olim in Sicilia, Catanae et Montis Regalis Abbates, quia cum a Regibus Siculis extructa essent iis in locis Monasteria, eorum Abbates postmodum a Pontificibus Episcopi creati fuere, eorumque Ecclesiae cathedrales factae. ABBATES EXEMTI a Iurisdictio-

dictione Episcopi seu ordinarii et nude a Romana sede pendentes, ex speciali priuilegio. ABBATES MITRATI, quibus episcopalia ornamenta, i. e. Mitram, Sandalia, Chirothecas ac Annulum deferendi a Pontificibus indidem jura indulta sunt. ABBAS REGALIS, v. *Monasteria Regalia.* ABBAS SECVNDARIVS dictus Praepositus Monasterii, seu vt hodie eum vocant, *Prior*, quod vices ageret Abbatis primarii.

3. Praefectus cuiusuis societatis, ad colendam pietatem et diuini numinis cultum erectae. Sic in Capitul Caroli M. et alibi occurrunt ABBATES CANONICORVM, nempe regularium, et ABBATES CANONICI, quibus opponuntur Abbates Monachorum. ABBAS CONFRATRIAE S. YVONIS, vocatur primus inter Praepositos fraternitatis seu societatis erectae in Capella S. Yuonis Parisiis, via Iacobea.

4. *Abbates* interdum dicti ii, quos *Curatos primarios*, gall. *Curez primitifs* appellant. Constat enim omnes ecclesias et ciuitatis et dioecesis habuisse ministrum vnum maiorem, alterum medium, tertium infimum Prior dicebatur *Abbas*, *Custos*, et tandem dictus est *Rector*; ministri medii dicebantur *Presbyteri* et tandem *Capellani;* infimus appellabatur *Sacrista.* Huc pertinent quoque ABBAS PALATII, qui alias Archicapellanus; v. *Capellanus*. ABBAS CASTRENSIS, Abbas in castris, Archicapellanus regius, sic dictus, quod in castris oratorio palatino Capellanisque regiis praeesset; ABBAS CVRIAE, quo nomine venit Archicapellanus Curiae Delphini Viennensis. Denique etiam

5. Primi seu Praepositi cuiusuis societatis saecularis interdum *Abbates* appellabantur. De hoc genere est ABBAS CAMPANILIS, seu ABBAS CLOCHERII, minister in ecclesia Aniciensi, qui praeest pulsationi campanarum. ABBAS CLERICVLORVM, in eadem ecclesia Aniciensi, primus inter decem Chori pueros vocitatur, secundus *Prior* dicitur. ABBAS CONARDORVM, s. CORNARDORVM, qui nomine apud Rothomagenses, Ebroicensesque vocari solebat Praefectu[s] facetae cuiusdam societatis joculato[rum] hominum, qui se *Conardos* ap[pellari] amabant; v. *Conardus.* ABBAS ESCLAFFARDORVM, se[u] Dux et Praefectus initae societatis a[d] mutuam defensionem, inter Cler[i]cos, Ecclesiae de Romanis in De[l]phinatu. V. *Esclaffardi.* Non solu[m] Genuensibus Praetor, seu Rector po[puli] olim vocabatur ABBAS POPVLI, sed etiam Brixiae Decurionu[m] primores et Mediolani Collegioru[m] et Sodalitiorum, imo mercatoru[m] atque opificum praefecti ABBATV[M] COLLEGII nomine veniunt; qui[n] quod in Mediolanensium Statut[is] crebra fit mentio ABBATVM COL[LEGII] LEGII NOTARIORVM ET ARTIFICVM. Aquis sextiis etiamnu[m] quotannis eligitur ABBAS POPVL[I] qui cum pompa intersit processio[ni] illi per totam prouinciam cel[e]bri, quae fit die festo S. Corpor[is] Christi. In epistolis Gerbertinis li[t]terarii Gymnasii primarius Praefectus, Gymnasiarchus, ABBAS SCHO[LARIS] LARIS audit. † ABBAS IVVENVM, seu ABBAS LAETITIA[E] denique, est princeps annuus apu[d] Atrebates societatis jocosae, ide[m] qui Insulis *Rex stultorum.* Valentian[is] *Facetiarum Princeps*, et alibi alit[er] nuncupatur. Paulo fusius de h[ac] societate agit Carpentarius.

6. ABBAS SVPERBVS, Pica Br[a]siliae, Ramphastus, Rhinoceros, au[is] volucris Indica ingentis rostri. V. Hofmann. v. *Pica Brasiliae*.

ABBASCIATVM, i. q. *Ambasciatu[m]* q. v.

ABBASIA, Abbatissa, in Char[ta] a. 1303. ex Bullario Fontanellensi.

ABBASO, Infirmatorium s. domus i[n] quam aegroti deportantur. V. *Abaso*.

ABBASSARE, v. *Abassare*.

ABBATARE, v. *Abatare*.

ABBATATVS, dignitas et officiu[m] Abbatis, vt Episcopatus Episcopi.

ABBATIA, 1. Monasterium, cui pra[e]est Abbas, vel Abbatissa. Vox n[...]

‡ ABBATIA APOSTOLICALIS, quae sedi Romanae sine medio subjecta est. Sic in Charta Henrici I. Reg. Franc. a. 1058. ex Tabul. Fossat. † ABBATIA CANONIALIS, cujus Abbas erat Canonicus. 2. Ipsum Abbatis regimen ac gubernatio, dignitas abbatialis. Concil. Meldense a. 845. c. 10. *Talis Abbatia quae Paternitas latino nomine dicitur, funditus removeatur.* 3. Ecclesia Parochialis, maxime illa, quae *Curatum* habebat *primitiarum*, qui non semel vocatur *Abbas*. Hinc in antiquis Foris Nauarrae l. 1. 2. Paroecias vocant *Abbadiadas*. Pari ratione ecclesiae parochiales etiam dictae sunt *Monasteria*, vnde antiqua vox gallica *le Moustier*, quae de qualibet ecclesia intelligitur. 4. † Reditus ecclesiae parochialis ab Abbatia dependentes; quod et de praediis, aliisque bonis, quae nunc *Prioratus* appellantur, intelligendum est, et quae quondam quoque *Abassia* audiebant. 5. Dominium et possessiones ad Abbatiam pertinentes. 6. † Monachorum ex aliquo monasterio delectus ad institutionem alterius nouae Abbatiae. Epist. S. Bernh. ap. Marten. T. I. Collect. ampl. p. 738. *Si forte ad opus fratrum nostrorum nauus adduxerint, et requisierint Abbatiam, quam missuri eramus,* etc 7. ABBATIA SEMPITERNA, sumitur juxta Lobinellum in Glossario Historiae suae Britannicae vt et *Monachia*, pro *feudo* jure morticinii domino, gall. *Fief amorti.* P. 219. t. 2. eiusd. Hist. *Hoel Comes dedit S. Camudo villam Dargoeh in Abbatia sempiterna.*

ABBATIALIS, ad Abbatem pertinens.

ABBATIANI, Abbatibus subditi, addicti, vt Episcopani Episcopis.

ABBATIARE, et ABBATIARI, ABBATISARE, Abbatis vel Abbatissae munus obire, Abbatiae praeesse. Spicil. Acher. T. V. p. 45. *Fratres eius ecclesiae elegerunt Stephanum qui coepit abbatiari anno Domin. Incarnat.* 1023.

ABBATIARII, apud Beneharnenses et Bigorritanos, iidem qui *Abbates Milites*, seu *Abbates Laici*, quos vide.

ABBATICIUM, munus Abbatis.

† ABBATICIUS, vt abbatialis. *Iure abbaticio*, i. e. Abbatis potestate et dignitate.

ABBATICULUS, diminut. *Abbatis*.

ABBATIOLA, 1. Capella, Sacellum, Ecclesiola, Ecclesia minor, seu *minus* vt vulgo audit *beneficium*. Capit. Caroli C. a. 853. c. 3. *Missi inquirant de Capellis et Abbatiolis ex casis Dei in beneficium datis.* 2. Paruula Abbatia, in qua scilicet pauci monachi, et res modica.

ABBATISARE, ABBATIZARE, vt *Abbatiare* q. v.

ABBATISSA, 1. Praefecta Monasterio virginum, seu Sanctimonialium, *Mater Monasterii*, vt a quibusdam vocatur, *Mater Monacharum*, apud Io. de Ianua. 2. Lena et meretricum magistra in Computis a. 1400 seqq. Hist. Nem. Probat. T. 3. p. 153. *Abbatissae leuium mulierum pro vino, decem solidos Turon.*

ABBATISSALIS, ad Abbatissam spectans.

ABBATISSIATUS, *us*, munus et dignitas Abbatissae.

ABBATITURA, 1. Argentariae dissolutio, inopiae denuntiatio, gall. *Banqueroute*. Ab *abatare se*, v. *Abatare*. 2. Dominium, Iurisdictio. Vox orta a voce *Abbas*, vt *Abbatiare*, quod interdum dominari, praeesse significat.

ABBATIUNCULA, parua Abbatia, *Abbatiola*.

† ABBATIUS, *Abbatia Terra*, dominium et possessiones ad Abbatiam pertinentes.

ABBATOR, pro *Albator*, Coriarius, qui coria dealbat, vel inficit querneo puluere, germ. Gärber. Fleta l. 2. c. 52. §. 35. *De Abbatoribus coreorum.*

ABBATULUS, paruus Abbas, in vita S. Bernardi.

† ABBAZIUM, Abbatis munus vel ipsa Abbatia. Charta a. 909 in Hontheim. Hist. Treuir. T. I. p. 257. *Acta est autem haec precaria traditio publice Treueris in monasterio S. Maximini, adstante Eberhardo ipsum Abbazium tenente.*

ABBECARE, rostro seu *becco* impetere; germ. bicken. V. *Becco*.

† ABBERAGIVM, aquarium, i. q. *Aberagium*, q. v.

† ABBERARE, adaquare. i. q. *abbrare*, et *abenbrare*.

† ABBERGAGIVM, datio ad censum, concessio sub certis conditionibus et stato pretio. Litterae official. Marision. a. 1455. *Faciunt inter se pacta Abbergagium, promissiones, quae sequuntur* etc. V. *Albergamentum*.

† ABBERGARE, dare ad Abbergagium, seu ad censum et statutam praestationem. Charta a. 1377. *Accensat et abbergat et in emphiteosim perpetuam tradit, cedit et concedit insulam supradictam* etc. V. *Albergare*.

ABBERGVATA, i. q. *Albergata*, scilicet Ius hospitii in domo vasalli. Item praestatio, quae Domino hospitii loco exsoluitur.

ABBETAMENTVM, Vox Saxonica, instigatio, incitamentum. Rymer. T. 8. p. 26. *De assensu, consilio, fauore, abbetamento, couina, vi, retinentia seu adhaesione praedictorum Ducis et Comitum.* Vid. voc. seq.

ABBETATOR, vox forensis apud Anglos, incitator, instigator, qui alium ad facinus aliquod perpetrandum exacuit, tutatuique facturum. Monast. Anglic. T. I. p. 742. *Procuratores, notarios, nuntios, manutentores, fideiussores, abbetatores, attornatos, deputatos, actores* etc. Spelmannus accersit a Saxonico *a*, i. e. ad; vsque, et *betan* excitare. Leon. Frischius contra censet, hanc vocem idem esse ac *Affectator*, mutatis *ff* in *vv*, et *vv* in *bb*; tumque *ct* in *tt*, Italorum more. V. *Abettum*.

ABBETVM, i. q. *Abbetamentum*, vide etiam *Abettum*.

ABBEYANTIA, v. *Abeyantia*.

ABBICOMITES, v. *Abbacomites*.

ABBOBVTA, vox in veteri Charta Lusitanica aerae 904 obuia, apud Roderic. da Cunha in Hist. Episcop. Portens. P. I. c. 12. *Columnas sex cum vasibus* (basibus) *totidem posuimus, vbi Abbobuta tribunalis est constructa.* Est *Abobada* Lusitanis camera, fornix, concameratio.

† ABBOCATIO, constitutio, definitio, ab Italico *Abbocamento*, congressus, colloquium. Stat. datiar. Riper. c. 5. fol. 14. *Per inspectionem incantuum et abbocationum seu deliberationum dicti datii* etc.

† ABBOCATORES, qui de re aliqua inter se conueniunt, proxenetae. V. *Abocator* et *Abrocator*.

ABBONARE, ABBONAMENTVM, ABBONATIO, vid. *Abo*. —

ABBOTAMENTVM, i. q. *Abbotum*.

ABBOTARE, ABBVTARE, ABOTARE, ABVTARE 1. Terminare, gall. *aboutir*; vox agri mensoribus gallicis familiaris, cum agri limites designant. *Abbutare* enim dicunt, praediorum fines, qua scilicet parte angustiores sunt, praedio alteri; latera vero nunquam aiunt *abbutare*, sed agro proxime adiacere. Hist. Fundat. Abbat. Norwic. *Quae quidem venella abbutabat super communem viam.* 2. Per vicinitates et confinia creditori designare, oppignerare. Charta Curiae Suession. a. 1260. *Pro se et eorum haeredibus abbotarunt et assignarunt dictam Ecclesiam pro dictis custibus et expensis.* De origine vocis v. *Butum*.

ABBOTVM, ABBOVTVM, fundus creditori designatus per suas vicinitates et confinia, vt in hunc creditor speciale ius postea acquirat, gall. *About*. Charta Curiae Suession. a. 1270. *De dicta domo tanquam de Abbouto et assignamento se pariter deuestierunt.*

† ABBOTVS, *Mulierarius, homo, amator*, in Glossar. Provinc. Lat. ex God. Reg. 7657.

ABBREVIATOR, Officii nomen in Cancellaria Apostolica. *Abbreuiatores* 72 numerantur, e quibus 12 sunt *de parco maiori*, et Praelatorum more vestibus vtuntur violaceis. His Libellos supplices distribuit Cancellariae Praefectus, tumque per se aut substitutos Bullarum exscribunt *minutas*, seu primas perscriptiones, quae ad libelli supplicis calcem summatim collectae habentur; et inde vocis etymon. 22 *Abbreuiatores* dicuntur *de parco minori*, quorum est, instrumenta, quibus contrahi permittitur

mittitur in gradu prohibito, perscribere et in commentarios referre. Ceteri *Examinatores* appellantur, quod eorum officii sit, Bullas ad exemplar conferre et recognoscere. Et hi laici esse possunt et uxores ducere.

† ABBREVVATORIVM, i. q. *Abevratorium*, q. v.

ABBROCAMENTVM, ABROCAMENTVM, emtio quarumuis mercium, antequam in foro venales proponantur et earundem singularum per partes venditio, Angl. *Abbrochement*. Hinc forte Gallica vox *Brocanteur*.

ABBVTARE, v. *Abbotare*.

ABCAECATIO, eluscatio, ἀποτυφλωσις, Glossar. Lat. Gr. Ms.

ABCARIARE, vehere e loco ad locum, a voce *cariare*, quae a *Carrus*. Rymer T. 12. p. 460. *Ad quascunque partes exteras, in quacunque naui vel vase educere et abcariare, educi aut abcariari facere possit.*

† ABCARIS, v. ACARIS.

ABCDARIVM, alphabetum, germ. das Abc. Hist Ms. Beccensis Monast. p. 38. *Abcdarium ipsi expediendum exposuit.* V. *Abecedarium*.

† ABCINDERE, pro abscindere, et in specie aures abscindere, quae furum poena erat. Libert. castri de Malast. de a. 1312. *Nec aliquis abcindatur pro primo furto* etc.

ABCTVRIVM, Abecedarium s. litterae Alphabeti. Liber Sacrament. Gregorii M. vbi de Ordine ad ecclesiam dedicandam: *Deinde incipiat Pontifex de sinistro angulo ab oriente, scribens per pauimentum cum cambuta sua Abcturium, vsque in dextrum angulum occidentis.*

† ABDENTIO, denegatio, detractio, rei concessae repetitio, forte pro *abdictio*. Testam. Guill. milit. de castro Barco a. 1319. apud Lunig. T. 3. Cod. Ital. diplom. p 1946. *Item dico et volo, quod per suprascripta legata - nulla abdentio seu detractio facta esse intelligatur alicui personae vel loco, cui aliquid in hoc meo reliquisset testamento.*

ABDEROLOGVS, nugator, qui friuola atque inepta blaterat. Tatian. adv. Gentiles de Demetrio Abderita: *Quid dicemus nisi iuxta communem, Abderologus est homo iste, Abderis natus.* Abdera Thraciae vrbs fuit, quae ob ciuium stuporem et fabulas quibus pasci amabant, abiit ipsa in fabulam.

ABDICAMENTVM, negatio. Vita S. Dunstani T. IV. Maii p. 346. D. *Sin autem inuidis aemulorum abdicamentis refutata temnuntur, ignoratur vtique quid satius inceptem, quam vt* etc.

ABDICARE, 1. Abdicere. Vox fori Romani, quae occurrit apud Ludewig. Reliq. Mss. T. V. p. 544. 2. Abdere, abscondere Casp Barthius in Gloss. 3. † *Absterrere vel propulsare*. Glossar. vet. ex cod. Reg. 7646.

ABDICATORIVM, *locus aptus ad abdicandum*. Ioann de Ianua, i. e. ad abdendum et abscondendum.

ABDICIVM, *Secretum, occultum, vel absconditum*. Breuiloq.

ABDICTA, abdicatio, renunciatio. Acta b. Iulianae Cornel. T. I. April p. 440 E *Promitto Deo et b. Mariae et tibi N. huius domus Patri abdictam proprietatis et custodiam castitatis perpetuam et obedientiam.*

† ABDICTATVS, ABDICTIO, eadem notione. Mirac. S. Emeran. T. VI. Sept. p. 511. *Non solum qui falsitatis antea fuit notatus, conuictus est reus esse eiusdem abdictatus* etc.

ABDICTVS, constitutus, declaratus. Acta SS. Iulii T. 3. p. 364. E. *Et Episcopus: ego te absoluo inquit, ab hoc reatu. Et ille: tu, inquit, non es meus Abbas abdictus, sed tantum tuae ciuitatis Episcopus.*

† ABDICTVS, us, oppositio, contradictio, ita vt incoeptum abdicare necesse sit. Charta a. 951. ap. Murat. T. V. Antiquit. Ital. med. aeui p. 965. *Et vbicunque vtilitas dictauerit in portu Cumacio, vel ipsius loci ripariis, vbicumque necessitas fuerit, figere absque abdictu ac consistere quopiam tempore*, etc.

† ABDISCERE, obliuisci, *oublier*, in Vocab. compend. Ms.

ABDITORIVM, arcae species, in qua quid abditur vel reconditur. Inuent. Eccles. Ebrac. T. II. Monast. Angl. p. 173. *Item vnum coffur et vna pi-*

tis de ebore ornata cum argento deaurato. Item tria absconsoria et 3. pixides de ebore ornatae cum cupro deaurato.

ABDITUS, vilis, minoris momenti. Ita *abdita oppida* vsurpat lex 14. Cod. Theod. de Oper. publ.

ABDOMIRE, ἀφυπνεῖν, in Glossis Graeco-Lat. Martinius in Lex. Philol. habet: *abdormio*, ἀφυπνῶ, Gloss. *Ego obdormio*. Hinc patet legendum fuisse *abdormire*, quod pro *obdormire*.

*) ABDUCERE, deducere de possessione per sententiam juris, vel vi deturbare. Dipl. Henr. Rugrauii a. 1285. *Quod nos — dotauimus nostram legitimam, Dominam Alheidem — Ita sine quod nos* ABDURIMUS (lege abduximus) *quod dicitur* dan abgewiset, *fratres nostros* etc. in D. de Gudenus Sylloge Dipl. I. p. 610. In margine notatum legitur ABDURARE, et ita etiam in indice. Vid. Haltaus. Gloss. v. Abweisen.

ABDUCTIVUS, pro abductus, gall. *éloigné*, Auson. in Gratiar. act. *Nemo abductius jacula contorsit.*

*) ABDURARE, v. supra *Abducere*.

ABEAVRARE, ABEBRARE, i. q. *Abeuvrare*.

ABECEDARIUM, prima literarum elementa. Auctor Mamotrecti: *Alphabetum, Abecedarium*. Will. Malmesb. l. 2 de gest. Pontif. *Abecedarium ipsi expediendum exposuit.* V. *Abcturium*.

ABECEDARIUS 1. Qui prima literarum elementa docetur, *puer literis elementariis et calculo imbutus*, ap. Capitolin. in Pertin. Petr. Damian. l. 6. ep. 17. *An literario ludo, vbi pueri prima articulatae vocis elementa suscipiunt, alii quidem Abecedarii, alii Syllabarii, quidam vero Nominarii, nonnulli etiam Calculatores appellantur.* 2. PSALMUS ABECEDARIUS, v. *Psalmus*.

ABECETORIUM, i. q. *Abcturium*, i. e. Alphabetum.

ABEGERIA, Ius hospitandi in domibus vassallorum, i. q. *Alberga*, q. v.

† ABEILLA, apis, gall. *abeille*, hisp. *abeja*. Charta a. 1286. ex sched. Praes. a S. Vinc. *Medietatem omnium talarum, quae sunt hominibus in proprietatibus eorundem, videlicet in vineis, bladis, arboribus, venationibus, et in apibus et abeillis.* Aluearia forte vel apum examina speciatim eo nomine indicantur; hisp. *abellar*, alueare. V. *Abellarium*.

† ABEL, liber apocryphus annumeratus inter eos, qui Monasterio Vallis-bonae donantur, in Charta a. 1242 inter Instr. t. 6. Gall. christ. p. 488. *Item Abel, item sermones per totum annum.*

ABELIANI, ABELONII et ABELOITAE, ab Abel, Adami filio, sic dicti, quod illum se imitari jactitarent, inquit S. Augustin. in ep. ad Quodvult-Deum. Coniuges erant, nec tamen coniugali consuetudine vtebantur, sed puerum et puellam adoptabant, qui mortuis eadem conditione succederent. Ab Abele dictos negat Hofmann. in Lex. putat autem sic appellatos fuisse ab arabico verbo *Theabala*, quod est ab vxore se continere. Tradunt quippe Iudaei Doctores Adamum post Abelis necem ab vxore abstinuisse per 130 annos. Quare Giggeius האבל אדם, i. e. Adam ab Eua se abstinuit ob necem Abelis. A simili continentia *Abelianorum* nomen.

† ABELIMENTUM, exornatio, ornamentum, gall. *embelissement*, ab ital. *abbellire*, exornare. Statut. Cadub. l. 1. c. 67. *Praedictus vicarius surgere debeat et proponere simpliciter coram eis, sine colloratione vel abelimento.*

ABELLARIUM, aluear; item aluearium, seu locus in quo sunt aluearia. Edict. Iacobi Reg. Arrag a. 1228. in Spicil. Acher t. 8. p. 385. *Omnia animalia aratoria tantum et instrumenta aratoria, columbaria, palleria, abellaria, oliuaria et molendina in praedicta pace constituimus.*

ABELLUS, *agnus recens natus*. Glossar. Anic. Ms. annorum circiter 700.

ABELOITAE, ABELONII, v. *Abeliani*.

ABENCARE, *eradicare*, in eod. Glossar. Anic.

ABENEVISARE, ADBENEVISARE, quasi *adbeneficiare*, id est, dare ad beneficium. Dicitur de fundo in emphy-

emphyteusin locato. Est autem Emphyteusis illa locatio, quae fit, vt aiunt, ad *longos annos*, i. e. a 10 annis vsque ad 99. Neque idem est *abenevisare*, vt aestimat D. *de Lauriere* in Gloss. Iur. Gallici, ac fixum reddere et *abonnare* seu *abonnare*, nec enim Lugdunenses *decima abenevisata*, *seruitium abenevisatum* sunt decimae *abonatae*, aut seruitium *abonnatum*; sed decimae in censum datae sub emphyteusi. Idem de seruitio *abenevisato*. Non ergo *abenevisare* dicitur de qualibet concessione facta a Domino feudali sub certo censu, sed de sola emphyteusi. V. *Benevisum*.

† ABENEVISATIO, ABENEVISUM, concessio in emphyteusim sub censu et seruitio. Charta Bellijoc. a. 1393. *Fratres de Valpiliena abenevisant et titulo abenevisationis tradunt terram sub censu et seruitio vnius livrarii siliginis.*

† ABENGA, ABENGHA, ABENGUA, minutioris monetae species in Gallia, mallia inferior. Gall. vulgo olim *Abenghe*, *Abengue*, *Abenge*.

ABEONA, Dea quae praeerat abeuntibus. Huius mentio fit apud Tertull. l. 2. ad Nation. c. 11.

ABEQUETORUM, Alphabetum, in Cod. Ms apud Wanleium de antiquit. literal. septentr. *Item de litteris notarum 10 5 Vocales, a, e, i, o, u, relinquuntur pro vnaquaque Abequetori littera.*

ABBERAGIUM, ABBERAGIUM, irrigatio, adaquatio, vsus aquae ad irriganda prata, aut adaquanda pecora. Charta Calomontis a. 1397. *Pro champeragiis et aberagiis quae habet in stagno* etc. V. *Abeuvrare*.

ABERE AD PROBRIO, pro habere in proprio, gall. *avoir en propre*. Commemoratorium a. circiter 780 ap. Martene t. 1. amplis. Collect. p. 41. *Ipsas villas partibus suis ad probrio se dixit abere.*

ABEREMURDRUM, v. *Eberemurdrum*.

† ABERGARE, ABERGIARE, dare ad censum statutamque praestationem, i. q. *Abbergare*. V. etiam *Abergare*.

ABERGATIUM, v. *Atterratus*.

† ABESARE, demittere, fossam aequare, i. q. *Abassare*. Charta a. 1344. ex Reg. 75. *Per dictum passagium hactenus transiverunt - - cum dictum fossatum erat abesatum et dedicatum.*

† ABESSE, adsentire. Glossar. vet. ex cod. Reg. 7646. *Abessem*, *adsensissem*.

ABESSI, *est vltima cibornm materia*. Ita Rochus le Bailif in Diction. Spagirico ad calcem sui Demosterii. Forte quasi *ab escis*, id scilicet quod ab escis exit.

ABESTIARIUS, *Vestiarii praefectus*, ex Lex. Graeco-Lat. in Amalth. Forte pro *a Vestiariis* vel etiam Bestiarii praefectus.

ABESTON, Papias Ms. Ecclesiae Bituric. *Abeston*, Lapis qui cum ignem non habeat proprium, alieno tamen igne sic ardet, vt non possit extingui. Graeca vox, ἄσβεστον, inextinguibile.

† ABESUS, *de toutes parts mengé*, in Glossar. Gall. Lat. ex Cod. Reg. 7684. Occurrit apud Prudent. Cath. v. 10.

ABETTUM, auxilium, incitamentum, Gallis olim *Abete*. Fleta l. 1. c. 18. §. 14. *Per cuius procurationem et abettum* etc. Vox a praepositione *a*, i. e. *ad*, vsque, et Saxonico *betan*, resarcire, animare, excitare. Hinc Anglicum *Abet*, eadem notione. † Etymon vero satis simile. Sed non reiicenda videtur coniectura D. *Falconet*, qui hanc vocem ductam esse existimat ex veteri Gallico *abbeter*, in fabulis Romanensibus vsurpato, pro ad bestiam incitare. V. *Abbetamentum* et *Abbetator*

† ABEVERARE, et ABEVERATORIUM, v. *Abeuvrare* et *Abeuvratorium*.

† ABEURAGIUM. 1. Potus quiuis, quidquid bibitione sumitur; ita etiam dicta praestatio, quae pro potu exsoluitur. Statut. a. 1361. T. 3. Ordinat. reg. Franc. p. 497. *Dictae impositiones duodecim denariorum pro libra, tertia decima pars, vini et abevragii - - non current sed cessent penitus.* 2. Irrigatio, vsus aquae ad prata irriganda. Charta capit. S. Saluator. Montispessul. a. 1354.

ex reg. 89. Chartoph. reg. Ch 318. *Item nolumus, nec intendimus, quod - - non possitis nec valeatis impedire seu perturbare abevragia pratorum, quae sunt de subtus dictam praxeriam.*

ABEVRARE, ABEAVRARE, ABEBRARE, ABBERARE, adaquare, gall. *abbreuver*; in Foris Arragon. l. 4. fol 85.

ABEVRATORIUM, aquarium. Trans-act. a. 1219 inter schedas D. le Tournier: *Habeant duas partes aquae quae labitur supra archus et eam ducere faciant in fontes et abevratoria.*

ABEYANTIA, haereditas jacens, s. vacans, de qua adhuc sub iudice lis est. Vox fori Anglici. Recte Ed. Copus, *res in Abeyantia esse*, Leguleios dixisse coniectat, quae nondum sunt definitae, aut sententia comprobatae, sed sunt adhuc in expectatione. Gallis enim *beer*, et Germanis beiten, est expectare.

† ABFESTUCARE, abdicare, per *festucam* dimittere. Ch. Matth. Duc. Lothar. a circ. 1032 inter Probat. t. 1. Hist. Lothar. p. 406. *Exactiones venationis - - werpivi et abfestucavi et abbati et fratribus libere concessi* etc. V. *Exfestucare* et *Festuca*.

† ABFILIRE, gall. *recaler*, in Gloss. Lat. Gall. ex Cod. reg 521. Vox est artificum lignariorum quae polire sonat. *) Forte i q. abfeilen, aut abfillen, ab obsol. fillen, caedere.

ABGATORIA, ABGETORIUN, Abecedarium, elementum cuiuscunque scientiae. Matth. Westmonast. de S. Patricio: *Abgetoria quoque 345 et eo amplius scripsit.* Tirechanus ap. Waraeum l. 1. de Script. Hibern. *Baptizauit quotidie homines, et illis literas legebat, et abgatorias. Abiectoria* perperam habet Balaeus. Formata autem vox ex tribus prioribus literis alphabeti, *a*, *b*, *c*, quam postremam literam vt Q pronuntiant Hiberni: hinc factum vt *abketoria* primum ab iis deinde *abgatoria* et *abiectoria* dicta sunt.

ABGECERE, pro *abiacere*, quod iterum pro *adiacere* non semel occurrit.

ABGETORIUM, v. *Abgatorium*, et *Abctorium*.

ABGISTINUM, grando minutissima, dicta Minoricensibus Insulanis, in ep. Seueri Episc. Minoric. ap. Baron. a. 418. n. 60.

ABHAERES, Spelmanno videtur dictus de iterata renouataque haereditatis successione siue gradu; eadem ratione qua auus, proauus, abauus dicuntur. Charta Alamann. ap. Goldast. n. 50. *Si ego ipse, quod absit, aut aliqui de haeredibus meis, vel prohaeredibus, vel abhaeredibus meis, seu qualibet extranea vel omissa persona, qui contra* (hanc) *traditionem venire tentauerit*

ABHORRICATIO, internus horror, in Regula Magistri, c. 8.

ABIACERE, ABIACENTIA, pro *adiacere* et *adiacentia*. Stephanot. Antiquit. Bened. Pictav. Mss t. 3. p. 229. *Ipse mansus cum casis aedificiis seu cum hosto et verdegario, abiacet ipse mansus de vno latus S. Petri. Abiacentia* ibid. p. 419.

ABIATICUS, i. q. *Aviaticus*, i. e. auitus. V. *Aviaticus*.

ABICERE. 1. Pro obiicere. Chartul. L. Vandreg. t. 1. p. 1013. *Renuncians omni actioni exceptioni quae possit dici vel abici contra praesens instrumentum.* 2. Pro abiicere Bulla Ioann. Papae apud Rymer. t. 2. p. 67. *Tutioris semper putauimus esse consilii, secure in domo Domini abici, quam periculose super aliorum curam et regimen eleuari.*

ABIECTARE, *increpare*, *exprobrare* Papias.

ABIECTINUS, abiegnus. Vita b Columbae Reatinae to 5. Maii p. 289 n. 218. B. *Et in loculo nouo de ligni abiectinis recondidi.*

ABIECTIRE. 1. Vadimonium deserere, deficere in lite, ius suum obiicere, deserere, *placitum non custodire.* Formula vetus Lindebrog 158 quae *Iectiua* inscribitur: *A quod placitum veniens memoratus ill* (actor), *ibi in placito nostro cum per triduum, seu amplius, vt lex iubet placitum suum custodisset, et memoratum illum* (reum) *abiectisset vel solsatisset, ipsum nec venisse ad placitum nec vlla sunnia nuntiasse affirma* Placitum Chlodov. Reg. ap. Ioann Mabi

Mabillon. t. 4. Act. S. S. ord. S. Bened p 618. *Sed venientes ad ipsum placitum ipsi Apentes iam ipsi Abbati Nuicuto in ipso Palatio nostro, per plures dies: vt lex habuit, placitum - - - custodissent, et ipse Ermenoaldo Abbati abiectissent, vel sosadissent, ipsi nec venissit ad placitum, nec misso in vice sua direxisset, nec vlla sunnia nunciasset*, etc. Alia p. seq. *Et in ipso Amalcberto abiectissit vel subsadissit.* 2 aduersarium deficientem in lite deprehendere, seu deserti vadimonii arguere, teste Spelmanno. Eandem huic voci notionem illigat P le Cointe ad a. 751. n. 79. p. 276. 3. Idem quod *adiectire*, i. e. ramo vel festuca adiecta aduersarium sollemniter citare in iudicium. Et hunc sensum patiuntur exempla iam allata, sequentia adfirmant. Marculf. Form. l. I c. 37. *Comes palatii nostri testimoniauit, quod antedictus ille* (actor) *placitum suum legibus custodiuit: et eum* (reum) *adiectiuit, solsatiuit, et ipse ille placitum custodire neglexit.* Formulae Marculphi secundum leg. Rom. c. 33 *Sed memoratus ille per triduum custodiuit et iam dictum illum secundum legem abiectiuit* (i. e. diem constituit) *qui nec ecsonia* (i. e. impedimenta) *nunciauit, nec suum placitum adimpleuit* An ad hunc intellectum trahi possint caetera loca supra allata penes lectorem esto iudicium.

ABIECTORIA, v. *Abgatoria.*

ABIECTVS I Qui vadimonium deseruit, qui defecit. Marculf. l. I form. 37 *A quo placito veniens memoratus ille ibi in Palatio nostro, et per triduum seu amplius, vt lex habuit, placitum suum custodisset, et memoratus ille abiectus sit, vel solsadissit.* 2. Festuca adiecta in ius vocatus, v. supra *abiectire*. 3. † *Genuflexus, retinens genua, haerens genibus, prostratus ad pedes, proiectus tacens, vulgaris vel barbarus, incultus aut stolidus, imperitus, tardus, incomptus, longe iactatus, contempto loco dispectus.* Glossar. vet. ex Cod. reg 7646.

ABIETARIVS, *Carpentarius qui de abiete operatur.* Ioann. de Ianua.

ABIGARE, abigere. Lucifer Calaritanus de non parcendo in Deum delinquentibus: *A qua ter per Arrianos abigauit coluber ille.* Hinc

ABIGATOR, *abactor*, ἀπελάτης, in Gloss. Graec Lat.

ABIGEATOR, in collat. leg. Mosaicae tit II. et apud Paul. IC.

ABIGEATVS, *dicitur tale furtum, vel etiam terrefactio ipsarum pecudum.* Ioann. de Ianua. *Crimen abigeatus deprehenditur ex numero pecorum aut ex consuetudine abiecti* etc. Ioann. Berberius in Viatorio vtriusque Iur. P. I Rubric. de *Abigeis*.

ABIGELLVS, *qui tollit rem aut peculium alienum.* Glossar. Aniciense Ms. Idem quod *Abactor*.

ABIGERATOR, i. q. Abigevus seu Abigeus. Papias: *Plagiarius, Abigerator, qui mancipium, aut pecus alienum seducendo distribuit.*

ABIGERE, rapere. S. Paulin. Poemate 15. p. 46. edit. 1685. de S. Felice.

- *Geminos sententia discors*
Diuisit fratres: Hermiam mundus abegit,
Felicem Christus sibi sustulit.

† Glossar. Lat. ex Cod Reg. 7646. *Abegit, ventilabit* (ventilauit). *Abegit, commouit, sparsit.* V. etiam vocem seq.

ABIGERVS, i. q. Abigevus, Abigeus. Papias Ms. *Abigerus latro, fur iumentorum et pecorum, ab abigendo, vel qui seducit alienum seruum vel pecus: nam abigere est expellere, minare, seducere, vnde Abactor* Idem: *Abactor, est fur iumentorum et pecorum, quem vulgo Arigerum vocant, ab abigendo.* Editus habet *Abigerus*.

ABIGES, i. q. *Abigeus*, apud Io. de Ianua et alios. † Glossar Lat. ex Cod Reg 521. *Abiges, latro* Hisp. *Abigeo*, eadem notione.

ABIGEVVS, pro *Abigeus*. Bracton, l 3. de Action. c. 6. *Quantitas discernit furem ab Abigeuo, secundum quod furtum fuerit maius vel minus, vt si quis suem surripuerit, fur erit; et si quis gregem, Abigeuus erit.* V. *Abigerator, Abigerus, Abiges.*

ABIICERE SE, alicuius rei possessionem dimittere, cedere. Chronic. An-

Andrense Spicil. Acher. t. 9. p. 371. *Dodo et vxor eius Adalis* (terram praedictam) *liberam omnino concesserunt et coram iis supradictis testibus semel abiecerunt.*

† ABILHAMENTUM, indumentum, quidquid vestiendo ornandoue corpori inseruit, Gall. *Habillement.* Contract. matrim. a. 1470. in Reg. 3. Armor. gener. P. 2. p. 3. *Idem fuit pactum - - quod dictus - - induet - - dictam Borguinam eius sororem de lecta, vestibus et aliis abilhamentis* etc. Vox vero *Abillement*, latiori sensu a Gallis vsurpata legitur, pro eo scilicet omni, quod ad rem quam tractabant, erat necessarium aut vtile V. *Habilhamentum.*

ABILIS, pro *Habilis.* Madox Formul. Anglic. p. 145. *Vnum taurum et 30 vaccas firmabiles et abiles*, i. e. foeturae habiles.

ABILITARE, habilem iudicare, ad aliquid habilem reddere, Gall. *Habiliter.* Rymer. t. 12. p. 714. *Nullus Piscator - exercebit - - antequam ad hoc admittatur et abilitetur coram Maiore et constabulariis stapulae.* † ABILITARE SE, sese exercere, assuefacere. Comput. a. 1489. inter Probat. t. 4. Hist. Nem. p. 49. *Alia expensa - - pro dono facto per villam archeriis et arbalesteriis dictae villae, vt se abilitarent in archa et balista.* V. *Habilitare.*

ABILITAS, Habilitas, i. e. facultas vtendi aliqua re. Sebast. Fontoni Hist. Avenion. t. 1. p. 175. *Item cameram vnam cum coquina, domo supra ponticum, abilitate latrinarum* etc.

ABINCEPS pro deinceps, non semel occurrit in vita S. Anselmi Lucens. Episc. et apud alios.

ABINDE, inde, ab eodem tempore. Passim.

ABINITIO, *Discessio*, in Gloss. Bituric. forte pro *Abitio.*

† ABINTESTATUS, intestatus, qui non condito testamento moritur, Gall. *Ab. intestat.* Stat. Montis. Reg. p. 136. *Si aliqua mulier - maritata decesserit sine liberis, vel abintestata.* V. *Intestatio.*

ABINTIMUS, et ABINTIMAS, atis, *interius habitans et secretarius, qui scit secreta nostra et intima cordis.* Vgutio. Pro ab intimis.

ABINTUS, intus. Commodianus instr. 64.

Extinguis te ipsum, quando te incendis ab intus.

† ABIONA, *cupidia, affectio, desiriar, Prov.* Glossar. Provinc. Lat. ex Cod. reg 7657. V *Abita.*

† ABIRE, Gloss. vet. ex Cod reg 7646. *abiit, antecessit, et priorem locum tenuit.*

† ABIRO, remus, a gall. *Aviron.* Reg. Cam. Comput. Paris ad a. 1273. *Ipsi debent habere et parare vnum batellum; - - - et propter hoc dicti cives recipiunt bladum de Trageto in parochiis determinatis et naulum consuetum et Abironem.* Vbi praemium quod remigibus exsoluitur, intelligendum est V. *Avirunatus.*

ABIS 1 Pro habes. Passim. 2. In vita S. Gwengalaei f. 87.

Testis et ipse Liger fluuius est cuius in abis
Acta acriter fuerunt ripis tunc praelia tanta.

Forte pro *albis.*

ABITA, *insatiata.* Gloss. Anic. MS. † *Abita, desiderata. Abita, cognita.* Gloss vet. ex Cod. Reg 7646. V. *Abiona*

ABITIO, *abitus, discessio, mors.* Amalth. Onom.

ABIUDICARE 1. Rem de qua controuersia est, per iudicium auferre, Germ. aberkennen, aburtheilen. Io. de Garlandia in Synon.

Quod dat iudicio Iudex, adiudicat: et quod
Aufert iudicio Iudex, abiudicat illud.

Baldric Nouiom. l. 3. c. 75. *Terram, quam de Episcopo tenebat, e abiudicauere.* Alb. Stadens. a. 1180 *Imperator Henrico Duci abiudicaui omne feodum, quod ab imperio tenuit* 2. SIBI ABIUDICARE, sese exuere, deuestire. Charta 1197 in Ta bul. Abb Montis S. Martini. *Per inde Ioannes de Serainviler feodum istud sibi abiudicauit, cognoscens et ips tertio sub testimonium hominum suo rum - - quod nihil iuris haberet in e* 3. † Nude, pro iudicio damnare Arest. a. 1272. in Reg fol. 19 *Dicti malefactores abiudicati fuerun*

et banniti, ex qua abiudicatione seu banno bonorum commissio subsequitur. 4. Pro *abiugare*, Germ. abjochen. Papias MS. Bituric. *Abiudicare, dividere, separare, deligare.*

ABIVDICATIO, v. supra *Abiudicare* 3.

† ABIVDICATVM, quod iudicio decretum est, iudicatum. Scacar. S. Mich. ap. Cadom. a. 1227. Reg 4653. *Indicatum est quod secuti de combustione domus - - faciant peregrinationes et alia abiudicata.*

ABIVGASSERE, pro abiugare, iugo soluere. Gloss. Lat. Gr. *Abiugassere*, ἀποζεῦξαι.

ABIVGES HOSTIAE, videntur dici, vt iniuges, iugum non expertae. Vulcan. ad Gloss. Ita Martinii Lex.

ABIVRARE. 1. Papiae est *rem creditam periurio negare.* Germ abschwören. 2. Terram et prouinciam eiurare, relinquere et in exilium abire. Eberard. in Graecismo.

Abiuras patriam, nunquam rediturus in illam.

Arnold. Lubec. l. 2. c. 41. *Dux vero per triennium terram abiurauit.* Lex Frider 1. Imper. ap Conrad. Vrsperg. *Fines imperii per annum et diem abiuret.* † Abdicare. Frodoard l 4. Hist. Rem. c. 35. *Comites - - quaerere coeperunt, vt - - sacerdotali me ministerio penitus abiurarem.* 3. Alicui nuntium remittere cum sacramento. Charta Offic. Rothomag. a 1237. *Praesumitur etiam sub praedicti debito iuramenti, quod praedictis Abbati et Conuentui litteras praedicti Succentoris iudicio praedictorum Laurentiae et Radulphi, et litteras Officialis curiae Beluacensis eorum ordinarii, sigillis eorum sigillatus, sub praedicta forma confici facient et tradi et procurabunt, quod Petrus et Martinia filii dictae Laurentiae coram praedictis - supradicta omnia cum eisdem abiurabunt.*

ABIVRATIO. 1. Quid proprie sit apud Anglos, docet Willelmus Stamfordius in Placitis Coronae l. 2. c. 40. *Abiuration est un serement que home ou feme preignont, quant ils ont commise felony, et fuè à l'Eglise, ou Cimitoire, pour tuition de lour vies, eslisant plustost perpetuel bauissement hors del realme, que à estoiser à le ley, et d'estre trié del felonie.* Abiurationis huius ritus et conditiones pluribus docet Cangius. 2. Iuris sui cessio, Gall. *Renonciation*, sic dicta, quod exigi solebat sacramentum de non repetenda re concessa vel vendita. 3. ABIVRATIO HAERESEOS, Gallis nude *Abiuration*, solemnis eiuratio et damnatio erroris praeteriti, cum quis fidem catholicam amplectitur. Hinc

ABIVRATVS, apud Rymer. t. 8. p. 178. pro eo qui isto solemni ritu haeresim eiurauit.

ABIVS, i. q. *Avius*, i. e. Auus. V. *Avius.*

ABKETORIA, v. *Abgatoria.*

ABLABYNION, *Funis Aegyptius e corticibus, purgationis causa, vt hodie ad purgandas patinas.* Ital. *Scopetta.* Amalth.

ABLACTARE, *a lacte extrahere, vel remouere, segregare.* Ioa. de Ianua. Ebrard. Bethun. in Graecismo:

Adlactas puerum, quem mater ad vbera portat,
Vt lac sugat ab his ablactat eum remouendo.

ABLADARE, ABLADIARE, i. q. *bladare, imbladare*, i. e. agrum serere, quasi *adbladare*. Charta 1263. in Tabul Fontanell t. 1. p. 264. *De quolibet jornalio cum fuerit abladiatum de ablado qui crescet in eodem vnam garbam reddet.* Gall. olim *ablaier et emblaier.* V. *Bladum.*

ABLADIVM, ABLADVS, ABLATVM, Bladum seu frumentum ex agro demessum. Arest. Paris. a. 1465. *Ad ducendum eorum expensis praefata abladia ad grangiam dictorum actorum.*

ABLATA, ABLATIO, exactio, *talia*, Charta Ludov. VII. a. 1173. ex Tabul. Fossat. *Liberos deinceps esse constituimus ab omni tallia, ablatione et exactione et questa.*

† ABLATICVS, pro *Abiaticus*, ex filio nepos. V. *Aviaticus.*

ABLATVM, v. *Abladium.*

ABLATVS, pro Allatus. Occurrit in libro de miraculis S. Audoeni de quo in Annal. Bened. t. 4 p. 484. 485.

† ABLECTARE, abiurare, vendere cum sacramento de non repetenda

re vendita. Areſt. a. 1267. *Conquerebatur Guido de Tournebus miles, quod, cum venderet ſuperficiem boſci ſui - quodam modo vendendi, quod dicitur ablectare, quod de iure facere poterat. - - Habito conſilio reſponſum fuit, quod taliter vendere ſeu ablectare non poterat* etc. V. *Abliutare*.

† ABLEGATIO, pro *Allegatio* q. v.

† ABLEGMINA, *partes extorum, quae proſegmina dicuntur*. Gloſſar. Iſid. V. Ioſ. Scalig. ad Feſtum v. *Albegmina* et Martin Lex. v. *Ablegmina*.

ABLEGRIGO, pro *Ablegurigo*, vel *Abliguritio* Papias Mſ. Eccl. Bituric. *Ablegrigo, voracitas, deuoratio*.

ABLEGVRRIRE, pro *Abligurire*. Papias Mſ. Eccl. Bitur.

† ABLEIA, alburnus, albula, piſciculus quidam, quem Galli *Able* et *Ablette*, nominant. Charta a. 1222. in Tabulario S. Dionyſ. *De aliis autem ingeniis ad piſcandum, ſcilicet de ſaurario ad crocham, de ſaurario cum de retibus ad ableias* etc. *) Germanice Alben, Albuſen.

ABLINGVERE, lingua eluere, lambere, ablingere, Germ. ablecken. Synod. Colon. a 1280 c. 7. *Si ſupra lignum vel lapidem - ſanguis* (Domini) *ceciderit; illa pars, ſi commode fieri poteſt, ablingatur a Sacerdote, et poſtmodum radatur*. Vbi leg. *ablingetur*.

ABLITIGATVS, proſcriptus. Decret. Alberti I. Imper. a. 1305. *Siue ſint banniti, ſiue proſcripti, vel ablitigati per nos*. V. *Elitigatus*.

ABLIVIO, pro alluuio, in Charta a. 1377. ex Reg. 112. *Cum quaedam inſula pertineat Domino noſtro - ratione accreiſſutae et abliuionis - - quae quidem accreiſſuta et abliuio* etc. V. *Abluuio*.

ABLIVTARE, pro ablectare. Charta a. 1230. in Tabul. Gemmetic. *Coram parochianis penitus abliutauimus, et - fideliter affirmauimus quod in illa de caetero nihil reclamaremus*. † Legendum procul dubio *ablectare*.

ABLVCINARE, Io. de Ianua: *Ablucinatio, i. e. lucis alienatio, et abſentatio et deriuatur ab ablucino quod componitur ex ab, et lucino, as*.

† ABLVERE, quid apud Chymicos haec vox ſignificat, docet Arnauldus de Villa noua in Roſar. Mſ. *Abluere eſt inhumare, diſtillare et calcinare*.

ABLVNDA, *Palea*, Papiae et Vgutioni.

ABLVTATORIVM, vas in quo ſordidae veſtes abluuntur. Guidonis Diſcipl Farf. in Vet. Diſcipl. Monaſt. p. 117.

ABLVTES, *plurali numero ſunt loca coenoſa et aquis plena, quae Ablutia dicuntur - - quod minime ſunt abluta*. Io. de Ianua, ex Gloſſ. Iſid.

† ABLVTIO, inundatio, pro *Abluuio* Charta a. 1258. in Chartul. Pontiniac. *Quam petiam terrae Abbati et conuentui ſubtraxerat per ablutionem aqua de Hermancom impetu curſus ſui*.

† ABLVTIVM, *ab abluo*, in Gloſſar. vet. ex Cod reg. 7679. *Davies* prol. *Foſſa, Ablutium*. V. *Ablutes*.

ABLVVIO, *mundatio ſordium*, Papiae, Rectius inundatio. *Abluuium* dicitur quibusdam vniuerſalis inundatio.

ABMATRIMONIVM, i. q. *Foris maritagium*, quod vide Charta Henr. Lup a 931 apud Miraeum in Cod. donat. piar. l. 1. c. 30. *Campeſtria et ſilueſtria iura, et mortimanus, et abmatrimonium tam libere in ſempiternum poſſideat* etc.

ABMICON. Acta Munenſ. Monaſt. p. 37. *Vbicunque et quandocunque hic in terra noſtra poteſtate aliquis abmicon faciendus ac conſtituendus vel iuſtificandus eſt, illuc debet dari aratrum cum ferramentis* etc. Locus vt mendoſus aſteriſco notatus.

† ABNEGARE, *inſidiari*, (f pro inficiari) *pernegare*. Gloſſar vet. Cod. Reg 7641. *Abnegat, inſidiatur plusquam negat*.

ABNEGATIO, *ceſſio alicuius iuris vel praedii incuruatis digitis ſecundum morem Saxonicum - - deinde cum manu et feſtuca more Francorum*. Ita vetus inſtrum. p. 41. Vindem. litter Schannati.

† ABNODARE, nodum ſoluere. Gloſſ. Gall. Lat. ex Cod. reg. 7684. *Abnodare, deſnoer*.

ABNEGATIO, *cessio alicujus juris vel praedii incurnatis digitis secundum morem Saxonicum - - deinde cum manu et festuca more Francorum.* Ita vet. Instr. p. 41. Vindem. litter. Schannati.

ABNORMIS, *enormis*, *inormis*, qui non est rectus, extra normam. Gloss. Graec. Lat. ἀῤῥυθμος, *abnormis*, *enormis*. Horat. *Rusticus abnormis sapiens*. Baldric. in Chron. Camerac. l 3. c. 1. *Cum suas opes intactas reliquerit*, *Episcopales vero abnormi effusione consumpserit*. V. *Inormis*.

ABNORMITAS, *enormitas*. Gloss. Gr. Lat. ἀῤῥυθμια, *abnormitas*, *enormitas*. † Item, irregularitas. Epist. Fulb. Carnot. a. 1021. T 10. Collect. Histor Franc. p. 469. *Amor justitiae, qui tuam, Pater, animam imbuit, abnormitati fecit eam offensam et ab excessibus cautam.*

ABNVTIVVM, recusatio, dedignatio, a verbo *abnutare*, recusare. Quo sensu vetus Poeta apud Cicer. de Orat. *Quidnam est obsecro, quod te adiri abnutat*. Laurent. in Amalthea: *Abnutiuum*, *dissensio*, *voluntas contraria*, *negatorium*.

ABOBSITVS, tenebris inuolutus. Gloss. Lat. Gr. *Abobsiti*, ἀποσκοτηθέντες, *Abobsum*, ἀποσκοτω.

ABOCATOR. 1 Pro *Aduocator*, vel *Aduocatus*, in veteri placito in Chron. Wirzuriensi l. 2. p. 690. 2 † Tutor, qui res pupilli administrat et defendit. Consuet. Neapolit. MS. *Qui* (tutor) *sic dictus*, *alias datus*, *secundum vulgarem usum loquendi Neapolis*, *dicitur Abocator*. V. *Aduocatus* et *Abbocatio*.

ABOCATVRA. Statuta Veron. l. 4. c. 181. *Pro qualibet scotatura vel Abocatura alicujus vegetis* etc † Forte dolii apertura, ab Ital *Bocca*, os, ostium, quaeuis apertura.

ABOCELLVS, ABOCELLIS, coecus, gall. *aveugle*. Charta S. Audomari in Chron. Ms S. Bertini: *haec abocellus feci*, *et alius manum meam tenens scripsit et subscripsit*. Vtitur praeterea Petr Blesens. serm. 18 et 43. V. *Avocellatio*.

ABOCVLIS, is, eadem notione. Vita S. Veroli Presb. t. 3 Iun. p. 385. *Febrium ignes restinguebantur*, *abocules recepto visu illuminabantur*.

ABOCVLO *librum legere*, clausis oculis, in Fragm. Petronii.

† ABOGADVS, idem qui *Aduocatus*, ab Hispan. *Abogado*, Ital *Auvogado*.

ABOLEFIERI, noue, pro *Aboleri*. Victorin. contra Manichaeos p 165. *De oppressis ergo Regnis se victor auxit omnipotens*, *et quod ingenitum percontaris*, *promittis abolefieri*, *vel auferri*.

† ABOLEIARE, retis specie, a sagena non dissimili, gall. *Boulier*, in piscando vti. Inquisit. a. 1268 ex sched. Pr. de Mazaugues: *Sed ipse visus est in piscando*, *aboleiando*, *ducendo apoltates et aues capiendo* etc. V infra *Braginus*.

ABOLENTIA, progenies, familia, genus, quasi *Avolentia*, Hisp *Avolengo;* vox formata ab *auus*. Ch. Hisp. aerae IIII. apud Ant. de Yepez in Chron. Ord. S. Bened. t. 6. p. 450. *Ego vero non habeo filios*, *quia nunquam habui virum*, *nec sprino*, *nec vlla gens*, *quae veniat de ipsa abolentia*.

† ABOLERE, *incendere*, *obliuisci*, *neglegere*. Gloss Vet. Cod. reg. 7646. Instrum. a. 1384. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 68. *Plures alios ferro calido in facie - abolebant*.

ABOLESCERE, in significat. actiua pro *abolere* Tertullian. de Exhort. Castit. c. 6. *Vtique continentiam indicens*, *et compescens concubitum seminarium generis abolescit*.

AB OLIM, jam pridem. Rymer t 8. p 348 *Ab olim inter recolendae memoriae Dominum Ricardum quondam Regem*.

† ABOLLA, *Pallium Philosophorum*, in Glossar Cassin. a. circ. 700 Nonio, *vestis militaris;* Papiae, *vestis senatoria*. V Martin. Lexic. h. v.

ABOLLAGIVM, Ius quod habet Dominus feudi, in apum examinibus, quas Galli *Abeilles* vocant, quae reperiuntur in syluis et nemoribus vassallorum; *Abeillage* in Consuet. Iuliodun Ch. a. 1310. Tabularii Castri. Meliandi in Biturigibus: *Abollagium*

Bressiae a. 1418. *Quod tangit disruptionem, abosationem et destructionem stagni, de quo agitur*, etc.

† ABOSCATVS, de agro dicitur, *bosco* seu silua et dumetis obsito, Picardis *aboquié* Ch. a. 1413. *Vnum campum terrae aboscatum seu adnemoratum* etc. V. *Abosquitus*.

† ABOSO, *infirma domus*. *Abosus de medio sublatus et raptus*. *Abosus est quod sit ab actore motus*. Glossar. vet. ex Cod. reg. 7646. V. *Abosatio*, et *Abasa*.

† ABOSQVITVS, vt supra *Aboscatus*. Ch. a. 1460. *Dederunt adcapitum - - quemdam boscum siue assare abosquitum* etc. Id est praedium cum bosco.

ABOTARE, ABOVTARE, terminare, gall. *aboutir*. Vox agrimensorum. Dicitur de agrorum finibus qua parte angustiores sunt. Ch. a. 1297. in Tabul. Fiscamnensi: *Remanet mihi vnum mesagium cum omnibus edificiis superpositis - - aboutans ex vno capite ad vicum praedictum*.

† ABOTINARE, praedari, gall. *Butiner*, Ital. *Abbottinare*, a *Bottino*, praeda (Beute). Testam. 1509. *Dicta galea in quamdam nauem - - irruit et de facto illam abotinauit*. V. *Botinum*.

† ABOTISSARE, a gall. *aboutir*, terminari. Ch. a 1339. *Duae domus - - facientes cuneum dicti vici in buuo superiori, abotissando de retro vni paruae viae*.

ABOVTARE, V. *Abotare*.

ABOVTIZARE, eadem notione Ch. a. 1314

ABPATRVVS, *pater propatrui*, Papias. In Cod. Ms. Eccles. Anic. *Abpatruus*, *frater ataui*. Qua notione vsurpatur a Iustin. in Institutis.

ABRA. 1. Ἅβρα, ancilla, famula honoratior, cujusmodi ditiores ad honestiora seruitia, seu ministeria domi suae alunt. Io. de Ianua et Guill. Brito in Vocab. Ms. *Abra*, *secundum Vgutionem est ancilla liberata, et dicitur ab ara, quod ad aram seruum vel liberum faciebat antiquitus*. Vita S. Gudulae c. 2. *Praeeunte ejus abra, cum laterna praebii luminis*. 2. Etiam sumitur pro concubina. Quomodo *ancilla* apud Crisconium c. 231. et in Concil. Vermeriens. c. 7. 3. Charta Hugon, Comit. Campaniae: *Consuetudinem quandam quam Abram vocant, ex proprio vino dedit* etc. vbi praestationem quandam ex vino persoluendam denotare videtur.

ABRACADABRA, Inscriptio amuleti apud Serenum Sammonicum pro hemitritaeo, seu febri semi-tertiana. Quae quidem inscriptio Sammonicum Basilidis haeretici, qui sub Hadriano vixit, sectatorem fuisse arguit, cui pro summo Deo fuit nescio quis ABRACAX, seu, vt legendum, *Abrasax*, quem solem significasse, censent multi. V. de Montfaucon in Antiq. Explic. vbi de *Abraxas*.

ABRADICARE, auellere, eradicare, gall. *arracher*. Acta SS. Maji t. 5. p. 237. *Insperato et subito prius abradicantur ungues a palmis postea cubiti a costulis*.

ABRAVIS, *vestis muliebris crocei coloris*. Amalth. Vox Graecae originis, aliis *Abramis* et *Abamis*.

† ABRASSATA, a Gallico *Brassart*, armatura qua bracchia teguntur et defenduntur. Lit. Phil. VI. a. 1335. *Armati diuersis armorum generibus, scilicet - - Abrassatis, spaleriis, gonjonibus, gorgeriis* etc.

† ABRATOR, opifex, qui ad artem texendi pertinet, sed incertum, vtrum tonsoribus, seu carminatoribus annumerandus. Statut. Taurin. a. 1360. c. 324. *Liceat - - quibuscunque abratoribus tramae et laborantibus ipsam tramam et tenere et ponere vnum quarteronum seu quartam partem vnius librae pro contrapesio*. V. *Abrocare*.

ABRATVRA, quasi pro *Abrasura*, ab *Abrado*. Dicitur de clauis soleisque equorum vsu subtritis, in ordinat. Humberti II. Dalphini p. 316. t. 2. Hist. Delph. *Item pro ferratura et abratura ferrorum et clauorum vnius equi seu ronchini* etc.

† ABRECEPTARE. Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Abreceptabat*, *ire incipiebat*. V. *Abreptare*.

ABRENVNTIARE, *a se renuntiando remouere*, *renuere*, *postponere*, *despicere* Io. de Ianua (Germ. sich verzeihen, Verzicht leisten) † Iudic. a. 1153. *Contra Dux - - rectum mihi facere denegauit, vnde et hominio*

nis ejus abrenuntiavi. Abrenuntiare Diabolo et pompis ejus, formula observata in Baptismo cf. Io. Chrysost. ad Antioch. Homil. 21. Cyprian. ep. 7. Tertullian de Corona Milit.

* ABRENUNTIATIO, renuntiatio Iuris, Germ. Verzicht.

† ABRENUNTIATOR, nuntiator, nuntius. Charta a. 1385. inter Probat. vlt. Hist. Trenoroh. p. 253. *Item quod abrenuntiator seu nuncius nostrae ecclesiae* etc.

ABREPTARE, arripere. Papiae autem in Glossic. MSS. Eccles. Bituric. *Abreptare, incipere ire.* (Germ. sich abschleichen).

ABREPTITIUS, V. *Arreptitius.*

† ABREVARE, adaquare, Gall. *Abbrever.* Statut. Taurin. a. 1360. *Et hoc locum habeat in causa Abreuandi vel transeundi dictum bealem.* V. *Abeuerare.*

ABREVIARE, notam sumere, per notam describere, in *breuia* redigere. Charta Henr. Reg. Angl a. 1155. *Liceat Vicecomiti et Baillivo nostro achachiare*, (atachiare) *et abreuiare catalla defuncti* etc. V. *Adbreuiare.*

† ABREVIATURA, notae, scriptura compendiosa, Ital. *Abreuiatura.* Statut. Cadub c. 21. *Item obtentum et reformatum fuit quod nullus notarius extrahere debeat ex abreuiaturis alicujus notarii defuncti praesam, vel praeceptum, seu instrumentum debiti.*

† ABRICA, ABRIGA, stragulum, lecti tegumentum; Hisp. *Abrigo*, tegumentum. Ch. a. 1342. in Tabul. S. Vict. Massil. *Vnum lectum munitum de vna culcitra virgata, vno pulminari - - et vna abriga.* Inuent. a. 1361 ex eod. Tabul. *Vnam Abricam plenam mulcae.*

ABRIGEUM, male pro *Obryzum* q. v.

ABROCAMENTUM, vox forensis, emtio mercium integrarum, priusquam vel ad nundinas, vel ad forum rerum venalium deferantur, earundemque deinceps per portiones distractio. Spelm. V. *Abbrocamentum.*

† ABROCARE, perforare, fistulam dolio apponere, (anbohren) a Gall. *Broche.* Consuet. MS. S. Crucis Burdegal. ante a. 1305. *Dictus cellerarius debet eis ostendere dolium vini, quod volunt abrocare.* V. *Addozillare.*

† ABROCATOR, proxeneta, pararius (Germ. Mäckler, Sensal.) Hinc forte vox gallica *Brocanteur.* Reg. visitat. Odon. archiep. Rotomag. ex Cod. reg 1245. *Haec sunt quae jurabunt, aut jurare debent abrocatores Deppae praecepta a Domino Archiepiscopo* etc. V. *Abbocatio* et *Abrocamentum.*

ABROGANS. 1. *Humilis*, in Gloss. Isid. cui contrarium est *arrogans.* Idem Isid. de propr. serm. *Arrogans, superbus; abrogans, humilis. Arrogans assumit sibi fiduciam, abrogans demit.* 2. † *Detrahens, malilocus*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646. Aliud Lat. Gall. a 1352. ex Cod. 4120. *Abrogare, demandeir*, i. e. *contremander*, primum praeceptum abrogare, tollere.

ABROGARE, *ablegare*, in Gloss. Isid.

ABROMA, *stolae muliebris genus* Ita Laurent. in Amalthea. Idem forte quod *Abranis* supra.

ABROSTURA, depastio animalium in *bruscis* seu dumetis, e Germ. Brosse, Sprosse, Brot, Sprot, germina, surculi, quae a Germ. spriessen, pullulare, germinare (V. Frisch Wörterb. v. Bröste); hinc *Brustum* et Gallicae voces *Broust, brouster, broustilles;* hinc etiam *abrostura*, Normannis *Abrousture:* quod est jus ducendi animalia ad pastionem hujusmodi, certis tamen anni vicibus et conditionibus. Vetus Ch. Normann. ap. Columbum in Blancalanda p. 550. *In parco autem suorum tantum porcorum quietationem, et communem cum nostris, et similiter post nos cum porcis domini, libertatem et abrosturam vnam* etc. V. *Arbostura.*

† ABROTANUM, plantae medicinalis species, Horatio, *Abrotonum.*

† ABROUTARE, vehiculo *Broueta* dicto, transvehere, Gall. *Brouetter.* Comput. a. 1450. *Item cuidam brouetario, qui a magno scabinagio vsque ad ecclesiam, abroutauit statera et ponderas* etc. V. *Broutare.*

ABRUTIO, euersio, destructio. Item licentia destruendi domum. Rym. t. 13. p. 244. *Omnimodas prostrationes*

tiones, abrutiones sive permissiones cadendi aliquarum domorum etc.

ABRVTVS, quasi ab erutus, i. e. auulsus, excussus. Priuileg. Agiradi Episc. Carnot. a. 696. ap. Felibian. in Hist. Monast. S. Dionys. p. XVII. *Et nos de multiplicata segete - abrutis palliarum sordebus triticum horrea reconditis metere atque adipisci mancipari valeamus.*

ABSA, vox Occitana, mensurae species, vlna. Instrum. a. 1350. t. 2. Ordinat. Reg. Franc. p. 479. *Quod dicti Consules habeant potestatem cognoscendi et ordinandi de mensuris bladorum, vini et olei, et aliis ponderibus, et de absis, seu cannis, cum quibus panni lanei et caprini, et aliae merces mensurantur, cannantur, ac venduntur.*

† ABSACITVS, *inuestito* opponitur, *absacitum facere*, possessione exuere, possessionem abdicare. Charta apud Meichelbec. t. 2. Hist. Frising. p. 194. *Die vero eodem Legitum, missum episcopi, vestiuit cum corda vnde signum tangitur, cum domibus, aedificiis, curtiferis, mancipiis, pecoribus, et seipsum in eum absacitum fecit.* V. *Absesitus* et *Absitus*.

ABSARE. 1. *Absum* facere (*) i. e. sibi capere jure dominii, seu vti vocabant, indominicare, germ. abmeyern.) Tabul. S. Dionys. de Capella in Dioec. Bituric. Ch. 66 et 149. *Nouerint quod Dalmas de Iricione quasdam calumnias in molendino de Espaleo tempore Radulfi Prioris antecessoris nostri posuerat, pro quibus destructum et sicut dicitur, absatum fuerat.* † Glossae Caesar. Heisterbac. in Reg. Prum. t. 1. Hist. Trevir. ab Hontheim t. I. p. 673. *Si ipsi* (mansionarii) *ista et alia jura nostra non fideliter peregerint, dictus abbas, vel qui locum ejus tenet, feoda eorum vsque ad condignam satisfactionem debet absare, id est Vronen.* V. *Absus*. 2. † Cessare, vacare. Charta a. 1308. in Reg. 40. *Est actum cum dictis religiosis, quod si dicta molendina accensata, diluuio aquae aut vetustate, aut alio quouis modo dirruerent et absarent*, etc. Forte pro *abosare*. V. *Abosatio*. 3. † Euellere, extirpare; vel i. q. cedere, rem quampiam in alterum transferre. V. *Abscedere*. Tabul. S. Petri de Cellafroini, 12. circ. saec. *Audoinus Asinus laxabat vineas S. Petro; et praeterea qui absabant vineas, reddebant quartum de terra.*

ABSARIVS, qui agros *absos* colit (*) nomine scilicet domini fundi, seruus Vicarius, V. *Vicarius*). Const. Caroli Crassi de Feudis a. 890. *Mansionarius 5 solidos, Absarius 30 denarius, Bunatarius 15 suppleant.*

ABSBRIGARE. 1. Propriea lite liberare; a *Briga*, jurgium, lis, vnde *brigare*, litigare. 2. Praedium, castrum etc. domino capitali reddere, et ab iis ita excedere, vt nihil juris penes cedentem remaneat. Charta Alberti et Ottonis Duc. Austr. apud Ludewig t. 5. Reliq. p. 524. *Castrum in Stein a spectabili Comite - - nunc in sua detinente potestate, absbrigare tenebimur, sic vt ad praedicti Regis filii domini Iohannis manum deueniat.* V. *Abstrigare*.

ABSCEDAE, *aedificii lateres, cuniculi*, apud Papiam editum. Sed legendum videtur *latentes cuniculi*, qui longius in terram *abscedunt*.

ABSCEDERE, cedere rem quampiam, aut jus suum in alterum transferre. Wichbild Magdeb. art. 20. §. 1. *Inuenitur tandem judicialiter, quod cum heredum consensu si proprium illud sibi abscessum vel resignatum non sit.* Adde §. 2. et artic. 21.

ABSCERNERE, *repellere, rejicere*. Gloss. *Absternere* etiam ex Glossar. Isid. quod idem sonat, et est eadem vox varie lecta.

ABSCESSIO, cessio. V. Wichb. Magdeb. art. 20. §. 1. et *Abscedere*.

ABSCIDICVLA, statuae vel imagini loculamentum in fornicis modum pro *Absidicula*, apud Ioann. Diac. in Vita Gregor. M. l. 4. c. 84. V. *Absida*.

ABSCIDILIVM, *Cultellus quo vngulae equorum abscinduntur.* Breuiloq. (das Wirkeisen, Wirkmesser).

ABSCINDERE; V. *Abcindere*.

ABSCIRE, *de memoria exire.* M. Cod. Bituric. et Amalthea. Gocler.

in Lex. Philol. *Abscio*, ἀχέρσοι, *pro de memoria exeo:*

ABSCISA, Scripturae genus, *vt et Abscisa Posterialis.* Per. in Praefat. t. 1. Anecdotor. p. 35. e Codice Vdalric.

ABSCISVRA, *internallum.* Gloss. Bitur. proprie idem quod *Abscissio.*

ABSCITAS, V. *Abseitas.*

ABSCODERE, excutere, siliquis exuere. (Germ. aushülsen) Transact. a. 1516. ex schedis D. Chaix: *Liceat dictis hominibus flagellare seu abscodere, aut flagellari et abscodi facere per alios, blada eorum propria et legumina.*

ABSCONCIA V. *Absconsa.*

ABSCONDERE, purgare se. Capitul. Ludou. II. Imp. tit. 2. c. 4. *Si quis autem negauerit factum, si comprobatus non fuerit, propria manu se abscondat.* Quo loco *abscondere* idem valet ac *excondicere, excondire,* quod vide.

ABSCONSA, ABSCONCIA, ESCONSE, SCONSA, CONSA, caeca laterna, qua monachi vt plurimum vtuntur in obeundis dormitoriis (Blendlaterne). Liber Ordinis S. Victoris Paris. Ms. c. 36. *Absconsam praeparet cum candela.* † Inuentar. S. Capell. Paris. a. 1376. *Vna absconcia argenti deaurati operis bachiati.* Gall. *Esconse*, vt pluribus exemplis monstrat *Carpentar.* ad h. l.

† ABSCONSE, latenter, abscondite. Menester. Hist. Lugdun. p. 7. *Conuocauerunt inibi multitudinem armatorum clam et absconse.*

ABSCVLTARE, pro *auscultare.* Testament. Iacobi Arrag. Reg. Spicileg. Acher. t. 9 p. 199. *Et hoc exemplum inde sumtum cum dicto instrumento originali inspici et concordari et absculari.*

ABSCVLTATOR, forte minister ille qui *Talliam ad placitum* dictam, seu *Audientiam* exigebat. Charta Philippi Aug. a. 1287 pro Aurelianens. in ejus regesto Herouualliano fol. 102. *Idem tenendum esse praecipimus, vt Praepositus noster per aliquem de seruientibus suis de domo et mensa sua, qui Bedelli et Absculatores appellantur, circa burgensem aliquem nihil omnino disrationare possint.*

ABSE, *spontaneus*, in Gloss. Isid.

ABSECTOS. Isid l. 16. Orig. c. 11. de gemmis nigris: *Absectos, nigra et ponderosa distincta venis rubentibus; haec excalefacta igni septem diebus calorem tenet.* An ab ἀψεκτος, irreprehensus. V. *Absictus.*

ABSEDIVM, obsidio. Memoriale Potestatum Regiensium ad a. 1247 ap. Murator. t. 8. col 1115. *Postea venit Imperator cum D. Ixolino cum magno exercitu - - et posuerunt se in absedium - - ciuitatis Parmae.*

ABSEITAS, ABSCITAS, ABSIDITAS, APSITAS, terra *absa.* Charta Caroli Reg. Franc ap. Labbeum l. 1. Misc. *Cum omnibus abseitatibus et vineis, cunctisque ad se pertinentibus.* Alia apud Sammarthanos a. 858. *Nihil enim amplius in eodem praedio habebant, nisi vnam vineam et terram abseitatis.* V. *Absus.*

ABSENS, eadem notione qua *Abstentus.* Capitul. Caroli M. l. 7. c. 215. vbi de deuota peccante et poenitente: *Quod si admissa fuerit, etiam haec quae eam receperit, habebitur absens.* Id est, abstinebit pariter ab ingressu Ecclesiae, seu habebitur pro excommunicata. ABSENTEM SE FACERE, deuestire se de re aliqua, exuere possessione et eam in alium transferre. Charta vet. a. 1075. in Probat. Hist. Sabaud. *Exinde vltimam facio traditionem et vestituram et me exinde foris expuli, warpiui et absentem feci.*

† ABSENTANDVS, absens, fugitiuus. Litt. remiss. a. 1358. in Reg. 86. *Maciotus se reddidit propter hoc absentandum.*

ABSENTANEVS, *qui se semper absentat.* Ioann. de Ianua.

ABSENTARE. 1. Occultare, abscondere. Io. de Ianua: *absentare, remouere, absentem facere vel esse.* Alanus de Insulis in Planctu naturae: *caetera vero, quae thalamus secretior absentabat, meliora fides esse loquebatur.* ABSENTARE SE. Concil. Caesar. august. c. 4. *Nulli liceat se de Ecclesia absentare.* Vide leg. 4. Cod.

Cod. Theod. de Decur. et quae ibi notauit Iac. Gothofredus et Sauato ad Sidon. l 9. ep. 13. 2. ABSENTARE, ABSENTERE, abesse. Valerian. Cemelens. homil. g. *Ecce hic dicit: clauis deest, custos absentat.* Vtitur etiam Eucher. in Homil. Alanus l. 4. Anticlaud. p. 61. 3. † ABSENTARE ALIQVID, ab eo recedere, illud relinquere. Litt. remiss. a. 1384 *Hoc facto metu rigoris justitiae, domum suam absentauit.* 4. † Auferre, abscindere, separare Marten. t. 6. Ampl. Collect. p. 1018. *Quamuis de capite nihil praeter mentum haberetur, sicut percussoris illud absentauerat gladius.*

ABSENTATIO. 1 S. Bernard. lib. de Praecepto et Dispensat. c. 20. *Illa vero circa corpus quid est, nisi a Deo quaedam absentatio? Et absentatio quid, nisi peregrinatio?* 2. Vulcanius et ex eo Laurent. in Amalth. *Absentatio, recitatio facta absente libro.*

ABSENTATVS. 1. Deperditus, amissus. Lex Longob. l. 2 tit. 26 § 6. *Et dixerit quod munimen suum absentatum fuisset* i. e. Charta s. diploma non reperiretur. 2. *) Alia notione. V. *Absentum.*

ABSENTER, in absentia, in Translat. S Guthlaci, April. t. 2. p. 60.

ABSENTERE, i. q *Absentare*, 2 in Capitul General. Mss. S. Victoris Massil.

ABSENTIALIS DIES, dies, qua quis absens est, vt cum Canonicus a choro abest. Statuta Stephani Tornac. Episc. a 1196. p. 1197 edit. nouae Diplomat. Miraei. *Si etiam aliquis Canonicus - absens fuerit, - illorum dierum absentialium angustia ad hoc vt foramen judicetur non poterit coarctari.*

ABSENTIALITER PRAESENS, i. e. corpore quidem absens, sed praesens mente. Epist Halinardi Episc. circ. 1051. t. 4. nouae Gall. Christ. Instrum. col. 8. B.

† ABSENTIELIS AETAS, majoritas, vt vulgo dicitur, cum quis suae tutelae est, quasi quod *abs* se sit, i. e. sibi relictus. Scacar apud Cadom. 1274. *Nullus auditur de venditione consanguinei reuocata post annum praeteritum absentielis aetatis.*

† ABSENTIMENTVM, pro *adsentimentum*, consensus, in Charta a. 12.. apud Manni in Observ. Hist. ad S.. gill. antiq. t. 7. p. 118.

† ABSENTIO, *adolacio*, in vet. Gloss ex Cod. Reg. 7646.

ABSENTIVVS, in fragmento Petronii: *Sed ne diutius absentiuus essem voluptatem mihi negaui.*

ABSENTVM, pro *Absinthium*, in Cod Ms. Apulei de Herbis, monente Salmasio ad Lamprid. indeque *absentatum vinum*, apud eund. Lamprid in Cod. Palat. pro *absintiatum*, v.. editus praefert.

† ABSEPTICVS, *furiosus*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7641.

† ABSESCVTARE, deuestire se de re aliqua, et juri, quod in eam quis habere potest, renuntiare atque in alium transferre. Charta a. 1269. ex Cod. reg 9561. *Dictis bonis - - pro nobis et nostris Successoribus sine haeredibus absescutauimus, et per praesentes absescutamus et renunciamus.* V. *Abscitus.*

ABSESITVM SE FACERE, ABSITVM FACERE, vt *absentem se facere*, i. e. deuestire se de re aliqua. Vet. Ch. ap. Vghell. t. 3. p. 61. et 415. *Legitimam facio vestituram per cultellum, festucam nodatam - - me ea inde foris expuli, et verpiui et absesitum feci.* Constat ex praepos. *ab* et *sesitus*, quod a verbo *sesire* seu *saisire*, tenere, Gall. *Saisir.*

ABSICTVS, *gemma nigra et ponderosa*, in Gloss. Bituric. Ms. V. *Absectos.*

ABSIDA, APSIDA. 1. Fornix, ex Gr. ἀψις, fornix, arcus. Papias: *Absida est hemisphaerium.* Honor. Augustod. l. 1. de imag. mundi c. 77. *Absides, id est circuli.* Isid. l. 14 c. 18 *Vtrum Absidam an Absidem dicere debeamus, hoc verbi genus ambiguum quidam Doctorum existimant.* S. Hieron. l. 2. in Ep. ad Ephes. *In summo coeli fornice, et vt ipso verbo vtar, Abside.* Vtitur etiam Senator l. 8. Ep. 33. Ordericus Vital. l. 9. p. 719. Vide Alcuinum

Poem.

tom. 3. 2. Proprie est cujusuis aedificii pars extrema et interior super planum semirotundum erecta et concamerata. Conuenit itaque cuilibet structurae in arcum desinenti et concameratae, quare et dicitur de ecclesiarum Sacellis semirotundis, deque aliis partibus ecclesiae, cum in circulum pariter terminantur maxime vero de parte interiore aedis sacrae, in qua altare collocari solet, (das Chor) vti multis exemplis probat Cangius h. v. 3 Interdum pro Episcopali sede, quod in medio *Absidae* collocari soleret, vt in ecclesiis in quibus Chorus retro altare est. S. Augustin. ad Albium: *Dicebam ego quibus poteram qui nos in Absidem honoratiores et grauiores ascenderant.* Adde ep. 203. ad Max. 4. Feretrum, in quo reliquiae Sanctorum continentur, sic forte appellatum, quod in absidem s. cameram desuper conuoluatur. Gesta Consul. Andegav. c. 3. n. 26, Vid. S. Paulini ep. 32. edit. 1685 p. 206. et not. 149 p 64. vbi praeter cetera docetur, *Absidam* vt plurimum sumi pro concha altaris, vel ipsa sacra mensa seu altari; v. g. cum dicuntur in *Absidis* repositae sanctorum reliquiae, quas sub altaribus et intra altaria recondi solitas, notum est. 5 *Latior pars aedis* in Glossis MSS. 6. ABSIDA, ABSIDIA, ABSIS, sacra vmbella quae aut supra SS. Corpora erigitur, Gall. *Baldachin.* Glossulae excerptae e Cod. MS. Cluniac. t. 2 p. 23. operum posth. Mabillonii: *Absis est freda, operculum ligneum, quod retro altare fit supra corpora sanctorum,* In Gest. Dagoberti I. Reg. Franc. c. 17. *Absidia* dicitur. 7. Orbita, circulus rotae. Quod autem sic dicatur, inquit Spelmannus, fieri videtur non ab ἀψὶς, fornix, sed ab ἅψις, tactus, qui pars illa rotae quae orbitam describit, terram tangit,

ABSIDATVS, concameratus, in absidis s. arcus formam tectus. *Porticus absidata*, apud P. Victorem in Descr. Romae reg. 4.

ABSIDIA, v. *Absida* 6.

ABSIDICVLA, apud Io. Diac. L. 4. Vitae S. Gregor. M. c. 84.

ABSIDITAS, i. q. *Abseitas*, i. e. Terra *absa.* Charta Aganonis Episc. Carnot. ap. Sammarthanos: *Est quaedam terra in Absiditate redacta S. Petri* etc. Charta Radmundi Episc. Augustod. in Tabul. S. Florentii Salmur. *Mansi scilicet 3 vestiti et Absiditates 5 pertinentes ad Biliniacum Fiscum.* V. *Absus.*

ABSIGNARE, ἀποσφραγίζειν, in Gloss. Lat. Gr. resignare, desigillare.

† ABSILIRE. 1. *Diuidere, departir.* In Glossar. Prouinc. Lat. ex Cod. reg. 7657. 2. Descendere, Glossar. vet. Cod. reg. 7646. *Absiliunt, descendunt.*

ABSINTHIVM, V. *Absynthium.*

ABSIS, V. *Absida.*

ABSISTERE, V. *Abstitere.*

ABSITAS, eadem notione ac *Abseitas*, i. e. terra absa. Sabul. Briuatense c. 366. *Videtur autem ipsa Absitas sita esse juxta villam* etc. V. *Absus.*

ABSITITIVM, vel ABSITVM SE FACERE, i. q. *absentem*, vel *absesitum se facere* Tabul. Casaur. a. 22. Ludov. Imp. Loth. F. *Et juxta legem meam - vobis exinde - facio inuestituram - et me inde foras expuli, et absito feci.* Adde Vghell. Ital. S. t. 3. p. 49. 51.

ABSIVRARE, ABSIVRATIO, V. *Abiurare.*

ABSLATATA, *nauis pyratica*, in Onomast. V. *Abstlata.*

ABSO, V. *Abbaso.*

ABSOLERE, *ab vsu recedere.* Papias.

ABSOLVERE. 1. Liberum dimittere. Lex Wisigoth. L. 9. tit. 1. §. 2. *Si quis alienum seruum in fuga lapsum, ferro vinctum, aut in quocunque ligamine constitutum absolueris.* Vid. Vghell. t. 7. p. 977. 2. Interdum, mittere, remittere in patriam, domum. Anastas. in Hist. Eccles. *Hunc nos baptizantes, ad propriam absoluimus regionem.* 3. Donare, dimittere, contradere, in possessionem mittere. Tabular. Conchense in Ruthenis c. 91. *Eustorgius - dimisit et absoluit Sancto Saluatori de Conchas - ecclesiam* etc. Vid. Miracula S. Ludgeri Episc. Miming. n. 39. 4. ABSOLVERE DEFVNCTOS, est dicere

cere *Collectam* mortuorum: *Absolue, Domine, animas fidelium defunctorum.* Odo Episc. Paris. in Praecept. Synod. § 7. *Sacerdotes audito Parochianorum suorum obitu, statim absoluant eos cum Psalmis pro defunctis et Collecta.* Adde lib. Vsuum Ord. Cisterc. c. 30. 99. 5. † ABSOLVERE, permittere, dimittere. Acta Mss. Inquisit. Carcasson. a. 1308. *Ermengardis concesserat, quod Guillelmus Yssaura, vir suus, haereticaretur, et ipsum Guillelmum absoluit ipsis haereticis.* 6. ABSOLVERE AD CAVTELAM, V. infra *Absolutio ad cautelam.*

ABSOLVIMENTVM, licentia, facultas aliquid faciendi. Synod. Caesaraugust. a. 1088. t. 3. Collect. Concil. Hisp. p. 220. *Nec per vllum nuncium non dirigat ei sine consilio et absoluimento de supra dicto comite Raymundo.*

ABSOLVTE. 1. Absque praeuia salutatione, cantu, benedictione, aut inuitatione. Vox officii Ecclesiastici. Codex Rituum Eccles. b Mar. Deauratae Ms. et in aliis libris Ritual. *Dicuntur absolute et sine oratione nec ante nec post* etc. 2. ABSOLVTE ORDINARI, dicitur de Clericis qui ad sacros Ordines promouentur absque *Titulo* seu Ecclesia cui mancipentur, et de cujus redditibus viuant.

ABSOLVTIO. 1. Indulgentia, remissio a peccatis. Ita Ordericus Vitalis l. 5. (*) Antiquiorem Orderico Vitali Absolutionis formulam, ex Archiuis S. Victor. Massil. refert Carpentarius ad h. v.) Hinc ABSOLVTIO AD CAVTELAM, dicitur de absolutione quae majoris securitatis causa alicui judicis sententia excommunicato et appellanti conceditur; dummodo ferendo demum judicio se pariturum promittat praestito sacramento. Hujus absolutionis ad cautelam nulla mentio ante Celestinum Papam qui a. 1195. ad Episcopum Lincoln. scribens, quosdam absolui permittit *ad majorem cautelam.* Adde Conc. Tarracon. a. 1591. t. 4. Collect. Conc. Hisp. p. 589. ABSOLVTIONIS DIES, apud Baldricum Nouiom. l. 3. c. 47. et alios *le Jeudy absolu*, (germ. der Antlaß-Pfingsttag) feria nempe quinta ante Pascha, qua poenitentes absolui solebant. ABSOLVTIONES RELAXATORIAE, vocantur concessae excommunicatis absolutiones ad tempus. Statuta Synodalia Eccles. Aeduens. apud Marten. t. 4. Anecd. p. 511. 2. Dispensatio, dimissio, libertas, permissio. S. Bernard. Epist. 313. n. 3. Edit. a 1690. *Et credo, ni fallor, quod absolutio quae facta est, potest interim impediri.* Hinc ABSOLVTIONEM FACERE, jubere, vel potius facultatem ac licentiam dare aliquid faciendi. Charta Dagob. Archiep. Bituric a. 990. *in ipsius loco jubeo et absolutionem facio ad Coepiscopos nostros* etc 3. Apocha, acceptilatio, germ. Quittung. Diploma Casimiri Polon. reg. a 1356. *Litteras quittantias dabimus, et absolutiones sub forma debita.* 4 In ecclesiastici officii rubricis est deprecatio breuis quae dicitur finitis Psalmis cujuslibet Nocturni, qua solebat olim terminari officium nocturnum vniuscujusque Vigiliae; *Absolutio enim terminum et finem denotat* inquit Macer in Hierolex. V. Hofmann. 5. Collecta seu oratio pro mortuis, illa praesertim quae incipit: *Absolue Domine* etc. Item quaeuis aliae orationes pro defunctis, ac etiam preces, thurificationes aspersiones, quae circa corpora defunctorum fiunt. Ms. Consuetudinum S Augustini Lemouic. fol. 18. *Quando pro aliquo Abbate vel Abbatissa defertur rotulus, si conuentus est in claustro - - Cantor debet scribere in e absolutionem vel orationem consuetam* 6. ABSOLVTIO CAPITVLI, breuis Lectio ex Scriptura S. quae quotidie post Primam dici solet, et quae primum in Monasteriis finito *Capitulo* antequam Fratres exirent ad opera et benedictionem a Superiori acciperent, decantabatur.

IN ABSOLVTO, voces Agrimensoribus propriae, apud quos agri *in absoluto* remanere ac tenere dicuntur qui sine lege et finitione sunt, id est, finibus ac limitibus non terminantu

nantur, apud Frontinum et Aggenum.

ABSOLUTORIUM, acceptilatio, apocha. Synod. Constitut ad calcem lib. de Officiis Io. Abrinc. p. 4. *Obligatoria et quittatoria instrumenta - - passare faciunt fraudulenter vt absolutoria sua fallaciter extorquere possint et valeant.*

ABSOLUTORIUS. *Absolutoriae litterae*, 1. quae re confecta Missis ac Legatis dantur cum domum remittuntur, germ. Recreditiv. Hugo Flauiniac. in Chron. p. 254. *Vt reuersis Missis suis cum litteris absolutoriis, ibi quoque a suffraganeis et dioecesi sua viaticum acciperet.* 2. Litterae quibus Pontifex excommunicatum, ab excommunicatione a se absolutum esse, denuntiabat. Concil. Burdegal. a. 1262. c. 1.

ABSOLUTUS. 1. † ABSOLUTUS DIES IOVIS, gall. *le Jeudi absolu*, feria nempe quinta hebdomadis sanctae. Benedict. Abbas Petroburg. ad ann. 1177. *Quod cum regi nuntiatum esset in crastino summo mane diei Iouis absoluti venit Cantuariam.* V. *Absolutio* 1. 2. Desperatus. Dicitur de aegro cujus morbus deploratur. Vita B. Columbae Realtinae t. 5. Maji p 392. *De quadam scala 'proruerat, ac fracto capite, ac discooperto cerebro, inuadente febre, multiplicatisque variolis, absolutus erat judicio medicorum.* 3. † Persolutus, *Assol*, Gallis olim. *Absoluta pecunia*, praesens pecunia, Germ. baar Geld. Charta a. 1238. ap. Hontheim t. 1. Hist. Trevir. p. 724. *Bona quaedam, quae mea absoluta pecunia comparaui.* 4. *) Solutus et liber, liber Fidelis, Vasallus vni addictus. Diploma a. 1250. in Sande Com. ad Gelriae Consuet. Feud. Tract. I. Tit. I. n. 25. *De dicto castro siue domo ero homo suus absolutus quod vulgo Ledigh-man nuncupatur.* Schannat. Hist. Episc. Worm. T. I. p. 244. *Hartradus de Merenberg partem castri in Merenberg - - beato Petro tradidit, ratione cujus vasallum se fecit Wormat. Ecclesiae absolutum, quod vulgo dicitur Ledigh-mann.* V. *Solutus*, it. *Ligius*. Adde Haltaus. Glossar. v. *Ledig-mann*

ABSONIARE. Sacramentum fidelitatis Anglosaxonicum laudatum a Somnero: *In illo, Deo, pro quo sanctum hoc sanctificatum est, volo esse nunc Domino meo N. fidelis et credibilis, et amare quod amat, et absoniare quod absoniet, per Dei rectum et seculi competentiam.*

† ABSONUS, *sine sono, homo.* Glossar. vet ex Cod. reg. 7641.

† ABSORBERE, praetermittere, nullam rei alicujus rationem habere. Lit ant. a 1408. t. q. Ordinat. reg. Franc. p. 355. *Arrestum et priuilegia supradicta, ac alia per dictum dominum genitorem nostrum in hac parte edita, de quibus nobis licuit, absorbendo* etc.

† ABSORSIT, *foras ejecit, exturbauit, exposuit, exegit, vel ejecit.* Gloss. vet. ex Cod reg. 7646. Vid. *Aboso.*

† ABSORTUS, ibid *Absorta est, restricta est, consenuit, vel elanguit.* *Absorptus*, Num. 11. 2. 1.Cor. 15. 54.

ABSPES, sine spe. Occurrit in vita S. Onuphrii c. 10.

ABSPORTARE, pro *asportare* vel *abigere* si de pecoribus agitur. Charta Philippi Augusti, a. 1194. *Si quis a ciuitate fugerit et catalla cujuspiam Burgensium absportauerit.*

ABSQUE. 1. Praeterquam. Aurel. Vict. Schotti in Augusto: *Felix adeo, absque liberis, tamen simulque conjugio* Vtitur idem in Caligula, in Hadriano, nec non Ammianus et alter Victor in Vitellio, Vespasiano et Theodosio. 2. † ABSQUE EO QUOD, quamuis non. Formulae Massil. ex Cod. reg. 7657. *Absque eo quod dictum officium juraueris* etc.

ABSRADICARE auellere, eradicare. Charta Guidon. Comit. Flandr. a. 1237. *Item debet habere omnes emendas - metarum absradicatarum siue remutatarum absque mesleja.*

ABSTANTIA, interuallum, distantia. Vitruv. l. q. c. 4. *Quod ajunt solem, cum longius absit abstantia quadam.* A verbo *absto*, quod vsurpat Horat. de arte poet.

ABSTEMIUS, non modo qui a vino, sed etiam qui a carnibus abstinet, quo

quo sensu dixit Plinius *prandium abstemium.* Vita B. Geraldi Auriliac. l. 2. Annal. Bened. t. 3. p. 462. *Tum vero consedentibus ad mensam comedit ille abstemius de pisce parato.*

ABSTENIS, i. q. *Abstemius*, sobrius. Supplem. Antiquarii.

ABSTENTVS. 1. Excommunicatus, apud Cyprian. Epist. 38. et 55. et lib. de Lapsis, et alios. V. *Abstinere.* 2. Apud Iuris peritos, Pupillus qui tutoris auctoritate ab adeunda haereditate reuocatus est, ex eo nempe quod nimis illa sit in aere alieno.

ABSTENVS, sobrius. Ianssonii auctar. ad Gloss. Isid.

† ABSTERE, abjungere, Gloss. vet. Cod. reg. 7641.

ABSTERGERE. 1. Pro *Aspergere.* Occurrit in Cod. Ms. Caeremoniar. Monast. B. M. Deauratae Tholos. 2. † Aribo Episc. Frising. in Vita S. Corbiniani, t. 3. Sept. p. 282. *Tunc vir Dei crebris aduenientium colloquiis occupabatur - - quod magnis fletibus atque lamentis se abstergere nitebatur.* Vbi delendum forte pronomen *se*; adeo vt sensus sit, quod in his colloquiis peccasse autumabat, fletibus abstergere nitebatur; nisi cum Hagiographis pronomini *se* praeponas *a* et interpreteris, repellere conabatur.

ABSTERNERE, *abjicere*, *repellere*, in Gloss. Isid. *Absternere*, *abdicare*, *propulsare*, *respuere*, Papias.

ABSTERSORIVM, pannus lineus, quo vtitur sacerdos dum Missam celebrat ad extergendos sibi digitos post attrectatam hostiam. In hoc differt *abstersorium* a manutergio, quod isto duntaxat vtantur, cum res diuinas nondum attigere.

ABSTINATIO, legis, edicti violatio. Charta ex Eccles. S. Audomari: *Nec possunt aliqui, - - de territorio fructus remouere - - alioqui si eorum abstinatio possit euidenter comprobari - - deberent ex hoc puniri.* Forte pro *Obstinatio.*

ABSTINAX, abstinens. Fragmentum Petronii:

Et quid si abstinax non fuisset?

ABSTINENTIA. 1. Cessatio ab armis. Rymer. t. 2. p. 800. *Prorogandi sufferentiam seu abstinentiam inter nos ex parte vna* etc. † Litt. remiss. a. 1357. in Reg. 89. *Cum eaedem partes abstinentias siue treugas inter se et amicos suos - habuissent.* 2. † Renunciatio, cessio. Statuta antiq. Florent. l. 1. c. 29. *Repudiatio vel abstinentia haereditatis vel successionis alicujus - a die repudiationis vel abstinentiae infra menses duos - notificari debeat.* V. *Abstinere.* 3. Excommunicatio. Fulbert. Carnot. ep. 83. *Ab officio remouendus est et tamdiu abstinentia castigandus est* etc.

ABSTINERE. 1. ABSTINENTES iidem videntur qui *Continentes*, vel qui jejunia obseruant, et ab escis abstinent. S. Cyprian. seu auctor de singularitate Clericor. Vita S. Tilonis Mon. n. 22. Vita S. Praejecti Mart. posterior n. 7. ABSTINENTES etiam Haeretici in Hispania, Gallia, Italia, *separantes persuasionibus conjugia hominum et escarum abstinentiam promittentes* etc. V. Philastr. de Haeresibus. 2. Actiua significatione vsurpauit Marcellus Empiricus c. 29 *Gallinam per totum diem a cibo abstineto.* Ita etiam non semel Plautus et Coel. Aurelian. Siccens. l. 5. Chron. c. 10. ABSTINERE ALIQVEM COMMVNIONE, COMMVNICATIONE, idem est ac excommunicare. Caldonius in ep. quae est 39. inter epp. Cypriani. Auitus Vienn. ep. 14. et passim alibi. 3. † Renunciare, cedere. Statuta antiq. Florent. l. 1. c. 29. *Si alibi abstinuerit vel repudiauerit.* Vox nota Iuris consultis. *Abstinere proprie dicuntur sui vel necessarii haeredes; vt extranei repudiare*, inquit Brisson. l. 1. de Verbor. signif. 4. † Absterrere, detinere. Litt. remiss. a. 1363. *Henricus - - confestim ipsam vxorem verberare nisus est, et se contra ipsam fecit abstinere.*

ABSTIPVLARE, dimittere, werpire. Ch. Conradi II. Imper. a. 1024. *Comes - rejurauit ei fidelitatem, werpiuit ei in praesentia nostra -*

omne

[illegible] *abstipulavit de ea* (Abbatia) [illegible].

*) ABSTIRPARE. *Abstirpare*, aus= [illegible]. Vet. Vocab. Germ. Lat. de a. 1477.

† ABSTITERE pro *absistere*. Gloss. vet. ex Cod. reg. 7646. *Abstiteres, abires - - Abstitit, stetit, desinit, restitit.*

ABSTLATA, *navis piratica*. L. Laurent. in Amalch. Vox orta ab obsol. *abstulo*, aufero. V. *Abslatata.*

ABSTOLLERE, auferre. Chron. Fredegar. c. 76. *Excepto Ducatu Dentelini, qui ab Austrasiis iniquiter ablatus fuerat. Abstollere* et *abstultus* saepius apud Anastas. Bibliothec. in Vitis PP. p. 93. 104. 105.

† ABSTRACTE, *ejecte vel abjecte.* Gloss. Vet. Cod. reg. 7646.

† ABSTRACTVS, a scriptoribus asceticis dicitur ille qui extra animi sensus raptus est, germ. entzückt. Barletta Serm. in festo S. Thomae Aquinat. Hisp. *abstracto.*

ABSTRIGARE, ab omni mora et impedimento liberare. Dipl. Alberti et Ottonis Austr. Duc. a. 1336. t. 5. Reliq. Mst Ludewig. p. 526. *A praemisso - vincula absolui non debebit, quousque praefatum Castrum - abstrigatum et in praefati Regis potestatem sit traditum.* A *Trica.* V. *Tricare* et *Abstrigare.*

ABSTRVERE, pro *abstrudere.* Tertull. l. 4. adv. Marc.

ABSTVLA, pro *Astula.* Breuiloq. *Abstula i. napta*, V. *Astula.*

ABSTVLTVS, v. *Abstollere.*

ABSVRATIO, pro *Absjuratio*, rei cessio cum praestatione Sacramenti. Litt. Official. Ambian. a. 1243.

† ABSVRDESCERE, exsurdare, aures praegrauare, gall. *assourdir.* Lit. remiss. a. 1381. ex Reg. 119. Chartoph. Reg. ch. 37. *Ne clangor hujusmodi dictam suam vxorem aegrotantem praegrauaret et absurdesceret.*

*) ABSVRDVS. *Absordus*, ungehorde, Vet. Vocab. Germ. Lat. de 1477.

ABSVS, APSVS, incultus ager, qui vulgo in Chartis opponitur *vestito*, hoc est, culto. Charta Caroli C. apud Perardum: *Terras apsas vbi possunt seminari modii* 150. perpet[illegible] *aptas* editum. Tabul. Eccles. Niu[illegible] nens. *De Curte Patriniaco - man[illegible] vestitos 2 - - in possessione mansos vestitos, quartus vero absus.* Cha[illegible] Odonis Reg. Franc. in eod. Tab[illegible] *In pago Matiscensi - - mansos 3 ve[illegible] tos cum terra apsa - - de potest[illegible] mansos 3 apsos.* Tabul. Belliloc. Lemouic. n. 95. *De terris vero [illegible] sis, si homo aliquid fecerit, Iudex [illegible] cipiat quod exierit, et si censum sol[illegible] re noluerit, in vicariis recipiant,* e[illegible] Charta Ottonis I. Imp. in Hist. Epi[illegible] Metens. *De qua terra sunt mansi 5. vestita, alia vero sex manent ab[illegible]* Charta permutationis inter Epis[illegible] pos Aptensem et Sistaricensem: *Ca[illegible] pos, vineas cultas, et incultas,* [illegible] *absas.*

Interdum *absus* ager dicitur n[illegible] modo vacans, sed et prorsus inc[illegible] tus ac pasturae idoneus. Cha[illegible] Heriuei Episc Eduensis in Tabul[illegible] ejusdem ecclesiae: *Mansos duos pe[illegible] tus absos et omni cultura destitu[illegible] pascuis solummodo animalium apt[illegible]* Annotatio Arnonis Episc. *Tradi[illegible] in pago Drungoe territorium quantu[illegible] cunque possidere visus fuit, quod ni[illegible] jacet apsum.*

*) Cangii interpretationem c[illegible] tra D. Bauquet t. 1. hist. publ. Fra[illegible] p. 53. defendere conatur Carpen[illegible] rius, sed nullis in medium prod[illegible] ctis argumentis. *Mansi absi* s[illegible] mansi dominici, fiscales, qui co[illegible] nis non sunt adsignati, et oppon[illegible] tur *vestitis*, i. e. colonis tradi[illegible] Rem diriment verba Caesarii P[illegible] miensis: *Si autem ipsi* (mansiona[illegible] *ista et alia jura nostra non fideliter p[illegible] egerint, D. abbas vel qui locum e[illegible] tenet, feoda eorum vsque ad condign[illegible] satisfactionem debet apsare, id est [illegible] nen.* Et in Glossa ad Registrum [illegible] norum Eccles. Prumiensis, qu[illegible] locum non nisi mutilum addu[illegible] Carpentarius: *Mansi apsi sunt qui [illegible] habent cultores, sed Dominus eos [illegible] bet in sua potestate, qui vulgariter [illegible] pellantur Wremde.* Quibus l[illegible] simul etymon verbi *absare* eruit huc vsque frustra tentatum. V[illegible] germanica Frohnen, siue Dron[illegible]

bella et vendente vino acabellato. Vid. *Cabella.* 1.

ACADIA. Pact. inter Thom. Comit. Sabaud. et Abbat. Pinarolens. a. 1246. *Tam in montis, quam in plano, et villis et hominibus, et acadiis, et silvis et pascuis.*

† ACALICVLVS, *Pincerna, Batelhier*, in Gloss. Prouinc. Lat. Cod. Reg. 7657.

† ACALICVS, *Escale*, Glossar. Lat. Gall. Cod. Reg. 7692.

ACAMPANARE, in campum educere. Fori Arag. l. 4. p. 85. *Quod possint praedictis pendentibus litigiis ganata sua depascere, abeuuare, acampanare, lignare, carbonare, arbores scindere* etc.

† ACAMPASSA, congregatio quaeuis, conuenticulum quoduis, a verbo *acampat*, quod Prouincialibus sonat colligere, congregare. Charta Dominor. Canneti in Prouincia 1338. *Nulla persona extranea vel priuata in castro de Canneto seu ejus territorio faciat Acamprassam* (rectius *Acampassam*), *seu conuenticulum a jure prohibitum.*

† ACAMPATVS V. *Accampatus.*

ACAMPRASSA V. *Acampassa.*

† ACANARE, *Acanna* Prouinciales dicunt, pro virga decutere. *Acanatio*, actio decutiendi. Transact. a. 1501. *Neque pastores aliqui - - non possint - - aliquas quercores, nec euzes aglanderatas acanare nec acanari facere. - - Manualiter colligere et sine acanatione quacunque de dictis glandibus.*

ACANNIZARE. Fori Oscae Iacobi I. Reg. Arag f. 16. *Quicunque acannizauerit vaccam vel bouem, si bos vel vacca fecerit damnum casu fortuito, dum acamizatur, cujus est, amittat ipsum bouem vel vaccam, nisi acannizetur causa nuptiarum.* Picardi etiamnum dicunt *acanner*, cum aliquem conuitiis incessunt. Italis *accannare* sonat stimulis agitare, acutis *cannis* excitare.

ACANONICVM, non canonicum, extra canonem et regulam, Gr. ἀκανόνιστον. Goclen. Lex. Philol. 285.

ACANONISTVS, qui contra Canones aliquid facit, vel qui Canones ignorat. Sirmondus in Gloss. ad calcem Supplementi Concil. Gall.

† ACANZI, genus militiae Turcicae, de qua vid. Iouium t. 1. l. 14.

† ACAPERE, ad *acapitagium* dare. Vid. h. v. Ch. 1271 ex Chartul. S. Martin. Augustodun. *Concordatum fuit, quod quicunque sit Dominus de Chaudenoy praedictam villam de Bordis non potest alienare a manu sua, nec in feudum dare, vel acapere vel conferre alicui.* V. *Accapitare.*

ACAPITA, V. *Accapitum.*

† ACAPITAGIVM, ACAPITATGIVM, *Releuium* seu quod nomine *releuii* exsoluitur domino *capitali.* Lit. Phil. VI. Reg. Franc a 1335. *Cum vero monasterii abbas et conuentus, qui duas partes vnius falconis in mutatione cujuslibet domini seu vasalli, pro acapitagio ratione feudi seu affarii aut tenementi de Castilhonesio - - soluere nobis tenentur*, etc. V. *Accaptare.*

ACAPITARE. 1. Incipere, quasi *adcapitare.* Vox Agrimensorum. Chartul. S. Vandregesili t. 1. p. 757. *Et acapitat* (ille campus) *ad nemus dictorum Religiosorum.* Quasi diceretur, et habet caput suum ille campus etc. 2. Alia notione pro *Accapitare* V. *Accaptare.*

ACAPITIDATIO, V. *Accapitidatio.*

ACAPITIS, i. q. *Accapitum.*

† ACAPITVRA, i. q. *Acapitagium.* Homag. praestitum Comiti Armaniaci, a. 1418. *Cum vendis, laudimiis, - - acapituris - - et aliis juribus ad dicta feuda pertinentibus.*

† ACAPTA, vt *Acapitura*, Statut. a. 1277. t. 4. Hist. Occit. inter Probat p. 69. *Acaptae vero erunt illius qui ponet in possessione emptorem.* V. *Acaptis.*

† ACAPTAGIVM, i. q. *Accapitum* Regest. Constabul. Burdegal. *Acaptagia, quae alibi Releuia dicuntur leuata eodem anno in eadem Seneschallia.*

† ACAPTAMENTVM, Ius praecipuum ad rem quampiam. Ch. sec XI. ex Cod. S. Martial. Lemouic. *De solario quem vendiderunt in villa illorum, et non retinuerunt Acaptamentum, nec filii sui aut filiae.* V. *Acaptamentum.*

† ACAP

† ACAPTARE. 1. Nude pro emere, Gallis olim *achepter*. Ch. a. 1000. t. 2. Hist. Occit. inter Probat. p. 157. *Et est ipse alodes in comitatu Lutevense - - quem Hildinus pater meus et ego Odo acceptavimus de Ardemanda*. V. *Acaptum*. 2. Idem quod *Accaptare*, q. v.

† ACAPTATIO, i. q. *Accapitum*.

† ACAPTATOR, qui ad *Accapitum*, seu ad censum accipit. Statut. Massil. l. 3. c. 31.

† ACAPTIS. 1. Concessio vel acquisitio ad *Accapitum* seu in emphyteosim. Ch. a. 1064. in append. ad Marcam Hisp. p. 1127. *Et si ego - - fecero acapte de Alchagib vel de Almudefer de terras* etc. Testam. Bern. Atonis c. 1118. ap. Baluz. t. 2. Hist. Arvern. p. 487. *Et omnes acaptes, quos ego feci in supradictis honoribus, sint similiter ejusdem Rotgerii*. 2. Vt supra *Acapitagium* in Ch. a. 1123. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 424. et in Constit. Petri I. Reg. Arag. a. 1200.

† ACAPTVM, emtio, Gall. *achat*. V. supra *Acaptare*. Alia notione vide in *Accapitum*.

ACARALHA, ACARALHVM. († Emissarium aquarium, vel quid simile, vt videtur; forte ab Hisp. *acarrear*, importare, quia per illud aqua et sordes importantur.) Edict. Ioann. I. Reg. Franc a. 1351. ap. de Lauriere t. 2. Ordinat. Reg. p. 480. *Quod dicti consules - - habeant potestatem cognoscendi de viis publicis et itineribus reparandis, de clertis, doblis, acaralhis femoralibus* († forte *femoralibus*) *edificiis et tabulariis Bescariorum* etc.

ACARNERARE, pecora aliena in agro damnum facientia capere atque etiam occidere et comedere. Ch Sanctii Ramirezii Reg. Arag, ap. Martinez in Hist. Pinnat. l. 3. c. 27. *Oues S. Ioannis et omnia pecora illius coenobii - - mando vt in toto regno meo, vbi herbas inuenerint, pascant - - et nullus sit ausus pignorare vel acarnerare*. V. *Carnale*.

ACATAPANVS, ACATHAPANVS, Praefectus ciuitatis vel prouinciae; idem qui *Capitaneus*. Occurrit in Ch. Alfonsi Reg. Arag. et Sicil. a. 1456. apud Bonfil. Constant. in Messana l. 8. p. 64. V. *Catapanus*.

ACATARE, emere, Gall. *acheter*. Item releuium exsoluere. Necrol. Corbeiense Ms. *IX. Kal. April, - - Anniuers. principale, pro cujus anniuersario habemus VII. modios frumenti ad molendinos quos acataujt Iohanni dicto Roevel*. V. *Accaptare*.

† ACATHALANTIS, *auis est*; Gallice *Cardonnereule*. Gloss. vet. Lat. Gall. Cod. reg. 521. Pro *Acalanthis* a. Gr. ἀκαλανθις V. Lex. Martinii et Thesaur. Fabri.

† ACATHAPANVS, vt *Acatapanus*, in Constitut. Friderici Reg. Sicil. c. 116.

† ACATHIA, ornamentum muliebre. Ch. a. 1386 ex Bibl. reg. *Bona mobilia, tam in auro quam in argento - - jocalibus, percoralibus seu acathiis, zonis* etc. Vbi legendum, videtur *pectoralibus seu atachiis*.

† ACATVRA, pro *Aquatura*, in Ch. Philippi I. a. 1075. ex Reg. 66. Chartoph. reg. ch. 205.

ACATVS. 1. Vox graeca, nauis actuaria, i. q. *Acatium*. Tertull. adv. Marc. l. 5. *Quamobrem Pontice nauclere, si nunquam furtiuas merces vel illicitas in Acatus tuas recepisti* etc. V. Graecuium ad Gloss. Isid. in *Accepta*, et infra *Accato*, *Achateon*. 2. † Idem quod *Aagiatus*, in Gloss. Prouinc. Lat. ex Cod. reg. 7657.

† ACAV, vox Gallica vulgaris, caute, secreto, Gall *en cachette*. Occurrit in Statut. sartorum Montispess. a. 1323. t. 2. Ordinat. Reg. Franc. p. 470. art. 13.

ACAVNVM, V. *Agaunum*.

ACCABVSSARE, immergere, in mare demittere; poena in meretrices et lenones vulgo decreta etiamnum apud Burdegalenses, qua scilicet in cauea ferrea inclusi, in mare demittuntur, et subtus nauium denuo submerguntur. Statut Ms. Massil. l. 5. contra eos qui ludendo deierant: *Et si illos ii denarios dare et soluere non poterit, accabussetur, penitus indutus cum vestibus - in portu Massiliae* etc. Vbi *accabussare*, videtur

tur idem esse quod *immergere*; est enim Occitanis *Cabussa*, *faire la culbute*, prono capite prolabi. † Vocis etymon ab *Acha* vel *Acca*, aqua, et german. *Busse*, poena, deducit Schilterus in Gloss. Teut. p. 5. Est ergo poena aquae aliquem punire.

ACCALVASTER, ab anteriori parte caluus, sicut recaluaster, a posteriori. Ebrardus de Bethunia:

Est Accaluaster vir caluus ab anteriori
Parte, recaluaster retro caluus habetur.

† ACCAMPATUS, ACAMPATUS, qui habet castra, Gall. *campé*, ab Ital. *accampare*, Hisp. *acampar*, Castra metari. Iac. Delayto in Annal. Estens. ad a. 140[illegible] ap. Murator. t. 18. Script. Ital p. [illegible]. *Prodiit in hostes accampatos - - in terra juxta Padum.*

ACCAMPIA. Ch. a. 1322. in Maceriis monast. S. Barbarae Lugdun. p. 203. *Item quod idem Camerarius det et dare teneatur cuilibet Monacho - - quasdam estaminas - - et tria paria sotularium - - et quod dicta aestiualia teneantur semel facere* (reficere) *de accampiis et sotularibus, si et quando super hoc fuerit requisitus.*

ACCANTARE, *iterum vel juxta cantare*, Ioanni de Ianua.

ACCANTATOR, vectigalium conductor, qui vulgo *Firmarius*. In Tabular. Tolosano Camerae Comput. Paris. a. 1239. f. 87. *Pro se et pro caeteris accantatoribus eorum bonorum hujus vrbis Tolosae ac suburbii*, etc. V. *Incantare* et *Incantator*.

† ACCAPITAMENTUM V. *Accaptamentum*.

ACCAPITARE, V. *Accaptare*.

† ACCAPITIDATIO, ACAPITIDATIO, charta quae conditiones *Accapiti* continet, vel ipsa ad *Accapitum* concessio. Transact. a. 1501. *Recognoscent - - eidem Domino et suis sub seruitiis in dictis Accapitidationibus contentis et declaratis.*

ACCAPITIS V. *Accapitum*.

ACCAPITUM, ACCAPTUM, ACAPITA, ACAPITIS, ACAPTAGIUM ACAPTATIO, agnitio in dominum, quod vulgo *Relevium*. Ch. Michael. Archiep. Arelat. a. 1214. in Regest Tolosano: *Item confitemur nos rec[illegible] pisse a vobis pro Accapito 1400 ma[illegible] chas boni et legalis argenti.* Ch. a. 115[illegible] inter Anecd. Marten. t. 1. p. 41[illegible] *Deinde dono et laudo - - totum hon[illegible] rem meum, ciuitates videlicet, atq[illegible] burgos, castra, villas atque domini[illegible] feudos, alodios, accapites, pignoras [illegible] acquisitiones*, etc. Ch. Isli Episc. To[illegible] los. *Et pro hoc feno dederunt illoru[illegible] domino Praeposito 5 solid. Acaptatio[illegible] nis.* Regest. Constabul. Burdega[illegible] *Acaptagia quae alibi Relevia dicuntur leuata eodem anno in eadem Senescalli[illegible]* AD ACCAPITUM DARE igitu[illegible] idem est ac in emphyteusin dar[illegible] Ch. Iacobi Reg. Majoric. a. 131[illegible] *Damus in accapitum seu emphiteusi[illegible] alcheriam nostram* etc. Et passi[illegible] alibi.

Accapiti notionem longe diuersa[illegible] tradit D. Brussel. tract. de vsu feu[illegible] l. 3. c. 11. Existimat enim idem es[illegible] ac feudum *sine capite*, h. e. sine clien[illegible] tela et alta justitia: quae feudi sp[illegible] cies, inquit, in Occitaniae tantu[illegible] prouinciis in vsu fuit. Verum [illegible] res ex judicio Scriptorum haru[illegible] prouinciarum dirimenda est, ad qu[illegible] potissimum spectat de vsaticis su[illegible] scribere, *accapitum* nihil aliud e[illegible] quam *releuium*, seu agnitio in d[illegible] minum. V. *Reaccapitum* et inf[illegible] *Accaptare*. *) Ex mente Frid. C[illegible] rol. de Buri im Lehnrechte P. I[illegible] p. 14. *accapitum* est species Emph[illegible] teuseos, quae parum differebat [illegible] ea, quae Germ. vocabatur Laud[illegible] mial= oder ehrschätzige Zinsgüter.

ACCAPTAMENTUM, ACAPTA[illegible] MENTUM, ACCEPTAME[illegible] TUM. 1. Idem quod *Accapitu[illegible]* Ch. Petri Episc. Inculism. a. 11[illegible] *Licet hominem recognoscerent [illegible] achaptamentum mille solidorum deb[illegible] constanter negabant.* Ch. a. 12[illegible] in Tabul Dalonensi: *Accaptamen[illegible] tum vero nobis debet persolui nostr[illegible] que successoribus ad vtriusque par[illegible] mutationes.* † Ch. Philippi Pulc[illegible] a. 1310. *Item de quolibet* solo [illegible] *habebimus sex denarios Turon. ob[illegible] rum - - et totidem de accaptam[illegible] to in mutatione Domini.* AD A[illegible]

CEPTAMENTUM TRADERE, occurrit in Consuetud. Lemouic. art. 61. *Si aliquis - tradit terram ad censum et acceptamentum* etc. 2. † Stips, eleemosyna quae corrogando colligitur, eadem notione ac *Quaesta*. Statuta Subater. Carcass. a. 1402. t. 8. Ordinat. Reg. Franc. p. 560. art. 15. V. *Accattator*.

ACCAPTARE, ACAPTARE, ACCAPITARE, ACAPITARE. 1. ACAPTARE AD ALIQVEM, vt *caput* et dominum agnoscere, capere. Capit. Caroli C. tit. 16. c. 7. *Et propter hoc jam vltra ad illum non debeat* (l. habeat) *consilium accaptare*. Et c. 13 *Et illi simulat vt ad alium seniorem melius quam ad illum acaptare possit, veniat ad illum*. 2. Capere ad *accapitum*, h. e. capere vel possidere feuda aut quaeuis alia bona sub *accapitorum* conditione ac onere. Ch. fundat. Montis-Albani a. 1144. *Et si feudatarii qui accaptant honorem de domino comite - volunt vendere, vel impignorare feudum, faciant hoc consilio Comitis, aut sui ministri; ita vt dominus Comes habeat de vnoquoque solido venditionis vnum denarium et de vnoquoque solido impignorationis unum obolum*. Ch. Raimundi Com. Barcinon. apud Diago l. 2. c. 86. *Et ego - - dono vxori meae - - omnia quae acaptaui in Balagario*. 3 Interdum etiam simpliciter pro emere absque vllo onere. Hinc vox Gallica *acater*, *achapter*, *acheter*, ad quamlibet emtionem translata Ch. a. 1060 inter Instrum. t. 1. nouae Gall. Christ p. 23. Et in codice Ms. Coenob. S. Victor. Massil. *Cum omnibus rebus, quas acaptabit vel recuperabit*. 4. ACCAPITARE ALICVI, releuium facere vel exsoluere, vel aliquem pro domino, et velut pro *capitali* domino agnoscere. Fleta l. 2. c. 50 §. 6. *Sed omisso illo medio, capitali domino accapitet, et ei respondeat de eisdem seruitiis - - nec liceat hujusmodi capitali domino vlterius ipsum tenentem distringere, dum praedictus tenens se offerat accapitare ei et facere ei seruitia debita et consueta de quantitate tenementi*. Vid. l. 3. c. 16. §. 7. 58. Bracton. l. 2. c. 35. §. 1.

ACCARATIO, ACCARRATIO, testium cum reo compositio, Gall. *Acarement*. Bleynianus Instit. Theor. et Pract. l. 4. p. 572. *Confrontationes vero fiunt exhibitis ipsi reo testibus, et in ejus conspectu positis, vnde et Accarrationes a Cara barbaro nomine, quod faciem significat nominantur*. V. *Cara*.

ACCARO, instrumentum rusticum. Petr. Crescent. l. 1. de agric. c. 6. *Et superducta iterum dicta terra cum vangis et accaronibus* etc.

ACCARRATIO V. *Accaratio*.

† ACCASAMENTVM, casa, domus, aedificium. Ch. a. 1232. ap. Cencium inter Census Eccles. Rom. *Cum quodam accasamento posito vltra praedictum fossatum* etc. Interdum hac voce significantur aedificia domui praecipuae adjuncta, vt in Ch. a. 1286. ap. Garamp. in Disquis. de Sigill. Garfagn. p. 53. V. *Casamentum* et mox

† ACCASARE, vox Italica, domibus instruere. Ch. Henrici V. Imper. apud Lam. in Delic. erudit. inter not. ad Hodoepor. Charit. P. 3. p. 1182. *Postquam dictum castrum accasatum fuerit intra muros*, etc.

ACCATO, Gr. ἄκατος, genus nauigii actuarii. De Breydenbach Iter. Hierosol. p. 238. *Die XXIX. iterum contra Maleam ire temptauimus, licet ventum nonnisi pro sex pannis Accatonis habuerimus exiguum*. V. *Acatus*.

† ACCATTATOR, qui ex officio stipem corrogat aliis dispensandam; Italis *Accattatore*, qui mutuo accipit. Occurrit in Statut. antiq. Florent. ex Cod. Reg. 4621. c. 82. V. *Accaptamentum*.

ACCATTVS, i. q. *Accapitum*, jus quod nomine releuii exsoluitur Vox obuia in Ch. a. 1233. apud Manni de Sigill. antiq. t. 1. p. 98.

† ACCATVM, acquisitum, comparatum. Ch. a. 1202. t. 2 Cod. dipl. Ital. p. 254. *Mediam comperam seu accatum quod ipsi marchiones fecerunt a marchionibus de Esti* etc.

† ACCAYRA, pugnae genus, qua scilicet funda lapides jactantur; ACCAYRARE, sic pugnare; a *Cairu*, Occitanis calculus, *caillou*. Ch. 1353. inter Instrum. Hist. Nem. p. 153. *Quod nulla persona audeat se accayrare sine facere accayras* etc.

AD ACCEDENTES, Responsorium quod in Ecclesia cantabatur, dum ad S. Synaxim Fideles accedebant, juxta Officium Muz-Arabicum. Ordo Officii Goth. t. 3. Collect. Conc. Hisp. p. 267.

† ACCEDERE, *tenere*. Gloss. Vet. Cod. Reg. 7646.

ACCEDIA, pro *Acedia*, in Cod. Ms. S. Martialis Lemouic. n. 4.

† ACCEIA, ACCELA, V. *Accia*.

ACCELERANTIA, celeritas, apud Pet. Diac. Casin. de Corpore S. Bened. Casini.

† ACCENDERE. 1. Lignatio, lignum accendendo foco necessarium (Germ. Feuerung). Ch. a. 1210. Chartul. Campan. *Blancha - - nobis concessit, quod - - possimus ire in nemoribus supradictis, quamdiu ei placuerit, per* (pro) *nostro accendere*. 2. ACCENDI, de Luna dicitur, cum a Sole in nouiluniis incipit illuminari. Calendar. Ms. San. German. X. circiter saec. *Luna Ianuarii media nocte accenditur* etc. V. *Incensio Lunae*.

ACCENDONES, Lanistae seu Gladiatorum magistri, sic dicti quod Gladiatores ad pugnam accenderent. Tertull. de Pallio c. vlt. *Verum et Accendones et omnis Gladiatorum ignominia togata producitur*. Ita correxit Salmasius pro *et Cerdones*, vt antea legebatur. De his plura Hofmann. ad h. v.

ACCENGIA, ACCINGIA, ASCINGIA, AVCENGA, ACCINGA, ENCENGIA, modus agri. Ch. Adami Vicecom. Melduens. in Tabul. S. Victor. Paris. c. 10. *Simon - dedit - - medietatem decimae ejusdem villae, et vnam accingiam prati, vnum arpentum terrae*. Ch. a. 1263. in M. Pastorali Eccles. Paris. l. 2. c. 119. *De septem quarteriis terrae, de quibus vna accengia sita est in censiua Petri Pauonis*. In Ch. praeced. a. 1255. *Nobis dedit et concessit - - videlicet Encengiam vnam in censiua P. Pauonis*. Tabul. N. D. de Campis *Duos arpennos pratorum - et ejusdem feodi duas terrae ascingias*. Alibi *Ita quod monachi pro notitia praedictae terrae vnam Aucengam praedicta terrae laborarent*. † Ch. Pibonis Episc. Tull. a. 1079. *Concessit - pratum ad tres carratas feni cum chroada et accingis sex, quas arant ipsi homines*. V. *Andecinga*.

ACCENSA, ACCENSATIO, ACCENSIVATIO, ACCENSAMENTVM, ASSESSAMENTVM, ACCESSATIO, ACCESSAMEN, ACCENSIVA, ACCENSIVIO, ACCENSA ACENSSA, Census, datio ad censum. Io. Hocsemius in Hugone 72 Episc. Leod. c. 23. *Major in villa et Aduocatus a Prumiensi Abbate domino villae villam tenebat ad accensam*. Ch. Communiae Compendi a. 1186. ap. Baluz. t. 7. Miscell p. 315. *Quae omnia homines dictae Communiae antiquitus ea accensitione Patris nostri, qui eis hoc accensivit tenuerant*. Tabular. S. Cruc. Burdigal. *Pro arrendatoribus seu recipientibus in acenssam - - Dum tamen acenssae praedictae fiant de anno in annum*. Adde Hist. Brecens. p. 24 Martene Collect. Ampliss. t. 1. p. 1030 V. etiam *Adcensimentum*.

ACCENSARE, ACCENSIARE ACENSARE. 1. Dare ad censum Gall. *Acenser*. Tabul. Castri. Meliandi: *Accensavit et nomine accensationis in perpetuum concessit et tradidit* etc. 2. ACCENSARE SE ALICVI, certis conditionibus ac statuto pretio quidpiam conficere. Curia Gener. Barcinon. art. 1291. *Item quod aliquis scriptor non audeat se acensare vicario, baiulo, vel alicui officiali*. 3. † ACCENSARE, censum exigere loco alterius praestationis seruitium cum censu commutare Ch. a. 1299. ex Reg. 38. Chartoph. Reg. ch. 4. *Cum homines villarum obligati fuissent ad soluendum et ad liberandum charragium domino regi pro suis operationibus - - supplicauissent domino regi, quod ipse vellet accensare dicta charragia et loco eo*

rum recipere certas redditus annuatim etc. V. etiam *Adcensiuare*.

† ACCENSATIO, vt *Accensa*.

ACCENSATOR, ACENSSATOR, Firmarius. Concil. Burdegal. a. 1255. c. 14. *Accensatores autem decimarum a laicis, si laici fuerint, simili sententia se nouerint irretiti.* Vbi perperam *Assensatores* editum. In Tabular. S. Crucis Burdigal. *Vina quae per ipsos vel eorum acenssatores praedictos vendebantur* etc.

ACCENSIARE, V. *Accensare*.

ACCENSIO, V. *Accensiuncula*.

ACCENSIVA, ACCENSIVIO, V. *Accensa*.

ACCENSIVNCVLA, Gloss. Lat. Gr. ἐπίληψις ἡ νόσος, *Accensiuncula, morbus comitialis*. Ita etiam Mss. Et alibi: *Accensiones*, ἐπιλήψεις, ἐπισημασίαι. Vbi leg. *Accensio*, ἐπίληψις. *Acceptio*, ἐπισημασία.

ACCENSOR. 1. Gloss. Lat. Gr. *Accensor*, εἰσαγωγεύς, εἰσηγητὴς βαλλῆχος. In Gloss. vero Gr. Lat. εἰσαγωγεύς, *est lator, institutor*. Sed videtur legendum *delator*. Vnde confici videtur *accensorem* eundem esse cum delatore. 2. Acolythus, cui incumbit cura accendendi luminis in Ecclesia. Honor. Augustod. l. 3. c. 64. *Acolythus, qui est accensor luminum*.

ACCENSVATVS, homo domino propter terras ad censum acceptas ad certa onera et praestationes adstrictus. Libert. Calmae t. 1. Hist. Dalphin. p. 19. *Exceptis illis qui mihi ad seruiendum bis in anno cum bobus suis sunt accensuati*.

ACCENSVS. 1. Eadem notione. Ch. a. 696. inter Instrum. t. 4. nouae Gall. Christ. p. 43. *Si quis seruis libertis ac colonis, accensisque omnibus*, etc. 2. Superadditus, supernumerarius, idem qui in veteri militia *adscriptiuus* dicebatur. Veget. l. 2. c. 19.

ACCENTHVRARIA, vas in quo thus accenditur. Francisc. de S. Quercu in Etymolog.

† ACCENTVARE, accentus obseruare. Regula Fontis Ebraldi c. 38. *Ignorantes discant plane legere, punctuare vel accentuare, vt aedificent audientes*.

ACCENTVATIO, species cantus qui fit eleuando, aut deprimendo Syllabam, juxta accentuum positionem vt cum in Ecclesia lectiones aut orationes cantantur; cui opponitur *Directus*, qui fit absque vocis inflexione. Schramb. Chronic. Mellic. p. 348. col. 1.

† ACCENTVS, sonus vocis, modus pronuntiandi, Gallis *Accent*, Hisp. *Accento*. Constitut. Capitul. eccl. Barcinon. a. 1423. *Magister grammaticae - - etiam - - lecturam et accentum legentium in choro corrigat et emendet*.

ACCEPTA. 1. *Genus nauis*, in Glossis Isidori. Forte *Acceptor, genus auis*. In excerptis Pithoei legitur: *Accepta genus nauis, Acatus*. Verum la Cerda legit: *Genus auis*.
2. ACCEPTAE, ACCEPTIONES, agri portiones viritim assignatae, aut quae sortito obtigerunt. Ita Agrimensores hanc vocem vsurpant, Siculus Flaccus et Hygenus.

† ACCEPTABILIS, acceptus, gratus. Occurrit passim in Bibliis, apud Tertull. adv. Iud. c. 5. et Saluian. de Gubernat. Dei, p. 127.

ACCEPTABILITAS. Theologi Scholastici dicunt: *Obedientiae et Passionis Christi acceptabilitas*, pro merito et gratia. Goclen. Lex. Phil. p. 285.

ACCEPTABVLVM. 1. Papias Ms. Eccles. Bituric. *Acceptabulum, quarta pars eminae, dictum quod acetum ferat; duas vncias retinet et sex scrupulos. Acetabulum* Plinio l. 21. c. 34. est etiam heminae pars quarta. V. *Acetabulum*. 2. † Vt *Acetabulum*, Scutella acetaria. Gloss. Lat. Gall. a. 1384. ex Cod. Reg. 4120. *Acceptabulum, Gall. Saucier, vas in quo seruatur acetum, et deriuatur ab hoc nomine acetum*.

ACCEPTAMENTVM, V. *Accaptamentum*.

ACCEPTATOR. 1. Qui sine causa personarum habet rationem. Vox et phrasis ortae ab illo Act. Apost. c. 10. v. 34. *Quia non est acceptor persona-*

personarum Deus. Lucifer Calaritan. l. 1. pro S. Athanas. 2. † *Acceptator, auctor, conscriptor*, in vet. Glossar. ex Cod. reg. 7641. V. *Exceptor.*

† ACCEPTIO, V. *Accessio* 3. et *Accepta* 2.

ACCEPTOR, accipiter, quem vulgo *Sparvarium* reddimus. Gloss. Lat. Gr. *Acceptor*, ἱέραξ. Gloss. Isidor. *Pipiunculus, accipiter, acceptor.* Papias: *Accipiter est auis armata vngulis, ab accipiendo dicta, eo quod sibi capiat, et ab aliis rapiat.* Vox Latio veteri cognita teste Sosipatro L. 10. in vsum reuocata demum a Scriptoribus medii aeui et in legibus antiquis sat frequens; in Salica tit. 7. §. 1. 2. 3. Burgund. add. 1. c. 11. in Lege Longob. tit. 104. §. 18. 19. 20. in Concil. Suession. can. 3. vt habet Codex Belvac. in Capitul. 1. Caroli M. a. 802. c. 19. De antiquitate artis aucupandi cum accipitre, et de accipitre primae nobilitatis signo nonnulla habet CANGIVS ad h. v. vt et CARPENTARIVS de more inter Sacra accipitrem deferendi, quaedam refert memoratu non indigna.

ACCEPTORICIVS CANIS, canis auiarius, seu qui cum accipitre venatur aues. Lex Frisonum: *Qui canem acceptoricium occiderit* etc. idem qui in lege Bajwar. tit. 19. §. 6. *Hapichunt* appellatur. *) Rectius canis accipiter, non quod cum accipitre venetur aues, sed quod feram *capiat*. Germanicum *Hapich*, Habicht, est a *haben* vel *heben*, tenere, vt accipiter ab accipiendo. Vtrumque non solum de auibus sed etiam de canibus dici potest.

ACCEPTORIVM. 1. Salinum, *Saliere*, in vet. Gloss. Lat. Gall. Ms. ex Bibl. Thuana n. 525. 2. Epist. 41. inter epistolas S. Bonifac. Mogunt. Archiep. *Libellum quemdam habes, qui non est major acceptorio duarum septimanarum, quem ego legere cupio.* Vbi videtur intelligi tot foliis constitisse hunc librum, quem sibi dari cupiebat, quot officium ecclesiasticum duarum septimanarum continebat. At cur in *acceptorium* appelletur, non plane assequor, nisi legendum sit *exceptorio* aut *excerptorio*. 3. † Praecept. Philippi ducis Tusciae a. 1196. ap. Murator. t. 2. Antiquit. Ital. medii aeui p. 91. *Item dicit, quod acceptorium juxta Paleam inter Guidonem Monaci et Cruaconnum; sunt Rodia de Curia.* An locus vbi *acceptores* seu accipitres nutriuntur?

ACCEPTVRARIA, cymbium quo in ecclesiis asseruantur micae thureae. Sic forte dicta ab *accepto thure*, seu etiam pro *acerra thuraria.* Martin. in Lex. Philol. At in Gloss. Lat. Gr. *Accepturaria*, λιβανωτρις; quod est thurea planta.

ACCERES, V. *Acieres.*

† ACCERSIRE, *conuenire*, in vet. Gloss. Cod. Reg. 7646.

ACCESSA. 1. Accessio, accessus, *accessa maris, recessa maris.* Seruius in Fragm. *Constat et in illo loco accessam maris vsque ad montem peruenire.* Itinerar. Burdegal. *Facit mare Oceanum accessa et recessa per leugas plus minus centum. Accessus maris*, in addit. ad legem Frision. tit. 12 2. Terrarum accretiones factae v fluminum (Germ. Anschütt, Anwachsung). Sunt et aliae accretiones nemorum. Ch. a. 1057. ex Archiuo S. Victor. Massil. *Cum pascuis, silvis - - aquarumque decursibus accessisque omnibus - - garricis, montibus vglatis.* V. etiam *Accessio* 4.

ACCESSAMEN, V. *Accensa.*

† ACCESSAMENTVM, i. q. supra *accensamentum.* Ch. a. 1310. in Reg. 47. Chartoph. reg. ch. 102.

ACCESSATIO, V. *Accensa.*

† ACCESSIBILIS, accessu facilis. Gloss. Philox. εὐπρόσιτος, *accessibilis.* Epist. synod. ad Boson. reg a. 879. t. 9. Collect. Hist. Fran p. 305. *Qui sitis accessibiles omnibus recta suggerentibus.* Occurrit etiam apud Tertull. adv. Praxeam, c. 15.

ACCESSIO. 1. In Gloss. Gr. Lat. ἐπισημασία ἐν πυρετῷ, accessio febris. Epist. Scripta sub nomine I. C sub Carolo M. *Mittam in eis pestellas, accessiones et langores et omni genus infirmitatis.* Adde Apul. de Virtu

Virtut. herbar. p. 190. 2. Acquisitio. Ch. Ludov. Pii Imp. in Chron. Farfensi p. 654. *Et vndecunque ad eos tam per venditiones, accessiones, commutationes possessionesque eidem Monasterio - - venit.* 3. † Canalis, riuus; quia ad opus molendini necessario *accedit.* Praecept. Lud. Pii a. 823. ap. Vghell. t. 2. Ital. S. p. 96. edit. 1717. *Similiter donationem quam fecit - - de molendino prope stratam, cum accessione siue aquario.* Vbi perperam editum *acceptione* ap. Murator. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 772. Adde Ch. a. 998. apud eund. Vghell. ibidem p. 108. et p. 110. 4. † Terrarum accretio, i. q. *Accessa* 2. Ch. Frid. I. Imp. a. 1177. ap. Murat. t. 5. Ital. med. aeui p. 1048. *Piscationibus, venationibus, salinis, et his quae accessione et alluuionis iure capiuntur.* Nisi tamen idem sit quod *Accessio* 2. acquisitio.

† ACCESSIVVS. Ann. Victoriani MS. ad a. 1244. *Hic etiam* (Fridericus Imp.) *ducem Bauariae, virum catholicum, fidelem ecclesiae et deuotum, fecerat occidi per accessiuos.* Vbi legendum forte *per Assassinos.*

ACCESSOR. 1. Pro *Assessor* in Ch. a. 1337. ap. Vghell. t. 7. p. 616. et in Sermone Rob. de Sarbona de Conscientia. 2. † ACCESSOR, ACCESSORIVS, fidejussor, Sponsor. Statut. Arelat. MS. cap. *De accessoribus et fidejussoribus et qualiter conueniantur* etc. Quod secundus a debitore *accedat*, vt creditori fiat satis, sic dictus. Hinc etiam 3. † Adjutor, ludi socius. Statut. Auenion. MS. a. 1243. c. 65. *Siue sit lusor principalis, siue Accessor.* Consules Nemausenses causam suam defendunt *per eorum Accessorem et aduocatum* vt legitur in Ch. a. 1454. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 287. V. *Accessorius.* 4. † ACCESSOR, ACCESSARIVS, minister secundarius, qui praelatum comitatur, eique in sacris deseruit, Gall. *Assistant.* Occurrit in Ordinar. MS. S. Petri Aureae-Vallis.

ACCESSORIE, per accessionem. Constitut. MS. Ord. Cluniac. *Ne - directe vel indirecte, principaliter vel accessorie subditis suis - - graues amodo se exhibeant.*

ACCESSORIVM, quicquid causae aduentitium et extraneum est. Statut. Eccles. Ruthen. a. 1341. ap. Marten. t. 4. Anecd. p. 781. Vox Practicis nota.

ACCESSORIVS, vox fori Anglici, inquit Spelmannus, in quo ita appellatur is, qui sceleris conscius, facinoroso subuenit, siue ope, siue consilio. V. etiam *Accessor* 2. et 4.

ACCESSVS. 1. *Per accessum* pontifex Romanus eligi dicitur, cum Cardinales omnes vnanimi consensu ad eum *accedunt* et Papam salutant. V. Ceremon. Rom. l. 1. Sect. 1. 2. Alia notione V. *Accessa.*

† ACCETTA, vox Italica, bipennis, ascia. Vox obuia in Constitut. Caroli II. Reg. Sicil. p. 327. Statut. ant. Florent. Cod. reg. 4621. c. 127. et alibi. V. *Acciatus* et *Azzetta.*

ACCETARE, acescere. Apul. de Virtut. Herb. p. 194. *Herbae verbenacae ramulos ex vino decoquito et conterito, deinde quod accetauerit, plagae imponito et adaperies.*

ACCIA, ACCEIA, ACCELA, auis a rostri magnitudine sic dicta; Gall. *Beccasse*, Ital. *Acceggia*, perdix rustica apud Martialem. (Germ. Schnepf.) Gloss. Lat. Gr. MS. *Accia* et *Accela*, ἀσκαλώπη.

ACCIACCVS, debilis, contusus, fractus membris, vnde adhuc in lingua Hetrusca vsurpatur, *acciaccare*, contundere, frangere. Miracula S. Zitae Virg. Luc. t. 3. April. p. 517.

ACCIAIVOLI, Mercatores Italici propter foenerationem, vt et *Caorcini* seu *Corsini* olim celebres. De his et eorum societate passim apud Io. Villaneum, praesertim l. 11. c. 137. *Societates Amanatorum, Acciaivolorum, Bardorum, Corsinorum* etc. Quae videntur totidem familiarum maxime Florentinarum nomina. Nouere omnes *Acciaiolorum* Florentinam stirpem, quae Athenis, Corinthio et Thebis Duces, Romae Cardinales multos dedit.

CCIARIVM. 1. *Acciarium*, σαμμαρα, in Gloss. Lat. Gr. Sed quid? an fauces, vel ostia? V. *Aciarium*. 2. † Vt *Aciarium*, chalybs, Gall. *acier*. Occurrit in dipl. Conradi II. Reg. Sicil. a. 1269. ap. Lam. in Delic. erudit. p. 272.

) ACCIATVM, *vel* ACCIVVM *potus vilis seruorum*, *Luer* oder *Schenbier*. Vocabul. Lat. Germ. a. 1477. impressum.

CCIATVS, in Breuiloquo est *Cultellus magnus et acutus*, *et dicitur quasi ac rescindens*, *et sunt plura nomina idem significantia*. Vnde

Acciatus pugio, conjungo nouacula cultris,
Cultellosque, spatas, rasoria, jungimus illis.

CCIDENCIA, συμβασις, in Gloss. Gr. Lat.

CCIDENTIA, quod casu *accidit*, obuenit. 1. Idem quod *Bscaeta*, haereditas. Ch. Roberti Com. Drocar. a. 1219. *Quae videlicet praedicta masura ad me descendit ex accidentiis vxoris meae*. 2. Morbus infortunium. Vita S. Godrici Eremitae, t. 5. Maji, p. 80. *Accidentia* Plinio idem est in morbis, quod Graecis συμπτωμα, Latinis, casus, Medicis affectus praeter naturam. 3. *Ab Accidentibus*, ille dicitur apud Reges Persarum, qui res scribebat quotidie *accidentes*. Esdr. l. 3. c. 3. v. 17. et 25. Vers. vulg.

ACCIDENTALITER, casu, fortuito. Lit. a. 1359. ex Reg. 90. Chartoph. reg. ch. 444.

CCIDENTIVVS, accidens. Vita S. Fructuosi Ep. n. 25. *Neruorum diutina et accidentiua conglutinatio*.

ACCIDENTVM, vt *Accidentia*. 1. Occurrit in Ch. a. 1281. inter Probat. Hist. Brit. nouae edit. t. 1. p. 1061.

CCIDIA, ACCIDIARI, ACCIDIATVS, ACCIDIOSVS V. *Acedia*.

CCIERIS, securis. V. *Acieres*.

CCINA, Glans quernea aut ilignea a Saxon. *Ac*, quercus, vel ab *Acgyn*, ilex, Gall. *Yeuse*, quae item glanifera. Ch. 60. inter Alamannicas Goldasti: *Hoc est de annona spelda modios decem, et de accina vigin[ti] et frisginga seigis valenti*. Veru[m] dubitare licet an hic scriptum n[on] sit pro *Auena* errore facili; vel etia[m] vtrum *Accina* vuam non signific[et]. *Acinus* enim vel *Acinum*, teste R[o]uillio ap. Martin. in Lex. *non p[ro] vuae vinaceo, sed pro vuae fructu t[otius] accipi* solet.

† ACCINCTA, ambitus, circuit[us], septum, Gall. *Enceinte*, (Germ. [Um]zirk.) Composit. inter Philipp. r[eg.] et Guillel. Ep. Paris. a. 1222. in[ter] Instr. t. 7. Gall. Christ. p. 94. *D[i]cebant se incurrisse in accincta caste[lli] Luparae, et appendiciorum ejus et accincta castelli parui pontis* etc. V. *Accingere* et *Ascinus*.

ACCINCTOR. Regestum Castri L[o]cii in Andibus f. 47. *Habet quoq[ue] in Longo-alneto versuram omnib[us] diebus cum vno milite et suis accinct[o]ribus*, i. e. famulis, qui latus cin[]gunt.

† ACCINERE, *accorder*, in Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692.

† ACCINGA V. *Accengia*.

† ACCINGERE, ambire, circumdare. Ch. a. 1227. ex Tabul. Major. Monast. *Ego - - dedi - - monachis de Boeria hajam, quae accingit garennam*. V. *Accincta*.

ACCINGIA, V. *Accengia*.

AÇCIONARIVS, V. *Actionarius*.

ACCIPEDARIVS, V. *Acupedium*.

ACCIPERE. 1. Emere. Gasp. Barthius in Gloss. ex Raimundi Agilac[i] Hist. Palaest. 2. † Mulcta pecuniaria aliquem punire eamque exigere. Ch. Milonis dom. Noeriorum a. 1218. in Chartul. Lingon. eccl. Ms. *Et nisi forte tale forisfactum faceret, quod non posset esse quin acciperetur*, etc. 3. † ACCIPERE SI AD INVICEM, manibus sese apprehendere, ad inuicem adhaerere. Lit. remiss. a. 1376.

ACCIPES, V. *Acupedium*.

† ACCIPIENSER, pro *Acipenser* Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Accipienser, genus est piscium raro inuentum, id est nobile, placidus*.

ACCIPITARES, *i. e. aucellatores*, in Capitul. de villis c. 45. accipitrarii vt forte legendum.

ACCIPITRARIVS, accipitrum curator et domitor. Ch. Edwardi I. Reg. Angl. ap. Rymer. t. 2. p. 191. Florent. Wigorn. a. 871.

ACCIPITRVM CAPTVRA, inter jura dominica recensetur in Ch. Alani Com. Penteuriae, apud Aug. du Pas p. 20.

† ACCIPTVS, f. pro *acceptus*, acceptio. Statuta sabater. Carcass. a. 1402. t. 8. Ordinat. Reg. Franc. p. 564. *Quod dicti suprapositi in casu praedicto, sine acciptu quocunque debeant et teneantur tamen mortuum facere sepeliri.* Nisi idem sit quod supra *Accapitamentum*.

ACCISIA, pro *Assisia*, et tributo non semel in Chartis Imperatorum ap. Io. Voppium in Hist. Aquisgran. l. 3. n. 2. p. 19. 20. *Telonium sive accisia de vino*, etc. *Accisia* dicitur pro *Assisia*, seu *Assessio*, tributi impositi taxatio et peraequatio. Miraei Dipl. Belg. edit. nov. t. 2. p. 1090. *Absque ulla solutione Accisiae.* V. *Assidere* et *Assisa*.

*) ACCISTO, *voco*, *rufen*. Vet. Vocabul. Lat. Germ. a. 1477. impress.

ACCITACVLVM, *quasi accitum ferro sonabulum*. Papias. Forte legendum *accinctum ferro*, etc. Legere aliqui *acutum ferro*. V. *Acitabulum*.

† ACCITARE, pro actitare, saepe agere, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646. *Accitat*, *saepe agit*.

*) ACCIVVM, V. *Acciatum*.

ACCLAMARE. 1. Idem quod *clamare*, vendicare, asserere. Simeon Dunelmens. *Et cum ipsa Elfleda esset Comitissa - - acclamavit ipsa jure hereditario has supradictas terras.* 2. Vocare accire. Baldric. l. 3. Chron. Camerac. c. 25. *Anselmus - quemdam Ebulonem - acclamavit, et ut Rex concederet suis adulationibus impetravit.* 3. In Ius vocare, accusare. Ch. Comit. Flandr. ex archiuo ecclesi. S. Audomari. *Si quis ante justitiam de latrocinio acclamatus fuerit.*

† ACCLAMATIO, actio quam quis intendit ad recuperandam proprietatem vel possessionem rei suae quam alius ei abstulit. Ch. 1154. inter Instr. t. 11. Gall. Christ. p. 248.

† ACCLAPARE, tegere, operire, a voce Prouincinli *Aclapa*. Ch. 1268. *Quod quondam fuit tanta nix in Crano - - quod occupavit et acclapavit fere duo millia ovium.*

ACCLAVENSIS, forte adjacens, incurrens in aliud, Gall. *Enclavé*. Instrum. 1. t. 4. nouae Gall. Christ. p. 1. *In alio loco acclavense curtilis et terra*, etc.

† ACCLAVSVM, clausum, septum, ambitus, Gall. *Clos*, *Cloture*. Ch. Philippi Pulchri a. 1308. *Quod in dicto manerio suo ejusque proprisio et acclauso idem clericus praedictam abbatiam possit construere et fundare.*

ACCLIBANVS. *obliquus*, in Gloss. Isid. vbi forte legendum *acclinus*, aut potius *acclivatus*, vt habet Papias.

ACCLINATORIVM, *locus in quo acclinari vel requiescere possumus*. Vgutio, et Laur. in Amalth.

ACCLINIS, dependens, obnoxius. Ch. Childerici Reg. ap. Doublet. Antiq. S. Dionys. p. 686. *Cum aliis quinque his acclinibus.*

ACCLIVATVS, V. *Acclibanus*.

† ACCLVSARE, *Clusam* facere, seu aggerem construere, quo concluduntur aquae. Occurrit in Statut. ciuit. Mutin. p. 73.

ACCOBOR, *mus*. Papias Ms. ecclesi. Bituric. et *Acobor* in Amalth. Onomast. ex eodem Papia.

ACCOGNITARE, V. *Adcognitare*.

ACCOLA. 1. † Colonus, qui terram colit, (Ackermann). Lit. nobilit. a. 1450. ex Reg. 185. Chartoph. Reg. ch. 46. *Viso etiam quod liberae conditionis thorique legitimi ac ex honestis parentibus, licet accolis, procreati existunt* 2. Colonus, seu adscriptitius, qui simul cum praedio venibat (Leibeigener, Eigenbehöriger.) Isidor. l. 10. *Accola eo quod adveniens terram colat.* W. Brito: *Accola, cultor loci in quo non est natus.* Vnde quidam,

Accola non propriam, propriam colit incola terram.

Hoc sensu ab Ambrosio vsurpatur l. 2. de Abraham n. 41. p. 330. in Ch. Caroli M. in Chron. Laurish. a. 776. in Antiquit. Fuld. l. 1. trad. 83. et passim alibi. Ita etiam apud

Marculfum l. 1. form. 13. Hinc restituendum constat pariter *Accolabus*, in Trad. 27. pro *accolabiis*; vnde Spelmannus *Accolabium* perperam confinxit, pro domo rustica quam accolae habitant. 3. *Accolae*, *mansi*, qui accolarum erant, et ab iis colebantur. Annal. Bertin. et Chron. Normann. a. 866. *De vno quoque manso ingenuili exiguntur 6 denarii, et de seruili 3, et de accola vnus, et 2 de Hospitibus.* Tabular. S. Remigii Remens. *Theutbertus et Hrodoernus ingenui tenent accolam 1. arant mensuras et corrogant, vt ingenuiles mansi.*

† ACCOLABERTA, accolae habitatio cum praedio. Chartul. S. Sulpitii Bitur. fol. 30. *Tam in coloniis quam in accolabertis.*

ACCOLABIVM, vel *Acolabium*, vox ficta ex mendosa lectione, vt dictum est in *Accola* 2.

ACCOLANA. Formula 62. inter Lindenbrog. *Tam in terris, mansis - - accolabus, merito accolanarum, vineis.* Vbi *meritum accolanarum* est reditus domus rusticae, nisi legendum sit *accolanorum*.

ACCOLANVS. Ch. Caroli M. apud Mabill. Diplom. p. 510. *Ipsa vero loca vna cum colonis, accolanis, seruis, libertis* etc.

ACCOLARED, forte pendens, alteri subjectum. Chartar. Eccles. Auxitanae art. 21. *Bernardus de Zaborda habebat vnam ecclesiam accolared de sancto Iohanne, et mutauit eam ad Orgassam per consilio Archiepiscopi.*

ACCOLAVVS, in plur. *accolaui*, accolae 2. Marculfus l. 2. form 41. *Quidquid reliqui acolaui vestri faciunt, nos reddere spondimus.* Ita et in Form. vet. Pithaei c. 23.

ACCOLIBILIS, colendus, amabilis. Catal. operum B. Raym. Lulli t. 5. Iunii p. 697. *Quoniam Deus multus est accolibilis.*

*) ACCOLITARE, *accoliten*, *weyhen.* Vet. Vocab. Lat. Germ. a. 1477. impress. Forte ab *Acolythus*.

ACCOLLECTIO, V. seq.

ACCOLLIGERE, associare, in partem dominii quempiam adsciscere, Gall. ol. *acueillir*. Ch. Ludov. Iun. apud Thomasser. Consuetud. Bituric. p. 396. *Rex autem accolligit abbatem et ecclesiam Bonevallensem, in omnibus, quae - habebat, et in omnibus accollectionibus, quae sibi factae erunt* etc. V. *Colligere*.

ACCOLONVS, i. q *Accola* 2. in Testam. Rogerii Comit. t. 2. Annal. Bened. p 711. in Append.

† ACCOMANDISIA, ACCOMANDITIA, concessio facta lege fiduciariae possessionis et non definitiuae seu absolutae; quae plurimum fit, vt alicujus gratiam quis sibi concilict. Italis *Accomandigia*, tutela, protectio, vnde vocis origo. *Recipere aliquem in ligam aut accomandigiam.* Petrarch. ep. 35. Occurrit passim in Statut. antiq. Florent. Ms. V. *Commendisia*.

† ACCOMENDA, ACCOMENDATARIVS, ACCOMENDATOR, voces, quarum significationem declarant Statut. ciuit. Genuens. l 4. c. 13. *Declaramus accomendam intelligi de pecuniis mittendis pro emptione mercium, et de mercibus mittendis, ad hoc vt vendantur. - - Accomendatarius est is, qui de accomendis seu implicitis exequendis curam habet: Accomendator vero qui ordinat, et quicumque qui particeps est in accomendis seu implicitis.* V. *Commenda* 2.

*) ACCOMMENTRITOR, *ein Buchdychter.* Vet. Vocabul. Lat. Germ. a. 1477 impressum.

ACCOMMODARE. 1. Pro *commodare* ap. Greg. M. l. 7. ep. 44. 60. † Quod et de seruis qui in alienum seruitium *commodabantur* dictum reperimus. Ch. 1207. in Chartul. Campan. Ms. *Blancha - - domini Dei - - Herbertum de Horridomonte accommodauit liberum et quietum ab omni tallia et exactione.* ACOMODARE, eadem notione in Statut Arelat. Ms. art. 70. ACOMODATOR, qui commodat, in Consuetud. Ms. villae de Buzet. a. 1273 2. † *Accommodat, addit, suspendit ab se* (l. apte) *collocat.* Gloss. vet Cod. Reg. 7646.

ACCOMMODATIO, commodatio.

ACCOMMODIFICARE SE, pro *accommodare se*. Remig. Autissiod. Homil

uit. in Fer. VI. post Domin. Quadrages. *Christus ita se nostrae contemperavit accommodificavitque infirmitati.*

ACCOMMVNICARE, corporis domini sacramentum alicui dare, Gall. ol. *accommicher*, *accommuschier*, *escomincher*, et hod. *communier*. Codex MS. Eccles. Nouiomens. *Quando accommunicantur infirmi.*

† ACCONCIAMENTVM, reparatio, refectio, ab Ital. *acconciamento*. Statut. ciuit. Astae c. 16. *Quod de acconciamentis et renouationibus venditionum et inuestiturarum nihil solui debeat* etc.

† ACCONCIATOR, idem qui *Paciarius*, qui pacem inter ciues tuetur, ab Ital. *acconciare*, pacificare, reconciliare. Occurrit in Statut. Montis. reg. p. 33.

† ACCONCIVM DOTIS, suppellex quae in augmentum dotis nouae nuptae a parentibus datur, ab Ital. *acconcio*, aptus concinnatus. Occurrit inter Decis. Rotae ad calcem Fontanel. de Pact. nupt. Decis. 43. et 44.

ACCORDABILIS, quidquid reddi et solui debet ex aliqua pactione seu *accordamento*. Ch. a. 1279. apud Thomasser. Consuetud. Bituric. p. 112.

† ACCORDALIS, ex *accordo*, ex conuentu et pactione. V. *Census accordalis.*

ACCORDAMENTVM. 1. Pactio, conuentum, transactio, litis compositio. Tabular. Vosiense, fol. 68. *De contentione quam habebat cum eis, accordamenti fuit haec ratio.* 2. Laudimia, praestatio quae in mutationibus domino censuali debetur, sic dicta quod inter dominum et emtorem de ea solet conueniri; Gall. ol. *Accordement*. Ch. 1279. apud Thomasser. Consuet. Bituric. p. 112. *Percipiamus accordamentum de omnibus immobilibus*, etc. V. *Adcordabilis*. 3. † Consensus, Gall. *Accord*. Libert. Verment. a. 1235. t. 9. Ordinat. Reg. Fr. p. 678. art. 25. *Praepositus noster - - bedellos suos, per accordamentum praedictorum hominum, in dictam tenebitur ponere libertatem.*

ACCORDARE, pacisci, concordare, contentionem inter aliquos componere; Gall. *accorder*. Vox obuia apud Marten. t. 1. Anecd. p. 1501. et passim alibi.

ACCORDATIO, pactio, conuentum, Gall. *Accord*. Cancellariae Imperii Regestum sub Ferdin. II. 1626. *Ratione templi Dominicanorum Ratisbonae accordatio facta est.*

† ACCORDELLATVS, dicitur de panno raso, cujus textura facile apparet. Statut. Orviet a. 1491. *Guarnellorum gregiorum sine alborum, rasorum vel accordellatorum, pilosorum* etc.

† ACCORDERE, f. pro accidere, contingere. Iura Vicecom. Biter. in ciuit. Albiae, a. 1252. inter Probat. t. 3. Hist. Occit p 494. *Recognouit dicto Vicecomiti - - cum tertia parte justitiarum, quae debent ibi accordere.* In MS. legitur *Acordere*.

† ACCORDIA, i. q. *Accordium.*

† ACCORDIVM, pactio, conuentum Gall. *Accord*. Occurrit in Barthol. Scribae annal. Genuens. l. 6. a. 1241. apud Murat. t. 6. p. 489. in Arrest. Consil. Delphinatis a 1452. ap. Salvaing. de vsu feud. p. 50. et alibi.

ACCORDVM, eadem significatione, in edicto Phil. VI. a. 1345. in multis Parlamenti Arrestis ejusdem aetatis et in Hist. fundat. Caelestinor. Suession. ap Marten. t. 6. Ampliss. Collect. p. 604.

ACCORPORARE, ADCORPORARE, incorporare. Ammian. l. 16. *Inflabant itidem has malorum ciuilium buccinas, potentes in Regia ea re vt damnatorum petita bona suis accorporarent.* Cod. Th leg. 30. de Haeret.

ACCOSTARE, jungere, applicare, Miracula S. Zitae Virg. t. 3. April. p 523. *Quod - vnum crus vel genu cum alio non poterat accostare aliquo modo.* V. *Acostare.*

† ACCORTIRE, assentire, concedere, Gal. alias *escorder*. Ch. Amortisat. a. 2280. t. 1. Probat. Hist. Brit. p. 1065. *Meditariam - abbatissae - accortimus, et volumus, quod praemissa in pace teneant amortita in futurum.* Si tamen non est legendum *amortimus*, quod facile crediderim.

† ACCOTVMARE, mores corrigere, ad officium et meliorem vitam reuocare.

cere. Italis *accessumato*, est homo frugis, vir probus et officiosus. Ch. a. 1292. t 4. Cod. Ital. Diplom. p 1925. *Potestatem et balliam habeat accessumandi contrafacientes, vel non obseruantes.*

† ACCRAANTARE, i. q. *Graantare*, fide et sacramento interpositis promittere, cauere Ch. 1166. inter Probat. Hist. Autiss. p. 23

† ACCREANTATIO, cautio de re quapiam facienda, vt *Creantum.* Ch. 1234. ex Chartul Cluniac.

ACCREDERE, ACCRIDERE. 1. Mutuo dare, Gall. *accroire.* Epist. 118. ex Sugerianis: *Vt de redditibus Pictauiae pecunia, quam ei accredideram, mihi sine diminutione solueretur.* 2. Mutuo sumere Litterae Phil. Aug. t. 1. nouae Hist. Parif. inter Instr. p. 93. *Vt nihil omnino contra voluntatem negotiatorum ab ipsis accredant, neque propriam auferant.* Ch. a. 1246. ap Thomasser. Consuet. Bituric. p. 87. *Tenemur prius reddere quidquid accridederimus ab ipsis.* V *Credentia.*

ACCREDITVS, fidus, vel qui auctoritatem apud aliquem sibi creauit, Gall. *accredité.* Dudo l. 2. de Actis Normannor. p. 81. *Frisonum quidam de gente natus, qui erat illis accreditus.* V. *Creditus.*

ACCREDVLA, Galerita, seu Alauda. Adhelelm. Episc. Sagiens. in Mirac. S. Opportunae c 14. *Vidit auiculam nomine accredulam, quam vulgus vocanit alaudam.* Multum vicino nomine in Gloss. Bitur. *Aggredula* dicitur *rana parua in agro.* Haec forsan eadem est ac illa *accredula*, de qua Cicero ex Arato:

Et matutinis acredula vocibus instat,
Instat et assiduas vocum jacit ore querelas.

Autor Philomelae carminis pro ipsa Philomela *acredulam* vsurpat, alii pro Monedula (Germ. Dohle), Festus Auienus pro Vlula, Constantin. in Supplem. pro aue quadam, quam Galli vocant *Prêtre de montagne*, nemo praeter Adhelelmum pro alauda.

† ACCRESCENTIA, accretio, incrementum. Ch. Odonis duc. Burg. a. 1212. in Chartul. Campan. *Quod comitissa teneret illa acquirimenta - - in accrescentia feodi* etc. et passim alibi.

† ACCRESTIO, f. pro accretio, accessio. Ch a. 1300 ex Chartul. S. Germ Prat. *Cedentes eidem - - omnia jura et omnes accrestiones reales et personales quae et quas iidem - - habere poterant aduersus quoscumque debitores.* Nisi legendum putes *Actiones.*

ACCRIDERE, V. *Accredere.*

ACCRIPENNVS, jugerum. Ch. Willermi Reg. Angl. a 1080. in Chartar S. Trinit. Cadom. *In villa - - Mentrud - - acros terrae - - XX Accripennos.* V. *Arapennis.*

ACCRVS et ACRVS, pro *Acra*, modus agri centies occurrunt in Diplomatibus Willelmi Nothi Angl. Reg. et in aliis ejusdem aeui instrumentis in Tabul Parthenon. S. Trinitat. Cadom. V. *Acra* 1. et *Acri.*

† ACCVBARARE, *est toto corpore incumbere cubito*, in Gloss. vet. Cod. reg. 7646 nescio an pro *accubare* quod infra occurrit: *Accubare est corpore toto incumbere.*

ACCVBATVS, morbus caducus. Constantin. Afric. l 1. de Morbor. curat. c. 22. *Passionem qua subito homines cadunt, antiqui frequenter habuerunt, et pessimum morbum vocauerunt: vulgus dicit Accubatum, et iram Dei esse.*

ACCVBIA, acus, acicula, Ital. *Agugtia.* Io. Diac. l. 4 Vitae S. Gregorii PP. c. 80. *Pallium ejus - nullis fuisse cernitur accubiis perforatum.* Forte *acculiis*, vel *acubus.*

ACCVBITA, V *Accubitus.*

ACCVBITARE SE, cubito inniti. Adrian. Praepos. Malbod. in Hist. translat. S. Adelgund. n. 5. *Vnus ad pedem, alius ad pedem humiliter accubitando se inclinauerunt.* Galli vulgo dicunt *accoder*, et Normanni *s'accouter*. V. *Accubitus* 1.

ACCVBITATVS, de eo qui ad mensam accumbit, apud Sugerium in Ludov. VI. Braulio Caesaraugust. in Vita S. Aemiliani c. 24. *Cum causa conuiuii fuisset accubitatus.* V. *Accubitus* 3.

ACCVBITOR, Praefectus sacri cubiculi, idem qui alias *Camerarius*. In aula Imperatorum Graecorum primus *Accubitor* seu Cubiculariorum princeps dicebatur πα[illegible] τε κοιτωνος, de cujus aliorumque *Accubitorum* dignitate multa Codrinus Lib. de offic. c. 5. et post ipsum Gretzerus et Goarus Adde Meursium in Glossario, Cangium ad Villharduinum p. 301. et in Glossar. h. v.

ACCVBITVS. 1. Cubitus. Egesipp. de distant. locor. Terrae S. p. 105. *Super lacum in accubitum Iudaeae, Segur - - ostenditur*, i e. qua parte Iudaea situ suo *cubitum* effingit Hinc *accubitare se*, q. v. 2 Pro *cubatu* aut *cubitu*. Ita videtur vsurpasse Guibert l. 5. Hist. Hierosol. c 24. *Ciborum, accubituum, excubiarum, frigorum, pluuiarumque sustinuere miserias.* ACCVBITA seu ACCVBITVS, Graecis ἀνακλιντήρια, i. *reclinatoria*, vti appellantur a Wilramo in Cantic. Canticor c. 2. Lamprid. de Commodo: *Nec cubuit in accubitis facile, nisi quae pilum leporinum haberent, aut plumas perdicum subalares, saepe culcitras mutans.* Est igitur *accubitum* vel *accubitus*, locus editior ad quem accumbimus, seu potius mensa ad quam accumbunt conuiuae. 3 Mensa vel sedes ad mensam, ad quam accumbitur. Ch. Otton. Frising a. 1157. in Metrop. Salisburg t 2 p. 107 Vide S. Paulin ep. 13 p. 37. et Poem n 11. p. 37. edit. 1685. Hinc *accubitatus* q v. 4. ACCVBITVS et ACCVBITA, prandia et conuiuia ipsa. Papias: *Accubitus, prandia, quasi accubitus epularum.* Isid. Orig. l. 20. c 1. Acta S Basilisci Martyr. n 1. Vid. Rufin. in Reg. S. Basil. c. 10. Inde ACCVBITVS VASTATORII, lus prandii, pastus. Ch. Conradi Imp. a. 1145. *Exactiones, tallias, - - vel accubitus vastatorios.* V. *Pastus, Prandium, Procuratio.* 5 Triclinium in quo ad mensam adcumbitur. Itinerar. Hierosol. Antonini Monachi: *In quo sunt tria accubita in quibus ille* (Christus) *accubuit. Accubitalia triclinia*, refectoria monachorum vocat Orderic. Vital. l. 2. p. 412. Hinc *Accubitus* et *Accubita* appellata olim triclinia majoribus aedibus sacris adjuncta, in quibus Pontifices e Clero et Laicis praecipuos conuiuio excipiebant post sacra peracta. Vid. Cangii Constantinop. Christ. vbi de *Tribunali nouemdecim accubituum* egit. 6. Ipsae accubitoriae vestes, quae accubitis insterni solent. Gloss. Lat. Ms. Reg. Cod. 1013. *Peristromata, gemina regmina, vel actubitus.* Eaedem *accubitalia* dicuntur apud Pollion. in Claud.

ACCVCVLA, ACCVCVLIA, V. *Agagula.*

ACCVGVRATIO. Schola Salernit. p. 109. edit. a. 162 . *Dulcia enim caliditate atque humiditate sua os ventriculi leniunt, ac laeuigant, illique affectionem inanitioni ac accuguratio ni famis causae, contrariam inducunt.* Quid si legendum *acculeationi*.

ACCVLARE. ACCVLEARE, in angustias, vel in arctum redigere, ex Gallico *acculer*. Chron. Wilh. Nangii a. 1256.

ACCVMVLASCERE, accumulari, accrescere, Gall. *s'accumuler.* Vita S. Huberti, Maji t 7. p. 278.

† ACCVPEDIVM, V. *Acupedium.*

† ACCVRRIMENTVM TEMPORIS, idem quod Practicis *Retractus*, in Statut Montis. reg. p. 131. Gallis alias *acourement*, nunc *Course*, *l'action d'accourir.*

ACCVRSA, *exilium*, Vgutioni.

ACCVRSARE. Statut. Veron. l. 3. e. 58. *Monetam grossam vel minutam accursatam, seu quae accursabitur in futurum in ciuitate Veronis* etc. i. e. cui dabitur *cursus*, quae in vsu communi erit.

† ACCVRSIANI. Iul. Pacii I. C. Analys. Institut. Imper in epist dedicat. *Accursius in libros juridicos glossemata conscripsit. Inde qui ejus methodum secuti textum glossematis onerarunt, Accursiani dicti sunt.*

ACCVRTATIO, chymica vox, de qua in Catalogo operum B. Raymundi, Iunii t. 5. p. 708. *VII. Epistola ad Regem Rupertum de libris suis chimicis et de accurtatione.* Extat

stat epistola haec MS. in Biblioth. Caesarea.

ACCVRTATVS, curtus, breuis. Decret. de reformat. in Concil. Constant. t. 1. col. 693. *Qui - - in vestibus accurtatis - - equitant.*

† ACCVS, pellis vitulina praeparata, charta Pergamena. Comput. a. 1335. inter Instr. t. 2. Hist. Nem. p. 86.

ACCVSA, pro *accusatio.* Chron. Parmense ad a. 1304. apud Murator. t. 9. p. 851. Passim in legib. ciuil. Veronens.

ACCVSAGIVM, quoddam exercitium vicariae jurisdictionis in *accusationibus* querelisue audiendis ac dirimendis forte situm. Hominium Guidon. Vicecom. Lemouic. a. 1245. apud Stephanot. inter fragm. Hist. *Nos et praepositus et viguerii burgi de Monmalier, ingerendo nos et lauando ibidem et in aliis locis accusagia et vigueriam et quaedam alia, quae ad Abbatem et Conuentum jure dominii pertinebant*, etc.

ACCVSATIO SIMPLEX, TRIPLEX, V. *Lada*, *Ordalium.*

† ACCVSIO, accusatio, reprehensio, calumnia. Charta Commun. Bitur. a. 1181. *Si quis vias Bituricae voluerit emendare, liceat ei sine accusione* Gallis olim *Accuson.*

† ACCVTVS, pro acutus; in lit. remiss. a. 1450.

ACEDIA, ACCIDIA. *Acedia, Taedium*, in Gloss. Ms. Vgutio: *Accidia, tristitia, molestia, anxietas, vel taedium.* Breuiloq. *Accidia dicitur indurata mentis tristitia, quae dum quis laborat, vertitur in taedium.* Gr. Ἀκηδία. Melancholiae species, quae Monachorum propria est, atque ita appellatur a S. Hieron. ep. 4. Occurrit vox ap. Cassianum l. 10. de Coenob. instit. c. 1. et Collat. 5. c. 2. 9. S. Athelm. Episc. de 8 principal. vitiis, n. 66. Caesar. l. 4. c. 27. Adam. Abb. Perseniae Epist. I. ex Baluzianis. S. Bernard. ap. 78. aliosque plures. *) Accidia, tragheyt, verdrossenheyt. Vocabul. vet. 1477. impressum.

ACEDIARI, ACCIDIARI, indignari. Gloss. Ms. Regium: *Accidiatur, stomachatur.* Papias: *Accidiari, stomachari; unde accidia, quae est taedium animi, vel anxietas, vel contrita.* Hincmar. Laudun. ad Hincmar. Rem. t. 2. p. 335. ACCIDIATVS, taedio affectus. Rer. Mogunt. t. 2. p. 895. edit. 1122.

ACEDIOSVS, ACCIDIOSVS, apud Balbum et Vgutionem, *molestus, tristis, anxius.* Occurrit in Regula S. Bened. c. 48. Vita S. Sulpitii Pii Episc. Bituric. c. 10. n. 42.

† ACEDVLA. Gloss. Lat. Gall. ex Cod. Reg. 521. *Acedula, ae, Galli Surele.* Ebulum esse, Gall. *Hieble*, Sambuci genus, putat Borellus; Oxalidem, Carpentarius, Gall. *Oseille*, Germ. Sauerampfer, quae in quibusdam prouinciis Galliae etiamnum *Surelle* appellatur, esse opinatur. *Acedula* nuncupatur, quia herba est acida.

† ACEGVNVS vel ACEGVVS, pro *Actiguus.* Statut. Vniuers. Andegav. a. 1395. V. *Actiguus.*

ACEIR, V. *Acer* 1.

ACELEXIA, panni aut ornamenti ecclesiastici species. Ch. Aldegastri a. 781. ap. Sandovallium: *Ad ornamentis ecclesiae damus octo vestimentis et tres mantos, et sex stolas - - quatuor sine serico et tres acelexias et duas stacatas et vna copa serica.* Vbi pro *Acelexias* Sandovallius reddit *Aceleias.*

ACELIA, pro *Axella* in Gestis Reg. Franc. c. 24. V. *Axella.*

ACEMETI V. *Acoemeti.*

ACENCENARE, siue *computare*, in Obseruantiis ad Foros Aragon. apud Mich. del Molino in Repertori p. 75.

ACENCENATIO, *computatio*, ibid.

ACENGIA, ACENIA, modus agri qui in Leg. Bajwar. tit. 1. c. 14. e decem perticarum, scilicet 4 pedum in transuerso, 40 in longo. Chartular. AB. Sangerman. fol. 3. † Ch. Adelfonsi Reg. Castel. a. 11[illegible] ap. Baluf. in Hist. Tutelens. p. 49. *Cum riuis, molendinis aceniis et e[illegible]rum locis*, etc. V. *Andecinga.*

ACENSA ACENSARE, ACENSATOR, V. *Accensa*

ACEOLVM. Vita S. Vdalrici Epi[illegible] in Actis SS. ord. S. Bened. saec.

p. 427. *Missarum autem celebrationibus expletis - ad hospitiolum pauperum peruenit, et XII. pauperum pedes lauit, et vnicuique eorum de aceolo pretium vnius denarii donauit.* Ibid. p. 429. *Allatis vestibus nouis; XII. pauperes vestiuit et acerulum aceoli aliis dispensauit.* Dictum coniicit Mabillon. pro sacculo aut marsupio. Verum repugnat exemplum vltimum. Mendose scriptum credit Cangius pro *Linteolo*, seu *linceolo*, tela linea, vnde Gall. *Linceuil.*

ACEPHALA, regio nulli Episcopo subiecta. Concil. Auenion. a. 1209. can. 5.

† ACEPHALARE, caput abscindere. Chron. Ioann. Vitodur. in Thesaur. Hist. Heluet. p. 5.

ACEPHALITAE, Haeretici quidam sic dicti, quod neminem suae haeresis auctorem agnoscerent, vt est apud Isidor. l. 8. c. 15. et Adonem Vienn. in Chron. Iidem videntur cum *Acephalis.*

ACEPHALVS, a Gr. ἀ et κεφαλη, sine capite. Baluz. Miscell. t. 6. p. 505. *Trunci iacent acephali.* In specie *Acephalorum* nomine veniunt: 1. Ii qui in Synodo Ephesina nec S. Cyrillo, nec Io. Antiocheno adhaerere voluerunt. 2. Haeretici qui V. sec. Petrum Mongum seu Moggum primum secuti, ab ipso desciuerunt, vbi Henoticon et Synodum Calchedonensem suscepisset. 3. Sub Iustino Imperatore *Acephali* dicti sunt Seueri Antiocheni Sectatores, atque ii omnes, qui Calchedon. Concil. noluerunt recipere. 4. *Acephali* praeterea dicuntur Monachi, quorum Abbas vel Prior defunctus est, apud Prynnaeum in Libertat. Angl. t. 3. p. 636. 5. In legg. Henr. I. Reg. Angl. c. 21. *Acephali* sunt qui nec Regem, nec Ecclesiam, nec Barones, aut dominos feudales agnoscunt, cum pauperes, et nullum tenementum possideant, ratione cujus eos vt *capita* sua recognoscant. 6. Isidor. l. 2. de eccles. offic. c. 3. *Duo sunt genera Clericorum, vnum Ecclesiasticorum sub regimine Episcopali degentium, alterum Acephalorum, i. e. sine capite, quem sequantur rantium. Hos neque inter Laico cularium officiorum studia, neque Clericos religio detentat diuina, solutos atque oberrantes sola turpi ta complectitur et vaga.* De iis a Concil. Mogunt. can. 22. Mel a. 845. c. 57. Paris. c. 10. Ficin a. 850. c. 18. Melfitanum a. 1 can 9. Capit. Caroli C. tit. 6. Burchard. l. 2. c. 226. etc.

ACER, 1. ACER, ACEIR, Cha Gall. *Acier*. Fleta l. 2. c 12. uil. Leduini Abb. S. Vedasti bat. a. 1036. 2. Agri modus *Acra*, *Acri*.

ACERA. 1. Versus vett. in Hi Martini de Campis p. 17.

Per paruas partes perfectas it artes,
Subueniunt magnis animalia ua -
Hic capiendo feras, hic pisces et Acera.

Per *Aceras* volucres intelligi su tur Cangius. 2. Papias in MS. Eccles. Bituric. *Acera*, *Furfuratio panis.* † Gloss. Vet. Reg. 7646. *Acera*, *offula furfu pane.* Rectius certe. 3. † I. q. Ch. a. 1229. t. 5. Ordinat. Franc p. 718 art. 34. *Constit - vt homines praedicti vsum suun beant in dicto bosco ad tremuln charmen et aceram.*

† ACERAMEN, *Liuitas*, *nigredo gressa.* Gloss. Prouinc. Lat Reg. 7657.

† ACERARE, paleis miscere, in Lat. Gall. Cod. Reg. 521. *aceratum*, paleis subactum apu stum et Nonium. V. *Aceris* 2.

† ACERATVM, *calatus de fastic* eodem Gloss. Cod. reg. 521.

ACERBA, († vua acerba vnde om cium elicitur; Lugdunenses etiamnum vocant,) Informat. Iurisdict. S. Victoris Massil. a. *Ceperat vnam acerbam sine aygr*

† ACERBOSVS, idem qui ace in Vocabul compend. ex S Ian. Vgut. et Pap.

† ACERBVM, *mors inchoata*, vet. Cod. reg. 7641.

†

† ACERE, *Tourner*, *enaigrir*, ibid. et in Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. V. *Acetare*.

ACERIES, *genus securis*. Iansſonii Collectanea in Isidori Glossar. V. *Acieres*.

ACERIS. 1. Pro *Acerra*, Cymbium, quo in Ecclesiis asseruantur micae thureae. Ch. Ferdin. Imp. a. 1191. ap. Anton. de Yepez t. 7 Chron. Ord. S. Bened. 2. † ACERIS, *palea mileatia*. Gloss. vet. Cod. reg. 7646. V. *Acerare*.

ACERIVM. 1. Chalybs, Gall. *Acier*. Praeceptum Phil. Pulcri a. 1304. *Ferrum, calibem seu acerium*. 2 Statut. Ord. Grandimont. apud Martene t. 4 Anecdot. p. 1234. *Acerium h. e. instrumentum quo cultellus acuitur.* Hic sumi videtur pro instrumento chalybeo quali vtuntur vice cotis ad exacuendos gladios, (Germ. Streichstahl, Stahl.)

ACERNA, pro *Acerra*, inter ministeria sacra Necrol. Eccles. Paris. prid. Non. Maji.

ACERRA, pro *Acra* Ch. Henr. Reg. Angl. in Mon. Anglic. t. 1 p. 442. *40 acerras terrae de essartis*. V. *Acra*.

ACERRVM, chalybs, Gall. *acier*. Hist. Delphin. t. 1 p. 86. *Ferrum, acerrum seu chalybem*.

† ACERVM, f. vt *Acieres*, genus securis. Statut. ciuit. Astae ex *Intratis* portarum: *Acerum de sapis ponatur et soluat pro quolibet balono lib. 15. Acerum taglantem ponatur et soluat pro quolibet balono librarum 20.*

ACESSAMENTVM, traditio ad censum, Gall. *Acensement*. V. *Accensamentum*.

† ACESSARE, vt *Acensare*, dare ad censum. Charta a. 1148. ap. Murator. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui p 443

ACETABVLVM. 1 Scutella acetaria. Isidor. l 2. c. 4 *Acetabulum quasi acetaforum, quod acetum ferat*. Vgutio: *Acetarium, et dicitur acetabulum, et acetaforium, quod ferat acetum et appendat 12 dragmas*. Io. de Ianua habet *Acetoferum*. 2. Mensurae species. *Acetabulus*, Isid. l 14. c. 25. *Acceptabulum* Vegetio l. 2. artis veterin. c. 53. Erat apud Veteres sesquicyathus. Musaeum Collegii Rom. Soc. I. p. 22. 23. 3. Qui sit in Sacris libris non omnino constat. Exod. 25. v. 29. cap. 37. v. 16 Num. 17. v. 13. Glossae Biblica MS. *Acitabulum, vas rotundum ub vinum juxta altare seruatur*. W. Brito in Vocab. *Acetabulum, vel Acetarium vas est aceti* etc. Graecus interpres τρυβλιον vertit.

ACETAFORVM, V *Acetabulum*.

ACETALLVM, in Breuiloquo dicitur *Vas in quo aceta probantur; vel vas aceto plenum; vel vas ad acetum recipiendum; vel vas in quo liquida omnia probantur*.

ACETARE, acescere. Gloss. Lat. Gr. *Acetat, acescit*, ὀξίζει

ACETARIVM, V. *Acetabulum*.

ACETOSITAS, acerbitas, acor. Hugon. Falcandi Hist. Sicula ap. Murat. t. 7. p. 258.

ACETRVM, ex Hispanico *Acetre*, vrna aenea, situla aenea. Occurrit ap. Innocent. III. PP. lib. 13. epist 61.

ACETVM PHILOSOPHORVM, *Lac virginis, vel aqua virginalis qua metalla soluuntur*. Rochus le Baillif in Diction. Spagyr.

ACHA. 1. Glossar. Saxon. Aelfrici: *Acha i. virtus*, Strength, i. vis, vigor, virtus. 2. † ACHA, ACHIA, securis, Gall. *Hache*, (Germ. Axt.) Process. a. 1488. ex Tabul. D Venciae: *armati cum achiis, partesanis* etc.

† ACHACHIA, *succus siliquae*, in vet Gloss Cod. reg. 7646.

ACHACHIARE. sic perperam editum in Ch. Henr. Reg. Angl. a. 1155 apud Brussel. de vsu feud. t. 2. p 4 pro *Atachiare* q. v.

ACHALVS. Epitaphium Ricardi Angliae Reg. et Duc. Normann. in Libro: *Antiquités de la ville de Rouen* p. 170

Achalus cecidit Rex regni cardo Richardus.

Ricardus I a. 1198. dum castrum Lucii vulgo *Chalus* vel *Calus* in Lemouicibus obsideret, sagitta percussus est Ergo dictus *Achalus* quo Castellucio minime capto cecidit Ter

ni

vel forsan per *Achalas ecidit*, intelligi putes, Castellucii cecidit.

ACHANVM, morbi species in bobus, de quo Veget. l. 3. artis veter. c. 2.

ACHAPTAMENTVM, i. q. *Relevium*. Tabular. Vosiens. fol. 76. *Sub achaptamento duodecim denariorum*. V. *Accaptamentum*.

ACHAPTARE, i. q. *Accaptare*.

ACHAPTATOR, emtor, Gall. *Acheteur*. Litterae patentes Abbatis *Conardorum: non obstante quod nos inuenissemus achaptatorem* etc.

ACHAPTIS, ACHAPTVM, i. q *Accapitum*.

† ACHAPTVS, quidquid sub *accapitorum* conditione et onere possidetur. Ch. 1118 inter Probat. t. 2. Hist Occit. p. 404. V. *Accaptare*.

† ACHARIS V. *Acaris*.

ACHATEON, *velum maximum in medio nauis*. Gloss. Isid. Melius legeretur *acatium*, quod est genus nauis actuariae, simulque *Velum maximum in media naui constitutum*, vt habet Isid. Orig. 13. 3. V. Schefferum de Militia nauali L. II. c. 5. V. *Acatus*

ACHATVM 1. Relevium apud Spelmannum ex veteri Rotulo. V. *Acapitum*. 2 † Emtio, Gall *Achat*. V. *Achetum*.

*) ACHATVS, fenstmsidbefept. Vocabul. vet. Lat Germ. a. 1477. impressum.

ACHELANDIVM, nauigii species. V. *Chelandium*.

† ACHELETVS, adminiculum vineae, pedamentum, Gall *Echalas*. Ch. 1358 ex Reg. 86. Chartoph. reg. ch. 44 *Furtiue ceperat - - Acheletos seu baculos ad vsum vinearum poni consuetos*.

ACHEMENIA, ira, excandescentia. Agnelli liber Pontif. ap Murat. t. 2. p. 157. Graecis ἀχηνια interdum idem est quod ἀπορια, inopia consilii An inde *Achemenia?*

ACHEROPAETA, ACHEROPOSITA V. *Achiropictos* et *Antheropsita*.

ACHESO, *occasio*, exactio, tributum, pensitatio indebita, vexatio, lis contra ius intentata. Charta Matth. de Montmorency a. 1205. apud Duchesnium. V. *Occasio* 4.

ACHESONATVS, vexatus, mulctatus, in eadem Charta. V. *Occasionare* 1.

† ACHETA, diminut. ab ascia, securicula, Gall. *Hachette*, vel *Assette*. Ch. 1357. ex Reg. 86. Chartoph. reg. ch. 4. V. *Assiata*,

† ACHETVM, emtio, Gall. *achat*, olim *achet*. Ch. 1369. in Inuentar. monast. Athanat. *Acheti seu emtionis XII. librorum*. V. *Achatum*.

† ACHEVELATVS. Arest. Parlam. Paris. a. 1330. ex Reg *Olim: Homines in bracis et camisiis, et mulieres in tunicis achevelatis, nudis pedibus* etc. Tunica ex cannabe, vel tela grossiore, vt videtur.

† ACHIA. 1. Poena quaeuis aut mulcta. V. *Hachia*. 2. Securis. V. *Acha*.

† ACHILO, pro Aquilo, in Ch. Pontii archiep. Aquens. a. 1019.

ACHIMITENSES, V. *Acoemeti*.

ACHINVS, *dicitur hortolanus in villis residens, non habens mansos*. Breuiloq.

† ACHIOLI, Societatis mercatorum Italicorum nomen. Reg bailliv. parlam. Paris. a. 1342. *Concordia inter socios societatis Achiolorum et comitem et comitissam Flandriae* etc.

ACHIROPICTOS, vox hybrida pro ἀχειροποιητος. Ita appellabant quasdam S. Virginis imagines, quas diuinitus, nec arte humana pictas putabant, de quibus Comment. scripsit Io. Gretserus. V. *Antheropsita*.

† ACHOISONARE, occasionibus grauare, vexare, molestare, mulctare, Gallis olim *achoisonner*, et *accisonner*. Chartar. Casalin. *Nec propter hoc ipsos - - poterimus in aliquo achoisonare, nec etiam in aliquo molestare*.

† ACHONVS, an securicula? Litt. remiss. a. 1482. ex Reg 207. Chartoph. reg. ch. 319. *Supplicans reperit in porta seu janua dictae domus quemdam achonum ferreum - - praefatum achonum - - contra dictum Tantillionis projecit* etc. V. *Angones* et *Anna*.

ACHOR. Gloss. Saxonicum Aelfrici: *Achor. i. conturbatio: drefing* Vox plane hebraica ab עכר, turbauit.

ACHRAMIRE, ACHRANMIRE, V. *Adramire*.

ACHRATOFORVS, *vas vinarium*, apud Papiam in Gloss. Ms. Bituric. Idem est quod *acetaforium* de quo supra in *Acetabulum*.

† ACHTA, AHTA. 1. Idem quod *Defensa*, ager, pratum etc. vbi quidpiam agere, quod iis noceat, non licet; terra quae sub banno est a Germ. Acht, bannum. Ch. a. 1231. t. 1. Hist. Treuir. p. 710. *Ecclesia similiter de achtis suis et de dote ecclesiae - - non dabit monasterio decimam*. Adde Gloss. Caesar. Heisterbac. in Reg. Prum. ibid. p. 664. V. *Acta*. 2. *) Hostilis consectatio publicumque odium omnium, per sententiam decretum et sancitum; Germ. Acht, Gassarus in Annal. August. ap. Mencken. t. 1. p. 1573. *Proscriptiones eas, quas a persequendo achtas vulgariter vocamus, etc.*

ACIA 1. *Ala*, in Gloss Isid. In Excerptis vero Pithaei: *Aria, ala, axillo, ala*. Forte: *Axilla, ala* 2. In Gloss Lat Graec. ῥαμμα exponitur, quod idem est ac *Sutura*, et accedit ad *aciam* Petronii, in cujus fragmento: *ab acia et acu mi omnia exposuit*. Vox antiquae originis, quae proprie filum ad consuendum ductum significat. Hoc sensu apud Nonium Marcellum Titinnius Poeta Comicus illa vsus est; eadem et Celsus l. 5. c. 26. Conf. Turneb 17. Aduers. 21. V. etiam *Alia*. 3. Malitia, inuidia. V. *Atia*. 4. Dolabra. V. *Aciculus*.

† ACIALIS, angularis, in angulo positus. Ch. Frider. episc. Lebus. a. 1466. *Idem super domo aciali* etc.

ACIARE, *ferrum durissimum*, Papiae, chalybs. Gall. *acier*.

ACIARIVM. 1. Acuum theca, in Gloss. Gr. Lat. 2. Chalybs, Gall. *acier*, Ital. *acciaco*. Vox facta a Latino *acies*, quod gladiorum aliorumque instrumentorum hujusmodi *acies* chalybe muniatur.

ACICVLVS. Vgutio: *Acia, dolabrum, quasi acute scindens, vnde aciola dicitur: et dicitur haec acies ascis pro securi, qua cementarii vtuntur: vnde his aciculus dicitur*. Ita etiam Io. de Ianua.

ACIDIA, V. *Acedia*.

ACIDONICVS, acidus. Alex. Iatrosophista l. 2. Passion.

† ACIERERIVS, faber, qui *aciarium* seu chalybem operatur. Statut Auellae a. 1496. *Si aliquis faber vel payrolerius seu aciererius* etc.

ACIERES, *genus securis*. Ita in excerptis Pithoei, et in quibusdam Isidori Glossis. Festus: *Accieris, securis aenea, qua in sacrificiis vtebantur sacerdotes*. Gloss. Ms. Bituric. habet *Aceries*, sicut et Cath. in Amalthea.

ACIES 1. Lanx trutinae. Anastas. Biblioth. in vers. vitae S. Ioann. Eleemos. c. 7. n. 37. Vbi indubie in Graeco Leontii vox φαλαγγ… vsurpata, quae Graecis *trutinam*, seu *lancem* et *aciem* exercitus significat. 2 † *Acies, otage vel pointe de soc vel cornet de l'uel* (oeil), in Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. 3. † *Acies exercitus, hostis*, vt legitur in aliis instrumentis, hoc est seruitium militare, quod domino debent vassalli. Ch. a 1322. *Retentis domino Regi acie et cavalgata, ac incursibus heresum, falsae monetae, et aliis*. 4. † Angulus, cornu, Germ. Ecke. Pontif. Mogunt. Ms. fol. 87. *Benedictio lapidis itinerarii - - in medio lapidis et per quatuor ejus acies* Infra: *per quatuor ejus cornua*. 5. ACIES TERMINORVM, apud Agrimensores, qua inuicem concurrunt. Cajus: *Si terminus in tres acies constitutus fuerit, tres lineas auctoris ostendit: si in quatuor acies, quadrifinium facit*.

ACILIVM, axis, Gall. *Aissieu* vel *Essieu*. Monast. Angl. t. 1. p. 78… *Cum acilio seu apparatu ad quinque equos caractarios*. Forte *atilio*, Gall. *Atelage*, quod magis ad rem.

ACILLARE, mouere. Papias: *Fiscellae dictae, quod his frumenta acilentur, id est moveantur*. In Ms. Bituric. *cillantur*. Melius vt apud Isid. l. 20. c. 14. † Nisi sit vox fictitia mallem *acillere*, a verbo *cillere*, *cilli* apud Isid. l. 20. c. 14. vel a *cillere*

cill…

vibo apud Seruium pro mouere, a cire vel ciere

ACILVS. Gloss. Bitur. *Acilus, antiquitas, vigor significat, vel quod habet recurrum nasum, sicut aquila.* Papias ap. Laurent. in Amalth. *Acilus, niger vel habens nasum aquilinum.*

† ACINACIVM, chalybs. Gloss. Gall. Lat. Cod. reg. 7684.

ACINARI, *tricari*, in *paruo morari*, in Gloss. Isid quod faciunt qui in acinis vuarum eruendis, tempus terunt, vel qui de *acinis* disputant. Casaubonus *apinari* restituit. Eum consule ad Pollion. in Gallienis, vt et Rosweid. in Glossar. ad Vitas Patrum. V. *Acies.*

† ACINARIVM, *Marc ou vendange*, in Gloss Lat Gall Cod. Reg. 7679.

ACINATICIVM, ὀξώδες, *acidum*, in Supplem. Antiquarii.

† ACINATIVM, Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 521. *Acinus, pepinus* ... *Inde Acinatium, congregatio racemorum. Gall. Moissine.*

ACIRALIS. Ch. Budesindi episc. Dumiens. aerae 930. ap. Ant. de Yepez t. 5. Chron. Ord. S. Bened. p. 424. *Concedimus etiam plialas argenteas francifcas duas - - Cencos inegmatos 7. casticales 2. vasa vitrea, ... aciralis 2 arrodomas, sicacyrales 9* Vbi *aciralis* forsan pro *acicalis*, politus, ab Hispan. *acicalar*, expolire. Qua ratione legendum esset *Cencos acirales* 2, *arrodomas sic acyrales* 9. etc.

ACISCOLVM, *malleus structorius*, in Onomast. apud Turnebum 28. V. *Acisculum.*

ACISCVLARIVS, λατομος, in Glossis Lat. Gr. Ms. i. e. *Lapicida.*

ACISCVLVM, σκυφιον, ἤτοι ὀρυξ λιθοτομικον, in Gloss. Gr. Lat. Gloss. Sax. Aelfrici: *Acisculum, pic, i. fossorium.* V. *Fasculum* et *Aciculus.*

† ACISSINII, V. *Assisinii.*

ACISTERIVM, V. *Asceterium.*

ACITABVLVM, crepitaculum, quod fuit ex istius Musicae specie, quam ὀξύβαφον μουσικὴν vocant Graeci. Breuiloq. *Acitabula sunt Musica instrumenta aenea vel argentea, quae percussa sonum faciunt grandiorem.* Papias: *Acitabulum, quasi acutum ferro dicitur, id est sonabulum.* Senator l. 5. ep. 51.

ACITARA, Stragulum, vox Hispanica. Testam. Ranimiri Reg. Arag. aerae 1099. in Hist. Pinnat l. 2. c. 38. Yepez Chron. Ord. S. Bened. t. 6. et alibi.

ACLA, modus agri. Ch. Grodegandi archiep. Metensis ap. Meurissium: *Molendinum vnum cum tribus jurnalibus, aclam vnam soluentem denarios decem.* Et passim alibi. In Ch. in append. ad Hodoardum perperam *ada* legitur. Ita etiam in Ch. Caroli Simplicis in Hist. S. Marculfi p. 88. *alla* pro *acla* videtur perperam scriptum. *Acla* aut contractum est ex *accola*, pro *manso accolae*, aut idem est ac *acra.*

† ACLAMATIO, i. q. *Aduocatio*, clientelaris professio, agnitio in dominum V. *Clamare* 2. Ch. a. 1066. inter Probat. Hist. Nem. t 1. p 23. *Vt teneamus ipsum mansum in vita nostra per aclamationem de S. Maria.* V. *Addonare.*

ACLASSIS, fimbria, limbus, quod imae vesti assutum est. Martinio in Lex. Philol *Aclassis* est tunica ab humeris non consuta; Festo *Calassis, tunicae genus, quam Graeci χαλασίριν appellant.* Vocem deducit Scaliger, a χαλάω laxo.

ACLEA, campus vel locus querceus, quercetum, a Saxonico *Ac*, quercus, et *Lea*, campus, locus. Asserus Meneuens. in vita Aelfredi: *In loco qui dicitur aclea, i. in campulo quercus, diutissime pugnauerunt.* Adde Fl r. Wigorn. a. 851. Ethelwerd. l. 4. Hist. Angl. c. 3.

† ACLEPSAVDIA. Consuet. villae de Buzet. a. 1273 art 24 *Vinum quod vendatur aclepsaudia inferius contentum in dolo* (dolio) *est nobis incursum.* Videtur legendum *a clepsaudia*, i. e. clam, furtiue. V. *Cleptes*

ACLHESIA. Instrum a 1150. apud Martene t. 1. Anecdot. p 414. *Longus quidam et subniger lapis, quam aclhesiam vocant.* Vbi legendum videtur *ardesiam.* † Bollandistae *adhesiam* ediderunt t. 3. Sept. p. 61.

ACLIBANVS, V. *Acclibanus.*

ACLONIA, excusatio, quae affertur cum aliquis ad condictum diem juri stare non potest. Vetus Notitia Iudicati in Chartis Burgund. Perardi p. 148. Videtur legendum *Exoniam*, l. *Esfoniam*, q. v.

† ACLOSSERIVS, vel *Arloxejus*, arboris species, f. quae Gallis *Alisier* dicitur et Burgundionibus *Alouche* aut *Alouchier*, (*) Germ. Elsebeer, Arlesbeer). Ch. a. 1206. in Chartular. Arremar. ch. 9. *Excepto jarrone, et piro, et fago, et pomerio,* (et) *aclosserio - - jarrone - et fago, et piro, et pomerio, et arloxeio.*

† ACLVDERE, pro occludere. Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. V. *Acclausum.*

ACLVS, Iunius. Papias Mst. Bituric. *Aclus Tuscorum lingua mensis Iunius.*

ACNONITVS, *qui nulli communicat.* Gloss. Ms. Eccles. Anic. † *Acoenonitus, qui nulli communicat*, Gloss. vet. Cod reg. 7641. Ex Gr. ἀκοινώνητος. V. *Acononiintus.*

ACOBOR, V. *Accobor.*

ACOEMETI, AQVIMITI, ACHIMITENSES, ACYMETENSES, ACVMENSES, ACOEMETENSES, passim monachi quidam primitiuae ecclesiae vocabantur, a Graeco ἀκοίμητοι, quod diu noctuque psallerent in ecclesia, nullaque hora vacarent a laudibus diuinis, quas ex eo *laudis perennis* nomine agnoscunt scriptores. Diuisa erat in hunc finem in tres coetus Monachorum sodalitas, ita vt peracto a priori in ecclesia officio, secundus et mox tertius succederet; sicque nulla hora ecclesia a laudibus et canticis vacaret. Prolixius de hoc Monachorum genere agit Cangius h. v.

ACOFRARE Ch. Sanctii Reg. Arag. aerae 1132. apud Martine 2. in Hist. Pinnat. l. 3. c. 26. *Ita quod homines et feminae, qui in dictis locis domos vel terras S. Ioannis tenebunt, sint franqui et liberi ab omni seruitute mea, - - sed peitent et acofrent, vt sint vasalli proprii sancti Iohannis.* Leonh. Frischius in obseruat. ad Glossar. existimat, *acofrare*, idem esse quod Latinum *sufferre*, Gall. *souffrir*, vt Hispani pro *Safran* dicunt *Acafran*, pro *Sucre Acucar.* Sed cum *Acofar* nomen Hispanis sit aes fusile, et inde *acofrar* verbum facile possit efformari, potius crediderim *acofrar* esse quasi aes seu pecuniam soluere; quod optime congruere videtur loco allato

† ACOHA, f. appendix, appensum domui tectum. Ch. 1363. *Item domus dirrupta - - videlicet in quarta parte versus solis ortum et in una acoha.*

ACCISA, V. *Assisia.*

ACOLA, ACOLABIVM, V. *Accola.*

† ACOLABVS, *dum volare incipit*, in Gloss. Prouinc. Lat. ex Cod. reg. 7657 Vocabul. compend. *Acolabus, brucus, cum modicum volare incipit, Petit hanneton*

ACOLEI, *introitus*, Pap. V. *Acolyti.*

† ACOLETVS, panni species. Litt. remiss. a. 1351. *Quandam prauam vestem de acoleto, forratam de esquevinessiis - - cepit.* V. *Alcus* 2.

ACOLVTHVS, V *Acolytus.*

ACOLYTATVS, officium *acolythi.* Passim occurrit apud scriptores liturgicos.

† ACOLYTHA, pro *Acolythus*; nisi de moniali, quae acolythi officio fungitur intelligas. Ordinar. Ms. S Crucis Pictav. *In die Epiphaniae, dum legitur nouissima lectio, induitur diaconus dalmatica et acolytha alba et amictu.*

ACOLYTHVS, ACOLVTHVS, proximus hypodiaconatui gradus, vt patet ex Synodo Romana Syluestri can. 7. vbi Episcopo parere jubetur, *Presbyter*, *Diaconus* Presbytero, Diacono *Hypodiaconus*, huic *Acolytus*, Acolytho *Exorcista*, cui *Lector*. Dicti autem *Acolyti*, quasi ἀκόλουθοι; sunt enim veluti famuli Ecclesiastici, vtpote qui vilioribus Ecclesiae ministeriis deputantur, vt cereis deferendis. De eorum officio et ordinatione adire juuat, si lubet, Cangium, et Scriptores ibidem laudatos. ACOLVTHI SEDIS APOSTOLICAE *octo ordinarii, qui cum Pontifex apud lectum paramenti, et similiter*

Baiulus in Ecclesia est celebraturus, et induitur sacris vestibus, circumstantes genuflexi, et ornamenta subministrent Diaconis Cardinalibus, etc. Ceremon. l. 3. p 320.

ACOLYTI, mansio seu exedra *Acolythorum* juxta ecclesiam aut Secretarium ecclesiae. Anastas. Bibl. in Gregor IV. p. 166. *Fecit etiam juxta Acolyti pro quiete Pontificis - - hospitium parvum*, etc Aut potius aedificium juxta introitum ecclesiae aedificatum, quum *Acolei* Papiae sit introitus.

† ACOMANDA, depositum, Ital. *Accomanda*. Statut. Placent. l. 3. fol. 33. v. *Si aliquis de caetero receperit - - pecuniam vel rem deposito et acmanda ab aliquo civitatis* etc.

ACOMARE, equorum comas pectere, equos comere. Hist Delphin. t. 2. p. 394. *Item ipsos equos fretari, estrihari, acomari, letterias ejus fieri et bene estachari facere teneatur.*

ACOMODARE, ACOMODATOR, v. supra *Accom.*

† ACONITARIUS, veneficus, qui aconitum seu venenum propinat: Φαρμακοπώλης, in Gloss. Gr. Lat.

ACONOMINTUS, *qui nulli communicat*. Papias. Ita etiam in MSS. sed legendum *Acoinonitus*, ex Graeco ἀκοινώνητος V. *Acnonitus*.

ACONTRACTIO, solutio a contractione. Miracula S. Gengulphi Martyris, t. 2. Maji p. 654.

ACOPHILUS, in Breuiloquo dicitur *Pincerna*. Forte *ascophylax*, ex Graeca voce.

† ACOPIAGIUM, *Relevium* et quod jure relevii exsoluitur, i. q. *Accapitum*. Forte quia rerum facta aestimatione exigitur, sic dictum, ab Hisp. *Acopiamiento*, quod idem sonat; nisi legendum sit *Acapitagium*. Occurrit in Libertat. Villae-franchae Petragoric. a. 1357. t. 3. Ordinat. Reg. Fr. p. 205. art. 10. V. *Achaptare*.

ACORA. 1. Pro ex *hac hora*, sublata *h*, ut saepe solet, Germ. von jetzt an. Ch. ap. Ios. Moretum Antiq. Nauarrae p. 406. *Et acora sic affirmo eam ad mea germana dona Tota* etc. i. e. Et ex hac hora sic affirmo eam (Abbatiam) ad meam germanam dominam Totam. 2 † Alex. Iatrosophista MS. l. 1. Passion. c. 18. *Acora, passio est in ipsa cute capitis facta, parua foramina habens, ex quibus fluit humor, quod ycora Graeci vocant, unde et ipsa passio Acora vocatur, quod nos tabem dicimus.*

† ACORARIUS, pro *Acurarius*, faber ferrarius, q. v.

† ACORDAMENTUM. *Liber Acordamenti*, qui et militiae statuta et militantium conditiones, atque nomina continet. Constit. MS. Petri III. Reg. Aragon. a. 1365.

† ACORDATUS. Qui stipulatione facta, conscriptus, adscriptus est, Gall. *enrollé*. Ch. Petri III. Reg. Arag. a. 1355 Quo etiam sensu accipienda est Charta ex Tabular. S. Vict. Massil. laudata a Cangio: *Quod nullus patronus Gallae conuentus cum curia, seu acordatus in felici armata Domini* N. *regis* etc.

† ACORDERE, f. pro accidere. V. *Accordere*.

ACORDIA, pactio, conuentum, transactio, Gall. *Accord*. Tabul. S. Vict. Massil. in *Requesta* originali a. 1332.

ACORDUM, i. q. *Accordum*, q. v. Occurrit ap. Rymer. t. 2. p. 853.

ACOSTARE, lateri adhaerere, Gall. *acoster*, a voce *Costé*, latus Dixere Agrimensores de campo aliis adjacente secundum sua latera longiora. Chartul. S. Vandregesili t. 1 p. 220. *Quarum una* (pechia terrae) *acostat ex una parte ad terram Ricardi l'Anglois* etc. V. *Accostare*

† ACOT, flagellum, virgae, ab Hisp. *Azote*. Curia Montessoni sub Alfonso reg Arag. a 1289 *Qui contrafecerit - - accipiat decem Açots in platea*. V. *Assotare* et voc. seq.

ACOTARE, flagellare. Vox Hisp. ab *Açotar*, flagellis caedere. Fori Oscae a. 1247. *Et si forte persoluere non poterit, açotetur*. Ita etiam in For. Arag. l. 9. tit. de Lenonib.

† ACOUPLARE, copulare, a Gall. *accoupler*. Ch. Caroli IV c. 1325. *Unam copplam cordae canapis pro duobus canibus acouplandis.*

ACOXA, coxa claudus, ex *a* priuat. et coxa. Papias Mſ. *Catax*, *acoxa*, *claudus*.

ACOYS, vox Gallica, Anteris, fulcrum. Ch. a. 1363. ex Cod reg. 5906. *Parietes laterales dicebantur destructi taliter quod ipsos firmare oportet cum Acoys*.

† ACQVEREMENTVM, adeptio, comparatio, emtio, Gall. *Acqueſt*, olim *Acquerement*. Ch. Odonis Duc. Burg a. 1212. Cod. Reg. 5993. *Quod comitiſſa teneret illa acquerementa de Epiſcopo Lingonenſi* etc. V. *Acquiramentum*.

ACQVESTA, acquiſitum, Gall. *Acqueſt*. Obituarium Mſ. Eccl. Morinenſ. fol. 2. *In plenis obitibus quos burſae Celarii, minutorum breuium, cotidianae, luqueti, fabricae, ac nonorum Acqueſtarum ſoluunt, Canonici et magni Capellani lucrantur quilibet 2 ſol*.

ACQVESTVS, eadem notione. Gloſſar. Hiſt. Brit. minoris Lobinelli: *Cum vniuerſis acqueſtibus inibi factis*. Occurrit et paſſim alibi.

† ACQVEVERSIVM, aquarum diuergium, diuerticulum Ch. a. 1308. *Cum omnibus - - ſtillicidiis et acqueuerſiis, et aliis - - pertinentiis*.

† ACQVICTIARE, quietum reddere; Gall *acquitter*. Chron. Nemauſ. inter probat. t. 3. Hiſt. Nem. p. 7. *Tenebuntur tallia eorum tempore imponenda exhigere et villam acquictiare*. V *Acquitare* 1.

† ACQVICTVM, V. *Acquitum*.

ACQVIETANTIA, apocha, vox frequens apud Leguleios; Gall. *Quitance*, Germ. Quittung. Cf. Ed. Cokum ad Littletonem, Monaſt. Angl t. 1 p. 196 et Raſtallum.

ACQVIETARE, ADQVIETARE. 1. Soluere. Leg. Eduardi Confeſſ c. 35 *Et qui terram acquietatam habet comitatus teſtimonio, habeat ſine querela in die*. Vid. t. 1. Monaſt. Angl. p. 199. 2. Quietum et ſecurum reddere, abſoluere; vox forenſis. Galli dicunt *acquitter*. Leges Ethelredi Reg. Angl. ap. Brompton c. 10. *Et roget vt mundificet, et acquietet eum, ſi poſſit*. Leges Henr. 1. Reg. Angl. c. 87. *Qui in collegio vel ſocietate fuerit, vbi aliquid accidatur, acquietet ſe, quod eum non percuſſit*. Idem quod *adlegiare ſe*, purgare ſe.

† ACQVILLA. Ch. 1351 ex Reg. N. Chartoph. reg. ch. 26. *Item vnum nappum ſeu ciphum cum tribus pedibus cum vna acquilla ponderis marcarum XII. vnciarum VI et ſterlingorum XV. de argento*. An pro aquilla? An peluis vel polubrum?

† ACQVINEIA, equus gradarius, Gall. *Haquenée*. Ch a. 1397. inter probat. Hiſt. Autiſſ. p. 127. *Item legauit - - duos equos ſuos, acquineiam et boyardum*. V. *Hakineia*.

ACQVIRAMENTVM, ACQVIRIMENTVM, emtio, comparatio. Ch. a 1253. in Tabul. Monaſt. B. M. de Bono-nuntio Aurel. Charta Libert Montis-brit. Hiſt. Delphin. t. 1. p. 83. V. *Acquerementum*.

† ACQVIRERE, quietum reddere; f. pro *acquitare*. *Dicitur de Epiſcopo qui eccleſiam ſuam acquiſierat, quam praedeceſſor ſuus obligauerat*. Menſ Philoſoph. c 27. Theol Anquilberti.

ACQVIRIMENTVM, V. *Acquiramentum*

ACQVISIMENTVM, i q. *Acquiramentum*. Occurrit in Hiſt. Delph. t. 2. p. 5.

ACQVISTANTVM, idem vt videtur, quod pertinentiae et dependentiae nomine ſignificatur, ni mauis idem eſſe quod *Acquiſimentum*. Ch. Henr. Reg. Angl. t. 3. Hiſt. Harcur. p. 40. *Item ex domo Roberti filii Rocheldis duas domos cum acquiſtantis illarum domorum quas Olia Maloviel dedit*.

† ACQVISTVM, ab Ital *Acquiſto*, adeptio, comparatio, emtio, Gall. *Aqueſt*. Io. Demuſſis Chron. Placent. ap. Murator. t. 16. Script. Ital p. 460. *Placentini acquiſiuerunt Godanum; pro quo acquiſto diſcordiam habuerunt cum Parmenſibus*.

† ACQVITAGIVM, vectigal, tributum, praeſtatio, cujus ſolutio ſchedula aſſeritur, Gallis *Acquit*. Areſt Parlam. Pariſ. a. 1341. *De qualibet ſommata alecium, duo; vltra acquitagia ſeu redibentias ſolui conſuetas conſuetudinariis portarum dictae villae* V *Acquitum*.

ACQVITAMENTVM, solutio, apocha, apud Baluz. Hist. Arvern. t. 2. p. 164.

† ACQVITARE. 1. Quietum reddere, immunem facere, dimittere, Gall. *quitter*. Ch. 1218 in Chartul. Campan. Cam. Comput. Paris. fol. 405. *Ego acquito dotalicium meum* etc. 2. Debita soluere, Gall *acquitter ses dettes*. Ch. a. 1339. *De arreragiis - - absoluere penitus debeant, et acquitare omnino*.

ACQVITATIO, solutio, deductio. Ch. a. 1232 apud Marten. t. 1. Anecd. p. 970.

AQVITTVS, solutus, liberatus, Gall. *acquité*. Item, liber, immunis. Ch. a. 1344. *Decem buccellos frumenti - - modis omnibus acquittos*. V. *Quietus*.

† ACQVITVM, vt supra *Acquitagium*. Lit. Caroli V. a. 1367. t. 5. Ordinat. Reg. Fr. p. 74. *De quibus* (nundinis) *acquita et consuetae ad nos pertinent* etc et passim alibi. Gallis ol. *Acquis* et *Acuit*.

ACRA. 1. In Germania, Anglia, Normannia aliisque regionibus est certa terrae portio mensurata, variae tamen quantitatis, pro diuersis regionum et prouinciarum moribus. Vetus Regest. Camerae Comput. Paris. *Viginti quatuor soleae pedis faciunt perticam terrae, 4. virgatae faciunt acram: pertica terrae facit 24 passus, seu soleas pedis: 40 perticae terrae faciunt virgatam; duae virgatae faciunt arpentum*. Tabular. Blancalend. ap. Columbum p. 557. *Acra capit vergeas 4. vergea perticas 40. pertica pedes quadratos 40*. De *Acra* apud Anglos v. Rastallum v. *Acre*. Vocabuli etymon est ab Anglo-Saxon *Aecer* et Germ Acker, quod agrum significat. V *Ager*, *Acri*, *Acrum*, *Acrus*. *Acna* Columellae est certus mensurae agri modus. Heroni ἄκαινα est mensura decem pedum. 2. Extrema, ex Graeco ἄκρα. Vita Alcuini: *Non istum verberibus, quia rudis adhuc est, acris pedum tantum, in quibus duritia inest calli, tonsione cultelli castigemus*.

ACRAMENTVM, ACREMENTVM, augmentum ex *accrescere*. Monast. Angl. t. 2. p. 89. *Praeter hec dedi - - de acremento vnam virgatam terrae*.

ACREDO, *acerbitas*. Vita S. Sacerdotis Episc. Lemouic. n. 14. *Graui febrium afficiebatur acredine*. Vox quoque occurrit in Gall. noua Christ. t. 4 Instrum. p. 357 Vid. Ludewig. Reliq. t. 3. p. 437.

ACREDVLA alias *Accredula*, alauda, galerita, Germ Lerche. Acta SS. Ord. Bened. Sec 3. t 2. p. 237.

† ACREISSVTA, accretio, incrementum, Germ. Zuwachs, Anschütt. Ch a. 1377. ex Reg. 112. Chartoph. reg. ch. 151. *Cum quaedam insula pertineat domino nostro Francorum regi ratione accreissutae. - - quae quidem accreissuta - - pertineat* etc

ACREMENTVM, V. *Acramentum*.

ACRI et AGRI, saepe occurrunt; forte a nominat. sing. *acer* et *ager*, non *acrus* aut *agrus*, inquit Spelmannus. Equidem *agrum* aliquando pro certa terrae portione sumtum fuisse testatur Isidor. Orig. l. 15 c. 15. *Actum prouinciae Betici rustici agrum vocant*. Et mox infra: *Ager habet passus 125 vel pedes 625* etc. Antiq. Fuld. l. 2 Tradit. 209. *In villa Surinvurt de terra culta atque arabili, agros 54*. V. *Acra* 1. *Acrum*. *Acrus*.

ACRIBIA, diligentia, ἀκρίβεια. Acta S. Cononis t. 7. Maji p. 6. *Volo cum acribia vitam tuam cognoscere*.

ACRIFORMA, asperitas. Dicitur de re aspera et rudi, quae non est adaequata. Arest. Parlam. Paris. a. 1321. *Item vnum scutum eleuatum acriformae de armis Burgundiae*.

ACRIMONIA. 1. † *Est poena quae sacrilegis praecipue infligitur, sicut est incarceratio, vel exilii relegatio*. Vocab. Martin. Iur. Canon. ex Cod. reg. 4151 2. *Acrimoniae*, exactiones, vexationes, in Ch. a. 1056. ap. Vghellum in Episcopis Vercellens. p. 1077.

ACRIMONIVM. Gloss. Gr. Lat. ἀκρομία, *acerbitas*, *acrimonium*.

ACRIMONIOSVS, *fortis*, *constans*, *asper*. Catholic. Io. de Ianua.

† ACRIMONTANA MONETA. Curia 2. General. Terracon. sub Iac. I. rege: *In Cathalonia vero vbi curris moneta*

moneta acrimontana, *venderetur frumentum et ordeum ad valorem cambii Iaccensis*.

† ACRINUS, f. idem quod supra *Acerum*, genus securis, vel uva acerba. Consuet. S. Dion. Exoldun. ex Chartul. ejusd. eccl. *Item sicut diximus superius de quadriga portante pannos ita dicimus de quadriga portante acrinos*.

ACRIPEDIUS, v. *Acupedium*.

ACRIPENNUS, V. *Agripennus*.

ACRIPOMUM, malum aureum, Gall. *Orange*. Nic. Specialis de Siculis rebus l. 7. c. 17. ap Murat. t. 10. col. 1069 *Ipsam* (sic) *etiam acripomorum arbores, quas vulgo arangias vocant* etc.

ACRIS, pro *Acra*, in Chartul. Gemeticensi t. 1. p. 264. 267.

ACRISIA, v. *Acroisia*.

ACRISIMUS, v. *Acrozimus*.

† ACRITUDO, *aigresse*, *amertume*, in Gloss. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. V *Acrumen*

ACRIVIOSE, accurate, ex Gr. ἀκριβῶς. Isid. Pacens. in Chron. aera 788.

ACRIZIMUS, v. *Acrozimus*.

† ACROAMA, festiua et ludicra narratio. Eginhard in vita Caroli M. a. 24 *Inter coenandum aut aliquod acroama, aut lectorem audiebat*. ACROAMATA, *auditio lyrarum vel tibiarum*. Gloss. Isid. a Gr. ἀκροαμα, quod auditur. Id autem etiam de mimis et histrionibus interdum intelligitur, vt ap. Athen. l. 4 12.

ACROCHARE, unco apprehendere, inuncare, Gall. *accrocher*, a Gall. *Cro*, vncus (Germ. Krücke). Liter. de Vidimus Ludov Reg. a. 1226. *Dicti vero homines - - habent mortuum ramum ad acrochandum cum crocheto per mortuum nemus*.

ACROCHERIA, *ligatura articulorum*. Papias.

ACROISIA. Vita S. Gilberti de Sempringham t 2 Monast. Angl. p 694. *Inter medios hostes, qui ei insidias tetenderant, quasi acroisia perculsos, ad instar Elizei transierunt*. Leg. *aorasia* ex Gr ἀορασια, *caecitas*. Balbus in Cathol ait: *Aorasia debet dici. Quidam tamen dicunt aorisia, quidam aurisia*. Ita perperam Scriptum *Acrisia* in ep. 29. Petri Blesens. et in Hist. Scholast. Pet. Comest. c 52. Sunt tamen qui *Acrisiam* a voce κρισις et α priuat. factam putent, ita vt sit *iudicium erroneum*, inquit Macer in Hierolex.

ACROMA, caput, summitas, τὸ ἄκρον. Vffingus Monach. in Carmine de S. Ludgero Episc. Mimigard.

ACROMPHALUM, vmbilici medium.

ACROPHAGIA, V. *Aerophagiae*.

ACROSTICHIA, initia versuum. In Constitut. Apost. *Alius quidem Psalmos Dauidi canat, populus vero initia versuum quae dicuntur acrostichia succinat*. Est ἀκροστιχις prima littera, syllaba, aut verbum versuum. Hofmann. h. v.

ACROSTICUM, i. q. *Crustica*, q. v. census nimirum qui agri nomine pendebatur, *agrarium*, a Graeco ἀγροστικον. Occurrit in epist. Roberti Imp. Constant. ap. Odoric. Raynald. in Annal. Eccles. a. 1221. n. 25.

ACROTOMUS. Papias Ms. Eccl. Bituric. *Acrotomus*, *lapis dedolatus*. Vox plane Graeca, de qua Laur. in Amalthea: *Acrotomus*, *cujus summae partes sectae sunt*.

ACROZIMUS, *panis leniter fermentatus*, *quasi acroazimus*. Isid. Gloss. et Orig. l. 20. c. 2. In Gloss. Ms. Bitur. *Acrizimus panis leniter fermentatus*, *quasi Agrodizimus*. Ita et in Amalth. Onomast.

ACRUM. 1. Pro *acra*, in Tabular. S. Florentii 1050. 2. Pro *acre*, acerbum, Gall. *aigre*. in Vita S. Wilibaldi Episc. t. 2. Iulii p. 506.

ACRUMEN, acredo, acrimonia. Gloss. Lat. Gr. *Acremonia*, δριμυτης, *acrum*, δριμυ, *acrum* Vbi legendum forte *acrumina*. Const. African. ubi de Victus ratione: *nullum acrumen detur, antequam febris absoluatur*. Academicis Cruscanis *Agrume* est nomen genericum omnium olerum acrium.

ACRUS. 1. Pro *acra*. Charta Willermi Reg. Angl. a. 1080. 2. *Acrus*, seu acer, i, pro *Aceris* (Germ. Ahorn, Maßholder) Ch. Comit. Antissiodor. a. 1213. *Vsuarium suum habent - - ad tremulum et ad charmum*

num et corilum et acrum et gensum et ad cune uenias mortuum.

ACSI. formula frequens in subscriptionibus; v. g. in Actis Episcopor. Cenoman. p. 204 *Landobertus ac si peccator Episcopus hoc priuilegium subscripsi.* Graeci hodie ταχα eodem ferme sensu praeponere solent. V. Gloss. med. Graecit. h. v. Mabillon. de re Diplom. p. 468. + *Ac si, tanquam, quasi.* Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

ACSIVM, veru, id est spitum. Glossar. Cambron. Cangius legit *Assium* infra in *Spitum.*

ACTA. 1. AB ACTIS, actuarii, exceptores, actorum scriptores, in Nov. Iustin. 38. AB ACTIS FORI, apud Gruter. 445. 9. 10. et in leg. *Per hanc.* Codic. de Aduocat. diuers. iudic. AB ACTIS SENATVS, apud eund. 389. 6. 446. 3. 457. 2. 458. 6. V. Pancirol. ad Notit. Imperii. 2. † ACTA i. q. supra *Achta, defensa*, ager etc. quae sub banno sunt. Ch. a. 765. tit. 1. Hist. Lothar. inter Probat. p. 282.

† ACTACHIARE, pro *attachiare*, clauo figere, in Ch. a. 1482. inter Probat. t. 4. Hist. Nem. p. 21. V. *Attachiare.*

† ACTAE, acta, chartae, instrumenta. Comput. a. 1357. ex Tabul. S. Vulfr. Abbavil. fol. 11

† ACTARE, sententia lata statuere. Instr. a. 1284. ap. Lam. in Delic. erudit. P. 2. p. 411.

ACTARIVS. 1. *Actarii*, *diuersis actibus occupari.* Papias. Io. de Ianua habet *Actuarii.* 2. *Actarius* pro *Actuarius*, Commentariensis. Vetus Inscriptio ACTARIVS LEG. VII. V. Baron. ad 27. Martii. Vox quoque obuia in dipl. Philippi IV. ap. de Lauriere t. 1. Ordinat. Reg. Fr. p. 393.

† ACTE. Glossar. vet. Cod. reg. 7646. *Acte, coacte, compulse. Acti, coacti. compulsi.*

† ACTEMPTATA, ACTEMPTATVM, a Gall. *Attentat*, aggressio, vsurpatio. Ch. Caroli IV. reg. Franc. a. 1405. in Hist. Lugdun. p. 128.

† ACTENVS *pro hactenus*, in Vocab. compend.

ACTERGVM. Ch. Ludov. Vltramar. Reg. Fr. in Tabular. Cluniac. in Probat. Hist. Vergiac. p. 42. *Sunt autem praedictae res in pago Matiscense, in villa quae dicitur Materias, et in acterga, quae dicitur Nerunda super fluuium Grosna.* † Forte retro; V. *Atergus.*

ACTERMINARE, pro *atterminare*, diem soluendae pecuniae statuere. Gall. *atermer.* Probat. Hist. Harcur. t. 4. p. 1231. V. *Atterminare.*

ACTIFICARE. Formula vet. Andegav. 49. *Sic juxta actificantes saepe dictis germanis visum est, ad ipsas personas decreuisse judicio* etc. V. *Aptificare.*

† ACTIGVVS, pro *attiguus*, adjacens, proximus. Occurrit in ch. Caroli M. a. 798. ap. Vghell. t. 1. Ital. S. p. 50.

ACTILE. Prima Statuta Rob. I. Reg. Scot. c. 27. quod est *de armaturis pro guerra. Quilibet paratus sit cum actiliis et harnesiis praedictis - - et quicunque - - non habuerit omnia armorum actilia praedicta* etc. Pro *vtensilibus* militaribus vox haec videtur sumi. Galli quaeuis instrumenta *outils* vocant.

† ACTINENTIA, pro *attinentia*, consanguinitas, cognatio, affinitas. Statut. Synod. eccles. Castrens. a. 1358. P. I. c. 28. ex Cod. reg. 1592. V. *Attinentia* 1.

ACTINOSVS, resplendens, radiosus. Hoc sensu ab Ambrosio lib. de interpel. Dauid, ecclesia *actinosa* vocatur, i. e. fide operibusque splendida. Quidam legunt *actuosa.* Rectius *actinosa*, ab ἀκτιν, radius solis.

ACTIO. 1. Officium, ministerium, munus. Senator l. 3. ep. 25. *Amamus publicis actionibus personas inserere morum probitate conspicuas.* Adde Victor. Vtic. n. 2. Leon. PP. ep. 77. Gregor. Turon. l. 4. Hist. c. 48. Fortunat. in vita S. Medardi c. 2. aliosque permultos a Cangio laudatos. 2. ACTIONES, acta, instrumenta actionum. *Actiones fisci concremari* jubentur in leg. 3. Cod. Theod. de jure fisci. 3. ACTIO, idem qui *actionarius* infra, Gall. *Agent.* Capitul. Sicardi principis

 Bene-

Beneuent. a. 836. *Si autem aliquis praesumserit actionem occidere, vtilitatem suam peragentem* etc. 4. Canon Missae, sic dictus, *quia in eo Sacramenta conficiuntur dominica*, inquit Walafrid. Strabo lib. de Reb. Eccles. c. 22. Hoc sensu vox occurrit passim apud Scriptores ecclesiasticos, vt patet ex locis a Cangio laudatis. 5. ACTIONES, Scenae spectacula. Collect. Concil. Hisp. t. 4. a. 1585. p. 360. *Decernit haec Synodus et mandat, vt in ecclesiis choreae, saltationes, actiones et profani cantus prohibeantur*. 6. ACTIONES SYNODORVM. Aliud est *Synodi Sessio*, aliud *actio*, cum in vno interdum consessu plures causae vel actiones explicari soleant. In Synodo Calchedonensi sex primae sessiones sex omnino actiones continent, singulae singulas. At Sessio septima tres actiones amplectitur, septimam, octauam et nonam. Sirmond. ad Facund. Hermian. l. 5. ex Liberato, qui id pluribus explicat c. 13. 14. 7. ACTIO FIDEI, vltimus et solemnis Inquisitionis actus aduersus haereticos variis poenis aut suppliciis afficiendos. Ejus ritus fuse explicantur apud Hofmann. ex Phil. a Limborch in Hist. Inquisit. l. 4. c. 41. Actionem hanc dixere primum *Sermonem generalem de fide*. Hispani vocant *Auto de Inquisicion*, Lusitani *Auto da fe*.

† ACTIONABILIS, efficax. Alex. Iatrosoph. Ms. l. 2. Passion. c. 140. *Hoc medicamen - - est actionabile et facile inuenitur*. V. *Actionarius*.

ACTIONALIS MALE, qui inique agit. Vita S. Dunstani t. 4. Maji p. 372. *Clericos etiam male actionales de ecclesiis propelleret*.

ACTIONARE, in jus vocare. Galli etiamnum dicunt *actioner*, *intenter une action*. Occurrit ap. Will. Thorn. in Chron.

ACTIONARIA. 1. Idem quod *actio*, munus publicum, in Diurno Rom. c. 6. tit. 20. 2. Praedium villicum, seu possessio quaeuis quae ad ecclesiam aliquam pertinet. Chron. Farfense, ap. Murat. t. 2. P. 2. p. 450. *In primis actionaria Guidonis, Optemamus conductor eius nobis colonum vnum nomine Guinicisum*.

ACTIONARICVM, i. q. *actio*, munus publicum. Synod. Rauennens. sub Io. VIII. c. 15. apud Holsten.

ACTIONARIVS. 1. Idem qui *actor*, *agens*, vel cui *actio* seu prouincia aliqua demandata est. Glossae veteres: *Actionarii, qui res nostras agunt*. Aliae: *Actionarii, comites, actiones et jura perquirentes*. Adde Capitul. Sicardi Princip. Beneuent. a. 836. Chron. Farfense, t. 3. Hist. Franc. p. 653. 657. 664. aliosque. ACTIONARII PVBLICI, occurrunt apud Gregor. M. l. 10. ep. 3. 2. Efficax. Alex. Iatrosoph. l. 1. Passion. *Est enim satis actionarium medicamen*. 3. *) ACTIONARIVS, ein Fürkäufer Vocabul. Lat. Germ. 1477. impress.

ACTIONATOR. Gloss. Anglo-Sax. Aelfrici: *Actionator*, *Folc-gerefa*. i. actionarius, vel populo praefectus, praepositus. Ex Sax. *Folc* populus, et *Gerefa*, comes, praefectus. Ch. Ludov. II. Imper. ap. Puricellium in Ambrosiana Basilica p. 224.

ACTITATA, actiones, seu agendi formulae, tota litis series, (Germ. Verhandlungen). Bulla Ioann. PP. XXII. a. 1333. *Visis et diligenter inspectis omnibus actis actitatis*.

ACTIVITAS, Philosophis scholasticis vis agendi. V. Goclenii Lex. Philos. p. 285.

ACTIVVM, *factiuum*, *adtensum*, in Gloss. vet. Cod. reg. 7641.

ACTO, ACTOE, vel ACHTEO, octo. In Pacto legis Sal. tit. 80. §. 9. Germ. acht.

ACTON, V. *Aketon*.

ACTOR. 1. *Defensor*, *patronus*, *causidicus*, *aduocatus*, *cursor*, Papiae. Lex Ripuar. c. 58. §. 20. *Serui ecclesiarum non per actores, sed ipsi pro semetipsis in judicio respondeant*. 2. Villicus, qui res domini curat, qui praediorum illius curam agit Gloss. Ms. Cod. Reg. 1013. *Actor villicus, instructor, ortator*. ACTORES DOMINICI, qui res domini agunt, et eorum possessionibus et vtilitatibus inuigilant, in leg. II Cod. Theod. de Iurisdict. leg. 4. et passim

passim alibi. ACTORES REGIS, qui res a Rege sibi demandatas agunt, in Lege Longob. l. 1. tit. 9. §. 16. tit. 25. §. 21. tit. 30. §. 10. et alibi. ACTOR PVBLICVS, idem ac Actor Regis, in Legg. Liutprandi Reg. Longob. apud Murat. t. 1. P. 2. p. 62. ACTOR CVRTIS REGIAE, in Legg. iisdem tit. 39. §. 3. ACTOR PATRIMONII REGII, in lege Burgund. tit. 50. §. 3. ACTOR FISCI REGII, in leg. Wisigoth. l. 12. tit. 1. §. 2. Capit. Caroli M. l. 4. §. 3. ACTOR ORIGINALIS, qui primus litem infert seu actionem intendit aduersus eum, qui sponsores et sponsorum sponsores habet; cujusmodi actores a Practicis Galliae *Demandeurs originaires* etiamnum vocantur. Ch. Ludov. Reg. Franc. a. 1484. ap. Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 283. *Quare petebant et requirebant dicti actores originales, in quantum actores erant, dictos contractus venditionis terrarum - - rescindi, cassari, et adnullari.* ACTORES ECCLESIAE, proprie appellati, qui bona, possessiones, et facultates Ecclesiarum administrabant, veluti earundem oeconomi, seu vt Pithoeus censet, Aduocati, et Defensores Ecclesiarum. Pallad. Episc. in Epist. ad Desider. *Quid frater suus Deotherius Presbyter actorem ecclesiae Santonicae egit?* Gregor. Tur. lib. 7. c. 22. *Denique anno superiore commotum quendam leuem e ciuibus, ecclesiae actores fecit interpellare.* ACTORES PROVINCIARVM, *exactores et receptores publici debiti* dicuntur in Gloss. Ms. ad Cod. Theodos. l. 1. in Cod. Reg. 1197. Horum mentio est in Leg. Wisig. l. 12. tit. 1. §. 2. ACTORES VILLARVM, villici, apud Iulium Firmicum l. 3. Math. c. 11. in Capit. Caroli M. l. 4. c. 41. ACTOR DOMVS, apud Sidon. l. 5. ep. 20. qui *Agens domus* dicitur apud Gregor. Turon. l. 7. ACTOR LOCI in lege Wisig. l. 6. tit. 1. §. 1. ACTOR POSSESSIONIS, in lege Burgund. tit. 50. §. 1. Vide Senatorem l. 4. ep. 40. 3. † Curator, qui ad opus vrget, vel explicat. Fleetwood in Sylloge antiq. Inscript. P. 2. p. 439.

Euge actor sacri princeps Leutbrande laboris.

ACTOREA PARS, actor, actoris pars, cui opponitur reus in speculo Saxon. l. 3. art. 93. Adde Ludew. Reliq. Ms. t. 6. p. 225.

† ACTORIA, ipsa actoris constitutio, nominatio. Ch. 1292. *Et Syndici, Actores et Procuratores - - vt de eorum syndicatu, procuratione et actoria constat per publicum instrumentum* etc. Academicis Cruscanis *Attoria* est munus actoris.

ACTORNATVS, Procurator, Syndicus communitatis, ap. Lobinell. t. 3. Hist. Paris. in Gloss. v. *Attornatus.* V. *Atturnatus.*

ACTRIX PARS, quae parti reae aduersatur. Rymer. t. 8. p. 211.

ACTVALIS. 1. Re ipsa existens, Gall. *actuel.* Item ad actum spectans; vnde Papias Ms. Bitur. *Actualia nomina ab actu dicta, vt Dux, Rex, cursor.* 2. Io. de Ian. *Actualis est qui facit acta, Actuarius diuersis actibus occupatus.* ACTVALIS CONVERSATIO, vita piis actibus occupata, vita perfecta. S. Isidor. in Additis ad libr. S. Hieron. de Viris illustr. V. *Actuare.* ACTVALIS VITA, eadem notione. Testam. S. Rudesindi a. 978. t. 3. Collect. Concil. Hisp. p. 184. † ACTVALIS IVSTITIA, quae in actu est. Exposit. regulae S. Bened. in Bibl. Heilsbr. p. 64. † ACTVALIS SCIENTIA *dicitur, quae res propositas operationibus suis explicat; cujus partes sunt tres, moralis, dispensatiua et ciuilis.* Gloss. vet. Cod. Reg. 7646. V. Isid. l. 2. Orig. c. 24.

ACTVALITER. 1. Re ipsa, nunc ipsum, Gall. *Actuellement.* Madox Formul. Anglic. p. 69. *Visitationem nostram ordinariam actualiter exercentes comperimus* etc. 2. † Per se ipsum agendo. Ch. 1413. in Reg. 167. Chartoph. Reg. ch. 138. *Ipse reus praemissa omnia et singula fecerat et perpetrauerat actualiter et manualiter, seu ea fieri fecerat* etc.

ACTVARE, perficere, finire, terminare, exercere se, seu vt ajunt Philosophi,

losophi, *ad actum redigere*. Vita S. Franciscae t. 2. Martii, p. 130. *Actuasti te juxta posse tuum ad habendam mentem puram.* Quam loquendi rationem detorsere aliqui etiam ad aedificia. Ch. 1289. ap. Marten. t. 1. Anecd. p. 1212. *Ita tamen quod caput ecclesiae praedictae et oratorii actuetur juxta carreriam.* Id est, terminetur juxta viam.

ACTVARIVS. 1. In Gloss. Lat. Ms. est *acta qui facit*. Papias, *Scriptor publicus, qui facit acta*. Io. de Ianua: *Actualis est qui acta facit; Actuarius diversis actibus occupatus.* † ACTVARIVS CVRIAE, Scriba: Statut. criminal. Saonae c. 13. p. 13. 2. Idem qui *Actor*. Ch. Ludov. III. Imp. in Tabular. Viennens. eccles. *Quandam partem villae - - ob incuriam priorum Praelatorum ejusdem ecclesiae* (et) *Actuariorum fuisse sublatam.* ACTVARIVS CAPITVLI, in compendiosa Beneficiorum exposit. Ms. folio 16. † ACTVARIVS CAVSAE, actor qui causam prosequitur. Statut. criminal. Saonae c. 5. p. 6. 3. *Actuarii*, *Abbreviatores, majoris et minoris parci, quorum primi diplomata signant, alii pecuniam pro signandis accipiunt.* Scriban. Amalth. V. *Abbreviator.* 4. *Actuarius, qui balneare exigit.* Gloss. Isid. in voce *Captura*, i. e. vt videtur Graeuio, qui mercedem a lauantibus exigit. Cangius v. *Captura* legit cum Ms. regio: *Capturarius, qui balneaticum exigit.* Graeuius antiquam lectionem censet retinendam. 5. *Actuarii* proprie dicti, qui annonam a susceptoribus accipiebant, dato pittacio, in quo continebatur quantum accepissent, eamque postmodum militibus erogabant, vt colligere est ex titulo Cod. Theod. *de Erogatione militaris annonae*, leg. 11. 13. 16. 24. 28. et tit. *de Numerariis et Actuariis*, leg. 3. 5. 10. 14. 15. Horum meminere Ammian. l. 20. et l. 25. Eutrop. Aurel. Vict. et Trebell. Pollio in Victorino. V. *Actus.* 6. *Actuarius agilis, velox.* Item *Notarius acta cito scribens*, in Amalth.. In Glossis Lat. Gr. *Actuarius, efficax, agilis,* *πρακτικος.* 7. ACTVARIVS LIMES, apud Agrimensores dictus ab actus latitudine, qui agrum per jugera discriminabat. Nam duo actus quadrati jugerum faciebant, cujus eadem erat latitudo cum vnius actus longitudine. V. Salmas. ad Solin. p. 677. 678. ACTVARII PALI, Hygino, qui defigebantur inter centenos vicenos pedes, sic dicti ab actus longitudine, qui per 120 pedes porrigebatur.

† ACTVATIO, efficacitas. *De actuatione medicinarum*, Gentil. Fulginus in Exposition. cum textu Avicen.

ACTVBERNALIS, *vicinus proximus*. Papias. Sed legendum *Adtubernalis*, vt apud Festum.

ACTVLA, littus, ora. Gloss. Gr. Lat. *ἀκτη, ἡ της θαλασσης, Actula, ora.*

ACTVM, quod in fine diplomatum, aliarumue Chartarum saepissime legitur, non semper idem est ac *Datum*. *Datum* tempus confecti diplomatis, *Actum* rem transactam significat; vel *Actum* tempus confecti instrumenti denotat, *Datum* concessi, cum scil. instrumentum in manus impetrantis traditur. V. Mabill. Diplom. p. 193.

ACTVM, alio sensu V. *Actus* 3.

ACTVMARE, pro autumare, Gloss. Lat. Gall. ex Cod. Rog. 7692.

ACTVOSVS, V. *Actinosus.*

ACTVPLEX, corrupte in Pithoeanis pro *artifex*, inquit Graev. ad Gloss. Isid. in v. *Artifex*, quae *duplicem* aut *dolosum* significat apud Isidorum.

ACTVS. 1. Idem quod *actio*, officium ministerium. S. Cyprian. ep. 55 Hincmar. opusc. 29. passim in Cod Theod. et alibi. 2. Pagus, *Actaris* seu Comitis aut Vicarii districtus vicaria. Vetus Ch. apud Perard. in Burgund. p. 21. *Peciola de terra quae est sita in Actu Oscanense, in fine Elariacense.* 3. *Actus*, vox Gromaticorum et Agrimensorum, Gr. *πλεθρον.* Gloss. Ms. reg. 1013 *Actus, agri spatium 120. ped.* Isid l. 15. c. 15. *Actus est minimus lati tudine pedum 4. longitudine 120* ACTVS QVADRATVS *undique fini* *tur*

tur pedibus 120. hunc Baetici aripennem dicunt, ab arando scilicet. Isid. Papias: *Actus, mensura quae habet 120. pedes in latitudine. Haec arpennum dicitur.* ACTVS DVPLICATVS *jugerum facit*, Isid. ACTVM INTERVICINALE, *quatuor pedes latum, qua jumenta agi possunt.* Papias ex Festo. Iurisconsult. *Actus* est jus agendi vel jumentum, vel vehiculum. V. Rigalt. ad Gromat. 4. ACTVS APOSTOLORVM, liber ecclesiasticus, qui vulgo *Acta Apostolorum*, apud Anastas. in S. Siluestr. et in Chron. Besuensi p. 514. Ita apud Thuribium Astor. Episc. in libris apocryphis recensentur: *Actus S. Thomae, Actus S. Andreae* etc.

† ACTVVM. Ordinar. antiq. ecclesf. Bisunt. inter Probat. Hist. Sequan. t. 1. p. 31. *Sedente pontifice, sint praesentes in actuo ecclesiae, qui reconciliandi sunt poenitentes.* Vbi legendum videtur *atrio*.

† ACVA, f. angulus, vel arcus. Ch. Atonis vicecom. Nemauf. a. 1177. inter Instr. t. 3. Hist. Occit. p. 141. *Trado tibi - - 11 solidos censuales, quos dabatis pro tabula* (Sic) *quae sunt vel fieri possunt ex vtraque parte viae. ab Acua qua* (Sic) *est super cloquarium S. Eulaliae, vsque ad viam qua discurrit ad pratum.* Quae sic leguntur in Ch. a. 1197. ib. p. 183. *Ab acu, quae est super clocharium S. Eulaliae*, etc.

ACVANITAE, haeretici, quorum primus Acuas quidam Manetis discipulus. De his Baron. ad a. 277. n. 42.

ACVARIVM, *theca acuum*, in Onomast. ad calcem Actor. SS. Iunii t. 2.

ACVARIVS. 1. † Vt *acuarium*, in ch. a. 1248. 2. Acuarii, Anastas. Bibl. in vers. Synodi VIII. act. 9. ὅπου βελονεῦδες, σκυλευτικοι, ἱππιατροι etc. *Acuarii, stabularii, veterinarii, seu medici equarii.*

ACVBICVLA, male pro *Acupictile* legitur in Legg. Francor. Basil. editis l. 1. c. 75.

ACVBVS, V. *Aculus*.

ACVCLA, Scaplum, κνεφειον in Gloss. Gr. Lat. pro *Acucula*, vel etiam pro *Radula*.

ACVCVLA. 1. ACVCVLLA et ACVLA, diminut. ab *Acus* quasi minor acus; sic autem *discerniculum* dicitur. *Acum* Martial. *Acum crinalem* Apul. l. 8. *Acum crinibus distinguendis* Tertull. l. de Poenit. *Acum comatoriam* Petron. vocant. vbi Woweren. et Erhard. consulendis. 2. ACVCVLA, ACVCVLIA, acutus, solers. V. *Agagula*.

ACVDA, rota hauritoria. V. *Acutum*.

ACVDAMENTVM, ACVIDAMENTVM, belli declaratio. ACVIDARE, eadem notione. Concil. Tarracon. a. 1591. t. 4. Collect. Conc. Hisp. p. 591. Ibid. p. 583. V. *Acunydare*.

ACVITAS, acumen, vt styli, ingenii etc. Goclen. Lex. Philos. 285.

ACVLEA, cuspis campanaria, pyramis, obeliscus, Gall. *Aiguille*. Vita b. Columbae Reat. t. 5. Maji p. 392.

ACVLERIVM, acuum theca. Statut. Ord. Grandimont. apud Marten. t. 4. Anecd. p. 1234.

† ACVLEVS, *genus tormenti ad modum acus acuti.* Gloss. vet. Cod. reg. 521. V. *Equuleus*.

† ACVLIVM, pertica ferro praeacuto munita, vnde nomen. Tractat. Ms. de re milit. et mach. bellicis c. 3. *Beccusfredus alias aculium, mariuus frangens naues.* V. *Beccusfredus*

ACVLVS, *Ministerialis domus regiae*, in Gl. Isid. Excerpta Pithoei: *Acubus, Ministerialis*, etc. Cerda emendat *Acoluthus*, Barthius *Aulicus*. Sed optime I. F. Gronouius *a caliculis*, quod probat ex Papia. Est autem a caliculis, pincerna, qui Suetonio dicitur *ad cyathum stare*. V. *Agagula*.

ACVMBA, *accubitum*. ACVMBISMA, *fulcrum*. Lex. G. B. in Amalthea.

† ACVMENTVM, quod pro acuendo instrumento ferreo soluitur. Inquisit. a. 1284. V. *Acutio* et *Agusare*.

ACVMINARE, acuere, metaph. excolere, perpolire. Guibert. l. 2. de vita sua, c. 5. *Adeo namque solers ejus quotidie acuminatur ingenium.* Hac voce sine tropo vsus est Lactantius Opific. c. 7. *Acuminanis in caudam*, ACVMINATI CALCEI, V. *Rostra* et *Poulainia*.

ACVNDARE, V. *Acunydare*.

† ACV-

† ACVNERI, *Victimae*, Gloss. vet. Cod. reg. 7641.

ACVNYDAMENTVM, ACVDAMENTVM, belli declaratio, diffidatio. Concil. Tarrac. a. 1591. t. 4. Conc. Hisp. p. 591. Ibid. p. 583. Vsatic. Barcinon. Ms. c. 64.

ACVNYDARE, ACVNDARE, ACVYNDARE, ACVIDARE, AQVINDARE, vox Catalonica, diffidare, hostem se declarare, ad bellum prouocare. (Germ. ol. absagen) Oriri videtur ex *abcognitare*, quod Leonh. Frischio est symbolo se distinguere, cui contrarium est *adcognitare*, alicui sese adjungere, Gall. vet. *s'accointer de quelqu'un.* Quid si *Acunydare* vox esset hybrida ex vocibus *ad κυνα dare*, Canem vocare, quod constat ab eo qui alterum ad certamen prouocabat olim factum fuisse. Vsatici Barcinon. Ms. c. 81. *Si quis aliquid eis nocuerit, vel aliquod damnum vel forisfactum eis fecerit, ipsa teneat die per Acunydatum a Potestate.* Cap. 115. *Idem statuerunt - - quod si aliquis per semetipsum, vel per suum nuncium voluerit aquindare, vel diffidare suum seniorem, semel possit facere.* Adde Cap. 110. 111. Constitut. Catalon. Ms. c. 1. Ch. Ildefonsi Reg. Arag. a. 1187. in Reg. Lud. Hutini Reg. Fr. f. 7. *Vel non fuerit aquindatus vel diffidatus.* † Occurrit praeterea in Concil. Terrac. a. 1282. apud Martene t. 7. Ampl. Collect. p. 279. In alio a. 1291. ibid. p. 291. In Respons. Iacobi I. Reg. Arag. a. 1266. in Append. ad Marc. Hisp. p. 1448.

ACVPEDIVM. Gl. Gr. Lat. ὀξυποδία, *acupedium*, *adensatio*. Ὀξυποδῶ, *adenso*, *denso*. *Acupedius*, *vel secundum aliquos acupediens*, *i. Cursor*, *quasi acutis pedibus currens*. *Acupedineus*, *velox*, *vel ad acupedium pertinens*. *Acupedilius*, *velox*. Vgutio, Breuiloq. Io. de Ianua, ex Festo. Item *Aequipedius*, *Acripedius*, *Agipedius*, *Accipedarius*, *Accipes*, *Agipes*, eadem notione in Amalth. Onomast. *Acupes*, quasi *Ocypes* a Gr. ὠκυς, celer dictus est, *Acripedius* ab ἄκρος, extremus. Vox Graeco-Latina, quae hominem tanta velocitate currentem sonat, vt vix tangat humum summis pedibus.

ACVPICTILIS, Anastas. Bibl. in Leone IV. p. 177. *Velum acupictile habens hominis effigiem sedentis super pauonem vnum.* Ibid. p. 187. Adde Capit. Caroli M. l. c. 81. V. *Acupictus* et *Acubicula*.

ACVPICTVRA. Regula S. Caesarii ad Mon. c. 42. *Plumaria et acupictura et omne polymitum - - nunquam in monasterio fiant.* V. seq.

ACVPICTVS. Isid. l. 19. Orig. c. 22. *Acupicta vestis, acu textilis, aut acu ornata. Eadem et Phrygia. Hujus enim artis periti Phrygii omnes dicuntur.* Virgil. l. 11. Aeneid. *Pictas acu tunicas.* Vbi Seruius: *Nomine artis qualis esset tunica demonstrauit, nam hujusmodi vestes acupictae dicuntur.*

† ACVPITA, pro *Acupicta*, in Glossar. Cassin. annor. circ. 700. *Acupita, vestis est acu texilis.* Vbi leg. *textilis*.

ACVPODIVM, ὀξυποδία, in Glossis Cyrilli. V. *Acupedium*.

† ACVRARIA, ars *acurarii*.

† ACVRARIVS, faber ferrarius. Inquisit. a. 1288. inter Access. ad hist. Cassin. P. 1. p. 388.

† ACVRIVS. Cod. reg. 5600. annor. circ. 800. fol. 101. *Calendas Iannarias quod maledictus Ianus docuit, hoc custodiunt, vel impuras quod mensas componunt, aut Acurios attendunt aniculas cantantes*, etc. Vbi legendum videtur *Augurios* pro Auguria.

† ACVRSVS, accretio, accessio, (Germ. Anwachs, Anschütt) Ch. 1167. e Bibl. reg. *Ripae fluminum et acursus, communes sunt.*

ACVRTARE, breuiare, contraher (Germ. abkürzen.) Prolog. part. : Hist. Translat. b. Edmundi ap. Marten. t. 3. Anecd. p. 185. *Cujus narrationes seriem ita acurtare decreuimus*, etc.

ACVS. 1. Acicula, spinula, qua Pallium Archiepiscopale constringitur seu configitur. Ordo Roman. *Pallio superinduitur, et configitur per acus in planeta retro et ante* Brun. Signiens. de Vestim. Episc. Ch. a. 130

in Sanct. c. 263. Proprie vero *acus* dicitur pars fibulae, qua illa clauditur et astringitur. Trebellius Pollio: *Fibulam auream cum acu Cypria* [illegible]. Fortunatus lib. 8. poem. 4.

Chrysolitha auratam fibula claudit acum.

2. ACVS, *Calamistratorium*, in Gloss. Isid. V. *Acucula.*

ACVSTVMARE. 1. Tributum ex *custuma* seu consuetudine exigere. Hinc Gallorum *accoustumer*, assuefacere. Arrest. Parlam. sub Phil. in Tabul. Compend. *Nituntur - - acustumare paagium injuste et de novo mercaturarum villae Compendiensis.* V. *Consuetudo.* 2. † A tributo quod *custuma* dicitur liberare, vel liberum declarare. Ch. 1452. Chartoph. reg.

ACVTA. 1. Febris violentior. Vita S. Margarethae Hung. n. 53. *Acuta Febris*, in vita Lietberti Episc. Camerac. c. 9. *Acutae passiones* apud Coelium Aurelian. l. 3. Tardarum passionum c. 5. et apud Orderic. Vital. p. 873. *Acuti morbi* apud Constant. Afric. l. 10. Pantechn. c. 5. Celsus l. 3. c. 1. ait, Graecos diuisisse morbos omnes in duas species: *alios namque ex his acutos, alios longos esse dixerunt.* IN ACVTIS LABORARE. Caesar. l. 10. c. 44. lib. 11. c. 36. lib. 12. c. 36. l. 1. c. 25. et alibi non semel. Noti sunt Aretaei et aliorum Medicorum libri περὶ ὀξέων παθῶν et Coelii Aureliani *de Acutis*. V. Humelberg. ad Sereni Sammon. c. 2. 2. ACVTA, in Musica. V. *Superacuta.*

ACVTARE, acuere. Passio S. Bonifac. Mart. n. 8. *Iussit vt calami acutarentur.*

ACVTARII CANES, in Lege Salica, iidem qui *Argutarii.*

ACVTELA, *acumen*, Io. de Ianua.

ACVTIA, *versutia: acutus, versutus*, Papiae. Ekkehard. Iun. de Casib. S. Galli c. 10. *Quae acutia sua versipelli resumpserat.* Adde c. 11. c. 16. *Secularium acutia*, i. cuspides, *Rostra*, in Vita Mariae de Mailliaco n. 36.

ACVTIANGVLVS, angulus acutus. Prolegom. in Euclid. l. 8.

ACVTIATOR, qui acuit, seniarius. Gloss. Lat. Gr. *Samiarius, cociarius, acutiator.* Idem *Acutor* dicitur Ioanni de Ianua.

ACVTIES, acumen, cuspis. Vita S. Cathar. Senens. t. 3. Apr. p. 901.

ACVTIM, *acute*, Io. de Ianua.

† ACVTIO, actio, qua quis aliquid acuit, vel subtilitas. Gloss. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. *Aguisement, acutus, tus, tui. Acutio, onis, idem, ou Soustiveté. Agument, acute, vel subtiliter,*

ACVTOR, V. *Acutiator.*

† ACVTVLE, diminut. ab acute. Timoth. Matt. de Magnif. Cosmi Med. apud Lam. in Delic. erud. p. 150.

ACVTVM, aedificii species Hispanis, quae vox occurrit non semel in Foris Aragonensibus apud Mich. del Molino in Repertorio in h. v. et in v. *Apprehensio*, vbi jungitur cum *Cequia*, i. Fossa riui. Hispanis *Acuda*, est rota hauritoria.

ACVTVS. 1. Clauus aut gomphus. Ebrard. in Graecismo c. 12.

Claua, genus baculi: clauis, sera: clauus, acutus.

Mamotrectus ad c. 41. Ies. *Clauis, i. acutis. Acutum cuprinum* dixit Vegetius l. 3. de re veterin. c. 2. Innocentius Agrimensor, *acutum Cyprinum*, pro clauo aereo, quem *Cyprinum clauum* vocat Palladius. Pelagius libello 15. n. 48. *Impossibile est nauim fabricare sine acutis.* Adde Bonifac. Episc. Atinens. in Sermone de SS. Nicandro, Marciano et Marco; Vit. S. Potiti Mart. n. 20. Macrob. et Isidor. l. 19. c. 33. 2. *Panis triangulus*, in Gloss. Ms. in Cod. reg. 113.

ACVYNDARE, V. *Acunydare.*

ACYNIDAMENTVM, V. *Acunydamentum.*

ACYRALIS, V. *Aciralis.*

ACYSTERIVM, V. *Asceterium.*

ACYTVRA, pro *Adjutura*, tributi species, Gall. *Aide* (Germ. Steuer). Ch. a. 1375. apud Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 174. *Redditus, decimas, parcerias, prata, terras, nemora, riperias, portus, passagia - - et omnia alia commoda et emolumenta, jura, deueria, et acyturas.* V. *Auxilium.*

ACZADA, Hispanis *Açada*. (Germ. ein Karst) Gall. *Houe*, idem instrumentum ac *Aczadus*, a quo tamen latitudine differt. *Acaada* instrumentum est tenue, longum 8 vel 9 pollices, ac recuruum, quo maxime vtuntur vinitores et pastinatores. V. *Açada* et *Açadon* in Diction. Hisp. Gall. Sobrini.

ACZADVS, ex Hisp. *Açada*, capreolus, bidens, ligonis species. Innocent. III. PP. l. 13. ep. 161. de Burgensi ecclesia: *Ferrum caldararium, acetrum, tres aczados, totidem aczadas, 4 cistas Scutellis plenas*, etc.

ACZARIVM, chalybs, Gall. *acier*. Computum a. 1333. t. 2. Hist. Dalphin. p. 278:

ACZIMA, ACZIMATVRA, ACZIMIATVRA, pannorum tonsura. Comput. Io. de Ponciaco sub Humberto Dalphino a. 1333. t. 2. Hist. Delphinat. p. 279. *Item pro aczima ipsius robae - - sol. III.* Et p. 283. *Item pro tonditura seu aczimatura panni robarum Dominae Beatricis - - 7. sol. 4. den. Vienn.* Ibid. p. 284.

ACZIMARE, tondere. Ibid. p. 282. *Item pro tondendo seu aczimando ipso panno*, etc.

AD. 1. Praeponitur saepe locorum nominibus, ex familiari ac vulgari loquendi formula, qua *ire ac pergere* dicunt *ad quaedam loca*; cujusmodi exempla passim proferunt Itineraria vetera Antonini et Hierosolymitanum et Peutingeri tabulae. Ita apud Ammian. l. 27. Mediolani locus occurrit, *ad Innocentes* appellatus. Graecos etiam recentiores ita locutos docuit Cangius in Descript. S. Sophiae n. 18. Regino a. 962. *In quodam monte qui dicitur ad Sanctum Leonem.* Frequentissime occurrit isthaec loquendi ratio, praesertim apud Scriptores Gallos et Germanos qui illam a vernacula mutuauerant, non modo vbi de locorum nominibus sermo est, sed etiam et praecipue quidem, cum de officiis, ministeriisue agitur. Sic in Computo gener. redditum Reg. Fr. a. 1202. apud D. Brussel tract. de vsu feud. t. 2. p. CLVI. *Pro LX seruientibus ad equos, et pro C seruientibus ad pedem;* quod Galli dicunt *Sergent à cheval*, *Sergent à pié*, (immo et Germani, die zu Pferde und zu Fusse dienen.)

2. AD non raro ponitur pro *in*. Spartian. in Pio: *Profectus est ad Campaniam.* V. Casaub. ad eund. in Hadrian.

ADA, modus agri, in Charta quae habetur in Appendice ad Flodoardum, procul dubio mendose pro *acla*, quod vide.

ADACCVBITARE, i. q. *accubitare*. Abbo l. 2. de Bellis Parisiac.

Cujus adaccubitat puteus vestigia, etc.

V. *Accubitare*.

† ADAEQVANTIA, justa aestimatio, adaequatum cum re aliqua pretium; Gall. *adequer*. Statuta Vercell. l. 7. p. 160.

ADAEQVARI, aestimari diligenter discuti, inspici. Honor. Imp. in lege a. 413. t. 5. Cod. Theod. p. 134. *Loca quae praestationem suam implere non possunt, praecipimus adaequari, vt quid praestare possint - scribatur.*

ADAEQVATIO, aequa bonorum partitio inter haeredes, in Leg. Longob. l. 2. tit. 29. §. 3. cujusmodi *adaequationis s. exaequationis* bonorum formulae habentur ap. Lindenbrog. form. 67. 68. 69. 70. V. *Aequalentia*.

ADAEQVE, pro pariter, perinde, in diurno Rom. c. 2. tit. 4. §. 10.

ADAERARE. 1. Pretium addicere aere aestimare, ad aeris pretium redigere, vulgo *adpretiare*. Gloss Lat. Gr. *Adaerat*, *ἐξαργυρίζεται*, *ἀποχαλκίζει*, *Adaeratio*, *ἐξαργυρισμός*. Lex Burgund. addit. 2. §. 7 *Solidi qui a tempore Alarici Regis adaerati sunt.* Et Lex Wisigoth. l. 4 tit. 5. §. 7. *Post parentum obitum adaeratione adhibita.* Adde Io. Diac in Vita S. Gregorii M. l. 2. c. 2. *Adaeratae annonae*, in leg. 31. Cod de Erogat. milit. annonae, cum scilicet annonae in aere persoluuntur Hinc Iac. Cujacio *adhaerare* idem e ac *albergare*, quod scilicet *alberg* quae primum seruitus erat fund imposita v. g. hospitio excipiend nu

nunc in aere ſoluatur. V. Caſaub. ad Theophr. Charact. p. 332. et ad Sueton. Salmaſ. ad Pollion. p. 338. et Iac. Gothofred. ad leg. 28. Cod. Theod. de Erogat. milit. annonae.

2. ADAERARE, f. aere munerare, ſtipendia decernere. Bulla Adriani I. PP. a. 772. in Bullario Caſin. t. 2. p. 13. Gloſſulae in Cod. Mſ. Cluniac. t. 2. Operum poſthum. Mabillon. p. 13. *Adaerauit, id eſt aere munerauit.*

ADAERATIO, V. *Adaerare* 1.

† ADAGAGIVM, vulgari pronunciatione pro *Adaquagium*, irrigatio, vſus aquae ad prata irriganda. Ch. 1471. *Adagagium ipſum funditus vetant.* V. *Adaquagium.*

ADAGONISTA, *incitator*, *certator*, Io. de Ianua pro *Antagoniſta.* † Gloſſ. Lat. Gall. Cod. Reg. 7692. *Adagoniſta*, *Encherchear.*

ADALBERGA. Teſtam. Adalaidis a. 978. ap. Marten. t. 1. Anecd. p. 97. *Alia medietas de fructu remaneat Raimundo archiberga et adalberga.* Haud ſcio, an *archiberga* et *adalberga* idem ſint, qui dominus *albergae*, cui competit jus *giſti* ſeu jus quibusdam in praediis hoſpitandi. V. *Alberga.*

ADALGERE, pro *adaugere*, addere. Ch. pro monaſt. Nobiliac. Rotberto Rege: *Statui apud me: adalgere deberem ad eleemoſynam genitoribus meis.*

ADALIDES, auditores, Mauris Hiſpanis; apud Roderic. Tolet. l. 3. de reb. Hiſp. c. 24. alias *Adalides* dicuntur *itineris ductores.* De eorum munere vid. Gregor. Lopez. ex lege 4.

ADALINGVS, ADELINGVS, ETHELINGVS, EDELINGVS, EDLINGVS, etc. voces vnius et ejusdem originis, Saxonicae nempe, quae *nobilem*, et natalium ſplendore illuſtrem quempiam ſignificant; ab *aethel* vel *edel*, nobilis, quam etiamnum vſurpant Germani eodem ſignificatu. Lex Angliorum et Werinor. tit. 1. *Si quis Adalingum occiderit, 600 ſol. comp. qui liberum occiderit, etc. qui ſeruum occiderit*, etc. Ita tit. 2. 3. 4. et 5. vbi trifariam hominum conditionem aptud Saxones diſtributam obſeruare eſt, in *Adalingos* ſeu nobiles, *Liberos* et *Seruos.* Quod firmatur ex Nithardo l. 4. Vocis vim attigit etiam Simeon Dunelm. et ex eo Rog. Houedenus a. 887. *In loco qui dicitur Ethelingaege, id eſt Nobilium inſula.* Nec dubium quin ab hac voce formata ſint Angloſaxonica illa vocabula appellatiua, *Ethelredus*, *Athelunus*, *Ethelbaldus*, *Ethelulfus*, *Ethelſtanus*, Regum Angloſaxonum familiaria nomina. Spelmannus auctor eſt, Saxonibus in more fuiſſe patrio nomini *Ling* ſubjungere, cum vel filium, vel juniorem denotare vellent, verbi gratia *Eadmundling*, pro filio Eadmundi; indeque pleraſque Arctoas nationes terminationem iſtam retinuiſſe in nominibus appellatiuis, quae earum originem deſignabant. Vnde *Salingi* dicti a *Sale* fluuio, a quo profecti; *Nordalingi*, quaſi filii Aquilonis; *Eaſterlingi*, quaſi ſoboles Orientis. Vid. Cluuer. in Germ. ant. l. 1. c. 15. Beſold. in diſſ. de Ord. equeſtri p. 4. Ab hac igitur originatione dictos putant *Adelingos* regum praeſertim filios et haeredes. Edward. Confeſſ. in legg. c. 35. *Rex vero Edwardus Edgarum filium eorum ſecum retinuit, et pro ſuo nutriuit; et quia cogitabat haeredem eum facere, nominauit Adeling, quem nos dicimus Domicellum. Sed nos indiſferte de pluribus dicimus; quia Baronum filios vocamus Domicellos, Angli vero nullum niſi natos Regum.* Certum autem regum filios *Adelingos* vocitatos. Ita ap. Simeon. Dunelm. de geſtis Angl. a. 866. *Elfredus, id iſt, Clito Adeling.* Ch. Aelfredi reg. in Monaſt. Anglic. t. 1. p. 203. *Ad inſulam Clitonum quae Anglice vſitato nomine Aedlingaeg nuncupatur.* Vnde colligitur *Clitones* et *Adalingos* eosdem eſſe. Adde Orderic. Vital. l. 12. p. 855. 869. V. *Adelinga.*

† ADALLEVANTIA, armorum quibus offendi poteſt genus. Stat. ciuit. Piſtor. a. 1107. ap. Murator. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 560. art. 120. *Si aliquis Piſtorienſis ciuis detulerit adſteritium, vel adalleuantiam, ſpedum,*

dum, *vel lanceam*, *vel barionem*, *vel malutayam*, etc.

† ADALMATICA, pro *Dalmatica*, vestis ecclesiastica. Ch. ex archiuo monast. Cassin. *E. 1. plubiale*, *e 1 adalmatica, e 11 grucifixos de linna etc.* V. *Adamaschus*.

† ADALTA, *atria*, *vsque ad altam partem domus*. Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

† ADALVS, inter pisces, qui ad dominos jure dominii pertinent, annumeratur, in Ch. a. 943. ap. Murat. t. 6. Antiq. Ital. med. aeui p. 456. *Si - storionem aut adalum in longitudine plus quam quatuor pedum prenderimus* etc. Stat. Mantuae l. 1. c. v. Cod. reg. 4620. *Exceptis sturionibus et adalis et aliis piscibus Padi*.

† ADAM. Ita apud Halberstadienses nuncupabatur quidam poenitens publicus, de quo Vid. Aeneam Silv. in Hist. de Europa c. 31.

ADAMA, humanum genus, Adami progenies. Missale Gallic. ap. Mabillon. Liturg. Gallic. p. 355.

ADAMANTES, species tignorum, vt videtur, ad apparatum nauis accommodorum. Informat. ciuit. Massil. ex Ms. San. Germ. vbi de nauium apparatu: *Item VI adamantes ad longitudinem XVIII. passorum.*

ADAMAS. Vita S. Walrici Abbatis n. 10. t. 1. April. p. 19. E. *Hic ergo Sacerdos*, *juxta Prophetam*, *in templo Dei lapis est viuus in aedificio Dei appellatus*, *qui recte*, *vt audio adamanti lapidi pretioso comparatur*, *cujus natura talis est*, *vt quidquid adspexerit*, *ipsum etiam ferrum ad se subtrahat*. † Videtur esse Magnes, Gall. *Aimant*. Vox Graecae originis. At vero Gallis olim *Adamas* prius dicebatur, *Aimant*, quam vocaretur *Diamant*; quae vtraque vox a verb. *adamas* originem habet.

† ADAMASCHVS, Damasceni operis pannus bombycinus, Gall. *Damas*, Ital. *Damasco*, (Germ. Damast.) Inuent. local. a. 1389. t. 3. Codic. Ital. diplom. p. 363. *Planeta vna drappi auri in campo viridi*, *facta ad spicas cum frisiis largis adamaschi*, *f drata tafetali rubeo*.

ADAMATICA, arbor Paradisi terrestris, cujus fructum manducauer primi parentes. Petr. Chrysolo Serm. 54.

ADAMATORIVS, ἐρωτικός, in Glo Lat. Gr.

ADAMATRIA, eadem notione apu Laurent. in Amalthea.

ADAMIANI, et ADAMITAE, di quidam Haeretici, qui Adae imita tur nuditatem, vnde et nudi oran et nudantes se mares et foemin conueniunt, etc. S. Augustin. li de Haeres. et Isidor. l. 8. c. 5.

ADAMICARI, adamari. Hist. Miscel apud Murator. t. 1. part. 1. p. 112.

*) ADAMIRNONI, Keßer. Vocabu Lat. Germ. a. 1477. impressum, pr cul dubio pro *Adamiani*.

ADAMITAE. 1. V. *Adamiani*. 2. *Ad mitae*, *albi lapides durissimi*, Roc le Baillif in Diction. Spagyr. qu diceret *indomitae* ex *a* priuat. δαμάω, domo. Iidem lapides su qui Plinio *Adamandites*.

† ADAMITTERE. Libertat. Pon Vrsonis t. 4. Ordinat. reg. Fran p. 640. art. 19. *Si pretor aliqu mandauerit*, *et ipse cum inuenia* (inuenietur) *ire noluerit*, *duodeci nummos adamiserat*. Vbi erudit editor emendat, *amittat*; quidni *a mittat?* V. *Admittere*.

ADAMPLARE, vt *adampliare*, Ga *amplifier*. Roland. Patav. de fa in Marchia Taruis. l. 8. c. 6. Murat. t. 8. p. 288. *Versus in cos fecit planari fossas et adampl vias*.

† ADAMPLATVRA, idem quod E *artus*, ager recens exaratus, p scissus. Ch. Frid. II. Imp. a. 12 ap. Murator. in Antiq. Estens. p.4 Ital. diplom. t. 1. p. 1578.

ADAMPLIARE, pro *ampliare*. A *ampliare templum domis*, in ve inscriptione.

† ADANIARE, ostendere, proba Iudicat. a. 796. ap. Murat. t. 5. A tiq. Ital. med. aeui p. 312. *Po interrogabimus - - vt si poterit a nia*

mitte libertate sua, aut per chartulam aut per testimonia, vel possessionem juxta lege quidem: ipsi dixerunt, quod sua libertate adprobare poterit - - *Nec libertate nostra adamiare, non potemus.* An respexit ad notam manumissionis formulam per denarium, ita vt legendum sit *adenariare*? V. in *Manumissio.*

† ADAPTARE, aptare, accommodare. Statuta Crimin. Saonae c. 35. *Prout casus delicti se adaptaverit alicui de capitulis supradictis.* Ibid. c. 37. ADAPTARE SE, indulgere, de jure cedere. Litt. Official. Noviom. a. 1349. *Dicit dictus reus quod jure se adaptavit, et per consequens minus judicis se debet adaptare, adeoque tendant ad finem humanitorem.*

ADAPTATIO, accommodatio, applicatio. Hist. Translat. B. Edmundi inter Anecd. Marten. t. 3. p. 1859. *Quod si similitudo ad habitum referatur - - vera est adaptatio.*

† ADAPTVS pro *adaptatus*, aptatus, fabricatus. Stat. pro lanificio et pannificio a. 1317. *Loci, in quo (panni) parati fuerint et totaliter adapti.*

ADAQVAGIVM. 1. Aquarium. Serrar. de reb. Mogunt. t. 1. p. 38. novae edit. 2. † Irrigatio, vsus aquae ad irriganda prata. Terrar. Bellijoc. p. 50.

† ADAQVALE, riuus, canalis. Chartar. notarii d'Aubagne: *Confrontatum cum vallato sive adaquali* etc. V. *Aquale.*

ADAQVARE. 1. Gloss. Lat. Gr. *Adaquat, ποτίζει.* Gloss. Gr. Lat. *ποτίζω κτήνη, adaquo.* Lex Wisig. l. 8. tit. 3. §. 15. *Pecora adaquentur tantummodo.* Adde Saxon. Gramm. l. 10. Hist. Dan. p. 179. Sueton. in Galba c. 7. Gregor. M. l. 11. ep. 5. Italis *adaquare*, est irrigare. Hinc 2. ADAQVARE pro irrigare apud illorum Scriptores occurrit, cum latine scribunt, Germ. bewässern. Chron. Parm. ad 1303. apud Murator. t. 9. p. 849. 3. Miscere aqua, aqua diluere, Germ. wässern. Trans-act. a. 1351. ex libri Viridi fol. 63. 4. † Aquam praebere, suppeditare. Ch. a. circ. 1063. *De dicto fonte adaquantur officinae S. Christophori.*

ADAQVARIVM, aqualis. Testam. Richardi II. ap. Rymer. t. 8. p. 76. *Et quod omnia, coronae aureae, ciphi, adaquaria, et vasa aurea, et alia jocalia*, etc.

ADAQVATORIVM, aquarium, in Ch. Philippi Reg. Fr. a. 1270.

† ADAQVATVS, aqua aspersus, madidus. Litt. remiss. a. 1355. Charoph. Reg. *Et vna camisia adaquata - - armatus erat.* Nisi sit pro *adaequatus*, aptatus.

† ADAQVERIVM, aquarium. Ch. a. 130 . ex Tabul. Massil. *Propter putrefactiones adaqueriorum et prinadarum dampnose confluentium ad portum.*

† ADARABA. Arest. a. 1374. 10. Iun. ex Vol. 6. Arest. Parlam. Paris. *Certa sententia seu excommunicatio, quam Iudaei inter se vocant niduy - - Dictus Vincentius Columbum p̄nedictum in niduy posuerat; et praefatus Columbus eidem Vincentio responderat, quod eidem dicebat Adaraba.* V. *Aladma.*

ADARCA, clypeus, pelta, Hisp. *Adarga*, ab Arabico *Tarka* seu *Darca*, clypeus, inquit Bochartus. Germ. Tartsche. Testam. Ranimiri Reg. Aragon. aerae 1099. in Hist. Pinnat. l. 2. c. 38.

ADARDIRE CVM ALIQVO, i. e. pugnam cum eo experiri, inquit Muratorius. Hinc nata videtur Italica vox *ardire*, tentare, audere. Vetus formula inter Luitprandi Leg. ap. Murat. t. 1. part. 2. p. 75. *Cum eo adardire volo.*

ADARESCHILD, aggressio facta in aliquo vico. Vox Longobardica, de qua Macer in Hierolex. orta ab *adardire.*

ADAS, *libra inter duodecim signa.* Papias.

ADASIA. Laurent. in Amalth. *Adasia, ovis recentis partus, sed vetus, inepta sacrificiis, sicuti nec agna, nec dum bidens.* Festo est etiam: *ovis vetula recentis partus.* Sed quomo-

 do

do *recentis partus*, si vetula? Haec verba inquit Graeuius pertinent ad *Auilla*, de qua inferius: *Avilla, agna recentis partus;* juxta Scalig. *Adasiae* opponuntur *bidentibus*. In Gloss. Isid. *Adasia, ouis major nata;* in excerptis vero Pithoeanis, *major natu*.

† ADASIATVS, Gall. *à l'aise*, ludicrum cognomen, apud Lobinell. in Glossar. ad Hisp. Britann.

† ADASSAMENTVS, reditus, prouentus; nisi sit pro *adcensamentum*. V. *Adcensare*. Testam. Guillielm. V. Dom. Montispessul. a. 1121. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 416. *Iubeo vt Lambertus bajulus meus teneat quatuor annos omnes adassamentos de Montepessulano et de Palude* etc.

ADASTRIA. Glossar. Bituric. *Adastria interpretatur petrosa vel dura; nam Adia Graece, petra; vel ab Adranes; i. e. infirmitas, vel impotentia: significat autem sortem quae est dura et inexorabilis.*

† ADATICTVS, pro *adtactus*, tactus morbo. Ch. a. 1459. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 288. *Nec octo, dies labuntur, migrati sunt minusque adaticti aliqui in dicta ciuitate Nemausi.* Vbi de morbo epidemico sermo est.

ADAVCTAGERE, adaugere. Gloss. Lat. Gr. Ms. *Adauctagis*, ηὔξηθη. Forte *adauctascit*, vel *adauctegit*.

ADAVGMA, *augmentum*, *additamentum*. Io. de Ianua.

† ADBASSARE, demittere, V. *Abassare*.

ADBENEVISARE, V. *Abeneuisare*.

ADBOVTAMENTVM, fundus cum suis limitibus creditori assignatus, vt postea in illum speciale jus acquirat. Hoc sensu accipitur in Consuet. Pontiuiens. art. 133. At in Metensi tit. 4. art. 31. fundus est assignatus et specialiter creditori oppigneratus. Litt. Official. Attrebat. a. 1290. *Asseruit dicta Domicella - - se habere sufficiens excambium siue adboutamentum de dote sua recuperanda* etc. V. *Abbotum* et *Butum*.

ADBREVIARE, *breuiare*, Io. de Ianua, in breuia redigere, *imbreuiare*, *adimbreuiare*, Italis *abbreuiare*. Matth. Westmonast. a. 1297.

ADBVTARE, terminare, Gall. *abutir*. Ch. a. 1284. *Vna piechia terrae - - et adbutat ad terram* etc. V. *Abuttare*.

ADCAPITA, vt *Accapitum*, Emphyteusis. Stat. Eccles. Nemaus. inter Anecd. Marten. t. 4. p. 1043.

† ADCATHENARE, catena ligare, constringere, Germ. *anketten*. Ch. Raim. de Agouto a. 1348.

ADCAVSARE, in jus vocare. Vet. Formulae Andegav. apud Mabill. t. 4. Analect. p. 262.

ADCENSA, V. *Accensa*.

ADCENSARE, ad censum dare; interdum et recipere ad censum. Lit. Official. Bitur. ex Cod. Ms. Coaslin. *Dominus - publice confessus fuit se adcensasse et ad censam annuam et perpetuam tradidisse* etc. Ch. a. 1244. inter Instrum. t. 4. nov. Gall. Christ. p. 102.

ADCENSATARIVS. 1. Qui dat ad censum. Litter. Official. Bitur. a. 1447. ex Cod. Ms. Coaslin. In iisdem Litteris *Adcensator* et *Adcensatarius* modo vsurpantur pro illo qui ad censum tradit, et modo pro eo qui recipit. 2. Qui ad censum recipit. Litt. Official. modo laudatae.

ADCENSATIO, locatio ad censum annuum. Litter. Official. Bitur. modo laudatae. V. *Accensa*.

ADCENSATOR, V. *Adcensatarius* 1.

† ADCENSIMENTVM, datio ad censum. V. *Accensa*. Ch. Lud. VII. reg. Fr. a. 1179. *Retinuimus etiam alia omnia quae tenebamus, quae ad praedicta adcensimenta non pertinent.*

† ADCENSIRE, dare ad censum. Ch. a. 1163. ex Chartul. Regniac. *Herbertus adcensiuit ecclesiae - - totam aquam suam* etc.

† ADCENSIVARE, eadem notione. Ch. a. 1207. in Chartul. Thenol. V. *Accensiuatio*.

† ADCENSVATIO, ASCENSVATIO, vt supra *adcensimentum*. Ch. 1242. ex Chartul. Maurigniac.

† ADCESCARE. Ordinat. Alfonsi com. Tolos. a. circ. 1254. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 512. *Haec erit forma tradendi balliuias et praepositur as D. comitis, et terram ipsius adcescandi.* Vbi forte legendum *adcensandi*.

ADCHRAMIRE, V. *Adramire.*

† ADCLAMARE, vendicare, repetere, practicis Gallicis *clamer.* Chartul. prior. Neronis-Villae. V. *Clamare* 2.

† ADCLEPIATVS, infirmus, debilis, vt videtur; Gallis vulgo *éclopé.* Ch. a. 905. apud Murat. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 777. *Praepositus ejus* (abbatis) - - *injuste - - olinas contra consuetudinem colligere et premere sine calcariam facere praecipit, adclepiatis quoque, volentes nolentesque ire, et vites illic amputare contra consuetudinem jubet.*

† ADCLINE. Mirac. S. Germ. episc. Autiss. t. 7. Iul. p. 274. *Erat locus naturali quodam situ commodissimus; atque a parte orientali, clino montis paulatim lentescente, competenter adcline pendulus.* Id est leniter acclinis. Vide mox

† ACLINVS pro *acclinus*, acclinis. Glab. Radulph. Hist. l. 3. c. 5. t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 32.

ADCOGNITARE, ACCOGNITARE, notum vel *cognitum* facere. Gloss. Lat. Gr. *Adcognoscit*, ἐπιγινώσκει. Hincmar. Rem. opusc. 5. de coerc. milit. rapinis. Capit. Caroli C. tit. 16. *Vt omnibus suam voluntatem - - accognites.* Ibid. tit. 27. 28. 30.

ADCOGNOSCERE, agnoscere. Gloss. Ms. Lat. Gr. *Adcognoscit*, ἐπιγινώσκει. Germ. anerkennen.

ADCONQVIRERE, adquirere, apud Rymer. t. 2. p. 659.

ADCONSILIARE, consilium dare, consulere. Germ. anrathen. Notitia vet. in Pancharta nigra Turon.

ADCOPIOSVS, locuples, abundans. Glossae Lat. Gr. Ms. *Adcopiosus*, ἔμπορος.

ADCORDABILES DENARII, qui dantur domino vice laudimiorum, cum possessiones censuales distrahuntur, aut permutantur: quia eo casu dominus et vassallus, si in distractione aut venditione nulla pecuniae solutio interuenerit, inuicem conueniunt; vnde ejusmodi laudimia *Accordemens* dicuntur in Consuetut. Bituric. tit. 6. art. 1. 6. 7. 8. V. Consuetud. localem Castellaniae Bellijoc. apud Thomasser. l. 1. c. 97. et p. 208 etc. V. etiam *Accordamentum.*

ADCORPORARE, V. *Accorporare.*

ADCRATATOR, Sarcinator, si bene conjicio; in enumeratione enim, qualem exhibet exemplum seq. sarcinatores seu sartores non solent omitti. Sed forte mendose legitur *adcratator.* Chron. Senon. t. 3. Spicil. Acher. p. 396. *Litteras super hoc conscripserunt, continentes, quod Ecclesia Senoniensis duos carpentarios haberet, vnum coquum, adcratatorem vnum, lauandarium vnum, sutorem vnum, piscatores duos.* † Quis sit *adcratator* non facile est diuinare. *Cratare* dixerunt pro Scalpere; an idcirco sculptor hic est intelligendus? An assarius, Gall. *Rotisseur*, a crates vel craticula? Ex enumeratione enim ministeriorum, quae eo loci exhibentur, nihil certi concludi poterit.

ADCREDITATVS, cui fides habetur, cui creditur, Gall. *accredité.* Hugo Farsitus lib. de mirac. S. Mariae Suessionens. c. 8. V. *Accredere.*

ADCREDVLITARE, fidem facere, purgare se, sacramento omnem criminis suspicionem amouere. Leges Inae Westsax. reg. c. 36. ap. Brompton. *Qui in collegio fuerit, vbi aliquis occisus sit, adcredulitet se, quod eum non percussit.*

ADCRESCENTES, dicti potissimum milites σχολάζοντες, qui non militabant, sed militaribus numeris adscripti, in locum legitimorum militum amissorum subrogabantur, ita vt numerus, si quando esset imminutus, repararetur, in leg. II. Cod. Theodos. de re milit. et leg. 6. 7. de Tyron. et leg. vn. de Class. ad quarum legum illustrationem adhibendus omnino auctor vetus subditus Notitiae Imperii c. 5. *Supplementa* vocantur in lege 9. Cod. Theod. de Tyron. leg. 3. de Tabul. et apud Ammian. l. 21.

ADDA, *cuneus, vel turba*, in Gloss. Ms. Eccles. Bituric.

ADDAMNARE, ADDEMPNARE, damnum inferre. Vetus Notitia ap. Lou-

Louuetum in Bellouaco p. 531. † Ch. a. 1165. in Chartul. S. Ioann. Laudun.

ADDECIMARE. I. Reg. c. 8. vers. 14. 17. est *decimam accipere.*

† ADDECIMARI, decimae subjici, obligari. Ch. Gaufredi Duc. Aquit. Vita B. Meinwerci t. 1. Ian. p. 551.

ADDEMNARE, januam, fenestramue ita obserare vel firmare vt aperiri non possit, Gall. *condamner*, Germ. verdämmen, zudämmen. Guibert. l. 3. de vita sua c. 11. *Residui Proceres profugarum usque ad gonfos, seras et pessulos omni substantia atque vtensilibus addemnabant.*

ADDEMPNARE, V. *Addamnare.*

ADDENSANTOR, ἀξυποδύτης, in Glossis Lat. Gr. Mſ. vtique pro addensator, fullo, ὀξυποδύτης, vt in aliis Glossis. In iisdem ὀξυποδία, *acupedium, addensatio.* Argutari pedibus dicuntur fullones; dum saltu suo fullonio, inquit Hofmannus, pannos condensant. Hinc Titinnius de quodam fullone: *Terra haec est, non aqua, vbi tu solitus argutarier pedibus cretam dum compescis vestimentaque lauas.*

ADDESTRARE, Florentini dicunt pro *andar alla staffa de Principi*, seu Principi ad equum inseruire. Chron. Parm. ad 1291. ap. Murat. t. 9. p. 821. *Et Majores milites ciuitatis, Parmae pedestres adestrabant eum per fraenum et super staffas honorifice.* Vide mox

ADDEXTRARE, ADEXTRARE, tegere latus dextrum, ad dextram cujuspiam stare, incedere, considere. Baldric. in Chron. Camerac. l. 3. c. 38. *Eam* (Imperatricem) *in processionem domnus Episcopus addextrauit.* Ceremon. Cencii Camerarii, Vita Gregor. PP. X. Clemens IV. PP. ap. Odoric. Raynald. a. 1311. n. 13.

ADDEXTRATORES. Cencius Camerar. in Caeremon. Mſ. sic appellat *Papalis mitrae delatores; quia ipsi ad Papae dextram incedebant, quando equitabat ad visitandam aliquam ecclesiam*, inquit Macer in Hierolex. v. *Adextero.*

ADDICIALIS MENSA, regale conuiuium. Libell. de causis renunciatae Sacramenti Daniae regi, ap. Ludewig. t. 5. Relig. Mſ. p. 323. † Pro *adjicialis*; est autem Latinis *adjicialis coena*, quae lauta est et affluens, vt docet Martin. in Lex. ad h. v.

† ADDICIO, tirocinium, a verbo addiscere. Stat. Sabater. Carcasson. a. 1402. t. 8. Ordinat. reg. Fr. p. 568. art. 28. *Nisi tamen etiam quod dictus talis famulus siue suus magister primitus pro sua intrata addicionis sui ministerii, soluerit dictos X solidos Turon.* Quasi pro *addiscic*, vt et *addicens* pluries ibi pro *addiscens.* V. *Addiscere.*

ADDICTARE, i. q. *indictare*, deferre, postulare in judicio. Henr. Knigthon. l. 5. *Quem Rex fecit addictari et exulare per leges regni.* Latinis Scriptoribus *addicere*, est condemnare, *addictus*, condemnatus, vti pluribus probauit Sauaro ad Ep. Sidonii Apoll. Aliud significat vox *addicter* Gallica, scilicet expresse stipulare.

† ADDISCERE, in tironem recipere admittere, (Germ. anlernen, rectius anlehren). Ch. a. 1323. ex Reg. 62 Chartoph. reg. ch. 35. *Dicti textores dicebant, quod ipsi non debebant ad eorum ministerium seu officium aliquem addiscere; nisi idem addiscens per annos quatuor in dicto ministerio seruiret.*

ADDISRATUS, V. *Adiratus.*

ADDITIO, Legulejis Anglicis dicitur quod praeter nomen et agnomen homini datur, quo illius status, gradus, conditio, ars siue ministerium et patria designantur, quae quidem in qualibet actione, in qua vtlagari seu exilium decerni potest, addi et apponi debet nomini rei, ex Statuto Henr. V. a. 1. c. 5. Rastallus.

† ADDITIONARE, amplificare, augere. Annal. Victoriani Mſ. ad a. 1337. *Iohannes Andreae doctor eximius - - Clementinas glosauit Speculum Iuris additionauit.*

† ADDOARE, Seruitium militare, prout *feudatarii* solent, praestare, armis instruere. Ch. Caroli reg. Sic. a. 1269. ex Reg. 50. Chartoph. reg. ch. 80. *Quorum bonorum fructus -*

Ioan

Isiimi Trenchavana - - - concedimus - - in phoedum nobile - - sub servitio infrascripto, videlicet quod pro XX unciis ex quantitate praedicta sub servitio unius militis, et pro aliis unciis auri XIII. addoare vel addoari teneatur, sicut alii feodatarii regni, juxta consuetudinem regni nostri. V. *Adohare* 2. et *Adhoamentum*.

ADDONARE, clientem se profiteri, alicui addicere se. *Addonatio* ipsa clientelaris professio. Ch. Phil. Pulcri reg. Fr. a. 1296. ex lib. rub. Cam. Comput. Paris. *Qui se eisdem praeposito - et capitulo, infra annum et diem addonaverint seu se advoaverint ab eisdem, post talem addonationem seu advoationem* etc. V. *Adonatio* et *Advoare* 3.

ADDORMIRE, obdormire, somno sopire. Itinerar. Burdegal. *Est locus, ubi Jacob, cum iret in Mesopotamiam, addormivit.*

† ADDOZILLARE, ADOSILHARE, perforare, (Germ. anbohren), *duciculum* dolio apponere, a Gallico *Douzil.* V. *Duciculus.* Ch. Raim. com. Tolos. a. 1219. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 68. *Item nullum vinum habemus, nec deinceps habebimus in vinis nostris, quae addozillata fuerint ad vendendum ante nostrum vinum.*

ADDRETIARE, ADDRESSARE, juri stare, († vel potius jus, seu quod juris est, facere, damna reparare) ex verbo *Drictum*, Gall. *Droit.* Regiam Majestat. l. 2. c. 74. §. 9. *Si contra dominum suum, et non juxta assisam (purpresturam fecerit) tunc distringetur occupator, ut veniat ad curiam domini sui, id addressaturus.* Gervas. Dorobern. a. 1170. Quod essent coram domino rege, die quem eis constituerit, ad rectum faciendum et addretiandum ei, et hominibus suis quod addretiare debuerunt. Ch. Comit. Burgund. a. 1297. in Tabul. Campaniae Thuani, f. 153. Hinc vox Gallica *addresser.* V. *Adrectiare.*

† ADDUCIMENTUM, praestatio, quae pro exemptione eundi in exercitum a vassallis penditur. Constitut. Freder. reg. Sicil. c. 89. *Quod nullus comes, baro et feudatarius cogatur aut teneatur aliquid solvere pro adducimento; sed personaliter ire in exercitu teneatur modo praedicto.* V. *Adhoa.*

ADDUCTIO, servitium in *adducendis* seu advehendis messibus, lignis etc. Item in deducendis pecoribus, de loco in locum. Descriptio censuum et Reddit. dominii de Eska in Archivo S. Audomari: *Item quidam - - debent adductionem quae Gallice dicitur* Dreste - - *videlicet adducere animal vel animalia cujuscunque generis fuerint, ubicunque censuarius voluerit,* etc.

† ADEBITATUS, oneribus publicis obnoxius. Statut. Montis Reg. p. 236. *Quod si aliquis inventus fuerit tenere aliquid commune, quod non sit adebitatum,* etc.

ADECERDITAE, Haeretici, qui dicebant, *Christo descendenti ad inferos, omnem animarum multitudinem occurrisse ei, et credidisse ei, et liberatam fuisse.* Ita auctor Praedestinati l. 1. haer. 79.

† ADECIMARE, decimam aestimare, statuere. Statut. Cadubrii l. 2. c. 85. *Et ad solvendum dictam decimam, et quod licitum sit illi, qui exigere debet, decimam et adecimare et decimam facere, dummodo ille, qui decimam solvere debet, vel aliquis ejus familiaris sit in praesenti.*

ADEGA. Testam. Sancii II. Reg. Portug. aerae 1286. ap. Brandeonum t. 4. *Et totam adegam meam de Macuilla, SS. cum omnibus cupis suis, quam emi pecunia mea.* † Forte Supellex, Gall. *Meubles.*

ADELANTADUS, Praefectus, Senescallus, olim idem Hispanis qui Gallis Gubernator et magnus Balliuus, teste Cobarruuia. Hispan. *Adelantado.* Thuan. l. 14. p. 422. Edit. Genev. Rymer. t. 8. p. 619.

ADELINGA, ordo nobilium. Gotefrid. Viterb. a. 776. de Longobardis agens: *omnes reges illi fuerunt Adelingi, i. e. de nobili prosapia, quae apud illos dicitur Adelinga.* V. *Adalingus.*

ADELINGUS, V. *Adalingus.*

ADELPHI, monachi, fratres, ἀδελφοί, in vita Mſ. S. Magnobodi Epiſc. Andegav. c. 26. V. Meurſium in ἀδελφᾶτον.

ADELPHORVS, frater, collega. Chartar. Eccleſ. Auxitanae in Biblioth. Sangermann. c. XLII. *Quia a ſanctos canones prohibetur tali conſanguinitas, ne jungatur a me et a meisque adelphoris, tali abſolutio inuenitur.* Hic agitur de matrimonio inter conſanguineos contracto, quod Archiepiſcopus Garciae dicit neque a ſe neque a ſuis *adelphoris* poſſe approbari.

ADELSCALC, miniſter Principis, ſeruus Principis; vox compoſita ex German. edel, nobilis, et Schalk, ſeruus, miniſter. Decret. Taſſilonis Ducis Bajouarior. Part. I. c. 1. *Serui Principis, qui dicuntur Adelſcalc.* V. *Hiltiſcalcus.*

ADEMPRAMENTVM, i. q. *Ademprum.* Vſatici Barcinon. c. 18. *Caſtrum cum ademipramento ejus.* Adde c. 109.

ADEMPRARE. Ch. a. 1312. pro Pariagio Caſtri de Veneſcio in Occitania. *Item quod homines dictorum locorum ſe poſſint ademprare in locis circumuicinis, ſic vt conſueuerunt.* Michael del Molino in Repert. p. 224. *Milites et Infanciones poſſunt montes regales juxta forum ademprare et paſcere.* V. *Ademprum.*

ADEMPREMENTVM, i. q. *Ademprum,* in Annal. Toloſ. t. 1. Inſtrum. p. 4. Item t. 2. Inſtrum. p. 14.

ADEMPRIVIVM, eadem notione, Inſtrum. a. 1229. ap. Marten. t. 1. Anecd. p. 953. *Nullam queſtam, nullam exactionem, vel forciam, nullam demandam ſeu adimpriuium habeo, vel habere debeo aliquo jure, vel aliqua ratione.*

ADEMPRVM, ADEMPRIVVM, ADEMPTIO, ADEMPTVM, ADEMRIVVM. (1) Praeſtatio quaeuis. Ch. Raimundi de Termes in Tabul. Carcaſſon. fol. 69. *Nullum Ius vel dominium habeo, nec jurisdictionem aliquam, nec ademprum, nec habere debui in toto caſtro.* Alia pro Caſtro Moiſſacenſi in Regeſto Toloſ. fol. 19. *Retinuerunt inſuper quod Conſules pro tempore conſtituti non ſint immunes a collatione, quin conferant, in quaeſtis et ademipris facti communitati villae per D. Comitem.* Alia Petri Reg. Aragon. a. 121[…] *Cum ſeruitiis, uſaticis, et aliis omnibus ademprinis.* V. Catellum in Co[…] mit. Toloſ. p. 225. Foros Arag. l. 4 fol. 85. et ex Obſeruantiis Regn[…] Arag. l. 9. tit. Actus Curat. § […] Et Mich. del Molino in Repertor[…] p. 26. Neſcio an huc pertineat quo[d] habent Vſatici Aquarum mortuorum: *Sint immunes ab omnibus quaeſtis, talliis et toltis, et mutuo coacto et omni ademptu coacto.* Nam ejuſmodi vocabuli ab *ademptis rebus*, originem recte, vt opinor, accerſi[t] Dion. Salvaingus in Tract. de Iu[…] Domin. c. 40. Ch. Wilhelmi Reg[is] Rom. a. 1252. in Probat. Hiſt. Sabaud. *Nec non adempta, quaeſtas, tallias, alias exactiones conſuetas,* etc. Ita *ademptio* in veteri Charta apu[d] Columbum in Epiſcopis Siſtaric. l. [...] n. 13. idem ſonat quod *tolta.*

(2) Caeſar Noſtrad. in Hiſt. Prouinc. p. 398. ait eſſe jus quoddam a Comitibus Prouinciae ſubditis ſu[is] impoſitum ad expenſas faciend[as] pro maritandis ſeu nuptui collocandis filiabus, pro expeditionibu[s] Hieroſolymitanis ſubeundis, et pr[o] terris acquirendis: quo caſu eaden[m] eſſet vis vocabuli, ac *Auxilii*, d[e] quo ſuo loco.

(3) † Eadem notione ac *Vſagium* ſeu jus vtendi aliqua re, paſcui nempe et foreſtis. Pariag. inter re[g.] et condom. villae de Cuquo a. 131[…] ex Reg. 61. Chartoph. reg. Ch. 34[…] *Item quod concedatur dictae vniuerſitati, quod ademprina ſeu paſcua communia, quae dicta vniuerſitas nunc tenet - - impoſterum ſimiliter teneat.* Alia 1341. ex Reg. 72. ch. 25[…] *Ademprinum ſiue vſum depaſcendi ſua animalia et ligna ſcindendi.*

(4) † Io. Noſtradamus in Vi[t.] Poet. Prouinc. p. 104. vocem *Ademprum* interpretatur *Emprunt*; [...] quo vade neſcio. Longe diuer[ſa] notione occurrit.

(5) Adem[…]

(5) *Ademprivum* in Stat. Sabaut. Carcasson. a. 1402. t. 8. Ordinat. Reg. Tr. p. 562. art. 12. *In casu vero quod ille seu illi, qui facerent ademprivum sive invitationem gentium dicti ministerii, pro commemoratione seu sepultura talis infirmi seu mortui* etc. Vbi ademprivum idem est atque invitatio, vocatio, monitum. V. *Aemprare.*

ADEMPTARE pro *Attemptare*, tentare, ad malum inducere. Gezzo Abbas de Corpore et Sanguine Domini ap. Murat. t. 3. p. 278.

† ADEMPTIARE, aestimare, ad aeris pretium redigere. Ch. a. 1231. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 357. V. *Adaerare* 1.

ADEMPTIO, ADEMPTUM, ADEMRIVUM } V. *Ademprum.*

† ADENS, a verbo *adesse*, praesens, assistens. V. *Adentia.* Vita S. Amati t. 6. Aug. p. 723.

ADENTIA, praesentia, a verbo *adesse*. Ch. Cresimyri Reg. Dalmat. a. 1059. ap. Lucium l. 2. Hist. Dalm. c. 15.

ADEPS. Io. de Ianua: *Adeps, pinguedo exponitur, ex ad et epulum, quia epulis pinguedo solet addi - - Adeps proprie est pinguedo interior, et quae intestinis annexa est.* Papias: *Adipata, edulia adipe condita, cibi pingues.* Descriptio Bonorum Monast. Sanctimon. Deiparae Suession. a. 558. *Adipis modii 100, ad diversa monasterii luminaria, et ad condiendos cibos Sanctimonialium.* Et passim alibi. Adeps vero differt a sepo vel sevo; Sevum enim animalium pinguedo est, plusque terrestris naturae participans, et cum refrixit, glaciatur, et fragile est, atque aegre liquefit, liquatum vero celerrime densatur: adeps autem contrario modo se habet, nam liquidior est, minusque duratur.

ADEPSIT, pro adeptus est. apud S. Eulog. Cordub. in Apologet.

ADEPTICUS, *qui de facili acquiritur.* Io. de Ian.

ADEPTUS. (1) In Gloss. Gr. Lat. exponitur δωρεὰν λαβών, qui gratis accipit. (2) † *Adepti* dicuntur in arte chymica, Paracelso et Helmont. *Mystae*, immo ἐποπται.

† ADERARE, i. q. *adaerare* 1. in Ch. a. 957.

† ADEREPLARE, *epousseir*, in Gloss. Lat. Gall. a. 1352. Cod. reg. 4120.

ADESCARE, buccella in os inserta pascere, in os vel rostrum escam indere. (Germ. ätzen, stopfen) Gloss. Lat. Gr. Mss. *Adesco, focio,* ψωμίζω.

ADESCATIO, *Dieta, cibatio*, ap. Math. Silvat. in Pandect.

ADESITARE, astringere, cogere. In Glossis Lat. Gr. *Adesitat*, συνελαύνει, συνάγει.

† ADESTARE, attestari. Placit. sub Childeberto III. a. 711. t. 8. Collect. Hist. Fr. p. 676.

ADESTRARE, V. *Addextrare.*

ADEVANTAGIA, i. q. Gallis *avantage*, quod vltra partem recipitur, v. g. in Foris Aragon. l. 5. est titul. *De avantagiis, quas uxore praemortua, vel ipsa superstite, vir aut ejus successores habere debent.* Alter: *De rebus, sive adevantagiis, quas vir et ejus haeredes habere debent ante partem.*

ADEXTRARE, ADEXTRARIUS, ADEXTRATOR, V. *Addextrare* etc.

ADFABER, arte peritus, in Glossis Gr. Lat. Mss.

ADFATIMIRE, V. *Affatimire.*

ADFATIO, allocutio, colloquium, in Glossis Lat. Gr. Mss.

† ADFATOMARE, donare per *adfatomiam*, i. e. festucam in finum ejus, cui donatio fit, projiciendo. V. *Affatimire.* Epist. Wittechindi abb. Corb. novae a. 1196.

ADFATOMIA. V. *Affatomia.*

† ADFECTATORES, *petitres*, in Glossar. vet. Cod. reg. 7641.

ADFECTATUS, affectus, dispositus. Acta SS. Martii t. 2. p. 451.

ADFERIAL, quasi *ad feralia*, aquae quae super mortuorum sepulchra libabatur. Glossar. Lat. Gr. *Arferia*, apud Laurent. in Amalth.

† ADFEUDATUS, qui nomine feudi possidet. Ch. a. 1221. ex Reg. 71. Chartoph. reg. 34.

ADFIDARE, ADFIDUCIARE, V. *Affidare.*

† ADFIDIARE, fide data promittere, obligare se. Fundat. Ardenae a. 1138. inter Instrum. t. 11. Gall. Christ. p. 77. V. *Affidare* 1.

ADFIGATIO, actio affigendi. Glossae Lat. Gr.

ADFIGERE, vox propria in Legibus, cum sc. Capitulum aliquod iis additur, *adfigitur*. Leges Luitpr. reg. Longob. tit. 63 54. tit. 69. § 5. tit. 75. §. 1. tit. 91. §. 2. tit. 104. §. 4. tit. 110. §. 1.

ADFIGVRARE, pro *figurare*, vtitur Diomed. l. 1. Art. Grammat.

ADFILIARE, in filium adoptare. Anianus ad leg. 2. Cod. Theod. de legit. hered. *Adoptiuum, id est, gestis ante curiam adfiliatum*. Vita Mss. S. Gaugerici Episc. Camerac. l. 1. c. 4. Chron. Farfense apud Murat. t. 2. part. 2, p. 434. Gallis olim *affilié*. V. Cajum in Institut. Parerga Alciati, et Cujac. l. 7. Observ. c. 15.

ADFILIATIO, AFFILIATIO. (1) Adoptio in filium. Gloss. Lat. Mss. Cod. reg. 1013. et Gloss. Isid. (2) Acquisitionis species. Chron. Farfense p. 657. et 663. *Solenni donatione contulerunt, quae ad eos ex concessione Regum, Reginarum vel Ducum, vel per affiliationem; vel comparationem, vel alium quemlibet attractum peruenerint*. V. *Filiolatus*.

† ADFLARE. Gloss. vet. Cod. reg. 7641. *Adflarat, addiderat. Adflauit, adegit.*

† ADFORARE, aestimare, *forum* seu pretium imponere, constituere. *Adforatio*, ipsa aestimatio. V. *Afforare*. Ch. a. 1270. ex Reg. 56. Chartoph. reg. ch. 151.

ADFRAMIRE. In Pacto Legis Sal. tit. 49. concipitur *de Adframire*, vbi in Edit. Pith. est 48. *de Afatomie*. V. Wendelin. et Cl. Eccard. cui *de Adframire*, vel *de Adramire*, idem sonat quod de designatione haeredis per ramum vel festucam in sinum alicujus projectam facta.

† ADFRONTARE, terminari a parte, quae agri *frons* dicitur. Ch. a. 898. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 53. *Dono vobis vineam -- et adfrontat ipsa vinea de parte circii*, etc. vnde *fines siue adfrontationes* in Epist. Ioann. XV. PP. a. 985. V. *Affrontare* et *Affrontatio*.

ADFRVTABVLVM, *vasculum*, in Gloss. Isid. In excerptis Pithoei, *Adsutabulum*. Forte *Acetabulum*.

† ADFVLARE, pro *adfolare*. Gloss. reg. Cod. reg. 7646. *Adfulauit, leniter tetigit*. V. *Affolare*.

ADGAVDERE, gratulari, gaudia sociare cum aliquo. Vita S. Synonis Episc. Persae in Actis SS. Iun. t. 2. p. 290.

ADGENICVLARI, ad genua prouolui. Tertull. de Poenit. c. 9. V. *Aggeniculare* et *Poenitentes*.

ADGISTARE, V. *Agistare*.

† ADGLIVATVS. Gloss. Cod. reg. 7646. *Adgliuatum, obliquum, curuum.*

ADGNAEVM repraesentare, apud Guillimannum in explicat. vocabul. aeui inferioris l. 1. c. 9. exponitur: auf gnad und ungnad stellen.

ADGNASCI, IC. saepe est pro *nasci*; inde *agnatio*, pro liberis, aut liberorum procreatione, apud Marculf. l. 2. form. 29. et in leg. 1. Cod. Theod. de Collegiat. in leg. 19. eod. Cod. de diuers. Offic.

† ADGRAVARE, molestiam vel damnum inferre, in Chron. S. Petri Viui ad a. 99.

ADGRAVARI *aliquem*, in Iure Hungarico, punire victum.

ADGRETTVS et ADGRETVS, *aggressus*. Amalth. I. Laurentii.

ADHABERE, pro *habere*, tenere, possidere. Tabul. S. Victoris Massil. sub a. 12. Caroli M. Ch. Arnulfi Regis ap. Baldric. l. 1. Chron. Camer. c. 62. c. 77. Tabular. Briuat. c. 252. et alibi.

ADHABITARE, juxta seu prope habitare. Gloss. Lat. Gr.

ADHAEREDARE, mittere in possessionem, *adheriter* in Consuetud. Hannon. c. 77. 80. Montium c. 46. Camerac. tit. 1. art. 3. et alibi. *Paternis haereditatibus adhaereditatus*, in vita Lietberti Episc. Camerac. c. 2.

ADHAERENTIA. (1) Societas, adhaesio. Rymer tit. 2. p. 503. *Personae -- captae vel propter adhaerentiam alterius partium, pariter reuocabuntur*. Ch. 1352. ap. Marten.

t. 1. Collect. ampliss. p. 1468. Ludewig. Reliq. Mss. t. 6. p. 190. (2) Appendix, id quod adhaeret, Anhang. Vita S. Henrici Imp. t. 3. Iul. p. 759. Ludewig. Reliq. Mss. t. 5. p. 555.

ADHAERERE. (1) Pro *adiungere*. Anastas. in Stephano III. PP. *Adhaerens eidem Imperiali misso, quemdam propriae gentis nefarium virum.* (2) ADHAERERE SAXOS, forte conuellere vel auferre silices. Agnellus in lib. Pontific. ap. Murat. t. 2. p. 178. *Alii tendebant salicum ramos, qui operiebant glosochomum, alii lastrabant desuper virentes herbas, alii euellebant ebulos fagineos, adhaerebant saxos, velocius vt discurrerent rotae.* (3) † Admouere, applicare, fulcire. Stat. crimin. Saonae c. 35. *Nec liceat alicui appodiare vel adhaerere domui habitationis alicuius - - scalam aliquam, trabem, vel ingenium, etc.*

† ADHANSSARE, pensitationem pro mercibus exportandis statutam persoluere. Arest. Parlam. Paris. a. 1384. V. *Hansa* 1.

† ADHECARE, adaequare, partiri in aequas partes. Comput. a. 1382. ex Tabul. S. Vulfranni Abbauil.

† ADHEMAYRIA, V. *Axemayria*.

† ADHERBARE, agrum in pratum s. herbam redigere. Ch. 1459. *Ipsa prata - - a paucis diebus citra aprata et adherbata.*

ADHEREDITARE, dotare, mittere in possessionem. Acta SS. Iunii t. 4. p. 588. *Coenobium - - paternisque hereditatibus adhereditatum.* V. *Adheredare*.

ADHERMALES TERRAE. Vox Gallica quae idem fere significat ac *Terres Ermes*. Praedia fere deserta et inculta quae ad *terras hermas* prope accedant. Edict. Phil. IV. a. 1314. ap. de Lauriere t. 2. Ordinat. Reg. p. 22. *Et quamuis res ipso tempore concessionum quarundam desertae, quamplurimque incultae, et aliae adhermales, seu medii valoris essent.*

ADHESIA, V. *Adhesia*.

† ADHIBERE. Gloss. vet. Cod. reg. 7641. *Adhibet, premisit vel praestitit. Adhibete, praesentem facite, inuocate.*

ADHOA, sumitur vt plurimum pro iure *Releuii*, aut *Rachati*, vti passim videre est apud Andr. de Hernia et Matth. de Afflictis in Consuetud. Neapol. Marinum de Freccias de Feudis Sicil. l. 2. tit. de Releuio; Iac. de Axello Neapolit. in tract. de Iure Adohae, Releuii atque Subsidii, ed. Lugd. 1558. Io. Franc. Capiblancum in tract. de Iure et Offic. Baron. erga vasallos. Exponitur *seruitium militare* in Ch. Ioannae Reginae Sicil. a. 1366. V. *Adoha* et *Adobare*.

ADHOAMENTUM ADHOGAMENTUM, eadem significatione occurrit in Statut. Honorii IV. PP. pro Regno Neapol. ap. Raynald. a. 1285. n. 48. Diploma Caroli Neap. Reg. filii a. 1328. ap. Vghellum in Episc. Aprutinis: *Sub feudali seruitio seu adhoamento.* V. *Adohamentum*.

† ADHORTATVS, in significatione passiua, inuitatus. Epist. 42. Nicol. I. PP. t. 7. Collect. Hist. Franc. p. 434.

ADHOSPITARE, in loco collocare. Dict. Cret. *Martem et Concordiam multis immolationibus sibi adhospitauere*, id est, vt in eodem quasi hospitio habitarent, effecere.

ADHRAMIRE, V. *Adramire*.

† ADHVMATIO, humatio, sepultura. Testam. Herib. Viromand. com. a. 1059. in Suppl. ad Aub. Mir. p. 304.

† ADHVRIVM, coeruleum, Germ. Azur. Acta inquisit. Carcasson. Ms. a. 1308. *Librum - perceptime illuminatum de adhurio et minone.*

ADHYCERE, pro *adiicere*, Rymer. t. 5. p. 469.

ADIACENTIAE, loca vicina eidem domino, aut dominio parentia, vel subiecta, *adiacentia*, appendices, Germ. Zubehör. Placit. Clodovei III. t. 4. Actor. SS. Ord. S. Bened. p. 619. *Cum omni integritate sua, vel adiacentiis.* Adde Ch. Alamann. n. 26. apud Goldast. n. 39, n. 50. Flodoard. l. 1. Hist. Rem. c. 20. et alios.

ADIACENTIARI, aequiparari, componi, juxta poni, comparari. Ch. 1304. *Confrontatis et adjacentiatis inter terram dicti domini Petri ex parte una et vineam* etc.

ADIACTIVVS, pro *abjectivus*, qui vadimonium deseruit. V. *Abjectire*. † *Adactivus* legit Mart. Lyd. Gloss. in Nic. de Clemangis.

† ADIANCIAMENTVM, in districtu parlamenti Burdigalensis idem est, quod alibi *augmentum dotis* nuncupatur; incrementum scilicet dotis quod mortuo marito vxori superstiti redditur supra dotem propter nuptias; Gall. AGENCEMENT, a Gall. *agencer*, conuenire, pacisci, quia ex anteactis pactionibus statuitur ac definitur. Nisi sit a voce *adjecement*, quam dixerunt pro incrementum, perfectio. Ch. 1366. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 295. V. Gregorium in Syntagm. juris vniu. l. 9. tit. 29. c. 5. et *Boucher d'Argis des gains nuptiaux et de survie* c. 2. n. 2. p. 27. V. *Agentiamentum*.

ADIAPHORISTAE, inter Euangelicos dicti sunt, qui paullo post incoeptam reformationem, indifferentes quosdam ecclesiae ritus retinere posse censebant. Hinc grauis inter illos dissidii caussa, aliis librum *Interim* rejicientibus, aliis duce Melanchthone multos ritus tanquam *adiaphoros* admitti posse defendentibus. V. Hofmann. h. v.

† ADIBILIS, accessu facilis. Memoriale H. Cam. Comput. Paris. ad 1413. fol. 13.

ADICERE, pro *adjicere*, ap. Rymer. t. 2. p. 99. et alibi passim, nec raro apud antiquos. V. Antiquarium Laurenb.

ADIECTAMENTVM, in l. 242. D. de Verb. sign. *Additamentum* in leg. 70. D. de Legat. 2. et alibi.

ADIECTIRE, in jus vocare. V. *Abjectire*.

† ADIECTIVARE, *faire adjectif*, in Vocabul. Compend.

ADIECTVS, additio, additamentum. Hist. Delphin. t. 2. p. 152.

ADIENCIAE pro *Adjacentiae*, appendices. Tabular. Calense p. 176.

† ADIENCIVM, quod *adjacet*, qu[od] vicinum est, appendix Ch. a. [...] ex Chartular. eccles. Vienn. *In[...] vineam cum casa et adjencio suo*. [...] *Adjacentiae* et *Adjenciae*.

† ADIGERE, cogitare, Gloss. [...] Cod. reg. 7646. *Adigebant*, *co[gi]tabant*.

ADILLARE, per alluuionem accres[ce]re. Notitia a. 1145. *Hardaci[...] paruum, quod sub exclusa praedict[o]rum ecclesiarum communi in sabulo [...] pulsu undarum ibi adunato adilla[...] creuerat*. Vbi pro *adillando* leg[en]dum videtur *adluuiando*.

ADIMBREVIARE, i. q. *imbreuiare*. Vtitur Fleta l. 2. c. 27. V. *Adbreuiare*, *Imbreuiare*.

*) ADIMPERARE, edicto excitare, euocare ad aliquid exequendum. Germ. aufbieten. Itinerar. vet. in Hier. Pezii Scriptor. rer. Austr. T. II. p. 454. *Discurrit communitas, confunditur ciuitas, adimperatur et turbatur totius ciuitatis populus*.

† ADIMPLEBILIS, completus, Gall. *accompli*. Glab. Roduph. l. 3. Hist. c. 8.

ADIMPLERE, concedere, permittere. Tabular. S. Vandreges. t. 2. p. 1481.

ADINEPISCI, adipisci. Ch. Pipini Franc. Reg. a. 768. ap. Felibian. in Hist. Monast. S. Dionys. p. XXXI.

ADINQVIRERE, pro *acquirere*. Ch a. 1. Ludouici Reg. ex Archiuo Nobiliac.

*) ADINVENIRE, inuenire, [...] fori Germanici est, disquirendo, cogitandoque in causa, quid verum justum et aequum sit, cognoscere Germ. finden. In Dipl. Bremens[i] a. 1336. *Sententionaliter fuit adin[ue]nentum*, i. e. sententia fuit inuent[a] atque inde pronuntiata. V. *In[u]enire*.

ADINVENTIO, vel ADVENTIO, ac[...] quisitio. Statuta Monast. S. Claudi[i] auctoritate Nicol. V. Papae edit[a] p. 73. 84.

*) ADINVENTIONES, ADINVENTIONVM AVXILIA seu ADMINICVLA, saepe in antiquis documentis nominantur, inuentiones a[d] fallendam fidem, exceptiones pr[o] infirmandis pactis et contractibu[s] exc[...]

excogitatae; Germ. neue Fünde, die Fünde Io. Melberus de Gerolzhofen in Variloquo: *Adinuentiones*, die Fünde, vel neue Fünde. Dipl. a. 1477. ap. Hergott Geneal. Vol. III. p. 447. *Ad euidentiam praemissorum renunciamus juri, consuetudinis, facti, indulgentiae, Papalis; Regalis et omnis adinuentionis auxilio et beneficio, per quae*, etc. Bulla Martini V. *Noxiis litigatorum nouis se frequenter adinuencionibus fallaciter implicancium repressis abusibus.* V. Hornii Hist. Frid. Bellicosi p. 851.

ADIOCARI, blandiri, schmeicheln. Acta SS. Maji t. 7. p. 647.

ADIOCATIO, colludium, jocus cum aliquo. Vita B. Car. Boni Comit. Flandriae t. 1. Martii p. 204.

† ADIORNALE, opus vnius diei, coruatae species, quam a subditis, suis domini exigebant, idem quod *Iornale*. Ch. a. 1325. in Reg. 64 Chartoph. reg. ch 127. *Vniuersi, burgensium tenentes, vndecumque venerint, ab omnibus talliis, pedagiis, passagiis, boagiis, adjornalibus personarum et animalium - - perpetuo sint immunes.*

ADIORNAMENTVM, ADIOVRNAMENTVM, Vocatio in Ius, citatio ad diem dictam, Gall. *Ajournement*. Ch. a. 1296. apud Lobinell. t. 2. Hist. Britann. Litterae Philippi Reg. a. 1320. *Adjornantes partes easdem ad certam diem in curia nostra - - certificantes curiam de adjornamentis eisdem.* Et passim alibi. Vide mox

ADIORNARE, ADIOVRNARE, ADIVRNARE. (1) Diem dicere alicui, in jus vocare, vox forensis; Gall. *Adjourner*. Capit. Caroli M. l. 5. c. 151. Ch. Caroli Reg. Fr. a. 1446. ap. Thomasser. Consuetud. Bituric. p. 107. Hist. Harcur. t. 3 p. 755. (2) Angli pro comperendinare, vadari, in vlteriorem diem ponere, vsurpant; Germ. aufschieben. Statut. Dauid. II. Reg Scot c. 21.

ADIOTVM, AIOVDVM. Ch. a. 1252. ex Chartul. Vallis B. M. dioecel. Paris. *Concesserunt abbati et conuentui Vallis B. M. quod ipsi aedificent - - totum Ajoudum, quod fuit Philippi Begonia.* Alia a. 1253. in caeteris alteri persimilis ibid. habet *Adjotum*, vt et in Ch. a. 1268. ex Chartular. Domus Dei Pontisar. *Item a Petro Tiart duodecim denarios de adjoto suo.* Gall. olim *Adjoubs* Liber cens. et redit. castellaniae Arciacens. ad Albam: *autres terres qui sont appellees adjoubs.* Cotgrauius in Dict. Gall. Angl *Ajons* vertit *Furze*, genistae species, quae spinosa est; *Adjotum* igitur ager est genistis obsitus. Et quidem *Ajous*, et *Ajoons*, nunc *Ajoncs* pro ipsa genista, vlex, occurrit passim.

ADJOVSTARE, AJOVSTARE, ADJVSTARE, quasi *adjuxtare*, juxta ponere, rem ad alteram adaptare, comparare, Gall. *Ajuster*. Cod. Ms. censuum Episcopat. Antissiod. *De mensuris S. Germani et S. Iuliani ajoustare. Ille qui habet balliam S. Germani debet adjoustare suum modium ad mensuram comitis.* Ch. Philippi Fr. Reg. a. 1280. ex Tabular. Corbeiens. Consuetud. Bituric. apud Thomasser. p. 340.

ADIPALIS, pro *adeps*, dixit S. Ambros. t. 2. p. 1040. *Adipalis* adjectiuo vsus est Arnobius, imo et Tullius in Oratore juxta edit. Argent. a. 1540. p. 199. *Adipale dictionis genus*, pro quo alii legunt, *adipatae*.

ADIPATA, *edulia adipe condita, cibi pingues*, Pap. † Gloss. Lat. Gall. Cod. Reg. 7684. *Adipatum, eau grasse, i. brouet.*

ADIPICVLVS, *paruus adeps*, Ioanni de Ianua.

ADIPSAL. S. Ambros. t. 1. p. 66. de interpellatione Dauid: *Prodiis quasi ex adipe iniquitas eorum, transierunt in dispositionem cordis. Ab adipe adipsal enim dicitur*, id est *pingue*.

ADIRARE, ADIRATVS, ADISRATVS, dicitur de re non tam deperdita, quam quae non est ad manum; Gall. olim *adiré, esdiré*. Cod. Legum Normann. apud Ludewig. Reliq. Mss. t. 7. p 190. *Si quis bouem vel asinum, vel aliquam rem suam adirauerit, quae ab aliquo vania fuerit inuen-*

innenta. Bracton. l. 3. tract. 2. c. 32. §. 2. *Poterit enim rem suam petere vt adiratam - - et sic consequi rem suam quamvis furatam.* Fleta l. 1. c. 38. §. 1. lib. 2. cap. 1. §. 5. Videtur vox orta a Latino *adaerare*, adeo vt *res adirata*, sit ea quae amissa et deperdita, et quae *adaeratur*, seu cujus pretium aestimatur, quod possessori reddendum sit.

† ADIRE, *expedire*, *sustinere*, *instituere*, *informare*, *vel inchoare*, *provocare*, *subire*, *explicare*, *periculum facere*, *elidere*, *excutere*, *exuberare*, *insidiare*, *inducere*, *irretire*, *illicere*, *implicare*, *infestare*, *insectari*, *vel persuadere.* Gloss. vet. Cod. reg. 7646. In Cod. 7641. *Adire*, *pati*, *perferre.*

ADIRECTARE, *adtingere*, in Gloss. Ms. Regio Cod. 1013. Infra: *adtingere*, *adirectare.*

ADIS, frumentum. Gloss. Lat. Gr. Ms. *Adis*, *σιτος.* Forte legendum *Adus*, vel *Ador.*

ADITA, pro *Aditus*, in Vita S. Bertini in Actis SS. Bened. saec. 3. part. I. p. 116.

ADITOR, qui adit, in Gestis Tancredi inter Anecd. Marten. t. 3. col. 176.

ADITVS INTRANDI ET EXEVNDI, tributum ab introeuntibus et exeuntibus exactum. Ch. Hugon. Episc. inter Instrum. t. 2. nouae Gall Christ. p. 440. *Hunc locum - Deo et S. Petro deuote obtulit, cum terris et vineis atque casalibus, aquis, aquarumue decursibus, intrandi et exeundi aditibus et cunctis ad eum pertinentibus.* † Rectius intelliges de nuda facultate libere intrandi et exeundi.

ADIVDA, Hisp. *Ayuda*, Gall. *Aide*, auxilium. Ch. apud Marcam Hist. Beneharn. l. 6. c. 5. n. 6. V. *Aiuda.*

ADIVDICARE, i. q. *Iudicare*, de qua voce suo loco, cedere, donare per testamentum, *extremo judicio.* Ch. Caroli Crassi a. 880. ap. Puricell. in Ambrosiana Basil. p. 236.

ADIVMENTA. Vetus Ch. Massiliensis a. 780. ap. Sanmarthanos in Episcopis Massiliensibus: *Quod villa Caladius vna cum appendiciis suis*, *vel omnes adjumentas suas*, *mancipia* etc. Sed legendum puto *Adjacentiis.*

ADIVNCTIONES. 1. Adjuncta, Germ. Zubehör. Donatio D. Muniae Abbatissae t. 3. Collect. Concil. Hisp. p. 91. 2. † Ordinationes. Statut. Monast. S. Claudii auctoritate Nicolai V. Papae edita, p. 46. *Poterunt quoque - - manumittere, affranchisare, liberare, simul etiam per adjunctiones secundum patriae consuetudinem injungere et aggregare, et super hoc cum eisdem hominibus componere.*

† ADIVNCTVS, Socius, collega. Ordinat. a. 1363. t. 3. Ordinat. Reg. Tr. p. 654.

† ADIVNGARE, *Décevrer*, in Gloss. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7692.

† ADJVNGERE, aequare. Glossar. aliud Cod. reg. 7646. *Adjungit*, *aequat.*

ADIVRARE. 1. Ad sacramentum adigere. Flodoardus l. 3. Hist. Rem. c. 28. *Post haec adjurent accusatores vel testes eorum in illorum baptismo.* Regula Magistri c. 61. Brompton. a 1048. Andr. Suenonis l. 4. Legg. Scaniae c. 12. vbi videtur legendum *abjurauerint.* 2. ADIVRATVS, Iuramento obstrictus, Gall. *adjuré*, in Consuetud. Hannoniensi, c. 77. 80. art. 4. Helmold. l 1. c. 3. Roger. Houeden. in Ricard. 1. 3. † ADIVRANTES, Exorcistae. Pontific. vetust. Cod. req. 943.

ADIVRNARE, V. *Adjornare.*

ADIVS, testis, qui rem ab aliquo affirmatam sacramento jurabat se veram credere; dicitur apud veteres *Sacramentalis*, et *Sacramentarius.* Leges Rotharis apud Murator. t. 1. part. 2. p. 45. *Iuret cum duodecim adiis suis.* V. *Aidus* et *Sacramentalis.*

† ADIVSTAMENTVM, Ius adjustandi et adaequandi mensuras et exigendi quod pro eo jure exsolui debet, Gall. olim *Adjustement* Arest. Parlam. Paris. a. 1277. Ch. a. 1331 ex Chartular. *Arremar.*

ADIVSTARE, V. *Adjoustare.*

ADIVSTITIARE, adaequare, coaequare, mensuram suo archetypo adaequ

tequare. Ch. a. 1266. apud Loisel-lum in in Bellovac. V. *Adiostare.*

ADIVTORES, dicuntur qui Magistratibus, seu potius officialibus quibus-uis adiungebantur, vt in muniis obeundis essent, qui eos adiuuarent. Valerius Probus de Notis: ADI. *Adiutor*. Senator l. 6. ep. 6. ADIVTOR A LIBELLIS, qui ferebat opem Magistro Libellorum. Salmas. ad Lamprid. in Seuero c. 31. ADIVTOR A RATIONIBVS, qui proximo rationalium adiungebatur. Salmas. l. c. ADIVTOR A TABVLIS, i. q. *Adiutor Tabulariorum*. † ADIVTOR CLERICVS. Litter. remiss. a. 1398. Qui curionem in sacro ministerio adiuuat. ADIVTOR ILLVSTRIS COMITIVAE SEDIS, in Collat. 1. Carthag. initio. Paulin. ep. 39. vbi alludit ad *Adiutores Comitum*. ADIVTOR COMITIS REI PRIVATAE, in Actis S. Susannae. V. legg. 16. 17. 20. Cod. Theod. de Palatin. et l. 4. de Executor. ADIVTOR COMMENTARIORVM OFFICII V. CL. ET SPECTABILIS PROCONSVLIS, in collat 2. Carthag. ADIVTOR COMMENTARIENSIS, in leg. 5. Cod. Theod. de Custodia reor. ADIVTOR SACRI CONSISTORII. Concil. Calchedon. act. 14. ADIVTOR CORNICVLARII, in Notitia Imper. non semel, in vet. Inscript. apud Gruter. 561. 11. et passim alibi. ADIVTOR ELEEMOSINAE, in Codicillo Philippi Pulchri a. 1314. ADIVTORES EPISCOPORVM, V. *Chorepiscopus*. ADIVTOR AB EPISTOLIS, qui Magistratum ad alium in scribendis epistolis iuuabat. Salmas. ad Lamprid. in Seuero c. 31. ADIVTOR FOVRRERIAE, in Ordinat. Hospitii Ludov. IX. a. 1261. ADIVTOR MAGISTRI OFFICIORVM, in leg. 3. Cod. Theod. de agentib. in rebus, leg. 1. Cod. Iust. de offic. Magistri offic. et alibi. ADIVTOR NVMERORVM V. C. ET SPECTABILIS VICARII, in Collat. Carthag. 2. c. 1. Collat. 3. c. 169. ADIVTOR PALATINORVM OFFICIORVM, in lege 4. Cod. Theod. de Execut. l. 17. de Palatinis i. q. *Adiutor Magistri officiorum*. † ADIVTOR IN PANETARIA, secundus in officio Panetariae. Ch Philippi Pulchri a. 1304. ADIVTORES DE SCHOLA NVMERARIORVM, in Notit. Imperii. ADIVTOR PRAEFECTI VRBIS, seu VRBANI OFFICII, in l. vlt. Cod. de Offic. Praef. vrb. et apud Symmach. l. 10. ep. 36. ADIVTOR PRAEFECTI PRAETORIO, in leg. 8. Cod. Theod. de Numer. ADIVTOR PRAEFECTI ANNONAE, in vet. Inscript. ap. Gruter. ADIVTOR PRAESIDIS, in Actis S Nestoris Episcopi et Martyr. n. 6. ADIVTOR DATVS PRAETORI PEREGRINO, in vet. Inscript. ap. Gruter. 399. 6. ADIVTOR PROCONSVLIS, in Inscript. vet. ap. Grut 331. 3. 371. 8. ADIVTOR PROVINCIAE, Val. Prob. de Notis. ADIVTORES QVAESTORIS SACRI PALATII, in leg. 15. Cod. de Proxim. sacror. Scrin. ADIVTORES REGII, ministri Regii, qui in Regis mandatis conficiendis Principem ipsum adiuuant. Addit. 2. Capitul. Caroli M. c. 24. Concil. Paris. VI. l. 3. c. 23. Concil. Aquisgran. II. c. 3. can. 11 12. ADIVTORES ELECTI DE SCRINIIS, ADIVTORES MEMORIALES DE SCRINIIS, in Notit. Imp. ADIVTOR SECRETORVM. Concil Calched. act. I. ADIVTOR TABVLARIORVM seu A TABVLIS. Salmas. ad Lamprid. in Seuero c. 31. ADIVTOR TVTELAE, Brisson. et Calv. in Lexic. Iurid. ADIVTOR VRBANI OFFICII, i. q. *Adiutor Praefecti urbis*. ADIVTOR, officium in coquina Regia in Ordinat. Hospitii S. Ludov. Reg. a. 1261.

ADIVTORIVM, Praestatio, quae a subditis Principi fit, pro eo adiuuando in ejus necessitatibus, vel sane eo praetextu. Ch. Alex. Comit. Cupersanens. a. 1102. Vghell. t. 7. p. 1073. et Constit. Sicul 1 3. tit. 19. V. *Auxilium*. † ADIVTORIVM NATALIS, PASCHAE, Praestatio, quae fit ad Natiuitatem, ad Pascha. Murator. t. 5. Antiq. Ital. med. aeui p. 800. ADIVTORIVM GENERALE,

RALE, ADIVTORIVM COQVINAE, Praestatio, qua facilius *Generale* monachis exhibeatur et ex coquina abundantius subministretur. Necroloq. Abbatiae S. Petri de Casis.

ADIVVAMENTVM, auxilium. In veteribus Glossis, *Adiuuamentum*, βοήθημα. Ita et Io. de Ianua in Cathol. Addit Breuiloquus *Adiuuamen*. Processi. de Vita S. Thom. Aquinat. t. 1. Mart. p. 699.

ADIVVARE. (1) Pro *abiurare*, eiurare patriam et in exilium abire. Instrum. a. 1205. t. 3. Hist Harcur. p. 102. V. *abiurare*. (2) Proficere, propagari. Vita S. Wilfridi Episc. inter Acta SS. Bened. Saec. 4 part 1. p. 690. (3) Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Adiuuat, propugnat, vel praesidet*. (4) *) SERMO ADIVVANS, i. q. Germ. Helfrede, i. e. exceptio in Iure. Ch. Erici duc. Saxon. a. 1377. apud Dn. de Westphalen T. II. p. 2279. *Renunciant - - omnibus exceptionibus, defensionibus et singulis adjuuantibus sermonibus* etc.

ADIVXTARE, accommodare. Vita Ms. S. Gaugerici Episc. Camerac. l. 1. c. 7. *Pauperibus semper se ac paruulis adiuxtabat*. V. *Adiouftare*.

ADLANCINARE. In Gloss. Isid. *attaminare* est *vsurpare*, vbi Pithoeus habet *adlancinare* pro *attaminare*.

† ADLAPSVS, *sensim veniens*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7641. Codex alter 7646. *Allapsa, caute veniens*. German. angeschlichen kommen.

ADLASSARE, ceruum, aprum, persequendo lassare, fatigare. Pactus leg. Sal. tit. 26. §. 5. 6. vbi editio Heroldi habet *alassauerint*; aliae *lassauerint*.

ALLATERALIS, socius, qui ad latus est, vel incedit. Radulph. de Diceto. V. *Lateralis*.

ADLATERARE, ALLATERARE, latus tegere, ad latus incedere. Aelred. Rievallens. in S. Edwardo. V. *Addextrare*.

† ADLAVI, *Nauigium duci*. Gloss. vet. Cod. reg. 7641.

ADLECTI, Senatores dicebantur, qui a senatoriis oneribus singulari priuilegio immunes erant. V. Gothofred. t. 2. Cod. Theod. p. 6. 7.

ADLEGARE, V. *Allegare*.

ADLEGIARE, lege seu Sacramento interposito, se purgare, culpa se eximere, facinus diluere Leges Alfred. Reg. Westsax. Brompton. c. 4. c. 13. Leges Willelm. I. Angl. Reg. c. 68. c. 70. Leges Henr. I. c. 63. Ita vocem *allegiare* vsurpant eaedem Leges Henr. c. 41. 63. 66. 86.

† ADLEMANIAS, pro *Allemannia*, Germania. Mirac. S. Amalbergae t. 3. Iul. p. 110.

ADLENTARE BARBAM, mollem et flexibilem reddere, apud Canciprianum. Gloss. Isid. *Lentandus, flectendus*. Gloss. Gr. Lat. συνεχὴς ὑπερθέσις, *Adloncinatio, continuatio*. Vbi Codex Ms. S. Germani habet *Delentinatio*. Vnde videtur *Adlentinatio*, ex verbo *adlentinare*, lente aliquid agere. V. Acad. Cruscanos in *Allentare*.

ADLENTINARE, ADLENTINATIO, V. *Adlentare*.

ADLEVIARE, ALLEVIARE, pro *alleuare*, Germ erleichtern. Epist. D. Iacobi c. 5. 15.

ADLICVLA, *genus vestis*, in Gloss. Isid. ad quas Graeuius: Scribe *Aliculo*. Hesych. ἄλλιξ, χιτὼν χειρίδωτος. Vid. Cuiac. obseru. X. 18. et *Alicula*.

ADLITICARE, pro *litigare*. Vetere formulae Andegav. t. 4. Analect. Mabill. p. 235.

ADLITTARE, ad littus appellere. Arnold. Lubec. l. 5. c. 2. V. *Adripare*.

ADLOBRIVS, *Gallus, ciuis de Gallia*. Ita Gloss. Ms. Reg. Cod. 1013 sed legendum videtur *Allobrox*. Gloss. Isid. *Allobrega, Gallus rufus* quod haustum est vt recte aduertit Graeuius, ex Scholiis Iuuenalis Sat. 8.

ADLONCINATIO, V. *Adlentare*.

† AD LONGIVS, ad summum. Ch. 1196. ex Tabul. S. Ioann. Laudun.

ADLOQVVTOR, *consolator*, in Gloss. Arabico-Lat.

† ADLOSITVM, *adlisum*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7641.

† ADL

† ADLVDARIVS, ADLVDATVRA, V. *Alludarius*.

† ADLVRICVM, *res ad vsum apta*. Gloss. vet. Cod. reg. 7641.

ADLVVIAE, *loca coenosa*, in Gloss. Isid.

ADMALLARE, i. q. *mallare*, in *mallum* vocare, in ius vocare, in Leg. Sal. tit. 52. §. 2. tit. 53. §. 1. et Ripuar. tit. 51. Ch. Caroli M. apud Meurissium in Episc. Metens. p. 185. Occurrit etiam in Formul. Andegav. non semel. V. *Mallare* et *Mallum*.

ADMANNIRE, i. q. *Mannire*, coram tribus testibus in Ius vocare. V. *Mannire*.

† ADMANSARE, in *mansum* concedere, i. q. *Admasare*. Ch. a. 1188. ex Chartular. Cluniac. V. *Mansus*.

ADMANSIONES. Gloss. Medic. MS. Cod. reg. 1486. *Admansiones, i. in fero*. Alibi: *admansionem, quia omnis reumatica passio in nocte exacerbatur*.

ADMANVENSIS. Concil. Oscense aerae 636. c. 2. *Quod si quidquam malum de quoquam* (Clerico) *fama disseruerit, per veram et certissimam Clericorum probationem, vel virorum admanuensium - - omnia argutissime perquirantur*. Vbi *admanuenses viri* videntur esse, qui *manu* jurant, seu manibus S. Euangelia tangentes; nam *jurare super sacra*, i. Euangelia, vetantur Clerici, quorum assertio pro sacramento erat; vnde *Fidedigni* dicuntur. V. in hac voce.

ADMARTYRIZARE, martyribus adsistere, ipsos ad constantiam hortari. Commodian. Instr. 58.

Si refrigerare cupis, admartyriza.

ADMASARE, ADMASIARE, jus et locum habitationis sub censu annuo in villa concedere, in *masum* dare, Gall. *Amaser*. Ch. 1257 Capituli Eduens. *Locus amasatus* ergo ille est, qui a Domino feudi fuit ad habitandum concessus, et *Admasamenta*, loca sunt aedificata sub iisdem legibus et oneribus assignata. Vnde in Consuetudinibus passim occurrunt horti, prata, aliaque praedia, quae dicuntur *admasiata*, non quod sint aedificata, sed quod concessa sunt sub iisdem forma et lege. V. *Mansus* et *Massa*.

ADMASVRVS PANNVS. Leo Ost. l. 1. Chron. Casin. c. 58. *Pannum altaris diarodynum byzant. 16. tapetia optima 16. pro bysant. 67. pannum admasurum pro byzantiis 8. etc.*

† ADMENARE, ab Ital. *amenare* et *menare*, agitare, commouere, minas intentare, pugnum, gladium aliudue agitando, ad aliquem minaciter accedere. Statut. Mant. l. 1. c. 45. Statut. Palauic. l. 2. c. 15.

ADMENSVRARE. (1) Ch. Philippi Aug. a. 1285. ap. Morin. in Hist. Vastinensi p. 707. *Feodus vero qui adeo medicus fuerit, quod ad 12 denarios esse non debeat, admensurabitur*, hoc est, sua ei mensura dabitur. In alia Ch. ejusd. regis ap. Martene t. 1. Ampliss. Collect. p. 969. *admensurare*, vt videtur, idem est, ac imponere tantum tributi, quantum cujusque facultates patiuntur, Germ. anmessen. ADMENSVRATAE, ordinatae. Praecept. Caroli M. ap. Martene Collect. ampliss. t. 1. p. 34. (2) † Aestimare, statuere, praefinire. Ch. Gaufridi episc. Meld. a. 1211. ex Chartular. Campan. Ch. a. 1228. ex eod. Chartular.

ADMENSVRATIO, statutum, definitio. V. Bracton l. 3. tract. 1. c. 1. § 1. lib. 4. tract. 5 c. 17. §. 2. et Fletam l. 4. c. 23. § 2.

ADMENTIRI, pecuniaria mulcta taxari. Ch. Henrici Angl. Reg. a. 1155. ap. D. Brussel Tract. de vsu feud. t. 2. p. 4. † Verbum fictitium, aut culpa amanuensis, aut quod perperam lectum est. Restituendum *admerciantur*, ex ipsamet Charta quae habetur in Cod. reg. 4651. V. *Ocagium*.

ADMENTVM, pro *amentum*, lorum quo jacula contorquebantur; metaphorice vero, validius argumentum. Tertull. c. 1. Scorpiac. ADMENTATIO eodem sensu apud eund. l. 1. ad Nat. c. 10. Hinc S. Ambros. ep. 7. *Intorquenda est admentata illa, non manipularis sententia*.

ADMERCIARE, V. *Amerciare*.

ADMERGARI SE, sese immiscere, implicare. Edict. Phil. VI. a. 1338. t. 2. Edict. Reg. p. 124.

† ADMISSATIO, caeremonia admissionis mulierum, cum primum post nuptias vel partum ad ecclesiam veniebant, benedictionem a sacerdote suscepturae, (Germ. Kirchgang) et ipsa obuentio quae ab ipsis offerebatur, sic dicta vel quod inter missarum solemnia fiebat, vel quod mulieres *admittebantur* in ecclesiam, purificationis gratia. Ch. Odonis Archiep. Rothom. a 1255. in Reg. 110. ch. 12. V. *Admissare*, *Messiare* et *Purificare*.

ADMISSIBILIS, admittendus, non reiiciendus. Autogr. ep. Sixti IV. ad Canonicos eccles. Rothomag.

† ADMISSIBILITER, probabiliter, ita vt admitti possit. Instr. a. 1391. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 113.

ADMISSIO. (1) I. q. *Admissura* q. v. apud Varron. l. 2. de re rust. c. 7. (2) † Praestatio quae iure *admissionis* seu *intragii* soluitur. Statut. monast. S. Claud. auctorit. Nicolai V. edita p. 46. V. *Intragium* 1.

ADMISSIONALES, qui introducendis ad Imperatorem hominibus praefecti erant, seu quibus *in palatio admittendi*, *vel salutandi officia creduntur*, vt ait Iul. Firmic. l. 4.. V. quae de Admissionibus et Admissionalibus congessere Theod. Marcilius, Pancirollus, Savaro, Henr. Valesius, Salmasius, Iac. Gothofredus, et alii.

† ADMISSVM, delictum, crimen. *In admisso deprehensus*, l. 8. D. de praescript. verb. Consule Chopin. ad leg. Anduim. part. 1. p. 627. V. *Admissus* et *Admittere* 1)

ADMISSVRA, ὀχεία, in Gloss. Lat. Gr. Aliud Gloss. ὀχεία, *Admissura*, *admissum*. *Admissura feratina*, Gen. c. 30. vbi Will. Brito: *Admissura dicitur*, *quando bruta animalia*, *et proprie iumenta ad coitum admittuntur*. *Admissurae venereae*, ap. Apulej. l. 7. Stat. l. 1. Silv. 2. V. *Admissarius*.

ADMISSVS. (1) Eadem notione, apud Veget. l. 1. de arte veterin. c. 24. (2) Crimen, vt *Admissum*, in Onomast. ad calcem SS. Bened. saec. 4. part. 2.

ADMITA, pro *Amita*, Gall. *Tante*, ap. Rymer. t. 13. p. 419.

† ADMITTERE. (1) Gloss. vet. Cod reg. 7646. *Admisit*, *permisit*, *feci* *peccauit*. *Admissum*, *peccatum vel in* *tromissum*. *Admisit*, *tollit*. (2) Pr amittere. Lit. remiss. a. 1402. in Reg 157. ch. 55. V. *Admittere*.

ADMOAGIVM, idem quod *Admodia* *tio*. Litterae Guiscardi Episc. Ma tiscon. a. 1267. Reg. 31. Chartoph Reg. *Super quadam consuetudine* *ui*, *quae vocatur admoagium*; i. quod ex pacto *admodiationis*, seu fir mae, vel emphyteusis domino feu dali praestatur. † Rectius de prae statione, quae pro quolibet modi vini persoluitur, i. q. *Modiatio* q. v

ADMODARE, Laurent. in Amalth *Admodo*, *accommodo*, *alleuo*.

ADMODIARE. (1) Modum ponere diminuere. Pallad. Episc. in Epist ad Desider. Cadurc. Episc. (2) Fun dum dare ad firmam, vel in Em phyteusin, vel etiam alienare sub certa praestatione tot modiorum fru gum, de quibus conuenit. *Admo* *dier*, in Consuetud. Hannon. c. 81 Ch. a. 1224. in Tabular. Lehunensi *Admodiauerunt nobis quidquid habe* *bant in molendinis de Ponte* etc. Sta tuta Monast. S. Claudii p. 96. 97

ADMODIATA TAILLIA, dicitu in Ch. pro Villanoua in Dumbi a. 1399. illa quae cum ad placitum vt aiunt, exigi soleret, ad certam redigitur vel pecuniae summam vel frugum praestationem annuam *Amoissonata* dicitur in territorio S. N cetii deserti in Bressia. V. *Admoi* *sonata*.

ADMODIATIO. (1) Datio ad fir mam etc. Ch. a. 1227. in Tabul Monast. Hederae: *Simoni* - *canoni* *nus ad admodiationem pro se* [illegible] *Paris*. - - *duas partes minutae dec* *mae etc*. *Admodiationes et generali* *nisi de decimis* prohibentur accipere Sacerdotes in Statut. Synodal. Odo nis Paris. In Meldensibus Anecd Marten. t. 4. p. 900 legitur: *Ne ac* *cipiant gagerias vel admodiationes*, *ni* *de decimis*. (2) ADMODIATI MONETAE, proportio, aequalitas Ch. Roberti III. Duc. Burgund a. 1282. pro cudenda moneta: *Vb* *Regnum moneta incipiat* [illegible] - - *omn*

Supr

praedictis tenemur facere observari, sine admodiatione ad nostram (monetam) *nobis facta de dicta moneta valere.*

ADMODIATOR, cui praedium admodiatum est, seu datum ad firmam, Gall. *Admodiateur*. Consuetud. Meldunens. art. 322. Item rei domesticae curator et administrator. Gall. Christ. t. 3. p. 110. *Sigerus de pastura vicarius praecedentis* (Abbatis) *admodiator Abbatiae bonorum.*

ADMODUM, omnino, equidem. Salvian. l. 1. de Gubern. Dei: *Omnes admodum homines* etc. l. 2. *Cum omnes admodum suos cum paucissimis fugeret.* Neque forte aliter haec vox sonat in Decretione Childeberti Regis c. 4. in Ep. Ludov. Pii ad Sichardum, et in aliquot Formulis veteribus; nisi vsurpetur pro *amodo*, quod volunt viri docti.

† ADMOISONNARE, conducere, seu ad vinum accipere sub certa praestatione. Arest. a. 1343. ex vol. 3. Arest. Parlam. Paris. *Dicti conjuges dicebant se locasse seu admoisonnasse ad vitam ipsorum et eorundem superviventis unam domum.* V. *Admodiatio* et *Amoisonamentum.*

ADMOND, liber, sui juris. Leges Liutprandi Reg. apud Murator. t. 1. part. 2. p. 70. *Et dominus ancillae eam liberaverit et admond fecerit a se.* V. *Amund.*

ADMONITIO. (1) Debitoris admonitio, appellatio, interpellatio. Lex Salica tit. 52. §. 2. *Per singulas admonitiones.* tit. 54. *Per tres admonitiones.* Additio Ludov. Pii ad Leg. Sal. §. 4. (2) † Castigatio, seu correctio, quae non praecipiendo sed monendo fit. Ch. a. 744. apud Murator. t. 5. Antiq. Ital. med. aevi p. 910.

ADMONITOR, conjungitur cum *Portitore praecepti*, in leg. 7. Codic. Theod. de Execut. *Compulsor, Exactor, Admonitor, Portitorue praecepti, Agens in rebus* etc. In ordinationibus Conciliorum *Admonitor* nunc pro dicitur, qui recentioribus *magister ceremoniarum*, quod de omnibus quae agenda essent admoneret.

ADMONITORIA, epistola, qua Iudex absentem in jus citat; quam ad absentem *admonitor* defert. Form. 116. inter Lindenbrog.

† ADMONITUM, *olim dicebatur, cum harena alba mollissima pila moleque terebatur; dehinc mistebatur tribus partibus nitri pondere vel mensura adliquata in duas fornaces transfundebatur: quae massa vocabatur, vt diximus, admonitum, atque haec recocta fiebat vitrum purum et candidum.* Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

ADMONTARE, *acervare*, in Gloss. Arab. Lat. Hispani *ammontonar* dicunt. † Gallis *amonter* erat pro pertinere, pendere.

† ADMORTARE, a Gall. *amortir*, concedere in manum mortuam. Ch. a. 1269. ex Lib. nigro Episc. Carnot. *Ego - dictam censinam et dictum censum - - tamquam verus dominus feodalis admorto seu admortifico.* V. *Admortizatio.*

ADMORTIFICARE, eadem notione. Ch. a. 1276. ex Tabul. Monast. Portus Regii: *Nos dictas donationes quitamus, laudamus, approbamus, et quantum in nobis est admortificamus* etc. V. *Admortizatio.*

ADMORTIFICATIO. (1) Concessio in manum mortuam, vt *Admortizatio.* Ch. modo laudata. (2) † Census annuus qui a manu mortua exsoluebatur. Ch. a. 1275. ex Tabul. S. Germ. Prat.

ADMORTIRE, i. q. *admortare*, in Arest. Parlam. Paris. de a. 1290.

† ADMORTISAMENTUM, AMORTISAMENTUM, eadem notione ac *Admortizatio*, in Ch. a. 1341. in Reg. 74. Chartoph. reg. ch. 689.

† ADMORTITUS, AMORTITUS, liber et immunis a tributo, quod a manu mortua exigi poterat. Ch. Margar. Sicil. reginae a. 1292. ex Tabul. episc. Carnot.

† ADMORTIZAMENTUM, in Ch. a. 1467. *admortizamentum* ab *admortizatione* ita distinguitur, vt haec significet ipsam praediorum in manum mortuam translationem, illud vero chartam, qua id perficitur.

ADMORTIZARE (1) i. q. *admortare*, in Arest. Parlam. Paris. a. 1277. 1270. (2) † Ex-

(2) † Extinguere, Gall. *amortir. Tu m'a amortie ma chandelle*, in Litt. remiss. a. 1376. Reparat. factae in Senescal Carcass. a. 1435. *Pro duobus diebus quibus vaccauit in admortizando dictam calcem - - X solid.*

ADMORTIZATIO, praediorum translatio in manum mortuam, seu praediorum acquisitio facta a Monasteriis et Collegiis religiosis, vel etiam laicis; quae semel acquisita, in commercio, mutationibus, aliisque praediorum oneribus obnoxia esse desinunt, nec aduentitia feudorum commoda producunt, v. g. *Laudimii, Wardae, Maritagii, Releuii* etc. V. Bignonium ad Marculf. p. 877. D. de Lauriere Differt. de origine *Admortisationum.*

ADMORTIZATVS. Obituarium Ms. Eccles. Morin. p. 25. *Recipiet fabrica singulis annis 5. lib. monetae currentis super 20 libris perpetui redditus admortizati, licet redimibiles.*

† ADMVGITARE, admugire, valida et rudi voce appellare. Fulbert. mon. in mirac. S. Audoeni t. 4. Aug. p. 826.

† ADMVNITIO, munitio. Ch. Com. Blesens. a. 1265. ex Chartul. S. Ioan. Carnot.

† ADNARE, adnauigare, Gloss. vet. Cod. reg. 7646

ADNATIO, quod *super* aut *ad* aliquid nascitur, vt viscus super quercus aut malos, vt etiam foliola et surculi, quae ad plurium plantarum caules iuxta genicula oriuntur. Apul. de virt. Herb. p. 224.

ADNEGATVS, submersus, Gall. *Noyé* Vita S Alexandri Ep. t. 1. Iun. p. 750. Italis *annegarsi* est submergi.

† ADNEMORATVS, nemore, siluis et dumetis obsitus. V. supra *Aboscatus.*

ADNIÇHILARE, pro *adnihilare*, vernichten, passim apud medii et infimi aeui scriptores.

† ADNICTARE, *inuitare, arridere*, in Gloss. vet. cod. reg. 7646. Proprie est saepe et leniter oculo adnuere.

ADNIGRATI, *prostrati, subacti, vilificati.* Papias. † *Adnigrati, prostrati vel abdicti, subacti, capti aut compulsi, necati, occisi, admissi, adhibiti, assumpti.* Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

ADNIHILARE, ad nihilum reduce[re], proprie respuere. Gloss. Gr. Lat. ἐξουθενῶ, *adnihilo, sperno, respuo*, ἐξουθενισμὸς, *adnihilatio*, ἐξουθενητής, *spretus, adnihilator.*

ADNILLARE, eadem notione. Ch. pro Monast. Nobilia. a. 1278.

† ADNOTAMENTVM, adnotatio. Constit. Oliuer. Card. Caraff. a. 1494. p. 297. *Annotamentum* dixit Gellius l. 1. c. 7.

† ADNOVARE, renouare. Litt. a. 1[...] t. 4. Ordinat. reg. Fr. p. 8.

ADNVBA. Ch. Alfonsi VI. regis, a. 1129. *Neque in ipsa villa de C[...] vllus procer vel exactor, neque pro [...] pro, neque pro adnuba, neque [...] fossadera, neque pro alia calumnia [...] negotio - - intret.* Adnuba [...] longe abest ab antiquato [...] seu *anuduva*, quod Lusitanis est, Vassallis debita opera et praestati[o] pro reficiendis castrorum dominorum fossis, muris, aliisque [...]tionibus. Germ. Burgfrohne.

† ADNVERE, *adjungi. Adnuit, [...] vel promittit. Adnuite, [...] facite.* Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

† ADNVLLARE, ad nihilum reduce[re]. Chartul. Magnum S. Vict. Massil. Occurrit et passim alibi.

ADNVMISTA, ADNVMIASTA, Graecis inferioris aeui ἀδνουμιαστής. Is erat qui in exercitu Imperatorum Constantinop. milites censebat, [...] *ad* et ὄνομα, quod, vt putant [...] masius et Schefferus, *ad nomen* [...] *derent tirones in delectu.*

ADNVMIVM, recensio militum, Graecis ἀδνούμιον, quod v. in Gl[oss.] med. et inf. Graecit.

ADNVNCIATIO, ANNVNCIATI[O]. (1) Promulgatio; ANNVNTIARE, promulgare, publicare. Occurrit passim in Capitul. Caroli Calui. A[...] de Annal. Franc. Bertin. a. 862. Capitul. 1. Caroli M. a. 801. c. [...] (2) Prophetia. Chron. Idatii Epi[sc.] t. 2. Collect. Conc. Hisp. p. 172.

† ADNVTV, *deficit*, in Gloss. v[et.] Cod. reg. 7646.

† ADDOBAMENTVM, conuentio, transactio, pactum, i. q. *Abonamentum*, nisi etiam ita legendum sit, in Litt. Pontii vicecom. Polempniaci a. 1283.

ADOBARE. (1) Exornare, Ital. *addobbare*. Ch. Io. Archiep. Capuae a. 1301. in Sanctuario Campuano: *Vna corrigia de seta rubea adobata de argento*. Perperam editum *adebata*. († Gall. ol. *adouber* pro reficere, reparare, quo sensu etiamnum dicunt, *radouber un vaisseau*, nauem reficere.) Doliaris tabula, seu asserculus dolii, quem Galli vocant *Douve*, Germani Daube, verbo Gallico *adouver* siue *adouber* dedit originem; quod quidem primario asserculos doliorum coarctare significat, deinde vero etiam alios asseres hiantes, potissimum nauium, rursus sociare, et denique *concinnare*, v. g. mundum muliebrem, tapetes et aliam suppellectilem, item latrunculos in alea etc. Hinc etiam ADOBARE EQVOS, diligentem eorum curam habere. Ordinat. in Hist. Delphin. t. 2. p. 394.

ADOBARE CORDOANVM, corium inficere puluere querneo, Germ. gärben. Statut. Massil. a. 1253. Ms.

(2) Armis instruere, militare cingulum alicui conferre; vox conficta ex *adoptare*, quod qui aliquem armis instruit ac Militem facit, eum quodammodo adoptet in filium, teste Senator. l. 4. ep. 2. In veteribus Statut. Pataui praecipitur, vt, qui electus fuerit Potestas Vincentiae, *faciat se fieri militem adobatum*. Statut. vrb. Mediol. part. 2. c. 5. *Iurisperiti collegii judicium Mediolani, et milites adobati sint*. Order. Vital. l. 3. p. 467. *Deinde ab eodem duce decenter est armis adornatus*. Ita et Galli olim *adouber*. Hinc *adobati* et Gall. *adoubez* nude milites dicti.

] Cangii vocis etymon non omnibus placuit. Menagius vocem deducit ab Ital. *addobbare*, Hickesius, cui recentiores Editores Cangii adsentiuntur, a *Dubba* seu *Dubban*, quae Islandice, Scandice et Saxonice significant *equitem percutere*, zum Ritter schlagen; V. *Dubbatio*. Wachtero graeca vox *ὁπλίζειν* ortum dedit verbo *adobare*. Carpentario simplicior videtur origo a voce Prouinciali *adoubar*, ornare, instruere. V. *Adobare* 1. Clariss. Ihre denique Cangio adsentit, vocemque Suecicam *Dubba*, a latino Barbaro *adobare* natam esse credit.

ADOBATVRA, seu APTATVRA PANNORVM, in Statut. Massil. a. 1253. V. *Adobare* 1.

† AD OBVIAM, obuiam, aduersum, Germ. entgegen. Litt. remiss. a. 1386. in Reg. 134. ch. 52.

ADOHA, omne seruitium pecuniarium quod praestatur per feudatarios; item jus *Releuii*. Videtur dici ab *adunatione*, vnde etiam *Dohana* vel *Doana*, Gall. *Douane*. Ch. Caroli Franc. et Sicil. reg. 1497. *Damus et concedimus dictum Comitatum - - feudali quoque seruitio et adoha, nostrisque in aliis et alienis juribus in omnibus semper saluis*. V. Tract. de jure *Adohae* Iac. de Ayello, post Tract. Aegidii Thomasi de Collectis 8. Lugd. 1559. sed maxime Andr. Capanum de Iure *Adohae* fol. Neap. 1636.

ADOHAMENTVM, seruitium militare. Instr. Societ. ad Regnum inter Iohannam Siciliae regin. et Iacobum de Borbonio, ex Cod. Ms. *Praefata regina concessit eidem domino Iacobo Regi viro suo authoritatem - - exactiones, adohamenta seu seruitia militaria* etc.

ADOLABILIS, *sine dolo*. I. Laurenberg. in Antiquar.

ADOLENS, adolescens. Vita S. Eusebiae abbatissae t. 2. Martii p. 455.

† ADOLERE, *illuminare*. *Adolet*, *exsurgit*, in Gloss. vet. Cod. reg. 7646. Galli *adoler* et *adouler* dixere, pro grauare, affligere, a lat. dolere.

ADOLESCENTIARI, *νεανίζειν*, in Glossis Mss. Apud Vossium, adolescentum more agere. Vtitur etiam Varro apud Nonium.

ADOLESCENTILIS AETAS pro *adolescentia*. Vita V. Hildeburgis in Actis SS. Bened. Saec. VI. part. 2. p. 833.

† ADOLESCENTVLVS. Ch. Roberti regis Franc. ex Chartul. S. Maglorii Paris. *Actum Parisius regnante Re-*

Roberto rege, Adolescentulo in anno 11. cum gloriosa matre sua Adelaide regina. Vbi vox *adolescentulus* Hugonem Roberti Regis primogenitum spectat, cujus aetatem inter notas chartarum chronologicas inserere jubebat amor paternus, vt colligitur ex ch. ejusdem Roberti inter Instr. t. 10. Gall. Christ. p. 3·1.

ADOLIAGIVM, vinum quod ad explenda dolia reseruatur, Germ. Füllwein. Arest. a. 1414. ex volum. 11. Arest. Parliam. Paris.

ADOLVS, *sincerus, sine dolo.* I. Laurent. in Amalth. ex *a* priuat. et *dolus.* V. *Adolabilis.*

† ADONEGARE, adaequare, diuidere, partiri. ADONEGATIO, ipsa partitio. Statut. Placent. l. 3.

ADOPERARI, operari, vti. Acta SS. Martii t. 3. p. 601. V. mox.

ADOPRARE, ex Ital. *adoperare,* in Actis b. Thomassi Eremit. Camald. n. 40. adhibere, vti, pro *operari, efficere.* Vet. Ch. a. 1056. ap. Vghell. t. 1. part. 2. Nec scio, an haec vox restituenda sit in Ch. Sanctii Reg. Aragon. aerae 1090. ap. Martinez. in Hist. Pinnat. l. 3. c. 9. *Adhuc vnum do eis solarem, vt ipsi se adoprauerint, in quo possint facere bonas casas ad habitandum.* Vbi editum *adoptauerint.*

ADOPTARE. (1) Omni voto optare. Gasp. Barthii Gloss. ex Baldrici Hist. Palaest. Sed hoc sensu Cicero filius vsus est participio *adoptatus,* ep. Famil 10. 21. (2) ADOPTARE *in haereditatem, vel in adfatimi, per scripturarum seriem, seu per traditionem, et testibus adhibitis, secundum legem Ripuariam,* tit. 48. ADOPTARE *sibi in maritum* pro *nubere* ap. Houeden. p. 686. ADOPTARE *in militem,* i. Vassallum sibi facere, apud Alb. Stadens. a. 1072. V. *Miles.*

ADOPTARI per baptismum, dicebatur is, qui ad baptismum ab aliquo offerebatur, pro quo ille spondebat apud Sacerdotem baptizantem; vnde non modo qui baptizabatur, *filii adoptiui,* vel saltem *filioli,* patrinus vero *patris spiritualis* et *adoptiui* appellationem exinde retinebant. Sed idem patrinus, in signum veluti adoptionis legitimae, munus aliquid eidem filiolo, tanquam successori suae portiunculam conferebat, quod *filiolatium* vocabant. Monach. Sangall. l. 2. c. 29. S. Bonifac. Mogunt. Episc. Ep. 15. S. Rembertus in Vita S. Anscharii n. 10. Simeon. Dunelm. de Gestis Anglor. a. 994. Dudo de actis Normannor. l. 3. p. ... Adde Cang. in Dissert. 22. ad Joinvillam p. 274.

ADOPTARIVS, *puer ex adoptatione natus,* in Gloss. Isid. In excerptis ... thoci, *ex adoptiuo.* Festus habet: *adoptatitius, ex adoptato filio natus.*

ADOPTIANI, haeretici, qui ... Felice et Elipando in Hispania Episcopis asserebant, *Christum secundum humanam naturam, non nisi adoptiue et gratia esse filium Dei.* Damnati sunt in Synodo Francofurtensi a. 794. V. Baron. ad h. a.

ADOPTIO FILIORVM, jure ... corum, permissa iis, qui liberos non habebant, fiebatque traditione ... norum, eorum reseruato vsufructu, coram rege, vel comite et sc... vel Missis dominicis, vt est in Capitul. Caroli M. l. 6. c. 207. Adoptionis vero formulas habes apud Lindenbrog. form. 58. ... Marculf. l. 2. form. 13.

ADOPTIVA FOEMINA, adoptiua, *συνείσακτος,* in Concil. Bracarensi ... l. c. 15. et in Collect. Canon. Martini Braccar. c. 32.

ADORARE, in sacris litteris, et apud scriptores ecclesiasticos, saepe pro *honorare* et venerari sumitur. Paulinus Natali 9. Gregor. M. l. 9. ... De adoratione Imperatorum, seu salutatione, multa congessit Iac. Gothofred. ad leg. vn. Cod. Theod. de Praepositis sacri cubiculi, vt et Salmasius ad Hist. Aug. † ADORARE vox vsitatissima apud Albigenses, ... salutare praesertim doctores et doctrinae antesignanos, Litt. Clement. IV. PP. inter Instrum. t. ... Gall. Christ. p. 457.

ADORATIO BARBARA, in legibus Canuti regis, quae paganorum ... re fit, qui idola adorant, vel solem, lunam, ignem et alia hujusmodi. Adde canones editos sub Edgaro §. 16

§. 96. ADORATIO HORARVM, ... genuflexionum numerus singulis horis poenitentibus impositus in Canonibus Hibern. inter Anecd. Marten. t. 4. p. 20.

ADORATORES. Alypius Antioch. in descript. orbis c. 18. *Dititimi* ... (Aeditimi) *et sacerdotes et ministri et aruspices et adoratores et divini optimi abundant.* V. ibi Iac. Gothofred. *Adorator numeri Theodosiac.* in vet. Inscript ap. Franc. Blanchinum in Praef. ad Vitas Paparum ab Anastasio Scriptarum.

ADORATORIVM, locus subterraneus, in quo diis suis defunctisue parentibus Indi sacrificant. Synod. Limens. III. inter Conc. Hisp. t. 4. p. 431.

† ADORDINARE, ordinare, disponere, Germ. anordnen Ch. fundat. monast. S. Petri Saluiens. a. 1029. inter Instrum. t. 6. Galliae Christ. p. 174.

ADOREA, *Elementa*, Gloss. Isid. Videtur legendum *adorea liba*, i. e. placenta ex *adore*, vt apud Virgil. Aeneid. 7. V. Lex. Martin. † Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Adorea, libamina sacrificiorum. Adorea, gloria bellicae virtutis. Adorea, liba, farrea libamina. Adoreas, triumphorum laudes.* Aliud Cod. reg. 7641. *Adorea, victoria, laus bellica, vel ingens, vel bona existimatio.* Adde Vit. S. Geuulphi t. 2. Ian. p. 82. S. Victricium de laude SS apud le Beuf. t. 2. variar. Disquisit. p. XLVI. Versus Pauli ap. eund. t. 2. Dissert. p. 408.

† ADORIA, *gloria, vel bona fama*, in Gloss. vet. Cod. reg. 7646. V. *Adorea.*

† ADORIRI, Glossar. id. *Adoriuntur, impressiones faciunt, incumbunt.*

† ADORNARE, ibid. *Adornata, ornata, clausa. Adornat, plusquam ornat.* Gallis olim *adornement* pro *ornement.*

ADORNATOR AVRI ET ARGENTI, ... aurifex, Goldschmid. Chartul. ... S. Vincentii Cenoman.

† ADORTARE, in *hortum* seu *curtile* redigere. Ch. a. 1197. ex Bibl. reg. *Quod ibi hanc terram adortetis et arbores illic plantetis.* V. *Hortus.*

† ADORTARI Gloss. vet Cod. reg. 7646. *Adortatur, vociferatur, clamat, queritat, proclamat, testificatur, vel protestatur.*

† ADORTI, *subito nati, surrecti, adgressi.* Ibid.

† ADOSILHARE, perforare. V. *Adduzillare.*

ADOSTRATA. V. *Affostrata.*

† ADOTARE, dotare, dotem assignare. Instrum. matrim. a. 1475. ex Tabul. Flamar.

ADPECTORARE, *applicare ad pectus*, in Gloss. Isid. Gloss. Lat. Gr. *Adpectora*, παραβάλλε, θωράκιον.

ADPENDITIAE, pro *Appenditiae* Germ. Zubehör. Passim occurrit.

ADPENNIS. V. *Apennis.*

† ADPENSA V. *Appensa* 3.

† ADPERTINENS, pro *pertinens.* Chron. Saxon. t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 229.

ADPERTINET, pro pertinet, zugehören. Innocent. de Casis literar. *Eidem fundo adpertinet.*

ADPETVLANTIA, *procacitas*, in Gloss. Isid.

ADPLANARE, adaequare. Gloss. Isid. *Adplanat, hostit, aequat.* In Pithoei excerptis; *hostibus aequat*; sed male. Apud Plautum *hostire*, est pari referre.

ADPLENE, cumulate, abundanter. Vita S. Leodegarii.

ADPLICARE, V. *Applicare.*

† ADPODIARE, inniti, Gall. *s'appuyer.* Append. ad vitam S. Ludov. t. 5. Aug. p. 568. *Adpodians se super vnum baculum.* V. *Apodiare.*

† ADPONERE, adhibere, occupare, detinere; vel etiam cogere, adstringere. Ch. Petri comit. Niuern. a. 1193. inter Probat. Hist. Autiss. p. 34. *Cum certissimum sit quod nec ipsi, nec homines eorum adponi debeant, ad faciendam quamlibet munitionem ejusdem ciuitatis.*

ADPORTIO, V. *Aprisio.*

ADPRAESENTARE, adesse, comparere. Placit. Caroli M. contra Tassilonem apud Mabill. Diplom. p. 512. † Placit. a. 1075. apud Murat. t. 1. Antiq. Ital. medii aeui p. 970.

ADPRATAMENTUM, i. q. *Appratamentum.*

ADPRATARE, i. q. *Appratare.*

ADPREHENDERE, discere, memoria complecti. Paulus PP. Epist. ad Pipin. Franc. Reg. in Codice Carolino.

ADPRETIARE, APPRETIARE, pretium rei imponere, Gall. *appretier.* Will. Brito in Vocab. *Appretiare, pretium determinare.* Lex Alemann. tit. 75. *Pretium adpretiare*, in Lege Sal. tit. 52. *Adpretiare pecus*, in Leg. Bajwar. tit. 13. c. 8. et Capit. Caroli M. l. 5. c. 14. Ch. fundat. monast. Montan. t. 2. Monast. Anglic. p. 974. V. Fletam l. 1. c. 18. §. 8. 9.

ADPRIMITUS, pro *primitus, primum*, in Vita S. Winebaldi n. 8. 12.

ADPRISERINT. Collect. Concil. Hisp. t. 3. p. 128. *Et praedictum monasterium cum praedicta cellula et appendiciis suis, et monachos ibidem degentes, vel omnes res ad idem monasterium pertinentes, vel quae deinceps ex locis eremis atque incultis ad eorum usus adpriserint, ad nostrum opus recepimus.* Mendose scriptum videtur pro *adquisierint.* † Nequaquam mendose, praeterquam enim quod ita editum legatur in Append. ad Marcam Hisp. p. 768. modus est verbi *adprehendere*, i. e. acquirere, pro temporis hujus barbarie sic efformatus, vel a verbo sequenti

† **ADPRISIARE**, possessionem apprehendere. Ch. a. 1035. in Append. ad Marc. Hisp. p. 1059.

† **ADPRISIO**, V. *Aprisio.*

ADPROPIARE, studere, curare. Vet. Interpres epist. S. Barnabae. V. *Appropiare.*

† **ADPROPINGUARE**, pro appropinquare, in Contin. Chron. Odoran. t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 168.

ADPROPRIARE, V. *Appropriare.*

ADPUNCTARE. (1) Militem stipendio meliori donare, item alicui salarium constituere Gall. *appointer.* Hinc *Adpunctamenta*, Gall. *Appointemens*, Salaria, seu etiam ad victum cultumque data a Principe annua praesidia; haec quae *solatia* appellant Imperat. in Codice. Iustinianus *Puncta* dixit, Cod. de Aduocat. diuers. jud. V. Hofmann. in Lex. (2) Alia notione, V. *Appunctare.*

ADQUE. (1) Pro *absque*, in Capit. 1. Caroli M. a. 102. c. 9. apud Steph. Baluz. (2) Pro *atque*, in Ch. Childeberti III. a. 697. apud Felibian. in Hist. monast. S. Dionys. p. XVIII. et alibi.

† **ADQUIESCERE**, admittere, recipere. Mirac. S. Audomari t. 3. Sept. p. 405.

† **ADQUIETANCIALIS LITTERA**, apocha, qua quis a debito *quietus*, seu absolutus declaratur, Germ. Quittung. Gualt. Hemingford. de gestis Eduardi I. ad a. 1306. p. 227.

ADQUIETARE, fungi, obire, persoluere, Gall. *acquitter.* Formul. Anglic. p. 1. V. *Acquietare.*

ADQUIRAMENTUM, ADQUIRIMENTUM, ACQUIRIMENTUM, passim occurrunt pro *acquisitio*, Gall. *acquet.* Chartul. b. Magdal. Castrodun. fol. 67. Hist. Delphin. t. 2. p. 261.

† **ADRAGARE**, adaquare, Germ. tränken, wässern. Ch. a. 1321. *Possint in alio loco dicti stagni adragare seu abeurare,*

ADRAMIRE, ADCHRAMIRE, ACHRAMIRE, ACHRANMIRE, ADHRAMIRE, ARRAMIRE, ARRAMIARE, cauere, promittere, obligare se coram judice, rem quampiam se facturum, v. g. juraturum, testes adducturum, aut duello jus suum probaturum. **ADHRAMIRE**, in sacramentis ac testimoniis vox frequens, vbi *adhramire sacramentum*, est cauere, se certa die et certo loco juraturum, aut testes adducturum. Lex Sal. tit. 39. Lex Longob. l. 2. tit. 55. §. 20. Capit. Caroli M. l. 3. c. 58. et §. 36. lib. 4. c. 28. *Habere sacramentum adhramitum*, in formul. vet. incerti auctoris form. 1. *Sacramentum per festucam adhramire*, form. 2. Capitul. Caroli M. pro partibus Saxon. c. 31. vbi perperam editum *aframeat* pro *adhrameat.* **TESTIMONIA** seu **TESTES A**[illegible]**RAMIRE**, in formulis incerti auct. c. 3. Nam *testimonia* idem valet quod *testis*, vnde Galli *tesmoins* dicunt. In

vsur-

vsurpat etiam vetus Placit. sub Caroli rege, edit. a Baluz. in append. Capitul. Vetus Notit. sub Ludov. Pio ap. Perard. in Burgund. p. 34. Alia Notitia sub eod. Ludov. p. 36. Alia ibid. p. 147. Ch. Balduini Episc. Nouiom. a. 1064. apud Vassorium. VADIVM ADCHRAMIRE. Ch. Chlodov. III. ap. Mabillon. Adde Capitul. 3. a. 813. c. 15. ARRAMIRE BELLVM, seu duellum, est promittere in judicio rem, de qua agitur, duello se probaturum. Tabular. Vindoc. Thuani c. 9. et cap. 159. Inde postea vox eadem vsurpata in bellis, vti vocant, publicis. Curia general. Catalon. in villa Ceruariae, a. 1309. Chron. Petri IV. reg. Aragon. c. 31. † ARAMIRE SVAS SCRIPTVRAS, profiteri, probaturum se veras et legitimas. Placit. a. 918. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 57.

De vocis etymo non vna est sententia. Beslius ab *affirmare* formatam vult; Wendelinus a *rama*, seu *ramallum*, quod est, vti sentit, locus, in quo judicia exercentur, deducit; ita vt *adhramire* sit sistere in judicio, quod in *rama* seu *ramallo* habetur. Bosquetus ad Epistolas Innocentii III. PP. *arrhamire* ab *arrha* deducit, quod qui adrhamibant facturos se quidpiam, arrham dabant, seu mittebant, forte chirothecam aut festucam, vt est in formula 2. inter formulas incerti auctoris; quam sententiam videtur amplecti Bignonius in notis ad Leg. Sal. qui putat *adrhamire* eandem habere vim, quam habet *arrer* apud Gallos ab *arrha data*. *) Schilterus et Wachterus vocem deducunt a German. **ramen**, collimare, **zielen**, vnde **anberamen**, diem dicere. Ex sententia Clariss. Ihre in Gloss. Suiogoth. verbum hoc ortum est ab Islandorum *Ram*, manus, ita vt *adrhamire* sit; porrecta et stipulata manu promittere, et in specie promittere, se ad condictum tempus adfuturum. Conf. C. V. Grupen teutsche Alterthümer p. 65 f. V. etiam *Arramare*, *Arrama*, *Arramitio*, *Arramiatio*, *Adrare*.

† ADRARE, i. q. *adramire*, cum sacramento coram judice promittere. Stat. Iacobi I. reg. Aragon. a. 1251. *Quicunque habuerit cum alio treugas adratas*.

† ADRATERIA, semita, via transuersa et deuia, atque adeo compendiosa, Gall. olim *Adrece*, *Adresce*, et *Adresse*, Germ. **Richtsteig**. Ch. a. 1394. ex Reg. 146. ch. 441. Litt. a. 1367. t. 5. Ordinat. reg. Franc. p. 71.

† ADRECHVRARE MENSVRAS, ad *drictum* seu rectum eas reuocare, emendare archetypo suo eas adaequando; Germ. **aichen**. V. *Adjustitiare*. Libertat. loci de Giniaco a. 1340. ex Reg. 73. ch. 164. Litt. a. 1376. t. 7. Ordinat. reg. Franc. p. 69. art 5. Transact. a. 1394. t. 8. earumd. Ordinat. p. 12. V. *Alialare*.

ADRECIARE, V. *Addretiare*.

† ADRECVRARE, ad rectam lineam reducere, Germ. **richten**. Ch. a. 1308. in Reg. 44. ch. 129. V. *Adresciare*.

ADREDDERE, reddere. Ch. Caroli M. a. 775. ap. Felibian. in Hist. monast. S. Dionys. p. XXXVI.

ADREGE, *Maurorum casale*. Glossae Mss. Eccles. Bituric.

ADREGNIARE, equum freno tenere et adducere. Veteres scriptores frena *Regnes* vocant, quibus scilicet equus regetur. Leges Henr. I. c. 83. † Gallis olim *adrener*.

ADRENDATIO, annuus reditus, annua doni attributio. Concil. a circ. 1215. apud Martene t. 4. Anecd. p. 171. V. *Arrendare*.

† ADRESCIARE, *drictum* facere, quod juris est praestare, reparare, i. q. *Addretiare*. Germ. **berichtigen**. Benedict. abbas Petroburg. de gestis Henr. II. reg. Angl. edit. Hearn. t. 1. p. 3. ad a. 1170. Gallis olim *adrecer*, et *Adrisier*.

AD RESPONSVM, apocrisiarius, qui negotia alterius curat, et de iis dat responsa. Exempla videsis in *Responsum*.

ADRESTARE, pro *adextrare*, ad dextram alicujus stare, vel incedere. Acta SS. Maii t. 4. p. 461. V. *Addextrare*.

¶ ADRIA, *petra, adula*, ein Knobe von dem Flachs. Vocabul. Lat. Germ. a. 1477. impress.

ADRIPARE, ARRIPARE, ad ripam appellere, anländen; Ital. *arripare*, Gall. *arriver*. Ch. Zuentibaldi reg. apud Hedam in Hist. Episc. Traject. Ch. a. 1243. in Regesto Tolosano, fol. 89. V. *Arripagium*.

† ADRIZARE, erigere. Guido de Vigeuano in opusc. de modo acquirendi et expugnandi T. S. ex Cod. reg. 9640. V. *Drisare*.

† ADROBUS, *Gallus de Gallus*, in Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

ADRODERE, vox propria των καραχαρακτων, quos *Rogneurs de monoyes* dicunt Galli. Lex 1. Cod. Theod. de Ponderator. *Emptio venditioque solidorum, quos excidunt, aut diminuunt, aut (vt proprio verbo vtar cupiditalis) adroduut, tanquam leues eos vel debiles nonnullos repudiantibus impeditur*. V. *Tonsor*.

ADRUDUS, *aes infectum, rudusculum apud aedem Apollinis*, Laur. in Amalth.

ADRUMARE. Glossae Mss. Regiae, *Adrumauit, rumorem attulit*. Gloss. Isid. *Rumare, rumores adferre*. Gloss. Gr. Lat. Φημιζω, *vulgo adrumo, corrumo*. Vgutio: *Rumare, rumores facere; adrumare, rumores adferre, corrumare, rumores dicere*. Festus: *adrumauit, rumores fecit*. Baldric. in Chron. Camerac. l. 3. c. 19.

ADRUMATIO. Testam. Herberti Comit. Viromand. a. 1059. ap. Carpent. in Hist. Camerac. p. 7. *Post obitus mei adrumationem*, i. e. statim atque obitus mei rumor et fama peruenerit.

ADRUNCARE, *euertere*. Papias Ms.

ADSALIRE, ASSALIRE, adoriri, inuadere. Vgutio: *Assalire, aggredi, inuadere, arripere*. Gallis *assaillir*. Synod. Helenens. a. 1027. *In via adsalire, villam adsalire*, passim in Lege Sal. in Capit. Caroli M. l. 5. tit. 212. tit. apud. Marculf. l. 1. form. 29. 39. in vet. Formul. c. 30. apud Dudonem l. 2. de Gest. Normann. p. 74. et alios. V. *Adsultus*, *Assaltus*, *Assultus*.

ADSALITURA, i. q. *Adsultus*, *Assultus*, in Capitul. Caroli C. tit. 12. 29. 30. V. *Adsalire*.

ADSAPORARE, saporem infundere, Gall. olim *assavourer*. Regula Magistri c. 23. V. *Saporare*.

† AD SATIS, satiate, abunde, Germ. zur Gnüge. Vita S. Arnulphi t. 3. Aug. p. 233.

ADSCRIPTITIUS, V. *Ascriptitius*.

ADSCRIPTIO, distributio extraordinariorum tributorum quae post publicatam indictionem fiebat ab omnibus ciuibus consilio et auctoritate rectoris prouinciae. Consule l. 3. et 4. Cod. Theod.

† ADSCRIPTITIATUS, coloni *adscripticii* conditio. Ita edidit D. Vaissete inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 111. pro *Adscriptitiatus*, vt habet Cangius v. *Casalagium*.

ADSECLAE, *domestici familiae, lagazones, pedissequi, lenones*; in Gloss. Isid. Gloss. Lat. Gr. *Adsecla*, παρασιτος. In aliis *adsecula*.

ADSECTATA *foemina, vel in bonam partem dicitur velut honorata; vel in malam quasi ad extremum periculum adducta*, apud Festum.

ADSECTATIO. Ian. Laurenberg. in Supplem. Antiquar. *Adsectatio*, ἐπακολουθησις, *sequela*.

ADSECTATOR, ἐρεθιστης μαθητων, in Gloss. Lat. Gr. ad verbum *irritator discipulorum*.

ADSECULA, V. *Adseclae*.

ADSEDA, aliis *Adsella*, *sella quadrijugis*, in Gloss. Isid. et Excerpt. Pithoei; vbi addit, quosdam legere *Casada*. Ab *Adsella* deriuatur *Adsellare*.

ADSEDIUM, obsidio. Memoriale Potestatum Regiens. a. 1218. apud Murat. t. 8. p. 1091.

ADSELLARE, ASSELLARE, aluum exonerare, Germ. zu Stuhle gehen. Vetus Interpr. epist. S. Barnabae c. 8. *Lepus singulis annis facit ad adsellandum singula foramina*. Octav. Horatian. l. 4. rer. medicar. p. 97. Alex. Iatrosoph. l. 2. Passion. c. 79. Vtitur etiam pluries Vegetius de arte veterin. et Gariopontus in Passionario. V. *Sella* et *Adsedium*.

ADSELLATIO, ASSELLATIO, eadem notione. Alex. Iatrosoph. l. c.

ADSENTATIO, assensus, consensus, in l. 5. Cod. Theod. de Locat. fundor. jur. emphyt.

† ADSERTOR, procurator, actor nomine alterius. Ch. a. 879. in Append. ad Marc. Hisp. p. 804. V. *Mandatarius*.

ADSERVIARE, ex Gallico *asservir*, seruitio obnoxium facere. *Res adseruiata*, in Libertat. villae Bellijoci a. 1274. i. e. seruitio alicui obnoxia.

† ADSESSIO, munus et officium *adsessorum*, in l. 14. Cod. Theod. l. 1. tit. 12.

ADSESSOR, *dicitur qui assidet ad gesta publica transscribenda*. Ita Glossae MS. regiae ad Cod. Theod.

† ADSESSORES, ASSESSORES, iidem qui supra *Adjutores*, qui nempe Rectoribus prouinciarum adsidebant, vt in rebus administrandis eos consiliis adjuuarent. Hinc *administrantium participes* nuncupantur in l. vnic. Cod. Theod. de Prouinc. Rect. Spartian. in Alex. Seuero. Vid. Iac. Gothofred. ad Leg. 50. Cod. Theod. tit. 1. p. 275. et ad leg. 5. Calv. et Brisson. Lex. Iurid.

ADSESSORIA, libri in quibus res, de quibus actum fuerat, dum *Adsessores* adsidebant, scribebant Iurisconsulti. Pratejus et Brisson. apud Caluin. in Lex. Iurid.

ADSESSVRA, munus et officium Adsessorum. L. vlt. D. de proxenet.

† ADSIDERE, Adsessorum officio fungi. Leg. 10. Cod. Theod. l. 1. tit. 12. et in l. 37. 38. ff. ex quib. caus. major. 25. ann. in integrum restituuntur. Occurrit praeterea semel et iterum in marmore Taurinensi a. 238. et in vet. Orbis Descript.

† ADSIDVS, pro adsiduus, vel assiduus. Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Assidos, capite censos, qui nichil praeter prolem dare poterant, proletarii dicti sunt; et assidui milites, ab assiduitate officii*.

† ADSIGNARE, chartam sigillo munire. Ch. Caroli Cr. imp. a. 886. t. 9. Collect. Hist. Franc. p. 359.

ADSIGNATIO, subscriptio, signum. Litterae Synod. Concil. Trecens. a. 867. ap. Mabill. t. 3. Annal. Bened. p. 676.

ADSIMILARE, ASSIMILARE, effingere, similem facere. Papias: *Repraesentat, assimilat, effingit, figurat*. Gloss. Gr. Lat. *Adsimillatio*, ἀφομοίωσις. Gesta regum Franc. c. 181. Gregor. Tur. l. 2. Hist. c. 42. Arnob. Iun. in Psalm. 147. V. *Similare*.

ADSIMVLARE, simulare, gleichstellen. Lex vnic. Cod. Theod. de Hierarchis. Paulus l. 5. sentent. Vtuntur Plautus, Cicero et alii e classicis latinis. Adde Gesta reg. Franc. c. 38.

ADSIMVLATIO, dissimulatio, actio ipsa *adsimulandi*, in l. 18. Cod. Theod. de Episc.

ADSITA, *arbor, cui inueniri aliud quod sustineat adjungitur*. Papias.

ADSITVS, qui adest, propinquus. Vita S. Henr. Imp. t. 3. Iul. p. 792.

ADSOLARE, ASSOLARE. (1) Ad solum et terram deprimere; *Assolar*, Occitanis. Io. de Ian. *Assolatus, ad solum deductus*. Namn. c. 1. W. Brito in Vocab. MSS. *Assolatus, i. vetus, et dicitur ad solum, i. ad terram redactus, de solio depositus, et ad solitudinem redactus*. Tertull. apologet. c. 5. *Si honorem inquietant diuinitatis, si majestatis vestigia adsolant*. Ita legit Rigalt. ex Cod. Fuld. vbi editi praeferunt *obsoletant*. Fori Oscae Iac. 1. reg. Arag. a. 1277. Aliud est (2) ASSOLARE in Bulla Bened. VIII. t. 1. Vghelli part. 1. p. 137. Simulque pratum in integrum cultum et assolatum. Vbi *assolatum pratum*, est ad culturam redactum secundum vsum agriculturae. Galli enim dicunt *assoler les terres*, cum primo anno arantur, altero in iis frumentum, tertio trimestre frumentum seritur.

† ADSOLAYRARE, ASSOLAYRARE, *solarium* seu tabulatum construere, contignare, tabulis tegere; Germ. täfeln. Statut. a. 1357. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 194. et 195. V. *Assolarium*.

† ADSOLENS, Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Adsolentes, adsilientes*.

† ADSOLETVS, *allisus*, ibid.

ADSPERGILLVM, Germ. Sprengwedel. Instrumentum, quo aqua

instratis adspergebatur a Sacerdotibus, apud Aeneam Vicum in Iul. p. 25. *Aspergillum* recentioribus notissimum.

ADSPICERE, pertinere, Germ. zugehören. Ch. Eberh. Comit. apud Mabill. t. 2. Annal. Bened. p. 701.

ADSPICIALIS, Gloss. Gr. Lat. ὁρατος, *adspicialis*, *visibilis*.

ADSPICIENTIAE, adjuncta, *pertinentiae*, appendices, Germ. Zubehör. Ch. Ludov. reg. a. 853. apud Guillimann. l. 4. de Reb. Heluet c 4.

✝ ADSTA, *interioris templorum loca*, in Gloss. vet. Cod reg. 7641.

ADSTANTIA, audientia, praesentia. Gloss. Lat. Gr. *Adstantia*, *praesentia*, *aduentus*, παρουσια. Canon. Hibern. inter Anecd. Marten. l. 4. p. 15.

ADSTATIM, pro *statim*, crebro occurrit in Chronico Windesemensi l. 1. c. 1. 13. 17. 42 l. 2. c. 31. 41. 42.

✝ ADSTERITIVS, armorum, quibus offendi potest, genus. V. *Adallemantia*.

✝ ADSTINENS, vicinus, contiguus. Ch. a. 911. t. 9. Collect. Hist. Franc. p. 685.

✝ ADSTIPVLARE, astipulari, scripto vel charta rem dimissam profiteri et asserere. Ch. a. 1196. t. 2. Hist. Lothar. inter Probat. p. 326. V. *Adstipulatus*.

✝ ADSTIPVLATOR, qui tutoris officio fungitur. Rituale vetustiss. apud Murat. t. 5. Antiq. Ital. med. aeui p. 573. V. *Astipulator*.

✝ ADSTIPVLATVS, consensus, scripto seu charta assertus, laudamentum. Vita vener. Erluini t. 7. Maii p. 845. V. *Adstipulare* et *Stipulatio*.

✝ ADSTREPERE, Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Adstrepit*, *omnibus murmurat*.

ADSVBIICERE, προσυποβαλλειν, in Gloss. Lat. Gr. Mss.

ADSVETVDO, pro *consuetudo*, tributum, pensitatio. Orderic. Vital. l. 3. p. 461.

ADSVLTVS, ASSVLTVS, actio *adsaliendi*, aggressus, impetus. Concil. Islebon. c. 16. Innoc. III. l. 14. ep. 126. etc. Papias: *Assultus*, *impetus*. V. Petr. Diac. l. 4. Chr. Casin. c. 105. Baldric. l. 3. c. 73. *Assultus praemeditatus* in legg. Henr. l. c. 10. 80. V. *Assaltus* et *Adsalire*.

ADSVMPTI AGRI seu OCCVPATORII, qui collapso imperio Romano concessi iis qui occupare et colendos suscipere vellent. Vnde *Adprisio*, *Irriprisio* et *Purprisio*, in Capitul. Car. M. et Car. C.

ADSVMTIO, vox ecclesiastica, qua obitus SS. designatur. Vita S. Virgilii inter Acta SS. Bened. saec. 3. part. 2. p. 309. V. *Assumptio* 1.

✝ ADSVRGENS, *seniens*, in Gloss. ex Cod. reg. 7641.

ADSVTABVLVM, V. *Adfrutabulum*.

ADTAMINARE, V. *Attaminare*.

ADTEGER, *tactus*, *diminutus*; *contra integer*, *illibatus*. Laurent. in Amalth.

ADTEMPERIES, temperamentum. Lex 2. Cod. Theod. de Custod. reor.

ADTEMPORARE. Io. de Ian. *Adtemporare*, *contemporare*, *simul temporare*.

ADTEMPTARE, sollicitare, inlicere. *Ademptatio*, sollicitatio, leg. 2. Cod. Theod. de Raptu vel matrim. sanct. leg. 5. de Locat. fundor. jur. emphyt. leg. 26. de Episc.

ADTENDARE, *tendam* seu tentorium figere, i. q. *tendere*, quod vide. Italis *Attentare*. Epist. Tierrici Magistri Templi in hron. Reichersperg a. 1187. Hinc Gallicum *attendr* fluxit vt et Italicum *attendere*, pr expectare, quia donec *tendae* se tentoria figantur, subsistunt et ex pectant. V. *Tenda*

ADTERMINARE, terminum poner diem causae dijudicandae praefiger Gallis *Aterminer*, Germanis bet men, anberaumen. Leges Edwar Confess. c. 3 Leges Adelsta Reg. c. 7.

ADTHOLARE, tholo suspendere, d dicare, consecrare. Vox facta praep. *ad* et θολος, camera. Vi Goclenii Lex. Philol.

ADTITVLARE, ATTITVLAR (1) Ad titulum ecclesiae promoue Tabular. Eccles. Vienn sub Sobb ne fol. 44. *Ecclesia S. Nazarii in qua ipse Vbaldus more Ecclesiast adtitulatus fuit*. Stephan. An

Pr

Presbyt. in Vita S. Amatoris, n. 19. V. *Titulus*. (2) † Indicare, ostendere. Ch. Roberti Reg. ann. circ. 999. t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 575.

† ADTITVLATVS, designatus, nominatus. Vita b. Bertholdi Abbat. t. 6. Iul. p. 484. V. *Adtitulare* 1.

ADTONDVS, ATONDVS, supellex, vasa quaeuis, bona mobilia, ab obsoleta voce Hisp. *Atuendo*, quae eadem notione saepenumero a Iudaeis vsurpatur in illorum versione Hispanica vet. Test. Ch. Hispan. aerae 1111. apud Yepez in Chron. ord. S. Bened. t 6. Alia aerae 1011. ibid.

ADTOXICATVS, toxico, vel veneno infectus, *impotionatus*. Hist. mortis et miraculor. S. Leonis IX. PP. n. 30.

ADTRAHERE, acquirere. Formulae vet. c. 27. *Tam quod regio munere perceperat, et quam de diuersis partibus per venditiones, donationes, cessiones, commutationes adtraxerat.* Ch. Caroli M. in Chron. Laurish. a. 776. Alia eiusd. Caroli M. a. 1. regni, ex Tabul. Corbeiensi. Vita S. Desiderii Ep. Cadurc. c. 18. Inde ADTRACTVS vel ADTRACTVM, comparatum, acquisitum. Ch. Chlodov. III. Reg. a. 2. Ch. inter Alemannicas Goldasti 39. Et cap. 50. Occurrit passim et alibi.

† ADTRECTARE, *male contingere*, in Gloss. Cod. Reg. 7641.

ADTROPARE, τροπολεγειν; tropice, per tropologiam loqui, scribere. Arnob. Siccens. in Ps. 37. Guibert. l. 1. de Vita sua c. 16.

† AD TVNC, pro statim, continuo, in Ch. matrim. a. 1405. inter Probat. t. 1. Hist. geneal. dom. reg. Portugal. p. 392. V. *Adstatim*.

ADTWIFORDA, ad duplex vadum, a praepos. *ad*, et Anglosax. *twy*, duo et *Ford*, vadum. Beda Hist. l. 4. c. 28.

† ADVACANTIA. Ch. a. 1145. apud Vghell. Ital. S. t. 1. p. 552. edit. 1717. *Aliquam praetendentiam vel aduacantiam* etc. Vbi legendum existimo *Aduocatiam*, seu jus, quod propter tutelam seu protectionem exigi potest.

ADVALEIA, captio piscium in piscariis, nassisue, effluentem e viuariis et fluminibus aquam excipientibus, ad aggerum molendinorumque aquarias fores; Gall. *Avalée*, *Avalesons*, ab *Avalare*, descendere, quod ista piscatio fiat ex piscibus fluentis aquae cursu raptis et in majoribus aquarum adcretionibus, quae Gallice dicuntur *Avalesons*. Ch. a. 1217. ex Tabular. S. Martini Pontisar. Diploma Walteri de Nisella, a. 1235. in Gloss. Iuris Gall. ad vocem *Avalesons*. V. *Aualagium* et *Aualare*.

ADVALVARE, rei pretium imponere, Gall. *Evaluer*, Germ. schätzen. Regest. memorial. camerae comput. Paris.

ADVALVATIO et EVALVATIO, aestimatio, in Regesto modo laudato.

† ADVANTAGIVM. (1) Ius, quod et *Praelationis* dicitur, quo scilicet domino feudali liberum est redimere pretium a feudatario seu vassallo distractum. Arest. 1355. in Vol. 4. Arest. Parlam. Paris. Ch. a. 1409. inter Instrum. t. 6. Gall. Christ. p. 388. V. *Adauantare*. (2) Projectura, prominentia, vt videtur. Ch. a. 1386. ex Tabul. Massil. *Item plus pro omnibus aduantagiis, videlicet duarum palmarum cannandi,, et pro implendo dictam turrim, et pro Auantagiis crotae - - - et omnibus aliis auantagiis 54. florenos auri.* V. *Auantagium* 5.

ADVBVM, refectio, reparatio, a Gall. *Adouber*, reficere, restaurare. Stat. Massil. a. 1253. *Statuimus vt eligantur tres discreti viri boni in ministerio blancariae, qui debeant curare et inquirere, vt adubum blancariae bene et fideliter peragatur.* † Potius ipsa rerum praeparatio, quibus ars *blancariae* peragitur. V. *Adobare* 1.

† ADVCERIA. Ch. Phil. Pulcri a. 1296. in Lib. rub. cam. Comput. Paris. fol. 417. *Item triginta modios vini de Aduceria, quos nobis solvere consueuerunt*, etc. Legendum, puto *aduoeria*, tutela, protectio. V. in hac voce.

† ADVEDIMENTVM, admonitio, monitum, Ital. *Auuedimento*, Gall. *Auertissement*, olim *Aduisement*. Statut.

tur. ciuit. Pistor. t. 1107. apud Murator. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 534.

† ADVELARE, coronare. Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

† ADVENA, pro auena. Ch. a. 1146. t. 2. Hist. Lothar. inter Probat. p. 725.

ADVENABLATUS, AVENABLATUS, AVENEBLATUS, dici videtur de siluis excelsis, Germ. Hochstämmige Wälder, vel de siluis annorum 40 aut 60, quas Germani dicunt überständige Hölzer. Regest. 47. Chartarii regii fol. 89. ch. 127. *Recognoscimus, nos vendidisse - - petiam nemoris existentis super terram - - in gruiria de Campania; plateis et viis aueneblatis scindendis, et soluendis ex nunc vsque ad 15 annos - - tali modo et forma, quod dictus Ioucianus de dictis 100 arpentis nemoris primo capiet et habebit in quacunque parte voluerit nemoris voluerit quatuor arpenta nemoris aueneblatis* etc. † Ch. Phil. Pulcri a. 1314. in Reg. 50. ch. 78. *Quibus capellanis dictus archiepiscopus dicitur donauisse CCCXI. arpenta et tria quarteria nemoris adueneblata.* Ch. 1357. Reg. 89 ch. 521. *Item quamdam peciam nemoris - - continentem viginti sex arpenta nemoris pleni, Gallice Auenable.* Ergo nemus aduenablatum idem sonat quod plenum, i. e. integrum densum

ADVENAE, alienigenae, extranei, qui vulgo *Albani*, qui dimisso proprio domicilio, alio migrant, et sibi sedes figunt, qui aliunde veniunt. (*) Germ. olim ein Gast; Vid. Haltaus. Gloss. h. v.) Gloss. Lat. Gr. *Aduena*, μέτοικος, ἔπηλυς. Lex Longob. l. 1. tit. 25. §. 50. §. 5. Adde Cap. Car. M. l. 3 c. 18. Cap. Car. C. tit. 12. §. 9. tit. 13. §. 6. tit. 23. §. 6. tit. 31. §. 31. et l. 239. D. de verbor. signific. V. *Albanus*.

ADVENAMENTUM FEODI, ADVENATIO, ADVENTIZATIO, ADVENIENS, ADVENEANTITIVM, in Consuetud. Turon. art. 124. Lodunens. c. 12. art. 6. Andegav art 211. Cenoman. art. 226. *Aduenant de fief*, Feodi certa portio est et sufficiens, vt per illam sibi retentam vasallus de hominio cauere possit domino principali atque eum securum facere; portio vero insufficiens, vt debita reddere possit [illegible] nitia dicitur *desauenant de fief*. Qu[illegible] propter prohibetur ne vltra terti[illegible] partem feodi sui vasallus vend[illegible] possit aut distrahere. Ch. a. 12[illegible] in Tabul. Fontanell. t. 1. p 2[illegible] Ibid. p. 202. in instr. a. 1295. Ib[illegible] p. 300. 181 205

ADVENANCIA, AVENANCI[illegible] quidquid de praestationibus et [illegible] uitiis reddendum comperit ei, q[illegible] feodi partem acquirit, Gall. *Ad[illegible] nant.* Polypt. Fiscamnense scri[illegible] a. 1235 *Philippus - - tenet 2 p[illegible] tes vnius vilenagii et facit auenanci[illegible] redditum et seruitiorum.* V. *Ad[illegible] nantum.*

ADVENANDICATIO, eadem noti[illegible] ne. Ch a. 1290. in Tabul. Fon[illegible] nall. t. 1. p 287.

ADVENANS, aduena. Gesta S. [illegible] nocent apud Mabill. Analect. t. [illegible] p. 76.

† ADVENANTARE, AVENANT[illegible] RE, assignare, adiicere aliqui bon[illegible] aestimatione eorumdem prius fact[illegible] debitique jurisue habita ratione, co[illegible] petenti; vnde vocis origo. Brito[illegible] bus vulgo *Avenanter* et *Avenan[illegible]* quibus aestimatio seu assignatio [illegible] *Advenantatio* dicitur, vulgo *Avena[illegible] tement*, *Avenanteurs* vero ipsi [illegible] matores nuncupantur. Ch. 12[illegible] t. 1. Probat. Hist. Brit. p. 10[illegible] 1028. Alia a 1293 ibid. p. 11[illegible] Alia a. 1260 ibid. p. 982.

ADVENANTUM, vt *Aduenanc[illegible]* Polypt. Fiscam jam laudatum. [illegible] *cardus - - reddit - - et suum adu[illegible] nantum de omnibus minutis seruiti[illegible]* † Arest. a. 1220. inter arest. Sc[illegible] car. Norman. Cod. reg. 4653. [illegible] *quod vnusquisque ponat in maritagi[illegible] aduenantum suum, secundum port[illegible] nem quam habent.* Id est pro [illegible] tione portionis haereditatis pat[illegible] nae et maternae, quae cuique c[illegible] uenit.

ADVENATIO FEODI, ADVENEANTICIVM, ADVENIENS } V. *Aduen[illegible] mentum.*

ADVENIMENTUM. (1) Quidqu[illegible] haereditate aut alio quouis mo[illegible] muli[illegible]

mulieri venit post sua sponsalia, Gall. *Biens aduentifs.* Sic autem dicuntur, quod non augeant dotem. Ch. a. 1389. apud Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 404. V. *Auentitius.* (2) † Conuentum, pactio. Ch. 1198. ex Bibl. reg. cot. 19. *Haec est charta aduenimenti.* Alia a. 1209. cot. 17.

ADVENTAGIVM. (1) Quidquid praeter partem quae alicui juxta leges obungere potest, conceditur, Gall. *Auentage.* Ch. Hugon. Delph. a. 1347. aud Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 434. Ch. Heliae Abb. Floriac. a. 1267. *Presbyter habet etiam in aduentagium domos presbiteriales cum extantes.* ADVENTAGIVM GVERRAE, quod ex praedationibus et expilationibus belli tempore fieri solitis obuenit, apud Rymer. t. 5. p. 626. (2) † Praemium quod vltra pretium conuentum operario datur, Germ. Trinkgeld. Stat. Ludov. VIII. a. 1225. in Reg. Cam. Comput. Paris. V. *Auantagium* 3.

ADVENTALIA, conueniens apparatus, Gall. *Garnitures.* Litt. Edw. III. apud Rymer. t. 5. p. 384. *Cum triginta paribus platarum, basinetorum et pisanorum cum eorundem aduentalibus.*

ADVENTIO, ADINVENTIO. (1) Acquisitio, vt opinor. Stat Monast. S. Claudii. *Item et in affranchisamentis personarum nec non manibus mortuis et aduentionibus factis per praefatum ejusdem monasterii abbatem, recipere debet et soluit* (Cellerarius) *quintam partem et portionem.* V. *Adinuentio* (2) Translatio reliquiarum, nempe Sancti alicujus. Ado Vienn. 4. Idus Ianuar. V. ibi Rosweidum.

ADVENTITIVS, aduena, albanus. Breuiloq. *Aduentitius, aduena qui aliunde venit.* Capitul. 3. a. 806. c. 4. Capit. 2. ad Leg. Bajuvar §. 4. et l. 4. addit. 2. c. 2 Edict. Pistens. in Capit. Carol. C tit. 31 §. 31. Vid. Bracton. l. 4 tract. 1. c. 28. §. 5 *Mancipia aduentitia et fugitiua,* in Leg. Longob. l. 1. tit. 25. §. 66. *Aduentitiae merces,* apud Ammian. l. 14. *Aduentitiae species,* quae ex aliis prouinciis importantur, l. un. Cod. Theod. de Saccar. Vrb. *Aduentitia bona,* quae ex successione vel aliunde obueniunt, in Consuetud. Burbon. art. 174. et Aruern. c. 14. art. 1. V. *Auenimentum.*

ADVENTIZATIO, V. *Aduenamentum.*

ADVENTOR, aduena, aduentitius, vel hospes. Vetus Inscr. 181. I. C. *Aurunceius, cotta, colonis, incolis, hospit. aduentoribus, seruisque eorum, lauationem ex sua pecunia in perpetuum dedit.* V. Iuretum ad Symmach. l. 1 ep. 41. Vtitur Plautus. In Gloss. Gr. Lat. ἐργοδότης est *aduentor,* locator operis.

AVENTORIA, apud Martial. in Praefat. l. 12. est epistola quae aduentanti amico mittitur obuia. *Littera aduentus praeuia,* apud Sidon. l. 5. ep. 16. *Praecursoria,* Plinio l. 4. ep. 13. *Metatoria* eidem Sidonio l. 8. ep. 11.

ADVENTVALE, ap. Raim. Duellium Misc. l. 2. fol. 8. *Aduentuale seu Conciones in singulos dies Aduentus. Item Quadragesimale etc.*

† ADVENTVRA, Ital. *Auuentura,* caducum, *escaeta,* quod quasi fortuito obuenit, Accidentien, Sporteln. Ch. Phil. Pulcri a. 1298. in Lib. rub. Camer. Comput. Paris. *Habebamus - - 328 libras et 12 denarios Turon. paruulorum renduales, tum in blado - - quam in aduenturis bassae justitiae.* Gall ol. *aduentures.*

ADVENTVRARE, audere, fortunam tentare, Gall. *s'auanturer,* Germ. olim abentheuern. Rymer. t. 11. p. 720.

ADVENTVRARIVS. *Nauis aduenturaria,* quae in aliarum gentium errat maribus praedandi aut etiam mercandi caussa. Eadem fere quae piratica. *Aduenturaria Societas,* Mercatorum Anglorum Societas Hamburgi Antuerpiaeque potissimum erecta et adunata, de qua Larreyus in Hist. Anglic. t. 1. p. 723. Sic autem appellabantur non modo, quod Antuerpiae, Hamburgique essent *aduentitii* et hospites, sed quod ipsos interdum contingeret in longinquis ignotisque marium plagis nauigare et errare, saepeque vitae et

et mercium subire periculum. Rymer. t. 16. p. 523. *Adventurarii Mercatores*, ibidem.

† ADVENTVRERIVS, mercator extraneus. Libert. Brianc. a. 1343. inter Ordinat. Reg. Fr. t. 7. p. 731. art. 27. V. *Aventurerius*.

ADVENTVS (1) Casus aduersus, infortunium, Gall. *Aduenture*. Epist. Senescalli Prouinc. a. 1326. in Archiuo S. Vict. Massil. (2) Tempus, quod natale domini praecedit, constans 4 septimanis. V. Abbon. Monach. apud Baron. a. 1001. n. 5. et Menard. ad Sacrament. Gregor. M. p. 215. Rupert. de diuin. Offic. l. 3. c. 1. (3) Tributi species. Tabular. Burguciense fol. 59. *Gaufredus gener calumniatur, requirens ab eis releuamentum, ita vt nec ab ipso, nec aliquo haeredum suorum amplius requireretur. Postea coepit quoque quaerere aliam occasionem, quam aduentus vocant, pro quo petebat quotanno sibi reddi vnum sextarium frumenti, et duos auenae, et vnum modium vini etc.* ADVENTVS AD VISVM FRANCI PLEGII, inter onera recensentur in Ch. Edwardi III. Reg. Angl. in Monast. Angl. t. 2. p. 832. V. *Plegium*. ADVENTVS IOCVNDVS tributum quod Domino exsoluitur, cum primum ad aliquam dignitatem peruenit, verbi gratia, cum Reges ad regnum educuntur. Comput. Thesaurarior. Franc. 1316. *Pro dono facto regi ratione Iocundi Aduentus sui et exercitus Flandriae 500. lib. Tur.* V. Cognat. in Hist. Tornac. l. 4. c. 15. et Chopin. l. 1. de Sacra Polit. tit. 8. §. 13. Adde Concil. Lateran. IV. c. 57. (4) † ADVENTVS pro *Auventus*, Gall. *Auvent*, vmbraculum ligneum projectum quod fenestrae vel officinae appenditur, Germ. Wetterdach. Ch. a. 1198. in Chartul. Arnemar. ch. 5. V. *Auventus*. (5) † ADVENTVS, *nauigium, cataptus*, in Gloss. Cod. reg. 7641.

ADVERARE. (1) Rem veram esse probare, Gallis *Averer*; vox fori Aragonensis, de qua Mich. del Molino in Repert. v. *Adueratio*. (2) † ADVERARE, AVERARE, AVEZARE, facta inquisitione et recognition[e] aestimare. Instr. a. 1391. inter Pr[o]bat. t. 3. Hist. Nem. p. 114. Aliu[d] a. 1356. ibid. t. 2. p. 176. p. 184.

† ADVERATIO, AVERATIO, AVI[]ZATIO, aestimatio, probatio. Inst[r.] a. 1384. ibid. t. 3. p. 60. Aliu[d] a. 1390. ibid. p. 104. 111. Aliu[d] a. 1389. ibid. t. 2. p. 201.

ADVERBIALIA, rationes, sententia[e], articuli. Rather. Veron. de co[n]temtu canon. part. 2. t. 2. Spic[il.] Acher. p. 199. vbi 40 articulos Le[o]dici actos ita appellat; quod eos i[n] prouerbiorum modum digesserit.

† ADVERGERIA, modus agri, apu[d] Campanos *Auvergier* dictus, for[te] i. q. *Vercheria*. V. in hac v. C[h.] a. 1374. ex Reg. 106. ch. 170. *Ite[m] duo Iornalia, - - pratorum arabili[um] ferientia in aduergeriis domus D[…]* V. *Auergaria*.

ADVERSARE, *contraire*: *sed Boeti[us] dicit aduersamini vitia, i. resp[…]* Papias.

† ADVERSARIA, animaduersione[s]. Brencman. in Hist. Pandect. l. 2. c. [..] p. 99. Aptius vocem explicat F[a]ber in Thesaur. h. v.

ADVERSATIONES, tributa, exacti[o]nes, malaetoltae, in Ch. a. 130[…] quam vide in verbo *Gandargium*.

ADVERSATVS, qui sui compos n[on] est, insanus. Mirac. B. Simon. Epi[sc.] August. t. 2. April. p. 825. † G[al]lis olim *Auertin*, morbis qui a [...] *auertis*.

ADVERSIO, praeuaricatio. Acta S[S.] April. t. 2. p. 927.

ADVERSIPEDES, ἀντίποδες, Gloss. Lat. Gr.

ADVERSVS. (1) Iuxta, vel potius, conspectu, e regione. Lactant. mortib. persecut. n. 23. (2) † C[on]tra, *vel similitudinis imitatio*. V[…] Gloss. Cod. reg. 7641.

ADVERSVS EST, pro *aduertit*, seruauit, quasi ab *aduertor*, Dep[on.] Gerard. Abbas l. 1 Miracul. t. A[…] hardi in praefat.

ADVERTENTIA, obseruatio, [..] animaduersio. Vide Goclenii [..] Philol.

† ADVERTERE, in vsum et prop[rie]tatem assignare, conuertere, G[…]

pulsatem. Ch. a. 1336. inter Probat. t. 1. Hist. Brit. p. 1378. *Item appropriamus, et applicamus et advertimus hospitali praedicto etc.*

† ADVERTIBILIS, *apperchevable, advertibiliter, inadvertibiliter.* Vocab. compend.

† ADVERTISSAMENTUM. a Gall. *Advertissement*, monitum. Inuent. Chart. reg. a. 1482. fol. 113.

† ADVERUNCARE, Gloss. vet Cod. reg. 7641. *Adveruncat, multum verum facit.*

ADVESTIRE. possessionem conferre, Gall. *Investir.* i. q. *Vestire*, q. v.

† ADVESTITUS, in familiam admissus: qui enim vestes ab aliquo accipiebat, de ejus familia censebatur. V. *Vestis.* Ch. a. 1143. in Chartul. S. Vincent Laudun. *Ego Berengarius praedictae ecclesiae - - advestitus, una cum reliquis ejusdem loci canonicis etc.*

ADVESTITURA, missio in possessionem; item census annuus in signum acceptae vestiturae seu possessionis. V. *Vestitura.*

† ADVEUTUM, a Gall. *Adveu*, clientelaris vassalli professio; qua scilicet feudalium praediorum cum suis limitibus ac terminis, atque adeo juribus ac oneribus descriptionem domino capitali ex debito affert, i. q. *Dinumeramentum.* Tabular. episc. Carnot. *Illud, quod est arrestatum - - propter adventum suum non redditum.* Lib. homag. ejusd. episc. ad a. 1380.

ADVEXATICIUS, ad Daemone vexatus, apud Amolonem Lugdun. in Epist. ad Theobald. V. *Daemoniacus.*

† ADVICIOSITAS, indulgentia vitio favorabilis, Germ. strafbare Nachsicht. Bulla Pii II. Papae a. 1459.

ADVICTORIUM, ADVINCTORIUM, ADIUTORIUM, ADVINTORIUM, ADIUNTORIUM, AVITORIUM, quae tam incerta scriptio oritur ex ambiguitate hujus notae *u.* quae utrum *ui* vel *iu* debeat explicari incertum est. Cionaecius singula loca adnumerat, et in dubio notat, videri legendum *Aduinctorium* vel *Adjunctorium*; vt significetur oblatio quaedam cerea plurimorum cereolorum in fascem colligatorum, vel fax ex pluribus funalibus composita. Ita Bollandi Continuatores. Praetulerim *Aduinctorium*, est enim *Aduincta*, taeda, fax. Mirac. S. Humilianae t. 4. Maii p. 405.

ADVIDERE, commonere, Gall. *Aviser, Advertir.* Epist. Bertrandi Archiep. Vienn. t. 2. Hist. Dalphin. p. 297.

ADVIGILIUM, laudes quae matutinum, seu vigiliarum officium per tria nocturna diuisum claudunt. Ita Continuat. Bollandi in notis ad vit. Ezonis, Mathildae, et Richezae, t. 5. Maii p. 55.

ADVINARE, vt infra *advineare*, in majori Chartul. S. Victor. Massil. fol. 43. vbi etiam *adviniatus* dicitur de agro vineis consito.

ADVINCTA, fax, taeda, Germ. Fackel. Mirac. S. Zitae t. 3. April. p. 523.

ADVINCTORIUM, V. *Advictorium.*

ADVINEARE, vites in agro serere, plantare. In tabular. S. Cyrici Niuern. n. 54. et alibi, Gallis olim *Avignier* et *Avingnier.*

ADVINIATUS, eadem notione. V. *Advinare.*

ADVINTORIUM, V. *Advictorium.*

ADVISAMENTUM, AVISAMENTUM, AVISIAMENTUM, Consilium, sententia, Gall. *Avis.* Ch. Henrici VI. t. 2. Monast. Angl. Henr. de Knyghton. l. 4. Adde Walsingham p. 509.

ADVISARE, AVISARE, ex Gall. *Advis, Avis*, consilium, Italis *Avisare*, Gall. *Adviser, Aviser*, consusulere, deliberare, item monere. Nicol. Clemang. de Annat. non soluend. p. 82. Libell. de fundat. Monast. Bigaug. p. 253. et alibi. Hickes. Gram. Theot. vult accersendum a Lat. praeposit. *ad* et veteri septentrionali *wisa*, monstrare, docere, instruere, Germ. anweisen.

† ADVISATE, cogitate, consulto. Stat Andreae Abb. Cassin. a. 1372. t. 2. Hist. ejusd. monast. p. 536.

ADVISATUS, cautus, prudens. Menot Sermon. fol. 2.

ADVISOR, qui dat consilium. Testam. S. Fulcranni Episc. Lodov.

ADVISVM, V. infra *Auisum.*

ADVITALITAS, concessio ad vitam, ad vsum fructum, *jure aduitalitiali*, i. e. vsufructuario et precario jure. Ch. Stanislai Reg. Polon. a. 1709.

DVITORIVM, V. *Aduictorium.*

DVIVERE, pro *viuere*, superstitem esse. Leg. Wisigoth. l. 4. tit. 2. §. 13. l. 5. tit. 2. §. 4. l. 12. tit. 3. §. 13. Occurrit etiam passim in formulis, *dum aduixerit, dum aduixero;* et in l. 1. C. Theod. de Legit. haered. Vtuntur etiam Tertull. Hieron. et alii.

ADVLA, *caput lini*, in Breuiloquo. *) *Adria, petra, adula*, ein Knode von dem Flachs. Vocab. Germ. Lat. 1477. impress.

ADVLARIVS, vulgariter dictus bestiarum custos, apud Mich. del Molino in Repert Foror. V. Foros Oscae a. 1247. fol. 16. in Foris Aragon. fol. 58.

† ADVLATIO, *Gloria forensis, vel popularitas, siue affabilitas.* Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

ADVLCERARE, *vlcerare*, ἑλκοποιεῖν, in Gloss. Gr. Lat.

ADVLESCENTVLARE, adolescentiari. Glossae Lat. Gr. *Adulescentulo*, νεανιεύω.

ADVLTER. (1) ADVLTER SOLIDORVM, παραχαράκτης, in leg. 5. Cod. Theod. de falsa moneta: *Adulterator monetae*, in leg. 1. Cod. Theod. de Conlat. aeris, et l. 8. de indulgent. crimin. Gloss. Gr. Lat. παραχάραγμα, *adulteratio*, παραχαράκτης, *adulter.* Hinc *adulterini solidi, nummi, adulterina moneta*, passim. (2) ADVLTEROS vocant scriptores Ecclesiastici, qui ciuitatis Episcopo adhuc superstite, ejusdem Episcopatum inuadunt, aut qui quempiam ad Episcopatum promoueri patiuntur, Episcopo adhuc viuente. Episcopus enim promotione sua spirituales nuptias cum Ecclesia sua contrahit. Liberat. Diac. c. 14. 17. Hieron. Epist. 83. c. 2. V. Pallad. in Vita S. Ioann. Chrysost. p. 146. Theophan. p. 188. et Anonym. Cambesisian. in Alexandro n. 1.

† ADVLTERARE, adulterari, stuprare, Gallis olim *Adulterer.* Lit remiss. a. 1384. in Reg. 125. ch. 11[illegible] *Humbertus - - praefati Cristini ux[orem] adulterabat.* Stat. Cadubrii l. [illegible] c. 55. V. etiam mox.

ADVLTERIVM. (1) Stuprum [e]t quaeuis fornicatio. Glossae ant. M[SS.] exponunt per *stuprum, Adulteriu[m] in virgine perpetrandum.* Grego[r.] Tur. l. 9. c. 37. Lex Wisigoth. l. [illegible] tit. 4. §. 5. 7. Ita *Adulterium* pr[o] *stupro* et *adulterare* pro *stuprare* vsur[]patur §. 2. 8. 14. 15. 16. 17. 18. [illegible] Lege Burgund. 44. 61. et in Leg[e] Longob. passim. In Concil. Aut[is]siod. c. 23. Turon. II. can. 14. i[n] Cap. Compendiensi a. 754. c. 1[illegible] (2) ADVLTERIVM praeterea dic[i]tur poena vel multa, quae adulteri[s] irrogatur, vel jus vindicandi adul[]terii. Domesdei: *De adulterio p[er] totam Chent* (Cantium) *habet Re[x] hominem, Archiepiscopus mulierem* et[c.] De poenis adulterii videsis qu[ae] congesserunt Cangius et Carpent[e]rius ad h. v.

ADVLTIVM, pro *adulterium* seu mu[l]ta pro commisso adulterio. C[h.] a. 1246. in Tabulario Tolosae.

ADVLTRIVM, V. *Adulturum.*

ADVLTVLVS, adolescentulus. S. Pa[u]lin. Ep. 44. n. 3.

ADVLTVRVM, ADVLTRIVM. C[h.] a. 1217. ap. Vghell. in Episc. Ver[o]nens. *Cum iniisset contractum c[um] D. Thelardo, quondam Veron[ensi] Episcopo, super jurisdictione, dis[tri]ctu, et honore, et adulturo, quae [vul]go plebania nuncupatur, et erima[nia]* (leg. *eremania*) *et fodro parti, ej[us]que curtis etc.* Ibi mox: *adulturu[m]* Infra: *omnem honorem, omnem p[le]baniam, siue adultrium, omnem [fo]drum etc.* Sic alibi rursum: *De p[le]bania siue de adulturio.*

ADVMATICVM Constitut. Anse[g.] Abb. Fontanell. inter Acta SS. [Be]ned. sec. 4. part. 1. p. 640. *Ripareusi curte mod. CL. de Alv[illegible] mod. L. de Burgundia mod. L. [illegible] modii DC. Adumaticum mod. XXX[illegible] Sicera, humolone, quantum necess[e] exposcit.*

ADVNANTIA, pro collecta, congregatione, in Statut. Veron. l. 1. c. 46. V. mox.

ADVNARE, colligere, in vnum cogere. Gloss. Gr. Lat. ἀθροίζω, *aduno*, *congrego*, *glomero*. Italis, *adunare*. Henr. Rosla in Herlingsberga: *Praesul Sifridus Hildenshemensis adunat fortia castra, satis et terribiles equitatus*. Ch. Rogerii Reg. Sicil. pro Messanens. apud Bonfil. Constant. Chron. Farf. ap. Murat. t. 2. part. 2. p. 594. Adde Leg. Longob. l. 1. tit. 9. §. 1. Concil. Bud. a. 1279. c. 3. Vsi etiam Iustinus non vno loco, Gellius, Lactantius, Senator, et alii. V. Salmas. ad Vopisc. p. 460. *Adunari* denique proprio vocabulo dicebantur ecclesiae, cum a barbaris peruasae erant, vt eas recuperandi spes nulla esset: tum enim, quod reliquum erat, alteri ecclesiae *adunabatur*. V. Diurn. Roman. c. 3. tit. 12. et Gregor. M. l. 2. ep. 59. l. 5. ep. 19.

† ADVNATIM, *assemblement*, in Vocab. Compend.

ADVNATIO, in vnum collectio, collecta. Lex Longob. l. 1. tit. 17. tit. 15. §. 2. *Adunatio voluntatum*, apud Senat. l. 4. ep. 33. 36.

† ADVNATOR, qui in vnum colligit. Ch. Phil. Pulcri a. 1312. in Lib. rubro Cam. Comput. Paris.

ADVNATVS, μονοχωρος εν ταβλη, in Gloss. Gr. Lat. De locis in alueo, seu tabula lusoria, qui sua habebant nomina, quorum fuere *Antigonus*, *Diuus*, et hic forte *Adunatus*, ex Agathiae Epigram. l. 1. Anthol. c. 61. egit Salmas. ad Vopisc. p. 468. *Adunatus in Tabula*, is est, juxta Hofmann. in Lex. qui siue in tesseris, siue in latrunculis, Lusor omnibus calculis spoliatus victus abit, vtpote qui *adunetur*, i. e. ad vnum redigatur. At juxta vim vocis μονοχωρος, i. e. cujus rex ad illas redigitur angustias, vt ipsi in alueo vna tantum supersit mandra, siue sedes.

ADVNCARE. (1) Vnco illigare, suspendere. Vita S. Tillonis Mon. c. 22. (2) Aduncis volis arripere. Bernh. de Breydenbach Iter Ierosol. p. 183. (3) † Curuare, Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Aduncis naribus*, *curuis naribus*. *Adunco*, *curuo*.

ADVNDATORIVM, ἐξομβριστηριον, in Gloss. Lat. Graec. clepsydra hortulanorum, Germ. Sprengfaß.

† ADVNITAS, in vnum collectio, collecta. Gloss. Lat. Gr. Philox. *Adunitas*, ὕφεν.

ADVOAMENTVM. (1) Aduocati tutela, patrocinium, ejusdem districtus, Gall. *Advouerie*. Tabul. Gemmetic. *Qui quidem Prioratus - - ab antiquo de aduoamento, ressorto et jurisdictione Castri et Castellaniae de Anneto*. Baluz. Hist. Aruern. t. 2. p. 165. (2) † Approbatio, recognitio. Vox forensis. Ch. a. 1376. in Reg. 108. ch. 327. *Post plures petitiones - factas et ante aduoamentum per eorum procuratorem factum, nullam conclusionem in Ypothecario fecerant*. V. *Aduoare*.

ADVOARE, ADVOVARE, ADVOHARE. 1) Idem quod *Aduocare*. 2. rem factam agnoscere, rem in se suscipere, ex Gall. *Advouer*. Concil. Salmur. a. 1315 c. 1. *A personis laicis tanquam a superioribus ea quae ab Ecclesia tenens, aduouantes se tenere* (2) Agnoscere jus patronatus alicui competere. Archiv. Eccles. Dolens. a. 1346. Archiv. castri Nannet. arm. L. cass. G. num. 4. a. 1253. (3) Ratum habere, comprobare, sufficienti auctoritate munire, Gall. *Advouer*. Requesta Humb. Dalph. t. 2. Hist. Dalph. p. 340. (4) Agnoscere. Litt. Offical. Autissiod. *Promisit - - quod - - alium Dominum quam Capitulum non aduoabit*. Ch. a. 1283. apud Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 300. et alibi. (5) † ADVOARE, cui opponitur *deaduoare* profiteri vassalli clientelam vel eam denegare, quod fori Gallici proprium esse vocabulum colligitur ex Bulla Bonifacii VIII. a. 1300 in Bibl. Reg. *Non solum ea* (feuda) *ab eodem rege, vt praedicitur, recognouit, sed vt Gallicano vtamur vocabulo, aduoauit, imo etiam ad ea a dicto archiepiscopo et ecclesia Narbonensi*

nensi deadnonavit expresse. Ita et in alia Benedicti XI. ex ead. Bibl. Litt. Ioann. Reg. Fr. a. 1355. t. 4. Ordinat. Reg. Fr. p. 721. vbi pluries.

ADVOATIO, ADVOHATIO, ADVOVATIO. (1) Agnitio rei factae. Concil. Salmur. a. 1315. c 1. Germ. Geständniß. V. *Aduoare* 1. (2) Agnitio pro Domino, Germ. Anerkennung. Ch a. 1283. ap. Baluz. Hist. Aruern. t. 2. p. 300. V. *Aduoare* 2. (3) Protectio, tutela. Ch. a. 1383. apud Marten. t. 1. Anecd. p 1590. C. (4) † ADVOATIO et DEADVOATIO, professio clientelaris et ejusdem negatio. Inuentar. Chartar. Reg. a. 1482. V. *Aduoare* 5.

† ADVOATVS, vrbis praefectus, qui hujus regimini praeest, atque adeo jura illius tutatur, vnde nominis origo. Libertat. vrbis Autiss. a. 1223. inter Ordinat. Reg. Fr. t. 5. p. 422. Gall. olim *Advoué*.

ADVOCACIA, V. *Aduocatia*.

† ADVOCAMENTVM, tutela, protectio. Ch. a. 1278. in Chartul. Pontiniac.

ADVOCARE. (1) Aduocatum agere, causam alicujus defendere, German. advociren. Concil. Terracon. inter Anecd. Marten. t. 4. p. 321. Acta SS. April. t. 2. p. 328. Maii t. 5. p. 390. (2) ADVOCARE CAVSAM, causam in medio ponere. Index Mss. beneficiorum Eccles. Constant. fol. 41. Germ. anhängig machen (3) Rem factam agnoscere, rem in se suscipere, Gall. *Advouer*. Concil. Lugdun. a. 1274. c. 22. Chron. Nangii a. 1296. 1301. Fleta l. 1 c. 15. §. 4. Statut. Ludov. Hutini a. 1315. editum a Pithoeo c. 54. Hujus notionis originem prodit Lambardus his verbis: *Erat in more positum; vt si quis rem furto surreptam mercatus, eandem alteri vendidisset - - idemque fecissent alii praeterea plures; domino tamen per leges licebat, rem suam, vbiuis deprehensam suo sibi jure vindicare. Tum vero ejus, quem penes res erat deprehensa, partes erant, venditorem proferre, causaeque illum aduocare, vt is venditionem praestaret, atque in se praeciperet. Is demum causae aduocatus, alium citabat aliquem, atque ita alii alium aduocante, in ipsum tandem furti auctorem culpa transferebatur.* Qua quidem notione *aduocare* accipitur in Legibus Inae ap. Brompton. c. 52. 59. in Legib. Ethelredi part. 2. c. 9. part. 3. c. 10. et in Legib. Edwardi Regis Saxonicis c. 2. V. *Aduoare* 1. ADVOCARE PATRONVM, agnoscere jus Patronatus alicui competere. Chartul. S. Vandreg. t. 2. p. 1905. V. *Aduoare* 2. (4) Aduocatum postulare, vel sub Aduocati patrocinio se ponere. Ch. Margar. Comitiss. Flandr. a. 1250. V. Acta Murens. Monast. p. 22. (5) † Nude pro tenere. Ch. a. 1236. in Chartul. S. Auiti Aurel. *Aliam vero medietatem, quae contigua est et vicina nemori, quae praefatus aduocat a rege.* (6) † Euocare, causam transferre, Germ. abberufen. Libert. villae de Padio Mirolii a. 1369. t. 5. Ordinat. Reg. Fr. p. 319. Lit. Caroli V. a. 1371. ibid. p. 426. (6) † In familiam admittere, inter familiares recipere, vt suum agnoscere; quo jure potiebantur quaedam ecclesiae, quo sibi adoptabant homines, qui ea ratione nonnullis priuilegiis gaudebant. Ch. Phil. III. a. 1271. in Reg. 30. ch. 572.

† ADVOCARI, pro *aduocato* haberi, pensitationibus, quae *aduocatis* exsoluuntur, donari. Ch. Episcopi Laudun. a. 1148. inter Probat. Annal. Praemonst. t. 1. p. 335. V. *Aduocatia*.

ADVOCARIA. (1) Ex Gallico *Advouerie*, pensitatio, quae praestatur domino, pro ea, quam impendit ciuibus, protectione; aliis *Saluamentum* dicitur. Tabular. Eccles. Ambian. (2) Protectio, tutela ipsa Ch. Galcherii de Castellione a. 1216 in Archiuo S. Martini Ponisar (3) † Argumentum, probatio, du cta, vt videtur, ex testium confe sione V. *Aduoiamentum*, nisi sit *di fidatio*, quae scheda prouocatoria fi Chartul. prioratus de Guilcio fol. I

ADVOCATA. (1) Patrona, cui com petit jus praesentandi Ordinario a Beneficium vacans. Feminas etiam vsas fuisse hujusmodi patronatus ju re constat ex jure Canon. Rame

sec

sect. 140. (2) † Quae caussam alicujus, consilio aut quouis alio modo defendit. Ch. Episc. Laudun. a. 1377. in Reg. 131. ch. 12.

† ADVOCATALIS, ad *aduocatum* seu protectorem et defensorem pertinens, Germ. Vogtenlich. Ch. a. 1285. t. 6. Anecd. Pezii part. 2. p. 148. V. *Aduocatitius*.

ADVOCATIA. (1) Protectio, tuitio; Germ. Vogtey. Baldric in Chron. Camerac. l. 1. c. 10. Guibert. l. 3. de vita sua c. 5. Ch. Theodor. Comit. Flandr. a. 1166. *Aduocatia et Custodia* distinguuntur in Priuilegio Pibonis in Hist. Tull. p. LXXXVI. (2) *) Dominum superius, superior dominatio cum juribus annexis. Ch. a. 1279. ap. de Hontheim t. 2. p. 634. *Aduocatia de Wittlich cum villis quibuscunque, redditibus - - hominibus - - juris dictionibus ac quibuscunque aliis juribus*. Ibid. in dipl. a. 1281. p. 635. venditur *Aduocatia in Lehmen, census, servitia, jurisdictio, reditus et prouentus et omnia jura ad dictam aduocatiam spectantia*. Dipl. Rudolphi I. a. 1276. in Besoldi Docum. Virgin. Sacrar. Wurtenb. p. 337. *Quod ecclesia S. Martini in Pfullingen quosdam habet homines censuales tam in eadem villa quam alibi residentes qui nobis et imperio ratione aduocatiae seu dominii sunt subjecti*. (3) *) Ius et potestas judicandi, Iurisdictio secularis, et quidem praecipue superior, vnde etiam dicitur *dominium* et *dominatio*, Germ. Vogtey. Ch. Alberti Landgr. Thuring. a. 1300. *Aduocatiam et judicium, quod super septem mansos - - habuimus*. Bulla Clement. IV. a. 1268. in Becmanni Hist. Anhalt. t. 1. p. 445. *Cum Iurisdictione temporali seu aduocatia*. Adde dipl. Henrici Ep. Hildesh. a. 1314. in Lauenstein. Hist. diplom. Ep. Hildesh. part. 2. p. 73. Dipl. Alberti Archiep. Magdeb. a. 1221. in de Dreyhaupt Hist. des Saalkr. t. 2. p. 461. (4) *) Iurisdictio tantum ciuilis, media et inferior, Germ. Vogtey. Ch. apud de Westphal. t. 2. p. 2448. *De villa Clawesdorpe, quam emit - - cum jure et judicio aduocatiae omnimique culparum correctorii ac tam omni temporali vtilitate*. In dipl. a. 1234. in Rehtmeieri Chron. Brunsuic. p. 478. confert Otto Dux Brunsuic. allodia monasterio S. Mich. *cum Aduocatia et omni vtilitate et jure - - excepto judicio quod pertinet ad corporis damnationem* Dipl. Comit. Holsat. a. 1256. apud de Westphal. t. 2. p. 43. *Praepositum Nouimonasterii et fratres suos judicium sine aduocatiam villae suae, quae claustro adjacet, ab antiquo habuisse et integre in omnibus causis, praeterquam in causa sanguinis libere possedisse*. (5) Officium, munus, jus, officium aduocati; Germ. die Vogtey. Ch. a. 1314. in Probat. Hist. Sabaud. p. 146. In lib. 1. Feud. tit. 1. §. 1. Ch. 1148. in Hist. Monast. S. Mariae Suession. p. 437. *Aduocatiae Imperii*, in Chron. Casin. p. 35. Ch. Henr. Imper. apud Dodechin a. 1110. *Regalia sunt ciuitates, Ducatus, Marchiae, Comitatus, monetae, teloneum, aduocatiae etc.* V. Gregor. VII. PP. l. 2. epist. 14. (6) Praestatio quae fit aduocatis, *) German. ol. Vogtgeld, Vogtgült, Vogtmieth, Vogtpfennige, Vogtrecht, Vogtschatz, Vogtschilling, Vogtsteuer, Vogtwähre. Ch. a. 1231. in Metrop. Salisb. t. 3. p. 65. *Remittens eis aduocatiam, i. e. procurationes*. (7) Aduocati infeudati districtus, Germ. Vogtey. Specul. Sax. l. 1. art. 35. §. 2. art. 59. §. 4. L. 3. art. 64. §. 5. 8. V. Albert Stadens. a. 1089. *) Vocatur etiam *Ius Aduocati*, *Ius Aduocatiae*, vt ex exemplis patet quae congessit Haltaus. v. Vogtrecht. (8) Datio Campionis, qui *Aduocatus*, Gall. *Avoné*, dicitur. Ch. a. 1212. in Tabul. Campaniae Thuani fol. 8. *Si aliquis firmato duello, ad hoc deuenerit, quod coram justitia dederit aduocatiam illam infra dies, qui ei jure possint assignari, decesserit, non ideo perdit querelam suam ille, qui duellum firmauit, qui ei dederit advocatiam suam, sed liceat ei alium substituere loco illius, qui decessit*. V. *Aduocator* 3.

ADVOCATIO. (1) Vassallorum professio, Gall. *Adveu*. Stat. Lud. Hutini

tini a. 1315. edit. a Pithoeo c. 4. *Nec recipiemus nouas aduocationes vassallorum seu hominum ecclesiasticorum.* (2) Districtus aduocati, vt *Aduocatia* 7. in Ch. Willelmi Castellani S. Audomari a. 1205 (3) Tutela, protectio, vt *Aduocatia* 1. Gerbert. ep. 22. Miraeus t. 2. p. 1125. Edit. 1723. (4) Idem quod *Viaria* seu *Vicaria*, Iurisdictio media, in Chartis non semel, quas laudamus in voce *Vicaria.* Germ. Vogtey, Vogteylichkeit. (5) Pensitatio, seu praestatio pro Iure aduocationis, vel pro tutamento; tributum quod aduocato exsoluitur, V. *Aduocatia* 6. *Reditus aduocationis*, in Ch. Balduini Comit. Flandr. a. 1038. apud Buzelinum. *Aduocatio et aduocatoria exactio*, in Ch. Conradi Ratispon. Episc. a. 1209. in Metrop. Salisburg t. 3. p. 248. Ch. Gerardi Com. Matiscon. a. 1180 in Bibl. Cluniac. p. 1443. Concil. Colon. a. 1310. c. 3. et alibi. (6) ADVOCATIO, Anglis *Adwowson*, jus praesentandi ordinario aliquem ad Beneficium vacans; in Littletone sect. 10. 180. Fleta l. 5. c. 36. §. 21. Baldric. l. 3. Chron. Camerac. c. 57. et alibi.

ADVOCATISSA, mulier seu nobilis femina, cui jure feudi Aduocatia alicujus monasterii competebat; in libro de Fundat. Monasterii Gozecens. p. 257.

ADVOCATITIVS. (1) Sub Aduocati patrocinio et tutela positus, Aduocati jurisdictioni obnoxius, Vogtmann, Vogtpflichtiger Mann. Chron. Colmar. part. 1. a. 1271. ✝ Ch. Henr. VII. a. 1231 t. 1. Hist. Treuir. a Hontheim p. 709. *) Ch. a 1 64. in Gudeni Cod. t. 2. p. 149. *Item diffinitum est, quod dominus Palatinus homines proprios ecclesiae Laurissensis, qui non sunt aduocaticii sui, non debet recipere etc.* (2) IVS ADVOCATITIVM, Germ. Vogtrecht, eadem notione ac *Aduocatia* in Ch. Henr. Rom. Reg. a. 1311. ap. Lud. Laguille inter Instrum. Hist. Alsatiae p. 60. *) Diplom. Eberh. Comit. de Wurtenb. a 1291. in Crusii Annal. Sueuic. part. 3. l. 3. p. 170. *Ius aduocatitium quod v[ul]gariter dicitur Vogtrecht.*

ADVOCATOR. (1) Idem qui Ad[uo]catus, in Chron. S. Vincentii [de] Vulturno p. 690. Ita et in Ch[ar]tis apud Vghell. t. 7. p. 500. [...] 977. t. 8. p. 47. 139. (2) Patro[nus] Ordo Roman. (3) Campio, [qui] pro alio monachiam a judice de[cre]tam subit. Lex Longob. l. 2. tit. [...] §. 40. Gallis olim *Advouez.* [V.] *Aduocatia* 5.

ADVOCATORIA, ipsum Aduoc[ati] munus, in Notitia vet. apud L[ou]sell. in Hist. Bellouac. p. 2[...] *) Etiam aduocati in judiciis in[fe]rioribus. Mart. Crut. in Ann[al.] Sueuic. l. 4. p. 218. ad a. 1324. [...] Portnero ciue Augustano: *Ita [...] egestatem adactus, et captans cap[...] aduocatoriam facere coactus est, [...] patrocinia rusticorum suscipere in ju[di]ciis, vt famem tolerare posset.*

ADVOCATORIVS *Aduocatoria ex[...] actio* V. *Aduocatio* 5. *) Item *Ius a[d]uocatorium*, eadem notione, in dipl[...] Lud. de Plesse a. 1247. in Falck[...] Cod. Tradit. Corb. p. 861.

✝ ADVOCATRIX, quae jura, bon[a] et facultates ecclesiae tuetur et pro[...]tegit. Bulla Vrbani III. a. 1187. in[...]ter Instr. t. 11. Gall. Christ. p. 25[...]

ADVOCATVRA, idem quod *Aduoca[...]tio*, Iurisdictio media, Germ. Vo[g]tey, Vogteylichkeit, vel quod pra[e]statur sub specie Aduocaturae, s[...] tutamenti, vel *Saluamenti.* C[h.] a. 1020. apud de Brussel t. 2. [...] vsu feud. p. 789. Hariulf. in Chro[n.] Centulensi l. 4. c. 21. Ch. Odo[nis] Episc. Bellouac. a. 1140. apud Lo[u]sell. p. 269.

AVOCATVS. (1) *Aduocati Ecclesi[a]rum*, qui jura, bona et facultat[es] Ecclesiarum tuebantur, Germ. Vog[t] Schirmvogt, Kastenvogt; quib[...] id numeris conferebatur, vt esse[nt] qui in publicis judiciis earum ca[u]sas defenderent, et actoris vel [...] partes agerent. Hos tum prim[...] post Consulatum Stiliconis instit[u]tos innuit Synod. Carthag. c. 9[...] V. omnino Cangium et editores eju[s]dem ad h. v. vbi fuse et vt sole[nt] erudite egerunt de nominibus, o[ri]gi[...]

gine, officio et juribus. Aduocatorum Ecclesiasticorum. *Aduocati secundi, infeodati, feudales, Subaduocati, Subdefensores, Proaduocati, Postaduocati, Viceaduocati, Subaduocatores*, Germ. Afftervögte, passim appellantur, quibus Aduocati ipsi, qui *Aduocatorum majorum, principalium* et *summorum* nomine veniunt, Aduocationes suas in feudum seu beneficium dabant, et qui tandem abrogabantur in Concil. Remens. a. 1148. c. 6. † *Aduocati granarii*, qui rebus annonariis ecclesiarum inuigilabant, et quodammodo primi ordinis erant aduocati, Germ. Kastenvogt. Ch. duc. Bauar. a. 1295. inter Probat. Hist. monast. Hist. S. Emmeran. Ratisbon. p. 440. *Aduocati matri ulares*, ecclesiae matricis cathedralis. Ch. apud Wigul. Hund. in Metrop. Salisb. l. 2. p. 254. (2) Patronus, cui jus competit, praesentandi Ordinario ad Beneficium vacans. (3) Praefectus regionis, vrbis, vel castri. *Aduocati vrbium ac Regionum*, Germ. Vögte, memorantur nonnulli proceres, v. g. *Bertholdus de Zeringen Dux et Rector Burgundiae, Dei et Imperiali gratia Thuregici loci legitimus Aduocatus, quod Kastvogt dicitur*, inscribitur in Ch. a. 1187. Vbi *Kastvogt*, idem apud Theutones valet, quod *Castri tutor*. (*) Rectius aerarii vel fisci curator, a vulgari voce Kasten, cista, aerarium, cujusmodi aduocati ex eodem fonte alibi *Gastaldi*, seu *Castaldi* nuncupantur; V. Haltaus. Glossar. v. *Kastuogt*.) Eadem ratione in Scriptoribus et diplomatibus medii aeui *Aduocatus terrae Alsatiae, Aduocatus terrae in Suevia* aliique passim leguntur. (4) *Aduocati Camerae et Imperii*, qui publicae pecuniae functionem et procurationem Imperatoris vicem gerebant, qui et *Aduocati Fisci*, et tandem denique *Fiscales* dicti. Erant hi sub *Camerae nunciis*, quorum cum Ducibus aequata habetur potestas. Ita Goldast. t. 1. Rer. Alemann. p. 180. (5) Tutor, *Ballivus*, qui nomine tutorio, res pupilli administrat et tuetur. Germ. Vogt. Ch. Willelm. Archiep. Remens. a. 1199. in Tabul. Campaniae Thuano. Ch. Petri Decani Trecens. a. 1207. et passim alibi. (6) Idem qui *Aduocator* 3. q. v. (7) *) Verba faciens pro aliquo in Iudicio, Germ. Fürsprecher. Priuil. Caroli IV. a. 1354. in Hontheim. Hist. Treuir. t. 2. p. 176. *Possint esse citantes, judices et Prolocutores seu aduocati.* Priuil. Clericorum Frider. II. *Sic distinguentes, quod excommunicatio non eximat eos a respondendo impetentibus, sed sine aduocatis.* Adde Chron. Montis Sereni ap. Menck. t. 2. p. 230. A. Dipl. a. 122 - - in Gudeni Cod. t. 2. p. 57. Hujusmodi aduocati variis appellationibus pro temporum et locorum varietate designantur. Nuncupantur enim *Clamatores, Legis doctores* et *Legum magistri, Domini legum, Milites legum* seu *legales, Praelocutores, Prolocutores, Procuratores, Patroni caussarum, Interpretes etc* quos singulos videsis suo loco. (8) † *Aduocati Legis, Aduocati de vsu.* Statut. ciuit. Pistor. a. 1107. apud Murator. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 563. vbi Muratorius per *Aduocatos legis* intelligit Legis peritos, per *Aduocatos* vero *de vsu*, eos qui res ciuitatis vulgo administrant.

† ADVOCERIA, Iurisdictio media, idem quod *Viaria*. Ch. Phil. V. a. 1320. ex Cam. Comput. Insul. V. *Aduocatio* et *Aduocatura*.

† ADVOERIA, protectio, tutela, propter quam tributum exsoluitur. Ch. comit. Trec. a. 1206.

ADVOHARE, ADVOHATIO, V. *Aduoare, Aduoatio*.

ADVOLI, in Aresto 20. a. 1411. ex Gallico, *Advolez, Aduenae*, vti etiam in eodem Aresto dicuntur, in Hist. Betuniensi p. 116. qui aliunde venerunt, *aduolarunt*. Froissart. 1. vol. c. 39.

ADVORES, contrarii. Glossae Lat. Gr. *Aduores*, ἐναντίοι. Lego *Aduorses*, quod ab *aduorsus*, pro *aduersus*

ADVOTIA, Aduocati officium, praestatio, quae Aduocato exsoluitur, pro

pro *Aduocatia*. Ch. Boson. Catalaun. episc. Cod. reg. 9612.

ADVOTVM, *retentio feudi per Aduotum*, in Ch. Rotroci Comit. Perticens. a. 1186. apud Souchetum: *Retenue du fief par Aveu.*

ADVOVAIMENTVM, argumentum, probatio forte ducta ex testium, vel etiam aduersariorum confessione, Gall. *Aveu*. Ch. 1481. ex archiuo Monast. B. M. de bono nuntio Rotomag. V. *Aduoare*.

ADVOVARE, ADVOVATIO, V. *Aduoare*, *Aduoatio*.

ADVOYAMENTVM, i. q. *Aduoamentum*.

ADVOYARE, i. q. *Aduoare*, fateri, Gall. *Advouer*. Hist. Dalphin. t. 2. p. 98.

ADVRACLA, Species vitis, de qua Petrus de Crescent. l. 4. c. 3. cujus vetus interpres Gallicus *Duraclan* vertit.

ADVRARE IN TERRAM, terram legere, ad terram appellere, forte etiam in terram impingere, Germ. anländen, scheitern. Ogerius Panis l. 4. Annal. Genuens. a. 1211. apud Murat. t. 6. p. 401. Barthol. Scriba l. 6. Annal. Genuens. a. 1247. ibid. p. 512. Iacob. Aurias l. 10. Annal. Genuens. a. 1291. ibid. p. 603.

† ADVRATIO. Charta pariagii inter Phil. Pulc. et Episc. Mimatens. a. 1306. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 156. *Nec nouas adurationes recipere, vel noua quidagia concedere; retro vero recepta reuocari debent etc.* Vbi legendum est *aduoationes*.

† ADVRERE. Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Aduris*, *maculat*, *notat*.

ADVRINVS COLOR, pro *Azurinus*, caeruleus, nisi mauis *colorem adurinum* ab *aduro* dictum idem esse quod Liuio: *color adustior*, fuscus, subniger.

† ADVRPATIO. Libert. Figiaci a. 1318. t. 7. Ordinat. Reg. Fr. p. 667. *Super crimen adulteri in quo plerisque* (plerumque) *cum per adurpacionem aut malitiam nostrarum gentium excessum fuerit*. Emendandum forte est *adurrationem* i. e. duritiam, acerbitatem.

† ADWARPIRE, possessionem alicujus rei dimittere, i. q. *Guerpire*. Ch. Henr. I. Imp. a. 1014. apud Murat. in Antiq. Estens. p. 112.

† ADYANTVM, herba perpetuo virescens, sic dicta, vt scribit Martin. in Lex. quod folium ejus aqua perfusum non madescat, sed sicco semper simile sit, ab *ἀ* et *διαίνω*, humecto. Alex. Iatrosoph. Ms. l. 1. passion. c. 6. Rectius scribitur *Adiantum*.

ADYTVM, *ἄδυτον* Graecis; recentioribus *βῆμα*, secretior aedis aut ecclesiae pars, solis Sacerdotibus peruia. Leo Ostiens. l. 3. Chron. Cas. c. 31. alias 33.

† ADZACARE, adaquare, irrigare, wässern. Ch. Dumbens. a. 1379. V. *Adragare*.

Æ pro E nonnunquam legitur in veteribus monumentis vt E saepissime pro Æ, *Æpistola*, *saepe* etc.

ÆCENTIA (1) Pro *Aicentia* i. e. *Adjacentia*, vt notat Goldast. in Chartis Alamann. 39. Quid si *Æcentia* pro *Æsantia*, de quo infra. (2) *) Senticetum, Germ. Dornbusch, apud Iunium in Gloss. Goth. p. 45. procul dubio a voce antiquissima *Ecke*, ad cujus affinitatem pertinent Graecorum *ἀκή*, Latinorum *acies*, *acus*, *occa*, Gothorum *ahsa*, spica, Anglosax. *aechir*, *egle*, *eglan*, spica et innumera alia.

ÆCHERIVS, vel ÆCHERIVM, ager, campus, item seges, a Saxon. *Æcer*, quod idem sonat, teste Somnero. Ch. a. 1362. apud Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 436. *Cum pratis*, *pascuis*, *nemoribus*, *saussetis*, *vineriis*, *aecheriis*, *aquis*, *garenis* etc. † Melius dum esse videtur pro *aquariis*. V. *Aquarium*.

ÆCROPHAGIAE. Fragm. Petron. c. 26. Edit. Burmanni a. 1709. *A... lata est serisapia, et contumelia, aecrophagiae saledate sunt, et census mali porri et persica flagellum etc.* Vbi legendum videtur *acrophagiae salsae sunt*. Est autem *acrophagia* edulium ex summitatibus olerum, gemmis tumentibus arborum etc. maximo vsu apud Italos.

ÆDES, templa paganorum nude appellant leges 8. et 18. Cod. Theod.

de Paganis, quae *Ædes templorum*, in leg. 3. eod. tit. dicuntur.

ÆDESTOLA, sacellum, paruа ecclesia, Germ. Kapelle, apud Marten. t. I. part. 2. Collect. vet. Script p. 7.

ÆDIFEX, architectus, aedificator. Tertull. de Idolol. c. 12. vbi *aedifex* recte sumi potest pro eo qui aedificandum aliquid suscipit, aut curat, Germ. Bauherr.

ÆDIFICABILIS, qui ad virtutem excitat, Germ. erbaulich. Imit. Chr. l. I. c. 10. n. 2.

ÆDIFICAMENTUM, passim occurrit in veteribus chartis pro jure capiendi in siluis ligna ad aedificandum necessaria. Chron. Priorat. S. Launomari de Magenciaco apud Aruernos inter Acta SS. Bened. saec. 4. part. 2. p. 257.

ÆDIFICARE (1) Exemplum praebere; quo sensu vocem *edifier* vsurpant Galli, et erbauen Germani; vel docere, instruere. S. Hieron. l. 3. in Rufin. c. 5. Annian. Pelagian. in ep. praefixa versioni Homiliar. S. Chrysost. Gregor. M. l. 9. ep. 9. et alibi passim. (2) ÆDIFICARE SE, domicilium ponere, defigere, Germ. sich anbauen, niederlassen. Ch. Ludov. Iun. a. 1145. ap. Thomasser. Consuet. Bituric. p. 63. (3) † Proficere, seruire. Chartular. S. Ioann. Angeriac. fol. 56. *Gofredus - - volens aedificare animam suam, S. Ioanni donauit etc.* (4) † ÆDIFICARE TERRAM, agrum colere, serere, Germ. den Acker bauen. Chartul. Apτense fol. 25.

† ÆDIFICATIVUS, ad virtutem et pietatem excitans, Germ. erbaulich. Io. Blakman. de Virtut. Henr. VI. reg. Angl. p. 299.

ÆDIFICATIO. (1) Exemplum bonum. Occurrit passim apud auctores qui de pietate et bonis moribus scripserunt, vt apud S. Bernardum, Scriptorem librorum de Imitatione Christi etc. (2) † Cultura, actio, terram in pratum redigendi, Germ. Ackerbau. Tabul. S. Sergii Andegav.

† ÆDIFICATIVUS, vt supra *aedificatiuus*. Regula Fontis-Ebraldi c. 22.

ÆDIFICATOR (1) Qui ceteris verbo prodest et exemplo. In circuitu coenotaphii lapides ad ostium Capituli Abbatiae Siluaemajoris Bernardus Abbas dicitur fuisse - - *prouidus atque dator alacris, bonus aedificator, hortator sapiens etc.* (2) ÆDIFICATORES, dicti milites qui e machinis bellicis ligneis, quas aedificia generatim vocabant, tela, sagittas etc. in hostes vibrabant; vel qui has machinas muris hostium admouebant. Breuiar. Hist. Pisan. ad a. 1159. apud Murat. t. 6. p. 173. Ibid. a. 1173. p. 186. Ibid. p. 191. V. *Ædificium.*

ÆDIFICATORIUS, vtilis ad pietatem, Germ. erbaulich. Stat. Equit. Theuton. c. I. apud Duell. Miscell. l. 2. p. 30.

ÆDIFICATURA, aedificatio, exstructio. Testam. Episc. Camerac. a. 1396. apud Acher. Spicileg. t. 9. p. 295.

ÆDIFICIUM, nomen commune, quo significatur machina bellica lignea, in modum excelsioris turris exstructa, vnde in hostes tela, lapides, trabes, dolia incensa et alia id genus emittebant. Rolandin. Patavin. l. 6. c. 6. apud Murat. t. 8. p. 259. V. *Artificium* 4. et *Belfredus.*

ÆDILETITII. (†) Iidem qui *aduenae*, extranei, qui dimisso proprio domicilio alibi sedes fixerunt. Repudianda igitur Cangii expositio, qui Castellaniae primores seu praefectos interpretatur.) Ch. Phil. Aug. Fr. Reg. apud Lauriere in Praefat. t. I. Ordinat. Reg. n. 93. *Major et jurati Calniaci dixerunt per Sacramentum, quod fecerunt Regi, quod Ædiletitii Castellaniae Calniacensis, sunt Domini Calniaci, exceptis duabus villis de Plesseio.*

ÆDILIS. (1) Ostiarius. Act. SS. Bened. saec. 4. part. I. p. 608. vbi de V. Marcwardo Abb. Prum. *Gerungum clarissimum virum Palatii aedilem monachum admisit.* Ita Wandalbertus. *Ædilis* nomine intelligendum esse Ostiarium euincit ep. 2. Frotharii Tullens. Episc. cujus haec est inscriptio: *Illustrissimo - - Gerungo, summo sacri Palatii Ostiario.* V. infra *Scario.* (2) † Custos ecclesiae, aedituus. Mirac. S. Iacobi t. 6. Iul. p. 56.

ÆDILITAS, custodis ecclesiae munus ac dignitas in Collegiis, Canonicorum. Ch. Folcuini Episc. Teruan. a Ludov. Reg. 26. ap. Folcard. l. 1. Mirac. S. Bertini c. 7. Alia a. 1066. in Hist. Camerac. Io. Carpentarii.

† ÆDITITIVS, eadem notione ac *Ædilis* a. Mirac. S. Maurit. t. 4. Sept. p. 76. V. *Æditnus*.

ÆDITVARE, Aedituum agere. Vet. Inscript. p. 3125. Alia p. 1083. 5.

ÆDITVVS, Ostiarius, gradus ecclesiasticus; cui aedis sacrae custodia incumbit, *Custos*. Paulin. ep. 6. Frodoardus in Adriano PP.

Amplicat Ædisti locupletans dotibus aedem.

Vbi lege *Æditui*. V. *Ostiarius*.

AEDVS. (1) *Orientalis lux, sol matutinus*. Gloss. Bituric. Eccles. Ms. a voce Graeca ἠως, aurora. (2) † Pro hoedus. Statut. Cadubrii p. 4.

† AEGIATIO, *majoritas*, cum quis suae tutelae est, Germ. mündig; *Aegiatus* egressus annos tutelae. Litt. Ioann. Reg. Fr. a. 1351. in Memor. Camer. Comput. Paris. V. *Aagiatus* et *Eagium*.

ÆGIATOR; *hortator* in Glossis Bituric. Mss. Legendum cum Papia *Egetor*, ἡγητωρ Graece, *hortator*. Hinc corrigendae eadem Glossae vbi perperam, *Ægeatur*, *ornatur*.

ÆGIDIANAE. Sic vocant Constitutiones Marcae Anconitanae, in statu ecclesiastico, in quo, inquit Albericus Gentil. lib. Iuris Canon. c. 3. jus generale faciunt, vltra vero illius fines minime valent.

† ÆGILOPA. Alex. Iatrosoph. Ms. lib. 1. Passion. c. 3. *Aegilopis mox sine mordicatione ab initio medicamenta sunt adhibenda, quae simul desiccare possint- - - Hoc enim* (remedio) *solo vtendo non solum egilopas* (Gloss. *recentes*) *sed etiam angilopas* (Gloss. *duras*) *diuturnas scio fuisse curatas.* Vbi Glossae: *Egilopas vocat superfluas carnes in angulis natas oculorum. Egilopium, la sporcheza, e carne che nasce nelli ochi*, in Gloss. Lat. Ital. Ms.

ÆGONES, *Sacerdotes rustici*. Papias. V. Graeuium ad Glossas Isid. in v. *Egones*.

ÆGRET, *Acidiatur*, Gloss. Isid. ad quod addit Graeuius: *Pro quo Siracidis antiquus interpres acediare dixit* 26. 16. *Non acediaberis stultitia stulti*, ὑ μη ἀκηδιασεις *i. e. non dolere te afficiat stultitia stulti.*

ÆGRIMONIA. Vgutio: *Ægrimonia, Ægritudo*. Occurrit in Conc. Tolet. XVI. can. 1. et 4. et apud S. Eulog. l. 3. Memor. SS. c. 10.

ÆGRIMONIVM, eadem notione. Gloss. Gr. Lat. ἀρρωςια, *Ægrimonium, morbus, languitudo, languitas, infirmitas.*

ÆGRIPARTVS, *qui aegre partus est*, Pap.

ÆGRIPOMIVM, *autumnus*, φθινοπωρον, in Gloss. Gr. Lat. Ms. In edito haec habentur: φθινοπωρον, *autumnum, agriponnum, pluralia non habens.* φθινοπωρινη, *autumnalis*, φθινω, *tabeo, tabesco.* Ex quibus patet, primum φθινω scribi pro φθινω, deinde autumnum φθινοπωρον appellari, quod ea anni tempestate poma et arborum fructus maturescant, deficiant, atque velut aegri tabescant.

ÆGROTATIVVS, proxime infirmus, valetudinarius. S. Bernard. t. 1. p. 1380.

ÆGROTATVS, aegrotus, morbo correptus. Vita S. Martial. t. 5. Ian. p. 565.

ÆGVPTIVM, fuscum, subnigrum. Gloss. Lat. Gr. Mss. *Ægyptium*, φαιον.

ÆGYPTIACI, Germ. Zigeuner, vagi homines, harioli ac fatidici, qui hac et illac errantes ex manus inspectione futura praesagire se fingunt vt de marsupiis incautorum nummos corrogent. De harum origine aliquid attingit Pasquerius Disquisit. l. 4. c. 19. cum ait, 17 April. a. 1427. Parisios venisse 12 *Penanciarios*, seu Poenitentes, Ducem vnum, Comitem vnum cum decem equitibus et 120 tum virorum, cum mulierum et infantum comitatu. Hi se Christianos narrabant ex inferiori Ægypto a Saracenis pulsos ad Papam venisse confitendi causâ, a quo in delictorum poenam jussi essent errare annis 7. neque vnquam per id tempus in cubili quiescere. Anno 1560. Comi-

Comitiorum totius Regni apud Aurelium Decreto e Gallia ejecti sunt Aegyptiaci, atque in Hispania non multo post Conciliorum Prouincialium auctoritate repressi. † Caeterum illi errones Italis *Zingari*, Hispanis *Gittani*, Gallis *Ægyptii*, *Bohemi* et *Sarraceni* appellantur, vt obseruat Fritschius quem consule Tract. de Mendicantibus validis, c. 12. *) Germanis Zigeuner, Heiden, Tatarn etc. audiunt. Horum primos a. 1418. in Heluetiam venisse narrat Stumpf. fol. 6?7.

ÆGIPTILIA, *Gemma, ab Ægypto, vbi inuenitur.* Vgutio. Gloss. Bituric. addit: *Gemma nigra etc.* Isid. *Gemma nigra radice, cerulea facie.* Sic et Laur. in Amalth.

ÆLAMOTH, *vestibulum.* Gloss. Bitur. Ms. Hebr. אולם.

† ÆSLECTIO, electio, congregatio selecta. Ch. Lud. II. reg. Ital. a. 900. apud Murator. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 87.

ÆMATHITES. Gloss. Bitur. *Lapis liuidus et ferrugineus.* Isid. *Lapis qui cote resolutus in colorem veniat sanguinis.* Hinc Galli dicunt *Sanguine*, Germani Blutstein.

ÆMIDVS, *tumidus, inflatus,* in Glossis Isid. Glossae Gr. Lat. *Æmidus*, πεφυσημενος. Festus: *Æmidum, tumidum.* Quidam dictum putant ab αἷμα, *Sanguis*, alii ab οἴδημα, *tumor*, vnde οἰδηματώδης, *tumidus*.

† ÆMPRA, eadem notione, qua *Alempram*, explicat Caes. Nostradamus. V. in hac voce. Carpentario vero idem prorsus est quod *auxilium*. Occurrit in Ch. Guigonis Dalphini a. 1253. pro communia Vpasiensi: *Retinuimus nobis caualcatas, banna pro commissis, et justitias omni tempore, et aempras seu complainctas in his casibus, scilicet pro nostra militia et pro dotanda filia vel filiabus nostris, et pro filio nostro vel filiis nostris etc.*

ÆMVLAMEN, aemulatio, exemplum. Vita S. Carilefi t. 1. Iul. p. 97. E.

ÆMVLARE, ad zelotypiam excitare, seu potius vxori aemulam dare, alteram scilicet ducendo illa viuente. Pactum Matrimon. t. 9. Spicil. Acher. p. 283. *Conuenio tibi Willelmae, vt in omnibus diebus vitae meae a te per aliam feminam, nec per aliam vxorem non discedam - - nec te non aemulem per aliam vxorem.*

ÆNEA. Gregor. M. l. 9. ep. 40. *Peruenit ad me, quia in ea ecclesia, quae aenea dicitur, saepe in Hierosolymorum vrbe, vestrae ecclesiae jurgia nascuntur.* Vbi Altaserra aedem hanc sic appellatam opinatur, *quod foribus aeneis distingueretur.* Cangius vero legendum putat *e Nea*, vel ἡ νεα, i. e. noua ecclesia. V. Luithprand. l. 3. c. 8. l. 1. c. 2. l. 3. c. 8. et Cangii Constantinop. Christ. vbi de aede S. Michaelis.

ÆNEIA, *Ænescia*, V. *Ainescia*.

ÆNEVM. (1) Lebes aeneus, Germ. Kessel. Leg. Sal. tit. 55. §. 1. §. 7. Pact. leg. Sal. tit. 76. §. 2. et passim alibi. (2) Caldaria salinaria, in qua sal coquitur et conficitur, Germ. Pfanne. Ch. a. 1034. in Antiquit. Vosagens. l. 5. c 7. V. *Ænulum*. (3) ÆNEVM FRVMENTVM. Hujus meminit lex vnica Cod. Theod. de frumento Carthag. in qua traditur illius pensitationi obnoxia fuisse certa *corpora*, seu praedia vel agros; atque adeo Magistratus, seu Duumuiros, Carthagine. Sed quale illud fuerit, omnino non constat, cum apud alios Scriptores vox haec non reperiatur. V. quae in hanc rem habet Iac. Gothofredus, et infra in V. *Ærariae annonae*.

ÆNEVS, primogenitus, Gall. *Aisné*. Apud Spelmann. in Gloss. ad v. *Æsnecia*.

ÆNIGMA, *moneta*, in vet. Gloss. vt auctor est Iac. Gothofr. At in Gloss. Isid. est *figura, siue typus, siue species*, nempe monetae. Certe ita vsurpat etiam Prudentius in hymno S. Laurentii.

† ÆNIGMATICE, per similitudinem, vt exponunt docti editores ad Vit. b. Villanae t. 5. Aug. p. 865.

ÆNIGMATISTA, qui aenigmata proponit, aut soluit, αἰνιγματιστής. Sidon. Apollin. l. 8. ep. 16.

ÆNIOLVS, lebes aeneus, Germ. Kessel. Vita S. Aldegondis inter Acta SS. Bened. saec. 2. p. 814. V. *Ænulum* et *Emola*.

ÆNITORES, *tubicines*, in peruetusto Gloss. Ecclesiae Anic. Ms. *Æneatores* dixit Sueton.

ÆNIVIVM. Epitaph. Gebehardi Archiep. Salzburg. ap. Canis. t. 6.

Esuriens victum, petat vtro nudus amictum.

Et vagus hospitium vallis es Æniuium.

ÆNVLVM. Vgutio: *Cacabus, lebes, aeneum, aenulum, idem sunt.* Io. de Ian. *Ænulum ab aes dicitur, id est, paruum aeneum, seu caldarium.* V. *Emola.*

ÆNVM, passim occurrit pro *Æneum*, Germ. Kessel.

† ÆON, a Graec. αἰων, aeuum, seculum. Ch. a. 972. in Append. ad Marc. Hispan. p. 896.

ÆPHI. Vetus Agrimensor tit. *de mensuris liquidorum: Vrnae 2 amphoram complent, quae sunt modia 3. quod in aridis dicitur Æphi. Ephi*, in vet. Testam.

ÆPHONOTROPHIVM, pro Εὐφωνοτροφεῖον, locus in quo aluntur cantores. Petr. Mallius Hist. Sacr. in Greg. Magno.

† ÆQVALARE, aequare, peraequare, Ital. *vgualare*, Gall. *egaler*. Annal. Estens. Iac. de Layto apud Murat. t. 18. Script. Ital. p. 991. ad a. 1404.

ÆQVALENTIA. Diuisio haereditatis, vel bonorum per aequales partes: *aequa lance*, dixit Marculf. l. 2. form. 14. Form. vet. Bign. c. 39. *Placuit - - vt inter se aequalentia diuidere, vel exaequare deberent.* Testam. Episc. Cenoman. ap. Mabill. t. 3. Analect. p. 133. p. 136. p. 120. V. *Æquilancium*. EPISTOLA AEQVALENTIAE. Form. vett. Pithoei c. 46. *Dulcissima filia mea, illa, diuturna, sed inter nos impia consuetudo tenetur, vt de terra paterna sorores cum fratribus portionem non habeant. Ideoque per hanc epistolam aequalentiae, te, dulcissima filia mea etc. - - qui contra hanc epistolam aequalitatis ordine venire tentauerit, etc.*

† ÆQVANTIA, diuisio per aequales partes, i. q. *Æqualentia*. Terrear. Bellijoc. fol. 38.

† ÆQVANTIARE, diuidere per aequales partes. Idem Terrear. fol. 206.

† ÆQVARICIA, equorum grex, idem quod *Equaritia*, V. in hac voce. Ch. Henr. I. Imp. a. 929. inter Probat. t. 2. Annal. Praemonstr. p. 382. V. *Æquarium*.

ÆQVARIVM, equarum armentum. Ch. a. 1080. in Bullar. Fontanell. fol. 17. V. *Equaritia*.

† ÆQVARIVS, pro *aquarius*, minister siue seruus, qui portat aquam, in Lib. nig. Scac. p. 353. V. *Aquarius* 1.

ÆQVATIO. Concil. Tolet. l. c. 10. *Clericos, si qui obligati sunt, vel pro aequatione, vel pro genere alicujus domus, non ordinandos nisi probatae vitae fuerint.* Vbi videtur esse tributum, quod domino praestatur. V. *Peraequatio*.

ÆQVATOR, qui describebat census in libris censualibus. Cod. de Agricol. et Censit. l. 11. c. 67. Item qui tributa ciuibus ex aequo imponebat. In Cod. Theod. et in Nouell. dicitur *Peraequator*.

ÆQVIDICI, versus ἰσολεκτοι, qui singulis propositionibus ἀντιθετας apparant versus dictiones, apud Diomed. l. 2. Art. Grammat.

ÆQVIDIVM, Solstitium. *Æquidium autumnale*, apud Miraeum in Dipl. Belg. l. 1. c. 31. *Æquidialis*, ἰσημερος in Gloss. Lat. Gr. et apud Festum Germ Tag- und Nachtgleiche.

ÆQVIGENI, *gemini*. Gloss. Isid.

ÆQVILANCIVM, *aequatio*, in Gloss. Isid. ἰσορροπια, vbi male *Æquilitium* habetur. *Æqua lance*, apud Symmach. l. 1. ep. 88. l 2. ep. 56. l. 10. ep. 53. *Æqua lance et libramentis paribus*, in leg. 1. C. Theod. de Ponderat. Fredegar. in Chron. c. 85. *Thesaurus Dagoberti - - aequilancia diuiditur*, i. e. aequa lance. Graeuius post Pithoeum putat legendum *Aequilanium*, quod apud Festum, *significat ex toto dimidium dictum*

dilum a lanatione lanae, quae dicitur aequilanio redire, cum dimidium decidis sordibus. Melius, ni fallor, aequilancium. V. *Æqualentia*.

ÆQVILATIVM, V. *Æquilancium*.

ÆQVILATVS, aequilateralis, in Onomast. ad t. 7. SS. Maji. Dixit Auson. Idyll. 11.

Æquilatus vel crure pare, vel in omnibus impar.

ÆQVILAVIVM, V. *Æquilancium*.

ÆQVILIBRATOR REGIS, quo nomine ac munere insignitus donationem factam majori Monasterio a. 1067. subscribit quidam Baldricus, statim post Episcopos; quem subsequuntur, Ingenulphus Magister Pincerna, Radulphus Dapifer, Walerannus Camerarius etc. vbi *Equilibrator* (aut *Æquilibrator Regis*, is esse videtur, qui alias *Magister Regis* seu Paedagogus dicitur. Tum enim Philippus Rex vix aetatis annum attigerat 13. aut 14. Sic autem appellatur, quod herilem puerum in *aequilibritate*, ac *ἰσονομία*, vt loquitur Tullius, contineret. V. *Bajulus*.

ÆQVILINA, Equile. Cod. Ms. Irminonis Abbatis fol. 59. *Pro carroperra ad trecas den. IX. - - curuad. III. si boues habuerint, carroperam in aequilinam ad tertium annum trauns de fimo ad tertium annum quantum trahere possunt per duos dies.* † Carpentarius legendum suspicatur *aquilina*, atque adeo de silua *aquilina* locum interpretatur. V. Vales. in Not. Gall. p. 488.

ÆQVILIRE, aequare, parem facere. Dicitur de *participio* et societate dominii in Ch. pariagii a. 116(.. ap. Chopin. l. 3. de sacra Polit. tit. 3. §. 8.

ÆQVILOCVS, aequali in loco positus. Philothei Monachi carmen t. 2. oper. S. Bernardi p. 1293.

ÆQVIMANVS, ambidexter. Glossae Lat. Gr. MS. *Æquimanus*, *περιδέξιος*. Auson. Edyll. 12.

ÆQVINOMIVS, i. q. *aequinocus*, ejusdem nominis. Thom. Archid. in Hist. Salonit. c. 3.

ÆQVIPAR, aequus. Auson. Edyl. 11.

ÆQVIPARABILIS, comparandus. Praef. Caroli M. ad Capit. Aquisgr. a. 789.

ÆQVIPARANTIA, aequiparatio. Tertull. adv. Valentin. Gesta Treuir. Archiep. ap. Marten. t. 4. Amplis. Collect. p. 389.

ÆQVIPARARE, a Gall. *equiper*, nauem rebus omnibus necessariis instruere, munire, vel nauigare. Ch. Phil. Aug. a. 1223. Vol. ICI. Arest. Parlam. Paris. *Nulla nauis - - poterit aequiparare ad Imbermium.*

ÆQVIPEDIVS, V. *Acupedium*.

ÆQVIPEDVS, aequos habens pedes, seu aequa latera. Apulej. de Dogm. Plat. p. 37.

ÆQVIPERARE, sanare. Gloss. Lat. Gr. Ms. *Æquipero*, *ἐξισοῦμαι*, vtique pro *ἐξισῶμαι*.

† ÆQVIPOLENS, tantundem valens quantum aliquid aliud, Germ. gleichgültig. Stat. castri Redaldi l. 2. p. 32.

ÆQVIPONDERARE, aequiparare, juste aestimare, aliquid cum aliqua re conferre. Addit. ad Chron. Casaur. ap. Murat. t. 2. part. 2. p. 975.

ÆQVITALITAS, dierum aequitalitas. Gloss. Gr. Lat. *Æquitalitas*, *ἰσημερία*. Forte pro *Æquidialitas*, in iisdem enim Glossis legitur: *aequidialis*, *ἰσημερος*.

† ÆQVITARE (1) Pro *Equitare*, i. e. *Percalcare*, quod solemnis erat modus inuestiturae, seu aliquem mittendi in possessionem rei alicujus. V. *Pedificare* et *Percalcare*. Occurrit vox in Ch. Margar. Flandr. comit. a. 1248. in Suppl. ad opera diplom. Miraei p. 395. in alia a. 1238. ibid. p. 396. (2) ÆQVITARE mendose editum pro *acquitare* in Testam. a. 1215. inter Probat. Hist. Britann. t. 1. p. 828.

ÆQVITERNVS, aeque aeternus, Germ. gleichewig. Sidon. l. 8. ep. 13. V. *Æuiternus*.

ÆQVIVALENTIA. (1) Gall. *Equivalent*. Ch. a. 1266. e Chartul. S. Vandreges. t. 1. p. 214. (2) † Tributum seu vectigal quod tempore Caroli VI. ad sumtus bellicos inductum est; quodque ex rebus mobilibus percipiebatur, loco duodecim dena-

denariorum pro libra aliis in locis exactorum; vnde appellationis origo. Ch. Lud. XI. a. 1475. in Reg. 204. ch. 145.

† ÆQVIVALENTVM, eadem significatione. Libert. Auenioneti a. 1463. Reg. 199. ch. 347.

ÆQVIVOCARI, eodem nomine vocari. Petr. Blef. Sermo 23. Matth. Vindocin. in Tobia. V. *Æquinocus* 1.

ÆQVIVOCE, vna, vel aequa voce. Narrat. fundat. Monast. S. Geruasii de Lingoria, ap. Stephanot. in Fragm. Hist. t. 5.

ÆQVIVOCVS. (1) Ὁμώνυμος, *homonymus*, in Vita Ludov. Pii a. 837. qui eodem nomine appellatur. Flodoard. l. 2. Hist. Rem. c. 20. Gunther. L. Ligurini. Henric. Rosla in Herlingsberga de 4. Henricis Imper. (2) Atto Episc. in Capitul. c. 48. vbi Clerici vetantur auguria exquirere: *Si quis - - ad - - Prophetas, aut Angelos, vel aliquos Sanctorum, quos aequinocos falso vocant, abieris, eorumque prauis doctrinis inhaeseris, anathema sit.*

† ÆQVIVOLVS IVSTITIAE, Iudex in omnes aequus, Germ. unpartheyisch. Vita S. Waltheni, t. 1. Aug. p. 261.

ÆQVORABILITER, nauigio, nauigando. Isid. Pacens. Episc. aera 690. *Et vix cum paucis equorabiliter aufugiens euasit.* Legendum *aequorabiliter*.

ÆQVORARE, nauigare, in Gloss. Arab. Lat.

ÆRA, ERA, HERA. (1) Supputatio, numerus, computus, scriptoribus mediae aetatis: nam veteres *Æra* vocabant in rationibus quae vulgus hodiernum *item* vocat, quod primum est, in notatione *aerae*. Rufus Fest. in Breuiar. rer gestar. Pop. Rom. *Morem secutus calculonum, qui ingentes summas aeris breuioribus exprimunt, res gestas signabo, non eloquar.* Faust. Reiens. l. 1. de Spir. S. *Sacer numerus dicimus, quia trecenti in aera sine supputatione signum Crucis etc.* Adde Bernald. Presb. de Reconciliat. lapsor. p. 272. Isidor. *Per singulos Euangelistas numerus quidem Capitulis affixus adjacet: quibus numeris subdita est aera quaedam minio notata, quae indicat, in quoto canone positus sit numerus, cui subjecta est aera: verbi gratia, si est aera prima in primo canone etc.* Lex Wisigoth. l. 2. tit. 3. §. 3. lib. 6. tit. 2 §. 3. Hincmar. Rem. in Ferc. Salomon. Habetur in Bibl. Thuana vetus Canon. Codex, qui in Sectiones vel Capita diuiditur, quae *Hera* appellantur; vbi interdum HR. per contractionem scribitur. Adde Concil. Mabillon. p. 458. 459. Faust. Reiens. ep. 6. Capitula ad leg. Alamann. c. 27. edit. Baluz. *Aerae dierum* pro *numeri dierum*, apud Hilderic. Perperam porro *Ira* pro *Era* scribitur in Form. 16. ex Baluz.

(2) Epocha; vox chronologica quae certum et insigne designat temporis punctum a quo anni numerantur. Hac vti solent Chronologi maxime vbi de his sex annorum radicibus. AERA NABONASSARIS qua vsi sunt Ptolemaeus, Censorinus et alii. Initium sumsit a. 747 ante Christum natum, nempe 26 Febr. a. 3961. periodi Iulianae. AERA SELEVCIDARVM, seu annus Graecus, quo vsi sunt Macedones. Incipit a. ante Christi Natiuitatem 312. periodi Iulianae 4402. AERA CHRISTIANA communis seu annus gratiae, mense Ianuar. incepit a. periodi Iul. 4714. AERA DIOCLETIANI, s. AERA MARTYRVM, exordium sumsit a. Christi 284. seu vt aliis placet a. 302. Illa ante Dionysium Paruum vsi sunt auctores plurimi maxime ex Alexandrinis. AERA ARABVM, vel, vt loqui amant, *Hegira*, seu fuga Mahumedis, incipit a. Chr. 622. 16. Iu[l.] AERA vel ERA, annos numerandi ratio, HISPANIS olim familiaris, quae 38 annis annos Christi excedebat. De qua fuse et docte egit Cangius in Glossario h. v. AERA IANVARIA, apud quosdam Scriptores sic appellatur prima dies Ianuarii, a qua initium sumsit annus 15[64] ex Regis Caroli IX et Pontificis decreto, cum antea quilibet annus ipso Paschatis die inciperet. De vocis origine dudum disputant docti alii *Aeram* dici sentiunt, quod apud ve[teres]

veteres anni clauis aereis notarentur; alii aliter nugantur. *) Vox procul dubio orta a septentrionali voce *Ar*, messis, annus, vnde German. Jahr, aut ab *Ar*, initium, vnde German. ehr, de quibus vocibus v. Glossaria Germ. et Suio-Goth.

(3) Quiuis annus. Luithprand. in Legat. Vbi alii *aram* legunt, ita vt *ara* mensa seu tabula fuerit, in qua descripta fuerit inscriptio; sed *aera* hic omnino pro anno ponitur. Sic apud Dudon. l. 3. de Actis Normann. p. 4.

4) † Pro *area*, nidus, Gall. *Aire*. Statut. Cadubrii l. 3. c. 82. V. *Aerea*.

† AERA, pro *area*, Gall. *Aire*. Ch. a. 1320. in Reg. C. ch. 25.

† AERA ANIMALIA, pro aerea, *aues coeli in aere volantes*, in Gloss. Cod. reg. 7641.

† AERALE, area, seu locus aedificio aptus i. q. *Ayrale*. Priuil. Nouae bastidae in Occit. a. 1298. ex Reg. 38. ch. 16. V. *Aeriale*.

AERAMEN. pro quouis vtensili videtur vsurpari in Notitia vet. Bignonii c. 29. et in Testam. Fulradi Abbat. S. Dionys. *Aurum, argentum, calices, aeramen, ornamenta ecclesiarum* etc. Alias pro aere habent Gesta reg. Franc. c. 18. *Deintus aeramen erat et cuprum*. Adde Formul. 7. ex Baluz. Liturgiam Gallican. Mabill. p. 462.

AERAMENTVM, Plinio et Paulo lib. 3. Sentent. c. 7. Opus ex aere confectum, ferramentum. Papias: *Aeramentum, aes aequum vulgus vocat, quod in modum sit coloris aeris*. At apud Gregor. M. l. 12. ep. 30. videtur haec vox sumi pro quouis vtensili agricolarum.

AERARIAE ANNONAE, quae *adaeratae* in pretiis habentur, pretio taxantur, leg. 34. 35. 36. Cod. Theod. de Erogat. milit. annon. V *Adaerare*.

AERATOR, *debitor, reus, obligatus*. Papias. Hac notione Tullius dixit *aeratus homo*; quem e contrario Plautus habuit pro diuite.

AERATVS ORBIS, scutum. Ennod. in vita B. Epiphan.

Tom. I.

AEREA, ARIA, AERIA, Gall. *Aire*, nidus accipitris (*) Germ. Horst. Germanis superioribus olim Aiery, Eyerey, locus vbi oua excluduntur, vnde vocis etymon.) Ch. Forestae c. 13. ap. Matth. Paris. a. 1215. et Io. de Burgo in Pupilla oculi l. 22. Adde Fletam l. 2. c. 41. §. 7. 46.

† AEREECA, *Votula*, in Gloss. Cod. reg. 7641.

*) AEREMANCIA, *diuinatio in aere*, Vocabul. Lat. Germ. a. 1477. impressum. V. *Aeromantia*.

AERENERVVS, neruus aereus instrumenti musici, cui vice neruorum insunt aereae chordulae, Germ. Drahtsaite. Iul. Firmic. l. 6. c. 31.

AEREVS. (1) *Aereus color*, coeruleus, Germ. Himmelblau. Testam. Hugon. Aycelini a. 1297. (2) † AEREVS, altus. Gloss. cod. reg. *aereae quercus, altae*.

AERIA. (1) Vt *Aerea*, quod v. (2) † Vt *Area* 1. ager aut locus, qui nec aratur nec colitur, *curticulo* oppositus Ch. officialis Beluac. a. 1341. Reg 77. ch. 159. (3) † Stabulum porcorum. Stat. Synod. Eccles. Trecor. t. 1. Probat. Hist. Brit. p. 1299. *Ecclesiae non dimittantur incultae, ne aeriis porcorum similentur*.

† AERIALE, vt supra *Areale*. Libert. Villaefranchae a. 1256. Reg. 62. ch. 46.

† AERIANI, *haeretici ab Aerio quodam dicti. Hi vetant pro defunctis offerre sacrificium*. Gloss. peruet. Cod. reg. 7613. Addit aliud Cod. reg. 7646. *Nichil quoque habent proprium*.

AERINVS COLOR, idem qui *Aereus color*, Graecis ἀερίζον χρῶμα. Tertull. de cultu femin. c. 7.

† AEROMANTIA, *diuinatio ex aere*, in Gloss. Cod. reg. 7613.

AERVGINASCERE, aeruginem contrahere, Germ. rosten. Acta SS. Iul. t. 4. p. 93.

AERVM, ὄροβος, *Eruum*, Suppl. Antiquarii Species est leguminis, quod explicat Martinius in Lex.

† AERVSCANS, *aes minutum*, in Gloss. Cod. reg. 7646.

H † AE.

† Æs, *aeramentum, nummus. Aes, fortitudo vel firmitas*, in eod. Gloss.

† AES, Vox Gallica, asser, axis, Germ. ein Bret. Chr. Angl. Th. Otterbourne p. 227. *Sagittare coeperunt intra hospitia per fenestras, per aes, per ostia* etc. V. *Aessella* et *Axa*.

ÆSANCIA, ÆSANTIA, ÆSSANCIA, ASSANCIA, a Gall. *Aisance*, facultas vtendi rebus non suis in alienis nemoribus, pascuis etc. vel ex concessione, vel ex jure municipali. Ch. a. 1242. inter Instrum. t. 2. Gall. Christ. p. 71. et alibi passim. V. *Aisantia*.

ÆSCAETA, pro *Escaeta*, successio, haereditas. Ludewig. Reliq. Mss. t. 7. p. 241. V. *Escaeta*.

ÆSCAVRVS, *piscis dictus quod solus escas ruminare perhibetur.* Gloss. Bituric. Hinc scribendum fuisset *Escarius*, vt apud Isidorum, *Escarius piscis solus ruminans*.

*) ÆSCEDVM, aesculetum, fraxinetum, Germ. Aeschenwald. In Gestis Alfredi, a. 871. V. *Æsculus*.

ÆSCVLATOR. Gloss. Gr. Lat. χαλχολογος, *nummularius, aesculator*. In aliis Glossis Lat. Gr. et Mss. legitur: *Æscutator, nummularius*, χαλχολογος. V. *Nummularius*.

† ÆSCVLVS, *genus arboris*. Vocab. Cassin. a. 700. Gloss. Lat. Gr. *Aesculus*, *ειδος δενδρου Φηγος βαλανοφορος. Aesculus, βαλανος. Esculus arbor glandifera*, Gloss. vet. Cod. 7646. Germ. Aesche.

ÆSDVMA, † mendose scriptum pro *Cosduma*, vel *Costuma*, pensitatio pro jure pascendi animalia, in Instrum. t. 2. Nouae Gall. Christ. p. 424.

† ÆSENTIA, vt mox *Æsia*, in Ch. a. 1213. in Chartul. Miciacensi.

† ÆSIA, a Gall. *Aise*, commoditas, commodum, vsus. Ch. a. 1266. in Archiuo S. Germ. Prat.

† ÆSIVM, eadem significatione, in Ch. a. 1069. in Append. ad Marc. Hispan. p. 1152.

ÆSNECIA, primogeniti dignitas, aetatis praerogatiua inter fratres, prima et praecipua pars haereditatis paternae, Gall. *Ainesse*. Vox a Gallicis *Ains né*, i. d: ante natus, *Puis né*, post natus. Glanuill. l. c. 3. V. *Ainescia*.

ÆSSANCIA, V. *Æsancia*.

† AISSELLA, asser, tabula secili i. q. supra *Aes*, vnde diminutiuu *Aessella*, saepius scandula, tabula t gendis tectis apta, Gallis olim *A sseule*, Germ. Schindel. Compu redit. et expens. eccles. Paris. a. cir 1381. V. *Aissella* et *Assula*.

ÆSTAEVS, aestiuus. Vita S. Colu bae t. 2. Iun. p. 220.

ÆSTIMARIA, aestimatio quae fi judice. Car. Macro in Hierolex. Bullario Casinens. t. 2. Const. n. 6.

ÆSTIMATIO, opinio, sententia, Ga *Estime*. Order. Vital. l. 11.

ÆSTIMIVM, aestimatio. Hygenu *Possessiones pro aestimio vbertatis a gustiores sunt assignatae.* Occur non semel apud Agrimensores. I stus: *Æstimiae, aestimationes.* G lis *Estime*. V. *Estimium*.

ÆSTIMVM. (1) Eadem notion Chron. Parm. ad a. 1302. apud M rat. t. 9. p. 844. Ibid. ad a. 13 p. 846. Synod. Prouinc. Perga a. 1311. apud eund. Murat. t. p. 578. (2) † Census, imposit collecta, Italis *Estimo*, Germ. Sch ßung, quia ex aestimatione bon rum fieri debet. Correct. Stat Cadubrii c. 65. Stat. Montis-r p. 34. Stat. Reipubl. Genue l. 4. c. 2.

ÆSTIVA, ESTIVA. *Æstiua* apud S uium ad 4. Georg. sunt *loca vmb sa, in quibus per aestatem pecora tant solis calorem.* Et Lactantius illud Statii ex lib. 1. Thebaid.

- - *Vmbrosi patuere aestiua Lyc*

Æstiua dicuntur pecorum stabula, t pore aestatis vmbrosa. Ch. San reg. Arag. aerae 1062. apud Ma nez. in Hist. Pinnat. l. 2. c. 27. *H est carta, quam facio de illa aest quae dicitur Leserim* etc. Mox: *gauerunt me illi infantes, qui er in illa schola, et darem eis vnam stiuam, et dedi illis illam aestiu quae dicitur Leserim, quae est in mino de Araxe, de illo riuo de bardito* etc. Occurrit praeterea

Tal

Tabular. S. Petri Generens. apud Marcam in Hist. Beneh. l. 9. c. 3. ibid. c. 9. V. *Æstiuare*.

ÆSTIVALES, vt mox *Æstiualia*, ocreae. Germ. Stiefel. Constit. ant. monast. S. Petri-Mont. t. 2. Monument. sacr. ant. p. 427. *Canonici cum equitabant, superpellicia cum stri-ctis manicis portare poterunt; Æsti-uales et hergales equiantes* (equitantes) *portare poterunt, alias non.*

ÆSTIVALIA, ocreae, calceorum species, quibus aestate vtebantur; Germ. Stiefel. Gloss. Lat. Gall. *Ocrea, heuse, ou Estiveaux.* V. *Osa.* Statut. Hospital. S. Iuliani in Anglia in Addit. ad Matth. Paris. p. 162. *Æsti-ualibus largis seu botis pro calceamen-tis vtantur.* Pag. 168. *Calceamenta pedum sint caligae et aestiualia: sint sotulares crecti* etc. Adde Ch. a. 1332. in Maceriis S. Barbarae Lugd. p. 203. Clementin. ne in agro, de statu Monach. l. 3. tit. 10. c. 1. §. 1. Ch. a. 1210. in Probat. Hist. Blesens. p. 10. Fori Aragon. l. 4. tit. de Cerdonibus. V. *Stivale*. *) Origo vocis non est ab *aestate*, vt Cangius innuere videtur, sed aut a Germ. steif, rigidus, quia e corio solido fuerant, aut vt vult Wachterus a *ti-bia*, vel *tibiale*, praeposito sibilo, quia tibiam tegit, vt *ocrea*, a *crure*, Varrone teste.

ÆSTIVARE. (1) dicuntur pecora, quae in *Aestiuis* seu pascuis aestate pascuntur. Varro l. 1. de re rust. c. 1. Ch. a. 1127. apud Marcam in Hist. Beneh. l. 5. c. 29. Ch. a. 1222. t. 2. Hist. Dalphin. p. 505. (2) ☨ *Æstiuat, decurrit, calorem patitur, sudat.* Gloss. Cod. reg. 7646.

ÆSTIVATVS PANIS, Panis mucidus. V. *Panis*.

☨ ÆSTOR, *procella*, in Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

ÆSTVARIVM, hypocaustum, Germ. Stube. Lud. Reliq. Mss. t. 6. p. 481.

☨ ÆSVM, *erbum*. Gloss. Cod. reg. 7641. Legendum *Ærum, eruum*, ex Gloss. Gr. Lat. ὄροβος, *heruum, her-bus, eruum, aerum.* Plantae genus est. V. Martin. Lex. v *Eruum*.

ÆTAS, aude, quae vulgo *majoritalis*, qua quis suae tutelae est. Vnde qui nondum hanc aetatem attigit, *infra aetatem esse* dicitur in Lege Longob. l. 2. tit. 29. §. 2. 3. 4. etc. *In-tra aetatem constituti*, in leg. 3. C. Theod. de Sponsal. ÆTAS PERFECTA, 25 annorum, in leg. vlt. Cod. de his qui ven. aet. et alibi passim, contra IMPERFECTA, pupillaris, in leg. 3. C. Th. de Sponsal. et §. vlt. Instit. de Atriliano tutore etc. ÆTAS PLENA, maioritas, aetas 21 annorum. Quoniam Attach. c 91. §. 2. Littleton. sect. 103. V. Ius Feud. Saxon. tit. 18. §. 8. ÆTAS BARONIAE, qua quis a tutela liber, Baroniam seu terram suam tenere potest, aetas scilicet 21 annorum. Ch. Matth. D. de Montemoreno. a. 1874. ÆTAS TENENDI TERRAM, ÆTAS LOQVENDI, in Tabular. S. Victor. Paris. a. 1193. In Tabular. Vindocin. e. 274. a. 1078. ÆTAS LEGITIMA, apud Longobardos est annorum 19, in Leg. Longob. l. 2. tit. 29. §. 1. Adde Leges Luithpr. Reg. tit. 74. §. 1. V. Brisson. l. 3. Selector. c. 2. ÆTAS SECVLARIS, 30 annorum, ap. Symmach. l. 5. ep. 54. Ex eorum opinione, qui vt auctor est Servius ad Aeneid. seculum hoc spatio definiebant. ☨ ÆTAS SECVLI, pro Senectus annosa in Ch. a. 1496. ÆTAS PENVLTIMA, plena adolescentia, in Vita S. Theofredi n 3. ÆTAS LVNAE, Germ. Alter des Mondes. Vita Ioann. Eborac. c. 3.

☨ ÆTATVLA, aetatis seu temporis subdiuisio, in Chron. S. Mariani Autiss. fol. 88. *Ætatuncula* editum apud Murator.

ÆTATVNCVLA, eadem notione, Vita Vrbani Papae III. apud Murator. t. 3. p. 476.

ÆTERNABILIS, aeternus. *Æterna-bilis domus*, palatium Principis, in l. 5. C. Th. de Locat. fundor. *Æter-nabilis vrbs*, Roma, in l. 3. eod. Cod. de Collat. donat.

ÆTERNALITER, aeternum. Vita S. Iuliani t. 3 Analect. Mabillon p. 59. 70. etc. Item ab aeterno Epist. Alcuini t. 3. Concil. Hisp. p. 118.

ÆTERNARE, posteritati commendare. Germ. verewigen. Ludewig. Reliq.

liq. Mſ. t. 6. p. 453. Hiſt. Delph. t. 2. p. 377. Bernardus t. 1. p. 397. edit. 1690. *Æternare* eſt idem quod aeternum viuere.

ÆTERNATIM, in aeternum, in Annal. Bened. t. 3. p. 677.

ÆTHER, neutro genere, vſurpatum a Mario Victore Maſſil. l. 1. Ennodio l. 2. ep. 13. l 6. ep. 38. Fortunato l. 9. carm. 1. Aldelmo et aliis.

ÆTHERITANGVS, inferioris aeui Poetis i. q. aethera tanges. Geſta Tancredi ap. Mart. t. 3. Anecd. p. 161. 133.

† ÆTHERIVS, coeleſtis. Ch. Dagob. reg. a. 632. t. 1. Hiſt. Lothar. Probat. p. 2:0.

ÆTHESIS, hectica. Acta SS. Iulii t. 3. p. 685.

ÆTHICVS, febri hectica laborans. Chron. Salzburg. apud Duell. Miſcell. l. 2. p. 163.

† ÆTHIOLOGIA, *cauſae redditio, promiſſae rei pulcrae*. Gloſſ. vet. Cod. reg. 7613. pro *Ætiologia*. Vide mox

ÆTHOLOGIA, eadem notione, αἰτια λογος, in Gloſſ. Mſ. Eccleſ. Bituric. Eſt enim Medices pars, quae de cauſis agit.

AETIANI, haeretici, ſectatores Aëtii Antiocheni Coeleſyriae aurifabri primum, tum Sophiſtae, mox Medici. Dicti etiam *Anomiani* et *Eunomiani* ab Eunomio Cappadoce, Aetii Succeſſore. Sozom. l. 5. Epiph. l. 3. t. 1. haereſi 76. Theodoret. l. 2. c. 27. Auguſtin. haereſ. 74. etc.

† AEV, *veluti*, *ſicuti*, *quemadmodum*. Gloſſ. Cod. reg. 7646.

ÆVA, tempora. *Poſt pauca aeua*. Vita S. Richardi t. 2. Iunii p. 248.

ÆVITANEVS, *qui in aeuo durat*, in Gloſſ. Iſidori.

ÆVITAS, *eſt aetas perpetua, cuius initium vel finis ignoratur, quod Graeci dicunt Aeveos*. Gloſſ. Bituric. *Aeveos* forſan pro ἀιδιος, *ſempiternum*. Apul. de dogm. Plat. p. 42.

† ÆVITERNVM, aeuum aeternum. Ch. Ioann. duc. Sileſ. a. 1302. apud Pezium t. 6. Anecd. part. 2. p. 199.

ÆVOSVS, ſenilis, Germ. bejahrt. Acta SS. Maji t. 4. p. 36.

ÆVVM. (1) Mundus. Commodian instruct. 2. et inſtr. 34. (2) Aetas. Gregor. Turon. de vitis Patr. c. [illegible] Vtuntur et Veteres.

ÆVVS, longaeuus, aeternus. Epiſt. Pauli PP. ad Pipin. et in epiſtolis Pontificum Rom. t. 3. Hiſt. Franc. p. 734. 746. 748. 749. et paſſim alibi.

ÆXONES, *prouerbia mordacia. Item Conuitiatores, ab Aexonibus maledicis*. Laur. in Amalth.

† AEYDA. ſubſidiaria praeſtatio, Gall. *Aide*. Ch. a. 1391. inter Probat. t. 3. Hiſt. Nem. p. 112. V. *Aidae*.

ÆYRALIS, aeneus, Germ. ehern, Gall. *d'airain*. Donatio S. Rudeſindi. t. [illegible] Concil. Hiſp. p. 181.

AFA, ex Graeco ἀφη, puluis. Gloſſ. Gr. Lat. Mſ. παλαιστων ἀφη, argilla ſiue *argilla*, perperam *regula* in edito. Paſſio SS. Perpetuae et Felicitatis. Martial. l. 7. epigr. 66. *et ſu[...] veſcit Haphe*.

AFACTATOR, V. *Affaitator*.

AFAMARE, famem inferre, Gall. *Affamer*. Notitia vet. in Archiuo S. Victor. Maſſil. *Per iſtum modum inimici poſſent afamari*.

AFANTICA, *fundus afanticorum mo[...] depreſſus*, in leg. 4. Cod. de Cenſitor. exponitur in eadem lege: *Squalidior*, *ieiunus*, *defectus*, cui opponitur *cultus* et *opimus*. Vox [...] quidam putant formata a Graeco ἀφαντες, *euanidus*: quo ſenſu *euanidas arbores* dixit Columella lib. de arbor. cap. 17. *quae parum fructus ferunt*.

AFARE, V. AFFARE.

AFEITARE, ab Hiſp. *Affeytar*, adornare, apparare, quaſi a Lat. *affectare*. Leg. palatinae Iac. II. Reg. Maioric.

† AFENVS, apertura, a Germ. öffnen aperire. Ita Eccard. in not. ad leg. Salic. t. 4. Collect. Hiſt. Franc. p. 136.

AFERESO, *ab aferesis*, *Gr*. ἀφαιρεσις, *ademtio*, *detractio*; *inde aferesatus* [...] *afereso*, *aferesas*, *diuido*. Gloſſ. M[ſ.] monaſterii montis S. Eligii Atre[b.] ſcriptum ſec. 14.

† AFESTVCARE, feſtucam abiicere, rem abdicare, i. q. *exfeſtucare*. C[h.] a. 103[...]

a. 1036. t. 2. Hist. Trenk. ab Henta heim, p. 369. V. *Abfestucare*.

AFFA, *talpa*, in Breuiloq.

† AFFABER, auctor, inuentor, industrius. Ch. episc. Laudun. a. 1134. ex Chartul. Laudun.

† AFFABILIS, *delectabilis*. Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

† AFFABRARE, *decorare*, *ennoblesir*. *Prov*. Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7656. V. *Affaber*.

† AFFACHARIA, concessio rei alicuius ad medietatem fructuum. Ch. a. 1356. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 178. *De terris quae, dantur Affacharia*. V. *Facheria*, *Affacheria*, et *Medietarius*.

† AFFACHATOR, qui coria subigit et praeparat, Germ. Gärber; vel macellarius, Germ. Metzcher Ch. 1344. in Reg. 65. ch. 312. *Item creant dicti consules curatores seu gardiatores - - molendinariorum, sutorum, et affachatorum*. V. *Affactator*, *Affaitare* et *Affectator*.

AFFACHERIA, eadem notione, ac *Affacharia*. Ch. a. 1215. ex archiuo Arelat. et Ch. a. 1317. ex Archiuo S. Victor. Massil. V. *Facheria*.

AFFACINATUS, impudens, Italis *affaciato*. Epist. Honor. III. PP. a. 1221. apud Vghel. in Archiepiscopis Pisanis.

AFFACTATOR, i. q. *Affactor* et *Affectator*. At vix suadeor vtroque sutores veteramentarios designari; ipsum repugnat exemplum in voce *Affectator* allatum, sc. *qui coria affectata boum vel vaccarum - - attulerint* etc. quod certe coriarios seu coriorum infectores, Germ. Gärber, innuere videtur. In vet. Cat. Ms. Sodalium Societatis de natiuit. b. Mariae virg. in ecclesia b. Mariae deauratae erectae legitur: *N. Affactator*, *P. Affactator*, quibus mactatores seu lanios, Germ. Metzcher, designari quidam arbitrantur, hoc argumento ducti, quod Tholosatibus etiamnum *Affachement* idem sit quod Laniarium, Germ. Fleischbank. Vt vt est, pro coriariis stamus. V. *Affait*, *Affaitia*, *Affachator*.

AFFACTOR, sutor veteramentarius, Schuhflicker. Ch. a. 1144. apud Catellum l. 2. rerum Occitan. p. 314. V. *Affectator*.

AFFACTURATOR, AFFACTURATRIX, pro *Fascinator*, *Fascinatrix*. Constitutt. Synodal. Mss. Ecclesiae Reatinae. q. 42.

*) AFFADILLUM, das weyß von ey, Vocab. Lat. Germ. a. 1477. impress.

AFFAIT. gallici idiomatis vocabulum in antiquis Chartis vsurpatum, quo significatur locus, vbi pelles praeparantur. Terrar. Thossiac. a. 1404. *Iuxta pelanum seu affait*. V. *Affaitia*.

AFFAITAMENTUM. (1) Tributum, pensitatio. Ch. Comit. Sabaud. a. 1246. *Sine Tertio, et Affaytamento*. Italis *affaticamento*, est fatigatio, vexatio, cuiusmodi nominibus tributa interdum donari constat. (2) † Puluis quercinus, Germ. der Loh, et id omne quod ad subigenda coria aptum est, simul et sordes, quae inde effluunt. Stat. Taurin. a. 1360. c. 94. Cod. reg. 4622. *Affaytamentum*, in Statut. Avell. *Affaitum*. *Affaytum*, in Statut. ciuit. Saluciar. collat. 3. c. 92. et in Statut. Auellae a. 1496. c. 69. Cod. reg. 4624. V. *Affaitare* et *Affeitare*.

† AFFAITARE. (1) Coria subigere, Germ. gärben. *Affaitaria*, officina coriaria, *Affaitator*, coriarius. Statut. ciuit. Saluciar. collat. 5. c. 142. Ib. c. 144. Occurrit praeterea in Statut. Montis-regal. p. 315. Vercell. l. 3. p. 88. V. *Affaitia*. (2) Vox Italica, ornare, excolere. Barelera Sermon. in fer. 5. hebd. Passion. Hisp. *afeytar*, eadem notione V. infra *Affaytamenta*. Gallis *affaiter*, *affaitier* et *afaitier*, est aptare, comere, condire.

AFFAITIA PELLELERI, pro *pellibus praeparatis*, sumitur in charta Pedagiorum Bellevillae, a voce *Affait*. Hinc quoque confirmatur, quod diximus in voce *Affactator* quo nomine Coriarium significari insinuauimus. Nemo non videt, quanta sit affinitas inter has voces *Affait*, *Affaitia*, *Affactator*. Prima coriariam officinam; secunda coria praeparata; tertia tandem coriarium significat. Alias

Alias Gallis *affaitier*, i. erat quod *raccommoder*, reficere, instaurare.

† AFFAITUM, V. AFFAITAMENTUM 2.

† AFFAMARE, Gall. *affamer*, famem inferre, Ch. a. 1482. inter Probat. t. 4. Hist. Nem. p. 18.

AFFAMATAE PENNAE, debilitatae, non densae, ex Gallico *affamé*, quomodo sunt fame confecti. Frider. II. Imp. lib. de arte venandi c. 30.

AFFAMEN, affatus. Ch. Lotharii regis Prouinciae t. 12. Spicil. Acher. p. 131. Anastas. in vitis Papar. apud Murat t. 3. p. 216.

*) AFFAMENTUM, *tumentum*, (dumetum) Dornhecke. Vocabul. Lat. Germ. a. 1477. impress. V. *Afumentum*.

AFFANAGIUM, merces operariis debita. Stat. Brageraci n. 38. †† Ch. a. 1319. in Reg. 61. ch. 343. et alibi in chartis.

AFFANARE, manibus operari. V. *Affanator*.

AFFANATOR, operarius, ab Hispanica voce *Affanador*, qui multo labore operatur. Libert. Montis Britonis Hist. Dalphin. t. 1. p. 82. 83. Ch. Thossiac. in Dumbis a. 1404. In territorio Dumbensi *affanator* sumitur pro eo mercenariorum genere, quorum merces soluitur frumento, siligine, auena vel aliis rebus, quae vsu consumuntur. † Gallis olim *Affaineur* et *Affaneur*, eadem notione.

AFFANNERE, eodem significatu ac *Affanare*. Dicunt etiamnum Massilienses *affanner*, pro *travailler*.

AFFARE, AFARE. (1) Praedium rusticum, Occitanis et Prouincialibus bona, vel facultates quaeuis. Ch. a. 1212 in Tabular. S. Victoris Massil. Occurrit passim in multis aliis chartis. Italis *affare* est conditio, fortuna; ita Galli medii aeui etiam vsurparunt vocem *affaire*. (2) † Negotium, Gall. *affaire*. Ch. a. 1235. e schedis Pr. de Mazaugues. V. *Affarium* 2.

† AFFARI, sentire, cognoscere. Gloss. vet. cod. reg. 7646. *Affatus est, sentit, aut cognouit*. V. supra *Affamen*.

AFFARI, forte pro *affarium*. Galli Christ. Sammarthanor. t. 4. p. 714 *Quandiu vitalis flatus ei comes fui pro amore oues sibi commissas duplic victu affari panis*.

AFFARIUM. (1) Idem quod *Affar* 1. scilic. praedium rusticum. Ch. 1274. Alia ch. a. 1348. ex Archiu Piperacensis Abbatiae. † Galli *Af far* eadem notione dixerunt. Hin Carpentario suspicio est, diuersa originationis esse *Affare*, praedium rusticum, et *Affarium*, negotium hoc nempe, vt et vocem Gallican *Affaire*, oriri ab eo quod faciendum est, illud vero a Lat. *Far*, *farri* quod praecipuum est in praedio ru stico, non absurde prorsus adscisci (2) Negotium, Gall. *Affaire*. Ch. a 1222. apud Perardum p. 327. Epist Phil. Aug. apud Martene t. 1. Am pliss. Collect. p. 1157.

AFFATILIS LACUS, corrupte pro *Asphaltis*, vel *Asphaltites*, apud Iac de Vitriaco Hist. Orient. l. 3. inter Anecd. Mart. t. 3. p. 279.

AFFATIMIRE, ADFATIMIRE, sc vt habet editio Heroldi, *Adfatimire* in Leg. Ripuar. c. 49. est donare per *Affatomiam*, seu per *Adfatimum*, v est c. 48. 49. *Quod si adfatimus fu erit inter virum et mulierem*, i. do natio per *Adfatimum*.

AFFATOMIA, ADFATOMIA, AD FATIMUS, AFFATIMIA. *Affato miae*, in vett. Gloss. apud Pithoeum dicuntur *donationes*, *quae fiunt*, *fe stuca in sinum eius*, *cui donabatur proiecta*, qua ille in possessionem re donatae mittebatur. Lex Sal. tit. 4 qui inscribitur: *De Affatomie*: *cuius laisum festucam iactauerit*, *haeredem appellauerit*. Occurrit il non semel. Dubitatum sub Ludou co Pio Imp. quid esset *Affatomie*, colligitur ex eius Capitulari 3. 819. c. 10. vbi definitur *traditi De Affatomia, dixerunt quod esset tr ditio*. EPISTOLAE ADFATIMA in formula ex Lindenbr. 50. Cha tae donationis. Vocis origo dedu posset a verbo *affari*, *affatus*, ci fiebat enim illa cessio per *festuca* non scripto, sed voce sola, festuca in sinum eius, cui cedebatur, pr iicie

faisado. *) Rectius Cl. Wachterus hunc vocem tribuit Anglo-Saxon. faethm, sinus; ita vt Affatomia proprie sit coniectio in sinum, et dicatur cum quis alium in possessionem rei fune posuerit, coniiciendo festucam in sinum eius. Erat itaque traditio, sed symbolica, quae a sinu recte dicebatur insinuatio.

AFFATOR, Arator, Papias. Vtique pro Orator.

† AFFATVRARIVS, veneficus, Academicis Crusc. Affatturatore, ab Affatturare, veneficiis afficere. Stat. civ. Astae c. 109. V. Affacturator.

† AFFAYTAMENTA, ornatus, mundus muliebris. Bareleta in sermon. Sabbat. 5. Quadrag. V. supra Affaitare.

† AFFAYTAMENTVM, AFFAYTVM, V. supra Affaitamentum. 2.

† AFFAYTATVS, aptatus, instructus, munitus. Stat. senecalli Bellicadri a. 1310. inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 162. V. Affaitare 2.

† AFFAZIO, idem quod supra Affaitio 1, praedium rusticum, mansus, ager. Ch. a. 1492. V. Faisio.

AFFECTARE, peroptare, sitienter expetere. Rymer. t. 1. p. 741. Spicil. Achar. t. 11. p. 225. Ludewig. Reliq. t. 5. p. 527. t. 6. p 129. Apul. de virtut. Herbar. p. 202. AFFECTARE ALIQVEM, eum sibi beneficiis deuincire. Gasp. Barthii Glossar. ex Baterici Hist. Palaest.

AFFECTATOR, idem qui Affaitor. Ch. a. 1144. Omnes sutores siue affaitatores extranei vel priuati, qui ad mercatum ipsius loci venerint, et mercatum sui officii attulerint etc. Alia a. 1190. qui coria affectata bonum vel vaccarum, vel equorum, vel equarum vendiderint, etc. V. Hist. Occitan. Catelli p. 324. † Vox designat coriarium, qui coria subigit, German. Gerber, vt fusius patet e Ch. a. 1158. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 568. V. supra Affaitare 2. et Affectura.

† AFFECTATVS. (1) Destinatus, consecratus, Gall. affecté. Edictum Caroli C. a. 861. t. 7. Collect. Hist. Franc. p. 648. (2) Deuinctus, deuotus. Gall. affectionné. Litt. Caroli VI. reg. Franc. a. 1398. ex Bibl. Reg.

† AFFECTIO. (1) Pro Affictio, metarum positio. Ch. a. 1342. in Reg. 74. ch. 134. Sed legendum prorsus Affictio, seu Affixio. V. Bonna 2 et Affixio. (2) Animi decretum, voluntas, desiderium, cupiditas. Affectio vel Affectus, Talent, in Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 7692.

AFFECTIOSVS, V. Affectuosus.

† AFFECTIVVS, affectu animi. Affectiua imaginum adoratio, in Historia Miscella, et apud Anastas.

AFFECTVOSE, ardenter, cupide, in Gloss. Lat. Gall. cod. reg. 7692.

AFFECTVOSITAS, affectus, Gall. Affection. Guibert. l. 2. de vita sua c. 5.

† AFFECTVOSVS, beneuolus, amoris plenus, Gall. affectueux, in Epist. 35. Nicolai I. t. 7. Collect. Hist. Franc. p. 426. Occurrit rursum in epist. 4. inter Epist. Caroli C. ibid. p. 556. Vtuntur praeterea Macrob. Saturn. l. 2. c. 11. Tertull. adv. Marc. l. 5. c. 14. et alii. Affectiosus, eadem notione, apud Tertull. de anima c. 19.

† AFFECTVRA, f. pro Affictura, fibula, Gallis olim Affice, Affiche et Affique. Comput. Ms. a. 1239. Pro harnesio suo, videlicet baccis et cuireniis, et suis affecturis.

AFFECTVS. (1) Filii, consanguinei, vxor, nepotes, etc. V. P. Pithoeum ad Collation. Legis Mosaicae tit. 6. Sauaron. ad Sidon. l. 6. ep. 4. et Rosweidum in Gloss. ad Vitas PP. Vide et Petr. Fabrum l. 5. Semestr. c. 9. eadem notione. Caritates dixit Ammian. l. 18. et 20. p. 130. 156. 170. (2) † Adiect. vt supra Affectatus 1. Instr. a. 1384. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 60.

† AFFEICTARIA, officina coriaria, in Statut. Montis-Reg. p. 203. V. Affaitaria.

† AFFEITARE, vt supra Affaitare. coria subigere, AFFICTATOR, coriarius. Stat. Montis-reg. p. 10. V. Affaitare.

AFFENARE, versare fenum arcillis, Gall. Faner le foin. Tab. Parthenonis Calensis p. 166.

† AFFENDERE, defendere, protegere, tueri. Arest. Parlam. Paris. a. 1286. t. 1. Corpor. diplom. p. 263.

AFFENERARE, eadem notione ac *Affenare*, in Ch. Monast. Nobiliac. ap. Stephanot. t. 3. Antiquit. Pictav. p. 484.

AFFERARE, mulctam taxare, temperare. Rymer. t. XI. p. 644. Hinc

AFFERATORES, Anglis Practicis, *Cessors of mulcts in Courts leets*, dicuntur, inquit Spelmannus, qui in Curia, nuncupata Leta (interdum alibi) mulctas recognoscunt et moderantur, ad hoc electi et jurati. Anglis *Affeerers*, de qua voce multa Cowellus et Rastallus.

† AFFERATVS, vel forte *Affaratus*, qui *affare* seu praedium rusticum possidet; si tamen legendum non est *affetatus*, ille nimirum, cui rata pecuniae impositae exsoluenda taxata est, licet haec correctio audentior videatur D. Secousse. Lit. a. 1389. inter Ordinat. reg. Franc. t. 7. p. 373. *Super bonis et possessionibus eorum, qui actu moram trahere in dicto mandamento dicuntur, et ad solucionem dicti vinteni tenentur, seu afferati existunt.*

† AFFERENTIA. (1) Proportio, ratio. Ch. Henr. reg. Angl. a. 1457. in Chron. Io. Wethamsted. p. 422. Gallis olim *Afferure* et *Afferne* eadem notione. (2) Conuenientia, Gall. *Convenance*, in Gloss. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. V. *Affirere*.

† AFFERIVM, vt *Affarium* 2. negotium. Gall. *Affaire*, in Ch. Paris. a. 1424.

AFFERVS, AFFRVS, Scriptoribus Anglis, equus agriculturae idoneus. Fleta l. 2. c. 73. § 6 c. 76. § 8 9. Will. Thorn. in Edw. II. Monast. Anglic. t. 1. p. 841. Statut. Westmon. 2. c. 18. et alibi. Northumbrenses etiamnum *a faulse aver*, seu *afer* dicunt, pro equo nequam et segni.

AFFERSAMENTVM, pro *Affevamentum* vel *Affeudamentum*. Noua Gall. Christ. t. 2. p. 947.

AFFERTVS, qui affert, lator. Rymer. t. 12. p. 71.

AFFEVATVS, vasallus i. q. *Feuatus* et *Feudatus*, quae a *Feudum* vel *Fevum*. Rymer. t. 6. p. 526. t. 10. p. 54. Perperam editum *Affeuatis* et *Affenatos*.

AFFEVDAMENTVM, traditio ad Emphyteusin, locatio ad censum, in veteribus consuetudinibus. Hinc

AFFEVDARE, beneficiario iure tradere, ad censum perpetuum s. emphyteusin concedere. Occurrit in ch. a. 1488.

† AFFEVDATARIVS, qui per precariam, seu iure emphyteusis possidet, emphyteota. AFFEVDATOR, qui ea conditione tradit. Ch. a. 1474. ex Tabular. Flamar.

† AFFEYTAMENTVM, vt supra *Affaitamentum* 2. seu potius officina coriaria. Testam. a. 1517. V. *Affaitare*.

AFFIBLA, fibula. Constitutt. Catalan. Mss.

AFFIBLARE, AFFIBVLARE, fibula constringere. Hugo de Cleeriis de Majoratu Franciae. Ch. apud Vghell. t. 3. p. 634.

AFFICAVAGIVM, forte praestatio illa, quam vassallus domino feudi praestat ex infeudationis conditione. Ch. a. 1245. in Tabul. Comit. Tolosae p. 66. *Et medietatem obliarum et afficavagiorum* (sic) *infra scriptarum et donationum pertinentium, scilicet 3. sol. Morlan. quas Aicarreria debet nobis reddere Afficavage quolibet anno, et illorum 3 sol. de Afficavage Iam. Vacce et 2. sol. boni hominis* etc. In Consuetud. Britan. art. 358. 359. *Affeager des terres non cultivées, et en prendre rentes avec retention d'obeissance.* Vel certe vox deducta ab *affictus*, vt sit *Afficanagium*, datio ad *affictum* seu censum. † Dubius haeret Carpentarius, an legendum *Affitanagium*, aut *Afficacagium* vel *Affitanagium*, vt habet Ch. Philippi Pulchri a. 1299. *Item 6 libras, 11. solid. 2. denarios Turon. quas quaedam personae dicti loci soluunt et tenentur soluere quolibet anno, in festo omnium Sanctorum, pro quadam seruitute, vocata Affitanagium.* In Ch. a Cangio laudata, quam Baluzius ex authentico descripsit, legitur *Afficanagiorum*, et *Afficanage*.

† AFFICERE. Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Affecta, addicta, vel adtenuata. Affectus, maceratus, caesus.*

† AFFICTABILIS, qui ad *affictum* seu censum tenet, *firmarius*, conductor. Stat. Castri Redaldi l. 1. p. 21. V. *Affictarius.*

† AFFICTALITIVS, ad *affictum* pertinens, censualis. Stat. Mantuae Cod. reg. 4620. c. 23.

† AFFICTAMENTVM, conductio, locatio, traditio ad *affictum*. Gall. *Affiement*, apud Des Ponts in Collect. transact. Humberti Dalph. part. I. p 59.

AFFICTARE, AFFITTARE, AFFITARE, conducere, locare, dare, vel capere ad affictum, Italis *affittare.* † Stat. Cadubrii l. 2. c. 68. Stat. crimin. Riperiae c. 194. Stat. Taurin. a. 1360 c. 200. V. *Affictus.*

† AFFICTARIVS, AFFICTVARIVS, conductor, locator, qui ad *affictum* tenet. Stat. ciuit. Pistor. a. 1107. ap. Murator. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 551. Ch. a. 1378. ap. Manni obseruat. hist. in sigill. ant. t. 1. p. 87. V. *Affictabilis.*

AFFICTATIO, vt *Affictamentum.* Constitut. Archiep. Nicos. a. 1322. c. 8.

† AFFICTATOR, eadem notione, ac *Affictarius*, in Statut. Cadubrii, l. 2. c. 89.

† AFFICTVARIVS, V. *Affictarius.*

AFFICTVM, AFFICTVS, census, reditus. Breuiloq. *Affictus dicitur census, qui datur ratione praediorum. Italis, pigliar a fitto, conducere, dare a fitto*, locare. Acta Innocent. III. PP. Synod. prouinc. Pergami a. 1311. ap. Murator. t. 9. p. 552. et alibi. V. *Fictus.* *) De *Affictu* Vid. Frid. Ilini tract. de Affictu contractu ad copiam, Dresd. 1678. et Friedr. Carl von Buri Erläuterung des in Deutschl. üblichen Lehenrechtes part. 4. p. 15.

† AFFIDA, securitas. Hist. belli Forojul. ap. Murator. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 1201. V. *Affidare* 1.

† AFFIDAGIVM, vt *Affida, assecuramentum.* V. *Assecurare* 1. Gallis olim *Afiage* et *Affialle.* Ch. Phil. VI. reg. Franc. a. 1333. in Reg. 69. ch. 74. Alia a. 1358. inter Ordinat. reg. Franc. t. 3. p 305.

AFFIDAMENTVM. (1) Locatio, conductio. Ch. Phil. Aug. ap Marten. t. 1. Ampliss. Collect. p. 1104. *Vicarii comitis in nullo affidamento habent justitiam, littus et aqua, et incrementa ripae, et inuentiones, et census aquae sunt juris Regis Francorum.* † Rectius actio, qua quis fidem suam coram judice alicui obstringit; quam qui fallebat, mulcta puniebatur. V. *Affidare* 1. (2) † Tributum, vectigal. Ch. a. 1337. in Stat. ciuit. Perus. p. 7. (3) Obligatio, promissio, quae fit fide data. Vetus Ch. Ms. (4) † Pax, securitas. Ch. in Lam. Delic. erudit. part. 1. p 204. V. *Affida.*

AFFIDANTIATA CAVSA, Practicis Hisp. dicitur *Lis contestata.* V. Mich. del Molino in Repertor. Forer. Aragon. v. *Clamum* et *Fidantia.*

AFFIDARE. (1) Fidem suam alicui obstringere, fidem dare, fide data promittere, obligare se. Vgutio: *Fiduciare, fiduciam praestare, quod vulgariter dicitur affidare.* Italis *Affidare* et *assicurare*, tutum reddere. Regiam Majest. l. 2. c. 48. §. 10. Vid. Chron. Cassin. l. 4. c. 25. Constitut. Sicul. l. 2. tit. 37. §. 2. Ingulf. p. 875. et passim alibi. Gallis olim *affier*, eodem sensu. (2) Tutum reddere, vt *Affidare* Italorum. Ch. a. 1240. in Chartul. S. Victoris Massil. Ch. Phil. Aug. ap. Martene t. 1. Ampliss. Collect. p. 1053. *Affidatus*, cui fides et securitas data est, in hist. Cortusiorum l. 9. c. 15. V. *Affidatus.* (3) Probare, certum facere. Ch. Henr. Reg. Angl. ap. Marten. t. 2. Anecd. p. 1227. (4) Desponsare, virginem sibi despondere, Gallis olim *affier.* Alex. III. PP. in append. concil. Lateran. III. part. 12. c. 6. Et passim alibi

AFFIDATIO. (1) Obligatio, promissio. Regiam Majestat. l. 2. c. 48. §. 10. V. *Affidare* 1. (2) Sponsalia, Germ. Verlöbniß. Statut. Leodiens. t. 4. Anecd. Mart. p. 848. V. *Affidare* 4. (3) Locatio. Vita S. Gilberti Episc. Cathenens. in Scotia. V. *Affidamentum.* 1.

AFFIDATVRA, eadem notione ac *Affidatio* 3. in Ch. Caroli Reg. Sicil. a. 1277. apud Vghellum t. 7. Ital. sacr. p. 807. et 1072.

AFFIDATVS, aduentitius, qui se domini alicuius patrocinio ac tutelae, fide data, ac sacramento interposito, addicebant et commendabant, vnde et *commendati* et *recommendati* dicuntur in Constitut. Sicul. l 3. tit. 7. et 8. Ch. Willelm. Reg. Sicil. a. 479. apud Vghell. t. 7. p. 984. Innocent. III. PP. lib. 2. Epist. ad Acheruntin. Archiep. Ch. Guil. Comit. Marcisi a. 1179. apud eund. Vghell. t. 7. p. 704.

AFFIDIA, fides data, promissio per fidem, *Affidatio*. Occurrit apud Thwroczium in Ladislao c. 63.

AFFIDIARE, idem quod: *Affidare*, *Affidiam dare*, Willelm. Malmesbur. l. 2. Hist. Nouellae p. 188.

AFFIDOXE, *sententia cuius pars honesta est*, *pars inhonesta*. Gloss. Bituric. Ms. ab ἀμφίδοξος, anceps.

AFFIDVCIARE, idem quod *Affidare*. Tabular. Vindoc. fol. 202. Ch. Alani Episc. Autissiod. a. 1163. et alibi non semel.

AFFILATORIA, cos, qua rasoria acuuntur. Vsus antiqui ord. Cisterc. c. 85.

† AFFILATVRIA, fimbria, lacinia, vt videtur. Inuent. Ms. thes. Sedis apostol. sub Bonif. VIII. a 1295. *Item quatuor foderas pro capuciis de affilaturiis.*

AFFILIATIO. (1) Vt *Adfiliatio*, adoptio in filium. (2) Acquisitionis species. Chron. Farfense p. 657. et 663. † Quid eo nomine significetur aperte docet ch. a. 1271. inter accessf. ad Hist. Cassin. part. I. p. 326. *Quia velamento cuiusdam damnosi contractus, qui affiliatio vulgariter appellatur - - per quam dum homo francus, vel de seruitio equi existens rustico seu angarario, cum certa parte bonorum suorum, filiam suam affiliationis nomine daret vxorem; vel mulier franca angarario affiliationis nomine matrimonialiter iungebatur, idem angararius velamento affiliationis praedictae quodam abusu prauissimo a rusticanis seruitiis terraticis et aliis redditibus dicto monasterio nostro debitis se hactenus eximebant.* V. *Adfiliare.*

AFFINAMENTA COMPVTORVM compota finita, rationes confectae. Leges Palat. Iac. II. regis Maioric. inter Acta SS. Iun. t. 3. p. 50.

AFFINARE (1) Metalla purgare, excoquere, Gall. *Affiner*. Litt. Archiep. Ebredun. a. 1290. t. 2. Hist. Dalphin. p. 54. Fleta l. 1. c. 20. §. 132 130. et alibi. (2) AFFINARE COMPVTVM, rationes decidere, sese rationibus expedire. Gallis olim *affiner un conte*. Arest. a. 1355. in Vol. 4. arestor. Parlam. Paris. (3) † AFFINARE SE, cum aliquo affinitate se deuincire. Chron. anonym. Leob. apud Pez. t. 1. Script. Austr. p. 936. Gallis olim *affin* cognatus.

AFFINIS. (1) Finis, terminus, limes, in Ch. Episc. Portuens. ap. Vghell. in Ital. S. t. 1. p. 137. 139. Alia apud Baron. a. 1019. n. 8. Chron. Farf. apud Murat. t. 2. p. 2. p. 577. AFFINIS, confinis, non semel apud Orderic. Vital. l. 8. et 9. p. 708. 722. 729. etc. (2) † Vicinus, proximus, qui prope adest. Translat. S. Ian. t. 6. Sept. p. 890.

† AFFINVS. affinis, similis, Stat. Taurin. a. 1360. Cod. reg. 4622.

† AFFIORATVS, maceratus. *Calcina affiorata*, macerata; Germ. gelöschter Kalk.

† AFFIRERE, attinere, pertinere, a vet. Gall. *afferir*, quod in eadem significatione in vsu erat. Ch. a. 1270. in Reg. Cam. Comput. Paris.

AFFIRMAMENTVM. (1) Datio vel receptio ad *firmam*, seu ad censum annuum. Hist. Delph. t. 2. p. 372. (2) † Affirmatio. judicium. Ch. a. circ. 1075. inter Probat. Hist. Sabot. p. 338. V. *Affirmare* 1.

AFFIRMARE. (1) Dare ad *firmam*, locare ad tempus, Gall. *Affermer*, Germ. verpachten. Ch. a. 1299. Antiquit. Benedict. Pictav. apud Stephanot. t. 3. p. 902. (2) † Accipere ad *firmam*, Germ. pachten. Memor. Cam. Comput. Paris. a. 1378. (3) Pro *firmare*, claudere, ap. Matth. Paris. ad a. 1251. (4) AFFIRMARE CANTVM, PSALMOS etc. id quod canendum est in ecclesia praevide-

vidère, et prius in eo sese exercère. S. Wilhelm. Constitut. Hirsaug. c. 89. V. *Firmare cantum*. (5) † Asserere, confirmare. Liber censual. S. Ausonii puellar. Engolism.

AFFIRMATIVVS, in foro inquisitionis Romanae dicitur is, qui errorem circa fidem pertinaciter defendit, et fateri etiam coram Inquisitore non dubitat. Eymeric. Director. Inquisit. part. 2. quaest. 34. Huic opponitur *negatiuus*, de quo suo loco.

† AFFITANAGIVM, V. *Afficatagium*.

† AFFITTAIVOLVS, conductor, locator, qui ad *affictum* tenet, idem qui supra *affictarius*. Statut. antiq. Florent. c. 52. l. 2. Cod. reg. 4621.

† AFFITTARE, V. AFFICTARE.

† AFFITVS, census, reditus, idem quod *affictus*. Ch. Ioh. reg. Bohem. a. 1336. inter Probat. t. 1. Annal. Praemonstr. p. 525. V. *Affictare*.

AFFIXARE, infigere. Conc. Vallis-Oletan. a. 1137. t. 3. Collect. Conc. Hispan. pag. 346. Ch. Alfonsi Imp. aerae Hisp. a. 1175. apud Anton. de Yepez. t. 7.

AFFIXIO. (1) Modus publicandae sententiae in aliquem latae, eam ad valuas ecclesiarum affigendo. Sentent. Official. Rothomag. a. 1472. (2) Alligatio, id quo aliquid firmatum firmumque tenetur. Ch. 1392. inter Ordinat. reg. Franc. t. 8. p. 194.

† AFFIXIRE, figere, infigere, Ch. 1363. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 261. Gall. olim *affixer* pro alligare.

† AFFLAGITARE, pro flagitare, exorare. Ch. Hug. Capeti a. 989. t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 554.

† AFFLARE, illuminare. Gloss. vet. Cod. reg. 7641.

† AFFLECTARE, V. AFFECTARE.

† AFFLICTIO, (1) Psalmi poenitentialis recitatio, quae ab humi prostratis fiebat, maxime per Quadragesimam et Aduentum. Breuiar. antiq. eccl. Niuern. et alibi. (2) Mulctae monasticae species, quae flagellatione infligitur. Regula hospit. S. Iac. de Alto passu circ. 1240.

† AFFLICTIVVS, *qui tourmente*. *Afflictiue*, *tourmentéement*. Vocabul. compend.

AFFRICTVS, pro *affictus*, census, redditus. Stat. Collegii Ardac. art. 16. ap. Duell. Miscell. l. 1. p. 116. Ludewig. Reliq. Mst. t. 5. p. 565. V. *Affictus*.

† AFFLIGERE, *periculum facere*, *elidere*, *euerberare*. Glossar. vet. Cod. reg. 7646.

† AFFLVITAS, AFFLVVS, *abundans*, in Vocabul. compend.

† AFFOAGIVM, AFFOVAGIVM, Ius lignum exscindendi ad focum, annona lignaria, i. q. *Affuiagium*, Ch. a. 1290. inter Probat. t. 2. Hist. Burgund. p. 78. Alia a. 1297. in Cod. reg. 9484.

† AFFOARE, focum facere, Feuer machen. vel ligna ad focum necessaria scindere. V. *Affoagium*. Ch. a. 1276. ex Cod. reg. 5188. V. *Affocare*.

AFFOCARE, focum facere, Feuer machen. Italis *affocare* est *accendere*, Ch. Gualteri D. Wangionis riui a. 1261. apud Perard. in Burgundic. p. 499. V. *Affuiagium*.

AFFOCATVS, qui jure *foci*, seu domus, vel *resseandisiae*, domino est obnoxius. Ch. Petri reg. Aragon. a. 1283.

† AFFODILLVS, *qui et Albutium dicitur*, *vulgariter a quibusdam porrago dicitur*, *ob similitudinem foliorum. Quidam centum capita vocauerunt; sed alia planta est*. Glossar. Mss. medic. Sim. Ianuens. Cod. reg. 6959.

† AFFOGARE, AFFOGIARE, lignum ad focum necessarium aut alios vsus in foresta assignare, idem quod infra *afforestare* 2. Germ. anweisen. Ch. a. 1323. in Reg. 62. ch. 139. Alia a. 1221. ex Tabul. Loci-reg. V. *Forestare*.

AFFOLAMENTVM, (1) † Culpa, delictum, quia animum *affolat* seu laedit. Acta Ms. inquisit. Carcass. a. 1308. V. *Affollatus*. (2) Mutilatio membrorum. Ch. 1228. in Tabular. Campan. Thuani.

AFFOLARE. (1) Papiae, qui *Affulare* habet, *leniter tangere*, *assentari*, *obedire*. (2) Laedere, et quidem ita, vt alicujus membra debilitentur, inertia sint aut mutila. Germ. lähmen, verstümmeln. Ch. Beatricis Abbe-

Abbatiss. S. Mariae Suesson. a. 1191. Alia ap. Marten. t. 1. Ampliss. Collect. p. 962. Et passim alibi.

AFFOLATOR, qui *affolat*, laedit, vulnerat. Ch. apud Marten. t. 1. Ampliss. Collect. p. 964.

† AFFOLLARE. (1) Pretio minuere. Ch. a. 1164. ex Bibl. reg. col. 17. (2) Vt *Affolare*, laedere, vulnerare, in Chron. Domin. de Grauina, ap. Murat. t. 12. Script. Ital. p. 575.

† AFFOLLATVS, vitiosus, Germ. mangelhaft. Statut. Massil. l. 3. c. 12. V. *Affolamentum*.

† AFFONDARE, AFFONDARI, vox Italica, in profundum demergi, Gall. olim *Affonder* et *Affondrer*, Chron. Bergom. ad 1406. ap. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 970. Et passim alibi. V. *Affundare*.

† AFFORAGIATOR, qui vino venali pretium constituit, et illud vendendi licentiam dat. Arest. a. 1403. in Vol. 9. arest. Parlam. Paris. V. *Afforator*.

AFFORAGIVM, jus pretium imponendi rebus venalibus, praesertim vino, quod singulatim venditur. Item tributum quod domino soluitur pro hac aestimatione, Gall. *Afforage*, *Affeuraige* et *Forage*. Engelb. Maghe Chron. Bonae-Spei p. 151. et alibi. V. *Afforare*, *Breuta* et *Foragium* 1.

AFFORAMENTVM. (1) Iudicium juxta receptas Leges et Consuetudines. V. *Aforare* et *Forus*. (2) † Pretium vino venali positum, i. q. *Afforagium*. Ch a. 1354. in Reg. 83. ch. 25. Gallis olim *Afforement*.

† AFFORANEVS, foraneus, extraneus. Priuil. Phil. II. Reg. Rom. a. 1208. apud Fullon. t. 2. Hist. Leod. p. 389. Gallis ol. *Afforain*.

AFFORARE, aestimare, pretium rei venali, aut alteri imponere, vel constituere. Ch. Petri II. Reg. Aragon. a. 1350. Alia a. 1316. ap. Willelm. Thorn. in Chron. Instrum. Occitan. a. 1350. t. 2. Ordinat. Reg. p. 480. Galli dicunt *Affeurer*, *afforer*. *Feur* vero pro pretio, interdum pro proportione apud Gallos sumitur. Vnde *Feur vini*, pro *Foragium*, in Ch. Philippi Flandriae Comitis a. 1196. Vox forte ex F*odrum* ducta, metaphora sumta a iis, qui dominis *Fodrum*, seu c[…] tam quantitatem fodri quotannis, v[…] in certis occasionibus pensitare ten[…]bantur; quod quidem si non reip[…] praestaretur, saltem illius exsolueb[…]tur pretium, *Fodro* taxato et *Affodr*[…]*to*: nam inde *Feur* et *Feurre* pro pal[…] vsurpant Galli, quod idem est ac *F*[…]*drum*. V. *Aforare*, *Forum* et *Foragiu*[…]

† AFFORATIO, aestimatio, pretiu[…] V. *Adforare*, et *Afforamentum* 2.

AFFORATOR, qui vino venali pr[…]tium imponit. Arrest. curiae Pa[…]lam. sub Philippo Franc. reg. i[…] Tabul. Compend.

† AFFORATVS, tributum quod d[…]mino soluitur, pro *fore* seu aestim[…]tione rerum venalium. Ch. a. 121[…] in Chartul. Archiep. Bituric. V[…] *Afforagium*.

AFFORCIARE, fortiorem redder[…] augere, Germ. verstärken. Bracton l. 4. Tract. l. c. 19. §. 4. Item vin[…] inferre, Gall. *Forcer*. Ch. Lusit[…]aerae 1361. t. 4. Monarch. Lusi[…] p. 272.

AFFORCIATA LIBRA, cujus materi[…] purior erat, minusque adulteran[…] Vita Adriani III. PP. ap. Murat. t. 3[…] p. 445. V. *Moneta fortis*, et *Fortim*[…]

AFFORCIATE, cum adjecto copia[…]rum subsidio. Rymer. t. 1. p. 145[…]

† AFFORES SOLIDI, iidem qui *af*[…]*forciati*, puriores et minus adult[…]rati. Lib. censuum eccles. Rom.

AFFORESTARE. (1) Siluam in *for*[…]*stem* conuertere, *forestae* adscriber[…] Ch. Forestae Ioann. reg. Angl. a[…] Matth. Paris. Adde eund. a. 122[…] p. 223. et in additam. p. 100. et Fle[…]tam l. 2. c. 40. §. 2. *Charta afor*[…]*stata*, in veteri Inquesta apud Will[…] Dugdale in Antiquitt. Warwi[…] p. 665. (2) † Lignum in *fores*[…] exscindendum et vendendum aff[…]gnare. Ch. a. 1311. in Reg. 48. c[…] 133. et alibi. V. *Affogare*.

AFFORISMVS, *sermo breuis integrum sensum propositae rei scribens*. Glo[…] Bitur. Item Hippocratis breuis Sententia. V. *Aphorismus*.

† AFFORTVM, assultus, aggress[…] vel injuria. Tabul. Massil. a. 13[…]

Se[…]

Satisfaciat de afforto illato etc. sed leg. forte *Assoltum*, a Gall. *Assault*. V. *Afsultia*.

AFFORVS, *pisciculus paucissimus*. Papias. Iuxta Isidor. l. 2. 6. adeo exiguus est, vt capi non possit. Auctor Catholici habet: *Quia hamo ferri non potest*. V. Martini Lex.

AFFOSSADARE, AFFOSSARE. (1) Castrum, vrbem etc fossis claudere, ambire. Chron. Parm. ap. Murat. t. 9. p. 872. Ibid. p. 770. (2) † Fossam excauare, Ital. *Affossare*. Statut. Placent. l. 4. p. 31. Stat. Vercell. l. 3. p. 82.

AFFOSTRATA, *reditus*; in Gloss. Isidori, vbi reponit Vulcan. *Apostropha*. An *afforata*? nam *afforagia* et *res afforatae*, reditus tributi loco sunt. Sed vox non est Isidoriani seculi. In Gloss. Mf. Bitur. legitur *Affrostata*. In Pithoeanis *Adostrata*.

† AFFOVAGIVM, V. *Affoagium*.

AFFRACARE, pro *Affrancare*, redimere, repignerare, Germ. einlösen. Ge. Christianus, rerum Moguntiac. t. 2. p. 273. V. *Affranquire*.

† AFFRACTIO, V. *Affrancatio*.

AFFRAIAMENTVM, V. *Affroiamentum*.

† AFFRAIRIGARE, societatem facere. Stat. Massil. l. 4. c. 27. V. *Affrayramentum*.

† AFFRANCAMENTVM, libertas, immunitas. Ch. comit. Fuxi a. 1188. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 162. V. *Affrancisamentum*.

AFFRANCARE. (1) Idem quod *Affranquire*. Ch. a. 1309. in Reg. 39. Phil. Pulcri reg. c. 44. V. *Affranquire*. (2) † Redimere, repignerare, Germ. einlösen. Menoch. de Praesumt. l. 3. Praesumt. 85. n. 22. V. *Affracare*.

† AFFRANCATIO, manumissio, libertas, immunitas. Stat. synod. eccles. Reatin. Mf. c. 23. Hinc emendanda edita ap. Marten. t. 8. Ampliss. Collect. p. 1504. vbi legitur *Affractiones*, et paullo supra *Anfractionibus*. V. *Affrancare* 1.

AFFRANCHIMENTVM, AFFRANQVIMENTVM, libertas, immunitas. Hist. Dalphin. t. 2. p. 435. Marten Anecd. t. 1. p. 1529. V. *Affranquire*.

AFFRANCHIRE, i. q. *Affranquire*, Gall. *Affranchir*. Hist. Dalph. t. 2. p. 50.

AFFRANCHISAMENTVM, manumissio, Gall. *Affranchissement*. Stat. Monast. S. Claudii p. 73. 84.

AFFRANCHISARE, i. q. *Affranquire*. Statut. S. Claudii p. 46. 47.

† AFFRANCISAMENTVM, libertas, immunitas. Ch. Phil. V. reg. Franc. a. 1317. in Reg. 53. ch. 303. V. *Affrancamentum*.

AFFRANCTVS, pro *anfractus*. Litt. Offic. Rothomag. a. 1400. fol. 102. Bullarii Fontanell.

† AFFRANGIAMENTVM, eadem notione ac *Affrancatio*. Ch. Phil. Pulcri a. 1298. inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 112.

AFFRANQVIMENTVM, *Instrumentum affranquimenti*, siue *liberationis*, ap. Marten. t. 1. Anecd. p. 1526. Ch. Massil. a. 1442. V. *Affranchimentum*.

AFFRANQVIRE, *francos*, i. e. liberos et immunes reddere, *Affrancare*, Italis, Gallis *Affranchir*. Ch. Comit. Bigorrae a. 1266. Alia comit. Tolos. a. 1238.

† AFFRANQVISCHERE, vt *affranquire*, in testam. Guill. monetarii a. 1213. ex Cod. reg. 5255.

† AFFRANTICIVS, V. *Affrontitius*.

AFFRATVM. *caro*, in Gloss. Bitur. et in Amalth. ex Isid. *Afratum*, *Spumeum*. Ab ἀφρος, *spuma*. † Ideo *Afrotum* ad marginem Isidori adscriptum. Lucanici genus putatur a Salmasio Foenor. Trapezit. p. 432.

AFFRAYRAMENTVM, Societas. Guillelm. Benedict. in Capitulo, Raynutius, verbis et vxorem nomine Adelasiam n. 789.

AFFRECTAMENTVM, AFFREIGHTAMENTVM, naulum, Germ. Fracht. Rym. t. 11. p. 157. 442. † A Gall. *Affretement*, eadem notione.

AFFRESINVS. Hist. Episc. Comitum Engolism. c. 35. *Quatuor stolas, 8. manipulos, 5. albas, et vnam de affresina*. Expressit Gall. *Orfrais*, aurifrigium.

*) AFFRI-

*) AFFRICONA, ein Bolhfiob. Vocabul. Lat. Germ. a. 1477. impress.

AFFROIAMENTUM, terror. Liber Angl. inscriptus *Iustice of peace*, p. 37. Rectius *Affraiamentum* scribitur p. 78. Gall. *Effroi*. † *Affray* et *Affraiement* in iure communi Anglorum; *Affres* eodem sensu dicunt Galli.

AFFRONITUM, *spuma nitri*. Gloss. Ms. Bitur. Graeca vox corrupta pro ἀφρονιτρον.

AFFRONTARE. (1) Terminari, Gallis olim *affronter*. Ch. ap. Stephanot. t. 1. Antiq. Occit. Mss. p. 368. Passim occurrit in veteribus tabulis. V. *Affrontatio*. (2) † Appellere. Inquisit. a. 1480.

AFFRONTATIO, terminus, limes qui in fronte praedii vel agri est. Ch. Sanctii reg. Aragon. a. 1093. ap. Catell. in Comit. Tolos. p. 95. Occurrit etiam alibi.

† AFFRONTITIUS. Lit. Ioan. VIII. PP. a. 879. inter Instrum. t. 6. Gall. Christ. p. 481. *In villis, casis, casalibus, terris, ancillis, liberis et affrontitiis* etc. Ita quoque editum t. 9. Collect. Hist. Franc. p. 178. Rectius *Affranticiis*, i. e. libertate donatis, in Lit. Ioann. XIII. PP. ibid. p. 237. V. *Affrancisamentum*.

† AFFROSTATA, V. *Affostrata*.

AFFRUGUM, V. *Afrugum*.

AFFRUS, V. *Afferus*.

AFFRUTABULUM, *vasculum*, in Gloss. Ms. Bitur. V. *Adfrutabulum* et *Affurabulum*.

AFFUAGIUM, V. *Affuiagium*.

AFFUGARE, pro *fugare*. Ioann. Brompton.

† AFFUGERE, effugere. Ch. a. 1424. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 216.

AFFUIAGIUM, idem quod *Affocagium*, jus excidendi ligni in nemore ad focum suum, seu ad ignem domini accendendum. Vox formata ex *affoer*, de qua in verbo *Affocare*. Tabul. Cisterc. in Probat. Hist. Vergiac. p. 113. Alia a. 1253. in Regesto Feodor. Burgund. † Rectius definiretur jus colligendi *fualium*, seu minutiora ligna et vepreta sicca ad furnum calefaciendum, vel ad ignem conficiendum. V. *Fuagium*.

† AFFULARE V. *Affolare*.

† AFFUMARE, vox Italica, fumo i[m]plere, fumo exsiccare, Gall. *Enf[u]mer*. Chron. Bergom. ad a. 140[.] ap. Murat. t 16. Script. Ital. p. 94[.] Vita S. Cicci t. 1. Aug. p. 661.

AFFUNDARE, deprimere, demerg[e]re nauem, Germ. versenken; et [in] fundum maris aut fluminis lapide[s,] ligna mittere. Barth. Scribae A[n]nal. Genuens. l. 6. ad a. 1244. a[p.] Murat. t. 6. p. 509. Iac. Auriae A[n]nal Genuens. l. 10. ad a. 1282. a[p.] eund. Murat. t. 6. p. 584.

AFFURABULUM, *vasculum*, Vguti[o]ni. V. *Affrutabulum*.

AFFURCILLARE, *labefactare*, Papia[s] at Io. de Ianua est, *valde, vel juxt[a] aliquid suspendere vel concutere*.

AFFUSUS EQUUS, Vgutioni, qu[i] vulgo *suffusus* est. Alibi: *Suffuso vel suffusus* equus, i. e. sub equit[e] interfectus.

† AFFUTIRE, lenire, mitigare, v[t] videtur. Bulla Clement V. PP. i[n] Continuat. Bullar. Rom. p. 142. *A[f]futit clementer eorum animos miseri[cordiarum] cordiarum dominus, qui post tempesta[tem] tem tranquillum facit mundum perpe[tua] tua ratione gubernans* etc. V. *Af[f]faitare*.

† AFIGERE, *enformer, vel punir vel convetev*. Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692.

AFINATA PIGMENTI, potio ex mel[le] et vino confecta monachis stati[s] diebus dari solita, quam pigmentum vocabant. Statuta Monast. S. Claudii p. 77.

† AFITARE, V. *Affictare*.

† AFIXIO, metarum positio. Pact[um] inter domin. de Lusigniaco et de Pe[r]denacio a. 1331. in Reg. 69. ch. 18[.] V. *Affectio* 1.

† AFLIGIBILITAS, grauitas. Io[.] de Cardalhaco Serm. in nativ. dom[.]

AFOCIS. Anastas. Bibl. in Bened. II[I.] p. 204. *In monasterio b. Martini fecit canistra ex afoci duo ex argento purissimo pensantes lib. 4.* Sed leg[e] *exafoti*; intelligit enim canistr[a] ἐξάφωτα, quae sex lucernis con[]stabant.

AFORARE, juxta *foros*, seu leges a[c] consuetudines receptas, facere, judi[]care

care. Vet. Acta Aragon. apud Molinum in Repertor. V. *Forus* et *Afforare*.

AFORELLA. Ch. Alamannica n. 33. *Vendiderunt de illa pomifera in alio nostro certino qui non aforella.*

† AFORESTERANITVM, venditio, caesura caeduae siluae, vel siluae caedendae assignatio. Ch. a. 1391. in Reg. 148. ch. 59. V. *Afforestare* 1.

† AFORESTVM, praestatio quaeuis, quo sensu *Forestagium* saepe occurrit. Ch. 1324. in Reg. 70. ch. 279.

AFORIS, Germ. von aussen. Io. de Ianua: *Aforis, aduerbium loci, penultima correpta, significat de loco et in loco.* Vtuntur Possid. in vita S. August. c. 26. Caesar. Arelat. Homil. 2. Octauian. Horatian. l. 4. rer. medic. p. 87. et alio.

AFORISMVS, Ioanni de Ianua: *Sermo breuis integrum sensum rei propositae scribens, sic dictus a poris, qui sunt apertiones paruae et subtilia foramina corporis, vnde sudor emanat. Et etiam Aforismi foramina sunt in nauj, vnde remi emittuntur. Item liber quidam in Physica sic dicitur et scribitur per vnum f.* Errat in etymo, quod est Gr. ἀφορισμός. V. *Aphorismus*.

AFRA. Alex. Iatrosoph. l. 1. Pass. *Pisces, aut afras, aut pipiones accipiant.* Vbi Glossae Ms. *Afras, aues esse aiunt.* † *Afra* est Gallina Africana, vnde nomen; quam l. 3. epigr. 58. *Numidicam guttatam* vocat Martialis. Vid Fontanini dissert. de Achate marchionis Capponi.

AFRANCARE, vt *Affrancare*, apud Iustell. Hist. Turen. p. 155. V. *Affranquire*.

AFRANCHIRE, annuae pensionis obligatione sese exsoluere; Gall. *affranchir*. Obituar. S. Geraldi Lemouic. fol. 8.

† AFRANCIARE. Libert. Figiaci a. 1318. t. 7. Ordinat. Reg. Franc. p. 663. *Pro hujusmodi discordiis seu dissensionibus jam ortis, seu ve (ne) oriantur suspectis, dicti consules mandare possunt et poterunt discordentes et discordia suspectos, et prouidere in talibus, ne fiant, et afranciare easdem.* Vbi legendum videtur *Affidanciare*, h. e. discordantes fide data constringere ad pacem seruandam. V. in hac voce.

AFRANQVIRE, V. *Affranquire*.

AFRATVM, V. *Affratum*.

† AFRICA, pro *Africus*, in Chr. Angl. Th. Otterbourne p. 6.

AFRICANA, gallina Indica, sic dicta vt quidam volunt, quod ab Africa primum fuerit allata; vel propter nigrum colorem, vt iis placet, qui hujusmodi gallinas volunt ab India occidentali ducere originem, hincque ad nos delatas fuisse et inde dictas *Indicas*. Sed *Indicas* vocamus, inquit Salmasius ad Solinum, non quod ex India primum aduecti; nam in Boeotia et Graecia passim nascuntur; sed quia quidquid ad nos transmarinum adfertur, Indicum vulgo appellamus. Occurrit haec vox in Comput. a. 1277. apud Kennettum Antiquit. Ambrosden. p. 287. V. *Afra*.

AFRICANVS. (1) *Negotiator*, Vgutioni. V. *Syrus*. (2) † Moneta Saracenorum, eadem quae *Saracenus*, sic dicta, quod ab Africanis partibus venerant *Saraceni*. Ch. a. 1019. ap. Murator. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 768.

AFRICARIVM, forte mendum pro *Piscarium*. Ch. X. seculi ap. Mabill. t. 4. Annal. p. 686. *Mansum - - Deo et S. Michaeli fratribusque inibi seruientibus attribuo - - in villa Argentiniaca quidquid habere videtur, h. e. mansos 12. vestita cum appenditiis suis - cum siluis, pratis, pascuis, africariis, aquis, aquarumue decursibus.*

† AFRICIA, *genus liborum, quo antiqui vsi in sacrificiis.* Laur. Amalth. Vtitur Arnob. l. 7. adv. gentes.

† AFRODISIA, *species quaedam satyrionis, quae et testiculus canis dicitur, apud Dioscor. Afrodisia, aetas pubes Auicennae dicta.* Glossar. Ms. med. Simon. Ianuens. Cod. reg. 6959.

AFRONES, stulti, ex Graeco ἄφρονες. Passio S. Victor. Massil. Ms.

Afrones et bruti mortem nec vsque secuti.

AFROR, grauis odor, foetor. Vita b. Columbae t. 5. Maji p. 372.

AFROSELINVM, talcus, lapis in laminas pellucidas sectiuus, Germ. Talk. March. Siluaticus c. 479.

† AFROTVM, V. *Affratum.*

AFRVGVM. Palladius de archit. *Sed cuprum adustum fit cerussa quam nostri afrugum vocant.* Vbi Pithoeus monet in Mſ. legi *Afrugum* et *Affrugum.*

† AFVBALS, fibula vel capitis operimentum. Vox Catalanica, obuia in Curia 2. general. Terracon. sub Iacobo I. reg. Arragon. V. *Affibla* et *Affibulare.*

† AFVLHIA, injuria, contumelia, vnde AFVLHIARE, injuriari. Libert. Montisferrandi a. 1291. in Reg. 181. ch. 154.

AFVMENTVM, *dumetum*, in Breuiloq.

AFVNDARI, V. *Affundare.*

AGA, aqua, occitanis *Aigue.* Authent. Anian. apud Mabill. t. 5. Annal. Bened. p 719.

AGABO, *qui negotia praecedit*, apud Isidor. in Glossis et Papiam; apud Pithoeum vero legitur, *Agaso, qui praecedit, minister, officialis.* V. *Agaso.*

† AGACENCIAE, pro *Ajacentiae*, appendices. Ch. a. 1034. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 189. V. *Adjacentiae*, et *Agecenciae.*

† AGAEVS. Vita S. Waltheni abbat. t. 1. Aug. p. 275. *Haec isdem Henricus, qui in se expertus est, mihi retulit, cujus niuea barba, vel agaeum caput ab ejus ore mendacium exulare compellit.* Vbi editores suspicantur legendum esse *cygneum*, id est, canum; nisi forte, addunt iidem, scribendum sit *aegeum caput*, et sic auctor alludat ad senem Aegeum, de quo poetae varia fabulantur.

AGAGA, ejusdem forte notionis ac *Agagula.* Fragmentum Petronii de coena Trimalcionis: *non omnia artificia serui nequam narras: Agaga est, ac curabo stigma habeat.*

AGAGVLA, AGGAGVLA, AGVLA. Glossae Isid. *Agagola, lenocinator, pantomimus.* Infra: *Agagula, lenocinator.* Alibi *accucula, acutus, solers.* (Apud Graeuium: *Accuculia et acutulia.*) Item: *Acucula, acutus, solers, agagula.* Scribitur *agagula* excerptis Pithoeanis; *Agagula* ap Graeuium. Io. de Ianua: *Agula,* *no, quasi agens gulam;* sed vide legendum *Agagula*, vel *Aggag* Edict. Theodorici reg. c. 54. *A ritus his criminibus conuictam di tat vxorem, si adulteram, si ma cam, vel etiam, quam vulgus ap lat Aggagulam, in judicio potuerit probare.* Quidam vocem Gothic esse putant, alii a Latio accersu At cum in Glossis Isid. *Agagula pantomimus*, videtur idem esse iisdem Glossis *aculus*, vbi *minist lis domus regiae* definitur. N pantomimos *ministeriales* et *minis los* dictos, infra docemus. Sed hujus vocis origine consul. Eust Suuartius l. 1. Analect. c. 17. † Gl vet. Cod. reg. 7646. *Agagula, c ciliator, id est leno. Agagula, ca fornicator.* Aliud ex Cod. 5 *Agagula, lecator, qui agit gula* Rnrsum aliud Lat. Gall. ex C 7692. *Agagula, Lechierre.*

† AGAITVM, insidiae, Gall. *Ag* Consuet. Norm. Cod. reg. 46 *Ego queror de tali, qui ad carru meam cum agaito praecogitato in p Dei et ducis me nequiter assalta* Male apud Ludewig: *cum ag praecogitato.* V. *Aguaitum.*

† AGAL, V. *Aguale.*

AGALA, V. *Agula.*

AGALMA. (1) *Figura quasi agens i ginem alterius*, vti nugatur Fr de Sacraquercu, ex alio forte. Gloss. Mſſ. *Agalma dicitur apos gisma, vel imago sigilli, ἀγαλμ* simulacrum. Martian. Capella l. de Pallade. Ch. Edgari Reg. a. 9 Dudo Decan. S. Quintini in P fat. ad acta Normann. Bulla Io. pae XV. a. 988. et passim alibi aliud videtur denotare apud Ray Monach. Cellens. in mirac. S. Gi ni: *Corpus sindone munda diligen sime inuolutum, et sub agalmatis ne firmissime obseratum in eadem depenitur.* Vbi *agalma clauis* v tur esse sigillum claui impress cujusmodi passim habent antiqua

rum Scrinia. Mabillon. in hunc locum saec. 2. Act. SS. Ord. S. Bened. p. 797. ait, *Agalma* hic accipi debere pro scrinio. *Agalma, inquit, simulacrum, ac templorum ornamentum, hoc loco Scrinium.* (2) Grex, ouile, caula. Vita S. Gerardi abb. in Actis SS. Ord. Bened. sec. 5. p. 267. (3) Laetitia, gaudium, ab ἀγάλλομαι. Hinc *Agalmata* vocat splendidos laetosque martyrum triumphos, vt obseruant docti Hagiographi, auctor actor. S. Margarethae t. 5. Iul. p. 34.

† AGAMVS, *absque coniuge*, in Gloss. vet. Cod. reg. 7646. a Gr. ἄγαμος.

† AGANIA, *bestia*. Glossar. vet. Cod. reg. 7613.

AGANON. Sic vocant chartularium S. Petri Carnot. in Valle, Archerius fol. antepenult. praefat. ad tom. 2. Spicil. *Ad vltimum adtexta sunt Synodi Aurelianensis gesta - - e veteri Aganone, h. e. Chartulario S. Petri Carnotensis in Valle.* Nil aliud est haec vox nisi proprium Aganonis Episc. Carnot. nomen, quamuis Acherius antiquum esse verbum putauerit.

† AGAPALEVS, *virell*, in Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. Plantae genus *Peruenca vulgaris angustifolia*, Germ. Durchwachs.

AGAPE, Gr. ἀγάπη. (1) Sic Christiani vocabant communes coenas, seu epulas, quae vt mutuae charitatis indices ac illices primis seculis in praecipuis solemnitatibus celebrabant, in ipsis etiam ecclesiis. (2) Eleemosyna, refectio pauperum, quia communibus istis conuiuiis pauperes adhiberent. Glossae MS. *Agapis, caritas, vel refectio pauperum.* Alibi: *Agape, caritas vel caritatiui hospites.* In Sacramentario Gregor. M. habetur *oratio ad agapen pauperum*, quae in l. 3. Sacrament. Eccles. Rom. c. 48. inscribitur: *Pro his, qui agape faciunt.* Occurrit passim apud scriptores ecclesiasticos. (3) Caritas, quae vis est vocis Graecae, titulus honorarius. Marculf l. 1. form. 51. *Vberem strenuitatis vestrae agapen erga nos* etc. V. Ionam in praef. ad vitam S. Columbani. Ita etiam Graeci ἀγάπην non semel vsurpant, vt pluribus docet Meursius.

AGAPETA, vel AGAPETES, Papiae: *Lenocinator, et qui cum foeminis illicite conuersatur procacius Clericus.* Porro Clericos istos ἀγαπητοὺς vocabant, quod cum mulieribus ac virginibus, quas domi sub *agapetarum* seu *dilectarum*, appellatione detinebant, praua commercia habere dicerentur. Iulian. Antecess. Const. 3. ex Nov. 6. S. Hieron. ep. 22. ad Eustach.

† AGAPITVM, i. q. *Acapitum*, in Ch. Caroli IV. reg. Franc. a. 1322. in Reg. 61. ch. 309.

AGARENI, Saraceni, qui scilicet se existimant ortos ex Ismaele filio Agaris et Abrahami. Conc. Panna-fidel. a. 1302. t. 3. Collect. Conc. Hisp. p. 540. † Ch. a. 977. in append. ad Marc. Hisp. p. 917.

† AGARET, carri genus, vt videtur. Ch. curiae Arelat. a. 1225. *Sicut claudit via publica de fosso, sint carrigae vel agaretz* etc.

AGARGATHVNG, Vox Longobardica, i. e. *secundum qualitatem personae*, vt in legibus Longob. Leges Rotharis apud Murat. t. 1. part. I. p. 19. Editio habet *Gargahangi* pro *Agargathung*. V. *Garathingi*.

AGARITVDO, *suspirium, vel anxietas*. Breuiloq. an *aegritudo?*

† AGARIVM, *la vite biancha*. Gloss. Lat. Ital. MS. Gall. *Couleuvrée blanche*, plantae species.

AGARNVS, pro *Agarenus*, V. in *Amaratunta*.

† AGASATVS, acer, acidus. *Vinum agasatum*, acetum, in Inuent. a. 1476. ex Tabular. Flamar. V. *Vinum*.

AGASO, *minister, officialis*, in Gloss. Isid. Gloss. Lat. Gr. *Agaso*, δοῦλος, κτηνοφόρος, forte κτηνῶν Io. de Ian. *Agaso, proprie dicitur qui curat iumenta, quasi agens somarium. Quandoque tamen agaso dicitur domesticus minister asinorum: ita dicit Vgutio. Vnde Graecismus:*

Est asinorum pastor agaso, boumque bubulcus.

In leg. 2. Cod. Theod. de Cohortalib. *agasones* dicuntur *serui et ministri* Stationariorum. Est igitur *agaso* idem qui curator equarius seu stabularius, qua notione ab ipso Liuio vsurpatur. † *Michael magister agasonum* recensetur inter dapiferorum et pincernarum magistros in Ch. Andreae reg. Hung. a. 1233. ap. Cencium Lib. censuum eccl. Rom. *) *Agasonum* munus etiam inter praecipua Ducum Regumque Bohemorum erat. Vincentius Bohemus ad a. 1058. aliter *Marscallos* dictos indigitat. In ejusdem Vincent. Chron. ad a. 1148. loco *agaso*, mendose legitur *agato*.

† AGASTALVS. Lib. censuum eccles. Rom. *Episcopus Castrensis* (soluit) *pro castro de Arsa concesso in feudum a dom. Innocentio PP. duos Agastalos.* Forte pro *Augustales.* V. *Augustalis* 2.

AGATO, V. *Agaso.*

AGAVLIZARE. Vita S. Pirminii c. 26. *Vt perspicue intelligere daret, quam suauibus anima illa in coelo frueretur melodiarum cantibus cujus in terra defuncto corpori animatae materiae agaulizaret sonus.* In veter. Glossis. Mss. *Agolizare, applaudere.* Vox Graecae originis forte ab ἀγλαΐζω, illustrem reddo, honesto. Vel etiam ab αὐλίζω, pro αὐλέω, tibiis cano, et praeposit. Lat. *ad.*

AGAVNVM, celeberrimum ad inferiorem Valesiae limitem monasterium a situ appellatum volunt, quod inter saxa et rupes constructum sit; *Agaunum* enim *accolae, interpretatione Gallici sermonis, saxum dicunt,* vt est in hist. S. Mauritii. His consentanea sunt, quae habet auctor Vitae S. Romani abbat. Iurensis n. 1. *Quamuis ergo Agaunus vester Gallicè priscoque sermone, tam primitus per naturam, quam nunc quoque per ecclesiam, veridica praefiguratione, Petri petra esse dignoscitur* etc.

† AGAZIA, picae species, Gall. *Agace*, Picardis *Agache*, Germ. Agel, Hatze, Hetze. Dialog. creatur. dial. 80. V. *Aigatia.*

AGAZO, V. *Agaso.*

† AGAZONOMVS, *princeps per actionem nominatus.* Gloss. vet. co... reg. 521.

AGEA. (1) Gloss. Bituric. ex Isi... l. 19. *Agea, via vel loca in na... per quae ad remiges hortator acced...* In Amalth. ex Festo: *Ageia, ag...* via in naui, quod in ea quaeque r... agi solet. Germ. das Berdeck. N... col. Special. de rebus Sicul. l. ... c. 13. apud Murat. t. 10. p. 100... Vtitur Ennius apud Isid. l. c. ... Scaligerum et infra *Agiama.* (2) *Ag... orum, Victimae quae pro rebus age... dis offerebantur.* Sic Calepinus ἄγι... vnde plurat ἄγεα, sunt res sacra... piacula.

AGEAR, *ageator, hortator remigu...* Isid. Gloss. Gallis *Comite*, Italis *Ag... zino.* In Gloss. Lat. Graec. *Agi...* παρα μέσον ... παρόδος πλοί... † Vbi Scaliger ad Festum legendu... censet, *Agea* παρα Ἐννίῳ παρόδ... πλοίου. V. *Agea.*

AGECENCIAE, AGENCIENCIA... pro *adjacentiae*, in Ch. Vandemi... ap. Mabill. diplom. p. 472. Hist. m... nast. S. Germani a Pratis Instru... p. 5. V. *Adjacentiae.*

AGEFRIE pro *Agenfrida* occurrit ... legibus Inae Mss. V. *Agenfrida.*

AGEG. Ch. t. 3. Conc. Hisp. p. 18... *Alias casulas 13. quinque de Akh... sex feray cardena, septem harrag... octo cardena merayce, nouem verme... ex ageg.* Forte locus in quo vermel...

† AGELATIO, gelatio, gelu. Mir... Mss. Vrbani V. PP.

AGELLARIVS, *rusticus, qui agri colit*, Vgutioni. V. *Agrarius.*

AGELLVS (1). Gloss. Bituric. ... *Agellus, nuntius, gaudium, vel a... paruus.* (2) †. Nepos, Germ. ... tel. Ch a. 1043. in Chartul. Ma...

† AGENCIAMENTVM, V. *Agen... mentum.*

AGENCIENCIAE, V. *Agecenciae.*

AGENDA. (1) Negotia, res. *Ag... da regni*, in Ch. Ricardi I. Re... Angl. apud Radulf. de Diceto ... hist. Imag. p. 659. (2) AGEN... PACIS, pacis conditiones. Foed... Mss. Alvredi et Guthurni reg...

ap

apud Spelm. v. *Agenda*. (3) Officium diuinum, officium Missae, sacra Liturgia, quod veteres *agere Missas* dicerent; nam *Missa* generatim primitus quoduis officium erat. Concil. Carthag. II. can. 9. Capit. Car. M. l. 5. c. 38. l. 6. c. 234. in addit. 4. Lud. Pii c. 49. et apud Ferrand. Diac. c. 90. ex Concil Carthag. c. 7. et alibi. *Agendi dies*, in quibus *agendae*, seu ecclesiastica officia peraguntur. *Agenda diei*, officium diei seu festi. Gerald. in vita S. Stephani Grandimont. c. 3. n. 17. *Agenda Missarum*, apud Aegid. Monach. in Alberone II. Episc. Leod. c. 34. Acta SS. Maii t. 3. p. 220. *Agenda mortuorum*, quae etiam nude *agenda*, officium vel Missa pro defunctis, in Synodo Carthag. II. can. 9. et alibi. (4) *Agenda* nude positum pro vespertinis precibus iisque canonicis sumi videtur in schedis Narbonens. p. 427. (5) *Agenda Capituli*, totum id, quod in Capitulari loco, seu capitulo, vel legitur, vel tractatur. Ita praefert titulus in Collectario Burfeldensi, vt auctor est Haëstenus (6) *Agenda, liber baptismatis vel benedictionis*, Io. de Ianua; in quo scilicet officia ecclesiastica continentur.

† AGENDARII, qui *agendam* seu officium mortuorum celebrare seu cantare tenentur. V. Maan in Hist. eccles. Turon. p. 138.

AGENEROTES, *qui se sanctificat*. Gloss. Bitur. Corrupta vox videtur esse ab ἁγιάζω, sanctifico, consecro.

† AGENEVORES, *qui se sanctificant*, in Gloss. vet. Cod. reg. 7613, non rectius quam *Agenerotes*.

AGENFRIDA, verus dominus, meus possessor, vox Anglo-Sax. *agenfrides*, in Legibus Inae c. 50.

AGENHINE, vox anglica, familiarem, seu famulum domesticum denotans. Ita porro is dicebatur, qui tertia nocte apud aliquem hospitatus erat; tunc enim tenebatur pater familias perinde de eo respondere, tanquam de suo ipsius famulo. Leg. Edwardi Confess. c. 27. ab *agen* proprius et *hine* famulus. Adde Bracton. l. 3. tract. 2. c. 10. vbi *Hoghenehine* legitur ab *hoine* et *hogh*, domus et *hine* famulus.

† AGENI, *orum*, *victimae pro rebus agendis factae*. Gloss. vet. Cod. reg. 521. V. *Agea* 2.

AGENNETVS, Gr ἀγέννητος, ortus non habens, apud Tertull. c. 35 adv. Valentin.

† AGENS IN SERVITIIS, qui res domini agit, ejusque possessionibus ac vtilitatibus inuigilat. Acta B. Amaldei t. 2. Aug. p. 588

AGENTES, dicuntur, qui rebus agendis praesunt, et a proceribus iis praeficiuntur. *Agentes potentum* in Concil. Aurel. IV. c. 26. et alibi. *Agens domus*, apud Gregor. Turon. l. 7. c. 42. qui *actor* l. 9. c. 35. *Agentes et ministri monasterii*, in Chron. S. Vincent. de Vulturno p. 687. *Agens regis*, in Ch. Odardi a. 1328. *Agentes*, officiales ac ministri regii, quorum munus *actio* inde appellatur. Greg. Tur. l. 6. c. 19. Marculf. l. 1 form. 11. *Agentes in rebus*, qui principis jussis obsecundabant, eorum mandata in prouincias perferebant, *Magisteriani* etiam appellati, quod sub magistro officiorum militarent. Hieron. in Abdiam c 1 conf. Iac. Gothofred. ad tit. Cod. Theodos. de Agentibus in rebus.

AGENTI, pro *agentes*, in Praecept. Pipini reg ap. Martene t. 1. Ampliss. Collect. p. 26.

AGENTIA, facultas agendi. Catal. operum b. Raymundi in Act. SS. Iun t. 5 p 708

AGENTIAMENTVM, instauramentum, e Gallico *agencement*. Tabulae nuptial. a. 1315. *Item fuit dictum, quod dictus nobilis Aelias Fabri dabit pro osculo seu agensamento dictae Andreae futurae suae sponsae 20 libras in casu praedecessus* etc. Consuet. Tolosae rubrica de Dotibus art 1. *Consuetudo est Tolosae seu vsus, quod mulieres transductae per maritos ipsis viris praemortuis lucrantur, et debent recuperare de bonis ipsorum maritorum dotes et donationes propter nuptias seu agentiamentum, vbi constat de agentiamento et de donatione* propter

propter nuptias. † Haec vox pariter et *augmentum* promiscue vsurpari videntur, in Consuetud. Tolos. quanquam non ejusdem significationis esse putent viri legum peritissimi. Vt est, *agentiamentum* proprie est donum propter nuptias, quod praemortuis maritis, vxores repetere possunt ex anteactis pactionibus; a Gall. *agencer*, conuenire, pacisci. V. *Adjanciamentum.*

AGER. (1) Terrae seu agri portio, certis limitibus et mensuris definita, quam alii *acram* vocant. Matth. Paris a. 1083. Lib. Rames. sect. 245. 297. Tradit. Fuld. l. 2. trad. 224. 229. Spicil. Acher. t. 13. p. 289. V. *Acri. Agri pratini*, prata in Ch. a. 1396. Ms. Varia occurrunt apud veteres agrimensores agrorum secundum suas finitiones et figuras spectatorum nomina; e. g. *Ager alluuius*, quem paulatim fluuius in agrum reddit. Var. aut. de limit. 230. *Ager citratus*, vltrato opponitur. Volaterr. de Front. 20. Var. aut. de limit. 236. *Ager compascuus*, qui a diuisoribus agrorum relictus est ad pascendum communiter vicinis. Var. aut. de limit. 230. *Ager dextratus*, Ibid. 236. Volaterr. de front. 20. *Ager habens caput bubulcum.* Var. aut. de limit. 174. *Ager lunatus*, ibid. 175. *Ager rudis* Hyg. de limit. constit. 136. *Ager sinistratus*, Volaterr. de front. 20. *Ager trigonus isopleurus.* Var. aut. de limit. 174. *Ager vltratus*, Volaterr. de front. 20. (2) † Dominium simplum, principale praedium, a quo alia feuda etiam nobilia pendent. Chartular. Matiscon. an. circ. 950.

AGERA, pro *acra*, in Chartular. S. Vincent. Cenoman.

AGERE, *agendam* mortuorum facere, item diuina mysteria peragere. Capitul. Herardi Archiep. Turon. c. 58. Raban. Maur. lib. contra Iud. c. 53. † *Agere in sceptris*, regnare. Ch. a. 1108. inter Instrum. t. 11. Gall. Christ. p. 153.

† AGERIA Codex S. Martial. Lemov. 84. *Notum sit omnibus - quod ego R. prior vitae aeternae volens lenare Ageriani.* Pluries ibi; legendum nihilominus videtur *Agenia.*

AGERIENTIA, i. q. *aisantia*, in vet. ch. apud Mabill. de re diplom. p. 472.

† AGEVOLARE, lenire, mulcere, facilem reddere, est Ital. *agevolare* Stat. ant. Florent. l. 1. c. 73. Cod. reg. 4621.

AGGAGOLA, AGGAGVLA, V. *Acacula* et *Agagula.*

† AGGARRIRE, *valde garrire*, in Vocabul. compend. Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7684. *Aggarrire Jaingler.* Mart. Capella l. 1. p. 1 *Nugulas ineptas aggarrire.*

AGGAVDERE, pro *adgaudere*, apud Pet. Venerab. ep. 16.

† AGGENICVLARE, ponere genua, genua flectere, Gall. *Agenouiller* Phib. de Greues cancell. Paris. serm. 37. in Psalter. *Adgeniculari* dixit Tertull. de poenit. c. 9.

AGGER, iter publicum, via militaris Gloss. *Agger, strata, via publica* Seruius ad 5. Aen. *Agger est media stratae eminentia coaggeratis lapidibus strata.* Ammiano l. 18. et 19. itinerarius agger. *Agger publicus* in leg. Cod. Theod. Ne quis in palat. maneat; et leg. 4. 5. Cod. eod. de itinere muniendo. V. Bergerium li de Viis Imperii. *Agger terrae propter finem fundorum antiquitus egestus*, in Lege Bajuuar. tit. XI. § 3.

AGGESSIONES VIARVM, pro aggressiones viarum, i. e. vis illata viatoribus, in Ch. Iacobi I. reg. Arago t. 8. Spicil. Acher. p. 270.

AGGESTA, *machinae genus apud Romanos.* Laur. in Amalth. ex Synodo Nicena.

AGGESTVS. Anon. in vita S. Bas Confess. c. 10. *Vsque hodie asseritur, vt si fuerit in praefato saltu permota quaelibet venatio, et intra aggestum illius siluulae hinc et inde prominentem ingressa fuerit, nec canis nec venator quilibet postea illam persequi audebit.* Eadem habet Ad Monac. in ejusdem Sancti vita c. vbi *aggestum* vel *aggestus*, videtur esse ambitus, seu incinctus silua aggere quodam munitus, quomodo Tacitus *aggestus* vsurpat. *Aggestus petrarum*, ap. Iul. Frontin. de C

lon. *Aggestus ex ramis arborum diuersarum, et junco, et manipulis instructus*, ap. Ammian. l. 20. Adde Procop. l. 2. de bello Perſ. c. 26.

AGGINARE, explicare. Gloſſae Iſid. *Aginantes, explicantes*. Feſto *Aginatores ſunt qui paruo lucro mouentur*; vbi Scaliger ex Gloſſis: *aginat*, στρατευεται, *aginare*, στρατευειν. Sed Martin. in Lex. phil. legendum cenſet, πρακτευεται, et πρακτευειν, *tractare*; hoc enim, inquit, latinum verbum tranſiit in vſum Graecorum recentiorum. V. *Aginare*.

AGGLATA, quiuis agri modus. V. *Acclata*.

AGGLINATVM, *obliquum*, *curuum*, Gloſſ. Bituir. ſcil. pro *acclinatum*.

AGGRANTIA. Vita B. Rogerii c. 10. *Virtus denique erat ſibi, vt omnibus viueret, omnibus ſubueniret: multam proinde aggrantiam ſparſerat vir ille ſanctus, quem ſic affecerat ſollicitudo fraternae caritatis*. Vbi forte leg. *fragrantiam*. † Vel potius *aggreantiam*. V. *Aggreare*.

AGGRATIARE, parcere, condonare, Germ. Begnadigen. Hiſt Comit. Loſſens. Leodii 1717. part. 3. p 164. Hinc

AGGRATIATIO, quo jus veniam aut abolitionem criminis concedendi ſignificatur.

AGGRAVARI, extremum ſpiritum agere. Breuiar. Hiſt. Piſanae ad 1156. apud Murat. t. 6. p. 171.

AGGRAVATIO, repetita et iterata excommunicatio. V. Statuta Synod. Nicolai Epiſc. Andegav. a. 1272. c. 4.

AGGRAVATVS, is, in quem propter contumaciam grauior exſecratio ſeu excommunicatio lata eſt. Baluz. Hiſt. Aruern. t. 2. p. 862. in Statut. Synod. a. 1359. Statuta Synod. Eccleſ. Eduenſ. apud Martene t. 4. Anecd. p. 516. Miraei opera diplom. edit. 2. t. 1. p. 228.

† AGGREAMENTVM, conſenſus, approbatio, a Gall. *Agrement*. Ch. Henr. VI. reg. Angl. a. 1457. in Chron. Io. Whethamſtedii p. 423. V. *Agreamentum*.

AGGREARE, gratum habere, ex Gall. *Agréer*. Rymer t. XI. p. 519. V. *Agreare*.

AGGREDVLA, V. *Accredula*.

† AGGREGANTER, *adunatim*, in Vocab. compend.

AGGREGARIVS. Thwroczius in Vladislao rege Hung. c. 24. *Poloni et Sclaui, quos praeda delectabat, aggregario milite muniti etc.* Videtur legendum *ac gregario*.

AGGRESSATVS, incoeptus, inchoatus. Epiſt. Ludov. Imp. ad Arnon. Salzburg. Archiep.

† AGGREGATIO, multitudo. Stat. Cadubrii l. 2. c. 110.

† AGGREGATOR. Sic cognominatus eſt Iac. de Dondis, medicus Patauinus a. 1385. a libello inſcripto: *Aggregator ſententiarum doctorum omnium de praeſernatione et curatione peſtilentiae*; Romae edito a. 1499. fol.

AGGREGIARE, aggrauare, vexare, moleſtare, vulnerare, Gallis etiam *Agragier* et *Agregier*. Ch. Ludov. comit. Andegav. a. 1372. inter Probat. t. 4. Hiſt. Occitan. p. 311.

† AGGRESSVRA, aggreſſio. Tract. Mſ. de re milit. et machinis bellicis c. 3.

† AGGRESSVS, V. *Agreſſus*.

† AGGRIPENNIVS, i. q. *Arapennis* modus agri, in Ch. a. 1209. ex tabul. S. Germani Prat.

AGGRVNDA, *protectus*, ἐκβετης ὁ ἐξωτης, in Gloſſ. Lat. Gr. Mſ. At ſi vim vocum Graecarum ſpectes, eſt *expoſitor* et *expulſor*.

AGIA. (1) Pro *Hagia*, vel *Haïa*, ſilua, vel pars ſiluae, quam *haïs* ſeu ſaepibus muniebant ad feras includendas, Germ. Haag, Hain. Hiſt. Beccenſ. Monaſt. p. 10. 167. V. *Haga*. (2) Interdum pro *Haïa*, ſepes, Gall. *Haie*, Germ. Hagg, Hecke. Inſtrum. a. 1276. ex Chartul. S. Benigni Diuion. et aliis chartis ejusdem Chartularii. V. *Haia*.

AGIA ANASTASIS, voces Graecae, ſancta reſurrectio. Append. ad Agnelli libr. Pontif. apud Murator. t. 2. p. 213.

† AGIADES, militia Turcica ad munienda caſtra et itinera exaequanda. Laonic. Chalcocon. l. 7.

AGIAE, *glandolae*, in Gloſſis Iſidori. Sic et Pith. Excerpt. niſi quod in his legatur *agia*. *) Quid ſi in Gloſſis

Isid. legendum esset *Aglae, glandolae,* i. e. Eicheln?

AGIAMA. Breuiloq. *Agiama, dicuntur quaedam loca in nauibus, quae per artationem remorum veniunt, vel dicuntur foramina, per quae hortator remos accedit.* V. *Agea.*

† AGIATVS, qui suae tutelae est, Gall. olim *Agié*, vel *Aagié.* V. supra *Aagiatus.* Occurrit in Memor. D. Cam. Comput. Paris. et in Arest. Parlam. a. 1408. Cod. reg. 9612.

AGIBILIA, negotia. Acta SS. t. 4. Maii p. 458. t. 2. Apr. p. 588. Rymer. t. 4. p. 570. et alibi.

AGIBILIS, *industrius, acer, strenuus, velox*, in Goclen. Lex. philos. Catholicon. Lat. Francicum: *Agibilis, faisable, agibilitas, faisableté, agibiliter, faisablement.*

AGICIS, V. *Ajacis.*

AGILD, ex Saxon. *aegild*, alias *ongild*, insolutus, inultus, sine compensatione, talis et tam sceleratus, vt ob hujus interfectionem pretium quod *Weregildum* vocant, non exigatur. Leges Alvredi c. 6. Leges Kanuti reg. c. 88. In Legibus Henr. I. c. 88. corrupte habetur *Egilde* pro *Agilde.*

AGILITER, facile. Acta SS. Apr. t. 3. p. 956.

AGILLARIVS, bubulcus, seu bubulcorum praefectus, a Graeco ἀγέλη, armentum, Anglis veteribus *Heyward* vel *Herdward*, Kennet. Antiquit. Ambrosden. p. 534. p. 576.

† AGILLIME, promtissime. Acta SS. t. 3. Apr. p. 893.

AGILLIMVS, agilis. Acta SS. Iun. t. 5. p. 105.

AGILOLFINGI, AGLOLFINGI, AYGLOLFINGI, dicti qui erant de genere ducum Bauariae, in Lege Bajwar. tit. 2. c. 20. ex quibus Regum Francorum indultu, esse debebant duces omnes Bauarici, ab ipsismet regibus electi et constituti. Chron. Fredegar. c. 52. §. 3.

AGINA. (1) Vxor. Tabular. S. Cyrici Niuern. ann. 8. Roberti reg. ch. 60 Forte a Graeco γυναι. † Nisi a Saxon. *agen*, proprius, deducas; quia nihil magis proprium quam vxor putatur. V. *Agenhinti.* (2) Trutinae scapus, quod ea mensura ponderis agatur. At Festo est foramen in quo inseritur scapus trutinae in quo vertitur. † Glossar. vet. Cod. reg. 521. *Agina, ae, ab ago, foramen librae: vel agina, i. q. festinancia, et inde agino, as, festinare, inde aginator, mercator de fac... vendens.*

AGINARE, negotiari, scil. tractan... *aginam.* V. *Agina* 2. Item Isido... explicare. Glossae Mss. S. Andre... Auenion. *Aginare, festinare.* ... in Glossis Lat. Gr. MSS. *Aginare* i... ac ducere, militare, exercitui pr... esse. V. *Agginare.*

AGINATORES, quos ab *agina* dict... ait Festus, Laurentio in Amalt... sunt *aurigae, qui ludis circensibus exercebant, et qui paruo lucro moue... tur.* Alia notione vid. in *Agina* 2.

AGINNENSES, iidem qui vulgo W... denses, apud Robert. de Monte ... Chron. a. 1178. ab *Aginno* Occi... niae vrbe.

AGIOPELAGVS, *mare Cycladum*, A... thico, corrupte pro *Aegaeopelag...* ex quo *Archipelagus* postmodo t... matum. Mappa mundi t. 2. Ges... rum Dei per Francos p. 287. San... to epist. 20. *Lazopelagus* dicitu... *Ygiopelagus* apud Anon. Bare... a. 1055. Vid. etiam Cangii H... Gallo-Bisant. l. 8. n. 31.

AGIOSYMANDRVM, Graecis rec... tioribus aliisque Christianis sub T... cico imperio degentibus, dicitur ... strumentum ligneum, quod cam... nae loco in conuocandis coen... adhibere coguntur: cum campa... rum vsus a Turcis prohibitus ... Ab ἅγιος, sanctus et σημαν... significo. Sic Hofmann. in Lex.

AGIPES, AGIPEDIVS, V. *A... pedium.*

† AGIRELARIVM. Stat. Ord. C... thus. a. 1291. in Append. ad t. ... Annal. Bened. p. 691. *Agricult... non exerceatur in Agirelariis.* Fo... pro *agillarium*, praedium, in ... armenta boum, aliorumue ani... lium nutriuntur. V. *Agillarius.*

AGIRRISIS. Notitia de terra Fl... co ex Chartul. abbatiae S. Ioa...

An...

Augeriac. p. 28. *Quod si partem suam Vindocinenses monachi propriis laboribus et propriis bobus excolere nollent, monachi S. Ioannis eam excolerent et agririsim Vindocinensibus redderent.* Videtur esse vel pars messis vel census annuus ab eo soluendus, qui ex agro non suo fructus percipit. † Aut mendum esse in Chartulario, aut perperam lectum fuisse suspicatur Carpentarius, qui substituendum putat *agrarium*; adeo vt sensus sit, tanquam ex ea parte ab ipsis exculta redderet, quantum pro *agrario* persolui solet.

AGISCVS. Ch. aerae 930. apud Yepez in Chron. Ord. S. Bened. t. 5. p. 424. vbi de ministeriis sacris: *Calices argenteos - - signum cum agiscos duos, et tertium ministrandissimum, campanas duas, cingulos auro gemmatos duos* etc. Vbi *agiscus* videtur poni pro *ansa*.

AGISTAMENTVM, ADGISTAMENTVM, Scriptoribus Anglicis; (1) Ius pascendi animalia in boscis aut forestis. Houed. in Ric. I. p. 784. (2) Alia notione videtur esse tributum propter jus pascendorum animalium in siluis exactum. Madox Formul. Angl. Ch. 697. *Iumenta - - pascencia in eadem foresta toto tempore anni sine agistamento vel impedimento* etc. V. *Agistare.*

AGISTARE, ADGISTARE, Scriptoribus Anglicis, (1) pecora in siluam immittere, quo ibi jaceant et pascant certa anni tempestate, in designatis ab agistatoribus locis, Germ. einsetzen; a Gall. *Gister.* (*) Et hoc forte a Gall. *gesir*, jacere, *gist*, cubile.) *Agistare animalia.* Fleta l. 2. c. 41. §. 15. Additam. ad Matth. Paris. c. 12. Monast. Angl. t. 2. p. 230. *Agistare boscum, siluam, campum,* certum pecoris numerum, compascendi jus habentibus, assignare in bosco, silua aut campo. Capit. Placitor. Coronae regis ap. Houed. in Ric. I. p. 784. V. Fletam l. 2. c. 41. §. 31. (2) Pensionem imponere, tributo onerare; metaphora ducta a boscis aut forestis, quae pascuis sunt obnoxiae. Acta Forens. Edw. I. apud Selden. in Mari clauso l. 2. p. 191. Ordinat. Marisci de Runney ap. Spelmann. Monast. Angl. t. 2. p. 215.

AGISTATOR, qui pascuis siluaticis praeest, et ne vltra metas praescriptas animalia euagentur, aut vltra praestitum pascant, inuigilat. Ch. Ioann. reg. Angl. a. 1215. Monast. Angl. t. 1. p. 939. V. Fletam l. 2. c. 41. §. 3. et Manwodum in Legg. Forestar. c. 11. fol. 80.

AGITARIVM, cunabulum, quod ad infantes ad somnum prouocandos agitatur, eine Wiege. Vita S. Pardulfi c. 18.

AGITATIO, ceremoniae, nempe in sacrificiis quibusdam vet. Test. genus fuit, quorum oblatio fiebat *agitatione* versus orientem, occidentem, meridiem et septentrionem. Hofman. in Lex.

AGITATORES, aurigae, *qui agitandi munus exercent*, in leg. 2. Cod. de Spectac. et Scenic. qui equos curules in Circo agunt et agitant. Concil. Arelat. I. can. 4. II. a. 452. can. 20. Capit. 3. Caroli M. c. 1. et lib. 7. c. 105. nouae Edit. 142. Vbi agitatores proscribuntur, quod plerique ex iis magicis artibus vti crederentur, vt aduersariorum suorum equos in certamine frangerent et impedirent. V. leg. 9. Cod. de Malefic. S. Hieron. in vita Hilarion. Ammian. l. 26. Senator. l. 3. ep. 51.

AGIVS, AYVS, ἅγιος, sanctus. Ch. Edmundi reg. in Monast. Angl. p. 15. 17. S. Bonifac. ep. 1. Vita S. Audomari c. 1. 3. Fridegod. in S. Wilfrido c. 6. Ex his emendanda formula 15. ex Baluz. *Agino Salomon* etc. vbi legendum *agio*, vel *agios* aut *agius.* V. Miraei opera diplom. edit. 2. p. 1141. *Aius* et *Agus* pro sanctus occurrit ap. Papiam, Breuiloq. Stephan. Episc. Leod. in vita S. Lamberti c. 2. et alibi.

AGLA, baculus vel sceptrum officii et dignitatis tribuni militaris apud Turcas, vt docet Leunclauius, teste Spelmanno, v. *Drungus* vel *Druncus.* V. etiam *Agiae.*

† AGLANDERATA QVERCVS, glandibus onusta, in ch. a. 1501. ex schedis Pr. de Mazaugues.

AGLARI, vel AGDARII, tribuni militum apud Turcas. V. *Agla*.

AGLATA, pro *oglata*, quod forte idem est atque *olca*, terrae portio arabilis et sepibus clausa. Ch. Caroli reg. Franc. et Longobard. V. *Oglata*.

† AGLODIARE, cumulare, aceruare; in Glossar. Lat. Gall. a. 1352. ex Cod. reg. 4120.

AGLOLFINGI, V. *Agilolfingi*.

AGLOMA, victima, hostia, Glossar. Lat. Gr. Ms. *Agloma*, ἱερεῖον. Cangius legendum putat *Agonia*, quod vide n. 2.

† AGLUTINARE, *angloutir*, in Glossar. Lat. Gall. ex Cod. reg. 4120. Absorbere, deglutire.

AGMANILE, V. *Aquimanile*.

AGMEN. Ch. Hispanica aerae 14. apud Anton. de Yepez in Chron. Ord. S. Bened. t. 3. *Pro ecclesia parrochitana, vocabulo S. Mametis, territorio Malgare, super agmen vocitato Ce*, etc. vbi scribe *amnem*.

AGMENTARE, augere, Gall. *Augmenter*. Occurrit saepius in veteribus instrumentis Galliae.

AGMINALES EQVI, in leg. 18. D. de munerib. et honorib. *Patrimoniorum munera duplicia sunt: nam quaedam ex his muneribus, possessionibus, siue patrimoniis inducuntur, veluti agminales equi, vel mulae et angariae, atque veredi.* In Leg. 4. et 6. Cod. Theod. de cursu publico, *agminales seu paraueredi* dicuntur, ita vt *agminales* iidem sint qui *paraueredi*. *Agminales* autem vocatos, probabile est, quod gregatim, ἀγεληδὸν. *agminatim*, prope ciuitates nutrirentur et haberentur ad cursus publicos.

† AGMINARI, *agminatim* decertare, pugnare, Chron. Dom. de Grauina apud Murat. t. 12. Script. Ital. p. 700.

AGMYNDALA, pro *Amygdala*. Germ. Mandel, in Hist. Dalph. t. 1. p. 98.

AGNA, mensurae genus in agrorum dimensione, apud rusticos Boeticae prouinciae, teste Colum. l. 5. c. 6.

† AGNACIA, minuta decima, quae ex lanis agnorum, veruecumue percipitur. Ch. a. 1228. in Chartul. Buker. Alia a. 1283. Cod. reg. 55[…] V. *Aignelinus* et *Annacia*.

† AGNACIO, eadem vt videtur a[…]tione Ch. a. 1239. in Chartul. La[…]niac. fol. 117. *Cum ecclesia -- ha[…]ret medietatem locationem domorum[…] clesiae de Fontanis -- et 26. denari[…] tam pro agnacionibus quam pro f[…]cis*; quas scilicet illi in foresta c[…]pere poterant.

AGNAFVS, fullonem non expert[…] ex Gr. ἄγναφος, ἀγνάπτος. V[…] Ch. Cornutiana a Suaresio edita.

AGNATIO. (1) † Pro *Agnitio*, […] Stat. ciuit. Astae in Continuat. p[…] (2) AGNATIO, AGNITIO, libe[…] Lex Wisigoth. l. 10. tit. 1. §. 17. l. […] tit. 2. §. 4. Edict. Theodor. reg. […] 65. Adde leg. un. Cod. Theod. […] Inquilin. et colon. et c. vlt. Capi[…]laris a. 819. AGNATIONI[…] CHARTA, qua dominus seru[…] c[…] se ingenua iunxit, illis indulget, […] qui ex eis nascentur, liberi perm[…]neant. Huius formula habetur a[…] Marculphum l. 2. c. 29. V. Sen[…]tor. l. 7. epist. 40.

† AGNEIOTES, *qui se castificat*. Gloss. vet. Cod. reg. 7613. a G[…] ἁγνεία, *castitas*, *castimonium*, vt h[…]bent Glossae Gr. Lat. V. *Ag[…]notes*.

AGNELLARE, agnum procre[…] Germ. lammen. Chartul. Part[…] non. SS. Trin. Cadom. fol. 49.

AGNELLARII, quibus agnorum n[…]triendorum cura incumbit. AGNE[…]LARIA, locus, vbi agni educant[…] Stat. ant. Ord. Carthus. part. 2. […] 19. §. 8. §. 11.

AGNELLINI PANNI, ex Gall. *Pe[…] d'agneaux*, Germ. Lämmerfelle. S[…] Cluniac. Petri Venerab. c. 16. […] a. 1288. apud Perard. in Burgu[…] p. 562.

AGNENOTES, *qui se castific[…]* Gloss. Bitur. a Gr. ἁγνός, *ca[…]* V. *Agneiotes*.

† AGNERE, taedio affici. *Ag[…] accidiatur*, in Gloss. vet. Cod. r[…] 7613.

† AGNETVM. pro *Agnitum*. V[…] hac voce.

AGNILE, vt ouile, agnorum stabulum. Gloss. Lat. Gr.

AGNIMA, vas menarium. Ch. Ferdin. I. regis a. 1101. apud Yepez in Chron. Ord. S. Bened. t. 6. *Agnima deaurata axiotoma.*

AGNITIO, V. *Agnatio.*

AGNITVDO, *agnitio*. Vita S. Fidoli: *Cuius rei agnitudine moestus.*

AGNOITAE, haeretici ab ignorantia sic dicti, quod nouissimam horam Christo, etiam quoad diuinam eius naturam, ignotam esse arbitrarentur. V. Baron. ad a 535. et 536. Alii fuere Theophronii Cappadocis, qui se Eunomio junxerat, sectatores, qui dei omniscientiam in dubium vocarunt circa 370.

AGNOMENTVM. pro *agnomen*, dixit Apulejus in Apol. p. 497. edit. 1688.

† AGNOMINIA, *infamia, quae per aliquam aliquis imponitur.* Gloss. Provinc. Lat. Cod. reg. 7657.

† AGNVLVS, diminut ab *agnus*, Monetae species. Necrolog. Ms. Heder. II Non. Oct. *Quae dedit ecclesiae nostrae vnum agnulum aureum.* V. *Multo.*

AGNVS (1) Pro *castus*, ex Gr. ἁγνὸς, occurrit non semel in actis Martyrii SS. Didymi et Theodorae, n. 6. 8. (2) AGNVS AVREVS, inter ornamenta ecclesiarum recensetur apud Anastas. in vitis PP. p. 28. 32. (3) AGNORVM CONSVETVDO, praestatio ex agnis. Ch. Lud. VII. a. 1145. pro Bituric. (4) AGNVS PASCHALIS, qui *juxta romanam auctoritatem, in Pascha benedicitur, non ad altare, sed ad communem mensam*, vt est in Micrologo c. 54. Benedictionis formula extat in Ordine Romano. *Agnorum paschalium*, a subditis dari solitorum meminit Ch. a. 1331. in Hist. Dalph. t. 2. p. 191. (5) AGNVS DEI. (a) Cantilena quaedam in honorem agni coelestis. Alcuinus: *Sergius PP. constituit vt tempore confractionis Dominici corporis, Agnus Dei a clero et populo decantetur.* Eadem habent Amalarius l. 3. c. 33. Berno Augiens. Abbas, Microl. c. 18. Walafrid. Strabo lib. de reb. eccles. et alii. (b) Cereae agni coelestis imagines quae a Pontificibus ipsis consecrantur Sabbato sancto, de quarum origine vid. Ord. Roman. in ordine de Sabbato Sancto, Alcuin. lib. de Offic. diuin. c. 19. Durand. l. 6. Ration. c. 79. Baron. a. 58. n. 76. et Ioann. Molan. orat. 1. (6) AGNVS, vel AGNVS DEI, moneta aurea regum Franciae et Hispaniae, in quibus effictus *agnus Dei* vt vulgo dicimus; quas inde *Denarios* vel *Florenos ad agnum*, vel *Multones* vocabant; V. *Multo.* Regest. Memorabil. Camerae Comput. Paris. sign. C. Conf. Covarruvias de veter. numismat. collat. c. 5. n. 9. Mariana de Ponder. et mens. c. 22.

† AGOGARE, nutrire, nisi leg. sit *agregare*, in Ch. pro monast. S. Stephani de Fontaneto, Reg. 106. ch. 31. *Et si aliquo tempore vacalias, aut ouilia, seu porcarias ibidem agogare faceret.* V. *Agulus.*

† AGOLATVS, piscis genus. Statut. Placent. l. 6. *Item omnes canedos, barbiolos et agolatos de duabus libris.* V. *Agonus.*

AGOLIZARE, applaudere. V. *Agonlizare.*

† AGOLVS, *baculus pastoris*, in Gloss. vet. Cod. reg. 521. et 7692. *Agolum* apud Festum.

AGOMANVS. Glossae Isid. *Particus, negotiator, qui per partes vendit, qui institur et agomanus dicitur, quod in diuersa manus agat.*

AGON MORTIS, corporis et animi extrema colluctatio, a Gr. ἀγὼν, certamen. Occurrit in reliq. Ludewig. t. 6. p. 67. V. *Agonizare* 3. † AGON, desiderium, quo quis molestatur, in Ch. 842. in append. ad Marc. Hispan. p. 777.

AGONES, victimae, Gloss. Isid. V. *Agonia* 2.

AGONIA. (1) *Alacritas, vel vigor*, in Glossis Arab. Lat. ex Gr. ἀγωνία. Ioann. de Ianua: *Agonia, vigor, fiducia.* Alias ἀγωνία, est *sollicitudo.* (2) *Hostia.* Gloss. Isid. et Excerpta Pith. Festus habet: *Agonias, hostias putabant ab agendo dictas.* V. Thesaur. Fabri.

AGONISMUS, vltimae morientis angustiae. Nisi mauis esse locum certaminis; vtrumque enim sensum patitur exemplum seq. Vita posterior B. Lidwinae part. 3. t. 2. April. p. 359. *Vix verbum formare vales, et sola in agonismo decertare contendis?*

AGONISTA. (1) Bellatrix. Vita S. Reineldis t. 4. Iul. p. 177. (2) AGONISTA, AGONYTA, ἀγωνιστής, certator, miles. Epist. anon. apud Baluz. t. 2. Miscell. p. 261. (3) † Campio, in Ch. Hugon. archiep. Senon. ex Tabul. S. German. Prat.

AGONISTARCHA, iuxta Lexic. Hofmanni in veteribus gymnasiis is fuisse videtur, qui certaminum publicorum praefectus erat, quiue in amphitheatris et gymnasiis, vbi athletae prius exercebantur, munus suum obibat. Eius habetur mentio in vet. Inscript. apud Ligorium.

AGONISTICI, ex eodem Lexico, Donatistarum sectae in Africa ramus, qui peruagati ad castella oppidaque tempore nundinarum, fingendo se iustitiae ministros esse, varia scelera committebant. Horum meminit Optatus Milev l. 3.

AGONISTICUS. *Agonistica corona*, ap. Cyprian. Praefat. in lib. de exhortat Martyrii, i. e. corona vincentibus destinata. *Agonisticum munus*, eodem sensu apud Ludewig. Reliq. t. 5. p. 285.

AGONITHETA, athleta, in Actis S. Hamonis Monachi Savignei Ms. V. *Agonotheta*.

AGONIZARE. (1) Laborare, operam collocare, ponere, ad aliquid peragendum. Acta Martyrum Tharasii et Socior. ap. Baron. a. 290. n. 24. Vita S. Maglorii Episc. Dolens. c. 9. 11. (2) Decertare. Odo Cluniac. l. 2. de vita S. Geraldi c. 1. Vita S. Rictrudis c. 12. (3) Extremum spiritum ducere, cum vita scilicet cum morte luctatur, Italis *Agonizare*, Gallis *Agonizer*. Leporius Presb. in libro Emendat. Liber 5. Insinuat. diuin. S. Gertrud. c. 2. Caesar. l. 1. Mirac. c. 35. l. 5. c. 8. l. 6. c. 36. (4) Inuadere, adoriri, impetere. Hist. Obsid. Iadrens. c. 4.

AGONIZATIO, decertatio, in... Gregor. Turon. de Vitis Patru... c. 7.

AGONIZATORIUS, arduum, ingen... acre. Liber Dodonae manualis c. 4...

AGONIZETA, agonista. Acta S... Bened. saec. 3. parte 1. p. 384. P... *Agonizeta*. Cangius legit *Agoni*... in voce *Agonotheta*. Mabillonii l... ctionem praeferunt Cangii editor...

† AGONOMUS, *princeps*, *quasi p*... *actionem dictus*. Laur. in Amalt... ex Cath.

AGONONETA, agonista, in Hi... Mediani monast. in vita S. H... dulphi.

† AGONOSCEMA, compositio ex ... tritis lapidibus alliisue materiis ... cta, a Gr. ἄγω et σχῆμα. Ch. ... circ. 1040. in Append. ad Ma... Hisp. p. 1074. V. *Scema 6*.

AGONOTHETA, pro *agoni*... bellator. Vgutio: *Agonitheta, q*... *vel quae est in agone, i. pugil*. Vi... S. Ermelandi Abb. Ms. Vita S. C... strensis n. 1. Et passim alibi. ... *Agonizeta*.

† AGONUS. Tract. Ms. de piscib... c. 15. Cod. reg. 6836. *C. Chal*... *dem --- eandem esse putat* (Ronde...tius) *quae in Italia sardanella vocatur*... *maxima cum sardinis similitudine*, ... *iusmodi etiam fert Larius lacus*, *q*... *a Mediolanensibus Agonus nominat*... V. *Agolatus*.

† AGORIA, *polie*, in Gloss. Lat. G... Cod. reg. 7692. trochlea.

† AGORONEA, *dea agendi*, in Gl... vet. Cod. reg. 521.

AGOLA, Synagoga, forte pro *Ag*... Gr. ἀγορα, locus est in quem ... pulus congregatur. Baluz. Misc... t. 6. p. 362.

† AGOTALLUM, instrumentum, ... hauritur aqua, et ex naue pro... tur. *Aggottare* dicunt Itali, ... aquam e naue huiusmodi inst... menti ope emittere, forte a vet. G... *Agoust*, canalis. V. *Agotare* et *A*...*tare*. Statut. Avenión. Ms. a. 1... c. 53.

† AGOTARE, aquam emittere, ... gnum exsiccare, exhaurire, H... *Agotar*, Gallis olim *Agouster*, ... a. 11...

a. 1293. ex Tabul. Montispess. V. *Agotallum* et *Agotum*.

AGOTI, odiosum genus hominum de quibus in voce *Cagoti*.

† AGOTVM, canalis, emissarium, aquale, Gall. *Egout*, olim *Agoust*. Ch. a. 1358. in Reg. 86. ch. 598. V. *Agotallum*.

AGRA, V. *Acra*.

† AGRAANTARE, approbare, gratum habere, Gall. *Agréer*. Ch. S. Sulpitii Bitur.

† AGRACVLVS, *verbosus, dicax, clamosus, buco, oritus, loquax, loquaculus, contentiosus*. Gloss. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

† AGRARERIVM, vt *agrarium*, tributum quod ex agris penditur, in Instr. a. 1476. ex tabul. Flamar.

† AGRAIRALIS, cultus, qui opponitur heremo. Ch. a. 1266. in Reg. S. Ludov. Chartoph. Reg. Alia 1313. in Reg. 49. ch. 92. V. *Agrarabilis* et *Agrariis*.

AGRAMIRE, V. *Adramire*.

AGRAMMATVS, illiteratus, ἀγράμματος. Iornand. de reb. Get. c. 50.

† AGRANA, ius capiendi certam vuarum immaturarum portionem in vineis subditorum, ad conficiendum omphacium, a veteri Gall. *Agrenet*, vulgo *Verd*, quod de fructu immaturo dicitur aeque ac de ligno viridi. Ch. Caroli IV. reg. Franc. a. 1326. in Reg. 64. ch. 400.

† AGRANARE, in granum maturescere, Gall. *Grainer*. Libert. Avinion. a. 1463. in Reg. 199. ch. 347.

† AGRANCARE, ab Ital. *Aggranchiare*, quod de digitis dicitur, dum ex frigore aut neruorum conuulsione contrahuntur. Mirac. S. Rosae t. 2. Sept. p. 451.

AGRANVS, *pro agro accipitur: vnde Aimus in expositione supra Matthaeum: qui agrum aut agranum suscipiat*. Ita Vgutio.

AGRAPHIVS, qui nomen expungit suum ex tabulis vel instrumentis publicis, ne soluat debitum, a Gr. ἄγραφος, non scriptus.

AGRAPPA, fibula, hamulus, Gall. *Agraffe*. Compur. fabricae eccles. S. Petri Insul. Ms. a. 1523.

† AGRARABILIS, arabilis, culturae aptus. Ch. a. 1350. in Reg. 84. ch. 611. V. *Agrairalis*

AGRARE, ambulare, ire. Victorin. Afer de principio diei, p. 200.

AGRARES, rustici, apud Victor. in Constantino.

AGRARIAE, vigiliae, excubiae. Modest. de vocabulis rei milit. Scriptor tacticus post Notit. Imp. cap. penult. Veget. l. 2. c. 22. l. 3. c. 8. Ammian. l. 14. 16. 25. 31. V. quae ad hunc scriptorem annotat Valesius de vocis etymo vt et Salmasius ad Spartianum.

AGRARIENSIS, nauigii species, in l. un. Cod. Theod. de Lusoriis Danubii; sic autem dictae, quod *agrarias*, i. e. excubias et vigilias exercerent. Ἀγράρια perinde vocabant Byzantini nauiculas, aut lembos, quibus Imperatores fretum Constantinopolitanum emetiebantur, cum peregre ibant (vnde forte etiam eiusmodi nauigio nomen) et in suburbana palatia secedebant. De iis non semel Constant. Porph. de admin. Imp. c. 5. et Anna Comnena l. 6. et 7. p. 181. et 205. Erant praeterea *Agraria*, naues piscatoriae apud Theophanem.

AGRARIVM, AGRERIVM, tributum, seu vectigal, quod ex agris penditur, quod in quibusdam Galliae partibus *Agrier* dicitur. Lex Bajuvar. c. 1. tit. 13. Marculf. l. 2. for. 36. Constit. Chlotar. a. 560. post. Conc. Paris. II. Ch. Willelmi II. episc. Pictav. apud Beslium p. 87. et alibi. V. *Agraticum*.

AGRARIVS, *rusticus qui colit agrum. Vnde Eccl. 38. Cum operario agrario de omni opere tracta*, Io. de Ianua. V. Casaub. ad Spartian. p. 35. Aurel. Vict. in Maximiano. Sigebert. a. 1160.

† AGRASCVM, omphacium, Germ. Weinessig. Ch. a. 1399. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 152. V. *Agrana*.

AGRATICVM, pro *Agrarium*, in Cod. Theod. edit. Gothofr. t. 2. p. 433.

† AGRAVALLVS, fossa in arena ad capiendas anates disposita, a *vallus*, fossa,

fossa, et graueria, arena, sabulum. Ch. a. 1412. in Reg. 166. ch. 421,

† AGRAVARE. (1) Damnum inferre. Ch. iurium comit. Biter. in ciuit. Albae a. 1252. (2) Obstinare, pertinaci animo dicere. Statut. Cadubrii l. 2. c. 89.

AGRAYRALIS, i. q. Agrairalis. Agrayrales prouentus, fructus et reditus ex agris percipiendi, Ch. a. 1351. ex libro viridi.

† AGREABILIS, a Gall. agreable, gratus, acceptus. Ch. Henr. VI. reg. Angl. a. 1457. in Chron. Whethamstedii p. 420.

AGREAMENTVM, consensus, Gall. Agrement. Ridicule definitur apud Rastall. et Leguleios Angl. Aggregatio mentium, in re aliqua facta, vel facienda. V. Gratum. Madox Formul. Angl. p. 353.

† AGREARIVM, i. q. Agrarium, in Ch. a. 1477. pro prioratu de Mauzanis in Lemov.

† AGREDIVM, vt Agrarium, in Ch. a. 1288. ex Tabular. Auxitan. archiep.

† AGREDVLA, parua rana in agro morans, Granollia Prov. Gloss. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. Gloss. Lat. Ital. Ms. Agredula, la rana picola. V. Accredula.

† AGREGARE, possidere, frui. Ch. a. 903. apud. Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 144.

† AGREHARIVM, V. Agraherium.

† AGREIVM, i. q. Agrarium, in Chartular. Sulpitii Bituric.

AGRENTIVM. Ch. Guillelmi abb. Floriac. a. 1296. Burgenses de Castellione remanebunt et erunt quitti et immunes - - de omnibus redebentiis - - de omni hospitagio, de ferculis nuptiarum vocatis Espaules, de agrentio, de fusticulis. Vbi si agrentium non legitur pro agrerium, saltem eodem sensu videtur accipi. † Si bene scriptum aut lectum est, idem esse videtur ac Agressagium. V. in hac voce et supra Agrana.

AGRER, i. q. Agrarium. Tabul. Vosiense fol. 43.

AGRERIA, eadem notione. Ch. a. 1357. in Tabul. Monast. S. Crucis Burdigal.

AGRERIVM, AGRERIVS, eodem significatu, in ch. a. 1251. V. Agrarium.

AGRESSAGIVM, pro Agrestagium a Agresta; jus capiendi certam vu[...] rum immaturarum portionem in v[...] neis subditorum ad conficiendu[...] omphacium. Ch. Simon. de B[...] gensiaco a. 1242. V. Agrana, Agresta.

† AGRESSVS, accessus, aditus. C[...] a. 1260. in Chartul. Campan.

AGRESTA, Omphacium, Weinessig[...] ex Ital. Agresto, quasi Aigret, ac[...] dulus. Albert. Argentin. in Ch[...] p. 155. Ch. a. 1242. apud Marte[...] t. 4. Anecd. p. 1683.

† AGRESTES, is, lo rastello, in Glo[...] Lat. Ital. Ms. Rastellum, Gall. R[...] teau.

† AGREVISARE, aggrauare, mol[...] stare. Ch a. 1115. apud. La[...] delic. erudit. inter not. ad [...] S[...] cul. Laur. Bonincont. part. 2. [...]

† AGRIARE, ius, quod ratione of[...] cii griarii competit, exercere. Ch. [...] 1263. in Chartul. S. Germ. pr[...] V. Gruarius 1.

AGRICOLANVS, agricultor, Ioan[...] de Ianua, et in Gloss. Isid. in vo[...] Basinus.

AGRICOLARE, colere agrum. Agr[...] colans, agricola, apud Walbert. l. 1. [...] mirac. S. Rictrudis c. 2. S. Wilhe[...] Constitut. Hirsaug. l. 2. c. 18. et [...] passim.

AGRICOLATIO. (1) Ius messem [...] agro natam partiendi. Chartul. M[...] nast. Aquicinct. (2) † Terra ara[...] lis. Ch. Ludov. reg. Franc. a. 11[...] in Chartul. Cluniac. Agricolation[...] vineae, prata etc.

† AGRICOLATOR, agricola. C[...] 1376. in Reg. 110. ch. 159. [...] Agritor.

AGRICOLERE, agrum colere. Tab[...] lar. Priorat. Neronis Villae.

† AGRICVLATIO, agricultura, a[...] tio. Ch. Henr. Imp. a. 1012.

AGRICVLTVRA, praedium ru[...] cum, in quo aratur, plantatur, [...] ritur. Ch. Guidon. Archiep. Bi[...] ric. a. 1279. apud Thomasser. Co[...] suet. Bitur. p. 115. Ludewig. R[...] liq. t. 6. p. 67.

† AGRICULTURARIUS, ad agriculturam pertinens. Ch. a. 1384. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 68.

AGRIDIUM. Lib. Mirac. S. Fidis B. *Virgo ita eum fando prosequitur: Scias me, inquam, hactenus minime fuisse interpellatam, pro huiusmodi re, ut ista est, pro qua nostra sollicitas suffragia, cuius ex diuersis morbis valida contulerim agridia.* Quo loco vox *agridia*, nisi mendum subsit, *auxilia*, aut *aegrorum sanationes*, significat.

AGRIFA. Ignot. Casinens. in Hist. Langobard. c. 10. *Et post haec agrifa faciam unam.* Idem videtur Cangio quod *Anaglyphus*, caelatus, sculptus. V. *Baxia*.

AGRIFARE, vngues protendere; *Grifer* enim Galli dicunt vngues auium. Frider. II. Imp. lib. I. de arte venandi c. 56.

AGRIMINIA, *vigiliae*, *agronno enim*, id est, *vigilo*. Gloss. Biturie. Voces corruptae ex Gr. ἀγρυπνία, vigiliae; et ἀγρυπνῶ, vel ἀγρυπνέω, vigilo.

AGRIOLEONTES, vt legit Scaliger, apud Capitolin. in Gord. III. c. 3. sunt leones feroces, mansuetis oppositi. Salmasius hanc lectionem improbat, quod veteres codices praeferant *Arcoleontes*, pro quo ipse scribit *Argoleontes*, albi leones, ab ἀργὸς, albus et λέων, leo.

† AGRIOTA, cerasi species, Gall. *Griotte*. Ch. a. 1362. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 243.

AGRIPEDALIS. *Agripedales perticae*, seu *Agripennales*, quae alibi *arpennales* dicuntur. Ch. a. 877. apud Perardum, 155. Perticae, quibus agri *arpennis* s. *agripennis* constat. V. *Arapennis*.

AGRIPENNA, vt *Arapennis*, modus agri, Gall. *Arpent*, in Hist. Harcur. t. 4. p. 2263. Order. Vital. l. 5.

AGRIPENNARIUS, eadem notione. Ch. Henr. I. reg. Franc. in Tabul. S. Petri Carnot.

AGRIPENNIS, eadem notione, apud Order. Vital. l. 5. p. 591.

AGRIPENNIUS. *Agripennii agri*, apud Papiam, *illi dicuntur, qui non in toto quadrati, sed in longo sunt.*

AGRIPENNUS, eodem significatu; in Tabular. Vindoc. Thuani c. 20. ch. 66. 55. 343. Ch. Gaufredi Comit. Mauritan. in Bibl. Clun. p. 542. *Agripennorum consuetudo*, praestatio domino feudali pro quolibet *arpento* terrae ex consuetudine soluenda. Ch. Ludov. Blesii et Claromont. Comit. a. 1192. Ch. Philippi Aug. a. 1193.

AGRIPENTUM, i. q. *Arapennis*, in Anecd. Marten. t. 1. p. 387.

AGRIPERIUS, vncinus, fibula, Gall. *Agraffe*. Cod. Mf. ecclesiae Nouiomens.

AGRIPINNUS, idem ac *Arapennis*, in Tabul. S. Vandregesil. t. 2. p. 2089.

AGRIPOMUM, φθινοπωρον, *autumnus*. Supplem. Antiquarii Gloss. Lat. Gr. Mf. habent:

AGRIPONNUM, *autumnum*, *pluralia non habent*, φθινοπωρον. V. *Aegripomium*.

AGRIPPA, qui *in pedes nascitur inuersus*, quasi aegre partus. Glossar. Anic. Mf. annor. 700. Chron. Casin. p. 334. V. Hofmann. et supra *Aegripes*.

AGRISIO, cultura. Ch. ap. Mabillon. Diplom. l. 6. p. 531. *Quia de eremo eas*, (terras) *traxi in agrisione.*

† AGRITOR, agricola. Ch. a. 873. in Chartular. eccl. Vienn. V. *Agricolator*.

*) AGRO, wirth, Haußherr. Vocab. Lat. Germ. a. 1477. impress.

AGROAZIMUS, V. *Acrozimus*.

AGRUMEN, olerum genus, acrimoniam aliquam habens, vt porri, allia, etc. Vitae B. Columbae t. 5. Maii p. 372. † Gallis olim *Aygrin*, pro acrimonia. V. *Acrumen* et *Egrumum*.

† AGUACHONATUS. Ch. a. 1473. ex schedis Pr. de Mazaugues. *Et omnes praedicti termini sunt aguachonati de lapidibus.* *Agachons* vocant Prouinciales silices ad metas apponi solitos, ex *agachar*, Prouincialibus respicere; meta quippe aliam sibi oppositam respicit, atque ad eam dirigitur.

† AGVAITVM, AGVAYTVM, insidiae, Ital. *Aguato*, Gallis olim *Aguet*, *Esguet*. Chron. Bergom. ap. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 860. 905. V. *Agaitum* et *Aguayt*.

† AGVALE, i. q. *aquale*, canalis, in Ch. capit. S. Saluat. Montispess. a. 1354. ex Reg. 89. ch. 318. vbi *Agal* scribitur.

† AGVASSERIVM, turricula editior in vrbium, castrorumue muris, vnde excubiae seu *Aguaitum* fieri possit. Ch. comit. Armaniaci a. 1353. in Reg. 84. ch. 147.

AGVAYT, et AGVAYTVM, insidiae, Gall. *Aguet*. Vsatici Barcinon. Mſ. c. 2. 3. 73. Concil. Helenense a. 1065. Ex voce *Guayta*, *Gaita*, *Gueta*, excubiae, vigiliae. V. *Agaitum* et *Aguaitum*.

† AGVCCHIAROLVS, acuum theca, ab Ital. *Aguglia*, acus, *Agucchiarolo*. Ch a. 1389. t 3. Cod. diplom. Ital. p. 362. V. *Agullium*.

† AGVEGA, vas aquarium. Ch. 1361. ex Tabul. Massil.

† AGVERPIRE, i. q. *Guerpire*, possessionem rei alicuius dimittere. Ch. a. 1217. in Chartul. S. Petri Gand. ch. 19.

AGVGVLA, V. *Agagula*.

† AGVIA, piscis genus. V. *Aguilla* 2.

*) AGVLCVBORE, *strangulare*, worgen. Vocabul. Lat. Germ. a. 1477. impress.

AGVIJON, campanula acutioris soni, Hisp. *Aguijon*, aculeus, stimulus. Regula consueta Toribii archiep. Limae t. 4. Collect. Conc. Hisp. p. 663. 664.

† AGVILETA, AGVLHETA, ligula, Gall. *Aiguilette*, olim *Aguillette*. AGVILETARIA, ars ipsa et AGVILETARIVS, ipse artifex. Arest. Parlam. a. 1421. ex Cam. Comput. fol. 89. Ch. a. 1412. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 205.

† AGVILINVS, i. q. *Aquilinus*, moneta scilicet Aquileiensis. Ch. a. 1278. ex Cod. reg. 5376.

† AGVILLA. (1) Pyramis, obeliscus, Ital. *Aguglia*, Gallis *Aiguille*, apex turris ecclesiae. Martyrolog. Mſ. eccleſ. S. Saluat. Aquenſ. V. *Agulha* 1. et *Agulia* 2. (2) Piscis genus. Tract. Mſ. de piscibus Cod. reg. 6838. *Acus vel aculea Plinio*, *nostris aiguille*, *Italis a[...] zella*, *Hispanis aguilla vel aguia [...] stado*, *Venetis acicula*, *habet ety[...] a rostri longitudine*, *tenuitate et a[...]*

† AGVILLADA, aculeus, bacu[...] acumine ferreo munitus, quo bo[...] pungendo ducunt, Gall. *Aguil[...]* Ch. a. 1380. in Reg. 117. ch. 8[...]

AGVILLERIVM, AGVILLERI[...] forte *aqualis*, Gall. *Aiguiere*, C[...] Mſ. eccleſ. Nouiomenſ. *Item un[...] aliud vas parui valoris argentatus[...] modum aguillerii*, *in quo sunt ce[...] reliquiae*. † Vasis genus est, vt o[...] natur Carpentarius, in acumen [...] finens, quod pyramidis formam [...] hibet. V. *Aguilla* 1.

AGVINA, forte i. q. *Aguinia*, ni[...] gendum putes *Aguillarum*. Ch. [...] 1208. ex schedis D. Lancelot; C[...] *tenarius aguinarum* 1. *denar*. † I[...] gendum haud dubie *anguillarum*.

AGVINIA, pro *Ingenia*, Gall. Engi[...] machinae bellicae, item instrume[...] et apparatus earumdem. Chron. [...] cil. t. 3. Anecd. Marten. p. 80. [...] *ipso die exoneratae de dictis vide[...] terra aguinibus et paruis [...] machinarum*. Vbi legendum [...] *aguinibus paruis*. † Rectius lege[...] tur, *cum anginibus paruis*, vt [...] non videt.

AGVITARE, insidias struere, G[...] *Gueter*. Concil. Narbon. a. 10[...] can. 5. V. *Aguaitum* et *Aguayt*.

AGVLA, vel AGALA, *moneta*, [...] Glossis Arab. Lat. Legendum fo[...] *Agalma*, V. in hac voce et in *A[...] gula*.

AGVLANI, inter populos, qui S[...] cenis vel Turcis parebant, cum Fr[...] ci Syriam ingressi sunt, recensen[...] passim a Scriptoribus rerum Hie[...] solymitanarum; sed an haec app[...] latio gentis sit, an vero sectae, [...] certum plane, cum et ii Public[...] et Azimitis jungantur, quae in[...] bie nomina sectariorum sunt. G[...] bert. l. 5. Gestor. Dei c. 8. Rob[...] Mon. l 6. Baldricus l. 5.

AGVLHA. (1) Apex turris eccle[...] Gall. *Aiguille*. Martyrolog. Mſ. [...] cleſ. Aquenſ. (2) † Vox ligua[...]

r

rum, Gall. *Aiguille*, lignum longum, et ab vna parte acutum. Reparat. factae in senescal. Carcass. a. 1435. V. *Aguilia*.

AGVLHETA, V. *Aguileta*.

AGVLHETARIVS, ligaminum artifex, aut ille qui ligamina stylo instruit, Gall. *Aiguilletier*. Obituar. S. Geraldi Lemouic. V. *Aguileta*.

† AGVLHO, aculeus. Stat. a. 1357. inter Probat. Hist. Nem. p. 194. 196.

AGVLIA. (1) Vas vel instrumentum praeparando sali vtile. Testam. Adelaid. apud Marten. t. 1. Anecd. p. 102. (2) Obeliscus, ex Ital. *Aguglia*. Christ. de Bondelmont. in descript. Constantinop. V. *Aguilla 1*.

† AGVLLA, schidia, assula. Ch. a. 1286. inter Instr. t. 6. Galliae Christ. p. 489.

† AGVLLIVM, acuum theca, Gall. *Aiguillier*, in Gloss. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. Acta Ms. Inquisit. Carcass. a. 1308.

† AGVLVS, V. *Agelus*.

† AGVMINA, rudens, quo nauis ad anchoram religatur, Ital. *Gumina*, vel *Gumma*. Statut. Genuens. l. 4. c. 1.

AGVNA. Concil. 1. Salisburg. *In pelle fisfurraturas non habeant, nisi forte de nigro cens ato, vel panno, aut agna pelle aguna.* Ita legit Spelmann. in hac v. sed ad vocem Guna post Meursium legit *aut guna* pro *aguna: guna* autem Spelmannus exponit *cuniculum* a Germ. *cunna*, qua voce significant Germani certum indumenti genus a cuniculo sic appellatum. Sed quid si pro *aguna* legeretur *agnina*, planius et facilis esset intellectus. Si tamen *guna* vel *aguna* retinendum est, hac voce non indumentum aut amictum integrum loco citato intelligendum esse videtur, sed duntaxat assutum pileis pannum, vel pellem, vt satis patet ex ipso textu, praesertim ex voce *fisforraturas*; quod assumentum posset confici ex *aguna* vel *guna*, i. e. pelle Saxonica, vti coniicit Cangius ex hoc Luithprandi loco, quem refert ipse Spelmannus: *Nec ipsa capiet eum in qua natus est paupertas gunata i. pellicea Saxonia.*

AGVRIRE, litigare, litem mouere, a Gr. ἀγορά, forum. Process. eccles. S. Vedasti Attreb. in Chartul. eiusdem Abbatiae.

AGVS, V. *Agius*.

AGVSADVRA, in Prouinciae comitatu, pensitatio, quae praestabatur iis, qui ad exacuenda instrumenta rustica a comite Tolosano praefecti erant. Pactum a. 1231. inter Alfons. comit. Pictav. et Abbat. Montis-Alban.

† AGVSARE, acuere, Gall. *Aiguiser*. Ital. *Aguzzare*. Priuileg. loci de Portello a. 1405. in Reg. 184. ch. 586.

AGVSTALE, V. *Augustalis*.

AGVSTATICVM, V. *Augustaticum*.

AGVSTVS, V. *Augustus*.

AGVTARITVS, V. *Argutarius*.

AGVZO, cuspis, Ital. *aguzzare*, in cuspidem acuere. Constitut. Neapol. l. 1. tit. 37. §. 1.

AGYALE, genus nauigii, forte piscatoria nauis. Est enim αἰγιαλεύς, piscator, ab αἰγιαλός, littus. Vita S. Raynerii t. 3. Iun. p. 464. *) Valer. Flacc. l. 1. Argon. commemorat *Phrygios Iulos*. Graecia etiam nauigii genus habebat, cui nomen erat γαῦλος, quod Latine etiam *gaulus* appellabatur, Festo teste. Suionibus *Iulle* est nauigiolum, scapha. V. etiam *Ciula*.

AGYNNII, haeretici, qui circa a. 694. a carne et coniugio abstinebant, deum vtriusque auctorem inficiati; a γυνὴ mulier et α priuatiuo. V. Hofmanni Lex.

AHANAGIVM, AHENAGIVM, quidquid ex agris cultis colligitur. Inuent. Chart. monast. fol. 59. Ch. a. 1224. in Tabular. Abbatiae Montis S. Martini. V. *Ahanare*.

AHANARE, agrum colere, laborare, a vet. Gall. *Ahan*, poena, labor, molestia, vnde *ahaner*, anxie laborare. Ch. M. Abbat. S. Vedasti Atrebat. a 1245.

AHENIA. Testam. I. Adefonsi Hisp. reg. ap. Marten. t. 1. Ampliss. Collect. p. 546. *Et vnam aheniam in*

ripa

ripa illius fluminis supradicti. Idem forte quod Hispanis *Alhamia*, angustum cubiculum. † Carpentarius terram arabilem hic intelligit.

AHORUS, qui immatura morte rapitur, a Gr. ἄωρος, qui non fit suo tempore. Tertull. de anima c. 57.

AHTA, V. *Achta*.

AIA. (1) Sepes, Gall. *Haie*, Germ. Hage, Hecke. † Ch. a. 1165. inter Probat. Hist. Autiss. p. 22. *De Aiis verò, quas pater meus tempore guerrae in nemoribus S. Mariae monasterii Melederensis - - fecit.* Vbi indicatur silvae pars delecta, quam sepibus muniebant ad feras includendas, aut ad alios vsus. (2) Apud Hebraeos accipitris species est, quam veteres *Aesalonem*, Galli *Esmerillon* appellant. Nomen a clamore: Iob. 28. 7. Hofmann. in Lexico.

AJACENTIAE pro *Adjacentiae*, ap. Baluz. in Hist. Arnuern. t. 2. p. 8.

AIACIS, AGICIS, AICIS, AIZES, AIZIS, AIZUM. (1) Vicaria, districtus vicarii. Tabular. eccles. S. Iuliani Briuat. *In aice Briuatense, Ambronense* etc. Vbi in aliquot chartis aliis pro hac voce habetur: *in vicaria Briuatense* etc. In ch. 160. fol. 92. *In ipso aice, seu in ipsa vicaria*, vbi perperam *in arce* reposuit aut legit Iustellus in probat. Hist. Aruern. p. 10. Adde Nov. Gall. Christ. t. 1. p. 58. Acta SS. Bened. saec. 3. part. 2. p. 195: vbi Mabillonius nomine *Aicis* pagum intelligendum esse vult. Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 16. et alibi. (2) Praedium, domus cum horto, terris, vineis, etc. idem fere quod *mansus*. Vetus Ch. ex Tabulario eccles. Gratianopolit. Baluz. Hist. Aruern. t. 2. p. 41. et passim alibi. Aruerni hodie *Aine*, vocant agrum, vel terram incultam, aedi alicui adiacentem. *) Germanis superioribus, praesertim Sueuis, Asch, Esch, Eschen, Oesche est ager cultus, et territorium, conf. Frisch im Wörterb. v. Esch.

AICHATA, pro *Aissata*, in Ch. Phil. reg. Franc. a. 1310. ex 47. Regesto Tabularii Regii n. 38. V. *Aissada*.

AICIS, AICIUM, vt *Aiacis*.

AIDA, AYDA, subsidiaria tribu[...] Gall. *Aides*. Litterae Franc. I. p[...] S. Capella Paris. Ch. offic. Pa[...] a. 1264. ex Tabul. S. Germ[...] a Pratis.

† AIDARE, a Gall. *Aider*, adiuu[...] Comput. Ms. eccles. S. Egid. Ab[...] vill. 1386.

AIDUS, adiutor, Gall. *Aide*. Edi[...] Rotharis Reg. Longob. tit. 1[...] §. 1. *Ad euangelia sancta iuret c[...] 12 aidis suis, id est, sacramentali[...]* Vbi lex Longob. l. 2. tit. 55. §[...] habet *aliis suis*; sed prior lectio [...] lerari potest.

AJECENTIAE, pro *Adiacentiae*, a[...] pendices, in Ch. Chlodovaei III. [...] 693. ap. Felibian. in Hist. San-D[...] nys. p. 14.

AIGATIA, *Piaca*, Papiae. Legend[...] *Pica*, quam Picardi etiamnum v[...] cant *Agache*.

AIGLOLFINGA, V. *Agilolfinga*.

AIGNELINUS, lana seu vellus. C[...] Phil. reg. Franc. a. 1288. apud [...] rard. in Burgund. p. 562. † C[...] Theobaldi comit. Bles. a. [...] *Quod si aliquis burgensium aliud [...] arconnertis lanam suam sine aign[...] nos tradiderit*, etc. Gallis olim *Aig[...] lins* ab *aigne*, ouis, veruex.

† AIGRO. Inquisit. a. 1268. ex sche[...] Pr. Mazaugues: *Item dixit quod [...] gnoravit ibi quemdam juuenem, [...] dicebat se de Arelate - - qui [...] rat aigrones in palude.* Hinc ard[...] las, quas *aigrettes* appellant G[...] hic designari arbitratur Carpen[...] rius.

† AIGUCIA. Ch. a. 1229. in[...] Probat. t. 3. Hist. Occit. p. [...] *Trado vobis - - totum castrum [...] justitias, firmancias, aiguciat [...]* Vbi legendum esse *caguciat* [...] stum est. V. *Caucia*.

AIGUERIUM, pro *aquarium*, aqu[...] ductus, canalis, fossa. In Sta[...] Massil. Ms. a. 1253.

† AIGUILLIA, i. q. *Agulha* 2. [...] a. 1297. ex Tabular. Autiss.

AILA. Gloss. Bituric. eccles. [...] *Ailen, frontem. Aila, ventus [...]*

AILATA. In Legg. Adelstani R[...] Angl. c. 6. *Si verbum non d[...]*

xerit, vt uilata sit. Vbi quidam *quam* restituunt. V. in hac voce.

AILLATA, V. *Alliata.*

AILLIARIVS, qui vendit allia et legumina. Occurrit in Cod. Mſ. anno circiter 1290. exarato de redditibus Episcop. Autissiod.

AINESCIA, AENESCIA, ENECEA, EINEIA, ENEYA, EYLNESCIA, pars haereditatis, quae ad primogenitum priuilegio aetatis pertinet. Gallis ol. *Aisneſſe*, *Aisneage*, *Enynage*, *Aneage* et *Aisneté*. Glanvilla l. 7. c. 3. Bracton. l. 2. c. 34. Statuta secunda Roberti I. Scotiae reg. c. 3. Matth. Paris a. 1240. Bracton. l. 2. c. 77. Fleta l. 5. c. 9. et passim alibi.

AINV, nurus. *Foemin. generis.* Gloss. Bitur. Mſ. † *Aini*, in Gloss. ex Cod. reg. 7613.

AIOIN, *interpretatur frater meus.* Gloss. Bitur.

AIOLA, auia, ex Gall. *Aieule.* Occurrit in Tabul. Absiensi.

AIONES, forte prima litterarum rudimenta. Act. SS. Benedict. saec. 4. part. 1. p. 386. *Ego tantillus, sermone imperitus, et grammaticae disciplinae omnimodis expers, qui nec quidem, vt ita dixerim, ipsos aiones ad liquidum addiscere valui. Aiones* [illegible] in locis Galliae i. e. ac [illegible].

AJORNAMENTVM, vocatio in ius, iudicii denunciatio, Gall. *Ajournement.* Cod. Mſ. Consuetud. Tholos. V. *Adjornare.*

AIOT, vestis species. Gaufrid. Vosiens. l. 1. c. 7. *Chlamydes vel cappas perforauerunt, quas vocant aiot.*

† AJOVDVM, V. *Adjotum.*

AIRA, i. q. area, Gall. *Aire*, in Tabular. S. Amantii Inculisin.

AIRALVS, AYRALE, area, seu locus aedificio aptus, quasi *areale*. Tabular. abbatiae Conchens. in Ruthenis ch. 91. 118. Ch. Mſ. Philippi reg. Franc. 1312. et alibi.

AIRAO, pro *Arrao* vel *Arao*, V. in his vocibus.

AIRARIVM, pro *aerarium*, in Litt. Caroli V. a. 1377. t. 6. Ordinat. reg. Franc. p. 322.

† AIRATIA, quiuis fructus ex aratione prouenientes. Stat. Montis-reg. p. 238.

AIRBANNVM, V. *Arbannum.*

AIRO, ardea, ardeola, auis. Gall. *Heron*, Germ. Reiger V. Frider. l. 1. de venat. c. 4. 20. 21.

AISAMENTVM, AISIAMENTVM, AISIMENTVM, ASIAMENTVM, AISSIMENTVM, AASAMENTVM 1. († Ea omnia, quae cuique, pro suo statu, vsui sunt necessaria, aut congrua, supellex. Gall. ol. *Aisemens.*) Mſ. anni circ. 1290. ex Chartophyl. Episc. Autissiodor. *Omnibus diebus quibus aliquis ducit ad ripam, polanus debet IV. denar. et ille de villa qui habebit aisamenta sua nil debet.* Vbi de iis quae ad vecturam necessaria sunt, (Geschirr) sermo est. Adde Ch. 1244. inter Instrum. t. 4. nouae Galliae Christ. p. 104. Hist. Aruern. t. 2. p. 137. † Ordinat. reg. Franc. t. 9. p. 387. t. 8. p. 110. V. *Aysina.* (2) Facultas, quam quis habet vtendi in alieno praedio, rebus non suis, vel ex iure municipali, vel proprietariorum concessione, *Aisantia*, Gall. *Aisement*, Ital. *Agiamento.* Regiam Maiestatem l. 1. c. 13. *Terram petitam amittet cum fructibus, commoditatibus, aisiamentis, et pertinentiis suis.* Lambert. Ard. Chron. Andrense p. 346. Monast. Angl. t. 2. p. 916. Madox Formul. Angl. ch. 143. 321. In Monast. Angl. t. 1. p. 47. apud Will. Thorn. et Duchesn. in Hist. Guinensi p. 258. et in Probat. Hist. Drocens. p. 251. scribitur *Eisiamentum*; alibi vero *Aysiamentum*, *Aysimentum*. V. *Aisantia.* (3) Vsus et possessio ipsa. In Testam. Guill. D. Montispessulani a. 1146. *Donec de aisimento ipsius terrae habeat perceptum et recuperatum quod valeat 2000 solidorum.*

AISANTIA, AISENTIA, AASANTIA, ESENTIA, AAISIENTIA, ASENTIA, AYSIENTIA. (1) Vt *aisamentum* 2, facultas scilicet, quam quis habet vtendi in alieno praedio, rebus non suis, vel ex iure municipali, vel proprietariorum concessione, a Gall. *Aisance*, commoditas.

Tabular. abbat. Reigniac. *Omnes vsus, quos aisantias vocamus, perpetuo donauit.* In alia ch. apud Buzelin. p. 396. *Vsagia siue aisantiae terrae nostrae.* Ch. a. 1228. inter Instrum. t. 4. nouae Gall. Chr. p. 299. *Concessi similiter vt aisantias communes et pascua libere habeant.* Vid. Miraeum t. 1. Oper. Diplom. p. 419. edit. 2. (2) † Pertinentiae, vbi libere percipi possunt *aisamenta*. Ch. abbat. Fusriac. a. 1261. *Nos dicebamus eos - - sic occupasse aisentias dictae villae communes.* (3) † Commoditas, vtilitas, Gall. *Aisance.* Ch. a. 1215. in Tabul. S. Ioan. Laudun. *Ita quod nec mihi nec vlli ex parte mea liceat subintrare idem alnetum, quamdiu fuerit alnetum, pro aliqua aisientia habenda.*

† AISATVS, AYSATVS, AYSITVS, AAISITVS. (1) De eo dicitur, penes quem est potestas aut voluntas aliquid faciendi, Gallis ol. *Aisié.* Ch. a. 1209. in Chartul. Campan. *Si comitissa non fuerit aisata de eo iurando.* (2) Accommodatus, congruus. Ch. a. 1377. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 335. t. 3. p. 199. Vid. etiam *Aisitus.*

AISENTIA, V. *Aisantia.*

AISIAE, HESIA, pertinentiae; vbi libere percipi possunt *aisiamenta*, a Gall. *Aise.* Ch. Libertatum Solemniaci in Aruernis Ms. *Sitam in aisiis vel pertinentiis dictae villae.* Monast. Anglic. t. 2. p. 916. *Vsque ad Hesiam extra boscum.*

AISIAMENTVM, V. *Aisamentum.*

AISIENTIA, V. *Aisantia.*

AISIMENTVM, V. *Aisamentum.*

AISINA, AYSINA, AYSIVM, AYZIVM, eadem notione vt *Aisantia* 1. in Hist. Dalph. t. 2. p. 167. Baluz. Hist. Aruern. t. 2. p. 135. et alibi.

† AISITVS, facilis commodus, Gall. *Aisé.* Ch. a. 1376. t. 7. Ordinat. Reg. Franc. p. 69. V. etiam *Aisatus.*

† AISSA, vox, quae Prouincialibus et Occitanis idem sonat ac Ascia, Germ. Axt. Statut. Massil. l. 2. c. 34.

† AISSADA, AISSATA iisdem ligo, Germ. Karst. Ch. leudarum minut. Carcass. Ms. *Item de duodena ligonum seu Aissadarum.*

† AISSELLA, scandula, tabula ..gendis tectis apta, Germ. Schin[...] Ch. a. 1400. in Reg. 155. ch. V. *Aessella* et *Ascella* 1.

† AISSIMENTVM, V. *Aisamentu[m]*

† AISSINVS, mensurae frumenta[riae] species, simul et modus agri, G[al]lis *Aissin.* Ch. a. 1199. ex Tabu[la]rio S. Crispini in Cauea. V. *Assin[...]*

AISTAN, vox Longobard. Leges [Ro]tharis ap. Murat. t. 1. p. 39. [...] *quis in curte aliena aistan, i. e.* [...] *furorem ingressus fuerit.*

† AITA, Cantabris, Pater. V. *Att[a]*

AJVDA, auxilium, in Ch. Lusitan[...] apud Brandaonum in Monarch. L[u]sit. l. 15. c. 24. Hisp. *Ayuda.* *Adjuda.*

AJVS. V. *Agius.*

AJVSTAMENTVM, modulus, exe[m]plar. Ch. a. 1283. apud Thom[as]ser. Consuetud. Bituric. p. 702.

AJVSTARE, AJVTARE, metiri, pr[o]bare ad modulum. Ch. a. 128[...] apud Thomasser. loco modo laud[a]ta. V. *Adjoustare.*

AJVTARE, V. *Ajustare.*

† AJVTVM, additamentum, adjecti[o]. Ch. a. 1221. ap. Murat. t. 1. Ant[iq.] Ital. med. aeui p. 636.

AIZES, AIZVM, V. *Ajacis.*

† AIZINAE, supellex. Statut. M[as]sil. l. 1. c. 1. §. 6. V. *Aisamentu[m]*

AIZVM, V. *Ajacis* 1. et 2.

AKERE, V. *Vngebendro.*

AKETON, AKETONVM, ACTO[N] Sagum militare, quod alias *Gam[bi]zonem* vocabant; ex Gall. *Hoquet[on]* aut *Hauqueton*, seu potius ex Ca[m]brico-Britannico, *Actvum*, lor[ica] dupla, duplodes, apud Boxhorniu[m] *Hoqueton*, ex Gr. ὁ χιτων, dict[...] vult Perionius. Vox obuia apud T[h.] Walsing. in Ed. III. in primis S[ta]tut. Roberti I. reg. Scot. c. 25. apud Rymer. t. 4. p. 203

ALA. (1) Telarum quaedam pann[o]rumque mensura, († eadem atq[ue] *Brachiata* 1. Germ. eine Klaft[er] tanta quanta est brachiorum exte[n]sio; vnde alae nomenclatura.) R[y]mer t. 7. p. 356. † Stat. Crim[in.] Cuman. c. 142. p. 94. Ch. 1389. t. Cod. Ital. diplom. p. 364. (2) F[...] *Ha*[...]

Hale, forum, macellum tectum, Gall. Hale, Germ. Halle. Censualis codex Calamontis (3) Tabella in qua juxta Graecorum ritum erat forma ordinationum scripta, quae incipit, *Divina gratia* etc. Hofman. in Lex. (4) Cereuisia, Danis *Oel*, Anglis *Ael*, Gallis olim *Alles*. Teloneum monast. S. Bertini. † Pedagium Peronae a. 1295. in Chartul. 21. Corb. 5) Inula, Gall. *Aunée*, Germ. Alant. Papias: *Inula quam rustici alam vocant, herba est radice aromatica, odoris summi cum leni acrimonia.* (6) Cujusuis aedificii latus, Gall. *Aile*, Germ. Flügel. Chron. Veron. apud Murat. t. 8. p. 622. praesertim latus ecclesiae. Gervas. Dorobern. in descript. eccles. Cantuar. Acta Episcopor. Cenoman. in Hoëllo c. 34. (6) † ALAE, aulaea, quae a lateribus altaris hinc inde appendi solent. Stat. synod. eccles. Cameracens. apud Marten. t. 7. Ampl. Collect. p. 1298. (7) † ALAE, *equites, turma equitum: ob hoc dictum est, quia more alarum pedites tegunt.* Glossar vet. Cod. reg. 7646.

ALAANDAL, caro neruosa, apud Constantin. African. lib. de Vita et spiritu. Vox Arabica. † Rectius Halandal legitur.

ALABACHAR, vox Arabica. *Pulsus qui vocatur Alabachar*, in lib. de [illegible] et spiritus discrimine, inter opera Constant. Afric.

ALABANDA, ALABANDENA, ALABANDICIA, V. *Alamandinae.*

ALABANDICVS, *genus marmoris.* Gloss. Bituric. Ms. Idem forte quod alabastrum. Laurentio in Amalthea, alabandica est *Rosa albicantibus foliis* [illegible].

ALABANDINA, V. *Alamandinae.*

ALABARCHES, HALABARCHES, ALOBARCHES et ARABARCHES. Voces Graecae, quae Rufino in Hist. Eccles. Euseb. sonant *Sapraefectum*, cui concinit Calepinus. Turneb. l. 27. c. 25. opinatur, fuisse Alexandriae praefectum, [qui] Iudaeis praeerat Alexandrinis. [Casaub]on. l. 8. Observ. c. 37. vult, [vectig]al *Alabarchiae esse id, quod [pro] transductione pecorum infertur.* Ἀλαβα *est scriptura s. atramentum, quo scribimus, vt Phavorinus ait. Sic vectigaliorum ratio scriptura dicta est, et vectigalibus praepositus, Magister scripturae S. Alabarches* Plura V. apud Martin. in voce *Halabarches.*

ALABARCHIA, *vectigal pro transuectione pecorum.* Laur. in Amalth. Officium est Alabarchis, quicumque ille fuerit. *Alabarchiae magistratus* meminit Ioseph antiq. Iud. l. 20. c. 3. et 5.

† ALABARDA, Hastae genus Heluetiorum et Germanorum, Germ. Hellebarde. *Albardacha*, apud Erasmum in Colloq. Iouius Hist. l. 2. Willel. Malmesbur. l. 2. V. *Helebarda.*

ALABASTARIVS, apud Simeon. Dunelm. in Henr. I. p. 250. idem qui *Arcubalistarius*, Germ. Armbrustschütz.

† ALABASTRVM, an idem quod infra *Albara* 2 et *Albaretus* 2? Necrolog. Ms. eccles. b Mariae de Medunta fol. 22. *Habemus CXII. solid. et IV. den. Paris. annui redditus capiendos - - super alabastrum et acquitamentum dictae villae de Medonta.*

ALABASTRVS, adject. ex alabastro. Inuent a. 1352. ex Tabul. S. Victor. Massil.

ALABAVSTRVM, et ALABAVSTVM, pro *alabastrum*, genus marmoris. Rymer. t. 7. p. 357. t. 8. p. 570. † Ch. a. 1218. inter Probat. t. I. Hist. Nem. p. 66.

† ALABODIRE. Ch. a. 1181. inter Probat. Annal. Praemonstr. t. I. p. 550. *Dedit etiam campum ad vineam; pro quo quidem campo, si aliqua oriretur calumpnia, eam alabodire ecclesiam habere decreuit.* Forte pro *allodii jure.*

† ALABRARE, prelo vuas premere, Germ. Keltern. *Alabrum*, torcular, Kelter. Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. *Alabrare, travuiller. Alabrum, traoul.* Aliud Gloss. Cod. reg. 521. *Alabrum, ri, traoul. Gall. ab ala, lae.* Vid. *Trullare.*

ALABRVM, ALIBRVM. (1) Instrumentum circa quod voluuntur fila, et cujus ope in orbes glomerantur, Germ. Haspel, Weife, Hisp. *Aspa.* Isid. l. 19. Orig. c. 29. *Alibrum, quod in eo liberentur fila, i. e. soluantur.*

tur. Gloss. Bitur. habet: *i. e. voluantur fila.* Calepin. ad h. v. *Filum a colo in fusum, de fuso in alabrum, hinc in girgillum, deinde in glomicellum* etc. *Alabrum* dicitur quod radios quasi alas habeat, inquit Martin. Lex. Philol. In veteribus Lexicis monasticis legitur et verbum *Alalrare*, filum deuoluere. V. *Denolutorium.* (2) † Torcular, eine Kelter, V. *Alabrare.*

ALAÇADIE. Tabul. Briuat. c. 405. *Habet censum porcum 1. multonem 1. de ciuida sestarios 2. per agnum den. 3. per alacadie den. 6. gallinam 1. per fictorem den. 1.*

ALACRIMONIA, *laetitia*, in Glossis Isid. apud Papiam, et Io. de Ianua.

† ALACRISUM, pro *alochrysum*, a Gr. ὁλοχρυσον. Chron. Isid. Hispal. Cod. reg. 4999. *Faber lignarius faciens turres tectas alacriso, i. toto auratae.*

† ALACRITER, fortiter. Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 4120. *Alacriter, forment.*

ALACRITUDO, laetitia, vt *alacrimonia.* Acta SS. Maii t. 7. p. 832.

ALADMA. Fori Iacobi reg. Arag. a. 1307. vbi de Iudaeis. *Praeterea vt omnia et singula praemissa obseruentur et compleantur, statuimus, quod quolibet anno jactentur seu imponantur aladma et nitdui, prout melius, et firmius, et solennius possit fieri secundum leges et obseruantiam Iudaeorum, cum rolulo Thore, seu Legis etc.* V. *Adaraba.*

† ALADUM, pro *Alaudum*, i. e. alodis, in Chartul. S. Sulpit. Bitur. fol. 82.

ALAFTHI, V. *Chunna.*

† ALAGOUSTA. Tract. Ms. de piscibus c. 132. ex Cod. reg. 6838. *Locusta, a nostris Langouste, a Liguribus Alagousta nuncupatur.*

ALAIA, ALAIUM, metallorum permistio, Gall. *Alliage.* Rymer. t. 6. p. 308. † Chartul. reg. Angl. Henr. V. et VI. ex Cod. reg. 8387.

ALALAGMA, clamor laetitiae et jubilationis, ex Gr. ἀλαλαγμα. Vita S. Droctovaei Abb. Vita S. Maioli abb. Cluniac. t. 2. Maii p. 684.

ALALAGMIA, pro *alalagma.* Ac SS. t. 2. Martii p. 33.

ALALRARE, V. *Alabrum.*

ALAMANDINA, ALAVANDIN pro *Alabandina*, gemma scilicet Alabanda Cariae vrbe, de qua P nius l. 37. c. 2. 27. quae Breu *Alabanda*, et Gloss. Bitur. Mss. *Al bandicia* audit. Anastas. Bibl. in Silv. Idem in Gregor. IV. p. 16 V. *Alavanus.*

ALAMARES, serici flosculi in vestibu Germ. Watte. Concil. Lima a. 1582. t. 4. Collect. Concil. Hi p. 515. 246.

† ALAMBICUS, angulus, locus sec tus. Ch. a. 1414. in Reg. 168. h.1

† ALAMBINUM, pro *alembicum*, Ch. 1482. ex Reg. 208. ch. 16 V. *Alembicum.*

† ALANETUM, pro *alnetum*, loc vbi alni crescunt. Ch. ap. Cenciu inter Census ecclef. Rom.

ALANUS. (1) Canis species, vete bus nota, Hispanis *Alano*, Nebriss *Molossus. Furtum alani vel lepora* in Foris Aragon. tit. de Venat (2) COMITES ALANI, vna e xillationibus quae erant intra I liam, in Notitia Imp. l. 2. c. Erant autem ejusmodi comites, sub Magistris Militium milit diuersis cognominibus appell enim Comites Iuniores, alii res, alii Sagittarii, alii alii bantur. V. Henr. Vales. ad Ammiani.

ALAPA. (1) *Alapam dare et au torquere, in testimonium*, in L bus Ripuar. tit. 60. §. 1. Quod solitum, vt testes posthmodum, in rei gestae testimonium adu rent, in memoriam reuocarent, eo in loco alapis caesos aut a bus vellicatos. V. *Testis.* († H moris ejusdemque instituti r nem docet Ch. an. circ. 1034. i Instrum. t. 11. Gall. Christ. p. 2 ALAPA MILITARIS, dicitur ptoribus Latinis medii aeui, qui tyronis ad militarem dignit promouendi collo aut humeris, vel gladio, quo miles fiebat, gebatur. Mos, ni fallor, de tus a manumissionibus: *quos*

committebant, eos alapa circumage-bant, ait vetus Scholiastes Persii Lat. 5. Fusius de hoc more egit Cangius h. v. (2) ALAPAE EVANGELIORVM AVREAE, ornamenta, ad instar palmae fabricata. Agnellus lib. Pontif. apud Murat. t. 2. p. 182. 186. † Rubeo assentitur Carpentarius, qui libri tabulas seu opercula hic indigitari autumat.

ALAPARE, alapis percutere. *Alapare, alapas minari*, Papiae. † Ch. ex Cod. reg. 1245. Conc. Armenor. a. 1342. apud Marten. t. 7. Ampl. Collect. p. 341. V. *Alaphisare*.

ALAPATOR, *καυχητης* exponitur in Excerptis veteris Gloss. p. 275. quia petulantes ac jactabundi gaudent aliis colaphos incutere, ait Vossius.

ALAPHA et ALAPHARE, pro *alapa* et *alapare*, in Glossis Bituric. Ms.

† ALAPHISARE, iteratis alapis percutere. Acta SS. t. 4. Aug. p. 53. V. *Alapare*.

ALAPIS, *est nota in libris emendatis*. Gloss. Ms. S. Andreae Auenion. Haenotae forte sic dictae sunt, quod ad instar manus essent exaratae.

ALAPISTA. *Alapistarum strepitu* apud Arnob. Ita enim restituit Scaliger, pro *Alapitarum strepitus*, aitque *alapistas* dici mimos, ac ludiones, qui in ludis ac comoediis, sibi inuicem alapas infligebant, vt plebem in risum concitarent.

ALAPIZARE, *alapas dare*, Vgutioni.

ALAPVS, *qui propter mercedem alapas patitur*, in Gloss. Isid. cujusmodi sunt, quos *Alapistas* vocat Arnobius.

ALARE. (1) Alis aerem agitare. Papias Ms. Bitur. *Alo, auram moueo, quasi ab ala, vnde alitus pro alatus, i. e. spiritus, flatus.* Hic auctor *alitus* pro *halitus* scripsit, vt illi vocis facilius talem qualem daret originem. (2) † Pro *halare*, insufflare, aspirare. Missale Burdegal. Mss. (3) † Expandere. Gloss. Lat. Gall. a. 1352. *Alare, estandre*.

ALARGARE. (1) Ampliare, dilatare, Ital. *Allargare*. Ch. a. 1341. in Reg. 72. ch. 368. Statuta Vallis-Serianae c. 61. ex Cod. reg. 4619. (2) Remittere, relaxare, quo etiam sensu *Allargare* vsurpant Itali. Stat. Taurin. a. 1360. Hinc (3) pro purgare, in Statut. Massil. l. 2. c. 41.

ALARICA, Papiae, *hasta vehemens, triangulum ferreum habens*. V. *Phalarica*.

ALARINAE, V. *Alyrumnae*.

† ALARIO. Io. Salisber. de Nugis curial. l. 1. c. 13. *Aquila namque sicut rex auium est, si non alarionem excipias, quae forte aquilarum species potentissima est.* Num inde in arte heraldica *Alerion* vocant, sensu opposito, aquilam minorem, rostro et vnguibus mutilam?

† ALARIS, *turba equitum, et alarita, ae, hasta militis*, in vet. Gloss. Cod. reg. 521. Glossar. aliud ex Cod. 7641. *Alaris, caballarius.* Rursum in Cod. 7646. *Alares, equitum turmae. Alaris, caballaris.* V. *Ala*.

ALAS, *atis*, qui habet alas. Exposit. breuis antiq. Liturg. Gall. apud Marten. Anecd. t. 5. p. 100.

† ALASA. Chartul. Medii monast. fol. 170. *Duas alasas domus - - in franco alodio, sine censu, cum platea retro easdem alasas.* Leg. forte *alatas*, domus scilicet latera; nisi idem sit quod *Aisentiae*, pertinentiae nimirum, vbi libere percipi possunt, *Aisamenta*.

ALASTOR, animus male conscius, superbus. Qui *ἄλαστα*, i. e. non obliuiscenda mala perpetrat. Vsurpatur fere semper pro malo Daemone. Lex. Philol.

† ALATA, Substant. Via lustrandis vigiliis comparata. Stat. a. 1357. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 194. V. *Alea* et *Aleya*.

ALATOR. Papias: *Venator, dictus quasi venabulator, a venatione scilicet, quod bestias perimat. Horum quatuor sunt officia, vestigatores, indicatores, alatores, pressores.*

ALATORIA, ALATORIVM, ALORIVM. (1) † Eadem notione, vt videtur, atque *alata*. Reg. Phil. Aug. signat. 34. *Apud Compendium debet - - murum eleuare, ita quod habeat 4. tesias in altum vsque ad antepectus, et 4. pedes de alatorio.* Ibid. *Praeterea pro muris perficiendis intra*

intra castellum per totum et alatoris (leg. alatoriis) *reparandis* etc. (2) Ambulacrum, porticus, Gall. *Allée*. Ch. Calomontis a. 1397. Alia Tossiac. in Dumbis a. 1449. Normannor. antiquae Consuetud. apud Mart. t. I. Anecd. p 227.

LATVS, alis praeditus. V. *Mannalia*. *Cappae alatae* occurrunt ap. Marten. Anecd. t. 4. p. 162.

LAVANDINA, V. *Alamandina*.

LAVANVS LAPIS, Alamandina. Versus de Mediolano apud Murat. t. 2. part. 2. p. 681.

LAVDA, vox Gallica vetus, Latinis *Galerita*, S. Cassita auis, vt Plin. l. II, c. 38. Sueton. in Iul. c. 24. Marcell. Empir. c. 29. tradunt. Gregor. Turon. l. 4. c. 31. *Auis corydalus, quam alaudam vocamus*. Ita Marcell. l. c. *Corydalus auis, i. e. quae alauda vocatur*. Adhelelm. Episc. Sagiensis in Mirac. S. Opportunae c. 14. *Vidit auiculam nomine accredulam, quam vulgus vocauit alaudam*. Hoc etiam vocabulo Gallos legionem appellasse auctor est Plinius. Inde Gallos Legionarios Cicero *alaudas* vocat Philipp. l. 5. 13. et Sueton. in Iul. c 24. † Gallis ol. *Aloë* apud Guiart. ad a. 1240. *) Schilterus vocem *Alauda* compositam vult, ex all et laut, quod caeteras aues cantu vincat. Cambro-Britannis *Adlais* est *resonantia*. Wachterus, qui Plinii locum, vbi existimare videtur, Gallos ab auicula legionem vocasse *alaudam*, in mendo jacere, et sensum tanto scriptore indignum esse credit, vocem *alauda*, legionem denotans, a German. Leute deriuat.

.AVDARII, iidem qui *alodarii*. Polyptyc. Abbatiae S. Trin. Fiscamnens. MS. V. *Alodarius*.

.AVDES, pro *Alodes*, apud Marten. t. I. Ampliss. Collect. p. 337.

.AVDIVS, i q. *Alodiarius*. Laurent. in Amalth. *Alaudius ex justa seruitute dimissus*.

.AVDIVM, ALAVDVM, i. q. *Alodis*.

AVSA, piscis species, Gall. *Alose*, Germ. Alose, Maifisch. Smaragd. n Grammat. MS. V. *Alosa*.

† ALAVSAGIVM, ALAVZAGIV[M], quidquid ex venationibus subdit[o]rum dominis competebat. Ch. a. 12[..] in Reg. 198. ch. 381. *Item alau[za]gia s. usagia venationum aprorum* e[tc.] Alia a. 1323. in Reg. 62. ch. 139.

ALAVSAR, species retis, quo for[tas]sis praesertim vtebantur ad capie[n]das *alausas*. Statut. Arelat. M[S.] art. 186.

ALBA. (1) ALBA, ALPHA, ALB[V]LA, gemma, vnio, margarita, [...] ab albedine et candore. Lampri[d.] in Heliogab. Senator. l. 4. ep. Fortunat. Pictav. l. 6 Poem. 2. l. 10. Poem. 10. Anastas. in Silu[e]stro PP. Idem in Greg. IV. et S. Vitaliano. Leo. Ostiens. l. 2. c. 6[.] ALBVLA, apud Gregor. M. l. I[.] ep. 7. ALPHA in ch. Ferdin. [...] regis Hisp. aerae 1101. apud Anto[n.] de Yepez t. 6

(2) Vestis s. tunicae species, [a] candore sic nuncupata. Epist. V[a]leriani Imp. ap. Pollion. Laicis, [...] monasteriis degentibus, albas [...] buit Lanfranc. Cantuar Archie[p.] ep. 13. Quin etiam *alba* pro ve[ste] muliebri vsurpari videtur apud B[er]tham Sanctimon. in vita S. Adel[hei]dis n. 27.

(3) ALBA, Papiae, *vestis [sacer]talis linea et stricta, quae ca[misia di]citur, et poderis, et talaris, [...] ucula*. Ordo Roman. *Lineam [...] maticam, quam dicimus albam*. A[l]cuin. lib. de Offic. diuin. *Poder[is] quae vulgo alba dicitur*. Amalar. l[.] Offic. eccles. *Postea camisiam ind[ui]mus, quam albam vocamus*. Ad[de] Rupert. l. I. de diuin. offic. c. [...] et alios qui de ritibus et officiis [ec]clesiasticis scripserunt. Albis t[am] promiscue in ecclesia et extra ec[cle]siam vsos Clericos docent Leo [...] de cura pastorali et alii. AL[BAS] GERERE et ESSE IN ALBIS, [di]cuntur Clerici dum *albis* induti p[ro]cedunt, vel officia ecclesiastica pe[ra]gunt. † ALBA FRISATA, f[im]briis ornata, in Ch. a. 1340. † [AL]BA OCVLATA, in qua deli[neatae] seu acupictae sunt figurae instar o[cu]lorum. Ordo eccles. Ambr. Med[iol.] an. circ. 1110. apud Murator. t.

An

Antiq. Ital. med. aeui p. 865. 867. V. *Oculatus*. † ALBA PARATA, phrygio opere intexta, Gall. *Brodée*. V. *Parare* 1. ALBA PASCHALIS, qua in festis Paschalibus vtebantur. † ALBAE INFANTES, pueri symphoniaci, quorum vestis propria alba est. V. *Infantes*. † PVERI IN ALBIS, eodem sensu, in Lit. Caroli V. reg. Franc. a. 1367. Bulla Martin V. PP. a. 1427.

(4) Vestis candida quam induebant recens baptizati, in puritatis et innocentiae, quam profitebantur symbolum, Germ. Westerhemd; de qua fusius agit Cangius h. l. IN ALBIS POSITI et ALBATI inde dicebantur recens baptizati, donec albas deposuissent. Acta martyrii S. Stephani PP. Paulus Warnefrid. l. 6. de gestis Longob. c. 15. et passim alibi.

(5) ALBAE, hebdomada quae Pascha vel Pentecosten subsequitur; nam *albas Pentecostes* dixit Theodor. Cantuar. Archiep. in Poenitent. c. 13. *octo dies Neophytorum*, in epist. Anonymi de celebrat. Paschae t. 9. Operum S. Hieron. Nominis rationem exponit Rabanus l. 2. de instit. Cleric. c. 10. *Quos septem dies albas vocitamus, propter eos, qui in sancta nocte baptizati, albis per totam hebdomadam vtuntur vestibus*. ALBAE praeterea, dicta interdum ipsa Dominica, quae albarum hebdomadam subsequitur. Vetus Poenitent. Mſ.

(6) Aurora, Gall. *l'aube du jour*. Guidon. Discipl. Farsens. c. 21. Statut. Arelat. Mſ. art. 123.

(7) Populus alba, seu tremula, Prouincialibus *Aube*, German. ſuper. Albertbaum. Ordinat. a. 1223. in Mſ. Musaei D. Brunet. V. *Albania* et *Albanus*.

(8) † Pars sellae equestris, Gallis olim *Aube*. Constitut. Frider. Reg. Sicil. c. 92.

(9) ALBA FIRMA, V. *Firma*.

ALBACIA, officina albaria, Germ. Bleiche. Indicat. a. 1153. in Chartul. Eccles. Lingon.

ALBADERVM, exequiae paruulorum. in Dioecesi S. Flori, Gallice *un Aubadat*, forte quod fiunt cum paramentis albis.

ALBADILIS, perperam pro *abbadilis*, V. h. v.

ALBAGARIA, *procurationes quas certe ville debent dominis suis ad eas venientibus*. Vocabul. vtriusque Iur. V. *Alberga*.

ALBAGIA. Vita b. Andr. de Galerannis n. 23. *Cum redirent, nauis in albagia posita, ab octo galeis piratarum inuaditur*. Huc forte spectant ista ex Chron. Petri IV. reg. Aragon. l. 3. c. 13. *E puix faën donar de rèms, e a navegar, con mes poquet, e per Albalines, que y ftinquen en mor trolo diumenge seguent*. Vbi Cod. Mſ. *Albaxines* praefert. Academicis Cruscanis *Albagia*, vanitatem et superbia significat; at hoc loco videtur denotare securitatem, ita vt sit, cum *nauis secura esse videretur*. V. Menag. in origg. Ital.

ALBALA, i. q. *Albaranum*, in Ch. Hisp. aerae 988. apud Yepez t. 5. p. 453. V. *Albaranum*.

ALBALESTRIVS, apud Marten. t. 5. Collect. Ampliss. p. 258. i. e. qui *Albalista*, quod v.

ALBALISTA, i. q. *Alabastarius*, de quo supra, Gall. *Arbalestrier*, apud Henr. Knighton. a. 1339. et 1340. V. *Arbalista*.

ALBANA. (1) Vitis species, quae tardissime pullalat, et est vua alba, modicum longum habens granum, et satis faciens magnos botros et spissos et longos, et mediocriter fructificat etc. Petr. de Crescent. l. 4. c. 4. 14. (2) *Albanae*, *nuces pristinae*. Gloss. Isid. Laur. in Amalth. legit *pistrinae*. Pithoeus in Excerpt. *praestinne*. Verum Graeuius cum Gebhardo legendum suadet *Avellanae*, *nuces Praenestinae*. V. Fest. in *Nuculas Praenestinas*. Sed maxime Graeuium in not. ad Isid. Gloss.

ALBANAGIVM, Ius Regis vel domini alicujus loci in peregrinorum decedentium bonis, Gall. *Droit d'Aubaine*. Benedictus in cap. Raynutius n. 1042. V. *Albanus*. *) Wachtero, infra v. *Albanus* laudando, *agium* in fine vocis, non est mera terminatio. Significat autem peculium

lium a Saxon. *agen* proprium. Hinc totum compositum denotat substantiam, possessionem et proprietatem peregrini. Recte igitur Iurisconsulti *Ius albanagii* definiunt, quod sit Ius regis in bona peregrini defuncti

ALBANARE, in *Albanorum* ordinem cogere, vel Albanorum loco habere; ita vt iisdem praestationibus, et obsequiis obnoxii sint, quibus caeteri *Albani.* Ch. Phil. Aug. reg. Franc. a. 1222. in Bibl. Puteana.

ALBANELLVS, auis auguralis species. Io. Sarisberiens. l. 1. Policr. c. 13. *Si auis, quae vulgo dicitur albanellus, praeteruolans viam a sinistris, feratur ad dextram, de hospitii hilaritate ne dubites.*

ALBANENSES, iidem qui *Albienses,* Si S. Antonium et Wesembec. audimus, ab *Albiensi* ciuitate ita nuncupati. Sed *Albanenses* ab *Albiensibus* diserte distinguit Raynerus contra Waldens. c. 6.

ALBANVS. (1) Qui alias *aduena, alienigena, aduentitius,* qui videlicet ex domini sui praedio vel dominio in alius domini praedium vel dominium venit, sedem ibi figens. Diploma Lothar et Ludov. reg. Fr. in Tabul. Regio. Bulla Bened. VII. apud Hemereum de Acad. Paris. c. 4. Quidam censent *Albanos* dictos primitus Scotos, *quibus consuetudo peregrinandi paene in naturam versa erat,* vt ait Walafrid. Strabo l. 2. de Vita S. Galli c. 47. indeque traductam vocem ad omnes extraneos, qui in locum aliquem incolatus ergo transmeabant: nam *Albanos* et *Albanicos* appellatos fuisse constat. Leg. Edw. Confess. c. 35. *Si fuerit Anglicus, vel Dacus, Waliscus vel Albanicus, vel Insulicola. Scoti Albaniae,* in Legg. Willelmi Nothi c. 51. Alii quasi *alibi natos* appellatos volunt. *, De statu porro et conditione *Albanorum* adi si lubet Cangium in h. v. „*Albani* sunt ab *Alambannis,* Alambanni ab *Alamannis,* quos ex„traneos, alienigenas, et aliunde „aduentitios significare, supra mon„straui. Hos vulgus in Graecia ap„pellauit *Alambannos* - quantum ex „excerptis Dionis cognoscere li„- - In iisdem excerptis Alamb„vocantur *Albani,* omnino per „copen, figuram vsitatiss„Eosdem vero homines esse *Ala*„*nos, Alambannos* et *Albanos,* v„- - H. Valesius in notis ad Exc„Dionis et post eum Spanhem„op. de vsu et praestantia Numi„Ergo siue *Alamannum* dicas, „*Alambannum,* aut *Albanum,* „per dicis hominem peregri„praetereaque nihil.„ Haec e riss. Wachteri Gloss. v. *Albana* (2) † Iidem qui *Albanenses* voca tur. Constitut. Frider. contra rer. in Cod. reg. 10197.

ALBANIA. Ch. Occitana a. 12 Regesto Phil. Pulcri Reg. F a. 1299. *Item parata ad secati seu falcationem 6. hominum per vnam ad volorem cum albaniis, saltis, 70. solid. reddualium.*

ALBANICVS, V. *Albanus* 1.

ALBANIVS, i. q. *Albanus* 1. Tab lar. S. Vinc. Cenom.

ALBANVM, V. *Arbannum.*

ALBANVM, forte Ebenus. Bern de Breydenbach Iter Hieros. p. 22 *In hoc etiam fluuio* (Nilo) *reperitur India lignum illud preciosum et dur simum, quod Albanum dicitur, p ueniens ex Paradiso per hujus flu inde decursum sine descensum.*

† ALBARA. (1) Alnus, Ital. Alb Statut. datiar. Riper. c. 12. *De q libet vase doarum, laresi, cal ruperis, albarae, et cujuslibet al rius lignaminis* etc. (2) Vox His nia, Apocha, schedula, breuicul i. q. *Albaranum.* Ch. 1398. t. Cod. Ital. diplom. p. 1121. Occ nis *Albare.* V. *Albarellus* 2.

ALBARANVM, apocha, sched vel breuiculus, Hisp. *Albala, A ra,* et *Albaraio.* Occurrit pa apud Scriptores Hispan. et in ch tis ejusdem gentis. V. *Albal Albara* 2.

ALBARANVS. (1) Idem qui *Alba* extraneus. Collect. Conc. H t. 4. V. *Albarraneus.* (2) † Ea notione ac *Albaranum,* in Ch. a. 1 t. 9. Ordinat. Reg. Franc. p. 62

ALB

ALBARDA, clitella, stragulum, vox Hispan. Fori Oscae a. 1247. fol. 34. † Prouincialibus *Bardo*, Gallis olim *Barde*, equi armatura. *Aubarde* vero dixerunt pro culcitra.

† ALBARDACHA, V. *Alabarda*.

† ALBARE. (1) Vallum, fossa. Ch. a. 1162. in Hist. Ms. monast. S. Andr. Auenion. V. *Albarum* (2) Verbum, pro dealbare. Gloss. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Emblanquir*, *Priv. Albare*, *albidare*.

ALBAREDA V, *Albares*.

ALBARELLVS. (1 Calathus, ein Korb. Vita b. Columbae Reat. t. 5. Maii p. 351. (2) † Schedula, breuiculus. Ch. a. 1404. ex Tabul. S. Victor. Massil. V. *Albara* 2. et *Albaranum*.

ALBARETA, ALBERETA, ALBARES, ALBARETVM, ALBARIVM. (1) † Locus populis albis consitus, German super. Albernwald, V. *Albarus*. Vox passim obuia in chartis Galliae medii aeui. (2) In genere arboretum, locus arboribus consitus Ch. Caroli VII. in Reg. Ioan. ducis Bitur. *Vna sextariata albaretae seu broili*. Consuet. Auxit. a. 1301. Ms. art 56. *Quicunque de nocte fregit albaria*, *vel accepit* etc.

ALBARIA HEBDOMADA, i. q. *Alba* 5. Mirac. S. Walpurg. l. 4. c. 11.

ALBARIVM, V. *Albareta*.

ALBARRANEVS, idem qui *Albanus*, extraneus,. in Foris Aragon. Fori Oscae a. 1247.

ALBARRANVM, i. q. *Albaranum*.

ALBARVM et ALVARIVM, apud Innocent. Agrimensorem de Casis literar. videtur esse alueus fluuii, vel fossa.

† ALBARVS, populus alba, seu tremula, Prouincialibus *Aubo*. Ch. a. 971. t. 3. Cod. Ital. dipl. p. 1525. V. *Alba*. 7. *) Ital. *Albare*, Hisp. *Albero*, Belg. *Alb - Boom*, *Alber-Boom*, Angl. *Abeel-tree*, Germ. super. Alberbaum.

† ALBASIVS, panni lanei species, Ital. *Albagio*. Statut. Placent. l. 6. fol. 81. V. *Albaxetus*.

† ALBATA. (1) *Alba* vel *chrismale* baptisatorum vel confirmatorum seu oblatio quae pro benedictione *albarum suae chrismalium* fiebat. Bulla Alex. III. a. 1179. V. *Alba* et *Dealbatus*. (2) *Salsa facta ex alliis*, in Glossar. Lat. Gall. a. 1352. ex Cod. reg. 4120. V. *Allata*.

ALBATORES CORIORVM, seu coriorum, qui coria dealbant, in Fleta l. 2. c. 23. §. 35. iidem videntur qui *Pelliparii*.

ALBATVS. (1) Recens baptizatus. Epitaph. Theodoaldi Reg. Angl. Henr. Huntindon. l. 3. Hist. p. 328. Vide *Alba* 4. (2) † Clericus, Gall. olim *Aubé*. Ch. a. 1213. Cod. reg. 5255. V. *Alba* 2.

ALBAVERAE GEMMAE. Anastas. in Bened. III. *Rete totum ex gemmis albaueris et bullis aureis* etc. Item in Gregor. IV. *Fecit vestem auro textilem - - habentem - - gemmas albas 380. hyacinthinas 50. prasinas 22. et in circuitu aluauras* etc. Ni fallor sunt gemmae subpurpureae, seu purpureae candicantes: nam *verum* dixere Latini, quod Graeci ἀληθινον. V. *Alithinus*.

† ALBAXETVS, panni lanei species, Ital. *Albagio*, i. q. supra *Albasius*. Ch. a. 1281. apud Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 902.

† ALBEGMINA, V. *Ablegmina*.

ALBELLVS, forte alnus, Gall. *Aune*. Lambert. Ardens. p. 79. 80. *Ob cujus rei memoriam delata est ibi crux lignea et eleuata*, *et albellus cum tilia juxta crucem - - plantata est*. *) Nisi potius i. q. *Albarus*.

ALBEN, vexillum regale, ab articulo Arab. *Al*, et *Benda*, fascia, limbus. Andr. Floriac. l. 1. Mirac. S. Benedicti.

† ALBENAGIVM, i. q. *Albanagium*, jus dominicum in bona quae *Albenes* dicebantur. Liber virid. ex Tabul. Carnot.

ALBENDA, eadem notione ac *Alben*. Liber regulae monast. Legerensis ap. Moretum in Antiq. Nauarrae p. 276.

† ALBENES, bona *albanorum* seu aduenarum. Forest. Parlam. a. 1306. Cod. reg. 9822.

ALBEPINVS, alba spina, Gall. *Aubepin* et *Aubepine*. Hist, Dalphin. t. 1. p. 67.

ALBERO. (1) Sagum, lorica, hamis conserta, Gall. olim *Auber*, vel *Hauberg*. Ch. a. 1206. in Regesto Archiui Reg. c. 115. V. *Alberjus* et *Halsberga*. (2) Eadem notione ac *Alberga* seu *Albergum*.

ALBERETA, V. *Albareta*.

ALBERGA, ALBERGIA, ALBERGVM, ALBERGIVM, ALBERGARIA. (1) *) Hospitium, qui significatus proprius est vocis. *Alberga* enim est a German. Heerberge, quae proprie castra et deinde hospitium quodcunque denotat. Pro *Heriberga* dictum fuit *Arberga*, et deinde *Alberga*, Ital. *Albergo*, Hisp. *Aluergue*, Gallis *Alberge*, *Auberge*. V. *Arberga* et *Hereberga*. Cangius quidem voci *Alberga* in Ch. anni 1243. t. 1. Galliae Christ. p. 68. obuiae significatum hospitii tribuit; quamuis ibi solum modo de hospitiis a vicario militibus assignandis, aut de pecunia eadem de causa exigenda agatur. *Albergaria* apud milites Hospital. S. Ioann. Hierosf. vocantur domus, in quibus fratres ordinis per nationes vna comedunt, et congregantur. Statut. ejusd. Ord. tit. 19. §. 3. Adde Otton. Morenam in Hist. Rer. Laudens. p. 9. 11. Odor. Raynald. a. 1289. n. 22. vbi *Albergaria* pro *Xenodochio* sumitur. Murat. t. 9. p. 800.

(2) Ius *gisti* ac *procurationis*, seu diuertendi in domum vassalli et in ea hospitandi; vel praestatio, quae pro ejusmodi procurationibus domino exsoluitur. Germ. Ablager, Ausspann, Einkehr, Atzungsgerechtigkeit etc. *Albergariae*, in Breuil. *sunt procurationes, quas certae villae debent dominis suis ad eos venientibus*. Mox: *Albergariae sunt census seu pastiones, quae debentur pro comestionibus*. Hac notione saepissime occurrit in Chartis medii aeui tam Italiae quam Galliae et praesertim Occitaniae, et denique Germaniae. E. g. Vghell. t. 3. p. 419. t. 4. p. 816. Concil. Auenion. a. 1209. c. 5. Ch. a. 1238. apud Ruffium p. 108. Hinc facere *Albergum*, vel *Albergam* domino capitali venienti cum certo militum numero dicuntur vassalli, in Chartis Occitanis maxime, quod *prandium* vocat Tabular. Eccles. Cadurc. *) Germani eodem sensu dicebant Futter und Mahl. Ejusmodi *Albergae* conuersae sunt interdum in praestationes tam pecuniarias quam annonarias. † Ch. a. 1342. in Reg. 74. ch. 238. *Pensiones denariorum, quae Albergae etiam nomine nuncupantur*. Alia Phil. VI. a. 1340. in Reg. 73. ch. 139. *Concedimus - Albergam, quam habemus in villam - - quae communiter anno quolibet valere potest 24. quartinos bladi, medietatem frumenti et medietatem auenae*.

(3) Familia, domus, qua notione *Albergum* et *Arbergum* quodammodo legitur. Ch. de Electione Consulum Montispessuli a. 1210. *Veruntamen in istis 12. Consulibus non ponetur nisi vnus solus de vno Albergo*. Paruum Chartul. S. Victoris Massil. fol. 27. *Raymondus - dat - Albergum seu Boaze, quod habebat in Castello*.

ALBERGADA, V. *Albergata*.

ALBERGAGIVM, ALBERGHAGIVM, vt *Alberga* 2. scilicet jus *gisti* et *procurationis*. Gallia Christ. t. 2. inter Instr. p. 290. † Libert. Montisfer. a. 1291. in Reg. 181. ch. 154. V. *Abbergagium*.

ALBERGAMENTVM, praestatio annua quae pro *Alberga* seu jure hospitii soluitur. Ch. a. 1340. t. 1. Hist. Dalph. p. 150. t. 2. p. 133. 134.

ALBERGARE, ARIBERGARE, ABBERGARE, ABERGARE. (1) Hospitari, diuertere, Germ. einkehren. Statut. Raimundi Comit. Tolosae contra Haeret. Constitut. Catalan. Ms. a. 1228. Murat. t. 1. part. 2. p. 166. Ch. a. 1273. apud Perard in Burgund. p. 428. (2) Hospitio excipere. Ch. Conr. Imp. a. 1023. in Bullario Casin. t. 2. p. 76. † Statut. Vercell. l. 4. p. 116. (3) Dare ad *Albergam*, seu ad censum et praestationem, cujusmodi est illa, quae pro *gisto* exsoluitur. Ch. Amedei VII. Comitis Sabaud. a. 1397. Ch. a. 1239. t. 4. Gall. Christ. inter Instr. p. 100.

ALBERGARIA, ALBERQVARIA, V. *Alberga.*

† ALBERGARIVS, caupo, stabularius, Ital. *Albergatore.* Ch. a. 1252. apud Columb. in Genealog. domus de Simiane p. 592.

ALBERGATA, ALBERGADA, ALBERGVATA. (1) † Diuersorium, Herberge, vt *Alberga* 1. Inquisit. a. 1268. ex schedis Pr. de Mazaugues. (2) Ius Hospitii, vt *Alberga* 2. Tabular. Abbat Conchens. in Ruthen. Libertates villae Riomens. in Aruernis a. 1270. V. *Abbergaata.* (3) † Praestatio nomine *Albergae* soluta. Ch. 1272. in Reg. Cam. Comput. Paris. Ch. 1291. t. 4. ordinat. reg. Franc. p. 9.

ALBERGATOR. (1) Qui hospitio excipit. Chron. Parm. apud Murat. t. 9. p. 831. Priuileg. Phil. de Sabaudia a. 1475. apud Guichenon. Hist. Bress. p. 33. (2) † Qui Ius hospitii exigit. Statut. comit. Tolos. a. 1233.

ALBERGELLVM, vt mox *Alberjo.* V. etiam *Halsberga.*

ALBERGHAGIVM, V *Albergagium.*

ALBERGIA, V. *Alberga.*

ALBERGIO, lorica maculis contexta, Gall. *Haubergeon.* Ch. a. 1275. t. 3. Ordinat. reg. Franc. p. 63. V. *Alberjo.*

ALBERGIVM, V. *Alberga.*

ALBERGVARIA, vt *Albergaria*, V. *Alberga.*

ALBERGIVS, fructus ex *Alberga* proueniens. Instrum. a. 1167. t. 1. Gall. Christ. p. 67. *Omnes Ecclesias praefatas, et omnes vsaticos et albergios confirmo.*

ALBERGVATA, V. *Albergata.*

ALBERGVERIVS, faber loricarum maculis contextarum. Catal. Ms. Sodalium Confraternit. artificum in Eccles. b. M. Deauratae Tolos.

ALBERGVM, V. *Alberga.*

ALBERGVS. (1) Ius hospitii, vt *Alberga* 2. (2) Hospitium, domus, vel ejus incola. Ch. Guigon. Dalphini a. 1253. (3) Qui *Albergae* obnoxius est. Ch. a. 1103.

† ALBERIA, ALBERIATA, locus alnis seu populis albis consitus, Gall. olim *Auberoie*, et *Aubergire.* Ch. a. 1271. in Chartul. Med. monast. V. *Albareta.*

ALBERJO, lorica hamis conserta, Gall. *Haubergeon.* Ch. a. 1336. Hist Dalph. t. 2. p. 326. V. *Albergio* et *Halsberga.*

† ALBERJONATVS, maculis contextus, Gall. *Haubergeonné.* Libert. Brianzon. a. 1343. t. 7. Ordinat. reg. Franc. V. *Halsberga.*

† ALBERIVS, populus alba seu tremula, vel alnus. Chartul. S. Vrsini Bitur. V. *Albarus.*

ALBERVS, arbor, Ital. *Albero.* Ch. Longob. apud Vghell. t. 8. p. 78.

ALBESCITAS COELI, apud S. Augustin. in Soliloq. l. 1 c. 13. Quo sensu *albens coelum* dixerunt Sisenna l. 4. Hist. Symmach. l. 1. ep. 7. *Coelum albescens*, Gregor. Tur l. 10. Hist c. 15. l. 2. de Mirac. c. 18. Sydonio *Albescitas coeli*, aurora.

ALBESIA, *genus scuti quia album*, Vgut. Festus habet: *Albesia scuta dicebantur, quibus Albenses, qui sunt Marsi generis, vsi sunt Haec eadem decumana vocabantur, quod essent amplissima vt decumani fluctus.*

ALBESVRA, V *Albufferia.*

ALBEXIS, V. *Alguexis.*

ALBEYNES, idem qui *Albani*, extranei, apud Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 297.

† ALBEYVS, Albus, moneta argentea minutior. Ch. a. 1353. in Reg. 82. ch. 52.

† ALBI, factionis cujusdam apud Italos nomen, cui opposita *nigri* appellabatur Conf. de iis Bonincont. l. 7. Hist. Sicul. part. 3. p. 76. apud Lamium in Delic. Erud. V. *Gibellini.*

ALBIANVS, qui albo et nitido corpore est. Gloss. Gr. Lat. λευκοχρως, *albianus.*

ALBICASCERE, *illucere*, Barthii Gloss. ex Cn. Matio: *Iamiam albicascit Phoebus et recentatur.* Alii legunt *albicassit.*

ALBICATVS OCVLVS, i. e. albugine obsitus. Acta S. Francisci de Paula t. 1. Apr. p. 138.

† ALBIDARE, V. *Albare.*

† ALBIDATVRA, i. q. alibi et saepius *Adludatura* dicitur. Statut. Caroli IV. pro pannificio a. 1322. V. *Alludarius.*

ALBIDIA, Anglia, quae olim Albion dicta semel ac iterum Willelmo Britoni l. 4. et 9. Philipp.

† ALBIDITAS, *albedo*, *Blancar*, *Prov.* Glossar. Provinc. Lat. Cod. reg. 7657. V. *Albitas*.

ALBIFERREVS, ex ferro cui stannum inductum factus. Translat. S. Medardi t. 2. Iun. p. 102. *Vas ex lamina albiferrea confectum.*

† ALBIFICARE, tectoriis seu incrustationibus inducere. Reg. Phil. Aug. 34. *Pro - - turri reparanda - - et eadem albificanda.* V. *Albinus* 1.

ALBIGENSES, haeretici, vt ab Ecclesia Romana dicuntur, ita appellati ab Albigensi ciuitate in Occitania, vbi multum inualuerunt, Philippo Augusto et Ludouico 8. regnantibus. Matth. Paris a. 1213. Roger. Houed. p. 556.

ALBINATVS, i. q. *Albanagium*, apud Spelmann. et alios.

ALBINEVS, equorum color, apud Pallad. in Martio tit. 13.

† ALBININVM, liber ecclesiasticus, in quo *albarum* benedictiones et orationes super *albatos* continentur. Necrolog. b. M. de Medunta Ms.

† ALBINVM, jus in bona *albanorum*, i. q. *Albanagium*. Chron. apud Marten. t. 5. ampl. Collect. p. 1151.

ALBINVS. (1) Tector, qui parietes tectoriis seu incrustationibus, inducit, qui etiam *albarius* appellatur. Horum opera *albaria* dicuntur apud Plin. l. 36. c. 23. Vitruv. l. 7, c. 2. Sponii t. 3. Itiner. p. 54. Inscript. Grut. 172. 2. *Tectorium* autem et *albarium* seu *album opus* in eo differunt, quod qui parietes dealbant, opus etiam tectorium faciunt; nam et *Tectorium* est omne opus albarium, non omne tamen tectorium album est, sed illud duntaxat, quod nuda calce constat. *Tectorium* fit arenata calce, vel marmorato, *albarium* calce mera; inde *Albini* et *Albarii* qui dealbant. (2) Extraneus, aduena, apud Spelmann. et alios. V. *Albanus*.

ALBIOLVS. Vgutio: *aluus et albus pro ventre, et hic albo, indeclinabile, i. e. liber, in quo nomina Sanctorum scribuntur, vnde albiolus dicitur.* Salmas. censet, idem esse quod *alueolus* in vet. instrumento publicae securitatis apud Brisson. l. 6. Formul.

ALBITAS, *albiditas*, *albedo*, in Breuiloquo.

ALBITIO FVRFVRIS, apud Apulej. de Virtut. herbar. c. 20. §. 2. Furfures ipsi, et squammulae furfuraceae albicantes.

ALBIVS, idem forte quod *alueus*, vt *albiolus* pro *alueolus*. Ch. jam laudata apud Brisson. l. 6. Formul.

ALBO, ALBVS. Vgutio l. voce *Albiolus* adducto. Chron. Centulense Hariulfi l. 4. c. 17. Spicil. Acheri t. 8. p. 155. V. *Album*.

ALBOR, albedo. Mamotrecti auctor: *albor color albus.* S. Cyprian. de discip. et hab. Virg. Coel. Aurelian. l. 2. de Tard. passion. c. 7. *qui alborem* dixit, vt et Apitius l. 2. c. 6.

ALBORAS, Rocho le Baillif, *est maculosa defoedatio planae cutis, neque in principio est vlla exulceratio, sed in processu temporis idem quod morphaea.*

† ALBORATVS, arboribus consitus ab Ital. *albore*, arbor. Ch. apud Corbinel. inter Probat. t. 1. domus de Gondi p. 87.

ALBORII ECCLESIAE, forte, qu[i] albo seu catalogo ecclesiae inscript[i] erant, vel *Alborii* pro *Albani*. Ch[...] a. circ. 780. apud Marten. t. 1. am[...]pliss. Collect. p. 41.

ALBORIVM, *Arcus de alborio.* Char[...]ta pro Vicariis Bituric. ex tabulari[o] S. Sulpicii Bituric. Gall. *Aubea[u]*, *Aubier*, Bast, Spint. At cum hac ligni pars rei omni inutilis sit, r[o]boraque dealburnari soleant, vt a[it] Plinius, cum in opus mittuntu[r] aliud sonare hanc vocem credendu[m] est. V. *Arcus* 2.

† ALBROGANTIA, pro *Albergant[ia]* seu *Alberga* vt videtur, in C[...] a. 1266. Ms.

ALBVFFERIA, Stagnum, vel fo[rte] stagnum salinarum, ab Hisp. *Al[bu]fera*, eadem notione. Testam. [...] regis Arag. a. 1272. in Spicil. Ach[eri] t. 9. p. 249. *Assignamus omnes [...] ditus nostros ciuitatis Valentiae, c[um] salinis et Albufferia ejusdem.* Perp[...] re[...]

tam *Albesira*, t. 1. Anecd. Marten. p. 1142. Ch. alia a. 1248. apud Diago in Hist. Regni Valentiae l. 7. c. 44.

ALBVGINARIVM MALVM, albugo oculorum. Wolfh. Presb. l. 2. de vita S. Walburg. c. 1.

ALBVLA, ALBVLVM. *Albulae, maculae oculi quasi albae*, ita Matth. Silvat. Act. SS. t. 2. Martii p. 658. V. *Albo* 1.

ALBVM. (1) ALBVM PRAETORIS apud Clement. de Iudiciis c. 1. † Tabula erat dealbata, seu albis litteris notata, in quae Praetores edicta sua, quo omnibus innotescerent, actionesque et interdicta proponebant. (2) ALBVM SIGNATVM, Gall. *Blanc-signé*, scheda est, in cujus ima parte chirographum solum scriptum, vt in superiori parte possit exarari quidquid voluerit is, cui haec scheda credita est. Ch. a. 1484. apud Baluz. Hist. Aruern. t. 2. p. 233. (3) † ALBVM, nude pro ipso epistolae contextu. Instr. a. 1357. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 185. 212.

ALBVNA. Gloss. Isid. *Mater matuta*, i. e. aurora. Ino Cadmi filia, λευκοθέα dicta a Graecis. Gloss. Lat. Gr. *Albanea*, λευκοθέα.

ALBVRA, λευκωμα, *albumen*, in Supplem. Antiquarii.

ALBVRNVS, subalbus. Gesta Consul. Andegav. c. 12. n. 4. de Cometa. Vox Latinis haud ignota.

ALBVS. (1) Pro *panis albus* in Statut. Ord. de Sempringham p. 730. (2) Moneta argentea minutior, Gall. *Blanc*, Italis *Biancho*, Germ. Weiß-pfennig, Albus. Aegid. Aureae-Vallis Mon. in Hugone Episc. Leod. c. 111. Chron. Valciodor. Bern. de Breydenbach iter Hieros. p. 141. et alii. ALBI CVM SCVTO, dicti sub Caroli VI. rege Franciae semisses alborum, Gall. *Demiblancs à l'Escu*, pretii 5. den. Turon. V. *Denarius* Sub rege Carolo VII. occurrunt MAGNI ALBI CVM SCVTO FRANCIAE, Gall. *Grands Blancs à l'Escu de France*, pretii 10 denar. PARVI ALBI, pretii 5. den. ALBI, pretii 10. den. ALBI CVM CORONA, pretii 10. den. Plures hujus monetae species sub sequentibus regibus Galliae V. apud Cangium v. *Moneta argentea*. (3) Catalogus. † Glossar. vet. Cod. reg. 7613. *Albus, dicitur tabula, in qua milites scribebantur. Inde Albiolus, diminutiua*. V. *Albo*. (4) ALBVS ORDO, congregatio monachorum alborum. Hist. Dalphin. t. 2. p. 377.

ALCABALA, V. *Alcauala*.

ALCACARIA, ALCACERIA, V. *Alcheria*.

† ALCADVS, Hispanis, idem qui *Scabinus*, Iudex ciuitatis. Ch. Iacobi reg. Arag. a. 1232. in Chartul. Campan. V. *Alcaydus*.

ALCAHRIA, V. *Alcheria*.

ALCAIDARIA, V. *Alcaydaria*.

ALCAIDIA, dignitas Alcaydi. Concil. Tarrac. a. 1591. inter Hispan. Conc. t. 4. p. 527. V. *Alcaydus*.

ALCALA. Testam. Sancii I. reg. Portug. aerae 1217. t. 4. Monarch. Lusit. p. 260. *Reginae* Donnae Sanciae dedi - - - *omnes alcalas meas, acicaras et coechias*. Suppellectilis genus est, sed forte rectius legeretur *Alcara*, *Alcaria*, seu *Alcheria*, quod vltimum vide.

ALCALDIS, ALCALDVS, ALCALIS, praeses, praetor, praefectus, Hisp. *Alcade*, *Alcaide*, i. q. *Alcaydus*. Rymer. t. 3. p. 770. t. 7. p. 520. Concil. a. 1137. inter Hispanica t. 3. p. 346. Acta SS. t. 3. Maii p. 552. V. *Alcadus* et *Alcaydus*.

ALCALI, vel ALKALI, sal elicitus. Vox Chymicorum ab Arabibus facta, ex planta quam *Kali* vocant, et articulo *al*. Rochus le Baillif in Diction. Spagir.

ALCALIGATVS AMNIS, eidem scriptori est *aqua per terrae calces ducta*.

ALCALIS, V. *Alcaldis*.

ALCAMA, V. *Aliama*.

ALCANTARA, vel ALCANTERA, pons lapideus, Hisp. *Alcantara*. Testam. I. Adefonsi reg. Hisp. apud Marten. t. 1. Ampliss. Collect. p. 546.

† ALCANTARAE MILITES, ordo equestris militiae apud Hispanos, de quo Marianus l. 12. c. 3.

ALCARE, prouocare, appellare, in ius vocare; item versus aliquem se recipere. Vox Hispan. ab *alçar*, erigere, attollere, hinc *Alçadas*, vox fori Hispan. quae certas appellationes designat in caussis Clericorum, sed maxime pauperum, qui prae inopia ad supremas curias non possunt appellare. Iac. I. rex Aragon. in Foris Oscae a. 1247. fol. 5. 9. Obseruant. regni Aragon. l. 2. tit. *ne vir*, §. 22.

ALCAVALA, ALCABALA, tributum, pensitatio; vox Hisp. ab Arabibus hausta. Ch. Alphonsi 8. reg. Castellae aerae 1213. apud Anton. de Yepez in Chron. ord. S. Bened. t. 7. Alia Ximenae Diaz aere 1101. ibid. Alia t. 3. Monarch. Lusitan. p. 282. † Tractatum super iure regio *Alcavala* nuncupato, Madriti 1599. in fol. edidit Ignat. Lassarte, quem inscripsit: *De decima venditionis et permutationis, quae Alcavala nuncupatur, liber vnus.*

ALCAYDARIA. (1) Tributum Alcaydis pensitari solitum. Ch. Henr. Comitis Portugall. t. 3. Monarch. Lusit. p. 282. (2) Ipsum Alcaydi munus. Ch. Alphonsi I. reg. Portug. ibid. t. 2. p. 268.

ALCAYDVS, ita Iudices ciuitatum vocabant Saraceni Hispanici. Vital. Episc. Oscens. de Magistrat Saracen. Ch. Lorbanens. apud Sandovall. in Fauita. A Saracenis traducta postmodum haec dignitas ab ipsis Hispanis Christianis ad ciuitatem suarum Iudices. V. *Ilcadus* et *Alcaldis*. ALCAYDVS MERETRICVM, seu VXORATORVM, seu ALCAYDVS HONORIS, qui de meretricibus et adulteriis cognoscebat: ita olim dictus Officialis in Aragonia. Mich. del Molino. V. *Adulterium.*

ALCAZAREL, idem esse videtur quod *Alcaçar*, vox Hispanica, vel Arabica, quae domum fortem, regiam, vel castellionem significat. Epist. Innoc. III. inter Concil. Hisp. t. 3. p. 424. V. *Alcheria.* † Academ. Hisp. in Diction. *Alcazaba, vox Arabica, arx inexpugnabilis.*

ALCAZARIA, aedificium, forum, vel *platea parua*; vt placet Mich. del Molino, Vetus Statut. pro regno Nauarrae. *Item fiat Alcazaria, vbi Iudaei vendent mercimonias suas.*

ALCAZARIVM, domus, arx, palatium. Chron. S. Ferdin. Regis Castil. in Actis SS. t. 7. Maii p. 370. V. *Alcheria.*

† ALCHA, pars aedis in qua sunt cupae, penarium, Germ. Keller. Ch. a. 1253. in Chartul. Thenol. fol. 48.

ALCHAHEST, vox Chymicorum. Roch. le Baillif in Diction. Spagyr. *Alchahest est Mercurius praeparatus in hepatis medicinam.*

ALCHAZ. Ch. Rudelindi Episc. Dumiens. aerae 930 apud de Yepez t. 5. p. 424. *Casulas filineas 10. alias casulas 13, quinque de Alchaz, sex Seray cardena* (t. 3. Concil. Hisp. p. 181. legitur: *Sex Feray cardena.*) Voces barbarae cuius notionem aliquis felicior inueniet.

ALCHERIA. ALQVERIA, ALQVARIA, ALCACERIA, ALCAHRIA. (1) Villa vnius vel paucarum domorum, quam Galli vulgo *Ferme, Métairie*, Germ. Meyerey, vel cum plures sunt domus *Hameau*, Weyler, vocant. Ch. Iac. regis Arragon. a. 1230. ap. Guesnaium in Annal. Massil. p 360. Alia Iac. II. reg. Maioric. a. 1310. in Camera Comput. Paris. (2) Domus fortis, domus regalis, castellio, quasi *domus caesarea*, domus regis. Ch. Iac. regis Aragon. a. 1229. Voces Arabicae, deductae ab *Alquehir*, villa, domus.

ALCHIMIA, V. CHIMIA.

ALCHYMISTICI OPERIS CVRIOSITAS, f. machinosi ignes. Schramb. Chron. Mellic. p. 519. *Dum rex Hungariae Matthias Viennae erat, per alchymistici operis curiositatem, Viennae incendium ortum est*, etc.

† ALCIARE, leuare, erigere. Ch. a. 1358. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 232. V. *Altiare.*

ALCIBALANVS, *dicitur instrumentum lucernarum visibus aptum.* Vgutio.

ALCIOSVS, *δυσριγος, rigidus, perpetuo frigens*, in Supplem. Antiquarii. V. *Algenia.*

ALCOTANAE, et ALCORANA, turriculae sunt fanorum apud Mahumedanos e quibus a religionis suae ministris statis horis ad orationem excitantur.

ALCORANVM, ALCORANVS, et CORANVS, ALCORAN, legis Mahumeticae liber. Vox Arabica, ab artic. *al* et *cara*, legit, collegit, vnde *Alcoran*, lectio, seu collectio. V. Herbelotum in Lex. Philol.

† ALCORNINVS. Statut. ciuit. Astae, vbi de *Intratis* portarum. *Acornini laborati in pennis ponantur, et soluant pro qualibet penna lib. 10. Alcornini crudi et non laborati soluant pro miliari lib. 100.* Italis *Alcornoch* ex Hisp. *Alcornoque* est suber.

† ALCVS. (1) Alea. Inquisit. a. 1217. apud Spon. t. 2. Hist. Genev. p. 406. Sed forte legendum *aleis*. (2) Panni species. Chron. Bergom. ad a. 1398. apud Murat. t. 16. Script. Ital. p. 895. V. *Acoletus*.

ALDEA. (1) Hispanis *Aldea*, vicus paganus, pagus. Germ. Dorf, Weiler. Occurrit non semel apud Roderic. Archiep. Tolet. l. 7. c. 26. 27. l. 8. c. 14. 15. l. 9. c. 4. et 9. in Foris Aragon. l. 4. tit. de Notariis, et alibi. (2) Genus tributi esse videtur, in epist. Innocentii III. t. 3. Collect. Conc. Hisp. p. 423. *Castellum de Sorita cum portaticis, quintis, aldeis et aliis pertinentiis suis*, vbi tamen pagus posset intelligi. (3) † Femina eiusdem conditionis qua *Aldius*, V. *Aldia*. Epist. Io. XV. a. 985. in Append. ad Marcam Hisp. p. 936.

ALDEOLA, † diminut. ab *Aldea* 1. exiguus pagus. Obseruant. regni Aragon. l. 8. tit. de Appelat. §. 4.

ALDERMANNIA, praepositura, praefectura castri vel villae. Will. Thorn. in Chr. a. 1278. V. vocem seq.

ALDERMANNVS, vox Anglo-Sax. ex *Alder*, senior, princeps, et *man*, homo, vir, composita. *Aldermanni* autem dicuntur magnates, viri praecipui, Comites, Barones, seniores. Leges Edw. Confess. c. 35. Leges Alvredi c. 44. ap. Brompton. et alibi. Traducta postmodum haec vox ad Comites et praefectos Prouinciarum, Ciuitatum et Hundredorum, qui vice regia Ius dicebant. *Aldermannus* aliquando dictus est Archiepiscopus vel Episcopus, vt liquet ex Legg. Alvredi c. 15. *Aldermannus de Gilda*, in Monast. Anglic. t. 2. p. 141. Iudex *Gildae*, seu qui mercatorum lites diiudicabat. Vide Spelmanni Gloss. h. v. *) et Wachter. Gloss. v. *Eltermann*.

ALDIA, femina eiusdem conditionis qua *Aldius*, in Leg. Longob. l. 1. tit. 15. §. 2. l. 2. tit. 12. §. 2. 3. 7. 9. tit. 40. §. 1. et alibi. ALDIANA, eadem notione in Ch. Henr. I. Imp. apud Baron. a. 1014. n. 9.

ALDIARICIA. (1) *Aldiorum* et *Aldionum* habitaculum, quod cum ipsis possessionibus venibat. Ch. Ludov. et Lothar. Imp. in Chron. Farfens. p. 658. Alia in Bullario. Casin. t. 2. p. 4. et passim alibi. (2) † *Aldiorum* conditio. Placit. a. 901. apud Murat. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 719.

ALDIARICIVS, idem qui Aldius, in Ch. Longob. in Bullario Casin. t. 2. p. 4.

ALDIO, idem qui *Aldius*. Lex Longob. l. 3. tit. 20. l. 2. tit. 12. §. 7. et passim alibi. V. *Aldius*.

† ALDIONARICVS, ad *Aldium* spectans, Ch. a. 1107. in Praef. Lamii ad Hodaepor Charit. part. 1. p. XXXI. in Delic. erudit.

ALDIONARII, recensentur inter Officiales regios, in Ch. Caroli M. quae extat in Chron. Farfensi p. 653. *Ducibus, Comitibus, Castaldiis, Vicariis, Centenariis, Aldionariis., vel reliquis fidelibus nostris.* Vbi videntur longe potioris fuisse conditionis, quam *Aldii* et *Aldiones*.

ALDITIO, pro *Aldio*, in Inuestit. de Monaetiano Precariae, ex Chartul. Casaur. p. 123.

ALDIVS, Papiae dicitur, *qui adhuc seruit patrono*. Glossae vet. laudatae a Lindenbrog. *Aldius, statu liber. Aldius est libertus cum impositione operarum factus.* Quae posterior definitio, aut descriptio firmatur ex Lege Longob. l. 1. tit. 25. §. 53. Atque inde eiusdem esse conditionis dicuntur *Aldii* in Italia, qua

qua *Fiscalini* et *Liti* in Francia. Lex Longob. l. 3. tit. 20. Fuit igitur *Aldius* ex genere seruorum, tametsi peculiaris et propria fuit servorum species, ab aliis nimirum seruis diuersa; vnde inter seruos Aldii passim recensentur in eadem lege Longob. l. 1. tit. 6. §. 4. tit. 7. §. 17. tit. 8. §. 1. 2. 3. et alibi. Manumittebantur autem Aldii, seu ab operis eximebantur, non in ecclesia vt serui, sed per chartam, l. 2. tit. 34. §. 5. Conf. Murat. t. 1. part. 2. p. 71. Duplicis huiusmodi *Aldiorum* classis mentio fit in Ch. a. 872. ex Cod. S. Germani Prat. 1064. 2. *Cum mansis, castriciis, et mancipiis seruis, pro seruis aldiis, pro aldiis liberis, pro liberis omnia et in omnibus rebus exquisitis* etc. Vbi notandum est, *Aldios* etiam liberos, ab iis distingui, qui nude *liberi* dicuntur. Praeterea *Aldios* a vassallis diuersos esse disputat Fontanin. in libello: *Raggionamento delle Masnade* etc. p. 45. *) De Etymo vocis V. quae habet Wachter. in Gloss. v. *Aldius*. Clariss. Dreyero in Sammل. vermischter Abhandl. Part. 1. p. 392. *Aldiones* iidem sunt, qui in Saxonia inferiori alte Käthner, vel Alte nude, i. e. serui senio et labore confecti, quibus domicilium et victus in *Huba* dabatur.

ALDOIRA, vel vt Marten. edidit t. 1. Anecd. p. 150. ALDORRA, vox Occitana, quae vestem, vas, aut aliud quidlibet ecclesiae vsibus inseruiens significat. *Aldas* Hispanis est panni scissura, panni portio. † Carpentario *Aldoira* aulaei species esse videtur.

ALDVS, pro *Alodus* in Ch. Lotharii Reg. Franc. apud Beslium in Comit. Pictav. p. 260.

ALEA. (1) Pro *Aldia*, in Tabular. S. Cyrici Niuern. c. 71. (2) † Via lustrandis vigiliis comparata, porticus; Gall. *Galerie, Corridor*. Statut. a. 1357. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 194. Gallis olim *Alée* et *Aleïe*. V. *Alata*.

† ALEAMENTVM, legitima materiae nummariae conflatura, metalli probitas, Gall. *Alloy*. Chartul. de Nobilit. eccles. Carnot. ad a. ci 1250. V. *Aleium*.

† ALEAS, *eruditus*, in Gloss. v Cod. reg. 7641. V. *Alers* et *A tas*.

ALEBASTRARIVS, i. q. *Alabast us*, quod vide. Epist. a. 1218. apu Marten. t. 1. Anecd. p. 869.

ALEBRA, in Glossis Isidori, *Bon quibus alimur*. *Alibre*, *Alimentum* Breuiloq. *Alimen, i. Alimentum*. *A bum, i. nutrimentum*. Legendu ex Festo: *Alebria, bene alenti* Glossae: *Alebrius*, εὔτροφος, θρεπ τος, bene nutritus.

ALEBRIA, ALEBRIVS. V. *Alebra*.

ALECANA, *meretrix gratia quaestu* Vgut.

ALECIARIVS, ALLECIARIVS ALLEXIARIA, pisciculorum, q *alecia* nuncupantur, venditor. ... Parlam. Paris. a. 1361. Ch. a. 1366 t. 6. Ordinat. reg. Franc. p. 408 407. 405.

ALECIVM, halex; quae vox ... pi sciculorum, qui sale condiuntur species complecti solet, nempe H rengos, Heringe, Sardinas, ... len, et Lycostomos, Anschove; qu in re locorum habenda ratio est sunt enim littora in quibus Hareng aut Sardinae tantum capiuntur, ... Neustria ad cuius oras ... raro accedit Sardina, Lyco... nunquam. Ch. a. 1171. apud Marten. Ampliss. Collect. t. 1. ... t. 2. p. 1303. Lobinell. Gloss. ... Paris. t. 3.

ALECTIVM, ALECTVM, ALEC... eadem notione. Ch. a. 1249. Tab lar. Vandreg. t. 2. p. 1491. Statu monast. S. Claudii p. 82.

† ALEFANI, loca, vt videtur, mo tuosa et praerupta. Nangius p. 3... *Longarum semper dictarum conti... to itinere per alefanos et diuers... corum discrimina eos celeriter ... tus* etc.

† ALEGARIE, pro *allegare*, in a. 804. apud Marten. t. 1. A Collect. p. 56. V. *Allegare* (1).

ALEGIVM. Ch. Capituli Silua a. 1162. in Chartul. Campan. reg. fol. 484. *Caetera vero, i. e.*

mortuam manum licentiam matrimoniorum, et alegia inter nos aequalia dividentur. Idem forte cum *Allenio.* V. *Legium* et *Allenium.*

ALEGMA Vita Ms. S. Wingaloei: *Etiamsi nullis heleram alegmatibus curat adhibitis plagas.* † Forte opitulatio, a verbo Gr. ἀλέξειν, opitulor, vt habent Glossae Gr. Lat. vnde ἀλέξημα, et ἀλεξητήριον. V. *Alexiteria.*

ALEGMINA. *partes extorum, quae prosegmina dicuntur.* Gloss. Isid.

ALEIA, i. q. supra, *Alea* (2), Gall. *Alée.* Ch. Philippi Franc. reg. a. 1298. in Tabul. S. Nicasii Remens.

† ALEIAM, a Gall. *Alloy,* legitima materiae nummariae conflatura, metalli probitas. Ch. reg. a. 1482. fol. 183. V. *Alleium, Aleamentum, Abada,* et *Allaia.*

† ALEIVOSVS pro *Alenosus,* proditor, perfidus, V. in hac voce. Testam. Sanchi I. reg. a. 1209. t. 1. Probat. Hist. geneal. domus reg. Portug. p. 20.

ALEMBICVM. Matth. Syluatico: *Vas distillatorium, in quo fit aqua rosea.* Infra: *Alembich, Arabibus est superius coopertorium vasis, et aquam rosatam et alia huiusmodi ad distillandum.* Vox Arabica, vt quidam censent; nam alii a Gr. ἄμβυξ, vasis specie, de qua prae caeteris Casaubon. in Athen. et Scalig. in Catalect.

† ALEMELLA, ALIMELLA, ALVMELLA, lamina, ferreum instrumentum ab acie, Gall. *Alumelle,* olim *Alemelle,* (Germ. Klinge, Germ. infer. Lämmel, a Lat. lamella.) Litt. remiss. a. 1354. in Reg. 82. ch. 351. Aliae a. 1357. in Reg. 89. ch. 76. et alibi.

ALEMONIVM, pro *Alimonium,* quod habet Varro. Supplem. Antiquarii: *Alemonium,* τροφή, *alimentum.* V. *Aletudo.*

ALENA, vlna, Gall. *Aulne,* Germ. Elle, telarum pannorumque mensura. Hist. Dalphin. t. 2. p. 283.

ALENACIA, *Gallice Alennes.* Glossar. Lat. Gall. a. 1348. ex Cod. reg. 4120. subula, Germ. Ahle.

ALENARARII, accipitrum species, quos vulgo *Lanarios,* Gall. *Laniers* appellant. V *Lanarius.*

† ALENHARE, ad vsum suum ligna caedere, accipere. Ch. a. 1308. in Reg. 40. ch. 137.

ALENTIA, alimentum. Vita S. Sulpicii in Actis SS. Bened. sec. 2. p. 175

ALEOFOL. Epist. Bajuli reg. Maioricae a. 1328. *Tertia mensis praeteriti fecit carricari LXII. giaras alquitrani et tria pondera de mostayla, et duas sarrias de orchica, et l. duodenas de laca et duas botas de Aleofol.* Vox barbara incertae notionis.

† ALEONA, subula, Germ. Ahle, in Inuent. Chartar. reg. a. 1482. V. *Alenacia, Aleyna.*

ALEORS, vox Gallica, quae occurrit in Ch. a. 1213 apud Marten. t. 11. Anecdot. p. 908 † Idem videtur esse ac supra *Alata* et *Alatorium.* V. in his vocibus.

ALEPIMAN, mancipium, vt videtur, rusticum, in Consuetudinario laudato a Spelmanno.

ALERS, vel ALLERS, *doctus, quasi alienus ab arte, per contrarium.* Vgut. et Io. de Ianua.

† ALES, ETIS. (1) Seruitii genus, quo subditi ire tenebantur, quo eos domini mittebant, Gall. vet. *Alée,* vel *Alers,* itio, iter. Ch. a. 1313. in Lib. rub. Cam. Comput. Paris. (2) *Auis ambrosia,* in vet. Gloss. ex Bibl. reg. Cod. 7641. eadem, vt videtur, quae Germ. Paradiesvogel dicitur.

ALESES, in Concil. Narbon. a. 1054. can. 22. forte pro *messes.* *Aleses vero nemo incendat.*

ALESTRARE. Ita Pith. in Gloss. Isid. vbi legitur *Alistrare, humectare;* pro quibus Thom. Reines. Var. Lect. 3. scribendum censet *balistrare,* a βαλλίζειν, et βαλλάζειν, ministerio balneari, quod est aquam exantlare et immittere, vnde βαλλᾶς, aquariolus, et Isidorus ipse: *Ballastrum, balneum.*

ALETAS, *eruditus.* Ita Gloss. Bituric. Ms.

ALETOL, Ch. Radulphi Abbat. Fiscan. *Relaxauimus probis et fidelibus nostris de Ria - - costumam illam, quae vocatur Aletol.* † Forte seruitii genus, quo dominis licitum erat, subditos mittere, quo volebant. V. *Ales* (1).

ALETVDO, *alimonium, alimentum, nutrimentum*, τροφη, in Gloss. Gr. Lat. Item corporis pinguedo apud Martinium et in Amalth.

ALETVS, ALLETVS, halec, Germ. Häring. Ch. Henr. V. reg. Angl. t. 4. Hist. Harcur. p. 1343. V. *Alecium.*

† ALEVAMVM, arborum seminarium, Germ. Baumschule, ab Ital. *Alleuare*, alere, nutrire, educare. Stat. Auellae a. 1496. c. 47.

† ALEVATVS, arbor nondum fructifera, in Stat. Taurin. a. 1360. c. 127. ab Ital. *Alleuare*, alere. V. *Aleuamum.*

† ALEVBA, Gall. *Alluchon.* denticulata rotula, Germ. Zahnrad, Stirnrad, seu eiusmodi dens. Reparat. factae in senescal. Carcass. a. 1435.

† ALEVIVM, pro *alecium*, halex. Ch. Phil. II. reg. Rom. ap. Fullon. t. 2. Hist. Leod. p. 389. V. *Aletus.*

ALEVM, pro *Allium*, Ital *Aglio.* Chron. Francisci Pipini ap. Murat. t. 9. p. 615. vbi de *reste Alei* agitur. Italis vero *Resta* est alliorum vel ceparum sertum. † Statut. Vercell. l. 7. p. 151.

ALEVOSVS, ex Hisp. *Aleuoso*, proditor, traditor, *Aleve*, proditio. Roderic. Tolet. l. 7 Hist. c. 16. et passim alibi in Chartis Hispanicis.

ALEX, pro *halex.* Ch. Ms. a. 1366.

† ALEXICACVS, salutaris, vel malorum depulsor, Gr ἀλεξίκακος. in malis adiutor. Acta SS. t. 2. Sept. p. 771. V. *Alegma.*

ALEXI - CAVALERIVS, numeratur inter *officiarios* ecclesiae Aniciensis in Ch. eiusd. eccles. sec. 14. sed in quo situm fuit illius officium latet.

ALEXITERIA, remedia, quae leuamentum quidem afferunt, sed non sanant, a Gr. ἀλεξητήριον. Acta SS. t. 1. Ianuar. p. 246. V. *Alegma.*

ALEYA. (1) Ambulacrum, Ga[...] *Allée*, ap. Madox Formul. Angl. 200. (2) † Via lustrandis vigil[...] comparata, vel via terreo aggere [...] cta. Ch Caroli VI. a 1384. in Re[...] 125. ch. 106. V. *Alata* et *Alea* 2.

† ALEYNA, subula, Gall. *Ale*[...] Germ. Ahle. Ch. a 1405. in Re[...] 160, ch. 14. V. *Alenacia* et *Alen*[...]

† ALFA. CORDA ALFAE, fu[...] species, Gall. *Corde d'ausse*, ex iu[...] co, Hisp. *Alfa* nuncupato, contor[...] Ch. a. 1391.

† ALFAJARA, vox Hispanica, o[...] ginis vt videtur Arabicae. Ch [...] 832. inter Probat. t. 1. Annal. Pr[...] monstr. p. 104. *Tuli inde - - co*[...] *nam argenteam et duas alfajaras*, [...] *vnum calicem de argento.* *Alfaj*[...] Hisp. supellex vel vtensilia.

ALFALSES, Medica, ab Hisp. *Alfal*[...] Gall. *Sainfoin.* Concil. Tarraco[...] a. 1591.

ALFANEGVE, ALFANEX, vox H[...] spanica, tentorium, tabernaculu[...] Ch. Hisp. aerae 1016, apud Ant. [...] Yepez t. 5. Alia a. 1149. apud C[...] tellum.

ALFAQVAQVVS, apud Gregor. [...] pes ad Leges Alfonsinas part. [...] tit 31. leg. 1. *Alfaquaquus seu r*[...] *demtor captiuorum.*

ALFARDA, vox Hispan. seu poti[...] Arabica, quae tributum [...] christiano a Mauris et Iudaeis [...] tum sonat. ALFARDERI[...] co[...] lector *Alfardarum.* Fori Ar[...] l. 4. tit. de *Alfardis.* V. Mich. [...] Molino in Repert.

ALFECHNA, vox Arabica, [...] Ch. 1073. ap. Blancam in Comment. r[...] Aragon *Et si noluerit se leuare S*[...] *ctius Raniniriz de terra de Alm*[...] *dyr: statim cavalguet Sanctius* [...] *super Sanctio Raniniriz ad faciend*[...] *damnum in sua terra, et inter am*[...] *donent ei alfechna, si ut in ligam*[...] *tos primos scriptum est.* Apud M[...] tinez. in Hist. Pinnat. l. 2. c. [...] *Alfetna* legitur.

ALFENVS, *vagus*, in Glossis Bi[...] ric. Ms.

ALFERENA, vexillum Alferi. C[...] apud Yepez t. 6. p. 17. V. *Alfer*[...]

† ALF[...]

† ALFEREZIA, *Alferi* seu vexilliferi dignitas, officium. Rymer. t. 1. p. 551. V. *Alferus*.

ALFERVS. Hispanis vexillifer, vexillarius. *Alferazes seu signiferi*, in Ch. Gregorii X. a. 1275. ap. Petr. Mariam in Regesto part. 2. Hist. Eccles. Placent. Vox ficta ex Lat. Aquilifer, vti censent Ambr. Morales in Hist. Hisp. t. 2. p. 7. Oyhenartus in Notit. Vascon. l. 2. c. 4. et alii quos laudat Menagius in Orig. Ital. p. 32. et 952. Sed potior videtur aliorum sententia, qui ab Arabico deducunt, *Alpheres*, eques.

ALFETAR. Constant. African. de anima et spiritu. *Procedit quoque ex parte cerebri, et descendit per os colli in omne alfetar, qui sunt nodi spinae* etc. Vox Arabica.

ALFETNA, V. *Alfechna*.

ALFETVM, caldarium, calefactorium, hypocaustum, cuius vsus erat in probationibus aquae calidae. Vox Saxon. *Alfat* composita ex *aelan*, alias *onaelan*, accendere, et *Fat*, vas, quasi calefactionis vas. Leges Adelstani apud Brompton. c. 19.

†) ALFICVS, alter als im schachzabel. Vocabul. vet. Lat. Germ. a. 1482. impress.

ALFITA, ALPHITA. (1) *Polenta*, *farina*. Ita in Gloss. Eccles. Bitur. MS. Ab ἄλφιτον, farina. (2) Species tributi apud Mauros Hispanos. V. Brandaonem in Monarch. Lusit. l. 11. c. 42.

ALFOCES, vt mox *Alfozis*, videtur esse districtus, qualis est Balliui, vel Castellani. Concil. Legion. a. 1012. can. 18. *Mandauimus iterum vt et in Legione, seu in omnibus caeteris ciuitatibus et per omnes Alfoces, habeantur iudices electi* etc.

ALFONSARIVS, V. *Alphonsinus*.

ALFOR, territorium, districtus, i. q. *Alfoces* et *Alfozis* Ch. Ildefonsi VII. reg. Hisp. a. 1145. inter Probat. t. 2. Annal. Praemonstr. p. 353.

ALFORATVS, omnibus armis instructus. Constit. Petri reg. Sicil. c. 5. Hispan. *Alforja*, prouidere aliqui de viatico.

ALFOZIS, districtus, territorium. Ch. a. 972. apud de Yepez t. 7. p. 31. Append. V. *Alfozes* et *Alfor*.

ALFVNDICVS, taberna mercatoria, Germ. Bude. Ch. aerae 1101. apud de Yepez t. 7. † Ab Hispan *Alfondega*, vel *Alfondiga*, publicum granarium.

ALFVS, *morbus sacer*. Gloss. Bitur. MS. Est enim ἀλφὸς, vitiliginis seu leprae species.

ALGALIA, ARGALIA, instrumentum quo liquores in vesicam mittuntur. Matth. Siluat.

ALGAMMATA, summitates. Ita Glossa ad hunc versum Magistri Cornuti seu Io. Garlandi:

Tardus ad Vranici scandes algammata coeli.

V. *Algauma*.

ALGARA, vox Hispanica, vel potius Arabica, equestrem turmam, quae fines hostiles populatur, denotans. Ch. Dionys. reg. Portug. aerae 1267. ap. Brandaonem t. 5. Monarch. Lusit. p. 308. V. *Algarii*.

ALGARAVIA, lingua Saracenica apud Arabes. Epist. Arnaldi Archiep. Tarrac. inter Concil. Hisp. t. 3. p. 608.

ALGARDVM, V. *Halgardum*.

ALGARISMVS, vt infra *Algorismus*, Arithmetica. Bernh. de Breydenbach Itin. Hieros. p. 190.

ALGARV et ALGARVM. Sic vocabant Mauri sua foedera et bellicas expeditiones aduersus Christianos; qua in re Christianorum expeditiones sacras, quas Galli *Croisades* vocant, imitabantur. Acta SS. t. 1. Iunii p. 578.

ALGARVM MARIS, electae merces in littus ab aestu. Corrupte legitur in legibus Henr. I. reg. Angl. c. 10. pro *Laganum*, vti docet Cangius in h. v.

† ALGATZARIVS, ALGATZERIVS, officialis praefecti, vel illius judiciorum executor, idem qui *Alguazilus*. Vide in h. v. Constit. Msc. Petri III. reg. Aragon. a. 1359.

† ALGAVMA, *altitudo*. in Vocabul. compendioso. V. *Algammata*.

ALGEBRA. (1) Inuentio numerorum, de cujus vocis etymo sic Io. Schriuelius

lius in breui regularum Algebrae descriptione: *Harum regularum inuentionem adscribunt Diophanto Graeco scriptori, qui vt auctor Regiomontanus, libris 13. eas descripsit, atque vt Latini Res et Census, sic Arabes regulas illas vocabulo suo appellare solent Algebras.* (2) † *Dislocatio membrorum; interdum pro ipsorum restauratione accipitur.* Gloss. medic. Simonis Ianuens. ex Cod. reg. 6959.

ALGEMA, apud Mauros Hispanos, oratorium, locus in quem conueniunt orationis causa. Acta SS. t. 1. Iun. p. 578. V. *Alimna*,

ALGENIA, *dolor algidus, ab algeo dicitur, quia facit algere.* Ioann. de Ianua. *Algiosus*, ῥιγηλός, in Gloss. Lat. Gr.

ALGIA, modus vineae vel agri. Vet. Ch. in Tabulario eccles. Viennens. fol. 31. *Algiam vnam vineae.* † Ch. in Hist. Lugd. p. 5. *Donamus Deo et S. Martino hanc algiam.* Quis modus hic fuerit, nondum liquet. Carpentarius suspicatur idem esse ac *Pertica*. Vide mox

† ALGICA, eadem notione. Ch. a. 41. regni Rodulfi regis ex Chartul. eccles. Vienn. *Dono - - ex ipsa vinea algicas IX.*

ALGIOSVS, V. *Algenia*.

† ALGO, vox Hispanica, bona, facultates. Leg. Alph. III. a. 1251. t. 1. Probat. Hist. geneal. domus reg. Portug. p. 53.

† ALGORARE, algere, ab Ital. *Algore*. Chron. Foroliv. ap. Murator. t. 19. Script. Ital. p. 904. V. *Algorositas*.

ALGORISMVS, Arithmetica, ars numerandi, Hispanis *Alguarismo*. Vox Arabica. Matth. Paris a. 1252. Vita b. Hermanni Iosephi n. 41. *Cifra Algorismi*. Vide Clauium l. 1. Algebrae c. 1. Legebat Martinius apud Clauium *Algorithmus*; quod recte ab *Al* artic. Arab. et ἀριθμὸς deduci potest. Hinc

ALGORISTA, supputandi et calculandi peritus. V. *Abacista*.

ALGORITHMVS, V. *Algorismus*.

† ALGOROSITAS, algor. Gloss. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. *Algorositas, froidiere. Algorose, fri loussement.*

ALGOTATAE, et ALLIGOTATI VESTES, forte eaedem quae corr gatae seu in rugas ordinatim coa Germ. Faltenkleider; († vel po segmentis varii coloris distin *Haligote* Gallis segmentum erat; de *Halogoté* dicebatur, qui vest segmentis consutam induebat.) C sura Henr. Episc. Albani apud dewig. t. 2. p. 441. Statuta apud Marten. t. 4. Anecd. p. 11

ALGOZIRIVS, vulgo Hispanis, *gozyr*. Occurrit in Curia gener. talan. a. 1259. Idem qui

ALGVACELLVS, vel

ALGVAZILVS, vel ALGVAZI Iustitiarii dignitas apud Arc Roder. Tolet. in Hist. Arab. c. 36. 46. Concil. Hisp. t. 3. p. 6 Vocem retinent etiamnum Hisp quibus *Alguazil*, est officialis pr fecti, vel illius judiciorum exe tor. V. *Algatzarius*.

ALGVEXIS, ALBEXIS. Ch. Ferd I. reg. Hisp. aerae 1101. apud pez t. 6. *Mantos duos aurifus alguexi auri texta, cum aliis Gra sto, inde misso Cardeno, casula fusa, cum dalmaticis duabus auro sis, et alia albexi auro texta.*

ALGVS, us, pro *algor*, ῥῖγος. tus carmen edit. a Barthio 1.34 uers. c. 1. Et alii, quos refert nius Marcell. c. 2. V. Acta SS. ned. Sec. 3. part. 1. p. 127.

† ALGVSSVS, *lo mare*, in G Lat. Ital. Ms.

† ALGVTZARIATVS, officium gatzarii. Ch. Petri III. reg. Ar a. 1339. V. *Algatzarius*.

† ALHANDAL, vox Arabica, significatur compositio pharm quae *Trochisci Alhandal* appell ab *Handal*, Arabibus, Colocy et art. *Al*.

ALHEVM. Ch. Roberti Frisii Flandr. apud Miraeum Diplom. t. 1. p. 70. *Impendat - - apu lam Holtungehem 7000 alheum.* te legendum *alecum* pro ha Germ. Häringe.

ALHIDADA, V. *Alidada*.

ALHOBRES, in Ch. Alfonsi I. reg. Aragon. apud Blancam in Comment. rerum Aragon. p. 789. vox Arabica, qua arces et castella denotantur, vt idem Blanca existimat.

ALIA, *tranaté*: Gloss. Isid. et Pith. excerpta. Graeuius suspicatur, legendum *alienigena*, *extra nata*.

† ALIADA, idem quod in re monetaria *Lex* dicitur, Gallis *Alloy*, metalli probitas. Ch. a. 1215. ex magno Talam. Montispessul. V. *Aleium*.

†) ALIAEITVS, **Kretz, Brack.** Vocabular. rer. fol. 49. Auis, alias Germ. **Wannenweihe.**

ALIALA, Hispanis est praestatio, quae pro inuestitura et laudemiis fundi alicujus recens comparati datur; scilicet duo morobatini et septem denarii.

† ALIALARE, ALIELARE, ad legem reuocare et emendare; dicitur de mensuris quae archetypo suo adaequantur, Germ. **aichen.** Ch. a. 1394. t. 8. Ordinat. reg. Franc. p. 16. Ch. a. 1460. inter Prob. t. 3. Hist. Nem. p. 311. 312. V. *Aliator* et *Aequalare*.

ALIAMA, vel ALCAMA, Hispanis est Synagoga Iudaeorum, Concilium, conuentus. Hinc et *conciliariter seu aliamaliter obligari*, dixit Mich. del Molino in Repert. Foror. Aragon. V. *Consiliaria*. V. *Aladma* et *Algemma*.

† ALIANCIA, foedus, societas, Gallis *Alliance*. Ch. a. 1258. in Reg. 30. ch. 547.

ALIARIVS, V. *Alierius*.

ALIATOR, ALLIATOR, forte pro *alialator*, qui mensuras et pondera ad archetypum adaequat, Germ. **Aicher**. Libert. ciuit. Mimat. a. 1469. in Reg. 196. ch. 176. Libert. villae de Marologio a. 1366. t. 4. Ordinat. reg. Franc. p. 677. *Alliatores et inspectores mensurarum*. V. *Alialare*.

ALIATVS, a Gall. *Allié*, Hisp. *Aliado*, confoederatus, quasi foedere *ligatus*. Litt. Ioann. reg. Castel. et Legion. a. 42. in Chartul. Henr. V. et VI. reg. Angl ex Cod. reg. 5387.

ALIBORVM. Process. Egid. de Rays a. 1440. ex Bibl. reg. *Dicique voluit - - in communi et vulgari idiomate, talia verba*: Il fera venir maistre Aliborum, *intelligendo diabolum per illud vocabulum*, *Aliborum*. Vid. Menag. Diction. Etym. h. v.

† ALIBRAMENTVM, ALIVRAMENTVM, compensatio, justa et pensata aestimatio et partitio. Litt. pro ciuit. Vaurens. a. 1357. t. 3. Ordinat. reg. Franc. p. 190. Ch. a. 1410. in Reg. 165. ch. 361. V. *Livramentum*.

† ALIBRARE, ALIVRARE, ALLIBRARE, compensare, ex aequo inter homines *talliam* aut *collectam* partiri. ALIBRATOR, qui ita partitur. Sentent. arbitr. a. 1497. Statut. pro castro Castil. a. 1371. in Cod. reg. 5376. Ch. a. 1416. in Reg. 169. ch. 452.

ALIBRATVS, V. *Allibratus*.

ALIBRE, *alimentum*, Gloss. Isid. V. *Alebra*.

ALIBRVM, V *Alabrum*.

ALIBVM, V. *Alebra*.

ALICA, V. *Alicha*.

ALICES FACERE, *i. e. extensiones omnium membrorum, more eorum, qui a somno expergeſiunt*. Martin. e Lex. Arab. Raphel. ad voc. ἀγορεω.

† ALICHA, pro *Alica*, frumenti genus, Germ. **Spelt, Dinkel.** Alex. Iatrosoph. Ms. l. 2. Passion. c. 75. Alia notione vide in *Alicula*.

† ALICTAS, *lo smircileo ocello*. Gloss. Lat. Ital. Ms.

ALICVLA, ALLICVLA. Papias: *Allicula*, *signum vestis*, *genus vestis*. Fragm. Petr. *Barbarus ingens fasciis cruralibus alligatus*, *et alicula subornatus polymita* etc. Vtitur hac voce et Martial. Epigr. l. 14.

Mittebat Vmber aliculam mihi pauper,
Nunc mittit aliam, factus est enim diues.

† Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Alicula*, *insignis vestis*. V. *Adlicula*.

ALICVS, pro *aliquis*, t. 8. Spicil. Acher. p. 65.

ALIDA. Ch. a. 1276. apud Perard. in Burgund. p. 534. *Decimam bladi*, *vini*, *leguminum*, *caeparum*, *alidarum*, *cannabium* etc. Forte pro *allium*, Gall. *Ail*.

ALIDADA, et ALHIDADA, dioptra, regula quaedam mobilis pinnulis instructa,

structa, quae ad astrolabilii, graphometri, aliorumque geometriae instrumentorum centrum aptatur. Ab Arabibus hanc vocem mutuati sunt Stoeflerus, Clauius, Henrion alii.

ALIELARE, V. *Alialare*.

ALIENARE, V. *Alienus*.

ALIENATVS MORBVS, in bobus, ita dictus, inquit Vegetius l. 3. art. veterin. c. 23. *quod animalibus eripit sensus*.

ALIENIGENAE, extranei, qui aliunde veniunt locum aliquem incolere, *Albani*. Gloss. Lat. Gr. *alienigena*, *ἀλλοεθνης*; alterius fundi incola, in leg. 2. Cod. Theod. de Desertor. Isid. l. 10. *Alienigena, qui alienae regionis est, et non ejus, vbi est*. Perardi Burgund. p. 299. Monast. Angl. t. 1. p. 816. V. *Albanus*.

ALIENIGENARE, distrahere, vendere, alienare Vet. Inscr Romae: *Qui hoc monimentum vendere aut alienigenare voluerit* etc. Ch. Aleman. 1. inter Goldastin.

ALIENILOQVIVM. Eucherius de Graecis nominibus: *Allegoria, alieniloquium, vel potius inuentio*.

ALIENVS. (1) Exemtus; *Alienare*, eximere. Lex 4. Cod. Theod. de Collat. donat. Lex 84. de Decurion. Willelm. Tyrius, l. 12. c. 10. (2) † Extraneus, vel etiam absens, alio profectus. Stat. Arelat. Mſ.

ALIERIVS, ALIARIVS, arboris species, alnus, Belgis Gallicis, *Alier*, Germ. Erle, Eller Ch. Henr. Com. Trecens. a. 1165. in Tabul. Camp.

ALIETAS, diuersitas, differentia, illa praesertim, quae est inter alia et alia indiuidua. Vita S. Columbae Reat. t. 5 Maii p. 306.

*) ALIETVM, forte pro *alnetum* in Glossar. Monseensi p. 412.

ALIETVS, accipiter. Papias Mſ. Bitur. *Alietus, auis similis aquilae, sed major. Alietus a Gr. ἀλιετος. Auis qui Simrilius dicitur, vel Spauerius*. Gall. *Emerillon* vel *Epervier*, Germ. Sperber. Cathol. *Alietus, Merillus filius aquilae*. Marten. t. 1. Anecd. p. 570. vbi in ipso Tabulario legitur *Halietos* pro *alietos*.

ALIFANI, *Calices poculorum*, Pap[...] Gloss. Bituric. habet *Allifarii*. *Aliphanus*.

† ALIGALIS, pro aliqualis, in [...] tut. crimin. Saonae c. 35. p. 75[...]

ALIGENA, pro alienigena, extran[...] Ludewig. Reliq. t. 6. Hist. N[...] p. 69.

ALIGERARE, volare, apud Aluar[...] in Vita S. Eulogii Presb. et M[...] n. 21.

ALIGERIS, V. *Alligeris*.

ALIGINNASIVM. Ch. Edmu[...] reg. Angl. t. 2. Monast. Angl. p.[...] *Caueant haec frangentes claustra [...]fernalia, gaudeantque Iesu Aligin[...] haec augentes eulogia*. Distingue forte verba *ali ginnasia*.

ALIGNAMENTVM, lignatio, Ge[...] Feuerung. Ch. a. 1124. inter In[...] t. 1. nouae Gall. Christ. p. 14.

† ALIGNEAMENTVM, *Alineam[...]tum*, a Gall. *Alignement*, [...] dium descriptio. Arest. Pa[...] ris. a. 1401. inter Consuetud. Ge[...] vers. Mſ. Mo[...]or. H. Cam. Comp[...] Paris. ad a. 1423.

† ALIGVERIVM, alisiaria, vt vi[...] tur, Gall *Alisier*, Germ. [...] baum. Ch. a. 1332. in Reg. ch. 1092. V. *Alizaria*.

ALIMA, V. *Alimia*.

† ALIMANDA, a vet. Gall. *Alm[...]de*, amygdala, Gallis nunc *Am[...]* Germ. Mandel. Chartul. S. Dio[...] Exoldun.

† ALIMELLA, lamina, Gall. [...] *melle*, Germ. infer. Lammel. C[...] pur. Mſ. a. 1239. V. *Alemella*.

ALIMEN, V. *Alebra*.

ALIMENTARE, alere, († quae [...] non ad ea tantum, quae victui, aliis omnibus, quae vsui necess[...] sunt, applicatur.) Rolandin. P[...] uin. de factis in Marchia Taruis. c. 12. Baluz. t. 2. Hist. Aru[...] p. 610. et alibi

ALIMENTATIO, alimentum, [...] rumque alimentorum vsus. [...] SS. t. 1. Martii p. 285. Rymer. p. 242.

ALIMIA, *incorruptum quid vt [...]tum*. Ita Papias Mſ. Editus h[...] *Alimia*. Verum legebat Capella *A[...]ma*, vnde *Alimmata*, vnctiones.

fruet Glossar. Bituric. Ms. quod habet *Alima*, *id est incorruptum* etc.

ALIMNA, V. *Alimia*.

ALIMONES, alumni, forte iidem qui apud Romanos *alimentarii pueri*. Papias Ms. Bitur. *Alimonia*; *inde alimones ab alimento*, *quo nutriuntur dicti*. † At in vet. Gloss. Cod. reg. 521. *Alimones* sunt *nutritores*.

ALIMONIA, alimentum. Gregor. Turon. in vita S. Aridii p. 215.

ALIMONIVM, *alendi cura*. Ita in Gloss. Ms. Sangerm. et apud Isid. l. 10. Etym. c. 2. AD ALIMONIA, commeatui praefectus, seu annonae viaticae praefectus. Glossae Lat. Gr. Ms. *Ad alimonia*, *προς τα εφοδια*.

ALIMOTVS, curia dominica, in qua judicabatur lites vassallorum. V. *Halimotum*.

ALIMVTIA, pro *Almutia*. Stat. Eccles. Iuen. a. 1341. apud Marten. t. 4. Anecd. p. 566.

ALINEAMENTVM, V. *Aligneamentum*.

† ALINVS, *agger circa aquam*. Vocabul. comp. V. *Alinus*.

ALICRVMNAE, V. *Alyrumnae*.

† ALIOFAR, ALIVFAR, Hisp. *Aljofar*, minutiores margaritae. Ch. a. 1264. t. 1. Probat. Hist. gen. domus reg. Portug. p. 23. Alia a. 1256. ibid. p. 33.

ALIPASMA, Hadr. Iunio in Nomencl. p. 403. est *Pulvisculus qui oleo commixtus inungitur ad cohibendos sudores*. Martin. in Lex. Philol. legendum censet *Lipasma*; *λιπασμα* enim *res est quae pingue facit*, a *λιπαινω*

ALIPRANVS, *scuphus paruus habens per fundum foramen*, *ad modum vitri guttarnati*, *et dicitur quasi alens infantes*. Breuil.

ALIPHASIS. Ch. Rudesindi Episc. Dumiens. aerae 930. apud Yepez in Chron. Ord. S. Bened. t. 5. *Pluuiatios digniores paleos 10. alios subminores 8. Aliphases vulturinos 5. Almocallas morgomes 6. fatoles paleos 2.* Vbi *paleus*, est ex pallio, sericus: *almocala* pro *almucella*. *) Sed quid *Aliphases*?

ALIPILARIVS, *δρωπακιστης*, *qui vnguentis corpus depilat*. Supplem. Antiq. Idem est qui Senecae *Alipilus*, seruus scilicet in gymnasiis ad vellendos ab aliquibus corporis partibus pilos, ac praesertim alis adhibitus.

ALIPIMO, *πτερω*, *volo*, *alis vtor*. Supplem. Antiquarii.

ALIPSON, *est quando pro homine ingrato grata ponitur persona*. Ita Glossar. Bitur. Ms.

ALIPTES, *sculptor vel plagarius*, *i. e. plagas curans*. Ita Papias Ms. Eccl. Bituric. Altera significatione a Latinis scriptoribus vsurpatum est, quibus *Alipta* vel *Aliptes* vnctor erat athletarum in gymnasio, ab *αλειφω*, vngo.

ALIPTICE, pars medicinae, quam vnctores, seu aliptae exercebant. V. Hofmann.

† ALIPTICVM OPVS, sculptum vel pictum. Andr. Floriac. in Vita Ms. S. Gauzlini l. 2. V. *Aliptina*.

ALIPTINA, *sculpta*, *depicta*. Sic in Ms. Bitur.

ALIQVALIS, quicumque; item, vllus. Formul Angl. p. 62. Item quidam. Compend. Iur. et consuet. Vniv. Paris. fol. 7.

ALIQVALITER, ex parte, quodammodo, in Hist. Cortusior. l. 11. et Collect. conc. Hisp. t. 3. p. 564.

ALIQVANTALITER, eadem notione: Vdalric. l. 1. Consuet. Cluniac. c. 13.

ALIQVANTER, eadem notione. Acta SS. t. 2. April. p. 469.

ALIQVANTI, pro *aliquot*, nonnulli, apud Ludew. Reliq. t. 6. p. 58. et alibi.

ALIRVNNAE, V. *Alyrumnae*.

ALISCARA, eadem significatione ac *Harmiscara*, in Vsatic. Barcinon. c. 2. 3. V. *Harmiscara*.

ALISIADO. Fori Alcaçon. aerae 1267. *Qui crebrantauerit brachium*, *aut oculum aut dentem*, *pro vtroque membro pectet 100. sol. alisiado*. Forte pro *Alisado*, quod apud Hisp significat *politum*, *laeuigatum*. Ni mauis mendum esse, et *Alisiado* legi pro *Alcaydo*, i. e. Iudici ciuitatis.

ALISORIVM, *cultellus sutoris*. Breuiloq. *) Subula, procul dubio, a Germ. Ahl-Iser, i. e. Ahleisen, vel Ahle.

Able. Gallis *Alesne*, ex eodem fonte itidem est subula

† ALISTERIUM, *Petril*, in Gloss. Lat Gall. ex Cod. reg. 7692. Pistillum.

ALISTRARE, *humectare*, in Gloss. Isid. V. *Alestrare*.

† ALITARIA, *fole fame*, in Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. pro *Alicaria*; vt et in alio vet. Gloss. Cod. reg. 521. *Alitaria, meretrix, quae sequitur carias diuitum.* V. mox

ALITARIS, *meretrix, quae a scurris nutritur*. Breuiloq.

ALITER, male, perperam *Aliter agere*, male, peruerse, indecore. Phrasis familiaris Goffrido Vindocin. l. 1. ep. 7. l. 2. ep. 7 8. l. 3. ep. 27. 41. l. 4 ep. 12. 47. etc

ALITHINUS, Gr. ἀληθινος, purpureus. Anastas. Bibl. in S. Zachar. et passim alibi apud eundem scriptorem. Alypius Antioch. in descript. Orb. c. 17. §. 12. *Purpuram altinam*, leg. *alitinam* Ita c. 30 *Purpuram bonam alitem*, pro *alitinam*.

ALITUR. (1) Decessor, vel longe superior. Acta SS. Ord Bened. saec. 4. part 1. p. 588. (2) † *Alitor, i. q. medicus*, Gloss. Cod. reg. 521. V. *Aliptes*.

ALITROPHAGI, apud Amm. Marcell. l. 23. c. 6. corrupte pro *Antropophagi*. Vid. Salmas. ad Solin. p. 989.

ALITTA, *Venus ab Arabibus dicta*, in Amalthea, ex Gloss.

† ALITUDO, *la grassezza*, in Gloss. Lat. Ital. Ms. Pinguedo, obesitas, abundantia, copia rerum.

ALITUS, pro *halitus*, V. *Alare* 1.

† ALITUTUS, *vermis volatilis*. Vocabul. compend.

ALIUBI, pro *alio*. Acta SS. t. 2. Maii p. 692.

† ALJUFAR, V. *Alionsar*.

ALIVIA, V. *Alimia*.

ALIUM, pro *Allium*, apud Murat. t. 8. p 1133

ALIURAMENTUM, ALIURARE, V *Alibramentum, Alibrare*.

ALIUUS vel ALINUS, dicitur agger juxta aquam, Breuiloq Ab Armoricano *Liva*, exundare, cui praeponitur *a* priuat. Et certe agge[r] aquam in alueo continet, cohibe[t] que exundationes.

ALIXONA. Ch. Aldrici Episc. Ce[nom.] nom. in ejus Vita n. 31. *Statuimu[s] vt accipiant - - Canonici - - de fr[u]menso optimo modios 4. et insuper d[e] potione, quae vulgo alixona dicitu[r] modium 1.*

ALIZARIAE, forte loca celtibu[s] consita; celtis enim Gallis dicit[ur] *Alisier*, Germ. Arlesbeerbaum. Ch[.] a. 990. in Hist. Monast. S. Tiber[ii] Ms. *Cum molinis, et cum ipsos b[o]schos, et cum ipsas alizarias, cu[m] ipsos pascarios* etc.

ALKALI, V. *Alcali*.

ALKEARE, testas viridi et glutinos[o] liquore linire. Locum V. in *Ma[s]sacuma*.

ALKEMONIA, pro *Alchimia*, apud Rymer. t. 4. p. 384.

ALLA. (1) Cos, V. *Allo*. (2) Modu[s] agri. V. *Acla*.

ALLABANDENAE GEMMAE, pr[o] *Alamandinae*, apud Murat. t. 7. p. 8[…]

† ALLABARDERIUS, miles *alabar[]da* armatus, hastatus, Gall. *Hale[]bardier*, Germ. Hellebardier. Leg[…] reipubl. Genuens. a. 1576. part. 2 c. 7. t. 2. Cod. Ital. diplom. p. 219[…] V. *Alabarda*.

† ALLA BARRA, voces seditiosae quibus ad arma prouocabatur. Enu[]merat. jur. comit. Biter. c. […] *Sciderunt vestes quorumdam ipsoru[m] clamando alta voce, alla barra, a[lla] barra, ad arma, ad arma.*

† ALLABI. Gloss. vet. Cod. re[g.] 7646. *Allabitur, ambulat, occurri[t] Allapsa, caute veniens.*

ALLABO, V. *Scringae*.

† ALLACARIUS, rerum minutaru[m] mercator, vt videtur, nisi legendu[s] sit *Allocarius*, atque de iis intellig[i]tur, qui *stalla* locabant. Regi[st.] Cam. Comput. Paris. Cod. reg. 84[…] *Domania in Praepositura Parisien[si] - - de serperiis et allacariis […] VIIXX. IV. lib. per annum.*

ALLAGIUM. (1) *Cursus publicu[s] Protallagator, hujus magister.* Le[x] Gr. Barb. in Amalthea. Αλλαγα[…] loca mutandis equis publicis addict[a] […]

mutationes, in Cod. Theod. et Iustinian. non semel. (2) † Sedes militibus attributa ad hibernandum, Ital. *Allogio*. Pachimeres Hist. Mich. l. 4. c. 27. *Conflatur hic exercitus ex differentibus corporibus militum, quae allegia solent appellare, qui militarium vocabula ordinum lingua efferunt vulgari* Ita Carol. de Aquin. in Lex. milit. V. *Allogiamenta*.

ALLAH, vox Arabica, Deus. Ch. Alboacen reg. Mauri Conimbric. a. 734. apud Sandovall. in rege Fauila.

ALLAIA, eadem notione ac *Alleium*, Gall. *Alloy*. Rymer. t. 5. p. 813. V. etiam *Alleium*, *Aleamentum* et *Aliada*.

ALLARE, Gall. *aller*, ire, iter facere, in Instrum. a. 1452. apud Marten. t. 1. Anecd. p. 1828.

ALLARGARE, ampliare, augere, Gall. *Elargir*. Statut. Massil. a. 1253.

ALLASSON, ex Gr. ἀλλάσσων. versicolor, qui subinde colorem mutat. Vopisc. in Saturnino. V. ibi Salmas.

† ALLAT, Diuinitatis nomen apud Arabes et Iudaeos idololatras, ab Arab. *Allah*, Deus Marten. t. 9. Ampliss. Collect. p. 180.

ALLATERARE, V. *Adlaterare*.

† ALLATINARE, *potare equum*, in Gloss. Fr. Barberini a. 1296.

† ALLATO, orichalcum, Meßing, Gall. *Laiton*, olim *Laton*. Ch. a. 830. inter Probat. t. 1. Annal. Praemonstr. p. 124. V. *Lato*.

ALLATVRA. (1) Apportatio. Acta SS. t. 3. Iun. p. 839. (2) Mendum pro *Mallatura*, publicus conuentus, in quo majores causae disceptabantur. Ch. Otton. 2. Imp. apud Murat. t. 2. part. 2. p. 479. V. *Mallatura*.

ALLAVCCIBER, ALLAVCCVMBIRE, voces Arabicae. Tract. de Concord. vet. et nov. Test. apud Marten. t. 9. Ampliss. Collect. p. 180. *Majores* (Dii) *dicebantur Allaucciumbire, vnde et sermo iste deriuatur in nobis Allauciber, immolare eis pecora et camelos vno die pro vnoquoque anno.* Ab Arab. *Allah*, Deus, et *Akbar*, major. V. Lex. Castelli.

ALLAVIVM. Ch. Lud. VI. reg. Franc. a. 1124. Instr. t. 8. Gall. Christ. p. 324. *Omnem quoque decimam vini et annonae meae et auenae, quae attinent ad allauium vel granarium Pissiaci.* Haec facile emendantur ex eadem Ch. apud Marten. t. 1. Ampl. Collect. p. 684. vbi legitur, *ad cellarium vel granarium Pissiaci*.

ALLEC, pro *halec*, *pisciculus ad salsamenta idoneus*, *vel liquamen ex piscibus*. Papias. Gl. Graec. Lat. ὀψάριον ταριχευμένον, *Allec*, *Allex*. Madox Formul. Angl. p. 239. *Tria concessi -- millearia siccorum allectium.* V. *Alecium*.

† ALLECIARIVS, eadem notione ac *Alleciarius*, in Ch. a. 1366. t. 6. Ordinat. reg. Franc. p. 408. Ibid. p. 405. legitur *Allexiarius*.

ALLECIVM, i. q. *Allec*, in Tabulario SS. Trin. Cadom. fol. 10. et alibi.

ALLECTATIO, illecebra. Acta Martyrum SS. Tharaci et Socior. apud Baron. a. 290. vbi *in Allectatione*, videtur sumi pro suauiter, dulciter, ab *allicere*, vel *allectare*, quod est *frequenter allicere* apud Papiam.

ALLECTI, ALLECTORES, λογογράφοι, veteri Glossatori ap. Cujac. l. 11. Obseru. c. 26. sic dicti, quod suscipiendis tributis fiscalibus *allegentur*, leg. 11. 12. et 13. Cod. Theod. de suscept. praepos. et arcar. Eorum officium *Allegatio* in leg. 11. Cod. eod. *Allectura*, in Lugdun. Inscript. apud Gruter. p. 375.

ALLECTIVM, Halec. Polyptych. Fiscamn. a. 1235.

ALLECTIVVS, illecebrosus, Germ. reitzend. Madox Formul. Angl. p. 321.

ALLECTOR, V. *Allecti*.

† ALLECTORIVM, forte theca calamaria, Germ. Pennal. Reg. Phil. Aug. in Chartophyl. reg. sign. 34. inter iocalia regis recensentur *II. botoni auri*, *II. zonae argenti*, *II. canneti argenti*, *I. allectorium*. V. *Allecti*.

ALLECTVRA, V. *Allecti*.

† ALLEGABILIS, qui in argumentum allegari potest. Probus ad Pragmat. Sanct. tit. de caus. §. nec ad quaecunque: *Liber feudorum non est allegabilis in Gallia.*

semel tantum siue pluries. Cod. Ms. rituum Eccl. B. Mariae deauratae Tolos. ALLELVIATICAE EXEQVIAE, idem quod supra, *Alleluia clausum* ALLELVIATICA GAVDIA, jubila et laetitia collaudantium Deum. Acta SS. Bened. sec. 4. part. 1. p. 344. ALLELVIATICI PSALMI, qui pro titulo habent *Alleluia*. V. *Psalmi Alleluiatici*. ALLELVIATICVM MELOS. Victor Vtic. Alcuin. de Offic. diuin.

ALLELVIATVS, cui additur *Alleluia*. in Micrologio c. 59.

ALLENAE, *corrigiae fraenorum*. Papias.

† ALLENALIS. *Cultellus allenalis*, pugiunculus, sica ad instar subulae, Gallis olim *Alenas*, a Germ. Ahle, subula. V. *Alenacia*. Statut. a. 1351. ex Tabul. Massil.

ALLERS, V. *Alers*.

ALLESCORON. Ch. Sancii Abbat. de Oreulo ap. Io. Moret. Antiq. Nauarrae p. 406. *Si quidem de nostros auolos, et de nostra radice allescoron*; i. e. Maiorum.

ALLETA, pro athleta, pluries occurrit.

ALLETVS, halec. V. *Alecus*.

ALLEVAMENTVM. (1) Impositio tributi, Gallis *Levée*. Ch. Guill. Comit. Forcalquerii a. 1206. (2) † Arborum plantarium, seminarium, Germ. Baumschule, Ital. *Allevamento*, educatio. Stat. ciuit. Perus. p. 53. V. *Alenamen*.

ALLEVARE. (1) Vox Italica, alere, colere, Gall. *Eleuer*. Chron. Parm. ad a. 1294. ap. Murat t. 9. p. 826. † De arboribus saepius dicunt Itali. Stat. Montis-reg. p. 229. (2) † Accipere, capere, Gall. *Enlever*. Scacar. S. Mich. a. 1215. ex Reg. S. Iusti Cam. Comput. Paris. fol. 18.

† ALLEVATICIVS, expositius. Germ. Findling, quia colligitur et *allenatur*; Gallis olim *Ailevin*, et *Aillevan*; nisi sit pro aduena, extraneus. Marten. t. 9. Ampliss. Collect. p. 839. *Quid enim mendicans* (pater) *clamitat, nisi te nouitium, te assumtum, te illud quod nuper ab his inuentum est, qui se homines facere jactant, i. e. faticium, te allenaticium, te nothum, spuriumque demonstrat?*

ALLEVATIO ARENAE, forte mendum pro *allenatio ancorae*, eius sublatio. Ch. a. 961. inter Instrum. t. 2. nouae Gall. Christ.

ALLEVIAMENTVM, leuamen, Gallis *Allegement*, in Mirac. S. Ludgeri Episc. n. 24.

ALLEVIARE, leuem facere, Gall. *Alleger*, Germ. lichten; erleichtern. Ch. ap. Hariulf. l. 4 c. 22. Alia a. 1165. in Tabul. eccles. Meldens. et alibi. Ital. *Alleniare*, est exonerare.

ALLEVIATIO, vt *Alleuiamentum*. Rolandin. Patauin. apud Murat. t. 8. p. 287. Tullius dixit *Allenatio*.

ALLEVIVM INTERFECTORVM, ius leuandi hominis interfecti cadauer e loco in quo repertum est. Ch. a. 1106. ex Tabul. Sen. German. V. *Alegium*.

ALLEVM, pro *allium*, et ALLEATVS, pro *alliatus*, allio conditus, occurrunt ap. Will. Thorr. et alibi.

ALLEX. (1) Illicium, Germ. Reiz. Acta SS. t. 1. April. p. 680. (2) Halec. ALLEX SORVS, harengus ad fumum exsiccatus, Gall. *Hareng sor*, apud Rym. t. 5. p. 146. V. *Allec*.

ALLEXIARIVS, V. *Alleciarius*.

ALLEXIVM, halex, Germ. Häring. Statut. Ord. Cisterc. inter Anecd. Marten. t. 4. p. 1324. V. *Alecium*.

ALLEYA, *Alleia*.

† ALLEYARE, ad legem monetam conflare, legitima materia nummum afficere, Gall. *Alloyer*. Ch. Alfon. reg. Aragon. a. 1444. V. *Aliada*.

† ALLIAMENTVM, forte pro *allenamentum*, impositio tributi, praestatio quaeuis, Gall. *Levée*. Ch. Stephani comit. Bolon. a. 114. *Si pro reuerentia sui patroni alimenta, in omnibus locis - - libere habeant*. Nisi legendum sit *alia merita*, i. e. alios terrae prouentus. V. *Meritum*.

ALLIANCIA, foedus, Gall. *Alliance*. Hist. Dalphin. t. 2. p. 351.

ALLIARIVS, qui vendit allia. *Ailliarius*.

ALLIATA BVLLITA, pulmenti species Tholosatibus familiaris; cu al

alliis coctis, sale, pane, et oleo; patria lingua *Aillado*. Limborch. Inquis. Tholos. p. 109.

ALLIATOR, V. *Aliator*.

ALLIBRARE, V. *Alibrare*.

ALLIBRATI, *dicuntur, qui descripti sunt in libro ciuium, vel Comitatus alicuius ciuitatis.* Breuiloq. † Ab Ital. *allibrare*, ascribere, censere, Stat. antiq. Florent. l. 3. c. 190. Bulla Nicolai V. a. 1454.

ALLICVLA, V. *Alicula*.

ALLIERIVS, V. *Alierius*.

ALLIFARIVS, V. *Alifani*.

ALLIGANTIA. (1) Foedus, armorum consociatio, Gall. *Alliance*. Pluries occurrit ap. Rymer. vt t. 5. p. 3. t. 8. p. 147. V. *Allegantia*. (2) Affinitas, Gall. *Alliance*. Literae Edwardi II. apud Rymer. t. 4. p. 157. V. *Alligatio*.

ALLIGARE, confoederare, ALLIGATVS, foederatus, ap. Falcon. Beneuent. p. 261. 281. 288. V. *Allegare* et *Allegiare*.

ALLIGATI. (1) Excommunicati. V. *Obligati*. (2) Apud Isidor. l. 4. Orig. c. 23. *Testes sunt, a quibus quaeritur veritas in judicio, quos quisque ante judicium sibi placitis alligat: nec cui postea sit liberum aut dissimulare, aut subtrahere se; vnde alligati appellantur.*

ALLIGATIO, i. q. *Alligantia* 2. affinitas, Gall. *Alliance*. Epist. Edwardi III. ap. Rymer. t. 4. p. 502. V. etiam *Allegatio*.

ALLIGATVRAE, species amuleti ad arcendos morbos, ap. Bedam in vita S. Guthberti Episc. n. 16. V. *Ligaturae*.

ALLIGAVIR, V. *Andigare*.

ALLIGER, *Gallus*, in Gloss. Isidor. quasi ad Ligerim habitans, inquit Vulcanius, at inepte, vt merito obseruat Graeuius; nam hic agitur de gallo sui domestico, de quo Sedul. v. 80. ad quem locum alludit Glossarum auctor.

ALLIGOTATAE VESTES. V. *Algotatae*.

ALLIMPOTE, delirus, vt videtur, in Chron. Windesheim l. 2. c. 50. *Eo quod plusquam octogenarius, inutilis, et grandaeuus, sensuque deficiens Allimpote videretur.*

† ALLISIO, martyrium. Eulog. in Praefat. l. 2.

ALLITOR, *cementarius*. Breuiloq.

ALLIVIS, pallii genus virgini, dum consecraretur, ab Episcopo impositum. Cod. Ms. Gemetic. Monast.

ALLO, in Breuiloquo, dicitur *Instrumentum acuendi cultellos, et est lapis rotundus, cum quo vel in quo faber purgat instrumenta, vt sint acuta. Dicitur etiam Allu.* *) ALLO, ein schleyffstein, in Vocab. Lat. Germ. a. 1477. impresso.

ALLOBROGA, V. *Allobrius*.

ALLOCABILIS, qui allocari potest. Fleta l. 1. c. 2. §. 138. *Essonium allocabile*, quod admitti et recipi potest, excusatio, quae recipi potest, in primis Statutis Rob. I. reg. Scot. c. 26. V. *Allocare*.

† ALLOCAGIVM, locatio, datio ad censum. Ch. feudor. dom. Castil. Dumbar. a. 1463.

† ALLOCAMENTVM, vsus, possessio. Ch. Soldani ap. Lam. in Delic. erud. part. 1. p. 204. V. *Allocatio*.

ALLOCARE. (1) Admittere rem vt veram et probatam, vox forensis Gall. *Allouer*. Bracton. l. 3. tit. de Corona c. 2. Fleta l. 1. c. 20. §. 114. l. 5. c. 4. §. 18. Ordinat. reg. Franc. c. 2. p. 449. Praesertim vero *allocari* dicebantur *libertates Ecclesiarum*, cum Iustitiarii itinerantes, aut alii a Principe ad id selecti, instrumenta et chartas, in quibus continebantur, euoluebant, vel de iis *inquestas* faciebant. Willelm. Thorn. c. 3. *Allocare* est a Gallico *allouer*, et hoc vt videtur a verbo *Louer*, *locare* aut *elocare*, qui enim *allocant aliquid*, idem agunt, quod qui aedes locationi addicunt, cuius vsum inquilino permittunt; aut a *laudare* seu *allaudare*, quod idem est ac probare, quo vocabulo vsus est Plautus.

(2) Collocare, ponere in loco. Baluz. t. 2. Capitul. Reg. p. 663.

(3) † Vti, impendere, insumere, quo etiam sensu *allouer* dixerunt Galli. Ch. Ioann. reg. Franc. a. 1350. in Chartul. 23. Corb.

† ALLO-

† ALLOCATIO, vſus. Ch. a. 1380. ap. Meneſter. Hiſt. Lugdun. p. 129.

ALLOCATVS, ALLOQVATVS. (1) Procurator, qui pro alio agit, ſpondet, qui ad id *locatus*, *allocatus* eſt, vt vicarii vicem agat. Concil. Andegav. a. 1269. can. 1. et paſſim alibi. (2) † Seruientis adiutor. Ch. a. 1352. ex Tabular. Flamar. *Per captionem bonorum ſeruientes et allocatos eiusdem c[illegible]e voluit eum compelli*. Niſi *Comeſtores* intelligas. (3) † Locatus, conductus, tiro. Acta Mſ. Inquiſit. Carcaſſ. a. 1308.

ALLODARII, vt mox *Allodiales*. Chartul. Gemetic. to. 1. pag. 275. Vide *Alodis*.

ALLODARVM, fundus, praedium. Chartul. Gemetic. t. 1. p. 268. Vide *Alodis*.

ALLODERIVS, liber a cenſu, *villano* opponitur, in Sentent. a. 1183. ap. Murator. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 827.

ALLODIALIS, nobilis, ſcilicet is, qui *Alodium* tenebat, id eſt, praedium ab omni praeſtatione et ſeruitio reali et perſonali liberum. Ex Archiuo Camerae Comput. Dalphin. Regeſto *Probus*, fol. 12. Vide *Alodis*. ALLODIALIA BONA, id eſt, ab omni praeſtatione libera, apud Ludewig. Reliq. MS. to. 6. p. 226. Vide *Alodis*. † *Allodialis* opponitur *cenſuali*, atque de eo intelligitur, quod per emptionem in alterius poſſeſſionem deuenit, *Allodium* quippe idem quod proprium. Hiſt. Nem. t. 3. Probat. p. 308.

ALLODIALITER, ſine praeſtatione. Vetus Charta ex Tabulario S. Stephani de Vallibus an. 1235.

† ALLODIANVS, eadem notione ac *Alloderius* in Ch. a. 1262. Mſ.

ALLODIARII, ab omni praeſtatione liberi. Chart. Monaſterii Caſſaniae in Breſſia a. 1246. Litterae Officialis Atrebat. in Chartalario Montis S. Eligii p. 146. *Venditio praemiſſorum facta fuit bene, rite et per legem per Allodiarios S. Petri de Eſtrées, quae praemiſſa omnia habent, et conſueuerunt iudicare - - qui Allodiarii dixerunt per iudicium ſuum etc.* Hoc in poſteriori exemplo *Allodiarii* non tam videntur ab omni onere liberi, quam qui praedia tenent beneficiaria. Vide *Alodis*.

ALLODIATVS, V. *Alodiatus*.

ALLODINVM SEX MANSORVM, Id eſt, fundus, ſeu praedium continens ſex familias, apud Ludewig. Reliq. MS. t. 5. p. 428.

ALLODIVM. (1) † Praeſtatio quaedam, V. infra *Alo*. (2) † Idem quod *Alodium*. V. *Alodis*. (3) *Laudimentum* ſeu *Laudimium*, Germ. Lehnwaare. Charta Friderici Imp. an. 1157. in Bibl. Sebuſiana cent. 5. cap. 81. Metellus in Quirinalibus pag. 92. V. *Alodium*.

ALLODVS, pro *Alodis*, infra in voce *Faliones*.

ALLOFILVS. Vide *Allophylus*.

† ALLOGAMENTVM, ALOGAMENTVM, Ius *giſti*, ſeu diuertendi in domum alicuius, atque in ea hoſpitandi. V. *Alberga*. Ch. a. 1120. ap. Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 1133.

† ALLOGARIVM, eadem notione, in Ch. Henr IV. Imp. a. 1116. apud Murat. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 602.

† ALLOGIAE, pro *Aulogiae*, munera.

ALLOGIAMENTVM. (1) Hoſpitium, Gall. *Logement*. Apud Rymer. to. 13. p. 303. (2) ALLOGIAMENTA, ſtatiua, Standlager. Simul et ſedes militibus attributae ad hibernandum, Ital. *Alloggi* et *Alloggiamenti*, Germ. Winter-Quartiere. Annal. Eſtenſ. ad a. 1397. ap. Murat. t. 18. Script. Ital. p. 927. Annal. Placent. ap. eund. t. 20. p. 905. V. *Alogiamentum*.

† ALLOGIARE. (1) Caſtra facere, locare, Ital. *Alloggiare*. Litt. Ludow. duc. Andegav. a. 1373. in Reg. 109. ch. 54. Murator. t. 18. Script. Ital. p. 915. (2) ALLOGIARE, ALOGIARE, ALOTGEARE, hoſpitari, diuertere, Lit. remiſſ. pro ciuibus Albienſ. a. 1363. Hiſt. Nem. t. 3. Probat. p. 261 et paſſim alibi.

ALLOGVS. Papias: *Allogus, nota, quae in libris adhibetur ad mendas*. Gloſſ. Sangerman. et Bituric. MS. habent

habent *Alogus*, et Grammatica Isid. *Alogum*.

† ALLOIARE SE, confoederare, foederis vinculo se ligare, a vet. Gall. *Loier*, pro *lier*. Ch. a. 1371. in Reg. III. ch. 340.

ALLONGARE, vox Italica. (1) Augere, producere, Gall. *Allonger*. Memoriale Potestatum Regiensium ad an. 1283. apud Murat. t. 8. col. 1154. (2) † ALLONGARE, ALLONGIARE, abscedere, recedere, ablegare, remouere, Ital. *Allongare*, Germ. Entfernen. Murat. t. 12. Script. Ital. p. 617. 656.

ALLOPATIA, *passio ab alio in alium transiens*. Gloss. vet. Cod. reg. 7613.

† ALLOPHITIVS, qui *Allopitia*, seu alopecia laborat. Acta SS. t. 1. Aug. p. 561.

ALLOPHYLVS, alienigena. Vox Graeca ab ἄλλος alius, et φῦλον, Gens. A Sulpitio Severo passim vsurpatur pro Philistaeis, pro quibus etiam Septuaginta Interpretes vertere solent, ἀλλόφυλοι. S. Orientius in Commonitorio lib. 1. Collect. nouae Edm. Marten. p. 11. Acta SS. Bened. saec. 4. part. 1. p. 404. in Translat. S. Sebastiani.

† ALLOPITIVM, eadem notione ac *Allopitiam*, in Gloss. vet. Cod. reg. 7613.

ALLOPITIVM, pro *Alopecia*, ex Graec. ἀλωπεκία, defluuium capillorum. Liber Mirabilis, seu Tabularium Abbat. Conchensis in Ruthenis, ch. 59.

ALLOQVARE, pro *Allocare*, expensum comprobare, ratum habere. Charta a. 1347. Histor. Dalphin. to. 1. pag. 66.

ALLOQVATVS, V. *Allocatus*.

† ALLOQVAX, loquax, eloquens. Collect. Hist. Franc. t. 7. p. 49.

ALLOQVI, impugnare, impetere, contradicere, in Wichbildo Magdeb. art. 4. §. 1. art. 61. §. 1. 2. art. 69. 82. etc.

ALLOQVVTIO, contradictio, Ibid. art. 4. §. 1.

ALLORIVM, *ambulacrum*, Gall. *Allée*. Censualis Codex Calomontis. V. *Alatoria*.

† ALLOT, vox excitatoria Occitanis. Ch. a. 1362. in Reg. 93. ch. 204. *Praedicta Ermessendis - - dictum vulneratum pluries cepit, et pulsauit eidem dicendo et vocando Allot, larron.*

ALLOTA. (1) Suber, arbor a Gallis dicta *Liege*, Germ. Kork. Onomast. ad calcem tomi 2. SS. Iunii. (2) *) ALLOTA, ein Hüppe oder Kobe. Vocab. Lat. Germ. a. 1477. impress.

† ALLOTHECA, *variatio generis per alienationem vel permutationem*, in Vet. Gloss. Cod. reg. 7613. a Gr. ἄλλη et θέσις.

ALLOTVS, impensus, a veteri Gallico, *Alloüé*. Inuentar. Ecclesiae Nouiom. a. 1419.

ALLOVERIVM, marsupium, Gallis olim *Aloiere*. Fleta lib. 2. cap. 82. §. 2.

ALLOX, V. *Allux*.

† ALLVBENTER, ALLVBESCENTER. Vocabul. Comp. lubenter, libenti animo.

ALLVBERE, annuere, ratum habere. Testamentum Giraldi Matisconensis an. 888. apud Marten. t. 1. Anecd. col. 53.

† ALLVBESCERE, assentire, fauere. Gloss. vet. Cod. reg. 7613. *Allubesco, faueo, i. consentio. Allubescentia, Concentement, Prov.* Vtitur Plautus non semel.

ALLVBIO, pro *Alluuio*. Gloss. Lat. Gr. *Allubio*, προσθήκη ποταμοῦ.

† ALLVCERE, *iactare*, in Gloss. vet. Cod. reg. 7613.

† ALLVCIDARE, illustrare, explicare, dilucidare. Gloss. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. *Allucidare, eclaircir*, in Vocabul. compendioso.

ALLVCINARIA, *vana somniaria*. Papias in MS. Bituricensi. † Glossar. vet. ex Cod. reg. 7613. *Allucinaria, vasa somniaria*. Hinc vtrumque facile emendatur. Legendum enim est, *visa somniaria*.

ALLVCITAE, *Sompniatores*, in eodem MS. Bituric. ab *Allucinari*.

ALLVDA, V. *Aluda*.

† ALLV-

ALLVDARIVS, ADLVDARIVS. ...nus ex opificibus qui pannos pa-...ant, cuius officium vocatur *Adlulatura*. Statuta pro lanificio et panificio a. 1317. in Reg. A. Cam. Comput. Parif. *Paratores*, *textores*, *fullones*, *tinctores*, *adludarii* etc. V *Allutor*.

ALLVETA, Aluta, Gall. *Basane*. Ch. a. 1229. in Chartular. Campan. V. *Aluda*.

ALLVETVM, allodium a vet. Gall. *Alluez* pro *Aleu*. Ch. a. 1251. in Chartul. Campan.

...LVGO. Gloss. Saxon. Aelfrici: *Allugo*, *Fyne*. *Alluginosus Fynig*, id est, mucidus, Germ. finnig, vbi *Vligo et Vliginosus*, restituit Somnerus.

...LVS, apud Festum legitur, sed testatur Scaliger in antiquis libris esse *Allex*, vt mox legit Cangius in voce *Allux*. Gloss. apud Graeuium ad Gloss. Isid. *Hallus*, *ποδὸς μέγας δάκτυλος*, Pollex pedis.

ALLUTARIVS, qui pelles et coria parat. Ch. a. 1362. in Reg. 93. ...h. 67.

...LVTES, ALLVTIA, *loca coenosa* in Glossis Isid. et Excerptis Pith. Melius supra *Ablutes*, quod vide.

ALLVTOR, lotor, qui abluit. Formulae Ms. ex Cod. reg. 7657.

ALLVVIO, ipsa ex alluuione accretio. Stat. Auenion. l. 1. rubr. 5. art. 8. Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Alluuio*, *consummatio*. *Alluuium*, *ruina riparum ex aqua*, *vel consumptio riparum ex aquis*.

...LVVIOSVS, alluuionibus frequens. Albertinus Mussatus de Gestis Henrici VII. Caesaris lib. 3. apud Murat. tom. 10. col. 379.

...LVVIVS, *ager est*, *quem paulatim ...nius in agrum reddit*. Isid. Orig. ...b. 15. cap. 13. Germ. Anschütt.

...LVX. Gloss. Isid. *Allex*, *pollex in pede*. Festus: *Allex*, *pollex scandens proximum digitum*: *quod velut insilisse in alium videatur*. Ita quidem veteres: at posteriores *Allux* dixerunt. Ebrard. Bethuniensis in Graecismo:

Est manuum pollex, *sed dicatur pedum Allux*.

Onomasticum: *Hallux*, *ἀντίχει*... S. Althelmus lib. 1. de Virg. cap. 4... Vox ducta videtur ab *ἅλλομαι* salio, ac proinde scribenda cum aspiratione.

† ALMA, pro Agnes, celeberrim... martyr, alludendo ad vocem Grae... *ἁγνή*; quae *alma* redditur in Gloss. Gr. Lat. Inscript. quae detecta ... in ecclesia S. Agnetis Romae.

† ALMACIA, *Amaticle*, in Gloss. Lat. Gall. 1352. ex Cod. reg. 412...

ALMAFIL. Ch. Rudesindi Ep. Dumiensis aerae 930. apud Yepez in Chron. Ordin. S. Benedicti tom. 5. *Calices argenteos exaratos tres*, *ex quibus vnum francisium*, *et eorum pateris*, *et quatuor auratos sub numero*, *quintum de Almafil*, *cum sua patena*. An materia sit ex quae, an nomen vrbis, vbi fabricatus sit calix, de quo agitur, an fabricationis modus, dicat qui potest.

ALMAGESTE, ars magna. Effecerunt vocem hanc Alchymistae ex articulo Arabico *al*, et Graeco *μεγίστη*, cui iunctum subintelligebant *πραγματεία*. Librum scripsit Ptolemaeus cui titulus *Almageste*; quamuis non sit chymicum, sed ad Astronomiam pertineat. Scaliger ad Virgilii Calicem; *Ara*[illegible]*dditis suis Al pleraque Graeca ad morem suum interpolarunt*, *vt liber Ptolomaei ... Almageste*. Pancirol. tit. XII. de recens inuentis: *Almegistus Ptolomaei*, *idem quod hic Megistus*, *vel maximum Ptolomaeus*.

† ALMAMOR, V. *Almemor*.

ALMANACH, ephemeris, seu Kalendarium. Id nominis ab Arabibus impositum censet Scaliger, ad Manilium et ad Propertium; constatum autem ex *al*, articulo Arabico, et *μὴν*, dictione Graeca mensem denotante. Alii Aegyptiis longe ante Arabes celeberrimis olim Astrologis profectum vocabulum censent, cum constet ex Porphyrio appellationem *Almenach*, et descriptionem *Almenachicam* (*ἀλμενιχιακὰ*) ipsius etiam aetate passim vsitatam fuisse apud Aegyptios, ex ipsius verbis, quae citan...

citantur ab Eusebio lib. 3. de Praep. Euangel. cap. 4. Ita vt sic appellarint praedictiones rerum maxime contingentium ex ordine serieque mensium dispositas atque descriptas. Vide Olaum Wormium in Fastis Danicis lib. 1. cap. 2. et Salmasium praefat. ad Plinium.

ALMANDINA, pro *Alamandina*, gemmae species. Testament. Everardi Com. ap. Miraeum to. 1. p. 21. edit. 1723. Vide *Alamandina*.

ALMANUS, pro *Alemannus*, Germanus, in Compendio jurium et consuetud. Vniuersit. Paris. per Rob. *Goulet* fol. 5. verso.

† ALMARCHIA, i. q. *Almaria*. Comput. Ms. fabricae S. Petri Insul. a. 1482.

† ALMARCIA. Comput. a. 1471. ex Tabul. S. Petri Insul. *Item Iohanni du Toit, pro vno stapello de Almarcia, posito super robinetum in purpitro.* Panni species videtur.

ALMARIA, ALMARIUM, pro *Armarium*; Gall. *Armoire*, *Armaire*, in Consuetud. Normanniae. German. super. Almer. Geruasius Dorobern. in Ricard. I. Tabularium Fossatense fol. 123.

ALMATRACIUM, Culcita lanea, Germ. Matrazze. Testam. Mascaronae Com. Ruthenensis ann. 1291. apud Baluz. tom. 2. Hist. Aruern. p. 551. Haec vox vti et sequens detorta videtur ex *matta*, Gall. *Natte*, cui adiectum sit *al* Arabicum, vt non raro contingit.

ALMATRACUM, eadem notione. De B. Guill. Tolosano, to. 4. Maii p. 199. 3. Vbi per *Almatracum* intelligenda est culcita durior ex stramine vel alia materia viliori confecta.

ALMATUS, V. *Decima almata*.

ALMELINUS. *Bestia almelina*, Gallis *Aumeline*, quae ex iis est, quas *Aumailles* vocant. V. *Animalia*. Ch. a. 1206. in Chartul. Arremar. ch. 9. *Si vero animalia vel pecora - - in dampno capta fuerint - - de equo reddentur pro percheia VI. denarii, de bestia almelina IV. denarii,*

ALMENDA. Ch. a. 1396. in qua numerantur bona vniuersit. ciuit. ...sheim. *Districtu, banno, siluis, aquis, pascuis, almendis, molendinis* etc. Forte *Alnetum*. *) Minime. Est enim vox Germanica, in Germania superiori adhuc obuia, Almende, vniuersitas publica, ager communis, et in specie, ager compascuus, pascua communis alicuius loci, gemeine Trift. Append. Antiquit. Lauresham. p. 119. *In areis, pascuis, agris, pratis, et communi, quod almende vocant.* Procul dubio ab all, omnis, et mein, siue gemein, communis. V. Frischens Wörterbuch v. Almend.

ALMETES, V. *Almities*.

ALMIACUM, pro *Almutia*, Gall. *Aumusse*. De B. Stanislao Polono Canonico to. 1. Maii. p. 779. E.

ALMICANTARATH, V. *Almucantarath*.

ALMIFICIUS, pro *Almificus*, de quo mox. Vita B. Giraldi de Salis circa finem XIII. saec. exarata, apud Marten. tom. 6. Collect. Amplis. col. 1002.

ALMIFICUS, gloriosus, sanctitate celebris. Vrbani V. Decret. in gratiam Monast. Cassin. a. 1369. Lobinel. to. 3. Histor. Paris. in Glossario: *Almificus confessor B. Ludouicus.* Hoc honoris epithetum non semel tribuitur illustrioribus viris, et maxime Praesulibus. V. Murat. to. 3. pag. 194. col. 1. et alibi. Item etiam vrbibus. *Almifica Massiliensis*, in Charta a. 1046. ex Archiuo Monast. S. Victoris eiusdem vrbis.

ALMIGER, simili notione. Anastas. in Vit. Papar. ap. Murator. tom. 3. p. 270. col. 1.

ALMILUCERNA, in Breuiloquo dicitur *locus amoenus, qui frequenter illustratur*.

ALMIRAGIUS, pro *Admirallus*, Gall. *Amiral*. Vide in *Amir*.

ALMIRALLUS, eadem notione, apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1660 in Instrum. anni circiter 1401.

ALMISSEMUS, pro *Almissimus*, superlatiuus fictus ab *almus*. Inscriptio tabulae altaris Monast. Hamensis ab Mabill. relata tom. 1. Annal. Bened. p. 697. *Maria Almissema* (id est sanctissima) *cum ips. viuant et exultent in aeterna saecula.*

ALMITAS. (1) Sanctitas. Vita S. Adhalardi. Ermericus in Vita S. Soli cap. 10. Est etiam titulus compellatorius apud Marculfum lib. 1. form. 6. Desiderium Episcop. Cadurcensem in Epist. 1. 13. 15. etc. Ioannem VIII. PP. Epist. 66. et alios non semel. *Precor modo obnixe almitatem tuam, mitissime Pater.* Hunfred. Wanlej. de Antiq. Litterat. Septentr. p. 153. (2) Paterna bonitas, vt videtur, benignitas charitasue. Ep. ad S. Hildegardem Abbatissam de S. Roberto. *Omnes in communi petimus pietatis vestrae almitatem.* Hericus in Prolog. ad Vitam metricam S. Germani Autissiod.

ALMITIES, ὡραιότης, *Pulchritudo*, in Gloss. Graec. Lat. Hinc emendandum Gloss. Lat. Gr. *Almetes*, κάλλος ἀνατροφῆς, legendum enim, *Almities*, κάλλος, ἀνατροφή. Vide Festum et ibi Scaligerum. *) Perperam, vt arbitrantur Cangii Editores, emendatur *Almetes*, cum vocabulum hoc rarius non legatur in veteribus Glossis, quam *Almities*. Deinde ipsa vox *Almities* ab alendo ducta melius per κάλλος ἀνατροφῆς, id est, Pulchritudo alimenti, seu pulchritudo ex alimentis salubribus nata, quam per κάλλος, ἀνατροφή, hoc est, diuiso sensu, *pulchritudo, educatio*, redditur. Sosipater Charisius vocem *Almities* vertit εὐπρέπεια, Eximius decor, Reuchlinus autem in Breuiloquo ait; vocibus *Almitas*, *Almitudo*, *Almities* ab *Almus* ductis significari *sanctitatem* Insuper *Almitus* legitur in veteribus Glossis pro *Almitas*. Vulcanius quidem, Meursius et alii post ipsos habent *Almitas*; verum cum Almitus declinari potuerit vt *seruitus*, nulla apparet mutationis necessitas.

ALMITVS, V. *Almities*.

ALMOCABEL, Magistratus nescio quis Saracenicus apud Mauros Hispanos. Charta Alphonsi VIII. Regis Castellae aerae 1119. ap. Ant. de *Yepez* tom. 7. *Et vestras tendas nullus Alvacil, neque Almuserificus, neque Almocabel violenter intret etc.*

ALMOCADENVS, Capitaneus [...]tum, Hispanis. Vide Leges Alf[...] sinas part. 2. tit. 22. lege 5. et [...]pra *Adalides*.

ALMOCALA, V. *Aliphasis*

† ALMODIVM, mensurae genus ap[...] Nauarros. Reg. sign. *Noster* [...] Cam. Comput. Paris. fol. 939. [...] *Almudada*.

ALMOGAVARES, V. *Almugauari*.

ALMOMOR, Mensa Synagogae Iud[...]cae. Ioann. Matth. Tiberinus [...] Actis S. Simonis a Iudaeis nec[...] n. 9. † *Almamor* edidit Mur[...] t. 20. Script. Ital. p. 948.

ALMONARIA, ALMONARIVM, [...] *Eleemosynaria*.

ALMONARIVS, Eleemosynari[...] quod vide.

ALMONERIA, V. *Eleemosynaria*.

ALMONETA, Auctio, Hispanis *A[...]moneda*, Gallis *Encan*. Occur[...] non semel in Foris et Obseruanti[...] Regni Arag. lib. 4. tit. de Emptio[...]ne, etc. §. 7. et alibi.

ALMOQVEIRE. Ch. Henr. Co[...] Portugalliae, to. 3. Monarch. Lu[...] p. 282. *Almoqueire faciant m[...] seruitium manno, et inter vos n[...] sit vlla manana.* † Academ. Hispa[...] in Diction. *Almocrebe.*, asinari[...] mulio; a quo differre non vide[...] *Almoqueire*.

ALMORAVIDES, V. *Amoraeisi*.

ALMORIA, pro *Almaria*, de qua [...]pra, Germ. Almer, apud Rymer[...] to. 6. pag. 173.

† ALMOSTALAF, magistratus Sa[...]cenicus, apud Mauros Hispan[...] cuius officium *Almostalafia* voca[...]tur. Ch. a. 1165. in Append. [...] Marcam Hispan. p. 1342. V. *Al[...]cabel* et *Almudacafi*.

ALMOXARIFVS, ALMOXARI[...] ALMOXARIPHVS et ALMVSI[...]FVS, Portorii praefectus, exac[...] portitor, Germ. Zolleinnehmer, [...]spanis *Almoxarife*. Roder. San[...] Histor. Hispan. part. 3. cap. [...] p. 212. Ch. Alfonsi VIII. Reg. [...]stellae apud Ant. de *Yepez* in Ch[...] Benedict. to. 7.

ALMVCABALA, Algebra, liber de[...]bus occultis. Lazarus Schon[...] cap. 1. Algeb. Pseudo Ouid. lib[...]

de Vetula. Vbi pro ALMVGRABALAEQVE, legendum *Almucabalaeque*. Caeterum *Almucabala* oritur ab articulo Arabico *al*, et *mucabala*, quod a קבל accepit, audiuit; a quo etiam et *Cabala*, occultior quaedam doctrina. V. *Cabala*.

ALMVCANTARATH, et ALMICANTARATH. Vox Astronomica, vbi de Sphaera. Circuli sunt horizonti paralleli, quos per omnes cuiuscumque Meridiani gradus ire cogitamus. *Almucantarati* omnes circa eosdem vertitur polos, Zenith, scilicet et Nadir. De his plura vide apud Io. de Sacrobosco de Sphaera, et alios scriptores Astronomicos. Vox est plane Arabica ab *Almocantarath*, vt loquitur D. *Herbelot*.

ALMVCELLA, parua almucia. Testam. Ranimiri Reg. Aragon. aerae 1099. ap. Martinez. in Hist. Pinnat. l. 2. c. 38. *Almoçala*, in Ch. aerae 1016. ap. Yepez t. 5. p. 444. *Almuçala presisca*, in alia aerae 1001. t. 6. p. 451. e. passim alibi.

ALMVCIVM, ALMVCIA, AVMVCIA, amiculum, seu amictus, quo Canonici caput humerosque tegebant. Io. de Ianua in V. *Flamen: Quicumque erat Sacerdos, in signum Sacerdotii deferebant Almucium*. Gloss. Lat. Gall. *Apex*, *Aumuce*. In stat. Massil. MSS. *Capucium et Almutia*, idem sunt. Liber Ord. S. Victor. Paris. Ms. cap. 66. Radeuicus lib. 2. de Gestis Friderici Imp. cap. 67. Wil. Thorn. in Chron. an. 1330. Cuculla caput, reliqua almucia humeri tegebantur. Statuta Ecclesiae Viennensis apud Ioan. Le Lievre cap 26. de Canonicis. Stat. Eccl. Nouiom. ap. Vassorium. V. Chron. Montis-Sereni p. 153. Monastic. Angl. tom. 2. p. 464.

Fuit enim *Almucia*, Monachorum propria. Clemens V. PP. in Conc. Vienn. statuit, *vt Almutiis de panno nigro, vel pellibus, caputiorum loco, vterentur*. Vide Clementin. Ne in agro domin. et Regul. S. Bened. c 55.

Fuit et virorum laicorum. Statuta MSS. vrbis Massil. a. 1293. Chron. Flandr. cap. 105. Ita coronam supra almuciam Rex deferebat. Cerimoniale Romanum lib. 1. sect. 5. Sed et ipsae feminae *almucias* gestarunt.

Ex praeallatis patet, almucias primitus capita operuisse, ita vt a capite pellis pars retro penderet, quae collum tegeret, pars vero ea, quae caput operiebat, formae esset quadratae, et quatuor veluti cornua effingeret. Hinc liquet, vnde eiusmodi pileorum, quos Galli *Bonnets quarrez* appellant, vsus fluxerit, qui non alii sunt, quam almuciarum pars, quae caput tegebat, resecta cauda; iique tum obtinuere, cum almuciae vel in brachiis, vel supra humeros gestari coepere.

Quod ad vocis etymon spectat, censet Bayffius lib. de Re vestiaria, ab amiciendo dicta almucia, quasi *amicula*, quae, vt autor est Festus, et ex eo Isiodorus lib. 19 cap. 25. fuerunt mulierum vestimenta. Alii, vt Ioan. Cognatus in Histor. Tornac. lib. 2. a Theotisco seu Flandrico deducunt, *Hoft Mutse*, hoc est capitis pileus, qua appellatione donantur almuciae in testamento Radulfi *Corsbout*, Decani S. Petri Lovaniensis ann. 1380. quo confert *duo almutia* dicta *Bontemutsen*, hoc est, pileos ex pellibus confectos. Eidem consona habet I. *Banck* in Taxam Cancellariae Romanae. V. etiam *Armucia*, *Amicia*, et *Almunicium*. *) Huic cognata est vox German. Mütze, mitra, capitis tegmen, quam alii a meiden, tegere, alii a mutzen, mutilare, originem duxisse volunt. V. Clariss. *Ihre* Gloss. Suec-Goth. v. *Myssa*.

ALMVDACAFI, Officiales ciuitatum in Hispania, quorum officium inter caetera est: *panes ponderare, et vinum mensurare*, vt est in Obseruantiis Regni Aragon. lib. 7. tit. de Moderatione rerum venalium §. 1. Adde lib. 9. tit. de Salua infantion. §. 13. et Foros Aragon. lib. 9. tit. de Prohibita inquisit. Est autem *Almutacafe* Hispanis ille, qui dolii modum virga explorat. V. *Almutazaphus*.

ALMVDADA, et ALMVDATA, mensura agraria, quae tantum terrae quantum *Almud* sementis capit. Est etiamnum Hispanis *Almud* mensurae species, quae dimidiam tenet *Hanegam*, capientem *minotum* Parisiensem, vel juxta quosdam sex *Celeminas*, quae faciunt sex modiolos seu *Picotinos*. V. *Almodium*.

ALMVDAYNA. Vsatica Regni Majoricar. a. 1248. MS. *De omni clamo, sine neget, sine dubitet reus, sine confiteatur, primum a Curia consilio proborum hominum sententia feratur, quae talis est: Per totam istam diem pausate cum vestro aduersario, vel firmate directum, vel in sero ascendatis in Almudaynam: si non Almudaynam ascenderit, habetur pro firmato directo, et exibit inde directum.* In Editis apud Ioan. Dametum in Histor. Regni Balearici pag. 268. *pro firmamento directi* habetur. Fit mentio *Almudaynae in ciuitate Majoricensi*, et domorum, quae in ea sunt, in aliis Chartis apud eundem Dametum pag. 315 et 333. et apud Petrum IV. Regem Aragon. in Chron. lib. 3. cap. 21. et tom. 5. Monarch. Lusitan. pag. 303. Idem videtur, qui Hispanis et Aragonensibus *calmedina*, seu praetor vrbanus, vel potius denotat praetorium, cui conjecturae fauet loci citati series.

ALMVDE, modius, medimnum. Fori Leirenae. Vide tom. 3. Monarch. Lusitan. pag. 282.

ALMVGAVARI, ALMOGAVARES, AMVLGAVERI, milites Hispani, ob animi generositatem celebres; quos quidam ab Auaribus seu Hunnis, qui primitus Hispanias et Gallias insederunt, alii, quod ex Arabibus et Sarracenis Hispanis genus ducebant, sic appellatos volunt. Ab Arabico *Mghabbar*, quod puluerulentum significat, et articulo *al* dictos *Amogabaros* Villanio Florent. docet Carolus Macer in Hierolexico fratris sui Dominici, *o* inter *m* et *g* addito euphoniae causa; sed vero similius videtur, sic Arabice dictos fuisse, propter arctissimam animorum in omnibus periculis vinctionem et conjunctionem, increbilemque omnium ad hostes superand[...] conspirationem; alter quippe modu[s] scribendi hujus nominis, scilicet *M[o]havir*, idem esse potest apud Ara[...]bes, quod apud Hebraeos *Mehabar*, id est, socius, comes, adjunctus. Conjecturam confirmat Scaliger, cum ait: *Almoganares, sunt Milites quales Martolossi.* (✝ Qui praedone[s] sunt in Sclauonia proprie dicti, v[t] olim erant Mauri in Cilicia, Scoti i[n] Anglia, nunc Vscocchi in Dalmatia. *Martolossi* vero Gall. dicuntur *Mar[...]toleis*.) *Martolot* vel *Matelot*, apud Armoricos, non in nauticis solum ministeriis, sed in bellis etiam ger[en]dis, significat comitem, socium, ad[...]jutorem.

Αμογαβαζοι appellantur apud Pa[...]chymerum lib. 11. cap. 13. et Ni[...]ceph. Gregoram lib. 7. pag. 15[...] *Almogaueras* in Legibus Al[fonsi] part. 2. tit. 22. lege 2. vbi [...] dicuntur *Equites*, respectu peditum; denique *Armogaires* in veteri Chart[a] Gallica in Camera Comput. Paris. De *Amogauaris* agunt Lucas Tuden[...]sis aerae 1273. Rodericus Tolet. l. 9. de Reb. Hispan. cap. 16. Ra[...]dus Montanerius in Chron. [...] Aragon. passim et Mocada in [...] Catalan. cap. 7. Hos per[...] Meursius, cum *Ampsiuariis*, [...]bus notitia Imperii, confundit. *A[l]mugauarorum* vero cohortes *A[...]ueriam* appellat idem Montan[erius] cap. 170. et alibi non semel. Vid[e] Glossar. mediae Graecitatis.

ALMVGEA. *locus planetae cum [...] personas gerit, seu videt facie ad [...]ciem.* Argolus in Amalthea Laure[n]tii. Vox a Philosophis Arabib[us] accepta, quo conjunctionem pla[ne]tae cum sole designant.

ALMVNIA, praedii rustici speci[es] apud Hispanos. Charta Sancti R[e]gis Arag. aerae 1132. apud Mar[ti]nez. in Hist. Pinnat. lib. 3. cap. [...] *Concedo praedicto Coenobio - - illa[m] meam Almuniam, vocatam Daymus* [...] Alia Alfonsi VI. Regis aerae 11[...] apud Anton. de *Yepez* in Chro[n.] Ord. S. Bened. tom. 6. In [...] exemplis, per *Almunia* intelligi p[...]

est hortus, vt intelligendus est dubio procul in sequentibus. Testam. I. Alphonsi Reg. Hispan. apud Marten. t. 1. Collect. Ampliss. col. 546. C. *Offero illis villam vnam nomine Fiubeka, et vnam Almuniam, quam nos latine vocamus Ortum, qui est prope illam Ecclesiam S. Servandi.* Et in Archiuo S. Victoris Massil. armar. Hispan. n. 115. *Almunia Regis, quam nos latine vocamus Ortum.*

ALMVNICIVM, Korbhut oder Kappe. Vocab. Lat. Germ. a. 1477. impress. V. *Almucium.*

ALMVS, sanctus. Vita Ioachimi Servitae to. 2. April. p. 458. Est atque cognomentum Ludouici Imperat. Caroli Magni filii, qui vulgo Pius dicitur, in Chron. S. Vincentii de Vulturno p. 694. Leo Ostiensis lib. 1. cap. 18. Vide Brisson. in Formulis pag. 50.

ALMVSERIFVS. Ch. Alfonsi VIII. Reg. Castellae aerae 1213. apud de Yepes in Chron. Ord. S. Bened. t. 7. *Et vestras tendas nullus Alnacil, neque Almuserifus, neque Almoçabel violare audeat* etc. V. *Almoxarificus.*

ALMVSOSAT, brodium, id est, jus carnium elixarum, Germanis Brühe. Vocab. Sluat. *Almusosat, i. e. Brodium Sorbile, quod Latine vocatur* [illegible]

ALMVSSA, ALMVSSIA, idem quod Almucia, in Statut. Massil. Ms.

ALMVSSERIVS, *almuciarum* artifex, Gall. olim *Aumulcier.* Ch. a. 1334 in Reg. 187. ch. 111.

ALMVTAZAPHVS, Magistratus apud Aragonenses, cujus munus est intrare domos, in iis res furatas perquirere, ponderare panes, et mensurare vinum etc. Vide Repert. Mich. del Molino in hac voce, et *Almudacaf.*

ALMVTIA, ALMVTIVM. Vide *Almucium.*

ALMYRARCHVS, *maris praefectus*, Laurent. in Amalthea ex Peridonio. V. *Admirallus.*

ALNA. (1) Vlna, certae longitudinis virga, qua telas pannosque metiuntur, Germ. Elle. Vocis etymon accersit Hickesius a Saxonico *Eln*, vel *Elne*; at rectius deduxisset a Latino *Vlna.* Mensurae hujus nomen, et vsus non ita recentia, vt norunt, qui vetera euoluere Tabularia et Diplomata. Statuta Eduardi Reg. Angl. pro Bastida Valentiae apud Rymer. t. 2. p. 262. (2) Res mensurata. Ch. Abbat. Burgimedii Blesensis a. 1354. ex Archiuo ejusdem loci.

† ALNAGIVM, ad *alnam* mensio, Gallis *Aunage.* Reg. A. 2. Cam. Comput. Paris. ad a. 1321. Ch. a. 1328. in Reg. 65. ch. 286.

† ALNARE, ad *alnam* mensurare, Gall. *Auner.* Ch. a. 1318. Ms.

† ALNARIVM, i. q. *alna*, vlna. Ch. a. 1322. t. 8. Ordinat. reg. Franc. p. 476.

† ALNEIVM, alnetum, Gall. *Aulnaie.* Ch. a. 1310. Ms.

ALNETVM, locus vbi crescunt alni, ein Ellern Holz, in Tabular. Calensi p. 162. Vide *Alnidus.*

ALNIDVS, alnetum, locus vbi crescunt alni, *Aulnaye*, in Consuet. Aurelian. art. 152. et Stampensi art. 187. Ch. Caroli Reg. Franc. ap. Hariulfum lib. 3. cap. 16.

ALNINI FVSTES, in Lege Salica tit. 63. §. 1. Ex quo loco viri docti recte conjiciunt, veteres Francos loca paludosa incoluisse.

ALNVM, *Lignum, i. vernum*, in Gloss. Isid. sed legendum videtur *veruum*, aut *veru.* Papias MS. Bituric. *Alnus, Scapularis summitas, vel lignum quod est verna.* Gloss. MS. San-Germ. *Alnum, lignum, id est, verna.* Laurent. in Amalthea: *Alnum, id est, vernum.* Forte legendum *quernum*, inquit Graeuius in notis ad Gloss. Isidori. Sed neque *quernum*, neque *veruum*, aut *veru* legendum est, sed *vernum* vt reipsa legitur. *Vern* enim Gallis priscis et Britannis est *Alnum*, et scribebatur *Wern.* In Borelli Lexico: *Vergne, un aulne, arbre dit ainsi quod vere cito folia edat.*

ALNVS CAVA, nauis sic dicta, quod ex *Alni* ligno saepe conficiatur. Vita S. Wilfridi Episc. auctore Fridegodo, in Actis Ord. S. Benedicti saec. 3. part. 1. pag. 188.

ALOA, *in India atque Arabica gignitur: Arbor odoris suauissimi ac summi.*

Denique lignum ipsius vice thymiamatum adoletur altaribus, vnde et nomen traxisse videtur. Sic Isid. Orig. lib. 17. c. 8. Distinguenda est haec arbor ab *Aloë*, quae juxta eumd. Isid. ibid. cap. 9. est *Herba amarissimi succi*, qua in purgationibus vtuntur medici.

ALOARIVS, ALOERIVS, qui *Alodum*, seu praedium, etiam domino obnoxium possidet; *tenens.* Domesdei. Consuetud. Catalan. Ms. c. 55. c. 58. c. 59. Formulae vett. c. 29. vbi *apud tres aloarius*, idem valet, quod *cum tribus aloariis.* V. *Alodarius* et *Alodium.*

ALODARIVS, ALODIARIVS, eadem notione ac *Aloarius.* Domesdei. Willelm. Genetic. l. 3. c. 8. Thom. Walsingham. p. 419. vbi perperam editum *a lodariis*, diuisa voce. Giffrid. Vindocin. l. 2. ep. 7. et passim alibi.

ALODATGE, annuus census, conductionis pretium, Gall. *Louage.* Codex censualis Piperaci scriptus ante an. 1078. fol. 24. et 25. Rotulus saec. XII. de Prioratu S. Pauli de Tartas ex Archiuo Monast. de Casa Dei.

ALODATICVM, pro *Alodis.* Ch. a. 1069. in Tabular. eccles. Gratianopolit.

ALODES, eodem sensu quo *Alodis* sumitur saepissime: at sequenti in loco accipitur pro eo, qui possidet *Alodem.* Testam. Matfredi an 1066. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 85.

ALODIALIS, idem quod *Aloarius*, seu *tenens.* Ch. Willelmi Duc. Norman. a. 1042. in Monast. Anglic. t. 2. p. 959. V. *Alodis.*

† ALODIALITER HABERE, jure *alodii* possidere. Ch. Gaufrid. com. Andegav. a. 1047.

ALODIARIVS. (1) Idem quod supra *Allodiarius.* (2) idem qui *Alodarius.*

† ALODIASIS, vt *Alodis.* Ch. a 1065. inter Instrum. t. 6. Gall. Christ. p. 483.

ALODIATIO, locatio. Constitutiones Ferrarii Episc. Barcinon. tom. 4. Anecd. Mart. col. 622. B.

† ALODIATVS, ALLODIATVS. (1) Immunis, jure *alodii* donatus. Ch. a. 1319. t. 3. Cod. Ital. dip[l.] p. 1945. (2) Idem qui *Alodiari[us]* cujus erat cum *paribus* suis de i[is] quae ad *alodia* spectabant, cognosce-re et judicare. Ch. a. 1201. ex T[a]-dul. abbat. Laud. in Cod. reg. 124[…]

ALODIS, ALODVS, ALODVM, AL[O]-DIVM, ALAVDVM, ALAVDIS et[c.] voces vnius ejusdemque originis [et] notionis, quae varie in veteribu[s] Tabulis et apud Scriptores exara[n]-tur; ac *Alodis* quidem fere semp[er] in Legibus, Capitularibus et For-mulis antiquis: *Alodus*, in Char[tis] apud *Beslium* in Comitibus Picta[v.] p. 239. *Alodum*, in capitulari Ca[r]-lomanni Regis apud Vernis Pal[a]-tium cap. 6. *Alodium*, apud Go[t]-frid. Vindocin. lib. 1. Epist. 2. [...] 15. 18. *Alaudum*, in Chartis Bu[r]-gundicis Perardi p. 25. 26. 27. 3[...] et in Tabulario S. Mariae Santon[en]-sis; *Alaudis*, apud *Diago* in Comi[t.] Barcinon. lib. 2. cap. 13. 27. i[n] Charta an. 1030. apud Sammarth[a]-nos in Archiepisc. Aquensibus nu[m.] 120. 127. Gallice vero *Aleu*, *Al[eu]* *franc*, vel *Franc Aleu*, in Consuet[u]-din. Ducat. Burgund. *Franc-aleu*, [in] Consuetud. municipalibus, et ali[is] passim; *Franc-aloud*, in Meldens[i,] *Franc-aleuf*, in Trecensi et Vitri[a]-censi Est autem *Alodis* vel *Alodi[um]*

(1) quiuis fundus. Vgutio: *Fund[us]* *pro agro, et proprie pro Alodi[o].* Ebrardus Bethuniensis in Graecism[o] cap. 12. *Alodium, Fundum dic[…]* *Fundum maris imum.* Dudo lib. [...] de Actis Norman. pag. 83. V[…] *fundus et alodus*, idem sonant qu[od] *proprium immobile.* Vnde

(2) *Alodium*, idem esse dicitur qu[od] *Praedium*, id est, Possessio, Haeredit[as.] Vgutio, et ex eo Guillelmus Br[ito] in Vocabular. MS. *Praedium d[ici]-tur possessio, villa, ager, seu per[…]* *tuum Allodium: et dicitur Allodi[um]* *haereditas, quam vendere et dar[e]* *possum, ita* (al. *vt*) *est mea prop[ria].* Addit Breuiloquus: *Et proprie c[…]* *tur fundus, siue curia rusticalis,* *quem agri vel mansus pertin[ent].* Gloss. Lat. Gall. *Praedium, Po[sses]-sion ou heretage, Aleux.* Alio lo[co] *Allodium, Alloire, comme Herit[age]*

F[…]

fens, Tresens. Lex Longob. lib. 2. tit. 6. §. 9. *Si praedium, id est, Alodium habuerit.* Charta Rorigonis Comitis an. 839. in Tabulario S. Mauri ad Ligerim. Abbo Monachus serm. 5. Differt enim *Beneficium* vel *Feudum* a *Praedio* seu *Alodo*, quod idem sonat, i. e. ab immobili proprio, vt *Honor*, seu *Beneficium* ab *Alodo*, in Capit. Caroli C. t. 19. Quippe *Beneficium* erat ad vitam, *Praedium*, seu *Alodus*, haereditas, proprietas Adde Capit. Caroli M. l. 1. c. 132. l. 3. c. 20. 81. Leg. Sal. c. 62. Leg. Bajuuar. tit. 2. c. 1. §. 3. tit. 11. c. 5. tit. 17. c. 2. Hariulf. l. 1. Chron. Centul. c. 15. *Paternae haereditati, quam nostrates Alodium vel patrimonium vocant, sese contulit.* Et in innumeris aliis locis. Sic *dare ad Alodem*, in Synodo Suession. II. c. 3. Capitul. Caroli C. p. 87. 88. 116. *In Alodem relinquere*, in Chart. Parensal. c. 21. Ita etiam bona dicuntur *transire in alodem*, quae in proprietatem dantur, ap. Eadmer. l. 1. Hist. p. 18. Hinc *Alodium* interdum opponitur *Comparato*, in Formul. vet. ap. Bignon. et Lindebrog. licet alias saepe etiam pro *comparato* promiscue occurrat. Capitul. Caroli C. p. 241. 108. 247. 318. 389. 345 394. Hincmar. Rem. Opusc. 53. Tabular. Lasceq. apud Marcam in Hist. Beneharn. p. 375. et alibi. ALODIS LEGALIS ET PROPRIVS. Ch. a. 1055. ex Archiuo S. Victor. Massil. ALODIVM PVRVM, apud Murat. t. 1. part. 2. p. 127.

(3) Praedium immune, et quod nulli praestationi aut oneri obnoxium est, Germ. ein freyes Lehngut. Ch. a 1078. in Tabular. Vindocin. *Est autem naturaliter Allodium, ab antiquo nullam omnino cuiquam reddens consuetudinem, eidemque a progenitoribus jure haereditario contingens.* Alia ejusd. a. in eod. Tabular. *Reddit ea terra 2. den. census, cum ante semper Alodium fuisset.* V. Catellum in Hist. Occitan. p. 788. Erat igitur *Alodium*, praedium non modo ab omni praestatione liberum, sed et a quolibet seruitio reali et personali immune, licet illius possessor dominum agnosceret, a quo illud tenebat in *feudum honorarium*. Ch. Bertr. de Montelauro a. 1274. *Vendo, et ex causa venditionis trado, cedo, pro libero et franco et absoluto et immuni Alodio, tamen cum consilio D. Petri Regis Arragonum ac Domini Montispessuli, in quo infra scriptae tenentur in feudo, et pro feudo honorato sine praestatione census, vsatici, canonis, et alterius seruicii, tam realis, quam personalis* etc.

(4) Feudum seu praedium, quod a reali siue personali seruitio minime liberum erat. Et hinc forte fluxit vsus, vt *Alodium liberum* seu *liberale*, Gall. *Franc-aleu*, diceretur, cum praedium immune ab eo, quod seruitio vel oneri obnoxium esset, distinctum vellent. Ch. Bernardi Com. Bisuldunens. a. 999. in Marca Hisp. p. 418. qua Comes concedit Monasterio Arulensi functionem vel censum siue pascuaticum sibi debitum ab hominibus in valle Riui-Ferrarii manentibus, aut qui in ea habebant *Alodem curialem, quam vulgo dicimus feualem.*

(5) ALODIVM FALSVM, cujus mentio occurrit in aliquot Chartis Monspeliens. a. 1534. et 1535. sic dictum, quod non sit feodum, nec etiam vera proprietas, cum vsufructuario jure possideatur. Quid fuerit aperte declarat Ch. a. 1391. in Reg. 143. Ch. 288. *Cum prato quod nuncupatur del quart, quod est in falso Allodio, et absque praestatione alicujus vsatici ac seruitutis annuae; sed solum et duntaxat dando laudimium, dum contingit alienari.*

(6) ALODIVM, ALAVDIVM, pro ipsis Laudimiis occurrit, apud Bodin. de Republ. l. 1. c. 9. p. 107. edit 1586. *Alodius autem ex justa seruitute manumissus; inde alaudium et laudimia dicuntur honoraria munera, quae domino fidem accipienti a vasallo tribui solent.* V. *Allodium.* *) De horum vocabulorum etymo multae et variae sunt autorum sententiae, quas si scire cupit, adeat Cangium h. v. Wachter. in Glossar. v. *Allodium* et Clariss. Ihre in Gloss. Suio-

Suio-Goth. v. *Od.* F. C. von Buri in Lehnrechte Part. I. p. 375 seqq.

ALODIVM, ALODVM, ALODVS } V. *Alodis*.

ALOERIVS, V. *Aloarius*.

ALOGA, *equi*. Amalthea. Constant. ibid. *Alogum*, *Equus*, *quod ratione careat*. Scilicet a Graeco ἄλογος, rationis expers. Hinc S. Augustinus mox in *Alogia*, vocat *Aloga*, animalia quaeuis ratione carentia.

ALOGAMENTVM, V. *Allogamentum*.

ALOGATOR, *praefectus generalis equitibus*. Laurentius in Amalthea.

ALOGI, vt scribit Hofman. siue *Alogii* cum Isidoro Orig. lib. 8. cap. 5. Haeretici sunt, sic dicti, quod Verbi Diuinitatem negarent, respuentes Iohannis Euangelium et Apocalypsin. Ἄλογος, sine Verbo, ἄνευ λόγυ.

ALOGIA; (1) *Conuiuium sine sermone, quia antiqui silenter prandebant*. Ita Breuiloq. Gloss. Lat. MS. Regium cod. 1013. *Alogia conuiuium*, *Graece*. S. Augustin. ep. 86. Vide Fragm. Petronii pag. 44. (2) † Pars anterior domus, vt videtur, vestibulum. Lit. official. Ambian. a. 1376. in Reg. III. ch. 358. *Item*, *an erant plures in vico*, *hora qua pulsatur ruyote? Dixit quod ignorabat*, *quia*, *cenabat - - Item*, *an iuit alogiam anteriorem?* Legendum forte *ad logiam*.

† ALOGIAMENTVM. (1) Castra, Hisp. *Alojamento*. Tract. Ms. de re milit. et mach. bell. c. 8. V. *Allogiamenta*. (2) Hospitium, Gall. *Logement*, olim etiam *Alogement*. Conc. Aquense 1409. ap. Marten. t. 7. Ampliss. Coll. p. 914.

ALOGIANI, eadem notione ac *Alogi*. Vide Hofm. Lex.

† ALOGIARE, V. *Allogiare*.

ALOGISTA, ἀλογιστής, qui non tenetur rationem reddere, in D. lib. 5. §. 5. de Admin. tutel.

ALOGIVS, V. *Alogi*.

ALOGOS, infans. Gloss. Sax. Aelfrici.

ALOGVS, ἄλογος, rationis expers. Pluries occurrit apud Martianum Capellam. Vide *Aloga*, *Alogus* [...] *Alogi*.

ALOIGNA, Cepe Ascalonita, G[...] *Eschaloigne*, *Eschalote*; Germ. Sc[...] lotten. Fleta lib. 2. cap. 12. §. 4[...]

† ALOMBRATES, illuminati, H[...] *Alumbrados*, sectarii recentiores, [...] quibus Wolfius in memor. Lectio[...] t. 2. p. 912. ad a. 1579.

ALONAXDI, V. mox *Alonazon*.

ALONAZON. Ordericus Vitalis l. [...] pag. 834. *Guillelmus Ebroicens[...] Comes - - decreuit Deo in prop[...] fundo domum aedificare*, *in qua el[...] Alonazontes cum vera religione [...] regum congrue possent militare*. H[...] emendandus idem Scriptor pag. 8[...] *Super Rogerium Cluniacenses Alon[...] tale scripserunt epitaphium etc.* [...] gendum enim *alonazontes*. At [...] de haec vox orta, non omnino [...] num. Ἅλων Graecis est area, v[...] ἀλωνίζειν, *in areis versari*. Sed q[...] *area* cum Monachis commune hab[...] Erunt forte qui μονάζοντες leg[...] dum censeant.

† ALONGARE, producere, exten[...] re, Gall. *Allonger*. Guido de [...] geuano de modo acquirendo [...] V. *Allongare*.

ALONGVARE, differre in aliud t[...] pus, procrastinare. Codex MS. [...] tuum Monasterii B. M. Deaur[...] Vox Occitanae originis.

† ALONIA, potus species ex vin[...] absinthio, Gallis alias *Aloine*, *A*[...] *sie*, et *Aluine*, confecta. Codex [...] S. Martial. Lemov. V. *Aluignia*[...]

ALONVS. Chron. Parmense ad [...] 1266. apud Murat. to. 9. col. [...] *Et habebant dicti de parte Do[...] Vberti Pelauicini arma ad Alonus[...] dicta arma raspauerunt*, *qui non [...] rant ad rumorem timore partis E[...] siae*. *Alon* Hispanis est ala; nu[...] ma quae ad alas exercitus erant [...] sita? † Nomen loci esse videtur[...]

ALOPECIOSA, *Calua ab Alopecia* [...] *bo aream nudam capitis red*[...] Onomasticon vetus apud Turne[...] 28. 5. *Alopecia*, vox nota Plin[...] Plurali numero, profluuium e[...] pillorum, quod ex morbo solet a[...] dere, Medicis Gallicis *Alopecie*, Gr[...]

as ἀλωπεκίαι, ab ἀλώπηξ, vulpes, quod vulpes crebro id morbi patiatur, vel quod arescant herbae vbi lotium vulpis fuerit effusum. Vocem *Alopeciosus* vsurpauit Octav. Horatian. 1. 6.

ALOPEX, Vulpes, ex Gr. ἀλώπηξ. Versus inscripti cuidam Ecclesiae apud Leonem. Ost. lib. 1. cap. 12.

Ore truces vlulare lupi sub nocte silenti,
Alopicesque olidae dudum gannire solebant.

ALOPVS, *qui propter mercedem alapas patitur.* Gloss. Isid. Rectius Pithoeus, Iohan. de Ianua et supra Cangius habent *Alapas.* Vetus Lexic. Monast. *Alapus*, *Qui alapas patiendo quaerit victum.*

ALOR. (1) Κοττισμός, *Lusus aleae*, in Supplemento Antiquarii. (2) Idem quod *Alodis*, Gall. *Aleu.* Charta Chlodouei III. an. 692. apud Felibienum, in Hist. Monast. S. Dionysii p. XIII. Vide *Alodis.*

ALOSA, Piscis marinus forte ab ἅλς, ἁλὸς, mare, sic dictus, Gall. *Alose*, Germ. Alose, Alse. Lat. *Clupea.* In fluminibus exspatiatur vere et aestate. V. etiam *Alausa.*

ALOSVS, *alatus*, Gall. *Ailé.* Missale Francor. apud Mabill. de Liturg. Gallicana pag. 316.

ALOTGEARE, ALOTGIARE, V. *Alogiare* 2.

ALOTVM, pro *Alodum*, legitur in Ch. ex Archiuo Abbatiae Abundantiae in Biblioth. Sebusiana, Cent. 1. c. 40.

ALOXINIVM, idem forte ac pigmentum, quod quidem recentioribus, teste Ioanne de Ianua, vsurpatur pro *potione ex melle et vino et diuersis speciebus confecta*, *suaui et odorifera.* Hujusmodi autem potionem quam aliqui *Nectar*, Galli *Hipocras* vocitarunt, in majoribus festis Monachis et Clericis, datam aliquando atque etiam a fundatoribus Ecclesiarum Chartis legatam fuisse, praeter plurima Chartarum instrumenta, testatur Petrus Venerab. in Statutis Cluniac. cap. 11. Vdalricus lib. 1. Consuet. Cluniac. c. 52. Sugerius in Testamento, et alii multi etc. Iam vero de vocis origine nihil ipsa hac significatione certius indagare potuimus. Alienum non videtur, si ab ἅλς, ἁλὸς, sal et ξυνὸς, communis, promiscuus, deduxeris. Sed propius accedit *vinum alosanthinum*, quod Diosc. 5. est vinum flore salis conditum, id est ambari odore suffitum. *Alosanthus* enim Matthiolo in eundem Dioscor. 5. 83. est flos salis, qui et *Ambra* a nonnullis appellatur. Ergo ex voce *Alosanthium* facile fieri potuit *Aloxinium.* † Vox est ab Hispan. *Aloxa*, aqua mulsa, quam ab Arabibus accepisse videntur.

ALPA, pro *Alpis.* V. *Alpes.*

† ALPAGIARE, pecora pascendi caussa in montes seu *Alpes* abigere. Ch. a. 1315. in Reg. 101. ch. 100. *) Heluet. zu Alp fahren.

ALPAGIVM, Ius pascendi pecora in Alpibus, vel pensitatio pro facultate ea abigendi in alpes. Ch. a. 1531. inter aduersaria Dom. Lancellot. Tabular. Eccles. Tarentas. *) Germ. sensu posteriori, Alpengeld.

ALPAL, f. palam. Visitatio Monasterii S. Amantii Rutenensis an. 1347. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Presbyter curatus diebus Dominicis et aliis consuetis Alpal excommunicatos pronunciet.*

† ALPARE, ALPEARE, eadem notione ac *Alpagiare.* Stat. Montisreg. p. 233. Stat. Vercell. l. 4. p. 71.

ALPARGATES, Spartea, calcei ex funibus, Hispanis *Alparga* in Constitut. Teresianarum cap. 8. Synodus Limensis an. 1594. to. 4. Collect. Conc. Hispan. p. 707. *Caligas faciant et cannabaceas soleas, vulgo Alpargates. Alpargata* vertit Sobrius in Lex. Hisp. Gall. *Une espece de souliers faits de chanvre: il's en fait aussi de soye, et de jones la plupart.*

ALPATICVM, idem quod *Alpagium*, in Tabular. Eccles. Gratianop. fol. 42. 18. 50.

ALPEARE, V. *Alpare.*

ALPES. (1) Vocati non modo montes, qui Italiam ab Gallia et Germania disterminant, sed etiam vniuersim quiuis montes altiores. Gloss. Lat.

ma chori dignitas, vt loquuntur, et quae *pomel* dicta sit ex iis pilis vel globis, quibus erat decorata.

ALQVARIA, ALQVERIA, eadem notione ac *Alcheria*, in Ch. Iacobi reg. Aragon. a. 1250.

ALQVITRANVM, Naphtha, bitumen Babylonicum, *Alquitran*, Hispanis. Secunda Curia Generalis Catalaniae sub Iacobo Rege Arag. an. 1299. MS.

ALRAVNAE, ALRVNAE, ALRVNNAE, ALIRVMNAE, et ALIORVMNAE. Ita vocauere Gothi, veteresque Germani Magas suas, quae apud eos eadem feruntur obiisse munia, quae Druidae apud Gallos, atque haud absimiles fuisse secutas leges. De his Ianus Frey in lib. cui titulus Admiranda Galliarum 8vo. Paris. 1628. pag. 32. (✝ I. G. Keysslerus cum in notis ad Sched. tum in Antiquit. Septentr.) Apud Murator. tom. 1 p. 370. vocantur *Alrunnae*. Vide *Alyrumnae*.

ALSACIA, ALSACCIA. Lex Ripuar. tit. 58. §. 19. *Hoc etiam constituimus, vt hominem Regium Romanum, vel tabularium interpellatum in judicio non tanganet, et nec Alsacia requiras.* Edit. Heroldi *Alsaccia* praefert. Sichard, et Cod. Corboniensis *Alsatin*, Cod. Guelferbyt. *Adsicia*. Deriuatur ex Germano *Als* vel *Hals*, Collum, et *Sache*, Saxon. *Sake*, Causa, lis, controuersia. Est igitur *Alsacia* idem quod Germanis Halssache nempe causa capitalis, vbi de collo siue capite accusati agitur. Haec Eccardus in locum citatum.

ALSARE, rebellare. Charta Iacobi Regis Aragon. an. 1276. apud *Diego* in Histor. Regni Valentiae lib. 7. cap. 66.

ALSATIA, V. *Alsacia*.

ALSBERGVM, i. q. *Alberga*.

ALSIERINA, vasa vnguentaria. Gloss. Saxon. Aelfrici *Fictilia, vel samia etc. Alsierina: readde, laemene radu* i. unguentarium fictile vas. Sed legendum videtur *Maserina*, quod V.

ALSIOSVS, V. *Alsosus*.

ALSOS. Charta Adelfonsi VI. Imp. Hisp. an. 1086. apud Anton de Yepez in Chron. Ord. S. Bened. to. 6. *Quoniam quidem oportet vos de vestris artibus vivere, et ire per diversas terras: mando et detesto, quod nullus aliquis pignoret vos pro Alsor, neque pro haereditate S. Facundi, nec aliis pro vobis.* Legendum forte *Alodes*.

ALSOSVS, pro *alsiosus*. Papias. *Alsosus, id est, frigorosus ab Algeo.* Item et Isidorus.

ALT ET BAS, summo jure. Bulla Gregorii Papae apud Rymer. to. 2 pag. 17. *Memoratus Guido cum ex latu non modico, profusis lacrimis instantis supplicationis verbis effusis, Alt et Bas sine tenore, modo, seu conditione aliqua, nostris mandatis exponens, petebat humiliter etc.* Eodem sensu *Alte* et *Basse* non semel occurrit in ejusdem aeui Instrumentis.

ALTA MISSA, ECCLESIA ALTA, ALTA COMMEMORATIO. Improprie vsurpatur in MS. Codice Rituum Ecclesiae B. Mariae Deaurat. et alibi non semel pro Missa aut oratione quae cantando dicuntur, et pro Ecclesia superiori respectu inferioris et subterraneae. ALTA PATRIA, regio superior. ALTA PRODITIO, Crimen laesae Majestatis, Germ. Hochverrath. Angli proditio duplex, *alta et bassa*. Quicquid in regem, regnumque admittitur, *Alta proditio* est, Parentum vxoris, filiorum, dominiue caedes *bassa* censetur proditio. Rymer. t. 1 pag. 163. ✝ ALTA MARIS, altum quod a terris longe distat. Ch. 1290. ex Chartul. Occitan.

ALTAGIVM, quidquid obuenit *Altari*, seu Ecclesiae, tam ex agris vineis, pratis, censibus etc. quam ex quotidianis oblationibus. Hist. Beccensis Ms. p. 506.

ALTALALAGIVM, eadem omnino notione. Obituar. Ecclesiae Monensis MS. fol. 26. Hist. Comitat. Ebroicensis, Instrum. pag. 9. V. *Altaragium*.

ALTALAYA, V. *Latalia*.

✝ ALTAMOR pro *Atamor*, vt legendum putat Cangius ad Ioinuill. 61. ap. Roderic. Tolet. c. 37. *continuo Atamoribus propulsatis, ... nium multitudinem conuocauit.* ... ctius in voce *Tabur* ipsemet ...

dat *Al-Tamber*, vocemque Arabicam esse docet. V. *Athomara*.

ALTANA, ALTANA SEMIS, ALTANA SEMIS MAIOR, ALTANA SEMIS MINOR. Variae antiquarum scripturarum species. Vide *Scriptura*.

ALTANATVS, recens plantatus. Ch. a. 1319. t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 1941. V. *Altenum*.

ALTANVM. Ius Vicentinum lib. 1. *Lignum fructiferum, de cossa viride, vel Altanum etc.*

ALTANVS. (1) Gloss. Sax. Aelfrici: *Altanus, Voden*, quae vox Saxonica Vodanum, seu Mercurium sonat. Vide *Vodan*. (2) Eurus, subsolanus, Gall. *Autan*, Germ. Südostwind. Papias: *Ethesia, aura ab aquilone flans, Altanus dicitur*. Papias Ms. Bituric. *Altanus, Flatus qui in pelago est, per dirivationem ab alto, id est mari, vocatus; nam alter est flatus in terris, quem dicimus auram. Nam aura terrae est*, Charta Ms. relata inter Antiquitates Occitaniae Benedictinas a Stephanotio collectas part. 1. p. 368. *Ipsa - - terra affrontat de Aquilone in terra S. Auiani - - de Altano affrontat in terra in Odone Stephano; de Meridie in terra de Bernone Laudrico - - de parte Circi*, (id est, Septentrionis,) *similiter*. Hinc etiamnum Occitani Euronotum vocant *Autan*.

ALTAR, *altare*. Isid. Gloss. et ante Isidorum Prudentius, in Hymno qui B. Vicentio dicatus est, et Hymno de S. Eulalia Item Alcuinus Poëmate 141. f. 1735.

ALTARAGIVM, ALTERAGIVM, ALTELAGIVM, obuentio altaris. Charta Oliuerii Episcopi Lincoln. t. 2. Monastici Anglic. p. 881. Alia Ricardi Dundm. Epis. p. 152. ibid. *Et medietatem decimae bladi cum toto Altaragio eiusdem*. † *Altaragium* id rectissimum dictum fuisse videtur, quod vicario altari seruienti assignabatur, quodcunque illud fuerit; tum praecipui reditus iis, quos *curatos primarios* vocamus, reseruabatur. Vnde et *Altararius* nuncupabatur.

ALTARARIVS, idem quod *Altarista*, vicarius Ecclesiae, qui altari seruit, cui assignari solent emolumenta, quae Presbyteris et Curionibus proueniunt ratione altaris. Bulla Vrbani V. a. 1368. apud Wadding. a. 1368. n. 9.

ALTARE. (1) Ara, significatus veteri Latio familiaris. ALTARE ANIMARVM, in quo sacra fieri solent pro animabus defunctorum. Synod. Valent. a. 1584. t. 4. Collect. Conc. Hisp. ALTARE AVTHENTICVM, altare maius, Germ. der Hoch-Altar. Breuiar. Sarisber. a. 1556. † ALTARE BIARICIVM, pro *viaricium*, i. q. *viaticum*. Hist. Cassin. t. 1. p. 254. ALTARE CAPITANEVM, sic nuncupatur, quod in capite absidae, seu fronte ecclesiae primum est, siue illud maius sit, siue minus; in pluribus namque ecclesiis pone maius altare, aliud exstat in capitali parte, quod dicitur *capitaneum*. Mirac. S. Bertini sec. 3. Bened. part. 1. p. 152. V. *Capitium*. ALTARE CARDINALE, altare maius, in Actis SS. Bened. sec. 3. part. 1. p. 146. ALTARE CONVENTVALE, quod est intra chori septa. Ch. a. 1268. Ms. ALTARE DOMINICALE seu DOMINICVM, altare maius praecipuum. Chartul. S. Vandreg. t. 2. p. 2033. Chron. S. Flor. Salmur. ALTARE GESTATORIVM, seu ITINERARIVM, i. q. *Altare viaticum*, seu *portatile*. Murat. t. 6. Antiq. Ital. med. aeui p. 285. † ALTARE LEVATICVM, eadem notione. Stat. Abbat. Cassin. a. 1441. † ALTARE MAGISTRVM, maius, praecipuum, Gallis etiam *Maitre-Autel*, apud Acher. t. 4. Spicil. p. 243. † ALTARE MATVTINALE, in quo prima missa diei celebratur. Chron. S. Floren. Salmur. et passim alibi. ALTARE PARATVM, i. q. *altare viaticum*, sic dictum quod auro, aliisque rebus pretiosis pararetur seu ornaretur. Hist. Beccens. Ms. p. 352. Miraeus t. 1. Diplom. Belg. p. 21. ALTARE PORTATILE, seu VIATICVM, *quod per viam portetur, propter quod portabile vel viaticum appellatur*, apud Durant. l. 1. Ration. c. 6.

c. 6. n. 34. Hist. Dalphin. t. 2. p. 326. *Altare gestatorium* apud S. Anselm. l. 3. ep. 158. *Lapis portatilis*, in Synod. Baiocensi a. 1300. c. 20. V. Io. Mabillon. in Praefat. ad t. 3. SS. Ord. S. Bened. n. 78. † ALTARE SACRAMENTORVM, vbi Eucharistia asseruatur, vel sumitur. Chron. Sublac. Ms.

(2) Ecclesia. Hist. Paris. t. 3. Probat. p. 53. Acta Murens. Monast. p. 35. *Ergo quod istud altare istius loci principale est altare, quisquis isti altari proponitur, siue monachus, siue clericus sit, ille etiam debet dotem et decimam, et omnia caetera iura Ecclesiae in sua habere potestate, quod hoc nusquam audiuimus, in vno loco esse duas principales Ecclesias et duo altaria.* Et passim alibi.

(3) Oblationes factae ad altare, reditus altaris seu ecclesiae, in Chartis sec. XI. et XII. passim. Praecipue decima ecclesiastica. Ch. a. 1076. in Chron. Monast. S. Ioann. de Vineis p. 50. et alibi.

(4) ALTARE CHORI, pluteus, lectorium, Germ. Pult. Caerimoniarum vetustus Cod. Ms. Monasterii b. M. deauratae Tolos.

(5) Basis Phylacteriorum, seu capsellarum, in quibus reconduntur reliquiae. Brouuer, l. 8. Annal. Treuirens. n. 114. Bibl. Labbei t. 2. p. 272.

(6) † Mensa vsurariorum. Stat. Mant. l. 2. c. 36.

ALTARE, verbum, leuare, extollere. Gloss. Cyrilli: ὑψῶ, *alto, amplo, exalto*. V. *Altiare*.

ALTAREBRVNVM. Vetus Ch. apud Ioann. Schefferum ad Chron. Upsal. p. 152. *Item duas pallas bissinas cum Altarebruna aurea.* Infra: *Obtulit praeterea dicta Domina Ducissa Ecclesiae Vpsalensi duas bonas cappas de papanete, duas pallas, alteram cum Altarebruno*, etc.

† ALTARIENSIS, sacellanus, vt *Altarista*. Bulla Innocent. VIII. a. 1484. in Continuat. Bullar. magni p. 290.

† ALTARIOLVM, *paruum altare*. Laur. in Amalth. ex Cath.

ALTARISTA, Sacellanus, in Miraculis S. Catharinae Suecicae. *Altaristae*, in Statutis Merensib. tit. 1. art. 126. Acta SS. to. 1. April. p. 392. *Vniuersis et singulis dominis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus - - Vicariis perpetuis, Altaristis - - hoc praesens instrumentum inspecturis.* Vide to. 2. Aprilis pag. 713. et pag. 731. Leibnit. Hist. Brunsv., to. 2. p. 817. Serrar. de rebus Mogunt. to. 1. nov. Edit. pag. 76. Miraei opera Diplomat. Edit. 1723. to. 2. p. 1061. Ludouicum *Laguille* Hist. Alsat. p. 111. Instrum. col. 2.

† ALTARISTER, eadem notione. Ch. a. 1398. in Probat. Hist. Autiss. p. 131.

† ALTARITAGIVM, oblatio altaris, V. *Altaragium*. Ch. a. 1232. in Chartul. S. Petri Carnot.

ALTARIVM. (1) Pro *altare* vsurpant non semel inferioris aetatis scriptores. Sulpit. Seuer. l. 1. c. 1. et alii. (2) † Vt *Altaritagium* in Chartul. Celsinian. ch. 689. (3) † *Altare*, capella. Ch. Phil. pulchri a. 1314 in Reg. 50. ch. 78.

ALTATVS, excelsus, Germ. erhaben. Vita Ms. Wengaloei fol. 60. Sidon. lib. 2. Epist. 2.

ALTE, V. *Altus*.

ALTEA, pro *Althaea*, Planta medicinalis. Locum vide in *Bismalua*.

ALTECOMVS, procer, alte iubam gerens, dicitur de equo in Agnell lib. Pontif. apud Murator. to. pag. 58. col. 2. D. Vide *Alticomus*.

† ALTELAGIVM, i. q. *Altaragium* in Actis Ms. capituli S. Petri Insul. a. 1437.

† ALTENVM, plantarium, siue tium siue arborum; sed et de ag dicitur in quo seminatum est mentum. Stat. Saluciar. collat. c. 195. Stat. Taurin. a. 1360. 164. V. *Altinetum* et *Altinus*.

ALTER, pro *alius*, apud Tertulli de Cultu femin. cap. 2.

† ALTER DIMIDIVS, i. e. vnus dimidius, anderthalb, in Ch. a. 1

ALTERARE, mutare. Will. Neub l. 2. de Gest. Pontific. Angl. 245. Vita S. Neoli Abbat. n. 6. et a

† ALTERATIO, pro *altercatio*, Stat. Cadubrii l. 1. c. 12.

† ALTERATIVVS, apud Chymicos, [...]m habens immutandi, Gall. *Alterasif. Medicina alterativa*, in Ordinat. a. 1352. t. 2. Ordinat. Reg. Franc. p. 609.

ALTERATVS, aliena specie seu veste indutus, ita vt alius esse videatur. Stat. Conc. Treuir. a. 1310. c. 10. apud Hontheim t. 2. Hist. Treuir. p. 45.

ALTERCARE, *coniicere*, *proscindere*, *lacerare*. Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

ALTERCARI. (1) Inuicem confabulari, disserere, ratiocinari. Gloss. Lat. Graec *Altercatur*, ἀντακοκρίνεται, διαλέγεται. S. Caesarius Arel. in Ep. ad Oratoriam Abbatiss. (2) Velitare, praeliari, in Hist. Obsid. Jadrens. 1345. l. 2. c. 9.

ALTERCATIO, ἀμοιβαῖοι λόγοι, in Gloss. Lat. Gr. Dialogus, collatio; sed proprie inuicem in sententia dissidentium. Laudatur a Gennadio de Scriptoribus Ecclesiast. *Liber Altercationis* Iuliani Episc. Capuani et S. Augustini, *Amborum partes suas defendentium*; *et Altercationes, quas* Eugenius, Carthagin. Episc. *cum Arrianorum Praesulibus per internuncios habuit, ab eo conscriptae*. Isid. Hispal. in S. Fulgentio: *Est et liber Altercationis eius, quo de fide cum Transamundo Rege idem Fulgentius disputauit*. Qui denique nuper editi sunt a D. Luca Acherio to. 10. Spicil. Consultationum Zachaei Christiani et Apollonii Philosophi tres, hocce titulo inscribuntur in Codice Lemouicensi: *Altercatio Apollonii Philosophi cum Zachaeo Christiano*.

ALTERGARE, altercari, contendere, molestare. Ch. a. 1120. in Lam. Desc. erud. 179.

ALTERIA, pro *Arteria*; nude hic vsurpatur pro aspera arteria. Ch. a. 1378. in Reg. 114. ch. 88. Alia a. 1380. in Reg. 118. ch. 234.

ALTERIBALANIS, *dicitur lucernarum [...] aptum*. Papias. † Gloss. Ital. Ms. *Altimbalanus*, *ni*, *lo legno*, *che tiene la lucerna*.

ALTERITAS. (1) *Vicissitudo*, Ioanni de Ianua. Ebrardus Betun. cap. 12. S. Augustin. de Musica lib. 6. Guigo in Vita S. Hugonis Episc. Gratianop. n. 13. Petrus de Vineis lib. 3. Epist. 32. (2) † Actio qua quis alterius infamiam in se suscipit. Vita S. Emmer. in Act. SS. t. 6. p. 491.

ALTERMANNVS, V. *Aldermannus*.

ALTERNAMENTVM, eadem notione ac *Alteritas*, apud Claud. Mamert. de statu animae: *sine Alternamento reciproci aëris*.

ALTERNARE, mutare, variare, in Leg. Henrici I. Reg. Angl. c. 68. Item commutare. Tabul. Monast. Longipontis in dioecesi Paris.

ALTERNATIO, alternae vices, Gall. *Alternatiue*. Vox a Festo vsurpata. Rymer. to. 4. p. 162. col. 6.

ALTERNATIVA, eadem notione, alterna conditio, Gall. *Alternatiue*. Pluries occurrit apud Rymer. to. 14. p. 207. et apud Vincent. Mariam Fontanam Constit. FF. Praedicat. pag. 38. 39. seq.

ALTERNITAS. (1) Vicissitudo, alterna fortuna, alternae vices. Histor. Dalphin. to. 2. p. 150. (2) Vet. Glossar. Ms. ἐπαλληλότης, *consequentia*, *alternitas*. Gerard. Abb. in Vita S. Adelardi Corbeiensis Abbat. cap. 6.

ALTERPLEX, V. *Altriplex*.

ALTERPLICITAS, duplicitas, V. in *Biplex*.

ALTERVTRARE. Matth. Vindocin. in Thobia:

Dulcis amicorum redolet congressus amicos.
Expedit affectus alterutrare suos.

Et alibi

Foedus alit morum par gratia, par studiorum
Vsus, in obsequiis alterutrata fides.

Vbi Glossa exponit, *alternatim ostendere*, in Ms. Thuano cod. 525. Henric. Aquilonipolensis in Adolpheide cap. 5.

Sors se alterutrare solet.

† ALTETA, *vna figura*, in Gloss. Lat. Ital. Ms.

ALTHEA SATVRNI. V. *Anima Saturni*

ALTIARE, leuare, extollere, in altum erigere, Ital. *Alzare*. Histor. Dalphin. tom. 2.

tom. 2. pag. 443. Statuta Monast. S. Claudii p. 110. V. *Altare*.

ALTIBOARE, *clamare*, in Gloss. Arabico-Lat. Tr. de Rit. p. 244. A. *Stent in choro vestiti Cantores Altiboando decantantes Letanias*.

ALTICOMVS, alta ornatus coma. Tertull. de Iudic. Dom. cap. 8. V. *Altecomus*.

† ALTIGRADVS, *alte gradiens*, Laur. in Amalth. ex Cath. *Altigradus, haut montant*, in Vocabul. comp.

ALTILE, dicitur, quod alendo saginatum et pinguefactum est. Vnde *gallina altilis*, et *altiles aues, quae saginatae sunt*. Gloss. Lat. Graec. *Altiles*, σιτιστοί. Glossae MS. *Altile est quicquid manu nutritur*. Gloss. Isidori: *Altilis, pasta, ab alendo*. Papias: *Altilis ab alendo dicitur, i, pinguis gallina, eo quod alatur*. Idem: *Altilia dicuntur volatilia saginata studio*. Vtuntur Gellius, Macrobius, Apuleius et alii. V. *Altilitas*.

ALTILIA APIVM, aluearia, examina. Testam. S. Rudesindi Episc. ann. 978. tom. 3. Conc. Hispan. p. 184.

ALTILIARIVS, qui *altilia*, seu aues nutrit, pascit, saginat, ὀρνεοτρόφος, in veteri Glossario pag. 275.

† ALTILICIVM, exquisitior textura, Gall. *Haute lice*. Necrolog. Eccles. Paris. Ms. a. 1448.

ALTILIS, V. *Altile*.

† ALTILITAS, *ab alendo, i. e. ipsa res quae alitur*. Glossar. vet. Cod. reg. 7646. V. *Altile*.

ALTILOQVVS, *qui alta loquitur*. Iohan. de Ianua. Vide Ampliss. Collect. Marten. to. 2. col. 1435. C.

ALTIMBALANVS, V. *Alteribalanis*.

ALTIMETER, *quo metiuntur altitudines: quoddam instrumentum est*. Papias. Vox Graeco-Latina, ex *altus* et μετρέω, *metior*.

† ALTINETVM, diminut. ab *Altinus*, in Stat. Vercell. l. 5. p. 126.

ALTINVS, eadem notione ac *Altenum* in stat. Vercell. l. 4. p. 72. V. etiam *Alithinus*.

† ALTISSIMVS, titulus honorarius a duce Venetiarum vsurpatus, in Ch. a. 1257. ap. Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 403. *Pateat quod dominus Rainerius Zeno, Altissimus Dei gratia Venetiarum Dux* etc.

ALTITHRONVM, V. *Altitronum*.

ALTITHRONVS, cuius thronus est in altis seu in coelo. Notkerus Balbulus lib. sequentiarum cap. 36 apud Bernardum *Pez* tom. 1. Anecdot. part. 1. col. 41. Ch. Coenwulfi Reg. Mercior. ann. 816. apud Hickes. Gram. Anglo-Saxon. p. 17[illegible]

ALTITRONVM, pulpitum, suggestu[illegible] Germ. **Kanzel**. Gloss. Lat. Gal[illegible] Cod. reg. 7692. *Altitronum, Pr*[illegible] *Altithronum sedes regia*, in Amalth. ex Cath.

ALTITVDO, titulus honorarius Regum, in veteribus Tabulis Regum Franc. apud Camusatum in Antiq. Trecensib. pag. 80. Beslium in Comit. Pict. p. 171. 243. Acherium to. 12. Spicileg. p. 119. 125. et[illegible] Ita Graeci ὕψος, et κορυφὴν vsurpant. Eustath. ad Dionysii Perieg. pag. 2. col. 2. Ioseph. de Aguirre in sua Concil. Hispan. Collect. to. 3. p. 383. Germani dicunt **Hoheit**.

ALTIVIDVS, prudens, prouidus. Vita B. Luchesii Tertiani tom. [illegible] April. p. 599. F.

† ALTO, pro *Aldio*, ap. Meichelbeck t. 2. hist. Frising. p. 55. V. *Aldio*.

ALTREARE, Regest. de Censibus [illegible] gorrae ex Camera Comput. Par[illegible] fol. 5. *Lo casal de Putance [illegible] se Comiti Petro, sicut alii Milites [illegible] Baregia*.

ALTRICARI, pro *Altercari*, ap[illegible] Thwroczium in Stephano [illegible] Hungar. cap. 26. *) *Altritari*, [illegible] **den, klaffen unnütze**. Vocab. La[illegible] Germ. a. 1477. impress.

ALTRICATIONES, *sunt certamina verborum*. Ita in vet. Vocab. Iur. vtriusque pro *Altercationes*.

ALTRINSECVS. (1) Inuicem, mutue. Litterae Adelberti Archiep. [illegible] Fulconem Abb. in Vita S. Ansc[illegible] rii apud Mabillon. Act. S. S. Benedict. saec. 4. part. 2. pag. 121. ([illegible] Circumquaque, vndique. Translatio S. Sindulphi et S. Helenae, ap[illegible] eundem Mabill. eiusd. tomi pa[illegible] *Altrinsecus, corporaliter longe p*[illegible] in Gestis Berarii Cenom. Ep[illegible] apud Mabill. tom. 3. Analect. p. 168. dicuntur, qui a sese inuic[illegible] longo separantur locorum intervallo.

ALTRIPLEX, *Alterplex*, duplex. Vgutio: *Altriplex*, *animo duplex*. Papias, *Duplex*, *dolosus*. Gloss. Isidori: *Altriplicem*, *duplicem*, *dolosum*. Ita enim legendum pro *artiplicem*. Vide Festum. Gerardus Abb. Siluae-Maioris in S. Adalardo cap. 5.

ALTRVNCARE. Gloss. vet. Cod. reg. 7641. *Altrunent*, *auertit*, *alienat*.

ALTVLVS, V. *Pradisterium*.

ALTVM, bucken leder, in Vocab. Lat. Germ. a. 1477. impress. V. *Aluta* et *Alutum*.

ALTVM-BANNVM, tributi species, quod persoluebant ii qui se a debitis operibus redimere volebant. Recepta computi an. 1265. apud D. Brussel de Vsu Feud. tom. I. pag. 422. *De stallagiis hallarum et altobanno pro vltimo tertio*. IIIIC. XXXIII. lib. VI. fol. VIII. *den*. V. *Halbannum*.

ALTVM FILVM, profluens, Germ. der Wasserstrahl, ap. Rymer. tom. 13. pag. 484. V. *Filum*.

ALTVS, adiect. (1) Proprie notat editus, eminens, respectu inferioris, significatio veteri Latio non incognita. Hinc in medio aeuo ALTA PATRIA, i. e. ac regio superior, V. *Alta*; ALTA ECCLESIA, respectu subterraneae, V. *Alta*. Formula *in alto et basso*, eadem est ac, vt alibi habetur, *in humido et sicco*, *in arido et paludoso*, Germ. in Geest und Marsch, auf Bergen und in Thälern. Ch. Archiep. Brem. a. 1378. ap. Mush. Nobil. Brem. p. 143. *In alto et basso quod dicitur in Geest*, *et in Mersch*. Eundem huius formulae sensum esse, quum de venatione occurrat, probat Cl. Grupen in Obseruat. rerum et antiquit. German. et Roman.. p. 352. contra Hessingeri, Stisseri et aliorum assertiones. De siluis aut arboribus vsurpata haec formula *alto et basso*, denotat id quod Germanis audit Ober- und Unterholz, silua procera et caedua, Gallis *Hault bois et bois taillis*. (2) De coloribus, i. e. ac ardens, ignescens, floridus, fulgens. Ch. a. 1353. in Reg. 82. ch. 306. *panni alti coloris*, Germ. von hoher Farbe. (3) Id quod fit alta voce, solemnis. V. *Alta missa*. (4) Id quod praecipuum est, fundus. Ch. a. 804. apud Marten. t. 1. Ampl. collect. p. 55. *Haec omni rem superius comprehensa*, *tam de altis*, *quam de praesidiis*, *quam et de manentes*. (5) Excellens, quid in suo genere est eximium. *Alta proditio*, quae in superiorem committitur. V. *Alta*. (6) ALTA IVSTITIA, ALTA IVRISDICTIO, ALTVM ET BASSVM DOMINIVM, seu vt saepius legitur, ALT ET BAS, ALTE ET BASSE, DE ALTO ET BASSO, non, vt Cangius vult, supremum ius denotant, sed potius omnimodam iurisdictionem, omnimodam potestatem. Ch. a. 1289. apud Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 292. Ch. a. 1242. ap. Cang. notis ad Ioinvill. p. 49. *Nos et terram nostram alte et basse ipsius regis supposuimus voluntati*. Ch. Gregorii X. ap. Petr. Mar. Campum in Regesto part. 2. Hist. Eccles. Placent. n. 156. *Memoratus Guido cum eiulatu non modico - se alt et bas*, *sine tenore*, *modo*, *vel conditione aliqua nostris mandatis exponens*, etc. Libert. villae de Villereys a. 1253. *Quae quatuor foris facta* (furtum, homicidium, raptus et adulterium) *haut et bas ad nostram remanent voluntatem*. Ch. a. 1288. apud Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 291. *Possint ordinare*, *declarare*, *addere*, *detrahere*, - - *temperare*, *ac litteras et firmitates inde faciendas dictare de alto et basso et pro suae omnimodo libito voluntatis*. V. Rymer t. 1. p. 776. (7) ALTE ET BASSE, libere, absque vllo impedimento. Inquisit. a. 1268. apud Carpentar. *Et custodiebant oues suas in dicto territorio alte et basse sine prohibitione alicuius*. (8) ALTE ET BASSE, omnino, prorsus. Acta SS. t. 3. Apr. p. 957. *Quod alte et basse nihil agerent*. Sic etiam IN ALTO ET BASSO, in Ch. a. 1279. ex Tabul. Carnot. ap. Carpentar. (9) ALTVM BANNVM, tributi species. V. *Altum*.

ALVA, ALVEA, pars sellae equestris. Siluester Giraldus lib. I Itiner. Cambriae c. 4. *Eadem quoque sagitta per partem illam sellae*, *quae Alua vocatur*, *vsque ad ipsum equum lethaliter transpenetrante*.

ALVABERAE, V. *Albaverae.*

ALVACILVS, ALVAZILVS, Iudex apud Saracenos Hispanos. Ch. Alphonsi VIII. Regis Castellae aerae 1213. apud Anton *de Yepez* to. 7.

ALVARA. Ch. Sanctii Regis, qui ad Samorram obiit, apud Anton. *de Yepez* in Chron. Ord. S. Benedicti t. 5. p. 469. *Et damus illam decimam de Annanum, et tam de sale, quam etiam de argento, et de totas illas Aluaras, et de fossaderas, siue de ligno, et de quantis calumniis inde acciderint, quae ad me pertinent,* etc. Chron. Cidi Campitoris c. 39. *Et saliendo et Aluara salieron todos de la Ciudad passa a passa.* Per *Aluaram* intelligo locum huiuscemodi arboribus consitum, quas Galli vocant *Bois blanc*, lignum album. *Alvar* quippe apud Hispanos idem est, quod apud Gallos *Bois blanc.*

ALVAVIRA, V. *Albauera.*

ALVBY, pro *Alibi*, in Formulari Anglic. Thomae Madox pag. 326.

† ALVCARI, *plaidier*, in Gloss. Lat. Gall. a. 1352. ex Cod. reg. 4120. Num ab *alucus*, bubo? Seruius ad Virgil. ecloq. 8. *Vlulae aues ἀπο του ὀλολυζειν nominatae, i. e. a fletu, quos vulgo Alucos vocant.* An ab *Alucita?* Fulgent. in expos. serm. ant. *Alucitae* sunt culices; Burmanno vero ad Petron. ii sunt, qui officia lucis noctisque peruertunt. V. Thes. Fabri.

† ALVCINATIO, *lucis alienatio*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646.

ALVCITA, V. *Alucari.*

† ALVCVS. Chron. Taruis. ad 1380. ap. Murat. Script. Ital. t. 19. p. 777. *Caligas ferebat panni beretini vel bruni breues, cum longis alucis.* V. *Alucari.*

† ALVDA, ALLVDA, ALLVETA, aluta, Occit. *Aludo*, pellis mollior et tenuis ad chirothecas et alia id genus apta. Leudae minut. Carcass. Ms. Pedagia ciuit. Saonae a. 1526. V. *Alluda.*

ALVDERII, sutores, Schuster. Concil. Biterr. an. 1299. apud Marten. tom. 4. Anecd. p. 225. *Aluderii* sicut et infra *Alutarii* dicuntur *ab Aluta*, quod apud Caesarem lib. 3. de Bell. Gall. cap. 13. mollior pellis est, calceos et alias res concinnata, Rectius intelligitur de eo, qui les, *Aludae* dictas, parat.

ALVEA, V. *Alua.*

† ALVENIVM, *lo terribile sempi* in Gloss. Lat. Ital. Ms.

† ALVENNVS, f. pro *Aluentus*. C a. 1213. inter Probat. Hist. Auti p. 40. *De omnibus querelis - - fa de stallis, de aluennis, de pertica q mensurantur terrae - - remanea quieti.* Idem, vt videtur, ac inf *Auuentus.*

ALVEOLVM, *tabula aleatoria*, ap Festum. V. *Alueolus* 2.

ALVEOLVS, ALBEOLVS. (1) Fo Alumnus, Gall. *Eleve*, Ital. *Alb* Orderic. Vital. lib. 1. pag. 3 *Eswardum vero et Edmundum fi Eadmundi, elegantes alueolos, in D ciam relegauit.* Id. lib. 11. pag. 8 de quodam puero nobili: *Hel autem - - amabilem albeolum fe nanter quaesiuit, inuentumque dilig ter in exilio inter caeteros enutri* Et lib. 12. p. 868. de filio Re Henrici I. Angliae submerso a. 11 *Vnde tener albeolus post longam n rartiam frigore vires amisit - - r psusque in pontum obiit.* V. *biolus.* (2) ALVEOLVS, ALV LVM, ALBIOLVM, Vas, in q *lauatorii* aqua effunditur. Glo MSS. *Capistrum, vas, quod dic Alueolum.* Gallis *Auge*. Lib. Ord S. Victor. Paris. MS. cap. 12. Q vox tamen eodem sensu leg apud Liuium. (3) ALVEOLVS, la humilis hominis cruribus busque capti, quacum per terram graditur. Germ. ein mel. Lud. Le Pellerier Epitome dat. S. Nicolai Andegav. p. 4.

† ALVERA. Ch. Lud. VI. a. 1 instr. t. 8. Gall. p. 324. *Et dec aluerae et annonae.* Leg. *Aluers* men loci, ex ead. Ch. apud M t. 1. Ampl. Coll. p. 684.

† ALVERE, splendere. Gloss Cod. 7641. *Aluet, splendet.*

ALVERNIA. Ch. Dominarum ann. 1453. *Iuxta vineam Fr Tarditi ex trauersia vel ex al* Hoc est ex Occidente. Sic in

vincia Lugdunénsi, quae Orientalis est respectu *Aluerniae*.

ALVETVM. (1) Matth. Westmonast. pag. 169. edit. 1601. *Habet Aluetum insula permaximum, quod ceruos et capras et illius generis bestias continet multas.* Forte legendum *Alnetum*; nam loquitur de insula, paludibus obsita, in quibus *Alni* vulgo crescunt. V. *Alnidus.* (2) ALVETVM, *ῥεῖθρον*, *Riuus.* Supplem. Antiquarii. Lubentius legerem *Alueum* vel *Alueus*.

ALVEVM, vas ita dictum ab Isidoro lib. 20. Orig. cap. 6. *quod in ablutionem fieri solitum sit.* Acta SS. to. 1. Maii p. 633. E. Eadem vox legitur in Gloss. et apud Innoc. Agrimens. et vt pro vase, ita et pro canali quandoque sumi potest.

† ALVEVS, *vas vbi fit panis*, *Gall. Maie.* Gloss. Lat. Gall. a. 1352. Cod. reg. 4120.

ALVERNETA, *id est*, *Variolae, quae nostro idiomate vocantur Coculae*, apud Matth. Siluaticum in Pandect. Medic.

ALVIA. Ch. Lusitan. ap. Brandaon. l. 14. Monarch. Lusit. a. 16. *Sciatis, quod ego do vobis aluiam pro vestra aldea, pro lealdade et fidelitate, quam fecistis.*

ALVIALI TEMPLI, pro *Atrio Templi* legitur apud Graeuium in notis ad Glossas Isid. in voce *Pastoforium.*

ALVIGNIA, i. quod supra *Alonia*, in Necrolog. eccles. Bitur. Ms.

ALVINIANVS. Vet. Ch. in Vita Aldrici Episc. Cenoman. num. 56. *De annona modii 444. axilios ad aluiniamum 450. et omni anno scindulas 1450.* Sed videtur legendum *ad alium annum.*

[ALV]VLA, *pars auris ad tempora inclinata. Auricula, pars inferior. Alucarium, pars inferior. Astacus, auris sinus; huius pars, hircus, Antitragus, pars opposita.* Ita Pollux in Amalthea Laurentii.

[ALV]M, pro *Aldum.* Histor. Harcur. [t.] 4. p. 2170. in Descriptione Feodorum Normanniae.

ALVMARE, accendere, Gall. *Allumer.* Comput. a. 1482. inter Probat. [t.] 4 Hist. Nem. p. 21. V. *Alumenare.*

ALVMBRADOS, V. *Alombrates.*

ALVMECHIVM, pro *Almucia.* in Spicil. Fontanell. MS. p. 235. V. *Almucium.*

† ALVMELLA, lamina, Gall. *Allumelle*, Germ. infer. Lämmel, super. Klinge. Ch. a. 1352. in Reg. 81. ch. 293. V. *Alemella.*

† ALVMEN, *color est*, *Alun*, *Gallice.* Gloss. vet. Lat. Gall. Cod. reg. 521.

† ALVMENARE, illuminare, accendere, Ital. *Allumare*, Gall. *Allumer.* Ch. a. 777. ap. Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 1029. V. *Alumare.*

ALVMNIA, idem, vt videtur, quod *Alodium.* Ch. Richardi Regis Angliae an. 1195. apud D. Brussel tract. de Vsu Feud. tom. 2. p. XIV. *Quitamus autem eidem Regi Philippo et heredibus suis in perpetuum, alumniam, feodum et dominium, et quod habemus ibi, et quod nos habituros expectabamus.* † Mendum est, quod duplici ratione emendari potest, aut legendo *Almunia*, vel praeponendo litteram *c*; ita vt sensus sit, *quitamus calumniam*, i. e. actionem quam intenderamus.

† ALVMNVS, idem videtur qui *Scutifer*, vel famulus honoratior, sic dictus, quod ex mensa domini aleretur. Testam. a. 1283. *Mando quod praedicti eleemosynarii - - dent de bonis meis militibus meis, qui me seruierunt, et alumnis meis et aliis seruientibus, secundum quod meruerunt.* *) In Glossis Isonis ad II. Prud. contra Symmachum, voces *alumni, nutritii, ministeriales, famuli*, tanquam synonomae vsurpantur. V. etiam *Discipulus.*

ALVMVM, *alumen*, Alaun. Ch. pro Communia Balneoli an. 1208.

ALVNCALDI, milites Soldani custodes. Ludewig. t. 11. Reliq. Ms. p. 98. 99.

ALVNS, eadem notione ac *Alunnum.* Ch. MS. de redditibus Episcopatus Autissiodor. c. a. 1290.

ALVOROCH, pro *Alboroque*; quod Hispanis est Proxeneticum, seu proxenetae salarium. Concil. Legion. an. 1012. can. 25.

ALVPTARIVS, vt *Alutarius*, in Necrol. Ms. eccl. Meld. fol. 86.

ALVSAR, *mamma*, Laur. in Amalthea.

† ALVSTROSVS. *Ordeum alustrosum*, purgatum, arista exemtum, vt videtur. Ch. a. 1271. in Access. ad Hist. Cassin. part. I. p. 328.

† ALVTA, *Cordoan*, *Gallice*, in Gloss. Lat. Gall. ex Cod. reg. 521. Aliud Cod. 7679. *Alutarii dicuntur*, *qui operantur in aluta*, *Cordonnier : alio nomine dicuntur Cordularini*. V. *Alutum*.

ALVTARIVM, idem fere quod *Aluta*, pellis praeparata. Cod. MS. de redditibus Episcopatus Autissiod. ex Chartophyl. Episcopi eiusdem vrbis: *De venta Alutarii. Duodena Alutarii venditi debet 4 denarios. De alutis. Duodecim alutae venditae debent duos Denarios. De aliis coriis*, etc. Hinc videre est, *Alutarium* amplius quid esse, quam *aluta*. Illud pelles majores aut saltem maioris pretii, hace minores minorisue pretii videtur designare.

† ALVTES, *li logi in mondi*. Gloss. Lat. Ital. MS.

† ALVTVM, *cortex arboris quercina*, *cum qua cerdones praeparant corium*. Vocabul. comp. Germ. Loh.

† ALVVIVM, canalis, riuus. Homag. comit. Armaniaco praestitum, a. 1418.

ALVVS CVRIAE, *Polisticum scriptum*, *commentaria*, *codicilli*, *tabulae*, *monimenta*, *annalis historiae libri*. Sic Papias in MS. Bitur. Hispanica seu Vasconica scribendi ratio *Aluus curiae*, pro *albus curiae*. Ibidem. *Aluus praetoris*, *nomina curialium*, *vbi sunt scripti qui sunt recitandi*. *Tabula est albis litteris scriptos iudices et senatores*, etc. Quamuis *Aluus* praedicto sensu non sit admodum nostri instituti, ob barbarum tamen modum, quo scribitur, hic duximus esse inserendum.

ALYPTINVS, sculptus. Papias: *Alyptina*, *sculpta*, *depicta*. *Alyptes*, *sculptor*, *vel plagarius*.

ALYRVMNAE, ita dictae Magae, apud Gothos. Vetus Gloss. *Necromantia*, *Hellirūna*. Iornand. de Reb. Geticis c. 24. *Reperit in populo suo quasdam magas mulieres*, *quas patrio sermone Alyrumnas is ipse cognominat*. Hinc emendandus Mich. Scotus lib. 2. Mensae Philosophicae 21. *Philometer Rex Gothorum*, *quasdam mulieres Yriagas*, *quas Gothi Alarinas vocant*, *suspectas habens*, etc. Legendum enim *magas* et *Alyrumnas*. Trithem. in Breui annal. vbi de Marcomiro: *Vaticinantem a sagacitate vocarunt Alyrunam*. Hodie etiam a Germanis *Alrunen*, Magas vocari constat. *) De incerto adhuc vocis etymo, Vide quae habent Schilter. in Gloss. v. *Alruna*, Ihre in Gloss. Suio-Goth. v. *Alruna*, Keisler. in diss. de mulieribus fatid. et alii.

ALYTARCHAE, in lege. 2 Cod. Th[eod]. de Equis curulib. qui lud[is] praeerant, sic dicti, quod lud[is] qui fiebant in honorem Deoru[m] τοῖς ἀλυταῖς, id est, μαστιγοφ[όροις] praeessent, vt censent Varinus, Ph[a]vorinus, Cuiacius, et Iacob. G[o]thofredus. Nam *Rhabdophoros*, [...] *mastigophoros* ab Elaeis ἀλύτ[ας] vocatos scribit Auctor Etymologici. Petrus Faber lib. 1. Semestr. cap. 18. ἀλύειν, quod est *laetari*, exhi[larari] ac prae gaudio dissolui, dedu[cit], quod vtique in ludis vsu veni[t] ita vt *Alytarchae* fuerint quasi vo[lu]ptatis arbitri, seu *Tribuni volu[p]tatum*, vti etiam appellabantur, [qui] eiusmodi ludorum curam habeb[ant].

ALYTHINVS, ἀληθινὸς, verus, [ge]nuinus. Anastas. in *Leone* III. p. [...]

† ALZARE, vox Italica, tollere, [le]uare. Statut. Taurin. a. 1360 c. 152.

† ALZARE, forte Chalybs. [...] *Acier*. Pedagia Saonae a. 1526. [...] *pro lamis seu tabulis ferri ac* [...] *generis cuiuscumque*, *exceptis cla*[...]*ris ferri*, etc.

ALZEMA, Subula, Germ. Ahle. [...] borch. lib. Sent. Inquis. T[...] pag. 71.

AMA. (1) Vgutio. *Strix*, *gis*, [...] *na auis*, *de sono vocis dicta*, [...] *enim clamat*, *stridet*. *Haec auis* [...] *go dicitur Ama*, *ab amando par*[...] *vnde et lac praebere fertur la*[...]*bus*. Sic etiam Isidorus sc[...] verbum in Glossario MS. San[ger]manensi. (2) AMA, AMVLA [Pa]pias. *Amae vasa sunt*, *in quib*[...]

oblatio continetur, vt vinum. Ordo Romanus. Anastas. Bibl. in S. Silvestro PP. *Donauit Amas argenteas duas, pensantes singulae libras decem.* In Gregor. IV. *Ipse Pontifex fecit Amas argenteas 6. quae praecedunt per omnes stationes, pensantes* lib. 13. AMAS, eadem significatione apud Murat. t. 2. p. 162. AMVLA, minor ama, apud Papiam et alios. (3) AMA, est etiam mensura vinaria, Germ. Eine Ahm, vel Ohm. Ch. Anselm. Abbat. Laurisham. apud Hubertum Leodiensem de Palat. Comit. orig. *Persoluere autem debent Comitii 4. Amas vini, et 20 malter siliginis.* Anselmus Leod. cap. 88. Liber Eccl. Leod. apud Chapeavillum. Vide Ioan. Hocsemium in Henrico Episc. Leod. c. 3. in Adolfo c. 15. Probat. Hist. Limburg. p. 29. etc. HAMA scribitur in Hist. Trevir. p. 221.

AMABILISSIMVS, pro *Amabilissimus* legitur in Actis SS. Maii to. 2. p. 651. E.

AMABILITAS, f. pro *Amabilitas.* Somneri Glossar. ad calcem Hist. Scriptor. Anglic.

AMACHYR, pretium virginitatis, in Legib. Hoeli Boni reg. Walliae a. 21.

AMADERE. Ch. 69. inter Alaman. Goldasti: *Petiuit, vt* per precariam ei praestare deberemus, quod - - ita firmaus in ea ratione, vt per annis singulis censum exinde soluat 15. siclas de ceruisia - - et in omni Zelga iornale unum arare, et 3. dies asecare, et 3. amadere.* Id est tres dies ad secandum, et 3. dies ad colligendam messem dare teneatur. Galli dicunt *Amasser.* *) Aut potius demetere; falce desecare, a Germ. abmähen, vnde Mad, Mahdt, quantum per diem foenisecca demetere potest.

AMAGABARI, iidem qui *Ahmgauari.* Acta SS. Maii to. 1. p. 347. D.

AMAIORAMENTVM, augmentum. Archiuum S. Victoris Massil. *Fre*... n. 10.

AMAIORARE, augere. Ch. Guillelmi ... Montispess. ann. 1103.

AMAISAMENTVM, datio ad censum et seruitium, seu reditum annuum et perpetuum, *emphi*... Gallis *Amasement.* Ch. a. 128... Chartul. Eccles. Lingon.

† AMAISIARE, vt *Amasare* (2)... Obituar. eccles. Lingon. Cod. 5191.

AMALI, Gens ita dicta apud Go... nobilissima, Iornand. de Reb. ... *Ordinant super se Regem Alari... cui erat post Amalos secunda no... tas.* Infra: *Quis namque de A... dubitaret, si vacasset eligere?* ... finem: *Huc vsque Getarum o... ac Amalarum nobilitas.* - - H... non vno praedicat loco idem S... ptor, vt et Senator lib. 4. Epist. lib. 5. Epist. 43. lib. 8. Epist. lib. 9. Epist. 1. 25. lib. 10. Epis... lib. 11. Epist. 1. 13. Ab ge... ista nobilissima fluxere, opinor, *A... lasuintae, Amalafredae, Amala...* et similia apud Jornandem nom...

AMALLVS, aduocatus illius, qui *mallum* citatus est. V. *Hamallus*

AMALVPVS, *qui et canicula,* rece... tur ab Isidoro lib. 20. c. 15. i... rustica instrumenta. *Et est,* inq... *ferreus harpax, quia si quid in put... decidit, rapit et extrahit, vnde et ... men accipit.*

AMAMEN, inquit Auctor Breuiloc... *Amamentum, amasurus, omnia id... id est, amatio.*

† AMANARE, *extra manare,* Gl... vet. Cod. reg. 7613. V. *Aman...* quomodo etiam hic legendum est

AMANDA, pro *Emenda,* Gall. *Am... de,* mulcta, apud Lobinell. in Gl... sar. ad calcem Hist. Britan.

AMANDALARIVS, Amigdalus, G... *Amandier,* in Capitulari de Vi... c. 70.

AMANDARE, emendare, refice... Gall. *Amander.* Chartul. SS. T... Cadomensis fol. 47 verso.

AMANDICA. Ex instrumentis Ec... siae Briuatensis an. 1365. *Fuit liberata quaedam cocha de espat... Amandica pretio 8 sol.*

† AMANDOLA, vox Italica, am... dala, Germ. Mandel. Statut. ci... Astae.

† AMANDRIARE, Italis *Ammand... re,* est in vnum colligere, coadu... re. Statut. Mutin. rubr. 381.

✝ AMANDVS. Bercar. in Hist. Episc. Virdun. t. 2. Spicil. nouae edit. p. 235. *Childebertus - - dedit isti ecclesiae duos amandos super Mozellam et Modinum.* Vbi Acher. in margine, f. *Mansos*.

AMANEGIA. Statuta Mediol. 2. part. c. 366. *Si quis abstulerit scarlionum, siue amanegias, siue palos, vel cayrones de aliqua planta vitis.*

AMANERE, Gloss. Graeco-Lat. *Amaneo*, ἀποκοιτῶ, *quasi seorsim et sejunctim maneo.* Gloss. Lat. MS. Regium: *Amanet, extra manet.* Gloss. Arabico-Lat. *Amaneo, extra maneo.* Gloss. Isid. *Amansit, exspectauit.* V. Salmas. ad Capitolin. p. 82.

AMANGANARE, lapides, ligna aut quiduis aliud in hostem vibrare e certis machinis bellicis, quas *Mangana* vocabant. Chron. Parm. ad an. 1309. apud Murat. t. 9. col. 879.

AMANITES, ἀμανίτης, fungi species. Vita S. Sampsonis Xenodochi t. 5. Iunii p. 276 B.

✝ AMANNVS. (1) Rudens, funis ancoralis, Gallis *Amarre*, vel funis scansorius, vulgo *Haubans*. Statut. Massil. l. 3. l. 16. (2) pro *Ammannus*. Germ. Amptmann, Praetor causarum ciuilium vel consul. Ch. a. 1298. in Suppl. ad opera Miraei p. 148. Gallis olim *Amman*, et *Ammestre*.

AMANS, Adamas, Germ. Diamant. apud Rymer. to. 1. p. 879. col. 1.

AMANTARE, V. *Ammantare*.

AMARA, *cloaca*, *cubiculus*, ὑπονόμος, in Gloss. Gr. Lat. Forte a German. Moor, Gall. *Mare*, palus. V. *Mare*.

AMARATH, V. *Amarthat*.

AMARATVNTA, vox factitia, quae cum aliis pluribus occurrit in versibus sequentibus, quos D. le Beuf, Canonicus Autissiodor. ad calcem veteris Ms. 12 sec. scriptos reperit cum hoc titulo: *Versus maligni Angeli*, atque morali eorundem explicatione. Sic autem se habent:

Oppositum montem conscendere cernis Orontem.
Arma tua dextra capies et fer caput extra.
Hinc gladio multos umbris m[...] bis inultos
Sed prius hoc unus puerorum [...] tibi mun[...]
Lanx quae cum carne tibi d[...] seruit Ag[...]
Iam praelatura tibi constat mun[...] plura,
Hinc et gallina dat vocem, pan[...] lina,
Panibus indutos piscesque vid[...] minutos?
Trax caput Orontis jacet hoc in c[...] pore mentis,
Quem circumstabant acies et va[...] ferabant:
Amaratunta tibi codoxia m[...] Nili,
Pensa tibi dippus eris hoc in laud[...] lippus,
Pictus amore pio; sic cantat m[...] xima Cho.

Vbi Cangii editores *Agarne* dictu[...] putent pro *Agarene*, *Codoxia* p[...] *Cacodoxia*, *Dippus* pro *OEdipp[...]* vnde arbitrantur aenigmaticos [...] versus, quibus ad aliquam histori[...] illius aeui partem alluditur. Ce[...] hic versus:

Praelatura tibi jam constat mun[...] plura

praelatum aliquem simoniaca h[...] infectum arguere videtur.

AMARELLVS. (1) Pro *Admirall[...]* praefectus maris apud Somner[...] in Gloss. ad calcem Hist. Script[...] Angl. (2) Auis aquatica, for[...] perinde ac anas, sed minor. [...] Aristotele lib. 8. c. 3. de Hist[...] animalium βόσχας appellatur. in Medic. Salern. edita an. 16[...] pag. 178.

✝ AMARENVS, species cerasi acri[...] poris, cujus fructus *Amarina* d[...] tur. Stat. Montis-reg. p. 226.

AMARESCERE, amarum fieri. [...] lect. Conc. Hispan. t. 3. p. 96.

AMARICA, πικρία, *Amarit[...]* Supplem. Antiquarii. V. *Amari[...]*

AMARICARE, exasperare, exace[...] re, *Amarum facere*, *vel fatigare*[...] anni de Ianua. Italis, *Amaric[...]* Lucifer Calaritan. de Regib. ap[...] *Quia amaricauerunt me ipsi.* Gr[...] M

Magn. lib. 12. Epist. 50. Adde lib. 5. Moral. c. 2. et lib. 2. Miraculor. S. Bertini cap. 5. Henric. de Knyghton lib. 1. c. 14. Nec scio, an legendum *amaricare*, pro *amarizare*, apud Plinium Valerian. lib. 1. c. 17.

AMARICARI, amarum fieri. Vita S. Patricii Apostoli Hiberniae t. 2. Martii p. 555. Vide Apocalypsin B. Ioannis cap. 20. v. 9. et 10.

AMARICATIO, dolor, Galli dicunt *Amertume d'esprit*. Vet. Ch. apud Vghellum to. 7. Ital. sacr. p. 262.

AMARICATUS, eadem notione. Miracula S. Bertini.

† AMARICIUM, *vnguentum; vnde optima vnguenta amaritana vocantur*. Gloss. vet. Cod. reg. 7613. Gloss. Lat. Ital. MS. *Amaricum, lo vnguento amaro*.

† AMARIFICARE, *amarum reddere*, in Vocab. comp.

AMARINA. (1) Cerasi species aciduli saporis, Germ. Ammern, Amarellen, Italis *Amarina*, *Amarena*, *et Amarella*. Ch. pro Communia de Balneolo, an. 1300. V. *Amarenus*. (2) † *Genus virgulti amari*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7613. Pro vimine, aut quouis alio virgulto vinculis apto, vsurpari videtur in Statut. Auenion. MS. *Lingua, trabes, planchonos, latas, redortas, amarinas et alia quae in nemoribus colliguntur*. Stat. Massil. l. 5. c. 19.

AMARITANUM, V. *Amaricium*.

AMARITARE, pro *Amaricare*, apud Rymer. to. 2. p. 235.

AMARITAS, amaritudo. Miracula S. Eutropii to. 3. Aprilis p. 741. E.

AMARITIA, amarities, amaror. Gloss. Graeco-Lat. πικρία, *Amaritia*, *Amaritudo*, *Acrimonium*. V. *Amarica*.

AMARIUS, pro *Armarius*, Custos librorum. Capitula general. MS. S. Victor. Massil.

† AMARRARE, a Gall. *Amarrer*, rudente ligare nauem. Libert. Petrae assisae a. 1341. in Reg. 14. ch. 647.

† AMARTHA, *miser*, in Gloss. vet. Cod. reg. 7613.

AMARTHAT. Gloss. MS. San-German. *Amarthath, Cappadocum lingua mensis Augustus dicitur*. Papias MS. Bitur. habet: *Amarthath Capp. lingua Agmen dicitur*.

AMARTIGENIA, Graece, ἁμαρτιγένεια, peccati ortus. Vincentius Bellouac.

AMARUS. *Locus amarus*, aridus, ingratus, macer. Siculus Flaccus de Condit. agror. Columella l. 2. c. 2. Plinius lib. 17. c. 5. *Terra amara, siue macra*.

AMAS, V. *Ama* (2).

† AMASAGIUM, reditus qui ex vino obuenit. V. *Amasare* (2). Ch. a. 1266. in Chartular. Buxer. Gallis olim *Amassages*.

AMASARE. (1) In Lugdunensi pago est, dare ad censum et seruitium seu reditum annuum et perpetuum. Ch. D. Aubel ciuis Matiscon. an. 1453. in pago Bellijocensi data. (2) † AMASARE, AMASIARE, vindemiam colligere, et ex ea vinum conficere. Ch. a. 1238. in Chartul. Buxer. Alia a. 1250. ibid. (3) † Aedificare, mansiones exstruere, vel etiam attribuere et assignare, seu in *mansionarios* recipere, Gall. ol. *Amaser*. Ch. a. 1239. in Chartul. eccles. Lingon. V. *Admasare*, et *Amasatus*.

AMASATUS MANSUS, in quo exstructa sunt aedificia, *mansiones*, Ch. Willelmi D. de Montepess. an. 1103. Contra, *Dismasatus*. *Castellarium Sparpaliae dismasatum*, in Ch. anno 1255. apud Vghell. to. 7. p. 1140.

† AMASCERE, congerere, cogere, colligere. Ch. a. 1120. apud Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 1134. V. *Amassare* (2).

AMASCO, *amare cupio*, in Gloss. Isidor. Ad quod Graeuius ait fortassis scribendum, *Amare incipio*, quamuis et ferri possit edita lectio. Diomed. lib. 1. Grammat. *Ab amo veteres inchoatiuo modo dixerunt Amasco*. Vnde et

AMASCUS, amator, apud Plautum in Truculento, *mundulos Amascos*, quod idem Graeuius post Dousam dicit male a Putschio in Diomede et ab editoribus Plauti in *Amasios* mutatum fuisse. Haec obiter post Graeuium ad emendationem Plauti, licet parum ad nos pertineat.

AMASIA, puella amata, concubina. Stat. Pallauic. l. 2. c. 41. p. 107. *Vir vxoratus qui amasiam teneat.* Statut. Vercell. l. 4. p. 71.

ASIARE, V. *Amasare* (2).

ASIONES, pro *Amasii* dixit Prudentius lib. Peristeph. hym. 14. v. 183.

ASIRE, in manso constituere. Ch. an. 1239 apud Rouuerium in Reomao pag. 262.

ASSARE. (1) Percutere *massa.* nstrum. a. 1329. ex Archiuo Massil. *Per inimicos percuti et amassari.* (2) † Vt *Amascere*, Italis *Ammassare*, Gallis *Amasser.* Arest. senat. Chamber. a. 1492. Stat. ciuit. Astae c. 48. (3) † Vt *Amasare* (3) in Ch. a. 1293.

ASSARITIA, supellex, instrumentum *massae* rusticum; vel etiam mansus ipse hac suppellectili instructus. Diploma Ludouici Pii et Lotharii an. 829. apud Murat. to. 2. part. 2. col. 383. *Monasteriolum vero supradictum, cum omni integritate, cum Ecclesiis, cellulis, territoriis, aedificiis, familiis, juste pertinentibus, casis, amassariciis, aldiariciis, bouillicariis, vaccariciis.* V. *Massaritia.*

ASSARIVS, V. *Admissarius.*

AMASSATOR, Hisp. *Amassador*, pistor, qui farinam subigit. Stat. Taurin. a. 1360. c. 69.

MASSVS, aceruus, cumulus, Gall. *Amas.* Stat. Auellae a. 1496. c. 43.

ASVRVS, V. *Amamen.*

AMATIO, acervus ex glebis terreis Gall. *Amas.* Ch. a. 1342. in Reg. 74. ch. 697.

ATIXVS, pro *Amethistus*, lapis pretiosus, in Ch. Heccardi Comit. Augustodun. ap. Perard. in Tabulis Burgundicis p. 26. † Gallis ol. *Amatitre.*

ATORIA, *philtra*, apud Ammian. lib. 29. et Ruffin. in vers. Eusebii lib. 4. c. 7.

AMATVRIRE, *meditari, amare*, ap. Papiur. in Amalth. ex Cathol. *Amati*, Gallis olim pro *abatu, accablé, chagrin*, anxius, animo fractus.

AMATVS, eadem notione, qua *Amatixus.* Leibnit. t. 1. Script. Brunswic. p. 59.

† AMAYNAMENTVM, manso, mus. Ch. a. 1340. in Reg. 73. 180. V. *Mainamentum.*

† AMBACTALIS, ab *ambacto* tus, vel qui in vsu est per comm Praecept. Caroli IV. Imp. inter bat. t. 2. Annal. Praemonstr. p.

AMBACTVS, cliens, seruus cond tius; vox Gallica. Festus: *A ctus, Ennio, Lingua Gallica dicitur.* Gloss. *Ambactus, μισθωτὸς, ὡς Ἔννιος.* Caesar Bello Gall. de Equitibus G agens: *Eorum*, inquit, *vt qu est genere copiisque amplissimus, plurimos circum se Ambactos, c tesque habet.*

Remanet etiamnum in Ger et Belgio vocabuli vestigium. in ciuitatibus passim Flandricis, que nonnullis *Ambachten* ejus corpora dicuntur, quae vnum legunt, cujus auctoritatem atque capitis sui venerantur; in mania super. Innung, Zunft. de et ii *Ambachten heeren* B idiomate *Ambactorum* quasi D intelliguntur, aut certe viri penes quos sit rerum societati ma. Regiones ipsae in *A* distribuuntur; vnde pro, *in tu Engelberti*, aliquando in di tibus legere est, *in Engel Ambachte*, vel *Ambechte*, vi tur Freherus lib. 1. Orig. Apud Keronem, *Officina, A Officium, Ambahti; Officia, A* exponuntur. Apud Kilianu *backt*, est *officium, praefectur dictio ciuitatis.* Lexicon G cum vetus apud Lipsium epist. 44. *Ambachtman*, Quam vocem Somnerus a S *Embedman, minister*, et *embe ministrare* deducit. Ioann. St hookus lib. 2. de Iure Sueonu tusto cap. 4. pag. 207 scribi uos in jure Gothico, Sudern et Westmannico, *Ambat*, non idemque videri quod *Ambactus*, Caesarem; nisi quod apud S hodie tantum feminis tribuitu Salmasius lib. de vsuris, nequ vocem esse Gallicam contendit,

que Festo addita esse ab illius Abbreuiatore, et in Cod. MS. haberi post haec Festi verba. *Aut* (Am) *praepositio loquelaris significat circum; vnde supra seruus Ambactus, id est, circumactus dicitur.* Vide eumdem ad Hist. August. Pithoeum lib. 1. Aduers. cap. 8. Pontan. in Gloss. Turneb. in Aduers. Cluuer. in Germ. antiq. lib. 1. c. 8. 13 etc. *) V. de hac voce quae habent Schilt. in Gloss. v. *Ambacht*, Wacht. in Gloss. v. *Ambacht* et v. *Achten*, et Frisch im Wörterb. v. Amt.

AMBAGENA, *la pecora cum doy fioli impedita.* Gloss. Lat. Ital. MS. V. *Ambigua.*

AMBAGES. Thwroczius in Maria Regina Hungar. cap. 4. *Et Ambages, vt suasionibus regem femineum erga populum spretum redderent, cunctas regni ad partes mittit*, i. submissas personas seu ministros fideles, quibus callida plenaque *ambagibus* consilia committi possunt. Hanc vocem vulgo deducunt ex *am* et *ago*; sed Lud. le Pelletier ex eodem fonte existimat promanare, ex quo *Ambactus*.

AMBAGIBALIS *Charta*. Ch. vet. in Vita Aldrici Episc. Cenoman. n. 69. *Chartam Ambagibalem ibidem praesentibus, quam Bertha ad ipsos infantes suos fecerat, vbi habebat incertum, dum aduiuebat. et in partes duas Leogisilo quondam conjuge suo, quam et suam tertiam ad vsum tenuerit.* Vox barbara, vt vult Cangius, forte legendum *auditionalem*, de qua Marculfus lib. 1. *Ambaginalem* rectius cum Mabillonio lib. 1. de re Diplomatica cap. 2. n. v. legendum putant Cangii Editores. Chartam, inquit, *Ambagibalem* lego apud V. Cl. Stephanum Baluz. Miscell. tom. 3. pag. 168. pro quo *Ambaginalem* praefert Codex Ecclesiae Cenomanensis. Quo nomine Chartam, quae aduersario ambages facessit, significari puto. Praeterea non *Auditionalem* posse legi ideo videtur, quod Charta *audientialis*, seu *auditionalis* de qua Marculf. lib. 1. cap. 28. ea sit, qua quis ad audientiam principis euocatur. Illa autem Charta *Ambagibalis* sit nomine ipsius Berthae nihilque in ea agatur de Principe. *) *Ambagibalem Chartam*, vel *Ambaginalem* Auctores Tract. noui de re diplom. t. 5. p. 672. de donatione intelligunt mutua inter virum et vxorem; ab *ambo* et *agino*, qua voce vxor significatur; vel de charta, qua inter haeredes diuiduntur bona; aut tandem de bonorum inter duos liberos diuisione a matre facta, quorum partem tertiam sibi ad vsum fructum retinet. Vtrum felicius, diiudicent alii.

AMBAGINES, pro *Ambages*, difficultates, calamitates. Glossae Gr. Lat. περίοδος, *amfractus, circuitus, ambago.* Isidor. Pacens. Episc. aera 772.

AMBAGIOSVS, circulosus. Glossae MS.

AMBAGIVM, dubietas, dubium. Acta SS. Aprilis tom. 2. pag. 701.

† AMBAISSARIA, negotii peragendi alicui demandatum munus. Pact. inter Carol. I. Andegav. Com. et ciues Arelat. a. 1251. V. *Ambascia.*

† AMBANARE, ambire, cingere, claudere. Ch. a. 1356. inter Ordinat. reg. Franc. t. 3. p. 77.

† AMBANNVS, repagulum, sic dictum quod ambit, circumdat. Ch. a. 1327. in Reg. 65. ch. 20. V. *Ambanare* et *Ambarium.*

AMBAR, AMBARE, AMBRA, vulgo, Ambra, Stercus piscis. Lexicon ἰατρικὸν, Αμπαρ μυρεψικὸν, κόπρος ἰχθύος. Ioan. de Ianua: *Ambra, species valde cara, et dicitur ab ambrosia.* Hist. Translat. S. Sebastiani cap. 15. n. 74. Iacobus de Vitriaco l. 3. Hist. Orient. pag. 1143. Vocem Mauris familiarem esse obseruat Philander ad Vitruuii lib. 8. cap. 3. V. Serapionem lib. Aggregat. cap. 196.

† AMBARATIVM, AMBARIVM, AMBARRIVM, AMBARRVM, ambitus seu septum ad munimentum oppidi vel castri ex *barris* seu repagulis constructum atque a *liciis* distinctum. Stat. Auenion. a. 1243. ex Cod. reg. 4659. c. 80. 81. 100. Ch. a. 1340. in Reg. 73. ch. 180. *Quoddam hospitium - - situatum in ambar-*

ambarris Condomii; vbi idem videtur esse quod *Barrium*. V. in hac voce et infra in *Anambarium*.

† AMBARVRALIS PROCESSIO, quae circa bona ruralia fit ap. Eueillon. 29. p. 293. et in Stat. synod. eccl. Andegav. p. 74.

† AMBASATIA, i. q. *Ambassiata*, legatio, Gall. *Ambassade*. Acta SS. t. 3. Aug. p. 770.

† AMBASATOR, i. q. *Ambassiator*, in Ch. a. 1404. in Reg. 158. ch. 460.

AMBASCIA, legatio, injunctum munus, negotii peragendi ac conficiendi alicui demandatum munus. Lex Burgund. Addit. 1. tit. 17. *Quicumque asinum alienum extra domini voluntatem praesumpserit, aut per vnum diem aut duos, in ambascia sua.* Pactus Leg. Sal. tit. 1. §. 3. *Si in dominica ambascia fuerit occupatus.* Alia editio habet *Ambaxia*. Pithoeana: *Si in jussione Regis fuerit occupatus.* Ex quibus liquet, *Ambasciam*, idem sonare quod *Iussio*, munus scilicet alicui demandatum, Gallis *Commission*. Nec scio, an aliter accipi debeat in Poenitentiali S. Columbani: *Qui praesumit facere ambasciam, non permittente eo, qui praeest, libera et effrenata processione absque necessitate, 50 plagis inhibeatur.* Id est, qui ex patria egredi, vel peregre proficisci praesumit. Nam ita *Ambascia* sumitur in Lege Burgund. nempe pro itinere in Legatione obeunda. Vocem hanc inde retinuere Itali, quam pro anxietate ac fastidio vsurpant; forte quod qui *ambastiam* suscipiunt obeundam, morosi sint et anxii vt plurimum, cujusmodi sunt, qui negotiis alienis implicantur. *) Vocabuli etymon varii varie accersunt; plurimi a Gallica voce *Ambactus*, Germ. super. **Ambacht**, ita vt *Ambascia* proprie sit officium et ministerium quodcunque, nobile et ignobile, et *Ambasciare*, **ambachten**, ministrare.

AMBASCIARE, AMBASSIARE, legationem obire, seu potius nomine alterius quidpiam efferre, nuntiare, referre. Hincmar. Epist. 13 ad Ludov. III. Regem. Idem in Visione Bertholdi Presbyt. Vbi *Ambasciatum*, est sermo ipse legati seu nuntii. Sicque ea videtur vox accipienda in inscriptione Epistolae Pauli PP. quae extat in Codice Carolino, et tom. 3. Hist. Fr. pag. 378. *Exemplar - - Epistolae, in qua continetur Abbasciatum* (malim *Ambasciatum*) *Remedii Episcopi et Andecarii Comitis, qualiter justitias B. Petri - - apud Desiderium quondam Regem ex parte receperit, et reliquas justitias faciendum pollicitus est.* Vbi *Ambasciatum* non est legatio ipsa, quod vult Gretzerus, sed legati rerum a se actarum narratio, vel relatio; tametsi id ipsum interdum sonet, vt in Capitulari de villis cap. 16. *Si judex in exercitu, aut in wacta seu in Ambasciato, aut alicubi fuerit etc.* AMBASCIARE praeterea dicebantur Proceres, qui ab Episcopis aut Abbatibus interponebantur, ad donationem aliquam pro suis Ecclesiis ab Imperatoribus aut Regibus impetrandam. Has enim donationes *Ambasciasse*, id est, suo interuentu obtinuisse dicebantur ii, eoque nomine Chartas ipsas subscribebant, in quibus semper mentio fiebat, has donationes ad illorum preces factas fuisse. Ch. Caroli Calui a. 877. apud Miraeum in Donat. Belg. *Signum Caroli gloriosiss. Imp. Aug. Domina Richildis Imperatrix Ambasciauit.* Alia Carolomanni Regis Franc. pridie Nonas Martii an. 5. regni, Indict. I. Alia ejusdem Regis apud Steph. Baluz. in Notis ad Concilia Narbon. p. 71. Ita apud Perard. in Burgund. p. 155. aliud Diploma ejusdem Caroli C. sic pariter clauditur: *Audacher Notarius ad vicem Gauselini recognouit et subscripsit. Boso Comes Ambasciator. Data etc.* Vbi Boso *Ambasciator* dicitur, quod ad illius preces Carolus donationem fecerit, quod quidem ex contextu Diplomatis patet: id est, *interuentu*, vti habetur in aliquot aliis Chartis Lamberti et Berengarii Regum Italiae, Ottonis I. Imperat. et aliis apud Vghell. to. 2. pag. 124. 125. 129. 130. 194. 203. 208. 209. 518. Denique describitur Charta alia Caroli simplicis pro Abba-

Abbatia Aurilacensi a P. Dominico a Iesu Carmelita in Vita S. Geraldi quae sic clauditur: *Willelmus Comes Ambatiauit.* AMBASSIARE, Eadem notione. Charta Carolomanni Regis pro S. Nazario an. 880. t. 4. Gall. Christ. inter Instr. col. 64. *Actum apud Nerondam villam in Dei nomine feliciter, Amen. Theodoricus Comes Ambassauit.*

AMBASCIARIA, legatio, vt *Ambassiata*, in hist. Cartusior. l. 4. c. 3. Murat. t. 6. p. 530. V. *Ambaissaria.*

† AMBASCIATA, munus alicui demandatum. Stat. Cadubrii l. 1. c. 51. l. 3. c. 52. Stat. Pallav. l. 1. c. 3. Alia notione V. *Ambassiata.*

AMBASCIATOR. (1) † Cui aliquod negotium demandatur, in Stat. Vercell. l. 3. p. 61. (2) Legatus, V. *Ambassiator.* (3) Mediator, arbiter, V. *Ambasciare.*

AMBASIATA, V. *Ambassiata.*

AMBASIATOR, V. *Ambasciator.* *) *Ambasiator*, ein Constabel, in Vocabul. Lat. Germ. a. 1477. impresso.

AMBASITOR, vt *Ambassiator*, apud Ludewig. t. 5. Reliq. p. 451.

AMBASSATA, V. *Ambassiata.*

AMBASSEATA, V. Ibid.

AMBASSERIA, vt *Ambassiata*, in Act. SS. Maii t. 7. p. 832. V. etiam *Ambaissaria.*

† AMBASSIA, vt *Ambassiata*, ap. Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 973.

AMBASSIARE, V. *Ambasciare.*

AMBASSIATA, AMBASSEATA, AMBASIATA, AMBASSATA, legatio, Gallis *Ambassade.* Mamotrectus: *Nuncium, Ambasiata.* Breuiloq. *Ambasiata est legatio Conciliorum vel Principum in causis suis.* Occurrit vox ap. Andr. Presbyt. in Chron. Bauar. ad a. 1472. Rymer. t. 5. p. 188. Spicil. Acher. t. 6. p. 148. Murat. t. 9. p. 887. AMBASSIATIO, eodem sensu apud Matth. Paris p. 381. AMBASCIARIA in Hist. Cortusior. l. 4. c. 3. Murat. t. 6. p. 530. AMBAXARIA, ap. Marten. t. 4. Anecd. p. 1750. AMBAXIATA, ibid. t. 3. p. 1949. AMBASSEATA, ap. Vincent. Cigault de bello Ital. AMBASSERIA in Act. SS. M[illegible] t. 7. p. 832.

AMBASSIA[illegible]o, eadem notione, apud Matth. Paris. p. 381.

AMBASSIATOR, AMBASCIATOR, AMBAXIATOR, legatus, internuntius, qui iussa regis aut domini sui defert, Gall. *Ambassadeur.* Concil. Constantinop. sub Menna Act. 4. p. 696. Edit. 1618. Acta SS. t. 6. Maii p. 54. AMBASIATOR, Conc. Hisp. t. 3. p. 650. AMBASITOR, Ludewig. t. 5. Reliq. p. 457. AMBAYSSATOR, in Ch. a. 1284. IMBASSIATOR, Monast. Anglic. t. 1. p. 154.

AMBASSIATRIA, legatio, vt *Ambassiata*, ap. Elmham. in vita Henr. V. reg. Angl. edit. Hearn. c. 14. p. 28.

AMBASSIATRIX, mediatrix, in Menoti Sermon. p. 170.

AMBATIARE, V. *Ambasciare.*

† AMBATVALIS, *vna hostia.* Gloss. Lat. Ital. Ms.

AMBAXARIA, vt *Ambascaria* s. *Ambassiata*, ap. Marten. t. 3. Anecd. p. 1949.

† AMBAXATA, legatio, vt *Ambassiata*, ap. Murat. t. 12. Script. Ital. p. 305.

AMBAXIATOR. V. *Ambassiator.*

AMBAXIOQVI, *Circumeuntes caternatim*, apud Festum.

AMBAYSSATOR, vt *Ambassiator*, in Ch. a. 1284.

AMBER, V. *Ambra.*

AMBERGAMENTVM REGVM, f. locus ita dictus, eo quod Rex aut Dux aliquis ibi fuerit hospitatus vel castra posuerit. Ch. an. 961. in noua Gall. Christ. to. 2. Instr. col. 409. E. *Item ex membris et dependentiis dicti feudi sunt quinque aedes ab omni tributo immunes in dicta vrbe; tres in parochia S. Michaelis, quae ab vno capite tangunt Ambergamentum Regum etc.*

† AMBESVS, *circumcisus; ab edo componitur.* Gloss. vet. Cod. reg. 7613.

† AMBIBALLVS, *hircus villosus*, in eod. Gloss.

† AMBIDEXTER. (1) Aptus ad gerendas res, tam spirituales quam temporales. Stat. Colleg. de Monte-acuto apud Lobinell. tom. 3. Hist.

Hist. Paris. (2) Iudex, qui ab vtraque parte dona ac[...]. Bracton. lib. 3. tit. de Coron. cap. 1. *De Vicecomitibus et aliis Balliuis ambidextris, qui capiunt de vtraque parte.* Adde Rattallum in hoc verbo.

AMBIDEXTRIA, munera ab vtraque parte accepta, apud Rymer. t. 7. p. 166. t. 8. p. 27. t. 11. p. 445.

AMBIDOLAE, forte pro *Amigdalae.* Comput. Ioann. de Ponciaco t. 2. Hist. Dalphin. pag. 284. *Item pro 5. libris de pipere, 5. de zinzibere - - libris et vno quart. de zaccaro et 25 libris de ambidolis, et 10. lib. de risis,* etc.

AMBIENTER, sollicite, diligenter. Vita S. Nicetii Episc. Lugdun. t. 1. April. p. 10. D. Marten. t. 1. Ampliss. Collect. col. 349.

AMBIENTISSIME, in Epist. 9. inter Francicas to. 1. Hist. Franc.

AMBIFARIE, AMBIFARIAM, bifarie. Vgutio: *Ambifariam, discretim, id est, ex ambabus partibus.* Vtitur Apuleius in Apologia: *Ambifarie dixit,* etc. Claudian. Mamert. l. 1. de Statu animae cap. 2. Vide *Amfariam.*

AMBIGENA, Androgynus, hermaphroditus, vtriusque generis, seu sexus. Laurent. in Amalth. *Ambigena, hermaphrodita, androgyna, quae non generant.* Plinius autem lib. 8. de Semiferis animalibus: *Ambigenae, semiferae, quae ex fera et domestica bestia nascuntur.*

† AMBIGIATVS, furtum jumentorum, pro *Abigeatus.* V. in hac voce et *Abigeuus.* Ch. a. 1347. in Reg. 76. ch. 296.

AMBIGINES, *loca flexuosa, anfracta,* in Gloss. Lat. MS. Regio Cod. 1013. et apud Papiam. Vide *Ambago.*

AMBIGIOSVS, Papiae: *circulosus, ambagibus plenus;* forte *Ambagiosus.* Gloss. Sangerman. *Ambigiosus, circulosus, aut per ambages circuiens.* Iohan. de Ianua: *Ambiguus ab Ambages dicitur - - Ambiguosus, dubitabilis, vel ambagibus plenus.* Sic et in Glossis lubentius legerim *Ambiguosus,* quam *Ambigiosus:* quod tamen ferri potest.

AMBIGONIVS, dicitur *ille triangulus qui hebetem angulum habet,* Vguti[o]. Legendum *Ambligonius* vel potiu[s] *Amblygonius,* vt in Papia MS. Bituri[c]. Componitur ex ἀμβλὺς, obtusus, [et] γωνία, angulus, adeoque est vo[x] proprie Graeca.

† AMBIGVA OVIS *dicebatur, qu[ae] cum geminos pareret, cum ipsis a[n]trinsecus positis sacrificabatur: und[e] deriuatur, quasi ab vtraque parte h[a]bens agnos.* Gloss. vet. Cod. re[g.] 7613. V. Martinii Lex. v. *Ambegu[a]* et supra *Ambagena.*

AMBIGVOSVS, V. *Ambigiosus.*

AMBIGVVM, indefinitum. Frontin. de limit. agror. Idem de Coloniis.

AMBILOQVVS, *bilinguis, qui nunc hoc, nunc illud affirmat, vnde ambiloquium, talis locutio.* Vgutio e[t] Ioan. de Ianua.

† AMBIO, *onis, leccator.* Gloss. Lat. Gall. a. 1352. Cod. reg. 4120. leg. *Ambro*[...]

† AMBIOSVS, *quod ambiat honores, Desiros, Prov.* Gloss. Prov. Lat. Cod. reg. 7657.

AMBITA, f. Cohors, Gall. *Bassecour*[...] ab *ambire* sic appellata. Ch. Guill. Comit. Claromont. apud Baluz. t. 2. Hist. Aruern. pag. 62. *Et in Sacco vbi est grangia et ambita, comprehendendo fontes, qui sunt prope et supra Ecclesiam de S. Vincentio.*

AMBITIES, *ambitio,* Vgutioni.

AMBITIO. 2. Paralip. cap. 16. *Posueruntque eum super lectum suum, plenum aromatibus, et vnguentis meretriciis, quae erant pigmentariorum arte confecta, et combusserunt super eum ambitione magna.* Vbi Mamotr. *i. e. apparatu magno,* et Graec. Edit. καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ἐκφορὰν μεγάλην ἕως σφόδρα. Spicil. Acher. tom. 7. p. 537. *Hoc itaque solemne tempus* (Translationis S. Eloquii) *consilio suo B. Foramnanus in melius reformare desiderans, quatenus majoris ambitionis et venerationis dies et solemnitas recolenda ab omnibus magis amplecteretur.* S. August. Epist. 23[...] ad Maximium: *Transit ambitio.* S. Paulinus apud eumdem Augustin. in Tabular. Majoris-Monasterii Epist. 94. *Senatoriae dignitatis Ambitio*[...]

AMBITIRE, pro *ambire*, blandiri, interpellare. Fulbert. Episc. Carnot. Epist. 21. apud Mabill. to. 4. Annal. Benedict. pag. 167.

AMBITOR, pro *ambitiosus*, in Ampliss. Collect. Marten. tom. 1. col. 22. Vtuntur Lampridius et alii inferioris aeui.

AMBITVDO, pro *ambitus*, dixit Apuleius in Asclepio.

AMBITVS. (1) Peristylium, claustrum. Ambitus proprie idem ac circuitus, Germ. Kreutzgang, quare sumitur aliquando pro ipso claustro, quod in obliquo subintelligitur. Gall. Christ. to. 3. col. 750. vbi de Abbatia S. Martini Majoris: *Iacere dicitur in Sacello quod est in ambitu*, (supple *claustri*). Ibidem col. 751. D. Schramb. Chronicon Mellic. p. 425. col. 1. IN AMBITV, Circa. Ethelwerd. lib. 4. cap. 3. *In eodem anno post Pascha, in ambitu letanias cometes apparuit.* (2) † AMBITVS, *inter vicinorum aedificia, locus duorum pedum et semis, ad circumeundi facultatem relictus.* Gloss. vet. Cod. reg. 7613. Germ. Brandgasse.

AMBIVERTIBILIS, in vtramque partem versatilis. Anon. de Miracul. S. Seruatii n. 56. *Ambiuertibili vultu oculos conuertit.*

AMBIVIVS, item quod biuius. *Ambiuium iter*, apud Dudonem lib. 3. de Actis Normannorum.

AMBIX, vas materiae testeae, vel vitreae, Caelio Aureliano Siccensi lib. 4. Tardar. passion. c. 7. Ἄμβιξ, Hesychio, Athenaeo, et aliis.

AMBLACIVM, instrumentum rusticum. Adalardus in statutis antiquis S. Petri Corbeiens. lib. 2. cap. 1. *Ipsi deus vnusquisque ad hortum, cui deseruit, in tertio anno aratrum 1. cum amblacio et conjunctis, quando necesse fuerit.* † Proprie est cratis genus ex virgis flexibilibus et contortis efformatum, sic dictum quod currum ambit et cingit, vt in eo certae merces vehi possint; Gallis ol. *Amblai*, et *Ambley*.

† AMBLATOR, forte *Amblaciorum* artifex, Germ. Korbmacher. Occurrit in Instr. a. 1364. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 303.

AMBLYGONIVS, V. *Ambigonius*.

AMBO. (1) Pulpitum, tribunal Ecclesiae, ad quod gradibus ascenditur. Papias: *Ambonem dicendo, gradum significamus.* Walafr. Strabo lib. de Reb. Eccl. cap. 6. *Ambo ab ambiendo dicitur, quia intrantem ambit et cingit.* At constans est doctorum sententia a voce Graeca ἀναβαίνειν, Latinam formatam. Hesych ait, ἄμβωνας esse τὰς καταβάσεις τῶν ὀρῶν. Lexicon Graec. MS. Reg. Cod. 930. Ἄμβων, παρὰ τοῦ βῶ, τὸ βαίνων, καὶ ὁ ὑψηλὸς τόπος. Paul. Warnefr. in Episc. Metens. in Chrodegango: *Construxit etiam Ambonem auro argentoque decoratum, et arcus per gyrum throni ante ipsum altare.* Hist. Episcop. Autisiodor. cap. 45. Anastas. in Sergio PP. (2) † ADAMBOS ADAMBOS, phrasis Gallica. zwey und zwey. Notitia a. 851. ex Chartul. Lemouic. *Tunc adstantes, qui illic aderant, caterua non modica bonorum hominum, interrogarunt leges eorum ad ambos ad ambos: at illi vterque nunciauerunt se esse Romanos.*

AMBOLAGIVM, V. *Anabolagium*.

† AMBOSCA, insidiae, Gall. *Embuscade*. Ch. a. 1461. in Reg. 192. ch. 19. V. *Ambuschia*.

† AMBOSTA, AMBOTA, quantum pugno vel manu ex aceruo frumenti alteriusue rei capi potest, i. q. *Puginata*. Stat. Taurin. a. 1360. c. 269. Cod. reg. 4622. Ch. eccles. Lugdun. a. 1345. V. *Ambostis*.

AMBOSTIS, *pugillus*, *pugnus*, in Gloss. Arabico-Lat.

AMBOTA, V. *Ambosta*.

AMBRA. (1) Ambarum, Germ. Ambra. Relat. pro canoniz. B. Aloysii to. 4. Iunii pag. 1142. B. *Coadjutores ex societate et sacristae deponunt, magnum Poloniae Marescalcum B. Aloysio argenteam lampadem dono dedisse, et alium sex candelabra ex Ambra.* V. *Ambar*, et mox *Ambre*. (2) AMBRA, AMBRVM, AMBER, Anglo-Saxonibus, Vasis vinarii genus, vel mensura, Germ. Aimer, in Bauaria Amper, ex Latino *amphora*

phora, vt videtur, deducto vocabulo. Leges Inae Reg. Westsax. t. 74. apud Brompton. 12. *Ambrae cereuisiae Waliscae - - 10. plena Ambra butyri.* Leg. Adelstani Reg. apud eundem tit. 3. Liber Euident. Eccles. Christi Cantuariensis: *Et reddere debet 120 mensuras, quas Angli dicunt* Ambres, *de sale.* Cujus vero quantitatis fuerit amphora, pluribus tradunt Lambardus et Spelmannus. Nescio, an *amphora* apud Will. Thorn. pag. 1804, lin. penult. sit idem, quod *Ambra.* V. *Ambar.*

AMBRE, idem quod *Ambar* (1) vel Succinum et electrum, Gall. *Ambre.* In hoc autem distinguuntur ambar et succinum, quod ambar bituminis genus sit oceani orientalis proprium, cinerei aut nigri coloris, in littus maris eiectum, quod aëri expositum durescit, et odorem spirat suauem, succinum vero sit aliud bitumen lapidescens, flauum aut album, ex tritu vel ab igne fragrans, quod in sinu Codano reperitur, et etiam in quibusdam locis mediterraneis refoditur. Bernard. Thesaur. de acquisit. Terrae Sanctae apud Murat. to. 7. col. 838. Rymer. to. 8. pag. 428. col. 1.

AMBRO. Gloss. Isid. *Ambro, devorator, consumptor, patrimoniorum decoctor, luxuriosus, profusus.* Ioan. de Ianua: *Ambro, leccator, lurco, manducus, ardelio, ganeo. Sed interest: Ambro dicitur ille, qui bene scit judicare de sapore ciborum, et libenter gustat bene saporata: lurco dicitur ille, qui gulose et immunde omnia deuorat, etc.* Gildas de Excidio Britann. Galfrid. Monemuth. lib. 5. cap. 4. lib. 6. Alhelm. de Octo principalib. vitiis cap. 1. Adde Epist. 1. Bonifac. Mogunt. Festum Pompeium, et Cluuerium lib. 2. Germ. Antiq. cap. 4. etc.

† AMBROARE, lotio vel argilla, vt videtur, pannum purgare, detergere. Stat. pro pannificio Carcass. renouata a. 1466. in Reg. 201. ch. 121. *Item, quod casu, quo reperiatur aliquis pannus, cum capite de bombace seu colono, in aliquo molendino, seu in aliqua tinctura, aut alibi in quacunque parte, qui esset vel sit escrua[...] tus, ambroatus, seu alias quomismod[...] paratus, in toto vel in parte, et tal[...] pannus non fuerit visus,* etc.

AMBRONINVS, inquit idem Ioan[...] de Ianua: *ab ambro, quod est lecc[a]tor, vnde quidam, cum vellet ali[...] redarguere, ait: Tu habes lurconin[...] buccam, et vmbronina labia: vole[...] significare, quod multum et turp[...] comedebas, et libenter de bene s[a]poratis.*

AMBROSIANVM, V. *Hymni Am[...] brosiani.*

AMBROSINI, nummi Dominorum [...] Ducum Mediolani, S. Ambro[...] equo insidentis, et flagellum dext[...] tenentis imagine insignes, cujusm[...] di passim videre est. Ii autem cu[...] coepere, ex quo Luchinus Vicec[o]mes, Mediolanensium copiarum d[...] ctor ab Azone patruele suo consti[...] tutus, victoriam insignem de Le[...] drisco Vicecomite, Azonis patru[...] reportauit an. 1339. 21. Febr. q[...] in praelio ferunt S. Ambrosium [...] omnibus conspectum, scutica host[...] caedentem; ideoque Mediolanensi[...] ei victoriam adscripsisse. Postm[...] dum in rei memoriam hac specie [...] nummis suis effingi curarunt Dom[...] ni Mediolanenses. Historiam n[...] rant Bosius, Corius, Iouius, et [...] Sed vexilli Mediolanensis, S. Am[...] brosii nomine insigniti, longe ant[...] mentio occurrit, nempe sub a. 116[...] in Hist. Archiepisc. Bremensiu[...] pag. 104.

† AMBROSIO, *onis, quia indicat, [...] quia bene saporat, Glot, Prov.* Glo[...] Prov. Lat. Cod. reg. 7657. *Ambro.*

AMBRVM. (1) Electrum, succin[...] Gall. *Ambre,* Germ. Bernstein. H[...] Dalphin. to. 2. pag. 275. (2) A[M]BRVM, species vasis, V. *Ambr[...]*

AMBVBIA, Intybum, Germ. Cic[h]orien. Gloss. Lat. Gr. *Ambub[...] κιχώρια.*

*) AMBVCIVS, Kurbut, in Vo[ca]bul. Lat. Germ. a. 1477. impres[...]

AMBVLACIVM, caducum mal[...] nici. Caelius Aurelian. l. 5. Chr[...] cap. 2. pag. 129. 1. edit. *Aut* [...]

Pi[...]

Punici foliis viridibus, vel ejus caduco, quod Latini Ambulacium vocant. At lib. 4. cap. 3. pag. 102. habet *Ampullagium: aut decoctione mali Punici, vel ejus caduci, quod Graeci Cytinoreas appellant, nos Ampullagium.* Ita etiam editio posterior. Graec. *κύτινος ῥοιᾶς.*

AMBVLARE. (1) Ire, proficisci, equo vehi, peregre ire. Glossae MS. *Bitit, Ambulat. Bitire, ire.* Infra: *It, ibis, ambulauit. Ambula in jus,* apud Plautum. Anon. Valesianus de Constantino M. *Ambula Constantinopolim ad Iustinum Imperatorem.* Messian. Presb. in Vita S. Caesarii Arelat. lib. 2. Gregor. Turon. lib. 9. Hist. c. 20. et alii multi. AMBVLARE SVPER ALIQVEM. Lex Longob. lib. 1. tit. 9. §. 19. *Qui super aliquem ambulauerit, et sic eum pro quacumque causa occiderit etc.* Gall. dicerent: *Courir sur quelqu'un.* AMBVLARE AD MARITVM, nubere, in Legibus Luitprandi apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 51. col. 2. AMBVLARE dicitur de Episcopo qui lustrando peragrat dioecesim suam. Concil. Hisp. t. 3. p. 28. AMBVLARE MENSVRA, dicitur in Leg. Luitprandi apud Murator. pag. 64. col. 2. *Aliae vero res quae diuisae fuerint inter fratres seu nepotes, vel vbi mensura tracta est, fortes stantes adaequentur. Nam vbi per xl. annos mensura minime ambulauerit, et causa probata fuerit, quod jure quieto possedisset - - per sacramentum finiatur. Mensuram trahi et Mensuram ambulare,* quae idem sonant hocce in loco, aliud nihil significare videntur, quam haereditatem diuidere et in aequas partes distribuere; hac ergo lege statuitur, eum fore legitimum possessorem, qui rem quamcumque per quadraginta annos possederit, modo *Mensura non ambulauerit*, hoc est, modo rei illius per id tempus nulla fuerit facta partitio, istudque per sacramentum comprobetur. († Carpentario inepte videtur interpretatio, qua *vbi per XL. annos mensura minime ambulauerit*, intelligitur, vbi per XL. annos nulla exorta est difficultas de portione, quae alicui obuenit, quando res diuisae fuerunt inter fratres, per mensuram, i. e. justam aestimationem.) AMBVLARE de pecunia dicitur, quae, vt vulgo loquimur, currit, cursum habet, in vsu est, **gång und gebe ist**, in Pragm. Sanct. Iustiniani cap. 19. *Vadere*, in Concil. Francoford. an. 794. can. 5. *Et in omni emporio vadant isti noui denarii, et accipiantur ab omnibus.* † AMBVLARE ANTE SANCTVM, ad aedem ejus nomini sacram ire. Chartul. eccl. Vienn. (2) AMBVLARE, pertinere. Ch. Dagoberti Regis, ap. Henschen. de Tribus Dagob. pag. 28. *Qualiter omnes res juris nostri in pago Laudemburgensi, et quidquid ad nostram vrbem ambulare visum est, et omne, quod ad fiscum nostrum hactenus pertinebit etc.* (3) AMBVLARE, Gallis *Aller l'amble*, Germ. **einen Paß, Antritt gehen**, alterno crurum explicatu mollem gressum glomerare. Veget. l. 1. de Arte Veterin. cap. 56. *Minutius autem equus ambulans, commodius vehit, et pulcrius videtur incedere.* Vita S. Willelmi Abbat. Roschildensis num. 45. Hinc AMBVLANS, idem qui *Ambulator*, Italis *Ambiante.* Constitutio Caroli Crassi Imp. de Feudis cap. 5. *Et duo equi, vnus currens, alter ambulans, addantur.*

† AMBVLATAE, *mulieres tibicines. Syriace.* Gloss. vet. Cod. reg. 7613.

AMBVLATIO, ambo, pulpitum vel suggestum in Ecclesiis, ad quod gradibus ascenditur. Acta SS. to. 3. Aprilis p. 201. Plinio aliisque sequioris aeui Scriptoribus *Ambulatio*, locus est ad ambulandum, Gall. *Promenade.* V. *Ambulatura.*

AMBVLATOR, equus, qui *Tolutarius* Senecae, *Gradarius* Lucilio, *Asturco* Plinio dicitur, cui mollis alterno crurum explicatu glomeratio est; Hispanis, *Cauallo amblador.* Germ. **ein Paßgänger, Zelter.** Papias MS. *Astructor*, (Asturco) *equus ambulator*, editus habet *Asterco.* Ioan. de Garlandia in Synonymis, vbi de equis variis: *Istis curristam jungamus ambulatorem.* Igitur ab *Ambulare*, ita dictus, non a Graec. *ἀμβλύνω*

ἀμβλύνειν, vti vult Perionius. Vita S. Henr. Imp. cap. 23. Ekeardus jun. de Casibus S. Galli, cap. 15. Vide eundem cap. 10. et 11. S. Bernard. Epist. 2. *Equus Ambulatorius*, apud Fulbert. Epist. 111. Occurrit praeterea in Speculo Saxon. lib. 3. art. 51. §. 2.

AMBVLATORIVM. (1) AMBVLATORIVM, AMBVLATORIVS, equus, seu, vt efferebant Galli, *Equitatura*. Lambert. in Vita S. Heriberti Archiepisc. Colon. n. 22. *Clam mandat sedata ei argenti libra, ambulatorio Episcopi eum imponat.* Quo loco Rupert. Abbas in Vita ejusdem Sancti n. 24. *equum* habet. Gaufredus Malaterra lib. 4. cap. 26. Ch. an. 1050. ex Archiuo Montis S. Michaelis. (2) AMBVLATORIVM, *locus aptus ad ambulandum*, Iohanni de Ianua. Est etiam pedatura murorum, seu moenium *περίπατος*, apud Constantinum. Porph. de Admin. Imp. cap. 29. *Διάβατα* Harmenopulo; Gallis *Rempart*. Gloss. Lat. Graec. *Ambulacrum*, *Διάσημα*, *περίπατος*. Vita S. Aniani Episc. Aurelian. apud V. C. Hubertum: *Pontifex fisus in Domino, per muri ambulatorium gestans pignora etc.* V. *Pedatura*.

AMBVLATORIVS. (1) AMBVLATORIA MONETA, quae in vsu est. Ludewig t. 5. Reliq. p. 328. V. *Ambulare* 1. (2) † Non stabilis, qui amoueri potest. Arest. a. 1411. in vol. 11. Arest. Parlam. Paris. *Capellani ambulatorii et reuocabiles.*

AMBVLATRIX, equa tolutaris, Ekeard. jun. de Casib. S. Galli c. 1.

AMBVLATVRA, incessus tolutaris. Gall. *Amble*, Ital. *Ambiadura*, Germ. Paß, Antritt, Dreyschlag, Zelt. Veget. lib. 4. Artis veterin. cap. 6. Vide eundem lib. 2. cap. 5. Idem lib. 4. de re militari cap. 6.

AMBVLATVS, actio ambulandi. Arnob. lib. 1. *Christus scitur ambulatum dedisse contractis.*

AMBVLVS, *cursor qui causa festinationis legatur*, Ioann. de Ianua.

AMBVS. (1) *Malcus*, in Glossis I dori. Legebat Laurentius Luc ibidem et apud Papiam, quem minat, *Malleus*. Graeuius in no ad Gloss. Isid. ex Cerda sic emen *Ancus*, *Mancus*. Ita legit ei Glossar. Philoxeni, *Ancus*, *Man κυλλὸς*, *χωλός*. (2) AMBVS, uus, pedissequus. Vgutio: *Am serui*, *ab ambiendo, id est circu do dicti.*

† AMBVSCHIA, insidiae, Gall. *E buscade*. Process. Egid. de Rays 1440. Bibl. reg. fol. 181. *Ambosca*.

AMBVSILLA, *venter*, in Gloss. Is Vgutio: *Ambusilla* (sic in MS.) *v ter, qui ambabus partibus cilletur, est, monetur per os et anum.* Gra uius conjicit legendum: *Alvus, Il venter*.

AMELIORARI, melius valere. Vi B. Hugonis de Lacerta apud Ma ten. to. 6. Ampliss. Collect. col. 11 *Recepta autem remeandi licentia, a liorari coepit in vita ipsa.*

AMELLVM, *μελόφυλλον*, *Melissoph lum*, apud Ianum Laurenberg. Supplemento Antiquarii.

† AMELVM, *lo aedificio publico*. Glo Lat. Ital. MS.

† AMEMBRARE, jungere, conjun re. Ch. a. 924. ap. Murat. t Antiq. Ital. med. aeui p. 44. Ali 1010. ap. Lam. in Delic. er p. 323.

AMEN. Breuiliq. *Amen. i. vere fideliter, siue aeternaliter. Item id est quod fiat. Item idem est quod ritas.* Vide praeter Scriptores Officiis diuinis, Baron. an. 57. 163. N. Fuller. lib. 1. Miscell. c. 2. et Card. Bona l. 2. Rer. Li gic. c. 5. n. 6. Goarum ad Euc log. p. 138. et Henric. Valesium Eusebii Hist. lib. 6. c. 43. lib. cap. 9.

AMENDA, pro *Emenda*, mulcta, *Amende*. Ch. a. 1187. ex Arc Majoris Monasterii. V. *Amend*

† AMENDAMENTVM, corr emendatio, reformatio. Ch. a. 1 in Reg. 83. ch. 20.

AMENDARE, *abscondere*, *extra commendare*. Papias MS. Bitur. in Gloss. MS. S. Germani. *Amendat*, *effigiat*, *aut longe mittit*, *vel extra commendat*. Aliud nihil est nisi Latinum amandare, expellere, dimittere.

AMENDISIA, idem quod *Amenda*, mulcta, Gall. *Amende*. Ch. Henr. Duc. Lotharing. an. 1223. ex Tabul. Corbeiensi. † Gallis ol. *Amandise* et *Amendise*.

AMENDOLERIUS, amygdalum, Gall. *Amandier*, ab Italico *Amendola*, *Amande*. Donatio Landulfi de Vinea Iuniarias in Tabular. Eccles. Aptensis fol. 137.

AMENDULA, amygdala, *amendola* Italis, Germ. Mandel Anastas. in Benedicto III. pag. 206.

AMENITAS, V. *Amoenitas*.

AMENTARIUS, amygdalum, vnde diminut. *Amendolerius*, Prouincialibus *Amendeires*. Chartul. eccles. Aptens. fol. 72. V. *Amentarii*.

AMENSURARE. (1) AMENSURARE AMERCIAMENTA, mulctae pecuniariae modum decernere, mulctam aestimare, vox fori Anglici, idem significans quod *amerciare*. Est etiam *amensurare* idem quod commensurare, ex aequo metiri, seu partiri pro rata portione, quod de iis intelligitur, in quos eadem mulcta decernitur. Rymer. to. 4. p. 683. col. 2. (2) † AMENSURARE CUSTODIS, iis quod justum est, assignare. Ch. a. 1223. in Chartul. Campan. Cam. Comput. Paris. V. *Admensurare* (2).

AMENTARE. (1) In Gloss. Graec. Lat. est ἀκοντίζειν. Vgutio: *Salire est proprie*, *quod vulgo dicitur amentare*, *et pertinet ad animalia irrationabilia*. *Amentare et ammentare in mentem seu memoriam reuocare*, quidam dicunt. (2) † Societatem ludi habere, cum aliquo lucrum et damnum participare. Stat. Vallis Sesianae MS. V. *Accessor* (3).

AMENTARII, forsan pro *Amendarii*, amygdalae, Gall. *Amandiers*. Ch. in Tabular. Aptensi fol. 72. *Cellerarium Geraldi ferraginem Adauquini*, *ferraginem juxta amentarios Petri Geraldi et caminum Crucis*.

AMENTATUS CALIX, vermiculatus, Gall. *Emaillé*. V. *Caneta* et *Esmantatus*.

AMENTIA, virium et animae defectio. Bernhardi de Breydenbach Iter Hierosol. pag. 49. etc.

AMERA, *hora*. Ita Papias MS. Bitur. At Laurentio in Amalth. *Amera est semen vlmi*, ex Columella. Gloss. MS. San-German. habet, *Amera*, *ora*.

AMERADIAE, Amiraliorum praefecturae districtus, ἀμηραδίαι, Constant. Porphyr. de administrando Imp. c. 25. V. *Admirallus*.

AMERALDUS, gemma viridi colore, Latinis *Smaragdus*, Gall. *Emeraude*. Rymer. to. 5. pag. 60.

AMERCIAMENTUM, AMERCIARE, voces fori Anglici et Scotici. Est autem *Amerciare*, mulctam seu poenam pecuniariam pro delicti modo et qualitate in reum decernere. Poena ipsa *Mercia et Amerciamentum* appellatur, *Enmerciment* in Charta Gallica apud Knyghtonem p. 2731. eadem, quae Saxonibus Anglicis *Wita*, mulcta scilicet, quae leuioribus delictis imponitur; nam quae majoribus, *Wita major*, quae grauissimis, *Compositio* dicitur. Apud veteres autem, certo boum, ouium, aut aliorum animalium numero aestimabatur, vt auctor est Agellius lib. 1. cap. 2. quod in Scotia etiam obtinuisse constat. Deducta porro ejuscemodi vocabula a Gallico *Mercy*, id est misericordia, quomodo etiam interdum mulcta ipsa nuncupatur; seu quod soleat irrogari crimen confitenti et *misericordiam* petenti; seu quod qui deliquit, sit in *misericordia* Regis vel Iudicis, qui pro libito, mulctam imponit, vel impositam, si grauior sit, moderatur decreto, quod vocant, *moderata misericordia*. Quoniam Attachiamenta cap. 33. *Quod si non fecerit*, *potest amerciare*. Ch. Libertat. Angliae Regis Ioannis. In Concilio Lambethen. an. 1261. habetur cap. de *Clericis amerciatis per Iudicem saecularem*. Matth. Paris an. 1242. V. eundem p. 596. 597. 673. Synodum

dum Exoniensem an. 1287. can. 12. Leges Scoticas, et libros Anglorum forenses, Edw. Cokum ad Littleonem sect. 194. Rastallum etc. AMERCIAMENTUM ILLEVABILE, illud dicitur, cujus percipiendi nulla spes est propter mulctatorum paupertatem vel fugam; ideoque illud deducitur, cum rationes suas reddit Balliuus aut Oeconomus aut Collector reddituum et debitorum. Sic Prior et Canonici *de Burcester* receptori suorum reddituum de Curtlyngton, Antiq. Ambrosden. p. 573. *In allocatis eidem* (Willelmo Newman Collectori redditus nostri) *pro amerciamentis illeuabilibus hoc anno* vj. *denarios etc.* AMERCIAMENTUM REGALE, est cum Vicecomes Coronator, aut alius Regis Officialis, a Iustitiariis supremis, qui in munere obeundo perperam egerunt, amercientur. V. *Mercia, Misericordia.*

AMERMUMES, V. *Amirmumnes.*

† AMES, *etis*, *la merola*, in Gloss. Ital. Lat. MS.

† AMESIA, pro *Amasia*, concubina. Ch. a. 1417. in Reg. 170. ch. 20.

† AMESSER, an ab Ital. *Ammezzare*, dimidiare, diuidere, adeo vt idem sit quod *Medietaria*, praedium scilicet quod colitur a colono partiario? Ch. Ioann. Aquileg. Patriarchae a. 1015. inter Monum. ejusd. eccles. c. 53. *Cum eorum* (hominum) *massariciis, vineis, - - herbaticis atque pabulaticis, nec non gematicis, siue eorum amesser*, etc. Nisi idem sit quod supra *Amassus*.

† AMESSURA, AMESURA, Gall. olim *Admessure* et *Amessure*. Vim vocis explicat Arest. parlam. Paris. a. 1311. in Reg. *Olim: Major et jurati cognoscere, judicare, et emendas taxare possunt in casibus amesurarum, scilicet quando vnus facit injuriam alteri conuiciando, percutiendo, et faciendo sanguinem.* Fortassis a Lat. *Admissum*, delictum, vel a Gall. *Mesuser*, male vti. V. *Amissura* et *Enmessura*.

AMETARE, recedere quasi a *meta*. Hist. Andaginensis Monast. scripta ineunte XII. seculo apud Marten. to. 4. Ampliss. Collect. col. 939.

† AMETUM. Ch. a. 1381. ex Bibl. S. German. Prat. *Item Girardo R... tier carpentatori, pro VIII. pedis, d... ctis radicibus, pro dicto pressorio, qu... libet duarum tesiarum cum dimid... tribus aessellis pro ameto, qual... duarum tesiarum longitudinis.* G... *Amette* in Ch. a. 1398. aluei speci... denotare videtur; vnde *Ametum* fo... te canalis, seu alueus pressorii.

AMFARIAM. Gloss. Lat. MS. Regium cod. 1013. *Amfariam*, p... *amborum partibus.* Isid. Glossae habent, *per amborum partes.* Occurrit apud Erchembertum. V. *Ambifarie.*

AMFIBULUM, *birrum villosum.* Isid. Gloss. V. *Amphibalus.*

AMFIRMALLUS, V. *Amphimallus.*

AMFISCII, *biumbres*, Germ. Zweischattige. Gloss. Isidori. Graec. ἀμφίσκιοι, qui vtrinque vmbram habent. Laurent. in Amalth. legit *Amphiscii. Qui habitant sub aequinoctiali in Zona torrida, vtrinque vmbras habent ad Meridiem et septentrionalem; nos vero Eteroscii vnicam habemus ad septentrionalem.*

† AMFITAPIUM, *lo tapeto*, Glo... Lat. Ital. MS.

AMFRACTURA, ex Gall. *Enfrain...* i. banni fractura, infractura. Ch. 1318. apud Hemereum in Augu... Viromanduorum: *Districtum quo... latronem, bannum et amfracturam ... praedictis terris Abbatem, et m... stros ejus ecclesiae habere concessi.*

*) AMFRACTUS, wasserbroch, V... cabul. Lat. Germ. a. 1477. impr...

† AMGUARE, adaquare, vt e... forte legendum est, vel *Aguare*, Ch. a. 1341. MS.

AMI, dicuntur *vigiliae, custodiae* Papiae Glossario MS. Bitur.

† AMIABILIS, amicabilis, G... *l'amiable.* Stat. Massil. l. 2. c... V. *Amicalis.*

AMIANTUS, vel AMIANTH... Anastas. in S. Siluestro P. P. ... *candela est - - nixum vero ex s... amianti.* Legendum: *mixtum ex stupa amianta*, id est pura, Graec. ἀμίαντος, purus, immac... tus: στύπη vel στυππίον, *stupa.*

bit S. Hieron. ad cap. 41. Ezech. Ἀμίκτον *genus esse ligni, vel ligni habens similitudinem, quod quanto plus arserit, tanto mundius inuenitur.*

AMICABILIS, ab amicus, apud Petr. Cellens. l. 6. ep. 10. l. 7. ep. 5. Vtitur etiam Plautus et alii. *Amicabilis Compositor*, qui alio nomine *arbitrator* dicitur, in Regiam Maiest. l. 2. c. 4. §. 10.

AMICABILITER, amice, in Genealog. regum Daniae a Steph. Stephanio vulgata, et ap. Doubletum Hist. Sandionys. p. 829.

AMICALIS, *amicabilis*. Gloss. Gr. Lat. MS. Φιλικός, *Amicalis*. Editum, *Amicabilis* habet. Isonis Glossae: *Amico, amicabili*. Ioan. de Ianua: *Amicalis, ab amicus* etc. Occurrit apud Petr. Cellens. l. 1. Ep. 9. 15. lib. 8. Epist. 17. V. *Amicare*.

AMICALITER, amice, apud Fortunat. in Epist. praefixa 1. libro Poem.

AMICARE. (1) Pro *Animare*, vt videtur. Amelgardi Excerpta ex Gestis Ludov. XI. ap. Marten. t. 4. Ampliss. Collect. col. 775. *Ad quam rem etiam Colonienses eos plurimum amicarant consilio, et iuuerant auxilio*. (2) Amicum reddere, quempiam sibi conciliare. Papias: *Amicare, ab amico dicitur, et amicitia et amicabilis, vel amicabilis, id est, amicitiae aptus*. Will. Brito lib. 1. Philippid. *Sic Regem nostrum sibi Rex coelestis amicat*. Conrad. Vsperg. in Henrico III. Vtitur praeter Statium et aliquot e veteribus, Baldricus in Chron. Camerac. lib. 3. c. 7. AMICARI ALICVI, apud Ioan. de Ianua, et in Hist. Cortusior. l. 1. cap. 9. M. Iustinus Lippiensis in Lipsiloria pag. 131. Et pag. 136. ✝ AMICARI, simul iungi, copulari, vox Chymica. Arnauld. in Rosario MS. l. 1. c. 3.

AMICARIVS, ἐρωμενοπώρχος, ἐρωμενογράφης, apud Diomedem l. 1. amasiorum *leno*, vel qui *amicas*, seu meretrices aliis porrigit.

AMICIA, i. q. *Almucium*, in Monast. Anglic. t. 3. part. 2. p. 36. 99. V. *Almucium*.

AMICICVLVM FERALE, Indusium, vt videtur, cadauer proxime amiciens. Vide Onomast. ad calcem to. 2. Actorum SS. Iulii.

AMICITER. Glossae MS. *amicabiliter, amiciter*.

AMICITIA. (1) *Tenere in amicitiam* praedium quoduis dicebatur, qui vltro, et ex mera beneuolentia sibi concessum, et ad libitum tradentis vtendum profitebatur. Tabular. Vindocin. Thuani char. 73. *Illam* (manufirmam) *tenebit de D. Abbate, aut in feuum, aut in amicitiam, ita vt recognoscat, se nihil juris in ea habere, nisi quantum ei a nobis concessum est ad tempus etc.* Occurrit etiam in Tabular. Majoris - Monasterii. Vetus Ch. apud Hond, in Metrop. Salisburg. part. 2. p. 570. (2) AMICITIA, amica, seu *amicabilis compositio*. Leges Ethelredi Regis apud Venetyngum §. 17. *Et vbi Thaynus habet duas optiones amicitiae vel lagae*, (i. purgationis) *et amicitiam elegerit, stet hoc ita firmum, sicut et ipsum judicium*. Adde Leg. Henr. I. Reg. Angl. c. 54. Collect. Concil. Hispan. to. 3. pag. 397. (3) AMICITIA, titulus compellatorius, in Epist. 71. ex Sugerianis. (4) AMICITIA, seu *communia Iurata*, cujus vi oppidi incolae amicitiam sibi inuicem sacramento firmabant. Ita porro Communiam Ariensem in Atrebatibus appellabant, vt *Amicos*, quos alii *Iuratos*. Ejus Chartam descripsit Acherius to. 11. Spicilegii pag. 351. vbi haec habentur art. 1. *Omnes ad amicitiam pertinentes villae, per fidem et sacramentum firmarunt, quod vnus subueniret alteri tanquam fratri suo in vtili et honesto* §. 14. *Praefectus Amicitiae; amicus contumeliatus etc. Respector amicitiae Insulensis*, in Charta an. 1238. in Probat. Hist. Guinensis p. 515. qui *Rewart*, seu *Major* vrbis.

AMICLVS, *fascia pectoralis*. Papias MS. Bituricensis.

✝ AMICOSVS, *plenus amicitia*, Vocabul. comp.

AMICTATVS. Habentur apud Hieron. Blancam in Comment. Rerum Aragon. binae literae Eximinii Petri

tri de Salanoua Iustitiae Aragonum inscriptae: *Iacobo D. G. Regi Aragonum, Sardiniae, et Comiti Barcinonae, ac Sanctae Romanae Ecclesiae Vexilliario amictato, et Capitaneo generali.* Sed vtrobique Cangius legendum putat, *Ammirato.* † Cangii conjecturam probat Ch. a. 1299. ex Tabul. S. Victor. Massil. sigillata *sigillo majori illust. D. Iacobi regis Aragonum, Valentiae et Murciae ac comitis Barchinon. et S. Romanae ecclesiae vexillarii, amirati et capitanei generalis.*

AMICTORIVM, *amictus, opertorium,* περιβόλαιον, in Glossis Graec. Lat. *Lineae,* vel *amictoria, linteamen amictorium,* in Lege 48. Cod. Theod. de Cursu publico. S. Hieronym. in 3. Esaiae. *) AMICTORIVM, ein Mieder apud Frischlin. in Nomencl. p. 140.

† AMICTVARE, amicire, operire. Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. *Amictuare, couvrir.*

AMICTVS, primum ex sex indumentis Episcopo et Presbyteris communibus. Sunt autem illa, *Amictus, Alba, Cingulum, Stola, Manipulus,* et *Planeta,* vt est apud Innoc. III. PP. lib. 1. de Myster. Missae c. 10. Idem cap. 50. Bruno Signiensis de Vestiment. Episcopi etc. Amalarius lib. 2. de Eccles. Offic. cap. 17. Vide Rupert. lib. 1. de Diuin. Offic. cap. 19. Ioan. Episcop. Abrinc. de Offic. Ecclesiast pag. 65. et Durandum lib. 3. Ration. cap. 2. Chron. Centulense Hariulfi lib. 2. cap. 10. *Albas Romanas cum amictis suis auro paratas sex.*

AMICVLARIS BIRRVS, pag. 501. Gall. Chr. to. 2. Instrum.

AMICVLVM, meretricum pallium. V. *Aminiculum.* † Contra Gloss. Lat. Ital. Ms. *Amiculum, la pinda virginale.*

AMICVS. (1) Amicos appellabant Imperatores, quos et *Comites*, qui scilicet in eorum comitatu, et in deliciis erant, quorum etiam opera in rebus gerendis vtebantur. Vnde *Comites* et *Amicos* fere semper jungi aduertere est, vt in leg. Cod. Theod. de Accusation. apud Spartian. in Hadriano, Capitolin. in Antonio Pio, Lamprid. in Alexandro, et in hac inscript. SENTIO. SEVERO. QVADRATO. C. V. COS. AMICO ET COM. AVG. N. Constantinus M. in Leg. 6. Cod. Theod. de Annona et tribut. Rufinum Praefectum Praetorio *parentem amicumque* vocat; atque inde fluxit, vt Reges Gallici, quando ad Magnates et primi ordinis proceres scribunt, Amicos et fideles, *Amez et feaux* appellent. In Vita Ludouici Imp. a. 817. *Egiddeo* dicitur *Regalium primus Amicorum: Eghinardo* in Annal. *inter omnes Amicos Regis primus.* (2) † AMICI, nude, propinqui, *pareus.* Ch. a. 1219. in Chartul. Campan. (3) † AMICI, arbitri a litigantibus electi. V. *Mittere* (6).

AMIDONVM, amylum, Gall. *Amidon.* Hist. Dalphin. to. 2. p. 284.

† AMIDVM, a Gall. *Amidon,* Ital. *Amido,* amylum. Stat. Synod. Corisopit. eccl. Ms. V. *Amidonum.*

AMIGAE, concubinae, meretrices, *Amigi,* Lenones. Fori Aragon. l. 9. de Lenonib. Vide Martial. lib. 7. Epigr. 69. et alios.

AMIGDOLA, pro Amygdala, in Conuent. Ciuit. Saonae a. 1526.

† AMIGNVS, *la scarpa,* in Gloss. Lat. Ital. Ms. Calceus, calceamentum.

AMILIARIVS, *lapis est vocatus, quia vbi positus est, miliarium ostendit viantibus, ab a, et miliarium, quia miliario aptantur.* Ita Vgutio et Ioan. de Ianua.

AMILICATVS. Octauius Horatianus lib. 4. Rer. medicar. pag. 106 *Octauo tamen mense non facile nutribiles sunt,* (partus) *non est amilicatus foetus, pro ratione ponderis.* Forte pro *adminiculatus,* vti conjicere est e seq. vocabulo ponderis.

† AMILIGARE, lenire, mitigare Process. a. 1488. ex Tabul. D Venciae.

AMILLI, ludi genus. Conc. Treui an. 1310. apud Marten. to. 4. Anecd col. 249. *Ludos chorearum, scacorum, amillorum et globorum Monachi interdicimus omnino.* † Forte pr *Taxilli,* lusoriae tesserae. V. in l. v

† AMI

† AMINA, mensura frumentaria, pro variis locis diuersae capacitatis, eadem quae *Hemina*. Ch. a. 1230. ex Chartul. Campan. Ch. a. 1295. in Chartul. eccl. Lingon.

† AMINAGIVM, Gallis ol. *Aminage*, praestatio ex quacunque *Amina* frumenti, aut alterius grani, i. q. *Eminagium*. Ch. a. 1237. inter Probat. t. 1. Hist. Burg. p. 88.

† AMINEA LAINA, *quia plus omnibus lanescit lanugine*. Gloss. vet. Cod. reg. 7646. V. *Amineum*.

† AMINETA, eadem notione, qua *Amina*, in Ch. a. 1314.

AMINEVM, *vinum quasi sine minio candidum*. Ita Laur. in Amalthea ex Isidoro. Sic et iam legitur in Glossis San-German. Ms. Verum Martinio in Lexico Philol. *Amminaei* Italiae sunt populi; vnde *Amminaeae* seu *Ammineae vites*. Salmasio *Aminnia*, *Aminia*, *vitis tam albam*, *quam nigram vuam ferens*. Vide in Amalthea. Papias vero MS. Bitur. *Aminea genus vuae quasi sine minio, id est, rubore*, *album vinum fert*. At paulo post superioris etymologiae immemor, subdit, *Amineus*, *rubeus*.

AMINICVLVM, *est meretricum pallium lineum: hunc apud veteres matronae in adulterium deprehensae induebantur, vt in tali aminiculo, potius quam in stola posuerent pudicitiam. Erat enim apud veteres hoc signum meretriciae vestis. Nunc in Hispania honestalis*. Ita Gloss. San-Germ. MS. apud Papiam in Gloss. scilicet MS. Bituricensis Ecclesiae legitur: *amiculum, meretricum pallium lineum*, etc.

AMINNIA, V. *Amineum*.

† AMINVERE, diminuere, labefactare. Ch. a. 1202. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 192.

AMIR, Arabibus, Dominus. *Amir Gazis*, apud Ordericum lib. 10. extremo: *ἀμήρ*. Annae Comnenae et aliis; a qua voce ortum ducunt *Amirae* et *Amiralii* apud Saracenos et Turcos, Satrapae nempe vrbium vel Prouinciarum Praefecti, atque adeo Sultani, qui Caliphae suberant. Martyrium S. Bacchi junioris p. 106. ὁ στρατηγὸς ὁ παρ' αὐτοῖς, ὁ καὶ Ἀμηρᾶς ὀνομαζόμενος. Anastas. Biblioth. ad VIII. Synod. act. 1. *Hamiram Graeci vocant Principem Saracenorum: interpretatur autem, vt ferunt, lingua eorum, Praepositus*. Varie porro efferuntur apud Scriptores ejusmodi vocabula. V. *Admiralius*, *Almiragius*, *Amiraldus*, *Amirarius*, *Amiratus*, *Ammirandus*, *Admiranisus* etc.

AMIRAEVS, i. q. *Amir*, f. *Admiraldus*, ap. Sigebert. in Chron.

AMIRAGIVS, eadem notione ap. Murat. t. 8. p. 1085.

† AMIRALDIA, officium et jura Amiraldi, maris praefectura, in Ch. a. 1272. Ms.

AMIRALDVS, V. *Admiraldus* et *Amir*.

AMIRALMVMIM, V. *Amirmumnes*.

AMIRAMOMEMINI, V. ibid.

AMIRARIVS, i. q. *Amir*. Memoriale Potestatum Regiensium ad an. 1218. apud Murat. to. 9. col. 1092.

AMIRATVS, AMMIRATVS, eadem notione. Vita Caroli Mag. an. 801. Adde Aimoinum lib. 4. Hist. cap. 9. et Annales Francor. Guillelm. Apuliens. lib. 3. Rerum Norman. p. 28. V. etiam *Amiratus*. † *Magni Ammirati Ammiratorum* mentio fit in Ch. Guillelmi reg. Sicil. a. 1156. ap. Cencium inter Cens. eccles. Roman.

AMIRMVMNES, sic appellati Bagdatenses, atque adeo supremi Sultani, qui sub Chalifa vniuersae rerum administrationi praeerant. Ἀμερμουμνῆς Cedreno, Zonarae, et Constantino Porphyrogenito; Ἀμερμουμνῆς Annae Comnenae; *Amermunni* Fredegario Scholastico; *Amiralmumin*, in Epist. 3. Leonis III. PP. *Amiramomemini* Roderico Toletano lib. 6. de Reb. Hispan. cap. 32, lib. 7. c. 34. in Hist. Arabum cap. 31. *Amormomini* Bernardo Monacho in Itinerar. Terrae Sanctae; *Miramomelini* Lucae Tudensi aera 1129. *Miramumelini* apud Rigordum an. 1211. *Hermirmomelini* ann. 1195. *Mirmumni*, in Vita S. Wilibaldi, a Sanctimoniali edita cap. 15. 21. *Almamuni* et *Amir-Almumamini* in Chronico

nico Orientali: quas quidem voces *Credentium Principem*, seu *Fidelium Dominum* significare apud Arabes pluribus docuit Cangius ad Alexiadem pag. 371. 372. At aliter de vocis notione scribit Isidorus Pacensis in Chronico aera 750. *Ulit Amir Almuminin, quod idioma regni in lingua eorum resonat, Omnia prospere gerens.* Corrupte porro habet Molanus Historia Hierosolymitana, pag. 1152. *Eo tempore gentilis quidam Senvarius nomine, sub Molano, quem patria lingua Dominum dicunt, vniuersam procurabat Ægyptum.*

AMIS, et AMISITIS, quibusdam dicitur *Furcula retis, vel hami;* Vgutioni vero est *lignum bifurcatum, per quod venatores expandunt retia ad capiendas feras.* Aliis denique est *Furcula, quae leuat rete, quo capiuntur aues.*

† AMISCERE, AMISERE, AMMISCERE, praestatio ex rebus escariis, vel etiam i. q. *procuratio*, pastus. Ch. a. 957. ap. Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 719. *Aliud nichil* (facere debemus) *nisi tantum amiscere de piscibus bonis, quatuor vices in anno.* Ch. a. 1116. ibid. t. 4. p. 59. Alia a. 1186. p. 855. Ch. Ottonis III. a. 1210. Ch. a. 1221. t. 1. Hist. Casin. p. 318. *Guillelmus - - debet - - vnum ammiscere de carne et 6 panes.* Lib. censual. 13. aut 14. sec. laudat. a Garamp. *Nota, quod ensenia dicuntur ammisera, et vnum quodque ammisere debet esse de 10. panibus et 30. ouis pro vna casata.*

AMISSA, pro *Admissa:* sic et *Amminister* pro *Administer*, suppresso *d* quod Scriptoribus medii aeui familiare est.

AMISSARI, V. *Admissatio.*

AMISSARIVS, V. *Emissarius* et *Admissarius.*

AMISSIONEM TENERE, idem videtur, quod Causa cadere, seu iure actionis excludi, Germ. Verlieren.

AMISSVRA, submonitio, admonitio, citatio. Ch. an. 1226. pro Abbatissa S. Mariae Suession. Alia Radulfi Comitis Suession. an. 1233. pro Communia Natoliensi; *Vt tunc mihi, vel servienti meo, amissuras emendabit.* † Carpentario est, mulcta pro vadimonio deserto, Gall. *Defaut*, vel pro casibus *Amessurarum.* V. *Amessura.*

AMISSVS, perditus, a Deo reprobatus. In Processu de Vita S. Yvoni tom. 4. Maii p. 558. A. *Ille inclusus erit amissus amore pecuniae.* Id est, peribit aeternum, Germ. wird verlohren gehen.

AMISTERIVM. Constitut. Petri I Regis Aragon. ap. Podium Cerdanum MSS. ann. 1225. *Exceptis Militibus et filiis eorum, a. 15. annis supra, qui inter se guerram habuerint cum toto suo amisterio.* Id est, cum ministris et familia.

AMISTID, *vas paruissimum*, Papias.

AMITA, pro *amictus*, de quo supra *cum albis, amita, stola et fanonibus* apud Rymer. to. 9. p. 273. col. 1

AMITANES, pro *Amitae*, Gall. *Tantes*, in Legib. Luithprandi Reg. Longob. tit. 114. §. 2.

AMITERMINVS, ὅμορος, *finitimus, confinalis*, apud Ianum Laurenberg in Supplem. Antiquarii.

† AMITERZIA, fimbria, Frange, vt videtur. Testam. Cardin. Talayrandi de Petragor. a. 1360. in Cod. reg. 4321 *Item vestimenta alba, quae fecimus fieri de pannis pretiosis vltramarinis cum amiterziis de Anglia.*

† AMITINVS, ad *amitam* pertinens, *frater amitinus*, filius ex sorore patris. Stat. ant. Florent. l. 3. c. 3.

† AMITTADARE, in societatem da[re] seu recipere. Stat. Cadubrii c. p. 54. V. *Accomanditia.*

† AMITTENDA. Ch. a. 1256. [...] *praedicto feudo - - confessi fuerunt debere praedicto Rodulpho pro [...] niso X. solidos Viennens. de placito homagium ligium, salua certa amittenda.* V. *Amiscere.*

AMITVM, pro *Examentum*, pannus holosericus, apud Leibnit. tom. Script. Brunsvic. p. 750. ex Ch. Hildeshem. V. *Examentum.* A[MI]TVM, species panni crassioris a[pud] Siculos. Murat. t. 7. p. 256.

† AMITVS, pro amictus, Ital. [A]mitto. Testam. a. 1165. ap. M[urat.] in Antiq. Estens. p. 325. et t. Script. Ital. p. 809. V. *Amict*[*us*.]

AMIXIA, *commerciorum priuatio, Impermiscentia.* Amalthea. Vox ficta ex Graeco *μίξις*, mistio, et *α* priuat.

AMIXTVS, pro *Admixtus* in Vita S. Wingaloei MS. fol. 83.

AMMA. (1) Mater spiritualis. Hesychius: *Ἀμμά, μήτηρ, τροφός.* Pelagius libello 18. num. 19. *Vos estis fatuae, nam haec et vestra et mea est Amma.* (2) AMMA, pro *Ama*, vas, apud Tironem in Notis p. 164. (3) AMMA, Isidoro lib. 12. cap. 7. Bubo, strix nocturna. *Haec auis, inquit ille, vulgo Amma dicitur, ab amando paruulos, vnde et lac praebere dicitur nascentibus.* Anilem hanc fabulam non habet Papias MS. Ecclesiae Bituric. Sic enim ille: *Amma auis nocturna ab amando dicta, haec et strix dicitur a stridore.*

AMMAN, apud Germanos et Belgas, communiter dicitur Praetor, Praefectus, Praetor causarum ciuilium. In Ch. Balduini Com. Flandr. ann. 1119. in Tabul. S. Bertini, subscribunt: [illegible] *Amman de S. Folquinilde, Alsgerus Amman de S. Georgii, Bernuldus Amman de Broburg* [illegible]. V. Ch. a. 1125. apud Miraeum in Don. Belg. c. 82. et Consuetudines Bruxell. tit. 1. art. 1. et seqq. [illegible]quid *Ammanum* huius vrbis [illegible], fusius exponitur. Plura et [illegible] de *Ammano* in Consuetud. Mechlin. tit. 1. art. 41. et tit. 4. art. 2. Vocis origo Germanicum Ampt, *Munus*, et Mann, Vir. V. *Amannus* (2).

AMMANIA, districtus, iurisdictio. Diploma Ioannae Ducissae Brabant. [illegible] 1384. instrum. to. 5. nouae Gall. Christ. col. 426. D. *Et quod vniti* [illegible] *Ammaniae Antuerpiae sub* [illegible] *de Herentals.*

AMMANNVS, V. *Amman.*

AMMANTARE, pallio seu *manto* induere, ex Ital. *Ammantare.* Cencius Camerar. in Ceremon. V. *Mantum.*

AMMASSARE, colligere, Gall. *Amasser.* Vetus Consuetudo Corbeiensis ex Tabul. eiusd. Monast.

AMMASSATVS, in vnam massam redactus. Memor. Potestatum Regiensium de ann. 1216. apud Murat. to. 8. col. 1083.

AMMATIA, *oculi.* Gloss. f. *Ommata,* Amalth.

AMMAYLARE, encausto pingere, Gall. *Emailler.* Monast. Anglic. t. 3. p. 170. V. *Enamelatus.*

AMMENTARE, vt *Amentare*, apud Lucanum, iacula vibrare, ab *Amentum*, lorum quo hasta longius iacitur. Carmen Gilonis Paris. de Expedit. Hierosol. inter Anecd. Marten. to. 2. col. 242.

AMMESSARIVS, V. *Emissarius.*

† AMMIATVS, pro amatus, vt videtur D. Secousse. Ch. a. 1208. t. 7. Ordinat. reg. Franc. p. 603. *Communia vero in vita mea michi debet tria auxilia, scilicet pro ammiato filio meo milite faciendo, LX. libras, et pro ammiata filia mea maritanda LX. libras.* Quid si legeretur *ainsniato* et *ainsniata*, a Gall. *aisné*, h. e. filio primogenito, et filia primogenita, vti legitur in aliis Chartis? V. *Aisnecia.*

AMMICERE, (1) Eadem, vt videtur, notione, ac *Amicare* (2). Epist. Conradi ap. Marten. t. 2. Collect. Ampliss. p. 1213. *Sed si sumta de perspicacis huius nouae tripudii materia iocundandi plausus tuos, quos iusto credimus exinde titulo possidere, vel quorum in se titulum redimit bona fides, caute scribis ammicuisse iuuenibus, placuisti.*

AMMINAEI, V. *Amineum.*

AMMIRANDVS, i. q. *Amiraldus*, f. *Admiraldus*, apud Murat. t. 6. p. 1195.

AMMIRARI, AMMIRATIO, etc. pro *Admirari*, *Admiratio*, etc. non semel occurrunt in medii et infimi aeui scriptoribus.

AMMIRATVS. (1) Eadem notione ac *Amiratus*, seu *Admirallius*, ap. Raymund. de Agiles, p. 164. V. *Amir.* (2) *Ammiratorum* dignitas, quo sensu vox passim occurrit.

AMMIREDA, i. q. *Amiraldus*, f. *Admiraldus*, in Ep. Ludov. II. Imp. ad Basil. Imp. Constantinop. ap. Baron.

† AMMIREODA, eodem sensu, ap. D. Bouquet t. 7. Collect. Hist. Franc. p. 576.

MMINICVLVM VITIS, quasi *Adminiculum*, paxillus, pedamentum, palus, cui vitis innititur. Lex Longob. lib 1. tit. 25. §. 34. *Si quis vitem exspoliauerit, id est, amminicula tulerit.* Rufinus in Praefat. in lib. Iudae.

MMISCERE, pro *commiscere*, *Ammistio*, pro *commistio*, occurrit non semel apud S. Fulgent. Epist. 1. de coniugali debito, et apud veterem Interpretem Alexandri Iatrosophistae MS. in libris Passionum. † Alia notione V. *Amiscere.*

MMO. (1) Pro *Ambo*, suggestus, pulpitum, in Chron. Cassin. Ch. a. 1308. p. 338. Item apud Murat. to. 3. p. 176: col. 13. V. *Ambo.* (2) Mensura vinaria, Germ. Ohm, Ahme, in Necrolog. Mſ. abbat. Altorf. V. *Ama* et *Amo.*

AMMODO, dehinc, deinceps. Ch. Otton. Comit. Palat. a. 1245. ap. Tolner. inter Instrum. Palat. p. 150. V. *Amodo.*

AMMOLARE, procudere, exacuere, Germ. zuspitzen, Gall. olim *Amollier.* Annal. Estiens. ad a. 1399. ap. Murat. t. 18. Script. Ital. p. 936.

MMONITIO, pro *Admonitio*, apud Ludewig. tom. 1. pag. 46.

MMOTIO, pro *Amotio*, ab amouendo, apud Rymer. t. 4. p. 507. et t. 8. p. 101.

MMVLA, pro *Amula*, ab *Ama*, vasis genus, apud Tironem in Notis p. 164.

MNENSIS, *quaelibet villa circa amnem sita.* Ioan. de Ianua. Veteres Glossae: *Amnenses*, *περιποτάμιοι.*

MNESCIA, *abolitio malorum*, et *Amnestia*, *obliuio.* Papias MS. Bituric. Hinc Gallicum *Amnistie*, quae lex est a Principe lata, qua cauetur, ne quis anteactarum rerum accusetur, neue mulctetur. Vox Graeca est ab *α* priv. et *μνῆσις*, Memoria. Hinc et

MNESTICACIA, quae I. Laurentio in Amalth. est etiam *Iniuriarum obliuio.* Hinc etiam

MNESTVM, *obliuione deletum*, apud eumdem Laurentium.

AMNILIS THESAVRVS. An thesarus in *amne* vectus aut repertu[s] Ethelwerd. l. 4. c. 3. *In eodem* [...] *no Danaa Suda in Beamflecte loco* [...] *perto nutu ab incolis ruit, amnil[is]* *in se diuidunt thesaurum.*

AMNISTRARE. Ch. Heccardi C[o]mitis Augustod. in Burgund. ap[ud] Perardum p. 26. *Vno famone vir[i]* *cum brusdo vno de glisо, vno eſtr[...]* *cum sirico amnistrare, turribulum* [...] *nore*, etc.

† AMNISTRATRIX, administra. [...] stam. Petri Bermundi a. 1352. Tabul. Flamar.

AMNITES, *Gemma similis vitro sed* [...] *rior.* Isid. Papias et Iohan. de Ian[ua].

AMO, vel AMON, († Idem quod [su]pra *Ammo* 1. seu *Ama*, Germ. Ohm, Ahme.) Notitia fundationis et [re]staurationis Parthenonis de Hasc[...] wia circa annum 1060. inter Instru[m.] tom. 5. nouae Gall. Chr. col. 4[...] C. In *Mittelenwilere vineam persi[...]* *uentem sexdecim amones, in Stot[...]* *heim curtim vnam et nouem juge[ra]* *in campo - - praedictae complere[...]* *Ecclesiae.*

AMOBRAGIVM, mulctae species p[ro] delicto exsoluta. Ch. Edwardi [...] Regis Angl. a. 1316. apud Rym[er] to. 3. p. 548. *Quod illa consuetu[do]* *quae vocatur amobragium, de caete[ro]* *non exigatur, nisi infra annum a te[m]pore cognitionis delicti, pro quo di[cta]* *consuetudo solui debeat.* Ch. a. 15[...] apud eundem Rymer. tom. 12. [p.] 781. *Cum warennis, hundredis, co[...]* *motis, ragloriis et ringeldiis, se[...]* *calciis, amobragiis*, etc.

AMOCRISIS, *genus gemmae areni[s]* *auro intermixtus.* Papias in MS. [...] tur. Gloss. Sangerman. MSS. A[...] *chrissus, harenis auro intermixt[is]* *nunc brattearum nunc pulueris h[...]* *quadrulas. Gignitur in Persida.* G[rae]ca vox ex *ἄμμος*, *Arena*, et *χρυ[σός]* *Aurum.*

AMODIARE, ablocare. Gall. A[mo]dier. Statuta Ordin. Cluniac. [...] 1301. ex Cod. MS. Monasteri[i] Mariae Deauratae Tolos. Ch. [...] 1299. apud Stephanotium tom. [...] Antiquit. Pictav. p. 902. Vide [A]*modiare* 2.

AM[...]

AMODIATIO, locatio, Gall. *Amodiatio*. Ch. officialis Paris. a. 1263. ex Tabulario San-German. 10. Vide *Amodiare*.

† AMODIVM, compositio, Germ. Vergleich. Chartular. Celsinian. ch. 378.

AMODO, ἀπὸ τῦ νῦν, deinceps. Onomastic. *Amodo*, ἀπὸ τῦτε. Gregor. Turon. lib. 3. Hist. cap. 5. *Plange amodo, qui per consilium nequam, factus es parricidia saevissimus*. Passim.

† AMOEBOEVS, a Gr. ἀμοιβαῖος, alternus. Gloss. vet. Cod. reg. 7613. *Amoebaeum carmen duos introducit; sed difficilior pars respondet, quia non pro suo arbitrio, sed aut maius aut contrarium respondet*.

AMOENA, *Xenium*, in Gloss. Arabico-Lat. forte *Xestium*, ξύσος, ξυσίον; est enim in Glossis Lat. Gr. *Amoenius* εὐηνυς τόπος, locus umbrosus. Alibi *Amoenia*, οἰ ἀκταί. Ioan. de Ianua: *Amoenium, locus pulcer et delectabilis*, vel *Amoenitas*. Vide Angelum a Nuce ad cap. 17. Leonis Ostiensis lib. 1. Chronici Casin. vbi de voce *Amoenus*.

AMOENARE, apud Cyprianum, Sidonium et alios idem est quod *recreare, oblectare*.

AMOENARI, in Vita S. Ragneberti tom. 2. Iunii p. 695. C. *Sed nunc illis deliciarum voluptatibus amoenatur, quae nullo possunt humanae aestimationis indicio desiniri*.

† AMOENITAS, praestatio quaedam, forte ex hortis vel viridariis. Ch. a. 1354. in Reg. 84. ch. 822. *Cum domibus, albergamentis, boriis, escuris, pratgiis - venationibus, amoenitatibus, decimis*, etc. Simili modo in Ch. a. 1391. ex Cod. reg. 9861.

† AMOENIVM, locus amoenus, ex Cathol. ap. Laur. in Amalth.

AMOGABARI } V. *Almuganari*.
AMOGAVARI }

AMOISONNAMENTVM, datio ad firmam vel in emphyteusin, seu reditus inde proueniens. Confirm. fundat. religiosar. de Lilio a. 1317. in Reg. 71. ch. 242. V. *Admoisonnare*.

AMOISSONATA TALLIA, AMOISSONATVM SERVITIVM, dicuntur conuentiones de soluenda quotannis certa grani atque interdum pecuniae quantitate; vt patet ex Terragio S. Niceti deserti in Bressia, vbi sic legere est: *Sub Tallia amoissonata septem grossorum et duorum denariorum monetae Sabaudiae, vna cum Talliis non amoissonatis, cornatis, complaintis et aliis iuribus*, etc. Haec autem tallia percipiebatur saepius in fundis ipsis, dum fiebat messis, et aliquando in area tantummodo, dum exterebatur. Segusiani nec non Dombenses rustici etiamnum vtuntur verbo *Amoissoner*, seseque, vt aiunt, *Amoissonant* cum fabro ferrario, dum conuentione facta promittunt ei certam frumenti vel siliginis quantitatem annuatim soluendam, ea conditione, vt quidquid ferramentorum opus fuerit, sibi ab eodem fabro ministretur; similique modo sese *Amoissonant* cum medico suorum pecorum, fabro lignario etc.

AMOLA. Itinerarium Hierosolymit. Antonini Monachi: *Deinde venimus - - in ciuitatem Caesaream, in qua adorauimus pro veneratione amolam, et canestellum sanctae Mariae*. Ita in MS. Codice, forte pro *amula*, quod V. † Pro diminut. ab *ama* diserte occurrit in Stat. Montisregal. p. 272. *Vna pinta de vitro, facta in forma vnius amolae, ad quam mensurentur et stancientur* (scancientur) *omnes sestarii et minae*.

† AMOLARE, i. q. *Ammolare*, in Stat. datiar. Riper. c. 12.

AMOLETVM, pro *Amuletum*, remedium superstitiosum aduersus maleficia. Gloss. Graec. Lat. Φυλακτήριον, *Seruatorium*, *Amolimentum*, *Amoletum*, *Breuia*.

AMOLIMENTVM, V. *Amoletum*.

† AMOLINARE, molinare, molendinum, Germ. Mühle, in Tabular. S. Flori. V. *Amoulerium*.

AMOLOGARE, pro *Omologare*, non semel in Ch. a. 1345.

AMOLVM, *flos farinae tenuis*, *dictum quasi a mola gestum*. Papias. Glossae

S. Germani MS. *Amolum, flos farinae tenuissimum prae leuitate, de mola gestum, vnde et appellatum quasi a mola.* Papias Bitur. habet, *de mola egestum.* Est autem farina leuissima, quae molarum motu acta et sursum elata circumquaque adhaerescit molendini molis, rotis, parietibus, etc. *) *Amolum* procul dubio est a Gr. ἄμυλον, farinam sine mola factam et ex optimo tritico expressam denotans, Germ. Amelmehl, Kraftmehl, Stärke.

AMON, agraria mensura, Nauarris olim non ignota, eadem forsan quae Vgutioni *Amona, calamus, mensura*; Gallis Virga. Ch. a. 1175. regnante Garsia Nauarrae Rege: *Ego Ortigureina facio hanc cartam cum donatiua de duas argusatas de vinea, et de duos amones semenatura de terra illa casae de Artaxona,* etc. Alia notione v. *Amo.* V. etiam *Amina* et *Ammo.*

AMONA, *calamus mensurae*, Vgutioni, vbi legendum *Amona, calamus, mensura.*

AMOND, V. *Amund.*

AMONITIO, cibaria, vnde Galli, *Pain d'amonition.* Chron. Noualicense lib. 1. cap. 31.

AMOR. (1) *Amores canere*, amatorias cantiones (vti vocantur a S. Hieronymo Epist. 17). cantare. Commodianus Instr. 34. Et Instr. 60. (2) AMOR, consensus. Consuetudo Comitatus Bigorrae: *Nemo militum terrae castellum sibi audeat facere sine amore Comitis, i. e.* sine illius consensu et voluntate. (3) DIES AMORIS, in Fleta lib. 6. cap. 14. §. 28. *Vbi diem amoris capere*, est quod Germani dicunt, einen Tag zum gütlichen Vergleiche ansetzen. V. in *Dies.* (4) Capitul. 3. ann. 813. cap. 25. *Quicquid in amore in alterum furatum habent in duos geldos componere faciat.* Cap. 26. *Quicquid in amore Fresiones iniuste tulerint*, etc. (5) AMOR DIVVS, pro *Spiritu Sancto* sumitur in Vita S. Petri Coelestini versibus scripta a Iacobo Cardinali S Georgii tom. 4. Maii pag. 449. D. (6) † Officium, munus, obsequium. Ch. Hugon. de Castell. a. 1220. in Chartular. Campan. e aliis Chartis.

AMORATVS. (1) Amore cap Rolandinus Patauinus apud Mu to. 8. col. 173. (2) † Amatus vet. Inscript. Romae ap. Spon. ner. t. 3. p. 39.

AMORAVII, apud Ordericum V lem lib. 13. p. 891. 893. dicu Saraceni Africani; forte quo Africa degeret *Amirmumelinus*, Calipha, vel magnus Sultanus, q *Amiraquisum* vocabant, vti supra nuimus. Nec, vt videtur, di sunt ab iis, quos *Almoraudes* n cupant Scriptores Hispani, M scilicet Africani, qui in Hispan transierunt a Rege Sibiliae M euocati, Alfonso VI. regnante. P gius Episc. Ouetens. in Aldefo Rege, aera 1123. *Post haec cum t tis prosperitatibus ad tantam el nem peruenit, vt Almoraudes ex neas gentes, quae ex Africa in Hi niam per Regem Abenhamet cum quibus praelia multa fecit, et ta contumelia, dum vixit, accep eis.* Alii sunt *Amorauisii*, apud ras Gallos, Slaui scil. *Moraui* Germania incolentes.

† AMORBARI, morbo affici, ae tare, ab Ital. *Ammorbare.* Acta t. 2. Sept. p. 456.

*) AMORELLVS, Emerig, in V bul. Brack. f. 49. Auis est, q alias Emberiza, seu Miliaria Germanis Gold-Ammer, ling, Anglis *Hammer*, vocatur.

AMORENSES CATTI, mar Marder, vel mures Pontici, apud *Amorauios* in Africa nascu de quibus Alderisius in Geogr Nubiensi pag. 9. Petrus Clu Abbas in Statutis Congr. C cap. 17.

AMORETE, AMOXERE. Ch. F nandi I. Regis Hisp. aerae apud Anton. de *Yepez* in C Ord. S. Benedicti to. 7. *Cabo patenam ex auro cum olouitreo, aureas cum amoxere argenteo, et ra ex auro, et aliud argente amorete, habet opera aluitrea, psam eburneam operatam cum et alias duas eburneas*, etc.

...IFER, amorem concilians. Fortunatus Epithal. Sigiberti Regis 6. 2.
...RIFICVS, eadem notione apud ...uleium.
...EMOMINI, V. *Amirmamnes*.
...ROSISSIME, summo amore. ...ist. 2. Iohannis de Monsterchio ... 1395. apud Marten. to. 2. Ampl. Collect. col. 1321.
...MOROSITAS, *plansé d'amour*, in ...cabular. compendioso.
...ROSVS. (1) *Plenus amore*, Io... de Ianua, Italis *Amoroso*, Gallis ... Menoti Sermones Quadragesim. fol. 55. col. 1. (2) Ama..., Bartholomaeus Scriba lib. 6. ...nal. Genuens. ad a. 1227. apud ...rat. tom. 6. col. 444.
...RTARE, V. *Admortare*.
...RTICIARE, iure morticinii do...re; item ius morticinii soluere, ...ll. *Amortir*, Hisp. *Amortizar*. ...dox Formul. Angl. p. 428.
...RTIFICARE, AMORTIFICA...IO, AMORTIRE, AMORTISAMENTVM, AMORTISARE, ...RTISATIO, AMORTIZARE ... eadem notione passim occurrunt inferioris aeui Tabulis, qua *Admortizatio*, quod vide.
...MORTIGATIO, i. q. *Admortizatio*. Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 84.
...MORTIMENTVM, eadem notio... Ch. a. 1302. ex Chartoph. ...
...RTISAMENTVM, V. *Admortizamentum*.
...MORTISSARE, concedere in manum mortuam. Ch. Renati reg. Si... a. 1476.
...RTITVS, V. *Admortitus*.
...RVSIA, Ius carnium elixarum, ... Matth. Siluaticus: *Almu...*, *id est*, *Brodium*, *quod Latine ... Amorusia*.
...IO, *amnio*, apud Festum.
...IBILIS, qui amoueri potest, ... est perpetuus in aliqua digni..., apud Bractonum lib. 2. cap. 5. ...
...VIBILIS, eadem notione. Gall. ...*uible*, in Hist. Mediani Mona... pag. 156.
...MOVIBILITER, ea conditione, vt quis amoueri possit a beneficio, loco, dignitate, in Collectione Priuilegiorum Equitum S. Ioan. Hierosol. pag. 156.

✝ AMOVLERIVM, molendinum vt videtur. Ch. Caroli IV. a. 1357. in Reg. 64. ch. 492. *Item Petrus Massoti domicellus vnum hospitium, vnam costam, seu terram amoulerii.* Id est, in qua est molendinum. V. *Amolinare*.

AMOVTA, praestationis vel tributi species. Ch. Richardi de *Lamberville* in Tabulario Gemeticensi cap. 361. *Varantizandum ab omni aida et reseantia et amouta.* ✝ Legendum, vt videtur, diuisis vocibus, *a mouta*; aut certe eadem notione qua *mouta* accipiendum. V. *Mouta*.

AMOXERE, V. *Amorete*.

AMPA, amphora. Gloss. Biblicae MSS. *Scyphus*, *ampa*. *Ampa dicitur quasi anopansa*. V. *Ambra* 2.

✝ AMPARA, agger, moles opposita fluctibus, Germ. Deich, Damm; ab *ampara*, tutamen, Ch. a. 1327. in Reg. 64. ch. 633. V. *Amparare* 1.

✝ AMPARAMENTVM. (1) Eadem notione, qua *Ampara*. Sentent. arbitr. a. 1500. (2) AMPARAMENTVM, AMPARAMENTVS, vsurpatio, quidquid iniuste occupatur, etiam titulo protectionis. Ch. a. 1130. inter Probat. t. 2. hist. Occit. p. 457. *Donec amparamentum, vel omnes amparamentos, quotiescunque facti fuerint, semper in integrum visi sunt restituti et emendati.* Alia a 1146. ibid. p. 513.

AMPARANTIA. (1) Tuitio, protectio. Ch. a. 1245. in Regesto Comit. Tolosae. (2) Census ob tuitionem clientelamue exsoluendus Ch. a. 1271. apud G. la Faille tom. 1. Annal. Tolos. p. 18. 26. 34. Eadem notione occurrunt *Emparantia*, *Emparamentum*, *Imparantia*, *Aparazmus*, et *Empara*, quae V. suo loco. V. *Amparare* (1).

AMPARARE. (1) Tueri, protegere, Hispanis, *Amparar*, Occitanis, *Empara*. Guillelmus de Podio-Laurentii in Chr. cap. 27. EMPARARE, in Vet. Consuet. Iaccae in Arag. (2). Inuadere, auferre, occupare; quod

quod faciunt, qui alicuius tutelam ac protectionem suscipiunt, dum eam suam faciunt; Gallis *s'emparer de quelque chose*. Occurrit in Ch. a. 1155. apud Baluzium ad lib. 8. P. Marcae de Concord. Sacerdotii et Imper. cap. 18. et in Notis ad Concilia Narbonens. p. 134. V. etiam *Imparare*. (3) † Patronum seu protectorem agnoscere, Hispan. *Ampararse*. Ch. a. 1198. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 186. *Ego - - amparamus te comitem Fuxi - - omni tempore, nunc et semper in perpetuum*, etc. (4) † Obuenire, ictum auertere, Gall. *parer*. Ch. a. 1365. in Reg. 98. ch. 695. *Nisi - - ictum dictae barrae cum suo bloquerio amparasset*. V. *Empara*.

† AMPARATIO. (1) Tutela, protectio. Ch. a. 1266. inter Instrum. t. 6. Gall. Christ. p. 159. V. *Amparantia*. (2) Possessio etiam legitima. Ch. a. 1221. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 419. *Et conuenio - - facere bonam et firmam guarentiam de omnibus amparationibus*.

† AMPARATOR, intercessor, ab Hisp. *Amparar*, impedire, obstare. Placitum a. 1158. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 569. *Et dominus comes debet garire supradictum vsaticum affectatoribus praedictis de omnibus amparatoribus iuste*. V. *Emparator*.

† AMPARENTIA, tutela, protectio, vt *Amparantia*. Ch. Eduardi Reg. Angl. in Reg. 52. ch. 128. V. *Amparare* 1.

AMPARLARII. Vox ducta a Gallico *Amparliers*, vel *Emparliers*, quo nomine olim appellabantur Aduocati, quod alios defenderent *dictis suis*. Haecque prima est origo vocis *Amparlier*. Vide de Lauriere to. 1. Ordinat. Regum Franc. pag. 261. et Glossar. iuris Gallici in voce *Emparliers*.

AMPASSEIA, passus simplex seu communis minor; scilicet tantum spatii, quantum incedentis hominis distenta crura complectuntur, Gall. *Ampassée, enjambée, démarche*, quae mensura est duorum pedum cum dimidio. Est passus communis maior 3. pedum. Tabular. Monasterii [...]cinctensis vulgo *Anchin*, fol. [...]

AMPEDVLA, *vuedula, quae* [...] *vuas, vt ficedula quae comedit* [...] Laurent. Lucensis in Amalth. [...] composita ab ἄμπελος, vine[...] ἔδω, edo.

AMPHIBALVS, AMPHIBAL[...] (1) Idem quod *Amphimallus* [...]que enim ab ἀμφιβάλλειν vo[...]ducitur, vt quidam censent. [...] S. Benigni: *Amphibalus*, *b*[...] *villosus*. Papias: *Amphiballus* [...]*rus villatus, vel planeta*. Mox: [...]*phiballus, byrrus, lodix villosus*. [...]tio: *Amphibalus* i. *sclauina*, *q*[...] *vestis circumpilosa vel villosa*. I[...] de Ianua: *Amfibolus, vestis p*[...] *villosa, sicut est sclauina, quae c*[...]*cluditur*. Gloss. Aelfrici: *Am*[...]*lum, ruhlregel* i. vestis hispida. [...]pit. Seuer. de Vita S. Martini [...] 2. *Indutum amphibalo veste - -* [...]*bat*. Fortunat. lib. 3. de Vi[...] Mart. cap. 1. Amphibalum [...] etiam texisse docet Vita S. [...] Episcopi Claromont. cap. 2. et [...] Vita S. Deicoli Abbatis Lu[...] n. 20. Chron. Laurisham. in [...]rico VI. p. 86. (2) AMPHIBA[...] casula, indumentum sacerdotale[...] *Chasuble*. Expositio breuis ant[...]turgiae Gallic. apud Marten. [...] Anecd. col. 99. *Casula, q*[...]*phibalum vocant, quod Sa*[...]*ducetur, tota vnita per Moysem* [...]*rum instituta primitus dem*[...]

AMPHIBOLETICVS, ambiguus, *Amphibologique*. Ludewig. t. 3. p. 124.

AMPHIBOLVS, ἀμφίβολος, d[...] anceps. Hist. Luitprandi P[...] Ticin. apud Murat. to. 2. p. [...]

AMPHICIRCVS, ab ἀμφὶ, [...] et κίρκος, circus, amphithe[...] Helinandus lib. de Rep[...] lapsi.

AMPHIKYRTOS, vox Grae[...] ἀμφὶ, circum, et κυρτὸς, [...] Geruas. Tilberiensis in I[...] Otiis apud *Leibnit*. Scriptor. [...]svic. to. 1. p. 889.

PHIMALLVS, ex Graec. ἀμφί-μαλλος, vtrinque villosus. Proprie stem tunica hispida, villosa. Gloss. MS Reg. Cod. 1013. *Camasus*, *Amphimallus*. Gregorius Magn. lib. Epist. 52. Vide veterem Interpretem Iuuenal. ad Satyr. 3. et S. Hieron. Epist. 28. extrema, praeter Grammaticos Graecos. Plin. 8. 48. e huiusce vestitus origine ait: *Patris mei memoriam coepere amphimalla nostra.* Vide Ferrar. de Re vest. 18. et 2. 24.

AMPHIPENDVLATVS, quasi pendulus. Act. SS. t. 6. Sept. p. 500. *Illius lingua palpitans ex emissione verbi mouebatur, et e pariete, cui amphipendulato dorso tenus innisus haesit, osculum tam valde complexum accepit*, etc.

AMPHISCII, V. *Amfiscii.*

AMPHISEPIRE, pro *circumsepire*, in hymno quodam Ecclesiastico, laudato a Goldasto tom. 1. Rerum Aleman. pag. 216. vox hibrida.

AMPHITAPA, vel *Amphitapes*, Gr. ἀμφίταπος, tapes vtrinque villosus. *Amphitapa*, et *Amphitapi* leguntur in Glossar. San-Germ. MS. *Amphitapa*, *Amphitapa*, *Amphitapa*, apud Laurentium in Amalthea; *Amphitapus* apud Hofmannum; *Amphitapus* apud Martenium tom. 3. Anecdot. col. 341. Vocabula vbique synonyma, sed aliquibus in locis mendose scripta.

AMPHITEATRVM, V. *Amphitheater.*

AMPHITEOSIS, idem quod *Emphyteusis* seu conductio tamdiu duratura, quamdiu soluitur pensio de qua conuentum est. Chartul. S. Vandreg. to. 1. p. 1415.

AMPHITHEATER, pro *Amphitheatrum*. Occurrit in Vita S. Potiti Martyr. ex MS. Velseri c. 4. † *Amphiteatrum*, *Chercle de tonnel*, in Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. aliud a. 1352. Cod. 4120. *Amphiteatrum*. *Cerciaus a vin.*

AMPHIVM, herbae odoriferae species. Blandinus Patauinus de factis in Marchia Taruisina lib. 1. c. 13. apud Murat. to. 8. col. 181.

AMPHORA. (1) *Dicta quod hinc et inde leuetur. Recipit enim liquoris pedem quadratum, frumenti modios Italicos tres.* Sic Papias MS. Bituric. In Glossar. nostro San-German. ex Isidoro legitur: *Amphora -- recipit autem vini vel aquae pedem quadratum, frumenti vero modios Italicos tres.* Budaeus lib. 5. de asse ait: *Ego Amphoram vnam ternios modios capere dico, et duodequinquaginta sextarios.* Et aliquanto post: *Tranquillus vini amphoram, id est, octo congios duodequinquaginta sextarios, vno conuiuio ab homine vno haustos dixit.* Haec ad amplitudinem amphorae designandam dicta sint. Nomen enim ipsum quod spectat, a Latinis vsurpatum fuisse nemo nescit; Graecum tamen esse volunt ex ἀμφὶ et φέρω deriuatum, quod duabus ansis ornatum vtrinque ferri posset. V. *Ambra* 2. (2) apud Gromaticos quid sit, vide Gloss. Rigaltii ad eosdem scriptores.

AMPHORARIVM VINVM, quod e dolio in amphoras diffusum est, Leg. vlt. §. 2. D. de tritico, vino oleoque.

AMPHORELLA, bulla, Hispan. *Ampolla*, Gall. *Bouteille* Vita B. Coletae to. 1. Martii pag. 567. E.

AMPHORVS, aquarius. Germ. der Wassermann, vnum e 12. signis Zodiaci. Regest. Inquis. Tholosanae MS. ex Biblioth. D. *de Chaluet* Senescalli Tholos. Tempus Amphori Ianuarius est mensis, cujus signum amphora vel aquarius.

AMPHOTEROPLON, foenus nauticum, cum foenerator et commeatus et remeatus periculum suscepit. L. 1. ff. de Nautic. foen. sicut *Heteroplon.*

AMPICTVS, pro *Amphipictus*, id est, circumpictus. Carmen de varia fortuna Ernesti Bauariae Ducis lib. 5. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 344. E.

AMPILES, *Tuscorum lingua Madius mensis.* Ita Papias in MS. Bituric.

AMPLA PECTORIS, medium pectus. Chron. Triuetti, Spicil. Acher. t. 8. pag. 507.

AMPLARE, V. APPLARE.

† AMPLASTRUM, locus vacuus indefinitae magnitudinis domibus aedificandis vel reaedificandis idoneus, Gall. olim *Amplaistre*, *Emplastre*. Homag. Galtheri Goroti in Chartul. eccl. Lingon. *Gorotus de Montigneyo - - recognoscens acquisiuisse - - quoddam amplastrum, situm infra domum fabri, et juxta* etc. Ibid. fol. 112. *Vsagium suum pro domificando et manutenendo dictam domum - - et amplastrum ejusdem.* V. *Emplastrum* et *Plastrum* 1.

† AMPLATEATUM, i. q. *amplastrum*, forte pro *Amplaceatum*. Obituar. eccles. Lingon.

† AMPLECTIBILIS, amore amplectendus. Fontanin. Antiq. Hortae p. 370. *Pro eorum amplectibili memoria.*

† AMPLEGIA, a Gall. *Emplage*, vt videtur, complementum. Comput. ... a. 1239. *Pro vectura et amplegia, vini - - dati XXV. sol. Turon.* V. *Implagium* 2.

† AMPLETATIO, amplificatio, additamentum. Ch. a. 1361. t. 5. Ordinat. reg. Franc. p. 84.

† AMPLETHIA, forte Plinthis, Gall. *Plinthe.* Ch. a. 1384. ex Tabul. Massil. *Nos Syndici sex de guerra mandamus thesaurario soluatis magistro operis turrium portalis Laureti, pro voutis et amplethiis dictae turris* etc.

† AMPLEXATUS, amplexus, Germ. Umarmung. Astronomus in vita Ludov. Pii ad a. 804.

AMPLIANTER, magnifice. Anastas. Bibl. in Paschali I. Pap.

† AMPLIARE, a Gall. *Employer*, impendere. Obituar. MS. S. Nicol. Corbol.

† AMPLIATIO, amplificatio, augmentatio. Inquisit. a. 1268. MS. V. *Ampletatio.*

AMPLIATOR, qui auget, ampliat, apud Ludewig. Reliq. MS. to. 6. p. 16.

AMPLICARE, ampliare. Acta S. Reparatae Martyris. Vita B. Giraldi de Salis apud Marten, tom. 6. Amplis. Collect. col. 992. *Amplicare*

- - coepit Dei cultum et relig... gentem et locum.

† AMPLICTUS, quidquid ad ... aliquam pertinet, appendices, G... Zubehör. Ch. a. 903. ap. M... t. 3. Antiq. Ital. med. aeui ... 143. 144.

† AMPLIOPIA, *caliginatio ocul...* in vet. Gloss. Cod. reg. 7613. G... Gr. Lat. ἀμβλυωττω, *coeculeo*, ...

AMPLIORARE, ampliare, am... rem facere. Baldric. Nouiom... lib. 1. cap. 65. *Qui res ejusd... dis Ecclesiae amplioravit.* V... praeterea cap. 113.

† AMPLIORATIO, vt *Ampliatio*. a. 1368. in Bibl. reg.

† AMPLIUS VELLE, malle, G... lieber wollen. Ch. a. 1214. Bibl.

AMPLUM. (1) Latitudo, ... Ch. vicarii Tholosani 1272. † ... *plum ensis*, qua parte latus est ... Ch. a. 1366. in Reg. 97. ch. ... (3). † Idem videtur, ac N... Germ. Neubruch. Correct. ... dubrii c. 80. *Sancimus quod ... persona - - non audeat - - ... - - aliqua ampla aut nouallia, ... pressa licentia regulae, in ... ampla aut nouallia facienda ... essent* etc. Vocis origo ab ... quia sic cultura ampliatur. ... *Exemplum*, *Exemplare*, *S...* *Xamplum.*

AMPLUSTRE, nauis gubernacul... Epist. 18. Petri de Gualfr... 1401. apud Marten. to. ... col. 1647. Schramb. Chronicon ... lic. p. 79. Festus: *Aplustria*, ... *ornamenta, quae quia erant ... quam essent necessaria vsu, etiam ... plustria dicebantur.*

AMPNIS, pro *Amnis*, vt alias ... pro *damnum*. Vita MS. S. Wing...

AMPOLA, pro *Ampulla*. Vinc... Cigault in Tractatu de Bello ...

AMPOLLATA, vrceolus, Gall... *rette.* Testam. a. 1367. apud ... ten. tom. 1. Anecd. col. 1523.

† AMPRISIA, a vet. Gall. *E...* nunc *Entreprise*, quoduis opus ... adgredimur. Epist. Calixti III ... a. 1456. ex Bibl. reg. V. *Emp...*

AMPULLAE. (1) Vasis et mini... Ecclesiasticis vulgo accensentur.

alloq. *Ampulla est vas amplum sive ...la ampla; vel dicitur proprie vas amplum quod datur ad altare, in quo ...natur vinum vel aqua.* Gillebertus Lunicensis Episcopus, de Vsu Ecclesiastico: *Ampulla cum vino, et altera cum aqua.* Anon. Poëta de Episcopis Eboracensibus. Codex ...de Lucio Papa apud Baron. an. 1145. *Dedit etiam Ampullas ad servitium altaris optimas et mirabiles.* Chron. Mogunt. pag. 384. Adde Anastas. in Ioanne III. PP. Ch. Heccardi Comitis. Augustodun. apud Perard. in Burgundicis pag. 26. Statuta Odonis Episc. Paris. c. 5. ... Concil. Nimociense an. 1298. et Synod. Bajocensem an. 1300. can. 20. AMPVLLARVM praeterea vsus fuit ad *Oleum* pro *Catechumenis et infirmis*, et *Chrisma* conservandum. Capitula Caroli Magni lib. 1. cap. 162. Offerebantur autem ampullae oleo repletae a fidelibus hac ipsa die ad Chrisma conficiendum, et Oleum benedicendum pro Catechumenis et Energumenis, vt docent Alcuin. lib. de Diuin. Offic. Walafrid Strabo lib. de Rebus Ecclesiastic. cap. 24. et Honor. Augustodun. lib. 3. cap. 23. Liber Sacramentorum Gregorii Magni ex Bibliotheca Bellouacensi. AMPVLLAE IGNIS AGRESTIS, forte Vesicae, quae colorem papularum referunt, quas in morbo qui *ignis sacer*, seu ignis facer dicitur, ebullire videmus. Chron. Sicardi Episc. Cremon. apud Murat. t. 7. col. 614. AMPVLLA REMENSIS, in qua Sacrum Chrisma, quo vnguntur Reges Francorum, asseruatur. Hincmar. ... tom. 1. pag. 744. et in Annalib. Francor. Bertin. an. 868. Flodoardus lib. 1. Hist. Remens. cap. 13. Adde Aimoin. lib. 1. Hist. Franc. cap. 16. Nicol. de Braia in Ludov. VIII. de S. Remigio. Vide Will. Armor. lib. 1. Philipp. p. 99. 101. Hubert. Morum lib. de Sacris vnctionibus, Teneurium de Ampulla Remensi, et alios Gallorum Scriptores. ¶ (2) Conuitia, Gall. *Pouilles*, vt cum dicunt Galli *Chanter pouilles a quelqu'un*, alicui conuitiari. Vita S. Godrici Heremitae tom. 5. Maii pag. 81. E.

AMPVLLAGIVM, V. *Ambulacium.*

† AMPVLLARI, *pompare, efferre, superbire, Ergulhosir, Prov.* AMPVLLITAS, *superbia, Erguel, Prov.* AMPVLLOSVS, *superbus, Ergulhos, Prov.* Gloss. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

AMPVLLATVS, inflatus, turgidus, Gall. *Ampoullé. Ampullatus potestate*, apud Rather. Veron. de Contemptu Canonum, Spicil. Acher. tom. 2. pag. 137.

AMPVLLOSA VERBA, hoc est, turgentia et inflata, ex Gall. *Ampoullé*, in Menoti Sermon. fol. 173vo.

AMPVLLOSE, superbe, ferociter. Vita S. Coni Monachi to. 1. Iunii pag. 361. A.

AMPVTARE, pro *comprimere*, in Ludewig. Reliq. MS. to. 6. pag. 132. i.

† AMPVTATORIVM, falcula. Litt. remiss. a. 1379. in Reg. 115. ch. 319. Alia a. 1380. in Reg. 118. ch. 429.

† AMSIDVLVS, pro *Amphibalus*, vestis longior, sagi militaris instar. Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Sclauina, Prov. Amsidulus.*

AMTRVSTIO, V. *Antrustio.*

AMVA, pro *Ama* vel potius *Amula*, vini mensura, apud Rymer. to. 7. pag. 378. col. 1. V. *Ama*, et *Amula.*

AMVALLES, *secreta loca, conualles*, quasi *circumuallare.* Papias MS. Bituric.

AMVLA, minor *Ama.* Papias: *Amula, vas vinarium. Amulae dicuntur, quibus offertur deuotio, siue oblatio, simile orceolis.* Glossae Mss. *Amula, vas offertorium. Hamula oblatoria*, in vet. Ch. Cornutianensi, edita a Suaresio. Occurrit praeterea in Ord. Roman. apud Anastas. in Gregor. III. et in Hadriano, et in Chron. Casin. l. 1. c. 28. V. *Ama* (2).

† AMVLGARE, in molem struere, aceruare, congerere. Stat. Taurin. a. 1360. c. 181. ex Cod. reg. 4622. *Postquam ipsa fena fuerint amulgata.* Gallis *Amulonner*, eadem notione.

AMVND, AMOND, ADMVND, liber a tutela vel custodia; sui juris, a *mundio* liber. V. *Mundius.* Lex Longo-

Longobard. lib. 2. tit. 12. §. 6. *Si dominus ancillae eam liberauerit, et amond fecerit a ſe, aut ſi eam vendiderit.* Et tit. 32. §. 3. Tit. 35. §. 1. *Aamond*, ſcribitur in Edicto Rotharis Regis tit. 91. §. 1. 2. 3. etc. in Legib. Luithprandi tit. 36. §. 1. Aſtulphi tit. 8. §. 1. etc.

AMVLGAVERI, V. *Almuganari.*

AMVNT, extraneus. Papias Bituric. MS. V. *Amund.*

† AMVRACORII, militia Turcica in genere Ianizerorum. Laonic. Chalcocon. l. 5. Lexic. milit. Caroli de Aquino.

AMVRATVS, i. q. *Amirallus* ſeu *Admiralus*, apud Aiton. c. 50. V. *Amir* et *Amiratus*.

† AMVRCOSVS, amurca plenus. Gloſſ. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. *Amurcoſus, habundant en lie.*

AMVS, *id eſt amor.* Papias MS. Bituric.

AMVSAETERVS, a Graeco μοῦσα et α priuat. rudis poeſeos, vel qui non legit Poëtas. Ermenricus Monachus de Grammatica apud Mabill. to. 4. Analect. pag. 336.

AMVSTIA, in Miraculis B. Coletae n. 8. tunicae monialibus propriae ſpecies, quae ad genua vſque pertingebat; vnde quidam putant, ſic dictam, quod ad mediam corporis partem tantum excurreret, ex Gallico, *à moitié.* *) Quid ſi referatur ad vocem *Almucium?*

† AMVSVRARE, ſtatuere, praefinire. Ch. a. 1258. t. 1. Probat. Hiſt. Brit. p. 969. V. *Admenſurare* 2.

AMVSVS, *tacitus non mutiens.* Papias MS. Bituric. V. *Emutire.*

† AMVTIA, vt *Almucia*, Gall. *Aumuce.* Acta Capitul. eccl. Lugdun. V. *Almucium.*

AMYGDALA, V. *Amigdala.*

AN, pro *vel*, *aut*, vſurpaſſe non ſemel ſcriptores, obſeruarunt Iuretus ad Symmachum lib. 9. Epiſt. 42. et Iacobus Gothofredus ad leg. 128. Cod. Theod. de Decur. Mamertinus in Panegyrico: *Duo an tria ferme e vetere memoria amicorum paria proferuntur.* Item pro *ſeu*, in libro Chirographo Abſiae pag. 58. locus habetur in *Oblati*.

ANA, apud Latinos Scriptores aliqu
vt apud Graecos ἀνὰ aequalem qua
dam diſtributionem ſignificat. Ebra
dus Betunienſis in Graecismo c. 8.

Quatuor: Ana notat, Surſum, A
qualeque, Retr
Sicut Anadiploſis, Anatheoſis, An
thema.
Et juxta Phyſicos, Ana in
ſcrupulos.

Philaſtrius in Catalogo haereſio
pag. 70. *Dauid cum videret homi*
daemoniis immolare, in Hieruſale
ciuitate, quatuor choros poſuit ſecu
dum mundi aditus ana ſeptuagin
duo, quatuor etiam hominibus pſa
et pſallentibus, atque arcam Dei c
ſtodientibus etc. Vbi *Chori* 72 ſu
Chori *ſinguli* 72 hominibus conſta
tes. Leo Oſtienſis lib. 3. cap. 3
(al. 43). Charta an. 1091. apu
Vghell. to. 7. Italiae ſacrae p. 26
Sic etiam, vt habet Ebrardus, h
voce vti ſolent *Phyſici*, ſeu Medi
Conſtantinus Africanus lib. de Mo
borum cognit. cap. 1. *Sinapis q*
que vel naſturtii ſemen ana drach
temperatum cum aceto licet intingu
Paſſim apud hunc Scriptorem
caeteros Medicos. Ἀνὰ vero apu
Graecos Scriptores hac notione vſ
patum vocabulum conſtat, praeſ
tim apud Dioſcoridem l. 2 c. 9
Anonymum in Lacapeno num. 1
44. et in Graeco textu noui Te
menti non ſemel Matth. 20. Luc.
et Ioan. 2. etc.

ANABALA. Gloſſ. Saxon. Aelfri
Anabala winpel, quae vox Saxon
Gallicum *Wimple*, ſeu *Guim*
Germ. Wimpel, videtur eſſe
Somnerus ibi reſtituendum *Ana*
dium cenſet.

ANABAPTISTAE, haeretici, ſic d
quod infantibus baptiſmum neg
hosque cum jam adoleuere reba
zandos cenſeant. Anno Chr. 15
in Germania Thomas Munce
Anabaptiſtarum dux primus et
giſter, ſuis deliriis ruſticorum m
tes ſubuertit; verum iis adue
ſuos principes diu multumque tu
tatis, ipſe tandem captus capite
xus eſt.

ANA

[illegible]ABASII, veloces nuntii, qui equis [illegible]rribusque conscensis velociter aliquid perferunt; ἀνάβασις enim Graece *Ascensum* significat. S. Hieron. aduersus Ruffin. lib. 3. cap. 1.

[illegible]ABASTRICUM, pro *Alabastricum*, Germ. alabastern. Sallas. Malaspinae lib. 6. Rerum Sicularum apud Baluz. t. 6. Miscell. p. 220.

[illegible]ABATA, velum tegendis collo pectore et humeris. Hoc vtuntur in diuinis officiis interdum Sacerdotes, aliique ministri sacri. Ch. a. 1425. apud Kennet. in Antiquit. Ambros[illegible] p. 574. V. *Anaboladium*.

[illegible]ABATRUM, gradus, dignitas, ex Graeco ἀνάβαθρον. Pseudo-Ouidius de Vetula lib. 1. Papias MS. Ecclesiae Bituricensis: *Anabrata, pulpita, gradus scenae*, pro *Anabathra*, vt est apud Iuuenalem Sat. 7. v. 46. † Glossar. Prov. Lat. Cod. reg. 7657. *Anabatrum, quod sursum gra[illegible] Cortina, Prov.* Ita et Gloss. Lat. [illegible] MS. *Anabatrum, la Cortina.*

[illegible]IUM, Isidoro lib. 19. cap. [illegible] est *Amictorium lineum feminarum, quo humeri operiuntur, quod Graeci et Latini Sindonem vocant.* [illegible] Vgutio: *circa renes alligatum [illegible]itudine diffusum, omne ge[illegible] colorum.* Gloss. Sax. [illegible]: *Anaboladium, vel Sindo: [illegible]-foedr thrigels* i. lineum te[illegible], quod caput tegit. Ex Graeco ἀναβάλλεσθαι, quod est [illegible], *iniciri*. Apud Esaiam c. 3. [illegible] *et pallia*, Symmachus [illegible]it ἀναβόλαια, id est, *ornamenta vestium muliebrium, quibus [illegible] pectora proteguntur, vt est apud Hieronymum.*

[illegible]BOLAGIUM, idem quod *Anabo[illegible]*, vestis Pontificalis, ἀναβό[illegible] S. Athanasio in Orat. in De[illegible]p. B. Mariae pag. 651. Ordo Ro[illegible]. Perperam alibi *Anagola[illegible]* scribitur. Leo III. PP. in Bul[illegible] de Aduocatia sanctae Crucis in [illegible]erdea, apud Gretzerum in horto Crucis part. 3.

[illegible]BOLARIUM, eadem notione, [illegible] Lectionario MS. Monasterii S. [illegible]hanbaeSenonensis in Vita ejusdem. [illegible] *I.*

ANABRATA, V. *Anabatrum.*

ANABS, *dubium.* Papias in MS. Bituric. Forte legendum *Ancebs*, pro *Anceps*,

ANACALYPTERIUM, Graece ἀνακαλυπτήριον, dies festus post nuptias, quo sponsa velo deposito et facie retecta prodibat. Munera sponsae Philostrato dicuntur etiam *Anacalypteria.* V. Coel. Rhodig. lib. 21. cap. 26.

ANACARA, V. *Nacara.*

ANACEMETIZARE, V. *Anathematizare.*

ANACHORESIS, secessio. Cassian. l. 2. Collat. c. 2. l. 5. c. 4. Fulbert. Carnot. Ep. 61. V. mox

ANACHORETAE, monachi, qui in solitudines se recipiunt, et ἀναχωροῦσι, *cujusmodi vitae auctor fuit Paulus, illustrator Antonius, princeps Ioannes Baptista*, vt ait S. Hieron. Epist. 22. ad Eustoch. S. Benedictus in Regula cap. 1. *Secundum genus* (Monachorum) *est Anachoretarum, id est Eremitarum* etc. De eorum vita ac conuersatione, praeclare auctor Consultationis Zachaei lib. 3. cap. 3. Primis porro Ecclesiae saeculis, imo ante Paulum, nullos fuisse Eremitas conjicit Scaliger in Elencho ex hoc Tertulliani loco: *Non sumus* inquit, *siluicolae et exules vitae.* Vide Cassianum, Isidorum lib. 2. de Ecclesi. Offic. 16. etc.

ANACHORITA, cellula inclusorum. Inquisitiones Archidiacon. Lincolnensium an. 1233. cap. 48. *In aliqua Anachorita facta sit sine assensu Episcopi?*

ANACHORITARI, vitam in solitudine ducere. Vetus Missale Monast. apud Seuerium p. 213.

ANACHORIZARE, eadem notione Acta S. Helerii to. 4. Iulii p. 151.

ANACLETA. Testam. Leodebodi Abbatis apud Helgaudum in Vita Roberti Regis Francorum: *Pari modo vasa dono argentea anacleta pensantia libras 8.* Forte leg. *Anaglypha*, coelata, sculpta. V. etiam *Cataclitus.*

ANACLEUS, V. *Anax*

ANACLITERIUM, apud Spartianum, ex Graec. ἀνακλιτήριον, pars lecti, ad

ad quam puluinum ponebant fusti- nendo capiti. V. Salmasium.

ANACTEVS, V. *Anax*

† ANACOCLEA, vox fictitia, ab *ana*, et *cochlea*, siue limace, efficta. Chron. Io. Whethamstedii p. 358. *Cogebatur cum anacoclea principe, in vasis luteis cibum sumere.*

ANAE, conspirationes, in Legibus Rachis apud Murator. to. I. part. 2. pag. 87. col. I. e Codice Ambros. *Per singulas ciuitates mali homines anas, id est, adunationes contra suum judicem agentes faciunt.* Adnotatum eadem manu in laudato codice, *Anas, id est, rixus* Cod. Astens. habet, *Zanuas et adunationes*; Mutin. *Zanas et adunationes*; Edit. Boherian. *Ranas seu banna*; Goldasti; *Tanas, id est, adunationes.*

† ANAFORA, *est repetitio ejusdem verbi per principia versuum plurimorum.* Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

ANAFRAGARE. Fori Alcaçonenses: *Et homine, a qui se anafragaret suo adextrado, quamuis habeat alium, sed eat excusatum vsque ad capitulum anni etc.*

ANAFVS, ANAPHVS, ANAPVS, i. q. *Hanapus*, patera, crater, vas, Aremoricis *Anap*, et *Anaph*. *Anaphus*, in Breuiloq. *cyphus deauratus, ab ana sursum, et phos, i. lux, quasi in superiore parte vel superficie lucens.* V. *Hanapus*. Occurrit vox *Anafus*, in Hist. Episcopor. Autissiodor. c. 20. *Anaphus*, Maceriae Insulae Barbarae t. I. p. 76. *Anapus*, in Ch. Heccardi Comit. Augustodun. apud Perard. V. *Anaphus*.

ANAGLIPHARIVS, V. *Anaglypharius*.

ANAGLISVM, pro *Anaglyphum*, caelatura. Ch. a. 1258 apud Maximil. Henric. in Apologia Archiep. Colon. p. 33. vbi legendum *Anaglyfi*.

ANAGLYP, V *Anagriph*.

ANAGLYPHA, fem. gen. opus anaglyphum. Rutbert. de Casib. S. Galli c I. V. *Anaglyphus*.

ANAGLYPHARIVS. (1) Idem quod *Anaglyphus*. Acta SS. Benedict. saec. 5. p. 223. (2) Caelator, sculptor. Papias: *Anaglypharius, sculptor.* Gloss. Lat. Gall. *Anaglypharius, Peintre ou Entailleur.* Vet. Interpres Iuuenal. Sat. 9. v. 141 ... *fices, serui argentarii, laborio... glypharii.*

ANAGLYPHATVS, eadem notio... *Anaglyphus.* Anastas. in S. ... cent. PP.

ANAGLYPHICVM OPVS, eade... tione in Chron. Fontanell. ... et in Act. SS. Bened. saec. 4. p... p. 639.

ANAGLYPHTE, sculpto... Agnellus lib. Pontif. ap. Mura... p. 183.

ANAGLYPHVS, caelatus, sc... ex Gr. ἀναγλυφος. Vet. in... Iuuenal. Sat. 14. *Hic leue ... tum. Anaglyfa sigillis. Virg... aspera signis.* Quod express... lus in Quirinalibus:

Qui bibitur scypho vinis ...
Anagly...

Eucher. Lugdun. in 3. Reg. ... *Anaglypha dicuntur latine ... caelata. Sunt autem vasa ... argentea signis eminentiori... intusque expressa: haec et ali... ue sculpta vocantur. Anaglyp... dicta, quod superius sint sculpt...* dem habent Isid. l. 20. c. 4 ... pias. Adde Anastas. in S. ... stro p. 18. in S Damaso p. ... Leone III. p. 131. Leon. Osti... c. 28. et alios.

ANAGLYPTA *in asperitatem...* dixit Plin. l. 33. c. II. *A... cum metallum*, Sidon. l. 9. ... *Trulla argentea anaglypta*, ... Inscript. ap. Gualter. in Tab... culis n. 358..

ANAGNOSTICVM, *anagn...* Graecis id omne est, quod ... aut recitatur; vnde Ennod. l ... 4. et l. 8. ep. 5. pro epist... quouis scripto, vocem hanc ... vt et Gregor. M. l. 7. Indict. ... 128. et alii.

† ANAGOGVM. Alex. Ia... Ms. l. I. Passion. c. 141. S... *fiet magis anagogum his, qui ... ce congregantur humoribus.* Glossae: *id est, iactatio sursum.*

ANAGOLAGIVM, V. *Anabolagi...*

ANAGONES EQVI, in veteri Insc... apud Mabillon. t. 4. Analect. p.

qui cursui Circensi et agonibus Amphitheatri aut non idonei, aut non destinati sunt. Occurrit ibi semel ac iterum.

ANAGRAMMA NOMINIS, nomen compendio descriptum, cujus usus erat in subscriptionibus Chartarum saec. X. haud ita tamen frequenter, ex auctoribus noui Tract. de re Diplom. t. 5. p. 17. V. *Annotatio nominis*, et *Monogramma*.

ANAGRESS, dici videtur de accretione bonorum pupilli. Ch. a. 1248. ap. Corbinel. inter Probat. domus de Gondi p. 71. *Quam siquidem [illegible] Ghondus pater eius ipsi [illegible], et sub eius mundio et potestate misit cum omni frea et Anagress, et omni iure mundii.* V. Frea 1.

ANAGRIPH, ANAGRIP. Lex Longob. lib. 1. t. 31. §. 1. de fornicatione: *Vt ille, qui fornicatus fuerit, cum illa uxorem, componat pro culpa sua anagriph sol. 15.* Lib. 2. Tit. 8. §. 1. *Tunc maritus qui eam [illegible] uxorem componat pro anagriph sol. 20. et propter faidam alios 20.* Tit. 7. §. 1. *Et ideo faidam et anagriph [illegible]* (minime apud Muratorium) *componere debet.* Quibus in locis vocem hanc barbaram varie interpretantur Glossographi. Vtut sit, leges ipsae vim vocabuli clare explicant. Ecce enim: *componat pro culpa, id est anagriph.* Accipitur itaque *Anagryph* pro *culpa*. Quod praeterea docemur ex Papia: *Anagrip* (lege *Anagryp*) *id est*, *propter culpam.* Vgutio MS. Collegii Navarrae: *Anagrippa propter culpam, vel Angripa, manu agripare carnem.* Certe Germanis Angriff est congressus, insultus, aggressio, angreifen, comprehendere, arripere; hinc etiamnum dicunt Galli *Agripper*, voce obsoleta, pro *arripere unguibus*, et *Grifes*, ungues et falculas, quibus res prehenditur. Proinde *Anagriph* erit culpa rei praesumptae ac prehensae. In legibus Luithprandi tit. 98. *Anegrip* scribitur. *) Wachtero *Anagrip* est turbatio patriae potestatis per veneris anticipationem, Germ. Eingriff.

ANAGRIPHUS, pro *Anaglyphus*, caelatus, sculptus. Agnellus lib. Pontif. apud Murat. t. 20. p. 108.

† ANAGYRIS, *faba lupina*, *frutex sylvestris*, *herba grauissimi odoris. Anagyron*, *fruticis genus.* Laur. in Amalth.

ANALABUS, vestis monasticae species, vulgo *Scapulare.* Vita S. Iuliani monachi tom. 2. Iunii pag. 176. vbi editor: *Analabus quandam crucis formam habebat antiquitus, et etiamnum habet apud Minimos S. Francisci de Paula, humeros cum parte brachiorum tegens, atque ante pectus et ad dorsum defluens.* Et quidem ex antiquis Monachorum imaginibus constat, scapulare tunicae Subdiaconali non fuisse absimile, quae quidem satis prae se fert crucis effigiem. Sed legenda Vita S. Philareti Monachi in iisdem actis SS. April. tom. 1. pag. 614. *Quid enim, dicebat, pallium est, nisi fletus? quid analabus, nisi crucis effigies? Quid Cucullium, nisi cadaueris in sepulcro conditi formam praefert?* V. *Anaboladium.*

ANALENSIA, *id est anathemiae*; *hinc vicia epilepticorum creantur et anathemia stomachi in cerebri superiores partes.* Ita Papias in MS. Bituric. *Analensia*, Papiae *anathemia* nihil aliud est, quam ἀναθυμίασις, siue sapor ortus e ventis in stomacho inclusis propter alimentorum indigeriem, qui si in cerebrum ascenderit, ea creat vitia, quibus epileptici afficiuntur.

ANALIS, arbor qui fert vermiculum, vide locum in *Vermiculus.*

ANALOGIAE, imagines, simulacra. Miracula S. Vdalrici Episc. in Actis SS. Ord. S. Benedicti Saec. 5. p. 462.

ANALOGISTA, liber a reddenda ratione. Testam. Guigonis Episc. Casinensis a. 1345. apud Marten. t. 1. Ampliss. Collect. col. 1464. B. Iohannes Berberius in Viatorio vtriusque juris part. 1. Rubrica de Adulter. V. *Alogista.*

ANALOGIUM. (1) Balbus in Catholico. *Analogium ab ἄνω, sursum et legium, pulpitum: vnde Analogium quia ibi supra legitur.* Idem: *Pulpetum*

tum a publico dicitur, Analogium, Lectrum. Legitorium, quia ibi publice legunt, ut possint conspici a populo. Est igitur Balbo *Analogium* idem quod *Ambo.* Consentit Papias: *Analogium dicitur, quod sermo inde praedicetur.* Et Vgutio: *Analogium a λογος, quod est sermo, quia ibi supra sermocinamur.* Ita etiam vsurpatur in veteri expositione Missae. Walafrid. Strabo lib. de Reb. Eccles. cap. 6. *Analogium dicitur, quod in eo verbum Dei legatur et annuntietur.* Ioan. de Ianua habet *Anologium et Analogium.* Willhelmus Thorn. in Chron. sub an. 1240. *Anologium* a Graec. ἄνω. Occurrit passim. *) *Analogium*, **ein predigstole.** Vocabul. Lat. Germ. a. 1477. impress. (2) ANALOGIVM etiam sumitur pro pluteo portatili, aut inferiore, cuiusmodi in templis vtimur, vbi Euangelium et Epistolarum libri ponuntur et leguntur, vnde Pulpitum manuale videtur appellari in veteribus Glossis, quod ad manum fit, et manu, quo opus est, feratur. Chronicon Francicum tom. 4. Hist. Franc. p. 96. Acta Murensis Monasterii p. 29. Stephan. Eduensis Episc. lib. de Sacrament. altar. cap. 4. 12. et alibi. (3) ANALOGIVM pro Martyrologio seu Necrologio videtur etiam sumi apud Vdalric. in Consuetud. Clun. lib. 3. c. 10. quod est de Praecentore: *Ipse superuenientes breues fratrum defunctorum accipit, et in analogio notat.* Forte quod Martyrologium semper in *analogio* esse soleat, ex quo promuntur quae ad diei anniuersaria seu obitus peragenda sunt. (4) ANALOGIVM, aedificiolum supra Sanctorum corpora constructum, quod teste Mabillonio in Actis SS. Benedict. saec. 6. part. 1. pag. 516. etiamnum visitur in antiquo coemeterio seu horto retro majorem Ecclesiam S. Vitoni Virdunensis. Vita S. Richarii Abb. p. 522. in Actis laudatis.

ANALPHABETVS, ἀναλφάβητος, illiteratus. Epitheton Iustiniano Imperatori a Suida attributum, quasi litteras ignorasset, qua de re vide ... ron. ad a. 528. num. 283.

† ANAMBARIVM, i. q. *Ambari*... Ch. a. 1392. Ms.

ANAMELATVS, ornatus encau... vermiculatus. Gall. *Emaillé*, A... *Enamelled.* Instrum. a. 1429. ap. ... mer. t. 10. p. 433. Apud Lyndwo... in Prouinciali p. 123. edit. 16... memorantur *Cultelli anemalati et aurati ad modum gladiorum depen... tes,* quorum vsu Clerici prohibent...

ANANIA, V. *Anie.*

ANAPELLVS, paruus crater. V. *A... fus* et *Hanapus.*

ANAPESTVM ALICVI REDDE... argumentum aduersarii in eum re... rere, Gall. *retorquer.* Hanc loque... di formulam vsurpat Ratherius V... ronensis de Contemptu Canon... tom. 2. Spicil. Acher. p. 171. ea... que mutuatur a Graeco ἀνάπαισ... Pes carminis notus et dactylo co... trarius.

ANAPHONIA, contrarietas, dis... nantia. Graeca vox. Notkerus B... bulus lib. de Interpret. Scriptu... cap. 8. apud Bern. Pez. tom. ... Anecd. part. 1. col. 10.

ANAPHVS, patera, crater, pi... Miracula S. Vulfranni Episc. tom. ... Martii pag. 161. V. *Anafus.* † Gl... Vet. Cod. reg. 7646. *Anaphus*, ... *vinarium, quod rustici appellant An... pum: per 2 p rectius, quam per ... et h scribitur.*

ANARCHIA, *vbi nullius est potest...* Papias in MS. Bituric. Est v... graeca ab ἀ priuat. et ἀρχὴ prin... patus, imperium.

† ANARETICVS, exquisitus, select... a Gr. ἀναιρέω, seligo. Acta S... t. 5. Aug. p. 913.

ANARGYRI, ἀνάργυροι dicti pass... Scriptoribus Graecis et aliquot... Latinis SS. Cosmas et Damian... quod gratis medicinae artem ex... cerent. V. Althelmum de lau... Virg. cap. 24. et Nicol. Myrepsi... sect. 10. cap. 183.

ANARIVTVS, apud Schannat. p. 1... Tradit. Fuldens. XIII. *jugera* ... *Anariutu.* *) Procul dubio a Ger... voce, **reuten, rotten,** exstirpa...

in vt *Anariutus* siue Anreut, idem fit ac Neubruch, Neureut, nouale.

ANASARCHA, *hydropisis carnosa*, in Gloss. med. Simon. Ianuens. Cod. reg. 6959.

ANASCOTE, vox Hispanica, Gall. *Serge d'Ascot*. Concil. Mexicanum a. 1585. to. 4. Collect. Conc. Hisp. p. 396. *Cappae vero per praebendatos, vt praefertur, gestandae, ex lanco stamine subtili, quod vulgo Anascote seu barato dicitur*.

ANASTASIFICVS, a Gr. ἀνάστασις, resurrectio. Appellationis causam docet Fleury t. 4. Hist. eccles. l. 17. n. 50. Acta SS. t. 6. Sept. p. 486. *Gregorium Nazianzenum, doctor quam mirificus et anastasificus*.

ANASTOMATICA, medicamenta osculantia. V. *Osculatio*.

ANASTROPHON, pro voce Graeca ἀναστροφή, inuersio, subuersio. Vita S. Deicoli Abbatis Lutren. t. 2. Ianuarii p. 202. D.

ANATA, V. *Aneta*.

ANATARE, repugnare. Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Anatantem, repugnantem*. V. *Anatas*.

ANATAS, ANATHE. Formula 136. ex Lindenbrogianis: *Me grauis necessitas et anatas pessime oppresserunt*. Papias: *Anathe, sollicitudine, cura*. Vox forte Longobardica, quanquam non desint, qui a Graeco ἀνία, dolor, moestitia, deduci posse putant. Alii ab *Anitas*, senectus, γῆρας, vt exponitur in Glossis Isidori et Graeco-Latinis. Festus ait: *Anatem, morbum annuum dici, id est, vetulorum, sicut senium, morbum senum*. At Ioanni de Ianua, *Anates, tis, morbus, qui solet ano, id est, culo euenire, sicut contingit Philistaeis*. Denique in Catholico Armorico *Anes*, Gall. *Mesaise* redditur. At Lud. le Pelletier linguae Armoricae peritissimus, asserit, vocem *Anes* Armoricis ignotam esse, nullamque habere cum Armorica dialecto cognationem, atque pro *Mesaise* Armoricos vti voce *Diez*, minime vero *Anes*. *) Vox *Anatas* et *Anathe* ad Teutonicum Ande, Ante, ira, zelus, terror, immo quicumque animi affectus, pertinere videtur, vnde etiamnum habemus verbum ahnden, vindicare, et vocem Ahndung, vindicta.

ANATES DE FARAONE, Aegyptiae apud Fridericum II. Lib. 1. de Venat. cap. 23. *Quae sunt variae, ex albo, nigro, et rubeo, et habent inter nares et frontem quoddam tenue carneum rubeum eleuatum ad modum cristae, non tamen incisum, sicut est galli crista etc.*

ANATHE, V. *Anatas*.

ANATHEMA. (1) Donarium Deo vel Sanctis dicatum. Gloria posthuma B. Mariae Magdalenae de Pazzis, tom. 6. Maii pag. 309. *Vouit sorori Mariae Magdalenae ad ejus sepulcrum ferre anathema argenteum*. Eadem notione vocem ἀνάθημα vsurpant Graeci, non quidem pro quouis dono Diis consecrato, sed pro iis tantum, quae suspendi aut in excelso ita collocari poterant, vt templis essent ornamento. (2) ANATHEMA, quid sit apud veteres, quaue notione etiam recentiores vocem hanc vsurparint, hic non disquiram, cum rem hanc copiose tractarint Baron. a. 57. n. 169. Albaspinaeus l. 2. Obseruat. c. 4. Petauius in Miscellan. exercitat. ad Iulian. c. 13. 14. 15. 16. Salmas. ad Solinum, Ioh. Filesacus ad Vincentium Lerinensem, Lindenbrogius et alii. Id tantum lubet annotare, *Anathema*, propria notione, apud Scriptores Ecclesiasticos significare inflictam ab Episcopo vel Concilio excommunicationem, non tamen quamuis ἀκοινωνησίαν, sed eam, quae cum execratione et maledicto decernitur. Nam non omnes, qui a fidelium communione, et ab Ecclesiae ingressu abstinere propter delictum jubentur, vti sunt, quos Poenitentes vocant, anathemate damnari dicuntur; sed ii, qui omni praeterea precum consortio ac publica mentione, conuictu, colloquio, salutatione fidelium priuantur. Vnde in Capitulis Caroli C. tit. 6. §. 56. praecipitur, vt non temere *Anathema* imponatur, *nisi vnde canonica*

nonica docet auctoritas, quia anathema aeternae mortis est damnatio, et non nisi pro mortali debet imponi crimine, et illi, qui aliter non potuerit corrigi. Vide Hincmar. Opusc 55.

ANATHEMABILIS, anathemate feriendus, dignus. Arnobius Siccienfis junior in Pfalm. 110.

ANATHEMARE, ANATHEMATVS. Gloffar. Lat. MS. Reg. *Anathemo, Excommunico.* Aliud: *Abominatus, abjectus, dimissus, anathematus.* Vgutio: *Anathema maranatha, i. e. perditio in aduentu Domini; Maranatha enim aduentus dicitur.* Salmasius ad Tertull. de Pallio in MS. Commonitorii S. Augustini ad Faustum obseruat: *Anathemare* bis legi, pro *Anathematizare.* Vtitur idem Faustus Regiensis p. 18. 19 etc. edit. 1586. vt et Concilium Toletan. I. aduersus Priscillian. Epist. sub nomine Iesu Christi, scripta sub Carolo M. edita a Baluzio etc.

ANATHEMATICVS, idem significat quod *anathemabilis.* Synodus Beneuentana a. 1059.

ANATHEMATIO, proprie excommunicationis seu anathematis comminatio. Epist. Belegrini Abb. Noualiciensis ad Ioannem XIII. a. 965. apud Murat. tom. 2. parte 2. col. 759.

† ANATHEMATISATIO, anathematis promulgatio. Processf. a. 1448. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 274.

ANATHEMATIZARE, anathemate percutere, excommunicare, ἀναθεματίζειν. Nicolaus I. PP. Epist. 7. Vtuntur Facundus Hermianensis aliique Scriptores. ANACEMATIZARE, eadem notione occurrit in Ep. Orig. Prioris S. Saturnini in Sardinia. ANATHEMATIZARE CAPELLAM, in Ch. a. 894 quae inuito Episcopo erecta fuerat.

ANATHEMATVS, anathemate percussus. Ch. traditionis Bertradae pro Monasterio Prumiensi a. 722. apud Marten. t. 1. Ampliss. Collect. col. 23. ANATHIMATVS, eadem notione, in Testam. Ermentrudis apud Mabill. Liturg. Gall. p. 465.

ANATHESARE, forte *anathematizare.* Lamberti Hist. Comitum Ardens. apud Ludwig. to. 8. p. 570. *cum homo laicus esset et litteras* [...] *raret, ecclesiastica administrare* [...] *ficia - - contradicentibus et super* [...] *anathesantibus autenticis scripti*[...] *SS. Patrum decretis, ei nulla*[...] *liceret,*

ANATHIMATVS, V. *An*[...]*matus.*

ANATICLA, ANATICVLA, c[...] qui in foribus circumuertitur. [...] S. Benedicti cap. de Habitat[...] *Anaticla,* ἐπιστρόφιγξ. Ab ἀνατ[...] dictam vocem opinantur quidam, [...] *orior, conuerto;* inde ἀνατολ[...] *cardines coeli,* appellantur. Form[...] lae solennes Lindenbr. n. 154. Ap[...] Plautum in Asinar. *Anaticul*[...] *paruula anas.*

ANATINVS, penult. prod. *Pull*[...] *anatis,* Ioan. de Ianua.

ANATOLE, oriens. Vox Grae[...] apud Leibnit. Scriptor. Brunsui[...] t. 1. p. 308.

ANATRII, *postomaci, hoc est, fen*[...] *euertentes, cum quis vomit quod a*[...]*cipit.* Papias MS. Bituric. † Qu[...] sic emendanda ex vet. Gloss. Co[...] reg. 7613. *Anatrupa stomachi, h.* [...] *sensum euertens, cum quis vom*[...] *quod accipit.*

ANATROPE, Graeca vox. Medic[...] affectio stomachi cibum non vale[...]tis retinere, pronique ad vomitu[...] Vita S. Godrici eremitae to. 5. M[...] p. 83.

ANATVS, *miser,* Gloss. Bituric. M[...] V. *Anatas.*

ANAVVS, vox Wallica. Leges H[...] Boni Regis Walliae c. 23. *Mend*[...] *id est, ananus* etc.

ANAX. (1) Rex, ex Graec. ἄνα[...] Ethelwerdus l. 4. Hist. Anglor. c. [...] Adde lib. 4. cap. 3. extremo. ([...] Vasis species apud Gregor. Turo[...] lib. de Gloria Confess. c. 8. *Pa*[...]*nam et vrceum, qui anax dicitur,* [...] *patriam deferunt.* Sed hoc lo[...] *Anax* non tam vas, quam materi[...] quamdam esse, ex qua vasa con[...]ciebantur, colligi potest ex Histo[...] Episcoporum Autissiodorensium. [...] qua *Anacteus,* vt adjectiuum, v[...] aliis adjungitur. Cap. 20. *Misyorn*[...]

anacleum pensantem lib. 30. - - Barbonicum aliaqu anacleam pensantem etc. - - Scutellam anacleam pensantem, etc. Et sic ibi non semel. Vbi vasa ista Anaclea eiusdem materiae fuere atque adeo nomen accepere, sicut ea, quae anacaea dicuntur Plauto in Rudente:

Gedo hercle anacaeo flatum quod biberet.

Alii legunt annacaeo; vbi sane idem esse anacaeum quod anacleum, prorsus existimat Cangius; ab anace scilicet anaceum efformatum, vt ab anakte, anacleum. Cangii Editoribus non materiam, sed vasorum formam eit visum designari videtur. Dicuntur enim vasa anaclea argentea in Vita S. Palladii Episcopi Autissiod. tom. I Aprilis p 865. Monuit quidem D. le Boeuf Autissiodor. Canonicus, in MS. constanter legi Anacleus ac proinde in omnibus locis citatis atque deinceps citandis in vocibus Bacchonica, Gabata, Hichinarium, Missorium, Scutella mendum esse. Verum haec noua vox plane est ignota, nisi forte vasa anaclea sint quasi regia vasa, ab Anax, Rex, sic dicta. Galli *à la Royale*, dicunt ea, quae ad instar eorum, quibus Rex vsus est primus fingi solent. Hoc diuinando.

ANAXARE, nominare. Supplem. Antiquarii: Anaxant, ὀνομάζουσι. Anaxant, vt recte Martinius monet, est quasi ad axim, id est, asserem, tabulam referre, vbi publice aliquid intimari solet.

† ANAXIA. Ch. a. 1396. t. 4. Cod. Ital. diplom. p. 1957. vbi pro Anaxiam legendum Auariam.

ANBASSIATOR, pro Ambassiator, legatus, apud Somner. in Glossario ad calcem Hist. Script. Anglic.

ANBLATVM, nidus auis. Fr. de sacra quercu in Etymol.

AMBRA, († i. q. Ambrum s. Succinum) Epist. Ioanni Presbytero seu Regi Abissinorum falso adscripta, ad calcem MS. Corbeiensis.

ANCA, ANCHA; ANCVS. (1) Coxendix, ex Italico Anca, et Gallico Anche. Anca, in Processu de Vita et Miracul. S. Thomae Aquin. n. 64. Iacobus Stephanescus Cardinal. libro 2. de coronat. Bonifacii VIII. PP. c. 11. ANCHA. Mamotrectus ad 41 Iob. *Torax, i. lorica et anterior pars trunci vel corporis a collo vsque ad stomachum, quam dicimus ancham.* Constantinus African. l. 2. c. 8. *Ossa pedum medici in tria diuidunt. Sunt etiam coxarum, sunt etiam ancharum sunt et crurum atque pedum. Ancharum ossa ante et retro superius cum ani ligantur ossibus, cuius vnaquaeque pars in tria diuiditur ossa. Os medium atque superius proprie ancha vocatur, quae ligatur cum ani ossibus, concauitatem suam intrantibus; haec proprie ancha vocatur, pixis vero eius concauitas.* Adde lib. 4. cap. 17. lib. 5. cap. 14. 17. et lib. 2. Pantech. cap. 10. Occurrit praeterea apud Fridericum II. Imp. lib. 1. de Venat. c. 27. 33. 36. etc. Mundinum in Anatomia, in Actis B. Thomasi Camaldul. et apud Petrum de Crescentiis lib. 9. de Agricult. cap. 7. et alibi non semel. ANCA, in Statutis antiquis Canonicorum S. Quintini in Viromanduis. ANCVS, apud Iohann. Episc. Signens. in Vita S. Berardi Episc. Marsorum, vbi tamen pro ancum forte legendum ancam. *) Germanis vox Anke olim quemlibet articulum ossium denotabat. Sic Alsatis hodiernis Anke i. e. ac ceruix, et Germani inferiores talum vocant Enkel. V. Wachteri Glossar. et Frischii Wörterbuch, v. Anke. (2) Idem quod Auca, anser femina. Ordinatio vicariae de Acleia a. 1343. apud Kennet. Antiquit. Ambrosden. p. 455. Chron. Wormat. apud Ludewig. Reliq. MSS. t. 2. p. 173. Rymer. t. 10. p. 27. V. Auca.

† ANGABERIA, praedium, vt videtur, quod capitale vocabant. Ch. a. 1170. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 609 *De illo honore - - isti fratres - - concedunt et donant nepoti eorum Petro fraternitatem suam, scilicet quartam partem omnis honoris - - et excepta illa ancaberia, quam Pontius dedit filio suo Isarno ante suos fratres.* V. Capitale 4.

ANCBOLADIVM, amictus sacer. Missale Mosarabicum: *Induunt se-*

met ipsos Diaconus vel Clerici albis cum ancholadiis. V. *Anabolagium.*

ANCEA, *ferrum in Scuto, quod manus tenet.* Gloss. Bituric. MSS. V. *Ancia.*

ANCEINGA, V. *Andecinga.*

† ANCELARIVS, officium monasticum; qui praeerat cellario, quod *Alcham*, Gall. *Anche*, vocabant, vel ab *Anceria*, cupa, sic dictus. Ch. a. 1402. in Addit. ad Carol. VI. p. 757. V. *Alcha.*

ANCELLA, pro *ancilla*, in Ch. Lotharii Imp. pro Monast. S. Stephani Argentinae apud Lud. Laguille in Probat. Hist. Alsac. pag. 5.

ANCELLATVS PANNVS. An ita dictus pannus, in quo figurae *ancas* repraesentantes erant depictae? Testam. Beatricis de Alboreya Vicecom. Narbon. ap. Marten t. 1. Anecd. col 1523. C. *Item legamus Ecclesiae B. Mariae de Crassa -- alium pannum ancellatum album deauratum, nostris armis circumquaque signatum.*

† ANCERIA. (1) Cupa minor, Gall. olim *Anche*, si fides Borello. Ch. a. 1320. in Reg. 60. ch. 22. *Una cum cuppis, anceriis, tonis et aliis utensilibus.* V. *Alcha.* ANCHERIA, eadem notione, in Ch. a. 1318. *) Germ. **Anker**, dolium, dimidii vnius, vel plurium amphorarum. (2) ANCERIA, AVCERIA, i. q. *Garda*, tributum annuum, quod a subditis pro tutela et protectione dominis exsoluitur. Reg. parlam. Parisi. *Olim* ad a. 1272. V. *Guarda* 1.

ANCERVLVS, pro *anserculus*, in Charta a. 1424.

ANCESSOR, pro *antecessor*, Gall. olim *Ancessor* et *Ancessour*, nunc *Ancêtre*, *Predecesseur*, Germ. **Vorgänger, Vorfahr.** Vet. Ch. apud Stephanot. Antiquit. Bened. Pictav. tom. 3. p. 241.

ANCHA, V. *Anca.*

† ANCHALCVM, pro *Aurichalcum*, ap. Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 906.

† ANCHERIA. (1) A Gall. *Enchere*, auctio, licitatio, vnde ANCHERIARE, licitare, et ANCHERIATOR, licitator. Ordinat. super reditib. Dalph. in Reg. Cam. Comput. Parisi. (2) Idem quod *Anceria.* 1.

ANCHEROPSITA, V. *Antherop*[...]

† ANCHILE, scutum breue [...] rundum, pro *Ancile*. Ch. a. [...] in Reg. 82. ch. 282.

ANCHIROMACVS, nauis speci[...] dicta, *quod celeritate sua anch*[...] *instrumentis reliquis nauium* [...] *sit apta*, vt est apud Isidorum [...] c. 1. et Vgutionem. Gloss[...] *Ancyromagus*, *genus nauigii.* Aelfrici Saxon. *Archiromachus*, [...] *Scip*, i. celer nauis. Vbi [...] tuendum *Ancyromacus*. *An*[...]*gus*, eidem Vgutioni et in Obsidionis Iadrensis lib. 1. *Anguiromagus*, in eadem hist. Iad. l. 1. c. 36. *Anquiromach*[...] piae et Ioanni de Ianua: *An*[...]*machus*, *genus nauigii*, *celer* [...] *quod anchoris et aliis instrum*[...] *aptus.*

† ANCHOISA, ex Gall. *Anchois*, [...]culus quem encrasicholum, v[...] costomum vocant. Statuta S. [...]ris a. 1531.

ANCHORA. (1) ANCHORA, [...] CHORAGO, piscis species, [...] quibusdam. Chron. Abbatiae S[...] donis l. 13. *Inter duo*, *leg*[...] *videlicet et olerum fercula*, [...] *quotidie dabat*, *scilicet aut* [...] *cios aut anchoram*, *siue salm*[...] *halec recentia.* Mox: *De* [...] *tanta portio*, *quanta palmae* [...] *latitudo pollice iuxta eam* [...] *Portiones vero lucii et salmonis* [...] *res erant*, *quia carior est* [...] *spissior.* In Spicil. Acher. t. 7. [...] loco: *de anchora* legitur: *de* [...] *rao.* Hunc piscem a salmon[...] distinguendum esse putant [...] Editores, quod maior de [...] portio, minor vero de *Salm*[...] dicatur in posteriori context[...] CHORAGO. Senat. l. 12. Ep. [...] *stinet carpam Danubius*, *a Rh*[...] *nias anchorago exormis*, [...] *buslibet laboribus offeratur.* [...] *chora* est Salmo femina, [...] *Beccard*, olim *Ancreul* et *Anc*[...] Regist. Corb. 13. sign. *Habac*[...] a. 1511. et 1512. (2) ANCH[...] est nota quaedam, quae in libris poni[...]

ponitur. Est duplex, superior et inferior. Superior, cuius ferrum recuruum superne est, adiicitur, *vbi aliqua res magna omnino est*. Inferior, cuius recurua pars inferne est, *vbi quid vilissime aut inconuenientius denunciatum est*. Isid. lib. 1. Orig. c. 20.

ANCHORAGIA, ANCHORAGIVM, tributum pro facultate figendi in portu anchoram, concessum, Germ. Ankergeld. Ch. Iac. Reg. Maioric. a. 1302. Ch. Guidonis Regis Hierosol. a. 1190. apud Guesnaium in Annal. Massil. Recensentur praeterea *Ancheragia* et *Ankeragia*, inter alia tributa in Monastico Anglic. tom. 1. p. 713. 976.

† ANCHORAGIO, vt *Anchoragia*. Ch. a. 1269. apud Lam. in Delic. erud. p. 273.

ANCHORAGO, V. *Anchora 1.*

ANCHORAGIVS PORTVS, Italis et Siculis *Ancoragio del Porto*, officialis in Siciliae aliquot oppidis maritimis, qui appellentibus, anchoras in portu figendi, facultatem concedere poterat. V. Philadelphum Mugnos l. 1. Theatri Geneal. Sicil. p. 50. 51.

ANCHORARE, ANCHORIARE. (1) *Anchoras figere*, *ligare*, *firmare*, loca de Ianua. Gall. *ancrer*, Germ. ankern. (2) Sistere. Scriptor vitae MSS. S. Gaugerici Episc. Camerac. in Epist. ad Gerard. Episc.

ANCHORARII LAPIDES, apud Caesarium l. 8. c. 63. *Lapides anchorarii valde ponderosi sunt, emant ergo tales lapides ad futuram fabricam SS. Apostolorum - - non multo post, cum extrueretur Ecclesia, - - in fundamentum positi sunt*. Ex quibus intelligimus, eiusmodi lapides *anchorarios* dictos, quod, sicut anchorae in profundum mare missae nauem continent, ita in imum fundamentorum deiecti vniuersum sustinent aedificium. Nam anchora proprie nauium est fundamentum. Hinc Virgilius:

- - *Anchora fundabat naues.*

Nec non saepius *anchora* pro fundamento apud Plinium, Apuleium et Solinum.

ANCHORATAE CATENAE, quarum extrema pars instar anchorarum terminata est, vt aedificii contignationem fixam et immobilem teneat. Anon. de re Architecton. c. 17.

† ANCHORATICVM, vt *Anchoragia*, Germ. Ankergeld. Ch. Henr. VI. Imp. a. 1195. in Accesf. ad Hist. Cassin. part. 1. p. 280.

† ANCHORISARE, vt *anchorare*, anchoram figere. Paschas. Ratbert. l. 2. de fide, spe et carit. c. 1.

ANCHRAE, *conualles*, *vel arborum internalla*. Gloss. Bituric. MSC. V. *Antra* et *Angra*.

† ANCHVSA, *planta*, *quam Auicenna vocat lactucam asini et abugilise*. Glossar. med. Sim. Ianuens. Cod. reg. 6959.

ANCIA, forte ab *ansa*, Gall. *Anse*. Sic dicuntur. annuli s. vncini ferrei, quibus pontem e nauiculis factum illigant Arelatenses. Conuentio inter Arelatenses et Dominum Barralum a. 1245. e MS. cod. Musaei D. Brunet fol. 79. V. *Antea* et *Antia*.

ANCIANI. (1) Vt infra *Antiani*, primores quarumdam vrbium praesertim Italiae, Patricii, Nobiles. Occurrit haec notio in Actis SS. Martii t. 3. p. 361. April t. 2. p. 230. et 231. Maii t. 7. p. 830. Iunii t. 5. p. 488. apud Miraeum t. 1. Diplom. Belg. p. 232. edit. 1723. Rymer. t. 6. p. 680. etc. (2) ANCIANOS seniores suos, suaeque sectae Magistros, et Presbyteros appellabant Albigenses. Limborch. Hist. Inquis. inter Acta et Sentent. Inquis. Tholos. p. 37.

† ANCIANVS, antiquus, vetus, Gall. *ancien*. Ch. a. 1251. Ms. *Ancianus Rhodanus*, i. e. vetus Rhodani alueus.

† ANCIDA, homicidium, seu homicidii cognitio, ab Ital. *Ancidere*, occidere. Lit. Caroli IV. Imp. a. 1354. t. 1. Cod. Ital. diplom. p. 1595.

ANCILA, *virga aurea*, Papias in MS. Bituric.

ANCILE, *scutum quadrum*, in Gloss. Anic. MS. annorum circ. 700. *Ancile* vel *Ansile*, *scuti bucula intus*, *quae ab intus tenetur*, in Gloss. Isid. At lib. 18. Orig. c. 12. *Ancile* vocat

scutum breue et rotundum, illudque dictum ait ab *ancisione*, quod sit ab omni parte veluti ancisum et rotundum; ac tandem illud refert ex Ouid. Fast. 3. 376.

Idque ancile vocat, quod omni parte recisum.

Quemque notes oculis angulus omnis abest.

Vocem Latinis notam hinc amandassem, si Glossatorum vna fuisset interpretatio.

† ANCILIS. Glossae Caesarii Heisterbac. in Regist. Prum. tom. 1. Hist. Treuir. p. 666. *Claudit persicas IV. duratuuas V. - - ducit anciles.* Rectius infra *Axiles*. Est autem *axilis*, asser.

ANCILLA. (1) *Ab ancillos, Graece sustentaculum. Ancon enim Graece, Latine cubitus.* Papias MS. Bituric. (2) Mulier serua apud Plautum aliosque. Aimoin. l. 3. de Miracul. S. Benedicti c. 20. Vet. Ch. ap. Ioan. Roberti in Vitam S. Huberti p. 292. ANCILLA REGIA AVT ECCLESIASTICA, in Lege Ripuar. tit. 58. §. 9. 14. quae ad Regem aut ad Ecclesiam pertinet. Adde Leg. Wisig. lib. 3. tit. 2. §. 3. et legem Salic. tit. 27. ANCILLA PALATII in Leg. Luithprandi Reg. Longob. tit. 19. §. 1. tit. 21. §. 3. et in lege Longob. lib. 2. tit. 9. §. 3. eadem quae ANCILLA GENECIARIA, vel *de genecio*, id est ἐκ γυναικείου, et muliebri famulatu; in lege Alam. tit. 80. V. *Gynaeceum*. ANCILLA VESTIARIA in Lege Alaman. tit. 80. §. 1. ea forte, quae libera est, sed stipendio famulatum impendit, praeestque rei vestiariae, vel vestibus conficiendis. ANCILLA GENTILIS, opponitur *Ancillae Dei* in Leg. Luithprandi Reg. Longob. Tit. 69. §. 3. in Lege vero Longobardorum lib. 1. tit. 31. §. 2. *Ancillae Romanae.* Vnde colligitur, *gentilem* ancillam eam esse, quae origine barbara est. ANCILLAE PENSILES, quae ad pensum et fusum famulantur. Lex Longob. lib. 2. tit. 9. §. 2. ANCILLAE DEI, monachae, deuotae; vti monachi *serui Dei* appellantur. Concil. Rom. an. 721. Zachar. PP. Ep. ad Pipin. c[...] Gregor. M. lib. 6. Epist. 23. A[N]CILLAE DEI, *monasteriales*, in [...] nodo a S. Bonifacio congreg[...] can. 15. ANCILLAE monetae[...] co habitae sunt et computatae, [...] Hiberaenses praesertim; quibu[s] mulctis 4 *Ancillae* v. g. idem [...] 4 ancillarum pretium. Fragm. [...] nonum Synodorum Hibernen[s...] apud Marten. to. 4. Anecd. col. [...]

ANCILLARE, subiicere, vectig[...] facere. Chron. Andrense in Sp[ici]legio Acher. to. 9. p. 606. [...] significat apud S. Bernard. Epist. [...] Edit. 1690. Baluz. to. 6. Mis[...] p. 324. Raimund. Duell. lib. [...] Miscell. p. 5. Ludewig. Reliq. [...] to. 3. p. 58. etc.

† ANCILLARI, acquirere, com[...]re. Willelm. Malmesbur. l. 2. [...] Collect. Hist. Franc. p. 244. [...] dose pro *anullari* legitur in Ch. [...] 1255. in Tabul. S. Germ. Prat.

ANCILLATIO, ancillarum seruitu[s] in Ch. a. 1124. in Tabular. S. G[e]novefae.

† ANCILLATIVM, seruitus; quo[d] de iniusta laicorum in ecclesias do[]minatione dicitur, in Ch. a. 115[...] t. 8. Gall. Christ. inter Instr. p. 51[...] *Ecclesiae quae diu in episcopatu* [...] *in ancillatio extiterant, a manu la[i]cali retraherentur.*

ANCILLATRVM, pro *ancilla*[...] Arnob. lib. 7. *Tunc deinde* [...] *adclinis, ancillatrum seruuli* [...] *dis trepidationibus imitatus.* Sic l[...] cum restituunt viri docti ex Co[d.] Regio.

ANCILLATVRA, seruitium ap[...] Mabillon. in Onomast. ad calc[em] Actorum SS. Bened. saec. 4. part.

ANCILLATVS, ancillarum seruit[...] Ch. Ioann. Abbat. S. Bertini in T[a]bulario eiusdem Monasterii.

ANCINGA, ANCINIA, V. *An[...]cinga.*

ANCINGALIS, V. ibid.

ANCINIA, V. ibid.

ANCINVS, pro *vncinus*, seu vn[...] Occurrit non semel in Miracul. Simonis Tudertini n. 26.

ANCIPERE, dicitur, qui *anceps* [...] Gloss. Lat. Gr. *Ancipis*, ἀμφ[...]

A

Anceps, Anciciter, ἀμφίβολος. *Ancipiti*, ἀμφιβληθέντες.

ANCIPITER, pro *accipiter*, in Statut. Ord. Cluniac. a. 1301. in Codice MS. B. Mariae Deauratae Tholos. Leges Ludov. Imp. ap. Murat. to. I. part. 2. p. 129. Regimina Paduae ad a. 1311. ap. eundem Murat. to. 8. col. 428.

ANCIRIANA LAENA. Epist. Bonifacii PP. ad Edwinum Regem Angl. apud Bedam l. 2. Hist. Angl. c. 10. *Id est, camisiam cum ornatura in auro una, et Laena anciriana vna*, (direximus) *quod petimus, vt eo benignitatis animo gloria vestra suscipiat, quo a nobis noscitur destinatum*. Ita praefert eadem Epistola apud Bromptonum p. 781. † Forte legendum est *Aminiana lana*. V. *Aminea*.

ANCIROMACVS, V. *Anchiromacus*.

† ANCIS, ansa, Gall. *Anse*. Ch. a. 1438. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 259.

ANCISTRVM, V. *Angistrum*.

ANCITA, ἐνδότατα, *intima*, in Supplem. Antiquarii.

ANCLABEO, V. *Andecabeo*.

ANCLADA, ager esse videtur, seu agri pars quaedam. Chartular. Ecclesiae Auxitanae MS. c. 86. *Apud Illum vero dedi ancladam quamdam, quae attingit a cruce vsque ad baisam. Dedi etiam quemdam campum, qui est inter furnum et baisam*. V. *Andainga*.

† ANCLARE, *clepere, rapere, mantiçolare, furari, subripere, emblar. Prov.* Glossar. Prov. Lat. Cod. reg. 7657. Vnde Vocabul. comp. ANCLATIO, *latrocinium*, ANCLATOR, ANCLATRIX, ANCLABILITER, fur, latro, furtive. V. *Anclidia*.

ANCLATOR, ὑπηρέτης, minister, in Gloss. Vet.

ANCLENA, *instrumentum ferreum fere*, in Glossis Isidori. † Incus esse videtur, Gall. *Enclume*.

ANCLIDIA, *rota hauritoria, vel sentina, et dicitur ab anclo, as*, inquit Ioannes de Ianua, cui *anclare* est *furari*, vel *haurire*. Vgutio MS. habet *Anclia*, quod idem est cum *antlia*, voce Graeca simul et Latina. Ad verbum *anclo* quod attinet, Festo *haurire* est, et a Graeco ἀντλῶ descendit. Hunc locum citat ex Liuio: *Florem anclabant liberi ex carchesiis*. V. *Anclare*.

ANCLIONES, *incantatores vel noncii*. Vgutioni MS. vbi forte legendum *Cocliones*. V. *Cancularii*.

† ANCLVA, eperlanus, Ital. *Anclude*. Stat. Montis-regal. p. 318. *Pro qualibet barile sardenarum vel ancluarum*.

ANCOLA, f. pro *anchora*. Informationes Ciuitatis Massil. de passagio transmarino in MS. Sangerman.

† ANCONA, imago, a Gr. εἰκών, i. q. *Icona*. Ch. a. 1444. t. 3. Cod. Ital. Diplom. p. 1790. *Volo et iubeo, quod - - de bonis meis fabricetur vna capella - - quae fulciatur apparamentis, missali, ancona et aliis necessariis*. Haud dubie imago crucifixi, quod necessarium esse credebatur capellae ornamentum, Gallis olim *Ancne*.

ANCONES, ANCONISCVS, V. *Incastratura*.

ANCORAGIVM, V. *Anchoragium*.

ANCRA, ANCREA, vallis, Gloss. Lat. Graec. *Ancrae*, ἄγκεα, αὐλῶνες. Gloss. Graec. Lat. αὐλών, στενὸς, ἐπιμήκης τόπος, *Ancrea*. Ita MS. Codex duobus locis, vbi editus perperam habet *Auerca*.

ANCRIMA. Vgutio: *Ancrima est funis nauis, qui ad malum antennae religatur. Vnde Auianus*:

> *Atque aucrima regat stabilem fortissima cursum*.

† ANCTVS, cruciatus, a verbo *angere*, in Epist. Guid. Aret. t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 502.

ANCVBA, *succuba*, in Glossis Isidori. Ioan. de Ianua ex Papia: *Ancuba, succuba, subintroducta, ab am, quod est, circum, et cubo, as*.

ANCVLVS, *ministerialis domus Regiae*, in Glossis Isidori. Salmas. in Hist. Aug. p. 225. ex Gr. ἄγγελος deducit. Gothofredus ad Cod. Theodos. lib. 6. tit. 32. haud immerito obseruat, perperam ab Isidoro adiectas voces: *domus regiae; Anculus*

enim

enim, inquit, veteri vocabulo in genere minister est seu ὑπηρέτης. Vnde et *ancilla* et *ancillari*. *Anculus* vero diminutiuum ab *ancus* esse videtur, quemadmodum *ancula* ab *anca*, quae vtraque vox ab Armorico *Anc*, angustus, minor, inferior, haud improbabiliter deducta est. V. *Canculus*. *) Germanis, praesertim inferioribus, vox Enke denotat seruum iuniorem et inferiorem, qui agit equos arantes, quae vox peruetusta, et vt videtur Celtica, radix est diminutiuorum Enkel, *Anculi* et *Ancillae*.

ANCVS. (1) Nota musicalis. Oratio cuiusdam librarii ad Bernard. Pez. to. I. Anecd. in Praefat. p. XV.

Scandicus et Salicus, climacus, torculus, ancus,
Et pressus, minor et maior; non pluribus vtor
Neumarum signis: erras qui plura refingis.

Ancus dicitur hoc signum, quod forte in *vnci* speciem fuerit efformatum. (2) ANCVS, apud Festum, *Qui aduncum brachium habet, vt exporrigi non possit*. Huius vocis origo ἀγκὼν, cubitus. Gloss. Philoxeni: *Ancus, mancus*, κυλλὸς, λορδός. Sic et in Supplemento Antiquarii: *Ancus*, κυλλὸς, λορδός, *mancus, mutilus*. (3) Alia notione V. *Anca* 1.

ANCYBA PYRASILVM. Anon. in vita B. Petri Urseoli ducis Venetiae inter Acta SS. Benedict. Saec. 5. p. 881. *Postquam autem habitatio ibi facta est seruorum Dei, vocatum est loci illius ancyba pyrasilum, quod interpretatur, arma coelestis ignis, quia Spiritus sancti ardore incensi illic commorantes, vincunt spurcida et illecebrosa vitiorum incentiua*. Ibidem pag. 883. *Ibique per triduum dans membra fessa quieti, demum adgreditur optatum diutius praedicti coenobii ancybae pyrasili locum honore Beati Michaelis Archangeli dicatum*. Rursus p. 888. *Veniensque ad locum semper dilectum, ad ancyba pyrasilum, reuelatum sibi est, aliisque fratribus* etc.

ANCYROMAGVS, genus nauigii Gloss. Isidori. Graeuius scribit, *Ancyromachus*, quod a Graeco μάχομαι pugno, Martinius ducit in Lexic. Philolog. V. *Anchiromacus*.

ANDALAGVS, V. *Andelangus*.

ANDAMENTVM, tributum pro transitu. Ch. Raim. Trencauelli a. 1211. in Regesto 130. Chartophyl. regii litt. 2. V. *Andare*.

ANDAMIVS, ambulacrum, Hispanis *Andamio*. Ch. Beremundi II. Regis, aerae 1035. apud Yepez in Chron. Ord. S. Benedicti t. 5. pag. 438.

ANDANICVM, et *Andanicum*. Occurrit frequenter apud M. Paulum Venetum, semperque jungitur cum chalybe: *Effodiunt chalybem et andanicum;* forte, ferrum. Papiae: *Andena*, est *instrumentum ferreum foci*, Gall. *Landier*.

ANDANLANGVS, V. *Andelangus*.

ANDARE, vox Italica et Hispanica, ire, proficisci, ambulare, pergere. Ch. Adelfonsi Imp. aerae 1160. apud Oyenartum in Notit. Vascon. Albert. Stadens. a. 1179. Vbi perperam editum *audate*, pro *andate*. Gloss. Ital. Menagii, qui multa de origine huius vocis habet. *) *Andare*, vox Francica est, ab obsoleto *anden*, ire. *Vndota*, ibat, Gloss. Pez. Hinc habemus frequentatiua wandeln, et wandern.

† ANDASIVM, fulmentum focarium, i. q. *Andena* 1. Arest. a. 1345. Vol. 2. Arest. Parlam. Paris.

ANDATA, Italis *Andata*, Hisp. *Andadura*, iter. Ch. a. 1320. Est et alius eiusdem vocis sensus; cum scilicet accipitur pro incursione vel expeditione militari, vt in Chron. Parmensi ad a. 1296. apud Murat. to. 9. col. 836,

ANDECABO, ANDECABEO, ANCLABEO. Gloss. Isid. *Anclabeo*, vel *Auriclabeo*, i. *Lex Longobardorum*. Vgutio MS. *Andecabeo et Auricabeo i, Lex deorum, haec Longobard.* Disputant viri eruditi de vera horum verborum significatione. Wulcanius et Lindenbrogius, ita appellari propria nomenclatura legem Longobardorum censent, vt *Bellagines* apud Iornandem dicuntur Leges Gothorum

rum. At Laurentius Pignorius et Vossius longe aliter sentiunt. Haec enim vocabula *i. Lex Longobardorum* esse ab Isidoro apposita existimant, vt scilicet indicaret, voces *Andecabeo et Auricabeo*, reperiri in Lege Longobardorum, proindeque eas esse, quae lib. 2. tit. 14. §. 17. leguntur, *Andigauerit et Arigauerit*. Nam in edit. Heroldi lib. 1. tit. 91. §. 11. p. 186. pro his habentur ista: *Id est, Andegauuero et Andegauuerit;* proinde: *Andecabeo*, pro *Andegauuero*, et *Auriclabeo*. pro *Arigavero*, perperam scribi apud Isidorum et Vguionem. Sed apud eundem Vguionem quem sensum habeant verba *i. Lex deorum*, *haec Longob.* incertum est. Nam per *Legem deorum*, nescio an legem *Deirorum* seu Northambrorum intellexerit, ita vt *Andecabeo* hanc appellari putauerit, *Auriclabeo* vero Legem Longobardorum. Forsan etiam monstrare voluit, alteram vocem in lege *Deirorum*, alteram in lege Longobardorum haberi, quod tamen minus est verosimile, cum vtraque in lege Longobardica occurrat. In Codice Vguionis Nauarraei Collegii haec tantum leguntur: *Audicabeo et Auricabeo, i. Lex Longobardorum.* De genuina horum vocabulorum significatione infra pluribus agemus. V. *Andigare.*

ANDECHOVINA. Lex Sal. tit. 41. §. 15. de eo qui alienum admissarium spadauit inuito domino. Hinc Schiltero legendum videtur: *Ardechodina*, ab Hoden, testiculi.

ANDECINGA, modus agri. Lex Bajw. tit. 1. c. 14. *Andecingas legitimas, hoc est, perticas decem pedum habentem, 4. in transuerso, 40. in longo, arare, seminare, claudere, colligere, trahere et recondere debent serui et coloni Ecclesiae.* ANCINGA, idem. Tabular. Ecclesi. Augustod. *Mansum ingenuile 1. qui soluit mense Martio sol. 2. - - facit cornadam et ancingiam, facit quinzinas in opere* etc. Infra: *Seminat de frumento indominicato in ancingia mod. 1. trahit fimum carr. 5. in ancingia si est pull. 3. ipso dominio.* Martyrol. antiquum Autissiod. Hinc *Pertica ancingalis* in Chron. S. Benigni pag. 422. *Dedit episcopus juxta murum castelli aream, habentem in longo perticas ancingales nouem et per latum perticas octo.* Idem Chron. p. 919. *Emit pratum vnum habens in longum perticas ancingales 65. et in latum perticas 32.* quo postremo loco monet editor, in aliis MSS. legi *Andecingales*, quod idem est, ANCINIA, eadem notione. Precaria Bertfredi Abb. Melund. ap. Mabill. t. 2. Annal. Benedict. p. 722. ANZINGA. Ch. Benedicti f. Bennonis Episc. Metensis, ap. Meurissium p. 300. Ch. Karlomanni reg. a. 881. in Tabul. Benigniano ap. Perard. p. 158. Alia a. 907. ap. eumdem p. 55. *Concessimus - - de terra adiacente in longo perticas legitimas ancingales 8. et in transuerso 2.* ACCINGIA, in Ch. Adami Vicecom. Meldun. in Tabul. S. Victoris Paris. ch. 10. *Et vnam accingiam prati, vnum arpentum terrae.* ACCENGIA, ENCENGIA, in Ch. a. 1263. in M. Pastorali eccles. Paris. l. 2. ch. 119. ASCINGIA, AVCENGA, in Tabul. N. D. de Campis. ANCEINGA, in Necrolog. eccles. Paris. et alibi. Nicol. le Maistre l. 3. de bonis eccles. c. 6. ait *Andecingas* nihil esse aliud, quam certum aratoriae operae pensum, quod villani, seu coloni dominis persoluunt, Gallis *Corvée*, nuncupatum. Sed ex allatis patet *Andecingam* et *Ancingam* modum ac mensuram agri fuisse certo perticarum numero constantem; tametsi non diffitendum, *facere andecingam* vel *acingiam*, in Lege Baiuuar. et in Tabular. Augustod. esse *cornatae* speciem, cuius ratione tenebantur serui ac coloni ad certum agri modum colendum, arandum ac metendum. ✝ Si haec omnia simul conferantur, facile erit expiscari, *Andecingam* modum quidem esse agri certo perticarum numero constantem; sed sepibus alioue sepimento clausum, Gall. *Enceinte*, vnde vocis fortasse origo.

ANDEDVS, V. *Andena* (1).

ANDEGAMVLVS, ANDECAMVLVS, Mars victor, ab *Ande*, veteribus Gallis victor, et *Camulus*, quo nomine Martem appellabant, vt videtur D. le Beuf ad vet. Inscript. t. 2. Collect. var. Script. p. 272. vbi sic legendum auctor est: *Andegamulo Sancto Vtissieno S. Ieurn.*

NDEGARE, V. *Andecabo* et *Andigare.*

NDELA, V. *Andena* I.

NDELANC, idem quod sequens *Andelangus.* Acta SS. Bened. saec. 4. part. 2. p. 270.

NDELANGVS, ANDELAGO, ANDILAGO, ANDALAGVS, ANLAGVS etc. Voces, quae saepius in veteribus traditionum chartis, hac fere semper formula, occurrunt: *Per festucam atque per andelangum tradere, donare;* praesertim in formulis Lindenbrog. 18. 55. 57. 58. 75. 82. 127. 152. 183. Ch. a. 868. ap. Malbranc. l. 6. de Morinis c. 29. *Dono igitur, donatumque in perpetuum esse volo legaliter per festucam et andelaginem rem proprietatis meae* etc. Tabul. Persiense ap. Perard. in Burgund. p. 25. *Vt sicut per instrumenta Kartarum vobis tradidi et per quadium et andalagum, seu per istos breues commemoratum habeo.* Et p. 27. *Seu per guadium et andelagum, vel per ipsos breues vobis tradidi.* Tabul. Casauriense a. Lud. II. Imp. 25. in quo etiam p. 6. post *festucam et andelaginem* additur: *Et per quasonem et per anlaggo;* quae vox *Anlaggo* rursum habetur p. 125. Vet. Ch. ap. Chifflet. in Lumin. Salicis c. 6. *Hanc scriptionem per festucam, wasonem et andilaginem et sponsionem supra scriptorum ramos de arboribus jure ipsius Monasterii tradedimus perpetualiter habendum et possidendum* etc. Alia Mathildis Comit. a. 1079. ap. Franc. Mariam: *Tradidit per wasonem terrae et fistucam nodatum, seu ramo arborum, atque per cultellum et wantonem, seu andilaginem* etc. Rursum apud eundem: *Tradidi per wasonem terrae, et fistucam nodatu, seu ramo arborum, adque coltellum, et guantone simulque andilagine* etc. Galland. de Franco Allodio p. 317. 318.

Mabill. t. 3. Annal. Bened. p. 4[…] n. 22. meminit Traditionis fac[…] *per festucam et andelaginem, per g[…] sonem et andilagon, per terram et c[…] tellum, et ramos arborum et per osti[…] domorum.* Executio testamenti a. S[…] inter Probat. t. 1. nouae Hist. O[…] tan. col. 76. *Commendauit [...] Eleemosinam suam per suum and[…] langum et per paginam testament[…]* Tabul. Patriciaci: *Nominatim re[…] quo, sicut jam per instrumentum c[…] tarum, seu per guadium et andelag[…] vel per ipsos breues vobis tradidi ip[…] videlicet Patriciacum locum* etc. […] certum adhuc manet, quid prop[…] sit *Andelanga*, vel *Andelago* in [...] formulis. Quod enim Malbranc[…] l. cit. *crematram* interpretatur, vn[…] id hauserit, non liquet. Spelm[…] nus, vt solet, ad linguam Saxo[…] cam recurrit, aitque *andlang*, longi[…] dinem significare; quod et Som[…] rus in Gloss. Saxon. affirmat. […] nihil haec notio ad rem facit; […] *andlang* idem sit quod *fustis* seu […] *culus* longior. Nam *per fustem* […] uestituras olim fieri solitas docem[…] Quod si verum est, inde forsan […] lis Gallicis seu *Andouilles* nomen […] dictum, quod longioris baculi […] ciem referant, conjici potest. W[…] delinus *Andelangum* idem esse […] quod *traditio in manus*; […] ex in Handen langen, […] manus. At in formulis hac v[…] quidpiam corporale significat. *) […] ctores noui Tractatus diplom. q[…] e tripode pronunciant, non v[…] iam posse vllum dubitandi lo[…] superesse, quin *Andelangus* Ch[…] fuerit in manum illius, qui p[…] sionem adibat, ab ipso donatore […] dita. Verum quisquis rem intro[…] xerit, quique nouerit, vocem […] ab hujus aetatis scriptoribus c[…] pro coniunctiua *et* vsurpari, […] spiciet certe *Andelangum* a Ch[…] prorsus distingui, etiam in locis […] ipsis auctoribus fucum fecisse v[…] tur. *) Rem explicant, verba […] Schilteri, chartae antiquae Scal[…] les productae a Sandaeo *de Ep[…] cat.* c. 2. 4. ibi *vendidit, obtulit […] que coram nobis ore,* MANIBV[…]

fi[…]

fessuce, prout moris est, ad vtilitatem Fabii integralem haereditariam resignationem fecit. Et in uernaculo: *Ende heeft Ny t'selue goet voor opgedragen, ende nae daer op met handt ende mondt verteghen.* Itaque *Andelago* est ex Hand, manus et langen, legen, vel langen, quod hodie vocamus Handschlag.

ANDELLVS, V. *Andena* 2.

ANDENA (1) Magister Cornutus in Distichis MS.

Stipes vt andena sustentet deperit ardens.

Vbi Glossa: *Andena est ferrum, quo sustinentur ligna in foco, vt melius ardeant et melius comburantur, et est idem quod Reposocinium, et dicitur andena, quasi ante vaporem id est, calorem* etc. Papias. *Andena, instrumentum ferreum foci.* Auctor Breuiloqui: *Andela vel Andena, est ferrum, supra quod opponuntur ligna in igne, quod alio nomine dicitur hyperpyrgium.* Germ. ein Bock, Rost. Capitulare de Villis c. 42. in supellect. Villarum recenset *vasa aerea, plumbea, ferrea, lignea, andedos, andenas, cremaculos.* ANDERIA idem esse videtur quod *andena* in Ch. an. 1356. *De calderiis, anderiis, padellis, scharis, paroliis, cutellis, falcibus, sepis* etc. ex Gall. *Landier.* V. *Andasium*, et *Anderius.* (2) ANDENA, Gall. *Andain*, tantum spatii, quantum quis diuaricatis cruribus emetiatur, ab *Andare.* Ital. ire. Lib. Prioratus Dunstapl. c. 5. *In quolibet pota habet 4. polas, sive 8. andenas jacentes simul.* Vocem Gallicam expressit Necrolog. Eccl. Carnotens. *Quidquid idem Maior habebat in pratis Capituli, quae sunt apud Meritum - - scilicet custodiam et marginas, qui vulgo dicuntur Andeins.*

ANDELLVS, ENDELLVS, ENDENS, idem significant, vel vt exponit D. Aubret, tantum spatii, quantum homo vno falcis ictu vel pulsu demetere valet vel secare. Char. Thossiacens. in Dumbis a. 1445. *Pratum continet plateam quindecim andellorum vel andellorum foeni.* Et in alia Ch. ejusdem Archiui subsignata *Roles* a. 1404. *Pratum continens duodecim endens prati.* Rustici Dumbenses etiam ad hunc diem vtuntur voce *Endens*, quasi herba dente falcis secaretur.

ANDERIA, V. *Andena* 1.

† ANDERIVS, eadem notione, Gall. olim *Andier.* Ch. a. 1376. in Bibl. reg.

† ANDETVS, ANDITVS, via, aditus, platea, quadriuium. Ch. an. 1023. ap. Murat. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 187.

† ANDICTVS, eadem notione, in Stat. Placent. l. 4. fol. 37.

ANDIGARE, ANDIGAVVM, ANDIGAVER, ARIGARE, ARIGAVVM. Voces ejusdem, scilicet Longobardicae originis, diuersae tamen notionis. Nam *Andigare* dicitur is, qui, morbo non laborans, de rebus suis disponit, testatur; *Arigare, et Arrigare* autem qui infirmus et aeger. Papias. *Andigauer et arigauer, id est in sanitate et infirmitate.* Eadem habet Gloss. Vet. ap. Lindenbr. praeterquam quod *Andigauum et Arigauum* praefert. Idem Gloss. *Arigare, in infirmitate res suas ordinare.* Vgut. in MS. Collegii Nauar. *Andenam mandigauir et alligauir i. in sanitate et infirmitate.* Lex Longob. l. 2. tit. 14. §. 17. *Si casu faciente mortuus fuerit, et ante judicauerit res suas proprias, se viuente, id est andigauerit, et arigauerit secundum Legem Longobardor. non habeat, cui donauerit.* Edit. Basil. hoc loco habet, id est, *Andigauero et andegauerit.* Et, *arrigare secundum legem.* Leges Rotharis ap. Murat. t. 1. part. 2. p. 34. habent: *id est, andingauerit et arigauerit.* Et ibidem B. *Et antea judicauerit res suas proprias, se viuente, id est andicawere et aurigawerch.* V. etiam *Andecabo.* *) Schiltero *Andigaue* compositum est ex particul. *ande, ant*, hodie ent, et Gabe, donum, quasi dicas antedonum, cui opponitur *Arrigaue*, postdonum. Est itaque *Andigaba* et *Andigabare*, vel *Andigauere*, donare et donatio, quae fit inter viuos, et *Arrigabe*, quae mortis causa fit, vtraque tamen a viuente.

ANDILAGO, V. *Andelangus.*

ANDITUS, ANDITA, Italis *Andito*, via, aditus, platea. Ch. Alpharii Archiep. Salernit. ap. Vghell. Adde t. 8. p. 78. 659. Alia a. 1321. apud Wadding. t. 3. in Regest. p. 126. et alibi. V. *Andare*, et *Andetus*.

ANDOCMITUS, ANDOCTEMITUS. Pacti legis Salicae tit. 54. inscribitur: *de Andocmito*, vbi alii Codices: *Andoctemito*. Editionis vero Pithoei, *de eo, qui grafionem ad res alienas tollendas injuste inuitauerit.* Wendelinus, vocem ex tribus compositam ait, *aende acht meter*, seu *vermeter*, id est, *apud actam clarigator*; ita vt *Andoctemitus* sit is, qui Comitem vel summum Magistratum adit, eique suggerit, se habere *actam*, vel meditari vindictam aduersus aliquem, inuitareque illum, vt hunc vel apprehendat, vel captis pignoribus coerceat. Est enim *acht*, collineatio s. meditatio vindictae. Similis est tit. 51. Leg. Ripuar. de eo, qui graphionem ad res alienas inuitat. In hunc tit. Leg. Sal. adnotat Eccardus in Cod. Guelferbyt. haberi *Andometo*. Cum autem, vt ipse monstrat alibi, *Mitan* et *Smitan* sit jactare, jacere, et *Ando* sit alius, legendum credit, *de Andosmito*, atque exponendum, *de alius projectione*, siue declaratione, quod causa ceciderit et desertae actionis poenam incurrerit, terminis juridicis non obseruatis. † Vt Wendelinus ita et Schilterus in Glossar. Teut. p. 47. hanc vocem ex tribus aliis accersendam docet, nempe ex *ane*, sine, ohne, *Doc*, *Donc*, Ding, et *Miete*, inuitatio, conductio. Quis rectius, iudicent alii.

ANDRA, V. *Androna* 1.

† ANDRENA, locus publicus et opertus, vndequaque inclusus. V. *Androna* 1. et *Volta* 2. Occurrit in Ch. a. 1308. Reg. 40. ch. 135.

† ANDRENNA, auditorium, tribunal, quia in loco publico sedebant iudices. Ch. a. 1330. e Tabul. Flamar. Nisi legendum putes *audientiam* pro *andrennam*.

ANDROCHIA, ANDROCHIARIUM. Fleta l. 2. c. 87. de Caseatrice: *Androchia pudica esse debet - - - et la...riosa daeriae - - - non enim per...tat, quod aliquis vel aliqua in an...chiarium sibi ingrediatur aliquid ...turus. Ejus autem officium est, ... officio suo competentia, per scrip... a Praeposito recipere - - lac per ... liam recipere, caseum, facereque ... tyrum.* † Ex his apparet, m... rem seruam fuisse, quae rei lact... caseisque conficiendis famulatum ... pendebat; *Androchiarium* vero ...cum, vbi casei fiebant et ...uabantur.

ANDRODAN, vel ANDRODN... *gemma argentea.* Papias MS. Bitur...

† ANDROMADES. Chron. Tar... ad a. 1380. ap. Murat. t. 19. Scrip... Ital. p. 778. *Aduenienti illi ... det et explorat de actis militum, ... quem ait comes: si vestri quidem ... cetero ad me diuerterentur, pulm... coopertum andromade praeparare ... ciam.* Ludit auctor in verbo ἀνδ... μαι, virile robur assumo.

† ANDROMATICA, vestis gen... forte sic dicta, quod ex panno v... loso. Inuent. a. 1389. t. 3. Co... Ital. Diplom. p. 363. V. *Andromed...*

ANDROMEDA, vestis de pellis ou... arietum, et dicitur ab *andros*, Grae... quod est Lat. *aries*. Ita interpres de Gallandia in Synonymis.

ANDRONA. (1) Festo et aliqu... Scriptoribus Latinis *Andron*, comp...tum, locus publicus, vbi viri in... cem confabulantur. Papias: *An...* *Androna, viarum concursus angip...tus.* Gloss. S. Bened. cap. de N... gat. *Androna*, ἀνδρών. Io. de ...nua et Breuiloq. *Androna, est ...tium inter duas domos. Androne... locus domicilii, vbi multi viri habit... sicut Gynaecaeum dicitur locus, ... multi mulieres conueniunt.* Vox ... uia ap. Io. Diac. in Vita S. G... l. 2. c. 29. et alibi passim. Est e... *Andron*, atrium, seu locus dom... longitudine angustior, in quo ... plurimi morabantur, auctore Se... Pompejo. V. Nicetam in Man... l. 3. n. 4. in Alexio Man. f. n. † Pro angiportu, Prouinc. *And...* *...no*, occurrit in Stat. Mutin. ...

25, et in Stat. a. 1381. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 47. Hinc ... autem non absurde deduci potest vocis origo. (2) ANDRONA videtur sumi pro muro ap. Scriptores Italos. Rollandinus in Summa Notariae scripta a. 1265. *Cujus tales dicantur confines - - ab aliis duobus lateribus sunt viae publicae cum medietate andronae siue muri, positae vel positi inter ipsam domum venditam, et ipsam medietatem ejusdem andronae, siue muri.* Vtuntur etiamnum Itali pro atrio. (3) ANDRONA denique vsurpatur pro ea parte currus operta, in qua, qui vehuntur, sedent, quod longiuscule porticus speciem referat. Vita S. Hug. Abb. Eduenf. n. 19. (4) ANDRONA, *siue Ichis, fortitudo dicitur.* Papias. MS. Bit. *Ichis* a Graeco ἰσχὺς, robur, vires; et *Androna*, ab ἀνὴρ, ἀνδρὸς, vir.

ANDRONEUM, V. in *Androna* 1.

ANDROPOLIS. Durand. L. 1. Ration. c. 4. n. 3. *Coemeterium, polyandrum s. andropolis, quod idem est.* N. 6. *Sihilliter et andropolis, quod idem est, sepulcrum dicitur, quasi sine pulsu* etc.

ANDRUM, ῥοδοδάφνη, radix, rosa, in Supplem. Antiquarii.

ANDURA, i. q. *Endura*, in Act. MS. Inquisit. Carcass. a. 1308. V. *Endura.*

ANEBOLADIUM, V. *Anaboladium.*

ANECIA PARS, in foro Anglic. *Leigne part.* Prima pars filii primogeniti, in partitione paternae haereditatis. Dicitur etiam *Enecia* vel *Enecia pars.* Marlebrig. c. 10. V. *Æsnecia.*

ANECIUS, primogenitus, Gall. *Ainé.*

ANECLOGISTUS, Gr. ἀνεκλόγιστος, liber a reddenda ratione. *Tutores anecloglistici* l. 5. §. 7. ff. de Adm. Tut.

ANEDIOSUS, *tediosus.* Papias in MS. Bit. Mendum est *Anediosus* pro *Accediosus*, ab *Acedia*, pigritia, taedium.

ANEDUS, lignum quoddam. Stat. Vicent. l. 4. fol. 47. *Nullus dimittat, postquam fuerit denunciatum, trabes, vel cauerintas, seu anedos, vel aliquod ligamen desuper pontem Arbarole.*

ANEGARE, Ital. *Annegare*, Gall. *Noyer*, submergere, demergi. Leg. Alaman. tit. 83. §. 3. Murat. tom. 8. col. 434.

ANEGRIP, idem quod *Anagriph*, de quo supra.

ANELACIUS, cultellus breuior, sica. Matth. Paris p. 274. *Genus cultelli, quod vulgariter anelacius dicitur.* Pag. 277. 551. 582. Vox Chaucero familiaris. Watsius ait, esse sicam Hibernicam, quam *Skein* vocant, quia cum illa aedificant, pugnant, et cibos secant. ✝ Ab anulo seu anello, quo ea sica vel eiusdem capulus insertus gestabatur, sic dictum suspicatur Carolus de Aquino in Lex. milit. *) Germanis *Laz* olim latus significabat; hinc *Anelacius* Schiltero est telum adlaterale, Seitengewehr.

ANELERE, pro *Anhelare*, Germ. athmen. Rymer. to. 4. p. 506.

ANELIA, *pugna, et dicitur ab anelus.* Io. de Ianua. Papias MS. Bituric. *Anelia*, id est, *Agonia.*

ANEMELATUS, V. *Anamelatus.*

ANERE, senescere. Supplem. Antiq. *Anet*, γηρᾷ, *senescit.*

✝ ANERPENI, praestatio, cuius mentio inter alias fit, in Ch. Henr. Reg. Angl. a. 1285. ex Reg. 92. ch. 58. V. *Harthpenny.*

ANETA. Breuiloq. *Aneta, auis quaedam aquatica; Anetarius masculus istius auis.* Aliud Gloss. *Aneta, auis aquatica. Aneta, Ened.* Gallis, *Anete*, Ital. *Anitra*, Anas femina, Germ. Aente. L. Sal. tit. 7. §. 6. *Si quis anserem domesticum aut anetam furauerit.* Edit. Heroldi habet *Anatam*; Eccardi *Annatam.* Vet. formula ap. Pithoeum in Gloss. Leg. Sal. Lex Alaman. tit. 99. §. 19. *Aneta, gariola, ciconia.* Monachus Sangall. l. 2. de Reb. Caroli M. c. 21. *Eneta* pro *Aneta*, in Capituari de Villis c. 40. V. Specul. Sax. l. 3. Art. 51. §. 1. et Alb. Stadensem p. 188.

ANETAPICH, *accipiter qui anates mordet*, in lege Bajwar. tit. 20. c. 1. vbi edit. Heroldi c. 28. *Anotapuch*, praefert.

praefert. Germ. Aentenhabicht. V. *Acceptor.*

† ANETER, anas, Ital. *Anitra.* Murat. t. 16. Script. Ital. p. 582. Germ. Aenterich, anas mas.

† ANETVS, alnus, Germ. Erle, Leudae maior. Carcass. Ms.

ANFIBOLVS, V. *Amphimallus.*

ANFORZINI, V. *Anfusini.*

ANFOVRS. Computus an. 1265. ap. Brussel. Tract. de Vsu Feud. tom. 1. p. 552. *Pro VIIIm. VIIc. IV. Anfours missis. Domino Gaufrido de Sergnus per templum in passagio S. Ioannis, an. LXIIo. IIIm. IV. libras Turon. Et pro Vm. Anfours missis eidem Gaufrido in passagio S. Iohannis an. LXIIIo. IIm. libras.* † Genus monetae fuisse suspicatur Carpentarius, i. q. *Anfuri.*

ANFRACTA, effractura, Gall. *Fracture.* Mirac. S. Eparchii, t. 1. Iulii p. 117.

† ANFRACTIVVM, defectus in soluendo debito. Ch. a. 1390. e Tabular. Massil. *In recolligendis debitis, annuisque pensionibus varia sentiunt anfractiua et dispendiorum incommoda.* Quod ex iis series computi interrumpitur, fortasse sic dictum. V. *Anfractus* 2.

† ANFRACTVS. (1) Alueus, ramus, Germ. Arm eines Flusses. Ch. an. 1188. inter Probat. Hist. Lothar. t. 2. p. 401. *Specialiter autem eis domus anfractum aquae sub castro, qui brachium S. Eucharii dicitur.* (2) Expensum. Comput. a. 1488. inter Probat. t. 4. Hist. Nem. p. 47. *Alia expensa facta - - vt in anfractibus anni LXXXIX. apparet.* In alio an. 1489. ibid. p. 49. *Prout in Fractibus ponitur.* V. *Fractus* 1. (3) Implicatio, Germ. Verwickelung. Cartal. Ms. episc. Carnot. *Philippus equitans - - anfractibus cujusdam porci infra quatuor pedes sui equi tumultuantis ad terram prosternitur.*

† ANFVRI, monetae species, eadem quae *Anfours.* Comput. a. 1250. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 483. Neque *Anfuri* alii sunt quam

† ANFVSINI, seu ALPHONSINI, moneta regum Hispaniae. Murat. t. 5. Antiq. Ital. med. aeui p. 889. *X. Solidos Pipionum, vel duos Al[...] sinos.* Et p. 898. *XV. Solidos [...]pionum, qui valent II. Alfonsin[...]* Ch. a. 1240. ap. Garamp. in Disse[...] 7. ad Hist. B. Chiarae p. 233. *It[...] vnum Anforzinum et solidos VI. P[...]cenienses.* V. *Alphonsinus.*

ANGAE, V. *Angrae.*

ANGAGIARE, pignerari, pro pign[...]re tradere, Gall. *Engager.* Tabula[...] Vindocin. p. 224.

† ANGAIARECCIA OPERA, eade[...] notione qua *Angariae*, onera peri[...]nis imposita. Ch. a. 1120. ap. Mu[...]rat. t. 3. Antiq. Ital. med. ae[...] p. 1134.

ANGANA, *mulctralia*, in Gloss. [...] calcem Oper. Nicol. de Clemang[...] edit. 1613. *Angana, mulctralia; [...] Gold. forte a Graeco ἀγγεῖον, v[...] conceptaculum. Dicitur ab angend[...] id est stringendo, quia cum perlan[...] jugo - - stringit humeros. Sic P[...]thoeo in excerptis Anger est spatarin[...] qui angit, id est, stringit spathem.*

† ANGARALIS, qui *angariis* seu c[...]*uatis* est obnoxius. Anon. de ca[...] infaust. monast. Farf. ap. Mur[...] t. 6. Antiq. Ital. med. aeui p. 2[...] 295. ANGARARIS, eadem notio[...]ne apud eund. t. 5. p. 529.

ANGARATHVNGI, ANGARGA[...]THINGI, Longobardis, juxta qu[...]litatem personae. V. *Garathingi.*

† ANGAREA, vt *angaria*, praestati[...] iumentorum vel plaustrorum. C[...] a. 1329. in Reg. 66. ch. 414. V[...] *Angariae* 2.

ANGARENVS, V. *Angariarius.*

ANGARGNACO, Bajwaris dici[...] *equus deterior, qui in hoste vilis [...] est*, in leg. Bajw. tit. 13. c. 10. [...] cujusmodi sunt equi *angariis* de[...]nati; vnde forte vocis origo. *) A[...] Enger, Germanis superioribus, e[...]rus angariis destinatus; quasi di[...] Karrengaul. *Nack* veteribus Te[...]tonibus erat equus vilior. V. Na[...]

ANGARI, *Astandae*, hodie *C[...] pars*, apud Persas Cursores publi[...] vnde Graecis ἄγγαροι. Etymon[...] Chaldaica vel Syriaca lingua de[...]cit Hensius, Bochartus ab Arabi[...] alii vero, quod verosimilius est, [...]

Persi[...]

Persica. Persae enim ejusmodi cursorum sunt inuentores. Diod. Sicul. l. 19. Xenoph. Cyrop. l. 8. Herodot. l. 8. c. 98. † Hinc ignes, qui in signum accenduntur, quia cursorum vices agunt, *Angari* nuncupantur, ap. Barclaeum t. 1. Argen. p. 16. edit. Lugd. Bat. Hisp. *Angaro*, signum fumo datum.

ANGARIA. (1) Vt habetur apud Paulum IC. vel *Angara* juxta Spelmannum, aliquando sumitur pro veredorum statione, in quam diuertunt cursores publici, et vbi mutant equos. Graec. ἀγγαρεῖον. (2) ANGARIAE dicuntur jumentorum vel plaustrorum praestationes et quidem per viam directam, vt *parangariae* aliouersum; in lege 7. Cod. de Fabricens. l. 11. et in lege 4. C. Theod. de cursu publ. quod pluribus docet Iac. Gothofr. ad d. leg. 4. *Animalia in angariam praestita*, in Leg. Wisig. l. 5. tit. 5. §. 3. Lex Baiwar. t. 1. c. 14. §. 4. *Carrorum angariae* ap. Marculf. l. 1. form. 1. Concil. Treuir. a. 1310. ap. Marten. to. 4. Anecd. col. 248. (3) ANGARIAE, praeterea onera dicuntur, agris aut personis imposita. (*) Germanis olim Nothwerke, hodie Frohne. In Iure Argent. l. 3. c. 33. apud Schilter. in Gloss. P. 48. occurrit etiam vernacula vox Engern pro angariis). Gloss. Lat. Graec. *Angaria*, περιεργασία, ἀσχολία, ἐργασία. Vgutio et Will. Brito in Vocab. MS. *Angaria dicitur compulsio, vel injusta coactio, ab ango, is.* Tabul. S. Florentii: *Concessit eis aream ad furnum faciendum, in quo per angariam coquet dimidia pars praefatis burgi.* Breuiloq. *Angariae sunt personalia seruitia, quae quis in persona implere cogitur, siue cum quis propriis sumptibus seruit. Vel angariae, sunt opera possessionibus imposita, siue cum quis sumptibus seruit alienis, vel in re sua, vel in equo, vel in asino, vel hujusmodi. Indictiones, opera, vel angariae* in Leg. Wisig. l. 12. tit. 1. §. 2. Ita Capit. Caroli M. l. 1. c. 81. l. 7. c. 367. Capit. Caroli Calui tit. 23. c. 14. Chartae Aleman. Goldasti c. 42. etc. Occurrit hac notione passim ap. Scriptores et in vet. Tabulis. Hinc (4) ANGARIA pro qualibet coactione, vexatione, injuria, animi anxietate. S. Bernard. Epist. 258. edit. 1690. col. 259. Guntherus lib. 2. Ligurini Goffrid. Vindoc. l. 3. Epist. 38. et alii. ENGARIA, pro *Angaria*, occurrit ap. Fulbert. Carnotens. Epist. 14. 110. *) *Angaria*, bedrubnisse, ungelt, in Vocabul. Lat. Germ. a. 1477. (5) ANGARIAE, quatuor tempora, s. triduana illa jejunia, quae singulis annis quater celebrantur. Cur ita dicta sint, praeclare docet Mabill. p. 79. Itiner. Germ. „Iisdem quatuor temporibus, „inquit, subditi quique in Germa„nia persoluunt census suos, quos „*Angarias* vacant. Hinc quatuor „tempora vulgari nomine *Angariae* „vocantur. Hanc eandem ob cau„sam stata quatuor tempora nundi„narum vocarunt *Angarias*.„ Hinc hi duo versus in Anecd. Marten. tom. 4. col. 766. ad designanda quatuor anni tempora:

Dat Crux, Lucia, Cineres, Carismata Dia,
Vt sit in Angaria quarta sequens feria.

(6) ANGARIAE, equestris sella vel canis, quam grauiorum criminum rei in ignominiae et dedecoris notam, ex veteri consuetudine seu etiam lege apud Germanos et Francos receptam, gestare cogebantur de Comitatu in proximum Comitatum. Nobiles canem, plebei sellam, humeris ferebant; postmodum Magnates majoris confusionis causa, sellam etiam portare compulsi sunt. Has infamiae notas *Angarias* dixere, quod non nisi magna vi et animi dolore deferrentur. Ch. Friderici II. Imp. pro Ecclesia Tullensi in Probat. Hist. Tull. p. XXXIII. V. *Sella* et *Canis*. *) De etymo vocis V. Wachter. in Gloss. v. *Angariare*.

† ANGARIABILIS, anxifer, perniciosus. Ch. a. 1267. ap. Pez. t. 6. Anecd. Part. 2. p. 114.

ANGARIAGIA, pro *Angariae* (2) ap. Rymer. t. 12. p. 702.

ANGARIALES, qui ANGARIIS, seu *coruatis* sunt obnoxii. Bulla Sergii PP. ap. Vghell. t. 1. p. 707. *Angariales terrae* in Ch. Arnulphi Imp. ap. Vghell. to. 2. p. 206. censui obnoxiae.

ANGARIALIS, tractoria ad cursum publicum, *pro animalibus, quae in Angariam praestabantur*, vti habet L. Wisig. l. c. Acta Concilii Arelat. *Angarialem copiam*, habere dicitur in leg. 4. Cod. Theod. de Cursu publ. cui facultas datur *angariis* seu cursu publico vti, quae facultas per tractoriam conceditur.

ANGARIANVS, V. *Angariarius*.

ANGARIARE. (1) Ἀγγαρεύειν, *compellere, vel injuste regere*, Vgut. Gloss. Isid. *Angario, cogo.* Hac notione vtitur interpres Matth. cap. 5. S. Augustinus Epist. 158. Auctor libri de Discipl. scholarium, qui falso Boetio adscribitur, c. 6. Paulus Warnefr. l. 3. de Gestis Longob. c. 6. *Nemo aliquem injuste angariabat, nemo vexabat.* Vita S. Fursei Confess. n. 16. Ingulph. p. 895. (2) Deferre, carro vel equo vehere ex debitae praestationis seruitio. Ch. Grodegangi Episc. Metens. a. 765. ap. Meuriss. p. 168.

ANGARIARIVS, angariis et operis obnoxius. Lex. Graec. Reg. Cod. 930. ἄγγαρος, ἐργάτης, ὑπηρέτης. Vet. Gloss. *Angariarius, qui agrum locat, vt angariam accipiat.* In MS. legitur *Angarianus*. Hinc emendandae Glossae Isid. in quibus perperam editum *Angaria auianus*, pro *angarianus*, vel *angariarius*. Hanc voci significationem tribuunt constitutiones Siculae l. 2. tit. 32. l. 3. tit. 20. 39. *Angararii et Extaliati* in Ch. Guil. Reg. Sic. a. 1179. ap. Vghell. t. 7. p. 704. in alia a. 1292. p. 714. 715. *Angarenos* et *Angararios* diuersos fuisse ab *extaliatis* docet.

† ANGARIATIO, difficultas, negotium. Acta ad Conc. Pisan. an. 1409 ap. Marten. t. 5. Ampliss. Collect. p. 618. V. *Angaria* 4.

ANGARIVM, definitur *Equicinium et officina, vbi equi sufferantur*, in Wichbild. Magdeb. art. 125. Brev. loq. *Angarium est locus, vbi suffe rantur equi, ab angulo vel angust vel ango, is, vnde:*

Faber in angario annectit habi gumpha.

German. ein Nothstall.

ANGARIVS. (1) Vgut. Ioa. de Ianu et Willel. Brit. *Pedellus, compulsor injustus, exactor.* V. *Inhibitor.* (2 ANGARII, in Constit. Neap. t. 47 iidem qui *Angariarii*. Ranfrid. l. C qui scribebat an. 1215.

ANGARIZARE, *compellere, injuste ex gere, vel angariam facere.* Will Brito in Vocabul. Eddius Steph. i Vita S. Wilfridi c. 7.

ANGARIZATOR, in Vita S. Castrens Episc. c. 2. Tortor.

ANGE, *nomen montium cum comis* Papias MS. V. *Angrae.*

ANGLICA CARRVCA, V. *Carruca* Vehiculum.

ANGELICA VESTIS, habitus monachicus. Florentius Wigorniens de Gregor. VII. PP. Willel. Abb Metens. Epist. 5. et alii. Monacho rum autem vestitus, *angelicus* appel latur, quod et ipsi dicantur *angel* a Patribus, eorumque vita *angelica* deinde quod *viuant Angelice et fin in carne sine carne*, vt est in S. Hie ron. Ep. 7.

ANGELICI, haeretici, qui angelo cultu diuino prosequebantur; de quibus Epiphan. et Augustin. lib. de Haeresibus.

† ANGELIVM, *annunciatio*, in vet Gloss. Cod. reg. 7613. Occurri etiam in Gloss. Lat. Ital. MS. et i Vocabul. Compend.

† ANGELOTVS, diminut. ab *ange lus*, Gallis etiam *Angelot*. Inuen tar. S. Capellae Paris. a. 1363. e Bibl. reg. *Ymago vnius angeloti.*

ANGELOTTI, monetae species. Hi Monast. S. Laurent. Leodiens. a Mart. to. 4. Ampliss. Coll. col. 116

† ANGELVLVS, vt *Angelotus*, pu in habitu angeli. Ordinar. MS. e cles. Camerac.

ANGELVS. (1) Legatus, nunti Graec. ἄγγελος. Gloss. MS. R gium: *Angelus, nuntius, gaudiu*

Ma

Martian. Capella l. 2. Ekkehard. jun. de Casib. S. Galli c. vlt. *Angelus imperii.* (2) Vexillum praecipuum ap. Impp. Occident. quod S. Michaelis effigie insigniretur. Wittik. l. 1. de Gest. Saxon. Eadem habet Conrad. Vrsperg. p. mihi 222. (3) Titulus, quo summi pontifices, aliique Episcopi compellari solebant. Iustinian. Comes, postea Imp. in Ep. ad Hormisdam PP. *Comperimus - - ad angelum vestrum hinc discedentes iter arripuisse,* Infra: *Quamobrem etiam a viris reverendissimis Episcopis - - ab Apostolatu vestro ad nos Angelus vester destinare dignetur.* Relatio Archimandritarum Syriae ad eundem Hormisd. post 22. Epist. ejusd. Pontif. *Quoniam Deus et doctorem et medicum animi constituit vos et vestrum Angelum* etc. Ita in Synodo aduersus Tragoedias Irenaei c. 173. 302. Sed id etiam epitheti datur interdum ipsis Episcopis. Vet. Charta ap. Rubeum l. 5. Hist. Rauenn. *Dum resideret ibidem Honestus Coangelicus Archiepiscopus S. Rauennatis Ecclesiae* etc. Adde p. 257. Apud Lambec. l. 5. de Caesarea Bibliotheca p. 124. ἰσαγγέλλ epitheton tribuitur Ioanni Tranensi in Apulia Episcopo; quemadmodum ap. Pallad. in Hist. Lausiaca c. 43. Theodosius M. ὁ ἐν ἀγγέλοις ἀριθμούμενος, dicitur. His porro titulis insigniuntur summi Pontifices et Episcopi, quia in Apocalypsi Sacerdotes *Angeli* appellantur et per Angelos intelliguntur; et, vt ait S. Remigius Remens. Epist. in Epist. ad Falconem Tungrensem *sub vocabulo Angeli traditur actionis forma Pontificiae.* Isid. Hispal. in Ep. ad Massenum Episc. Ioannes VIII. PP. Ep. 292. (4) ANGELVS etiam vulgo vocatur Salutatio Angelica, quae matutina luce meridiana et vespertina ad campanae pulsum recitatur. Cujus institutionem, quae primum ad pulsationem *ignitegii* coepit, S. Bonauenturae acceptam referunt nonnulli, alii vero, quod verisimilius est, Ioanni XXII. PP. Concil. Senonense a. 1347. c. 13. (5) ANGELVS, nummus aureus Francicus. Vetus Regestum 7. Febr. 1340. *fiebant Angeli fini, ponderis 33. et 2. tert. 23. Aug. 1341. Angeli ponderis 38. et 1. tert.* (6) † Piscis genus, Gallis etiam *Ange*. Tract. Ms. de Piscibus, Cod. reg. 6838. c. 40. *Squatinam nostri, Massilienses, Galli, Ligures, Angelum vocant, a similitudine angeli picti, cum alis expansis.*

† ANGENINA, moneta Lotharingica, cuius 8000 faciunt marcam. V. Bodin. de republ. l. 6. c. 3.

ANGENS, anxius. Translatio S. Athanasii Episc. Neapol. ap. Murat. t. 2. part. 2. col. 1074.

† ANGENTER, *astringenter.* Cath. astricte, anguste.

ANGER, pro *armiger.* Gloss. Isid. *Anger, spatharius, qui angit, i. stringit spatham.* I. de Ianua: *Anger, spatarius, ab ango, eo quod angenter i. stricte spatam teneat. Vel hic anger, i. cruciator. Vel Anger, genus serpentis, quod angulose vel tortuose incedat, unde versus;*

Anger angit gladios, serpens est, et cruciator.

† ANGERIARI, *ominari, praesagire, deuinar, Prov.* in Gloss. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. Legendum *augurari.*

ANGERGNACO, V. *Angargnaco.*

† ANGERIVS. (1) Vectigalium exactor, quia angit, sic dictus. Ch. a. 1215. ex Bibl. reg. (2) Forte vncus. Correct. Stat. Cadub. c. 4. *In omni regula Cadubrii fiant de bonis communis Cadubrii schallae duae et quatuor angerii, et in plebe 4. schallae et angerii 4. Vt occurrente casu ignis melior possit fieri deffensio.* V. *Angistrum,*

† ANGETVM, *palitii*, aut aggeris terrei species videtur, quo ager a transeuntibus defenditur; sic dictum quod viam coarctet. Stat. Genuens. l. 6. c. 14. *Si inter terras duorum aderit via publica, et ambo conuenerint de faciendo, vel quod alter faciat angetum super dictam viam, possint illud facere* etc.

ANGHIO, anthrax, bubo. Miracula S. Humilianae t. 4. Martii p. 406. V. *Anguen.*

ANGIA, Isid. in Gloss. *Ferrum buculae scuti.* Papiae: *Ferrum intra buculam scuti.* Graeuius pro *Angia* censet scribendum *Ancile;* quod V.

ANGILDVM, simplex *gildum aut Weregildum;* f. simplex valor hominis vel rei alicuius; compensatio pro simplici rei vel hominis aestimatione; ex Saxonico *an*, vna, et *gild*, solutio, pretium, compensatio, vt *twigildum*, compensatio duplex, *trigildum*, triplex compensatio etc. Leges Inae Regis c. 24: ap. Brompt. Adde leges Aluredi c. 7. 11. V. *Gildum.*

ANGILLA, *Serpentina, ab angue.* Papias MS. Eccl. Bitur.

† ANGILOPA. Alex. Iatrosoph. MS. l. 1. Passion. c. 103. *Hoc enim* (remedio) *solo vtendo non solum egilopas, sed etiam angilopas diuturnas scio fuisse curatas.* Vbi Glossae: *i. e. duras.*

ANGINA, *taberna*, in Gloss. Arab. Lat. an. *tubera?* nam *Anginae, tubera porcorum*, vocantur.

ANGISTRVM, hamus. Vgut. ex Gr. ἄγκιστρον Est etiam instrumentum chirurgorum, ap. Isid. l. 4. c. 11. ap. quem *ancistrum* restituit Vossius.

ANGITVDO, *anxietas ab ango, vel angulis, quia in diuersa se torquet.* Pap. in MS Bituric.

ANGLA, ὄγλς, ὡς νέβιος, mensa triangularis, in Suppl. Antiq.

ANGLARE, *aurire.* Gloss. Bituric. Forte *antliare*, ab *antlia*, *haurire.*

† ANGLARE, ANGLARIVM, angulus, siue exterior siue interior. Stat. a. 1357. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 195. 196.

ANGLESCHERIA, natiuitas Anglica. V. *Englescheria.*

ANGLIATA, *angulus.* Testam. Sisnandi Comitis Conimbric. ap. Brandaon. t. 5. Monarch. Lusit. p. 276. *Et in illa angliata sub Castello S. Eulaliae duas villas ad integrum.*

ANGLICVM OPVS. Lib. aniuers. Basil. Vatic. ap. Ioan. Rubeum in Vita Bonif. VIII. PP. p. 345. Vbi quidam perperam restituunt *anaglifo.* De Anglorum porro in artibus solertia, sic Gesta Guill. Duc. Norman. et Regis Anglic. p. 211. *A[nglicae] nationis foeminae multum a[cu] et auri textura, egregie viri in [omni] valent artificio.*

ANGLICVS, Anglicae monetae Sp[e]cies in Vita S. Donatiani Episc. [...] *lum argentum, duos anglicos valen[tem] pro munere tibi apportabit.*

ANGLOBES, ποχύνα εἶδος, Placen[...] Supplem. Antiq.

ANGLVM, *anglus* pro *angulus; A[n]gulus terrae* apud Gallos, *Coin [de] terre*, *Morceau de terre.* Chartul[ar.] SS. Trinit. Cadom. ex Biblioth. [...] Abb. de Rothelin, fol. 43. v.

ANGOISSOLI, publicorum vsurar[iorum] societas, damnata Edicto I[o]han. I. Reg. Franc. a. 1353. ap. [...] Lauriere to. 2. Ordinat. Reg. p. 5[...]

ANGONES, dicuntur, lingua Fra[n]cica, tela seu hastae, quibus Fran[ci] vtebantur. Sic vero describun[tur] ab Agathia lib. 1. *Breuia*, inqu[it,] *tela, quae ipsi angones vocant; cu[ius] pars maior ferro obducta est, ita [vt] ex ligno aliquid praeter membrum [...] extet: in superiori ferro, tanqu[am] hami vtrimque sunt et deorsum [...] gunt.* Similia ex Agath. habent E[u]stathius, auct. Etymolog. et Suid[as.] Ex qua *Angonum* descriptione, Li[psius] in Peliorceticis sententia quibusd[am] arridet, qui Gallorum securic[ulas] describi censuit; quas vocabulis [...] abludentibus, Belgae *Hacken*, G[alli] *Haches* apellant. *Aichon* et *A*[...] etiamnum securiculas vocant Aru[er]ni, vocibus ab *ango* vel *aggi* de[du]ctis, existimat vir doctus.

ANGOVINI, pro *Andegauensis* [...] Ch. Roberti de Osburuilla ex [ar]chiuo Monast. B. M. de Bono N[un]cio Rotomag.

ANGRAE, *interualla arborum*, *vel [con]ualles.* Gloss. Isid. In Pithoe[ano] *Angae.* Festus: *Antras*, [...] *vel arborum interualla.* Papias: [...] *chrae* etc. V. *Ancra.* Haud sci[o an] non idem significet *Angre* ap. [Mu]rat. to. 2. p. 257. col. 1. in Ca[p.] Sicardi Princip. Beneuenti, vb[i le]gitur: *XXXVIII. de Angre. XX[XIX.] de Stahi XL. de ponte lapideo [...] plagia. XLI. de fluuio diu concit[...]*

ANGRIP, legitur ap. Spelmann. pro *Angriph*; quod V.

ANGROMAGVS, V. *Anchiromacus*.

ANGVARA, idem quod supra *Angarea*. Ch. a. 1325. in Reg. 65. ch. 278.

ANGVEN, anthrax, pestilens *inguinis* bubo, Gall. *Charbon*, *Bubon*. Acta SS. April. to. 2. p. 954.

ANGVERIVS, angulus, vt videtur. Ch. a. 1386. ex Tabul. Massil. *Pro implendo dictam turrim, et pro maniagiis crotae, et pro angueriis, etc.* V. *Anglare*.

ANGVIFER, anguem ferens. Chron. Taruis. apud Murat. t. 19. Script. Ital. p. 863.

ANGVILLA. Gloss. Isid. *Anguilla est, qua coercentur in scholis pueri, quae vulgo scutica dicitur.* Gloss. Ælfrici. *Anguilla, vel scutica, swipa.*

ANGVILLARVM POSITIO, Ius ponendi in flumine quicquid ad capiendas *anguillas* necessarium est. Ch. Eustach. Flandriae Camerarii a. 1224. ap. Miraeum to. 1. Dipl. Belgic. p. 681. Ibidem in Ch. alterius Eustach. a. 1261.

ANGVILLARIS, ANGVILLARIVM, Locus fluminis, vbi capiuntur *anguillae*, Germ. Aalfang; vel vt Vgut. *locus vbi anguillae habitant*. Ch. Iohonis Epis. Inculismens. in Tabul. Abb. S. Amantii. *Silvis, pratis, aquis, farinariis, anguillariis.* Alibi in eod. Tabul. *Sed et ad anguillarem faciendum et ad molendinos construendos dederunt boscum* etc. Obseruat porro Wendelin. in Leg. Salica et aliis ejusmodi, non aliorum piscium fieri mentionem, quam *anguillarum* et quidem fluuiatilium, non lacustrium; vnde conjicit, eas LL. non alibi latas, quam circa prata Brabanciae, versus Hercam, vbi ingens fere est anguillarum piscatio.

ANGVILLARIVM, praestatio anguillarum domino debitarum. Tabular. S. Petri de Cella Frumi Engolismensis.

ANGVINA, funis. Hist. Norman. Scriptores ap. Andr. Duchesnium p. 40. col. 2.

ANGVINALIA, pestis inguinaria, bubo, ab Ital. *Anguinaia*, inguen, Gall. ol. *Enguinaille*. Acta SS. t. 2. Sept. p. 456. *Amorbatus eo morbo, qui anguinalia dicitur.*

ANGVIROMAGVS, V. *Anchiromagus*.

ANGVIS, Draconis effigies in vexillis delineata. V. *Draco* 1.

ANGVLA. (1) † Territorium quoddam *balliviae* seu districtus Senonensis, Gallis etiam *angle*. Ch. a. 1315. in Reg. 52. ch. 92. *Vnum mercatum in villa sua - in Angula.* (2) ANGVLA TERRAE, pro *angulus terrae*, Gall. *Coin*, *portion de terre*. Madox Formul. Anglic. p. 197. † Carpentarius suspicatur, esse modum agri, quem et Galli *Anglée* appellauerunt.

ANGVLA, *anguilla*, in Gloss. Arab. Lat.

ANGVLARIS, colatorium, quod vulgo *Chausse* vocant Galli, quia in angularem formam desinit. Apitius l. 7. c. 4. *suffundes liquamen, fricabis, in angularem refundes simul cum offellis* etc. Vtitur etiam alio loco. Occurrit quoque in Tabul. S. Eparchii Inculisin. fol. 63.

† ANGVLATA, vt *Angula*, angulus. Ch. a. 1263. in Chartul. S. Cornel. Compend.

ANGVLOSVS. (1) Πολυγώνιος, in Gloss. Graec. Lat. (2) Subdolus, tortuosi ingenii, vafer. Chron. Andrense t. 9. Spicil. Acher. p. 593. Sunt qui ab *angula* i. e. *anguilla* factum putent *angulosum*, quia versipellis in anguillae modum ad omnia sese flectit, vt elabatur, vnde haec Germanis loquendi formula: er entwischet, wie ein Aal. Sed et ab angulo descendere potest. *Angulosus* Plinio idem est qui *multangulus*, vbi autem anguli multi, quod quaeritur, vt in versipelle, vix inuenitur.

ANGVL-SAXNVS, Anglo-Saxo. In duabus Chartis a. 946. ap. H. Wanleium de antiqua litterat. Septentr. p. 302.

† ANGVLVM, ambitus, in Ch. Phil. comit. Flandr. a. 1211. ex Cam. Comput. Insul. *Qui infra angulum villae suae manent.* Germ. Bezirk.

† ANGVLVS. Libert. Pontis-Vrson. t. 4. Ordinat. Reg. Franc. p. 640. *De*

De multura, si aliquis moliat 16. boessellos, sextum decimum regis est. Molendinus tenet in angulis dimidium boessellum et pastum.

ANGVRIA, Spelmanno idem est cum *Angaria*; quod V.

ANGVRIVS, Sarracenice *Bathick*, Pepo. Paruum Vocabularium Latino-Sarracenicum ad calcem Itinerarii Hierosol. auctore Bernhardo de Breydenbach p. 250. *Angurii Bathich.*

† ANGVSTI, pro *Augusti*; sic appellantur *nummi bracteati*, in quibus effi*c*ta imperatorum effigies; alii aliis nominibus designantur. V. Iac. a Mellen ep. de quibusdam nummis Germ. et Olear. in Isagoge ad Numophylac. Bractear. *) Germanis olim Angster, quasi Angesicht-Pfennig, ab imagine non solum Imperatorum sed etiam Episcoporum, praesertim Augustanorum, vnde etiam Antlitt-Pfennige, Antliter, et ab Episcopis Augustanis, Augster, appellabantur. V. Stumpf Chron. p. 358. Hottinger. Specul. Helu. p. 24.

ANGVSTIARI, pro *angi*, angore, moestitia affici. Hildegardis in Vita S. Roberti Confessoris. Occurrit non semel.

† ANGVSTIATIO, ANGVSTIATOR. Vocab. compend. angustia, qui angustat.

ANGVSTICVS, angustus. Translatio S. Bened. in Galliam ante annos 900. exarata, to. 4. Analect. Mabill. p. 452.

ANGVSTIOSE, difficulter, cum angore ap. Matth. Paris.

ANGVSTIOSVS, molestus. Vita Lidwinae to. 2. April. p. 353. D.

ANGVSTIPORTVM. Gloss. Graec. Lat. *στενωπός*, *angustiportum*, *angustus*, *angiportus*, *angulus*.

*) ANGVSTRVM, ein top da man vn leset. Vocabul. Lat. Germ. an. 1477. Germ. Super. Angster, et Ital. *Anguistara*, est vitrum collo angusto.

ANGVTIO, auiculae species, Petro de Crescentiis l. 10. de Agricult. c. 7.

ANHELA. (1) Halitus, anhelitus, Gall. *Haleine*. Vita Aidani Episc. Fernens. in Hibern. c. 4. n. 26.

(2) † *Anhela*, *pugna*, in Vocab. compend.

ANHELABVNDVS, anhelans, to. Concil. Hispan. p. 646. col. 1.

ANHELERIVS, annulorum fab[...] In MS. cod. confraternit. B. Ma[...] Deauratae Tholos. inter sodali[...] nomina recensentur P. *Anhelerius*, *Pelliparius*, *A. Brodiator* etc.

ANHELITVS. Gregor. Turon. l[...] Hist. c. 28. etc. Gesta regum Fra[...] cap. 25. *Sed neque anhelitus* ve[...] *in illo loco senserunt.*

ANHELIZARE, anhelare, spira[...] Processus de S. Petro de Luxem[...] Iulii to. 1. p. 569.

† ANHELLVS, agnellus, agnus, C[...] cit. et Prouinc. *Anhel* pro *Agn*[...] quod de animali perinde, ac de m[...] neta, *agnus* dicta, vsurpatur. C[...] a. 1366. in Reg. 137. ch. 55. T[...] bul. Massil. a. 1381. *IV. An*[...] *los auri.*

† ANHIMA, pelles agninae. C[...] a. 1366. modo laudata. *Pro* [...] *viginti et sex balis pellium agn*[...] *vulgariter vocatarum anhinas.*

ANHLETA. Fridegodus in Vit[...] Wilfridi c. 1. de Britannia:

Anglicus extruso colit hanc an[...]
Britann[...]

Vbi Editor, an *Athleta?* Vide[...] Vox Anglo-Saxonica forte [...] tributarius.

ANI. (1) Vnus, vet. Francis, [...] ge Salica obuia. (2) Circa[...] [...] pias MS. Eccl. Bitur.

ANIA, V. *Anie.*

ANIADOI, *est futurus paradisus*, [...] *aeternum*, Rocho le Baillif in Di[...] nar. Spagyrico.

ANIADVS, eidem *est rerum effi*[...] *spiritualis homo*, *coeleste et glori*[...] *tum corpus ex Christo habens.*

† ANICELLVS, annulus, vt vide[...] Comput. Ms. a. 1239. *Pro eff*[...] *ris et anicellis*, *VI. lib. XII. sol.*

† ANICIVS, *inuictus*. Cathol.

† ANICVLVS, pro *anniculus*, a[...] aut ouis vnius anni. Ch. a. 1[...] in Reg. 84. ch. 368. V. *Annic*[...]

ANIE, *interpretatur quasi manens* [...] *est*, *recognitio*, *vel quasi Anna*, [...] *libertas.* Papias MS. ibidem. [...] *nia dicta quasi* - - *Anie*, *i. e. An*[...]

nio quod Graece recognitio dicitur - - vel quasi ANIA, *id est vacua.*

ANILAF, ap. vet. Franc. Vndecim, Germ. hodiernis eilf. Occurrit in lege Salica.

ANILASINA, aliena serua, vt exponit Eccard. ad L. Salic. tit. 29. n. 1. *) Lectionem mendosam esse, indicat Codex MS. Paris. qui habet *Eualesina.* At *Eua* est coniugium, et *lesin* est soluere, h. e. adulterium, quod legem connubii soluit, Ehe-bruch. Haec verba sunt Schilteri.

ANILIA, *amentia*, *fatuitas*, in Gloss. Isid. ab *anilis*, adiectiuo, quo vsi sunt Tullius 1. Tusc. 39. Apostolus et Quintil. Papias eadem habet, quae Isid. *Anile*, inquit, *vanum. Anilis aetas, senectus foeminae. Anilia, amentia, fatuitas.* Hinc

ANILITARE, ap. Apulei. de mundo, vbi terra dicitur, nec occasibus fatigari, nec *Saeculis anilitari*, i e. senescere, vel senectute desipere.

† ANILLA, *la materia*, in Gloss. Lat. Ital. MS. V. *Anilia.*

ANIMA. (1) Homo. Gallis etiam *Ame* Hist. S. Clement. I. PP. Passio S. Sebastiani. S. Andoënus in Vita S. Eligii l. 2. c. 40. Gregor. Turon. l. 8. c. 30. Ordericus Vitalis l. 2. *in tune 376. animae fuerunt.* (2) pro vita. Regestum Petri Diac. Casin. n. 409. *Contra animam nostram cogitauerunt et consiliauerunt.* *In animam alicuius insidiari*, in Edicto Rotharis Reg. Longob. t. 75. §. 1. tit. 61. §. 2. tit. 86. §. 2. in Leg. Longob. l. 1. tit. 17. §. 2. et alibi saepius. *In animam alterius coniurare*, ap. Willel. Neubrig. l. 5. c. 20. V. Petr. Fabrum l. 3. Semest. c. 4. p. 63. *Pro anima iudicare feudum*, pro animae redemptione aliquid Ecclesiis concedere, in Constit. Frider. II. Imp. ap. Radeuicum l. 4. c. 7. *In animam alterius iurare. V. Iurare.* (3) ANIMA SATVRNI vel ALTHEA, Rocho le Baillif. in Diction. Spagyr. *est suauissima plumbi dulcedo, quae per acetum extrahitur.* (4) ANIMAE, dies commemorationis defunctorum, 2. Nouembris, Picardis, *Le jour des ames*, Germ. aller Seelen Tag. Nicol. Triuettus in Chron. ad a. 1296. Rymer. to. 7. p. 377. *Apud Westmonasterium in crastino animarum. Animarum commemoratio* ap. Lobinell. in Gloss. ad calcem to. 3. Hist. Paris.

ANIMÆQVVS. Gloss. Lat. MS. Regium sign. 1013. *Animoaequus, longanimis s. patiens.* In Gloss. Isid. *Patiens animo*, Gloss. Lat. Graec. *Animaecum*, ἰσόψυχον. Leg. *Animaequum.* Lucifer Calaritan. l. 1. ad Constantium Imp. p. 73. *Animaequi estote* etc. Plautus in Rudente:

Ergo animus aequus optimum est
aerumnae condimentum,

ANIMÆQVIOR, eadem notione. Concil. Rom. sub Gregor. II. Versus Salomonis Episc. ad Dadonem. Occurrit apud Bedam in Vita S. Guthberti Episc. n. 22. in Vita S. Popponis Abb. c. 2. 3. in Vita S. Hadelini Confess. n. 10. ap. Helmodum l. 1. c. 71. In Vet. Testam. et alibi non semel.

ANIMAL. (1) Equus aut iumentum. L. 9. Cod. Theod. de re milit. Paul. Diac. in Heraclio. Aimoinus de Mirac. S. Bened. l. 3. c. 6. Transactio inter Abbatem et Monachos Crassenses a. 1351. ex lib. virid. fol. 53. ANIMALIA saepe pro equis ad cursum publicum destinatis; quae *animalia publici cursus* dicuntur in l. 8. Cod. Th. de Cursu publ. vel *Animalia publica* l. 2. 10. 53. 60. Cod. eodem. Symmachus l. 2 Ep. 27. Capitolin. in Maximino. Animalium autem publici cursus nomine non modo intelliguntur equi, quos *cursuales* vocant l. 64. Cod. Th. de C. publ. et Senator l. 4. Ep. 44. l. 5. Ep. 5. sed et *asini*, *boues et muli.* De asinis l. 38. 41. de bobus l. 1. 11. 55. de mulis l. 8. 53. eod. tit. C. Theod. Camelos addit Theophanes p. 39. vbi et boum meminit. V. Socrat. lib. 3. c. 1. et quae notauit Iuretus ad Symmach. l. 2. Ep. 27. ANIMALIA, nude, pecora maiora. Gall. *Aumailles*, vt Eccard. in notis ad L. Salic. tit. 3. explicat. Nude etiam posita *animalia* legimus ap. Mabill. to. 3. Annal. Benedict. p. 219. at pro qua specie animalium, haud ita est in prom-

promptu. Locum ipsum lectori propono: *Habebat autem jam tum Prosasius sub se 50. monachos et 20. famulos, 500. oues, 100. animalia, 50. jumenta, porcos 40. caballos 2. asinos 5. boues 20.* Nulla vaccarum, caprarum atque mularum mentio. Vaccas designari ex loco et numero verisimile est. † ANIMALIA ARATORIA, quae agriculturae inseruiunt. Ch. a. 1490. Ms. ANIMAL DE BASTO, ANIMAL BASTI, Iumentum, in Archiuo S. Victoris Massil. † ANIMALIA DE CARROIH, quae carrum trahunt, in Ch. a. 1319. ex Bibl. reg. † ANIMALIA EQVESINA, equae, Prouincialibus *Eques*, quae ab *equinis et mulatinis* distinguuntur in Ch. a. 1379. Ms. † ANIMALIA DE LAVORE, eadem quae *aratoria*, in Ch. a. 1379. † ANIMAL ROSSATINVM, equus minor vel mulus. V. *Rossatinum*. † ANIMALIA SEJORNI, quae in equili morantur, eadem quae *otiosa*. Ch. a. 1341. in Bibl. reg. V. *Sejornum*. ANIMAL DE HOSTE, mulus Ch. Remundi de Canauellis Domicelli in Comitatu Ruscion. a. 1298. Alia Ch. a. 1308. Berengeri de Canav. filii Remundi. Anastas. in Hist. Eccl. an. 9. Copronymi: *Animal mulinum ascendit humana voce loquens*. ANIMAL AD CLAVSVM PEDEM, *quod non diuidit vngulam*, s. *quod non habet diuisam vngulam*, Leuit. c. 11. et Deuteron. c. 24. Ch. an. 1300. in Regesto Philippi Pulch reg. Franc. a. 1299. n. 35. ex Tabul. Regio: *Cum chacia ad animal ad clausum pedem et cum caeteris dictae Sergentiae iuribus etc.* ANIMALIA MINVTA, pecudes, in LL. Luitpr. reg. Longob. t. 83. §. 3. *Aueria, sine animalia minuta*, in Ch. Ludouici Gubernat. Delphinat. ap. Dion. Saluaingum in Tract. de iuribus dominicis p 309 310. Quidam vero censent pro *animalia minuta*, legendum *Muta*, vt in Regiam Maiestat. l. 4. c. 27. *Propter aueria, i. e. animalia muta.* Ita ap. Bractonum l. 3. tract. 2. c. 37. §. 1. Gloss. vet. *Muta bestia*, ζῶον ἄλογον. Vetus Scholiastes Iuuenal. Sat. 15. Ep. 1[...] Lex Longob. l 1. tit. 21. §. [...] ANIMALIA [...]A s. *Aueria Otiosa*, qu[...] agriculturae non inseruiunt; vt [...] oues, sues, volatilia etc. Fleta l. [...] c. 17. §. 15. *Si fiat districtio per [...] vel bestias carucarum, cum sint a[...] aueria otiosa.* Ch. Henrici III. Re[...] Angl. t. 2. Monast. Angl. p. 20[...] *Decem boues 10. vaccas et [...] et 300. oues et 2. tauros et 20. anim[...] lia otiosa, 40. capras. Animalia oti[...] sa et pigra*, ap. Vegetium l. 3. Ar[...] veter. c. 12.

† ANIMILINA BESTIA, vt anim[...] bos vel vacca. Chartul. Casaln. [...]

† ANIMALIOLVM, diminut. ab *ani[...] mal*, equus aut iumentum. Pez. t. [...] Script. Austr. p. 37.

ANIMALIS. (1) Spiritualis, [...] mam spectans. Ratherius Vero[...] Spicil. to. 2. p. 165. (2) Sensu o[...] posito, ANIMALES ET LVT[...] Origenistis dicti sunt reliqui omne[...] qui sacris eorum initiati non e[...] Hieron. Epist. ad Pammach. et Oc[...] an. de error. Origen. † ANIM[...] LIS ARCHIDIACONVS, quia [...] eius officium potissimum pertin[...] ea, quae corporis sunt, procura[...] nisi mendum sit pro *annualis*. C[...] a. 1132. in Chartul. S. Vitoni Vi[...] dun.

ANIMARE. incendere, hortari, co[...] citare in aliquem, animos dare. G[...] *animer*. Arnulf. Lexov. Epist. in E[...] ad Lucium PP. tom. 2. Spicil. Ach[...] p. 482. Bartholom. Scriba l. 6. A[...] nal. Genuens. ad a. 1227. apud M[...] rat. t. 6. col. 451. Eadem voce [...] occurrit t. 6. Reliq. MSS. Ludew[...] p. 40. et 161.

† ANIMASIOR, alacrior, prompt[...] Litt. a. 1344. inter Probat. t. 2. H[...] Nem. p. 128.

ANIMASTICVM, animale, ad [...] mam pertinens. Zabarell. Phys. [...] super textum 32. p. 183.

ANIMATOR. (1) Forte colonus [...] seruus. Ch. Boleslai Duc. Boh[...] pro Monast. Preunouiensi a. [...] ap. Ludw. Reliq. MSS. t. 6. p. [...] *Et in ciuitate quoque Pragensi [...] mus decimum forum et decimum [...] narium de iudicio, decimum [...]*

optimum et triginta animatores eorumque posteritatem. Ibidem: *Et in villa Coremirtwitz tres animatores cum terra sufficienti.* † Carpentario idem videtur ac *animal*, siue de equis aut iumentis, siue de bobus et vaccis intelligas. (2) *Animator*, *optimus pistor*, in Glossis antiquis.

ANIMATORIA OLLA, χύτρα τετρημένη, in Gloss. Graec. Lat. quae in summo spiramentum habet, pertusa.

† ANIMELLA, vox Italica, valuula, Germ. Ventil. Tract. Ms. de re milit. et mach. bellic. c. 83. 87.

ANIMESCO, *irascor*, θυμοῦμαι, in Gloss. Gr. Lat.

ANIMETTA, palla, quae calicem tegit, quod quasi anima in corporali plicato includatur et conseruetur. Ioseph. Vicecomes l. 7. c. 5. in Hoffmanni Lexico.

EX ANIMO, memoriter. Regula Magistri c. 44. Grimlaicus in Regula Solitar. c. 64.

† ANIMOLA, anima. Ch. ap. Meichelbeck. t. 2. Hist. Frising. p. 196. *Animula* apud Scriptores veteris Latii.

ANIMOSITAS. (1) Generosum animi propositum. Guill. Gemmetic. Hist. Norman. l. 3. c. 8. Willel. Dux Norman. S. Bernard. de Conuers. ad Clericos tom. 1. col. 495. A. edit. 1690. (2) Sensu nonnunquam diuerso pro animi vehementia, ira vel odio mista, Gall. *Animosité*, ap. eumdem Bernard. Ep. 253. edit. 1690. tom. 1. col. 252. D.

ANIRI, incumbere. Gloss. Bitur. MSS. *Anit, incumbit.* Vbi *Anit* videtur pro *annititur*, nisi forte sit ab *Anus*; quae baculo solet *anniti*.

ANIS. Instruct. pastor. Ghaerbaldi Episc. Leod. ap. Marten. t. 7. Amplis. Collect. p. 24. *Si omnes secundum legem Domini - - vxores legitime sortitas habent, non vxores ab aliis dimissas, non Deo sacratas, non Anes.*

ANILITAS, *senectus*, in Gloss. Arab. Lat. γεαότης in Gloss. Gr. Lat. et ap. I. de Ianua. Gloss. Bitur. MSS. *Anitas, senilitas* (aetas) *interdum senectus* Catullus Epig. 62.

Vsque tum tremulam mouens
Cana tempus anilitas.

Hinc vereor, ne legendum sit *Anilitas*, pro *Anitas*, in Gloss. laudatis.

ANITERGIVM, vox ficta, vt *facitergium*, cuius notio satis patet. Petr. Damiani l. 1. Ep. 9. *Materias congerebat, quibus ad requisita naturae necessaria fratribus anitergia ministraret.* V. *Cloacarius.*

ANIXVM, pro *annexum*. Epist. Princip. Auraicae ad Massiliens. ex Archiuo S. Victoris Massil. *scriptum sub nostro anixo* (supple *sigillo*).

ANKERAGIVM, V. *Anchoragia.*

ANLAGO, V. *Andelangus.*

ANNA, V. *Auna 2.*

† ANNAAL, pro animal. Ordinat. reg. Franc. t. 5. p. 486.

ANNACIA, ANNATIA, vt sequens *Annacium.*

ANNACIVM, *et* ANNICIVM, certi reditus s. prouentus, vt opinor, quotannis percipiendi. Descriptio censuum Monast. de Crisenone ex Archiuis eiusd. *Ecclesia de Lisejo in decimis et oblationibus et annaciis, et medietatem decimae Ersei, oblationis et annicii, et medietatem decimae Vermentonis et annicii - - Apud Lucheium habemus Ecclesiam et medietatem decimae et totum annacium.* † Rectius decima agnorum, vel praestatio ex agnis, aut minuta decima. *Annuatiam* inscite edidit Planchet inter Probat. t. 1. Hist. Burgund. p. 95. V. *Agnacia.*

ANNADVA. Ch. Alfonsi III. Reg. Portugal. aera 1267. ap. Brandaon. l. 15. Monarch. Lusit. c. 24. *Saluo hoc quod mihi et successoribus reseruo in perpetuum, videlicet collectam, monetam, hoste, annaduam, appellidum, fossatum, iustitiam, seruitium, aiudam.* *Annaduam* reddit idem Brandaon. quae Hispanis lustratio militum est.

ANNAGLIPHVS, pro *Anaglyphus*, caelatus, sculptus, habetur in Vitis PP. ab Anastas. ap. Murat. t. 3. p. 114. col. 1.

ANNALE. (1) Gloss. Lat. Gr. *Annale*, ἐνιαυσιαῖον. *Anniuersarium*, alias *Annuale*. Vgut. *Annale idem quod anniuersarium, scilicet dies, qui pro mortuis celebratur singulis annis.* Sumitur vero haec

haec vox vt plurimum pro Missis, quae celebrantur per anni spatium pro defunctis, vti interpretantur Lindwod. ad Prouinciale Eccl. Cantuar. l. 3. t. 23. p. 329. et 345. 2. Edit. Qua notione occurrit ap. Willel. Thorn. in Chron. p. 1894. in Monast. Angl. t. 1. p. 149. et in Antiqu. Bened. Pictav. ap. Stephanotium t. 3. p. 753 etc. V. *Annale*. (2) Chron. S. Benigni p. 476. *Rex restituit -- mercatum die Sabbati, quod est in burgo omnibus septimanis, et medietatem annalis, quod est in festiuitate sancti Benigni.* Id est, restituit iura, quae ex consuetudine percipiebantur ex *mercatu die Sabbati*, et medietatem iurium annui *mercati quod est etc.* Eadem habentur in Charta Rodulphi Reg. Franc. ap. Perard. in Burgund. p. 126. (3) Charta Odonis Duc. Burgund. a. 1206. ap. eundem Perard. p. 299. *Nec eidem* (alienigenae) *liberum villae forum conceditur, donec per annum et diem in illa fecerit mansionem; et si tunc forum velit requirere, et annalia villae rite executus fuerit, sibi villae forum conceditur.* Id est, si per annum, quae ciuium sunt, rite executus fuerit. (4) Reditus vnius anni; scil. primi a vacatione alicuius Ecclesiae Parochialis, Gall. *Annates, Deport.* Annalia percipiuntur a pluribus Episcopis et Archidiaconis praesertim Normanniae, quasi caduci iure, vsu ducto a *feodis seruientibus*, quae vbi *seruiens* deficiebat, Domino feodali anni reditum soluebat iuxta Consuetudines Andegauens. et Cenom. *Annalia* vt et *Annates* Concil. Basil. cuius decretum Sanctioni Pragmaticae insertum est, abrogauerat; verum pactione inita inter Leonem X. et Franciscum I. *Annatae et annalia* s. *deportus*, restituta sunt, et confirmata in solemnibus omnium ordinum comitiis, Blesis habitis. Haec *annalium* jura ipsi Francorum antea percipiebant reges, saltem ex beneficiis quae erant regii Dominii, vt patet ex Edicto Philippi IV. pro Episc. Norman. a. 1299. tom. 1. Ordinat. Reg. p. 335. *Annalia*, quae etiam

Annatae vocantur, ex Canonic[...] decedentium praebendis exige[...] lebant Capitula; at illa ad pi[...] hibebantur vsus. Qua de re a[...] Litterae Coelestini PP. datae [...] nis a. 1196. V. Kal. Decembr. [...] part. 2. Concilior. Norm. D. [...] Statuta Ecclesiae S. Audoni[...] 1432. condita et in Archiuis [...] asseruata. (5) Quod pro def[...] singulis annis, aut saltem per [...] annum datur vel Conuentui, vel [...] peribus. Ch. Geraldi Abb. S[...] hannis Angeriacens. a. 1385. ex C[...] tulario eiusdem Monasterii p. [...] (6) ANNALE FEVDVM, i. e. [...] petuum, s. *feudum gardiae*; qu[...] suo loco.

ANNALES. (1) Acta publica, [...] per annos digeruntur in le[...] Cod. Theod. de Appell. (2) [...] sus annui species. Ch. a. 12[...] Regesto Tolos. Camerae Co[...] Paris. fol. 51. *Et quaestas, et* [...] *et albergas, et mandatos, et* [...] *census et vsus, oblias cum perti*[...] *bus dominationibus, quartos et* [...] *tos, et agrarios, et decimas* etc.

ANNALES BACVLI SEV CA[...] DARII, ap. Olaum M. l. 16. [...] Sept. c. 20. in quibus fastos [...] scribebant Dani, de quibus [...] Olaus Wormius lib. 1. de [...] Danicis c. 2. et 3.

ANNALIA. (1) Idem quod *A*[...] s. acta publica per annos [...] Mirac. S. Ioan. Gualberti [...] Iulii p. 388. (2) ANNA[...] IVRA. An munera annuatim [...] solita, vt sunt v. g. Strenae. [...] Dalph. tom. 2. p. 310. *D*[...] *noster Dalphinus mandauit et* [...] *nit, quod officiales hospitii s*[...] *iura recipiant pro officiis eor*[...] *tantum salaria, quae ipse domi*[...] *xit ordinanda, et quod recip*[...] *sint iura annalium et rerum,* [...] *sent domino forsitan praesenta*[...] *donata.*

† ANNALIS, missae, quae cele[...] tur per anni spatium pro defu[...] Ch. a. 1200. ex Chartul. B. [...] Iosaphat. V. *Annale* 1.

ANNALOGISTA, pro *Analogist*[...] tor, qui administrationis ra[...]

eddere non tenetur. Graeca vox. Teitam. Ioan. Dalphini Vienn. a. 318. tom. 2. Hist. Dalphin. p. 172. col. 2. l. Laurent. in Amalthea: *Analogistae, tutores, qui non tenentur eddere rationem tutelae.*

NARE, *natare*, Papias in MS. Bitunic.

NABII CANONES, dicebantur ii, quibus ab Episcopo permittebatur flicui ut ad dignitatem promoueretur, licet aetatem ad hanc obtinendam requisitam non haberet.

NAS, *Contrarcha*. Papias MS. Bitunic. An *Contrarcha* idem sit Papiae quod Lannis *Anas?* Certe *Anas* pro *Anas*, auis aquatica, Germ. ... legitur in Ch. apud Somner. tract. de Gavelkind p. 183.

NATA, anas, V. *Aneta*.

NATA. (1) Reditus vnius anni ab eo qui recens in demortui Episcopi, aut Abbatis, locum succedit, summo Pontifici exsolui solitus, de cuius origine ac vsu, consulendi Renatus Chopinus l. 2. Monast. tit. 1. § 14. lib. 1. de Eccl. Polit. tit. vlt. art. 18. 19. lib. 3. tit. 3. art. 4. 5. 6. 7. Petr. Matthaeus in Constit. PP. ... 142. 157. 206. 258. et alii.

ANNATA, dicuntur etiam reditus vnius anni vel semestris, praebendae Canonici defuncti, fabricae Ecclesiae assignari solitae in quibusdam Ecclesiis, in quibusdam, aliis vsibus. Collect. Concil. Hisp. tom. 4. p. 193.

ANNATA. Subsidium a Clemento ... Papa recens creato bonis ecclesiasticis impositum et tribus annis exactum; hinc dictum *Annata*, quod ... reditus vnius anni. Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 609. col. 2. ... nomine Galli appellabant ... quaedam seruitia, quae, prae ... *Annatam* seu reditum vnius anni, ... eodem succedente soluebantur. ... Sixti IV. a. 1472. in Continuat. ... Bullar. Rom. p. 282. *Quod ... in eadem taxa praelatus promouendus, soluat minuta seruitia, quae ... ex Gallis Annatam vocant*, etc.

ANNATA, subsidium pecuniarium, quod singulis annis a confoederatis praestatur, apud Burcard. Arg. Alex. VI. p. 16. (2) Annus, Gall. *Année*. Ch. Officialis Rotomag. a. 1471. ex Archiuo Monast. de Bono-Nuncio eiusd. vrbis: *De reddendo et soluendo ipsis Religiosis sommam septem librarum et solid. decem pro tribus annatis dictae pensionis*. Baluz. Hist. Auern. to. 2. p. 453. ex Registro Parlamenti an. 1452. Ibid. p. 783. Hist. Harcur. tom. 4. p. 1127. (3) † Alicuius officii annua functio; dicitur etiam de tempore, quo quis in tirocinio est. Stat. fabater. Carcass. a. 1402. in Reg. 157. ch. 320. *Quod suprapositi dictae artis - - teneantur quilibet in fine suae annatae, siue in fine sui temporis suprapositurae tradere*, etc. Arest. Parlam. Paris. a. 1421. *Nulli apprenticii seu apprenticiae in dicto ministerio, et qui in eodem suas annatas perfecerant*, etc. *) Germani dicunt, die Jahre bey einem Meister stehen. (4) Vas vinarium statutae capacitatis, f. pro *Amata*. Ch. a. 1381. in Bibl. Reg. V. *Ama* 3. et *Annua* 3.

ANNATHES, *proximi*, Papiae. An haec vox a Britannico *An-nez*, proximus, et pro quo scribi potest *An-neth?*

ANNATIA, V. *Annacia*.

ANNATVS. (1) Primogenitus, *ante natus*, ex Gallico *Ainsné*, vel *Aisné* in vet. Arresto a. 1254. ap. Pithoeum in Consuet. Trecens. art. 14. V. Iac. Bourgoing de Orig. et vsu vulgar. vocum p. 70. Acta SS. to. 3. Aprilis p. 288. A. ANNATAE OVES i. vnius anni, quae annum vnum aetatis habent, Germ. jährig. Fleta l. 2. c. 79. § 4. V. *Superannatus*. (2) ANNATVS, δακτυλοφόρος, συμποδιαστής, *annulatus, compeditus*, ap. Ianum in Suppl. Antiquarii.

† ANNATVTA. Libert. Villae nouae de Coynau, a. 1312. t. 8. Ordinat. reg. Franc. p. 110. art. 21. *Nec de suis annatutis, nec eorum personae capi vel arrestari* etc. Leg. *armaturis*.

ANNELAGE. Ch. Hug. Abb. S. Dionys. a. 1189. ex Schedis Augusti Gallandi: *Debet, quarta Aduocato 8. denarios, quem recipit de frescengage,*

gage, et recipit famulus eius in die Iouis absoluti. Quarta debet Aduocato vnum denarium de Annelage, et recipit famulus eius in crastino S. Mariae. Annelage, a voce *Agnus* ductum, forte est tributum pro agnis solui solitum, vt *multonagium*, pro *multonibus*, *frescengage*, s. *frescengagium*, pro *frisciingis*.

ANNELATVS, annellis ornatus. *Cappa argentea annelata*, ap. Rymer. to. 4. p. 657. et to. 8. p. 45. Lubens legerem *Amelatus*, vt supra, encausto ornatus. Gall. *Emaillé*, Angl. *Enamelled*.

ANNERE, *fulgere*. Gloss. MSS. Eccl. Bitur. *Annet, Fulget*, in Gloss. Isid. Pithoeus legit: *Annitet*, pro quo Graeuius legendum censet, *Ardet, Fulget*. Mallem *Annidet, Fulget*, ab *Annidere*, quod a *Nidere* facile potuit efformari; sed forte nullum mendum est in Glossis.

ANNETVM. (1) Reditus s. Prouentus vnius anni. Ludew. t. 7. Reliq. MSS. p. 364. † Lege *Anneta* vt in Ms. et apud Ludew. (2) pro *Alnetum*. Monasticon Anglic. tom. I. p. 3. col. 1. *Insula - - cum specioso simul et spatioso anneto*.

† ANNEXA, Ius in tabulas publicas referendi, quo in Bullas aliaque Romanae curiae rescripta gaudet Parlamentum Prouinciale, Gall. *Droit d'Annexe*. V. Tract. quem hac de re edidit D. de Moissac. Sed et pro litteris, quibus executio iudiciaria permittitur, non raro occurrit. Stat. a. 1374. t. 6. Ordinat. reg. Franc. p. 22.

ANNEXA ECCLESIA, ea dicitur, quae alteri adiungitur in subsidium, Gall. *Annexe*. Constitut. Pontii Conseranens. Episc. a. 1364. in MS. Sangermann.

ANNEXARE, adnectere, adiungere, Gall. *Annexer*; quod praesertim dicitur de Ecclesia alteri in subsidium data et annexa. Stephanotius tom. 3. Antiquit. Pictav. MSS. p. 976. Charta a. 1322. in Maceriis Insulae Barbarae tom. I. p. 201. *Volebat ex certis causis et iustis eum mouentibus, et in iure expressis vnire et annexare Prioratum* etc. Occurrit ite-

rum in Hist. Mediani Monaster. 408. in noua Gall. Christ. t. 4. strum. col. 108. ap. Lobinell. Gloss. ad calcem t. 3. Hist. Par etc.

ANNEXATIO, eadem notione semel.

† ANNICHILARE, ad nihilum re gere. Lit. Edwardi III. reg. Ang a. 1339. apud Gualt. Hemingfor p. 304. ANNIHILARE, eadem notione, in Chron. Namnet. t. 8. Co lect. Hist. Franc. p. 276.

† ANNICILARE, *palpebris* Cath.

ANNICIVM, V. *Annacium*.

ANNICVLATVS, aetas vnius an Alexand. Iatrosophista MS. lib. Passion. c. 83. Lex Salica tit. §. 14. et 15. *Si quis vero post anniculatum furauerit*. Ex qu bus patet *Anniculatus*, non esse ac *anniculus*, vti vult We delinus.

ANNICVLVS, agnus aut ouis, anni, Germ. Jährling. Exod. *Erit agnus sine macula, masculus, a niculus*. Leuit. 14. *Ouis annicul* Liber qui *aurora* inscribitur:

Masculus anniculus qui foret *nota*.

Gl. Lat. Gr. *Anniculus*, Tabul. S. Remigii Rem. Vox Plin aliisque nota.

† ANNILIS, annalis, annuus. Ac SS. t. 2. April. p. 49.

ANNIMISSARIVS, Presbyter qui p annum integrum quotidie Miss celebrat pro defunctis. Mart Tract. de Antiq. Eccl. Discipli p. 615.

ANNIS, pro *annis* non semel leg in Chartulario S. Vandregisili.

† ANNITAS, *vetusta senectus*, Laur. in Amalth.

ANNIVERSALIS, vt *Anniversari* (2) apud Ioann. VIII. Epist. 91.

ANNIVERSARIA, fem. gen. Id quod mox *anniuersarium*, in A SS. Benedict. saec. 4. part. I. p.

ANNIVERSARIVM, ANNIVER TAS. (1) Dies annuus, quo offici defunctorum, pro aliquo defun peragitur, ipso obitus die. Lib. I ferentiarum: *Annus, totius ann*

sio est, vt annua merces. Anniuersarium est, quum repetentibus annis idem dies colitur, vt est coena anniuersaria. Anniculum, cum annum habet, vt anniculus puer. Annotinus, prioris anni, vt annotinum vinum. Annale, est res quae totius anni ordinem continet, vt Annalis liber. Alcuin. lib. de Diuin. Offic. Constit. Apost. lib. 8. c. 42. Interdum pro *Annali* seu officio missarum, quod omni die pro defunctis peragitur, vt notat Lindwod. ad Prouinciale Cantuar. Eccl. p. 329. 2 Edit. quomodo forsan intelligi debeat in Capit. Caroli M. addit. c. 73. *Vt pro Abbate defuncto anniuersarium fiat officium.* (2) † Nonnunquam quodlibet officium denotat quod pro defunctis quocunque tempore peragitur. Stat. Mſ. eccl. Brioc. c. 27. Porro, librum, in quo officium defunctorum continetur. Caerimon. Mſ. S. M. Crassensis. Nec non mensam anniuersariorum. Martyrol. vet. eccl. S. Saluat. Aquens. Et denique diem obitus anniuersarium, quo festum alicuius sancti celebratur. Ch. a. 1338. Mſ. (3) Thwroczius in Ludouico Rege Hungar. c. 4. *Et peruenit domum suam in Wisegrad, in Anniuersario sui recessus*, i. e. anno post recessum ipso. (4) Annua praestatio, quotannis soluenda. Charta a. 1301. pro Monast. Bitur. (5) Distributio ex anniuersarii fundatione Clericis facienda. Collect. Concil. Hisp. tom. 4. p. 193. (6) ANNIVERSARIUM Episcopi, Abbatis, Praelati interdum sumitur, pro die creationis et consecrationis singulis annis redeunte. V. Constant. tom. I. Epistolarum Roman. Pontif. p. 730. 1255, vbi refertur, quo pacto hunc diem celebrarent Romani Pontifices, et Hierolex. Macri in voce *Abbas*.

ANNIVERSITAS, eadem notione. Anastas. Bibl. in Leone II. *Hic fecit constitutum - - sed et ne Mauri quondam Episcopi anniuersitas aut agenda celebretur.*

ANNOALIS. (1) Pro *nouemdialis*, Gall. *Neuvaine*, sumi videtur in Testam. Beatricis etc. ap. Marten. t. I. Anecdot. col. 1522. *Item quatuor Capellani - - et ibidem morari et manere quousque facta fuerit annoalis nostra, die nona post obitum nostrum, prout in talibus exequiis est fieri consuetum.* V. *Annuale*. (2) † Pro *Annuale*, seu officio ecclesiastico, quod pro defuncto quotannis peragitur. Ch. a. 1002. Mſ.

ANNODARE EXCOMMVNICATIONIS VINCVLO, excommunicationis sententiam in aliquem ferre, ap. Murat. col. 672.

† ANNOGIVS, ANNOJIS, a Prouinciali idiomate *Anouge*, agnus vnius anni. Inquisit. a. 1268.

ANNOLOGIA, quod aetate alicuius contingit, ipsius actus s. historia. Vox Latino-Graeca. Murat. tom. 2. p. 68. col. 1.

ANNONA. (1) Triticum, frumentum, bladum. Kero Monach. S. Galli in Vocab. *Annonam*, *Lybleita*. L. Salica tit. 25. §. 1. *Si quis ingenuus in alieno molino annonam furauerit.* Tabul. Dalonens. Abb. f. 95. Statuta antiq. Corbeiens. Abbatiae L. I. c. 6. Gregor. Turon. l. 3. de Mirac. S Mart. c. 3. de Gloria Confess. c. 107. Capit. Caroli M. l. I c. 118. 131. L. 4. tit. 73. Instrumentum VIII. Forojuliens. p. 84. col. 2. D. to. I. nouae Gall. Christ. *Vt omni anno praedicti Monachi persoluerent - - - duos modios annonae et vnum de figalis - - vnum modium annonae et alterum ordei.* Quo in loco *annona* sumitur pro tritico; in sequenti vero pro tritico simul et secali. Cod. MS. Irmion. Abb. San-Germ. fol. 85. *Habet ibi farinarias II. vnde exeunt in censu de annona mod. CXX. de frumento XL. de mistura LXXX.* ANNONA, frumentum hordeo admixtum. Sententia Odonis Abb. S. Columbae in Tabul. Sangerman. *Vnum modium annonae, videlicet dimidium modium hibernagii et dimidium modium tremesii.* ANNONA GROSSA, *secale*, vel *annona mixta*. Anecd. Marten. to. I. col. 187. *Ita vt dimidium* (modium) *sit ex frumento, et alind dimidium ex grossa annona.* ANNONA MISSALIS, quae quotannis messis tempore Rectoribus Ecclesiarum soluitur, Germ.

Meß-

Mesteorn, Decima. Ludew. to. I. Rel. MSS. p. 287. ANNONA MIXTA, Gall. *Blé mesteil*, frumentum *sigalae* admistum. Tabul. S. Remig. Rem. *Hinc exeunt frumenti modii 16. mixtae annonae modii 60.* ANNONA TVLTITIA, (✝ Annona censualis, quae in censum praestatur. V. *Vinum Tolticium.*) Tabul. Prioratus de Domina in Delphinatu, Ch. 211. *In festiuitate S. Ioannis, vnum multonem optimum, per messioner tascham, qualis contigerit, 12. sextarios de annona tultitia, 6. de Tauerna etc.* Alibi: *Et 18. sextarios annonae inter toltitiam et tauernam.* Rursum: *Inter toltitiam et tauernam.* ANNONA VIVA, quae necdum molita est. Codex MS. Irmion. Abb. Sangerm. fol. 45. col. I. ANNONA VIRIDIS, Seges. ap. Marten. de antiq. Eccles. Discipl. p. 396. Sicque legendum est pro *Annona Viridis* ibid. p. 341. (2) ANNONA, panis. Lex Longob. lib. I. tit. 25. §. 25. *Si quis mancipium alienum sciens fugax esse, nesciente domino susceperit, aut annonam dederit, aut ostenderit viam etc.* Ita in Regula Magistri c. 26. et in leg. I. de Frumento vrbis C. P. Hinc *annonae binae, ternae*, ap. Scriptores Hist. August. i. panes duo, tres. (3) Quidquid ad victum est necessarium. Hinc ANNONAE CIVICAE, quae ciuibus Constantinopoli domos aedificantibus; *Militares*, quae militibus; *Palatinae*, quae officialibus Palatii s. domus augustae; *Templorum*, quae Ecclesiae ministris, non in frumento solum, sed et in vino, carne, oleo, ceterisque rebus ad victum necessariis consistebant, vti est in Cod. Theod. praesertim Titulo: *De erogatione annonae militaris.* V. etiam Acta SS. XLV. Martyrum tom. 3. Iulii. p. 45. ANNONA MONACHI, cibaria, obsonium Monacho ministratum, in Annal. Bened. to. 3. p. 178. ANNONA PORCORVM esca glans. Sugerius de administratione sua c. 11. (4) ANNONA, census annuus frumento, secali alioue grano soluendus. Hist. Mediani Monast. p. 332. in Charta an. 1274.

ANNONAGIVM, tributum ex Annona. Ch. Willel. Comit. Cabillon. 1180. in Bibl. Cluniac. p. 14[illegible] Habetur etiam ap. Perard, p. 2[illegible] V. *Annonaticum, Mestiua, Frumenta[illegible] um, Messio.*

ANNONARI, annona cibari, ali, [illegible] nonam percipere. Paul. Diacon. Ne[illegible] in Vita S. Mariae Aegypt. c. Ambrosius s. alius auctor in A[illegible] S. Sebast. c. 12. n. 43. Baldri[illegible] Camer. l. 3. c. 52.

ANNONARIA, locus vbi venditur [illegible] nona. Statuta Massil. MSS. a. 12[illegible] Lib. flauus Episcopatus Massil. p. [illegible] *Vsque in viam publicam, per [illegible] itur ad Annonariam superiorem.*

ANNONARIVS, dicitur *erogator dispensator annonae*, in LL. Wisig[illegible] Lib. 9 tit. 2. §. 6. apud quos [illegible] singulas ciuitates atque castella e[illegible] eiusmodi officiales s. magistra[illegible] qui militibus *annonam* sine fra[illegible] exhiberent. Interdum et Comes [illegible] uitatis huius rei curam gessit, vt lib. 9. tit. 2. §. 7. colligitur. Graec. ἀννῶνα, *salarium.* Hac [illegible] tione dicuntur *Annonarii*, in leg. Cod. Theod. de Numerat.

ANNONARIVM, *granarium, vel [illegible] cus, vbi reponuntur annonae.* B[illegible] uiloq.

ANNONARIVS, adiectiv. ANNON[illegible] RIA AREA, in qua frumen[illegible] excutitur, in L. Burgund. tit. §. 2. ANNONARIAE REGION[illegible] quae olim fuerint, pluribus di[illegible] tant Salmasius, Gothofredus, [illegible] mondus, et alii de Suburbic[illegible] commentatores. ANNONAE PRAEPOSITVRA, in Monaste[illegible] Huic praefectus erat monachus, vel annonae colligendae, et in [illegible] nachorum victum erogendae [illegible] demandata erat, vel certe pan[illegible] stribuendi, ap. Innoc. III. PP. [illegible] Ep. 55. ANNONARIVS est quis habens multas annonas. [illegible] uiloq.

ANNONATICVM, idem quod A[illegible] *nagium*, seu tributum ex vendi[illegible] frumenti vel annonae percep[illegible] Ch. a. 1138. ap. Lobinell. t. 2. Brit. p. 236.

✝ AN[illegible]

ANNOPSII, *nigri colores*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7641.

NOSIOR, diuturnior. Collect. Concil. Hisp. to. 2. p. 266.

NOSITAS, multorum annorum se... Ioan. de Ianua: *Annositas, an...quitas.* Notitia ex Tabul. S. Vi...tor. Massil. Petr. Cellens. l. 9. Epist. ... *Annositate se tueri*, in leg. 113. ... Theod. de Decur. *Annositatis ...* in leg. vlt. de Praediis na... *Priscorum annositas*, ap. Sue... ion. in Praef. ad Hist. Danicam.

...NNOTA, praestatio annua. Ch. ... 1336. inter Probat. Domus de ...haban. p. 66.

...NOTAMENTVM, idem quod nota vel annotatio. Acta SS. to. 4. Iunii ... 1065. Hac quoque voce vsus est Gellius.

ANNOTARE, vox ICtis Gallicis ...nota, *Annoter*, designare addicta, mancipata domino superiori bona: quo etiam sensu accipienda est *an...notatio bonorum*, voc. seq. Ch. a. 1348. t. 3. Ordinat. reg. Franc. p. 273.

...NOTATIO. Chr. Reicherbergense ... 423. *Septima annotatio Cartha...giniensis Synodi habita est sub Hono...rio Augusto*, etc. Idem. a. 426. *Sub Theodosio minore fuit octaua annota...tio Africanae Synodi*, etc. († Idem ... ac *Sessio*. V. *Actio* 3.) AN...NOTATIO REGVLAE, descriptio ... defuncti, dies obitus, ac... etiam beneficii, in fine Regu...lae, scilicet in Necrologio ei ad... Sic in pluribus MSS. Cor...beiensi habetur: *Promisimus anni...uersarium et annotationem.* Necrol. ... Quintini de Monte: *Persoluemus ... tricenarium et Verba ... praeter annotationem.* Bernh. ... Ordo Cluniac. part. 1. ... 74. ANNOTATIONES BONO...RVM, forte recensio bonorum alicui ... vel mulctae obnoxiorum, to. 1. Ampliss. Collect. Marten. col. 1527. ... *Annotare*. † ANNOTATIO NO...MINIS, modus subscribendi chartas ... subscribentis nomen compen...dio annotabatur, ex t. 5. noui Tract. ... re diplom. p. 17.

ANNOTATORES, qui illatarum spe...cierum breues s. rationes conficie...bant, tabularii, in Leg. 3 Cod. Theod. de Susceptoribus.

ANNOTICVS, pro *anniculus*. Capi...tul. Sax. a. 797. c. 11. *Illud no...tandum est, quales debent solidi esse Saxonum, i. e. bouem annoticum, vtriusque sexus autumnali tempore, sicut in stabulum mittitur, pro uno solido.*

ANNOTINVS, annuus, anniuersarius, Germ. jährlich. Annal. Bened. to. 3. p. 148. Hac voce vsus est Columel...la, sed notione nonnihil diuersa: *Vngues*, inquit, *custodum annotinos resecato.* V. *Anniuersarium* 1. ANNOTINVM PASCHA, V. *Pascha Annotinum*.

ANNOVALE, V. *Annuale* 1.

† ANNOXIARI, anxio animo esse. Ludewig t. 9. Reliq. Ms. in Com...ment. Benzonis l. 7. c. 2. V. *An...xiari.*

ANNVA. (1) Idem quod *Annuale*. Codex obituum Ecclesiae Aniciensis. *Annua de Iohannis de Borbonio III. Februar. Annua D. Gaufredi de Pom...padorio 8. Maii.* (2) † *Expletio an...ni*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646. (3) † Vas vinarium statutae capacita...tis, f. pro *ama*, Ch Ludov. Bran...deb. a. 1335. inter Probat. t. 1. An...nal. Praemonstr. p. 661. V. *An...nata* 4.

† ANNVALARIVS, Gall. *Annualier*, inter schedas Mabillonii; officium monasticum, etiam nunc apud Me...natenses monachos, cuius munia ignorantur. Monachus forte, cui *annualium* peragendorum cura de...mandata erat, vel certe erogando...rum in *annualibus* distribuendi fa...cultas. V. *Exequiarius*.

ANNVALE, *Annale*. (1) Anniuer...sarium, officium scilicet Ecclesiasti...cum, quod pro defuncto aliquo, die eius obitus recurrente, in Ec...clesia quotannis celebratur. Breuil. *Annuale, anniuersarium*. Galli *An...nuel* dicunt. *Annouale* ap. Ioan. Vil...laneum l. 1. c. 22. Ch. an. 1078. ap. Fr. Mariam in Mathildi Comi...tissa l. 3. Crebro occurrit. ANNVA...LIS. Ch. Notkeri Episc. Veron. an. 921.

Ita vt in tribus diebus ante ejus annualem - - omnes generaliter Sacerdotes - - Missam cantent. ANNVALE, missae pro defuncto quotidie per annum a Sacerdote celebrandae. Item quicquid illi earumdem occasione offertur. Regula S. Steph. Grandimont. c. 5. (2) Quodlibet solemne festum quotannis recurrens. Hac voce vtuntur in ordinibus celebrandi diuini officii, Parisiensi scilicet et S. Capellae; item in Breuiar. nouo Lexov. Ibi non semel, *annuale maius*, *annuale minus*, *Semiannuale.* (3) Idem quod *Annata*, reditus annuus praebendae Canonici defuncti. Necrol. S. Vict. Parisiens. Kl. Augusti de Ludouico VII. Rege Franc. Ch. Roberti Abb. S. Vict. Paris. in M. Pastorali Eccles. Paris. lib. 20. c. 85. Ch. Ioan. D. Castriuillani an. 1260. *Volo quod Prior de Marnissa - - habeat annualia Canonicorum decedentium etc.*

ANNVALITER, singulis annis. Vita S. Gregorii Papae lib. 2. tom. 2. Martii pag. 152.

† ANNVARIVM, dies annuus, quo officium defunctorum pro defuncto peragitur, i. q. *Anniversarium*. Ch. a. 1483. ex Cod. reg. 4223. V. *Annuale.*

† ANNVATA, annuus reditus, pensio annua. Stat. a. 1370. t. 5. Ordinat. reg. Franc. p. 365. art. 17. V. *Annata* 2. et *Annuitas.*

† ANNVATE, affirmanter, vel quasi annuens. Acta S. Sebaldi t. 3. Aug. p. 772. *Annuate dixit S. Sebaldus: erige manus coniunctas.*

ANNVATIM, eadem notione in Ch. a. 1114. Mst.

ANNVBDA, V. *Anubda.*

ANNVCVLA, γραῦς, *anus*, apud Ianum Laurenberg. in Supplemento Antiquarii. Terentius dixit, *Anucula*, eadem notione.

ANNVITAS, annuus reditus, pensio alicui, vel in perpetuum, vel ad tempus praestitutum, concessa, cuius solutione liberum tenementum non oneratur, inquit Ioan. Cowellus. Monast. Anglic. tom. 2. pag. 375. 376. - - *Habenda et tenenda in feodo simplici de capitalibus domi[...] per seruitia consueta - - soluend[...] nuitates praedictas.* Adde to[...] pag. 22. Ch. Thomae Archiep. [...] racensis: *Annuitatem, siue pensi[...] annuam, centum solidorum sterl[...] rum* etc. *Annuity*, Angli dic[...] *Brief de Annuitie*, apud Littl[...] sect. 215 *Breue Annuitatis*, [...] creditor debitorem conuenit, [...] pensionem annuam constitutae [...] cuniae percipere non potest. V[...] Rastallum.

ANNVITIO, concessio, licentia, [...] Chartario S. Vicentii Cenoman. *Annuitione Ecclesiae* etc.

ANNVLARE, pro nihilo habere, [...] rem ita rescindere, vt nulla d[...] ceps habeatur, quo sensu no[...] *Annuler*, passim vsurpant G[...] Optat. lib. 2. *Sacerdotium* [...] *annulare visus.* Bernard. Tr. de [...] lligendo Deo col. 600. edit. [...] Marten. to. 6. Ampliss. Collect. [...] 619. Ecclesiast. c. 25. et alibi [...] semel.

ANNVLARIVS, ANNVLARI[...] Vgutio: *Annularius qui facit a[...] los. Annularium, locus vbi [...] annuli.*

ANNVLVS, *arrarum* [...] seu sponsalitius vel pronubus, [...] Lege Longob. lib. 2. tom. 37. [...] Nicol. P. P. Epist. ad Bulgaros. [...] annulo pronubo, passim [...] Scriptores. V. Baron. an. [...] 51. et seq. Gassend. in Vit[...] lib. 4. Ioann Bapt Laurum de [...] nulo pronubo Deiparae Virg[...] ANNVLVS AVREVS, quem [...] re, et a seruitute liberare idem [...] Qui enim annulis vtebantur [...] ii censebantur ingenui. Ch. [...] mil. I. Roman. Imperat. pro [...] Lucensi, apud Ludewig tom [...] pag 323. ANNVLVS PISCATORIS, Sigillum, quo Roman[...] Pontificum Breuia obsignantur [...] bus vti solent Sigillis, *Annul[...] toris*, quo Breuia Apostolica in [...] rubra; *bulla plumbea*, qua pr[...] gia et Litterae Cancellariae, et [...] quo, Bullae consistoriales mu[...] tur. *Annulus Piscatoris* di[...] quod illo S. Petrus, qui pi[...]

rat, primus vsus fuisse a vulgo existimetur; at re vera quod ejusdem sui piscatoris imaginem insculptam habeat. Vox ante 400 annos minime nota. V. Hierolexicon Macri. itreg. Tolosani Syntagma juris lib. 5. cap. 3. Gerard. von Mastricht, hist. juris Eccles. §. 402. Regest. Cancellariae Imperii sub Ferdinando II. ANNVLVS PALATII, apud Leodienses sic vocatur Curia, seu Jurisdictio Episcopalis, adeo vt provocare ad *Annulum Palatii* idem sit atque appellare ad Episcopum. Chron. Cornelii Zantfliet ad ann. 1406. apud Marten. to. 5. Amplis. Collect. col. 369. Ibid. ad an. 1422. col. 414. † ANNVLVS PALATII regius idem est ac ANNVLVS REGIVS, quo reges vtebantur ad subsignanda diplomata. Praecept. Lothar. reg. in Chartul. S. Petri Gand. ANNVLVS PLVMBEVS, quo Episcopi ad signandas Chartas interdum vsi sunt, vt testatur Ch. an. 888. ap. Murat t. 1. Antiq. Ital. med. aevi p. 1014. † ANNVLVS LIGNORVM, quo ligna mensuranda. Continuat. 2. Nangii p. 121. ANNVLVM TRANSMITTERE, cum annulo misso aliquem accersere. Lex Bajuar. tit. 2. §. 14. *Si quis jussionem Ducis sui contempserit, vel quem quale visus fuerit Dux transmittere, aut annulum, aut sigillum, si neglexerit venire etc.* Vide Theophylactum Simocatt. lib. 8. cap. 11. ANNVLVS, qui vulgo *Collare*, seu *Carcan*, quo reorum colla adstringuntur, *Collistrigium*. In Consuet. Iuliodunensi cap. 2. art. 8. *cep*, *fer et anneaux*, dicitur *de* ejus qui mediam Iustitiam habet.

ANNVNCIATA, annuntiationis ... Ch. a. 1389. t. 3. Cod. Ital. Diplom. p. 363.

ANNVNCIATORIVM, *ambo*, pulpitum, quia inde populo quae annuncianda erant, promulgabantur, ... fuerit imago *annuntiationem* ex... Acta capit. eccl. Lugdun. Cam. Comput. Paris. ad a. 1341.

ANNVNTIATIO DOMINI, nativitatis scilicet ejusdem, quae in lectione martyrologii fit ritu solemni. Stat. Praemonstr. MSS.

ANNVNTIVM, nuntium, quod annunciatur. Ambros. super Egesippum: *Irridebant Prophetarum annuntia, fas omne calcabant.*

ANNVS. *) Variam anni rationem etiam post Christum natum apud varias gentes fuisse, inter omnes constat. Francorum, Gallorum et Italorum annum incipiendi rationem multa et, vt solet, docta oratione hic docet Cangius, addita Tabula Chronologica, aliisque perquisitionibus Chronologicis; quae quantum conducant in perlegendis medii aeuii scriptoribus, nemo non videt. Sed quum pro angustiis Glossarii manualis limitibus nimis sint prolixa, sequentia tantummodo addere visum est.

ANNI MARTYRVM, seu epochae Diocletianeae, ab Aegyptiis Christianis Ecclesiae Alexandrinae hactenus vsurpatae, initium desumitur a persecutione Diocletiani, quam in annum 302. vel 303. vulgo conjiciunt Chronologi; qua de re extant virorum doctissimorum conjecturae ex Concilio Cirthensi potissimum desumptae, Baronii, Scaligeri, Petauii, et nouissime Ioann. Broei, in ea Di quisitione, quam de initio persecutionis Diocletianeae et Epocha Concilii Cirthensis inscripsit. Ab hac autem aera Martyrum, Alexandrini, Abyssini, et alii annos suos auspicantur. V. Adonem Viennensem in Chron initio Constantini, et ann. 527. Chron. Orientale p. 85. 109 124. 125. 127. 146. 202. et Henschenium in Exegesi praeliminari ad tom. 5. Martii cap. 2. n. 11.

ANNI SELEVCIDARVM, quibus Iudaei plurimum vsi sunt, postquam sub dominatu Graecorum esse coeperunt, a Seleuci Regis exordio initium sumunt, quod ab illo anno procedere, qui ante Christianam aeram putatur 312. et est periodi Iulianae 4402. quo 117. Olympias iniit. Duplex est horum annorum initium: nam alias a verno tempore, et a Nisan Iudaico; alias ab

ab autumno et Tisri progrediuntur. Rursus interdum lunares anni, interdum Iuliani vsurpantur et fixi. Iudaei in *annis contractuum* (ita annos Seleucidarum vocant) lunares adhibent. Syromacedones, siue Antiocheni post Iulianam anni formam editam solares adsciuerunt, atque ab Hyperbereteo, siue Octobri Iuliano duxerunt exordium. Haec fere Petauius, quem consule.

ANNI GRATIAE, quibus multi saeculo XII. vsi sunt, dicti, quod a Natali Christi initium sumant, vt auctor est Ios. Scaliger in Canonibus isagog. pag. 275. vbi obseruat, Aethiopes aeram Martyrum dupliciter putare, aut ab annis expansis Diocletiani, aut a periodis Dionysianis: ab annis enim Diocletiani abjectis omnibus 532. reliquos esse annos gratiae. V. eundem de Emendat. tempor. pag. 693.

ANNOS AB CHRISTI INCARNATIONE numerandi primus auctor fuit Dionysius cognomine Exiguus, qui Iustiniano imperante, et cum Cassiodoro familiarissime saeculo Christi sexto vixit. Sed cum is cyclum suum ad Christi Incarnationem accommodasset, et primum ejus annum nominasset eum, in quo Christus conceptus et natus erat, qui Dionysium secuti sunt, cum viderent, hominum vitam non ab eorum conceptione, sed ab ortu vulgo putari, animaduerterentque praeterea, Natiuitatem Christi, non longe abesse a fine anni Iuliani, et Circumcisionem ipsis Kal. Ianuarii celebrari, communi fere consensu constituere, vt primus Christi annus ab ejus Natiuitate duceret exordium. Vnde factum est deinde, vt aera communis inualuerit vno inferior aera Dionysii, seruato tamen toto cyclo Dionysiano in caeteris, id est, Luna, Litera Dominicali, et Indictione, solo excepto capite, quod pridem obseruatum a Petauio l. 12. de Doctrina tempor. cap. 2. 3. et in Appendice pag. 890. et lib. 4. part. Ration. 2. cap. 1. et Iacobo Grandamico de die Natalis Christi p. 84. Scribit denique Aegidius

Bucherius in Chronologia Reg
Francorum sect. 1. supputation
annorum a Christo nato in antiq
historiis ante 750. circiter vix v
patam; deinceps vero sub Pip
Rege ejusque filio Carolo M. pa
tim inualuisse: quod ex Annalib
quos edidit Duchesnius, plane c
ligere licet.

ANNI SECVNDVM EVA
GELIVM. Geruasius Dorob
nensis: *Est et alia inter Com
stas et Chronicorum scriptores e
et dissonantia. Nam inter supp
tionem Dionysii, et illam, quae s
dum Evangelium esse dicitur, an
periuntur 22. - - Si quis autem
nos Domini, qui secundum Eu
lium dicuntur esse conscripti,
siderat, supputationi Dionysii,
imitamur, 22. annos appon
est enim de annis Domini inter
gelium, et praefatum Dionysium
sonantia, sicut in suis Chronicis
tur Marianus Scotus, spatium
annorum viginti duorum.* Ver
supputatione vtitur Florentius
gorniensis.

Quidam e veteribus Scriptor
annos a Passione Domini inter
nominasse videntur. Gregor.
pe Turon. in Hist. Franc. sub f
librorum l. 3. et 10. Fredeg
hist. epitom. c. 73. Victor Tun
in fine Chronici, aliique.

ANNVS TRABEATIONIS,
Trabeatio.

ANNVS EMBOLISMALIS,
superexcrescens, qui 360. dies
habens tredecim lunationes. Ita
uasius Tiberiensis in suis Ot
periasibus apud Leibnit. S
Brunsuic. to. 1. p. 888.

ANNVS EMERGENS. Vid
nus vsualis.

† ANNVS FATALIS, intra
cursum causae appellationum
iudices instruendae et term
dae sunt. Constit. Pet. III
Aragon. a. 1369. V. *Fatalis.*

ANNVS GRATIAE, dict
quibusdam Ecclesiis, ac prae
in Treuirensi et Coloniensi,
ab obitu alicujus Canonici,
fructus vel ab aliis Canonici

rebantur, vel ad vtilitatem Ecclesiae impendebantur in damnum successoris, Germ. das Gnadenjahr; quod confirmat Conc. Treuir. an. 1310. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 247. Hist. Comitum Lossens. part. 2. pag. 33. in Ch. Ioannis Comitis Lossensis pro Capitulo Lossensi an. 1274. ✝ Stat. Einbeccensia ap. Ludewig. Reliq. Mst. p. 117. Stat. eccl. Tullens. Ms. a. 1497.

ANNVS LEGITIMVS, V. *Annus vsualis.*

ANNVS LVNAE, mensis. Dungalus epist. ad Carolum M. in Spicil. Acher. to. 10. pag. 154. *Ergo sicut Annus Lunae mensis est, et annus solis duodecim menses - - ita mundanum annum quindecim millia annorum quales nunc computamus, efficiunt. Mundanus autem dicitur, quia mundus proprie coelum vocatur.* Annus Lunariis ciuilis, si communis sit, continet modo dies 354. modo, quod raro euenit 353. V. Clauii explicationem Calendarii Rom. pag. 102.

ANNVS MAGNVS, *qui planetis omnibus ad sua loca creationis reuersis completur: quod fit demum post quingentos et tringenta annos.* Geru. Tilber. in Otiis Imperial. apud Leibnit. Scriptor. Brunsuic. t. I. p. 888.

ANNI MINORES, infantia, aetas tenella. Rymer to. 5. p. 496.

ANNVS MVNDANVS, annorum quindecim millium reuolutio, juxta eumdem Dungalum, qui addit ibid. pag. seq. *Mundani ergo anni finis est, cum stellae omnes, omniaque siderasque aplanes habet a certo loco ad eumdem locum ita remeauerint, vt ne vna quidem coeli stella in alio loco sit, quam in quo fuit - - hoc autem, vt physici volunt, post annorum quindecim millia peracta contingit.* Geruas. Tiberiens. in suis Otiis Imperat. apud Leibnit. Scriptor. Brunsuic. t. I. p. 889. ait, post Iosephum id contingere, non post quindecim, sed post quinque annorum millia: ita de re judices sint Astronomi.

✝ ANNVS NATALICIVS, i. e. qui a natiuitate computatur. Ch. a. 1162. ex Bibl. reg.

✝ ANNVS NVBILIS, quo quis nubere potest, vel a tutela liber est. Ch. a. 1263. ex Tabul. Carnot.

✝ ANNVS PAR ET IMPAR, qui numero pari vel impari constat; quod latine diceretur *alternis annis.* Cod. a circ. 1290. inter Probat. Hist. Autiss. p. 73.

✝ ANNVS PRAGENSIVM, seu PRAGVERIAE, annus scililet 1440. quo Ludouicus Dalphinus ex Ducum Alenconii et Borbonii impulsu, a patre rege defecit. Ch. a. 1469. in Reg. 196. Chartoph. reg. ch. 63. Forte quia tunc temporis rebellauerant Pragenses seu Bohemi. V. Longueruana part. I. fol. 102.

ANNI SVBDITI. Concil. apud Theodonisuillam an. 821. c. I. *Si quis Subdiaconum calumniatus fuerit, vulnerauerit, vel debilitauerit, et conualuerit, 5. quadragesimas sine subditis annis poeniteat* etc. Ita can. 2. et 3. Canone vero 4. *Siquis Episcopo insidias posuerit, comprehenderit, vel dehonestauerit, 10. quadragesimas cum subditis annis poeniteat,* etc. Vbi *anni subditi*, sunt subsequentes.

✝ ANNVS VIDVITATIS, quo viduae ad secundas conuolare nuptias non licet, Germ. Wittwenjahr. Scacar. ap. Cadom. a. 1234.

ANNVS VSVALIS. Geruas. Tilber. in Otiis Imperial. apud Leibnit. Scriptor. Brunsuic. t. I. p. 889. *Iudaei tres annos distinguunt, vsualem, qui a Ianuario incipit, et hunc nobis communem habent in contractibus et negotiis agendis. Habent et annum legitimum, quo vtuntur in legitimis, quae agunt et distinguunt per lunationes, cujus est Aprilis lunatio prima. Habent et annum emergentem, quem in memoriam liberationis suae computant ab exitu Aegypti.*

ANNVS ET DIES, pro anno completo, *An et jour*, Germ. Jahr und Tag. Lex Friderici I. Imperat. apud Vsperg. an. 1187. *Finis Imperii per annum et diem abjuret.* ANNVS ET DIES, Practicis Gallicis, *An et jour*, Praescriptionis species in variis casibus vsurpata; verbi gratia, in Lege Longob. lib. 2. tit. 43. §. 3. *Res in bannum missa, si per anni et vnius*

minus diei spatium illam esse in banno permiserit possessor, ad fiscum deuoluitur. Similia habentur in Speculo Saxon. lib. 1. art. 38. §. 2. Vbi Glossa Germanica annum et diem esse sex hebdomadas, et annum vnum annotat, forte in fauorem absentis aut delinquentis. In formula venditionis serui, venditor stipulatur eum sanum vsque anno et die. In Libris feudorum, qui intra annum et diem, feudi inuestituram a domino non petit, feudum amittit. Occurrunt similia multa in Consuetudinibus municipalibus.

ANNVS ET VASTVM, vel *Annus, Dies et Vastum*, pars est praerogatiuae regiae, qua proficua terrarum et tenementorum ad eos spectantium, qui feloniae, aut proditionis minoris condemnantur, contra dominum feudi, ad annum et diem vendicat, et praeterea vastationem tam terrarum quam tenementorum hujusmodi, nisi dominus feudi eadem competenti pretio redemerit. Ita Cowellus, et Rastallus. Willelm. Thorn. p. 2015. Adde p. 1898. Monastic. Anglic. to. 1. p. 977. et Fletam libro 1. c. 28.

ANNYMA, pro *anima*, ap. Th. *Madox* Formular. Anglic. p. 424.

† ANOBARBA, *flaua herba vel dura.* Glossar. vet. Cod. reg. 7613. pro *Aenobarba;* vnde nomen Aenobarbi, qui barbam rutilam aerique assimilem habet.

ANOCATVM, ab ἄνω, sursum et κάτω, deorsum. V. *Insum*

† ANOCICLOTITORIVM, V. *Cinociclotorium.*

† ANODIVS. Glossar. vet. Cod. reg. 7646. *Anodia medicamina, quae dolores ad praesens mitigant tantum, non sanant.* Idem quod

ANODVS, *nutrimentum quod separatur in renibus*, Rocho *le Baillif* in Diction. Spagyrico.

† ANODYNVS, a Gr. ἀνώδυνος, leniens dolorem. Vita S. Raymundi Nonnati t. 6. Aug. p. 740.

ANOLBGIVM, V. *Anologium* 1.

† ANOLOGISTA, liber a reddenda ratione, pro *Analogista.* V. in hac voce. Testam. Guidon. de [...] niaco a. 1309. in Reg. 13. Char[...] reg. ch. 123.

ANOLOGIVM, et ANOLEG[...] Iohanni de Ianua, *est Pulpitu[m su]pra quod legitur.* Apud Mab[...] t. 3. Operum posthum. p. 43[...] citur de sepulcro, cui addita [...] est, quae quatuor columnis s[...] tur. V. *Analogium.*

ANOLVS, pro *anulus*, apud D[...] tium Hist. San-Dionys. p. 7[...] Mabillon. Liturg. Gallic. p. 4[...]

† ANOMALVS. vox Graecae or[...] Gloss. Gr. Lat. ἀνώμαλος, *in[...] lis, iniquus.* Gloss. Lat. It[...] *Anomalus, senza leze.* At ve[...] *innominatus*, sine nomine, [...] detur, in Ch. a. 1442. ex [...] Pr.* de Mazaugues: *Omnesque a[...] nes et rationes reales, personal[...] tas, vtiles et directas, reique p[...] cutorias, naturales, praetorias, c[...] les, possessorias et anomalas.*

† ANOMIA, *sine lege, iniquitas, E[...] quitas*, *Prov.* in Glossar. Prou[...] Lat. Cod. reg. 7657. Gloss. Gr. [...] ἀνομία, *scelus, sceleritas, iniquit[...]*

ANOMONIANI, haeretici, sic d[...] a Graeco νόμος, lex et ἀ pri[...] viuentes sine lege. Hierolex. [...]

ANONA, pro *annona*, in Cod. I[...] nonis Abb. San-German. fol. recto.

ANONAGIVM, tributum ex ann[...] Literae Officialis Andegav. a. 1[...] ex Tabul. S. Albini Andegav.

ANONALIA, eadem, vt videtur, [...] tione. Ch. Henr. et Conrad[...] cum Silesiae, apud Ludewig. [...] Reliq. MS. p. 544. *Prorsu[s] exactionibus, monetalibus, et an[...] libus, judiciis, juribus patro[...] Ecclesiarum.*

† ANOREXIA, *i. fastidium vel [...] nentia*, in Gloss. Iatricis, [...] reg. 6881. ad Alex. Iatrosoph. Passion. c. 19 *De Anorexia, i. [...] dio.* Vbi Gloss. *i. sine desiderio.*

† ANORMALIS, a *norma* seu [...] alienus. Ch. a. 1420. ap. Spo[...] Hist. Geneu. p. 156. *Anorm[...]* in Vocab. Compend.

ANORMALVS. (1) Pro *anomalus*, vel contra *normam*, id est, regulam. Alanus de Planctu naturae vtitur alibi semel ac iterum.

ANORMATVS, pro *anormis*, sine norma, sine lege, plus simplici vice legitur apud Scriptores infimae Latinitatis.

ANOTAPVCH, V. *Anetapich*.

ANOVARE, a priore dominio absoluere, liberum declarare. Ch. Henr. Imper. a. 1310. *Ipsas omnes terras atque prouincias anouamus, innouamus atque concedimus, quitamus libere et dimittimus, restituimus et remittimus.*

ANOXIVS, innoxius, sine noxa. Chron. Sicil. ap. Marten. tom. 3. Anecd. p. 20.

ANPITS, Catalanis, est *antemurale, seu murus antepectoralis*, nam *pis* et *pits*, vt Catalanis, ita et Gallicis Poëtis et Scriptoribus vernaculis est *Pectus*. Consuetud. Catalan. inter dominos et vassallos MS. capite 55. *Tenentur operari in muris, et vallis, et valis, et antemuralibus, siue Anpits, et propugnaculis, siue Barbecanes.* Ch. an. 1284. in Regesto Foedorum Burgundiae 1. parte fol. 93. in Camera Comput. Paris.

† ANQVA, *anca*, coxendix, Gall. *Anche*. Comput. a. 1400. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 153.

ANQVINA, *funis nauis, quo antenna ad malum constringitur.* Papias in MS. Ecclesiae Bitur. Est etiam *Anquina*, idem quod *Angina*, Turnebo *Anquina* idem sonat. V. *Anguina*.

ANQVIROMAGVS, V. *Anchiromagus*.

ANQVISITIO, inquisitio judiciaria, et ea quidem, si verborum dispositionis, quae hic seruatur, habeatur ratio, quae per tormenta exigitur. Vita B. Kingae Virg. tom. 5. Iulii pag. 711. Liuius dixit: *Pecunia et capitis anquirere; pecunia*, hoc est, vt reo mulcta irrogaretur pecuniaria; *capitis*, hoc est, vt reus capite plecteretur.

ANS. Smaragdus in Grammatica MS. *Feminini generis sunt haec, ars, arx, aus, bas, cals*, (calx) *dos, faex*, etc. Vbi Glossa interlinearis ad vocem *Ans*, habet, id est, *Talar*. Alibi: *Ans, generis feminini.*

ANSA. (1) In Breuiloquo, dicuntur *vasa circumpicta, vel caelata, ab ana, circum, et cedo.* Forte leg. *Caelo.* (2) ANSA, Ioanni de Ianua, *auris per quam cortina, vel vestis suspenditur.* V. Exod. cap. 26. et 36. Gregor. Magnus lib 2. Moral. *Sed ecce quaestioni quaestionem jungimus, et quasi, dum ansam soluere nitimur, nodum ligamus.* Interim emendandum Gloss. Lat. Graec. *Ansa*, ἀγκύλος, ὠτίον σκεύος. Apud Virgilium *ansa* est auris per quam vas apprehenditur ac tenetur, Gall. *Anse*; sic Eclog. 6.

Et grauis attrita pendebat cantharus ansa.

ANSA, apud Vitruv. l. 2. cap. 8. fibula ferrea, qua paries continetur, Gallis *Clef*. ANSA, *genus tormenti*, in Glossis MS. V. *Ansorium*, (3) *) ANSA, ANZA, i. q. *Hansa*, societas mercatorum. Ch. Richardi II. reg. Angl. a. 1391. ap. Clariss. Haeberlin. in Anal. med. aeui p. 61. *Supplicauerunt nobis mercatores de Anza Almanie, regnum nostrum Anglie frequentantes*, etc. V. *Hansa*.

† ANSAPRENVS, f. capulus, Gall. *Poignée*. Ch. a. 1345. inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 201. *Ramundus Arguerii, athilator Tolosae dom. nostri Franciae regis, recognosco habuisse, - - pro XII. baudrereis vnius pedis, XII. ansaprenis*, etc.

ANSARIVM. (1) *Cultellus sutoris, cum quo purgat pelles.* Breuiloq. (2) ANSARIVM, vectigal. V. Cujac. lib. 14. Obseruat. cap. 3.

ANSARIVS. Vetus Inscriptio apud Mabillon. tom. 4. Analect. p. 498. *Imp. Caesar M. Aurelius Antonius Aug. Germanicus, Sarmat. et M. Aurelius Seuerus Alexander Pius Felix, Aug. hos lapides constitui jusserunt, maxime propter controuersias, quae inter mercatores et mancipes ortae erant, vt fines demonstrarent vectigali foricularii et ansarii pro mercalium secundum veterem legem semel duntaxat exigundo.* Videtur idem esse, qui exactor vectigalium.

ANSERES PATELLAE, Idem forte ac patellae ansatae. Chartular. S. Cornelli Compend. *Quatuor patellae, et duae patellae anseres, et quatuor mortaria, etc.*

✝ ANSERIA, anser, vel anserum grex. Ch. Ludov. IX. reg. Franc. in Reg. 30. Chartoph. reg. ch. 519.

✝ ANSERNUS, *cosa de cita*, in Glossar. Lat. Ital. MS.

✝ ANSERULORUM CORVATA, anserum praestatio. Ch. Philippi V. a. 1319. in Reg. 59. Chartoph. reg. ch. 279.

ANSES. (1) Semideus. Vox Gothica, qua Gothi proceres suos appellabant. Iornand. de Reb. Goth. cap. 13. *Magnaque potiti per loca victoria, jam proceres suos, quasi qui fortuna vincebant, non puros homines, sed semideos, id est, Anses vocauere.* V. Loccenium lib. 2. Antiq. Suecic. cap 11. *) Hans Germanis olim idem erat ac primas, socius per excellentiam, qui reliquis fortuna maior. Inde etiamnum dicimus lingua vulgari, grosse Hansen, magnates, freye Hansen, primi ordinis liberi. V. *Hansa*. Vocem *Anses* apud Iornand. mendo laborare, legendumque esse *Aaser*, vel *Aasar*, auctor est Clariss. Dreyerus in vermischten Abhandl. part. 2. p. 622. V. etiam Glossar. Suiogoth. Clariss. Ihre v. *As.* (2) Ch. Philippi Reg. Franc. a. 1312. pro mulieribus poenitentibus Dullendii in Picardia, in 84. Regesto ejusdem Regis n. 136. *Renaudus Abbesse anses 12. den. super domum quae fuit patris sui inter duas portas S. Sulpitii. Ioannes Crinchone 6. den. anses super grangiam suum, etc. - . Michaudus Engelarde unam eminam bladi anses de terra sua contigua fonti etc. - - Item ratione caritatis sancti Nicolai 18. den. anses, videlicet 12. den. de domo Simonis Damplicis, etc.* ✝ Forte assignati, Gall. *Assis*, *assignés*.

ANSILE, V. *Ancile*.

ANSINGHA, pro *Ancinga*, modus agri, in MS. Codice Irminonis Abb. San. German. fol. 24. col. 2. V. *Andecinga*.

✝ ANSISIA, pro *assisia*, tributum V. in hac voce. Ch. Ioan. Loth[...] et Brab. duc. a. 1295. in Cod. re[...] 10197.

✝ ANSISTARE, in Ch. a. 926. [...] Vghell. t. 1. Ital. Sacrae, edit. 7[...] p. 349. perperam pro *astistare*, tu[...] tutum praestare.

✝ ANSO, annuli species, forte q[...] pessulus continetur. Reparat. [...] ctae in Senescal. Carcass. a. 143[...] *Eidem* (Bernardo serario) *pro d[...] bus ansonibus et duobus verrolis, [...] positi fuerunt in uno hostio dictae [...] mus thesaurariae, I. sol.* V. *Ansa* 2.

ANSOLIATI SOLIDI, in Annal[...] Benedict. to. 3. p. 410. laudan[...] Charta donationis Feria 3. X. Ka[...] Aug. regnante Rodulfo Rege dat[...] in qua Umbertus mulctam impon[...] *violatori centum solidos ansoliat[...] super altare S. Mariae ponendos.* A[...] *soliatos* dictos fuisse ab ansa vill[...] Gallis *Anse*, qui locus est ad Ar[...] rim quatuor leucis supra Lugdu[...] num, suspicatur Mabillonius ib[...] dem. Quid si ab *Ansul*, de quo in[...] fra, repetendum esset etymon?

✝ ANSORIUM, *cultrum sutoris*, [...] *dicitur ab ansa, quae est manubriu[...] ipsius cultri.* Glossar. vet. Cod. re[...] 7679. V. *Ansarium* 1.

ANSTRUSIO, V. *Antrustio*.

ANSUL, genus ponderis apud Anglo[...] idem forte quod etiamnum *Aunc[...] weight* dicunt, ut ait Somner[...] Willelm. Thorn. in Chron. *De p[...] de, pollice, cubito et palma - - de a[...] sul, balancibus et mensuris* etc.

ANSULA. S. Fulgent. Homil. [...] *Tenet huius medicinalis stationis [...] sulas pater interpellans pro filia [...] - - Mulier vero de causa pudica, [...] fide secura, sic tetigit ansulam sta[...] nis, ut ante statueras profluvium s[...] guinis, quam vox claresceret confes[...] Aperitur statio, sentit aegrota, [...] non intelligit turba. Non sonat a[...] la, et procedit de odio medicina.*

ANTAPOCHA, (✝ Arcana syngrap[...] *Apochae* vim eleuans, Gall. *C[...] lettre, contrepromesse*; *Apocha* cre[...] tori est utilis, *Antapocha*, debito[...] leg. 19. Cod. de Fide Instrum. L[...] debrog. in Codice legum An[...] , p[...]

pag. 738. ex Constitutionibus Siculis lib. I. tit. 49. *Et de receptis infra diem receptionis gratis faciant apodixas, et ipsi recipiant antapocham de solutis.*

ANTARA, ANTARSA, idem quod mox *Antartes*, rebellis. Anastas. in Vitis PP. apud Murat. tom. 3. p. 136. *Eunuchus factus intarta assumpsit regnum.* Alter Codex habet: *Eleutherius patricius et exarchi factus Antarsa*, etc. Rursus alias: *Eleutherius patricius et exarchus factus Antata, assumpsit regnum.*

ANTARIVM, *ἀντιαρμὸς*, in Supplemento Antiquarii. V. *Antartes.*

ANTARTES, rebellis. Lex. Gr. MS. Reg. Cod, 2026. *Νεωτερόποιος, ἀντάρτης, τύραννος.* Gloss. Gr. Lat. *Ἀντάρτης, rebellio, perduellio.* Gloss. Lat. Gr. *Dellones*, (Leg. Duelliones) *Ἀντάρται, καθοσιωτοι, τύραννοι, καὶ τυραννίδες.* Ita emendandum. Acta S. Martinae Virg. cap. I. *O Alexander antarta Christianorum.* ANTARTICVS, eadem notione in Vita S. Pauli noui Martyris tom. 2. SS. Iulii p. 635. *Manu igitur antartica insurrexit in Theodosium Imperatorem* etc. V. *Intarta.*

ANTAS, *γερουσία*, *Senatus*, ap. Ian. Laurenberg. in Supplem. Antiq. Lege et vide *Antitas.*

ANTE, nonnunquam legitur cum ablatiuo apud Scriptores sequioris aeui.

ANTE ET RETRO, forma corporis inclinandi apud Monachos vsitata. Spicileg. MS. Fontanell. pag. 187. *Vt nouitius regulariter sciat inclinare; scilicet non dorso arcuato, vt quibusdam negligentibus est familiare, sed ita vt dorsum sit submissius quam lumbi, et caput submissius quam dorsum - - quando intramus chorum - - vel inde recidimus cum ante et retro similiter inclinamus.* Et p. 189. *Circuitus ante et retro prouidentiam et sollicitudinem significat* etc. Ordo Cluniac. part. I. cap. 16. *Quam inclinationem nos per ipsum ante et retro appellamus, quia incipit contra Orientem et finit contra Occidentem*, etc.

ANTEA, deinceps, in posterum, V. *Inantea.*

† ANTEAMBVLO, praecursor Germ. Vorläufer, Vorbothe. Ch. Ludov. IV. Imp. ap. Goldast. constit. imper. part. 2. p. 238. Analecta d. VI. Marr. t. 3. Iul. p. 26.

ANTEBIBLIVM, V. *Antibiblium.*

ANTEBRACHIA, brachiale, armatura, qua lacerti teguntur, Gall. *Avant-bras.* V. Lobinell. in Glossario ad calcem Hist. Britan.

ANTEBVLLATAE CHLAMYDES, quae in anteriori parte *bullis* seu ornamentis quibusdam orbicularis erant instructae. V. locum in *Rascia.*

ANTECANTAMEN, vel vt plures legunt, *Antecantamentum*, carmen a choro praecentum. Apuleius l. 11. Metamorph. *Inter maiorum antecantamenta votorum ibant, et dicati magno Serapi tibicines.*

ANTECAPITVLVM, ea pars claustri, quae est ante Capitulum in Monasteriis. Berntenii Chron. Marienrod. apud Leibnit. t. 2. Scriptor. Brunsuic. p. 451.

ANTECENIA, V. *Antecoenium.*

ANTECESSOR. Sic Spiritus Sanctus dicitur Tertulliano de Vel. Virg. Alludit ad antecessores Romanos, qui iuris doctores erant et magistri. Idem Tertull. alibi Apostolos vocat *Antecessores.* Gloss. Vett. *Antecessor, προηγούμενος.*

† ANTECESSVS, de eo dici videtur, quod *antecedit*, quod ante est. Ch. a. 952. ap. Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 147. *Cum egresso et ingresso suo et exientem in via publica, et vsque in fluuio Pado, cum antecesso suo commune ad se pertinentibus.*

ANTECINERALES FERIAE, quae praecedunt diem Cinerum seu initium Quadragesimae, apud Raim. Duell. lib. I. Miscell. p. 351.

ANTECLVSORIVM, f. domus vbi degebant *inclusi.* Buschius de Reformat. Monast. cap. 34. ap. Leibnit. t. 2. Scriptor. Brunsuic. p. 936. Paulo post pro *anteclusorium* habetur *inclusorium*, quod vide.

ANTECORNIVM, vel ANTECORNIA, *merenda, siue cibus qui ante coenam*

coenam sumitur. Vgutio et Ioan. de Ianua, ex Isidoro lib. 20. cap. 2. Vtitur etiam Apuleius.

ANTECVRRERE, cursu anteuertere, in Lege Longob. l. 1. t 25. §. 17.

ANTECVRSOR, praecursor, *πρόδρομος*, in Gloss. Gr. Lat.

ANTECVSTODIA, V. *Antegarda.*

† ANTEDIALIS, antelucanus, diem anteuertens. Gesta Ms. Gaufridi episc. Const. in Gallia sec. XI.

ANTEDIE, pridie. Lib. 1. Sacrament. Eccl. Rom. cap. 41. *Procedunt cum corpore et sanguine Domini, quod antedie remansit.*

† ANTE-DIEM, *i. antequam legem statuant*, in Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

ANTEDIVINVS, gentilis, profanus. Petrus Nouiom. Canonicus an. circiter 1120. Epist. ad Eustach. Abb. S. Eligii apud Marten. tom. 1. Amplis. Collect. col. 667. Minus barbare legeretur *antidiuinus* voce hibrida ab *ἀντὶ*, et *diuinus*, oppositus diuino.

† ANTE-ESSE, tueri, tutum praestare, Gall. *Garantir.* Ch. a. 1198. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 186. V. *Antistare* 3.

† ANTEFACTVM, ANTIFACTVM, ANTIFATIVM. etc. idem quod *Agentiamentum.* *Antefactum* vero dici videtur, vel quod ex anteactis pactionibus statuitur, vel quia locum non habet, nisi vno ex contrahentibus praemortuo. *Lucrum donationis* vocatur in Actis Ms. notarii Senens. ad a. 1285. ex Cod. reg. 4725. *Omnes massaritias meas, vbicumque sunt, dictae vxori meae pro dotibus suis et lucro donationis, et quicquid plus valent vltra dotes et antifatium relinquo dictae vxori meae.* Ch. a. 1198. ap. Lam. in delic. erud. inter not. ad Hodoepor. Charit. part. 3. p. 1191. *Manifestus sum ego Symon quondam Guinithi quia per hanc cartulam antefacti nomine et propter nuptias, dono et trado tibi Sobiliae sponsae meae - - videlicet massium vnum* etc. Adde Stat. ciuit. Genuae l. 5. c 19. Stat. Placent. l. 3. fol. 29. *Non possit* (mulier)
viuente marito, petere solutionem a
tifacti vel sponsalia largitatis. O
currit praeterea *Antefactum* vel *A*
tiphatum in Consuetud. Neapoli
ap. Matth. de Afflictis in Decis. 1
et 314. Vbi *Antefactum* ad qua
tam partem bonorum mariti aest
matur. *Antifatum* vocatur in leg
bus municipal. Pistor. l. 2. rub
92. V. *Augmentum dotis.*

† ANTEFENESTRA, prima *fenestr*
vbi venales exponuntur merces l
uioris momenti. Libert. conces
habitatoribus Salueterrae ab Eduar
do reg. Angl. in reg. 74 Chartopl
reg. ch. 658.

ANTEFATVS, praefatus, passim i
veteribus Instrumentis.

ANTEFERRI ALICVI, dicitur qu
praecedit, in leg. vlt. C. Theod. d
Incorporat. vt *antelatae constitutio*
nes orationibus, precibus etc. in leg
16. Cod. Th. de Nauicul. quae ora
tiones et preces praecesserunt. AN
TEFERRI praeterea dicuntur r
scripta principum quae *proposito pr*
grammate in locis celeberrimis pr
ponuntur, in leg. 37. C. Th. d
Haeret.

ANTEGARDA. ex Gall. *Auantgar*
prima acies; *Vlterior custodia*, qu
Wardam vocant, apud Thoma
Walsinghamum, p. 31[illegible] Gesta L
dou. VII. Reg. Franc. cap. 12. C
Alfonsi Imp. an. 1258. ap. Hiero
Vigner. in Alsatica Hist. pag. 14
Debes facere nobis antecustodiam
eundo, et retrocustodiam in redeun
ANTEGARDAM FACERE ET R
TROGARDAM in exercitu reg
Senescalli Franciae officium fuisse n
dit Hugo de Cleeriis in tract. de S
nescallia Franciae, qui *protutela*
et retutelam appellat. Id juris M
rescallo Franciae adscripsit Will
Brito lib. 8. Philipp.

† ANTEGARDIA, eadem notio
ap. Ludewig. t. 11. Reliq. p. 118

† ANTEHEBDOMADARIVM, li
ad vsum hebdomadarii, quem
circo ante se habere debet. Stat
Capellae Bituric. a. 1407. ex
blioth. reg.

ANTEHORTARE, V. *Anteortare.*

ANT

ANTEIVRAMENTVM, et PRAEIVRAMENTVM, Angli olim appellabant *iuramentum de calumnia*, quod ab accusatis et accusatoribus aeque exigebatur, priusquam in litem descenderent, quod praesertim cauetur in Legibus Aethelstani Regis cap. 13. ap. Lombardum; et ab accusatore quidem in huiusmodi *anteiuramento* deficiente accusatus liber euadebat. Leges Philippi Comitis Neoportuensis an. 1164. Ab Accusato etiam exactum docent Leges Henrici I. cap. 66. V. praeterea cap. 64. et 92. et Leges Kanuti cap. 42. et 43. apud Bromptonum. Tanto autem rigore vsi sunt Angli in hocce *anteiuramento* ab accusato exigendo, vt vel ad ordalium, seu purgationem canonicam, nisi eo prius praestito, non admitteretur. Concil. Tribur. ann. 195. cap. 21.

ANTELA, ANTELLA, antilena, equi pectorale, Germanis, Brustrieme. Glossae Isidori: *Antela*, *Antilena*, *Postela*, *Postilena* Vgutio et Ioan. de Ianua: *Antela ab ante et tela, quod est longum, componitur: cingulum illud, quod ante pectus equi transit*. Papias MS. Bitur. *Antela, ornamentum equi, dicta quasi ante sellam, et postella, quasi post sellam.* Ebrard. Bethun. in Graecismo c. 10.

Est antela quod est in pectore quadrupedantis,
Dicatur postela quod est a posteriori.

Adde Isidor. lib. 20. c. 16. Aimoin. lib. 3. de Mirac. Bened. cap. 6. de equo. Occurrit praeterea in Bulla aurea Caroli IV. Imp. cap. 27.

ANTELABRVM. Gloss. Lat. Gr. *Antelabrum*, χεῖλη σκευῶν, ὡς καὶ βάτων: sic enim emendat Cangius.

ANTELAMVM. Vim vocis explicant Stat. ciuit. Genuae l. 6. c. 13. *Soluat illi primo dimidiam expensarum dicti muri - - declarandarum arbitrio duorum magistrorum antelami, seu fabrorum murariorum eligendorum per magistratus.*

ANTELATARE, *proponere, anteponere*, προτιθέσθαι, in Gloss. Graec. Lat. quod et *anteferre* dicebant. Nam *praeferre et anteferre constitutionem*, idem valet, quod promulgare; vt *antelata* et *praelata constitutio*, idem est quod promulgatio. V. Brisson. in Formulis pag. 367.

ANTELATIO, praerogatiua, ab *Anteferre*, Germ. Vorzug. *Priuilegiis, immunitatibus, exemtionibus, libertatibus, praerogatiuis, antelationibus, indultis, fauoribus, etc.* in Bulla Pauli V. PP. inter Instrum. to. 3. nouae Gall. Christ. col. 203.

ANTELIOS, *Daemones ostiorum praesides legimus*, inquit Tertull. de Idololat. cap. 15. Ἀνθήλιος ab ἀντὶ et ἥλιος contra Solem, id est, soli obuersus, expositus.

ANTELLA. V. *Antela*.

ANTELONGIOR, *quadrangulus, cum vnum latus non solum vnitate, sed binario vel amplius alium praecellit, vt bis quatuor.* Ita Papias in MS. Bituricensi. Idem est qui Geometris Trapesoides, figura nempe quadrilateralis, cuius duo latera sunt parallela, alia vero duo minime.

ANTELOQVIVM, πρωτολογία, de eo qui primas in loquendo partes obtinet. Vtitur Macrob. Saturnal. lib. 1. cap. vlt. V. *Antiloquus*.

ANTELVCANVM, crepusculum, *eruptio aurorae ante lucem canens, i. albens*, Ioan. de Ianua. *Antelucanum tempus*, Tullio. Historia fundat. Monast. Mergatensis in Anglia.

ANTELVCARE, *ante lucem surgere*. Papias MS. Bituric. Hinc eidem: *Antelucanus, qui ante lucem surgit.* Ioan. de Ianua: *Anteluco, ante lucem vigilo.*

ANTELVCVLVM, crepusculum, apud Ludewig. Reliq. MSS. to. 4. pag. 473.

ANTEMA CARROCII, pars superior *carrocii*, seu currus, in quo praecipuum exercitus vexillum imponebant Itali. Rolandin. Patauin. de factis in Marchia Taruis. lib. 4. c. 9. ap. Murat. to. 8. col. 225. Codex Esten. *Antenna* vt et MS. Ambros. 11. vt monet Murat. ibid.

ANTEMALUM, *praeteritum malum*, in Glossis Isidori.

ANTEMANE. Gloss. MS. Regium Cod. 1013. *Aurora*, *nubes roseae*, *antemane*. Per *nubes roseas* expressit ῥοδόσφυρον ἠώς, apud Poëtas Gr.

ANTEMANICA, ANTEMANICIA, pars vestis, quae ante *manicas* induitur, Gall. *Avantmanches*. Glossae Arabico-Lat. *Antemanica*, *ornamentum brachii*, *quod ante manicam apponitur*. Vetus Scheda Thuana: *Calcias renelenas paria* 1. *pallas* 4. *antemanicias paria* 1. etc.

ANTEMENSALES, apud Graecos dicti, qui ad sacram mensam recipiebantur et ad communionem Eucharistiae. V. Christ. Lupam in Scholiis ad Synodorum Canones to. 3. p. 757.

ANTEMISSAE ARBORES, apud Siculum Flaccum libro de Condit. agrorum, Frontinum, et Aggenum, dicuntur, quas nonnulli inante possessionum suarum fines dimittere solent intactas, ex quibus neque frondem, neque lignum, neque cremium caedant, vt magnitudine caeteras antistent, et sic obseruationem finium praestent.

ANTEMURALE. (1) Murus exterior, quo caetera vrbis aut castelli moenia cinguntur, et muniuntur, ne ad illa statim hostibus accessus pateat; vnde et *Promurale* appellatur ab Isidoro lib. 15. Orig. cap. 2. *eo quod*, inquit, *sit pro munitione muri*. Germ. Vormauer. Auctor Mamotrecti ad 9. Iudic. *Propugnaculum est antemurale*, *siue pinna murorum*, *quia de eo pugnatur*. Io. de Ianua: *Antemurale dicitur defensio ante murum*. Occurrit passim apud Scriptores. (2) **ANTEMURALE**, in Ceremoniali Cardinalium Paris Crassi lib. 2. cap. 23. vestibulum altaris, Presbyterii, seu potius Bematis dicitur, quod Graeci *soleam* appellarunt: *Episcopo in vestibulo altaris*, *id est*, *antemurale existenti*, *et nondum presbyterium ingresso*, etc. Sed videtur disiungenda vox *ante murale*, id est, *ante murum* seu cancellum, qui Presbyterium dirimit a Choro. V. *Murale* et *Antepectus*.

† **ANTENAGIUM**, primogeniti i
et praerogatiua. Ch. a. 1239. to.
Probat. hist. Brit. p. 913. V. *An*
scia et *Antenatus*.

ANTENAL, pro *Antenna*, Gall. *A*
tenne, lignum transuersum ad n
uis malum cui velum alligat
Germ. Seegelstange, Raa, Spri
Informat. Ciuit. Massil. de passag
transmarino in MS. Sangerman.

ANTENATIO, cuius vi secundo g
niti, qui tenent iure paragii, tene
tur respondere pro leui iniuria
curte primogeniti filii aduersus al
rum, in vet. Consuetud. Norma
niae.

ANTENATUS, *priuignus*, in Glo
Isid. vt et Hispanis, *Antenado*,
hiio nacido antes del presente ma
monio. Est etiam primogenitus,
Gallico *Aisné*. Glossae antiqua
Primogenitus ante omnes natus. A
tenatis opponuntur *postnati*. O
currunt haec vocabula passim ap
Bracton. Flet. et alios IC. Angl
ANTENATI, Italis, sunt antecess
res, praedecessores, Matth. Vil
neus lib. 11. cap. 79. Vide *A*
natus.

ANTENNA, V. *Antema*.

ANTENOSTRA. Gloss. Isid. *Pro*
stra, *antenostra*.

*) **ANTEORTARE**, protrude
fortschieben. Lex Salica tit. 26. § 2
Si quis de campo alieno aratrum a
teortauerit. Gallis *heurter*, Saxo
bus inferioribus hurten, est trud
re, impellere, pulsare. V. *Ortare*.

ANTEPAGMENTA, vel **ANTIPA**
MENTA, Festo sunt *valuarum*
namenta, *quae antis adpanguntur*,
est, *affiguntur*. Lignea erant, vt
tet ex veteri inscriptione apud S
mas. et Solin. p. 1217. *Facito a*
pagmenta abiegna, etc.

ANTEPARATIO. Ios. Moret. A
quit. Nauar. p. 643. in Donati
D. Garciae *Ramirez* pro S. M
de Pampelone: *Hoc vero donati*
propter magnum adiutorium ac pl
mum seruitium, *quod Episcopus*
Canonicis suis, *in adquisitione a*
anteparatione regni parentum m
rum, *quod iniuste perdiderant*,
exhibuit. Quae verba *in adquisit*
a

usque anteparatione, sic vertit: *En la recuperacion y defensa;* sed *Anteparare* melius *comparare*, *praeoccupare* significat vi nominis, quam *defendere*.

ANTEPASSIO, i. q. *propassio* apud S Hieron. in Ezech. c. 18. ep. 9.

ANTEPECTORALIS MVRVS, V. *Anpits*.

† ANTEPECTVS, lorica lateritia, saxea, vel terrea. Hisp. *Antepecho*, Gall. *Parapet*. Stat. Taurini a. 1360. c. 118. ex Cod. reg. 4622. V. *Antemurale*.

ANTEPEDES. (1) *Obsequia amicorum, vel ipsi amici obsequentes*, in Glossis Isid. et apud Ioan. de Ianua. Agraecius; *Circumpedes, sunt obsequia seruorum: Antepedes* (vel *Antipedes*) *amicorum*. Vtitur Iuuenalis. V. Salmas. ad Trebell. Poll. p. 336. (2) Alia notione. Ch. Monast. Crucis de Talmundo an. 1366. *Item in vigilia qualibet Festi Beati Martini hyemalis tenebitur dictus aquarius ministrare dictis Religiosis dicti monasterii botas seu ocreas de aluta; et quando dictae botae fuerint vetustate seu diruptae, tunc dictus aquarius tradet dictis Religiosis antepedes seu avant-pieds in dictis botis suis, vel si maluerint, sotulares, et si quando fuerit opportunum*. † Videtur esse genus soleae, quam *Galoche* appellant Galli. Academ. Hispan. in Dictionario: *Avampiés*, tibialium rusticanorum ima extremitas, super calcei obstragulum decidens. V. *Antipedale*.

ANTEPEDIVS. Miracula B. Simonis de Lipnica to. 4. Iulii p. 545. *Ex hydropisi, quam primo passus est in pedibus, nec non ex incisione venarum antepediarum dolorem incurrerat acerbissimum*. Mauult Cangius *venarum antepedialium*, per quas intelligendae sunt venae, quae sunt in pedis parte superiori.

ANTEPENDIVM, velum quod ante pendet, vt *dorsale*, ad dorsum. Vet. Ch. apud Ioan. Schefferum ad Chron. Upsal. p. 152. *Item duas stukas de panno aureo - - item vnum antependium de veluto blanco et glauco, totum factum clupeis argenteis deauratis*. Infra: Item *aliud par dorsalis et antependii de papauere*. Processus de B. Hermanno Iosepho to. 1 Aprilis p. 716. V. Leibnit. to. 2. Scriptor. Brunsvic. pag. 453. et p. 474.

ANTEPOMENTVM, Bellaria, sic dictum forte, quod Romani ab ouis incoepta conuiuia pomis terminarent. Hinc Horatius Satyr. 3. lib. 1. *Ab ouo usque ad mala citaret*. Locum vide in *Collibium*

ANTEPONERE. Edict. Rotharis Reg. Longob. tit 10. *Si quis mulieri liberae aut puellae in via se anteposuerit, aut aliquam iniuriam intulerit*, etc. Edict. Luitprandi Reg. tit. 110. §. 10. *Si pro quacunque causa homines rusticani se colligerint, id est, consilium et seditionem facere praesumpserint, et cuicunque se anteposuerint, aut mancipium aut peculium de manu tulerint, etc.* Adde §. 11. et Leg. Longobard. lib. 1. tit. 17. §. 3.

† ANTEPORTA, prima porta, Gall. *Avantporte*. Stat. a. 1358. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 125.

ANTEPORTALE. Ch. Ioann. Episc. Magalon. a. 1238 *Item concedimus vobis portale Montispessulani et anteportale, et claues ipsorum etc.* V. *Portale*.

ANTEPOSITIO, agger, qui ante domum fluuio vicinam exstruitur. Ch. a. 1160. ap. Ughell. to. 7. p. 575.

ANTEQVAESTVS. Annal. Francor. Fuld. a. 888. *A rege est clementer susceptus, nihilque ei antequaesti regni abstrahitur*.

ANTERION, *September mensis lingua quorundam*. Papias MS. † Haud dubie pro *Anthesterion*, mensis apud Athenienses, qui Ianuario, nusquam Septembri respondet, si fides habenda I. A. Fabricio in Menologio pag. 51.

ANTERIORARE, quasi anterius ire, vlterius progredi. Miscellan. Theodiscorum apud Bern. Pez t. 1. Anecd. part. 1. col. 412. *Anteriorare, fordaron*. De expugnatione vrbis Acconis lib. 2. c. 5. *Pedites Christiani se anteriorantes equos perfidorum mucronibus gladiorum confodiebant*.

† ANTERIORITAS, *antiquitas*. Vocabul. compend.

ANTERITAS PRIORVM, pro Maioribus sumitur in Vita B. Wolphemi n. 3. inter Acta SS. Aprilis p. 78.

† ANTERIVM. (1) *Pugna ante vrbem*, *Batallia*, *Prov.* Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. (2) *Anterium, el pectonile del cavalo*, in Gloss. Lat. Ital. Ms. V. *Antela.*

† ANTERMINVS, *vicinus*, in Vocabul. compend. Festus in Amalth. *Antermini, qui circum terminos prouinciae habitant.*

† ANTEROTICVS, redamatorius, a verbo composito, ἀντεραω, redamo. Acta SS. t. 5. Aug. p. 947.

ANTESIGNARIVS, pro *Antesignanus*, qui praeit vexillo ad illius custodiam, apud Bourdot. t. 4. noui Custumarii Franc. part. 2. p. 1061.

ANTESOLARIVM, porticus species, seu prominentes aedes columnis fultae, et extra caeterarum ordinem prosilientes, Germ. Vorhalle; ab *ante* et *solarium*, quod vide suo loco. Ch. Hugonis de Husseya a. 1224. in Tabulario Corbeiensi.

ANTESPATIVM, spatium ante murum. V. *Promurium.*

ANTESSATVS. Hist. MS. Beccensis p. 596. *Si forte contigerit quod leporarii dictorum procuratorum fuerint antessati in dominicis suis, liceat eis leporem, vulpem, et murilegum capere in quocumque loco peruenerint in eodem cursu.* Fortasse pro *Antestati* id est, impediti.

ANTESTARE, prohibere, ne quis rem aliquam faciat, intercedere, se interponere, quod faciunt qui ante aliquem stant. Lex Aleman. tit. 23. §. 2. *Si quis legitime tributum antesteterit, per iussionem judicis sui, 6. sol. sit culpabilis* Lex Longob. lib. 1. tit. 25. §. 22. *Si - - mancipium de manibus eius tulerit, aut antesteterit*, id est impedierit, quo minus fuga elapsum seruum recuperauerit. Tit. 36. §. 2. *Si ei in via antesteterit, id est, si obstiterit, ne pertransiret*, quod *viam obstare* appellat Lex Salica. Adde Edictum Rotharis Reg. Longob. tit. 10. et 83. Leg. Longob. lib. 1. tit. 30. §. 8. 9. 10. et Ughell. t. 1. Ital. sacr. p. 392. 491. tom. 5. p. 1507. to. 6. p. 269. 1245. etc. V. *Obstare.*

† ANTETABVLA, prima tabula, vbi venales exponuntur merces leuioris momenti, i. q. *Antefenestra.* V. *Tabula.*

† ANTEVALLATVM, fossatum exterius, quo caetera vrbis aut castelli fossata et munimenta cinguntur. Libert. villae de Florencia a 1311. t. 8. Ordin. reg. Franc. p. 89.

ANTETEMPLVM, πρόναον, in Gloss. Graec. Lat. V. *Pronaus.*

ANTEVANNA, vmbraculum ex assamentis, Germ. Wetterdach. Ch. Berengarii Abbatis S. Tiberii an. 1209. in Hist. MS. eiusdem loci. V. *Auanna.*

† ANTEVENIRE, occurrere, Ital. *Antiuenire.* Ch. a. 1108. t. 1 Probat. Hist. Brit. 516.

ANTEVENTVLI CRINES dicuntur Apuleio lib. 1. Florid qui per genas et tempora sunt demissi. V. *Antia.*

ANTEVIARE, praeire. Fortunat. L. 4. Poem. 26.

ANTEXENODOCHIVM, pars anterior Xenodochii, a caeteris partibus separata. Miracula S. Vincentii Madelgarii, to. 3. Iulii p. 685.

† ANTHA, pala annuli, Gall. Chaton. Gloss. Lat. Gall. a. 1352. Cod. reg. 4120. *Antha est fossa, vbi ponitur gemma annuli.*

ANTHERA, *est ex hyacinthis medicinae extractio.* Rochus le Baillif in Diction. Spagyrico. De *Antheris* quasi medicamentis aridis et siccis e floribus compositis agunt Plinius et Celsus.

ANTHEROPSITA. Anastas. Bibl. in Stephano II. PP. *Praecedens in Letania cum sacratissima imagine Domini et Saluatoris nostri I. C. quae Antheropsita nuncupatur.* Sed ibi legendum *Acheropita*, recte coniectat Editor, vel *Acheropoeta*, vt in Hierolexico Macri. Intelligitur enim imago I. C. ἀχειροποίητος, de qua copiosa Gretserus lib. de Imaginibus non manufactis, et Andr. Vitorellus de Capella Borghesia parte 6. cap. 1. et seqq. Adnotat Muratori. to. 3. pag. 166. col. 2. in vno Codi-

Codice legi *Acheropoſita*, quod fauet Cangii coniecturae, et in altero *Ancheropſita*.

ANTHESTERIA, Bacchanalia quae menſe Nouembri, poſtridie Kal. a Romanis celebrantur. Hofman. in Lexico.

ANTHONIARE, praecinere, Gall. *Entonner*, ap. Aymeric. de Peyrato in Vita Caroli M. in Cod. Mſ. 1343. Bibl. reg.

1. ANTHONIVS, V. *Antonius*.

ANTHROPOFORMITA, Statuarius qui humanas formas effingit; rectius *Anthropomorphita*. Vita prior B. Lidwinae virginis, tom. 2. Aprilis p. 272.

ANTHROPOMORPHITAE, ab ἄνθρωπος, homo, et μορφὴ forma, ſic dicti haeretici, quod formam Deo tribuerent humanam. Paſcha cum Iudaeis celebrabant. De his agunt Epiph. et Aug. *Anthropomorphitarum virus* apud Stephanot. in Antiquit. Benedict. Aurelian. p. 253.

ANTHYPATVS. Gloſſ. Graec. Lat. Ἀνθύπατος, *Proconſul*. Ἀνθυπατεία, *Proconſulitas, Proconſularitas*. Sed haec veterum *Proconſulum* dignitatem ſpectant, quae ſub imperatoribus Conſtantinopolitanis nudus titulus fuit, quo non modo ſuos aulicos, ſed etiam exteros Principes ac viros illuſtres interdum donabant. Chron. Caſin. lib. 2. cap. 2. Apud Vghell. to. 7. Italiae ſacrae p. 393. et 394. habetur Ch. *Ioann. Imperialis Patricii, Anthypati, Veſti* et *Ducis Amalphitanorum*. Et tom. 8. p. 69. alia *Landulphi Anthyphati*, *Patricii et Principis Beneuentani*, vbi perperam *Antipatri* editum.

ANTIA, ferrum in ſcuto, in Gloſſis Iſidori. Vide *Ancea*. Alias *Antiae* dicuntur crines capitis anteriores. Apuleius lib. 1. Florid. de Apolline: *Tum primum crines eius praemulſis antiis, promiſſis capronis anteuenuli et propenduli*. Feſtus: *Antiae, muliebres capilli demiſſi in frontem appellati ex Graeco videntur: quod enim nos contra, illi ἀντὶ dicunt*. Iſid. lib. 19. Orig. cap. 31. *Antiae, Cincinni dependentes prope auriculas, Graeco vocabulo ab auribus dictae.* Gloſſ. vett. *Antiae*, κόμαι διὰ τῶν κροτάφων κρεμάμεναι γυναικεῖαι. Aliae Gloſſae: *Antiae*, τρίχες αἱ μεταξὺ τῶν κεράτων τῶν βοῶν. Onomaſt. *Antiae*, προκόμιον. His non repugnat locus ſupra ex Apuleio allegatus, cuius vocem *Antiis* etiam interpretantur de crinibus ex ſyncipite in frontem pendentibus: qua voce vtitur etiam Tertullianus de Pallio cap. 4. quem explicare tentat inter alios Hofmannus in Lexico.

ANTIANARIA, dignitas patriciorum et nobilium apud Italos, vt mox in V. *Antiani* exponitur. Memoriale Poteſtatum Regienſium ad an. 1277. apud Murat. tom. 8. col. 1142.

† ANTIANATVS, vt *Antianaria*, dignitas *Antiani* apud Italos. Regimina Paduae ad a. 1293. apud Murat. t. 8. p. 187.

ANTIANI, apud Genuenſes, et in aliquot Italiae oppidis, dicti patricii, nobiles, qui aetate, auctoritate, et honore caeteros incolas praecellunt, atque adeo ipſi magiſtratus. Ἀρχιγέροντες, primates ordinum, ſeu decuriae primi, in leg. 5. Cod. de Epiſcop. audient. V. Probat. Hiſt. Cangii Gallo-Byzantinae p. 11. et Ioann. Villaneum lib. 6. cap. 51. 84. Laurent. in Amalth. in voce *Antes* Antianos non ab antiquitate, ſed a voce *Antes*, vel ab *Antae* dictos putat. Sunt autem *Antes* primi ordines, et *Antae* columnae quadratae vtrumque oſtii latus munientes; *vnde*, inquit, *Antiani dicti in Republica noſtra Lucenſi, quaſi primi ordines et columnae eam ſuſtinentes*. ANZIANI, in Regimin. Paduae ap. Murat. t. 8. p. 383. V. *Antianus*.

ANTIANIA, domus publica, vbi conueniunt *Antiani*. Stat. crimin. Saonae c. 40. p. 90.

ANTIANITAS, Gall. *Droit d'Ancienneté*. Bulla Pauli III. pro Equit. Melit.

ANTIANVS, antiquus, vetus, Gall. *Ancien*. Bulla Pauli III. an. 1539. in

in Collect. priuileg. Equitum Melitens. autore D. d'Esclufeaux p. 97.

ANTIBERLIUM, *pignus codicis*. Onomast. vet. ap. Turneb. l. 28. Aduers. cap. 5. col. 989. edit. 1599. Sed melius, vt sequitur:

ANTIBIBLIUM, *pignus librorum*, *liber*, *codex*, in Gloss. MS. Reg. Cod. 1013. in Gloss. Isid. *Pignus librorum*, *codex pro codice*. Ioanni de Ianua, *Pignus pro codice mutuato dotum*. Papias MS. Ecclesiae Bituric. habet: *Antebiblium*, *codex datus*, *pignus pro codice*. *Antiblium*, idem est in Gloss. Isid.

† ANTIBULLA, Bulla ab Antipapa, vel ab eo qui talis habetur, promulgata. Ch. a. 1389. in Reg. 138. Chartoph. reg. ch. 98.

† ANTICA, propyleum, Graece ...υχον, Gall. *Portail*. Antiquum Legendarium MS. an. 1245. V. *Anticum*.

ANTICASTELLUM, turris lignea, vnde castella et vrbium moenia solent oppugnari, vt videtur Spelmanno, quem vide in V. *Malvoisin*.

ANTICEPS, διςημός, *anceps*, in Supplemento Antiquarii. Gr. δίςομος, biceps est; item anceps, vtrinque acutus.

† ANTI-CHRISTALIS, Anti-Christus. Benzo episc. Albens. ap. Ludewig. t. 9. Reliq. p. 345.

† ANTICIMENON LIBER, i. e. quaestionum de libris veteris et noui Testamenti, Petro Diacono adscriptus, vel potius italiano episcopo, teste Mabillonio, in Museo Ital. p. 125.

ANTICIPARE. (1) Pro ACCIPERE, haberi in Codice Palatino Capitolini monet Salmas. p. 70. (2) † *Anticipare*, *avancier*. *Anticipium*, *avantage*, in Glossar. Lat. Gall. a. 1352. Cod. reg. 4120. *Anticipium*, *Avantaige*, in Vocabul. compend.

ANTICIPITER, pro *Accipiter*, in Foris Oscae an. 1247. fol. 36.

ANTICIPUT, pro *Sinciput*, in Vita Balduini Lutzemb. Archiep. Trevir. lib. 1. cap. 7.

ANTICLABEO, V. *Andecabeo*.

ANTICULAE, quae *scamella* aliis d... cuntur. Lib. 2. Miraculorum S. R... charii n. 8.

ANTICUM, Festo idem est quod ... nua. Item Hofinanno pars temp... quam Graeci πρόδομον, πρόναον ... παςάδα dixere, cui oppositum po... cum, seu *posticium*, pars aedis sac... apud Graecos posterior, quam ὀπι... σθόδομον appellauere. Erat enim, ... quit, *pronaus* seu πρόδομος, vel p... rietibus antarum vel columnis aed... ficatus cum fastigio. V. *Antica*.

ANTICUS, pro *antiquus*. Sic leg... in pluribus mediae aetatis MSS. ... praesertim in Rituali codice B. ... Deauratae prope Tolosam. In h... MS. fere semper *c* pro *qu* occurr... sic *relicus* pro reliquus, *oblica* p... obliqua, etc. Alias *anticus* idem e... quod *anterior*.

† ANTIUARIUM, vel *Anterioritas*... *Avantage*, in Glossar. Lat. Gall. Co... reg. 7684. V. *Anterioritas*.

ANTIDATUM, donum pro dono, r... muneratio, Germ. Gegengeschen... Epist. Philippi Elect. Archipal... ad Carol. VIII. Gall. Reg. a. 139... ap. Ludewig. tom. 6. Reliq. M... p. 100.

ANTIDICOMARITAE, apud Facu... dum Hermaniensem lib. 8. cap. ... Ἀντιδικομαριανῖται Epiphanio, h... retici Arabes, qui Mariam post Chr... stum natum viro suo commixtam... asserebant. Erant Heluidii sectat... res, quos *Antidicomarianitas* alii a... pellant. V. Aug. haer. 48. Hiero... contra Heluidium, etc.

† ANTIDONUM, donum pro don... remuneratio. Ch. Nicol. Camer... Episc. a. 1249. Alia a. 1317. ex R... 56. Chartoph. reg. ch. 516. V. A... *tidatum*.

† ANTIDORA, eadem notione. C... Burgundionis vicecom. Massil. ... a. 1213.

ANTIDORALIS OBLIGATIO, g... tiae et beneficii vicem rependen... debitio. Est enim ἀντίδωρον, ... mum dono relatum, quod, vt pa... ex ἀντὶ et δῶρον coalescit. Inst... ment. a. 1485. apud Guichenon. ...

Ch...

Chronogr. Episcop. Bellicens. p. 79. *Duce eius nepote carissimo, ex quibus non immerito orta est obligatio antidoralis - - maxime ob dicta bene meritis - - donat, cedit - - regnum Cypri* etc.

ANTIDORALITER, vel *Antidotaliter*, cum mutua accepti beneficii remuneratione. Hist. Dalphin. t. 2. p. 138.

ANTIDORVM, apud Graecos panis est benedictus, qui ἀντὶ τῶν ἁγίων δώρων, seu vice Eucharistiae datur iis, qui ad sacram communionem accedunt, post sacram Liturgiam, vt est apud Balsamonem. Conficitur autem *Antidorum* ex eodem pane, qui ad sacrificium offertur, ex quo defumit sacerdos particulam Cruce signatam, reliquo quibusdam precibus benedicto, plebique reseruato. Non solent *Antidorum* Graeci comedere nisi jejuni, alioquin in crastinum conferuant. V. Gloss. infimae Graecit. et Hierolex. Macri. Est et alia huius vocis significatio, de qua consule Cujac. ad Nouell. 7 Iustin.

ANTIDOSIS, vox Graeca, remuneratio, retributio. *Antidosis*, hoc est, retributio, in Hist. Luitprandi ap. Murator. to. 2. pag. 444.

ANTIDOTALITER, V. *Antidoraliter*.

ANTIDOTARE, in Glossis veteribus, *praemunire medicaminibus, auertere morbos imminentes, corrigere praesentes*. Will. Brito lib. 12.

ANTIDOTARIVS. († Liber in quo continentur *antidota*, seu eorum compositio describitur). Statuta Arelat. art. 137. † Ordinat. reg. Franc. t. 2. p. 533.

ANTIDOTVM, remedium medicum, *Medicina*, Ἀντίδοτον, eadem notione apud Nicet. in Andron. lib. 2. n. 13. Gloss. Lat. Gall. *Andidotum, Remede en avenement*. S. Hieron. Ep. 151. V. eundem in cap. 51. Esaiae Octav. Horatian. lib. 2. Rer. mediear. cap. 15. *Vt sunt apium, cicer, gramen, - - et reliqua quibus antidota vel decoctiones conficiuntur*. Passim apud hunc Scriptorem, Alexandrum Iatrosophistam et Medicos. Vox nota Quintiliano, apud quem: *Ille datum iri ei venenum dixit, sed se antidotum daturum;* id est remedium contra venenum, Gall. *Antidote*.

ANTIFACTVM, ANTIFATIVM, ANTIFATVM, V. *Antefactum*.

ANTIFERNA, V. *Antipherna*.

† ANTIFRAZIANVS, qui eloquentia abutitur, vt facilius seducere possit. Epist. a. 1408. ap. Marten. tom. 7. Ampliss. Collect. p. 1854. V. *Antiphrasius*.

† ANTIFRISVM, fimbria, lacinia, quae in parte anteriori ponitur. Constit. Feder. reg. Sicil. c. 94. V. *Frisum*.

ANTIFRO, *genua figere*. Vgutio.

ANTIGALHA, valde pinguis. Vox Celticae originis, composita ex *Galha*, pinguis et praepos. augmentatiua *And*. Gallis olim *Galba* idem erat quod pinguis, teste Suetonio. Superest etiamnum apud Germanos geil, quae vox proprie pinguem sonat. Ita Leibnit. in Collect. etymolog. ad voc. *Galba* in Gloss. Celtico p. 120. Recensio bonorum Prioratus de Podio Cuberio a. 1339. in Armario S. Victoris Massil. *Quidam recognoscit se possidere nomine cellerariae S. Victoris - - vnam possessionem vineae et terrae planae et antigalhae*.

ANTIGARIAE. Fori Oscae an. 1247. fol. 5. *Si equus, equa, mulus - - - fuerit ab aliquo, cui fide jusserit pignoratus, et qui eum posuit, soluat de antigariis pro qualibet noctium 5. arrouas hordei*, etc. Idem videtur quod *Angariae*. † Carpentarius hac voce significari existimat id, quod ad bestiae pignoratae nutrimentum subministrari debet.

ANTIGENA, ὁ προγεννηθείς, in Gloss. Latin. Graec. Ianus in Supplem. Antiquar. habet προγεννητής.

ANTIGNVS, *antegenitus*, in Gloss. Anic. MS.

ANTIGERIO, *valde*, in Glossis Isid. Festus: *Antigerio antiqui pro valde dixerunt*. Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Antigerio, vel quemadmodum, vel imprimis*.

ANTIGERIVM, *quemadmodum, imprimis*. Isid. Gloss. Pro *quemadmodum*, Graeuius legendum censet *admodum*.

dum. Papias MS. habet, *Antigerio*, *quemadmodum, in primis.*

ANTIGRAPHVS, ANTIGRAPHEVS. (1) Glossae Isidori: *Antigraphus Cancellarius.* Vgutio, et ex eo Ioannes de Ianua: *Antigraphus, scriptor, idem est et cancellarius, qui et archigraphus dicitur, quod rescribit litteris missis ad dominum suum. Vnde antigraphia, vel archigraphia, id est, eius dignitas, scilicet Cancellaria.* Sunt igitur *Antigraphi* generatim scriptores. Orderic. Vital. lib. 1. Nisi quis legendum malit *Artigraphis.* Proprie autem *Antigraphi*, seu *Antigraphei*, dicti Cancellarii, et Magistri scriniorum; Glossae MS. *Antigrapheus, antiquarum rerum scriptor, a commentariis, Cancellarius.* Extat Gregorii Magni Ep. 28. lib. 1. scripta *Aristobolo, Expraefecto, et Antigrapho.* Et in lib. 2. Ind. 11. Epist. 7. *Sebastianus gloriosus Antigraphus nuncupatur.* Scholiastes Iuliani Antecessoris: *Quatuor scrinia sunt; primum quod dicitur Libellorum: secundum Memoriae: tertium Dispositionum: quartum Epistolarum:* vnde *et quatuor Antigraphei sunt.* Gloss. Graec. Lat. *Ἀντιγραφεὺς, dictator, rescriptor.* *Ἀντιγραφεὺς τῆς μνήμης,* apud Petr. Patric. in Eclog. Legat. V. Salmas. ad Hist. Aug. pag. 480. 481. (2) ANTIGRAPHVS, apud Isidor. lib. 1. Orig. cap. 20. est vna e notis sententiarum, quae *cum puncto apponitur, vbi in translationibus diuersus sensus habetur.* Papias habet *diuisus* pro *diuersus*, in MS. Bituric.

† ANTILAMBDA, signum in libris ad distinctionem appositum. Consule Brencmann. l. 2. Hist. Pandect. c. 3. p. 117.

† ANTILATIO, antecessio, praestantia, Germ. Vorzug. Ch. a. 1441. ex Bibl. reg. V. *Antelatio.*

ANTILENA, apud Sipont. et Isid. in Glossis, *Cingulum, quo equi pectus cingitur.* V. *Antela.*

ANTILLARE, *θηλεύεσθαι, πελλακεύσθαι, scortari*, in Antiquarii Supplemento.

ANTILOGIVM, praefatio, sermo [illegible]tecedens, *ἀντιλογία.* Fulgent. P[illegible] ciades de Virgiliana continentia: *Or[illegible] so ergo antilogii circuitu, coepti op[illegible] aggrediamur exordium.*

ANTILOPVM, frustum, ab Angl. *Lop*, amputare. *Vnum sharp* [illegible] *garnisatum de sexaginta et vno gr[illegible] baleisiis - - totum integrum garni[illegible]tum, sed deficit vnum antilopum [illegible] quinque perulas*, etc. ap. Rymer. t[illegible] p. 908. Idem sonat vox *Lopin*, ap[illegible] plebem in Gallia.

ANTILOQVIVM. (1) Contradict[illegible] obloquutio. Nestor. Patr. Const[illegible] in Epist. ad Celestinum PP. *Fra[illegible] nas nobis inuicem debemus collocu[illegible] nes - - quorsum hoc antiloqui[illegible]* (2) V. voc. seq.

ANTILOQVVS, ANTILOQVIV[illegible] Vgutio: *Antiloquus qui primo lo[illegible] tur, Antiloquium, prima locutio.* I[illegible]dem habet Ioann. de Ianua. *An[illegible] loquium* dixit Macrob. l. 2. Sat[illegible] c. vlt. et l. 7. c. 4. V. Iuret. ad Sy[illegible]mach. l. 1. ep. 71.

ANTIMENSIVM, Graecis dici[illegible] quod Latinis, altare portatile, [illegible] sacratus, seu, vt in Ordine Rom[illegible] tabula itineraria, vel altare via[illegible] vt loquitur Bonifacius VIII. cap. [illegible] de priuilegiis. Man. Chartoph[illegible] Patr. CP. lib. 3. Iuris Orient. p. [illegible] Latinorum *Antimensia*, seu alta[illegible] fuere semper lapidea, Graecor[illegible] non item. Conficiebantur qu[illegible] eorum *Antimensia* e segmentis [illegible]pae illius, qua altare, cooperieb[illegible] in die consecrationis Ecclesiae, qu[illegible]que postea in partes diuidebat [illegible]scopus, distribuebatque Presbyt[illegible] vt defectu altaris consecrati illis [illegible]rentur. At in Ordine Romano [illegible] *la ipsa corporalis*, interdum appel[illegible] *Antimensia*, id est loco mensae, in[illegible] Dominicus Macer in Hierolexico[illegible] *Antimensio* Graecorum pluri[illegible] Glossario infimae Graecit. ad v[illegible] *Ἀντιμίνσιον.*

ANTIMONIVM, Stibium, Gr[illegible] *στίμμι*, cuius quidem vocis orig[illegible] incertam, vt et vsum antimon[illegible] teribus incognitum, fatentur [illegible]tiores medici. Hac vsus est [illegible]

Constant. African. lib. de Gradib. pag. 381. qui quidem an. 1100. viuebat. V. Diction. Etymolog. Menagii et Diction. Vniuersale Triuolt.

ANTINOMI, *Ἀντίνομοι*, legis hostes. Sic appellati sunt Iohan. Agricolae sectatores, qui legem diuinam inutilem esse, atque Christianos ad ejus obseruantiam non teneri docebant, vt narrat Rainald. ad a. 1529. Alii fuere ejusdem nominis haeretici, quorum in Anglia primus auctor fuit Ioh. Eatonus, qui librum edidit de iustificatione libera per solum Christum, vbi maxime docet, *Deum nec velle, nec posse videre vllum peccatum in iustificatis* etc. V. Lexicon. Hofmanni.

ANTINOMIA, legum contrarietas, ab *ἀντὶ* et *νόμος*. Praefat. Digest.

ANTINZA. Ch. XII. seculi inter Anselmum de Seligniaco et Willelmum Abbatem S. Remigii Senonensis: *Antinzae vero sicut in diebus Tendinis duos denarios soluant Ecclesiae.* †Leg. forte *Anzinga*, V. *Andecinga*.

ANTIO. Donatio S. Rudesindi Episc. pro Monast. S. Saluat. tom. 3. Collect. Conc. Hispan. p. 181. *Adjicimus etiam stramina lectulorum, gargatas, paleas antionum VII. subminores, VIII. plumaticos digniores palleos X. alios subminores* VIII. *aliphafes vetustinos* V.

ANTIORATIO, orationis exordium, initium, praefatio. Ch. Balduini Episc. Nouiom. pro Monast. S. Eligii a. 1049. ex Tabul. ejusdem loci.

ANTIPAGMENTA, V. *Antepagmenta*.

ANTIPARIES, paries alteri oppositus, idem quod *antemuxale*. Matth. Westmonast. ann. 1304.

ANTIPAS, *testis fidelis*, Vocabul. compend.

ANTIPASTVS, *dictus quod sit ex contrariis, ex breui et longa, et longa et breui*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646. Legend. *Antispastus*, V. Martin. h. v.

ANTIPATER, V. *Anthypatus*.

ANTIPATIA, pro *Antipathia*, diffidentia. Anastas. Bibl. in Sicilia sancti Rocchi Pirri pag. 138.

† ANTIPATVS, quasi proconsul, ab *ἀντὶ* et *ὕπατος*. Murat. t. I. Antiq. Ital. med. aeui p. 210.

† ANTIPEDALE, *auantpié*, in Glossar. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. V. *Antepedes* 2.

ANTIPELARGOSIN *dicunt Graeci talionem*. Ita Glossar. Isid. Et quidem *ἀντιπελάργωσις*, beneficii accepti remuneratio est, quam voce *talionis* expressit Isidorus.

ANTIPEMTON. Anastas. in Leone III. PP. p. 133. *Fecit aquae manus antipemto deauratas paria duo*. Reiner. de inuent. Reliquiar. SS. Eutychetis et Acacii apud Vghell. *Crucem Domini ex auro purissimo fecit admirabili artificio compactam, quod splandoclastum et antipenton vocabatur*. Vtrobique legendum videtur *Antipephton*; ex Gr. *ἀντιπεφθον*, i. e. *ἀντιπεφθος . χρυσος*, *aurum recoctum*, quomodo *obryzum* vocabant. V. *Aurum coctum*.

ANTIPENDIVM, velum ante pendens, to. 4. Concil. Hisp. p. 277. V. *Antependium*.

ANTIPHATVM, V. *Antefactum*.

ANTIPHERNA, ANTIFERNA, Gr. *ἀντίφερνα*, dotis compensatio, quasi contraria dos ex parte mariti, vti docet Gothofredus ad leg. vlt. Cod. de Donat. ante nupt. Germ. Gegenvermächtniß, Widerlage

ANTIPHONA. (1) († Braccarum pars anterior, iocose et facete). Bernardinus de Bustq in Opere Mariali, Sermone 8. de Concept. b. Mariae. (2) Cantus Ecclesiasticus alternus, cum scilicet a duobus choris alternatim Psalmi aut Hymni concinuntur. Ita Isid. lib. 6. Orig. c. 19 et l. 1. de Eccl. off. c. 7. Gloss. Lat. MS. regium: *Antifona, vox reciproca.* *Τα ἀντίφωνα*, Germano Patriarch. Constantin. in sacra Theoria. Eddius Steph. in Vita S. Wilfridi c. 44. Concil. Tolet. I. can. 9. (3) Strictiori sensu, in Ecclesiast. officiis dicuntur *Antiphonae* merae ex variis Psalmis diuersorum versuum; qui magis solemnitatis mysterium exprimunt, eclogae, quae Psalmis ipsis

 conci-

concinendis praemittuntur, f. sententiae, quae Psalmum antecedunt, quia, vt ait Amalarius l. 4. de Eccl. off. ad ejus symphoniam Psalmus cantatur per duos choros, ipsaque Antiphona conjunguntur duo chori. V. Concil. Turon. II. can. 18. Differt autem *Antiphona a Responsorio*, quod in Responsoriis vnus dicat versum, in Antiphonis autem alternent versibus chori. ANTIPHONA AD INTROITVM, quae in introitu Missae canebatur. Walafrid. Strabo lib. de Reb. Eccl. c. 22. et Micrologus c. 1. Ita enim appellatur in libro Sacrament. Gregorii M. statim ab initio. Fortunat. lib. 5. Poem. 3. *In natalitio Gregorii episcopi cum Antiphona dicere rogaretur, in Missa dictum.* Eadem quae *Introitus* vocatur. V. in hac voce et Menard. ad Sacram. Gregor. p. 3. ANTIPHONAE ALLELVYATICAE, V. *Alleluya.* ANTIPHONAE INVITATORIAE, *quae*, inquit Amalarius lib. de Ord. Antiph. c. 69. *currunt per Dominicas noctes.* ANTIPHONAM LEVARE, canendo praecinere. Eckehard. jun. de Casib. S. Galli c. 1. ANTIPHONAE MAIORES DE OO, in Indice MS. Beneficior. Ecclesiae Constant. fol. 65. e Musaeo D. de Cangé dicuntur illae solemniores Antiphonae incipientes per interjectionem O, quae 7. diebus ante Nativ. Dom. decantantur. ANTIPHONA DE PODIO, dicta oratio: *Salue Regina*, facta ab Ademaro Episcopo Podiensi, vt auctor est Albericus, in Chron. MS. a. 1130. ANTIPHONAE PROCESSIONALES, quae in processionibus canuntur, ap. Ioan. Ep. Abrinc. de Offic. Eccles. p. 38. ANTIPHONAE ROGATIONALES, quae dicuntur in Rogationibus, ap. Ioan. Ep. Abrinc. de Off. Eccl. p. 55.

ANTIPHONARIVM. (1) Liber continens *Antiphonas* totius anni. Agobard. de Diuina Psalmodia. Hujus auctorem Gregorium M. fuisse affirmat Ioan. Diac. in illius Vita l. 2. c. 6. Rupert. l. 2. de Div. Off. c. 21. Adde eumdem Agobardum de Correcti. Antiphonarii c. 15. ANTIPHONARIVM DIVRNVM [...] NOCTVRNVM, quorum vsus [...] diurnis et nocturnis officiis. Chro[...] Cassin. l. 3. c. 62. (2) Liber, in q[...] *Introitus* antiphonae in Missa dic[...] litae continebantur. Nam, inq[...] Mabill. L. 1. de Liturg. Gallic. p. [...] in omnibus Liturgiis Missa incip[...] bat ab antiphona quadam, vnde [...] ber qui ejusmodi versus conti[...] *Antiphonarium* a Ioan. Diac. voca[...] in Vita Gregorii M. De his antip[...] nis quas modo *Introitus*. appella[...] intelligendum videtur Concil. A[...] thense a. 506. *Studendum est v[...] cut vbique fit, et post Antiphonas [...] lectiones ab Episcopis ac Presbyt[...] dicantur.*

ANTIPHONATIM, alternis cho[...] Florentinus Wigorn. Occurrit pr[...] terea apud Galterum Teruan. in [...] ta Caroli Com. Flandr. Epitaphi[...] S. Nicetii Archiep. Lugdun. c[...] vitam vide ex Iurensi Cod. n. 3.

ANTITHONETI. (1) Christi ima[...] († Forte pulpito apposita aut d[...] cta vbi *antiphonae* praecinuntur; [...] praeferenda videatur deriuatio [...] Chatelain in Martyr. civ. p. 9[...] ita nimirum appellatam fuisse [...] imaginem, quod eam Iudaeo [...] gnus mercator quidam tradide[...] Cui sententiae non parum fauet [...] *Antibiblium*, q. v.) Marten. [...] Ampliss. Collect. col. 880. *V[...] est sibi in occiduo graduum, qu[...] sacram aedem ducunt, ascensu [...] vbi praeter diuinam Domini imag[...] quam Antiphoneti appellant, [...] etiam Niconis effigies expressa est.*

ANTIPHRASIVS, qui in sermon[...] antiphrasibus vtitur. Epist. Elip[...] Episc. Tolet. ap. Mabill. t. 1. [...] nal. Bened. p. 273.

† ANTIPIRGIVM. (1) *Escrin*[...] Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 769[...] in alio a. 1752. ex Cod. 4120. [...] gis forte arrideret vox Gall. [...] Feuerschirm; sicque *Antipirgium* c[...] poneretur ex ἀντι et πυρ, [...] V. *Antypira.* (2) *Cramaille*, Vo[...] Compend.

ANTIPODIVM. (1) Anterior [...] pars, cui equitantes manu inni[...]

tur. Albertinus Mussatus l. 12. de Gest. Ital. post. Henr. Rubrica 2. Aenigmatice ad id quod ajunt *Appogiars* Gallico sermone, inquit Villanus in notis ad h. l. ap. Murat. to. 10. col. 764. *Podium* enim tam apud Latinos quam apud Graecos hujusmodi significationem respuere videtur. Est igitur haec vox significatione barbara, compositione hybrida. *Anti* enim pro Ante apud Graecos in vsu non est; sed et raro apud Latinos. Haec ille. V. *Appodiare*. (2) Subselliorum Monasticorum, quae nunc *formae* dicuntur, pars posterior, quae anteriori, f. podio opponitur. Odo Cluniac. l. de Vita S. Geraldi c. 11. (3) Sic, incertum qua ratione, actum solemnem academicum appellabant in Acad. Paris. Robert. Goulet in Compend. Iur. Vniuers. Paris. fol. 19. Edit. 1517. *Tribus et his diebus* (Dominica, Martis et Iouis) *vtantur ceribus assis portionistae, nunquam vero in prandio, nisi quidam fieret actus solemnis et, vt ajunt, antipodium, quod rarissime permitti debet.*

ANTIPODVS. *Ara antipoda*, quae ad Sancti tumbam circa pedes eius erecta est. Mirac. S. Emmer. t. 6. Sept. p. 504.

ANTIPHORA, a Graeco ἀνθυποφορά, responsum. Mabill. to. 4. Analect. p. 612.

ANTIQVA, FORMATA, MAIOR, POLITA, PRISCA. Variae scripturarum veterum species. V. *Scriptura*.

ANTIQVALIA. Thwroczius in Chron. Hungar. Part. 1. c. 24. *In quodam oppido - - cujus antiqualia hunc vsque in diem durant.* Maceriae, ruinae; Gallis, *Antiquailles*, Italis *Anticaglia*.

ANTIQVATIAE, eadem notione, in Ch. a. circ. 1282. in Access. ad Hist. Cassin. part. 1. p. 353.

ANTIQVANA CRASSANA Scripturae veteris species. V. *Scriptura*.

ANTIQVARE. (1) In antiquum statum restituere. Gerard. Abb. in vita S. Adalhardi, n. 21. *Nec ante destitit, quam foedus inter eos vsque ad oscula restituit: pacem partibus redintegrat, mores et fines certo limite antiquat. His ergo et similibus foederabat regnum indefessus.* Veretur Cangii editor, ne legendum sit: *Adaequat.* (2) Καλλιγραφῆσαι in Gloss. Vet. *Manu Antiquaria libros conscribere*, in Chron. Noualic. c. 20.

ANTIQVARIVS. Isid. L. 6. Orig. c. 14. *Librarii iidem qui et antiquarii vocantur, sed Librarii sunt, qui noua et vetera scribunt, antiquarii qui tantummodo vetera, vnde et nomen sumpserunt.* Glossae veteres: *Antiquarius*, ἀρχαιογράφος, καλλιγράφος. Sunt igitur *antiquarii*, qui vetustate obsoletos libros componunt, reparant, describunt, vt est in l. 2. C. Th. de Studiis liber. vrb. Rom. et l. 10. Cod. de Proxim. Sacror. Scrin. V. Senator. de Diuin. lect. c. 15. 30. Sidon. lib. 9. Ep. 16. S. August. Serm. 44. Auson. ad Probum, Ordericum l. 3. p. 470. ANTIQVARIA ARS, ap. S. Hieron. Epist. ad Florentinum. ANTIQVARIORVM DOMVS, in Monasteriis, quod et *Scriptorium* dicitur. Vitae Abbatum S. Albani p. 1.

† ANTIQVATVS, senex. Regist. A. 2. Cam. Comput. Paris. ad a. 1321. V. *Antiquus*.

ANTIQVITAS, senectus. Vita B. Coletae. t. 1. Martii 557. C.

ANTIQVVS, senex, ex Gallico, *Ancien*, *Ancestre*. Falco Beneuent. an. 1136. *Quique antiquorum suorum sequebantur honestatem.* Occurrit in Vita Mariae de Mailliaco. Ioannes Villaneus non semel vocem *Antico* hac notione vsurpat. V. *Senex*.

ANTIREX, tyrannus, qui legitimo regi aduersatur. Marten. Anecd. t. 3. col. 22.

ANTIS *est anni ordo.* Gloss. Bit. MS. V. *Antes*.

ANTISCOPI, pro *Antiepiscopi*, praui Episcopi non semel appellantur, in Vita S. Theodardi Archiep. Narbon. ap. Catellum.

ANTISECVS, *ante*, ἔμπροσθεν, in Gloss. Graeco Lat. V. *Postsecus*.

ANTISIGMA, vna e notis sententiarum, quae *ponitur ad eos versus, quorum*

rum ordo permutandus est, sicut et in antiquis auctoribus positum invenitur. Antisigma cum puncto, ponitur in iis locis, vbi in eodem sensu duplices versus sunt, et dubitatur, qui potius eligendus sit. Isid. L. 1. Orig. c. 20. Vbi pro *Antisigma* legitur in MS. Papiae Bitur. *Antissima*, ✝ et in Glossar. Bibl. reg. Cod. 7613. et 7646. *Antisma.*

ANTISMICVS, *vrbanus, non amarus, non iracundus.* Ioan. de Ianua. Videtur legendum *Anticynicus*,

✝ ANTISOLIVM, porticus species, vestibulum, vel etiam vmbraculum ligneum proiectum, compluuium, Wetterdach. Lib. niger eccles. S. Vulfran. Abbauill. V. *Antesolarium.*

ANTISPER, προ-τουτε, in Gloss. Lat. Graec. vt *tantisper.*

ANTISSIMA, V. *Antisigma.*

✝ ANTISTA, *Sacerdotissa.* Cathol. pro *Antistita.*

ANTISTARE. (1) Idem quod *Antistare*, Episcopum vel Abbatem agere, praeesse. Annal. Bened. t. 4. p. 374. n. CVI. Gesta Abbatum Gemblac. Spicil. Acher. t. 6. p. 518. Acta SS. Maii t. 6. p. 412. Apud antiquos *antestare*, vel vt saepius scribebant *antistare*, idem erat quod praecellere, praestare. Lucretius l. 5. 22. Cato de Re Rust. c. 156. (2) Ch. Willelmi Aquitan. Duc. pro Angeriaco inter Instrum. t. 2. nouae Gall. Christ. col. 465. *Willelmus Dux Aquitanorum - - quandam Abbatiam in honore beatissimi praecursoris Christi Iohannis aedificatam - - pro redemptione atque salute animae suae cunctorumque parentum suorum antistare cupiens* etc. Verbum *antistare* Dionysius Sammarthanus vertit excitare, restaurare, quam certe notionem patitur, habita textus ratione; vereor tamen ne idem sit quod sequens. (3) Tueri, tutum praestare. Ch. a. 872. ap. Murat. t. 2. part. 2. col. 935. et ad an. 1046. col. 996.

ANTISTES. Hoc honoris nomen non Episcopis solum et Abbatibus, sed quandoque etiam Prioribus et Parochis datum fuisse norunt, qui antiqua legerunt instrumenta.

ANTISTITA, abbatissa, in ve[...] Charta, quam laudat Hieron. He[...]ningius in Geneal. Rhetiae Curie[...] Princip. *Sacerdotissa*, Vgut. Occ[...]rit haec vox ap. Plautum.

ANTISTITARE, Episcopum age[...] in Excerptis ex veteribus lectio[...]bus MS. Eccl. Vesontion. edit[...] Petro Francisc. Chiffletio, Diss. 6. [...] Conuers. Constantini M. *Tunc te[...]poris Hilarius antistitabatur Crisop[...]*

ANTISTITIVM. (1) *Praesulatus* [...] *Primatus*, Gloss. MS. S. Germ[...] Paris. Cod. 524. Ioanni de Ian[...] *Sacerdotium, diuinum: vnde Mar[...] venerabili antistitio praeminebat.* (G[...]sta Abbatum Lobiensium Spi[...] Acher. t. 6. p. 565. Acta SS. t. [...] Aprilis p. 649. (2) Pro Monast[...]rio occurrit non semel in lib[...]rac. S. Thomae Cantuar. Arch. edi[...] a Stapletono.

✝ ANTISTOMACHVS, *pars d[...] contraria stomacho*, in Gloss. vet. Co[...] reg. 7646.

ANTISTROPHA, *reciproca conuer[...] quando totum responsorium conuer[...]tur.* Papias.

ANTITACTICI, Haeretici ex Gn[...]sticorum portentosa sententia [...] pullulantes, peccatum adeo non [...]lum esse agnouerunt, vt etiam pr[...]mio dignum statuerent. Clem. Al[...] Strom. L. 3. Baron. a. Ch. 120.

ANTITAS, *antiquitas*, in Breuil. [...] quo emendandae Gloss. L. Gr. *Ant[...] γερουσια*; legendum enim *Anti[...]* Infra *Antites*, γερουσια. Fo[...] pro *antiquitas*. Alibi: *Antiquit[...] ἀρχαιοτης.*

ANTITHEI, quinam fuerint, do[...] Arnobius adv. Gent. l. 4. *M[...] haruspicum fratres memorant su[...] accitionibus antitheos saepius obre[...] pro accitis; esse autem hos quas[...] materiis ex crassioribus spiritus, [...] Deos se fingant. nesciosque mend[...] et simulationibus ludant.*

ANTITHETARIVS. In Legib. [...]nuti Reg. Angl. ap. Brompt. le[...] c. 47. de *Antithetario* inscribit[...] sed in ipso capite vox deest. L[...] autem sensu penitus inspecto, [...] qui illatam accusationem, recrim[...]ti[...]

tione, i. e. contraria intenta actione, fategerit repellere, *Antithetarius* vocari censet Somnerus.

ANTITRINITARII circa a. Ch. 1570. exorti, tres personas diuinas vna in Personalitate subsistere, docere coeperunt. Hofman. in Lexico.

ANTIVAGIVM, tributum, quod pro apertura minae ferri apud Dalphinates illi praestatur, qui fundi dominus est, vulgo *Antiuage*. Inquisit. a. 1284. Transact. inter Ioann. Dalph. et Petr. Barralem a. 1315.

ANTONIANI AVREI, moneta Rom. cui ab Antonino Imp. nomen. V. Vopiscum in Probo c. 3.

ANTONIVS. (1) Rostratus superne baculus, Germ. Krücke: sic dictus, quod formam referret crucis S. Antonii, quae vt littera T. formari solet. Epist. MS. a. 1320. ex Archiuo S. Vict. Mass. *Innixus super quodam ligno vocatus S. Anthonius.* (2) Ordo a Gastone quodam nobili Delphinate a. 1095. institutus in solatium eorum, qui igne sacro afflicti erant. Insigne ejus littera T. est. It. Ordo militaris in Abyssinia, de quo librum edidit I. Balth. Abyssinus Eques. Hofman.

ANTOPHORA, ANTHOPHORA, floriferens, ab ἀνθος, flos, et φορος, ferens. Acta SS. t. 5. Aug. p. 952.

ANTOPIVS. Anon. Barensis in Chron. a. 1046. *Et ceciderunt Graeci et multi Antopii per gladio et in mare.* Expressit forte vocem Graec. ἀνθρωπων, viri.

ANTOR, pro *auctor*, primus venditor. In foris Aragon. V. lib. 6. de furto.

ANTORCA, cuneus intortus, taeda, Germ. Fackel. Ch. a. 1332. in Reg. 69. Chartoph. reg. ch. 175. Ch. a. 1380. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 28. V. *Entorca*.

ANTORCHIA, fax sepulcralis. Collect. Conc. Hisp. t. 4. p. 195.

ANTRAE, V. *Angrae*.

ANTRAX, vel *Antrax*, Graece ἄνθραξ carbunculus, genus vlceris. Alb. Mussat. de Gest. Henr. VII. Caesar. l. 16. ap. Murat. to. 10. col. 568. *Triplex illi interitus causa deprehensa est, vna in nate sub genu lethalis vlceris, quod physici antràs vocant.* Vbi Villanus adnotat: Legerem ego sic: *Vna in cruce sub genu lethalis vlceris quod physici antras vocant.* Adde Marten. to. 3. Anecd. col. 1802.

ANTRELLVM, paruum angrum. Acta SS. tom. 2. April. p. 469.

ANTRILLVS, *instrumentum lapicidarum*. Breuiloq.

✝ ANTHRITENA, repaguli species. Contin. Chron. Andr. Danduli ap. Murat. t. 12. Script. Ital. *Clausum cum fortissima catena et antrithena.*

✝ ANTROLIVM, an locus vbi stat molendinum, vel idem quod *Trolium?* Chartul. Med. monast. Bitur. fol. 222. *Trosselli-recognouit, quod in antrolio dicti molendini erant debiti quatuor solidi Paris de censu.*

✝ ANTRONISCVS, *incastratura*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7613.

ANTROPOMORFEON, vel ANTROPOMORFENS, *mandragora Graece dicta, quod habeat formam hominis.* Ita Papias MS. V. *Antropomorphitae*.

✝ ANTRORIVM, *lo vaso da tirar aqua*, in Gloss. Lat. Ital. MS.

ANTRORSVM, aduerso cursu, ap. Murat. t. 8. col 476.

ANTROSA, ὀρχηστρια, *saltatrix*, in Supplem. Antiquarii.

ANTRVM, templum. Papias in MS. Bit. *Cortium ciuitas fuit piratorum, vbi famosissimum est Antrum, i. e. Templum.* ANTRVM TVMBALE, Sepulcrum, ap. Murat. to. 2. p. 411. col. 2.

ANTRVSSIO, vt fere semper legit Eccard. in L. Sal. vel *Antrustio*, vt alii, idem est qui fidelis domino, qui ei juramento fidelitatis obligatus est, vel in ejus ministerio occupatus. V. *Trustis*.

ANTSINGA, modus Agri. Cod. MS. Irmionis Abb. San-Germ. Paris. fol. 11. 23. V. *Andecinga*.

✝ ANTVLENTVS, *clarus, lucidus*, *Prov. Clar.* Gloss. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

ANTVS, ἄντυξ, *ora*, *antes*, in Supplem. Antiq. V. *Antes*.

ANTVSTRIO, ap. Marculf. l. 1. tit. 18. Idem ac *Antrustio*.

ANTYPHATVS, dignitas Palatina apud Byzantinos. Locum v. in *Vesti.*

✝ ANTYPIRA, *ae*, *Gall. Escren*, in vet. Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 521. V. *Antipirgium*.

ANVANNA, V. *Auuanna*.

ANVATVS, annotinus. Ch. Libert. S. Palladii ex cod. MS. Coislin.

ANVBDA, ANVPDA, ANVDA, praestationis vel oneris species. Ch. Hisp. a. 824. ap. Sandoual. *Et omnes qui venerint ad populandum ad illa Brancossaria, non dent anupda, non vigilias de castellas, nisi danse tributum et infurtione, quantum poterint ad Comite* etc. Alia aera 1010. apud Yepez to. 5. p. 456. *Ipsas las cum foro ex lecto, quae non pro homicidio non anuguuera neque foratera, neque saione, de Comite non teneat.* Alia aerae a. 1016. tom. 5. p. 444. *Vt non habeant istas villas et istos terminos super saionem, nec fossatum, nec anuda, neque alicidio (scrib. homicidio) neque erbatico, nec portatico in terminis de Castella.* Alia aerae 1018. t. 1. *Et ad populandum damus ibidem licentiam, vt qui ibi habitauerit, nulla habeat super se regalia, aut comitialia imperia, neque respondeat aliquid ad ejus debita, non pro furtum, neque pro homicidium, neque pro fornitio, non pro manneria, non pro serina, neque pro fossare, neque pro anubda, neque pro castellia, neque pro facienda villa* etc. Alia Aldefonsi VI. Reg. aerae 1118. t. 3. *Vt nullus Minister meus vel haeredum meorum, vel aliarum quarumlibet potestatum intra terminos Monasterii audeat intrare, vel pignus accipere, aut in omnibus villis vel Ecclesiis, seu haereditatibus, quae juris eorum sunt, per manus saionis sigillum ponere, siue pro homicidio, siue pro fossatore, siue pro roxo, siue pro castellato, siue pro anubda, aut pro nuntio, aut pro pignore, aut pro furto* etc Alia Ferdin. I. Reg. Castel. aerae 1100 to. 1. *Vt non patiantur nullius modi aliquod detrimentum, nostri sayonis, nec nullius hominis non pro sossato, non homicidio, non pro furco, non pro fornitio, n[on] pro annubda, non pro castelleria, n[on] pro amtassia, non pro nulla calum[nia] de hoc mundo* etc. Alia Sanctii Re[g.] t. 5. p. 468. 469. *Vt sint libr[i] omnes haereditate vestrae, et ab[sque] injuria cuiuslibet personae Regalis [vel] Pontificalis et Laicalis, siue saione, s[iue] homicidio, sine fosato, sine anupn[da]* Adde p. 472. t. 6. p. 486. 490. V[i]deat Lector an ex hisce locis vo[cis] notionem eruere possit.

✝ ANVDARE, pro *anullare*, vel *a[n]nullare*, in Ch. a. 1067. ex tab[ul.] Massil.

ANVGVERA, V. *Anubda*.

✝ ANVLA, diminut. ab *anus*, *an[u]la*, apud Terent. Lam. tom. 12. D[e]lic. crudit. p. 20.

ANVLARE, coloris species, q[uo pi]ctores vtuntur. Isid. l. 19. [...] c. 17. *Anulare quod vocant, can[di]dum est, quo muliebres picturae [il]luminantur. Fit et ipsum ex creta [...] mixtis vitreis gemmis.* Ab eo h[au]sit Papias, cuius verba: *quo mu[lie]res et picturae luminantur* etc.

ANVLVS, V. *Annulus*.

ANVPDA, V. *Anubda*.

ANVOIRE, tributum 28. denar. qu[od] olim Episc. Bellouac. a nouis con[iu]gatis pro primo anno soluebant[ur] nec non ab iis, qui in ciuium [a]scribebantur numerum; 14 vero d[e]nar. ab omnibus sequentibus an[nis] exceptis clericis etiam conjugat[is] quare plerique tonsuram clerica[lem] vna cum Confirmatione accipieba[nt].

ANVREPORESIS. Gloss. Sax. A[el]frici: *Anureporesis*, i. e. *homo* [...] *que generis, buddel*.

ANWILLA, pro *anguilla*, in MS. [...] mion. Abb. San-Germ. fol. 45.

ANXER, pro *anser*, in Ch. Alfo[nsi] III. reg. Portug. ap. Brandaon. t. [...] p. 279.

ANXESTATA. Leg. Luitp. ap. M[u]rat. tom. 1. part. 2. p. 60. *De [an]xestata et fidejussore. Si quis alu[...] mini quadiam dederit pro quacu[nque] causa, et fidejussorem posuerit, et [po]stea ipsi fidejussori antesteterit, aut [pi]gnus de manu tulerit, et proba[tum] fuerit, componat solidos XX.* An[xe]stata videtur mendose dictum

A[...]

Antestata, qui *Antestat*, i. e. impedit, obstat. V. *Antestare*.

ANXIANI, V. *Antiani*.

† ANXIARI, anxio animo esse. Fragm. Hist. Franc. t. 8. Collect. Hist. Franc. p. 301.

ANXIATIO, anxietas. *Anxiatio cordis*, in Vita S. Winwaloei MS.

ANXIETVDO, eadem notione. Suppl. Antiq. *Anxietudo*, ἄχθος, ὀδύνη, *sarcina*, *labor*.

ANXILLA, *olla superius stricta*. Breuiloq.

ANXIMONIA, anxietas. In Vita S. Guthlaci c. 31.

ANXIFERIVS, *moestificus* Papias.

ANXIONARIVS. Auct. de Discipl. Scholarium c. 4. *O, quam proficiens est sanitatique consentaneum secundum facultatem in vnum componere, ne artocopi mucore anxionarius anhelitum informet, et vini insipidi acor cordis secreta confundat - - et quod deterius est, ne assiduis incursibus ingrassetur anxionarius.* † Ioann. de Trokelowe Annal. Edwardi II. reg. Angl. p. 32. *Hujus igitur prouisione publicata, et graui poena in pulletarios et alios anxionarios, - - inflicta.* Anserum venditor, vel volatilium fagiuator designari videtur. V. *Anser*.

† ANXVLA, ligatura. Comoedia sine nomine act. 4. Sc. 5. ex Cod. reg. 8163.

ANZA, V. *Ansa* 3.

† ANZAVGIA, pro *Anzingia*, in Bulla Eugen. III. PP. an. 1147. inter Probat. t. 2. Annal. Praemonstr. p. 544. V. *Andecinga*.

† ANZI, vox Ital. ante. Ch. a. 1100. ap. Corbinell. inter Probat. domus de Gondi p. 455.

ANZIANATVS, ANZIANVS, V. *Antianatus*.

ANZINGA, V. *Andecinga*.

† ANZOPERTVS. Ch. a. 1279. ap. Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 508. *Scribat statum cujuslibet loci, scribendo solaria, assides, gradus, ostia, fenestras, anzopertos, coperturas*, etc. Idem forte quod *Annentus*, q. v.

AORASIA, coecitas, vox Graeca. Acta SS. t. 3. April. p. 435.

AOSTAGIVM, († praestatio quae ad medium Augusti exigebatur, vnde vocis origo, Gallis *Aoustage*.) Ch. a. 1232. ap. Stephanot. t. 3. Antiq. Bened. Pictav. MS. p. 822. *Similiter serviens percipiet per se consuetudines suas, videlicet terrageurias, aostagia, mestiuam, gallos, caseos, tortellos, et corueiam suam et vnum gellonem vini* etc. V.

AP, filius, lingua Cambro-Britannica ex Ioh. Dauid. Rymer. t. 3. pag. 156. *Rex dilectis et fidelibus suis - - Griffino Ap Res, et Yerewardo Ap Griffyn salutem.* Et p. seq. *Philippus Ap Howell, Morganus Ap Meradok.*

APACARE, satisfacere, contentum reddere, Italis *Appagare*. Pacta inita inter Francos et Venetos in Gest. Innocent. III. PP. p. 92. Murat. t. 3. p. 537. *Apacati* legit *Apagati*. V. *Pacare*.

APACTIO, pacificatio, in Tabul. S. Dionys. Lemov.

APAGARE, V. *Apacare*.

APALANCARE, palis munire, Ital. *Palancare*. Chron. Parm. a. 1295. ap. Murat. t. 9. col. 831.

APALAR, APALARE, cochlear. V. *Applare*. *Apalarea*, *Apalareus* et contracte *Aplare*, cochlear, item.

† APALLATEA, in ep. Pauli I. PP. ap. D. Bouquet t. 5. Collect. Histor. Franc. p. 505. vbi Cangius legit *Apallarea*. V. *Applare*.

APALTOR, manceps. Ital. *Appaltatore*. Synodic. Raphael. Archiep. Nicosii c. 19. *Prohibemus Clericis et praecipue Presbyteris et Diaconibus, ne commercia vel officia secularia exerceant maxime inhonesta et ne sint cosalium aut redituum apaltores aut procuratores militum* etc. V. *Apatisatio*.

APALTVS, Ital. *Appalto*, locatio. Synodicum Raphaelis Archiep. Nicosii a. 1252. c. 18. Eadem habentur in Concilio Nemos. a. 1298. c. 4. vbi pro *apaltibus* editum *appactis*. Vnde forte vocis etymon. Adde aliud Conc. Nemos. a. 1340. c. 1.

† APALVS, *mollis*, ex Glossar. ad Alex. Iatrosoph. MS. l. 1. Pass. c. 6. et c. 85. V. *Appalus*.

† APALVSTRIA, *ornamenta nauis*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646. Rectius infra *aplustria*. V. *Aplaustrum*.

APANAGIVM, APANAMENTVM, pro eo quod ad victum et in alimentum secundo genitis praestatur, et conceditur a parentibus; *Soutenance* dicitur Petro de Fontanis in Consilio c. 34. nam in pluribus Galliae prouinciis vt ait Petr. de Vineis l. 6. Epist. 25. *Major natu, exclusis minoribus fratribus et cohaeredibus, solus in castro succedit, inter eos nullo tempore diuidendo.* Quippe Baroniae, seu majora praedia ac feuda, diuisionem non recipiunt, nec inter haeredes diuiduntur, sed ad solum primogenitum pertinent; qui tamen tenetur assignare *Apanagium* fratribus suis secundo genitis, s. certam quandam *prouisionem*, vti et vocatur, i. e. pensionem in alimentum pro dignitatis ac natalium ratione. Aresta O. SS. an. 1269. in 1. Reg. Parlam. fol. 60 Arrest. Parlam. an. 1341. ap. Lobinell. to. 2. Hist. Brit. col. 485. et alibi. V. etiam *Appanagium*

APANARE, panem ac cibum porrigere, pascere; panem enim pro quocunque alimento vsurpari palam est. Ch. a. 1328. Dominorum Cannati in Prouinc. *Omnis persona extranea vel priuata caueat ne infra castrum Canneti, seu ejus territorium receptet et occultet, seu etiam apanet aliquem latronem.* Et mox: *Quod intelligimus, si tales apanatores, vel auxilium praebentes, scirent esse latrones eos quos apanarent.* *Apaner vne fille*, Gallis est, dotem seu legitimam portionem bonorum filiae conferre, ita vt caeteris haereditatis bonis renuntiet, in Consuet. Niuernensi c. 23. art. 24. Marchiensi art. 220. 224. Bourbon. art. 265. 305. et seq. et in Consuet. loci de Thear in Biturig. art. 25. *Apanager*, in Siluanectensi art. 66. Bourbon. art. 265. Bituricensi tit. 5. art. 17. et Turonensi art. 284. Hinc *Appanare* ap. Baluz. t. 2. Hist. Auern. p. 283. in defensionibus Roberti Delph. cont. Guillel. Comitoris: *Quando pater appanauit filiam suam, quod facere potest virtute consuetudinis praedictae*, e[illegible] *filia hujusmodi appanationem pro[illegible] nihil amplius petere potest ex successio[illegible]ne bonorum paternorum.*

APANATIO, APANATOR, V. *Apanare*.

APANTETERIVM. Gloss. Lat. Graec. Απαντητηριον, *apanteterium*, d[illegible] *uersorium*.

† APANTITIVM, aedificium dom[illegible] additum, Gall. *appentis*. Ch. a[illegible] 1336. t. 1. Probat. Hist. Brit. pag[illegible] 1377. V. *Apenticium*.

APARAMENTA NAVIS, apparatu[illegible] Germ. Ausrüstung, ap. Rymer. t.[illegible] p. 170 et p. 171.

APARAZMVS, pro *Amparasmus*, tu[illegible]tio, in Ch. Alboceni reg. Conim[illegible]bric. a. 734. ap. Sandouall. in reg[illegible] Fauila. V. *Amparare*.

† APARENCIA, a Gall. *Apparence*, similitudo, species. Ioh. de Cardai[illegible]haco serm. in Circumcis. Dom.

APARES, V. *Appar*.

† APARIARE, a Prouinc. *Apariar*, Gall. *Apparier*, coniugare, copula[illegible]re, vnde APARIATIO. coniuga[illegible]tio, copulatio. Ch. 1501. Ms. V. *Appariare*.

† APARIBILIS, APPARENS, ape[illegible]tus, manifestus. V. *Lex Appar[illegible]* et *Paribilis*. Ch. a. 1108. ex Bib[illegible] reg. col. 19. *Infantes - qui de nob[illegible] duobus aparibiles fuerint; si vero [illegible] nobis duobus infantes non apar[illegible]rint* etc. In Ch. a. 1196. ibid[illegible] APPARIBILIS, eodem sensu oc[illegible]currit, vt et in Ch. a. 1139. inte[illegible] Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 488.

APAS, pro *Abbas*, in Ch. Alema[illegible] Goldast. 35.

† APASCAIRARE, a Prouinc. *Apascairar*, pascua ad depascendum [illegible] care, APASCAIRATIO, eorumde[illegible] conductio. Bertrand. t. 4. Con[illegible] 231. p. 259.

APASTIS, V. mox

APATISATIO, pactum, conuent[illegible] quae cum hoste fit a regionis [illegible] actae incolis, vt a caedibus et [illegible]cendiis abstineat, praestita, quad[illegible] tributi solutione, Germ. Brandsc[illegible]tzung. Gallis olim dicebatur *Ap[illegible]tis*. Litterae Thomae de Mon[illegible]

Act[illegible]

Actum Comit. Sarisber. ap. Nic. Vptonum l. 2. de Offic. Milit. c. 12. *Concedimus per praesentes bonum et saluum conductum, ac saluam gardiam, siue securitatem apatisationis.* *Epactio vel pactio*, in Tabul. S. Dionys. Lemouic. c. 5. *Apastis*, ap. Monstrelet. 2. vol. p. 81. 83. B. *Pastis* in Charta Caroli V. Reg. Fr. a. 1372. V. *Appatiamentum, Appatissamentum.*

APATOR, Gr. ἀπάτωρ, sine patre. *Apator et Ametor* dicuntur de Melchisedech a Tertull. Lib. de Praescript. c. 5. Spurii quoque dicuntur ἀπάτορες, *quasi sine patre filii*, §. 12. Inst. de Nupt.

APATVARE, APPATVARE, pacisci, de exigendis tributis conuenire. Ch. a. 1384. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 66. 70.

APEAMENTVM, liber censualis, in quo census descripti sunt cum eorumdem litteris authenticis, quas *Recognitiones* vocant; forte ab Hisp. *Apeamiento*, agri mensura, finiumque limitatio. Stat. Ord. S. Ioann. Hierosl. p. 1584. t. 2. Cod. Ital. diplom. p. 1850.

APELITAE, Haeretici, angelum quendam Deo superiorem, quem Deum ignitum appellabant, Israelitarum legislatorem fuisse, asserentes, Christum vero Deum esse negantes etc. ab Apelle quodam dicti. Hofman. ex Marci Hierolex.

APELLA, Iudaeus circumcisus, quasi sine pelle. In Vet. Gloss. *Apella*, λειπόδερμος Horat. l. 1. Serm. Sat. 1.

- - - - *Credat Iudaeus Apella,*
non ego.

Aurora in Exodo:

Extinguit Domini factus Apella puer.

APELLARE, APPELLARE, reperere, redimere. Ch. Gellonensis a. 1097. *Dono - - quidquid apellabam in ecclesia S. Caprarii.* Chartul. Celsin. ch. 279.

APELLAREA, V. *Applare.*

APELLERE, depellere. Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Apellet*, *depellet.*

APELLIDVM, Hisp. *Apellido*, submonitio, seu conuocatio populorum ad vindicanda maleficia. Ch. an. 1069. t. 1. Probat. Hist. geneal. domus reg. Portug. p. 3. Alia Aldefonsi reg. Castel. a. 1181. ap. Baluz. in Hist. Tutel. pag. 494. V. *Appellitum.*

APELLVM, appellatio, prouocatio, Gall. *Appel.* Ex Arresto Parlam. Tolos. pro Episc. Albiensi a. 1498. d. 2. Martii. V. *Appellum.*

† APELLVS, practicis Gallicis, *Relief d'appel*, vt videtur. Instr. a. 1420. ap. Spon. t. 2. Hist. Genev. p. 157. *Prouocationes et appellationes prosequendi, intimandi, insinuandi, et notificandi, apellosque et litteras dimissorias* etc.

APENARII. Trebellius in Gallienis: *Carpenta cum mimis et omni genere histrionum; pugiles sacculis non veritate pugnantes: Cyclopea etiam luserunt omnes apenarii, ita vt miranda et stupenda quaedam monstrarent.* Casaubon. monet in quibusdam MS. legi *apinarii* et *apennarii*. - Meursius vocem formatam ex ἀπήνη censet, quae vox Graecis *currum asinis aut mulis iunctum* significat, ita vt ἀπηνάριοι aurigae fuerint. Vide *Apinarii.*

APENDARIA, appendix, ap. Baluz. to. 1. Hist. Aruern. p. 485. Ch. an. 1062. ex Archiuo S. Vict. Massil. V. *Appendaria*, et *Apenticium.*

APENDICE, CEDRI, ἐπὶ τῆς πήγματος, in Inscript. ap. Grut. 601. 10. Officium domus Augustae, cui arcularum aut aliarum rerum e cedro compactarum cura erat, inquit Salmasius: est enim *pendix*, idem quod *pendigo* ap. Arnob. *Pendigines statuarum* etc.

APENDIMENTVM, appendix, Gall. *Appendances.* In Ch. a. 1218. ap. Guichen. in Probat. Hist. Sabaud. p. 62.

† APENNARIA, pro *Apendaria*, in Ch. a. 30. reg. Lotharii in Tabul. Gellon. V. *Appendaria.*

APENNARIVS, V. *Apenarius.*

APENNIS, Scriptum dicitur confectum in gratiam eorum, qui incendio aut hostili depraedatione, chartas, quibus possessionum proprietatem et jura probare poterant, perdi-

perdiderant. Tunc enim coacta loci plebe, atque instituta, coram ipso judice, accurata inquisitione, aliud conficiebatur instrumentum, quo in posterum rerum suarum jura firmarentur. Cujus duplex erat exemplar; quorum alterum in foro ciuitatis publico affigebatur, vt omnibus innotesceret, alterum penes possessorem remanebat, qui ad maiorem rei cautelam, ipsi Regi aut Principi, firmandum proferebat. Vnde *Relatum*, et *Chartula relationes* dicitur in Formuils a Bignon. et Lindenbrog. editis, quia ad aliorum relationem conficiebantur. Incertus auctor in formulis post Marculfum c. 45. quod inscribitur: *Relatum quod dicitur apennis: Mos nobilium Romanorum adsueuit, et ratio juris deposcit, vt si cuiuscunque domus igne crementur, is per speciem scripturarum chartulam relationis, quae dicitur apennis, recipiat.* Formulae vet. secundum Leg. Rom. c. 28. *Consuetudine huius loci, vel etiam legis terrenae justitae constat esse perfectum, vt quicunque ab incendiis vel hostibus seu a latronibus fuerit perpessus dispendium, oportet hoc casu in foro publico, vel ciuitate, cum curia publica et defensore vel reliquis ciuibus publicare.* Reliqua praetermittimus, quae ad corroboranda ea quae supra dicta sunt, spectant. Sed notandum in MS. Regio Cod. 1097. *Adpennem* et *Appennem*, hoc loco haberi. Extant de huiusmodi *Apenni* formulae 30. 31. 32. in Formul. Andegav. vbi *Apennis* et *Appennis* promiscue scribitur.

APENSATES, pro Appensatus f. *Appensus*, in Ch. Com. Chrodardi an. 764. ap. Felibian. in Hist. Monast. S. Dionys. p. XXIX.

APENTAT. Ch. Henr. II. Angl. Reg. et Duc. Norm. ex Archiuo Decensi: *Solutas et liberas* (habeant possessiones suas) *et quietas de fyre, et hundret, et placitis et querelis, et de murdro, et de apentat, et scutagio, et geldis, et danegeldis.* Haud scio an *Apentat* idem sit quod *Wapentac*, Anglice *armorum tactus*, ita vt hi de *Apentat* liberi dicantur, qui militari seruitio non essent obno[...] Haec conjectura vtcumque fulci[...] sequenti voce *et scutagio*, quod [...] idem significat. V. *Wapentachiu*[...]

APENTICIUM, aedificii appendix h[...] milior, Gall. *Appentis*, *Angar*. Li[...] Anniuersariorum Monast. S. Ge[...] Paris. fol. 18. *Apendaria* eod[...] sensu ibidem fol. 54. Compu[...] generalis redituum Reg. Fr. a. 12[...] ap. D. *Brussel* Tract. de Vsu Feu[...] tom. 2. p. 209. V. *Appendaria*.

APEPESIA, vel APEPICIA, *vel ireginia, i. e. indigestio.* Ita Pap[...] MS. Bit. I. Laurent. in Amalthea h[...] bet *Apepesia*, quae est stomachi [...] tium, nempe cum cibi tales egeru[...] tur, quales ingeruntur, vt loqu[...] tur Medici a Graeco ἀπεψία.

APER, *significat diabolum educens* [...] *rum.* Papias MS. Bit. Ex illo Sc[...] pturae: *Singularis aper egressus* [...] *de sylua* etc.

APERCULARIUS, V. *Apertularius*

† APERFECHARE, vtendo con[...] mere. Lit. Caroli V. de forma v[...] stium mulierum Montispess. a. 136[...] inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 29[...] Germ. verbrauchen.

APERIBILIS, V. *Feudum aperibile.*

APERILITER, aperte, palam. O[...] currit in Statut. MS. Capitulor[...] General. S. Vict. Massil.

APERIRE. (1) *Aperti honores, ap*[...] *ta beneficia, aperta feuda,* dicun[...] cum vacant, nec possessorem habe[...] Germ. eröffnete Lehen. Capit[...] Caroli Calui t. 43. c. 8. Eginh[...] Epist. 50. *Aperta feuda*, in vet. [...] strum. ap. Pontanum l. 7. Rer. D[...] nicar. p. 389. (2) APERTAE [...] TERRAE, quae vulgo *patentes*, Ge[...] offene Briefe. Synodalis Epist. C[...] cil. Viennens. ad Paschalem [...] *Cuius confirmationis argumentum* [...] *apertas nobis litteras significa*[...] *gnemini.* Occurrit praeterea [...] Chartis aliquot Dan. a. 1321. [...] 1323. ap. Pontan. l. 7. Hist. D[...] p. 430. 433. Eaedem *Chartae ap*[...] *tae* dicuntur in Ch. Caroli Imp. [...] Chron. Laurisham. a. 779.

APERTAE TERRAE, aratro [...] scissae, in Ch. Longobard. t. 1. [...]

sacrae p. 47. 48. *Aperire Terram*, t. 9. p. 277. V. *Aprisio.* (4) APERTI LIMITES, qui ex lege patent, et peruii sunt itineribus et mensuris agendis, ap. Hygen. de Limitibus.

(5) APERIRE, *annuntiare*, *monstrare*, *patefacere*. *Placidus.* Gloss. vet. Cod. reg. 7646. Germ. eröffnen.

APERITIO TESTIVM, eorum testificatio iuridica. Statut. Mant. l. 2. c. 14. Cod. reg. 4620.

APERTILIS, ἀνοικτός, *apertus*, ap. Ianum Laurenb. in Supplem. Antiquarii.

APERTINENTES, appendices, vt *Appertinentiae*. Ch. Berthae comit. t. 6. Lotharii regis Fr. *Mancipia cum suis apertinentibus*.

APERTINENTIAE, ap. Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 255. et alibi, idem quod *Appertinentiae*, s. *Pertinentiae*, appendices. Germ. Zubehör.

APERTIO. (1) *Apertionis mysterium*, ceremonia, qua Sacerdos accedentis ad Baptismum nares et aures tangit, dicens *Epheta*, *id est*, *adaperire*. S. Ambros. lib. de Initiandis c. 1. et lib. 1. de Sacram. c. 1. (2) VERSVS APERTIONIS, in Regula Magistri c. 44. *Domine, labia mea aperies*, quo scil. sacra Liturgia aperitur. (3) APERTIO FEVDI, eadem notione, qua *Aperire feudum*, in Hist. Dalph. t. 2. p. 589. Germ. Eröffnung des Lehens. (4) APERTIO ORIS. Vox iuris Pontif. Nouae Constit. Clement. XI. aduers. ceremonias Sinens. *Decernentes praesentes litteras - - nullo vnquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio - - retractari, in controuersiam vocari, aut ad terminos Iuris reduci, seu aduersus illas apertionis oris, restitutionis in integrum - - - praetextu venire posse.* Solemni ritu et apparatu in consistorio Pontifex Romanus recentis Cardinalis os solet aperire.

APERTORIVM, officina, taberna aperta, in qua artifices palam opera sua conficiunt, ex Gallico, *ouvroir*, tametsi vox haec Gallica ab *opere* vel *opera*, Gall. *oeuvre*, deducta videatur, vnde *oeuvroir* et *ouvroir*, pro officina; nam *Ouvrier*, opificem significat, *Apertorium* itaque dici videtur pro *opertorium*, vel potius *operatorium*, ab *operatore*, *Ouvrier*. Ch. a. 1194. ap. Catellum in Hist. Occitana l. 4. p. 645.

APERTVLARIVS, seu *Aperculariu*s, *effractor*, in Gloss. Lat. MSS. Regiis Cod. 1013. et Isidori. Ian. Laurenb. in Suppl. Antiqu. *Apertularius*, θλάσμα ἔχων ἵππος, *Equus contusione laborans.* Idem: *Apertularius*, θυρεπανοίκτης, *Ianitor*. Melius Gloss. Lat. Graec. *Apertularius*, θυρεπανοίκτης. Aliae Gr. Lat. θυρεπανοίκτης, *Effractarius*, qui vi effringit vel aperit fores.

APERTVRA, expositio, explicatio. Concil. Tolet. VIII. tom. 2. Conc. Hisp. p. 541. Spicil. Acher. t. 9. p. 326. Quo in posteriori loco *Aperturae* idem sunt ac *via*, seu media quae quis tentat vel aperit, vt ad finem possit peruenire. APERTVRAM FACERE, aperire, ap. Lobinell. in Gloss. ad calcem tom. 3. Hist. Paris. Alia notione, vt videtur, V. in *Berlenghum*.

APERTVS, V. *Aperire*.

APES, APIS, alueare apum. Germ. Bienenstock. L. Salic. Ed. Heroldi tit. 9 §. 1. *Si quis apem de intro clauem furauerit.* Editio Pithoei habet: *Si quis vnum vas apium etc.* §. 3. *Si quis vnam apem, hoc est, vno vascello, furauerit etc.* Edit. Pith. *Si quis vnum vas cum apibus etc.* Interdum ipsum apum examen. L. Bajuv. tit. 21. c. 18. *Si apes, i. e. examen alicuius ex apili elapsum fuerit.* Adde c. 9. Vandelbert. de Miracul. S. Goaris c. 32. *Ego tibi pro munere vnam apim, (sic enim vocare rustici examen apum consueuerunt) huc protinus afferam.*

† APESATOR, qui appendit, ponderat. Ch. a. 1230. ap. Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 365.

† APETISSARE, imminuere, decrescere, Gall. *Appetisser*. Ch. a. 1359. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 222.

† APETITIVVS, appetens, appetitum indicans, Gall. *appetitif*. Acta dissolut. matrim. Lud. XII. ex Bibl. reg.

† APEV-

† APEVTISMENVS. Alex. Iatrosoph. Mſ. l. 2. Paſſion. cap. 80. *Tenasmus est passio intestini apeutismeni.* Vbi Gloſſae, *i. recti.*

APEX. (1) *Est pileum subtile quo sacerdotes gentiles vtebantur, appellatus ab apiendo, i. e. a ligando.* Iſid. l. 19. Orig. c. 30. Feſtus vero: *Apex, qui est sacerdotum insigne, dictus est ab eo, quod comprehendere antiqui vinculo, apere dicebant, vnde aptus is, qui conuenienter alicui iunctus est.* Hinc, APICES FASTIGATI, pro *pileis cacuminatis*, quibus vtebantur Alani, ap. Iſid. teſte Hofman. cuius Lexicon conſule. (2) Decretum Imperatorium. Saepe occurrunt *Apex, Apices*, pro Inſtrumentis, Diplomatibus, Epiſtolis etc. Acta SS. tom. 2. April. p. 483. V. *Apices* (3) Epiſcopos et Abbates *Apices* vocabant, forte quod Flaminum dignitatis nota erat pileus quem *Apicem* appellabant. Annal. Bened. to. 5. p. 664.

APHESTRVM, V. *Aplaustrum.*

APHETA, Graece ἀφέτης, Praetor ap. Rom. dictus eſt, quod ſignum daret in Circenſibus emittendarum quadrigarum ab ἀφιέναι, mittere. V. Lexic. Hofmanni.

APHOPLISTAE, ἀφοπλισταί, exarmatores. Iulian. Anteceſſ. conſtit. 15. §. 10. Vgutioni vox nota, ſed falſo explicata: *Aphoplista, qui priuatis omnibus arma aenea habet, vel caedere faciens.*

APHORISMVS, a Graeco ἀφορισμός, liber in quo breues ſententiae phyſicis neceſſariae. Petr. Diac. de Vir. illuſtrib. Caſinenſ. c. 35. ap. Murat. to. 6. col. 51.

† APHOTOCEPHALVS, *lo ambicioso*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ.

APHTHARTOTICAE, Haeretici ex Eutychianorum ſecta pullulantes; Seruatorem noſtrum corpus a conceptione immortale habuiſſe commenti ſunt. Sander. haereſ. 106. Baron. a. 535.

APHVS. Ch. Alani Epiſcopi Autiſſiodorenſ. ap. Sammarth. *Si Episcopus venerit in villam - - accipiet patellam, cacabum, scutellas, aphos, culcitras.* Cangio legendum videtur *cyphos* ſ. *scyphos.* Eius editor mauul[...] *Anaphos.* V. *Hanapus.*

† APHYA, piſcis, ſardiniae ſpecie[...] Tract. Mſ. de piſcibus c. 128. e[...] Cod. reg. 6838. *Aphyae species e[...] quae Ceterin a Gallis appellatur. A[...] topoli Calligues vel Lascher, Ma[...] Harengnade.*

APHYTREARIA. Teſtam. Audo[...] Epiſc. Veron. a. 11. Ludov. Pii. [...] Ughell. *Vt si Patriarcha vel Ab[...] - - ipsam curtem subtrahere voluerin[...] aut per qualecunque ingenio alicui [...] dederint, sin (sive) per aphytreari[...] aut in beneficio, aut si Patriarcha [...] manus suas tenuerit etc.* Sed legen[...]dum: per *emphyteosin* aut *praest[...]riam*, aut ſimile quid.

† APIA, inter gladios vetitos rece[...]ſetur, in Stat. civ. Aſtae c. 92. *Gl[...]dii vetiti sunt isti - - omnes [...] apiae, piolae, jeisarmae* etc.

APIAGO, apiaſtrum, ſ. Meliſſophyl[...]lon, Germ. Meliſſe, Bienenkr[...] Sic dicta, quod flores eius apes m[...]xime apperant. Papias MS. Bi[...]

APIARIVM. Vgutio: *Apiarium loc[...] vbi sunt vel mellificant apes.* Glo[...] S. Bened. *Apiarium*, μελισσ[...] vox Columellae nota. L. Wiſigo[...] l. 8. t. 6. §. 3. *Vas apum*, in L. S[...] tit. 9. §. 1. *Vasculum Apum*, in [...] Bajuv. t. 21. c. 9. *Aluearia a[...] cum ipsis apibus* proiecta ab obſe[...] in hoſtes, in Hiſt. Auſtral. a. 12[...] *Apium decimae* ap. Orderic. Vi[...] l. 5. p. 582. *Apium vtilitates* in C[...] Henr. V. Imp. a. 1112. ap. Nic. Z[...]leſium in S. Maximino. p. 49. Capitul. de Villis c. 17.

*) APIASTELLVM, Beyenkraut (B[...]nenkraut) in vet. Vocabul. a. 14[...] V. *Apiago.*

APIASTRA, APIASTER, mer[...]auis, quae inter volandum apes [...]glutit, Germ. Bienenſpecht, Bien[...]fraß, Grünſpecht. Seruius lib. [...] Georgic. *Meropes sunt apes vi[...] et vocantur apiastrae, quia apes c[...]dunt.* Pap. MS. Bit. *Apiastrae*, [...] *quae apes comedunt, vnde et dicu[...]* V. *Gaulus.*

APIASTRIVM, APIASTRVM, lo[...] vbi ſunt apum aluearia. Pap. [...] Bit. *Apiastrium, vbi sunt apes*, [...]

arium ubi sunt aues, violarium ubi violae, rosarium ubi rosae. Acta SS. t. 3. Febr. p. 611.

† APICARE, ab Ital. *Impiccare*, ligare, seu ad furcam suspendere. Barelera in serm. in fer. 5. hebd. 1. V. *Apicire.*

APICELLAE. Ch. Wilh. Reg. Sicil. ap. Vghellum t. 7. Ital. Sacr. 409. *Insuper confirmamus eidem Minorensi Ecclesiae omnes homines de eadem terra, qui dicuntur apicellae, praefatae Ecclesiae pertinentes, apothegarios 2. ferrarios 2. mandantes et firmiter praecipientes, ut tam homines ipsi qui dicuntur apicellae quam et ipsi 2. apothegarii - - ei respondeant.*

APICELLI, vt mox *Apices.* Acta SS. to. 4. Maji. p. 346.

APICES, pro scriptis, epistolis, passim vsurparunt aeui inferioris Scriptores. Gloss. Graec. Lat. *Apex, diuini apices, γράμμα βασιλέως.* V. Sauaronem ad Sidon. et Iuret. ad Symmach. Mabill. Liturg. Gall. p. 266. col. 1.

†) APICIO, i. q. *Apiarium* in vet. Vocabul. a. 1482.

APICIOSVS, *caluus, caluaster*, in Gloss. Isid. Festo *Apica*, est *ouis quae ventrem glabrum habet.* Cangii editor legendum putat *Alopeciosus*, quam vocem pro caluus vsurpauit Octav. Horatian. V. *Alopeciosa.*

APICIRE, *ligare. Apicitus, ligatus.* Gebhardus emendat: *Aptare, ligare; aptatus, ligatus.* Cerda vero, *Allicere, ligare; Allicitus, ligatus*, a licio. Sed Graeuuius vulgatum esse ferendum credit, et posteriores scriptores id formasse ex *Apere* quod est ligare. Cic. de Nat. Deor. *Balbus multa dixit, etiamsi minus vera, tamen apta inter se et cohaerentia.*

APICVLARE, i. q. *Apiarium*, in L. Longob. l. 1. t. 25. §. 37.

APICVLARII, qui iure *abollagii*, de quo supra, in siluis dominorum gaudent. Regest. Castri Lidi in Andibus f. 27. *Comes etiam habet summam mellis, et 4 solidos de apicularii.*

APICVLARIVM, aluear, ap. Spelman. in Lex. sed ap. Murat. t. 1. part. 2. p. 42. col. 1. *Apicularium* idem est quod *Apiarium* f. locus, in quo sunt pleraque apum aluearia: *Si quis ex Apiculario vasculum cum apibus furauerit.*

APICVLVS. (1) *Ligamen, ex quo filacteria dependent: et pro filis accipitur. Apicere, ligare.* Vgutio. (2) † Vt *Apicellus*, diminut. ab *apex*, littera. Acta SS. t. 1. Aug. p. 171.

APICVS, ὀπτικευτὴς ὡς Ιαβερνάλιος, *epicus*, in Supplem. Antiquar.

APIDISCVS. Gloss. Aelfrici: *Apidiscus, thebhoc, id est, pecten.*

APIFER, *magister apum.* Vgut.

† APIFERA, *funes nautici.* Cathol. Vide mox

† APIFERION, *quo cornua antennae tenduntur ante et retro*, in Gloss. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

APIFERIVM, et APISTERIVM aluearium apum, Vgut. V. *Apiarium.*

† APIGLVM, pars plaustri, quae alteri inhaeret, sic dicta vt videtur, ab Ital. *Appigliare*, adhaerere. Stat. Auellae a. 1496. c. 146. Cod. reg. 4624.

† APILAGIVM, ius erigendi seu construendi porticus nundinarios, vbi merces venales exponuntur, a *pilis* quibus sustentantur dictae. Ch. a. 1392. V. *Pila 2.*

† APILAMENTVM. (1) Ius figendi palos aggeris sustinendi causa. Ch. a. 1393. in Bibl. reg. *Abbas - - facit pro apilamento paxeriae sui molendini - - duos denarios.* (2) Fulcrum, fultura. Ch. a. 1388. inter Ordinat. reg. Fr. t. 8. p. 280. V. *Appillagium.*

APILE, aluearium apum, in L. Bajav. tit. 21. §. 8. *Si apes i. e. examen alicuius ex apili elapsum furauerit etc.* V. *Apiarium* et *Apicularium.*

APINARI, pro *Acinari*, vel *Aginari*, i. e. in paruo morari, legendum censent Barth. et Casaub. ap. Graev. in not. ad Gloss. Isid. V. *Acinari.* Emendationi fauet vox sequens.

APINARII, memorati Trebellio Pollioni in Gallienis c. 8. *Cyclopea etiam luserunt omnes apenarii, ita vt miranda quaedam et stupenda monstrarent.* Non sunt rhedarii f. aurigae, Graece ἀπηνάριοι, vt quidam vir doctus contendit; sed ab apinis dicti *apinarii*, scurrae videlicet

vel ludii, qui moribus et gestibus fabulas et historias desaltabant in scena, et varia miraque in illo genere ostendebant, vt hi *Apinarii*, qui Cyclopea luserunt et totam illam Cyclopis fabulam expresserunt. Hofman. in Lex. V. *Apenarii.*

*) APIPHORIVM, i. q. *Apiarium*, in vet. Vocabul. a. 1482.

APIRE, ligare. Gl. Arab-Lat. *Apio, ligo.* V. Apex (1).

APIS. (1) *Significat formam virginitatis, siue sapientiam, in malo, innasorem.* Papias MS. Bit. ex illo forsan officii Ecclesiast. in festo S. Ceciliae: *Cecilia famula tua, Domine, quasi Apis tibi argumentosa, deseruit etc.* (2) Pro *Apes*, quod vide.

APISMERGIS, *loca calentia aparum.* Gloss. Isid. ad quod Graev. haec ad-d[illegible] Spectant haec locum Virgilii in 5. Aeneid.

Tranquillo silet immotaque attollitur vnda
Campus, et, apricis statio gratissima mergis.

V. ibi Serv. Videtur itaque legendum: *Apricis mergis, loca parum calentia, apta.* Periit vltimum verbum: *apta.* Sunt autem *aprica loca*, quae non sunt nimis calida, vt notum est.

APISSIMVM, *otium largissimum.* Pap. in MS. Bit. † Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Apissima, ocio largissima. Apissimo, diu largissimo.*

APISTERIVM, V. *Apiferium.*

† APISTRIVM, *apisterium, apiarium, Ruches ou les mouches font le miel*, in Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7679. V. *Apiastrum.*

APITERNVS, *qui rebus caret mundanis.* Vgutio.

APLAE, Graec. ἀπλαῖ, soleae quas Graeci etiam σανδάλια dixere. Hofmann.

APLANARE, planum reddere, colere. Gall. *Aplanir.* Ch. Hisp. aerae 818. ap. Sandouall. in Sylone Rege et Yepezium t. 3. Extractum computi Raymundi Chaberti Castellani a. 1336. Hist. Dalph. to. 2. p. 325.

APLANES, firmamentum; ex Graec. ἀπλανής, i. *non erraticus.* Macrob. L. 1. de Somn. Scip. *Prima illa [...] lifera sphaera, quae proprio nom[...] dicitur coelum, aplanes apud Graec[...] vocatur, continens et arcens caeter[...]* Ioan. de Ianua: *Aplanes, vel Apl[...]ne, vel Aplanes, id est, firmamentum quasi sine errore, quia semper mouet[...] in eodem loco et acuitur in fine.* Du[...]galus Reclusus de solis Eclipsi [...] Carolum M. Radbod. Episc. Can[...] in S. Suibert. Episc. Ioan. Sarisbe[...] l. 2. Policrat. c. 16.

APLATA. In veteri Exposit. verbo[...] Iuris MS. ap. Spelman. haec legu[...]tur: *Aplata. h. e. pro certo.* Eti[...]num Galli dicunt *à plat*, pro *pla[...]*

APLAVSTRVM, pro *Aplustrum*, v[...] *Aplustre*, in Vita S. Appiani Mon[...]chi Ticinens. n. 10. Est porro *A[...]lustrum, tabulatum ad decorandum [...] perficiem nauis adpositum.* Ita Scho[...] Iuuen. Sat. 10. Gl. Lat. Gr. *Aplustr[...]* πτερὸν πλοίου, ὡς Ἐννιος. Ab[...] τὸ ἄκρον τῆς πρώρας.

APLEGIARE, *plegium* f. vadem da[...] Ch. Guillermi D. de Linieris [...] 1268. ap. Thomasser. Consuet. Bi[...] p. 196.

† APLISTIA, *crapula, saturitas*, [...] vet. Gloss. Cod. 7641. Gloss. G[...] Lat. ἀπληστία, *auaricia, [...] cupidatis.*

APLOBLATTEVS, vel APLOBLA[...]TIVS. Ch. Cornut. ap. Mabill. [...]re Diplom. p. 462. *Item vela [...] blattea, coccoprasina, cantharata.* [...] *Aploblattea* idem videtur, quod p[...]purea. V. *Blatteus. Aplo* autem p[...]set esse a Graeco, ἁπλοῦς, simpl[...] nisi legere malueris, *Asproblat[...]* quod esset ab *asper et blatteus.*

APLOIDVM, rete piscatorium. Gr[...]ce originis, ἁπλόος, simplex, v[...] ἁπλοΐς, vestis simplex. Hinc [...] dictum *Aploidum*, quod eius text[...] rara sit et tenuis. Ch. Curia[...]mens. a. 1250. in Chartular. S. [...]casii Rem. Etiamnum piscatores [...] maritimae Normanniae instrum[...]ta sua piscatoria vocant *Aple[...]* *Aploidum*, vox est generica, [...] quicquid piscationi necessarium [...] imo et equi vel bouis instru[...]

[illegible]ficatur, Gall. olim *Aplait*, *Applait* et *Applois*.

[illegible]AVDA, *fur furibus alii pannicii-* [illegible] *Placidus*. Gloss. vet. Cod. reg. [illegible] Lege, *furfur frumenti*, *milii*, [illegible]*icique*. V. Lex. Mart. v. *Ap-* [illegible]

[illegible]VSTRE, *gouvernail de nef*, in [illegible] Lat. Gall. Cod. reg. 7679. [illegible] in Cod. 12. S. Martial. Le-[illegible]ic. *Orbis aplustre frangitur - -* [illegible] *verbi moritur*. Acta SS. t. 1. [illegible] pag. 300. V. *Aplaustrum*, et [illegible]*stre*.

[illegible]ORIS, θηρικλειον, *vasis argentei* [illegible], in Supplem. Antiq.

[illegible], schedula, qua quis fatetur se [illegible] ab alio recepisse. *Apoca* [illegible]*tis*, ap. Lobinell. to. 3. Hist. [illegible] Glossar. V. *Apocha*.

[illegible]ALIGVS, miles caligatus. [illegible]an. PP. Ep. ad Irenem et Con-[illegible]in. Impp. in Concil. Nicaen. II. [illegible] 2. et ex eo Ioan. VIII. PP. Ep. [illegible] de Tarasio Patriar. Constant. [illegible] *Laicorum ordine et imperia-* [illegible] *obsequiis deputatus, repente Pa-* [illegible] *calusen adeptus est, et apo-* [illegible] *contra sanctorum Canonum cen-* [illegible]*tus est Patriarcha*. I. e. qui [illegible] gregarius miles, nouitius in [illegible] ecclesiasticis et tyro, statim [illegible] Patriarcha; quomodo a ca-[illegible] consulatum peruenisse Ma-[illegible] Seneca lib. 5. de Benef. [illegible] enim pertinebat potissimum ad [illegible] manipularios et gregarios, [illegible] vniuersim *caligati* dicerentur [illegible] ἰνοπλοι, ἐυτελέστεροι καὶ [illegible], vt est in Nouell. Iustin. [illegible] eiusmodi tyronum et mi-[illegible] militiae, ἀποκαλιγοι στρατειας, [illegible] *militiae* dicuntur Mode-[illegible] lib. 3. Excus. in l. 10. pr. D. [illegible]

[illegible]ALYPSIS, ἀποκάλυψις, reuela-[illegible] Nomen, vt omnes norunt, li-[illegible]orum S. Ioannis Euang. tri-[illegible]; sed multis etiam libris apo-[illegible] inditum fuisse, obseruat Hof-[illegible] in Lexico.

[illegible]ARTERESIS, a Marcionitis di-[illegible] est mors violenta ex inedia vel [illegible] accelerata, a verbo Graeco ἀποκαρτερεῖν. Tertull. lib. 1. contra Marcion. idem aduers. Gentes l. 1. c. 46.

APOCASTICVS, V. mox

APOCATASTICVS. Vox Astronomica a Gr. ἀποκατάστασις, anniuersarius reditus Planetae in idem signum. Acta SS. to. 2. Ianuar p. 274. Ad quod vocabulum sic Bollandus: Ita MSS. plerique. Tempus quo sol (*aliusue planeta*) in eandem partem signiferi per eosdem numeros redit, per quos cursus sui principium coeperat, ἀποκατάστασιν vocant studiosi rerum coelestium. Columella: *Potest ergo et reuolutio Saturni planetae ad primum situm intelligi, aut turbatio rerum, et κατάστασις maligno eius sidere concitata.* At MS. Rip. habet *Apocasticus*, Brechtus *Apostaticus*, i. e. retrogradus, aut potius, contrarius, maleficus.

APOCHA, APOCA. Petr. Damiani in Vita S. Odilonis c. 19. *Protinus idem Portuensis Episcopus Apostolicae legationis apocas dirigit.* Graec. ἀποχή, est *acceptilatio*, vt *apocha* Senatori et Vlpiano. Gloss. Lat. Gr. *Acceptilatio*, ἄποχον γραμμάτιον. Hic vero quoduis significat diploma. † Interdum sumitur pro chirographo, vt in Statut. Auen. l. 2. rubr. 13. art 1. *Ad recognoscendum litteram cambii, apocham, vel aliam scripturam priuatam.*

† APOCHAPA, *vna figura*, in Gloss. Ital. Lat. Ms.

APOCHARE, in L. 1. et 2. Cod. Th. de Tribut. in ips. specieb. inf. est pecuniam pro specie ipsa dare, species adaerare. Nam cum Prouinciales species in vrbem comportare pro tributo tenerentur, vt ab itineris incommodis se liberarent, pretium speciei ipsius susceptoribus dabant, qui collatoribus apochas, s. securitates tanquam re soluta, dabant; quod vetant istae leges.

† APOCHITIA, in eo ab *apocha* differre videtur, quod haec in casu venditionis, illa vero emtionis dabatur. Ch. a. 1269. apud Lam. in Delic. erud. inter not. ad Chron. imper. Leon. Vrbeuet. p. 275.

APOCHRISARIVS, APOCHRYSARIVS, V. *Apocrisiarius*.

† APOCIOSVS, *caluus*, in Gloss. vet. Cod. reg. 7646. V. *Apiciosus*.

APOCOPARE, abscindere, ἀποκόπτειν. Alanus in Planctu naturae. Chron. Ricobaldi Ferrar. Monachi, inter Fragm. Hist. ap. Stephanot. tom. 7. Lib. 3. Anticlaudiani c. 2.

APOCOPVS, spado, abscissus. Iulius Firmicus l. 3. Mathes. c. 14. Suidae ἀπόκοποι, sunt ἐκτομίαι, interdum et ἀσθενεῖς, i. e. debiles et imbecilles. Ita vocem hanc vsurpat S. Athanas. in Ep. ad Solitarios. V. *Impotens*, et Gloss. med. Graecit. in Ἀπόκοπος.

APOCRISIARIATVS, dignitas Apocrisiarii s. Legati. Humbert. contra Graecor. calumn. V. *Apocrisiarius*.

APOCRISIARIVS. (1) Nuntius, legatus. Gloss. Basil. ἄγγελος, ὁ σημαίνων, ὁ ἀποκρισιάριος, ἢ ὁ τὰς ἀγγελίας - - διαγγέλλων. Lex. Gr. MS. Reg. Cod. 2062. πρέσβυς, ὁ παράκλητος, ἢ ὁ ἀποκρισιάριος. Chron. S. Vincentii de Vulturno: *Imperator - - apocrisiarium suum sibi admodum carissimum illuc dirigere curauit etc.* Willel. Tyrius l. 2. c. 19. et l. 18. c. 24. Ita vocem ἀποκρισιάριος non semel vsurpant, Theophanes, Cedrenus, Nicetas, Constantinus Porph. et alii. Id porro nominis inditum legatis, quod ἀποκρίσεις s. *responsa* Principum deferrent. Responsa enim non modo Rescripta Principum ad supplicantium libellos, sed etiam quaeuis decreta et mandata appellabant. (2) Cancellarius, qui sigillum Principis seruat et diplomata regia signat. I. de Ianua: *Apocrisiarius, Secretarius, Consiliarius, vel etiam dicitur Cancellarius, quia ipse est Secretarius Regis, vel Imperatoris, et eius secreta scit.* Penes eum cura erat annuli regii, quo diplomata et regia edicta subsignabat. Honor. Augustod. in Gemma animae l. 1. c. 185. Proinde idem fuit *Apocrisiarius*, qui *Referendarius*; nam et Referendarium seruasse annulum
regium notum est. Id praeterea f
mat Frigebod. qui, S. Audoen
fuisse, ait, *Apocrisiarium regis*; qu
Gesta Dagob. 39. et 43. Aimo
l. 4. c. 41. *Referendarii* munus
iisse narrant. Orderic. Vital. L.
Gelasium PP. quem Cancellarii
nus antea gessisse ait, *Apocrisi*
Praesulum mox vocat. At poste
aula regum, *Apocrisiarii* munus
circa res Ecclesiasticas; vnde et
sponsalis negotiorum Ecclesiastico
dicitur, ab Hincm. lib. de Ord.
lati c. 13, idque officii gerebat, qu
Constantinopoli *Apocrisiarius Eccl*
Romanae, cuius instar erat; n
enim a Sede Romana delegaba
sed a Rege. Idem c. 16. 19. et
(3) APOCRISIARII praeterea
a Pontifice Rom. vel ab Archiepisco
pis ad Comitatum missi, quo
Ecclesiarum suarum peragerent,
de iis ad Principem referrent.
enim quaepiam ingrueret diffic
in rebus ecclesiasticis s. politicis,
a Principe definiri deberet, vel
qua ille consulendus esset, per A
crisiarium, qui in Comitatu, s. Pr
cipis curia agebat, res gereba
qui et Pontificem, de quo missus
de Principis et vicissim Principe
Pontificis responsis, tanquam
nuntius admonebat, quousque
legitimo exitu donaretur. Iustin. N
6. c. 2. (4) Officium Monastic
quod describitur ab Udalrico l.
Consuet. Cluniac. c. 12. *Apocri*
rius est, qui custodit Ecclesiae the
rum, et in cuius manu est, quid
ad altaria offertur etc. Fuit i
Apocrisiarii munus idem quod T
saurarii, quod etiam firmat Pap
Apocrisiarius, thesaurarius, vel
tus, vel potius *Sacrista*. Be
Mon. in Constit. Cluniac. MSS
53. Huic praeterea portarum E
siae aperiendarum munus incum
bat, et *semper in Ecclesiae mor*
excubiis, ibi dormiebat et legeba
ait idem Vdalric. quod etiam ob
uat Anonym. Floriacens. l. 4. de
racul. S. Bened. c. 44.

† APOCRISIS, *depulsio*, in Glo
vet. Cod reg. 7646.

† APOCRVSTICVS, *repercussiua*
Gl

Gloss. in Alex. Iatrosoph. MS. L. 1.
...ssion. c. 19.

...CRYPHA, *quae ab haereticis, s. ...imaticis conscripta et praedicata ..., et nullatenus recipit catholica ...olica ecclesia Romana.* Ita Con... Rom. sub Gelasio, in quo ea re...tur. I. de Ianua: *Apocrypha, ... dicuntur illa scripta, quorum ... ignoratur; et quamuis ibi mul... vera, tamen non habentur in ...ritate propter plura falsa, quae ...tinentur.* Bernald. Presbyt. ...ntiens. l. de Reconciliat. lapso... p. 258. et Leon. I. PP. Epist. 9. † De duplici huius vocis ... eiusque etymologia, nec non ...eto Gelasii de apocryphis, ... Fontanin. l. 2. Antiq. Hor... 3. p. 211. seq.

...CRYPHARI, *apocryphus* habe... ...putari. Mirac. S. Dion. Episc. ... l. 3. Saec. 3. Bened. part. ...

...LANIUS ORCUS, in Fragm. ... vbi Adrian. Vales. legen... ...tat *Abocularius*, tenebrico...

...RE, a poculis discedere, in ...ron. Forte melius ab ocu...re.: *Apoculo me*, i. e. di... ab oculis me remoueo.

...A, *dicta Ecclesia S. Michae... pedis vestigio ibi impresso.* Ita ... sed alio sensu videtur accipi ...b. Cardin. de Anno Iubi... 2.

...LON *Graece, Latine ferula* ..., in vet. Gloss. Cod. reg.

...TERIUM, *vbi deponuntur ...mentum*, in alio Gloss. Cod. ...3. vbi et *Apodisterium Grae... ponuntur res in balneo. Apo...*, in Cod. 7646. et in Prouinc. ... Gloss. Lat. Gr. *Apodyterium*, ...

...X, vel APODIX, proba... ...perimentum. Acta SS. Be... Saec. 6. part. 1. p. 566. V. ...s.

...ENTUM, adminiculum, res ... cui innitimur, Gall. *Appuy*, ...*ogio*, Marten. to. 3. Anecd. col. 1884. et to. 5. Ampliss. Collect. col. 365.

APODIARE, inniti, fulcire, sustinere. Inquisitio pro canonisatione S. Yuonis MS. D. Marten. t. 1. Anecd. col. 1160. V. *Podium*.

APODICTICUS, demonstratiuus, experimentalis. Fridegod. in Vita S. Wilfridi, in Act. SS. Bened. saec. 4. part. 1. p. 723. V. *Apodixis*.

† APODIRE, apponere, Gall. *Appuier*. V. *Appilare*.

† APODISIA, vt *Apodixa*, in Ch. a. 1295. Bibl. reg.

APODISSA, vt mox *Apodixa*, acceptilatio, ap. Petr. de Vineis l. 5. Ep. 105.

APODISTERIUM, V. *Apodeterium*.

APODIX, meretrix. Hist. Roton. Monast. l. 1. c. 10. *Subito instigante diabolo, reperit eum vna apodix, i. e. meretrix.* Papias MS. Eccl. Bit. *Apodix, socia, comes.* V. *Apodex*, et *Appendix*.

APODIXA, Ἀποδειξις, Harmenopulo l. 2. t. 2. §. 7. 8. et Ictis Graecis, quasi ἀποδεξις, i. e. cautio de suscepta pecunia, inquit Cuiac. ad African. tract. 9. Apocha, acceptilatio, Germ. Quittung. Constit. Siculae l. 1. c. 49. §. 2. de Notariis: *Et de receptis - - gratis faciant apodixas, et ipsi recipiant antapocham de solutis.* Ch. Ioannae Reg. Neapol. a. 1344. ap. Waddingum in Regesto to. 3. p. 308. 309. Ughell. tom. 7. p. 899. 1081. et Iacob. Gothofred. ad l. 23. Cod. de Susceptor.

APODIXES, V. *Apodixis*.

APODIXIA, impensa, ad *apodixias* alicuius quidpiam facere, idem quod impensis. Iac. Auriae Annal. Genuens. l. 10. ad a. 1282. ap. Murat. to. 6. col. 579. it. a. 1283. col. 483.

APODIXIS, APODIXES, specimen, experimentum, ex Gr. ἀπόδειξις. Gloss. Lat. MS. Reg. *Apodixis, ostensio.* Symphos. in Hist. Apollonii Tyr. p. 20. *Magister, incipe discipuli tui apodixin praeclaram laudare.* Pap. *Apodixes est ostensio.* Vgut. *Apodixen, ostensio, fantasia, probatio, experimentum, virtus, potestas.* Ἀπόδειξις, *demonstratio, designatio, probatio, adprobatio.*

probatio. S. Ambros. L. 4. Ep. 34. Vita MS. S. Arnulfi Episc. Turon. Paul. Diac. in Vita Gregorii M. Orderic. Vital. L. 11. V. Henr. Vales. ad lib. 4. Hist. Theodoriti c. 8.

APOFERETA, APOFERTVM, V. *Apophoretum.*

APOFFRAGISMA, *signaculum annuli, quod cerae infigitur.* Gloss. Bit. V. *Aposfragismus.*

APOFLATIZARE, *caput afflare, purgare*, in Gloss. ad Alexand. Iatrosoph.

APOFORETVM, V. *Apophoretum.*

APOGAEVM, pro *Hypogaeum* L. 2. Miracul. S. Bertini c. 18. Pap. MS. Bit. *Apogeum, aedificium constructum sub terris.*

† APOGRIFVS, pro *apocryphus*, absconditus, occultus, in Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

† APOLEGIVM, liber, commentarius, in quo Chartae donationum, emtionum etc. describebantur, i. q. *Polyptychus.* Acta SS. tom. 3. Sept. p. 343.

APOLETERIVM, V. *Apodeterium.*

APOLIDES, *dicuntur qui sunt sine ciuitate.* Vocabul. vtriusq. iuris. Vox composita ex α priuat. et πολις, vrbs, ciuitas. Hanc vocem vsurparunt Martian. et Vlpian.

APOLLIDAE, *serui qui in opus publicum perpetuo dantur.* Sic in Aduersariis MSS. D. Godefroy.

APOLLINARIACI, iidem qui *Apollinaristae*, Ep. Paciani ad Sympronian. tom. 2. Collect. Concil. Hisp. p. 81.

APOLLINARISTAE, Haeretici sic dicti, ab Apollinare Laodic. Episc. qui, teste Socrate, primum docuit, hominem a verbo susceptum fuisse sine anima, deinde animam quidem Christo dedisse, non vero mentem; cuius loco Deum verbum fuisse autumabat. Plures alios errores Apollinaristis adscribunt cum Historici, tum Patres. Illos omnes tribus capitibus comprehendit Greg. Nyssenus. *Ex hoc doctore professi sunt Apollinaristae, Verbum carneum, filium hominis saeculorum conditorem, et mortalem Diuinitatem.*

† APOLLIRE, apportare. Gloss. ve[t.]
Cod. reg. 7646.

APOLOGESIS, V. *Apologia* 1.

APOLOGETICVM, Papiae: *Sati[s-]*
factionis iudicium, verum testimoni[um]
Ch. Caroli M. ap. Vghell. t. 5. [p.]
1563. *Et quia termini eiusdem Ecc[le-]*
siae in confiniis Mantuanis - - et V[...]
ipsius Episcopii coniacent, apologe[ticum]
eum idem Pontifex habebat, in q[uo]
omni remota dubitatione, res im[...]
fatae Ecclesiae per singula loca et v[o-]
cabula, terminique et confinia [...]
erant etc.

APOLOGIA. (1) *Excusatio.* Vgu[tio-]
ni. Gloss. vet. *Apologia, vel apolo[ge-]*
sis, excusatio, hinc apologeticus [...]
excusatiuus. Eadem fere Papias [...]
Ioan. de Ianua. Gloss. Graec. L[at.]
ἀπολογια, *excusatio, purgatio, sati[s-]*
factio. Ἀπολογοῦμαι, *excuso me.* Por[ro]
Apologias vocant excusationes e[t pur-]
gationes, quibus Sacerdotes, [...]
facturi, excusant se, quod in[digni]
ad tam veneranda et tremenda m[y-]
steria accedant, quarum formul[ae]
plures habentur in libro Sacrame[ntorum]
Gregorii M. pag. 242. ed. Menard[i ...]
harum loco *Confessio* f. *Confiteor* [...]
citur. In Missali Gothico p. 3[...]
Apologia Sacerdotis: *Ante tuae* [...]
mensitatis conspectum etc. V. Menar[d.]
ad Sacram. Gregor. p. 242. et C[ar-]
din. Bona l. 2. Rer. Liturg. c. 1. n. [...]
(2) Occasio. Bernerus Abb. in Tra[ns-]
lat. S. Hunegundis in Act. SS. B[e-]
ned. saec. 5. p. 223.

† APOLTATS, retis species, id[...]
forte, quod *Apostadum*, ap. Lau[...]
in Amalth. *Apostadum, rete pisca[to-]*
rum, plumbo et calamis hinc inde [...]
cumuestitum. Vnde *Apostats* [...]
Apoltats legendum censet Carpe[nt-]
rius in inquisit. a. 1268. Ms.

† APOLVS, *diuinus, apoperes.* G[los-]
sar. vet. Cod. reg. 7646.

APOLVTIVM, *vestibulum s. locus, [...]*
vestes exuendae abluuntur. Breu[...]
Forte *Ablutium.*

† APOMEL, *est aqua in qua f[a-]*
uellis bis vel ter immittitur et ex[pri-]
mitur. Ita Glossae ad Alex. Ia[tro-]
soph. Ms. l. 1. c. 40. Pass. *Qu[...]*
et pro mulsa vsus fueris apome[...]
quemadmodum et mulsa paulatim [...]

† AP[...]

APONCHARE, pro *Apunctare*, ab Hisp. *Apuntar*, collineare. Processſ. a. 1488. ex Tabul. D. Venciae.

APONDECTA, *qui vectalibus praeeſt*. Sic in Aduerſariis D. Godefroy. MSS. † Pro *Apodectae* munus apud Athenienſes.

APONSARE, *aponſam facere*, immittere tigna, Germ. ſtüßen. Charta Theſſacenſis in Dumbis a. 1449.

APONTAMENTA, *puncta* ſeu capita ad deliberandum et ſtatuendum propoſita. Ch. a. 1359. inter Probat. t. 2. Hiſt. Nem. p. 221.

APOPEMPOEUS, ſeruator, liberator. Fridegodus in V. S. Wilfridi inter Acta SS. Bened. Saec. 4. part. 1. p. 725. Alluſio eſt ad Auerruncos Deos, qui Gentilibus credebantur mala auertere, dicebanturque Graecis, ἀποπομπαῖοι δαίμονες, ab ἀποπέμπειν, dimitto.

APOPHLEGMATIDIARE, ap. Th. Triſſinum l. 2. de Diaeta c. 3. Idem quod Graecum ἀποφλεγματίζειν, pituitam purgare.

APOPHLEGMATISMUS, ἀποφλεγματισμὸς, purgatio pituitae, ſeu id quo utimur ad eam purgandam et eliciendam. *Apophlegmatiſmum adhibere*, dixit Cael. Aurel. lib. 1. Tard. Morb.

APOPHORETUM, ἀποφόρητον, pro munere è conuiuio ferri ſolito, vel dono quouis in munerum editione et dignitatum votis, vt ap. Symmachum, vſurpaſſe veteres, palam eſt, et iis, quae adnotarunt Raderus ad Martialem, Caſaubonus ad Suetonium, Beroaldus ad Apuleium, Roſweidus ad Paulinum, caeterique Criticorum. Spelmannus cenſet *Apophoreta* proprie dicta fuiſſe munera, quae in Saturnalibus menſe olim Decembri ſummo cum faſtu et laetitia celebratis, xenia dantes ab accipientibus referebant; ἀποφέρειν, enim, inquit, eſt referre. Poſtmodum pro ipſo vaſe, in quo munera ipſa reponebantur, vox *Apophoreta*, vſurpata, nam ita effertur ab Iſid. lib. 20. Orig. c. 4. de vaſis eſcariis: *Apophoreta, a Graecis, a ferendo poma, vel aliquid, nominata; eſt enim planum.* Quo loco *Apoferetum et Apofertum* habet Ioan. de Ianua, aitque, *Aporeta* eſſe *ſic dicta a ferendo poma*, etc. Qua notione videtur vſurpaſſe Paulin. Epiſt. 1 ad Seuer. *Ac ne panis ſiligineus tibi modum noſtrae humilitatis excedere videretur, miſimus teſtimonialem diuitiarum noſtrarum ſcutellam buxeam, vt apophoritum voti ſpiritalis accipies* etc. Sed et pro vaſe ad ferendum reliquias vocem hanc vſurpari obſeruat Mamotrectus ad legendam SS. Vitalis et Agricolae: *Apophoreta, vaſa, a ferendo poma, vel aliquid aliud dicta: vel vaſa conſecrata, in quibus beatus Ambroſius portabat reliquias.* Quo ſenſu habetur apud Glabrum Rodulf. lib. 4. cap. 3. et cap. 5. Eadem notione vſurpat auctor Vitae S. Hugonis Abbatis S. Martini Eduenſis n. 28.

APOPLACIUS. Ch. donationis facta Eccleſiae Cornutianae, edita a Suareſio: *Vela holoſerica holoblatta 2. vela apoplacia coccopraſina cancellata duo;* vbi Suareſius ad oram libri: lego *Aploblattia*, vel *Aploblattea*; quod Vide.

† APOPLECTICUS, morbo *apoplexiae* obnoxius. Alex. Iatroſoph. Mſ. l. 1. Paſſ. c. 9.

† APOPULARE, incolas in regionem inducere, Germ. bevölkern. Ch. a. 1384. inter Probat. t. 3. Hiſt. Nem. pag. 63.

APOREARI, inopem eſſe conſilii, a Graeco ἀπορεῖν. Bulla Bonifacii VIII. PP. tom. 3. Collect. Conc. Hiſpan. pag. 535. *In iis profecto dolemus et premimur, aporeamur aſſiduè.* V. *Aporiare*.

APORIA. (1) Vlceris ſpecies, ſic dicta quod inde defluat pus ac ſanies; pro ἀπόῤῥοια, defluuium, humor defluens. Papiae MS. Bituricenſis eſt *Aporia - - vulnus. ſtimulus, abhominatio.* Vita B. Columbae Reatinae tom. 5. Maii p. 348. (2) Paupertas, Gr. ἀπορία. Gerardus Abbas Siluae Maioris in Vita S. Adelardi Corbeienſis Abbatis cap. 3. Flodoardus lib. 14. carm. 18. Papiae in MS. Eccleſiae Bituric. *Aporia, anxietas,*

xietas, *taedium*, *vulnus*, *stimulus*, *abhominatio*.

APORIARE, ad paupertatem, angustiam, ἀπορίαν, reducere, ita vt qui in hoc statu fuerit, nesciat, quo se vertat. Laurent. Nouariensis Episc. homil. I. Rigordus: *De eadem medietate donabunt illis, qui per tallias aporiati sunt*. Chron. Reichersp. ann. IIII. Thom. Walsingham. in Ricardo II. V. Orderic. Vital. lib. 12. p. 892. Vitam S. Geraldi Abbatis n. 9. etc. Alia notione occurrit in Ch. Edgari Reg. Angl. pro reformat. Monast. apud Seldenum ad Eadmerum: *In ciuitate degentes, in refectorio pompaticas lasciuasque saecularium delicias, vt melancoliam, aporiantes, licitis caritatiui vtantur cibariis*. Vbi *Aporiare* est *vitare*. Glossae MS. *Aporio*, *affligo*, *hinc Aporia*, *paupertas*.

APORIARI, vero neutrum, angi, haerere, dubitare, ex Graeco ἀπορεῖν. Papias: *Aporiari*, *tribulari*, *conuiciari*, *vel quasi pauper abiici: nam aporos Graece pauper*. Actiui verbi a neutro differentiam notat vetus Grammaticus apud Spelmannum:

Aporio, *si sit actiuum*, *tunc notabit*,
Indicat et aperit, *depauperat atque reuelat*.
Cum neutrum, *signat tunc anxior atque laboro*.
In sensu et tali deponens vult reperire.

Vgutio: *Aporiare*, *laborare*, *vel laborando sudare*, *anxiari*, *et tunc est neutrum*. *Interdum passiue sumitur pro depauperari et pauperem facere*. Epist. Gelasii PP. ad Rusticum Episc. Lugdun. tom. 5. Spicil. Acher. *Aporiamur*, pro haerentes sumus, et anxiamur, vsurpauit etiam S. Pauli Interpres 2. ad Corinth. 4, 8. V. Amalarii Episc. Epist. 6. tom. 7. Spicil. Acher. et Laurent. Mellifluum in Orat. de Chananaea p. 35.

† **APORISMA**. (1) Certa et summaria conclusio. Acta varia ad conc. Basil. ap. Marten. t. 8. Ampl. Coll. p. 527. (2) *Constantino est collectio sanguinis in aliquo membro extra venas non putrefacti*, *maxime sanguinis arterialis*. Gloss. med. Sim. Ia[nu]ens. Cod. reg. 6959.

APORIVM. Ch. Constantiae Imp[e]ratricis, apud Rocchum Pyrrum [in] Notitia Eccl. Siciliae to. I. pag. 1[...] *Ipsi notario Rainaldo dedimus pote[sta]tem, vt v[...]nque vel apud quem[cun]que praedictos villanos seu filios [...] descendentes eorum, nec non ex[...]tias, et ipsorum aporia inuener[it ...] ceat ei ex auctoritate magnitu[dinis] nostrae capere - - Barones vel [...] iuli qui villanos ipsos et eorum a[...] detinent*, etc. V. *Apportum*.

APOSENNARIVM, forte redem[...] agnatis permissa, modo pretium [...] dant emtori. Germ. das Nähe[...] Ch. Litolfi de villa Nennari, [...] ex Chartul. Casaur. p. 77. *In [...] autem tenore repromitto et oblig[o ...] ego supra scriptus Litolfus [...] heredes vobis supra scriptis Sig[...] et Actoni - - vt si de hac mea [...]tione aliquo tempore aposenna[...] facere voluerimus, vel si contra [...] homines antistare et defendere [...] tuerimus - - de nostris propriis [...]bus nos vobis ad vestram propri[eta]tem in simili loco duplum et me[lio]ra restaurare promittimus*.

APOSFRAGISMVS, sigillum, ἀ[πο]σφράγισμα. Regula Solitari[...] cap. 15.

APOSIA, excoctio, in Querulo [...] finem. V. *Apozimare*.

APOSTA, fulcimentum, appodi[...] Beda lib. 3. Histor. Angl. c. 17.

APOSTADVM, V. *Apostata*.

APOSTARE. (1) Postponere, viol[are]. Leges Eduardi Confess. tit. de [Pa]rochis 35. *Qui leges apostabit [...] werae suae reus sit apud regem*. [...] totidem paene verbis habentu[r in] Legibus Henr. I. c. 12. nisi q[uod] *Apostatabit* legitur. Vnde *Apo[stare]* et *Apostatare leges*, his locis [...] aliud sonat, quam *leges postpo[nere]*, *violare*, a legum obseruatione [de]ficere, ἀποστατεῖν. Eadem [...] locutionis formula vsus est Lamb[ertus] Ardensis: *Tandem a Saracenis ca[ptus] legem Christianam, et fidem, et [pa]ternas apostatauit traditiones*. [V.] *Apostatare*. (2) † **APOSTARE**,

...is *appostare*, insidiari vel obseruare. Stat. Mant. l. 1. c. 45. Cod. ...reg. 4620.

...OSTASIA. (1) *Desertio militum.* Gasparis Barthii Glossar. ex Hist. ...elect. Raimundi Agilaei. (2) De...ctio a vera religione, V. *Aposta...* (3) Defectio monachi ab or...ap. Io. Portarum Mon. ep. 5. ... 431.

APOSTASIALIS, APOSTATI...CVS, fictus, commentitius, reapse ...on existens, quamuis existere vi...detur. Ioann. de Cardalhaco serm. ...Nativ. Dom. *Desistamus affirma...tes apostasiales, quia tu se... verum carnem, non fictam, ...apostaticam, secundum quod di...haeretici, hodie natus es verbum ...factum es.*

...TASIVS, pro *Apostata* scribit ...ibertus l. 1. de Vita sua c. 18.

...STATA, qui a vera, seu Chri... religione deficit, Ἀποστάτης, ...*varicator*, S. Ambrosio in Epist. ad Theodosium Imp. vbi de Iuliano ... Io. de Ianua: *Apostata, ...*, *renuntiatus*, *refuga*, *re...*. Auitus Viennensis Epist. ... Decretum Nicolai II. PP. in Sy...do Romana an. 1059. editum. V. ... Codic. de Apostatis lib. 1.

...OSTATARE. (1) A vera religio...ne deficere, *praeuaricare*, S. Am...brosio in Ep. ad Theodos. Imp. Vi...tor Vtic. lib. 3. de Persecut. Van...dal. V. Concil. Arelat. I. can. 23. ... II. can. 25. Ioann. Diac. l. 4. ...Vita Gregor. M. cap. 86. Paul. ...Diacon. de Gestis Episcop. ...etensium in S. Masona c. 4. ...ecul. Saxon. l. 2. art. 13. §. 6. etc. (2) Haud raro actiue sumitur pro ...*ducere*, a vera Religione ad fal...sam trahere. Vitae Patrum Emeri...tensium to. 1. Collect. Conc. Hisp. ...g. 648. (3) APOSTATARE ...eterea dicuntur monachi, cum, ...o obstricti, cucullam exuunt, et ... vitam saecularem redeunt. Au...tor Breuiloqui ait, apostasiam in ...ibus consistere, *primo quidem in ...missione fidei Christianae, secundo in demissione habitus religionis, tertio in demissione tonsurae Clericalis.* S. Cypriani Epist. 54. Capitula Caroli M. lib. 6. cap. 139. Concil. Tribur. an. 895. cap. 27. Concil. Remense an. 1049. cap. 8. V. Caesar. Eysterbach. lib. 2. de Mirab. c. 2. l. 12. c. 29.

APOSTATATIO, APOSTATIO, vt *Apostasia* (2). Vita Ms. S. Winwalaei.

† APOSTATICE, dicitur de eo, qui voto obstrictus a monasterio, sine superiorum licentia, recedit. Chartul. Clarifont. ch. 27.

APOSTATICVS, *proselytus, scilicet qui procul salit de vna secta in aliam*, in Breuil. At Ioanni de Ianua, *Apostaticus*, est *peruersus*. Italis *Apostatico*, i. q. *Apostata*. V. etiam *Apostasialis*, et *Apocatasticus*.

APOSTATIO, V. *Apostatatio*.

APOSTATIZARE, ab ecclesiae communione separare, pro apostata habere. Ch. Humberti Episc. ex Tabul. Eccles. Gratianop. Leg. Wisigoth. l. 3. tit. 5. §. 3.

APOSTATORES, monachi qui ab ordine spretis votis deficiunt. Statuta Ord. Cisterc. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 1515.

† APOSTATVRA, commissurae, maxime quae ex additis segmentis fit, Germ. Fuge. Stat. Massil. l. 3. c. 17. vbi *apostatura s. innotura botarum*, i. e. doliorum, occurrit.

APOSTEMA, *ae*, vt apostema, atis. Acta SS. t. 1. Maii p. 539.

APOSTEMARI, *apostemate corrigi, apostemate turgere.* Gocl. Lex. Phil.

APOSTEMATIA, apostema. Acta SS. Aprilis tom. 2. pag. 277.

† APOSTEMATICVS, qui apostemate laborat. Acta SS. t. 1. Aug. p. 561.

APOSTEMATIO, eadem ratione, ibidem pag. 356. Vita B. Kingae t. 5. Iulii p. 741.

APOSTILLI, V. *Apostoli* 1.

APOSTOLA FRANCORVM. Sic, inquit Spelmannus in voce *Apostolici*, nuncupata est Clotildis Regis Clodouaei vxor, quod prima apud eos Chri-

Christiana, ceteros fecit ad Christum prouehi; quemadmodum Gregor. M. a Beda *Anglorum Apostolus* dictus est, quod Anglos missis in Angliam praedicatoribus ad fidem perduxisset. † *Apostola* quoque nuncupata est Maria Magdalena, quod resurrectionem Domini prima nunciauerit.

APOSTOLARE, APOSTOLICARE, pontificatum Romanum obtinere. Ch. a. 1059. ap. Lucium l. 2. Hist. Dalmat. c. 15. *Beatissimo Papa Nicolao vniuersaliter mundo apostolicante.*

APOSTOLATUS. (1) Episcoporum dignitas et titulus honorarius. Epist. Vital. ad Capreol. Episc. Carthag. Sidon. l. 6. ep. 4 7. Mabillon. Anal. t. 3. p. 134. et alibi. (2) Suprema Paparum dignitas. Paul. Warnefr. de gest. Longob. l. 4. c. 30. Hist. Meld. t. 2. Instrum. p. 18. S. Bernard. Ep. 88. et passim alibi. (3) Fines jurisdictionis Episcopi Romani. Bulla Sergii Papae pro monast. S. Tiberii: *Nullus Iudex publicus - - in ecclesias aut loca vel agros - - infra apostolatum nostrum - - ingredi audeat.*

APOSTOLI. (1) Vox nota Liuio et Iurisconsultis, et in Iure Canonico frequens. Erant autem *Apostoli*, dimissoriae Litterae, quas Episcopus Laico, vel Clerico, in alienam dioecesin transituro, dabat, laico quidem, vt ibi ordinaretur; Clerico vero, vt vel ordinaretur, vel ordinatus sacrificaret, vel in alienae Ecclesiae catalogum referretur. Dabantur etiam *Apostoli* ab Officialibus et Ecclesiasticis judicibus, testandae appellationis gratia, quoties Romam ad Pontificem prouocabatur. Arnulfus Lexov. in Epist. p. 12. Concil. Lugd. a. 1245 Sed et interdum pro quibusuis *litteris*, vti vocant, *appellationis*, etiam ad judices laicos, haec vox vsurpata Ch. an. 1018. *Ab eadem interlocutoria, vt injusta, salua vestri gratia, et reuerentia appello in his scriptis ad D. Regem Majoricarum, et instanter Apostolos peto mihi concedi et tradi.* Appellatio interiecta an. 1409. contra impositionem noui pedagii [...] Rymer. to. 8. pag. 548. V. [...] Hocsemium an. 1341. et Sou[...] tum ad Epist. 219. et 220. Iu[...] Carnot. *Apostres* dicuntur in [...] tutis MS. Caroli I. Regis Sic[...] cap. 143. APOSTILLI, eadem [...] tione apud Matth. Paris p. 458[...]

(2) APOSTOLI, legati, [...] Luithprandus in Legat.

(3) APOSTOLI, apud Iud[...] *qui ad exigendum aurum atque ar[...] tum a Patriarcha certo tempore [...] guntur*, in leg. 14. C. Th. de [...] daeis. Coronarium scilicet, c[...] canon anniuersarius erat, et a [...] daeis pensitari solebat V. Iacob[...] Gothofredum ad hanc leg. vbi [...] ta de Apostolis Iudaeorum.

(4) APOSTOLI, Papiae, [...] cuntur *Haeretici quidam, hoc [...] men sumentes, quia nihil propr[...] possidentes, nequaquam recipiant [...] quid in hoc mundo possidentes.* [...] *qui Apostolici* appellantur a S. [...] gustino lib. de Haeres. cap. [...] APOSTOLICI praeterea ext[...] alii haeretici, tempore S. Bern[...] in quos grauius inuehitur Serm. [...] in Cantic. qui ita se appella[...] quod sese successores Apostolor[...] jactitarent. V. Rainer. contra V[...] cap. 6. APOSTOLI in Con[...] Herbipol. an. 1287. cap. 34. [...] an alii ab *Apostolicis* S. Bern[...] *Leccatores, seu reprobatos Apo[...] in eorum reprobata regula [...] vetantes omnino; volumus, quod [...] lus clericus, nulla saecularis per[...] intuitu religionis eorum, ac in[...] habitu, eos de caetero recipiat, [...] eis alimenta ministret etc.* De [...] etiam agit Synodus Cicestrensis [...] 1289. cap. 39. quos *falsos fra[...]* vocat, et *a sede Apostolica* [...] *professionis non habentes.* † A[...] Hist. Treuir. ab Hontheim [...] p. 51.

(5) † APOSTOLI in Dioecesi [...] bianensi nuncupantur presbyteri, [...] parochiis, curione viduis, deseru[...] dis mittuntur.

(6) † APOSTOLI appellati [...] Italos viri pii ex eleemosynis, [...]

Apostolorum viuentes. Garamp. in Diss. 1. ad Hist. b. Chiarae p. 111. Religiosis etiam societatibus idem nomen inditum. Stat. Perus. an. 1391. ibid. p. 497. *Fratribus poenitentiae, vocatis Apostolis.* Breue Gregor. XIII. a. 1584. ibid.

APOSTOLICAE ECCLESIAE, dictae olim Cathedrales omnes, etsi in confesso esset, Apostolicae Ecclesiae principatum in Romana vigere, vt ait S. Augustinus Epist. 162. cuius etiam haec sunt: *De Collegis agebatur, qui possent aliorum Collegarum judicio, praesertim Apostolicarum Ecclesiarum, causam suam integram reseruare.* APOSTOLICA SEDES, eadem ratione, Episcopalis Sedes, Annal. Bened. tom. 5. pag. 361. Patres autem *apostolicas* appellabant *sedes*, quae fundatae fuerant ab Apostolis; de quibus S. Augustin. l. 2. de Doctr. Chr. c. 8.

APOSTOLICALIS CATHEDRA, pontificalis, papalis, seu Romana. De SS. Emano et Sociis Martyr. t. 3. Maii pag. 596. D.

APOSTOLICARE, V. *Apostolare.*

APOSTOLICATVS. (1) Papatus, in vita S. Eusebii Episc. Vercell. et apud Otton. Morenam in Hist. rer. Laudens. p. 9. 101. (2) *Apostolicatus, titulus apostolatui proximus.* Cap. Barth. in Glossar. ex hist. Palaest. Fulcherii Carnot.

APOSTOLICVM. (1) Sic saepius appellantur Romanorum Pontificum epistolae, decreta, bullae etc. quod vt mox dicetur, ipse Pontifex vocatur *Apostolicus* V. alia notione in *Apostolicum.* (2) APOSTOLICVM, in Ordine Romano: *Subdiaconus autem, qui lecturus est, sub cura sua habebis Apostolicum et Archidiaconus Euangelium:* ἀποστολικὸν βιβλίον, apud Cabasilam in Exposit. Liturg. cap. 22.

APOSTOLICVS. (1) Olim et nascente primum Ecclesia, vniuersim Episcopi omnes *Apostolici* dicti, interdum adiuncta *Episcopi, viri* aut alia voce, tanquam *Apostolorum* successores; seu potius, quod quisque in sua dioecesi vices Apostolicas ageret. Sic Fortunat. ad Gregor. Turon. Episcopum scribens, ipsum *Dominum Apostolicum* vocat, in Prologo ad S. Martini Vit. et ad l. 1. Poem. vt et Euphron. Episc. Turon. lib. 3. et Nicetium Treuir. eodem libro Poëm. 10. Ita etiam apud Marculfum promiscue legimus: *ille Rex viris Apostolicis patribus nostris, Apostolico illi Episcopo.* Adde lib. 1. form. 6. 7. Epist. Clodouaei Regis ad Synodum Aurelian. 11. Fortunat. lib. 5. in Epist. ad Syagrium Augustodunensem. Verum sicut *Papae* appellatio, quae Episcopis omnibus communis primo fuit, postmodum soli Pontifici Romano adscripta legitur, ita et *Apostolici;* qua quidem scriptores aeui medii saepe, ne dicam semper, Papam indigitant. Rupert. Tuit. lib. 1. de Diuin. Offic. cap. 27. V. etiam *Apostolicae.*

(2) Ridicule nimis scriptor Anonymus lib. 4. belli Palaestini c. 21. apud Ludewig. tom. 1. Reliq. MS. pag 4. *Apostolicum* vocat, qui tum apud Saracenos erat et religionis et imperii supremus arbiter. *Caliphae nostro Apostolico et nostro regi domino Soldano militi fortissimo, salus et immensus honor.*

(3) APOSTOLICVS ORDO, monasticus. Visio Wetini Monachi Augiensis inter Acta SS. Benedict. saec. 4. part. 1. pag. 270. *Vitam Apostolicam* appellat vitam monasticam.

(4) APOSTOLICI, haeretici V. *Apostoli* (4).

(5) † APOSTOLI, qui a Pontificibus Romanis litteras impetrauerant ad vacantia beneficia. Conc. Andegav. V. Can. 5. 6. V. Maan p. 89.

† APOSTOLIFICVS, apostolicus. Acta SS. t. 6. Sept. p. 428.

APOSTOLIVM. Epist. Clodouei I. Regis Fr. ad Episcopos: *De caeteris quidem captiuis laicis, qui extra pacem sunt captiuati, apostolia, cui volueritis, arbitrii vestri non est negandum.* Concil. Aurelian. II. c. 13. *Abbates, Martyrarii, Reclusi, vel Presbyteri apostolia dare non praesumant.* Sed ibi perperam vox haec effertur: nam legendum *Epistolia*, vti dicuntur in Concil. Turon. II. cap.

cap. 6. Et in Concil. Calchedon. act. 15. can. 11. Ex quibus percipimus, Epistolia, litteras fuisse, quas *Pacificas* vocarent veteres, quas pauperibus, aut inique oppressis, et Ecclesiae subsidium implorantibus, dabant Episcopi, cum *Commendatoriae* spectarent viros honoratiores.

APOSTOLVS. (1) Liber Epistolarum S. Pauli, qui in Ecclesia ad Missam legi solet Liber Sacrament. Gregorii M. *Deinde sequitur Apostolus*, id est, lectio ex Apostolo. Hincmar. Rem. tom. 2. opusc. 7. pag. 149. Isidor. Hispal. apud Iuon. Carnot. Decret. part. 6. cap. 1. *Apostolum et Euangelium legat*; quo loco Gratianus *Epistolam*, pro *Apostolum*, habet. V. Concil. Toletan. I. cap. 2. et Toletan. IV. cap. 12. Regulam Magistri cap. 46. etc. (2) APOSTOLORVM SORTES. Concil. Treuir. a. 1310. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 257. *Nullus etiam super sortes quas Sanctorum seu Apostolorum vel Psalterii vocant, aut cuiuscumque Scripturae inspectione diuinationis scientiam profiteatur, aut futura promittat* etc. Vide *Sortes Sanctorum*. (3) APOSTOLVS, pro *Admirallo*, seu Maris Praefecto interdum accipi testatur Spelmannus, quem consule. V. etiam *Apostoli*.

APOSTOMA, *malum quod diuersis collectionibus, id est, causis euenit*. Papias MS. Graece ἀποστήμα, abscessus, suppuratum, Addit Papias: *Apostomas enim Graece collectionem vocat; sed perperam*.

† APOSTQVE, postequam. Ch. an. 1451. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 279.

APOSTROPHA, *pars circuli dextra et ad summam litteram opposita*. Papias MS. Est elisae vocalis nota, quam Graeci ἀπόστροφον appellant; vnde Isid. Orig. lib. 1. cap. 19. *Apostrophos* legit rectius, quam *Apostropha*; quae Latinis figura Rhetorices est, qua sermonem ad aliquem siue praesentem siue absentem, siue etiam res inanimatas conuertimus. Hinc

APOSTROPHARE, alloqui, Gall. *Apostropher*. Vtitur Siluester Giral[dus] in Topogr. Hibern. dist. 1. c. 22.

APOTACTITAE, ἀποτακτῖται Haeretici, ita appellati, quod bon[is] omnibus renuntiarent, quasi dic[as] *Renuntiantes*, vt *Encratitae*, id [est] *abstinentes*. Horum mentio fit i[n] leg. 2. Cod. Theod. de Haeret. [I]dem videntur, qui *Apostoli*, [se]u *Apostolici*, de quibus supra.

APOTELESMATA, superstitiosa verba, qualia sunt illa, quibus se rustic[i] Kalendis Ianuarii, in Picardia prae[s]ertim, salutare solent. *Au guy l'a[n] neuf*. Respondetur, *Plantez, plantez*; his vero sibi fertilem annum app[re]cantur. Vita S. Hugonis t. 2. April. p. 267. Vox omnino Graeca, quae Graecis proprie effectus stellarum sonat, et imagines sub certo sidere factas ad eius vim detinendam, a[c] etiam genethliacorum responsa, quibus praenuntiatur, quae fortuna illum maneat, qui sub hac vel illa constellatione natus est.

† APOTESIA, afflatus diuinus. Ba[…] luz. t. Capitul. p. 634. Gloss. Gr[aec.] Lat. ἀποθεῶ, diuino, *Deum facio*.

APOTHECA, officina, vnde Ital[i] *Boteca*, Galli *Boutique*, locus, vbi merces aliaeue res asseruantur, e[t] reconduntur, horreum. Gloss. S. Benedicti, cap. de Habitatione: *Horreum*, ἔνδοχον, καὶ ἀποθήκη. Hariulfus lib. 3. cap. 1. V. Constitut. Sicul. lib. 3. tit. 34. §. 3. *Apothecae vini*, apud Euodium lib. 2. d[e] Miracul. S. Steph. cap. 3. *Apotheca Regia* to. 2. Operum S. Bernard[i] col. 1346. edit. 1690. vbi de canonizatione ejusdem S. Doctoris. *Apotheca barberiae*, pro Officina tonsoria, in Ch. anni 1450. ex Archiu[o] S. Victoris Massil. POTHECA, […] APOTHECA, in Chartis Italis apu[d] Vghell. tom. 7. Ital. sacr. p. 40[…] 404. 410. 417. BOTICA, ex Hi[s]panico *Botica*, in Concilio Palentin[o] an. 1388. cap. 5. HYPOTHEC[A] in Concilio Monspeliensi, an. 125[…] cap. 9.

APOTHECARE, in *apotheca* seu horre[o] recondere. Fortunat. Epist. ad Sy[…] nag[…]

mgr. vbi pro *apothecar et*, diuisis vocibus, legendum *apothecaret*. † Pro *hypothecare* legitur in Ch. Roberti milit. ex Tabular. Flamar.

POTHECARIA, res omnes, quae a pharmacopolis vendi solent. Codex MS. censuum Episcopi Autissiod. circiter 1290. exaratus.

POTHECARIA, officina pharmacopolae, Gall. *Apothicairerie*, in Synodo Vallis-Oletana an. 1322. inter Concil. Hispan. tom. 3. p. 567.

POTHECARII. (1) Qui Apothecas, seu *bothegas* tenent. In Ch. an. 1178. apud Vghell. tom. 7. pag. Tabular. Ecclesiae Cadurcensis. Apothecarum seu horreorum ores. Glossar. Graeco-Lat. *horrearii*, Ἀποθήκη, Breuiar. Canon. Fulg. Ferandi c. 133. Vt *Clerici apothecarii, vel ratiocinatores non ordinentur*, Concil. Carthag. I. sub Iulio PP. c. 9. *Et ipsis non liceat Clericos nostros eligere apothecarios, vel ratiocinatores.* Vbi *Apothecarii* latiori significatione dicuntur, qui, curatoris, aut tutelaribus ratiociniis erant obnoxii, vt quidam censent. (3) APOTHECARIVS, qui in domibus conficit bellaria, fructus saccharo conditos, et alia modi quae ad secundam mensam pertinent, Conditor. Leges Palatinae Iacobi II. Regis Maioric. inter Acta S. Iunii to. 3. p. XXVIII. sensu occurrit ibid. pag. 37. non tom. 2. Hist. Dalphin. pag. et apud Lobinell. tom. 1. Hist. pag. 427. (4) † *Apothecarius*, Codicis MS. nomen, in Tabul. S. Petri Carnot. quasi sit *Apotheca* seu hortum, rebus quam plurimis refertum. (5) † *Apoticarius*, a Gall. *Apothicaire*, pharmacopola. Codicil. Caroli Andegav. comit. a. 1481.

POTROPAEI DII, ἀλεξίκακοι, hoc est, auerrunci, siue malorum depulsores, quibus agnicula immolabatur. Hofman. ex Amm. Marcell. l. 25.

POTICARIVS, V. *Apothecarius* (5).

APOYSVS, Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Apoysis*, *compositis*, *vel circumcisis*.

APOZIMARE, ἀποζεματίζειν, *Apozema*, seu decoctum medicamentum infundere. Octauius Horatianus l. 1. Rer. medicar. cap. 19. *Apozima* enim dicebant pro *Apozema*. Macer de Herbis:

His potius seminum, vel Apozima ponderis huic.

APPACARE, APPAGARE, soluere, exsoluere, in Statut. Venet. a. 1241. l. 1. c. 43. 51. l. 5. c. 10. c. 62. et l. 3. c. 39. V. *Pacare* et *Pagare*.

APPACTVS, V. *Apaltus*.

APPAGARE, V. *Appacare*.

APPALCATOR, pro *Appaltator*, manceps. Italice, *Appaltore*. Rymer. to. 13. pag. 159. col. 1. V. *Apaltus* et *Apatisatio*.

APPALLARIA, V. *Applare*.

† APPALPARE, cum reuerentia palpare, tangere. Chron. Mutin. ap. Murat. t. 11. Script. Ital. p. 118.

† APPALTOR, vt *Apaltus* et *Appalcator*. Rota Genuens. decis. 24. num. 53. 55.

† APPALVS, mollis. Glossae Iatricae Cod. reg. 6881. V. *Apalus*.

APPANAGIVM. (1) V. *Apanagium*. (2) † Census vel praestatio pro jure pascendi porcos in silua domini, Gallis *Panage*. V. *Pastio*. Ch. a. 1319. in Reg. 60. Chartoph. reg. ch. 69. *Item pro appannagio dictae forestae* etc. Vnde Galli *appanager* dixerunt, pro porcos glandibus pascere.

APPANARE, V. *Apanare*.

APPANATIO, i. q. *Apanamentum*, ap. Baluz. l. 2. Hist. Hist. Aruern. pag. 282. V. etiam *Apanare*.

APPAR, APAR, etc. Papias: *Suppar*, *compar*, *appar*, *composita*. *Appares* porro vel *Apares* vocant inferioris saeculi Scriptores epistolas generales, quae vno exemplo, paucis mutatis, ad diuersos mittuntur. Anastas. in S. Hadr. PP. p. 108. *Apparem istius donationis per eundem Aetherium adscribi faciens.* Vbi pro exemplo, seu vti dicimus *copia*, vox sumitur. APPARVM, eadem notione occurrit in Chron. Farfensi apud Murat. tom. 2. part. 2. col. 498. 499. Post Nouellam Theodosii et Valentiniani de amota militantibus

tibus fori praescript. ad Ariouindum Magistrum Militum: *Eodem exemplo appari viro illustri Comiti Exmagistro Militum et Exconsuli bis ordinario.* Hae Epistolae *Vniformes* dicuntur apud S. Hilar. in fragm. p. 45. *Consimiles* in Testam. Sancii I. Reg. Portug. aere 1217. Et apud Nicol. PP. I. Epist. 8. in fine. Epistolae autem istius, quae est 16. titulus sic concipitur: *Nicolaus - - singulis quibusdam Senatoribus Constantinopoleos, Aparibus.* Vbi vox *Aparibus*, non ad vocem *Senatoribus* refertur, sed per receptam hac aetate formulam additur, vt innuatur vno exemplo dictatas et missas Epistolas ad diuersos; quae pluries occurrit apud Gregor. Magn. interdum per *Aparibus* cum vnico P. descripta et apud Ioann. VIII. PP. Epist. 99. 191. 227. Sed et apud Gregor. VII. PP. l. 1. Epist. 4. quae ad diuersos inscribitur, haec habentur: *Inceptis quidem Aparibus, sed circa finem singulis Epistolis juxta locorum et personarum competentiam discrepantibus. Data Romae*, etc. Adde l. 2. Epist. 16. Ita apud Radulf. de Diceto, epistola, quam Richard. Angl. Rex nobilibus, quibus regni curam commiserat, dum sacram peregrinationem obiret, scripsit, hanc praefert inscriptionem: *Richardus Rex Angl. Willelmo Cancellario, G. Filio-Petri, W. Marescallo, et H. Bard. et W. Briwer, Apparibus.* Salmas. in lib. de Iure Attico et Romano vocem distinguendam putat, *a paribus*, vt si ἀπό τῦ ἴσυ, ἀπὸ τῦ ἰσοτύπυ, ἰσοτύπως, epistola scilicet eodem, quo alia exemplo scripta. Sed loci supra allati videntur euincere, *apparem*, vel *apparem* similem denotare, vel potius exemplum alterius scripti, maxime locus Anastasii. At cur *aparibus* vulgo scriberetur in ablatiuo, existimat Cangius indicari Epistolas *pari* tenore, vel certe *a paribus*, seu similibus, descriptas, singulisque (quibus alias generatim inscribuntur) licet eodem contextu inscriptas ac missas. V. *Paricla.*

APPARAGIVM, pars hereditatis quae a primogenito datur secundogenitis, in Ch. a. 1316. Locus ex Rege Cam. Comput. Paris. V. *Apanagium* et *Paragium.*

APPARAMENTA. (1) Apparatus, omne quod bello inferendo necessarium est. Chron. Parm. ad a. 130 apud Murat. to. 9. col. 872. (2) Instrumenta quaeuis rei perficiendae necessaria, Germ. Geräth, Werkzeug. Ch. MS. Petri II. Regis Aragon. a. 1283. (3) † Pacis prolusiones, Gall. *Preliminaires.* Acta varia ad Conc. Basil. ap. Marten. t. Ampl. Collect. p. 92.

APPARARE, commentariis explicare et illustrare. Testam. Henrici Ostiensis Card. inter Instrum. tom. 2. nouae Gall. Christ. col. 180. V. *Apparatus.*

† APPARATA, forte pro *Apparatus*. Ch. a. 975. inter Instrum. t. 6. Gall. Christ. p. 267. *Tres quoque apparatas eidem canonicae, cum omni integritate distribuit; mercatum vero medium - - omnigena caritate concedit*

† APPARATOR. Stat. comit. Venaiss. c. 55. ex Cod. reg. 4660. *Item qui stratores, apparatores et servientes curiarum, vulgariter nuncupantur stipem pauperum et panem esurientium sitientes - - solummodo unum grossum - - exigant.* Legend. videtur *Apparitores.*

APPARATORIVM. (1) Inscriptio vet. apud Reines. p. 818. *Hoc Apparatorium pertinet ad monumentum Q. Aquili Dionysi.* Interpretatur loco, vbi rogus fuerit apparatus verum Fabrettus Inscript. p. 3 asserit: *Apparatorium* aedificium quod sepulcro annexum fuisse, lustrationem sepulcri et coenas ferales paratum, etc. V. *Apparatorium* (2) † Idem quod *Apotheca*, domuncula, officina. Inuentar. Chart. a. 1482. fol. 50.

APPARATVRA, ornamentum. Acta in Vita S. Hathumodae apud B. Pez tom. 1. Anecdot. part. 3. 291. Rymer. to. 10. p. 516. col. *Apparaturae* recensentur vestes et domesticam suppellectilem.

APPARATVRIVM, *vbi res quaeque paratur*, in Gloss. MS Reg. 1019. Hinc emendandae Gl

Lat. Graec. *Apparatorium*, *ἐξαρτιστήριον*. Vbi perperam Edit. *Apparatorium*. Vt et apud Papiam in V. *Appariter*, cui dicitur: *Vbicumque res parantur, vel adiutorium*.

APPARATVS. (1) Ita appellata Glossa Accursii ad Digestum et Codicem sed et quiuis Commentarius. Rolandin. in summa Notariae cap. 3. *Vt pignoris obligauerunt vnum codicem scriptum in cartis hedinis cum apparatu domini Accursii.* Hinc emendandus Willelm. Thorn. in Chron. ann. 1274. *Contulit huic Ecclesiae Biblium pulcram, et totum corpus Iuris ... ordinario glossatum.* Legendum enim *apparatu*. V. *Paratae* et *Apparare*. (2) † Reparatio, refectio, vel sumtus, conseruatio. Ch. a. 1202. ex Chartul. S. Ioann. in Valle: *conuentio - - super apparatibus et emendationibus eiusdem molendini.*

† APPARELLAMENTVM, receptio in fratrem apud Albigenses. Acta inquisit. Tolos. ad a. 1238. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 387.

APPARENTER. (1) Probaliter, in speciem, Gall. *Apparemment*. Acta SS. Martii tom. 1. pag. 561. (2) Per visum a Deo profectum. Vita prior B. Lidwinae Virg. t. 2. Aprilis p. 302. C.

APPARENTIA. (1) Ostentatio. Boncompagnus de obsidione Anconae cap. 10. apud Murat. t. 6. col. 933. (2) Paruula causula, simulatio, Gall. *Apparence*. Ch. Wenceslai Duc. Brabant. ap. Miraeum Diplom. Belgic. to. 2. p. 1025. *Neque vllum quaerere permittemus vllam apparentiam, occasionem, aut praetextum, per quem haec pacta - - scindere possemus.* (3) † IN APPARENTIA, sub dio, palam, Gall. olim *en Appart*, *en Appert*. Stat. Auenion. a. 1243. c. 89. *Piscatores teneantur afferre et tenere simul omnes pisces in apparentia in mercato macelli, et in nulla domo reponantur.*

APPARERE. (1) Arbitrium, sensus, ab Ital. *Parere*, quod idem significat. Acta S Franciscae Romanae to. 2. Martii p 114. C. (2) † Componere, disponere. Ch. a. 1331. in Reg. 66. Chartoph. Reg. ch. 527. *Ad quae pondera dicti molinerii seu dicta molendina gubernantes blada molenda et farinam multam apparere et ponderare haberent.* (3) † Iuri stare, Gall. *Comparoitre*, Germ. erscheinen. Scacarium Paschae ap. Falesiam a. 1212. ex Bibl. reg. Cod. 4653.

APPARES CHARTAE. V. *Appar* et *Paricla*.

† APPARIARE, coniugare, copulare, Gall. *apparier*. Contract. matrimon. a. 1162. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 509. *Bono amore et bona fide coniunxerunt et appariauerunt se tali conuentu* etc. V. *Apariare*.

APPARIATIO, Gall. *Pariage*, cum quis alterum dominii participem facit. V. *Pariagium*.

APPARIATVS, consentaneus, consentiens, vel alicui rei proprius, destinatus. Stat. Massil. l. 1. c. 47.

APPARIBILIS, V. *Aparibilis*.

† APPARISIS, *est cum id quod in animo, quasi iudicium deposueramus, opportune reposcimus.* Gloss. vet. Cod. reg. 7613.

APPARITIO. (1) Pro Apparitoribus ipsis, non semel in Codice Theod. Glossae Graec. Lat. *τάξις ἄρχοντος*, *Officium, apparitio.* Male edit. *Apparatio*. Coronatus Notar. in Actis S. Zenonis Episc. Veron. *Vt hoc Rex Gallienus audiuit, missis apparitionibus ad perquirendum sanctum virum coepit sollicite demandare.* V. Collat. III. Carthagin. c. 29. Maximum Taurin. in Homil. in Vigiliis Natalis Domini, et Ammian. lib. 18. et 19. pag. 123. 144. Edit. 1. Inde *Apparitionis Princeps*, Princeps seu primus apparitorum. V. *Princeps officii*. (2) Epiphania. Ordo Officii Gothici to. 3. Collect. Conc. Hispan. pag. 266. *Notandum est - - apparitionem - - idem esse cum Epiphania.* (3) Quarta e nouem partibus hostiae diuisae in Missa Muzarabica. Officium Gothic. t. 3. Concil. Hisp. p. 266.

APPARSVS, visus, qui apparuit. Vita S. Iuuenalis to. 1. Maii pag. 402. *Vt dominatio sua illustrissima ad videndum*

dendum accederet miraculum in sua Ecclesia denuo apparsum, et repertum intus capsam lapideam, in qua repertum fuit corpus S. Iuuenalis.

† APPARTATVS, sua parte seu portione donatus. Murat. t. 12. Script. Ital. p. 326. V. *Appartiamentum* et *Apportionari.*

† APPARTENENTIA, tutela, protectio, qua quis rem aliquam, vt suam tuetur. Ch. Guill. de Baux a. 1202. Ms.

APPARTIAMENTVM, partitio, diuisio bonorum inter liberos. Consuetud. Tolos.

APPARVM, V. *Appar.*

APPASSAMENTVM, induciae, belli sedatio, a Gallico *Appaiser*, pacificare. Gregor. X. PP. in Epist. apud Marten. to. 7. Ampliss. Collect. col 244.

APPATIAMENTVM, tributa regioni subactae, durante bello, a victore imposita, Germ. Kriegssteuer, Brandschatzung. Gall. olim *Appastis*, vel *Pactis* quod sub certis pactis et compositionibus, v. g. a caede, incendio, agrorumque deuastatione temperandi, exigantur soluanturque. Charta Amaneui de Lebreto militis an. 1400.

APPATICIAMENTVM, eadem notione. Rymer. to. 10. p. 12.

† APPATICIRE, tributa sub nomine *Appatis* exigere, Gall. olim *Appatissier*, pacisci. Memor. H. Cam. Comput. Paris. ad an. 1423. V. *Apatisatio.*

APPATISSAMENTVM, eadem significatione ap. Rymer. to. 10. p. 558. et to. 11. p. 135.

APPATIZAMENTVM, eodem sensu. Rym. to. 11. p. 406.

APPATIZARE, *apatizamenta* imponere, ap. Rymer. t. 11. p. 406. V. *Apatisatio.*

APPATVARE, V. *Apatuare.*

† APPEISSAMENTVM, induciae, pacificatio. Ch. a. 1269. in Hist. Lugd. p. 3. V. *Apeysamentum.*

APPELLARE. (1) Dicitur qui *appellat* aut accusat, vel qui *appellum* s. accusationem suam prosequitur. Brompton: *Cum rex eum intuitus esset, de preditione et morte Alfredi fratris sui, appellauit in haec verba: Godwine, ego appello de morte fratris mei, quem proditionaliter occidisti.* V. *Appellum.* (2) † Pro *appellere* occurrit etiam in Ch. a. 1411. Bibl. reg. Alia notione V. in *Apellare.*

APPELLAREA, APELLARIA, i. q. *Applare.* Paulus PP. Ep. 15. in Cod. Carolino. Anastas. in Sergio PP. p. 61. V. *Applare.*

APPELLATIO. (1) Vox forensis nota. APPELLATIONEM APPLICARE, idem quod ICtis appellationem explicare, s. appellationis caussam persequi Arrest. Parlam. an. 1322. Hist. Harcur. t. 3. p. 240.

APPELLATIONES LAVDVNENSES, Gallicis olim Practicis *Appeaux volages*, Sic dicebantur quod maximum haberent vsum in agro Laudunensi In pluribus locis huius agri Rex gaudebat jure occupationis, vulgo *praeuentionis*, in omnes vasallos et subditos, superiores, medios et inferiores *Iustitiarios*, vbi causa criminalis agebatur, in aliis locis etiam in causis ordinariis. In aliis denique eiusdem territorii locis, jus Regis s. judicum regiorum tale ac tantum erat, vt, si cuiuspiam causa ad Iudices ordinarios et inferiores esset delata, posset ipse ab aliis Iudicibus ad *Baillivum* Viromanduensem prouocare appellationibus, de quibus hic agitur. Explicat illas Boutillerius in sua Rurali Summa l. 2. tit. 14. (2) † Euocatio, quae ad sonum campanae fit, Gall. *Appel.* Statut. Eccles. Tullens. Ms.

APPELLATORES, fures, Anglis. Articuli Cleri Anglic. oblati Edwardo II. Regi a. 1316. c. 10. *Placet etiam domino regi, vt latrones et appellatores, quandocumque voluerint, possint Sacerdotibus sua facinora confiteri.* Th. Walsing. in Richard. II. p. 288. *Captas nempe mulieres in prisona, quae vocatur Dolium, incarcerarunt. Postremo perductas ad conspectum publicum, descissa caesarie, ad modum furum, quos appellatores dicimus, circumduci fecerunt.* Generaliter autem *Appellatores et Approbatores* Angli vocant eos, qui crimen

men aliquod f. feloniam, commisere, eamque vltro confessi, criminis socios ad judicem *appellant*, vel *approbant*, i. e. deferunt. V. *Approbator*.

APPELLATVS. (1) Pro *appellans*, in lege Godefr. Episc. Camerac. an. 1227. art. 17. (2) *Appellatus*, *vs*, pro *Apostolatus* legitur in litter. Innocent. III. PP. in Chartul. Campan.

APPELLITVM, vel *Appellitus*. (1) Submonitio, f. euocatio populorum ad vindicanda maleficia. Quadruplicem porro *Appellitum* recensent Practici Aragonens. *Appellitum de tolli fortiam*, *Appellitum apprehensionis*, *Appellitum criminalem et Appellitum manifestationis*. De singulis agit Michael del Molino in Repert. Foror. Aragon. V. *Iuncta* et *Concursus*. (2) Submonitio quaeuis. Ch. Alfonsi III. Reg. Portug. aerae 1267. ap. Brandaon. l. 15. Monarch. Lus. c. 24. et lib. 13. c. 17.

APPELLIVM, vt mox *Appellum* Ch. Henr. II. Reg. Angl. circa a. 1155. ap. Brussel. Tract. de Vsu feud. t. 2. p. 6. †In Reg. S. Iusti fol. 36. legitur *Appellum*, vnde perperam *Appellium* exscripsit D. Brussel.

APPELLVM, in jus vocatio, accusatio; proprie enim in criminalibus actionibus vocem hanc vsurpant Angli, vulgo *Appeale*. V. Bracton. l. 3. de Corona c. 11. §. 2. 3. Fleta l. 1. c. 34. etc. Rastallum Marten. t. 4. Anecd. col. 456. et 557. Ludew. Reliq. MS. t. 5. p. 475. Articuli Cleri Angl. a. 9. Edw. II. cap. 16.

APPENAGIVM, vt *Apanagium*, in Ch. a. 1307. inter Probat. t. 2. Hist. Burg. p. 134. et in alia a. 1369. t. 5. Ordinat. reg. Franc. p. 688.

APPENDARIA, appendix, appensum domus tectum, f. potius aedificium rusticum leuioris pretii ac momenti, respectu eorum, quae *Capita mansorum* appellabantur, cuiusmodi sunt ea, quae Gallis *appentis* vocantur; immo quiuis agelli, quaeuis aedificia rustica ab aliquo maiori praedio pendentia, et ei tamquam appendices adiuncta, Germ. Zubehör. Io. de Ianua: *appendix, mansiuncula, quae magnae domui adhaeret*, *scilicet quod appenditur parieti*, *non habens tectum diuisum in duo latera*. Brito in vocab. MS. *Appenduo*, *est appendix: Gallice dicitur* Appentis, *mansiuncula*, *quae adhaeret magnae domui, et dicitur proiectum*, *si de lignis*, *moenianum*, *si de lapidibus constructum sit*. Tabul. Celsianense: *Et vna appendaria quam laborabunt in dominio, de qua non apprehendent decimam monachi*. Tabul. Claromont. ap. Iustell. in Probat. Hist. Aruern. p. 21. Testam. S. Fulcranni Episc. Lodouens. n. 5. ap. Boland. 13. Febr. Ch. fundat. Eccl. S. Petri in vrbe Aniciensi ap. Labbeum t. 2. Bibl. p. 751. vbi perperam editum *Appendaciam*; rectius *Appendariam* apud Sammarthanos in Episc. Podiens. n. 32. Occurrit passim in Tabul. Briuat. Calmaciac. Celsiniac. et Conchensi in Ruthenis. V. etiam *Apendaria*, et *Apentitium*.

APPENDENTIAE, APPENDITIAE, pro eo, quod Zubehör appellamus crebrius occurrit, quam vt immoremur rei firmandae.

APPENDERE, dependere. Ch. Widonis Com. Matisc. a. 1078. ap. Acher. t. 6. Spicil. p. 458. Lobinell. Hist. Paris. t. 3. in Gloss. *Vna cum manentibus illis qui ibi appendunt*, hoc est, qui conditione sua sunt dependentes et serui, vt *Addicti glebae*.

† APPENDEX, seruus, qui ab aliquo dependet, glebae addictus. Ch. Otton. III. Imper. a. 990. t. 1. Hist. Treuir. ab Hontheim p. 327.

APPENDIA, vt *Appenditiae*, Gall. *Dependances*, ap. Ludew. to. 6. Reliq. MS. p. 52.

APPENDICIA IVSTITIAE. Marten. t. 3. Anecd. col. 1217. *In refectorio perpetuo iustitia cum appendiciis suis pro eo exhibetur*; scil. pro Gaufr. Com. Monasterii noui Pictau. fundatore defuncto. Quo in loco per *Appendicia* intelligit Cangius *obsonium*, hinc *Appendicia iustitiae* quod Iustitiae, i. e. portioni vini Monachor. addi soleret ad integram pauperis, cui haec eleemosyna dabatur, refectionem.

APPEN-

APPENDICIOLA, vt *Appendaria*. Annal. Bened. t. 3. p. 665. *Hordigum cum appendiciola sua.*

APPENDICIVS, appensus. Acta SS. to. 2. April. p. 318.

APPENDICIVM. (1) I de Ianua, *appendix*, f. *appendaria*. Richard. Hagulstad. l. de Eccles. Hagul. cap. 3. *Ipsum quoque corpus Ecclesiae appendiciis et porticibus vndique circumcinxit.* Mirac. S. Eutropii Episc. Santon. n. 15. *Erat enim locus, quo ipso detinebantur captiui, quoddam appendicium extremae partis domus Praepositi.* (2) † Vectigal seu tributum, quod domino villae seu feudi penditur pro facultate habendi et exstruendi *appendicium* in villa. Ch. a. 1256. ex Chartul. S. Ioann. in valle. V. etiam *Appenditium*.

APPENDICVLA, idem quod *Appendaria*. Tabular. Briuat. c. 354. *Cedimus - - vnum mansum cum farinariis et vnam appendiculam et pratum* etc.

APPENDITIA, eodem sensu. Tabul. Prioratus de Paredo f. 66. *Dederunt - - appenditiam vnam, quae sita est juxta villam, quae dicitur Nauliacus, ipsaque appenditia vocatur Vernedum Gundaldi.*

APPENDITIAE. Albertin. Mussat. de Gest. Italic. post Henr. VIII. L. 5. ap. Murat. tom. 10. col. 626. *Erat obsidio haec Friderico Siculisque perquam nocua; obstrusa quippe per orae huius appenditias Siculis nauigatio.* Vbi Petrarcha: verbum *Appenditiae* vsurpat pro Suburbiis; at hoc loco pro ora maritima, quae appellatur *Pendice*. V. *Appendentiae*.

APPENDITIVM, aedicula sacra pendens ab Ecclesia maiori, Gall. *Annexe*. Ch. a. 1299. ap. Miraeum, Oper. Dipl. t. 2. éd. 1723. p. 880. col. 2. V. *Appendicium*.

APPENDIVM. (1) Pretium vel pondus. Petr. Damian. l. 7. Ep. 7. *Si nullius erat pretii, sicut dicitur, ergo mille talenta argenti, ne vnius quidem poterant oui appendio supputari.* (2) † Expensum, Germ. Kosten, vt videtur. Assisia Abrin. a. 1236. in Reg. S. Iusti Cam. Comput. Paris. *Iuramentum gagiatum in Assisia de appendiis, placiti, potest fieri in placitis [illegible] cecomitalibus.*

APPENDIX, *socia*. Pap. in MS. E[illegible] Bit. V. *Apodix* et *Appendex*.

APPENITA, *ad intimò, id est*, p[illegible] *tus*. Ita Pap. MS. Eccl. Bit.

APPENNAGIVM, V. *Apanagium*.

† APPENNARIA, vt *Append*[illegible] appendix. Ch. a. 1075. inter Prob[illegible] t. 2. Hist. Occit. p. 287.

† APPENNARIVS. *Donatio* [illegible] *naria*, quae rerum datarum fact[illegible] quisitione, scripto duplici firm[illegible] Chartul. magn. S. Vict. Massil. [illegible] 350. *Et est ipsa donatio appen*[illegible] *quam Durannus faisnator tenuit*, [illegible] *tum homo inuenire potuerit.* V. *A*[illegible] *nis* et *Appensa* 1.

† APPENNATIO, pensio, prae[illegible] Consuet. MS. monast. S. Cruc[illegible] deg. V. *Appensare*.

APPENNIS. (1) Chartae species, [illegible] *Appennis*. (2) Modus agri, V. [illegible] *pennis*.

APPENSA. (1) Mensura frume[illegible] alicuius corporis pondus. Go[illegible] Abb. in Mirac. S. Gengulphi [illegible] n. 28. *Mirabilius etiam* [illegible] *absentem, quam in tua Ecclesia* [illegible] *sentem; eius* (puellae) *appe*[illegible] *placet, tibi deuoueo, et* [illegible] *amplius, oro* etc. (2) Vt supra [illegible] *pendaria*. Concil. Tolos. a. 122[illegible] Acher. to. 2. Spicil. p. 621. [illegible] Scriptum quo asseritur poss[illegible] rum, quarum authenticae [illegible] incendio aut hostili depr[illegible] perditae sunt. Placit. a. 927. [illegible] Probat. t. 1. Hist. Nem. p. [illegible] V. *Apennis*. (4) † Appens[illegible] mui tectum, seu vmbraculum [illegible] um proiectum, quod fenestr[illegible] officinae appenditur, Germ. [illegible] bach. Stat. Auenion. a. 1243. c[illegible]

APPENSAMENTVM, delatio, G[illegible] olim *Appansement*. Dies *Ap*[illegible] *menti* concedi dicitur litigatori, [illegible] do cum eo differtur vadimon[illegible]

† APPENSARE, locare, dare ad [illegible] sum. Libert. villae de Viridi- [illegible] a. 1369. tom. 5. Ordinat. reg. [illegible] p. 278. art. 9.

APPENSATE, consulto, dedita [illegible] Ital. *Appensato*; Gall *de guet* [illegible] vel vt alii: *de guet appens*, ab [illegible]

quo verbo *Appenser*, deliberare. Chron. Parm. a. 1271. ap. Murat. t. 9. col. 785. Ap. Goclen. in Lex. Philos. *Appensate* exponitur per accurate, justo examine.

APPENSATUS. *Facto appensato*, Gall. *de fait appensé*, consulto. Litt. remiss. a. 1396. in Bibl. reg. *Quem-* ... *animo irato et facto appen-* ... *invaserunt*. Germ. mit Bedacht. V. *Appensate* et *Impensatus*.

...PENSIONARE. (1) Ad pensionem ..., in Libertat. Burgi in Bressia a. 1287. ap. Guichenon, p. 24. (2) Annuos reditus nomine *pensio-* ... assignare, Gall. *Pensionner*. Sta- ... faber. Carcass. a. 1402. t. 8. Ordinat. reg. Franc. p. 559. art. 4.

...PENSIONATOR, qui sub annua ... solvenda aliquid tenet. Ch. a. 1478. in Hist. Lugd. p. 29. inter Instrum.

APPENSIS, appendix, Germ. Zu- ... Ch. a. 846. t. 8. Collect. Hist. ... p. 283.

APPENSUM. Instrum. a. 1327. t. 2. Hist. Dalph. p. 159. *Nos frater Elyo-* ... *Magister praefatus* (Ord. S. Ioan. ...) *praesentibus bullam nostram* ... *in appenso apponi iussi-* ...

...PENTITIA, idem quod *Appenditia* ... *Appendaria*.

...PENTITIUM, appendix, i. q. *Ap-* ..., Gall. *Appentis*. Tabul. S. ... to. 1. p. 1026.

...PENTITIUM, vectigal aut tri- ... quod domino villae seu fun- ... penditur, pro facultate habendi ... construendi *appendicium* in villa. ... castri Theodor. a. 1301. in ... reg. V. *Appendicium*.

...PERANT, *dividentur*, in Gloss. ... Cod. reg. 7613.

APPERPETUUS, perpetuus. Ch. a. 1474. in Bibl. reg.

...PERTINENTIAE, i. q. *Pertinen-* ..., appendices, Zubehör. Ditmar. p. 55. Tabul. Calense p. 60.

...PERTINERE ALICUI, pro *per-* ... *ad aliquem*. Rymer. tom. 8. ... 287.

...PERTURA RERUM FEUDALIUM, ... feudum vacat. Ch. a. 1317. to. ... 1. Hist. Dalph., p. 134. V. *Apertio Feudi*.

APPETIATUS, resartus. Ulpho in Vita Cathar. Suecicae n. 37. *Cum haberet manicas consumptas et appetiatas*. V. *Petia*.

APPEYSAMENTUM, belli sedatio, induciae, pacificatio, Gall. *Appaiser*, quod ab *Appatisare*, Gallis vet. *Appatiser*. Confoederat. inter Archiep. Vienn. et Annam Dalph. a. 1291. Hist. Dalph. tom. 2. p. 43. V. *Apatisatio*, *Appassamentum*, et *Appeissamentum*.

APPIA. (1) *Æstiua*, *calens*, *temperata*, in Gloss. Isid. Ita reponit Cangius pro *cadens*. Pith. in Excerpt. habet *Candens*, quod potest ferri. Gebhard. et Cerda emendant; *Aprica*, *aestiua*, *calens*, *temperata*. Graeuius putat scripsisse Isidorum: *Aprica*, *temperata*. *Æstiua*, *calens*; et haec duo loca fuisse confusa. (2) Εἶδος σκεύους, *vasculum*, ap. Ian. in Supplem. Antiqu. V. *Applare*.

† APPIGLANTIA, rixa, quae non tantum verbis, sed et facto committitur; nulla tamen praeeunte animi deliberatione, et sine malitia praecogitata; i. q. *Mesleia* scriptoribus medii aeui. Stat. Vercell. l. 4. p. 108. V. *Araviglianttia*.

† APPILIARIUS, cumulatus, ab Hisp. *Apilado*. Ch. a. 878. in Append. ad Marc. Hisp. p. 803.

APPILLAGIUM, anteris s. fultura, qua domus caduca sustinetur, Gall. *Appui*. Recognitionum inuentar. 18. c. 41.

† APPILLARE, apponere, applicare, stützen. Ch. a. 1344. in Tabul. Gellon.

† APPIRE, ligare. Gloss. vet. Cod. reg. 7646. V. *Apex* (2).

APPLANAMENTA, agri recens culti. Chartul. Matisc. fol. 195. verso, anno circ. 1100.

† APPLANARE, adaequare, diruere, ad solum euertere, Gall. *Applanir*, Ch. a. 1314. in Chartul. Sabaud. Alia a. 1409. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 200.

APPLARE, *cochlear*, Isidoro in Gloss. Auson. Ep. 20.

Iam patinas implebo meas, ut parcior illae
Maiorum mensis applaria succus inundet.

In Glossar. S. Germani, *Appia*, εἶδος σκεύους, ὡς Πακούβιος. Videtur legendum *Applar*; nam vt *cochlear* et *cochleare* dicitur, ita et *applar* et *applare*. Papias: *Amplare*, *ris*, *cloca*, *signum*, *campana*; ubi Cangius legendum censet *applare*, quo vocabulo campanam vocat, quod *Applaris* formam referat. Sed Mss. codices habent *amplare*. Salmasius ad Pollion. vas fuisse existimat ouis *hapalis*, deinde aliis quibuslibet obsoniis capiendis aptum, indeque dictum. *Onorum hapalorum* meminit Marcell. Empir. V. *Appellarea*.

† APPLAVDA, APPLVDA, *sorbitiuncula ex paleis facta, cui pueri applaudunt. Item furfur.* Cathol.

APPLAVDERE, *arridere*, *placere*. Gasp. Barthii Gloss. ex Roberti Mon. Hist. Palaest.

† APPLAVSIVVS, propitius, fauorabilis. Ch. Rudolfi Imp. a. 1290. in Chartul. Romaric. V. *Applaudere*.

APPLEGIAMENTVM, querela, quae fit coram iudicio, Klage, Gall. olim *Applegement*. Statut. Ludov. X. reg. Fr. a. 1315. t. 1. Ordinat. p. 622. Statut. Eccles. Nannet. a. 1385. ap. Marten. t. 4. Anecd. p. 968. V. mox

APPLEGIARE, querelam instituere, vt quis rem aliquam obtineat; quod *plegium* seu pignus daretur, in commodum rei cessurum, si ipse actor causa vel querela caderet; Gall. ol. *Appleger*. Concil. Rossiac. a. 1258. c. 5. Conc. Turon. a. 1282. c. 10. V. *Plegium*.

APPLEGIATIONEM FACERE, eadem notione in Tabular. Grandimont.

† APPLICAMENTVM, appulsus nauis ad littus, Anlandung. Ch a. 1344. in Tabul. Gellon. V. *Applicare*.

APPLICARE. (1) Diuertere, hospitari, appellere, Germ. einkehren. Glossae Lat. MSS. *Appellens*, *applicans*. Alibi: *Appulit*, *aduexit*, *adminuit*, *applicauit*. Gloss. Lat. Gr. *Applicata*, καταλυσαντι. Appli… καταγώγιον. Alibi: προσελ… *Applicatio*. Ita non semel ap. S… Vet. Latinos. L. Longob. l. 3. c… §. 5. *Neque per forciam suam in… sione arimanni se applicet*. Ch. … sulphi Duc. Beneuent. in Chron… Sophiae p. 612. Proprie hac… vtebantur pro *in campo*, *in*… *sub tentoriis degere*, quod solenne… Wisigothis et Burgundionibus… que adeo Francis, cum iter age… vti obseruatum a Cangio in No… Alexiad. p. 334. ex L. Wisigoth… t. 12. §. 3. Edict. Rotharis Reg… gob. t. 108. etc. Id etiam … Gregor. Turon. lib. de Vit… c. 17. Sidon. l. 4. Ep. 8. et … de Mirac. S. Dionysii c. 10. … Itinerarium S. Willib. n. 9. … Radbert. in Epitaph. Wal… Corbei. l. 1. c. 16. et Eddi… phan. in S. Wilfrido c. 62. (… PLICARI AD DEOS, Exod. … et in Capit. Caroli M. I. … de fure: *Si latet, dominus dom… plicabitur ad Deos et jurabit… non extenderit manum in re… ximi sui* etc. Vbi Gr. Int… προσελεύσεται ὁ κύριος … κιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὀμεῖται … i. e. in templo. Sic Deos p… tum templis dixit Lactant. … tibus persecut. n. 36. … alio loco. (3) † Sibi … asserere, sich zueignen, … Ch. a. 1359. in Bibl. Reg… *de bonis … nostrorum subdi… perunt sibique et suis vsibus … applicarunt.* APPLICARE SE … CVI, idem ac *commendare se ali… vassaticum*, in Ch. a. 1219. … bular. S. Satyri. V. *Commen…*

APPLICATIO. (1) Confirmatio … Nicolai Duc. Sil. pro Coenobio … sov. a. 1340. ap. Ludew. to. … 500. (2) APPLICATIO NAVI… tributum pro nauibus ad littus … plicandis. Madox Formul. A… p. 291. V. *Ripaticum*. (3) V… plicare.

APPLACIVM, diuersorium, … tium. Ethelwerd. l. 4. c. 3. V… *plicare*.

…PLVDA, V. *Applauda.*

…PLVMBARII PAPAE, Glossat. Gratiani dicuntur, qui Romanorum Pontificum bullis plumbum apponunt.

…PLVMBATIO, APPLVMBATVRA, *diuersarum materiarum consolidatio, vt auri, argenti, plumbi, stanni etc. …rum materiarum coniunctio, dicitur Applumbatura.* Ita Breuil. Gl. Gr. Lat. … ἔνωσις ἐκτὸς μολίβδου, *Ferruminatio,* διὰ μολίβδου, *plumbatura …* V. Bracton. l. 2. c. 2. §. 3. …m l. 3. c. 2. §. 12. et Glossoph. Iuris ciuilis.

…PLVTIS, locus vbi paleae reconduntur, vel tugureum palea coopertum. Ch. a. 869. ap. Murat. t. 1. … Ital. med. aeui p. 721. *Re… et laborare debeam in terra vel … paliaticie seo res sancte ecclesiae.*

…CA, pro *apocha,* Ch. a. 1476. ex … Flamar.

…MENTVM, res quaeuis, qua … Conrad. Marpurg. in Vita … Elisabeth. V. *Podium* et mox

…ODIARE, APODIARE. (1) In… aliquam, incumbere; Ital. … Orderic. Vital. l. 8. p. … et passim alibi. V. *Apodiare* et … (2) APPODIARE SE AD … ad ius, eo sensu quo … *causa vocare ad Senatum.* … a. 1224. ap. D. Bruffel. … de vsu feud. t. 1. p. 340. Ar… a. 1264. ex Tabul. S. …: *Quibus propositis dictae par… appodiauerunt ad ius.* (3) *) … *laborare, appodiare.* Vocab. … Germ. a. 1482.

…DIATIO, i. q. *Appodiamentum.* … occurrit.

…ODIATORIVM, cubiti fulmen… ap. Leibnit. tom. 2. Scr. Brunsv. … 453. Fulcrum ap. Recuperum in … b. Ambros. Senens. n. 1. 139.

…PODISIA. (1) Vt *Appoca,* eine … schrift in Stat. ciuit. Genuens. … c. 3. (2) Scheda in qua mer… descriptae sunt, Germ. Frachts… in iisd. Stat. l. 4. c. 16.

…ODISSA, scheda, seu mandatum de pecunia exhibenda, a Gr. ἀπόδειξις, declaratio. Statuta Narniens. in Actis SS. Maii t. 1. p. 397.

APPODITIVM PILARIVM, anteris, Gall. *Arc-boutant,* ap. Leibnit. Scr. Brunsv. t. 2. p. 452.

† APPODIVM, inter arma recensetur, forte baculi vel clauae genus, in Litt. official. Belvac. a. 1391. ex Bibl. reg. *Quemdam hominem percuti fecit cum hachiis, appodiis, badalariis, et ensibus - - et eum percussit de quodam appodio.*

APPODIX, i. q. *Apodixa,* in Stat. civ. Cumanae c. 208. ex Bibl. reg.

† APPODIXIVS, auersus. Stat. ciuit. Genuae l. 1. c. 20. *Reliquorum vero nomina scripta in partibus appodixiis* etc.

APPOINTAMENTVM, pactum, conuentum a voce *Punctum,* eo quod pacta s. conuenta diuidantur in articulos et puncta. Protest. Ducis Britan. facta Turonibus a. 1392. ap. Lobinell. in Gloss. Hist. Brit. Ch. Hugon. dicti Archiep. Militis ex Tabul. Monast. Burgoliens. a. 1263. Ex integra huius Chartae serie patet *Appointamentum* intelligendum esse de pacto definito et confirmato, qua notione infra *Appunctamentum,* licet alias saepe accipiatur pro decreto, quo statuuntur articuli controversiae, ipsa vero controuersia non definitur. V. *Appunctare* 3.

APPOINTARE, i. q. *Appunctare* 1. Gall. *Appointer.* Ch. Caroli Reg. Fr. a. 1446. ap. Thomasser. Consuet. Bit. p. 107.

APPONDERE, tignum immittere aedificii augendi causa. Ch. Thossiac. a. 1404. V. *Aponsare.*

APPONDIAMENTVM, i. q. *Appendaria,* Ch. Cassaniae in Bressia signata Bouvet.

† APPONENDVM, consensus scripto appositus. Ch. Simon. comit. Pontiv. a. 1237. Ms. V. *Annexa.*

APPO…RE. (1) Pignori dare, penes aliquem rem deponere in debiti securitatem. Gloss. Lat. Gr. MS. παρατίθημι, *appono, depono, commendo, mando.* Gregor. M. L. 1. Ep. 42. *Suppositorium aliquod argenteum pro vno solido dicitur esse appositum.*

 Guillel.

Guillel. Neubrigenſ. l. 1. c. 2. de Roberto Duce Norm. (2) † Addicere, attribuere, Germ. **beylegen, zulegen**. Ch. pro monaſt. S. Steph. de Montaneto in Bibl. reg. *Statuerunt vt ipſi homines apponerentur eccleſiae illi, cui placeret monachis.*

APPONTVAMENTVM, dedendae vrbis vel arcis conditiones pactionesue, **Capitulation**. Hiſt. Dalph. t. 2. p. 439. V. *Appunctuamentum.*

APPORIARE, ad inopiam et anguſtias reducere, ap. Baluz. to. 7. Miſcell. p. 309.

APPORTAGIVM, ASPORTAGIVM, cenſus, prouentus, quidquid Eccleſiae adfertur in ſuſtentationem eidem deſeruientium; idem fere quod *Apportum*. Ch. Galcheri de Radulphi-curte a. 1247. e Tabul. S. Nicaſii Remenſ. et ibidem Ch. Evrardi Decani de Balcham. a. 1248. ASPORTAGIVM, Ibid. in Ch. Ottoboni nepot. et Capellani Diac. Papae Remenſ. Archidiac. a. 1251.

APPORTARE, pati, ferre, admittere, Germ. **ertragen**. Inſtrum. a. 1193. ap. D. Bruſſel de vſu feud. tom. 2. p. 12. Litterae Richardi Reg. Angl. a. 1195. ibid. p. 16.

APPORTATVRA, apportatio, vectura. Concil. Terracon. a. 1329. ap. Marten. t. 4. Anecd. col. 302. et ap. eumdem to. 7. Ampliſſ. Collect. in Concil. Terrac. II. a. 1291. c. 10.

APPORTIONAMENTVM. Vox fori Anglici, dicitur de tenemento alicui cenſui obnoxio, quo diuiſo inter haeredes diuiditur etiam cenſus reſpectu partium. Raſtallus.

APPORTIONARI, dicitur de eo, qui portionem bonorum haereditariorum accipit, ea lege, vt ab reliquo patrimonio excludatur. Germ. **abgetheilt, abgefunden werden**. Regeſtum Parlam. a. 1452. ap. Baluz. to. 2. Hiſt. Aruern. p. 453.

APPORTIONATIO, rata portio, ap. Rymer. to. 5. p. 326

APPORTVM. (1) Merces et ſarcina quaeuis, quas quispiam ſecum portat, vel aduehit, ap. Rymer. tom. 4. p. 729. (2) Vectigal, tributum, cenſus, qui dominis infertur, adfertur; vox forenſis. Monaſt. Anglic.

t. 1. p. 603. et p. 607. in Ch. [illegible] ius lemma eſt: *De Aſportatu R[eli]gioſorum.* Eduardi Reg. Angl. [illegible] terae a. 1369. ap. Mart. t. 1. Ane[cd.] col. 1509.

APPORTVS, i. q. *Apportagium*, qu[id]quid emolumenti adportatur ad [ſu]ſtentationem illius, qui Eccleſiae [cu]ram habet. Ch. Ioan. Epiſc. Ambi[an.] a. 1371. ex Tabul. Corbeienſ. Maxime vero oblationes, quae [in ec]cleſiis a fidelibus fiunt et *apport[an]tur*. V. *Aſportatio*. Ch. a. 1140. [in]ter Inſtr. t. 1. Hiſt. Lothar. p. [illegible] Alia a. 1143. ibid. p. 569.

APPOSITA PERSONA, interpo[ſita] perſona, Gall. *perſonne apoſtée*, [in]*terpoſée*. Formula in Chartarum [con]cluſionibus frequentiſſima: *vel* [per] *appoſita perſona.*

APPOSITIO. (1) Ferculum, [illegible] **ein Gericht**. Ch. a. 1148. ap. P[u]cell. in Baſilica Ambroſ. p. [illegible] (2) † Aſſignatio. Bulla Euge[nii] a. 1432. ap. Marten. t. 8. Amp[liſſ.] Collect. p. 155. *Omnes et ſing[ulas] requiſitiones, exhortationes, mo[nitio]nes, citationes, dierum appoſition[es] et proceſſus incepti* etc.

APPOSITVS. (1) Epiſcopus intru[ſus] contra Canones electus. Co[ncil.] Moguntin. a. 1071. (2) † [illegible] qui *reſidens*, tenens, vel vaſſallus [illegible] aliunde venit, cui domicilium a[p]*poſitum* eſt, ſeu aſſignatum. Ch. [illegible] inter Acceſſ. ad Hiſt. Caſin. [illegible] p. 265. *Homines reſidentes in [fun]dis ipſius eccleſiae, qui dicuntur ap[po]ſiti, in iure et poteſtate eccleſiae* [illegible] *tus relaxamus.*

APPOSTA, fulmentum. Gall. Ap[illegible] V. *Apoſta.*

† APPOSTAMENTVM, amb[itus,] prenſatio, Ital. *Appoſtamento*, [illegible] diae. Stat. ciuit. Piſtor. an. 1[illegible] ap. Murat. t. 4. Antiq. Ital. [medii] aeui p. 545.

† APPOSTATOR, perfidus, per[illegible] f. pro *Apoſtator*. Annal. Eſten[ſ.] a. 1396. ap. Murat. t. 18. Sc[ript.] Ital. p. 932.

† APPOSTOLI, V. *Apoſtoli.*

APPOTIARE, potionem, ſ. vene[num] propinare, praebere. Arnold. L[ub.] l. 2. c. 3. V. *Potionare.*

† APP

APPRADARE, APRADARE, in pratum redigere, Prouinc. *Apradir.* Ch. a. 1338. in Bibl. reg. Inde APRADATVM, pratum seu ager recens in pratum redactus, in Ch. Bibl. reg. V. *Appratamentum.*

APPRAESENTARE, coram adesse, coram iudice sistere, tradere, exhibere, Gall. *Presenter*, Ital. *Appresentare.* Placit. a. 1105. ap. Murat. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 966.

APPRATAMENTVM, ager in pratum redactus. Ch. a. 1106.. in Tabul. B. Mariae de Charitate ad Ligerim.

APPRATARE, in pratum redigere. Tabul. S. Albini Andegav. Ch. a. 1098. in Tabul. b. Mariae de Charit. ad Lig.

APPRAYERE, in pratum redigere. Terrear. Bellijoc. fol. 69. V. *Appradare.*

APPRENDARE, V. *Apprehensa.*

APPRENDERE. (1) Discere, ex Gall. *Apprendre.* Fulbert. Carnot. in Hymno de S. Pantaleone. Ekkehar. iunior. de Casib. S. Galli, c. 7. de Musica. Willelm. Malmesbur. in Vita S. Adhelmi Edisc. c. 4. V. *Adprehendere.* (2) † Possessionem rei alicuius adire, vnde *Apprehensio* pro ipsa possessione. Ch. a. 1235. apud Cencium inter census eccl. Rom. V. *Apprehensa.*

APPRENSA. Ch. Annae Dabsaco, Dominae de Monte Astruco pro Guill. Bertrand. a. 1488. *Seu etiam spectata possessione dictarum rerum et possessionum superius arrendatarum et confrontatarum intro vt et apprehendatarum corporalem apprehensam, quae teneant pacifice et quiete, donec* etc. Hic aliquid deest, vnde lux posset accedere: credit tamen Cangius, *Apprehendere* sumi pro *Prehendere*, Besitz ergreifen, *et Apprehensa* pro *Prehensione*, Besitzergreifung.

APPREHENSIO. (1) Comprehensio personae, idem interdum etiam quod *manucaptio*, i. e. iniectio manus Regis, magistratus et domini feodalis in alicuius res et praedia, vsurpatio, iniussa exactio, siue ex rebus fiat, siue ex hominibus. Tabul. Conchens. Abbatiae in Ruthen. ch. 26. Ch. Henr. Imp. an. 1014. ap. Ughell. in Episcopis Sauonens. APPRISIO, eadem, vt videtur notione. Bulla Steph. VII. PP. ap. Catellum l. 5. Hist. Occitan. p. 774. *Statuentes - - vt nulli vnquam paruo aut magno homini liceat quamlibet forciam, vel apprisionem in omnibus rebus eius facere, aut potestatem aliquam habere, vel aliquem distringere* etc. V. *Apprisia*, et *Captio.* (2) † Ager ex inculto ad culturam redactus. Ch. a. 869. in Append. ad Marc. Hispan. p. 793. *Cum - - omnibus apprehensionibus, quas ipsi monachi propriis manibus de eremi vastitate traxerunt.* Alia a 872. ib. p. 795. V. *Aprisiones.* (3) Possessio, V. *Apprehendere 2.* (4) V. *Aqua 1.*

APPREHENSVM, adiunctum, appensum. Concil. Albiense. c. 1. Spicil. Acher. t. 2. p. 630.

† APPREHEYSONARE, in carcerem coniicere, Gall. *Emprisonner.* Instr. a. 1384. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 77. V. *Aprisionare.*

APPREMIRE, praemiis donare, munerare. Iac. Eluym, s. Auctor Comment. sup. hymnos, edit. a. 1499. fol. 1. in Exposit. sup. hymnum, *Primo dierum.*

APPRENTICIATVS, tirocinium. Gall. *Apprentissage. Madox* Formul. Anglic. p. 98.

APPRENTICIETAS, idem significat in voce *Apprenticii.*

APPRENTICII, ex Gall. *Apprentis*, tyrones, discipuli, qui ediscendae alicuius arti ex pacto ad tempus constitutum seruiunt, a voce Gall. *Apprendre*, discere. Cowell. l. 1. Inst. tit. 3. §. 10. Vide Fortescutum de Legib. Angl. c. 8. et Thomam *Smith* l. 3. de Republ. c. 10. Madox Formul. Anglic. p. 98. Thom. Walsingham in Richardo II. p. 301. Henric. de Knyghton l. 5. a. 1381. Habetur porro *indentura* seu formula *Apprenticietatis* in Ch. feodi p. 163. s. in libro Anglico, cui titulus: *Iustice of Peage.* APPRENTICII IVRIS, vulgo *Scholares Iuris*, qui ediscendarum legum ciuilium, vel etiam regni, scholas et academias publicas

blicas frequentant. Walsingham. p. 249. et 329. Henric. de Knyghton lib. 5. Dictos etiam *Apprentitios ad legem*, auctor est Spelmannus, qui alios *Apprentitios ad Barras* recenset, qui scilicet post exacta juris studia in scholis, cancellos fori (quos *Barras* vocant, vnde *Barreau* pro ipso foro) salutare, atque illic causas agere permitterentur. V. Fletam l. 2. c. 37.

† APPRENTISSVS, a Gall. *Apprenti*, discipulus, tiro. Reg. arest. Parlam. Paris. Cod. reg. 9822. V. *Apprenticius*.

† APPRESSIO. (1) Iniusta et violenta rei alicuius occupatio, vsurpatio. Ch. a. 1097. ex tabul. S. Petri Carnot. V. *Aprisiatio*. (2) Aestimatio, ab Ital. *Apprezzare*, aestimare. Consuet. Neapol. MSS.

APPRESTAMENTVM, quod Latini *Instructum*, s. *Instrumentum* vocant. Testament. Sisnandi Com. Conimbricen. ap. Brandaon. to. 3. Monarchiae Lusit.

APPRESTVM, mutuum, mutuo datum. Gall. *prêt*, *donné à prêt*, Germ. Darlehn. Ch. Precariae Deodati Clerici ad Odlandum Abb. de Sithiu a. 32. Karoli Reg. 3. Augusti. Ch. Ricardi II. Reg. Angl. a. 1377. ap. Rymer. t. 7. p. 164.

† APPRETIAMENTVM, aestimatio, pretii impositio rebus venalibus, et maxime vino, Gall. *Appreciation*. Ch. Phil. Pulcri in Cod. Reg. 4184.

APPRETIARE, vel APPRETIARI. (1) Pretium imponere, Gall. *Apprecier*, Hisp. *Appreciar*, Ital. *Appreciare*. Concil. a. 1012. inter Hispanica. t. 3. p. 192. V. *Appressio* 2. (2) † Emere, pretio comparare. Ch. pro monast. de Fontaneto in Bibl. Reg. (3) † Laudare, commendare, Gall. *Priser*, Germ. anpreisen. Leg. Edw. Confess. *Quam* (legem) - - *maxime appretiatus est*. V. etiam *Adpretiare*.

† APPRETIATOR, qui rei venali pretium imponit. V. *Appretiamentum* et *Adpretiatura*.

† APPRETIATVRA, officium appretiatoris. Petr. Cantor l. 2. summae MS. c. 10.

APPREYSONARE, captiuos abdu[...] re. Hist. Dalph. t. 1. p. 64.

APPRISIA, vt *Aprisia*, inquisitio[...] species. Regest. Magn. dier. Cam[...] niae fol. 93. verso ap. D. Brussel [...] vsu feud. tom. 2. p. 227. Lobi[...] in Instrum. Hist. Paris. t. 2. p. [...] V. *Apprisio* in voce *Apprehensio*: [...] enim idem est quod hic *Apprisia*. [...] *Apprise* in Consuetudine Leodi[...] vt exponitur in Gloss. ad calcem [...] seruationum Iohann. Meani in [...] Leodiense, est *Mandatum*, *quo I*[...] *superior formam sententiae* [...] *jubetque inferiori, juxta hanc for*[...] *pronuntiare*.

APPRISIATIO, inclusio in carce[...] Gall. *Emprisonnement*. Ch. Car[...] Fr. Reg. a. 1383. ap. Stephanot. [...] 10. Fragm. Hist. MSS. p. 200.

APPRISIO, V. *Apprehensio*, et *Ap*[...] *siones*.

† APPRISIONARE, in carcerem [...] iicere, Gall. *Emprisonner*. C[...] 1382. Bibl. reg. V. *Apri*[...] *Prisio*.

† APPROBARE, proponere, offe[...] Ch. a. 1359. Bibl. reg.

APPROBATOR. (1) V. *Pro*[...] (2) † Probator, Probirer, [...] *Approbator monetae argenti se*[...] *rum*. in Ch. a. 1317. ap. Menard [...] 4. Observ. histor. p. 77.

† APPROBATVS, conuictus, G[...] *prouvé*. Ch. a. 1218. in Bibl. R[...]

† APPROFIAMENTA, e[...] fructus, qui ex praediis p[...] Gall. *Profits*. Chron. Angl. Th[...] terbourne p. 88.

† APPROFVNDARE, a Gall. *Ap*[...] *fondir*, altius fodere, cauare, [...] Chartis quibusdam Bibl. reg. V. *P*[...] *fundare*.

APPRONARE SE, inclinare co[...] Apuleius l. 1. Metamorph.

APPROPENDICIAE, manicarum [...] liebrium ornamenta, quae Ger[...] nis dicebantur *Lassum*. Statuta [...] nodalia Eccles. Argent. a. 1435. [...] Marten. t. 4. Anecd. col. 550. [...] *appropendicias manicarum*, *quae* [...] *cuntur Lassum*, *excedentes ma*[...] *tunicae inferioris*.

APPROPIARE, *approximare*, *ap*[...] *pinquare*, Ioanni de Ianua, qui [...]

deducit; Gall. *Approcher*. Exod. 34. v. 4. *Ne appropies*, *inquit*; *huc*. ...cae 10. Occurrit praeterea aliis ...is in V. Testamento. Lucifer Cala...nus. l 1. pro S. Athanasio p. 82. ...on. Dunelm. lib. de Eccles. Du...lm. c. 6. V. *Adpropiare*.

...PPROPINQVARE. (1) In ius ...care, accusare, a Gall. *Approcher*, ...dem notione, Germ. belangen. Ch. ...1356. in Bibl. reg. (2) I. q. *Ap...propriare*, rem sibi propriam facere. ... synodal. eccles. Castr. a. 1358. ...l. reg.

...PPROPRIANTER, in proprieta...tem in proprios vsus. Ch. a. 1306. ...Probat. t. 2. Annal. Praemonstr. 375.

...ROPRIARE. (1) *Rem propriam* ...facere, in suos vsus et sua com... conuertere, zueignen. Gloss. ...Gr. *Appropriare*, *νοσφίζειν*. Auctor ...mocrecti: *vendico*, *approprio*. Ap...chan. Siccens. l. 2. de Tardis ... c. 13. *ciborum Appropriatio* ..., quorum succus per digestio... propriam hominis substan... conuertitur. Vincent. Beluacens. ... c. 92. Chron. Upsalens. Ar...p. n. 10. Ch. Ludouici II. Reg. ... MS. D. Brunet fol. 116. (2) ... vsurpatur in foro Ecclesia... de Ecclesiis aut beneficiis Eccle..., quae Ecclesiis principalibus ...Monasteriis, a quibus depen...niuntur, earum fructibus in ... Ecclesiae, quibus *Appro...*, vsus redactis. Synod. Exo... a. 1287. can. 84. Ch. Regis ... t. 1. Monastici Angl. p. 237. ...modi *appropriationum* abusus at... Alexander IV. PP. in Regesto ... 7. Ep. 23. ex Bibl. Regia. V. ... Monast. Anglic. t. 2. p. 18. 57. 182. 483. Ingulfum p. 860. Concil. Londin. a. 1268. c. 23. In...quisitiones Archidiaconor. Lincol...niens. a. 1233. c. 35. Lindwod. p. ... 2. Edit. Rastallum, praeterea Consuetud. Britan. art. 269. 306. 319. 433. 443. (3) † Aestimare, pretium imponere, i. q. *Appretiare* 1. vt etiam forte legendum est, in Ch. a. 1228. in Chartular. Campan. *Hunc autem bladum de bonorum virorum* *consilio sic appropriari decreuimus* etc. (4) † Occupare, vel adornare, praeparare, Gall. *Approprier*. Ordinat. capellan. eccles. Ambian.

APPROPRIATE, singulariter. Compend. iurium et Consuet. Vniuersit. Paris. per Rob. Goulet fol. 10.

APPROPRIATIO. (1) Ab *Appropriare* 1. Constit. Iohann. Stratford Archiep. Cantuar. *Statuimus quod si ipsi* (Religiosi) *beneficia huiusmodi vel suas*, *quas virtute appropriationum in eis decimarum aut prouentuum percipiunt*, *portiones ad firmam tradiderint clericis*, *non obtenta dioecesani licentia - - poena - - percellantur*. Quem in locum obseruat Lyndwood. p. 159. *Appropriationem* duplici modo sumi posse, vel pro *proprietate* beneficii, vel pro *proprietate* fructuum ex beneficio prouenientium. Hunc, si placet, consule. V. etiam *Appropriare*. (2) † Proprium, peculium. Concil. Rem. a. 1408. ap. Marten. t. 7. Ampl. Collect. p. 420.

APPROVAMENTA, APPROVIAMENTA, emolumenta et fructus, qui ex praediis proueniunt, Gall. *Profits*, ol. *Approuvandement*. Thom. Walsingham. p. 57. Monast. Anglic. t. 2. p. 133. 607. 608. 632. V. *Appruare*.

APPROVARE, V. *Appruare*.

† APPROXIARE, consulere, praebere, ab Ital. vt videtur *Approcciare*, accedere, approximare. Stat. Crimin. Saonae c. 38. p. 80.

APPROXIMARE, appropinquare. Vet. Interpres Psalm. 31. 6. 9. Tertull. adv. Iudaeos c. 11. Murat. tom. 3. p. 327. t. 8. col. 602. et alibi.

APPROXIMATIO, appropinquatio, accessus, ap. Bernard. Pez t. 1. Anecd. part. 1. col. 635 etc.

APPRVARE, APPROVARE. (1) *Approuare* vel *Appruare sibi*, vel *se de re aliqua*, hac frui et vti ad sua commoda et ad suas necessitates, quasi in *prouandam* f. *praebendam* sibi asserere, vel forte, sibi *appropriare*. Fleta l. 2. c. 37. §. 19. *Nulli Ballino sit vile*, *si de rebus domini dominam possit appruare*, *vt de suis ordeis brasium*, *de laneis pannum*, *de linis*

 telas,

telas, et huiusmodi fieri etc. Vbi *appruare* est commodum domini facere de praediorum exitibus. Hinc *appruare terram* pro *accurare*, Germ. bestellen, vt fructus domino ferat. (2) Propria significatione, vti est apud Rastallum, dicitur, cum qui Communiam habet *in vasto* terrae domini, et dominus partem vasti terrae includit ad suum commodum, relicta participibus sufficienti Communia ad egressum et regressum. Statut. Westmonast. 2. cap. 50. *Domini vastorum, boscorum, et pasturarum, appruare se possunt de vastis et pasturis illis, non obstante contradictione tenentium suorum.* Infra: *Ita quod domini huiusmodi vastorum, boscorum, et pasturarum, salua sufficienti pastura hominibus suis, appronare sibi possint de residuo.* Vbi *Approuare*, exponitur in Statuto Mertonensi cap. 4. *Commodum suum facere.* Monast. Angl. tom. 1. p. 781. Radulf. de Hengham in Parua cap. 7. ait, disseisinam fieri, *cum manu opus alicuius impeditur per Superfluosam, et hoc in tenemento diu ante appruato, vel de tenemento de nouo appruando, verbi gratia, si quis vastum suum non prius appruatum redigat in culturam,* etc. V. Guilielm. Prynneum in Libertatib. Eccl. Angl. tom. 3. p. 174.

APPRVATOR, qui domini commodis inuigilat, et eius reditus et commoda percipit et auget. Fleta lib. 2. cap. 76. §. 1, cap. 82. §. 2.

† APPRVVIAMENTA, emolumenta et fructus, qui ex praediis prouenjunt, Gall. *Profits*. Ch. Ioann. reg. Angl. inter Probat. tom. 1. Annal. Praemonstr. p. 412. V. *Appruare, Approfiamenta*, et *Aprouamenta*.

† APPVBLICATIO. Ch. Rob. duc. Burgund. a. 1284. in Chartul. S. Mart. Augustod. *Quod si per ressortum vel Appublicationem aliqui ad nos venerint*, etc. Vbi legendum videtur *Appellationem*.

APPVINCTAMENTAM, pro *Appunctamentum*, in Ch. a. 1446. ap. Thomasser. in Biturig. p. 107.

APPVLERE, pro *Appellere*. Supplem. Antiquarii; *Appulo*, προσπελάζω.

APPVLSARE. Wil. Brito in Voc... *Accire, significat aduocare, vel app... sare.*

APPVNCTAMENTVM, APPVI... CTAMENTVM. (1) V. *Appun...* re 3. (2) Pactum vel conuen... *punctis*, articulis s. capitulis dis... ctum. Acher. t. 9. Spicil. p. 3... V. *Appunctare* 4. (3) † Decre... Iudicis, arbitri sententia, Gallis *A... pointement*. Ch. a. 1395. in Ch... tul. S. Germ. Prat.

APPVNCTARE. (1) Reficere, rest... rare. Hinc veteramentarios sum... de calceis recens refectis dicitur *S... liers rapointez*, et apud Borellum... Diction. Gall. *Appointé*, idem... quod *Mis en bon point*. Etymo... vocis Gallicum *a point*, quod e... apte, conuenienter. Testament. A... tonii de Claromonte Abb. S. Tiber... an. 1499. in Hist. MS. eius Mona... sterii pag. 96. (2) Canonicum... terumue Clericum ab officio ca... niali absentem *puncto* notare, Ga... *Piquer*; quod fit in catalogo, v... omnium, qui choro interesse deber... nomina describuntur. Concil. His... tom. 4. p. 187. (3) APPVNCTAR... APPVNCTVARE, litem non ... pacto definire, quam eo partes ad... ducere, vt de re controuersa, ... quam certa, conueniant, vnde red... *Appunctamenta* forensibus dici ... fuit Budaeus, *acta et conuenta con... uersiae*. Galli dicunt *Apointer* ... *affaire, Appunctuatio, Appointem...* Ch. ann. 1337. apud Guichenon... Hist. Sabaudica pag. 164. *Et ... nit per pactum expressum appun... tum* etc. Vita Gregor. XI. PP. pa... 223. *Fuitque pro appunctuatione ... perfectione tractatus huiusmodi*, et... Formula frequens in Curiarum p... citis, cum res omnino definiri no... potest, quod ea non omnino co... stet, nec partes inter se conuenian... Arest. an. 1357. in Probat. Hist. C... stil. pag. 108. Aliud Arestum an... 1396. pag. 178. *Super quibus ... dictis partibus per dictas gentes co... potorum nostrorum ad tradendum r... tiones suas per modum memoriae, ... cum suis litteris et munimentis, ac ... iure appunctuatis*, etc. id est, in iu... rec...

receptis, ac de quibus partes conueniunt. Aliud 5. Octob. 1394. pro Lugdunensib. *Et partes in factis contrariis appunctatae*, etc. Id est, decretum est, vt partes facta de quibus controuersabantur, vera probarent aut falsa. Instrum. anni 1415. inter Anecd. Marten. tom. 2. col. 1606. *Appunctatum ad consilium*, apud Lobinellum tom. 3. Hist. Paris. pag. 273. et alibi non semel tempus est a Iudicibus concessum actori et reo, vt commodius litem elucidare possent, et ad maiorem elucidationem Iurisperitorum consilium exquirere. Vide *Arrestum* 1. (4) APPVNCTVARE, notione nonnihil diuersa pro pacisci, conuenire, pactum articulis seu *punctis* distinctum facere. Stat. Ord. Cisterc. a. 1450. inter Anecd. Marten. t. 4. p. 1620. Hinc APPVNCTVATVS, appunctamento s. pacto pertinens ad aliquem. Litterae Reg. Angl. a. 1559. ap. Rymer. tom. 15. p. 510. (5) ✝ APVNCTARE, erogare, dispendere, vel oppignerare, obligare. Ch. a. 1351. in Bibl. reg.

APPVNCTVAMENTVM, APPVNCTVARE, APPVNCTVATIO, V. *Appunctamentum*, *Appunctare*.

✝ APPVNTAMENTVM, vt *Appunctamentum*. Arest. Parlam. Paris. a. 1499.

APPVNTARE, pro *Appunctare* 3. Vide Ughell. in Italia S. tom. 3. p. 294.

✝ APPVNTATVRA, punctum, quo defectus ab officio notatur. V. *Appunctamentum* 3.

✝ APRAARE, in pratum redigere, i. q. *Appradare*. Stat. Vercell. l. 5. p. 128.

APRADARE, APRADATVM, V. *Appradare*.

APRALE. Ch. Ruthenensis a. 1307. ex Regesto 2. Philippi Pulcri Reg. Franc. in Chartophyl. reg. ch. 4. *Videlicet quasdam domos faciendas, et construendas in quodam Aprali ipsius domini regis sito in dicto castro de Naiaco, juxta Portale vocatum Del Pontet*, etc. Forte legendum *Areali*, V. *Areale*. ✝ Forte ager incultus, vbi herbae crescunt; vnde quasi *pratum* habetur. V. *Appradare*.

APRATARE, agrum in pratum redigere. Ch. Stephani Episcopi Eduensis a. 1177. in Tabul. Abb. Reigniac. Ch. Gaufredi Com. Andegav. a. 1062. ex Tabul. S. Florentii veteris. V. *Appratare*.

✝ APRELLA, a Gall. *Aprête*. vel *Prête*, equisetum. Ch. Roberti Com. Alencon. ex Cam. Comput. Paris.

APRENTICVS, tiro, Gall. *Apprenti*. APRENTICIATVS, tirocinium, Gall. *Apprentissage*. V. supra cum duplici *p*.

✝ APRETIATOR, qui rei venali pretium imponit. Arest. Parlam. Paris. V. *Appretiamentum* et *Appretiatura*.

APRIFICATIO, V. *Aptificare*.

✝ APRILAX, *calor*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646. APRICITAS, eadem notione apud Columell. l. 7. c. 4.

✝ APRIOLVS, capreolus. Ch. a. 1501. ex schedis Pr. de Mazaugues.

APRISIA. (1) Vox forensis, inquisitionis in iure factae species. Gall. *Aprise*, cuius mentio occurrit in Arestis aliquot; estque ea inquisitio, quae fit ad *appretiandam* rem aliquam, vnde vocis origo. Regestum Parlamenti Paris. signatum B. fol. 53. *Visa Aprisia seu appretiatione 200. librarum terrae*, etc. Adde fol. 78. Ch. an. 1314. in 50 Regesto Tabulari Regii n. 7. *Inquestae seu aprisiae super iisdem excessibus inchoatae*. V. Loisell. in Hist. Bellovac. p. 289. 300. 301. Fuse autem de *Aprisiis* differit Philippus de Beaumanoir c. 40. quaeue sit differentia inter *Aprisiam*, et *inquestum* docet. Interdum nullam esse probare videntur Litterae Philippi Reg. Franc. a. 1289. apud Rymer. to 2. p. 464. per quas Perpinianum Commissarii mittuntur de excessibus commissis tempore treugae inter Reges Franciae et Arragoniae inquisituri: *Gentes nostrae et ipsius regis Angliae insimul praedictae aprisiae seu informationi intererunt - - testes insimul audient*.

APRIZIA, eadem notione, in Instrum. concordiae inter Abbatem, Sacristam et Monachos Crassenses ex Archiuo eiusd. Monasterii. (2) Epitome, Summarium, Gall. *Précis*;

 aut

aut ſi mauis, deſcriptio, exemplar, Gall, *Copie*. Colleſt. Conc. Hiſpan. tom. 4. pag. 507. (3) Facultas, vt videtur. Capitulum Generale MS. S. Victoris Maſſil. a. 1322 *Domino Priori Gardiae pro conſtruendis carceribus plenam facimus apriſiam.*

† APRISIATIO, iniuſta et violenta alicuius rei inuaſio, vſurpatio. Ch. a. 1404. Bibl. reg. V. *Appreſſio* 1.

† APRISIO, vt *Apriſiatio*. Ch. a. 832. in Append. ad Marc. Hiſp. p. 769. *Veniebant pagenſes - - et volebant apriſionem facere in ipſa eius termina*. V. *Apriſiones*.

APRISIONACIO, incarceratio, Gall. *Empriſonnement*. Ch. a. 1383. inter Probat. t. 3. Hiſt. Nem. p. 56.

APRISIONARE. (1) In carcerem conicere, Gall. *Empriſonner*. Ch. Arnulphi Locumtenentis regis in Occitania a. 1372. ap. Baluz. tom. 2. Hiſt. Aruern. p. 439. (2) † Per vim occupare, tenere. Ch. a. 1390. in Bibl. reg. V. *Apriſio*.

APRISIONES, et APPRISIONES, in Chartis Caroli M. Ludouici Pii et Caroli Cal. pro Hiſpanis, quae dictae fuerint, non adeo bene conſtat. Anton. Dominic. lib. de praerogatiua alodior. cap. 11. n. 1. 2. Iacob. Gothofredus ad Leg. un. Cod. Th. de Rei vindicat. Caſanoua, et aliquot alii cenſuere, ita appellata noualia, ſeu nouales, rupturas, arua primum proſciſſa, ac *aperta*, quaſi *apertiones*, quomodo Galli dicunt *ouvrir la terre*, pro *agrum proſcindere*, nam et Itali *Aprire*, pro *aperire*, etiamnum dicunt, ita vt [illegible] iſti inculti et in ſolitudinem redacti a Regiis ipſis Marchionibus, vt eſt in Conſtitut. Ludouici Pii, Hiſpanis, qui ſe poteſtati Saracenorum ſubtraxerant, a Carolo M. excolendi dati fuerint. Sed longe, vt cenſet Cangius, abſunt a vero, cum *Apriſiones* dicti ii fuerint agri, tanquam *adportiones*, hoc eſt, *in portionem*, ſeu ſortem dati, quos ii poſtmodum ex eremis et incultis ad cultum traduxerunt: quod ſane imprimis euincit Praeceptum laudatum Ludouici Pii pro Hiſpanis deſcriptum in t. 2. Hiſt. Franc. p. 321. vbi haec leguntur: *Et ſi quiſpiam eorum i[...] partem, quam iſle ad habitandum ſi[...] occupauerat, alios homines vndecunq[ue] venientes, attraxerit, et ſecum i[n] portione ſua, quam adportionem [...]cant, habitare fecerit*, etc. Infra: *Et ſi aliquis ex his hominibus, qui a[b] eorum aliquo attractus eſt, et in ſ[ua] portione collocatus, locum reliquerit*, etc. Vbi viri iidem *Apriſionem*, p[ro] *Adportionem* legendum contendunt, quod ita legi in aliquot aliis ſimil[is] tenoris diplomatibus aduerterint. Praeceptum Caroli M. pro Hiſpanis: *Nullum cenſum ſuperponere praeſumatis, neque ad propriu[m] [...] re permittatis: ſed quoad v[...] fideles nobis aut filiis noſtris f[...] quod triginta annos habuerunt [...] apriſionem quieti poſſideant.* *) W[...]tero, qui alias Cangii interp[...]ni aſſentitur, *Apriſio* eſt a Sueci[co] *bryta*, diuidere, Franc. [...] Anglosax. *brytan*, frangere, G[...] πρίζειν, ſcindere, qui antiqu[...] verbi ſenſus, poſtea ad general[...] diuidendi notionem perductus e[ſt], ita vt *Apriſiones* ſint diſtribution[es] agrorum, eo fine ex eremis fact[...] vt quilibet portionem ſuam, a prin[...]cipe conceſſam, ad cultum traduce[...]ret. Conf. etiam J. C. von [...] Erläut. des Lehnrechts part. IV p. 18 f.

† APRISONARE, alicui manum in[...]icere. Ch. a. 1372. *Dictum [...] num apriſonarunt et captum [...]*

APRIZIA, V. in *Apriſia* 1.

† APROBERIA, approbatio. Stat. ant. Florent. l. 1. c. 68.

APRONES, auium ſpecies. Frid[er.] II. lib. 1. de Venat. cap. 18. *Grues, aprones, anſeres, anates, et hui[us]modi multo magis propter intem[pe]riem aëris tranſeunt.*

† APROPULARE, publicare, pal[am] facere. Stat. caſtri Redaldi l. [...] pag. 5.

APROPLEGIARE, alias mendoſe p[ro] *Applegiare*, in Ch. Durandi Ep[iſc.] Cabilon. inter Inſtrum. tom. 4. [no]uae Gall. Chriſt. col. 247. B.

† APROSTILLA. *ſunt raſuras* [...] in Gloſſ. medico Simon. Ianu[enſis] Cod. reg. 6959.

APPROBARE, pro *Approbare*, in Instrum. an. 782. Hist. Occitanae col. 25.

APSELLA, quid sit docet Charta a. 1434. ap. Garamp. in ind. ad Hist. B. Chiarae. p. 496. *Fouea molendini sine apsella* etc. *Apsella molendini communis*, in alia a. 1452. ibid. Sed legendum fortassis *Capsella*, quod ad modum arcae constructa. V. *Capsa* 1.

APSIDA, V. *Absida*.

APSIS, προσφατὸν, νεαρὸν, *recens*, in Supplemento Antiquarii. V. alia notione in *Absida*.

APSONARE. *dissonare*, *descordar*, Glossar. Prouinc. Lat. Cod. 7657.

APSVS, *vellus ouis*, Senatori lib. de Orthograph. *Vellus lanae*, in Glossis Isidori.

APSVS, APSITAS, V. *Absus*.

APTABILIS, aptus S. Gaudent. Brix. Episcop. in Serm. in die ordinationis suae dicto.

APTAMENTVM, (✝ Suppellex quaevis, quidquid ad rem aliquam conficiendam necessarium est.) Consuetud. MS. Riomi in Aruernis an. 1270. *Nec ferramenta, nec vtensilia, aptamenta, cum quibus panem lucratur - - pignorentur*. Ch. Occitanica habet hoc loco: *Ny ferramen, ny espletamen en los quas son pan gazanha*. V. *Aisamenta*.

APTARE. (1) APTARE FVSTIBVS, egregie verberare, quomodo suum *Ajuster* vsurpant Galli. Acta S. Vennis, t. 3. Aug. p. 288. V. *Aptiare* 3. (2) APTARE VVLNERATVM, sauciato adhibere fomenta, curationem, verbinden. Ch. a. 1186. in Bibl. reg.

APTATIO, refectio, reparatio. Correct. stat. Cadubrii c. 48.

APTATVRA. V. *Adobatura*.

APTECTANEVM, appensum domui tectum, seu rusticum aedificium leuioris pretii ac momenti, V. *Appendaria*. Ch. a. 870. ap. tom. 6. Anecd. part. 1. p. 80.

APTENTARE, pro *Attentare*, in Ch. Reginaldi Episc. Carnot. an. 1198. tom. 2. Tabularii Fontanell. pag. 1645.

✝ APTIARE, perperam pro *Apretiare*, aestimare, pretium statuere, in Ch. Soldani a. 1174. ap. Lam. in Delic. erud. part. 1. p. 198.

APTIFICARE, aptum judicare. Marculf. lib. 2. form. 27. Form. incerti Auctor. cap. 26. Form. vett. Bignonii cap. 25. de Mandato. Capit. Caroli M. an. 797. apud Holsten. *Omnes vnanimiter consenserunt et aptificauerunt, vt de illis Capitulis* etc. Ibidem cap. 2. *Omnes statuerunt et aptificauerunt* etc. Hinc APTIFICATIO in Ch. Theodor. reg. Fr. vbi perperam apud Doublet. in Hist. Sandionys. pag. 687. *Aprificatio* legitur. Adde Epistolam Caroli M. de Victoria Auarica, sub finem, et Notas Tyronis p. 198.

APTISARE, idem, vt opinatur Cangius ac *Aptificare*. Locum v. in voce *Solidus: de solido et denario sponsare*.

APTITVDO, tempus aptum, opportunitas. Roland. Patauinus apud Murat. tom. 8. col. 319. Occurrit iterum ibid. cap. 17. col. 323.

APTOTA, *id est, incasualia, suntque indeclinabilia, proprie tamen sunt dicenda quae nominatiuum solum habent, vt Iupiter qui et nominatiuus inuenitur, et non accipitur etiam pro obliquis*. Papias MS. Graeca vox ab ἀπτὼς, ὦτος, firmus, qui non cadit. Hoc vtuntur Grammatici, vt nomina significent, quae declinari non possunt.

APTRA, ἀμπελόφυλλα, ὡς τετίνιος, *pampini*. Supplem. Antiquarii.

✝ APTVARE, rem propriam sibi facere, vindicare, quasi sibi *aptare*. Inquis. a. 1156. t. 1. Hist. Episc. Massil. p. 479.

✝ APTVARIVM, pro *Actuarium*, Gall. *Brigantine* Murat. t. 21. Script. Ital. p. 441.

APTVM, pro *aptificatum*. Tabul. Briuat. c. 210. *Et componat cui aptum est, auri libram vnam*, i. e. soluat ei, ad quem id spectat, vel cui conuenit. V. *Aptificare*.

APVD, pro *cum*, vel *per*. Formulae veteres Bignonii cap. 2. *Et taliter ei fuit judicatum, vt hac causa apud proxi-*

proximiores parentes suos, et octo de parte genitrices suae jurent. Vbi *Apud parentes*, idem valet quod *cum parentibus*. Et c. 39. *Ibique veniens homo aliquis nomine ille, suggessit eo quod apud nostrum signaculum hominem aliquem - - mannitum habuisset.* Id est, *cum litteris annulo nostro signatis*. Formulae secundum legem Roman. cap. 30. *Coniurare debeat apud homines visores et cognitores*, etc.

APVLIA, Tertullian. de Spectac. cap. 20. *Deus etiam extra cameras et gradus et Apulias oculos habet.* In quem locum Latinius per *Apulias* intelligit locum obtectum et *a pluuia* securum, Latinioque adsentiunt Macer et Hofmannus in Lexicis suis. Melius hic Rigaltius: hoc vocabulo significari videntur vela, quae in theatris et amphitheatris, ad ornatum, et ad excludendos ictus solis feruidos adhibentur. Ea vero quandoque purpurea, quo colore praestantissimae, vt verisimile est, lanae imbuebantur, quales ex Apulia. Martialis, *Velleribus primis Apulia.* Vnde et velis nomen Apuliarum. Haec ille.

† APVLSVS, Ius *appellendi* animalia ad aquas. Ch. a. 1308. in Bibl. reg.

APVNCTAMENTVM, APVNCTARE, *Apunctatio*, V. *Appunctare* 3.

† APVRARE, a Gall. *Appurer*, rationes decidere. Instr. a. 1391. t. 2. Probat. Hist. Brit. p. 589. *Pro faciendo et apurando huiusmodi computum comparuissent.*

AQVA. (1) AQVA CISTERNINA. Cael. Aurelian. Siccensis lib. 5. Chron. c. 10. *Aqua imbrialis offerenda, quam vulgo Cisterninam vocant.* AQVA SATVRNIA, *est generata ex tribus primis*, (id est, *coelesti*, *lubricata*, et *permanenti*, de quibus suo loco) *in meatibus terrae, quales sunt thermarum.* Rochus le Baillif in Dictionario Spagyrico. AQVA VIVA, perennis, jugis, Gallis *Eau viue*, quae semper fluit. Apud Innocent. Gromatic. Seneca lib. 3. Nat. quaest. *Non caelestem esse, nec collectitium humorem*, sed, *quod dici solet, viuam aquam* dici obseruat Cujacius, quo Virgilio *viuum saxum*, *viuum flumen*, *viuus locus* ...
viua terra, i. e. naturalis. AQVA ...
APPREHENSIO, fons seu cap...
fluminis vel aquae ductus. Ann...
Bened. tom. 5. pag. 150. † V...
potius locus vbi hauritur aqua, q...
Prouincialibus *Marteliero* dicitur, ...
saltem id quod deriuatur aqu...
AQVARVM DIMERSIONES, qua...
vt ait Durandus lib. 6. Ration. cap...
81. num. 20. *tempore Paschali f...*
solebant, ne, quia homines vigilauerunt
in Quadragesima, in his sanctis di...
bus dormire velint. AQVA FOR...
MARVM, quae per tubos vel ...
defertur. Tubi vel arcus ...
peritis *formae* non raro d...
vbi de aquaeductibus. † AQVA LL...
VATA, quae fluit, opponitur PAV...
SATAE. Chartul. Casaur. ...
insula et cum introitu et exitu ...
cum aqua leuata et pausata. † AQV...
LOSTRA, forte foetida, V. L...
mentum. Chartul. Vrsin. ...
Vendimus - - alodum nostrum - et ...
bet has terminationes, ex una p...
aqua lostra et tres ulmos etc. † AQV...
NAVALIS, statio nauium, port...
Constit. Caroli III. Imp. a. 880. ...
de Bouquet inter probat. t. 1. ...
publ. Franc. p. 393.

(2) AQVA, inquit Matth. Silu...
in Pond. *aliquando sumitur pro s...*
vt aqua absinthii, i. succus a...
Infra *aqua casei et lactis*. Hinc AQV...
COELESTIS, Rocho *le Baill...*
Diction. Spagyr. est *Vinum s...*
tum. AQVA LVBRICATA eide...
est *Aqua muscillaginosa et* ...
AQVA MVSCATA. Collect. Con...
cil. Hispan. to. 4. pag. 130. col. ...
Solent nonnulli aquae benedictae, ...
ea in festis populo aspergitur, ...
feram aquam, et quam muscatam ...
cimus, permiscere: quem vsum ...
tolli volumus. AQVA PERMANEN...
est solis et lunae aqua, Rocho le B...
lif in Diction. Spagyr. AQVA P...
MA, ex qua fit sapo. V. *Capu...*
lum 2. AQVA ROSALIA, ...
rosacea, Gall. *Eau-rose.* Hist. D...
phin tom. 2. pag. 282. † AQ...
PICIS, gluten quod ex pice ...
diluta fit, vt videtur D. Secu...
Ch. a. 1358. t. 8. Ordinat. reg. Fr...
p. ...

p. 92. *De vna conglutinatura in duabus pellibus pergameni cum aqua picis, vna post alium.* † AQVA VITIS, pro *aqua vitae*, Gall. *Eau de vie*, Brantwein, nisi ita vocetur, quod sit vinum igne stillatum. Tract. MS. de re milit.

(3) AQVA BENEDICTA, AQVA ASPERSIONIS. Germ. Weihwasser. Anastas. in Alexandro: *Hic constituit Aquam Aspersionis cum sale benedici in habitaculis hominum.* Micr960log. cap. 46. et Honor. August. lib. 3. cap. 27. *Alexander Papa quintus a B. Petro constituit, vt sal et aqua benedicerentur, ad conspergendum populum, et habitacula eorum, quod et nos in omni Dominica iuxta Canones sequimur.* V. quae de *Aqua benedicta* et eius apud Christianos vsu ac virtutibus congessere Durandus lib. 4. Ration. c. 5. Marcus Columna in Hydragiologia, Baron. an. 57. n. 106. et seqq. a. 132. n. 4. Franc. Turrian. lib. 3. pro Epistolis Pontific. c. 9. lib. 5. c. 4. Bosquetus Episcopus Monspel. ad Epist. Innocentii III. PP. et alii. ¶ Nonnunquam AQVA BENEDICTA pro ecclesiae seu capellae benedictione occurrit. Chartul. S. Dionys. de Nogento: *Concessit prior Ayrardus dari aquam benedictam* (pro capella) *quam domina Eustachia fecit in parochia S. Leobini, et divinum servitium fieri in ea.* Ch. Henr. reg. Angl. a. circ. 1160. inter Instr. t. 11. Gall. Christ. *Quare mando vobis* (Archiep. Rotomag.) *quod si Episcopus Abrincensis eis aquam benedictam ad opus illarum ecclesiarum dare noluerit, vos ipse eis illam date.* CIRCVITIONES CVM AQVA BENEDICTA inter jura Parroeciarum recensentur ab Innocentio III. PP. lib. 13. Epist. 31. Nam solis Presbyteris Ecclesiarum, seu Curionibus, jus erat *die Dominico cum psallentio circumire ecclesiam suam una cum populo, et aquam benedictam secum ferre*, vti praecipitur in Capit. Caroli M. lib. 5. c. 220. AQVA EXORCIZATA, eadem, quae *Benedicta*, quia in illius benedictione exorcizantur daemones, jubenturque, vt ab ea recedant. Sacramentar. Gregor. M. ex Bibl. Ecclesiae Beluac. Gordian. Mon. in Vita S. Placidi Mart. cap. 58. Braulio Caesaraugust. in Vita S. Aemiliani c. 24. Marbod. Diac. in Vita S. Licinii Episcop. Andegav. Adde Capitul. Theodori Cantuariensis cap. 80 et Vitam S. Petri Cauensis n. 21. Odon. Cluniacens. lib. 2. de Vita S. Geraldi cap. 21. 26. Librum Miracul. S. Winoci cap. 22. etc. AQVA SANCTA, eodem significatu, apud Ardonem in Vita S. Benedicti Anianensis n. 39. Ch. an. 1176. apud Vghell. in Episcopis Veronensib. V. Puricell. in Basilica Ambrosiana, pag. 1155. AQVA SANCTIFICATA, eadem notione in Regula S. Benedicti, apud Petr. Cluniac. lib. 1. de Miracul. cap. 7. AQVA RECONCILIATIONIS, aqua benedicta, qua asperguntur Ecclesiae, quae reconciliantur. V. *Reconciliare.* (¶ AQVA GREGORIANA, quae ritu Gregoriano benedicitur. Pontif. MS. Senon.) AQVA SANCTIFICATIONIS, idem quod *Aqua Sancta* vel *benedicta*. Ch. Lamberti Atrabat. Episc. pro Monasterio Canonicorum in Aroasia apud Miraeum Diplom. Belgic. to. 1. pag. 167.

(4) AQVA, baptismus, aquae salutaris lauacrum. Tertullian. de Poenit. *Si ab aquis peccare desistimus.* Lib. de Baptismo: *Deinde dominus post aquam segregatus in desertum.* Eodem libro: *Felix Sacramentum aquae nostrae.* S. Hieronym. Epist. 73. cap. 3. Passio SS. Perpetuae et Felicitatis. Sed in ipsis quoque Scripturis SS. quotiescumque *Aqua* sola nominatur, baptismum innui prolixe docet Cyprianus Epist. 63. V. Rhaban. in Allegor. MS. AQVA REFECTIONIS, id est, baptismatis, ap. S. Paulin. epist. 19. n. 4. nouae edit.

(5) AQVA, quoduis delictum in aquis commissum; item jus de illo cognoscendi. Ch. Henrici I. Angl. Regis pro Monast. Beccensi a. 1134. in Historia MS. eiusdem Monast. pag. 36. *Concedimus eisdem Monachis vt habeant in tota parochia Becci omnes*

omnes regias libertates, murdrum, mortem hominis, plagam, mehaim, sanguinem, aquam, et ignem: sed et latronem in Becci parochia captum vndecumque fuerit. Ch. Henr. II. ex Archiuo eiusdem Monasterii. AQVAE CVRSVS, seu cognitio de delictis, quae in aquae cursu contingunt, in Chron. Hugonis Flauiniac. p. 132.

(6) ✝ Ius vtendi aqua seu in ea piscandi. Ch. 1059. inter Instrum. t. II. Gall. Christ. *Similiter decimando et aquam de Criolio octo diebus ante festiuitatem S. Michaelis* etc. V. *Aquaticum.*

(7) AQVA, fluuius, flumen, apud Rymer. to. 7. p. 247. Idem t. 8. pag. 439. Ibidem pag. 551. Et pag. 271.

(8) AQVA, alueus, riuus. Innocent. de Casis litterarum: *Locus - - duas aquas, siue duos alueos habeat.* Idem: *Duas aquas viuas.*

(9) AQVAE, vel AQVAE FRIGIDAE IVDICIVM, vna ex purgationibus vulgaribus, quas *Iudicia Dei* appellabant; qua criminis alicuius suspectus, vel de graui aliquo facinore delatus, in aquam demergebatur, ita vt si supernataret, nocens ac reus, contra si in imum delaberetur, innocens judicaretur; Germ. das Wasserurtheil. Annal. Franc. Bertin. a. 876. Wibert. in Leone IX. PP. cap. 2. Ch. fundat. Abbat. S. Seueri, apud Marcam in Hist. Beneharn. lib. 3. cap. 8. Eiusmodi porro *probationis vulgaris* speciem *Aquae Iudicium* nude crebro appellant veteres Tabulae et Scriptores. Ch. Philippi Augusti Franc. a. 1200. pro Vniuersit. Paris. contra Praeposit. Paris. Leges Forestarum Canuti Regis cap. 13. Statuta Willelmi Regis Scotiae cap. 15. 16. Statuta Alexandri II. Regis Scotiae cap. 7. Regiam Maiestatem lib. 4. cap. 3. §. 4. Decreta Ladislai Regis Hungariae lib. 1. cap. 28. l. 3. c. 1. Chron. Flauin. pag. 244. Geruas. Dorobern. p. 1590. Hist. Vezeliacensis lib. 4. Bracton. l. 3. tract. 2. cap. 15. §. 2. Adde Vghell. to. 7. Ital. Sacr. pag. 864. AQVA-IVDICIALIS dicitur in Tabulario An[illegible] riacensi fol. 30. IVDICIVM AQV[illegible] EXORCIZATAE, apud Guil[illegible] tum lib. 3. de Vita sua cap. 16. [illegible] terdum tamen AQVAE nomine [illegible] que *et fridiga, et calida,* intel[illegible] potest, vt in Tabulario Prior[illegible] Nicasii de Mellento an. 1280. fol. [illegible] *Cum omni libertate et plena ju[illegible] videlicet cum banno et sanguine, [illegible] et duello, et aliis huiusmodi liber[illegible] bus.* Hic enim tam *Iudicium a[illegible] frigidae,* quam *calidae* intelligi p[illegible] est. AQVAE FERVENTIS IV[illegible] CIVM, f. examen, quo quis de [illegible] mine suspectus, manum in a[illegible] feruentem nudato brachio im[illegible] bat, atque si illaesam extraheret, i[illegible] nocens, si contra, reus pro[illegible] batur, Germ. der Kesselfang. IV[illegible] CIVM FERVENTIS AQVAE [illegible] pellatur in L. Frisio. t. 3. §. 6. in [illegible] Longob. l. 1. t. 9. §. 29. 35. 3[illegible] in Capitul. 1. a. 819. c. 1. l. 4. [illegible] pitul. c. 13. etc. EXAMINATI[illegible] AQVAE FERVENTIS in L. [illegible] l. 6. t. 1. §. 3. et in L. Fri[illegible] tit. [illegible] §. 4. 5. et tit. 14. §. 3. *Ad Aqua[illegible] feruentem se idoniare* in lib. 4. [illegible] pit. Caroli M. Append. 2. c. [illegible] *Aqua feruenti se expurgare, [illegible] care* in c. 15. 20. Caus. 2. [illegible] *Aqua bulliente se expurgare* ap. [illegible] chard. Episc. Wormaciens. in L. [illegible] miliae. *Indicium aquae feru[illegible]* Ioan. Sarisberiens. Ep. 122. A[illegible] lib. contra judicium Dei c. 1. A[illegible] *calida* in Ch. Ferdin. Reg. Cast[illegible] aerae 1081. ap. Yepez. to. 6. [illegible] istiusmodi examine multa prae ce[illegible] teris habet Hincmar. Rem. de di[illegible] tio Lotharii et Tetbergae. V. eti[illegible] Cangium et Carpentarium h. v. [illegible] C. Grupen Obseruationes rerum [illegible] antiquitat. Germ. et Romanor. p. [illegible] et alios.

✝ AQVACIVM, *lo condutto del a[illegible]* in Glossar. Lat. Ital. MS.

AQVACVLARE, *lenocinari.* V[illegible] Onomastic. in Aduersar. Turne[illegible] l. 28. c. 5.

AQVADVELLVS. Fori Oscae [illegible] 1257. fol. 5. *Potest pignorare [illegible] lam illam, quae stat supra molendi[illegible] in loco, qui dicitur Aquaduello, [illegible]*

refr[illegible]

...tinat aquam, quod non exeat aliun...e, sed quod vadat ad canales et fa...ns molas molere, vt de cibaria fa...at farinam. Hisp. Aquedar, est ...ere, continere.

...AEDVCTOR, qui adducit, ad...it aut affert aquam. LL. Palatinae Iacobi II. Reg. Maioric. in Act. S. Iunii tom. 3. p. VII.

...AEDVCTVLVS, minor aquae...ctus. Madox Formul. Angl. p. 128.

AQVAEDVCTVS, fluuius. Acta S. t. 1. Sept. p. 354.

...ELICIVM, V. Aquilicium.

...MERITVM, V. Aquameritum.

...AEMOLA, molerrina, cuius mo... vi aquarum versantur, Wasser... Anastas. in Vitis PP. ap. Murat. t. 3. p. 188. col. 2. Annal. Be...d. t. 4. p. 706. col. 2. Bulla Stephani IV. PP. pro Monast. Farfensi ... 817. ap. Murat. t. 2. part. 2. col. 369.

...MOLINA, mola aquaria. ... Charta a. 968. in Tabul. Casauriensi. Ianus Laurenb. in Supplem. Antiq. legit: Aquamilina, ..., Mola aquatica. Rectius Aquaemolina, vel vt habetur in Gloss. Gr. Lat. Aquaemulina. V. Aquimola.

...AEMOLVM, AQVAEMOLVS et AQVAEMOLLVS, eadem notione. Chron. Farf. ap. Murat. t. 2. part. 2. col. 533. et 544. 563. V. Aquimola.

AQVAEVERSVS, alueus, canalis, ...; item id omne, per quod aqua ... mittitur et elicitur, aquarium. Liber. de Scagello Ms. a. 1331. Ch. a. 1296. in Bibl. reg. AQVAVERSVS, eadem notione, in Ch. an. ... t. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. ... AQVISVERSVS, in Ch. an. 1331. in Bibl. reg.

AQVAGIA, forte praestatio quae propter aquae vsum soluitur. Terrear Belhjoc. Pro et super medietate indiuisa - - cuiusdam prisiae s. ...gine capiendae in itinere quo ... etc. V. Aquaticum.

...AGIVM, AQVAGANGIVM. ... Fest. Aquagium, quasi Aquae ..., i. e, Aquae ductus appella... Breuiloq. Aquagium, Aquae ..., scilicet canalis, in quo duci-tur aqua. Gloss. Aelfric. Aquagium Theterdeote, i. e. canalis. Catholicon Armoric. Aquagium, la voye, par lequel l'en mene l'eaue de son propre chemin. Est igitur Aquagium fossa, per quam aqua ducitur in locis palustribus, s. per quam elicitur. Gloss. Gr. L. ὑδραγωγῖον, Aquiductium, Aquarium, Aquagium. Ch. Hilsundis Com. Striens. a. 992. ap. Miraeum in Diplom. Belg. Hist. Dalphin. t. 2. p. 29. Domus totam terram et prata de Tirola cum aquis et aquagiis omnibus dictorum pratorum, et molendina nostra de Trauers cum eorum aquagio. Quibus in locis posterioribus Aquagium non solum pro Aquaeductu, sed et pro jure ducendi aquas per prata aliena sumi posset, vt interdum sumunt ICti. Gerard. Abb. Siluae Maior. in S. Adelardo c. 4. Ordinatio marisci de Rameney facta tempore Henr. III. et Edw. I. vbi etiam legitur. AQVAGANGIVM, eadem notione. Aquagangiae assessae, videntur esse taxationes impositae. Occurrit vox Aigage inter praestationes in Regesto censuum Carnotens. vrbis fol. 12. et 18. (2) † Tributum quod pro mercibus per aquam transuehendis exigitur. Ch. Henr. reg. Angl. in Bibl. reg. Dono eisdem liberam quietanciam vendendi emendi et transportandi per terram et per aquam - - quaecunque voluerint absque passagio, pontagio, aquagio, tholonco, etc. Liberat. de Rotomag. statutae ad Scacar. in Bibl. reg. Pro aquagio piscium Secanae, XXXV. lib. Vbi idem videtur quod Aquaria.

† AQVAIROLIVM, AQVAROLIVM aquarium, canalis per quem aqua currit. Stat. Auellae a. 1496. c. 144. Stat. Montis-reg. p. 198. AQVAROLIVS, eadem notione, in Statut. Vercell. l. 3. p. 91.

AQVALE, canalis, riuus. Vet. Notitia ex Tabul. S. Benig. ap. Perard. in Burgund. p. 16. Ibi aquale ad farinarios 3.

AQVALEGELLE, mendose dicitur in Gloss. Gr. Lat. vt obseruat. Cangius in voce Gille.

AQVA-

AQVALENTVS, hydropicus, aqua turgidus. Acta SS. t. 1. Maii p. 294.

AQVALICIVM, *locus, vel guttatorium, per quod aqua foras mittitur, et elicitur a proprio alueo.* Breuiloq.

AQVALICVLVS, *ventriculus, seu proprie porcorum pinguedo super vmbilicum.* Papias MS. Eccl. Bit. In Gloss. MS. Montis S. Eligii Attrebat. *Aqualiculus, ventriculus vnde Persius: Pinguis aqualiculus penso sex qui pede extat.* Sumitur etiam pro canali praesertim porcorum. Gall. *Auge.*

AQVALIFERA CAPPA, Vulgo *Pluuiale*, ornamentum Ecclesiast. Gall. *Chappe*, sic dictum, quod illo primum vsi sint Clerici extra Ecclesiam procedentes, vt sibi a pluuia caueant. Index Onomast. t. 2. Actorum S. Iulii.

AQVALIS. (1) Aquaticus. Sidon. l. 8. Ep. 6. *Aqualis poena.* (2) Vt *Aquale*, canalis. Ch. Iacobi Reg. Arag. a. 1313. (3) † AQVALIS, *alicnius, aqualicuius*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646.

† AQVALITASSVS, *Boutellier*, in Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7692.

AQVALIVM, *summa pars capitis*, in Gloss. Isid.

AQVAMANILE, vt definitur a Lanfranco Archiep. Cantuar. Ep. 13. *Vas inferius, in quod manibus infusa aqua delabitur. Vrceolus vero vas superius, vnde lauandis manibus aqua infunditur.* Ordo Romanus: *Aquamanile, hoc est, vas manuale, quo scilicet manus lauantur.* Ioan. de Ianua: *Aquimanile dicitur res, super quod cadit aqua, qua abluuntur digiti Sacerdotum post sumptionem Corporis Christi.* Catholicon Armor. *Aquamanilla, Piscine en quoi le Prestre laue les mains.* Gloss. MS. Montis S. Eligii Attreb. *Aquamanile vas, super quod cadit aqua, qua abluuntur digiti Sacerdotis post sumptionem Corporis Christi quod tenere et praeparare debet Subdiaconus.* Chronic. Fontanellen. c 15. 16. AQVAEMANILE, in Chron. Casin. l. 2. c. 99. vnde emendandus locus alter l. 1. c. 56. Edit. Brolianae: *Vrceolum quoque cum aqua et manili...* Legendum enim *Aquaemanili.* T... ditiones Fuld. c. 35. Ita ap. A... stas. in S. Innocentio et in Sixto ... p. 23. 25. 26. AQVIMANI... χερόνιβον in Gloss. L. Graec. AQ... MINILE l. 3. §. 3. D. de suppell. ... gat, rectius. AQVIMINALE ... Gloss. Lat. Gr. *Trulleum et gu... et aquiminale*, χερόνιβον, ... AGMANILE, in Hist. Episcop. Autisiodor. c. 20. AQVAMAN... ap. Anast. in Leone III. p. ... AQVAMMANVS, in Ord. Rom... Sed et AQVAMANILE ... paullo diuersa sumitur pro vrceo... quo aqua calici infunditur, in ... crificio Missae in Ep. Gilberti Ep... Pictav. a. circ. 1156. ap. Mart... t. 1. Anecd. col. 428.

† AQVAMERITVM, vel AQVA... MERITVM, aquae prouentus. C... tul. magn. S. Victor. Massil. fol. ... V. *Meritum.*

† AQVARE, irrigare, ... C... a. 1322. Stat. Vercell. l. 3. p. 90.

AQVAMILINA, V. *Aquaemolina.*

AQVARIA, idem quod *Aquatia.* ... ger. Abb. S. Dionys. de Reb. in ... minist. sua gestis c. 23. *Consti... diuem autem, quam vulgo dicunt a... riam, festiuissimo Regis Dag... anniuersario, refectioni fratrum ... gnanimus.* Bulla Innocent. PP. ... 1172. in Hist. S. Martini de C... pis p. 172. *Apud Ruam, Ve... num et Waben reditus salis et aq... rias piscium.* Tabul. Fiscan. a. ... f. 48. *Abiurani Deo et Eccles... Trinitatis Fiscanensis omnes ... tiones, et omnes escaetas port... Isport, cuiuscumque modi fuerint, ... omnem consuetudinem ... makerellorum et aquarias ... et le flet et porpeis et sturio... piscem, qui dicitur Crassus p...* Videtur i. q. *Aquatia.* Vid. in ... voce.

AQVARIATVS, officium aquarii. *Aquarius.*

† AQVARICIA, vrceus, vas ... capacitatis. Murator. t. 5. A... Ital. med. aeui p. 805. *Vnam aq... riciam olei.*

AQ...

QVARICIVM, i. q. *Aquarium.* Vet. Ch. Abb. Agaun. in Probat. Hist. Sabaud.

AQVARII, Isid. l. 8. Orig. c. 5. et Epiph: *Haeretici, dicti, quia aquam solam offerunt in Calice sacramenti.* Quorum meminit S. August. haeresi 64. S. Ioan. Chrysost. homil. 83. in Matth. Rabanus etc.

AQVARIOLVS, *Seruiens meretricis, qui crebro defert aquam ad eam mundandam et venustandam.* Ita Gloss. MS. Montis S. Eligii Attrebat. Festus: *Aquarioli dicebantur mulierum impudicarum sordidi adseclae.* Graeci eos appellant περιχύτας aut ὑδροχύτας.

AQVARIVM. (1) Idem quod *Aquale,* canalis. Gloss. Gr. Lat. ὑδραγωγεῖον, *Aquarium.* Ch. Ludov. Pii Imp. pro Ecclesia Mutinen. ap. Vghell. t. 2. p. 118. et 137. et tom. 7. p. 1434. tom. 9. pag. 67. Chron. Andrense p. 654. (2) Alueolus, Tränke. ad quem adaquantur animalia. Ordericus Vital. l. 6. Sic quoque Cato c. 1. de Re rust. (3) † Emissarium, Ablaß, Gußstein, Massil. *Aiguier.* Stat. Massil. l. 3. c. 3. *Statuimus ut quilibet habens domum in ciuitate Massiliae, habeat infra eam aquarium, per quod aquae proiiciantur.* V. Aquagium.

AQVARIVS. (1) Gloss. L. Gr. *Aquarius,* ὑδροχόος. Gloss. Gr. Lat. ὑδρορόας, *aquarius, canalis.* Alibi: ὑδροφόρος, *aquarius.* Ioan. de Ianua: *Aquarius, seruiens, qui portat aquam.* S. Hieronym. Ep. 27. c. 4. Ex Iosua c. 9. Iul. Firmic. l. 4. c. 6. et l. 8. c. 25. Lampridius in Commodo. (2) Officium monasticum, cui *aquarum* s. piscationis cura incumbebat. Idem qui in Monasterio Vedastino Attreb. dicitur *Aquarum praepositus.* Tabul. Abb. Vlterioris portus fol. 28. Amplior vero fuit administratio *Aquarii* in Monasterio S. Crucis de Talemundo. Omnes fere fructus agrorum, pratorum, vinearum et salinarum ad monachos pertinentium, emolumentum altae et mediae Iustitiae, homagiorum Abbati debitorum, census, redditus firmarum saltem plurimarum etc. percipiebat ipse et quasi jure proprio possidebat ea conditione, vt vestimenta fratribus necessaria cum cibariis omnibus ministraret. (3) Ap. Spagyricos est *Sal nitreum.* Diction. Spagyr. Rochi le Baillif.

AQVAROLIVM, AQVAROLIVS, V. *Aquairolium.*

† AQVASSERIVM, canalis, riuus, i. q. *Aquarium,* vt videtur. Ch. an. 1353. t. 4. Ordinat. reg. Franc. p. 324. *In claudendo, muniendo, et fortificando eadem* (bastitam) *fossatis, paluciis, portallis, aquasseriis et aliis fortaliciis.*

AQVASTOR, *est visio quaedam rem aliquam repraesentans quae reuera non est.* in eodem Diction. Spagyr.

AQVATIA. Charta Guidon. Comit. Pontiui a. 1100. in Tabul. Abb. S. Iudoci. *Notum fieri volo, quod dedi Ecclaesiae praefati Confessoris 7. aquatias apud Waben, et 1. apud Stapulas* etc. Alia Ioan. Comit. Pont. an. 1190. ap. Ioseph. Ignatium in Hist. Comitum Pont. *Dedi etiam et concessi dictae Ecclesiae in perpetuum jus reditus et donationis de piscibus maris, quas habebant prius, de qualibet naui territorii illius in mari piscante - - cum tribus aquatiis in quolibet anno ad nutum dictorum monachorum, ita tamen quod quilibet rector nauis pro se et suis nautis habeat pro qualibet aquatia in die S. Quintini 6. panes valoris quilibet vnius denarii monetae Pontiuensis, sicut mos est.* It. auctor Hist. Eccles. Abbauil. c. 84. *Aquatiam* ait esse jus piscandi tribus in anno diebus. † Carpentarius suspicatur per *Aquariam* et *Aquatiam* significari piscium fercula quae a piscatoribus domino feudi ex jure praestabantur, quae ipse aliquando monasteriis concedebat. V. *Aquagium* 2. AQVATVRA, i. q *Aquatia* ap. eumd. Ignat. p. 301. Ch. Philip. Reg. Fr. a. 1075.

† AQVATICA, i. q. *Aquaria.* Bulla Anastas. IV. PP. a. 1154. inter Instrum. t. 10. Gall. Christ. p. 315.

Ad staplas hospites quatuor, aquaticas tres, sagenas duas; sed forte legendum *Aquaturas*.

AQVATICVM. (1) Ius vtendi aqua, et tributum quod pro eo jure soluebatur. Ch. Pandolfi et Landolfi Ducum Beneuent. in Chron. S. Sophiae Beneu. *Cum cunctis piscationibus inde vel aquatico.* Alia Frider. Imp. a. 1175. pro Eccles. Bellicensi: *Ad haec omnia ciuitatis regalia, videlicet monetam, telonium, pedaticum ripaticum, aquaticum - - pascua, concessimus.* Alia Romualdi Archiep. Salernit. a. 1180. ap. Vghell. pag. 572. T. 7. (2) Praestatio pro pecoribus adaquandis. Acta SS. t. 5. Iunii p. 129. F.

AQVATICVS, *hydrus*, in Gloss. Isid. V. *Natrix.*

† AQVATIQVVS. Cod. reg. 5600. an. circ. 800. *Sunt aliqui rustici homines, qui credunt, aliquas mulieres, quod vulgum dicitur strias, esse debeant, et ad infantes vel pecora nocere possint, vel dusiolus, vel aquatiquus, vel genisciis esse debeat.* Neptunus, vel aliquis genius aquae.

† AQVATORIVM, aquarium. Abzucht, Gosse. *Aquatorium plateae S. Michaelis* in Chartul. priorat. S. Eligii Paris.

AQVATVM VINVM, h. e. aqua dilutum. Aug. l. 6. Confess. c. 2. *Vinum aquatissimum.* Ap. Baluz. t. 5. Misc. p. 443. *Vinum maxime aquatum et vere villum.* V. *Villum.*

AQVATVRA, V. *Aquatia.*

AQVAVERSVS, V. *Aquaeuersus.*

AQVAVIRILE. Gloss. Arab. Lat. *Luxus, aquauirile*, forte *Fluxus aquaeuirilis.* Occurrit praeterea sub lit. A. nulla explicatione addita.

AQVAYROLIVM, V. *Aquairolium.*

AQVEBIBRIS, *qui saepe bibit aquam.* Glossar. Mont. S. Eligii Attreb. MS.

AQVEDVCTVS, *est jus ducendi aquam per fundum vel agrum alienum.* Vocabul. iur. vtriusque.

AQVEHAVSTVS, *est jus hauriendi aquam vel portandi per agrum, fundum seu praedium alterius ratione seruitutis.* Vocab. Iur. Vtriusque.

† AQVEITATES, primigeniae aquae partes. Arnauldus in Rosario Ms. l. 2. c. 7. *Aqueitas, abstractio aquae*, [illegible] Vocabul. compend.

AQVELVS, fons. Vffingi Mon[illegible] Carmen de S. Ludgero Episc. t. [illegible] Martii p. 659. C.

AQVEMOLVS, ὑδραλέτης, [illegible] *aquarius*, in Supplem. Ant[illegible] *Aquimola* et *Aquaemolum.*

AQVENSE SERVITIVM, V. [illegible] *Aquensis.*

AQVERE. Suppl. Antiqu. *Aq*[illegible] ὑδρεύομαι, *aquor, haurio.*

† AQVERIA. (1) Idem quod *Aq*[illegible]*rium*, canalis, riuus, vel emiss[illegible] Libert. villae de Florent. a. 1[illegible] t. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. [illegible] (2) Aqualis, vrceus aquarius, G[illegible] *Aiguiere*, ad vsum sacri minist[illegible] Obituar. Eccles. Lingon. Ms. V[illegible] *Aquamanile.*

AQVERIVM MOLENDINVM, pr[illegible] *Aquarium.* Ch. Bermundi Abb. S[illegible] Tiberii a. 1257. in Hist. MS. eiusden[illegible] loci p. 37.

† AQVESTA, adeptio, comparatio[illegible] emtio, Gall. *Acquest.* Ch. a. 122[illegible] in Chartul. Camp.

† AQVESTVS, eadem notione, in Ch[illegible] a. 1000. in Append. ad Marc. Hi[illegible]span. p. 955. Libert. Villae Franch[illegible] t. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. [illegible] V. *Acquestus.*

AQVEVSVS, pro *Aquaeuersus.*

† AQVIATICVM, tributum, quo[illegible] pro mercibus per aquam [illegible]hendis exigitur. Ch. a. 9[illegible] ap. Mu[illegible]rat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui pag[illegible] 198. V. *Aquagium* et *Aquaticum.*

AQVICINCTVM et AQVICIN[illegible] Monasterium Ord. S. Bened. in Be[illegible]gio prope Ducatum: sic dictum a[illegible] aquis, quibus cingitur, vulgo *A*[illegible]*chin.* Hinc *Aquicinctenses, Aq*[illegible]*nenses* etc. quae occurrunt pa[illegible] in Script. et Tabull. Belgicis.

AQVIDVCA, medicamina quae Gra[illegible] *Hydragoga* vocauerunt. Cael. A[illegible]relian. l. 3. Chron. c. 8.

AQVIDVCTVM, *aquarium*, ὑδραγωγ[illegible] in Gloss. Gr. Lat. MS. Editum hab[illegible] ὑδραγωγεῖον, *aquiductium*, *aq*[illegible] *aquagium.*

AQVILA, lectrum s. Analogium [illegible] forma aquilae alas expansas habe[illegible]

tis confectum, in quo libri Ecclesiastici, qui in Ecclesia leguntur, reponuntur; qua quidem aquilae specie S. Ioannes Euangelista designatur. Hugo Flauiniac. in Chron. pag. 165. Suger. de Administ. sua c. 33. Necrologium Eccles. Ambian. Gesta Francor. vsque ad Robert. MS. ex Bibl. Loiseliana a. 1014. AQVILA, vexillum, in quo aquila pingebatur. Albertin. Mussat. de Gestis Henr. VII. l. 9. ap. Murat. t. 10. col. 470. Vbi Pignorius: „Aquilas „signis regiis fuisse impressas quis „dubitat? fuit autem biceps et bi„corpor, vt ita dicam, vel aurea „tota, vti gestarunt Imp. Orientis, „vel atra, vti Caesares Occidentalas.„ AQVILA *Philosophorum est Mercurius metallorum.* Rocho le Baillif in Diction. Spagyr. AQVILA *Spagyricorum est sal armoniacum et aliquando Mercurius praecipitatus*, eidem. AQVILAM IN PAVIMENTO DESCRIBERE, V. Gloss. med. Graec. in Ἀετός. AQVILAM IN DORSO FIGVRARE. Saxo-Grammat. l. 9. *Interea Siuardus ac Biarnus cum 400. nauium classe superuenientes, bellum Regi manifesta prouocatione significant: idque statuto tempore executi, comprehensi ipsius dorsum plaga aquilam figurante affici jubent, saeuissimum hostem atrocissimi alitis signo profligare gaudentes; nec vulnus impressisse contenti, laceratam salinere carnem.* Vbi Steph. Stephanius, Saxonis Interp. eum viguisse morem scribit apud Anglos, Danos aliasque nationes boreales, vt victor ignominia summa debellatum aduersarium afflicturus, gladium circa scapulas ad spinam dorsi adigeret, costasque, amplissimo per corporis longitudinem facto vulnere, vtrimque a spina separaret, quae ad latera deflexae alas repraesentarent aquilinas; eiusmodi vero vulnus in Gloss. Islandico *Bloderne*, s. *Bladugle* et *Blodrisl* appellari. In hanc rem scriptores laudat Islandicos. AQVILAE GALEAE, contabulatio turremis. Acta S. t. 1. Aprilis p. 181. A. AQVILAM VERTERE. Ditmar. l. 3. p. 29. *Post haec autem Imperator omni studio ordinauit expeditionem suam aduersus Lotharium Regem Karolingorum, qui in Aquisgrani palatium et sedem regiam, nostrum semper respicientem dominium, valido exercitu praesumpsit inuadere, sibique, versa aquila, designare. Haec stat in Orientali parte domus, morisque fuit omnium, hunc locum possidentium ad sua vertere regna.* † AQVILA, etiam monetae genus est aquila insignitae. Stat. Petri Abbat. Cassin. t. 2. Hist. eiusd. Monast. p. 542. *Soluat qualibet vice aquilam vnam.*

AQVILARIVS CANONICVS, Canonicus hebdomadarius, sic dictus in quibusdam Ecclesiis, quod eius nomen in *Aquila* rostro appendatur. Ius habere consueuit nominandi s. praesentandi ad beneficia per suam hebdomadam vacantia.

AQVILATVS, decoratus figuris aquilam repraesentantibus. Exempla vide in *Basiliscus et Orthoplumus*.

† AQVILEA, herba valens ad oculos, Gall. *Aquilée*, in Gloss. Cod. reg. 521.

† AQVILETA, diminut. ab *Aquila*, Gall. *Aiglette*. Inuentar. S. Capellae Paris. a. 1363.

AQVILETARIVS, qui stylo munit ligamina, Gall. *Aiguilletier*. Locum vide in *Stigula*. V. etiam *Aquiseta*.

† AQVILEVS, *nigro, e fuscho*, in Glossar. Lat. Ital. MS. Aliud ex Cod. reg. 7646. *Aquileum, fuscum vel nigrum*. V. *Aquilinus*.

AQVILI, *Daemones, qui in similitudine aquilae apparent*; ap. Papiam et Ioan. de Ianua. Martian. Capella l. 2. *Diis, quos aquilos dicunt.* Saxo Grammat. l. 2. Hist. Dan. *Siluanis coeunt Aquili.* Et ibid. lib. 8. *Quem comitibus foris praestolari jussis, ingressus duos eximiae granditatis aquilos conspicatur.* V. Festum in *Aquilus*.

AQVILIANA STIPVLATIO, *est promissio, quae nouat omnem contractum.* Vocab. Iur. vtriusq. *Per acceptilationem et aquilianam stipulationem, verbis solemnibus introductam, liberationem fecerunt, et promittentes, ipsis Domino Duci et Concilio stipulanti-*

lantibus, ap. Rymer. t. 5. p. 570. col. 2. et seq. V. *Stipulatio*.

AQVILICES, f. aquae libratores, qui aquarum inuentos ductus et modos docili libratione ostendunt. Cod. Theod. l. 2. et 3. de excus. artific.

AQVILICIVM. Festo Pompejo: *Aquaelicium* dicitur, *cum aqua pluvia. lis remediis quibusdam elicitur.* Sacrific. pro impetrandis imbribus Tertull. Apolog. c. 40. *Aquilicia Ioui immolatis, nudipedalia populo denuntiatis, coelum apud Capitolinum quaeritis.*

AQVILINVS COLOR. Ioan. Diac. de Vita Gregor. M. l. 4. c. 84. *Mento a confinio maxillarum decibiliter prominente, colore aquilino et liuido, nondum, sicut postea ei contigit, cardiaco.* Est igitur color *aquilinus* idem, qui *liuidus*, nec forte alius ab aquilo colore, qui Festo *fuscus et subniger est, a quo*, inquit, *Aquila dicta videtur.* Gloss. Lat. Gr. *Aquilum*, *μέλαν*. Plautus: *Aquilo est corpore, statura haud magna.* Quod si ab aquila, aquilinus color dictus, fuluus intelligi potest; nam et Claudian. fuluum Iouis armigerum dixit. Hadrian. Valesius, vti refertur in libro cui titulus *Valesiana*, putat et merito quidem, vt Cangii editoribus videtur, Cangium deceptum fuisse mala interpunctione loci ex Ioan. Diac. laudati, sicque censet hunc locum esse restituendum: *Colore aquilino et* (vel potius *at*) *liuido nondum, sicut et postea contigit cardiaco*, h. e. Gregorius adhuc iunenis et integra valetudine fuscus erat et subniger; (haec est enim vera notio vocis *Aquilinus*) sed liuidus demum euasit, postquam *Cardiacus* factus, seu stomacho laborare coepit. V. notam Benedd. in hunc l. Vitae S. Gregor. inter eiusd. opera. V. etiam *Aquilus* 2.

AQVILIO, *κέντρον βοῶν καὶ σκορπίων*, *Stimulus, aculeus*, in Suppl. Antiqu. Gall. *Aiguillon*.

AQVILIVM, *summa pars capitis*. Papi. MS. V. *Aqualium*.

AQVILONALIS, pro *Aquilonaris*, in Formul. Anglic. p. 177.

† AQVILONIOS, in Act. Gold. A[illegible] mann. t. 2. p. 49. i. e. magis [illegible] prentrionalis.

AQVILVM, *antiqui dicebant fu[illegible] vel nigrum* Pap. MS. V. *Aquilinus*.

AQVILVS. (1) V. *Aquili.* (2) † A[illegible] *lus*, *aliquis habens longum* [illegible] Gall. *Becu.* Inde *Aquilini*, [illegible] *habentes nasos longissimos.* Gl[illegible] Lat. Gall. Cod. reg. 521.

AQVIMANILE, AQVIMINA[illegible]

AQVIMINILE, V. *Aquamanile*

AQVIMITI, V. *Accemeti*.

AQVIMOLA, molendinum aquati[cum] Wassermühle. Gloss. Lat. Gr. [illegible] *λέτης*, *Aquemolus*. *ὑδρομύλη*, *A[illegible] mulina.* Sic in MS. vnde forte [illegible] *linum*, vox. Bulla Paschal. [illegible] pro Monast. Farfensi ap. Murat. [illegible] part. 2. col. 371. Anastas. Bibl. [illegible] Leone IV. p. 196. et in Hadri[illegible] p. 111.

† AQVIMOLLIA, eadem noti[one] Ch. Frid. II. Imp. a. 1221. [illegible] rat. in Antiq. Estens. p. 177.

† AQVIMOLVS, AQVIMOL[illegible] eodem significatu, in bulla Ho[illegible] PP. a. 1217. ap. Vghell. t. 1. [illegible] S. edit. a. 1717. p. 1193.

† AQVINA, *quo ad malum* [illegible] *constringitur*, in Glossar. [illegible] Lat. Cod. reg. 7657. V. *Aqu*[illegible]

† AQVISTARE, acquirere, [illegible] rare, emere, Hisp. *Aquistar*, [illegible] *Acquerir*, ol. *Aquester*. [illegible] inter Probat. t. 2. Hist. Occit. [illegible]

AQVISVERSVS, V. *Aquae*[illegible]

AQVINDAMENTVM, AQVI[illegible] V. ACVNYDARE.

AQVITANIGENVS, pro *Aqui*[tanus] vt *Francigenus* pro *Francus*, [illegible] bill. Dipl. l. 2. c. 23. ex Ch. [illegible] *Sub imperio Clotharii clarissi*[illegible] *Francigeni seu Aquitanigeni.*

AQVITARE. (1) Rationem [illegible] et expensi reddere, Rechnung [illegible] gen; ap. Marten. t. 4. Anecd. [illegible] 1265. (2) Quietum reddere, [illegible] munem facere. Interdum [illegible] dimittere. Ch. Willel. Duc. [illegible] pro Angeriaco inter Instrum. [illegible] nouae Gall. Christ. col. 470. [illegible] a. 1194. ap. Marten. tom. 1. A[illegible] col. 658. Chartul. S. Crucis [illegible]

...t. Chartul. S. Vincentii Cenom. ... 127. V. *Quietus*,

...ITIARE, eadem notione in Ch. ... 1404. ex Archiuo S. Vict. Massil.

...IVERGIVM, aquarum diuergium, ...culum, vox Agrimensorum. ...t. *Habet sub se juncina, et ... aquiuergia.* Idem: *Sub se can... et res palustres habet, et foris ...uiuergia.*

...QVOSARIVS, emissarium, Ab... ..., Gosse, Gußstein. Ch. a. 1303. ...uo Chartul. episc. Paris. V. ...*ium* et *Aquasserium.*

...SITAS, aquosum, palustre. ...f. Tiberiens. in Otiis Imperial. ...Leibnit. t. 1. Script. Brunsuic. ...

...i, pro *Acus*, in Ch. a. 1336. Ms.

... (1) Altare. ARA DIGNITA... ..., in qua nulli licet celebrare, ...quam Sacerdotibus in digni... constitutis. Hoc priuilegio Leo ... donauit maius altare S. Remigii ... a. 1049. Statuto edito, inquit ...ll. Annal. Bened. t. 4. p. 503. ...ius autem altaris tabula mar... ..., haec inscriptio legitur, an... ipsius margini eleganti cha... Romano incisa, his verbis: ... SVMMA HAC DIGNITATIS ... FERRO BIPERTITA, SALV... ... MENSA GENTIBVS DIRE... ... NORDALBINGORVM IN ...NA. FOLCO. ADALBERO. ... lapidem hunc ex Nordalbin... ... Saxonia Transalbina istuc al... fuisse probatur. ARA SA... ...TA, paruula tabula lapidea con... quae mensae altaris non con... superponitur vel inseritur ... sacra facienda. Coll. Concil. ... t. 4. p. 762. col. 2. (2) Pro ... In Vet. Gloss. MS. Monast. ... Andreae Auinion. *Ara Dei et ... fuis, id est, Naut porcorum.* ... a. 1098. inter Probat. Hist. ... p. 360. (3) † *Sepulchrum*, ..., in vet. Gloss. Cod. reg. ...

...AM. Pap. *Arabam interpretatur ...* Ita MS. Codex; sed editus ... *Araba*, vox Hebraica, a radice, ..., insidiari.

† ARABARCHVS. Vocabul. Bibl. ex Bibl. reg. ad vocem *Ephot; Arabarchus dicitur ab ara et archos, quod est princeps, quasi princeps arae.* Sic principem sacerdotum vocabant. V. *Alabarches.*

ARABICI, *Haeretici dicti ab Arabia, in qua sunt orti, dicentes, animam et corpus simul mori, simulque resurgere.* Papias. De Arabum circa animarum originem, mortalitatem, immortalitatem, transmigrationem etc. consulendus omnino Abrah. Ecchellensis in Hist. Arabum c. 12. 13. 14. 15 etc.

ARABILIS. (1) Breuiloq. *Arabilis dicitur, quod est aptum et bonum ad arandum, vt terra est arabilis.* Ch. a. 964. ex Tabul. S. Petri Treuer. *Ego Sigefredus Comes: - - dedi ad altare S. Petri - - lineam in eadem Marcha, et in Comitatu Bedensi arabilem vnum et inter terram arabilem et prata jugera 73. et quidquid ad eumdem arabilem pertinere dignoscatur. Arabilis terrrae jugera 106.* in Traditione Fuldens. l. 1. trad. 92. Sed et ap. Plinium *Campus arabilis* legitur. (2) † Qui agriculturae inseruit, Gallis etiam *arable*; quod de bobus praecipue dicitur. Ch. an. 1392. e Bibl. reg. *Habentes boues arabiles.*

ARABLA, acer, Gall. *Erable*, olim *Arable.* Chartul. SS. Trinit. Cadom. mens. fol. 49. *Omnes operarii Aueningiae pro mortuo bosco et pro spina et pro arabla in Haselhot quilibet denarium vnum.*

† ARABLIVS, eadem notione in Ch. a. 1217.

† ARABODICTA, *quasi Ara-abona*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7613.

† ARACARE, fodere interpretatur Calmetus; at cum ex sequentibus illud ad ferrum spectare videatur, pro secare, colligere, siccare, accipiendum existimat Carpentarius. Ch. a. 1121. inter Probat. t. 2 Hist. Lothar. p. 267. *Libera etiam familia ecclesiae tres dies singulis annis debet aracare, fenumque ad horreum ducere.*

† ARACIA, V. *Aratia.*

ARACIVM, grex equorum, Gall. *Haras.* V. *Haracium.*

ARACIVNCVLAE, *fossae paruae ad instar sulci aratri.* Pap. MS. Eccl. Bit. Ciceroni *Aratiuncula* est arabilis terrae portio minima, V. *Aratiuncula.*

ARADA, *aratio.* Iacob. I. R. Arag. in Foris Oscae a. 1247.

† ARADATORIVS, ad arationem seu agriculturam pertinens. Libert. Laussertae a. 1370. t. 6. Ordinat. reg. Franc. p. 402.

ARADIA, *gemma ex patria dicta. Eburnea est.* Pap. MS. Bit.

ARADRADIT, V. *Aratraib.*

ARADRIA, ARADVRIA, V. *Aratoria.*

ARAGADIA, suppellex militaris, V. *Hariraida.*

ARAGAICVS, morbi equini species: *Cum in equi ventre fiunt torsiones et intestina rugitum faciunt, et indigesta et liquida emittit stercora* etc. ap. Petr. de Crescent. l. 9. Agricult. c. 22. vbi vet. Interpr. Gall. habet *Argaratus.*

† ARAGIVM, ager aratorius, simul et tributum, quod ex agris aratoriis penditur; idem quod *Agrarium.* Gallis ol. *Arage.* Ch. Ioan. Treuir. Archiep. an. 1210. *Aragia, quae idem Herardus habebat in Mansuage.* Vbi Ch. Frider. II. huiusce confirmatoria habet *Araria.* Ch. Renaudi Episc. Tull. a. 1211. V. *Aratiuum.*

ARAHVM. Lex. Ripuar. tit. 10. §. 1. *Ad placitum veniens cum 3. testibus in araho coniuret.* Tit. 32. §. 2. *Sibi septimus in araho coniuret.* t. 41. §. 1. *Si quis ingenuus ingenuum ligauerit, et eius culpam cum 6. testibus in araho non approbauerit.* Adde tit. 77. Basil. Edit. LL. Ripuar. a. 1530. passim legit cum aspiratione *haraum,* quam vocem pro loco consecrato, vel honorato a Saxonico *Ar* vel *Are,* i. e. honor, pietas, deductam putat Spelmannus, vt sit, *in araho coniurare, approbare,* in Ecclesia et loco sacrato sacramentum praestare. Nam omne sacramentum in Ecclesia et super reliquias jurabatur, vt est in Cap. Caroli M. l. 6. c. 209. At Guilliman. l. 1. de Reb. Heluet. p. 80. ait, vocem hanc a Germanino *arnrechten* decuci, et significare *coram judicum consilio.* Eccardus B[illegible] licam intelligit. 1) Quia totum a[illegible] inquit, Sacramentum apud Franc[illegible] Christianos, quales Ripuarios fui[illegible] satis apparet, in Ecclesia et super r[illegible] liquias juratum fuisse. 2) Quia B[illegible] silica, Ecclesia, fanum, [illegible] locus publicus, vbi jus sub [illegible] ritate Principis exercebatur, H[illegible] olim vocabatur, quod Latinizar[illegible] omni dubio procul, in *Hararum* [illegible] tauere, *h* pro *c* vel *ch* posito. Schiltero *Arhahum* significat loc[illegible] quempiam editiorem, et in specie [illegible] tare, a Germ. voce erhöhen.

ARAJARE, instruere. It. ordin[illegible] disponere suo quaeque loco; Mi[illegible] tes ad pugnam componere, Gal[illegible] olim *Arroyer, arrayer, mettre en a[illegible] roy.* Hispani etiamnum dicun[illegible] *Arear la casa,* suppellectilem dome[illegible] sticam suo loco apte disponere. Ry[illegible] mer. t. 3. p. 961. V. *Arraiare.*

ARAINAMENTVM, actio, qua qui[illegible] se coram judice rem quampiam f[illegible] cturum promittit, v. g. juraturum testes adducturum etc. Ap. Pract[illegible] cos Gall. *Arrement,* ab arrhis, qu[illegible] dabantur in promissionis cautione[illegible] Rymer t. 7. p. 463. col. 2. V[illegible] *Adhramire.*

† ARAINVM, aes, a Gall. *Airai[illegible]* Stat. Auellae a. 1496. c. 156.

† ARAIRIGA, agriculturae instru[illegible] menta, Gallis *Araires.* Leudae [illegible] nut. Carcass. Ms.

† ARALDVS, pro *Haraldus,* vel H[illegible] *raldus,* ap. Murat. t. 21. Script. It[illegible] p. 652.

ARALIA, ARALE, ARALIS. D[illegible] mesdei de Essexia: *Silua 20. p[illegible] 10. acr. prati, 2. runcal. 4. aralia[illegible] porc. 50. oues, 24. capones,* [illegible] *apis.* Vbi *Aralia* videntur esse a[illegible] ad arationem idonei, cui opponu[illegible] tur *runcalia* i. e. *agri sentibus* [illegible] Ch. a. 926. ap. Marten. t. 1. A[illegible] pliss. Collect. col. 281. *De* [illegible] *Frantonis et Hauberti mansos* [illegible] *jugera IV. in villa quae dicitur Br[illegible] et arale vnum in villa, quae* [illegible] *Cardonis, cum suis appenditiis* col. 282. B. *Dederunt itaque* [illegible] *fati viri - - mansos quinque e*[illegible]

per jugera IV. et arales III. cum eorum appendiciis. V. *Arraturia terra.*

† ARALITIVS DOMINVS, cui aragium seu agrarium pertinet, Grundsherr. Ch. a. 1033. inter Probat. t. 1. Hist. Loth. p. 545.

† ARALOGIVM, pro horologium, in Inuent. a. 1218. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 67. V. *Arrelogium.*

† ARAMEN, aes, Gall. *Airain.* Ch. Ms. Cassin.

† ARAMENTVM, vt mox *Araminum* in Gloss. Lat. Ital. Ms. *Aramentum, lo vaso de ramo.*

† ARAMINVM, ARAMINVS, ab Ital. *Ramino,* vas ex aere quod *Rame,* dicunt, Gall. *Airain.* Ch. an. 1389. t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 366. *Araminum vnum argenti album.* V. *Aramen.*

ARAMIRE, V. *Adramire.*

ARAMITA, i. q. *Aremia,* s. *Arrama,* quae vide.

† ARAMVM, ab Ital. *Rame,* aes. Stat. Monte-reg. p. 268. Stat. Vercell. l. 4. p. 57. V. *Aramen.*

ARANCANES, V. *Arrancanes.*

† ARANCARE, eradicare, euellere, Hisp. *Arrancar,* Gall. *Arracher,* Stat. ciuit. Astae collat. II. c. 83. V. *Arrancare.*

ARANCIVM, pomum aureum, i. q. mox *Arangia.* Acta SS. Maii t. 5. p. 382.

ARANCIVS, aurantium, malus aurancia, Gall. *Oranger.* Stat. crimin. Riper. c. 150.

† ARANCVM, forte pro *Haracium,* stabulum porcorum, V. *Ara* 2. Ch. a. 1382. t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 1567. *Cum domo solariata vno solario et solariolis cum claustro, puteo, arancis horto, pergula,* etc.

† ARANDATVM, charta seu instrumentum locationis, seu dationis ad censum. Ch. a. 1. Valentin. Imp. in Hist. Lugd. p. 21. V. *Arendamentum.*

ARANEA. (1) Retis subtilioris species, qua capiuntur auiculae, describitur a Petro de Crescent. l. 10. de Agricult. c. 23. (2) Fibulae species, forte sic dicta, quod in modum retis subtilioris sit efformata. Acta S. Germ. Episc. to. 7. Maii p. 549.

ARANGA, ap. Spelman. pro *Arenga,* quod vide.

ARANGIA, Ital. *Arancio,* Kiliano *Aranje-appel,* Gall. *Orenge,* malum citrinum, quod Scholiastae Nicandri, νεράντζιον. Myrepso, νεράντζια, arbor, quae mala fert aurea. Math. Siluaticus: *Pomum Arantiae, id est, citrangulum, vel citromelum.* Hugo Falcand. *Videas ibi et lymonias acetositate sua condiendis cibis idoneas, et arangias acetoso nihilominus humore plenas interius, quae magis pulcritudine sua visum oblectant, quam ad illud vtiles videantur.* Computus a. 1333. et seqq. in Hist. Dalph. t. 2. p. 276.

ARANGIVM. (1) Aurea malus, Gall. *Oranger.* Comput. a. 1333. seqq. in Hist. Dalphin. t. 2. p. 279. (2) † Forte stabulum porcorum. Inquisit. 1371. in Accessi. ad Hist. Cassin. part. 1. p. 433. *Item serragnale vnum cum arangiis, et cum aedificio vertasciorum juxta moenia terrae.* V. *Arancum.*

ARANSCARTI, S. Bajwar. t. 12. c. 8. *Si quis messes alterius initiquerit maleficis artibus, quod aranscarti dicunt.* Vbi Lindenbrog. *Aran* (Aehre) spica est frumenti, siue arista, et *scart,* (Scharte) laesio, s. fissura, vnde et *lidiscarti, orscarti* etc. de quibus suo loco. Est igitur *Aranscarti,* maleficium sortilegorum, quo aristas s. spicas inanes ac vacuas faciunt, non vero *auris abscissio* vti Vossius opinatur.

† ARANTEA, *bambis,* in vet. Gloss. Cod. reg. 7641.

ARANTINVS PAROPSIS. Cyprian. l. 1. Vitae S. Caesarii Arelat. n. 17. *Custodiens illud, quod Dominus (fecit cum) in Arantino Paropside tinxit panem, non in argenteo vase. Et discipulus praecepit non possidere aurum neque argentum.* Deriuatum videtur ab ἀραιὸς inquit Mabill. in Actis SS. Ord. S. Bened. saec. 1. p. 664. quod rem fragilem significat, quale est vas figulinum vel vitreum.

† ARANVNCVLAE, in Glossar. Cod. reg. 7613. pro *Araneunculae.*

† ARANZADA, vox Hispan. Iugerum. Acad. Hisp. Tantum terrae, quantum par mulorum vno die arare potest. Ch. de eccles. S. Vincent. in Hisp. Ms. V. *Arenzada.*

† ARAO, ARRAO, i. q. *mixtura*, miscellum frumentum, Germ. Mangkorn, Gemangkorn. V. *Mixtum* 2. Ch. a. 1215. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 249. *Duos modios de araone et vnum modium frumenti.* Alia a. 1314. in Bibl. reg. *Duos sextarios, sex punhe[illegible]s Arraonis.* V. *Rao.*

ARAPAGARE, *effodere, vel sculpere, ab area, et ponitur simpliciter pro effodere, et componitur ab area, et pagus quod est villa. Arapagatus, ab area effossus.* Vnde Plaut. in Aulular. *Aurum mihi intus arapagatum est.* (Editio habet *harpagatum*). Ita Ioan. de Ianua. V. *Harpagare.*

ARAPENNIS, ARPENTVM, AGRIPENNVS etc. Voces vnius eiusdemque significationis, quarum quaedam veteribus Script. etiam notae; mensura, qua finitores et agri mensores agros metiuntur, quam cum *iugero* v. *jurnali*, vulgo confundimus. ARAPENNIS. Vetus auctor de Limitibus agror. p. 311. *Arapennis, quem semijugerum dicunt, id est, quod et Actus maior, habens vndique versum pedes 210. perticas vero 12.* Alius p. 297. *Actus quadratus vndique finitur pedibus 120. hunc Betici Arapennem dicunt* etc. AREPENNIS, ap. Columell. l. 5. c. 1. ARIPENNIS. Gloss. MS. ad Caii Instit. in Cod. Bibl. Regiae 1197. *Iugerum in longitudine pedes 240. in latitudine 120. Aripennis est semiiugerum in longitudine pedum 120. in latitudine 170. duo Aripennes iugerum faciunt, qui est centuria.* Occurrit ap. Festum et in Notis Tyronis; praeterea ap. Gregor. Turon. l. 1. Hist. c. 6. in LL. Wisig. l. 8. t. 4. §. 25. l. 10. t. 10. §. 14. ARIPENNVS, ap. Ioann. VIII. PP. Ep. 122. ARIPENDIVM VINEAE, in Tabul. Conchen. in Ruthenis c 159. 161. et alibi non semel. ARPENNIS, in Decretione Clotharii Reg. §. 13. et ap. Reginon. in Chron. pag. 19. ARPENTVM. L. Baiuvar. t. 1. cap. 14. §. 2. *Pratum arpento uno claudere* etc. Ch[illegible] Caroli Crassi Imp. t. 7. Spicil. Ache[illegible] p. 185. † ARIPENDVS, in Testam[illegible] Hugon. episc. Tolos. a. 960. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. pag. 10[illegible] ARPENNIS, interdum pro [illegible] finibus, districtu s. *banleuca* [illegible] Tabul. S. Germani Paris. *Vur[illegible] de Pirodio infra arpennas villae* [illegible] *lani habent viariam, neque aliquid* [illegible] *accipiunt* etc. Recte porro obseru[illegible] Spelman. posterioribus saeculis [illegible] cem *Arigennis* non alias fere [illegible] tam reperiri, quam in vinearum [illegible] pratorum mensurationibus, e. g. T[illegible] stam. S. Caesarii Arelat. Episc. [illegible] Gregor. Turon. l. 5. Hist. c. [illegible] et Hariulf. l. 3. c. 7. p. 495. V. e[illegible] iam *Agripenna, Agripennis* et *Agri-peunus.*

Iam vero de vocis etymo, ve[illegible] auct. de Limitib. p. 297. *Arepenn[illegible]* ab arando dictum scribit, quem [illegible] quuntur Isid. l. 15. Origin. c. 1[illegible] Papias, Vgutio aliique. Colume[illegible] l. 5. c. 1. vocem Gallicam esse a[illegible] Ioseph. Scaliger et Salmasius ad S[illegible] lin. *Aripennem* dictum putant qu[illegible] *aruipendem*, quia *aruipendio* i. e. fun[illegible] culo, agros olim metiebantur. Glo[illegible] L. Gr. *Aruipendium*, σχοῖνος γεω[illegible] *τρικός*. Nec obstat, inquit Salm[illegible] sius, quod verbum, *pendere* de p[illegible] deribus tantum accipiatur, cum [illegible] certum agri modum *libram* dixer[illegible] etiam veteres, vt auctor est Hyp[illegible] nus. Ch. Gosleni Episc. Carnot. 1155. in Tabul. N. D. de Iosapt[illegible] *Aruipennum ad hortum faciendum*

† ARAR, vel ARARE, aratrum, [illegible] citanis olim *Araïre, Arere.* Consu[illegible] Dumbens. Ms. a. 1325.

† ARARE, *habitare, incolere*, in [illegible] Gloss. ex Cod. reg. 7613.

ARARIVM, V. *Aragium.*

ARAS, id est, operis Atrebatici. G[illegible] *d'Arras.* Testam. Richardi II. R[illegible] Angl. ap. Rymer. t. 8. p. 76. co[illegible] *Omnes vestes de aras nostro rem[illegible] aut successori.* V. *Arras*, et *Ar[illegible]*

† ARASARE, adaequare, ad sol[illegible] diruere, Gall. *Raser.* Ch. a. 1[illegible] inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. [illegible] V. *Arrasare.*

ARASCILD, ARSCILD, ARISCHILIT, clypeus militaris, nec non obsequium militare Principi debitum. V. *Heereschild.*

ARASSA. Io. Demussis in Chron. Placent. ad 1388. ap. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 583. *Et primo communiter muniuntur - - cortinis de tela circumcirca dicta lecta, et etiam banderiis de Arassa*; i. e. *d'Arras*, operis Atrebatici. V. *Aras.*

ARASTARIUM, perperam vt videtur, pro *Anastarium*, q. v.

ARAT, *impersonale, i. conuenire, ad aratum pertinere.* Glossar. Lat. Cod. reg. 7684.

ARATA. Ch. Henr. Duc. Bauar. a. 1276. in Metropoli Salisburg. t. 2. p. 339. *Adiicimus etiam de gratia speciali, vt prouisores dicti Coenobii, de hominibus in suis praediis residentibus, quod debita, aratas, vituperia, tractus gladiorum, et violentias quascunque, perpetuam laesionem, quae vulgariter dicitur, non inferunt, iudicare valeant.* Vbi *lem*, vel *leme* pro mutilatio, vitium Lähme. Kiliano.

ARATARE, pro, *Arare.* Polyptych. Fiscanens. a. 1235.

ARATARIUS, pro aratorius. Ch. a. 1272. inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 309. V. *Arabilis* 2.

ARATER, pro *Aratrum*, apud Hygen. de limitib. non vno loco: *Quo falx et arater ierit.*

ARATIA, vel ARACIA, pro *Haracium*, vt videtur, Gall. *Haras.* Constit. MS. Caroli reg. Sicil. *Item magistri passuum, magistri massariarum, magistri aratiarum et magistri forestarum* etc.

ARATICUM, agrarium, tributum ex agro pensum. Tabul. S. Remigii Rem.

ARATILLI, *dicuntur porro vineae*, in Glossar. medic. Simon. Ianuens. ex Cod. reg. 6959. Aliud Lat. Ital. MS. *Aratili, orum, lo seme del vua.* V. *Aristillum.*

ARATIO, quantum terrae vno aratro arari potest, i. q. *aratrum*; nisi sit coruatae species, qua vassalli tenentur ad agros domini arandos. Bulla Coelest. PP. a. 1196. inter Probat. t. 1. Annal. Praemonstr. p. 696. *Arationes terrarum, quas vobis dederunt Mainerus.*

ARATIVA, supellectilis, s. ornamenti species, vt opinatur Cangius, vermiculata; sic forte dicta, quod huiusmodi opera lineis s. sulcis quasi *aratro* factis distinguantur. Locum v. in *Manoficium.* V. etiam *Aratiuncula.*

ARATIUNCULA, Ioan. de Ianua est *Fossa parua, quae instar sulci aratur.* L. 3. Regum 18. 32. *Fecitque aquaeductum, quasi per duas aratiunculas in circuitu altaris.* Alium locum v. in *Vermiculatus*, vbi dicitur *Vermiculatus* duci a vermibus, qui rodendo ligna varias faciunt *aratiunculas*, quae in modum vineae conducuntur. Hinc forte *Aratiua*, de qua supra. V. *Araciunculae.*

ARATIUUM. L. Aleman. t. 22. *Qualiter serui Ecclesiae tributa soluere debent: Ancillae autem opera imposita sine neglecto faciant, serui dimidium sibi, et dimidium in dominico aratiuo reddant.* I. q. *Agrarium* in L. Baiwar. t. 1. c. 14. §. 1. Lindenbr. in Gloss. ad calcem Codicis LL. Antiquar. *Aratiuum reddere* vertit, *Opus curi facere arando:* quae, si vera est, interpretatio, non idem sunt *Aratiuum* et *Agrarium;* cum Agrarium sit tributum ex agro pensum, quod Galli vulgo vocant *Champart.*

† ARATIUUS, *arabilis*, arationi aptus, in Ch. a. 1328. inter Probat. domus de Gondi p. 87.

† ARATOR. (1) *Rusticus*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7641. (2) Pro aratrum, in Inuent. a. 1361. ex Tabul. D. Veneiae.

ARATORIA, terra ex agro culto sumpta ad *Inuestituram.* Formulae veteres: *Notitia traditionale - - illi delegauit - - ipsas res de quantum in sua largitione loquitur, vel insertum est, ante bonis hominibus per hostium et aratoria visus fuit consignasse.* Alia Notitia traditionis ibid. *Qualiter veniens ille die illo in villa illa ante bonis hominibus per hostium et aratoria, seu terra et herba, ab homine aliquo, nomine illo rem illam visus fuit tradidisse.* Alia formula habet: *Per terra et per herba, et per hostium visus*

sus fuit tradidisse. Alia denique: *Per terra et herba, per hostium et aratura* etc. ARATORIA, agri aratorii, Germ. Ahrtland, in L. 7. C. de bonis proscript. *Quid in vineis, olinis, aratoriis, pascuis fuerit inuentum. Terra aratoria,* in Capitul. 2. a. 813. c. 19. in Ch. a. 799. ap. Bolland. 26. Mart. p. 634. et in alia ap. Vghell. t. 5. pag. 656. 657. et alibi passim. ARATVRIA. Tradit Fuldens. l. 1. Vide p. 462. 521. 526. ARDVRIA l. 1. tradit. 25. ARADRIA, ead. notione in Tabul. Briumens. ch. 188. ARATRIA ibidem ch. 214. ARADVRIA ibid. ch. 293.

ARATRAIB, ARITRAIB. L. Longob. l. 1. t. 19. c. 25 *Si casam, vbi viri habitant, disturbauerit, componat, sicut in hoc edicto legitur; Aratraib, id est, sibi tertiam.* Vbi Edict. Rotharis Reg. Longob. t. 105. §. 28. habet *hauit rabid.* Papias: *Aritraib, id est, sibi tertiam in Lege.* Ita in 2. MSS. Editus vero: *Aritraib, i. e. s. tertia in Lege.* Vgut. *Aratrapap, i. e. dominicum* * *sequitur. Aradradit, i. e. cum iustitia, i. consolidus.* Sic in MSS. In Cod. Nauarraco; *Aradradip, i. e. cum iustitia, i. solidus* Vocabul. Gothic. a Grotio collectum ap. Murat. t. 1. part. 1. p. 370. *Aratreit, Hartreit, pars tertia, male Aratreib; in MS. Hariraib; sed scribendum Haritrait.* *) „*Aratraib*; vox nihili est, „verba sunt Schilteri, et lectio plane corrupta, nec a Papia intellecta. „Res ipsa, quam intendit Rotharis „rex extat in principio huius ipsius „tituli, ibi, *Si quis casam alienum „asto animo* (voluntarie) *incenderit, „in triplum eam, quod est tertia aestimatione pretii - - restauret,* et hoc „est, quod adiecta interpretatio vult: „*i. e. sibi tertiam,* puta aestimationem. - - Legendum enim *Warit „trait,* aestimationem tertiam; nam „*Warit,* Wärth, aestimatio est, *trait,* „dritt, tertia.„

† ARATRIA, ager aratorius. Ch. a. 864. ex Cod. reg. 9612. V. *Aratoria.*

ARATRVM. (1) I. q. *carrucata terrae,* quantum terrae vno aratro arari potest, quo sensu etiam Germ. vox Pflug, in Liuonia et Curlandia vsurpatur. Helmod. l. 1. c. 12. 14. 88. Vita B. Mariani Abb. Ratisp. c. 4. n. 20. *Vineas in 2. ac 7. aratra in Austria Deo et B. Iacobo destinauit.* Occurrit ibi non semel et cap. 5. et 6. Will. Thorn. in Chron. a. 616. *Hoc maneriuum est 30 aratrorum.* Et a. 687. *Idem rex dedit Padem Abbatissae terram duorum aratrorum.* Passim ap. hunc scriptorem. V. Miraei Opera Dipl. edit. 1723. to. 2. p. 1189. col. 1. † AD ARATRVM REDVCERE, ad solum diruere, euertere; Gall. *Passer à la charrue.* Arest. a. 1390. in Vol. 8. Arest. parlam. Paris. (2) *) Multitudo hominum, quae communi quodam nexu et vinculo in vnam societatem colligitur, sodalitium, asseclae, quo sensu vox Ploog in Germania inferiori et *Ploeg* in Belgio, notissima. Chron. quoddam Frisiae in Brem. Nieders. Wörterb. Part. III. p. 339. *Sucheruri et eorum aratra inceperunt campanas trahere.*

ARATVM. (†) Aratio. Concil. Aurelian. c. 28. *De opere rurali id est, arato, vel vinea vel sectione messium* etc. (2) Ratis, Gall. *Radeau.* Priuileg. Raimun. Bereng. Com. Prouinc. pro Hospitalariis a. 1174. *Donamus Deo et Hospitali Hierusalem transitum arati hospitalis, qui per alueum fluminis, qui vocatur Durentia, descendit.*

ARATVRA. (1) Aratio agri, quam tenens Domino debet ex debito et stato seruitio. Capitulare 5. a. 803. c. 17. Monast. Angl. t. 2. pag. 302. Tabul. S. Trinit. Cadom. fol. 61. (2) Quaeuis operae, *corueiae* vel seruitia, Frohnen. Tabul. S. Remig. Rem. *Wanllefridus tenet mansum seruilem 1. pro omni aratura et seruitio prouidet filiam et nutrit.* Occurrit ibi non semel. V. *Arara.* (3) † Idem quod *Aratrum,* quantum terrae vno aratro arari potest. Ch a. 1379. t. 6 Anecd. Pezii part. 3. pag. 63. V. *Aratio.*

ARATVRIA, terra arabilis. Ahrtland in Tradit. Fuld. V. *Aratoria.*

ARAVCA, ornamentum Ecclesiasticum. Vet. Catalog. Vasor. et totius supellect. Eccl. S. Martialis Lemovic. a. 122[illegible]

1327. *Item duae araneae de cerico.* V. *Araneones.*

ARAVIGLIANTIA, rixa, jurgium. Stat. Taurini a. 1360. c. 334.

ARAIRAGIVM. Sic scribitur in Pa... Litteris Caroli R. g. Sicil. a. ... ex Archiv. S. Vict. Massil. V. *Arbergium.*

ARBALESTANVS, balistarius, i. q. *Arbalista* 2. in Comput. Ms. fabricae S. Petri Insul.

ARBALESTARIVS, ARBALESTRIVS, i. q. *Arbalista* 2. ap. Baluz. t. 2. Hist. Arvern. p. 468.

ARBALESTENA, fenestricula oblonga et strictior in vrbium et castellorum muris, per quam in obsidentes emittebantur sagittae, Schieß-... Litterae a. 1219. ap. Martene t. 1. Anecd. col. 903. V. *Archeria.*

ARBALISTA. (1) Arcus, Gall. *Arbaliste*, Germ. Armbrust. Menoti Serm. Quadragesim. fol. 25. (2) Ballistarius, f. *Arcubalistarius*, Gall. *Arbalestrier*, Germ. ol. Armbruster. Petr. Tudebod. l. 2. de Hieros. Itinere. Triumphus S. Lamberti de Castro Bullonio c. 1.

ARBALISTARIVS, eadem notione, passim.

ARBALISTATOR, eodem sensu ap. Lobinell. t. 2. Hist. Britan. p. 853.

ARBALISTERIA, vt *Arbalestena.* Ch. a. 1359. ap. D. Brussel de Vsu Feudor. t. 2. p. 855.

ARBAN, ARBANAGIVM, ARBANNVM, submonitio ad exercitum et mulcta ei imposita, qui pergere detrectat post submonitionem. V. *Heribannum.*

ARBANNABILIS, obnoxius *Arbanno.* Ch. Caroli Reg. Fr. a. 1446. apud Thomasser. in Biturig. p. 106.

ARBANNVM, V. *Arban.*

ARBARES SODALES. Lib. de Offic. Proconf. οἱ περὶ τῶν ὅρων διαγινώσκοντες δικασταί, *finitores, terminorum et finium arbitri*, in Suppl. Antiqu.

ARBASVS, pannus crassus, ex rudi et nigra lana contextus. Procesf. inform. ad Canonizat. S. Francisci de Paula t. 1. April. p. 121. *Vestitum grosso et rudi panno lana nigra confecto, vulgari eloquio in dictis partibus appellato arbaso.* Hinc

ARBASEVS, ead. not. in Actis SS. t. 1. April. p. 182.

ARBEGIATGII, videntur esse habitatores praediorum f. pagorum, qui pendebant a dominis, vt serui, vel saltem alia ratione dominis obnoxii. Tabul. S Cypriani Pictav. fol. 116. *Concesserunt monachis S. Cypriani quidquid in terra de Convol illorum erat praeter medietatem terragii; sed arbegiatgios, haberent liberos et quietos ab omni consuetudine, et quidquid ex eorum casatis potuissent adquirere.* In cod. Tabul. habetur Ch. Arnaldi Abb. S. Seuerini, qua tanquam dominus feudi praedictam donationem confirmat, his verbis: *Concessit - - quidquid ad eos pertinebat in terra de Convol - - habitationum et habitatorum libertatem et quiptanciam - - habitatores ergo terrae proprii illorum erunt, omnesque consuetudines et reditus extra medietatem terragii* etc. † Iidem qui apud Gallos *hospites* seu *mansionarii* dicti sunt, ii scilicet qui domos incolunt sub annuo censu; vnde a voce *Arberga* vel *Alberga* ita appellatos censet Carpentarius.

† ARBEGLVS. *Faba arbegla*, i. e. cum siliqua, vt videtur. Stat. Montis-reg. p. 321. *Item pro quolibet sestario fabarum non fractarum et arbeglarum, den. VIIII.*

ARBELLVM, Βασανιστήριον, *tormentum*, in Suppl. Antiqu. Vis graecae vocis indicat potius locum, quo instituitur quaestio, quam ipsum tormentum.

ARBERG, ARBERGA, *ius gisti* f. hospitii, Germ. Herberge. V. *Alberga.*

† ARBEREGIVM CANVM, seruitium, quo subditi ad hospitium et pastum canum venaticorum domini tenentur. Ch. a. 1284. in Bibl. reg.

ARBERGAMENTVM. (1) i. q. *Alberga.* Ch. fundat. Abbatiae S. Mariae ap. Santonas in Instrum. t. 2. nouae Gall. Christ. col. 480. (2) Hospitium ipsum, f. domus rustica. Ch. Iohann. Morelli pro Monast. S. Iohann. Anger. a. 1309. ex Chartul. eiusd. Monast. p. 243. Spicil. Acher.

Acher. t. 6. p. 681. Hoc intellectu passim occurrit in Antiquit. Bened. Pictav. a Stephanot. collectis t. 3. p. 537. 657. 658. 696.

† ARBERJARE, i. q. *Albergare*. 3. in Ch. a. 1252. inter Probat. t. 2. Hist. Burg. p. 19.

ARBERGARIA, pro *Albergaria*, vel *Hereberga* i. e. iure hospitii, vt *Albergari* pro *Hospitari* haud raro occurrit. Ch. Godofridi Lingonens. Episc. an. 1158. inter Instrum. t. 4. nouae Gall. Christ. col. 176. Plura vide in *Albergaria*.

ARBERGERIA, eodem significatu in Tabul. S. Cypriani Pictav. fol. 122.

ARBERGVM, V. *Alberga 3*.

ARBERJAMENTVM, domus munita. V. *Reparium*.

ARBETES, δένδρα, *arbores*, ap. Ianum in Supplem. Antiqu.

ARBILLA, *aruilla*, *id est*, *pinguedo corporis*, ap. Festum.

ARBIPENDIVM, πλέθρον, *mensura*, *agri*, *jugerum*, in Supplem. Antiqu. Est pro *Arnipendium*, quod vide in *Arapennis* sub finem.

ARBITERIVM. Gloss. Isid. *Arbiterium*, *collectio arbitrorum multorum*, *i. ipsa consensio*. Ita non semel legi in Pand. Florent. tit. de Recept. arbitr. monet Cujacius l. 10. Observ. c. 37. Vetus Inscript. 550. 1. *Arbiterio Larciae Fortunatae vxoris*.

ARBITRAGIVM. Guill. de Guillevilla in Paraphr. Symboli Apost.

Ex Maria ergo pium pacis traxit commercium,
Noua reparans foedera, et reddens arbitragium,
Sed ad patris arbitrium obtulit propter scelera
Mundi beata viscera.

† ARBITRALITER, ad arbitrium, in Paridis de Grassis Caeremon. capellar. Papal. Ms.

† ARBITRAMENTALIS, arbitralis, arbitrarius. Sentent. a. 1497. ex schedis Pr. de Mazaugues.

† ARBITRAMENTARE, arbitri nomine sententiam ferre. Ch. a. 1428. t. 4. Cod. Ital. diplom. p. 1705.

† ARBITRAMENTATOR, arbiter. Stat. Montis-reg. p. 158.

ARBITRAMENTVM, Sententia arbitrorum, Gall. *Arbitrage*. Lobine[...] t. 3. Hist. Paris. in Gloss. et ali[...] non semel.

ARBITRARE, pro *arbitrari* in Ep[...] 69. inter Francicas.

ARBITRARI, sententiam ferre [illegible] nomine. Tabul. Eccl. Carn[...] l. 5. Alexander III. PP. ad Archi[...] Eborac. et ap. Rollandin. in sum[...] Notariae c. 6.

ARBITRATIO, vt *Arbitrament[...]* ap. Rymer. t. 2. p. 809.

ARBITRATOR, *id est*, *amicabilis com[...] positor*; in Regiam Maiest. l. 2. c. [...] §. 10. Rollandin. in Sum. Not. c. [...] *Differentia est inter arbitrum et ar[...] bitratorem; nam arbiter est, qui [...] dicis partes sustinet, et qui [...] ordinario judicio, sicut iudex, et [...] eius sententia appellari non potest [...] sententia eius dicitur arbitrium. Ar[...] bitrator est, qui non seruato juris or[...] dine cognoscit et definit amicabiliter [...] inter partes; et pronunciatio eius d[...] citur laudum; et ab hac potest appel[...] lari, et illud peti reduci ad arbitrium [...] boni viri.* Ch. a. 1284. ap. Ioan. Lu[...] cium l. 4. de Regno Dalmat. p. 1[...] *Iudex, arbiter, arbitrator, et amica[...] bilis compositor.*

ARBITRATVM, sententia arbitri[...] Italis *Arbitrato*. Gloss. Gr. Lat. MS[...] ἀπόφασις μεσίτου, ἤτοι [illegible] *arbitratum*. Editum *Arbitrat[...]* habet[...]

ARBITRATVS, μεσιτεία, in vet. Gloss[...] Adiectiue sumitur ap. Murat. t. [...] p. 116. col. 1. in Viris PP. ab Ams[...] sio: *Domum in clino Patricii arbitra[...] tam* (i. e. forte aestimatam arbitrorum judicio) *domum juxta Basilicam [...] vico longo -- praestantem solidos [...] ginta duos.*

† ARBITRIAMENTVM, sententia a[...] bitri, Hisp. *Arbitramento*. Ch. a. 129[...] ag. Spon. t. 2. Hist. Genev. p. 6[...] V. *Arbitramentum*.

ARBITRIS, pro *Arbiter*, in Actis S[...] Iulii t. 3. p. 138.

ARBITRIVM, sententia arbitri [illegible] *Arbitrium dicitur sententia, [illegible] bitro statuitur; arbitrarium autem, c[...] adhuc res apud arbitrium geritur.* V[...] etiam aliis Scriptoribus Latinis [...] Alexand. III. PP. Occurrit praeter[...]

apu[...]

apud Thom. Archid. in Hist. Salonana c. 32. in Ch. S. Ludouici a. 1259. t. 9. Spicil. Acher. in Chron. Montis Sereni p. 135. 136. ARBITRIVM in Regiam Maiest. l. 2. c. 2. [illegible]ur: *Actus legitimus personarum, [illegible] ciuili quaestione et querela in [illegible] - iudicio contendentium.* ARBITRIVM, *conditum, vltimum,* mo[illegible], testamentum l. 17. C. de Te[illegible] l. 107. 124. C. Theod. de De[illegible] PER ARBITRIVM JVDI[illegible] opponitur *judicio per legem*, [illegible] Luithprandi Reg. Long. t. 21. [illegible] cum scilicet ex animi sen[illegible] pronunciat. Idem Luithpr. [illegible]2. *Quoniam alii volebant per [illegible] illi per arbitrium iudicare.* † [illegible]TRIVM LVMINIS, sol, lu[illegible] parens et auctor. Vita S. Em[illegible] a 6. Sept. p. 494.

[illegible], f. muliebre ornamentum. [illegible] Malaspinae l. 3. Rer. Sicul. [illegible] t. 6. Miscell. p. 294. *Vo[illegible] suarum pretiosarum rerum [illegible] - ostendere - - suspen[illegible] thardas strophaeis, flutis, dextro[illegible], arbitris* etc.

[illegible]. Stat. ciuit. Astae, vbi de [illegible] uuarum: *Pro qualibet car[illegible] arbio vuarum.*

[illegible] (1) ARBOR FINALIS, [illegible]A, CLAVITATA, Germ. [illegible], Lachbaum, Markbaum, [illegible]. Inter agrorum termi[illegible] [illegible]entur passim arbores a [illegible]ticis, a quibus ideo finales, [illegible] tit. 39. lib. Resp. *Terminales [illegible] quae fines diriment*, in §. 6. [illegible] Offic. Iud. dicuntur. Sicu[illegible]us de Condition. agror. [illegible] l. 4. c. 2. §. 17. et Char[illegible] Allemann. Goldasti et Bra[illegible] 4. Tract. 1. c. 8. §. 1. Cer[illegible] incisuris aut notis in trun[illegible] cortice incisis notabantur: vnde [illegible] dicuntur eid. Flacco. Ag[illegible] Vrbicus: *Finis multis docu[illegible] seruabitur, terminis et arbori[illegible], et fossis* etc. Et *incisae*. [illegible] Vindocin. Ch. 470. a. 1091. [illegible] Abbatiae de Rota fol. 9. Ve[illegible] Ch. in Chron. Laurisham. a. [illegible] Has autem notas et incisuras, [illegible] appellant Papian. l. c. quod in decussem efficctae essent, vt et L. Bajwar. t. 11. c. 3. §. 2. L. Wisig. l. 8. t. 6. §. 1. l. 10. t. 3. §. 3. *Theclaturas*, L. Longob. l. 1. t. 26. §. 1. Cuius vocabuli vim esse eandem putat Cangius quae ap. Gall. *Esclat, esclature*, fragmentum, astula. Ch. Desiderii Reg. Longob. in Bullar. Casinen. t. 2. p. 14. *Et deinde per ipsa via percurrentes per arbores teclatos habentes litteras Omega* etc. V. *Teclatura*. Interdum *Clauiatae arbores* appellantur quod in earum truncis *claui*, notarum loco figerentur. Gromaticus Arcerian. *Arbores notatas scire debemus in idioma regionis, quas clauitatas vocant. Incisurarum* porro in terminis meminit praeterea incertus Agrimensor pag. 272. *Terminus si incisuram habuerit, riuum aut fossatum significat, aut fluuium ostendit.* Infra: *Terminus si aliquam scissuram, hoc est, taliaturam habuerit, montem scissum, id est, taliatum ostendit.* ARBOR SIGNATA. L. Sal. t. 29. §. 29. *Si quis arborem post annum, quam fuerit signata, capulare praesumpserit, nullam exinde habeat culpam.* Lindenbr. de Arborib. finalib. notatis, de quibus supra, haec intelligenda putat: secus Bigonius, cum de finibus nullum hic verbum, quinimo quod de anno additur, contrarium euincat. Eccardo, qui hunc locum aliter refert t. 27. n. 28. *Arbor signata* est arbor ad caedendum alicui assignata, vel designata, quod notum sit arboribus caedendis signum a forestariis apponi. Probabilitate non caret haec Eccardi coniectura. Neque certum, an per *arborem signatam* finalem intellexerit L. Long. l. 1. t. 25. §. 37. *Si quis de arbore signata in silua alterius apes tulerit* etc. §. 38. *Si quis de arbore signata in silua alterius accipitrem de nido tulerit* etc. Interdum arbores cruce signabant. Tabul. Absiense fol. 17. *Quo monstrante cruces arboribus impressae sunt.* V. *Decuriae*. ARBOR INSERTA, in L. Sal. t. 29. §. 16. *Si quis in agro alieno arborem insertam exciderit* etc. ARBOR INSITA ap. Seruium 2. Georg. ARBORES JACENTIVAS *et siue fructu*, in cuius-

iuslibet silua ad vsus suos, inciden- di libera datur potestas, in L. Burgund. t. 2. §. 1. 3. Ead. videntur, quae Gallis *Vergisans* appellantur in Charta Caroli Reg. a. 1147. ap. Thomasser. in Consuet. Bituric. p. 411. ARBORES SACRIVI, quas vt sacras colebant pagani. Concil. Autisiod. can. 3. S. Eligi. Nouiomen. Episc. in Homil. et ap. S. Audoënum in illius Vita: *Nulli creaturae praeter Deum, et sanctos eius venerationem exhibeatis, vel arbores, quos sacriuos vocant, succidite.* Hinc emendant viri docti L. Longob. l. 2. t. 38. §. 1. *Qui ad arborem, quam rustici sanguinum vocant, atque ad fontanas adorauerit.* Vbi *sacriuum* legunt. Sed edit. Heroldi p. 232. habet: *quam rustici Sanctium vocant*, Goldasti vero: *quam rustici sanctum vocant.* ARBORES CONSECRATAE, in Concil. Nannet. cap. 20. Sedulius Presb. l. 1. Paschalis operis c. 20. Paulinus Ep. 38. ad Iouium. *Votum in Arbore vouere*, in Veteri Poenitentiali MS. eiusmodi arborum cultores ξυλολάτρας vocat Nicetas Paphlago in Encom. S. Hyac. p. 8.

(2) ARBORES, candelabra maiora in Eccles. multis instructa luminibus, quae a terra surgunt. Bernard. de Vita et mor. Relig. c. 11.

(3) ARBOR, in duello. Spec. Sax. l. 1. art. 63. §. 6. et Wichbild. Magdeb. art. 35. §. 7. vbi duelli formam describunt: *Cuilibet eorum* (duello contendentium) *judex vnum qui arborem sub Phalagam eius* (desunt haec tria Vocab. in Wichb.) *ferat, ordinabit, qui ferentes neminem eorum vllatenus impedient. Sed si eorum quis ceciderit vel vulneratus fuerit, arborem petierit, et judex hoc licentiauerit, arborem interponant, postquam circulo pax est nuntiata* etc. † ARBOR MOLENDINI. Reparat. factae in senescal. Carcass. a. 1435. *Item pro vno grassono ferri posito in fine vnius arboris dictorum molendinorum.* † ARBOR AMBVLATORIA, machina bellica, Tract. Ms. de re milit. et mach. bell. c. 22. *Arbor ambulatoria cum verochio potest altius eleuari ac declinari ad beneplacitum machinantis.*

(4) ARBOR MARIS, *id est*, ... *lina*, Rocho *le Baillif* in Diction. ... gyr.

(5) ARBOR PASCHALIS, ... Paschalis Sabbato S. in Eccl... benedici solitus. Statuta Eccl... Audomari condita a. 1432., et i... chiuis eiusd. asseruata.

ARBORAGIVM. Ch. Eccles. Dei... Scardonensis in Dalmat. a. 1... ap. I. Lucium: *Se obligauerunt ... nere pro arboragio porti, et pro ... itu barchanei. libr. 600.* Facultas ... te erigendi *malum nauis* in po... † Carpentarius legendum ... *Anchoragium* vel *Aberdagium*.

ARBORATVRA, δένδρα ... in Gloss. Gr. Lat. *Arborata* ... ibid. legitur.

† ARBORATVS LOCVS. arbori... consitus, vt *arbustatus*. Tract. ... de re milit. et mach. bell. c. ...

ARBOREA, i. q. *Arboretum*. Ch. ... riberti de Campagnia pro Mon... Sistriensi.

† ARBORETA, vt mox *arboretum* ... Hisp. *Arboleda*. Ch. a. 1402. in ... reg. *Donamus : - quoddam ... seu arboretam, et arboriatam ... parochia.* Haud facilis est differ... *arboretae* et *arboriatae*; nisi ... series arborum ordinatim, ... ro sine ordine dispositarum.

ARBORETVM, locus arboribus co... situs, δένδρων ὁ τόπος, in Gloss. ... L. Occurrit in statutis antiq. Mon... Corbeiens. c. 1. t. 1. Spicil. Acher... ap. Miraeum t. 1. Dipl. Belgic. ... col. 1. Vtitur etiam Gellius.

ARBOREVM, i. q. *Arboragium* ... Ludov. IX. pro Equitib. S. ... Hieros. in collect. priuileg. eo... Equitum p. 32. Vbi *Arbore*... tributi species, quae, sicut et ... *ragium* eadem videtur ac *A*... *ritia*.

† ARBOSTVRA, perperam pro ... *stura*, depastio, in Ch. a. 115... ter Instr. t. 11. Gall. Christ. p...

† ARBVA, idem vt videtur, ... *arboreta*. Ch. an. 1281. in ... tul. eccles. Lingon. in Bibl. ...

Sex jornalia arbutas in finagio de Diano.

ARBVSCVLOSVS, συνδενδρος, *ramosus*, in Suppl. Antiqu. V. *Arbustatus*.

ARBVSTARITIAE, exactionis species, Ch. Arnolfi Reg. a. 894. ap. Ughell. in Monum. Basilicae Ambrosianae p. 264. *Nec vllas publicas functiones, aut redhibitiones, vel inlicitas occasiones, aut illas, quas arbustaritias vocant, ex rebus jam dicti monasterii - - exigere audeat.* Alia Ludov. Imp. 901. ap. Caelestin. et Vghell. in Episcopis Bergom. Galli *Arabuster*, vel *Tarabuster qualqu'un*, pro vexare, metaphora ducta ab *arbustis*, f. sentibus, quae itinerantium pedes intricant.

ARBVSTATVS, arbusculis consitus, i. q. *Arbustosus*. In Gloss. Gr. Lat. συνδενδρος, *arbusculosus*, *ramosus*. L. q. *Arbustatus* in Bulla Ioan. XXII. a. 1321. ap. Wadding. t. 3. *Item alius campus de terra arbustatus - - alia petia de terra arbustata.* Ital. *Arbustato*.

ARBVSTERICIA, i. ac *Arbustaritiae*, in Ch. Bereng. I. a. 901. ap. Murat. t. 6. Antiq. Ital. med. aeui p. 324.

ARBVSTIFER, arborum ferax. Ch. a. 909. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 52.

ARBVSTVM VITATVM, locus arboribus consitus, ad quas applicantur vites. Ch. a. 874. ap. Murat. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 833.

ARBVSTVS, *genus arboris floribus* ... Glossar. vet. Cod. reg. 7646. Pro *arbutus*, Gall. *Arboisier*.

ARBVTA, eadem notione ac *Arbusta*. Ch. a. 1260. in Chartul. eiusd. eccl. *Octo jornalia in arbuta, sita sub ...gio, quae* etc. Nisi locus sit ex *arbutis* ita appellatus. V. *Arbustus*.

ARCA. (1) ARCA, ARCELLA, ARCATVRA, voces Gromaticis et Agrimensoribus familiares, quibus ... sunt signa finalia ad possessionum extremitates constituta f. constructa. Frontin. de Coloniis: *Adri... ager - - finitur per rationem ...arum, riparum* etc. Idem: *Limitum delineatio est per rationem arcarum*. L. Wisig. l. 10. t. 3. §. 3. Ch. Theodomiri Reg. Gallaec. aerae 610. ap. Biuarium in Notis ad Pseudochron. Maximi p. 451. Est igitur *Arcae* nomen genericum, quo termini omnes significantur. Gloss. L. Gr. Arcae ἀρκα κλισμάτων, leg. κλημάτων. Papias: *Arca ab arcendo dicta, fines enim agri custodit, eosque adiri prohibet.* At cum *Arcae* a caeteris limitibus, forma et figura diuersae fuerint, censendum potius, peculiarem et propriam fuisse appellationem certi cuiusdam termini, cuius cum frequens esset vsus in finiendis agris factum inde, vt caeteri limites *Arcarum* vocabulo intelligerentur. Nam Hygen. de Limit. constit. p. 222. *Arcam* repraesentat forma quadrata, atque intus caua, quemadmodum sunt *arcae*, siue cistae, vnde et nomen inditum; cum caeteri limites, vt varia et diuersa figura, ita et appellatione ab eodem donentur. V. Salmas. ad Solin. pag. 1206. Vet. Placitum a. 17. Ludov. Pii editum a Baluzio in Append. ad Capitul. n. 34. Alia an. 881. n. 116. *Cellam S. Clementis cum - - terminis suis atque archis* Occurrit ibi rursum et in aliis ibid. pag. 118. 119. (2) ARCA, carcer, et forte Carcer coecus, f. locus carceris depressior, sic dictus, quod sit sub fornice, quem Galli appellant *Arche, Voûte*. Tabul. S. Maxentii Pictav. (3) Arcula, f. sacra pyxis in qua SS. Eucharistiae Sacram. reconditur apud Ludew. t. 6. Rel. MSS. p. 201. Vbi tamen scribitur *Archa* pro *Arca*, † Hinc *Archa* vel *Arca*, feretrum, theca in qua conduntur Reliquiae Sanctorum. Ordinar. Ms. eccles. S. Petri Insul. (4) Fiscus, thesaurus publicus, non semel in Inscriptionib. *Arca Pop. Rom.* ap. Grut. 1033. 8. *Arca publica*. 386. 4. *Iudex arcae Galliarum* 455. 10. *Arca vicarianae sedis*, ap. Senat. l. 2 Ep. 24. Vita Ludov. Pii an. 814. L. Wisig. l. 5. t. 14. §. 19. Hinc ARCAE ECCLESIARVM, quibus olim praeerant Diaconi. Paulin. l. 4. de Vita S. Martini. Inde *Arcarii*, arcarum ecclesiae custo-

custodes, de quibus infra. ARCA PECVNIAE, ap. Anastas. in S. Stephano. † Hinc ARCA MONETAE, iurisdictio, quae de re monetaria iudicat. Germ. Münzhof. Ch. Henr. I. Reg. Angl. c. 1108. inter Instrum. t. 11. Gall. Christ. p. 157. Hinc porro ARCHA, pro oblationibus, quae in arca immittuntur, in Ch. apud Cencium inter Census eccl. Rom. ARCA denique inter insignia ecclesiarum collegalium, vt et communiarum iura. Bulla Sixti PP. IV. a. 1483. inter Instrum. t. 2. Hist. Meld. pag. 263. *Cum archa, sigillo et aliis collegialibus insigniis.* (5) Statuta. Synod, Odonis Episc. Paris. *Non permittantur praedicatores super arcas celebrare, nec pulsare campanas per vicos, nec loqui in ecclesiis, nec praesentare reliquias; sed tantum deferant ferenda et Sacerdotes pro illis loquantur.* Forte areas, i. e. coemeteria, vel *altaria portatilia.* (6) ARCA GRANARIA, in qua granum s. frumentum conditur. Ch. plenariae securitatis scripta sub Iustinian. ap. Brisson. l. 6. Formul. ARCA ANNONAE, ead. not. Ch. a. 1111. ex Archiuo B. Mariae de Charitate ad Ligerim. (7) Pars corporis, quam thoracem appellamus, sic dicta, vt videtur, quod in ea intestina omnia recondantur, tanquam in arca. *Domus stomachi*, Commodiano Instr. 76. Papias: *Thorax a Graecis dicitur pro anterior trunci a collo vsque ad stomachum, quam nos arcam dicimus, quod sit ibi arcanum.* Vnde legendum videtur *arca* pro *orca*, ap. Constantin. Afric. l. 2. Commun. locor. Medic. c. 6. cuius lemma est: *de spatula, furcula, vel orca.* Nam, vt ait idem Auctor, furcula est, *vbi spatiositas est pectoris.* Sic *Arcam* pro *pectore* vsurpat Fortunat. in Praef. ad Libros de V. S. Martini, et l. 1. eiusd. Sancti, vbi mortuum ab eod. resuscitatum describit. It. l. 3. et l. 4. Poem. 11. *Arca pectoris* l. 7. Poem. 8. l. 8. Poem. 5. de Deipara. Galli etiam vsitato loquendi modo, hanc corporis sentinam *Coffre* vocant. Catholic. Armor. *Coff*, Gall. *Ventre*, Lat. Venter. V. *Ipsum.* (8) † Modus agri, a forma quadrata forte sic ctus. V. *Arca* 1. Ch. a. 1149. a Schwarz. in Hist. fin. princip. giae p. 222. *Arca vineae* in Char eccles. Autiss. ad a. 1286. V. *A ta* 2. (9) † Officina, locus vbi venales exponuntur. Ch. a. 1 in Chartul. Campan. (10) † arcus mendose et ridicule apud ptores semibarbaros, quoties de *te arcus* scripserunt, vt monet Vi in notit. Gall. p. 453.

ARCAGIVM. Vet. Ch. ap. Ord Vitalem. l. 5. *Videlicet Ecclesiam et medietatem decimae illius ci cimiterium - - nec non* ... *arcagium, quantum Goselinus* ... Cangius *Areagium* legendum cen sed eius editor, recte scriptum *Arcagium* putat, quod fuerit p stationis species, qua quis tene in domo sua arcae reponend cum dare. Inter consuetudines bitas tertia pars loci vnius ad numeratur in Tabul. Calensi, p. *Praedicta domus tempore Drog debebat XXVIII. denarios de* ... *Arnulfo de Conberon, qui etiam praedicta domo has consuetudines rebat, tertiam partem vnius ar et vnius dolii et VII. solidos* ... *dicione, et tertium hospitalitatis quandocunque vellet.* V. *Arcagium* ... Praestario esse videtur ex agris, mine *arcae* designatis, ... *Arca* 8. Idem itaque quod ... *Terragium* alibi dicitur. † ARCAGIVM, eadem notione in Ch. a. 11 ex Tabul. Miciac.

ARCAHVT, V. *Artabut.*

† ARCALECTVS, ARCHALET ligneus lecti instructus, quasi lecti, Germ. Bettsponde, Vasc bus *Arcoliet.* Inuent. a. 1476 Tabul. Flamar. V. *Archilectik.*

† ARCANDIVM, in Hist. S. M p. 483. idem videtur ac supra *cagium.*

ARCARAGIVM, V. *Feudum Arcar*

† ARCARE, arcum seu fornicem struere. Ch. S. Ludov. a. 12 Bibl. Reg.

ARCARIA. (1) Τραπεζίτισ... Gloss. L. Gr. Ita enim legit

...is pro τραπεζιτικὴ, vt intelliga-
... *ars mensaria*, in qua qui pecu-
...m seruat, *Arcarius* dicitur. Germ.
...er, Kastenvogt, Caßirer. (2)
... *Cambium publicum*, tabula num-
...aria. Ch. Phil. Pulcri a. 1306.
... Reg. (3) Dignitas *arcarii*,
... Anast. in S. Agathone p. 53.

...arivm, aerarium. Bulla Ste-
...ani PP. a. 896. inter Probat. t. 2.
... Occit. p. 30. V. *Arcarius*.

...ivs. (1) Sagittarius, Bo-
...ge, in Epist. Episc. Acconens.
...or. III. PP. t. 8 Spicil. Acher.
...is Innocent. III. PP. p. 10.
...147. ap. Siluestrum Girald. l. 1.
... Cambriae c. 5. (2) Cui ar-
...blicae, S. thesauri cura de-
... erat. Gloss. Gr. Lat.
...ῶν δημοσίων τραπεζῶν, *arca-*
... Gloss. Lat. Gr. *Arcarius*,
... Gloss. Isid. et Papias:
..., *actor*, *dispensator*. Brito:
... *qui custodit, vel facit ar-*
... *custos thesaurorum*. *Vica-*
...arii, in Inscript. ap. Grut.
... *Arkarius Reip. Amerino-*
... 1091. 6. *Arcarius praefecto-*
... ap. Senat. l. 1. Ep. 10. Al-
... 10. Ch. Witlafii Reg. Mer-
...p. Ingulfum. p. 856. V. Or-
... 10. p. 798. 799. Marten.
...ed. col. 1124. arcarivs
...iae romanae, recen-
...ter officia Ecclesiast. ap.
... in Agathone et in Constanti-
... p. 53. et 65. et ap. Luit-
... l. 6. c. 6. ap. Ioannem VIII.
...204. Vghell. t. 1. Ital. Sacr.
... etc. *Ecclesiae Arcarius*, ap.
... Abb. lib. de Mirac. S. Mau-
... *Arcarius Apostolicae Sedis*,
...bill. to. 4. Annal. p. 706.
...*diaconus Ecclesiae Romanae*.

...rivm, forte, i. q. *Arcagium*.
... Saec. XII. de Prioratu S. Pau-
... de Tartas in Archiuo Monast. de
... Dei. V. *Arcagium*.

...a. (1) Arcus, fornix, Gall.
... Acta SS. t. 1. Iulii pag.
... Sebast. Fantoni t. 2. Hist.
... p 119. ex inquisitione an.
... (2) ✝ Idem quod supra *Ar-*
...l. *ca* 8. modus agri. Ch. a. 1197. in Tabul. S. Vict. Massil.

arcate. V. *Pradisterium* vbi, ait Cangius, nihil succurrit nisi *Arcate* sit pro *Arcaz*, quod Hispanis idem est cum *Arca*.

✝ arcativm, arca, Gall. *Coffre*. Stat. ciuit. Mutin.

arcatores, et archatores, Sagittarii, *Archi* ap. Ottonem Morenam in Hist. Rer. Laudens. p. 55. 69. 70. 110. Obert. Cancellar. Annal. Genuens. l. 2. ap. Murat. t. 6. col. 294.

arcatvra, idem ac *Arca* 1. apud Senator. l. 3. ep. 52.

arcatvria. Falco Beneuentanus: *Ad frangendam, vt ita dicam, arcaturiam iuit*. Palorum sepem in publicum priuatumque commodum structam ad arcendam constringendamque perennis fluminis aquam hic interpretatur Camillus Peregrinus, populari vocabulo plerisque etiamnum in Italiae locis vsurpato, quo sensu forte dicuntur *Archaux*, in Consuetudine municipali *de Meneton sur Cher*, art. 23. vbi de seruitutibus realibus: *Les garennes et Archaux en ladite riviere de Cher sont defendus*. V. *Arca*, *Arcatura*. *) Eodem sensu Germani vtuntur voce Arche. V. Frischens Wörterb. h. v.

arcavvs, atramenti vasculum. Locum vide in *Scarpellum*.

✝ arcayragivm, officium *arcarii*, s. sagittarii. V. *Argueriatus*.

arce. (1) Pro ἀρχὴ, dignitas. Indiculus Dagoberti Regis ad Sulpit. Archiep. ex Vita S. Desiderii Episcopi Cadurcensis MS. *Proinde dum vos arcem Metropolitani scimus tenere* etc. Vita S. Theodardi Archiep. Narbon. apud Catell. pag. 766. *Vt omnis, qui Pontificatus illius arcem sortitus erit electione* etc. Vbi *Arce* videtur vox formata, non ex *arx*, quod volunt viri docti, sed ex Graeco ἀρχή. Eadem Vita pag. 759. Non vult tamen omnino contendere Cangius, voculam *arcem* hisce locis non posse deduci ab *arx*. Nam et *arcem* translate pro eo, quod summum est, et eminet, frequenter

 vsur-

vsurpasse veteres Scriptores constat. Locos collegit Stephanius in Notis ad Saxonem Grammat. p. 194. 223. Adde Foros Regni Aragon. fol. 128. v. a. Vita S. Conwoionis Abbat. Rothonensis num. 1. Vet. Ch. in Actis Episcop. Cenoman. pag. 204. Vbi perperam *artium* praefert editio. (2) Pro *Archiuum* legitur in Ch. Childeberti III. a. 994. apud Mabill. l. 6. de Re Diplom. pag. 477.

ARCEDO, ligamen qua sanguis venae sectae sistitur seu arcetur, a quo dictum *arcedo*, vt exponit D. Marquardus Herrgott Vet. Discipl. Monast. pag. 112. Discipl. Farfensis cap. 41. *Si quis frater voluerit sanguinem minuere, procuret indicare Abbati - - Licentia denique accepta eat indicare cellerario, vt habere faciat arcedonem, vel si tempus fuerit hyemis, ignem accendere faciat in calefactorio.* Vbi, si particulam disjunctiuam, *vel* attendas, nihil aliud *arcedo* significare videtur, quam cubiculum concameratum, quod in aestate alsum est, sic dictum ab *Arta*.

ARCELLA. (1) Guigo II. Prior Cartusiensis in Statutis eiusdem Ordinis cap. 50. §. 1. *Domus, in qua fiunt casei, quam vocamus arcellam.* Eadem verba leguntur in antiquis Statutis ejusdem Ordinis part. 3. cap. 18. §. 3. V. *Fromageria. Arcella pastoris*, in iisdem Statutis part. 3. cap. 28. *In arcella pastoris, et in furno nullus ingreditur.* (2) Pro *Arcula.* Hist. Monasterii Nouientensis tom. 3. Anecdot. Martenii col. 1152. (3) Pro *Arca* 1. apud Vital. Gromat. Frontin. ARCELLVLA, apud Gregor. Turon. l. 10. Hist. c. 16. cistula est.

ARCELLINA, inter ministeria vel vasa sacra, in Charta Ferdinandi M. Regis Hispaniae aerae 1101. apud Anton. de Yepez in Chronico Ord. S. Benedicti tom. 6. *Tertia vero* (Corona) *est diadema capitis mei aureum, et arcellinam de crystallo auro coopertam, et crucem auream cum lapidibus* etc. Vbi forte *Arcellina*, minor arca.

ARÇELLVS, ARCHELLVS, [illegible] fornix, Gall. *Arçeau.* Hinc ita[illegible] ctae ipsae aedificiorum portae in[illegible] cum exstructae; vt in Monast[illegible] Tyroniensi. Annal. Bened. tom[illegible] pag. 219. Ch. Capituli Autiss[illegible] an. 1297.

ARCENTVM, V. *Arcetum.*

ARCEPELLONES, *qui vulgo di[illegible] tur ingeniarii*, inquit Vgutio.

ARCEPS, V. *Archiuum.*

ARCEPTA, *genus nauis, acatus,* [illegible] Graeuium ad Gloss. Isid. in [illegible] *Accepta*, ex Pithoei Excerptis. [illegible] nus est vasis Vgutioni, cuius loc[illegible] vide in *Pigella.*

✝ ARCERA, *vehiculum in arc[illegible] dum confixum, non vtique plau[illegible] id est carrum.* Gloss. vet. Cod. [illegible] 7646. Quae sic emendanda [illegible] *Vehiculum in arcae modum* [illegible] Adde Gell. l. 20. c. 1.

✝ ARCERE, occupare, ad [illegible] ponere. Lit. Alphonsi comit. [illegible] a. 1269. in Bibl. reg.

ARCERETVS, *conflictus.* Papias [illegible] MS. Bituricensi. Forsan est *Ar[illegible] tus* pugna, quae fit emissis sag[illegible] ab *Arceriis* seu sagittariis.

ARCERIVS, sagittarius, Italis [illegible] *ciere*, Gallis *Archer.* Acta Alex[illegible] dri III. an. 1175. V. *Arcarius.*

ARCERNVM, thuribulum. [illegible] Pontificale Gemeticense MS. [illegible] Consecratione Ecclesiae [illegible] *ponas in arcernum ignem.* Forte [illegible] gendum *Acerram.*

✝ ARCES, tortiles ex virgultis [illegible] Gall. *Harts*, Germ. [illegible] a. 1311. in Bibl. Reg. V. *Ar[illegible] Hardes.*

✝ ARCESSIRE, *ad superos* [illegible] *Arcessit, vocat, prouocat.* Gloss. [illegible] Cod. reg. 7613. et 7646. V[illegible] *cessitio.*

✝ ARCESSITIO, mors, qua [illegible] ex hoc mundo ad Deum arcess[illegible] euocamur. Vox S. Cypriano [illegible] liaris, Epist. 22 Exhortat. ad [illegible] tyres, vt et Ruricius Lemouic. [illegible] lib. 2. Epist. 4. *Accersio*, in L[illegible] precum Marcellini et Faustini [illegible] Vbi leg. forte *Accersitione* vel [illegible]

...ine, id est, morte. Gloff. Gr. ...at. MS. Κατάκλυσις, *Accitas*, *Ac-* ...*sitio*. Certe *Accersitio* etiam hac ...tione vsurpat Iulianus Toletan. ...isc. lib. 1. Prognostic. cap. 18.

...CETARE, occultare. Supplem. ...tiquarii: *Arcetat*, κρύπτει, *oc-* ...*tat*. Forte ducta vox ab *Arca*.

...CETICA AEGRITVDO. Thom. ...alsingham. a. 1286. *Cui pedum* ...*mum fere ossa abstulerat arce-* ...*a Aegritudo*. Sed legendum *ar-* ...*tica*.

...TVM, ARCENTVM, ARCEV... In Tabulario Lascariensis Ec-...e, *Arceut*, vel *Arcieut*; vox ...rnensibus nota, apud quos ...pellatur *Ius procurationis*, seu ...pensitatio, quae Episcopo ab ...ibus et Ecclesiarum Praeposi-...solvebatur, loco procurationis, ...*Recepti*, siue receptionis. *Arce-*... apud illos est *recipere*, vt ... est apud Marcam lib. 1. ...Beneh. cap. 28. n. 18. lib. 3. ... n. 6. lib. 5. cap. 31. n. 2. ...mentio *Arceuti* istius, seu *des* ... in Foris Beneharn. tit. 1. ... tit. 20. art. 3. Bulla Inno-...Papae III. pro S. Seuero anni ...inter Instrum. tom. 1. nouae ...Christ. pag. 184. col. 1. Ch. ... Regis Angliae an. 1190. ...Marten. tom. 1. Anecd. col. ... V. *Receptus*.

...TVM, V. *Arcetum*.

..., pro ARCA in suis variis no-...s haud raro reperitur scri-... V. etiam *Arcagium*.

...VSIVM, ferrea fistula, Sclo-... Gall. *Arquebuse* Hisp. *Arca-*...oncil. an. 1585. to. 4. inter ... pag. 341.

...ADICVS, stolidus, nullius vir...itiae et ingenii. Quare asinus ...olet *Auis arcadica*; adagio du-...a proceriffimis quos alit Arcadia ..., et ab incolarum stupore, ob ... olim male audierunt. Car-... Anonymi apud Mabill. Annal. ...d. tom. 5. pag. 653. col. 1.

...AGIVM, V. *Arcagium*.

...ALETVS, V. *Arcaletus*.

ARCHANVS, pro *Archangelus*, licentia plusquam Poetica, vt solet, dixit Fridegodus in sancto Wilfrido cap. 48.

ARCHARAGIVM, V. *Feudum Archaragii*.

ARCHARISSIMVM, archiuum, archarium. Acta Tullensium Episc. inter Anecd. Marten. t. 3. col. 1099.

ARCHARIVM, archiuum, tabularium, arca, vbi monumenta vetera reconduntur: ἀρχάριον, seu ἀρχεῖον. Vita S. Pauli Episc. Virdun. cap. 5. n. 11.

ARCHARIVS, V. *Arcarius*.

† ARCHAS, a Gr. ἄρχος, praepositus, praeses, princeps, vt in Gloss. Gr. Lat. Acta S. Calliani in Antiq. Hortae p. 345.

ARCHATOR, V. *Arcator*.

ARCHATVS, principatus, a Graeco ἀρχή, apud Leibnit. t. 2. Scriptor. Brunsuic. pag. 981. ex Pantheone.

ARCHEARIVS, vt *archerarius*. Liber Niger Scaccarii pag. 359.

† ARCHELHARIA, *Arbalista*, arcus, vel *Balista*, machina iaculatoria. Ch. a. 1345. in Bibl. reg.

ARCHELLVS, V. *Arcellus*.

ARCHEMISTA, Chymiae peritus, qui exercet artem chymicam. Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. in Glossario.

† ARCHERA, lignum quoddam, Gall. *Archure*. Guido de Vigeuano Mf. de modo acquirendi et expugnandi T. S. *Et quaelibet assis habeat vnam archeram et vnum baculum pro podio ipsius pantherae*.

ARCHERARIVS, Sagittarius, ex Gall. *Archer*, apud Ordericum Vitalem. lib. 3. pag. 466. V. *Arcarius*.

ARCHERIA. (1) Fenestricula oblongior, et strictior in urbium et castrorum muris, per quam sagittarii, vel balistarii sagittas suas aut tela in obsidentes emittebant; Germ. Schießscharte. Willelm. Brito l. 1. Philipp. Gesta Lud. VII. Regis Francor. cap. 21. Ch. anni 1239. ARQVERIA, in Consuetudinibus Catalan. V. *Masouerius* et *Neyriale*. (2) Species *Sergenteriae*, seu feudi seruientis, quod qui possidet, arcum habere pro seruitio domini, vel *ar-cheriam*

cheriam castri illius seruare tenetur. Ch. exarata an. 18. Henrici III. Regis Angl. apud Edw. Cokum ad Litteton. sect. 157. *Ioannes de Archier, qui tenet de domino Rege in capite per serjeantiam archeriae etc.* (3) ARCHERIAE, in Comitatu Calomontis supremi Dumbarum Principatus dicuntur paruulae domus, vbi colonus vnus residere potest cum labore duarum vaccarum tantum. Ita D. Aubret in Collectaneis ad Cangii editores missis. Ch. Calamontis an. 1397. *Iuxta archeriam seu domum Murgerii.* Censualis Codex eiusdem vrbis. Rustici Lugdunenses etiamnum appellant *Archille* cellam prope bubile sitam.

ARCHERIVS, idem quod *Arcerius.* Petrus de Vineis lib. 2. Epist. 9. Occurrit in Gestis Consulum Andegav. cap. 13. n. 3. 4. in Spicileg. Acher. t. 10. p. 501. et apud Murat. t. 8. col. 1094.

ARCHETENS. (1) Ab arcitenens, Sagittarius. Hist. Harcur. t. 3. pag. 65. ex rotulis Cancellariae Ducatus Normaniae. (2) † Anteris, Gall. *Arcboutant.* Comput. Ms. fabricae eccl. S. Petri Insul.

ARCHETVS. (1) Chron. Parmense ad an. 1291. apud Murat. tom. 9. col. 822. *Eleuata est turris sanctae Mariae majoris Ecclesiae a cingulis lapidum sine archetis, in sursum per multa brachia.* Est caementariis Gallicis instrumentum quoddam, serra nimirum aurichalci grandioribus lapidibus caedendis apta, quod *Archet* dicunt; hic tamen per *Archetum* tractoriam gruem, Gall. *Gruë*, intelligendam putat Cangii editor, qua scilicet lapides in altum tolluntur. (2) † Vncus aperiendis seris aptus, Germ. Dieterich, Sperrhaken. Ch. a. 1414. in Bibl. Reg.

ARCHEVRA MOLENDINI, lignum quod ante molam ponunt, Gall. *Archures.* Computus generalis redituum Regis Franc. an. 1202. apud D. Brussel. Tract. de Vsu Feud. t. 2. pag. CLIII. *Pro duobus hordeïlis et pro chenez et pro archeura molendini de Athies, IV. l. XII. d. minus.*

ARCHEVS, e Graeco ἀρχὸς, Spagy-ricis est, vis rebus insita, qua ipsa producuntur et vigent. Rochus le Baillif in Diction. Spagyrico: *Archeus est vis producens res ex illo... et dispensator omnium rerum.* Ibidem: *archeos est oberrans ... species et se a corporibus separans, me-decinae vis atque naturae virtus.*

ARCHIA. (1) Pro *Arca.* Statuta Ecclesiae Biterrensis an. 1368. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. ... (2) Fornix pontis, Gall. *Arche*, Germ. Bogen. Ch. S. Ludouici Franc. Reg. pro Abbatia Ioyenualli, a. 12.. apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 1219. (3) † *Principal...* Cathol. V. *Archas*, et *Archium.*

ARCHIACOLA, V. *Archischolus.*

ARCHIACOLYTHVS. Cum in Ecclesiis Cathedralibus olim ... essent Canonicorum ordines, Presbyterorum scilicet, Diaconorum, Subdiaconorum, et Acolythorum, qui libet suis capitibus suberant, Presbyteri Archipresbyteris, Diaconi Archidiaconis, Subdiaconi Archisubdiaconis, Acolythi denique Archiacolythis. *Archiacolythorum* nomen etiamnum in Ecclesia Capuana durare obseruat Michael Monachus in Sanctuario Capuano pag. 57.. illos cum Acolythis nullam ... in choro, neque in Capitulo ... nem facere, omnesque ex ... solo, vt aiunt, nutu, po... ri, meminit Benno Cardinalis *Archiacolythi Ecclesiae Romanae.*

ARCHIACONVS, Armoricè *Archi-gon*, Archidiaconus, in Collectaneis D. le Pelletier.

ARCHIALITER, primarie. ... in Vita S. Liuinii Episc. et Mart. cap. 2.

ARCHIANTISTES, Archiepiscopus, vox hybrida. Vtuntur Dunst... lib. 6. 7. pag. 77. 91. et alii. ... taph. Brunon. Archiep. Coloni...

† ARCHIAPOSTOLVS, quo nomine designatur S. Petrus, Apostolorum Princeps, vti vulgo creditur, ... Act. S. Gauger. t. 2. Aug. p. 67..

ARCHIARIVS, V. *Cinerarius* 2.

ARCHIATRI. (1) Medici principes, et qui in sacro palatio militant; quorum

quorum dignitate multa congessere Cuiacius ad l. vn. de Comitibus et Archiatris sacri Palatii, Ioannes Filesacus lib. 1. Selector. pag. 321. Iacobus Gothofredus ad tit. *de Medicis*, Cod. Theod. Altaserra ad l. 2. Epist. Gregorii Magni, etc. ARCHIATRIAE DIGNITAS, in l. 8. Cod. Theodos. de Archiatris. (2) Sensu morali apud Ordericum Vitalem fol. 656. Hymnus de sancto ...ro. Annal. Bened. t. 5. p. 634.

...IATRIVS, V. *Archiatri* 1.

ARCHIBANCVM, scamnum ma... cum cubiti fulmentis ad vtramque partem extremam. Inuent. an. ...6. Ms. V. *Arciscranna*.

ARCHIBANCVS, arca, armarium, Chron. Parmense apud Murat. t. 9. col. 870.

ARCHIBVGIVS, vt *Archibusius*, in ... crimin. Saoniae p. 112.

ARCHIIVS, V. *Archiuum*.

ARCHIBVSVS, Sclopetus, Gall. *Arquebuse*. Prosperi Sanctacrucii Comment. de ciuilibus Galliae dissentionibus, apud Marten. to. 5. Ampliss. Collect. col. 1466.

ARCHICA PERVSSA, inter res, quae a tinctoribus adhiberi non debent, recensetur in Stat. pro arte ... pannorum Carcass. a. 1466. ... reg. Forte planta quae Gal... *Malherbe* dicitur.

ARCHICAMERARIVS, praefectus ... seu thesauro imperiali. Li... de electione Maximiliani II. ...1562. V. *Camerarius*.

ARCHICANCELLARIVS, qui cae... aulae vel Palatii *Cancellariis* ...*tariis* praeerat; *Summus Cancellarius* dictus Hincmaro de Ordine ... cap. 16. qui, vt ait, *a secre... appellabatur, erantque illi ...i prudentes et intelligentes ac ... viri, qui praecepta regia abs... immoderatae cupiditatis venalitate ...rent, et secreta illius fideliter cu...rent.* Ch. Lotharii Imperat. an. ... in Tabulario Ecclesiae Viennen... ...l. 3. Hic porro *Archicancellarii* ...lus sub 1. et 2. Regum Galliae ...pe, et Imperatoribus Germanicis ...ime obtinuit, vt colligere licet ...Chronico S. Vincentii de Vulturno pag. 675. 676. 677. Chron. Farfensi pag. 858. Ratperto de Casib. S. Galli cap. 10, et ex veteribus Tabulis apud Scobingerum in Notis ad Vadianum pag. 145. Miraeum in Notitia Eccles. Belgii cap. 20. 59. Doubletum pag. 811. Labbeum in Cancellariis Franciae non vno loco, vbi et *summi Cancellarii* interdum indigitantur. Posterioribus vero saeculis apud Germanos *Archicancellarii* dignitas in tres diuisa est partes ab Imperatoribus, quod eiusmodi officii munia nimium oneris haberent, ob idque Treuirensi Archiepiscopo Gallia vniuersa attributa, seu potius ea Galliae pars, quae Regni Arelatensis nomine censebatur, Moguntino Germania, Coloniensi denique Italia; ita vt suam quisque Prouinciam, prout Imperator sedes mutasset, negotiis gerundis, diplomatis annulo signandis, atque omnium questibus audiendis, et minuendis denique controuersiis, administraret, quod ab Ottonis Magni aeuo repetit Browerus lib. 16. Annal. Treuir. V. vitam Balduini Lutzenburg. Archiepiscop. Treuir. lib. 3. cap. 9. ARCHICANCELLARIVS REGNI BVRGVNDIAE, dignitas, qua praefulget Archiepiscopus Viennensis, quam Fridericus I. Imper. confirmauit in fauorem Stephani Archiepiscopi, diplomate a. 1157. quod habetur in Vienna Ioannis a Bosco et Leurii c. 42. ARCHICANCELLARIVS IMPERATRICIS, seu AVGVSTAE, dignitas, qua in Germania Abbas Fuldensis, ante quadringentos annos emicuit, vt auctor est Christophorus Browerus lib. 1. Antiq. Fuldens. c. 15. ARCHICANCELLARII, haud raro dicti *Archicapellani*, vti videre potes in hac voce.

ARCHICANTOR *Ecclesiae Romanae*, primicerius scholae Cantorum. Beda lib. 1. de Monast. Wiremuthensi cap. 6. Adde Florentium Wigorniensem pag. 564. ARCHICANTOR *Ecclesiae S. Petri Romae*, apud Henricum Huntundinensem lib. 4. Hist. pag. 335.

ARCHICAPELLANVS, Capellanorum primus. Archicapellani Romanorum Imperatricis dignitatem iam olim habuisse Abbates S. Maximini Treuirensis, auctor est Nicol. Zillesf. in Defens. eiusd. Monast. part. 1. sect. 2. §. 4. ARCHICAPELLANI FLANDRIAE titulo gaudet Brugensis ecclesiae praepositus, vt est in Chronico Flandriae vernaculo c. 5. V. *Capellanus*.

ARCHICERARIVS, *summus Princeps* Vgutioni. Idem forte qui *Primicerius*.

ARCHICHORVS, praecentor, qui Choro, dum sacra Liturgia peragitur, praeest. Mabillon. Annal. Bened. to. 4. pag. 311. Bernard. in Consuet. Cluniac. MS. c. 15. de Armario. Occurrit apud eundem eodem cap. et cap. 22. 37. et alibi non semel.

† ARCHICLAVIGERVS, vt *Archiclauus*, in Ch. a 939. inter Instr. t. 6. Galliae Christ. p. 17. quam subscribunt: *Guaherius Archiclauigerus et Aigo Archipresbyter*.

ARCHICLAVVS, ARCHICLAVIS, dignitas ecclesiastica, eadem quae *Thesaurarii* in Ecclesiis Cathedralibus et in Monasteriis; quae quidem dignitatis appellatio maxime viguit in Ecclesia S. Martini Turonensis. Acta Episcoporum Cenomanens. Monachus Altisiod. in Chronico.

ARCHICOMES, titulus Comiti Flandriae ob summam potestatem datus a Willelm. Britone, lib. 4. Philipp. Sed non solus Flandriae Comes hoc titulo est decoratus, vt patet ex Meisterlini Hist. rerum Noriberg. apud Ludewig to. 8. Reliq. MS.

ARCHICOQVVS, *princeps coquorum*. Gloss. MS. Montis S. Elegii Attrebat. Germ. Mundkoch.

ARCHICRIMINATOR, princeps reus. Rythmi in obitum Henrici VII. Imp.

ARCHICVBERNIVS, ARCHICVNVS, V. *Archigubernus*.

ARCHICVSTOS, dignitas in Monasteriis maioribus Ordinis S. Benedicti. Contin. Aimoini lib. 5. c. 45. Ch. Lotharii Regis apud Doubletum p. 786. Vbi idem Doubletus *Capicerium* interpretatur. Illi lib. 3. Miraculor. S. Dionysii cap. 9. occur[rit] quidam *Otrannus Archicustos scopi* [ca]*pitum*, in eodem Monasterio: [vt] Mabillonius monet, ita legi in M[S.] nescio an per *scopi*, intelligatur quod *Chenet*, ibidem vocat, cap[ut] scilicet Ecclesiae, et cuius cura A[r]chicustodis erat, siquidem Archic[u]stos idem fuerit, qui *Capicerius*, [q]*capitii* custos fuit, quod hic [...] videtur. V. *Custos*.

ARCHIDAPIFER, primus dapif[er] cuius nomen muneris inte[rpr...] Vnus est e praecipuis Officialibus [in] palatio Imperatorum Germaniae, [q] suos Dapiferos, Cancellarios, C[a]pellanos, Camerarios etc. ob imp[e]ratoriae dignitatis eminentiam, A[r]chidapiferos, Archicancellarios e[tc.] appellari voluerunt; Germ. [E]rtruchsess.

† ARCHIDIACONARE, Archidi[a]conum instituere. Petr. Cantor l. [...] Summae MS. c. 99.

ARCHIDIACONATVS, offici[um] et districtus Archidiaconi, pa[ssim] occurrit.

ARCHIDIACONIZARE, Archidia[co]ni munus obire. Ch. Liziardi Ep[isc.] Suession. a. 1121.

ARCHIDIACONVS, primus in[ter] Diaconos, qui caeteris *Diaconis* p[raeest] est, dignitas Ecclesiastica, qua d[...] natum S. Stephanum conjicit S. A[u]gustinus Serm. 94. de Diuersis, q[ui] primus a S. Luca inter 7. *Diacon[os]* nominetur. ARCHIDIACONV[S] S. ECCLESIAE ROMANAE, dig[ni]tas, qua functus legitur Gelasiu[s] PP. antequam Pontifex fieret, i[n] [i]lius Epitaphio. Meminit prae[...] Anastasius in S. Cornelio PP. [...] Lucio, S. Stephano, S. Sixto [...] Valentino II. etc. eorumdem P[on]ficum Archidiaconorum. ARC[HI]DIACONI in Monasteriis. In[gul]phus in Hist. Croyland. pag. [...] *Officio etiam Sacristae tunc in [au]gmentum portionis suae officium A[rchi]diaconatus super totam Paro[chiam] Croylandiae assignauit*. Hi *Archi[dia]coni Abbatum* dicuntur, in Arti[culis] obseruandis inter Fratres pro[...] Domus S. Iuliani juxta S. Alb[anum] in Monastico Anglic. to. 2. p. [...]

...RCHIDIACONVS et ARCHI-...ACONATVS MENSAE apud In...cent. III PP. lib. 14. Epist. 122. ...Ecclesia Pampilonensi, cuius cu...e erant *mensa* et reditus Capituli ...dem Ecclesiae.

...CHIDICVS, quasi princeps di... eloquens, quomodo etiam ... legendum est, pro *Archidictus*. ... S. Cassiani in Antiq. Hortae ... 359.

...tores archidici depromant syrmate dulci.

...HIDICTVS. Dudo lib. 3. de ...ibus Norman. pag. 540.

Archidictus rector verum si qualibet esset,
...set veridica scribere quae cuperet.

...IDIOECESIS, Archiepiscopi ...cesis. Concil. an. 1512. to. 4. ...ect. Concil. Hispan. p. 2.

...IDVX, titulus tributus a Scri... Ducibus maioris auctori... et imperii. In Chronico S. ... lib. 1. Pipinus sub Dago... dicitur *Archidux Austriae, seu ...iae inferioris*. Sigebertus an. ... *Bruno Archiepiscopus Colonien... Archidux Lotharingiae secundas ... in regno fratris sui potenter et ... administrabat*. Idem titu... Brunoni tribuitur a Roge... ...bate S. Pantaleonis Colon. in ...ita cap. 17. et 27. propter ... Ducatuum curam, ipsi a ... commissam. *Lotharingiae* et *...tiae Archidux*, apud Ditma... lib. 1. Chron. cap. 17. Ch. Fri... I. Imp. an. 1156. pro erectio... ...triae in Ducatum, apud Mi... in Donat. Belg. lib. 2. c. 52. *...pluralis Imperii curis publicis ...striae praesens fuerit, vnus de ...is Archiducibus est censendus.* ... porro Austriae Duces, et quan... quoue iure titulum Archiducis ... vsurparint, haud bene con... Scribit Andreas de Vinea, Gil... Borbonium Comitem Mon...ferii creatum a Carolo VIII. Re... Franciae *Archiducem Cessae* in Re... Neapolitano.

...HIELECTVS, electus in Archi...scopum. Caesarius Monach. Heisterbachensis in Chron. MS. Archiepiscop. Colon. anno 1228.

ARCHIEPERARE, Ioann. Sarisber. Epist. 159. *Quoniam hoc indicto censsus, et Ecclesiarum vexatio in Cancellarium eius, qui nunc aut archieperatur, vt credo, aut archieperari contendit, vt aemuli mentiuntur, penitus retorquenda est.* Et Epist. 176. *Qui primus in Anglia scindi Ecclesiae vnitatem, quod omnes nouerunt, et archieperandi, quod plurimum suspicantur, ambitione tractus, totius huius discordiae fomes in primis extitit et inuentor.* Voces deprauatae; scriptum forte fuit in Cod. MS. *Archierare*, vel *archiereuare*, ex Gr. ἀρχιερᾶν, vel ἀρχιερεύειν, *archiepiscopare*, de qua voce mox.

ARCHIEPISCOPARE, in Archiepiscopum creare, seu potius ecclesiam Archiepiscopali titulo donare. Diploma Agapeti II. PP. ad calcem Chronici Reichersperg.

✝ ARCHIEPISCOPARI, *esse archiepiscopum*, in Vocabul. compend.

ARCHIEPISCOPIVM, Archiepiscopatus. Vetustae membranae apud Ludewig. t. 8. p. 172.

ARCHIEPISCOPOLOGIVM. Hist. Archiepiscoporum Terracon. hunc prae se fert titulum in Collect. Concil. Hisp. t. 3. p. 546.

ARCHIEPISCOPVS, Papiae: *Summus Episcoporum, qui tam Metropolitanis quam Episcopis praesidet.* Rabanus lib. 1. de Instit. Cleric. cap. 5. *Archiepiscopi* vocem a Patriarchis Alexandrinis primum inuectam quidam volunt, qui cum primo soli essent in Aegypto Episcopi, creatis subinde aliis, vt et in Eutychii Originibus, *Archiepiscopos* se nominarunt. Primus autem videtur hoc vsus vocabulo S. Athanasius Apol. 2. pag. 791. Alexandrum Patriarch. Alexandrin. ita indigitans. Dehinc in Concil. Ephes. a. 431. Cyrillus Hierosolym. et Coelestinus Romanor. Archiepiscopi appellantur. Sic Leo I. PP in Concil. Calchedon. et Damasius PP. in libello precum Marcellini et Faustini p. 66. Anastas. de S. Felice: *Venerabilis Felix Archiepisco-*

episcopus sedis Apostolicae vrbis Romae. V. Cujacium ad Nouell. 11. Leonem Allatium l. 1. de Consensu vtriusq. Ecclesiae c. 18. Morinum l. 1. Exerc. c. 10. Meurissium in Episc. Metensib. p. 56. Ioann. Marshamum in Praefat. ad t. 1. Monast. Anglic. etc. ARCHIEPISCOPI etiam interdum dicti ipsi Episcopi, quibus ex quadam praerogatiua ius pallii concessum est a Romanis Pontificibus; id quod in Occidente aliquoties obseruatum est. At cum in Oriente Metropolitanorum et Archiepiscoporum eamdem esse dignitatem, affirmet Balsamon in medit. et in eo tantum differre, quod Metropolitanus habeat sub se Episcopos, in quos ius exerceat, Archiepiscopus nullos; videntur ii Archiepiscopi aliquid habuisse commune cum Episcopis, quibus ius pallii concessum a Pontificibus Romanis et quibus proinde in nullos Episcopos ius erat, sola pallii dignitate et Archiepiscopi titulo gaudentes. ARCHIEPISCOPUS SACRI PALATII i. q. *Archicapellanus.* † ARCHIEPISCOPI dicti praeterea sunt ii Episcopi, qui primi in ecclesia sederunt; qua ratione *Archiepiscopi* titulo donatur S. Dionysius primus ecclesiae Paris. episc. V. Felibian. Hist. Sandion. p. 531. et infra *Archipraesul*

ARCHIERARCHVS, Pontifex Romanus, totius hierarchiae princeps, vnde vocis etymon. Fridegod. in V. S. Wilfridi Episc. inter Acta SS. Bened. saec. 3. part. p. 187.

ARCHIERATICA SEDES, i. e. *Archierarchi* s. summi Pontificis. Agnellus lib. Pontif. ap. Murat. t. 2. p. 129. col. 2. B.

ARCHIEREVS, ἀρχιερεὺς, qui praeest rebus sacris, Episcopus. Lamprid. de Alex. Seuero c. 28. Acta SS. t. 4. Iulii p. 460.

ARCHIERGATVS, ab ἀρχὴ et ἐργάτης, operarius, conductor operis. Agnell. l. Pontif. ap. Murat. t. 2. p. 106. col. 2.

ARCHIEROSYNA, ἀρχιερωσύνη, *Archiepiscopatus*, Cod. Theod. l. 12. tom. 1.

ARCHIEVNVCHVS, princeps reg-rum cubiculariorum ap. Ioan. Cal- in Lex. Iurid.

ARCIFERI, i. q. *arcarii*, sagitta- Gall. *Archers.* Caffarus Annal. G- nuens. l. 1. a. 1158. ap. Murat. t. col. 270. Obertus Cancellar. An- Genuens. ab a. 1164. ibid. col. 3-

ARCHIFLAMEN, Archiepiscop- Hist. Dalphin. t. 1. p. 46. Nom- originem attigere Patres Concil. N- bon. a. 1430. celebrati, ap. Mart- t. 4. Anecd. col. 252. D. *In ciuit- bus enim, vbi apud Ethnicos er- Archiflamines, gratissimus Apost- rum Princeps Archiepiscopos insti- praecepit; in reliquis vero ciuitati- singulos Episcopos.* etc. Hanc ob ca- sam, veram an falsam, Archiepisc- pos interdum vocauere *Archifla- nes.* Fuere autem Flamines ap. Ro- Sacerdotes, qui a numine, cui sac- faciebant, cognominabantur. Tr- primi a Numa instituti dicuntur, I- ui, scilicet, Marti et Quirino. Vnde I- *alis* flamen, *Martialis et Quirin-* quibus postea 12 additi sunt.

ARCHIFRATER. Collat. S. Ma- Martyr. ap. Anastas. in Collectan- et Baron. a. 656. *Nunquam disp- tecum, nisi semel cum sanctissimo Pr- bytero domino Theocharisto et arc- fratre propter Primicerium, si- per litteras super hoc.*

† ARCHIFVLLA. Conuent. Sao- a. 1526. De modo exigendi ga- lam ponderis: *Item pro ... fa- factis straciis, archifullis, et qui- cunque aliis rebus, pro quibus c- consuenit dicta gabella, den. sex.*

† ARCHIGALLINA, gallina ex- sitior, delicatior. Chron. Watin. M- nast. ap. Marten. t. 3. Anecd. p. 8-

ARCHIGALLVS, Praeses Cybeles sa- cerdotum ap. Gallos. Tertull. de R- surr. carnis c. 6. *Calicem non- venenarium in quem mors aliqua r- rit, sed frictricis, vel archigalli, vel g- ctoris, aut carnificis spiritu infec-*

ARCHIGENES, medicus vel chi- gus. Acta SS. t. 5. Maii p. 183 *Archigenis Cataplasma quoque de- rat, cesserat etiam omnis medicam- incassum industria.* V. Fabricii B- Gr. l. 6. c. 9.

ARCHIGERONTES, in l. 6. C. de Episc. audient. dicuntur primates plebis Alexandrinae, f. qui quasi principes summoque honore et loco erant inter artifices. Ita Iac. Gothofred. ad l. 1 C. Th. de Alexandrin. Primat.

ARCHIGILIT, *similiter nouum*, Vguboni. Vox forte Longob.

ARCHIGRAPHIA, V. *Antigraphus*.

ARCHIGRAPHVS, praecipuus inter Scriptores. Sic Liuium vocat *Archigraphum Patauinum*, Abertin. Mussatus l. 1. de Gest. Henr. VII. in Prolog. et in Poëm. Est etiam eidem *Archigraphus Regiae Maiestatis*, Notarius, vel Cancellarius Regis l. 4. de Gest. Ital. post Henr. Rubr. 2. V. *Antigraphus*.

ARCHIGVBERNVS, ex Gr. ἀρχικυβερνήτης, nauis seu classis praecipuus gubernator, praefectus, ap. Iabolen. IC. l. 46. D. ad SC. Trebell. † Vulgo editum *Archicubernus*, *Archicuber*, apud Harleand. vbi *Archigubernius* habet Gothofredus.

ARCHIHEBDOMADARIVS, qui *hebdomadariis* praeerat. V. *Hebdomadarius*.

ARCHIIVRARE, de eo dicitur, qui primus chartae seu fideiussor subscribit. Litterae Ioan. Carnot. Episc. a. 1170. ap. Marten. t. 1. Anecd. col. 599. B. *Episcopus promisit et archiiurauit et omnes isti iurauerunt, quod tenebunt et teneri faciant testamentum.*

ARCHIIVSTITIARIVS, supremus Angliae Iustitiarius. Radulf. de Diceto in Imag. Hist. a. 1179. V. *Iustitiarius*.

ARCHILECTILE, lecti compages lignea, Bettsponde. Ch. a. 1480. ex Archiuo Episc. Corisopitensis. V. *Arcalectus*.

ARCHILEGATVS. Epist. Gregor. VII. PP. ad Hug. Abb. Cluniac. in Bullar. Clun p. 18. *Vt inde per singulos annos B. Petro et eius Apostolicae Sedi in praesentia Romani Pontificis, aut eius Archilegati Romae, aut, vbi ipse iusserit octo diebus ante vel post Kalendas Maii, vna Romana vncia auri in pensionem reddatur.*

ARCHILEVITA, Archidiaconus, dignitas Ecclesiastica. Goffrid. Vindoc. l. 2. Ep. 17. Petrus Pictav. in Epitaphio Gelasii II. PP. Vita S. Boniti Episc. Claromont. c. 4. Prudentius περὶ στεφάνων in S. *Laurentio Archilevita*. Innocent. Ciron. in Parat. Decret. p. 70. V. *Levita*.

ARCHILIVS, Tribunus ab ἀρχὸς, Princeps, et χίλιοι, mille. Fridegod. in Wilfrido c. 53. ap. Mabillon. in Actis SS. Bened. Saec. 4. part. 1. p. 724.

† ARCHILLEVS, i. q. *Archerius*, sagittarius. Ch. Hugon. Duc. Burgund. a. 1170. in Bibl. reg.

† ARCHILOGIVM, exordium. Glossar. Lat. Ital. Ms. *Archilogium*, *lo principio de sermone*. V. *Archilogus*.

ARCHILOGOTHETA, Archicancellarius: ita indigitatur S. Heribertus Colon. Archiep. ap. Lambert. in Vita eius n. 8. et Rupertum Tuitiens. c. 7. qui c. 5. dicitur *Primus Cancellarius*. Nomen a magno Logotheta ortum, qui in palatio Graecorum Impp. Archicancellarii munere fungebatur, i. e. Aureas Bullas et Edicta Principum subscribebat. V. Gloss. med. Graecitatis, v. Λογοθέτης.

ARCHILOGVS, *princeps*, *vel primus in sermone*; *Archilogium*, *sermonis principium*. Vgut.

† ARCHIMACHERVS, *magister coquinae*, in Gloss. Cod. reg. 7679. *Archimagirus*, ap. Iuuenal. Sat. 9. et Sidon. Apoll. l. 2. ep. 9. V. *Archimagiria*.

ARCHIMAGIRIA. Num a Graeco μάγειρος, coquus, adeo vt *Archimagiria*, nomen sit officii praefecti coquorum? Litterae Iohan. Bernardi Abb. Fuld. pro Colleg. Iesuitar. Fuldae a. 1626. ap. Schannat. Dioecesis Fulden. pag. 388. *Nonnulla tribui ipsos iussisse - - partim ex archimagiria, partim ex vacantibus beneficiis.* Ioachimi eiusd. loci Abb. Litterae. a. 1658. ibid. p. 396. *Vt centum et triginta sex florenos cum dimidio quotannis - - - per archimagiria in pecunia numerata capere - - possit.* Iuuenal. Satyra 9.

Proximus ante diem campo sciet audiet et quae
Finxerunt pariter librarius Archimagiri:

ARCHIMANDRISIA, videntur esse loca vel praedia quaecumque illa sint a Monasteriis vel Archimandritis pendentia. Anastas. Senior in Chron. Cassinen. ap. Murat. t. 2. p. 352. *Aquinum cum ecclesiis, villis, xenodochiis, castris, ptochotrophiis, cacosomiis, brefotrophiis, monasteriis, archimandritis vel Archimandrisia habentibus.*

ARCHIMANDRITA. (1) Abbas generalis. s. *Princeps Monachorum*, vti appellatur in Reg. S. Isidori c. 6. ex Gr. ἀρχιμανδρίτης. Papias: *Archimandrita, pater spiritualium ouium, heremita agens annos fere 50. Memphitici et Palaestini Archimandritae*, ap. Sidon. l. 8. Epist. 14. Auitus Viennens. Epist. 2. Regula S. Columbani c. 7. Adde Concil. Forojuliense a. 791. can. 7. Hist. translat. S. Sebastiani c. 6. n. 24. Vghell. t. 7. Ital. sacr. p. 1298. etc. (2) Quiuis Praelatus etiam Archiepiscopus. Dagobert. Archiep. Bitur. in Ch. a. 990. Primae sanctae Bituricensis Ecclesiae sedis Archimandritam se inscribit. In Tabul. Eccles. Gratianop. *Amblardus Lugdunensis Archimandrita* dicitur. Adde Alcuin. Epist. 72. Vit. S. Gebehardi Archiep. Salisb. ap. Canis. t. 6. p. 1251. Vit. S. Adalberti Episc. Prag. n. 6. 9. et Vit. S. Theodardi ap. Catell. p. 757. Anal. Mabill. t. 1. p. 98 etc. Ita etiam ab Iustiniano vsurpatam hanc vocem obseruarunt alii. V. *Mandra.*

ARCHIMANDRITISSA, Abbatissa, in Nov. Iustiniani 4. et 109. et in Capitul. Caroli M. l. 2. c. 29.

ARCHIMARESCHALCUS, vel *Archimarschalcus*, princeps equisonum, cui cura incumbit equorum Imperatoris Germaniae, Ertzmarschall. Huius munere fungitur in aula Germanor. Impp. Dux Saxoniae, qui in officii symbolum auenam defert in conuiuium fieri solitum post solemnem Imperatoris inaugurationem, vti narratur in libello de electione Maximiliani II. a. 1562. V. *Con-stabuli et Marescallus.*

ARCHIMARINUS, maris praefectu[s] Lobinell. in Hist. Paris. Instrum. t. [...] p. 722. b.

ARCHIMARTYR, vtitur Maxim[us] Madaurens. Epist. ad S. August. 4[...]

ARCHIMENTARIENSIS, archi[...] tarius. Formulae Vett. Legibus Sa[l.] et Ripuar. ab Eccardo subiectae [...] 4. p. 235. Vbi legendum mone[t] auctor: *Archicommentariensis*, p[ro] *Archimentariensis*. V. *Commentari-ensis.*

ARCHIMETATOR, qui metata in ca[]stris et exercitibus ordinat, dispo[]nit; recentioribus, *Mansionari[us]* Arnold. Lubecen. l. 3. c. 28. V. *Metator.*

ARCHIMETROPOLITANUS, p[ro] *Metropolitanus* in Indiculo Dagob. Reg. qui extat in Vita S. Desiderii Episc. Cadurcens. c. 7. Sed mendum esse obseruat Baluz. ex Cod. MS. vbi legitur: *Proinde dum vos arcem Metropolitani scimus tenere* etc.

ARCHIMINISTER SACRI PALATII, dignitas Palatina, qua do[nati] leguntur *Boso Dux*, Richildis Augustae frater, sub Carolo Caluo, in Synodo Ticin. a. 876. et in Tabul. S. Benigni ap. Perard. p. 154. et *Suppo* Piceni Com. sub Ludov. jun. ap. Guillelmum Biblioth. in Hadriano II. p. 229. 230. 232. Idem autem est quod *Maior domus*, qui ceteris domus Regiae *Ministris* s. Officialibus praeerat, et *Magister officiorum* ap. Rom. Impp. dicebantur. V. *Minister*. Neque ab hac, vt opinatur Cangius diuersa fuit dignitas Ministri Imperatoris et Imperii, qua[] Matfrido Proceri Palatii et Com. Aurelian. sub Ludov. Pio adscribi[t] Agobard. Lugdun.

ARCHIMONASTERIUM S. Remig[ii] Remensis, in Epist. Ioannis XIII. [...] ad Adalberon. Rem. Archiep. [...] priuilegiis eiusd. Monast. et in [...] miracul. S. Marculfi n. 2. *Archimonasterium Cluniacense*, et *archimonasterium Sauiniacense* in veteri Ch. [...] Ioan. Mar. de la Mure in Hist. Eccl. Lugdun. p. 382. *Archimonasterium Landauense*, in Mon. Angl. t. 3. p. 19[...]

ARCHIMONIA. Vita S. Bernardi Archiep. Vienn. ap. Mabill. *Defuncto nobilissimo Principe Carolo, et filio eius Ludouico archimoniam obtinente.* Vbi legendum videtur *Archimonarchiam*. Ita nempe vox contracta in MS.

ARCHIMYSTA, ab ἀρχὸς, Princeps, et μύσης, sacris initiatus. Sic Auentin. Archiep. Lauriacensem appellat in Annal. Boiorum.

ARCHINALE, locus vbi exstruuntur naues, arma seruantur etc. Gall. *Arsenal.* Bern. de Breydenbach Itiner. t. 5. p. 20.

ARCHINOTARIVS, idem qui Archicancellarius. In Diplom. Ludov. Imp. filii Lotharii in Tabul. Casauriensi, subscribit *Ruchemirus* seu *Tractemirus* (ap. Murat. t. 2. part. 2. col. 929. *Drutemirus*) *Archinotarius*, qui ibidem *Archicancellarius* audit; et in Chartis Hlotarii Imp. ap. Doubletum p. 744. 745. *Hilduinus Archiepiscopus sacri Palatii Notarius summus*, qui *Archicancellarius* in aliis, et in Ch. eiusd. Hlot. t. 12. Spicil. Acher. p. 109. *aulae Archinotarius* indigitatur. V. Nov. Tract. de re diplom. t. 5. p. 51.

ARCHIOECONOMVS, qui ecclesiarum oeconomis praeest, in Capit. Caroli M. l. 2. cap. 29.

† ARCHIOPILIO, Archiepiscopus, Germ. Erzhirte, in Conc. Narbon. a. 947. t. 9. Collect. Hist. Franc. p. 316.

ARCHIOTAE, Ἀρχειῶται, archiuorum custodes. Digest. l. 50. t. 4. de muneribus et honoribus.

ARCHIPALATINVS PRAESVL, Archicapellanus palatii regii, in vet. Ch. Ludouici et in vita Anscharii a. 19. idem qui alias *Senior Capellanus et sacri Palatii moderator.* V. Cang. v. *Capellanus.*

ARCHIPAPA, primus Presbyterorum apud Graecos. V. *Protopapa.*

ARCHIPARAPHONISTA, in Ordine Romano dicitur qui aliis locis *Quartus scholae* vocatur. V. *Paraphonista.*

ARCHIPATER, dicitur Bruno Coloniens. Archiep. ap. Baldricum l. 1. Chron. Camerac. c. 84. Willelm. Brito l. 12. Philip. Alcuinus Poëm. 176. ARCHIPATRES vocat Dudo in Praef. ad Acta Normanor. priscos et famosos duces.

ARCHIPHERECITAE, dignitates ap. Iudaeos. Iustin. Nov. 146. *Neque licentiam habebunt hi qui ab eis* (Iudaeis) *maiores omnibus archipherecitae, aut presbyteri, forsitan vel magistri appellantur, Perinaeis aliquibus aut anathematismis hoc prohibere.* Quaenam fuerit archipherecitarum dignitas et vnde dicta, docet Morinus in Exercitationib. Bibl. l. 2. Exerc. 6.

ARCHIPHONISTA, archicantor, dignitas Ecclesiast. Chartam Alrici Episc. Astens. an. 1020. subscribit *Rozo Archiphonista*, ap. Vghell. sed legendum *Archiparaphonista.* V. *Paraphonista.*

ARCHIPHYLAX, Graece ἀρχιφύλαξ, primarius custos. Sic appellabatur olim in monte Carmelo generalis totius Ord. Carmel. vsque ad a. Ch. 1121. Tunc enim Aymericus Patriar. Antioch. in Terra sancta generale capitulum congregauit, vbi ad generalatum Berthold. Latinus vocatus, relicti veteri titulo, ad imitationem Occident. *Prior* nominatus est. Hofman. post. Macrum in Hierolex.

ARCHIPINCERNA, princeps pincernarum in aula Impp. Germ., Erzschenk. *Magister pincernarum*, in Annal. Franc. ad a. 781. Hac dignitate decoratur Rex Bohemiae. Dipl. Rudolphi I. Imp. Wenceslao R. Bohem. concessum 1290. ap. Tolner. in Cod. Diplom. ad calcem Hist. Palatinae p. 77. V. *Buticularius* et *Pincerna.*

ARCHIPIRATA, amiralius, classis praefectus. Gl. Lat. MS. Regium Cod. 1013. *Archipirata, Princeps* Gloss. Saxon. Alfr. *Archipirata, Yldert thicing*, i. e. *Pirata praecipuus.* In Charta Edgari R. Angl. a. 971. t. 1. Monast. Angl. p. 17. subscribit *Mascusius Archipirata.* Ita ap. Otton. de S. Blasio c. 39. et 41. Margaritus Sicil. Reg. Guillelmi II. et Tancredi Amiratus: *Margarita Archipirata potentissimus illius terrae Baro* indigitatur,

gitatur. Item *potentissimus piratarum* dicitur Alberto Stadensi a. 1195. V. *Pirata*.

† ARCHIPISCIS, piscis delicatior, exquisitior, V. *Archigallina*.

ARCHIPOLITES, Vgut. *Princeps civium*. Item Archiepiscopus, Metropolitanus. Fridegod. in S. Wilfrido c. 26. Vita S. Romani Archiep. Rothom. ap. Marten. t. 3. Anecd. col. 1658.

ARCHIPONTIFEX, summus Pontifex, ap. Galfrid. Monemuthensem; Archiepiscopus, in Vita S. Theodardi Episc. Tolos. p. 759. in Decretis Synodal. Aenhamensib. c. 1. 3. etc. *Archipontificatus*, in Epist. S. Bonif. Mogunt. ad Cuthpertum Archiep. Cantii.

ARCHIPOPVLARES, i. q. *Archipolites*, Sallas Malaspinae t. 2. Rer. Sicul. ap. Baluz. t. 6. Miscell. p. 224.

ARCHIPOTA, *magnus potator*. Vgut.

ARCHIPPOCOMI, stabulo praefecti apud Germ. a Gr. ἀρχὴ, principatus, ἵππος, equus, et κομεῖν, curam gerere. V. Lexic. Hofm.

ARCHIPRÆSVL, ap. Galfrid. Monemuth. Houodenum, Ditmarum et alios, Archiepiscopus.

ARCHIPRAESVLATVS, in Gest. Guillel. Duc. Norm. et Reg. Angl. p. 195. Epist. Brunonis Archiep. Treuir. ad Reinald. Archiep. Rem. ap. Marten. t. 2. Ampliss. Collect. col. 624.

ARCHIPRESBYTERI dignitas alia fuit saeculis prioribus, alia posterioribus. Olim enim *Archipresbyteri* dicti, qui in Ecclesia cathedrali Episcopi quodammodo Vicarii erant. Isid. in Epist. ad Leudefred. Episc. Cordubens. Walafrid. Strabo lib. de Reb. Eccles. c. vlt. Breuiloquus: *Archipresbyter, princeps Presbyterorum, vel qui supra Clericos in aliqua ecclesia habet aliquam jurisdictionem ecclesiasticam secundum consuetudinem loci.* *Archipresbyteri* postea dicti qui hodie *Decani rurales* et Archidiaconis subsunt. *Archipresbyter, quod alicubi dicitur Decanus*, in Concil. Claromont. a. 1095. can. 3. *Archipresbyteri vicarii*, in Concil. Turon. II. a. 567. can. 19. *Qui Presbyterum, per minores titulos habitant, ... jugi circumspectione custodiant* ... in Capitul. post Synod. Rau... natem a. 904. apud. Baron. n. ... De his agunt idem Concil. Tur... II. a. 567. can. 7. Autissiodor. ... 578. can. 20. 43. 44. Synod. Rem... a. 630. can. 19. Ticinens. a. ... can. 13. 853. c. 5. 6. Capitula C... roli Calui t. 5. c. 3. Gregor. ... l. 1. tit. 34. Ioan. de Deo loco ... dato etc. Multa etiam congessit M... rinus de sacris ordinibus part. ... Exercit. 15. c. 2. ARCHIPRESBYTER FRANCIAE, dicitur F... radus Abb. S. Dionys. in Epist. A... ani PP. ap. Flodoardum l. 2. ... Remens. c. 17. qui c. 12. S... *Capellanus Regis Pipini* ... ARCHIPRESBYTER CARDINALIVM, ap. Bennon. in Gest. Hil... brandi p. 40. tituli S. Mariae Ma... ioris nempe. V. *Cardinalis*. ARCHIPRESBYTER CAPELLANORVM ... in Ecclesia Placentina, de quo ... eius electione extat Charta ... Praenestini Episc. a. 1236. ap. P... Mar. Campum in Hist. Eccl. Placentinae part. 1. p. 392. ARCHIPRESBYTER CIVITATENSIS. Bul... Pii Papae IV. pro Episcopatu A... verp. a. 1560. inter Instrum. t. ... nouae Gall. Christ. col. 315. ...

ARCHYPRESBYTERATVS, di... strictus Archipresbyteri ... Arnulph. Lexov. in Ep. ... Con... cil. a. 1591. inter Hisp. t. ... col. 1. V. Altaserram. l. 1. ... Iuris Canon. c. 16.

ARCHIPRESBYTERIATVS, ... not. apud Ludew. t. 6. Reliq. M... p. 235.

ARCHIPRESTERATVS, eod. sig... ficatu, a Gall. *Archiprêtré*.

ARCHIPRIOR, militiae templi p... fectus, ap. Spelmann. Quibus... olim *Archipriores* sunt, qui alii... *chipresbyteri*.

ARCHIPRIORATVS MILITIA... in Bulla Pii IV. inter Priuile... Equitum S. Ioan. Ieros. p. 16... quibusdem Ecclesiis, vt in Sa... nensi, *Archiprioratus* idem est ...

... *Archidiaconatus*, ea scilicet dioe-... pars, quae ab vno pendet Ar-...diacono.

...IPROTOPAPAS, vt *Archipapa*, ...imus inter Presbyteros. Epist. ...ni Presb. s. Regi Abyssinor. ... adscripta ad calcem MS. Cor-...ens. V. *Protopapa*.

...IPROTOPAPATVS, dignitas ...rchiprotopapae. V. *Presbyter Ioannes*.

...IREGNVM, hoc nomine illu-... Hungariae Regnum in Ioan. ...er Epist. ad Wolfgang. Forch-...r Caes. scribam ap. Raimund. ... Miscell. l. I. p. 232.

...CHIROLVS, canalis arcuatus, ... fluunt aquae, forte pro ...s, in stat. ciuit. Mutin. ru-... V. *Archiuotum*.

...ROMACHVS, V. *Archi*-...

...ACERDOS, Archiepiscopus, ...mat. l. 3. Poëmat. II. et ... Theodardi Episc. Nar-... Catellum p. 758. in Concil. ..., a. 800. etc. Anonym. de ... Salzburgensib. ap. Mabill. ... Analect.

...ACRISTA. In Ch. Riccardi ... Ayelli a. 1193 mentio fit *Ar-*...*ae Archiepiscopii Salernitani*, ...ll. t. 7. Ital. sacr. p. 575. ...*ista*.

...CHOLARIS. Auct. de Di-... Scholar. cui falso Boetii nomen ... c. 6. *Si quis vero horum* ... *sagacitate oblectauerit*, ...*lari coniungendus est, vt vel* ...*dationis seriem fideliter im-* ... *vel exarandi diligentiam com-* ... *magnum siquidem ex his vti-* ...*mentum colligitur.* Vbi *Ar-*...*ris* idem videtur, qui *Pre-*... V. in hac voce.

...SCHOLVS, s. *Magister Schola-* ... i. e. Scholasticus; dignitas ec-...ca, in Vita Lietberti Episc. ... c. 2. et 4. vnde emendare ... Durandum l. 2. Ration. c. I. ... vbi perperam *Archiacola*, pro ..., vti appellatur ap. Ca-... in Diss. de Consuetudini-... municipalibus, p. 14.

...SCRIBA, primus scribarum. ... Troester Epist. ad Wolfg. Forchtenauer Caes. scribam ap. Raim. Duel. l. I. Misc. p. 232. V. *Archiscrinius*.

ARCHISCRINIVS, thesaurarius ecclesiae. Ap. Beslium p. 291.

ARCHISCRIVIVS, i. q. quod *Archiscriba*, primus inter scribas. Priuileg. Benedicti IX. PP. a. 1307. ap. Marten. Anecd t. I. col. 158.

ARCHISCRVTINARIVS, officium monasticum. V. Vghell. t. 4 pag. 1321.

ARCHISELLIVM, princeps sedes, in Notis quae Tyroni aut Senecae adscribuntur p 163.

ARCHISENESCALLVS, senescallorum primus. Hoc titulo insignes erant Dalphini Viennens. Hist. Dalph. t. 2. p. 364. et t. I. pag. 100. V. *Senescalcus*.

ARCHISENIOR. Vita S. Pharonis c. 72. *Archiseniores principum*, i. e. praecipui inter magnates, qui Gr. ἀρχιγέροντες, primates ordinum. s. decuriae primi, in l. 5. Cod. de Episc. audientia.

ARCHISOLIVM, praecipua sedes. Wippo de Vita Conradi Salici p. 429. Vita Ottoni ad S. Blasio c. 21. *Archisolium Arelatense*, Arelate dicitur, regni Arelat. sedes praecipua, vt c. 34. *Iconium*, *Soldani*, *Archisolium*; et *Panormus*, *Siciliae Archisolium* c. 20. et 46.

† ARCHISTERIOLVM, ARCISTERIOLVM, diminut. ab *Archisterium*, monasterium. Ch. a. 1007. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. pag. 165. V. *Asceterium*.

ARCHISTERIVM, monasterium. Hist. Translat. S. Martialis ap. Stephanot. inter Fragm. MSS. t. 2. V. *Asceterium*.

† ARCHISTERIVS, eadem notione, in Ch. a. 986. in Append. ad Marcam Hispan. p. 933.

ARCHISTRATEGVS, imago S. Michaelis Archang. in vexillo picta. V. *Archistraticus*.

ARCHISTRATEIVS, rex, dux exercitus. Vox Graeca. Acta SS. Ordin. S. Bened. saec. 3. part. I. p. 188.

ARCHISTRATICVS. *Monasterium S. Archistratici*. Ch. a. 1077. ap. Vghell. t. 7. Ital. sacrae p. 110. Ita appellabant monasterium S. Michaeli dica-

dicatum, quem Principem militiae coelestis vocant patres. Luitprand. l. 1. c. 2. l. 3. c. 8.

ARCHISUBDIACONUS, primus inter *Subdiaconos*, quemadmodum *Archidiaconus*, primus inter *Diaconos*. Ordo Romanus, et in Concil. Autissiodor. can. 6. vbi Codices alii habent *Subarchidiaconus*.

ARCHITARIUS, pro *Archiater*. Gregor. Turon. l. 2. de Mirac. S. Martini c. 1.

ARCHITECTA, tecta, aedificia. Spicil. Acher. t. 8. p. 94. in Attonis libello de pressuris eccles. *Architecta reparari*.

ARCHITECTARE, fabricare, exstruere. Obsidion. Iadrens. l. 1. c. 38.

ARCHITECTOR, vel ARCHITECTUS, faber, qui facit tecta. Ioan. de Ianua et in Vita B. Torelli Papiensis n. 11.

ARCHITENENS, pro *Arcitenens*, sagittarius, ap. Baluz. t. 2. Hist. Auern. p. 463. et Rymer. t. 9. p. 392.

ARCHITERIUM, V. *Asceterium*.

† ARCHITES, pro *Ascites*, a Gr. *ἀσκιτης*, hydropisis species. Acta SS. t. 1. Aug. p. 272. V. ibi notam Editorum.

ARCHITHEATER, archimimus, aut qui primas in theatro obtinebat ap. S. Augustin. Epist. 67. nisi hoc loco *Archiater* legendum sit, vti contendit Filesacus l. 1. Select.

ARCHITON. Epist. Apolog. Ludov. II. Imp. ad Basilium Imp. ap. Baron. a. 871. n. 61. *Sed nec hoc admiratione caret quod asserit, principem Arabum Protosymbolum dici, cum in voluminibus nostris nil tale reperiatur, et vestri codices modo Architon, modo regem, vel alio quolibet vocabulo nuncupent.* Vbi legendum videtur *Archonta*, *ἄρχοντα*.

ARCHITRICLINIUM, in monasteriis. Bernard. Monach. in Consuet. Cluniac. MSS. c. 48. *Quae* (benedictio) *dum dicitur, interim praefatus Dapifer stat vltimus ante Architriclinium, et postea facit ante et retro* etc. S. Willelmi Constit. Hirsaug. c. 97. *Dum benedictio a Sacerdote compleatur, praefatus Dapifer stat inclinis ante Architriclinium et tunc facit ante et retro.* Vtrobique *Architriclinium* sumitur, pro mensa superiori ad quam sedet Abbas, aut is qui fratribus praeest in refectorio.

ARCHITRICLINUS. (1) Pro *Metropolitanus*, *Archiepiscopus*. Tidericus Langenius in Saxonia. (2) *Ἀρχιτρίκλινος*, Isidoro, *Maior domui*. In Euang. S. Ioan. 2, 9. Qui praeest apparando conuiuio. V. *H... stum Architriclini*.

† ARCHITUS, *instructo e dotto*, i... Gloss. Lat. Ital. Ms.

† ARCHIVARE, in acta publica quae in *Archiuio* seu scrinio asseruantur, referre. Reg. Cam. Comput. Aguens.

ARCHIVILLANUS, primus inter villanos, qui primas tenebat inter non nobiles. Chron. Andrense t. 9. Spicil. Acher. p. 661. V. *Villanus*.

ARCHIUM, s. ARCHIA, principatus, magistratus, a Gr. *Ἀρχεῖον*. Antiq. Eccles. Ritus, lib. 1. p. 379. n. IV. V. *Archiuum* et *Archia*.

ARCHIVOLTUM. Ius Vincen. l. 4. *Teneantur reparare et facere archiuoltum, seu receptaculum subtus terram, quod recipiat omnem spurcitiam* etc. Ex Ital. *arco* et *volto*. V. *Volta*.

† ARCHIVOTUM, eiusdem originis et significationis atque *Archiuoltum*, fornix, concameratio. Stat. crimin. Saonae c. 17. p. 23.

ARCHIVUUM, ARCHIVIUM, ARCHIBUS, ARCEPS etc. Scrinium, locus vbi asseruantur Chartae publicae. Isid. l. 20. Orig. c. 9. *Arca dicta, quod arceat visum atque prohibeat. Hinc et archiuum, hinc et arcanum id est, secretum, vnde caeteri arceantur.* Ex eo Papias: *Arca dicta, quod arceat visum vel furem;* [illegible] *et archiuum secretum.* Alibi: *Archiua, armaria, tabularia dicta,* [illegible] *arceant, id est, prohibeant visum;* [illegible] *archiui, librarii, vel armarii dicuntur.* Tertull. Apolog. c. 19. *Referendo antiquissimarum gentium archiua.* [illegible] Wisig. l. 12. t. 3. §. 28. *Archiuum Ecclesiae*. Gregor. Turon. l. 9. [illegible] c. 42. *Vniuersalis Ecclesiae archiu*[illegible] Annal. Francor. a. 813. *Et in archiuo*[illegible]

chiis palatii exemplaria illarum habebantur. *Archiuum palatii* habetur etiam in Ch. Ludov. Pii a. 19. Imperii in Tabul. S. Dionys. n. 26. quod et *imperialis aulae reconditorium* ibid. appellatur. Flodoard. l. 2. Hist. Remens. c. 19. *Archiuum Ecclesiae tutissimis aedificiis - - construxit.* Adde Baldric. in Chron. Camerac. l. 1. c. 76. Hac voce vsus est Vlpianus. ARCHIVM, *Archia Romana*, ap. Tertull. l. 3. aduers. Marcionem. Vtitur etiam Paulus l. 4 Sentent. t. 6. vbi Cuiacius. ARCHIVVM, ap. Anast. Bibl. in S. Siricio et in S. Caelestino PP. ARCIVVM, Will. Brito in Vocabul. *Arciuum, librarium vel armarium.* Leo Ostien. l. 3. c. 30. ARCIVVS, Agnell. lib. Pontif. ap. Murat. t. 2. p. 157. col. 2. ARCIBVS, formulae veteres c. 9. ARCHIBVS in Conciliis Africanis sub Caelestino can. 53. et sub Innocent. I. Glossae MSS. ad ead. Concil. *Arcibus, armariis, liberalius.* Eaed. Gloss. *Arciuus, arcas.* Vet. Scheda scripta a. 7. Tiberii Imp. Constant. ap. Io. Mabill. t. 2. Analect. p. 12. ARCIFIS, Marculfus l. 2. for. 38.

ARCHIZVPANVS, regionis praepositus. V. *Zupanus.*

ARCHON, vel ARCHOS, Archiepiscopus. Vita S. Dunstani Episc. Cantuar. t. 4 Maii p. 346. Vita S. Romani Rothom. Archiep. ap. Marten. t. 3. Anecd. col. 1657. V. *Archontes.*

† ARCHONCIANI, iidem qui *Archontici*, vide in h. v.

ARCHONIVM, Ioanni de Ianua, *dicitur acervus manipulorum, vel aliarum rerum.* W. Brito in Vocab. MS. et Mamotrectus: *Archonium dicitur acervus manipulorum, vel gelimarum, vel aliarum rerum. Gelima autem dicitur garba; et dicitur garba, quod manu et manibus ligata est. Dicitur Archonium ab arctus* etc. Lib. Ruth. c. 3. v. 7. Cod. MS. S. Germani Pa[ris]. *Ad dormiendum juxta archonium manipulorum venit.* Vbi Hugo Car[dinalis]: *Archonium est acervus gelimarum in imo latus, in summo acutus.*

Hoc vero loco *acervum manipulorum* praefert Edit. vulg.

ARCHONIZARE, s. ARCONIZARE, manipulorum aceruos congerere.

ARCHONTES, proceres. Fridegod. in S. Wilfrid. c. 11. et 47. Ita porro appellabatur Magnates aulae Constant. IV. Tyrius l. 20. c. 18. Luitprand. l. 3. c. 9.

ARCHONTICI, Valentini sectatores, sic appellati, quod mundum vniuersum a Deo conditum opus esse ἀρχόντων seu Principum somniarent. Negabant resurrectionem carnis, diuinaque abiiciebant sacramenta, dicentes incorporalia non posse corporalia communicari. De his Tertull. Epiphan. Theodoret. Augustin. Baron. ad a. 175. et alii.

† ARCHOS, Archiepiscopus. Epithaph. Aimari archiep. Ebredun. an. 1245. t. 3. Gall. Christ. V. *Archon.*

ARCHOTVS, fornix, Ital. *Arco* Gall. *Arc*, *Arcade.* Chron. Parm. ad an. 1290. ap. Murat. t. 9. col. 818.

ARCHVS. (1) Princeps, vel magistratus. Passio S. Marcianae Virg. MS. (2) I. q. *Archotus.* Chron. Parm. ad a. 1294. ap. Murat. t. 9. col. 827. (3) Pro *Arcus.* Statuta Augerii Episc. Conseran. saec. XIII. in MS. Sangerman. (4) Sagittarius, V. *Arcatores.*

ARCHVTQMAM, *antiquitatem vel principatum.* Papias MS. Eccles. Bitur. Vox corrupta; pro qua forte restituendum *Archaismum*, a Gr. Ἀρχαϊσμος, *antiquitas.*

ARCHYMINVS, Hist. Pontif. Rom. ap. Stephanot. t. 7. Fragm. MS. pag. 143. *Alcuino Carolus Monasterium S. Domini Martini Turone regendum commisit. - - Duo Angeli dormitorium intrantes Monachos omnes* (parum tunc temporis religiosos) *extinxerunt vno excepto, qui Angelos videbat, qui ne occideretur, sed ad Primam agendam reseruaretur, vix ab Angelis obtinuit. Post vitam laudabilem Archyminus eius Monasterii tumulatus est.* Quis fuerit *Archyminus* haud facile est diuinatu. An secundus ab Alcuino Abbate, a Graeco ἀρχὶς, princeps, primus, et Latino *minor?*

† ARCIA, signum finale, limes, i. q. *Arca* 1. Praecept. Caroli Simpl. an. 898. in Append. ad Marc. Hispan. p. 829. V. *Arcifinius*.

ARCIBVM, V. *Archinum*.

ARCIFINIVS AGER, qui nulla mensura, nec vllis limitibus claudebatur, sed montibus, aut viis, riuis, fluuiis, arboribus aut quodam culturae discrimine terminabatur. Vide Agrimensores.

ARCIGAYE, V. *Archegaye*.

ARCIGER, Sagittarius, Gall. *Archer*, ap. Mart. in Itinerario Litter. t. 2. p. 379.

† ARCIGVELFI, Guelforum fautores praecipui, in Annal. Bonincontrii an. 1390. ap. Murator. t. 21. Script. Ital. p. 54.

ARCILAVRVS. Gloss. Ison. Magistri: *Rhododafnin: Arcilaurum, genus herbae, id est, Arcilauros, i. foliis similis lauro: nam dafnis Gr. laurus dicitur.*

† ARCILE, scrinium, arca, apud Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 1099.

ARCILLA, pro *Argilla*. Suppl. Antiqu. *Arcilla, πηλὸς λευκή, Argilla, terra alba.*

ARCINA, V. *Arsina*.

ARCIO, V. Arctio.

† ARCISCRANNA, scamnum maius cum cubiti fulmentis ad vtramque partem extremum, ab Ital. *Scranna*, scamnum. Acta MS. notarii Senens. ad a. 1285. in Bibl. reg.

ARCISTA, *Arcistes*, *Sagittarius*, in Gloss. Lat. MS. et ap. Papiam. *Arcites*, in Gloss. Isid. Gloss. L. Gr. *Arcutes*, *τοξόται*, vbi alii legunt *Arquutes*, vel *Arquites*, vt ap. Festum. Aldhelmus Abb. Malmesb. Odo Cluniac. l. 1. de Vita S. Geraldi c. 4. et in V. S. Fructuosi Episc. Bracar. c. 4.

ARCISTERIOLVM, V. *Archisteriolum*.

ARCISTERIVM, V. *Asceterium*.

ARCITENENS, i. q. *Arcista* in Archiuo Castri Nannet. armar. K. n. 58.

ARCITES, V. *Arcista*.

ARCIVA VLVA, ἀλδήλη, Pa[illegible] Suppl. Antiqu. Graecis [illegible] flos est cuadens in lanuginem.

ARCIVVS, εἰρκτικός, κωλυτ[illegible] in Gloss. Gr. Lat. V. *Archiuum*.

ARCLA. (1) Pro *Arcula*, κιβώτ[illegible] σορὸς, κάμπτρα, λάρναξ, in [illegible] Glossis MS. Editae vero [illegible] *Arcella* praeferunt. V. Gloss. [illegible] Graecit. in Ἀρκλα. (2) † In[illegible] mentum rusticum, vt videtur, [illegible] Ch. ex tabular. Cassin. [illegible] D. de Montefalc. *E X* [illegible] *VI. arclas.*

† ARCO, equestris sellae arcus, [illegible] *Arçon*. Ch. a. 1301. in Bibl. re[illegible]

ARCOBALISTA, in Breuil. [illegible] *listae*. Χειροβαλλίστρα, [illegible] illius descriptione; Gallis [illegible] Vox nota.

† ARCOLA. Inuent. a 134[illegible] bul. Massil. *Vnum lectum* [illegible] *de vna culcitra virgata*, [illegible] *ri, quatuor drapis pili lini* [illegible] *linteaminibus arcolae* - - [illegible] *mappam arcolae.* Italis [illegible] uolutorium. Vide an huc pert[illegible]

ARCOLEONTES, V. *Agr*[illegible]

ARCOMEGISTVS, a Gr. [illegible] ἀρχός, princeps, et μέγιστος, [illegible] ximus. Acta SS. t. 4. Iulii [illegible]

† ARCONIVM, i. q. *Arch*[illegible] nipulorum congeries, in [illegible] B. M. Paris.

† ARCONIVS, locus [illegible] congeritur et asseruatur, [illegible] Prouinc. Lat. Cod. reg. 7[illegible]

ARCONIZARE, V. *Arch*[illegible]

† ARCONNARE, plectro, [illegible] lis *Arçon* dicitur, lanam [illegible] Gall. *Arçonner*, Germ. mit [illegible] Fachbogen schlagen. Arest. a [illegible] in Vol. 9. Arest. Parlam. Paris[illegible]

ARCONNARIVS, qui instru[illegible] instar plectri confecto (Germ. [illegible] bogen.) lanam disponit ad ope[illegible] nea conficienda. Gall. *Arçon*[illegible] praesertim petasorum opificibus [illegible] nota. Charta Theobaldi Bles[illegible] Clarimont. Com. 1214. pro [illegible] norensibus.

ARCONOMOLA, locus vbi *Archonia* reconduntur. Synod. Sodorensis in [Ma]nnia c. 1. V. *Archonium*.

[AR]CORA, Papiae *dicuntur*, *quae super* [c]*amas sunt*. Germ. Aecker. Ar[co]ra, numero pluralis fem. gen. So[le]nt enim Longobardici Scriptores, [v]eteres praesertim, nomina quae[da]m Masc. gen. per *ora* in plurali [fo]rm. efferre, v. g. *il corpo*, *le corpora*, pro *i corpi*, *pratora*, pro *prati*; *gradora* pro *gradus*; *fundora* pro *fundi*. Sic ap. Anastas. Bibl. in Vi[t]is Pontif. passim *Arcora* pro *Arcus* [p]onitur, vti docent variantes lectio[n]es ad hunc Script. Edit. Regiae [p]. 285. 305. 306.

[AR]COVOLVS, *Arconolitus*. Ch. an. [..]. apud Vghell. in Episcop. Veron. *[..] igitur dotis offero eidem orato[r]io inter Arconolittos et Arconolos [..] 7. nec non et hortum in eo[dem] castro positum*. Infra: *Seu et [Arcon]olos et Arconolittos positos prope [..] nostrum*, etc. Italis *Arco[vol]o*, est fornix, camera, *Arconol[t]are*, locum fornice tegere. Vide [..] ad hunc locum quadret.

[AR]CTAMENTVM, quicquid arctat [..] claudit, vt serra, pessulus, ve[ct]is etc. Agnellus lib. Pontif. apud [Mur]at. tom. 2. pag. 163. *Et orans [..] - - in ardica ecclesiae ipsius [Ap]ostoli ingressus est, et patefactis [..] claustris, pronus in terra [..]. Post orationem recessit, et [..] clausae sunt, omnia illorum [..] discurrerunt, vnaquaque in [..]*. Pro *ardica* forte leg. *adyta*.

[AR]CTIO, ARCIO, Franc. *Arçon de la selle*, Hispan. *Arzon*, Ital. *Arcione*. [..], apud Fridericum II. Imperat. [lib.] 2. de Arte venandi cap. 71. Io[an]nes Monachus in Vita S. Odonis [A]bb. Cluniac. lib. 2. *Praedictum [..] sacculum nec tunc pauperi red[..], sed arcioni sellae appendit*. Vbi [e]mendat Cangius, pro *arctiori*. [..] enim *Arcio*, idem quod Gallis [..] *de la selle*, ephippii seu sellae [..]. Salmas. ad Histor. Aug. [..] *vocamus*, *ab arcu*, *quod in* [..] *arcus sint incurui*.

[ARCT]ITAS TEMPORIS, temporis [ang]ustiae. Litterae Iohannis Abb. [..]

S. Tiberii ad Carol. VII. Franc. Regem an. 1427.

ARCTITVDO NEGOTIORVM, moles onerum, apud Acherium Spicil. to. 2. p. 564.

ARCTOS, Septemtrio, sic dictus ab ἄρκτος, sidus coeleste, quod hocce signum septemtrionales mundi partes finiat. Sigebert. Leuita ap. Leibnit. Script. Brunsuic. T. I. p. 308.

ARCVARE, arcum tendere. Ch. Henrici de Soliaco an. 1240. apud Duchesnium in Probat. Hist. Drocensis pag. 274. ARCVARE REBECAM, Barbitum plectro tangere. Est autem *Rebeca* imperfecta minorum fidium species. Aimericus de Peyrato Abbas Moisiacensis, in Vita Caroli Magni ex codice 1343. Biblioth. Regiae. † Interdum ARCVARE i. e. ac arcu venari, in Ch. Mſ. in Bibl. reg.

† ARCVARIVS, sagittarius, Gall. *Archer*. Ch. Phil. Pulcri a. 1299. Mſ. V. *Archerius*.

ARCVBALISTARIVS, sagittarius, Gall. *Arbaletrier*, qui mittit sagittas arcu, vel etiam qui facit arcus. Chartul. S. Vincentii Cenoman. fol. 178.

ARCVBALISTVS, Sagitta. Rymer. to. 4. pag. 367.

ARCVBIAE, *qui excubant in arce*, apud Festum. V. *Arcubius*.

ARCVBIVS, miles arcis custos. Gloss. Isidori, Ioan. de Ianua: *Arcubius*, *qui cubat in arce*. Hist. Dalphin. t. 2. p. 561. Gloss. MS. Montis S. Eligii Atrebat. *Arcubius*, *ille qui cubat in arce*. *Componitur ex arx et cubo*.

ARCVBVSARII a Sclopetariis distinguuntur in Comment. Francisci Carpezani apud Marten. to. 5. Ampliss. Collect. col. 1417. *Ducebat primam aciem ipse cum sexcentis equitibus leuis armaturae*, *totidemque sclopetariis ac pari numero arcubusariis*, (*nomen certe nouum*, *nec hactenus*, *quod sciam latinitate donatum*.) V. *Arcubusus*.

ARCVLA. (1) Κιβωτὸς, ὁ λάρναξ, in Gloss. Lat. Graec. Marcellus Presbyt. in Vita S. Felicis Presb. Nolani can. 3. *Sed nec donante sibi sancta*

cta arcula de praedio curauit accipere. Id est, aerario ecclesiastico, ex quo sportulae Presbyteris distribuebantur, vt docemur ex S. Cypriano Epist. 34. 66. Vide Meursium in ἄρκλαι, et Gloss. med. Graecit. (2) *Vehiculum hominis vnius.* Vgutio. V. *Arca.*

† ARCVLARIVS, arcarum opifex, Gall. olim *Archier*, Germ. Bogener. Vtitur Plautus. Gloss. Lat. Ital. Ms. *Arcularius, che fa arche.*

ARCVLES, V. *Arcista.*

ARCVLIS, *Circulis*, in Gloss. Isid. *Arculum.* inquit Festus, *appellabant Circulum, quem capiti imponebant ad sustinenda commodius vasa, quae ad sacra publica capite portabantur.* Gallis dicitur *Bourlet.*

† ARCVRA, arcus, arculus. Comput. Ms. fabricae S. Petri Insul. an. 1469.

ARCVS. (1) Papias: *Arcus vel fornix curuatus, aut camera, ad similitudinem eius plicitus.* Chron. Parmense apud Murat. tom. 9. col. 803. Interdum idem quod *Apsis.* *Arcus Presbyteri*, apud Anastas. pag. 157. Paulus Warnefr. in Episcop. Metens. *Fabricare jussit - - altare ipsius atque cancellos, presbyterium, arcusque per gyrum.* Interdum, nec semel, vocem hanc vsurpat idem Anastasius pro ornamento quodam, in aedibus sacris appendi solito, sic forte dicto, quod arcus formam haberet. In Leone I. In Leone III. In Paschali. In Leone IV. quibus in locis per *Arcum* nihil aliud significari existimat Cangii editor, quam coronas quae altaribus offerri solent. Adde p. 152. 153. 188. 205 etc. ARCVS, aditus Basilicarum seu arearum, quae olim ante Basilicas prostabant. S. Paulinus Epist. 32. num. 13. Et ibidem n. 15. ARCVS RECORDATIONIS. Locus sic dictus Romae. Vide to. 4. Analectorum Mabill. pag. 503. et 512. ARCVS TORALIS, cancelli, qui separant sanctuarium vel chorum a naui in Basilicis, sic forte dicti, quod pars januae superior arcus speciem referret. Sed vnde *Toralis?* f. mendum est pro *choralis.* Concilium an. 1582. in Hisp. to. 4. pag. 239. HONORA[…] CVVM. Cencius Camerarius […] Ceremoniali: *Missa autem celebra[…] reuertitur ad Palatium coronatus […] processione et honore arcuum, repra[…] sentatione legis a Iudaeis*, etc. [I]b. *Vniuersae etiam scholae Palatii, Cle[…] ci Romani pro thuribulo, Iudaei p[…] repraesentatione legis, structura arc[…] tale Presbyterium accipiunt* etc. ([…] ARCVS DE AVBOVR, in Mon[a]stico Anglicano tom. 2. pag. 6[…] Arcus bellici species. Regestum Phi[…]lippi Augusti fol. 159. *Habet sag[it]tam et Arcum de Aubour cum cor[…]* Le Roman. de Garin. MS.

Arc d'Aubour porte, et saje[…]
d'acier.

ARCVS BALEARIS, Balista, *Arcuba[…]lista, Arbalête*, ap. Albertum Aquen[…] lib. 1. cap. 35. lib. 3. cap. 4[…] lib. 6. cap. 9. 16. V. *Arcu.* (3[…] ARCVS CVCTONIS. Chron. Ri[…]chardi de S. Germano apud Mur[…] tom. 7. col. 1031. *De T[…] Sardellis seruabitur forma, de […] cannarum idem, de lana Syriae ide[m] de bambace idem, et de arcu cuct[o]nis idem.* Voce *Cuctonis* Cangii ed[i]tor intelligit gossypium, Gall. C[o]ton, sed cur *Arcus* addatur illi i[…] compertum. (4) † ARCVS, ap[ud] *Paulum dicitur anus, podex.* Glo[ss.] med. Simon. Ianuens. ex Cod. re[g.] 6959.

ARCVSBVSVS, Sclopetus, Gall. *A[r]quebuse.* Vita B Amati Saludecie[n]sis, tom. 2. Maii pag. 357. V. *A[r]cubusarii.*

ARCVTENENS, Sagittarius, pro *A[r]citenens.* Vita S. Fructuosi Archi[…] tom. 2. Aprilis p. 432.

ARCVTES, V. *Arcista.*

† ARDA, pascuum. Lambert. Ard[…] in hist. comit. Gisnens. a Valcha[…]datus p. 36. *Ille locus, eo quod […] scuus erat, a pastura, vt aliaus […]lae, dicebatur arda.*

ARDALIO. Gloss. Isid. *Ardalio, g[…] vorax, manduco.* Ioan. de Ia[nua] *Ardelio: leccator, qui ardens […] leccacitate; vel leccatione.* Occ[…] apud Martialem et alios.

ARDALIVM, V. *Ordalium.*

AR[…]

ARDAMO. Gloss. Aelfrici: *Ardamo, i. gusto: Ang. Fermecge.*

ARDARICANVS, monetae species. Additamentum 2. Leges Burgundionum §. 6. *De monetis solidorum praecepimus custodire, vt omne aurum quodcumque pensauerit, accipiatur, praeterquam istas 4. monetas Valentiniani, Genauensis, et Gothium, qui a tempore Alarici regis adaerati sunt, et ardaricanos.* Ab Ardatico Gepidum Rege potentissimo, cuius nomine erant insigniti. Consule Valesium tom. 1. Hist. Franc. pag. 408. † Feliciori coniectura *Armoricanos* restituere videtur Dubosius l. 2. c. 3. Hist. Crit. Monarch. Franc.

ARDENTES, appellati a Gallis, qui igneo quodam morbo correpti, toti quodammodo *ardebant*, et membris depastis, sensim consumebantur; vnde *ignis gehennae* dicitur in Vita S. Eleutherii Episcopi Tornacensis n. 19. Hunc morbum veteres *sacrum ignem*, Germ. das heilige Feuer, vocabant, *hoc est, crudelem et pessimum*, quomodo Donatus ad 7. Aeneid. Virgilii vocem *sacer* interpretatur: *vnde*, subdit ille, *et ignis sacer dicitur morbus, qui hominem perniciose persequitur.* Idem Virgilius 3. Georg.

- - - Nec longo deinde moranti
Tempore, contactos artus sacer ignis edebat.

Ἐρυσίπελας Graecis nuncupatur, vt est in Gloss. Graec. Lat. MS. vbi *ignis sacer, et ignisacer*, redditur. Liber Miraculorum S. Theodorici Abbatis Remensis. Cur porro *Ardentes* dicti, qui hoc morbo laborabant, indicat Anonymus de Miraculis S. Agili cap. 5. *Deus per eius meritum operatur sanationes, et maxime ardentium restinguit ignes.* Et Letaldus Monachus in Miraculis S. Maximini Abbatis Miciacensis: *Medio fere Augusti ingens lues populum Aurelianensem deuastare coepit: diuino etenim igne membra ardebant humana, cuius ardori nulla poterat conferre ars humana.*

ARDERE. (1) Lignatio, Germ. Feuerung. Tabular. Fontanell. vol. 1. pag. 32. *Hoc autem taliter erit, quando Monachi ad suum ardere, et aedificia Monasterii - - ligna de his duabus forestibus accipient.* (2) ARDERE, comburere. Gasparis Barthii Gloss. ex Hist. Palaest. Lib. IV. cap. X. (3) † *Festinare*, in vet. Glossar. Cod. reg. 7646.

ARDERIVNCVLVM, vestis species, qua caput operiebant ardeliones. V. *Cucullus*.

ARDESIA, lapidis caerulei species, ex quo in tenues lamellas seu scandulas fisso, aedium tecta operiuntur, Gallis *Ardoise*, Germ. Schiefer. Martinus in Vita B. Mariae de Malliaco n. 32. *Tectum ligneum - - in lapidem commutauit, quod ardesias vocant.* ARDOSIA, et ARDOSIACA TECTA, eadem notione. Engelb. Maghe. Chron. Bonae Spei pag. 124.

† ARDESIVS LAPIS, i. q. *Ardesia*, in Ch. a. 1494. inter Probat. t. 1. Annal. Praemonstr. p. 37.

ARDIANVM, mendum est Glossarii Isid. in voce *Mullitiones*. V. *Munitio*.

† ARDICA, pars superior, vt videtur Bollandistis, portae aedificii primariae. Acta SS. t. 7. Iul. p. 183. V. etiam *Arctamentum*.

ARDICVM, V. *Arctamentum*.

ARDICVS, aereae monetae species 3. denariorum apud Aquitanos, quibus dicuntur *Hardis*, Occitanis *Ardies*, et *Ardis*, Gallis *Liards*, quasi *Li ardis*. Dictam putant aliqui a Philippo III. cognomento *le Hardy*, quod primus *Ardicos* cudi iusserit; alii a Richardo I. Angliae Rege eiusdem cognominis. Scripsere aliqui, de *Ardicis* et *Liardis*, nullibi ante Ludouicum XI. occurrere mentionem; verum apud Rymerum tom. 8. pag. 576. exstat Instrument. appellat. contra impositionem noui pedagii a. 1409. regnante scilicet Henrico IV. Angl. Rege. Item p. 580. anno sequenti 1410. vbi *Ardicorum* mentio fit. † ARDITVS, eodem significatu legitur in Instr. a. 1434. ex Tabul. Archiep. Auxit. et alibi.

† ARDILHA, argilla, a vet. Gallico *Ardille*, eadem notione. Reparat. factae in Senescal. Carcass. a. 1435.

ARDILLARIA, f. locus ex quo argilla eruitur, V. *Ardilha*, Gall. *Argilliere*. Tabularium Calense p. 40. *Metae rerum praedictarum - - sicut - - praedicta noa vsque ad ardillariam, et de ipsa ardillaria vsque ad cunagium S. Andreae et de illo cunagio vsque ad vineam Petri* etc.

ARDIMENTVM, stratagema, astus belli, Hispanis etiamnum *Ardid de guerra*; Nebrissensi *Ardimiento*, flagratio, deflagratio; Italis *Ardimento*, audacia, audentia; Catalanis vero expeditio militaris. Vsatici Barcinonenses MS. cap. 113. † Pro audacia occurrit in Ch. a. 1362. in Bibl. reg. V. *Hardimentum*.

ARDINIENSIS PANIS, id est sordidus. V. *Panis*.

ARDITVS, V. *Ardicus*.

ARDITZ, pro *Ardicus*, apud Rymer. tom. 9. pag. 30. octies legitur. V. *Ardicus*.

ARDOSIA } V. *Ardesia*.
ARDOSIACVS }

† ARDVITAS, eminentia. Dicitur de re graui magnique momenti, aut de personis dignitate excellentibus. Acta dissolut. matrimon. Lud. XII. ex Bibl. reg. *Propter arduitatem causae et personarum*.

ARDVLIO, *actus cum malignitate*. Papias MS. Ecclesiae Bituricensis. † Melius ex Cod. reg. 7613. et 7646. *Ardulio, acutus cum malignitate*. V. *Ardalio*.

ARDVRIA TERRA, V. *Aratoria*.

ARDVS. Informationes Ciuitatis Massil. de passagio transmarino in MS. Sangerm. vbi recensentur arma galeis necessaria: *Item Vim cadrelli. Item CCC. lanscée. Item vjo relasme d'Ardos*; Cangii editor legendum putat *Dardos*, Gall. *Dards*. V. *Dardus*.

AREA. (1) Gloss. Graec. Lat. σχολάζων τόπος, *area*, ager, aut locus, qui nec colitur nec aratur, († vel modus agri. V. *Arca* 8.) Chronic. Laurisham. *Duas huobas cum area in Winenheim sitas, multa pecunia ab haeredibus comparatas*. Tradit. Fuldens. lib. 1. trad. 81. Lib. 3. trad. 34. Trad. 43. 25. Miracula S. Ludgeri Episc. Mimigardenf... *Aream quandam comparauit, et Ec... clesiae a S. Ludgero construendae a... gnauit*. AREA DOMINICA, ... Charta Petri Abbatis de Talm... an. 1366. *Item tradimus et as... mus* (Aquario) *quatuordecim se... frumenti annui et perpetui red... quae habere consueuimus in area Do... minica de Olona ad antiquam et ... terem mensuram*. DE AREA ... AREAM, voces Fori Aragon. ... tit. de generalib. priuileg. §. 35. ... *Aragonia, in omnibus villis ... habentibus terminos, possint ... altero termino de area ad aream ... scere bestias, et alios greges*. AREA SALINARVM ET PISCAT... NVM, in Vita S. Landberti Epis... pi Lugdun. n. 3 Testam. ... Abbat. Flauin. *Et colonica ... Amanorum Fraxino, et areas ... nis - - similiter et areas in ... dunum ciuitate*. Frotharius Epis... *Contigit in nostra prouincia ... anno sal fore carissimum, et quod ... pter pluuias in areis Marinis ... fieri solebat, non potuisset ...* Charta vetus apud Beslium in Co... mitib. Pictav. Charta Abbatis Co... stantini an. 970. ex Tabulario S. Ma... xentii. Charta an. 1366. Petri Ab... S. Crucis de Talmundo. *Vnde ... tet, Aream salinarum* sumi pro ... paludosae terrae mensura, ... conficitur. *Aire de marais ...*, in Consuetud. Pictauensi art. 190. Sa... ctonensi art. 129. *Aires ... les lins*, in Claromont. art. ... V. Cuiac. lib. 9. Obseruat. cap. ...

AREAE et ARIAE VINEA... passim in Tabulario Prioratus de ... redo. † AREA NVNDINAR... locus vbi *apothecae* seu officinae ... struuntur ad exponendas res ve... les. Ch. eccl. colleg. de Leprosi... Biturig. † AREA, domus ... seu in *area* exstructa. Glossae ... sar. Heisterbac. in Reg. Prum. ... Hist. Treuir. ab Hontheim p. 6... *Quae videlicet leyn* (Lehen) *habent ... las areas. Aream appellamus Ho...*

(2) Coemeterium. Acta P... consularia in causa Felicis Epis... pi, apud Baron. an. 314. n. ...

Tod...

Tollat de vestris aliquis in area, vbi orationes facitis, etc. Gesta purgationis Caeciliani: Ciues in area martyrum fuerunt inclusi. Tertullianus ad Scapulam cap. 3. Pontius Diaconus in Actis martyrii S. Cypriani. Samson Abbas S. Zoili in Praefat. lib. 6. Apologetici. Annales Colmarienses an. 1288. Dedicata fuit in Wissenburg area fratrum Praedicatorum. An, 1289. In festo Catharinae primam Missam in area propria decantauerunt iidem. An Area ibi sumitur pro Ecclesia, vt vox coemeterium interdum vsurpatur?

(3) AREAE, inter vasa Ecclesiastica recensentur apud Hariulfum lib. 3. cap. 3. sed ibi videtur legendum arcae.

(4) AREA, accipitrum nidus, Gall. Aire, Germ. Horst. Fridericus II. lib. 2. de Venat. cap. 3.

(5) Lectus morientium monachorum. Rob. mon. S. Mariani in Chron. Mf. Lectulum de stramine et cinere, quem dicunt aream, jussit sterni.

† AREALE, eadem notione, vt area 1. seu locus vacuus et pascuus. Ch. a. 1461. Mf.

AREALIS, eodem significatu, in Trad. Fuld. p. 474.

AREATICVM, agrarium. Tabularium S. Remigii Remensis. V. Araticum.

ARECA, species arboris Indicae. V. Lexicon Hofmanni.

† ARECIVS, A, VM, Sieho, in Gloss. Isid. Mf.

† AREFICIVS, a daemone possessus, in Vocabul. compend. Pro Arreptitius. V. Arreptus.

AREGATA, et AREGAZA, pica auis Italis et Petro de Crescentiis l. 10. de Agricult. cap. 4. 20. Gall. Agasse, Germ. Aelster, Atzel Putat vir harum rerum haud imperitus Aregata proprium esse modum eam auem appellandi.

AREGES. Alex. Iatrosoph. Mf. l. 1. Passion. a. 121. Quibuscunque auditor (surditas) ex spissis et crudis congeget humoribus areges. Vbi Glossae: Scothomatici, quasi sine regimine.

AREGHA, oratio publica, Gall. Harangue. Hispan. Arenga. Concil. an. 1429. inter Hisp. to. 3. p. 654. V. Arenga.

AREGNARE, V. Areniare.

ARELIA, forte pro Areola Scriptura Principis Adelgastri inter Concilia Hisp. tom 3. pag. 89. Et per petra et deinde per illa strata de guardia, et inde per illa arelia de branas.

ARELLAE. Ius Vicentin. lib. 1. Nulla persona in dictis garbis debeat facere, seu ponere arellas, pastas vel tostas etc. V. Arrela.

AREMANNI, V. Herimanni.

AREMGALIS, V. Arigalis.

AREMIA, AREMIRE, V. Adramire.

AREN, pro arena. Architrenius lib. 8. cap. 12. et lib. 9. cap. 4.

† ARENACIVM, arenaria, Sandgrube. Ch. a. 1394. in Bibl. reg.

ARENAE, dicta Amphitheatra, ab arenis, in quibus pugnabant gladiatores. Saluianus lib. 6 de Gubern. Dei. Fredegarius Scholast cap. 65. de Heraclio Imp. Aimoin. lib. 3. c. 1. et passim alibi. ARENA, ipsi quoque amphitheatrales ludi vocantur. Acta S. Euphemiae Virg. et Mart edita a Prospero Martinengio: Mox igitur Proconsul jussit arenam parari, et eos ad vrsos ferocissimos tradi. Vbi Metaphrastes ab eodem editus: ἀρέναν ἐπετέλεσαν. ARENA. Laurentius Leod. in Hist. Episcopor. Virdunens. Villam quoque sui juris Prisuillare, et arenam cum portu et piscatura - - contulit. † Hic intelligi posse videtur de iis sabulosis et arenariis collibus, quos Galli Dunes, et Belgi Dünen, vocant; quo sane sensu occurrit in Ch. Theodor. comit. Flandr. a. 1159. ex Chartul. S. Bertini. ARENA CLAVSTRI, Xystus, porticus seu peristylium. Statuta reformationis S. Claudii sub Nicolao V. an. 1448. ARENA PVTEOLANA, puluis Puteolanus, de quo Vitruuius lib. 2. cap. 6. Plinius l. 35. c. 11. Seneca lib. 1. Natur. quaest. cap. 20. et Anonymus de Re architecton. cap. 27. 30. Sidonius Carm. 2. Bulla Clementis IV. PP. an. 1265. tom. 9. Spicilegii Acheriani p. 226.

ARENALIS, pro *arena*, amphitheatrum in Ch. Iacobi reg. Aragon. a. 1299.

ARENARIA. (1) *Sicca*, in Gloss. Isid. In quibusdam editis legitur *Arenacia*, sed melius *Arenaria*. V. *Puteolanus*. (2) ARENARIA, apud Barthium in Glossario ex Raimundi Agilaei Hist. Palaest. dicitur *Ager arena consitus*, sed procul dubio legendum est *Anenaria*. (3) *Arenaria* Vitruuio l. 2. cap. 4. dicuntur *Arenae fodinae*, seu agri, qui *arenas* suppeditant. Nescio, an de iis intelligendae binae Chartae veteres apud Vghellum in Italia sacra to. 1. part. 1. pag. 107. *Cum puteis, fontibus, riuis, aquis perennibus, aedificiis, parietinis, arenariis, adiunctis adiacentibusque suis* etc. Et part. 2. pag. 198. *Cum cellis, et arenariis, et parietinis antiquis* etc. Nam ibi *Arenariae*, siue *Arenaria*, aedificiis ac parietinis videntur adiungi.

ARENARII. Praefatio ad Libellum precum Marcellini et Faustini: *Cum omnibus periuriis et arenariis, quos ingenti corrupit pretio, Lateranensem Basilicam tenuit*, etc. Infra: *Tunc Damasus cum perfidis inuitat arenarios, quadrigarios, et fossores, omnemque Clerum, cum securibus, gladiis et fustibus, et obsedit Basilicam*, etc. id est, Gladiatores, qui in arena depugnant.

ARENARIVM. (1) Amphitheatrum, (seu ipsi amphitheatrales ludi.) Passio sanctorum Viti, Modesti et Crescentiae, t. 2. Iunii pag. 1025. A. (2) ARENARIVM appellabant Christiani coemeterium, seu cryptas arenarias, quarum vsus non modo inseruiebat humandis defunctorum corporibus, ex quo nomen est inductum, sed et persecutionis tempore ad latebras Christianorum. Ita Baronius a. 130. n. 2. vbi eiusmodi *Arenaria* graphice describit. Anastasius in S. Siluestro. Idem in Theodoro. Acta SS. Marii et Marthae cap. 4. *In eodem loco decollati sunt sub arenario*.

† ARENARIVS, arenae effossor, in Act. SS. t. 3. Aug. p. 686.

ARENATOR. Gloss. vet. MS. San-germann. *Arenatores dicuntur, q... in arenis deiecta et collapsa solent e... trahere. Et dicuntur humiles persona...*

ARENCANES, V. *Lencius*.

ARENCATA., (1) Modus agri, ... vineae, i. q. *Aranzada*. Fori O... an. 1247. fol. 23. *Villana debe... bere per suas dotes vnam domum ... pertam, in qua sint 12 bigae, et vn... arencatam vinearum, et vnum c... pum, in quo possit seminare vnam ... ronam tritici in voce linaris.* (2) Certum pondus vel mensura angui... larum siccatarum; Hispanis e... *Anrencada anguilla* idem est qu... Anguilla ad fumum exsiccata in m... dum harengi infumati. Coll... Concil. Hisp. to. 3. pag. 178. col. ...

ARENCHERIA, et HARENCHERIA, forum in quo harengi venales ex... ponuntur. Passim occurrit in instrumentis XIV. saeculi, quae in Archiuis Ecclesiae Cathedr. Ambianens. asseruantur.

ARENDA. (1) Curatio, administratio, Hungarice *Warung*. Gold... (2) Praedium in censum seu red... datum, vt explicant Rollandi conti... nuatores in annotatis ad Passionem Alberti pueri inter Acta SS. Apri... to. 2. pag. 837. V. *Arrendare*.

ARENDAMENTVM, locatio, conductio, Gall. *Arrentement*. Concil. Auenion. an. 1457. inter Anecd. Marten. to. 4. col. 381. V. *Arrendamentum*.

ARENDARE, locare vel conducere. Gall. *Arrenter*. Concil. Auenion. an. 1457. inter Anecd. Marten. t. 4. col. 388. V. *Arrendare*.

ARENDATOR, qui locat vel condu... cit. V. *Arrendator*.

ARENERIVM, arenae fodina, in Co... dice censuali Calomontis. V. *Arenariae*.

ARENGA, oratio publica, decla... tio, concio. Italis *Aringa*, Ga... *Harangue*, Hispanis *Arenga*. Bre... loquus: *Arenga est apta et con... verborum sententia, quae ponitur p... salutationem in priuilegiis arduor... negotiorum.* Chron. Windesem... in Prooemio. Vtitur etiam Roll... dinus in Chronico lib. 3. cap. ...

N

Nota sunt, quae Accursius de Legibus et plebiscitis scripsit, *vbi populus (ita enim loquitur), pulsabatur campana ter, Ad Harengam, Ad Harengam.*

ARENGALIS, V. *Arigalis.*

ARENGARE, concionari, Galli *Haranguer*, apud eundem Rollandinum lib. 4. cap. 14 et Galuaneum Flammam cap. 284. V. mox

ARENGARIA, Italis, et maxime Florentinis, *Ringhiera, et Aringhiera*, locus editior, vbi conciones publicae habentur. Memoriale Potestatum Regiensium ad an. 1260. apud Murat. to. 8. col. 1122. *In quo anno fuit facta turris de Raezolo vltra Taleam, et fuit facta arenghei ia communis.* Et ad an. 1290. ibid. col. 1174. *Et fecit fieri arengheriam ad ... palatii veteris, et destruxit ... quae erat in platea communis ... dictum palatium.* Charta anni 1312. *Quae statuta lecta et publicata fuerunt ad arengariam etc.* De ... origine multa, tametsi incerta, scripsere Iacobus Pergaminus, et ... alii Scriptores Itali, quorum ... expendit Aegidius Menagius et Octauius Ferrarius, in Orig. Italic. Vtcumque fit, videtur vox Gallica *Arengerie* inde orta pro loco, vbi viri tumultuantes ac verbis contendunt. Hinc ... inepte Hickesius Gramm. Theotisca pag. 92. vocem deducit a *Ring* vel *Aring*, quae Gothice et Saxonice significat Gyrum, circulum spectantium hominum seu auditorum et ... orum coronam. *) Silesiacis ... um Ring, idem est ac forum, ... platz. V. *Ringus.* Ad vocem *Arengare* quod attinet, optime forte deduci potest ab antiquo Germanorum *Haren*, clamare, vnde etiam Anglo-Sax. *Herian, Herigean,* laudare.

ARENGARIAE, clamores. Chron. Parmense ad an. 1281. apud Murat. to. 9. col. 796.

ARENGERA, ARENGHERA, vt *Arengaria*, locus editior, vnde conciones publicae habentur. Chron. Bergom. apud Murat. t. 16. Script. Ital. p. 914.

ARENGHERIA, V. *Arengaria.*

ARENGIA, malum aureum, Gall. *Orange.* Hist. Sicula Hugonis Falcandi apud Murator. t. 7. col. 258.

ARENGVA. pro *Arenga*, in Compendio jurium et consuetud. Vniuersitat. Paris. fol. 15. per R. Goulet edit. 1517. † **ARENGVA REVERENTIALIS**, salutatio, in Statut. Vniv. Tolos. a. 1424.

ARENGVM. (1) Pro *Arengua*, ex Italico *Aringa*, in Historia Cortusiorum l. 2. cap. 11. V. Galuaneum Flammam cap. 43. Est etiam *Arengum*, conuentus publicus, quia in huiusmodi conuentibus haberi solent *Arenga* seu conciones. Regimina Paduae ad an. 1328. apud Murat. to. 8. col. 439. Acta SS. Iunii to. 1. pag. 779. (2) † Forum publicum. Hungaris et Silesiacis, Ring, *Hring.* Stat. datiaria Riper. c. 15. (3) † Conductio, locatio, vt videtur, quae sola voce fit. Ch. a. 878. in Append. ad Marc. Hisp. pag. 801. *Alia vinea, quam tenet Saurus in Arengo, habeatis integritatem.* V. *Arigalis*

ARENIARE, in jus vocare, *ad rationem ponere*, vocare, Gallis *Araisonner*, et per contractionem *Arainier*, *Araisner*, et *Arraisner.* Thomas Walsinghamus in Edwardo III pag. 164. Henr. Knigthon. in Ed. II. Radulfus de Hengham in Magna, cap. 9. p. 52. *Exceptis placitis, vnde magna assisa arrainiata fuit, vel duellum vadiatum etc.* Spelmannus opinatur iis locis, quibus id vocabuli occurrit apud Scriptores reponendum *arramare;* sed *Areniare*, non est *fraeno cohibere*, quia Gallis *resne* fraenum sit, vti censet idem Spelmannus. *Arraignier*, dixit Littleton. sect. 442. *Si homo soit disseise, et il arraigne vn assise.* **ARREGNARE**, eadem fere notione in Charta an. 1292. apud Ioannem Lucium de Regno Dalmatico pag. 187. *Arregnando consuluit*, id est, ratiocinando, vi rationum.

ARENTARE, V. *Arrentare.*

ARENTARIA. Statuta Walteri de Grey Archiepiscopi Eboracensis an. 1250. *Statuimus autem, quod decimae*

mag de artificibus et mercatoribus, *et lucro negotiationis*, *sine de arentaria*, *fabris*, *textoribus*, *et omnibus aliis stipendiariis* - - *dentur* etc. Vbi *Arentaria* nihil fortassis aliud est quam *Locatio*. V. *Arrentare*.

† ARENZADA, i. q. *Aranzada*, iugerum. Ch. a. 1148. inter Probat. t. 2. Annal. Praemonstr. p. 427. V. *Arencata*.

AREOLA, diminut. ab *area*. (1) Pro *area* 1. in Tradit. Fuld. p. 467. (2) † Gall. *Carreau*. Pontif. Ms. eccles. Esnens. *Faciant XXIV. areolas de cinere a sinistro angulo orientali* etc.

† AREOLOGIVM, pro *Analogium*, lectrum. Constitut. ant. S. Petrimontis, t. 2. Monum. sacr. antiq. p. 429. V. *Analogium*.

AREPENNIS, V. *Arapennis*.

ARERAGIVM, ARRIERAGIVM, ARRERAGIVM, ex Gall. *Arrerage*, *Arrierage*, debitum, quod in iure *Reliquum* dicitur, Germ. Rückstand. Quon. Attach. Vide Statuta Roberti III. Regis Scotiae c. 14. et Ragiellum. Occurrit passim.

† ARERALE, i. q. *Airale*, locus aedificio aptus. Ch. an. 1255. in Bibl. reg.

† ARERE. Columnarium f. Comoedia sine nomine, ex Cod. reg. 8163. act. 1. sc. 2. *Si vltro aderint* (lacrimae) *clam callideque componite; aut fumus aut vigilia arisse oculos iudicent*. Sensus est, ex fumo aut vigilia oculos fatigatos esse indicent.

ARES, *est peculiaris cuique speciei natura atque forma*, *ab aliis differrens*; *et est dispensator naturae in tribus primis consistens*, *vnde omnia constant*. Rochus le Baillif in Dictionario Spagyrico. Vox ducta a Graeco ἄρης, Mars.

ARESCERE, errare. Supplement. Antiquarii: *Arescit*, πλανᾶται. Forte *Errascit*.

ARESSONVS, arcus equestris sellae, a Gallico *Arçon*. Locum vide in *Cambale*.

AREST. Visitatio Thesaurariae S. Pauli Londinensis ann. 1295. *Sex panni de Arrest*, *quorum duo fracti*. *Item 3 magni panni penduli consuti*, *in quorum quolibet continentur sex panni de Arest*, *parui valoris* etc. *Item vnus pannus de Arest*. Ide[m] *Aras*, quod vide.

ARESTA. (1) Arista. Fleta li[b.] c. 76. §. 7. (2) † Ius in aliquem in eius bona manum iniiciendi, modique iurisdictioni spontanea missio. Stat. Synod. eccl. Ca[...] 1358. part. 2. c. 1. V. *Arest[...]* (3) † A Gall. *Arête*, angulus [...]ficii exterior. Ch. a. 1285. in C[...]tul. S Germ. Prat. V. *Arest[...]* et *Arista* 3.

ARESTARA, et ARRESTARA, [...] *Harmiscara*, poena militaris ex[...]teri Francorum Sueuorumque [...]suetudine aduersus *milites* seu [...]les depraedationis, incendii [...]rumue criminum reos decerni s[...] Hac poena canem, sellam equi[...] aut asinariam, vel quoduis aliud [...] certum itineris spatium, vulgo [...]dis pedibus, atque etiam aliqu[...] seminudi gestare cogebantur. [...]ius habes insigne exemplum in C[...]fico Wormatiensi apud Ludew[...] Reliq. MSS. t. 2. p. 103. V. [...]*miscara* et *Canem ferre* in voce [...]

ARESTARE. (1) Detinere, G[...] *Arrester*. Speculum Saxon. lib[...] art. 10. §. 1. Lib. 2. art. 27. §[...] Lib. 3. art. 78. §. 5. Concil. [...]losanum an. 1225. Vtitur e[...] Albertus Argentin. pag. 144[...] Lindanum in Teneraemonda p[...] Martenium tom. 1. Anecd. col[...] et infra *Arrestare*. (2) † In b[...] debitoris manum iniicere, Gall. [...]*rêter*. Stat. Vercell. l. 2.

ARESTVM. (1) ARESTA, apud [...]los sunt decreta, seu iudicia [...]sia, a superiori iudice, a quo [...] intercedit appellatio, lata, cum [...]di sunt Parlamentorum: qu[...] appellata videntur, quod post v[...] ab inferioribus et pedaneis iudic[...] de re quapiam latas sententias, [...] et controuersiam supremo ex[...] et iudicio definiant ac decidant; [...]*rester* enim Gallis, est decernere [...]tuere. In Regestis Parlamen[...] magnorum Dierum Trecensium [...] prema haec decreta variis app[...]tionibus subinde donantur: [...] enim quadruplicis generis et ap[...]lationis iudicia suprema, seu a [...]

foribus iudicibus lata obseruare est, *Aresta*, nempe, *Iudicia*, *Consilia*, et *Praecepta seu Mandata*, cum hac appendice: *Facta in tali Parlamento, aut in Diebus Trecensibus talis anni, per Magistros tenentes Parlamentum aut Dies Trecenses.*

Aresta, dicebantur judicia, a judicibus post patronorum, seu aduocatorum hinc inde orationes auditas publice recitata. Eorum pronunciationis formula haec erat: *Quibus rationibus vtriusque partis hinc inde auditis, dictum fuit per Arestum Curiae etc.*

Iudicia erant decreta post inspectas et diligenter examinatas judiciarias inquisitiones et *aprisias*, a quopiam ex ipsis judicibus, qui de iis ad Curiam referebat, factas, in scriptis et secreto consessu relata, nec publice recitata: *Jugemens rendus sur les procés par ecrit, et sur les enquestes.* Iudiciorum pronuntiationis formula erat: *Visa inquesta et diligenter inspecta, etc. pronuntiatum fuit per Curiae Iudicium* etc.

Consilia dicebantur dilationes, quae litigantibus a iudice dabantur, quo litem nondum maturam aut instructam admisso aduocatorum consilio instruerent, judicio in alium diem dilato. Pronuntiationis Consiliorum formula eiusmodi erat: *Dies Consilii assignata est tali, super tali lite, ad aliud Parlamentum proximum, aut ad alios Dies Trecenses.* Vnde hodierna pronuntiationis fluxit formula, in eiusmodi litibus, post perceptas patronorum causas, *Apointé au Conseil, et à écrire et produire.*

Denique *Praecepta*, seu *Mandata* appellabantur decreta, Bailliuis, Senescallis, aliisue inferioribus iudicibus missa aut delegata, quibus jubebantur praestituta a Parlamento generalia decreta in suis iudiciis, assisis obseruare; aut inquisitiones judiciarias facere, interdicta publicare, et alia huiusmodi a Curia sibi demandata exequi. Eorum veteris ista haec erat formula: *Iniunctum Balliuo tali, vt, etc.* V. *Arretare.* Vocis originem accersit Georgius Hickesius Gram. Theotiscae cap. 92. a voce *Restan* (rasten), quae Saxonice *quiescere* significat; vnde verbale *Rest* (Rast) quies, (*) Particula *ar*, hodie er, Francis et Alemannis est intensiua.) alii a Graeco ἀρεστὸν, Placitum, quos confutat Nicot in Dictionario, vbi contendit, non aliunde accersiri, quam a Gallico *Arrester.* A neutro verbo *restare* factum est sequioribus saeculis *Adrestare* vel *Arrestare* actiuum, vnde *Arrestum*, quod *arrestat*, sistit, terminat. Si plura cupis, adi Menagium in Diction. Etymolog. Gall.

(2) ARESTUM, a Leguleiis Anglis vsurpatur, cum quis reus capitur, et in carcerem coniicitur, seu vi Breuis, seu a quouis homine: nam reos maiestatis, traditores, et infractores pacis quiuis potest auctoritate propria capere, et in carcerem compingere. Rastallus.

ARETALOGUS, magniloquus, thraso. Papias MS. Bituric. *Aretalogus*, *falsidicus*, *mendax artificiosus. Ares enim virtus*, *logos sermo Graece dicitur.*" Ἄρης Graecis Mars est, ἀρετὴ, virtus, praesertim bellica, a qua posteriori voce rectius deducitur, *Aretalogus;* magna namque et virtutis plena jactare solent thrasones et vaniloqui. V.Martin. Lex. et Thes.Fabri.

ARETHECA. Ch. Ioannis Archiep. Capuani an. 1301. in Sanctuario Capuano p. 263. *Item tres acus de argento cum lapidibus pro palleo: item par vnum arethecarum de seta alba cum smaltis impernatis*, *quod donauimus ipsi Ecclesiae Beneuentanae.* Sed legendum videtur *Chirothecarum.*

† ARETHICA LINGUA, a Graec. ἀρετος, placens, gratus, quia in fabulis narrandis adhibetur. Bulla Innoc. IV. an. 1245. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 454. Vbi lingua *Hebraea*, quam *sanctam* vocant Rabbini, *arethicae* tamquam profanae opponitur.

ARETICA. Matthaeus Westmonast. an. 1285. de Honorio IV. PP. *Cui pedum ac manuum fere officium abstulerat aretica aegritudo*, etc. Sic vtraque Editio; sed legendum *arthretica* vel *arthritica*, ἀρθρίτις, morbus articularis.

ARETINA VASA, vasa testacea Aretii Etruriae in vrbe fingi solita, vnde *Etrusca* etiam appellata. Isidorus lib. 20. Orig. cap. 4. *Aretina, vasa ex Aretio Italiae municipio dicuntur; sunt enim rubra, de quibus Sedulius:*

Rubra quod appositum testa ministrat olus.

Similia habet Papias in MS. Bituric. Vita S. Caesarii lib. I. *Custodiens illud quod Dominus in Aretino paropside tinxit panem.* De celebribus hisce vasis agit D. Bern. de Montfaucon in Supplemento Antiquitatum.

✝ AREVATIVVM. Lex Sal. tit. 18. c. 4. ap. Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 288. *Si quis concisam vel sepem i. e. areuatiuum*, etc. Quae vox corrupta et nihil significans videtur erudito viro; vnde *palenchatum*, siue *palancatum*, qua voce barbarica secula significarunt sepem e palis confectam, restituendum existimat.

AREYRATGIVM, eadem notione, ac *Areragium*, a Gall. *Arrerage*, apud Baluz. in Hist. Aruern. tom. 2. pag. 130. in Charta an. 1295. V. *Areragium*.

ARGA. (1) Vox Longobardica, quae inertem et inutilem sonat. Gloss. MSS. *Arga, inutilis vel timidus.* Lex Longob. lib. I. tit. 5. §. I. *Si quis alium argam per furorem clamauerit.* Paulus Warnefridus lib. 6. cap 24. *Memento, Dux Ferdulfe, quod me esse inertem et inutilem dixeris, et vulgari verbo arga vocaueris.* Proprie autem, vt Cangius vult, *Arga* is dicitur, *cuius vxor moechatur, et ille tacet*, id est, adulterio vxoris manus dat, vel certe de eo prae socordia nequaquam est sollicitus. Papias: *Arga, cucurbita*, addit Vgutio, *vel simulacrum.* Boherius ad Legem Longobard. *Si quis vocaueris alium argam, id est cucurbitam, quod est nomen verbale secundum gl. I. cap. I. §. Item si fidelis in verbo cucurbitauerit.* etc. Murator. tom. I. part. I. pag. 370. in vocabulario Gothico collecto a Grotio: *Arga, ignauus, nunc malitiosum significat.* A Graeco ἀργὸς, *ignauus, iners*, vocem *Arga* deducunt Cuiacius et alii. Neque diuersa v[...] detur vox *Sarga*, apud Isidorum [...] Gloss. ad Papiam, vbi exp[...] *non idoneus cuiuslibet artis* [...] Apud Papiam est; *sed Prof*[...] *Cucurbita, Cugus.* (2) Vita S. Fr[...] ctuosi Episcopi Bracarensis c. 5. [...] *ca nemorosa, argis densissima*, [...] *et fragosa.* ✝ Forte i. q. dum[...] vepres: ducta origine ab *arg*[...] aut ab *Argoes* vel *Argot*, [...] habet Glossar. Brit. le Pelletier. [...] *Argilax.* *) Consule de hac [...] Wachter. in Glossar. et Cl. [...] Glossario Suio-Goth. v. *Arg*.

ARGALIA, V. *Algalia*.

ARGANA. *Arganas* Hispanice, [...] ponit Sobrinus in Dictio[...] species corbis ex cannabe in [...] retis contexti, apti ad port[...] menta, quae iumentis impo[...] Locum vide in *Pradisterium*.

ARGANDVM, tunicae species, [...] dem quae Hispanis *Argao* [...] vestis scilicet ampla ex gr[...] no, quae aliis super impo[...] *Arganum* 3.) Statuta Clem[...] Papae pro Ecclesia Aniciensi [...] Marten. tom. 2. Anecd. col. [...] *Nullus Canonicus vel Clericus* [...] *bet sine capa vel mantello*, [...] *seu tabardo - - audeat* [...] *Argandum.*

✝ ARGANELLA, vox Italica, [...] na bellica tubulis missilibus [...] tis proiiciendis apta, *Arg*[...] Cotgrav. Hist. belli Foro[...] Murat. t. 3. Antiq. Ital. [...] p. 1197.

ARGANT, affixum commu[...] nibus mulierum in Britannia; [...] *gant -- Phitar.* Tabularium Ro[...] se: *Sedente Nominoe in* [...] *gant - Hael secum.* Ibidem: [...] *Oven filiae Argant-ken* [...] *sani Rubri.* Ibid. *Argant-An.*

ARGANVM. (1) Vox generica, [...] instrumenta quaeuis denotat, [...] *Engin.* Chr. Andr. Danduli ap. [...] rat. t. 12. Script. Ital. p. 452. [...] Gruis species, machina arch[...] nica leuandis oneribus, Hispanis [...] *gano* et *Arganas.* Vocis origo [...] fan ab *ingenium*, vt Gallicum [...] eiusdem significationis, aut p[...]

...ἔργον, Opus, quod in illud idem addit. Acta SS. Iunii tom. 1. pag. 405. *Cuius capsae operculum eleua... arganis cum sit quoque marmoreum.* (3) † Tunica talaris, eadem quae *Housia.* Stat. Capitul. Montis-maior. a. 1288. *Statuentes ne quisquam indumentum vocatum flocca cum ...ittis ad latera, arganum nec ba...traneum portare deinceps praesu...* Gall. olim *Argant.*

ARGATHVNGI. Leges Rotharis ...MS. Mutin. ap. Murat. t. 1. part. 2. p. ... col. 2. E. *Tunc ille qui plagauerit, ... componat, qualiter in Argar...ngi, id est, secundum qualitatem ...* Edit. habet *Gergathangi.* MS. ... *Augargathungi. V. Garathingi,*

...STERIVM. (1) *Magisterium, ...: Videlicet huius artis arga... apparuit.* Vgutio. Forte, ex ... ἐργαστήριον. V. *Argisteria.* ... † Officina cuiuslibet opificis, ... Werkstatt. Acta SS. t. 3. ... p. 23. V. etiam *Ergasterium.*

...ATA, annulus crassior, Gall. *...eau.* Ch. a. 1349. t. 1. Hist. ... p. 545.

...AVVM, tunicae species, eadem ... *Argandum.* Statuta Massil. ... an. 1253. vbi de Sartoribus. ... *de tabardo vel argauo cum pen... scandato vel froire XX. denar.*

...MA, morbus in equino oculo, ... ex albugine fit. Hispanis *Arge...*, Gallis vulgo *Dragon.* Vide Me... Salern. edit. 1622. p. 276.

...NSATA, modus agri. In Gloss. ... tom. 1. Nouae Gall. Christ. ... quod *Diurnale*, Gall. *Iournal.* ... superior. Tagewerk. Ab ar..., inquiunt, solui solito pro ...de diurna laboris; quare signi... illam vineae quantitatem, quam ...die fodere potest agricola. *Ar...sata*, forsan pro *Argentata* ex ar...ntum. Qua ratione *Argensata* vineae ... tantum terrae vineis consitae ..., quantum pretio argentei ...mi emi potest. Hoc enim sensu ... *Nummata cerae, nummata ..., nummata terrae*, etc. quae vi... in *Nummata. Argentus* autem ... *argyrus*, interdum idem quod nummus. Hinc *Argentata* et *Nummata* eiusdem notionis. Charta Donationis Petri Sancii Aragon. Regis pro Monasterio S. Fidis an. 1101. tom. 1. Nouae Gall. Christianae inter Instrum. p. 54. col. 2. *Addens etiam viginti argensatas de vineis et almunia quae fuit del Benxipiello, sicuti melius ab illo et parentibus eius possidebatur.* V. *Argusata.* † Legendum videtur *Arensata*, et sic euanescunt, quae circa fictae vocis originem proponuntur. V. *Arencata* et *Arenzada.*

ARGENTARIA, ARGENTERIA. (1) Argenti fodina, Italis *Argentiera.* Ch. Ricardi Regis Roman. an. 1263. in Probat. Histor. Sabaudiae. Histor. Dalphin. tom. 1. pag. 60. ARGENTEARIA, apud Vincent. Belluac. l. 31. c. 143. ARGENTERIA, eadem notione. Vox satis frequens in Chartis Prouincialibus apud Columbum in Episcopis Viuariensibus pag. 213. 219. et in Hist. Dalphin. tom. 1. pag. 41. ARGENTEA, in Ch. Petri Ziani Ducis Venet. an. 1211. in Hist. Bellunensi pag. 109. (2) ARGENTARIAE, *Argentariorum*, seu monetariorum officinae; loca scilicet in quibus moneta fabricatur. Occurrit non semel. (3) ARGENTARIA, vicus, seu platea, vbi habitant *Argentarii.* Auctor Queroli: *Sacellum in parte argentaria ex diuerso. Vicum argentarium* dixit S. Augustinus lib. 7. de ciuit. Dei cap. 4. ἀργυροπρατεῖον, apud Theophan. an. 5. Iustiniani. (4) † Fiscus, thesaurus publicus, vel tabula nummularia, seu *Cambium publicum*, vt vocabant. Ch. a. 1287. in Bibl. reg. V. *Argentarius.*

ARGENTARIVM. (1) Armarium, in quo vasa argentea reconduntur, apud Vlpianum leg. 19. D. de Auro arg. mundo leg. V. Basilic. Eclog. 44. (2) ARGENTARIVM OPVS, in Chronico Figiacensi pag. 298. pro *Argenteum opus.*

ARGENTARIVS. (1) Will. Britoni dicitur *is, qui custodit argentum.* Glossae Lat. Graec. Ἀργυροφύλαξ, *Argentarius.* Eiusmodi munus fuit *Argentarii Regis* in aula Regum Fran-

Franciae, penes quem Thesaurarii Regii ex fisco quotannis certam pecuniae summam deponebant ad domus Regiae impensas, de qua rationes inibat in Camera Computorum; is autem an. 1351. 400 libr. pro vadiis percipiebat, vt docemur ex Computo Stephani *de la Fontaine Argentieur du Roy*, quod in ead. Camera asseruatur. (2) ARGENTARII autem Latinis Scriptoribus, proprie sunt, *ἀργυροπρᾶται*, siue *ἀργυραμοιβοί*, quos vulgo *Cambiatores*, seu Wechßler dicimus, vt pluribus probat Salmasius lib de Vsuris pag. 490. Dicti etiam *Coactores*, vnde emendare licet Gloss. Lat. Graec. *Κομάκτωρ*, *Argentarius*; legendum enim *Κοάκτωρ*. Sed hoc jam obseruatum a Cuiacio, Salmasio et aliis. V. Gregorium M. lib. 9. Epist. 23 (3) ARGENTARII, iidem etiam, qui monetarii, atque ita *Praepositos argentariorum*, in Lege Wisigoth. lib. 2. tit 4. §. 4. intelligendos quidam volunt. (4) ARGENTARII, in leg. 37. Cod. Theod. de Decur. qui argento vel auro arma militaria ornabant, vnde iidem cum *Barbaricariis* in Notitia Imperii videntur: vbi *praepositi barbaricorum siue argentariorum* non semel occurrunt. V. *Barbaricarius*. ARGENTARII FABRI, qui argentea opera conficiunt, in Lege Burgund. tit. 10. §. 4. *Qui fabrum argentarium occiderit* etc. Vbi editio Heroldi *Argentarium* nude habet. Ita vocem hanc vsurpat Anastas. Biblioth. in Vita S. Demetrii Martyris pag. 76. Edit. Ioan. Mabillon. t. 1. Analect. p. 76. ARGENTERIVS, non semel legitur in alio Codice MS. eiusdem loci in quo nomina sunt plurimorum e Confraternitate Natiuitatis B. Mariae. (4) ARGENTARIVS, exactor et distributor bonorum Ecclesiae. Ch. Bonifacii VIII. Papae, apud Miraeum to. 2. p. 879. *Similiter Decanus et Capitulum anno quolibet inter Pentecosten et Natiuitatem B. Ioannis Baptistae vnum argentarium siue receptorem et distributorem bonorum Ecclesiae praedictae eligent, et sibi salarium constituent.* ARGENTARIVS MILES, in libro Scacarii, qui Geruasio Tilisber. adscribitur, dicitur, *qui ab inferiore scacario ad superius defert loculum examinandi argenti.* Vbi videtur *Miles* poni pro gregario famulo.

ARGENTEA, V. *Argentaria* 1.

ARGENTEARIA, V. ibidem.

† ARGENTEITAS, vox chymica, prima argenti essentia. Arnaldus in Rosario MS. l. 1. c. 8.

ARGENTENEVS, pro *Argenteus*. Rituale MS. Eccles. Cathed. S. Steph. Tolos.

ARGENTEREVM, vas argenteum, in Probat. t. 1. hist. geneal. dom. reg. Portugall. p. 614.

ARGENTERIA, V. *Argentaria* 1.

ARGENTERIVS, V. *Argentarius*.

ARGENTEVS, verus apud Francos nummus. Octo *Argentei* vni solido aureo respondebant, vt liquet ex Aimoini lib. 1. de Transl. S. Vincentii cap. 3. *Quadraginta argenteos, solidos videlicet quinque postulauit.* Cui in margine e regione *solidos* adiungitur: *Intellige aureos.* In Spelmann. in Gloss.

† ARGENTIFRIGIVM, fimbria argentea, limbus argenteus, Gall. olim *Argentfres*. Ch. an. 1365. MS. in Bibl. reg.

ARGENTIOLAE TERRAE, portio terrae. Lobinellus Hist. Britan. in Glossario: *Venerdon vendit ad Salcomin sex argentiolas terrae cum monticulis et vallibus.* V. *Argensata*.

ARGENTOCLVSVS, apud Anastas. in S. Siluestro pag. 16. 28. V. *Inclusor*.

ARGENTVLVM, aes modicum, pa[xi]xillum argenti. *De reliquo argent[...] quodcumque inuentum fuerit*, in G[e]stis Episcoporum Cenoman.

ARGENTVM. (1) Pecunia, quo[mo]do *Argent* vulgo dicunt Galli. V[ti]tur auctor Praedestinati lib. 3. p[ag.] 184. ARGENTVM ALBVM, pec[u]nia argentea, Gall. *Argent blanc*, [a]d discrimen aerae monetae, quae dicitur *Argentum nigrum*, *Argentum a[r]sum*. *Hinc librae arsae pensatae*, [de] quibus in veteribus Instrumentis no[n]

semel

semel; hinc etiam *ardicorum* seu *arsarum*, Gall. *Ards*, nomen. Ch. Edwardi Regis apud Kennettum Antiquit. Ambrosden p. 165. *Silua 200. porcos inter totum reddit per annum 31. libras de albo argento, et pro foresta 12. libras vrsas (arsas) et pensatas. Tempore Regis Edwardi reddebat 11. libras ad numerum.* Simile quid in Domesdei: *Reddit nunc 30. libras arsas et pensatas.* Ludewig. tom. 1. Reliq MSS. pag. 115. Et pag. 165. V. eumd. to. 5. pag. 247. V. *Ardicus* (2). ARGENTVM REGIS, ARGENTVM FINVM, Gallice *Argent le Roy*, *Argent fin*, in veteribus Regum Galliae de monetarum fabrica et fusione statutis, intelligitur de ea materia argentea, quae est vndecim denariorum, et 12. granorum puri argenti, hoc est, in qua est pars vicesima quarta aerea; nam argentum purum, seu *finum* illud est, quod constat 12. denariis purae seu fidae materiae argenteae, quanquam adeo purum vix reperiatur. ARGENTVM FINVM RECTVM. Instrumentum an. 1275. Spicileg. Acher. tom. 8. pag. 251. *Damus atque constituimus vobis in dotem tria millia marchas argenti fini recti, pensi Perpiniani.* ARGENTVM STENDELIENSE, a Stendelia vrbe Germaniae sic dictum, apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MSS. pag. 48. (3) ARGENTVM VIVVM, Hydrargirum, Gall. *Vif-argent*, Germ. Quecksilber, apud Bern. de *Breydenbach* Itin. T. S. p. 277.

ARGENTVS, nummus argenteus. Concil. an. 1012. inter Hisp. tom. 3. p. 193. *Monetariae dent singulos argentos Sayoni Regis per vnam quamque hebdomadam.* V. *Ariencus*.

ARGENZOLVM. Codex Ms. eccles. Camerac. ineunte sec. 13 scriptus, ad cuius calcem extant quaedam caerimoniae eccles. Rom. *Exeunt pueri de scola ad nonum et argenzolum.*

ARGER, agger, in Chron. Estensi ap. Murat. t. 15. Script. Ital. p. 339. V. *Arginerius*.

† ARGERIVM, pro *Areragium*, Rückstand, in Reg. *Olim* parlam. Paris. a. 1294.

ARGERVS. Ch. an. 1153. apud Vghell. to. 5. Italiae sacrae pag. 418. *Decimas terrarum vestrarum de villis plebis et argeris, etc.*

ARGESTES, ventus, nautis Nordost dictus. V. *Magister.* 1.

ARGIARRA, ἀφιδρύματα, *Simulacra*, in Supplemento Antiquarii.

† ARGILAX, vox Gallica, qua dumeta, vepres significari videntur, in Ch. a. 1308. Ms. Bibl. reg.

† ARGILLA, *vel* ARGVILLA. *est circulus qui circumstat colla boum vel pecudum, ne intrent sepes, jous, Gallice.* Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7679. Hispani *Argolla* dicunt eodem sensu.

ARGILLEVS, argillaceus, Germ. thönern. Miracula B. Stanislai Canonici Regul. t. 1. Maii p. 784.

ARGINALIS, agger, moles, Italis *Arginale* Memoriale Potestatum Regiensium ad an. 1218. apud Murat. tom 8. col. 1091.

† ARGINERIVS, qui *Arginalibus*, seu aggeribus construendis praeest et inuigilat, in Stat. Mutin. Italis *Argine* et *Arginale*, est agger. V. *Arger.*

† ARGIRASPIDAE, milites Saraceni, qui clypeum argenteum gestabant, ab ἄργυρος, argentum, et ἀσπὶς, clypeus. Andr. Floriac. l. 1. Mirac. S. Bened.

ARGIS, nauis, sic dicta ab *Argo*, quae prima nauis fuisse dicitur, qua Iason in Colchidem nauigauit. Gregor. Turon. in Vita MS. B. Mauritii Episc. Andegav. cap. 10. *Argis haud modica mercibus referta per Ligerim vehebatur.* Idem cap. 15. *Repente immanis emersus e gurgite piscis prosiluit in Argim.*

ARGISTERIA, Papiae: *Stationes, nundinae, popinae.* Alibi: *Ypotetenae*, (l. hypothecae) *argisteria, domus: Popinae, argistariae, nundinae, plateae.* In Breuiloq. *Argisteria, stationes nundinarum.* Ex Graeco ἐργαστήριον. officina, taberna. Isidorus lib. 15. cap. 6. *Ergasterium* locus

locus est, vbi aliquod opus fit. etc. V. *Argasterium.*

ARGOIDO. Rhythmi in Veronam, tom. I. Analector. Mabillonii: *Quorum corpora simul condidit Episcopus aromata et galbanen, stacten et arguido. mirrha, gutta, et casia, etc.*

† ARGOISILLI, mercatorum societas, cuius mentio fit in aresto a. 1339. parlam. Paris. An a Gall. *Argozin* vel *Argousin*, satelles remigibus regendis ac custodiendis praepositus?

ARGOLEONTES, V. *Agrioleontes.*

† ARGOLICA PHALANX, nobilior, validior, in Praefat. ad Chartul. *Aganon* dictum, S Petri Carnot.

ARGVERE OCVLOS, caliginem oculis offundere Medic. Saler. pag. 21. edit. 1622. *Ophtalmia laborantes lux quidem offendit, eosque arguit, fusca vero ac caerulea sine dolore intuentur.*

† ARGVITVS, probatus, conuictus, Gr. ἐλεγχθεὶς. Vetus Interpr. Comment. Origen. tract. 30.

† ARGVMENTARI, probare, demonstrare. Vita S. Canuti t. 3. Iul. p. 148.

ARGVMENTATIO, vt mox *Argumentum* 1. Aigradus Monach. in Vita S. Ansberti Archiepiscopi Rotomagensis cap. 4. *Erat etiam in saeculari argumentationis astutia prudens.* Rabani Mauri Opusc. apud Mabill. tom. 2. Annal. Bened. p. 727. col. 1. Quo in loco id obseruandum est, Rabanum absque discrimine vti vocibus *Argumentatione et Inuentione.*

ARGVMENTOSE, ingeniose, apud Ordericum Vitalem lib. 6. p. 599.

ARGVMENTOSVS. (1) Ingeniosus. Quintilianus lib. 6. *In picturis quoque argumentosa opera vocamus.* Idem: *Vulgo paulo numerosius opus dicitur argumentosum. Apes argumentosae,* apud Willelm. Neubrig. lib. 1. cap. 10. Will. Tyrus lib. 19. cap. 11. *Siraconus - - vir in nostram argumentosus perniciem.* Ioannes de Ianua: *Machinosus, argumentosus, ingeniosus ad machinas faciendas.* V. *Argumentum* 3. (2) † Callidus, astutus. Epist. 34. Nicolai I. PP. t. 7. Collect. Hist. Franc. p. 422. V. *Argumentum* 1.

ARGVMENTVM. (1) Papiae: ... *gute inuentum*; propriè ars vel ... pha, qua quis fallitur. Passio ... Perpetuae et Felicitatis: *Est* ... *argumentis Diaboli.* Gregorius ... lib. 5. Epist. 31. *Sub quolibet ing*... *vel argumento.* Lex Burgundion... tit. 84. §. 2. Vita S. Odonis Ab... Cluniac. Matth. Paris ann. 1226... Salmas. ad Tertulliani pallium ... 79. (2) Machina, qua aues in ... capiuntur. Ch. Childeberti ... pro Monasterio S. Germani ... *De argumentis vero, per quae* ... *possunt capi super aquam* etc. ... Machina bellica. Luithprandus lib... cap. 6. *Argumentum, quo ignis pr*... *citur.* Anastas. Bibliothec. in ... Eccles. pag. 73. (4) In examinatio... ne aut supplicio reorum ... sunt vincula, compedes et ... genus. Vita S. Nicetii Episcopi Lu... dun. tom. 1. Act. SS. April. ... 101. B. *Argumenta, quibus* ... *gebantur adstricti, cum sua* ... *tetigisset, statim vigor est ferriam*... *ctus.* Passio S. Euphemiae apud ... sperum Martinengium: *Conf*... *descripta sunt omnia argumenta* ... *rum. Argumenta lapidum,* ibidem ... vbi Metaphrastes habet, ... τῶν τροχῶν, μηχανικὰ ... Italis *Argumenti*, sunt etiam ... menta, instrumenta.

† ARGVS. *tardus*, in vet. Gloss. C... reg. 7646. V. *Arga.*

ARGVSATA, modus agri, idem qu... *Argensata.* Ch. Origuren... Monasterio Artaxonensi, ex T... lario S. Saturnini Tolos. inter ... gmenta MSS. Stephanotii tom... p. 49. V. *Argensata.* † Pro *Argu*... *ta* legendum videtur *Arensata.*

ARGVTARID, ARGVTA... TVS, ARGVTARIVS CA... V. *Canis.*

ARGVTIO, correctio, reprehe... Chron. Triuetti apud Acherium ... 8. Spicil. pag 629. Index vete... canonum tom. 3. Concil. His... pag. 42. col. 2.

ARGVTOCANIS, V. *Canis.*

† ARGVZELLA, Italis, piscis ... genus, Gallis *Aiguille.* V. *Aguil*...

AR...

ARGYRIVM, argentum, a Graeco ἀργύριον. Agnellus lib. Pontif. apud Murat. to. 2. pag. 174 col 1. quo in posteriori loco *Argyrium* est species disci maioris ex argento.

ARGYRODAMAS, genus lapidis pretiosi, ita dictus vt videtur, quasi *Argenteus adamas*. V. Salmas. ad Solin. pag. 564. et 1103.

ARGYRVS, Gr. ἄργυρος, nummus argenteus. Papias: *Nummus prius dicitur argyrus, quia ex argento plurimum percutiebatur.*

ARHRAMIRE. V. *Adramire*.

ARIA. (1) Pro *Area*, ager, aut locus, qui nec colitur, nec aratur. Diploma Childerici Regis Franc. apud Marten. tom. 2. Ampliss. Collect. col 9. *Contradidit cum omnibus suis appenditiis, in qua sunt molendini duo sub vno tecto, cum aria, super fluuium Suppia.* Chron. Monast. Nonaliensis apud Murat. tom. 2. part. 2. col. 750. V. *Area*. (2) ARIA, ale, in Excerptis Pithoeanis. (3) Nidus accipitris, V. AEREA,

ARIAE, Isidoro et Papiae, *Mortuorum pulainaria*, sed legendum *arcae* censet Ludov. de la Cerda. Certe *Ariae* Scriptum inuenitur in MS. Papiae codice, et in Bituric. qui est annorum circiter 500. ✝ Forte *Ariae* scriptum pro *Areae*. V. *Area 5*.

ARIALIS, ARIALE, idem quod *Arealis*, seu *Area*, i. e. Hofstädte, in Tradit. Fuld. l. 1. tradit. 3. 20. Tradit. 10. *Arialis, id est Houastat*, ibid. p. 501. edit. Pistor. *Cum eo Arialis molendini exinde simul pertinente*, in Testam. a. 922. apud Vghell. in Episc. Veron. V. *Area 1*.

✝ ARIAMENTA, litis acta. Arest. parlam. Burdegal. a. 1487. *Secundum vltima acta et ariamenta partes ipsius venient* etc. Vbi forte leg. *Arramenta*, V. in h. v.

ARIANISTA, Arriani sectator. Godefredi Viterb. Pantheon apud Murat. tom. 2. col. 363.

ARIBANNVM, ARIBANNVS, submonitio ad exercitum, et mulcta imposita ei, qui pergere negligebat. V. *Herbannum*.

ARIBERGARE, hospitio excipere, V. *Albergare*.

ARIBLATONES, Papiae, *Negotiatores de loco ad locum transeuntes*.

ARICERIVM, V. *Arizerium*.

ARIDARIVS, genus gladiatoris ex Artemidoro, sed Lipsius censet legendum, *Essedarius*.

✝ ARIDIVM, terra arida seu sabulum. Tract. Ms. de re milit. et mach. bellic. a. 58.

ARIDVRA, ariditas, macies. Rochus le Baillif in Diction. Spagyrico ad calcem Demosterii pag. 126. *Aridura est absoluta corporis vel membrorum consumptio, Syderatio, vel Sphacelus, vel Sphacelismus, et telia necrosis dicitur.*

ARIENCVS, ARIENZVS, apud Hispanos monetae species, quae idem videtur, quod denarius seu nummus argenteus, qui *argentus* simpliciter appellatur in Canone 44. Concilii Legion. anni 1012. tom. 3. Collectionis Conciliorum Hispan. pag. 193. *Monetariae dent singulos argentos Sayoni Regis per vnamquamque hebdomadam.* *Arienco* etiamnum vocant Hispani certum quoddam pondus triginta duo continens grana. *Ariencus* forsan eiusdem fuit ponderis, ac proinde paulo fortior denariis Gallicis eiusdem aeui, qui saltem 26. granorum erant tunc temporis, cum qui supersunt sint 24. teste D. *Le Blanc* Tractatu de monetis ad Reges Hugonem Capetum, Robertum, etc. Ch. Hispanica Fernandi Comitis Castellae, aerae 972. apud Anton. de Yepez in Chron. Ord. S. Benedicti to. 1. p. 31. appendic. *Istae praedictae cum omnibus suis villis ad Alfozes pertinentibus, per omnes domus singulos Arienços*, Occurrunt haec verba ibi pluries; sed fere semper scribitur *arienzos*. Fori Oscae ann. 1247. sub Iacobo I. Rege Aragon. V. *Arientum*.

✝ ARIENTATVS, argenteus, apud Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 316. V. *Ariencus*, et mox

✝ ARIENTVM, argentum, pecunia, ab Ital. *Ariento*. Ch. a. 1017. apud Lamb, in Delic. erud. part. 2 p. 325.

ARIERE FEODUM, retrofeodum, Gall. *Arriere fief*, Germ. Afterlehn. Vox semi-Gallica. Homagium Othonis apud Rymer. to. 2. pag. 162. *Item Castrum de Iou, cum suis appendiciis, prout dictus Iohannes de Cabilone, auunculus noster, tenet a nobis arierefeodum.* V. *Retrofeodum.*

*) ARIETARE, arietibus percutere, et deinde in genere, destruere. Vox obuia in versione Lat. Speculi Saxon. l. 3. art. 68. vbi German. habet, mit rammen.

ARIETATIO, percussio, quae fit machina bellica, *Aries* dicta. Vita S. Bibiani Episc. Sancton. apud Marten. tom. 9. Collect. Amplist. col. 766.

ARIETEM LEVARE, *torneamenti* species periculosi apud Anglos, cuius ratio non omnino constat. Inquisitiones Archidiaconorum Lincolniensis dioecesis an. 1233. c. 30. *An alicubi leuentur arietes vel fiant scotallae, vel decertetur in praeeundo cum vexillo matricis Ecclesiae?* Synodus Wigorniensis an. 1240. can. 38. *Ne intersint ludis inhonestis, nec sustineant ludos fieri de rege et regina, nec arietes leuari, nec palaestras publicas fieri* etc. Statuta Prouincialia Walteri Episcopi Dunelmensis an. 1255. *Insuper interdicimus leuationes arietum super rotas, et ludos, quibus decertatur ob brauium exequendum.*

† ARIGALIS, forte ager ex prato ad culturam redactus, vel terra ataroria muris aut sepibus inclusa. Ch. a. 1076. inter Probat. t. 1. hist. Lothar. p. 476. *Omnes decimas grossas et minutas de castro et oppido scilicet do omnibus dominicaturis, de censalibus, de arigalibus, de sturpalibus* etc. AREMGALIS et ARENGALIS, eadem notione, ibid. p. 482. in Ch. a. 1085. et t. 2. pag. 313. in Ch. a. 1137. *De stirpalibus de censalibus, de arengalibus, et de omnibus dominicaturis.*

ARIGARE, V. *Andicabo* et *Andigare.*

ARIGARGATHUNGI, vox Longobardica, quae significat *secundum qualitatem personae* apud Murat. t. 1. part. 2. p. 22. col. 1. D. V. *Garathingi.*

ARIGAVER, ARIGAVUM, *Andigare.*

† ARILLATIO, *coctione panicula*[illegible] Gloss. vet. Cod. reg. 7613.

† ARILLATOR, *mercator*, in Vo[illegible] bul. Cassin. an. circ. 700.

† ARILLI, *sunt arida grana* [illegible] *ariditate dicti.* Glossar. med. Sim[illegible] Ianuens. Cod. reg. 6959.

ARIMANDIA, ARIMANIA, AR[illegible] MANNIA, ARMANNIA, etc. (1) Familia militaris. Marculf. l. 1 Form. 18. *Fidelis noster veniens* [illegible] *in Palatio nostro, vna cum arimania sua, in manu nostro trustem et fidelitatem nobis visus est coniurasse.* (2) Ius, quo domini vassallos suos in exercitum secum ire compellebant. Germ. die Heeresfolge. Ch. a. 1156. apud Guichenon. in Bibl. Sebus. Cent. 1. c. 93. *Bannum, fodrum, albergariam, praedariam, ariманniam, angariam* etc. Occurrit praeterea vox in libro 5. Feudorum, in cuius origine inuestiganda frustra insudarunt Feudorum interpretes. Corrupta vox est ab *Herimannus*, quod vide. In Ch. a. 1195. in Bullario Casinens. t. 2 p. 226. hoc ius vocatur *Arrimanaria.* (3) † Praestatio, quae ab *Armaniis* s. *Herimannis* soluebatur. Ch. Frider. II. reg. Rom. a. 1219. apud Murat. t. 2. Antiquit. Ital. med. aeui p. 876. *Cum - - paludibus, piscationibus, arimantis, tansis, bannis, ac aliis* etc. *) Forte legendum est *almendis*, pascua communis. V. *Almenda.*

ARIMANNUS, V. *Herimannus.*

ARINCHADA, modus agri, Hispanis *Arancada.* Charta Philippi Regis Franciae et Nauarrae an. 1319. apud Sandouall. in Episcopis Pampilon. p. 100. *Tres arinchadas terrae nostrae juxta dictum palatium situatas*, etc. Occurrit ibi pluries. V. *Aranzada.*

ARINGHERIA, Suggestus. Vita S. Iacobi Philippi Ord. Seru. B. M. tom. 6. Maii pag. 174. C. Vide *Arengaria.*

ARINSCADA, V. *Harmiscara.*

A[illegible]O, ardea, Gall. *Heron*, Germ. Reiher. Vita S. Guilielmi Abbatis, tom. 5. Iunii pag. 125.

[AR]IOLA, parua *area.* Traditio Popponis Comitis regnante Ludouico Imp. apud Eccard. in Hist. Marchionum Misnensium col. 253. *In campis et sylvis, ariolis, aedificiis, pratis, pascuis, aquis,* etc. V. *Area.*

[AR]IOLARI. *Ariolandi peccatum.* Stephanus Tornac. Epist. 120. *Mandatis Apostolicis nolle acquiescere, peccatum ariolandi est, et scelus idololatriae, nolle obedire.* Vtitur praeter ea hac loquendi formula, quae sumpta est ex l. Regum cap. 15. v. 23. Epist. 121. vt et Ioan. Sarisber. Epist. 198. 282.

ARIOLVS, *qui aras colit, vel diuinus,* in vet. Gloss. Cod. reg. 7646.

[AR]IOMANITAE, Ariani, sic dicti quod Arii μανίᾳ siue furore correpti essent. Vita S. Antonii tom. 2. Ianuarii pag. 135.

† ARIOPAGITA, *ara paganorum,* in Glossar. ant. Cod. reg. 7646. Male pro *Areopagita,* curialis s. iudex in Areopago.

ARIPENDIVM, V. *Arapennis.*

ARIPENDVS, V. ibidem.

ARIPENNIS, V. ibidem.

ARIPENTVS, pro *Arapennis,* passim occurrit in Tabulario S. Petr. Vosensis.

† ARIPERGARE. Ch. Otton. II. Imp. a. 982. ap. Murat. t. 6. Antiq. Ital. med. aeui p. 314. *Vt nullus dux, marchio, comes - - praedictum abbatem suosque successores et monachos ibidem deseruientes inquietare - - aut seruos et colonos eorum aripergare praesumat.* *) Procul dubio pro *albergare,* i. e. herbergen. V. *Albergare.*

ARIPVS, *gladius falcatus,* in Glossario Aniciensi MS.

[AR]IRAGJDA, V. *Harireda.*

[AR]ISARE, *gruis est, quoniam clamat. Sic Milvus vigit, canis baubat.* Papias MSS. Ecclesiae Bituricensis. † ARISARE in Glossar. vet. Cod. reg. 7613 et ARRISSARE, in alio Cod. reg. 7646.

ARISCADA, mulcta grauior a Principe irrogata. Leges Lotharii apud Murat. tom. 1. part. 2. pag. 141. col. 2. V. *Harmiscara.*

ARISCHILIT, obsequium militare, V. *Heereschild.*

† ARISCLA, idem videtur ac *assula,* Germ. Schindel. Leudae maiores Carcass. Ms. *Item pro somada de postibus, 6. den. Item pro cargua de arisclis, 9. den.* Vbi versio Gall. a. 1544. *D'une charge d'Ariscles.*

ARISSARE, V. *Arisare.*

ARISTA. (1) Annus. Dicitur poëtice apud Virgilium: *Post aliquot aristas,* et apud Claudium, *Decimas emensus aristas;* vbi arista pro messe, messis pro anno. At minus Latine apud auctores aliquot aeui medii, qui soluta scripserunt oratione; sic apud Mabill. tom. 4. Annal. Bened. p. 380. *Abbas bis denis aristis.* (2) Piscium ossiculum, ἄκανθα, Gallis *Areste,* Germ. Gräte. Ioannes de Ianua ex Vgutione: *Arista, ab areo, es, quia primo areat, id est, spica, vel spicula, spice, et piscium. Vnde dicimus aristatos pisces, qui plures habent aristas.* Vita S. Philiberti l. 2. cap. 83. apud Chiffletium in Tornutio. Occurrit praeterea apud Stephanum Episc. Rodonensem in Vita S. Guilielmi Firmati n. 33. et in Hist. Relationis S. Richarii n. 13. (3) † Angulus exterior domus, a Gall. *Arête.* Ch. Ludov. Iun. an. 1158. in Chartul. S. Ioann. Laudun. V. *Aresta* 3.

† ARISTARE, spicas legere. Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Aristare, conspicari, glenar, Prouinc.*

ARISTARI, in aristam crescere. Folcuinus Abb. Laubiensis in Vita S. Folcuini Episc. Taruen. inter Acta SS. Benedict. saec. 4. part. 1. pag. 627. *In mense Iunio, quo aristantur segetes crescente culmo.*

ARISTATO, pallae, pallia, seu stragula defunctorum *tumbis* et monumentis imposita. Sic Cangius, et interpretes plerique; sed errant omnes, si credimus Eccardo. Quod enim, inquit, additur verbo *capulauerit,* hoc indicio est, *Aristatonem* ex ligno fabricatum, et structuram sepulcro impositam fuisse. Deinde *staplum* quod tanquam synonymum *Aristatonis* affertur, significat *erectum*

ctum, *statutum*, *constitutum*, *statum*, vt idem auctor exponit. Lex Salica tit. 17. §. 5. *Si quis aristatonem super hominem mortuum capulauerit* etc. Tit. 57. 5. 3. *Si quis aristatonem, id est, staplum, super mortuum capulauerit*, etc. Quo loco Codex Heroldi tit 58. §. 4. habet: *Si quis cheristaduna super hominem mortuum capulauerit* etc. Vbi Wendelinus *Aristatonem* Germanicum Ehrenstätte esse ait, quae vox *honorarium decus* sonat. † Eccardo assentitur Muratorius t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 334. cuius sententiam firmat ex Cod. Ms. legis Salicae in Estensi Biblioth. adseruato, vbi legitur: *Si quis Aristatonem* (*i. e. Banculas*) *super hominem mortuum capulauerit etc.* Nomine *Bancularum* a *banco*, designantur, inquit, cancelli lignei tumulis impositi. *) Schilterus et Wachterus itidem per Ehrenstätte explicant. Sed ad vocem *Stato* quod attinet, eadem esse videtur ac Suecorum *Stod*, statua, columna, Germ. Stütze, aut Stubel. fabris ferrariis; ita vt *aristato* proprie sit Ehrensäule, quod sequens vox *Selaue* (Säule) itidem denotat. Vernacula vox *Cheristaduna* in Cod. Heroldi eadem est licet aliis verbis. *Dun* enim collem, tumulum significat. *Cherista* autem est vel pro *herist*, *erist*, honoris, vel idem ac Gerüste, structura, opus ex ligno praeparatum. Vt vt sit, *Aristato* et *Cherista duna* nihil aliud sunt, nisi structura lignea honoris causa tumulo imposita, quam violare nefas erat.

ARISTATVS, V. *Arista* 2.

† ARISTELLA, *parua arista*. Cathol.

† ARISTIFER, *ferens aristas*, in Vocab. compend.

† ARISTILLVM, *porrus vineae: interdum vocatur Aratillum.* Glossar. med. Sim. Ianuens. Cod. reg. 6959. V. *Aratilli.*

ARISTO LAPIS, lapis tectus *Aristatone*. Acta SS. Bened. saec. 5. pag. 10. de S. Geraldo Comite Aurelian. Vbi pro *Aristonem* Mabillonius censet legendum *Aristatonem*.

ARISTOLOGIA, vox ab Hispanis etiamnum vsitata, pro *Aristolochia*, genus plantae, Gallis *Aristolochie*, *Sarrasine*, Germ. Osterlucey. Ber de Breydenbach. Itiner. Hiero pag. 277.

ARISTOPHORIVM, Vgutioni, *ad potus et prandia deferenda* ... *in agro aptum*, etc. ex Gr ἀριστόφορον.

ARISTOSA CIBARIA, panis horde ceus, quod vide in *Panis*.

ARISTOTELICI DIES, quibus v cant scholae Philosophicae. Lo nellus, tom. 3. Hist. Paris. in Gl sario: *Praeter lectiones ordinarias* ... *num erit habere aliquem praeceptore* ... *pro diebus Dominicis*, *festis et ari telicis*, *qui certis horis legat aliqu de Moralibus*, *vel de Grammatic Rhetorica*, *vel Poëtis*.

† ARITHMETICVS, *numerarius*, ... vet. Gloss. Cod. reg. 7646.

† ARITHMVS, a Gr. ἀριθμὸς, nu merus. *In arithmis*, h. e. in Libr Numerorum, ap. Tertull. adv. Marc l. 4. c. 23.

ARITRAIB, V. *Aratraib*.

† ARIVM, *spolium*, in vet. Gloss. Cod reg. 7646. ASIVM, ibid. infr V. *Asium*.

† ARIVVS, riparius, ad *riuum* seu r pam pertinens. V. *Terra arius*.

† ARIZERIVM, ARICERIVM, fo te hortus seu pomarium, vel lo cus in quo fructus seruantur. St Perus. p. 55. *Qui aricerium fre rit*, *soluat pro banno solidos X*, ... *si in ipso Aricerio absque fractura* ... *quit ceperit* etc.

ARIZZVS. Glossae Isonis Magistri ... Prudentium: *Rudera: Arizzi*, ... *stercora*.

ARKARIVS, V. *Arcarius*.

ARLES CRVDVM, Rocho le Bail in Diction. Spagyrico, *fructus grandi in mense Iunio cadentes*, *alias hydat*

† ARLOTVS, Italis *Arlotto*, hello ventri deditus, Gall. olim *Arl* ganeo, nebulo, nequam. Ch. ... 1375. in Bibl. reg. Alia a. 13 ibid. *Vnde venitis vos alii arlot ribaldi?* ERLOTVS, eadem nono in Ch. a. 1370. ibid.

ARLOXEIVS, V. *Aclosserius*.

ARMA. (1) Feminini gener. Do theus Magister in Gloss. *Ius* ...

sue arma. Gesta Regum Francor. cap. 10. *Nullus tam sordidam et incultam armam habet, quam tu.* Lex Burgundion. tit. 18. §. 3. Edit. Heroldi. Lex Longobardorum cap. 4. eiusdem Edit. (2) ARMA CLAMARE, conclamare, *Crier aux armes.* Capitulare 3. an. 813. cap. 63. etc. ARMA, Scutum et lancea, dicuntur in Capitulari 3. an. 606. cap. 1. et in Capitulis Caroli Magn. lib. 3. cap. 22. Concilium Karrofense an. 916. cap. 3. V. Tabellam Caroli Calui, descriptam a Steph. Baluzio tom. 2. Capitular. p. 1276. vbi Regius Armiger et lanceam et scutum Principis tenet. ARMORVM BENEDICTIO, eorum nempe, qui in sacras expeditiones proficiscebantur. Honorius Augustod. lib. 1. cap. 181. V. *Vexillum.* ARMORVM CVSTOS, dictus videtur non tam is, cui armamentarii, quod ὁπλοφυλάκιον appellat Ioannes Cananus pag. 191. quam is, cui armorum in castris seruandorum cura incumbebat; in vet. Inscript. apud Gruter. 518. 5. 546. 9. 569. 7. Habebant autem singulae Legiones suos armorum custodes. 568. II. ARMORVM OSTENSIO, Gallis *Monstre d'armes.* Aresta O. SS. 1293. in Regest. Parl. f. 99. V. *Monstrum.* ARMORVM PRAEPARATIO, militia, cinguli mililiae accinctio. Tabular. B. Mariae Columbensis dioecesis Carnotens. ARMORVM PROCLAMATIO. Ch. Ottonis M. Imperat. an. 877. apud Hermannum Stangefolium in Annalib. Westphaliae lib. 2. pag. 151. *Constituimus etiam, vt nullus hominum, vel Aduocatus alienam jurisdictionem in ciuitate praenominata habeat, excepta Abbatissa Assendiensi, praeter intruncationem manuum, vel armorum proclamationem.* V. *Heereschild.* ARMA CAPERE, eques creari. Concessio Henrici III. Regis Angliae pro Henrico de Lacy apud Kennettum Antiquit. Ambrosden. pag. 289. ARMIS CONTENDERE, monomachia, judicio duelli se purgare, in Consuet. Sicul. lib. 3. §. 47. ARMA DARE, ARMIS CINGERE, HONORARE, militem, seu equitem creare, armis militaribus induere. ARMA ACCIPERE, militari cingulo accingi. Vita Ludouici Pii an. 791. et an. 837. et passim alibi. ARMA DEPONERE, et relinquere jubebantur, quibus ob crimen aliquod imponebatur poenitentia publica. Vetus Poenitentiale: *qui occiderit monachum aut clericum, arma deponat.* Adde Poenitentiale Roman. cap. 2. 34. Concilium Wormaciense can. 26. 30. Moguntiac. an. 888. can. 16. Triburiense an. 895. can. 5. Romanum an. 1078. can. 5. Synodicum Concilii Tricassini an. 867. Capitula Caroli Magni lib. 6. cap. 90. 97. V. *Scastlegi.* ARMA ET EQVOS SVIS SENIORIBVS DARE, V. *Heriotum.* ARMIS ET HONORIBVS EMENDARE, in Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 36. PER ARMA IVRARE, V. *Iurare.* ARMA SACRATA ante juramentum, vti probat Spelmannus in Glossario ex Legibus Boior. tit. 18. l. 5. *Tunc solus cum sua manu, postea donet arma sua ad sacrandum et per ea juret ipsum verbum cum vno sacramentali.* ARMA MVTARE, vel COMMVTARE in signum foederis, seu fraternitatis. Ethelredus. Florentinus Wigorniensis et Ethelredus hocce ritu contractam fraternitatem narrant. Ita apud Homerum Glaucus et Diomedes arma inuicem mutarunt, Ιλ. ζ. v. 235. Hoc porro ritu adoptionem fraternam *per arma* contractam ex Gaufredo Malaterra l. 2. c. 46. pluribus ostendit Cangius in Dissert. 21. ad Ioinuillam. ARMA *ad tuitionem corporis necessaria pro debito pignerari* prohibet Consuetudo Brageriaci art. 28. Ch. Caroli Comitis Prouinciae an. 1290. ARMA LIBERA, quae liberum, id est, virum ingenuum et nobilem solum spectant. Leges Guillelmi Nothi Regis Angl. cap. 65. de Manumissione seruorum: *Et tradat illi libera arma, scilicet lanceam et gladium. Arma Liberorum dicuntur* etiam *lancea et gladius*, in Legibus Henrici I. c. 78.

c. 78. ARMA MOLITA, vel MOLVTA, famiata, polita, acuta, († *arma quae ad molas acuuntur*, in Ch. a. 1211. ex Bibl. reg.) Leges Siculae lib. 1. tit. 8. §. 1. *Si armis molitis impugnatus fuerit, liceat se armis molitis defendere.* Tit. seq. *Arma molita et prohibita. Arma moluta*, apud Bractonum lib. 3. Tr. 2. cap. 19. §. 2. in Libertatibus Teneraemundae art. 4. Ch. communiae Peronensis a. 1207. *Arma Emolita*, apud Fletam lib. 1. cap. 33. §. 6. *Gladius emolutus*, in Libertatibus villae de Villereys. *Armes Emoutues*, in Stabilimentis S. Ludov. l. 2. cap 11. et in Consuetud. Montensi cap. 50. *Fer Emoulu*, in Consuet. S. Seueri tit. 18. art. 5. Chronicon Besunense p. 697. *Quadam die cum in fabrica fabri cultellum emolent.* ARMA MVLTRITORIA, eadem notione in Ch. Philippi Augusti Regis Franc. an. 1194. ARMA OFFENSIBILIA, arma ad nocendum, Gall. *Armes Offensiues. Arma offensibilia et defensibilia*, in Litteris Bonifacii IX. PP. apud Fontaninum in Appendice ad calcem Antiq. Hortae pag. 438. ARMA PICTA, V. *Arma*. 4. ARMA PLENA, quae Militem spectant, *Armes de Cheualier*, Germ. volle Rüstung, seu omnimoda arma. Chronic. Aulae Regiae c. 13. *Dicunt, quod tunc in exercitu Regis Bohemiae fuerunt 7000 virorum in equis pugnantium, in plenis armis, et sub galeis.* Rogerus Houedenus an. 1181. V. Probationes Historiae Sabaudicae pag. 248. ARMA TORMENTALIA. Thwroczius in Chron. Hungar. in Carolo Rege cap. 99. Vbi pro *armis tormentalibus* legendum *tornementalibus*. Nam alia erant torneamentorum arma, alia hastiludiorum seu *justarum*, vt probauit Cangius ad Ioinuillam dissert. 6. et 7. Sed et *Tormentum*, pro *Torneamentum* habet Epitaphium Rogeri de Mortuomari t. 2. Monastici Anglic. pag. 229. (3) ARMA, pro viris armatis, seu *Gens d'Armes*. Thwroczius in Prologo ad 2. partem Chr. Hungar. *Qui redeuntium fuerint capitanei, ac quantus numerus armorum in exercitu illorum fuerint etc.* Ibid. cap. 2 V. *Armati*. (4) ARMA, gentilit[ia] insignia, Gallis vulgo *Armes*, v[el] *Armoiries*; *Arme*, Italis; Wapen, Ger[-] manis. Vsurpata haec vox videtu[r] ex eo, quod insignia gentilitia i[n] clypeis ac scutis depingantur, qu[ae] Latini proprie *Arma* appellaban[t]. Ac primum quidem *Arma* dixere *quibus ipsi tuemur, vt tela, quae emittimus*, vt ait Isidorus. Praesertim vero scutis ipsis id nominis tribu[e-] tum; nam *Ancilia*, *Arma* appellat[a] auctor est Nonius Marcellus: *Ancile, scutum grande, vnde etiam arma et Ancile appellatur.* Quo loco forte legendum *Arma ancilia*, vt in hac Inscriptione: *Mansiones saliorum palatinorum a veteribus ab armorum ancilium custodia constitutas longa vetustate neglectas pecun. sua reparauerunt*, etc. Neque aliter Poetae intelligendi, dum *picta arma habent*, quod in scutis militum ac ducum insignia depingerentur. Virgilius.

Et pictis Arcades armis. Idem l. 10.

Lucanus l. 1. Valerius Flaccus l. 1. ARMA INCARTELATA, scutum quadripartitum, Gall. *Ecartelé.* Instrum. a. 1374. apud Baluzium to. 2. Hist. Aruern. p. 369. *Vbi vero non essent nisi vnicus filius ex dictis domicis Dalphino et Margarita, ipse filius esset heres amborum dominorum Comitum praedictorum, et portabit, si sibi placuerit, arma incartelata eorundem.* ARMA REVERSATA, in degradationibus nobilium, qui felonie damnati erant: si quis enim proditionis reus damnatus esset, continuo ad maiorem ignominiam, nobilitate non modo excidebat, sed et ipsius liberi nobilium praerogatiua priuabantur, atque in huiusce rei signum, arma proditoris publice inuertebantur, seu *reuersebantur.* Thomas Walsinghamus, p. 192. *Inter probra vero quae Duci intulerat, arma eius in foro sunt publice reuersata.* Henricus de Knighton lib. 3. pag. 2546. de Hugone Spensero: *Et primo vestierunt eum vna vestimento cum armis suis reuersatis* etc. Ioannes de Badio aureo in Tract. de Armis p. 44.

lit...

Item nota, quando portans arma debet dishonorari propter proditionem, fugam, vel fidem ruptam, tunc arma sunt pingenda per transuersum. V. Seldenum de Titulis honorariis pag. 719. 2. edit.

ARMABILIS, *facilis ad armandum.*

ARMACALCI, Papiae, *nauis armamenta, vel qui in puppibus arma portant.* † *Arma caici*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646. *h. e. nauis eius armamenta; vel certe quia frequenter in puppibus nautae arma comportant.* V. *Armamen.*

ARMACIO, apparatus belli, belli comparatio, Gall. *Armement.* Ch. an. 1383. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 56.

ARMACVDIVM, armorum species, apud Rymer. tom. 15. p. 360. *Vi et armis, videlicet gladiis, armacudiis, lanceis, arcubus et sagittis, defensibilibus, galeis ferreis, tormentis, [illegible] vibrellis vulgariter vocatis Catous* etc. Ead. habentur p. 544.

† ARMADILLVS, pisciculi marini genus. Acta SS. t. 5. Aug. p. 999. *[illegible] et armadillorum tantam vim [illegible]*, etc.

ARMAMEN, NIS, *lo logo delle arme e nave.* Glossar. Lat. Ital. Ms. V. *Armacalci.*

ARMAMENTVM. (1) ARMAMENTA, [illegible], supellex. Bernardus Monach. in Consuetud. Cluniac. MS. *Si euenerit, vt signum audiat ad horam [illegible] regularem, et adhuc sit [illegible] intra septa murorum, arma[illegible] depositis reuertitur ad ho[illegible].* (2) † Armamentum, i. [illegible]*, dicitur ab armando.* Gloss. [illegible] Cod. reg. 521. (3) † Armen[illegible] stabulum. Acta SS. t. 5. [illegible] p. 260.

[illegible]MANDA, insignia gentilitia. Ch. [illegible] 1343. inter schedas Mabillon.

ARMANDATVS, insignibus gentilitiis signatus. Inuent. a. 1419. ex Tabul. monast. Montisoliui. V. *Armentatus.*

ARMANDIA, V. *Arimandia.*

ARMANDIES, armarium. Necrolog. Parthenonis S. Petri de Casis Ord. S. Benedicti: *Torreta Monialis de Casis dedit pro anima sua armandies per las anauhas ad seruitium Monasterii.*

† ARMANICVM, id omne quod *armandae* seu instruendae naui necessarium est. Ch. Caroli IV. reg. Fr. a. 1323. inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 168.

† ARMANIVS, i. q. *Herimannus* apud Murat. t. 5. Antiq. Ital. med. aeui p. 831.

ARMANNIA, V. *Arimandia.*

ARMARARIVM, ARMARIVM, Bibliotheca. Lib. Talmur. pensionum S. Victoris an. 1337. V. *Armarium.*

ARMARARIVS. (1) Bibliothecarius, Custos librorum. Capitula Generalia S. Victoris Massil. MS. V. *Armarius.* (2) ARMARARIVS, ARMVRARIVS, Armorum faber, Gall. *Armurier.* Apud Rymerum t. 5. pag. 817. col. 1. Mox infra legitur *Armurarii*, haecque lectio praeferenda est.

ARMARE, armarium, Gall. *Armoire*, in quibusdam prouinciis *Armari*, Germ. Almer. Litterae anni 1564. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Litteras patentes - - conditas scilicet in armari signato per litteram* P. n. LXXX.

ARMARE. (1) Arma dare, militem facere, militare cingulum cingere. Orderic. Vital. lib. 12. *Ibi Guillemus Clito Roberti Ducis Normannorum filius armatus est.* Charta Aldephonsi Imperatoris Hispaniae apud Doubletum pag. 891. (2) † Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Armanti, frementi, murmuranti. Placidus. Armantur, arantur.* (3) † Apparare, Gallis *Apprêter*, *Armer.* Ch. an. 1341. Ms. in Bibl. reg. (4) † Nauem piraticam instruere, vnde pirata Gallis *Armateur*, Hisp. *Armador.* Ch. Alfonsi reg. Arag. a. 1288.

ARMARIA. (1) Diploma Friderici Imp. an. 1220. pro Ecclesia Bononiensi, apud Vghellum to. 2. p. 23. *Specialiter regalias et armarias, quae et quas in castellis et locis suis et in eorum pertinentiis habet*, etc. Videtur legendum *Arimanias.* V. *Arimandia.* (2) Armarium, Gallice *Armoire*, Germanis super. Almer. Trans-

Translatio S. Medardi tom. 2. Iunii pag. 101. V. *Almaria.* (3) Bibliotheca. S. Wilhelmi Constitut. Hirsaug. lib. 2. cap. 16. ARMARIUM, eadem notione Latini Scriptores vsurpant. Gloss. Saxon. Aelfrici: *Bibliotheca, vel armarium, vel archivum: booc hord*, id est, librorum thesaurus *Armarium librorum*, apud Iulium Paul. lib. 3. Sentent. Anastas. Bibl. in S. Zacharia. *Armarium Palatii*, in Epistola Ludouici Pii ad Magnum Archiepisc. Senonensem, et in altera ad Sicharium Arch. Burdegalens. quod *Archiuum Palatii* dicitur in eiusdem Imp. Praecepto pro Hispanis an. 816. Adde Vdalricum 3. Consuet. Cluniac. cap. 10. Vide Britannicum ad Iuuenal. Sat. 7. et Sauaronem ad Sidon. lib. 2. Epist. 9. ...a *Amaire* Galli vsurparunt. ARMARIA ITALICA. Visio Guetini c. 2. *aedificium quoddam facturi, in modum Armariorum Italicorum praefiguratum, ad inclusionem eius.* Vbi Codex alius; *Armarioli vel aliarum figurarum praefig.*

...MARIATUS, Officium armarii, seu custodis Bibliothecae. Post finem ... Cod. MS. S. Martialis Lemov. haec leguntur: *Hunc codicem comparauit Bernardus Iterii Armarius*, a. 1223. *mense Nouembri in festo ... Odonis et sui armariatus 20. pretio ... sol. cum 6. denariis:*

...ARIERIUS, cantor seu praecentor in Ecclesiis et Monasteriis. Conc. Hisp. tom. 4. pag. 194. *Missae ...functorum - - celebrentur ad arbitrium et prout distribuerit armarierius.* Ibid. pag. 199. *In omnibus ...nerariis generalibus, vulgo Cors ...neral, nuncupatis, armarierius se... accipiat sex cereos magnos de me...ribus, qui reperientur in dictis fu...rariis.* V. *Armarius* 2.

...ARIOLUM, tabernaculum, in ...o Christi corpus asseruatur. Stat... Ecclesiae Leodiensis an. 1287. ...ud Marten. tom. 4. Anecd. col. ...1. Haec vox occurrit apud Plau...m pro *paruo armario.*

...ARIOLUS, paruum armarium. ...rn. Ordo Cluniac. part. 1. c. 25.

ARMARIUM, Bibliotheca. V. *A...maria* 3.

ARMARIUS. (1) Armorum fab... Gall. *Armurier*, German. Harn...schmid. Apud Rymerum tom. ... pag. 193. col. 2. V. *Armararius* (2) Custos Bibliothecae. Idem est qui in Ecclesiis et Monasteriis *Cantor*, vel *Praecentor* dicitur, cui librorum, praesertim Ecclesiasticorum cura incumbit. Herimannus ... Restaurat. S. Martini Tornacens. cap. 38. Vdalricus lib. 3. Consue... Cluniac. cap. 10. *Praecentor ... Armarius; Armarii nomen obtinuit eo quod in eius manu solet esse Bibliotheca, quae et in alio nomine Armarium appellatur. Haec est obedientia quam ex more nullus meretur, nisi nutritus.* (3) Idem ac *Secretarius Capituli* in Monasterio S. Petri Vosiensis, vt patet ex eiusdem loci Tabulario fol. 61. Vo. *Accepit a Geraldo armario - - XV. solidos.* Idem: *Huius rei auditores fuerunt domnus Abbas Rainaldus, Geraldus Monachus Secretarius, etc.* Et paulo inferius: *Audientibus Geraldo Monacho Armario, a quo soluuntur 6. solidi:* quod et in fine chartarum saepius obseruatur. Forte hic Geraldus duplici fungebatur officio *Armarii et Secretarii.*

† ARMARUERIUS, armorum faber. Gall. *Armurier.* Ch. a. 1412. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 210. V. *Armararius* et *Armeurarius.*

ARMATA. (1) Exercitus, Gall. *Armée.* Itali ac Florentini praesertim *Armata* vocant classem, seu exercitum naualem. Ita Ioan. Villaneus lib. 4. cap. 30. lib. 7. cap. 83. l. 9. cap. 14. et alii passim, quamquam et interdum pro exercitu terrestri vsurpant. Ch. Rogerii Regis Sicil. pro Messanensibus, apud Bonfilium Constantium: *Facere teneatur armatam per mare, vel per terram.* Infra: *Nullus ciuis Messanensis ad stolum et armatam quamcumque regalem, etiam per mare, seu per terram ire cogatur inuitus.* Occurrit in Ch. Conuentionis Imperatoris Graecorum et Communis Ianuensium a. 1261. post Historiam Cangii Gallo-Byzant. p. 10.

... II. V. Meursium in Ἀρμάδω. ... Marten. tom. I. Anecd. col. 1502. ... 3. 1950. etc. (2) ARMATAE ... (Suppl. *stellae*) pro *die Mar-* ... fruuntur in relatione Miracul. S. ...dredae inter Acta SS. Iunii t. 4. ... 538. (3) † Armorum supellex, ... *Armatura* 2. Testam. a. 1200. ... Chartul. B. M. de Iosaphat. (4) ...is piraticae instructio. Ch. Al-... fosi reg. Arag. a. 1288. V. *Ar-*... 4.

...I, milites cataphracti, armis ...bus instructi, Gallis *Gens d'Ar-*... Chronicon Colmariense 2. ... an. 1298. V. *Armatus*.

...ATIZATUS, insignibus gen-... signatus, in Testam. a. 1368. ... reg. V. *Armandatus*.

...TOR, custos armorum. Iaco-... II. Regis Maioric. Leges Palatinae ... Acta SS. Iunii tom. 3. pag. ...XXV.

...TORIUM, locus, vbi arma in-... facttiones, vel earum ar-... ...rium ἀρμαντωρὶα τῶν πρα-..., meminit Cedrenus p. 448. V. Cangii Constantinopolim Chri-...m.

...TORIUS, armatus. Arrestum ...menti Paris. an. 1335. apud la ... Annal. Tolos. tom. I. inter ... pag. 86. *Cum magna mul-... armatoria de nocte domum ... fratrum fregerunt.*

ARMATURA. (1) Armorum ...tio, exercitium militare, ... milites a Campidoctoribus ...bantur in campo. Glos-... laudatum a Rigaltio: ἀρ-... πρῖμα, μελέτη πρώτη. ... *armaturae scientia*, apud ... Firmicum. Cuiusmodi vero ... fuerint docet Henricus Vale-... ad eumdem Ammianum pag. ... et 105. ARMATURAE post-... dum singulariter dicti milites, qui in principiis legionum erant, qui ... ea exercitatione imbuti fuerant, ut auctor est Vegetius: quo spectat haec Inscriptio: CANDIDAE. VRBANAE. MATERNINVS. ...ARDVS. ARMATVRAE. XXII. MARIT. F. C. ARMATURAE praeterea milites fuere in Comitatu Imperatoris, quorum duae scholae recensentur in Notitia Imperii sub dispositione Magistri officiorum, Armaturae scilicet seniores, et Armaturae iuniores. Horum dux *Tribunus Armaturarum* dicebatur. Apud Ammianum lib. 14. 15. et 27. occurrunt *Mellobaudes* et *Balcobaudes Armaturarum Tribuni*. Sic porro appellatos existimat Pancirollus, quod grauissimis armis, seu potius omni armorum genere instructi essent, vel certe quod eorum schola conflata esset ex iis, qui sub Campidoctore armis instituti erant. Ita Ioan. Villaneus lib II. cap. 45. 84. vocem *Armudare*, pro militibus armatis vsurpat. † ARMATURAE DUPLARES, SIMPLARES, apud Veget. l. 3. c. 7. *Qui binas vel singulas consequuntur annonas.* (2) ARMATURA. In Gloss. Graec. Lat. πανοπλία, arma, quae quis induit, *Armeure* Gallis; vox Latinis Scriptoribus haud ignota. (3) † Machinae quaeuis bellicae eodem nomine designantur in Litt. Caroli VI. an. 1418. t. 10. Ordinat. reg. Fr. p. 495. (3) Exercitus. Tractatus inter Eduardum Angliae Regem et Franciscum Ducem Britanniae an. 1468. ex Archiuo Nannet. *Quod si durante tempore quo iidem tres mille sagittarii erunt in seruitio seu Armatura Ducis Britanniae, per eumdem Ducem obtineantur patriae, loca, villae*, etc. *de domanio coronae Franciae*, etc. (4) Scuta gentilitia, Gall. *Armoiries*, Germ. Wapen, apud Rymerum to. 3. pag. 264. col. I. vbi agitur de suppellectile Episcopi: *Tam videlicet de iocalibus, vasis aureis et argenteis, ornamentis capellae, armaturis*, etc. (5) † Ch. a. 1338. inter Monum. eccles. Aquileg. c. 89. p. 886. *Qui dominus Patriarcha - - eumdem dominum comitem per quemdam annulum ac etiam per banderiam armaturae comitatus Goritiae - - manu propria inuestiuit.* I. e. per vexillum *armis* comitatus Goritiae insignitum. (6) † Seruitium, quo vasallus domino suo militem praestare,

ſtare, aut ipſemet in exercitum domini ſui ire tenetur. Ch. Iuonis Carnot epiſc. an. 1114. ex Tabul. eiusd. epiſc.

✝ ARMATVRARIVS, armorum faber, Gall. *Armurier*, in Ch. a. 1300. Mſ. in Bibl. reg. V. *Armarnerius*.

ARMATVS. (1) V. *Armati*. (2) *Armatus equus*, idem qui *veſtitus*, qui in funeribus nobilium offerri ſolebat. Teſtam. an. 1350. ex ſchedis le Fournier.

✝ ARMAZIVM, armarium. Inuent. a. 1362. inter Probat. t. 2. Hiſt. Nem. p. 266.

✝ ARMEATOR, armorum faber. Ch. an. 1317. Mſ. in Bibl. reg. V. *Armaturarius*.

ARMELANSA, idem quod *Almutium* Canonicorum, ſic dicta quod tanquam *Armilauſa*, ſeu ſagum militare caeteris indumentis ſuperadderetur. Praeceptum Caroli Calui pro Eccleſia S. Martini Turon. 849. apud Marten. to. 1. Collect. Ampliſſ. col. 118. *Dediſſe fratribus Sancti Martini Antoniacum villam ad eorum armelanſas* etc. V. *Armilanſa*.

ARMELARVS, ARMELAVS, ARMELAVSIA, V. *Armilauſa*.

ARMELINVS, mus Ponticus, *Armellina*, pellis muris Pontici Germ. Hermelin, in Translatione S. Proſperi, tom. 5. SS. Iunii pag. 17. V. *Hermellina*.

✝ ARMELLA, annulus ferreus, Hiſp. *Armella*, Gallis *Armille*. Reparat. factae in Seneſcal. Carcaſſ. an. 1435. ARMILLA, eadem notione in Act. SS. t. 7. Iul. p. 265.

ARMELLAVSA, V. *Armilauſa*.

ARMELLINA, V. *Hermellina*.

ARMELLVM, *vas Sanctorum, vel vinarium*, Papiae. Infra *Armillum* ſcribitur eadem notione.

ARMELVS, *ab armis ſecundum Rabanum, veſtis humeros tantum tegens ſicut ſcapulare Monachorum. Item ab armis hoc armelum, vas ſanctorum vel victimarum*. Ita Gloſſar. MS. Montis S. Eligii Atrebat. Pro *Armilaus*, V. *Armilauſa*.

✝ ARMENIACI, ARMENIACENSES, Gallis *Armignagois*. Eo nomine appellabant fautores [...] tium ducis Aurelianenſis, ge[...] comitis Armeniacenſis, contra [...] cem Burgundiae. Ch. a. 141[...] Bibl. reg. *) Nota ſcriptoribus [...] naculis tunc temporis vox ge[...] nica arme Gecken et der arme[...] cken Krieg, exinde efficta, quae [...] dem in contumeliam verſa eſt. Schilteri Gloſſar. p. 59. et [...] ibi laudatos.

✝ ARMENTARIVM. (1) *Locus* [...] *arma reponuntur. Armentari*[...] *diminut. ab armentario*. Gloſſ. [...] Cod. reg. 521. (2) Armen[...] Gloſſ. Gall. Lat. Cod. reg. 76[...]

ARMENTATVS, ſcutis gentilitiis [...] natus, Gall. *Armoirié*. Ch. [...] 1343. apud Sammarthanos in A[...] tibus Leſatenſis Monaſterii [...] *Donamus - - Monaſterio - -* [...] *dam crucem argenteam de*[...] *armentatam - - Calicem argen*[...] *patena deauratum, et etiam* [...] *tum* etc. V. *Ermantatus*.

ARMENTIA, *apex, eſſentia*, [...] Papias MS. Eccleſiae Bituric[...] ✝ Rectius Cod. reg. 7613. *Ar*[...] *tia, apex, eminentia, exſtantia*.

ARMENTVM, ſtabulum, G[...] Stall. Vita S. Saluii tom. 3. [...] pag. 201.

ARMER. Computus generalis [...] tuum Regis Franc. a. 1202 [...] D. Bruſſel de Feudorum [...] pag. CLVI. *Pro una* [...] *quam Rex habuit octo dies* [...] *hannem* XV. ſ. ſcriptum [...] *Armel*. Germani etiamnum [...] eam veſtium partem, qua [...] chiaque teguntur, vocant [...] *millum*.

✝ ARMERCIA. Cod. reg. 41[...] calcem Ordin. Roman. *In* [...] *Baſilii fuit magna tabula* [...] *vbi fuit armercia ſcripta in loc*[...] *et notabili*.

ARMERII, armorum fabricato[...] ctores, vti vocantur a Senat[...] 7. for. 18. 19. Gall. *Arm*[...] Occurrit haec vox in Conſt. N[...] lib. 3. tit. 36. §. 1.

ARMERINAE PELLES, pelles mu[...] Pontici, Hermelin, Rolandinus [...] [...]

minius apud Murat. tom. 8. col. 181. V. *Hermellina*.

ARMESSARIVS, admissarius equus. Pactus Legis Salicae, ex MS. tit. 37. edit. Eccardi pag. 128.

ARMEVRARIVS, armorum faber, Gall. *Armurier*. Lobinellus Hist. Britan. in Glossario.

ARMICIA, *θυσία*, *hostia*, *victima*, in Supplemento Antiquarii.

ARMICOLA, miles. Tabula fundationis Monasterii S. Seueri in Vasconia apud Marcam in Hist. Benearn. lib. 3. cap. 8.

ARMICVSTOS, *ὁπλοφύλαξ*, *armorum custos*, in Supplemento Antiquarii.

ARMIDOCTOR. Gloss. Graec. Lat. *ὁπλοδιδάσκαλος*, *armidoctor*. Perperam *Armiductor*, apud Stephanum in vet. Gloss. cap. de Militia. Idem qui *Campidoctor*, de quo Stewechius ad Vegetium lib. 1. cap. 13. et Salmasius ad Lampridium pag. 232.

ARMIDVCTOR, capitaneus, in tractatu de Passione Domini, facta in vrbe Atinensi.

ARMIFACTOR, armorum fabricator, Victor Vitens. lib. 1. V. *Armerii*.

† ARMIFEX, eadem notione. Ch. a. 1414. Ms. in Bibl. reg.

ARMIGAISIA, V. *Armilausa*.

ARMIGATVS. (1) 2. Regum cap. 6. vers. 4. *Et Dauid percutiebat in organis armigatis et saltabat totis viribus ante Dominum*. Ita quaedam Editiones ex LXX, *ἀνεκρούετο ἐν ὀργάνοις ἡρμοσμένοις*, quod aliae vertunt, *pulsabat in organis modulatis*. Ad quem locum sic Hugo Cardinalis in Postillis: Gloss. *id est, ad armum ligatis, dum humeris ferentis tanguntur. Aliud genus organi est, quod cum aqua fit; dicitur quoddam etiam horologium, quod dicitur hydraulium*. Gloss. Biblicae MS. *Armigatis*, *adunatis*, *ab eo quod est ἁρμόζω*, *id est*, *aduno*. Ioannes de Ianua, Willel. Brito in Vocabulario MS. Auctor Breuiloqui et Glossarium MS. Montis S. Eligii Atrebat. *Dicuntur organa armigata*, *ad armum*, *id est*, *humerum ligata: vnde* in organis armigatis, *id est*, *ad humerum positis*, *vel*, *vt quidam dicunt*, *est genus organi*, quod cum *aqua fit*. Papias legit *ermizatus*, *ferro alligatus*. (2) Insignibus gentilitiis ornatus. Charta ann. 1392. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Primo apparebunt duos pannos de lana, quorum vnum erit altitudinis quatuor cannarum et longitudinis quatuordecim palmorum*, *armigati armis domini Abbatis. In quolibet dictorum pannorum erit vnum magnum compassum, quod tenebant duo leones*.

ARMIGER, V. *Armigeri*.

† ARMIGERATVS, signatus, sculptus. Gall. *Armorié*. Inuent. a. 1377. ex Tabul. S. Vict. Massil.

ARMIGERENS, idem ac armiger. De excidio vrbis Aconis apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 766.

ARMIGERI, Scholarii, qui pro palatio excubabant, sic forte dicti, quod instructi essent *scuto*, quod *arma* peculiari vocabulo appellasse Latinos obseruauimus. Vnde Plautus in Casina, quem prius *Armigerum*, mox *Scutigerulum* vocat; vt Ammianus lib. 31. *Scutarium* quem antea *Armigerum* dixerat. Sed et apud Anastasium in S. Martino PP. *Armiger* promiscue *Spatharius* dicitur. Gloss. Graec. Lat. *ὑπερασπιστής*, *Protector*, *Armiger*. (2) Praesertim vero videntur appellati *Armigeri*, qui Principum ensem et scutum deferebant, quibus vterentur, si necessitas incumberet. Vnde in Glossis *ὁπλοκάροχος*, est *Insignarius*, *Armiger*; qua quidem dignitate donatus Narses apud Corippum lib. 3. Armigerorum porro summa olim fuit dignitas, vt qui primas tenerent in Regum aulis, et nonnunquam ad regalem ipsum apicem eueherentur. Iornand. de reb. Getic. c. 58. 60. (3) ARMIGERI. posterioribus saeculis appellati sunt potissimum nobiles inferioris ordinis, quod in bellis militum seu equitum *arma* gererent, quo iis in praeliis induerentur. Nam cum grauiora essent militum arma, habebant illi armigeros suos, qui ea ferebant, donec opus haberent. Vnde *ὁπλοκάροχοι*, interdum et *ὁπλοφόροι* vocantur in veterib. Gloss. Gr. Lat.

Aliud Gloss. MS. *Armiger*, *Armiportator*. Obseruat Britannicus ad Iuuenalem Sat. 1. Armigeros etiam olim dictos seruos, qui dominos suos sequentes, scutum, reliquaque *arma* gerebant. (4) ARMIGERI igitur vox seu appellatio tributa inde quibusuis seruientibus, vti *Valletorum*. Leges Edwardi cap. 21. *Archiepiscopi, Episcopi, Comites, Barones, et omnes, qui habent facham - - milites suos et proprios seruientes, scilicet dapiferos, pincernas, camerarios, pistores et coquos sub suo Friburgo habeant, et item isti suos armigeros, vel alios sibi seruientes.* Ingulfus pag. 886. *Quinquagenarius* (aetate Monachus) - - *habet Clericum seu garcionem seruitio suo specialiter attendentem, qui exhibitionem victualium recipiet de parte Abbatis modo et mensura, quibus ministratur garcioni vnius armigeri in Abbatis aula.* V. *Escuderius*.

† ARMIGERIA, officium, partes *armigeri*. *Armigeriam exercere*, in Ch. a. 1314 in Bibl. reg.

ARMIGERIVM, idem, secundum Cangium, ac *Scutagium*, seu seruitium militare, vel potius praestatio, quae fit a militibus ratione feodi militaris. Vt enim *Scutiferi* pro *Armigeri*, ita *Armigerium* loco *Scutagium* dici facile potest. († Carpentarius intelligit hanc vocem de oblationibus armorum quae in nobilium funeribus offerri solebant. V. *Armatus equus*.) Ch. Garcendis Comitissae apud Stephanot. in Antiquit. Occitan. MSS. *Dono similiter Ecclesiam S. Petri de Fideris cum omni suo Ecclesiastico, cum decimis, primitiis et oblationibus, armigeriis et rebus aliis, quas praedicta Ecclesia possidere videtur.* V. *Scutagium*.

ARMILAVSA, ARMIGAISIA, ARMILCASIA, etc. Sagum militare, quod thoraci superinduitur. Isid. lib. 19. Orig. cap. 22. *Armelausa vulgo vocata, quod ante et retro diuisa, atque aperta est; in armos tantum clausa, quasi armiclausa, C. litera ablata.* Vet. Interpr. Iuuen. Sat. 5. *Viridem thoraca*, apud eundem Poetam, *Armilausiam prasinam* interpretatur. Curtas militum tunicas, ad genua vsque pertingentes, ἀρμελαύσια appellat etiam Mauricius in Strategicis; quod ἐπάνω τῶν ὅπλων induantur, dicta, vult praeterea Suidas. *Sclauinam* interpretatur. Vgutio: *Armclanus* (leg. *Armelans*) *vestis tantum humeris clausa, et ante et retro diuisa, vel vestis tantum humeros tegens, sicut scapulare Monachorum.* Gloss. Isid. *Armelans*, *scapulare Monachorum*. Io. de Ianua *Armelus* habet. Idem Vgutio: *Armellausa sic dicta, quod ante et retro aperta sit, in armis tantum clausa, et est Sclauina.* Scriuerius ab *Armilausis* populis, quorum mentio fit in Tabula Itiner. Peutingeri, eiusmodi vestem dictam opinatur. Vestem militarem facit etiam Paulinus Epist. 3. *Cum praeterea facie non minus quam armilausa ruberet.* Et Epist. 7. *Sibi ergo ille habeat Armilausam suam, et suas caligas et suas buccas.* Passio S. Bonifacii Martyris, edita ab Holstenio: *Vir est quadratus - - coccinea Armelausia indutus.* Anastas. Biblioth. in Gregor. II. pag. 70. de Luithprando Rege Longobard. *Atque sic ad tantam compunctionem piis monitis flexus est, vt, quae fuerat indutus, exueret, et ante corpus Apostoli po[illegible]t, mantum, Armilaisiam, balteum, spatam, atque ensem deauratum.* Ex iis emendandum Diploma Athelberti Regis Anglor. *Missorium etiam argenteum, scapton aureum, item sellam cum freno aureo, et gemmis exornatam, speculum argenteum, Armilaisia olosérica, camisiam ornatam praedicto Monasterio gratanter obtuli.* Ita reponit Cangius pro *Armilcaisia* vt est in Monastico Anglicano tom. 1. pag. 24. Perperam etiam *Armigaisia* apud Willelmum Thorn. p. 1762. v. 54. editum legitur. Almuciis Canonicorum *Armilausiorum* nomen inditum a quibusdam, quod reliquae vesti superadderentur. Tabular Laudun. apud Acher. in Notis ad Guibertum: *Capitulum an. 1398. ea conditione inuestiendum* (Decanum) *censuit, et dum installaretur, et fidem iuramento praestaret, almutium, siue armilausam ipse*

ipse non haberet, (quia nondum sacris erat initiatus) *sed in manus Buticularii, siue Syndici Ecclesiae deponeret.* Infra: *A Capitulo impetrauit, vt sibi dehinc liceret vti huiusmodi Armilausa, sic tamen, vt illam in brachio deferret, non vero illam gestaret in capite.* *) Schiltero *Armilausa* i. e. ac *Armellaiz*, Aermellatz, ein Latz mit Aermeln; Wachtero idem ac Armellos, non manicata, absque manicis, a los, destitutus. Knirla Saga, in Glossario Suio-Goth. clariss. Ihrii v. *Arm*, loquitur, de *silki troja ermalausa*. i. e. tunica serica sine manicis.

ARMILCAISIA, ARMILCASIA, V. *Armilausa*.

ARMILIVM, V. *Armillum* et *Armella*.

ARMILLA, V. *Armillum* 1.

ARMILLARIVS, V. *Armillum* 1.

ARMILLINVS, mustella Alpina seu Pontica, Gall. *Hermine*, German. Hermelin. Vita S. Guillelmi Politiensis Erem. to. 2. Aprilis p. 468. V. *Hermellina*.

ARMILLVM, ARMILLA, ARMELLVM. (1) Ornamentum brachiorum. Gloss. Lat. Graec. *Armilla, Armellum*. ψέλλιον, χλιάνιον. *Armillarius*, ψελλιοποιός. Illud Gallis proprium fuisse docet Strabo lib. 4. Et Polybius lib. 2. Erant autem eiusmodi *Armillae Gallicae* latioris segmenti instar, lapillis ac margaritis intextae, quae si non totum brachium, certe inferiorem brachii partem tegebant, vnde et *Brachialia* dicuntur, interdum et *Manicae*. Glossae Biblicae MSS. *Armillae proprie virorum sunt, collatae victoriae causa militibus, ob armorum virtutem: vnde et quondam virilia dicebantur. Ab intellectu autem circuli armilla non discrepat, quia ipsa quoque hoc, vbi ponitur, ambiendo constringit: sed armilla latius extenditur, circulus rotundus fit.* Sed et hodie Germani Aermel, eam vestium partem, qua lacerti brachiaque teguntur, vocant. V. Gregor. Turonens. lib. 2. Hist. cap. 42. et Gesta Reg. Franc. c. 18. *Armillia Pisasonis*, apud Apicium lib. 7. cap. 9. pellis est, seu cutis, quae armis tanquam armillae inhaeret, illosque obtegit, et quod armis, id est, humero deportetur ceu armillum. Ita Gabriel Humelbergius. (2) ARMILLVM, *vas vinarium, aptum ad portandum in humeris.* Ita Vgutio. Gloss. Isid. *Armilium, crater, vas vinarium.* Gloss. Lat. Graec. *Armilium*, σκεῦος. V. *Armellum*.

† ARMILVSTRARE, armis proludere. Chron. Estense ap. Murator. t. 15. Script. Ital. p. 462. *Hastiludentes et armilustrantes ad frenum equi sui antecedebant* etc.

† ARMILVSTRIVS, *quod armis locus lustretur*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7641. V. Thes. Fabri in *Armilustrium*.

ARMINEA, ARMINIA, pellis muris Pontici. Computus an. 1333. Hist. Dalphin. to. 2. pag. 275. Alibi legitur *Arminia*. V. *Hermellina*.

† ARMINIVM, f. pro *Arnesium*, apparatus, quidquid ad ornamentum rei additur. Ch. ex Tabul. Cassin. *E. v. paramentos de pannos de mixa cum omnia arminium ipsorum.*

ARMIRAGIA, maris praefectura. Bartholom. Scriba lib. 9. Annal. Genuens. ad an. 1264.

ARMIRAGIVS, maris praefectus, Gall. *Amiral*. Bartholom. Scriba lib. 9. Annal. Genuens. ad ann. 1264. V. *Admiralius*.

ARMISCARA, mulcta grauior, quae magnatibus vt plurimum solet irrogari. V. *Harmiscara*.

ARMISPATHA. Papias: *Armillae proprie virorum sunt - - eaedem et circuli, et brachiales, rotundae, id est, bogae, Armispathae.* V. *Bauga*.

† ARMITAGA *dicuntur organa ad armum ligata, vel secundum quosdam, genus est organi, quod fit cum aqua.* Glossar. vet. Cod. reg. 521.

ARMITES, ARMITIES, *Armipotens*, apud Papiam MS. Ianus Laurenberg. in Supplemento Antiquarii: *Armites*, ὁπλῖται οἱ ἐν ἐσχάτῃ τάξει, *milites in vltimo agminis ordine.* Idem: *Armites*, παράταξις ἔνοπλος, *acies armata.*

ARMIZATVS, paratus, Ital. *Armeggiato.* Sanutus lib. 2. part 4. cap. 24.

† ARMO, pugio, sica, vt videtur. Statuta Mſ. eccleſ. Aquenſ. *Quod nullus canonicus - - portare audeat cultellum, armonem, falchionem pennatum, clauem, enſem, aut alia arma.*

† ARMOLLIS, an idem ac *Armoracia?* Conſtit. a. 1127, inter Inſtrum. t. 6. Gall. Chriſt. p. 33. *A paſcha vsque ad aſcenſionem Domini - - liceat illis dare carnem cum armollibus, vel cum aliis bonis et ſanis herbis.*

ARMOMANTIA, Io. de Ianua, *diuinatio quae fit in armis, id eſt, in ſcapulis beſtiarum, ab armus et mantia.* Μαντεία Graecis eſt diuinatio, vaticinatio.

ARMONIA, pro *Harmonia.* Iohan. de Ianua: *Armonia, dulcoratio et conſonantia plurimorum cantuum: dulcis cantus coeli.* Ἁρμονία, compages, et apud Muſicos Concentus.

ARMORACIA, ῥαφανίδες, *raphani.* Supplem. Antiquarii. Radices ſunt, quas Germani vocant Rettige. † Gloſſar. med. Simon. Ianuenſ. Cod. reg. 6959. *Armoratia, rapiſtrum, rafanus agreſtis: aliquando mammoracea et lucena vocatur.*

ARMORICA, iuxta mare. Proſper Sanctacrucius lib. 2. apud Marten. to. 5 Ampliſſ. Collect. col. 1446. *Hoc a plerisque ſagacibus praemiſſo, in Nannetenſi ciuitate, in qua haec nunc ſcribimus, menſe Octobri* MDLXIII. *quam antiqui Armoricam (haec vox illorum lingua juxta mare ſonat) dicebant.* Armoricis *Ar*, juxta; ad, ſuper ſignificat, et *More*, mare. Caeſar lib. 7. de Bello Gall. *Gallorum ciuitates, quae Oceanum attingunt, veterum conſuetudine Armoricae appellantur.* V. Menag. Diction. Etymol. Gallic.

ARMVDARE, V. *Armatura.*

† ARMVM, vel ARMVS, Gall. *Arme*, quidquid ad percutiendum aptum eſt. Ch. a. 1268. in Bibl. reg. *Si quis percuſſus fuerit de armo moluto iracunde.* V. *Arma* 1.

ARMVRARIVS, fabricator armorum, Gall. *Armurier*, apud Rymer. tom. 10. pag. 648. V. *Armararius.*

ARMVRATVS, ſcutis gentilitiis, quae vocant *Arma* diſtinctus, ornatus, Gall. *Armoirié.* Inuentar. MS. Eccleſiae Nouiom. an. 1419. *Duo aſſeti - - armurati armis de le Beſſert* - - *Item vna cortina magna ſeriroiata ea armurata armis de Courtenay.*

ARMVS, V. *Armum.*

† ARMVSERIVS, pro *Armurerius*, in Probat. t. 4. Hiſt. Nem. p. 47.

ARMVTIA, villoſum amiculum, quo vtuntur Canonici, Gall. *Aumuſſe.* Concil. Rauennenſe a. 1314. can. 10. V. *Almuciam.*

ARMVZIVM, eadem notione. Translatio S. Proſperi, tom. 5. Iunii pag. 71.

ARNA. (1) Italis *Arnia*, aluus apum. Fori Oſcae ann. 1247. fol. 16. *Et ſi apes fecerint damnum pacet ei in horto aut in vinea arnam cum melle et vnam coctaram.* (2) † Agna apud Feſtum, a Gr. ἄρνος, agnus. Gloſſar. Lat. Ital. Mſ. *Arna, la pecora agniela.*

† ARNAGLOSSA, *plantago, planatge, Prov.* Gloſſar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. Germ. Wegerich.

ARNALDENSIS, monetae ſpecies, Vicecomitum forte Leomaniae, quibus familiare fuit Arnaldi nomen. († Vel etiam comitum Carcaſſonenſium aut Conuenarum.) Ch. Ioan. de Greilly Seneſcalli Vaſconiae an. 1283. in Regeſto Conſtabulariae Burdegalenſis fol. 221. *Habuiſſe et recepiſſe - - a Ioanne Epiſcopo Aginnenſi 3000. librarum bonorum Arnaldenſium.* In alio Reg. ſub ann. 1303. *In Agenno currunt Arnald. Caturc. et Petragor.* Regeſtum Comitum Toloſae fol. 30. *Mille librae Arnaldenſis monetae*, in Litteris Arnaldi Odonis Vicecomitis Leomaniae an. 124[illegible] V. *Arnoldus* 2.

ARNALDIA, morbi ſpecies, ſed incerta, niſi forte *alopeia* fuerit. Roger. Houed. in Ricardo I. pag. 69[illegible] *Deinde vterque Rex incidit in aegritudinem, quam Arnaldiam vocant, in qua ipſi vsque ad mortem laborantes capillos ſuos depoſuerunt.* Eadem habet Bromptonus pag. 1201. Nicolaus Triuettus ann. 1191. *Grauiſſima in*[illegible]

incurrit aegritudinem, quae vulgo Arnaldia vocatur. Codex editus habet Arnoldia, sed perperam.

ARNALDISTAE, haeretici, ab Arnoldo Brixiano Clerico appellationem nacti. De iis agunt Otho Frising. lib. 2. de Gestis Frid. c. 20. S. Bernard. Epist. ad Guidon. Legat. et Gerhous Reichersperg. lib. 1. de Inuestig. Antichristi.

ARNALDVS, ARNOLDVS, ganeo, nebulo, homo nihili, scortator. Stat. Vercell. l. 5. p. 126. *Non debeant tenere vel reducere aliquos fructus - - ab aliqua persona ignota, soldato, meretrice, arnaldo, vel ribaldo.* Adde Stat. Crimin. Cumanae c. 187. Hinc Gallis *Arnauder*, *arnaldorum* more agere. Vt *Arlotus* et *Filii Hernaudi* in *Filius*.

ARNALYVS, qui consilia dat, a Celtico *Arn*, honor, et *Ly*, palatium, curia, vt docet le Beuf t. 2. Collect. var. Script. p. 274. vbi vet. hanc Inscriptionem refert: *Mercurio et Mineruae Arnalyae numinibus. Augustorum sacrum. Cn. Publius Lucceius Marcellinus Decurio* V. S. L. M.

ARNARIVM, f. pro *Alnarium*, alnetum, in Ch. a. 1157. ap. Murat. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 676. *Villam cum omnibus suis aedificiis - - et arnariis, fontibus. riuis*, etc. V. *Alnidus et Arnus*.

ARNATVS PANNVS, tinea consumptus, exesus, forte ab Italico *Tarmato*, quod idem significat. Statuta MSS. an 1253. *Pannum arnatum vel vetustate consummatum*.

ARNEA, pro *Arena*, legitur infra in ...

ARNELAVS, *scapulare monachorum*. Isid. In Excerptis Pith. *Arnilausa*. V. *Armilausa*, vbi Cangius legit *Armilausa*.

ARNESE, armatura, Germ. *Harnisch*. Computus anni 1333. Hist. Dalphin. to. 2. p. 278. Ibid. pag. 279. V. *Harnascha*.

ARNESCVM, i. q. *Arnesium* 1. in Stat. Auellae c. 114.

ARNESE, vox Italica, proprie apparatus omnis bellicus; item quaeuis supellex. Ottobonus Scriba lib. 3. Annal. Genuens. ad ann. 1194. apud Murator. to 6. col. 369. *Loricas vero et armamenta varia, vasa etiam argentea, et aurum, et monetas, et alias innumerabiles diuitias et multum arnese, sibi praetermissis iuramentis, quae fecerant, retinuerunt.* Chronicon Parmenense ad ann. 1301. apud eumdem Murator. tom. 9. col. 843.

ARNESIVM. (1) Vt *Arnense*, Gall. *Harnois*, Armatura. Codicillus Henr. Com. Ruthen. an. 1222. apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 1170. V. *Harnascha*. *Arnesia Armorum*, apparatus. Ch. ann. circiter 1423. *Arnesium Saumerii*, instructus equi clitellarii, Gall. *Harnois de bete de somme*. Capitula Gener. S. Victoris Massil. MSS. (2) ARNESIVM, ARNEYSIVM, ARNEZIVM, quaeuis supellex Ecclesiastica et domestica, etiam muliebris. Testam. an. 1367. inter Anecd. Marten. tom. 1. col. 1524. *Residuum pretii dictarum rerum conuertantur in jocalibus et aliis arnesiis faciendis in altari dicti monasterii.* Ch. Raymondi Episcopi Penestrini apud Baluz. tom. 2. Hist. Aruern. pag. 348. (3) Tunicae species, sagum, paludamentum. Litt. Ioannis I. Regis Franc. a. 1351. apud D. de Lauriere tom. 2. Ordinat. Reg. pag. 481. *Item, quod vnicus* (f. nuncius) *dicti Consulatus possit et valeat deferre baculum pictum floribus lilii, et arnesium suum, sicut seruientibus in talibus deferri consuetum.* (4) Ferramentum. Litt. anni 1340. Hist. Dalphin. tom. 1. pag. 53. *Clientes nostros muniri faciati, et prouideri arnesiis pro cala et destructione arborum, vinearum, et bladorum opportunis.*

ARNEXIVM, ornatus equi, Gall. *Harnois*, et forte quaeuis impedimenta et sarcinae. Chron. Veronense ad ann. 1301. apud Murator. to. 8. col. 641. V. *Arnesium* 1. et *Arnisium*.

ARNEYSIVM, ARNEZIVM, V. *Arnesium* 2.

ARNILAVS, V. *Arnelaus*.

ARNISCARA, V. *Harmiscara*.

ARNISIVM, ARNIXIVM. Ogerius Panis Annal. Genuens. lib. 4. ad an. 1213.

1213. apud Murator. tom. 6. col. 405. *Exercitum totum fugauerunt, tendas quoque, papiniones et arnisium habuerunt.* Ibidem: *Boues, carros, carrocios, tendas, papiniones, mulas et arnixium totum retinuerunt, et habuerunt valorem vltra librarum millia Papiensium.* Quibus in locis non solum equorum ornatus, Gall. *Harnois*, sed impedimenta quaeuis et sarcinae debent intelligi. † Immo supellex quaeuis tum ecclesiastica tum domestica. Stat. Placent. apud Murat. t. 16. Script. Ital. pag. 548. V. *Arnexium.*

ARNITUS. (1) Fredegar. Schol. cap. 64. *Totamque Persidam suae ditioni redegit, captis exinde multis thesauris, et 7. arnitis, tribus annis circiter Persida vastata, eius ditioni subiicitur.* Ad oram annotatur in aliis Codd. legi, *Aeltis*, *Aeltiarnitis*, et *Welharnetis*. Sed obscurum per obscurius. (2) † Quaeuis impedimenta, sarcinae, Gall. *Bagage*. Ch. a. 1326. inter Ordinat. reg. Franc. t. 4. p. 452. *Ne quis equos, boues asinos - - ad arnitus, ad quadrigum, ad traham siue ad hercam capere praesumant.* Vbi tamen forte legendum est *ad aratrum.*

ARNIXIUM. V. *Arnisium.*

ARNO, Belgis olim idem quod aquila, Germ. Arn. Hinc *Arno* seu *Arnoldus* Elnonensis Abbas, deinde Saltzburgensis Archiepiscopus apud Alcuinum Epist. 34. et 104. *Aquila* vocitatur. Prior ita inscribitur: *Aquilae Antistiti Albinus:* posterior vero: *Dulcissimo fratri et sanctissimo Praesuli Aquilae.*

† ARNOGLOSSUS, piscis genus. Tract. Ms. de Piscibus cap. 96. *Arnoglossus, cui ab agninae linguae nomen positum est, a nostris Perpeire nominatur.*

ARNOLDUS. (1) V. *Arnaldus*. (2) *) *Floreni Arnoldi*, Arnolds-Gulden. Statut. Lubecens. a. 1438. *Iohannes Otto recognouit, se tenere - - in decem et sex florenis Arnoldi, quolibet floreno de XI. solidis denariorum Lub.*

ARNOSIUM, armatura, Gall. *Harnois.* Testam. Guigon. Episc. Casin. an. 1345. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. 1460. XIX. V. *Arnesium* ...

ARNULPHINUS, monetae species, quae currebat in Prouinciae Comitatu sub ann. 1465. valebat ... ducatum cum dimidio.

ARNUS, pro *alnus*, arboris species, Gall. *Aune*, Germ. Erle. Statut. Arelat. tit. 127.

AROAGIUM, facultas, forte linum vel cannabim in aqua macerandi et eluendi, a voce Gallica, *Arouer* ... *Rouir*, Germ. Rösten, Rötten. Ch. Guidonis Episcopi Ambian. an. 112... ex Tabulario Ecclesiae Ambian. *... alia autem aqua habent homines Ecclesiae Ambianensis liberum aroagium, et communes vsus, hoc excepto, quod ibi non possint piscari, vel aquam ad alia loca diuertere, vel illud impedimentum, quod dicitur cassigiare, de nouo facere.*

ARODANDRUM, *arbor; quod corrupte dicitur Lorandrum, eo quod sit similis foliis Lauri*, Papias MS. Bituric. † Vox manifeste corrupta ex *Rhododendron.*

ARODINA VESTIS, rosei coloris, a Graeco Ῥόδον, *rosa*. Anastas. in Vitis PP. apud Murat. tom. 3. pag. 251. col. 1. *Fecit in Basilica - - vestem rubeam de arodina*, (al. *diarodina*) inquit Murator. quod retinendum dicerem, si casus adiectiui cohaereret cum substantiuo. *Diarhodinus* vox est nota, vti videre potes suo loco.

ARODOGNATURA, V. *Raignadura.*

AROLIUS, V. *Arrolius.*

AROLUS, genus retis, quo aues capiuntur. Describitur a Petro de Crescentiis lib. 10. de Agricult. cap. 2...

AROMATARIUS, pharmacopola, qui componit vtilia medicamenta. ... Vnguentarius. Concil. an. 1585. inter Hisp. to. 4. pag. 324. *Nominatim interdicitur Chirurgis et Aromatariis, ne his diebus* (festis) *artem suam exerceant, quantum aegrorum saluti conueniet.* Et pag. 34... *ludant* (Clerici) *in locis publicis, aut in domibus, quo ad id multitudo hominum conuenit, veluti in domibus aromatariorum aut tonsorum.* Iidem forte in Hispania tunc erant Pharmacopol...

opolae, Chirurgi simul et Vnguentarii, vnaque *Aromatarii* voce designantur.

AROMATICITAS, odor vel sapor aromaticus. Bartholom. Anglicus lib. 19. de Proprietatibus rerum cap. 56. Bern. de Breydenbach Itin. Hierosol. pag. 98.

AROMATIZARE. (1) Odorem spargere, *redolere*, Ioanni de Ianua. Catholicon Armoricum, Iocelinus in Vita S. Patricii n. 3. (2) Aromatibus condire, Germ. würtzen. Chron. S. Petri Viui Spicileg. Acher. to. 2. pag. 745. Vita S. Pecinnae Virginis tom. 5. Iunii pag. 87. (3) Thus adolare. Guidonis Disciplina Farfensis lib. 1. cap. 42. Ibidem pag. 66.

AROMATIZATIO, ead. notione, ib. non semel.

AROMATORIVS, pharmacopola. Statuta MSS. Cardinalis Triuultii Abb. S. Victoris Massil. an. 1531.

AROMATVM, aroma. Sermo S. Humilianis Abbatissae tom. 7. Maii pag. 834.

ARONCALE SOLVM, ager incultus, ... Ch. 33. inter Alemann. Goldasti ... V. *Roncalis*.

...OTHEVS *interpretatur Scotoma...* Papias MS. Vtrumque perinde ...gnitum, nisi forte *Scotomatus* idem sit ac tenebrosus, a Graeco ..., tenebrae; sed haec diuinando.

AROVASIA, siue *Arida Gamantia*, ... Viromanduorum regio circa ..., Cameracum et Bapalmam. ... *S. Nicolai in Arouasia*, quae ... Congregationis Ordinis Ca...corum Regul. S. Augustini. V. ...*gamantia*.

...PA. (1) Gloss. Aelfrici: *Arpa*, ... geat, id est, *Porta areae*, iux... Somneri Glossar. Saxon sed forte ... fuerit quod *Haspa*. V. in hac voce, et in *Harpa*. (2) Matth. Silvaticus in Pand. *Alharbe est quaedam auis, quae in nostra lingua vocatur Arpa, quae est facta vt miluus.* † Gall. *Arpe*. pro *Harpie*, auis poetica, Germ. Harpye. (3) Cithara, species instrumenti musici, German. Harpfe. Fridegodus in Vita S. Wilfridi Episc. inter Acta SS. Benedict. saec. 4. part. 1. pag. 724. V. *Harpa*. (4) Harpago, vel forceps focaria. Germ. Feuerzange. Ch. a. 1218. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 67.

† ARPACARE, harpagone trahere. Columnarium f. Comoedia sine nomine ex Cod. reg. 8163.

ARPAGA. Vgutio: *Succinus, gemma quaedam, quam Graeci vocant electrum, fului et caerulei coloris, fertur arboris succus esse, et ob id dicitur succinus. Vocatur et a quibusdam Arpaga, ab arpe, (ἁρπάζειν) quod est rapere, quia attractu digitorum accepta, vel coloris omnia folia et vestium fimbrias rapiat, et paleas, sicut magnes ferrum.*

† ARPAGARE, arripere, apprehendere. Vita S. Amalbergae ex Cod. Reg. 5506.

ARPAGO, *genus vasis. Vnde Iosephus: Fecit vasa aurea, ollas, caldarias, et arpagones.* Vgutio. *Arpago* scriptum est pro *Harpago*; quod instrumentum est ferreum Latinis Scriptoribus notum, vncos habens et a Graeco ἁρπάγη deriuatum. † Pro ligonis specie occurrit in Hist. Billii apud Murat. t. 19. Script Ital. p. 128.

ARPAGVS, immatura morte raptus, ab ἁρπάζω, rapio; † vel ipsa mors immatura. Claudius Menestrier Hist. Lugdun. pag. 56. ex antiqua inscriptione. V. ibi notam eiusdem Menestrier.

ARPATA, mensurae species. († Pugillus, vt *Arpauda*, Gall. olim *Arpade*.) Tabular. S. Petri Generensis apud Marcam in Hist. Beneharn. lib. 1. cap. 25. n. 8. *Odo Castelliensis - - dedit B. Petro, in eodem mercato arpatam salis in perpetuum possidendam.*

† ARPAVDA, quantum pugno continetur, pugillus. Leudae maior. Carcass. Ms. V. *Arpata*.

† ARPAX, harpago, Gall. *Harpon*. Annal. Estens. ap. Murat. t. 18. Script. Ital. p. 928. V. *Arrapax*.

ARPAXARE, rapere, ab ἁρπάζειν. V. *Harpagare*.

† ARPENDIVM, idem ac *Arapennis*, Gall. *Arpent*, in Tabular. S. Sulpit. Bituric.

ARPEN-

ARPENNA, agri modus, idem qui supra *Arapennis*, Gall. *Arpent*. Acta Ezonis et Mathildae tom. 5. Maii pag. 59.

ARPENNIS, eadem notione, apud Doubletum Hist. Sandionys. pag. 829. 836.

ARPENNUM, eodem significatu apud Stephanotium to. 2. Antiq. Occitan. MS. pag. 413.

ARPENNUS, idem, apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 197. V. *Arapennis*.

† ARPENTARIUS, agrimensor, in Ch. a. 1217. in Chartul. Camp. Cam. Comput. Paris.

ARPENTATOR, agrimensor, Gall. *Arpenteur*, apud Spelmannum in Glossario, quod vide.

† ARPENTINUS, i. q. *Arapennis*, in Ch. Philippi Augusti Ms.

ARPENTIUM, ARPENTUM, idem quod *Arpenna*, modus agri, Gall. *Arpent*. Ch. an. 1181. ex Archiuo Ecclesiae Dolensis. *In tota terra Carcon non stant nisi tria arpentia*. V. *Arapennis*.

ARPENTUM, V. *Arapennis*.

ARPETA, corrupte pro *Erpeta*, seu *Herpeta*, ignis sacer, ἕρπης Graecis tumor exulceratus, a flaua bile sincera proueniens. Chron. S. Maxentii, seu Malleacense an. 1014. *Obiit Petrus Abbas - - morbo arpeta, id est, igni inextinguibili, siue se consumens*. Infra: *Fuit homo - - qui pedem morbo arpeta perdidit*. Scribonius Largus cap. 63. *Facit hoc medicamentum ad carbunculos, et ad ignem sacrum, et ad zonam, quam Graeci ἕρπητα dicunt*. Est autem *zona* species ignis sacri. Adde eumdem cap. 246. Marcellum Empir. cap. 11. Celsum lib. 5. cap. 27. et Conradum Usperg. in Henrico V. V. *Ardentes*.

ARPINIUM, vt *Arapennis*, Gall. *Arpent*. Locum vide in *Mansionale*.

ARPO, spicula ferrea, quibus balaenae in mari configuntur, Germ. Harpune, apud Rymer. tom. 2. pag. 527. V. *Harpones*.

ARQUATURAE, *forfices*, Papiae. Notae Tyronis: *Arquat. Arquatura*. V. *Arcatura*. † Rectius Glossar. ... Cod. reg. 7613. *Aquaturae, fornica...*

ARQUAYRAGIUM, V. *Arqueriatus*.

ARQUEMIA, pro *Alchymia*, seu *Ch...mia*, in Nouellis Definitionibus Ordinis Cisterciensis distinct. 7. cap. ...

ARQUERIA, V. *Archeria*.

† ARQUERIATUS, officium arc... seu sagittarii. Ch. a. 1341. in ... reg. Infra *Arquayragium* et *Arqu...gium*. V. *Arcarii*.

† ARQUESIA, pro *Arqueria*, Germ. Schießscharte, Gall. ol. *Archi...* Stat. a. 1357. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 194.

† ARQUETUS, diminut. ab arcu... Comput. Ms. fabricae S. Petri Insul. a. 1495.

† ARQUILLAE, *cauillae de ferro in biga*, Gall. *Hutrées*. Gloss. Lat. Gall. a. 1352. Cod. reg. 4120.

ARQUINETTA. Litterae Richardi II. Regis Angl. an. 1380. pro Mercatoribus de Ianua, apud Rymer. to. 7. pag. 233. *Duas magnas ollas ... beris viridis, vnam vergentam ... beris facti cum aqua limonis, ... balam de Arquinetta, tredecim ... vuarum siccarum, nouem pipas ... ris*. Haud scit Cangii editor ... *Arquinetta* deriuetur ab articulo Arabico *Al*, pro quo non semel *Ar*, ... *China*. Hispanis lignum ... quod decoctum aqua ... mouet.

ARQUINTALE; pondus centum librarum ad quod merces ... tur. Ch. Willelmi D. Montispessulani an. 1103. *Dono etiam ego Willelmus Bailasicum arquintalis, et ... tium denarium in arquintali ... lias, quas donant homines Montispessulani et Longobardi pro arq...* V. *Quintale*.

† ARQUINTARS. Ch. a. circa ... inter Probat. t. 1. Hist. Occit. ... 311. *Quia Petrus comes ... uit - - de aliis hominibus - - de ... cogacias, et de ipsos raptus, et ... ipsis homicidiis, et de ipsis Arquint... et de ipsa moneta*. Quod de iurisdictione vel emolumento ponde... intelligit Carpentarius. V. *Arquin...*

† ARQUITENENS, epitheton Dianae et Apollinis, apud Arnob. ... Macr...

Macrob. l. 6. Saturn. c. 5. et Naevium l. 2. belli Punici. V. Animadverf. Elmenhorstii in Arnob.

ARQVITES, arcubus instructi, sagittarii. Acta S. Marcelli PP. lib. 2. cap. 4. n. 12. V. Nonium et Gloss. Graec. Lat. V. etiam *Arcista.*

ARQVVTES, V. *Arcista.*

ARRA, *Lara o capra*, in Glossar. Lat. Ital. Ms.

ARRA NVPTIALIS. Petrus Chrysolog. serm. 140. *Ad Virginem Deus aligerum portitorem mittit: nam dat arram, dotem suscipit, qui fert gremium. Annulus Arrarum nemini detur*, in Legib. Wisigoth. lib. 3. tit. 1. §. 13. Gregorius Turon. l. 4. Hist. cap. 41. *Praeceptionem ad Iudicem loci exposuit, vt puellam hanc sibi matrimonio sociaret, dicens: Quia dedi arram in desponsatione eius.* Infra: *Et ideo gloriae vestrae praeceptionem deposco, vt filiam suam mihi tradat in matrimonio, alioquin res mihi liceat eius possidere, donec sexdecim solidorum millibus acceptis, me ab hac causa remoueam.* Vide IC. et Salmas. ad Capitolin. pag. 254.

ARRABARE, auellere, Gall. *Arracher*, Prouinc. *Derrabar.* Transact. inter S. Elzear. et homines de Podio Michael. a. 1316. *Quicunque talliauerit, arrabauerit seu fregerit - - arbores fructiferas. Arrabare ligna*, in Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 152. Hinc

ARRABATA TERRA, in Ch. a. 1138. apud Baluz. Hist. Aruern. tom. 2. pag. 489. *Ego Bernardus Atonis Vicecomes Nemausensis reddo et dono et laudo in feudum tibi Raimundo* *Can- - - *terram quae est arrabata* - - *quae fuit vinea*, etc. † Id est vnde vites euulsae sunt

ARRABILIS, qui arat, in Ch. a. 1239. apud Thomasser. Consuet. Bituric. p. 85.

ARRABO, pro *Arrhabo*, in Litt. Ludov. reg. Franc. a. 879. t. 1. Corp. Diplom. p. 20.

ARRACIVM, *est quoddam genus panni*. Vocab. vet. a 1482. Germ. Rasch. V. *Aras* et *Arras.*

ARRADAMENTVM, locatio, dato ad *arrendam*. Inuent. Ms. a. 1366. in I.

ARRADONGATVRA, V. *Reignatura.*

ARRABONI, *id est*, *Vadimonium*. In Gloss. MS.

ARRAHENES, ARREHENES, ARREHENATI, obsides, vt putat, Cangii editor, Germ. Geissel; forte sic dicti quod sint veluti *arrha* rei alicuius faciendae. Oratio Petri Ferdinandi Vacecapitis, Regis Castellae legati ad Ludouicum Ducem Andegauensem an. 1387. apud Marten. to. 1. Collect. Amplisf. col. 1503. *Propter quod frater vester dominus Rex Castellae misit domino Infanti praedicto certa capitula continentia modos rationabiles non incertos de arrehenibus aliquibus certorum castrorum, eidem domino Infanti nepoti vestro per Regem Nauarrae celeriter conferendis.* Et col. seq. *In certitudinem rei cuius arrehenatos eiusdem villae omnes meliores et notabiliores homines jam tenebat.*

ARRAIARE, instruere, disponere, armare, Gallis veteribus *Arrayer*, modernis *Arranger*. Litterae Edwardi III. Regis Angl. an. 1338. apud Rymer. tom. 5. p. 7. *Centum homines Wallenses - - eligati, trietis et arraietis, vel eligi, triari et arriari faciatis - - ipsosque sic electos, triatos, arraiatos ac bene munitos liberari faciatis dilectis et fidelibus*, etc. Mandatum Henrici IV Regis Angl. an. 1406. apud eumd. Rymer. to. 8. p. 449. *Campum illum de sorde et luto mundari et cum arena et sabulo ac alio modo parari et arriari faciatis.* Rursum occurrit tom. 6. pag. 663. et pag. 726. Ch. Richardi Regis Angl. apud Willelm. Thorn. *Gentes sufficienter munitas et arraiatas.*

ARRAIATIO, ordo, dispositio, apparatus bellicus Litterae Edwardi III. Regis Angliae an. 1338. apud Rymer. tom. 5. pag. 7.

ARRAIATOR. (1) Qui disponit, ordinat, instruit, Gall. *Mareschal de camp*, alias *Arraiour*, castrorum praefectus. Litterae Edwardi II. Angl. Regis an. 1322. apud Rymer. to. 3. p. 973. *Assignauimus ipsum Comitem capitalem custodem Comitatuum - - et superiorem arraiatorem et ducem tam hominum ad arma, quam peditum.*

ditum. Est paulo post: *Mandamus superiori arraiatori et duci hominum huiusmodi* etc. (2) Aciei ordinator, Gall. *Sergent de bataille*. Item centuriae instructor, Gall. *Sergent d'une Compagnie*, Angl. *Arrayer*. Lit. Richardi II. Angl. reg. ap. Rymer. t. 7. p. 521. Vbi etiam ARRAIZVS dicitur.

ARRAINARE, ad Tribunal sistere, in jus vocare; († Gall. ol. *Arrainier*, cogere, compellere.) Item Lites seu causas in *regesto* eo ordine disponere, quo citandae sunt et agendae. Angl. *Arraign;* a Francico *Arranger*, oriri putant Skinnerus in Etymol. Angl. et Thomas Blount in Nomolexico, quod causae et rei ordine vocentur ad rostra seu cancellos, quos Angli *Barram* nominant. Alii ab *Arraisonare* per contractionem factum putant *Arrainare* et *Areniare*. Mandatum Eduardi III. Regis Angliae an. 1337. apud Rymerum to. 4. pagina 797. V. *Areniare*.

† ARRAIZONARE, eadem notione atque *Arrainare*, in Ch. a. 1463.

ARRAIZVS, V. *Arraiator* 2.

ARRAMA. (1) Ramus, Gall. *Rameau*, in foris Beneharnens. (2) Mulcta, quae irrogatur pro *defectu*, seu *defalta*, cum videlicet actione intentatae quis non respondet, qua notione etiam AREMIA scribitur in Ch. a. 1259. in M. Pastorali Eccl. Paris. l. 1. c. 21. V. Bellomanerium c. 61. (3) Idem ac *adramitio*, in Foris Beneharn. V. *Adramire* et *Arramare*.

ARRAMARE. (1) † Ex *ramis* arborum tecta concinnare, vbi animalia, quae ex iure in siluis depascuntur, quiescere possint. Ch. a. 1341. in Bibl. reg. *Animalia sua - - in his baugiis et nemoribus regiis ipsius bailiae - - immisisse, armasse causa depascendi, abeurandi, arramandi et aliter de die et nocte explectandi*. V. *Ramagium*. (2) Idem vt videtur ac *Adramire*, quod vide. Vox frequens apud Practicos Anglos, apud quos v. n. *Arramare iuratum in assisa*, vel *assisam arramare*, est profiteri, probaturum se ius suum in assisa. Ita Bracton. l. 3. de Act. c. 11. §. 11. 12. 13. l. 4. tract. 1. c. 37. et [...] et alibi.

† ARRAMATIO, vt *adramitio*, in Ch[...] a. 1229. Ms.

† ARRAMENDVM, datio ad *arra[...]dam*. Statut. a. 1337. ap. Marten[...] t. 8. Ampl. Collect. p. 1560. V[...] *Arradamentum*.

ARRAMENTVM. (1) Ordo, omn[...] instructio, Gall. olim *Arr[...]* nunc *Arrangement*. Knygthon. V[...] *Arraiare*. (2) ARRAMENTA RE[...]SVMERE, ad calculos reuerti, [...] est, eo litis reuerti, vbi desitum [...] Hist. Harcur. tom. 4. pag. 1[...]47. [...] Regesto Parlamenti: *qui ratione [...]ris filiae suae dicti Droconis resumpsi[...]rat arramenta pendentia in Curia [...]stra inter dictos Droconem et [...]nem*. Ch. Caroli Regis Franc. an[...] 1404. apud Baluz. tom. 2. Hist. Ar[...]uern. pag. 470. V. *Ermam[...]* (3) † Documentum, quidquid r[...] illustrandae inseruit. Ch. a. 1329 Bibl. reg. *Videre - informaciones, [...] aprisias, et arramenta alia facien[...] ad hanc partem*. (4) † Aes, Gall. *Airain*. Regist. Episcopat. Niuer[...] a. 1287.

† ARRAMIARE, vt *Adramire*, in Ch[...] a. 1205. Ms.

† ARRAMIATIO, i. q. *Adramitio*, [...] Ch. a. 1201. in Instr. t. 10. Gal[...] Christ. p. 451.

ARRAMINA. Tabular. S. Diony[...] a. 1244. *Habet omnimodam justitiam in hominibus et hospitibus S. Dionys[...] citationes, arraminas, districta, [...]nagia, denarios etc.* V. *Adram[...]* *Arrama*.

ARRAMINATIO, vt *adramitio*. C[...] Phil. Reg. a. 1209. *Si quis [...] sacramentum facere debuerit, et [...] arraminationem sacramenti se in [...]tium suum iturum dixerit*, etc.

ARRAMIRE, V. *Adramire*.

ARRAMITIO, vt *Adramitio*, in [...] a. 1225. apud Baluz. t. 7. Misc. p. 331.

† ARRAMPANTVM, harpago. Fazell. de reb. Sicul. l. 9. p. 519.

ARRANCANES. Testam. Sanci[...] Regis Portugal. aerae 1217. [...] Brandaon. tom. 4. Monarchiae L[...]san. p. 260. *Habeat et meus [...]*

et meas scarlatas, (et penas varias, arrancanes et lencios. In Actis SS. Iunii tom. 3. habetur Arancànes et lencior. Cintas Hispanis sunt fasciae sericeae, Gallice Rubans de soye; Scarlata, pannus cocco tinctus, Gall. Ecarlate; Pena pro Peana; Arrancanes pro Hispanico Arracadas, inaures, Germ. Ohrrin-ge; Lencios vel Lincios, Hispanis Lienços, Gall. Linge, vnde lecti lintea, Linceuls appellantur.

ARRANCARE, ARRENCARE, ab Hispan. Arrancar, euellere. Statut. Massil. l. 5. c. 19. Ch. a. 1168. inter Probat. t. 2. Annal. Praemonstr. p. 697. et alibi.

ARRANCATA, expeditio militaris, vel raptus, direptio, qualis fieri solet in expeditionibus militaribus, ab Hispano Arrancar, Gall. Arracher, euellere, rapere, auferre. († Recte forte ab arraiare, instruere, disponere, Gall. Arranger.) Moretus Antiquit. Nauarrae pag. 563. e Tabulario S. Saluatoris de Leyre pag. 10.

ARRANCVRA, rixa, lis, querimonia. Moretus in Antiquit. Nauarrae et Archiuo S. Ioannis de la Pena n. 28. V. Rancura.

ARRANDVAMENTVM, datio ad censum annuum. V. Arrenduare.

ARRANIARE, ARRANIATVS, a recentioribus Leguleiis dici annotat Spelmannus in Glossario ad vocem Adhramire, putatque eas voces mendose scriptas pro Arramare, Arramatus, de quibus dictum est suo loco. Cum nullum vir doctus producat locum, vnde liceat veram vocis significationem expiscari, eius conjecturam, nec probat nec reiicit Cangii editor, id vnum obseruans, non magnam esse congationem vocis Arraniare cum Arrainare, quam cum Arramare; ac Arreniare forsan dici pro Arrainare, non pro Arramare.

ARRANNARE, interposito sacramento interrogare. Chron. Henr. Blançard. p. 78. V. Arrainare.

ARRAPARE, arripere, apprehendere, Hisp. Arrapar, Gall. ol. Arraper. Indic. a. 1370. in Bibl. reg.

ARRAPAX, harpago. Gloss. S. Andreae. Auenion. Arrapax, arrapatis, id est, Sercapos, quia arripiat illud quod cadit in puteum.

ARRARE. (1) Spondere, arrham dare, Gall. arrher. Erchempertus in Ducib. Beneuent. cap. 22. Gregor. Turon. de Vitis Patr. cap. 20. Arrare Bellum, bellum denuntiare. Spelman. in Glossario ad V. Adrhamire: Pro his rebus acquirendis arrauimus bellum in Curia Vindotensi. (2) † Fatigare, exagitare, vexare, Gall. ol. Harrier. Ch. a. 1256. ex Chartul. Campan.

ARRAS. Testam. Radulfi de Neuill apud Th. Madox Formul. Anglic. pag. 432. Item do et lego Iohannae vxori meae tertiam partem bonorum meorum - - cum vno lecto de Arras operato cum auro - - Item vnum lectum de Arras cum costeris paled de colore rubeo, viridi et albo. Lectus acu pictus Lectus de Arras dicitur, quod Attrebatum vrbs Belgii, Gall. Arras, olim celebris esset tapetibus, aliisque similibus operibus acupictis. Quin et Attrebaticas vestes sub Imperatoribus Romanis jam fuisse commendatas obseruat Salmasius ad Vopiscum in Carino Augusto. V. Atrabaticae Vestes.

† ARRASARE, complanare, funditus euertere, Hisp. Arrasar, Gall. Raser. Ch. a. 1409. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 199. V. Arasare.

† ARRASTLE, ligonis species, vox vulgaris. Inuent. a 1361. ex Tabul. Massil. Item vnum crusolium, vnum capellum fusteum, vnum arrastle, etc.

ARRATIONARE, Gallis olim Arraisonner, aliquem alloqui, admonere, tractare cum aliquo. Epist. Lamberti Attrebat. Episc. apud Baluz. t. 5. Miscell. p. 307.

ARRATIONATVS, in jus vocatus. Chartul. Matiscon. fol. 110.

† ARRATORIVS, pro aratorius, arabilis. Stat. Cadubrii l. 3. c. 65

ARRAVS, f. mendum pro Aueriis, i. e. animalibus agriculturae inseruientibus. Archiuum Abbatiae Villae nouae: Ego Constantia - - Ducissa Britanniae - - dedi eidem Abbatiae

 omnia

omnia quae pertinent ad Comitatum inter Loine et Beloigne, *exceptis hominagiis*, *quae retinui in manu mea ad seruitium meum cum equis et arrays faciendum.*

ARRAYAMENTVM, ARRAYARE, V. *Arraiare*, *Arramentum.*

ARRAYRAGIVM, pro *Areragium*, Gall. *Arrerage*. Ch. Iohannae Reginae an. 1364. ex schedis D. le Fournier.

ARREATOR. Tabular. S. Iuliani Briuatensis an. 1282. *Consules*, *Procuratores*, *Arreatores*, *et Administratores*, etc. Vox eiusdem originis, qua *Arraiatus*; est enim *Arreator*, qui res curat, instruit. V. *Arraiare.*

ARRECTATVS, accusatus, in ius vocatus. Officium Coronatoris apud Spelmannum. V. *Rectum.*

† ARREDAMENTVM, vt *arrendamentum*, locatio, in Necrol. Ms. Eccles. Bituric.

† ARREDIVM, apparatus bellicus, quaeuis supellex, Ital. *Arredo*, Gall. *Arroy*. Chron. Mutin. ap. Murat. t. 11. Script. Ital. p. 109. V. *Arnese.*

ARREGIVM, pro *Arreragium*, Gall. *Arrerage*. Instrum. tom. 3. Hist. Harcur.

ARREGNARE, V. *Areniare.*

ARREHENATVS, ARREHENES, V. *Arrahenes.*

† ARREIRAGIVM, vt *Areragium*, in Ch. a. 1372. t. 5. Ordinat. reg. Franc. p. 484.

ARRELA. Concil. anni 1012. inter Hispanica, tom. 3. p. 193. *Omnes macellarii de Legione per vnumquemque annum in tempore vindemiae dent Sayoni singulos vtres bonos et singulas arrelas de suo.* An mensurae, an vasis species?

† ARRELLVS, forte diminut. ab *Area*, ager, vel locus, qui nec aratur, nec colitur. Ch. a. 1267. Ms. *Ab illo lacu recta linea vsque ad arrellum - - et ab isto arrello*, etc.

† ARRELOGIVM, ARROLOGIVM, pro horologium, in Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 151. V. *Aralogium.*

ARRENCARE, V. *Arrancare.*

ARRENCVRA, querimonia, Gall. *Rancune*. Chartar. Ecclesiae Auxitanae. V. *Arrancura.*

ARRENDA, census annuus, Gal. *Rente*. Instrum. anni 1410. apu[d] Miraeum tom. 2. pag. 1346. col. [...] V. *Arenda.*

ARRENDAMENTVM, locatio, dati[o] ad censum seu *Arrendam*, Gall. *A[r]rentement* Hisp. *Arrendamien[to]* *Facultas conducendi*, *quam ius arre[n]damenti appellamus*, tom. 4. Conc[il.] Hispan. pag. 127. col. 2. Testam. Is[a]bellis de Lebreto Armaniaci Com[i]tissae an. 1294. apud Marten. t. [...] Ampliss. Collect. col. 1592. Capit[u]lum generale MS. S. Victoris Mass[il.] an. 1426. *Statuerunt quod arrend[a]menta omnium Prioratuum et red[di]tuum fiant ad extinctum candelae*, [...] *plus et vltra offerenti adiudicentu[r]* - - *Precia arrendamentorum tempor[e] quo renderii illa exoluunt*, etc. No[]tanda sunt *Arrendamenta ad extin[]ctum candelae facta*, quae [...] vigent pluribus in locis.

ARRENDARE, ARENDARE, V[el] *Arentare*, ad *arrendam* seu censu[m] dare, in Statutis Ordinis Hospita[]lar. S. Ioan. Hierosol. tit. 17. § 1[...] Concil. Auenion. an. 1059. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 396.

ARRENDATARIVS, conductor, qu[i] ad *arrendam* seu annuam pension[em] agrum aliudue recipit. Tom. [...] Concil. Hisp. pag. 75. col. 2. in Pri[]uilegiis Ordinis S. Ioannis Hierosol. pag. 100. V. *Arrendator.*

ARRENDATIO. (1) Datio ad ar[]rendam seu censum annuum. Sta[]tuta Capituli Tullensis an. 149[...] cap. 9. (2) Taxa Cancellariae Apo[]stolicae tit. 19. *Et si clausula arren[]dationis non sit in litteris*, [...] *mantur*, etc. Vbi Ioannes [...] dicule dixit, *Arrendationem* [...] *rium alicuius subiectionem.* [...] praeterquam quod non [...] promtum est diuinare, quid [...] verbis velit, probabile est [...] *Arrendationem* esse, quod vulgo [...] *sionem* in beneficiis Ecclesiasticis [...] pellant.

ARRENDATOR, vt *Arrendatarius*, conductor, qui recipit ad *Arrend[am]* seu censum annuum, Hispan. *Arre[n]dador*. Tabulario S. Crucis Burd[i]gal, Ch. anni 1389. Ch. anni 13[...]

ex Archiuo S. Victoris Massil. Alteri Ludouici X Regis Franc. tom. I. Ordinat. Reg. pag. 571. Ch. anni 1402. tom. 2. Rer. Mogunt. p. 886. edit. 1722. *Arrendatores Iurium Regalium*, in Foris Aragonensib. seu conductores. V. Mich. del Molino in Repertorio, in h. v. *Arrendatores de la Sisa*, tom. 4. Concil. Hispan. pag. 188. Conductores sunt impositionum, quas Hispani *Sisas* appellant. † ARRENDATOR ECCLESIAE, vicarius, seu presbyter cui ecclesia deseruienda committitur, qui etiam *firmarius* dictus. Ch. an. 1396. in Bibl. reg. † ARRENDATOR INCANTVS, qui *auctiones* ad arrendam seu firmam tenet. Stat. comit. Venaiss.

ARRENDATORIVS, idem qui *Arrendator*. *Firmariis seu arrendatoriis*; in Ch. anni 1362. ex Archiuo S. Victoris Massil.

ARRENDITIA, reditus, seu census [illegible]. Ch. Ludov. II. Imp. ap. Vghell. t. 6. Ital. S. p. 1309. *Cum - - [illegible]itiis, aldionaritiis, arrenditiis etc.* Id est, possessionibus, quae censui [illegible]ae sunt. Ita Galli *Arrente[illegible]* appellant dationem ad censum.

ARRENDVARE, vt *Arrendare*.

ARRENDVATOR, vt *Arrendator*. [illegible] Ecclesiae Cadurcensis inter Anecd. Marten. tom. 4. col. 732.

ARRENGA, oratio ad proponendum consilium in conuentu. Stat. [illegible] l. 1. c. 71. V. *Arenga*.

[illegible]NGARE. (1) Loqui, disputare, [illegible]sserere. Eadem stat. l. 1. c. 28. [illegible] t. 12. Script. Ital. p. 794. [illegible]rdinare, disponere, Gall. *Ar[illegible]*. Ch. a. 1269. inter Probat. [illegible] 2. Hist. Nem. pag. 224.

[illegible]ENGVM, conuentus publicus. [illegible] t. 12. Script. Ital. p. 819. [illegible] *[illegible]enga*.

[illegible]ENIATVS, coactus se sistere judicio, apud Somnerum in Glossario ad calcem Hist. Scriptor. Anglic. V. *[illegible]rainare*.

[illegible]ENTAMENTVM, datio ad censum annuum, Gallis olim *Arrentement*, nunc, *Bail a rente*. Charta [illegible]ici Abb. S. Ioannis Angeriac. a. 1420. ex Chartulario eiusd. Monast. pag. 528. V. *Arrendamentum*.

ARRENTARE, ARENTARE, ad censum ponere, ad canonem annuum, vel ad emphyteusim praedium locare, Gall. *Arrenter*. Monast. Anglic. t. 2. p. 273.

ARREPTVS, ARREPTICIVS, daemoniacus, Italis, *Arretizio*. Vgutio: *Arreptitius, qui arripit, vel arripitur, sicut daemoniacus, et arreptitia dicitur daemoniaca.* Ebrardus de Betunia in Graecismo:

> *Sunt arreptitii vexati daemone multo*
> *Est energumenus, quem daemon possidet vnus.*

Gloss. Lat. MS. Regium *Ariolus, Arreptitius, quasi diuinus.* Isid. in Glossis, *Arreptitius, ariolus, furiosus.* Walafrid. Strabo de Vita S. Galli c. 18. V. S. Augustinum lib. 2. de Ciuit. Dei cap. 4. Cassian. Collat. 7. Vitam S. Mariani Abbatis Ratisbon. cap. 5. Baron. an. 713. n. 15. etc. ARREPTI, iidem, qui *Arreptitii*. Consilium Arausican. I. can. 16. et Arelat. II. can. 41. *Arrepti a daemone homines*, apud Gregor. Turonens. lib. 1. Miracul. cap 69. ARREPTITIVS, *furiosus*, in Breuiloquo. Petrus Damiani lib. Epist. 9.

ARRERAGIVM, idem quod *Areragium*, reliqua, Rückstand, Gall. *Arrerages*. Ch. Iohannae Reginae Siciliae an. 1364. ex schedis D. Le Fournier, Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 612. et 614. V. *Areragium*.

ARRERARIVM, eadem notione. Concil. Auenion. an. 1509. inter Anecd. Marten. to. 4. col. 387.

ARRESTA. (1) Mora, obex, impedimentum, a Gallico *Arrest*, apud Rymer. to. 11. pag. 843. *Non inferentes eis - - malum, molestiam iniuriam, violentiam, arrestam, dampnum aliquod seu grauamen.* Et t. 12. pag. 286. *Absque quibuscumque impetitione, impedimento, arresta seu alia occasione quacumque.* V. *Arestum*. (2) † Agger, puluinus. Ch. a. 1354. in Bibl. reg.

† ARRESTABILE, amentum, lora scilicet, quo lancea media religatur, retina-

retinaculum, Gall. *Arrest*. Ch. an. 1343. in Bibl. reg. V. *Arrestum 7*.

ARRESTARA, V. *Arestara*.

ARRESTARE. (1) Detinere, manus in aliquem vel in eius bona iniicere, Gall. *Arrester*. Ch. anni 1280 e Chartulario S. Vandregesili to. I. pag. 245. *Vt dicti Religiosi - - possent ea* (bona) *capere et leuare et etiam arrestare*. *Arrestatus et captus*, in Ch anni 1320. ex Archiuo Massil. *Arrestauit omnes et captiuauit*, in Actis SS. Iunii to. 3. pag. 648. V. *Arestare*. (2) Decernere, statuere, Gall. *Arrester*. Menoti Serm. Quadragesim. fol. 169. *Primo, fili, an sit necesse quod moriamini? Vtrum sit tota arrestata? O mater non oportet de hoc plus loqui: est arrestum Curie sic datum, quod moriar*. V. *Arestum* 1. (3) † Summam inscribere, Gall. *Ecrire vn arrêté*. Memor. D. Cam. Comput. Paris. (4) † Retinere, cohibere, Gall. *Arrêter*. Ordinat. Ms. S. Petri Aureae-vallis. (5) † Insistere alicui rei, ipsi inhaerere. Marten. t. 8. Amplist. Collect. p. 349.

ARRESTATIO. (1) Captio, iniectio manuum in aliquem vel in eius bona. *Corporis captio et arrestatio*, in Maceriis insulae Barbarae tom. I. pag. 277. *Arrestatio et detentio redditunm*, in Hist. Dalphin. tom. I. pag. 35. V Baluz. to. 2. Hist. Aruern. pag. 781. in Ch. anni 1308. (2) Impedimentum, retardatio, apud Lobinellum in Glossario Hist. Paris. to. 3. *Triginta libras annuatim percipiendas sine dilatione et absque arrestatione*.

† ARRESTATOR. (1) Qui ex iure manum in aliquem vel in eius bona iniicit. Arest a. 1278. in Bibl. reg. (2) Pro *Arrendator*, conductor. Ch. a. 1346. in Bibl. reg.

ARRESTIVM CLAVSTRALE, inclusio in claustro, et forte in claustrali carcere. Statuta S. Victoris Massil. an. 1531.

ARRESTVM. (1) Manus iniectio in aliquem seu in illius bona, Gall. *Arrest*. Leges Mechlinienses tit. 6. art. 7. † ARRESTI VILLA, in qua mercatoribus foraneis licet in emptores mercium suarum, seu in illorum bona manum inicere. Ch. a. 1351. t. 3. Ordinat. p. 248. † ARRESTVM FRANGERE, den Arrest brechen, iniussus abire. Ch. a. 1359. in Bibl. reg. (2) ARRESTVM COMPVTI, rationum confectio, Gall. *Arresté d'un Compte*. Litterae Humberti II. an. 1334. to. 2. Hist. Dalphin. pag. 266. (3) ARRESTVM CVRIAE, V. *Arestum* 1. (4) ARRESTVM TRIVM DIERVM, *videlicet quod omnes nauigantes sint per tres dies ante villam Valentiae*, vt habetur in *Declaratione pedagiorum quae leuantur supra Rhodanum* anno 1445. Hist. Dalphin. to. I. pag. 89. In quo autem consisterit illud ius, amplius declaratur ibidem pag. 90. (5) † Idem videtur quod *Appunctamentum*, consilium nempe quo partes *appunctantur*, vel vt de re controuersa inter se conueniant, vel vt rem controuersam magis elucident. Arest. a. 1347. t. 8. Ordinat. reg. Franc. p. 542. (6) † Interdictum, Germ. Verbot. Ch. Ms. a. 1442. (7) † Mora, dilatio. Ch. an. 1206. in Chartul. Camp. (7) † Amentum, quo hasta media religatur, retinaculum, vulgo *Arrest*. Ch. a. 1383. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 54.

ARRETARE. (1) Accusare, in ius vocare, i. q. *Retare* Fortescut. de laudib. Legg. Angl. c. 36. V. *Rectum* et *Retare*. (2) Statuere, definire, Gall. *Arrêter*. Ch. a. 1491. Ms.

ARREVM, remissio poenae, permutatio, imminutio. Vox Hibernica a Saxonico *Arian*, parcere, condonare, vnde *Arung*, condonatio, remissio. Dicitur de poenitentiis, quae multis variisque modis remitti, minui, permutari vel condonari poterant a Sacerdotibus pro delictorum qualitate. De his habentur octo Canones Synodi Hiberniae apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 20.

ARREVVM, pro *Arreruum*, retro, Gall. *Arriere*. Hispanis *Arrero* et *Arredro*. Fori Oscae Iacobi I. Regis Aragon. anno 1247. fol. 10.

ARREYRAGIVM, pro *Arreragium*, Gall. *Arrerages*. In Obituari

[illegible] MS. S. Geraldi Lemouic. fol. 18. et 40.

[illegible], munera in sponsalibus dari [illegible] Concil. anni. 1594. inter [illegible] to. 4. pag. 703. col. 1. V. *Arra nuptialis.* † *Arrhae* in regno [illegible] i. [illegible] alibi *augmentum dotis* [illegible], vti docet Fontanella de [illegible] nuptial. t. 2. claus. 7. n. 8.

[illegible], arrhis sponsam donare. [illegible] formula matrimonii apud de [illegible] Tract de Cerimoniis pag. 231. [illegible] *his petiis argenti te arrho in no-* [illegible] *SS. Trinitatis et duodecim Apo-* [illegible] *in communicationem bonorum* [illegible] *et temporalium.*

[illegible], pro *Area*, Gall. *Aire.* Ch. [illegible] de Aigneuille an. 1237. ex [illegible] Corbeiensi. Vbi *Arria stra-* [illegible] est stramen omne quod vna [illegible] remanet in area frumento [illegible].

[illegible], haeretici notissimi ab Ar- [illegible] potius Ario, sic dicti. Ne- [illegible] tres SS. Trinitatis personas [illegible] esse naturae; dicebant Ver- [illegible] creaturam, etc. Vide Epi- [illegible] Haeres. 68. et 69. Augustin. [illegible] 49. Athan. Gregor. Nazianz. [illegible] Alii fuere huius nominis [illegible] temporibus diui Bernardi, [illegible] ex eiusdem S. Doctoris vi- [illegible] ipsius opera to. 2. col. 1193. [illegible] 1690. *Paucos quidem habebat* [illegible] *illa* (Tolosa) *qui baeretico fa-* [illegible] *de textoribus quos Arrianos* [illegible], *nonnullos. Ex his ve-* [illegible] *fauebant haeresi illi plurimi* [illegible] *maximi ciuitatis illius.* Re- [illegible] vetus Testamentum plu- [illegible] errorum auctores habeban- [illegible] circa Baptismum, Eucharistiam, [illegible], Matrimonium, etc. de [illegible] fuse Baronius ad an. 1176.

[illegible] V. *Arraiare.*

[illegible] supra; vox mere Hispanica. [illegible] Voti et Felicis Eremit. t. 7. [illegible] p. 64.

ARRIBAMENTVM, collocatio, ab [illegible] *Arribar*, consequi, obtinere, [illegible] a. 1516. in Bibl. reg.

[illegible]NVM, submonitio ad exer- [illegible] etc. V. *Herebannum.*

[illegible]TIOVM, ripa facilis appulsui [illegible], portus species. Item tributum pro ipso nauium appulsu, a Vasconico *Arriba*, Gall. *Arriuer.* Chartular. Anianense. V. *Adripare.*

† ARRIBATORIVM, ripa facilis appulsui nauium, i. q. *Arribaticum.* Ch. a. 1340. in Bibl. reg.

ARRIERAGIVM, reliqua, Gall. *Arrerages.* Chartular. Vedastinum. V. *Areragium.*

ARRIERIBAM, euocatio in militiam. V. *Herebannum.*

† ARRIETAGIVM, praestatio, quae, vt videtur, ex arietibus fit. Ch. a. 1239. in Chartul. S. Ymerii. *Relaxaui - - hominibus meis - - axilium* (f. auxilium) *porcagii et arrietagii, quod mihi faciebant, in mense Septembri.*

ARRIGABA, V. *Andigare.*

ARRIGARE. (1) Dicitur qui de rebus suis morbo laborans disponit. Lex Longobard. lib. 2. tit. 14. *Arrigare secum legem.* Plura vide in voce *Andigare.* (2) † Lauare. Ch. a. 1341. in Bibl. reg.

ARRIMANARIA, i. q. *Arimania*, seu *Arimandia*, in Ch. Philippi Duc. Thusciae a. 1195. in Bullario Casinensi t. 2. p. 226. V. *Arimandia* et *Herimanni.*

† ARRINGERIA, locus editior, vnde concionantur publice. Murat. t. 15. Script. Ital. p. 455. V. *Arengera.*

ARRINGVM, V. *Arengum.*

ARRIPAGIVM, ARRIPATICVM, tributum quod pro appulsu nauis in portum soluitur. Tabular. Fossat. *Et habet ibidem Arripagium in flumine Meternae de qualibet naui.* ARRIVAGIVM, in hist. Lugd. Paradini l. 2. c. 104. V. *Adripare.*

ARRIPATORIVM, ripa ad quam appellitur, V. *Ripatorium.*

ARRIPERE, pertinere. Archiuum S. Victoris Paris. in Praecepto Hlotarii Imperat. in Francia an. 1. in Italia XII. Indict. XIII. *Nec non teloneum de nauibus ad stacia venientibus, quae ad eamdem Ecclesiam arripere videntur.*

† ARRIRAGIVM, vt *Areragium*, in Ch. a. 1298. Ms.

ARRISSARE, V. *Arisare.*

ARRIVA, maleficii species. Ch. Philippi Regis Francor. an. 1310. pro Libertatibus oppidi Bastidae in Petragoricis, ex Regesto 47. Tab. Regii n. 38. *Item si arriua, vel alia maleficia occulta enormia facta fuerint in Bastida vel honore, seu partium dictae Bastidae, fiet - - emenda super iis secundum bona statuta et bonos vsus approbatos in Comitatu Tolosae.* † Perperam pro *Arsina*. V. in hac voce.

ARRIVAGIVM. (1) V. *Arripagium.* (2) Ripa appulsui nauium facilis, portus species, Gall. *Arrivage*. Ch. MS. a. 1342. V. *Adripare*.

ARRIVARE, ad ripam trahere, in ripa nauem exonerare, ripam tangere, a Gallico *Riue*. Inde et apud nautas *Deriver* a ripa nauem subducere. Ch. Iohannae Reginae Castellae tom. 4 Hist. Harcur. pag. 1654. *Placuit facere portum in sua terra pro arriuando seu recipiendo aut recolligendo omnimodas nices.* Legendum opinatur Cangii editor, *naues*, aut *merces* pro *nices*. Merces per abbreuiationem sic scribitur *m'ces*, vnde quam facile legi potuerit *nices*, nemo est qui non videat. V. *Adripare*.

† ARRIVM, arrha, in Chartar. MS.

ARRO, vel *Arrao*, idem quod supra *Arao*, quod vide. Transactio inter Abbatem et Monachos Crassenses an. 1351. ex libro viridi fol. 53.

ARROBA, Hispanis, mensura frumentaria. et liquidorum, hodie *Arroba*, *Arroua*. *Olei Arroua* in Ch Hispanica, apud Colmenarezium in Histor. Segobiensi cap. 16. num. 7.

† ARRODONGNARE, circumcidere, Gall. *Rogner*. V. *Roignatura*.

ARRODOMA, vasis species, tom. 3. Concil. Hisp. pag. 181. col. 1. Locum vide in *Lito*.

† ARROGANENSES, pro *Arragonenses*, apud Bened. abbat. Petroburg.

† ARROGANTIA, magnanimitas, vt interpretantur Editores Act. SS. to. 7. Sept. pag. 370.

† ARROGARE. (1) Arroganter aliquem alloqui, Gall. olim *Arroger* et *Arroguer*. Ch. an. 1389. Bibl. reg. (2) Adesse. Glossar. vet. Cod. reg. 7646.

ARROGIVM, riuulus, Hispanis *Arroyo*. Vetus Notitia Hispanica aerae 829. apud Anton. de Yepez tom. 4. Chronici Ord. S. Benedicti pag. 44[illegible]. V. Historiam Segouiensem cap. [illegible] num. 7. §. 9.

ARROLIVS, AROLIVS, f. pannus vel tela in se conuoluta, Gall. Rouleau, ab Hispano *Arrolar*, voluere. Processus an. 1470. apud Rymer. tom. 11. pag. 675. *Cum ipse venderet - - cum sua carauella - - mercimonia de lanis quatuor centas et quadraginta saccas valoris quatuor librarum cum dimidia pro qualibet tonella, et triginta sex arrolios siue pecias de murfaca.*

† ARROLOGIVM, pro horologium, V. *Arrelogium*.

† ARRONCHARE, runcare, exherbare. Statut. Vercell. l. 3. pag. [illegible]. V. *Runcare*.

ARROTA. Meminit Sandouallius in Episcopis Pampilonensib. pag. 81. Chartae aerae 1113. qua Rex Nauarrae Ramiresius Monachus cuidam Ecclesiae concedit *illa sua arrota quae vocatur de *Fontenera;* cuius vocis notionem ignorare se profitetur idem Scriptor. Occurrit etiam in Charta an. 1395. ex Archiuo S. Victoris Massil. qua Pontius Lobiere Praepositus Tolonensis dat et concedit ad *fascheriam siue rentam jura, domos, terras, perceptiones, census, seruitia, trezena, tascas, et arrota, quae habet in castro de soleriis.* Italis *Arrota* et *Arrioto* idem est ac incrementum, accressio; vnde *Arrota* videtur significare certam praestationem quae pro incremento v. g. domus persoluebatur. *) Vel potius noualia Germ. Neubruch, Neureuth, V. *Rumpere*, et *Arrumpere*.

ARROVA, Hispanis mensurae frumentariae species, amphora, Nebrissensis. Fori Oscae an. 1147. fol, 5. V. *Arroba*.

ARRVDES, *edentes, circumsedentes*. Papias MS. Ecclesiae Bituric.

ARRVMARE, *rumorem afferre*. Papias MS. Ecclesiae Bituric.

ARRVM

ARRVMPERE, i. q. *Rumpere*, arare, agrum proscindere, in Ch. aerae 1010. ap. de Yepez in Chron. Ord. S. Bened. t. 1. V. *Rumpere*.

ARRVPTVM, pro *Abruptum*. Supplicatio ciuitatis Agenni an. 1317. ap. Rymer. t. 3. pag. 655. *Duos facinorosos idem Bernardus, qui justitiam, debite ultimo supplicio fecit tradi, ex arrupto et sine causa*; id est, abrupte, subito, et neglectis iudiciorum formulis.

ARRVRA. V. *Arura* 2.

ARRIATE, horti regii Maurorum. *Arriates* Hispanis hortorum sunt sepimenta cannis confecta. Dicuntur etiam *Encanados*. Vita B. Ferdinandi Principis Lusitani tom. 1. Iunii pag. 574. C.

ARS. (1) Machina, vnde Gallis *Artillerie*, Albertus Aq. lib. 2. Hist. Hierosol. c. 35. *Quidam Longobardus genere magister inuentor magnarum artium et operum*. V. *Artificium*, *Artillator*. (2) ARS, ARTES, Grammatica. Diomedes lib. 2. *Artium genera sunt plura, quarum Grammatice sola literalis est, ex qua Rhetorice et Poetice consistunt: idcirco literalis dicta, quod a literis incipiat*. Q. Rhemius Palaemo in Arte Grammatica: *Alibi de dictum sit de praepositionibus; nam caetera habemus in artibus plenissime dicta*. Cledonius: *Quodam tempore dum ars in Capitolio tractatur*. Ita *Artem* nude non semel vocat Rhetoricam Quintilianus lib. 3. cap. 1. et alibi. FACVLTAS ARTIVM, in Academiis ea dicitur, in quibus, artibus liberalibus Grammaticae, Rhetoricae, ac Philosophiae studium impenditur; cuius elogium perstringunt Statuta eiusdem Facultatis in Academia Viennensi Austriae. (3) ARS SANCTA. Vide *Sortes Sanctorum*. (4) † Vox generica, qua instrumentum quoduis arte confectum denotatur. Stat. a. 1352. inter Prob. t. 2. Hist. Nem. p. 154. (5) † ARS MARIS, scientia naualis. Stat. Massil. l. 1. c. 35. (6) ARS PORTAE SANCTAE MARIAE, inter VII. maiores artes recensetur, in Stat. ant. Florent. l. 5. c. 19. Quae sit, non explicatur. Vide etiam *Artes*.

ARSACIDAE, V. *Assasini*.

† ARSALIVM, incendium, Ital. *Arsione*. Ch. a. 1336. t. 1. Cod. Ital. diplom. p. 403.

ARSANOQVITA, V. *Arsenoquita*.

ARSCHIL, ARSCILD, obsequium militare, V. *Heereschild*.

ARSEDA, *stella valde splendens*, secundum Vgutionem.

ARSEGAYE, V. *Archegaye*.

ARSEIA, combustae siluae, in Consuetud. Bitur. *Arsius* vel *Arseix*; de quo consule Glossar. Iuris Gallici de Lauriere. Charta Libert. S. Palladii ex codice MS. Coislin. *Soluent - - quinque solidos Parisienses pro omnibus animalibus - - in dictis conpeiis siue arseiis inuentis*. V. *Arsina* 1.

ARSELLVM, paruus fornix, seu lapis sepulcralis instar fornicis parieti affixus. Necrologium S. Martialis Lemouic. Scribendum *Arcellus*, ab *Arcus*, Gall. *Arceau*.

† ARSELLVS, vt *Arcellus*, arcus, fornix. Ch. a. 1374. in Bibl. reg.

ARSENA, armamentarium, vulgo *Arsenal*, Italis *Arzenale*. Sanutus lib. 2. part 4. cap. 12. Alii vocem Turcicam putant, seu Arabicam, ex voce, vt aiunt, *Darcenaa*, quae idem sonat, ablata prima litera; quod minus probabile videtur, cum ἀρσηνάλης, armamentarium Constantinopolitanum diceretur longe antequam Turci Constantinopolim peruenissent, Theophilo Michaëlis filio imperante, vt ex Inscriptione, quae a Grutero et aliis refertur, constat. Cangius vero ab *ars* deductam existimat, quae sequioribus Latinis, perinde ac *ingenium*, machinam denotauit, vti supra ex Alberto Aquensi obseruatum est, ita vt locus fuerit, in quo *artes*, id est, machinae bellicae, quas etiamnum *Artilleries* dicunt Galli, reponebantur; nam quod *Artilleriam*, ab arcubus dictam scribit Vossius, vix est vero simile. V. Iacob. Bourgoing lib. de Orig. et vsu vulgarium vocum pag. 12. Aegid. Menagium, et Octav. Ferrarium in Orig. Ital. D. Ludouicus le Pelletier ab Armorico *Ar-fanail* deducit,

lum tom. 7. Ital. ſacr. pag. 1072. *Concedimus iterum, vt eadem matrix Eccleſia cannarum poſſideat omnium rerum ſuarum, et ſuorum hominum vendentium et ementium tam in cannis, quam deforis, et in caſilibus vbicumque: poſſideat etiam omnium ſuorum hominum artagium ſuorum* (ſ. ſuarum) *terrarum, carnatum* (ſ. et aliarum) *venientium ad laborandum cum ſua adſidatura.*

† ARTAHVT, feretrum, ſi tamen bene ſcriptum ſit, nam amanuenſis haeſiſſe videtur; forte *Arcahut*, ab arca. Teſtam. Ludov. Com. Valent. a. 1345. in Bibl. reg.

† ARTANVS, *lo temperatore*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

ARTARE. (1) Pro *Aptare* neutra ſignificatione, quadrare, conuenire. Ianus in Supplemento Antiquarii: *Apto*, *ἁρμάζω*, *congruo*. Pro ἁρμάζω legendum ἁρμόζω. (2) Obligare, cogere, aſtringere. *Dominus Rex artaret ſe ad faciendum ea, quae facere non tenetur*, apud Rymerum tom. 2. pag. 69 Paſſim occurrit: verum non ita diſſimilis eſt notio verbi arctare, vt locis referendis immoremur. (3) † Docere. Gloſſar. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. *Artare*, *enſeigner*.

† ARTARIA, pro *Arteria*, guttur, gurgulio, in Act. SS. t. 2. Sept. p. 450.

† ARTARIACVM, *lo medicina dal polmone*, in Gloſſar. Lat. Mſ. V. *Arteriatus*.

ARTATIO, pro *Arctatio*, apud eumdem Rymerum tom. 3. pag. 761. col. 1.

ARTATOR. Sanutus lib. 2. part 4. cap. 8. *Quilibet dictae gentis, quorum artator es, ex praerogatiua ferreo baculo potiatur.*

ARTATVS, forte magiſter artium liberalium. Concil. an. 1591, inter Hiſpan. tom. 4. pag. 493.

ARTAVVS, cultellus acuendis calamis ſcriptoriis. Ioan. de Ianua in Catholico: *Artauus*, *cultellus ſcriptorius ab arto, artas*, etc. Gloſſarium MS. Lat. Gall. S. Germani a Pratis: *Artauus*, *artaui*, *Couteaux ou Canivet*. Videtur tamen diſtingui a ſcalpello *Artauus* in libro Regulae Ordinis S. Victoris Pariſienſis MS. cap. 18. vbi de Scriptoribus Monachis; *Sed nec ſcriptoria, nec artauos, nec cultellos, nec ſcarpellia, nec membranas - - ſuſcipias.* Vbi forſan *Artauus* idem quod forcipes. Translatio SS. Sauiniani et Potentiani inter Acta SS. Benedict. ſaec. 6. part. 1. pag. 261.

† ARTECOS. Concil. Armenor. an. 1342. ap. Marten. t. 7. Ampl. Collect. p. 330. *Aliqui vero eorum* (Armenorum) *dicunt quod ſexta die - - daemones peccauerunt, et de coelo ceciderunt per illam partem coeli, quae apud eos vocatur Artecos, apud nos vero dicitur Galatia.*

ARTELABO. Papiae. *Artificium laboratae veſtis.* Forte quaſi *arte laboratus*. Fortunatus lib. 2. de Vita S. Martini:

Hinc abacum picto bombycinus ſore decorus.
Artelaborata, et vel quali penſa aragne.

Nicolaus de Braia in Ludouico VIII.

- - Fracturaque machina muros
Artelaboratos.

ARTELARIA, ARTELLARIA, machinae bellicae, Gall. *Artillerie*. Primum occurrit apud Rymerum to. 8. pag. 28. Alterum tom. 7. pag. 166. V. Gloſſar. Lobinelli ad calcem tomi 2. Hiſt. Britan. et infra *Artileria*.

ARTEMO. (1) *Inſtrumentum arietis*, in Gloſſis Iſid. vbi *artis* quidam legendum putant. Melius, teſte Graeuio, Gebhardus et Cerda ſcribunt: *Artemo*, *inſtrumentum ratis*. Fuit nimirum, vti auctor eſt Papias, *velum nauis breue, quod quia melius ... nari poteſt in ſummo periculo extenditur malus et antennae.* Lege, *et malum et antennam.* Rolandinus Patauinus lib. 12. cap. 8. apud Murat. tom. 351. *Sic ratis in pelago ... doque deperit inconſulta - - ... rumpitur et antenna, ſpes eſt ... rum inutilis, fractoque remigio ... libet, ſcit nauta veniſſe naufragium et deſerit artemonem.* Plura ſi cupis Graeuium conſule in laudatum ... cum Iſidori. (2) ARTEMO, *anchora ferro grauiſſima*. Gaſparis Barth... Glo...

Gloss. ex Hist. Palaest. Fulcherii Carnot.

ARTEPTA, *genus vasis, vt pugilla.* Papias.

ARTERIASIS, *raucedo*, in Vocabul. comp. V. mox

ARTERIATUS, *cuius fauces rheumatizant. Arteriatum, medicina, quae prodest meatui gutturis.* Vgutio. V. *Rheumatidiare.*

ARTERIBUS. Collect. Hispan. Concil. tom. 3. pag. 81. in Appendice Iuliani ad libellum S. Isidori de Viris Illustribus: *Cuius fugam rabido furore insequens pater, vnum tantum maceriae impeditus est obice quo et furentis est delusa quaestio, et fugientis saluata deuotio. Nempe parentis furore dum percitus in interiora praetenderet, latibulum, quo hic vir occultabatur, reliquit, sicque praeterita incuratum pertransiit et in arteribus quae praeterierat inquisiuit.* Quem textum sic restituit editor Cangii: *Cuius fugam rabido furore insequens pater, vnius tantum maceriae impeditus est obice, quo et furentis est delusa quaestio, et fugientis saluata deuotio. Nempe parens furore dum percitus in interiora praetenderet, latibulum, quo hic vir occultabatur, reliquit, sicque praeteriens incuratum pertransiit, et in anterioribus quem praeterierat inquisiuit.*

ARTERIUS, pro *Arcerius*, sagittarius, Gall. *Archer.* Quinquies occurrit in duobus Epistolis Regis Angliae apud Martenium tom. 1. Anecd. col. 1700.

ARTESA. (1) Tabulatum. Chronicon Mondoliac. inter Fragmenta Hist. Aquitanotii tom. 2. V. *Ars 1.* (2) Societates artificum. Memoriale Potestatum Regiens. ad an. 1272. apud Murat. tom. 8. col. 1235.

ARTESANUS, Hisp. *Artesano*, Gall. *Artisan*, artifex. Bareleta serm. in Domin. 1. Quadrages.

ARTETICA GUTTA, arthritis. Vita S. Bertrandi tom. 1. Iunii pag. 789. *Arteticas guttas, podagras ac colicas passiones totaliter ignorabat.* Nihil hac voce familiarius Medicis illius saeculi. Prudentius dixit *Arthreticus* in quibusdam editionibus mendose legitur *Arthesis* vel *Artesis*: quod incuria correctorum Calepini vitium retentum est in eius dictionario. *Artetica* corrupte deriuatur a Graeco ἀρθριτική, supple νόσος, quamuis Graeci pro ἀρθιτικὴ νόσος vtantur voce ἀρθρῖτις, et per ἀρθριτικὸς et ἀρθιτικὴ eum vel eam intelligant, qui vel quae doloribus articulorum laborat. Antonius Nebrissensis Grammaticus inter Hispanos notus in suo Dictionario ait: *Arthretica non arthetica pro morbo articulari*: sed non animaduertit vir eruditus a Graecis nunquam dictum fuisse ἀρθρησις aut ἀρθητικὴ; quos sequens scribere debuisset *Arthritica*, vt ex dictis plus satis liquet.

ARTETICUS, qui *Artetica gutta* laborat. Vita S. Iohannis Episc. Valentinensis inter Anecd. Marten. to. 3. col. 1701. † ARTETICUS, *artibus instructus*, in Vocabul. comp. V. *Articus.*

ARTETIRA, pro *Artetica.* Ep. Iohannis Archiep. Vienn. an. 1221. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 889.

† ARTHILLIA, machinae quamuis bellicae, earumque omnium apparatus. Ch. a. 1383. t. 7. Ordinat. reg. Franc. p. 44. V. *Artillaria 2.*

† ARTHOCREA, *Royssole*, in Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. pro *Artocreas.*

ARTHRETICA, V. *Arcetica.*

† ARTIBASATUS, ARTIBUSOLUS. Chron. Bergom. apud Murat. t. 16. Script. Ital. p. 855. *Fecerunt fieri pro faciendo honorem cuique plusquam c. tortas ac talieros artibasalorum seu casonzellorum.* Ibid. p. 861. *Tonolus - - dederunt venenum in artibusolis siue casoncellis cuidam rustico.* Forte panis dulciarius ex ouis et caseo compactus, Gallis *Talmouse.*

ARTICACTUS, ARTICOCTUS, carduus satiuus, cinarae fructus, Gallis *Artichaut*, Germ. Artischocke, apud Hofmannum in Lexico. * De huius vocis origine plura habet Menagius, quem potes consulere.

ARTICULA. (1) *Ars.* Passio S. Mammarii: Anulinus dixit: *O maleficiorum articula, vt talia in conspectu meo facia-*

faciatis. Occurrit rursus semel ac iterum. Iohannes de Ianua: *Articula, ars parua.* (2) Pro *Articulus*, junctura, compages ossium. Acta S. Arcadii Mart. to. 1. Ianuarii p. 722.

ARTICVLARE, (1) Articulatim, seu nominatim exprimere. Origo Monasterii Montis S. Mariae, apud Leibnitium tom. 2. Scriptor. Brunsvic. pag. 427. (2) Distincte voces efferre, Gall. *Articuler.* Apuleius lib. 2. Floridorum: *Eo facilius verba hominis articulantur potentiore plectro et palato.* Arnob. lib. 3. Adv. Gentes: *Labia habere cum dentibus, quorum inflictu et mobilitate lingua sonos articulet.* Hinc apud Isid. lib. 1. Orig.. cap. 14. *Omnis vox aut est articulata aut confusa, articulata est hominum, confusa animalium. Articulata quae scribi potest, confusa, quae scribi non potest. Articulata verba*, apud Solinum cap. 65. (3) † Distincte seu articulatim proponere, practicis Gallicis *Articuler.* Procurat. a. 1340. ex Tabular. Flamar. (4) † Dedicare, consecrare, quod nomen inscribendo fit. Le Beuf t. 1. Collect. variar. Script. p. 414. Forte ibi legendum *Attitulentur* pro *Articulentur.*

† ARTICVLARIS ECCLESIA, quae alterius quasi membrum est, ab alia pendens. V. *Ecclesia.*

† ARTICVLARITER, articulatim. Inuent. Ms. a. 1366.

ARTICVLARIVS. Gloss. Graec. Lat. MS. καρπόδεσμος, *Lemniscus articularius, fasciola.* Editum habet *lemnisceus, articularia fasciola.* Idem: καρποδέσμοις περιειλυμμένος, *lemniscatus.* Perperam in MS. *Leminis castus.*

ARTICVLATOR, μελοκόπος, in Gloss. Lat. Gr.

ARTICVLVM. (1) Dolus, techna, artificium. Vita S. Mammarii to. 2. Iunii pag. 270. (2) † *Ingenium, argumentum*, in vet. Glossar. Cod. reg. 7613. Ch. a. 1107. inter Probat. t. 1. Annal. Praemonstr. p. 391.

ARTICVLVS. (1) Libellus supplex expostulationis ad judicem. Vox fori Ecclesiastici apud Anglos W. Kennet. Antiquit. Ambrosden. p[...] 344. ARTICVLI CORONA[...] Conclusiones, definitiones Cur[...] seu Camerae Coronatoris. Litter[...] Henrici IV. an. 1409. apud Rym[...] tom. 8. p. 573. V. *Coronator* [...] *Placita Coronae.* ARTICVLI CL[...]RI, apud Anglos, certa sunt statu[...] de causis personisque Clericor[...] condita, anno Edwardi II. nono [...] Edwardi III. decimo quarto, juxta T[...] Blount in Nomolexico ad voce[...] *Articles of Clery.* (2) *Super artic[...] manus prosterni*, leuiorum culparu[...] satisfactio apud Monachos. V[...] antiqui Ordinis Cisterciensis cap. 6[...] *Humiliare se super genua, vel artic[...]los*, cap. 7. et paulo ante cap. 7[...] V. institutiones Capituli ejusdem O[...]dinis an. 1256. cap. 7. et Hugone[...] Flauiniacensem pag. 160. (3) [...] Circulus, in quo scilicet inscripti[...] monetarum ponitur. Ch. a. 1368 [...] in Bibl. reg. *In dictis monetis su[...]ptum in articulo: Prima sedes Ga[...]liarum.*

† ARTICVS, *artibus instructus.* A[...]*tice, ingeniose.* Cath. V. *Artitia.*

ARTIDOCTOR, Doctor, seu Ma[...]*ster in artibus*, in Testamento G[...]raudi Archidiac. Ambian. a. 1271.

ARTIFEX, *duplex, dolosus*, in Glo[...]sis Isidori. Gall. *Artificieux.* V. *Ar[...]tificium 1.*

† ARTIFICIALE, machina bellica [...] Append. ad Monum. eccles. Aqui[...]leg. p. 46. V. *Artificium* [...]

ARTIFICIARIVS. (1) Artifex, Gal[...]lis *Artisan*, Anglis *Artificer*, in Chro[...]nico Henrici *de Knyghton.* (2) A[...]morum bellicarumque machinarum [...] inuentor aut fabricator. *Soldarii [...] artificiarii et officiarii*, apud Rym[...]rum tom. 8. pag. 489.

† ARTIFICIATVS, *i. q. artificia[...]* Vocabul. compend.

ARTIFICINA, *in qua artes exercentur* [...] in Gloss. Isid. et apud Vgution[...]

ARTIFICIOLVM, V. *Artificium* [...]

ARTIFICIVM, (1) Papiae, *Pra[...]gium; fallaciae, magisterium.* G[...] dicunt *Artifice* eadem notione. [...] *Artifex.* (2) Supellex, quid[...] arte confectum est. Capitula [...]roli Magni lib. 6. cap. 305. [...]

Ars. Regula S. Macarii c. 30. Concil. Carthag. IV. can. 51. *Clericus - - artificio victum quaerat* can. 52. *Clericus victum et vestimentum sibi artificiolo vel agricultura - - paret.* (4) Machina bellica, Hist. Cortusior. l. 7. c. 7. Quae quidem vox pro *aedificium* scripta videtur apud eosdem l. 1. c. 9. et l. 2. c. 19. V. *Ars* 1. (5) Corpus artificum, Zunft, [illegible], apud Henr. Knyghtonum. (6) Opus artefactum. Hinc *artificium bisanteum*, in Actis SS. Bened. [illegible] 6. part. 2. p. 606. idem forte [illegible] pauimentum sectile et tessellis [illegible]tum, cuiusmodi pauimenta *Bi*[illegible] erant frequentia. *Artificium* [illegible], apud Murat. t. 9. p. 812. [illegible] e ligno constructum, Gerüst. [illegible] Machina arte inuenta et con[illegible], Gall. *Machine*. Ch. an. 1376. in Bibl. reg. (8) † Quoduis instrumentum rei alicui perficiendae [illegible], Gallis olim etiam *Artifice*. Ch. an. 1391. in Bibl. reg.

† ARTIFICUS, *bonis artibus instructus*. Cathol. V. *Articus*.

ARTIGA, modus agri, vt videtur, [illegible] fortassis montuosi, a Saxonico *artigan*, ascendere, scandere. Ch. [illegible] 1059. inter Instrum. tom. 1. nouae Gall. Christ. pag. 137. col. 1. [illegible] *autem huius honoris ex altera parte de illa artiga de orbo vsque in* [illegible] *gutta de vulpe*. † Academ. Hisp. in Diction. *Artica*, vel *Artiga*, [illegible] incultus ager ad culturam [illegible], recens proscissus, i. q. [illegible]. V. *Artigare* et *Artiquus*.

[illegible]GALIA, earumdem forte ori[illegible] et notionis, quarum *Artiga*. [illegible]io Boni-fontis ann. 1136. inter Instrum. tom. 1. nouae Gall. Christ. pag. 179. col. 1. *Homines* [illegible] *ruricolae vniuersi, qui infra hos eosdem terminos possessiunculas, atque artigalia possidebant, fuerunt.* Ibid. paulo post: *Infra istos vero terminos* [illegible] *Volen de Castello, et filii eius et fratres, corrigiam vnam possidebant, Martinus de Mezons duo artigalia, Willelmus quoque de Mezons* [illegible] *artigale*.

[illegible]TIGARE. (1) V. *Andigare*. (2) [illegible] interlucare siluas, dumeta succidere, in culturam redigere. V. *Artiga*. Ch. Philippi VI. an. 1328. in Bibl. reg. *Quod - - habens vsum artigandi in praedictis nemoribus* etc. V. *Exartare*.

ARTIGARUM, V. *Andigare*.

† ARTIGIA, vt *Artiga*, in Ch. an. 1273.

ARTIGRAPHUS. Grammaticus seu Artis Grammaticae scriptor. Carol. M. l. 2. de cultu imag. c. 30. Senat. lib. de Orthographia, et apud alios.

† ARTILHERIA, vt *Artillaria* 2.

† ARTILIARIA. (1) Officina vbi ars exercetur, Gall. *Attelier*. Stat. Taurini an. 1360. c. 326. (2) Idem ac *Artillaria* 2. apud Stephan. de Infestura.

ARTILLARIA. (1) Quaeuis supellex domestica. Testam. Iohannis de Talaru in Macerriis Insulae Barbarae tom. 2. pag. 672. *Item, sed et omnia vasa vinaria et artillerias, vbicumque fuerint in domibus et castris dictae sedis existentes semel dat et legat.* Rymer. tom. 10. pag. 600. (2) ARTILLARIA, ARTILLERIA, ARTILLIARIA, machinae quaeuis bellicae, earumque omnium apparatus, plaustraque omni armorum genere onusta, quae castra sequebantur. Gall. *Artillerie* Ch. an. circiter 1423. *Plurimas expensas fecerit* (Massilia ciuitas) *tam in fortificatione murorum quam - - in Artilheria et bombardis et similibus.* Instrum. an. 1430. to. 1. Hist. Dalph. p. 64. *Nullo in castro Anthonis dimisso - - magna quantitate victualium, artilleriae et tractus ibidem dimissa.* Apud Rymerum to. 5. p. 323. col. 2. *Et si ipse Dominus de Teubone poneret victualia et artiliariam suam propria in dicto castro*, etc. Paulo post ibidem recurrit. *Machinae bellicae seu artilleriae*, in Actis SS. April. tom. 1. p. 156. Vocis etymon arcessit Vossius lib. 3. de Vitiis sermonis cap. 1. a Latino *Arcualia*, quod olim arcus maximo essent in vsu; verum probabilius deducit Menagius a Gallico *Artiller*; quod pro *Munire* vsurparunt Galli; *Artiller* autem ab *Arte* deriuatum. V. Froissartem 2. vol. p. 28. 30. etc. Mon-

Monstreletum I. vol. cap. 29. et Gloss. Meursii in *ἀρτελαρία*.

ARTILLATOR, machinarum, quas Galli *Attillerius* dicunt, fabricator. Statutum Edwardi II. Regis Angl. de officio Senescalli Aquitaniae, et Conestabilis Burdegalensis, in Regesto Aquitan. fol. 80.

ARTILLERIA, V. *Artillaria*.

ARTILLERVS, V. *Felgaria*.

ARTILLIARIA, V. *Artillaria*.

† ARTILLIATOR, qui et *Artilleriae magister* nuncupatur, Hisp. *Artillero*, Gall. *Artilleur;* in quibusdam Ch. in Bibl. reg.

† ARTILLIATVRA, officina, vbi *artillariae* cuduntur, in Ch. Bibl. reg.

ARTILVS ITINERIS, iter facientibus paratae insidiae. Vox eiusdem originis ac *Artillaria* et *Artillator*. Galli dixere *Artilleux* et *Artillos* de insidiosis artificiosisque hominibus. Rymer to. II. p. 322. *Vasta, impetitiones, ac omimodos artilos itineris, destructiones, et transgressiones de viridi et venatione.* V. *Artillaria* 2.

ARTINVM. Will. Armoricus in Philippo Aug. an. 1219. *Racemi denimum collecti adeo vsti erant, quod nihil aliud esse videbatur, quam artinum torculari jam pressum.* Legendum putat Cangius *tartinum*, a tarta. Vide in hac voce.

ARTIO, equestris sellae arcus, seu pars anterior, Gall. *Arçon*. Vita S. Odonis Abb. in Actis SS. Benedictinorum saec. V. p. 168. V. *Arctio*.

† ARTIPHISIVM pro *Artificium*, t. 9. Ordinat. reg. Franc. p. 381.

ARTIPLICES *humidam et frigidam virtutem habent, in cibo sumpti ventrem soluunt.* Papias MS. et Glossarium MS. Sangerman. n. 501.

† ARTIQVVS, ager in culturam redactus, i. q. *Exartus*. Ch. a. 1341. in Bibl. reg. *Yssarta quam plurima siue artiquos inde fecerant, et terras ad culturas redegerant.* V. *Artiga*.

† ARTIRE, *constringere*, in vet. Gloss. ex Cod. reg. 7641.

ARTISELLIVM. Fragmentum Petronii: *Decem partes dicit, librum ab oculo legit, threcium sibi de diariis fecit, artisellium de suo parauit, et duas trullas.* Forte *Antisellium*.

† ARTISIS, *artuum morbus*. C
pro *Arthritis*.

ARTISTA. (1) Liberalium arti
peritus. Vita S. Yuonis presb. t
Maii pag. 586. *Magister Arti*
idem qui magister in artibus, G
Maitre ès arts. Acta S. Stanis
Episc. Cracou. et Martyris l. 3. t
Maii pag. 268. Apud Lobinell
to. 3. Hist. Paris. *Artista* est Au
tor Philosophiae. V. *Ars* 2. (
† Idem qui supra *Artilliator*. C
a. 1409. in Bibl. reg.

ARTILE, V. in *Artitus*.

ARTITVS, *πάντεχνος*, δαίδαλ
in Glossar. Latin. Graec. Festus h
bet: *Artitus bonis instructus arti*
Hinc Papias in MS. Bituric. *Ar*
tus, artibus edoctus, et in MS. Mo
tis S. Eligii Atrebat. *Artitus, bon*
artibus instructus, ab Ars, artis, hi
artite ingeniose.

ARTIVVS, *Graecorum ensis vel gladi*
Papias in MS. Bituric. Gloss. Sa
german. num 501. tamquam ex V
gilio: *Arcium, ensem Graecorum, gl*
dium. V. *Arcauus.*

ARTOCASEVS. Ioan. de Galland
in Synonymis.

Panis, Artocopus, pastillaque, li
placenta,
Iungitur artocrea, simul Arto
seus istis.

Vbi interpres: *Artocaseus, dicitur p*
nis decoctus cum caseo et ouis.

ARTOCOPA, et ARTOCOPVS, qua
uis placenta. Gloss. Lat. Gall. Sa
german. MS. *Artocopus, gl. Eschau*
dez ou autre pain fait par labour. E
ergo quiuis dulciarius panis et a
laboratus. Hinc et ille azymus p
nis qui in Ecclesia Romana ad h
stias Domino consecrandas confi
tur, etiam *Artocopus* appellatur ap
Vgutionem. Chartularium S. Vi
centii Cenoman. fol. 1. *) *Arto*
pus, panis pistus in oleo, Cr
(Krapfen). Vocabul. Lat. Ger
a. 1477. impress.

ARTOCOPVS, dulciarius Pistor, q
conficit *artocopas*. Papias MS. Bi
ric. *Artocopus, panis operator,*
est, pistor, nam ἄρτος, panis, κόπ
labor, Graece dicitur. Charta, I
gint

naldi Episc. Carnot. an. 1198. pag. 1645. to. 2. Tabularii Fontaniellensis.

ARTOCREAS, ARTOCREA. Papiae, *panis carnem continens*; vulgo *tortella*, inquit Ioannes de Ianua. Gloss. MS. Montis S. Eligii Atrebat. *Artocrea*, *Quilibet cibus artificiose compositus - - ex pane et pasta cum carne vulgo tortella*. Est praeterea portio, vt vocant, Monachica, *quae iure antiquo continere debebat quinque oua caseum*, vt est in Chronico Truonensi lib. 13. pag. 508. tomi 2. Spicil. Acher. Charta Eberhardi pro Monasterio sancti Petri de Silua nigra, inter Vindemias literarias Fred. Schannat pag. 164. *Ad tertium positionem habere debebunt plenarias, hoc est, fladones, qualiscunque occurrerit dies: si autem ferii non fuerit inordinata causa impedimentis (quia in ipsa die abstinendum ab adipe) Artocreae aut fladones in vsus comedentium dentur honeste et abundanter*. Vbi *Artocreae et fladones* eiusdem videntur notionis. V. *Flantones*. Chartularium S. Vincentii Cenomanensis fol. 1. et seq. *Haec sunt Caritates Artocrearum in Natale Domini, in festo S. Vincentii et in Pascha quas debemus*, ... *l. Hugoni de Riuelon apud* ... *1. etc.* Transactio inter Abbatem et Monachos Crassenses an. 1351. ex libro viridi fol. 35. *Tenetur dare dictus Abbas pro Artocreis sive pastillis faciendis pastam necessariam de frumento, etc.*

ARTOCRAVM, *vel Pannonium, est* ... *ex radicibus herbarum* ... *in fimo equino digestis ex*... Rochus le Baillif in Dictionario Spagyrico.

ARTONA. Vita S. Seueri Abbatis Agath. c. 11. de pane *paximatio*, in modum eulogiae transmisso, et cruce signato: *Huius plane crucis artonae impressio non puto vacare mysterio*. Vbi Editor *Artonam*, paniciam interpretatur, ab ἄρτος, panis.

ARTOTYRA, *id est, Formaiada dicta ab artos quod est panis, et tyrus, caseus*. Ita Glossar. saeculi XIII. S. Andreae Andaonensis.

ARTOTYRITAE. Haeretici in Galatia, sic dicti, quod panem et caseum offerant in sacrificiis, Philastr. et Papias.

ARTOX. Papiae, *malus*, *reus*. Forte *atrox*, *malus*, *reus*. *Artox* etiam legitur in cod. MS. Bituric.

ARTRACTATIO, pro *Altercatio*, contentio, lis. Controuersia Archiepiscopum Turonensem inter et Dolensem Episcopum, apud Marten. t. 1. Ampliss. Collect. col. 79.

† ARTRIPA, in Ch. a. 1114. Append. ad Marc. Hisp. p. 1242. pro *Artiga*, quod vide.

† ARTVARE, membratim lacerare, diuidere. Gloss. Lat. Gr. *Artuo*, διαρθρόω. *Artuare*, *Desmembrer*, in Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. Vtitur Iul. Firm. l. 6. c. 30.

ARTVATIM, *membratim*, in Gloss. Isid. *Artuatim concisus*, apud Iul. Firmicum lib. 8. cap. 8. *Artuatim obtritus*, apud Saxonem Grammat. lib. 8.

† ARTVIT, vox Gallica, ab ἄρτος, panis, conuiuium, prandium. Ch. a. 1346. in Bibl. reg.

† ARTVM. Cod. Colbert. sign. 2573. vbi de Romana computat. quae digitorum flexibus fit: *Prima digitorum trium in laeua ab extremo inflexio in medio palmae, artum dicitur.*

ARTVRIA TERRA, V. *Araturia*.

ARTVRVM EXSPECTARE, Prouerbium apud Anglos, quorum credula adeo fuit olim fides, vt Arturum Regem denuo regnaturum persuasum haberent. Guillelmus Neubrigensis in Prooemio ad Historiam. V. Hermannum Monachum de Miraculis S. Mariae Laudun. lib. 2. cap. 16.

ARVA, femin. gen. (1) Ager, interdum regio, prouincia. Gloss. Gr. Lat. χώρα, *Aruum*, *regio*. Chronicon Noualicense lib. 1. cap. 30. *Et praeterea in arua Francorum Monasterium quoddam ditissimum in honore S. Medardi Confessoris fundatum etc.* (2) † Ager seu locus incultus, aedificio aptus, i. q. *Area* 1. Ch. an. 1114.

1114. ex Tabul. Deruensi: *Ibi etiam - - partem terrae, quae vulgo arua dicitur, causa aedificandae domus eisdem fratribus donaui.* Gallis ol. *Arue.*

ARVAS, Papiae, *demens.*

† ARVCARE, *Elimeir*, in Gloss. Lat. Gall. a. 1352.

ARVERIVM. Charta Ioannis Comitis Augi anno 1149. ex Tabulario eiusdem Monasterii: *Famuli vero Abbatis et Monachorum, qui sunt de pane et cibo eorum in Curia S. Michaelis simili modo, sola manu se purgabant, et justitia erit Abbatis, nec vnquam pro aruerio vel sine testimonio alicui famulorum meorum respondebunt. In Fontibus autem et in Verleio, si quis aliquem percusserit, sanguinem et justitiam omnem Abbati et Monachis concedo aruerium, et omnem occasionem condono, libertatemque omnibus hominibus.* Occurrunt eadem verba in Charta alia 1179. Henrici Augensium Comitis. *Ar-wir* Britannis est verum, aequum et iustum, vnde forte dictum fuit *Aruerium.*

ARVGO. (1) *Color quidam sicut pedes accipitris.* Papias MS. Ecclesiae Bituric. Vide *Aurugo.* (2) † ARVGO, *Buhen*, Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7692.

ARVICOLA, agricola, qui arua colit, in Ch. Sancii Comitis.

ARVINARE. Gloss. Lat. Gall. *Aruinatus, Encraissié.* Leg. *Aruinatus, impinguatus*, vt apud Ioan. de Ianua ab *Aruina*, pinguedo. Graecismus:

Intus adeps, Aruina foris, pinguedo quaevis.

† ARVINOSITAS, *plante de graisse*, in Vocabul. comp.

ARVINVLA, *parua aruina*, Iohanni de Ianua. Gloss. Isid. *Aruinulis, Adipibus*; est autem *Aruina* Suetonio libro de Vitiis corporalibus, *Pingue durum inter cutem et viscus.*

ARVIPENDIVM. ARVIPENNIVM, V. *Arapennis.*

ARVLA. (1) Craticula in Gloss. Isid. Papiae, est *patella carbonum, craticula, vel vas aeneum quadrangulum, in quo ignis ardet, vel in quo prunae, vel carbones asportantur.* Gloss. Aelfrici: *Arula, vel Batilla*: Fyrpanne. Scholiastes Aristoph. ad Arch[...] ἐσχάραν, τὴν νῦν καλουμένην ἀρύλ[...] Ita *Arulam* vertit Interpres Grae[...] Exodi cap. 27. et 38. et Hiere[...] cap. 38. Ordericus Vitalis l. 6. p. 622. (2) Parua ara, Altaris me[...] apud Mabill. tom. 3. Annal. Be[...] dict. p. 651.

ARVLATOR, idem atque *Arilator* [...] *Ariolator*, quae videsis in voce [...] *ciones.*

*) ARVLLA, ein Kern gesel in [...] oder grubs. Vocabul. Lat. G[...] a. 1477. impress.

ARVM, apud Occitanos, territori[...] forte pro *Aruum.* Tabular. Ec[...] siae Cadurcensis: *Breue diu[...] in ipso aro, de ipsa villa, quae di[...] tur Roca.* Infra: *Cedo vobis [...] men, quae est in aro de Cassanes.*

ARVMARE, *rumorem afferre*, Papias. Perperam *Aruinare* Editum. Vide *Adrumare.*

† ARVMATVS, pro *aruinatus*, pin[...] guis, ob nimiam pinguedinem de[...] formis. Murat. t. 12. Script. Ital. p. 1009. V. *Aruinare.*

ARVMPERE, pro *Abrumpere*, in Scri[...] ptoribus inferioris aeui et Diploma[...] tibus passim occurrit. V. *Rumpe[...]*

ARVNCALIS, ager incultus. V. *Runcalis.*

ARVNCARE, *euertere, eradicare.* Pa[...] pias MS. Ecclesiae Bituric.

† ARVNCETORIVM, ager incultus. Ch. Alex. III. PP. a. 1154. *Assignauit - - vnum arunceturium - - a[...] pasturam bestiarum.*

ARVNDINETVM, arundo. Acta SS. April. t. 2. p. 491. Alias *Arundinetum* est locus vbi crescunt arundines.

ARVNDO. (1) Canalis, aqualicus. Marcwardus Abbas Fuldensis: *Videns etiam, quia fons aquaeductus [...] tiquitate et vetustate defecisset, [...] habiles canales adaptaui, et per plum[...] beas Arundines meatum fontis con[...] tissime reparari feci* (2) † *Scrip[...] ram significat, quae eadem fit [...] tur; sicut sonus vocis, lingua.* Gl[...] sar. vet. Cod. reg. 7613.

ARVOLDIA, V. *Arnaldia.*

ARVOVTVS, erisma, anteris, G[...] *Arc-boutant.* Liber MS. anniu[...] sariorum

...riorum Monasterii Solemniacensis. ...sic autem *Aruoutus* pro *Arboutus*, ...mouicibus *Aruout et Arbout*, Gal...s *Arc-boutant*.

...RA. (1) Ager satus, segetes ipsae. ...loss. ... Gr. *Arua*, ἄρουρα, γῆ, ...ώρα. Beda de Ortographia: ἄρουρα, ...rum. Hesychius: Ἄρουρα, ἡ γῆ ...ὸ τοῦ ἀροῦσθαι. Ἐπὶ τὸ πολὺ ..., ἡ σπορία. Marcellus Empiri...s cap. 8. *Lacertas pessimas, quae ... segetibus morantur, quas Graeci ...uras vocant, comburito.* Vide Glossar. med. Graecitat. (2) Aratio. ...lius Longus de Ortographia: *Fi...*, *quam ita credo dictam, quod sit ...felix arurae.* Fleta l. 2. c. 73. ... et alibi passim.

...RANVS, aper. Lex Salica tit. ... n. 6. *Si quis aprum, quem alie...canes monerunt et allassauerunt, occiderit vel furauerit, Malb. Arwer...* DC. *den. qui faciunt solidos XV. culpabilis judicetur.* *) Composita vox ex Francico *Wern*, verres, et ...r, ferus, siluestris.

...VVS, pro *Aruum*, in Statutis Are... MS. art. 134.

...VVS CAMPVS, quomodo *Aruus ager*, apud Plautum Trucul aratus. Leg. Rothar. Reg. Longobard. tit. ... *In octogild ipsum caballum com...*, *pro eo quod ipsos* (caballos) *de aruo campo, quod est fonsaccar, ...uere praesumpserit.*

...X, vel ARCE. (1) Pro *Archiuum*. V. *Arce* 2. (2) Copiae, vires, exer...tus. V. *Atemptorium*.

...ARSELLA, Italis *Arsella*, est con...chae marinae species. Testam. an. ... ap. Zanettum in dissert. de ...g. et antiq. monetae Venet.

...ARE, aggerem construere. ...urat. t. 11. Script. Ital. p. 66.

...ER. (1) Agger, moles, Hispa...is *Arcen*. Rolandinus Patauinus l. 3. cap. 7. apud Murat. tom. 8. ... 204. (2) † Forte ignis, focus, ...gnatio, ab Ital. *Arzere*, combu...re. Ch. a. 1200. ap. Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 373. *De... habere plenam iurisdictionem - - ... fodre et arzere ac hoste et colle...* etc.

† ARZO, arculus, Gall. *Arceau*. Constitut. Feder. reg. Sicil. c. 92.

† ARZONVS, equestris sellae arcus, Hisp. *Arzon*, Gall. *Arçon*. Guido de Vigev. de modo acquirendi T. S.

AS, (1) Ἀυτὰς, eas. Supplem. Antiquarii. (2) *Fortitudo vel firmitas.* Papias MS. Ecclesiae Bituricensis. Vbi *As* videtur pro *Ars*, quod iterum pro *Arx*, Gall. *Forteresse*.

† ASA. (1) An idem quod supra *arua* 2. ager incultus vel locus aedificio aptus, vel quod *Asia* 2. infra? Ch. a. 1184. in Access. ad hist. Cassin. part. 1. pag 266. *Conuenimus praeterea, quod nullos - - cogemus accipere contra voluntatem eorum asas de terra nostra - - et nihil amplius exigemus ab eis, qui accipiunt ipsas asas, nisi tres operas, per tres dies, duas ad arandum et vnam ad metendum.* V. *Assa* 1. (2) Cinis, a Flandr. *As*, *Asse*. Teloneum S. Bertini: *Omnis tonellus siue vini, siue ceruisiae, siue asae, siue cineris - - dabit II. den.*

ASACIVM, Indiculus pretiorum rebus venalibus statutorum. Contract. Datiorum Bergom. lib. 7. cap. 16. *Idem quod Asacium, seu Calmedrium fiat secundum formam Statutorum etc.* Vbi *Asacium*, idem est quod *Calmedrium*, seu *Calmerium*, quod vide suo loco.

† ASAGIVM, degustatio, Gall. *Essai*, Ital. *Assaggio*. Inuentar. Ms. thesauri sedis apost. a. 1295. V. *Assa* 1. et *Assaia*.

ASALESAZ, *Maior Praepositus in lege.* Papias MS.

ASAMMVM, V. *Bisamum*.

ASAPHARVM *est impetigo et serpigo*, apud Rochum le Baillif in Dictionario Spagyrico. † Leg *Asaphatum*.

† ASAQVERIVS, aquarius forte pro *adaquarius*, in Inuentar. Ms. a. 1320.

† ASAXONARE, formare. Stat. Vercell. l. 4. p. 72. *Teneatur panem bona fide coquere et asaxonare.* V. *Assaxonare*.

† ASBERGVS, *gistum*, i. q. *Alberga*, in Stat. Pistor. a. 1107. apud Murat. tit. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 544.

ASBESTON, Arcadiae lapis, qui semel *accensus nunquam extinguitur.* Gloss. Anicienses MSS. Graecis *ἄσβεστος*, inextinctus.

ASBOTARE, ASBOVTARE, non semel occurrunt pro *Abutare*, terminari, Gall. *Aboutir*, in Chartulario S. Vandregesili, praesertim tom. 1. pag. 1019. 1020. etc.

ASBVTARE, eadem notione in Charta anni 1276. ex Archiuo B. Mariae de Bono Nuncio Rotomagensi.

† ASCALARE, scalis admotis inuadere, Ital. *Scalare*, Gall. *Escalader.* Murat. t. 20. Script. Ital. p. 876. V. *Eschalare.*

ASCALONIAE, quae *caepae Ascaloniae*, Plinio lib. 19. cap. 6. et Apicio lib. 4. cap. 2. Gallis inde *Eschalottes.* Adalardus in Statutis Corbeiensis Monasterii l. 2. c. 1. ASCALONICAE, in Capitulari de Villis cap. 70. SCALONGIA, eadem notione. Matth. Siluaticus: *Cepitia, id est, Scalongia, ceputia.* Germ. Eschlauch, Schalotten.

ASCELLA, ASCILLA, ASSELLIA, AXELLA. (1) Axilla, Tullio, Gallis *Aisselle*, Germ. Achsel. Isidorus l. 11. et ex eo Papias: *Ascella locus sub brachio; dicta quia ab eis Ascellis brachia cillentur, id est, mouentur.* Gloss. Aelfrici: *Ascella vel subhircus.* Alexander Iatrosophist. lib. 1. Passion. vbi de Melancholicis: *Aliqui suspicantur, se esse vas fictile: alii quoque gallum, vt et imitentur eum ad cantandum, et etiam ascellas percutiunt.* Vtuntur passim Scriptores, Interpres Biblior. non semel. ASSELLIAE, apud Michaelem Scotum lib. de Physionomia c. 2. AXELLAE, Papiae, *Alae, pilosa membra sub brachiis dicuntur, - - quas quidam Axellas dicunt.* ASCILLA, *μασχάλη*, *Ala*, AXILLA, in Supplemento Antiquarii. (2) Pro *Assella*, *Assertulus* Gallis *Aisselle.* Tabul. S. Remigii Remensis: *Donant de spelta modios 324 - - de banno 27. den. de Ascellis 710. de scindulis 350. foetam vno anno, etc* Occurrit ibi pluries. AXILIA, idem. Census Eccl. Augustod. in Tabulario eiusd. Ecclesiae: *Summa - - perticarum circulorum* [illegible] *Scindularum 995. Axilium 987.* O[illegible]currit ibi semel ac iterum AXIL[illegible] Capitulare de Villis cap. 62. Q[illegible] *de Axilis et alio materia[illegible]* Occurrit etiam in veteri Charta [illegible] Vita Aldrici Episcopi Cenom[illegible] num. 56. (3) Pro *Ala*, Gregori[illegible] Turonensis lib. 2. Hist. cap. [illegible] *Inante absidem rotundam habens*, [illegible] *vtroque latere Ascellas eleganti* [illegible] *structas opere, etc.* Frustra hoc lo[illegible] *astellas* reponit Meursius; *Ascell*[illegible] enim apud Gregorium sunt aedis [illegible]crae latera interiora, quae alii [illegible] vocant. V. in hac voce. (4) [illegible]tannis *Askell*, Auis ala, Germ. [illegible]gel. Vet. interpres Leuit. 1. 1[illegible] *Confrigetque ascellas eius*, [illegible] licet offerendae. V. locum Alexandri Iatrosophistae landatum i[illegible] *Ascella* 1.

ASCELLARE, furca alaris, [illegible] *lae* seu humeri claudicantium [illegible]duntur, ad firmandos gressus, Germ. Krücke. Aimon. l. 2. Miracalor. S[illegible] Germani.

ASCELLATA VENA, quae et [illegible]*ca*; nam vena quae in ascellas vad[illegible] se in quatuor venas diuidit, quarum [illegible] tertia in manum per armum [illegible] eaque vocatur *ascellata* et [illegible] Ita Constantin. Afric. l. 2. Com[illegible]mun. loc. Med. c. 12.

ASCELLVLAE, diminutiuum *Ascell*[illegible] apud Papiam MS.

ASCEMARE. Contract. Datiar. Ber[illegible]gom. l. 8. 14. *Item quod* [illegible] *ascemari, extrahi, vel diminui* [illegible] *de aliqua vegete.* Ital. *Scemare*, [illegible] diminuere. V. *Semus.*

ASCENDENS, dicitur de signo Z[illegible]diaci cum supra horizontem [illegible]tur. Rolandinus Patauinus de [illegible] in Marchia Taruisina lib. 5. cap. [illegible] apud Murat. to. 8. col. 249.

ASCENDERE. (1) Dicitur de ani[illegible]lium admissione, Germ. besteigen, [illegible] springen. Stephanus Tornace[illegible] Epist. 95. *Imminent tempus Asc*[illegible]*dendi, et balantes ouium voces* [illegible] *matrimonium in proximo sibi co*[illegible]*re festinant.* (2) Crescere, [illegible] Ludewig. to. 6. Reliq. MS. pag. [illegible]

(3) ASCE[illegible]

(3) ASCENDERE EX ADVERSO, contradicere. S. Anselmus lib. 3. Epist. 10. (4) † ASCENDERE AD PLENVM, ad superiores sedes chori ascendere. Acta capit. eccl. Lugdun.

ASCENSA. (1) Ascensio, festum Ascensionis Dominicae. *Ascensa Domini*, in libro Sacramentorum S. Gregorii, in Regula Magistri c. 28. In veteri Kalendario apud Allatium de Dominicis et Hebdom. Graecor. pag. 1490. etc. (2) Vt *Accensa*, de quo supra, locatio, conductio. Gall. *Accensement*. Rymer. tom. 3. pag. [illegible] col. 1. (3) † Conuentio, pactum. Transact. a. 1392. to. 8. Ordinat. reg. Franc. p. 205.

ASCENSAMENTVM, eadem notione, apud eumdem Rymer. to. 3. p. 677. Ch. Guigonis Comitis Forensis anno [illegible] inter Instrum. tom. 4. nouae Gall. Christ. col. 28.

ASCENSARE, locare, ad *Ascensam* dare. Ch. Guillelmi de Tociaco [illegible] Autissiod. an. 1175. Ch. an. [illegible] apud Stephanotium tom. 3. Antiq. Pictav. MS. pag. 902. *Amodiauimus, ascensauimus et affirmauimus, et ad amodiationem, censam seu* [illegible] *et ad emphiteosim perpetuam* [illegible] *- - censale seu censam cum* [illegible]*, etc.* V. *Accensare.*

ASCENSATIO, datio ad censum [illegible]. Ch. a. 1235. Ms. V. *Adcensare.*

ASCENSIO, V. *Festum Ascensionis.*

ASCENSIRE, vt *Ascensare*, vel potius, ad censum dare. Ch. Henrici Comitis Trecensium, an. 1190. apud D. Brussel de Feudorum vsu to. 1. [illegible]

ASCENSIVA, praestatio annua ex *ascensatione* persoluenda. Ch. an. 1194. in Bibl. reg. V. *Adcensiuare.*

ASCENSIVVS, qui ad censum tenet. Ch. a. 1316. Ms.

ASCENSOR, adscensor, qui ascendit [illegible]eratum, peculiarius eques. Hieronymus extremo lib. 1. contra Rufinum. *Ascensor montis Dominici.* Theodolphus lib. 2. Carm. 331. ad [illegible]istum:

Tu pius adscensor, tuus et nos simus asellus,
Tecum nos cupiat vrbs veneranda Dei.

Agnel. lib. Pontif. apud Murat. t. 2. pag. 186. col. 1. E. *Et qui antea ascensores erant, postea pedestres effecti sunt.*

ASCENSORES, antecessores, maiores, Gall. *Les Ascendans.* Chartularium S. Vincentii Cenoman. fol. 81.

ASCENSORIVM, gradus quo ascenditur. Gloss. Saxon. Aelfrici: *Ascensorium:* Staegen, id est, gradus, scala, a *stigan*; scandere. Wippo de Vita Chunradi Regis, de eodem Chunrado, Petrus Blesensis serm. 24. ASCENSORIVM, quod alias *Monteia.* V. in hac voce. Ch. Henrici Regis Francor. in Tabulario S. Maglorii Paris. *Vnum iterum molendinum, et vnum Ascensorium piscium situm juxta Ecclesiam Karentonae villae.* ASCENSORIVM, quo quis in equum ascendit, tollitur. Hist. Nouientensis Monast. apud Marten. t. 3. Anecd. col. 1127.

† ASCENSVATIO, datio ad censum, V. *Adcensuatio.*

ASCENSVS. Anastasius Biblioth. in S. Hadriano PP. pag. 116. *Ecclesiam S. Stephani - - similiter renouauit, vna cum coemeterio B. Cyriacae, seu ascensum eius. Ascensum* pro gradu, dixit lex 45. Cod. Th. de Operib. public. sed hic forte *Ascensus* pro *Ambone* sumitur.

ASCER. (1) Chalybs, Gall. *Acier*, apud Rymerum to. 3. p. 16. (2) *Sanguis, cruor*, in Glossario Aniciensi MS.

ASCERIOLVS, Sciurus, Gall. *Escureuil*, Germ. Eichhorn. Geruasii Tilberiensis Otia Imperialia apud Leibnitium tom. 2. Scriptor. Brunsuic. p. 981.

ASCETAE, Monachi, qui virtutem, continentiam, ac vitam angelicam excolunt. Gloss. Lat. Graec. *Caelibes*, ἄγαμοι, ἀσκηταί. Aliud Glossar. MS. Reg. Cod. 900. ἀσκητής, ἐγκρατής, continens.

ASCETERIVM, ex Graec. ἀσκητήριον, Monasterium, locus exercitio et di-

 sciplinae

sciplinae virtutum destinatus: ἀσκητῶν κατταγωγὴ, Theodoreto lib. 6. et 10. Therapeut. Lexicon. Graec. MS. παρθενῶνες, τα μοναστήρια, τα ἀσκητήρια Vide Nouellum Iustin. 59. Baron. ad an. 301. n. 22. 31. Casaubonum exercit 2. ad eumdem Baron. cap. 13. Nebridium a Mundelheim Antiquit. Monastic. Epist. 7. etc. Mire autem hanc vocem deprauarunt Scriptores inferioris aeui, vt ex sequentibus patebit. Nam ARCHISTERIVM interdum scribitur. Apud Euagrium in Vita S. Antonii cap. 52. S. Audoënus Episcopus Rotomag. in Vita S. Eligii l. 1 cap. 10. V. Ioan. Mabillonium ad Vitam S. Theofredi pag. 47. Interdum hanc vocem pro principatu seu Episcopali dignitate vsurpant scriptores. *Archisteria Episcopalia*, in Vita S. Deicoli cap. 1. Vita S. Seueri Episcopi Rauenn. n. 3. *Quod vxoratus ad Archisterium Rauennae accesserit.* Theodericus in Hist. Inuent. S. Celsi cap. 1. *Quod Treuerica Metropolis merito totius Galliae Archisterium sit hactenus vocitata.* Porro vocabuli etymon ab Vgutione et aliis allatum jure exploditur: *Archisterium, Monasterium, ab archo et sterion quasi dicas statio principalis, id est, spiritualis statio; vel dicitur Archisterium, eo quod regulis et disciplinis arcetur.* ARCHITERIVM, pro *Ascetcrium* dixit auctor Hist. Translat. Reliqu. S. Faustae tom. 2 Hist. Franc. et apud Labbeum tom. 2. Bibl. et Bollandum. ARCHITRIVM, Vita S. Euphrasiae cap. 6. in Vitis Patrum. ARCISTERIVM, habent Aimoini Continuator lib. 5. cap. 41. Simeon Dunelm. pag 89. Edgarus Rex in Legibus Hydensis Monasterii cap. 9. et veteres aliquot Chartae Regum Angl. in Monastico Angl ASSISTERIVM, Papiae, *Monasterium.* Vgutio: *Assisterium, Monasterium Graece, vel dicitur ab assistendo. Assistria, Monialis ibi assistens.* ACISTARIVM, non semel in Charta Lusitanica aerae 1067. in Hist. Episcoporum Portensium 1. parte pag. 185. 186. ACISTERIVM, in alia Charta Lusitanica apud Anton. Bra daonum lib. 10. Monarch. Lusit cap. 4. ASCYSTERIVM, dixit Eulogius in Memor. Sanct. lib. cap. 10. Idem *Acysterium* habet.

ASCETRIAE, feminae continent quae a Monachabus distinguebant, *Asceterium* a Monasterio: a Mon chabus scilicet, quae in solitudi bus domicilia habebant. Iuliani ctarum de Consiliariis: *Si emerse de Clericis, vel Monachis, vel As triis, etc.* Iulianus Antecessor ca 460. *Si quis contra Clericum, Monachum, vel Diaconissam, vel Mo nastriam, vel Ascetriam habeat quam actionem, etc.* Ita cap. 49 Gregorius Magn. Epist. ad Theod stam: *Ancillis, quas vos Graeca lin gua Ascetrias dicitis.* Menologiu Basilii in S. Phasic. 21. April. σὺν δὲ καὶ θυγατέρα χριστιανὴν ἀσκη τρίαν, etc. Psallebant autem illa in elationibus funerum, vt docen leges 45. 48. de Episcopis et Cleric

† ASCHARA, non tonsuratus. Germ. schceren, quod de barbe tonsione specialius vsurpatur. Le Sal tit. 28. §. 1. *Si quis puerum in fra duodecim annorum non tonsura tum occiderit (Malb. Aschara le dardi)* etc.

ASCHERATVS AD BELLVM, com paratus, instructus, accinctus, for ab *Ascar* quod armatura ex chalybe erat, vel ab *Ascer* sanguis, cruor Memoriale Potestatum Regiens. ad an. 1218. apud Murat. tom. 8. col 1087.

ASCHITES, Graece ἀσκίτης, suppl ὕδρωψ, species hydropis in qu humor aquosus abdominis membra na veluti ἀσχῷ (lege ἀσκῷ) seu ve continetur. V. *Clocire.*

ASCIARE. *Asciare dentibus* ap. Gu bert. l. 2. de vita sua c. 6. idem quod *secare*; qua notione verbu illud vsurpat Vitruuius lib. cap. 2.

† ASCIARIA. Acta SS. t. 6. Sep p. 881. *Copiosas asciariarum et re ginum feminarum cateruas obuiam ha buerunt*

[illegible]imus. Vbi editores emendant *ascetriarum*, i. e. mulierum piarum.

ASCIATA LEX. Charta Autranni in Chartulario Aptensi fol. 34. *Si in itinere, quod agere dispono ad Ierusalem defunctus fuero, dabo per quadium ipsum vasculum plenum vino puro ad praedictum opus, et foetas tres, et capras duas, et bruscos duos de alveario meo, etc. Quod dixi firmo, asciatam legem iungo superioribus.* Singularis est huiusmodi *Lex Asciata*, quam nec Brissonius inter veteres Leges, nec Cangius inter recentiores numerarunt. Hic forte quia Autrannus Chartam condebat testamentariam voluit alludere ad illa verba duodecim Tabularum: *Sumptuosa funera ne facito: Rogum ascia ne polito.* Aut ad illam antiquam formulam: *Sub Ascia dedicatum* in antiquis Gallorum sepulcris saepe obseruatam. Quid autem sit, *sub Ascia dedicare*, non consentiunt eruditi. Magis placet eorum sententia, qui haec verba interpretantur, vel de modestioribus tumulis, quasi qui vnius asciae opera fuerint elaborati, vel potius de nunquam violandis sepulcris *sub Asciae dedicatis*, id est, ne ascia, qua conditum est sepulcrum vnquam adhibeatur ad illius destructionem: ad quam posteriorem interpretationem si allusit Autrannus, *Lex Asciata* eadem erit, quae inuiolabilis, sempiterna. V. Diarium Triuolt. mensis Maii an. 1713. p. 771. *) *Lex asciata* originem suam debet, vt monet Carpenterius imprudenti additamento ad laudatum Chartularium, vbi legitur: *Quod finxi figo, quod dixi firmo. Asciatam L. iungo superioribus.* Vbi notae numericae vox *legem* temere subrogata est. Est autem *Asciata* idem ac valor quinquaginta assium Romanorum. De formula *sub ascia dedicare* vide quae disputat le Beuf t. 2. Collect. var. Script. p. 281 seq.

ASCIATVS. Ioan. de Gallandia in Synonymis:

Asciatus, pugio, coniunge nouacula, culter.
Cultellusque, spata, rasoria iungitur illis.

Vbi interpres ait, *Asciatum* esse cultellum magnum, posseque dici cultellum, quo pergamenum diuiditur.

ASCIBOLA, V. *Asciola.*

ASCICVLVS. (1) *Asciola, dolabra,* in Glossis Isid. Legendum *Asciolus, Asciola*, inquit Graeuius in hunc locum. (2) Pro *Axiculus*, vel *Asserculus* in Codice Ms. Irminonis Abb. San-German. fol. 65. col. 2.

ASCILI, V. *Ascodrogili.*

ASCILLA, V. *Ascella* 1.

† ASCILVS, forte pro *Asellus*, machina bellica, vel pro *Astilus*, seu *Astila*, veru. V. *Asta* 1. Inquisit. a. 1363. in Bibl. reg. *Portauit - - vnam quadrigatam, tam de dicta fusta, quam de balistis, sartaginis, ascilis et diuersis aliis bonis mobilibus.*

ASCINGIA, V. *Audecinga* et *Accengia.*

ASCINI, ex Graec. ἄσκηνοι, qui laribus et tecto carent, apud Ennodium lib. 9. Epist. 20.

† ASCINVS, possessio, l. locus sepibus, muris, aut vallis conclusus, Gall. olim *Acin, Ascin*, et *Assin*, a verbo *accingere.* Ch. a. 1350. in Bibl. reg. V. *Accincta.*

ASCIOLA, minor ascia, parua securis. Vita S. Wiboradae Virg. et Mart. tom. 1. Maii p. 290. Hinc corrigendus Actorum SS. Benedict. Saec. 5. pag. 55. locus, vbi *Ascibolis* pro *Asciolis* male scriptum legitur. V. *Asciculus* 1.

ASCIOS, vox Graeca, *exumbres*, in Glossis Isid.

ASCISCOLVM, *malleolus structorius*, in Onomastico vet. apud Turneb. Aduersar. lib. 28. c. 5. Forte melius legeretur *Asciolus*, vt jam obseruatum est in *Asciculus* 1.

ASCISIAE, statuta quae in *Assisis* seu Comitiis publicis de rebus ad rem publicam spectantibus conficiuntur. Chron. Richardi de S. Germano apud Murat. tom. 7. col. 992. V. *Assisa.*

ASCISINI, apud Rymer. to. 2. pag. 514. Iidem qui infra *Assassini.*

ASCITAE, Haeretici ab ἀσκὸς, vter, dicti. Hi bacchantes vtrem inflatum et opertum solebant circumferre, tanquam ipsi essent Euangelici vtres, noui

noui vino nouo repleti. S. Augustinus Haeres. 62. V. mox *Ascodrogitae*.

ASCITERIUM, V. *Asceterium*.

✝ **ASCLA, ASSOLA**, ab Occitan. *Ascle*, asserculus. Ch. an. 1252. Hinc

✝ **ASCLARE**, rescindere, in Ch. an. 1412. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 204.

ASCO, Piscis species. (*) Germ. Aesche, alias thymalus.) Walafridus Strabo ad Grimaldum Capellanum de morte Wetini:

Interea dulcis fertur mihi normula piscis
Asconis calidi, sequitur vas denique musti, etc.

✝ **ASCOBATUM**, quaeuis sordes, purgamenta. Consuetud. Auxit. ad an. 1301. art 89. *Quod nullus proiiciat sanguinem vel aquam putridam seu aliud quodcunque putridum vel ascobatum domus in carreria.* V. *Scoba*.

ASCODROGILI, ASCILI, apud Hofmannum, Haeretici iidem, qui *Ascodrogitae*.

ASCODROGITAE, Haeretici in Galatia, qui vtrem inflatum ponunt, et cooperiunt in sua ecclesia, et circumeunt eum insanientes potibus, non intelligentes, quod ait Saluator, vtres nouos sumendos inque eos vinum nouum mittendum, non in veteres. V. Philastrium, et alios, qui de haeresibus scripsere.

ASCODRUGI, iidem qui *Ascodrogitae*, de quibus in Collect. Constitut. Eccl tit. 3. lib. 1. ad 18. *Quae de Samaritis promulgata sunt ad Synagogas et successiones eorum spectantia, rata sunt etiam in Montanistis et Ascodrugis.* De his etiam Theodoretus Haeret. Fabul. lib. 1. cap. 10. sub nomine *Ascodrutorum* et *Ascodrupitorum. Dicebant*, inquit, *non debere diuina mysteria quae inuisibilia sunt signa per res visibiles perfici - - propterea non baptizant eos qui accedunt, nec apud eos celebratur Baptismatis mysterium.* Vocantur a Balzamone ad Photii Nomenclaturam tom. 9. cap. 2. *Tascodrougitae*; in Agilei tamen Codice legitur ἀσκοδρουγῖται.

ASCOGEFRUS, ἀσκογέφυρος, pons ex vtribus confectus, qui describitur ab Anonymo de Rebus bellicis subiecto Notitiae Imperii. Veteres porro eiusmodi pontibus vsos auctor est Plinius lib. 6. cap. 29. - V. Lucanum lib. 4. ubi de ponte a Basil. confecto.

ASCOMANNI, Piratae, forte dicti ad instar Arabum *Ascitarum*, quibus id nominis inditum, quod vtribus, seu nauiculis, et vtribus confectis, piraticam exercerent, vox hybrida ab ἀσκὸς, vtris, et man, homo: nam et *ascum* pro nauicula vsurpat Lex Salica. Adam Bremensis cap. 73. *Classis Piratarum, quos nostri Ascomannos vocant.* Cap. 212. *Ipsi enim Piratae, quos illi Wikingos appellant, nostri Ascomannos, Regi Danico tributum soluunt.* Horum praeterea meminit cap. 111. Albertus Stadensis an. 788. et Historia Archiep. Brem in Bezelino. V. Ascus, et Wachterum in Glossar. v. Asche.

ASCOPA. Ioan. de Ianua; *Ascopa, vas est aquaticum vtripensile.* An non melius in Gloss. MS. Monis S. Eligii Atrebat. *Ascopa, vas aquaticum vtri persimile?* Iudith. cap. 10. *Imposuit itaque abrae suae Ascopam vini*; alii Cod. habent *Ascoperam*. Sueton. in Claudio c. 46. *Abetus collo et Ascopa deligata.* Sic enim Casaubonus in MS. Cod. legi testatur: cuius vocis vim cum non perciperet, *Ascoperam* restituit. Gloss. Saxon. Aelfrici: *Ascopa*: Flache odde cylle, id est, lagena, siue cadus, vter. Sic etiam legendum putat Cangius in Gloss. Lat. Gr. *Ascopa*, ἀσκοπυθίνη. Perperam enim editum, *Ascora*, ἀσκοκήθνα. Sic Gloss. Gr. Lat. perinde emendandum: ἀσκοκυθινη, *Ascura*: legendum enim *Ascupa*.

ASCOPERA, idem quod *Ascopa*, marsupium. Lex. Graec. MS. Reg. Cod. 2062. ἀσκόπηρα, το μαρσίππιον, ἤτοι σακοφάττιον. Chronicon Gemblacense: *Cum sciret tantum ad opus suos et suorum non nisi in Ascopera modicae quantitatis vinum haberi.*

ASCORA,

ASCORA, V. *Ascopa*.

† ASCORRAMENTUM, i. q. *Incurrimentum*, mulcta, quam quis incurrit. Ch. Ms. in Bibl. reg.

† ASCRIPTARII, i. q. *Ascriptitii*, in diplom. Frider. I. Imp. a. 1191. apud Lam. in Delic. erud. p. 201.

ASCRIPTITII, dicti coloni, agricolae, villani, qui aliunde orti, in aliorum Dominorum villas et praedia pergunt, ibique eorumdem licentia, sedes suas figunt, et sub annui census conditione in caeterorum subditorum transeunt statum, et in album ascribuntur; ita vt perinde et ii distrahi et transferri queant vna cum ipsis praediis, quae excolunt, vnde et pro seruis glebae habentur. Papias: *Ascriptitii, qui capiti dant aliquot pretium. Ascriptitii bonorum, hoc est, homines, seu rustici, ad bona pertinentes*, in Speculo Saxon. lib. 1. art. 21. §. 2. Bracton. lib. 1. cap. 11. §. 1. *Ascriptitia conditio*, in Capitul. Car. Magn. lib. 6. cap. 118. Adde Constit. Siculas lib. 3. tit. 2. et 3. vbi *Ascriptitii* cum *seruis glebae* junguntur.

ASCRIPTITIATUS, eadem notione. Locum vide in *Casalagium*.

† ASCULA, *buccellarius*, in vet. Glossar. Cod. reg. 7641.

ASCULTARE. (1) Pro *Auscultare*, passim occurrit. (2) † Conferre, comparare, exscriptum ad rationem archetypi expendere, Gall. *collationner*. Stat. Comit. Venaissini. c. 20.

ASCULTUS, pro *exsculptus*. Hist. Monast. S. Florentii Salmuriensis apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 1093.

ASCURA, ASCURA, V. *Ascopa*.

† ASCURTARE, contrahere, minuere, Germ. verkürzen. Guido de Vigev. de modo acquirendi T. S.

† ASCURZARE, forte perficere. Chron. Placent. ap. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 458. *Eodem anno ecclesia S. Iohannis de domo fuit ascurzata*.

ASCUS, nauicula, scapha, Anglo-Saxonibus *Asc*. Vox forte orta ex Graeca ἀσκὸς, vtris; σχεδία ἐργασμένη ἐξ ἀσκῶν, auctori Peripli; cuiusmodi sunt scaphulae, quibus in paludibus et stagnis piscatores vtuntur, quas etiamnum *Nascon* et *Ascon* vocari auctor est Bignonius. Lex Salica tit. 23. §. 3. *Si quis nauem vel Ascum de intro clauem furauerit, etc.* §. 4. *Si quis Ascum de intro clauem repositam, et in suspenso pro studio positum furauerit*. V. *Ascogefrus* et *Ascomannus*. *) Vide etiam Glossar. Wachteri v. *Asche*, et Glossar. Suio-Goth. Clariss. Ihre v. *Ask*.

ASCYSTERIUM, Monasterium. V. *Asceterium*.

ASECARE, V. *Amadere*.

ASECRETIS, indeclinabile, seu *a secretis*, Secretarius. Carolus Magn. lib. 4. de Cultu Imag. cap. 9. *Mox vt Leontius Asecreta conspexit, magnum se sui erroris emolumentum inuenisse putabit*. Petrus Diacon. l. 4. Chron. Casin. cap. 68. *Postquam Asecretis efficitur, Logothetam illum - - Imperii statuit*. Corippus l. 1.

Hinc secreta sacrae tractans Demetrius aulae.

V. Anastasium in S. Agathone PP. pag. 53. in Nicolao I. pag. 214. A Latinis Graeci vocabulum ἀσηκρῆτις hauserunt, vti pluribus obseruauit Cangius ad Cinnamum pag. 492. 493. Est etiam *Asecretis* interdum idem, qui *Consiliarius*. Glossar. Saxonicum Aelfrici: *Asecretis vel Principis Consiliarius*; Geruna. Saxonibus *Gerine* est mysterium mysticis enim ac secretis Principum consiliis intersunt Consiliarii. Ioannes VIII. Epist. 87. ad Ludouicum Balbum: *Te quoque, fili carissime, auctoritate sancti Spiritus Dei nostri, ad vicem genitoris vestri domini Caroli perpetui Imp. Augusti Asecretis constituo meum Consiliarium, qui, vt dici solet, pars animae meae fuit*. Ch. Roberti Regis Francorum apud Duchesnium in Probat. Hist. Monmorenciacae pag. 16. *Ad Maiestatis nostrae mansuetudinem supplex accessit noster Asecretis Manasses Comes, postulans, etc.*

† ASEITAS, vox scholasticorum, proprietas substantiae quatenus est per se

se et opponitur *Abalteitati.* V. Diar. Trevolt. t. 2. Dec. an. 1737. pag. 2831.

ASELLA. (1) Axilla, Gall. *Aisselle.* Statuta Synodalia Ecclesiae Leodiensis apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 838. (2) ASELLAE, alae minio, aliove colore in Codd. MSS. pictae, ad aliquas obseruationes, additiones, etc. indicandas concludendasue. Chronic. S. Trudonis to. 7. pag. 442. *Scripsit igitur* (Rodulphus) *in posteriori parte voluminis inter duas asellas ita: Graduale, non tam regulare quam vsuale, postea neque vsuale neque regulare, vt ostenderet, etc.*

ASELLARE, est opus naturae facere, vt dicitur: *Dum asellaret emisit intestina.* Vocab Iuris vtr. Est pro *Adsellare*, ad sellam ire.

ASELLATA et *Hamata*, Factionum in Belgio nomina, quae vltra 200 annos saeuiere; excitatae a Margareta sorore Guillelmi Hollandiae Comitis, Ludouici Imperatoris vxore, quae cum fratri successisset, atque in domum Bauaricam Comitatum Hannoniae, Zelandiae, Hollandiaeque intulisset anno Christi 1324. filium Wilhelmum a Comitatu Hollandiae amouendo, Ludouico substituto, turbarum causa exstitit. *Asellata* Wilhelmo fauit, propugnante Ludouicum *Hamata* an. 1350. sed frustra. Mater enim Wilhelmo cedere coacta, et Hannoniam sibi habere iussa est. Lexicon Hofmanni. V. *Aselli.*

† ASELLI, lusoriae tesserae, *taxillorum* species. Stat. cent. Cumanae e Bibl. reg. *Statutum est quod taxilli etiam appellentur magregrassi; aselli, punctati et quaelibet alia instrumenta punctata, cum quibus qui luderent, intelligantur ludere ad taxillos.*

ASELLIONIVS, pro *Asellus.* Bernardus Thesaurarius de Acquisitione Terrae Sanctae apud Murat, to. 7. col. 690.

ASELLVS. (1) Machina bellica. Henricus Rosla in Herlinsberga:

Non hic vnigena fabricatur machina: nomen
Haec Librilla tenet, quasi saxea pondera librans;
Obtinet illa suis: sed hirundinis haec, sua Asellus
Illa vocata nota, etc.

V. Glossar. mediae Graecit. in Ονaγgos. (2) Species vasis, quae binas habet aures seu ansas. Petron. Arbiter. Satyr. p. 77. *Caeterum in promulsidari asellus erat Corinthius cum bisaccio positus, qui habebat olivas in altera parte albas, in altera nigras. Tegebant asellum duae lances.* (3) Corpus humanum suopte impetu pronum ad libidinem. Hieronymus in Vita S. Hilarionis: *Ego,* inquit, *aselle, faciam vt non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis; fame te conficiam et sitis graui onerabo pondere; per aestus indagabo et frigora, vt cibum potius, quam lasciviam cogites.* V. *Asinus.*

ASEMOLA, V. *Azemila.*

† ASEMPRE, quaeuis praestatio. Ch. a. 1257. in Bibl. reg. *Item guitam, toutam, talliam, collectam, exactionem vel asempre* etc. V. *Ademprum.*

† ASEMPRIVVM. (1) Ius vtendi re aliqua, e. g. pascuis et forestis, i. q. *Ademprum.* Ch. a. 1306. Mf. in Bibl. reg. (2) Idem videtur quod *Plana*, ager cultus, vel domus *appendaria.* Ch. Mf. an. 1385. in Bibl. reg. *Item omnia illa hospitia - - cum pleno suo asempriuo dictorum hospitiorum, quae sunt situata* etc.

ASEMVS, ex Graec. ἄσημος. *Tunicae Asemae*, apud Lampridium, sine clauo, σημεῖον, clauus vestis. V. Casaubonum et Salmasium ad Hist. August. et infra in *Episemus.* In Synonymis Chymicis Ioannis a Garlandia, pro *Asinum*, id est, *pondus*, legendum *Asemum.* In Gloss. MSS. Regis Cod. 2062. ἄσημος ὁ ἄργυρος, *argentum infectum.*

ASENSIA, Gall. *Aisance*, facultas vtendi rebus alienis tamquam suis. V. *Aisantia.*

† ASENIA, vt *Azenia*, Hisp. *Azena*, molettrina, cuius molae aquarum vi versantur. Bulla Lucii III. PP. an. 1184. inter Probat. t. 2. Annal. Praemonstr. p. 97.

† ASEN-

† ASENSARE, ad censum dare, i. q. *Adcensare*, in Ch. an. 1350. Ms. V. *Assensare*.

ASEPDIUM, obsidio. Memoriale Potestatum Regiens. ad an. 1208. apud Murator. tom. 8. col. 1081. Melius legeretur *Assedium* ab *Assedio*, quod idem est apud Italos.

† ASERAIRA, forte pro *Asinaria*, seruitium quod cum asinis domino debetur. Ch. a. 1317. Ms. in Bibl. reg. *Super omnibus - - censibus, vsaticis, agreriis et terrae meritis, aserairiis, boayriis et seruitutibus ac redditibus*. V. *Asiniairia*.

† ASERRIO, animalium morbi genus, apud Hispanos. Acta SS. t. 3. Sept. p. 703. *Cum - - plurimi boues morbo, qui (Hispanice) Aserrio dicitur, periissent*.

ASERTIUM, an desertum? De constructione castri Saphet. apud Baluz. tom. 6. Miscell. p. 358. *Et cum venisset ad Saphet inuenit ibi asertium sine aedificatione, vbi quondam fuerat castrum nobile ac famosum*.

† ASETUM, forte nomen loci, nisi idem sit ac *Aisamentum*, pertinentiae scilicet, vbi libere percipi possunt *Aisentiae*. Ch. an. 1149. in Append. t. 9. Annal. Bened. p. 724. *Et quod habet apud Villers in Aseto et villa subtus firmitatem*. V. mox *Asia*.

ASIA. (1) Pro *Acia*, filum. Supplem. Antiquarii: *Asia, ῥάμμα, filum, acia*. (2) † Idem quod *Aisiae*, pertinentiae, vbi libere percipi possunt *Aisamenta*, in Ch. Ms. in Bibl. reg.

ASIAMENTA. (1) Commoditates, necessaria variis vitae vsibus, ac praesertim Ius vtendi rebus alienis, Gall. *Aisances, Aisemens*. Concordia Capituli Eduensis cum Domino de Perreria an. 1257. Litterae de Custodia Regni Scotiae apud Rymerum tom 2. pag. 726. Lamberti Hist. Comitum Ardensium apud Ludewig. Reliq. MSS. tom. 8. pag. 547. V. *Aisantia* et *Aisamentum*. (2) † ASIAMENTA, quidquid rei alicui perficiendae commodum est. Stat. Vercell. l. 3. p. 77. (3) † ASIAMENTA, instrumenta, chartae, in Stat. ciuit. Astae c. 25.

† ASIANZIA, commoditas, vsus, Gall. *Aisance*, in Ch. Ms. Bibl. reg. V. *Aisientia*.

ASIATIM. Concilium Basiliense sess. 21. *Laudes diuinas per singulas horas, non cursim ac festinanter, sed asiatim, ac tractim, ac cum pausa dicenti, etc.* Sed legendum videtur *Asciatim*, id est, *diuisim*. Ioan. de Ianua: *Asciatim, aduerbium, id est, dolatim, cesim, carptim, diuisim, et dicitur ab asciare, vel ascia*, V. *Assiatim*.

† ASIDA, auis, *strutio* (struthio, Germ. Strauß) *vel stella*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7613. Aliud ex Cod. reg. 7646. *Asida, struccio. Asida, animal est quod Graeci structucamelon, Latini strucionem dicunt*. Gr. στρουθοκάμηλος, struthiocamelus. V. *Assida*.

† ASIDERATUS, paralysi percussus, Ital. *Assiderato*. Ch. a. 1167. apud Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 261. V. *Sideratus*.

† ASIFONIATUS, ablatus, sublatus. Ep. 9. Hadriani I. PP. a. 776. t. 4. Collect. Hist. Fr. p. 553.

† ASIGA, piscis e mugilum fluuialium genere, leuciscus, Gall. *Vendoise*. Ch. Ms. a. 1318. in Bibl. reg. V. *Assieiga*.

ASIGNAE, κρέα μεριζόμενα, *viscerata, carnes in populum distributae*. Supplem. Antiquarii. Forte legendum *Assignatae*, supplendo *Carnes*; quia distributio fit iis, quibus *assignatur*.

ASIGNARIUS, V. in *Poignia*.

ASILE, assula seu lignea tabula tectis cooperiendis apta apud Marten. tom. 5. Anecd. in Onomastico.

ASINA CURTA, onus asinae mutilae, seu cui cauda decisa est. Chartul. S. Germ. Prat. V. *Asinata* et *Curtare*.

ASINADA, onus asini, Gall. *Asnée*. Tabularium Calamariense: *Domino Aniciensi vna vini asinada*. V. *Asinata*.

ASINARE, asino vehi, apud Luithprandum in Legatione: *Asinando, ambulando, equitando*.

ASINARIA, ſeruitium domino exhibendum cum aſino. Ch. an. 1174. inter Inſtrum. t. 3. nouae Gall. Chriſt. col. 237. Ch. Ludouici Franc. Regis an. 1173. apud Stephanot. to. 1. Antiquit. Occitan. MSS. pag. 455.

† ASINARIVM, onus aſini, in Ch. Henrici reg. Angliae in Bibl. reg. V. *Aſinata.*

ASINARIVS. (1) Ὀνηλάτης, in Gloſſ. Graec. Lat. Bernardus Mon. in Conſuet. MSS. Cluniac. cap. 8. *Aſinarios, qui ligna de ſiluis deferunt.* Vox nota Catoni, Suetonio et Varroni. V. *Vigiles.* ASINARII, per conuitium olim dicti ſunt Chriſtiani, non minus ac Iudaei V. Baron. ad an. 42. n. 33. et ad an. 201. n. 21. 21. etc. (2) † *Aſinarius S. Petri.* vox iniurioſa. Inuent. an. 1271. in Acceſſ. ad Hiſt. Caſſin. part. 1. p. 328.

ASINATA, onus aſini. († Vel etiam equi aut iumenti, vt colligitur ex Litt. remiſſ. an. 1377. in Bibl. reg. *Vnam aſinatam ſeu chargiam vini, quam deſuper equum vel iumentum ducebat.*) Tabular. Eccleſ. Viennenſis: *Et in decimis, quas ibidem habeo ſingulis annis, duas aſinatas vini, et vnum ſextarium auenae.* Quamuis *Aſinata* pro onere quod ferre poſſit aſinus, ſumatur, non tamen ſemper eiuſdem eſt ponderis. Lugduni duae ſunt *Aſinatarum* ſpecies: vulgaris vna et ciuium, quae conſtat ſex bichetis; altera mercatorum et granataria ſeptem eſt bicheterum: *bichetus* autem Lugdunenſis eſt 60 librarum. *Aſinata Dombenſis* octo bichetos, *Toſſiacenſis* antiqua octo, hodierna nouem bichetos ſeu decem et octo cupas continet. Sed bicheti quoque non vnum eſt pondus omnibus in locis. Qua de re vide Coletum p. 74. et ſeqq. vbi refert quaſdam menſurarum differentias in Breſſia.

ASINDVLVM, lampas, pro *Cicendulum* vel *Cicendela*, quas pro lampade et candela vſurpantur interdum; quamuis cicendela proprie ſit vermis ſpecies noctu lucens. Vita S. Willibaldi Epiſc. tom. 2. Iulii pag. 507. F.

† ASINEVS, menſurae frumentariae ſpecies, i. q. *Aiſſinus.* Ch. a. 1242. in Chartular. Cluniac. V. *Aſinus.*

† ASINIAIRIA, ſeruitium, quod cum aſinis domino debetur. Ch. a. 1251. ex Tabul. capit. Carcaſſ. V. *Aſinaria.*

† ASINITAS, ſtupor aſininus. Gloſſ. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. *Aſnerie, Aſinitas.*

† ASINTVRA, an pro *accinctura*, ambitus, Gall. *Enceinte?* Reg. Phil. Aug. ex Cod. reg. 4653. *Habeo octauam partem criagii de foreſta le celes et quadrans aſinturae, villam et prata.* *Raſintura* in alio codice 4651. non magis dilucide. V. *Accincta* et *Aſcinus.*

ASINVLVS, pro *Aſellus*, in Vita S. Euermari Mart. t. 1. Maii p. 123.

ASINVS. (1) Aimoinus Floriac. lib. 3. de Miraculis S. Benedicti cap. 4. *Ganfredus propter vires, non propter pigritiam, aſinus cognominatus.* (2) Metaphorice, corpus humanum pronum ad libidinem. S. Paulin. Poëmate 21. p. 115. edit. 1685. V. *Aſellus* 3. (3) ASINORVM FESTVM, V. *Feſtum.* (4) ASINORVM ORDO, ita dictus Ordo S. Trinitatis, ſeu *Mathurinorum*, quod, cum iter agerent, aſinis tantum vehi iis liceret, non equis, vt habet Albericus, et ex eo Magnum Chronicon Belgicum a. 1199. Vet. Chron. tom. 2. Spicilegii: *Anno Domini 1198. Pontificatus Innocentii PP. III. an. 1. coepit et inſtitutus eſt Ordo S. Trinitatis, quem ſolebant appellare Ordinem Aſinorum, eo quod aſinos equitabant, non equos.* (5) † Onus aſini. Necrolog. Mſ. abbat. Heder. V. *Aſina curte.* (6) † ASINVS, *panibus plenus, i. ſufficienter ornatus; vel forte ſicut ex boue et hirco vires fiunt, ita de aſinis ſiebant ſacci ad aliqua ferenda.* Gloſſae Bibl. Anon. ex Bibl. reg. (7) † Modus agri, a menſura frumentaria eiuſdem nominis ſic dictus, i. q. *Aſinus.* V. in hac voce et ſupra *Aſineus.* Ch. an. 1200. in Chartular. S. Ioann. in Valle. *Vendiderunt nobis terram vnius aſini.* Niſi ea ſit terra cui colendae aſinus ſatis eſt, eadem acceptione qua *Bouata terrae.*

ASISDA, partitio, distributio, vt videtur, venationis. Ch. an. 1227. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Recognosco quod eo non debeo aliquid habere in territorio de Salernis in Asisidis de quarteriis ceruorum vel aprum, vel aliarum venationum.* V. *Assisa.*

ASISINVS, sicarius, Gall. *Assasin.* Littera Martini Papae Regi Angliae apud Rymerum tom. 2. pag. 236. V. *Assasini.*

ASISRIA, pro *Ascetria*, V. in hac voce. Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

ASIVM. (1) Ager, vel terra incultus, aedi alicui adiacens, Aruernis etiam nunc *Aize*, Alemannis Asch, Esch, Desch. Terrear. castell. d'Ibois ex Bibl. reg. V. *Aiacis* 2. et *Azium.* (2) Vox generica, qua vstrina vel officina quaeuis ad aquas exstructa, significatur. Stat. Montis-regal. V. *Aisia.*

† ASLEVA, Ch. a. circ. 640. in Supplem. ad Miraeum p. 2. *Similiter* (piissimus) *de suo ipso castro ex Asleua dominica alias tres leuuas, et ad Asleuum item tres Asleuas.* Legendum forte *tres alias leuuas.*

ASLVM, *spolium.* Papias MS. Ecclesiae Bituricensis.

ASMA, pro *Asthma*, Gall. *Asthme.* Vita S. Francisci Solani to. 5. Iulii pag. 893.

ASMERCIAMENTVM, multa pecuniaria delinquenti imposita. Ch. Ballini Rotomag. an. 1285. vbi haec referuntur ex alia Ch. Henrici II. pro Monachis Beccensibus: *Volo et firmiter praecipio quod sint quieti in perpetuum de omnibus placitis, et asmerciamentis vndecumque sint et de omni thelolonio per totam terram meam.* V. *Amerciare.*

ASMORIA, pro *armoria*, armarium, Gall. *Armoire*, in Ch. Ms. a. 1357. in Bibl. reg.

ASNAGIVM. (1) Idem quod *Asinaria* seu seruitium exhibendum cum asino. Tabular. S. Vandregesili tom. 1. pag. 50. (2) † Praestatio, quae pro farina asino vehenda, vel loco seruitii asinini soluitur. Ch. Ms. Bibl. reg. *Asnagium villae valet XX. sol.*

† ASNEE, *est lanugo vetustatum arborum: apud Auicennam scribitur Vsnee, sed ipsum est in littera Alif. Asnen etiam apud Auicennam scribitur Vsnen et est puluis abstersiuus, quo Saraceni mundificant sibi manus.* Glossar. med. Simon. Ianuens. ex Cod. reg. 6959. Gallis etiam *Vsnée*, muscus quercinus.

ASNERIVS, asinarius, mulio, Gall. *Asnier.* Hist. Dalphin. tom. 2. p. 309.

ASO. Vett. Formulae Andegav. art. 20. *In Dei nomen ille, delectissimo nostro illo. Nouerit istae pro Diuinitatis intuitu et animae meae remedium, vel aeternae retributione tua, eatenus a die praesente ingenuum esse praecipimus, tanquam ab ingenuis parentibus fuisses procreatus, et nullius tibi heredum ac proheredum meorum nec seruicium nec vllum obsequium vltra debere cognoscas, sed potius Aso defensione sanctum illius in integra valeas residire ingenuitas.* Forte legendum *sub* pro *Aso.* Et quidem in alia ingenuitatis formula inter easdem Andegauenses habetur: *Quicquam redebere cognuscas, nisi sub defensione sancti Basileci, etc.* Nec ab ea discrepat quae lib. 2. Formul. Marculf. cap. 34. legitur: *Nisi sub integra ingenuitate defensione. etc.*

ASOLA. Matth. Siluatic. in Pandect. Medic. *Anse, est modus ligationis, et nodationis, qui vulgo dicitur Asola, quasi nodus, qui immediate, cum quis vult, soluitur.* Vox Italica.

ASOLETVM, *Allisum, Assolentes, Assilientes*, apud Papiam in MS. Bituric.

ASOLIA, forte pro *Asotia*; Graecis enim est ἀσωτία, luxus, vita dissoluta, et ἄσωτος, luxuriosus, perditus: quae maxime conueniunt *Ribaldis*, quos omnibus vitiis deditos fuisse constat. Concil. Rotomag. ann. 1231. can. 10. apud Marten. pag. 245. Collect. Vett. Script. in 4to. *Statuimus quod Clerici Ribaudi, qui dicuntur de familia Asoliae - - tonderi praecipiantur, vel etiam radi, ita quod eis non remaneat tonsura clericalis.*

ASINARIA, seruitium domino exhibendum cum asino. Ch. an. 1174. inter Instrum. t. 3. nouae Gall. Christ. col. 237. Ch. Ludouici Franc. Regis an. 1173. apud Stephanot. to. 1. Antiquit. Occitan. MSS. pag. 455.

† ASINARIUM, onus asini, in Ch. Henrici reg. Angliae in Bibl. reg. V. *Asinata.*

ASINARIUS. (1) Ὀνηλάτης, in Gloss. Graec. Lat. Bernardus Mon. in Consuet. MSS. Cluniac. cap. 8. *Asinarios, qui ligna de siluis deferunt.* Vox nota Catoni, Suetonio et Varroni. V. *Vigiles.* ASINARII, per conuitium olim dicti sunt Christiani, non minus ac Iudaei V. Baron. ad an. 42. n. 33. et ad an. 201. n. 21. 21. etc. (2) † *Asinarius S. Petri.* vox iniuriosa. Inuent. an. 1271. in Access. ad Hist. Cassin. part. 1. p. 328.

ASINATA, onus asini. († Vel etiam equi aut jumenti, vt colligitur ex Litt. remiss. an. 1377. in Bibl. reg. *Vnam asinatam seu chargiam vini, quam desuper equum vel iumentum ducebat.*) Tabular. Eccles. Viennensis: *Et in decimis, quas ibidem habeo singulis annis, duas asinatas vini, et vnum sextarium auenae.* Quamuis *Asinata* pro onere quod ferre possit asinus, sumatur, non tamen semper eiusdem est ponderis. Lugduni duae sunt *Asinatarum* species: vulgaris vna et ciuium, quae constat sex bichetis; altera mercatorum et granataria septem est bichetorum: *bichetus* autem Lugdunensis est 60 librarum. *Asinata Dombensis* octo bichetos, *Tossiacensis* antiqua octo, hodierna nouem bichetos seu decem et octo cupas continet. Sed bicheti quoque non vnum est pondus omnibus in locis. Qua de re vide Colerum p. 74. et seqq. vbi refert quasdam mensurarum differentias in Bressia.

ASINDULUM, lampas, pro *Cicendulum* vel *Cicendela*, quas pro lampade et candela vsurpantur interdum; quamuis cicendela proprie sit vermis species noctu lucens. Vita S. Willibaldi Episc. tom. 2. Iulii pag. 507. F.

† ASINEUS, mensurae frumentariae species, i. q. *Aissinus.* Ch. a. 1242. in Chartular. Cluniac. V. *Asinus.*

† ASINIAIRIA, seruitium, quod cum asinis domino debetur. Ch. a. 1251. ex Tabul. capit. Carcass. V. *Asinaria.*

† ASINITAS, stupor asininus. Gloss. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. *Asineria, Asinitas.*

† ASINTURA, an pro *accinctura*, ambitus, Gall. *Enceinte?* Reg. Phil. Aug. ex Cod. reg. 4653. *Habet octauam partem criagii de foresta le celes et quadrans asinturae, villam, et prata.* *Rasintura* in alio codice 4651. non magis dilucide. V. *Accincta* et *Ascinus.*

ASINULUS, pro *Asellus*, in Vita S. Euermari Mart. t. 1. Maii p. 133.

ASINUS. (1) Aimoinus Floriac. lib. 3. de Miraculis S. Benedicti cap. 4. *Gaufredus propter vires, non propter pigritiam, asinus cognominatus.* (2) Metaphorice, corpus humanum pronum ad libidinem. S. Paulin. Poëmate 21. p. 115. edit. 1685. V. *Asellus* 3. (3) ASINORUM FESTUM, V. *Festum.* (4) ASINORUM ORDO, ita dictus Ordo S. Trinitatis, seu *Mathurinorum*, quod, cum iter agerent, asinis tantum vehi iis liceret, non equis, vt habet Albericus, et ex eo Magnum Chronicon Belgicum a. 1199. Vet. Chron. tom. 2. Spicilegii: *Anno Domini 1198. Pontificatus Innocentii PP. III. an. 1. coepit et institutus est Ordo S. Trinitatis, quem solebant appellare Ordinem Asinorum, eo quod asinos equitabant, non equos.* (5) † Onus asini. Necrolog. MS. abbat. Heder. V. *Asina curta.* (6) † ASINUS, *panibus plenus*, i. suffic[...] *ter ornatus; vel forte sicut ex boue* [...] *hirco vires fiunt, ita de asinis* [...] *sacci ad aliqua ferenda.* Glossae Bi[...] Anon. ex Bibl. reg. (7) † Mod[...] agri, a mensura frumentaria ei[...] dem nominis sic dictus, i. q. A[...] *nus.* V. in hac voce et supra *Asi*[...] Ch. an. 1200. in Chartular. S. [...] ann. in Valle. *Vendiderunt* [...] *terram vnius asini.* Nisi ea sit ter[...] cui colendae asinus satis est, ead[...] acceptione qua *Bonata terrae.*

ASIN

ASISIDA, partitio, distributio, vt videtur, venationis. Ch. an. 1227. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Recognosco quod eo non debeo aliquid habere in territorio de Salernis in Asisidis de quarteriis ceruorum vel aprum, vel aliarum venationum.* V. *Assisa.*

ASISINUS, sicarius, Gall. *Assasin.* Littera Martini Papae Regi Angliae apud Rymerum tom. 2. pag. 236. V. *Assasini.*

✝ ASISRIA, pro *Ascetria*, V. in hac voce. Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

✝ ASIUM. (1) Ager, vel terra incultus, aedi alicui adiacens, Aruernis etiam nunc *Aize*, Alemannis Asch, vel Desch. Terrear. castell. d'Ibois in Bibl. reg. V. *Aiacis* 2. et *Azium.* (2) Vox generica, qua vstrina vel officina quaeuis ad aquas exstructa, significatur. Stat. Montis-regal. V. *Aisina.*

✝ ASLEVA, Ch. a. circ. 640. in Supplem. ad Miraeum p. 2. *Similiter* (dedimus) *de suo ipso castro ex* [illegible] *dominica alias tres leuuas, et* [illegible] *item tres Asleuas.* Legendum forte *tres alias leuuas.*

ASLUM, *spolium.* Papias MS. Ecclesiae Bituricensis.

ASMA, pro *Asthma*, Gall. *Asthme.* [illegible] S. Francisci Solani to. 5. [illegible] pag. 893.

ASMERCIAMENTUM, multa pecuniaria delinquenti imposita. Ch. Ballivi Rotomag. an. 1285. vbi haec referuntur ex alia Ch. Henrici II. pro Monachis Beccensibus: *Volo et firmiter praecipio quod sint quieti in* [illegible] *de omnibus placitis, et* [illegible] *amentis vndecunque sint et de* [illegible] *thelolonio per totam terram* [illegible]. V. *Amerciare.*

ASMORIA, pro *armoria*, armarium, Gall. *Armoire*, in Ch. Ms. a. 1397. in Bibl. reg.

ASNAGIUM. (1) Idem quod *Asinaria* seu seruitium exhibendum cum asino. Tabular. S. Vandregesili tom. 1. pag. 50. (2) ✝ Praestatio, quae pro farina asino vehenda, vel loco seruitii asinini soluitur. Ch. Ms. [illegible] Bibl. reg. *Asnagium villae valet XX. sol.*

✝ ASNEE, *est lanugo vetustarum arborum: apud Auicennam scribitur Vsnee, sed ipsum est in littera Alif. Asnen etiam apud Auicennam scribitur Vsnen et est puluis abstersiuus, quo Saraceni mundificant sibi manus.* Glossar. med. Simon. Ianuens. ex Cod. reg. 6959. Gallis etiam *Vsnée*, muscus quercinus.

ASNERIUS, asinarius, mulio, Gall. *Asnier.* Hist. Dalphin. tom. 2. p. 309.

ASO. Vett. Formulae Andegav. art. 20. *In Dei nomen ille, delectissimo nostro illo. Noueris istae pro Diuinitatis intuitu et animae meae remedium, vel aeternae retributione tua, eatenus a die praesente ingenuum esse praecipimus, tanquam ab ingenuis parentibus fuisses procreatus, et nullius tibi heredum ac proheredum meorum nec seruicium nec vllum obsequium vltra debere cognoscas, sed potius Aso defensione sanctum illius in integra valeas residire ingenuitas.* Forte legendum *sub* pro *Aso.* Et quidem in alia ingenuitatis formula inter easdem Andegauenses habetur: *Quicquam redebere cognuscas, nisi sub defensione sancti Basileci, etc.* Nec ab ea discrepat quae lib. 2. Formul. Marculf. cap. 34. legitur: *Nisi sub integra ingenuitate defensione. etc.*

ASOLA. Matth. Siluatic. in Pandect. Medic. *Anse, est modus ligationis, et nodationis, qui vulgo dicitur Asola, quasi nodus, qui immediate, cum quis vult, soluitur.* Vox Italica.

ASOLETUM, *Allisum, Assolentes, Assilientes*, apud Papiam in MS. Bituric.

ASOLIA, forte pro *Asotia*; Graecis enim est ἀσωτία, luxus, vita dissoluta, et ἄσωτος, luxuriosus, perditus: quae maxime conueniunt *Ribaldis*, quos omnibus vitiis deditos fuisse constat. Concil. Rotomag. ann. 1231. can. 10. apud Marten. pag. 245. Collect. Vett. Script. in 4to. *Statuimus quod Clerici Ribaudi, qui dicuntur de familia Asoliae - - tonderi praecipiantur, vel etiam radi, ita quod eis non remaneat tonsura clericalis.*

ASINARIA, seruitium domino exhibendum cum asino. Ch. an. 1174. inter Instrum. t. 3. nouae Gall. Christ. col. 237. Ch. Ludouici Franc. Regis an. 1173. apud Stephanot. to. 1. Antiquit. Occitan. MSS. pag. 455.

† ASINARIUM, onus asini, in Ch. Henrici reg. Angliae in Bibl. reg. V. *Asinata.*

ASINARIUS. (1) Ὀνηλάτης, in Gloss. Graec. Lat. Bernardus Mon. in Consuet. MSS. Cluniac. cap. 8. *Asinarios, qui ligna de siluis deferunt.* Vox nota Catoni, Suetonio et Varroni. V. *Vigiles.* ASINARII, per conuitium olim dicti sunt Christiani, non minus ac Iudaei V. Baron. ad an. 42. n. 33. et ad an. 201. n. 21. 21. etc. (2) † *Asinarius S. Petri.* vox iniuriosa. Inuent. an. 1271. in Access. ad Hist. Cassin. part. 1. p. 328.

ASINATA, onus asini. († Vel etiam equi aut iumenti, vt colligitur ex Litt. remiss. an. 1377. in Bibl. reg. *Vnam asinatam seu chargiam vini, quam desuper equum vel iumentum ducebat.*) Tabular. Eccles. Viennensis: *Et in decimis, quas ibidem habeo singulis annis, duas asinatas vini, et vnum sextarium auenae.* Quamuis *Asinata* pro onere quod ferre possit asinus, sumatur, non tamen semper eiusdem est ponderis. Lugduni duae sunt *Asinatarum* species: vulgaris vna et ciuium, quae constat sex bichetis; altera mercatorum et granataria septem est bichetorum: *bichetus* autem Lugdunensis est 60 librarum. *Asinata Dombensis* octo bichetos, *Tossiacensis* antiqua octo, hodierna nouem bichetos seu decem et octo cupas continet. Sed bicheti quoque non vnum est pondus omnibus in locis. Qua de re vide Colerum p. 74. et seqq. vbi refert quasdam mensurarum differentias in Bressia.

ASINDULUM, lampas, pro *Cicendulum* vel *Cicendela,* quas pro lampade et candela vsurpantur interdum; quamuis cicendela proprie sit vermis species noctu lucens. Vita S. Willibaldi Episc. tom. 2. Iulii pag. 507. F.

† ASINEUS, mensurae frumentariae species, i. q. *Aissinus.* Ch. a. 12[illegible] in Chartular. Cluniac. V. *Asinus.*

† ASINIAIRIA, seruitium, quod cum asinis domino debetur. Ch. a. 1251. ex Tabul. capit. Carcass. V. *Asinaria.*

† ASINITAS, stupor asininus. Gloss. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. *Asnerie,* *Asinitas.*

† ASINTURA, an pro *accinctura,* ambitus, Gall. *Enceinte?* Reg. Phil. Aug. ex Cod. reg. 4653. *Habet octauam partem criagii de foresta de celes et quadrans asinturae, villam et prata.* *Rasintura* in alio codice 4651. non magis dilucide. V. *Accincta* et *Ascinus.*

ASINULUS, pro *Asellus,* in Vita S. Euermari Mart. t. 1. Maii p. 153.

ASINUS. (1) Aimoinus Floriac. lib. 3. de Miraculis S. Benedicti cap. 4. *Gaufredus propter vires, non propter pigritiam, asinus cognominatus.* (2) Metaphorice, corpus humanum pronum ad libidinem. S. Paulin. Poëmate 21. p. 115. edit. 1685. V. *Asellus* 3. (3) ASINORUM FESTUM, V. *Festum.* (4) ASINORUM ORDO, ita dictus Ordo S. Trinitatis, seu *Mathurinorum,* quod, cum iter agerent, asinis tantum vehi iis liceret, non equis, vt habet Albericus, et ex eo Magnum Chronicon Belgicum a. 1199. Vet. Chron. tom. 2. Spicilegii: *Anno Domini 1198. Pontificatus Innocentii PP. III. an. 1. coepit et institutus est Ordo S. Trinitatis, quem solebant appellare Ordinem Asinorum, eo quod asinos equitabant, non equos.* (5) † Onus asini. Necrolog. MS. abbat. Heder. V. *Asina carta.* (6) † ASINUS, *panibus plenus, i. sufficienter ornatus; vel forte sicut ex boue et hirco vires fiunt, ita de asinis fiebant sacci ad aliqua ferenda.* Glossae Bibl. Anon. ex Bibl. reg. (7) † Modus agri, a mensura frumentaria eiusdem nominis sic dictus, i. q. *Aissinus.* V. in hac voce et supra *Asineus.* Ch. an. 1200. in Chartular. S. Ioann. in Valle. *Vendiderunt nobis terram vnius asini.* Nisi ea sit terra cui colendae asinus satis est, eadem acceptione qua *Bouata terrae.*

Asisida, partitio, distributio, vt videtur, venationis. Ch. an. 1227. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Recognosco quod eo non debeo aliquid habere in territorio de Salernis in Asisidis de quarteriis ceruorum vel aprum, vel aliarum venationum.* V. *Assisa*.

Asisinus, sicarius, Gall. *Assasin*. Littera Martini Papae Regi Angliae apud Rymerum tom. 2. pag. 236. V. *Assasini*.

† **Asisria**, pro *Ascetria*, V. in hac voce. Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

† **Asium**. (1) Ager, vel terra incultus, aedi alicui adiacens, Aruernis [illegible] nunc *Aize*, Alemannis Asch, [illegible], Oesch. Terrear. castell. d'Ibois in Bibl. reg. V. *Aiacis* 2. et *Azium*. (2) Vox generica, qua vstrina vel officina quaeuis ad aquas exstructa, significatur. Stat. Montis-regal. V. *As*[illegible]

† **As**[illegible] Ch. a. circ. 640. in Supplem. ad Miraeum p. 2. *Similiter* ([illegible]mus) *de suo ipso castro ex* [illegible] *dominica alias tres leuuas,* [illegible]*um item tres Asleuas.* Legendum forte *tres alias leuuas*.

[illegible]**lum**, *spolium*. Papias MS. Ecclesiae [illegible]ricensis.

[illegible] pro *Asthma*, Gall. *Asthme*. [illegible]la S. Francisci Solani to. 5. [illegible] pag. 893.

Asmerciamentum, multa pecuniaria delinquenti imposita. Ch. Balliui Rotomag. an. 1285. vbi haec referuntur ex alia Ch. Henrici II. [illegible] Monachis Beccensibus: *Volo et* [illegible] *praecipio quod sint quieti in* [illegible] *de omnibus placitis, et* [illegible]*mentis vndecunque sint et de* [illegible] *thelolonio per totam terram* [illegible] V. *Amerciare*.

[illegible]**smoria**, pro *armoria*, armarium, Gall. *Armoire*, in Ch. Ms. a. 1357. in Bibl. reg.

Asnagium. (1) Idem quod *Asinaria* seu seruitium exhibendum cum asino. Tabular. S. Vandregesili tom. 1. pag. 50. (2) † Praestatio, quae pro farina asino vehenda, vel loco [illegible] asinini soluitur. Ch. Ms. Bibl. reg. *Asnagium villae valet XX. sol.*

† **Asnee**, *est lanugo vetustarum arborum: apud Auicennam scribitur Vsnee, sed ipsum est in littera Alif. Asnen etiam apud Auicennam scribitur Vsnen et est puluis abstersiuus, quo Saraceni mundificant sibi manus.* Glossar. med. Simon. Ianuens. ex Cod. reg. 6959. Gallis etiam *Vsnée*, muscus quercinus.

Asnerius, asinarius, mulio, Gall. *Asnier*. Hist. Dalphin. tom. 2. p. 309.

Aso. Vett. Formulae Andegav. art. 20. *In Dei nomen ille, delectissimo nostro illo. Noueris istae pro Diuinitatis intuitu et animae meae remedium, vel aeternae retributione tua, eatenus a die praesente ingenuum esse praecipimus, tanquam ab ingenuis parentibus fuisses procreatus, et nullius tibi heredum ac proheredum meorum nec seruicium nec vllum obsequium vltra debere cognoscas, sed potius Aso defensione sanctum illius in integra valeas residire ingenuitaś.* Forte legendum *sub* pro *Aso*. Et quidem in alia ingenuitatis formula inter easdem Andegauenses habetur: *Quicquam redebere cognuscas, nisi sub defensione sancti Basileci, etc.* Nec ab ea discrepat quae lib. 2. Formul. Marculf. cap. 34. legitur: *Nisi sub integra ingenuitate defensione. etc.*

Asola. Matth. Siluatic. in Pandect. Medic. *Anse, est modus ligationis, et nodationis, qui vulgo dicitur Asola, quasi nodus, qui immediate, cum quis vult, soluitur.* Vox Italica.

Asoletum, *Allisum, Assolentes, Assilientes*, apud Papiam in MS. Bituric.

Asolia, forte pro *Asotia*; Graecis enim est ἀσωτία, luxus, vita dissoluta, et ἄσωτος, luxuriosus, perditus: quae maxime conueniunt *Ribaldis*, quos omnibus vitiis deditos fuisse constat. Concil. Rotomag. ann. 1231. can. 10. apud Marten. pag. 245. Collect. Vett. Script. in 4to. *Statuimus quod Clerici Ribaudi, qui dicuntur de familia Asoliae - - tonderi praecipiantur, vel etiam radi, ita quod eis non remaneat tonsura clericalis.*

ASINARIA, seruitium domino exhibendum cum asino. Ch. an. 1174. inter Instrum. t. 3. nouae Gall. Christ. col. 237. Ch. Ludouici Franc. Regis an. 1173. apud Stephanot. to. 1. Antiquit. Occitan. MSS. pag. 455.

† ASINARIVM, onus asini, in Ch. Henrici reg. Angliae in Bibl. reg. V. *Asinata.*

ASINARIVS. (1) Ὀνηλάτης, in Gloss. Graec. Lat. Bernardus Mon. in Consuet. MSS. Cluniac. cap. 8. *Asinarios, qui ligna de siluis deferunt.* Vox nota Catoni, Suetonio et Varroni. V. *Vigiles.* ASINARII, per conuitium olim dicti sunt Christiani, non minus ac Iudaei V. Baron. ad an. 42. n. 33. et ad an. 201. n. 21. 21. etc. (2) † *Asinarius S. Petri.* vox iniuriosa. Inuent. an. 1271. in Access. ad Hist. Cassin. part. 1. p. 328.

ASINATA, onus asini. († Vel etiam equi aut iumenti, vt colligitur ex Litt. remiss. an. 1377. in Bibl. reg. *Vnam asinatam seu chargiam vini, quam desuper equum vel iumentum ducebat.*) Tabular. Eccles. Viennensis: *Et in decimis, quas ibidem habeo singulis annis, duas asinatas vini, et vnum sextarium auenae.* Quamuis *Asinata* pro onere quod ferre possit asinus, sumatur, non tamen semper eiusdem est ponderis. Lugduni duae sunt *Asinatarum* species: vulgaris vna et ciuium, quae constat sex bichetis; altera mercatorum et granataria septem est bichetorum: *bichetus* autem Lugdunensis est 60 librarum. *Asinata Dombensis* octo bichetos, *Tossiacensis* antiqua octo, hodierna nouem bichetos seu decem et octo cupas continet. Sed bicheti quoque non vnum est pondus omnibus in locis. Qua de re vide Coletum p. 74. et seqq. vbi refert quasdam mensurarum differentias in Bressia.

ASINDVLVM, lampas, pro *Cicendulum* vel *Cicendela*, quas pro lampade et candela vsurpantur interdum; quamuis cicendela proprie sit vermis species noctu lucens. Vita S. Willibaldi Episc. tom. 2. Iulii pag. 507. F.

† ASINEVS, mensurae frumentariae species, i. q. *Aissinus.* Ch. a. 1242. in Chartular. Cluniac. V. *Asinus.*

† ASINIAIRIA, seruitium, quod cum asinis domino debetur. Ch. a. 1251. ex Tabul. capit. Carcass. V. *Asinaria.*

† ASINITAS, stupor asininus. Gloss. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. *Asnerie, Asinitas.*

† ASINTVRA, an pro *accinctura*, ambitus, Gall. *Enceinte?* Reg. Phil. Aug. ex Cod. reg. 4653. *Habet octauam partem criagii de forestis de celes et quadrans asinturae, villam et prata.* *Rasintura* in alio codice 4651. non magis dilucide. V. *Accincta* et *Ascinus.*

ASINVLVS, pro *Asellus*, in Vita S. Euermari Mart. t. 1. Maii p. 124.

ASINVS. (1) Aimoinus Floriac. lib. 3. de Miraculis S. Benedicti cap. 4. *Gaufredus propter vires, non propter pigritiam, asinus cognominatur.* (2) Metaphorice, corpus humanum pronum ad libidinem. S. Paulin. Poëmate 21. p. 115. edit. 1685. V. *Asellus* 3. (3) ASINORVM FESTVM, V. *Festum.* (4) ASINORVM ORDO, ita dictus Ordo S. Trinitatis, seu *Mathurinorum*, quod, cum iter agerent, asinis tantum vehi iis liceret, non equis, vt habet Albericus, et ex eo Magnum Chronicon Belgicum a. 1199. Vet. Chron. tom. 2. Spicilegii: *Anno Domini 1198. Pontificatus Innocentii PP. III. an. 1. coepit et institutus est Ordo S. Trinitatis, quem solebant appellare Ordinem Asinorum, eo quod asinos equitabant, non equos.* (5) † Onus asini. Necroleg. MS. abbat. Heder. V. *Asina carta.* (6) † ASINVS, *panibus plenus*, i. *sufficienter ornatus*; *vel forte sicut ex boue et hirco vires fiunt, ita de asinis fiebant sacci ad aliqua ferenda.* Glossae Bibl. Anon. ex Bibl. reg. (7) † Modus agri, a mensura frumentaria eiusdem nominis sic dictus, i. q. *Assinus.* V. in hac voce et supra *Asineus.* Ch. an. 1200. in Chartular. S. Ioann. in Valle. *Vendiderunt nobis terram vnius asini.* Nisi ea sit terra cui colendae asinus satis est, eadem acceptione qua *Bouata terrae.*

ASISIDA, partitio, distributio, vt videtur, venationis. Ch. an. 1227. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Recognosco quod eo non debeo aliquid habere in territorio de Salernis in Asisidis de quarteriis ceruorum vel aprum, vel aliarum venationum.* V. *Assisa.*

ASISINVS, sicarius, Gall. *Assasin.* Littera Martini Papae Regi Angliae apud Rymerum tom. 2. pag. 236. V. *Assasini.*

† ASISRIA, pro *Ascetria*, V. in hac voce. Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

† ASIVM. (1) Ager, vel terra inculta, aedi alicui adiacens, Aruernis etiam nunc *Aize*, Alemannis Asch, Esch, Desch. Terrear. castell. d'Ibois in Bibl. reg. V. *Aiacis* 2. et *Axium.* (2) Vox generica, qua vstrina vel officina quaeuis ad aquas exstructa, significatur. Stat. Montis - regal. V. *Aisina.*

† ASLEVA. Ch. a. circ. 640. in Supplem. ad Miraeum p. 2. *Similiter* (concessimus) *de suo ipso castro ex* [illegible] *dominica alias tres leuuas, et in* [illegible]*um item tres Asleuas.* Legendum forte *tres alias leuuas.*

ASLVM, *spolium.* Papias MS. Ecclesiae Bituricensis.

ASMA, pro *Asthma*, Gall. *Asthme.* Miracula S. Francisci Solani to. 5. Iulii pag. 893.

ASMERCIAMENTVM, multa pecuniaria delinquenti imposita. Ch. Balliui Rotomag. an. 1285. vbi haec referuntur ex alia Ch. Henrici II. pro Monachis Beccensibus: *Volo et firmiter praecipio quod sint quieti in perpetuum de omnibus placitis, et asmerciamentis vndecumque sint et de omni thelolonio per totam terram meam.* V. *Amerciare.*

ASMORIA, pro *armoria*, armarium, Gall. *Armoire*, in Ch. MS. a. 1357. in Bibl. reg.

ASNAGIVM. (1) Idem quod *Asinaria* seu seruitium exhibendum cum asino. Tabular. S. Vandregesili tom. 1. pag. 50. (2) † Praestatio, quae pro farina asino vehenda, vel loco seruitii asinini soluitur. Ch. MS. in Bibl. reg. *Asnagium villae valet XX. sol.*

† ASNEE, *est lanugo vetustatum arborum: apud Auicennam scribitur Vsnee, sed ipsum est in littera Alif. Asnen etiam apud Auicennam scribitur Vsnen et est puluis abstersiuus, quo Saraceni mundificant sibi manus.* Glossar. med. Simon. Ianuens. ex Cod. reg. 6959. Gallis etiam *Vsnée*, muscus quercinus.

ASNERIVS, asinarius, mulio, Gall. *Asnier.* Hist. Dalphin. tom. 2. p. 309.

ASO. Vett. Formulae Andegav. art. 20. *In Dei nomen ille, delectissimo nostro illo. Nouerit istae pro Diuinitatis intuitu et animae meae remedium, vel aeternae retributione tua, eatenus a die praesente ingenuum esse praecipimus, tanquam ab ingenuis parentibus fuisses procreatus, et nullius tibi heredum ac proheredum meorum nec seruicium nec vllum obsequium vltra debere cognoscas, sed potius Aso defensione sanctum illius in integra valeas residire ingenuitas.* Forte legendum *sub* pro *Aso.* Et quidem in alia ingenuitatis formula inter easdem Andegauenses habetur: *Quicquam redebere cognuscas, nisi sub defensione sancti Basileci, etc.* Nec ab ea discrepat quae lib. 2. Formul. Marculf. cap. 34. legitur: *Nisi sub integra ingenuitate defensione. etc.*

ASOLA. Matth. Siluatic. in Pandect. Medic. *Anse, est modus ligationis, et nodationis, qui vulgo dicitur Asola, quasi nodus, qui immediate, cum quis vult, soluitur.* Vox Italica.

ASOLETVM, *Allisum, Assolentes, Assilientes*, apud Papiam in MS. Bituric.

ASOLIA, forte pro *Asotia*; Graecis enim est ἀσωτία, luxus, vita dissoluta, et ἄσωτος, luxuriosus, perditus: quae maxime conueniunt *Ribaldis*, quos omnibus vitiis deditos fuisse constat. Concil. Rotomag. ann. 1231. can. 10. apud Marten. pag. 245. Collect. Vett. Script. in 4to. *Statuimus quod Clerici Ribaudi, qui dicuntur de familia Asoliae - - tonderi praecipiantur, vel etiam radi, ita quod eis non remaneat tonsura clericalis.*

† ASONGIA, axungia, in Stat. Placent. l. 6. fol. 68. V. *Asungia.*

† ASORTIRE, Ital. *Assortire*, seligere, secernere. Modus exigendi gabellam Saonae a. 1526.

† ASOZARE, in societatem seu *socidam* h. e. ad medietatem fructuum dare. Stat. Vallis-serianae c. 17. V. *Sozidum.*

† ASPA. (1) Vncinus, fibula, Anglis *Hasp*, Germ. Haspe. Statut. ciuit. Mutinae, p. 58. V. *Haspa*, (2) Impedimentum, laqueus, quo cuiusuis animalis pedes illigantur, ne euagari possit. Ch. a. 1273. in Accesl. ad Hist. Cassin. part. 1. p. 337. V. *Aspidicae.*

ASPAGIVM, ASPATGIVM, iuris dominici species. *Aspagium*, apud Columbum in Historia Episcoporum Valentin. pag. 199. ASTPAGIVM, in Ch. de affario *de Lodieres* in Aruernis an. 1468. qua nescio quis dimittit *ius inuestiendi, deuestiendi clamores, sanguinem, banna, emendas, astpagia, incisionem etc.* V. *Haspagium.* † *Aspagium* ius est, quo animalia vagantia, et errantia, quae cuius iuris sint, agnosci non potest, domino praedii in quo reperta sunt, addicuntur; idem proinde quod *Spauiae.* Ch. MS. a. 1329. in Bibl. reg. *Item aspagium quorumcunque animalium se immiscentium gregibus — ad dominum regem et dictos religiosos communiter pertinebit.* V. *Aspargia.*

ASPALDARE, lorica locum munire, ab Italico *Spaldo*, quod loricam significat. Gall. *Epaulement.* Hispanis. *Espaldar*, est ferrum humerale, Gallis *Epauliere.* Est ergo *Aspaldare*, idem quod *Epauler*, loricis vallare. Ch. Papiensis an. 1179. *Ad praeparandum ipsos duos locos - - videlicet ad fossidandum et aspaldandum, et faciendum baltreschas.*

† ASPALDVM, ASPALDVS, lorica, ab Ital. *Spaldo*, Gall. *Epaulement*, propugnaculi species siue ex lapidibus, siue ex tabulis. Guido de Vigeuano de modo acquir. T. S. Ch. an. 1199. apud Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 368. V. *Spaldum.*

ASPALTVM, eadem notione apud eundem Murat. t. 12. Script. Ital. p. 1156.

ASPAR. (1) *Aspar, Asparis, vbi lanceae tenentur.* Ita in Gloss. MS. Monasterii S. Andreae Auenion. (2) † *Aspar dicitur ex asseribus paries paratus. Vnde in Doctrinali: Asparis vsus habet, et bestaris.* Conradi Fabularius ex Cod. reg. 8169.

ASPARGIA, ASPERGIA, perperam pro *Aspatgia.* Ch. Ceciliae Comitissae Conuenarum ann. 1301. apud Iustellum in Hist. Turenensi p. 103. 104. 104. *Cum iure percipiendi et exigendi pontonagia, pedagia, leudagia, dralhas, quidagia, aspergia, leudas, etc.* Occurrit ibi pluries, et in Chartis sequentibus, vbi *Aspargiis* scribitur. V. *Aspagium.*

† ASPARGVS. Tract. MS. de Piscibus Cod. reg. 6838. c. 58. *Piscis, qui dicitur Plinio sparus, aliis spargus, Aelieno additis litteris aspargus - - Italis spario nuncupatur, aliis carlino et carlineto, aliis sparlon, Hispanis spargoil.* V. *Asparagus.*

ASPATA, eunuchus, spado, apud Dion. Carthusiensem.

ASPATGIVM, V. *Aspagium.*

ASPECTAMEN, aspectus. Claud. Mamert. 2. 12. ex emendatione Barthii.

ASPECTIO, pro *Aspectus*, apud Guibertum Abbatem de Nougento in Epist. de Buccella Iudae cap. 3.

† ASPECTVRARE, *voluptuose intendere.* Gloss. vet. Cod. reg. 7641.

ASPECVLATIO, *assensio.* Papias MS. Forte legendum *Astipulatio.* † *Aspeculatione, adsensione*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646.

† ASPEN. Glossae Caes. Heisterbac. in Reg. Prum. t. 1. Hist. Trevir. p. 668. *Faculae sunt ligna aridа quae vulgariter appellantur Aspen.*

† ASPERAGVS, idem ac *Aspargus.* Gloss. Prov. Lat. Cod reg. 7657. *Asperagus, Spargium, Remiacendi Pronin.*

ASPERELLVS, accipiter, Gall. *Epervier*, Germ. Sperber. Acta SS. Bened. saec. 5. pag. 275. in Vita S. Geraldi Abb.

ASPEREMVS, f. pro *Aspiremus*. Fredericus Imperator ad Conradum filium apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 12.

ASPERGERE MONETAM. Hist. Affligen. to. 10. Spicil. Acher. p. 622. *Anno 1209. fuit aspersa moneta de Bessenaya quae durauit tres annos.* V. Chronicon Barcinon. tom. 3. Concil. Hisp. pag. 544. vbi *aspersa moneta* pluries repetitur.

ASPERGERIVM, aspergillum, Sprengwedel. Cod. MS. Ecclesiae Noviomensis, in quo eiusdem vasa et ornamenta recensentur: *Item vnus situlus cum aspergerio argentei pro aqua benedicta.*

ASPERGES, aspergillum. Ch. an. [illegible] t. 3. Cod. Ital. diplom. pag. [illegible] V. *Aspergerium.*

ASPERGIA, V. *Aspargia.*

ASPERGITORIVM, aspergillum, in Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aevi p. 912.

ASPERGO. (1) *Vestis foeminarum, [illegible] superfluitas, quod et [illegible], vnde aspergineus.* Vgutio. (2) Idem quod *Aspersio*; quae est Amylum aqua dilutum, quo tela [illegible] *firma* redditur; Germ. Stärke. Glossar. MSS. Montis S. Eligii [illegible] *Aspergo, ginis, Aspersio,* [illegible] *Aspergere.* V. *Aspersio.*

ASPERGOTVM, loricula annularis, Gall. *Haubergeon.* V. *Auspergotum.*

ASPERGVS, *boulet*, in Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692.

ASPERI, ASPRI, ASPRATVRA. Latini *Asperos nummos* vocabant, recenter cusos, necdum vsu tritos, et [illegible] Sueton. in Nerone: *Aurum* [illegible] *et nummum asperum ingenti* [illegible] *exegit.* Persius Sat. 3. *Quid* [illegible] *vtile nummus habet.* Sed aliam [illegible] habent monetae, quas [illegible] nomina donauere, praesertim Graeci recentiores, qui *Aspros*, [illegible] *Aspra*, appellant monetam minorem *albam*, seu argenteam, cum [illegible] Monetarii maiorem, tam argenteam quam auream commutare so[illegible] Graecis enim ἄσπρος, album significat, vt liquet ex Chronico [illegible]andrino p. 724. 766. 781. 876. Theophane p. 144. Constantino Porphyrogenito de Adm. Imp. p. 117. et aliis a Glossographis passim laudatis. Glossae Graeco-Lat. δηνάριον, λευκὸν, *asprum.* Hinc in iisdem Glossis, *Aspratura*, κόλλυβος, id est, moneta minor: ἀσπρότης, *aspritudo, candor.* ἔκλευκον, *asprum.* V. Leunclauium in Pandecte Turcico cap. 18, et Meursium in Gloss. et supra verbo *Albus*.. Vincentius Bellouac lib. 3[illegible] cap. 75. *Cham suum habet tributum ad minus 15. drachmas, seu asperos, qui bene valent 30. sterlingos: nempe super tributarios terrae Anagh.*

ASPERIOLVS, sciurus, Germ. Eichhorn. Gall. *Ecureuil.* Miechouius in Hist. Polon. lib. 4. c. 4. ad an. 1298. Georg. Christianus tom. 1. Rerum Mogunt. p. 737. col. 2. de Conrado III. V. *Asprio* et *Aspriolus.*

† ASPERITAS. (1) ASPERITAS CONSVETVDINVM, duritia, inhumanitas in exigendis tributis. Ch. Ms. Ludov. Iun. an. 1165. (2) Infecunditas, sterilitas. Ch. Ms. a. 1266. in Bibl. reg. (3) Impetus. Ch. Ms. a. 1329. Bibl. reg.

ASPERNABILIS, contemnendus. Capitolinus de Maximo: *Moribus aspernabilis.* V. Salmasium.

ASPERNAMENTVM, Collatio legis Mosaicae tit. 5. Moyses dicit: *Qui manserit cum masculo mansione muliebri, aspernamentum est, ambo moriantur.* In Leuit. cap. 20. pro *Aspernamentum est*, habetur, *vterque operatus est nefas.*

ASPERSIO, Amylum dilutum. Gall. *Empois* Germ. Stärke. Spicil. Fontanellense MS. p. 396. V. *Aspergo.*

ASPERSOL, aspergillum, Gall. *Aspersoir.* Inuentarium MS. Ecclesiae Aniciensis ann. 1444.

ASPERSORIVM, vas, in quo aqua est benedicta, quo plebs in Ecclesia aspergitur, in Statutis antiq. Ord. Cartusiensis 1. part. c. 8. §. 3. Saepius *Aspersorium*, pro *Aspergillo*, Hisp. *Hissopillo* legitur, quam pro ipso vase. Collect. Concil. Hispan. tom. 4. pag. 469.

PERSVS, genus piscis varii stellaique. Glossae Lat. Gr. *Aspersus*, ἴδος ἰχθύος κατὰ σίκτον. V. *Aspargus*.

PICERE. (1) Pertinere, spectare. Vet. Notitia apud Guichenon. in Probat. Hist. Bressensis pag. 225. *Et quidquid ad dictum locum aspiciebat, aut aspicere videbatur, totum ad integrum - - deuote obtulit.* Occurrit passim. Obseruat tamen Littletonus Sect. 184. res ad *Maneria* proprie pertinere et *appendere*, vt aduocationem, communiam pasturae, etc. solos vero *villanos*, seu adscriptitios glebae, ad eadem Maneria *Aspicere* dici. (2) Concordare, arbitrari, seu causae arbitrium agere. Chartularium Monasterii SS. Trinitatis Cadomensis fol. 33. verso: *Pro hoc pacto tenendo dedit Abbatissa Roberto 500. libras, sicut fuit aspectum inter eos, et insuper, etc.* Huius translatae significationis ratio a vetere Gallico, *Esquard*, quod aspectum perinde sonat, atque arbitratum iudicis, pariumue sententiam. Quae videsis in voce *Esgardium*.

PICIENTIAE, quaecumque ad aliquam domum vel praedium pertinent. Ch. Ludouici Pii a. 822. inter Instrum. tom. 1. nouae Hist. Occitan. col. 59. *Fiscum nostrum - - cum Ecclesia et villaribus et piscatoriis et omnibus aspicientiis vel adiacentiis suis.* V. *Aspicere 1.*

PICVLATIO, V. *Aspeculatio*.

PICVVS, conspicuus. Ausonius Epist. 24.

PIDICAE, *vncini, incastraturae, fimbriae, catenulae;* Papias. *Aspidicas* scribit S. Augustinus lib. 2. Quaest. in Exodum quaest. 115.

ASPINARE, spina vinum venale indicare, ab Ital. *spinare*, spinis coronare. Stat. ciuit. Astae.

PIRARE, *conspirare*, Gasp. Barthii Glossar. ex Bartholphi Hist. Palaest.

PIRIVM, affectus, ab *aspirare*, vt a *suspirare*, suspirium. Epist. Ruperti Romanorum Regis an. 1401. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 1655.

ASPITA, *ruina*, in Gloss. Isid. et apud Papiam. Pithoeus in Excerptis emendat: *secespita, ruina*. Ad haec Graeuius: *Si Secespita* legimus, legendum forte *runcina* pro *ruina*. Hunc Scriptorem, si tanti est, consule.

ASPITARE. Vita S. Ioannis Eleemosynarii cap. 51. *Vno hinc et altero hinc aspitantibus.* Ita in MSS. legi pro *Assistentibus* monet Rosweidus.

† ASPORTAGIVM, tributum quod domino penditur pro mercibus e[…] hendis. Ch. Ms. a. 1350. Bibl. reg. *Cum iure percipiendi et exigendi p[…] tanagia, et pedagia, botargia, dr[…] las, quitdagia, asportagia, leudas* etc. V. *Apportagium*.

ASPORTARE IVS CVRIAE, ad aliam curiam iure appellationis causam deferre, a iudice ad alium prouocare. Ch. Ms. an. 1220. Bibl. reg.

† ASPORTATIO, dici videtur de pannis aliisque similibus, quae ad ecclesiam, oblationis causa, apportantur. Bulla Innocent. III. an. 1199. inter Instrum. t. 11. Gall. Christ. p. 169, *Omnes oblationes, quae - - in - - ecclesia offeruntur - - et medietatem omnium asportationum, quae ad ecclesiam ipsam proueniunt vel prouenire debent* etc. V. *Apportus*.

ASPOSTAGIVM, V. *Apportagium*.

ASPRATILES PISCES, *pisces saxat[…]* Papiae; ὀστρακόδερμοι. Occurrunt ii non semel apud Alexandrum Iatrosophistam in libris Passionum; qui conchas habent, sic nominati ab asperitate squammarum, vel a locis in quibus degunt. Ita Matthaeus Siluaticus. His opponuntur *Leuistrea*, apud Lampridium in Heliogabalo, ostrea λεῖα et leuia. Plinius lib. 5. Medic. cap. 43. *Omnem aspratilem, videlicet, vt sunt lapi, ce[…] pisces de flumine, qui petram h[…] bent, etc.*

ASPRATILIS TERMINVS. Incertus auctor de Limitib. *Terminus - - aspratilis, qui velut signum co[…] latus lapis naturalis fuerit.* Occurrit pluries. *Aspratilis Petra*, ap[…] Innocent. de Casis litterarum.

ASPRATURA, κόλλυβος, in Gloss. Negotiatio argentariorum, siue ipsa permutatio. V. Salmasium de Vsuris pag. 454. 492. † *Ospratura* habet Lex 18. SS. Patrimoniorum. Vbi quidam intelligunt minutarum frugum, publice coëmendarum curam, ex Graeco ὄσπρια, quod varias fruges minutas et legumina significat. V. Pithoei Opusc. ap. Loisel. p. 357. V. etiam *Asperi*.

ASPREDO, pro *Asperitas*. Vsurpant Auctor de Montibus Sina et Sion, Celsus lib. 5. cap. 27. et alii recentiores.

ASPRITUDO, τράχωμα τῶν ὀφθαλμῶν, τὸ ἄγγειον, *palpebrarum scabrities*, in Supplemento Antiquarii.

ASPRI, V. *Asperi*.

ASPRIO, monetae species. Vet. Ch. plenariae securitatis, exarata Rauennae sub Iustiniano, apud Brisson. lib. 6. Formul. *Albiolo ligneo valente siliquas aureos 40. sacma valentes siliquas aureo uno, scamnile cum* ... *valente siliquas aureas duas. Item: Arca claue clausa ferro legata valente siliquas aureas duas: alia arcella minore rupta valente siliqua vna semis Asprionis, tina clusa valente siliqua vna Asprionis, cocumella, etc. - - - fecurio valente siliqua vna Asprionis, - - - rapo valente Asprione, modio valente Asprione, etc.* V. *Asperi*.

ASPRIOLUS, sciurus, Gall. *Ecureuil*, Germ. *Eichhorn*. Priuilegium Vigilii Episcopi Patauiensis, apud Raimundum Duellium Miscellan. lib. 1. pag. 431. V. *Asperiolus*.

ASPRITUDO, V. *Asperi*.

ASPRITURA, Ἀσπρότης, *candor*, in Supplemento Antiquarii.

ASPRUM. Vita Beati Berardi Episcopi Marsorum in Prologo, apud Vghellum to. 1. p. 966. *Puellam, in cuius gutture Asprum fixum fuerat, de mortis periculo signo crucis liberauit.* Supplementum Antiquarii: *Asprum*, δηνάριον λευκὸν, *Nummus albus*. V. *Asperi*.

ASCITES, Graecis ἀσκίτης, ὕδρωψ, hydrops; cuius abdomen ad instar utris seu vtris aqua pleni inflatum

Tom. I.

est. Vita S. Bertrandi Conuenarum Episc. apud Marten. to. 6. Amplis. Collect. col. 1040. V. *Clecire*.

† ASRENGI, *minium, quod ex cerusa fit, per decoctionem, et vocatur sirengi, vt apud Auicennam.* Glossar. med. Simon. Ianuens. Cod. reg. 6959.

ASSA. (1) Meminit Rochus Pirrus in Notitia Ecclesiae Cephalitanae sub an. 1304. Diplomatis Regis Siciliae; quo jura antiqua Cephaledensis Ecclesiae, quae *Assas super gabellis Cephaludii* appellat, reuocantur. Forte pro *assisas*, nisi ita legendum sit. Alias, *Assagium*, in Statutis Mediolan. part. 2. cap. 47. est examinatio auri vel argenti, vt *Assagiator*, examinator, ex Ital. Galli *Essai* et *Essaieur* dicunt. (2) Lignum latum et dolatum. Glossar. MS. Montis S. Eligii Atrebat. Papias MS. addit: *Ab ascia, qua fiebat, vel ab astulis*. Gall. *Ais*, *planche*, *assis*, tabula. Scribendum fuisset ab *assulis*. Plinio *assamenta* idem sonant. (3) † *Nutrix*, apud Nonnium. Inscript. vet. apud Murat. t. 3. Collect. Inscript. p. 1512. VOLVMNIAE NVTRICI ASSAE. V. *Asseres* 1.

† ASSACCOMANARE, depopulari, vastare, ab Ital. *Saccomanno*, depopulatio, Gall. *Saccagement*. Chron. Astense apud Murat. t. 11. Script. Ital. p. 271.

ASSACELLA, ἀφιδρωτήριον, *sudatorium*, in Supplem. Antiquarii. Vox composita ex *assus* et *cella*.

ASSACIDAE, V. *Assasini*.

ASSAGHARE, tentare, experiri, Ital. *Assaggiare*, Gall. *Essaier*. Occurrit in Archiuo Ecclesiae Briuatensis ad an. 1365.

ASSAGIUM. (1) Bulla Alexandri IV. PP. ann. 1255. apud Vghellum to. 1. p. 68. *Ecclesiam S. Mariae de Fuleno in quatuor vrceam, et vnum assagium, et dimidium salinis fundi Furani*, etc. V. *Assa* 1. † *Assagium generale*, saepius legitur in numismatibus Roman. Pontif. quod toties repeti, quoties noua cuditur moneta, docet Moulinetus, qui vocem hanc ab *asse* accersit, p. 154. Hist. Pontif. (2) † Examinatio, probatio.

batio, Gall. *Essai*, olim *Assay*, Ital. *Assaggio.* Ch. Caroli IV. Imp. an. 1363. to. 1. Cod. Ital. diplom. p. 2445. V. *Assa* 1.

SSAIA, examen, probatio; Gall. *Essai*, Rymer. tom. 5. pag. 66. col. 6. Idem tom. 6. pag. 308. Philippus VI. Francorum Rex apud D. de Lauriere tom. 1. Ordinat. pag. 754. Vocis etymon videsis in *Assa* 1. ASSAIA *panis et cereuisiae*, simili notione, apud Rymer. tom. 4. p. 693.

ASSAIARE, examinare, probare, vox monetariorum. Rymer t. 6. p. 611. V. *Assagium* et *Assaia.*

SSAILLIARE, adoriri, inuadere, Gall. *Assaillir*, apud Somnerum in Glossario ad calcem Scriptor Anglic.

SSAILLIRE, eadem notione, in Actis SS. Maii tom. 2. pag. 697.

SSAISIATOR, monetae inquisitor et probator, Gall. *Essayeur*, Angl. *Assayer.* V. *Essayator.*

SSAITH. V. *Assath.*

SSAITVM, *bitumen*, Vgutioni. Ita MS. sed legendum videtur *Aspaltum*, vel *Asfaltum*, ex Ital. *Aspalto*, et *Asfalto*, et ex Graeco ἄσφαλτος.

ASSALDARE, Italis idem quod *Assaltare*, irruere, aggredi, Gallis olim *Assaudre.* Murat. t. 10. Script. Ital. p. 436.

ASSALE, asser. Guido de Vigeuano de modo acquir. T. S. Stat. Vercell. l. 5. p. 122.

SSALHIARE, Gall. *Assaillir*, adoriri, inuadere, oppugnare. Apud Rymer. tom. 8. p. 618.

SSALIA, ex *Assa* seu assis, Gall. *Ais.* Rochus le Baillif in Diction. Spagyrico: *Assalia est vermis intra asseres crescens; cossus, teredo, termes, tirpes et xylophagi dicti.* V. *Assa.*

SSALIARE, instar impugnantium circumdare, Gall. *Assaillir.* Regiam Maiestatem l. 4. c. 9.

SSALIRE, adoriri, irruere, inuadere, in Ch. an. 1205. in Hist. Aquisextana per Pittonem pag. 11. V. *Adsalire.*

ASSALLERE, vt *Assalire*, in Formulis Mss. in Bibl. reg.

ASSALT, aggressus in Viatic. Baro... non. Ms. ab *Assalire.*

ASSALTARE, idem quod *Assalire.* Vtroque verbo vtuntur Itali. In... strum. ann. 1291. apud Marten. to... 1. Anecd. pag. 1241. Codex Legum Norman. apud Ludewig. tom. 7. Reliq. MSS. pag. 284.

ASSALTATIO, aggressio, oppugnatio. Codex Legum Norman. Ludewig. tom. 7 Reliq. MSS. pag. ... *Habet etiam curiam de omni placito spade, et de roberiis et ... homicidiis, treugis fractis, ... assaltationibus.*

ASSALTVRA, eadem notione. Exempla vide in *Testeia.*

ASSALTVS. (1) Idem, Italis *Assalto.* Chron. Siciliae ad ann. 1316 apud Marten. tom. 3. Anecd. col. ... et col. 86. Eadem vox legitur in Chartulariis S. Victoris et S. Florentii... V. *Assalire* et *Adsalire.* † ASSALTVS CARVCAE, aggressio hominis cum *caruca* laborantis, in Consuetud. Normann. part. 2. c. ... ASSALTVS etiam pro ... procursatione, Germ. ... occurrit, ap. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 858. Nec non pro ... tione, iniusta et violenta occupatione, in Ch. a. 1038. Ms. (2) † ASSALTVS, auctio, ... Ch. an. 1325. in Bibl. reg. V. *Accrescentia.*

† ASSANA, panni species, forte ab Ital. *Azzanato*, perforatus. Testam. Philippi Episc. Sabin. an. 1372. ... Bibl. reg. *Item mantellum de assana de membra* etc.

ASSANCIA, V. *Aesancia.*

† ASSANTA, preces pro mortuis, forte sic nuncupatae, quod stando fundederentur, vnde et *astare* appellatae. Testam. Ms. Nic. de Pratocontr... a. 1474. in Bibl. reg. *Lego dictae ecclesiae - - pro vno astare sive assanta* etc.

ASSAONADVS, V. *Garbellare.*

† ASSAPPARE, instrumento rustico quod *sappa* dicitur, laborare, pastinare. Acta Ms. notarii Senensis a. 1283. *Dictam vineam putare, ... re, ligare, assappare et ricalcare.*

† ASSA

ASSARDIA. Stat. Synod. eccl. Corisopit. Mſ. *Cuius* (auaritiae) *rami ſunt latrocinia, fraus mercatorum, deceptio aduocatorum, vſura, aſſardia, ſimonia, taillia tyrannorum et ſimilia.*

ASSARIUM, aſſis vel nummus. Gloſſ. *Aſſarium, ἀσσάριον μονομάχιον, δοκάριον, γυμμίον.* Papias et Vgutio: *Aſſarium, nummus, aſſis vel figura denarii.* Vide Cuiac. lib. 7. Obſ. cap. 33. et Salmaſium ad Solinum pag. 954. et ad Capitolinum pag. 331. Eſt etiam Graecis recentioribus ἀσσάριον inſtrumentum quoddam, ex duobus laterculis aeneis compactum, κλειδίον appellatum, (δοκάριον, in Gloſſis laudatis) quod inſtar haberet clauſtri ferrei, non quod clauiculae ſimile eſſet. Hero in Mechanicis, qui illud deſcribit, nominis originem a Romanis accerſit.

ASSARTA, ſilua ſuccisa, et in agrum cultum redacta. V. *Exartus.*

ASSARTARE, ſiluas interlucare, radices euellere, ei in culturam redigere, Gall. *Eſſarter.* Tabular. S. Martini Pontiſar. *Decimam de Aſſartis de Gerosai - - et de omni aſſarto quod aſſartabitur.* V. *Exartare.*

ASSARTUM, vt Aſſarta. V. *Exartus.*

ASSARTUS, ager recens ad culturam redactus. Bulla Gregor. IX. an. 1234. inter Inſtr. t. 11. Gall. Chriſt. V. *Aſſartare* et *Exartus.*

ASSARUM, *lo denario.* Gloſſar. Lat. Ital. Mſ. V. *Aſſarium.*

ASSASINATUS, caedes ex improuiſo, ex inſidiis, Gall. *Aſſaſinat*, Ital. *Aſſaſſinamento.* Chron. Parmenſe ad ann. 1287. apud Murat. tom. 9. col. 813.

ASSASINI, populi, qui habitabant in montibus Phoeniciae in terminis Damaſci, Antiochiae, et Halapiae, munitiſſimaque habebant caſtra. Varie autem id nominis effertur a ſcriptoribus: quippe ASSASINI, Iacobo de Vitriaco in Hiſt. Hieroſ. cap. 14. dicuntur, Nangio ann. 1236. Matth. Paris, et aliis non ſemel. ASSESSINI, ſeu *Eliſaei* eidem Iacobo de Vitriaco apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 281. ASSISINI, Will. Tyrio lib. 14. c. 19. lib. 20. c. 1. Matthaeo Paris pag. 67. 644. 678. ASSIDEI, Monacho S. Mariani Autiſiod. pag. 93. Et in Chron. Turon. ad ann. 1192. apud Marten. tom. 5. Ampliſſ. Collect. col. 1035. ASSASSI, et ACCINI, Rogero Houed. pag. 716. 751. ARSACIDAE, Rigordo pag. 35. Matthaeo Paris pag. 121. in Geſt. S. Ludouici ann. 1236. HANSESISII, Guill. Neubrig. lib. 4. c. 24. lib. 5. cap. 16. HAKESINS, Philippo Mouskes. HAUSSASIS, veteri ſcriptori vernaculo MS. et apud Radulfum Coggeshalenſem in Chron. MS. HASSATUTI, Matthaeo Paris pag. 678. HEISSESSIN, Arnoldo Lubec. lib. 7. c. 10. CHASII, χάσιοι, Annae Comnenae lib. 6. Alexiad. p. 176. et Nicetae in Iſaac. lib. 1. n. 1. in Alex. lib. 3. n. 6. χασίσιοι, Phocae in Deſcription. Terrae Sanctae cap. 3.

Agunt de eorum moribus praedicti Scriptores, vt de eorum Principe, quem vulgo *Senem* vel *Vetulum de Montanis* appellant, quod in montibus Phoeniciae habitaret: de quo in verbo *Senex* agimus; praeterea Ioinuilla in Vita S. Ludov. V. quae ad hunc ſcriptorem obſeruat Cangius pag. 87. Conſule etiam, ſi vacat, Chronicon Franciſci Pipini lib. 3. cap. 38. et 39. apud Murat. tom. 9. col. 705 et ſeqq., vbi, quae ad *Aſſaſinos* ſpectant, ſuſius explicantur. *Aſſaſinorum* appellatio translata poſtea ad ſicarios, homicidas, graſſatores, ſed eos praeſertim, vt auctor eſt Skenaeus ad Leges Scoticas, qui ab alio pecuniam vel mercedem accipiunt, alterius interficiendi cauſa, et qui huiusmodi ſcelus, data mercede, fieri procurant, aut mandant. Nicolaus de Cuſa lib. 3. de Concord. Cathol. c. 34. *Si quis illos aſſiſinos acceptauerit, debet talis vt publicus hoſtis capi, etc.* Ch. Sigismundi Imp. ann. 1412. apud Guichenonum in Hiſt. Sabaud. *Puniend. maleficos, Aſſaſinos, robatores etc.* Vtuntur Cortuſii lib. 1. Hiſt. Ioan. Villan. lib. 9. cap. 231. 290. lib. 12. c. 8.

c. 8. et alii Scriptores passim. *) De vocis etymo vide quae disputat Falconetus in Disquis. de Assass. quae extat t. 17. Comment. Acad. Inscript. p. 163.

† ASSASSINAMENTVM, ab Ital. *Assassinamento*, homicidium. Murat. t. 20. Script. Ital. p. 970.

† ASSASSINARE. (1) Ex insidiis interficere, Ital. *Assassinare*, Gall. *Assassiner*. Statut. Patauic. l. 2. c. 28. (2) Pro *Assaxonare*, conficere, perficere. Stat. Taurin. a. 1360. c. 70.

† ASSASSINERIA, vt *Assassinamentum*, homicidium, apud Murat. t. 12. Script. Ital. p. 435.

† ASSASSINIVM, eadem notione, ab Ital. *Assassinio*. Sed et pro iurisdictione et cognitione eiusdem criminis vsurpatur in Diplom. Lud. Pii a. 814. apud Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 32.

† ASSATA; *cherbonée, vel haté*, in Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. V. *Assatura*.

ASSATH. Purgationis species apud Wallos seu Cambro-Britannos, qua 300 Sacramentalibus, id est, compurgatoribus, reus se liberabat. Hanc in posterum fieri prohibuit Henricus V. V. Spelmannum.

† ASSATIO, vox chymica, torrefactio. Arnauld. in Rosario Ms. l. 2. c. 3.

ASSATOR, ὀπτευτὴς, ὀπτανέριος, in Glossis vett. Qui torret, assat. V. *Capetum*.

ASSATVRA, caro assa, Braten. Vopiscus in Aureliano cap. vlt. Occurrit apud Hemeraeum in Hist. Augustae Viromanduorum p. 115. V. *Panis Calidatus*. FEVDVM ASSATVRAE, V. *Feudum*.

ASSATVRES, craticulae ad assandas carnes. Statuta Edwardi Regis Angl. apud Rymerum tom. 2. pag. 262.

† ASSAVLTVS, oppugnatio, Gall. *Assaut*. Chron. Angl. Th. Otterbourne p. 157. V. *Assaltus*.

† ASSAVTVS, aggressio in via regia Scacar. S. Michael apud Falef. an. 1207. V. *Assaltus*. 1.

ASSAXINVS, sicarius, Gall. *Assassin*. Ital. *Assassino*. Rolandinus Patauinus de factis in Marchia Taruisina lib. 7. cap. 9. apud Murat. tom. 8. col. 278. V. *Assasini*.

† ASSAXONARE, formare, debi[illegible] forma donare, Gall. *Façonner*. S[illegible] Vercell. l. 4. p. 82. V. *Assaxonare*.

† ASSAZARE, mensurare, ASSAZATOR, mensurator, ASSAZATVRA, quod pro mensura exigitur; [illegible] voces ortum habent ab Ital. *A[illegible]giare*, probare, experiri. Murat. t. [illegible] Antiq. Ital. med. aeui p. 265. 70[illegible] t. 2. p. 873.

† ASSAZATOR, ab Ital. *Assagia[illegible]* examinator; ASSAZVM, examina[illegible]tio, probatio, Gall. *Essai*, Ital. *A[illegible]saggio*. Stat. ciuit. Astae collat. [illegible] c. 12. V. *Assazare*.

ASSECARE, pro *Assecurare*. Statuta Nicolai Episc. Andegav. ann. 1266. apud Acherium to. 11. Spicil. pag. 211. *Nos assecantes, quod timor poenae ad obediendum vos ind[illegible] etc.* Alias *Assecare*, idem est quod *Adsecare*, deartuare, membratim concidere.

† ASSECIARE, assignare, constitue[illegible]re, a Gall. *Asseoir*, Ch. Ms. a. 1310 in Bibl. reg.

ASSECLATVS, *clientela, [illegible]nium*. Gasp. Barthii Glossar. ex Gu[illegible]berti Hist. Palaest.

ASSECRETA, *consocius secreti vel [illegible] secretis, idem est*. Papias MS. Ecclesiae Bituricensis. V. *A[illegible]*

† ASSECTARE, ASSECTAMENTVM, pro *Assetare*, assignare, [illegible] *Assetamentum*, assignatio, constitu[illegible]tio. Ch. a. 1308. ex Chartul. Sebu[illegible] *Et quod dictas summas pecuniae [illegible]deat et assectet*.

ASSECVLA, pro *Assecla*. Glossae [illegible]dori: *Assecla, buccellarius [illegible]* Isidorus de S. Torquato:

Mittunt asseculas tesque [illegible]
Vt fessa dapibus membra refice[illegible]

V. *Susceptus*.

ASSECVLARE, comitari, *assecula*, C[illegible]mes, a *sequor*. Guibertus lib. de Vita sua cap. 1.

ASSCVRAMENTVM, apud Legule[illegible] securitas, qua coram iudice vel [illegible]mino feudali, qui inter se ini[illegible]tias ob crimen aliquod perpetra[illegible] exercent, sibi inuicem de nihil [illegible] ge[illegible]

tiendo cauent. V. Cangium h. v. et autores ibi citatos.

SSECVRANTIA, eodem significa-tu, apud Rymer. t. 7. p. 403.

SSECVRARE, ADSECVRARE. (1) Pignore, vel fideiussione interposita securum facere, Gallis *Asseurer*. Ch. Casimir. reg. Polon. ap. Ludewig. t. 5. Reliq. Mss. p. 597. *Ipsas treugas firmare, assecurare et approbare debent per suas litteras*. Ricard. Hagulstad. *Se se ad inuicem sacramentorum obligatione assecurant*. Et passim alibi. (2) Comitari. Acta SS. April. t. 1. p. 54. *Vir - - qui eos assecrauerat* etc. Cangii Editor legendum putat *Assecalauerat*.

SSECVRATIO, vt *Assecuramentum*. Concil. Treuir. a. 1238. inter Anecd. Marten. t. 4. p. 186. Chron. Trinitati ap. Acher. t. 8. Spicil. p. 640.

SSECVRATVS. (1) Certo conuictus. Acta SS. t. 2. April. p. 289. *Proditionis ciuitatis assecurati*. (2) † Tranquillatus, pacificatus. Ch. Ms. a. 1376. ex Tabul. S. Vict. Massil.

SSEDARE (1) Sedare, pacare. Ch. Eccles. Lugd. a. 1298. (2) Censum describere, Gall. *Asseoir la taille*. Germ. ansetzen. V. *Assidere* 1.

SSEDERE, eadem notione, apud Rymer. t. 5. p. 694. *In auxilium ... flammarum - - sunt assessi*. V. *Assidere* 1.

SSEDIARE, vox Italica, obsidere, oppugnare. Vita SS. Emerii et Candidae n. 6. et alibi. V. *Assidiare*.

SSEDITIO, taxatio, peraequatio, Gall. *Assiette*. Ch. a. 1258. t. 1. Probat. Hist. Brit. p. 969. V. *Assedatio*.

SSEDIVM, Italis *Assedio*, obsidio. Murat. t 8. p. 1114.

SSEDVM, ab *Assideo*, pro *Essedum*. ... V. in *Sabuta*.

SSEFALLIA, pertinatia, obstinatio. Glossar. Prov. Lat. Cod. reg. 7657. *Testardaria*, *Prou. Assefallia*.

SSEGIA, piscis species, Occitanis forte nota, in Ch. a. 1181. ap. Catell. in Hist. Comit. Tolosae p. 216. V. *Asiga*.

SSEGVRAMENTVM, i. q. *Assecuramentum*, in Regesto Magnorum Dierum Campaniae fol. 17.

ASSEGVRARE, ab Hispanis *Assegurar* Gall. *Assurer*, aliquem rei alicuius possessorem securum praestare. Ios. Moret. Antiquit. Nauarrae p. 651. V. *Assecurare* 1.

† ASSEIATOR, examinator, probator. Gall. *Essaieur*. Memor. D. Cam. Comput. Paris. V. *Assazator*.

† ASSELIA, axilla, Gall. *Aisselle*, vt *Assella*. Hogon. monum. sacra ant. t. 2. p. 435.

ASSELLA, axilla, Gall. *Aisselle*, Germ. Achsel. Acta SS. t. 4. Maii p. 569. V. *Ascella* 1.

ASSELLARE, ventrem exonerare, Germ. zu Stuhle gehn. Marten. t. 2. Anecd. p. 1209. V. *Sella* et *Adsellare*.

ASSELLATIO, exoneratio ventris, Germ. Stuhlgang. V. *Sella*.

† ASSELLI et HAMATI, factiones binae in Hollandia, V. *Asellati*. Prior ab *Asellus*, piscis genus nuncupatur; altera ab *Hamus*, quia iactabant se *Assellis* facturos, quod hamus pisce. Harum meminit Io. Arkelius c. 1350. in Batav. S. p. 186.

ASSELLIA, V. *Ascella*.

† ASSEMBLARE, a Gall. *Assembler*, conuenire. Ch. Ms. a. 1200. in Chartul. S. Dion. p. 304.

ASSEMBLATA, conuentus, coetus, Gall. *Assemblée*. Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 781.

ASSEMBLATIO, conuentus initus ad litem componendam. Ch. Matthaei Comitis Bellimontis an. 1207. apud Doublettum in Hist. Sandion. p. 896.

ASSEMBLEA, in Statutis Ord. Hospital. S. Ioannis Hierosl. tit. 1. §. 4. tit. 8. §. 4. quid sit, sic exponitur tit. 19. de Verbor. significat. §. 12. *Assembleas Galli Congregationes vocant, quo vtimur, quando Fratres nostri pro aliquibus rebus, ad Ordinem nostrum spectantibus, vna conueniunt*. Rymer. tom. 7. pag. 746. col. 2. *Congregationes, conuenticula, Assembleas*, etc.

† ASSEMBLEIA, eadem notione, Ch. Ms. a. 1351.

ASSEMPER, pro *Ad semper*, Rymer. tom. 8. pag. 275.

† ASSEMPERARE, in perpetuum assignare. ASSEMPERATIO, eius-dem

† ASSESINVS, forte ad ficarios pertinens. Murat. t. 11. Script. Ital. p. 120. *Aliqui - clericalem habitum deponendo, secularem habitum susceperunt - - portando insuper habitum Assesinum, ne nosci valerent per ipsos Theotonicos, esse clericos forma aliqua.*

ASSESSAMENTVM, V. *Accensa.*

ASSESSARE, ad censum dare. *Donner a cens.* Tabular. S. Petri Vosiensis fol. 56. V. *Accensare.*

ASSESSI, Gallis *Assis a la taille*, quibus rata pecuniae impositae exsoluenda taxata est, (Germ. die angesetzt sind) ap. Matth. Paris. V. *Assidere* 1.

ASSESSINI, V. *Assasini.*

ASSESSIO. (1) Iudicum consessus, Gall. *Assise.* Litterae Gilonis de Versailles, et Rainaldi de Bestisiaco Balliui regii circa initium 13. saeculi in Tabular. S. Vandreg. tom. 2. pag. 1375. V. *Assisia.* (2) Assignatio reditus ex fundo percipiendi. Ch. a. 1322. inter Instrum. tom. 4. nouae Gall. Christ. col. 258. *Et omnes res et singulas super quas dictae octies viginti libratae terrae sunt, vt supra dicitur, assignatae, et assessae, mortificare et mortificatas in posterum tenere, et dictas assessiones et assignationes ac traditionem, vt praedicitur, factas, dignetur ratificare ac etiam approbare.* V. *Assidere* 1. (3) Tributi impositi taxatio, peraequatio. Will. Thorn. V. *Assidere* 1.

ASSESSOR. (1) Qui tributa peraequat vel imponit. Gallis *Asseeur.* Vita S. Sulpitii c. 6. n. 27. Matth. Paris a. 1215. et 1232. V. *Assidere* 1. (2) ASSESSOR FERCVLORVM, qui fercula in mensa ponit, *Asseour*, in libro Gallico de Ministris Regis Angliae a Cowello laudato. Occurrit in Fleta lib. 2. c. 14. §. 2. c. 16. §. 1. (3) ASSESSORES, pro *Ascensores*, vel *Sessores* equorum, in Chronico Colmariensi semel ac iterum a. 1297. (4) † Idem qui *Adiutor*, V. *Adsessores.*

ASSESSORIA, assessoris, seu iudicis munus, in Concilio Albiensi sub Zoeno Legato Sed. Apost. cap. 14. Rolandin. Patauin. cap. 12. l. 5. apud Murat. to. 8. col. 243.

ASSESSORIVS, idem qui *Assessor*, Gall. *Assesseur.* Concilium Auenion. a. 1326. can. 16. apud Gassendum, ad calcem Notitiae Ecclesiae Diniensis. V. *Assidere* 1.

ASSESSVS, dicitur fundus, cuius reditus cuidam assignantur, apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 1090. *Giraudus Corbinay iurans dixit, quod Villa-noua et Masiaum et Saunac assessae fuerunt Radulpho Bochardo Militi pro xx libris.* Et apud Baluz. t. 2. Hist. Aruern. pag. 268. in Testamento Roberti I. Comitis Claromontis an. 1262. *Volo quod quinquaginta sextaria bladi, quae legauit Alasia quondam vxor mea, assessa et assignata remaneant.* V. *Assessio* 2. *Assessi*, et *Assidere* 1.

† ASSESTARE, vox Italica, exaequare, ad legitimam mensuram reuocare. Stat. ciuit. Astae.

† ASSESTRIX, comes. Vita S. Amalbergae ex Cod. reg. 5506. V. *Assistrix.*

† ASSETAMENTVM. (1) Metarum fixio s. *assisia.* Ch. a. 1315. t. 2. Cod. Ital. diplom. p. 1665. V. *Assernizamentum.* (2) Assignatio, oppigneratio. Testam. a. 1340. t. 3. Cod. Ital. dipl. p. 998. V. *Assettare*, et *Assetare* 1.

ASSETARE. (1) Collocare dotem in fundo, fundum oppignerare. Item nude pro *Assignare.* Hist. Delphin. to. 1. pag. 58. (2) Gall. *Asseoir*, tributum singulis viritim imponere. Lib. Dation. Bergom. lib. 1. cap. 58. V. *Assetiare* et *Assidator.* (3) † Assidere, sedere. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 582.

ASSETATIO, tributorum descriptio, Gall. *Assiette des tailles.* Hist. Delphin. to. 2. pag. 471. Ibidem iterum occurrit eodem significatu.

ASSETATVRA, eadem significatione. Lib. Datior. Bergom. lib. 1. cap. 55. V. *Assisa.*

† ASSETIARE, ASSETIRE, assignare, oppignerare, Gall. *Asseoir.* Testam. a. 1223. Ms. V. *Assetare.*

† ASSETTAMENTVM, ASSETTARE, idem quod *Assetamentum* et *Assetare.*

ASSEVERATE, asseueranter. Aul. Gell. l. 7. c. 5.

† ASSEVRACIO, cautio, pignus, a Gall. *Assurance*. Vita Edwardi II. reg. Angl. p. 248.

† ASSEVRARE, idem quod *Assecurare* 1. Ch. a. 1295. inter Probat. t. 2. Hist. Burg. p. 88.

ASSEWIARE, ex Gall. *Asseicher*, siccare, desiccare. Ch. Edwardi III. Regis Angl. tom. 2. Monast. Angl. p. 334.

ASSIA. (1) ASSIA TALLIAE, tributorum descriptio, Gall. *Assiette des Tailles*, apud Acherium to. 2. Spicil. pag. 168. (2) † Ascia. MAGISTRI ASSIAE, in Constit. Ms. Caroli reg. Sicil. V. *Aissa* et *Assiata*.

† ASSIAGIVM, districtus, iurisdictio, quod ad *assisas* certi loci pertinet. Ch. Ms. a. 1323. Bibl. reg. V. *Assisagium*.

† ASSIATA, a Gall. *Assette*, ascia minor, i. q. *asciola*. Ch. Ms. a. 1409. in Bibl. reg. V. *Assia* 2.

† ASSIATIM, diuisim, distinctim. Ordinar. Ms. S. Petri Aureae-vallis. V. *Assatim*.

ASSIATVS, V. *Assis* 2.

ASSICCATIO, stagni solum exsiccatum. Codex censualis Calomontis: *Nullas assiccationes habet in dicto stagno*, id est, nihil habet in solo dicti stagni assiccati, quod possit excolere, vel vnde possit quidquam vtilitatis percipere.

† ASSICVRARE, vt *Assecurare*, ap. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 897.

† ASSIDA. Bestiarius Ms. c. 61. *Est animal quod dicitur Assida, quod Graeci Struthocamelon vocant, Latini struthionem; habet quidem pennas, sed non volat, pedes autem cameli similes*. V. *Asida*.

† ASSIDARE, assignare, oppignerare, Gall. *Asseoir*. Inuent. Chart. a. 1482.

ASSIDARIVS, pro *Essedarius*, qui pugnat e curru. V. *Essedum* et Diaria Treuoltiona mensis Maii a. 1715. pag. 739. et 740.

ASSIDATIO, assignatio, peraequatio. V. Argentreum in Hist. Britan. pag. 325. et *Assidere* 1.

† ASSIDATOR SCOTORVM, symbolorum peraequator, Gall. *Asséeur d'ecots*, vox vituperii. Ch. a. 1357. in Bibl. reg. *Reprobauit - - praefato - - quod ipse non erat, nisi quidam assidator scotorum*. V. *Assetare* 2. et *Assieta* 3.

ASSIDEARE, V. *Assidere* 1.

ASSIDEI. (1) V. *Assassini*. (2) † *Assidei dicebantur Iudaei, qui semper diuino cultui assistebant; dicti assidei, quasi assidui*. Glossar. vet. Cod. reg. 521.

ASSIDELA, *mensa, iuxta quam sedemus*. Vgutio. Vide *Cillaba*.

ASSIDENTIA, assignatio reditus ex certis praediis percipiendi. Ch. Philippi Regis Franc. an. 1320. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. p. 153. V. *Assidere* 1.

ASSIDERATVS, paralyticus. Vide *Sideratus*.

ASSIDERE. (1) Censum describere, taxare, imponere, peraequare: *talliam*, siue impositum vectigal vel tributum cum aequalitate singulis viritim taxare. Galli dicunt *Asseoir la taille*, Germani ansetzen. Matth. Paris an. 1232. *Prouisum est generaliter - - quod praedicta Quadragesima hoc modo assideatur et colligatur*. Will. Thorn. in Ch. *Tailliagium assessum*. Et mox: *Et fuit quodlibet feodum militare assessum tunc ad* 40. *sol.* Occurrit passim apud eius aeui Scriptores. ASSIDERE, assignare annuos reditus ex praediis designatis percipiendos. Ch. Henrici Reg. Angl. in Bibl. Clun. p. 1399. *Minerium Rex Stephanus dedit, et assedit eis pro* 100. *marcis*. Alia an. 1212. apud Guichenon. in Hist. Bressensi: *Cum* 40. *libratis terrae - - quas assidere debet super reditibus etc.* Vide Loisellum in Bellouaco p. 295. ASSIDEARE, eadem notione. *Assideauit libras trecentum in terra sua*, in Fragmentis Chronicorum apud Marten. to. 5. Ampliss. Collect. col. 1158. ASSEDARE, idem quod *Assidere*, peraequare, assignare. Iter Camerarii Scotici cap. 39. et §. 45. *Si de communibus profectibus Burgi legalis fuit assedatio et leuatio*. Adde Statuta Willelmi Regis Scotiae,

Statuta Aauidis II. cap. 23. 42. et Rastallum in verbo *Assid.* (2) Obsidere, Gall. *Assieger.* Consuetudines Furnenses an. 1240. ex Archiv. Ecclesiae S. Audomari. V. *Assidiare.* (3) Definito numero quosdam eligere. Litterae Henric. VIII. Regis Angliae a. 1511. apud Rymer. t. 13. pag. 300. col. 2.

ASSIDES, pro *Asseres*, ab *Assis*, *idis.* In Actis SS. Aprilis tom. 4. p. 390. *Terra sepulturae praedictae vallata fuit circumquaque, ita quod nullu: inde poterat commode transire; nisi quod plures assides fuerunt suppositae, ne pergentes inde ad maius altare praepedirentur.* V. *Assis* 2.

ASSIDI, pro *Assessi*, i. e. quibus rata pecuniae impositae exsoluenda taxata est. Papias: *Assidi*, *capite censi.* V. *Assidere* 1.

ASSIDIARE, obsidere, Ital. *Assediare.* Regimina Paduae ad a. 1320. apud Murat. to. 8. col. 434.

ASSIDIOS, herba fugans daemones. Epist. Ioanni Presbytero seu Regi Abissinorum falso adscripta ad calcem MS. Corbeiensis: *Ibidem nascitur herba quae vocatur Assidios, cuius radicem si quis super se portauerit, spiritum effugat, et cogit eum dicere quis sit et vnde veniat et nomen eius; quare immundi spiritus in terra illa neminem audent inuadere.*

ASSIDRAE, V. *Exedra.*

† ASSIDVALIS, assiduus, quotidianus. Collect. Hist. Franc. t. 4. p. 629.

ASSIDVARE. (1) De eo, qui *assiduus* est in re aliqua, apud vet. Interpretem Ecclesi. cap. 30. v. 1. et Petrum Blesensem Epist. 31. Vita S. Emani n. 8. (2) † Pro *Assidare*, assignare. Ch. Ms. an. 1299. in Bibl. reg.

† ASSIDVATIO, pro *Assidatio*, in Ch. Ms. a. 1320. Bibl. reg.

ASSIDVATVM, assiduo vsurpatum, seu adhibitum. S. Aug. Serm. ad Neophytos, in quo exponit orationem Dominicam.

† ASSIDVI, vicarii eorum presbyterorum, qui in ecclesia S. Thomae Argentinensis nuncupabantur *Summissarii.* V. infra in hac voce.

ASSIDVITAS. (1) *Residentia*, qua[…] debetur a Canonicis seu aliis Bene[…]ficiatis, in suis Ecclesiis. Tabul[…] S. Aniani Aurelian. V. *Residenti[…]* (2) † Assiduus et quotidianus vsus. Necrol. eccles. Paris. Ms. V. *As[…]siduahs.*

ASSIDVS, V. *Assidi.*

† ASSIBIGA, piscis e mugilum f[…]uialium genere, leuciscus, Gal[…] *Vendoise.* Ch. Ms. a. 1296. V. *A[…]ga* et *Assegia.*

ASSIES, pro *Acies*, pedestres copia[…] Apud Auctores inferioris aeui a[…] et exercitus erant pedestres vassallo[…]rum copiae, caualcatae vero eque[…]stres. Arrest. Parlamenti Paris. an[…] 1331. pro Monast. Bonae-vallis, e[…] Archiuis ipsius Monast.

ASSIETA. (1) Assignatio, *assidatio*, collocatio dotis in fundo. Appunctuamenta de matrimonio an. 1475. apud Rymer. to. 12. pag. 20. Lobinellus to. 2. Hist. Britan. col. 1553. *Rex faciat ei tradere in assieta super domanio coronae in Francia VI. mille libr. Turon. annui redditus.* Baluzius to. 2. Hist. Aruern. pag. 642. e Regesto Parlamenti a. 1491. *Praedicto quingentarum librarum Turonensium annuo redditu ad assietam dictae patriae Niuerniae super dictis castro, terra et dominio.* (2) † Prouentuum alicuius terrae aestimatio et assignatio, quae certis limitibus eam circumscribendo fit. Ch. a. 1361. t. 3. Ordinat. reg. Fr. p. 550. (3) † Impositio, exactio, Gallis etiam *Assiette.* Ch. Ioan. reg. Fr. a. 1356. V. *Assidator.*

† ASSIETARE, assignare, seu in possessionem mittere. Arest. Ms. an. 1355. V. *Assetare* 1.

† ASSIGENTIA, assignatio, i. q. *Assisia*, Gall. *Assiette*, Ch. a. 1318. in Bibl. reg.

ASSIGIA, palus, asser, tabula sectilis lignea. Leges Rotharis apud Murat. tom. 1. part. 2. pag. 40. col. 1.

ASSIGIATVM, sepes e palis vel asseribus. V. *Assigia.*

† ASSIGILLATIO, pro *Assignatione* occurrit in Ch. Ludov. Iun. Ms. a. 1147.

† ASSIGNALE, fundus ad dotem assignatus, oppigneratus. Ch. Ms. a. 1411. Bibl. reg. *Prout assignale dotis teneri et possideri debet.*

ASSIGNAMENTUM. (1) Assignatio, addictio, oppigneratio, constitutio cuiusdam reditus vel census ex fundo percipiendi, Gall. veteribus, *Assenement*, *Assene*, nuperis, *Assignation*. Ch. a. 1241. in Tabulario S. Nicasii Remensis: *Pratum suum quod appellatur pratum Reton in assignamentum et contravadium dictae Ecclesiae posuerunt.* Ibidem in Ch. an. 1256. *Dicti venditores dederunt Ecclesiae supradictae in contravadium et assignamentum quandam petiam vineae.* (2) † Decretum, edictum. Stat. Pistor. a. 1107. ap. Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 539.

ASSIGNARE. (1) *Assignare aliquem ad aliquid*, in pignus dare, addicere, Gall. *Assigner, hipotéquer*. Ch. Officialis Remensis an. 1321. *Assignantes propter hoc dictos Religiosos ad omnia bona supradicta.* Ch. Philippi Regis Franc. apud Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 99. ASSIGNARE *se ad aliquid*, id est, manum in aliquid iniicere. Lobinellus tom. 3. Histor. Paris. in Glossario: *Poterunt assignare se ad dictam domum et ad dictam peciam terre pro redditu et poena praedictis.* (2) † Nude, pro manum apponere, occupare. Ch. Ms. a. 1246. *Si forsitan dictus - - dictum terminum non assignauerit dicto domino regi dictas XL. libratas terrae, vt dictum est, dictus dominus rex assignabit ad totum hereditagium etc.* (3) † *Imitari, similari, exprimere. Assignat, restituit aut aprobat.* Glossar. vet. Cod. reg. 7646. (4) † Signare. Leg. Portug. t. 1. Probat. Hist. geneal. domus reg. Portug. p. 11.

ASSIGNATIO. (1) Chirographum. Item *Inscriptio* Epistolae. Acta SS. Aprilis tom. 3. pag. 620. ex Flodoardo. Acta SS. Benedict. saec. 1. part. 2. pag. 49. (2) ASSIGNATIONES, apud Fratres Praedicatores vocantur fratrum mutationes de Conuentu in Conuentum et Superiorum licentiae propter easdem scripto concessae, Gall. *Obediences.* Constitutiones Ordinis Praedicatorum pag. 48. et sequentibus. (3) † Indictio. Ordinat. a. 1358. t. 4. Ordinat. reg. Fr. p. 724.

† ASSIGNATOR, officium curiae Romanae, designator hospitiorum, metator, i. q. Gallis *Fourrier.* Ch. a. 1316. in Bibl. reg.

ASSIGNATURAE. Acta Martyrii S. Vassii Santonensis n. 4. *In hoc namque tempore pauca est possessio mea, non enim habeo, vnde tibi reddere possim tuas assignaturas.* Occurrit ibi semel ac iterum. V. *Assignamentum*, quod forte idem significat.

ASSIGNATUS. (1) In laudatis modo Constit. Ord. Praedicat. dicitur Frater qui ab vno Conuentu in alium migrat Superiorum licentia vel praecepto. (2) Qui habet ius ad aliquid, Practicis Gallicis *Aiant cause.* Madox Formul. Anglicanum pag. 62. *Omnia praedicta cum suis pertinentiis habeat et teneat sibi et assignatis suis.* Renunciatio a. 1274. apud Rymer. to. 2. p. 35. *Ita quod nobis decedentibus nullus haeres aut alius assignatus noster quicquam in dicta senescalcia clamare possit in perpetuum.* Hinc (3) † ASSIGNATUS, qui procuratorio nomine res alterius gerit. Ch. Roberti de Line in Chartul. eccl. Glasguens.

ASSILIENTES, V. *Asoletum.*

ASSIM, ex *assim*, omnino, penitus. Sic Latine dicitur *haeres ex asse*, vniuersorum bonorum haeres. Testam. Giraldi Matisc. an. 888. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 53. *Et ne ex assim expertes huiusce crediti munii videremur, sed pro posse tentantes*, etc.

ASSIMETRA, *nomen generale omnium mansorum adiacentium villae, vel ciuitati, ab assideo, et metros, mensura.* Ita Breuiloq. Alia videtur notione vsurpasse Archithrenius l. 3. c. 8.

- - Nec elimasse laborat
Pressius Euclidis numeros, cogitque quod esse
Linea non possit numeri diuisa secundum
Extrema et medium, quodque est Assimetra costae

In

In duo quadratum, partita diametros, aut est.
Par impar numeris, etc.

ꜱɪᴍɪʟᴀʙɪʟɪꜱ, qui fieri potest onsimilis. Engelbertus de longaeitate ante diluuium c. 3. apud Berard. Pez. to. 1. Anecd. part. 1. ol. 445.

ꜱɪᴍɪʟᴀᴛɪᴏ, figura, forma, Itas *Assimilatione*. Chron. Farfense pud Murat. to. 2. part. 2. col. 539.

ꜱɪᴍɪʟᴀᴛɪᴠᴠꜱ, qui reddit simim. Collatio 1. Matthaei de Craouia coram Papa apud Raimundum)uellium Miscellan. lib. 1. p. 145.

ɪᴍᴠʟᴀʀᴇ, Gall. *Assembler*, simul gere, colligere. Claudianus l. 2. Rufinum:

Fraenaque et immanes pharetras arcusque sonoros
Assimulat.

axo Grammatic. lib. 2. *Aera fallis assimulans* etc. Leges Henrici I. eg. Angl. c. 80. Hildebertus Ceoman. de Mysterio Missae. Perpeım editum *assimilans*. V. Gronoum ad Statium cap. 5. et Nic. Caarinum lib. 2. Obseruat. pag. 18. supra in *Adsimulare*.

ꜱꜱɪɴᴀᴍᴇɴᴛᴠᴍ, pro *Aisiamenm*, commoditas, vsus. V. *Aisan*. Ch. a. 1251. in Annal. comit. Pauli p. 135.

ɪɴꜱɪᴠᴍ, herba amara. Vetus loss. Lat. Gall. MS. ex Bibl. Thua. : *Hoc Assinsium, gloigne*. Occur: semel ac iterum apud Matthaeum ndocinens. in Tobia. Vox corpta vocis *Absinthium*.

ɪɴᴠꜱ, mensurae frumentariae spe:s, vulgo *Aissin*. Ch. Philippi Re; Franc. a. 1308. ex 2. Regesto, ısdem Regis n. 9. in Tabulario gio: 84. *Assinos auenae annui reus* etc. Alia Garini Episcopi essionensis an. 1313. Ch. a. 1233. ıd Thomasser. Consuetud. Bitu. p. 232. V. *Essinus*.

ꜱɪʀᴇ, ferrum chalybe durare, ll. *Acerer*. Ch. Mſ. a. 2435. V. *eratus*.

ʀɪᴠᴍ, nauigii species. Transo corporis S. Pauli noui Martyto. 2. Iulii p. 640. Ibid. p. 640.

ᴀꜱꜱɪʀᴛᴠꜱ. Anastas in S. Hilaro PP. pag. 28. *Et in medio lacum porphyreticum cum concha assirta in medio aquam fundentem.* Vbi alii Cod. habent *raita*. Forte *striata*, vt et infra: *Lacus et conchas triantas*; seu, vt alii Cod. praeferunt, *castriatu*. Leg. *striatas*. † Forte pro adfixu.

ᴀꜱꜱɪꜱ. (1) Pecunia quaeuis. *Assis publicus*, pecunia publica, quae in Fiscum infertur, apud Senatorem lib. 12. Epist. 15. Publica functio, illatio. *Assis tributarius*, apud eumdem lib. 12. Epist. 16. Pecunia, quae in vectigal penditur: ita in l. 12. Cod. Theod. de Indulg. tributor. (2) ᴀꜱꜱɪꜱ, ᴀꜱꜱɪᴀᴛᴠꜱ. Lex Longobard. lib. 1. tit. 25. § 30. *Si quis assem de sepe assiata, tam aut plures tulerit componat sol. 1. Si quis de sepe stantaria facta vimen tulerit, comp. sol. 1. Si autem perticas trasuersarias tulerit, soluat. sol.* Vbi *sepes assiata*, videtur esse illa quae ex asseribus, seu tabulis sectilibus conficitur, quas Galli etiamnum *Aisses* vocant: *stantaria* quae e palis aut perticis in rectum positis compacta est. Porro *Assis* Plauto et aliis, est tabula sectilis. ᴀꜱꜱɪꜱ, ᴀꜱꜱɪᴅɪꜱ, in genit. Eadem notione, vsurpat Iuncta in Vita B. Margaretae de Cortona c. 1. vt et Petrus de Crescentio lib. 2. de Agricult. c. 87. lib. 5. pag. 279. et alibi non semel: vnde eidem *Assidulae*, lib. 10. cap. 33. 36. (3) † Conglobatio, Gall. *Peloton*, vt videtur. Stat. Taurini a. 1360. c. 325. *Nulla persona - - audeat - - filari facere per aliquam personam, seu ad filandum tramam seu stamen in vna vel eadem bala seu in vno asse excedens vltra praedictum pondus* etc.

ᴀꜱꜱɪꜱᴀ, et ᴀꜱꜱɪꜱɪᴀ. Littletoni sect. 234. est *nomen aequiuocum*; varias enim et diuersas significationes apud Leguleios nuperos habet, quas singulas persequi operae pretium videtur. Ac

(1) ᴀꜱꜱɪꜱᴀᴇ et ᴀꜱꜱɪꜱɪᴀᴇ, dicuntur comitia publica, conuentus et consessus proborum hominum, a Principe, vel Domino feudi electorum, qui pro tribunali ius dicunt, se-

lites dirimunt, de rebus ad rem publicam spectantibus statuta conficiunt; *Malla publica*, *placita*, quomodo ἕδραι βυλῆς dicuntur apud Hesychium. Apud Anglos vero *Assisa*, definitur sessio Iustitiariorum duorum itinerantium cum Iustitiariis Pacis, vt vocantur, in vrbe capitali vniuscuiusque Comitatus, bis in anno, vt audiant placita, lites componant, et pro tribunali jus dicant. Ita Warsius. Ch. Philippi Augusti apud Rigordum an. 1190. *Ballivos nostros posuimus, qui in bailliviis suis singulis mensibus ponent vnum diem, qui dicitur assisia, in quo omnes illi qui clamorem facient, recipient jus suum per eos*, etc. GRANDIS ASSISA, seu *Grande Assise*, occurrit etiam in Consuetud. Inculismensi art. 47. et Rupellensi art. 1. in quibus *Magna Assisia* dicitur conuentus juridicus, qui Comiti, Vicecomiti, Baroni et Castellano competit ratione maioris iustitiae, et quater indicitur quotannis, in quo appellationes minorum Assisarum diiudicantur ab eorum Balliuis. *Minores* vero *Assisae* eae sunt, quae a Comitum Vicecomitum, Baronum et Castellonorum Praepositis, seu Iudicibus pedaneis, quinto decimo quouis die habentur. *Minores* istas *Assisas* intelligit Chronicon Andrense p. 552. *Ex consuetudine quoque patriae nostrae ita Curia nostra per singulas quindenas humanas leges et iudicia mundana constat exerceri.*

(2) ASSISAE praeterea appellatione donabatur quidquid in *Assisis* definiebatur inter litigantes, quod pro supremo judicio erat. Regiam Maiestatem lib. 1. c. 13. §. 3. *Sciendum est, quod lites decisae legitimae per magnam assisam Domini Regis, postmodum nulla occasione resuscitantur.* Adde Quoniam Attach. cap. 82. §. 1. Atque id Iuri Normannico supra laudato consentaneum est. Maxime vero id, quod statuebatur ad publicum Regni, aut vassallorum omnium commodum, pro lege erat, vtpote in *Assisis*, communi proborum et *Legalium* hominum consensu decretum. Regiam Maiestatem l. 3, cap. 27. §. 2. *Ex beneficio constitutionis Regni, quae assisa nominatur.* Houed. *Assisae Henrici Regis factae apud Clarendonum.* Fridericus II. Imp. in Constit. Sic. lib. 1. tit. 41. *Quae igitur ad ipsarum cognitionem pertinent, praedecessorum nostrorum assisis comprehensa apertius diffinimus.* ASSISIAE RERVM VENALIVM, pro Decreto Regio, seu eo quod in *Assisis*, vel Comitiis et Placitis generalibus a Bailliuis et Iustitiariis definitum est super rerum venalium qualitate, quantitate, pondere, mensura et pretio, in Constitut. Neapolitanis lib. 1. tit. 57. §. 2. tit. 63. lib. 3. tit. 36. §. 3. Matthaeus Paris a. 1201. *Eodem anno Rex fecit generaliter acclamari, vt legalis assisia panis inuiolabiliter sub poena collistrigiali obseruaretur - - ita quod pistores poterunt sic vendere, et in quolibet quartario lucrari tres denarios* etc. Monastic. Angl. tom. 2. Fleta. l. 1. c. 17. *Assia Rerum Venalium* etiam aliquando sumitur pro iure seu priuilegio statuendi et determinandi res venales, earumdem pondera, mensuras, pretium, etc. nec non percipiendi emolumenta inde reditura: hoc autem ius seu priuilegium a Rege, cui volebat, tradebatur. Huius rei exemplum refert Kennet. in Antiquit. Ambrosden. pag. 393. vbi narrat, Richardum d'Amory obtinuisse ab Eduardo II. Anglorum Rege *Assisam* panis et ceruisiae intra vrbem et suburbia Oxfordi, ea conditione, vt daret Regi quotannis centum *Schillingos*: at postmodum propter conquestus Vniuersitatis ac Ciuitatis hoc priuilegium a Rege concessum fuisse Maiori et Vicecancellario. V. Gloss. eiusd. Kennetti ad calcem earumd. Antiquitatum. ASSISA FORESTAE, leges in Curia seu in *Assisiis* de siluis ac nemoribus latae, quas seruant ii magistratus, quibus siluarum cura commissa est. Inquisitio facta apud Brehull de statu siluae de Shottore, anni 1363. apud Kennettum Antiquit. Ambrosden. pag. 498. Inquisitio de silua de Bernwood. an. 1266. ibid. pag. 265.

(3) ASSI-

ASSISITUS. (1) Sedens, Gall. *Assis*; quasi ab *Assisire*. Gesta Guillelmi Maioris Episc. Andegav. cap. 23. (2) Assignatus. Ch. a. 1238. Ms. in Bibl. reg. V. *Assitiatus*.

† ASSISIUM, lex seu consuetudo municipalis. Ch. Ms. a. 1205. in Bibl. reg.

ASSISIUS. In ecclesiis cathedralibus Beneficiati, minores tamen ordine Canonicis, in Ecclesiis Cypriis, qui videntur functi officio Canonicorum, quos *Vicarios* dicunt; vel quibus assignata est *Assisia*, seu pensio annualis, quasi *Pensionarii*. Eiusdem *Assisiorum* mentio est passim in Conciliis Nicos. c. 9. 30. 31. et passim alibi.

ASSISOR, qui *Assisas*, seu taxationes imponit, peraequat. V. *Assidere* 1.

ASSISSINII, ASSISSINI, Sicarii, Gall. *Assassins*. Statuta Synodalia Ecclesiarum Cadurc. etc. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 743. V. *Assassini*.

† ASSISSORES, iique qui *Assisiarii*, in Ch. Ms. a. 1212. ex Tabul. Curiae Dei.

† ASSISTARE, a Gall. *Assister*, adiuuare, auxiliari. Ch. a. 1291. t. 1. Cod. Ital. diplom. p. 611. V. *Assistator*.

ASSISTATOR, adiutor, qui fert opem, Gall. *Aide*, apud Rymer. tom. 14. pag. 596. *Auxiliatores, Assistatores, etc.*

ASSISTENTIA. (1) Auxilium, Gall. *Assistance*. Cancellaria Ferdinandi II. Imperatoris. Eadem vox et eodem sensu reperitur apud Ludewig. [illegible]. Reliq. MS. pag. 315. Miraeum t. 1. Diplom. Belgic. pag. 209. (2) Praesentia, Gall. *Assistance*. Statuta Eccles. Pictauensis apud Marten. t. 4. Anecd. col. 1075. (3) † Officium et munus eorum, qui celebranti pontifici assistunt, et illi adiumento sunt. Paridis de Grossis Caeremon. capellar. papal. Ms.

† ASSISTERE, *est in medio adesse*. Glossar. vet. Cod. reg. 7646.

ASSISTERIUM, V. *Asceterium*.

ASSISTIVA, assistere solita. Vita S. Raynerii Pisani tom. 3. Iunii p. 447. *Praedicta Iolitta dixit matri! Po[...] quam intrare non possumus, ite et [...] et state cum mulieribus assistiuis, q[...] hic sunt.* Assistiuae hic videntur [...] quasi mansionariae, quae vel iuxta E[c]clesiam morabantur, vel assisteba[nt] ad ministeria ei necessaria. Ita Con[...]tinuatores Bollandi in notis [...] Eaedem sunt quae *Ascetriae*, fem[i]nae, continentes quidem, sed a mo[...]nialibus distinctae. V. *Ascetriae*.

ASSISTRIA, eadem notione, apu[d] Spelmannum in voce *Monastria*. V. *Asceterium*.

ASSISTRIX, comes, adiutrix, Henricus Rosla in Herlingsberga, Bullarium Carmelitarum pag. 10[...] col. 2. V. *Assestrix*.

ASSISUS, sub censu annuo locatus et concessus. Inquisitio possessionum a. 1185. apud Kennettum Antiquit. Ambrosden. pag. 141. *Apud Ca[...] de dono Matildis Reginae habentur quatuor hidae, quarum duae sunt in dominio, et duae Assisae ab hominibus.* Et infra: *Apud Meritone ex dono Simonis Comitis sunt vij. hidae terrae, quarum duae sunt in dominio, etc. v. Assisae de hominibus.* Terra *Assisa* opposita est terrae *dominicae*: illa a vasallis, haec a domino tenetur. V. *Assidere* 1.

† ASSITA, quorumdam redituum e[x] designatis praediis annuatim perci[...]piendorum assignatio, Gall. *Assiette*. Ch. Ms. a. 1343. in Bibl. reg. V. *Assista*.

† ASSITARE, addicere, oppignerare. Ch. Ms. an. 1315. Bibl. reg. V. *Assetiare*.

† ASSITIATUS, assignatus. Ch. M[s.] a. 1401. ex Tabular. Flamar.

ASSITUARE, idem ac *Assidere*, [...] signare, Gall. *Asseoir, Assigner*, apu[d] Baluz. Histor. Aruern. to. 2. p. 75[...] *Cum trescentis libris, assituandis [...]dem Annetae de Beaufort in Castel[...]nia dicti castri de Grangias.*

ASSITUATIO. (1) Eadem notion[e] in Charta MS. anni 1339. apud S[te]phanotium tom. 3. Antiquit. Pict[...] pag. 1009. (2) Aestimatio, pera[e]quatio. Ch. a. 1405. inter Prob[...] t. 3. Hist. Nem. p. 186. V. *Assieta*[...]

ASSITUS, a Gall. *Assis*, situs, positus. Ch. a. 1376. t. 7. Ordinat. reg. Fr. p. 66.

ASSIUM, ab *Assare*, Germ. braten. Id est quod veru. V. *Spitum*.

ASSIZAGIUM, V. *Assisiagium*.

ASSIZIA. (1) Conuentus, consessus, Gall. *Seance*. Edictum Philippi VI. Regis Franc. an. 1338. tom. 2. Ordinat. Reg. pag. 125. V. *Assisa*. (2) † ASSIZIA, dici videtur cum aulaeorum serie locus aliquis vestitur; nisi intelligatur de cereis accendendis. Obituar. eccles. Cameranc. Ms. *Obitus prouidi viri - - cum pulsatione et assizia totali de XIII. lib. Turon.* Pluries occurrit.

ASSIZIACUS, pro *Assiziatus*, V. *Assisatus*.

ASSIZIAGIUM, V. *Assisiagium*.

ASSNASARE, ASSUASARE. Leges Aluredi Regis Westsaxiae cap. 39. *Si quis habeat lanceam super humerum suum, et homo assnasetur, vel impingatur, soluat werram eius sine wita. Si autem oculos assnaset, reddat werram eius, etc.* Sic emendat Somnerus, vbi Editio praefert *Assuasare*, aitque esse vocem effictam ex Saxonico *Onsnareth* et *Asnaere*, vti legitur in Edit. Saxonica Lambardi cap. 32. vbi Legem hanc sic vertit: *Si quis hastam humero gestarit, in quam alius forte fortuna impegerit, aequum esse videtur, capitis aestimationem sine omni mulcta ei imperare.* Est igitur *Assnasare*, hastam sic deferre, vt occidatur impingens. Ita enim eadem Lex denuo recensita et Latine versa in Legibus Henrici I. cap. 54. *Si quis lanceam ferat, super humerum, et inde quis occidatur, etc.*

ASSOCIARE. (1) Comitari. Acta Alexandri III. PP. V. Acta SS. Aprilis to. 3. pag. 987. D. et Chron. Parmense ad an. 1287. apud Murat. tom. 9. col. 811. (2) ASSOCIARE, aliquem in partem dominii suorum praediorum adsciscere: quod solebant Monasteria et Ecclesiasticae personae factitare, vt a potentum et vicinorum inuasionibus bona sua tuerentur, potentiorum protectione et tutela hac ratione suscepta. Arestum. L sta Pentecost. an. 1287. in Regesto Parlamenti sign. B. fol. 76. *Priori B. Mariae ratione Associationis de Dimonte, deliberata fuit per judicium dimidia pars denariorum, quos D. Rex de Lambardo bastardo, qui burgensi de Dimonte, qui decessit Trecis, etc.* Occurrit ibi non semel. V. Vignerium in Originibus Alsaticis pag. 81. (3) † Male habere. Ch. Ms. a. 1375. in Bibl. reg. *Guillerma seruiens - - dixit - - Ha! Andrea socie, qualiter de illo arloto Iohanne auriga seu carrateria sui associata!*

ASSOCIATIO, dominii societas, in Edicto Philippi IV, an. 1307. t. I. Ordinat. Reg. pag. 339.

ASSOCIUS, *consocius*, *consors*, *contribulis*, *confreductus*. Ita Vgutio. V. *Associare* 1.

ASSOLARE. (1) Ad solum deprimere. V. *Adsolare*. (2) † De solo seu fundo et possessione securum praestare, cauere ab euictione, fundum assignare, Gallis etiam *assoleir*. Ch. a. 1228. inter Probat. t. 2. Hist. Lothar. p. 440.

† ASSOLARIUM, i. q. *Solarium* 1. tabulatum. Ch. a. 1263. inter Instrum. t. 11. Gall. Christ. p. 265. V. *Adsolayrare*.

ASSOLAYRARE, V. *Adsolayrare*.

ASSOLDARE, milites conscribere, vel milites suis habere stipendiis, Gall. *Auoir à sa solde*. Chron. Sicardi Episc. Cremon. apud Murat. to. 7. col. 615. *Post haec Rex Franciae assoldatis pro se quingentis militibus, et armis quae sibi obuenerant, Templo et Hospitali et Marchioni distributis, repatriauit.* V. *Solidata*.

ASSOLENTES, *assilientes*. Papias. V. *Assoletum*.

ASSOLIDARE, idem ac *Assoldare*. Hist. Dalphin. t. 2. p. 213.

† ASSONA, scindula, i. q. *Assula*, in Ch. Ms a. 1338. in Bibl. reg.

† ASSONERE, *desoner*, in Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. *Assonanter, concordanter*. Vocabul. compend.

† ASSONGIA, axungia. Modus exigendi gabellam *grasciae* apud Saonam a. 1526. V. *Assungia*.

† ASSOPIRE, differre, suspendere, tardare, Gall. olim *Assouper*. Arest. a. 1401. in Vol. 9. Arest. Parlam. Paris.

† ASSORTARE, distribuere, partiri, Ital. *Assortire*. Stat. Vercell. l. 3. p. 82. ASSORTATOR, qui distributioni praeest, et ASSORTATIO, ipsa distributio, in Stat. Saluciar. collat. 3. c. 110.

† ASSOTARE, virgis caedere, flagellare. V. *Açot* et *Açotare*. Ch. an. 1236. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 380.

† ASSVETAE, Siculis, *in venatu semper agentes*. Gloss. vet. Cod. reg. 7646.

ASSVLA. (1) Pro *Astula*, fragmentum; Ioanni de Ianua, *id quod cadit de ligno, cum dolatur*. Gloss. MS. Montis S. Eligii Atrebat. addit: *Dicitur ab assa, scilicet cum pro ligno dolato vel assere accipitur. Assula, quasi parua Assa*. Henricus Monachus de Miraculis S. Germani Autissiodor. Episcop. c. 30. (2) † Dolabra, in Gloss. Lat. Gall. Ms.

ASSVLTARE, adoriri, Gall. *Assaillir*. Gasparis Barthii Glossar. ex Hist. Palaest. Raimundi Agilaei. Sed haec vox Latinis haud prorsus ignota. Tacitus, *Assultare tergis pugnantium*. Statius iungit cum accusatiuo.

ASSVLTVS, impetus, aggressio. Concil. Islebon. c. 16. Petr. Diac. l. 4. Chr. Casin c. 105. et alibi. V. *Adsalire* et *Assalire*.

† ASSVMENTVM, *ab assumendo dicitur; idem quod ab aliquo accipitur ad quid faciendum vel reparandum*. Glossae bibl. anon. ex Bibl. reg.

ASSVMERE, *delere, interficere*, apud Barthium in Glossario ex Fulcherii Carnot. Hist. Palaest. Eadem notione Galli dicunt, *Assommer*.

ASSVMMARE, Gall. *Sommer*, in summam totalem redigere. Vitae Abbatum S. Albani.

† ASSVMMATIO, summa. Bulla Ioan. PP. XXII. apud Lam. in Delic. erud. part. 3. p. 284. V. *Summare*.

ASSVMPTI Senatores. Vita Coelestini V. Papae apud Murat. tom. 3. pag. 621. Senatores autem, inquit Muratorius, hic dicuntur, vt olim Consules, duo scilicet totius Senatus Praesides.

ASSVMPTIO. (1) Dies mortis Sancti alicuius, quo scilicet eius anim[a] in coelum assumitur. *Assumptio S. Ioannis Apostoli et Euangelistae*, apud Ordericum Vitalem lib. 5. p. 59[.] et in Vita Godefridi Comitis Cap[.]pebergensis cap. 54. Proprie vero dicitur Transitus B. Mariae, vt a[.] Durandus lib. 7. Ration. cap. [.] num. 19. Frodoardus in Leone IV. PP. Adde Serm. S. Autberti Beneventani tom. 4. SS. Ord. S. Benedicti pag. 266. V. *Dormitio*. † Eodem nomine designatur ascensio Domini in Consuet. Castell. ad Sequanam ex Cod. reg. 9898. (2) Idem videtur apud Anglicos Practicos, quod Constitutum in Iure Romano: Cowell. lib. 4. Instit. Iur. Anglic. tit. 6. §. 2.

ASSVMPTOR. Papias: *Galesus i. gula, deuorator, assumptor, gluto*, cib[.],

ASSVMTIO, coronatio, electio in Regem. Ch. Episcoporum et Baronum Regni Daciae, qua eligunt Regem, Fredericum Holsatiae Ducem apud Ludewig. tom. 5. Reliq. MS. p. 317.

ASSVNATA, *expeditio militaris*. Ch. Alphonsi III. Regis Portugalliae an. 1289. apud Brandaonum to. 4. Monarch. Lusitan. pag. 179. Vox Hisp. *Assonada*, ex *assonar*, conuocare.

† ASSVNGIA, Axungia. Glossar. Lat. Gall. an. 1352. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 507. V. *Assungia*.

ASSVRRECTIO, honor, reuerentia, qualis exhibetur ei cui ingredienti assurgunt omnes. Hinc Virgil. Ecloga 6. v. 66.

Vtque viro Phoebi chorus assurrexerit omnis.

Henricus Huntindonensis de contemtu mundi c. 6. Spicil. Acher. t. [.] pag. 191.

† ASSYTVS, *carnale lascino*, in Glossar. Lat. Ital. Ms.

ASTA. (1) Veru, Gall. *Broche*, olim *Haste*. Apud Niuernenses erronum et Lotharingos vox familiaris; vnde et *Hastator*, Gall. *Hateur*, officialis nomen in domo Regia, cu[.] scilicet qui veru transfigit carnes. Tolosatibus *Ast* est veru. Hilbor.

Dal

Dalphin. to. 2. p. 273. V. *Hastator* et *Asterius*. (2) ASTA *Feudalis*, subiectio feudalis, Gall. *Vassalité*. Histor. Dalphin. pag. 212. *Dedit in beneficium atque feudum praedicto Domino Hugoni de Turre Domino de Viniaco, et de eisdem per inuestituram feudalem, in signum astae feudalis, per traditionem vnius annuli aurei inuestiuit tanquam vasallum suum fidelem* etc. (3) Modus agri. Vetus notitia, apud Perardum in Tabulis Burgundicis pag. 108. *Adcensauerunt* [illegible] *domui vnam astam prati ad* [illegible]*serias positi sub censu 3. nummorum.* Vbi *Asta* scribi pro *hasta*, idemque esse videtur, quod *lancea*. Italis enim *asta* est, quod Latinis *hasta*. Vide *Lancea* et *Hasta* 5. (4) † Pro *hasta*, lancea. Ch. an. 971. t. 4. Cod. Ital. diplom. p. 1525.

ASTABULA, velum vt videtur, tensum, quo solis ardor arceatur. Ch. Ms. a. 1416. in Bibl. reg. *Vnus ipsorum studentium ludentium ascendens astabulam in muro dictorum viridariorum commune tensam*, etc.

ASTACHANTUM, locus vt videtur, palis et paxillis munitus, forte pro *Attachantum*. Stat. ciuit. Astae c. 7. *Si aliqua persona in praedictis* [illegible]*dinis seu astachantis damnum* [illegible]*ret.*

ASTACIA, i. forte quod *Asta* 3, modus agri; nisi legendum sit *arracia*, pro *haracium*. V. *Aratia*. Ch. Henr. IV. Imp. a. 1070. ex Chartular. Romaric. *Accipiuntur de porcariis porci, bachones et verres, et medo et sal de astaciis et prouidentia.* V. *Astalaria*.

[illegible]DIA, idem quod *Asta*. Charta [illegible]um Montis-Albani an. 1231. [illegible] Regesto Comitatus Tolosae Ca[illegible] Comput. Paris. fol. 27. *Census et vsus tales sunt, de vnoquoque* [illegible] *quod habeat 6. astadias in latitudine, et 12. in longitudine, habeat dominus 12. den. a capite, etc.* V. *Asta*.

[illegible]TADIUS, eadem notione. Charta Ildefonsi Comitis Tolosani an. 1231. [illegible] Reg. 19. Tabularii Regii Ch. 97. [illegible] *vnoquoque casale qui habeat 6. astadios in latitudine, et 12. in longitudine, habeat dominus 12. den. a capite, et omni anno ad Mart. seruitium, 12. den. et reacapte, quando euenerit.*

ASTAGIUM. Ch. Ludouici VI. Reg. Franc. an. 1108. ex Tabulario S. Samsonis Aurelian. *Quatenus consuetudinem quandam, quam astagium vulgo nominant - - ipsis Canonicis liberam et ab omni jure regio quietam donantes concederemus.* Vbi forte legendum *Estagium*, Gallis *Estage*. V. *Stagium*, et infra *Astaticum*. Retinendum *Astagium* persuadet Statutum Capituli Lingonensis an. 1257. inter Instrum. tom. 4. nouae Gall. Christ. col. 209. vbi legitur: *Si qui autem huic ordinationi vel statuto inobedientes vel rebelles extiterint, astagium non facient, et quotidianis distributionibus, monitione praemissa, priuabuntur.* *Astagium* forte ab *Astare* diuinis officiis dictum, idem est quod Praesentia, *Assistance*, cui certa merces vulgo assignatur in Cathedralibus et Collegialibus Ecclesiis.

ASTALAGIUM. (1) Idem quod *Estallagium* vel *Stallagium*, praestatio pro mercibus exponendis, Germ. Stapelgeld. Ch. Hugonis Ducis Burgund. de fundatione Capellae Ducum Diuionensis an. 1172. inter Instrum. tomi 4. nouae Gall. Christ. col. 187. (2) Ager vnius *astae*. Ch. Ms. an. 1261. in Bibl. reg. V. *Astalaria*.

† ASTALARIA, modus agri, i. q. *Asta* 3. Ch. inter Monum. eccles. Aquil. c. 39. V. *Hasta* et *Lancea*.

ASTALIA, silua vnde hastae seu hastilia caedebantur. Leges Luitprandi apud Murat. tom. 1. part. 2. pag. 60. col. 2. *Si quis astalia alterius capellauerit, componat ei cuius astalia fuerit, solidos VI.* Vbi Goldastus pro *Astalia* legit *Stalaria*.

ASTALIUS. Lex Longobard. lib. 1. tit. 1. §. 6. *Si quis contra inimicum pugnando collegam suum dimiserit, aut astalium fecerit, id est, si eum deceperit, et cum eo non laborauerit*, etc. Vbi Boherius: *Astalius, descendit ab astu, idest, dolo vel malitia.* Cuiacius: *Astalium facere, frustrari, decipere.* Murator. tom. 1. part. 2. p. 18. col. 2. pro *Astalium fecerit*, legit

legit etiam *Astalia feceris* ex Codice Mutinensi. V. infra, *Asto animo*. Angli decipulum, *Astale* vocant.

ASTALLAMENTVM, prolatio, ad indictum terminum debiti soluendi induciae, Gall. *Repit*. Litterae Eduardi III. Regis Angliae an. 1339. apud Rymer. tom. 5. pag. 109. V. *Asterminare* 2.

† ASTALLARE, differre, tempus prorogare. ASTALLATIO, dilatio, mora, induciae. Stat. Cisterc. incerti anni ex Cod. Ms. V. *Astallamentum*. HASTALLARE, HASTALLATIO, eadem notione, in Stat. 1365. c. 10. ex Cod. Ms. Harden.

† ASTALONVS, ornamentum capitis mulierum, i. vt videtur, ac Gallis *Bourrelet*. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 580

ASTANEA. In suppellectile Casinensis Ecclesiae vendita pro redemtione captiuorum, recenset Leo Ost. in Chronic. Casin. lib. 1. cap, 58. (al. 55.) *hostiales 3. pro Byzantiis 12. Astaneas 2. pro Byzantiis 8. puluinaria serica tria, etc.* Alii Codd. habent *castaneas*.

ASTANTIA, auxilium, Gall. *Assistance*. Vita Catharinae Senensis, tom. 3. Aprilis p. 892.

† ASTARE, i. q. supra *Assanta*, quod vide.

ASTARIA, maritima, campus planus mari adiacens. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 25. Vox forte corrupta ab *Aestuaria*, vulgo apud Venetenses Armoricanos *Estiers*, de quorum regione maritima Caesar lib. 3. de Bello Gallico dicit, *pedestria esse itinera concisa aestuariis, etc.* id est, canalibus, qui nonnisi tempore aestus maris aquis implentur. Armoricane *ster*, flumen.

ASTARIVM, *vbi venduntur bona proscriptorum*. Gloss. Isid. Scribendum esset *Hastarium*, quod hasta esset auctionis index. V. Graeuium in hunc locum.

ASTARVM, pro *Affarum*. Sunt autem *Affare* et *Affarum*, Prouincialibus Ius, proprietas, quaeuis etiam bona et facultates. Tabular. minus S. Victoris Massil. fol. 106. ad an. 1227. V. *Affare*.

ASTATI, Haeretici Sergii cuiusdam, qui sub initium saeculi IX. impostoras Manichaeorum instaurabat, sectatores, a Michaële Curopalate seuerissimis edictis coërciti, cum prius sub Nicephoro immensum creuissent. A Graeco ἄστατος, instabilis, dicti sunt *Astati*. De his agunt Theophanes, Petrus Siculus, Baronius ad an. 812. etc.

ASTATICVM, idem quod *Stagium*, mansio, residentia. Ch. Rogerii Vicecomitis Biterrensis an. 1194. apud Catellum lib. 4. Rerum Occitan.

ASTATVS, pro *Assatus*, *Assus*. Serm. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1683.

† ASTEARIVS, inter officiales ecclesiae Autis. recensetur in Obituar. Ms. eiusdem eccles. a. 1247. V. *Asteria*.

ASTEDIVM, V. *Hastedum*.

ASTELLA. (1) † Hastile, seu baculus longior, cui vexillum adfigitur, German. Schaft. Ch. a. 1333. Ms. Bibl. reg. V. *Astula*. (2) † Veru. Inuentar. a. 1218. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 67. V. *Asta* 1.

† ASTELLARE. a Gall. *Atteler*, equos ad currum iungere. Ch. Ms. a. 1361. in Bibl. reg.

ASTENANCIA, ad tempus indictum induciae, Gall. *Astenance*, *Suspension d'armes*. Regestum Magnorum Dierum Trecens. fol. 106. verso. V. *Attenantia*.

ASTERIA, officium *astearii*. Acta Capitul. Ecclesiae Lugdun. ann. 1343. *Concesserunt D. Hugoni de Georgio officium Asteriae, cum omnibus iuribus et franchesiis*.

† ASTERIAS, piscis genus, remora. V. *Plota*.

ASTERISCVS. (1) Gall. *Asterique*, nota instar stellulae, qua vtuntur librarii. Acta SS. Ordinis S. Bened. Saec. 3. part. 1. pag. 154. Etym. ἀστήρ, stella. (2) ASTERISCVS Graece ἀστερίσκος, ex auro vel e alio metallo stellula, quae in Ecclesia Graeca ponitur super patenam, ne sacra dona tegenda cum pusilla cruce in vertice, vt velum, quo patena cooperitur, sustentetur, ne Eucharisticum panem in patena positum tangat

tangat. Denotari autem hac caeremonia volunt stellam felicis ominis quae Magos ad Dominum nostrum deduxit, superstetitque vbi [illegible] erat; vnde Sacerdos hanc stellam [illegible] imponens, ait: *Et veniens [illegible] astitit super vbi erat positus.* Dominic. Macer in Hierolex. et Hofmann. in Lexico.

[illegible]STERIVM. Tabularium Maioris Monasterii: *Totum mariscum eorum de Angulis, sicut Asterio Chaionis fluminis, atque Asterio Sanctae Mariae [illegible]ditur.* V. *Astaria.*

[illegible]ERIVS, assarius, capreolus. Inventar. an. 1476. ex Tabul. Flamar. *Item plus duos asterios siue asta ferri.* V. *Hastarius.*

[illegible]s, f. idem quod *Asta*, Veru, [illegible] craticula, Ross, ab *Asso*, braten. Memoriale bonorum mobilium pri[illegible] S. Michaelis de Taltio dioecesis Barcinon. ann. 1297. † Car[illegible] idem videtur ac *Asterius.*

[illegible], seu hastile, baculus lon[illegible], cui crux, quae defertur in Pro[illegible]ionibus, insigitur. Leo Ost. lib. 2. cap. vlt. Adamnanus lib. 1. de Locis SS. cap. 8. Occurrit non se[illegible] Exodi cap. 25. etc. V. *Ast[illegible]1.*

[illegible]LLA. Anastasius in Leone III. [illegible] *Super altare maius fecit te[illegible] holoserica alythina 4. cum astil[illegible] et rosis chrysoclabis.* Hesychius [illegible], vitis speciem esse ait: φέρμιν, [illegible] ἀστύλας, τὰς ἐκ σχοίνων [illegible]. Sed an *astelae* ad *astil*[illegible] referendae sint, alii iu[illegible]. Hispani *astillas*, Occitani [illegible] vocant, quae Graeci κάρφη, [illegible] *Assulas.*

[illegible]DERE, pro *Hastiludere*, lan[illegible] ludicris concurrere. Histor. [illegible]. tom. 2. pag. 347. V. *Ha*[illegible].

[illegible]VLARE actiuum, idem videtur [illegible] concedere, dare. De primor[illegible] Calmosiac. Monast. lib. 2. apud [illegible] tom. 3. Anecd. col. 1192.

† ASTIPVLARI, *atiser*, in Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692.

[illegible]PVLATOR, in Ordine Romano [illegible] is, cuius licentia et con[illegible]sensu virgo religionis habitum sumit.

† ASTIS, ASTOIS, lumbus, in Chartis Mss. a. 1305. et 1313. Bibl. reg. V. *Astus.*

ASTO ANIMO, saepe occurrit in Leg. Longobard. *voluntarie, doloso et malo animo.* Lib. 1. tit. 9. §. 13. tit. 56. §. 7. tit. 19. §. 1. tit. 23. §. 4. tit. 24. §. 4. tit. 25. §. 44. lib. 2. tit. 21. §. 5. tit. 55. §. 12. Et in Charta Lusitanica apud Brandaonum in Monarchia Lusitan. tom. 3. pag. 277. Vgutio: *Asto, Voluntarie.* Has voces vsurpatas a Plauto in Poenulo, Accium apud Nonium, et aliquot IC. in Lege 4. de Furtis, leg. 15. Qual. quis defend. se deb. leg. 3. de Homin. lib. leg. 1. de Dam. injur. paene obsoletas in vsum reuocarunt non modo Longobardi, sed et Itali, apud quos *Astio*, est inuidia, odium, *Astioso*, inuidus, *Adastiare*, *Adastiarsi*, inuidia corrodi. Vocis etymon a Latina *Astus*, (*) aut a Germanico infer. Hast, festinatio, Angl *Haste*, Gall. *Haste*, *Haste*, Belg. *Haast.*) nec aliunde accersendum, quidquid dicant viri docti, qui a *fastidium*, vel *fascinus*, deducunt Nam et Plautus *Astum* adiectiue vsurpauit in Trucul. *vbi astis fallacils confertum dixit.* V. *Atia. Iuramentum de Asto, in Lumbarda,* quod idem est, *quod iuramentum de calumnia in iudicio contentioso fori ciuilis vel Ecclesiastici.* Nicol. Upton de Officio milit. lib. 2. cap. 4.

ASTOLIGIT, *quod in animo iniquo quaeritur*, Vgutioni MS. in Cod. Nauarraeo: *Astor, voluntarie. Astogilt, quod in animo iniquo quaeritur.* Ex eodem fonte, ac *Asto* animo.

ASTOLISAZO, mendose pro *Abautorizat*, quod vide in *Abautorizare.*

† ASTOLIVM, vt *Stolium*, classis. Ch. Ms. a. 1366. V. *Stolus* 2.

† ASTONVS, veru, in Stat. Vercell. l. 3. p. 101. V. *Asta* 4.

ASTOPATVS. seu potius *Estopatus*, ex Gallico *Estouppé*, quasi dicas *stuppa obstructus.* Regiam Maiestatem lib. 2. cap. 72. §. 1. *In viis publicis astopatis - - in aquis distornatis a recto cursu.*

ASTOR, pro *Astur*, equus, si bene coniicio. Litterae Patentes Caroli Ierusalem et Siciliae Regis an. 1307. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Petebant dicti parerii quartam partem mutonorum, astorium et cabastragiorum.* V. *Astur.* † Carpentario videtur, pro *astorium* legendum esse *agnorum.*

† **ASTORERIVS**, qui *astares* nutrit, curat. Stat. Vercell. l. 5. pag. 127. V. *Astur.*

ASTPAGIVM, V. *Aspagium.*

ASTRABA, tabella, vbi pedes requiescunt, in Glossis Isidori et apud Papiam. Ita Gloss. Lat. Graec. *Astraba*, *σανὶς*, *ὑποπόδιον.* Sic enim recte emendant viri docti, pro *astrama.* Ἀστράβη ab ἀ et στρέφεσθαι, quia non vertitur. sed stabile est: Suidae vero *ἀστράβη*, est τὸ ἐπὶ τῶν ἐφιππίων ξύλον, ὃ κρατοῦσιν οἱ καθεζόμενοι, Phauorino et Glossis MSS. *τὸ σαγμοπέλλιον.* Ex quibus conficitur, *Astrabas* fuisse stapedes secundum Isidorum; secundum Suidam sellae arcum, quem *Arçon* Galli dicunt, vel sellam ipsam, vt est in Anonymi loco allato a Suida, aut instratum sellae, juxta Phauorinum. Denique in Glossar. Anglo-Sax. Aelfrici: *Astraba Forbret* exponitur. Somnero vero *Forbret*, *confractus*, id est, forte curuatus, quomodo est sellae arcus. V. *Arctio* et Iohannem Tzetzem Chil. 9. v. 850. Nicetam in Manual. lib. 2. n 7. etc.

† **ASTRACVM**, *vel* **ASTROCVM**. *est pauimentum domus*; *Alexander vero pro paramento, alias pro pauimento; melior littera ipsius laris* (sic) *accipit capitulo de disinteria: detur, inquit, stropina piscis assata in astraco.* Germ. Aestrich.

ASTRAGVS. Alexander Iatrosophista MS. lib. 2. Pass. cap. 66. *Aut de creta astrago calefacto superfedeat, aut de cimolea terra calente et extincta in vino, aut astrago balneorum, similiter cum vino perfuso.* Vbi Gloss. MSS. *Astrago, i. pauimentali, de creta enim fit pauimentum.* V. *Astracum.*

† **ASTRAHERE**, pro abstrahere, in Ch. a. 1217. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 55.

ASTRALABVM, pro *Astrolabium*, instrumentum Mathematicum. Concil. Treuir. ann. 1310. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 257.

† **ASTRALE**, *ad astrum spectans.* Cath.

ASTRAMA. V. *Astraba.*

ASTRANTIA, caulis species, de qua vide Lexicon Hofmanni.

ASTRARIVS, V. *Astrum.*

† **ASTRASCINARE**, ab Ital. *Strascinare*, trahere, raptare, apud Murat. t. 16. Script. Ital. p. 916. V. *Strascinare.*

† **ASTREA**, i. q. mox *astrum*, domus. Bulla Innocent. III. PP. an. 1199. inter Instrum. t. 11. Gall. Christ. p. 170.

† **ASTRECA**, idem videtur ac *Astracum.* Ch. Landenulfi Longob. princ. in accessi. ad Hist. Cassin. part. 1. p. 87. *Et super arcora ipsos ponere debeant frabes.* (f. pro trabes) *et plantas sternere et astrecas facere.*

† **ASTREPERB**, *Estroteir*, in Glossar. Lat. Gall. a. 1352. Cod. reg. 4120.

ASTRICTIO, coactio, adactio, Germ. Zwang, apud Rymerum t. 12. pag. 524. col. 2.

ASTRIFICVS COETVS, idem ac *Senidocium* in Glossis antiquis MSS. V. *Sinodocium.*

ASTRINGA. Charta fundationis Monasterii Saluensis dioecesis Nemausensis ann. 1209. apud Catellum in Comitibus Tolosan. lib. 1. c. 1[illegible]. *Seu etiam timentes congerentes antiquum timorem atque terrorem, et vt [illegible] nos Dominus ab eius machinamentis multimodis et connectas cum suis astringis in cubilibus regni caelestis*; [illegible] i. e. vinculis astringentibus. † [illegible]ctius editum *Astrigeris* inter Instrum. t. 6. Gall. Christ. p. 173. et t. [illegible] Hist. Occit. p. 182.

ASTRIPOTENS, epithetum Deo tributum apud Murat. tom. 2. 45[illegible] col. 2. in Historia Luitprandi Presbyteri. Acta SS. Iulii tom. 4. pag. 559. f. in Miraculis B. Simonis de Lipnica.

ASTROCVM, V, *Astracum.*

ASTROLABIVM, Dioptra, instrumentum Mathematicum planum, 360. gradibus distinctum, cuius ope, polis altitudo, et astrorum motus capiuntur seu colliguntur. Astrolabii vsus varios et fabricam descripsere Stoeflerus, Henrion, Clauius, Bion, etc. Componitur ex ἄστρον, astrum, et λαμβάνω, capio. Rolandinus Patauinus de factis in Marchia Taruisina lib. 4. caput 12. apud Murat. tom. 8. col. 228.

† ASTROPHVS, *lunatigo*. Gloss. Lat. Ital. Ms. V. *Astrosus*.

† ASTROSIA, *la tennita del corpo*, in eod. Glossario.

ASTROSVS, *malo sidere natus*. *Astrosus*, *lunaticus*. Isidor. in Gloss. et in Orig. lib. 10. et ex eo Vgutio.

ASTRVCO, V. *Astur*.

ASTRVCTOR, *equus*, *ambulator*. Papias MS. Ecclesiae Bituric. V. in *Astur* et *Ambulator*.

† ASTRVERE, inuenire, fingere. Columnar. f. Comoedia sine nomine: *Non astruxi*. Vbi Glossae: *i. e. non adinueni*.

ASTRVM. Bractonus lib. 4. Tract. 3. c. 11. *Vnde videndum, si nepos et auunculus sint eadem potestate antecessoris simul fuerint astrarii tempore mortis, eo quod ambo reperiuntur in astro, sine in astro etc.* Adde lib. 2. cap. 36. §. 6. Fleta lib. 4. c. 2. §. 8. de Natiuis: *Qui a magno tempore extra astrum suum villanum ad loca remotiora se transtulerunt*. Vox deducta a Saxonico *Eord*, focus, focale, fornacula; vnde postea toti domui nomen inditum. Hinc *Eordfest*, famulus domesticus; *Eordhert*, pater familias. Ex *Eord* vero Anglo Normanni *Astre* formarunt, idque appellationis domibus applicarunt, quas Galli *Feus*, seu *focos*, etiamnum vocant. Sed et Gallis vox *Astre* non incognita; nam et focos et caminos *Atres*, seu *Astres*, appellant. Praeterea ex praeallatis ex Bractono obseruare est, *Astrum* et *atrium* promiscue dictum; nam hoc loco *atrium* non est Gallorum *Court*, sed domus ipsa: proinde *Astrarii* iidem sunt, qui *astro addicti* seu *Mansionarii*, de quibus suo loco, qui Anglo-Saxonib. *Heordfitert* dicebantur. Gloss. Saxon. circa tempora Edwardi III. exaratum: *Heordfnert*, *Astro addictus*. Sed et admodum videtur vero simile, Occitanos suum *Estare* et *Stare*, pro quauis domo inde deduxisse, cum Galli, seu Gallo-Normanni domos *Estres*, et *Atres* vocarent. Consuetud. Cantii: *Le Astre demurra al puné*, id est, *Astrum seu domus remanebit secundogenito*. V. *Stare*. *) *Astrum*, Germ. est Aestrich, vel Aesterreich, a voce Germanorum inferiorum Aster, Asteré, lapides quadrata figura tessellati. V. *Astrea*, et *Astracum*.

ASTRVM SINISTRVM, infortunium. Acta S. Francisci de Paula to. 1. Aprilis pag. 166.

† ASTVI, *potaui*, *dicitur enim esui et astui*, *i. e. manducandi et bibendi*. *Placidus*. Glossar. vet. Cod. reg. 7646.

ASTVLA. (1) Segmentum, Seruius Danielis, et ex eo Isidorus, lib. 17. Orig. c. 6. Alii censent vocem formatam ex *Astula*, tabula sectilis. Marcellus Empiricus c. 29. *Lupistercus*, *dummodo non in terra inuentum*, *sed supra fustem*, *aut supra astulas*, *aut supra iuncum*, *colliges*. Beda lib. 3. Hist. Angl. c. 2. *Multi de ipso ligno sanctae Crucis astulas excidere solent*. Adde lib. 3. cap. 13. Paulinum Epist. 11. 12. et Natali 10. etc. ASTELLA, apud Adamnanum lib. 2. de Locis SS. c. 1. HASTVLA, in Vita S. Erkenwaldi Episcopi London. *Verum etiam hastulae ab eo* (feretro) *abscissae*, *et ad aegrotos allatae*, *citam eis salutem parabant*. (2) † ASTVLA REGINA, *vel regia*; *quidam assodillum sic nominauerunt*; *sed alia videtur apud Plinium*. Glossar. med. Simon. Ianuens. ex Cod. reg. 6959. V. Salmas. in Solin. p. 356.

ASTVM, pro *Castrum* in exemplo sequenti mendose scriptum credit Cangii editor; nisi forsan Papiae, Ioannis de Ianua, aliorumque Glossographorum exemplo vsus Chartae scriptor ex ἄστυ, vrbs, *Astum* fecerit.

rit. Charta fundationis Collegii Ardacensis ab Henrico Romanor. Imp. apud Raimund. Duellium Miscellan. lib. 1. p. 106. *Ad altare S. Mariae semper Virginis sanctique Corbiniani Confessoris in Monasterio Frisingatale praedium quale dei Reich, id est, astum in Ardacker in Comitatu Marchionis Adalbert trans fluuium Ensam habuerunt, iure gentium nostrae potestati tradidimus.*

† ASTVNICVS, *costumato.* Glossar. Lat. Ital. Ms.

ASTVR, ASTVRCO, ASTVRCVS, etc. Accipiter maior, qui *Astur* Iulio Firmico dicitur, *Astor*, Italis, *Autour*, Gallis, *Aston* Occitanis. Charta Bertrandi Episcopi Agathensis an. 1249. in 30. Regesto Archiui Regii, ch. 101. ASTVRCO, Papiae, *Accipiter maior* Ebrardus Betuniensis in Graecismo cap. 9. Ioan. de Ianua: *Asturco dextrarius, ab astur, pro gente; quia apud illam gentem huiusmodi equi abundant. Est etiam idem quod accipiter.* Idem Papias: *Asturco, equis ambulator.* ASTVRCO, apud Radulphum Hengham in summa magna cap. 1. pag. 6. AVSTVRCIVS SORVS, apud Bractonum lib. 5. tract. 1. cap. 2. §. 1. ASTVRCVS, in Chronico Cambriae. AVSTVRCVS in Fleta lib. 2. cap. 41. §. 7. AVSTVR, apud Fridericum II. lib. 2. de Venat. cap. 2. AVSTORIVS in 1. Regesto Constabulariae Burdegal. fol. 131. *Austor*, in Foris Beneharnensib. tit. 1. art. 27. *Austor et Esparbers* in Consuetud. Solensi tit. 13. art. 9. 10. Vsatici Barcinonenses MSS. cap. 106. OSTORIVS. Charta Communiae Rotomag. ann. 1207.

† ASTVRGIVS, i. q. *Asturco*, accipiter maior. Regist. Phil. Aug. ex Bibl. reg.

ASTVS. f. Assatura, seu frustum carnis ad assandum. († Vel potius lumbus porcinus, i. q. supra *Astis.*) Charta anni 1182. in maiori Chartulario S. Victoris Massil. fol. 36. *Quisquis habuerit porcum debet dare duos astos et duo crura de porco, quem nutrinerit, et milites vnum astum - - de vbliis debent habere dimidiam partem Monachi et dimidiam milites.*

ASTVS ANIMVS. V. *Asto animo.*

† ASTVTVS, astutia. Ch. a. 1121. inter Probat. Hist. Autiss. p. 30.

ASVLHARE PICE, sic quippe legendum, non *vice* vt in exemplo sequenti. Notum Veteres dolia, lagenas pice adstrinxisse. Hinc Horatius Ode 8. lib. 3.

Hic dies, anno redeunte, festus
Corticem adstrictum pice dimouebit
Amphorae fumum bibere institutae
Consule Tullo.

Et Ouidius Fastor. lib. 2.

Quodque pice adstrinxit, etc.

Hinc etiam *Picata vina* apud Martialem Epigr. 107. lib. 13.

Haec de vitifera venisse picata Vienna.
Ne dubites: misit Romulus ipse mihi.

Asulhare ergo *pice*, est dolia picare, Germ. pichen, Charta Guillelmi Abb. Floriac. an. 1296. ex Tabulario eiusdem Coenobii: *Item dictos promisimus annis singulis in vindemiis vinum, quod capi poterit in 32. doliis - - et illis impletis illa vice non tenebimur asulhare. etc.* † Nihil aliud hic est *asulhare*, quam complere, explere; ita vt sensus sit: vbi semel impleta fuerint illa 32 dolia, tunc non tenebimur ea iterum explere. Legendum pro *illa vice*, *alia vice.*

ASVNGIA. pro *Axungia*, German. Scheer. Hispan. *Axundia.* Iacobi Auriae Annal. Genuenses lib. 10. ad annum 1283. apud Murat. tom. 6. col. 581.

† ASVOLI, *est atramentum grae in antiquis synonimis inuenio quod est fuligo.* Glossar. medic. Simon. Ianuens. Cod. reg. 6959.

† ASVR, coeruleus, Gall. *Azur*, Ed. Caroli VI. an. 1386. in Bibl. reg.

ASVRATVS, caeruleus, Gall. *Azuré.* Recensio MS. ornamentorum Ecclesiae Nouiomensis ann. 1419.

ASVREVS, eadem notione, ibidem.

† ASVTATVS, aggressio, Gall. *Assaut.* Ch. Ms. a. 1214. V. *Assultus.*

ASYLE, pro *Asylum*, Gall. *Asyle*, in Actis SS. Februarii to. 3. p. 558.

AT, pro AD, in Praecepto Radulphi ann. 1034. apud Muratorium to. 2. pag. 308. col. 2. *Quae at rem publicam pertineat.*

AT, actio, lis, apud Aruernos. V. *Fortia magna* in *Fortia 2.*

AT, AT. Interiectiones dolentium et in certamine superatorum. Radulfus Cadomensis de Gestis Tancredi apud Marten. to. 3. Anecd. col. 167.

Ad crucis aspectum perdit gens Persica visum,
Fit tremebunda, gemens, qua venerat acris et horrens.
Non est amentum, non est qui exerceat arcum.
Euax ah ah he vertuntur in At At et heu, heu.

V. ibidem col. 170.

ATACHEIA, ATACHIA, f. Portorium, Gall. *Peage.* Lobinellus Hist. Britan. in Glossario ex Archiuo Savigneii: *Ego Andreas dominus Vitreii dedi Abbatiae Savigneii Atacheiam calcejae molendini de Campo Flo-[illegible] et multam omnium hominum.* Chartularium Monasterii SS. Trinitatis Cadomensis fol. 23. verso. † Nihil hic ad portorium pertinet; potest autem de mole seu palorum seriei intelligi. Gallis *Atache* est paxillum, seu pedamentum, cui vitis innititur.

† ATACHIA, ATTACHIA, clauulus, Häftlein. Comput. Ms. a. 1245. *De sex atachiis monciatis ad pallium.* V. *Attachare.*

† ATACHIARE, ad manum regis seu domini ponere, quasi alligare. Gall. *Attacher.* Ch. Ms. Henr. II. reg. Angl. a. 1155. V. *Attachiare.*

ATACOVSTA, malus auscultator, explorator; qui audita refert, vt noceat. Historia Fontanellensis tom. 1. pag. 445. Etymon. ἀτάω, noceo, et ἀκουστής, auscultator, auditor. † Legendum *Otacusta*, a Graec. ὠτακουστης, quod in Gloss. Gr. Lat. exponitur *auricularius, explorator*, ab ὠς, auris, et ἀκούω, audio. Laur. Amalth. *Otacustae, corycaei, seu delatores principis alicuius.* V. *Otacusta.*

ATALAIA, specula, vox Hispanica. Fori Leirenae.

ATALLIA, V. *Tallia.*

† ATALVCARE, ATALVSSARE, a Gall. *Taluter*, in decliuitatem construere. Stat. a. 1382. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 232.

ATAMBOR, tympanum, V. *Tambur.*

† ATANS. aedicula, appensum muro tectum, i. q. *Attegia.* Ch. Ms. ann. 1283. V. *Apantitium.*

ATANVLVM, *genus vasis*, Isidoro in Glossis. Festus habet: *Atanuuium est poculi fictilis genus, quo in sacrificiis Romani vtebantur Sacerdotes Potitii.* V. Scaligerum in hunc locum. Supplem. Antiquarii: *Atanuuius*, ἅγιον ἱερέως σκεῦος, *Vas pontificiale.*

ATARACANAE, armamentarium, Gall. *Arsenal*, ab Hispanico *Ataraçana*, eiusdem notionis. Chronicon S. Ferdinandi Regis Castellae tom. 7. Maii pag. 350.

ATARECA. Vetus Charta donationis Hispanica apud Sandouallium: *Mea diuisa et meos atondos, id est, mea sella Morzerzel cum suo freno et mea espata, et mea cinta, et meas espulas, et mea atareca cum sua hasta, et alias meas espstas labratas, et meas atareças et meos cauallos, et meos mulos, et meos vestitos, et alias meas espolas, et alio freno argenteo, quantum potueritis inuenire.* † Amentum, vt videtur, ab Hispan. *Atar* ligare.

† AVTVMARE, *Gallice asfeer vin*, in Glossar. Lat. Gall. a. 1352. Cod. reg. 4120. forte pro *autumare*, aestimare.

† ATAVVS, proauus, in Ch. Lud. VI. a. 1112. apud Felib. inter Probat. Hist. S. Dion. p. 92.

ATELABVS, vel potius *Attelabus* a Gr. ἀττέλαβος, species locustae. V. Thesaur. ling. Gr. Henr. Steph. in append. S. Hieron. in illud Esaiae cap. 33. *Sicut colligitur brucus, etc. Ex locusta brucus nascitur, et quousque habeat alas, sic vocatur. Cum autem alae crescere coeperint, atelabus dicitur; cum autem plene volare coeperit, est locusta* etc. V. Ioan. Sarisber. lib. 6. cap. 1.

✝ ATEMPLARE, pro Italico *Assemplare*, vel *Assemprare*, ad typum affingere. in Ch. a. 1208. ap Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 873.

ATEMPTORIVM, forte susceptio, molitio militaris. Informationes Ciuitatis Massiliae de passagio transmarino e MS. Sangerman. *Incipiet ordinare caualcatas suas sic quod nullus viuens scire valeat - - quo - - dirigere voluerit sua atemptoria siue arcem, excepto secreto consilio suo; quin imo alibi dissimulet se iturum;* i. e. daß niemand wisse, wohin seine Unternehmungen und Macht gerichtet wären. Haud absimili ratione verbo *Attentare* vsus est Tullius, cum dixit in Verrem: *Inimicos diligenter cognoscere, colloqui, attentare.* Et alibi pro Sextio: *Capuam ab illa impia et scelerata manu attentari suspicabatur.*

✝ ATENERE, durare, perseuerare, Gall. *tenir*, Germ. anhalten. Bened. abb. Petroburg. de vita Henr. II. t. I. p. 132.

ATENGIA, pro *Acengia*, modus agri. Litterae Officialis Paris. an. 1262. ex Tabulario S. Germani a Pratis: *Item vnam atengiam vincae ad Groas in censu S. Germani, et dimidium arpentum prati.* V. *Andecinga.*

ATENIA, pro *Antilena*, apud Thwroczium in Carolo Rege Hungar. cap. 99.

ATERGVS, retro κατόπιν, ἀπὸ νώτα, in Glossis Lat. Graec.

ATERMINARE. (1) Soluendae pecuniae certum tempus debitori praefinire, Gall. *Atermoyer.* Edict. Ludouici VIII. Regis Franc. an. 1223. (2) ✝ Terminis s. limitibus circumscribere. in Ch. Ms. a. 1473. V. *Atterminare* 1. Hinc

✝ ATERMINATOR, agrimensor, qui *terminos* seu limites ex iure statuit. Stat. Montis-reg. p. 34. Ch. Ms. a. 1351. V. *Terminator* 2.

✝ ATERRARE, terra implere. Gall. *Aterrir.* Ch. Ludov. regent. Reg. Fr. a. 1380.

✝ ATERRISSAMENTVM, V. *Atterrissamentum.*

ATH, ATHA, ATHE. Voces Anglo-Saxonicae: *Iuramentum*, Anglis *Oath.* Germ. Eid. Praesertim vero ita [...] pellatur *purgatio per sacramentu[...]* Leges Ethelredi Regis cap. 1. *Si* [...] *accusationibus infamatus, ad trip[...] ordalium vadat. Si dominus eius* [...] *cat, quod neutrum ei fregit vel a[...] vel ordel*, etc. Ch. Edmundi Reg[...] apud Malmesbur. de Gestis Ang[...] lib. 2. *Concedo Ecclesiae S. Mari[...] Glastonae - - libertatem, iura, co[...] suetudines, et omnes forisfactur[...] omnium terrarum suarum*, i. *Burg[...] gerita, et Hundred, setona, athas,* [...] *ordelas.* etc.

✝ ATHA, *lo liso*, in Glossar. Lat. Ita[...] Ms. V. *Astaria.*

ATHABIA, forte ornamenta, monili[...] et per extensionem quaeuis bon[...] mobilia: dictum *athabia*, pro *Atavi*[...] quod Hispanis est ornamentum. Ch[...] Lusitana apud Brandaonum in Mo[...] narch. Lusitan. to. 3. pag. 294. [...] *Sed diffugerunt illuc cum suas ath[...] bias, isti non dabant portaticum D.* [...] *Pelagio etc.*

ATHACHIARE, V. *Atachiare.*

ATHAGIL, Graecis *Φανrασία*, seu ima[...] ginatio. Constantinus African. de Vita et spiritu pag. 312. *Et cu[...] his operator athagil, quam Graeci Φαντασίαν vocant*, etc. Vox forte Arabica.

ATHARGRATI. Lex Bajwar. tit. 3. cap. 1. §. 4. *Si quis in eo venam percusserit, vt sine igne sanguinem stagnare non possit, quod Athargrati dicunt*, etc. Germanis Ader, est vena; Anglis *to grate*, rodere, vel terrere. *Atargier*, vel *Atarger*, Franco-Belgis est sistere, remorari. Ita forte *Athargrati*, erit sanguinem fluentem sistere, das Blut stillen. V. *Targa.* *) Potius ruptura venae, ab *Athar.* Ader. et *grate*, brechen. Gall. grater.

✝ ATHAT, clamor vim aliquam pa[...] tientis, pro interiectione *at, at.* Ch. Ms. in Bibl. reg. a. 1357. *Cum ide[...] Iohannes, qui sic erat aggrauatus, cla[...] masset, quantum poterat, Athat*, Gal[...] *lice Haro*, etc. Vnde perspicuum est vocem *Haro*, pro quouis clamore, qui in tumultibus excitari solet, fu[...] isse vsurpatam.

THAUDREGIL, V. *Taudregil.*
THE, V. *Ath.*
ATHENASI, qui aliis *Athanati*, ap. Tudebodum l. 2. Quemadmodum olim apud Persas erat Legio militaris, quam τῶν ἀθανάτων appellabant, vt docemur ex Procopio lib. 1. de Bello Persico, Theophane in Theodosio Iun. A. 18. Freculpho to. 2. lib. 5. cap. 10. et aliis Scriptoribus, quos laudat Brissonius de Regno Persarum: ita habebant Byzantini Imperatores, Persicorum Principum simiae, suos Immortales, quos a Nicephoro Logotheta, qui sub Michaële Duca rerum potitus est, tunc demum institutos refert Bryennius lib. 4. n. 4. Quibus id nominis videtur inditum, quod pacis aeque ac belli tempore militarent, essetque eorum cohors *schola vacationis semper ignara*: quod de peculiari quadam Caroli M. Imp. caterua militari dixit Monachus Sangallensis lib. 2. cap. 26. Vnde Anna Comnena lib. 2. Alexiad. de Athanatis agens, ait fuisse, στράτευμα τῆς Ρωμαικῆς δυνάμεως ἰδιαίτατον, quia videlicet pacis perinde ac belli tempore Imperatoribus merebant. Consule propterea Glossaria Rigaltii et Meursii.

ATHERA. Cassianus Collat. 15. cap. 10. *Pulmentum* quod illi (Aegyptii Monachi) *Atheram nominant.* Hesychio ἀθήρα seu ἀθάρα, est edulium quoddam, quod Aegyptii ex tritico et lacte conficiunt. Plinio l. 22. c. 25. medicamentum fuisse dicitur, et Dioscoridi lib. 2. cap. 114 pulticula, nempe liquidior et sorbilis ex tritico zeaque molitis, inque tenuissimum pollinem redactis confecta, infantibus conueniens. S. Hieronym. in Genesin. *Porro* θήραν, *venationem magis potest sonare, quam fruges: tametsi moris sit Aegyptiorum,* θήραν, *etiam Far vocare, quod nunc corrupte Atheram nuncupant.* Apophtegmata Patrum in Antonio n. 19.

† ATHERIA, vox mendose scripta aut lecta, f. pro *Astheria*, lumbus. Ch. an. 1130. inter Instrum. t. 11. Gall. Christ. p. 128. *De silua - - in portis,* (f. porcis) *in denariis, in atheriis, in annona, in carne, et de omnibus aliis filiis meis.* V. *Astis.*

ATHESIS, ἀθεσία, inconstantia, infidelitas, nisi forte malueris *Athesi* in sequenti loco idem esse quod pertaesi. Angeli Rumpleri Hist. Monasterii Formbacensis lib. 1. apud Bern. Pez. to. 1. Anecd. part. 3. col. 433. D. *Murenas, accipenseres et alios delicatiores athesi dimittimus.* † D. Falconet *Athesis* idem esse videtur ac aspernatio, contemptus, a Gr. ἀθετεῖν, aspernari.

† ATHILATOR, ATILIATOR, i. q. *Attiliator* et *Artillator*, inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 201.

ATHISCAE lib. 3. Esdrae cap. 2. *Libatoria argentea duo millia quadraginta, athiscae argenteae 30. phialae aureae 30.* Vbi Mamotrectus, *Athiscas, vasa potoria* et *pateras* interpretatur. Graeca Editio θυίσκας habet. † Confer locum hunc eiusdem Esdrae l. 1. c. 1, v. 9. vbi *Scyphi* loco *athiscae* legi videtur.

ATHLANA. Fragm. Petronii: *Athlanam in ingenuum nasci tam facile est, quam accedere isthoc.* Legendum forte *Sthlauum.* id est seruum: nam σθλάβος dixisse Graecos nuperos, pro σκλάβος, alibi obseruatum. Neque enim Petronio Fragmentum istud temere adscribendum, longeque inferioris esse aetatis, iure censent viri docti.

ATHMO-SPHAERICI EFFECTVS, terrae motus. Ita Christophor. Muller. in Introduct. in Hist. Canoniae Sand-Hippolyt. apud Raimund. Duellium Miscellan. lib. 1. pag. 335. Vox conficta ab ἀτμὸς, flatus, vapor, et σφαιρικὸς, globosus.

ATHOMVS, pro *Atomus.* Graeca vox genuino sensu haud ignota. Ad temporis mensuram et diuisionem atomos adhibitos fuisse refert Papias: *Athomi, inquit, 376. faciunt vnum ostentum. Ostentum vnum et dimidium facit vnum momentum: momenta duo et duae partes vnius faciunt partem vnam. Vna pars et 1. facit minutum vnum. Duo minuta faciunt punctum vnum. Quinque vero puncta*

puncti faciunt horam vnam. Hora igitur habet athomos 22560. ostenta 60. momenta 40. partes 15. punctos 5. etc. - - Rabanus in Computo cap. 12. *Ostentum est 60. pars vnius horae, atomos in se continens 376.*

ATHOMVS TERRAE, portio terrae. Lobinellus in Glossario ad calcem Hist. Britann. *Raginaldus de Blesia dedit IV. Athomos terrae, quos Richerius, qui dominus erat, quitauit,* etc.

† ATHOICI, *haeretici qui dicunt omnia peccata aequalia, animamque perire.* Gloss vet. Cod. reg. 7613.

† ATHOMORA, vox Arabica, vasis cuprini species, apud Andr. Floriac. Ms. l. [illegible] Mirac. S. Bened. V. *Altamor.*

ATIA, ATYA, AATIA, odium: ex Anglo-Saxonico forte *hatung*, odium, inuidia: vnde Anglis *Hate*, malitia, Germanis, Haß, odium et Italis, *Astio*, inuidia: vel a Graeco ἄτη, nocumentum. Vnde prouerbium, cuius meminit Ausonius in Ludo septem sapientum: ἐγγύα, πάρεστι δ' ἄτη Bracton. lib. 3. tit. 2. cap. 5. §. 3. *Vtrum appellati sint odio vel atya, vel per verum appellum.* Cap. 8. §. 7. *Inquiras - - vnde rectatus sit vel appellatus de morte illa, odio et atya, vel eo quod inde culpabilis sit: et si odio et atya, quo odio, vel qua atya,* etc. Vide Statutum 1. Westmonasteriense cap. 11. ACIA pro ATIA, in Fleta lib. 1. cap. 25. §. 5. cap. 26. §. 3.

ATILIATOR, V. *Athilator.*

ATILLVS, *astutus, expeditus*, Vgutioni. Forte *Artitus.*

ATINA. Ch. Constantiae Boemundi Antiocheni Principis viduae a. 1117. apud Vghell tom. Ital. Sacr. pag. 668. *De omnibus rebus, quae venduntur ab illis - - videlicet de auro et argento, et cuiuslibet equitationis, et atinis,* (f. Satinis, Gall. *Satin*,) *et pannis sericis et lineis, pellibus griseis berariis, et arminiis, et cuiuscunque modi* etc.

ATINCTVS, compertus flagitii. Practicis Gallicis *Atteint*, et *connaincu*. V. *Attaintus.*

† ATINGERE, ATTINGERE, praeter. *atinxi*, pro attigi. (1) A[...] qui, Gall. *Atteindre*. V. *Attend[...]* Ch. Ms. a. 1356. in Bibl. reg. [...] Conuincere. Ch. a. 1313. inter P[...] bat. t. 2. Hist. Nem. p. 14. 19.

ATIRIMENTVM, armatura. Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 146.

† ATLANTES, columnae. Frideg[...] in vita S. Wilfridi Saec. 3. Be[...] part. 1. p. 180.

† ATLANTHA, *vna verseue d[...] felocissimo.* Glossar. Lat. Ital. Ms.

ATOLA. instrumenti musici spec[...] Beda in Musica practica, tom. pag. 353. *Artificiale instrumen[...] est organum viola, et cithara, [...] psalterium,* etc. Forte legendum *tola*. V. in hac voce.

ATOMALIA CORPORA, id est, [...] mi, indiuidua corpuscula, quae q[...] dam Philosophi finxerunt esse p[...] rerum principia. Gocl. Lex. Phi[...]

ATOMVS. (1) Minima pars ho[...] V. *Athomus*. (2) † *Lo nigro de p[...]* in Glossar. Lat. Ital. Ms.

ATONDVS. Concilium Legion. an. 1012. can. 11. to. 3. Collect. Concil. Hispan. pag. 191. *Vadat liber vbi voluerit cum cauallo et atondo suo.* Forte pro *ferro* [...]

ATONIA, *naenia*, in Vet. Gloss. Graecis ἀτονία est nerui re[...] languor, infirmitas. V. *Attonia.*

† ATOPINARE, ad instar murium cauare, ab Ital. *Topo*, mus. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 491.

† ATORGARE, ab Hispan. *Atorgar*, consentire, concedere. Constit. Ms. reginae Argon. an. 1422. V. *Otorgare.*

ATORNA, mundus muliebris, Gallice *Atours*. Contractus matrimonii inter Agnonem de Turre et Beatricem filiam Guill. domini de Chalanconio anni 1372. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. p. 717. *Dominus de Chalanconio - - constituit - - pro dote ac nomine seu causa dotis ipsius Beatricis - - tria millia et quingenta francos auri - - et amplius arnesiamentis sine atorna competentia,*

ATORNAMENTVM, V. *Attornamentum.*

[AT]ORNARE, instruere, adornare, Gallis olim *Atourner*. Bernardus Monach. in Consuetud. Cluniac. MS. pag. 53. V. *Attornare*.

ATOVRNARE, rem in alterius dominium transferre, in Probat. Hist. [Br]it. t. 1. p. 111. V. *Attornare*.

ATOVRONDARE, permutando in alterius potestatem transferre, ver[t]auschen. Ch. MS. an. 1341. V. *Attornare*.

[AT]RABATICAE VESTES, *Atrabatica saga*, *birri Atrabatici*, ab Atrebatibus in Gallia dicuntur, vt censet Salmasius ad Pollionem, licet [S]uidas, vetus Lexicon Regium Cod. [2]062. et Codinus in Originib. C. P. [Atr]ato colore eiusmodi vestes dictas velint, itaque appellari τὸ ζηρομ[ε]λανοῦ χρῶμα, quem tamen colorem inter coccinum et muriceum [fui]sse scribit vetus Scholiastes Iuuenalis. Eaedem videntur, quas Itali *Arazza* vocant. Academici Cruscani: *Arazzo*, *panno tessuto a figure*, *per uso di parare addobare*, *detto cosi dal fatto nella città d'Arazzo*.

[AT]RABILARIVS, melancholicus, temperamento frigidus et siccus, abundans atra bile, Gall. *Atrabilaire*. [Ibid.] Lex. Philos. pag. 290.

[ATR]ACTVS, V. *Attractus*.

[ATRA]MENTALE, in Gloss. Lat. Gr. *μελανοδόχιον*. , *Atramentarium*, *καλαμάριον*.

ATRAMENTARIVM, *vas in quo [pon]itur atramentum*, *cornu scripto[ri]s*. Gloss. bibl. MS. anonymi ex [...]. Ch. a. 890. ap. Murat. t. 1. [Ant.] Ital. med. aeui p. 367. *Bir[...] cum attramentario de terra le[...]*. Cuius moris quo ad maiorem [d]onum confirmationem vtebantur, meminit etiam Ch. a. 1029. [...] p. 345. alia a. 1091. ibid. pag. [...] et alia a. 1079. apud Lam. t. 3. Delic. erud. p. 162.

[ATR]AMENTARIVS. Diploma Gregorii Papae V. apud Marten. to. 2. [Am]pliss. Collect. c. 53. *Scriptum [pe]r manum Iohannis Notarii regionarii atramentarii S. Romanae Ecclesiae [an]no Dominicae Incarnationis 996. Indictione 9. mense Iunio die secunda.* Error videtur Amanuensis, pro quo legendum, vt in aliis eiusdem aeui Rom. Pontificium Bullis: *Per manum N. Notarii Regionarii ac Scriniarii, etc.*

† ATRAMENTVM, punctum, nota, quae vulgo periodi sensum claudit. Collect. Grammat. MS. t. 3. noui Tract. Diplom. p. 6.

† ATRAMVS, *denigrato*, in Gloss. Lat. Ital. MS. V. *Atratus*.

ATRATVS, *lugubris*. Papias MS. Isid. lib. 10. Orig. *Atratus et albatus*, *ille a veste nigra*, *iste ab alba*.

† ATREMENTARIVM, i. q. *Atramentarium*, in Ch. a 1029. ap. Murat. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui.

ATRIA BENEDICTA, fem. gen. An coemeterium? Ita videtur sumi in Ch. Manassis Cameracensis Episcopi apud Miraeum to. 1. Diplom. Belgic. pag. 165. *Idem Comes Robertus de alodio suo totam terram quae circa Ecclesiam in atria benedicta est et diuisa libere et legitime eidem Ecclesiae tradimus*, *quatuorque iugera terrae arabilis*. V. mox *Atrium*.

ATRIAMENTVM, incinctus, terrae continentia. Formulae veteres Bignonii n. 43. *Habet ipsa casa in atriamento membra in gyro tanta*, *de lateribus vel frontibus casae vel terrae illorum*, *et illorum*. Ita *Atrium* videtur etiam sumi in Decretione Chlotarii Regis §. 13.

ATRILE, ab Hispano *Atril*, pluteus, Conc. an. 1590. tom. 4. Collect. Concil. Hispan. pag. 466.

ATRITVDO, nigredo, *μελανία*, in Gloss. Graec. Lat. Hac voce vtitur Albanus Legatus apud Ludewig. t. 2. Reliq. MS. pag. 417.

ATRIVM. (1) Latinis Scriptoribus est area ante aedem portibus et columnis cincta, vnde et *Peristylium* et *Impluuium*, dicebatur. Ἄιθριον Graeci etiam vocarunt, quod sub dio esset. Vtramque atrii formam expressit Gloss. Lat. Gr. *Atrium*, Μεσαύλιον, Περίστῳον. Nam et αὐλὴν *atrii*, aream Graeci vocant, porticus vero atrium cingentes. Περίστῳον et τετραστῷον, *quadriporticum*

cum, interdum et *triporticum*, pro ratione numeri porticuum. Will. Brito in Vocab. MS. *Atrium, magna aedes ampla et spatiosa domus, et dictum atrium, quod addantur ei tres porticus.* Praesertim vero ita appellabant ea impluuia porticibus cincta, quae aedibus sacris obseruabantur, in quorum meditullio erat fons perennis aquae. Anastasius in S. Symmacho: *Ante fores Basilicae gradus fecit in atrio et cantharum.* Idem in S. Dono: *Hic atrium B. Petri Apostoli, quod est ante Ecclesiam in quadriporticum magnis marmoribus stravit.* Leo Ost. l. 3. c. 26. *Atrium ante Ecclesiam, quod nos Romana consuetudine Paradisum dicimus.* ATRIO PRIVARI, seu Ecclesiae communione, et ingressu, in Chron. Trudonis, Spicil. Acher. to. 7. p. 476. ATRIVM, coemeterium; quia in Ecclesiarum *Atriis* fidelium sepulturae erant, vt supra indicatum. Ebrardus in Graecismo cap. 11.

Atria dic aulas, eadem et cimiteria dicas,
Et loca sacrorum, etc.

ATRIVM ET ALTARE. Ch. Guarini Episcopi Ambianensis ex Tabulario Abbat. S. Fusciani: *Ibertus Clericus, qui dimidium altaris et atrii in villa, quae Sanctis dicitur, tam Ecclesiastico quam haereditario jure tenebat*, etc. Infra: *Totum videlicet altare et atrium cum appenditiis praesenti priuilegio confirmamus.* Bulla Innocentii PP. an. 1142. in Hist. S. Martini de Campis pag. 171. *Altare et Ecclesiam, atrium de Campiniaco.* Occurrit ibi pluries. V. Concilium Islebonense cap. 12. 13. ATRIVM SAVCIOLVM, praetorium, forum judiciale, seu potius locus publicus, in quo rei et damnati morte mulctantur. Acta Passionis B. Cypriani Mart. Editio an. 1560. habet *Sautio*. Concilium Matisconense II. cap. 19. Gloss. Gr. Lat. τετρωμένος, *saucius, truculentus.* † Latiori sensu sumitur in Ch. Henrici Imp a. 1012. *De auena aducationis et corueia sint illi liberi, qui manent super atria, et dotalia, et indominicata, et seruientes et ministri ecclesiae - - Foragia atriorum et indominicatorum, et omnium locorum, quibus bannum et iustitiam habent ecclesiae.* Vbi tria possessionum genera distinguuntur; adeo vt atria proprie appellari videantur, eae possessiones, quae propter sepulturam in ecclesiarum *atriis* seu coemeteriis concedebantur.

(2) ATRIVM, mensurae agrariae species. Pelagius Episcopus Ouetensis in Addit. ad Historiam Sebastiani Episcopi Salmanticensis, aera … *Aedificauit insuper Ecclesiam Rex Adefonsus a circio, quae est atrium unum distans a suo Palatio, in memoriam sancti Iuliani Martyris.*

(3) ATRIVM, culina. Papias MS. *Atrium proprie culina dicitur, quod sit nigra.* Et paulo inferius: *Atrum nigrum, inde atrium proprie culina.* Hinc Gallicum *Atre*, focus, caminus, *foyer.*

† ATRVM, pro *atrium* 1. in Ch. an. 1183. ap. Vghell. t. 1. Ital. S. edit. 1717. p. 1121.

† ATTA, pater, a Gr, ἄττα. Acta SS. t. 4. Iul. p. 390. *) Plebi German. etiam Atte, Aette, Hungaris *Attia*, Cantabris *Aita*, et Frisonibus *Haita*. Conf. Ihre Glossar. Suio-Goth. v. *Aetta*, et infra v. *Attan*.

† ATTABERNALIS, *socius in taberna.* Laur. in Amalth.

† ATTABI, panni species. Inuentar. Ms. thes. sedis apostol. sub Bonif. VIII. a. 1295. *Vnam planetam de attabi rubeo.* Acad. Crusc. Tabi panni species.

ATTACATVRA, vox Italica, agger ex palis terraque compactus, ab *Attacare*, coniungere, vincire, compingere. Ch. an. 1160. apud Vghellum to. 7. Ital. Sacr. pag. 57… V. *Atacheia*.

† ATTACHARE, alligare, apponere, iungere, Ital. *Attaccare*, Gall. *Attacher.* Lit. a. 1409. t. 9. Ordinat. reg. Franc. p. 438. et passim alibi.

ATTACHIA, V. *Atachia*.

ATTACHIARE. (1) ATTACHIARE, ATTACHIATOR, ATTACHIAMENTVM, voces forenses, apud Anglos et Scotos Leguleios frequentes.

tes. Est enim *Attachiare* prehendere, reum vincire, ligare et *Attachiator*, lictor. Vnde in Legib. Baronum Scoticorum, seu Quoniam Attachiamenta cap. 1. §. 2. *Attachiamentum* dicitur esse *quoddam vinculum legitimum, per quod pars defendens inuita astringitur ad standum iuri, et respondendum parti de se querenti juridice*. Variis autem modis, vt ibidem subnectitur, fit *Attachiamentum: Aliquando enim fit per bona partis defendentis, vtpote in placitis de debitis, et conuentione, et quando implacitatur de rebus mobilibus* etc. Horum vocabulorum mansit etiamnum in Gallia vestigium; *Attaches* enim appellant facultatem, quam dat Iudex loci cuiuis apparitori, aliorum Iudicum sententias exequendi, intra suae jurisdictionis limites. Adde Rastallum. Sed et *Attaquer* dicunt Galli, quempiam aggredi, adoriri, inuadere, in aliquem manus immittere, quod faciunt *Attachiatores*. Iam vero vnde hae voces etymon ducant, V. *in Tasca* 2.

ATTACHIAMENTA DE SPINIS ET BOSCO, Ius concessum siluarum magistris vtendi spinis, minuto tigno et arboribus vento fractis aut prostratis in districtu suo. Kennet. Antiq. Ambrosden. p. 209. *) Anglosaxonibus *aet* significat *ad*, *taecan*, vero capere. Hinc Anglorum *to take*, et Suecorum *taga*, capere. (2) † Proscribere, Gall. *Afficher*. Ch. a. 1455. inter Probat. Libert. Eccles. Gall. c. 9. n. 6.

ATTACHIAMENTATIO, vt *Attachiamentum*, prehensio. Conc. Lambeth. an. 1261.

ATTACHIATOR, V. *Attachiare* 1.

ATTAEDIARE, taedio afficere, apud Ioan. Maiorem de Gestis Scotorum lib. 2. cap. 1. et Ericum Vpsalensem lib. 3. Hist. Suecorum, an. 1299. Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 1506. Etiamnum Galli dicunt eodem sensu: *Attedier quelqu'un*. Libert. Argentin. an. 1345. *Nuper autem eius - - de mora reuersionis Andreae attaediata, egressa camera*, etc.

ATTAGENA, ATTAGINA, crepusculum. Papias MS. Bituric. *Attagena, gallina, rustica, genus auis, crepusculum*.

ATTAINCTA, ATTINCTA, conuictio in actione criminali, aut manifestus cuiuslibet criminis reatus; Anglis, *Attaints*. *Serment fait en Attaint et en bataille*, apud Littleton sect. 294. Monasticum Anglic. to. 2. pag. 187. *Habebat etiam idem Nigellus de concessione dicti Comitis attinctas de 24. in Curia sua Iuratas, et multa alia, quae modo in Curia non permittitur de Haulton*. V. Bractonum lib. 4. Tract. 5. cap. 4. Fletam lib. 2. cap. 2. §. 9. lib. 5. c. 22. §. 8. 16. Brittonem cap. 97. 98. And. Horn. c. 4. sect. 19. c. 5. sect. 1. 77. et Sect. 4. pag. 324. et Rastallum. V. *Attaintus*. ATTINCTIO, eadem notione, apud Rymer. to. 8. pag. 166. ATTINCTURA, eadem significatione, apud eumdem Rymerum to. 14. pag. 703.

ATTAINTUS, ATTAINCTUS, vox fori Anglici et Scotici, criminis conuictus: Galli dicunt, *Atteint et conuaincu*. Leges Baronum Scotic. cap. 83. Statuta Alexandri IV. Scotiae Regis c. 25. §. 3. ATTINCTUS, ATINCTUS, eadem notione, in Legibus et Consuetud. Furnensibus ex Archiuo Audomarensi.

ATTAM, inquit Festus, *pro reuerentia seni cuilibet dicimus: quasi eum aui nomine appellemus*. *Atta* etiam sumitur pro eo, qui primis duntaxat plantis ambulat ab ἅττω, *salio*: quod is qui sic incedit, quasi salire videatur. Sed vocabulum est hoc intellectu notum Horatio. V. Vossium in Etymologico, et supra *Atta* et *Aba* 2.

ATTAMEN. (1) Inquinamentum, labes. Vita S. Vincentii Madelgarii tom. 3. Iulii pag. 676. (2) † *Setacum seu cribrum*, ap. Laur. in Amalth. ex Cath. Gloss. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. *Attamen, saas*. V. *Attaminare*. (3) † Pro *aptamen*, restauratio, reparatio. Form. Ms. Senense, in Bibl. reg. V. *Attare*.

ATTAMINARE, ADTAMINARE, pro *contaminare*. Gloss. Isid. *Attaminat*,

minat; inquinat. Occurrit apud S. Ambrosium non semel, Cassian. Collat. 21. c. 26. S. Augustin. lib. 12. de Ciuit. Dei, Capitolin. Victor. in Pio, in l. 5. Cod. Theod. de Contrah. empt. in fragmento Tertulliani de Execrandis Gentium diis, etc. At apud eumdem S. Augustin. Epist. 59. pro *attingere*, videtur vsurpari: qua ferme notione in Glossis Isidori *Adtaminare* est *vsurpare*; vbi Pithoeus habet *Adlancinare*, pro *Adtaminare*. Apud Ioannem de Ianua: *Attaminari, Aduersari.* Vgutioni, *Attaminare, est purgare farinam cum setatis.* Germ. ſieben. Gloss. Lat. Gr. *Attaminatus*, *χειρωθείς, μειωθείς.* *) Gemma Gemmar. Noppen, *attaminare*; ein Nopper, *attaminator*; eine Nopperin, *attaminatrix.* Noppen est texturam a nodis filorum purgare.

† ATTANALIARE, candenti forcipe lacerare, Ital. *Tanagliare*, Gall. *Tenailler*, Germ. zwicken. Stat. ant. Florent. l. 3. c. 61. Cod. reg. ATTENALIARE, eadem notione, ap. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 915. V. *Attenaiare*

ATTANVBA, *genus vasis*, Papiae Isidorus habet: *Attanabo.* V. *Atanulum*, quod idem est.

ATTARE, pro *Aptare.* Computus anni 1348. t. 2. Hist. Dalphin. pag. 583. col. 1.

ATTASSARE, aceruare, congerere, *Entasser.* V. *Tassare.*

ATTEDIATVS, medio affectus, apud Lobinellum in Glossario ad calcem Historiae Britan. V. *Attaediare.*

ATTEFECTVM, ATTEFITVM, arbor nouella jam insita aut breui inserenda, Gallis *Ante*; rusticis Dumbensibus *Attefits.* Consuetud. Marchiae Dumbarum an. 1325. art. 24. ex Archiuo Treuoltico. † Dumbensibus *Attefit* dicitur quaeuis arbor ad propagationem relicta, populus, salix, aliudue plantarium.

ATTEGIA, aedicula, ab *adtegendo*, quod est *παρακαλύπτειν*, inquit Salmasius, ἡ σκηνή, καλύβη. Papias: *Attegiae, Maurorum casulae dicuntur, quia ad tempus teguntur.* *Attegiae Maurorum*, apud Iuuenal. Sat. 14. *Dirue Maurorum attegias* Vetus Inscriptio: *Deo Mercurio ... tegiam tegulitiam compositam Sen... nus Satullinus* C. F. ex voto pos... LL. M. Ioan. Diac. lib. 4. Vitae Gregor. PP. cap. 96. *Vt attegi... et fenestras et vicini dormitorii ... las aggressus diriperet.* Bulla Le... nis IX. PP. apud Vghellum in Epis... Portuens. *Pergente recto itinere ... solariam, et vsque ad attegiam ... toriam.* Ethelwerdus lib. 4. Hist. Angl. cap. 3. *Pellunt ingenuas ... sim, ategias figunt in oppido*, etc. Ἀτεγίαι, eadem notine apud Leo... in Tact. cap. 5. § 2. ATTEGIA, eadem notione, in Chron. Farfen... apud Murat. to. 2. part. 2. col. 55... ATTIGIA, in Bulla Benedicti I... PP. an. 1033. apud Vghellum t. 1. pag. 119. Adde pag. 136.

ATTELABVS, V. *Atelabus.*

ATTELATVS EQVVS, et *Disteláts*, in Ch. Henrici Abbatis Fiscanensis; id est, ad carrum aptatus, et e carro sublatus; Gallis, *Cheval a... tellé et destellé.* V. *Namium.*

† ATTELLA, *aduena*, *Prov. Cita... dan.* Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

† ATTEMENCIA, *la diminacione d... ayere*, in Glossar. Lat. Ital. Ms.

ATTEMERARE, pro *Temerare.* Frodoardus de Pontific. Romanis in Calisto:

-- *Summi capitis clarissima membr...*
Attemerare ausos.

† ATTEMPTAMENTVM, tentamentum, Germ. Unternehmung. Ch. a. 1280 t. 1. Hist. Brit. p. 105... V. *Attemptatus.*

† ATTEMPTARE, pro attentare, ... Hist. Lugd. p. 1. et alibi passim.

ATTEMPTATIO, nefaria molim... scelus, Gall. *Attentat*, apud Ryme... to. 1. pag. 364.

† ATTEMPTATVS, vt *Attemptam...tum.* Comput. Ms. an. 1357. *Attemptatio.*

ATTEMPTVS, comprehensus, capt... Gall. *Arreté*; quasi pro *Attentus*, ... tentus, Concil. Remense an. 11... apud Marten. t. 4. Anecd. col. 14...

† ATT...

ATTENAIARE, candenti forcipe ...are, i. q. *Attanaliare*. Murat. Script. Ital. t. 16. p. 984. V. *Tanaiare*.

...TENALIARE, V. *Attanaliare*.

ATTENANTIA, ad tempus indi...tum induciae, Gall. olim *Attenance*. Ch. a. 1318. in Bibl. reg. V. *Abstinentia*.

ATTENDAMENTUM, ATTEN...DATOR, perperam pro *Arrenda*...mentum et *Arrendator* in Stat. Ludov. ... a. 1315. in Bibl. reg. V. *Attensator*.

...TENDARE SE, locum occupare, ...lis *Attendare*. Bartholom. Scriba Annal. Genuens. lib. 6. ad an. 1237. apud Murat. t. 6. col. 475. V. *Tenda*.

ATTENDENTER, attente, sollici... in Ch. Ms. a. 1319. Bibl. reg.

...TENDENTIA, attentio, sollicitu...do, cura, apud Rymer. to. 11. pag. 147. Ita passim in seqq. paginis.

...TENDERE. (1) Custodire, ob...seruare. Greg. Turon. lib. 1. Mira...culorum cap. 45. Contractus matri...monii an. 1299. apud Acher. to. 8. Spicil. pag. 158. V. *Attenere*. (2) Exspectare, Gall. *Attendre*. Mira...cula S. Maioli Abb. Cluniac. tom. 2. Maii pag. 692. Miracula S. Benedi...cti n. 25. to. 3. Martii p. 345. (3) Tendere ad, pergere. Ch. Witig. apud Ludewig. tom. 1. Reliq. MS. pag. 287. (4) † A Gallico *Attein*...*dre*, assequi. Comput. a. 1479. in...ter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 338.

ATTENDITIO, obseruantia, ex...secutio. Ch. a. 1346. V. *Attende*...*re* et *Attensor*.

...ERE, pro *tenere*, obseruare, ...re. Liber niger Scaccari p. 13. ...*de istis conuentionibus attenendis* ...*dedit Comes Robertus Regi Henrico* ...*obsides*. Forte legendum *Atten*...*dendis*. V. *Attendere* 1.

...TENSATICUM, idem quod *Ten*...*saticum*, seu Pensitatio, quae a vasallis aut subditis domino pro pro...tectione exsoluebatur. Ius Vicentin. ...b. 1. pag. 121.

ATTENSATOR, perperam pro *Accen*...*sor*, firmarius. Ch. a. 1270. inter Or...dinat. reg. Franc. t. 5. p. 412. V. *Accensa*.

...ENSOR, obseruator, custos, ab *Attendere* 1. custodire, obseruare. ... an. 1298. apud Baluzium to. 2. ... I.

Hist. Aruern. pag. 544. Ibidem pag. 267. in Ch. Karoli Regis Franc.

† ATTENTA, vadimonium desertum, practicis Gallicis ol. *Attendue*. Arest. a. 1403. in Vol. 9. Arest. Parlam. Paris.

† ATTENTABILIS, attendendus, spectabilis, Germ. achtbar. Ch. 1354. Ms. in Bibl. reg.

† ATTENTATUM, a Gall. *Attentat*, scelus, facinus. Arest. a. 1351. in Vol. 2. Arest. Parlam. Paris.

† ATTERARE, terram vel arenam alienum in locum deportare, a Gall. *Atterrer*. Ch. Ms a. 1234. in Chartul. S. Dion. V. *Aterrare*.

ATTERITTUS, pro *Attritus*. Ch. Eustachii de Greinuilla ex Tabulario Fontanell. t. 2. p. 1363. *Nisi per poenitentiae fructum atterittus corrigatur*.

ATTERMINARE. Intra terminos et fines alicuius regionis ponere. Epistola Traiectensis Ecclesiae edita a Tengnagelio: *Qui quartam partem Episcopatus nostri Terwanensi Episcopo Regni Franciae, auctoritate domini Papae, atterminare conatus est*, id est, *adscribere*. V. *Aterminare* 2. (2) Ad certum terminum debiti solutionem prorogare; ATTERMINATIO, huiusmodi prorogatio, apud Rymer. tom. 5. pag. 109. *Atterminationes, seu astallamenta, et respectus debitorum nostrorum renocamus omnino - - volentes, quod - - debita nostra sic atterminata, vel respectuosa - - leuentur et nobis celeriter transmittantur*. V. *Aterminare* 1. et *Adterminare*.

ATTERMINATOR, qui limites ex iure statuit. V. *Atterminare* 1. et *Aterminator*.

ATTERRAMENTUM, Gall. *Atterissements*, in Edicto Henrici II. a. 1554. art. 6. Alluuio, Germ. Anschütt. In Tabul. Abb. S. Dionysii an. 1294. Matthaeus de Montmorency, et Ioanna eius vxor, *a molestatione desistunt, quam faciebant Abbati et Conuentui S. Dionysii super atteramentis quarundam insularum Sequanae*. V. *Atterare*, et *Atterrissamentum*.

ATTERRARE. (1) Ad terram adhaerere, trahere, appellere, Gallicis nautis, *Atterrir*. Computus anni 1321. Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 160. (2) † A Gall. *Adterrer*, ad terram

terram deiicere, prosternere. Arest. a. 1310. in Reg. *Olim*. V. *Perterrare*.

† ATTERRATVRA, agger terraceus, puluinus. Statut. Mutin. rubr. 45.

ATTERRATVS. Ch. an. 1223. in Probat. Hist. Cabilon. pag. 62. *Atterratus autem siue abergatium dictae villae est Monachorum, et Dominus de Paluel non habet atterratum siue abergatium in dicta villa, nec dictus Dominus habet in praedicta villa, corneas etc.* Haud scit Cangii Editor, an idem sint *Atterratus* et *Abergatium*. Hoc ius *gisti* et *procurationis* posset esse; illud vero idem quod *Terragium*, Gall. *Champart*. † Carpentarius vocem *atterratus* intelligit de ipsa terrae fundo seu solo: *abergatium* vero, de iure dandi ad *albergam*, i. e. ad censum. V. *Alberga* et *Terrenum*.

† ATTERRISSAMENTVM, a Gall. *Atterrissement*, alluuio, limi, terrae, arenarumue alienum in locum deportatio. Arest. Parlam. Paris. Ms. a. 1277. V. *Attarramentum*.

† ATTERTIVM mendose pro *Allectium* in Necrolog. S. Vict. Paris. t. 7. Gall. Christ. p. 90.

† ATTESAAL, triens seu tertia pars solidi. Constit. Erici reg. Dan. a. 1269. apud Ludewig. t. 12. Reliq. Ms. p. 204. V. *Gorsum* et *Saal*.

ATTESTATIO. (1) Testimonium, testificatio, Gall. *Attestation*. Th. Madox Formulare Anglican. pag. 11. Macrob. in Somn. Scip. 2. 9. (2) Idem quod *Testatio*, siue Ius quod Episcopi habebant, disponendi in pios vsus de certa parte relictorum testamentis. Priuilegium Ordonii II. Regis pro Monast. S. Martini Compostellani to. 3. Concil. Hisp. p. 171. V. *Testatio*.

† ATTESTATIVVS, attestans. Inuent. Chart. reg. a. 1482.

ATTIBERNALIS, *vicinus*, in Glossis Isidori. Melius scriberetur, *Attubernalis*, vt dicitur *Contubernalis*, non *Contibernalis*. V. *Attabernalis*.

ATTICINARI, *ad ignem titionis aduicinare*, Ioanni de Ianua. *Attiser le feu*.

ATTICVS, *burdonus*. Papias MS.

† ATTIDERE, premere, constringere, Ch. a. 1238. Ms. in Bibl. reg.

ATTIFICIVM. Libertates [illegible] noui in Biturigib. an. 1258. [illegible] Thomasserium in Consuetud. [illegible] ric. cap. 83. *Et quod existentes* [illegible] *dicta libertate non possint emere* [illegible] *acquirere a dictis hominibus* [illegible] *de tallia et mortalia, attificia,* [illegible] *immobilia, quae ad ipsos homines* [illegible] *re haereditario deuenerunt, vel* [illegible] *nient in futurum: verumtamen li*[illegible] *eis emere, vel acquirere a praedi*[illegible] *hominibus attificia sine immobilia* [illegible] *quisita.* Vbi *Attificiorum* voce vide[illegible] tur intelligi res mobiles, proindeq[illegible] *Artificia* legendum.

ATTIGIA, V. *Attegia*.

ATTIGVVS, adiacens, proximu[illegible] Anastas. in S. Innocentio: *Poss*[illegible] *nem Fundanensem cum adiacentibu*[illegible] *attiguis*. Ita in Sixto III. Vtitur etiam Apuleius.

† ATTILLERIA, vt *Artilleria*, in Ch[illegible] Ms. a. 1365. Bibl. reg. V. *Artiller*[illegible]

ATTILEVM, ATTILIVM, vt [illegible] *Attillamentum*, apud Rymer. to [illegible] pag. 120. Et to. 5. pag. 384. *Na*[illegible] *uem illam cum attileo eiusdem*, [illegible] Ch. anno tertio regni Edwardi Regis Angliae apud Madox Formul[illegible] Angl. pag. 384.

ATTILLAMENTVM, instructio, in[illegible] structus, apparatus; Italis, *Attilla*[illegible] *tura*. Gall. *Agrés*, *Equipage*, *Arr*[illegible] *rail*, *Harnois*, *Attelage*. Fleta l. [illegible] cap. 25. §. 9. *Batellus cum mer*[illegible] *omni, et attillamento*. Lib. 2. c. 8[illegible] de carrectario: *Eius est facere phaler*[illegible] *attillamenta - - carrectis appendentia*[illegible]

ATTILLIA, vtensilia, instrumenta [illegible] stica, Gall. *Outils*. Ch. [illegible] Regis Angl. apud Guiliel. Pry[illegible] neum in Libertat. Angl. to. 3. p[illegible] 312. V. *Attileum*.

ATTILLIATOR, idem qui *Artilla*[illegible] *Artilleriarum* fabricator aut praef[illegible] ctus. Littera Edwardi III. Angl[illegible] Regis pro officio *Attilliatoris*, [illegible] Rymer. tom. 4. pag. 510.

† ATTILLVS, *astuto*, in Gloss. L[illegible] Ital. Ms.

ATTIN, Neptunus apud Sueo[illegible] quem Othinum seu Othinum ip[illegible] fuisse existimant aliqui, Odinus [illegible] tem, vt aiunt, Troia in Sueon[illegible] adueniens, ibi sedem fixit, co[illegible] dit[illegible]

... ciuitatem, quam de suo no... Sigi Sigtunam appellauit: hunc ... Deum post mortem sui coluere. Carolus Lundius in Zamolxi.

ATTINCTA, ATTINCTIO, ATTINCTURA, ATTINCTUS, V. *Attaintus, Atteintus.*

ATTINENTER, *appartenamment, convenement*, in Catholico Lat. Gall.

ATTINENTES, consanguinei, affines, propinqui, Angehörigen, apud Murat. to. 2. p. 214. col. 4. Vide Acta SS. Martii tom. 1. pag. 569.

ATTINENTIA, (1) Consanguinitas, cognatio, affinitas, a veteri Gallico, *Attenir*, apud Rymer. tom. 3 p. 793. ... 2. Et to. 4. pag. 149. Rursum ... 157. V. Acta SS. Martii t. 1. pag. 557. (2) ATTINENTIAE, appendices. Ericus Vpsalensis. l. 4. Hist. Sueciae pag. 134. *Terras et attinentias regni, etc.* Vtitur etiam ... Vita B. Herlucae n. 42. t. 6. Maii pag. 143. Ludewig. to. 1. Reliq. MS. pag. 56.

ATTINERE, prope esse, Gallis *Attenir*. Caesarius Heisterb. lib. 6. c. 5. *... Parrecia S. Pauli, quae attinet Ecclesiae S. Andreae*, etc. id est, quae ... ; quomodo *Attenir* vsurpant Galli. *Pertinet ad propinquos, ... mihi attinet tali gradu.* Balbus in Catholico. Germ. angehören. V. *Attinentes et Attinentia.*

ATTINGERE, *aduenire*, in vet. Glossar. Cod. reg. 7646. V. alia notata in *Atingere* 1.

ATTINVARE, adscribere. Ch. ... inter Probat. t. 1. Annal. Praemonstr. p. 539. Sed legendum videtur *Attitularentur*, pro *attinuarentur*.

ATTIQVETA, forte a Gallico *Etiquette*, nominis statusque alicuius inscriptio. Stat. Auenion. l. 2. art. ... *Nullus testis posthac examinetur, nisi prius data, vt vulgo dicitur attiqueta subscripta per partem, seu eius procuratorem* etc. *Attiquet* pro schedula, syngrapha, Gallice, in Ch. an. 1473.

ATTITIDARE, pro *attitulare*, adscribere, in Ch. a. 1185. apud Ludew. t. 11. Reliq. MS. p. 562.

ATTITVLARE. (1) Adscribere. Ch. Conradi Episcopi Patauiensis ann. 1156. *Ecclesia Richerspergensis - - - licet jure fundi ad Archiepiscopum Salzburgensem respiciat, tamen ex Ecclesiastico regimine attitulata est Ecclesiae nostrae, vtpote sita in dioecesi Patauiensi*: id est, *pertinet ad Ecclesiam nostram*. Albertus Aquensis lib. 7. cap. 6. *Centum equites cum 200. peditibus Ramae attitulauit, qui assidue ciues Assur impugnarent*: id est, imposuit, in Besatzung gelegt. (2) Dedicare, consecrare. Rupertus in Praefat. ad libros de Diuinis officiis: *Multa eorumdem operum tuo nomine attitulaui, nonnulla nomine Domini Coloniensis Archiepiscopi*: id est, tibi dedicaui, consecraui. Tabularium Reinhartsborn. ad a. 1109. inter Vindem. Litter. Schannatti pag. 111. (3) Referre titulos vel Summaria rei tractandae. Acta SS. Aprilis to. 2. pag. 680. *Hoc ad praesens sufficere puto, si genera infirmitatum et modos curationum summatim attitulare potero.* (4) Inscribere matriculae seu catalogo Clericorum cuiusdam Ecclesiae, apud Ludewig to. 2. Reliq. MS. pag. 399. (5) Titulum libro apponere, dare, betiteln. Rufinus de Origine: *Ex his praecipue libris, quos περὶ ἀρχῶν attitulauit.* V. etiam *Adtitulare*.

ATTITVLATI dicuntur *Presbyteri Ecclesiarum*, in Ch. an. 1220. in Tabular. Drocensi fol. 44. V. *Titulus*.

ATTITVLATIO, *in Collegio Sanctorum*, adscriptio in Sanctorum numerum. De Translatione B. Edmundi Cantuar. Archiep. apud Marten. t. 3. Anecd. col. 1861.

ATTOEDIARI, taedio affici. Nicolai Episcopi Botrontin. Relatio de itinere Italico Henrici VII. Imper. apud Murat. to. 9. col. 908. V. *Attaediare*.

ATTOGATIO. Glossae veteres: *Attogatio, paradisis*: παρένδυσις emendat Casaubonus; id est, toga, quae tunicis superinduitur.

ATTOLIENTIA CORPORIS, eleuatio corporis e tumulo, quod vltimum erat canonizationis argumentum,

 tum

tum, apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 708.

ATTOLLITVS, *media breui, est eleuatus, vel quasi quodam pauore concussus.* Ita in veteri vocabulario Iuris vtriusque. Vbi *Attollitus* pro *Attonitus* simul et *Eleuatus*.

† ATTONARE, *estonner*, in Glossar. Gall. Lat. Cod. reg. 7684

† ATTONIA. Alex. Iatrosoph. l. 2. Passion. c. 34. *Hoc igitur medicamen, si sine dyagridio est, eis facit qui attoniam ventris patiuntur.* Vbi Glossae: *attonia, defectus, vel imbecillitas.* V. *Atonia.*

ATTONSVRA, pro *tonsura.* Locum vide in *Chiripilatio.*

† ATTORALLA, an ab Ital. *Attorcere*, torquere, contorquere? Inquisit. a. 1196. apud Cencium inter Cens. eccl. Rom. *Item si in buinino Attoralla vsque ad campum Anselmi aliquis diroiaret, perderet vadium, et tres solidos dabit curiae.* Forte nomen loci.

ATTORNAMENTVM. (1) Procuratio, Vollmacht. Littleton. sect. 551. (2) Gall. *Attournement*, Spelmanno est transitus vassalli, seu tenentis, ab obsequio domini vendentis, in obsequium ementis, quod fit vel traditione denarii, vel praestatione fidelitatis, vel nudo ipso in venditionem assensu. Skinnero in Etymol. vocum forens. › *Attornamentum* dicitur de colono vel inquilino vbi dominum mutat, i. e. vbi dominum nouum agnoscit, ab antiquo Fr. G. *attourner*, se conuertere, i. e. ad nouum dominum seu patronum se conferre. Verum Attornamentum latiori significatione interdum vsurpari potuit, qua scilicet *Attornatio.* V. hanc vocem et *Attornare.*

† ATTORNARARE, pro *attornare*, procuratorem constituere. Scacar. S. Mich. apud Rotomag. a. 1233.

ATTORNARE, ATTVRNARE, ATORNARE, ATTVRNIARE, ATOVRNARE, ATTORNIARE. (1) Negotium alicui committere, curam demandare. Chartar. Normann. Ms. In specie sensu forensi, procuratorem constituere ad rem quampiam. Bracton. l. 2. (2) *Attornare aliquem ad aliquid f*... delegare alicui debitorem. ... Formul. Anglic. p. 82. 151. (3) Rem, censum, praedium, ... fallum in alterius dominium transf... re. Fleta l. 3. c. 6. et passim ... V. *Attornamentum* et *Atturnatus.*

ATTORNATIO. (1) Negotii ... missio. (2) Procuratio ipsa, ... macht. Leg. Normann. c. 67. ... Ludew. t. 7. Reliq. Ms. p. 272. (3) Rei, census, praedii aut vassalli ... alterius dominium translatio. Ch... tular. S. Fromondi. (4) Delegati... debitoris ad aliquem. Tabular. Fo... tanell. t. 2. p. 1607. V. *Att*... et *Atturnatus.*

ATTORNATOR, procurator, vt *Att*... *natus.* Liber Niger Scaccarii p. ...

ATTORNATVS, ad aliquid con... tus, destinatus. Marten. t. Ampliss. Collect. p. 1062. In specie procurator, passim in Iure Anglico et Normannico. V. *Atturnatus.*

ATTRACTARE. (1) Attrahere, persuadere, Gall. *Attirer.* Leges Luit... prandi Regis Longobard. tit. ... §. 2. (2) † Tractare, Gall. *Tr*... *ter.* Conc. Rem. t. 10. Collect. Hi... stor. Franc. p. 527.

ATTRACTVS, lentius. Spicil. ... Fontanellense pag. 239. *Istoria ... tur rotundius, omelia attractius.*

ATTRACTVS. (1) Idem qui *Contra*... *ctus*, mancus, membris captus, ... lis *Attratto.* Vita S. Niceti Episco... pi Lugdun. n. 8. V. *Contract*... (2) Facultas, quam habet do... feudi, retinendi homines ... dominii, ita vt a propriis ... repeti non possint. Ch. Hu... Ducis Burgund. an. 1172. apud ... rardum: *Concessi -- vt videlicet ... rici ei deseruientes liberum ... attractum in villa Diuionensi, ... modo, quo habeo, id est, liber... retinendi homines, eandem ... habeo in villa Diuionensi.* Eadem ... bentur in Chartis Odonis Ducis ... 1201. et 1202. Occurrit prae... in alia eiusd. Odonis an. 1196. ... 341. et alia Milonis D. Noeri... an. 1239. pag. 245. 272. 27... 444. Vbi de bonis immobilibus ... agris sermo est, *Attractus* G...

[illegible] *Attrahiere*, *Attraiere*, *Ex*[illegible], *Estreiure*, et interdum [illegible], v. g. *Terres vacantes par attrahiere* dicuntur reorum damnatorum, [illegible], nothorum aut [illegible] agri, quos dominus ad se [illegible] quouis modo, quamuis [illegible] ex alterius iustitia vel dominio. [illegible] Glossarium D. *de Lauriere* in hac voce. (3) ATTRACTVS, in Iure Hungarico, reus, cui lis intenditur, in Ius tractus, (4) ATTRACTVS, ATTRACTVM, acquisitio, [illegible]praesertim, vt videtur quae labore [illegible] industria, Germ. [illegible]schaft, in quo, distinguitur a [illegible]*parato*, quod fit dato pretio, vel [illegible] gratuito. Hinc in Testamento Widradi Abbatis Flauiniac. *Et si aliquid comparauero vel adtraxero.* Diploma Ludouici Pii an. 824. inter Acta SS. Aprilis t. 2. pag. 73. f. *Vt, quantumcumque memorata Ecclesiae S. Zenonis per donationem nostram vel dicti germani nostri, et Rotaldi* [illegible] *Episcopi vel caeterorum fidelium traditione, vel ipsorum comparatione, seu quolibet attractu iuste et legaliter habere dignoscitur.* Ch. Theoderici II. Regis Franc. pro Monasterio Bertiniano apud Miraeum t. 1. Diplom. Belgic. pag. 128. col. 1. [illegible] *eo tempore possidebant aut* [illegible] *in antea ex munere Regum vel* [illegible] *populi seu de comparato aut de comparando, aut de quolibet attractu.* V. *Adtrahere*. (5) † Locus [illegible] dominus, qui iure *attractus* [illegible] retinere potest homines al[illegible]dominii. Ch. a. 1227. t. 4. [illegible] reg. Franc. p. 387. (6) [illegible] videtur ac *Espana*, Ius nem[illegible] animalia aberrantia, vel ani[illegible] quae in damno sunt, captio [illegible] ob id exsoluenda. Ch. [illegible] 1060. inter Probat. Hist. Sabol. [illegible] 353. *De omni quoque attractu ex*[illegible] *porcorum*, *quem monachi* [illegible] *in boscho - - habebant mona*[illegible] *medietatem* etc. (7) † Canalis, [illegible] quem aqua attrahitur, in Ch. Ms. [illegible] reg. Germ. Anzucht.

[illegible]TTRAHERE, tueri, defendere. [illegible] Phil. Aug. a. 1195. ex Chartul. [illegible] Nigasii Mallet.

ATTRAMENTARIVM, *Atramentarium*.

ATTRAYTVM, rudera, illa maxime, quae e parietinis *attrahi* possunt ad aedificandum vtilia; hinc vocis etymon. Computum Fratris Chaberti praepositi a Delphino ad aedificationem Monasterii Montisfluriti t. 1. Hist. Dalphin. pag. 85.

ATTRIBVERE, tribuere, dare. Annal. Bened. t. 5. p. 620.

ATTRIBVTARIVS, tributarius, qui tributum soluit. Concil. Iaccense an. 1063. inter Hispan. tom. 3. pag. 229.

† ATTRIBVTA, desponsata. Ch. a. 1307. in Chartul. S. Mart. Augustodun.

† ATTRITVS, exercitatus, versatus, Gall. *Rompu*. Murat. t. 20. Script. Ital. p. 113.

ATTRONCARE, truncos lustrare et recensere. Huiusmodi truncorum examen fit ab iis, qui aquis forestisque praeficiuntur, vt, si fieri possit, eos, qui arbores furtim succiderint, deprehendant. Hinc *Attroncatus* dicitur, qui facta truncorum lustratione apud se habere arbores succisas deprehenditur eiusdem modi, qualitatis, etc. quorum sunt trunci lustrati. Libertates MS. villae S. Desiderii in Campania an. 1228.

ATTVRACIO, λιβανοκαΐα, *Sacrificium ex thure*, in Supplemento Antiquarii.

ATTVRNATVS, vox forensis. *Atturnati et Attornati* dicuntur in Iure Anglico et Normannico, Procuratores, qui aliena negotia ex speciali mandato, in foro agunt, et dominorum suorum jura tuentur ac promouent. Breuiloq. *Atornati dicuntur Procuratores apud acta constituti in C. vnde Stat. Monach.* l. 6. §. *Porro*. Ch. Henrici Regis Noruagiae apud Walsing. pag. 58. *Constituimus et ordinauimus - - nostros veros et legitimos attornatos et procuratores.* Ingulfus: *Et praedictas villas in suam possessionem, tanquam atturnatus dictorum senum, eorum nomine tituloque recepit.* *Madox* Formul. Anglic. pag. 127. *Reddendo inde*

inde annuatim nobis praedictis Priori et Conuentui, et successoribus nostris, seu nostris attornatis sex denarios sterlingorum, etc. V. Marten. tom. 4. Anecdot. col. 805. et D. de Lauriere tom. 1. Ordinat. Reg. pag. 254. V. *Attornare*, *Attornamentum*, *Attornatiu*, *Attornatus*. Vocabuli etymon a Gallico, *Tourner*, accersunt plerique, id est, vertere, commutare, rem vnam in vicem alterius dare. Alii *Atturnatos* dictos censent, quasi *ad Turnum*, id est, ad vicem alterius constitutos; Cangius vero potius censet a *Turnis Vicecomitum*, id est, placitis et assisis vocem effictam, qui *ad turnum* seu ad placitum citabantur rei, et in ius vocabantur.

ATVBVS, μογιλάλος, μόγγος, *blaesus*, in Supplemento Antiquarii.

ATYA, V. *Atia*.

ATZEMBLARIVS, V. *Azemblarius*.

AVA, auia, Gall. *Aieulle*. Necrolog. S. Mariae Nouellae tom. 2. Iunii pag. 402.

AVAGANT. Vsatici Barcinonenses MS. cap. 101. *Mariti vxores suas reptare possunt de adulterio, etiam per suspicionem: et illae debent se expiare inde per illorum avagant per sacramentum, et per batayam, si ibi fuerint manifesta indicia, vel competentia signa.* Vbi forte per *Avagant*, aduocati, siue campiones intelliguntur, per quos duellum iniri statuitur.

AVAL, ducere *Aval*, idem quod *Aualare*. Computus gener. redituum Regis Franc. a. 1202. apud D. Brussel Tract. de Vsui Feud. tom. 2. pag. 193. *De quatuor ferratis faciendis et pro vino ducendo anal, xviij l.*

✝ AVALAGIVM, praestatio ex anguillis et piscibus, qui in gurgitem vel nassam descendunt, vel ipsa eorumdem captio, Gall. *Aualage* et *Aualison*. Ch. a. 1302. Ms. in Bibl. reg. Alia a. 1313. ibid. V. *Adualeia* et *Aualare*.

AVALANTIA, cliuus, decliuitas. Ch. Ms. a. 1347. Bibl. reg.

AVALARE. (1) In mari, aut fluuio, deorsum nauigare, vel e montibus aut collibus descendere. [illegible] Gallis est locus inferior, [illegible] Ch. Philippi Aug. Reg. Franc. [illegible] 1207. apud Duchesn. in Normanni[illegible]cis pag. 1063. *Nullus mercator [illegible] mercatura sua poterit [illegible] magnum per Sequanam [illegible] aualare per aquam Sequanae.* [illegible] an. 1293. in Regest. Parlam. [illegible] 100. *Quod quicumque mercatores [illegible] decumque sint, cum mercibus suis [illegible] dendo et aualando possint transire [illegible] tem Rotomagi.* (2) Demittere, [illegible] ponere, Gall. *Avaler*, descendre. Hinc Gall. *Aualage*, [illegible] in cellam demissio. Chartul. S. Cornelii Compend. *Quaedam [illegible] vinum aualandum.*

AVALLATIO, idem quod mox *Aualoriae*. Index MS. Beneficiorum Eccl. et Dioec. Constantiens. fol. [illegible] V. e Musaeo D. de Cange.

AVALORIAE, fauces piscariae circa Ligerim dictae *Aualoirs*, alibi [illegible] *Montoirs*, *Pescheries*. E cratibus [illegible]lisque in clathrorum modum [illegible]sitis in alueis fluminum construuntur, ad salmones et maxime anguillas, cancrosque capiendos, quos aquarum lapsu raptos [illegible] et degluttiunt. *Aual*, Gallis est deorsum. V. *Aualagium* et *Aualare*. Ch. Rainaldi de Niuernis pro Fonte-Morigniaco inter Instrum. [illegible] 2. Galliae Christ. pag. 69. *Concessi [illegible] censum de isla Berta in iure perpetuo possidendum et piscationes in Ligerim juxta eam islam habere et [illegible] ad pisces capiendos facere,* [illegible]

AVALTERRAE. Matth. [illegible] 1294. pag. 516. *Hic quoque [illegible] Hugo nauem mirabilem parauerat in Regno Scotiae - - in qua transfretaret cum Boloniensibus et Flandrensibus, et cum illis qui vulgariter de Aualterris dicuntur, posset audacter.* Additamenta ad eumdem Paris p. 14[illegible] *Orta est contentio lamentabilis inter Flandrenses, qui dicuntur de Aualterre, et Francos illis partibus conterminos.* Vbi indubie *Aualterrae* sunt eae prouinciae, quas communi[illegible] Germania inferior, *le Pays-Bas*, die Niederlande, etiamnum dicit. *Aual* enim idem valet quod inferior qui

[illegible] *ad vallem*, vel *in valle*. Vt por- [illegible] Germaniae inferioris Metropolis [illegible] olim *Colonia Agrippina*, vt est in Libello prouinciarum ciuitatumque Galliae, et ab Ammiano Marcellino lib. 15. *secundae Germaniae*, id est, inferioris, *vrbs magni nominis* appellatur; ita posterioribus saeculis, quae ei adiacent prouinciae, *pagus inferior* dictae sunt, *Terre d'Aual*, vel *Aualterre*, quod idem sonat, populique ipsi *Aualenses*, seu *Aualois* nuncupati.

AVALVACIO, aestimatio, a Gall. *Evaluation*. Chronicon MS. Regum Franciae e Musaeo D. de Cangé.

AVANANTATIO, quidquid ratione haereditatis alicui aduenit, seu eiusdem portionis assignatio, facta prius bonorum aestimatione. V. *Aduenantare* et *Auanantizare*. Ch. an. 1282. t. 1. Probat. Hist. Brit. p. 1064.

† AVANANTIZARE, i. q. *Aduenantare*, Ch. a. 1270. t. 1. Probat. Hist. Brit. p. 1022.

AVANGARDA, prima acies exercitus. Gall. *Auantgarde*. Fragm. processus, etc. contra Ludov. Principem Auraicanum an. 1430. to. 1. Hist. Dalphin. pag. 50.

† AVANNA, pro *Auagana*. Ch. an. 1254 inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 508. V. *Antenauna*.

AVANSAMENTVM HAEREDITATIS, repraesentatio haereditatis, quidquid per anticipationem liberis a parentibus datur antequam sit successionis locus, Gall. *Auancement* [illegible]. Regest. Parlam. an. 1450. apud Baluz. tom. 2. Hist. Aruern. pag. 390. *Etiamsi a matre filio talis donatio facta extiterit, maxime cum illa donatio seu cessio a matre filio suo ad finem vt erga ipsum de aliquibus quaestionibus ac demandis quitta remaneat, aut etiam vt dictus filius suus aliquam pecuniae summam sibi vel alteri pro ea soluat, fiebat, acquestus et non anticipatio seu auansamentum haereditatis dici et reputari deberet.*

AVANTAGIVM. (1) Facilitas, opportunitas, ex Gallico, *Auantage*. Fridericus II. Imp. lib. 2. de arte venandi cap. 5. V. *Auentagium*. (2) Ius praecipuum, quidquid a parentibus alicui e liberis vel e coniugibus sibi inuicem datur praerogatiuo jure, Gall. *Auantage*. In Foris Aragon. lib. 5. habetur titulus: *De Auantagiis, quas vxore praemortua vel ipsa superstite, vir aut eius successores habere debent.* Testament. Guidonis Cardin. an. 1372. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. pag. 180. *Ille qui superuiuet omnia praemissa habeat in quantum de iure vel consuetudine dare et auantagium facere possum.* (3) Quicquid emolumenti conceditur operariis praeter constitutam mercedem, Gall. *Auantage*, *vtilité*, *profit*. Consilia Communiae Massil. MS. *Sint contenti laboratores, nec nil petant vltra 5. solidos taxatos per curiam, nec nil petant pro lingonibus nec pro vino companagio, nec de alio auantagio.* (4) Vox generica qua quodlibet ius significatur. Ch. an. 1218. in Chartul. eccles. Lingon. *Quod nullum auantagium haberem in dicta familia.* (5) † Ius praecipuum seu praerogatiuae, quo quis inter participes primus beneficium accipit. Ch. a. 1257. in eod. Chartul. (6) † Quod praeter pretium, corollarii nomine, in emtionibus, pactionibusue aliis conceditur, Gallis ol. *auantage*. Ch. a. 1276. in Lib. 2. nigro S. Vulfr. Abbauill. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 898. V. *Auentagium* 3. (7) † Quod sponte et ex vsu tantum exsoluitur, Gallis quoque *auantage*. Ch. Ms. a. 1355. Bibl. reg. (8) † Profectura, prominentia, Gall. ol. *auantage*. Lib. niger 1. S. Vulfr. Abbauill. V. *Aduantagium* 2.

† AVANTATOR, circulator, ostentator scilicet arcanorum et mirabilium. Murat Antiq. Ital. med. aeui t. 2. part. 2. p. 845. V. *Aueritator*.

AVANTBARIVM, species munitionis exterioris, qua sepitur murus vrbis, a Gall. *Auant*, ante, et *Barrium*, domus muris inclusa in Prouincia. *Valatum, siue fossatum cum barbacana siue auantbariis ciuitatis*, in Instrum. Massil. an. 1494. † Idem esse videtur ac *Antevallatum*, quod uide.

AVANTSOLIERS, vox ex Gallico *Auant*, ante, et *Solier*, solarium, est ergo quasi menianum excelsum et soli expositum. Index redituum Monasterii Corbeiensis e Cod. MS. eiusdem loci: *In rectis vicis, qui de porta ad portam transeunt, si fiat fenestra, vel berthesca vel auantsoliers de nouo, partem suam habet; in aliis vicis qui orbi dicuntur, nichil habet, sed totum est Abbati.* V. *Antesolarium.*

AVANTVRARE, audere, Gall. *s'Auanturer*, *oser*. Edict. Philippi Regis Franc. de Duello an. 1314. in Cod. MS. Consuetud. Tolos. fol. 32.

† AVARAMENTVM, consensus. Vsatici Barcinon. Ms. c. 68.

AVARCA, calceamenti genus. V. *Abarca.*

AVARE, vacare. Papias MS. Ecclesiae Bituric. *Auans*, *vacans*.

AVARIA. (1) † Iactus mercium qui nauis leuandae caussa fit, simulque jacturae computatio, Ital. *Auaria*, Gall. *Auarie*, Germ. Haferey; a Gr. ἀβαρος, exoneratio, vt vult Brencmann. in Hist. Pandect. Stat. Genuens. l. 1. c. 11. l. 2. c. 4. Sed et pro quouis damno extraordinarioue sumptu interdum vsurpatur, vt in Stat. Massil. l. 1. c. 47. (2) † Tributa seu contributiones quae *auariis* seu damnis reparandis extraordinariisue sumptibus prouidendis exiguntur. Murat. t. 6. p. 589. t. 17. Script. Ital. p. 125. *) Vox AVARIA seu HAVARIA, Germ. Haferey, non a Graeco deducenda est, vt vult Brencmannus, sed a Germanico Hafen, Gall. *Haure*, portus. Est enim Haferey 1. Vectigal, quod naues, quae portum ingrediuntur, soluunt, Hafengeld. 2. Pecunia, quae experto nautae datur, qui naui viam tutam in portum monstrat, quae vulgo dicitur *Auaria communis*. 3. Iactus armamentorum nauis, seu mercium quarumdam in mare, leuandae laborantis nauis gratia, quae dicitur *Auaria grossa* 4. Id quod ab his, quorum merces et bona in portum salua delata sunt, in eos confertur, quorum merces et bona jactu ob tempestatem perierunt in mari; quae etiam IVS AVARIAE appellatur. Conf. I. G. Schottelius de singular. quibusdam in Germ. Iurib. p. 397.

† AVARITIA, tributa seu contributiones, quae sub titulo *Auariae* exiguntur. Pact. a. 1398. t. 1. Cod. Ital. diplom. p. 1122.

† AVASTARIVM. Ch. Frider. III. Imp. a. 1466. t. 1. Cod. Ital. diplom. p. 1382. *Cum omnibus redditibus et introitibus - - riuis, rugeriis, auastariis, poleriis, molendinis, piscariis* etc. Ita quoque legendum videtur pro *Arastarium*, in Ch. eiusd. Imp. an. 1451. ibid. t. 3. p. 1815. Forte pro *Abassarium*, ab Ital. *Abassare*, locus inferior, depressus. Sed haec diuinando.

† AVBANA, Ius dominorum in *Aubanos* seu aduenas. Ch. a. 1266. ex Tabul. Auxit. V. *Aubena* 2.

AVBANI, extranei, alienigenae. Priuileg. Philippi Franc. Regis pro Monast. S. Quintini in Insula, in Tabulario eiusdem loci pag. 60. V. *Albani.*

† AVBANNVS, pro *Auuannus*, vmbraculum ligneum proiectum, quod fenestrae, vel officinae appenditur, Germ. Wetterdach. Consuet. Perpin. Ms. c. 42. V. *Auuannus.*

† AVBELLVS, forte alnus. Ch. an. 1234. ex Tabular. abb. de Laude. *Praedicta sclusa ab aubello de Basigeheu, vsque ad molendinum de Chaifnoit.* V. *Albellus.*

AVBENA. (1) Extraneus, aduena, Gall. *Aubain.* Edict. Philippi IV. Franc. Regis apud D. de Lauriere to. 1. Ordinat. Reg. pag. 338. et 339. Ibidem non semel occurrit. V. *Albani.* (2) † Quidquid ex caduco alicui obuenit, maxime ex alienigenis et extraneis, Gall. *Aubaine*. Ch. Ms. Phil. Pulcri a. 1312. in Bibl. reg.

AVBENAGIVM, idem quod *Albenagium*, Ius in bona decedentium peregrinorum. V. *Albanagium.*

† AVBENIA, locus alnis vel populis consitus, Gall. *Aunaie*. Ch. Ioann. duc. Bituric. Ms. in Bibl. reg. V. *Albania* et *Alberia.*

† AVBER

…ERGARIVS, *Halsbergarum* …ricarum faber. Stat. Massil. l. … a. 1287. V. *Halsberga*.

…BERGOTVM, minor lorica, V. *Halsberga*.

…BERBIA, locus vbi crescunt herbae, † seu potius idem ac *Aubenia*. V. *Herbarium*.

AVBIGEI, Albigenses, Gall. *Aubigeois*, in Scacar. Paschae apud Fales. a. 1210. ex Bibl. reg.

AVBOR, a Gall. *Aubour*, alburnum, Ch. Normann. e Cod. reg. 4653. V. *Arcus 2*.

AVBRA, mensurae species. Ch. Henr. reg. Angl. a. 1063. ex Tabul. S. Albani Turon. *Reddentes ei XV. aubras salis, et de duabus asinis, de tertio vnum denarium*.

AVBREMA, morbus capitis. Translatio S. Athanasii Episcopi tom. 4. Iulii pag. 87. *Alius quidam iuuenis Leo nomine, graui infirmitate capitis afficiebatur, quae aubrema dicitur; … ab omni vigore salutis, vt … incedebat*. † Vox procul dubio corrupta, a Graeco βρεγμα, Latinis etiam medicis *Bregma*, sinciput.

AVCA. (1) *Anser*, Occitanis *Auc*, *Auco*, *Auquèto*, Italis, *Occa*, Gallis *Oye*, olim *Aoue*. Gloss. Sax. Aelfrici: *Auca*: Gos. Gloss. Arabico-Lat. *Auca*, *anser*. Ita etiam Vgutio. Gloss. Graeco-Lat. χὴν, *auca*, *anser*. Ex χὴν vero formatum *Auca*, vel *Oca*, quidam putant. Capitulare de Villis … 62. *Quid de pullis et ouis, vel …, id est, aucis*, etc. Adde … 18. Lex Alaman. tit. 99. §. 20. *Accipiter, qui aucam mordet*. Marculf. lib. 1. for. 11. *Aucas tantas, … tantos*, etc. Willelm. Malmesb. lib. 5. Hist. pag. 159. *Causam fuerunt morbi augmentati, quod ea die allium cum auca praesumpserit*. Infra: *Similes pennis aucarum*. AVCCA. Prouentus Monasterii Centulensis inter Acta S. Benedict. saec. 4. part. 1. pag. 104. AVGA, non semel in Tabulario S. Remigii Remensis. V. in *Augtiones*. OGA, in Vita S. Winwaloei Abbat. n. 6. *Anser*, in alia Vita eiusdem Sancti dicitur n. 13. OCCA. Ioan. de Ianua: *Anser est quaedam auis, quae dicitur Occa*. OCHA. Notitia S. Albini Andegauens. ap. Gallandum lib. de Franco alodio pag. 296. (2) AVCA, interdum pro qualibet aui sumitur. Gloss. Lat. Graec. *Auca* χηνάριον. AVCAM, pro aue femina vsurpat Speculum Saxon. lib. 3. art. 51. §. 1. *Auca oua ponens et gallina tribus nummis persoluentur*. Burchard. lib. 19. *Pullos aucarum, pauonum, pullos gallinarum*. Occurrit praeterea apud Bedam in Vita S. Cuthberti Episcopi n. 54. apud Felicem Gyruensem in Vita S. Guthlaci n. 25. Edit. Bolland. Leonem Ostiensem lib. 1. cap. 30. Ignotum Casinensem c. 12. Siluestrum Giraldum in Topograph. Hiberniae dist. 1. cap. 11. 18. in Tradit. Fuld. lib. 2. trad. 236. in Legibus Burgorum Scoticor. cap. 50. in Regula S. Gilberti de Sempringham pag. 768. in Vitis Abbat. S. Albani pag. 84. in Chronico Andrensi pag. 628. (3) † Terrae portio arabilis, fossis vel saepibus vndique clausa, i. q. *Olca 1*. Ch. Guidon. episc. Catal. Ms. *Dedit Monasteriensi ecclesiae (medietatem totius tenementi de Buleimunt) -- praeter aucam vnam iuxta Nigrum locum*. V. *Aucentia 1*.

AVCARIVM, lacus, sic dictus, quod *aucae* lacu delectentur. Supplem. ad Vitam S. Bonifacii Mart. tom. 1. Iunii p. 376. et 477. V. *Auca*.

AVCARIVS. (1) In Legibus Hungaricis, periurus, Hungaris *Ludas*. (2) AVCARIVS, in Glossario Aelfrici, accipiter, falco, nempe is, qui *aucas* venatur, Gänsehabicht, (3) Galli *Aucarios*, seu *Oyers*, vocabant, quos hodie *Cuisiniers*, vel *Traiteurs*, vt constat ex statutis MSS. Artificum Parisiensium tom. 1. fol. 190. (4) † *Aucarum* seu anserum custos. Ch. a. 1288. in Tabul. archiep. Auxit. *Maucarius* in alio eiusdem Chartae exscripto.

† AVCATA, anser femina iunior. Comput. a. 1399. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 152. V. *Auca 1*.

AVCELLA. Gloss. Lat. MS. Regium sign. 1013. et Isidori: *Aucella*, *Ortigometra*

gometra, matrix Coturnicum. Apuleius lib. 9. Metamorph. *O bona aucella, et satis foecunda, quae multo jam tempore quotidianis nos pastibus saginasti.* Apicius lib. 5. cap. 3. *Esitia minuta facies quadrata, et coques simul turdos, vel aucellas, vel de pullo conciso*, etc. Infra: *Pisum coques et cerebella, vel aucellos vel turdos a pectore exossatos*, etc. Adde lib. 4. cap. 5. lib. 8. cap. 7. Perperam Humelbergius *Auicellas* reponit.

AVCELLATIO, aucupium. Gall. *Oisellerie.* Concilium Parisiense an. 1312. part. 4. cap. 4. V. *Auca* 1.

AVCELLATORES, iidem, qui *Accipitrarii*, in Capitulari de Villis c. 42.

AVCELLVS. (1) Perinde quaelibet auis dicitur in Gloss. Lat. Graec. *Aucellus*, στρουθίον. Nam recte obseruant viri docti, στρουθία appellare Graecos scriptores πάντα τὰ μικρὰ τῶν ὀρνίθων, quasuis auiculas: quomodo Itali quamlibet auem *Vccello* vocant, et *Vccellare*, pro aucupari vsurpant, quasi hoc esset *Aucas* capere. Neque aliunde petendum vocis Gallicae *Oyseau* etymon constat. Lex Salica tit. 7. §. 7. *Si quis aucellum de trappa furauerit.* Ita quidam Codic. MSS. vti monet Lindenbrogius, vbi Editi praeferunt: *Si quis turturem*, etc. Hinc (2) AVCELLVS, dictus quiuis ex auium volatu, vel inspectione ariolus. Anonymus de Gestis Manfredi et Conradi Regum apud Murat. tom. 8. col. 597.

AVCENGA, V. *Accengia* et *Ancinga*.

✝ AVCENTIA. (1) Modus agri. Lib. pitent. S. Germ. Prat. VII. *Anniuersarium Petri Picardi de XL. sol. sitis super vna aucentia prati, iuxta molendinum de Villanoua.* V. *Auca* 3. (2) Ch. a. 1281. ex Tab. Carnot. *Renunciantes - - doli mali - - et constitutioni de duobus reis et aucentiae praesenti* etc.

✝ AVCERE, acuere, quomodo etiam forte legendum est. V. *Acumentum* et *Agusare*. Ch. an. 1288. Ms.

AVCERIA, V. *Anceria* (2).

✝ AVCES, VM, *Gallice*, ve[...] far. Lat. Gall. a. 1348.

✝ AVCHESVS, situs, positus[...] 1276. ex Tabul. archiep. A[...] *Vna conchata terrae, auchesa* [...] *bastidam.*

✝ AVCIARE, eleuare, extollere. [...] a. 1328. ex Tabul. Massil. *Quod* [...] *ris - - - dupletur - - et aucietur* [...] *tribus cannis.*

AVCINCA, modus agri. Ch. Chro[...] gandi Metensis Episcopi apud M[...] riss. Hist. Episc. Metensium pag. [...] V. *Andecinga.*

AVCIPASTA, *auca domi pasta.* P[...] enim generatim vocabant aues d[...] mesticos, seu quae domi pasceb[...] tur. Glossae Isidori: *Altilis*, p[...] *ab alendo.* Vetus Scholiastes Iuven[...] lis ad Sat. 5. *Altilis et Flaui: P*[...] *vel apruna. Volantia* [...] Caelium Aurelianum Siccensem lib. 4. Tardarum passionum cap. 3. *Ar*[...] *ser altilis*, in Fragmento Petroniano de Coena Trimalcionis. Capitulare de villis c. 28. *Vt aucas pastas et pullos pastos ad opus nostrum - - sufficienter habeant.* Ch. Caroli Calu[...] an. 862. pro Monasterio S. Dionysii apud Doublerum: *Vt* [...] *su, qui in volatilibus de* [...] *et cambis debet exire*, [...] *et aupastis* (aucipastis) *sicut a longe tempore mos fuit.* Chron. Fontanell. cap. 16. *Ad natiuitatem Domini aucipastas 4. pullipastas 12.* [...] etc. Occurrit ibi pluries. V. *Pullipasta.*

✝ AVCIPES, pro aucupes in Ch. a. 1321. Ms.

✝ AVCIPITIVM, pro aucupium, in Statut. Georg. archiep. Eborac. an. 1466. V. *Aucupitium.*

AVCIRE, occidere, vnde vetus Gall. *Occire.* Ch. Alboyni Anglor. Regis pro reparatione Ecclesiae S. Petri in Comitatu Ruthenensi, a. 1028. [...] ter Instrum. tom. 1. Gall. Christ. pag. 49. col. 2. *De ista hora* [...] *antea, nos in illa Ecclesia, qui sup*[...] *scriptum est, de Sancto Petro Apostolo, nec in cimiterio, nec in illas mansiones, quae per manu Alb*[...] *nec per Monachos de illo loco* [...] *erunt, vel acaptadas fuerint, nec* [...] *martado homines nec feminas non* [...] *circu*[...]

...giant, nec membra illorum tolor tollere, nec pro redemptione non distrin... sine grado Alboyne, aut Monachos de isto loco nostro sciente. Conjicit Dion. Sammarthanus in Gloss. ad calcem huius voluminis edito, pro auctionarentur, *Aucirent* dictum fuisse: verum ex sequentibus patet, Ius sibi gladii fundatorem reseruare, prohibereque ne quiuis homo vel femina pro quouis delicto in mercato occidatur, mutileturue, etc. Confirmatur ex eiusdem operis Gloss. ad calcem tom. 2. in quo haec leguntur: *Aveirent pro occiderent. In pago Fuxensi vulgo dicitur aucire pro occidere.* Vbi scriptum, sed perperam, *aveire*.

AVCLATOR, ὑπηρέτης, *accensus*, *minister publicus*, in Supplemento Antiquarii. † Legendum *Anclator* vel *Anculator*, a veteri verbo *anculare*, ministrare. V. *Anculus*.

† AVGMENTARE, pro augmentare, in Inquisit. a. 1268. Ms.

† AVCO, anser. Ch. a. 1362. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 245. V. *Auca* 1.

AVCONES, *incantatores vel vicini*, in Glossis Isidori, vbi legendum *diuini*. Aucones enim intelligit, qui per aucupium seu auium volatum *diuinant*, ariolantur. † *Ancones* minus recte in Lex. Martinii.

AVCTARE, *constringere*, in Glossis Isid. vbi videtur leg. *anctare*, ab *angere*. Melius in Excerptis *Arctare*.

† AVCTENTICARE, confirmare, *authenticum* declarare, autoritate roborare. Ch. Henr. I. Lothar. duc. a. 1205. in Suppl. ad Miraeum p. 96. V. *Authenticus*.

AVCTENTVM. Vita S. Adelberti Episcopi Pragensis cap. 34. apud Canis. tom. 5. Antiq. lect. vbi de visione quadam lecti, sericis ornamentis amicti: *Sursum vero in capite* (lecti) *erat aureis litteris scriptum: Munus hoc auctentum filia sponsatur. Cuius visionis ordinem cum aliquibus narrando exponeret: Vide, inquiunt, quia Christo secundante, Martyr eris futurus.* Surius habet hoc loco: *Munus hoc donat tibi filia Regis.*

*) AVCTINARE, meinen, schreyen. In Vocabul. Lat. Germ. a. 1477.

AVCTIONARII. (1) Gloss. Lat. MS. Regium Cod. 1013. *Auctio, publica venditio, Auctionarius, qui emit.* Gloss. Isid. *Auctionarius, qui pluris emit.* Vgutio et Ioannes de Ianua: *Auctionarius mercator, qui res suas auget, et proprie dicitur ille, qui hic vel illic res paruas et veteres, et tritas, et ruptas emit, vt postea carius vendat.* Gloss. Lat. MS. Thuanum: *Auctionarius, Regratiers.* Gloss. Graec. Lat. πρατήρ, *venditor, auctor.* Britannicus ad Sat. 7. Iuuenalis obseruat, *auctionem* dici *ipsam venditionem, quae publice fit, ab augendo*, quod rerum pretia augeantur ab emptoribus, seu venditoribus. *Auctionarii publici* Gregor. Magn. lib. 1. Epist. 42. *Priusquam labores suos vaenundare valeant, compelluntur tributa persoluere, quae dum de suo vnde dare non habent, ab auctionariis publicis mutuo accipiunt, et grauia commoda pro eodem beneficio accipiunt.* Ch. Ludouici Pii Imperat. in Tabulario Monast. S. Mauri Fossat. pag. 8 inscribitur, *omnibus Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus, Vicariis, Centenariis, Telonariis, Auctionariis, vel omnibus rem publicam administrantibus.* (2) AVCTIONARII, diuersa notione, apud Guillelm. Gemmetic. cap. 7. fol. 236. *Immissis ergo auctionariis eum* (locum Gemmeticensem) *a ramis et sentibus purgauit.* † Agentes, procuratores interpretatur Bouquetus in Glossar. ad calcem t. 8. Collect. Hist. Franc. Carpentarius mauult operarios, Tagelöhner.

AVCTIONATOR, mercator. In Gloss. MS. Regio: *Qui auctionem facit.* S. Hilarius Arelat. in Orat. de S. Honorato. S. Ambrosius lib. de Nabuthe Israëlita pag. 571.

AVCTIR, pro *Auctor*, sponsor. Ch. Chlodovei III. Regis Franc. anno 692. apud Felibian. in Hist. S. Dionysii p. XIII. V. *Autire*.

AVCTOR, apud Latinos Scriptores et IC. dicitur dominus rei, vel venditor, qui rem vendit, dominiumque illius habere se profitetur, probat-

que,

que. Vnde apud Ciceronem *malus auctor* audiebat, qui *auctoritatem*, quam in re habere se contendebat, probare non poterat. Et *auctoritatem defugere* dicebatur is, qui nolebat se auctorem profiteri, vt contra, qui auctorem se promiserat, auctoritati obnoxius erat. Denique *auctorem suum laudare* dicebatur emtor, qui nominabat dominum suum, a quo emisset, si res empta in eo esset, vt euinceretur. Haec praemittenda fuerunt, vt eamdem vim ac notionem habuisse in vocabuli posterioribus ac infimis saeculis tandem constaret. Marculfus lib. 1. form. 36. *Si aliquis per quodlibet ingenium eum inquietare voluerit, licentiam haberet in vice auctorum suorum ipse vel aduocatus suus eorum causas adsumere.* Ch. Austindi Burdegalensis Archiepiscopi apud Marcam in Hist. Beneharn. lib. 4. cap. 7. *Post haec Bernardus Comes, vt solet fieri in talibus, et vt mos regionis illius, illius fundi empti auctorem a me expetere coepit, quem praesto habens sibi obtuli, qui nihil habens quod diceret, tacuit.* Ch. Gaufredi Comitis Ruscinonensis ann. 1167. *Si aliquis homo siue sit miles, siue rusticus - - praedictam aquam tibi vellet auferre - - nos promittimus per stipulationem, quod erimus auctores tui atque fideles adiutores*, etc. Ita accipitur in Edicto Theodorici Regis c. 12. in Lege Wisigoth. lib. 2. tit. 1. §. 1. in Lege Ripuar. tit. 57. §. 2. 6. 7. tit. 65. §. 2. in Capit. Caroli Mag. lib. 3. cap. 43. in Ch. Theodorici Regis apud Doubletum in Hist. Sandionysiana p. 687. in Leg. Rotharis Regis Longob. tit. 93. §. 2. etc. Dubitat Cangii editor, an scribendum *Auctor*, an potius *Autor*, vel *Author*. Ratio eius est, quod *Auctor* ab *Augere*, melius emptori conueniat, quam venditori. *Autor* vero vel *Author* ab antiqua voce Gallicana, qua *Dominus* significaretur, posset deriuari. Vox *Dominus* venditori belle congruit, et Britones-Anglici, quorum linquae antiquitas omnibus nota est, pro domino, hero vel magistro dicunt *Athaw*, alii Aremorici *Autron*.

AVTORES dicti praeterea qui vel generis vel opum, et honorum parentes aliis fuere. V. Sirmond. ad Sidon. in Paneg. Maioriani V. 354. SECVNDVS AVCTOR, fideiussor, sponsor, *βεβαιωτὴς*, in Gloss. Graec. Lat. Alibi: *προπωλητωρ*, *Secundus Auctor*, quia nimirum ipse qui vendit, primus auctor est, fideiussor vero *secundus auctor*, qui suo periculo affirmat, illum bonum esse auctorem: nam *Auctor* proprie est venditor. V. leg. 4. D. de Euiction. et Casaubonum ad Theophrasti Characteres p. 253. et ad Hist. Aug. p. 286. AVCTOR DOMINICVS, in Lege Longob. lib. 2. tit. 52. §. 17. *Auctor Ecclesiarum*, in form. 16. *Auctor* alibi apud Murat. tom. 1. part. 2. p. 135. col. 2. C. in Legibus Ludouici Imperat. Sed iis locis legendum *actor*. AVCTORES, magistri, professores in lege vn. C. de Studiis liber. vrbis Romae. † AVCTOR, Christus nude vocatur in Ch. a. 1038. apud Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 177. Pro iudex, Magistratus publicus occurrit in Placit. a. 927. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 19.

AVCTORABILIS. (1) Fide dignus. Miracula S. Godehardi Episc. to. 1. Maii pag. 526. Ead. vox pluries repetitur ibidem. Monachi Patauini Chron. lib. 3. ad ann. 1260. apud Murat. tom. 8. col. 713. † (2) † Approbatus, authenticus, auctoritate legitima munitus. Capitul. Caroli Calui a. 869. c. 13.

AVCTORABILITER. (1) Vt *auctorabiliter*, perite. Vita S. Wiboradae Virg. et Mart. tom. 1. Maii pag. 296. (2) † Cum auctoritate. Epist. Aduentii a. 867. t. 7. Collect. Hist. Franc. p. 594. V. *Auctoritatiue*.

AVCTORALIS, auctoritate praeditus. Translatio S. Augustini tom 6. Maii pag. 413. AVCTORALIS EXCOMMVNICATIO, in Chron. Farfensi apud Murat. tom. 2. part. 2. col. 628. *Tandem vix quasi compunctus, et hominum clamoribus coactus, hanc fecit constitutionem cum anathemate auctoralique excommunicatione pro nostra in monte hoc Monasterii constructione.*

AVCTORALITER, perite. Hartmannus in Vita S. Wiboradae. Vbi Vadianus *Auctorabiliter* habet, vt mox relatum est.

AVCTORAMENTUM. (1) Ἀυθεντεῖον, in Glossis, consensus Domini, vel vxoris, aut liberorum in venditionibus. Tabular. Vindocin. Ch. 283. quae est Burchardi III. Comitis Vindocin. an. 1075. V. *Auctorizare*. (2) Auctoritas. Ernaldus in Vita S. Bernardi lib. 2. cap. 7. (3) Ὀψώνιον, in Glossis Lat. Graec. Quod *obsonium* scilicet percipit, qui se suamque alicui vendit operam, vt erant gladiatores, quorum merces *auctoramenti* vocabulo solebat designari. V. Lipsium Saturnal. 5. et Diar. Trevolt. mensis Maii ann. 1715. pag. 950. Hanc, forte, gladiatorum aliorumque seruorum mercedem indicare voluit Glossator Isidorianus, cum dixit, licet inepte prorsus: *Auctoramentum, ipsa res vocatur venditionis.*

AVCTORARE. (1) Se in seruum accepto pretio dare, vel se ad ludum gladiatorium pretio addicere. Gloss. Lat. Gr. *Auctoratus*, *αὐθαίρετος εἰς δουλείαν ἑαυτὸν βάλλων, καὶ μονόμαχος.* [illegible]iori significatione vsurpatur haec vox in Leg. 2. Cod. Th. de Gladiat. (2) Ratum habere, authenticum declarare. Praecept. Chlodovei I. Regis Franc. an. 496. inter Instrum. tom. 3. nouae Gall. Christ. col. 126. (3) † Dicitur de eo, qui alicuius suasor et auctor est. [illegible] t. 7. Ampl. Collect. p. 429.

AVCTORATIO, *venditio. Nam sub auctoratione sunt gladiatores qui se vendunt.* Sic Glossar. Isid. ad quod Graevius: „Auctoratio videtur proprie dici venditio hominum, vt auctio rerum.„ Hinc Horatio lib. II. Sat. 7. *Auctoratus Gladiator*, vbi veterem interpretem.

AVCTORATVS, *Clericus*, id est, publicus Notarius. Hierat. Iuris Pontif. pag. 181. *Resignatio facta ab in[illegible] in manibus auctorati seu qua[illegible]ati.*

AVCTORIA, additamentum. Dici videtur de instrumentis, quae iam [illegible]olaris, lite inchoata, adduntur,

in Stat. a. 1419. t. 11. Ordinat. Reg. Franc. p. 43.

† AVCTORIARE, tueri, auctoritate sua defendere. Ch. a. 1054. apud Murat. to. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 646.

AVCTORICIVM, Auctoritas, vel possessio libera et auctoritate donata. Ch. Theodorici Regis Franc. apud Doublet. pag. 687.

† AVCTORISABILIS, authenticus, ratus, firmus. Ch. Car. Crassi an. 886. t. 9. Collect. Histor. Franc. p. 356. V. *Auctorabilis 2.*

AVCTORISARE. (1) Confirmare. Testam. Rogerii Vicecom. Biterr. a. 1150. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 411. V. *Auctorizare 2.* (2) Probare, conuincere. Chron. Wormat. apud Ludewig. to. 2. Reliq. MSS. pag. 84.

† AVCTORISATVM. Charta *auctoritatibus* seu subscriptionibus munita. Tabul. maior. monast. in Hist. Sabol. p. 134. *Ipse Simon misit huiusmodi auctorisatum super altare* S. *Martini.*

AVCTORITABILIS. (1) LARGITIO AVCTORABILIS, quae de suo fit. Ch. a. 1054. (2) Solemnis, ratus, firmus. Ch. anni 1107. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 266.

AVCTORITARE, confirmare, roborare, Gall. *Autoriser*. Praeceptum Ludouici Imperat. de subiectione Coenobii S. Mauri tom. 2. Capitul. col. 1437. V. *Auctorizare 2.*

AVCTORITAS, diploma Regis, Imperatoris, summi Pontificis. Gloss. Lat. Graec. *Auctoritas*, *αὐθεντία, ἀξιοπιστία, βεβαίωσις, πρόσταγμα.* Hinc frequens illa in Chartis Regiis formula: *Et vt haec auctoritas perpetuum obtineat vigorem, manu propria firmauimus*, etc. apud Marculf. lib. 1. form. 3. 4. Beslium in Comit. Pict. pag. 165. 172. in Regib. Aquitan. pag. 18. et alios passim. Gregor. Turon. lib. 9. Hist. cap. 41. Porro *Auctoritates* Principum rescripta in Codice Theodosiano appellari etiam constat, l. vn. de Centurion. leg. 31. de Petitio-

(2) Controuersia, lis. Ch. anno 1021. ap. Diagum lib. 2. de Comit. Barcinonens. c. 31. Alia an. 1024. ex Tabulario Vrgellensi apud Baluz. in Append. ad Capitul. num. 145.

(3) Auditus. Prudentius lib. Peristeph.

Surdis fruendam reddere Audientiam.

Breuiarium Sarisberiense anni 1556. Vbi *in audientia* idem est quod clara voce, quae possit audiri.

(4) Conuentus, consessus. Henricus Huntindonensis in Epistola de contemptu mundi an. 1153. Spicil. Acher. tom. 8. pag. 179. † IN AVDIENTIA, publice, in Ch. a. 1184. t. 4. Ordinat. reg. Franc. p. 56. *Qui vero in honestum de communia dixerit in audiencia, et conuinci poterit testibus, iudicio scabinorum emendabit.*

(5) AVDIENTIA, *licet aliter capiatur, proprie tamen magis dicitur esse facultas et potestas loquendi coram superiore alicui concessa.* Ita vet. Vocabularium Iuris vtriusque. Hac ratione Galli dicunt, *Avoir une audience du Roi*, ad regem admitti.

(6) Obedientia. Electio Hugonis in Abbatem S. Rigaldi apud Mabill. tom. 5. Annal. Benedict. pag. 629. col. 2.

(7) Tributum, vel tributi species. Ch. Petri Episcopi Salernitani, apud Vghellum to. 1. Italiae Sacrae pag. 501. *Et si nos aut nostris successoribus quamcumque conditionem, aut audientiam, aut quemcumque censum vel seruitium imponere voluerimus*, etc. Alia anni 1208. in Tabulario Fossatensi fol. 23. *Teloneum, foragitum, toraginm, audientias, haias, saccum, vannum*, etc. Alia Petri Episcopi Parisiensis an. 1212. ibid. fol. 30. *Super pastu et audientiis*, etc. Alia an. 1238. ex eod. Tabul. fol. 111. *Quittamus eisdem hospitibus - - duos denarios de audientiis, quos in festo S. Mauri nobis debebant*, etc. Rursum: *Audientiae de Varennis ibidem recipiendae in festo B. Andreae Apostoli 26. sol. 6. den. et recipiuntur istae audientiae ratione domorum ibi existentium, videlicet pro qualibet dom[...] den. Paris.* etc. Id porro no[...] praesertim apud Aurelianenses o[...]nuit. Ch. Ludov. VII. Reg. Fr[...] an. 1178. pro *Aurelianensibus*, [...] Regesto Philippi Aug. f. 72. et ap[...] Franc. le Maire in Hist. Aureli[...] pag. 323. *Nullus homo societate[...]bens cum homine de audientiis [...] reddat consuetudinem, sed [...] partem, quae ipsum contigerit.* [...] *audientia* redditur a praedicto S[...]ptore *Ouance*, qui addit id voc[...]li banniti ones et proclamationes notare, quae fiebant pro *iure* [...]*suetudinum* seu pensitationum, in *H[...]lis* publicis, vbi ministri audie[...]les, quos *Sergeans Audienciers* [...]pellabant, quoslibet banno pub[...] inuitabant ad solutionem eius[...] praestationum. Ex praedictis vocabuli vis non omnino percipitur: nec scit Cangius, an *Audientiae* voce olim intellectae sint praestationes illae, quae ab iis, qui ad placita conuenire tenebantur, fiebant, quas *Eulogiarum* nomenclatura donat Polypticus Floriacensis: *Si ibi sunt Cauaticarii, debent Kalend. Octob. den. 4. et vnam diem in bosco, et ad 3. audientias venire cum suis Eulogiis.* AVDIENTIAM aliquando saltem vsurpatam fuisse pro *Tallia ad placitum* inuicte probat Charta Thomae Abbatis S. Germani a Pratis a. 1250. ex eiusdem Monast. Tabulario: *Notum facimus, quod cum Ecclesia nostra fuisset in possessione - - leuandi et capiendi Talliam nomine audientiarum annis singulis ad placitum ab Erme[...]di, Auelina*, etc. Iam vero Ministri [...] Audientiales, *Absculatores* videntur appellari in Charta Philippi Augusti ann. 1287. pro Aurelianensibus in eius Regesto Herouualliano [...] 103. *Idem tenendum esse praecip[...]mus, vt Praepositus noster per ali[...] de seruientibus suis de domo et m[...]sa sua, qui Bedelli et Absculatores appellantur, circa burgensem aliq[...] nihil omnino disrationare possint.*

(8) † Locus, vbi de rebus [...] tractaturi congregantur. Ch. an[...] t. 4. Ordinat. Reg. Franc. p. [...] *Anno quolibet fiet vna missa solem[...]*

in ecclesia Celestinorum Parisius ... qualibet mense percipiunt in audi... unam bursam.

(5) † Domus vel cubiculum in monasteriis, vbi excipiuntur aduenientes, Sprachzimmer, Gasthaus. Stat. S. Victor. Paris. MS. part. 2. V. *Auditorium* 3.

AVDIENTIALIS. AVDIENTIALIS CHARTA, qua quis ad Principis iudicium vocatur, citatur, ap. Marculf. l. 1. form. 28. AVDIENTIALES DEVS, in Concilio Meldensi can. 71. V. *Audientia* 2.

AVDIENTIARIVS, scriba, notarius forensis, Gall. *Audiencier.* Inter apparitores forenses primas tenet *Audientiarius*, sicque appellatur, quod in *Audientia* causas ordine suo appellare, atque audientiam populo ... ex officio teneatur. Acta SS. ... tom. 3. pag. 56. Et apud Rymer. tom. 13. pag. 448.

AVDIRE. (1) Intelligere, capere. Epistola L. Episcopi Acconensis ad ... III. PP. apud Acherium tom. 8. Spicil. pag. 381. (2) Iudicare. Appendix Codicis Theodos. a Sirmondo edita Constit. 18. *Episcopale iudicium ratum sit omnibus, qui ... a Sacerdotibus adquieuerint. ... possent priuati inter cognitores, etiam iudice nesciente, au... is licere id patimur, quos ... veneramur.* Ita IC. passim. ... Senator. l. 1. form. 37. (3) ... Capitula Ludouici Pii an. 824. ... apud Holstenium, de testi... *Quod si dissenserint, et quaedam ... vni praebuerit testimo... et alia alteri: tunc interroga... audierit per pugnam illorum te... approbare.* Phrasis Gal... *S'il entendoit prouver son tesmoignage par le duel.* Ieremias cap. ... rogatus a Principibus Iudaeorum, vt pro iis oraret ad Dominum ... suum, respondet v. 4. *Au...* id est, volo, assentior, consen... Hinc procedit Gallicum *Oui*, ... significant se dictis assentiri, etc.

AVDITIO, coetus, consessus. Vita Ia... Gelu Archiep. Turon. apud ... tom. 3. Anecd. col. 1947.

AVDITOR. (1) Iudex: *audire* enim iudex, Praefectus vrbi, Praeses dicitur, qui cognoscit, iudicat, in l. 6 D. de Dote leg. l. 12. D. de Instrum. *Auditor vice sacra*, l. 3. C. Vbi Senat. AVDITOR ROMANI IMPERII, ap. Petr. Diac. l. 4. Chron. Casin. c. 68. AVDITOR IN CVRIA PAPAE *vocatur, qui vice iudicis alicuius causam vel causas audit*, Breuiloq. AVDITOR CAMERAE PAPAE, *qui audit negotia super thesauro Papae, et super his quae ad Cameram Papae pertinent*, in eodem Breuil. AVDITOR CONTRADICTORIARVM *in Curia Papae, qui audit impetrantes rescripta ad lites vel aliter ad Ius commune pertinentes gratias.* Ita idem Breuil. AVDITOR ROTAE, Iudex in curia Romana. Est autem *Rota* tribunal ex XII. insignioribus Praelatis compositum. V. *Rota.* † AVDITOR CASTELLETI, Iudex inferior, Gallis *Juge-Auditeur.* Lit. Ludov. X. MS. AVDITOR CONTRADICTORVM, idem qui *Auditor Contradictoriarum*, in Chartul. Campan. (2) AVDITORES, Inquisitores, qui de rebus controuersis a iudicibus delegabantur ad earum veritatem detegendam, adhibitis *auditisque* testibus, (vnde *Auditores* dicti) et de iis ad ipsos iudices, quorum iudiciis intererant, referebant. Auditores vero primi recensentur inter officiales Praepositurae Paris. in Edicto Caroli Pulcri an. 1325. tom. 2. Ordinat. Reg. pag. 3. Vetus Placitum apud Vghellum in Comensibus Episcopis pag. 278. Baldricus lib. 3. Chron. Camerac. c. 61. Petrus Diaconus lib. 4. Chron. Casin. cap. 66. Similem ob causam *Auditores* etiam dicuntur ii, qui in Fisci Curia vel in Monasteriis rationibus cognoscendis excipiendisque praeficiuntur. Computus anni 1277. apud Kennettum Antiquit. Ambrosden. pag. 287. Hist. Dalphin. tom. 1. pag. 79. (3) † Qui de delictis inquirit, et vt ea reprimantur vel puniantur, promouet. Gall. *Promoteur.* Arest. a. 1309. MS. vbi mentio fit *Auditoris generalis episcopatus Claromontensis.* (4) AVDITORES deni-

denique appellati, qui postmodum *Notarii*, *Auditeurs*, in Consuetud. municipal. Ambianensi antiqua art. 65. Pontiuensi art. 69. S. Pauli art. 42. Claromontensi art. 198. vrbis Insulensis art. 64. 95. Vbi venditionum aut alienationum contractus fieri debere coram *Auditoribus*, vel judicibus statuitur. At in Claromontensi, loco citato, *Notarii* videntur appellari, qui scilicet contrahentium voluntates audiunt, easque scriptis mandant. V. Rouerium in Hist. Reomaensis Monasterii pag. 599. (4) AVDITOR, qui instrumenti confectioni, aut chartae lectioni testis adest. Ch. Almodis Comitissae Marchiae, in Tabulario Hospital. Montismorillionis in Pictonibus. Alia apud Hier. Blancam in Comment. Rer. Aragon. pag. 791. Alia apud Doubletum pag. 492. (5) AVDITORES, iidem, qui *Audientes*, seu Catechumeni. Isidorus lib. 7. Orig. cap. 4. Nicolaus PP. Epist. ad Riuoladrum Episc. in Append. 18. (6) AVDITOR, apud Manichaeos, secundus fuit gradus eiusmodi haereticorum: cum primus *Electorum esset*. *Atque ii*, inquit S. Augustinus Epist. 74. *carnibus vescuntur, et agros colunt, et si voluerint, vxores habent: quorum nihil faciunt, qui vocantur Electi.* Vide eumdem lib. 2. de Morib. Manichaeor. cap. 18. lib. de Haeresib. cap. 46. lib. contra Fortunat. l. 20. contra Faustum Manich. lib. de Vtilit. credendi cap. 1. etc.

AVDITORIALIS SCHOLASTICVS, Patronus, Aduocatus, qui in *Auditoriis*, seu judiciis publicis pro clientibus perorat; qui *Scholasticus Forensis* in Concilio Sardicensi, *Scholasticus Iurisperitus*, Augustino Tract. 7. in Ioan. Marius Mercator in Commonitorio: *Huic Pelagio adhaesit Caelestius, nobilis nata quidam, et illius temporis auditorialis scholasticus.*

AVDITORIVM. (1) AVDITORIVM SACRVM habere, qui judices dicerentur, docet Scholiastes Iuliani Antecess. in Constit. 17. cap 63. *Auditorium sacrum dicebatur, vbi formalibus verbis causae allegabantur; et vestem induebat, qualem in Palatio [...] vt[...] Campacos, et sic ingred[...] tur omnes ad eos.* (2) AVDITORI[VM] *κατηχουμένων*, locus in Eccle[sia] quo consistebant *Audientes*, seu [Ca]techumeni; vel locus, vbi [...] verba Concionatorum excip[...] quomodo vox haec vsurpari v[...] in Concilio Carthagin. IV. can. [...] Ch. Radulfi Delicati ex familia [...] mitum Vilcassini, in Tabul. S. M[ar]tini de Campis. (3) Domus, [...] cubiculum in Monasteriis, vbi [...] piebantur aduenientes hospites, [...] salutaturi: *Salutatorium*, G[erm.] Sprachzimmer. Gloss. Saxoni[c.] Aelfrici: *Auditorium*, Sprac-h[...] domus colloquii. Concilium C[ab]ilonense II. cap. 61. Addit. 2. Ca[pi]tul. Caroli Mag. cap. 16. et Concilium Parisiense VI. cap. 46. (4) AVDITORIVM praeterea appel[la]bant Cluniacenses et Cisterc[ien]ses Monachi, et alii, locum, in quo conueniebant Monachi, quod in [eo] essent Monachicae scholae, [...] Praeceptores docerent, discipuli [au]dirent Magistros docentes. Gloss. Lat. Gr. *ἀκροατήριον*, *Auditorium*. Statuta S. Dunstani. Liber Vs[...] Cisterciensium cap. 72. (5) Audi[...] tus, auditio, actio audiendi. Chron. S. Trudonis apud Acher. to. 7. Spi[ci]cil. p. 438. (6) Admissio ad Prin[ci]cipem, Gall. *Audience*. Angeli Pe[...] chinolii Ortani Episc. [...] Innocentium VIII. PP. apud [...] nini in Appendice Antiquit. [...] p. 474.

✝ AVDITVM, edictum, [...] Ordinat. Caroli Dalph. Ms. [...] in Bibl. reg. *Volumus quod per [...] cum teneneseni nostrum fiat auditum [...] nerale, quod omnes et singuli [...] nostri - - veniant recognituri [...] gia, feuda etc.*

AVDITVS. (1) Vt *Auditorium* [...] apud Rymer. to. 9. pag. 790. [...] *bassiatoribus - - non concedebatur [...] ditus.* (2) ✝ Auris. Lex Rip[uar.] tit. 68. art. 5. *Quod si quis [...] effusione sanguinis alium brachio, [...] oculo, auditu, nuccatu, vel quo[...] quolibet membro mancauerit etc.*

AV

DYNAEVS, Mensis Macedonici nomen. Vetus Chron. tom. 3. Iunii ... 306. *Hoc eodem anno magnum ...em accepit Constantinopolis ex terrae motu mense Audynaeo.* In quae ...llandi Continuatores: „I. Baptista Ricciolus noster in sua Chronologia reformata lib. 1. cap. 20. demonstrat *Audynaeum* Macedonicum inchoare a die 24. Decembris „ etc. Potius *Andynaeus*, a Gr. ἀνδύνατος, emergens aut *emersorius*; quod mensi ...uario apte conuenit.

...DALTVM, forte idem ac *Auel...* Ch. a. 1313. in Bibl. reg. *...us honor - - protenditur - - ...lo de Falgariis, sicut aqua ver... vsque ad oudes, et de oudibus vs... ad riuum frigidum, et de riuo ...o vsque ad auedalt, et de aue... vsque ad orzcrios.* Infra: ...

...EE, V. *Aucire.*

...VELLANARIVS, nux auellana, arbor, Gallice *Auelinier*, in Capitu... de Villis cap. 70.

AVELLANETA, AVELLENATA, *...ellaneda*, locus *auellanis* arbo... consitus. Ch. an. 1518. ex ... Viuieni notar. Massil.

...ELLANETVM, eadem notione. ... 874. apud Murat. t. 1. An... ...l. med. aeui p. 833.

...LLATORIVM, *Auelot*, in Vo... compend.

...LVM, *la cortina de le sale.* ...r. Lat. Ital. Ms.

...E-MARIA, reditus quidam; cu... appellationis ratio exponitur in ...Ms. eccl. Tull. a. 1497. *Est et ... redditus in Trouceyo, dictus ...-Maria - - succedit loco salarii ...di Aue Maria in principio cuius... horae canonicae.*

AVEMBRATVS, adiectus, adiun... Ch. a. 810. ap. Murat. t. 1. ...tiq. Ital. med. aeui p. 671. *Ae...ficia, quae ad eam* (ecclesiam) *ex ...que parte auembrata sunt.* V. ...*embrare.*

...NA DE FIMO, DE MOLTA, id ..., auena quae colligitur ex agris ... impinguatis, et auena, seu ...cunis praestatio, quae exigitur ab iis, qui ad molendinum molendi causa accedunt. V. *Auenagium.* (2) Est enim *Molta*, Gallice *Mouture*. Polyptychus Monasterii Fiscannensis MS.

AVENA DE GAVLE, praestatio agraria, seu census annuus ex agris auena soluendus. Enumeratio feudi venditi a Girardo de Ham Milite domino de Douchy a. 1293. ex Tabul. Corbeiensi: *Martinus li Grand et eius filiae et les Monjotes debent tres quarterios Auenae de Gaule, et Iohannes li Grand vnum quarterium de Gaule*, vbi *Gaule* idem est ac *Gaulum*, quod vide.

AVENABLATVS, V. *Aduenablatus.*

† AVENACHIVM, pro *Auenagium* 1. in Necrolog. Ms. Siluanect.

AVENAGIVM. (1) In veteri Ch. apud Argentreum in Hist. Britan. pag. 307. et in Pacto inito inter Gauffredum Dom. Vauuenti, et Abbatem Malleacensem an. 1232. vectigal, seu pensitatio ex auenis, dominis pensitari solita: Gallis *Auenage*. (2) † Quaeuis praestatio. *Auenagium lanarum et arietum*, in Bulla Innoc. III. a. 1198. t. 1. Probat. Hist. Brit. p. 733. Sic et *auena de fimo*, *de molta*, vectigal est, quod pro fimo, molta exsoluebatur, siue auena siue pecunia. V. *Auena.* (3) AVENAGIVM, aliquando scribi pro *Aubenagium*; Gall. *Droit d'aubaine*, testatur Spelmannus in Glossario.

AVENANCIA, V. *Aduenancia.*

AVENANTARE, V. *Aduenantare.*

AVENANTATA } V. *Auentata.*
AVENANTIA }

† AVENANTVM, portio vnius summae in partes aequales distributae. Ch. Henr. reg. Angl. Ms. in Biblioth. reg.

AVENARIAE, arua, in quibus solae excrescunt auenae: *Auenaries*, in Consuetud. de Soesmes art. 2. In Bressia et Dumbis arua stagnorum aquis superfusa dicuntur *Auenariae*: sed in iis non auena solum, verum etiam frumentum vel siligo interdum seritur et crescit.

AVENANTIZA FEODI, Gall. *Aduenant de fief*, de quo supra dictum est

est in *Aduenamentum*. Chartular. S. Vandregesili to. 2. pag. 1703.

AVENCARE, V. *Auentare*.

AVENDERE AD FIRMAM, ad censum seu firmam dare. Litterae Iohannis Episcopi Lincoln. in Formul. Anglic. Th. Madox pag. 334. V. *Auentata*.

AVENEANTITIVM, V. *Aduenamentum*.

AVENEBLATVS, V. *Aduenablatus*.

AVENIATVS, ager vineis consitus. Instrum. anni 19. Conradi Regis: *Vt ipsi laboratores cum bono studio terram plantare valeant, vt cum bene aueniati fuerint, ipsi laboratores ad proprium alodem medietatem recipiant.* Vbi obseruare est agros incultos ea lege a domino rusticis concessos fuisse, vt eorum media esset, si illos vitibus consererent.

AVENIGA, f. pro *Auena*. Litterae Innocentii II. PP. an. 1140. Hist. Mediani Monast. pag. 286. *Apud Manierias decimas de auenigis et croadis, quod fuit de beneficio ipsius Mediani Monasterii.*

AVENIMENTVM, Gall. *Aduenant*. *Auenimenti* multiplex significatio pro locorum et consuetudinum varietate in Turonensi, Iusiodun. Andegav. Cenoman. et Britanniae Minoris est legitima bonorum portio, quae filiae contingit in parentum successione. Plura vide in Glossario Iuris Gallici D. de Lauriere et alibi. Charta Stephani Comitis an. 1319. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. pag. 310. *Quae etiam ipsi competunt - - ratione partis, partagii, fraereschiae, auenimenti et futurae successionis.*

AVENIRE, pro *Aduenire*, in Donatione anni 837. to. I. nouae Hist. Occitan. col. 70.

† AVENIVS, RES AVENIAE, Practicis Gallicis *Biers Aueniers*, caducum, seu quidquid ex confiscationibus et *escaetis* domino feudi aut praedii quasi fortuito obuenit. Ch. a. 1323. Ms. in Bibl. reg. *Voluerunt - - quod - - fortunae et quaecunque etiam res aueniae euenerint, sint communes* etc. V. *Auentura* 3.

AVENNATVM, idem quod *Auenantia*, rata portio, etc. Tabular. Fontanellense tom. I. pag. 1206. V. *Auenancia*.

† AVENNVS, pro *Auenantus*, in Ch. Ms. a. 1243. V. *Auanna*.

† AVENSARE, a Gallico *Auancer*, protendere, appropinquare. Chartul. monast. S. Barthol. de Beneuento in Lemouic.

AVENTAGIVM. (1) Ius praecipuum, praerogatiua, Gall. *Auantage*. Testam. Roberti Militis domini de Bera an. 1289. ex Chartulario minoris S. Benigni Diuion. V. *Auantagium*. (2) † Annuae pensionis assignatio cum praerogatiua. Stat. datiaria Riper. c. 5. *Quilibet incantator, emptor seu conductor teneatur et debeat soluere quaelibet auentagia oblata et habita in ipsis datiis cuilibet personae habere debenti ipsa auentagia infra duos menses.* (3) † Quod alicui, vt jus suum cedat, exsoluitur. Ch. Ms. a. 1328. in Bibl. reg. V. *Auantagium* 6. (4) † Quod praeter conuentam mercedem operariis conceditur. Ch. Ms. a. 1358. in Bibl. reg. V. *Auantagium* 3. (5) † Lucrum, quaestus, Gall. *Auantage*. Ch. Ms. a. 1354. in Bibl. reg.

AVENTAILLES, apud Rymer. to. 8. pag. 384. *Tredecim loricas, quae aventailles, quadraginta arcus*, etc. Skinnerus in Etymologico vocum obsoletarum ad vocem *Auentail* suspicatur a Gallico jam obsoleto *Auantail*, trahere originem. Est autem ipsi *Auantail* Praetentura ferrea, προστερνίδιον, ab aduerbio *Auant*, ante, quasi diceretur anterior armaturae pars.

AVENTARE, Vguitioni et Iohanni de Ianua *Auenas eradicare*, Papiae, *truncare, et eradicare*. Eidem Papiae in MS. Bituric. *Auencare*. Leg. forte *Auenare*.

AVENTATA, AVENANTIA, et AVENANTATA TERRA, terra caduca, quae domino feudi per *Auenturam* obuenit. Archiuum Cath. Nannet. Anno 1273. *Computauit magister monetae - - de Iohanne ... Milite pro terra - - auentata domino Comiti. Terra domini Gaudini ... auenanta domino Comiti ad valorem*

CXX. *librarum.* *Persolvit Petrus Fessart pro quadam terra auentata domino Comiti in feodo suo.* Ibidem: *Pro Gaufrido de Tuoramboc pro terra sua, quae fuerat auenantata.* V. *Aduenantare.*

AVENTICIVS, aduena, *albanus*, in Ch. a. 1290. inter Probat. t. 2. Hist. Burg. p. 78. V. *Aduenticius.*

AVENTVRA. (1) Euentus, Gall. *Aventure*, Germ. Abenteuer. Wilbrandus ab Oldeborg. in Itiner. Terrae Sanctae. (2) AVENTVRA, AVENTVRAE, hastiludia, torneamenta, equestres decursiones. Ch. Henrici Regis Angliae apud Guilielm. Prynneum in Libertatibus Eccles. Angl. to. 3. pag. 466. *Concessimus eis de gratia nostra speciali, quod torneamenta aliqua, auenturae, justae seu eiusmodi hastiludia non fiant de caetero in villa praedicta, seu per 5. milliaria circumquaque.* Adde pag. 1100. Mandatum super Iuratis ad arma, in Additam. ad Matth. Paris pag. 149. *Quod nulli conueniant ad turniandum, vel burdandum, nec ad alias quascunque auenturas.* Besoldus de Linguarum immutat. Gallicum *Aventurae*, fors, fortuna, a Germanico *abentheur* deducit: sed a Latino *euentus*, *euentura*, videtur potius vocis etymon arcessendum. (3) Caducum, seu quidquid ex confiscationibus et Escaëtis domino feudi aut praedii quasi fortuito obuenit. Charta Iacobi Reg. Aragon. a. 1254. V. *Auentata Terra.* (4) AVENTVRAE, Gallis, *Espaves*, Normannis *Choses gayues.* De iis dicitur quae in terra domini feodalis casu reperiuntur nec ab aliquo repetuntur. Ch. an. 1283. apud Baluz. tom. 2. Hist. Aruern. pag. 299. *Item nos Comes auenturas percipiemus, quae reperientur in terra dicti Monasterii, thesauros auri et argenti, lapidum pretiosorum, et annulorum, et venationes caprarum, vrsorum, capreolorum et aliae auenturae et venationes quae reperientur in dicta terra dicti Monasterii erunt Monasterii supradicti.*

AVENTVRERIVS. Ch. Ms. an. 1362. in Bibl. reg. *Super quadam hospitia Iohannis Amorosii auentureriu* etc. Legendum procul dubio *Armeurerii.* V. *Armeurarius*; nequaquam enim eo, quo supra *Adventurerius*, sensu accipi potest.

AVENTVS. (1) Pro *Aduentus*, tempus ante Natale Domini in Ch. Geraldi Abb. S. Ioannis Angeriac. an. 1385. ex Chartulario eiusd. Monast. vbi bis legitur. V. *Aduentus* 2. (2) † Alia notione, V. *Auuentus.*

*) AVEOLVS, *moltra*, (Mulde), in Glossar. Monseensi ap. Pez. Pro alueolus.

AVER, V. *Auerium.*

AVERA. (1) I. q. *Auerium*, q. v. (2) Idem quod *Aueragium*, in Domesdei et apud Spelmannum. (3) † Idem quod auia. Acta SS. t. 5. Sept. p. 354.

AVERAGIVM, Rastallo et Spelmanno, est *Carropera*, seu vecturae onus, quod tenens domino exsoluit cum *aueriis*, seu equis, bobus, plaustris, curribus. Hinc crebro *quietum esse de aueragiis*, in veteribus Chartis. Addit Spelmannus, *Aueragium* interdum esse detrimentum, quod in vectura mercibus accidit. His adduntur vecturae sumptus et necessariae aliae impensae. Meminit idem Statuti inediti de *aueragiis* mercium e nauibus proiectarum. Germanis Haferey. V. *Auaria*, et *Auerium.*

AVERAMENTVM, apud IC. Anglos est, cum quis ad rescindendum Breue, quod alius impetrauit, litem intendit; vel exceptionem contra actionem sibi intentatam proponit: tunc enim quod in excipiendo protulit, probare, prout judex decreuerit, offert, diciturque haec oblata conditio *Appel en Auerement.* V. Rastallum.

AVERARE. (1) Probare verum esse; Gall. *Auerer*, *Verifier.* Italis *Auuerare*, confirmare, et pro vero affirmare. Vsatici Barcinonenses MS. c. 49. Charta Iacobi Reg. Aragon. an. 1228. V. *Inueritare.* † Dicitur praeterea de iis, quae ad pondus regium probantur. Ch. Ms. an. 1326. in Bibl. reg. *Pastas seu panes - - possint cum recto pondere regio, Caturci consueto, auerare et ponderare.* (2) Res cum *aueriis* vehere.

re. Custumar. de Hechampri. Lew. p. 18. V. *Auerium.* (3) Alia notione. V. *Aduerare.*

AVERATIO, exploratio, aestimatio, a Gall. *Auerer.* Epist. Iacobi Aragoniae Regis ad Corolum Franc. Regem. to. 8. Spicil. Acher. pag. 279. V. *Aduerațio.*

AVERCA, V. *Antra.*

AVERCORNE, frumentum quoddam censuale, tenentium siue vasallorum opera, iumentis scilicet ac plaustris, ad granarium vel horreum Domini deferendum, in Ch. an. 1263. quae extat apud Willelmum Thorn. in Chron. pag. 1912. Vox formata, ex *Auer*, iumentum, et *Corne*, granum, frumentum, annona, apud Anglos. V. Kennet. in Glossar. ad calcem Antiquit. Ambrosden.

AVERE, V. *Auerium.*

AVERGARIA, modus agri, apud Campanos Galliae. Polyptychus monasterii S. Remigii Remens. *In Luperciaco est mansus dominicatus, cum aedificiis et viridario, sunt ibi auergariae 3. vbi possunt seminari de sigilo modii 20.* † Idem forte quod *Percheria* alibi dicitur. V. *Aduergeria.*

AVERIA, AVERIS, V. *Auerium.*

† AVERITATOR, circulator, ostentator scilicet arcanorum et mirabilium, Gall. *Charlatan*, Germ. Marcktschreyer. Ab Ital. *Auueritare*, asseueranter dicere. Stat. Vercell. l. 3. p. 84. Ita etiam legendum pro *Auertator* apud Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 845.

AVERIVM, AVERVM, AVERE, et AVERIA. (1) Dicuntur facultates, et omnia, quae sunt in bonis, res praesertim mobiles, veluti pecuniae, ex Gall. *Auoir*, habere, possidere. (*) Suec. *Hafwor*, facultates.) Hinc cognomen illud *Sine Auero*, Gall. *Sans auoir*, aliquando tributum. Fragm. Hist. Andegav. tom. 10. Spicil. Acher. p. 367. *Quorum* (euntium in Terram S.) *duces fuerunt Heremita quidam Petrus Achiriensis et Galterius sine auero.* Testam. Philippi Aug. Regis Franc. an. 1190. apud Rigordum: *Omnes homines nostri adiuuent eum de corporibus suis et aueris.* Et infra: *In receptionibus aueri nostri Adam Clericus noster praesens erit, et eas scribet, et singuli habeant singulas claues de singulis archis, in quibus reponetur auerum nostrum in Templo, et Templum vnam. De isto auero tantum nobis mittatur, quantum litteris nostris mandabimus.* Vbi certum est *Auerum* pro pecunia sumi. Alibi quasuis merces intelligendas esse manifestum est. Hinc AVERIVM PONDERIS, merces omnes quae venduntur ad pondus seu libram. Extenta iurium Comitis Sabaudiae an. 1309. Hist. Dalphin. to. 1. pag. 97. col. 2. Rymer. to. 4. pag. 363. † AVER DE PES, eadem notione, in Litt. Bereng. Archiep. Auxit. a. 1413. *Pro quolibet mercatore - - mercaturas, vocatas, Auer de pes* etc. AVER, vt *Auerium.* Testam. Rogerii Vicecom. Biterr. an. 1150. apud Marten. t. 1. Anecd. col. 411. Vide to. 1. nouae Gall. Christ. in Probationibus col. 128. AVERE, in Chartis Hispanicis. Vet. Ch. Hispanica aerae 819. apud Ambrosium Moralem lib. 13. cap. 18. et Sandouallium in Sylone Rege: *In istum sanctum locum venimus cum aueros nostros*, etc. Pactum inter Alphonsum Regem Castellae et Sanctium Regem Nauarrae, apud Houedenum. AVERIAE, ex Hispanico *Auerias*, quod idem sonat ac *Aueria*, bona, pecuniae, etc. Curia Generalis Catalaniae, habita Ceruariae sub Petro III. Rege Aragon. an. 1359. MS. *Statuimus quod Officiales nostri, qui sunt assueti de causis criminalibus recipere auerias, nequeant easdem accipere* etc. † Mulctas pecuniarias hic intelligit Carpentarius; atque adeo potius ab *Auaria*, quam ab *Aueria* arcessendam esse vocis originem. AVERIS eadem notione. Hist. Dalphin. to. 2. pag. 574. (2) AVERIA, AVERII, in specie dicuntur equi, boues, iumenta, oues, caeteraque animalia, quae agriculturae inseruiunt, aut in agricolae bonis et facultatibus, seu, vt vocant, *Instauramentum* computantur. Regiam Maiestatem lib. 4

lib. 4. c. 77. *Hoc placitum dilatio-num non recipit, propter aueria, id est, animalia muta, ac diu detineantur inclusa.* *Animalia* simpliciter dicuntur, supra c. 22. *Ad capiendum aliquam summam magnam aueriorum, seu animal um in namum.* Adde Leges Baronum. Scotic. c. 23. AVERA, AVERE, eadem notione, in Bullario Fontanell. fol. 115. verso. Praesertim vero voces istae vsurpatae leguntur pro *jumentis*, aut equis, qui aratro junguntur. Domesdei in Monastico Anglic. to. 3. pag. 305. *Pastura* 100. *ouibus, unus averius, unus porcus,* 7. *oues,* etc. Ibid. pag. 306. *Quinquaginta acrae prati, et una piscaria* 9. *auerii* 2. *runcini* 27. *porci* 100. *oues.* Idem Monasticum tom. 1. pag. 112. *Cum instauramento 8. bouum, vnius auerii, et 122. ouium.* V. Fletum lib. 1. cap. 20. §. 118. 119. Somnerus perperam ab *Ouerer*, laborare, agrum colere, vocem hanc deducit. AVERE GROSSVM ET MINVTVM, in duobus Chartis ex Archiuo S. Victoris Massil. AVERA LACHALIS, vacca vel capra, ex qua *lac* sugitur vel exprimitur, in Charta anni 1280. ex eodem Archiuo. † AVERE LANVTVM, verueces, oues, in Ch. 1343. t. 7. Ordinat. reg. Franc. p. 732. † AVERE PORCINVM, grex porcorum, in Ch. an. [illegible] (3) AVERE AVERIA, vectigal, portorium, vel etiam aedes in quibus fiscales ii reditus excipiuntur. Chron. Parmense apud Murat. [illegible] col. 870. *Insuper rustici qui venerunt cum dicto Rolandino Scorza, et aliis partibus, et ribaldi et aliae viles personae, ascenderunt palatia Communis vetus et nouum, et domos Potestatis et Capitanei et gabellae Indictae exactoris aueris Communis.* S. Ferdinandi Gloria posthuma to. 7. Maii pag. 376. *Dixit quod cum anno proxime praeterito* M. DCXXVI. *aduenissent galeones Indicae, ipse cum aliis pluribus ac nominatim cum Capitaneo Ioanne Nunez de Ieroci - - die* XXVIII. *Nouembris conscenderint turrim aueriae ad excipiendos praedictos galeones.*

AVERIVS, V. *Auerium.*

AVERPENY, tributum, quod praestatur pro immunitate *carroperae*, seu vecturae. Rastallus in Expositione antiq. vocabulorum: *Auerpeny, hoc est, quietum esse de diuersis denariis, pro aueragio Domini Regis,* id est, a vecturis regiis, quae a tenentibus Regi praestantur. Chartular. Beccense, vbi *Vocabula Anglicana quae continentur in cartis nostris* exponuntur: *Auerpeny, Estre quitte d'Auerage.* Monasticum Angl. tom. 1. pag. 302. *Habeant et Auerpeny, scilicet pro singulis* 30. *acris* 2. *denarios.* Occurrit passim in Chartis Anglicis cum aliis eiusdem terminationis vocabulis, tom. 2. pag. 134. 286. 558. 625. 653. etc.

AVERSALICANA MEDIA, antiquae scripturae genus. V. *Scriptura.*

AVERSIATA. Examen poenitentis ex Cod. MS. X. seculi ad vsum alicuius Ecclesiae circa Alpes: *Presbyter fornicasti? accepisti vxorem? ab ordine deponatur, aut XV. annos poeniteat, aut concubinam VII. ann. poeniteat; aut auersiatam et non fuit virum III. ann. aut cum virgine ... annum.* Quid sit *Auersiata* definire promptum non est; forte idem ac meretrix.

† AVERSIO. *Res in auersione empta,* in Leg. 62. §. vlt. ff. de Contr. empt. Hoc est in vniuersum empta, re omni neque perspecta bene, neque explorata, quasi *auerso* vultu. V. Lex. Brissonii.

AVERTA, in lege 12. Cod. de Cursu publ. l. 47. 48. Cod. Th. eod. tit. est pera, seu mantica: ita enim hanc vocem interpretatur vetus interpres Horatii in lib. 1. Sat. 6. *Auerta est pera seu mantica ad vestes viatorias, aliaque necessaria condenda.* Hinc

AVERTARIVS EQVVS, in L. 22. Cod. Theod. eod. tit. qui scilicet auertae ferendae adsumitur, equus sagmarius.

AVERTATOR, V. *Aueritator.*

AVESIVM. Gesta Treuir. Archiep. apud Marten. tom. 4. Ampliss. Collect. col. 421. *Et post haec Elbershusen quasi inexpugnabile vallauit, et patibulo erecto obsessis taliter tantum metum incussit, quod auesio deportato,*

castrum tradiderunt. Vbi Baluzius to. 1. Miscell. pag. 160. legit: *Anesio*; verum vtrobique mendum esse videtur, et legendum *Auerio*, hoc est, bonis mobilibus. V. *Auerium.*

AVESNA, solum in quo auenae tantum crescunt. Ch. a. 1222. in Chartul. Corbeiensi. V. *Auenariae.*

AVESTILATVM. Litterae Ludouici Regis Franc. apud Rymer. tom. 3. pag. 522. *Quidquid post et contra remissiones huiusmodi factum fuerit per vos, et vestrum queinlibet praetextu auestilati, aut alio quomodo, ad statum debitum reuocantes,* etc. Forte, *Auesti lati.*

† AVETIA, recognitio feudalis, a Gall. *Aveu.* Ch. Ms. a. 1225. ex Bibl. reg. V. *Aduentum.*

AVEZARE, V. *Aduerare.*

AVEZATIO, V. *Adueratio.*

AVFANAE, vel AVFANIAE MATRONAE, Claudio Menestrier Hist. Lugdun. pag. 130. Matronae sunt aulicae, a Germanico Hof, aula sic dictae: atque, inquit, ex hoc antiquo vocabulo Hungarico vel Pannonico Tiberius Pompeianus efformauit vocem *Aufanae* in Inscriptione voti pro Seuero. Verum ann. 1628. altera Nouiomagi reperta est Inscriptio, in qua vocantur *Aufaniae*, MATRONIS AVFANIABVS T. ALBINIVS IANVARIVS S. L. M. id est, *soluit libens merito.* † V. Keysler. in Antiquit. Septembr. et P. Coloniam in Hist. Litter. Lugd. p. 245.

AVFERIBILITAS. Gersonius tractatum scripsit, *De Auferibilitate Papae.*

† AVFFARIVM, vt *Affarium*, praedium rusticum. Ch. Ms. a. 1350. in Bibl. reg. V. *Affare.*

AVFVGARE, idem quod *Fugare.* V. in hac voce.

AVFVGVS, profugus. Vita Caroli Boni tom. 1. Martii pag. 189.

AVGA, anser, V. *Auca.*

AVGEA VENTOSA, spiramentum, Ventil, dicitur de canalibus fontium, quibus paruum additur foramen, quo interclusi venti elabantur, a Gallico *Auge*, alueus, canalis. *Augeae ventosae, suspirales fistulae, pipae et aliae machinae, per quas tota aqua veniens et discedens a* [...] *et fontibus praedictis, recipitur* [...] *currit - - dictas augeas ventosas,* [...] *spirales fistulas, pipas et alias* [...] *chinas - - perscrutari, mundari* [...] *reparari*, apud Rymer. tom. [...] pag. 29.

† AVGERE. Libert. villae S. M[...] cell. a. 1343. t. 9. Ordinat. [...] Franc. p. 387. *Concessit eisdem* [...] *piscare possint in omnibus piscar*[...] *et aisanentiis - - - vbique in* [...] *ripperiis; exceptis augeribus* [...] *fossatis* etc. Vbi viuarium pisci[...] significari videtur.

AVGEREA, cloaca, vox forte ei[...] dem originis ac *Augea.* Consuet. Lemouic. art. 39. *Quia nemo* [...] *debet habere augeream seu* [...] V. *Ayguería.*

AVGIA; campus pascuus amni [...] cens, vel amne circumfusus, [...] Germ. Aue, (*) et quatenus insulam denotat, ab Anglo-Saxon. Ig, Frison. *Oge*, et German. Eye, in- sula.) Erchinfridus in Vita S. Colomanni: *Est autem prope Danubium quaedam speciosa et delectabilis augia, in qua nouiter constructa fuit Basilica.* Pancharta titulorum Abbatiae S. Stephani de Vallibus apud Santones Charta 2. *Videlicet in decimis, terris, vineis, hominibus, et burgo de vallibus, et furno cum fabribus et augiis totius parrochiae,* etc. Hinc Etymon *Algiae*, seu *Augiae*, Gall. *Le pays d'Auge*, quae Normanniae pars est, pascua et palustris; quamuis a Marliano et Massono ab Aulercis deducatur. V. Valesium Notitiae Gall. pag. 12. ad vocem *Algia.*

AVGIFICARE, augere, producere. Georg. Simler. *Augificare* [...] Vox antiquata. Dixit Ennius in Andromacha: *Quid fit seditio tabesne, an numeros augificat suos.*

AVGIMENTVM, pro augmentum. Ch. Childeberti III. an. 694. apud Felibianum in Hist. S. Dionysii p. XV.

† AVGINA, *ab augeo, augmentum. Vnde auginasticus, species* [...] *quae semper augeri videtur. Augina*[...] *stica aetas, i. adolescentia.* Glossar. med.

apud. Simon. Ianuens. ex Cod. reg. 6959.

† AVGIVA, a Gall. *Ogiue* vel *Augiue*, vox architectonica, arcus decussatus. Comput. Ms. fabricae S. Petri Insul. a. 1507.

AVGMENTARE, augere. Glossae veteres MS. ad Canones Conciliorum ex Bibl. Reg. ad can. 13. Concilii Nicaeni: *Conualuerit, augmentauerit, fortiam acceperit, sanauerit.* Conuentus apud Andelaum a. 587. *Cum ciuitatibus, agris, - - tam quod praesenti videntur tempore possidere, quam quod adhuc Christo Praesule iuste potuerint augmentare, etc.* Iulius Firmicus hoc vsus est vocabulo.

† AVGMENTARE SE, possessiones suas augere, amplificare, sich vergrössern. Ch. Ildefonsi comit. et march. Prov. a. 1201.

AVGMENTARIVS, in Glossario Graec. Lat. *αὐξητικός*.

AVGMENTATIO, AVGMENTVM, additamentum, Gall. *Augmentation, Accroissement, Addition.* Passim legitur apud Scriptores mediae et infimae Latinitatis. Vide, si vis, Prudentium in Vincentio 550. Raimund. Duellium Miscell. lib. 1. pag. 184. Acta SS. Martii tom. 1. pag. 437. Symmachum epist. 112. et 123. et alios.

AVGMENTATVM, eadem notione. Donatio Guillelmi de Baux, facta Bertrando Rambaud an. 1215.

AVGMENTATVS CENSVS, V. *Census.*

AVGMENTVM DOTIS, Gall. *Augment de Dot*, incrementum dotis quod mortuo marito vxori superstiti additur supra dotem propter nuptias. Consuetudines Tolosanae a Philippo Pulcro confirmatae a. 1289. part. 3. De Dotibus tit. 3. art. 2. *Item est vsus seu consuetudo Tolosae, quod vxores mortuis maritis debent habere necessaria sua, victus et vestitus de bonis praedictorum maritorum, pro augmento seu pro donatione propter nuptias, quod vel quam dicti mariti concesserunt praedictis vxoribus in matrimoniis eorumdem, donec de praedicto augmento seu donatione fuerit eisdem satisfactum, quemadmodum debent habere pro dotibus donec eis sint solutae.* Litterae Eduardi I. Regis Angliae an. 1281. apud Rymer. to. 2. p. 173.

AVGMENTVOSVS, sagax, industrius, qui summa sedulitate rem suam auget. Ch. Rudolphi Imper. a. 1276. to. 2. Hist. Dalph. p. 13. V. *Argumentosus* 1.

AVGMENTVS, nutritus; forte legendum *Augmentatus*. Vita B. Oldegarii Episc. tom. 1. Martii p. 495. E. *Mater Ecclesia suis pastum et augmentum vberibus alumnum gratissimum - - gloriatur.*

AVGRIALIS. Charta Haruichi, apud Marten. tom. 2. Ampliss. Collect. col. 56. *Praesente vero donatione nequaquam augrialium vilitati gestis municipalibus alegarie curaui et omnino decreui.* Coniicit Cangii editor *Augrialium* esse pro *a Curialium*, *vilitati* pro *villitate*, id est, totius *villae* communia.

AVGTIONES, minores aucae, anaticulae. Polyptychus S. Remigii Remensis. V. *Auca.*

† AVGVLTA. Cod. reg. 4188. ad calcem Ord. Rom. auctore Cencio: *Quando fiebant ludos, in medio* (circi) *erant duae Augultae; minor habebat LXXXVII. pedes; sed maior CXXII.* An obeliscus? Euectos quippe obeliscos fuisse in medio circorum, testes sunt quotquot hac de re scripserunt. V. *Aguilla* 1.

AVGVMENTARE, pro *augmentare*, augere. Ch. a. 1159. inter Instrum. to. 4. nouae Gall. Christ. col. 176.

AVGVMENTVM, *profectus*. Gloss. Isidori. † Pro augmentum in Stat. crimin. Saonae.

AVGVRATORIVM, auguraculum, locus vbi captabantur auguria. Anonymus de Mirabilibus Romae apud D. Montefalc. Diar. Ital. pag. 294. *Vbi est S. Caesarius fuit auguratorium Caesaris.*

AVGVRIARE, f. pro *Angariare*, cogere. Bernardus Thesaurarius de Acquisitione Terrae Sanctae cap. 9. apud Murat. to. 7. col. 670. *Episcopi, Clerici, Monachi, senes et iuuenes, - - omnes vno animo, nullum vllo*

vllo auguriante, vndique concurrunt - - et signo sanctae Crucis supra dextrum humerum tunc primo signati et armati.

AVGVRIOSVS, augur. Parminius Abbas in Excerptis de sacris Scripturis.

AVGVSTA, apud Tacitum aliosque dicitur de Imperatoris vxore; at minus proprie de regina in Vita S. Tetrici Episc. Autissiodor. inter Acta SS. Ordinis S. Benedicti Saeculi 3. part. 1. p. 102.

† AVGVSTAGIVM, merces, pretium. Chartular. S. Ioann. Angeriac. *Indulsit augustagium suum fossoris* (l fossoriis) *vno denario.* V. *Augustare.*

AVGVSTALIS. (1) Qui et *Praefectus Augustalis*, cui Aegypti ad similitudinem Proconsulis, lege sub Augusto lata, imperium datum est. Nec enim fasces consulares ingredi Alexandriam licuit: cuius rei Cicero contra Gabinium meminit. Fertur enim apud Memphim in aurea columna Aegyptiis literis scriptum tunc demum Aegyptum liberam fore, cum in eam venissent Romani fasces et praetexta Romanorum. Huic Alexandria sedes fuit, vt colligitur ex subscriptione l. 1. C. Theod. de Alexandrinae plebis Primat. et l. 1. Dig. de Offic. Praef. August. Atque inde non semel *Augustalis Praefectus* τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπάρχης, vel Αὐγυστάλιος dicitur, vt Socrati lib. 4. c. 16. lib. 5. c. 16. lib. 7. c. 13. Sozomeno l. 7. c. 15. Palladio in Hist. Laus. c. 117. Io. Moscho cap. 71. 207. Liberato Diac. cap. 23. etc. AVGVSTALEM THVSCIAE habet Passio S. Sauini, quem alibi *Praesidem* vocat. (2) Nummus aureus Imperatorum Occidentis, dictus quasi *moneta Augusti*, a Friderico II. primum cusus. Chronicon Richardi de S. Germano an. 1231. *Nummi aurei, qui Augustales vocantur, de mandato Imperatoris in vtraque Sicilia, Brundusii et Messanae cuduntur.* Huius fit mentio in Constitutionibus Siculis lib. 1. tit. 21. 22. 28. 32. 41. 89. §. 4. tit. 96. §. 6. tit. 100. lib. 2. tit. 3. 13. 15. 16. lib. 3. tit. 35. et apud Odoricum Rainaldum an. 1285. n. 35. Idem et AVGVSTARIVS, dictus *Agostaro*, Ioanni Villaneo l. 6. cap. 22. Centum *Augustarii* quinque libras auri conficiebant. Diarium Computi Thesauri, incipiens a 1. Ianuar. 1297. *6. Febr. cepimus super Regem pro denariis Regi traditis pro negotiis secretis suis 865. Floren. aur. de Florentia, et 140. Regales aureos grossos et 180. Duplices auri, et 5 grossos Augustarios auri.* Occurunt ibi iterum. Alii videntur ab *Augustariis* nummi illi, de quibus Ioachimus Vadianus lib. 1. de Monast. Germ. p. 41. *Ergo et Franci Augustorum nomine non in nummis solum, sed etiam in sigillis suis ostentarunt: ac nummi quidem per Alemanniam excusi altera parte tantum monetam praeferebant, altera vacui, id quod hodie in illis fit, quos vulgo denarios, Heluetii alicubi Augustos, littera inuersa cognominant etc.* *) *Augusti* vel *Augustarii* dicti in Heluetia, quia imaginem Episcoporum Augustanorum prae se ferebant; iidem ac *Augusti*, quod vide.

AVGVSTALITER, vt imperatorem decet. Charta Caroli Calui apud Puricellum in Monumentis Basilicae Ambrosianae pag. 223. *Eidem Pontifici et intimo fideli nostro augustaliter donamus, etc.*

† AVGVSTARE, metere, quod mense *Augusto* fit, Gallis *Aouster* et *Ouster*, German. inferioribus Augsten. Ch. Ms. an. 1357. 1380. in Bibl. reg.

AVGVSTARIVS, V. *Augustalis* 2.

AVGVSTAS, *amplitudo*, in Gloss. Arabico Lat.

AVGVSTATICVM. (1) Donatiuum Augusti, largitio publica ab Imperatore populo aut militibus facta. Marcellinus comes: *Augustatico suo dudum Anastasius militibus praestito donatiuum quoque hoc fratre Consule tribuit.* (2) Seruitium quod messis tempore seu mense *Augusto* exigebatur. Cod. MS. Irmionis Abb. San-German. fol. 37. verso, col. 1. *Gisledrudis - - habet de terra arabili hun. 1. soluit pullos 11. cum ouis; facit diem 1. in vnaquaque hebdomada,*

et

et in augustatico dies II. Ibidem pag. 45. verso col. I. Soluunt inter totos ad hostem den. XVI. de capatico sol. II. de Augustatico den. II. de spelta sol. XX.

AVGUSTEA, Charta, quae ab Augusto mittitur, vel genus chartae, sic dictum in honorem illius. Io. de Ianua.

AVGVSTEVM, Genus marmoris album tempore Augusti primo inuentum. Vgutio.

AVGVSTINALITER, ex S. Augustino, auctoritate S. Augustini nimirum. Epist. 26. inter Gaufred. epist. apud Marten. t. I. Anecd. p. 518.

AVGVSTINENSES, vulgo S. Augustini Eremitae. Meisterlini Hist. Rerum Noribergensium apud Ludewig. tom. 8. Reliq. MS. pag. 69. Augustinenses qui Heremitani dicuntur, a D. Augustino instituti in heremo, post in ciuitatem translati ab Alexandro IV. Adde Compendium huius et Consuetud. Vniuers. Paris. per Rob. Goulet. fol. 12. verso.

AVGVSTINICVM EDICTVM, Regula S. Augustini. Vita S. Petri de Chananon. tom. 2. Spicilegii Acher. pag. 698.

AVGVSTVS. (1) Messis, messis tempus, Gallis Aoust, Germanis inferioribus Augst, Ohst. Charta Communiae Increnfi an. 1158. ex Tabulario Increnfis pag. 71. Concessum est etiam vt omnes homines de Communia suum habeant Martium apud illum a Purificatione S. Mariae Candelae vsque ad Medium Aprilem et a Natiuitate S. Ioannis Baptistae suum habeat Augustum vsque ad festiuitatem omnium Sanctorum. Etsi in Communia redire voluerint, ipsi in sua salua erunt. Id est, facultatem habeant vrbe excedendi autumni tempore, ad metendas et colligendas messes suas. Galli dicunt faire l'Aoust. V. Augustaticum 2. (2) Quidquid frumenti, etc. rustici lucrantur in colligendis messibus eorum, quibus seruiunt, aut a quibus conducuntur. Vox nota agricolis Gallicis. Tabularium Fontanellense tom. I. pag. 10. p. 834. Vendidi totum ius et omne illud quod habebam, . . . et reclamare poteram in Abbatia eorumdem, ratione cuiusdam seruitii quod habebam in infirmaria eorumdem, videlicet in blado, tourtis, Augusto, pane, carnibus, vino, oblationibus, etc. an. 1282. Charta anni 1481. ex Tabulario B. Mariae de Bono Nuntio Rotomag. In augusto et spolio. Eadem repetuntur in alia Charta eiusd. Archiui a. 1492. (3) Monetae species tam apud Gallos quam apud Germanos, praesertim Heluetos, V. Augustalis 2. (4) † Praestatio ex messibus. Ch. Iuonis episc. Carnot. Ms. a. 1114. (5) † Pro auctus. Liber censuum ecclesiae Rom. (6) † AVGVSTVS, VS, vna diuinatione, in Glossar. Lat. Ital. Ms.

† AVHA, mendose legitur tom. I. Cod. Ital. diplom. pag. 1120. pro arrha, cui respondet Ital. vox Caparra.

† AVIAMENTVM, itio, aditus, Ital. Auuiamento, Hisp. Auiamiento. Stat. Montis-regal. p. 25. Ch. a. 1363. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 287.

AVIARIVM, ὀρνιθοτροφεῖον, in Gloss. Lat. Graec. et in Regula S. Isidori cap. 19. Locus aptus nutriendis auibus villaticis, vti apud Varronem lib. 3. de Re rust. cap. 3. Columellam lib. 5. cap. 8. Palladium lib. I. de Re rust. cap. 23. et alios. Graeci ὀρνιθῶνα appellant. Anastasius in Hist. Eccles.

AVIATICVS, ab auo oriundus, ex filio nepos. Lex Longobard. l. 3. tit. 5. §. 4. et l. 3. Feudor. tit. I. §. 3. ABIATICVS, eadem notione in Ch. Adeleidis Imperatricis (siquidem genuina est) in Bullario Casinensi to. 2. pag. 48. AVIATICA HAEREDITAS, praedium auitum, alodis. Lex Ripuar. tit. 56. §. 3. Donationes auiaticae, apud Papian. lib. Resp. tit. 24. Auiaticae res, in Decreto Childeb. regis c. I. Auica terra, auita, in Lege Sal. tit. 72. Edit. Heroldi.

AVICA TERRA, V. Auiaticus.

AVICEGA, f. mendum pro Auicella vel Aucella, qua voce Coturnicem intelligendam arbitratur Cangii editor in Charta Petri Abb. S. Crucis de

de Talmundo pro *Aquariam* a. 1366. *Item debet et debebit dictus Aquarius facere et ministrare dictis Religiosis festis de quartis duplicibus - - tres pecias in quolibet ferculo - - de minutis volatilibus, videlicet pullis, colonis de jarda, auicecis, perdricibus, etc.*

AVICINARE, accedere. Praefatio Aelfrici Regis ad versionem Orosii: *Post Burgenlandiam auicinauimus ad terram dictam, etc.*

AVICLVDIVM, cauea, Vogelhauer. Menoti Serm. Quadragesim. fol. 193. recto col. 2.

† AVICLAVDIVM, eadem notione in Vocabul. compend.

† AVICVLARE, aucupari. Ch. Mſ. Philippi V a. 1320. in Bibl. reg.

AVICVLARIVS, officium in Coquina Regis, in Ordinat. Hoſpitii S. Ludov. Regis an. 1261. in alia a. 1285. *Oiselier* dicitur: qui Latinis forte *Auiarius*, *ὀρνιθοκόμος*, Procopio l. 1. Vandal. cap. 2.

AVICVS, V. *Auiaticus*.

† AVIDATVS, insitiuus. Stat. ciuitat. Mutin. rubr. 374. *Arbores fructiferas vel non fructiferas, auidatas vel non auidatas.*

AVIDENTIA, caecitas. Angelomus in Geneſim cap. 19. apud Bern. Pez to. 1. Anecdot. part. 1. col. 115. *Graeci habent, aorasia, quod magis dici poteſt auidentia.* V. *Audentia*.

AVIDERE. (1) Auidum eſſe, *ἀπληστεύεσθαι*, in Gloſſ. Graec. Lat. (2) † Singulatim et penitius videre, expendere. Ch. a. 1401. inter Probat. t. 3. Hiſt. Nem. p. 158.

AVIES, pro abies, in Reparat. fact. in Seneſcal. Carcaſſ. a. 1435.

AVIGERVLVS, *qui aues gerit ad vendendum*, apud Laur. in Amalth.

† AVIGERVS, *augurator*, Papiae, et in Gloſſar. vet. Cod. reg. 7646.

AVIGO, pro Auenio, Gall. *Auignon*, vrbs notiſſima, apud Marten. t. 3. Anecd. col. 430. V. *Auionium*.

AVILLA, *quaſi ouilla, agna recenter nata*, apud Laur. in Amalth. ex Feſto.

† AVILLARE, vilem reddere, deprimere, Ital. *Auuilare*, Gall. *Auilir*, in Ch. Mſ. Bibl. reg. V. *Inuilare*.

AVILLARIVM. Ch. Ludouici Franc. Regis de Praepoſitura Compend. in Tabul. Compendienſis Monaſterii an. 1179. *Retinuimus etiam auenas de mareſcalcia venetae, et auenas de nemore, et calcitras et lignarium et charetum venetae, et auillarium et furnos vitreariorum.* V. *Auiarium*, idem fortaſſis. † Carpentario idem videtur ac *Abollagium*, Ius domini feudi in apum examina; a Gall. *Auilles*, quod pro *Abeilles* dixerunt.

AVINCVLA, V. *Auunculа*.

AVINENTIA, conuentio, conuinentia. Fori Aragon. lib. 8. tit. de Donation.

AVINVM, *quaſi extra vinum, id eſt, aqua mixtum.* Ioan. de Ianua.

AVIONES, aui, progenitores. Chronicon Noualicenſe cap. 18.

AVIONIVM, Auenio, Gall. *Auignon*. Vrbs Metropolis Comitatus Aueniomenſis, apud Lobinell. Hiſt. Britan. to. 2. ex Chron. Britan. ad a. 1226. V. *Auigo*.

AVIORVM MATER, Rex apum, ſeu mater apis. Baluz. Capitular. t. 2. pag. 663. in oratione ad reuocandum examen apum diſperſum ex Cod. MS. S. Galli: *Adiuro te Mater auiorum, per Deum regem caelorum et per illum Redemptorem Filium Dei te adiuro, vt non te altum leuare* etc. Vbi *Auiorum* videtur pro *Auium* vel *Apium*.

AVIRVNATVS, remus, quo nauis impellitur, quem *Auiron* dicunt Galli. Charta Simonis Comit. Northampton. in Monaſtico Angl. t. 1. pag. 850. Forte *Auirunatus* potius eſt remi impulſio, qua nauis ad ſpatium octo pedum propellitur, quam remus ipſe.

AVIS. (1) Inſtrumentum ſeu vas aptum portando mortario, ſtructoribus Gallicis etiamnum *Oiſeau*. Chron. Virdunenſe Hugonis Abbatis Flauiniac. parte 2. cap. 7. (2) AVES FRANCAE, Gallis *Oiſeaux francs*, quorum ſcilicet eſt vſus in venatione. Areſta O. SS. an 1292. in Regeſto Parlamenti B. fol. 95. † AVIS GENTILIS, eadem notione, in Ch. Mſ. an. 1341. in Bibl reg. AVES NOBILES dicuntur in

alia

alia apud V. C. Dion. Saluagnium Boisium lib. de Placito Dominico pag. 62. AVIS S. MARTINI, cornix, sic dicta, quod circa festum S. Martini hiemalis videri demum incipiat. Petrus Blesensis Epist. 65. V. *Venta*. Alias Normannis *Auis S. Martini* appellatur vulgo Alcyon, auis in mari notissima, quam alii *Drappier* et *Martinet pescheur* vocant. V. Robertum Constantin. in Supplem. Linguae Lat. verbo *Alcion*.

† AVIS MVTATA, quae mutata passa est, seu pennas mutauit. Stat. crimin. Cuman. V. *Muta*. † AVIS VENALIS, pro venatica, in Ch. an. 1464. inter Probat. Histor. Autiss. p. 172.

AVISAMENTVM, consilium, deliberatio, a Gallico *Avis*, in Epist. an. 1418. apud Marten. tom. 2. Anecd. col. 1695. V. *Aduisamentum*.

AVISARE. (1) Consulere, deliberare, apud Miraeum to. 1. Diplom. Belgic. pag. 894. col. 2. V. *Aduisare*. (2) Monere, Gall. *Avertir*, *Donner avis*. Instrumentum anni 1426. ex Archiuo S. Victoris Massil. Vtuntur Bonifacius Ferrerius apud Marten. tom. 2. Anecd. col. 1509. 1510. et Menotus Serm. Quadrages. fol. 153. vo.

AVISATIO, i. q. *Auisamentum*, apud Rymer. t. 9. p. 215.

AVISOR, qui dat consilium, i. q. *Aduisor*.

AVISATVS, a Gall. *Avisé*, prudens, consideratus, in prosa pro festo Concept. B. Mariae Ms.

AVISIAMENTVM, V. *Aduisamentum*.

AVISPATIVM, i. *qui vidit auem contra eum volantem et diuinat propter eam*. Ita Index ad calcem veteris collect. canonum MS. ex Bibliotheca Illustr. D. D. de Chauuelin.

† AVISSA, *virga est sarmentosa, folia habens rotunda in qua virga semen profert in modum capitis aspidis: et lata*. Glossar. medic. Simon. Ianuens. ex Cod. reg. 6959.

AVISTARDA, otis, Hisp. *Autarda*, Gall. *Outarde*, Germ. *Trapp*. Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Auistarda apud nos vocatur, eo quod grani volatu detenta, nequaquam vt caeterae volucres attollitur velocitate pinnarus* (pennarum;) *ipsa dicitur et gradipes*. V. *Butarda*.

AVISTVPOR, terriculum auium in hortis, Priapus. Vitruuius lib. 7. *Non enim statuas ponemus, quales in hortis ridiculas illius auistuporis Dei*.

† AVISVM, consilium, sententia, Gall. *Avis*. Ch. Ms. an. 1331. in Bibl. reg.

† AVITAILLARE, a Gall. *Avitailler*, Hispan. *Avituallar*, vrbem, castrum, rebus cibariis, aliisue munire. Ch. Ms. ann. 1363. in Bibl. reg.

† AVITAS, auita origo. Stat. Mant. l. 2. c. 26.

AVITINVS, auitus. Hinc *Biens Avitins* in Consuetudine Aquensi tit. 1. art. 11. Processus de B. Petro de Luxemburgo, to. 1. Iulii pag. 608. V. *Auius*.

AVITIVM, volatile pecus. Leges Municipales ciuium Mechliniensium tit. 11. art. 17.

AVIVARE, roborare, firmare, vires augere, Italis *Auvivare*, Gall. *Aviver*. Chron. Parmense ad an. 1285. apud Murat. to. 9. col. 808.

AVIVS, vel ABIVS. (1) Pro Auus. Charta an. circiter 780. ex Archiuis S. Victoris Massil. *Vt condam pro malo ingenio et fortia quando Prouincia reuellauit* (rebellauit) *contra bis auio vestro Pipino*. Occurrit bis apud Madox in Formulari Anglic. pag. 55. apud Marten. tom. 1. Collect. Ampliss. col. 41. in Charta Amalphitana apud Vghellium tom. 7. Ital. sacrae pag. 394. et in Pacto Gregorii Ducis Neapolit. an. 911. apud Camillum Peregrinum. (2) Mendose, vt videtur, pro *Apis*. Vide supra *Auiorum Mater*.

AVIZARE, pro *Auisare*, admonere, Gall. *Donner avis*. Schramb. Chronicon Mellicense pag. 425. V. *Aduisare*.

AVLA. (1) Curia Baronis, in veteri Rotulo apud Spelmannum: *Aula ibidem tenta tali die, etc.* (2) Ecclesia, Basilica, Templum, interdum sola Ecclesiae nauis. Historia Episcop. Autis-

Autissiod. de qua Diarium Treuoltianum mensis Nouembr. ann. 1714. pag. 1976. Vita S. Medardi Episc. Nouiom. Spicil. Acher. to. 8. pag. 405. et 409. Annal. Bened. tom. 3. pag. 15. AVLA ECCLESIAE, nauis Ecclesiae. Geruasius Dorobernensis in Descript. Cantuar. Ecclesiae: *Ab hac versus Occidentem nauis vel aula est Ecclesiae, subnixa vtrinque pilariis octo.* Vritur non semel. Eadmerus lib. 6. Hist. p. 141. *In medio aulae maioris Ecclesiae decenter sepultus est.* (3) Area. Charta Caroli Calui apud Dubletum pag. 791. *Duos mansos, et 2. alterius mansi partes, nec non aulas duas, atque molendinum 1, cum piscatorio 1. iuxta pontem.* (4) Pro *Hala*, forum tectum, Gall. *Hale*. Chartular. S. Vandreg. tom. 1. p. 1046. *Sitam in dicta parochia iuxta terram supra quam aula bladi de Calido Becco sedet.* (5) Pro nido auium et receptaculis animalium, apud Seruium ad lib. IX. Aeneïdos. (6) Familia, seu famuli omnes. Chartular. S. Vandregesilii tom. 1. p. 1004. (7) Multitudo, frequentia. Acta Translationis SS. Sauiani et Pontiani Mart. apud Mabill. Annal. Bened. tom. 2. pag. 751. col. 1. *Ad horum tumbas popularis aula, preces et vota expositum frequenter confluit.* (8) AVLA, seu *Aulica*, Gall. *Aulique*, thesis pulpica, quae propugnatur ab aliquo e junioribus Theologis cum Laurea Doctoris donandus est aliquis. Sic dicitur Parisiis ab *Aula* Archiepiscopi, in qua habetur disputatio cui praesidet nouus Doctor. Statuta Vniuersit. Paris. tom. 6. pag. 381. Spicil. Acher. *Item nota quod quando vnus Magister in Theologia habet aulam suam, illa die non legitur in Sententiis, nec in Biblia.* (9) AVLA, pro *Aulaeum*. Gall. *Tapisserie*. Th. Madox. Formul. Anglicanum pag. 427. *Vnam aulam viridem cum armis meis, et vnam aulam bleu cum torellis cum lecto eiusdem settae* (10) † Domus praecipua. Arest. Parlam. Paris. an. 1323. *Remanentibus in domo seu aula castri de Bussaco.*

AVLARIVM, palatium. Vita S. Guthlaci Anachoretae, auctore Felice coaeuo, tom. 2. Aprilis pag. 39.

AVLAICVS, pro *Aulicus*. Tabularium Briuatense ch. 437. Sed legendum *aut Laicus*.

AVLANERIVM, coryletum, locus corylis consitus, ab Aruerno *Aulanie*, nux auellana, coryli fructus. Chartularium Camalariensis Monasterii dioec. Anicien. V. *Auellaneta*.

† AVLARIS, aulicus. Glossar. Lat. Ital. MS. *Aularis, de corte regale.*

AVLARIVS, *aulicus, palatinus*, in Glossis Isidori. Hinc emendanda Pithoei Excerpta, vbi perperam *Aulejus*. Ἀυλάριος, vero apud Hesychium, αὐλωρὸς, θυρωρός, idem qui *Ostiarius*, vel *Atriensis*.

AVLATES, optimates, aulici. Vita S. Willibaldi Episc. tom. 2. Iulii pag. 511.

AVLATICVM, aulaeum, Gallis *Tapisserie*. Testamentum Arnaldi Archiepisc. Narbonensis an. 1149. apud Catellum.

† AVLCVS, examen apum. Stat. Vallis. Ser. rubr. 129. ex Cod. reg. 4619. *De quolibet aulco, seu examine, seu bugazolo apium* etc.

AVLEIVS, V. *Aularius*.

AVLEOLVM, sacellum, ab *Aula*, Ecclesia, de qua suo loco. Miracula S. Vrbani Mart. tom. 6. Maii pag. 18.

AVLETA, parua aula. Sentent. arbitr. a. 1497.

AVLEVM, *diadema regis, siue corona.* Papias in MS. Bituric.

AVLIONES, αὐλητaὶ, *tibicines*, apud Ianum Laurenberg. in Supplemento Antiquarii. † Laur. in Amalth. *Auliones, aulones, aulici, tibicines. Suppl. auletes.*

† AVLOGIAE, pro *Eulogiae*, munera quaeuis, praesertim quae Sanctis ex voto offeruntur. Ch. MS. a. 1330.

† AVLVTA, *Sodomitto*, in Glossar. Lat. Ital. MS.

† AVLVS, piscis minuti species. Stat. datiaria Riper. c. 12. *De quolibet*

pense

pense piscium minutorum, saluo quod de aliis nihil saluatur, etc.

† AVMACIVM, secretum publicum, in Glossar. Ms. ad Grammat. Calcid.

AVMAGIVM, apud Rymer. tom. 9. pag. 30. *Pro quolibet aumagio panni vel alterius rei mercatoriae quinque ardits Guiaynes.* Sed legendum est *Summagium*, vti colligere potes ex simili loco apud Rymer. t. 8. p. 580. Vtrobique verò *Summagium* idem est, quod Onus *Sagmarii*, Germ. Saumthier. V. *Summagium*.

AVMARIVM, armarium, Gallis, *Aumaire*. Gloss. Aelfrici: *Aumarium*, vel *Armarium*, aelces cynnes caepe ... Fulgentius Placiades: *Aumarium dicitur locus secretus publicus, sicut in theatris aut circo: vnde et Petronius Arbiter ait: In aumarium memet ipsum conieci.* V. Scaligerum ad Festum.

AVMENTARE, pro *augmentare*, occurrit in veteri Codice Victorino, et in Historia Mediani Monasterii pag. 322. in Charta Henrici Comitis Vadani montis an. 1252.

AVMENTVM CVLTVS DIVINI, in epistola Ioannis Episc. Massiliensis ad Petrum de Columna an. 1564. e Tabulario Ecclesiae Massiliensis.

AVMVCELLA, pro *almucella*, vt videtur, parua almucia. Computus ann. 1355. *Pro - - equis palefridis, cartis, Bong. Aumucell. libris, tapetis, mappis*, etc.

AVMVCIA, V. *Almucium*.

AVNA. (1) Vlna, Gall. *Aune*. Mensura telarum, pannorum, etc. Libertates Moirenci to. 1. Hist. Dalphin. p. 17. col. 1. V. *Alna*. (2) Perperam, vt videtur, pro *Ansa*, seu *Hansa*, societas. Charta Henrici II. Regis Angl. an. circiter 1155. apud D. Brussel. tom. 2. Tract. de vsu feud. pag. VI. *Omnes mercatores, nisi publice auna prohibiti, habeant saluum exire et securum de Anglia, et venire in Angliam et morari.* V. *Hansa*. † Carpentarius *Anna* legit ex Cod. reg. 4651. sensu non minus obscuro.

AVNCIATVS, antiquus, ex Anglico *Auncien*; Galli *Ancien* dicunt. Brompton. l. 2. cap. 24. §. 6.

AVNICVLA, *auctio minor supra fundum*, in Glossis Isidori. Forte *Auctiuncula*.

† AVNIERVM, forte pro Alnetum, V. *Alnidus*. Ch. an. 1189. Ms. *Dedi etiam - - oscham aunierii de pratea.*

AVOARE, fateri, agnoscere, clientelam profiteri, Gall. *Avoüer*, *rendre aveu*. Hominium inter Instrum. nouae Galliae Christ. tom. 2. col. 297. V. *Aduocare*.

AVOCATVS, pro *Aduocatus*, Gall. *Avöue*. Ch. ann. 1288. apud Baluz. tom. 2. Hist. Aruern. pag. 120.

AVOCVLATIO, coecitas, quasi *Aboculatio*, Gall. *Avenglement*. Miracula S. Zitae Virg. Lucensis tom. 3. Aprilis pag. 520. V. etiam *Abocellus*.

AVOCVLATVS, coecus, oculis captus, Gall. *Aveugle*. Ibid.

AVOCVLVS, idem quod *Abocellus*, de qua voce supra. Coecus, in Miraculis B. Gregorii X. PP. semel ac iterum editis a Petro Maria Campo in Hist. Eccles. Placentina.

AVODIARE, fateri, agnoscere, Gall. *Avouer*. Charta Cassaniae anni 1399. V. *Aduocare*.

AVOERIA. (1) Tutela, protectio pupilli rerumque ipsius administratio, Gallis olim *Avoerie* et *Voerie*, nunc vero *Tutele*. Oritur a voce *Aduocatia*, quae ab *Advocato*, *Avoué*. Charta Philippi Franc. Regis apud Perardum de rebus Burgund. pag. 347. V. *Aduocatia*. (2) Custodia, tuitio, in Regestis Parlament. (3) † Defensio, quae armis fit. Ch. a. 1256. inter probat. t. 1. Iur. publ. Franc. p. 437.

† AVOGADRVS, aduocatus, ab Ital. *Auvogado*, apud Murat. t. 14. Script. Ital. p. 821.

AVOHARE, fateri, confiteri, Gall. *Avouer*, apud Rymer. tom. 1. pag. 875. V. *Aduocare*.

† AVOIARE, actionem intendere, mouere, repetere. Ch. an. 1281. t. 1. Probat. Hist. Brit. pag. 1059. V. *Avouare* 2.

† AVO-

† AVOLATIO, in coelum statim post mortem ascensio. Chron. Angl. Th. Otterbourne p. 114.

AVOLORII BONA, in Foris Aragonensibus *dicuntur illa, quae sunt acquisita ex successione parentis vel consanguineorum. Et ideo si pater acquisiuit aliqua bona titulo lucratiuo vel oneroso, alias quam ex successione parentum vel consanguineorum, non dicerentur Bona Auolorii, et sic non possent extrahi per consanguineum vigore beneficii de la Saca, etc.* Ita Michaël del Molino in Repertorio, vbi plura de hac materia. Sic *Bona Auolorii* sunt ea, quae Longobardi *Aniatica* appellabant, ex Hispanico *Abuelo*, auus. V. Foros Aragon. lib. 3. tit. Familiae herciscundae, et tit. de Communi diuidundo.

AVOLTA, concameratio, tholus. Matth. Paris in Vitis Abbatum S. Albani: *Eadem quoque Capella in arduum surgens super eam crepidinem, quae vulgariter auolta dicitur, dormitorii diminutionem supplet et defectum.* Quo loco auctor male vtitur voce *crepidinis*, pro concameratione.

AVOLVS, atauus, Gall. *Ayeul.* Hispan. *Abuelo.* Ch. Sancii Abbatis de Ortulo ex Archiuo Pinnatensi apud Ios. Moretum Antiquit. Nauarrae p. 406.

AVORTARE, abortare, abortum edere, Gall. *Avorter.* Lex Wisigoth. l. 6. tit. 3. §. 2.

AVORSVS, aborsus, abortus, in iisdem Legibus lib. 6. tit. 3. §. 1. 4. 7. in Legibus Baiwar. tit. 7. §. 18. 19. et apud Halitgarium in Poenitentiali c. 7. apud Menardum.

AVORTVS, pro *Abortus*, apud Egbert. Eborac. in Poenitent. p. 18.

AVOTIRE, deuouere. Processus de Vita et Miraculis S. Yvonis, tom. 4. Maii pag. 574.

† AVOTRONI, pelles animalium abortiuorum, forte pro *Avortoni*, Gallis etiam *Avortons.* Stat. Montis-reg. p. 316. Stat. ciuit. Astae.

† AVOTVS, pro *Hauotus*, mensura frumentaria apud Belgas. Ch. Ms. an. 1245. V. *Hauotus.*

AVOVARE. (1) Agnoscere, clientelam profiteri, Gall. *Avouer, rendre aveu.* Litterae Caroli Franc. Regis an. 1326. in Tabulario Calensi pag. 196. V. *Aduocare.* (2) † Actionem intendere, mouere, repetere, Germ. Anspruch machen. Tabul. Castri de Blein in Brit. *Quod nullam personam - - praetendere, sine opponere, vel allegare sine et auouare valeamus.* V. *Aduentum* et *Avoiare.*

† AVOYACIO, vassallorum clientelaris professio, Gall. *Aveu.* Ch. Ms. a. 1304. V. *Advoatio.*

AVOYARE, eadem notione et origine. Ch. Roberti Comitis Aruerniae an. 1284. apud Baluz. tom. 2. Hist. Arvern. pag. 134.

AVOYERIVS, aduocatus, Gall. *Avoué.* Histor. Dalphin. tom. 2. pag. 45.

AVPASTA, V. *Aucipasta.*

† AVPELANDA, pro *Hopelanda*, pallii seu tunicae species, Gallis *Houpelande.* Ch. Ms. a. 1576.

† AVPTONNVS, pro autumnus. Ch. a. 1552. Ms.

AVQVA, anser, Gall. *Oye.* Tabularium Monasterii SS. Trinitatis Cadomensis fol. 21. V. *Auca.*

AVQVETONNVS, AVQVETONVS, a Gall. *Auqueton*, sagum militare, quod alias *Gambesonem* vocabant. V. *Aketon.* Comput. Ms. a. 1239.

AVRA. (1) Tempestas, ventus vehementior. Gloss. Lat. Graec. *Aura*, *αὔρα, πνοή.* Nonius Marcellus. *Aura, ventorum vis.* Glossae Isonis Magistri: *Tempestas, Aura.* Vita S. Venantii fratris S. Honorati Arelat. *Contra tantas aquarum et aurarum varietates etc.* AVRA LEVATITIA, tempestas excitata in aëre a *Tempestariis* vi incantationis. Agobardus Lugd. Arch. Lib. contra tempestarios: *Dicunt enim mox, vt audierint tonitrua, et vident fulgura, aura leuatitia est. Interroganti vero quid sit aura leuatitia, - - confirmant incantationibus hominum, qui dicuntur Tempestarii esse leuatam, et ideo dici leuatitiam auram.* † AVRA LEVATA, in Pontif. Ms. eccl. Elnens. PROCELLAM AD AVRAM CONVERTERE, prouerbium, rem mitigare, ad lenitatem se conuertere. Liuo Rex Armeniae in Gestis Innocen-

nocentii III. pag. 127. *Quia ad audientiam vestram appellabamus, processum ad auram consilio domini P. Cardinalis conuertere studuerunt.* (2) Vetus Custumarium apud Somnerum in libro de Gauelkind pag. 74. *Et isti Cotarii nusquam capient auram, nisi apud Ickam, vel Erembling.* (3) Forte pro *Auera*, iumentum. Madox Formulare Anglican. p. 158. *Ego Henricus de Lega - - duodecim denarios praefato Willelmo de Haddele atturniaui - - in escambium pasturae quatuor aueriorum et vnius aurae, quae habere solebat in mea dominica pastura de Lega.* V. *Auerium.*

AVRACVLVM, pro *aurichalcum.* Ludew. to. 4. Reliq. Mss. pag. 459. V. *Auriacum.*

AVRARIA ARS, in Vita B. Tiemonis apud Tengnagelium. *Proc. Aurariarum*, in veteri Inscript. *Collegium Aurariarum*, in alia 12. 6. AVRARIA FVNCTIO, PENSIO, PRAESTATIO, in Codice Theod. et Iustin. tributum quod in auro praestatur. Συντέλεια ἐν χρυσῷ, lib. 56. Basilic. tit. 9. V. Senatorem lib. 2. Epist. 26. 30. Eius susceptor χρυσυποδέκτης dicitur in Gloss. Lat. *Susceptor aurarius.*

AVRARII, in Glossis MSS. *Landatores, vel fautores, vel adulatores*: qui auram captant, id est, fauorem, vox Latinis hac notione sat frequens. V. Salmasium ad Vopiscum pag. 409. Papias ad vocem *Aurora: Aurarii qui fauoribus splendidos faciunt et claros - - Aura dicitur splendor - - inde etiam aurarii, id est, fautores qui quasi fauore indurant homines.*

AVRARIVS. V. *Auraria* et *Aurarii.*

† AVRATA, piscis genus, Germ. Orfe, Goldfohre, Seebrassen. Tract. MS. de Piscibus c. 57. Cod. reg. 6838. *Aurata vel Orata, ab auro colore dicitur. Hanc Prouinciales et Hispani Dorade vocant, seruata ab omnibus eadem fere nominis ratione. - - Galli fabrum piscem Auratam appellant, ne quis nominis affinitate decipiatur, et nostram auratam* Brame de mer *nuncupant.*

AVRATOR, χρυσωτής, in Gloss. Graec. Lat.

AVREA. (1) Modus musicus. V. *Frigdora.* (2) Frenum. *Aureas dicebant frenos, quibus equorum aures rediguntur.* Ita Festus. Et in Glossario MS. Montis S. Eligii Atrebat. *Aurea, frenum, quod circa aures ponatur - - vnde versus:*

Aurea frenat equos, est aurea mobile nomen.

AVREAE BVLLAE, V. *Bullae Aureae.*

AVREA-FLAMMA, V. *Auriflamma.*

AVREALE, Vgutioni *Oreler, quod ad aurem ponitur, et aureale quidam vermis orelere, quia libenter intrat aurem.* (Germ. Ohrwurm.) Ebrardus Betun. cap. 11.

Dicitur aureale, quoniam supponitur auri:
Ceruical, ceruici: puluinar, quia pluma est.

AVREAMENTVM, vel ARREAMENTVM, f. à Gallico *Arramie*, quod olim pro *Bello indicto* sumsere: hic autem videtur idem esse, quod animi horror vel Rebellio. Humbertus Card. lib. 2. adv. Simoniacos cap. 12. apud Marten. to. 5. Anecdot. col. 704. vbi de cauendis Haereticis: *Quae lingua quantum incauto praevaleat B. Iob manifestat dicens: Occidit eum lingua viperae, cuius natura tam abominabilis est hominibus, vt cum nullo ab eis experimento sciatur, vix sine aureamento animi audiatur, cum forte refertur.* V. *Adramire.*

AVREARIVS, auriga. Ch. Ottonis M. Imp. an. 950. pro Ecclesia Ratisbonensi: *Cum - - mansionariis barschalkis, aureariis, bruenariis, cidelariis, molendinis, viis,* etc. V. *Aurea 2. et Aureas.* † Ch. Ottonis a. 940. inter Probat. Hist. S. Emmeran. Ratisb. p. 106.

† AVREAS, TIS, *chi guida lo caro,* Glossar. Lat. Ital. Ms.

AVREATVS, aureus, ex auro contextus. Guidonis Disciplina Farfensis cap. 11.

AVREAX, *equus solitarius.* Papias cum Isidori Glossario: ad quod Graeuius ait, legendum cum Scaligero *Eques solitarius.* Festus: *Aureax, auriga.*

† AVREILLARIVS, puluinar, Gall. *Oreillet.* Ch. a. 1218. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 67. V. *Aurellerius.*

† AVRELHA, ansa, Gall. *Oreille.* Instrum. a. 1438. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 259.

† AVRELIERIVM, puluinar, Gall. *Oreillet.* Ch. Ms. a. 1449. V. *Aureillarius.*

AVRELLERIVS, eadem notione. Index MS. an. 1329. in Archiuo S. Victoris Massil. V. *Aureillarius.*

AVREOLA, Ioanni de Ianua, *est praemium quoddam merito redditum.* Vide eumd. in Verbo *Virgo* Matthaeus Westmon. anno 1284. *Alfonsus Regis primogenitus veniens ad Westmonasterium, quandam aureolam, quae fuerat quondam Principis Walliae Leolini, cum aliis iocalibus afferebat, quibus beati Regis Edwardi feretrum ornabatur.* Alanus in Anticlaudiano lib. 4. cap. 8.

Vel quos aureolae munus non excipit, omnes
Laurea communi fretos mercede coronat.

† AVRÉRIA, ora, limbus, Saalleiste. Stat. pro arte parat. pannor. Carcass. a. 1466. *Quod quilibet pannus - - habebit aurerias sive listones de blauo colore vel burello nolino.* V. *Oreria.*

† AVRESCERE, illucescere; dicitur de aurora, qua coelum inauratur. Acta SS. t. 5. Iun. pag. 554. Vtitur Varro.

AVREVS. (1) Nude, nummus aureus, Germ. Gülden, Goldgülden. Vita S. Sulpicii Pii Episc. Bituric. inter Acta SS. Benedict. saec. 2 pag. 181. *Ecce inter marmorum fragmenta reperiunt aureum probum, in quo Caesaris antiquissimi manebat expressa figura.* AVREVS ALPHONSINVS, V. *Alphonsinus.* *) AVREVS RHENANVS, Rheinischer Goldgülden, Vid. Schilteri Glossar. pag. 411. *) AVREI LVBECENSES, qui alias Floreni Lubecenses, V. J. C. H. Dreyers Sammlung vermischter Abhandl. Parte 2. pag. 987. AVREA MASSA, V. *Aurum.* (2) † Princeps, praecipuus. *Corbeia aurea,* quia alterius abbatiae eiusdem nominis mater et origo, apud Eckhart. in Comment. de Reb. Franc. Orient. t. 2. p. 847.

AVRIACVM, pro *Aurichalcum,* species metalli factitii sat noti. Statuta Augerii II. Episc. Conseran. in MS. Sangerman.

AVRIBRITVM, obryzum. Bulla Paschalis Papae I. ad Petronacium Rauennae Archiep. in ed. Rubei apud Murat. tom. 2. pag, 220. *Compensa auribriti libras quinque:* sed legendum cum Muratorio *Auri obrizi,* id est, obrizi, seu optimi.

AVRICABEO, V. *Andecabeo.*

† AVRICAE, *Gall. Transcherefe, ex aurum et seco.* Glossar. Lat. Gall. an. 1348. Cod. reg. 4120. V. *Auricida.*

† AVRICALE, puluinar, Gall. *Oreiller.* Vocab. compend. *Aurical, auricale, Oreiller.* V. *Aureillarius* et *Auriculare* 2.

AVRICELLA. V. *Celendra.*

† AVRICIDA, AVRICIDIVM, *trenchement d'oreilles,* in Vocabul. compend.

AVRICINDVS, *artifex, qui scindit aurum.* Vgutio

AVRICLABEO, V. *Andecabeo.*

AVRICLAVVS, V. *Chrysoclauus.*

AVRICOCTOR, V. *Aurum.*

† AVRICOMVS, *auream comam habens,* apud Laur. in Amalth. et in Mabill. Mus. Ital. pag. 72. V. *Aureola.*

AVRICVLAM DEBERE, in Charta Archembaldi domini Borbonensis an. 1217. apud Thomasserium Consuetud. Bituric pag. 229. *Quicumque intrat de die in horto vel in vinea alterius, causa malefaciendi, si probare possit, debet tres solidos vel auriculam.* Ea enim poena, aurium scilicet abscissione, mulctabantur fures omnes. V. *Auris.*

AVRICVLARE. (1) Auribus aliquid insusurrare; Thomas Walsingham pag. 262. (2) Aurem abscindere Galli

Gallis olim *Oreiller*. Ch. an. 1343. Mſ. in Bibl. reg.

AVRICVLARE, Gall. *Oreiller*, puluinar, puluinus. Fragmentum Historicum editum a Ioanne Mabillonio tom. 1. Analectorum pag. 53. Vbi pro *Aurioclaribus* legendum *Auricularibus*, tametsi sic praefert Codex MS. Recensio MS. vasorum et ornamentorum Ecclesiae Nouiom. *Item vnum auriculare ad ponendum subtus Missale*, AVRICVLARIVM eadem notione, apud Innocent. III. lib. 13. Epist. 61.

AVRICVLARIS. (1) Blandinus Monach. in Miraculis S. Agathae cap. 3. de quadam surda curata a S. Agatha: *Nocte itaque oratione vacans, paululum dormire coepit, affuit interuentrix muliebri habitu admodum ornata - - infelicibus auribus auriculares mittens, protinus disparuit.* Digitos forte *auriculares*, vix enim credendum intellexisse Blandinum id, quod *Oreillette* vocat Pibracius:

Mieux nous voudroit des Oreillettes prendre, etc.

Quibus nempe aures occluduntur. Forte etiam per *Auriculares* intellexit aurisealpia, quibus aurium sordes quae auditum impediunt, eruuntur. Glossar. Lat. Graec. *Auricularium*, ὠτογλυφίς. Ita corrigit Cangius, pro *Aurisclarium*. Meursius *auriscalpium* emendat; sed priori emendationi fauent vestigia literarum. Vox formata ex *Auricula*, ὠτάριον, in eodem Gloss. (2) Auscultator. Chronicon Noualicense lib. 5. c. 3. (3) Secretorum conscius, consiliarius. (*) Francis veteribus *Orrunu*.) Brito: *Auricularis*, *amicus*, *id est*, *secretus consiliator*. Willelmus Tyrius lib. 19. cap. 18. V. Arnoldum Lubecensem lib. 3. cap. 8. et Chron. Noualicense apud Murat. tom. 2. part. 2. col 764. (4) AVRICVLARIS CONFESSIO, peccatorum declaratio secreta submissa voce ad aurem Sacerdotis. Ludew. Reliq. MSS. to. 6. pag. 188. et apud Scholasticos passim.

AVRICVLARIVM, V. *Auriculare* et *Auricularis*.

AVRICVLARIVS. (1) ὠτακουστής, in Gloss. S. Benedicti. Gloss. Lat. MS. Regium et Isidor. *Auricularius*, *auscultator*. (2) Saepius vero pro fido Consiliario. Brito: *Auricularius*, *id est*, *Secretarius*, *ab auricula*, *quia secreta solent dici in aure. Auricularius*, *secretus*, *consiliator*. Lib. 2. Regum cap. 23. *Fecitque eum sibi Dauid auricularium a secreto*, id est, secretarium, consiliarium. Lambertus Schafnaburg. an. 1076. (3) AVRICVLARIVS, interdum pro Secretario, seu amanuensi vsurpatur. Vita S. Audoëni Episcopi Rotomagensis cap. 5. *Sanctus Audoënus cognomento Dado auricularii locum et munus in aula Regis obtinuit*, *itemque ad obsignanda scripta vel edicta Regia*, *quae ab ipso conscribebantur*, *sigillum vel annulum Regis custodiebat*. Ita Angilbertum Abbatem Centulensem Caroli M. Secretarium, ab Alcuino ioculari nomine Homerum dictum, idem Alcuinus Epist. 83. et Carm. 116. et 177. appellat, quem Epist. 84. *Manualem*, id est, amanuensem vocat. (4) † AVRICVLARIVS REGIS, qui regi est a confessionibus. Necrolog. Mſ. B. M. de Iosaphat, vbi *Oricularius* pro *Auricularius*.

† AVRICVLATOR, vt *Auricularius* 1. fidus consiliarius, in Chronic. Ioann. Whethamstedii pagin. 356.

† AVRICVLATVM, pro *aurichalcum*, in Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7679. V. *Auriacum*.

† AVRIFABRIA, ars aurifabri, aurificium, Gall *Orfevrerie*. Ch. Phil. V. Mſ. an. 1317. in Bibl. reg. V. *Aurificina*.

AVRIFEX, in Pacto Legis Salicae tit. 11. §. 6. si Wendelinum audimus, non est *Aurifaber*, sed *Carpentarius*, quod in ea scribatur,, *Aurificem siue Carpentarium*, ita vt voces synonymae sint. Sed constat, crebro vocem, *siue*, pro coniunctiua, *et*, vsurpari. Neque enim quis dicet eodem tit. Editionis Pithoei §. 5. fabrum eumdem esse cum vinitore, vel carpentarium eumdem ac venatorem, quod

quod illa praeferat haec verba: *Aut fabrum siue vinitorem, aut carpentarium siue venatorem.*

*) AVRIFICEPS, auis genus, alias *Ispis*, Germanis Eisvogel Vet. Vocabul. an. 1482. Isenpart, *aurificeps*.

AVRIFICINA, fabrica *aurificum*. *Aurificium, ipsum opus et exercitium, quod fit in auro.* Vgutioni. Glossar. Lat. Graec. *Aurificina.* χρυσοχοεῖον. Ebrardus in Graecismo:

Aurificina, locus in quo faber excoquit aurum.

AVRIFICIVM, ex auro confectum, *Aurifrigium*, Gall. *Orfroy.* Testam. Cardinalis Talairandi Episc. Albanensis an. 1360. apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1472. *Vestimenta alba quae fecimus fieri de pannis pretiosis vltramarinis cum aurificiis de Anglia.* V. *Aurifrigium.*

AVRIFILVM, filum aureum. Visitatio Thesaurariae S. Pauli Londinensis an. 1295.

AVRIFLAMMA, *Oliflamma*, *Oloflamma*, *Aurea flamma.* Vexillum fuit proprium Monasterii Sancti Dionysii in Francia, quod Monachi in bellis, quae pro bonorum, aut priuilegiorum tuitione suscipere cogebantur, suo deferendum aduocato porrigebant, qui illud ex Abbatis manibus, certis precibus ad id ab eo recitatis, ex Sancti monumento, cui appensum erat, acceptum, in praeliis, tanquam Ecclesiae et Monasterii signifer praeferebat: hic enim primus fuit auriflammae vsus.

Vocis etymon censent plerique a materia et colore sumi debere. Cum enim Labari, seu gonfanonis formam praeferret, cuiusmodi aedes sacrae habere etiamnum solent, atque iis vti in publicis processibus, eius materiam fuisse aiunt ex rubeo serico ignei et coruscantis coloris, atque ab igne auri et fulgore sandaracae, cui flammeus color tribuitur a Plinio lib. 35. cap. 6. *Auriflammae* nomen inditum. Sane de huius sacri vexilli colore et materia consentiunt scriptores. Willelmus Brito lib. 2. Philipp. et alii. Ex quibus licet non modo quae fuerit *Auriflammae* materia, quisue materiae color, sed et cuius formae et figurae exstiterit, abunde satis percipiatur, non tamen plane videtur euinci, ab ipso colore nomen *Auriflammae* manasse, cum etsi flammeum rubeus quocumque modo repraesentet, nihil auri in huiusmodi vexllli descriptione occurrat, praeterquam in ipsa lancea, cui haerebat, quam Preslius auream fuisse scribit. Neque enim aurea fuit praetextum fimbria, vt Chiffletius finxit, sed viridi, quod expressum notat Chronicon Flandriae. Mauult Cangius igitur *Auriflammam* appellatam a voce Scriptoribus mediì saeculi passim recepta, nempe a *Flammulum*, vel *Flammula*, quae quoduis vexillum significat, vti in hoc verbo dictum est: cui adiuncta fuerit vox *Aurea*, quod hasta, cui erat infixa, auro obducta fuerit: quod praeter Preslium testatur Inventarium vetus Thesauri Sandionysiani apud Dobletum. Sed et scriptor Historiae Caroli VI. ex Thuana Biblioth. enarrans vt Domino d'Aumont Auriflammae gestandae praefectura a Rege demandata sit, haec adiungit: *Sic vexillum ferre dignum duxit, donec ingruente belli necessitate hastae aureae applicasset.* AVRIFLAMMA interdum dictum praecipuum aciei vexillum. Albertinus Mussatus de Gest. Henrici VII. cap. 2. de eodem Caesare: *Nec* [illegible] *extemplo aquilas, aureamque flammam explicans, in Florentiae fines processit.* † Interdum quoque quoduis vexillum, vt in Martyrolog. MS. eccl. Laudun.

AVRIFRASIVM, pro *Aurifrisium*, V. in *Aurifrigia.*

AVRIFRASVS, V. *Aurifrigia.*

AVRIFRAZIVS, V. ibidem.

AVRIFRES, eadem notione. *Dalmatica cum safre siue aurifres ante et retro*, in Inuentario ornamentorum sacristiae S. Victoris Massil. ex Archiuo eiusdem Monasterii.

† AVRIFRESIA, idem, in Chartis [illegible] 1345. et 1382.

† AVRIFRESVS, idem in Ch. [illegible] 1352.

AVRI

AVRIFRIGIATVS, *aurifrigia* ornatus, apud Stephanot. t. 10. Fragm. Mſ. p. 418.

AVRIFRIGIA, AVRIFRISIA, AVRIFRISVM, limbus acu pictus, auro plerumque argentoue distinctus, qui ad vestes ſacras aſſuitur atque a Gallis olim *Orfroy*, *Orfrais* appellari ſolebat. Deinde etiam pro omni genere operis acu picti, Gall. *Broderie* accipiebatur. Chronicon Laurifhamenſe pag. 95. *Cappae tres cum aurifrigiis, palla altaris cum aurifrigio*, etc. Chronic. Moguntinum Conradi Epiſcopi: *Caſula violacea latis et magnis aurifrigiis*. Matth. Paris an. 1246. *In capis choralibus et infulis aurifriſia concupiſcibilibus*, Ch. a. 1213. apud Vghellum to. 7. pag. 289. *Cappam vnam de examito rubeo cum liſta de aurifriſo*. Occurrit paſſim. AVRIFRASIVM dixit Ordericus Vitalis lib. 6. pag. 603. qua voce Gallicam *Orfrais* expreſſit: *Adelina quoque vxor Orgerii de Bellomonte albam aurifraſio comite ornatam Vticenſibus contulit*. AVRIFRYGIVM, eadem notione, V. *Cyprenſe* opus. AVRIPHRIGIVM, idem. Recenſio ornamentorum Eccleſiae Moguntin. Rer. Mog. t. 1. p. 96. † AVRIFRASVS, in Ch. Mſ. a. 1335. in Bibl. reg. † AVRIFRAZIVS, in Ch. Mſ. a. 1376. † AVRIFRIXIVM, in Inuent. Mſ. an. 1295.

AVRIFRIGIATVS, *aurifrigia* ornatus, in Rer. Mogunt. t. 1. pag. 94. et paſſim alibi.

AVRIFRISIA, AVRIFRISIVM, AVRIFRIXIVM, AVRIFRYGIVM, V. *Aurifrigia*.

AVRIFRISIATVS, *aurifrigia* ornatus, in Statut. Augerii II. Episc. Conſeran. Mſ.

† AVRIFRIZATVS, idem, in Necrol. eccl. Pariſ. Mſ.

AVRIGARE, curru vel plauſtro vehere. Tabularium S. Medardi Sueſſion. In ſummario Chartae Ingerani Abbatis eiusdem Monaſterii ann. 1167. *Fratres Vrſicampi tenentur aurigare terragia ad grangiam noſtram*. In chartae vero contextu legitur *Carrigabunt*.

AVRICAWERCH, V. *Audigare*.

† AVRIGENES, *vno morbo*, in Gloſſar. Lat. Ital. Mſ. V. *Aurigo*.

AVRIGINOSINVS, *arcuatus*, Papiae in Cod. MS. Bituric. id eſt, ictericus, qui aurugine laborat. V. *Auruginoſus*.

† AVRIGO, *dicebatur ab antiquis icteritia, a colore aureo*. Gloſſar. medic. Simon. Ianuenſ. Mſ. *Aurigo et aurugo*, ἰκτερις, ἰκτερος, in Gloſſar. Lat. Gr.

AVRIGRAPHIA, V. mox

AVRIGRAPHVS, *Aurigrafus*, Vgutioni et Ioanni de Ianua, *qui auream ſcripturam facit. Aurigraphia, aurea ſcriptura*. χρυσογράφος, Scylitzae pag. 450. et Ioëli in Chron. pag. 177. *Aurigraphia, aurea ſcriptura, vnde aurigraphus qui auream ſcripturam facit*. Gloſſ. MSS. Montis S. Eligii Atrebat.

AVRILEGIVM, *locus, vbi reponitur aurum, ſcilicet theſaurus: vbi legitur, id eſt, colligitur aurum*. Vgutio et Ioan. de Ianua.

AVRILEGVLVS, qui aurum e fodinis eruit, in l. 5. C. de Metallis et Metallar. et l. 9. Cod. Theod. eod. tit. Gloſſ. Gr. Lat. χρυσορύκτης, *Aurilegulus*. Gloſſ. Lat. Gr. *Aurilegulus*, χρυσεκλέκτης. Paulinus Poëm. 30.

AVRILEGI AMBRONES, in Epiſt. 1. S. Bonifacii Archiep. Mogunt. V. Iacob. Gothofred. ad Cod. Th. d. tit. de Metallis et Metallariis.

† AVRILOGIVM, pro Horologium, in Inuent. S. Capellae Pariſ. Mſ.

AVRIOCLARE, V. *Auriculare*.

AVRIOLENSIS, pro *Aurelianenſis*, Gall. *d'Orleans*. Sic apud Rymerum non ſemel *Dux Aurioleuſis* ſcribitur pro *Dux Aurelianenſis*.

† AVRIOLVS, piſcis genus, Germ. Makreel. Stat. pro piſcat. e Tabul. Maſſil. *Par Auriolorum* - *pro duobus denariis*. Tract. Mſ. de Piſcibus: *Scombrus dicitur a noſtris* Veirat, *quod vitri inſtar ſplendeat, vel* pes Avriol, *id eſt piſcis Aprilis, quod eo potiſſimum menſe capiatur, a Gallis* maquereau, *a Maſſilienſibus* Avriol.

† AVRIPELLVM, a Gall. *Auripeau*, aurichalcum, lamina aurichalcea. Ch. Mſ. a. 1440.

AVRIPERCVSSOR, aurifaber, in Tabulario S. Genouefae Pariſ. ann. 1285.

AVRIPETIA, fragmentum ex auro, vox compoſita ex *pecia*, Gall. *Piece*. Anaſtaſius Biblioth. in Benedicto III. pag. 206.

AVRIPETRVM, aurum petrae inductum, Muſiui operis ſpecies, cuius habes ſpecimen in tumulo Reginae Fredegundis in Hiſtoria S. Germani a Pratis delineato, atque etiam in ſacellis pluribus Monaſterii S. Dionyſii. Vita S. Irenaei Epiſc. Lugdun. tom. 5. Iunii pag. 347. *Hic Chriſti athleta, flos omnium Chriſti athletarum in crypta, quae in colle ſuperpoſito ciuitati, pulcro et antiquo muſiui et auripetri opere exſtructa eſt, a B. Zacharia Presbytero noctu honorifice eſt tumulatus*, forte leg. *Auripetii*. V. *Auripetia*.

AVRIPHRIGIATVS, i. q. *aurifrigiatus*, paſſim.

AVRIPHRIGIVM, V. *Aurifrigium*.

AVRIPICTVS, auro pictus. Monaſticum Anglic. tom. 3. pag. 333.

† AVRIPIMENTVM, pro Auripigmentum in Gloſſ. Lat. Gall. Cod. reg. 7679.

AVRIS. *Aurium Abſciſſio, et Inciſio*, fuit olim inter poenas a Legibus receptas: nam templorum et rerum ſacrarum ſpoliatoribus aures findebantur, Legibus Saxonum Additio ad easdem Leges tit. 12. *Qui fanum effregerit*, etc. *finduntur aures eius, et caſtratur*, etc. Ea etiam poena mulctabantur ſerui fugitiui. Gregorius Turon. lib. 5. Hiſt. cap. 48. de Leudaſte ſeruo facto: *Cumque his aut tertio reductus a fugae lapſu teneri non poſſet, auris inciſione mulctatur*. V. eumdem lib. 9. cap. 38. et Aimoinum lib. 3. c. 43. Sed et fures omnes. Stabilimenta S. Ludouici lib. 1. cap. 29. et alibi. Statutam eamdem poenam non modo in furtis, ſed etiam aliis delictis, obſeruare eſt ex Statutis Henrici V. Regis Angl. *tempore guerrae*, quod extat apud Nic. Vptonum lib. 4. de Militari officio pag. 140. AVRIVM APERTIO. Lib. 3. Sacrament. Eccleſ. Roman. c. 16. *Poſt haec commenda p. plebs pro jejuniis 4. 7. et 10. menſis temporibus ſuis, ſiue pro ſcrutiniis, vel aurium apertione, ſiue orandum pro infirmis, vel ad nuntiandum Natalitia Sanctorum*. In Miſſali Gallicano veteri pag. 449. *Expoſitio Euangeliorum in apertione aurium ad Electos*, id eſt *ad baptizandos*. V. *Epheta*. TESTES PER AVREM ATTRACTI. Lex Bajwarior. tit. 15. cap. 2. *Ille teſtis per aurem debet eſſe tractus, quia ſic habet Lex veſtra*. Tit. 16. cap. 2. *Si quis teſtem habuerit per aurem tractum*. Cap. 6. *Adprehendat manum proximi ſui et dicat: Sic me Deus adiuuet, et illum, cuius manum teneo, quod ego ad teſtem illum inter vos per aurem tractus fui de iſta cauſa ad veritatem dicendam*. Ch. extans an. 35. Caroli M. in Metropoli Salisburgenſ. tom. 3. pag. 322. AVRES TORQVERE et *alapas dare teſtibus*. Lex Ripuariorum tit. 60. § 1. *Ad locum traditionis cum eodem numero pueris accedat, - - et ſic eis praeſentibus pretium tradat, et poſſeſſionem accipiat, et vnicuique de paruulis alapas donet, et torqueat auriculas, vt ei poſtea teſtimonium praebeat*. *Teſtes Tracti*, in Legib. Alaman. tit. 94. Ch. Widonis de Montefalcone ann. 1112. in Tabul. Eccl. Augustod. *Huius dimiſſionis teſtes, - - Poncius Canonicus de Rebello, qui infans tunc ibi colafum accepit, ne quandoque traderet obliuioni*. † AVREM DARE, aurem commodare, Germ. Gehör geben. Ch. Mſ. a. 1447. † AVRES MVNICIALES dici videntur teſtimonia, quae rei muniendae ſeu firmandae inſeruiunt, in Placito [...] 927. inter Probat. t. 1. Hiſt. N[...] p. 19. *Priſcarum legum et iure con[...]ſtituuntur, aut omnis homo in ca[...] generalibus per aures municiales [...] media conſecuntur*. Vbi de reſtau[ra]tione chartae amiſſae agitur; q[...] inquiſitione teſtiumque auditione [...]eri ſolebat.

AVRISAMITVM, pannus holoſ[eri]cus, *ſamitum* ex auro, Gall. *Dr[ap] d'o[r]*

tur. Vetus Ch. apud Rochum Pirrum in Episcop. Agrigent. V. *Exametum.*

[AV]RISCALPIVS. Auctor praefationis in Marcellini et Faustini libellum precum: *Quem in tantum matronae diligebant, ut matronarum auriscalpius diceretur.*

[AV]RISCIDVS, *qui scindit aurum.* Io. de Ianua.

[A]VRISCLARIVM, V. *Auricularis 1.*

[AV]RISIA, ex Graec. ἀορασία, coecitas, tenebrae. Alanus de Insulis contra Valdenses cap. 48. *Sunt multae species fallaciae visus, vna est, quando non videmus, quod oculis praesentatur, quae dicitur aurisia, id est auisitia, qua percussi fuerunt, qui Elisaeum quaerebant.* Iacobus de Vitriaco lib. 3. pag. 1140. V. *Aorasia.*

† AVRIVELLERIVS, aurifaber, a Prouinc. *Aurevellier*, in Stat. Auenion. Ms.

† AVRIVOLVS. *Auriuolum signum*, i. q. *Auriflamma*, apud Will. Brit. l. 2. Philipp.

[A]VRIZVM, pro *Obryzum.* Chronicon Noualic. lib. 5. *Pocula erant auro [obrizo] plena balsami.*

[AV]ROBRVSTVS, auro pictus, Gall. *Brodé d'or*, in Ch. Benedicti VIII. a. 1023. in Bullario Casinensi to. 1. p. 7. et apud Murat. to. 2. part. 2. p. 370. V. *Brusdus.*

[AV]ROCHALCVS, pro *Aurichalcus.* Anastasius in S. Siluestro PP.

[AV]ROCLAVVS, pro *Auroclauatus*, apud veterem interpretem Iuuenalis Sat. 6. Ch. donationis Ecclesiae Corinthiae edita a Ioanne Suaresio: *[Pallium] holosericum auroclauum.* Ibidem: *Vela tramoserica aureclaua, veteblattea auroclaua paragaudata.* Rursum: *Vela linea auroclaua clauatura quadra.* Occurrit ibi pluries.

[AV]ROCLVSVS, clausus auro. V. *Inclusor.*

[A]VROFRISVM, AVROFRIXIVM, V. *Aurifrigia.*

[AV]ROGRAPHIA, *immensum pondus auri habentia.* Papias, perperam pro *auro gravia.*

[AV]ROLENTVS, auro plenus, Isoni Magistro ad Prudent. lib. Peristeph. Hym. 6. v. 49. *Ita rosulentum, a rosa, sicut rorulenta, a rore,* dixit idem Prudentius ibidem Hym. 9. Occurrit etiam in vita S. Germani Episc. Paris. tom. 6. Maii pag. 780.

AVROR, aureus fulgor. Henricus Rosla in Herlingsberga:

Erumpunt portus acies aurore decorae.

AVRORA, certa officii Muz-Arabici pars, ad auroram dicenda, vt *Vesperae* ad vesperam. Ordo officii Gothici to. 3. Collect. Concil. Hispan. pag. 293. *Officium illud Muz-Arabicum superat Romanum vna precum specie quae dicitur aurora.*

AVRORARE, *illuminare, ab aurora dicitur.* Gloss. Isid. Ioan. de Ianua. Et Gloss. MSS. S. Andreae Auenion.

† AVRORESCERE, illucescere, dicitur de prima aurora. Adelhelm. de virg. c. 30. V. *Aurescere.*

† AVROSA, pro aurora, in Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 248.

AVROSE, *cum inauratione*, in Onomastico ad calcem tom. 6. Act. SS. Maii.

AVROSVM, *gilbum.* Papias. Forte *Gilvum*, Germ. Goldgelb.

AVROSVS, opimus, πολύχρυσος, in Gloss. Graec. Lat. *Inauratus*, in Onomastico ad calcem to. 6. Actorum S. S. Maii Lamprid. in Heliogabalo cap. 3. *Scobe auri porticum strauit et argenti, vt sit hodie de aurosa harena,* id est *aurea.* Epistola MS. Hugonis Suessionensis ad Heluidem sororem: *Lumen aurosum, dies aurissima, festum celebre.*

AVROTEXTILIS, pannus auro textus. Anastasius in S. Vitiliano: *Obtulit super altare illius pallium aurotextile.* Apud eumdem pag. 36. 37. *Aurotextus.*

† AVRVGA, malum aureum, Gall. *Orange.* Leudae maj. Carcass.

AVRVGINARE, Tertulliano lib. de anima cap. 17. *Qui redundantia fellis auruginant*, id est, ictero laborant. V. *Aurugo 1.*

AVRVGINOSVS, *arcuatus.* Glossar. Isid. ad quod Graeuius: Celso lib. 3. 24. *Arquatus*, id est, ἰκτερικός. Glossae: *Aurugo ἰκτερός. Auruginosus.*

nosus, *ἰκτερικός*. V. *Arquatus*. V. *Auriginosus*.

AVRVGO. (1) Pro *Aurigo*. *Aurugo*, *morbus regius*, apud Papiam MS. Paschasius in Vita S. Adelhardi inter Acta SS. Benedict. saec. 4. part. 1. p. 336. (2) Robigo, segetum morbus, quo spicae fiunt marcidae, et in foetidum puluerem grana conuertuntur, Germ. Brand, Mutterkorn. Composita haec vox videtur ex *aura* et *aerugo*: nam aurae seu aeris vitio contrahunt segetes aeruginem. Festa quotannis agebant veteres, quae *Robigalia* vel *Rubigalia* vocabant ad auertendam robiginem vel rubiginem. Robigum etiam colebant agricolae, non vt prodesset, sed ne segetibus noceret rubigine. V. Ovidium Fast. IV. Non segetes tantum corrumpit aurugo, sed etiam arbores. Amos. 4. 9. Rubiginem *caeleste frugum vinearumque malum*, vocat Plinius 18. 17. Varro de Re rustica n. 1. *Robigo, propitio Robigo; frumenta atque arbores non corrumpit*.

AVRVM. AVRVM AD RESPONSVM, quod destinatum est ad perferenda in prouincias per veredos *Responsa*, seu mandata Principum, vel quod Responsalibus dabatur. Scrinio auri istius praeerat *Primicerius scrinii auri ad Responsum*, seu, vt quidam Codices praeferunt, *aureae*, nempe *massae*; eratque sub dispositione Comitis sacrarum largitionum, vt et *Primicerius scrinii aureae massae*. V. Notitiam Imperii. AVRVM ARABICVM. Otto Frising. lib. 1. de Gestis Friderici c. 22. *Accipe nunc, Roma, pro auro Arabico Theutonicum ferrum*. Henric. Knyghton. pag. 2321. *Hic ensis fuit de nobilissimo auro Arabico*, etc. Thwroczius in Hist. Hungar. part. 2. cap. 3. *Ei equum album magnum cum sella deaurata auro Arabiae - - miserunt*. AVRVM CATACLISTVM. Graec. Κατακλειστόν, quo nomine quidam intelligunt *Splendens*; Salmas. vero quidquid conclusum ac conditum tuto loco seruatur, sic appellari tradit ad Tertullianum de Pallio. Hofmannus in Lexico. AVRVM C[illegible] CINVM. Ch. Ottonis Imp. an. [illegible] pro fundatione Monasterii Gand[illegible] heimensis apud Henricum Me[illegible] mium ad Witikindum pag. 103. [illegible] *non omnibus rebus cuiuslibet pr[illegible] sionis, excepto auro Coccino*, etc. [illegible] diuelli verba debeant. AVRVM [illegible] CTVM, quod alias *obryzum*, in [illegible] 1. Cod. Th. de Ponderator. [illegible] *coquere*, in leg. vn. eod. Cod. [illegible] Auri publici prosecutoribus. S. [illegible] doenus in Vita S. Eligii: *Cum [illegible] vellet domesticus simul ac monetari[illegible] aurum ipsum fornacis coctione pur[illegible] re, vt iuxta ritum purissimum ac [illegible] tilum aulae Regis praesentare[illegible] metallum* etc. Fortunatus lib. [illegible] Poem. 5.

O quoties coctum zonae mitt[illegible]
per Aurum!

Capitula Caroli Calui tit. 36. cap. 24. Gloss. Lat. Graec. *Auricoctor*, *χρυσεψητής*. Statuta MSS. pro Aurificibus Parisiens. an. 1355. AVRVM AD PVRVM EXCOCTVM. Praeceptum Ludouici Pii Imperatoris ann. 816. apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 64. *Si quis autem in tantam prorumpere audaciam ausus fuerit - - non solum in offensam nostram lapsurum, verum etiam sexcentorum solidorum auri ad purum excocti se nouerit poena mulctandum*. AVRVM COMPARATITIVM, quod pro veste militari et canonica comparanda a tributariis praestabatur, in l. 3. Cod. Th. de re milit. AVRVM CORONARIVM, quod Imperatoribus Romanis victo[illegible] conferebatur in auro vel in corona[illegible] aureis, signisque diuersis, ob parta[illegible] victorias, aut laetitiam aliquam, [illegible] Senatoribus et aliis Magistratibus interdum necessitate aliqua postu[illegible] lante indicebatur. A Satrapis etiam pro deuotione, quam debebant Im[illegible] perio Romano, solenniter offereba[illegible] tur. V. Monumentum Ancyranum Augusti, et titul. Cod. Th. *de Au[illegible] ro Coronario*, et ibi Iacobum Go[illegible] thofredum, Parauium ad Sym[illegible] sium pag. 7. et Valesium ad Ammi[illegible] ni lib. 25. pag. 301. † De tribu[illegible]

qu[illegible]

quod in regum coronatione exigebatur a subditis, intelligitur in Ch. a. 1334. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. p. 91. AVRVM CVBLISMONARIVM. Testam. Adelaidis an. 978. apud Marten. tom. 1. Anecd. col. 97. *Raimundo remaneat catinum vnum argenteum, et candelabra duo de argento, vnum cum rotis et succinctum, vnum cum auro cublismonario.* AVRVM ELVTVM, probe purgatum, apud Iul. Capitol. in Pertinace cap. 8. † AVRVM FILATVM. Germ. Goldfaden, idem quod infra *tractilitium.* Inuent. Mſ. theſ. Sed. Apoſt. a. 1295. AVRVM GLEBALE, quod pro poſſeſſionibus penditur. L. 2. Cod. de Praetor. et hon. praet. lib. 12. AVRI INVESTIGATIO. Hiſt. Nouientenſis Monaſterii apud Marten. to. 3. Anecd. col. 1132. vbi recenſentur villae, praedia cum iuribus ad ipſum Monaſterium pertinentibus: *In Vtſwilre, quae eſt in pago Priſiacenſi curtis dominica cum omni mundiburge ſua, Eccleſia videlicet cum decimis ſuis, ſalica terra, manſus ſeruiles et cenſuales, mancipia vtriusque ſexus, molendina cum piſtationibus ac foreſtis, ius naulae cum inueſtigatione auri, bannus totaliter cum omni libera vtilitate.* Vbi per *Auri-Inueſtigationem* Cangii editor, haud ſcit an intelligendae ſint Aurifodinae, in quibus inueſtigabatur et effodiebatur aurum, quod ad Monachos Nouientenſes tanquam ſuperiores dominos pertinuerit. V. *Argentaria* 1. AVREA MASSA, vel AVRI MASSA, vel AVRI ILLATIO, quod ſcilicet a tributariis penſitabatur, vel a ſuſceptoribus vectigalium publicorum in maſſam conflatum ad ſacras largitiones transmittebatur, vt eſt in leg. 13. Cod. Th. de Suſcept. nam hac lege ſanxit Valentinianus Aug. vt tributariis facultas eſſet, vel ſolidos ſoluere, vel materiam auri, quam exſoluere tenerentur ſuſceptoribus, in maſſam redigere; vtque iidem ſuſceptores ſolidos ipſos, ſi recepiſſent, in maſſam pariter redactos ad ſacras largitiones transmitterent, ſub quarum Comite militabat *Primicerius aureae maſſae,* vt eſt in Notitia Imperii. AVRVM MERVM, V. *Merus.* AVRVM ARGENTO MISTVM vocatur in Edicto Piſtenſi Caroli Calui cap. 33. cui opponitur *Aurum merum,* V. in *Merus.* AVRVM OBLATITIVM, quod vltro, et non ex neceſſitate, vel ordinaria collatione Senatores Principi offerebant, veluti Principatus initio, vel quinquennalibus aut decennalibus, vel poſt victoriam a Principe adeptam; ſpeciem tamen neceſſitatis quamdam habuit, vbi de eo offerendo decretum Senatus interueniſſet. V. Iacobum Gothofredum ad lib. 5. Cod. Th. de Senatoribus. AVRVM PAGENSE, tributum, quod ex pagis cogebatur. V. *Inferenda.* AVRVM POENOSVM, auri luſtralis collatio, a qua pauperes non immunes erant, vnde *Poenoſum* dictum, vt habet vetus Auctor quaeſtionum veteris ac noui Teſtamenti, quaeſt. 75. *Didrachma, Capitulum, vel tributi exactio intelligitur, non praediorum: quod nunc poenoſum aurum appellatur, quia et pauperes exiguntur.* χρυσάργυρον poſteriores Graeci appellarunt, a qua ne νευροῤῥάφος, ſeu *ſutor* quidem immunis erat, vt eſt apud Libanium Orat. contra Florentium pag. 427. De Chryſargyro, vide Meurſii Gloſſarium. AVRVM POTABILE eſt *auri oleum vel in liquorem redactum.* Rochus le Baillif in Diction. Spagyrico. Germ. Trinkgold *De auro Potabili* Tractatum edidit Faber, Medicus Regis Angliae. AVRVM PRIMVM, obryzum, purum, apud Matth. Weſtmon. an. 1251. V. Diſſertat. 20. ad Ioinvillam pag. 258. † AVRVM REGIS, eodem ſenſu, ac *Argentum regis,* V. in hac voce. Ch. a. 1232. ap. Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 813. † AVRVM TRACCITIVM, TRACTITIVM, aurum textile. Inuent. Mſ. theſ. Sed. Apoſt. a. 1295.

AVRVNCVLVS, δοθίην, *furunculus,* in Supplemento Antiquarii. Legendum δοθιήν, quod eſt tumor ex craſſis humoribus in carnoſis plerumque parti-

partibus consistens, vt exponitur apud Scapulam.

AVRVS, aratri auris, Gall. *Oreille de charrue*. Chartular. Monasterii SS. Trinit. Cadom. fol. 47. v. *Godninus pro 1. virgata* (reddit.) 16. *denar. et ferramenta* 4. *caruchis et clauos duobus auris annuatim*.

AVSARE, *nominare*, Vgutioni.

AVSBERGOTVM, loricae species, Gall. *Hautbergeon*. V. *Halsberga*.

✝ AVSCIONARIVS, pro *Auctionarius* in Glossar. Lat. Gall. a. 1352

AVSCOLINVM. Annales Bened. to. 1. pag. 690. col. 2. ex diplomate Henrici IV. Imperat. an. 1070. in quo Romaricus Habedense Monasterium perhibetur - - *Romanae libertati et regali defensioni* subiecisse, eo pacto vt Praesuli sanctae *Romanae sedis in quarto anno auscolinum cum albo equo repraesentaretur*. ✝ Legendum *Austolinum*, vt habet Chartul. eccl. Romaric. ch. 14. V. *Astur*.

AVSCVLTARE. (1) Animaduertere, examinare. S. Bonifacius Episc. et Primas Bizacenae, Spicil. Acher. t. 6. pag. 12. (2) AVSCVLTARE, et ASCVLTARE dicuntur Monachi, qui priusquam in Ecclesia quod sibi iniunctum est, legant, recitent, vel canant, coram eo, cui id curae incumbit, Lectiones suas recitant, et ab ipso non modo seriem Lectionis accipiunt, sed etiam, quo illa vocis tono recitanda sit, docentur. Lib. Ordinis S. Victoris Parisiensis MS. cap. 34.

AVSCVLTATVS, *auditio*, in Onomast. ad calcem to. 2. Actorum SS. Aprilis.

AVSE, AVSEN, Societas mercatorum de quibus in voce *Hansa*.

AVSEA, Alsatiae seu Austriae obsoletum nomen. *Terricus de Auseis* appellatur a Guill. Gemmet. l. 7. Hist. Norm. c. 16. Theodoricus Alsatiae, comes Flandriae, qui *Tierry d'Aussay* dicitur in Chron. Flandr. c. 3. 6. 7. V. *Austria* 1.

✝ AVSELLVS, auis. Stat. Cadubrii l. 3. c. 82. V. *Aucellus*.

✝ AVSERIA, pro *Oseria*, viminetum, Gall. *Oseraie*. Acta SS. t. 3. Sept. p. 70. V. *Oseraria*.

AVSES, viri insignes, Semidei, V. *Anses*.

✝ AVSIDICVM, *le conscilio*, in Glossar. Lat. Ital. Ms. forte pro *Auridicum*. V. *Auricularius* 1.

AVSILIVM, pro *Auxilium*, in Formulari Anglicano Thomae Madox pag. 91.

AVSPERGOTVM, ASPERGOTVM, lorica annularis, Gall. *Hautbergeon*. Statuta Forojul. MSS. an. 1235. in Archiuo S. Vict. Massil. V. *Halsberga*.

AVSPICABILITER, auspicato, feliciter, apud Leibnit. to. 2. Script. Brunsuic. pag. 223.

AVSPICARI, *coniectare*, *sibi spondere*. Gasparis Barthii Glossar. ex Baldrici Hist. Palaest.

✝ AVSPORTARE, pro asportare. Ch. a. 1187. in Chartul. S. Ioan. Laudun.

AVSSA TERRA, forte pro *Absa Terra*. Ch. Deodati Abbatis S. Tiberii, XVII. Kal. Iulii regnante Philippo Rege, to. 1. Antiquit. Occitan. D. Stephanotii MSS. pag. 389. *Dono tibi guardiam de molinis et decimam et mediam remoltam, et duas pugnaderias in septimana de ipsis molinis qui modo ibi sunt, et in antea erunt, et de terris aussis de Sejuraco habeas tu Petrus praescriptus dare et aufferre per menestraliam, et per ipsam menestraliam habeas tu Petrus unum modium auenae*.

AVSSORINGHE. Consuetudines Arkenses an. 1231. in Tabulario S. Bertini: *Quod si armis molutis fuerit* (laesus) *tres libras, et arma duo, et 10 solidos laeso, et impensas in medium: Wapeldrinc, tres libras domino*, et 20. *solidos laeso: Aussoringhe, tres libras domino, et* 10. *solidos iniuriam passo*. *) De voce Wapendrant conf. Viri Clariss. J. C. H. Dreyers Samml. vermischter Abhandl. Part. I. p. 207. seqq.

AVSSVS, AVSVS, ✝ vellus, a vulgari Occitanico *Ause*. Tabularium Abbatiae Conchensis in Ruthenensis ch. 362. *Et habet censum unum sestarium de sigile, et* 18. *denarios, et multonem cum ausso, et agnum, et receptum cum* 4. *militibus*, etc. Ch. 384. *Et in mense Madio unum multonem cum auso, et unum agnum* etc. Ch.

Ch. 451. *Habet censum vnum sestarium de sigile*, et 18. *denarios et cum suo multonem, et agnum*, etc.

† AVSTERARE, humectare. Gloss. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. *Amoistir*, *Austerare*. Pro *Austrare*, quod vide.

† AVSTERITAS. (1) Furor. Hist. Inuent. reliq. S. Baudelii a. 878. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 3. (2) Inhumanitas, Germ. Härte. Ch. [illegible] a. 1377. Hinc

† AVSTERVS, immanis, inhumanus. Ch. a. 1384. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 72.

† AVSTOLINVS, accipiter. V. *Au*[illegible]*num*.

AVSTORIVS, accipiter maior, Gall. *Austour*, V. *Astur*.

AVSTOZIVS, pro *Austorius*. Noua Gall. Christ. to. 2. col. 1257.

AVSTRA, *rota instrumentum ab hauriendo aquas*. Papias MS. Idem quod *Haustrum*.

AVSTRANS, *νοτίζων*, *ὑγραίνων*, *humectans*, apud Ianum in Supplemento Antiquarii.

AVSTRARE, *humefacere*, *ab Austro*. Papias.

AVSTRASIA, V. in *Austria* 1.

AVSTREGAE, arbitri, Germ. Austräge. Exotico hoc nomine vocantur apud Ludewig. to. 1. Reliq. MS. pag. 212. in Titulo Diplom. Alberti Magdeburg. Archiep. et aliorum arbitrorum: *Laudum in finibus regundis inter Marchionem Misnensem et Abbatem Pegauiensem, praesertim* [illegible]*oniis, viis, pontibus, etc. Arbitri*, (Austregae) *huius causae perpe*[illegible] *Magdeburgensis*, *Merseburgensis*, [illegible]*burgensis Episcopi. an.* 1218. [illegible] pag. 237. Arbitros vtriusque partis *Austregas* appellat.

† AVSTRELEVDI, i. q. *Osterlandi*, Australes. Annal. Franc. Loisell. ad a. 775.

AVSTRIA. (1) Dicta ea pars Galliae, quae cis Rhenum sita est, quod ad Orientem sit respectu *Neustriae*, quae est ad Occidentem. Prioribus enim Imperii Gallici saeculis, tota Gallia in *Austriam*, *Neustriam*, *Burgundiam*, *Aquitaniam*, *et Franciam* diuidebatur. Ch. Caroli Simplicis Regis Franc. pro Monasterio S. Martini Turon. ex 47. Regesto Tabularii Regii n. 137. *Et frui rebus*, *quae habentur in Austria*, *Neustria*, *Burgundia*, *Aquitania*, *et Francia*, etc. *Austria* igitur ea pars dicta, quae ad Orientem erat, vnde *Orientalis Francia* non semel appellatur, in qua et Metensis ciuitas statuitur, in Literis Ludouici III. Regis Lotharingiae in Tabulario Gorziensi p. 95. 100. *Osterlandi* dicuntur in Annalibus Francor. Metensib. an. 688. *Pipinus Orientalium Francorum, quos illi propria lingua Osterlandos vocant, suscepit principatum.* Aimoinus l. 1. Hist. Franc. cap. 4. *Has omnes prouincias dum Franci occupauissent, illam regionem, quae Septentrionem versus tenditur, et inter Mosam et Rhenum est, Austriam: illam autem, quae a Mosa ad Ligerim vsque pertingit, Neustriam vocauerunt.* Gesta Dagoberti Regis cap. 31. Isidorus Pacensis Episcopus in Chron. aera 769. AVSTRASIA, eadem notione. Vita Sigeberti Regis filii Dagoberti. Passim apud Scriptores medii aeui. Hinc *Austrasii*, *Austrasiani*, et *Austrasii Franci*, dicti iisdem Franci, qui ex Austriae regno erant. V. Nouueau Traité de Diplom. t. 3. p. 661. (2) Pars Orientalis regni Italici seu Longobardici, praesertim Ducatus Fori-Iulii, inquit Muratorius to. 1. part. 2. pag. 72. col. 1. B. ex Legibus Luitprandi: *Si in Neustria et in Austria fuerit, amittat ipsa pignora.* Vbi per *Neustriam* intelligit idem Murator. partem Occidentalem ipsius regni Longobardici.

AVSTRINATVS, *macer*, *i. vento austro corruptus*. Papias.

AVSTRVM, *Purpura*, *ornamentum*, *sellae regales*. Papias MS. Scribendum fuisset *Ostrum*.

AVSTVOSVS, pro *Aestuosus*, vt videtur. Sallas Malaspinae de rebus Siculis apud Baluzium to. 6. Miscell. pag. 295. *Ecce venalis gens Gebellinica non sine impressione fastuosa et austuosa compulsu ad lora dextrarii Corradini festinat.*

AVSTVR,

AVSTVR, AVSTVRCIVS, etc. V. in *Astur*.

† AVSTVRGO, i. q. *Asturcus*, accipiter maior, in Ch. Mſ. an. 1341. V. *Astur*.

† AVSTVS, *nobile*, in Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. V. *Autentus* 2.

AVSTVTIA, pro *Astutia*, apud Rymerum to. 2. pag. 700.

AVSVS. (1) Pro *esus*, cibus. Sermo Abbonis Monachi apud Acher. t. 9. Spicil. pag. 79. (2) Audax, temerarius. Chron. Andrenſe tom. 9. Spicil. Acher. pag. 649. (3) Alia notione V. *Aussus*.

† AVTALOPS, animal quoddam, de quo ita Beſtiarius Mſ. c. 5. *Est animal, quod dicitur autalops, acerrimum nimis - - Habet autem longa cornua serrae figuram habentia. Appihalos* dicitur in Beſt. Gallico metrice ſcripto.

AVTAPOCA, acceptilatio. V. *Apodixa*. † Vbi manifeſte legendum eſt *Antapoca*.

† AVTARCIVM, judicium, vt *Audientia* 1. in Placito Childeb. III. a. 711. t. 8. Colleſt. Hiſt. Franc. p. 676. V. *Autoricium*.

† AVTARE, luto aſpergere. Gloſſar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Autare, ellutare, collutare, Prouinc. Enfangar*.

AVTEMPTICVM, pro *Authenticum* quandoque occurrit in Tabular. Fontanell. ac praeſertim to. 2. p. 1645.

† AVTENCIA, *orum, vno libro*, Gloſſar. Ital. Lat. Mſ. V. *Authenticus*.

AVTENTICA, in Miſſali Ambroſiano feriae 2, 3, et 4, poſt dominicam Palmarum dicuntur *feria 2 in Autentica, feria 3 in Autentica, feria 4, in Autentica*.

AVTENTICARE, vt *Authenticare*, confirmare. Bartholomaeus Scriba Annal. Genuenſ. lib. 6. ad an 1227. apud Murat. tom. 6. col 453.

AVTENTVS. (1) *Princeps vel auctor; inde autenticus*. Ita Papias MS. Eccleſiae Bituricenſis. V. *Authenticus*. (2) Munere publico donatus, pro *authenticus*. Codex Legum Norman. apud Ludewig. to. 7. Reliq. MS. pag. 303. (3) AVTENTVS TONI, modus toni Muſici decantandi lentius vel altius. Epiſt. an. 871. apud Marten. tom. 1. Ampliſſ. Collect. col. 123. 1. *De laude musicae disciplinae - - - VIII. De tonis ... - - - X. De Autentu proti. XI. De plagis proti XII. De Autentu deuteri. XIII. De plagis deuteri*. † AVTHENTICI TONI, t. 6. Anecd. Pezii part. 1. p. 200. Hinc AVTENTI SONI apud Marten. Tract. de antiq. Eccleſiae diſcipl. pag. 683. ex Pontif. Pictav. annorum circiter 800. *Sed neque melos musicum terminata antiphona in vltima syllaba protelatur juxta rationem autenticorum sonorum*, etc. (4) † Pro obſcurus. Ch. a. 1210. inter Probat. t. 1. Hiſt. Nem. p. 48. *Sub autentu quod venerint emere* etc. Germ. Verdunkelt.

AVTERCLOTHIS, *pannus altaris*. Vox ex obſoleto apud Anglis *Auter*, altare et *Cloth*, pannus. Th. Madox Formul. Anglican. p. 427.

AVTERICIVM, an pro *Auditorium*? Deſignari hic videtur locus, vbi Abbas excipiebat, quos audire debebat. Veteres formulae Andegav. apud Mabill. tom. 4 Analect. pag. 262. LXVI. *Incipit notitia qualiter hominem in causa sua repellavit. Notitia qualiter veniens illi Andecavis ciuitate ante venerabile vir illo Abbati vel reliquis quam plures bonis hominibus, qui cum ipso aderant, cuius nomina vel scriptiones atque signacula subter tenentur inserta, interpellavit aliquos homines his nominibus, illus et illus, dum diceret quasi vinia sua in loco nuncupante illo, malo ordine peruasisset: quia ipse illi et illi taliter in responso* (dederunt) *quod auctori habebant legitimo nomen illo maiore, quia ipsa vinia ad eos dedisset. Sic ab ipsis viris illi fuit denunciatum, vt die illo Andecauis ciuitate ipso illo in autericio praesentare deberit: sed hoc non faciebat, cum legis beneficio ipso illo de ipsa vinia reuestire deberet*. V. *Autarcium*.

AVTERITAS, *antiquitas*, in Gloſſ. Iſid. legendum *Arteritas*.

AVTERIVM, forte locus editus, Gall. *Hauteur*, vel quod ad formam ferreae ſoleae eſſet, ſic dictus, qua notione *auterium* occurrit in Gloſſar. Lat.

lat. Gall. MS. a. 1352. *Anterium, Fer a cheual* Historia de Exordio Monasterii S. Iohannis de Tarouca, tom. 3. Monarch. Lusitan. Brandaonis p. 285. *Et inde vbi intrat ipsum fontanum in Barosa, et inde per illum anterium, de armata et inde per illum montem de Pineo, etc.*

AVTHENTICA, V. *Authenticus.*

AVTHENTICARE, confirmare, quam vocem etiam vsurpant Itali; Hispanis *Autenticar*. Hesychius: αὐθεντεῖν, ἐξουσιάζειν, ἐναυθεντεῖν, apud Annam Comnen. l. 5. Alex. p. 132. de quarum vocum notionibus, consule Glossaria Meursii et Fabroti, et Allatium lib. 1. de Vtriusque Eccles. consensu c. 21. n. 4. Ekkehardus Minimus de Vita Beati Notkeri Balbuli c. 16. *Omnia canonizauit, - - et disciplinas quas docuerunt, totum authenticauit.* Petrus de Vineis l. 3. Epist. 14.

AVTHENTICATVS, canonizatus. Stephanus Episcopus Tornacensis Epist. 231. de Canonizatione S. Geraldi Fundat. Siluae maioris.

AVTHENTICVM. (1) Liber ecclesiasticus, qui antiphonas et responsoria eo ordine quo canenda erant, continebat. Guidonis Discipl. Farfensis c. 27. *Item Alleluia, audiuit Herodes*, etc. *caetera sicuti capitulata sunt in authentico.* Ibid. c. 40. *Dicunt vnam antiphonam per ordinem, sicut insertae sunt in authentico.* Et cap. 41. *Responsoria decantent eo ordine, sicut in festiuitate eius ex authentico decantatae sunt.* (2) Instrumentum originale. Hesych. κύριον, ἴδιον, αὐθεντικὸν γραμμάτιον. Gregor. M. l. 1. ep. 42. *Vel authentica, vel exemplaria. Authentica chartula*, apud eund. l. 2. Indict. 11. Ep. 3. l. 8. Ep. 55. et alibi.

AVTHENTICVS. (1) Gloss. MS. Reg. Cod. 1179. *Authenticum, auctoritate receptum.* Io. de Ianua. *Authenticus, auctoritate plenus, vel fide dignus, cui primo credebatur ex sui dignitate. Item authenticus dicitur etiam nobilis.* Hinc, AVTHENTICAE PERSONAE, proceres, magnates, apud Sugerium lib. de Administr. sua c. 32. (2) AVTHENTICA, idem ac *authenticum* (2), instrumentum originale. Carolus Magnus in Epist. ad Magnum Archiepisc. Senonensem: *Et hanc authenticam, vt praemisimus, diligenter - - transcribi percenseas.* † V. Nouueau Traite Diplom. t. 1. p. 412. vbi auctores obseruant, passim occurrere hanc vocem in instrumentis XII. circiter seculi, ac praecipue in bullis Romanorum Pontificum, vbi praesertim de Charta, ab episcopo in gratiam ecclesiae cuiusdam dioecesis suae concessa sermo est. (3) AVTHENTICAE, Nouellae Constitutiones Iustiniani appellari coeptae, ex quo reiecta Iuliani Antecessoris versione seu editione, earumdem barbara Bulgari tempore facta translatio, quod vberior videretur, ab Accursio recepta est, qui *Authenticam* appellauit, quoniam ex ipso Graeco originali ad literam traducta esset. Ita Alciatus l. 2. Parerg. cap. 46. etc. Antonius Augustinus in Praefat. ad Iulianum. Huc forte spectat illud quod in Vocabulario iuris vtriusque peruetusto: *Autenticum est liber Iuris Ciuilis excerptus quasi quaedam summula ex aliis legibus libris continens nouem collationes vt nouem partes principales, etc.* (4) † AVTHENTICA HEBDOMADA, *sancta*, quae et maior dicitur, apud Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 864. (4) † Alia notione V. in *Autentus* 3.

AVTHONOMATICE, suo iure, suo arbitrio, libere; est enim aduerbium Graecum αὐτονόμως, suo iure. Littera Generalis Carmelitarum apud Rymer. tom. 2. pag. 221. *Illustrissime Domine Rex solus - - regnans authonomatice et imperans quiete.*

AVTHORGADOR, fideiussor, sponsor qui *auctorizat*. Charta Bernardi Iargerii a. 1225. ex Tabulario Moyssiacensi: *De isto dono debemus esse garridor et authorgador*, etc. V. *Autorgare.*

† AVTHORABILIS, authenticus, auctoritate legitima munitus. Ch. an. 856.

856. t. 8. Collect. Hist. Franc. p. 420. V. *Auctorabilis* 2.

AVTHORIÇARE, pro *Authorizare*, confirmare, apud Moretum Antiquit. Nauarrae pag. 406. e Tabulario Pinnatensi.

† AVTHORISABILIS, i. q. *authorabilis*, in Concil. Tolet. a. 1324. can. 4. V. *Auctorizabilis*.

† AVTHORISARE, i. q. *Auctorisare* 1. in Ch. a. 1150. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 530.

AVTICAX, equini morbi species, *cum ex dicta aegritudine capitis humores descendunt ad oculos, facientes eos lacrymare, vel in eis planum vel turbulentiam ac ruborem vel caliginem, propter quae non valet equus, vt decet, respicere, vel videre.* Petrus de Crescentiis lib. 9. de Agricult. cap. 26.

AVTIRE SE, spondere, auctorem se profiteri. Ch. Chlodouei III. a. 692. apud Felibianum in Hist. S. Dionysii p. XIII. *Interrogatum ei fuit, se ipsa villa Nocito memorato Chainone Abbati vel ad partes basilicae sui sancti Dionysii firmassit, aut se antire exinde adesse volibat.*

AVTLINGVA SAXONICA, pagus Neustriae: vbi conscenderunt Saxones *Otlingi*. V. *Otlingua*.

AVTOCEPHALIA. Graeci αὐτοκεφάλας, Episcopos appellarunt, qui a Patriarchis non dependebant ratione iurisdictionis; sed eodem ac illi αὐτοκεφαλίας jure gaudebant, nulli alii subiecti. In Ecclesia Occidentali idem priuilegium sibi arrogasse Archiepiscopos Rauennates, auctor est Anastasius in Dono PP. *Huius temporibus Ecclesia Rauennatum, quae se ab Ecclesia Romana segregauerat, causa autocephaliae, denuo se pristinae sedi Apostolicae subiugauit.* Idem in Leone II. *Sed et typum autocephaliae quem sibi elicuerant* (Archiepiscopi Rauennates) *ad amputanda scandala sedi Apostolicae restituerunt.* Vid. Hieronymum Rubeum lib. 4. Hist. Rauennat. p. 209.

AVTOCHEANI, haeretici, qui Christum esse Deum per se, haud a Patre procedentem asserebant. Mace[...] in Hierolexico.

AVTOLTAS. Caroli M. Praeceptum pro Monasterio Caunensi t. 1. nou[...] Hist. Occitan. col. 28. *Et si aliqua[e] causae aduersus eos surrexerint, [...] homines eorum autoltae fuerint, qu[...] in promptu absque graui illorum di[...]spendio definire non potueritis, us[...] in nostram praesentiam reseruentur, quatenus ante nos secundum legis ordinem accipiant finitiuam sententiam.* † Legendum *aut ortae fuerint*, vt in Ch. 35. nostri Alphabeti Tironian[...] p. 65. aliisque huic similibus; [...] sensus apertus erit.

AVTOMATA. Vita S. Hilarii Arelatensis Episcopi: *Iam quem ad[...] salinas expetens, automata propriis manibus, et sudore confecerit.* Vbi *Automata* videntur esse instrumenta mechanica, sponte se mouentia, quibus aqua ex salinis eruitur. *Aquarum expressiones*, αὐτομάτες, dixit Vitruuius lib. 9. c. 9.

AVTOPHORI, Gr. αὐτόφωροι L. 3. de furt. institut. de obl. quae ex delicto nasc. § Furtorum 3. non solum sunt fures manifesti, sed etiam omnes, qui in quocunque alio crimine deprehenduntur, vti scribit Hofmannus in Lexico post Phauorinum et Budaeum.

AVTOPRACTI, dicebantur ii, quibus id priuilegii indultum erat, vt ad tributa soluenda a compulsoribus, vt caeteri, non admonerentur, aut compellerentur: sed vltro, e[t] *spontanea voluntatis studio*, vt loquitur lex 34. Cod. Th. de Annona e[t] trib. ea inferrent Eiusmodi era[nt] dignitate praecellentes viri, et vita honestate eminentes possessores. V[i]de L. 4. eodem Cod. de Conlat. [...] lat. postul.

AVTOPYRVS PANIS, ex quo [...] neque pollinis neque furfuris ex[...]tum est. V. *Panis Autopyrus*.

† AVTOR, accipiter maior, G[all.] *Autour*. Lib. rub. Cam. Comp[...] Paris. fol. 174. V. *Astur*.

AVTORAMENTVM, pro *Auctoramentum*, consensus. V. *Auctoramentum*.

AVTORARE. Gloss. MS. S. Andreae Auenion. Autoro, autorare, autoritatem dare. V. Auctorare.

AVTORGAMENTVM, consensus, approbatio. Ch. a. 1188. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 162. V. Auctoramentum 1.

AVTORGARE, eadem notione. Donatio Abbatiae Iuncheriae ab Ildefonso Arragonum Rege pro Humberto Abbate Gemundi, a. 1177. inter Instrum. tom. 1. nouae Gall. Christ. pag. 172. col. 2. V. Auctorizare.

AVTORICARE, eodem significatu. Placitum anni 862. inter Instrum. t. 1. nouae Hist. Occitan. col. 114.

AVTORICIVM, auctoritas, tuitio (vel potius iudicium, vt supra Autorcium) Charta Childeberti III. Regis Franc. an. 694. apud Felibianum Hist. S. Dionysii pag. XV. Et si necessitas ipsius Hainonis Abbatis aut heredis suos fuerit, ipso Bottharius Clirecus aut heredis suo in autoricio eus estodiant defensare.

AVTORIGARE, vt Autorgare, confirmare, in epist. Alfonsi Imperat. Hispan.

AVTORISABIBILIS, V. Authorisabilis.

AVTORISTA, che vsa e sa autori. Glossar. Lat. Ital. Ms.

AVTORIVM, constitutio, statutum, definitio. Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. Autorium, Abocage. V. Abocatio.

AVTORIZARE, V. Auctorizare.

AVTRIX, quae est auctor. Geruasius Tilleriensis in Imperialibus otiis apud Leibnitium tom. 1. Scriptor. Brunsuic. pag. 895. ✝ Vel potius fascinatrix, maga.

AVTORIZABILIS, auctoritate praeditus, vel qui potest legitime confirmari. Ch. Conradi Archiep. Mogunt. to. 2. Rer. Mogunt. p. 482.

AVTVM, secretum, aut semotum, Papias.

AVTVMA, AE, existimatio, Vgutioni.

AVTVMNALIA, fructus terrae, qui autumni tempore maturescunt, messes. Radulfus de Hengham, in Magna c. 5. ✝ AVTVMNALIS EXACTIO, quae ex fructibus terrae autumni tempore persoluitur, Ch. a. 1368. t. 2. Hist. Treuir. I. N. ab Hontheim p. 248.

AVTVMNARE. (1) Rapere, decerpere, vti faciunt ii, qui autumni tempestate fructus ex arboribus euellunt. Autumnos fructus decerpere, in lib. 2. Cod. Th. de Feriis. Vita S. Deicoli Abb. Lutrensis c. [illegible] Vt res, quas fidelium largitas - - loco concessit, - - studio rapaci penitus sibi autumnarent. Hinc Papias: Autumnare, colligere dicitur. (2) Maturescere, in Glossis MS. S. Germani Paris. Cod. 524.

AVTVMNVS. Baiwarii annos suos per Autumnos numerabant, vt Anglo-Saxones per Hiemes, in Legib. Canuti Regis c. 19. et Dani, apud Wormium in Fastis Danicis cap. 7. Lex Baiwar. tit. 7. cap. 19. §. 4. Per singulos annos, id est autumnos singulos. Pro Autumnalis, occurrit apud Ouidium, Manilium, Gellium, Tertullian. Ausonium, etc. V. Iac. Gothofred. ad l. 2. C. Th. de Feriis.

AVTVMPNIA, quicquid vanno excutitur triticum ventilando. Ch. R. Abbatis S. Saluii de Monster. in Tabulario Compendiensi ann. 1228. Matthaeus praepositus de Atin recognouit Arnulphum fratrem suum in perpetuam eleemosynam contulisse Ecclesiae Compendiensi farraginem, paleam, autumpniam et omnia alia jura quaecumque in grangia dictae Ecclesiae apud Atign poterht reclamare. ✝ In Ch. a. 1206. ex eodem Chartul. legitur Hautonem, et in alia Hautumnium. V. Hauto.

✝ AVTVMSERIS, forte spicarum manipulus. Ch. Caroli C. in Chartular. S. Dion. fol. 65. De Simpliciaco - - soluendae sunt illis autumseres centum, aut pro eis de argento libra vna. V Autumnare.

AVTVRETAS, auctoritas, charta, diploma. Praeceptum Clotharii III. Regis Franciae an. circiter 657 apud Felibianum in Hist. S. Dionysii p. VII.

AVVA, pro Augia, Augiense Monasterium, quod aliquot leucis distat a ciuitate Constantiensi. Apud Baluzium tom. 2. Capitularium exstat

Epistola cum duodecim Capitulis quorumdam Fratrum ad Auuam directis.

† AVVALLATVM, alterum *vallatum* seu fossatum, quo primum cingitur. V. *Vallatum*. Ch. a. 1223. Ms.

AVVANNA, AVVANNVS, vmbraculum ligneum proiectum, quod fenestrae vel officinae appenditur, Gallis *Auuant;* forte quod *vanni alti* instar suspendatur, aut quod ventum arceat, quasi *Osteuent;* vel quod in plateam progrediatur, ex Gallico *Auancer*, quasi *Auance*. Ch. Communiae Hamensis: *Si quis aedificauerit, nouum ponet aedificium, vbi vetus fuit, in anteriore autem parte domus, supra duos auuannos; vnum scilicet super alium, singulosque duorum pedum facere poterit, etc.* Ch. an. 1205. apud Duchesnium in Probat. Hist. Monmorenciacae p. 75. etc. 100. *Saluis auuannis domorum, ita quod non noceant hominibus ad pedem, neque equitantibus.* Libertates concessae Barcinocensibus a Petro Rege Aragonum an. 1283. *Si de lucernis, cloacis, de parietibus et auuannis - - fuerit quaestio*, etc. Sic in MS.

AVVARDVM. vel AWARDVM, al. *Awarda*, inquit Spelmannus in Glossario, proprie est judicium eius, qui nec a lege nec a judice datur ad dirimendam litem, sed ab ipsis litigantibus eligitur. Dictum, quod ad obseruandum seu custodiendum, partibus imponitur; ab Anglo-Normannico *A gard* Gall. *a garder*, id est, ad custodiendum, obseruandum, tenendum, *g*, vt crebro solet in *w* transeunte. Hoc sensu notissimum. Prosequitur idem scriptor: *Awardum*, occurrit alias pro responso vel sententia juratorum. Ordinatio Marisci Romeneiensis pag. 69. *Quilibet praedictorum 24 juratorum jurabit quod cum sociis suis juratis, vere judicia etc. awarda faciat, non parcendo alicui diuiti vel pauperi, tam in distuctionibus* (l. distructionibus) *faciendis, quam in wallis, etc.* Et post pag. 72. V. *Esgardum.*

† AVVENTVS, i. q. *Auuanna*, Gall. *Auuent*. Ch. a. 1160. in Chartular. Arremar.

AVVNCVLA, amita, vel matertera. *Auuncula Ludouici de Rupe*, in Necrologio Abbatiae S. Petri de Casa ad 23. Maii.

AVVNCVLVS pro *Patruo* promiscue vsurpatum legitur apud Scriptores mediae aetatis. V. Decretionem Childeberti Regis c. 1. et Capitularia Caroli C. p. 161. 296. Editionis Sirmondi. AVVNCVLVS, vti post Pithoeum obseruat Beslius in Hist. Comit. Pictav. cap. 10. interdum etiam dicitur, *le cousin qui a le germain sur l'autre*, quod in Britannia Armorica maxime vsurpatur. Vnde eiusmodi cognatos Galli dicunt *Oncles à la mode de Bretagne.*

AVVRSA. Lex Baiwar. tit. 13. cap. 4. *Dicit ad reum, qui animal compellebat ad mortem: Recipe animal, quod laesisti, quod nos auursam vocamus.* In Edit. Heroldi habetur *Aurisam*, in Cod. Regio *Auursum*, in Merensi *Aborsum*. Spelmannus, Saxon. a-wyrse (Franc. *Wirse*) id est peius, deterius, Angl. hodie *Wrse.*

AVVS. (1) Piscationis species, illa forsan quae fit cum *Aue*, seu cornu aquatico; nisi forsan ea sit, quae fit cum rete, quod Accipitrem vocant. Ch. Occitan. an. 1311. ex Regesto 47. Tabularii Regii num. 130. *Quicumque de caetero piscabitur in aquis stagnorum Lunelli et Melgorii cum artibus piscandi, videlicet batula, vel fichorra, vel auus, vel fene, vel retibus subtilibus, vel retaila, etc.* (2) Mendum pro *Anus*. Chronicon Iperii cap. 7. apud Marten. to. 3. Anecd. col. 488.

AVXANGPA, pro *Axungia*. Mandatum Philippi Pulcri an. 1304. to. 1. Ordinat. Reg. pag. 423.

AVXARIA, *secreta nemoris dicta sunt eo quod ibi frequentant aues, secundum Isidorum.* Vocabul. Iur. vtriusque peruetustum ex Biblioth. Cl. Baronis de Crassier. Legendum Auiaria. V. *Auiarium.*

† AVXELLVM, forte aucupium. Stat. Cadubrii c. 3. c. 83. *Si quis factus fuerit alterius leurerium, brachetum, mastinum, vel alium quemuis canem alterius, ab auxello, caza, vel a guarda pecudum* etc. V. *Auselius.*

† AV

AVXILA, *la olla, o pignata, e la mesura piu grande del debito.* Gloss. Ital. Lat. MS. *Auxilla, parua olla, ollula*, apud Laur. in Amalth. V. *Auxilla* 1.

AVXILIABILITAS, *aidableté*. *Auxiliariter, auxilianter, opitulanter, aidablement.* Vocabul. compend.

AVXILIAMEN, *aide.* *Auxiliabiliter, aidablement*, in Glossar. Gall. Lat. Cod. reg. 7684.

AVXILIAMENTVM, auxilium, apud Rymer. t. 15. p. 205.

AVXILIATIVVS, auxiliarius. Elmham. in vita Henr. V. c. 17.

AVXILILA, *la picola pignata.* Gloss. Lat. Ital. MS. V. *Auxila.*

AVXILIVM. (1) AVXILIA Romani appellarunt copias militares, quae a sociis vel foederatis mittebantur; differebantque ea a Legionibus, quae ex Romanis constabant. Ita Vegetius lib. 1. cap. 2. Victor Schotti in Maximiano. (2) Vox forensis. Sic autem appellatur quaedam tributi et vectigalis species, quam tenens seu vasallus Domino capitali, pro ingruente aliqua necessitate, praestat, et ob sumptuum necessariorum onera, Germ. Steuer. Suidas *αὐξίλια, οἱ Ῥωμαῖοι τὰ τοιαῦτα ὅπλα προσαγορεύουσι.* Matth. Paris an. 1232. *Quibus* (Magnatibus) *Rex proposuit, quod magnis esset debitis implicatus, - - vnde necessitate compulsus, ab omnibus generaliter auxilium postulauit.* Rogerus Houeden. 1178. *Auiutorium* dicitur in Const. Siculis lib. 3. tit. 18. et 19. Duplicis vero generis est *Auxilium*, legitimum scilicet et liberum seu gratiosum. *Legitimum* vocant, quod a Lege, vel a Consuetudine inductum est, cuiusmodi sunt tria illa auxilia, quae in omnibus paene Consuetudinibus municipalibus domino feudi debentur, cum videlicet primogenitum filium militem facit, cum filiam primogenitam primum nuptui collocat, ac tertio, si ipse e captiuitate redimendus sit. Ea igitur auxilia, quod a Legibus firmata sunt, *legitimae talliae* dicuntur in Charta Guillelmi de Plessio, in Tabulario Abbatiae de Rota: *Et propter legitimas tallias, videlicet de Militia primogeniti filii, etc.* Eadem etiam *Auxilia communia* dicuntur, in Arestis. Candelosae an. 1257. in 1. Reg. Parlam. pag. 90. Eiusmodi autem Auxilia nihil detrahunt feudi dignitati, cum ad personas pertineant, quae libere tenent et non ad tenementum, quod libere tenetur, vt ait Bracton. lib. 2. cap. 16. §. 8. et ex eo Fleta lib. 3. cap. 14. §. 9. Dicitur praeterea *Auxilium capitale* Gall. *Ayde-Chevel*, in veteri Consuetud. Normanniae MS. I. part. Sect. 3. cap. 25. quod Domino capitali praestatur. Adde nouam Consuetud. art. 166. 168 In Delphinatu *Taille Seigneuriale* vocatur, vt auctor est Dion. Saluaingus Tractat. de Iurib. dom. cap. 49. *Aide de Noblesse*, in Consuetudine Britanniae art. 91. quod iis auxiliis etiam nobiles perinde ac reliqui tenentes obnoxii sint. Quandoque, et crebro *Rationabilia Auxilia* appellantur, non quod ipsa ratio dictet ea praestanda domino a vasallo, sed quia moderatius sint a vasallis exigenda, et secundum eorum facultates, ne nimio onere praegrauentur. Quo sensu accipitur *Rationale Auxilium*, in Charta libertatum Angliae a Rege Ioanne concessarum apud Matth. Paris an. 1215. In eo autem differebat *Tallia* ab *Auxilio*, quod *Tallia* ad libitum domini pro qualibet necessitate exigeretur a subditis, qui isti pensitationi obnoxii erant, nempe a seruilis conditionis hominibus: *Auxilium* vero exigi non poterat, nisi in his casibus, qui a lege aut Consuetudine inducti erant. Alterius generis fuere *Auxilia*, quae *Libera* et *Gratiosa* appellabant, quod dominis pro ingruente aliqua necessitate impraeuisa a vasallis et subditis pensitarentur gratuito et ex mero eorum arbitrio, cum nulla lex exsisteret, aut statutum municipale, quo ad id exsoluendum cogerentur. Matth. Paris an. 1241. *Ciues Londinenses contra consuetudinem et libertatem ciuitatis, quasi serui vltimae conditionis sub nomine aut titulo Li-*

beri Adiutorii seu Tallagii, quod multum eos angebat, Regi, licet inuiti et renitentes, numerare sunt coacti. Gratiosa vero et *Aydes Gratienses* vocabant Galli, qui ex mera vasallorum gratia domino exsoluebantur, quomodo *Gratiosa munuscula* dixit Marculfus lib. 2. for. 1. AVXILIA VICECOMITVM, quae Vicecomitibus seu Balliuius praestabantur, in Anglia praesertim. Fleta l. 3. c. 14. §. 9. *Sunt etiam aliae praestationes, vt auxilia in Comitatu Vicecomitum* etc. Ch. Henrici II. Regis Angl. tom. 2. Monast. Anglicani p. 184. AVXILIVM ARRIETAGII, V. *Arrietagium*. AVXILIA BVRGI. Chronologia Augustinens. Cantuar. an. 1104. *Carta ne seruientes, qui nec emunt, nec vendunt, nec mercatum ducunt, tallienter ad auxilia burgi Cantuar.* AVXILIVM EPISCOPI. Ita appellabant *pecunias et procurationes*, quas Episcopi *a personis Ecclesiarum* subinde exigebant, quas et *Consuetudines Episcopales, quandoque Synodales, quandoque denarios Paschales vocabant*, vt est apud Alexandrum III. PP. in Appendice ad Concilium Lateranense III. part. 2. c. 9. AVXILIVM PALLII, quod scilicet Archiepiscopo a Presbyteris dioecesis pensitabatur pro eundo Romam ad *Pallium* Archiepiscopale sumendum. Descripsit Schefferus ad Chronicon Vpsalense Chartam cum hoc lemmate: *Taxus subsidii Pallii, secundum quod fiebat contributio Cleri anno Dom.* 1343. *ante Natale Domini Domino Hemmingo, prius Praeposito Arosiensi, facto Archiepiscopo Vpsaliensi, etc.* AVXILIVM EQVI, cum subditus equum praestare debet, in obsequium domini vel pro equo certam pecuniam. Hist. Harcur. to. 4. p. 1352 ex Regestis Camerae Computorum Paris. † AVXILIVM EXERCITVS, ea praestatio, quam tenentes et vasalli domino soluebant in belli sumtus, quae saepe fiebat pro ipsa exercitus exemptione. AVXILIVM FEODALE. Tabularium Fontanel. tom. 2. pag. 1457. *Concessi tres pecias terrae tenendas et habendas - - jure hereditagio - - salvo tamen jure Capitalium dominorum et tribus auxiliis feodalibus in Normannia constitutis.* † AVXILIVM FIDELE, quod a vasallo, qui fidem suam domino obstrinxit, pendi[tur]. Ch. Ms. a. 1329. AVXILIVM MILITIS, subsidium a subditis solui solitum, cum dominus aut filius eius primogenitus miles creatur. † AVXILIVM PORCAGII, quod ex porcis fit, V. *Arrietagium*. † AVXILIVM PRATI, seruitium quod tenentes domino suo debent in secandis pratis, vel eiusdem seruitii redemtio pecuniaria. Charta[...] Normann. Ms. V. *Prategium*. † AVXILIVM TERTII ANNI, vel *Tertionarium*, i. q. *Foagium*, quia tertio anno percipiebatur. Reg. Phil. Aug. de feudis Normann. AVXILIVM VNIVS DIEI, diurna operarum praebitio. Litterae officialis Cenoman. pro Monasterio S. Vincentii ann. 1209. ex Archiuis eiusd. loci: *Praeterea ipse Galterius habebit de quolibet mansionario ville annuatim per manum Prioris auxilium vnius Diei ad byezia molendinorum ad bladum reparanda* etc. (3) Adiumentum in lite. AVXILIVM PETERE, petere fortioris adiumentum in lite, scilicet cum vasallus inferior causa laborat, et jus aegre tuetur suum, tum superiorem dominum orat, vt sibi patrocinetur. Placitum anni 1330 apud Kennettum Antiquit. Ambrosden. pag. 414. AVXILIVM IVRIS, et suffragium et *beneficium iuris*, prout dicitur: *contra hoc perdita sunt juris auxilia.* Vocabular. vtriusque Iuris. AVXILIVM CVRIAE, curiae jussio, qua quis ad ipsam citatur. Placitum an. 1352. apud Kennett. Antiquit. Ambrosden. p. 477.

† AVIXILIVS, auxiliator. [...] Amoribus in Speculo Sacerdot[um] Ms c. 6

AVXILLA. (1) AVXILLA, AVXILLVLA, *olla vel vrna, vel mensura* Vgutioni. Ioan. de Ianua: *Auxilla ab augeo, olla, vel mensura paruo maior quam Iusta, vnde Auxillula phurna olla, vel parua talis mensura* [...]

At Festo est *Olina paruula*. V. *Insta* 2. (2) AVXILLA, auicula. Ianus Laurenberg. in Supplemento Antiquarii: *μικρόπτερα; οὓς (ὡς) βάῤῥων, Auiculae.* Lege *μικρόπτερα* et supple *πτηνά*, aut quid simile. V. *Auca* et *Axillae*.

AVXIMIVM, *Romanum, Latinum.* Gloss. Isid. Lege: *Ausonium.*

AVZANNA. *Ad auzannam*, ad Dominicam Palmarum, quae *Osanna* nuncupatur; in Chartular. S. Ioan. Angeriac.

AVZEDA. Charta scripta sub Philippo I. Francorum Rege in Tabulario Conchensi in Ruthenis n. 25. *Similiter dimitto medietatem de auzedas, et medietatem de placitis et justitiis*, etc.

AX. Browerus l. 2. Antiquit. Fuld. cap. 10. in vetustis Fuldensis Monasterii Martyrologiis, seu potius Necrologiis, A et X. litteras *Ancillam Christi* denotare ait.

AXA, idem forte quod *Asser*, lignum dolatum, Gall. *Ais*. Ch. Philippi I. Regis Franc. pro Monasterio S. Audoeni Rotomag. tom. 13. Spicileg. Acheriani pag. 289. *Ad vltimum vero decimationem siluarum, axarum, molendinorum, denariorum, equorum*, etc.

AXADORIVM, i. q. *Axidoria*, axis ostii, seu cardo, quo fores vertuntur. Notitia a. 846. inter Probat. Hist. Trenorch. p. 84. Vbi [illegible] inuestiturarum chartae habent *Axicula* vel *Haspa*.

AXAMIT, pannus holosericus. V. *Examitum.*

AXAMPLARE, amplificare, augere. Memoriale Potestatum Regiens. ad an. 1245. apud Murat. t. 8. col. 1114. V. *Assemplare*.

AXATIO CARECTAE, junctio axis cum rotis et carro. Computus anni 1425. apud Kennettum Antiquit. Ambrosden. pag. 574. *Et in solutis pro axfrytyng. V. rotarum hoc anno* VII. *den. et in vno axe empto cum axatione vnius Carectae* VIII. *den.*

AXATVS, ceruorum clamor, vel vox, apud Felicem Gyrwensem Monachum in Vita S. Guthlaci n. 22.

AXEDO, *ἐμβόλον, τὸ εἰς τὸν ἄξονα ἐμβαλλόμενον ξύλον, lignum quod axi immittitur*, in Supplemento Antiquarii.

AXEGIA, tabula sectilis lignea. Leges Rhotaris apud Murat. t. 1. part. 2. pag. 40. col. 1. *Si quis axegia de sepe, id est, axegiata, vna aut duas tulerit, componat solidum vnum.* V. *Assis* 2.

AXEGIATVM, sepis *Axegiis* seu asserculis intertexta. V. *Axegia.*

† AXEL. Leges Danicae apud Ludewig. t. 12. Reliq. p. 175. *Item quicunque in villis forensibus, quae dicuntur Axel.*

AXELLA, V. *Ascella* 2.

AXENIA, *inhospitalitas*, a Graeco *ξένος*, hospes et *ἀ* priuat. Richardi Bartholini Hodoeporicon Matthaei Garensis Episcopi pag. 619.

AXIDORIA, forte axis ostii, ab *Axis* Lat. et Saxon. *Dora*, ostium. Ch. anni circiter 1000. in libro incatenato Matiscon. fol. 38. verso: *Androeldus Presbyter tradidit Hildebaldo Episcopo Matisconensi et Canonicis tres quartas partes Ecclesiae B. Mariae de Cantriaco, et tradidit eis per hostiam et axidoria.* V. *Axadorium.*

AXILA, AXILIA, V. *Ascella* 2.

AXILIS, asser. Locum vide in Circulus versus finem.

AXILLAE, *aues minores*, apud Papiam.

AXIMA. Ch. an. 1287. in Miraculis S. Ambrosii Senensis: *Vouit, quod ad eius sepulturam portaret vnam aximam, et omni anno iret ad eius altare*, etc. Vbi *Axima* poni videtur pro figura cerea, inquit Continuator Bollandi to. 3. SS. Martii pag. 202. Vnde Italis inter verba ornatus muliebris *Azzimare*, cerussare, polire; neque enim nunc littera X. vtuntur.

AXIOMA, *dignitas*. Papias. V. *Axiomatici.*

AXIOMATICI, magistratus, magnates, proceres. Glossar. Graeco-Lat. *Ἀξιωματικός, honorarius, qui honorem gerit.* Aliud Glossar. *Dignitosus. Ἀξιωματικός.* Breuiloquus: *Axioma, dignitas; inde Axiomaticus, dignitatem*

gnitatem habens. Glossae Nomicae MSS. πλῆθός ἐστιν οἱ λοιποὶ πολῖται χωρὶς τῶν ἀξιωματικῶν. Guillelmus Biblioth. in Hadriano II. PP. pag. 223. *Eum cum Pontificali pallio impositum praecedentibus axiomaticis, et subsequentibus reliquis turbis in vrbem redire - - conspexerant.* Anastasius in Hist. Ecclesiastica: *Cum aliis quinque, tribus quidem Comitibus duobus vero axiomaticis.* V. Ioan. Diaconum in Vita Gregorii M. PP. l. c. 25. Sed et in Diurno Romano cap. 2. tit. 4. pro *Axiomati*, leg. *Axiomatici*, vti legitur tit. 7.

† AXIONARIVS, pro *auctionarius* in Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7692.

AXIOTOMA, V. *Seruitium mensae.*

AXIS. † Acta SS. t. 6. Iul. p. 581. *Ille vero axim festinanter tenens, vidit*, etc. Vbi editores per *axim tenere* intelligunt, recta via progredi.

AXIS TESTAMENTI, series testamenti, seu potius rotulus testamenti. Testam. S. Rudesindi Episc. an. 978. tom. 3. Collect. Concil. Hispan. p. 135. col. 1. *Munus Gutierri omnem axem testamenti confirmat. Froyla Gutierri ex toto corde optans, et fieri confirmat.*

AXITES, AXITIOSI. Gloss. vett. *Axites*, συνεργαζόμενοι. Festus habet: *Axitiosi, factiosi dicebantur, cum plures vna quid agerent facerentque. Axit autem antiquos dixisse pro egerit manifestum est; vnde axites, mulieres, siue dii dicebantur vna agentes.* Plautus apud Varronem: *Axitiosae annonam caram e vili concinnant viris.* V. Salmasium ad Vopiscum in Carino.

AXIVS. Chron. Noualicense apud Murat. tom. 2. part. 2. col. 748. *Ista omnia superius comprehensa vna cum adiunctis adiacentiisque suis, campratis, pascuis, siluis, alpibus, montibus, riuis, aquarumque decursibus, axiisque omnibus cum omnem* (sic) *iure vel terminum earum.* Cangii Editor legendum putat *Exits*, prouentibus. V. *Exitus* et *Exius*.

† AXONZIA, pro *Axungia*, t. 4. Cod. Ital. Diplom. p. 1921.

† AXORARE, forte litem mouere, ab Ital. *Axione*, actio. Stat. Vercell. l. 6. p. 137. *De illo nemore, quod axoratum fuerat inter praedictos comites.*

AXOVAR, ex Hispanico *Axuar*, supellex, vtensilia; († simul et dos ipsa, quae mulieri siue in mobilibus siue in immobilibus assignatur.) Vsatici Barcinonenses MSS. cap. 97. Fori Oscae an. 1247 fol. 23. V. Obseruantias Regni Aragon. lib. 5. de Iure dotium §. 1. 15. et tit. de Secundis nuptiis §. 5.

† AXVNGARIVS, *ad axungiam pertinens.* Vocabul. compend.

† AXVNGIARE, *axungia vngere*, apud Laur. in Amalth.

† AXVS, pro assus, gebraten. Tract. Ms. de re milit. et mach. bellic. c. 9.

† AYBREDA, idem videtur ac *Aiacis* 2. et *Aicium*, praedium, nisi malis de prato interpretari. Ch. Ms. an. 1331. *Ad rigandum suas possessiones, terras, aybredas, et alia eius vtilia seu necessaria.*

† AYCHAGATERIVM, AYCHAGATERIVS, canalis ligneus, quo aqua ducitur ad rotam molendini. Ch. Ms. a. 1435. V. *Aiguerium.*

AYCHARA, V. *Andena.*

† AYDA. (1) *Auxilium*, tributum, vectigal, a Gall. *Aide.* Arest. Parlam. Tolos. an. 1400. V. *Aida.* (2) In aliquo officio secundus, Gallis *Aide.* Ch. Ms. a. 1415.

AYEC, AYEC. Michael del Molino in Repertorio Fororum Aragon. *Bestiam currentem si aliquis portauerit, debet dicere, Ayec, Ayec, quod est vulgare antiquum Aragonum: alias si hoc non dixerit, tenetur emendare damnum datum per bestiam.* Fori Oscenses an. 1247. fol. 15. de homine qui vadit per mercatum aut villam cum sua bestia, et non dixerit *Ayech, vel simile verbum, et facit damnum, vel sua bestia*, etc.

AYES, forte pro *Haiae*, Gall. *Haies.* Homag. praestitum Amadeo Duci Sabaudiae an. 1272. apud Guichenon, in Probationibus Hist. Bressiae pag. 21. *Hugo de Vernolio - - confitetur tenere a domino Baugiaci in feodum ligium domum suam de Vernol.*

[illegible]mell, in parrochia de Confrançon cum fossatis et fortalitia tota et curtilibus et les ayts.

AYGADERIA, aqualis, vrceus aquarius, Gall. Aiguiere Ch. a. 1438. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. pag. 259. V. Aygareta.

AYGARELLA, riuulus. Ch. Ms. a. 1332. in Bibl. reg.

AYGARETA, vt Aygaderia, in Ch. Ms. a. 1328. in Bibl. reg.

AYGASSERIA, eodem significatu, in Ch. Ms. a. 1476.

[illegible]GLOLFINGI, V. Agilolfingi.

[illegible]ONI vocabantur Ghibellinorum aduersarii. Chron. Parmense ad ann. 1307. apud Murat. to. 9. col. 860. Quidam vero de Guidonis et quidam de Boschettis et de Rangonibus cum [illegible] suis sequacibus, dicentes se esse partis Guelfae seu Ecclesiae siue Ay[illegible] antiquitus dictae et vocatae, [illegible] fecerunt contra illos qui di[illegible] ab antiquo partis de Grisulfo seu Imperii, siue Ghibellini.

AYGRACIUM, vua acerba, omphacina, Ital. Agresto. Stat. Auellae a. 1496. c. 183. V. Acrumen et Ay[illegible].

[illegible]YGRAE, acerbitas, a Gall. Aigre, Aigreur. Locum vide in Acerba.

[illegible]YGUERIA. (1) Cloaca, emissarium, Gall. Evier. Litterae an. 1429. apud [illegible] tom. 2. Anecd. col. 1735. [illegible] tandem promissionibus deuicti [illegible] sibi restituerunt, quam igne com[illegible] et in aygueria siue cloaca pro[illegible] Visitatio Monasterii S. Aman[illegible] an. 1371. ex Archiuo S. [illegible]is Massil. Ordinamus quod ca[illegible] siue aygueria, quae est supra di[illegible] capellam, etc. V. Augerea. [illegible] † Aqualis, vrceus aquarius, Gall. [illegible]iere. Ch. Ms. a. 1340. V. Ay[illegible]ria.

[illegible], pro Ama, mensura vinaria. [illegible] mensura siccorum. Charta [illegible]di Abbatis S. Ioannis Angeria[illegible] anni 1385. ex Chartulario [illegible]d. Monast. pag. 473.

[illegible]LLATUS, encausto pictus, Gall. [illegible], apud Rymer. tom. 5. pag. [illegible] et 59.

[illegible]LLUM, encaustum, Latino-bar[illegible] Smaltum, Gall. Email, Angl. Amell, et Ammel. Unum ciphum argenteum - - cum diuersis scuchonibus et aymellis, apud Rymerum to. 5. pag. 49.

† AYMINA, mensura frumentaria, in Ch. Ms. an. 1316. V. Hemina.

† AYMOLATOR, pro Aymelator, vt videtur, Gall. Emailleur. Ch. Ms. a. 1355. V. Aymellum.

† AYNALE, V. mox

AYRALE, area. Archiuum Prioratus S. Ioannis Tolos. Ord. Malt. De omnibus ortis, ortalibus, cazalibus et ayralibus, etc. V. Airatus et Area. † In Ch. a. 1339. tom. 8. Ordinat. Reg. Franc. p. 96. pro Ayrale perperam legitur Aynale.

† AYRAZIUM, AYRACIUM, vua acerba, omphacina, in Stat. Astae collat. 11. c. 96. V. Aygracium.

† AYRE, accipitrum nidus, V. Area.

† AYRETA, idem forte, ac area, areola. Ch. Ms. a. 1361. A dicto loco protendendo versus ayretam de Laisser.

† AYRIALE, AYRIALIS, i. q. Ayrale, in Ch. Ms. a. 1321. 1341. et 1273.

AYRO, ardea, genus auis, Gall. Heron, Germ. Reiher. Locum vide in Trahina.

† AYSA, vel AYSIS, asser, tabula sectilis, vt videtur, Gall. Aisse. Ch. Ms. a. 1263. In singulis radellis hominum de Auinione - - - in quo sunt VI. aysae vel plures etc. V. Assis.

† AYSADA, ligo, Germ. Karst. Ch. Ms. an. 1325. V. Aissada et Ayssada.

† AYSALE, axis vt videtur. Stat. Auellae a. 1496. c. 146. Si alicui bubulco vel conducenti boues cum plaustro - - contingat quod ruperit aysale vel tortam etc.

AYSAMENTUM, ius vtendi rebus alienis; id, quo omnibus vti licet, v. g. via publica. Ch. anni 1206. inter Instrum. Hist. Meld. tom. 2. pag. 97. V. Aisamentum.

AYSATUS, V. Aisatus.

AYSIA. (1) Magister aysiae. Massiliensibus Maitre d'Ache, Artifex nauium. Occurrit in Charta Massil. anni 1329.

 (2) †

(2) † Id omne quod vsui et commodo est, vstrina. Ch. Mss. a. 1390. V. *Aisamenta*.

AYSIAMENTUM, AYSIENTIA, AYSIMENTUM, vt *Aysamentum*. V. *Aisamentum* et *Aisantia*.

AYSIENTIA, V. *Aisantia*.

AYSINA, supellex quaeuis, Gall. *Meubles*; praesertim vero apud Massiliensis *Aysines* sunt vtensilia quaelibet ad cellam vinariam pertinentia, vt dolia, cupae, caeteraque vasa vinaria. Vox forte ducta a Gallico *Aises*, facultates, commoditates. Statuta Forojul. MSS. an. 1235. ex Rotulo Archiui S. Victoris Massil. *Non intelligimus vasa vinaria, neque archas, neque aysina.* Ch. anni 1312. ex eodem Archiuo: *Extra Monasterium vero Prioratibus, siue eorum grangiis, seu aysinis.* Hic ipsa cella vinaria videtur intelligenda. Statuta Ecclesiae Cadurc. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 729. *Quia quidam Clerici Ecclesias sic exponunt supellectilibus et aysinis - - ne huiusmodi supellectilia et aysinae in Ecclesiis admittantur.* Ibid. col. 1043. *Res mobiles aut aysinas*, etc. V. *Aisantia*, *Aisamentum*, et *Aisina*.

AYSIS, V. *Aysa*.

AYSITUS, V. *Aisatus* et *Aisitus*.

AYSIUM, V. *Aisantia* et *Aisina*.

† AYSSADA, ligo, Germ. Karst. Ch. Mss. a. 1409. V. *Aysada*.

AYSSARTARE, pro *Essartare*, Gall. *Essarter*, siluas, vepreta, etc. euellere et in agrum cultum redigere. Chartular. Accincti pag. 40. *Theodoricus Bisunt. Archiep. concessit Fratribus de Accio quicquid ipsi applanauerant, vel ayssartauerant in terra de Aaledon; insuper et tria jugera ad applanandum, ita tamen quod in reliquo fundi terrae illius, nec homines sui nec aliqui per se deinceps ayssertarent.*

AYTOGIUM, pro *Epitogium*, pallii genus, Gall. *Surtout*. Statuta Cisterc. an. 1432. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 1582.

† AYVERIUM, aquarium, emissarium, Gall. *Evier*. Stat. Auellae an. 1496. c. 144.

AYZIUM. V. *Aisina*.

AZA, Ital. *Azza*, securis, Germ. Art. Ius Vincent. lib. 3. de armis vetitis, et Statuta Veronensia lib. 3. *Vel rangeno, vel aza, vel plumbato* etc. V. *Azza*.

† AZACATORIUM, aquarium, Germ. Tränke. Ch. Mss. a. 1276. V. *Aiquatorium*, et mox

AZACHATORIUM, idem. Chartularium Ecclesiae Autissiod. fol. 91. *Vinea sita ad azachatorium S. Geruasii.*

AZADIUM, AZIDIUM. Charta Caroli Crassi anni 880. apud Vghellum tom. 2. pag. 187. *Arenam caratariam, azidium, publica pascua, vias, ingressus*, etc. *Azadium* scribitur in pag. 203.

AZAGA. Charta Lusitanica apud Anton. Brandaonum tom. 3. Monarch. Lusitanicae pag. 282. *Et de preda de fossato non detis nobis plus quam quintam partem, et azaga, et vobis remaneant duo*, etc.

AZAGAMENTUM, aedificii genus in modum vestibuli, Hisp. *Azaguan*. Chronicon Parmense ad an. 1304. apud Murat. to. 9. col. 851.

AZALE, V. *Azzale*.

† AZAPIDES, militia excursoria in imperio Bysantino, quam Hussaronibus parem facit Laonic. Chalcond. l. 8.

AZARCUM. V. in *Azarum*.

AZARDUM, sors, ex Gallico *Azard* vel. *Hazard*. Synodicum Raphaeli Archiepiscopi Nicosiensis pro Graecis, editum cum Constitut. Nicosiensibus, cap. 15. *Item denuntiamus excommunicatos - - omnes illos, qui publice in domibus suis manu tenent et sustinent ludum azardi.* Ita *ludum azardi*, in Constitut. Ioannis Archiep. Nicosiensis an. 1320. c. 16. [illegible] Constitutione an. 1251. ibid. habetur *ludum hazardi*. Charta an. 12[illegible] apud Cherubinum Ghirardaccum [illegible] Hist. Bononiensi lib. 9. pag. [illegible] *Saepe contingit, quod illi qui ludunt ad azarum in scalis et in plateis communis Bononiae et etiam, qui casu incidunt, iracundiae calore succensi contra Deum et matrem eius [illegible] miniosa verba proferunt*, etc. [illegible] *lusores azardi et bescazariae* etc. [illegible] vocis etymo vide coniecturas Ant[illegible]

M[illegible]

Mornacii ad leg. vlt. Cod. de Relig. et sumtib. funer. Cobarruuiae in *Azar*, Octav. Ferrarium in Originib. Ital. in verbo *Zara*, et Menagium in Etymol. Gall. vbi a *Tessera* dictum *Azardum* docet.

AZARDVS, tessara, Germ. Würfel. Hist. jurgii Bonifacium VIII. Papam inter et Philippum Pulcrum Regem Franc. pag. 540. *Item, dixit quod eodem anno et loco, vidit dictum Bonifacium ludentem ad azardos cum domina sola praedicta: et vidit quod dicti azardi erant punctati de auro.*

AZARIA. Fori Alconenses: *de azarias et guardias quintam partem pro nobis date sine vlla offretione.*

AZARRVM, vel *azardum*, fors. Stat. Vallis-serianae, rubr. 17.

AZARVM, chalybs, Gallis *Acier*. Diodorus Euchyon. lib. 1. Polychemiae cap. 2. Statuta Mediolanensia part. 2. cap. 67. Hispanis *Azarcum*, est plumbum combustum. Alia notione V. in *Azardum*.

AZCONA, genus teli. Fori Oscae an. 1247. vbi de hastiludio: *Ita tamen, quod non ponat in bofordo ferrum azconae, dardi, vel lanceae*, etc.

† AZEBIT, prunum aridum, ab Hisp. *Azebibe*. Laudae maior. Carcass. Ms. *Item pro cargua de azebits seu racemis.*

AZEMBLARIVS, ATZEMBLARIVS, mulio, Hispanis *Azemilero*. Curia Generalis Catalaniae in villa Perpiniani an. 1351. MS. *Sancimus, quod si quis azemblarius, et sui coadiutores, et portarii nostri, in capiendo animalia nobis et Curiae nostrae necessaria denuntiati fuerint deliquisse*, etc. Alia Curia Generalis Catalaniae in villa Montissoni an. 1363. *Portarii, vel azemularii, aut superazemularii, seu eorum loca tenentes, qui non seruauerint constitutionem editam per nos in villa Ceruariae*, etc. Lemma capitis sic concipitur, de *azemblariorum salariis*. V. Raimundum Montanerium in Chron. Aragon. cap. 136. 139.

AZEMELA, AZEMILA, Hispanis, mulus sagmarius. Ch. Sancti Ramirezii Regis Aragon. apud Martinezium in Hist. Pinnatensi cap. 27. *Adhuc stabilio, vt nullus sit ausus pro vlla querela pignorare azemilas S. Ioannis, neque iumentum Monachi, in quo ipse resider quotidie, neque manum leuare super eum, vel ferire.* Testamentum Sancii II. Regis Portugall. tom. 4. Monarchiae Lusitan. pag. 278. *Aliam medietatem de meis asemolis*, etc. Petrus Salanoua Iustitia Aragonum in Obseruantiis: *In solutionibus, caloniis, et azemilis*, etc. V. *Azemula*.

AZEMPIVM, ius domini certas praestationes a subditis exigendi. Charta venditionis Ricardi de Noua-Villa pro Commendatore de Bolbona an. 1231. *Vendidit et donauit azempium de talbo et pailbo super omni iure suo, quae habebat et decimario sancti Baufilii d'Anbas.* V. *Ademprum*.

† AZEMPRARE, vocare, inuitare, monere. Statut. sabater. Carcass. a. 1402. t. 8. Ordinat. reg. Fr. p. 562. V. *Ademprum*.

† AZEMVLA, vt *Azemela*, in Ch. Iacobi reg. Arag. a. 1232. Ms.

AZEMVLARIVS, V. *Azemblarius*.

† AZENARIA, AZENAYRIA, praestatio, quae propter *Azenias* seu moletrinas domino a subditis penditur. Ch. Ms. a. 1320. *Concedo -- totum ius, quod habeo -- in seruitutibus quibuscunque, in boariis, in azenariis, in institiis.* Rectius infra vbi eadem repetuntur: *cum azenayriis.* V. *Azenia*.

AZENIA, HAZENIA. Diploma Regis Veremundi II. Regis Hispaniae apud Hieron. Blancam: *Do et concedo curtem in ciuitate noua - - et azeniam integram in vado, quem dicunt domini Garziae, - - et ibi in Teliares quartam portionem in alia azenia.* Aliud Ranimiri Regis, apud Anton. de *Yepez* in Chronico Ord. S. Benedicti tom. 3. *Et dedistis nobis pro ipsa villa tres azenias in Zamora ad Oliuares iuxta palatium nostrum.* Adde Anton. Brandaonum tom. 3. Monarch. Lusitan. p. 276. 282. tom. 4. pag. 271. v. 272. Colmenaresium in Hist. Segobiensi cap. 14. §. 4. cap. 16. §. 4. *Azena* Hispanis est moletrina, cuius molae vi aquarum versantur, Germ. Wassermühle.

AZERVM, chalybs, Gall. *Acier*. Priuilegium Ferdinandi Gonzales Principis Castellae pro Monasterio S. Aemiliani tom. 3. Collect. Concil. Hispan. pag. 178.

AZERVS, species arboris, cuius vsum vide in *Incisorium*.

† AZIA, pondus quoddam. Locum V. in *Zaponum*.

AZIDIVM, V. *Azadium*.

† AZILARE, asylum habere. *Bestia azilans*, quae derelictae opponitur, in Stat. Saluciar. collat. 7, c. 196.

AZILAE, vel AZILIS. *Vsque ad summam viginti azilium*, in Annalibus Tolos. tom. 1. inter Instrum. pag. 94. videtur mendose dictum pro *vsque ad summam viginti milium*, vti legitur paulo post in phrasi huic non multum absimili.

AZILES BALESTERII, V. in *Balista*.

† AZIMA, placentae species ex massa farinacea sine fermento. Ch. an. 1249. inter Monum. eccl. Aquileg. p. 746.

AZIMI, AZIMITAE. V. *Azymitae*.

AZIMIATVRA, pro *Aczimatura*, tonsura pannorum. Extractum computi Ioannis de Ponciaco tom. 2. Hist. Dalphin. pag. 276. *Item pro azimiatura robarum familiae Domini emptarum apud Barolum taren. XII.* V. *Aczima*.

AZINA, pro *Asinata*, onus asini. Litterae Philippi Franc. Regis an. 1277. in Bullario Fontanell. fol. 38.

AZINGA, modus agri. V. *Andecinga*.

† AZIVM, ager vel terra inculta aedi alicui adiacens, Aruernis etiam nunc *Aize*. Terrear. Ms. villae de Bausseul. V. *Aiacis* et *Asium*.

AZOCH, vel AZOTH, Rocho le Baillif in Diction. Spagyrico, *est vniuersalis medicina paucis cognita, vnica medela, lapis physicus: alii putant Mercurium corporis metallici.*

† AZOLVM, coeruleum, Hisp. *Azul*, Ital. *Azzuolo*. Bulla Honorii III. PP. tom. 1. Hist. Cassin. p. 441.

† AZONVS, *qui sine zona*. Cathol.

† AZOTICA LINGVA, in Bulla Innoc. IV. PP. pro *Arethica*. V. in hac voce.

AZVA, genus potionis Hispanis et Indis cognitum. Collect. Conc. Hispan. tom. 4. pag. 426.

† AZVNTA, res quaedam tincturae inseruiens, forte coeruleum. Leudae maior. Carcass. Ms. *Item pro carga de Azuntis*.

AZVRA, color caeruleus, Gall. *Azur*. *Arma de azura cum vna benda de auro*, apud Rymerum tom. 7. pagin. 621.

AZVRRVM, AZVRVM, eadem notione, in noua Gall. Christ. tom. 7. inter Instrum. col. 180.

AZVRINVS, coloris caerulei, Gall. *d'Azur*, in Vita B. Columbae Retinae, tom. 5. Maii pag. 376. V. *Lazur*.

AZYMITAE. (1) A Graecis Catholici Romani per ludibrium appellati, quod in sacro sancto sacrificio azymis panibus vterentur, non fermentatis. Ἀζυμῖται ἱερεῖς, Latini Sacerdotes, Ioanni Episcopo Citri in Responsis ad Cabasilam. Leo IX. PP. ad Michaelem Patr. Constantinop. *Latinos vere Catholicos - - atque maximi Petri familiares discipulos - - cessate subsannando azymitas vocare.* Ita Chronic. Nangii an. 1055. Chronicon. Reichersperg. an. 957. V. S. Anselmum Cantuariensem Episc. de tribus Waleranni quaestionibus cap. 2. et Anselmum Episcopum Hauelbergensem lib. 3. Dialogor. cap. 14. pag. 228. (2) Praeterea ita appellati populi quidam, qui Sultanis ac Saracenis parebant, cum Franci Syriam inuaserunt, quanquam nomen gentis, ac sectae, incertum. Nam Publicanis vulgo adiunguntur, quos eosdem fuisse cum Manichaeis constat. Robertus Monachus lib. 6. Hist. Hierosol. *Persae et Medi, Arabes et Turci, Azymitae et Saraceni, Curti et Publicani, et diuersarum nationum alii multi.* Simeon Dunelmensis Hist. Angl. *Turcos, Arabas, Saracenos, Publicanos, Azimitas, Persas Agulanos, et alias multas gentes in ore gladii fugantes.* Sic Baldricus lib. 2. pag. 109. Guibertus lib. 5. c. 8. et alii Scriptores Rerum Hierosol-

rosolymitanarum. Ita etiam sua aetate *Azimorum*, seu *Azimitarum* dominum Soldanum inscribit Sanutus pag. 8. *Soldano Araborum, Azimorum et Turcorum.*

AZYMVS, sanctus, absque malitia, apud Ecclesiasticos scriptores ex illo D. Pauli in Epist. 1. ad Corinth. cap. 5. *Expurgate vetus fermentum, vt sitis noua consperfio, ficut estis azymi,* etc. Ad quae alludens Paschasius Radbertus Abbas Corbeiensis in lib. de Corpore et Sanguine Domini cap. 20. *Si tamen sumus azymi, id est, absque fermento malitiae et nequitiae.*

† AZZA, vox Italica, securis, armorum genus, Germ. Axt. Stat. Mant. l. 1. c. 112.

† AZZAIVM, chalybs, Ital. *Acciaio.* Tract. Ms. de re milit. et mach. bell. V. *Acciarium* et *Azarum.*

† AZZALE, idem, in Stat. Placent. l. 6. fol. 80.

† AZZARIVM, eadem notione, in Ch. an. 1230. apud Garamp. in Dissert. 7. ad Hist. B. Chiarae pagin. 230.

† AZZETA, Ital. *Accetta*, bipennis. Tract. Ms. de re milit. et mach. bellic.

† AZZONVS, securis maior, ab Ital. *Azza*, in Statut. Mant. l. 1. c. 112.

AZZVRINI. Sic a veste caerulea, seu violacea dicuntur Canonici Congregationis S. Georgii in Alga, Gall. *les Azurins.* V. Acta SS. Aprilis to. 3. pag. 618.

B.

B. (1) Litera est numeralis, quae 300. designat, vt est in Notis numerorum ex antiquo Cod. et apud Vgutionem; vnde versus:

Scit B. trecentum sibi cognatum retinere.

Alii sic legunt:

Et B. trecentum per se retinere videtur.

Eidem litterae si recta linea superaddatur, tria millia significat. (2) *In superscriptione cantilenae, secundum literas, quibus adiungitur, vt bene, id est, multum extollatur, vel grauetur, fine teneatur, belgicat.* Ita Notkerus in Opusc. *Quid singulae literae in superscriptione significent cantilenae.* (3) Pro V. crebro occurrit in veteribus tabulis et inscriptionibus. Vetus Epitaph. in Ecclesiae S. Matronae atrio: *Hic requiescit in somno pacis Renobatus, qui vixit annos 23. depositus Kalend. Iulias quater P. C. Basilisci* V. C. Versus, qui leguntur in Ecclesia S. Marcelli Capuae:

Et dat Christo baluas Abbas Alpherius albas,
Vt coeli regnum valeat penetrare supernum.

Ita in veteri Insc. *abe*, pro *aue.* In alia apud Scalig. de Emendat. temp. pag. 514. *die Beneris, pro Veneris, abius* pro *auus*, *abiaticus* pro *auiaticus.* Inscriptio tumuli apud Vghellum tom. 3. p. 674. *Christe, fabe votis Gregorio* etc. Sic pariter passim veteres Scriptores Hispanici. Interdum etiam legitur pro P. vt in Testamento anni circiter 690. apud Felibian. in Hist. Monasterii S. Dionysii pag. X. *Tantum superscribta villa Ghiunacario possedeat.* (4) B ROTVNDVM et B QVADRATVM S. Bernardo in Epistola seu prologo super Antiphonarium Ordinis Cisterciensis pag. 696. tom. 1. Edit. 1690. eadem sunt, quae nobis in cantu vel musica B. *molle*, B. *mol*, et B. *quadratum*, B. *quarré*: *Vnde in qualibet maneria, vbi molliorem expedit fieri sonum, loco B. quadrati B. rotundum quandoque ponitur.*

BAAS, a Gallico *Bas*, tibialia. Statuta Arberti Abb. Casae Dei pro reformatione Parthenonis S. Andreae de Cumbis vulgo la Vaudieu an. 1272. inter Fragmenta Hist. MSS. Stephanotii tom. 4. pag. 640. *Et pro vestibus dentur singulis annis vnas stamineas, scilicet duodecim vlnas staminae pro eis, et singulis duobus annis botas et soletos, et baas bis in anno si fuerit necesse.*

† BAASA, *pinguedo*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646. V. *Bassus*.

BABAECVLA, BABECVLA, stultus, V. *Baburrus*.

BABATVM, *ferrum, quod annectit faber equo cum gumpho*. Breuiloq. *) *Babatum*, Huyffysen, in vet. Vocabul. Lat. Germ. a. 1477.

BABEIA, V. *Felgaria*.

† BABELLVS, pro *Barbellus*, barbus minor, kleine Barbe. Stat. Ms. pro piscator. a. 1289.

BABEWYNVS, simiae species, Gallis *Babouin*, Italis *Babbuino*, Germanis Bavian. Visitatio thesaurariae S. Pauli Londinensis an. 1295. *Imago quaedam pulcra beatae Virginis - - cum pede quadrato stante super quatuor parvos babewynos*. Hinc puerulos nebulones vulgo *Babouins* appellant Galli. BABOUINVS, idem in sermonibus Menoti fol. 28. verso col. 2. *Et sunt sicut isti babouini, qui ponuntur in turribus et pilariis*. † BABOYNVS, apud Murat. t. 12. Script. Ital. p. 1011. BABVYNVS, apud eumdem p. 1017. et t. 15. p. 348. V. *Babugnia*.

BABICTA, V. *Biblicta*.

BABIGER, *stultus*, *babigera*, *stulta*. Gloss. Isid. V. *Baburrus*.

BABILLIO, V. *Babugus*.

BABILONICVM. *Flamineum*, *Babilonicum*, in Gloss. Isid. V. *Flamineum*.

BABIT, *γαυρία*: *Gloriator*. Supplem. Antiquarii.

BABOSVS, *idem est quod stultus vel ebes*. Vocabul. vtriusque Iuris. V. *Baburrus*.

† BABOTA, vermis species. Mirac. Ms. Vrbani PP. V. *Habebat febrem epidemialem cum bossa, et vermes viuos et mortuos, siue babotas, proiiciebat per os suum*. V. *Bacus*.

BABOVINVS, BABOYNVS, V. *Babewynus*.

† BABVGNIA, vt *Babewynus*. Inuent. Ms. thesauri sedis Apost. an. 1295. *Vnum calicem de auro - - cum VI. rotulis de esmaltis azurinis in nomo, ad imaginem babugniarum*.

BABVGVS, *stultus*, *ineptus*, *Babillio*. Vgutioni: vbi *babillio*, idem videtur qui garrulus, Gallis *Babillard*; sed legendum *Baburrus*.

BABVLEVS, pro *Bubulcus*, qui ducit boues et aratrum. Saisimentum Comitatus Tolosae ann. 1271. tom. 1. Annal. Tolos. inter Instrument. pag. 16.

BABVLVS, V. *Baburrus*.

BABVRCVS, V. *Baburrus*.

BABVRNVS. Guillelmus de Baldensel in Hodoeporico: *Vidi plures buburnos, coctos, mammones, psittacos mirabiliter instructos, gestibus suis homines mirabiliter ad delectamenta prouocantes*. Sed videtur legendum *Babuinos*. V. *Babewynus*.

BABVRRA, *stultitia, vel ineptia*, Vgutioni. Vetus Gloss. *Baburra*, *ἄφρων*, *ἀνόητος*, *μάταιος*. ex Graec. *βαβύρ-βας*, *ὁ παράμωρος*, apud Hesychium, vti emendat Salmasius, pro *βαβύρ-τας*, et in Gloss. pro *Barbarra*.

BABVRRVS, *stultus*, *ineptus*, in Gloss. Isid. et lib. 10. Orig. Gualdo in Vita S. Anscharii Hamb. Archiep. cap. 95.

Ac quidam de plebe, truces, hominesque baburri.

Vita MS. Caroli Magni iussu Friderici Imp. exarata lib. 2. cap. 22. *Vnde baburrus et insanus ab omnibus reputabantur*. BABVLVS, est apud Apul. 4. Metam. *Tunc e re nata subtile consilium ego et iste babulus palam comminiscimur*, hoc est, iste fatuus. Graecis *Βαβαξ* est vanus. Inde BABECVLA in fragmento Traguriano. Sic enim legendum: *Sic nos babaculae dispoliamur*, nos fatuos sic spoliant mulieres. In editis est: *Sic nos barcalabae spoliamur*. Minus recte emendant *verveculis*. Idem superius, *quemuis ex istis babaeculis in rutae folium coniiciet*, ex istis ineptis et nullius pretii seruis. Haec Graeuius in Notis ad Glossas Isid. *) *Baburcus*, *stultus*, *bubigus*, in Vocabul. Lat. Germ. a. 1477. Germanis babbeln, est garrire more infantum, nugari, inepta verba proferre, Belgis *babelen*, Gallis *babiller*, Anglis *babble*, Graecis *βαβάζειν*. Inde ein Babbeler, Belgis *Babeler*, Gallis *Babillard*, et cadenti Latio *babelus*,

baculus, babiger, baburrus etc. blatero, stultus.

BABVRTVS, pro *Baburrus*, in Vocabulario Iuris vtriusque.

† BABVTZICARIVS, incubus, nocturna corporis oppressio et suffocatio, apud Coel. Rhodig. l. 27. c. 14. V. Gloss. med. et inf. Graecit. in βαβουτζικ.

BABVYNVS, V. *Babewynus*.

BABYLONICVM, acu pictum etiam alibi quam Babylone. Vide *Ballicum*.

BACA. (1) Vacca; vox Hispanica. Charta Sanctii Ramirez Regis Aragon. apud Martinezium in Hist. Pinnatensi lib. 3. cap. 27. *Vineae vero habeant dignitatem vt meae propriae, vbicumque fuerint, si ibi inueniantur oues, vel bacae, seu porci, occidantur, me teste*, V. *Baco*. (2) BACAE, BACCAE, annuli catenarum. (Gallis *Bague* et Germanis veteribus Bage, annulus quiuis, procul dubio a Germ. biegen, flectere.) Fortunatus in Vita S. Germani Episc. Paris. Maii pag. 782. *Eo discedente mox catenarum bacae franguntur, vinctae ianuae reserantur.* Gregorius Turon. lib. 1. Miracul. S. Martini cap. 2. *Omnes baccae catenarum confractae ceciderunt*. V. *Baga* et *Boja*. (3) BACCAE, vniones. Prudentius contra Marcionitas:

Colla vel ignitis sincera incingere sertis
Auribus aut grauidis viridis suspendere bacas.

Ho Magister: *Bacas, gemmas rotundas, qui vniones vocantur*, etc. *) Germanicum Bagge Schottelio etiam gemma est.

BACALARII, BACALARIA, BACALIA, etc. V. *Baccalarii*.

BACALE, pro *Bacile*, peluis. Antiquit. Benedict. Occitan. part. 1. pag. 325. a Stephanotio collectae: *VI. marchas argenti, vnum pulcherrimum calicem, duo bacalia, vnum pannum lanae historiatum*. Hic agitur de anniuersariis in Monasterio Gellonensi faciendis: Inde legitur in veteri Onomastico San-German. n. 501. *Baccale, gellone, vbi infusio fit*, puta aquae vel alterius liquoris, quod pelui maxime conuenit. V. *Bacca* 2. Alia notione V. *Baccalarium*.

BACALLARIVS, V. *Baccalarius*.

† BACALLATOR, bubulcus, vaccarum custos. Consuet. Ms. Perpin. c. 20. *De vilibus personis vel bacallatoribus*. V. *Baca*.

BACALVSIA. Fragmentum Petronii: *Postquam itaque omnes bacalusias consumpsi* etc. M. Nodot. p. m 200. legit *Batologias*, vt dicitur in Fabri Thesauro, vbi de insolita et inexplicabili voce *Bacalusia*.

† BACANA, eiusdem vt videtur, originis ac *bacallator*, ager vel praedium vaccarum gregi alendo idoneum, i. q. *Vaccaria*. Testam. an. 1251. ex Tabul. Auxit. *Donatio - - de domo, quae dicitur vicaria in Baguertas, et molendinis, et bacanis, et casalibus de S. Martino*.

BACANNA, V. *Bacca* 2.

BACAPVLVS, BACCAPVLVS. Gloss. Isidori: *Baccapuli, in quo mortui deferuntur*. Infra: *Baccalo, in quo mortui deferuntur*. Gaufridus Grossus in Vita S. Bernardi Abbat. de Tironio pag. 62. *Exinde pastor extinctus indumentis sacris - - accurate exornatus, atque bacapulo decentissime palliato superpositus, sacerdotalibus humeris in Ecclesiam translatus est. Capulum* Festo, id est, quo mortui efferuntur. Vnde patet perperam Vulcanium vocem *Bacapulus*, diuidere, legendumque scripsisse, *Bacca, Capulus*. BACCAVLVS, scripsere Papias et Ioannes de Ianua. quibus perinde est *feretrum, in quo mortui efferuntur*.

BACAR, V. in *Bacca* 2.

BACARIO, V. *Bacca* 2.

BACAVDA, V. *Baganda*.

BACBEREND, BACKBERYNDE, latro manifestus, latrocinium deferens a tergo: *Back*, Anglis tergum, *berend*, *ferens*, *seu baiulans*; vel ius quod Baroni competit de hoc crimine in Curia sua cognoscendi ac iudicandi. V. Bractonum lib. 3. tract. 2. cap. 32. num. 2. cap. 35. §. 1. Fletam lib. 1. cap. 38. §. 1. c. 47. §. 2. et Rastallum.

BACCA. (1) Nauis species. Hist. Beccensis Monasterii MS. pag. 592. n. 5. ex

ex Archiuo eiusdem loci: *Almaricus Vicecomes de Mescio palagium - - baccarum - - remisit Beccensibus.* V. *Baccus.* (2) BACCA, BACCHARIVM, BACCHONICA, BACCHOAICHA, BACHIA, BACHOICA; voces vnius eiusdemque originis et notionis, quae vas vel vrceum significant; Germ. Becher, Becken. BACCA. Gloss. Isid. *Bacca, vas aquarium.* BACCALE, in Ceremoniali Romano lib. 1. sect. 2. V. *Bacale.* BACAR, *ἀγγεῖα εἶδος*, in Gloss. Lat. Graec. Hinc BACARIO, in iisdem Glossis *πορνοδιάκονος*, qui eiusmodi vas meretriculis lauantibus ministrabat, qui Festo *Aquariolus* dicitur. BACCHARIVM, Ioanni de Ianua, *Vas vinarium, et dicitur a Bacchus, et idem dicitur haec Bacanna.* BACCHONICA. Hist. Episc. Autissiod. c. 20. *dedit - - bacchonicam auratam pensantem libr. XII.* Mox: *Aliam bachonicam anacleam pensantem libr. X.* Occurrit ibi pluries, vbi inter vasa et cimelia ecclesiastica recensetur. Atque inde emendanda videtur vox BACCHOAICHA, in Testamento Leodebodi Abbatis Floriac. apud Helgaudum in Roberto Rege. Quidam perperam legunt BACCHRAICA. BACHIA, Papias: *Bachia, primo a Bacho, quod est vinum, dicta, modum in vsum aquae transiit.* BATHOICA, eidem Papiae, *patena argenti ad sacrificandum* Forte *patera*, vt reipsa legitur apud Graeuium in Notis ad Glossarium Isidori in voce *Batiotica.* Sed ibidem *Bathioca* habetur, non *Bathoica*, idque ex Papia. Ita Isidor. in Gloss. *Batiotica, patera.* Sed his locis *Bacchonica*, perinde legendum censet Cangius; Sed non ita Graeuius loco mox citato, vbi censet potius legendum esse *Batiola vel Batioca*; quod alterutra vox legatur apud Plautum in Stich. v. 4. *Batiolae* eodem sensu legitur apud Arnobium lib. 2. aduersus Gentes, teste eodem Graeuio: quem, si tanti est, consule. BACCHINVS. Liber Miraculor. S. Austrebertae Virg. cap. 6. n. 43. *In signum donationis duos ex aere vrceos, quos vulgo bachinos vocamus, eius Ecclesiae ministris transmisit.* BACCHINON. Gregorius Turon. l. 9. Hist. cap. 28. *Cum duabus pateris ligneis, quas vulgo bacchinon vocant.* BACINVS, Italis, *Bacina*, Gallis, *Bacin.* Germanis Becken, ab eodem fonte, licet non vrceum aut pateram, sed peluim, polubrum, et malluuium saepe denotet. Palladius de Architectura: *Aurum vel cuprum cum cote teritur, et tritum scifo, id est, bacino, excipitur.* Vbi Codex MS. *Scifo, id est, bacinno.* Concilium Romanum an. 1099. c. 18. Pictauense an. 1109. cap. 13. et Londinense an. 1138. c. 3. etc. BACCINVM, *Baccino*, Senensibus, vel *Bacino*, quasi *vacinum*, seu *vasculum*, vti vult Acharisius. Chron. Laurishamense: *Calicem deauratum, baccina 2. argentea, thuribulum argenteum.* Acta SS. Maii to. 4. pag. 623. *Recipientes quoddam caput in baccino*, etc. BACCINIVM. Glossae MSS. *Baccinium, vas aquarium vel baccea.* Simeon. Dunelm. de Gest. Angl. et Ricardus Hagulstad. an. 1126. *Non tapetae, non manutergia, non baccinia, et xilomaino per violentiam exigatur.* Adde Monast. Anglic. to. 3. pag. 191. et Ioan. Abrincensem Episc. lib. de Officiis Eccles. pag. 293. Edit. 1679. BACILE, BAZILVS, pariter ab eadem origine deducitur pro pelui vel polubro, Ital. *Bacile, Bacino.* Ceremonial. Episcopor. c. 11. *Duas argenteas lanceas seu fontes - - quae bacilia vocant.* Leo Ostiens. l. 3. c. 57. *Bazili de argento parium vnum.* Cap. 73. *Calices onychini 2. bacilia argentea 4.* Chron. Fossaenouae an. 1196. *Vnum par bacilium, duas trallas.* Bernardi Mon. Ordo Cluniac. cap. 5. V. *Abmicare.* BACILLE, in Epist. Odonis Cardin. apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 245. BACCILE, apud Lanfrancum, in Decretis pro Ordine S. Bened. c. 1. sect. 2. BACIVM, apud Brandaon. in Monarch. Lusitan. tom. 5. pag. 304. BACINAE SALINARIAE, seu *Bacini*, in quibus sal conficitur, Germ. Salzpfanne. Charta Friderici II. Imp. 1235. in Regesto Comi-

tum, Tolosae fol. 124. *Videlicet, ciuitates, castra, villas, cum plena iurisdictione, omnibus feudis, et solitis pedagiis, vsaticis, et saunariis, in idiomate ipso quomodo bacinae salinae dicuntur*, etc. (3) Annulus catenae, V. *Baca* 1. (4) † Pro vacca, in Reg. censuum, eccl. Reat. Mſ. V. *Baca*.

*) Ad etymon vocis quod attinet, bacca, saltem in tribus prioribus significatibus, deducenda est a veteri verbo biegen, vnde populis septentrionalibus et occidentalibus Bak omne denotabat, quod superficie praeditum erat inflexa, tam conuexa quam concaua. Inde voce Bak tin pro tergo, dolio, pharo, colli, ..., quam pro pelui, naui, poculo etc. vsi sunt veteres. V. Glossarium German. v. Bug, Bühel, Becher, Buckel, Becken, Bach, Bake etc.

BACCAPUL., V. *Bacapulus*.

BACCALARIA, praedii rustici species, eadem forte quae *Vassaleria*; seu feudum *Vasalli* inferioris, vt Cangius ipse explicat in *Vasseleria*. Tabular. Celsinianense: *Dono etiam baccalariam, quae est in ipsa villa cum campis et vineis et pratis, et omnibus, quae ad ipsum alodum pertinent.* Tabularium Bellilocense in Lemouicibus Charta 13. quae est anni 882. Occurrit passim nude in hoc Tabulario Ch. 102. 132. 143. 162. etc. et in Tabulario Conchensis Abbatiae in Ruthenis Ch. 409. 500. BACCALARIA DOMINICARIA, INDOMINICATA, praedium rusticum, quod ad dominum ipsum spectabat, et ab ipso excolebatur. Idem tabular. Bellilocense Charta 58. *In eodem loco baccalaria indominicaria.* Testam. S. Geraldi Auriliacensis Comitis apud Duchesn. in Notis ad eund. Sancti Vitam: *Et medietatem de ipsa curte, et ipsum castellum cum baccalaria dominicaria, et duos mansos*, etc. Donatio Godefridi Comitis Cadurcensis circa tempora Caroli Calui: *Hoc est curtem meam indominicatam, quae vocatur Igeracus, cum Ecclesia in honore S. Martini constructa, et baccalariis indominicatis.* Ita Dominicus. At Tabularium Bellilocense Ch. 3. habet tantum, et *bachalariis et mansis seruilibus*. Idem Tabular. Ch. 34. *Hoc est capella nostra indominicata, quae est fundata in honorem S. Petri, cum ipsa baccalaria indominicata, cum ipso prato, et cum ipso brolio indominicato* etc. BACCALARIAE pluribus constabant mansis, mansus autem erat 12. jugerum, vt auctor est Papias. Idem Tabular. Belliloc. Ch 34. *Et alium mansum vbi Alinardus visus est manere, ipsa Capella, cum ipsa baccalaria et cum ipsis mansis.* Charta 47. *Ecclesiam nostram in honore S. Iuliani Martyris, cum ipsa baccalaria et mansis ad ipsam pertinentibus.* Interdum decem mansos continuit *Baccalaria*. Bernardus Guido de Ordine Grandimontensi: *Turpio* (Episcopus Lemouicensis) *dedit eis baccalariam, quae decem mansos tunc continebat.* Turpionis ipsius verba recitat Dominicus: *Do illis villam quae vocatur baccalaria, quae decem in se Mansos continere videbatur.*

BACCALARIARE, BACCHALARIARE, bachalarii gradum impertiri, in Bulla Ioann. XXII. a. 1332 apud Guil. de la Croix in Hist. Episc. Cadurc. n. 231. In Statut. Acad. Viennens. in Austr. in Facult. Art. 9. 10.

BACCALARIATVS, BACCHALARIATVS. (1) Dignitas Baccalarii in Compendio iurium et consuetud. Vniuersit. Paris. fol. 8. (2) Gradus inferior in Choro Canonicorum. Archiv. Eccles. Macloc. *De caetero nullus recipiatur ad capellaniam, bacchalariatum, etc. nisi sciat cantare.* V. *Baccalarius* 4.

BACCALARIVM, baccalariorum opus. Tabularium Bellilocense Charta 95. cui titulus est, *Breue de exemtis: In illis rusticis, vbi quaerere solent opera, habent vnam diem cum bouibus, de illis hominibus qui boues habuerint, quandiu baccalaria fecerint, et non: si bacalia, aut judicium firmauerint cum aliquo, si propter hoc redemptionem dederint, non habeat partem Vicarius, nec iudex: si sacramentum firmauerint cum lege, et redemptionem dederint, tertiam partem illis reddant.*

BAC-

BACCALARIVS. (1) Qui *Baccalariam tenet, possidet.* Vsatici Barcinonenses cap. 46. *Sacramenta rustici qui teneat mansum, et laboret cum pare boum, sunt credenda vsque ad 7. solidos platae. De aliis namque rusticis, qui dicuntur bacallarii, credantur sacramenta vsque ad 4. Mancusos, auri valentiae, deinde quidquid iurent, per examen caldariae demonstrent.* Ex quibus primum eruitur *Baccalarium* dici *rusticum* qui *mansum* excolit: deinde *mansum* recte a quibusdam definiri *fundum qui duobus bobus ad arandum* sufficit; denique *Baccallarios* rusticis ipsis accenseri, licet rusticis mansorum cultoribus longe honoratiores. *Rusticis* porro annumerari videntur *Baccalarii*, quod perinde ac rustici mansarii, si non operibus seruilibus, certe aliis oneribus, verbi gratia censui, essent obnoxii. Tabular. Belliloc. Chart. 3. *Hoc est curtem meam indominicatam, quae vocatur Igeracus, cum Ecclesia S. Martini constructa, et baccalariis et mansis seruilibus.* Et Charta 57. *Dimitto - - medietatem de baccalaria de Monte Galfredo, in tali ratione, vt quamdiu vixero teneam, et per singulos annos 4. sextarios de tritico persoluam ad Missam SS. Primi et Feliciani.* BACCALARII ECCLESIAE, qui ecclesiae *baccalarias* tenebant atque excolebant in Ch. an. 1211.

(2) Recentioribus Scriptoribus, *Baccalarii* dicuntur, qui militarem ordinem consecuti, non erant satis diuites, vel quibus idoneus haud erat vasallorum numerus, vt vexillum in proeliis educere possent: vel si eiusce essent ordinis, qui *Bannerettorum* dicitur, nondum tamen prae aetate illud eduxerant et vt Galli dicunt, *qui n'avoient pas encore levé Banniere.* Atque in vulgo *Bacheliers* Gallis appellantur, quos vt adolescentes ideo Scriptores Gallici repraesentant. Albertus Aquensis lib. 3. cap. 26. *Castrum adolescentum, quod dicitur de Bakelers.* Glaber Rodulphus lib. 5. Hist. cap. 1. de se adhuc adolescente, dum in Monasterio educaretur: *Incipiente diei aurora, currens exiit a domo latrinarum, taliter inclamando, vbi meus baccalaureus est.* Neque fere aliter Scriptores Gallici *Baccalarios* describunt. Le Roman de Garin. MS.

Tresluit meschin, et Jane Bacheler.

Et alibi:

Janes hom estes, et encor Bacheler,

Le Roman de la Rose:

Vn Bachelers jeune c'estoit
Pris à franchise les à les.

Le Roman de la Malemarastre MS. *Et li joënes Bachelers li dit tout ce qu'il avoit fait.* Le Roman de Fouques de Candie MS.

Bacheler fut, et de joëne jouent.

Ita passim caeteri Scriptores vernaculi, Froissartes 1. vol. cap. 39. 2. vol. cap. 43. 92. 4. vol. cap. 51. Chronicon Flandr. cap. 30. 33. Alanus Charterius pag. 263. etc. baccalarios istos militares adolescentes indigitant ac repraesentant. Atque inde etiamnum in Picardia adolescentes ac adolescentulas siue iuuenculas *Bacheliers* et *Bachelettes* appellari obseruauit Fauchetus. BACCALARIVS. Historia Prioratus de Wigmore in Anglia, in Monast. Anglic. tom. 2. pag. 224. *Cingulum militiae accepit, vna cum Edmundo de Arundel, et aliis trecentis baccalariis.* BACCHALARIVS. Charta an. 1229. ex paruo Chartul. S. Victoris Massil. *Petebat dominus Abbas sibi restitui XX. solidos regalium coronatorum quos bacchalarii communis de Conxia Potestatis Massiliae extorsit a Priore S. Zachariae.* BACHALARIVS. Thomas Walsingham pag. 94. *Post decessum Comitis quemdam bachelarium, nomine Dominum Radulphum de Montherm, accepit in maritum.* BACHELARIVS. Matth. Paris. *In hastiludio multi milites regni, qui se volunt bachelarios appellari, sunt contriti.* Infra: *Militem strenuum, qui bachelariis annumerabatur.* BACVLARIS, idem qui *Baccalarius.* Ratherius Veronensis Episcop. in Qualitate coniectur. pag. 201. *Forsitan in patria sua fuerat bacularis, ideo illi tam honor omnis est vilis.* Ordericus Vitalis lib. 10. pag. 785. *Hebet cur*

candidam insserunt tunicam indui, pro qua Candidus bacalaris solitus est ab illis nuncupari.

(3) BACCALARII, seu BACCALAVREI in Academiis, apud Nicolaum de Clemengis lib. de Studio Theolog. et aliis, qui *Bachellarii*, Nic. Triuetto in Chr. an. 1242. *Bachalarii* Walsinghamo pag. 51 et *Bacularii*, pag. 309. qui in eo gradu sunt, vt ad Doctoratum aspirare possint, quemadmodum *Baccalarii* militares adolescentes, qui ad *Baneretorum* gradum perinde aspirant. Iam inde *Baccalaureos* Academicos dictos fere constat. Sacra autem Theologiae Parisiensis Facultas, vt obseruat alicubi Filesacus, in quatuor velut ordines distributa est, *Magistrorum*, *Licentiatiorum*, *Baccalariorum Formatorum*, *et Baccalariorum Cursorum*. Magistri iidem sunt, qui doctoris lauream consecuti sunt: de *Licentiatis* dicetur suo loco. *Baccalaurei Formati* dicuntur illi, qui expleto Theologiae cursu possunt ad superiores gradus provehi, atque inde alio nomine vocantur *Dispositi*. *Baccalarii* denique *Cursores*, sunt Theologiae Candidati primi generis, qui ad *Cursum* Theologicum explicandum admittuntur, Bibliorum nempe, postea libri Sententiarum Petri Lombardi: vnde nata illa distinctio apud maiores, Baccalariorum, vt alii *Biblici*, alii *Sententiarii* nuncupentur. Vetus Statutum Academiae Parisiensis: *Quilibet Cursor* (Baccalarius) *in Theologia inter primum Cursum et Sententias tenebitur respondere in Theologia, ad minus semel de Disputatione Tentatiua sub Magistro*. Alio loco: *Nisi talis volens admitti, tempus suum probauerit per Cedulas Sententiariorum, ac etiam Bibliorum*, etc. Vid. Hist. Academiae Paris. tom. 4. pag. 391. et Lambecium lib. 2. Comment. de Bibl. Caesar. pag. 128. 129. 131. 134. *Baccalariatus* vero, vel *Doctoratus*, in Academiis Anglicis gradus non obtinent, vt obseruat Io. Fortescutus de Laudib. Legum Angliae c. 50. BACCELLARIVS, eadem notione. In S. Thomae Aquinatis tom. 1. Martii pag. 663. *Vt Parisiensi Studio de sufficienti bacellario prouideret*.

(4) In ecclesiis iunior canonicus professus, nondum presbyterio donatus. Vincent. Barall. t. 2. p. 151. *Cum consilio et consensu omnium Canonicorum suorum et Baccalariorum, et aliorum quam plurium vtriusque sexus*. † BAQVELARIVS, eadem notione in Necrol. eccl. B. Mariae de Medunta Ms.

(5) Eadem ratione adolescentes non coniugati, et iuuenculae nondum nuptae, *Baccalarii* et *Baccalariae* vocabantur, quod de Picardia tantum supra obseruauit Cangius; inter quos quolibet anno eligebatur vnus, quem *Baccalariorum regem* appellabant. Libert. Autiss. Ms. a. 1223. *Homo qui non habuerit vxorem et est bachelarius* etc.

Iam vero vnde *Baccalariorum*, cum Militarium, tum Academicorum orta vox, non vna est doctorum sententia. Cuiacius ad lib. 2. de Feud. tit. 17. a *Buccellariis* veterum, de quibus mox agemus, appellatos putat. *Baccalarios* Academicos a *Bacca laurea* dictos contendit Alciatus ad l. 57. de verbor. significat. Rhenanus a *Bacillis*, quibus donantur, dum Baccalariatus gradum consequuntur. Nec abludit Watsius, qui perinde *Baccalarios* militares a *baculo* vocatos opinatur, quod, vt ait, iuuenes Milites, postquam in equestribus decursionibus hastas fregissent, linea tantum armati, non gladiis; sed sudibus baculisque sese mutuo non surdis ictibus in torneamentis robustissime batuerent. Verum nobiles viros vel adolescentes baculis in arena decertasse nemo, opinor, nisi harum rerum prorsus ignarus, fatebitur: vnde mirum, virum eruditum huic sententiae subscripsisse lib. 2. de Comitib. Prouincial. cap. 8. Neque forte eorum, qui a *Baculis*, quibus inuestiebantur feudatarii, probabilior fuerit opinio, aut Gregorii Tolosani in Syntag. et Antonii Gosselini in Hist. veterum Gallor. cap. 62. qui *a vassis* deducunt, vt *Baccellarii* dicti sint, quasi *Vassallarii*, id est, minores Vassi. Loiseus lib.

de

de Ordinib. cap. 6. n. 49. et 50. *Baccellarios* a vocibus Gallicis, *bas eschelon* appellatos scripsit, quod militaris eiusmodi ordo infimus esset. Tametsi etymon huiusmodi neminem probaturum videatur: fatendum tamen hactenus fere receptam fuisse Claudii Falceti, viri in Antiquitatibus Gallicis versatissimi, sententiam, *Baccellarios* nempe, seu *les Bacheliers*, appellatos quasi *bas Chevaliers*, quod Militibus Banneretis dignitate inferioris essent, iisque praerogatiuam vltro cederent, adeo vt in consessibus publicis, vel etiam in conuiuiorum accubitis post eos sederent. Nam Baccalariis cum Banneretis sedere ius erat, quod non licebat Scutiferis, quantumlibet natalium splendore conspicuis, quod eximie docet Continuator Nangii Gallicus MS. ad an. 1378. Falceti de *Baccelariorum* nomenclatura opinionem amplexus est prae ceteris Andreas Fauinus: omnes vero pluribus expendit Seldenus in Tract. de Titulis honorariis 2. part. cap. 3. §. 24. Sed nescio, an non potius *Baccellarii* originem suam debeant priscis illis *Baccellariis*, de quibus egimus, qui scilicet *Baccellarias*, praedia sic nuncupata, tenebant et excolebant, adeo vt cum liberae et ingenuae essent conditionis, Baronibus tamen longe inferioris essent; tametsi quae fuerit eorum omnino conditio, ex praeallatis locis vix planum et perspicuum sit. *De Baccellariis* Militaribus, quos *Bacelieri d'arme*, ad Academicorum discrimen vocat Ioannes Villaneus lib. 6. cap. 91. lib. 7. cap. 85. 102. alia quaedam attigit Cangius in Dissert. ad Ioinvillam, in qua de *Banneretis* egit. De *Baccalariis* vero *Academicis* et eorum nomenclatura disputat pariter Caesar Egassius Bulaeus tom. 2. de Academia Parisiensi pag. 679. Menagius in Dictionari etymol. linguae Gall. vbi post Dominum de Casaneuve et alios contendit, vocem *Baccalarii* a baculo fuisse deriuatam.

BACCALE. (1) Pro *Bancale*, tapes quo *Bancus* seu scamnum tegitur. Historia Mediani Monasterii p. 242. *V. dorsalia de lana - - Baccalia IV. grandiuscula et minuscula tapetia XI.* (2) Pro *Bacile*, peluis, V. *Bacale* et *Bacca* 2.

BACCALO, V. *Bacapulus*.

† BACCALVS, in quo mortui feruntur. Glossar. vet. Cod. reg. 7613. V. *Bacapulus*.

BACCANATVS, fusor. Vetus Gloss. MS. San-German. n. 501.

BACCAPVLVS, *in quo mortui efferuntur.* Idem Gloss. San-German. n. 501. V. *Bacapulus*.

† BACCARIS, *quae fascinum tollit, quae galgago dicitur*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7613. *Baccar, herba est, quae fascinum depellit*, apud Seruium. V. Lex. Mart. in h. v.

† BACCARIVM, *vas aquarum*. Glossar. vet. Cod. reg. 7641. V. *Bacca* 2.

BACCARIVS, vaccarius. Charta Longobardica an. 774. apud Vghellum in Archiep. Beneuent. *Item et in eodem Gastaldato concessimus baccarios: hi sunt Grauso cum vxore et filiis*, etc. V. *Baca*.

BACCATVS, V. *Bacchatus*.

BACCAVLVM, *feretrum in quo mortui efferuntur, et dicitur à Bacca.* Sic Glossar. MS. Montis S. Eligii Atrebat. Miracula S. Withuni t. 1. Iulii p. 331. *Baccaulo imponerent atque ad sancti praesulis corpusculum deferrent.* V. *Bacapulus*.

BACCEA, vas aquarium. V. *Baccinium* in *Bacca* 2.

BACCELARIA, BACCELARIVS, BACCELERIA, V. *Baccalaria*.

BACCELLARIVS, V. *Baccalarius* 3.

BACCELLERIA, ordo ipse *Baccellariorum*, V. *Baccalarius* 2.

BACCEVS, idem forte quod *Bacca* (2). Hist. Mediani Monasterii pag. 243. *Albae quinquaginta, succinctae de serico duae, tertiaque de auro, bacci quatuor, cingula serica duodecim.* † Nisi legendum *baltheus*.

BACCHA, Belgis *Bâke*, Specula, pharus, signum, vel vas littorale, pro nocturno nauium accessu. Gualterus in Vita S. Caroli Com. Flandr. n. 20. V. *Becconagium*.

BACCHALARIA, V. *Baccalaria*.

BACCHALARIARI, Baccalaurei ordine donari in Academiis, apud Roberrum Goulet in Compendio jurium et consuetud. Vniuersitatis Paris. fol. 4. V. *Baccalariare.*

BACCHALARIATVS, V *Baccalariatus.*

BACCHALARIVS, V. *Baccalarius.*

BACCHANIA, *furor*, Papiae. V. *Bachania.*

BACCHARIVM, V. *Bacca* 2.

BACCHATVS. (1) GEMMIS BACCHATVS, vnionibus ornatus. Nicolaus Specialis de Rebus Siculis l. 6. cap. 14. apud Murator. to. 10. col. 1045. *) BACCATVM, *margaritatum*, in Gloss. Isid. BACCATVM *gesteinit* (gesteinet) in Gl. Rabani. V. *Baca* 2. (2) † Amens, vltra modum accensus. Ch. Ms. a. 1351. *Eius amoris flamma bacchatus.*

BACCHINON, BACCHINVS, V. *Bacca* 2.

BACCHO, V. *Baco.*

BACCHONICHA, BACCHONICA, V. *Bacca* 2.

BACCILATER, *vinum*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646.

BACCILE, V. *Bacca* 2.

BACCILOTVS, peluis. Inuent. thes. Sedis apost. a. 1295. V. *Bacca* 2.

BACCINAE PELLES, apud Chrodegangum in Regula Canonicorum Metensium cap. 29. vbi Editio Acheriana habet *vacinas.* Vide *Baca* et *Bacca* 2.

BACCINIVM, V. *Bacca* 2.

BACCINVM, V. ibidem.

BACCINVS. (1) Vrceus, vel pelvis. Ch. an. 972. in Append. de Marc. Hisp. p. 901. V. *Bacca* 2. (2) BACCINVS, BACILIS, mensurae aridorum seu granorum species. Ch. a. 1270. inter not. in diss. 6. Garamp. ad Hist. B. Chiarae p. 199. *Baccinos currentes ad baccinum episcopatus, qui dicitur Strozaprete.* Alia a. 1276. ibid. *Ad tres quartengos grani ad antiquum, et ad ... bacilem et dimidium.* Vide *Bacha* 3.

BACCO, V. *Baco.*

BACCONES. Gloss. Lat. MS. Reg. *Rustici, baccones, agricolae, coloni.* ... *I.* Papias: *Baccunnus, rusticus, stultus.* Sic etiam in Vet. Gloss. Sangerman.

BACCVE, *clamore.* Papias.

BACCVNNVS, V. *Baccones.*

BACCVS, BACVS, Gall. *Bac*, nauigii latioris species in fluuiis, quorum etiam vsus est ad transuehendos equos et currus. Charta Roberti Comitis Mellenti in Tabul. Fiscanensi fol. 10. *Confirmaui - - liberum transitum nauibus suis et baccis, quidquid ferant de suo proprio.* V. *Bacca.*

BACELLVS. (1) Baculus, bacillus. Gloss. Lat. Graec. *βακλίον, bacillum*; *βακτηρίδιον, bacillum.* Vide S. Hieron. in Regula S. Pachomii cap. 81. et Gregorium Turon. lib. 2. de Mirac. cap. 22. (2) Scaphula, diminut. a *Baccus.* Hist. Ms. Beccens. Monast. p. 520. (3) † Diminut. a *bastum* vt videtur, clitella, sagma, vel jumentum sagmarium. Reg. S. Iusti ex Cam. Comput. Paris. *Item quilibet bacellus ad clauos, qui frequentat forestam, debet 11. Sol. per annum.*

BACENVS, V. *Bacio.*

BACERVS, *barefactus.* Gloss. Isid. Excerpta scribunt, *Arefactus.* Caspar. Barthius scribendum censet, deleto *Bacerus: Baro, fatuus.*

BACETA, mensura olei, apud Italos. Statuta Veronensia lib. 3. cap. 83. *Vbi dicit vnum minale, intelligatur, quod idem juris sit in vna baceta olei.* V. *Baccus.*

BACHA, nauigii pars. Informationes ciuitatis Massil. de Passagio transmarino ex Cod. MS. Sangerman. *Item aperient pro bacha XXVI. palmos.* Cymbam esse, quam Galli *Bachot* vocant, credendum esset, nisi de mensuris lignorum, quae ad nauem pertinent hic ageretur. *) Germanis inferioribus et Belgis Back est prorae pars interior, forte ab Angl. *Beac* et Gall. *Bec*, rostra. V. etiam *Bacca.*

BACHALARIARE, V. *Baccalariare.*

BACHALARIVS, V. *Baccalarius.*

BACHANALITER, *furiose* in Vocab. comp.

BACHANIA, *furor*, Ioanni de Ianua: *Debachatio*, insania. Baldricus l. 2.

Chron. Camerac. cap. 5. Vbi Papias rectius *Bacchania* habet.

BACHARDVS. (1) De Bachardorum secta, circa an. 1204. Hermannus de Lerbeke in Chron. Comit. Schawenburg. p. 26. *Huius Brunonis tempore, quidam fuit de secta bachardorum, Deo et hominibus detestabilis, Bachardus nomine, speciem gerens magnae sanctitatis, sed plenus malitia homo* etc. V. *Beghardus.* (2) Petrus de Dusburg in Chronico Prussiae cap. 277. *Hic quodam tempore dum in infirmitate graui laboraret, vidit vnum Iudaeum et alium Christianum in habitu Bachardorum, vnum à dextris suis, alium a sinistris, stantes et disputantes de articulis fidei etc.* Qua voce Baccalaureos, seu Militares, seu Academicos intelligi putat editor.

BACHARVS. Gloss. Anglo-Sax. Aelfrici: *Bacharus, meresfwyn,* id est, maximus porcus. Somnerus vocem Saxonicam; balaenam, porcum marinum, *a whale* vertit.

† BACHASSIVM, aquarium, aquae receptaculum. Ch. Mſ. an. 1502. V. *Bacia.*

BACHATVS, V. *Bacchatus.*

BACHELLARIVS, V. *Baccalarius* 2.

BACHIA, V. *Bacca* 2.

† BACHILE. (1) *Peluis*, in vet. Glossar. Argent. (2) *Arabice, Faba.* Glossar. med. Simon. Ianuenſ. Cod. reg. 6959.

BACHINAGIVM, V. *Bacinagium.*

BACHINAL, *torcular, pressorium*, et *dicitur à Bachus.* Ioan. de Ianua.

BACHINATOR, († vigil, speculator, sic dictus quod pelui, quam *bachinum* vocabant, percussa, signum dat.) Statutum Edwardi Regis Angl. pro officio Senescalli Vasconiae, in Regesto Constabulariae Burdegal. fol. 80. *Item ordinatum est, quod sit vnus bachinator ad supernidenda omnia castra et fortalitia Regis in toto Ducatu, et ad ea emendare facienda, quando necesse fuerit.* Vocis notionem prodit Chronicon MS Bertrandi Guesclini:

Y auoit vne Gaite toute jour ajournée.
Qui sonnoit vn bacin, quant la pierre est leuée.

BACHINON, BACHINVM, V. *Bacca* 5.

BACHINVS, V. ibid.

BACHIO, *nis, quoddam genus supellectilis*, Vgutioni.

† BACHIRECHVS, forte innuptus, nisi sit nomen religionis vel loci. Acta Mſ. notarii Senenſ. an. 1285. *Item* (relinquo) *centum solidos dominabus Bachirechis.* V *Baccalarius* 5.

† BACHIVM, nauigii latioris species, transuehendis equis et curribus apta. Gall. *Bac.* Ch. Niuelon. Episc. Suess. Mſ. a. 1184.

† BACHOLATA, quantum vase, Gallis *Bachole* vel *Bachoe* dicto, contineri potest, sporta pice illita. Ch. Mſ. a. 1305. *Vnam bacholatam racemorum non pressorum.*

† BACHVS, cupa, labrum, Gall. *Bacquet.* Ch. Mſ. a. 1303. V. *Bacca* et *Bacca*..

BACIA, *Bassia*, latrina, Gallis, *Basse-Chambre*, camera inferior. Hispanis *baxa*, est imus, infimus. Libertates concessae Barcinonensibus a Petro Rege Aragonum an. 1283. MS. In lemmate capitis scribitur *Bassa.* V. *Bazia.*

BACIBALLVM. Fragmentum Petronii de Coena Trimalcionis: *Narratis Melissam Tarentinam, pulcherrimum baciballum.* Galli dicerent, *vn beau bijou.* V. *Baubella.*

BACIFOLLVM. Tabular. S. Flori in Aruernis: *Medietatem molendinorum, bacifollorum, graneriarum, pratorum, alueorum,* etc. Occurrit ibi pluries. Forte molendinum ventarium, sic dictum quod extructum sit in modum *Batifollorum*, seu turrium lignearum. † Rectius intelligi videtur de molendino, quo tunduntur panni, Germ. Walkmühle, idem proinde quod *Batatorium.* V. in hac voce et in *Batifollum.*

BACIGNA, peluis, Gall. *Bassin.* Memorabilia Humberti Pilati an. 1343 ex Aduersariis Cl. D. Lancelot.

BACIGNETVS. (1) † Diminut. *Bacinus*, peluis, V. in *Bacca* 2. [illegible] capit. eccl. Lugdun Mſ. (2) [illegible] quod infra *Bacinetum* Hist. [illegible] phin. tom. 2. pag. 326

BACILE, peluis, in Hist. Dalph. tom. 2. pag. 277. in veteri Dict. [illegible] Mod[illegible]

Monast. p. 102. 115. 249. 394. et superius in *Bacca* 2.

† BACILETTA, vt *Bacignetus* 1. apud Murat. t. 16. Script. Ital. p. 811.

BACILIS, BACILIVM, V. *Bacca* 2.

BACILLA, BACILLE, idem, in Actis SS. Aprilis tom. 1. pag. 774. V. *Bacca* 2.

BACILLETVM, eadem notione qua mox *Bacinetum*, in Hist. Dalphin. to. 2. p. 275.

BACILLVM, vel BACILLVS, lampas in modum *bacini*, apud Lobinell. tom. 3. Hist. Paris. in Glossario: *Tres cerei nocte et die in bacillis argenteis continue ardentes.*

BACINA, V. *Bacca* 2.

BACINAGIVM, BACHINAGIVM, tributum salinarum, ex *baciniis* salinariis, vel quantum salis *bacinus* continere potest. (Germani dicerent Pfannengeld, seu Pfannenzins.) Tabular. Episcopat. Ambian. a. 1265.

BACINETVM, BACINETVS, BASINETVM, cassis, galea in modum *bacini* de qua voce supra egimus in *Bacca*, confecta, leuior *helmo*; Gallis, *Bacinet*, Germ. Bickelhaube. Statuta secunda Roberti I. Scotiae Regis cap. 27. *Habeat pro corpore suo in defensione regni vnum sufficientem auctorem, vnum basinetum, et chirothecas de guerra.*

† BACINETVS, idem. Inuentar. MS. castri Carcass. a. 1294.

† BACINNVS, peluis. Comput. MS. a. 1237. V. *Bacca* 2.

† BACINVM, campana, qua monachi cientur ad refectorium, quaeque appenditur in claustro. Acta capitul. eccl. Castel. a. 1288. in Garamp. Dissert. 6. ad Hist. b. Chiarae pag. 198. V. *Cymbalum* et *Bacca* 2.

BACINVS, V. *Bacca* 2.

BACIVM, V. *Bacca* 2.

† BACIO, BACENVS, idem quod *Bacius*, vrsatus nummus Bernensis, primum in Heluetia, deinde etiam in Germania cusus, Germ. ein Batzen; quinta decima pars floreni. *) Etymon vocis quidam deducunt a Germ. voce Bätz, vrsus, quia haec moneta vrsi figura erat insignita, alii ab obsol. batzen, cudere, alii denique ab Ital. *Pezzo*, Gall. *Piece*, ein Stück. Cambris *Bath*, teste Wachtero, quaecumque est moneta.

BACIVS, monetae genus. Res Moguntiacae a Georgio Christiano edit. 1722. p. 19. col. 2. de destructionibus Moguntiae. V. *Bacio*.

BACKBERYNDE, V. *Bacherend*.

BACLE, ὑποδήματα γυναικεῖα σκηνικά, i. e. *Calcei quibus mulieres vtebantur in scena.* Vetus Gloss. Lat. Graec. V. *Bache*.

BACO, BACCO, BACHO, etc. ex Gallico et Anglico *Bacon*, qua voce promiscue donantur porcus saginatus, vstulatus et salitus, et petaso aut perna. Will. Brito in Vocabul. MS. *Petaso dicitur perna porcina, Baçon, Gallice.* Capitulare 2. a. 813. c. 10. *Farinam, vinum, baccones,* etc. Vetus MS Corbeiense, cui titul. de *Mensa Abbatis: Habet idem famulus de porco vslato, qui dicitur bacons, tres juncturas versus testam, similiter tres versus caudam. De porco qui dicitur Escandeis, habet totum mamillarium a gutture per ventrem vsque ad caudam.* Chrodegangus in Regula Canonicor. Metensium cap. vlt. *De lardo baccones accipiat sexaginta* etc. Vetus Charta apud Malbrancum l. 2. de Morinis c. 46. *Vt quicunque Aduocatus fuerit ad regalem expeditionem iturus, vnum baconem, et vnam pensam caseorum - - accipiat.* Vbi Malbrancus *Baconem* nummum esse argenteum perperam putauit, vt eodem l. c. 16. *Pain de Munition* vertit. V. etiam *Bassa*. *) Plerique vocem hanc deducunt a Germ. Bach, porcus siluestris, aut ab obsol. Back, tergum. Sed potius ad familiam vocis backen, torrere, frigere, pertinere videtur. Thuringis Gänsebake est anser fumo torrefactus, et in Ch. Gall. a. 1350. apud Carpentarium *Morue baconnée*, asellus salitus et exsiccatus.

BACONA, eadem notione, in Chartulario Camalariensi dioec. Anicien. *Ad verenas est vnus masus qui reddit pro meyssos quartum et recetum, et in Kal. dimidium baconae.*

BACONUS, idem, in Hist. Dalphin. to. 1. pag. 98. col. 1. et infra in voce *Bassa*.

BACTEA, inter pocula recensetur a Papia in voce *Vasa*. Legendum forte *bachia*, quae vox alibi apud eumdem occurrit. Locum vide in *Bacca* 2.

† BACTENDERIUM, molendinum vbi panni tunduntur, Germ. Walckmühle, idem quod *Batatorium*. Ch. MS. a. 1394.

BACTERIS, *baculus*. Papias MS.

BACTERIUS, βακτηρία, βάτηριον, βάκτρον, *baculus*, scipio. S. Audoënus in Vita S. Eligii 2. pag. 23. Cap. 61. Vita SS. Iulii et Iuliani apud Mombritium c. 3.

† BACTISTERIUM, flagellatio, verberatio. Stat. a. 1337. ap. Garamp. in Ind. ad Hist. B. Ghiarae p. 500. V. *Battimentum*.

BACTITOR AURI, malleator, bractearius, Gall. *Batteur d'or*, in Actis SS. Aprilis to. 3. p. 514.

BACTRACITE, *lapis scissibilis*. Papias MS. † Legendum *Batrachites*, βατραχίτης, lapis, ranae (βατράχου) similis colore, vt ait Plin. l. 37. c. 10.

BACTROPERATAE, VACTROPERITI: ita Philosophi appellati quod baculum et peram ferrent, ex Graec. βάκτρον, *baculus* et πήρα, *pera*, *saccus*. S. Hieronymus in cap. 19. Matthaei: *Ex hoc praecepto arguit Philosophos, qui vulgo appellantur bactroperatae, quod contemptores saeculi et omnia pro nihilo ducentes, cellarium suum vehebant.* Vbi leg. *bactroperetae*. Sed per *peram* videtur intellexisse Hieronymus vtres vinarios, quos secum ferebant peregrini; cuius locum respexit indubie Papias, dum dixit, *Bactroperitas esse qui portant vinum in vtribus:* sic enim habet MS. Codex, vbi editus *vinum vtris*. Canones S. Patricii Hibern. cap. 17. *Monachi sunt, qui solitarii sine terrenis opibus habitant sub potestate Episcopi vel Abbatis: non sunt autem Monachi, sed Vactroperiti, hoc est, contemptores solliciti ad vitam perfectam in aetate perfecta.* Scribit Brocardus in Edit. Veneta 2519. part. 2. cap. 2. Armenios suo tempore Monachos appellasse *Vatropetas*: voce, vt videtur, contracta ex *Bactroperatae*.

BACTULUM, κόκανον Vetus Glossar. Lat. Graec. *id est, Pistillum seu mortarium, id in quo aliquid contunditur.* Supplem. vero Antiquarii: *Bactulum*, κυπαλόν, *baculus*.

BACUCEI, homines certo quodam daemonum genere correpti, vel potius daemones ipsi, dicuntur Cassiano Collat. 7. cap. 32.

BACULA, scaphula, in Encom. Emmae reg. Anglor. l. 2. p. 168. V. *Baccas*.

BACULARE, baculo caedere. Speculum Saxon. l. 1. art. 68. §. 1. *Qui alium baculauerit, ita quod loca tumescant laesa*, etc. Lib. 3. art. 37. *Qui alium sine vulnere percusserit, aut baculauerit*, etc, Matth. Paris an. 1251. *Et quia noluit eorum commentis obsecundare, baculatus est grauissime.* Vtitur praeterea an. 1188. etc. 1253. pag. 108. et 573.

BACULARIS, V. *Baccalarius* 2.

BACULARIUS. (1) Apparitor, *seruiens*, bedellus, qui *baculum* manu gestat insignum suae functionis, Gall. *Sergent*. Constitutiones Petri Episcopi Ruthenensis Legati Apostolici in Regno Cypri an. 1312. cap. 42. *Item quod bacularii nostri, et etiam Ecclesiae, omnes illos, qui contra dictas Constitutiones facerent, vel aliquam praedictarum, ex tunc aperte potestatem habeant citandi eos personaliter coram nobis* etc. V. *Virgarius*. (2) Saepe pro *Baccalarius* Academicus legitur apud Rymer. to. 12. Sic pag. 708. V. *Baccalarius*. (3) † Qui episcopo vel abbati est a *baculo* seu pedo, Stabträger. Acta SS. t. 2. Aug. p. 688.

BACULOSUS ECCLESIASTICUS, in Praefatione legum Hoëli Boni Regis Walliae, dicitur Episcopus aut Abbas, qui baculo pastorali insignitur.

BACULOTENTIM, bacculo innitendo. Gonzo Abbas in Miracul. S. Gengulphi num. 4. *E stratu sese corripuit*.

corripuit, baculotentim asinum ascensurus adiit, super quem se leuari petiit. BACVLVS. (1) BACVLVS PASTORALIS, pedum, *cambuta*, Episcoporum et Abbatum. Carolus Calv. ad Nicolaum PP. de causa Ebonis: *Omnesque Suffraganei, qui eo absente ordinandi fuerant, annulos et baculos, et suae confirmationis scripta, more Gallicarum Ecclesiarum ab eo* (Archiepiscopo) *acceperunt.* Geruasius Dorobernensis an. 1183. BACVLVS EPISCOPALIS, apud Lambert. Schaffnab. an. 1071. Petr. Damian. lib. 2. Epist. 2. Vita S. Burchardi Episcopi Wirtziburgensis c. 1. *Baculos Pastorales* habere Abbates, iisque inuestiri solitos, palam est. Ordericus Vital. lib. 8. *Per baculum pastoralem, vt eo tempore moris erat, Coenobii curam - - commisit. Baculi et annuli controuersia, inter Regnum et Sacerdotium,* seu de inuestituris Ecclesiarum, apud Will. Tyrium lib. 12. cap. 25. BACVLVS CHORALIS, quem defert Abbas in Choro, seu cambuta, in Vitis Abbatum S. Albani pag. 92. et tom. 2. Concilior. Angliae, de modo constituendi Abbatis exempti, sub an. 1235. cap. vlt. BACVLVS NOTITIAE, V. in *Budlasta*. BACVLI POENITENTIVM, quibus, inquit Honorius Augustod. lib. 3. cap. 77. eorum *peregrinatio* innuitur; *quia se a regno Dei alienant:* vnde cum Ecclesiae reconciliabantur, eos deponebant. Ordo Romanus. BACVLI CANTORVM, quos ii in Ecclesia deferebant. Honorius Augustod. lib. 1. cap. 24. Adde c. 74. Hinc forte manauit, vt *Cantores et Praecentores* in Ecclesiis, dum sacrum peragitur officium, baculos argenteos teneant. BACVLVS PEREGRINATIONIS, V. *Bastroperetae* et *Burdo*. BACVLVS IESV, summae apud Hibernos venerationis, per quem vulgari opinione sanctus Patricius venenosos ab insula vermes eiecit. V. Siluestrum Giraldum in Topog. Hibern. dist. 3. c. 34. et l. 2. de Hibern. expugn. cap. 18. † BACVLVS PRAEPOSITVRAE, praepositi officium et eiusdem officii emolumentum. Ch. Ms. a. 1350. in Bibl. Reg. † BACVLVS CONFRATRIAE, vexillum in quo Patronus piae alicuius Societatis depictus est, vel fustis quo illius imago defertur. Ch. Ms. a. 1353. in Bibl. reg. V. *Baderius*. † BACVLVS PASTORIS, virga, seu jus exscindendi virgas, quae pastori vel bubulco necessariae sunt. Ch. a. 1205. Ms. *Concessit - - baculum pastoris de omni arbore, excepta quercu.* BACVLI REGII *in signum saluae gardiae appositi*, in Aresto Parlam. Paris. 2. Ian. an. 1321. et in Praecepto Philippi V. Franc. Regis to. 1. Ordinat. Regum Franc. pag. 670. et seq. V. *Brandones*.

(2) Non tam sceptrum, quam *virga*, Regum, regiminis insigne; quomodo Graeci βακτηρίαν, quandoque vsurpant, quam τῆς ἀρχῆς fuisse symbolum, extrema Graecia, tradit Pachymeres lib. 4. cap. 29. et δικανικίκ appellatione, in Magistratibus, non semel donat Codinus de Offic. aulae Constantinopolitanae. Apud Francos vero *Baculus* imperii nota fuit praecipua, adeo vt eius traditione regia dignitas designaretur. Ita enim Guntrannus Childebertum nepotem sibi successorem declarauit, vt auctor est Gregorius Turonens. l. 7. c. 73. et ex eo Aimonius l. 3. c. 69. *Rex Guntrannus data in manu Regis Childeberti hasta, ait: Hoc est indicium, quod tibi omne regnum meum tradidi.* Ita hastam et sceptrum confundit Claudianus lib. 2. in Rufinum:

> *Deserat Illyricos fines, Eoa remittat*
> *Agmina, fraternas ex aequo diuidat Hastas.*
> *Nec sceptri tantum fueris, sed militis haeres.*

Annales Francor. Bertiniani a. 849. *Hludouicus et Carolus germana caritate conuenientes, tanto amoris vinculo deuincti paruerunt, vt alter alteri baculos publice tribuendo, Regum vxores et liberos superstiti commendaret.* Hac quippe *Baculi* mutua traditione foedus inuicem sanciebant ac firmabant, quomodo Ditmarus

l. 7. p. 99. *Concambium mutuis baculis firmatum* ait. Baculi quippe traditio symbolum fuit inuestiturae, quod a prisco illo Regum Francicorum ritu fortasse profluxit: nam per illam mutuam a Hludouico et Carolo baculi factam traditionem, vterque Regna sua sibi inuicem commendabant. *Baculus* autem iste Regius *aureus* fuit, vt est apud Theganum de Gestis Ludouici Pii cap. 19. et in iisdem Annalibus Bertinianis a. 876. Neque forte aliud fuit *sceptrum Regale*, quod in lib. 1. de fundatione monasterii S. Clementis in Piscaria dicitur datum ab eodem Imperatore eidem monasterio *quod gestabat in dextra, vt illud abbas portaret in solennibus festis, in loco baculi pastoralis*. Eiusmodi enim *baculi* regii forma fuit, vt baculi pastoralis formam quodammodo referret, atque adeo hastae, cum longior esset. Monachus Sangallensis l. 1. de Gest. Caroli M. c. 19 de quodam Episcopo: *In tantum progressus est proteruiam, vt virgam auream incomparabilis Caroli, quam ad statum fieri iussit, feriatis diebus vice baculi ferendam pro Episcopali ferula improuidus ambiret*. Quo loco Carolus *sceptrum* virgam eamdem vocat. Ex quibus patet, promiscue virgam et sceptrum appellari, quod *baculus* longior fuit, et staturae Principis par; quomodo non ab Antoninis duntaxat Caesaribus, et Ottone III. Imp. gestatos baculos, obseruat Marquardus Freherus; sed et a Regibus Galliae tertiae stirpis praelatos, testantur praeter Scriptores, eorum nummi aurei, in quibus et *sceptrum et virgam* gestant. Aliud tamen fuit sceptrum a baculo; quippe in Ordine ad coronandum Regem edito a Menardo, non modo sceptrum Regi porrigitur, sed et virga, quae quidem *baculus* appellatur in Cod. MS. Senonensis Ecclesiae, in quo idem Ordo describitur, non iisdem licet omnino verbis. *Ad baculum dandum: Accipe baculum, sacri regiminis signum, vt imbecilles consolides, titubantes confirmes, prauos corrigas, rectos dirigas in viam salutis aeternae*. Sceptrum vero *virgam* appellat: *Accipe sceptrum Regiae potestatis insigne, virgam scilicet rectam regni, virgam virtutis, qua te ipsum bene regas etc.*

(3) BACVLVS PLVMMATVS, an scopula plumea, Gall. *Balay de plumes?* Chartularium S. Cornelii Compendiensis: *Haec sunt nomina vtensilia de Ruminiaco - - Et 19. culcitrae bonae et 14. puluinaria tam bona quam parua, duo baculi plummati*. † Annon potius puluinaris species, quod Galli *Rondin* dicunt, a forma rotunda et longiore?

(4) † Aspergillum. Testam. an. 1370. Mſ. Ch. a. 1425. Mſ. in Biblioth. reg.

BACVNNVS, V. *Baccones*.

BACVS. (1) Vermis, Italis *Baco*, vel *Bago*. Occurrit in Actis SS. t. 3. Martii p. 602. (2) Mensurae frumentariae species. Tabular. Montismorilionis in Pictonibus fol. 64. *Baci frumenti, quos vulgo boisselles vocamus*. (3) † Nauigii species. Ch. Mſ. Phil. Aug. a. 1216. in Bibl. reg. V. *Baccus*.

† BACVT, vel BATVT, forte molendinum, vbi tunduntur panni, i. q. *Batatorium*. Ch. Phil. Pulcri an. 1309. in Bibl. reg. *Cum orto, plateâ, et curtili et cum bacut dictis hospitiis et aedificiis contiguis*. V. *Bactenderium*.

BACVVM, cadus minor, Gall. *Baquet*. Capitulum Gener. S. Victoris Massil. an. 1531. *Eleemosinarius teneatur prouidere de mappis, saluietis et vasibus seu bacuis ad lauandum pedes pauperum*.

BACYNIS, peluis, Gall. *Bassin*, Germ. Becken. Formulare Anglicanum pag. 427. in Testamento Iohannis de Neuill. an. 1386.

BADA. (1) (*) Tributum, collecta publica, praestatio publica, annuus census ex frumento et aliis, *precaria*; a German. Bete, Bede, eadem notione, quia hae praestationes olim blande et per rogationes et suasiones exigebantur.) Charta Amelii Episcopi Tolosani anno IIII. in Tabul. Abbat. Conchensis in Ruthenis num. I. *Omnis census, et omnis fiduciae et omnis reditus, et badae macello*.

macellorum et *salis, et omnes donationes sint Monachis*, etc. V. *Vada* (2) († Vigiliae, excubiae; item et ipse vigil, speculator. V. *Wactae.*) Statuta Arelat. MS. art. 146. *Commune habeat in dicto castro tres guachas, et vnum fornerium, et vnum fornelerium, et vnum porterium, et vnum badam, et septem alios seruientes ciues Arelatis et non extraneos.* † Ch. a. 1203. in Bibl. reg. *Non tenebamini ad gachas, vel ad badas, vel ad failhas* etc. Alia a. 1362. *Custos siue bada stans in pignaculo ecclesiae etc.* Adde Probat. Hist. Nem. t. 2. p. 159. et 163. *) Quid si a Germ. infer. Bade, super Bothe, nuncius?

BADACGIVM, V. *Badatgium.*

BADALATIVS, ex Ital. *Badalucco*, velitatio, certamen, qua voce vtitur Ioannes Villaneus hac notione l. 7. cap. 6. 12. 68. lib. 18. 55. Historia Obsidionis Iadrensis lib. 1. cap. 24. *Scaramutias seu badalatios* (melius *Badalucios*) *conficiebant.* Hinc BADALVCCARE, eidem Villaneo l. 8. cap. 76. lib. 9. cap 51. 322. pro *velitare*, scharmutziren

† BADALLVM, lignum in os insertum, Hisp. *Badal*, Gall. *Baillon*, Germ. Knebel. Ch. Mſ. a. 1379. V. *Badals.*

† BADALOL, eadem notione, in Ch. Mſ. a. 1313.

† BADALS, oscitatio, Gall. *Baillement.* Mirac. Mſ. Vrbani PP. V. *Et tractus sine Badal fecit.* V. mox

† BADALVCCVS, BADILVCVS, ab Ital. *Badalucco*, leuis pugna, Germ. Scharmützel. Murat. t. 12. Script. Ital. p. 719. BADALVCHVS, ibid. t. 19. p. 765. V. *Badalatius.*

† BADALVCHVM, instrumentum quo coturnices capiuntur. Stat. ant. Florent. l. 3. c. 177. *Nullus capeat quakeas ad qualgetorem, vel ad scudiccinolum, vel ad badaluchum.*

*) BADANTERIVM, balneum publicum, Germ. Badstube; teste Schiltero in Glossar.

BADARE, *oscitare*, in Gloss. Isid. ad vocem *Hippitare*, quam vide. † Ab Ital. *Badigliare*

† BADARELLVS, ensis species, Gallis *Badelaire.* Ch. Mſ. a. 1382. V. *Badelare.*

† BADARENSIS, pro *Bandarensis*, apud Murat. t. 21. Script. Ital. p. 79.

† BADARNA, caldaria in qua sal conficitur, in Ch. a. 1269. inter Probat. vlt. Hist. Trenorch. p. 215. Pro *Baderna*, vt legitur in alia a. 1264. ibid. p. 216. V. *Badierna.*

† BADATGIVM, tributum, quod ratione boum pendebatur, seu pro pari boum aratorum, vel pro aratro, i. q. *Bouagium.* Ch. Mſ. Henr. Episc. Claromont. an. 1392. in Bibl. reg. *Petebamus nobis solui, quoddam tributum, appellatum Badatge, videlicet per quemlibet habitantium praedictorum tenentium boues arabiles - - vnum quartonem bladi - - In dicta villa jus commune, - - saluis tamen - - nostris omnibus aliis juribus, tam pedatgii, mudatgii, badatgii et aliorum redituum.* Vbi littera *t* additur ex dictione Aruernica. *Badacgium* edidit Secousse t. 8. Ordinat. reg. Franc. p. 199. et 206. *) V. etiam *Bada* 1.

† BADELARE, BADELARIS, ensis breuis species, Gall. olim *Badelaire, Baudelaire*, et *Bazelaire*, nunc *Coutelas.* Ch. Mſ. a. 1354. *Quendam gladium seu badelare.* Alia a. 1355. *Cultellos suos badelares - - euaginauerunt.* V. *Badarellus, Basalardus* et *Bazalardus.*

BADELLARIA, officium apparitoris, Gall. *Bedeau.* Hoc officium vt et alia non magis illustria in emphyteusim interdum data fuisse, satis probat Hist. Dalphin. to. 1. pag. 98. col. 2.

† BADELLVS, pro *Bedellus*, apparitor, seruiens, saepe occurrit.

† BADERIA, districtus et officium *Baderii*, seu apparitoris, vel fructuum custodis. Ch. a. 1192. in Chartul. Cluniac.

† BADERIVS. (1) Apparitor, i. q. *Bedellus*; item fructuum et messium custos. Ordinat. reg. Franc. t. 8. p. 110. Ch. Mſ. a. 1308. in Bibl. reg. (2) BADERIVS FESTIVALIS, vexillum in quo patronus piae alicuius societatis depictus est, i. q. *Baculus Confratriae.* Ch. Mſ. a. 1323.

BADERNA, V. *Badarna* et *Bagerna*.

† BADIERNA, caldaria, in qua sal conficitur, Germ. Pfanne. Ch. Ms. a. 1177. V. *Badarna* et *Bagerna*.

BADILE, *ligo*, vox Italica. In Statutis Mediolan. 1. part. c. 251. part. 2. c. 291. V. *Zapa* 2.

† BADILLVS, vt *Badile*, in Stat. Crimin. Cumanae c. 138.

BADALVCVS, V. *Badaluccus*.

BADINEVS, lanceae genus, vt videtur; vbi enim arma, de quibus hic, enumerantur, lanceae, loco *Badinei* occurrit mentio. Ch. an. 1377. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Stephanus Abbas dedit Monasterio pro arnesio, pro defensione et tuitione, videlicet balistas, viratones, panesia, badineos*, etc.

BADITIS, Gallis veteribus, herba, quae Graecis νυμφαία, Latinis *Clava Herculis*. Marcell. Empir. c. 33.

BADIVOLA, V. *Bajulona*.

BADIVS, V. *Bagus*.

BADLIA, consensus, laudamentum. Ch. pro Monast. Gellonensi apud Stephanot. part. 2. Antiquit. Benedict. Occitan. pag. 334.

BADVS. († Amphorae species, vel peluis, vt videtur, si mendum non est. V. *Batus* 1.) Murator. to. 2. Scriptor. Ital. pag. 369. col. 1. in Chronicis Casinensibus ab Anastasio Seniore: *Scutellam argenteam, et scattones tres, garales duos, badum aureum vnum, equos tres* etc.

BAELMONDEN, V. *Ballomer*.

BAEN, vel BAHEN, *est lamina auri ab aure ad aurem, qua familiares Regum vtebantur. Ornamentum colli ex auro et gemmis, quod alio nomine torques potest dici.* Ita Glossae Isid. Ioannes de Ianua, et Mamotrectus: *Bahen: ornamentum est colli, ex annulis aureis confectum: Bahen enim Graece, corona Latine secundum Rabanum.* Lib. Macchab. c. 13. v. 37. *Coronam auream et bainem, quam misistis, suscepimus.* Aliae Edit. habent *Bahen*. Graeca vero βαΐνην.

BAEOL, vasis species, vox Cambrica, in Legibus Hoëli Boni Regis Walliae cap. 15. Apud Armoricos *Beol* vel *Baeol* cum *ae* diphthongo est vas, quod Latini labrum vel labellum, Germani Balge dicunt. Dauies Cambro-Britannus scribit *Paeol*, *Amula*, quod idem omnino est ac *Baeol*. V. *Baiula*.

BAERNA, V. *Bagerna*.

BAFER, *grossus*, *agrestis*, in Breuiloquo. Papias addit, *Ferinus*.

BAFFA, BAFO, idem quod *Baco*. Papias: *Perna, vulgo Baffa dicitur.* Alio loco: *Petaso, Baso.* Rursum: *Petasiunculus, perna lardi, id est, dimidium basonis.* Ioan de Ianua: *Perna, baconus, vel baffa porci.* Idem: *Petaso, perna porci, baconus, seu baffa.* Occurrit in Statut. Veronens. lib. 1. cap. 35. †|Partem cuiusuis rei significare videtur, vnde Gallis *Baffe*, fasciculus. V. *Baffo*.

† BAFFICVS, vel BAFFITVS, spurius illegitimus, Germ. Bastard. Testam Io. Chati a. 1482. in Bibl. reg. *Do - - Helioto baffico siue bastardo* etc. Ch. a. 1495. inter Probat. t. 4. Hist. Nem. p. 61. *Exponentes infantes baffitos.*

† BAFFO, vt *Baffa*. Ch. a. 1249. inter Monum. eccl. Aquileg. c. 74. *Quando interficiuntur porci pernarum, et oues baffonum* etc.

BAFFOR, pro *Bosporus*, vel *Bosphorus*. Nicol. Triuettus in Chron. an. 1190. *Transito Baffore, seu brachio S. Georgii, transiit in Armeniam.*

† BAFICIVM, mensura frumentaria, i. q. *Raficius*; nisi ita legendum sit. Ch. Ms. a. 1277. *Duo milia - - baficia tritici.*

BAFIVM, V. *Baphium*.

BAFO, V. *Baffa* et *Baffo*.

BAFVMARIA, templum Mahumeto dicatum, quod aliis *Machumaria* dicitur. Raimundus de Agiles: *In Ecclesiis autem magnis Bafumarias faciebant.* Alibi: *Habebat et monticulum - - vbi duae erant Bafumariae, et quaedam sepulcrorum casalia.* Charta an. 1109. apud Vghellum in Archiep. Genuensib. *Tertiam partem Tripolis ab vno mari vsque ad aliud, prout Regis Busamaria determinat.* Sed leg. *Bafumaria*. Qui porro aliis *Mahumet* eidem Raimundo *Bahumet* appellatur. V. *Mahum*.

BAGA. (1) Arca, Gallis *Coffre*; vnde vox *Bague*, et *Bagage*. Ch. Decani Ecclesiae Leichefeldensis in Monastico Anglic. tom. 3. pag. 237. *Ducentas marcas pecuniae in quadam baga de Walley, in quadam cista nominata cista gratiae - - duximus reponendas.* Infra: *Mutuum huiusmodi de bonis ecclesiae communibus bagae praedictae realiter restituat.* Gallis vero olim *Bague* pro *Bagage* in vsu fuisse testis est Chronicon dictum *Scandaleuse* Edit. 1620. pag. 251. *) Schiltero in Gloss. p. 72. vox *baga* in locis modo laudatis non est cista, sed *pagus*, districtus. „Longe „aliud quid, verba eius sunt, fuit „cista gratiae, aliud *Baga* quaedam „*de Walhey*, in qua illa cista fuit. „*Walhey* autem sine dubio nomen „est dynastiae alicuius, diuisae in „*bagas* siue pagos.„ (2) Saccus, ab Anglico *Bag*. Skinner. in Etymol. Angl. ad vocem *Baggage* oriri putat a *Bag*, saccus: *Quia*, inquit, *pleraque exercitus necessaria saccis condita circumferuntur.* Certe de saccis, non de thecis intelligendum, quod refert Rymer. to. 5. pag. 217. cum dicatur *Bagas ex cgneuace*, id est, ex tela cannabina factas fuisse, quod arcae seu *thecae* nullo modo competit. (3) Idem quod *Boia*. V. in hac voce. (4) † Gemmeus aureusue ornatus, annulus, Gall. *Bague*, Germ. veter. Baga, Bagge. Testam. Caroli comit. Prov. a. 1481. V. *Baca*.

BAGAGIVM, BAGGAGIVM, impedimenta, sarcinae, Gall. *Bagage*. Hist. Dalphin. tom. 1. p. 63. Rymer. to. 10. pag. 206. col. 2. *Cum armaturis, bogeis, baggagiis*, etc.

† **BAGARDVS**, i. q. *Beghardus*, in Batauia S. p. 180. p. 1.

BAGARIO, *vrceoli genus*, in Gloss. Isid. forte *Baccarium*. V. *Bacca* 2.

† **BAGAROTINVS**, friuolus, futilis, vanus. Instr. an. 1379. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 39. *Occasiones inualidae et inhanes et euasiones bagarotinae.*

BAGASEA, prostibulum, scortum, Italis *Bagascia*, Hispanis *Bagassa*. Charta pro Communia Balneoli an. 1208. ex schedis D. Lancelot: *Si quae vilis persona vt sunt publicae meretrices vel bagasiae*, etc.

BAGATINVS, BAGATTINVS, monetae species apud Italos. Regimina Paduae ad an. 1274. apud Murator. to. 8. col. 424. *Hoc anno de mense Februarii fuit inuentum in clausura Domus Dei per fratrem Rolandum tantum aurum in meaglis quod valuit circa XVII. millia librarum Bagatinorum.* Glossarium vero Italicum ad hanc vocem: *Bagattino, moneta imaginaria, che vale il quarto d'un quattrino, e si chiama anco vn denaio, e picciolo.*

BAGATTARE, nugari, tricari, apud Murator. tom. 2. pag. 214. col. 2. *Cognomine vocatus el Bagatella, propter eius cauillationes vmbratiles et pueriles, vel quod illam artem nouerit bagattandi.*

BAGATTINVS, V. *Bagatinus*.

BAGAVDAE, BACAVDAE. (1) Factiosorum et rebellium hominum cohors, qui solitudines et castra inhabitabant, loci situ munita, atque inde in obuios latrociniis et caedibus grassabantur. Horum nomen primum in Gallia auditum Diocletiano et Maximiano imperantibus, vt auctor est Paulus Orosius lib. 7. cap. 15. et Eutropius lib. 9. ex quibus Hieronymus in Chronico Euseb. *Diocletianus consortem regni Herculium Maximianum assumit, qui rusticorum multitudine oppressa, quae factioni suae bacaudarum nomen indiderat, pacem Gallis reddit.* Victor Scotti: *Per Galliam excita manu agrestium ac latronum, quos bagaudas incolae vocant*, etc. Horum etiam, vt latronum saepe meminit Saluianus, qui sub Honorio et Theodosio vixit. Ex quibus perspicuum fit, *Bagaudarum* defectioni et rebellioni occasionem dedisse judicum et praefectorum auaritiam et rapinam, stetisseque et durasse in Galliis perniciosam hanc factionem longe post Diocletiani aeuum; vnde postea, si non ipsa *Bagaudarum* factio, saltem nomen in Hispaniam transiit. Meminit enim non semel Idacius in Chronico *Bacaudarum Terraconensium*, et *Aracelitano-*

litanorum, sub Rechila et Theodorico Gothorum in Hispania Regibus. *Bagaudarum* etiam meminit Eumenius in Paneg de Schol. instaur. vt et Vita S. Mauricii Mart. ex qua Christianos fuisse docemur. A Bagaudis deinde (2) BAGAVDA, dicta rebellio ipsa, seu ipsa rebellium turba. Prosper Aquit. in Chron.. *Omnia pene Galliarum seruitia in bagaudam conspirauere.* Et mox: *Eudoxius arte medicus - - in bagauda id temporis mota delatus, ad Chunnos confugit.*

BAGAVDAS a *βαγεύειν*, quod est vagari apud Suidam, nescio an vere, deducit Innoc. Cironus in Paratit. Iur. Canon. vt Boxhornius ab Hebraeo *Boguedim*; rebelles. At cum Gallicam vocem esse indicet Aurelius Victor, Altaserra sic dictos censet *Bagaudas*, quasi siluicolas, a voce *gau*, quae Gallis siluam sonat. Quid si a *Bagat*, vel *bagad*, vti scribitur a Boxhornio, quae vox Armoricis et Wallis, proinde veteribus Gallis, turmam sonat, et hominum collectionem? Ita vt ii forte fuerint quos *desertores* vocabant sub Commodo, quorum dux fuit Maternus; nam et ii *innumeri diu Gallias vexarunt*, vt scribit Spartianus, de quibus quidem prae ceteris agit Herodianus. Catholicum Armoricum: *Bagat*, Gall. *assemblée*, *multitude de gens*. Lat. *haec turba*. *Idem haec turma*, *compaingnie de trente*. *Bagat chatal*, Gall. *tropel de grossos bestes*, *ou de brebis*, Lat. *Grex*. *armentum*, *ouileu*. Caeterum *Baogandas*, seu *Baogaudas* habet prima Saluiani Editio an 1530. *Baugaredos* vocat liber de Castro Ambasiae num. 8. *Baccharidas*, Idacius in Chronico in Diocletiano. Non desunt, qui Parisienses vulgo *Badauts* per ludibrium appellant, tanquam a primis *Bagaudis* ortum duxerint.

BAGEA, vel BAGIA, signum, insigne quoddam. Rymer. t. 14. pag. 764. *Et eisdem septuaginta hominibus dare possit septuaginta liberatas pannae laniae, vel signa seu bagias cuicumque, qui de ipso recipere voluerit easdem libertates, signa et bagias ad ipsum seruiendum.* Idem to. 15. pag. 499. *Statutorum de liberaturis signis et bageis.* V. *Bagagium* vbi legitur: *Cum armaturis, bogeis*; hic *Bogea* idem videtur quod *Bagea*.

BAGERNA, BAERNA, BADERNA, caldaria, in qua sal conficitur, ex Gallico BAIGNOIRE, vt videtur. Ch. Reginaldi Comitis Burgund. an. 1037. apud Duchesn. in Hist. Vergiac. pag. 77. et Labbaeum tom. 1. Biblioth. pag. 170. BAERNA, eadem notione habetur in Bulla Eugenii III. PP. an. 1147. in Biblioth. Cluniac. pag. 1410. vt BADERNA, non semel in Charta Ioannis Burgundiae Comitis 1260. apud Petrum Chifflet. in Tornutio p. 476. V. *Badarna*.

BAGGAGIVM, V. *Bagagium*.

BAGIA, V. *Bagea*.

BAGINELLA. Gloss. MS. ad Alexandrum Iatrosoph. *Siliqua Graeca*, *Baginella*.

BAGIVS, V. *Bagus*.

BAGLIA, idem quod *Balia*, Gallis *Bailage*. Ch. an. 1040. ex magno Chartul. S. Victoris Massil. fol 19.

† BAGNACAVALLVM, an equile, seu locus, vbi equi adaquantur vel lauantur? Annal. Caesenat. ap. Murat. to. 14. Script. Ital. pag. 1112. *Casu igne accenso combustum est totum bagnacauallum.*

† BAGNADELLVS, inter res aromaticas recensetur, in Lit. a. 1355. t. 4. Ordinat. reg. Franc. p. 425. *Quasdam quantitates dondi*, *bagnadelli*, *piperis* etc.

† BAGNARESSVS, lauationi inseruiens. *Tina bagnaressa*, cupa, labrum ad lauandum, in Ch. MS. an. 1449.

† BAGNATVS, madefactus, ab Ital. *bagnato*. Stat. Montis-reg. p. 316.

† BAGNIRE, pro *bannire*, vt BAGNITIO, et BAGNVM, pro *bannitio* et *bannum*. Ch. Caroli II. reg. Sicil. a. 1273.

BAGNOLENSES, Haeretici, Valdensium et Catharorum sectatores, in *Tuscia*, *siue in Marchia*, *vel in Prouincia*, vt auctor est Reinerus lib. contra Valdenses cap. 6. a *Bagnolo*,

lo, oppido Occitaniae dicti, vulgo *Bagnols*.

BAGNVM. (1) Pro *Balneum*, seu lotio pedum, quae fieri plerumque solet monachis in monasterio vel Capitulo postquam facta est pauperibus in Ecclesia. Transactio Abbatem inter et Monachos Crassenses an. 1351. ex libro viridi fol. 53. (2) Idem quod *Bannum*, districtus, jurisdictio, justitia; ambitus intra quem potestas porrigitur mulctam et proscriptionem bonorum indicendi, vel bannum promulgandi. Ch. Mathildis Comitissae Niuern. an. 1244.

BAGORDA, ludi publici, Gall. *Fêtes, réjouissances.* Chronicon. Parmense ad an. 1282. apud Murator. to. 9. col. 801. *Pax et concordia facta fuit inter Mediolanenses et Cremonenses et Brixienses. - - Et durauit bene vnum mensem curia de bagordis et aliis solatiis.* V. *Bohordicum*, et mox

BAGORDARE, vox Italica, hastis ludicris ex equis pugnare. Memoriale Potestatum Regiensium ad a. 1216. apud Murator. tom. 8. col. 1083. *Et vineae gelauerunt et Paudum, ita quod milites equitabantur super glaciem dicti Paudi et bagordabant.* Chron. Veron. ad an. 1242. ibid. col. 632. *Et eo anno dominus Henricus de Egna tunc existens Potestas Veronae fecit magnam curiam militum et dominarum cuiuscumque conditionis in palatio communis Veronae, et in foro seu mercato Veronae milites bagordauerunt, et tunc dominae ballauerunt in ponticellis factis extra palatium communis Veronae.* ✝ Vocis originem post Villaneum, Folgor. de S. Geminiano et Franc. Sachet a *Bigordo*, hasta, accersit Vbaldinus, vnde *Bigordare*, melius quam *Bagordare*, ipso auctore, diceretur. Sed et Prouincialibus *Biordar* est discurrere cum equis, et *Biorts*, cursus equorum.

✝ BAGORI, forte calones, et ignaui, homines remissi animi. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 983. *Et ipsi tanquam assumpti et bagori dederunt arma* etc.

✝ BAGVA, pessuli caudati annulus, vnde vocis origo. Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 259. *Soluit - - Petro Stoci fabro - - pro baguis necessariis, dictis verrolhs.*

✝ BAGVARII, Bauari, in Actis SS. t. 5. Aug. p. 258.

BAGVERRA, V. *Bouera.*

✝ BAGVGA, permutatio, vt videtur, i. q. *Barata.* Ch. a. 1208. ap. Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui pag. 873. *Vt non vendant nec dent nobis salem cum forte nec eius simili, neque cum baguga, nec eius simili pro communi, neque pro diuiso* etc.

BAGVLA. Gloss. Anglo-Sax. Aelfrici: *Bagula*, brydel i. *frenum.* Infra: *Bagula, salinare*, brydel. Vbi Somnerus, *forte pagulum*, i. *fraenum.* Hinc emendandae Glossae Isidori: *Pagula, frena.* Legendum enim *bagula.* Auctor τῶν Πατρίων ΚΠ. in Spectaculo I. de Elephante, quem domi continere non poterat dominus: *Αὐτὰς δὲ διὰ τὰς βαγύλας ἐλεοφόρας κρατῆσαι ἐκ ἐνεδίδυ.* Ioannis de Ianua etymon huius vocis est, *a baiulo, as, quia eo equus baiulatur;* quod etymon etiam habetur in Gloss. MS. Montis S. Eligii Atrebat.

BAGVS, *Bagius*, color equi, qui Latinis, *Badius, spadix, phoeniceus*, dicitur, interdum *rutilus*, vt Agellio lib. 2. cap. 26. *Puniceus*, eidem l. 3. c. 9. Gloss. Lat. Graec. *Badius*, χελιδονιαῖος. *Badius* vero a Βαΐς et Βαΐον, ῥάβδος Φοίνικος, Hesychio: quae verba idem sonant quod σπάθη et σπάδιξ, ramulus palmulae. Gloss. Graec. Lat. *Palma*, χεὶρ καὶ βαΐς, καὶ Φοῖνιξ. Sic *Badius* erit quasi βαΐδιος. Vgutio: *Badius, est equus, quem antiqui dicebant vadium, a vado, quia fortius vadit inter caetera animalia. Ipse est et spadix, quem foenicatum Graeci vocant*, etc. V. Palladium in Martio tit. 13. Papias MS. *Spadices equi, bagi, rufati.* Edit. habet *vagi.* Charta Ferdinandi, Regis Maioric. filii an. 1306. *Pro pretio vnius roncini de pilo bagio, quem a vobis nunc emimus.* BAIVS, Gallis *Bay*, Hispanis *Vayo*,

Vayo, eadem notione. Ch. Bermundi II. Regis aerae 1070. apud Yepez in Chronico Ord. S. Benedicti tom. 6. *Ad confirmandam chartam istam commutationis caballum baium, valentem solidos - - accipi.* Madox. Formul. Angl. pag. 423. in Testamento Bartholomaei de Lega. *Vxori suae palefridum ferrantum qui est apud S. Yvonem, et sumerium baium.* BAIARDVS, eadem notione, in Vita B. Aegidii Minoritae n. 51.

† BAHA, pneuma, *iubilus*. V. *Alleluia* 1.

† BAHAGNIA, pro Bohemia in Ch. a. 1330. ex Inuent. Chart. reg. an. 1482. *Behaignons*, Bohemi apud Math. de Couciaco in Caroli VII. p. 712.

BAHEN, V. *Baën*.

BAHVDVM, arcae species, Gallis *Bahud*, Hispanis *Buhul et Baul*, a Germanico behüten, Seruare; quae vox, inquit Menagius in Diction. Etymolog. Gall. saepius de eo qui seruat, vt behalten de re quae continet, includit, intelligitur. Occurrit in Fleta lib. 3. cap. 21.

BAIA. (1) *Rumor*, in Vet. Gloss. San-German. num. 501. (2) Sinus, Gall. *Baie*, Germ. Bay, Anglis *Bay*. Ch. ann. 1210. apud Madox Formulare Anglic. pag. 27. † Hisp. *Bahia* eadem notione. Glossar. vet. Cod. reg. 7646. *Baias, i. portum veteres a baiolandis mercibus vocabant. Baiae calidae, i. aquae calentes. Baium portum.* (3) Palma. S. Hieronym. lib. 2. contra Iouinianum, cap. 9. de Sacerdotibus Aegyptiis: *Cubile iis de foliis palmarum, quas baias vocabant, contextum erat*, etc. Vox recepta apud Graecos recentiores. Hesychius: Βαϊὰ ῥάβδος φοίνικος, καὶ βάϊον. V. Salmasium ad Solinum pag. 410. Allatium de Hebdomadib. Graec. pag. 1441. Innocent. Cironium lib. 3. Obseruat. Iuris Canon. cap. 3. Meursium. et Codini Interpretes.

BAJANVLA, BAJARAMOS, V. *Bajulona*.

BAJARDVS, V. *Bagus*.

BAIARE, lingere, vel linguere. Codex MS. Bibliothecae S. Emmerammi Ratisbonensis: *Petrus, qui Abelardus, a plerisque Bajolardus dicitur - - cui simul afflicto et indignanti per jocum Magister Firricul ait: quid canis plenus nisi lardum baiare consueuit? Baiare autem linguere est. Exinde Bajolardus appellari cepit. Quod nomen, tanquam ex defectu quodam, cum abdicaret, sub litteratura non dissimili Habelardum se nominare fecit, quasi qui haberet artium apud se summam et adipem.*

BAIATA, f. pro *Bouata*, quantum binis bobus potest arari. Amanuensis imprudens pro *ou* facile legere potuit *ai*. Charta Margaretae Comitissae Suyntoniae pag. 1378. *Et de duabus virgatis terrae in eadem villa, scilicet illam virgatam terrae, quam Radulphus Albrock quondam tenuit, et eumdem Radulphum cum sequela sua, et vnam baiatam terrae.* V. *Bouata*.

† BAIBVS, *canallus*, in Glossis antiq. Argentin. V. *Bagus*.

BAICHA, nauicula, scapha, Gall. *Bachot*, apud Rymer. tom. 3. pag. 685.

BAJECISVS, balliuus, Gall. Bailli. Concil. Dertus. an. 1429. tom. 3. Collect. Conc. Hispan. pag. 657.

† BAILA, Italis nutrix, famula, ancilla, Gallis ol. *Balle* et *Baile*. Stat. crimin. Saonae c. 21. p. 36. *Per sclauum vel sclauam, famulum vel famulam, bailam, pedisequam de domo* etc.

† BAILETVS, famulus, minister, f. pro *valletus*. Ch. a. 1364. inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 287. *Cum vno scutifero et vno bailleto*. V. *Bailectus*.

† BAILHARGIA, hordei species, Gallis *Baillarge* et *Baillart*. Ch. Ms. an. 1407. in Bibl. reg. V. *Bailiarga*.

BAILIA. (1) Tutela. Ch. a. 1227. apud Chesnium in Probat. Hist. Castill. p. 44. *Pro bailia et tutela puerorum*. V. *Baiulus*. (2) † Iustitiae, rerumue quarumuis administratio. Testam. a. 1114. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 390. Aliud a. 1121. ibid. 416. (3) † *Balliui* iurisdictio, districtus, eiusdem officio...

emolumentum. Ch. a. 1097. ex Tabul. Gellon. *Quod in tota terra sua -- neque bailiam, neque vicariam, sine gardiam habebat.* (4) † Concessio, pactio, conuentum. Ch. a. 1132. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 467. *Concedo tibi -- omnia placita, et omnes conuenientias et bailias, quas etc.* V. *Baiulia.* (5) † BAILIA, BAYLIA, auctoritas, potestas, Ital. *Balia.* Murat. t. 11 Script. Ital. p. 277. t. 12. p. 1106. V. *Ballia.* (6) † Tributi genus, quod propter protectionem et tutelam exigitur. Ch. a. 1090. in Append ad Marc. Hisp. p. 1186. *Et omnes bailias et omnes malos vsaticos -- dimitto.* V. *Balia.*

† BAILIVIA CARRORVM, seruitium quod a subditis cum carris domino praestatur. Assisia comit. Fuxi Ms. *Item pro bailiuia catorum* (Leg. carrorum) *in quolibet laboratore, sextarium frumenti.*

† BAILIVIATVS, *Bailliui* districtus, iurisdictio. Epist. Lud. XI, reg. Franc. a. 1477. inter Probat. vlt. Hist. Trenorch. p. 278. *In bailiuiatu nostro Matisconensi.*

BAILLAGIVM. (1) Tutela. Consuetud. Lemouic. art. 53. *Liberi --- quamdiu erunt in baillagio eorumdem.* (2) † BAILLAGIVM, BAILLIAGIVM, *Bailliui* districtus, Gall. *Baillage.* Libert. Saluaterr. a. 1369. t. 5. Ordinat. reg. Franc. pag. 696. Ibid. p. 710. V. *Baiulus.* (3) † Datio ad censum, locatio. Chartular. Floriac. fol. 183.

† BAILLEIVM, propugnaculi species, seu locus palis munitus et circumseptus, Gall. *Bail, Baile* et *Baille.* Ch. a. 1272. Ms. *Quod ego turrim meam -- cum bailleio et totam terram meam -- tenere debeo* etc. V. *Ballium* 1.

BAILLETA, traditio ad censum, locatio, Gall. *Bail.* Ludouici Abb. S. Iohannis Angeriac. an. 1420. ex Chartular. eiusd. Monast. pag. 528.

BAILLIA. (1) Tutrix, administra bonorum pupilli. Ch a. 1260. Ms. *Consentiente domina Maria matre liberorum impuberum tutrice et baillia eorum.* (2) Administratio rerum et bonorum pupilli, i. q. *Balia*, *Balium*, et *Bailia.* Testam. Guil. Montispessul. an. 1146. (3) † Armentorum custodia, et ipsum armentum, grex. Inquisit a. 1268. Ms. *Et ibi pascairauerunt omnes baillias ouium etc.* V. *Baiulus.*

BAILLIAGIVM, V. *Baillagium.*

BAILLIARGA, et BAILLIARGIA, species bladi seu annonae apud Pictones. Litterae pro Prioratu de Cheneché in Hist. MS. S. Cypriani Pictav. pag. 436. *Cum tradidisset ad firmam perpetuam 14. sextar. bladorum, siliginis et bailliargae per medium.* Et pag. 434. *Cessit duo sextaria siliginis et quinque sextaria bailliargiae.* V. *Balliargus.*

† BAILLIO, BAILO, i. q. *Ballinus.* Ch. Ludov. X. a. 1315. *Per gentes, bailliones, alios officiarios et ministros.* Ch. a. 1156. V. *Baiulus* et *Baylo.*

BAILLIVATVS, BAILLIVIATVS, i. q. *Baillagium*, bailliui seu iudicis officium, districtus. Ch. an. 1459. tom. 5. Hist. Paris. pag. 705. inter Instrum.

BAILLIVIA, BALIVIA, BALLIA, BALLIVA, Balliui cuiuscunque officium et districtus, Germ. Balley. Edict. S. Ludov. an. 1228. Ch. an. 1298 Ms. Aliae an. 1208. 1285. V. *Balia.*

† BAILLIVIAGIVM, eadem notione. Ch. Ms. Phil. VI. an. 1340.

† BAILLIVIVS, vt *Baiulus* 4. in Ch. an. 1394. in Hist. Lugdun. p. 72.

BAILLIVM. (1) Tutela, Ch. an. 1374 ap. Baluz. to. 2. Hist. Aruern. p. 369. (2) Vt *Bailliuia.* Rymer. t. 2. p. 176.

BAILLIVVS. (1) Idem qui *Baiulus* 4. (2) † Officium monasticum, cui praecipua rerum monasterii administratio pertinebat. Collect. Hist. Franc. t. 10. p. 381. Gallia Christ. t. 11. Instr. p 57.

† BAILLONVS, BAILONVS, i. q. *Baillio.* Inquisit. Ms. a. 1268.

BAILLVM. (1) Tutela. Baluz. Hist. Arnern. t. 2. p. 455. V. *Baillium.* (2) † BAILLVM, BALLVM, a Gall. *Bail*, traditio ad firmam, locatio. Inuent.

Inuent. Chart. reg. an. 1482. V. *Bailleta*.

† BAILLVS, vt *Baiulus* 4. iudex. Ordinat. reg. Franc. t. 6. p. 343.

BAILO, BAILONVS, V. *Bailo*, et *Baillonus*.

BAILVS, V. *Baiulus* 2.

BAINARE, diluere, quasi balneo immergere, Gall. *Baigner*. Bernardus Mon. in Consuetud. Cluniac. MSS. cap. 47.

BAINBERGA, BEMBERGA, tibiale ferrum militis, ocreae, cothurni. Gloss. Theotiscum: *Ocreae, arma crurum, Benbergae*. Germanis veter. Beinberge, tibialia, ocreae, quibus teguntur crura, ποδόψελλα σιδηρᾶ, Leoni in Tacticis cap. 5. §. 4. Lex Ripuar. cap. 36. §. 11. *Bainbergas bonas pro VI. sol. tribuat*. Testamentum S. Everardi Ducis Forojul. in Cod. Donat. piar. et apud Florentium Haraeum in Castellan. Insul. *Bruniam vnam, helmum 1. et manicam 1. ad ipsam opus, bemberga 2. mortariolum argenteum vnum*. Alibi: *Bruniam vnam cum halsberga, et manicam vnam, bemivergas duas*: vbi leg. *bembergas* Eccard. habet *Brimbergas*. Sed censet leg. *Beinbergas*.

BAINEM, V. *Baïn*.

† BAINNADOIRA, cupa, labrum ad lauandum, Gall. *Baignoire*. Inuent. an. 1218. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. 67. V. *Bagnaressus*.

BAINTA, obstetrix. De processu B. Petri de Luxemburgo Iulii to. 1. p. 566. *Vxor Geraldi de Montego - - bainta sine obstetrix*, etc. † Lege *Baiula*.

BAJOCEHVS, († perperam pro *Baiocchus*, ab Ital. *Baiocco*, moneta minutior ex cupro, decima scilicet pars *Iulii*.) Bullarium Casin. to. 2. pag. 614. *Congregatio ipsa aes alienum centum sexaginta duorum millium nongentorum nouem scutorum. et viginti trium Bajocchorum monetae in sorte principali diuersorum etc.*

BAJOLARE, pro *bajulare*. Capitula Monachorum San-Gall. in vet. Discipl. Monast. pag. 35.

BAIOLIA, V. *Baiula* 4.

BAJOLVS, V. *Bajulus*.

BAIRMAN, qui bonis cedit, apud Scotos. Statuta Willelmi Regis Scotiae cap. 17. quod inscribitur, *de cessione bonorum - - Baïrman qui debet fieri, iurabit in curia, quod nihil habet vltra 5. solidos et 4. denarios*, etc.

BAISA. Chartar. Ecclesiae Auxitanae cap. 86. de Anesantio Didrag. *Dedi ancladam quamdam quae attingit a cruce vsque ad baisam: dedi etiam quemdam captum qui est juxta furnum et iuxta baisam*. f. vallem, vel locum submissum a Gall. *Bas*; ni mauis legere, *Balsam*, quae Hispanis est palus, Gall. *Marais*. V. *Baissa* 2.

BAISIARE, pro *Basiare*, in Vinorio vtriusque iuris auctore Iohanne Barberio part. 1. Rubrica de Adulteris.

BAISSA. (1) Michael Scotus de Physionomia cap. 20. *Animalium quaedam habent in capite cornua, quaedam nares, quaedam baissas*; id est, vt videtur labia, sic forsitan dicta a *Basium*, quod labiorum sit vsus ad *baisandum*. (2) † BAISSA, BAISSIA, locus humilis, depressus, paludosus, dumetis et vepribus plenus, Prouincial. *Baisso*, Lemouic. *Besse*. Ch. Ms. a. 1339. V. *Baisa* et *Bessatum*.

BAISSAMENTVM, diminutio; vox Gallica, *Baissement*. Charta ann. 1307. in Regesto 2. Philippi Pulcri Regis Franc. ex Chartophylacio Regio ch. 4. *Et sine excusatione partis, sine diminutione seu baissamento* etc.

† BAISSIARE, demittere, deponere, a Gall. *Bas* infra, seu Germ. vet. baissen, demittere. Ch. Ms. a. 1341. *Brachiis* (braccis) *seu femoralibus baissiatis seu depositis*. V. *Bayssare*

BAISSVALIVM, V. *Bausualium*.

† BAIVARIVS, BAYVELLVS, arbor ad propagationem relicta, Gall. *Baliveau*, nunc *Bailliveau*, vel *Baliveau*. Ch. Ms. a. 1244. *Quod in unoquoque arpento nemoris - - debet dimitti XX Bayvelli*. Alia a. 1325. in Bibl. reg.

BAJVLA. (1) Nutrix, in Charta Italica an. 1287, et in Statut. Mediolanensibus 2. part. c. 498. Ital. *Balia, Gerula*, in vet. Lexico; *Gerraria*, apud Plautum in Milite glorioso. V. *Baila*. (2) Vas aquarium

Ger

Germ. Balge. Rymer. tom. 9. pag. 279. *Et vnam aquae bajulam pro aqua benedicta de argento.* V. *Baeol.* (3) Tutrix. Ch. Mſ. a. 1391. V *Baillia.* (4) Tutela. Concil. Terracon. an. 1329. apud Marten. t. 4. Anecd. p. 285. V. *Baiulia.* (5) † Officium ſeu dignitas in ordinibus militaribus religioſis. Formular. Mſ. *Ipſas baiulas, praeceptorias - - damus.* V. *Baiulus.*

BAIVLACVS, forte pro *Baiulatus*, ap. Rymer. t. 2. p. 278. *Decere, credimus Maieſtatem veſtram, quae a ſummo rege regni terreni tenet baiulacum.*

BAJVLARE. (1) Regere, gubernare. Vita S. Ruſticulae Abbatiſſae Arelat. cap. 32. *Baiulare officium*, eſt *gerere, exercere*, apud Marculfum lib. 1. form. 1. (2) † Exagitare. vexare, moleſtare, Gall. *Balloter.* Ch. a. 1358. inter Probat. tom. 4. Hiſt. Occit. p. 246. *Inhibemus quod nullus extra forum et affragium ſuum citabatur et etiam baiuletur.* Alia a. 1366. Mſ. *Quod ſingulares dictae villae ſic baiularentur et vexarentur.*

BAJVLARIS, *iuuenis, fortis*, Vgutioni. Forte *Bacularis*. Vide in *Bacalarius* 2.

BAIVLATIO. (1) Gubernatio. Annales Franc. Bertin. a. 861. *Carolus dimiſſo filio ſuo Ludouico ſub Adalardi - - baiulatione contra Normannos proficiſcitur.* Adde Aimon. l. 5. cap. 39. (2) *Ballivi* officium, diſtrictus, iuriſdictio, i. q. *Baillivatus*, in Conſtitut. Sic. l. 1. tit. 56. 59. §. 1. 2. in Sicilia S. Rochi Pirri p. 174. † Praeſertim diſtrictus *baiuliae* apud Templarios aliosue milites religioſos. Ch. Mſ. a. circ. 1200. (3) Gravamen. Ch. a. 1105. apud Vghell. t. 7. p. 1072. *Vt nemo ex hominibus ipſius eccleſiae - - conſtringatur vllo tempore ad faciendam baiulationem, vel aliquam ſeruitutem.* Adde p. 1071. (4) Tributum, vectigal, quidquid ob merces extra regnum vel prouinciam exportatas exigitur. Epiſt. Panormitanor. ad Martin. PP. IV. apud Marten. t. 3. Anecd. p. 37. *Quoniam ditioribus inuitis faciebat dari officia ſecretiae, mediocribus vero baiulationis dohanas, certasque tabellas modicas.* (5) Tutela, i. q. *Baiulia*, *Balia* etc. Leges Balduini a. 1200. apud Marten. t. 1. Anecd. p. 770. V. *Baiulus* et *Ballivus*.

† BAIVLATORIVM, quidquid *baiulandum*, ſeu portandum proponitur. Acta SS. t. 7. Sept. pag. 76. *Mittentes manus ad ſanctum baiulatorium* etc. Paulo ante *feretrum* dicitur.

BAIVLATVS. (1) Tutela, i. q. *Baliatus*, *Balium* etc. Murat. t. 8. p. 508. (2) † *Baiuli* ſeu iudicis diſtrictus et officium. Ch. a. 1396. inter Inſtrum. t. 6. Gall. Chriſt. p. 386. (3) † Locatio, conductio, datio ad firmam. Gall. *Bail.* Prouinciale eccleſ. Cantuar. l. 3. tit. 9.

BAIVLIA. (1) Tutela. Vet. Ch. apud Diago in Comit. Barcinon. l. 2. c. 70. V. *Baiula* (2) *Baiuli* ſeu *Ballivi* cuiusuis officium et diſtrictus, Germ. Balley. Ch. an. 1271. t. 1. Annal. Toloſ. p. 37. inter Inſtrum. Statuta eccleſ. Barchin. an. 1341. apud Marten. t. 4. Anecd. p. 622. et paſſim alibi. (3) Protectio. Ch. a. 1099. apud Martinez. in Hiſt. Pinnat. l. 2. c. 38. (4) † Conceſſio, pactio, conuentum, i. q. *Bailia* 3. Ch. an. 1070. in Append. ad Marc. Hiſp. pag. 1153. Pactum. a. 1151. inter Probat. tom. 2. Hiſt. Occit. pag. 535.

BAIVLINVS, V. *Baiulus* 4.

BAIVLIVVS, V. *Baiulus* 4.

BAJVLONA, BAJANVLA, etc. lectica. *Bajulatoria ſella*, Caelio Aureliano Siccenſi l. 1. Acutor. 11. *Bajulatoria ſeſſio*, cap. 15. Vgutio: *Bajulona, lectus, qui in itinere baiulatur.* Ex quo forte emendandus Iſidorus in Gloſſis: *Banadula*, (lib. 25. Orig. cap. 11. *Bajanula*, al. *banaola*) *lectus qui in itinere fertur.* et Papias: *Baianula, lectus, qui in itinere bajulatur; vnde dicitur Bajaramos beleneas.* Sic Mſ. Gloſſ. Saxonic. Aeltrici; *Bajanula* Fer-bed, i. lectus. Denique Ioan. de Ianua, *Bajanula* habet. His quippe locis vocis etymon ſuadet reſtituendum *Bajulona*, vt et apud Ordericum Vitalem l. 13. pag. 907. *Comes autem qui ſpu-*

ſpumanti equo vectus cum pluribus minis Normanniam intrauerat, pallidus et gemens, atque badinola jacens ſua reuectus viſitat. Hoc enim loco legendum *bajulona*, vel *bajunula*, cenſet Cangius.

BAJVLVM, V. *Bagula.*

BAJVLVS. (1) *Portator*, Vgutioni. Planciades *Veſpillones* ait dictos *Bajulos*, qui ſcilicet mortuos efferunt. Quo ſenſu vſurpat Petrus Chryſologus Serm. 121. et apud Ammianum l. 14. *Bajulorum praecentorem*, tibicinem, qui veſpillonibus praecinebat, interpretantur viri docti. Occurrunt praeterea non ſemel *Bajuli* inter Ecclesiae Romanae miniſtros, qui proceſſionibus publicis intererant, et cruces et candelabra *bajulabant*. Petrus Diac. l. 4. Chr. Caſin. c. 37. ait, *Bajulos cereoſtatarios ſtauroferos*, etc. obuiam Roma proceſſiſſe Henrico Imperatori. Dudo lib. 1. de Moribus Norman. *Bajulant Scholiaſtici candelabra et cruces.*

(2) Paedagogus, qui puerorum curam gerit. Gloſſae antiq. MSS. *Paedagogum, eruditorem, nutritorem.* Sophoclis Scholiaſtes in Ajace Lorario: Παιδαγωγὸς καὶ παιδοτρίβης, ὁ λεγόμενος βαίουλος. Vitalis Epiſcop. Oſcenſis apud Blancam de Reb. Aragon. *Alii Baiuli, i. ſeruuli, vel nutritores, - - quia conſueuerunt nutrire filios, familios, et familias dominorum.* Praeſertim vero *Baiuli* dicti, qui filiorum Principis educationi praeficiebantur, quorum ſumma proinde in Palatio dignitas et auctoritas erat. Lupus Ferrar. Epiſt. 64. *Non admittantur a nobis monitores quos baiulos vulgus appellat, ne gloriam veſtram inter ſe ipſi partiantur.* Atque hoc ſenſu paſſim vocem eamdem vſurpat Hincmarus in Ep. de Ordine Palat. c. 2. 6. et Opuſc. 11. c. 6. Fredegar. c. 86. Auctor Vitae Lud. Pii an. 781. Geſta Dagob. c. 2. Aimoin. l. 4. c. 15. 39. Haiulfus l. 1. c 3. Flodoardus l. 3. Hiſt. Rem. cap. 24. Paulus Diac. l. 23. Hiſt. Miſc. Sigebertus in Vita S. Sigeberti Regis Auſtraſ. num. 11. Chronicon. Moiſſiac. an. 641. etc. *Gregorius Imperialis Paedagogus*, apud Ioannem VIII. PP. Epiſt. 46. Fuit etiam in Conſtantinopolitano Palatio dignitas inter alias Palatinas non minima, μέγας βαίουλος, *Magnus Bajulus*, penes quem erat filiorum Imperatoris cura et educatio, vt paſſim ex Codino et aliis Scriptoribus Byzantinis docemur. *Gregorius Bajulus Imperialis*, apud Erkempertum in Hiſt. Langob. Chronicon. Vulturnenſe lib. 3. Huius mentio et apud Ioannem VIII PP. Epiſt. 168. 169. 178. V. Meurſ. in Gloſſ. Fabrotum ad Cedren. et Cangium in Gloſſ. ad Willhard. **BAILVS**, eadem notione, apud Murator. to. 3. Anecd. pag. 213. **BALIVS**, eodem forte ſignificatu, in Epitaphio quod refert D. de Montfaucon Diarii Italici pag. 360. *Anno Domini* MCCLXXXIX. *Hic jacet Dominus Guillelmus Balius olim Domini Amerighi de Nerbona.* **BAJVLI** Abbatum, officiales domeſtici. Aimoinus de Vita S. Abbonis Floriac. c. 17. *Hoc ex monachis itineris comites aſſumens, praenominatum Remigium, meque, qui haec ſcribo, Aimoinum, cum Guillelmo ſuae venerantiae, juxta Abbatum morem, tum bajolo.* **BAJVLI MONASTERIORVM**, apud Ingulfum pag. 856. 906. Vitae Abbat. S. Albani: *Extunc poterit electus* (Abbas) *ſibi de ſociis, qui ſecum commorentur, quos bajulos dicimus, prouidere.* Ibidem p. 72. Matth. Paris an. 1257. *Ioannes Abbatis bajulus et procurator.* In vſibus Culturae Cenoman. *Ad coenam habebant prior et praepoſitus, et cellerarius et bajulus, et duo priores de foris, magnam mitam.* *Bajulus* ſeu *Balivus* in Monaſteriis ſaepe dictus eſt is, qui expenſas curabat, et victualibus comparandis erat praepoſitus, vt patet ex computis S. Petri Carnotenſis, et ex Charta Abbatis S. Bernardi de Romanis Hiſt. Dalphin. pag. 142. vbi *Bajulus* appellatur, et Procurator et Cuſtos domus et terrarum Abbatis. **BAJVLI**, deinde etiam monitores, in Annal. Benedict. tom. 3. pag. 2. A. ex Epiſt. Lupi Abb. Ferrar. *Non admittendos proinde moni-*

tores,

toret, quos vulgus bajulos vocat. Vbi monitores intelligendi sunt ii, qui renuntiarent Abbatibus quidquid ab aliis monachis fieret; ad quod ideo procliues esse poterant bajuli, quia cum Abbatibus continuo commorabantur. BAJVLI HORARVM ECCLESIAE, in Tabulario Briuatensi sub ann. 1239. 1247. 1256. 1260. ex Vitae Abbatum S. Albani p. 60. *Legebantur autem 12. eadem nocte de beata Virgine lectiones, quas corde tenus sine candela baiuli transcurrere consueuerunt.* BAJVLI ECCLESIAE, in Charta ann. 1214. tom. I. Hist. Dalphin. pag. 127. *Bajuli ecclesiae et anniuersariorum procuratores possunt auctoritate propria pignorare debitores anniuersariorum.* BAJVLI OBITVVM NOVORVM, in [illegible] Tabul. sub ann. 1244. 1253. officiales in monasteriis, quibus incumbebat recipere et distribuere legata et pecunias distinatas seruitio hospitum et obituum, seu *ad opus* [illegible], vt est in Chartis.

(3) Tutor, Gall. *Bail*, *Baillistre*, *Bailliseur.*, in Consuetudinibus municipalibus passim; vnde Balduinus Flandriae Comes, qui Philippi I. Regis Franc. tutor fuerat, in veteribus instrumentis vocitatur *Philippi Francorum Regis eiusque regni procurator et bajulus.* Viatici Barcinonenses MSS. cap. 10. *Tutores vel bajuli respondeant, si voluerint pro pupillis.* BALIVS, eadem notione, in Constit. Sicul. lib. 2. tit. 7. et lib. 3. tit. 23. 27.

(4) BAJVLVS, vel BAILLIVVS, Italis *Balio*, magistratus, qui vice legati ordinarii Venetorum fungebatur Constantinopoli, dum Imperatores Graeci ea in vrbe imperarent: seu potius *mercatorum praetor*, vt Platinae placet in Gregorio XI. μπαῦλος, et *μπαϊοῦλος*, Pachymeri lib. 2. c. 32. Gregorae lib. 4. Phranzae lib. 3. c. 1. et Codino de Offic. cap. 14. n. 13. quomodo haec vox scribitur apud Ducam c. 17. vbi de *Bailiuo* Ordinis Hierosolymitanorum militum. At id non semper obtinuit: nam primitus *Potestates* dicti et Bajuli, vt colligitur ex Statutis Venetor. an. 1242. lib. I. cap. 27. *Balliuum* Catelanis, qui Constantinopoli morabantur, praefuisse etiam ait idem Phranzes loco citato. BAJVLI ARTIFICVM, procuratores, qui res artificum communes administrant, Gall. *Syndics.* Ceremoniale MS. B. M. Deauratae Tolosanae. BAJVLI CONFRATRIAE, eadem notione. Baluz. Hist. Aruern. to. 2. pag. 783. ex Charta ann. 1308. BAJVLI CVRIAE MONTISPESSVLANI, in Statutis Sartorum Montispessulanorum ann. 1323. to. 2. Ordinat. Reg. Franc. pag. 472. BAJVLI DOMINORVM, in Constitut. Neapol. lib. 3. tit. 10. quibus aliquid agendum a Dominis suis demandatum est. Ita etiam appellant Galli pedaneos, et fiscales iudices praediorum et feudorum. BAJVLI GABELLARII, qui gabellas seu tributa publica exigunt vel recipiunt. Constit. Neapolit. lib. 1. tit. 57. BAJVLIVI CONVENTVALES, in Ordine Hospitaliorum S. Ioannis Hierosol. praecipui ordinis Consiliarii appellantur Magnus Commendatarius, Marescallus, Hospitalarius, Admiratus, Draperius, et Turcopolerius, *qui Bajuliui Conuentuales dicuntur, quia suarum linguarum praesides existunt.* Statuta illius Ordinis tit. 10. §. 1. BAJVLIVI CAPITVLARES, in eodem ordine, ibid. n. 2. qui Capitulis adscripti sunt, consilioque intersunt: hi sunt Bajuli octo linguarum,

Prouinciae, qui Magnus Commendatarius;

Aluerniae, qui Marescallus;

Franciae, qui Hospitalarius;

Italiae, qui Admiratus;

Aragoniae, qui Draperius, nunc Magnus Conseruator;

Angliae, qui Turcopolerius;

Alemanniae, qui Magnus Bajuliuus;

Castellae, qui Cancellarius Ordinis appellantur. De iis eodem tit. §. 42.

Bajuliuorum appellatione praeterea veniunt Priores et Castellanus Empostae, tit. 19. § 5. Magni Bailliui Hospitalis S. Ioan. Hieros. meminit

minit Ducas cap. 17. pag. 40. *Ballinus*, Regni vel Imperii gubernator, qui vulgo *Regent*, olim *Bail.* Henricus Flandrensis in Epistola ad Innocentium III. PP. in Gestis eiusdem pag. 116. *Principes*, *Barones*, *et Milites exercitus me imperii Ballinum elegerunt.* Ipse vero *Imperii moderatorem* se inscribit in eadem Epistola. Vide infra *Balius.* BAJVLINOS eosdem appellat Bernhardus de Breydenbach in suo Itinerario Hierosol. pag. 271. BAJVLVS TABELLIONVM, qui praeest tabellionibus. Concil. Auenion. anni 1509. apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 596. E.

(5) BAJVLI, strictiori sensu in vrbibus iidem, qui mox *Ballini*, Praetoris officio et nomenclatura illustres. Chronicum Siciliae apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 89. Instrum. ann. 1120. tom. 1. nov. Gall. Christ. pag. 67. BALLIVI, Gallis, *Bailles*, dicti, quibus iustitiae in prouinciis et maioribus ciuitatibus administrandae cura a Principe demandata erat, qua notione passim hae voces occurrunt in Constitutionibus Regum Gallorum. *Ballivos* autem a voce *Bajulos* dictos omnino constat; non vero a *Baal*, idolo, vt sibi somnia finxere Saniulianus in Hist. Burgundionum p. 176. Golutus in Hist. Comit. Burgund. lib. 2. cap. 42. et Ioannes Guijonius in Dissert. de Magistratibus Augustodunensis fori c. 2. Atque ii Comitum vicem subiere, qui prima et secunda Regum Gallorum stante stirpe id muneris obibant, quod postmodum *Ballini.* At cum Comites inclinata, et frequentibus Normannorum irruptionibus attrita ac bene profligata eorumdem Principum auctoritate, Comitatus suos sibi proprietario jure asseruissent, iidem juris dicendi facultatem tradidere Vicariis, quos *Baiulos* ac *ballinos*, vocabulo aeui istius, vocarunt, quo ita appellabantur, quibus rei alicuius cura demandata erat: vt qui *Iustitiae suae Custodes* essent ac veluti rectores et praesides; quod etiam fecere Reges Galliae in iis oppidis ac ciuitatibus, quae sui ac proprii iuris erant. Altius, quam par erat, *Ballinorum* originem vtrum hac notione Cangium repetiisse existimat D. Brussel, haud iniuria certe, cum de iis ante XII. seculum nulla occurrat mentio. Henricus II. Rex Angliae et Normanniae Dux primus eorum meminit in Charta an. 1155. ita tamen, vt ex ea omnino incertum sit, an Vicecomitibus vel Praepositis superiores extiterint. Hanc praeeminentiam non prius an. 1190. cum scilicet a Philippo Augusto primum instituti, obtinuerint in iis, quae ad Regem pertinebant, prouinciis, certum videtur. Vide laudatum D. Brussel de Vsu feud. tom. 1. lib. 2. cap. 35. Ballivi ita maiores non modo in assisis suis ius dicebant; sed etiam Regum, vti vocant, domania, seu res, quae sua sunt, exigebant ac cogebant: verbi gratia mulctas et emendas pecuniarias, confiscationes, forisfacturas, escaëtas, laudimia, manus mortuas, et alia id genus, de quibus rationem accepti et expensi coram Magistris Computorum Parisiensium quotannis putabant, vt est in Statuto dato Viuarii an. 1319. pro eadem Camera Computorum. BALLIVVS FRANCHESIAE, seu *libertatis*, ap. Anglos est, qui in loco immuni, seu portione Comitatus, potestate Vicecomitis exequitur. Et sunt huiusmodi *Ballini* eorum similes, qui apud Gallos Baronum et Castellanorum appellantur *Ballini.* Horum mentio est in Statuto 2. Westmonaster. cap. 42. BALLIVI BVRGORVM, sunt in burgis suis Praetoris instar: et sub illo nomine ante seculum Normannicum non reperiuntur; sed deinceps nunc Aldermannorum locum, nunc *Grevi* et *Portgrevi* obtinuerunt. In hoc autem differunt ab Aldermannis et Greuis, quod hi plerumque singulis burgis vel ciuitatibus singuli praeficerentur; *Ballivi* autem, bini, vt olim Londoniis, interdum quatuor, vt Norwici aliquando. Primos etiam Londoniarum *Ballivos* alii Vicecomites appellarunt, qui apud Anglos splendidior est Magistratus. Vide Leges

Bur

Burgorum Scotic. cap. 76. §. 1. cap. 104. §. I. BALLIVVS MANERII, idem est, qui alias *Ballivus*, seu Praepositus villae, quasi Vicedominus: nam domini loco omnia administrabat infra manerium, seu villam: tantaque olim eius erat celebritas, vt absente domino, breuia aliquot Regis, illi tanquam domino mandarentur. BALLIVVS DOMESTICVS, seu rei familiaris, idem est qui Latinis *Villicus*. Sunt praeterea quinque portuum, forestarum, castellorum, aliorumque locorum *Ballivi* et rei alienae administrandae perplures, quos longum esset singillatim enumerare. Prae omnibus autem, munere, multitudine notissimi sunt infimi illi *Ballivi*, qui Vicecomitibus et *Ballivis franchesiarum* sunt a mandatis. Horum autem est, desideratos in Curias accersere, partem ream citare, sistere, apprehendere, in custodiam deportare, mulctas et debita exigere, rem iudicatam transigere, et huiusmodi. Quae vt faciant, alii vndique discurrunt, et appellantur ideo *Ballivi errantes*, seu *itinerantes*, quales olim apud Romanos *Viatores*. Hoc illud hominum genus est, quod dum plebem per secula vexat et depeculatur, honestum Balliuorum nomen turpi infamia perfundit: cum tamen ipsi non *Ballivi*, at *Subbaillivi* potius sint appellandi. Hactenus Spelmannus.

(6) † BAIVLVS PALVS, pedamentum vitis. Willelm. Malmesbur. Hist. Angl. l. 4.

BAJVM, *porrum*, in veteri Gloss. Sangerman. num. 501. † Lege *Portum*. V. *Baia* 2.

BAJVNOLA, BAJVNVLA, V. *Bajulona*.

BAJVS, V. *Bagus*.

BAIZA ARGENTEA, f. pannus argenteus, ab Anglico *Baize*, pannus villosus. Locum vide in *Spara*. † Vasis species esse videtur. V. *Bacca* 2.

BAKELER, V. *Baccalarii* 2.

BAKERE, Anglo-Saxon. *Baecere*, pistor, Germ. Bäcker. Charta 14. seculi apud Madox Formulare Anglic. p. 200.

BAL (1) Veteribus Francis, falsus, V. *Ballemer*. (2) † Mensura vinaria. Iura Vicecom. Biter. a. 1252. inter Probat. t. 3. Hist. Occitan. p. 494. *Vnam mensuram vini, quae dicitur bal.*

BALA, sagma, fascis, sarcina, in modum pilae, quam Galli et Itali *ballam* vocant, compacta, German. ein Ballen. Fleta l. 1. cap. 22. *Ne quis occultare praesumat aliquam pecuniam in pannis, in sardellis, balis et alibi in loco suspecto.* Rymer. tom. 7. pag. 233. *Vnam balam de arquinetta.* Ibidem pag. 356.

BALAA, Gall. *Balay*, scopae, in Chartis Ecclesiae Aniciensis saec. XIV. *Soluuntur in tracta - - porterio minori pro balais 20. sol.* V. *Balaium.*

† BALADIVM, purgamenta frumenti vel horreorum, quae scopis colliguntur, Gall. *Balayeures*. Vet. Ch. apud Beslium p. 422. V. *Balagium* et *Balexes*.

† BALAFARDVS, vt supra *Badelare*, ensis breuis species. Ch. Ms. a. 1402. *Gladio balafardo euaginato.* Sed legendum videtur *Balasardus*, q. v.

† BALAGARE, BALAGVARE, scopis mundare, Gall. *Balayer*. Comput. a. 1362. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 255. Ibid. p. 258.

BALAGIVM, tributi species ex bladis. Breue commemorationis doni, apud Catellum in Islo Episcopo Tolosano p. 855. *Et in hoc feuo dedit illis totam siglicem, et totum milium, et balagium, et decimum de sextaratis, boerium, et retrdecimum, et retrocole, etc.* Charta an. 1240. *Et pro ista aduocatia pars de Alneto soluet parti de Meleduno 60. in suo balagio annuatim.* Charta an. 1312. ex Archiv. Massil. *Salua et retenta dictis dominis et colonis trezeno, corsura et balagio bladorum.* V. *Palagium*. † Rectius purgamenta frumenti, quae scopis colliguntur, Gall. *Balayeures*; seu frumentum, quod in infima acerui parte remanet, atque a decima eximitur. V. *Baladium* et *Balleium*.

BALAGIVS, V. *Balascus*.

BALAGVARE, V. *Balagare*.

BALAIVM, scopa, Gallis *Balay*. Tabular. Fossatense. V. *Baleys* et *Balaa*.

BALAMITES, pro *Balanites*, Gemmae ſpecies. Rymer. to. 5. p. 50. *Vnum ſcrinium auri - - garnitum de ſaphiris - - balamitibus et aliis petrariis.*

† BALANCA, BALANCEA, libra, bilanx, Gall. *Balance.* Ch. a. 1350. Mſ. in Bibl. reg. Alia a. 1213. ibid. V. *Balanx.*

BALANCIA. (1) Eadem notione. V. *Balanx* et *Balantia.* (2) † Praeſtatio, vt videtur, quae pro mercibus ponderandis ſoluitur, Waaggeld; vel locus vbi ſcopae creſcunt. Reg. S. Iuſti ex Cam. Comput. Pariſ. fol. 194. *Oua valentia V. ſolidos pro quibusdam balanciis et cenſu.* V. *Balentia.*

† BALANCVS, nauis Indica, apud Carol. de Aquino in Lex. milit. ex Maff. Hiſt. Ind. l. 9.

BALANDRANA, pallii ſpecies, Gall. *Balandras* vel *Balandran.* Statuta Ord. S. Benedicti in prouincia Narbon. an. 1226. *Illas quidem veſtes, quae vulgo balandrana, et ſupertoti vocantur, et ſellas rubeas, et fraena, penitus amputamus.* Rectius *balandrana* praefert Concilium Albienſe a. 1254. cap. 53. *Prohibemus quoque diſtrictius, vt nulli Regulares cum balandranis ſeu garmaſiis, vel aliis veſtibus Laïcorum, equitent, vel incedant. Balardinis et Gramaſiis* legit D. de Lauriere in Notis ad Edictum S. Ludouici ann. 1228. to. 1. Ordinat. Reg. Franc. p. 52.

† BALANERIA, i. q. *Balingaria*, nauis bellicae vel piraticae ſpecies, nauis curſoria, Gallis *Balenier*, *Ballenier*, et *Balnier.* Murat. t. 17. Script. Ital. p. 1288.

BALANERIVS, nauigii leuioris genus. Litterae Caroli Regis an. 1481. ex Archiuis communis Maſſil. *Ipſorum naues, balanerios, galatias, barchias, carauellas, et quaecumque alia vaſa maritima cum ſuis corredis, apparatibus, armamentis et rebus illorum.* V. *Balaneria*

BALANI, *grandes viri*, Papiae. Leg. *Glandes.*

† BALANSA, libra, bilanx, Gall. *Balance*, in Stat. ann. 1272. inter Probat. t. 1. Hiſt. Nem. p. 98. V. *Balanca*, et *Balanx.*

BALANTIA, idem ac *Balanx*, quod vide, apud Rymer. t. 6. p. 308. *Ad omnes illos, quos de falſatione ſeu diminutione monetarum, balantiarum, ſeu ponderum, etc.* V. *Balanca.*

BALANVM, *nux muſcada*, in Gloſſar. S. Andreae Auenion. MS. *Balanus* vulgo eſt dactylus, palmula, nux caſtanea. † Gloſſae Lud. de Paſchis ad calcem Doctrinal. *Balanus quoddam unguentum.*

† BALANVS, quercus. Gloſſar. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. *Balanus, quesne, un arbre.*

BALANX, pro *Bilanx*, ex Gall. et Anglico *Balance.* Vgutio; *Bajulo, vacillo, hinc et illinc inclinare: unde hae balances, quia huc et illuc non declinant.* Verius ſi a duabus lancibus etymon duxiſſet, ſicut et *Bilanx*: *i* mutatum fuit in *a*, vt a voce Cingulum, Galli dicunt *Sangle*, etc. Will. Thorn. *de balancibus et menſuris. Balancia*, in Charta ann. 1266. apud Loiſellum in Bellovaco pag. 297.

† BALANZETA, BALLANCETA, nummaria trutina. Ordinat. Dalph. an. 1357. in Reg. Cam. Comput. Pariſ.

BALARDINA, V. *Balandrana.*

BALARE, BALLARE, VALLARE, ſaltare, choreas ducere, Ital. *Ballare*, Gall. *Baler.* Vgutio et Gloſſar. MS. Montis S. Eligii Atrebat. *Ballare, huc et illuc inclinare, vacillare.* Notae Tyronis: *Ballat, ballator, ballatrix.* Voces a Graeco deductae: Gloſſ. Graec. Lat. *βαλίζω, pergo, gradior, βαλίζει, ambulat, βαλισμὸς, hic greſſus, βαλλίζω, ballo.* Lexicon Graec. MS. Reg. Cod. 2062. *βαλλίζειν, τὰ κύμβαλα κτυπεῖν, ἢ πρὸς τὸν ἐκεῖνον κτύπον ὀρχεῖσθαι.* Vide Athenaeum lib. 8. pag. 362 et Salmaſium ad Hiſtor. Auguſt. pag. 350.

BALARGVS, annonae ſpecies. Tabular. Abſienſe: *Vnam minam balargi, et 1. gallinam et lagenam vini et panem.* V. *Bailhargia*

† BALASARDVS, i. q. *Badelare*, Gall. ol. *Bazelaire.* Ch. Mſ. an. 1408. V. *Balaſardus.*

† BAL

BALASCIOLUS, diminut. a *Balascius.* Invent. Mſ. theſ. Sed. Apoſtol. an. 1295. *X. Balaſcioli ſine rubinelli.*

† BALASCIUS, carbunculus, Gall. *Balais.* Ch. an. 1351. in Bibl. reg. V. *Balaſcus.*

BALASCUS, carbunculus, cuius rubor et fulgor dilutiores ſunt: Italis, *Balaſcio,* Gall. *Balais,* vel *Rubis Balais,* Germ. Ballas, Rubin Ballas. Veteres, *candidos Carbunculos* appellant eiusmodi lapides. Charta ann. 1308. *Infra ſcripta jocalia, videlicet unam coronam, et unum ſertum de auro munitum de perlis, ſmiraldis, balaſcis, diamantibus, et robinis; et ſex firmalia de auro, munita perlis et lapidibus pretioſis.* A *Balaſcia* Indiae regione, quam *Balarem* Arthonus lib. 1. cap 6. alii *Balaſam* vocant, dicti eiusmodi lapides pretioſi. Paulus Venetus lib. 1. cap. 34. *Balaſcia eſt provincia magna; producit haec lapides pretioſos atque magni valoris, qui a nomine regionis Balaſci vocantur.* Alberto Magno, *lapis Balagius eſt gemma coloris rubei, lucida valde et ſubſtantiae transparentis, et dicitur eſſe femina carbunculi.*

BALASIUS, eadem notione. Inſtrum. an. 1347. tom. 2. Hiſt. Dalphin. p. 5.. *Ac certos lapides, balaſios, rubinos, ſaphiros,* etc.

† BALASSIUS, BALASSUS, idem, apud Murat. to. 16. Script. Ital. p. 807.

† BALASTARDUS, vt *Balaſardus,* in Ch. Mſ. a. 1416. in Bibl. reg.

BALASTE, V. *Baſta.*

BALASTRUM, *balneum,* in Gloſſis Iſidori. Verſus de Mediolano apud Muratorium tom. 2. part. 2. col. 688. V. *Balnistrum.*

† BALATICUM, hordei ſpecies, i. q. *Balargius.* Ch. Mſ. a. 1209. *De omni fructu, qui inde exierit, de Blado, et balatico, et grapis, et palea* etc. V. *Baillargia.* *) Rectius forte i. q. *Baladium.*

BALATIO, ſaltatio. Gloſſae Iſid. *Choreis, balationibus.* Capit. Caroli M. l. 6. c. 193. et paſſim alibi. BALLATIO, to. 2. Concil. Hiſp. p. 320. V. *Balare.*

BALATOFERUM. Teſtamentum S. Remigii apud Flodoardum lib. 1. Hiſt. Rem. cap 18. *Aliis pauperibus tribus, ubi fratres cotidie pedes lavare debent, quibus etiam balatoferum, quod dicitur Xenodochium, ad hoc miniſterium ſtatui, ſolidus unus dabitur.* Miraeus tom. 1. Operum Diplomatic. pag. 3. col. 1. legit ex eodem Teſtamento, *Balatoforum.*

BALATOLA, calculus, Gall. *Balote.* Rymer. tom. 6. pag. 674. Alibi *Ballatola.*

BALATOR, ſaltator. Append. ad Chron. Leod. a. 1374. apud Labbeum t. 1. Bibl. p. 408. BALLATOR, in notis Tyronis. V. *Balare.*

BALATORIUM. (1) Pro *Balcatorium,* molendinum, V. in *Valcatorium.* (2) † Ab Ital. vt videtur *Ballatorio,* menianum, Gall. *Balcon.* Ch. an. 1199. ap. Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aevi p. 1124. *Actum Piſis in balatorio dicti Archiepiſcopatus.* V. *Ballatorium.*

BALAUSTIUM. Petrus Damiani lib. 6. Epiſt. 17. *Palpitent oculi, os per crebra balauſtia gannire non ceſſet, caput etiam nutet,* etc. Legendum forte *balbuſtia,* Gallis *Begaiemens.* Alias Dioſcoridi lib. 1. cap. 155. βαλαύστιον, vt Latinis, *Balauſtium,* eſt flos mali punici. Italis *Balauſtra,* vel *Balauſta.* † [illegible]citationem ſignificat, V. *Badals.* Nihil ergo mutandum.

BALAYA, a Gallico *Balais,* carbunculus. Ex Chartis Eccleſiae Anicienſ. Saec. XIV. *Item calix in cuius pomello ſunt quatuor Evangeliſtae cum quatuor lapidibus admodum balayarum.* V. *Balaſcus.*

BALAYRARIUS, Gall. *Balayeur,* ſcoparius. Ex Chartis Eccl. Anicienſ.

BALBA. Charta Ital. an. 1345. *Poſſunt ſuas ripas camporum deſſus Tanegrum munire, ſi voluerint, de balbis et plantis, prout voluerint.* V. *Balbus.*

† BALBACANA, pro *Barbacana,* vt videtur. Stat. Vercell. l. 6. p. 146. *Debent communi Vercellarum annuatim ſolidos XX. Pap. pro una ruta balbacanae, quae eſt poſt domos eorum.*

BALBINUS. Hiſtoria Comitatus Ebroicenſis inter Probat. pag. 9. *Ita tamen*

men quod vicarius eiusdem Ecclesiae de d'Alboe percipiet singulis annis vnum modium bladi - - in granchia de d'Alboe per manum balbini monachorum. f. legendum *ballivi*, quo nomine nonnunquam appellatus est administrator rerum monasterii.

BALBOTTA, nauis species. Iacobi Auriae Annal. Genuen. lib. 10. ad an. 1290. apud Murat. tom. 6. col. 599. *Die autem sequenti admiragius Ianuae paratis platis, et cum eis balbottis, misit eas ad turrim de versus ponentem, quae erat optime per Pisanos fornita omnibus necessariis ad praelium.* V. *Barbota.*

BALBUCA, V. *Balducta.*

† BALBUS, agger, quo aliquid defenditur et munitur. Stat. ciuit. Astae. *Quod praedicti emptores in dicto ripatu - - possint facere balbos et clusas - - et quod aliquis non possit fieri facere congeriam seu balbos.*

BALBUTIRE. (1) Latrare. Vita S. Pardi Radoyno auctore to. 6. Maii p. 371. *Vt ora balbutientium canum obstruerentur.* (2) † Coenum agitare, in luto versari, Gall. *Barboter.* Glossar. Lat. Gall. an. 1352. *Balbutire, bourbeteir.*

† BALBUZARE, balbutire, Ital. *Balbuzzare*, Germ. stammeln. Marten. t. 7. Collect. Ampl. p. 46.

BALCANIFER, [illegible] dictus vexillifer, apud templarios milites, pro *Baldakinifer.* Matth. Paris. an. 1237. de clade Templarior. V. *Baldakinus.*

† BALCARIUS, qui rei alicui colligendae praeest. Gloss. Caes. Heisterbac. t. 1. Hist. Treuir. p. 677. *De missatico, quod prouenit per quatuor ebdomadas, reddunt balcarii rationem.*

† BALCATORIUM, BALCHETERIUM, vt *Battenderium*, Walkmühle. Ch. an. 1214. t. 1. Hist. Cassin. p. 397. Alia an. 1303. ap. Vghell. t. 1. Ital. S. edit. a. 1717. p. 383. V. *Batatorium* et *Valcatorium.*

† BALCHA, arundo, iuncus, calamus. Stat. Auellae an. 1496. *In domo coperta paleis, balcha seu rosello.*

BALCHETERIUM, V. *Balcatorium.*

BALCHIO, idem quod *Balco.* Acta SS. Iulii tom. 3. pag. 271. *Erant enim positi ad balchiones, et statim cum videbant gloriosum corpus cum processione, sanabantur.*

BALCHIONATUS, V. mox in *Balco.*

† BALCIUS, forte fenestrae apertura. Acta Ms. inquisit. Carcass. an. 1308. fol. 16. *Dixerunt - - quod quadam nocte inuenerunt dictum beguinum in ponte de Alato, et statim - - praedictum beguinum proiecerunt per unum magnum balcium in quemdam fluvium.* V. *Balcus.*

BALCO. (1) Italis *Balcone*, Gallis *Balcon*, exedra prominens. Inscriptio quae legitur in coemeterio S. Proculi Veronae: *Fecit balcones novos super balcones veteres elevari.* Guidonis Disciplina Farfensis lib. 2. cap. 1. *Ad orientem fenestrae quatuor; contra septentrionem tres; contra occidentem duodecim balcones,* etc. Quidam, inquit Acharisius, vocem propriam Venetorum, alii Genuensium esse aiunt. Hinc *Balconate*, aedem balconibus instructam dicunt Itali. *Domus balchionata et cuperta*, in Charta an. 1356. apud Chirardaccum lib. 1. Hist. Bonon. pag. 25. (2) Pro *Baco*, porcus saginatus, petasio. Rymer. to. 7. pag. 117. tit. de munitione Castri Breffensis. V. *Baco.*

BALCONUM, moenianum. Acta SS. Iunii tom. 1. pag. 793. *Dum ego starem in domo mea ad balconum domus meae post prandium.*

† BALCUS, Ital. *Balco*, vel *Palco*, menianum, Gall. *Balcon.* Stat. ciuit. Pistor. an. 1107. apud Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 543. V. *Balco* 1.

BALDACHINUS, V. *Baldakinus.*

BALDACITER, alacriter, expedite, Italis *Baldamente.* Sire Raul de Gestis Friderici I. Imperat. apud Muratorium tom. 6. col. 1175. *Et ipsi baldaciter steterunt ibi per XV. dies oppugnauerunt Sallam.* Ibid. col. 1184. A veteri German. bald, audax, fortis.

BALDAKINUS, BALDEKINUS, pannus omnium ditissimus, cuius vtpote stamen ex filo auri, subtegmen serico tegitur, plumario opere intertexti

textus, sic dictus quod *Baldacco*, seu Babylone in Perside, in Occidentales prouincias deferretur. Vincentius Bellov. lib. 32. cap. 30. *Tertia die fuerunt omnes in blaueis purpuris, et quarta in optimis baldakinis.* Cap. 31. *De baldakino erat tectum superius, sed alii erant panni exteriores.* Matth. Westmonaster. a. 1260. *Ecclesiae* (S. Albani) *obtulit optimum baldekinum.* Matth. Paris an. 1247. *Dominus Rex veste deaurata facta de pretiosissimo baldekino - - sedens.* Et an. 1254. *Pallas pretiosas, quas baldekinos vocant.* Ericus Vpsalensis lib. 4. Hist. Sueciae pag. 118. *Leuabant corpora Ducum, et ponentes in feretro, superiacto baldechino, portabant ea de castro.* Adde Chronicon Rollandini lib. 1. cap. 13. Vitam Balduini Lutzemb. Archiep. Treuir. lib. 2. cap. 2. 10. et Monasticum Anglic. to. 3. pag. 177. et seq. 325. et alibi saepe. Perperam *Baldetrinus* pro *Baldekinus* bis legitur apud Suffridum Petri in Ioanne Hornio, Episc. Leod. cap. 45. Male etiam haec vox scripta reperitur in Charta an. 1197. apud Vghellum tom. 7. pag. 1275. 4. *Sindones de seta, quarum una est de - - alia de catablattio, alia de baldeluno, reliqua vero est rosata.* Legendum enim *Baldekino.* Et apud Franciscum Canonicum Pragensem in Histor. sui temporis: *Ornatus Capellae regiae non nisi de pretiosissimis belkinis purpura et bysso contextus erat;* vbi legendum *Baldekinis.* (2) Sumitur etiam crebro pro vmbraculo, seu *vmbella.* Ceremoniale Romanum lib. 1. sect. 2. *Portant vmbraculum hastilibus octo sustentatum, quod hodie baldachinum appellant.* Acta SS. Iulii to. 3. pag. 455. vbi de Translatione Crucifixi miraculosi: *Excepta etiam fuit sub baldachino Ecclesiae metropolitanae.* Adde Ceremoniale Episcoporum l. 1. cap. 2. Ita autem dictae vmbellae, quia vt plurimum factae erant ex *baldekino:* qua notione *baldachino* vsurpant Itali. Matthaeus Villaneus lib. 7. cap. 100. *Sopra la sua persona baldacchini di seta, e d'oro adorno interno riccamente.*

Plerique opinantur *Baldakinum* idem esse quod veterum *Babylonicum:* cum Babylonem *Baldach* hodie appellari constet. Glossar. Lat. Graec. *Babulonicum,* ψιλὴ πολύμιτος. Gloss. Graeco-Lat. ψιλὸν, *tenue Babylonicum.* Aliud Glossar. cap. de Diuitiis: *Babylonicum,* * σπιοελής. At Plinius lib. 8. cap. 48. *Polymita* a *Babylonicis* distinguit, eaque Alexandrinis adscribit. *Babylonicorum* vero meminit Plutarchus in Catone maiore. Obseruat denique Scaliger in Notis ad Catullum, Babylonica appellasse veteres quaecunque acu picta erat, licet in Babylonia facta non essent.

*) Wachterus vocem *Baldakinus* mere Germanicam esse credit, a Cambrico *pali,* sericum, et German. Dach, tectum. Germanis inferioribus Boldeck olim idem erat ac *Baldakinus* 2, i. q. vmbraculum pretiosum; vnde autores Glossarii Bremens. t. 1. p. 111. vocem ex veteri Boll, caput, et Decke, tegumentum, compositam esse volunt. Sed si panni pretiosi primus est vocis significatus, omnino assentiendum erit Cangio, a nomine vrbis *Baldach* eam deducenti. Ad German. Boldeck quod attinet, procul dubio ex corrupta voce *Baldicum* effictum est, q. v.

BALDANTIA, alacritas, festinatio. Ital. *Baldanza.* Bartholom. Scribae Annal. Genuens. lib. 6. ad an. 1243. apud Murator. to. 6. col. 503. *Quare Pisani galeas LXXX. cum magna baldantia munierunt.* *) Conf. Glossar. Germanica v. Bald, et Bold. et infra *Baltha.*

BALDANVM VEXILLVM. Epistola Liuonis Regis Armeniae, in Gestis Innocentii III. PP. pag. 127. *Sine diffiducia facta contra nos dentes acuerunt - - exercitum nostrum intra et extra muros Antiochiae sagittauerunt, vexillum baldanum contra nos parauerunt, et quod grauius est, sanguinem Christianum fuderunt.* MS. Regium *balsanum;* Fuxense, *balauanum,* praeferre monuit Stephan. Baluzius: vnde *baldakinum,* legendum forte.

BALDEA, choreae, Gall. *Bals.* Gauterius de Bellis Antioch. vbi tamen legen-

legendum *Balinea* monet Gasp. Barthius in Glossario apud Ludewig. to. 3. Reliq. MS. p. 374. V. *Balare*.

BALDECHINVS, BALDEKINVS, BALDELVNVS, BALDEQVINVS, etc. V. *Baldakinus*.

BALDERSVS, V. *Bauderius* 2.

† BALDICVARIVS, forte acupictor, a panno *Baldakinus* seu *Baldicum* dicto. Stat. ant. Florent. l. 4. c. 5. in Bibl. reg. *Quoscunque mercatores et artifices, campsatores, lanaiuolos, baldicuarios, speciarios* etc.

BALDICVM, videtur vsurpari aut scribi pro *baldachino*, in Annal. Colmar. 1. part. a. 1276. *Fuit et feretrum coopertum nobili Baldico quod ecclesiae reliquerunt*. Et in 2. part. eod. a. *Feretrum coopertum fuit baldichino, quod ecclesiae reliquerunt*. *) Pari modo Germani inferiores olim dixere Boldek, pro Baldachin, vmbraculum. V. *Baldakinus*.

*) BALDIMONIA, *herba caris*, Olsnich, in Vocabul. vet. Lat. Germ. a. 1482. Planta alias apium syluestris, thyssellenium.

BALDINELLA, sindonis subtilioris species, a loco vnde aduehitur nomen habens. Vita S. Raynerii t. 3. Iunii pag. 431. *Qui solitus erat indui mollibus a carne vestimentis, bysso et baldinella*. Ogerii Panis Annal. Genuens. lib. 4. ad an. 1204. apud Murator. to. 6. col. 389. V. *Baldakinus*.

BALDIOSVS, *effabilis*, in Gloss. Isidori. Melius in Excerptis Pithoei *Blandiosus, affabilis*.

BALDOARDVS, V. *Bauderius* 2.

† BALDOCHINVS, idem ac *Baldakinus* 1. in Libro censuum Eccles. Rom.

BALDRELLVS, baltheus, Gall. *Baudrier*. Ch. Huberti Militis de Salmuro, regnante Roberto Rege in Tabulario Burguliensi: *Fuit etiam loricus in pretio valde bonus, et vnus caballus. Filii vero eius duos baldrellos habuerunt*. Catholicon Armoricum: *Baudra - - Baltheus*. Arestum Paris. 9. Maii 1321. *Item vnam Baudream de corio operatam de serico pretii 40. sol.* Porro *Baudrarios*, Gallice *Baudreiers*, vocabant, qui coria quaeuis parabant. Ex corio vero fiebant balthei. V. *Baldringus*.

BALDRESCHAE, V. *Bretachiae*

BALDRINGVS, idem quod *Baldrellus*, baltheus. Adalbero Episc. Laudun. in Carmine ad Robertum Regem:

Ilia baldringo cingit strictissime picto.

Germanis Ring, baltheum sonat, vt in voce *Rinca* obseruamus. Bald vero audacem virum. Ita *Baldring* fuerit cingulum viri militaris et in *armis strenui*.

BALDVCTA, Vgutioni, et Ioanni de Ianua, dicitur *lac pressum, a sen scilicet mutata, et dicitur balducta, quasi valde ducta, quia valde ducta est et pressa*. Vossius ex Nannio *Balduca* habet. BALTHVTA, eadem notione, in Canon. Hibern. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 7. *Tenacis vero vel balthutae lactis sextario Romano*. Cumeanus Abbas de Mensura Poenitent. cap. 3. *Batutae lactis sextario pro sitis gratia*. *) BALBVCA, Buttermilch, in Vocabul. Lat. Germ. a. 1477.

BALEA, arcus balearis, ballista. Ioan. de Ianua: *Balea, a βαλλω, funda, vel instrumentum quod vulgo vocatur balestrum*. Hist. MS. Excidii Acconis: *Portantes ibidem lapides cuiuslibet quantitatis, baleas, et quarellos, lanceas et falcastra*, etc. Ibidem: *Et ipsis sic dispersis cum bipedilibus, et communibus baleis, quarellorum multitudinem emittentes*. *Balea: vertigales*, apud eumdem Scriptorem: *Nam quarelli pro baleis vertigalibus sic fere et aliis jam fuxerant, nec habebant quid amplius balearent*. *Balistae vertiginales* eidem etiam paulo ante dicuntur: *A qualibet balista vertiginali trinos simul quarellos sensim in primam aciem emiserunt*.

BALEARE, e baleis, seu balistis, vel arcubalistis *quadrellos* seu sagittas emittere. Gloss. Lat. Graec. *Balearo*, σφενδονῆσαι. Occurrit non semel in eadem Historia Excidii Acconis MS.

BALEARICA TORMENTA, in Gestis Tancredi apud Martenium t. 3. Anecdot.

Anecdot. col. 176. *Contra vrbani* (obsessi) *quasi par pari reddunt, reuerberant balearica tormenta similibus missilia jacula eminus; cominus vomeres marmora demittunt.* V. *Balearis.*

BALEARIS, BALEARIS ARCVS, vulgo *Arbalestre*, Germ. Armbrust, apud Albertum Aq. lib. 9. cap. 20. Claudianus in Paneg. in 4. Consul. Honorii. BALEARIS FVNDA. Gesta Tancredi apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 172. *Hi fundis al bearibus turres quatiunt.* Ibidem col. 187. *Quarum* (turrium) *remotiusculam Tancredus, propiusculam Comes Normannus fundae balearis turbine dissoluebant. Funditorum Balearium* meminit Caesar de Bello Gall. lib. 2. n. 8. Verum ii non a machina bellica, de qua nunc agitur, sed ab Insulis Balearibus nomen traxere; quae tamen ipsae Insulae a Graeco Βάλλειν dictae videntur, quod earum incolae fundae jaculatione haberentur peritissimi.

BALEARE INSTRVMENTVM, BALEARICA MACHINA. Guibertus l. 6. Gest. Dei cap. 18. *Et contra vrbani baleare celeriter aedificant instrumentum, quo jactis ingentibus saxis nitebantur debilitare castellum.* Otto Frisingensis Episcopus de Gestis Friderici I. Imp. l. 2. cap. 20. apud Murator. tom. 6. col. 718. *At oppidani nondum tot malis victos se fingentes, infra quatuor dies, quibus pro Christiani cultus deuotione Principem hostibus pacem dedisse diximus, baleare tormentum instruunt, ignorante Principe* etc. Guntherus lib. 3. Ligurini:

Extruitur mirae balearica machina molis,
Quae valido longum transuerberet aera jactu.

V. *Balea.*

BALEARIVS, qui alias *Arcubalistarius.* Lucas Tudensis aera 1058.

BALEATOR, *fundator,* (pro *Funditor*) vel *Balistor*, Ioanni de Ianua.

BALEIS, carbunculus pretiosior, Gall. *Balais*, Germ. Ballas, apud Rymer. to. 5. p. 60. *Vnum saphirum orientalem pent. cum vno paruo baleis - - vnum pent. cum vno baleis in medio..* Haec carbunculi species remissioris coloris est, quam carbunculus proprie dictus. V. *Balascus* et *Bales.* BALEISIVS, idem Rymer. to. 9. pag. 908. col. 1.

BALEIVM, scopae, Gall. *Balay.* Locum vide in *Corueia.*

BALEIVMENTVM, in Gestis Dagoberti Regis. (V. *Bile.*) Schiltero non est vox hybrida, sed pure Teutonica. *Baleiamunde, vel Bale-gemunte. Gemunte et Gemundling, Inmundling* vocabantur homines liberi, qui se dederant in mundium et protectionem Ecclesiarum vel potentiorum, *Clientes* Romanis, *Mundiales* Francis et *Commendati. Balegemunte* itaque est conuicium mali et ingrati clientis, rebellis; neque legendum est vt infra *Bile jumentum.* † Carpentarius credit, vocem compositum esse ex veteri Gallico *Bal*, falsus, et *jumentum*, adeo vt animal perfidum significet. V. *Ballomer.*

† BALEIVS, i. ac *Baleis* et *Balascus*, in Ch. Ms. a. 1376.

BALENA, BALLENA. (1) Apud Anglos, solius Regis est, perinde ac *sturgio*, vt habent Bracton. lib. 3. de Corona cap. 2. §. 4. et Fleta l. 1. cap. 46. Leges Scaniae Andreae Suenonis lib. 8. cap. 1. Gotselinus in Vita S. Augustini Episc. Cantuar. c. 2. de Britannico mari. In Chron. Mutin. apud Murator. to. 15. col. 574. *Decima Balenarum*, in Monast. Angl. to. 1. p. 30. to. 3. p. 4. V. quae de *Balenis* obseruauit Cleyracus ad Leges maris Oleronenses art. 44. (2) † Forte pro *Bala*, sagma, fascis, onus. Consuetud. S. Dion. Exoldun. Ms. *De quolibet equo portante cum dicto baat balenam, copnm continens labrum ad minus et ad plus labrum et dimidium: et si dicta balena deferatur in quadriga, pro quolibet equo trahente quadrigam, vnum copnm.*

BALENATIO, piscatio balenarum. Ch. Alfonsi Comitis Bononiensis an. 1288. apud Brandaon. in Monarch. Lusitan. to. 4. p. 279.

BALENERIA vel BALENERIVS, nauigii species, f. sic dicta a piscatione

legendum *Balinea* monet Gasp. Barthius in Glossario apud Ludewig. to. 3. Reliq. MS. p. 374. V. *Balare*.

BALDECHINVS, BALDEKINVS, BALDELVNVS, BALDEQVINVS, etc. V. *Baldakinus*.

BALDERIVS, V. *Banderius* 2.

† BALDICVARIVS, forte acupictor, a panno *Baldakinus* seu *Baldicum* dicto. Stat. ant. Florent. l. 4. c. 5. in Bibl. reg. *Quoscunque mercatores et artifices, campsatores, lanaiuolos, baldicuarios, speciarios* etc.

BALDICVM, videtur vsurpari aut scribi pro *baldachino*, in Annal. Colmar. 1. part. a. 1276. *Fuit et feretrum coopertum nobili Baldico quod ecclesiae reliquerunt.* Et in 2. part. eod. a. *Feretrum coopertum fuit baldichino, quod ecclesiae reliquerunt.* *) Pari modo Germani inferiores olim dixere Bosdek, pro Baldachin, vmbraculum. V. *Baldakinus*.

*) BALDIMONIA, *herba caris*, Olsnich, in Vocabul. vet. Lat. Germ. a. 1482. Planta alias apium syluestris, thysselenium.

BALDINELLA, sindonis subtilioris species, a loco vnde aduehitur nomen habens. Vita S. Raynerii t. 3. Iunii pag. 431. *Qui solitus erat indui mollibus a carne vestimentis, bysso et baldinella.* Ogerii Panis Annal. Genuens. lib. 4. ad an. 1204. apud Murator. to. 6. col. 389. V. *Baldakinus*.

BALDIOSVS, *effabilis*, in Gloss. Isidori. Melius in Excerptis Pithoei *Blandiosus, affabilis*.

BALDOARDVS, V. *Banderius* 2.

† BALDOCHINVS, idem ac *Baldakinus* 1. in Libro censuum Eccles. Rom.

BALDRELLVS, baltheus, Gall. *Baudrier*. Ch. Huberti Militis de Salmuro, regnante Roberto Rege in Tabulario Burguliensi: *Fuit etiam loricus in pretio valde bonus; et vnus caballus. Filii vero eius duos baldrellos habuerunt.* Catholicon Armoricum; *Baudra - - Baltheus.* Arestum Paris. 9. Maii 1321. *Item vnam Baudream de corio operatam de serico pretii 40. sol.* Porro *Baudrarios*, Gallice *Baudreiers*, vocabant, qui coria quaeuis parabant. Ex corio ve[ro] fiebant balthei. V. *Baldringus*.

BALDRESCHAE, V. *Bretachiae*

BALDRINGVS, idem quod *Baldrellus*, baltheus. Adalbero Episc. La[u]dun. in Carmine ad Robert[um] Regem:

Ilia baldringo cingit stricti[ssime] picto.

Germanis Ring, baltheum sona[t], in voce *Rinca* obseruamus. [...] vero audacem virum. Ita *Baldring[us]* fuerit cingulum viri militaris et [in] *armis strenui*.

BALDVCTA, Vgutioni, et Ioanni de Ianua, dicitur *lac pressum, a [...] scilicet mutata, et dicitur balducta, quasi valde ducta, quia valde ducta est et pressa.* Vossius ex Nannio *Balduca* habet. BALTHVTA, eadem notione, in Canon. Hibern. apud Martene. to. 4. Anecd. col. 7. *Tenuit[er] vero vel balthutae lactis sextario humano.* Cumeanus Abbas de Mensura Poenitent. cap. 3. *Batuto lactis sextario pro sitis gratia.* *) BALBVCA, Buttermilch, in Vocabul. Lat. Germ. a. 1477.

BALFA, arcus balearis, ballista. Ioan. de Ianua: *Balea, a βαλλειν, funda, vel instrumentum quod [...] catur balestrum.* Hist. MS. Excid. Acconis: *Portantes ibidem lapides cuiuslibet quantitatis, baleas, et quarellos, lanceas et falcastra,* etc. Ibidem: *Et ipsis sic dispersis cum lapidibus, et communibus baleis, quarellorum multitudinem emittentes.* Baleae vertigales, apud eumdem Scriptorem: *Nam quarelli pro baleis vertigalibus sic fere et aliis jam fuerant, nec habebant quid amplius balearent. Balistae vertiginales* eidem etiam pa[u]lo ante dicuntur: *A qualibet balista vertiginali trinos simul quarellos se[n]sim in primam aciem emiserunt.*

BALEARE, e baleis, seu balistis, v[el] arcubalistis *quadrellos* seu sagit[tas] emittere. Gloss. Lat. Graec. *Balear[e] σφενδονῆσαι.* Occurrit non [se]mel in eadem Historia Excidii Acconis MS.

BALEARICA TORMENTA, in G[e]stis Tancredi apud Martenium t.

Anecd.

Anecdot. col. 176. *Contra urbani* (obsessi) *quasi par pari reddunt, reuerberant balearica tormenta similibus missilia jacula eminus; cominus vomeres marmora demittunt.* V. *Balearis.*

BALEARIS, BALEARIS ARCUS, vulgo *Arbalestre*, Germ. Armbrust, apud Albertum Aq. lib. 9. cap. 20. Claudianus in Paneg. in 4. Consul. Honorii. BALEARIS FUNDA. Gesta Tancredi apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 172. *Hi fundis al bearibus turres, quatiunt.* Ibidem col. 187. *Quarum* (turrium) *remotiusculam Tancredus, propiusculam Comes Normannus fundae balearis turbine dissoluebant.* *Funditorum Balearium* meminit Caesar de Bello Gall. lib. 2. n. 8. Verum ii non a machina bellica, de qua nunc agitur, sed ab Insulis Balearibus nomen traxere; quae tamen ipsae Insulae a Graeco Βάλλειν dictae videntur, quod earum incolae fundae jaculatione haberentur peritissimi.

BALEARE INSTRUMENTUM, BALEARICA MACHINA. Guibertus l. 6. Gest. Dei cap. 18. *Et contra urbani baleare celeriter aedificant instrumentum, quo jactis ingentibus saxis nitebantur debilitare castellum.* Otto Frisingensis Episcopus de Gestis Friderici I. Imp. l. 2. cap. 20. apud Murator. tom. 6. col. 718. *At oppidani nondum tot malis victos se fingentes, infra quatuor dies, quibus pro Christiani cultus deuotione Principem hostibus pacem dedisse diximus, baleare tormentum instruunt, ignorante Principe* etc. Guntherus lib. 3. Ligurini:

Extruitur mirae balearica machina molis,
Quae valido longum transuerberet aera jactu.

V. *Balea.*

BALEARIUS, qui alias *Arcubalistarius.* Lucas Tudensis aera 1058.

BALEATOR, *fundator,* (pro *Funditor*) *vel Balistor*, Ioanni de Ianua.

BALEIS, carbunculus pretiosior, Gall. *Balais*, Germ. Ballas, apud Rymer. to. 5. p. 60. *Unum saphirum orientalem pens. cum uno paruo baleis - - unum pens. cum uno baleis in medio.* Haec carbunculi species remissioris coloris est, quam carbunculus proprie dictus. V. *Balascus* et *Bales.* BALEISIUS, idem Rymer. to. 9. pag. 908. col. 1.

BALEIUM, scopae, Gall. *Balay.* Locum vide in *Corueia.*

BALEIUMENTUM, in Gestis Dagoberti Regis, (V. *Bile.*) Schiltero non est vox hybrida, sed pure Teutonica. *Baleiamuude, vel Bale-gemunte. Gemunte et Gemundling, Inmundling* vocabantur homines liberi, qui se dederant in mundium et protectionem Ecclesiarum vel potentiorum, *Clientes* Romanis, *Mundiales* Francis et *Commendati.* *Balegemunte* itaque est conuicium mali et ingrati clientis, rebellis; neque legendum est ut infra *Bile jumentum.* † Carpentarius credit, vocem compositum esse ex veteri Gallico *Bal*, falsus, et *jumentum*, adeo ut animal perfidum significet. V. *Ballomer.*

† BALEIUS, i. ac *Baleis* et *Balascus*, in Ch. Ms. a. 1376.

BALENA, BALLENA. (1) Apud Anglos, solius Regis est, perinde ac *sturgio*, ut habent Bracton. lib. 3. de Corona cap. 2. §. 4. et Fleta l. 1. cap. 46. Leges Scaniae Andreae Suenonis lib. 8. cap. 1. Gorselinus in Vita S. Augustini Episc. Cantuar. c. 2. de Britannico mari. In Chron. Mutin. apud Murator. to. 15. col. 574. *Decima Balenarum*, in Monast. Angl. to. 1. p. 30. to. 3. p. 4. V. quae de *Balenis* obseruauit Cleyracus ad Leges maris Oleronenses art. 44. (2) † Forte pro *Bala*, sagma, fascis, onus. Consuetud. S. Dion. Exoldun. Ms. *De quolibet equo portante cum dicto baat balenam, copum continens labrum ad minus et ad plus labrum et dimidium: et si dicta balena deferatur in quadriga, pro quolibet equo trahente quadrigam, unum copum.*

BALENATIO, piscatio balenarum. Ch. Alfonsi Comitis Bononiensis an. 1288. apud Brandaon. in Monarch. Lusitan. to. 4. p. 279.

BALENERIA vel BALENERIUS, nauigii species, f. sic dicta a piscatione

tione balenarum. Rymer. tom. 8. pag. 308. *Cum omnibus bonis eorum, nauigiis, bargiis, baleneriis, et aliis nauigiis quibuscumque, et quocumque nomine censeantur.* V. *Balaneria.* † Vocis etymon longe probabilius affert Cangius in v. *Balingaria.*

† BALENS, ouis, a *balare*, quod est ouium vox. Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7679. *Balens, brebis.*

† BALENTA. Ch. a. 1296. inter Probat. t. 2. Hist. Burg. p. 91. *Villam Diuionensem et totam balentam dictae villae - - volumus esse a modo de ressorto et ballinia Senonensi.* Leg. *Banleucam*, q. v.

† BALENTIA, forte locus vbi scopae crescunt. Sent. arbitr. MS. an. 1266. *Quod tota tertia pars, quam habebat - - et in toto territorio dicti loci, et de allodio cum balentia et booleyo*, etc. V. *Balancia.*

BALERIA, perperam pro *Balena*, vt omnino videtur, apud Rymer. t. 12. pag. 382. *Baleria et alios pisces cuiuscumque generis recentes emere*, etc.

BALES, pretiosior carbunculus. Rymer. tom. 5. pag. 60. V. *Baleis.*

BALESIVS. (1) Vt *Bales.* Rymer. tom. 1. pag. 379. Ibidem pag. 878. (2) Forte pro *Balosius*, vel *Balottus*, a Gallico *Balot*, fascis, sarcina. († Vel pro *Valesius*, Germ. Felleisen, V. *Valisia.*) Rymer. t. 4. p. 6. *Et absque apertione literarum, manticarum, balesiorum, aut hernesiorum suorum quorumcumque, beneuole permittatis*, etc.

† BALESTARIVS, BALESTRERIVS, i. ac *Balistarius*, passim occurrunt in Scriptoribus Italicis apud Muratorium aliosue Scriptorum medii aeui Collectores.

BALESTRA, idem ac *Balista*, Germ. Balester. Murat. t. 6. p. 1045. V. *Balista* et *Balestrum.*

BALESTRARE, BALESTRATOR, V. *Balestrum.*

BALESTRVM. Ioan. de Ian. et Breuil. *Balea, funda vel instrumentum quod vulgo vocant balestrum. Balestrare cum balestro aliquid proiicere vel percutere.* Gloss. MS. Montis S. Eligii Atrebat. *Balestrum, a sua...* *vnde Balestro, as, i. e. cum balestro aliquid proiicere.* Vgutio: *Balestrum, balista, balestrator, funditor.* Itali *balestra* et *balestro* dicunt, vt et *balestrare*, balista quadrellos emittere. Germ. Balester.

BALETVM, apud Pictauenses vulgo *Balet*, species porticus rectae ad nundinas aliasue res quaslibet ab aëris intemperie defendendas, officina, apotheca. Charta Geraldi Abbatis S. Ioannis Angeriac. an. 1385. ex Chartulario eiusdem Monast. p. 44.. *Iusta dictum monasterium in domo, in qua dictus dominus Abbas inhabitat, in quodam tustorio seu baleto, sedente eod. domino Abb. super quendam lecium fusteum pro tribunali more maiorum.* Gesta Maioris Episc. Andegav. to. 10. Spicil. Acher. pag. 966. *Acta fuerunt haec in Abbatia S. Albini Andegauens. sub anno* (1314) *- - in baleto, sito ante quandam cameram, vt dicitur, Cameram ...* Statuta Eccl. Nannet. a. 1289. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 987. Processus de Vita S. Yuonis tom. 4. Maii pag. 548. Continuator Bollandi *Baletum* vertit per vocem *Crates*; minus accurate, vt ex dictis liquet. *Balletum* in Inquisitione MS. pro Canonizatione eiusdem B. Yuonis.

BALEVCA. Vide *Bannum Leugae.*

BALEXES, in Concil. Hisp. an. 1591. tom. 4. p. 541. *Purgationes arearum*, id est, horreorum purgamenta, qualia sunt, quae vanno excutiuntur.

BALEYS, Scopa, Gallis *Baley*, Germ. Besen. Matth. Paris a. 1252. *Ferens in manu virgam, quam vulgariter baleys appellamus, a singulis fratribus disciplinas nuda carne suscepit.* Sed hic pro virgeo flagello sumi videtur, quemadmodum etiamnum apud Norfolcienses Anglos, vt auctor est Watsius.

BALFARDVM, V. *Balgart.*

BALFREDVS, BALFRIDVS, V. *Belfredus.*

BALG, nauicula, MS. Cod. Consuetudinum SS. Bertini et Audomari tit. *de oneribus nauium. Balg cum melle 21. den.* V. *Barga.* *) Quid si esset Germanicum Balg, pellis ...

In iisdem Consuetudinibus rursum legitur: *Duo balg, XI. den.*

BALGART, BALGVARD. Charta Philippi Comitis des Los, an. 1054. apud Malbrancum l. 9. de Morinis cap. 1. *Concessi stallum, totiusque villae teloneum, et quod Theutonice dicitur Balgart, tensuram, et creditionem, atque omnem exactionem.* Quae iisdem verbis habentur in alio Diplomate Philippi Alsatii Comitis Flandriae an. 1181. apud Miraeum in Diplom. Belg. l. 2. c. 4. nisi quod *Balguard* editum est. Cangio idem videtur ac *Balfard* apud eumdem Malbrancum l. 10. c. 49. vbi perperam sic scriptum, pro *balgard*, autumat. Sed retinendam esse vocem *Balfard* suadent Leges et Consuetudines Furnenses MS. in Archiuo S. Audomari laieta XI. 3. in quibus sic habetur: *Praeterea nos Thomas Comes et Iohanna Comitissa praedicti balfardum nostrum in terra Furnensi perpetuo quitamus et quitum clamamus in futurum, hoc solum nobis retento, quod si forticias nouas facere vellemus in terra Furnensi vel veteres reparare, illi fodere nobis tenerentur, qui prius balfardum soluere consueverunt - - Actum an. 1240.* V. *Blaffardus.* *) Vox *Balgart* Schiltero est malorum seu maleficiorum custodia, iurisdictio criminalis, a *bal*, malus, et *gard*, custodio.

BALIA. (1) Machinae bellicae species, eadem quae *Balista.* Chron. Cornelii Zantfliet apud Marten. t. 5. Amplisf. Collect. col. 127. (2) Quaeuis rerum administratio. Falco Benevent. Ioann. Villaneus l. 1. c. 25. V. *Baiulus, Balliuus, Ballia* etc. (3) Officinarum in monasteriis praefectura monachis demandata, apud Innoc. III. l. 13. ep. 55. Matth. Paris. p. 110. Marten. t. 4. Anecd. p. 1209. (4) Administratio rerum et bonorum pupilli, Ital. *Balia*, Gall. *Bail.* Tabular. Briuat. ch. 155. et alibi. V. *Bailia, Baiulus.* (5) † Auctoritas, potestas, Italis. Stat. Synod. eccl. Sabin. a. 1337. *Reseruata - - plenaria potestate, arbitrio, et balia domini episcopi.* Murat. t. 12. Script. Ital. p. 1078. V. *Bailia.* (6) † Magistratus nouem ciuium apud Senenses, qui rebus bellicis praefecti sunt. Murat. t. 20. Script. Ital. p. 13. (7) † Tributi genus, quod ratione protectionis et tutelae exigitur; Ch. an. 1158. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 572. *Concedo - - baliam, albergam, quistam, toltam* etc. V. *Ballia.*

† BALIARDVS, monetae species. Necrolog. Ms. capit. b. M. Medii-Monast. *Obiit - - qui dedit X libras baliardorum ad emendos redditus.* V. *Bauiardus.*

† BALIATA, BALIATVRVS, tutela, rerum pupilli administratio. Constit. Ms. Caroli reg. Sicil. V. *Baliatus.*

BALIATICVM, gardia, custodia, i. q. *Balia*, Gall. *Baillage*, a *Baiulus*, q. v. Ch. Willelmi D. Montispessul. an. 1103. *Dono - - ballarium arquintalis, et tertium denarium in arquintali etc.* *Baliato* apud Matth. Villan. l. 6. c. 33.

BALIATVS, tutela. Chronicon Siciliae apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 11. V. *Baiulatus* et *Baiulus* 3.

BALIDINVS. Gloss. Saxon. Aelfrici cap. de Coloribus; *Balidinus hryte*, forte legendum *Badius*, vel *Balius*; Gallis *Bay, Bayard.* V. Aegidium Menagium in Orig. Ital. verbo *Balzano.* V. *Bagus.*

BALIENS, pro *Valens*, in Charta Longobardica an. 490. apud Vghellum tom. 1. pag. 391. *De oleo baliente denarios 12.* etc. Occurrit ibi rursum.

BALIGERA, *stulta*, in Cod. 1013. Bibliothecae Regiae.

† BALIGNA, leguminis species. Stat. Auellae 1496. c. 126. ex Cod. reg. 4624. *Emere non liceat - - caules, rapas, alia ceparia, et balignas siue ortolaglia.*

BALIGVERIVS, nauigii genus, idem quod *Balingaria.* Tabularium Communis Massil.

BALIMANTHIA, V. *Ballimathia.*

BALINEVM, βαλανεῖον, *balneum*, in Supplemento Antiquarii.

BALINGARIA, BALINGARIVS, nauis bellicae species. Thom. Walsinghamus in Riccardo II. *Tandem pene*

gene solus fugiens in balingario, peruenit ad eumdem Comitem. Infra: Recepta sunt autem ibi vasa - - 21. cum quibusdam vasis eorum, scilicet 4. bargis, et vno balingario. Alibi: Hostes armauerunt 5. vasa bellica, qualia balingarias appellamus. Idem: Vna barga et 7. balingariae periclitatae sunt ante villam de Calesia. Balener appellatur in Legibus Alfonsinis part. 2. tit. 25. lege 7. Sic porro dictum videtur eiusmodi nauigium, quod cunabuli, quod Balinja, seu Balingia vocabant olim Galli, formam referret. BALINGERA, eodem sensu, apud Rymer. tom. 8. pag. 147. Sic alibi non semel.

BALINGIVM, pro Balineum, vel Balneum, in veteri Inscriptione in Anglia, apud Gruter. 73. 5. Balingium vi ignis exustum Coh. I. Thracum restituit. V. Balineum.

BALENJA, ex voce Balinge, quae etiamnum apud Lemouices obtinet pro cunabulo, vel certe pro fasciis quibus inuoluuntur infantes. Capitulare de Villis cap. 42. Vt vnaquaeque villa intra Cameram lectaria, culcitas, plumatias, batlinias, drappos - - habeat. Βαβάλια et βαβαλιστήρια, cunabula, et cunas vocant Glossae Graec. Lat. Armoricis hodie Balen, vel Ballen, et Pallen, lecti operimentum laneum. V. Batlinia.

BALINVERNIA et BALINRINIA. Sic legit Cangii editor in Informationibus ciuitatis Massil. pro passagio transmarino MS. e Bibliotheca Sangerm. Est autem magni mali, vt videtur, minus velum: De caduta pro balinrinia i. duarum goarum - - Arbor vero de medio vult habere dua vela quorum maius vult habere XLVII. goas per antennam et XLVII. fos et pro balinuernia XLVII. goas; et continebunt ista duo vela XXVIII. pecias continentes C. cannas canabica. Quae quidem vox, cum a Balingaria non multum sit diuersa, ab ea nomen traxisse facile credendum, quod forte in eiusmodi nauibus frequentioris vsus fuerit.

BALIO, manus, palma, in Glossis Isidori. Ad quas Graeuius: „Apud „Papiam est: Bola, palma, manus. „Sic tum loquebantur et scribebant „pro Vola. Sic et scripsisse censeo „Isidorum: Bola, palma, manus.„

† BALISAGIVM, praestatio seu tributum, quod pro indiciis, Gall. Balises, quae ad dirigendas naues in portubus apponi solent, exigitur, Gall. Balisage. V. Diction. Commerc. Priuil. Rupellae a. 1483. inter Obseruat. ad Carol. VIII. p. 384. Quae priuilegia et dona barragii, baptisagii, balisagii, delestagii in praedictis etc.

BALISHVS, moneta Tartarica. V. Gregorium Abulfaragium p. 284. 285.

BALISTA, BALLISTA, BALISTRVM, etc. machina iaculatoria, ex Graeco βάλλειν, Hispan. Ballesta, Gallis Arbaleste. Balista manualis, Ioanni de Ianua, in voce Machina. Fortunatus l. 3. Poem. 19.

Illic est etiam gemino balista volatu,
Quae post se mortem linquit, et ipsa fugit.

Lex Wisigoth. l. 8. tit. 4. §. 25. Si quis - - laqueos vel arcus praetenderit, seu balistas. Monachus Vallis Sarnensis in Hist. Albig. cap. 42. Ecce sagitta per balistam ab aduersario emissa seruientem illum percussit. Guill. Brito lib. 2. Philippid.

Nec tamen interea cessat balista, vel arcus
Quadrellos haec multiplicat, plures ille sagittas.

Apud Sanutum lib. 2. part. 4. c. 8. recensentur variae balistarum species, Balistae grossae a turno, Balistae a pesarola. Balistae a pectoribus, ibidem cap. 23. Rectae Balistae quibus istae Muschettae proprie deputantur, sunt balistae, quae balistae a pectoribus nuncupantur. Balistae cum cornu. apud Iacobum de Vitriaco lib. 3. pag. 1143. Inuenti sunt in Damiata tribuculi quatuor cum petrariis et mangonellis plurimis, balistae cum cornu fortissimae, magnaliarum balistarum et arcuum - - magnus numerus. In Aresto Parlam. Par. 9. Maii recensentur pariter aliae balistarum species, Balistae ad vnum pedem, Balistae de cornu ad duos pedes, Balistae ligneae ad duos pedes, Balista de nuce quae duos proiicit quarellos. Balistae de torno vel de leua, in Processi

cessu B. Petri de Luxemburgo to. 1. Iunii pag. 590. *Erant duae balistae a Tour, et quinque a duobus pedibus*, to. 1. Hist. Dalphin. p. 66. col. 2. *Duas balistas ad Tor*, et *decem balistas ad duos pedes*, ibid. p. 67. col. 2. V. p. 53. col. 1. *Balistam cornu optimam de turno*, in Statutis Arelat. tit. 133. *Balistae corneae*, apud Martem. Ampliss. Collect. t. 1. col. 1114. Vide eiusd. Anecd. tom. 3. col. 90. et to. 4. col. 726. Miraei opera Diplom. t. 1. p. 206. Edit. 1723. etc. *Balista a turno*, in Annal. Genuens. Bartholomaei Scribae ad an. 1247. apud Murator. tom. 6. col. 512. *Balistra de cornu*, apud eumdem ibid. col. 418. *Balistra de cornu*; *vel de turno*, in Statutis Massil. MS. Perperam in Editis p. 153. et 154. *de cornu*, vel de *corno*. † *Balista grossa de arganellis* ap. Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 1197. V. *Arganellus*. *Balista calibus fulcita subingenio*, *Balista fulcita suo ingenio*, *Balista fulcita suis vtilibus*, vel *vtensilibus et tractibus*, in Monstra facta apud Chassagniam a. 1511. *Balista grossa de molinellis*, apud Murat. loco modo laudato. *Balista de precornis*. Probat. t. 4. Hist. Occit. pag. 166. *Balista de reuerso*, in Ch. an. 1363. MS. *Balista grossa ad staphum*, in alia a. 1299. t. 4. Cod. Ital. diplom. p. 46. Saepe etiam *Balista* et *Balistra* accipitur pro machina, qua saxa emittuntur ad quatiendos muros, quarum variae species, de quibus copiose prae caeteris egit Angelus Portenarius in Felicit. Patauina lib. 5. De Balistis hac notione sumtis intelligendus Papias MS. cum ait: *Balista, genus machinae ab emittendo, torquetur enim verbere neruorum, et iacit hastas et saxa.* V. *Balestrum* et *Balistra*.

BALISTAMENTUM, locus *balistis* locandis aptus, Gall *Batterie*. Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui pag. 1214. V. *Balistaria*.

BALISTARE, iaculari. Iacobi Auriae Annal. Genuens. lib. 10. ad an. 1282. apud Murator t. 6 col. 583. V. *Balestrare*, et *Balistrare*.

BALISTARIA, loca balistis et tormentis locandis facta, in Gasparis Barthii Gloss. apud Ludewig. Reliq. MS. tom. 3. pag. 235. ex Hist. Palaestina Raimundi Agilaci. V. *Balistamentum*.

BALISTARIUS. (1) BALISTARIUS ARCUS, vulgo *Arbaleste*, ballista, Armbrust. Will. Brito lib. 2. Philippidos. (2) BALISTARII, et BALISTRARII, Gallis *Arbalestrier*, Germ. Armbrustschützen, qui *arcu baleari* vtuntur in praeliis. Monachus Vallis Sarnensis cap. 63. *Habebant praeterea balistarios, qui*, etc. Concilium Romanum a. 1139. c. 30. *Artem illam mortiferam et Deo odibilem balistariorum et sagittariorum aduersus Christianos et Catholicos exerceri de cetero sub anathemate prohibemus.* Concil. Lateranense IV. can. 18. *Nullus quoque Clericus rottariis aut balistariis aut huiusmodi viris sanguinem praeponatur.* V. *Balestrator*, *Balestarius* et *Ballistarius*.

BALISTATA, iactus balistae. Iacobi Auriae Annal. Genuens. ad a. 1283. apud Murator. t. 6. col. 583. † Murat. t. 12. Script. Ital. p. 800. *Distantem a porta - - per unam balistatam.*

BALISTEUM, i. q. *Ballimatium*, Chorea vel cantilena ad quam saltatur, Gall. olim *Balestiaux*. Vox deducta a βαλλίζειν, *ballare* vel *balare*. Vopiscus in Aureliano. *Adeo vt etiam balistea pueri, et saltatiunculas in Aurelianum tales componerent, quibus diebus festis militariter saltitarent.*

BALISTRA, idem quod *Balista*, Italis *Balestra*. Breuiarium Hist. Pisanae ad an. 1171. apud Murator. tom. 6. col. 184. *In medio autem turris erat LX. cubitorum fortis, pugnatores LXXX. in ea cum XX. balistris.* Gloss. Graec. Lat. βαλλίστρα, *tormentum murale*. Καταπέλτης, *balistra*, βολίστρα, apud Constantinum de Administrat. Imper. pag. 203. 210 pro βαλίστρα Sed his locis pro tormento bellico sumitur, non pro arcu baleari.

BALISTRARE, jaculari. Gloss. Lat. Graec. *Ballistrari*, σφενδονῆσαι. V. *Balistare* et *Alestrare*.

BALISTRARIAE, foramina in vrbium muris, per quae *balistae* eiaculabantur, Schießscharten. Charta Philippi Augusti an. 1218. pro ciuibus Podiensibus.

BALISTRARIVS, V. *Balistarius*.

BALISTVS, pro *Balista*, in stat. crim. Cumanae a. 142.

† **BALITOR**, pro *Valitor*, coadiutor. Inquisit. a. 1205. apud Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 578. V. *Valere*.

† **BALITRISCA, BALTRICA, BALTRISCA, BALTRISCHA**, castellum ligneum ad defensionem vel oppugnationem castri seu oppidi, Gall. *Breteche*. Guido de Vigeuano Ms. de modo acquir. et expugn. T. S. V. *Bretachiae*.

BALIVIA, V. *Baillivia*.

BALIVM. (1) Administratio rerum et bonorum pupilli, apud Murat. t. 8. p. 508. V. *Balia*, *Bailia* et *Baiulia*. (2) Quaeuis rerum administratio. *Balium regni*, Hugo Falcandus de Siciliae calamit. p. 671. 674.

BALIVS, gubernator, Ital. *Balio*. Ioann. Villan. l. 1. c. 19. V. *Baiulus* et *Baliata*.

BALIVVS, V. *Balliuus* et *Baiulus* 2.

BALLA. (1) Vita S. Mochuae in Actis SS. Ian. to. 1. pag. 48. *Non procul esse fontem nunquam ibi antea visum, cinctum balla, id est, lorica*, seu repagulo, Gall. *Gardefoux*. *Balla* vero est pro *Valla* a *vallando*, v. in b. mutato, vt alibi saepe. (2) Sarcinarum fascis, Italis *Balla*, Gall. *Balot*, Germ. Ballen. Iacobi Auriae Annal. Genuens. l. 10. ad a. 1289. tom. 6. col. 596. Occurrit etiam in Annal. Ogerii Panis ibid. col. 389. (3) Grandinis globulus. Chron. Parmense ad an. 1293. apud Murator. tom. 9. col. 825. (4) † Pila lusoria, Gall. *Balle*, Germ. Ball. Stat. crimin. Saonae c. 30.

BALLANCETA, V. *Balanzeta*.

† **BALLANDVM**. Bulla Ms. Gregorii IX. a. 1230. *Compositionem inter vos* (monachos) *ex parte vna et burgenses Corbiniacenses ex altera, super quibusdam redditibus, qui manus mortua, placitum generale ac ballandum vulgariter appellantur*. Forte obligatio eundi in exercitum, atque adeo legendum *Bellandum*; nisi malis emendare *Badandum*, ita vt sit jus exigendi excubias. V. *Bada* 2.

† **BALLARDVM**, hordei species, Gall. *Baillart*. Ch. Ms. a. 1475. V. *Barbargia*.

BALLARE. (1) Tabularium Eccl. Cadurcensis: *Breue quod fecit Gerardus prior Cadurcensis, et Willelmus Raterii et alii Canonici, habent in pignus Encrem lo quart de orden, et de ciuada, et de Ballare et de spelta, et gallinas et agnos*. † Idem quod *Balleium*, nisi idem sit ac *Ballardum*. (2) Scopis expurgare, Gallis *Balaier*. Occurrit in Fleta l. 2. c. 8. V. *Baleys*. (3) Dare, Gallis *Bailler*. Dicitur de rebus quae ad censum dantur. Regest. Camerae Comput. Paris. tit. 4. fol. 2. *Ballare aliquem de dictis banquis*. Occurrit ibid. Regest. 13. sub Philippo Pulcro an. 1309. (4) Saltare, *Ballatio*, *Ballator*, *Ballatrix*, eadem notione. V. *Balare*.

BALLASTRVM, *balineum*, in Gloss. Isidori et Salmasianis. V. *Balastrum*.

BALLATIO, V. *Balatio*.

BALLATOLA, calculus, Gall. *Balote*. V. *Balatola*.

BALLATOR, V. *Balator*.

BALLATORIVM, moenianum, Italis *Ballatoio*, Gallis *Balcon*. Charta Italica an. 1287. apud Bollandum 20. Martii pag. 208. *Cecidit de vno ballatorio suae domus*. Breuiarium Hist. Pisanae ad an. 1158. apud Murator. tom. 6. col. 172. *De mandato Consulum omnia ballatoria juxta Arnum destructa sunt*. Chron. Parmense ad an. 1287. apud eundem to. 9. col. 813.

BALLATVM, Βλήχηθμος, *Balan*[illegible] *onium*, in Supplemento Antiquari[illegible]

† **BALLECTVS**, minister, familiaris, famulus, pro *Vallectus*. Con[illegible] reg. Feder. Sicil. reg. c. 115. V. *Bailetus* et *Valetus*.

† **BALLEIVM**, purgamenta frumenti et horreorum, quae scopis colliguntur, Gall. *Balayeures*. Ch. a. 12[illegible] Ms. V. *Balagium*.

BALL

BALLEMATHIA, BALLEMATIA, V. *Ballimathia.*

BALLENA, V. *Balena.*

BALLERIVS, minister, famulus, vel potius *Ballivus*, q. v. Instrum. an. 1212. apud Marten. to. 1. Anecdot. col. 838. *Excepta auena et foeno. In qua tamen (Praepositura) equi ballerioram conuentus congruam percipiens.*

BALLESTRA, vt *Balista*, apud Murat. t. 20. Script. Ital. p. 884.

BALLETVM, V. *Baletum.*

BALLEVCA, pro *Banleuca*, t. 4. Ordinat. reg. Fr. p. 149.

BALLIA. (1) Auctoritas, jurisdictio. Statuta Massil. ciuitatis MS. p. 164. V. *Baiulus.* (2) Officium, vel districtus *Ballivi.* V. *Ballivia.* (3) Praedium rusticum. Charta anni 1218. apud Thomasserium Consuet. Bituric. p. 724. *Donaui Andreae et Radulpho fratribus meis, leprosum, sanctum Karserium - - Donaui etiam eisdem balliam de Nouo-vico-paludoso et balliam de Campen.*

BALLIAGIA, *Ballivi* jurisdictio. Ch. a. 1184. inter Instr. t. 12. Gall. Christ. p. 59.

BALLIAGIVM, *Ballivi* seu judicis districtus, Gall. *Balliage.* Ch. Ms. a. 1482.

BALLIARE. (1) A Gallico *Bailler*, est attribuere, tradere; apud Anglos autem significat captiuum satisdato redimere, sic vt die assignato postea exhibeatur. Cowellus. (2) *Ballivi* officio fungi, jurisdictionem exercere. Arest. a. 1301. Ms.

BALLIATA, tributi genus, forte illud quod ratione protectionis seu tutelae exigitur. Antiquit. Benedict. Engolism. Ms. apud Stephanot. pag. 189. *Litterae Adhemari Engolismensis Comitis, quibus homines S. Ausonii, - - eximit ab omni balliata, iniusta exactione, exercitu, canis, balliuis, castis et paleis.*

BALLIMATHIA. Vgutio: *Cimbala, acitabula sunt, quae percussa - - sonum faciunt, sic dicta quod cum ballematica similiter percutiuntur*, id est, in *ballismatiis*, seu in saltationibus. Ioann. de Ianua, *cum balleinacia.* Codex Ms. Canonum *ballematia* habet. Ita etiam Gloss. Isid. *Vallematia, inhonestae cantationes, et carmina jocaque turpia*; sic enim legendum. Tit. canonis 23. Conc. Tolet. III. *Quod ballimathiae et turpia cantica prohibenda sint a Sanctorum solenniis.* Aliae editiones habent, *balimanthiae*, quasi interdicantur diuinationes, quae per saltationes fiunt. At in ipso canone saltationes tantum et turpia cantica vetantur, vt in Concilio Rom. sub Eugen. II. Sed legendum videtur *ballismatia*, ex Graeco βαλλισματιον, vel βαλλημάτιον. V. *Balistenm* et *Balare.*

BALLINVS, lodix, stragulum. Statuta capitulorum general. Ordinis Artigiae inter Fragm. Histor. Stephanotii tom. 1. *In lecto habemus tantum ballinum, et duos borrat, vnum inferius et alterum superius, et quotum, et puluinar, et ceruical, et duo capitalia propter lauandum, quatuor tunicas et quintam misericordia.* V. *Balinja.*

BALLIRE, praedium rusticum tenere, colere, in Ch. a. 1218. apud Thomasser. Consuet. Bituric. pag. 724. V. *Ballia* 3.

† BALLISCERE, tutoris nomine res pupilli administrare. Ch. a. 1154. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 551. V. *Baiulus* et *Ballia.*

BALLISTA, etc. V. *Balista.*

BALLISTARIVS. (1) Idem qui *Balistarius* q. v. (2) † Idem qui *Armiger*, nobilis scilicet inferioris ordinis, qui in bellis militum arma seu *balistas* gerebat. Curia 2. gener. Tarrac. sub Iacobo I. *Quod nullus filius militis, qui non sit miles nec ballistarius sedeat ad mensam militis.*

BALLISTRA, V. *Balistra.*

BALLISTRARIVS, BALLISTRIARIVS, i. q. *Balistarius*, ap. Thwrocz. in Ludov. Rege c. 37. et Iulian. Antecess. Nov. 79.

BALLISTVM, i. q. *Bailum*, *Ballium* et *Ballum*, administratio scilicet rerum et bonorum pupilli. Concil. Rotomag. an. 1231. apud Marten. t. 4. Anecd. p. 178. *Clerici beneficiati - - non sint aduocati pro pretio - - nec loco laicorum curiam teneant, nec*

nec ballisti (leg. ballistis) *eorum seu aliorum illicitis praeficiantur.* Quae quidem vox perperam de *balationibus* seu saltationibus seu choreis est intellecta. Hic enim, vt palam est, de negotiis secularibus, a quibus abstinere debent Clerici, sermo est.

BALLIVA, V. *Balia* et *Bailliuia*.

BALLIVIA. (1) I. q. *Bailliuia*, quod vide. (2) † Praefectura a monasterio pendens, idem quod *obedientia* seu Prioratus. Ch. Petri abbat. Fossat. a. 1275. *Item vt terras, vineas ad prioratus seu ballinias eorum pertinentes* etc. (3) BALLIVIA FEODATA, juris dicendi potestas, vel potius praedii alicuius cura in feudum data. Tabular. Ludov. Duc. Andegav. Reg. Sicil. fol. 102.

BALLIVM. (1) Propugnaculi species, † seu locus palis munitus et circumseptus, impluuium muris cinctum, V. *Baillium*. Computus an. 1202. apud D. Brussel de Vsu feud. to. 2. pag. CLIII. *Pro facienda turri, et de ballio faciendo ad mensuram turris Parisius* XIIc. l. Matth. Westmonasteriensis an. 1265. *Eam* (ciuitatem) *cum exteriori ballio Castri bellatorum suorum insultibus occupauit.* Charta Galcheri D. de Nantolio an. 1218. in Tabul. Campan. *Concessit mihi quod muros reficere possim, qui sunt super motam apud S. Iohannem, et facere crenellos, - - concessit etiam mihi quod in circuitu ballii non licebit mihi operari de petra, nisi de licentia*, etc. (2) Custodia, carcer, quia locus munitus. Literae Henrici VIII. Regis Angliae an. 1513. apud Rymer. tom. 13. pag. 369. Hinc *Vetus Ballium*, locus Eboraci sic dictus, custodiae reorum destinatus, in Actis Episcoporum Eboracensium, quod esset ibi olim *vetus ballium*, seu propugnaculum. (3) Charta locationis terrae, vel aedificii. Gall. *Bail.* Lobinellus in suo Historiae Britan. Glossario.

BALLIVVS, *Ballius*, V. *Baiulus* 3. et 4.

BALLO. (1) θηρίον θαλάσσιον. Vet Glossar. Lat. Graec. i. *Bestia marina*, eadem forte, quae *Balena* (2) † Follis, Gall. *Ballon*. Ch. an. 1147. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 518.

BALLOMER, malus dominus, malus princeps, veteribus Francis, apud Gregorium Turon. lib. 7. Hist. cap. 14. 31. lib. 9. cap. 28. et Aymoin. lib. 3. cap. 61. qui Gundibaldum quemdam e Graecia profectum, Chlotarii Regis se filium mentientem, a Gunthranno Rege per indignationem vel contemptum vocatum scribunt. Certe *Bal* veteribus Francis, malus dicitur; vnde *balmund*, malus tutor, *mundius* enim est tutor; Kiliano *Balmonden*, et *Baelmonden*, est *male tueri rem pupilli.* *) Altera vocis pars est Germ. Märe, equus vilis, quae vox hic conuicii loco ponitur; vnde etiam ab anon. in Gestis Dagoberti apud Leibnit. in Excerpt. Veter. T. I. p. 66. per *male jumentum* redditur. Seu vt Wachterus credit antiquum *Mar*, princeps. V. Wachteri Gloss. v. *Mar*.

BALLONVS, fascis, Gall. *Ballot*, Germ. Ballen Hist. Dalphin. to. 1. pag. 87. *Quaelibet grossa bestia - - onerata ballonis canabi vel fili, transiens per eumdem pontem debet duos denarios, si vero portet solum ballonum cannabi debet vnum denarium.*

† **BALLOTA**, pilula, seu glans ferrea vel plumbea, Gall. *Balle*. Stat. Cumanae c. 138. *Genera armorum, prohibita - - ballotae ferreae, nec plumbeae.* V. *Ballotola* et *Ballotta*.

† **BALLOTARE**, *ballotis* seu calculis ferre suffragium, Gall. *Balloter*. Stat. Cadubrii l. 1. c. 2.

† **BALLOTATIO**, ipsa *ballotandi* actio, electio quae fit calculis, in iisdem Stat. c. 8. BALOTATIO, in Stat. Riperiae c. 10.

† **BALLOTOLA**, diminut. a *Ballota*, pilula. Stat. crimin. Saonae c. 35.

BALLOTTA, calculus ad ferendum suffragium. Gall. *Balote*. Translatio S. Philastri tom. 4. Iulii p. 394. *Ad bussulas et ballottas promissum et ordinatum est, quod* etc. † BALLOTTA, apud Murat. t. 12. Script. Ital. p. 812. BALOTA in Stat. Riper. c. 10.

BALLVCA, arena aurosa, seu ramenta minutiora auri, necdum excocta. Gloss. Lat. Graec. *Balluca*, *γνήδιον χρυσοῦ ἀκαθάριστον*. Gloss. Graec. Lat. *χρύσιον γνήδιον ἀκαθάριστον*, *Valuca*. Ex quibus videtur restituendum, *χρυσῶν γνήδιον*. *Aurea arena*, *χρύσαμμος*, *ἀχώνευτος γῆ*, *ἢ χρυσώδης*, vt habet aliud Gloss. Occurrit in l. 3. et 4. C. Th. de Metallis, vbi Iacob. Gothofredus. Alia notione vocem hanc vsurpat Sebastianus Salmaticensis Episcopus in Veremundo Rege, aera 827. *Sed regalia palatia, balluca, triclinia, quis satis pro ipsa pulcritudine valeat commendare?* † Forte Meniana, porticus, Gall. *Balcons*.

BALLVM. (1) Pila, Ball, forte, ex Anglico *Ball*. Statuta Ordinis de Sempringham pag. 744. *Nec ad spongias campanas habeant, sed lignea balla ad conuocandos fratres ad horas diei et noctis, ad refectionem.* † Carpentario idem videtur ac tabula lignea, cuius percussione excitabantur monachi, vel ad horas canonicas vel refectorium reuocabantur, ballulis scilicet super tabulam tundentibus. V. *Tabula* 4. (2) Tutela, apud Marten. t. 1. Anecdot. pag. 1231. et t. 1. Ampl. Collect. p. 1216. et 1240. V. *Baillium* et *Balium*. (3) † BALLVM *nostrates appellans*, inquit Argentraeus ad art. 74. vet. Consuet. Brit. *...mortuo vassallo ac baillii lege feudum tenente, relicto herede aetate minori, dominus superioris feudi, aperto seruiente feudo fruitur, donec heres iustam XX. annorum aetatem impleuerit.* Quod cum deinceps minus iustum nimisque onerosum visum fuerit, pro iure *rachati* seu *relevii* commutauit Io. dux Britann. a. 1275. t. 1. Probat. Hist. Brit. pag. 1037. Ch. Ms. a. 1240. *Item promisi ei M libras Turon. pro ballo dictarum terrarum soluendas* etc. (4) Protectio. Tabular. priorat. S. Mart. de Camartio: *Quatinus homines suos - - sub nomine balli mittere ad castellum Puteoli ad custodiendum corpus comitis.* (5) † Traditio ad *firmam*, locatio, Gall. *Bail* V. *Ballium*. (6) † Idem ac *Ballium* 1. Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Ballum inter murum et fossam*, *Palissat*, Prov.

† BALLVS. (1) Tutor, rerum pupilli administrator. Chartul. episc. Paris. V. *Baiulus*. (2) Saltatio, Ital. *Ballo*, Gall. *Bal*. Barel. serm. 2. in Dom. 1. Quadr. *Quare vadis ad ballos?*

BALLVTA, *est publica vtilitas: vel est vas luteum*. Vocabul. vtriusque iuris

BALLVTICIACVM, velitatio, procursatio, Gall. *Escarmouche*. Chronicon Siciliae apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 76. *Faciebat congregari gentes, et faciendam balluticiacum cum hostibus ipsis et damnificandum eos quantum posset.*

BALMA. (1) Lapis sepulcralis, tumba, seu, vt ait Hilario de Costa, cauerna in rupe excisa, excauata. Aruernis, *Baume*: quam vocem Prouinciales antris sepulcralibus tribuunt, quomodo *S. Balmam* vocant antrum, in quo asseruatur corpus S. Magdalenae, vulgo *la sainte Baume*, et specum diui Honorati prope Lerinensem insulam, *la sancta Baulma de sancta Honorat*, vt est apud Vincentium Baralem tom. 1. pag. 37. † Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Balma*, *Prov. Cauerna*, *antrum*, *fouea*, *spelunca*, *scrobs*. (2) Quibusdam in Galliae regionibus, *Balme*, collis est a valle in vallem protensa in locis montuosis. Charta an. 1037. ex Chartulario S. Victoris Massil. *Freius* n. 30. *Hoc est, de balma, sicut vadit via ad sanctum Petrum, et sunt claperii.*

BALMVD, BALMONDEN, malus tutor, qui praeuaricationem in administratione tutelae commisit. A pupillis et minoribus translatum etiam ad alios defensores et aduocatos ecclesiarum. Charta Caroli M. pro Augiensi Monasterio apud Nauclerum gener. 27. V. *Ballomer*.

BALNEAMEN, balneum. Acta S. Isidori Agricolae n. 8.

BALNEARE. (1) Lauare, *Baigner*. Vita S. Agnetis de monte Politiano t. 2. Aprilis p. 804. Nicolaus I. PP. ad

ad consulta Bulgar. cap. 6. Vide Leibnitium tom. 1. Scriptor. Brunsuic. pag. 896. Schramb. Chronicon Mellicense pag. 415. col. 1. Acta SS. Maii tom. 4. pag. 565. (2) BALNEARE, neutrum verbum, sich baden. Ordinatio Domus regiae sub Henrico II. Angl. Reg. in lib. nig. Scaccarii p. 353. MS. Cantatorium Abbatiae S. Huberti fol. 26. recto. (3) BALNEARE, madefacere, Italis *Bagnare*. De B. Gerardo to. 1. Iunii pag. 769. *Sic ipsum Lambrum* (flumen) *transiuit, qui nec ipsum nec capam balneauit*. Chron. Parmense ad an. 1303. apud Murator. tom. 9. col. 845. *Item eodem anno bene per quatuor menses non venit pluuia vel nix, quae balnearet terram, propter quod magna siccitas fuit*. Vide Acta SS. April. tom. 1. p. 187. D. et tom. 3. pag. 929.

BALNEARE, substant. pretium pro balneo pensum, in Gloss. Isid. V. *Balneaticum*.

BALNEARIVM, balneum, balnea, *Baignoire*. Lex Bajwar. tit. 9. c. 3. §. 1. *Si quis - - incendio tradiderit - - quae per se constructa sunt, id est, balnearium, pistoriam, coquinam*, etc. Messianus Presbyter in Vita S. Caesarii Arelat. Vide Will. Tyr. lib. 12. c. 25. et Anastas. Bibl. in S. Innocentio.

BALNEARIVS, custos balnei, in Vita S. Seueri Episcopi Neapolitani.

BALNEATICVM. Veteres Glossae: *Balneaticum*, *βαλανικόν*. Vetus Interp. Iuuenal. Sat. 2. *Nisi qui nondum aere lauantur. Infantes: quia pueri non dant balneaticum*. Vita S. Seueri Episcopi Neapolitani apud Vghellum: *Post ablutus aqua, cum recederet, custos balnei ouum ab eo pro balneatico petiit, quod vnusquisque balneaticum pro pretio dare consueuerat*. Vitruuius lib. 8. c. 7. videtur innuere *balneaticum* fuisse vectigal impositum, propter aquam, quae ex aquaeductibus et castellis publicis in balnea deriuatur. V. *Captura*. BALNEARVM REDITVS, in Bulla Paschalis PP. a. 1102. apud eumdem Vghellum to. 1. p. 996.

BALNEATOR, Vopisco, qui balnea praeparat. Glossae Lat. Graec. *Balneator*, *βαλανεύς*. Ita etiam dicti in Monasteriis, qui Monachorum *balneationes* curant. Consuetudines Eoueshamensis Monasterii in Anglia.

BALNEATORIVM, balneum, apud Ingulfum pag. 888. et Will. Thorn. p. 1915.

BALNECIA, *quinta vel quarta die ante Natale Domini, peraguntur omnia lucente die*, in vsibus Monasterii Culturae Cenoman. An hic intelligendae lotiones?

† BALNERIA, praestatio forte seu vectigal, propter aquam quae in prata deriuatur. Obituar. Ms. S. Ioann. Carnot. *Obiit Fulcherius Signifer S. Mariae, qui dedit balneriam terrae S. Stephani Osmillae*. Nisi legendum sit *Banneria*.

BALNEVM. (1) Genus potus nimie delicati. Luithprandus in Legatione: *Soli mensae assident nudae, paximacium sibi apponentes, balneaque tunc vitro permodico non bibentes, sed sorbillantes*. Et paulo ante: *Perfectus, cupidus, allio, cepe, et porris vescens, balnea bibens*. Et sub finem: *Non proderit tibi balneum, quod de assidue potas in amore B. Ioannis Praecursoris*. (3) † BALNEVM MARIAE, vulgo Marienbad. Arnauld. in Rosar. Ms. l. 2. c. 7. *Et sciendum quod destillacio aquae habet fieri in balneo Mariae* etc † BALNEVM VAENALE, an publicum? Chron. Salisburg. ad 1515. ap. Schwartz. Hist. fin. princip. Reg. p. 425. *In die anniuersarii ipsius, oblayarius - - tenetur ex parte conuentus expedire balneum vaenale in ciuitate, pro pauperibus, cum elemosina*.

BALNEVS, pro *Balneum*. Praeceptum Caroli Calui pro Monasterio Anilensi tom. 3. Concil Hispan. p. 152. vbi fons designari videtur.

BALNITOR, *βαλανεύς*: *Balneator*. Supplem. Antiquarii. V. *Balneator*.

BALOSELLA. Contract. datior. Bergom. l. 2. c. 88. *Item quod de cuppis, balosellis - - calcina; et aliis laboreriis forciatis*, etc.

† BALOSIVS, BELOSIVS, panni species. Testam. Ms. a. 1472. *Legauit - - suam vestem belosii rosati* etc.

BALOTA, V. *Ballota.*

BALOTATIO, V. *Ballotatio.*

BALOTTA, pilula, vox Italica. Petrus de Crescentiis lib. 10. de Agricult. c. 28. *Qui autem arcum balottarum exercet, debet balottas habere aequalis ponderis et bene rotundas.* V. *Ballotta.*

† BALOVDVM, i. q. *Baleium.* Bulla Rom. a. 1515. *Locus vbi conseruare possint omnes et singulas paleas, ac alia balouda.*

BALSA, ratis. Vox Hispanica. Acta SS. Maii to. 7. p. 300. E. *Rex Ferdinandus fecit fieri balsas et nauigia de lignis et coriis.*

BALSAMARE, condire aromatibus, BALSAMATIO, ipsa condiendi actio, passim occurrunt.

BALSAMITICVS, bonis odoribus refertus, balsamisch. Translatio S. Augustini to. 6. Maii p. 414. BALSAMITICVS, balsaminus, ex balsamo. De S. Antidio Episc. tom. 5. Iulii p. 44.

BALSAMIZARE, bonis odoribus suffire. Lambertus Prior S. Vedasti Attrebat. circa finem XII. saec. in MS. carminibus de diuinis officiis, ad Dominicam IV. Quadragesimae.

BALSAMVM, sacrum chrisma, seu oleum sacrum. Ioan. de Deo in Poenitentiario lib. 5. c. 6. de Episcopis: *Quod petunt pecuniam pro balsamo contra auctoritatem sanctorum Patrum,* etc. Vid. Ioann. Sarisberiens. Ep. 69. et to. 4. Concil. Hisp. pag. 270. col. 2.

BALSAMVS, pro *Balsamum,* in versibus Ms. Vrbani V. Papae ad Io. Palaeologum.

BALSANVM, V. *Baldanum.*

† BALSSONAYA MONETA, monetae Barcinonensis species. Ch. Petri III. reg. Aragon. a. 1343. *Argentum - - tam in peciis, quam alias, et monetam siue bossonoyam* (sic) *billonum, vel balssonayam quamlibet.* V. *Bossanaya.*

BALTEAT, *cingit.* Gloss. Isid. Cangius legit infra *Baltheare.*

† BALTERIA. Inquisit. a. 1210. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 49. *Et eos* (clientes) *introducerent in mensa G. Ymberti per ostiariam, qua intratur in orto, facta balteria per parietes superiores.* Vbi Menardus aperturam interpretatur; vtrum bene videant alii. Quid enim apertura opus erat, cum per ostium clientes introducerentur? Vnde locum cinctum intelligit Carpentarius, a voce scilicet

† BALTERIRE, cingere. Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Cenher, Prov. cingere, balterire.* V. *Baltheare.*

BALTEVS, V. *Baltheus.*

BALTHA, Gothis, audax, Germ. vet. bald. Iornandes in Hist. Goth. c. 29. *Ordinant super se Regem Alaricum, cui erat ex Baltharum genere origo mirifica, qui dudum ob audaciam virtutis, Baltha, id est, audax, nomen inter suos acceperat.* Otto Frising. l. 4. Chron. de eodem Alarico: *Qui lingua eorum ex genere Baltharum, secundo post Amalos, Baltha, id est, audax, vocabitur.* Hinc Italicum *Baldo,* pro *audax,* et Armoricanum *Balch* eiusd. notionis. V. *Baldantia.*

BALTHEARE, *cingere,* in Isid. Glossis; *Baltherire,* a *Baltheus,* habet Ioannes de Ianua, et Gloss. MSS. Monast. S. Eligii Atrebat.

BALTHEVS. (1) *Ornamentum dependens a singulo, vel singulis militaris dictus pro eo quod dependent ad demonstrandam Legionis militaris summam I. VI. DC. ex quo numero ipsi sunt; vnde non tantum quod cingitur, sed etiam a quo arma dependent balteus dicitur.* Papias MS. Bituric. (2) Zona, qua Episcoporum, Sacerdotum, Ministrorum etiam inferioris gradus Ecclesiastici vestes constringuntur, apud Honorium Augustod. lib. 1. cap. 226. et in libro Sacrament. apud Menardum pag. 260. BALTHEVS MVNDIALIS, seu saecularis. Ivo Carnotensis in Chronico apud Lambecium lib. 2. Comment. de Biblioth. Caesar. c. 8. in Ludouico Pio: *Ipsius denique tempore coeperunt deponi ab Episcopis, et Clericis balthei gemmeis culturis honorati, et cingu-*

cingula auro compta et exquisite, et alia saecularia pariter ornamenta. Charta Einhardi in Chronico Laurisham. pag. 65. *Sunt quidam qui fastu saeculari turgentes - - sacris Ecclesiis contradita inuadunt, aut vt sibi haereditario iure retineant, aut mundiali baltheo in beneficio diuidant.*

BALTHEVM AVFERRE, degradare. V. Aimoinum lib. 3. Hist. Franc. cap. 63.

BALTHVTHA, lac pressum. V. *Baldučta.*

† BALTILDVM, tudicula, claua campanaria, Germ. Klöppel. Ch. an. 1235. inter Instrum. to. II. Gall. Christ. p. 259. V. *Batallum.*

BALTRESCA, V. *Bretachiae.*

BALTRICA, BALTRISCA, V. *Balistrisca.*

† BALVA, pro *Valua*, in Act. SS. t. 5. Sept. p. 413.

† BALVSTI, *apud Aliabatem vocatur quercus*, in Gloss. med. Sim. Ianuens. Cod. reg. 6959. V. *Balanus.*

BALVSTRVM et BALVSTRIVM, *locus vbi sunt multa balnea, quod lustretur balneis.* Vgutio et Ioan. de Ianua, cum Glossar. MSS. Montis S. Eligii Atrebat. et S. Andreae Auenion. V. *Ballastrum.*

BALZA, vox Italica, rupes. Acta SS. Maii. to. I. pag. 345. in additionibus ad Vitam S. Antonii: *Equitans in inuia ripa fluminis in alta quadam Balza.*

† BALZANA, vox Ital. Chron. Estense ap. Murat. t. 15. Script. Ital. p. 517. *Septem* (banderii) *eodem modo tecti, cum septem aliis vexillis ad balzanam.* Chron. Placent. ibid. t. 16. p. 589. *Et arma marchionatus est balzana, scilicet media desuper rubea, alia media de subtus alba.* V. Academ. Cruscanos ad h. v.

BALZANVS, vox Italica, *Balzano*, de equo, qui in pedibus albas habet maculas. Rollandinus in Summa Notariae c. I. *Vnum equum baium balzanum*, etc. Vide Octav. Ferrarium in *Baio et Balzano*, et infra in *Baucens.*

BALZO, V. *Bulzo.*

BAMBACARIVS, qui *bambacem*, seu gossipium vendit. Ch. a. 1208. V. *Bambax.*

BAMBACINVM, tela gossypina, facta ex bambace, Italis *bambagino.* Constantin. Afric. lib. de Chirurgia c. II. *Bambacinum butyro infusum.* Ioann. Villan. lib. 10. c. 168. V. *Bambax.*

BAMBACORAX, V. *Bambalo.*

BAMBALO, VAMBAL, balbus, ὁ βαμβακεύων, βαμβαλίζων, qui sonitum labris edit. Adamantius Martyr apud Senatorem, lib. de Orthogr. cap. 5. *Bambalo*, ψελλός. Vbi forte legendum *Bambalio*; sic enim nescio quem M. Fundum, Apronii III. viri socerum *propter haesitantiam linguae stuporemque cordis* appellatum scribit Cicero Philipp. 3. Gloss. Graec. ψελλιστής, *Vambal.* Hesychius; βαμβακεύειν τὸ μὴ διηρθρωμένα λέγειν. Hinc BAMBACORAX appellatus olim Alexius Comnenus Imp. legitur in Epist. Honorii III. 285. lib. 6. quod balbutiret, et instar corui crocitando verba effunderet, quod faciunt βαμβαλίζοντες. Alexii vero balbutiem obseruant etiam Anna filia lib. I. et Bryennius gener. lib. 4. n. 22. Vide Nilum monachum lib. 3. Epist. 331. vbi legendum βαμβαλίσαντι, pro βαβαλίσαντι. Sed et inde Itali *Bambino* puellum, qui adhuc balbutit, dicunt.

BAMBARE, V. *Bambum.*

BAMBASIVM, tela gossypina ex bambace facta, i. q. *Bambacinum.* Chron. Mellic. p. 359. Raimund. de Agiles p. 178. V. mox

BAMBAX, gossypium, i. q. *Bambax*, βαμβάκιον Nic. Myrepso sect. I. c. 425. βάμβαξ Suidae. Emendandae igitur Glossae Arabicae, vbi pro *Bambax, bombyx, gossipium*, legitur *Mambax.*

† BAMBAXIVM, tela bombacina, Gall. *Bambais.* Murat. t. 16. Script. Ital. p. 580. V. *Bambacium.*

BAMBER, *arena*, in Gloss. Isid. Ad quod Graeuius: Sic etiam Constantiensis Episcopus: *Bambis, arena*, forte *ammos, arena*, vt male loco

suo

suo exciderit haec Glossa. Sed hoc inquit, aliis relinquo quaerendum.

† BAMBINUS, ab Ital. *Bambino*, infans, puerulus. Acta SS. t. 1. Iun. p. 365. V. *Bambalo*.

BAMBIS, *aranea*. Gloss. Isid.

BAMBUCINUM, i. q. *Bambacinum*, et *Bambasium*. Liber ordin. S. Victor. Paris. Ms. c. 17. 18.

BAMBUM. Gloss. Graec. Lat. MS. Ὀξύγαρον, *acetarium bambum*, *tinctorium*. Editum *acetarium* tantum habet. *Bambum* autem pro *Bammum*, ex Graec. βάμμα, vnde *Bambatus*, intinctus, apud Columellam, et Apuleium.

† BAMNIRE, BAMPNIRE, pro *bannire*, proscribere. Stat. Saluc. collat. 6. c. 161. Stat. Saonae c. 20. p. 31. V. *Bannire*.

† BAMNUM, BAMPNUM, vt *Bannum* 2. poena et mulcta pecuniaria. Stat. Saluc. collat. 3. c. 92. Stat. Taurin. c. 22.

BANADULA, V. *Bajulona*.

† BANAGA, *lo mararo*, in Glossar. Lat. Ital. Ms.

† BANAGIUM, BANNAGIUM, ius cogendi tenentes suos ad molendinum suum deferre sua frumenta molenda; vel praestatio quae ea ratione ab iis exigitur; aut districtus intra quem eiusmodi iurisdictio exerceri potest, Gallis olim *Banaige* et *Bennage*. Ch. inter Probat. Hist. Sabol. p. 333. *Quidquid banagii, minagii, vel cuiuslibet consuetudinis* - - Ch. Ms. a. 1338. *In quo molendino hospites nostri* - - *jure bannagii molere veniebant*. Lit. a. 1371. t. 5. Ordinat. reg. Franc. p. 393. *Qui sunt liberi ab omni bannagio ad dicta molendina* etc. Germ. Mühlenzwang, Mühlenbann. V. *Bannaria*, et *Bannum*.

† BANASOR, i. q. *Maior*, praepositus, sic dictus quod *banna* indicere, vel intra *bannum* seu certum districtum ius dicere possit. Ch. a. 1223. inter Probat. tom. 1. Annal. Praemonstr.

† BANASTA, vt mox *banastum*. Inquisitr. Dalphinalis a. 1284.

BANASTONUS, idem quod *Banastum*. Charta anni 1351. ex Archiuis S. Victoris Massil. *Custodiebat racemos collectos in banastonis*. Instrum. an. 1434. ex Archiuis eiusdem S. Victoris: *Quod quilibet piscator faciat banastonum. - - Volumus et ordinamus quod piscatores possint reponere et reponi faciant pisces in vasculis quibuslibet cuiuscumque formae et capacitatis existant, siue sint Banastoni, canastelli* etc.

BANASTUM, pro variis regionibus, Gall. *Banaste*, *Banastre*, vel *Benate*, cista rotunda et oblonga, ad modum sportae dossuariae efficta, quae ex palea contorta atque in orbem ducta rubis caninis dedolatis consuitur. Hac vti solent rustici ad pisa, fabas, frumenta aliaque id genus portanda vel reseruanda. Quandoque duae huiusmodi cistae ad vtrumque latus equi clitellarii apponuntur. Vocis origo videtur esse *Benna*, Gall. *Banne* et *Benne*, quae cista lignea est ad eumdem vsum accommodata. Regest. Comput. Dalphin. an. 1309. 17. Nouemb. *Item de barralibus, de banastis non computat, quia sunt ad manum mistralis*. † Etiam pro instrumento piscatorio vsurpatur, in Ch. a. 1243. ex Tabul. S. Martini de Lauardino. *Piscabuntur ibidem - - cum triblis seu banastis*. V. *Basta* 2.

BANAUSUS, ex Graec. βάναυσος, mechanicus, illiberalis. Marsilius Patauinus in Defensore Pacis part. 1. cap. 5.

BANCA. (1) Idem ac Bancus, q. v. (2) † Pro *Bacca*. Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7679. *Banca, Baie, fruit d'olive ou d'olivier*.

† BANCACIUM, gruis tractoriae species, ab Ital. *Bancacci*, asseres. Tract. Ms. de re milit. et mach. bell. c. 76. *Bancacium siue modellum duplicatum, alias grossum, quatuor rotellarum habens varochium, cum perticis volgentibus ac trahentibus funem siue canapem, cum colona altius leuata, est apprime vtile ad opus lignamina, lapides, saxa* etc.

† BANCAGIUM, praestatio pro *bancis*, seu stallis vbi mercatores merces

ces suas exponunt, alibi *Stallagium*, Germ. Bankzins. Inuent. Ms. an. 1233. *Habet commune Auinionis bancagium, scilicet duos cauos multonis in quolibet macellario faciente macellum.* V. *Banchagium.*

BANCAL, BANCALE, BANCALIS, tapes. quo *bancus* seu scamnum sternitur. Glossae Ms. *Stratoria, bancales.* Hisp. *Bancal.* Cathol. Armoric. *Paviol, Gall. Banchier, Lat. Banchale.* Capitulare de Villis, c. 42. *Ad discum, bancales, vasa aerea, plumbea* etc. Durand. l. 1. Ration. c. 3. n. 23. *Bancalia sunt panni, quibus super sedes vel bancas in Choro ponuntur.* Passim occurrit.

† BANCALVM, *Liach, Prov. lectus, lectulus,* in Gloss. Prouinc. Lat. reg. 7657.

BANCARIVS. V. *Bancharius, Banquarius.*

† BANCATVS, dicitur de sale in crassiora frusta coacto. Stat. de salis fodinis a. 1451. inter Leg. Polon. t. 1. p. 165. *Debet soluere domino regi cum parata pecunia, prout in sale bancato ac minuto.*

BANCHA. (1) Scamnum, sedile. Acta SS. t. 3. Martii p. 218. V. *Bancus.* (2) Stallum mercatorum. V. *Bancus.* (3) † Tribunal Iudicum. Correct. Stat. Cadubrii c. 12. V. in *Bancus.* (4) † Pluteus, Pult. Necrolog. eccl. Paris. Ms. *Quae quidem volumina fuerunt posita - - in libraria ecclesiae in vna bancha noua.* (5) † Mensa nummaria, in Stat. Montis-reg. p. 22. V. *Bancus* et *Banchus.* (6) † Officina, apotheca, Gall. *Boutique.* Murat. t. 15. Script. Ital. p. 381.

BANCHAGIVM, i. q. *Bancagium,* in Comput. Grasiuod. an. 1307. V. *Banchaticum.*

† BANCHALA, BANCHALIS, i. q. *Bancale, Bancalis.* Testam. a. 966. in Append. ad Marcam Hisp. p. 887. Aliud a. 1010. ib. p. 973.

† BANCHARIVS, BANQVARIVS, BANQVERIVS, thesaurarius, quaestor, Schatzmeister, a *banca* vel *bancus,* mensa nummaria. Bulla Innoc. IV. inter Stat. et Priuil. Vniuers. Tolos. Ms. *Iurabit etiam soluere integraliter iura consueta - - Vniuersitati, seu banchario* etc. Stat. a. 1310. ibid. Alia a. 1314. ibid. BANQVERIVS, interdum et cum nude appelletur, idem qui *Bedellus.* Ch. a. 1382. in Bibl. reg. *Cum in dicta Vniuersitate Montispessulani habeant esse et consueuerunt hactenus plures bedelli - - qui ibidem banquerii communiter appellantur.*

† BANCHART, vox Gallica, pars plaustri vel carri, forte tema, Gallis *Brancard.* Ch. a. 1239. inter Probat. Hist. Sabol. p. 349. *Pro unaquaque quadriga - - essolium unum et banchart.*

BANCHATICVM, i. q. *Bancagium* in Ch. Frid. I. Imp. a. 1159. apud Vghell. in Episc. Astens.

BANCHEA, officina, apotheca. Computus an. 1202. apud D. Brussel de Vsu feud. tom. 2. p. CXCIII. *De techeio banchearum, XVIII. l. et XII. s. et VIII. den.* V. *Bancha* et *Banchus.*

BANCHETTVS, in Comment. Marten. in Regul. S. Benedicti p. 401. *Cellerarii monasteriorum eligantur in banchetto per vota secreta.* Hic *banchettus* est vel capitulum aut cella communis, quo monachi conueniunt ad tractanda negotia, quod in eo sint *banci* plerique ad sedendum.

BANCHIA. (1) Stallum mercatorum, V. in *Bancus.* (2) † Repagulum, quod ex longis et arctis lignis facta. Gall. *Barriere.* Ch. Ms. an. 1226. *Vnam banchiam in quolibet latere pontis tenebuntur facere.*

BANCHIVS, V. *Bancus.*

BANCHVM, BANCHVS, V. *Bancus.*

BANCIO FRVMENTARIA, f. *Barcia,* nauis annotina. Albertinus Mussatus de Gestis Henrici VII. lib. 13. rubr. 8. apud Murator. tom. 10. col. 534.

BANCIVS, V. *Bancus.*

† BANCOBANCVS, districtus, iurisdictio iudicis. Ch. Ms. an. 1355. *Certae personae - - ceperant unam bischam silnestrem in bancobanco et iustitia loci de Feritate* etc.

BANCVS. (1) Gall. *Banc,* Senensibus *Banco,* Florentinis *Panco,* German. Bank, subsellium, sedile ligneum longius, quod plures vna sessores capit: ex Saxonico *Benc,* abacus, scamnum,

scamnum, sedile. Vldaric. in Consuet. Cluniac. Monast. lib. 2. cap. 36. *Duo sedilia, quae vulgo bancos vocant.* Ioan. Brompton. *Imperator autem probitatem suam admirans, bancos longos caparum in curia sua erexit.* Speculum Saxon. lib. 3. art. 38. §. 4. *Mensam ornabit mensali, et bancum seu scamnum puluinari ac sedile cussino.* Quidam vocem hanc ex *Abacus*, alii ex *Scamnum*, formatam volunt, sed cum *Banc* apud Francos et Saxones semper significauerit *scamnum* vel *sedile*, *Bancus* Franco-Theotiscae aut Saxonicae est originis; alia non quaerenda. BANCHVS, idem. Statuta Eccles. Tutelens. ann. 1328. apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 799. Acta SS. April. tom. 1. pag. 170. *In cuius* (triremis) *bancho seu transtro*, etc. BANCIVS, eadem notione. Charta Geraldi Abb. S. Iohannis Angeriac. an. 1385. ex Chartulario eiusdem Monast. pag. 442. BANCHIVS, simili notione, apud Marten. tom. 2. Anecd. pag. 770. BANCA, eodem sensu. Limborch. Hist. Inquis. lib. Sent. Tholos. pag. 43. Ibid. pag. 224. Compendium Iurium et Consuetud. Vniuersit. Parisiens. per Rob. *Goulet* fol. 8. *Non tamen secundum litterarum merita, sed vel secundum antiquitatem bacchalariatus, vel vt nobilitatis banca, more eorum loquendo, exposcit, praesentant licentiandos.* Quo in loco *Iura* nobilitatis dicuntur *Banca*, vel quod nobiles in *Banca* seu scamno singulari sederent in scholis, vel quod hic agatur de nobilibus baccalaureis ad gradus licentiatorum adspirantibus, de quibus Galli vulgo dicunt: *Ils sont sur les Bancs.*

(2) Apud Scriptores Anglicos sumitur pro Tribunali, quemadmodum *scamnum*, in Wichbild. Magdeburg. art. 11. §. 1. Duplex autem hoc nomine indigitatur Tribunal in Anglia: prius, *Bancus Regius*; alterum, *Bancus Communis* appellatur. BANCVS REGIVS, post Parlamentum est totius Regni Tribunal, in quo causae capitales, criminales et aliae, quae ad Coronam, seu Hospitium Regis pertinent, aut ad instantiam Regis fiunt, expediuntur. Huic praesidet interdum Rex ipse; vnde *Regius* dicitur; sed vulgo *Capitalis Angliae Iustitiarius*, cui assident tres aut quatuor Iustitiarii assessores. Officiarii sunt, *Clericus Coronae*, *Protonotarius*, ministri inferiores sex. V. Fortescutum de Laudib. Legum Angliae cap. 51. et Ioan. Cowellum lib. 1. Instit. tit. 2. lib. 4. tit. 11.

§. 2. BANCVS COMMVNIS, dicitur Curia, in qua communia placita, hoc est, lites ex quacumque iuris Anglici, quod *Commune* vocant, parte inter priuatos natae, disceptantur: vnde et nomen habet. In ea iudicant capitalis Iustitiarius, Iustitiarii assessores 3. vel 4. Officiarii sunt, *Custos sigilli*, *custos breuium* etc. Pertinet autem ius banci ad regios iudices, qui supremo iure lites decidunt. Nam a curiis Hundredorum et Baronum appellatur. BANCI NARRATORES, in Vitis Abbatum S. Albani, dicti *Aduocati placitantes*, Legulei et causarum patroni. FRANCVS BANCVS. Bracton. lib. 4. Tract. 6. c. 13. §. 2. *Consuetudo est in illis partibus, quod vxores maritorum defunctorum habeant francum bancum suum de terris Sokemannorum tenentium nomine dotis.* Vetus Charta apud Somnerum in Tractatu de *Gavelkind* pag. 178. *Burga quae fuit vxor Petri de Bedingue, petit versus Priorem S. Trinitatis Cantuariensis medietatem manerii de Welles, sicut francum bancum suum, ad faciendum firmam 18. dierum, et vnde praedictus Petrus quondam vir suus eam dotauit, etc.* Infra: *Post mortem illius Mathildis, habuit nomine Franci banci medietatem illius manerii*, etc. Huc forte pertinet quod habet Speculum Saxon. lib. 3. art. 38. §. 4. BANCVM IVSTITIARIVM TENERE, apud Westmonaster. pag. 374. Praesidere in Banco Iustitiarius dicitur. BANCVS, etiam obtinuit in Italia pro foro aut tribunali iudicum: *Banco, seggio del Giudice*, tribunal. Extant enim plures Sententiae, seu Iudicata aliquot iudicum Cumarum et aliarum urbium in Italia, in veteri Regesto Camerae Computorum Parisiens. quae sic claudun-

duntur: *Lecta, lata - - et pronunciata fuit haec ſententia - - per D. poteſtatem - - ſedentem in banco pro Tribunali*, an. 1386. BANCA, eodem intellectu. Charta ann. 1366. apud Baluzium tom. 2. Hiſt. Aruern. p. 344. BANCHVM, idem. Acta SS. Martii to. 2. pag. 152. A. *Ego ſum banchum rationis et veritatis ad ponendum animas in via honeſtatis.* BANCHVS AVDIENTIAE EPISCOPALIS, in Proceſſu ſuper ſanctitate et doctrina B. Catharinae Senen. an. 1380. apud Marten. to. 6. Ampliſſ. Collect. col. 1243.

(3) Menſa mercatorum, in qua merces ſuas emptoribus exponunt, Gall. *Comptoir*. Sic vox BANCA occurrit in Statut. Maſſil. an. 1253. p. 305. *Quod omnes draperii - - iurent - - pannos quando ipſos vendent extendere ſupra bancam.* Charta a. 1152. apud Catellum lib. 2. Hiſt. Comitum Toloſae p. 218. Alia an. 1164. to. 1. Hiſt. Dalphin. p. 17. *Si quis bancum tenens bouem vel vaccam vendiderit, ceram II. ſol. ad Calendas dabit.* Hinc *cenſus et conſuetudo macellorum* pro Tributo a *Macellariis* ſoluendo ratione *Bancorum*. Lobinellus tom. 2. Hiſt. Britan. p. 378. BANCHIA, idem. Cenſualis Codex Calomontis: *Banchia mercerii continens duos colonellos in ingreſſu alae Calomontis.* BANCHA, idem. *Banchae macellariorum ad vendendum*, in Libertatibus *Bangiaci* ann. 1250. apud Guichenonum in Hiſt. Breſſ. p. 64. 110 Stalla. Anonymus de Morimundenſis in agro Mediolanenſ. Coenobii deſolatione: *Alius panem vnum, aliis medium, alius buccam. vnusque ſecundum quod ſubter bancas et ſcrinios poterant inuenire.* Inſtrum. an. 1309. tom. 1. Hiſt. Dalphin. pag. 86. Germani dicunt Fleiſchbank, Brodtbank.

(4) Aerarium, Muſaeum notarii, Officina cuiusuis operarii, quae etiamnum *Banche* dicitur in Breſſia. Acta SS. Maii tom. 6. pag. 176. B. *Prima Iunii recepit ex banco B. Iacobi XXI. ſol. VII. denarios.*

(5) BANCVS SALIS, craſſum fruſtum ſalis. Vita B. Kingae to. 5. Iulii pag. 696. *Ac primaria ſeu egeſta, ſalis concreta moles ad [illegible] tes Bancorum* (cum) *partitur, in ipſa ſalis duriſſimi compage, ille idem annulus aureus - - repertus eſt.*

(6) † BANCVS DE PETTA, ſtratum, Germ. Flötz, Steinflötz, in Ch. Mſ. a. 1076.

(7) † Sequeſter, depoſitarius. Ch. a. 1349. t. 2. Hiſt. Caſſin. pag. 545. *Dominus abbas promiſit - - dare - - vſque ad ſummam florenorum, ita tamen quod det eidem domino vnum bancum ſeu ydoneum depoſitarium* etc. Pro *Bancarius*.

BANDA. (1) Nomen militiae ab Alfonſo Caſtellae Rege inſtitutae apud Victoriam vrbem Caſtellae; ſic dictae a *Banda*, ſeu taenia rubra, lata quatuor digitos, quam ipſi a dextro humero ſub ſiniſtro brachio circumdabant. Vide Miraeum de Orig. Ord. Equeſt. et Paulum Morigiam lib. 2. Orig. Monaſt. cap. 9. (2) † Coſta nauis, latus, Gall. *Bande*, Germ. Bande. Mirac. Mſ. Vrbani V. *Cecidit ſuper bandam galeae.* (3) † Ferrea lamina. Sent. Mſ. a. 1282. *Quod ſi batelli et bandae campanarum - - indigeant aliqua reparatione.*

BANDAIRAGIVM, V. *Bandayragium.*

BANDAQVINVS, idem ac *Baldakinus*, in noua Gall. Chriſt. tom. 4. p. 1080.

BANDARENSIS. (1) Vexillifer, a *bandum*, vexillum. Itinerar. Gregor. XI. (2) BANDARENSES, BANDORENSES, Ital. *Banderese*, appellati regionum Capitanei Romae, vt eſt in vita Gregor. XI. apud Bosquetum p. 225. V. *Banderarius.*

BANDASIA. Charta Siſſonis Epiſcopi Aprutini an. 1207. apud Vghellum to. 1. pag. 398. *Concedimus et confirmamus illam vobis hominibus Terrami habitatoribus libertatem, quam praedeceſſores noſtri conceſſerunt - - et quaedam, de beneplacito noſtro largimur et concedimus, videlicet ſanguinem, liuorem, et Bandaſiam, Poteſtatem et Iudices.* Occurrit iterum infra. Idem videtur quod *Bandum*, ſeu *ius bandi*, vel *Banni*, id eſt iuriſdictionis.

† BANDAYRAGIUM, BANDAIRAGIUM. (1) Ius agrum vel pascua sub *banno* tenendi, ita vt iis frui aliis non liceat, eorumque custodiam *banderiis* committendi facultas. Ch. Ms. a. 1332. *Item et super eo quod homines - - nitantur impedire vniuersitatem et homines de Genestaribus in suo bandairagio et vsu depascendi cum suo bestiario.* Alia a. 1352. *Ipsi habeant bandayragium et pasturagium territorii de Prollano.* V. *Bandeiare* et *Banderagium.* (2) Ius infligendi mulctas pecuniarias, quas *banda* seu *banna* vocabant: vel *banna* edicendi et statuendi. Ch. Ms. a. 1345. *Omni iurisdictione et bandayragio domino nostro regi, ac superioritate, laudimio* etc.

† BANDEGARE, *bandum* seu *bannum* proclamare, statuere. Pariag. Ms. an. 1327. in Bibl. reg. *Quae quidem bassa iustitia seu iurisdictio et ius bandegandi* etc.

BANDE-GRUINA, pallii genus. Le Maire in Hist. Aurelian. edit. in 4to. ex Actis an. 1251. 26. Octobr. *Memoratus dominus Rex* (S. Ludouicus) *propriis humeris dictam thecam portauit. Sermo factus fuit in claustro, et ibi dominus Rex cum duobus filiis suis, et obtulit duo pallia, quae vulgo vocantur Bande-gruina.*

† BANDEIARE, (1) Idem ac *bandegare*, in Ch. Ms. a. 1320. V. *Banderare.* (2) Agrum vel pascua sub *banno* tenere, ita vt iis vti nulli liceat, ob idque *banderios* seu custodes ponere, et mulctas ex infracto *banno* exigere. Ch. Ms. ann. 1370. *Volentes eciam - - parcere - - et mixti alta et bassa iustitia seu iurisdictione et bandeiandi iure dicti castri* etc. V. *Bannaiare* et *Bandayragium.*

BANDELLUS, fascia ex Gallico *Bandeau*, sic appellata, quod *Bandi* seu vexilli speciem referat. Synodus Coloniensis an. 1280. cap. 5. de confirmatis: *Et habeant bandellos de panno lineo spisso sine fractura et sine nodo, etc.* Occurrit rursum infra, et in Praeceptis Synodalibus Petri de Collemedio Archiep. Rotomag. Statuta Synodal. Ecclesiae Cadurcensis apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 687.

BANDELLUM, eadem notione. Statuta Eccles. Leodiensis ann. 1287. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 832.

BANDEQUINUS, V. *Baldakinus*

† BANDERAGIUM. (1) Idem ac *Bandayragium* 1. Ch. Ms. a. 1350. *Habitatoribus villae - - banderagium et pasturagium concessit.* Vbi *Banderagium* edidit Secousse t. 4. Ordinat. reg. Fr. pag. 15. (2) Ius infligendi mulctas pecuniarias, vel *banna* proclamandi et statuendi. Ch. Ms. ann. 1389. *Feudum, cum banderagio, directo dominio, laudimio et foriscapio.* V. *Bandayragium* 2. (3) Praeconis, qui et *banderius* dicebatur, officium. Ch. Ms. a. 1346. *Possint consules vendere banderagium seu banderii in quantum, si velint, ac pondera et mensuras dictae villae.* V. *Banderia* 2. et *Incantare.*

† BANDERARE, *bannum*, seu *bannum* proclamare, edicere. Pactum Ms. a. 1290. *Bannum quoque et ius banderandi est distringendi in loco vocato.* etc. V. *Bandeiare* 1

BANDERARIUS, (1) Vexillifer, Italis *Banderaro.* Ioann. Villan. l. 7. c. 14. Itiner. Gregor. XI. V. *Bandarensis.* (2) Miles, qui alias *Banneretus*, in Hist. Cortusior. l. 5. cap. 3. l. 7. c. 4. 15.

BANDERESIUS, i. q. *Bandarensis*, vexillifer, ab Ital. *Bandarese*, apud Platin. in Gregor. II.

BANDERIA. (1) Vexillum, apud Murat. t. 8. p. 111. et alibi. V. *Bandum* 1. (2) † Viri qui sub *banderia* seu vexillo militant, apud Murat. t. 15. Script. Ital. p. 453. (3) † *Banderii* h. e. praeconis vel *messarii* seu agrorum custodis officium, in Ch. Ms. ann. 1319. V. *Banderagium* 3. et *Banderius.*

† BANDERIATUS, eadem significatione. Ch. Ms. a. 1405.

† BANDERICA, proclamatio, clamor, quo quis alterius auxilium inuocat, vt videtur. Ch. Adelfonsi reg. Aragon. aerae 1165. in Bibl. reg. *Nullus adducat ibi aliquam potestatem, vel aliquem militem, aut infancionem per banderica, vel per vocero contra suum vicinum.*

BANDERIKES. Litterae anni 1405. apud Rymer. tom. 10. 8. pag. 384. *Quatuor cophinos cum quarellis, tria banderikes, et quindecim pauisses* etc.

BANDERIVM. (1) Idem quod *bandum*, vexillum, Bannier. Thwroczius in Ludov. rege Hung. c. 6. In Sigism. c. 18. et alibi. (2) Cohors militaris. Marten. in Gloss. ad calcem t. 5. Anecd. Lit. Casimiri III. a. 1475. inter Leg. Polon. t. 1. pag. 228. V. *Banderia* 1.

† BANDERIVS, qui alibi *messarius*, agrorum custos, Gallis etiam olim *Bandier*, Germ. Flurschütze. V. *Bannerius*. Ch. Ms. a. 1319. Alia 1404. *Guillermus Gasanini quondam custos seu banderius agrorum*. Ita etiam legendum t. 4. Ordinat. reg. Fr. pag. 132. pro *Bauderius*.

† BANDERIVS, adiect. FVRNVS BANDERIVS, in quo subditi panem suum coquere tenentur, Gall. *Four bandier*, Germ. Bannofen, Zwangofen. Ch. Ms. a. 1498.

BANDEZATVS, idem qui *Banderarius*, *Bandarensis*, vexillifer, apud Murat. t. 7. p. 649. 651.

BANDIA, pro *Bannum*, districtus, iurisdictio. *Bandum* pro *Bannum*, non raro legi infra dicetur. Baluz. Hist. Aruern. tom. 2. pag. 429. in Charta Stephani de Bociaco Canonici Claromont.

† BANDIERIFERI, Romae appellati regionum Capitanei, ab Ital. *Bandiera*, vexillum. Hist. Sicul. Laur. Bonincont. part. 2. ap. Lam. in Delic. erudit. p. 370. V. *Banderarius* et *Bandarensis*.

BANDILVS. In Charta plenariae securitatis an. 565. apud Mabillonium in Supplemento Diplom. pag. 91. *Item et in speciebus secundum diuisionem, argenti libras duas, hoc est cocleares numero septem, scotella una, fibula de bracile et de vsu bandilos formulas duodecim.*

† BANDINELLA, vox Ital. linteum abstergendis manibus. Stat. ciuit. Astae. *Bandinella ponatur et soluat pro pesia.*

† BANDINVM, vt *bannum*, mulcta pecuniaria. Ch. an. 1475. inter Probat. t. 3. Hist. Lothar. p. 279. *Cum redditibus, censibus, seruitiis, - - bandinis, forescapiis* etc.

BANDIRE, pro *bannire*. (1) Edicere, publicare. Ch. Rodulphi Reg. an. 924. apud Vghell. in Episc. Veron. *Insuper etiam et nostro bando bandimus, vt si quis* etc. (2) Sub banno ponere: BANDITVS, proscriptus, vox Italis notissima. Vet. Notitia an. 981. apud Vghell. in Episc. Marsor. *Illi banditi sunt ad tertium placitum et noluerunt venire.*

BANDIVM, i. q. *bannum*. BANDIVM VINEARVM, edictum quo interdicitur vindemias peragere ante statutum a domino loci tempus, in Ch. a. 1308. apud Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 783. *Item baiulus S. Amantii ad requestam consulum debet ponere bandium vinearum* etc.

† BANDIVS, sub *banno* positus, proscriptus. Ch. Ms. an. 1319. *Petrus Amati consul - - abire fecit de carceribus regis - - quendam - - qui vulnerauerat Petrum Bonelli quondam bandium de Limoso.* Sed forte legendum *Banditum*.

BANDONARIVS, vexillifer, i. q. *Banderarius*, in Ordine Romano p. 228.

BANDORA. (1) Idem ac *bandum*, terminatione Longobardica, vt in *Arcora* dictum est. Anastas. in Hadriano p. 107. *Vbi eum cum bandora susceperunt.* Radeuic. l. 4. c. 70. vbi pro *Banderis* vitiose legitur *Bandonis*. (2) Sodalitium, cohors militaris, i. q. *Banderia*; apud Sirmond. in Gloss. ad calcem Supplem. Concil. antiq. Galliae.

BANDORENSIS, idem qui *Bandarensis*, vexillifer, apud Bosquet. in vita Greg. XI.

BANDOSITAS, inimicitia, *faida*, bellum priuatum. Constitutio Petri Regis Arag. post Curiam Generalem Catalaniae celebratum in villa Cerueriae an. 1359. Tractatus Bonifacii Ferrerii pro defensione Benedicti XIII. apud Marten. to. 2. Anecd. col. 1455. *Nam quia tota terra Regis per Dei gratiam est in pace et in tranquillitate, specialiter quia illae bandositates de Valentia cessarunt et sopitae sunt, et nunc imminebat et crescebat quaedam satis valida bandositas etiam in-* ter

ter illos de genere suo in Aragonia. VANDOSITAS, pro *Bandositas*, Hisp. *Vando*, pro *bandum*, edictum. *Guerra, Vandositates, siue bellicia cum gentibus armatis*, apud Michaëlem del Molino in Repertorio Foror. Aragon. pag. 167. † BANDULA, inimicitia, bellum priuatum, i. q. *Bandositas*. Stat. Ord. S. Ioann. Hierosl. a. 1584. t. 2. Cod. Ital. diplom. p. 1878. *Quam poenam - - occurrat si bandulas vel partialitates duelli pro quocunque coeperit.* Nisi sit ab Hispan. *Banda* factio.

BANDUM. (1) Vexillum, signum militare, Germ. Fane Gloss. Lat. Graec. *Bandum*, σίγνον Vgutio: *Bandum, paruum vexillum.* Paulus Varnefr. de Gestis Langob. lib. 1. cap. 20. *Vexillum, quod bandum appellant.* Chron. Ademar. tom. 2. Bibl. MS. Labbei pag. 157. *Pippinus contulit S. Martiali bandum aureum, quod ceperat in praelio* etc. Passim hac notione occurrit apud Scriptores, Brennonem de Gestis Gregorii VII PP. in Chron. Casin. lib 1. cap. 26. apud Radeuicum in Frider. lib. 4. cap. 71. in Codice Carolino Epist. 88. apud Lucam Tudensem pag. 63. Anastasium in Sergio PP. pag. 60. in Leone III. pag. 125. etc. *Primores bandorum*, in Anastasii Collectaneis pag. 188. A Persico *Band*, fascia, accersit Salmasius, quod in modum fasciae effictum sit. Bekanus l. 7. Hermath. *Bant* veteribus Cimbris idem sonare ait. Alii a Cambrobritannico *Bannier*, i. vexillum, hauriunt, quod effictum volunt a *Bann*, i. eleuatione: est enim *Bann*, altum, excelsum, apud Boxhornium. Cangius mauult a *bannum*, de qua voce infra, vocis originem arcessendam, quod qui *bannum in rem aliquam mittebant*, id in praedium aut domum velum eidem appendebant, eoque ipso rem superioris domini esse innuebant. V. in *Velum*. *) *Bandum*, vt German. *Fane*, a voce Band esse deducendam, nemo non videt. Gothis *Bandwo* est signum. V. Glossar. Germanica. BANNUM, eadem notione. Vetus Charta apud Mabillonium to. 5. SS. Ord. SS. Bened. pag. 88.

(2) Pro *Bannum*, crebro occurrit in Tabulario Casauriensi. Etiam pro *Bannum*, poena, mulcta pecuniaria legitur in Chron. Casauriensi apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 956. *Et qui exinde eum disuestiret, vt componat bandum ad partem Regis.* Italis et Cruscianis Academicis, *Bando* est *legge, o decreto del Principe, o de' Magistrati notificato con suono di tromba del Ministro publico.* Epist. Alfonsi Regis Aragon. to. 3. Concil. Hispan. pag. 661. *Perturbatis diuersa mandata poenalia, inhibitiones et banda, ac diuersas praeconizationes contra libertates Ecclesiasticas, et praeiudicium Ecclesiasticae iurisdictionis faciendo.* Interdum etiam exilium: hinc *essere in bando*, apud Matth. Villan. lib. 9. cap. 43. lib. 11. cap. 70. Vita B. Antonii Eremitae August. tom. 3. Aprilis pag. 834. *Ibique inuenit omne bandum atque condemnationem reuocatam esse. Bandum*, pro excommunicatio in Concil. Romano sub Gregorio V. a. 998. apud Baluzium to. 7. Miscell. pag. 63.

(3) † BANDUM, Hisp. *Banda*, caterua, manus, societas, Gall. *Bande*, Germ. Bande. Constit. Iac. II. Reg. Aragon. Mf. ann. 1291. Alia Alfonsi II. an. 1333. V. *Banderia*.

BANDUS. (1) Fascia, Gall. *Bandeau*, Germ. Binde. Manuale Henrici Sistaricensis Episc. apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 1080. (2) Hominum turba sub certo duce vel vexillo collecta, Gall. *Bande*, Germ. Bande, Hisp. *Banda* Murator. tom. 2. pag. 111. col. 2. in Agnelli libro Pontif. *Vnusquisque miles secundum suam militiam et numerum incedat, id est, Rauenna bandus primus, bandus inuictus, bandus nouus inuictus* Vide Concil. Hisp. tom. 4. pag. 145. col. 1.

† BANEARIUS, qui *banno* domini subditus est. Ch. Mf. an. 1232. V. *Bannarius*.

BANERA, BANARIA, Vexillum, signum bellicum, ex Gallico *Banniere*, Germ. Banier. BANERA. Willebr. ad Oldenborg. in Itiner. *Serui singula vexilla et baneras in manibus gestantes.* BANERIA. Lambertus Ardensis

densis p. 260. Gesta Ludov. VII. c. 12. *Baneria* etiam est signum quod artifices suspendunt ante officinas suas. Lobinellus Hist. Britann. tom. 2. in Glossario: *Banerias suas fenestris suis apponentes veluti Chirurgici et proxenti.*

BANERETT, BANERETTVS. Testamentum Iohannis de Nevill. a. 1386. apud *Madox* in Formulari Anglic. pag. 427. *Do et lego - - Radulpho filio meo et haeredi XI. lectos de serico meliores, VI. lectos pro banerettis cum curtinis, XII. lectos cum tapetibus ad caput, etc.* Ibidem initio paginae seq. *Item Eleanorae de Lomley filiae meae II banerett beddis de Norfolle cum curtinis, XII. discos, etc.* Alia notione V. *Banneretus.*

BANERIA. (1) V. *Banera.* (2) † Districtus, iurisdictio, Gall. *Banerie.* Litt. a. 1379. to. 6. Ordinat. reg. Franc. p. 434.

BANERICVS, V. *Banneretus.*

BANERIVS, spectans *bannum*, quo subditus tenetur molere ad molendinum domini sui. Hist. Beccensis MS. in Archiuis eiusd. Monasterii pag. 505. n. 1.

BANERIVS, Substant. (1) Idem qui *Banneretus*, q. v. (2) † Agrorum et fructuum custos, i. q. *Banderius.* Ch. Ms. a. 1319. Gall. olim *Bannier.* (3) † Apparitor, submonitor, Gall. *Banier*, Pariag. a. 1307. t. 6. Ordinat. reg. Franc. p. 346.

† BANESTERIA, femina, quae cistam vulgo *Banastum* dictam, portat. Ch. Henr. reg. Angl. Ms. in Bibl. reg,

BANGAGIVM, BANQVAGIVM, tributum ex *Banchis* seu Stallis, super quae merces in foro exponuntur, Germ. Banckzins. Codex MS. Consuetud. et priuil. Tholos. fol. 38. *Item ordinamus, quod pedagiarii, seu leudarii noua pedagia, bangagia, seu leudas non exigant.* In alio eiusdem Cod. Praecepto an. 1303. *Pedagiarii seu leudarii banquagia seu leudas non exigant.* V. *Banchagium*, et *Bancagium.*

† BANGVS, armilla. Chron. a. 1030. t. 1. Hist. Lothar. inter Probat. p. 561. *Et iuxta quod regem decuit, armillam auream, quam bangum nominant, ei pro munere porrexit.* Sed forte leg. *Bangus*, V. *Banga.*

BANIGIVM, an Exilium, Italis *Bandiggiamento?* Will. de Podiolaurentii cap. 35. de Obsessione Auenionis: *Actum est diuino indicio, sicut credo, quod iidem ciues, timore vbi timor non erat rationabilis, trepidantes de banigio, si permitteretur per villam incedere multitudo, portas ciuitatis praecludunt, etc.* Sed forte legendum est *Barragium*, vti videre potes ea hac voce.

BANILIVS, idem, vt videtur, qui *Banalis* infra. Charta Raymundi Comitis S. Aegidii apud Catellum in Hist. Tolos. pag. 31. *Dono - - scilicet villas Segrerii et Brugeriae, et huius terrae banilium nomine Martinum Bertrandi dono pro seruo altari B. Mariae.* Et infra: *Et meos boues cum bubulco nominato Rodulfo, quem pro seruo, sicut banilium praedictum trado.* Vide Consuetudinem Aquensem tit. 5. art. 1.

BANILVS. (1) Officialis minor *Ballino*, quasi *Viceballinus.* Chartularium Aeduense in Praescripto Caroli V. Francorum Regis ann. 1368. *Item nolumus, quod aliquis praeficiatur in seneschallum, ballinum vel praepositum iudicem seu vicarium vel banilum in loco vnde dicitur oriundus - -* (2) † Vita Phil. Boni apud Ludewig. t. 11. Reliq. Ms. p. 72. *Sub indacto constringitur velo beniti ignei ad petrarias dirigendas per exedras sigillantur.* Sed haec medica manu indigent.

BANIMENTVM, V. *Bannimentum.*

BANIOLA, V. *Baiulona.*

BANIRE, i. q. *Bannire*, proscribere, in Ch. Ludov. reg. Sicil. Ms.

BANITOR, pro *Bannitor.* BANITORES MOLENDINORVM, tenentes qui debent vti molendino domini sui. Ch. Ms. a. 1215. in Tabul. Cellensi: *Dedi etiam ei molendina mea de Alneto, cum omnibus banitoribus eorum.*

BANIVM, pro *Bannum*, districtus, iurisdictio, iustitia. BANIORVM DECIMAE ET TERRAGII, in Ch. a. 1238. p. 316. Hist. Mediani monast.

† BAN-

BANLAVCA, pro *Banleuca*, in Libert. villae Rupel. a. 1372. tom. 5. Ordinat. reg. Franc. p. 573.

ANLEVA, V. *Banleuca*.

ANLEVCA, BANLEVGA. (1) Tractus, vt plurimum vnius *leucae* seu milliaris, intra quem ciuitas seu monasterium potest *bannum* exercere, Gall. *Banlieuë*, Germ. Bannmeile; vox frequens in plerisque Consuetudinibus municipalibus. LEVGA CIVITATIS, in Ch. Communiae Bituric. an. 1201. LEVCA BANNATA, in Libertat. Mſ. villae S. Desiderii in Campania. BANNVM LEVGAE, ap. Iuonem Carnot. ep. 101. Monast. Anglic. t. 1. p. 316. BANNI LEVGA, in Ch. Frid. Archiep. Colon. a. 1128. apud Chapeavilium in not. ad Aegid. Aurea vallis monach. c. 2. Ch. Conradi II. ap. Miraeum t. 1. p. 689. BANLEVIA, in Tabul. Vindoc. BANLIEVA, in Ch. Phil. Aug. a. 1185. apud Morinum. c. 5. Hist. Vastinens. BANLEVA, apud Arnulf. Lexov. ep. 3. t. 3. Spicilegii Acher. BANLEYA, in Promptuario ecclesiae Tricass. Camusati. BAVLEVCA, in Edicto Phil. Aug. an. 1207. t. 2. Ordinat. reg. Franc p. 412. BAVLIVA. in Ch. eiusdem Philippi ap. Marten. t. 1. Ampliss. Collect. pag. 1103. BANLIVA, in Ch. Ludov. VII. t. 1. Ordinat. reg. Fr. p. 16. † BANLEVGIVM in Ch. Mſ. a. 1265. (2) Mulcta, quae imponi solet iis, qui intra *Banleugam* delictum aliquod perpetrant. Vet. Ch. apud Beslium in Hist. Comit. Pictav. *Si homo sanctae Crucis - - euentu hominem occiderit aut vulneraverit - - in toto meo honore bannum non reddat, neque banleugam, neque aliquam aliam consuetudinem etc.* Goffrid. Vindocin. l. 2. ep. 16. *Eius castello et castelli banleugae diuinum officium abstulistis.* BANLIA eadem notione, in Ch. circ. 984. inter Instrum. t. 2. Nouae Gall. Christ. p. 46. V. *Barlia*.

BANLEVGA, BANLEVGIVM, BANLEVIA, BANLEYA, BANLIA, BANLIEVA, BANLIVA, V. *Banleuca*.

† BANNA. (1) Cistae species, Gall. *Banne* vel *Benna*. V. *Benne*. (2) Tela quinque sexue vlnarum, quae Gallis etiamnum *Banne* dicitur. Inuent. S. Capellae Parif. a. 1346. in Bibl. reg. *Item duas canderias ereas, vnam bannam telae.*

† BANNAGIVM, ius *bannum* promulgandi, ipsa promulgatio, tempus quo vinum per *bannum* venditur. Consuet. Lugdun. a. 1206. in Hist. Lugd. p. 97. *Vinum nouum vel mustum in Augusto vendi potest sine bannagio.* Ch. Mſ. an. 1215. *De quolibet dolio vini, quod in banno nostro venditum fuerit, de quo tamen ad nos pertinebit bannagium.* Alia notione v. in *Banagium*.

BANNALIS. (1) Qui intra *bannum* seu districtum alicuius iurisdictionis, iustitiae, vel dominii manet. *Homines banni* in veteri Stylo Parlament. Parif. Ch. Willelmi Comit. Luxemb. a. 1083. *Nullam pretii existimationem a bannalibus eorum exigat.* BANNALEM FACERE, forte rem alicuius *banno*, seu ditioni subiicere. Hist. Mediani Monast. p. 269. *Riuulum Moherium eis bannalem fecit.* CRVCES BANNALES, V. *Crux*. BANNALE DOMINIVM, i. q. *Banleuca*, in Ch. an. 1258. Hist. Mediani Monast. p. 325. BANNALIS LEVCA, in Act. SS. t. 1. p. 438. (2) *Banno* seu edicto mandatus, ad quid coactus. FVRNVS BANNALIS, Gall. *Four bannal*, Germ. Bannofen, i. q. *Banderius furnus*, in Ch. an. 1261. ex Hist. Mediani Monast. pag. 328. (3) † *Banno* interdictus, prohibitus. Ch. a. 1248. t. 5. Ordinat. reg. Fr. p. 600. *Quod currus qui in nemore bannali inuentus fuerit.* Ibid. p. 601. Ch. an. 1301. inter. Instrum. t. 12. Gall. Christ p. 80. *Quae riparia bannalis est.*

† BANNALITER, iure *banni*, Gallis olim *Bannalment*. Pariag. an. 1240. in Chartul. Campan. *In furno vero siue in furnis - - homines villae illius coquere, sicare bannaliter tenebuntur.* V. *Bannia* 2.

BANNARETVS, V. *Banneretus*.

BANNARIA. (1) Districtus, iurisdictio. Ch. a. 1133. In Tabul. abbat. Bonae-

Bonaeuallis: *Omnia placita totius bannariae bonaeuallis* etc. BANNERIA, eadem notione in Instrum. a. 1390. t. 1. Hist. Dalphin. p. 32. (2) Officium *Bannerii*, in Ch. a. 1361. in ead. Hist. Dalph. vbi etiam BANNERIA scribitur. (3) † BANNARIA, BANNERIA, ius cogendi tenentes suos ad molendinum suum deferre sua frumenta molenda; vel praestatio, quae ea ratione ab iis exigitur, Gall. *Bannerie*, Germ. Mühlenbann, Mühlenzwang. V. *Banagium*. Ch. Ms. an. 1265. *Corveias, talliam, et auenam, et banneriam molendinorum* etc.

BANNARIVS, BANNERIVS. (1) *Banno* alicuius subditus, praesertim *banno* molendini seu furni subditus, qui furno vel molendino *bannali* vti coactus est. Ch. an. 1185. Ms. Alia a. 1250. apud Lobinell. to. 3. Hist. Paris. p. 207. et alibi. (2) BANNARIVS MILES, V. *Bannereti*.

† BANNATVM, i. q. *Bannaria* 3. Ch. Henr. reg. Angl. Ms. *Molendina - - cum iure bannati et leugae*.

BANNEARE, officium *Bannerii* exercere. Hist. Dalph. t. 2. p. 591. *Item quod maignerii seu bannerii curiae Dalphinatus banneare non possint nec debeant in feudis* etc.

BANNEARIVM, i. q. *Baneria*, vexillum, Germ. Banier. Carolus II. in vita sua: *Et cum omnes intrassent, aperui bannearia Bohemiae et Comitatus Tyrolis*. V. *Bannerium*.

BANNEIARE. (1) In *bannum* mittere, proscribere. Ch. a. 1296. ex Armar. Massil. *Statutum Prouinciae Arelat. super hoc edictum contra banneiantes personas ecclesiasticas* etc. BANNIARE, idem, in Ch. a. 1403. ex Arch. Massil. V. *Bannire*. (2) † Agrum vel pascua sub *banno* tenere, ita vt iis vti nulli liceat, ob idque *bannerios* seu custodes instituere; simul et *bannerii* officio fungi. Ch. Ms. a. 1234. *Asserebant etiam quod commune Auinionis banneiauerat et custodiuerat, tenuerat, et tenebat et possidebat* etc. V. *Bandeiare* 2.

† BANNENSE IVS, quo quis *bannum* promulgare potest. Bulla Alex. III. in Chartul. Bosonis-villae: *Ius bannense - - in pascuis et siluis - - abbati et fratribus - - concessit*.

BANNERARIVS, V. *Bannereti*.

BANNERATVS, proscriptus, banditus, in Additam. ad Matth. Paris. p. 107.

BANNERETI, milites, quos vulgo *Chevaliers Bannerets* appellant Galli, viri inter nobiles primarii, qui cum plura ac maiora praedia possiderent, vasallos suos in praelium sub *Banneria* sua seu vexillo suo conducebant, cum a Rege vel Principe submonebantur: et vt ait Rigordus in vita Philippi Aug. an. 1214. *qui tantae erant nobilitatis, vt eorum quilibet vexilli gauderet insignibus*. Hinc *Milites vexilla ferentes*, et *vexilliferi*, apud Matth. Paris pag. 396. 403. 516. dicuntur, BANNERARII seu *vexillarii*, in Charta an. 1274. to. 5. Hist. Franc. et in Charta Philippi Pulcri Regis Franc. in 12. Regesto Chartophylacii Regii n. 12. BANERICI apud Rymer. tom. 2. pag. 236. MILITES BANNARII, in Regest. Parlam. B. fol. 86. *Milites vexillati* in Arresto Paris. an. 1585. 23. Februarii. BANNARETI in Hist. Dalph. tom. 1. pag. 217. et to. 2. pag. 309. *Rici homines de Seenera*, apud Hispanos appellantur. De *Banneretis* multa congessit Seldenus in libro de Titulis honorar. part. 2. cap. 1. §. 26. Cangius etiam integram Dissertationem dedit ad Ioinvillam, quae est nona, quam consule, si lubet.

Bannereti vero medium Barones inter et *Baccalarios* locum obtinebant, vt perspicuum fit ex Instrum. conuentus trium Ordinum Britanniae an. 1475. ex Archiuis Castri Nannet *Ad quod Concilium celebrandum omnes et singuli Episcopi, abbates, capitula, clericus et comites, barones, banerii, baccalarii, domini, milites, et alii nobiles, etc.* Quod egregie confirmatur ex antiquo ceremoniali MS. cuius verba refert D. de Lauriere in Glossario iuris Gallici.

BANNERIA. (1) Vexillum, Gall. *Banniere*, Germ. Banier, in Statut. Monast. S. Claudii p. 56. (2) Officium *Bannerii*, V. *Bannaria* 1. (3) Di-

(3) Districtus, V. *Bannaria* 1. (4) Ius alios cogendi, V. *Bannaria* 3.

BANNERIALIS, pertinens ad milites, quos *Banneretos* appellamus. Epist. Amed. duc. Sabaud. an. 1435. in Amed. Pacif. p. 218. *Baronali et banneriali dignitate insignitos.*

BANNERIVM, vexillum, i. q. *Baneria*, in Alb. Argentin. an. 1349. p. 152.

BANNERIVS. (1) *Banno* subditus, V. *Bannarius*. (2) Custos agrorum, vinearum et fructuum, alias *messarius*, qui nimirum inuigilat, vt *banna* de non inuiolandis bladis, vineis aut fructibus seruentur, seu Custos agrorum intra *bannum* sitorum, Germ. Bannwart, Bannvogt, Flurschütze, Feldwächter. Ch. a. 1300. t. 1 Hist. Dalph. p. 55. Alia a. 1350. tom. 2. Ordinat. reg. Fr. p. 479. (3) Apparitor, submonitor. Concil. Auenion. a. 1279. c. 4. *Si officiales - - seu eorum cursores aut bannerii ceperint clericum aliquem* etc. Ch. a. 1361. t. 1. Hist. Dalph p. 150. Qua in Charta bis legitur vox *bannarii* cum voce *meynerii* coniuncta, vnde liquet eundem hic fuisse *meynerium* et *bannerium*. V. *Banderius* et *Banniator*.

† BANNESE, *banno* prohibitus. Inquisit. a. 1196. apud Cencium inter Cens. eccl. Rom. V. *Bannalis*.

BANNEVELIVS, vexillifer, in Statut. Monaster. S. Claudii pag. 56. *Oro bannevelio, seu illo qui tenetur portare banneriam seu vexillum dicti monasterii.*

BANNEVRA, Ius coactionis seu *banni*. Tabul. Moriniac. ch. 19. *Quod ipsi - - ad dictos molendinos molere non tenebantur ratione alicuius banneure.*

† BANNIA. (1) Districtus, iurisdictio, i. q. *Bannum*. Ch. Willel. comit. Pontiv. a. 1210. *Concessi - - - quatuor bolengarios de bannia mea etc.* (2) Seruitus, qua subditi molere ad molendinum et coquere ad furnum domini tenentur. Ch. S. Ludov. a. 1258. *Non tenebantur molere per banniam ad molendinum* etc.

BANNIARE, V. *Banneiare*.

BANNIATIO, proscriptio, V. *Bannitio*.

BANNIATOR, i. q. *Bannerius* 2. et 3. vel alterutra notione. Qui enim blada vineasque custodiebant, haud raro *apparitorum* munere fungebantur. Chartul. S. Vincent. Cenoman. fol. 1. *Episcopo - - Cantori - - Hamelino de Marce - - barrario - - banniatoribus.*

† BANNIGARE, *bannerii* officio fungi. Pactum an. 1376. t. 7. Ordinat. reg. Fr. p. 69. V. *Banerius* 3.

BANNILEVCA, BANNILEVGA, V. *Banleuca*.

BANNILIA, vel praedium *banilii*, vel forte pro *balliuia*, districtus *balliui*. Praecept. Car. V. reg. Fr. a. 1368. Ms. *Item quod non habebunt partem in venditionibus banniliarum, praepositurarum, aut aliorum redditnum ad ius regium spectantium, vel etiam in moneta.* V. *Balliuia*.

BANNILOCVS, i. q. *Banleuca*, in Chartis Phil. Alsatii et Balduini Comitum Flandr. an. 1183. et 1202. apud Miraeum in Donat. Belg. l. 2. c. 60. et 78. Qua voce redditur Gallica *Banlieu*.

BANNIMENTVM, BANIMENTVM. (1) Proscriptio, i. q. *Bannitio*. Ioann. Barber. in Viatorio vtriusque Iur. parte 1. Rymer. t. 5. p. 61. tom. 3. p. 224. (2) Poena et mulcta pecuniaria, qua banni seu legis infractor punitur. Hist. Dalphin. t. 2. p. 161. *Item quod possint - - bannerium ponere, bannimenta accipere, leuare, exigere a comitantibus eadem* etc. (3) † Submonitio, requisitio iuridica. Ch. a. 1266. inter Instrum. t. 6. Gall. Christ. p. 159. V. *Bannire*. (4) † *Banni* promulgatio, proclamatio, Gall. olim *Bandiment*. Ch. a. 1297. in Hist. Lugd. pag. 100. V. *Bannagium*.

† BANNIOLA, lectica. Glossar. Provinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Liach, Prov. lectus, lectulus vt et banniola, quia in itinere fertur.* V. *Baiuloua*.

BANNIRE. (1) Publico *banno* edicere, iubere, statuere. Germ. ol. bannen. Decretio Childeb. reg. c. 8. *Similiter - - Coloniae conuenit, et ista banninimus, vt* etc. Capitul. 1. Car. M. a. 802. c. 39. *Iterum bannimus firmiter, vt nemo amplius faciat.* Adde

c. 38.

c. 38. Capit. 2. eiusd. anni c. 20. Capitul. 7. an. 803. c. 1. Marten. t. 3. Anecd. p. 68. et passim alibi. *Bannitum Jeiunium*, Germ. Bann-fasten, V. *Jeiunium*.

(2) Citare, submonere, banno, seu edicto publico euocare. *Bannire et locis congruis congregare*, in form. 39. apud Lindenbrog. Adde Leg. Normann. c. 25. apud Ludewig. Reliq. t. 7. p. 203. IN EXERCITUM VEL HOSTEM BANNIRE. Lex Ripuar. c. 65. Adde cap. 67. §. 2. Leg. Longob. l. 1. tit. 14. §. 13. *Hostem adnunciare*, in Capitul. Caroli Calui tit. 31. c. 3. *Hostem denuntiare*, in Annal. Francor. Bertin. a. 867. *Hostem indicere*, infra. *Hostis bannitus*, exercitus submonitus, i. q. *Herebannum*, in Capitul. 1. ann. 812. c. 2. *Hostile bannum*, in Capitul. 1. a. 802. c. 7. AD PLACITUM BANNIRE, in Capitulis ad Leg. Salic. c. 1. §. 17. in Lege Longob. l. 2. tit. 42. §. 2. et passim alibi.

(3) Edicto seu *banno* cogere. BANNIRE AD MOLENDINUM dicuntur domini, cum cogunt tenentes suos ad molendinum suum deferre sua frumenta molenda. Fulbert. Carnot. ep. 14.

(4) In *bannum* mittere, edicto publico proscribere, relegare, Gall. *Bannir*, Germ. verbannen. Chron. Parmens. ap. Murat. t. 9. pag. 847. Inde BANNITUS, proscriptus. V. etiam *Bannisare*. Interdum etiam excommunicare. Vita Burchardi Episc. Wormat. *Bannitos seu a se anathematizatos clementer absoluit.* Adde Raimundum in Summula, Gregor. VII. l. 2. ep. 46. et alios.

(5) Mulctam imponere. BANNITUS DE 60. LIBRIS, cui *bannum* seu mulcta 60. librarum imposita est, in Ch. Phil. Aug. a. 1194.

(6) Congregare. BANNIRE IUDICIUM dicitur in Wichbild. Magdeburg. art. 16. §. 1. et 3. cum illud peragitur; Germ. das Gericht hägen. Hinc BANITUM IUDICIUM, iudicium congregatum, apud Ludewig, t. 6. Reliq. p. 484. V. etiam *Bannitus*.

(7) Vsum alicuius rei prohibere. *Bannire sylvam* dicitur, qui eius ingressum prohibet. Innocent. III. l. 13. ep. 95. Cuiusmodi sylua Germanis audit Bannforst. Iisdem Bannwasser, est aqua prohibita.

(8) *) Certis finibus circumscribere; inde MILIARE BANNITUM, i. q. *Banleuca*, Germ. Bannmeile. Constitut. Frid. II. Imp. an. 1232. apud Schilter. in Glossar. p. 81. *Item in ciuitatibus nostris nullum bannitum miliare deponatur.*

BANNISARE, BANNIZARE. (1) *Bannire*, proscribere. Bulla Paschal. II. a. 1106. Ms. Ch. a. 1256. apud Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 510. (2) † Idem quod *Iustitiare*, iurisdictionem exercere, pignora auferre, obsignare. Inquisit. an. 1268. Ms. *Dixit quia illi de Arelate bannisant ibi quicunque inueniunt auere habentes.*

† BANNISATIO, proscriptio, in Sentent. Arbitr. a. 1327.

BANNISATOR, apparitor, i. q. *Bannerius 3.* Inquisit. a. 1268. Ms. V. *Bannisare 2.*

BANNITIO, BANNIATIO. (1) Proscriptio. Matth. Paris. Edict. a. 1352. t. 2. Ordinat. Reg. Fr. pag. 497. et alibi. (2) *) Citatio. Capitul. Lud. Pii LL. Longob. 2. 43. 3.

BANNITOR, praeco publicus, qui *banna* proclamat. Chron. Sicil. ap. Marten. t. 3. Anecd. p. 48.

BANNITORIUM, *locus consistorii, sicut auditorium*, in Brevil.

BANNITUS, Adiect. et Partic. (1) V. *Bannire*. (2) BANNITI in Speculo Saxon. l. 1. art. 2. §. 2. 3. 4. art. 3. §. 2. dicuntur liberi homines, qui iura sua ac lites disceptant in Episcoporum Synodis, et in Comitum Iudiciis. *Libertas*, inquit illius auctor, *est etiam tripertita, quorum primi Episcoporum Synodum quaerere solent, et hi banniti dicuntur.* Et mox: *simili modo et saecularia iudicia quaerere solent, scilicet banniti Comitum* etc. Art. 6. §. 3. agitur de eorum testimoniis, et lib. 3. art. 18. Iudex non nisi in legitimo loco iudiciali sub imperii banno de bannitorum criminibus cognoscere potest, l. 1. art. 59. §. 1. Adde art. 63. §. 1. art. 65.

art. 67. §. 3. l. 2. art. 3. §. 2. art. 12. §. 1. 4. et lib. 3. art. 45. §. 77. vbi de *Bannitorum* praerogatiua. *Banniti* id est, *digni scabinatu*, l. 2. art. 12. §. 1. *Banniti seu scabini*, l. 3. art. 45. §. 2. *Banniti seu loco scabinali idonei*, art. 45. §. 3. *) Editio Germ. Spec. Saxon. habet l. 1. artic. 2. Schöppenbare freyen, die des Bischofs Send, oder der Graven Gedinge suchen, da unter Königsbann. Forte *banniti*, quia *banno*, i. e. iurisdictione, Germ. Zwing und Bann, erant praediti.

BANNITUS, Substant. ipsa proclamatio seu *banni* publicatio. Ch. Robert. Comit. Drocens. a. 1225 et 1232. *Homines de Bonolio, qui solebant ire per bannitum ad molendina regis*.

BANNIUM. (1) Idem quod *Bannum*, q. v. (2) Idem quod *Benedium*, q. v.

BANNIZARE. (1) Idem quod *bannire*, proscribere, V. *Bannisare*. (2) † Mulcta pecuniaria punire, in Stat. Vercell. l. 3. p. 49.

BANNOVIUM, tempus, quo licet pecora pasci per agros communes, apud Ludewig. tom. 7. Reliq. pag. 170. Sed legendum *Banonium*, quod vide.

BANNUM, vel BANNUS. Non vna, sed multiplex apud Scriptores et in veteribus tabulis horum vocabulorum est notio; sed potissimum quincuplici significatu accipiuntur, ac primo quidem pro edicto publico, deinde pro re iussa, tertio pro auctoritate seu iure cogendi et iubendi, quarto pro mulcta iudiciaria, quinto denique pro districtu ac iurisdictione; quos significatus singillatim expendemus.

I. Edictum publicum. Et quidem.

(1) Edictum, mandatum quodcunque, lex quaecunque. Breuil. *Bannum, secundum vulgare Gallicorum et Longobardorum videtur esse edictum publicum*. † Dipl. Henr. V. Imper. a. 1118. apud Lam. in Delic. erudit. p. 193. *Henricus - - praeceptum quod adpellant bannum emisit*. BANNUM ADIMPLERE, mandatum regium exequi, in Lege Ripuar. tit. 65. BANNUM PACIS, quo pax indicta est edicto publico. Eckeard. Iun. de casib. S. Galli c. 1. † BANNUM FRANGERE. Lit. an. 1357. t. 3. Ordinat. reg. Fr. p. 207. *Quicunque banni domini nostri vel balliui sui fregerit* etc. BANNUM MONETARUM, German. Müntzordnung. Regest. Parlam. Paris. inter Aresta a. 1177. *Pronunciatum fuit - - quod dicti templarii emendas pro transgressione banni monetarum ab hominibus suis in Normannia non haberent*.

(2) Citatio, euocatio, conuocatio. PER BANNUM AD PLACITUM VENIRE, i. q. per submonitionem regiam. Ch. Lothar. reg. an. 855. t. 12. Spicil. Acher. p. 133. *) Praecipue euocatio subditorum in hostem, Gall. *Ban*. Formul. Marculph. Append. c. 31. *Taliter ei concessimus, vt de omnes hostes vel omnibus bannis seu et aribannis sit conseruatus, vt neque vos neque iuniores atque successores vestri ipso pro hoc inquietare nec dismanuare non praesumatis*. *Bannus*, vt Casseneuus autumat est euocatio vasallorum immediatorum, *aribannus* vero mediatorum et subvasallorum, a Gall. *Arriereban*. V. *Herebannus*.

(3) Interdictum, prohibitio, rei cuiusdam aut eius vsus. Dudo de Act. Normann. *In terra suae ditionis bannum, id est, interdictum misit, quod est prohibitio, vt nullus, etc*. Ditmarus l. 6. *Interdicta est omnibus per bannum regalem a Palatino Comite fuga*. *Banno interdicere*, l. 7. p. 91. In specie (a) Interdictum laesionis seu offensionis. Sic BANNUM MITTERE super rem aut personam aliquam. dicebantur Principes, cum eam publicato banno seu interdicto, in suam protectionem suscipiebant. Notitia ann. 1047. apud Vghell. in Episc. Asculan. *Insuper misit suum bannum* (Imperator) *super praedictum Episcopum et super iam supradicta curte, - - - vt nullus quilibet homo audeat iam dictum Episcopum - - molestare vel inquietare* Occurrit passim apud eund. Vghell. t. 1. pag. 849. 852. 960. et apud alios. BANNUM PONERE SUPER CAPUT ALICUIUS, eadem notione in Noti-

Notitia Iudiciali an. 1208. in Tabul. Casaur. BANNUM AUGUSTI, quo messibus cauetur, in Ch. apud Paradin. in Hist. Lugdun. l. 2. c. 73. (b) Interdictum vsus alicuius rei. Diploma Caroli M. pro Eccles. Osnabrug. apud Miraeum t. 1. Edit. 1723. p. 16. *Quod si quisquam hoc idem nemus nostro banno munitum - - studio venandi, vel siluam exstirpandi, vel aliud agendi, vnquam introierit, sciat se - - pro delicto LX. solidos - - quos nobis pro banno violato deberi statuimus, redditurum.* † BANNUM NEMORIS, quo siluae vsus prohibetur. Libert. 1343. t. 7. Ordinat. reg. Franc. p. 729. BANNUM HORTORUM, in Statut. Arelat. Ms. art. 34. (c) BANNUM VINDEMIARUM, edictum quo interdicitur vindemias peragere ante statutum a domino loci tempus, in Ch. villae Belnens. apud Perard. in Burgund.

(4) Proclamatio, in specie proclamatio e suggestu, publicatio matrimonii, Germanis quibusdam, vt et Gallis etiamnum Bann, *Ban. Banna quae in Ecclesiis secundum consuetudinem eduntur* ante matrimoniorum celebrationem, c. 6. Extra. Qui matrimon. accus. poss. Ibid. c. 22. de Sponsalibus 4. 1. Episcopo Bellouacensi: *Bannis, vt tuis verbis vtamur, in ecclesiis editis.* Occurrit et passim alibi.

II. Res ad quam quis cogitur, res iussa, res edicto concessa.

(1) BANNUS, operarum praebitio, Germ. olim Bannwerk, nunc Frohne. Polypticus Floriac. *Et faciebat vnum bannum in vinea, alium in messe.* Alibi: *Si ibi sunt canaticarii, debent Kal. Octobr. den. 4. et vnum diem in banno.* V. *Biennum.*

(2) *) Vectigal, tributum. Ch. concessionis Henr. de Stalek Episc. Argent. an. 1252. apud Schilterum in Glossar. p. 83. *De vino bannus dabatur, omni anno a vesperis paschae. vsque ad sex hebdomadas, de qualibet carrata vini vna ama, quae a cauponibus ibidem medio tempore vendebatur;* id est vectigal pro concessione vini banniti. Ius Argent. l. 1. c. 18. apud eumdem Schilter. l. c. *Episcopi hactenus sumserunt theloneum de carbonibus et canabo de consuetudine, non de iure. Sicut et bannum in vino, den ban von dem wine.* Eadem notione Germanis Brodbann, Bierbann, est vectigal de pane et ceruisia vendenda; Futterbann, vectigal quod soluunt quotannis qui fodrum vendunt, die Futterer. Carpentarius monet, Gallos olim Ban vocasse vinum aliaque cibaria, seu eorumdem pretium, quae sero nuptiarum a nubente dabantur iunioribus eiusdem loci et artificii, ob cantilenam, quam vice epithalamii vel potius irridendi causa decantabant; quod *bannum* qui soluere renuebat, poena mulctabatur.

III. Auctoritas seu ius cogendi et iubendi.

(1) BANNUM VINI, priuilegium seu ius, quod domino feudi competit, cui licet vinum suum particulatim vendere certo dierum spatio, tenentibus seu hominibus suis a vini proprii venditione cessantibus. Gallis *Ban à vin*, Germ. Weinbann. Ch. Ebonis Castrimeliandi de immunitat. dicti Castri. *Non licebit mihi vel successoribus meis facere bannum vini, nisi per 40. dies per annum.* Ch. Phil. Aug. a. 1185. apud Morin. l. 5. Hist. Vastinens. pag. 707. *Eo die quo bannum vtrumque nuntiabitur omnes tabernae totius ... cadent.* Vet. Inscriptio S. Ch. Crestae in Prouincia apud Iac. Sponium in Itinerar. t. 3. p. 17. *Hoc est instamentum de banno vini, quod dederunt suis hominibus Petrus Die... Episcopus* etc. Et sic passim alibi. † BANNUM VENDAGII VINI, eadem notione in Ch. a. 1248. t. ... Ordinat. reg. Fr. pag. 600. V. etiam *Banvinum.* BANNUM DE PASCHA, BANNUM DE PENTECOSTE, in Ch. a. 1190. in Probat. Hist. Blesens. p. 24 quod de banno vini post Pascha vel Pentecostem ... intelligendum est.

(2) Iurisdictio quaecunque, Germ. Zwing und Bann. Gobelin. Persona in Cosmodromio aetate ... c. 52. *Panem album in quotidian... distri...*

distributione Canonicis consuetum dandum de banno Ecclesiarum, hoc est de iurisdictione, primus ibidem ordinauit. Ch. an. 1206. in Tabul. Campan. *Nobiscum partientur in eadem villa in omnibus modis et commodis, videlicet in banno et iustitia, et boscho, et plano, et assisia etc. Bannum aquae*, in Chron. Laurisham. p. 87. *Bannum et iurisdictio Archiepiscopi Remensis*, in Reg. *Olim* fol. 29. BANNVM GENERALE. Hist. Nouientens. Monast. apud Marten. tom. 3. Anecd. p. 1131. *Curtis dominica cum omnibus consequentiis suis, agris videlicet ac vineis, cum decima ipsius allodii, communionem vero banni generalis vsque Eggenbach et Yllam fluuium* etc. BANNVM SYNODALE, apud Walthramum Episc. Naumburg. de Inuestitura Episcoporum, quod Cangio est iurisdictio temporalis per Synodos exercenda, Carpentario vero promulgatio statutorum synodalium, vel synodi conuocatio. BANNVM VIAE REGIAE, iurisdictio quae in viis regiis seu maioribus ad dominum superiorem spectat, in Ch. Adalberon. apud Meurisst. p. 307. et 308.

(3) *) Iurisdictio municipalis, German. Burgbann. V. infra V sub *Bannus vrbalis.*

(4) *) Imperium merum, Iurisdictio superior et criminalis, Germ. Halsgericht, Blutbann, et Bann, *bannum, κατ᾽ ἐξοχην*, Interdum tamen differunt Halsgericht et Bann, nam vt Halsgericht, i. e. cognitionem in causis criminalibus, quis habeat, qui executionem in iisdem, h. e. *Bannum* specialissime dictum, *Bannum regale*, *Bannum Imperii*, German. den Königsbann, nondum habet, vt ostendit Schilterus ex diplomatibus Ruperti Imp. in Comm. ad Ius Feudale Alem. c. 42. §. 13. Ius Argentor. l. 1. c. 2. *Habet autem potestatem cogendi et constringendi indicatos, quod vocant Bannum, non ab Episcopo, sed ab Aduocato. Illa vero potestas spectat ad sanguinis effusionem, suspendendorum, decollandorum, truncandorum et huiusmodi, pro qualitate delictorum, quam ecclesiastica persona nec habere, nec dare debet. Vnde postquam Episcopus Aduocatum posuerit, Imperator ei bannum, i. gladii vindictam in huiusmodi dampnandos et omnem potestatem stringendi dare debet. Sub Imperiali Banno cognoscere, iudicare*, in Spec. Saxon. l. 1. art. 59. lib. 2. art. 12. lib. 3. art. 69. 70. auctoritate Imperiali iudicium exercere. *Inuestituram Banni a Rege impetrare, postulare*, lib. 1. art. 59. i. e. facultatem iudicandi. *Bannum confertur sine comitia*, lib. 3. art. 64. §. 9. Interdum autem et quidem sub Imperio Regum Francorum

(4) *) *Bannus regis* ponitur pro causae cognitione extraordinaria, quae ab ipso Principe vel Magistratu fiebat. Capitul. Caroli M. a. 803. c. 1. *Bannus Domini Imperatoris vel Regis, quem per semetipsum consuetus est bannire, id est de mundiburdio Ecclesiarum, viduarum, orphanorum* etc.

IV. Punitio, poenae irrogatio, sensu latissimo, qui omnes poenarum species ambitu suo complectitur. Dicitur autem

(a) De mulcta, seu poena pecuniaria, qua quis *banni*, seu legis infractor punitur, Germ. ol. Bannpfennig. Hinc Lex Frisionum XVII, inscribitur *de banno*, h. e. de mulcta, quam pendere legibus debent ii, qui vel lites in exercitu excitant, vel hominem occidunt, vel damnum aliquod faciunt. Capitulat. Caroli M. de partibus Saxon. c. 15. *Vndecunque census aliquid ad fiscum peruenerit, siue in frido, siue in qualicumque banno.* Additio 4. Ludov. Imp. c. 28. *Vt ex his singulis bannus noster persoluatur, si a quoquam frustrata haec fuerint*, quae scilicet banno publico vetantur. Ch. Frid. Imper. a. 1175. inter Instrum. t. 4. nouae Galliae Christ. p. 22. *Quod qui facere attemptauerit - - banno nostro subiaceat, et pro poena satisfactionis L libras persoluat.* BANNVM COMPONERE, mulctam exsoluere, pro neglecto banno vel violato, Germ. ol. den Königsbann gelten. Capitul. Caroli Calui tit. 9. col. 9. Adde

 Baluz.

Baluz. to. 2. Hist. Aruern. pag. 18. BANNVM MITTERE, mulctam imponere. Capitul. Caroli M. de partibus Saxon. c. 30. † BANNVM LEVARE, mulctam pecuniariam exigere. Pact. a. 1376. t. 7. Ordinat. reg. Franc. p. 69. † BANNVM DE ANIMALIBVS, mulcta quae pro animalium damno imponitur. Ch. an. 1228. inter Instrum. t. 5 Gall. Christ. p. 299. BANNVM DOMINICVM, mulcta quae domino seu principi soluebatur, pro infracto banno dominico, eratque 60 solidorum. Capitul. 1. Caroli M. incerti anni c. 57. *Vt bannus quem per semetipsum dominus Imperator banniuit, LX. solidos soluatur.* Capit. Caroli C. tit. 31. c. 15. *Bannum nostrum, i. e. solidos LX. componat.* Adde Capitul. Caroli M. l. 6. c. 96. Capitul. Caroli C. tit. 31. c. 20. 28. Leg. Longobard. l. 2. tit. 6. §. 3. Vnde euincitur simplex bannum fuisse 20 solidorum. BANNVM REGIS, eadem notione, in Ch. Balduini Comit. Flandr. a. 1066. apud Buzelin. et in alia a. 1070. apud Miraeum in Notit. Eccl. Belgii c. 101. BANNVM REGIS IMPONERE, banno regis seu mulctae, ob infractum bannum regis debitae, obnoxium declarare. Ch. a. 1068. inter Instrum. t. 4. nouae Gall. Christ. p. 146. BANNVM (dominicum) DVPLICITER VEL TRIPLICITER COMPONERE, duplici vel triplici mulcta damnari. Capitul. Caroli C. tit. 29. c. 3. tit. 41. c. 3. ibid. c. 9. Capitula Ludov. Pii in noua Concilior. edit. ad 824. c. 2. BANNVM ASSVETVM, vel CONSVETVM, mulcta pecuniaria 60 solidorum, quae praeter bannum dominicum pro infracto banno, in quibusdam saltem casibus, a dominis exigebatur. Libert. Moirenci a. 1164. t. 1. Hist. Dalphin. p. 16. BANNVM DE NOCTE, mulcta ob violatum *bannum*, puta *ignitegii* alteriusue consuetudinis per noctem obseruandae, imposita. Instrum. a. 1233. ex Archiuo S. Victor. Massil. BANNA GROSSA ET MINVTA, maiores et minores mulctae, quae praeter bannum dominicum, domino soluebatur, in quo cum *banno assueto* conueniunt; in hoc vero ab eo differre videntur, quod ad nutum dom[...] poterant minui vel augeri. Ch. [...] 1360. apud Guichenon. in Ep[...] Bellicens. p. 57. BANNA MA[...]RA, MINVTA seu MEDIOCR[...] eadem notione in Instrum. a. 13[...] BANNVM PLENVM, dominic[...] scilicet, quod 60. solidorum erat, [...] Capitul. Caroli C. tit. 31. c. [...] BANNVM VADIARE, REVAD[...]RE, vel REWADIARE, pro m[...]cta a judicibus indicta vadium d[...] Lex Longob. l. 3. tit. 1. §. 43. [...]pit. Caroli M. l. 4. c. 70. Capi[...] Caroli C. tit. 31. c. 21. Hincm[...] Laudun. BANNVS EPISCO[...]LIS, mulcta quae Episcopo soluitur. Concil. apud Theodonisvill. a. 821. c. 1. 2. 3. Concil. Tribur. a. 895. c. 4. BANNVS FRANCILIS, franci seu liberi hominis mulcta. Capitul. Caroli C. tit. 28. Quae *Francorum compositio* dicitur in Lege Ripuar. tit. 18. c. 3. *Bannus Francorum*, in Capitul. 1. Caroli M. an. 802. c. 16. apud Baluz. BANNVM CAPITIS, mulcta quae in pecoribus exsoluitur. Ch. Otton. Imp. a. 937. in Priuil. Eccles. Hamburg. p. 149. V. *Capus*. *) De discrimine inter *bannum*, *waita* et *fredum* in legibus antiquis Vid. C. G. Gaertner. ad Leg. Saxon. tit. 2. § 10.

(2) Detentio bonorum, Germ. Arrest. BANNVM PONERE, bona detinere. Ch. Frid. I. a. 1175. apud Guichen in Episcop. Bellil. p. 33. *Nulla persona bannum quod Episcopus in ciuitate posuerit, infringere praesumat.* Ch. Communiae Crespiac. a. 1223. *Concessimus etiam quod bannum facere non poterimus [...] per burgenses nec super eorum re[...] nisi de assensu eorum.*

(3) Confiscatio bonorum. [...] BANNVM MITTERE, confiscare [...] in fisci potestatem edicto publico r[...]digere; quo loco *mittere* idem val[...] ac *ponere*. Hincmar. Remens. [...] Quatern. ad Regem Carol. p. 58[...] *Quidquid de rebus et facultatibus e[...]clesiasticis ad gubernandum accepera[...]*

iussen[...]

jussione vestra per vicecomitem ipsius pagi, in bannum, quod jus lingua Latina proscriptio confiscando vocatur est missum. Additiones ad Leg. Sal. apud Eccard. p. 186. n. IX. *De proprio in bannum misso.* Adde Capitul. Caroli M. l. 4. c. 24. Leg. Longob. l. 2. tit. 43. §. 13. TOLLERE VEL TRAHERE DE BANNO, rem confiscatam reddere primario possessori. Vet. Form. ap. Murat. t. 1. part. 2. p. 130. V. *Imbannire.*

(4) Proscriptio judicis saecularis, Germ. Bann, Acht. Vita S. Gothardi c. 22. apud Surium. *Femina autem bannos vel proscriptiones negligens, jus ibi funditus perdidit.* BANNUM IMPERIALE, vulgo Reichsbann, Reichsacht, proscriptio sancita Imperatoris auctoritate et edicto. Marten. t. 1. Thes. Anecd. p. 474. BANNUM ALICUI IUDICARE, proscribere, in Capitul. 2. a. 813. c. 13. V. *Bannimentum.*

(5) Excommunicatio seu proscriptio sacra, Germ. Bann, Kirchenbann, quo sensu BANNUS EPISCOPI, BANNUS EPISCOPALIS imprimis frequens. Acta Murens. Monast. p. 13. *Episcopi legitimo banno confirmata.* Fragm. Capitul. edita a Baluz. c. 11. *Quisquis bannum vel excommunicationem Episcopi vel Presbyteri superbiendo contempserit etc.* Adde Reginon. l. 2. c. 419. Lamb. Schafnab. a. 1074. Miraeum t. 1. Oper. diplom. p. 527. *Bannus Episcopi* pro interdicto occurrit ap. Spicil. Acher. p. 411. BANNO CONSTRICTUS, excommunicatus, ap. Ditmar. l. 2. in Actis SS. Benedict. saec. 5. p. 501.

(6) Poena corporalis et capitalis. V. supra III. 2. et 3.

V. Districtus, limes jurisdictionis cuiuscunque, territorium. BANNUS SACER, limites, intra quos ecclesiae immunitas definitur, in Bullario Cluniacensi p. 25. BANNUS EXEMPTIONIS, eodem sensu, in Constit. Mſ. Ord. Cluniac. Praesertim ambitus intra quem jus porrigitur mulctam et proscriptionem bonorum indicendi, vel bannum promulgandi. Ch. Willelm. Lucemburg. Com. a. 1083. *Curtem - - cum banno et familia, et omnibus redditibus eis concedo.* Alia Henr. Comit. Lucemb. a. 1182. *Si denique annale mercatum super bannum ipsius loci stabilitum fuerit, teloneum, vel alios mercati reditus accipient.* Ch. a. 1256. apud Baluz. t. 2. Hist. Aruern. p. 510. *Item si quis captus in gastina, vel in banno vel in aliis jurisdictionibus dominorum fuerit* etc. Vita S. Ludani peregrini n. 4. *Tandem ad quandam ulmum seu arborem peruenit in dioecesi Argentinensium in banno villae Northus.* BANNUM LEUGAE, V. supra *Banleuca.* *) BANNUS URBALIS, territorium ciuitatis, et jurisdictionem municipalem ipsam significat, Germ. Burgbann, Saxon. Weichbild. Diploma Otton. II. pro monast. Gandesheim. an. 980. apud Meibom. t. 2. p. 469. *Urbalem bannum quem vulgariter Burchbann vocant, confirmamus. Et insuper urbales bannos unum in Seburg, alterum in Greue; in jus praefatae ecclesiae et abbatissae - - concessimus, ut praescriptorum locorum bannos sub suo jure perpetim teneant* etc. Imp. Rupert. in confirmat. Priuil. ciuit. Colon. a. 1401. *Cum banno urbis et bannileuca, quae vulgariter burchban et bannmile nuncupantur.* † BANNUS MOLTAE, ambitus intra quem habitantes tenentur molere frumenta sua ad molendinum domini. Scacar. S. Mich. a. 1216. Germ. Mühlenbann, Mühlenzwang. BANNUM SCABINATUS. Specul. Saxon. l. 3. art. 29. *Liber seu idoneus, Scabinis, bannum sui scabinatus, id est locum ubi natus est, scabini dignus ostendere,* etc. V. etiam *Benna.*

VI. Pro *Bandum,* vexillum, V. in *Bandum.*

*) Etymon vocis nondum satis liquet. Quidam deducunt a *band,* vexillum; alii a *ban,* via, quod caeteris insulsius; Wachterus a, nescio quodam, *bann,* princeps. Vero simillimum videtur, hanc vocem referendam esse ad verbum binden, vincire, pro quo olim etiam dicebatur bannen. V. Frisch in Wörterbuche v. Bann.

† BANNVS. (1) Idem ac *Bannum*, quod vide. (2) Forte pro *Baucus*, nisi sit ornamenti ecclesiastici genus. Cod. reg. 7887. fol. 3. *Dutrandus iussit fieri bannum, qui vocatur Gaiferius et curciabaldum aureum et vnum manipulum aureum cum chillis.* V. *Gaiferius*.

BANO, agri libertas, siue communis agri depascendi liber vsus, rectius *Banonium*. Iura et Consuetud. Normanniae c. 8. *Tempus quo terrae sunt communes, tempus banoni (alias banonis) vulgariter nuncupatur, quo tempore animalia sine pastore herbas depascunt per campos communiter ac decurrunt. Quaedam sunt animalia quae nullum habent banonium, sed omni tempore debent custodiri: vt caprae*, etc. *Nullus tempore banonii terram suam potest defendere, nisi clausa fuerit ex antiquitate. Temps de banon*, in Gallica editione, quo scilicet *bannum* indicitur pro communi agrorum vsu. Apud Hickesium Thes. Ling. Sept. t. 1. p. 163. *Ban (vnde Banon et Banonium) in veteri Gotho-Scandico siue Danico, pro agro et territorio frequenter accipitur.*

BANOA, vestis species. Testam. Beatricis Vicecom. Narbon. an. 1367. apud Marten. tom. 1. Anecdot. col. 1525. C. *Item plus legamus eidem hospitali tres baneas, vnam botonatam et duas albas.*

BANQVAGIVM, V. *Bangagium*.

BANQVARIVS, V. *Bancharius*.

† BANQVA-RVPTA, ab Ital. *Banco rotto*, Gall. *Banqueroute*, argentariae dissolutio. Stat. Auenion. l. 1. rubr. 40. *Quod si quis foro cesserit, seu, vt vulgo dicitur, banquam-ruptam, vel fallitam fecerit etc.*

BANQVERIVM, idem quod *Bancale*. Fleta l. 2. c. 6. §. 1. Cap. 7. §. 3. Gallis olim *Banchier*.

BANQVERIVS. (1) Argentarius, mensarius, Gall. *Banquier*. Commentaria Petri Foucherii Canonici Lemouic. inter Fragm. Hist. Stephanotii to. 2. V. *Bancharius*. (2) Bedellus. Vide in hac voce. (3) † Idem quod *bannalis*. Arest. Parlam. Paris. an. 1536. *Plus molendina banqueria dicti Montis-Ricardi etc. Moulins banquiers*, in Decreto a. 1538. ibid.

BANQVETVS, conuiuium, Gall. *Banquet*. Vicentius Cigalius Tract. de Bello Italico. V. *Banchettus*.

† BANQVVS, pro *Bancus*, scamnum, in Mirac. MSS. Vrbani PP. V.

BANSA, vitis species, de qua Petrus de Crescentiis lib. 4. cap. 4.

BANSATRICES. Epistola Childeberti Regis de abolendis reliquiis idololatriae, post Concil. Arelat. V. *Ad nos querimonia peruenit, noctes peruigiles cum ebrietate, scurrilitate, vel canticis, etiam in ipsis sacris diebus - - bansatrices per villas ambulare.* Ita Codex MS. teste Sirmondo et Baluzio. Sirmondus vero in Gloss. ad calcem Supplem. Concil. antiq. Galliae: *Bansatrices, vel forte dansatrices, vt volunt aliqui, est genus mulierum vagantium atque mendicantium, quas vulgus appellat Aegyptias siue Bohemias, quae lasciuiis et saltationibus omnino deditae sunt.* Verum nihil de iis in hac Childeberti epistola. Quid si legendum *balatrices*, vel *dansatrices*? certe ita verborum sensus exigit, nam *Dansatrices* Gallis sunt, *des Danseuses*, Tänzerinnen. V. *Bensacia*.

† BANSELLA, cista, corbis, Gallo-Flandris *Banse*, quarum opifex BANSELLARIVS, Gall. *Bencelier*. Comput. fabr. S. Petri Insul. MS. a. 1482. V. *Bansta*.

BANSOLMORA, BANSVLVSMORA, marturinarum pensio, Hungaris, vel ipsa marturina pellis. Decretum Ludouici Regis Hungariae an. 1351. cap. 12. *Nec ratione collectae marturinarum, Bansulusmora vocatarum, amodo et in posterum insolescerent, etc.* Hanc pensionem a Calomano Rege primitus inductam docent Decreta Andreae Regis an. 1222. cap. 12. *Maturinae juxta consuetudinem a Calomano Rege constitutam soluantur.*

BANSTA, († idem ac *Bansella*, corbis, cista.) Adalardus in Statutis antiq. Monasterii Corbeiensis lib. 1. cap. 1. *Caetera autem vasa ad ipsius officium* (Camerarii) *pertinentia, quae sunt vanni, banstae, vel alia quae habet huiusmodi.* Fustem triturae apt

hic interpretatur vir doctus, Gall. *Fleau*, flagellum, tanquam *Bansta* idem sit quod *Baston*. Cangius legere mauult *bastae*, vt clitellae intelligantur; nam cum vannis, perinde ex viminibus confectis junguntur. *) Frischius in Glossario Germ. v. Banzen locum modo laudatum ex Stat. Monast. Corb. sic legendum docet: *sicut sunt vanni banstae*, etc. omisso commate inter vtrumque; ita vt *vanni banstae* sint vanni, quibus vtuntur in horreis, Wannen, Wurfschaufeln. *Bansta* itaque idem esset ac German. Banze, i. e. latus areae in horreo in quo disponuntur merces. Vlphilanum *Bansta* nil aliud est quam horreum. Sed et Carpenterii interpretatio, retento commate, locum habere potest.

BANSVLVSMORA, V. *Bansolmora*.

BANTHALE, f. pro *Bancale*, tapes quo scamnum insternitur, apud Rymer. to. 7. pag. 590. col. 1. *Sex pannos et quinque virgas de diuersis coloribus, quinque duodenas et dimidiam de cappis et birettis, sex banthalia*, etc. V. *Bancale*.

BANVILLE, idem quod *Banleuca*, V. *Burban*.

BANVINVM, vinum quod exigebatur ab iis, qui vendebant vinum. Fragment. Hist. MSS. Stephanot. t. 5. *Statuentes ne quis successorum nostrorum - - a praefato monasterio, vel a propriis ipsius hominibus, vbicunque manserint, firmantias, vel banuinum, vel expeditiones, vel tallias, vel quaestas, vel condecimas vllatenus recipiant.* *) Germ. Bannwein est etiam vinum, quod dominus certis locis temporibusque vendit, exclusis aliis omnibus, quod ius *Bannum vini*, der Weinbann, appellatur. V. *Bannum*.

FBANVM. Acta SS. t. 6. Aug. pag. 819. *Quidam seruiens sui patris ducens plaustrum bano ponderatum per illam stratam* etc. Vbi editores supra hanc vocem *vino* eadem manu in MSS. scriptum esse monent.

BANVS, dignitas notissima apud Dalmatas et Hungaros, penes quos ita dictus prouinciae Gubernator, ipsis Hungaris hodie *Ispan*. Βοάνος, Constantino de Adm. Imp. c. 30. et 31. Μπάνος, Cinnamo. Non desunt qui putant ad hanc dignitatem referenda, quae habet Hesychius: Βάννας βασιλεὺς παρὰ Ἰταλιώταις, οἱ δὲ μέγιστος ἄρχων. Certe a *ban*, seu *banno*, vel *bando*, id est, vexillo, videntur *Bani* appellati, quod sub eorum vexillis ac signis prouinciales militarent. Vide in voce *Hispanus*, praeterea Ioannem Seldenum de Titulis honorariis part 2. c. 2. n. 5. Io. Lucium l. 6. de Regno Dalmat. cap. 1. Raynaldum an. 1200. n. 46. Decreta Andreae Regis Hungar. an. 1222. c. 25. et Notas Cangii ad Alexiadem pag. 347. et ad Cinnamum pag 449. † In etymo vocis errare Cangium monet etiam Carol. de Aquino in Glossario milit. vbi docet, vocem esse Illyricorum, apud quos *Ban* est dominus, vel praefectus prouinciae. Hinc apud eos *Banitise* verbum, i. e. magnifice se circumferre.

BANWARDIA, idem videtur, quod *Bannum leugae*, sic dictum a *Banno* et *Warda* Custodia; quia *Bannum leugae* propter immunitatem annexam peculiarius custoditur. Hist. Mediani Monasterii pag. 525. et 526. in Charta Ioannis Abb. eiusd. Monaster. pro Vniuersitate inferioris Ehenheim an. 1258. *Nostro Monasterio reseruantes vt custodes: qui banwardi vocantur ibidem de caetero ordinandi, banwardiam sicut huc vsque requirant a nobis, proportione superius memorata. Nos vniuersitas villae inferioris Ehenheim omnia praedicta vera esse praesentibus profitemur, et ad solutionem praedictae pecuniae sine diminutione persoluendae, nec non et si quid deducta mercede custodum, et LX. solidis caeteris banwardiae dominis debitis, residuum fuerit in denariis, de agris singulis cuiuscumque fuerint in banno vniuersaliter colligendis pro portione Monasterii; et insuper ab obseruationem juris banwardiae quod ibidem hactenus habuit Medianum monasterium, nos cum nostris haeredibus et posteris dicto monasterio perpetualiter obligamus.* *) Germanis Bannwart, siue Bannwärter, idem est, ac custos *banni*, seu cu-

Nn 4 stos

ftos agrorum et fructuum in *banno* feu districtu, Flurschütze, Feldwächter, Pfandemann etc. qui alias *Messuarius*, *Camparius* audit. V. *Banerius* 2. et *Banderius*.

BANWARDVM, eadem notione. Hist. Mediani monast. p. 325. in Ch. an. 1258. *Dominium bannale quod vulgariter dicitur Banwardum in inferiori Ehenheim.*

BANWARDVS, custos *Banwardiae*, V. *Banwardia*.

BANWERC, operae bannales, ad quas omnes subditi territorii alicuius seu banni conuocantur, angariae, Germ. Bannwerk, Frohne; a Germ. Werk, opera, opus, et Bann, bannum. Ch. Roberti Comitis Flandriae, in Tabulario S. Bertini an. 1119. *De terris vero quas S. Bertinus habet, quae Banwerc debent, concessi, vt de vnaquaque terra 2. solidi singulis annis ab Abbate Comiti persoluantur.* Alia Theoderici Comitis an. 1147. ibid. Notitia an. 1159. ibid. *Dabit Waltero de Ekas et successoribus suis infra Pentecosten et S. Ioannis pro Banwerc 4. sol.*

BAOGANDAE, BAOGAVDAE, V. *Bagaudae*.

BAPHIARIVS, V. mox

BAPHIVM, seu BAFIVM locus in quo fucatur vel tingitur purpura. Vgutio: *Baphium, genus purpurae, vnde baphius, vel baphiarius, purpureus, vel textor talis purpurae, vel venditor, vel mercator huius purpurae: et inuenitur simpliciter pro mercatore; et hoc baphium locus vbi talis purpura efficitur, vel texitur, vel venditur. Praepositus baphiis*, apud Lamprid. in Alexandro. *Procuratores baphiorum* varios recenset Notitia Imperii sub dispositione Comitis sacrarum largitionum. *Basia Fenicis*, in l. 18. C. Th. de Murilegul. *Tyrri textrini* meminit Firmicus lib. 3. vt et Ammianus lib 14. qui et *Ministros fucandae purpureae memorat.*

BAPHOMET, pro *Mahomés*. Spicil. Acher. to. 7. pag. 194. V. *Mahum*.

† BAPOLI. Benzo episc. Albens. apud Ludew. to. 9. Reliq. p. 375. *Bapoli homines nequam, filii mendacii rapientes hunc de sinu materni solatii, obsistebant ne veniret ad coronam Latii.*

BAPTALERIVN, BAPTENTORIVM, molendinum vbi tunduntur panni, Germ. Walkmühle. Statuta Monast. S. Claudii an. 1448. *Item et per Petrum Vandalo super vno molendino et baptentorio, dimidium grossum.* Ibidem quater repetitur semper adiuncta voce *Molendinum*. V. *Balatorium*.

BAPTENTORIVM, V. *Baptaterium*.

BAPTIDERE, BAPTIRE, battere, verberare, Gall. *Battre*. Leges Luitprandi apud Murator. to. 1. part. 2. p. 74. *Aut turpiter baptideris eam.* Ibid. p. 75. *Et necasti eam per famem, aut turpiter baptisti.* BAPTIRE MONETAM, nummos cudere, Gallis *Battre monnoye*. Vetus formula inter leges Ludouici Imp. apud Murat. to. 1. part. 2. p. 132.

† BAPTILLVS, tudicula, clauus campanae, Gall. *Battant*, Germ. Klöppel, a verbo *Baptidere*. Acta SS. t. 4. Aug. p. 50. V. *Batallum* et *Basellus*.

BAPTIRE, V. *Baptidere*.

† BAPTISAGIVM, praestatio, quae ex *baptismo* seu benedictione nauium prouenit. Priuil. Rupellae an. 1483. inter Obseruat. ad Carol. VIII. p. 384.

† BAPTISAMENTVM, baptismi apparatus, caeremonia. Bulla Innocent. VIII. in Contin. magn. Bullarii p. 291.

† BAPTISARE IMAGINEM CEREAM, eam appellare nomine illius, cui nocere propositum erat, solebant praestigiatores, vt discimus ex Aresto a. 1354. in Vol. 4. arest. Parlam. Paris.

BAPTISATIO, quaelibet corporis ablutio, in itinere Ierosol. Bernardi de Breydenbach p. 211.

BAPTISATVS, dicatus, quia Deo dicamur in Baptismo. Fredegarius in Hist. Gregorii Turon. epitomata n. 20. vbi Chlodoueus I Rex Francorum Chlotildi Reginae primogeniti sui mortem exprobrans ait: *Si in nomine deorum meorum puer fuisset baptizatus vixisset.* Et apud Gregorium ipsum lib. 2. num. 29. Si

in nomine deorum meorum puer fuisset dicatus, vixisset.

BAPTISMUS. (1) BAPTISMUS PASCHALIS ET PENTECOSTES, quia olim, et ab ipsis Christianismi initiis, hae duae potissimum solennitates ad Baptismum Catechumenorum delectae leguntur, quod Tertullianus lib. de Baptismo testatur, vt et Siricius PP. in Epistola cap. 2. Gelasius I. Epist. 9. S. Leo Epist. 4. et 8. Gregorius M. et alii passim praeter Concilia et Synodos, in quibus Baptismus celebrari vetatur aliis diebus, nisi mortis periculum immineat. Hinc *Baptisterium* per Quadragesimam potissimum claudebatur, vt legitur in expositione breui antiquae Liturgiae apud Marten. to. 5. Anecd. col. 97. Cur autem eae potissimum solennitates ad id delectae fuerint, pluribus tradunt iidem Leo PP. Epist. 4. ad Siciliae Episc. c. 3. Tertullianus, et alii. Certe hanc consuetudinem suo aeuo, hoc est, circa ann. 1000. abrogatam fuisse testatur Theophylactus in Comment. in Lucam ad cap. 10. BAPTISMA GENERALE, Paschatis et Pentecostes. Concil. Rotomag. an. 1072. BAPTISMUM PERDERE, id est, gratiam Baptismi et innocentiam, vt aiunt, baptismalem. Fortunatus lib. 2. de Vita S. Martini. LAPIS BAPTISMI. Actis SS. Iunii tom. 3. pag. 118. *Casulas quatuor albas, quatuor lapides baptismi, imaginem B. Virginis.* An fons baptismalis, quadratus et compactus e lapidibus quatuor? † BAPTISMUS AD SUCCURRENDAM, qui ex extremis confertur, in Lib. sacram. eccl. Item. † BAPTISMA MANUALE, quod quolibet die confertur. Sentent. an. circ. 1322 ap. Lam. in Delic. erudit. inter not. ad Hodoepor. Charit. part. 2. p. 429. (2) BAPTISMUS, eadem notione qua *Baptisterium* infra. Chronicon Parmense ad ann. 1307. apud Murator. tom. 9. col. 866. *Item eo tempore illi turiselli primo facti et leuati fuerunt super baptismo Ecclesiae maioris cum colonellis, et cum pomis deauratis versus palatium Episcopatus Parmae.* (3) † Baptismatis nomine nuncupabatur in ecclesia Tullensi immersio, quae poena erat instituta in monachos seruitio ecclesiae cathedrali, debito certis diebus, deficientes. Stat. eccles. Tull. Ms. a. 1497.

BAPTISSIO, baptismus. Index MS. beneficior. Eccl. et Dioec. Const. fol. 45. e Musaeo D. de Cangé.

BAPTISTERIUM. (1) Graecis idem quod *Piscina*, vt est apud Sidon. lib. 2. Epist. 2. Recentioribus vero aedes vel locus in Ecclesia seu aedi sacrae adiunctus, in cuius medio erat fons, vbi baptizabantur Catechumeni. Eucherius et Glossar. MS. S. Germani a Pratis num. 501. *Baptisterium, tinctorium. Baptisterii Basilica*, apud S. Ambros. Epist. 13. *Aula Baptismatis*, apud Fortunatum l. 1. Poëm. 15. Adde l. 2. Poëm. 11. (2) Ecclesia baptismalis, parochialis. Sidonius lib. 4. Epist. 15. *Nam baptisterium, quod olim fabricabamini, scribitis posse jam consecrari.* Synodus Romana ann. 853. cap. 40. et alibi passim. (3) Aqua baptismatis, fontes ipsi. Liber Sacramentor. Gregorii M. *Hic mittantur duo cerei intus in baptisterio.* Vbi Ordo Romanus: *Hic deponitur benedictus cereus in fontem.* (4) Baptismus ipse. Io. de Ianua: *Baptisterium -- dicitur tam pro baptismate, quam pro loco.* Ebo Remensis de Ministris: *Chorepiscopi ministerium est -- in conficiendis diuinis sacramentis, et baptisterio, omnium intellectum aperiens excitare.* Vita S. Eusebii Episcopi Vercellensis, et alibi. (5) Armeni festum Epiphaniae *Baptisterium* appellant, quo die Christi Baptismus colitur, vt auctor est Willebrandus ab Oldenborg in Itinerario Terrae sanctae, vbi pluribus quomodo hanc festiuitatem celebrant, commemorat. p. 137. (6) Liber in quo ritus baptismi et orationes describuntur, vel certe Ordo ad baptizandum. Capitula Caroli M. de diuersis rebus an. 789. cap. 7. (7) Obuentiones et reditus Sacerdotum ex Baptismis. Charta Teotolonis Archiep. Turonensis ann. 932. *De parochia scilicet ipsius ecclesiae seu monasterii, de reddi-*

redditibusque eius, *hoc est*, *censu*, *baptisterio*, *sepultura*, etc. Tabularium Conchense in Ruthenis Ch. 15. *Et quartam partem de sepulturam et baptisterium*, *et poenitentiam*, *et sepulturam de ipsos homines et illas feminas*, *quae de aliis parochiis pro amore Domini et sanctae Fidis*, *ad istam Ecclesiam venerint.* (8) † Murat. t. 8. Script. Ital p. 377. *Hoc anno 1260. in vigilia S. Martini incepit baptisterium in Padua.* Sed legendum, emendante ipso Muratorio, t. 6. Antiq. Ital. med. aeui p. 472. *Batisterium* vel *Batimentum*, h. e. flagellantium nouitas. Sed et *Bactisterium* Itali dixerunt, vt videre est in hac voce.

† BAPTISTORIVM, pro *Baptitorium*, vel *Batatorium*, Walkmühle. Ch. a. 1427. t. 1. Cod. Ital. diplom.

BAPTITORIVM, V. *Batatorium*.

BAPTITVRA, V. *Martisia*.

BAPTIZARE. (1) Pro *enuntiare*, *describere*, apud Masuerum, tit. 35. art. 29. Ioan. Gallum quaest. 151. et alios nostri aeui Practicos. *Baptizer*, hac notione occurrit in Consuetud. Labourtensi tit. 9. art. 19. tit. 12. art. 10. et Solensi tit. 27. art 26. (2) † Nominare, vocare, Gallis etiam *baptiser*, quia in baptismo nomen inditur. Conuent. ciuit. Saonae p. 54. *Compellunt dictos homines ad soluendum denarios sex pro singulo barrile toninarum*, *et hoc baptizant pro pondere.* (3) † BAPTIZATI dicti potissimum, qui a Iudaica vel Mahumetana superstitione ad fidem Christi conuertebantur. Arest. a. 1260. Ms. *Habeant iustitiam de baptizatis in villis suis manentibus.* Ch. Ms. a. 1350. *Raymundus - - de stipite baptizatorum*, filiolus e fonte baptismatis susceptus, nisi eo sensu intelligas, quo n. (3) Testam. an. 1213. Ms. *Denique affranquischo - - Petrum de Molino baptizatum meum.*

BAPTIZATOR, qui baptizat, tingit. S. Bern. Epist. 403. Edit. 1690. et Acta SS. Iulii to. 2. p. 625.

BAPTIZATORIVM, *baptisterium*, Vgutioni.

† BAQVALARIVS, pro *Baccalaureus* in Annal. Victor. Ms. ad 1305.

BAQVELLARIVS, idem, in Maceriis Insulae-Barbarae to. 2. p. 673.

BAQVERIVS, qui *Baccam* curat et regit, Gall. olim *Basquier*. Ch. Phil. Aug. a. 1308. Ms. V. *Barquerius*.

† BAQVETVS, a Gall. *Baquet*, cupa, labrum. Ch. an. 1392. ex Tabul. Massil. *Alia instrumenta in quodam baqueto*, *in quo sunt plura.*

BARA. (1) Mola olearia. Papias MS. *Beth siue bara*, *mola olearia.* (2) Lectica, feretrum, Italis *Barra*, Germ. Bahre. Vita S. Bernardini Senensis tom. 5. Maii pag. 285. Memoriale Potestatum Regiensium ad a. 1275. apud Murator. to. 8. col. 1138. (3) Fluctus, vnda, German. ol. Bar. Index onomast. tomi 1. SS. Aprilis. (4) Qui fidem datam non seruat. Sic in Vsaticis Barcinon. dicitur a quodam *Bera* seu *Bara* Comiti Barcinonensi, qui fidem datam Ludouico Pio Imp. violauerat. Vide Marc. Hispan. lib. 3.

† BARACA, casula, tugoriolum, Hisp. *Barraca*, Gall. *Baraque*, Germ. Barake. Ch. a. 1381. ex Tabul. Massil. *) Est vox Arabica, quae denotat tentorium.

† BARACHA, idem, in Ch. Ms. an. 1319.

BARAGINES, V. *Barginna*.

† BARAGNVS, *peregrino et forestero*, in Gloss. Lat. Ital. Ms. V. *Barginna*.

BARAHV. Tabularium Prioratus de Paredo in Ducatu Burgundiae p. 8. *Accepitque vnum equum*, *et 30. solid. et vnam vanam*, *et vnum Barahu.* † Forte pugio; vox Germanicae originis, vti volunt Academ. Hispan. in Diction. ad v. *Barahustador*.

† BARALCATA, praestationis species, quae in cera exsoluitur. Inuentar. bonor. Raym. de Villanoua Ms. a. 1449. *Sequuntur baralcatae*, *quae tenentur facere dicti homines quolibet in festo paschalis*, *videlicet librae cerae.*

† BARALIA, repagulum, clathrus. Comput. Ms. fabr. S. Petri Insul. a. 1493. V. *Barra*.

BARALIO, calcei species, qua Hispani rustici olim vtebantur. Lucas Tudensis aera 1065. *Fecit sibi et suis militibus de coriis crudis et ligaminibus*

vincu[illegible]

viminibus, *rusticorum more*, *calceamenta quae vulgariter auarcas et barraliones vocant.*

Barallus vini, († Cadus, mensurae species, Prouinc. *Baral* vel *Baran.*) Regestum *Probus* fol. 35. *Iohannes Bassius tenet de Comite 12. fossor. vineae, et debet inde tres barallos vini et talliam.* Ibidem passim occurrit. In quibusdam Neustriae partibus maior quaedam cadi species dicitur *Baraut*, Gall. *Gros Baril.* Belli-joci *Baralis vini* valet semi-asinatam; asinata autem octo *quartas* seu 96. *potos*. V. *Barrale.*

Baranca, idem quod mox *Baratum* vel *Baratario*, fraus in contractibus; f. mendose, mendis enim scatet exemplar vnde editum est Testamentum Bernardi Comitis Armaniaci an. 1302. apud Marten. to. 1. Collect. Ampliss. col. 1408. *Et si qui sint, cum quibus notum sit, quod fieri habuerimus barancas aliquas, et dicant nos in aliquo debito obligatos esse, volumus quod eis simplici juramento credatur, si forte alias probationes habere non possint.*

† **Barangii milites**, qui fuerint in aula Imperatorum Constantinop. Vide in *βαραγγοι*, in Glossar. med. Graecit.

Barare, decipere. Vita B. Sibyllinae tom. 3. Martii pag. 68. *Ergone sic, B. Dominice, barasti me? num quid non illusisti mihi?* Apud Borellum *Barater*, *tromper.*

Barata. (1) Idem quod *Baratum*, permutatio. Instrum. an. 1254. ex Cod. MS. Musaei D. Brunet. fol. 61. recto. † **Baratta**, idem in Statut. ciuit. Astae. (2) Idem quod *Barataria*, dolus, fraus in contractibus. Statuta Ecclesiae Cadurcensis, etc. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 697. Statuta Augerii Episc. Conseran. MS. sec. 19.

Baratare. (1) Permutare. Statuta Massil. p. 143. Vide *Baratum.* (2) † Fallere, decipere, Italis *Barattare.* Statut. Crimin. Saonae c. 37. V. *Barrare.* (3) † Disperdere, dissipare, dilapidare, Ital. quoque *Barattare*, vel *Sbaratare.* Statut. Pallav. l. 1. c. 25.

Barataria. (1) Fraus, dolus, qui fit in contractibus vel venditionibus; *Baratario*, Occitanis; *Baratteria*, Italis, et Ioanni Villaneo lib. 7. cap. 147. lib. 8. cap. 95. lib. 9. cap. 303. lib. 12. cap. 57. Gloss. Lat. Gall. *Dolus*, *Barat*, *Tricherie*, *Dolosus*, *Bareterres.* Armoricis *Barat* vel *Barad*, fraus, proditio; *Barater*, Proditor. Occurrit in Statutis Romae lib. 1. cap. 16. 44. 46. 97. lib. 2. c. 87. V. *Barattaria* 1. (2) † **Barattaria**, **Barrataria**, consessus, societas ludentium, aleatorium; sic dictum, quod ibi fraus saepissime exercetur. Stat. crimin. Cumanae c. 187. *Non fiat nec teneatur aliqua barataria ludi taxillorum - - in aliquibus contratis, nec parochiis - - per aliquos stipendiarios baraterios, arauldas, etc.* Adde Stat. Placent. l. 5. Stat. Mant. l. 1. c. 113.

† **Baratatio**, dissipatio, dilapidatio in Stat. Pallav. l. 1. c. 25. V. *Baratare* 3.

Baratator, impostor, deceptor; Italis *Baratiere.* Apud Matthaeum Paris an. 1239. legimus Fridericum Imperat. accusatum, quod diceret *tres baratatores fuisse in mundo, Moysem, Christum et Mahometem.* Ex quo reponendum in M. Chron. Belgico, vbi eam rem ex Alberico refert, *Baratatores* vel *Baratores.* Vt πλάνον, Christum insimulatum a Gentilibus, notum ex Eusebio l. 3. de Praeparat. Euangel. c. 3. p. 67. Edit. Rob. Steph. quos ille pluribus et validis argumentis refellit. Vita Clementis VI. PP. *Fuit quidam rusticus baratator in Marchia Brandenburgensi, qui aliquandiu se asseruit et simulauit Valdemarum Marchionem dictae Marchiae, qui diu ante mortuus fuerat.* V. *Barator.*

Barateria, apud Hortensium Caualcanum in tract. de Brachio Regio, parte 5. num. 6. *dicitur, quando Iudex aliquid petit indebitum, vt justitiam faciat.*

Baraterius. (1) Apud Hortens. Caualcanum modo laudatum *Baraterii* sunt, *qui praetorium nimis frequentant*, Gallis *Chicaneurs*, vitiligato-

tigatores; vnde elicimus *Barati* etymon accersi posse a *barris*, de quibus suo loco, seu litium judiciariis instructionibus et praeparationibus, in quibus vt plurimum dolus et artificiosae fraudes miscentur. Italis *Barattieri* dicuntur, qui ex sordido lucro vitam agunt, vel qui judices pecunia corrumpunt, atque adeo ipsi judices corrupti. (2) Notione non nihil diuersa, *Baraterii* sunt errones, mendici, pauperes vagi. Hist. Dalphin. t. 2. p. 406. col. 1.

BARATICVS, pro *Barathricus*, ex barathro, seu abysso. Concil. Mexicanum a. 1585. t. 4. Concil. Hispan. p. 382.

† **BARATOR**, pro *Baratator*, vt vult Cangius in hac voce; rursum tamen occurrit ap. Theod. Niem. in vita Ioann. XXIII. *Certe a scortis etiam et baratoribus, scilicet lusoribus taxillorum, nec non foeneratoribus* etc.

BARATTA, V. *Barata* 1.

† **BARATTARIA**. (1) Vt *Barataria* 1. fraus, dolus, potissimum in contractibus vel venditionibus. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 338. (2) Vt *Barataria* 2, quam vide. (3) Forte locus, vbi merces fraudis suspectae, aut permutandae reponuntur, vel mensa nummularia. Inquisit. a. 1371. in Access. ad hist. Cassin. part. 1. p. 428. *Item dictum officium* (cellararii) *habet indicto castro plateam et barattariam.* Pag. 431. *Officium supradictum debet habere in dicto foro logiam vnam, in qua sunt pondera et barattaria.*

BARATVM. (1) Italis *Baratto*, permutatio, vnde *Barattare*, *Cambiar vna cosa ad un' altra*, permutare, Hispanis *Baratar*, Vasconibus *Baratexe*. Charta an 1247. in Regesto Comitum Tolosae fol. 48. Alia an. 1235. ibid. (2) † Vallum, fossa, quod *barris* seu repagulis muniatur, sic dictum. Ch. a. 1275. Ms. *Ex parte barati seu fossati.* (3) † Scheda accepti et expensi, Gall. *Arrêté*, vt videtur. Ch. a. 1438. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 260. *Fuerunt restituta dictis poteriis sequentia. Primo duae pitalfae - - Summa istius barati, XIV. poti.* Hisp. *Barato*, merx, quae paruo vel minimo pretio prostat, quod ad rem pertinet.

BARATVS ARGENTO, taeniis argenteis distinctus, Gall. *Barré*. Capitulum General. S. Victoris Massil. an. 1294. *Statuimus vt nullus monachus zonam de cerico audeat portare, nec corio barato argento, nec alio metallo inhonesto.* V. *Barratus*.

† **BARAYRERIVS**. Ch. a. 1339. inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 18.. *Augerius de Malauicina barayrerius cum equo liardo.* Occurrit ibi non semel; attamen Carpentarius legendum censet *Banayrerius*, pro *Banneretus*.

BARBA. (1) *Barbam tangere*, seu primam lanuginem incidere, de quo more apud paganos et Christianos copiose egit Cangius ad Ioinuillam Dissert. 22. pag. 273. Collectio historica quam H. Canisius Anonymi nomine publicauit tom. 2. Antiq. lect. lib. 3. cap. 10. *Vt Alaricus barbam tangeret Clodouei effectus patrinus*, etc. Roricon. lib. 4. apud Duchesnium to. 1. p. 812. *Vt in tondenda barba Clodouei patrinus eius efficerètur Alaricus.* Adde Aimoin. lib. 1. cap. 20. et vide Frischium et Henricum Stephanum ad Callimachum Hymno in Dianam versu 298. Turneb. lib. 7. Aduers. c. 14. Lipsium ad 14. Annalium Taciti pag. 454. Commentatores Petronii et Martialis lib. 1. Epigr. 32. lib. 9. Epigr. 17. 18. Adrianum Valesium ad Paneg. Berengar. et alios. **HONESTA BARBA**, sic appellatus Balduinus IV. Comes Flandriae in Charta Roberti Regis Franc. an. 1023 quam subscribit, in Probat. Hist. Monmorenc. pag. 13. **BARBA FALSA**. Curia Generalis Catalaniae celebrata an. 1351. sub Petro Rege Aragon. *Ne quis barbam falsam, seu f... ctam audeat deferre vel fabricare.* **BARBAM AVT CAPILLOS TRA... HERE**, in Lege Longobard. lib. ... tit. 6. §. 4. et lib. 2. Feud. tit. 2... iniuriae maioris species. **BARBA... BENEDICTIO**. Ademarus Cab... nensis apud Beslium pag. 328. ... Iordane Episcopo Lemouicensi: *B... de ad tumultum S. Martialis Missa... audita...*

audiuit, et juxta monasterium eo die regulariter hospitatus est. Crastino barbam benedici jubet et detondi, et sic ad sedem S. Martialis in aula S Stephani Iordanum duxerunt, et cum baculo pastorali ibi eum gratis honore Pontificatus vestiuit. Editio Labbei paulo differt: *Die crastino barbam tecto benedici jubet ac detondi etc.* quia scilicet BARBAM DEO CONSECRABANT, qui eam ponebant monachi effecti. Vide Vitam S. Willelmi Ducis cap. 23. Edit. Mabillonii. BARBAE PILOS Chartis cum sigillo apponebant, quo eas sacratiores firmioresque redderent. Charta an. 1121. apud Stephanot. to. 16. ...m. Hist. pag. 337. *Quod vt ratum et stabile perseueret in posterum, praesenti scripto sigilli mei robur apposui cum tribus pilis barbae meae.* BARBAE RASIO, praecipua apud ...cos iniuria habebatur. Vide ... Dagoberti Regis Franc. cap. ... Reginonem an. 946. etc. apud Graecos Byzantinos. Willelmus Tyrius lib. 11. cap. 11. Paulus Iouium in Elogio Francisci Phi..., et Gobelinum Personam in Cosmodromio pag. 266. BARBAM ...OTHECARE. Vide ibidem Ty... BARBA, in falcone, sunt ... *inferiores, quae videntur quasi ... et sunt inter locum nostri, qui ...itur, et oculos*, apud Fride... II. Imp. l. 2. de Venat. c. 48. ... † Gena, vel mentum, vbi cre... barba. Acta SS. t. 2. Aug. p. 77. † CAVALLVS DE BARBA, *Cheual-barbe*, equus Punicus, Ch. Ms. a. 1076. V. *Barbanus* 3. BARBA, patruus, V. *Barbanus*. ...BACA, nauis mercatoria, in ... Phil. VI. reg. Fr. Ms. a. 1337. ...tamen pro *Barbacas* Carpenta... legendum censet *Barcas*.

...ACANA. (1) Propugnaculum ...ius, quo oppidum aut castrum, ...ertim vero eorum portae aut ... muniuntur; vnde *Antemurale*, ...*rale*, et *murus exterior*, non ... appellatur, cuius vocis origi... plerique ab Arabibus accersen... putant. Academici Cruscani: ...*cane, parte di muraglia che si fa da basso a scarpa per sicurezza e fortezza.* Charta an. 1163. ex libro viridi Episc. Massil. p. 11. *Rocham barbaram claudere poterit vallis et barbacanis de lapidibus cum calse et arena.* Chron. Pisanum apud Murator. tom. 6. col. 104. *Iuxta quod erant barbacaniae magnae latitudinis et profundae altitudinis, quas lignis impleuerunt et castella superduxerunt.* Charta an. 1494. ex Arch. S. Victoris Massil. *Valatum siue fossatum, cum barbacana siue auanthariis ciuitatis* etc. Monachus Altisiod. an. 1201. *Murique tam alti quam solidi, praeter antemuralia quaedam, quae barbacanas vocant - - sunt deiecti.* BARBACANIS, in Breuiar. Hist. Pisanae ad annum 1156. apud Murator. tom. 6. col. 172. BARBACENVS, in Chron. Siciliae apud Marten. tom. 3. Anecdot. col. 10. *Et hic est ille Rex* (Tremkedus an. 1189. coronatus) *qui fecit barbacenos ante moenia Panormitanae, et regnauit in dicto regno annis tribus et dimidio.* BARBACHANNA, in Charta an. 1204. apud Andream Duchesnium Hist. Norman. Script. pag. 1058. *Nos etiam tradimus eidem Regi Franciae barbachannam quae est in capite pontis.* BARBICANA, apud Albert. Aquensem l. 4. c. 12. *Inter muros et antemurale, quod vulgo barbicanas vocant.* Lib. 6. cap. 10. *Barbicanas exteriores scilicet muros oppositos, aequato vallo vrbis - - deiecit.* Radulfus de Diceto an. 1288. BARBACANA, vel *Barbicana*, vox occurrit praeterea apud eumdem Albertum Aq. lib. 11. cap. 2. 47. et alios Scriptores a Cangio laudatos ad Willharduinum num. 89. Vide Marten. to. 3. Anecd. col. 187. † BARBACANVS, BARBACHANVS, apud Murat. t. 19 Script. Ital. p. 457. BARBICANVM, apud Th. *Blount* in Nomolexico. (2) † Vallum, seu locus quilibet palis munitus et circumseptus. Ch. Ms. an. 1362. *Inter dictum pontem et barbacanam fusteam siue palliceam, quae tunc clausa erat.* Stat. Saluciar. collat. 3. cap. 95. *De barbacanis, quae sunt circum circa ciuitatem Saluciarum.*

BARBA-

BARBACENUS, BARBACHANNA, V. *Barbacana.*

BARBAMENTUM, Γένειον. Vetus Glossar. Lat. Graec.

BARBANIS, eadem notione qua *Barbanus*, quod vide.

BARBANUS. (1) Patruus, Ioanni de Ianua; *Barba* Italis. Lex Longobard. lib. 2. tit. 55. §. 1. *Si quis ex parentibus, id est, barbanus, quod est patruus.* Vbi Editio Heroldi tit. 59. habet *barba, quod est patruus.* Tit. 69. §. 2. *Barbanes.* Adde lib. 1. tit. 10. §. 1. l. 2. tit. 14. §. 26. Chronicon. Beneuent. S. Sophiae p. 599. 603. etc. Tabularium Casauriense an. 14. Ludov. Imp. Lotharii F. *Vel quod nobis exinde aduenit de quodam Petro Episcopo barbane nostro.* Charta Adelaidis Comitissae Sabaud. pro fundat. Abbatiae Pinarolensis apud Episcop. Salut. in Chronol. Hist. Pedem. et Guichenonum in Probat. Hist. Sabaud. *Offero pro anima D. Marchionis genitoris mei et Adalrici Episcopi (Astensis) barbani mei.* Et infra: *Pro animarum praedictorum Marchionum, et barbani mei, et filii mei,* etc. De vocis etymo vide V. Cl. Aegidii Menagii Origines Italicas. † Eodem nomine appellabantur rectores Valdensium. V. Leger. in Hist. Valdens. eccl. a. 32. vbi pro senex. (2) † Stat. Auenion. MS. a. 1243. *Statuimus, quod tempore pacis portanerii portus Rodani et Durentiae, barbani, roguacii, toto tempore, quo ibi transitur, singulis diebus sint ad ipsos portus* etc. Vectigalis cuiusdam exactores videntur. V. *Barcagium.* (3) † EQUUS BARBANUS, Punicus. Gall. *Cheuel barbe*, Germ. ein Barber, in Ch. an. 913. laudata a Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 191. V. *Barba* 3.

BARBARA. (1) *Inuerecunda.* Glossar. MS. San-Germ. num. 501 (2) † Nomen tetrioris cuiusdam carceris Castellati. Arest. a. 1398. in Vol. 9. arest. Parlam. Paris.

† BARBARALENSIS, improprius loquendi modus, quem a *Barbarismo* distinguit Donatus; quod *Barbarismus* nempe fit in lingua Latina, *Barbaralensis* in peregrina. Cum *Barbarismo* confundit Alex. de Villa Dei in Doctrinali:

Si tamen eloquiis commisces verba Latinis
Barbara, doctores hanc dicunt Barbaralensim.

† BARBARASCHUS, ex Barbaria, Ital. *Barbaresco.* Mod. exig. gabell. Saonae a. 1526. *Pro coriis Barbaraschis.*

BARBARATOR, V. *Barbator.*

† BARBAREATUM, BARBARIATUM, hordeum forte, ab aristis, Gall. *Barbes* sic dictum. Stat. Astens. collat. 7. c. 17. *Teneatur - - facere iurare omnes pistores et pistorisse - - quod non immiscebunt legumina, neque filiginem, neque mendiliam vel barbareatum cum furmento.* Et collat. 15. c. 9. *Blaua vero intelligatur furmentum, barbariatum, siligo, et omne genus blauae grossae et minutae.*

BARBARELLUM, locus multis arborum generibus inordinate consitus, Columellae *Barbarica sylua.* Pancarta MS. titulorum Abbatiae S. Stephani de Vallibus apud Xantones in Charta 39. *Concedo Stephano Abbati de Vallibus et eius successoribus in perpetuum calefagium et expletum in forestam meam de Corles, ad opus Prioratus S. Augustini iuxta barbarellum meum et forestam meam constitui, nullo seruitio retento.* V. *Barbaritani.*

BARBARI, nummorum species. V. *Barbarini.*

BARBARIA. (1) V. *Barbarus*, alienigena. (2) Barbitonsoris officina, Germ. Barbierstube. Instrum. an. 1450. ex Archiuis S. Victoris Massil. *Actum Aquis in apotheca barberiae Ioannis Tibotoli barberii.* V. *Barbitonstrix.*

BARBARIATUM, V. *Barbareatum.*

BARBARICA LINGUA, V. *Barbarus.*

BARBARICARIUS, *qui ex auro coloratis filis exprimebat hominum formas, animalium, et aliarum specierum imitabatur subtilitate veritatem*, vt ait Donatus ad 7. Aeneid. seu vt est in leg. 1. C. Th. de Fabricensib. *qui cassides et bucculas tegebant argento, et deaurabant.* Horum mentio fit praeterea in leg. 2. eodem Cod. de Excusat.

Excusat. artif. in Nouella Theodosii junioris de Scholar. et in Notitia Imperii, in qua *Praepositi Brambaricariorum*, seu potius, vti legendum quidam volunt, *Barbaricariorum*, sub Comite sacrarum largitionum, interdum sub Magistro officiorum statuuntur. Vnde satis patet Resendium lib. I. Antiquit. Lusitan. *Barbaricarios* perperam existimasse fuisse vestium purpura, cocco, aut vermiculo, quae a *Barbaris* terris, id est, peregrinis allatae erant, infectores, cuiusmodi sunt *Barbaricae vestes*, apud Lucretium lib. 2. et in libro Anniuersariorum Basilicae Vaticanae apud Ioan. Rubeum in Vita Bonifacii VIII. PP. pag. 345. *Duo pluuialia de diaspro et panno barbarico*. Vide Turneb. lib. 10. Aduers. cap. 18. Browerum in Annalibus Treuirensibus lib. 4. pag. 251. vlt. Edit. et Pitiscum in Lexico Antiquit. Rom. V. *Barbaricum*.

BARBARICINI, Βαρβαρικῖνοι, Procopio lib. 2. de Bello Vandalico cap. 13. qui ita appellatos a Sardiniae incolis, auctor est, Mauros quosdam, ad Aurasium montem positos, quos Vandali deuicta Africa, ne eos paterentur infestos, in Sardiniam cum vxoribus et liberis ablegarant, vbi eos clausos aliquandiu continuere. Progrediente tempore elapsi illi vicinos Caroli montes occuparunt, deinde cum ad tria millia excreuissent, renuntiarunt latebris, et aperte in locis omnibus grassati sunt. Hos conatus est Gregorius Magn. ad Christianam fidem conuertere, quod testantur illius Epistolae lib. 3. Epist. 23. 25. 27. 29. 33. lib. 9. Epist. 17. 18. Horum etiam meminit Iustinianus in l. 2. C. de Offic. Praefecti praetorio Afric. Hinc forte *Barbagiam* Sardiniam appellauit Dantes in Purgat. c. 23.

BARBARICVM. (1) *Clamor, exercitus, videlicet quod eo genere barbari vtantur*, Festo: at recentioribus ita appellatur solum Barbarorum, quod *Barbaria*, Rufo Festo in Breuiario, Aethico in Cosmograph. Agellio, lib. 19. cap. 12. Lampridio in Alexandro Seuero, et aliis dicitur. *Barbaries*, Gregorio Turonensi lib. 3. cap. 15. Ammianus lib. 18. *Visus est in Barbarico miles*, id est, in finibus Barbarorum. Ita Theophylactus Simocatta lib. 5. c. 13. hanc vocem vsurpat, non pro armamentario, vti censent Meursius et Iacobus Gothofredus. Concilia Afric. can. 19. *De prouincia Mauritania, propterea quod in finibus Africae sit, nihil statuimus, siquidem vicinae sunt Barbarico*. Graec. Codex, can. 52. Ὅτι τῷ βαρβαρικῷ παράκειται. Ex quo quidem loco colligi videtur posse *Barbariae* nomenclaturam datam Africanis regionibus quae Impp. Romanis non parebant, quae hodie etiamnum manet. Pentapolim Aegyptiacam Βαρβαρικὴν vocat Anastasius Sinaita in Anagogis sex dierum. *Barbariae* vocabulo Aegyptum videtur intelligere S. Hieronym. Epist. 57. ad Damasum: *Et quia pro meis facinoribus ad eam solitudinem commigraui, quae Syriam juncto Barbariae fine disterminat*. Et Ep. 58. ad eumdem Damasum: *Nunc Barbaro Syriae limite teneor*. Sed et idem in Tradit. Hebraic. ait Alexandrum Polyhistorem, et Cleodemum, cognomento Malchum, Graeco sermone *Barbaram Historiam* scripsisse, in qua res Africanas retexuisse innuit. Sed et Marcianus Heracleotes in Periplo p. mihi 42. in Aegypto vel Africa exstare auctor est τὸ ἔθνος τὸ λεγόμενον Βαρβαρικὸν, καὶ τὸ Βαρβαρικὸν καλούμενον πέλαγος, ἐν ᾧ κόλποι τε πλεῖους εἰσι. (2) BARBARICVM, praeterea dicitur bellum quod in *Barbaros* agitur, expeditio bellica quaeuis, bellum quoduis. Ammianus l. 17. *His in Barbarico* (in Pannonia) *gestis* etc. Capitulare Sicardi Principis Beneuentani an. 836. §. 16. *Hoc promittimus, vt non pro quouis excessu Barbaricum facere, aut cursas mittere ante primam, secundam, tertiam et quartam contestationem*. Capitula Radelchisi Principis Beneu. an. 851. *Quousque ad ipsum tempus, quo Barbaricum*

cum exortum est inter nos et vos. Charta Sergii IV. PP. pro monast. S. Vincentii de Vulturno: *Tam pacis, quam Barbarici temporis* etc. (3) BARBARICVM. Gloss. MSS. Reg. et Isidori: *Barbarica, opera de auro. Barbarica opera subtiliter ornata.* Gloss. MS. Eccl Paris. *Barbarica, auro ornata.* Gloss. MS. Reg. *Barbarico auro, pretioso.* Coripp. lib. de Laudib. Iustini:

Ipse triumphorum per singula vasa suorum
Barbarico historiam fieri mandauerat auro, etc.

Ex quibus patet *barbaricum opus* dictum, ex *auro pretioso* confectum, quod *Barbaricum* appellabatur, vel certe quod Barbari hanc artem exornandi arma militaria adinuenissent. V. *Barbaricarius.* (4) Quoddam medicamentum *ad omnes oculorum caussas vel impetus*, apud Marcellum Empiricum cap. 8. Meminit Celsus emplastri *Barbari* dicti lib. 5. c. 19. quod βάρβαρον Galeno, qui scribit a recentioribus appellari βάρβαρα emplastra, quae bitumine constant, forte quod iis Barbari vterentur.

BARBARIES. Prologus ad Legem Salicam: *Gens Francorum inclyta - - nuper ad Catholicam fidem conuersa, immunis ab haeresi, dum adhuc teneretur Barbarie*, id est, *Gentilismo*, juxta Eccardum.

BARBARINI, BARBARI, nummi a Vicecomitibus Lemouicensibus cusi. Chronicon. S. Martialis Lemouicensis an. 1211. *Hugo li Bruns Comes Marchiae fecit nouas Marchiones fieri: eodem anno Guido Vicecomes Lemouicensis nouos Barbarino: fecit apud Axiam.* Chron. S. Stephani Lemouicens. an. 1263. Chartularium S. Illidii Claromont. tom. 2. fol. 56. verso. Charta IV. an. 1207. *Lego et dono - - monasterio S. Illidii VII. solidos de Barbaris*, etc. Tabularium Dolonensis Abbatiae in Lemouicibus fol. 32. *Retentis nobis quinque solidis de Barbaris, vel monetae eiusdem pretii.* Ita fol. 70. et alibi passim. *Solidi et denarii Barbarini* habetur fol. 40. 51. 102. 112. 113. Gottfrid. Abbas Vindoc. l. 1. Ep. 21. *Caroffensem Abbatem non regulariter electum, sed violenter, vt dicitur, intrusum, pro mille solidis Barbarinorum, Barbarica nimis audacia consecrati - - fecistis.* Vbi loci nescio an bene viri eruditi, Sirmondus et Altaserra, *Barbarinos*, pro Arabicis et Barbaris interpretati sint, vt qui stabilitum in Hispania Saracenorum imperium, rerum potiente ... Regum nostrorum familia, ex commercio ad nos fluxerint. Licet *Barbarinos* Saracenos Africanos appellet non semel Anonymus de Miracul. S. Fidis cap. 13. Nam hac appellatione a Vicecomitibus Lemouicensibus, vt *Marchenses* a Comitibus Marchiae cusos satis docemur ex Chronicis supra citatis, tametsi nominis ratio hactenus incomperta sit. † Nominis rationem prodit, ni fallor, Ch. Steph. de Magnaco a. 1106. ex Tabul. Noui-monast. Pictav. *Donat mihi - - mille solidos Lemouicensis barbatae monetae.* Quae moneta *Barbata* vocatur in Ch. Gall. a. 1420. A mustellis Ponticis, quae vtcumque barbam referunt, in moneta vicecomitum Lemouicensium expressis, ita forte est nuncupata.

BARBARISMATICE, Barbarum idiomate, hoc est, Theutonice, in Actis SS. Iunii tom. 2. pag. 502. V. *Barbarus.*

BARBARISMVS. Charta R. Cardinalis tit. S. Stephani in Monte Coelio an. 1215. pro Reformatione Vniuersitatis Paris. *Non legant in festiuis diebus nisi Philosophos, et Rhetoricas, et Quadriuialia, et Barbarismum, et Ethicam, si placet, et quartum Rhetoricorum.* Alia a. 1254. apud Stephanum Paschasium in Disquisitionibus Francicis l. 9. c. 13. *... corum libros quinque, tres paruos libros, videlicet principia Barbarismi Prisciani de accentu, qui simul leguntur* etc.

BARBARITANI. Charta Ottonis Imper. a. 936. in Bullario Casinensi tom. 2. pag. 57. *Nec non et Ecclesiam ... pum juxta eamdem Ecclesiam ... potestati hactenus pertinentem, ... Barbaritanos similiter juris regni ...*

stri pertinentes, *cum omnibus eorum pertinentiis*, *etc.* Alia Henrici Imp. an. 1022. ibid. pag. 74. *Nec non et campum juxta eamdem Ecclesiam Regiae potestati hactenus pertinentem atque Barbaritanos et Martinenses similiter juris regni nostri pertinentes, etc.* † A loco habitationis, cuius nomen huic proximum est, fluxit forte haec appellatio. V. *Barbarellum.*

BARBARIVS. (1) Chirurgus, sic dictus a tondenda barba, Germ. Barbier, Gall. *Barbier.* Acta SS. Iunii tom. 2. pag. 382. V. *Barberius.* (2) † Piscis species. Tract. de Pisc. Cod. reg. 6836. *Mullus a Venetis barboni*, *a Burdegalensibus barbeau*, *Gallis surmulet*, *a nonnullis Barbarius*, - - *dicitur. Cicero barbatulum*, *Varro barbatum vocant.* V. *Barbatula.*

BARBARIZARE. (1) More barbaro agere, loqui. Acta SS. t. 4. Aug. p. 828. V. *Barbarus.* (2) BARBARIZARI, barbarus fieri, pro barbaro haberi, in Oper. Agobardi, t. 2. p. 62.

BARBAROSTOMVS, *qui verba barbarismis plena profert.* Glossar. MS. Montis S. Eligii Atrebat. † Auctores noui tract. diplom. t. 3. p. 290. inconsiderate legunt *Barbaris tomos*, vbi inepte addunt, nullibi vocem *tomos* eo sensu sibi occurrisse.

BARBARRA, ἄφρων, ἀνόητος, *moria.* Supplem. Antiquarii: mendose pro *Baburra.* V. *Baburrus.*

BARBARVS. (1) Strabo l. 14. fictitium nomen hoc existimauit, quod vocabuli origo et etymologia Graecis incomperta fuerit. At Abraham Ecchellensis in Hist. Arabum cap. 1. vocem Syrorum esse contendit, apud quos, qui eidem Straboni Scenitae dicuntur, *Barbroie*, vocantur, id est, *filii deserti.* Quemadmodum autem Graeci, ac postmodum Romani, caeteros populos, praeter se ipsos, Barbaros appellauere, ita eodem donati vocabulo Burgundiae ac Franciae incolae; qui post Gallicanam clades et vastationes, a Conductio e vicina Germania et Septentrione acciti, et *ab vltimis Barbariae litoribus aculsi*, *arua jacentia*, vt ait auctor Panegyrici Diocletiano et Maximiano dicti, et destinatas sibi terras coluere.

Barbaros porro posterior aetas appellauit, populos omnes, qui Latina, seu potius Romana lingua non loquebantur, seu quorum linguam non nouerat. Nam, vt obseruatum a viris doctis, Graeci veteres τὸ βάρβαρον, ἐπὶ φωνῆς tantum, non ἐπὶ ἔθνους vsurparunt. Ouidius lib. 5. Trist. El. 11.

Barbarus hic ego sum, quia non intelligor vlli.
Et rident stolidi verba Latina Getae.

(2) BARBARICA, BARBARA LINGVA, pro Theutonica, de cuius barbarie, sic Otfridus in Epistola praefixa Euangeliis Theotisc. *Huius linguae barbaries*, *vt est inculta, et indisciplinabilis atque insueta capi regulari freno Grammaticae artis*, *sic etiam in multis dictis scriptus est propter literarum aut congeriem*, *aut incognitam sonoritatem difficilis.* Paschasius Corbeiensis Abb. in Vita S. Adalardi cap. 50. *Quis sine mentis scrupulo poterit epistolarum eius nitorem eloquentiae recitare? quem si vulgo audisses dulcifluus emanabat. Si vero idem barbara*, *quam Theudiscam vocant*, *lingua loqueretur*, *praeminebat claritatis eloquio.* Walafridus Strabo de Reb. Eccles. cap. 7. *Dicam tamen secundum etiam nostram barbariem*, *quae est Theotsca*, *quo nomine domus Dei appellatur.* Neque alius videtur *Barbarismus*, quam *lingua barbara*, seu *Theutonica*, apud Sidonium l. 4. Epist. 17. l. 5. Epist. 5. *Barbarice*, id est, *Theutonice*, in Capitulis Ahytonis Episcopi Basil. cap. 2. *Barbaria facundia*, in Vita S. Deicoli Abb. Lutrensis cap. 2. *Vulgare Barbarum*, apud Pilchdorffium contra Valdenses cap. 35. Ita passim Scriptores, Ioannes VIII. PP. Ep. 195. Glaber Rodulphus in Vita S. Guillelmi Abbatis Diuionensis n. 27.

(3) BARBARVS, alienigena, extraneus, vel potius hostis. Canones Hibernienses lib. 57. c. 2. *Synodus Hiberniensis ait: Qui praebet ducatum barbaris*, *14. annis poeniteat.*

niteat. *Barbarus*, *id est*, *alienus.* *Quis est alienus*, *nisi qui mora crudeli et immani cunctos posternit?* V. *Barbaricum.* Hinc *Barbarias*, vulgo *Barbaries*, vocant Leges nostrae maris, quidquid alienarum regionum in mari perditarum expiscari licet.

(4) BARBAROS denique appellatos, quotquot religionem Romanam non profiterentur, non desunt, qui putant, ex Saluiano l. 4. de Prouidentia. Vide quae in hanc rem congessit Chiffletius in Anastasi Childerici p. 82.

(5) BARBARVS, monetae species, V. *Barbarini.*

ARBASTERILI, *duribuccius*, in Glossis Isidori, cui scilicet *buccae* adeo *durae* sunt, vt pili in iis enasci vix queant. Vide *Malibarbis.* Cerda legit, *Nudibuccius* pro *Duribuccius*, quod eodem redit; vtrumque enim virum imberbem significat.

ARBATOR. Petrus Blesensis Epist. 14. *Regis curiam sequantur assidue histriones*, *candidatrices*, *aleatores*, *dulcorarii*, *caupones*, *nebulatores*, *mimi*, *barbatores*, *balatrones*; *et hoc genus omne.* Quo loco Lud. de la Cerda et Gussanuilla *Barbatores*, barbitonsores innui censent. Verum cum adiungantur mimis et balatronibus, nescio an non probabilius videatur, hocce vocabulo describi mimos et scurras, qui laruati in theatris ludunt, quomodo in Bachanalibus fieri potissimum solet, in quibus laruae ipsae prolixioribus, et formae insolentis, barbis instructae sunt, cuiusmodi describuntur in Historia Turpini cap. 18. *Habentes laruas barbatas*, *cornutas*, *daemonibus consimiles.* Et longe ante a Tertulliano lib. de Idololatr. cap. 14. *Quibus nobis sub barba extranea sunt et neomeniae, et feriae aliquando adeo dilectae etc.* Vnde etiamnum *Barboires* vocantur Belgis Gallicis, *Barbadouires* Gabalitanis, *Barbauts* Aruernis, Gallis hodie *Masques* a voce *Talamascas*, qua, vt obseruat Sirmondus in Gloss. ad calcem Supplem. Concil. antiq. Galliae, eiusmodi laruas tempore Hincmari Remensis Archiep. designabat vulgus. Nam nihil aliud est

BARBATORIA, apud Gregorium Turonensem l. 10. Hist. cap. 6. qui ipsa ludicra *Barbatorum* festiuitas, et *Barbatoriam celebrare*, laruatum incedere, ludere, nugari: quo loco ait accusatam Abbatissam Pictauensem, *quod vitam de auro exornatam nepti suae superflue dederit*, *barbatorias intus eo* (Monasterio) *quod celebrauerit.* Πωγωνοκουρία in Gloss. Graeco-Lat. et Gloss. S. Benedicti *Barbatoria* redditur, id est. barbae tonsio. Vnde viri docti censuere Abbatissam accusatam, quod in suo Monasterio artem tonsoriam exerceri passa sit. Fragmentum Petronii: *Seruus meus barbatoriam fecit.* A[illegible] quod in eo primam lanuginem adolescentes ponerent. Sed an *Barbatoria* in Glossariis, eadem sit quae apud Gregorium Turon. viri eruditi decernant; Cangio non omnino haec sententia arridet, cum multo vero similius videatur id esse, quod *Mascarade* Galli vocant. Salmasius ad Lampridium *Barbatoriam*, in Glossis *officinam tonsorum* esse existimat, legendumque πωγωνουρεῖον

*) BARBATVLA, piscis genus, forte idem ac *barbatulus* Ciceroni. Gallarus t. I. Script. Sax. Mencken. pag. 1740. *In maxima omnium piscium abundantia vendiderunt Augustae Vindelicorum a. 1515. bilibralem mensuram cobitum barbatularum X. Bat[illegible]* V. *Barbarius.*

BARBATVS. (1) Gloss. Isid. *Barbatus*, *operarius*, *intimidus.* Ad quod Graeuius: Forte legendum, *Barbetus*, *vas aquarium.* In coniecturae confirmationem laudat Varronem lib. 6. de Lingua Lat. et Festum in *Nanum* et in vtroque loco Scaligerum, quos consule si tanti est. Papias MS. Bituric. *Barbatus*, *maturus*, *vetus*, *princeps.* FRATRES BARBATI, sic appellati vt plurimum *Fratres Conuersi* in Monasteriis quod contra quam Monachi voto astricti, barbam nutrirent, vti etiamnum obseruare est apud Carthusienses. Exordium Ordinis Cisterciensis cap. 15. BARBATI praeterea appellati Monachi Ordinis e[illegible]

iusdem

iusdam Monastici, cuius meminit Albericus an. 1113. *Scripsit quaedam de Ordine Fratrum Templi et Barbatorum.* Idem Albericus, et ex eo auctor M. Chronici Belgici a. 1240. *Ordo Fratrum Barbatorum, qui etiam circa hoc tempus coepit, habebat domus 160.* (2) *Epilepticus*, Papias ad vocem *Epilepsia* - - *Hos etiam Lunaticos vulgus vocat* - - *iidem et Barbati dicuntur.* (3) † BARBATA MONETA, V. *Barbarini.* BARBATA SAGITTA, V. *Sagitta.*

BARBAZATVS, idem quod *baptizatus*, t. 10. Collect. Histor. Franc. p. 262. *Iudaei multi eo anno prae timore barbazati sunt.* An quia fidem Christianam profitendo barbam radebant?

BARBECANVS, munitionis species, eadem quae *Barbacana*, quod vide.

BARBELATVS, a Gall. *Barbelé*, dentibus seu aculeis, Gallis *Barbeaux*, munitus. Ch. Ms. a. 1312.

BARBERIVS, barbitonsor, ex Gall. *Barbier*, Germ. Barbier. Occurrit in Miraculis S. Goslini Abbat. n. 22. to. 2. SS. Februarii pag. 634. Et in miraculis B. Henrici Baucenens. inter Acta SS. Iunii tom. 2. p. 386. vbi pro Chirurgo sumitur, quod Chirurgi soleant tondere barbam. V. *Barbarius.*

† BARBESCERE, *commencer a etre barbu*, in Gloss. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. Glossae Lat. Gr. *Barbesco*, γενειάζω.

BARBESIO, Γενειάζω. Vetus Glossar. Graec. i. Barbam gesto.

BARBETVS, panni species, forte qui villosus sic appellabatur. Testam. a. 1335. inter Instrum to. 10. Gall. Christ. p. 492. *Item legamus Agneti sorori nostrae* - - *vnam garnachiam de barbeto cum fourraturis.*

BARBIARIVS, desecator, Germ. Bäger, a *Barbatoria*, seu linteo subtili, quod laruae species est, qua vultum obtegunt, ne scobis oculos offendat, sic dictus. Reg. actor. capit. S. Petri Insul.

BARBICALIS, machinae seu λιθοβόλα species. Albertus Aquensis lib. 3. cap. 41. *Sequenti die instrumenta trium mangenarum (Franci barbicales vocant) opponunt ponti, quae portam et turrim portae eiusque moenia crebro iactu et impetu saxorum quaterent et impeterent.*

BARBICANA, V. *Barbacana.*

BARBICANAGIVM, tributum quod pro *barbicanis* exstruendis, vel reficiendis pensitabatur. Monast. Anglic. t. 1. p. 976. V. *Barbacana.*

† BARBIGER, *bubo, auis onusta plumis*, *Barbajcha*, *Prov.* Gloss. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

† BARBIOLVS, dimin. ab Ital. *Barbio*, barbus minor, Gall. *Barbillon*, alias *Barbeil*, in Stat. Placent. l. 6. fol. 79.

† BARBIPETA, *che percute lo instrumento da sonare.* Gloss. Lat. Ital. V. *Barbilista.*

BARBIRASIVM, barbae tonsio. Petrus Damiani lib. 1. Epist. 15.

BARBIRASVS, idem ac *Barberius*, ap. Petr. Damiani l. 8. ep. 11.

BARBITA, *fistula pastoralis.* Papias MS.

† BARBITARIVS, barbitonsor. Chron. abbat. Corb. Ms. fol. 8.

BARBITISTA, in Glossario MS. Montis S. Eligii Atrebat. *Qui vel quae cantat cum barbito.*

BARBITONDIVM, *tonstrina*, Papiae. Ioanni de Ianua, et Glossar. MS. Montis S. Eligii Atreb. *Tonsurae barbae, vel locus vbi tondetur.*

BARBITONSOR passim occurrit apud Scriptores inferioris aeui. Vide si vis Lobinellum Hist. Britan. to. 2. pag. 560. Iosephum de Aguirre t. 3. Concil Hispan. pag. 681. an. 1473. Limborch. lib. Sent. Inquisit. Tolos. pag. 70. Hist. Dalphin. to. 2. pag. 524. Ludewig. to. 6. Reliq. MSS. pag. 127. etc.

† BARBITONSORIA, i. ac *Barbitondium*, in Stat. Auenion. l. 1. p. 79.

† BARBITONSTRIX, *barbaria, barbiere*, in Glossar. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. *Barbitontrix* in Arest. Parlam. a. 1395.

BARBIZELLVM. Otto Morena in Hist. Rerum Laudensium pag. 53. *Erat autem in ipso Gatto* (vinea militari) *quaedam trabes ferrata quam Barbizellum appellabant, quam trahentes*

hentes hi qui intra ipsum Gattum erant, foras plus 20. brachiis proiicientes, in murum ipsius castri mirabiliter feriebant. V. *Bercellum.* † Aries, vel quid simile, vt auctor est Car. de Aquino in Glossar. milit.

BARBO (1) Stultus, mobilis, mulierosus. V. *Barosus.* (2) BARBO, *Barunculus*, apud Papiam. Excerpta Pithoei: *Barbo, barbunculus.* Glossar. Isid. *Barvo, barunculus, B.* in *V.* mutato, vt alibi saepe: quae omnia non videntur aliud quam *Barbo* vel *Barbus*, piscis, Gall. *Barbeau*, German. Barbe, de quo Auson. Mosella v. 134.

Prospexique jubas imitatus gobio barbi.

BARBONI, V. *Barbarius* 2.

† BARBOS, teli genus, vt videtur. Stat. Massil. l. 5. c. 19. *Quicunque non equitando, sed pedester, cum balista, vel cum barbos, vel aliter venando, vel non venando, transibit, vel ibit per alienam vineam.* V. *Barbulnius* et *Barbuta.*

BARBOTA, et BARBOTTA, nauis species. Oliuerius Scholastic. de Captione Damiatae: *Accidit vt vna nauis Templariorum, vi torrentis rapta, prope ripam ciuitatis praecipitaretur ad hostes, qui cum barbotis et vncis ferreis ipsam impugnauerunt diutius.* Item: *Proximo etiam sabbato cum galeis, barbotis, per flumen cum mangenellis - - nos impetierunt.* Ab Oliuerio mutuati sunt quae habent in eamdem sententiam Godefridus Monach. S. Pantaleonis, et Matthaeus Paris an. 1218. et 1219. Sed perperam apud Godefridum *Barbulis* pro *Barbutis* irrepsit. Schefferus putat eas esse naues quas Sturlesonius in Chronico *Jeerbarden* vocat, quasi dicas *barbam ferream.* † *Barbotas* superne lectas fuisse aperte docet Petr. Cyrnaeus apud Murat. to. 21. 1202. V. *Barbuta.*

BARBOTATA NAVIGIA, ea quae in modum *Barbotarum* tecta sunt, videntur appellari a Sanuto lib. 2. part. 4. cap. 7. *Indiget praeterea dictus exercitus, quod ex istis nauigiis antedictis aliqua sint incamatata, seu barbotata, tali modo quod homines praedictorum non timeant lapides machinarum.* V. *Barbuta*

BARBOTTA, V. *Barbota.*

† BARBVALDVS, Graecis μορμολύκειον, idem ac *Barbuda.* Guil. Paris. episc. lib. de Morib. c. 5. ex Naud. Mascurat. p. 189. *Hic est Barbualdus, qui pueris ad terrorem ostenditur - - Barbualdus enim dicitur figura et pictura terribilis.*

† BARBVDA, *Prov. Larua, quae ponitur in facie ad terrendum pueros. Cassis ferri et militum dicitur.* Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. V. *Barbator, Barbuta* et *Barbualdus.*

BARBVLA. (1) Barbae species, Gall. *Barbillon*, pili qui in vtraque oris parte quorumdam piscium nascuntur. Charta Goiberti an. 839. apud Folquinum Leuitam Sithiensem lib. 2. pag. 109. MS. Sithiensis. (2) Mendose pro *Barbota*, vt dictum est in hac voce. (3) † BARBVLA, adolescens, iuuenis, Gallis *jeune Barbe.* Fleetwood. in Sylloge antiq. inscript. part. 2. p. 364.

BARBVLATVS, barbatus. Locum vide in *Cateia.*

† BARBVLNIVS, inter arma, quibus offendi potest, recensetur in Stat. Perus. p. 46. *Ense, falcastro, jusarma, barbulnio, lancea etc.* V. *Barbos* et *Bario.*

BARBVNCVLVS, V. *Barbo* 2.

BARBVRRA, Ἄφρων, ἀνόητος. Glossar. Vet. Lat. Graec. i. *Insanus.* V. *Baburrus.*

BARBVSTINVS, *homo qui fert barbam plenam prorisinis*, in Glossis Isidori: vbi Wilcanius *pruriginis* emendat, hoc est *furfurum*, vel potius *porriginis.* Gloss. Graec. Lat. πίτυρα, *furfures.* Πίτυρον, ἡ ἐν τῇ κεφαλῇ ῥυπαρία, *porrigium.*

BARBVTA, tegminis species, quo caput tegebant milites, seu equites in proeliis. Ioan. Hocsemius in Engelberto Episcopo Leod. cap. 35. *Erant omnes armati cum barbutis in capite; et vltimo rex cum multa gente super parvum roncinum, armatus fuit etiam cum barbuta.* Epist. Innocentii VI. PP. apud Marten. to. 2. Anecd. col. 898. *Et*

898. E *Idem Marchio, guerra huiusmodi et dicti vicariatus perdurante, de trecentis equitibus seu barbutis, viuis, vt tuo vtamur vocabulo, et vltra, illas bona fide, quantum se sua facultas extenderit, seruire nobis et praefatae Ecclesiae teneatur.* Chron. Veronense ad a. 1354. apud Murat. tom. 8. col. 654. *Et ab alia parte ciuitatis Veronae versus portam S. Maximi iam equitauerat D. Bernabous de Vicecomitibus de Mediolano, cum octingentis barbutis.* Acta confoederationis inter Galeacium Mediolani Dominum et Amedeum Comitem Sabaudiae an. 1362: apud Guichenon. in Histor. Sabaud. pag. 666. BARBVTA, apud Sublacenses Monachos Caputium magnum sine cauda. Caeremon. Sublac. cap. 49. V. *Barbota.*

BARCA, Isidoro lib. 19. Orig. cap. 1. *est quae cuncta nauis commercia ad littus portat.* Mox addit: *Hanc nauis in pelago propter nimias vndas suo suscipit gremio: vbi autem appropinquauerit portui, reddit vicem barca naui, quam accepit in pelago.* Papias: *Barca a baiulando dicta, quae cuncta commercia majoris nauis ad littus portat.* Vgutio: *Barca, nauis mercatorum, et quae merces exportat.* Gloss. Sax. Aelfrici: *Barca* flot Scip id est, fluctus nauis. Paulinus Poëm. 13.

Vt mea salubri barca perfugio foret,
Puppis superstes obrutae.

Idem paulo ante *scapham sequacem* vocat. Abbo lib. 1. de Bello Parisiaco:

Quam plures numero naues numerante carentes,
Extat, eas moris vulgo Barcas nominare.

Vocem a *βάρις* voce Graeca, quae genus aedificii rotundi, vt est turris, sonat, accersit Salmasius in Kercoëtium. Iul. Scaliger Exercit. 51. in Cardanum, a *βάρος*, ab oneribus ferendis: alii a *Barca* vrbe Africae. Rodericus Toletanus lib. 1. de Rebus Hispan. cap. 5. a *Barca*, Barcinonem, celeberrimam Hispaniae vrbem nominatam auctor est. Βαρκαν dixere etiam Scriptores Graeci recentiores aliquot, Βάλκαν Nicetas in Alexio lib. 1. num. 7. et Harmenopulus lib. 2. tit. 11. §. 9. BARCHA, in Statut. Massil. pag. 437. BARKA, in Chron. Corn. Zantfliet apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 71. BARCHIA, in Arrest. Comitatus Massil. BARCIA. Historia Fundat. Monasterii S. Vincentii ad Lisbonam.

† BARCAGIVM, Hispan. *Barcage*, naulum, quod pro *barca* transvectoria exigitur. Ch. Ms. an. 1343. V. *Barchatinus.*

BARCALA. Fragm. Petronii: *Videtis, inquit, mulieres, compedes; sic nos Barcalae despoliamur.* V. *Baburrus.*

BARCALABA, V. *Baburrus.*

BARCALAVREVS, pro *Baccalaureus* academicus, in Vita S. Thomae Aquinat. cap. 3. n. 15. inter Acta SS. Martii to. 1. pag. 663.

BARCANDA, *conca aerea*, in Gloss. Isidor.

BARCANIARE, BARGANNIARE, BARQVINARE, tricari, tergiuersari, Italis *Bargagnare*, Gallis *Barguigner*, quod proprie est licitando cunctari, *Marchander.* Capitula Caroli Calui tit. 28. *Missus Reip. prouideat, vt si non inueneris illum denarium mercum et bene pensantem, vt cambiare illum mercanti iubeat. Si autem illum denarium bonum inuenerit, consideret aetatem, et infirmitatem, et sexum hominis, quia et foeminae Barcaniare solent, et aut ictibus, prout videbit competere, aut minutis virgis - - castiget.* BARGANNIARE, de re emenda pacisci, German. behandeln, ab Angl. *to bargain*, contrahere, pacisci. Leges Ethelredi Regis apud Waneringum editae cap. 26. BARGANIZARE, BARGANNIZARE, idem, apud Rymerum tom. 3. pag. 162. col. 1. *Ad tot equos barganizandum, emendum, et prouidendum, et eos, cum sic barganizati, empti et prouisi fuerint,* etc. Et tom. 13. pag. 164. col 1. *Emere, vendere, mercandizare, deliberare, recipere, bargannizare et communtare,*

profuturum. *Bardicatio* vero a veteri Gallico seu Britannico *Bardic* vel *Barzic*, quo significatur aulaedus seu plebeius cantor in choris populatibus et coetibus rusticanis; vnde *Bardicare* instar rustici cantoris clamare, et *Bardicatio*, clamor ineptus. V. *Bardus*.

BARDIGIOSVS, bardus, stultus. Felix Gerwensis Monachus in vita S. Guthlaci num. 9.

BARDIRE, clamare instar cerui. Vetus Glossar Lat. Graec. *Bardit*, *rugit*. Ελαφος κρωζει *Bardire*, *rugire ceruorum est*. Amalthea. Supplem. Antiquarii: *Bardit*, ἔλεφας κρώζει. *Elephas vocem edit*. *) A veteri verbo *baren*. clamare, de quo in Glossariis German. linguae. V. etiam *Bardus*, *Barrire* et *Baulare*.

BARDITVS, V. *Barritus*.

† BARDO, ephippii seu clitellae genus. Statut. Auenion. a. 1243. c. 135. *Quod sellerii et coopertorii - - non apponant in bardis*, *bardonibus*, *sellis et coopertoriis*, *nisi borram vel cotonum*. V. *Barda* 1.

BARDONATA, *qui palmas dat*. Gloss. in Amalthea.

† BARDONVS, idem ac *Bardo*, in Inuent. an. 1218. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 67. *Quandam sellam cum bardono*.

BARDVCIVM, *hastile jaculum*, *securicula leuis*. Amalth. *Basilius eum insecutus imperatorio barducio petiit*. Dominicus Macer ex Cedreno. *) A *Barda*, Germ. Barthe, securis.

BARDVS. (1) Inquit Festus, *Gallice cantor appellatur*, *qui virorum fortium laudes canit: a gente Bardorum*, *de quibus Lucanus canit:*

Plurima securi fudistis carmina Bardi.

De his plurima Martinius in Lexico: quod consule. *) Adde Glossaria Schilteri, Wachteri, Frischii et aliorum, vbi etymon vocis ab antiquo *baren*, clamare, canere, probant. (2) Forte pro *Barbus*, Piscis, Gall. *Barbeau*. Spicil. Acher. to. 7. pag. 509. *Pisces qui afferebantur de Mosa*, *quos Poëtica licentia vocare possumus roceas et bardas*. (3) BARDORVM SOCIETAS, V. *Caercini*.

† BAREA, *vna linea*, in Glossar. Lat. Ital. Ms.

BARECA, an aedicula, tugurium? Gall. *Baraque*. Hisp. *Baraca*. Graecis recentioribus μακαρέικα. Testamentum Tellonis Episc. Curiensis apud Mabill. Annal. Benedict. tom. 2. pag. 708. col. 1. *Item ad vicem curtem meam cum tabulatu*, *cum bareca*, *cum omnibus quae ad ipsam curtem pertinent*.

BARECTATOR, vitilitigator, litium querelarumque communium fautor, apud Io. Cowell. l. 4. Institut. tit. 18. §. 52. V. *Baratator*.

BAREFACTVS, V. *Bacerus*.

† BAREGVM, septum ex cratibus, quo per noctem grex includitur, idem quod *Parcus*. Stat. Vallis-Serianae c. 66. Germ. Hürde.

BARELLVS. (1) Obex, clathri, vectis, Gall. *Barre*, *Barreau*. Charta Matth. Abb. S. Dion. arbitri inter Erardum Episc Autiss. et Ioan. de Challon Comitem Autiss. *Item super hoc quod dictus Comes - - per vim suam amonerat seu amoueri fecerat contra prohibitionem dicti Episcopi vel eius mandati barellum et ferrum cuiusdam alterius portae*, *quae vocatur porta pendens*. (2) Vas ligneum, cadus, Gallis *Baril*, Italis *Barile*, vel etiam corbis. Chron. Henr. Knygthon. pag. 2627. *Et miserunt* (aurum) *in Barellos ferratos ad adducendum in Franciam*. Apud Rymer. to. 8. p. 634. col. 2. *De quolibet barello ceparum venalium*, *vnum quadrantem*. (3) † Plaustri genus, idem quod *Barocia*. V. *Barillerius*.

BARELVS. Monasticum Anglicum to. 2. p. 370. *In Claustro habeat quilibet Frater Capellanus et litteratus*, *certam sedem et distinctam*, *et barelum vel descam*. Videtur esse Mensa, Gall. *Bureau*.

BAREOCIVM, perperam editum pro *Carrocium*, quod vide.

BARERIA, *vectis*, Gall. *Barre*, V. *Barreria*.

BARGA, BARGIA, idem quod *Barca*, nauicula, scapha oneraria, Gall. *Barge*.

que, Ital. *Barca*. Epist. Comitis S. Pauli apud Godefridum Mon. ann. 1203. *Vasa nauigio apta 200. numero fuerunt, praeter nauiculas et bargas* Charta anni 1080. apud Miraeum in Diplom. Belg. pag. 295. *Nauem vnam magnam, quam bargam vocant, ad opus transeuntium habebat Ecclesia Walciodorensis.* Epistola I. Episcopi Acconensis ad Honorium III. PP. *in bargis et galionibus multitudinem pugnatorum - - posuerat.* Spicil. Acher. tom. 2. p. 560. BARGEA, eadem significatione, apud Rymer. tom. 5. p. 232. BARGIA, eadem notione. Henric. de Knygthon lib. 3. de Euent. Angl. cap. 2 *Angli vero per brachium maris venire fecerunt bargias, botellos, nauiculas etc.* Et mox: *Pondus eorum suppressit bargias in profundo.* Obseruat Spelmannus differre apud Anglos *barcam*, et *bargam*, Anglice a *barke*, et a *barge*: hac enim (minori) in fluuiis tantum vtuntur; illa vero (nauicula maiori) mare traiiciunt. Quo sensu vocem *Barge* vsurpat Villharduinus num. 83. 108, 114. Vide Appendicem ad Historiam Scoticam Hectoris Boëthii, ann. 1466. et supra *Balanarium*.

BARGANATICVM. Chr. Virdunense an. 755. *Carolus Magnus contulit Deo et S. Petro - - vt nullis hominum Flauiniacensis Ecclesia in omni regno suo teloneum daret in ciuitatibus, mercatis, vicis, villis, pontibus, portibus, nec de rotatico, barganatico, pulueratico, etc.* Occurrit pluries in Chartis Caroli Magni apud Doubletum in Hist. Sandionys. pag. 708. 709. Incertum vocis etymon, etsi a *barcaniare*, vel *barganiare*, ortum videatur, ita vt pro tributo accipi debeat, quod pro mercibus quae in foris ac mercatibus venduntur et emuntur, praestatur. Potius deriuare vult *Barganaticum a Barga*, Cangii editor, quam a *Barcaniare*, ita vt sit, tributum ex *Bargis* exsolutum: Alium intellectum pati non videtur locus seq ex Praecepto Pippini Regis Franc. pro Monasterio Prumiensi apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 30. *Nullo teloneo vel barganatico, neque ex nauali remigio, neque saumariis, vel de carrali euectione soluere nec reddere debeant.* *Teloneum* ad merces curru, *Barganaticum* ad merces *Bargis* vectas referendum putat. V. *Barcaniare* et *Varcinaticum*.

BARGANATICVS, eodem intellectu. Charta Caroli Regis Franc. apud Doubletum in Histor. Sandionys. pag. 709.

BARGANIA, contractus, conuentio. apud Rymer. t. 7. p. 378. t. 13. pag. 161. et 165. Anglis *to bargaine* est pacisci, stipulari. Vide *Barcaniare*.

BARGANNEA, eodem sensu occurrit apud eumdem Rymer. tom. 13. pag. 164.

BARGANISATIO, etc. V. *Barcaniare*.

BARGANIZATIO, idem ac *Bargania*, apud Madox Formul. Anglic. pag. 215. V. *Barcaniare*.

BARGANIZATOR. *Controuersiarum barganizatores*, in Statuto Beruic. qui aliis lites suscitant. V. *Barcaniare*.

BARGANNEA, V. *Bargania*.

BARGANNIARE, V. *Barcaniare*.

BARGANNIZARE, V. ibidem.

BARGEA, BARGIA, V. *Barga*.

BARGELLA, V. *Bargilla*.

† BARGELLVS, Italis *Bargello*, lictor, et lictorum dux. Stat. ant. Florent. l. 1. c. 33. V. *Barigildus*.

BARGENA, BARGENNA, V. *Barginna*.

BARGIA, V. *Barga*.

BARGILLA. Papias: *Mantica, pera viatoria, sportella, bargilla, bisaccia, vulgo.* Alibi: *Bargella, bissiccia.* Ita Cod. MS.

BARGINA. Gloss. Anglosax. Aelfrici: *Bargina, bocfel.* Est autem *bocfel* Anglosaxonibus *pergamenum*, vel papyrus: qua notione vsus videtur hac voce Althelmus de Laude Virginum cap. 29. de sancto Hieronymo:

Nam rudis et priscae legis patefecit abyssum,
Septuaginta duos recludens bargina biblos.

Vbi frustra restituit Canisius pagina.

BARGINES, V. *Barginna*.

† BARGINHARE, pacisci, stipulare, in Ch. MS. an. 1296. V. in *Barcaniare.*

BARGINNA, BARGENNA, BARGINVS, BARGINES, BARIGENA. Ita variae hae voces efferuntur, apud Scriptores, quarum notio non omnino obuia ac perspicua, Glossar. Lat. Graec. *Barginna*, νεκροφόρος. Βάρβαρος, προσφώνησις βαρβάρα. Kirchmannus lib. 2. de Funerib. Roman. cap. 8. ita haec capienda censet, vt vox *Barginna*, et Vespillonem, et Barbarum, significauerit, praeterea fuerit Barbarorum acclamatio, quod vix credendum. Potius mauult Cangius cum Cuiacio ad Novell. 43. Iustin. existimare *bargenas* fuisse *barbaros funerum elatores*, vocemque *Barginna*, esse barbaram non Latinam, quam a *Baar* videtur accersere Bignonius, et in veteri Glossario Saxonico *feretrum* dici obseruat; vnde forte, inquit, *Bargina*, *non Barginna*, *i. homo vitiosae gentis*, *quia barbarus interpretatur vitiosus*, *vnde et barbarismus dicitur vicium.* Bargennos, Troglodytidis regionis populos memorat Plinius lib. 5. Denique in Glossis Isidori *Bargines*, sunt *fortes in bello* His adiungenda, quae habent Grammatici recentiores. Glossae MSS. *Bargina*, *peregrina.* Alibi: *Barginiae*, *alienae et alienigenae.* Vgutio: *Barginus*, *et Barginis*, *et hoc Bargine*, *i. alienigena*, *peregrinus*, *a Barus*, *et genus*, *vel genitiuus*, *vel Baragines dicuntur fortes in bello*, *a Baro et genitus*: *Baronum namque ad modum se agunt*, *vel sunt fortes*, *quasi essent geniti a Baronibus.* Eadem ferme Ioan. de Ianua. Glossar. MS. Montis S. Eligii Atrebat. *Barginus*, *alienigena*, *peregrinus a Barbaris et Gens.* Qui vero *Barginus* istis Auctoribus, *Barrigena* dicitur Papiae. *Barrigena*, *peregrinus.* Glossar. Lat. MSS. Reg. *Barigenae*, *peregrinae.* Gloss. Isid. *Barrigenae*, *peregrinae.* Ad quod Graeuius ait credere se intelligendas illas mulieres, quae Senae in insula Gallica habitabant, de quibus Mela 3. 6. *Sena in Britannico mari*, etc. *Cuius antistites perpetua virginitate sanctae numero nouem esse traduntur*: *Barigenas vocant*, *putantque ingeniis singularibus praeditas*; *maria ac ventos concitare carminibus*, *sese in quae velint animalia vertere*, *sanare quae apud alios insanabilia sunt*, *scire ventura et praedicare.* Haec Graeuius post Vossium, ad quem mittit lectores. Vide praeterea Sauaronem ad Sidon. lib. 6. Epist. 4. Occitanis *Debargina* est *Brouiller*, *Mettre en desordre.* *) Voces *barginus* et *bargina* procul dubio corruptae sunt a *peregrinus* et *peregrina*, peregrinator, viator religionis caussa, Germ. Pilgrim. V. I. F. Gronov. in obseruat. Script. Eccl. c. 2.

BARGINVS, V. *Barginna.*

BARGIOLA, scapha, kleine Barke. Epistola Petri de Condeto Spicil. Acher. tom. 2. pag. 565. V. *Barga.*

BARGOMA Inscriptio Epist. 5. S. Columbani ad S. Gregorium Pap. *Domino Sancto - - ego bargoma vilis columba in Christo mitto salutem.* Vbi forte legendum *Barginna*, id est peregrinus. Vide in hac voce.

BARGVINARE, V. *Barcaniare.*

BARGVS, BARCVS. (1) Ramus, truncus arboris, de quo suspenduntur facinorosi. Lex Salica tit. 69. § 3. *Si quis hominem de bargo*, *vel furca*, *sine voluntate iudicis dimiserit*, *DCCC den. qui faciunt sol. XLV. culpabilis iudicetur.* Gloss. apud Pith. *De bargo*, *de ramo.* S Audoënus lib. 2. Vitae V. Eligii cap 31. *Hoc apud Regem obtinuerat*, *vt omnia humana corpora*, *quae vel Regis seueritate vel iudicum censura - - perimebantur*, *siue per ciuitates*, *siue per villas*, *licentiam haberet*; *et de bargis*, *et ex rotis*, *et de laqueis sepelire.* BARCVS in Pacto legis Salicae tit. 44. § 9. *Si quis hominem ingenuum de barco abbatiderit sine voluntate*, etc. V. Salmasium ad Vopiscum p. 446. (2) BARGVS, Senatori lib. de Orth. cap. 5. est ἀφυής, *barba.* Gl. Gr. Lat. Ἄφρων, *Bargus sine genio.*

BARIA, BARRIA. (1) Gloss. Isid. *Barrin*, *regula*, *norma*, *rubrica.* Io. de Ianua: *Baria a βαρὺ*, *Graece*, *quod est graue vel forte. Dicitur haec*

baria, *bariae*, *i. grauis linea summo sinistre depofita in dextram: et est vna de decem figuris accentuum, quae pro verborum distinctionibus a Graecis apponuntur.* (2) An idem quod *Barra*, Vectis, Gall. *Barre*, *Barreau*? Muratori. tom. 2. pag. 366. col. 1. in Chronicis Casinensibus ab Anastasio seniore: *Et fundatos duplices octo, et bariam vnam in anaglyphis, et thuriterem Constantinopolitanum argenteum deauratum. Item tertio tulit in coronis, bariis, annulis, coralibus et cochlearis argenti libras CCCC, et aureos quatuordecim mille.*

BARIBLINVS. Historia Episcoporum Frisingensium edita a Gewoldo in Metropoli Salisburgensi: *Item brachium bariblinum, et calicem vnum magnum, et tabulam summi altaris comparauit 1300. Floren. Remensib.*

† BARICELLVS, idem ac *Barigellus*. Leges reipubl. Genuens. a. 1576. t. 2. Cod. Ital. diplom. p. 2194.

† BARIDVS, *superbo*, in Glossar. Lat. Ital. Ms. V. *Barridus* 2.

† BARIENIS, *dicitur grauis, quod est fortis: cui contrarius est leuis, i. infirmus.* Glossar. vet. Cod. reg. 7646. Vbi emendandum est Papias: *βαρος enim dicitur* etc.

*) BARIGALLVS, persona loquax, in statutis famil. S. Petri apud Schannat. in hist. Wormat. cod. dipl. p. 44. a Germ. baren, clamare. et Lat. *gallus*, aut a gellen, tinnire, clamare.

BARIGELLVS, apparitor, primus apparitorum. Concil. Hisp. tom. 4. an. 1512. *Mandamusque nostris barigellis, vt exsequantur poenas solitas contra illos.* Ioann. Burchardus in Vita Alexandri VI. edita per Godefr. *Leibnitz* an. 1697. Acta SS. Maii to. 3. pag. 251. V. *Barigildus*.

BARIGENA, V. *Barginna*.

BARIGILDVS. Capitula Caroli C. tit. 31. c. 32. *Et ipse* (Comes) *sic mallum suum teneat, vt barigildi eius et Aduocati, qui in aliis Comitatibus rationes habent, ad suum mallum occurrere possint.* Vbi Sirmondus: *Barigildi* apparitores. Vnde nunc etiam apud Italos *Barigelli* vocantur principes apparitorum. A voce *Barus* vel *Baro* deducit Innoc. Cironus, aitque esse *Barigildum*, liberum hominem, qui nunquam fuit seruilis conditionis: vnde, inquit, Aduocati dicuntur *Barigildi*, quod e nobilioribus et potentioribus assumerentur, in quorum fidem et patrocinium, quasi conspiratione quadam et consensu mutuo Ecclesiae recurrebant; *a gildo*, seu pretio, quod Aduocatis praestabatur; quasi dicantur Aduocati stipendiarii. V. *Barigellus*. *) Schilterus in Glossar. v. *Bar*, *Barigildos* vertit francos homines, liberos homines gentis francicae. „Solidissima, addit, interpretatio videtur accersi ex ipso textu Capitularis, in quo qui primi *Franci homines* dicti Aduocatis iuncti, in fine repetito vocantur *Barigildi*, iisdem iterum adiuncti: igitur iidem „sunt Franci homines et Barigildi, „diuersi ab aduocatis, quos Innoc. „Cironius confundit cum *Barigildis*. „Barigildi itaque hic dicuntur subditi regni Francici, vox *Gildi* a necessitate praestandi subditum denotat, vox *Bari* liberum subditum, „non conditionis seruilis, sed qui „in mallo Comitis personam standi „habuit.„ Quatenus *Barigellus* apparitorem denotat, aptius deriuari potest, a *Barra* septum curiae, quam ab *Barigildis*. Adde Frischii Wörterbuch v. Bar et Barre, vbi etiam alia notio Germanicae vocis Bargulden explicatur, et Haltausii Glossar. p. 723.

† BARIGLE, idem ac *Barile* apud Steph. de Inuestura Ms.

BARILE, BARILLVS, Italis *Baril*, ex Cambro-Britannico *Baril*, cadus, dolium, amphora. Ioan. de Ianua: *Cadus, vas, quod vulgo dicitur barile.* Edictum Philippi Pulcri pro Nobilibus Campaniae, apud Pithoeum cap. 30. *Item non poterunt* (Balliui) *recipere vinum nisi in barillis, potis, seu botellis.* Vitae Abbat. S. Albani: *Misit barillos lapidibus et sabulone repletos.*

BARILION, BARILON, V. *Parilion*.

BARILLAGIVM, tributum, quod pro vasis vinariis praestabatur. Regest. Con-

Constabulariae Burdegal. fol. 38. *Omnes mercatores nauis oneratae de vinis, dent pro barillagio de tota naue 12. den.* V. *Barile*.

BARILLARIUS, officium in *Scancionaria Regia*, in Ordinat. Hospitii S. Ludouici Reg. an. 1261. cui cadorum vinariorum cura incumbebat. V. *Barile*.

BARILLATUM, minus barile, doliolum, Gallis *Barillet*. Fleta lib. 2. cap. 5. §. 8.

† BARILLOTUS, pallii seu tunicae species, a forma vel ornamentis sic dicta, quod nempe fimbriis veluti dolium circulis ambiretur. *Barilotto* Italis doliolum. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 580. *Iuuenes homines, portant cabanas, barillotos et pellardas longos et largos, longas et largas per totum vsque in terram, et cum pulchris foraturis pellarum*.

BARILLUS, V. *Barile*.

† BARIO, inter arma quibus offendi potest, recensetur, in Stat. Pistor. an. 1107. apud Murat. tom. 4. Antiq. Ital. med. aeui pag. 560. V. *Barbulcius*.

BARIOLA, laguncula, *Barillet*. Magn. Chronic. Belgicum ann. 1487. V. *Barile*.

BARIPTOS, *gemma nigra est cum sanguineis et albis notis*. Vetus Gloss. San-German. num. 501. ex Isidoro lib. 16. Orig. cap. 11.

BARISA, genus poculi, ἄδος ποτηρίου, in Gloss. Lat. Graec.

† BARISELLUS, *barile* minus, doliolum. Arest. MS. a. 1321. *Item duos Barisellos de cypresso pretii XL. solidorum*. Nisi dimin. sit a *barisa* genus poculi.

BARIUM, V. *Barrinum*.

BARKA, BARKETTA, V. *Barca*, et *Barchetta*.

BARLANT. Necrologium Abbatiae S. Petri de Casis 8. *Maii obiit Geneves de Chantelgoul qui dedit nobis librum, qui vocatur Barlant*.

BARLESCHUS, Satyricus. Acta SS. Aprilis tom. 1. in Onomastico.

BARLETTARE. *Qui nescit barlettare, nescit praedicare*. Adagium quod ferebatur de Gabriele *Barleta* Ordinis Praedicatorum concionatore, qui florebat exeunte saec. XV. Consule Bibliothecam R. P. Iacobi Eschardi eiusdem Ordinis.

BARLETTUM, doliolum, Gall. *Barillet*. Vita S. Bonae Virg. tom. 7. Maii pag. 451. V. *Barile*. † BARLETUS, idem. Stat. Vercell. l. 3. pag. 102.

BARLIA. Vetus Glossar. a Spelmanno laudatum: *Barlia, vel baulia, orbeta*. Eidem Spelmanno videtur idem esse quod *Banleuca*; et bene quidem, vti videre potes in *Baulia*.

† BARLINA, Ital. *Berlina*, idem ac *Berlina*, *Collistrigium*, *Pilorium*, in Correct. Stat. Cadubrii c. 85. et 105. V. *Berlina*.

BARLOTERIUS. Statuta Veronensia lib. 2. cap. 187. *Ars barloteriorum*. Italis, *Barlotto*, idem est quod Gallis, *Barillet*, doliolum.

BARMBRACCUS. Lex Frison. tit. 4. §. 3. *Qui occiderit canem acceptoricium, vel bracconem paruum, quem barmbraccum vocant*. etc. *Bracco*, canis dicitur, vti suo loco; ergo *barm*, inquit Lindenbrogius, *paruum* significat. At mauult Spelmannus a Saxonico *Barme*, deductum vocabulum, quod *gremium* significat, vt *Barmbraccus*, sit *canis gremialis*, Schooshund, quales etiam hodie nobiles feminae, voluptatis gratia, in gremiis fouent. *) *Barmbracci* voce aptius intelligitur canis venaticus minor, qui ex odore lepores, perdices persequitur, Germ. Hünerhund, Stöber, quem Frisones etiam nunc Brak appellant, ab obsoleto *barm*, paruus. Quid enim opus, catellorum melitaeorum securitati publicis legibus consulere?

BARMUS, Ventrale, a Saxonico *Barme*, quod idem significat. Codex MS. Consuetud. Ecclesiae Coloniensis: *Octo officiis de duobus Canonicis de loco cuilibet datur 1. barmus; Magistro coquinae 1. barmus; cellario vini 1. barmus*. Stephanotius tom. 2. Antiquit. Benedict. Occitan. MSS. pag. 485. ex Charta Garsendis pro Gellonensi Coenobio: *Relinquerunt videlicet palleos* II. *albas* IX. *capas palleas* II. *libros*. XVII. *aldorras* II. *brosellas* III. *barmos* II. *crucem* I. *casullas*

casulas III. *stolas*, *manipulos*, *ductas simul* XXIIII.

BARNACES, Hibernis, aues sunt aucis siluestribus similes, de lignis abiegnis quasi contra naturam productae, quibus viri religiosi tempore ieiuniorum vescuntur, eo quod de coitu vel de carne minime procreentur. Brompton. pag. 1072. Vide Giraldum Cambrensem.

BARNAGIVM. (1) Vectigalis genus regi dominoue soluendum a subditis omnibus praeter viros nobiles et ecclesiasticos. Charta S. Iuliani Cenoman. fol. 15. *Guillermus Dei gratia Rex Anglorum*, etc. *Notum sit omnibus me concessisse - - Deo et S. Iuliano - - omnem terram S. Iuliani, quae est vltra Sartham omni tempore quietam de vicaria et de barnagio et de marecalcia et de omnibus aliis consuetudinibus.* Vide Glossarium Iuris Gallici in voce *Barnage*; quod Cangii editori non aliud videtur, quam *Brennagium*, *Bernagium*, de quibus plura Cangius noster in voce *Bren*. Charta Guillelmi de Rupibus Senescalli Andegav. an. 1219. ap. Sammarthanos in Abbatibus Boni-Loci: *Praeterea concessi dictis Sanctimonialibus et in perpetuum per totum nemus de Bercay chauffagium et barnagium suum, et dictum nemus ad vsus eorum.* Vbi videtur legendum *Pannagium*, quod hic esset Ius pascuorum. *) *Barnagium* in hoc vltimo loco potius idem esse videtur ac *chauffagium*, i. e. lignum in foco vel in furno comburendum et consumendum, Germ. Feuerung, ab antiquo bernen, quod olim dixere pro brennen, comburere. Anglosax. *bernan* et *byrnan* itidem est vrere et comburere. (2) BARNAGIVM, vox abbreuiata ex *Baronagium*. V. *Baronagium*.

BARNATVS, idem ac *Baronatus*, quod vide.

† BARNETA, idem quod *Bernaca*, apud Geruas. Tilber. in Otiis imper. V. *Bernacae*.

BARO. (1) Cornutus ad Persii sat. 5. ait, *Gallorum lingua Barones*, dici *seruos militum*, *qui vtique stultissimi sunt*, *seruos videlicet stultorum*. Sed et Tullius lib. 2. de Finib. de Diuinat. lib. 2. num. 70. lib. 5. ad Attic. Epist. 11. et lib. 9. Epist. famil. vlt. *Baronem* pro stolido vsurpat, vbi non desunt, qui *varonem* legendum censent, vti apud Lucillum, qui ita rupices et rusticos vocat. Apud Caesarem lib. 1. de Bello Alexandrino cap. 9. *Baronis* vocem occurrere quidam putant, licet MSS. Codices fere omnes *Barones* habeant. Legitur etiam apud Tertullianum ex emendatione Pithoei lib. de Anima cap. 6. *Quid autem facient tot ac tantae animae rupicum et Baronum, quibus alimenta sapientiae desunt;* alias *Barbarorum*. Vbi quod hac voce significatum voluerit, haud obscurum est. Alii non feliciori forte coniectura *Barones*, pro *Breones*, apud Senatorem lib. 1. Epist. 11. restituunt, tametsi posterioris huius vocabuli significatus perinde incertus sit. Valesius in Valesiana hic legendum censet apud Caesarem *Betones* pro *Vettones*, populi scilicet citerioris Hispaniae; apud Senatorem vero retinendum vult *Breones*, qui sunt Vindeliciae populi omnibus, vt scribit ille, praeterquam Cangio notissimi, quos *Brennos* vocat Horatius aliique. Verum non aeque felicior Valesius, vbi vocem *Baro* Caesaris aetate, ea de qua nunc agitur notione, prorsus incognitam fuisse scribit; certum quippe est locis a Cangio ex Cicerone laudatis commode restitutam esse ab eruditis viris. Certe eadem qua apud Cornutum notione *Barones* appellasse videtur Isidorus lib. 9. Orig. c. 4. praeterquam quod Cornutus quosuis lixas ac calones, seu *militum seruos* nuncupatos dixit, is vero, quosuis ministros: *Mercenarii*, inquit, *sunt qui seruiunt accepta mercede*, *iidem et Barones Graeco nomine*, *quod sint fortes in laboribus; Βαρὺς enim dicitur grauis*, *quod sit fortis*. Ab Isidoro hausit Papias, *Barones Graece dicti*, *quod sint fortes in laboribus*, *i. mercenarii*. Et Ebrardus Bethuniensis in Graecismo cap. 8.

Est

Est bares fortis, Baroque monstrat idem,

Et cap. 9. vbi vocis *Baro* notiones omnes enucleat:

A grauitate Baro fertur, quod monstrat imago
Eius; nam Graece Bares id quod graue signat.
Ac proceres vere dicas sic a probitate.
Sunt proceres procul a carie virtute cluentes;
Vt plures firmant, vireant quod pluribus est vir,
Dicitur, vt credo, magis a virtute virendo.

Ioannes de Garlandia in Synonymis:

Baro, baronis, grauis aut authenticus est vir.

Denique Glossae MSS. *Baro Gr. Lat. vir fortis, vnde Barones.* † Galli vocem *Baron* olim pro homine, cuius vxor moechatur, vulgo *cocu, cornard*, adhibuerunt. *Leur baron de pere et leur boutain de mere*, in Lit. remiss. an. 1395. In lingua Slauica *Baran* est veruex, ein Schöps.

(2) Barones igitur Ministri appellati, non modo Persii et Isidori aeuis, sed etiam longe postea: siquidem *Barones Regis* vocatos infra ostendemus regios *ministros*, et qui ex Regis familia erant. Vnde non mirum, si traductam hanc vocem ad viros magnates passim legamus, qui principibus ipsis obsequia et ministeria sua praestabant, seu ex officii ratione seu ex beneficiis ac feudis, quae ad eiusmodi obsequia impendenda iis indidem conferri solebant. Quinetiam iam inde ab ipsa Augustini tempestate, *Barones* dicti videntur viri nobiles Principum obsequiis et seruitio addicti, vel certe viri militares, et qui primas tenebant in aulis Regum. Is enim Serm. 48. ad Fratres in eremo: *Vbinam est Caesaris corpus praeclarum, vbi apparatus deliciarum, vbi multitudo dominorum, vbi caterna baronum, vbi acies militum?* Quo in loco *Barones* ii forte fuerint, qui in obsequiis Principum versabantur, ita vt numerosum eorum ac nobilem famulatum indicare voluerit Augustinus. Quemadmodum autem famulos, *homines* vulgo etiam appellabant, ita Franci ac caeteri Boreales populi, postquam Gallicam inuasere, vel Italiam, *Barones* quosuis viros nominarunt. Ita enim in eorum Legibus

(3) BARO vel BARVS, pro viro quouis, non semel vsurpatur. Gloss. Philoxeni. *Baro*, ἀνήρ. Lex Sal. tit. 33. §. 1. *Si quis baroni viam obstauerit, aut eum impinxerit 600. den. qui faciunt sol. 15. culpabilis iudicetur*. Lex Ripuar. tit. 58. §. 12. *Si quis hominem regium tabularium, tam baronem quam feminam, de mundeburde Ecclesiae abstulerit*, etc. Lex Aleman. tit. 76. *Si quis mortaudit barum vel feminam*, etc Tit. 95. *Si barus fuerit qui feminam percusserit.* Ita etiam Lex Longob. lib 1. tit. 9. § 3. *Si quis homicidium perpetrauerit in barone, libero vel seruo, vel ancilla*, etc. Et tit. 13. *Si quis ex baronibus nostris ad nos venire voluerit, securus veniat*; id est, hominibus. Vide Steph. Baluzium in Notis ad Capitul. pag. 999 1002. Sed et etiamnum Hispani *Varones*, quosuis viros seu homines vocant. Atque inde forsitan vox *Baro* pro marito apud Gallos vsurpata legitur, quem vulgo *Homme* vocant. Nisi *Baronum* appellationem viris ac maritis suis dederint vxores, quomodo *Dominorum*, ita vt et *Barones* et *Dominos*, eos appellauerint honoris causa, tanquam rerum suarum atque adeo corporis sui dominos. Sic enim vxor maritum suum compellat apud Marculf. lib. 2. form. 17. cum ipsa eius se *ancillam* profiteatur. Vide Glossarium Saxonicum Somneri in *Beorn.*

(4) Iam vero cum *Barones* aeque dicerentur, et famuli et mariti, quod vtrosque, vt supra obseruatum, *homines* vulgo appellarent etiam maiores nostri; factum etiam inde, vt et vassallos, qui nullo modo sibi obnoxii erant, *Barones* vocarent Reges ipsi ac Principes: nam et ipsi vassalli *homines* perinde passim dicuntur,

tur, vti suo loco docemus, vtpote peculiari Principum obsequio addicti ex beneficiorum et feudorum ratione, quae ad id ab iis conferebantur, vt seruitia sua impenderent, non modo in rebus militaribus, sed etiam ciuilibus, verbi gratia, in placitis. Inde igitur *Barones* dicti Vassalli qui tenent terras suas immediate de Rege per seruitium Militare, et alia feudorum consueta seruitia: quo significatu vocem hanc vsurpatam passim constat. Statuta Roberti III. Regis Scotiae cap. 1. §. 6. *Statutum est etiam quod quilibet baro, vel alius tenens de Rege,* etc. Constit. Sicul. lib. 1. tit. 44. *Per comites, barones, et eos qui a nobis tantum feuda in capite tenent, non qui comitibus et baronibus aliis teneantur,* etc. Matthaeus Paris an. 1110. *Si quis baronum meorum, comitum, vel aliorum qui de me tenent, mortuus fuerit.* Matth. Westmonast. an. 1244. pag. 317. Charta Guillelmi Ducis Aquitaniae in Tabulario Vindocinensi Ch. 83. Cum ergo nobiles qui Regum seruitio adscripti sunt, caeteris nobilibus praemineant, inde

(5) *Barones*, dici coeperunt proceres ac magnates. Capitularia Caroli Calui tit. 15. *Ea etiam quae in Sparnaco de Episcopalibus Capitulis cum inlustribus viris et sapientibus baronibus vestris obseruanda delegimus.* Hincmarus Epist. 1. cap. 6. *Nam [illegible] boni barones post mortem Pipini cum duobus fratribus sic suo consilio egerunt, vt pax inter fratres Reges, et inter regni primores ac populum esset.* Vbi *barones et primores* iidem sunt: quomodo *Farones Burgundiae* appellat non vno loco Fredegarius Scholasticus regni istius proceres, siquidem iidem sunt cum *Baronibus*, quod censent viri eruditi. Magnates istos *Bers*, vulgo Galli appellant; eos vero qui et natalium praerogatiua, praediis ac possessionibus et vassallorum numero alios praecellebant, *Hauts Bers*, vt est apud Villharduinum n. 23. 51. id est, *altos* et maioris dignitatis *Barones*. BARONES, itidem appellati, atque etiam appellantur in quibusdam Galliae prouinciis magnatum primogeniti. Vide Loisellum Tract. des Seigneuires cap. 7. n. 43. Qui vsus etiam in Catalania obtinet, teste Fontanella Tract. de Pactis nuptialibus tom. 1. claus. 4. gloss. 10. Atque hinc est quod Besoldus in Thesauro ad v. *Freyherren* pag. 269. n. 52. vocis *Baro* ab Alemannico *Baren*, quod sumitur pro liberis seu filiis, etymon ducit. Vide Gloss. Iuris Gall. tom. 1. pag. 138. BARONES praeterea iidem qui *Pares Curiae*. Chronicon Andrense pag. 389. et 580. *Barones omnes, qui Pares Castelli vocantur.* Vide Duchesnium in Hist. Monmorenciaca pag. 39. 40. et in voce *Pares*. BARONES, quiuis vassalli. Ordericus Vital. lib. 3. p. 465. *Hoc libenter confirmauerunt - - et alii Barones eorum.* BARONES CASTELLENSES, apud Rudulphum de Diceto ann. 1040. qui castra possident. BARONES, in regno Aragoniae, vt auctor est Vitalis Episcopus Oscensis, iidem sunt qui *Rici homines, qui scilicet pluralitate vassallorum decorantur*, cum quibus in exercitum pergunt, cum a Rege euocantur. Quo sensu etiam Franci *Barones* appellant, qui vexilla in praeliis educunt, et cum vasallis suis, praeeuntibus iisdem vexillis in praeliis pro Rege pugnant, vti pluribus docuit Cangius in Dissertat. 9. ad Ioinvillam p. 190 191. BARONES interdum accipiuntur pro quibuslibet dominis rerum immobilium, vt obseruat Skenaeus ad Leges Malcolmi II. Regis Scotiae. BARONES REGIS, magnates qui de domo et familia Regis sunt vel certe maiores Regis vassalli, qui de illo praedia sua nude tenent. Henricus Huntindon. lib. 5. Histor. pag. 352. Adelwaldum qui in acie occubuit an. 3. Edw. Confessoris *Baronem Regis* vocat, quem *Ministrum Regis*, Florentius Wigorniensis. Liber Ramesiensis Ecclesiae sect. 111. *Vnus ex baronibus Edwardi Regis, Tostius nomine. Barones Regis Franciae*, apud Westmonast. ann. 1140. Idem ann. 1264. *Fulco filius Warini baro regis occisorum in numero fuit.* BARONES

NES PARLAMENTARII, in Anglia et Scotia, qui vulgo *Lords of Parlement* vdcantur, ii sunt ex maioribus regni Baronibus, qui a Rege nude pendent, et ad Parlamentum, siue Consilium publicum diplomatibus Regiis euocantur: nam constat in Anglia, vt et in Francia, non omnes qui a Rege praedia sua immediate tenebant, ad Parlamenta admissos, cum nimius esset eorum numerus; sed illos tantum, qui proximi essent a Rege, et dignitate, et vassallorum numero caeteros anteirent. Vide *Pares*. BARONES SCACARII, vel DE SCACARIO, apud Anglos, appellantur Magnates, qui in Scacario iudicum vice funguntur, quorum praecipuus, *Capitalis Baro Scacarii* appellatur. *Mylords* vulgo ii vocantur, id est, ad verbum, *meus Dominus*, seu, vt Galli efferunt, *Messires*, sicut hi qui sunt de maiori nobilitate, quandiu scilicet hac dignitate gaudent: nam primitus ex Baronibus Curiae deligebantur, hoc est, ex magnatibus, qui ratione feodorum a Rege nude pendebant, et ei hominium praestabant. Vt enim apud Gallos Pares ipsi non diiudicabantur, nisi a Paribus suis, hoc est, Baronibus; ita apud Anglos vt auctor est Bracton. *Comites vel Barones amerciabantur nisi per Pares suos, et secundum modum delicti, et hoc per Barones de Scacario, vel coram ipso Rege.* Horum praerogatiuum et auctoritatem praedicat Niger liber Scacarii parte 1. cap. 4. Vnde autem *Barones Scacarii* dici coeperint, ita scribit Fleta lib. 2. cap. 26. *Institiarii ibidem* (in Scacario) *commemorantes Barones esse dicimus, eo quod suis locis Barones sedere solebant, dum Comes Nortfolciae et Marescallus Angliae locum habuit in sedili, tanquam Capitalis Institiarius Regis Angliae, Rege in Regno suo non existente, cuius locum occupat hodie Thesaurarius, sed officium tamen occupare non potest. In lineaque eius sedet Cancellarius de Scacario, juxta quem Barones, de quibus intuitu provectioris aetatis venerabilior esse videtur, propter quod sub eius testimonio fieri debent breuia,* etc. Scribit Matthaeus Paris a. 1244 pag. 433. statuisse eumdem Henricum Regem, *vt duo Institiarii eligerentur in Banco, et duo ibidem Barones in Scacario constituerentur*. Vide Matth. Westmon. pag. 385. 408. 429. Nicolaum Triuettum an. 1264. Will. Thorn. pag. 1957 2006. Cowellum etc. Capitalium vero Baronum Scacarii catalogum contexuit Henricus Spelmannus, ex quo cuiuis haurire licet. BARONES FEIRARII, apud Will. de Podio Laurentii cap. 43. *terris* et praediis diuites, qui multa praedia possident. V. *Terrarius*. BARONVM etiam appellatione donantur maiores vassalli, qui non a Rege, sed a maioribus Baronibus nude pendebant. Liber Ramesiensis sect. 277. *Concesserunt aux Barones Ramesiensis Ecclesiae - - - quidquid fecerunt in Capitulo apud Ramsey*. Ita ibi non semel. Constitut. Siculae lib. 3. tit. 22. *Post mortem Baronis, vel Militis qui a Comite vel Barone alio Baroniam aliquam vel feudum tenuerit*, etc. Geruasius Dorobernensis an. 1183. *Protestatum est etiam - - quod Electus Rofensis ante consecrationem suam homagium D. Cantuariensi Archiepiscopo debeat facere statim per electionem suam super Baronia quam tenet de eo.* Charta Willelmi Talemontensis castri Domini: *Et conuocans omnes Barones meos, quos de diuersis regionibus adduxeram, quosque in honore meo placitaueram*, etc. Infra, *Optimates* dicuntur. BARONES COMITATVS, apud Anglos, maiores vassalli in singulis Comitatibus degentes, qui terras suas nude et libere de Rege tenent, vnde et *libere tenentes* dicuntur, et Comitum judiciis ac comitiis intersunt, et cum iis jus dicunt. Leges Edw. Confess. cap. 14 Leges Henrici I. cap. 30. BARONES QVI SOCHAM ET SACHAM HABENT, in Legibus Henrici I. cap. 10. id est, *qui habent Curiam de suis hominibus*, vt est in Legibus Edw. Confess. cap. 35. seu omnimodam iustitiam et iurisdictionem altam, mediam et inferiorem super vassallis suis. Vide *Curia Baronum*. BARONES CIVITA-

TIS

...IS LONDINENSIS, id est, *cives* ... *homines de London*, sed praeser... primarii istius ciuitatis. Matthaeus Westmonast. an. 1253. *Talentur cives Londinenses, quos Barones consuevimus appellare, quasi ... ultimae conditionis.* Matth. Paris eodem anno, de iisdem: *Quos propter ciuitatis dignitatem et ciuium antiquam libertatem Barones consuevimus appellare.* An. 1258. *Londinum destinati conuocarunt totius ciuitatis cives, quos Barones vocant.* BARONES DE QVINQVE PORTVBVS, seu *quinque portuum*, vulgo appellantur in Anglia, qui degunt ... quinque praecipuis Angliae portubus, vicinae Galliae obiectis, *Hastings*, *Dover*, *Hitt*, *Rumney* et *Sandwich*, villisque aliis ad easdem pertinentibus, *Rye* praesertim et *Winchelsey*. Hi propter antiquam nobilitatem summamque gloriam, quam ... regni defensione in maritimis ... reportarunt, non solum ... hodie nullis praeterea in ... Anglia contingit) *Baronum* appellatione honestantur, sed amplissima illustrissimaque priuilegia a priscis ... obtinuere. Horum meminit praeterea Matthaeus Westmonast. an. 1293. pag. 419. Willelmus ... an. 1368. idem Scriptor an. ... Vide *Custodes quinque portuum*. BARONES ELEEMOSYNARII, ... Stanfordium, et in jure Anglico, dicuntur iidem Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, et Priores qui praedia sua Ecclesiae a Rege ... per *Baroniam*. Baronias enim ... ex *Eleemosyna* Regum perhibentur accepisse, licet ipsa praedia ... saepe munificentia consecuti fuerint. Quomodo etiam apud ... *Regalia* Ecclesiarum censentur esse ex sola regia liberalitate iis ... concessa. (6) † BARONES ...ologi nuncupantur, apud Martinum del Rio in Disquisit. magic. part. ... 4. sect. 6.

...OARIVS, BARROARIVS, ac... apparitor, Italis *Berroniere*. ... Mutin. rubr. 385. Statuta cri... Riper. c. 6. et 19. V. *Berroerii*.

† BAROCHVM, vsurae species, lucrum illicitum, ab Ital. *Barocco*. Barelet. in Serm. fer. 4. hebd. 1.

† BAROCIA, plaustri genus, idem ac *Barrotum*, et onus huius plaustri. Stat. Vercell. l. 3. p. 100. l. 7. pag. 191. V. *Barrota*.

BARODERII, *Barrii* seu suburbii incolae, vel potius apparitores, *Berroerii*. Regimina Paduae ad a. 1325. apud Murator. tom. 8. col. 466. *Et eo anno mortuus fuit gladio D. Polienus de Bicuëlis de Banonia Potestas Paduae, et capitaneus suorum baroderiorum super domo Communis.* V. *Barriani*.

BAROLANVS, an idem qui *Baronulus*, *Baronettus?* Sallas Malesp. ap. Baluz. Miscell. t. 6. p. 276. *Inter quos* (regnicolas) *quidam barolanus praecipue, nomine Gezolinus - - ad tractatus rerum domesticarum regalium familiaris admittitur.*

BARONAGIVM, Baronum seu magnatum ordo. Matth. Paris a. 1239. *Rex et totum Francorum baronagium.* Adde p. 605. 634. Matth. Westmonast. a. 1238. Apud Io. Villaneum l. 7. c. 10. *Baronnaggio*, idem sonat ac Baronis dignitas. BARNAGIVM, pro *Baronagium*, ap. Matth. Paris, a. 1242. 1244. et alibi.

BARONALIS, ad Baronem pertinens. *Baronali Jure possidere*, supremo jure et dominio, quemadmodum Barones, in Bulla Paschal. II. apud Vghell. t. 1. p. 996. *Baronalis dignitas*, V. *Bannerialis*.

BARONATVS, Baronis dignitas. Ludewig Reliq. Mss. t. 6. p. 82. BARNATVS, ordo Baronum, in Capit. Caroli Calui tit. 22.

BARONETTOS, pro *Banneretis* vsurpari obseruat Spelmannus. Thom. de la More in vita Edw. II. ad an. 1321. et alii.

BARONIA. (1) Praedium a rege nude pendens, vel maius praedium, aut feudum. Geruas. Dorobern. in Henrico II. a. 1163. *Archiepiscopi et Episcopi - - habent possessiones suas de domino rege, sicut baroniam.* TENERE IN BARONIA, dicitur in Stabiliment. S. Ludov. l. 2. c. 36. qui jus nundinarum, castellaniam, peagium,

pengium, et ligium estagium in suo feodo habet. (2) BARONIAS appellarunt Gallici Scriptores quatuor principatus, in quos diuisum fuit regnum Hierosolymit. quorum primus fuit regnum Hierusalem, *quod propter sui breuitatem Principatum seu Baroniam appellabant.* Conf. Will. Tyrium l. 16. c. 29. Iac. de Vitriaco l. 1. c. 30. 31. (3) Titulus quibusdam maioribus praediis attributus ex speciali regum priuilegio. V. Spelmann. et Edw. Cokum ad Littleton. sec. 1. et 9. (4) Ordo nobilium, Baronum, *Baronatus*. Epist. Ludov. VII. reg. t. 4. Hist. Franc. p. 583. (5) † Laud. Papiae ap. Murat. t. 11. Script. Ital. p. 27. *Milites habent in insigniis suis ex transuerso zonas aequaliter distantes, albo nigrone colore distinctas, quas baroniam vocant.*

† BARONICALIS, BARONITALIS, idem ac *Baronalis*. Ch. a. 1121. in append. ad t. 6. Annal. Benedict. p. 636. Alia Ms. a. 1114.

BARONISSA, *vxor Baronis, vel virago, scilicet Baronis habens animum.* Io. de Ianua. Hist. Dalphin. t. 2. p. 313.

BARONNETTVS, V. *Baronettus*.

BARONVLVS, idem qui *Baronettus*, seu *Bannerettus*, apud Rymer. t. 13. p. 349. 364.

† BARONVS, Baro, princeps, in Actis SS. t. 4. Sept. p. 9.

BAROSELI, eadem notione ac *Baroderii*. Statuta Veronensia l. 3. c. 23. *Milites Rectorum facere debent bona fide et diligentia custodias noctis per omnes contratas in corpore ciuitatis, et similiter Caput baroselorum, cum suis barchetis in Burgo S. Zenonis.* V. *Berroerius*.

BAROSVS, Βάκηλος, σοβαρὸς, in vet. Gloss. Lat. Gr. *Barbo*, *βάκηλος*. Stultus, mulierosus, mobilis.

† BARQVA, vt *Barca*, nauis oneraria, in Mirac. Ms. Vrbani V.

BARQVELIVS, aquae receptaculum, Massilienses *Barquiau* vocant quod Galli *Bassin*, *Reseruoir d'eau*. Vsurpatur iterum pro fouea aquis aliisque ruderibus continendis apta. Instrum. anni 1328. ex Schedis D. le Tournier: *Supplicatio facta domino vicario Massiliensi per Guilelmum C... doliti magistrum lapitideum deputatum ad curam barqueliorum prope pontem Fratrum Minorum ad eamdem curam faciendam.*

† BARQVERIVS, nauclerus, qui barquam ducit, in Stat. Massil. lib. 4. c. 28. V. *Barcarius*.

BARQVILE, idem quod *Barquelius*. Statuta Massil. pag. 439. *De barquilibus faciendis in transuersis M... siliae de portu.* De constructione ... stri Saphet apud Baluzium tom. 6. Miscell. pag. 269. *Et cum esset di... defectus aquae et cum multis sumptibus, laboribus et expensis afferretur a remotis, et Episcopus singulis diebus quaereret fonticulos ad facienda barquilia vbi colligerentur (aquae)*

BARRA. (1) Fustis, vectis, Gallis *Barre*, Hispanis *Barra*, Italis *Sbarra*, Germ. *Barre*. Glossae MS. *Cancri, barra ostii.* Honorius III. PP. ad Episcopum Engolismensem: *Quidam barra ferrea super dextrae suae pollicem fortuito casu cadens, vngulam auulsit ab eo.* De vocis origine quaedam habet V. Cl. Aegid. Menag. in Orig. Italic. Plura in Gallicis, vbi docet *Barra* a *Vara* deriuari. Est autem *Vara* Isidoro in Glossis *Perticae duae inter se colligatae quae asserem sustinent.* Vnde Prouerbium: *Vibia varum sequitur.* Iuxta Turnebum, *Varrum nomen ... varris fluxit, vnde et vernaculum nostrum Barra manauit.* Boxhorn. in Originibus Gall. *Barr* interpretatur *vectis, repagulum, pessulum*: ... vocis origo Gallica seu Celtica ... posset, si non magis placeret a ... *ra Barram* deduci. V. etiam B... (2) BARRAE dicuntur praeser... repagula ac septa quae ad muniment... ta oppidorum et castrorum, vel ... eorum introitus ac portas pon... ne inconsultis custodibus in ea... rus quibusuis pateat. Will. B... lib. 3. Philipp. vbi de Marchione ... *Barris* ad cuius nomen alludit:

Stabat enim firmus vt barra re... gula firm...

Cha...

Charta Philippi Aug. an. 1195. pro Communia sancti Quintini apud Heraeum: *Seruientes villae et ii qui barras et portas villae seruant, nulli habeant respondere Iustitiae de catallo, nisi coram Maiore et iuratis.* Alia an. 1306. apud Loysellum in Hist. Bellouac. Charta anni 1219. inter Instrum. tomi 4. nouae Gall. Christ. col. 245. E. Adde Albertum Argentin. pag. 146. (3) BARRA, pro ponte sumi videtur in antiqua Charta Tabularii Corbeiensis: *Sciant omnes libertates Ecclesiae nostrae et [illegible] nostrorum in pace Corbeiae [illegible] vsque ad barram Burdini*, hodie *Pont Bourdin.* † Potius repagulum ad pontem positum. (4) BARRA, Septum Curiae, cancelli, auditorium, vbi causae coram judicibus et Aduocatis perorantur; Gallis *Barreau.* Henricus de *Knyghton* pag. 2547. *Dominus Hugo de Spensar [illegible] coram Domino Willelmo Trussel Iustitiario, areniatus est coram [illegible] barram.* Sic legit Cangius pro *Barram.* Willel. Thorn. *Coram quibus vocatus est Abbas, et coram [illegible] ante barras, poenam excessus Monachi sui recepturus, condemnatus est*, etc. (5) BARRAE, interdum etiam dicuntur exceptiones rei, vel generatim primae litium instructiones, quae ad *Barras* fori simplici [illegible] nuda formula peraguntur. Sic [illegible] appellatae, quod exceptionibus contra actorem vice repagulorum vtatur reus. Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 173. col. 1. ex Testamento Ioannis Dalphini an. 1318. *[illegible]latis omnibus impedimentis, barris, cauillationibus per competentes judices confirmentur.* Vide infra *Barra.* Exinde primis Curiis, a quibus appellare licet, id nominis attributum. Charta a. 1391. 26. Ian. [illegible] Chartophylacio Regio, Scrinio *Bretagne*, num. 74. *Et quod de de[illegible] vel denegatione juris in dicta patria Britanniae, ac etiam de malo judicio subditi sui poterant appellare ad Regem, et suam Parlamenti Curiam, [illegible] tamen dicto Duci barris et gradibus suis de ressorto, sicut praedecessores sui Britanniae Duces vti consueuerant.* (6) BARRA, taenia in pannis telisue colore distinctis. Saepius occurrit in Chartis Ecclesiae Aniciensis saec. XIV. e. g. *Item alia mappa de albo satis cum XVI. barris in capitibus de Persico seminata de crucibus de Pers. Item alia mappa de lino operis Franciae, in quolibet capite cum octo paruis barris de coto Pers. Item alia parua mappa de canapi ad modum telae cum tribus barris in vno capite*, etc. (7) BARRAE, praeterea dicuntur tributa quaeuis, praesertim quae ad vrbium et oppidorum *Barras* et portas praestantur. Charta an. 1236. in Regesto Comitum Tolosae fol. 51. *Agros et condaminas, introitus et exitus, prata et pascua, nec non et barras, et albergas, et ramerios, et deuesios, et ademprius, et expletinos*, etc. Charta Geraldi Episcopi Cadurcensis an. 1248. in Historia Episc. Cadurc. p. 104. *Item contra voluntatem nostram super pontem Caturcensem quemdam soccum, et quamdam barram posuerunt, in quo denarii, qui exacti erant a praetereuntibus per pontem praedictum, reponerentur.* Curia Generalis Catalaniae in villa Montissoni an. 1363. *Eidem barras, pedagia, vel alia noua vectigalia concessimus.* (8) BARRA, feretrum, Gall. *Biere*, Germ. Bahre. Chron. Parm. apud Murat. t. 9. p. 780. *Et quum defunctus portabatur ad ecclesiam ibat* (canis) *sub barra.* (9) † Idem quod *Barrium*, suburbana domorum congeries, Vorstadt. Lit. remiss. a. 1363. (10) † Armorum genus. Ch. Ms. a. 1319. *Banderii de Limoso - - depopulauerunt plaussones fructiferas et non fructiferas - - ad faciendum barras vsque ad numerum cc cum ferris longis acutis - - quas portant - - pro custodia agrorum, licet sint arma prohibita.* (11) † Mensura agraria apud Aruernos. Lit. remiss. a 1416. Ms. (12) † Massa linea certi ponderis. Stat. Vercell. l. 3. p. 101. *Duas barras lini.* (13) † BARRAE, decursio palaestrica, quod palaestra barris seu repagulis clauderetur. Lit. remiss. a. 1400. Ms.

† BARRACANA, stragulum, forte a panno, quem *Barracan* dicunt Galli. Inuent. a. 1218. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 67.

BARRAGANVS, panni, seu, vt vocant, *Cameloti* species, vulgo *Barracan*, forte quod licia *Barrarum* formam efficiant. Petrus Venerab. in Statut. Cluniacens. c. 18. *Statutum est etiam vt nullus, scarlatas, aut barracanos, vel pretiosos burellos - - sine picta quolibet modo stamina habeat.* S. Bernardus de Vita et morib. Relig. c. 9. *Putasne cuiuspiam ibi lectuli opertorium cattinum, aut discolor barracanus operiebat?* Mabillonius legit *Barricanus*, mappasque intelligit diuersi coloris a *Barris* sic dictas.

† BARRACHA. Ch. a. 1247. inter Instrum. t. 8. Gall. Christ. p. 534. *Dedi - - vsagium suum in nemoribus meis - - tam in nemore mortuo quam in barrachis.* Legendum videtur *in branchiis*.

BARRADVS, *barris* seu lineis distinctus. Testam. a. 1256. t. 1. Probat. hist. geneal. dom. reg. Portug. p. 33. *Vnum supercaput - - barrado cum auro.* V. *Barratus*.

BARRAGIVM. (1) Idem ac *Barra* 7. tributum quoduis, Gall. *Barrage*. Ch. Ms. a. 1309. *Nec pedagium seu barragium in honorio castri et castellaniae.* Alia Phil. Pulcri: *Quod omnia bona ad victum et vestitum - - sint quita et libera ab omni teloneo, passagio, barragio seu costuma.* (2) *Barrae* ipsae. Chronic. a Catello edit. a. 1226. *Trepidantes de barragio - portas ciuitatis perclaudunt.* Sed forte legendum *Bauigium*, quod vide. (3) † Ius mensurae ad quam exiguntur dolia vinaria, quae *barralia* nuncupantur, simul et praestatio, quae ea ratione domino feudali pensitabatur, Gallis etiam *Barrage*. Ch. Ms. a. 1150. Arest. a. 1372. Ms.

† BARRALAGIVM, tributum quod ad vrbium *barras* seu portus exigitur. Libert. villae de Alauardo an. 1337. V. *Barragium* 1.

BARRAGAN, idem, t. 3. Collect. Concil. Hisp. p. 181.

BARRALE. (1) Cadus, mensura liquidorum, quae duos et septuaginta sextarios Gallicos seu triginta sex *pintas* capere solet. Regestum Computorum Dalphinatus an. 1309. 17. Nouembris: *Cellerarius Cornationis computauit de censibus - - Item de barralibus* (Baraux) *de banastis non computat, quia sunt ad manum Ministralis.* Hist. Dalphin. to. 1. p. 71. *Vbicumque vult vinum suum reponere in dicto mandamento, cum asino suo, basto et barralibus.* Et pag. 132 col. 2. BARRALEVM, ibidem. BARRALIVM, idem, in Statutis reformationis S. Claudii p. 55. *Barralea olei*, etc. BARRALIS, eadem notione, apud Baluzium to. 2. Hist. Aruern. pag. 489. in Donatione an. 1138. BARRELIVM, in Statutis Arelat. MS. art. 98. (2) BARRALE, repagulum, in Archiuo B. Mariae Piperacensis: *Barrauerunt dictum molendinum per vim et potentiam dicti domini Comitis - - petit barralia remoueri et bladum reddi.* V. *Barra*.

BARRALEVM, BARRALIVM, V. *Barrale*.

BARRALVS, idem ac *Barrale*. Inuentar. Ms. a. 1379. Cangius adduxerat locum e Fantoni Hist. Auenion. t. 2. p. 112. et vocem *Barralus* ibi obuiam per Iudicem primarium verterat. Sed monet Carpentarius, *Barralum* ibi esse nomen proprium domini de Baucio.

BARRANCVS, vox Hispanica, *Barranco*, locus cauus, iter tortuosum, impeditum. Occurrit in Charta Sanctii Regis Aragonum aerae 1132. apud Martinezium in Hist. Pinnatensi lib. 3. cap. 9.

† BARRANETVM, idem quod *Barrancus*, in Lit. remiss. a. 1340. Ms.

BARRANVS, Iudex vel potius apparitor, a *Barra* septum curiae. Charta Ministrorum Regis Angliae anni 1230. ex Chartulario Monasterii Pontileuiens.

BARRARE. (1) Repagula ponere, concludere, obstruere. Miracula S. Angeli Carm. n. 18. inter Acta SS. Maii pag. 68. B. *Antonella dicit scire qualiter domus suae barrata fuerit ipsi*

ipsa cum marito a filiis, etc. V. *Barra.* (2) A Gallico *Barroyer*, disceptare, litigare. Will. Stanford ord. l. 2. de Placit. Coronae c. 27. Rymer. t. 11. p. 339. a *Barra* 5. (3) † Fallere, decipere. Stat. crimin. Riperiae c. 168. V. *Abbarrare* et *Baratare* 2. (4) † Dolia ad mensuram exigere, legitimare, in Arest. MS. a. 1372.

† BARRARELIVS, *barralium* seu doliorum artifex, Germ. Fassbinder, Massiliens. *Barilat.* Maius Chartul. S. Vict. Massil.

BARRARIVS. (1) Telonarius, qui tributa *ad barras* exigit. Litt. Phil. Augusti a. 1207. BERRARIVS, in Chartular. S. Vincentii Cenoman. (2) Idem ac *barra*, repagulum, vt videtur. Formul. Anglic. p. 429. *Quod cista corporis mei cooperiatur [illegible] panno - - et quod barrarii circa corpus meum die sepulturae meae [illegible]ntur de eadem facta.*

BARRATA. (1) Synodicon Nicosiense cap. 29. *de contractibus vsurariis*, vbi Notarii et alii Scriptores vetantur eos scribere, et iis interesse. *Ne in contractibus praedictis, quos, vt vulgariter loquuntur, Barratas appellant, fideiussores se constituant, aut [illegible]itores pro aliis.* V. *Barra.* (2) † *Barrae* seu fustis ictus, in Litt. [illegible] MS. a. 1396.

† BARRATARIA, fraus, dolus in contractibus vel venditionibus, Ital. *Barratteria.* Stat. crimin Riperiae [illegible]. V. *Barattaria.* Alia notione extat in *Barataria* 1.

BARRATTVS, taeniis, lineis filisue diuersi coloris contextus. Inuentarium ornamentorum et Reliquiarum Ecclesiae Nouiom. an. 1419. ex Archiuo eiusd. *Item nunc coffretus de [illegible] barratus de albo et nigro.* Ibid. *[illegible] duo alii panni aurei - - filo con[illegible] et sunt barrati de viridi et rubeo.* Statutum an. 1294. ex Archiuis S. Victoris Massil. *Nullus monachus [illegible] de cerico audeat portare, nec [illegible] corio barrato argento nec aliquo [illegible] inhonesto.* Eiusmodi zonis [illegible]ntur etiamnum Turci. V. *Barra* [illegible]. BARRATI FRATRES, dicti Carmelitae, quod pallia ex albo et nigro alternatim distincta deferrent. Chronicon MS. Monspeliense sub a. 1297. Testamentum Thomae Mercatoris an. 1279. ex Archiuo Fiscamnensi: *In primis lego Ecclesiae Fiscamnensi centum solidos - - barratis decem solidos, Crucesignatis 10. solidos.* Vide quae in hanc rem congessit Daniel Papebrochius t. 1. SS. April. p. 799.

BARRATZ, purgamenta quaeuis. Statuta MS. Arelat. art. 184. *Scorta lignorum omnium et Barrats prohiciatur juxta murum nouum burgi.*

BARREIARE, BARREIAMENTVM, BARREIATOR. Statuta MS. Arelat. art. 141. *De albergis barreiatis. Item statuimus, quod si aliquod albergum sit* (l. siue) *infra Arelatem, vel eius tenemento fuerit barreiatum, nisi de mandato curiae Arelatis, totum illud quod ex eo extrahetur in illo barreiamento, de bonis Communis restituatur dampnum passis, addentes quod credatur sacramento passi dampnum de iis quae amiserit in barreiamento; et barreiatores puniantur corporaliter, si capi poterint per Consules Arelatis, et nihilominus bona illorum barreiatorum discipentur. Si tamen capi non poterint, imperpetuum bannum Arelatis, et eius districtus ponantur. Verum si barreiamenta non fecerint, sed facere attemptauerint, puniantur arbitrio Consulum Arelatis.* Quae Gallice sic redduntur in eorumdem statutorum versione an. 1617. exarata ex Archiuis Arelat. *Si vng estranger hoste d'vng habitant de la ville d'Arles a esté trompé et deceu, la lezion et domage seront reparés et la restitution faite du mandement de la Cour, pour raison de quoy sera creu au serement de celui qui aura esté trompé, et le trompeur sera puni au corps par les Consuls s'il peut estre apprehendé, et ne le pouvant estre, sera banny à perpetuité.* Quidquid sit de illa versione, vix tamen credendum, Statutorum sensum hic attigisse; praeterquam quod enim de grauiori crimine quam de fraude aut fallacia loqui videantur, quis credat *de mandato curiae Arelatensis* eiusmodi *Barreiamentum* siue fallaciam

ciam posse fieri? Haec itaque, nisi fallit animus, aliquam respiciunt consuetudinem, de qua, licet hactenus nihil occurrerit, coniecturam tamen meam, inquit Cangii editor, proponere non grauabor. Erat fortassis in vsu cum aliquis bonaque eius proscribebantur, vt illius domus quibusdam signis, (fortean *barris*) notaretur, quibus indicaretur proscripti bannum, eiusque bona direptioni permitterentur; quae cum imitari poterant praedatores, domum sic ab eis notatam nihilominus dilapidabant ac si reuera proscripta fuisset. Occitanis etiam *Annoter* proscribere sonat. † *Barreiare* idem est ac *plancare*; vide in hac voce. A variis modis quibus aliqua domus proscribebatur, ipsam proscriptionem nuncupant; hinc *plancare domum* dicebant, cum *plancis* seu tabulis obstruebatur; *barreiare* vero cum *barris* siue repagulis prohibebatur introitus.

BARRELIVM, V. *Barrale.*

BARRERA, BARRERIA. (1) Idem ac *barra*, repagulum, Gall. *Barriere.* Chron. incerti auct. ap. Catell. a. 1217. Will. Thorn. a. 1285. (2) † Idem ac *barra* septum curiae. Chron. Io. Whethamsted. p. 537.

† BARRERIVS, inspector pannorum, Beschauer, in Stat. Mf. Auenion. an. 1224. *Ne aliqua fraus fiat in pannis, eligantur per curiam duo viri legales jurati barrerii, qui de hoc curam habeant.*

BARRETI, Carmelitae. V. *Barratus* et infra *Birrus.*

BARRETORS, V. in *Baratum.*

BARRETVM, pilei genus, tegumen capitis. Nomen adhuc vsitatum inter rusticos Occitaniae, Vasconiae, etc. Lugdunense Concilium an. 1449. apud Marten. t. 4. Anecd. col. 380. V. *Birretum.*

BARREVM, Gallis *Bureau*, mensa nummulariorum, etc. Instrum. an. 1415. apud Marten. tom. 2. Anecd. col. 1622. *Bullae non expediebantur in Cancellaria apostolica, sed in barreo nummulariorum et vsurariorum.*

† BARREYRAE, *barrae*, repagula et septa, quae ad munimenta oppidorum et castrorum ponuntur, in Ch. Mf. in Reg. homag. Aquit. in Biblioth. reg.

BARRIA. (1) Regula, norma, V. *Baria* 1. (2) Munitio ex obiectis repagulis, Gall. *Barricade.* Ch. Gui. de Naiaco Mf.

BARRIANI, incolae castri, qui in castri vel oppidi *barris* habitant. Ch. Isarni de S. Paulo in Reg. Carol. p. 54. V. *Barrium.*

BARRICA, idem ac *Barrium*, mun scilicet ciuitatis f. castri, in Consuet. Lemouic. art. 77. *Quis in barris vicis seu barricis castri Lemouicensis* ...

BARRICANVS, V. *Barracanus.*

BARRIDVS. (1) Cadus, *Baril*. Capitulare de Villis c. 65. *Volumus et bonos barridos ferro ligatos, quos in hostem et ad palatium mittere possunt judices, singuli praeparatos semper habeant, et vtres ex coriis non faciant.* V. *Barillus.* (2) Superbus, a *barrus* dicitur. Ioan. de Ianua et Glossar. MS. Montis S. Eligii Attrebat.

BARRIERA, prothyrum, porta repagulis et cancellis praemunita, Gall. *Barriere.* Lobinellus tom. 2. Hist. Britan. pag. 272. *Et ante istam introitum fecit idem nouus Dux juramentum in introitu barriere portae illius vrbis.* V. *Barra.*

BARRIGENA, V. *Bargina.*

† BARRILA, doliolum vel amphora. Stat. Montis reg. p. 312. V. *Barile.*

† BARRILAGIVM, tributum quod pro *barilibus* seu vasis vinariis praestabatur, nisi idem sit ac *Barralagium.* Ch. Mf. an. 1336. *In qua quarta parte etiam dictus domicellus dicitur habere - - duo dolia vini, et circa de Barrilagio.* V. *Barilagium.*

† BARRILE, BARRILLVS, vt *barile* et *barillus*, cadus. Ordinat. capellae reg. Mf. Ch. Mf. a. 1239. BARRILIS in Stat. Vercell. l. 3. p. 10...

† BARRILLERIVS, qui plaustrum quod *barellum* vocabant, duci. Lit. remiss. a. 1373.

BARRINI, haeretici, Valdensium, in Catharorum asseclae, in Constit. Frider. Imp. forsan, inquit Gret... ra...

rus, a *Barro* monte circa lacum La-
um nomen hoc sortiri, aut a *Bar-*
in agro Cremensi.

BARRIQVA, a Gall. *Barique*, cadus, dolium. Inuent. a. 1476. Ms.

BARRIRE, *elefantorum est. Barritus, vox elefantis*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646. Festus: *Barrire elephanti dicuntur*. V. *Baulare*.

ITANICI, *flores qui in silua nuntur*. Glossar. MS. San-Germ. 501.

BARRITVS, clamor militaris, ab uris praelia edi solitus, a Germ. en, Bären, clamare. Sunt et *barditum* pro *barritum* legunt, acit. de mor. Germ. l. 3. c. 1. huius carminis seu clamoris res fuerint *Bardi*, sacerdotes Consule Veget. l. 3. de re . c. 18. Ammian. de Germ. 26. et 31. Cluuer. et Car. de ino in Lex. milit. ad hanc

VM. (1) Hispanis *Barrio*, Ar- , *Barri*, quibus ita appella- aedium ac domorum extra vr- et ad suburbana quaedam con- . In Prouinciae vero Comitatu *ium* vocant eum aedium nume- qui muris includitur. Vetus a apud Sandouallium de Prae- de Clavijo pag. 224. *Era* 987. *a exiuit de mari, et incendit as vrbes et villas, et homines, ias, et in ipso mare primas in- , et in Zamora vnum barrium, Carrione, et in castro Xeriz, et Burgos centum casas, etc.* Charta panica aerae 1140. apud Anton. Yepez in Chron. Ord. S. Bened. 6. *Et damus vobis illum bar- ante illa porta quae respicit ad flumen in parte sinistra, vt po- tis illum post parte vestra: et fiat rum barrium illum ad domum S. riae, et vestrum vestrisque successo- s.* Charta ann. 1236. ex Archi- Massil. *In redditibus hospitiorum ariae ciuitatis Massiliae sitis in que barium.* BARRIVM et RIVM, saepius pro muris ciuita- vsurpantur. Statuta Arelat. MSS. . 107. *De muro seu barrio commu-* . Art. 145. *Planum sicut protendi-tur a barrio communi vsque ad ortum Iacaris*. Charta ann. 1212. ex paruo Chartul. S. Victoris Massil. *Tota curtis vsque ad barium eiusdem castri*.

† BARRIVS, vt *Barrium*, in Pacto Ms. ann. 1292. et in Libertat. villae Montis alb. a. 1322.

BARRIZARE. Ioan. de Ianua, *Scurrilitas, leccacitas, turpitudo, luxuriosa verba, quae vulgariter barrizare dicuntur, et dicitur a stultis curialitas.* f. *barrizatae*. † A voce *barrium* vt videtur, quod ad *barria* scurrae, lenones, hominesque infimae plebis, vt plurimum, habitant.

BARROARIVS, V. *Baroarius*.

BARROCHIA, mendose, vt videtur, pro *Parrochia*. Charta Emmonis Episc. Senon. ann. 3. regni Clotharii Regis apud Mabill. saec. 3. part. 2. pag. 614. *Ad quodcumque de eodem monasterio, sicut* (l. siue) *de barochiis aut caeteris maneriis causa audeat donare vel auferre*.

† BARROCHIANVS, pro *parrochianus*, in Obituar. eccles. Lingon.

BARROI, *id est, liber*, Papiae. V. *Baro*.

† BARROTA, carri seu plaustri genus, eiusque onus, Gall. *Barrote*. Terrear. Belliioc. Ms.

† BARROTIVM, idem, in Stat. Placent. l. 4. V. *Barocia* et mox

BARROTVM, plaustrum, *Barrot* vel *Barreau*, plerisque Galliae Prouinciis, aliis *Tombereau*. Computa Dalphin. Graisiuod. fol. 56. *Item computat quod deliberauit pro 17. barrotis factis in Castellania sua mandato litteratorio domini nostri Dalphini quondam, et ductis vt dicit in caualgatis domini pro ingeniis et aliis praeparamentis guerrae portandis - - - 25. libras*.

BARROYER, V. *Barrare*.

BARRVM. (1) V. *Barra* 4. (2) † Vt *Barrium*, pro muro, in Ch. Ms. an. 1370. (3) *Barrum* apud veteres Gallos portum significasse, quod portus *barris* seu repagulis claudi solet, auctor est Vales. in Notit Gall. pag. 75.

BARRVS. (1) Forte pro *Barro*, cancelli, repagula, apud Rymer. tom. 13. p.

13. p. 334. *Quandam placeam ſiue peciam terrae - - jacentem - - extra barros noui templi Londiniae, etc.* Carmen de varia fortuna Erneſti Bauariae Ducis apud Marten. to. 3. Anecd. col. 341.

Vt Dux intento pertranſit omnia viſu.
Cernit in obryzo ſpingis ludentibus auro:
Ecce thorema nitens, cuius candens ametyſtus
Sedit ad effigies, pluteo fulgenti berillo,
Puluilli ſuper hanc gemini, raraeque Mineruae,
Sternebant, et pelliciae veſtis Magalinae,
Cuius ſeſquipedem cingebat brattea limbum,
Ante pedes barro lucens orcheſtra vetuſto
Stabat, etc.

(2) BARRVS, Papiae, *rufus, niger.* Gloſſar. MS. San-Germ. n. 501. *Barus, rufus, niger.* Legendum *Burrus*, Gloſſ. Lat. Graec. *Burrum*, ξυνθὸν, πυῤῥὸν. (3) † Deceptor, impoſtor, Ital. *Baro*, in Stat. crimin. Riperiae cap. 168. V. *Baralator.*

BARRVVM, tributi genus, forte idem quod ad *barras* ſeu portus vrbium praeſtatur. Charta Rainardi Senonenſis Comitis ann. 1164. ex Tabular. Sangerman. *Nullus iudex publicus - - ad freda aut tributa exigenda - - aut manſiones vel paratas faciendas, vel teloneos tollendos, aut rotaticum, vel pedaticum, - - aut barrum, aut raptum vel incendium, ſeu aliquam retributionem etc.*

BARSCALCVS. Annotatio Arnonis Epiſcopi apud Caniſ. tom. 1. Antiq. lect. pag. 486 *Tradidit memoratus Dux in pago Opinger villam nuncupatam Opinga, in qua ſunt manſi 20. inter barſcalcos et ſeruos, et inter veſtitos et apſos, cum campis, pratis, ſiluis, etc* Ibid. p. 491. *Item de Eccleſiis et parrochialibus, quas in beneficium pertinent, et de barſcalcis vna cum ſeruis, ſiue de eorum territorio dotatae ſint.* Alibi: *Et in ea manſos 60. inter veſtitos et apſos, et inter exercitales et barſcalcos cum omnibus appenditiis.* Charta Ludouici Regis ann. 892. in Metropoli Salisburg. tom. 1. pag. 130. *Cum curtibus et caſis aliiſque aedificiis, familiis, vtriuſque ſexus mancipiis, parſchalcis, ſinduuannis, hengiſtuotu, cenſibus, etc.* Charta Ottonis Mag. ann. 950. pro Eccleſia Ratisbon. ap. Meibomium: *Cum - - ſiluis, aquis, piſcationibus, manſionariis, barſchalkis, aureariis, brunneariis. etc.* Charta an. 1107. in Metropoli Salisburg. tom. 2. pag. 131. *Notificamus qualiter duae ſorores conterinae, - - ſub libera parſchalcorum conditione conſtitutae, praedium ſuum - - delegauerunt, etc.* Ita promiſcue *Barchalci* et *Parſchalci* dicuntur in Chartis Germanicis in eadem Metropoli. Vide tom. 2. pag. 179. *Manſi* vero *barſchalci*, videntur eſſe *colonorum liberorum*, diuerſi a *manſis ſeruorum*, ſeu qui a ſeruis coluntur. Vox deducta a *Bar*, vel *Baro*, id eſt, homo liber, et *Scalk*, ſeruus: quaſi *Barſcalci* fuerint homines mediae conditionis inter liberos et ſeruos, vel Baronum ſerui. † *Barſchalcorum* conditio aperte declaratur in Ch. ann. 825 apud Meichelbec. t. 2. Hiſt. Friſing. pag. 255. *Iſti ſunt liberi homines, qui dicuntur Barſcalci, qui - - eccleſiaſticam acceperunt terram; de ipſa terra condixerunt facere ſeruitium, - - arant dies III. tribus temporibus in anno, et ſecant tres dies etc.* Erant ergo coloni liberi, certis nihilominus addicti ſeruitiis, ſed ex conuentione; quod apte reſpondet vocis etymo.

† BART, vox vulgaris Gallica, caementarius lapis, vel ſternendo ſolo aptus, in Ch. Mſ. a. 1324.

BARTA, ſyluae ſpecies. Charta anni 1238. in Regeſto Toloſano Camerae Comput. Pariſ. fol. 43. *Terras cultas et incultas, videlicet et boſcos et bartas, domos et caſales, aedificia et baſtimenta, etc.* Occurrit ibi non ſemel fol. 46. 53. etc. ſimili verborum tenore. Charta alia anni 1300. *Habebat dictus Rex in loco vocato ad Nemus Mauis 72. Cartonatas bartae, ſeu brugaſſae, quae fuit aeſtimata valere*

anni

quasi rediens, etc. Charta Augerii de Marsa Rotunda facta Verano Abbati Floriacensi ann. 1080. *Concedo a die praesenti - - ipsi Patri monachorum et fratribus sibi deseruientibus in loco Regulae - - quidquid visus sum habere de guilleragas cum terris et barta, hoc est, silua, etc.* *) *Barta* est a Germ. voce Bar, nudus, apparens, et terram seu syluam denotat arboribus carentem, German. eine Blösse. Et Gallicam *Barte* olim idem denotasse, scilicet siluulam, seu terram arbustis, sed non arboribus consitam, Carpentarius auctor est.

† BARTASSA, idem vt videtur, ac *Barta*. Ch. Mſ. a. 1361. *Seruire tenetur III. denarios Tolosanos pro quadam petia bartassae.*

† BARTAVELLA, vt *vertevella*, pessuli caudati annulus, Wirbel. Consuetud. Mſ. Monast. S Crucis Burdigal.

† BARTERIVM, instrumenti soni genus. Murat. tom. 16. pag. 917. *Conducta fuit ad lupanar - - - cum tamburris et barteriis.* V. *Barto.*

† BARTHOLOMISTAE, ita appellabantur fautores Vrbani PP. VI. qui *Bartholomaeus Prignani* vocabatur. Lit. remiss. a. 1389.

BARTO, *Genus organi*, in Gloss. Isidori, f. *Barbiton.* *) Ab antiquo *barra*, sonare, clamare, V. *Barritus.* Schalmey oder Schallmey, *parda*, in Vocabul. a. 1482.

BARTON, *praedium Dominicum*, vel terrae quas vocant *Dominicales*, hoc est, quas in distributione manerii dominus non elocauit haereditarie, sed alendae familiae suae causa propriis manibus reseruauit; *Dominicum*, Gall. *Domaine.* Vox in Deuonia, loquit Spelmannus, et plaga Angliae Occidentali bene nota.

† BARVDERIVS, ficarius, sceleratus, praedo, in Stat. Vercell. l. 4. p. 115. V. *Berroerius.*

† BARVERIVS, apparitor, accensus, in iisdem Stat. l. 2. pag. 47. V. *Berroerius.*

BARVLA, parua taenia, in Chartis eccleſ. Anic. V. *Barra 6.*

BARVLAS. Glossae Isonis Magistri ad Prudentium: *Infans*, *Barulas.*

BARVLI, vel *Carbunculi*, morbus equorum, in eorum tergo, ex superfluitate sanguinis vel humoris, de quo Iordanus Risus Calaber MS. lib. 2. de Medicaminibus equorum. † Et hominum morbus est. Glossar. med. Simon. Ianuens. *Baruli vocantur pustulae, quae apparent in facie maxime iuuenum, quae Vontes dicuntur.*

BARVNCVLVS, *paruus baro.* Glossar. MS. Montis S. Eligii Atrebat. Alia notione V. *Barbo 2.*

BARVO, V. *Barbo.*

BARVS, Gloss. Lat. Graec. *Barus*, *burrus*, πυῤῥός. V. *Baro*, et *Barrus.*

† BARVTELLARE, cribrare, cribro farinam secernere. Comput. a. 1482. inter Probat. tom. 4. Hist. Nem. pag. 17.

BARVTELLVM, cribrum quo excernitur farina, Occitanis *Barutelliere.* Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. *Barutellum*, *Belutel* V. *Bultellus.*

BARVTELLVS, dolium, Massiliensibus *Barucheaulx.* Statuta MSS. Card. Triuultii an. 1531. ex Archiuis S. Victoris Massil. *Item Conuentui et cellerariae de Barutellis quoties opus fuerit, etc.*

BARYPYCNVS, MELOPYCNVS, et OXYPYCNVS, voces Graecae originis, quae in *Breuiariis* Parif. Lexov. aliisque occurrunt ad designandas varias cantus modulationes, *Barypycnus* autem est species cantus minoris, apud musicos praesertim cantus plani, qui scilicet desinit per tertiam minorem inuersam; *Melopycnus* contra per tertiam minorem rectam. Atque haec quidem musicis.

† BASA, sagma, fascis, mendose pro *bala*, in Lit. Phil. VI. a. 1334. Mſ. V. *Baula.*

BASACHIA, culcitra straminea, Gall. *Pailasse.* Informationes Massil. pro passagio transmarino ex Cod. MS. Sangerm. *Item pro tribus equis vnam basachiam de V. cannis plenam paleis.* V. *Bassacha.*

† BASALARDVS, BASELARDVS, ensis breuis species, genus pugionis vel ficae, Gall. ol. *Baselaire*, nunc *Coutelas.* Ch. Mſ. an. 1356. *Traxit magnum baselardum seu cutellum.* Alia a. 1399. *Portanti - - quendam*

 base-

baselardum in zona. BASELLARIVS, in Ch. Ms. an. 1397. BASILLARDVS, ap. Io. Blackmann. de Virtut. Henr. VI. p. 291. BASOLARDVS, in Ch. Ms. ann. 1387. BASALARIA, in Ch. Ms. an. 1380. V. *Bazalardus.*

BASAN, V. *Basanus.*

BASANITES, *genus marmoris ferrei coloris, sine duritia, vnde et nomen ei datum est. Inuenitur in Aegypto et Aethiopia*, Isidoro lib. 16. Orig. cap. 5. Idem quod *Basaltes* Plinio, cui *Basanites* lapis est, vnde fiunt cotes.

BASANIVM, aluta, Gall. *Basane.* Charta Petri Parisiorum Episcopi an. 1218. apud Sammarthanos: *Capam viridem et duo tapeta parua de Hispania, quae sunt in capella nostra, et tres quarellos, vnum de corio deauratum, et duas operatos ad basanium nostrum.*

*) BASANVS, princeps, apud Sicambros, teste Trithemio: *Sicambri regem suum Basan siue Basanum solent appellare.* Forte a bas, optimus, vnde etiam Graecorum *βασιλευς, a βασι,* optimus, et λαος, populus.

BASARIDES, *baccae vberes.* Gloss. vet. MS. San-Germ. n. 501.

† BASCANIA, *fascinatio. Item ridicularia a fabris ferrariis ante fornaculam appendi solita, inuidiae auertendi gratia.* Laur. in Amalth. ex Cael. Rhodig.

BASCAVDAE, veteri Interpreti Iuuenalis Sat. 12. v. 46. *Vasa, vbi calices lauabantur, cacabus.* Papias: *Bascaudae, conchae aereae, genera vasorum.* Vox vetus Gallica, quam etiamnum retinent Cambro-Britanni, qui prisca Gallorum lingua loqui creduntur: est enim iis *Basgawd* et *Basged*, sporta, cophinus, corbis, canistrum; nam vocem Britannicam esse testatur Martialis:

Barbara de pictis venit Bascauda Britannis.

Mascauda in MSS. Codd. Iuuenalis legi scribit Petrus Pithoeus, pro *Bascauda.* Vetus Gloss. *Macusta, βαύκη.* Vbi recte *Mascauda* emendat Salmasius. *) Boxhorn. in Lex. Cambro-Britt. compositum credit ex wasschell, et Köt, Kaut, Cawd, quod generatim receptaculum hominum et rerum notat.

BASCHALCVS, V. *Barscalcus.*

† BASCHEA, basilica, ecclesia. Ch. a. 845. in Append. ad Marc. Hispan. p. 781. V. *Basilica.*

† BASCLACERIVS, aleator, V. mox

† BASCDACIA, aleatorium, Ital. *Bisca.* Stat. Vercell. l. 3. p. 83. 84. V. *Bisclanzia.*

† BASCLARIVS, pugio, sica, in Stat. Mant. l. 1. c. 112. V. *Basalardus.*

BASCLI, BASCVLI, praedones, ruptarii, ex Vasconia, cuius incolae *Basques*, id est, *Vascones*, appellantur, apud Turpinum cap. 7. Siluester Giraldus lib. 2. de Expugnat. Hibern. cap. 7. *Vrbs Baonensis, quam hodie nostra continet Gasconia, Basconiae caput est, vnde Hibernenses prouenerant.* Adde Topogr. Hibern. dist. 3. cap. 8. Nicolaus Triuettus an. 1239. *Terra Basclorum, cuius caput est ciuitas Baiona.* Rob. de Monte an. 1179. *Quidam Bascli, et Nauarrenses, et Brebenzones, venerunt ad vrbem Burdegalensem, et illam vastauerunt.* Chronicon S. Stephani Lemouic. an. 1204. *Ioannes Episcopus Lemouiensis - - obsedit Nobiliacum in quo se incluserunt quamplures Bascli et Ruptarii, qui populum et terram vastabant.* Eadem refert Chronicon breue S. Martialis Lemov. sed ad ann. 1202. inter fragmenta Histor. MSS. Stephanot. to. 1. BASCVLI, in Chronico Vosiensi cap. 69. et 73. vt et apud Stephanum Tornacensem Epist. 90. Rymer. to. 5. pag. 429. col. *In partibus Vasconiae quaedam inualuit periculosa dissentio, inter homines et habitatores ciuitatis nostrae Baionae ex vna parte, et subditos nostros Basculos de Labourde et partium adiacentium ex alia. Qui quidem Basculi homines dictae ciuitatis hostiliter persequuntur quosdam bonis suis spoliando, et redemptiones ab eis capiendo.* Vide Varronem lib. 2. de Re rustica cap. 2. de Re rustica cap. 10. BASCVLONES, apud Catellum in Hist. Comitum Tolosae pag. 246.

et

et BASCLONES dicuntur in Concilio Auenionensi an. 1209. cap. 7. vbi perinde ac haeretici, cum Aragonibus, Brabanzonibus, caeterisque ruptariis et raptoribus excommunicantur; quod antea etiam statuerat Alexander III. PP. in Lateranensi Concilio can. 27.

BASCVLI, V. *Bascli.*

BASCVVM, pro *pascuum*, *Paturage*, in Ch. a. 1206. inter Instrum. Hist. Meld. to. 2. p. 97.

BASELARDVS, V. *Basalardus.*

BASELVS, *Baselum.* Papias: *Baselus dicitur corrupte, is est enim faselus, i. genus nauis.* Papias MS. Ecclesiae Bituric. *Baselus.* Alter Papias: *Faselus, Nauicula, quam corrupte dicimus Baselum.* Gloss. MS. Eccl. Paris. nunc S. Germani n. 501. habet: *Baselum, corrupte dicimus ipse est faselum, genus nauigii, de quo Vergilius, pictisque faselis.* Tullius habet, *Faselus* quod nauigii genus Galli dicunt, *Felouque*, *Galiote*, *Brigantin.*

BASELLA, *parua basis.* Palladius lib. I. de Re rust. cap. 18. de cella vinaria: *Medium spatium cupis deputabitur, quas ne ambulacra prohibeant, basellis altioribus impositas - - possumus collocare.*

BASELLARIVS, V. *Basalardus.*

BASIA IVVENVM. Charta Communiae S. Ioannis Angeriacensis ann. [illegible]4. *Concedimus etiam haeredibusque eorum, vt ad libitum suum puellas et filias suas nuptui tradere et iuuenes vxorare, et basia iuuenum et puellarum semper habere sine aliqua contradictione libere liceat.* † Quae facile emendantur ex Ch. Alienorae reg. Angliae an. 1199. vbi pro *basia* legitur *ballia*, aperto sensu, nempe pro tutela.

BASIANI, haeretici, de quibus Facundus Hermianensis lib. 8. cap. 7. vbi videndus Sirmondus.

BASIARE, osculari. BASIARE REGVM GENV. Hic quidem obtinuerat mos, vt proceres Regem allocuturi eius pedes prius deoscularentur; genu autem iis osculandum fortasse concessum est qui praestantioris erant dignitatis; quemadmodum nunc Cardinales qui genu, alii vero pedes Romani Pontificis deosculantur. Ermoldi Nigelli carmen elegiacum pro Ludouico lib. 3. apud Murator. tom. 2. part. 2. col. 48.

BASIDEM, pro *basim*, dixit Fortunatus lib. 8. Poëm. 14. *Baside* pro *Basi*, in vita S. Maxentii Abbatis tom. 5. Iunii pag. 173.

BASILECVS, Sanctus sub cuius inuocatione *Basilica* dicata est. Mabillon. tom. 4. veterum Analect. pag. 247. ex formulis Andegav. *Nec vllum obsequium heredum ac proheredum meorum te quicquam redebere cognuscas, nisi sub defensioni sancti Basileci domini illius praebeas obsequium non requiratur.* Antiquit. San-Dionysianae apud Doubletum pag. 687. *Basileci sui domini Dionysii.* † Forte pro *basiloecus*, ex voce fictitia Graeca *βασιλοικος*, quasi regia domus.

BASILEVS, rex, ex Graec. *βασιλευς.* Gloss. Aelfrici Saxonicum *Basileus*, *Kyning*, i. rex. Ingulfus: *Totius Occidui climatis orbis terrae Basileus.* Fortunatus in Vita S. Medardi cap. 9. Hanc porro *Basilei* appellationem videntur sibi prae caeteris arrogasse veteres Angliae Reges. Nam Edgarus, qui in Chartae initio, quae habetur tom. I. Monastici Anglic. pag. 65. *se Magnae Britanniae praesidere* ait; hanc vero ita claudit: *Ego Edgar totius Albionis Basileus - - confirmaui.* Ita passim ipse et alii. BASILEI, seu *Βασιλεῖς* titulum Imperatores Byzantini nulli alii Principi praeterquam sibi competere persuasum habebant, caeteros *Ῥῆγας* seu Reges appellantes, Gesta Innocentii III. PP. pag. 117. de Ioannicio Rege Bulgariae: *Ipse praeterea coronam regni legitime receperat a summo Pontifice; sed ipse qui se appellabat Constantinopolitanum Basilea, coronam imperii temere vsurpauerat a se ipso, etc.* Hunc tamen Bulgarorum Regi detulere, quem *Βασιλέα* dicebant, cuius etiam Legatos, caeterarum gentium Legatis praeponebant, vt est apud Luitprandum in Legatione, vbi meminit *Petri Bulgarorum Vasilei.* Vide Scylitzem pag. 623.

3. Eumdem etiam titulum Carolo
tribuere Legati Nicephori Imperatoris an. 812. Annales Franc. *Mo-suo Laudes ei dixerunt, Imperato-m eum et Basilenm appellantes.* Quo co Eginhardus habet Βασιλέα. inc postmodum appellationem indere Caroli successoribus iidem iperatores: qua de re lepidam intuit expostulationem Ludouicus II. ip. aduersus Macedonem, in eius istola, quam descripsit Baronius . 871. n. 57. Vide quae in hanc ntentiam adnotauit Cangius ad exiadem pag. 236. et ad Ioinuiln pag. 316.

ILIAEON, libri seu collectio Imrialium Constitutionum ab Imperoris Iustiniani temporibus, cuius llectionis authores Basilius Mace-, Constantinus filius et Leo Phiophus. Vide Cuiacium lib. 18. Obuat. cap. 36.

LICA. (1) Aedes sacra, templum, clesia. Gloss. MS. Eccles. Paris. ex doro: *Basilicae prius vocabantur Ren habitacula, vnde et nomen habent Nunc autem ideo diuina templa silicae nominantur, quia ibi Regi ninm Deo cultus et sacrificia offetur.* Adde Amalarium lib. 3. de cles. offic. cap. 2. Honorium August. lib. 1. cap. 127. Canones Hibern. . 42. cap. 26. Ioachimum Vadiam lib. 2. de Colleg. et Monaster. 5. 92. Stephanum Durantum de ibus Eccles. lib. 1. cap. 1. num. et seqq. Baron. ad Martyrol. Rom. Augusti, Adr. Valesium lib. de ilicis, etc. Caeterum non assenar Cangius viris doctis, qui *basis* appellari aedes nondum conratas volunt. Altera lis fuit ineruditos viros Valesium, et Lauium, de qua haec habet Mabillois tom. 2. Operum posthumorum 5. 355. de Antiquitatibus S. Dionii: *Optime probatum fuit,* inquit, *D. Valesio in sua contra D. de Laude Basilicis dissertatione, Basili sexto et septimo saeculo apud Galsemper significasse Monachorum Eciam; cathedrales et parrochiales clesias appellatas fuisse Ecclesias.* Haec billonius qui pag. 357. hunc addit locum vitae S. Bathildis ab auctore coaeuo scriptae: *Clothildis quoque in honorem S. Petri Basilicam, vbi religio monastici ordinis vigeret, Parisiis fecit.* Quae Basilica nunc S. Genovefae nuncupatur. BASILICA ECCLESIAE, in Annal. Bened. t. 4. pag. 248. *Rex itaque* (Robertus) *gaudens Ecclesiae Basilicam intrat.* Acta SS. Bened. saec. 5. pag. 98. BASILICA AVREA, dicta Basilica Lateranensis, seu Saluatoris, Romae, quae a conditore dicta est *Constantiniana*, et propter excellentem illius structuram et ornamenta, *Aurea.* Vide Gregor. M. lib. 2. Epist. in Praefat. Anastasium in S. Siluestro, Panvinium, etc. BASILICAM SCINDERE, mortuum in Basilica sepelire, humare. Spicil. Acher. tom. 9. pag. 40. in Canon. Hibern. cap. XXVI. (2) BASILICAE appellatae aediculae quaedam, quas Franci veteres magnatum tumulis imponebant, quod formam basilicarum seu aedium sacrarum referrent. Nam aliorum inferioris conditionis hominum sepulcris aut *tumba* aut *porticulus* tantum superponebatur. Id colligitur potissimum ex Lege Salica tit. 58. §. 3. 4. et 5. vbi, qui *tumbam* aut *porticulum super hominem mortuum exspoliauerit - - solidus 5. Si quis vero basilicam super hominem mortuum expoliauerit, 30. solidis culpabilis iudicatur.* Ex quibus satis patet *Basilicas* tumulos magnatum spectasse, quarum etiam mentio est in tit. 71. vbi agitur de mulcta illius, qui *basilicam voluntario ordine aut fortasse per negligentiam incenderit.* Vnde eruunt viri docti eiusmodi basilicas ligneas fuisse, proindeque incendiis obnoxias. (3) † Altare. Ch. Caroli V. ann. 1370. in Bibl. reg. *Vnum cereum ardens - - - coram altari seu basilica ipsius S. Anthonii.*

BASILICANVS, *Palatinus vel etiam Ecclesiasticus*, Ioanni de Ianua et Glossar. MS. Montis S. Eligii Atrebat. Vgutio: *Basilicani, proprie dicuntur qui habitant iuxta basilicam, et sub alis eius.* Gloss. Lat. Gall. *Basilicanus, Ecclesiastic.*

BASILICARIS, dicta olim vna ex portis vrbis Remensis, *quae Collectitia* (melius *Collatitia*) *ante vocabatur, scilicet a conferendis mercibus; nunc autem Basilicaris dicitur, eo quod circa se basilicis dudum prae caeteris portis abundasse feratur: siue quod euntibus ad Basilicas in vico almi Remigii consistentes peruia fuerit.* Ita Vita S. Guntberti Mart. n. 3. Hodie appellatur *la Porte Bazée*, quae primum *Baseille* dicta est.

BASILICARIVS. (1) Clericus, qui in *Basilica* seu aede sacra, Papae, Episcopo, aut Sacerdoti sacra facienti ministrat. Isidorus Hispal. Epistola ad Ludefredum Episcopum Cordubensem: *Basilicarios ipse* (Primicerius) *constituat, et matriculas ipse dispenset.* Ceremoniale Cencii Camerarii apud Baron. an. 1191. Clemens IV. PP. apud Rainaldum an. 1311. num. 13. Act. SS. Iulii tom. 3. pag. 340. vbi *Basilicarius* idem videtur, qui Aeditimus, Sacrista. (2) BASILICARIVS, vel BASILICIARIVS, *μαλακός, ἀγοραῖος*, in Gloss. Lat. Graec. vitiligator, litigator, qui fora frequentat. Supplem. vero Antiquarii: *Sordidus, vilis, forensis.* V. Casaubonum ad Theophr. Characteres pag. 176.

BASILICVLA, parua ecclesia, capella apud Auitum Viennens. ep. 6.

BASILICVS. In Concilio VIII. Actione I. ex versione Anastasii ita quidam subscribit: *Ego ille Basilicus - - subscripsi.* Vbi idem Anastasius: *Basilicus Graece dicitur Imperialis natura, aut Exspatharii Imperialis, aut vlterius dignitatis. Imperiales homines fuerunt, qui rogati testimonii sui scripto et adstipulatione chirographa sigillatim roborauerunt.* Sed errat toto coelo; sunt enim Grecis *Βασιλικοὶ*, iidem qui *Mandatores*, qui Imperatorum mandata perferebant.

BASILIDES, *Palatinus homo, ἀνὴρ τῆς βασιλίδος, i. de aula regia*, in Gloss. Isidori.

† BASILIGERONTICON, *id est ludus senioris regis.* Ita inscribitur Codex Ms. Coelestin. Ambian. nunc editus sub titulo *Compendium in Job*, autore Petro Blesensi.

† BASILIOVNIVM, vt *basilica* 2. Vet. Inscriptio ex museo quondam Iac. de Bary: *Isidi puell - - iussu deini - - Fabia L. F. Faniana auia in honorem auitae neptis piissimae ex arg. P. CX. HS. Item ornamenta in basilionnio ei margarita N. VI. Zmaragdi duo, cylindri N. VII. gemma etc.*

BASILISCVS. Guillelmus Bibliothecarius in Stephano VI. pag. 237. *Fecit in Ecclesia Domini Saluatoris - - - vela serica de blattin Bisantea quatuor in circuitu altaris maioris, duo ex his aquilata, et duo de Basilisci, ornata in circuitu de oluvero.* Id est, serpentium vel potius Regulorum, (auium, quas Gracci *βασιλίσκους* dicunt) figuris exornata.

BASILISSA. Gloss. MS. San-German. *Basilissa, Imperatrix.* Gloss. Lat. MS. Regium: *Basilla, Regina. Basilissam* Angliae Reginam vocat quidam Monachus in Epistola praefixa Glossario Aelfrici, quia Reges Angliae *Basileos* sese vulgo inscribebant, vti supra obseruatum.

BASILIVS, *primus.* Vetus Glossarium San-German. n. 501.

BASILLA, *regina.* Papias et Glossarium San-German. n. 501. V. *Basilissa.*

BASILLARDVS, V. *Basalardus.*

BASINDVCA. Charta Rogerii I. Regis Siciliae apud Vghellum tom. 9. pag. 675. *Licentia et potestate recipere aquam libere a flumine Sleti pro faciendis molendinis basinducis, et casale corio, cum tenementis suis, etc.* † Legendum forte *Batindutis* vel quid simile. V. *Batitorium.*

BASINETVM, cassis in modum *Bacini.* V. *Bacinetum.*

BASKETTVM, ab Anglico *Basket*, corbis, calathus, apud Rymerum tom. 11. pag. 453. *Cum bonis, jocalibus, auro, argento monetato et non monetato, bogeis, baskettis, manticis, fardellis, etc.* V. *Bascaudae.*

BASMETTVM, apud eumdem Rymer. tom. 5. pag. 384. col. A. vbi de naue capta cum mercimoniis, *triginta paribus platarum, basmettorum, pisanorum,*

norum, etc. Legendum eſt *Baſinetorum.*

BASOLARDVS, V. *Baſalardus.*

BASSA. (1) Nomen dignitatis apud Turcas notiſſimae, Praefectus vrbis vel prouinciae, noſtris *Bacha*, melius tamen *Baſſa.* Ludewig. Reliq. MSS. tom. 6. pag. 302. Et pag. 304. Vide Briot. Hiſt. Imperii Otoman. lib. 1. cap. 4. (2) Ouis pinguis, Vide *Baſſus* 1. (3) BASSA CVRTIS, chors, vel cohors, Gall. *Baſſe-cour.* Acta SS. Aprilis tom. 1. pag. 151. V. *Curtis.*

BASSACHA, culcitra ſtraminea, Prouincialibus *Baſſagne*, Gall. *Paillaſſe.* Inſtrum. an. 1342. ex Archiuis S. Victoris Maſſil. *Apud cameram capellani lectum vnum de Baſſacha.* V. *Baſachia.* † BASSAGHIA, in Ch. an. 1500. inter Probat. to. 3. Hiſt. Lothar. p. 331.

BASSALLVS, pro *Vaſallus.* Diploma Ludouici Imp. apud Ignotum Caſinenſem cap. 6. Spicil. Acher. to. 5. In Chronico Piſcarienſi. V. *Vaſſi.*

BASSARE, deprimere. Io. Gerſon. l. 3. de imitat. Chriſti c. 46. V. *Baſſus.*

BASSARIS, *idis, a Baſſan, pinguedo, ouis pinguis, et ſunt baſſarides vaccae mulſariae, uberes; Baſſarides etiam ſacerdotiſſae Bacchi.* Gloſſar. MS. Montis S. Eligii Atrebat. Vide *Baſſus* 1.

BASSATVM, *terrae hiatus*, in Gloſſ. Iſid. Excerpta Pithoei corrupte, *Baſtana*, pro *Baſſatum.* V. *Baſſus.*

BASSE. (1) Kennet. in Gloſſario ad calcem Antiquit. Ambroſden. vocem hanc ſic reddit: *A collar for carthorſes made of flags*, hoc eſt, collare curilium equorum ex gladiolis ſeu xiphiis contextum: potius videtur eſſe genus ephippii vilioris, cui inſident aurigae, quod alii *Baſtam* vel *Baſtum* vocant. Computus Richardi Parentyn Prioris de Burceſter in Antiquit. Ambroſden. pag. 574. *Et in tribus coleris, vno baſſe, cum tribus capiſtris emptis apud Sterisbrugge hoc anno V. ſol. X. den. ob.* Quod in opinionis ſuae confirmationem affert Kennettus, noſtram adſtruit. Puluinus, inquit, e gladiolis, quo in flectendis genibus vtuntur in Eccleſiis appellant *Baſſe.* Quis enim non videat maiorem eſſe puluini cum ephippio, quam cum collari cognationem? (2) BASSE, aduerb. ſubmiſſa voce, in antiquo Ceremoniali B. Mariae Deauratae. † BASSE SEDERE, in infimis gradibus, apud Ant. de Butrio. V. etiam *Altus.*

BASSERE, *deponere.* Gloſſar. MS. Monaſt. S. Andreae Auenionenſis. V. *Baſſus* 1.

BASSETVM a *Baſſus*, vt videtur, humilis menſa. Acta SS. Maii tom. 4 pag. 554. in Proceſſu de vita S. Yuonis: *Et plures alios pauperes, quos ad terram ſedere faciebat, et ſuper vnum baſſetum mappam ponebat ſeu extendebat.* † Gallis olim *Baſſet. Vne petite table appellée Baſſet*, in Ch. Mſ. a. 1399.

BASSIA, latrina. V. *Bacia.*

† BASSIARE, demittere, deponere, in Ch. Mſ. an. 1396. V. *Baſſare.*

† BASSIATOR, *baſtorum* ſeu clitellarum opifex, Gall. *Batier*, in Ch. Mſ. a. 1469.

BASSIGNETVM, caſſis quae figuram refert *Baſſini*, apud Martene tom. 1. Anecd. p. 1305. V. *Bacinetum.*

BASSILE, peluis, Gall. *Baſſin.* Charta an. 1336. ex Tabular. Epiſc. Maſſil.

BASSILITAS, *παχύτης.* Vetus Gloſſar. Lat. Graec. i. *Craſſities.* V. *Baſſus* 1.

BASSILLARDVS, pugio, vel ſica. Catholicon: *Baſelard, clunabulum.* Ita recte reponit, pro *clinabulum*, Somnerus ex Iſidoro et Turnebo lib. 19. Adv. cap. 32. Henr. Knyghton. lib. 5. *Arrepto baſillardo, tranſfixit Iack Straw in gutture.* Et mox: *Cum alio baſillardo penetrauit latera eius.* Item pag. 2731. V. *Baſalardus.*

† BASSINA. (1) Peluis, *Baſſinus*, in Inuent. Mſ. a. 1379. (2) Ius percipiendi tantum ſolis, frumenti, aut alius rei, quantum *Baſſina* continetur, i. q. *Bacinagium.* Ch. Mſ. an. 1311.

† BASSINARIVS, BASSINERIVS, qui oblationes fidelium cum *baſſino* corro-

corrogat, iisque administrandis praeest, Germ. Beckenherr. Inuent. an. 1459. inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. pag. 308. Comput. a. 1399. ibid. p. 149.

† BASSINETVS, cassis, galea, Inuentar. Ms. a. 1379. V. *Bacinetum.*

BASSINVS. (1) Peluis, Gall. *Bassin.* Limborch. Sent. Inquisit. Tolos. pag. 359. Occurrit in Actis SS. Iunii to. 3. pag. LXXV. et apud Marten. to. 1. Anecd. col. 1523. V. *Bacinus.* (2) † Mensa *Bassinariorum*, seu peluis eorum. Inuent. an. 1459. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 308.

† BASSIS. (1) Peluis, lanx, Gall. *Bassin.* Ch. Ms. a. 1352. (2) Pro *basis*, in Pontific. antiquiss. Ms.

BASSITVDO CORDIS, id est, Pusillanimitas, apud S. Bernardum Serm. 36. *De altitudine et bassitudine cordis.*

BASSIVS, submissiori voce, apud Leibnitium tom. 1. Scriptor. Brunsvic. pag. 570. V. *Bassus.*

BASSVARIA IVMENTA, apud Petrum de Crescentiis lib. 9. de Agricult. pag. 79. vbi vetus eius Gallicus Interpres, *Jumens à bast*, clitellaria, sagmaria, aliis. V. *Basta.*

† BASSVM. (1) Pro *bastum*, clitella. Ch. Ms. a. 1325. Alia a. 1334. inter Probat. vet. Hist. monast. Trenorch. p. 246. (2) Inferior pars. Ordinat. Ms. S. Petri Aureaeuallis. V. etiam *Altus.*

† BASSVRA, depressio, Ital. *Basso.* Addit. ad Stat. Mutinae p. 48. *Secundum bassuram vel altitudinem morae et signi marmorei.*

BASSVS. (1) Depressus, imus. Ital. *Basso*, Gallis *Bas.* Gloss. Isid. *Bassus, crassus. Bassus, pinguis, obesus.* Papias; *Bassus, curtus, humilis.* Acta SS. Aprilis tom. 2. pag. 313. *Domus eius erat bassa et humilis.* Gloss. Gr. Lat. Παχὺς, *bassus, grossus, grassus.* Παχὺς, ὑποκυρτικῶς, *bassulus.* Παχύτης, *bassilitas.* Gloss. Lat. Graec. *Bassus*, ἔγχυλος. Ioan. de Ianua: *Bassan interpretatur pinguedo: vnde bassus, i. non altus, quia pinguedo non finit multum in altum crescere. Vnde Bassare, deponere, et inde haec Bassa, ouis pinguis.* Italis *Basso*, Gallis *Bas*, depressus, imus. Statuta Hospitalis S. Iuliani in Additam. ad Matth. Paris. pag. 164. *Solutaribus bassis, pro calceamentis vtantur.* Chron. Montis S. Agnetis cap. 1. *Locus bassus complexioni humanae nequaquam conuenit.* Chron. Windes. lib. 2. c. 26. *Ita bassus fuit in se ipso, et altus in Deo.* Regiam Maiest. lib. 4. cap. 36. §. 4. *Omnes bassiores in parentela, sunt rustici*, id est, infimi ordinis. *Bassi homines*, iidem, apud Lobinellum to. 2. Hist. Brit. pag. 1623.

BASSAE MARCHIAE HOMINES, sic dicuntur homines inferioris ordinis, quod in coetibus publicis in infimis gradibus, quos *marchias* vocabant, considerent. V. *Marchia* 2. BASSVS COLOR, V. *Color.* BASSA HORA, V. *Hora.* † BASSA MANVS, sinistra, *Basse main*, ap. Ioan. de Saintré c. 40. BASSA MENSVRA, V. *Mensura* 1. BASSA IVSTITIA, seu IVRISDICTIO, V. *Altus.* (2) Pro *Vassus.* V. *Vassi.*

BAST, idem quod mox *Basta.* Acta SS. Iunii to. 3. p. LXXXII. In Consuetudinibus et Iuribus MSS. Ecclesiae Audomarensis: *Carrea de bast* 11. *den. Summarius de bast, etc.*

BASTA, BASTVM. (1) Clitellae, Gallis *Bast*, Italis *Basto*, Germ. olim etiam Bast, Saumsattel. Gloss. vetus: *Sarma, sella quam vulgus bastum vocat, super quo componuntur sarcinae.* Gaufredus in Chronico Vosiensi cap. 3. *Asinum strauit, ea, vt rustice loquar, superposuit bastas, in quarum vna lipsanum Sancti posuit, in alia Gausbertum puerum suum recondidit.* Hic intellige, non clitellas, sed canistra e clitellis pendentia, a Graeco *βαςὸς*, fustis quo onera portantur: vnde *βαςάζειν*, pro *ferre* et *portare*, deducit Salmasius. Alii vocem effictam ex *βαςαγὴ*, de qua mox putant. (2) BASTA, in Vicecomitatu Turennensi *Baste*, in Aruernensi tractu *Bachole*, in Bituricensi *Tine*, in Aniciensi *Balaste.* Vas est ligneum circulis et duabus ansis instructum. Hinc *Iumentum deferre dicitur duas bastas vindemiae, vini, aquae, etc.* V. *Banastrum.* (3) † Vallum, septum,

ptum; Ital. *Bastia.* Stat. Mant. l. 1. c. 41. V. *Bastia.*

BASTAGA, onus ipsum, vel oneris transuectio, a *βαστάζειν*, ferre. Hesychius: *Βασταγὴ, Βάρος.* Publicola Epist. 153. inter Augustinos: *In Arcubibus, vt audiui, jurantes per daemones suos, qui ad deducendas bastagas pacti fuerint, etc.* Proprie autem vsurpatur pro onere transferendi res publicas aut priuatas Principis, in lib. 11. Cod. Theod. de Cohortalib. *Bastaga priuata*, id est, onus transuehendi res priuatas Principis, erat sub dispositione Comitis rerum priuatarum: *Praepositi bastagarum*, sub dispositione Comitis Sacrar. largit. in Notitia Imperii, et in Vita S. Parthenii Episcopi Lampsaceni n. 11.

† BASTAGIVM. (1) Oneris transuectio, quae *bastis* seu clitellis fit, Hispan. *Bastage.* Ch. Humberti Dalph. a. 1343. V. *Bastauia.* (2) Vectigal seu tributum quod pro equo *bastato*, seu clitellato praestatur, Gall. olim *Bastage.* Ch. Yuonis episc. Carnot. Ms. a. 1114.

† BASTAGVM, vt *Bastagium* 2. in Stat. Perus. p. 59.

† BASTAISSVS, baiulus, Ital. *Bastagio.* Comput. a. 1399. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 149.

BASTANA, V. *Bassatum.*

† BASTANCIVM, controuersia, contentio, lis. Ch. Ms. an. 1227. *Cum quaestio et bastancium esset, inter* etc. V. *Bestancium.*

† BASTANDA, *la conca de ramo*, in Glossar. Lat. Ital. Ms.

BASTANGARII, qui equis aut mulis res Principis aut publicas ad destinata loca deducebant, in L. 3. et 11. Cod. Th. de Murilegulis. Breuiloq. *Bastangarii secundum quosdam dicuntur quasi bestiae angariae, eo quod rusticos angariabant ad quintam bestium praestandam.* Italis *Bastagio*, est baiulus, V. *Bastaga.*

† BASTARDA, lignum quoddam. Reparat. factae in Senescal. Carcass. a. 1435. *Item pro vna pecia vocata Bastarde.* Quod aliis superaddatur forte sic dicta, vel quod maiora inter et minora ligna media sit. *) Forte idem ac Germ. Träger, id est, trabs portans superior.

† BASTARDAGIVM, ius domini in bona decedentium *Bastardorum.* Ch. Ms. a. 1312. in Bibl. reg. *Cum medietas omnium rerum et bonorum . . dicti Brandon, bastardi . . ratione successionis dicti defuncti, bastardagii et dominii dicti loci* etc.

† BASTARDELLVS, charta fugitiua, delebilis, Hispan. *Bastardelo.* Stat. ant. Florent. l. 3. c. 8. *Dictus tefus dum deponit, non scribit in bastardello, vel straccio foglio, sed illud scribere debeat in dicto libro.*

BASTARDIA. (1) Illegitima natiuitas. Aresta Pentecost. a. 1290. *Propter bastardiam sibi impositam.* Match. Paris an. 1247. (2) † Vt *Bastardagium.* Lit. Ms. Ioann. reg. Franc. a. 1350. *Hereditagia, quae per bastardiam Godeffredi regis . . . nobis obuenerunt.*

BASTARDVS, nothus, spurius, illegitimus. († Gallis olim *Bertart, Bastard.*) Vetus Charta in Tabular. Casauriensi: *Trado vobis Giso et Gerardo germanis meis bastardis quartam portionem de omnibus rebus proprietatis meae.* Adam Bremensis cap. 168. *Ecce Willelmus, cui pro obliquo sanguine cognomen est bastardus.* Ipse Guillelmus Anglorum Rex in Epist. ad Alanum Britanniae Comitem: *Ego Willelmus cognomento Bastardus. Bastardi* nomine significantur quicumque extra matrimonium nascuntur siue *nothos*, siue *spurios* dixeris. Quod nomen nihil turpe olim sonabat; nam si Germanos excipias, quibus inusum semper fuit, apud Italos, Hispanos et Francos vix aliquod discrimen erat legitimum inter et *Bastardum.* Notum est quippe *Bastardos* parentibus suis in bonis haereditariis successisse, non secus ac qui in legitimo matrimonio nati: vnde etiam cum de regni successione actum est, a portione sua minime exclusi sunt. Boxhornius a Cambro-Britannicis etymon accersit, qui vetere etiamnum, vt asserit, Gallorum et Britaneorum lingua vtuntur: *Bastard* enim spurium et nothum vocant, voce composita a *Bas*, non profundo;

dus, depressus, et *Tardd*, germinare et pullulare, salire, oriri, vt fontes: quasi dicas, qui non a profunda et antiqua nobilitate ortum deducat, sed qui nuper enatus est et germinauit. Atque inde forte *bastardos* Galli appellarunt *Fils de bas*, quasi ex infimae et humilis sortis femina genitos, et ex *inferiori contubernio* (vide in *Disparagare*), cuiusmodi sunt vt plurimum meretrices et concubinae, in Literis Philippi Ducis Burgundiae an. 1391. De aliis vocis huiusce originibus consulendi praeterea Cuiacius ad Novell. 18. Iustin. Spelmannus, Bisciola tom. 2. Horar. subcesiv. c. 9. Besoldus in Thesauro Practico, Cobarruuias in Thesauro linguae Castil. Menagius in Orig. Ital. et Gall. Kilianus, etc. Hinc ABASTARDARE, bastardum aut illegitimum pronunciare, apud Labb. to 2. Bibl. p. 739.

BASTARE. (1) Forte acu pingere, Gall. *Broder*, Hispanis *Bastidor*, *Métier de Brodeur*. Statuta Arelat. MSS. art. 53. *Et si dominus voluerit bastâri mantellum, habeat sartor pro mantello IX. den.* Ibidem: *Si dominus voluerit bastari facere super totum, habeat sartor IX. den.* (2) BASTARE, Italis *Bastare*, *esser à bastanza*, sufficere, quasi *bene stare*. Vgutio: *Sufficere*, *quod vulgo dicitur bastare*. Vide Origines Italicas V. Cl. Aegid. Menagii.

† BASTARIVS. Si opificis nomen est, vel acupictor, vel baiulus designatur, in Act. SS. t. 2. Sept. pag. 450. V. *Bastare* et *Bastasius*.

BASTASIA, nauiculae apud Dalmatas species. Lit. pro Pisanis apud Lam. in Delic. erudit. inter not. ad Hist. Sicul. Bonincont. part. 1. pag. 219. BASTASVS, in aliis ibid. p. [illegible] V. *Bastassiza*.

BASTASIVS, baiulus, a Βαστάζω, porto, baiulo, Italis *Bastagio*. Hist. Dalphin. to. 2. pag. 278. *Item, Aimoneto quae debebat bastasiis, qui portauerunt robam Domini ad galeam gr. X.* Ibidem infra: *Item, bastasiis qui portauerunt Dalphinos ad galeam gr. X. Item, cuidam bastasio, qui portauit scrineos, etc.*

BASTASSIZA, nauiculae apud Dalmatas species. Charta Capituli Soardonen. a. 1284. apud Ioannem Lucium lib. 4. de Regno Dalmatiae cap. 13. *Obligauerunt se in perpetuum facere conducere - - de lignis - - quatuor barchas, vulgariter dictas bastassizas.* V. *Bastasia*.

BASTASSVS, hospes, alienigena. Statuta Arelat. MSS. art. 98. *Et quod tempore vindemiarum non possint tabernarii locare barralia bastassis.* Antiqua versio ex Archiuis Arelat. habet: *Et ne les pourront* (leurs Barrals) *loüer en temps de vendanges à aulcun estranger.*

† BASTATORIVM, in Reg. sign. *Probus*, i. quod *Batatorium*.

BASTATVS, clitellis instructus. Acta SS. Maii to. 4. pag. 604. *Equo bastato positus. Salma bastata*, alibi. V. *Basta 1.*

† BASTAXARE, portare, baiulare, ab Ital. *Bastagio*, baiulus. Chron. Taruis. apud Murat. t. 19. p. 820. V. *Bastasius*.

† BASTAXIA, quidquid equis vel mulis cum *basto* transuehitur. Pactum a. 1398. t. 1. Cod. Ital. diplom. pag. 1122. V. *Bastagium 1.*

BASTAXIVS, idem qui *Bastasius*, Hispanis *Bastaje*. Gall. *Crocheteur*. Concil. Terracon. an. 1314. apud Marten. tom. 7. Amplis. Collect. *Bastaxii, mimi, histriones, lenones, carbonerii, fornerii, cursarii, seu piratae nisi forte contra infideles vel sagiones curiae saecularis non existant Clerici.* † De histrione seu ludio, Gallis *Bateleur* intelligendum opinatur Carpentarius.

BASTEAGIVM, V. *Bastagium 2.*

† BASTECANA, *la caneta delle donne.* Gloss. Lat. Ital. MS. V. *Basterna*.

† BASTEIARE, portare: de equo vel mulo maxime dicitur, qui *basto* onus portat. Stat. a. 1329. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. pag. 66. V. *Bastaxare*.

BASTELLVS, campanae claua ferrea, Gallis *Batail* vel *Battant*, Picardis *Batel*. Hist. Abbatiae S. Germani a Pratis pag. CXLVI. col. 2. V. *Batallum*.

† BASTENERIUS, vt *Bastenerius*, apparitor, quia *bastonum* seu virgam defert. Stat. Ms. eccl. Tullens.

BASTERIUS, *bastorum* seu clitellarum opifex, Ital. *Bastiere*, Gall. *Bastier*; in Antiquo catalogo MS. B. M. Deauratae, in quo recensentur nomina Sodalium Natiuitatis B. Mariae Virginis. † Stat. Montis-reg. p. 275. *Item statutum est, quod quilibet basterius teneatur facere formam basti asinorum pro denariis XV.*

BASTERNA, vehiculum tectum, et feminarum; lectica, gestatoria sella. Papias MS. *Basterna, vehiculum itineris mollibus stramentis compositum, quasi vesterna:* quibus verbis additur in Glossario MS. Montis S. Eligii Atrebat. *quae mollibus vestibus sternuntur et a duobus animalibus trahuntur. Ibi nobiles feminae deferuntur.* Seruius ad 8. Aeneid. *Pilenta sunt vehicula, sicut nunc basternas videmus.* Gloss. Isidori: *Basterna, tecta manualis.* Infra: *Bortanea*, (leg. *Basterna*) *tecta manualis.* Vbi emendant viri docti *tecta mannalis*, quae scilicet a *mannis* ducitur. Pro *tecta*, Gloss. MS. Ecclesiae Paris. literis Longobardicis exaratum, Vgutio, et Ioannes de Ianua *theca* habent. Certe a *duobus animalibus deportari* basternam scribit idem Isidorus l. 20. Orig. cap. 11. Vnde etiam S. Augustinus Epist. 116. *Basterna vehi* dixit. Nam lectica veterum ab hominibus gestabatur: proinde male quidam apud Isidorum emendarunt, *lectica manualis*, quasi manibus deferretur. Sed quod addit idem Isidorus, appellatam, quasi *viae sternam*, nihil prorsus sonat. Vetus Epigr. lib. 4. Epigrammatum veterum Pithoei pag. 157. basternam a binis burdonibus deferri pariter testatur:

Hanc geminis portat duplici sub robore burdo:

Omnino etiam tectam, et matronarum propriam fuisse scribit:

Aurea matronas claudit basterna pudicas.

Et infra:

Prouisum est caute ne per loca publica pergens
Fucetur visis casta marita viris.

Ita Ammianus l. 14. *Matronae complures opertis capitibus et basternis per latera ciuitatis cuncta discurrunt.*

† BASTERNUS, vt *basterna*, vehiculum tectum. Stat. datiaria Riper. c. 12.

BASTIA, BASTITA, BASTILE, castrum, turris, propugnaculum, vulgo, *Bastie*, *Bastide*, *Bastille*, quae postrema vox ab antiquis Scriptoribus Gallis pro turribus ligneis, quas in obsidione vrbium exstruebant, sumebatur. *Bastia*, a voce Gallica *bastir*, bauen. Charta Friderici II. Imp. ann. 1238. *Interdicimus ne - - castellum nouum, bastiam siue munitionem aliquam facere praesumat.* Occurrit in Historia Cortusiorum l. 6. cap. 2. l. 7. c. 7. 10. 12. l. 9. c. 6. l. 10. c. 11. apud Ioannem Villaneum passim, et apud Petrum Gerardum Patauinum l. de Ezelino tyranno, etc. *) Conf. Murat. t. 2. Antiquit. Ital. med. aeui p. 508.

† BASTICIUM, silua caedua, cuius pars quotannis caeditur, a vet. Gall. *Bateys*, eodem sensu. (German. ein Schlag; a schlagen, *battere*, *batare*, caedere.) Ch. Phil. Pulcri ann. 1301. *Chacia quam habebat in foresta de Ria et in basticiis de Villaribus.* V. *Bateicium*.

BASTIDA. (1) Idem ac *Bastia*. Charta ann. 1204. in Regesto Carcasson. Vide to. 9. Spicilegii Acheriani pag. 248. (2) Praedium rusticum cum mansione, Massiliensibus etiamnum *Bastide*. Instrum. an. 1223. ex cod. MS. D. Brunet fol. 67. recto: *Item statuerunt, quod apud bastidam Bertrandi de Clareto sit quaedam via publica.* Rymer. to. 5. pag. 620. *Et omnia deueria et proficua ad vos supra bastidam de S. Edwardo et parrochiam de Baix pertinentia.* Charta an. 1494. ex Archiuis Massil. Super duabus bastidis ac earum juribus et pertinentiis. (3) † Nude pro domus, aedificium, in Ch. Alfonsi comit. Pictav. a. 1256.

† BASTIDARE, *bastidas* exstruere, aedificare. Ch. Ms. an. 1269. V. *Bastire*.

† BASTIDENS, *bastidae* seu castri incola. Pariag. Ms. an. 1328.

† BASTIGIA, vt *Bastia*, ap. Murat. t. 20. p. 112.

† BASTILDIA. (1) Idem. Ludewig. t. 11. Reliq. Ms. p. 25. (2) Cymba, nauicula, Gall. *Bateau*. Ludewig. l. c. p. 27.

BASTILE, BASTILLAE, idem ac *Bastia*. Henr. de Knygthon lib. 5. Vtitur pluries pag. 2677. Iohannis Iperii contin. Chron. apud Marten. to. 6. Ampliss. Collect. col. 622. *Cuius in tempore bastilla, ad Anglicos in Valesia expugnandos, etc.* Roberto Goulet, *Bastilla*, in Compendio iurium et consuetud. Vniuersitat. Paris. fol. 13.

† BASTILLVS, turris, propugnaculum, munitio, idem ac *Bastia*. Elmham in vita Henr. V. apud Hearn. c. 59. p. 160.

BASTIMENTVM, ex Gallico *Bastiment*. (1) Aedificium. Tabularium Briuatense ch. 409. *Vt mittam in bastimentum ipsius mansionis centum sol.* Chartular. Aurel. fol. 48. verso: *Luco dedit Deo et S. Iohanni de Aurel. pro anima sua terram illam in qua bastimentum est quod aedificauit Geraldus.* Alia ann. 1223. ex Tabul. S. Victoris Massil. *Nec fieri permittat aliquam munitionem vel bastimentum in insula S. Genesii.* (2) † Propugnaculum, castrum, in Ch. an. [illegible]. *Aliquam munitionem vel bastimentum. Dare ad medium bastimentum* in Ch. Ms. an. 1325. dicitur, cum locus aedificationi aptus ad medietatem impensarum et redituum conceditur.

BASTINIACVM, V. *Bastonicum*.

BASTINVM, seruitutis genus, s. cum quis equos *bastis* seu sellis instructos praebere domino tenetur. Charta S. Ludouici ann. 1267. inter Priuilegia Ord. S. Iohannis Ierosf. pag. 32. *Sint liberi et quieti, de exercitu et equitatu - - - de bastinis equorum, et de omnibus venationibus, etc.*

† BASTIONARIVS, apparitor, virgarius, *Bedellus*. Stat. eccles. colleg. S. Dion. Leod. a. 1330. t. 2. Monum. sacr. antiq. pag. 446. BASTONARIVS, in Suppl. ad Miraeum. p. 624. V. *Bastonerius*.

† BASTIONVS, propugnaculum, Ital. *Bastione*, Gall. *Bastion*. Murat. t. 20. p. 893. 895.

BASTIRE, aedificare, proprie *bastias*, seu *bastitas* exstruere, Gallis, *bastir*. Epitaph. Ioann. Archiep. Viennens. ann. 1265. apud Ioannem a Bosco in Vienna: *Qui castrum bastide bastiuit.* Instrum. tomi 2. nouae Gall. Christ. col. 433. *Pro eo quod bastidam de Grandi Castro in feudo ecclesiae Agennensis construi fecerat et bastiri.* Hist. Dalphin. tom. 1. pag. 130. col. 2. V. *Bastia*.

BASTITA, Florentinis *Bastita*, idem ac *Bastia*. Chronicon Guill. de Podiolaurentii cap. 34. *In transitu ceperunt bastitam Deodati Alamanni, et munitionem quae ibi erat.* Charta Bonifacii PP. IX. ann. 1396. apud V. Cl. Fontaninum in Antiquit. Hortae pag. 434. Occurrit in Hist. Obsid. Iadrens. lib. 1. c. 24. apud Ioann. Villaneum lib. 5. c. 2. lib. 6. c. 4. Raphanum de Caresinis in Chronico Veneto pag. 243. MS. Reg. etc. V. *Bastia*.

BASTITORIVM, molendinum, in quo querni cortices conteruntur, etc. Germ. Lohmühle. Hist. Dalphin. tom. 1. pag. 98. col. 2. in Charta ann. 1309. V. *Basatorium* et *Batistorium*.

† BASTITVM, idem, in Ch. Ms. a. 1352.

† BASTIVS, monetae Alemannicae species, procul dubio pro *Batzius*. Cencius de Censib. eccl. Rom. pag. 244. *Ad annuam pensionem soluendam per 40. florenos, 15. bastiorum.* V. *Batzio*.

† BASTO, baculus, fustis, Gall. *baton*. Vox generica, qua quoduis armorum genus significatur. Ch. an. 1070. in Append. ad Marc. Hispan. p. 1159. *Qui nunquam fecisset bataliam iuratam cum scuto et bastone.* Acta SS. t. 2. Sept. pag. 450. *Cum quodam bastone seu baculo ligneo.* V. *Bastonus*.

† BASTONAGIVM. Reg. 24. seu Terrear. Castell. d'Ibois ex Bibl. reg. *Item vnam cappam et dimidiam fru-*

frumenti cum bastonagio pro quodam prato. An de mensura quae *bastone* seu baculo aequatur? An de seruitio, quod equo vel mulo clitellis instructo redditur?

† BASTONAGO, piscis genus. V. *Pastinaca*.

BASTONARIUS, V. *Bastionarius*.

† BASTONATA, vox Ital. Gall. *Bastonnade*, fustuarium. Theodor. de Niem. l. 3. de Schism. c. 49. *Cum unus eorum renouaret bastonatas seu ictus super eum*.

BASTONERIUS, Ῥαβδοφόρος, apparitor, *bedellus*, Italis *Bastonniere*, virgifer. Petrus II. Rex Aragonum in Charta MS. confirmationis Libertatum et Consuetudinum Catalaniae: *Ordinamus quod vicarii, procuratores, aut officiales quicunque, sagiones, aut bastonerii nostri, non intrent amodo ciuitates, etc.* V. *Bastionarius*.

BASTONICUM, arctissima custodia. Capitulare Engilenheimense cap. 1. Capitula Caroli M. l. 6. c. 96. et Caroli Calui tit. 20. 27. 29. *A Comite adducatur, ut in bastonicum retrusus, vsquedum nobis placuerit, poenas luat*. Regino l. 2. de Ecclesiast. disciplinis c. 274. citans hoc caput, habet *bastiniaco*. A Gallico *Baston* dictum putat Spelmannus, forte quod custodes carcerum baculis insignes essent, tum ad muneris indicium, tum ad coërcendos incarceratos. Sic ministri Fletae antiqui apud Anglos carceris, pictis hodie dignoscuntur baculis, a quibus et ipsimet *Bastons* nuncupati sunt. † De *Bastonia* vulgo *Bastoigne*, in saltu Arduennae sita, aut quod arctissima hoc aeuo esset custodia, quosuis carceres ab ea sic nuncupatos fuisse, credit Carpentarius. Collect. Hist. Franc. t. 5. p. 434. *Apud Bastoniam villam quae est sita in saltu Arduennae, custodiae carcerali est mancipatus*.

BASTONUS, baculus, fustis, Gall. *Bâton*. Chron. Parmense ad an. 1242. apud Murator. tom. 9. col. 768.

† BASTORIA, baculi genus, claua. Lit. remiss. ann. 1411. in Bibl. reg. *Cum magno baculo grosso in capite et longo vulgariter dicto bastoria*.

BASTUM. (1) Clitellae, sagma, Gall. *Bast*. Vetus Lexicon a Salmasio laudatum: *Sagma, sella; quam vulgus bastum vocat, super quo componuntur sarcinae; clitellas alii vocant*. Vocem effictam putat idem Salmasius ex ἀνάβαστος, fustis aut pertica qua onera portabantur. Charta a. 1294. ex Archiuis S. Victoris Massil. *Quaedam sagma vendita cum basto suo et instrumentis*. Hist. Dalphin. tom. 1. pag. 78. *Cum asino suo, basto et barralibus*. Pag. 52. col. 2. V. *Basta* et *Bastura*. BASTUS, eadem significatione. Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 176. col. 2. (2) Pro *Vastum*, depopulatio, vastatio. Charta Henrici II. Regis Angliae et Normanniae Ducis circiter ann. 1155. apud D. Brussel de Vsu feud. to. 2. pag. 11. *Et si vos dederimus alicui custodiam alicuius terrae, et ille inde destructionem fecerit, vel bastum, amittat custodiam*. Ibidem non semel occurrit. V. *Vastum*.

BASTURA, *bastum*, seu quantum iumentum *bastatum* portare potest. *Basturae Asinorum*, in Ch. ann. 1166. in Hist. Perticensi p. 195.

BASTUS, sufficiens. Ch. Hisp. aerae 1153. apud Yepez. in Chron. Ord. S. Bened. t. 4. p. 437. V. *Bastare* 2. Alia notione V. in *Bastum* 1.

BASUM, *porrum*. Glossar. Isid. in *Porrum*: vbi Graeuius recte monet legendum esse, *Porrum, Prasum*, πράσον. V. *Batum*.

BASURRARE, forte mendum pro *subarrare*, arrabone vxorem sibi despondere, in Spicil. Acher. tom. 7. p. 248. *Ipsa domina Catharina permittendo se sponte matrimonialis consensus et veri matrimonii basurrari*.

BATA. (1) Mensurae species, V. *Batus*. (2) † Litt. remiss. ann. 1342. in Bibl. reg. *Cum dudum Ysarnis fuisset accusatus de et super* [illegible] *perpetrato in personam Guillelmi Raymoudi, bata et receptatione inimicorum dicti domini nostri regis*, etc. Quod de rerum necessariarum suppeditatione, vel nocentium occultatione intelligi posse videtur, Hisp. *Bata* vestis cubicularia.

† BATAFALVYA, Hisp. *Batafalua*, vel *Batafaluya*, anisum, vox Arabicae originis. Arest. a. 1330. *Vnum pontem de Batafaluya, alias vocatum Anys.*

† BATAGLIOLA, diminut. ab Ital. *Battaglia*, pugna. Stat. Taurin. an. 1360. c. 228. BATAGLOLA in Stat. Auellae c. 154. V. *Battaliola.*

† BATAGLORIA, eodem vt videtur sensu, *hastiludium*, *torneamentum*. Stat. Montisreg. p. 199. *Quod aliqua persona non audeat vel praesumat ire ad aliquam bataglorium, seu paglorios in toto fine et posse ciuitatis Montisregalis.*

BATAILLIAE, munimenta vrbium aut castrorum, ad quae *Batailliae* seu praelia fieri solent, cum portarum repagula perrumpere hostes conantur; Gallis vulgo *Bailles*. Charta Hugonis D. Burgund. an. 1154. apud Perard. et in Regesto Feodor. Burgund. V. part. fol. 93. *Muro quoque permisi idem castrum claudi, cuius altitudo a ripa interiori sit vnius lanceae, absque batailliis, et muro antepectorali, ita quod non liceat vlterius extendi.*

BATAILLIATVS, munitus. Ludewig. Reliq. MSS. tom. 7. pag. 230. ex codice Legum Norman. cap. 32.

BATALA, V. *Batalia.*

BATALARE ARMA, *arma tractare*, Senecae: *Arma mouere*, Manilio, et Veteri Epigrammate: *Manier les armes*. Lex Bajwar. tit. 2. cap. 10. *Dum potest - - equum viriliter ascendere, arma sua velociter batalare.* Tit. 3. c. 14. *Mancus digitus impedimentum est ad arma batalare.* Galli *Batailler*, Itali *Batagliare* dicunt, armis congredi, arma viriliter stringere, vibrare. Vide Salmasium ad Spartianum pag. 58.

BATALARIA. Vetus Interpres Iuuenalis in Satyra 7.

Stlataria purpura: Illecebrosa.
Ennius:
Et melior nauis, quam quae stlataria portat;

Id est, multisonalis, quae vulgo dicitur batalaria. Est igitur *Batalaria*, nauis, quae remis suis mare tundit, etiam cum sonitu; sed an inde formata vox *Batel*, seu *Batellus*, pro nauicula, non ausim affirmare.

BATALEA. (1) Idem quod mox *Batalia*. Regimina Paduae ad an. 1315. apud Murator. tom. 8. col. 429. (2) † Munimentum, repagulum. Annal. Estens. ap. Murat. tom. 18. p. 936. V. *Batailliae.*

BATALIA. (1) Pugna, praelium; Italis, *Bataglia*, Gall. *Bataille*. Senator lib. de Orthograph. cap. 5. *Bat, in vno tantum repperi nomine generis neutri, pluraliter enuntiatio, id est, Battualia, quae vulgo Batalia dicuntur, quae B. mutam habere cognouimus. Exercitationes autem militum vel gladiatorum significant.* Additio 1. ad Legem Burgund. tit. 5. §. 2. Helmodus lib. 1. Chronic. Slauor. cap. 93. Vide Foros Aragon. lib. 4. tit. de Probationib. BATTALIA, eadem notione. Oberti Cancellarii Annal. Genuens. lib. 2. apud Murator. tom. 6. col. 304. (2) BATALIA, BATALA, duellum, iudicium duelli, Gallis *Bataille*. Charta Ludouici Comitis Sacricaesaris an. 1219. ex Tabul. S. Satyri: *Et permitto batalias omnes quas Grammatici duella vocant, etc.* Libertates Regni Maioric. correctae per Iac. Reg. Aragon. an. 1248. *Pro aliquo crimine, vel delicto, vel demanda, non facietis nobiscum vel cum baiulo aut curia ciuitatis, nec inter vos ipsos batalam per ferrum calidum, per hominem, nec per aquam, vel aliam vllam rem.* Tabularium Leuitanum apud Marcam lib. 9. Historiae Beneharn. cap. 2. Charta Roberti Abbatis de Burton, tom. 2. Monast. Angl. p. 870. BATALLIA, eadem notione. Locus est in *Bausia*. BATALLVM, eadem significatione. Annal. Benedict. tom. 3. p. 478. (3) BATALIA, superius nauis tabulatum. Acta SS. Iunii pag. 468. A. de S. Raynerio: *Sicque fluctus mittebatur desuper in agyalim, vt vsque ad genua marinus fluctus esset in solario, quod batalia dicitur.*

† BATALIARE, oppugnare, Gall. *attaquer*. Tract. Ms. de re milit. et mach. bell. c. 42. *Oppidum batallare.*

† BATALLA, praelium vel duellum, in Ch. a. 1059. inter Probat. t. 1. Hist. Occit. p. 231. V. *Batalia*.

BATALLATVS, V. *Batailliatus*.

† BATALLERIVS, *batalliarum* seu munitionum exstructor. Sentent. vicecomit. Carcass. a. 1550. V. *Batailliae*.

† BATALLIA. (1) Praelium, duellum, V. *Batalia*. (2) † Iudicium et emolumentum duelli. Ch. a 1050. inter Probat. t. 2. Hist. Occit pag. 216. *Excepto ipsas batallias juratas*. Ludew. t. 11 Reliq. p. 117. (3) Munimentum, in Sentent. vicecomit. Carcass. a. 1080. V. *Batailliae*.

BATALLVM, BATALLIVM. (1) Tudicula, ropalum cymbali, campanae, ex Gall. *Batail*, *Batant*; Italis *Bataglio*, vel *Batacchio*: sic dictum, quod aes verberet. Chronicon Valciodorense: *Absconditis omnium campanarum batallis*. Vetus Charta apud Guesnaium in Annalib. Massiliensib. an. 1266. n. 41. Statuta Synodi Biterrens. an. 1369. apud Marten. to. 4. Anecdot. col. 660. (2) Alia notione V. *Batalia* 2.

BATANDERIVM, V. *Batatorium*.

BATANDVS, officina vel molendinum, vbi cortices tunduntur, et in puluerem rediguntur, Germ Lohmühle. Charta a. 1178. inter Instr. to. 4. nouae Gall. Christ. col. 21. V. *Batatorium*.

† BATANNVM, molendinum vbi panni tunduntur, i. q. *Batatorium*, Hisp. et Gall. *Batan*. Pariag. Ms. a. 1328. Ch. Ms. a. 1385.

† BATARE, a Gall. *Battre*, percutere, verberare. Instr. a. 1470. inter Probat. Hist. Lugdun. p. 12. V. *Battere*.

BATARIVM, idem quod mox *Batatorium*. Bulla Alexandri Papae e Chartulario Monasterii S. Quintini in Insula p. 106.

† BATATOR, a Gall. *Batteur*, qui frumentum flagello excutit, in Ch. Ms. a. 1199. V. *Batitor*.

BATATORIVM, BAPTITORIVM, BATANDERIVM, BAPTALERIVM, voces vnius eiusdemque originis et notionis; Battuarium, *Batan de Pannos*, Hispanis, vbi panni tunduntur, Germ. Walkmühle. Charta Hugonis Comitis Trecensis an. 1101. apud Chiffletium in S. Bernardi genere asserto. BAPTITORIVM. Libertates Iasseronis oppidi in Bressia apud Guichenonum. BATITORIVM, BATTITORIVM, in Charta Amedei Comitis Sabaudiae an. 1360. apud Guichenonum in Episcopis Bellicens. pag. 57. et in Histor. Dalphin. tom. 1. pag. 94. et 195. BATTORIVM. Tabularium Ecclesiae Gratianopolitanae sub Hugone Episcopo fol. 50. BATENTORIVM, BATENTERIVM. Tabularium Ecclesiae Viennensis fol. 72. Tabularium Prioratus de Domina Ord. Cluniac. in Delphinatu. BANTENIERIVM. Fol. 45. *Beso Walterius dedit nobis dimidium batenterium, quem tenet Andreas Raynaldus, vnde debet 1. agnum de 7. denar. in Pascha*. Ex quibus videtur hic *Batenterium* sumi pro loco in flumine vbi cannabis tunditur et maceratur. V. *Aregum*. BATHEDORIVM. Tabularium Monasterii S. Andreae Viennensis. BATTORIVM, BATTITORIVM. Charta Edw. III. Reg. Angl. to. 2. Monastici Anglic. pag. 532. Vbi pro *Buttorio* et *Butitorio* videtur legendum *battorio* (Battoir) et *battitorio*. BATANDERIVM. Fundatio Abbatiae Pinarolensis an. 1064. in Probat. Histor. Sabaud. BAPTALERIVM Charta alia pro eadem Abbat. Pinarolensi an. 1078.

BATEICIVM, idem quod *Basticium*, quod vide. Charta Galcheri Comitis S. Pauli a. 1289. apud Duchesn. Histor. Castilion p. 36. *Concessi etiam eidem Capellano et successoribus eius vsuarium suum in bateicio de Brogny - - quandiu manserint apud Brogny*.

† BATELAGIVM, quod pro batello seu naue soluitur. Arest. an. 1401. in vol. 9. Arest. Parlam. V. *Batellagium*.

BATELLA, cymba, ap. Fletam l. 1. c. 25. et alibi. V. *Batus*, et *Batellus*.

BATELLARIVS, nauicularius, Gallis *Batelier*. Edictum Philippi Pulcri a. 1309. to. 2 Ordinat. Reg. Franc. p. 159. *Mercaturas quas dicti mercatores*

catores tradent et liberabunt per compotum batellariis alleiaendo naues. Rymer. to. 5. p. 693. col. 6.

BATELLVS. (1) Cymba, minor *batus*, Ital. *Batello.* Godefrid. Mon. S. Pantaleon. a. 1218. Matth. Paris a. 1245. et passim alibi. V. *Batus.* (2) Claua campanae. Tabularium S. Bartholomaei Bethun. fol. XIII. (3) ✝ *Batelli* ductor, nauicularius Gall. *Batelier*, in Ch. Henr. regis Angl. Ms.

✝ BATEMIS, idem quod *Batatorium*, Walkmühle. Ch. Ms. a. 1385. *Batannum pannorum sine batemis.*

✝ BATENDERIVS, locus vbi cannabis tunditur et maceratur. Stat. Montis reg. p. 272. V. *Battanderius* et *Batatorium.*

BATENERIVS, Gall. *Batonier*, *Bedeau.* Apparitor, virgifer. Statuta Capituli Tullensis an. 1497. c. 9. de Capitulis: *Et in ostio debet semper adesse batenerius ordinatus ad chorum.*

BATENTEARIVM, officina terendae cannabi. Chartular. S. Petri de Domina fol. 131. V. *Batentorium* et *Batatorium.*

BATENTERIVM, BATENTORIVM, V. in *Batatorium.*

BATERA, *genus paterae, a Batus dicta.* Ioan. de Ianua.

BATERE, pro *Batuere*, Gall. *Battre*, *tundere*, verberare. Leges Rotharis apud Murator. tom. I. part. 2. pag. 45. V. *Battere.*

BATERIA, ✝ vox generica vt videtur, qua vasa coquinaria ex cupro ferroue fabrefacta, quae *Batterie de cuisine* dicunt Galli, significantur. Ars tundendi pannos, terendi cortices et alia similia faciendi, quae in *Batatoriis* peraguntur. Rymer. to. II. pag. 729. col. B. *In dicto oppido de Middelburg commorantes et habitantes siue mechanico officio bateriae vulgariter appellato insudent, siue aliis artibus viuendi et negotiationibus intendant quibuscunque.*

BATEVDVS, V. *Battutus.*

✝ BATGIVM, idem videtur ac *Basticium*, silua caedua, vel ager dumis consitus, Inuent. Ms. a. 1476. *Possessiones - - cum suis pastuis et batgiorum, et aliis heremis.* V. *Baugium* 2.

BATH, mensurae species, V. *Batus*, *Batta.*

BATHA, Anglis *Bath*, balneum. Locus est in *Trencatum.*

*) BATHALIA, idem ac *Batalia*, pugna, apud Helmold. in Hist. Slauor. l. I. c. 92.

BATHEDORIVM, V. *Batatorium.*

✝ BATHEFREDVM, idem ac *Belfredus*, apud Murat. t. 12. p. 1001.

BATHINODIVM. Acta S. Forannani Abbatis Walciodorensis num. 21. et Chronicon Walciodorense MS. *Constituit praeterea quatenus ex his duabus partibus et potestatibus quasi gens vna et populus vnus, sibi inuicem familiae haererent, et sine exactione contraria, et bathinodii quaestu, Florinensis homo ex Walciodorensi potestate mulierem sumens, legitime sic vt sibi parem ducat: sicut versa vice similiter Valciodorensis de Florinensi potestate mulierem sumendo, faciet.* Vbi Papebrochius existimat *Bathinodium* dictum esse quasi *Bednood*, id est, *lecti necessitas*, ita vt jus illud fuerit quod praediorum domini in adscriptitios suos *primae noctis* habent, de quo pluribus agit Cangius in voce *Marcheta.* *) Shilterus in Glossario v. *Batin*, per *Bathinodium* intelligit precariam, exactionem necessariam, Germ. Nothbeethe, Bethfrohne, a verbo gebieten, mandare.

BATHIOCA, BATHOICA, V. in *Bacca.*

BATHVS, V. *Batus*, *Batta.*

✝ BATICIVM, a vet. Gall. *Bateys*, jurisdictio, districtus; an quod baculus seu virga jurisdictionis sit insigne? Ch. pro monast. Fusniac. saec. 12. *Quia ipsa terra eorum baticium est.* Alia a. 1188. Ms. *Quod baticia de Erlnns et de Dormicort propria sunt S. Vincentii.* Nisi hic idem sit ac *Basticium.*

✝ BATICIVS. VILLA BATICIA, *ville Bateice*, in Lit. a. 1325. quae jure communiae non potitur, vt definit Belloman Ms. c. 4. art. 35. atque adeo quae suis legibus non regitur sed sub alterius dominio et potestate

testate est, in quo *villae legis* opponitur. Ch. a. 1240. in Supplem. ad Miraeum p. 404.

BATIFOLIVM. (1) Propugnaculi species, Italis *Batifolle*, Gallis *Bastion*, seu, vt quibusdam placet, turris illa lignea, quam *Berfredum* vocabant. Albertinus Mussatus lib. 5. de Gestis Italicor. post Henricum VII. Rubr. 4. *Ad propugnaculum, quod Tusci batifolem vocant, se conferentes, etc.* Hist. Obsid. Iadrensis an. 1345. lib. 2. cap. 16. *Ipsoque die quoddam batifollum cum monos* (id est, vna) *machina vltra portum, vbi primitus extitit sticatum, reaedificauerunt.* Vtitur passim Ioan. Villaneus lib. 3. cap. 1. 2. lib. 6. cap. 4. et alibi. BACIFOLLVM, seu BATIFOLLVM. Tabularium S. Flori in Aruern. *Medietatem molendinorum, bacifollorum, graneriarum, pratorum, alueorum, etc.* Vbi *bacifollum* forte vsurpatur pro molendino ventario, cuius aedificium in modum turris seu berfredi extructum est. Vide Octav. Ferrar. in Bastone. BATIFFOL, apud Baluzium to. 2. Hist. Auern. pag. 134. in Charta a. 1284. (2) † Idem ac *Battuarium*, vbi penni, vel quernei cortices, aliaue id genus tunduntur, idem ac *Batatorium*. Pariag. a. 1316.

† BATIFREDVM, BATTIFREDVM, propugnaculum, idem quod *Belfredus*, Italis *Battifredo*. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 701. BATTIFREDVM, apud eund. t. 12. p. 1016.

BATILARDVS, gladii seu cultelli species, idem qui supra *Bassillardus* pugio, apud Rymer. to. 7. pag. 242. V. *Basalardus*.

† BATILICIVM. Pactum inter Bonon. et Ferrar. a. 1193. apud Murat. t. 2. Antiquit. Ital. med. aeui p. 894. *Scilicet de omnibus drappis de batilicio, de lume aucarina* etc. Vbi in Cod. Bonon. monente editore legitur *de bombacio*, quod magis placet. V. *Bombax* 1.

BATILLAGIVM, naulum, pretium pro nauali vectura solutum, Gall. *Le fret*, apud Rymer. tom. 9. pag. 542.

BATILLVS. (1) Idem quod *Batellus*. Herimannus de Restaurat. S. Martini Tornacensis cap. 98. Vita B. Roberti I. Abbatis Casae-Dei lib. 2. cap. 16. (2) † BATILLVS MOLENDINI, *Gallice Batel, vnde descendit farina in alueum*, in Glossar. Cod. reg. 7679. Glossar. Lat. Gall. a. 1348. ex Cod. 4120. *Batillus*, *Gall. Batans*.

BATIMENTVM, V. *Bastimentum*.

BATINVS, *rusticus*, Vgutioni. *Batinius* habent Glossae Isid. Papias, *Bacinus*.

BATIOCA, *pater* (l. patera) *argenti ad sacrificandum*. Vetus Glossar. MS. San-German. n. 501. Papias MS. Bitur. *Batioca, Patena* (Patera) *argenti ad sacrificandum, lapidis apta*. Vide mox *Batiola* et supra, *Bathoica* in *Bacca* 2.

BATIOLA, VATIOLA, diminutiuum a *Batus* vel *Bata*, aut *Batta*, vasculum, poculum. Gloss. vetus: *Batiola*, ποτήριον Glossae aliae Graec. Lat. ποτήριον φιαλοειδὲς, *vatiola*. Plautus Colace: *Batiolam octo pondo habebat, accipere voluit*. Gregorius Mag. lib. 1. Epist. 42. *Cui etiam batiolam patris sui restitui volumus*. V. *Batus* et *Bacca* 2.

BATIOTICA, V. *Bacca* 2.

BATIS, ξανθός. Vetus Glossar. Lat. Gr. i. *flauus*. Isidoro: *Batis est nomen serpentis*. Plinius l. 32. cap. vlt. refert inter pisces. *Bates* Graecis dicitur et Latinis, inquit Graeuius ad Glossar. Isid. vbi idem scriptor subdit ex Glossario: Βατὶς εἶδος ἰχθύος, *Raia*. V. *Batus*.

BATISCHA. Annales Rerum Pisanarum an. 1156. *Circuierunt vndique ciuitatem castellis, et turribus ligneis, batischis, pro timore Friderici Regis Romani venientis*. Vbi legendum videtur *bretischis, vel breteschis*. V. *Bretachiae*.

† BATISMAL, torcular, *pressorium*. Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7679. *Batismal, presouer*.

BATISSAMENTA, aedificia, Gall. *Batimens* Litterae Guillelmi Cecilli pro subsidio Terrae sanctae an. 1223.

1223. apud Marten. to. 1. Ampliss. Collect. col. 1177. B.

† BATISSICARE, bene agere. Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7679. *Batissicare*, *faire bien*.

BATISTERIVM, BATIZARE, pro *Baptisterium* et *Baptizare*. Chron. Parmense ad an. 1216. apud Murator. to. 9. col. 764.

† BATISTORIVM, molendinum seu *battuarium*, vbi panni vel quernei cortices, aliaue id genus tunduntur, idem quod *batatorium*. Ch. Henr. Dalph. a. 1322. Mſ. V. *Bastitorium*.

BATITOR. BATITORES CLERICORVM, ita se nuncupabant quidam facinorosi homines, qui Clericos cum obuios haberent, verberabant. Arrestum contra Archiep. Lugdun. an. 1333. to. 2. Ordinat. Reg. Franc. inter Notas pag. 103. *Quod cum pridem ex parte defuncti Petri tunc Archiep. Lugdunensis requisitus fuisset quod cum in suo Comitatu, sine terra, quidam publici malefactores habitarent, nullas tamen personas eidem nominando, qui Batitores et Correctores Cappellanorum et Clericorum literarum Curiae Ecclesiae Lugdunensis portitorum, se faciebant nuncupari, qui etiam per mercatos, villas et itinera publica Comitatus praedicti, armati publice incedentes, dictos Clericos, Capellanos, ac etiam portitores Ecclesiasticarum literarum inhumaniter verberabant.* † BATITOR, qui frumenta flagello excutit, ein Drescher, in Ch. Mſ. an. 1170. *Triturator* dicitur in alia a. 1212. V. *Battere*.

BATITORIVM, V. *Batatorium*.

BATITVRA. (1) Tritura. Instrum. an. 1292. *Super batituris et secaturis eorumdem bladorum.* Ibidem: *pro segaturis et batituris dicti bladi.* (2) Verberatio, percussio. V. in *Battere*.

BATIZARE, V. *Batisterium*.

BATLINIA. (*) Panni lintei lectorum, Germ. Bettlaken, a Germ. Bett, lectum et Linnen, German. interior pannus linteus.) Capitulare de Villis cap. 42. *Vnaquaeque villa intra Cameram lectaria, culcitas, plumatias, batlinias, drappos, - - habeat.* Etiamnum Lemouices *Balinges* vocant, quod Franci *Couches*, seu fascias lineas quibus inuoluuntur infantes: proinde in hac voce, literae *ja*, consonantem efficiunt. V. *Balinia*.

BATON, praestationis consuetae species. V. *Cosdupna*.

† BATONNVS, baculus, fustis, Gall. *Baton*, in Lit. remiſſ. a. 1364. V. *Basto*.

† BATORIVM, idem ac *Batistorium*, in Ch. Dalph. a. 1315. V. *Batatorium*.

BATRACHVS, rana, a Graeco Βάτραχος. Acta SS. Aprilis to. 3. pag. 216.

BATRESCHAE, V. *Bretachiae*.

† BATRIX, *vne mesure*, in Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. V. *Batus*.

BATSVEINS, in Domesdei, *Nautae*: sed proprie qui in scaphulis et minoribus nauigiis operam nauant, remigantes potius quam velificantes: vt sic dignoscantur a *Buscarlis*, qui grandioribus inseruiunt; a *Bath*, cymba, scapha, et *suant*, operarius. Spelmannus.

BATTA, V. *Batus* 1 et 3.

† BATTAIA, praelium, pugna, acies. Murat. t. 19. p. 761. V. *Batalia*.

BATTALIA, V. ibidem.

† BATTALIERAE, munimenta vrbium aut castrorum, idem ac *Batailliae*. Ch. a. 1393. t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 379.

† BATTALIOLA, Ital. *Battagliuola*, diminut. a *Battaglia*, maxime vero dicitur de simulata pugna. Murat. t. 11. Script. p. 22. V. *Batagliola*.

† BATTANDERIVS, locus vbi cannabis tunditur et maceratur, idem quod *Batenderius*. Statut. ciuit. Saluciar. collat. 5. c. 138. Pro *battuario* seu molendino occurrit ibidem c. 139. V. *Batatorium*.

† BATTARE, BATTIRE, triturare, flagello excutere, Ital. *Battere*, Gall. *Battre*, Germ. Dreschen. Glossae Caesar. Heisterbac. in Reg. Prum. apud Hontheim. t. 1. Hist. Treuir. p. 696. *Vadit ad scaram dominicam, et battit de auena modios X. - - Debet tres dies in ebdomada post meridiem in scaram dominicam battare.*

BATTATVM, V. *Batus* 3.

BATTENTES. Sic appellati sunt homines cuiusdam *Societatis S. Antonii de Monteciano*, quod frequenter se flagellarent. Vide Acta SS. Aprilis to. 3. pag. 835. vbi praeter caetera docetur, huius Sodalitatis institutionem ad initia saeculi XIV. esse referendam.

BATTERE. (1) Verberare, plagas inferre, Germ. ol. Batten, Gallis *Battre*, ex Latino *Battuere*. Pactus legis Salicae tit. 38. §. 4. *Si quis seruum alienum battiderit*. Edit. Pithoeana habet *flagellauerit*. Lex Longob. l. 1. tit. 6. §. 1. *Si - - turpiter eum tenuerit aut battiderit*. Tit. 8. §. 24. *Si battiderit, aut percusserit, pro vna ferita, etc.* Occurrit praeterea §. 29. et 30. 31. tit. 9. §. 16. 26. tit. 16. §. 4. tit. 25. §. 47. l. 2. tit. 11. §. 4. *Linum battere*, in Capit. Carol. M. l. 1. cap. 81. et in Capit. Rudolphi Bituricensis Archiep. c. 26. *Battere in scuria*, Gall. *Battre en grange*, in Capit. Caroli Calui tit. 3. c. 29. BATTITVS, verberatus. Leges Rotharis apud Murator. to. 1. part. 2. pag. 47. col. 1. D. (2) † Tundere, macerare. Stat. Montisreg. p. 273. V. *Battitor*. (3) † BATTERE PALMAS, manibus plaudere, in Stat. Vercell. l. 3. p. 97. *Quod nullus audeat vel praesumat clamare vel palmas battere post aliquod cadauer.*

BATTERIA, conflictus, pugna in jurgio, ex Gallico *Baterie*, in Fleta l. 2. c. 1 §. 25. *Placita bateriae, sanguinis fusi, debiti, transgressionis*, etc. apud Will. Thorn. quae vulgo *Mesleiae* dicuntur. V. *Battere*.

BATTICVM. Murator. tom. 3. pag. 193. col. 2. E. ex Anastasio Bibl. de Viris Rom. Pontif. *Euangelium ex auro mundissimo cum gemmis*: vbi pro *gemmis* alias legebatur *batticis*, quod idem esse videtur. V. *Battatum* in *Batus* 3.

BATTIFOLLVM, BATTIFOLLVS, V. *Batifollum*.

BATTIFREDVM, V. *Batifredum*.

† BATTIMENTVM, flagellatio, verberatio, Ital. *Battimento*. Murat. t. 11. Script. p. 153. *Anno a. 1260. admirabilis Lombardorum facta est commotio, quae battimentum vocata est* etc. Stat. contra Flagellantes apud eumd. Murat. t. 6. Antiq. Ital. med. aeui p. 471. V. *Battitor* et *Flagellator*.

BATTIRE, V. *Battare*.

BATTISMVS, pro *Baptismus*, V. in *Battizare*.

† BATTITOR. (1) BATTITOR, BATTITRIX, qui vel quae cannabum tundit et macerat. Stat. Montisreg. p. 272. V. *Battere*. (2) BATTITORES, iidem qui *flagellatores*, in Stat. antiq. Florent. l. 3. c. 42. V. *Battimentum* et *Battutus*.

BATTITORIVM, V. in *Batatorium*.

BATTITVRA, alias *ferita*, percussio, Ital. etiam *Battitura*, in Leg. Longobard. l. 1. tit. 8. §. 31. Math. Siluat. *Tubel, id est batitura seu squama metallorum cadens ab incude*. Murat. t. 1. part. 2. p. 76. *Si quis aldium - - batiderit et per ipsam battituram ponderosi facti fuit.*

BATTIZARE, de sacro fonte infantem suscipere. *Estre parrein*. Histor. Dalphin. tom. 2. pag. 278. *Item soluit de mandato Domini pro battismo cuiusdam puelli, quem Dominus* (Dalphinus) *battizauit.*

BATTORIVM, V. *Batatorium*.

BATTVALIA, V. *Battuatores*.

BATTVARIVM. Gloss. Lat. Graec. *Battuarium*, κόπανον. Gloss. Graeco-Lat. κοπανιστήριον, *battuarium*. Κόπανον, *bactulum*. Mortarium, Gall. *Mortier*, id est, vas in quo aliquid contunditur. V. *Battuere*.

BATTVATORES, [illegible], Senotori I. de Orthograph. cap. 5. qui ab eodem fonte, quo *battualia*, deducit. Vide Salmasium ad Spartianum p. 59.

BATTVERE. Papias: *Battuit, cecidit, periclitatur*. Gloss. Isid. *Cecellas, concidit, batuit*. Gloss. Lat. Graec. *Battuit*, κατακόπτει. Vetus charta apud Beslium in Regib. Aquitanis: *Ipse Agnaldus venisset super homines in sua forcia ex villa Cassdado, et exforciasset, et eos batuisset iniuste.* Marcellus de Medicam. c. 36.

Miles

Milites in pilam ligneam, atque illic tandiu batues, donec fit subactissimum. Apitius lib. 3. cap. 2. *Soleas battues; et curatas compones in patinam.* Vtuntur Plautus in Cassina Act. 2. Naeuius, Sueton. Plinius etc. V. *Batuere.*

BATTVLIS, eadem notione ac *Battutilis*, apud Murator. to. 3. p. 106. col. 1.

BATTVS, V *Batus.*

BATTVTILIS, de metallo dicitur in laminas diducto, atque malleo contuso, *Metail battu.* Anastasius in S. Siluestro: *Basilicam Constantinianam, vbi posuit ista dona: fastigium argenteum battutile, quod habet in fronte Saluatorem sedentem in sella pedibus, - - pens. lib. 120.* In Leone III. *Cereostati batutiles.* V. *Battuere.*

BATTVDA. (1) Species piscationis, qua pisces scilicet in aqua exagitantur, coguntur que diuerberata, seu *batuta*, aqua in vnum locum confugere, quo facilius capiantur. Charta Occitanica an. 1311. ex 47. Regesto Tabularii Regii num. 130. *Quod quicunque de caetero piscabitur in aquis stagnorum Lunelli et Melgorii cum artibus piscandi, videlicet batuda, vel fichorra, vel anus, vel seze, vel retibus subtilibus, vel rezailh, possint applicare vbi voluerint cum piscibus quos cum dictis artibus ceperint,* Infra: *Et quod de caetero in aliquo praedictorum stagnorum - - non piscentur cum batuda, prout prohiberi dicitur extitit consuetum.* (2) Ager vt videtur, dumis consitus, idem quod brolium. V. *Basticium.* Ch. Phil. Pulcri a. 1300. *Cum terris arabilibus et albergis, terris incultis, batudis, nemoribus et bartis, caeterisque terris.* Hinc (3) † *Batuda* seruitii genus, quod vassalli domino faciunt diuerberando dumeta, vt inde feras facilius exigant. Constit. Ms. Ferdinandi Reg. Aragon. an. 1413. *Et cum non deceat dominos, qui caualcatas, vel alias seruitutes reales vel personales, vt puta iouas, batudas et alia seruitia recipere habent ab hominibus, qui de sacramentali existunt* etc. (4) † BATVDA, ab Ital. *Battuto*, Academ. Cr... o *Pauimento di terrazzo, o di lu... scoperto. Lat. Solarium, solum, t... latum, pauimentum* Ch. a. 13... ex Tabul. monast. Montisol. ... - - *faceret de suo proprio meia... sine parietem de petra et de bart... batudam de morterio inter ipsam ...meram etc.*

BATTVDVS, BATTVTVS. (1) ...beratus. Gloss. Lat. Graec. *Battut... τυπτηθέν. Battutum, κοπτω...* Sic enim legendum pro *battat... κοκκωτόν.* Lex Alaman. c. 98. *Si porcarius ligatus de via ostatus vel battutus fuerit. Ferrum ba...dum* vel *battutum*, in Formula ... inter Lindenbrogianas. Italis, ...*tuto*, est pauimentum, seu solum ...ci operti: *Terracio, luogo matt...to, scoperto.* (2) † BATTVTI, ...nitentes qui flagellis corpus s... castigant, Geissler. Murat. t. ... Script. p. 874. Acta SS. t. 6. p. 497. V. *Battitor.*

BATVLVS. Ado Vienn. in Marty... Id. August. *Allata sunt omnia ...nera tormentorum, plumbatae, f... laminae, vngues, lecti, batuli.* ... voce, *batillos*, vel *batilla*, innui... set Rosweidus, de quibus Plin. 33. c. 8. lib. 34. c. 11. et Treb. ...lio in Claudio. Sunt autem *ba...* ferrea instrumenta, palae simili... ne, quibus prunae in fornacibus ...liguntur. Vide Casaubonum eumdem Pollionem, et supra *Batillus.*

BATVM, πράσον. Vetus Glossar. Gr. *i. Porrum.* V. *Batus* 3.

BATVRA AQVAE. Charta Calo... tis in Dumbis anni 1397. *Bat... siue restagnationem aquae stag... Gagnis, quae aqua tangit vel t... re potest calceatam stagni de F...* Secundum vsum stagnorum Br... stagnum inferius non debet ... gnare vsque ad calceatam ... superioris; quia calceata stag... perioris dirui posset ab aquis ...rioribus: dum enim, flat v... aquae restagnantes insurgunt i... ceatam stagni superioris, et quo...

quodammodo *Batunt*, (hinc *Batura*) sicque calceata diruitur.

BATVS, BATTA. (1) Mensurae species. Vetus Agrimensor: *Batus constat modiis 2. totidem sextariis. Duo bati metretam faciunt, qui sunt sextarii 100.* Isidor. lib. 14. Orig. c. 25. *Batus vocatur Hebraica lingua ab olearia mola, quae Bath apud eos, vel Batho nominatur, capiens 50 sextaria, quae mensura vna vice molae proteritur.* Papias MS. *Batus siue Badus, decima pars chori 50. sextaria capit.* Ebrardus in Graecismo.

Est mensura batus, proprium quoque dicito battus.

Gloss. Aelfrici, *Batus*, Amber i. amphora. Gl. L. Gr. *Batta*, *βάτος*. Io. Brompton. in Ricardo I. *Similiter et de batis vel amphoris, seu metretis, quas vulgo galones dicimus legitimas statuit mensuras.* Apud Hebraeos *βάτος* fuit mensura liquid. 72. sextarios Atticos continens, de qua copiose egit Georg. Agricola l. 1. de externis mensuris, quam aequalem amphorae Atticae, quae Graece *μετρητὴς* et *βάδος* dicitur fuisse ait. At sequioribus saeculis, *batus* vas etiam fuit, quo auenam ad equorum pabulum dimetiri solebant. Gloss. Lat. Gall. *Batus*, *Mesure*, *Prouenchier*, *id est*, mensura praebendaria. Hinc qui auenam equis distribuebat, *Abatis* dictus. Vide supra in hac voce. (2) BATVS, BATTVS, scapha, cymba, Gallis *Bateau*, Germ. **Both**, forte quod in modum *Bati*, de quo mox, confecta esset. *A Bat* Saxonico, quod scapham et cymbam significat, deducit Spelmannus. Gloss. Aelfrici, *Linter*, *Bat.* Macloüienses etiamnum dicunt *Bat* pro cymba. Leges Ethelredi Regis c. 23. Monast. Anglic. tom. 3. pag. 97. BATTVS, in Diplom. Philippi M. seu Longi, Regis Franciae, pro Abbatia S. Wandregisili in Normannia, in Monastico Angl. tom. 2 pag. 1005. (3) BATVS, *genus holeris.* Gloss. Isid. In Excerptis Pithoeanis legitur *Batis.* Ad quae Graeuius ait: Vtraque lectio potest ferri. Nam, vt prosequitur hic auctor apud Plinium 26 8. *Species est batis hortensis.* Est et marina, de qua idem 21. 50. *In Italia paucissimas nouimus, fraga, tamnum, ruscum, batin marinam, batin hortensiam, quam aliqui asparagum Gallicum vocant.* Ad priorem locum Harduinus obseruat, crethmon non esse bacillas, sed portulacam marinam, quae apud Matthiolum in Dioscoridem p. 16. conspiciatur: Batin vero hortensem, de qua ad vltimum locum agit idem Harduinus, censet esse satiuam portulacam, crethmon vero marinam: cuius rationes videntur vero similes. Batum vero genus herbae, seu oleris esse, Festus etiam auctor est. In Glossario Lat. Gr. pro *Batus* scribitur etiam *Batis*, *Baeis*, *ἄνθος ἀκάνθας*, *Βοτάνης.* Sed legendum forte, *Batus*. Glossar. Gr. Lat. *Βάτος*, *hic rubus*, *ruscus*, *batta*, *frutex*. Legitur quoque *Batta* in Lat. Gr. *Batta* *Βάτος*. *Battatum*, *κοκκωτὸν* hoc est monile ex vnionibus consertum. Nam *Battus* Papias exponit *gemmam: Batus*, *Gemma.* Sic vero Margaritae videntur dictae fuisse a similitudine capitum porri. Nam si Glossis credimus, *Batum* est porrum: *Batum*, *πράσον.* Aliae Gloss. Gr. Lat. *πράσον*, *Porrus*, *porrum*, *batum.* Posses etiam credere *κοκκωτὸν* esse purpureum, quia in Glossis *Βάτος* exponitur *Sandix*, sic enim legendum pro *Sintex.* Nam *σάνδυξ* est et herba tincturae apta et pigmentum. Vide Salmasium ad Vopiscum pag. 369. sed vt verum fatear, pro *Battatum* scribendum puto *Baccatum* quod Virgilio idem est quod vnionibus ornatum, Isidoro *Margaritatum.* Fere huc vsque Graeuius: post quem voces Plinio quidem notas, sed obscuras atque praetermissas in vulgaribus Dictionariis hic referre pretium duximus. (4) ✝ BATVS, adiect. humilis, Gall. *Bas.* Ch. MS. a. 1391. *Arbores modicae et batae.*

BATVTILIS, V. *Battutilis.*

BATVTVM, lac pressum, V. *Balduz.*

† BATVTVS, tusus, fabricatus, Gall. *battu*. Stat. ciuit. Altae. *Folia argenti batuta*.

† BATZIO, BATZIVS, monetae genus Germanicae, idem ac *Bacio*, quod vide. Acta SS. t. 6. Aug. p. 127. *Quibus debit sex batzios* etc.

BAVA, saliua, fluor saliuae, Gallis *Bave*, Hispanis *Baua*. Academicis Cruscanis: *Baua*, *schiuma che da se stessa esce dalla bocca de gli animali*. Cambro-Britannis ex Iohan. Dauies *Baw*, *Lutum etc*. *Bauae in ore*, apud Michaëlem Scotum de Physionomia cap. 12.

BAVARA, Gall. *Bauette*, Hisp. *Bauadero*, pectorale linteum est ab aure ad aurem mento subtensum ad excipiendum in infantibus *bauam*, et ad colli ac pectoris nuda in virginibus praesertim Deo sacris decenter obtegenda. Acta SS. Martii to. 2. p. 41. *Sibi quam sacrae virgines bauaram vocant*, *depoposcit*.

† BAVARII, seruorum genus. Ch. Henr. III. a. 1056. apud I. N. ab Hontheim t. 1. Hist. Treuir. p. 400. *Seruientes vero - - siue qui foris vel intus dagescalzci*, *vel pistores*, *bauarii*, *aut piscatores*, *coci aut lauatores*.

† BAVARVM, vt *Bauara*, Gall. *Bavette*, Hisp. *Babador*. Murat. t. 19. Script. p. 798.

† BAVASSORES, in Ch. a. 1126. inter Instr. t. 6. Annal. Bened. p. 650. pro *Vauassores*.

BAVBA. Limborch. Hist. Inquisit. Tolos. pag. 24. *Item semel accommodauit asinum suum ad portandum baubam Hereticorum f. Rauba*.

BAVBAYNA DE BONBASSE, tela gossypina, Gall. *Toile de coton*. Informationes pro *passagio* transmarino ex Cod. Ms. Sangerm. *Vult hoc velum seu requirit continere XXX. quinque pecias banbaynarum de bonbasse qui sunt CLX. canne cum tribus velonibus arboris*. V. *Billeus*.

BAVBELLA, numero multitudinis, res pretiosae, veluti gemmae, vniones, et alia eiusmodi, quae vulgo *Babioles* appellant Galli, alias *Joyaux*. Rogerus Houedenus in Ricardo I. *Tres partes thesauri sui*, *et omnia baubella sua diuisit Othoni nepoti suo Regi Alamannorum*. *Bambola*, Italis est vitrum speculi, fortassis etiam ipsum speculum. Specula vero sunt in mundo muliebri, vnde forte etiam Galli hauserunt suum *Babiole*. V. *Baciballum*.

BAVCA. (1) Vasis species. Gloss. Lat. Graec. *Bauca*, εἶδος ἀγγέιυ. Perperam editum *bauar*. Alibi *Mascusta*, βαύκη. Vbi *Mascauda* legendum monet Salmasius. Gloss. Gr. Lat. Βαύκις *hoc viniferum*, vas scilicet vinarium, Graecis οἰνοφόρον. Sed et pro *hoc*, forte legendum *vas*. Anastas. in Leone IV. pag. 167. *sed et in Ecclesiis multa dona obtulit - - Cantharam exauratam vnam*, *baucas exauratas 3. fibulatoria 5*. Idem in Benedicto III. pag. 206. *Coronam ex auro pens. libr. 4. baucas ex auro paratissimo duas pens. lib. sparam cum auro purissimo ligatam*. VAVCA, scribitur in Historia Ignoti Casinensis de Rebus Longobard. cap. 10. BOCA. Leo Ostiensis lib. 1. c. 28. Vbi quidam Cod. habent *bocis*, alii *baucis*. BAVCVS. Testamentum Dadilae an. 813. tom. 1. Hist. Occitan. inter Instr. col. 39. *) Angli *Buck* vocant labrum. Scandis hodiernis *Bunk*, vas est ligneum, sinus. (2) BAVCA, armilla, V. *Bauga*. (3) BAVÇA, tegula lignea. Acta SS. Iunii tom. 5. pag. 602. in Miraculis S. Theobaldi: *Ioannes Pauli - - quorumdam stabulorum parietes tegulis ligneis*, *quas hic appellant Baucas tegens*, *de scalis decidit in vicinum hortum*.

BAVCAGIVM, praestationis species. Statutum Philippi Pulcri Regis Franciae an. 1303. in 12. Regesto Chartophylacii Regii ch. 133. *Item ordinamus quod Pedagiarii seu Leudarii nona pedagia*, *baucagia seu leudas non exigant seu leuent in locis vbi non est fieri consuetum*.

BAVCALE, idem quod mox *Baucalis*, Gall. *Bocal*. Vita S. Oswaldi Archiep. Acta SS. Benedict. saec. 5. pag. 754.

BAVCALIS, idem quod *bauca* 1. a qua voce deducitur. Gloss. Lat. MS. Regium, et Isidori: *Gellonem*, *baucalem*.

calem. Gloss. MS. Eccl. Paris. *Baucalem*, *gellonem vbi infusio fit*. Papias: *Gelonis*, *baucalis*, *vas*. Alibi: *Baucalius*, *gello*, *vbi infusio fit*, *vas*. Gloss. Lat. Gr. *Gillo* *βαυκάλιον*. Gloss. Camberonense: *Gillo*, *vas fictile*, *id est*, *baucalis*. Charta Hugonis Burgund. an. 1077. pro Ecclesia Aualonensi: *Terforia tria*, *baucales tres*, *cortinae lineae sex*, *etc.* Ex his emendanda Charta alia apud Perardum, in Burgund. pag. 27. *Et dardo*, *baucale I. et bracharia aurea vna*. Vbi perperam *Braucale* habetur. Alexandrinorum et Aegyptiorum vox fuit, si Philostorgium audimus l. 1. cap. 4. qui Alexandrum quemdam Presbyterum *βαυκάλιν* nuncupatum ait, *propter carnis videlicet quae supercreuerat in dorso eius*, *molem*, *collectam ad modum et imitationem vasis testacei*, *quod Alexandrini vernacula voce baucalas appellare solent*. A Philostorgio hausit quae in eam rem habet Nicephorus Callisti l. 5. c. 5. Id etiam obseruat Cassianus lib. 4. de Coenob. Instit. c. 16. vbi de Aegyptiis Monachis: *Si quis Gillonem fictilem*, *quem baucalem nuncupant*, *casu fregerit*. Quae totidem verbis habentur in Pachomii Instit. §. 5. *Βαυκάλιον* et *βαυκάλιον* eadem notione vsurpat Achmes c. 177. vbi perperam *καυκαλίῳ* habetur, et cap. 198. *Βαυκαλίαν*, Ioan. Moschus cap. 19. Prati spirit. Alexander Aphrod. lib. 1. Problem. 94. Vita S. Macarii Abb. Aegypt. c. 5. Gregorius in Vita S. Basilii iunioris n. 33. 34. et *βαυκάλιν* Nicarchus in Epigr. lib. 2. Anthol. p. 161. Edit. H. Steph.

BAVCATEM, *Gellonem*. Glossar. Isid. Rectius in Pithoeanis: *Baucalem*. V. *Baucalis*.

† BAVCENDVS, equus albo et nigro interstinctus, Gall. *Baucent*. Comput. Ms. a. 1244. *De quodam chaçatore bruno baucendo pro domino comite*, *XIII. lib.* V. mox

BAVCENS, BAVCEANT, BAVCENNVS, albo et nigro interstinctus, vel bipartitus. Iac. de Vitriaco pag. 1084. *Vexillum bipartitum ex albo et nigro*, *quod nominant Bauceant*, *praeuium habentes*. Apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 276. legitur, *Baucant*. Madox Formulare Anglic. p. 423. *Legauit runcinum baucennum*, *qui fuit Burdel*. Hoc vocabulum praesertim vsurpant Scriptores Gallici de equis, quorum pelis nigro et albo interstinctae sunt.

† BAVCHANTVS, idem ac *Baucendus*, apud Ludewig. t. 12. Reliq. p. 49. 50. 51.

† BAVCHORIVM, pro *Gaucherius*, V. in hac voce.

BAVCIA. Constantinus African. l. 7. Pantechn. c 16. *Est et cibus de quo feces egrediuntur plus quam accipiuntur*, *sicut baucia sunt et rapula*. Alia notione V. *Bausia*.

† BAVCIS, veluta. Lit. remiss. an. 1449. in Bibl. reg. *Interrogando petiit*, *qua de causa matrem suam appellauerat baucem seu vetulam*. Pro quauis paupere muliercula vtitur Pers. Sat. 4. 21. ab anu paupercula huius nominis, apud Ouid. l. 8. Metam v. 631.

BAVCVLVS, radicis medicinalis genus, vel emplastrum ex illa radice compositum. Acta SS. Iunii to. 3. p. 461. *Apposuit autem super apostema mater radicem eiusci tritam*, *quae vulgo dicitur bauculus*,

BAVCVS, V. in *Bauca* 1.

BAVDATOR, proditor, V. *Bausia*.

† BAVDATVM, tegulae vel lateris species, nisi sit tabula sectilis tegendis domibus apta, Germ. Schindel. Inquisit. a. 1363. in Bibl. reg. *Item dictum furnum copertum de baudato*, *dirruptum in duobus cannis*.

BAVDEKINVS, BAVDEQVINVS, V. *Baldachinus*.

BAVDERAGIVM, V. *Banderagium* 1.

† BAVDERIA, idem ac *Banderia*, vexillum, in Ch. a. 1388. in Bibl. reg. *Item pro sex bauderiis*, *et vna magna bauderia*, *vocata Estendart*. V. *Bandum* 1. et *Baucendus*.

BAVDERIVS, pro *Banderius*, V. in hac voce.

BAVDIA, V. *Bausia*.

BAVDITOR, proditor, malefactor, criminis capitalis reus. Spicil. Acher. t. 8. p. 386. V. *Bassia*.

† BAVDOPHORVS, vexillifer, apud P. Daniel t. 1. Milit. Franc. lib. 6. cap. 8. pag. 493. V. *Baucendus* et *Banderia*.

BAVDOSA, Instrumenti musici species. Americus de Peyrato Abbas Moisiacensis, in Vita Caroli M. in Cod. MS. 1343. Bibl. Regiae:

Quidam baudosam concordabant,
Plurimos cordas cumulantes.
Quidam triplices cornu tonabant,
Quaedam foramina inclaudentes.
Quidam choros consonantes,
Duplicem cordam perstridentes.
Quidam taborellis rusticabant,
Gressum sonum praemittentes.
Quidam cabreta vasconizabant,
Lenis pedibus persaltantes.
Quidam liram et tibiam properabant.
Alios tactu praecedentes.
Quidam harpam alte pulsabant,
Prolixas virgulas sic gerentes.
Quidam rebecam arcuabant,
Muliebrem vocem consingentes, etc.

BAVDRA, BAVDREA, baltheus, V. *Baldrellus*.

BAVDRÁRIVS, et BAVDREVS, qui coria quaeuis parat, Gall. *Baudroyer* et *Baudrayer*. Charta Ludouici Iunioris Regis Franc. an. 1160. apud D. Brussel de Vsu feud. to. 1. pag. 436. *Concessimus ex nunc in posterum Theci vxori Yuoni la-Choe et eius heredibus magisterium canatorum, baudreorum, etc.* V. *Baldrellus*.

BAVDREA, V. *Baudra*.

† BAVDREIVS, idem ac *Baudrarius*, in Lit. a. 1384. t. 7. Ordinat. reg. Franc. p. 104.

BAVDRERIVM, amentum, lorum, Gall. ol. *Baudre*. Lit. remiss. Ms. a. 1358. Ch. a. 2345. inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 201.

BAVDREVS, V. *Baudrarius*.

BAVDVM, forte *Bandum* pro *Bannum*, edictum publicum. Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 431. col. 2. ex Charta anni 1341. *Statuta seu bauda sine praemisationes facere non verentur, seu directe vel indirecte violentias aut molestias irrogare, etc.*

† BAVERIA, *Bauiera*, Academ. Crusc. *Visiera buffa*, Lat. *Galeae pars antica;* hic pro cassis, galea ipsa. Ch. an. 1319. t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 1938. *Cum baueria mea et scuto meo.*

† BAVFVALIVM, supellex quaedam ad lectum pertinens, f. auriculare; vnde legendum fortassis *Bausualium* vel *Baissualium*, nam *Baisé* eadem notione occurrit inter Probat. Hist. Brit. t. 1. p. 7205. Inuentar. Ms. an. 1320. *Vnum coopertorium - - item vnum bonum tristicium, idem vnum baufualium barratum.* V. *Bassacha*.

BAVGA. (1) BAVGA, BAVCA, BOGA. Papias: *Bauca, armilla.* Idem: *Armillae proprie virorum sunt, eaedem et circuli, et brachiales, rotundae, id est, bogae, armispathae.* Gloss. Latino-Theotiscum, apud Lindenbrogium: *Dextralia, latae armillae, bougin.* Capitul. 3. a. 803. cap. 7. et Capitula Caroli Mag. l. 4. Add. 2. §. 1. al. 4. *Vt bauga et brunia non dentur negotiatoribus.* Lib. 6. cap. 212. *Vt armillae et bruniae non dentur negotiatoribus.* Epist. Synodalis Concilii Duziacensis I. *Et multis ac variis ornamentis ex auro et gemmis compositis, - - inde vaugas ad spatas et balteos, et calcaria atque ligaturas hosarum - - fieri iussit.* Vbi legendum censet Cangius *Baugas*. Goldasto *Bauga*, est tympanum, Pauke. Olaus Wormius in Lexico Runico, ait veteribus Danis *Baugur et Baugs*, annulum sonare. *) Germanis Bug, Boug olim itidem erat annulus, et Armpouch, armilla, a verbo Biegen, flectere. Vide Glossar. Schilt. v. *Boge*. (2) † BAVGA, perperam pro *Braga* femoralia, in Ch. a. 1373. t. 8. Ordinat. reg. Franc. p. 54.

BAVGAREDI, V. *Bagaudae*.

BAVGARVS, Bauarus, ex Bauaria oriundus, Leoni Ost. lib. 2. c. 65.

BAVGIVM, BAVGVM, BAVGVVM. (1) Idem vt videtur, quod *Banleuca*, districtus. Hist. Harcur. tom. 3. pag. 667. ex Regestis Tabularii regii: *Dicta castrum villamque Rualmevinum et destentum seu baugium Spinalense cum omnibus et singulis eorum juribus et pertinentiis vniuersis.* Et p. 668.

p. 668. *Praefatasque villas castrum Rualmenicum, distractum et baugum cum suis pertinentiis vniuersis in dominium suum retinuit.* Et iterum pag. 667. *In dictis villis, castro Spinalensi, Rualmeninio et distractu seu bauguo habitantium bona, cum omni subiectione et fidelitatis recognitione.* V. *Baticium.* (2) † BAVGIVM, silua caedua, vel locus dumis consitus, vt *Brolium.* Ch. Mss. a. 1341. *Animalia sua - - grossa et minuta per plures et diuersos annos - - in his baugiis et nemoribus regiis ipsius baiuliae - - immisisse.* V. *Basticium.* (3) † Aedicula, Gall. *Bouge.* V. *Bugia* 1. Ch. feud. nobil. Castill. *Domus vna cum baugiis, grangia et aliis aedificiis.*

† BAVIARDVS, monetae species. Ch. official. Bituric. a. 1227. *Quod ipse debebat ecclesiae S. Petri Puellaris quatuor solidos badiardorum de censa* etc. BAVVIARDVS, in Ch. Henr. de Suliaco a. 1203. *Dedit dicto fratri LX. solidos Bauuiardorum et Pirsconensium.* V. *Baliardus.*

BAVILIA, officium, administratio; Limborch. lib. Sent. Inquisit. Tolos. ad calcem Hist. Inquisit. an. 1309. *Ego Senescallus Tholosae - - non committam bauilias vel administrationes nec officia publica alicui de praedictis.* Haec vox occurrit pag. 1. 7. 36. et 38. Legendum forte vbique *Balinia.*

† BAVILVS, ex puncti transpositione pro *Baiulus*, in Lit. a. 1345. inter Ordinat. reg. Fr. t. 3. p. 159.

BAVINAE, aues quaedam maritimae, in Vita S. Porcarii Abb. Lerin. in Chronolog. Lerin. p. 223.

† BAVLA, sagma, fascis, onus, sarcina, Gall. *Balle.* Ch. Mss. Phil. Pulcri a. 1308. *Baula seu carga quaelibet pondus IV. quintellorum tantummodo continente.* Infra: *in ballis seu cargis praedictis.* Occurrit etiam in alia a. 1310. V. *Bata.*

BAVLARE, Vgutioni, *latrare, et est proprie canum.* Mox haec addit: *Sidonius in libro de Naturis rerum ponit propria verba animalium secundum vocem,, quae in parte ponemus. Leonum est Rugire: Tigridum Rechanare: Pardorum Felire: Pantherarum Caurire: Vrsorum Vucare, vel Seuire: Aprorum Frendere: Lyncum Vrcare: Luporum Vlulare: Serpentum Sibilare: Onagrorum Mugilare: Ceruorum Rugire: Bouum Mugire: Equorum Hinnire: Asinorum Rudere; Porcorum Grunnire: Verris Quirritare: Arietum Lorettare: Ouium Balare: Hircorum Miccire: Edorum Vebare: Canum Latrare, seu Baulare: Vulpium Gannire: Catulorum Glattire: Leporum et Paruorum Vagire: Musteliarum Drinorare: Murium Pipitare: Soricum Desticare: Elephantum Barrire: Ranarum Coaxare: Coruorum Crocitare: Aquilarum Glangere: Accipitrum Pipitare: Vulturum Pulpare: Miluorum Bulpare: Olorum Drensare: Gruum Gruere: Ciconiarum Gloitolare: Anserum Sclingere: Anatum Recrissare: Pauonum Pupulare: Gabriarum Fringulare: Noctuarum Caccubire: Cucularum Cuculare: Mulorum Zurzinre: Turdorum Trucilare, vel Soccitare: Sturnorum Pisitare: Hirundinum Fintrire, vel Minurrire: dicunt tamen quod Minurrire est omnium minutissimarum auicularum: Gallinae Crispire: Passerum Cinciare: Apum Bombire, vel Bombilare: Cicadarum Fritinnire.* Similia habet Gloss. MS. S. Germani Paris. † Ab Vgutione in multis differt Papias MS. ex Bibl. regia, vnde varia quae sequuntur exscripsit Carpentarius: *Leonum est fremere: Tigridum rachare: - - Onagrorum magillare: Ceruorum surgire: - - Arietum orectare: - - Edorum vebere: - - Catulorum clatire: - - Mustelarum drinorare: Murium mintrare: Soricum destallare: - - Ranarum reunire vel coaxare: Coruorum crocitare vel crocitare: Aquilarum clangere: Accipitrum piplitare: - - Miluorum lupire: - - Ciconiarum crotolare: - - Anserum griare vel sclingere: Gallorum cucurrire, vel caxitare, vel cantare: Anatum tetrissitare: Turturum gemere: Palumborum plausitare. Perdicum cacabare: Praccalorum fringulirre: Noctuarum cucubire: Merulorum frindire, vel sintiare: Passerum riciare: Apum bonire.*

BAVLEVCA et BAVLIVA, V. in *Baulenca*.

BAVLMA, V. *Balma* 1.

* BAVLVM, administratio rerum et bonorum pupilli, i. a. *Balium, Baillium* et *Ballum*, Gall. *Bail.* Ch. MS. a. 1251.

* BAVLVS, idem qui *Baillivus*, judex in Ch. MS. a. 1270.

BAVOSVS, stultus, a *Baua*, saliua ex ore fluens, vt stultis saepius accidit: quod speciatim narratur 1. Reg. 21. 13. de Dauide, cum apud Achis Regem Geth dementiam prae timore simulauit. Pelagius Diaconus de Perfectione SS. Patrum to. 3. Bibl. Ascet. pag. 347. *Banose, canem fatuum adduxisti mihi.* Hinc forte Gallicum *Bauard*, *homo inepte et insulse loquax*: quod tamen alii a Βαβάζειν deducunt, inarticulate loqui.

BAVRVS. Albertus Argentin. p. 133. *Ipsis contra Principem animauit baurum. Interpretans nomen baurus, id est, nesciens tegere Barbam, quia tantam dixit esse foeditatem oris sui, quod ipsam abiicere non valebat. Baur* Germanis, rusticus, agrestis; Belgis *Boër*.

BAVRA, V. *Felgaria*.

* BAVSATOR, BAVZATOR, felo, proditor, idem ac *Baudator*. Constitut. Iac. 1. Reg. Arag. a. 1214. in Append. ad Marc. Hispan. p. 1404. Alia a. 1228. ibid. p. 1413. Catalanis *Bauzador*. V. *Bausia*, et *Bausator*.

* BAVSATVRA, macula alba in fronte equina, Germ. eine Blässe. Ch. MS. a. 1319. *Alter equus erat pili maurelli, cum modica bausatura in fronte.*

BAVSENGIVS, forte proditor, a voce *Bausia*. Oberti Cancellarii Annal. Genuens. lib. 2. apud Murator. tom. 6. col. 308. *Ipsis morantibus soluerunt pacem militibus et bausengiis, quia Ianuensibus auxilium et consilium amicabiliter praestarent.*

BAVSIA, BAVCIA, BAVDIA, Felonia, proditio, crimen capitale. Tabularium Abbatiae Conchensis in Ruthenis ch. 291. *Excepto furto et Bausia.* Curia Generalis Regis Aragon. in Catalania 19. Kal. Septemb. a. 1321. MS. *Item quod nullus reptatus de bausia, teneatur, etc. de bausiatoribus et traditoribus qui fidem suam noluerunt escondire.* Infra: *Si aliquis fuerit reptatus in Curia de bausia, siue de proditione aut traditione, vel de fractione treugarum, quod possit fidem suam escondire per batalliam.* Perperam *Bansia*, pro *Bausia* non semel editum apud Belugam Editionis Ascensianae. BAVCIA Charta Adefonsi Regis Aragon. aerae 1172. apud Martinezium in Hist. Pinnatensi lib. 5 cap. 28. *Et si aliquis eorum qui modo habet istos honores, vel habebit in futuro, voluerit se erigere in superbiam, et noluerit recognoscere istis sanctis, sicut et mihi mei homines, et mei fideles, appellant de traditione et de baucia, sicut facerent, si ego essem viuus et praesens, et adiuuent eum per fidem siue fraudem.* BAVDIA. Vsatici Barcinonenses MS. cap. 34. *Quia maxima baudia est.* Cap. 35. *De aliis namque baudiis et malefactis, etc.* Cap. 36. *Quandiu contradixerit, baudator suus erit.* *Boidie*, *Boisdie*, Gallis, dolus malus, fallacia. V. etiam *Butia.* *) Etymon vocis procul dubio est a voce bôs, apud antiquos Gothos *baud*, Anglis *bad*, quaeuis res mala, corrupta, improba. V. Schilt. in Gloss. v. *Bosa*.

BAVSIARE, BOSIARE, in dominum insurgere, foris facere, fallere, decipere. Ratherius Veronensis Episcopus in Qualitatis coniectura, etc. *Illum cui vnam libram argenti pro trabibus emendandis commiseram anno praeterito, immaniter mihi bausiasse percepi.* Et Chart. 207. fol. 85. *Comes Goffrido Comiti bosiauit, bellumque intulit.* BOISIARE, apud Rymer. tom. 1. pag. 2. n. 7. pag. 4. col. 2. n. 7. et pag. 24. n. 11. *Et si aliquis Comes Angliae, vel alii homines illius terrae, Regi vel Henrico filio suo boisiauerint*, alias, *Bosiauerint*, non male. Ita *Boiser*, Poetae Gallici dicunt.

BAVSIATOR, Felo, qui in dominum insurgit, in Chartis supra laudatis

Rathe-

Ratherius Veron. de contemptu Canonum tom. 2. Spicil. Acher. p. 180. *Si grandi quidem, sed torto est naso, id est si discernendi subtilitate nullatenus pollet, vt fraudulentus adeo sit, vt bausiator vulgo dicatur.* V. *Bausator* et *Baudator*.

BAVSITAE, bona mobilia vel immobilia, quae ex *Bausia* ac felonia reorum in fiscum cadunt. *Escaëtas* alii vocant. Charta Ottonis Episcopi Vapincensis an. 1281. apud Sammarthanos: *Omnes prouentus et bausitae, quae ex praedictis jurisdictione et consolatu exiuerint, pro medietate pertineant ad Regem, etc.*

† **BAVSSIVM**, rupes praerupta, a Prouinc. *Bau*, eodem sensu. Ch. a. 1197. Ms. *Vsque ad baussium de balma de Mazel.*

† **BAVSSVM**, idem, in Ch. Ms. a. 1438.

BAVSVALIVM, V. *Bausualium*.

BAVTAGIVM, praestatio pro vino, vti fusius docetur in *Botagium*: quod vide.

† **BAVLERIA**, semita, vt videtur, quamuis Menardo idem sit ac *Bonteria*, limes, terminus, Gall. *Bout*. Stat. a. 1363. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 279. *Quod nulla persona - - sit ausa itinera, nec iter nouum facere in alienis possessionibus cum animali nec cadriga, nec aperire bauterias, nec facere ipsas de nouo* etc.

BAVVIARDVS, V. *Bauiardus*.

† **BAVZA**, vt *Bausia*, in Ch. a. 1107. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. pag. 371. *Sine ingenno et sine bauza.*

BAVZATOR, V. *Bausator*.

BAVZIA, V. *Bausia*.

† **BAXATOR, BAXIATOR**, fullo, inter Probat. Hist. Nem. t. 2. p. 303. t. 3. p. 335. V. *Bayssatera*.

BAXEAE, *calciamenta. Baxea, calciamenta mulierum sunt. Baxe, calcei mulieris alte. Baxe, calciamentum comedorum erat, sicut tragoediorum coturni, quos quidem etiam calones appellant, eo quod ex salice fierent, nam Graeci lignum cala vocabant. Baxem, calciamenti genus.* Ita Glossar. MS. San-German. n. 501. V. *Braxeae*.

BAXELLA, pro *Vaxella*, vasa, Gall. *Vaisselle*. V. *Vaxella*.

BAXILICA, pro *Basilica*. Ottonis Morenae Rer. Laudens. Hist. apud Murator. to. 6. col. 1057.

BAXIO. Vetus notitia sub Rogerio Reg. Sicil. a. 1144. apud Rocchum Pirrum in Archiep. Messan. *Et peruenit vsque Sallidam per viam, vbi est magnus Baxio, etc.* An non arenarius cumulus? *Baxios* Hispanis est arenaria moles maris.

BAYARDVS, equus phoeniceus seu badius, Gall. *cheual Bay*, vel *Bayard*. Hist. Dalphin. to. 2. pag. 176. col. 2. lin. vlt. *Item, legauit dominabus dicti monasterii de Saletis, et donauit duos equos suos, videlicet bardum et bayardum, etc.* V. *Bagus*.

BAYETA, speculator, custos, excubitor, a veteri Gallico, quod etiamnum Picardis familiare est, *Bayer*, aspicere. Hist. Dalphin. t. 1. p. 66. col. 2. ex Charta an. 1347. *Interrogatus fuit quam familiam ipse tenebat, dixit quod vnum scutiferum, vnum clientem, vnam gaytam, et vnam bayetam.* Computum Vienn. in Delphin. an. 1318. *Item, pro expensis vnius bayetae et vnius clientis spatio nouem hebdomadarum ad custodiendum castrum c. solidos.* Occurrit ibidem ad an. 1322. et in aliis pluribus Instrumentis, vbi fere semper coniungitur cum *Gayta* vel *Gayeta*, a quo vix differre videtur. V. *Wacta*.

† **BAYHARDVS**, badius, Gall. *Bay*. Inuentar. Ms. a. 1476. *Vnum roncinum pili bayhardi obscuri.* Rursum: *Vnum alium equum sine roncinum pili bayhard.* V. *Bayardus*.

† **BAYLA**, modus agri apud Lemouices. Ch. official. Lemouic. a. 1340. *Vnam eminam de decima ratione cuiusdam baylae sitae etc.*

BAYLES, idem ac mox *Baylas*. Rymer. tom. 7. pag. 745. *Sex patellas de auricalco, duas lebetes, quatuordecim bayles.*

BAYLIA, potestas, auctoritas, Armoricanis *Baili*. Rymer. tom. 6. pag. 673. *Habentes notitiam plenam, tam do per ipsum dominum Ducem et Concilium, et communem lamuensium tra... missus fuit Ambaxiator et Nuncius - - cum plena potestate et baylia, etc.* V. *Bailia*.

BAYLIVIA, districtus *Baillivi*, apud Baluzium t. 2. Hist. Aruern. p. 657. in Charta anni 1456. V. *Baillivia*.

BAYLIVM, tutela, ibidem pag. 734. in Charta anni 1445. V. *Bailium*.

† BAYLO, idem ac *Baillio*, in Ch. Ludov. II. reg. Ierus. et Sicil.

† BAYLVS, instrumentum rusticum. Stat. Vercell. l. 3. p. 101. *Sapas, baylos, tridentes, furchas, rastellos etc.* *) Forte idem ac Germ. Beil, securis.

BAYRVM, pelles partim albi, partim coerulei coloris, Gallis qui de scutis gentilitiis agunt *Vair*. Has vestibus olim intus assuebant. Rymer. tom. 7. pag. 356. *Aliud indumentum absque manicis foderatum cum bayro. Unam furreram de bayro pro una supertunica. Unum martellum mixti coloris foderatum cum bayro.* V. *Veyrum*.

† BAYSAMENTVM, diminutio, Gall. *Baissement*, in Ch. Ms. a. 1370. V. *Baissamentum*.

BAYSSARE, demittere, deponere, idem ac *Baissiare*. Stat. a. 1357. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 194.

† BAYSSATERA, BAYSSATERIA, actio, qua panni a *Bayssatore* seu fullone poliuntur et dealbantur, ars fullonica. Comput. a. 1334. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 89. *Item Francisco Arnaldi bayssatori, pro bayssateris roubae dicti domini Bernardi etc.* V. *Baxator*.

BAYVELLVS, V. *Baiuarius*.

BAYVS EQVVS, id est, *Badius*, Gall. *Bay*. Hist. Dalphin. t. 1. p. 65. col. 1. ex charta anni 1339. *Ducebat secum unum equum bayum clarum* V. *Bagus*.

† BAZALA, herbae aromaticae genus. Constitut. Ms. Monast. S. Crucis Burdeg. ante a. 1305. *Hortum - - monachi parui et iuueniles debent tenere garnitum de romaris, de salvia, de maioracis, de bazalis, de menta et de ruta.*

† BAZALARDVS, ensis breuis species, pugio vel sica. Lit. remiss. an. 1383. V. *Basalardus*.

BAZALARIVS, pro *Baccalaureus*. Rolandinus Patauinus de Factis in Marchia Taruisina lib. 12. cap. 19. apud Murator. tom. 8. col. 360.

BAZAN, Gallis *Basane*. Ita vitulinum vel ouinum corium appellant. Vitae Abbatum S. Albani: *Ocreis de cute, quam vulgo Bazan, appellant.* Alibi: *Conuentus calceamenta quae de vili corio, quod vulgariter Bazan dicitur, in alutam, id est cordewan, ciuiliter commutauit.* BAZANNA, eadem notione. Hist. Dalphin. to. 1. pag. 98. col. 1. ex charta anni 1309. *Filo, cordis, cera, corduano, bazannis, mercimoniis,* etc. BAZANA. Ibidem pag. 87. col. 1. ex alia Charta eiusdem anni: *De bestia onerata bazanis leuantur quindecim denarii.* BAZENNA, in MS. anni circiter 1290. vbi de Redditibus Episcopi Autissiodorensis: *Bazenna sic tela, pelliparia merces - - debent paagium.*

BAZANA, *sacculus*, in Gloss. Arabico-Lat. quia forte ex corio, seu *Bazano* confectus.

† BAZELARE, idem ac *Bazalardus*, Gall. *Bazelaire*. Lit. remiss. a. 1373.

† BAZELARIVS, BAZELLARIVS, idem, in lit. remiss. a. 1384 et 1400.

† BAZENA, idem ac *Bazan*, in Ch. a. 1277. t. 4. Ordinat. reg. Fr. p. 670.

BAZENNA, V. *Bazan*.

BAZIA, BACIA, vas quoddam. Leo Ostiensis lib. 1. cap. 26. *Tulit* (Siconolfus) *in coronis, baziis, et hamulis, garalibus, et cochleariis argenti libras simul quingentas.* Item paulo post: *In anaglyfis bazium unum.* Ignotus Casinensis in Hist. Langob. cap. 10. de eadem Siconolfo: *Abstulit vice prima baziam argenteam unam, vaucas par unum, etc.* Infra, *Baciam* habet: *Et post haec Agrifis* (anaglyphis) *baciam unam, et scaptonem unum Constantinopolitano deaurata fabrefacta vasa opere.* Videtur idem quod *bacile*, et *bacinus*. Alii idem esse *Baziam* quod *Bauca* existimant, vas nempe, aut pateram. † Ch. an. 975. in Append. ad Marc. Hispan. p. 912. *Donamus atque concedimus ad domum sanctae Mariae - - alodem nostrum - - per ipsam banjam.* Vbi vas quod in signum translatae possessionis dabatur, significat.

BAZILI, idem quod *Bacile*, peluis. Locus est in *Par litterarum*. V. *Bacca* 2.

† BAZILLVS, diminut. a *Bazia*, in Chron. Bergom. ap. Murat. t. 16. Script. p. 856. *Scatulas quatuor confectio-*

fectionum unum bazilium, unum bonzinum etc.

† BAZOCARE, in re monetaria dicitur, cum de justo monetae pondere detrahitur, quod *trabucare* interdum vocant. Ch. Mss. Phil. Pulcri a. 1309. *Monetam nostram - - falso fabricare, cudere, bazocare, fundere* etc.

† BAZOCHIA, Clericorum seu scribarum palatii collegium, cuius praepositus regis nomine illustratur. V. t. 2. Hist. theatri Franc. De vocis origine cons. nouam edit. Diction. Menag. v. *Basoche* et *Bazoche*.

BAZONAYA, monetae Catalonicae species. Petrus I. Rex Aragon. in Constitut. edita apud Podium Cerdanum a. 1225. *Item statuimus quod si quis monetam Barcinonensem vel Iaccensem falsauerit, vel ad fundendum alicubi portauerit, vel aliquam bazonayam de Catalonia extraxerit, tanquam monetae falsarius puniatur*, V. *Balssonaya*.

BAZVLIA, tutela, protectio, idem quod *Baiulia*. Ch. Mss. a. 1235.

*) BDELLA, Elritzen, Thamius in Chron. Coldic. apud Mencken. Script. t. 2. p. 688. Pisciculi species, alias phoxinus varius seu leuis, Germ. Elritz.

† BEA, palorum series quae ad continendam aquam, quo validius rotam torqueat, solet supra molendinum infigi. Ch. Mss. a. 1211. *Faciendo inde pro omni seruitio magistratum molendinorum meorum et bearum mearum* etc. V. *Bedum*.

BEACITA. Gloss. Saxon. Aelfrici, de Nominibus auium. *Beacita, vel sturnus: stearn.* Videtur auis, quam *Becace*, aut ea quam *Becacine* vocant Galli.

† BEALE, riui alueus, vel fossa, per quam aquae decurrunt. Stat. ciuit. Astae fol. 33. *Qui in dictum beale aliquid proiecerit, teneatur dictum beale scurare.*

† BEALERA, BEALERIA, idem, in Stat. Taurin. a. 1360. c. 153. Stat. Montisreg. p. 246. Stat. ciuit. Saluciar. collat. 3. p. 99. Gallis olim *Bealaige*. V. *Bialeria*.

† BEALIS, idem in Stat. Taurin. c. 124.

BEALITAS, beatitudo. S. Augustinus Epist. 104. n. 13. † Leg. forte *Beatitas*.

BEAMEN, felicitas, beatitudo, apud Leibnitium Scriptor. Brunsuic. t. 1. p. 236. in Panegyrico Berengarii.

BEANVS. (1) Nouellus Studiosus, qui ad Academiam nuper accessit. Statuta Academiae Viennensis in Austria: *Item quod nullus praesumat superuenientes nouos, quos beanos vocant, indebitis quibuscumque exactionibus grauare, aut aliis iniuriis aut contumeliis molestare.* Vbi Lambecius: *Beani* definitio latitat in ipsa nominis sui acrostichide, *Beanus Est Animal Nesciens Vitam Studiosorum.* Epistolae obscurorum virorum:

Venit Mosellanus, dicens ille Beanus
Deberet ad patibulum suspendi per suum collum.

Et infra:

Tunc dixit crocus Rubianus: vnde venit iste beanus
Qui non est nobis notus, etc.

Vox Gallica *Bejaune*, quasi *Bec-jaune*, vt auiculae quae nondum e nido euolarunt. *Bejaune* Picardi etiamnum efferunt, itaque rudes et nouellos appellant. Sed et in Academia Parisiensi *Bejannium et Bejaunium* appellant, quod Scholastici de nouo venientes pro jucundo aduentu sodalibus soluunt. Vide Hist. Academiae Paris. to. 4. pag. 249. 266. 274. 674. 957. Vt porro etiam apud Athenienses, sua tempestate, exciperentur, initiarentur, vel potius ludificarentur, qui eo literas addiscendi gratia primum venirent, pulcre describit Gregorius Nazianzen. orat. 20. pag. mihi 327. eiusmodi vero ludi juris studiosis et auditoribus interdicuntur a Iustiniano in secunda constitut. de Pandectis. Adde synod. Trullan. can. 71. Qua ratione vero Scholastici de nouo venientes recipiebant, pluribus docent statuta Collegii S. Bernardi Paris. an. 1493. tom. 3. Hist. Paris. pag. 170. col. 2. Ex quibus etiam discere est, inter Scholasticos vnum eligi solitum quem Abbatem Bejanorum vocabant. (2) BEANI, quibusdam in locis vocitantur homines, manumortuae.

mortuae, si fides Antonio Colombeto in libro cui titulus: Colonia Celtica lucrosa tom. 7. §. 4. et §. 6. Consule Menagium in suis Origin. ad vocem *Niais*.

BEARDOR. Comput. Ms. a. 1239. *Pro batellis Bellimontis et Pontissari vsque Parisius - - et pro beardoribus abbatiae Pontissari, et elemosyna per viam pro dominis etc.* An legendum *burdonibus?* V. *Burdones*.

BEARE, a Gall. *Béer*, ore hiante et patulo esse. Extract. Ms. ex conuentu Turone habito a. 1483. *Quid haesitamus in plano et quasi beantes teneamus ramos, capita deiicimus?*

BEASSA, exactio, quae a molitoribus, vt videtur, fiebat in ponderando farinam. Ch. Ms. an. 1331. *Quod exactiones quae vulgariter appellantur in eadem* (villa Montispessuli) *los meliors, los tacidas, e las beassas a modo cessare deberent - - Quem plures rationes proponentes ad finem, quod impositiones, quae fiebant pro molegiis, tacidis et beassis in dicta villa remanere deberent etc.* Gallis olim *Beasse* ancilla, famula.

BEATAE, mulieres in Hispania prae caeteris religiosae, quales fere sunt *Beguinae* in Flandria. Concil. Hispan. tom. 4. pag. 352. col. 2. ex Concilio Mexicano: *Ne sub deuotionis specie praedictae mulieres licentiose huc illucque vagantes discurrant, et ob similitudinem habitus sanctimonialibus ignominiam inferant; statuit ac praecepit sub poena excommunicationis sententiae, vt nulla praedictarum mulierum, quas beatas vocant, habitum alicuius religionis approbatae deferat.* Ibidem ex Concilio Toletano anni 1582. *Synodus eam* (Constitutionem Pii V.) *in iis etiam mulieribus obseruari mandat, quae per totam hanc prouinciam cum beatae vocentur, in Congregatione et sub obedientia viuunt.*

BEATICVM, viaticum, sacrum Christi corpus quod datur moribundis. Murator. tom. 3. pag. 114. col. 2.

BEATIFICA BENEDICTIO, in Concil. Barcinon. tom. 2. Concil. Hisp. pag. 279. *Iubemus vero in infirmitate positis, beatificam benedictionem percipiant.* Alii legunt haud male, *viaticam* pro *beatificam*.

† BEATIFICABILIS, beatitudinis capax apud Barelet. in serm. in Natiuit. Dom.

† BEATIFICARE, beatum seu felicem reddere, in ep. Ioann. VIII. PP. a. 878. t. 9. Collect. Hist. Franc. p. 160.

BEATILLAE, ornamenta vilioris quidem materiae vel pretii, sed magni laboris et artis eximiae. Vox ducta a Gallico *Beatilles*, trunculi, cupedia: quae metaphorice ad multas res alias transferri solet. Acta SS. Iunii tom. 5. pag. 241. de S. Anthelmo: *Loculamentum interim nouum apparatur, quod Bellicenses Religiosae Visitationis tam subtiliter aptarant, totque beatillis - - ornarant, vt de eo dici potuerit: Materiam superabat opus.*

† BEATISSIME PATER. Hoc titulo compellatur Hugo abbas Cluniac. a Simone comite in Ch a. 1076. inter Instrum. t. 10. Gall. Christ. p. 207.

† BEATITAS, *fortitudo*, in vet. Glossar. Cod. reg. 7641.

BEATITVDO, titulus honorarius, quo compellantur Episcopi, apud S. Augustin. Epist. 11. 76. 139. Senatorem, lib. 3. Epist. 37 Auitum Viennens. Epist. 6. 8. 11. 37. Ludouicum Pium Imp. in Epist. ad Sicharium Archiep. Burdegalens. Nicolaum I. PP. Epist. 28. et alios passim. Praesertim vero Pontifici Romano delatus legitur. Anastasius in S. Hadriano PP. Vide Brissonium in Formulis p. 361.

† BEATIZARE, beare, inter beatos referre, adscribere. Stat. Palhauic. l. 2. c. 11.

BEBDVNI, V. *Beduini*.

BEBORANIA, praestationis species. Praeceptum Caroli Mag. pro Hispanis editum a Steph. Baluzio: *Dicunt etiam quod aliquas villas quas ipsi laborauerant, laboratas illis eis abstractas habeatis, et beboranias illis superponatis, et saiones qui per forcia super eos exactant.*

BEBRA, missilis aut teli species. Vegetius lib. 1. cap. 20. *Barbari autem*

tem scutati pedites his praecipue vtuntur, quas bebras vocant, et binas etiam ac ternas in praeliis portant. Bartholinus lib. 4. Austriad.

Quinquaginta bebras, centum delecta iuuentus,
Pila gerunt humeris, etc.

BEBRINVS. *Bebrinum vestimentum*, ex pelle Bebri confectum, in Regula S. Caesarii ad Virgines c. 7. Gloss. Isid. *Castorinum vebrinum, bebrinum.* V. *Beuer*.

BECA, Hispanis amiculum quod Doctores et *Praebendarii* gestant et ii, qui gradum aliquem adepti sunt in Academiis. Concilium Limanum anni 1582. inter Hispan. to. 4. pag. 248. Ibidem pag. 275. *Nec possint clerici gestare stolas vulgo becas, si non fuerint - - licentiati vel doctores, etc.* De *Beca* disseritur in Actis SS. Iunii tom. 2. pag. 631. Sobrinus in Dictionario Hisp. Gall. ait, *Beca Praebendam* designari, quod indicet eum, qui gestat ornamentum hoc, esse *Praebendarium*.

† BECALERIVS, ensis rostratus, vel culter lanionius, ab Ital. *Beccaio*, lanius. Stat. Vallis Serianae rubr. 44. *Arma vetita - - sunt haec, videlicet cultellus punctosus - - spata, clipeus, tauolatius, becalerius* etc. V. *Beccazenerius*.

BECARIO, *vrceoli genus*, ex veteri Onomastico. Sic Turnebus Aduersar. lib. 28. cap. 5.

BECCA, BESCA, BESSA, BESSVS, Gallis *Beche*, aut *Besche*, Germ. Bicke; forte quod *Becci* seu rostri formam praeferat. BECCA, Gloss. Aelfrici: *ligo, becca, vel palus, vel fustis.* BESCA. Custumar. de Hecham: *In communi pastura turbas - - cum vna sola besca fodient, et nihil dabunt.* Vide Leges Willel. Regis Angl. vernaculas cap. 4. BESSA. Lethaldus de Miracul. S. Maximini Abb. Miciac. num. 34. *Operante eo, fussosorium, quod bessam dicunt sumit.* BESSVS, ligo. Audalardus in Statutis antiquis Corbeiensis Monasterii lib. 2. Auerni etiamnum *Beisse* dicunt.

BECCARIA, macellum, laniena, Italis *Beccaria*; Gallis *Boucherie*: *Beccaio*, *Beccaro*, lanio Italis. Murat. t. 8. p. 461. BECCHARIA, idem. Charta Ogerii Iporicensis Episc. apud Guichenonum in Bibl. Sebusiana cent. 2. cap. 6. Vide Albertum Acharisium in Vocabulario Italico, et Aegid. Menagium in Orig. Ital. in *Beccaio*, et Oct. Ferrarium in *Becco*. BECHARIA, eadem notione. Regimina Paduae ad a. 1271 apud Murator. tom. 8. col. 461 Chron. Parmense apud eumdem t. 9. col. 763.

† BECCARINI. Theod. de Niem l. 2. de Schism. c. 15. *In eadem ciuitate Perusina sunt tres ordines seu status ciuium. Nam quidam sunt nobiles, qui dicuntur Beccarini.* Num a forma cuiusdam ornamenti, quod nobilitatis insigne erat?

BECCARIVS, macellarius, apud Andream Dandulum in Chron. MS. an. 1175. Acta SS. April. tom. 3. pag. 609. in Vita B. Luchesii. Occurrit iterum in Actis SS. Iunii tom. 3. pag. 936. D. Chron. Parmense ad an. 1291. apud Murator. tom. 9. col. 821. † BECCHARIVS, in Statutis ant. Florent. l. 3. c. 191. V. *Beccaria*.

† BECCAZENERIVS, idem ac *Becalerius*, in Stat. Mant. l. 1. c. 112.

BECCHARIA, BECCHARIVS, V. *Beccaria*, *Beccarius*.

† BECCHETVS, pars tegumenti capitis in *beccum* seu rostrum desinens, Ital. *Becchette*. Stat. ant. Florent. l. 3. c. 33. *Nullus deferat habitum Pinzocherum, scilicet clamidem nigram ad becchetum.*

BECCO, BECCVM, rostrum, vox Gallica vetus, vnde Gallis et Belgis *Bec*, Italis *Becco*. Sueton. in Vitellio cap. 18. *Cui Tolosae nato cognomen in pueritia Becco fuerat: id valet gallinacei rostrum.* Quasi *Bec de coc*, vt quidam volunt. Perperam a *bucca* etymon accersit Acharisius. BECCVM. Bracton. lib. 3. Tract. 2. cap. 28. §. 1. *Si habueris accipitrem, perdas beccum, et vngues pedum et caudam.* ABBECARE, vox falconariorum, *Becco*, seu rostro impetere, seu crebrius rostrum ingere, mordicare. Fridericus II. Im-

l. 2. de arte venandi cap. 49. *Per huiusmodi scilicet mordicationes, siue, vt ita dicam, abbecationes saepius iteratas, etc.* Occurrit ibi rursum, et cap. 53.

BECCVNES, V. *Becuna.*

BECCVS, prisca Danorum seu Gallorum lingua dicitur aquae cursus alteri fluuio se committens: hinc *Beccum* siue *Beccum* Helluini, adiecto fundatoris nomine, celeberrimum in Normannia coenobium ab vrbe Rotomago decimo octauo versus Oceanum milliari in Rotomagensi tractu situm. Hist. eiusdem Monasterii MS. pag. 1. n. 1. ex Archiuo eiusdem loci. V. *Beconagium.*

† BECCVSFREDVS, pertica ferro praeacuto et recuruo munita. Tract. MS. de re milit. et mach. bellic. cap. 111. *Beccusfredus alias aculeum marinas frangens naues.*

BECHA. (1) Habitus proprius Clarenorum. Acta SS. Iunii tom. 2. pag. 1099. de B. Angelo Clareno: *Habitum autem deferebant fratres distinctum a veste Franciscana, quem Becham vocabant; habitum scilicet breuem cum capucio ante et retro, ac chordam vsque pyramidali forma* (vnde procul dubio *Becha* dicebatur) *cui a tergo pannea lingua haerebat.* (2) BECHA, BECCHA CAPVCCII, pars eius extrema quae desinit in *Beccum* seu acumen. Acta SS. Iunii tom. 3. p. 547 A. de B. Petro Gambacurta: *Et dimittitur beccha capuccii, et nonae acceptantur Constitutiones.* Capitul. gener. S. Vict. Massil. an. 1378. *Nullus portet caputium cum becha, cum cauda longa seu almucias.*

BECHARE, fodere, Gallis *Becher*, in Stat. Synodal. Episc. Andegav. an. 1274. V. *Becca.*

BECHARIA, V. in *Beccaria.*

† BECHARIVS, lanius, passim in Stat. vrb. Ital. V. *Beccarius.*

BECHIN, Germ. ein Becken, peluis Gallis *Bassin.* Tradit. Fuld. lib. 1. pag. 470. Et infra Tradit. 39.

† BECHINVS, hircinus, Böcken. Conuent. Ciuit. Saonae an. 1526. *Pro singulo pecio bechinorum.* V. *Bechus* et *Becuna.*

† BECHVS. (1) Hircus, Gall. *Bouc*, Ital. *Becco*, Germ. Bock. Stat. ciuit. Astae collat. 7. c. 1. (2) Idem quod *Becchetus*, apud Murat. t. 16. p. 581.

BECIARIA, BEZARIA, († modus agri, forte tantum terrae, quantum quis *becca* seu ligone vno die fodere potest, idem ac *Bescata.*) Tabularium Conchense in Ruthenis Ch. 203. *Et vnum mansum et vnum caput mansum in illa beciaria, cum campos et hortos, etc.* Ch. 219. *Donamus illo manso nostro de Paillaredo, vbi Rainaldus manet, cum ipsa bezaria, cum quantum ad ipso manso aspicit, etc.* Ch. 237. *Cum boscos, cum brolio, cum mansione, cum vernias, cum albaretas, cum prasas, cum beciarias, cum terras cultas et incultas, etc.* Adde Ch. 266. 429.

BECIVM, BECIVS, V. *Bedum.*

BECONAGIVM, tributum quod in sustentationem Phari, vel maritimi luminis, quo populus subito excitetur ad repellendum hostem, confertur. Haec Spelmannus qui a Saxonico, *Beacn*, i. signum accersit, quod in signum eiusmodi faces accendantur, seu contra hostes, seu ad dirigendas naues. Quid si a *Becco*, de qua voce supra? Nam Galli promontoria seu terrae lingulas in mare, aut in fluuios procurrentes, *Becs*, i. rostra, appellant, vbi vt plurimum Phari, seu turres, eriguntur. Vestigium manet in *Bec d'Alier*, vbi coëunt *Elaueris* et *Ligeris* fluuii, et in *Bec d'Ambez*, vbi confluunt *Garonna* et *Dordonia.* Potuit etiam conflari id vocabuli ex Belgico *Bake*, specula, pharus, pro nocturno nauium accessu. V. *Baccha.*

BECCVM, V. *Becco.*

BECVNA, aluta, Gall. *Basane.* Statuta Massil. pag. 389. vbi extat capitulum integrum. *De coriis et becunis pro talibus quales emptae sunt vendendis, et de affollatis non immiscendis.* Ibid. pag. 465. Rursum occurrit pag. 380. † Vox *Beccunes*, quae eadem prorsus est, aliud significare videtur, in Ch. Phil. III. an. 1277. t. 4. Ordinat. reg. Fr. p. 670. vbi *Beccunes* et *Bazena* tanquam res diuersae occurrunt. *De qualibet centena*

tem scutati pedites his praecipue vtuntur, quas bebras vocant, et binas etiam ac ternas in praeliis portant. Bartholinus lib. 4. Austriad.

Quinquaginta bebras, centum delecta iuuentus,
Pila gerunt humeris, etc.

BEBRINUS. *Bebrinum vestimentum*, ex pelle Bebri confectum, in Regula S. Caesarii ad Virgines c. 7. Gloss. Isid. *Castorinis vebrinum, bebrin...* V. *Beuer*.

BECA, Hispanis amiculum quo... ctores et *Praebendarii* gestan... qui gradum aliquem adepti ... Academiis. Concilium ... anni 1582. inter Hispan. ... 248. Ibidem pag. 275. ... clerici *gestare stolas* ... *non fuerint* ... lice... oe*res, etc.* De *Beca* ... vo... SS. Iunii tom. 2 ... um riui... nus in Dictione ... *Beca Praeben*... n Ch. Ms. V. indicet eum, ... hoc, esse *P*... um vitulinum, oui...

† BECALE... um. Arest. Parlam. Pa... culter la... *Tres costals de corduanius.* ... *et vnum costallum de be*... *Arma*... V. *Becana* et *Besana*.

... *cultc*... *um*, pascuum commune: († *tav*... dubie dictione Vasconica, pro *c*... *um*, pratum pascuis prohibi... BE... *a*, vbi animalia pascere nemini li...; male ergo pascuum commune ... ponitur.) Occitanis *Lou Bedat*. Stephanotius Antiq. Benedict. in Vasconia MSS. tom. 1. pag. 685. *Concedimus ad agrarium venientibus ibidem omnes terras cultas et incultas, excepto bedato, saluo iure feodatorum nostrorum, etc.*

BEDDE, lectus, ab Anglo-Saxonico *Bedd*: quod idem significat. Madox Formulare Anglican. pag. 428. in Testam. Ioannis de Nevill ann. 1388. *Item Eleanorae de Lomley filiae meae duo banerett beddis de Norfolk cum curtinis, etc.*

BEDE, collectae genus, apud Ludewig. tom. 2. Reliq. MSS. pag. 415. *Adiunctum est in seria nostrae Constitutionis, quod mansus duos solidos ad censum et vnum ad collectam, quae vulgo Bede dicitur, et insuper deci-*

taio, *Becc*... t. 8. p. ... Chart... Guic... cer...

A Germ... petere, q... tiones et ...

Gallice Esq... Gall. an. 134... *eclinabile*, G...

...tium *Bedelli*, ... bus gestis Fra...

...paritores minores, ... citabant, et Bailliuorum ... um pedaneorum sententia... ...e officia, quae minus videba... ...ur honesta, exsequebantur. E... ctum S. Ludouici an. 1254. ad co... ercendos Bailliuorum defectus: *Senescalli autem nostri et inferiores baillini caueant sibi a multitudine bedellorum, et quanto paucioribus poterunt, sint contenti ad Curiarum ex... quenda praecepta, et illos nominent in assisia publica, aut vero pro bedellis minime habeantur.* Nec iniuria Ludouicus bedellorum numerum inhibuit, qui graues semper populo habiti sunt. Vnde Ordericus Vitalis l. 12. p. 876. *Officiales mali praedonibus peiores sunt. Pagenses namque, latrunculos fugiendo seu diuertendo, deuitare possunt, versipelles vero bedellos nullatenus sine damno declinare queunt.* Hinc *Bedellos* Willelmus Brito in Vocab. *Angarios, compulsores iniustos esse* ait. Exactorum et publicanorum praeterea officium egisse *bedellos* colligimus ex Matheo Paris. an. 1257. dum Fratres Minores et Praedicatores *Papae telonarios et bedellos factos* scribit. Et alibi: *Nullus forestarius vel bedellus faciat de caetero scotallum, vel colligat garbas.* De vocabuli etymo varii varia tradunt. Skeneus a *pedo* hoc est, a baculo, deducit, *propterea quod huiusmodi seruientes virga aut baculo vtuntur.* Quam sententiam improbant Spelmannus, Watsius, et Somnerus, qui a Saxonica voce Bidel. Germ. **Büttel**, quae praeconem significat, deducunt. Vide Edwardum Cokum ad Littleton. et Menagium in Etym. Gall. BEDELLI ECCLE... p. 66...

...cil. Hisp. tom. 4.
...x Regula consue-
...imae. Hos Ec-
...arum Bedel-
...llant *Be-*
...SITA-
...ranc.
...is-

...BE-
...eu ser-
... tenentes
...us ad agros
...emerendis mes-
...enis, etc. a Saxo-
... rogare, precari, et
...are, metere. Anglis *Be-*
...el *Bidrepe*. Kennet. in Glos-
...ad calcem Antiquit. Ambros-
... *Tenentes de Ewel debent venire*
...*umpno ad precariam, quae vo-*
...*a la Bedripe.* Ibidem ex Pla-
...10. Henr. III. *Ernaldus carretta-*
...*unum messuagium et duas*
...*terrae in duobus campis, et red-*
...*per annum duos solidos et alias*
...*tudines ad Bedrepium in au-*
...no. BEDERIPES, eadem signi-
...one. Chartularium SS. Trinita-
...adomensis fol. 46. V. etiam
...*edripa.*

...WERI, banditi, proscripti.
... Paris. ann. 1258. *Sicque fa-*
... *pax* (inter nobiles Romanos)
...*tranquillitas liberrima, dispersis*
...*ibus, quos Bedeweros vocant,*
...*manis maleficis.* Sed legendum
...*weros.* V. in hac voce. BEDIVM.
...ptych. Fiscamnensis ann. 1236.
...*debet facere et retinere septem per-*
...*exclusarum molendini et curare*
... V. *Bedum.*

...OCCVS, forensis, extraneus.
...fic. a. 1322. inter Probat. t. 2.
... Nem. p. 32. *Et quia plures*
...*ne ad dicta loca ad habitandum,*
...*nihil habentes vel possidentes immo-*
...*lia, qui vocantur bedocci, id est, fo-*
...*nses* etc.

BEDOGIVS. equus iunior, rusticis Dumbensibus etiamnum *Bedon.* V. *Vedogius.*

BEDREPE, BEDREPIVM, V. *Bederipes.*

BEDVINI, populi qui Arabiam incoluere, Halapiam et Crachum versus, nullis certis sedibus, nec in vrbibus aut pagis, sed in tabernaculis degentes, vnde ita appellari. Nam auctor est Abrahamus Ecchellensis in Hist. Arabum cap. 1. quos *Scenitas* Strabo appellat, *Baduinos* a *badia*, deserto dictos. Sed ab harum partium Consule Francico accepit Cangius, etiamnum Arabes *Beduinos* quosquis rusticos appellare. Horum frequens mentio occurrit apud Scriptores Rerum Hierosolymit. Auctor Historiae Expeditionis Friderici V. Imp. apud Canisium to. 5. Antiquit. lect. Et apud Iacobum de Vitriaco Hist. Orient. lib. 3. inter Anecdota Marten. tom. 3. col. 281. BIDVINOS eosdem vocat Radulphus Coggeshale in Chron. Terrae Sanctae apud eumdem Marten. tom. 5. Amplissi. Collect. col. 548. et 560. In Epistola Episcopi Acconensis ad Honorium PP. tom. 8. Spicilegii Acheriani, BEBDVNI perperam vocantur. Agunt vero de *Beduinis* Albertus Aq. lib 12. cap. 31. Aithonus cap. 35. 51. 55. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 38. lib. 3. part. 14. cap. 2. Arnoldus Lubec. lib. 7. cap. 10. Brocardus in Descript. Terrae sanctae, etc. Perperam *Beduinos* cum *Assasinis* confundit Ioinvilla pag. 48. vti Cangius monuit in Notis ad hunc Scriptorem. BEDVVII, iidem qui *Beduini.* Vide Iacobum de Vitriaco lib. 3. Historiae Orientalis apud Marten. tom. 3. Anecdot. col. 273. BOLDVINI, eadem notione. Epistola Episcopi Acconensis Spicileg. Acher. tom. 8. pag. 375.

BEDVM, seu *palitium* molendini, in Tabulario maiore S. Sergii Andeg. Ch. 29. palorum scilicet series, quae ad continendam aquam, quo validius rotam torqueat, solet supra molendinum infigi, Germ. das Flutbett. Hodie id *Bende* vocant Galli. At in Tabulario Gonchensis Monasterii

tena pellium arietum, et de Beccanes, VIII. den. - - de qualibet duodena Bauenae, II. den. Forte pelles hircinae indicantur. V. *Bechinus.*

BEDA, armilla, ab Anglico *Bed* vel *Bead*, Gall. *Brasselet.* Madox Formul. Anglic. pag. 427. ex Testamento anni 1386.

BEDALE, BEDALIS, idem quod *Bedum.* Tabularium Prioratus de Domina in Delphinatu fol. 40. *Et a Septentrione ad quemdam bedalem.* Charta G. Vicecomitis Massiliensis apud Guesnaium ann. 1016. *Vbi Gerrenus fluuius cadit in bedale de supradicto molendino ad gadium Huvalnae etc.* Alia an. 1250. apud Goffridum in Nicensibus Episcopis pag. 184. *Ad aedificandum in dicta terra domum - - cum conductu aquae a bedali dicti Augerii.* Massilienses vocant etiamnum *le Beal* ipsum riui alueum. V. *Bedum.*

† BEDALIVM, idem, in Ch. MS. V. *Beale.*

† BEDANAS, corium vitulinum, ouium, vel hircinum. Arest. Parlam. Paris. a. 1330. *Tres costals de cordumo albo - - et vnum costallum de bedanas.* V. *Becana* et *Besana.*

BEDATVM, pascuum commune: († haud dubie dictione Vasconica, pro *vetatum*, pratum pascuis prohibitum, vbi animalia pascere nemini licet; male ergo pascuum commune exponitur.) Occitanis *Lou Bedat.* Stephanotius Antiq. Benedict. in Vasconia MSS. tom. 1. pag. 685. *Concedimus ad agrarium venientibus ibidem omnes terras cultas et incultas, excepto bedato, saluo iure feodatorum nostrorum, etc.*

BEDDE, lectus, ab Anglo-Saxonico *Bedd:* quod idem significat. Madox Formulare Anglican. pag. 428. in Testam. Ioannis de Nevill ann. 1388. *Item Eleanorae de Lomley filiae meae duo banerets beddis de Norfolk cum curtinis, etc.*

BEDE, collectae genus, apud Ludewig. tom. 2. Reliq. MSS. pag. 415. *Adiunctum est in serie nostrae Constitutionis, quod mansus duos solidos ad censum et vnum ad collectam, quae vulgo Bede dicitur, et insuper decimam persoluet, etc.* *) A Germ. infer. Bede, a bitten, petere, quia olim blande et per rogationes et suasiones exigebatur.

† BEDEGAR, *dicitur Gallice Esglentier*, in Gloss. Lat. Gall. an. 1348. Aliud, *Bodegar, indeclinabile*, Gall. *Aiglantier.*

BEDELLATVS, officium *Bedelli*, ap. Gomer. l. 8. de rebus gestis Franc. Ximenii p. 1148.

BEDELLI, apparitores minores, qui ad iudicia citabant, et Bailliuorum et Iudicum pedaneorum sententias, eaque officia, quae minus videbantur honesta, exsequebantur. Edictum S. Ludouici an. 1254. ad coercendos Bailliuorum defectus: *Senescalli autem nostri et inferiores balliui caveant sibi a multitudine bedellorum, et quanto paucioribus poterunt, sint contenti ad Curiarum exsequenda praecepta, et illos nominent in assisia publica, aut vero pro bedellis minime habeantur.* Nec iniuria Ludouicus bedellorum numerum inhibuit, qui graues semper populo habiti sunt. Vnde Ordericus Vitalis l. 12. p. 876. *Officiales mali praedonibus peiores sunt. Pagenses nempe, latrunculos fugiendo seu diuertendo, deuitare possunt, versipelles vero bedellos nullatenus sine damno declinare queunt.* Hinc *Bedellos* Willelmus Brito in Vocab. *Angarios, compulsores iniustos esse* ait. Exactorum et publicanorum praeterea officium egisse *bedellos* colligimus ex Mattheo Paris. an. 1257. dum Fratres Minores et Praedicatores *Papae telonarios et bedellos factos* scribit. Et alibi: *Nullus forestarius vel bedellus faciat de caetero scotallum, vel colligat garbas.* De vocabuli etymo varii varia tradunt. Skeneus a *pedo* hoc est, a baculo, deducit, *propterea quod huiusmodi seruientes virga aut baculo utentur.* Quam sententiam improbant Spelmannus, Watsius, et Somnerus, qui a Saxonica voce *Bidel*, Germ. Büttel, quae praeconem significat, deducunt. Vide Edwardum Cokum ad Littleton. et Menagium in Etym. Gall. BEDELLI ECCLE-

p. 66?.

-SIARVM. Concil. Hisp. tom. 4. pag. 667. col. 2. ex Regula consueta Toribii Archiep. Limae. Hos Ecclesiarum vt et Vniuersitatum Bedellos Galli etiamnum appellant *Bedeaux*. BEDELLI VNIVERSITATVM. Literae Iohannis Regis Franc. an. 1350. pro Vniuersitate Montispessulana to. 2. Ordinat. Reg. Franc. p. 514. † BEDELLVS PROVINCIAE, sub hoc titulo Chart. Ottonis march. Brandeb. a. 1196. subscribit *Wasmodus de Heckelinge*, ap. Ludewig. to. 9. Reliq. p. 541.

BEDERIPES, BEDREPIVM, BEDREPE, BEDRIF, *precaria* seu seruitium quod domino suo tenentes praestare debent in rebus ad agros pertinentibus vt in demetendis messibus, secandis foenis, etc. a Saxonica *Biddan*, rogare, precari, et *Rippan*, falcare, metere. Anglis *Bederepe* vel *Bidrepe*. Kennet. in Glossario ad calcem Antiquit. Ambrosden. *Tenentes de Ewel debent venire in autumpno ad precariam, quae vocatur a la Bedripe*. Ibidem ex Placito 10. Henr. III. *Ernaldus carrectarius tenet vnum messuagium et duas acras terrae in duobus campis, et reddit per annum duos solidos et alias consuetudines ad Bedrepium in autumpno*. BEDERIPES, eadem significatione. Chartularium SS. Trinitatis Cadomensis fol. 46. V. etiam *Bedripa*.

BEDEWERI, banditi, proscripti. Matth. Paris. ann. 1258. *Sicque facta est pax* (inter nobiles Romanos) *et tranquillitas liberrima, dispersis praedonibus, quos Bedeweros vocant, et Romanis maleficis*. Sed legendum *Berroëros*. V. in hac voce. BEDIVM. Polyptych. Fiscamnensis ann. 1236. *Et debet facere et retinere septem perticas exclusarum molendini et curare bedia*. V. *Bedum*.

BEDOCCVS, forensis, extraneus. Inquisit. a. 1322. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 32. *Et quia plures homines ad dicta loca ad habitandum, nichil habentes vel possidentes immobilia, qui vocantur bedocci, id est, forenses* etc.

BEDOGIVS. equus iunior, rusticis Dumbensibus etiamnum *Bedon*. V. *Vedogius*.

BEDREPE, BEDREPIVM, V. *Bederipes*.

BEDVINI, populi qui Arabiam incoluere, Halapiam et Crachum versus, nullis certis sedibus, nec in vrbibus aut pagis, sed in tabernaculis degentes, vnde ita appellari. Nam auctor est Abrahamus Ecchellensis in Hist. Arabum cap. 1. quos *Scenitas* Strabo appellat, *Baduinos a badia*, deserto dictos. Sed ab harum partium Consule Francico accepit Cangius, etiamnum Arabes *Beduinos* quosquis rusticos appellare. Horum frequens mentio occurrit apud Scriptores Rerum Hierosolymit. Auctor Historiae Expeditionis Friderici V. Imp. apud Canisium to. 5. Antiquit. lect. Et apud Iacobum de Vitriaco Hist. Orient. lib. 3. inter Anecdota Marten. tom. 3. col. 281. BIDVINOS eosdem vocat Radulphus Coggeshale in Chron. Terrae Sanctae apud eumdem Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 548. et 560. In Epistola Episcopi Acconensis ad Honorium PP. tom. 8. Spicilegii Acheriani, BEBDVNI perperam vocantur. Agunt vero de *Beduinis* Albertus Aq. lib 12. cap. 31. Aithonus cap. 35. 51. 55. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 38. lib. 3. part. 14. cap. 2. Arnoldus Lubec. lib. 7. cap. 10. Brocardus in Descript. Terrae sanctae, etc. Perperam *Beduinos* cum *Assasinis* confundit Ioinvilla pag. 48. vti Cangius monuit in Notis ad hunc Scriptorem. BEDVVII, iidem qui *Beduini*. Vide Iacobum de Vitriaco lib. 3. Historiae Orientalis apud Marten. tom. 3. Anecdot. col. 273. BOLDVINI, eadem notione. Epistola Episcopi Acconensis Spicileg. Acher. tom. 8. pag. 375.

BEDVM, seu *palitium* molendini, in Tabulario maiore S. Sergii Andeg. Ch. 29. palorum scilicet series, quae ad continendam aquam, quo validius rotam torqueat, solet supra molendinum infigi, Germ. das Fluthbett. Hodie id *Bende* vocant Galli. At in Tabulario Gonchensis Mona-

 sterii

tena pellium arietum, et de Beccunes, VIII. den. - - de qualibet duodena Bauenae, II. den. Forte pelles hircinae indicantur. V. *Bechinus.*

BEDA, armilla, ab Anglico *Bed* vel *Bead*, Gall. *Brasselet.* Madox Formul. Anglic. pag. 427. ex Testamento anni 1386.

BEDALE, BEDALIS, idem quod *Bedum.* Tabularium Prioratus de Domina in Delphinatu fol. 40. *Et a Septentrione ad quemdam bedalem.* Charta G. Vicecomitis Massiliensis apud Guesnaium ann. 1016. *Vbi Gerrenus fluuius cadit in bedale de supradicto molendino ad gadium Huvalnae etc.* Alia an. 1250. apud Gosfridum in Nicensibus Episcopis pag. 184. *Ad aedificandum in dicta terra domum - - cum conductu aquae a bedali dicti Angerii.* Massilienses vocant etiamnum *le Beal* ipsum riui alueum. V. *Bedum.*

† BEDALIVM, idem, in Ch. Ms. V. *Beale.*

† BEDANAS, corium vitulinum, ouium, vel hircinum. Arest. Parlam. Paris. a. 1330. *Tres costals de corduano albo - - et vnum costallum de bedanas.* V. *Becuna* et *Besana.*

BEDATVM, pascuum commune: († haud dubie dictione Vasconica, pro *vetatum*, pratum pascuis prohibitum, vbi animalia pascere nemini licet; male ergo pascuum commune exponitur.) Occitanis *Lou Bedat.* Stephanotius Antiq. Benedict. in Vasconia MSS. tom. 1. pag. 685. *Concedimus ad agrarium venientibus ibidem omnes terras cultas et incultas, excepto bedato, saluo iure feodatorum nostrorum, etc.*

BEDDE, lectus, ab Anglo-Saxonico *Bedd:* quod idem significat. Madox Formulare Anglican. pag. 428. in Testam. Ioannis de Nevill ann. 1388. *Item Eleanorae de Lomley filiae meae duo banerets beddis de Norfolk cum curtinis, etc.*

BEDE, collectae genus, apud Ludewig. tom. 2. Reliq. MSS. pag. 415. *Adiunctum est in serie nostrae Constitutionis, quod mansus duos solidos ad censum et vnum ad collectam, quae vulgo Bede dicitur, et insuper decimam persoluet, etc.* *) A German. infer. Bede, a bitten, petere, quia olim blande et per rogationes et suasiones exigebatur.

† BEDEGAR, *dicitur Gallice Esglantier*, in Gloss. Lat. Gall. an. 1348. Aliud, *Bodegar, indeclinabile*, Gall. *Aiglantier.*

BEDELLATVS, officium *Bedelli*, ap. Gomer. l. 8. de rebus gestis Franc. Ximenii p. 1148.

BEDELLI, apparitores minores, qui ad iudicia citabant, et Bailliuorum et Iudicum pedaneorum sententias, eaque officia, quae minus videbantur honesta, exsequebantur. Edictum S. Ludouici an. 1254. ad coercendos Bailliuorum defectus: *Senescalli autem nostri et inferiores bailliui caveant sibi a multitudine bedellorum, et quanto pauciores poterunt, sint contenti ad Curiarum exequenda praecepta, et illes nominent in assisia publica, aut vero pro bedellis minime habeantur.* Nec iniuria Ludouicus bedellorum numerum inhibuit, qui graues semper populo habiti sunt. Vnde Ordericus Vitalis l. 12. p. 876. *Officiales mali praedonibus peiores sunt. Pagenses nempe, latrunculos fugiendo seu diuertendo, deuitare possunt, versipelles vero bedellos nullatenus sine damno declinare queunt.* Hinc *Bedellos* Willelmus Brito in Vocab. *Angarios, compulsores iniustos esse* ait. Exactorum et publicanorum praeterea officium egisse *bedellos* colligimus ex Mattheo Paris. an. 1257. dum Fratres Minores et Praedicatores *Papae telonarios et bedellos factos* scribit. Et alibi: *Nullus forestarius vel bedellus faciat de caetero scotallum, vel colligat garbas.* De vocabuli etymo varii varia tradunt. Skeneus a *pedo* hoc est, a baculo, deducit, *propterea quod huiusmodi seruientes virga aut baculo vterentur.* Quam sententiam improbant Spelmannus, Watsius, et Somnerus, qui a Saxonica voce *Bidel*, Germ. Büttel, quae praeconem significat, deducunt. Vide Edwardum Cokum ad Littleton. et Menagium in Etym. Gall. BEDELLI ECCLE- p. 667.

-SIARUM. Concil. Hisp. tom. 4. pag. 667. col. 2. ex Regula consueta Toribii Archiep. Limae. Hos Ecclesiarum vt et Vniuersitatum Bedellos Galli etiamnum appellant *Bedeaux*. BEDELLI VNIVERSITATUM. Literae Iohannis Regis Franc. an. 1350. pro Vniuersitate Montispessulana to. 2. Ordinat. Reg. Franc. p. 514. † BEDELLUS PROVINCIAE, sub hoc titulo Chart. Ottonis march. Brandeb. a. 1196. subscribit *Wasmodus de Heckelinge*, ap. Ludewig. to. 9. Reliq. p. 541.

BEDERIPES, BEDREPIUM, BEDREPE, BEDRIF, *precaria* seu seruitium quod domino suo tenentes praestare debent in rebus ad agros pertinentibus vt in demetendis messibus, secandis foenis, etc. a Saxonica *Biddan*, rogare, precari, et *Rippan*, falcare, metere. Anglis *Bederipe* vel *Bidrepe*. Kennet. in Glossario ad calcem Antiquit. Ambrosden. *Tenentes de Ewel debent venire in autumpno ad precariam, quae vocatur a la Bedripe*. Ibidem ex Placito 10. Henr. III. *Ernaldus carrectator tenet vnum messuagium et duas acras terrae in duobus campis, et reddit per annum duos solidos et alias consuetudines ad Bedrepium in autumpno*. BEDERIPES, eadem significatione. Chartularium SS. Trinitatis Cadomensis fol. 46. V. etiam Bedripa.

BEDEWERI, banditi, proscripti. Matth. Paris. ann. 1258. *Sicque facta est pax* (inter nobiles Romanos) *et tranquillitas liberrima, dispersis praedonibus, quos Bedeweros vocant, et Romanis maleficis*. Sed legendum *Berroëros*. V. in hac voce. BEDIUM. Polyptych. Fiscamnensis ann. 1236. *Et debet facere et retinere septem perticas exclusarum molendini et curare bedia*. V. *Bedum*.

BEDOCCUS, forensis, extraneus. Inquisit. a. 1322. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 32. *Et quia plures veniunt ad dicta loca ad habitandum, nichil habentes vel possidentes immobilia, qui vocantur bedocci, id est, forenses* etc.

BEDOGIUS. equus iunior, rusticis Dumbensibus etiamnum *Bedon*. V. *Vedogius*.

BEDREPE, BEDREPIUM, V. *Bederipes*.

BEDUINI, populi qui Arabiam incoluere, Halapiam et Crachum versus, nullis certis sedibus, nec in vrbibus aut pagis, sed in tabernaculis degentes, vnde ita appellari. Nam auctor est Abrahamus Ecchellensis in Hist. Arabum cap. 1. quos *Scenitas* Strabo appellat, *Baduinos a badia*, deserto dictos. Sed ab harum partium Consule Francico accepit Cangius, etiamnum Arabes *Beduinos* quosquis rusticos appellare. Horum frequens mentio occurrit apud Scriptores Rerum Hierosolymit. Auctor Historiae Expeditionis Friderici V. Imp. apud Canisium to. 5. Antiquit. lect. Et apud Iacobum de Vitriaco Hist. Orient. lib. 3. inter Anecdota Marten. tom. 3. col. 281. BIDUINOS eosdem vocat Radulphus Coggeshale in Chron. Terrae Sanctae apud eumdem Marten. tom. 5. Amplis. Collect. col. 548. et 560. In Epistola Episcopi Acconensis ad Honorium PP. tom. 8. Spicilegii Acheriani, BEBDUNI perperam vocantur. Agunt vero de *Beduinis* Albertus Aq. lib 12. cap. 31. Aithonus cap. 35. 51. 55. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 38. lib. 3. part. 14. cap. 2. Arnoldus Lubec. lib. 7. cap. 10. Brocardus in Descript. Terrae sanctae, etc. Perperam *Beduinos* cum *Assasinis* confundit Ioinvilla pag. 48. vti Cangius monuit in Notis ad hunc Scriptorem. BEDUUII, iidem qui *Beduini*. Vide Iacobum de Vitriaco lib. 3. Historiae Orientalis apud Marten. tom. 3. Anecdot. col. 273. BOLDUINI, eadem notione. Epistola Episcopi Acconensis Spicileg. Acher. tom. 8. pag. 375.

BEDUM, seu *palitium* molendini, in Tabulario maiore S. Sergii Andeg. Ch. 29. palorum scilicet series, quae ad continendam aquam, quo validius rotam torqueat, solet supra molendinum infigi, Germ. das Fluthbett. Hodie id *Bende* vocant Galli. At in Tabulario Gonchensis Mona-

tena pellium arietum, et de Becennes, VIII. den. - - de qualibet duodena Baxenae, II. den. Forte pelles hircinae indicantur. V. *Bechinus.*

BEDA, armilla, ab Anglico *Bed* vel *Bead*, Gall. *Brasselet.* Madox Formul. Anglic. pag. 427. ex Testamento anni 1386.

BEDALE, BEDALIS, idem quod *Bedum.* Tabularium Prioratus de Dominu in Delphinatu fol. 40. *Et a Septentrione ad quemdam bedalem.* Charta G. Vicecomitis Massiliensis apud Guesnaium ann. 1016. *Vbi Gerrenus fluuius cadit in bedale de supradicto molendino ad gadium Huvalnae etc.* Alia an. 1250. apud Gosfridum in Nicensibus Episcopis pag. 184. *Ad aedificandum in dicta terra domum - - cum conductu aquae a bedali dicti Augerii.* Massilienses vocant etiamnum *le Beal* ipsum riui alueum. V. *Bedum.*

† BEDALIVM, idem, in Ch. MS. V. *Beale.*

† BEDANAS, corium vitulinum, ouium, vel hircinum. Arest. Parlam. Paris. a. 1330. *Tres costals de corduano albo - - et vnum costallum de bedanas.* V. *Becuna* et *Besana.*

BEDATVM, pascuum commune: († haud dubie dictione Vasconica, pro *vetatum*, pratum pascuis prohibitum, vbi animalia pascere nemini licet; male ergo pascuum commune exponitur.) Occitanis *Lou Bedat.* Stephanotius Antiq. Benedict. in Vasconia MSS. tom. 1. pag. 685. *Concedimus ad agrarium venientibus ibidem omnes terras cultas et incultas, excepto bedato, saluo iure feodatorum nostrorum, etc.*

BEDDE, lectus, ab Anglo-Saxonico *Bedd:* quod idem significat. Madox Formulare Anglican. pag. 428. in Testam. Ioannis de Nevill ann. 1388. *Item Eleanorae de Lomley filiae meae duo banerett beddis de Norfolk cum curtinis, etc.*

BEDE, collectae genus, apud Ludewig. tom. 2. Reliq. MSS. pag. 415. *Adiunctum est in serie nostrae Constitutionis, quod mansus duos solidos ad censum et vnum ad collectam, quae vulgo Bede dicitur, et insuper decimam persoluet, etc.* *) A Germ. infer. Bede, a bitten, petere, quia olim blande et per rogationes et suasiones exigebatur.

† BEDEGAR, *dicitur Gallice Esglantier*, in Gloss. Lat. Gall. an. 1348. Aliud, *Bodegar, indeclinabile, Gall. Aiglantier.*

BEDELLATVS, officium *Bedelli*, ap. Gomer. l. 8. de rebus gestis Franc. Ximenii p. 1148.

BEDELLI, apparitores minores, qui ad iudicia citabant, et Bailliuorum et Iudicum pedaneorum sententias, eaque officia, quae minus videbantur honesta, exsequebantur. Edictum S. Ludouici an. 1254. ad coercendos Bailliuorum defectus: *Senescalli autem nostri et inferiores bailliui caveant sibi a multitudine bedellorum, et quanto paucioribus poterunt, sint contenti ad Curiarum exsequenda praecepta, et illos nominent in assisia publica, aut vero pro bedellis minime habeantur.* Nec iniuria Ludouicus bedellorum numerum inhibuit, qui graues semper populo habiti sunt. Vnde Ordericus Vitalis l. 12. p. 876. *Officiales mali praedonibus peiores sunt. Pagenses nempe, latrunculos fugiendo seu diuertendo, deuitare possunt, versipelles vero bedellos nullatenus sine damno declinare queunt.* Hinc *Bedellos* Willelmus Brito in Vocab. *Angarios, compulsores iniustos esse* ait. Exactorum et publicanorum praeterea officium egisse *bedellos* colligimus ex Mattheo Paris. an. 1257. dum Fratres Minores et Praedicatores *Papae telonarios et bedellos factos* scribit. Et alibi: *Nullus forestarius vel bedellus faciat de caetero scotallum, vel colliget garbas.* De vocabuli etymo varii varia credunt. Skeneus a *pedo* hoc est, a baculo, deducit, *propterea quod huiusmodi seruientes virga aut baculo vterentur.* Quam sententiam improbant Spelmannus, Watsius, et Somnerus, qui a Saxonica voce *Bidel*, Germ. Büttel, quae praeconem significat, deducunt. Vide Edwardum Cokum ad Littleton. et Menagium in Etym. Gall. BEDELLI ECCLE. p. 667.

SIARVM. Concil. Hisp. tom. 4. pag. 667. col. 2. ex Regula consueta Toribii Archiep. Limae. Hos Ecclesiarum vt et Vniuersitatum Bedellos Galli etiamnum appellant *Bedeaux*. BEDELLI VNIVERSITATVM. Literae Iohannis Regis Franc. an. 1350. pro Vniuersitate Montispessulana to. 2. Ordinat. Reg. Franc. p. 514. † BEDELLVS PROVINCIAE, sub hoc titulo Chart. Ottonis march. Brandeb. a. 1196. subscribit *Wasmodus de Heckelinge*, ap. Ludewig. to. 9. Reliq. p. 541.

BEDERIPES, BEDREPIVM, BEDREPE, BEDRIF, *precaria* seu seruitium quod domino suo tenentes praestare debent in rebus ad agros pertinentibus vt in demetendis messibus, secandis foenis, etc. a Saxonica *Biddan*, rogare, precari, et *Rippan*, falcare, metere. Anglis *Bederipe* vel *Bidrepe*. Kennet. in Glossario ad calcem Antiquit. Ambrosden. *Tenentes de Ewel debent venire in autumpno ad precariam, quae vocatur a la Bedripe.* Ibidem ex Placito 10. Henr. III. *Ernaldus carrectarius tenet vnum messuagium et duas acras terrae in duobus campis, et reddit per annum duos solidos et alias consuetudines ad Bedrepium in autumpno.* BEDERIPES, eadem significatione. Chartularium SS. Trinitatis Cadomensis fol. 46. V. etiam *Bedripa*.

BEDEWERI, banditi, proscripti. Matth. Paris. ann. 1258. *Sicque facta est pax* (inter nobiles Romanos) *et tranquillitas liberrima, dispersis praedonibus, quos Bedeweros vocant, et Romanis maleficis.* Sed legendum *Berroëros*. V. in hac voce. BEDIVM. Polyptych. Fiscamnensis ann. 1236. *Et debet facere et retinere septem pertiques exclusarum molendini et curare bedia.* V. *Bedum*.

BEDOCCVS, forensis, extraneus. Inquisit. a. 1322. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 32. *Et quia plures veniunt ad dicta loca ad habitandum, nichil habentes vel possidentes immobilia, qui vocantur bedocci, id est, forenses* etc.

BEDOGIVS. equus iunior, rusticis Dumbensibus etiamnum *Bedou*. V. *Vedogius*.

BEDREPE, BEDREPIVM, V. *Bederipes*.

BEDVINI, populi qui Arabiam incoluere, Halapiam et Crachum versus, nullis certis sedibus, nec in vrbibus aut pagis, sed in tabernaculis degentes, vnde ita appellati. Nam auctor est Abrahamus Ecchellensis in Hist. Arabum cap. 1. quos *Scenitas* Strabo appellat, *Baduinos* a *badia*, deserto dictos. Sed ab harum partium Consule Francico accepit Cangius, etiamnum Arabes *Beduinos* quosquis rusticos appellare. Horum frequens mentio occurrit apud Scriptores Rerum Hierosolymit. Auctor Historiae Expeditionis Friderici V. Imp. apud Canisium to. 5. Antiquit. lect. Et apud Iacobum de Vitriaco Hist. Orient. lib. 3. inter Anecdota Marten. tom. 3. col. 281. BIDVINOS eosdem vocat Radulphus Coggeshale in Chron. Terrae Sanctae apud eumdem Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 548. et 560. In Epistola Episcopi Acconensis ad Honorium PP. tom. 8. Spicilegii Acheriani, BEBDVNI perperam vocantur. Agunt vero de *Beduinis* Albertus Aq. lib 12. cap. 31. Aithonus cap. 35. 51. 55. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 38. lib. 3. part. 14. cap. 2. Arnoldus Lubec. lib. 7. cap. 10. Brocardus in Descript. Terrae sanctae, etc. Perperam *Beduinos* cum *Assasinis* confundit Ioinvilla pag. 48. vti Cangius monuit in Notis ad hunc Scriptorem. BEDVVII, iidem qui *Beduini*. Vide Iacobum de Vitriaco lib. 3. Historiae Orientalis apud Marten. tom. 3. Anecdot. col. 273. BOLDVINI, eadem notione. Epistola Episcopi Acconensis Spicileg. Acher. tom. 8. pag. 375.

BEDVM, seu *palitium* molendini, in Tabulario maiore S. Sergii Andeg. Ch. 29. palorum scilicet series, quae ad continendam aquam, quo validius rotam torqueat, solet supra molendinum infigi, Germ. das Fluthbett. Hodie id *Bonde* vocant Galli. At in Tabulario Gonchensis Mona-

sterii fol. 96. videtur significare ipsum riui alueum: ibi enim Stephanus Miles de Retuchon assensum praebet, vt *cum curabunt bedum proiiciant in vtramque ripam pratorum suorum communum.* Tabularium Aptense fol. 134. *Cedo omnes res meas - - - cum omne earum* (aquarum) *introitu vel regressu, cum terminis et bedis earum.* BECIVM, aliis dicitur. Mag. Pastorale Eccl. Parisiens. lib. 2. Ch. 12. 14. *Super curatione alvei, siue becii molendini.* Id est, *le Bec,* seu ostium aluei. Tabul. S. Dionysii de Nouigento Rotrodi fol. 103 *Poterit vtraque pars ductum aquae suae liberare, mundationem autem beciorum et retrociorum vnius partis sustinebit pars altera.* BECIVS, apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1694. in Vita S. Ioannis Valentin. Episc. Vocis huius origo Anglo-Saxonica *Becc,* Germ. Bach, riuus, vocis vero *Bedum* Anglo-Saxonica *Bed,* lectus, Germ. Bett, quod vocabulum ad riuos facile transfertur. Sic Galli dicunt, *Le lit d'une Riviere* pro eius alueo. BYESIVM appellatur in Litteris Officialis Cenoman. pro Monasterio S. Vincentii an. 1209. ex Archiuo eiusdem loci.

BEDVVII, V. *Beduini.*

BEEMOTH, Hebreis בהמות, elephas seu quaeuis maior bestia: qua voce daemonem intelligunt Interpretes. Murator. to. 2. pag. 455. col. 2. in Hist. Luitprandi.

BEFACVS, *mendicus.* Vetus Glossar. San-German. n. 501. Mallem *Mendax,* inquit Cangii editor, nisi mendicus eo dicatur *Befacus,* quod plerumque mentiatur. V. *Bifax.*

BEFARIVS, *bilinguis.* Papias MS. cum Glossis San-Germ. 501. V. in *Bifax.*

BEFAX, V. *Bifax.*

BEFECHT. Charta Ludouici Franc. Regis an. 1124. in Tabulario S. Genovefae Paris. *Nostram Serenitatem adierunt humiliter deprecando, quandam consuetudinem inter nostros homines trium tantum villarum, scilicet Villae nouae, Moncii, Caloili, et homines S. Genovefae olim habitam quaesierunt in futurum seruari, et aeterna stabilitate inuiolabiliter confirmari. Et talis est confirmari. Et talis est consuetudo Befecht appellata vulgo, quod mulieres vtriuslibet praefatae villae nuptae viris mutuo datae remaneant in maritorum hinc et hinc seruitute, a naturali ancillatione penitus destitutae, et non solum ipsae, sed etiam quotquot sunt vtriusque sexus infantes pariturae, quam consuetudinem praesentis cartae praecepto firmauimus.*

† BEFFA, Italis et Hisp. fraus, nequitia, illusio. Append. ad Monum. eccles. Aquileg. p. 48. *Videntes nostri de Maniaco sic fecisse beffas de nobis* etc. V. *Bifax.*

BEFFREDVS, campanile, turris vbi campanae. Hist. Harcuriana tom. 3. pag. 327. *Multa bona contulit dicto Prioratui, et inter caetera fecit extrui beffredum magnificae extructionis cum tribus campanis ibi extantibus.* V. *Belfredus.*

BEFVLCI. (1) Wenedorum Sclauorum epitheton, quos ita vocatos a Chunis scribit Fredegarius in Chronic. cap. 48. *eo quod duplici in congressione certaminis vestita priores facientes ante Chunos praecederent.* (2) BEFVLCVS, BIFVLCVS, bubulcus, Ital. *Bifolco.* Ch. ann. 867. apud Murat. to. 5. Antiq. Ital. med. aeui pag. 513. et in alia ann. 1092. ibid. p. 217.

BEGACIVM. Catholicon Armoricum: *Queffelec, Gallice Begaz, ou Asie. Latine hoc Begacium. Inde Begacitulum, et secundum aliquos Caprimulginarius.*

† BEGARDI, iidem qui *Beghardi,* V. in hac voce.

BEGARIA, forte pro *Bercaria,* de qua suo loco Chartularium Ecclesiae Auxitanae cap. 85 *Firmauerunt et gorpiuerunt bailiam et begariam in communique confraternariam, quod antea et tortuose quaerebant.*

† BEGETVM, repagulum, agger quo aqua continetur, ne in agros excurrat. Stat. Montisreg. pag. 247. *Quod - - - non praesumat frangere - - aliquod gighetum seu begetum.*

BEGGINA, V. *Beghina.*

BEGGINASIVM, conuentus vel institutum *Beghinarum*, in hist. Lossensi auct. Mantelio part. 2. pag. 26. V. *Beguinagium*.

BEGGINVS, V. *Beguini*.

BEGHARDI, BEGEHARDI. (1) Haeretici exorti primum in Alemannia, *qui vulgariter Begehardi, quoad viros, et Beginae quoad feminas nominantur*, inquit Conradus de Monte puellarum lib. de Erroribus Begehardorum editus a Gretzero, in quo illorum errores recensentur. Quomodo vero, et vt non semel a Pontificibus damnata fuerit eorum haeresis, pluribus agunt Odoricus Raynald. an. 1247. n. 56. 1306. n. 18. 1312. n. 17. 57. Waddingus an. 1308. n. 12. 1317. n. 28. et seqq. 1318. Bzovius, et alii. *Beghardorum* etiam meminere Pilichdorffius lib. contra Valdenses cap. 12. Henricus Rebdorff. ann. 1306. Continuator Nangii ann. 1330. etc. Viri doctissimi ad Vitam S. Catharinae Senensis n. 79. dictos putant a Saxonico, *Beggen*, mendicare. Hanc doctissimorum virorum coniecturam, vti aliis omnibus longe probabiliorem, admittet quisquis nouerit, id praecipuum fuisse Begehardorum statutum, vt scilicet necessaria mendicarent, quo facilius possint sua deliria diuulgare. Concilium Treuirense an. 1310. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 250. Atque hinc est haud dubie, quod (2) BEGIHARDI, etiam appellati Fratres Conuersi in Ordd. Praedicatorum et Minorum. Annales Colmarienses an. 1302. *In hoc Capitulo* (FF. Praedicatorum) *fuerunt Conuersi seu Begihardi, hoc est, fratres non habentes domicilia, 80. mendicantes cibaria*. V. *Beguinus*. *) Consule de Beghardis Frischium in Lexico Germ. v. Beghart. Vocabul. Lat. Germ. a. 1482. Beghart, gleyssner, (Gleissner,) *Beghardus, Pharisaeus, Conuersus*.

BEGHINAE. (1) Mulieres eiusdem sectae ac instituti, quo *Beghardi* et *Beguini*, quae vna cum iis pariter damnatae sunt in Viennensi Concilio, praesertim eae quae in Alemannia degebant, vt patet ex lib. 3. Clementinar tit. 11. cap. 1. lib. 5. tit. 3. cap. 3. vbi plura de earum haeresi. Matth. Paris anno 1251. *In Alemannia mulierum continentium, quae se beguinas volunt appellari, multitudo surrexit innumerabilis, adeo vt solam Coloniam mille vel plures inhabitarent*. In Alemannia, *Kuherin, id est, Poenitentes* appellatas istas Beguinas tradit Chronicon Senoniense lib. 5. cap. 1. de quibus agit etiam lib. 4. cap. 18, *Fratres et Sorores de Poenitentia* itidem Beguini et Beguinae dicuntur in Bulla Ioannis XXII. PP. data 7. Kl. Mart. an. 3. Sed quia passim, praecipue in Belgio, sub *Beghinarum* nomine virgines Deo vere et sancte famulabantur, ne nocentium damnatione innocentes inuoluerentur Ioannes XXII. Extravagant. *Ratio recta* et alia Bulla quam descripsit Aub. Miraeus in Diplomat. Belg. l. 1. cap. 91. prouidit. De *Beguinarum* Belgicarum hodierno instituto, ac viuendi ratione, conf. Lindanum. Statuta Eccl. Leodiensis an. 1287. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 879. *Praecipimus quod omnes Beghinae priuilegio Beghinali gaudere volentes, intrent curiam Beghinarum et praecipimus commorantibus extra curiam Beghinarum, quod distinguant habitum suum ab habitu Beghinarum, et si aliqua Beghina extra curiam accesserit moratura, vel eiecta fuerit propter incontinentiam, vel aliud delictum, habitum non deferat Beghinarum*. Beguinarum vitae genus describunt etiam Rhythmi veteres de origine et fundatione Monasterii Prasensis in Flandria. At in Gallia Beguinarum institutum cum contemptui haberetur, sensim desiit, et in earum locum successere Sorores tertii Ord. S. Francisci, quibus indidem traditae in vrbibus Galliae earum aedes. BEGVTTAE, in Epistolis obscurorum virorum: *Vtrum Lolhardi et Beguttae in Colonia sunt seculares vel spirituales personae, vtrum teneantur facere professionem, et an possint accipere mulieres et viros*. *Begutta* apud Auctorem Breuiloqui. BIGRINAE, pro *Beghinae*, perperam editum apud Matth.

Matth. Westmonaster. ann. 1243.

BEGGINA, pro *Beguina*, apud Mantelium Hist. Lossensis parte 2. pag. 27. V. *Beguyna*. (2) BEGHINA, monetae minutioris species, in Pacto Tongrensi an. 1403. descripto in Magno Recordo Leod. pag. 45.

A *Begga* Pipini Landensis filia, S. Gertrudis Niuellensis sorore, *Beghinarum* nomen et institutum sumpsisse constans est apud Belgas opinio, nullo alio licet nixa fundamento, quam nominis Beggae. Alii a velo capitis appellatas volunt, etsi vela ista ab iis, quae *Beguinae* ipsae deferebant, dicta longe probabilius fit. Willelmus Heda ann. 1484. Ioachimus Hopperus a *Beghinnen*, i. incipere, deducit, *quod principium sive initium quoddam rei monastice ponant*. Alii denique a *Bego* quodam istius instituti auctore, *Beguinos* et *Beguinas* nomen hausisse volunt. Aegidius Aureae vallis Monachus in Radulpho, Episcopo Leod. cap. 52. sub an. 1180. Quae quidem hausit ex Vita S. Odiliae, et ex Ioanne Abbatulo lib. 1. cap. 4. totidem habet etiam Chronicum M. Belgicum pag. 193. V. *Picardia* et *Beguinus*.

BEGHINAGIUM, V. *Beguinagium*.

BEGHINALIS, ad *Beghinas* pertinens. Locum V. in *Beghina*.

BEGIHARDI, V. *Beghardi* 2.

BEGINI, V. *Beguini* et *Fratres Gaudentes*.

† BEGNINUS, pro benignus, passim occurrit.

† BEGNIVOLENTIA, pro beneuolentia, in Ch. Lud. VII. an. 1144. inter Instrum. tom. 7. Gall. Christ. pag. 62.

BEGRA, piscis species. Ch. a. 1366. de Aquariatu Monast. S. Crucis de Talmundo: *In quolibet fercŭlo tres pecias marlucii recentis aut canceris, et de radis vel de begris quinque pecias*.

BEGUINA, V. *Beghina*.

BEGUINAGIUM, conuentus, vel institutum *Beguinarum*, in Clementina 1. tit. de Religiosis domibus, et in Vita S. Gertrudis cap. 4. num. 15. etc. *Beghinae et habitus Beghinagii*, in Bulla Ioannis XXII. ann. 1320. apud Waddingum. Vide Continuatorem Nangii an. 1317.

BEGUINI, iidem qui *Beghardi*: tametsi *Begardos*, viros; *Beguinas*, mulieres potissimum, et vt plurimum dictas, euincat Clementina *Ad nostrum*, de Haereticis. Quod etiam obseruatum supra. Auctor Breuiloqui: *Beghardus et Beguina, et Begutta, sunt viri et mulieres tertii Ordinis*. Bernardus Guidonis in Vita Ioannis XXII. PP. *Secta quaedam pestifera illorum qui Beguini vulgariter appellantur, qui se Fratres pauperes de tertio Ordine S. Francisci communiter nominabant, ex quibus plures fuerunt tanquam haeretici condemnati et combusti*. Non erant tamen reuera ex tertio Ordine S. Francisci, sed falso id asserebant, quo prauas suas opiniones recepti Ordinis auctoritate tuerentur, vti pluribus probat Waddingus. Aluarus Pelagius de Planctu Eccles. lib. 2. cap. 51. Matth. Paris et Matthaeus Westmon. an. 1243. Et paulo ante ex Epistola Yvonis Nerbonensis, meminit idem Paris *nouorum Religiosorum* in Vienna Austriae, *qui Beguini* vocabantur. *Errores porro Beguinorum et Beguinarum, quorum secta detecta fuit circa an. Dom. 1315. et multi ex eis inuenti sunt et iudicati qui se dicunt Fratres et Sorores de Poenitentia de tertio Ordine S. Francisci et fuerunt combusti*, pluribus recenset Guido Carmelita in Summa de Haeresibus fol. 108. Verum non modo Franciscanos se mentiebantur fanatici illi, sed et Apostolorum nomenclatura sese decorabant. Concil. Treuir. an. 1310. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 250. *Item, inhibemus sub poena excommunicationis, ne quis in nostra ciuitate, dioecesi et prouincia Treuirensi aliquem vel aliquos de illis rusticis, qui se Apostolos appellant, in domum suam recipiat, aut eis eleemosynam eroget*. BEGUINOS vt viros fictae Religionis ac pietatis non semel perstringit M. Robertus de Sorbona in Serm. de Conscientia. BEGGINORUM etiam appellatione Valdenses non semel donat Godefridus Monachus

chus S. Pantaleonis an. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. BEGINI, iidem, qui *Fratres Gaudentes*, de quibus in voce *Fratres*.

BEGVTA. (1) Vocabularium vtriusque juris: Idem quod *Beguina*, Gall. *Bigotte*, quam vocem in prauum hodie sensum detortam pro muliere superstitiosa fere solent accipere. Vocis origo Germanicum *By Gott*, i. e. *in Deo* vel *per Deum*: qua de re vide Menagium in Dictionario Etymol. Gall. Res Moguntiacae, tom. 1. pag. 81. col. 2. *Super receptione Begutarum, ne vltra numerum ternarium ibi habitent per decanum S. Petri benedicendae.* Acta SS. Aprilis tom. 2. pag. 722. D. *Tribus virginibus seu Begutis ante mane Ecclesiam visitantibus.* Ludewig. Reliq. MSS. tom. 6. pag. 195. *Nostrae Sorores Pragenses, quae Begutae sunt vocatae, etc.* V. etiam in *Beghina*. (2) † BEGVTA, Prouincial. *Begudo*, locus stationis pro viatoribus, hospitium diuersorium, Gallis olim *Begude*. Codicil. 2. Caroli Andegav. a. 1481. *In loco sine beguta de Septemes.*

BEGVYNA, stipis collectrix, Gall. *Quêteuse*, forte sic dicta, quod ipsa vitae instituto *Beguina* vulgo esset, ab Anglico *Begging*, mendicus. Inuentarium Ecclesiae Nouiom. an. 1419. ex Archiuo eiusdem: *Item vna Gallica* Gibeciere *broderata pro ministerio Beguinae faciendo.* V. *Beghina*.

BEHORDEIS, hastiludium, V. *Bohorditicum*.

BEJANNARE, BEJANNIZARE, nouellum scholasticum, quem *Beianum* vocabant, recipere, in socium admittere. Constit. Carmelit. part. 1. rubr. 15.

BEJANVS, BEJANIA, V. in *Beanus*.

BEJAVNIVM, BEJAVNVM, a Gall. *Bejaune*, quod a nouis scholaribus, nomine jucundi aduentus, a condiscipulis exigebatur. Stat. Vniuersit. Aurel. an. 1365. Stat. Vniv. Tolos. a. 1401. V. etiam in *Beanus*.

BEINBERGAE, arma quibus teguntur crura. Glossae Florentinae apud Eccardum: *Ocreae, arma crurum, Beinberga.* Lex Ripuaria tit. 36. n. XI. *Bainbergas bonas pro sex solidis tribuat.* Cod. Goth. *Baimbergas.* Menagius in Etymol. Gall. ad vocem *Hauberg*, ex eadem lege: *Beinbergas bonas.* Testamentum Euerhardi Comitis in Spicil. Acher. to. 12. pag. 493. *Bruniam vnam et helmum cum halsberga, et manicam vnam, brimbergas duas.* Vbi merito monet Eccardus legendum *Beinbergas*: quae vox Germanica componitur ex *Bein*, crus, et *Bergen*, operire, munire. V. *Bainberga*.

BEINELLVS. Tabular. Fossatense: *Emit etiam omnes beinellos qui sunt in magna foresta, quos vendiderat Ioannes Abbas tempore suo cum dicta foresta.* † Legendum *Beivellus*, vel *Baivellus*, a Gall. *Bailliveau*. V. *Baiuarius*.

BEKA, riuus. Tabularium Abbatiae Clarimarisci inter Opera Miraei to. 1. pag. 192. *Terminus autem marisci Walcheri est, sicut vtraque Beka ex vna parte, et riuus aquae ex altera parte diuidunt.* Germanis inferioribus *Beke*, est riuus, torrens, Germ. Bach.

† BELA-CARA, quod praeter victum et potum cauponi exsoluitur, Gall. *Bonne-chere*. Comput. ann. 1380. inter Probat. to. 3. Hist. Nem. p. 27. *Item pro - - bela-cara hospitis et lectis* etc.

BELAMIA. Regula data a Roberto de Arbressello Monialibus Fontis-Evraldi cap. 12. *Vt non habeant vestimenta fimbriata, neque in dorso, neque in lecto, praeter belamiam, sed incisa consuantur, vt tunicae et chlamydes, et caetera omnia.* Vestis species sic dicta ex Gallico *Belle amie*, quasi *Bella amica*.

† BELARE, *Belar*, *Prov.* in Gloss. Prov. Lat. Cod. reg. 7657. Balare, Gall. *Bêeler*, Ital. *Belare*.

BELBVS, *hyaena*, apud Capitolinum in Gordiano III.

† BELENCVS, ludus aleatorius, Gallis *Berland*, vel *Brêland*. Arest. an. 1371. *Emolomentum ex sicca tabula seu ludo ad belencum proueniens, ordinauimus conuerti in solutionem redditnum ad vitam.* *) Videtur esse ludus, qui rusticis audit Beilketafel, Drucktafell, Trockentafel, id quod ex

ex appellatione *ficta tabula* patet. Est autem tabula longa in qua alter alterius coniformia ferra impellendo detrudit; qui ludus Gallorum *Billiard* originem dedit.

BELENEA, BELENVS, V. *Bellenca.*

BELENEAS, V. *Bajulona.*

BELEVTERION. Spicil. Acher. to. 3. pag. 239. ex Chronico Fontanellensi: *Iussit praeter aliam condere domum iuxta absidam basilicae S. Petri ad plagam Septentrionalem, quam conuentus siue curiae, quae Graece Beleuterion dicitur, appellari placuit: propterea quod consilium in ea de re qualibet perquirentes conuenire fratres soliti sint.* Legendum est Βυλευτήριον, quod curiam reipsa significat apud Graecos recentiores. Vide Glossarium mediae Graecitatis ad vocem Βυλευταί.

✝ BELFAGVE. Reparat. factae in Senescal. Carcass. a. 1435. *Pro faciendo et ponendo in dicta molendino vnum belfague.* *) Forte idem ac Germanis Sachbaum, lignea scilicet trabs prope ripam posita, vt certa portio aquae ad declinatum molendinorum fluat et superfluum alio deducat.

BELFRAGIVM, V. *Belfredus.*

BELFREDVS, *Berfredus, Verfredus, Berefridus, Bilfredus, Balfredus, Berfreit, Belfragium.* Haec omnia vnum sonant, Gall. *Beffroy.* Sic vero appellata (1) machina bellica lignea, in modum excelsioris turris exstructa, variis tabulatis, coenaculis seu *stationibus* constans, rotisque quatuor vecta; tantae proceritatis, vt eius fastigium, oppidorum et castrorum obsessorum muros aequaret; cuius parietes, vel tabulis vel cratibus colligati, coriis taurinis et equinis, operti erant, vt ab ignium inextinguibilium eiaculationibus damnum non paterentur. In coenaculis autem collocabantur milites, qui in hostes continuo tela vibrabant, aut sagittas emittebant: infra vero viri robore praestantes magnis impulsibus muris machinam admouebant. Describitur non semel eiusmodi machina a Scriptoribus, tacito licet *Berfredi* nomine: a Leone Imp. in Tacticis cap. 15. num. 30. Alberto Aqu. lib. 6. cap. 11. lib. 7. cap. 3. Guiberto de Gestis Dei lib. 6. cap. 18. lib. 7. cap. 7. Aegidio Monacho Aureae vallis in Alberone II. cap. 35. Tudebodo lib. 5. pag. 805. Froissart. 1. vol. cap. 111. Modum vero construendorum *Berfredorum*, vel saltem eiusmodi turrium, quas et vrbium et castrorum muros admouere solebant, describit Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 22. Πυργοκάστελλα dicuntur in Chronico Alexandr. pag. 900. 906. BERFREDVS. Ordericus Vital. lib. 8. *Ingentem machinam, quam Berfredum vocitant, contra munitionem erexit, et copiose bellicis apparatibus instruxit.* Et mox: *Infestores armigerum quemdam fecerunt in Berfredum ascendere, et a boreali plaga ignem immittere.* Lib. 12. *Carpentarios Berfredum facientes* [illegible]. Epist. Friderici Imper. apud Marten. tom. 1. Ampliss. Collect. col. 909. E. *Robur scilicet ac munimentum totius Bulgariae in Berfredis et propugnaculis contra honorem Dei et viuificae Crucis, in nostrum et totius Christianitatis excidium praecepit communiri.* BERFREIT, et BEREFREID. Willelmus Malmesb. l. 4. Hist. pag. 141. Simeon Dunelm. de Gestis Angl. ann. 1123. BELFRAGIVM. Willelm. Armoricus lib. 2. Philipp. pag. 119. BERTEFREDVS, in Charta Innocentii II. PP. apud Vghellum in Episcopis Bergomensibus. BILFREDVS, apud Rolandinum in Chron. lib. 1. cap. 8. lib. 4. cap. 2. lib. 6. cap. 6. lib. 12. cap. 6. VERFREDVS, in Epistola Friderici V. apud Willelm. Heda[...] an. 1190. pag. 320. 1. Edit. BALTEFREDVS, in Charta Blanchae [...] Sabaudia vxoris. Galeacii Com[...] Virtutum. BALFRIDVS, in Char[...] Communiae Suession. BELFRO[...] in Consuetud. Atrebatensi antiq. [...] 98. noua art. 145. BATIFREDV[S] in Chron. Antonii Godi apud Mu[...]rator. t. 8. col. 72. BITIFREDVS [...] BITIFREDVS, in Chron. Parm. a[...] 1308. ap. Murat. t. 9. col. 872. Ibid[...] col. 773. BVTIFREDVS. Memo[...] le Potestatum Regiens. an. 1283 [...] Murator. tom. 8. col. 1172.

(2) [...]

(2) BELFREDI nomen a similitudine eiusmodi machinae bellicae, postea inditum altioribus turribus, quae in vrbibus aut castris erigun-tur in quarum fastigio excubant vigiles, qui eminus aduentantes hostes pulsata, quae in eum finem appensa est, campana ciues admonent, quo sint ad arma parati. Nec in eum tantum finem statutae in *berfredis* campanae, vt aduentantes nuncient hostes, sed etiam ad conuocandos ciues, et ad alios vsus, prout rei politicae curatoribus visum fuerit. Vnde *Campana bannalis* dicitur Hocsemio, quod cum pulsatur, quicumque intra *bannum* seu districtum vrbis commorantur, ad conuentus publicos ire teneantur. Statuta Gildae Scoticae cap. 28. *Nullus regratarius emat pisces, foenum, auenas, - - ante pulsationem campanae in Berefrido, etc.* Atque inde *Berfredus* inter priuilegia *Communiae* vulgo accensetur: idque colligitur ex Aresto, seu statuto Caroli Pulcri dato Paris. an. 1322. quo ciues Laudunenses, propter nescio quod commissum in Laudunensem Ecclesiam sacrilegium, iure Communiae priuantur, nempe *iure Scabinatus, Collegii Maioratus, Sigilli, Campanae, Berfredi, et Iurisdictionis. Berfredi Brugensis* meminit Chronicon Flandr. cap. 61. 63. quod *Beaufroy* et *Belfroy* vocat. Sed et *Belfredi* vox, a Saxon. et Germ. *bell*, campana, et *frid*, Friede, pax, videtur deducta, quod in hisce turribus appenderetur ad conuocandos homines in tumultibus bellicis, vel aliis occasionibus, maxime in vrbibus, quarum Communiae *Pacis* nomine non semel donatae leguntur. V. *Campana*.

(3) Denique etiamnum *berfredum* appellant Galli ligneam fabricam in campanariis, in quibus pendent campanae, Germ. Glockenstuhl. Charta an. 1282. in Magno Pastorali Eccl. Paris. lib. 20. cap. 220. vbi de campanis: *Berfredum autem tenetur fabrica Ecclesiae facere et sustentare suis sumptibus.* V. *Tristegum.* *) De origine vocis nil certi constat. Schilteri coniectura, qui a voce *bal*, male, et *frid*, pax deducit, frigidior videtur. *Frid*, quod pacem vel securitatem proprie denotat, etiam pro turri, securitatis loco, vsurpatur. Prius si a *baera*, portare deducatur, *berfrid* erit turris portatilis; sin vero a *baerja*, pugnare, turris bellica.

† BELICIES, CIUM, *li sorzire spesi de fonte.* Glossar. Lat. Ital. Ms.

† BELIORDUM, perperam pro *Behordum*, hastiludii species, in Stat. eccl. Leod. an. 1360. apud Hugon. to. 2. Monum. sac. antiq. pag. 451. V. *Bohordicum.*

BELKINUS, V. in *Baldakinus.*

BELLA. (1) Acus, a Graeco βελόνη quod a βέλος formatur, vnde facile *bela* vel *bella*. Computum an 1318. *Item pro rauba brunetae nigrae Dominae et pluribus aliis necessariis in dicta rauba, et pro espinglis et bellis XXIV. l. VI. s. VIII. den.* (2) † Mendose pro *bolla*, cyathus. Inuent. a. 1420. inter Probat. t. 2. Annal. Praemonstr. p. 591. V. *Bolla* 1. (3) † BELLA, fem. gener. pro *bellum*, pugna, praelium. Cod reg. 76. *Versus de bella quae fuit acta etc.*

BELLAGINES, iura municipalia Gothorum. Iornandes de Rebus Get. cap. 11. de Diceneo: *Physicam tradens, naturaliter propriis legibus viuere fecit, quas vsque nunc conscriptas, Bellagines nuncupant* Andreas Grauius Suecus accersit vocabuli etymon a Saxonico seu Danico *by*, habitatio, et *laga*, lex: ita vt Bellagines fuerint vrbium et oppidorum leges. V. *Laga* et *Bilage*, et Loccenium lib. 2. Antiquit. Suecic. cap. 5. *) Adde V. Cl. Ihrii Glossar. Suio-Goth. v. *Lag*, vbi fuse de *Bellaginibus* agitur.

† BELLA-MATER, a Gall. *Bellemere*, nouerca, in Ch. Ms. a. 1400.

BELLATOR. (1) BELLATOR MONASTERII, an idem qui Aduocatus seu Defensor, hinc *Bellator* dictus, quod pro tuitione monasterii sibi commissi nonnunquam *bellare* cogeretur? Chartularium S. Vincentii Cenoman. fol. 60. in subscriptionibus: *S. Hervegii Bellatoris. S. Petri Culture. S. Belinandi de Cathedris.*

thedris, *S. Elinandi filii Alardi.* † Cognomen esse videtur, non officii appellatio. (2) Castrorum praefectus. Vita S. Aldegundis to. 2. Act. SS. Benedict. pag. 807. *Duorum quoque avunculorum eius Gundalandi et Landrici nomina praefiximus, qui primatum pugnae istius regionis tenuisse memorantur, quod Graeci Scholares, nos quoque bellatores vocamus.*

BELLATORIVM, pars nauis, illa forte in qua milites pugnare solent; († ea scilicet quae Gallis olim *Belle*, nunc *Passavant* nuncupatur, et quae inter summa vtraque tabulata interiacet.) Vide tom. 5. Histor. Francorum pag. 436. 437.

BELLAX, bellicosus. Duchesnius Hist. Script. Norman. pag. 956. Acta S. Cassiani apud V. Cl. Fontaninum de Antiq. Hortae. pag. 343.

† BELLENEA, BELENEA, onus plaustri, seu vehiculi *Belenum* dicti, Gall. *Beneau*, vel *Belneau*. Comput. Ms. a. 1450. Alius a. 1441. V. *Belneria* et *Benna*.

BELLENGVM, V. in *Berlengum*.

† BELLERBECHI vulgo *Beglierbei*, praefecti militares apud Turcas, de quibus Iouius hist. l. 14. Car. de Aquino in Glossar. milit.

† BELLERIA, annulus a quo tudicula campanae pendet, Gall. *Bellere*. Sentent. a. 1282. ad calcem Necrol. Paris. V. *Berleria*.

† BELLETVM, fucus, pigmentum, Ital. *Belletto*, Germ. Schminke. Barelet. in serm. Dom. 1. Quadrag. *Cur ponis belletum in facie, vitellum oui, aquam vitis, vnguenta, cerusam?*

† BELLICA, ORVM, arma, sagum, et quidquid armorum et vestium ad detegendum et exornandum militem pertinet. Gauther. Antioch. *Bellicis indui.*

BELLICARE, belligerare, praeliari, impugnare. Murator. tom. 2. pag. 265. Hist. Dalphin. tom. 2. p. 104. col. 1. V. *Decludere*.

† BELLICOSE, cum armis rebusque aliis militaribus. Litt. Casimir. III. a. 1462. inter Leges Polon. tom. 1. pag. 201. *Tenebuntur - - proficisci bellicose.*

† BELLICOSITAS, virtus bellica, t. 1. Spicil. Acher. p. 528.

† BELLICOSVS. BELLICOSATRIA, qua bellum frequenter geritur. Ch. Caroli VI. a. 1422.

BELLICREPA, *quoddam genus ludorum cum armatis.* Glossar. Isid. in Pithoeanis: *Bellicrepa, Saltatio.* Quae, teste Festo *dicebatur, quando cum armis saltabant: quod a Romulo institutum est, ne simile pateretur, quod fecerat ipse, cum a ludis Sabinorum virgines rapuit.* † Eadem ferme saltatio, quae Cretensibus *Pyrrhicha*. V. notas Dacer. ad Fest. et Lex. Pitisci v. *Saltatio*.

† BELLICVLVM, diminut. a bellum, simulatum praelium, ludicra pugna. Murat. t. 11. Script. p. 35. V. *Bataliola*.

BELLICVM FACERE, pro hostilia facere, apud Rymer. tom. 1. pagin. 768.

† BELLIDVCTOR, BELLIDVX, pugnae instructor. Lit. Math. reg. Hung. a. 1468. to. 6. Anecd. Pezii part. 3. p. 222.

BELLIONES, bellicosi, belligeratores. Glab. Rodulfus lib. 1. Hist. cap. 1.

BELLIPARIVS, pro *Pelliparius*, qui parat pelles, apud Ludewig. tom. 4. Reliq. MSS. pag. 449.

† BELLIS, bellicosus. *In campo Merthis erant belles*, ex Cod. Ms. eccl. cath. Camerac.

BELLONARII, οἱ θεοφορούμενοι, lib. de Offic. proconf. Fanatici. Supplem. Antiquarii.

BELLVILE, θηρειώδης, belluinum, ferinum. Supplem. Antiquarii.

BELLVM. (1) Praelium, qua notione πολεμος vsurpatur apud Leonem Imp. in Tacticis cap. 12. 13. 14. et alibi passim. Historia Miscella: *Tyranthide vero destructa, fit Persarum atque Romanorum circa Martyropolim maximum bellum.* Vbi Theophanes p. 220. habet πολεμος μέγιστος. Theodorus Campedonensis de Vita S. Magni c. 6. Vtuntur et alii. BELLVM PVBLICVM, quod *pugna publica, et publicus conflictus* dicitur Vegetio lib. 2. cap. 18. lib. 3. c. 9. 26. *Mar*

Mars publicus, lib. 5. cap. vii. *Praelium publicum*, Venerico in Apologetico Henrici IV. Auctor incertus de Limitibus agrorum: *Quando milites occidebantur in bello publico.* Vetus Inscriptio 161. *Post victoriam Gothicam, ipsis eorum regibus celeritate mirabili conflictu publico superatis atque prostratis*, etc. BELLVM CAMPALE, praelium publicum: Folcgefecht, in Chronico Saxonico. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 10. *Qui in bello campali vel navali, fugerit* etc. Et cap. 43. *Qui proditor domini sui fuerit, quicunque ab eo in obniatione hostili, vel bello campali fugerit, vel victus fuerit, vel feloniam fecerit, terram suam foris fecit.* Adde cap. 13. Eximius Petri Salanoua de Priuileg. Baronum Aragon. *Non tamen tenentur regi facere exercitum vel caualcatam, nisi forte rex iret ad campale praelium. Campale certamen*, apud Aimoinum lib. 3. de Miracul. Sancti Benedicti cap. 7. *Campalis congressus*, in Actis Innocentii III. PP. p. 15. *Lis campalis*, in Ch. Aldefonsi reg. Aragon. apud Hieron. Blancam pag. 640. BELLVM CAMPESTRE, apud Rogerum Houed. ann. 1187. *Disposuit acies suas ad bellum campestre.* Matth. Paris ann. 1121. *Actum est campestre praelium inter Ludov. Regem Franc. et Henr. Regem Angl. Conflictus campestris*, in Gestis Innocent. III. PP. pag. 86. BELLVM NOMINATVM, V. *Hostis.* (2) Acies. BELLVM PRIMVM, prima acies in praelio. Gallis *Avantgarde*, Germ. das Vorder-Treffen. Rymer. tom. 6. pag. 532. (3) *Duellum*, monomachia, etiam legibus decreta. Guillelmus Carnotensis de Vita S. Ludouici: *Monomachiam, quae bellum dicitur, vel duellum*, etc. Leo III. PP. Epist. 4. *Tunc ipse Leo Imperator - - petiit cum Constantino bellum committere, ne pro duobus viris tantorum Christianorum sanguis effunderetur*, etc. Tabularium Vindocin. Charta 122. *Si forte incolarum aliquis in aliquo excedit, vnde aut bellum faciendum sit, aut solitum candentis ferri indicium sit deportandum.* BELLVM VADIARE, in Legibus Henrici I. Reg. Angl. cap. 59. Scacarium S. Michael apud Cadomum ann. 1225. *Indicatum est quod bellum vadiatum nullum sit, ex quo nullus miles fuit ad visionem.* Regestum I. Saniusti in Camera Comp. Paris. *Quaeritur vtrum mortuo illo qui gagiauit bellum, incipiat causa de nono* etc. Statuta Willelmi Regis Scotiae tit. 15. §. 3. *Nulli liceat redemptionem capere de aliquo, post aquae, vel belli de eo iudicium factum.* BELLVM PVGILE, apud Guibertum Abbat. Nouigenti lib. 2. de Vita sua cap. 5. sub finem. BELLVM ARMATVM. Charta Fulconis Comitis Andegauorum pro fundatione Abbatiae Belliloci juxta Lochas: *Et si in aliquo loco terrae meae Abbas loci illius pro qualicunque re bellum fecerit, si homo suus victus fuerit, liberum eum reducat, nec aliquam forfacturam Praeposito vel Vicario emendet. Bellum quod ante Abbatem vel Praepositum loci armatum fuerit, ibi praeficietur, vel vbi Abbas illud ducere voluerit. Si vero cum homine meo, aut alicuius mei militis armatum fuerit, Lucae fiet*, etc. Ita *bellum* pro duello passim vsurpatur, in Foro Morlanensi art. 8. in Legibus Willelmi Nothi cap. 68. 69. 70. 71. in Legibus Henrici I. cap. 45. 49. 59. apud Galbertum in Vita Caroli Comitis Flandriae n. 12. 94. 162. 137 etc. BELLVM CAMPIONVM, eadem notione, inter dominica jura recensetur in Charta Ebrardi Vicecomitis Carnotensis anni 1073. ex Tabulario Dunensi. BELLVM CAPITALE An *Murdrum* seu *Homicidium furtim factum?* Ita videtur ex eo, quod *Murdrum* in Chartis adulterio jungi soleat et homicidio. Charta an. 1233 ex paruo Chartulario S. Victoris Massil. fol. 135. et Armario Vapiscens. dioeces. n. 2. *Relinquat omnes iustitias et firmancias in omnibus casibus, exceptis tribus adulterio, homicidio et capitali bello.* BELLVM PRIVATVM, olim dicebatur, quod inter priuatos nobiles, cum alter alterum laeserat, gerebatur. Hac de re vide D. de Lauriere in Praefat. tomi 1. Ordinat. Regum Franc.

Franc. et ipsius tomi pag. 58. in notis, maximeque Cangium nostrum in Dissert. ad Ioinuillam. (4) Manipulus, seu globus militum, Gallis *Escadron*. Gesta S. Ludouici: *Tradidit ei Rex 500. balistarios equites et pedites, quatuorque bella militum externae nationis*. Alibi: *Rex ipse cum suo bello armatus egreditur, et mox cuncti Barones aciebus dispositis exemit extra castra*. Epistola Petri de Condeto tom. 2. Spicilegii Acheriani: *Die Iovis sequentis redierunt parati, et tradidit eis D. Rex quatuor bella, scilicet Carcasonense, Catalaunense, Petragoricense, et Bellicadrense, et seruientes peditum. Et idem D. Rex et alii Barones, sicuti erant ordinati per bella, vsque ad 17. bella exierunt circa exercitum contra Saracenos*. Hic vero *bellum Carcassonense*, etc. dicitur, manipulus militum Balliuiae Carcassonensis, etc. (5) † Nude pro bello publicato, denunciato et indicto, in Ch. Ludov. VII. t. 6. Ordinat. reg. Franc. p. 619. *In exercitum et equitacionem non ibunt - - - nisi nomine belli submoneantur*. (6) † Machinae bellicae. Murat. to. 20. Script. pag. 881. *Eodem anno - - bellum publice paratum fuit ad expugnandum conuentum S. Iohannis*. (7) † BELLVM CANVM memorant Annal. Victor. Ms. ad ann. 1230. *Hoc annum bellum canum occidentium sese fuit etc.* BELLVM CANINVM, quo scilicet canes morsibus equos fugant, in Tract. Ms. de re milit. et mach. bell. c. 113.

BELLVTVS, V. *Bellutus*.

BELLVVS, *moribus bestiarum*, in Glossis Isidori; perperam infra *biluus, morbus bestiarum*, vti legit Graeuius, ex quo hic addam sequentia: Glossar. Gr. Lat. Θηριώδης, *efferus*; *bellus*. Sed rectius Lat. Gr. *Belluinus*, Θηρίω ὅμοιος. Et sic puto, inquit ille, vbique legendum, nisi forte posteriorum temporum Scriptores dixerunt *Belluus* pro *Belluinus*, vt Commodianus a Rigaltio editus in Instructionibus pag. 53.

Gratiam quam misit Dominus in terra legendam.
Non requiris eam, sed quasi bestius errans

Festo, *Bellutus*, *bestiae similis*; vbi malebat Dacierius legere *Belluatus*, quod tamen tantum de tapetibus, in quibus belluae acupictae sunt, legitur, quod nec ipse ignorauit. Hinc in Glossis: *Belluata*, Ζωωτά. C. Sicinii primi Tribuni plebis fuisse cognomen, *Bellutus*, constat ex Dionysio et Poediano, vt inde pateat, veteres dixisse *Bellutus* pro *belluinus*.

† BELNERIA, BENELLA, idem ac *Bellenea*, onus vehiculi quod *Beneau* vocant. Comput. Ms. fabr. S. Petri Insul. ann. 1519. V. *Benellus*.

† BELNEVM, idem, in Comput. Ms. alt. a. 1469.

BELOCVLVS, *gemma est albicans, et pupillam cingit nigram in medio aureo fulgore lucentem, et propter speciem asinorum regi Belo dicata est, vnde et dicitur Beloculus, quasi Beli oculus*. Isidor. lib. 16. Orig. cap. 10. Vgutio et Ioan. de Ianua.

BELONARDVS, pro *Belouardus*, vel *Bolovardus*, Germanis Bollwerk, Gallis *Boulevart*. Propugnaculum, aggeres quibus vrbes muniuntur. Ludewig. Reliq. MSS. tom. 5. pag. 291. ex epistola ad Papam missa de obsidione Rhodi a Turcis: *Ciuitatem quoque omni ex parte diruere proponunt, et quod mente conceperunt opere demonstrant; ad id quoque exequendum bombardiis et mortariis muros circumdant, verberant, diruunt turres nouem et belonardos, magistratusque palatia concurrunt* (f. concutiunt) *et prosternunt*.

BELOSIVS, V. *Balosius*.

BELOTHYRVM, V. *Velothyrum*.

† BELS, vox excitatoria apud Albienses. Ch. Ms. an. 1312. *Cum dictis armis et magna vociferatione more hostili clamando a bels, a mort, a fa dictum castrum expugnauerunt*. V. *Allot* et mox

† BELSA, sagitta. Lit. remiss. Ms. a. 1395. *Cum sagitta sine belsa - - - vulnerauit*.

BELSTONNVS. Tabularium Rochen. *Factum est in hoc die Veneris* VIII. Kal.

Kal. Nouembris in tempore Caroli Regis, Salomone Dux in Britannia Paschueten Belstonno.

BELTHALLA, nomen cuiusdam templi Ierosolymitani. Chronicon Terrae Sanctae Radulfi Coggeshale apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 572. *Primi templi Domini quod Belthalla vocant*, etc.

BELTIS. Synodus Celichytensis ann. 816. c. 10. de Episcoporum exequiis celebrandis: *Singuli seruorum Dei diem jeiunent, et 30. diebus canonicis horis expleto Synaxeos, et septem beltidum pater noster pro eo cantetur, et hoc expleto tricesimo item die obitus sui* etc. Quo loco *Beltidem*, Rosarium interpretatur Spelmannus, deducitque a Saxon. *belt*, id est, cingulum. Verum an Rosarii vsus ea tempestate extiterit, iure addubitari potest. *) Schiltero in Glossario v. *Betlid* videtur, *Pater noster* non iungi cum *Beltidum*, sed interpunctionem ita debere ordinari: *expleto synaxeos et septem beltidum*, scil. officio, tunc *pater noster pro eo cantetur. Beltidum* transpositione litterarum pro *Betlidum* scriptum esse censet, h. e. precum carminicarum siue Psalmorum, ex *Bet*, preces, et *Lidum*, Lied, cantio.

† BELTRECCA, BELTRESCA, idem ac *Bretachia*, in Actis pacis a. 1199. apud Murat. tom. 4. Antiquit. Ital. medii aeui p. 368. et t. 16. Script. p. 519.

† BELTRESCATVS, *beltresca* munitus, defensus, in Chron. Andr. Danduli ibid. t. 12. p. 437.

BELTRESCHA, V. *Bretachiae.*

† BELVERIA, amictus pars, qua canonici in hyeme caput tegebant, eiusque ornatus. Stat. capit. gener. a. 1448. eccl. Carnot. *Matricularius - - debet habere pelliciam cum beluerie de griso.*

BELVES, *egestas, quae solet contingere per vastationem.* Ita Glossae Isidori. Ioan. de Ianua: *Belues, egestas quae solet contingere per vastationem belluae, et dicitur a bellua.* Sed videtur scripsisse Isidorus nude, *lues*, vel *haec lues.* Verum sicut a barbaris barbaries, sic a beluis, belues, quae sic dicitur a beluis quae pauperiem faciunt, vt Barthio videtur, in Aduersariis, Graeuio teste. Hic illud addit ex Papia: *Belues mendacitas*, procul dubio pro *mendicitas, egestas.*

BELVNDINTA, mulcta pro effuso sanguine. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. vlt. *Qui vulnus alicui faciet - - in cooperto; in nudo pro singulis vnciis 10. den. et remaneat de ceteris ictibus et belundintis, et decidat, wita domini decidat, si sanguis decidat etc.* Vide tur legendum vt infra, *Blodwita.*

† BELVRIA, ferarum venatio, a Lat. bellua. Ch. Ms. a. 1381. *Quod vellet facere - - artem beluriae quae est venare bestias feras.*

BEMA, festum Manichaeorum, sic appellatum; dies nempe quo Manes occisus est, quem Manichaei quinque gradibus instructo tribunali, et pretiosis linteis adornato, ac in promptu posito et obiecto, adorantibus, magnis honoribus prosequebantur, vt est apud S. Augustinum contra Epistol. Manichaei c. 8. Vide eumdem lib. 18. contra Faustum cap. 4. et Anselmum Episc. Hauelbergensem lib. 3. Dialog. c. 12. Eckbertus Schonauiensis contra Catharos Serm. 1. ait, idem festum a Catharis sui temporis *Malisola* appellatum.

BEMBERGA, V. *Bainberga.*

BEMIVERGA. pro *Bamberga*, vel *Bainberga*, ferrea feminum tegumenta, Gall. *Cuissars.* Miraeus to. 1. pag. 21. col. 2. ex Testamento Euerardi Comitis: *Bruniam vnam et helmum cum halsberga et manicam vnam, bemivergas duas.* V. *Bainberga.*

BEMOLLIS, vna e clauibus, vti vocant, Musicae; vulgo *B-mol*, cui opponitur *bedurum*, seu B. quadratum Ioann. Brompton. in Henric. II. *Hiberni in duobus musici generis instrumentis quamuis praecipitem et velocem, suauem tamen et iucundam efficiunt Musicam. A Bemolli incipiunt, et sub obtuso grossioris cordae sonitu, latenter ludentes, in idem redeunt.* Vbi Siluester Giraldus in Topogr. Hibern. dist. 3. cap. 11. *Semper tamen a molli incipiunt, et in idem redeunt, vt cuncta sub iucundae sonoritatis*

ritatis dulcedine complectuntur. Idem Giraldus in Itiner. Cambriae cap. 13. *Quot videas capita, tot audias carmina discriminaque vocum, varia in unam denique sub B. mollis dulcedine blanda consonantiam et organicam conuenientia melodiam.*

BENA, species aratri, quo solent vti ad iterandum agrum, Picardis *Binot.* Chartularium SS. Trinit. Cadom. fol. 59. *Quaque ebdomada semel arare et herciare et a quocumque aratro tres acras arare ad benas*, etc. Occurrit ibidem fol. 55. ✝ Id est secundo terram proscindere. V. *Binare.*

BENAGIVM, V. *Iallagium.*

BENALIA, *benigna.* Gloss. S. Germani a Pratis num. 501.

✝ BENATIA, retis species. Stat. Pallauic. l. 2. c. 70. *Quod nulla persona - - audeat - - piscari - - cum retibus, bertauelis, nassis, benatiis, vel aliquo alio instrumento apto ad piscandum.*

✝ BENAVESA, idem ac *aisamenta*, ea nempe omnia, quae cuique pro suo statu et arte sua exercenda necessaria sunt. Libert. Montisfalc. an. 1369. to. 8. Ordinat. reg. Franc. p. 53. *Nec fiat executio in et super eorum benauesis, cum quibus lucrantur panem suum.*

BENAVRAT, beatus. Acta SS. Iulii tom. 1. pag. 600. in Processu de B. Petro de Luxemburgo: *Vouerunt eam domino Cardinali dicentes: O Benaurat Cardinalis, supplicamus tibi.* Ital. *Benaurare*, beatum reddere.

BENDA. (1) Lamina. Inuentarium Ecclesiae Nouiom. an. 1419. ex Archiuo eiusdem: *Item unum altare benedictum, de marmore, bordatum de cupro, habens duas bendas argenteas.* (2) Fascia, limbus, instita, Gallic. *Bande*, Germ. Binde. Acta SS. Iunii tom. 3. p. 579. de S. Etheldreda: *Est etiam ibi quaedam benda, quae in collo morientis fuit circumligata, celerem patientibus hanc infirmitatem meritis Sanctae Virginis conferens sanitatem.* V. *Binda.* (3) ✝ Fibula ferrea, Gallis *Bende* vel *Patte.* Comput. eccles. S. Vulfr. Abbavil. Ms. an. 1450. *Pro quadam ferrura* [illegible] *cum ampcrontibus ad bendas, [illegible] dictae portae apposita cum claui.* (4 *) Sodalitium, turma homin[um], Germ. Bande. Anton. de Musica [de] rebus a Carolo V. gestis apud Mencken. t. 1. Script. p. 1296. *Turm[is] vulgo bendis.* Ibid. p. 1201. *Cum equi[ti]bus diuersarum turmarum vulgo bend[is].*

✝ BENDARE. (1) A Gall. *Bander, tendre*, intendere. Litt. remiss. an. 1474. Ms. *Cum sua balista bendata.* Germ. Spannen. (2) Vincire, deligare, Germ. binden. Inquisit. Ms. a. 1268.

✝ BENDATVS, taeniis, Gall. *Bandes*, interstinctus Stat. ordin S. Ioann. Ierosol. a. 1584. t. 2. Cod. Ital. diplom. p. 1838. V. *Benda 2.*

✝ BENDELLATVS, sacrum chrisma suscepturus, a fascia seu *bendella*, quo frontem sacro chrismate illinitam cingunt. Stat. synod. Tornac. a. 1366. p g. 6.

✝ BENDELLVM, BENDELLVS, fascia, vitta, Gall. *Bandeau*, Germ. Bändel, Binde. Stat. [illegible] p. 5. *Presbyter lauet eorum* (confirmatorum) *frontes et combure bendella.* Alia a. 1537. V. *Binda.*

BENDERIA, vexillum, Gall. *Banniere*, Germ. Banier. Hist. Tullen. pag. 500.

BENDIDIOS, *Aprilis mensis*, Papias. A Graeco Βενδίδαιος, quo nomine hunc mensem appellant Bithynienses. V. Steph. le Moyne in not. ad varia sacra pag. 456. apud Grab. to. 2. p. 785. BENDIGABOS, [illegible] not. ad Bedam t. 2. p. 64.

BENE. (1) Circiter, Germ. [illegible] Historia Cortusiorum lib. 7. cap 1[illegible] *De Theutonicis - - bene quadr[illegible] ti venerunt ad exercitum Venet[orum].* Lib. 11. cap. 5. *Bene centum [illegible] runt interfecti.* Phrasis Italica [et] Gallica. Vide obseruata a Bern[ardo] Aldreto lib. 2. de Orig. Linguae [Ca]stellanae pag. 194. (2) *In bene [et] pace*, formula vsitata in quibus[dam] veteribus Instrumentis. Tabular. S. Victoris Massil. *Abbas Ric[ardus] fecit a Gousfredus laxa in bene in pace.*

† BENE-CLARE, a Gall. *Bien clairement*, liquido, deductis quibuslibet expensis. Arest. Parl. Paris. an. 1361. *Cum ipsa terra de Baseque valeat bene-clare octingentas libratas etc.*

BENECVPIENS, vnica voce, qui alicui bene cupit, Germ. wohlwollend. Vetus Instrumentum an. 1152. apud Georgium Pilonum in Hist. Bellunensi pag. 77.

BENEDICERE. (1) *Benedici* dicuntur *Nouitii* in Monasteriis, cum expleto *Nouitiatus*, vt aiunt tempore, vota emittunt, in Reg. S. Fructuosi c. 21. et passim alibi. V. *Benedictio* 1. (2) Pro *Maledicere*. V. infra *Benedictio* (6).

† BENEDICITE, vox salutationis, praesertim apud monachos, qua inferior superiorem salutat et adit. Vita S. Walth. tom. 1. August. pagin. 264.

BENEDICITVS, pro *benedictus*, in Menoti sermonibus fol. 17. recto col. 1.

BENEDICTA. Sic vocabatur apud Bayonenses deuota mulier, quae Ecclesiae linteamina lauare, aliaque minora huiusmodi officia exercere solebat. Testament. Dominici Bayonensis Episcopi ann. 1302.

† BENEDICTARIVM, Gall. *Benitier*, vas aquae benedictae, in Orbitar. Ms. S. Petri Aureae-vall.

BENEDICTIO. (1) Apud Hebraeos, eleuatis manibus tradebatur; nam legimus Leuit. cap. 9. Aaronem manum ad populum extendentem ei benedictionem impertitum esse. Qua quidem benedictione diuini auxilii imprecatio significabatur, vt ex cap. 2. Exodi colligitur. Et Christus ipse ascensurus in coelum, *Eleuatibus manibus suis*, inquit Lucas cap. 24. *benedixit* Apostolis. Neque aliter benedictionem dedere primi Christiani, quam eleuatis manibus, seu potius manuum impositione. S. Ambrosius lib. 1. de Poenitentia cap. 7. *Cum ergo manus imponitis, et benedictionis opus creditis*. Et S. Hieronymus Epist. ad Eustochium: *Extenta manu, vt benedicere eos putes, si nescias, pretia accipiant salutandi.* Vsus etiam obtinuit, vt eadem, quam extendebant manu, signum Crucis deducerent, quod ex traditione Apostolorum acceptum plerique censent. BENEDICTIO SVPER PLEBEM, quae solius erat Episcopi. Hanc autem impertiebat in Missa, post Dominicam orationem, et ante Communionem. Finita enim oratione Dominica, Diaconus, annuente Episcopo, dicebat; *Humiliate vos ad benedictionem*; et populus respondebat: *Deo gratias*. Tum Episcopus hanc benedictionem dicebat: *Benedicat vos omnipotens Dominus, etc.* Inde accipiens partem Corporis Domini, dicebat: *Pax Domini sit semper vobiscum*. V. Concil. Agath. can. 44. Regiense can. 5. Epaon. can. 35. Toletan. IV. can. 17. Micrologum cap. 21. et quae Menardus notauit ad Librum Sacrament. Gregorii Mag. pag. 17. *Benedictio* praeterea alia fuit, quae datur in fine Missae a quouis Sacerdote sacra faciente, ante quam populus a Missa discedere vetatur in can. 47. Concilii Agath. in Capitul. Aquisgran. ann. 689. c. 69. et lib. 1. Capit. c. 67. de qua etiam Caesarius Arelat. Homil. 12. Walafridus Strabo lib. de Reb. Eccl. cap. 22. Amalarius lib. 3. cap. 36. et Rabanus lib. 1. de Instit. Cleric. cap. 33. Vide *Oratio ad complendum*. BENEDICTIO MAGNA ET PARVA, inter Sacerdotales functiones, a quibus abstinere debent Diaconi et Laici, recensetur lib. 3. cap. 10. et lib. 8. cap. 46. Constitut. Apostolicarum. *Benedictionem paruam* interpretantur eruditi viri eam, quae a Presbyteris datur, *magnam* vero quae ab Episcopis; melius, vt opinatur Cangii editor, *magnam* de publica, *paruam* de priuata, accipienda. BENEDICTIONE PRIVARI, apud Monachos poenae species fuit, minor tamen excommunicatione; ii vero quibus haec poena indicta erat, recedere tenebantur, antequam illam Monachis ex more solito impertiret Abbas. Vide Anonymum περὶ ἐπιτιμίων, apud Basilium Mag. n. 5. 37. vbi

vitatis dulcedine complectuntur. Idem Giraldus in Itiner. Cambriae cap. 13. *Quot videas capita, tot audias carmina discriminaque vocum, varia in unam denique sub B. mollis dulcedine blanda consonantiam et organicam conuenientia melodiam.*

BENA, species aratri, quo solent vti ad iterandum agrum, Picardis *Binot.* Chartularium SS. Trinit. Cadom. fol. 59. *Quaque ebdomada semel arare et herciare et a quocumque aratro tres acras arare ad benas, etc.* Occurrit ibidem fol. 55. † Id est secundo terram proscindere. V. *Binare.*

BENAGIVM, V. *Iallagium.*

BENALIA, *benigna.* Gloss. S. Germani a Pratis num. 501.

† BENATIA, retis species. Stat. Pallauic. l. 2. c. 70. *Quod nulla persona - - audeat - - piscari - - cum retibus, bertauelis, nassis, benatiis, vel aliquo alio instrumento apto ad piscandum.*

† BENAVESA, idem ac *aisamenta,* ea nempe omnia, quae cuique pro suo statu et arte sua exercenda necessaria sunt. Libert. Montisfalc. an. 1369. to. 8. Ordinat. reg. Franc. p. 53. *Nec fiat executio in et super eorum benauesis, cum quibus lucrantur panem suum.*

BENAVRAT, beatus. Acta SS. Iulii tom. I. pag. 600. in Processu de B. Petro de Luxemburgo: *Vouerunt eam domino Cardinali dicentes: O Benaurat Cardinalis, supplicamus tibi.* Ital. *Benaurare,* beatum reddere.

BENDA. (1) Lamina. Inuentarium Ecclesiae Nouiom. an. 1419. ex Archiuo eiusdem: *Item vnum altare benedictum, de marmore, bordatum de cupro, habens duas bendas argenteas.* (2) Fascia, limbus, instita, Gallic. *Bande,* Germ. Binde. Acta SS. Iunii tom. 3. p. 579. de S. Etheldreda: *Est etiam ibi quaedam benda, quae in collo morientis fuit circumligata, celerem patientibus hanc infirmitatem meritis Sanctae Virginis conferens sanitatem.* V. *Binda.* (3) † Fibula ferrea, Gallis *Bende* vel *Patte.* Comput. eccles. S. Vulfr. Abbavil. Ms. an. 1450. *Pro quadam ferrura vna cum ampcronibus ad bendas, fact[a] dictae portae apposita cum claui.* (4) *) Sodalitium, turma hominum, Germ. Bande. Anton. de Musica de rebus a Carolo V. gestis apud Mencken. t. I. Script. p. 1296. *Turm[as] vulgo bendis.* Ibid. p. 1201. *Cum equitibus diuersarum turmarum vulgo bendis.*

† BENDARE. (1) A Gall. *Bander, tendre,* intendere. Litt. remiss. an. 1474. Ms. *Cum sua balista bendata.* Germ. Spannen. (2) Vincire, illigare, Germ. binden. Inquisit. Ms. a. 1268.

† BENDATVS, taeniis, Gall. *Bandes,* interstinctus Stat. ordin S. Ioann. Ierosol. a. 1584. t. 2. Cod. Ital. diplom. p. 1838. V. *Benda 2.*

† BENDELLATVS, sacrum chrisma suscepturus, a fascia seu *bendella,* quo frontem sacro chrismate illinitam cingunt. Stat. synod. Tornac. a. 1366. p. 6.

† BENDELLVM, BENDELLVS, fascia, vitta, Gall. *Bandeau,* Germ. Bändel, Binde. Stat. iam laudata p. 5. *Presbyter lauet eorum* (confirmatorum) *frontes et comburat bendella.* Alia a. 1537. V. *Binda.*

BENDERIA, vexillum, Gall. *Banniere,* Germ. Banier. Hist. Tullen. pag. 500.

BENDIDIOS, *Aprilis mensis,* Papiae. A Graeco Βενδιδαιος, quo nomine hunc mensem appellant Bithynienses. V. Steph. le Moyne in not. ad varia sacra pag. 456. apud Giraldum to. 2. p. 785. BENDIGAEOS, in not. ad Bedam t. 2. p. 64.

BENE. (1) Circiter, Germ. wohl. Historia Cortusiorum lib. 7. cap 12. *De Theutonicis - - bene quadraginta venerunt ad exercitum Venetorum.* Lib. II. cap. 5. *Bene centum fuerunt interfecti.* Phrasis Italica et Gallica. Vide obseruata a Bernardo Aldreto lib. 2. de Orig. Linguae Castellanae pag. 194. (2) *In bene et in pace,* formula vsitata in quibusdam veteribus Instrumentis. Tabularium S. Victoris Massil. *Abbas Ricardus fecit a Gausfredus laxa in bene et in pace.*

BENE-CLARE, a Gall. *Bien clairement*, liquido, deductis quibuslibet expensis. Arest. Parl. Paris. an. 1361. *Cum ipsa terra de Baseque valeat bene-clare octingentas libratas etc.*

BENECVPIENS, vnica voce, qui alicui bene cupit, Germ. wohlwollend. Vetus Instrumentum an. 1152. apud Georgium Pilonum in Hist. Bellunensi pag. 77.

BENEDICERE. (1) *Benedici* dicuntur *Nouitii* in Monasteriis, cum expleto *Nouitiatus*, vt aiunt tempore, vota emittunt, in Reg. S. Fructuosi c. 21. et passim alibi. V. *Benedictio 1.* (2) Pro *Maledicere*. V. infra *Benedictio* (6).

BENEDICITE, vox salutationis, praesertim apud monachos, qua inferior superiorem salutat et adit. Vita S. Walth. tom. 1. August. pagin. 264.

BENEDICITVS, pro *benedictus*, in Menoti sermonibus fol. 17. recto col. 1.

BENEDICTA. Sic vocabatur apud Bayonenses deuota mulier, quae Ecclesiae linteamina lauare, aliaque minutiora huiusmodi officia exercere solebat. Testament. Dominici Bayonensis Episcopi ann. 1302.

BENEDICTARIVM, Gall. *Benitier*, vas aquae benedictae, in Ordinat. MS. S. Petri Aureae-vall.

BENEDICTIO. (1) Apud Hebraeos, eleuatis manibus tradebatur; nam legimus Leuit. cap. 9. Aaronem manum ad populum extendentem ei benedictionem impertitum esse. Qua quidem benedictione diuini auxilii imprecatio significabatur, vt ex cap. 8. Exodi colligitur. Et Christus ipse ascensurus in coelum, *Eleuatibus manibus suis*, inquit Lucas cap. 24. *benedixit* Apostolis. Neque aliter benedictionem dedere primi Christiani, quam eleuatis manibus, seu potius manuum impositione. S. Ambrosius lib. 1. de Poenitentia cap. 7. *Cum ergo manus imponitis, et benedictionis opus creditis.* Et S. Hieronymus Epist. ad Eustochium: *Extenta manu, vt benedicere eos putes, si nescias, pretia accipiunt salutandi.* Vsus etiam obtinuit, vt eadem, quam extendebant manu, signum Crucis deducerent, quod ex traditione Apostolorum acceptum plerique censent.

BENEDICTIO SVPER PLEBEM, quae solius erat Episcopi. Hanc autem impertiebat in Missa, post Dominicam orationem, et ante Communionem. Finita enim oratione Dominica, Diaconus, annuente Episcopo, dicebat; *Humiliate vos ad benedictionem*; et populus respondebat: *Deo gratias*. Tum Episcopus hanc benedictionem dicebat: *Benedicat vos omnipotens Dominus, etc.* Inde accipiens partem Corporis Domini, dicebat: *Pax Domini sit semper vobiscum*. V. Concil. Agath. can. 44. Regiense can. 5. Epaon. can. 35. Toletan. IV. can. 17. Micrologum cap. 21. et quae Menardus notauit ad Librum Sacrament. Gregorii Mag. pag. 17. *Benedictio* praeterea alia fuit, quae datur in fine Missae a quouis Sacerdote sacra faciente, ante quam populus a Missa discedere vetatur in can. 47. Concilii Agath. in Capitul. Aquisgran. ann. 689. c. 69. et lib. 1. Capit. c. 67. de qua etiam Caesarius Arelat. Homil. 12. Walafridus Strabo lib. de Reb. Eccl. cap. 22. Amalarius lib. 3. cap. 36. et Rabanus lib. 1. de Instit. Cleric. cap. 33. Vide *Oratio ad complendum*.

BENEDICTIO MAGNA ET PARVA, inter Sacerdotales functiones, a quibus abstinere debent Diaconi et Laici, recensetur lib. 3. cap. 10. et lib. 8. cap. 46. Constitut. Apostolicarum. *Benedictionem paruam* interpretantur eruditi viri eam, quae a Presbyteris datur, *magnam* vero quae ab Episcopis; melius, vt opinatur Cangii editor, *magnam* de publica, *paruam* de priuata, accipienda. BENEDICTIONE PRIVARI, apud Monachos poenae species fuit, minor tamen excommunicatione; ii vero quibus haec poena indicta erat, recedere tenebantur, antequam illam Monachis ex more solito impertiret Abbas. Vide Anonymum περὶ ἐπιτιμίων, apud Basilium Mag. n. 5.

 37. vbi

ritatis dulcedine complectuntur. Idem Giraldus in Itiner. Cambriae cap. 13. *Quot videas capita, tot audias carmina discriminaque vocum, varia in vnam denique sub B. mollis dulcedine blanda consonantiam et organicam conuenientia melodiam.*

BENA, species aratri, quo solent vti ad iterandum agrum, Picardis *Binot.* Chartularium SS. Trinit. Cadom. fol. 59. *Quaque ebdomada semel arare et herciare et a quocumque aratro tres acras arare ad benas, etc.* Occurrit ibidem fol. 55. ✝ Id est secundo terram proscindere. V. *Binare.*

BENAGIVM, V. *Iallagium.*

BENALIA, *benigna.* Gloss. S. Germani a Pratis num. 501.

✝ BENATIA, retis species. Stat. Pallauic. l. 2. c. 70. *Quod nulla persona - - audeat - - piscari - - cum retibus, bertauelis, nassis, benatiis, vel aliquo alio instrumento apto ad piscandum.*

✝ BENAVESA, idem ac *aisamenta*, ea nempe omnia, quae cuique pro suo statu et arte sua exercenda necessaria sunt. Libert. Montisfalc. an. 1369. to. 8. Ordinat. reg. Franc. p. 53. *Nec fiat executio in et super eorum benauesis, cum quibus lucrantur panem suum.*

BENAVRAT, beatus. Acta SS. Iulii tom. 1. pag. 600. in Processu de B. Petro de Luxemburgo: *Vouerunt eam domino Cardinali dicentes: O Benaurat Cardinalis, supplicamus tibi.* Ital. *Benaurare*, beatum reddere.

BENDA. (1) Lamina. Inuentarium Ecclesiae Nouiom. an. 1419. ex Archiuo eiusdem: *Item vnum altare benedictum, de marmore, bordatum de cupro, habens duas bendas argenteas.* (2) Fascia, limbus, instita, Gallic. *Bande*, Germ. Binde. Acta SS. Iunii tom. 3. p. 579. de S. Etheldreda: *Est etiam ibi quaedam benda, quae in collo morientis fuit circumligata, celerem patientibus hanc infirmitatem meritis Sanctae Virginis conferens sanitatem.* V. *Binda.* (3) ✝ Fibula ferrea, Gallis *Bende* vel *Patte.* Comput. eccles. S. Vulfr. Abbavil. Ms. an. 1450. *Pro quadam ferrura cum ampcrotiibus ad bendas, [illegible] dictae portae apposita cum claui.* [illegible] *) Sodalitium, turma homin[illegible] Germ. Bande. Anton. de Musca [illegible] rebus a Carolo V. gestis apud Me[illegible]cken. t. 1. Script. p. 1296. *Tur[illegible] vulgo bendis.* Ibid. p. 1201. *Cum equi[illegible]bus diuersarum turmarum vulgo ben[illegible]*

✝ BENDARE. (1) A Gall. *Ban[illegible] tendre*, intendere. Litt. remiss. an. 1474. Ms. *Cum sua balista bendat[illegible]* Germ. Spannen. (2) Vincire, [illegible] ligare, Germ. binden. Inquisit. Ms. a. 1268.

✝ BENDATVS, taeniis, Gall. *Band[illegible]* interstinctus Stat. ordin. S. Ioan. Ierosol. a. 1584. t. 2. Cod. Ital. diplom. p. 1838. V. *Benda 2.*

✝ BENDELLATVS, sacrum chrisma suscepturus, a fascia seu *bendella*, quo frontem sacro chrismate illinitam [illegible]gunt. Stat. synod. Tornac. a. 1366. p. 6.

✝ BENDELLVM, BENDELLVS, fascia, vitta, Gall. *Bandeau*, Germ. Bändel, Binde. Stat. [illegible] p. 5. *Presbyter lauet eorum* (confirmatorum) *frontes et comburat bendella.* Alia a. 1537. V. *Binda.*

BENDERIA, vexillum, Gall. *Banniere*, Germ. Banier. Hist. Tullen. pag. 500.

BENDIDIOS, *Aprilis mensis*, Papiae. A Graeco Βενδίδειος, quo nomine hunc mensem appellant Bithynienses. V. Steph. le Moyne in not. ad varia sacra pag. 456. apud Giral[illegible] to. 2. p. 785. BENDIGASOS, [illegible] not. ad Bedam t. 2. p. 64.

BENE. (1) Circiter, Germ. [illegible] Historia Cortusiorum lib. 7. cap. 1[illegible] *De Theutonicis - - bene quadr[illegible] ti venerunt ad exercitum Venet[illegible]* Lib. 11. cap. 5. *Bene centum [illegible]runt interfecti.* Phrasis Italica [illegible] Gallica. Vide obseruata a Bernar[illegible] Aldreto lib. 2. de Orig. Linguae [illegible] stellanae pag. 194. (2) *In bene et [illegible] pace*, formula vsitata in quibus[illegible] veteribus Instrumentis. Tabular. [illegible] S. Victoris Massil. *Abbas Ricar[illegible] fecit a Gousfredus laxa in bene [illegible] in pace.*

✝ BEN[illegible]

BENE-CLARE, a Gall. *Bien clairement*, liquido, deductis quibuslibet expensis. Arest. Parl. Paris. an. 1361. *Cum ipsa terra de Baseque valeat bene-clare octingentas libratas etc.*

BENECVPIENS, vnica voce, qui alicui bene cupit, Germ. wohlwollend. Vetus Instrumentum an. 1152. apud Georgium Pilonum in Hist. Bellunensi pag. 77.

BENEDICERE. (1) *Benedici* dicuntur *Nouitii* in Monasteriis, cum expleto *Nouitiatus*, vt aiunt tempore, vota emittunt, in Reg. S. Fructuosi c. 21. et passim alibi. V. *Benedictio* 1. (2) Pro *Maledicere*. V. infra *Benedictio* (6).

BENEDICITE, vox salutationis, praesertim apud monachos, qua inferior superiorem salutat et adit. Vita S. Walth. tom. 1. August. pagin. 264.

BENEDICITVS, pro *benedictus*, in Menoti sermonibus fol. 17. recto col. 1.

BENEDICTA. Sic vocabatur apud Bayonenses deuota mulier, quae Ecclesiae linteamina lauare, aliaque minutiora huiusmodi officia exercere solebat. Testament. Dominici Bayonensis Episcopi ann. 1302.

BENEDICTARIVM, Gall. *Benitier*, vas aquae benedictae, in Ordinat. Ms. S. Petri Aureae-vall.

BENEDICTIO. (1) Apud Hebraeos, eleuatis manibus tradebatur; nam legimus Leuit. cap. 9. Aaronem manum ad populum extendentem ei benedictionem impertitum esse. Qua quidem benedictione diuini auxilii imprecatio significabatur, vt ex cap. 8. Exodi colligitur. Et Christus ipse ascensurus in coelum, *Eleuatibus manibus suis*, inquit Lucas cap. 24. *benedixit* Apostolis. Neque aliter benedictionem dedere primi Christiani, quam eleuatis manibus, seu potius manuum impositione. S. Ambrosius lib. 1. de Poenitentia cap. 7. *Cum ergo manus imponitis, et benedictionis opus creditis.* Et S. Hieronymus Epist. ad Eustochium: *Extenta manu, vt benedicere eos putes, si nescias, pretia accipiunt salutandi.* Vsus etiam obtinuit, vt eadem, quam extendebant manu, signum Crucis deducerent, quod ex traditione Apostolorum acceptum plerique censent. BENEDICTIO SVPER PLEBEM, quae solius erat Episcopi. Hanc autem impertiebat in Missa, post Dominicam orationem, et ante Communionem. Finita enim oratione Dominica, Diaconus, annuente Episcopo, dicebat; *Humiliate vos ad benedictionem*; et populus respondebat: *Deo gratias*. Tum Episcopus hanc benedictionem dicebat: *Benedicat vos omnipotens Dominus, etc.* Inde accipiens partem Corporis Domini, dicebat: *Pax Domini sit semper vobiscum*. V. Concil. Agath. can. 44. Regiense can. 5. Epaon. can. 35. Toletan. IV. can. 17. Micrologum cap. 21. et quae Menardus notauit ad Librum Sacrament. Gregorii Mag. pag. 17. *Benedictio* praeterea alia fuit, quae datur in fine Missae a quouis Sacerdote sacra faciente, ante quam populus a Missa discedere vetatur in can. 47. Concilii Agath. in Capitul. Aquisgran. ann. 689. c. 69. et lib. 1. Capit. c. 67. de qua etiam Caesarius Arelat. Homil. 12. Walafridus Strabo lib. de Reb. Eccl. cap. 22. Amalarius lib. 3. cap. 36. et Rabanus lib. 1. de Instit. Cleric. cap. 33. Vide *Oratio ad complendum*. BENEDICTIO MAGNA ET PARVA, inter Sacerdotales functiones, a quibus abstinere debent Diaconi et Laici, recensetur lib. 3. cap. 10. et lib. 8. cap. 46. Constitut. Apostolicarum. *Benedictionem paruam* interpretantur eruditi viri eam, quae a Presbyteris datur, *magnam* vero quae ab Episcopis; melius, vt opinatur Cangii editor, *magnam* de publica, *paruam* de priuata, accipienda. BENEDICTIONE PRIVARI, apud Monachos poenae species fuit, minor tamen excommunicatione; ii vero quibus haec poena indicta erat, recedere tenebantur, antequam illam Monachis ex more solito impertiret Abbas. Vide Anonymum *περὶ ἐπιτιμίων*, apud Basilium Mag. n. 5. 37. vbi

ritatis dulcedine complectuntur. Idem Giraldus in Itiner. Cambriae cap. 13. *Quot videas capita, tot audias carmina discriminaque vocum, varia in unam denique sub B. mollis dulcedine blanda consonantiam et organicam convenientia melodiam.*

BENA, species aratri, quo solent uti ad iterandum agrum, Picardis *Binot.* Chartularium SS. Trinit. Cadom. fol. 59. *Quaque ebdomada semel arare et herciare et a quocumque aratro tres acras arare ad benas, etc.* Occurrit ibidem fol. 55. † Id est secundo terram proscindere. V. *Binare.*

BENAGIUM, V. *Iallagium.*

BENALIA, *benigna.* Gloss. S. Germani a Pratis num. 501.

† BENATIA, retis species. Stat. Pallauic. l. 2. c. 70. *Quod nulla persona - - audeat - - piscari - - cum retibus, bertauelis, nassis, benatiis, vel aliquo alio instrumento apto ad piscandum.*

† BENAVESA, idem ac *aisamenta*, ea nempe omnia, quae cuique pro suo statu et arte sua exercenda necessaria sunt. Libert. Montisfalc. an. 1369. to. 8. Ordinat. reg. Franc. p. 53. *Nec fiat executio in et super eorum benauesis, cum quibus lucrantur panem suum.*

BENAURAT, beatus. Acta SS. Iulii tom. 1. pag. 600. in Processu de B. Petro de Luxemburgo: *Vouerunt eam domino Cardinali dicentes: O Benaurat Cardinalis, supplicamus tibi.* Ital. *Benaurare*, beatum reddere.

BENDA. (1) Lamina. Inuentarium Ecclesiae Nouiom. an. 1419. ex Archiuo eiusdem: *Item unum altare benedictum, de marmore, bordatum de cupro, habens duas bendas argenteas.* (2) Fascia, limbus, instita, Gallic. *Bande*, Germ. Binde. Acta SS. Iunii tom. 3. p. 579. de S. Etheldreda: *Est etiam ibi quaedam benda, quae in collo morientis fuit circumligata, celerem patientibus hanc infirmitatem meritis Sanctae Virginis conferens sanitatem.* V. *Binda.* (3) † Fibula ferrea, Gallis *Bende* vel *Patte.* Comput. eccles. S. Vulfr. Abbavil. Ms. an. 1450. *Pro quadam ferrura [illegible] cum ampcronibus ad bendas, sage [illegible] dictae portae apposita cum clavi.* (4 *) Sodalitium, turma hominum, Germ. Bande. Anton. de Musica de rebus a Carolo V. gestis apud Mencken. t. 1. Script. p. 1296. *Turm[illegible] vulgo bendis.* Ibid. p. 1201. *Cum equi[illegible]bus diversarum turmarum vulgo bend[illegible].*

† BENDARE. (1) A Gall. *Bander, tendre*, intendere. Litt. remiss. an. 1474. Ms. *Cum sua balista bendata.* Germ. Spannen. (2) Vincire, i[illegible] ligare, Germ. binden. Inquisit. M[illegible] a. 1268.

† BENDATUS, taeniis, Gall. *Bandé*, interstinctus Stat. ordin S. Ioann. Ierosol. a. 1584. t. 2. Cod. Ital. diplom. p. 1838. V. *Benda* 2.

† BENDELLATUS, sacrum chrisma suscepturus, a fascia seu *bendella*, quo frontem sacro chrismate illinitam [illegible]gunt. Stat. synod. Tornac. a. 1366. p g. 6.

† BENDELLUM, BENDELLUS, fascia, vitta, Gall. *Bandeau*, Germ. Bändel, Binde. Stat. [illegible] p. 5. *Presbyter lavet eorum* (confirmatorum) *frontes et comburat bendella.* Alia a. 1537. V. *Binda.*

BENDERIA, vexillum, Gall. *Banniere*, Germ. Banier. Hist. Tullen. pag. 500.

BENDIDIOS, *Aprilis mensis*, Papias. A Graeco Βενδιδαιος, quo nomine hunc mensem appellant Bithynienses. V. Steph. le Moyne in not. ad varia sacra pag. 456. apud Girald. to. 2. p. 785. BENDIGABOS, [illegible] not. ad Bedam t. 2. p. 64.

BENE. (1) Circiter, Germ. [illegible] Historia Cortusiorum lib. 7. cap 1[illegible] *De Theutonicis - - bene quadrag[illegible] si venerunt ad exercitum Ven[illegible]* Lib. 11. cap. 5. *Bene centum [illegible]runt interfecti.* Phrasis Italica [illegible] Gallica. Vide obseruata a Bernar[illegible] Aldreto lib. 2. de Orig. Linguae Ca[illegible]stellanae pag. 194. (2) *In bene et [illegible] pace*, formula usitata in quibus[illegible] veteribus Instrumentis. Tabular. [illegible] S. Victoris Massil. *Abbas Ric[illegible] fecit a Gousfredus laxa in be[illegible] in pace.*

† BEN[illegible]

BENE-CLARE, a Gall. *Bien clairement*, liquido, deductis quibuslibet expensis. Arest. Parl. Paris. an. 1361. *Cum ipsa terra de Baseque valeat bene-clare octingentas libratas etc.*

BENECVPIENS, vnica voce, qui alicui bene cupit, Germ. wohlwollend. Vetus Instrumentum an. 1152. apud Georgium Pilonum in Hist. Bellunensi pag. 77.

BENEDICERE. (1) *Benedici* dicuntur *Nouitii* in Monasteriis, cum expleto *Nouitiatus*, vt aiunt tempore, vota emittunt, in Reg. S. Fructuosi c. 21. et passim alibi. V. *Benedictio 1.* (2) Pro *Maledicere*. V. infra *Benedictio* (6).

BENEDICITE, vox salutationis, praesertim apud monachos, qua inferior superiorem salutat et adit. Vita S. Walth. tom. 1. August. pagin. 264.

BENEDICITVS, pro *benedictus*, in Menoti sermonibus fol. 17. recto col. 1.

BENEDICTA. Sic vocabatur apud Bayonenses deuota mulier, quae Ecclesiae linteamina lauare, aliaque miniora huiusmodi officia exercere solebat. Testament. Dominici Bayonensis Episcopi ann. 1302.

BENEDICTARIVM, Gall. *Benitier*, vas aquae benedictae, in Ordinar. MS. S. Petri Aureae-vall.

BENEDICTIO. (1) Apud Hebraeos, eleuatis manibus tradebatur; nam legimus Leuit. cap. 9. Aaronem manum ad populum extendentem ei benedictionem impertitum esse. Qua quidem benedictione diuini auxilii imprecatio significabatur, vt ex cap. 8. Exodi colligitur. Et Christus ipse ascensurus in coelum, *Eleuatibus manibus suis*, inquit Lucas cap. 24. *benedixit* Apostolis. Neque aliter benedictionem dedere primi Christiani, quam eleuatis manibus, seu potius manuum impositione. S. Ambrosius lib. 1. de Poenitentia cap. 7. *Cum ergo manus imponitis, et benedictionis opus creditis.* Et S. Hieronymus Epist. ad Eustochium: *Extenta manu, vt benedicere eos putes, si nescias, pretia accipiunt salutandi.* Vsus etiam obtinuit, vt eadem, quam extendebant manu, signum Crucis deducerent, quod ex traditione Apostolorum acceptum plerique censent.

BENEDICTIO SVPER PLEBEM, quae solius erat Episcopi. Hanc autem impertiebat in Missa, post Dominicam orationem, et ante Communionem. Finita enim oratione Dominica, Diaconus, annuente Episcopo, dicebat; *Humiliate vos ad benedictionem*; et populus respondebat: *Deo gratias.* Tum Episcopus hanc benedictionem dicebat: *Benedicat vos omnipotens Dominus, etc.* Inde accipiens partem Corporis Domini, dicebat: *Pax Domini sit semper vobiscum.* V. Concil. Agath. can. 44. Regiense can. 5. Epaon. can. 35. Toletan. IV. can. 17. Micrologum cap. 21. et quae Menardus notauit ad Librum Sacrament. Gregorii Mag. pag. 17. *Benedictio* praeterea alia fuit, quae datur in fine Missae a quouis Sacerdote sacra faciente, antequam populus a Missa discedere vetatur in can. 47. Concilii Agath. in Capitul. Aquisgran. ann. 689. c. 69. et lib. 1. Capit. c. 67. de qua etiam Caesarius Arelat. Homil. 12. Walafridus Strabo lib. de Reb. Eccl. cap. 22. Amalarius lib. 3. cap. 36. et Rabanus lib. 1. de Instit. Cleric. cap. 33. Vide *Oratio ad complendum.*

BENEDICTIO MAGNA ET PARVA, inter Sacerdotales functiones, a quibus abstinere debent Diaconi et Laici, recensetur lib. 3. cap. 10. et lib. 8. cap. 46. Constitut. Apostolicarum. *Benedictionem paruam* interpretantur eruditi viri eam, quae a Presbyteris datur, *magnam* vero quae ab Episcopis; melius, vt opinatur Cangii editor, *magnam* de publica, *paruam* de priuata, accipienda. BENEDICTIONE PRIVARI, apud Monachos poenae species fuit, minor tamen excommunicatione; ii vero quibus haec poena indicta erat, recedere tenebantur, antequam illam Monachis ex more solito impertiret Abbas. Vide Anonymum περὶ ἐπιτιμίων, apud Basilium Mag. n. 5.

37. vbi qui hac poena mulctabatur, *ἀνευλογίας* dicitur. BENEDICTIO ABBATVM, quae fit ab Epiſcopo, cum ii Abbates conſtituuntur. Synodus Anglicana, apud Florentium Wigorn. pag. 661. Ordericus Vitalis lib. 11. BENEDICTIO AMBVLANDI ET REVERTENDI, quae Monachis *non reuerſuris diebus duobus aut tribus* impertiebatur, in Guidonis Diſcipl. Farfenſ. cap. 6. BENEDICTIONES EVANGELICAE, inter quas ea eſt, quae a Sacerdote, ſacra faciente, Diacono Euangelium lecturo impertitur. V. Statuta antiqua Ordinis Cartuſienſis cap. 42. §. 4. BENEDICTIONES IVDICIORVM, inter obuentiones Eccleſiaſticas recenſentur in Charta ann. 1226. apud Rouerium in Reomao pag. 253. quod de *iudiciis diuinis*, ſeu *purgationibus vulgaribus* intelligendum, in quibus, verbi gratia, ferrum candens, aquae feruentes, etc. a Sacerdote benedicebantur, priusquam accuſati ac rei ad eiusmodi iudicia deſcenderent. Fulcherius Carnot. lib. 1. Hiſt. Hieroſ. cap. 10. *Benedictione iudiciali ſuper ignem ab Epiſcopis facta, inuentor lanceae per medium rogi flammantis vltro celeriter transmeauit.* Vide *Aquae et ferri iudicia.* BENEDICTIO REGVLARIS, quam Monachi ab Abbatibus ſumunt, in Chron. Abbat. S. Michael. Virdun. V. *Benedicite.* BENEDICTIO, nude pro profeſſione monaſtica ſaepius occurrit in Statutis Ordinis Ciſterc. apud Marten. tom. 4. Anecd. ac 10. quidem an. 1129. col. 1263. *Nouitii ſemper ad Miſſam benedicentur, et Abbas eam cantet*, 20. An. 1296. col. 1492. *Quod in benedictionibus monachorum et monialium, quas numquam extra monaſteria noſtri Ordinis fieri licet, dum eis habitus traditur regularis, ille hymnus* Veni Creator *cantetur.* BENEDICTIO PERALIS, idem ac *benedictio perae peregrinorum.* Charta Roberti Lingonenſis Epiſc. in gratiam Abbatis Moliſmenſis data an. 1101. inter Inſtrum. tomi 4. nouae Gall. Chriſt. col. 151. BENEDICTIO SVPER POPVLVM, in lib. 3. Sacramentar. Eccleſ. Rom. pag. 200. quae *Benedictio Populi* dicitur in Miſſali Gothico pag. 264. BENEDICTIO REGIS, coronatio, *Sacre du Roy.* Epiſtola Siluestri II. PP. ad Arnulfum Remenſem Archiepiſcopum: *Pallio in ſolemnitatis vteris, benedictionem Regum Francorum et tibi ſubiectorum Epiſcoporum obtines*, etc. Conuentus Remenſis ann. 1053. (2) BENEDICTIO, ſacrum chriſma effuſum in caput Epiſcopi conſecrandi. Mabill. Liturg. Gall. pag. 301. ex Miſſali Francorum. (3) BENEDICTIO, copia, abundantia. 2. Cor. 9, 6. *Qui ſeminat in benedictionibus de benedictionibus et metet.* (4) BENEDICTIONES, eulogiae, munera, Gen. cap. 33. 11. maxime ea xenia, quae a Sacerdotibus et Clericis mitti ſolebant, ab iis benedictione ſua ſanctificata. *Eulogiarum benedictiones.* apud Deſiderium Epiſcopum Cadurcenſem tom. 1. Hiſt. Franc. pag. 875. Petrus Damiani lib. 2. Ep. 14. de Presbytero: *Nunquam benedictionem mulierculae, vel ex his quae detulerat, porrigebat.* BENEDICTIO IN AVRO, munus in pecunia numerata erogatum, roga. Anaſtaſius in Canone PP. *Hic dimiſit omni Clero et Monaſteriis benedictionem in auro, ſicuti praedeceſſor eius Benedictus PP.* Idem in Benedicto II. *Hic dimiſit omni Clero, Monaſteriis, Diaconiae, et manſionariis auri libras triginta.* Eadem notione εὐλογίαι χρυσαῖ, apud Theophanem anno 40. Theodoſii iunioris. (5) BENEDICTIONES, paſtus extraordinarii Monachis exhibiti, certis ac ſolennioribus diebus, quos etiam *Caritates* appellabant. Charta an. 864. pro Monaſterio S. Germani Autiſiod. tom. 2. Spicil. Acher. pag. 590. *Ita et nos concedimus, vt intra annum per 40. dies certas ex collatione recenti bonorum hominum in feſtiuitatibus Sanctorum benedictiones fratribus a praepoſito vel decano ſolenniter procurentur.* Carolus Caluus in Charta anni 859.

pro

pro eodem Monasterio: *Eo videlicet pacto, vt eaedem res in manus Decani eiusdem coenobii sint, qui fideliter luminaria quidem Ecclesiae praepararet, et benedictiones fratrum, prout melius potuerit, subministret.* Hoc in loco *benedictio* pro pastu quotidiano videtur accipienda. V. *Caritas.* (6) BENEDICTIO, contraria appellatione, maledictio. Acta SS. Benedict. saec. 4. parte 1. pag. 149. in Vita B. Alcuini Abb. *Ac post iuxta exemplum B. Iob, ne forte filii eius in benedictionis laberentur foueam, sanctificabat eos, offerens corpus Christi et sanguinem pro omnibus.* Vide Iob. c. 1. v. 5. 11. c. 2. v. 5. 9. et 3. Reg. cap. 20. v. 10. 13. quibus in locis *benedicere* simili appellatione sumitur pro *maledicere.* (7) BENEDICTIONES dicuntur Canticum trium puerorum, quod incipit ab his verbis: *Benedicite omnia opera Domini Domino*, quod ante Laudes in Ecclesia decantatur, ex veteri instituto. Regula S. Benedicti cap. 12. S. Caesarius in Reg. ad Monach. cap. 21. (8) † BENEDICTIONES, ordines, quos vulgo vocant, minores, quod simplici benedictione conferantur. Acta SS. t. 4. Iul. p. 460.

BENEDICTIONALIS LIBER, liber Ecclesiasticus in quo *benedictiones* quae ab Episcopis et Sacerdotibus fiunt, continentur: cuiusmodi est *Benedictionalis Gregorii Mag.* quem ex Codice Caesareo descripsit Petrus Lambecius lib. 2. Commentarior. de Bibliotheca Caesarea cap. 5. Ordo Romanus: *Accipiat benedictionalem librum et conuersus ad populum dicat: Humiliate vos ad benedictionem, etc.*

BENEDICTIVNCVLA, pro munusculo occurrit ap. Hincmar. t. 2. pag. 825. V. *Benedictio* 4.

BENEDICTORIVM. (1) Vas aquae benedictae, Gall. *Benitier.* Seuertius in Episc. Lugdun. pag 343. (2) † Mensa in qua necessaria ad benedictionem aquae praeparantur, in MS. monast. S. Crucis Burdegal. ante 1305.

BENEDICTVM, benedictio. S. Paulinus Epist. 43. n. 4: *Quod ipse Dominus ab illa ficu, ad quam esuriens accessit, et sine fructu inuentam percussit verbo oris sui; vt, quae sterilis fuerat benedicto Domini, fieret arida maledicto.*

BENEDICTVS, epitheton, quo Christianos plerique Patrum ornabant. V. Sirmondum ad lib. 7. Sidonii Epist. 9.

BENEDICVS, qui bene de proximo loquitur. Anonym. lib. de Puritate Tabernaculi siue Ecclesiae Christianae.

BENEFACERE, praedium, agrum in beneficium dare. Diploma Caroli III. Imperat. inter Instrum. tomi 3. nouae Gall. Christ. col. 145. *Nullusque eiusdem Ecclesiae Episcopus deinceps benefaciendi eas terras habeat potestatem.* Annal. Benedict. to. 3. pag. 712. col. 2. *Illam etiam vineam et aliquid de prato, quae nobis in villa Libertis per cartulae testamentum tradidisti, similiter tibi benefacimus, ea scilicet ratione, vt, etc.* Praestaria Segesridi Abb. Sauiniacensis an. XII. ab obitu Caroli Imperat. inter Fragm. Hist. Stephanotii to. 7. V. *Beneficiare.*

BENEFACTORIA, praedium minus nobile titulo *Beneficii* concessum. Concil. Hispan. tom. 3. pag. 190. ex Concilio Legion. anni 1012. *Praecipimus etiam vt nullus nobilis vel aliquis de benefactoria emat solare aut hortum alicuius iunioris.* Et pag. seq. *Praecipimus adhuc vt homo, qui est de benefactoria, cum omnibus et haereditatibus suis erat liber quocumque voluerit.*

BENEFACTVM. (1) Pars haeredii, tertia scilicet bonorum paternorum aut maternorum, quae secundogenitis, apud Andegauenses, obuenit, quaque ii gaudent vsufructuario iure: iis enim exstinctis ad primogenitos illius proprietas redit, vt est in Consuet. Andeg. art. 97. 222. 226. 228. 232. Gallice: *Bienfait.* Charta an. 1246. in Tabul. Rer. Andegav. *Ille autem qui tenet ballum, si terra debet ad ipsum deuenire, non habet custodiam puerorum, sed propinquus*

pinquus post ipsum: et habent pueri benefactum de terra patris et matris suae, secundum valorem terrae, et secundum statum suum. (2) Societas Monachica, qua quis fit particeps orationum et bonorum operum monasterii, *Beneficium.* Chronicon Turonense, vbi de Comite Ingelgerio: *Societatem et beneficium Ecclesiae largiti sunt.* Tabularium Vindocinense Thuani, Charta 55. *Venit itaque in Capitulum nostrum, acceptoque a nobis societatis nostrae benefacto, etc.* Charta 56. *Datis ei pro hoc 50. solidis; et benefacto nostro.* Charta 67. *Dedit campum vnum terrae arabilis ex alodo suo, pro animae suae remedio, nec non et pro beneficio venerabilis loci.* Adde ch. 70. 101. 104. etc. V. *Beneficium*

BENEFICARI, piis alicuius exemplis et colloquiis ad pietatem excitari. Acta SS. Aprilis t. 2. p. 224. C. de B. Aegidio: *Et multum beneficati discedentes ab eo, de ipsius visione et allocutione vix aut nunquam poterant satiari.*

BENEFICIA, reliquiae sanctorum. Gregorius M. l. 2. Ind. 11. Epist. 33. *Transmisimus autem B. Petri Apostoli benedictionem crucem paruulam, cui de Catenis eius beneficia sunt inserta.* Ita vsurpat Diurnus Romanus c. 5. t. 6.

† BENEFICIALIS, in *beneficium* datus, aut *beneficium* pertinens. Ch. Caroli C. a. 869. t. 8. Collect. Hist. Franc. p. 621. *Tam de dominicis vineis, quam de beneficialibus.* Alia a. 1005. t. 10. eiusd. Collect. p. 585. *Terram - - quam - - tenet ex nobis beneficiali dono. Beneficiali more* in synodo Rauen. a. 877. c. 17.

BENEFICIARE. (1) Praedium in *Beneficium* conferre, occurrit passim. Hinc *Beneficiati*, id est, feudati, vassalli (2) Beneficium ecclesiasticum, seu praebendam conferre, apud Pet. Plesens. ep. 70. BENEFICIATI CHORI, in ecclesia S. Petri Romae, Clerici diuersi a Canonicis, de quibus consule Bullam Nicolai III. PP. ap. Bzouium a. 1280. n. 5.

BENEFICIARIA, V. *Beneficiarius.*

BENEFICIARII, apparitores, satellites, ministri Magistratuum. Gloss. Basil. Βενεφικιάλιοι, οἱ πραιτώριον ἐπὶ θεραπείᾳ τῶν μεγιστάνων τεταγμένοι. Ita emendant viri docti pro μεγαρόντων. Tertullianus de Fuga cap. 13. *Nescio dolendum an erubescendum sit, cum in matricibus beneficiariorum et curiosorum inter tabernarios et lanios, - - Christiani quoque vectigales continentur.* Acta SS. Fructuosi et Sociorum: *Reposito autem Fructuoso in cubiculo suo, directi sunt beneficiarii in domum eius.* Infra: *Obseruantibus ex officio beneficiariis.* Vide S. Augustinum Collat. 3. c. 13. 15. et 18. Casaubonum ad Sueton. et Spartianum, etc. Henricum Valesium ad Eusebii lib. 9. Hist. Eccles. cap. 9. et 10.

BENEFICIARIVS. (1) Apparitor, V. *Beneficiarii.* (2) Ad beneficium pertinens, V. in *Beneficium* 1. (3) † Iure beneficii possessus. Ch. Ottonis II. Imper. a. 973. t. 1. Hist. Treuir. ab Hontheim p. 309. *Postulans quasdam proprietates - - per quidem praebendarias, sed nostris retro temporibus iniuste beneficiarias, eiusdem loci coenobio restitui.* *Ordine beneficiario possidere*, in Ch. Lothar. Imper. a. 842. inter Probat. vet. Hist. Trenorch. p. 90. (4) BENEFICIARIA, Charta qua quid in beneficium seu feudum datur. Tabular. Conchens. Abb. in Ruthenis. (5) BENEFICIARIO IVRE POSSIDERE, id est, per vsum fructum. Ch. Caroli Calui a. 865. in Tabul. Belliloc. Passim occurrit et alibi.

BENEFICIATRIX, bene merita, gratificans, quae alicui benigne facit, Gall. *Bienfaictrice.* Epist. Iohannis Comitis Spanheim a. 1223. apud Marten. Collect. Ampliss. t. 1. col. 1182.

BENEFICIATVM, datum in *Beneficium.* Noua Gallia Christ. to. 3. inter Instrum. col. 145. *De quocumque fisco nostro sint, siue ex dominicato, siue ex beneficiato.*

BENEFICIATVRA, officium beneficiati. Notitia Ecclesiae Diniensis per Gassendum in statutis eiusd. Eccl. an. 1479. *Ordinauerunt quod dicti beneficiati vel Vicarii non possint dictos clericatum et beneficiaturam ac vicariam permutare seu renunciare*

tiare aliani sine consensu ac licentia D. Episcopi et Capituli praedictorum.

BENEFICIATVS. (1) Gall. *Beneficier*, praeditus beneficio Ecclesiastico. Passim occurrit. (2) Feudatus, vassallus, apud Otton. Frising. de Gest. Frider. I. l. 1. c. 11. 12. V. *Beneficiare.*

BENEFICIO, propter, causa, χάριν. Passio SS. Perpetuae et Felicitatis: *O diem asperum! aestus validus turbarum beneficio.* Hoc est, propter turbas et multitudinem hominum, τῶ ὄχλου χάριν. Infra: *Tabescam ideo quod illos tabescere videram mei beneficio*, id est, mei causa, propter me.

BENEFICIOLVM, diminut. a *beneficium* 1. in Ch. Caroli III. Imp. et alia Ludov. reg. a. 892. ex Tabular. eccles. Gratianopol.

BENEFICIOSE, ex beneficio, vel *beneficii* seu *feudi* nomine. Ch. Henr. I. reg. Fr. a. 1048. inter Instrum. t. 12. Gall. Christ. p. 252. *Ecclesiam - - quam de nobis beneficiose tenebat.* V. *Beneficialis.*

BENEFICIVM. (1) Scriptoribus mediae aetatis, dicitur praedium fiscale, quod a Rege vel Principe, vel ab alio quolibet ad vitam viro nobili vtendum conceditur. Ita autem appellatum est, quod is ex mero dantis *Beneficio* ac liberalitate illud possideat. Vnde haec loquendi formula in Testamento Hadoindi Episcopi Cenoman. *Villa - - quam Lupus quondam per beneficium nostrum tenere visus fuit.* Infra: *Quam fidelis noster per nostrum beneficium habere videtur.* Rursum: *Similiter villa - - quam ex munificentia nostra ipsi fideli nostro Caddono Defensori nostro concessimus.* Supra: *Quam fidelis noster per nostrum beneficium habere videtur.* Vbi obseruandum de iis villis disponere ac decernere, quas *in Beneficium*, id est, ad vsumfructum concesserat. In Charta Guillelmi Ducis Aquitan. apud Beslium pag. 255. *De quadam silunla, quam praefatus Bego habere videbatur de nostro beneficio, etc.* Et in Tabular. Burguliensi Ch. 31. apud eumdem pag. 277. *Cum consensu et voluntate Comitis Odonis eam* (curtim) *ex nostro beneficio tenere. Ex munere regio*, dixit Marculfus lib. 1. Serm. 12. Eodem paene sensu Latini hanc vocem vsurparunt, et praedia quae Principes militibus, aut aliis largiebantur, *Beneficia* appellarunt, et librum in quo ea describebantur, *Librum Beneficiorum.* Hygenus de Limitib. agror. *Si qua beneficia concessa aut assignata coloniae fuerint, in libro beneficiorum ascribimus.* Dolobella: *Quaeris si in libro beneficiorum regionis illius beneficium alicui Augustus dedit.* Atque hic liber erat penes *Primiscrinium Beneficiorum*, sub dispositione Comitis Rerum priuatarum domus diuinae, de quo Notitia Imp. vel penes eum qui *a commentariis beneficiorum* appellatur in veteri Inscriptione. Ad eiusmodi beneficia spectauit S. Augustinus Serm. 1. in Vigilia Pentecost. *Notum est - - quod milites saeculi beneficia temporalia a temporalibus dominis accepturi, prius militaribus sacramentis obligantur, et dominis suis fidem se seruaturos profitentur.*

Certe ea fuit *Beneficiorum* conditio, vt qui ea impetrabant, aut quibus conferebantur, et fidem praestarent, seu, vt tunc loquebantur, *se in Vassaticos commendarent*, et seruitium militare facerent iis, qui ea conferebant. Hinc *Beneficiarii honores*, praedia *in Beneficium*, seu *feudum* concessa. Annales Franc. Bertiniani an. 839. *suorum quoque complures non solum proprietatibus, verum etiam beneficiariis donauit honoribus. Beneficia publica*, quae et *Regia*, nempe quae ex regalibus praediis conferebantur, apud Monachum Sangellensem in Carolo Mag. lib. 1. cap. 32. *Beneficia regalia*, in Capitul. 2. an. 813. cap. 4. *Accipere beneficium a seniore suo*, in Concilio Compendiensi an. 757. can. 6.

Ad id autem Principes conferebant beneficia, vt fortiori vinculo fide praestita, et fidelitatis interposito sacramento, suis partibus vassallos addicerent. Annales Fr. Fulden-

ses an. 881. *Et ei Abbatias et Comitatus in beneficium dedit, vt ei fidem seruaret.* Praeterea conferebantur *Beneficia*, vt qui iis donati erant seruitium militare praestarent, si bella ingruerent. Vnde *Beneficia Militaria* dicuntur in Charta Ragenfredi Episcopi Carnotensis an. 954. Vide Leges Longobard. lib. 3. tit. 9 §. 9. et Capitulare an. 807. c. 1. et in V. *Militia.*

Erant autem *Beneficia ad vitam.* Tabular. Angeriacense apud Beslium pag. 257. *Praefatam Ecclesiam cum omni integritate, quandiu advixerit, teneat.* Vnde *proprietatibus* passim opponuntur. Codex Carolinus Epist. 62. *Tam de propriis, quam de beneficiis per testamentum - - concessis.* Ditmarus lib. 5. Capitul. Caroli Calui tit. 6. §. 20. Nec tantum erant ad vitam, sed ea pro libitu auferebantur. Epistola Episcoporum Galliae ad Ludouicum Regem c. 15. Transibant etiam interdum ad posteros, sed Principis interueniente consensu. Nithardus lib. 3. de Bernardo Duce Septimaniae; atque inde origo consensus dominorum in feudis vassallorum adhibiti, cum ea ad posteros transeunt, qui vulgo *laudimii*, interdum *consensus* et *consilii* nomine donantur, legitur. V. *Feudum.* Qui vero eiusmodi beneficia Militaria a Rege consequebantur, *Vassi*, aut *Vassalli dominici* dicebantur. Annales Franc. Bertin. an. 837. *Episcopi, Abbates, Comites, et Vassalli dominici in memoratis locis beneficia habentes.* Ita an. 869. pag. 234. et in Capit Caroli M. lib. 3. cap. 73. in Capit. Caroli C. pag. 49. etc. Interdum *Milites* vt in Legib. Longob. lib. 3. tit. 8. §. 4. sed de horum vocabulorum notionibus agetur suis locis.

Cum igitur ea *Beneficia*, seu praedia, beneficii jure Nobilibus darentur a Rege vel Principe, *Regalia* appellata sunt. Capitula Caroli M. lib. 1. cap. 132. Ex quibus patet *Beneficia Regalia*, non modo dicta fiscalia Regum praedia quae concedebantur, sed etiam Ecclesiastica, quae viris militaribus, ita inualescente hacce tempestate vsu, vel potius abusu, ab ipsis Regibus dabantur in *Beneficium*, ratione quorum militia et seruitium militare Regi praestabatur. Rursum ex his eruitur, *Beneficia Regalia* Episcopis et Abbatibus concessa fuisse: vnde cum postmodum ea in proprietatem transiissent, *Regalia* appellari coepere quaeuis Ecclesiarum praedia ac dominia, vtpote a Regibus primitus in *beneficium* concessa, a temporis successu proprietatis jure retenta. Id firmat Radulfus de Diceto a. 1077.

Quemodmodum autem *Beneficia* morientibus possessoribus ad regem redibant; ita Beneficia, quae *Episcopis* et Abbatibus dabantur, iis perinde decedentibus, ad Regem reuertebantur, qui iis gaudebant, quousque successores eorum iisdem beneficiis inuestirentur. Atque haec fuit, ni fallor, *Regalium* Ecclesiasticorum origo, quibus vacante sede Episcopali Reges gaudere solent. Beneficiorum regalium occurrit praeterea mentio in iisdem Capitulis Caroli Mag. lib. 3. c. 19. 20. 71. 81. Beneficiorum vero quae Episcopis et Abbatibus concedebantur, lib. 3. cap. 82.

Quod autem *Beneficium* primitus appellatum est, postmodum *feudi* nomen accepit. Ch. Ottonis comit. Viromandens. apud Hemeraeum in Augusta Viromand. an. 1025. *Tenebat inquam, aquam illam ex me titulo beneficii, sub nomine feodi.* Charta Balduini Hierosol. Comitis Hannoniae an. 1078. apud Miraeum in Donat. Belg. lib. 2. cap. 28. *Excepto quod Abbas vel successor suus pro molendino suo vnoquoque anno [illegible] Militibus quibus contingit beneficium, quod vulgo dicitur Feodum, 5. modios - - annonae, etc.* Hadrianus PP. apud Radeuicum lib. 3. cap. 32. In *Beneficium* et *feudum* promiscue vsurpantur in libris feudorum.

BENEFICIVM CASTRENSE, V. *Feudum Castrense.* BENEFICIA ECCLESIASTICA, dicebantur vniuersim res Ecclesiae in beneficium datae, siue a Principibus, siue ab ipsis Ecclesiis,

clesiis, et earum *Praelatis* in *Beneficium* datae essent, vt in Synodo Suessionensi sub Carolo C. cap. 11. et in Lege Longob. lib. 2. tit. 44. §. 2. in Capitul. Car. M. lib. 5. cap. 92. *Beneficia Ecclesiarum*, lib. 1. c. 163. *Capellae et Casae Dei in beneficium datae*, in eadem Synodo. *Monasterium in beneficium concessum*, in Charta Conradi Regis Burgund. a. 957. to. 7. Spicileg. Acheriani pag. 187. *Res Ecclesiae in beneficium retinere, habere*, in Capitulis Caroli M. l. 5. cap. 146. in Capit. Caroli Calui tit. 6. cap. 55. Petrus Damian. lib. 4. Epist. 12. vbi de alienationibus rerum Ecclesiae. BENEFICIA PRESBYTERATA, in veteri charta apud Saniulianum in Matiscone pag. 236. *Ad vltimum decreuerunt vt has Ecclesias cum rebus et decimis cum beneficiis Presbyteratis, et omnibus ibi adiacentibus, in vsus praenominatorum Fratrum - - condonare deberent.* V. *Feudum Presbyterale.* BENEFICIVM CVRATVM, cui annexa est Cura animarum, Gall. *Benefice a charge d'ames.* Vox nota, vt et BENEFICIVM SIMPLEX, cui non est annexa animarum cura, Gall. *Benefice simple.* BENEFICIVM SIMPLEX SERVITORIVM. Synodus Oriolana a. 1600. inter Hisp. tom. 4. pag. 740. col. 1. *In his Ecclesiis in quibus instituta sunt beneficia simplicia seruitoria nuncupata, et cura animarum per tot Vicarios administrari solet, quot in eo loco beneficia simplicia seruitoria existunt, quorum beneficiati vel per se, si volunt, vel per interpositam personam sacramenta administrare debent, ne animarum cura, vt plerumque in nostris visitationibus consistit, negligatur, aut ob tenuitatem redditnum obsequia et functiones sacramentorum per parum aptos et idoneos Sacerdotes, vt saepe accidit, administrentur: propterea ipsismet Vicariis, qui nunc sunt, et futuris temporibus curae animarum praeerunt, decimam partem omnium fructuum decimarum et primitiarum praedictorum beneficiorum Simplicium seruitoriorum in quota pecuniae, pro congruae portionis assignatione deputamus, designamus, applicamus, et ipsismet Vicariis jus exigendi huiusmodi decimae partis fructus pro congrua portione concedimus.* † BENEFICIVM MANVALE, quod ad libitum dantis committitur. Glossar. juridic. Anon. Cod. reg. 4611. *Qui* (Itali) *cum talia beneficia manualia committunt quod eis liceat nuda voluntate reuocare.* Alia notione vide mox. † BENEFICIVM PERSONALE, idem quod *Personatus*, in Ch. Ms. a. 1268. V. *Personatus.*

(2) Praebendae generali *Beneficiorum* nomine continentur, cap. 32. de Reg. Iur. Guibertus lib. 1. de Vita sua cap. 7. *Contendebat denique mater mea Ecclesiasticis me beneficiis quoque pacto inserere.* Synodus Beneuentana an. 1091. cap. 2. de Capellanis: *Ab officio et beneficio interdicimus.* Alexander II. PP. apud Vghellum tom. 1. part. 1. pag. 864. *Beneficium Ecclesiae: quod quidam Canonicam, vel Praebendas, vel etiam Ordines vocant.* V. *Praebenda.* BENEFICIA MANVALIA *seu victualia*, quorum distributiones quotidianae tantum residentibus tribuuntur, c. vnic. de Praebend. in sexto. BENEFICIVM QVADRAGESIMALE. Litterae Mauricii Episc. Pariensis pro Canonicis S. Clodoaldi in ejusd. Ecclesiae Tabulario. *Decanus et Canonici S. Clodoaldi quoddam Beneficium Quadragesimale in pane et vino et nummis consistens et de corpore praebendarum antiquitus institutum habebant, quod in tempore Quadragesimae juxta ordinem suum inter se, pauperibus exclusis, distribuebant.* Ibidem aliae sunt Litterae Petri Episc. Paris. de ead. re. anni scilicet 1216. In Litteris Odonis Episc. Paris. an. 1203. legitur: *Residuum vero totius magnae decimae ad Quadragesimale beneficium deuoluetur.* Exstat quoque Decretum Capituli S. Clodoaldi an. 1236. in quo nonnulla statuuntur Beneficium Quadragesimale spectantia. BENEFICIVM CADVCVM, idem quod *Vacans*, in Compendiosa beneficiorum Expositione fol. 36. BENEFICIVM PATRONATVM, ibidem fol. 30. dicitur illud, ad quod *Patro-*

Patronus praesentat. BENEFICIVM SACERDOTALE, idem quod *Curatum*, ibid. fol. 30. verso.

(3) Oblationes quae a Christianis fiunt Ecclesiis, in Concilio Autissiodor. an. 578. c. 1.

(4) Merces. Lex Wisigoth. lib. 9. tit. 5. §. 5. *Si compulsores exercitus beneficio accepto, aliquem sine aegritudine domi stare permiserint.* In ipsa lege *merces* exponitur.

(5) Precaria, praestaria. Tabular. Monast. S. Andr. Viennens. *Itaque praedictas res sub beneficio praestariae cum omni integritate eo tenore concedimus, vt etc.*

(6) Commodatum, mutuo datum. Leges Rotharis apud Murat. t. 1. part. 2. p. 42. *Si quis praestitum aut conductum habuerit caballum, vel bouem aut canem, vel quodlibet peculium et dum in isto beneficio et conductum est, homicidium fecerit etc.*

(7) Idem quod *Benefactum*, de quo supra. Chronicon Mauriniac. lib. 1. *In Capitulum nostrum venit, participium beneficiorum nostrorum humiliter petiit, et accepit beneficia orationum*, apud Messianum in vita S. Caesarii Arelat. pag. 258. Ordericum Vitalem lib. 3. 5. pag. 461. 479. 577. 590. 596. ad quae admittebantur in Monasteriis *eorum benefactores.* In statutis Ordinis de Sempringham, est caput, *de beneficiis pro parentibus mortuis faciendis.* Gesta Consulum Andegav. cap. 13. num. 11. *Fratrem et participem beneficii rogat effici.* Tabular. Priorat. Neronisuillae: *Vnde suscepti sunt in beneficio et in orationibus nostris.* BENEFICIVM SPIRITALE, eadem notione. Tabular. Absiensse fol. 4. *Dono etiam illis nullo mihi jure vel cuiquam retento, excepto beneficio spiritali et sepultura, quidquid juris in ipsa terra habeo.* Et fol. 36. *Nec aliquid sibi vel haeredibus suis in eisdem decimis, nisi spiritale beneficium retinuerunt.*

(8) † Charta qua quid in *beneficium* datur. Rescript. Constant. imper. in Cod. l. 1. tit. 23. l. 4.

BENELLA, V. *Belneria.*

† BENELLVS, genus vehiculi, idem quod *Benna* 1. Picardis *Benel* et *Beniaus*. Lit. remiss. a. 1364. in Ch. Ms. a. 1452.

† BENEMERENTIA, ab Ital. *Benemerenza*, meritum, dotes. Stat. ordin. S. Ioann. Ierosol. a. 1584. t. 2. Cod. Ital. diplom. p. 1845.

BENENATI, Εὐγενεῖς, Εὐγενέσταται, Zonarae in Alexio, ingenui, viri nobiles, Italis *Bennati*. Vetus interpres Iuuenalis sat. 11. *Ingenui vultus. Modesti, benenati.* Methrinus lib. 2. Vitae S. Caesarii Arelat. Archiep. *Si crastino panis defuerit, omnes jejunemus, dummodo hodie benenati homines seu reliqui capriui nobis euntibus et bibentibus non eant per plateas mendicare.* Ekehardus junior de Casib. S. Galli c. 2. *Iso quidem non solum benenatus, sed et sanctorum filius fuit parentum.* Cap. 16. *Insiliensque in hominem bene quidem natum, sed et admodum liberatum, grandem ei manu alapam dedit.* Ennodius lib. 3. Ep. 16. *Et perlatorem benenatum hominem propter fugaces suos venientem commendo.* Ep. 17. *Benenatum hominem Gallias pro certis negotiis expeditum.*

BENEPLACENTIA, permissio, venia, consensus. Charta Petri Abbatis S. Crucis de Talmundo anni 1366. de officio Aquarii.

BENEPLACERE, pro placere, vel multum placere, haud semel legitur in scripturis sacris, vt Rom. 12. 2. 1. Cor. 10. 5. et 16. 2.

BENEPLACITVM. (1) Pro venia et consensu passim occurrit. Item pro beneuolentia, fauor. Concil. Hisp. tom. 3. pag. 124. Apud Ludewig. Reliq. MS. tom. 5. pag. 5[illegible] et alibi non semel. (2) † Desiderium, optatum, vel etiam decretum. Ch. Ms. a. 1323. *Diuini cultus desiderantes augmentum suisque beneplacitis Apostolicis in hac parte conformare volentes affectus etc.* V. *Placitum.*

BENE QVASI, fere, Gall. *Presque environ.* Chr. Parmense ad a. 1[illegible] apud Murator. tom. 9. 849. *Tempore aestatis, ante postea, bene per unum annum non plus.*

BENERINGHA. Comput. Mſ. an. 1302. *Ad conſeruandam beneringham, 11. lib.*

BENERIVM, modus agri, idem ac *Bonnarium*, quod vide. Charta Nicolai Episc. Cameracenſis an. 1140. ex Tabulario S. Nicaſii Remenſis: *Ernulphus et Nicholaus tradiderunt 24. beneria terrae.*

BENERTH. Lambardi Itinerar. pag. 212. ex vet. membranis, de tenentibus Eccleſ. Chriſti Cantuar. extra Waldum habitantibus: *De redditu 7. ſol. 6. den. de 20. Ouis 1. den. de gallinis et benerth. 16. den.* Vbi idem Lambardus in margine notat *Benerth* ſeruitium eſſe, quod tenens praeſtat curru ſuo et aratro. Reſpexit forte vocem *Benna*, quam vide.

BENESEDENTIA, a Gall. *Bienſéance*, commodum, vtilitas, in Chartis Mſ. a. 1304. 1324. et 1327.

BENESTATIS, acceptus, gratus, Italis *Beneſtante*. Lit. pro Piſanis apud Lam. in Delic. erudit: inter not. ad Hiſt. Sicul. Bonincont. part. 1. p. 210.

BENESVASOR, Ἀγαθοσύμβολος, in Gloſſar. Graec. Lat. Apud Aeſchilum in Prometheo vincto ὀρθόβουλος Θέμις dicitur pag. 104.

BENEVALETE, formula adſcribi ſolita in Monogrammatis ſpeciem Pontificum Epiſtolis. Papias in voce *Firmata*. *Priuilegia nummorum Epiſcoporum* (in MS. Sacerdotum) *ſunt cuiuslibet Eccleſiae conceſſiones Pontificum, quorum materia haec eſt, vt dicat Pontifex erogatum cuiuslibet dignae perſonae, vel alia qualicunque ratione Eccleſiae illi, illa, ſeu illa Pontificiali concedere et roborare dignitate. Anathema ponatur in calce Epiſtolae. Habent autem et Priuilegia prologos, ſicut et caeterae Epiſtolae, et Monogrammata huiuscemodi in fine, BENE VALETE quod eſt, Benevalete.*

BENEVALETVDO, pro *bona valetudo*. Acta S. Cypriani Mart. *Malam valetudinem dixit* Capitolinus in Antonino Pio.

BENEVENTANVM, pellis ſpecies, ita appellata *a Beneuento* vrbe Italiae. Gloſſae Lat. Graec. *Beneuentanum*, Βαβυλωνικὸν δέρματος εἶδος. Gloſſae Iſidori: *Flamineum, Babylonicum*. Le Roman *de Bertrand du Guesclin*.

Et getta-on ſur lui vn drap de Bonniuent.

Vide Diſſertat. 1. ad Ioinvillam pag. 132.

✝ BENEVENVTA, felix aduentus, et id quod ab eo, qui in officio primum inſtituitur, exſoluendum eſt, Gall. *Bienvenue*. Ch. a. 1247. inter Probat. t. 2. Hiſt. Burg. p. 18. *Taxata vnaquaque beneuenuta cuiuslibet abbatis de nouo inſtituendi in C marchis argenti.* V. *Bonuentus*.

✝ BENEVERSVS, Gall. *Bien-tourne*. Teſtam. a. 1473. inter Probat. Hiſt. Autiſſ. p. 182. *Fabricae eccleſiae B. Benedicti Beneuerſi Pariſ.*

✝ BENEVISA, datio ad cenſum, emphyteuſis, Gall. *Beneuis*. Ch. an. circ. 1176. inter Inſtrum. t. 2. Hiſt. Lothar. p. 373. V. *Beneuiſum*.

✝ BENEVISATIO, Charta qua quid in *Beneuiſam* conceditur, Ch. Mſ. a. 1472.

✝ BENEVISIVM, idem ac *Beneuiſa* in eadem Charta.

BENEVISVM, BENEVISER, beneficium, beneficiarius. Libertates conceſſae villae Montisbruſonis a Guigone Comite Forenſi menſe Nouemb. an. 1223. *Si Beneuiſers obligauerit beneuiſum ſuum alicui, det. 1. den. de ſolido: ſed ſi beneuiſum obligatum vendatur illi qui habebat obligatum, antequam redimatur, det venditiones vſitatas pro rebus venditis.* Occurrit ibi pluries. V. *Abeneuiſare*.

BENEVISVS, acceptus, gratus, Acta SS. Aprilis to. 1. p 173. B.

BENIGNARE, mitigare, ſedare, Gall. *Apaiſer*. Vita B. Giraldi de Salis an. circ. 1300. apud Marten. tom. 6. Ampliſſ. Collect. col. 1008. *Muti loquuntur, daemoniaci ſerenantur, guttoſi mitigantur, freneticì et epileptici reducuntur, blaſphemi benignantur, tumidi deſiccantur.*

BENIGNIVOLVS, beneuolus, ſpontaneus. Charta Milonis Domini Noyeriorum pro fundatione Marciliaci an. 1239. inter Inſtrum. to. 4. nouae Gall. Chriſt. col. 101. B.

BENIGNOLVS, idem. Chartularium S. Vandregisili tom. I. pag. 26.

BENITVS, pro *Benedictus*, Gall. *Beni*, in Bulla Eugenii III. Papae pro monasterio Gemmetic. ex Chartulario eiusdem loci tom. I. pag. 85.

BENIVERGA, V. *Bainberga*.

BENIVM, idem quod *Benna*, viuarium, vel *Bedum*, de quo supra. Ludewig. Reliq. MSS. to. 7. pag. 208. ex Codice Legum Norman. cap. 26. *Liberum autem dicimus feodum, quod seruiciorum inhonestorum obtinet libertatem, vt de praedicti* (sic) *seruitio, et de Curatione benii, molendinorum, vel compostorum extra mittendorum.* V. *Venna*.

BENIZAZI. Ios. Moretus Antiquit. Nauarrae lib. 2. pag. 484. apud Sebastian. Salm. in Ordonium I. *Maza quidam nomine, natione Getulus, sed ritui Mahometano, cum omni gentis suae deceptus, quod Chaldaei vocant Benizazi, contra Cordubensem rebellanit.*

BENNA. (1) Genus vehiculi, lingua Gallica veteri, quod vulgo *Beneau* appellant Galli, seu *Benneau*, vt Monstrelletus lib. I. cap. 43. quo materiae quaeuis efferuntur: Festus: *Benna, lingua Gallica, genus vehiculi appellatur, vnde vocantur Combennones, in eadem benna sedentes.* Flodoardus lib. I. Hist. Rem. c. 19. *Haec omnia vehiculo, quod vulgo benna dicitur, imposuit.* Goropius Bekanus lib. I. Gallic. pag. 14. et Kilianus in Etymol. a Sicambrico, *Benne*, deducunt, *cista plana, corbis planus.* Vide Rhenanum l. 2. Rer. Germanic. pag. 97. *) Rusticis Germanicis etiamnum Benne est carrus cum corbe in qua aliquid commodius vehi potest; ein Wagen mit einer Flechte. (2) Vasis species, Germ. Wanne. Vita S. Remigii apud Surium 13. Ianuar. *Coxit panes et carnes, et accepit ceruisiam in vasculis, prout potuit, quae omnia in vase, quod vulgo benna dicitur, collocauit.* Transactio anni 1493. in Archiuo S. Iusti Lugdun. *De decem biscornutis seu bennis debent unam biscornutam seu bennam pro decima.* Hic *Benna* sumitur pro vase, quo vindemiae colliguntur et feruntur racemi. At vero (3) cruci Moguntinensi *Bennae* appellatio indita, incertum. Conradus Episcopus in Chronico Moguntino: *Nec silendum quod pro specialis huius auri examinatissimi valore, crux ipsa proprie nomine censebatur; vocabatur enim Benna.* Pro *Benna* legitur *Bonna* in noua Gall. Christ. tom. 3. col. 875. *Et brachium crucis aureae, quae Bonna dicebatur auulsit.* An non legi posset *Benna*, vel forte dici eam crucem tantae molis fuisse, vt non nisi in plaustro, quod Germanis Gallisque *Benna* dicitur, tanquam in triumphali curru ferri soleret. Pari ratione appellata olim *Blancardus* crux non mediocris magnitudinis et pretii in Ecclesia Turonensi, quod in *Blancardo* seu *Brancardo* humeris portaretur. (4) Viuarium, piscatorium, V. *Venna*. (5) Alia notione, in veteri formula Poenitentialis edita a V. Cl. Iacobo Petitio post Poenitentiale Theodori pag. 350. *Item qualiter bergarii et vinearii, et alii tales iuramenta sua fecerint, et si assuerint bennas et pignora.* Vbi forte legendum *namia*. Vide in *Namium* ad vocem *Namia*. (6) Idem quod mox *Bennata*, mensura scilicet aridorum quae tantum fere continuisse videtur, quantum capit Bicherum, cum vtriusque eadem sit praestatio. Extenta Iurium Comitis Sabaudiae an. 1309. Hist. Dalphin. to. I. pag. 86. *Item de duobus bichetis bladi capitur vna cazeola bladi, et de bichero dispari nihil capitur. Item de singulis duabus bennis bladi venditi ad bennam, capitur vna cazeola de benna dispari nihil capitur.* V. *Vannus*.

BENNAGIVM. (1) Ius cogendi subditos molere in molendino Domini, Germ. Mühlenbann. Ex chartulario S. Martini Pontisarensis: *Homines de Capella debent esse bennarii ad molendinum S. Martini Pontisarensis. Pretendunt esse quitti a bennagio.* Melius legeretur *Bannagium*. V. *Bannum*. (2) † Praestatio quae pro vino vendito ex consuetudine domino soluitur. Ch. Ms. a. 1265. *Excepta costuma vini venditi in benna...*

gio comitia, quae bennagium nuncupatur. Vbi *Bennagium* idem quoque est ac districtus, jurisdictio. V. *Bannum*.

BENNARIVS, qui debent vti molendino Domini sui. Gall. *Banniers*. Locus est in *Bennagium*. V. *Banniteres* et *Bannerii*.

BENNATA, mensura aridorum. Acta Capitularia Ecclesiae Lugdun. an. 1347. fol. 129. *Item duas bennatas auenae, quas debet Guigo de Verllen*. Nisi hoc loco idem *valeat quod carrucata*, ex *benna* vehiculum.

BENNIVM, seruitium, vt videtur, cum *benna* seu vehiculo. Ch. Yuon. episc. Carnot. Ms. *Concessimus - - quod ipsi* (monachi Tironenses) *et sui conuersi - - a quadrigagiis - - et aliis quibuscumque banni virorum* (al. *benniis vicorum*) *itinerum, pontium, villarum, et castrorum reparationibus - - liberi sint*.

BENSOZIA, praestigiarum genus; sed quae sit illa *Bensozia* penitus ignoro. Statuta MS. Augerii Episc. Conseran. *Nulla mulier se nocturnis equitare cum Diana Dea paganorum, vel cum Herodiade seu bensozia, et innumeram mulierum multitudinem profiteatur*. V. *Diana*. † Eadem habentur in Stat. Synod. S. Flori Ms. fol. 60. vbi pro *Bensozia* legitur *Bezezia*. Fictum videtur esse nomen filiae Herodiadis, quam vna cum matre suis saltationibus praeesse somniabant mulierculae.

BENTVM, inter equinos instructus recensetur, in Ch. Ms. a. 1321. *Dictus marescallus et sui heredes habere consueuerunt fimum omnium stabulorum - - sellas, bastum, maulam, bentum dicti prioris veteres*. V. *Bera* 2.

BEODVM, V. *Beudum*.

BEOLLONA, V. *Bolonae*.

BEPHOTRANVS - - *est idem quod gubernator infantium, pauperum et orphanorum*. Vocabul. vtriusque Iuris. Lege *Brephotranus* a Gr. Βρέφος. Infans. † Corrupte vt videtur D. Falconet pro *Trephorphanus*, voce fictitia a Gr. τρέφω, idem qui *Orphanotrophus*. V *Brephotrophium*.

BEQVETVS, riuulus, a Saxonico *Bec*, Germ. Bach, quod idem significat. Charta venditionis anni 1261. ex Tabulario Monasterii B. Mariae de Bono Nuntio Rotomag. *Iuxta terram meam ex vna parte et boquetum de Oriant ex altera*. Altera Charta anni 1303. ex eodem Tabulario: *Abuttante Riccardi vauasoris et ad bequetum de Fangacya*.

BER monetae species. Instrum. an. 1207. apud Marten. tom. 1. Anecdot. col. 807. *Cum autem praefatus Hugo Rex Cypri sibi maiorem vel minorem filiam Comitis Henrici matrimonio copulauerit, praedicta Comitissa Campaniae praefato Iohanni de Ibelino, et aliis saepe nominatis debet donare CL. marchas auri, LVI. Ber pro vna marcha*. † Notissima erit monetae species, si pro *Ber*, legas *Par*. hoc est *LVI. Paris. pro vna marca*.

BERA. (1) Locus planus et campestris. Charta an. 1172. apud Marten. tom. 1. Anecdot. col. 573. B. *Et totum dominicum nemus - - cum fundo et bera - - ita quod in praedictis, scilicet minagio, nemore et bera nullam justitiam, nec aliquod dominium - - retinemus*. V. *Beria*. (2) † Forte capistrum, vel habenae. Ch. a. 1334. inter Probat. Hist. vlt. Trenorch. p. 246. *Debet habere idem marescallus et successores sui ratione sui officii equos nostros - - vna cum veteribus cellis* (sellis), *bastis, frenis, beris, et aliis equorum nostrorum instrumentis*. V. *Bentum*. (3) † Feretrum, Gall. *Biere*, Germ. Bahre, in Ch. Phil. Pulc. a. 1314. Ms. V. *Bara* 2. (4) † BERA, *mesure*, in Glossar. Lat. Gall. an. 1352. V. *Benna*.

† BERBANNVM, bannum molendini, Germ. Mühlenbann. Ch. an. 1198. in Suppl. ad Miraeum p. 67. *Petens quatenus XX. solidos, quos apud Curtacum de berbanno a me in feodo tenuit* etc. Vbi in margine: *vernacule Banmolen*.

BERBECINA CARO, caro ouina, in lege 6. Cod. Theod. de erogat. milit. annonae. *Berbicinum pellicium*, apud Monach. San-Gallens. l. 2. c. 27. *Berbicinae pelles*, t. 7. Spicil. Acher. p. 246. V. *Berbix*.

BERBIAGIVM, tributum ex *berbicibus*, seu ouibus. Ch. Goffredi Com. Andegav. apud Sammarthanos. Gall. *Brebiage*. V. *Berbix*.

† BERBIARIVS, pastor *berbicum* seu ouium. Stat. Montisreg. p. 227.

BERBICA, ouis. Folquinus Sithiensis Leuita lib. 2. de Abbatibus Sithiensibus pag. 107. e Codice MS. *Vaccas 10. berbicas L. porcos XV. boues IV. V. Berbix*.

BERBICARIA, ouile, in Stat. Corbeiens. c. 5. et in Capitul. de villis c. 23.

† BERBICARITIA, idem, in Capitul. de villis c. 23. apud Baluz. t. I. Capitul. p. 334.

BERBICARIVS, idem ac *Berbiarius*, apud Adalard. l. I. Statut. antiq. Corbeiens. c. I. et alibi.

BERBICINVS, V. *Berbecinus*.

BERBIGENES, vitis species, apud Petrum de Crescentiis lib. 4. cap. 4.

BERBIX. (1) Detortum ex *Veruex*, Gallis *Berbis*, vel *Brebis*, Italis *Berbice*. Gloss. *Berbix*, *aries*, *berbix*, *πρόβατον*. Gloss. Graec. Lat. *πρόβατον*, *ἀρνίον*, *verbella*, *ouis*, *berbix*. Vgutio et Ioan. de Ianua: *Berbex*, *et berbicus*, *aries castratus*, *et haec berbica*, *ouis*. Lex Salica tit. 4. §. 2. *Si quis anniculum*, *vel bimum berbicem furauerit*, *etc*. Adalardus in statutis antiq. Corbeiensis monasterii cap. 5. *Quintam decimae de pecudibus*, *id est in vitulis*, *in berbicibus*, *etc*. Paulus Warnefridus de Gestis Longobard. lib. 5. cap. 40. *Habebantur in Galatio berbices mirae magnitudinis*, *quos ille supra dorsum eorum lanam apprehendens extenso brachio a terra leuabat*. Occurrit passim in Leg. antiq. (2) BERBICES, arietes, machinae bellicae sat notae. Anonymus Barensis in Chron. an. 1042. *Fecit ibi turrem excelsam ligneam*, *et tractareas*, *manculas et berbices*, *vt comprehenderet eam*. (3) Piscis in Mosa frequens; Belgice, *Barbeel*. Miraeus to. I. Oper. Diplom. p. 12. col. I. ex Testamento S. Willibardi: *Et Heribaldus clericus mihi condonabat et tradidit Ecclesiam aliam in pago Marsum*, *vbi Mosa intrat in mare cum appendiciis suis et mariscum vnde berbices nascuntur*.

† BERBOVACA, herbae genus [illegible]rissimi saporis. Murat. t. 16. Scr[illegible] p. 425. *Et deinde nascuntur berbouacae*. *quae acutissimae sunt*, *a* [illegible] *nullis bestiis comeduntur*.

BERCA, ligo, pala ferrea, Dumbe[illegible]sibus, *Berce*. Actus notoriet[illegible] Stagnorum Bressiae apud Guiche[illegible]num in Probat. pag. 170. et in [illegible]bus Bressiae Reuelli pag. 266.

BERCARIA et BERQVARIA, locus *berbicibus* alendis idoneus, alius [illegible]men ab *ouili*; praedii species c[illegible] cum certa agri quantitate. Vet. Ch. apud Somnerum in Tract. de Gauelkind. p. 18. *Nos concessisse* .. *berchariam nostram ducentarum ouium*, *scilicet medietatem de Os[illegible]* *in terra et marisco cum vna salina* [illegible] Ch. Balduini Comit. Flandr. a. 1119. *Vt vbi hospites comitis*, *qui fuerint vaccarias et berquarias eius* [illegible] Alia Comit. Theodor. a. 1159. *Berquaria cum fundo et domis sine diminutione in possessionem redit Monachorum*. Germ. Schäferey

BERCARIVS. (1) Abbreuiatum ex *Berbicarius*. *Maior bercarius*, officium monasticum. Stat. b. Gilberti Fundator. Ord. de Sempringham c. [illegible] Alibi *Magister bercariorum* dici[illegible], qui nempe bercariis seu pastoribus inuigilat. BERGARIVS, idem, in veteri formula Poenitent. edita a Iac. Petito. (2) BERCARIVS BERQVARIVS, dominus *bercariae*, [illegible] quem praedium nomine berca[illegible] spectat. Ch. Balduini Com. Fla[illegible] a. 1114. Alia a. 1151. (3) † Ag[illegible]ritor, famulus pro *Bercariis*. [illegible] pro castro Castil. a. 1371.

† BERCEARE, alueos, vel aluea[illegible] quae *berceola* dicuntur, constr[illegible] Inquisit. forestae Britolii MS. [illegible] *chi de Lira habent* .. *tres* [illegible] *scutellas*, *et tres fages ad bercea*[illegible] Vbi Chartar. Normann. hab[illegible] *braceandum*; minus bene vt [illegible]tur ex Ch. Rob. comit. Leicestr. [illegible] iisdem monachis de Lira: *Quod* [illegible]

...mus habere - - duos fugos contra na... ...ale, ad faciendum alnos.

...RCELLUM, machina bellica muris diruendis, quemadmodum apud antiquos aries, aptata; *Bercellum* forte dicta quod velut *Berciolum* funibus suspensa agitaretur, quo validius murum percutere posset. Otonis Morenae Histor. Rer. Laudens. apud Murator. tom. 6. col. 1041. *In ipso enim gato quaedam trabs ferrata, quam bercellum appellabant, constabat, quam ipsi, qui infra ipsum gatum fuerant foras plus de viginti brachiis projicientes, in murum ipsius castri mirabiliter feriebant, ac tantum... jam ferierant, quod de ipso ...o plus de viginti brachiis in terra ...ecerant.* Locum denuo exscribendum duximus, addit Cangii editor, licet jam citatus sit a Cangio in voce *Barbizellum*, quod egregie emendatus nobis visus fuerit.

...RCEOLUM, (✝ alveus, hic vero pro capsa, seu minori feretro usurpatur.) Auctor Gestorum S. Lamberti apud Baluzium Miscell. to. 5. *In sacrario, in locello aureo, qui vulgo dicitur Berceolum* f. quod instar *Bercioli* de quo mox, fuerit fabricatum.

BERCERIUS, faber ferrarius, interprete Menardo, inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 98.

...RCHARIA, V. *Bercaria*.

...RCHERIA, idem ac *Bercaria*, in Ch. Phil. V. a. 1318. et in Monast. Anglic. t. 2. p. 308. et alibi.

...RCIOLUM, cunae, ex Gall. *Berceau*. Vita S. Pardulfi: *Et in agi... quod vulgo berciolum vocant, ... constrictum imposuit.* Infra: *Berciolum, quod honesto sermone Phi... cunabulum vocant.* Cod. Compendiensis habet *barciolum*, uti monet eruditus Mabillonius. V. *Bersa*.

...RDARE LANAM, caput et collum ... abscindere, Anglis to *Beard* ... *Bard wool*. Charta a. 1472. apud Rymer. to. 11. p. 735. col. 1. *... quascumque berdare, claccare et ... mundare possint vel possit, quodque ... eorum aliquis quinquaginta sac... huiusmodi lanarum berdatarum, ... et mundatarum, etc.* Et ... to. 12. p. 7. col. 1. etc. Similia habes pag. 9. et alibi. BORDATA LANA, pro *Berdata*, apud eumdem Rymer. to. 11. p. 466. col. 2.

✝ BERDELING, mensura frumentaria. Ch. an. 1197. inter Instrum. t. 10. Gall. Christ. p. 128. *Quinque cartellos frumenti et unum Berdeling.* V. *Bera* 4.

✝ BERDESCA, idem ac *Bretachia*, quod vide. Murat. t. 12. Script. p. 674.

BEREBRECTUS, *horderarius*. Ita Glossarium Saxon. sub Edw. III. exaratum: sed videtur legendum *Hordearius*, nam Saxonibus, *bere*, est hordeum.

BEREFELLARII. Charta Thomae Archiepiscopi Eboracensis, in Monastico Anglic. to. 3. part. 2. p. 5. *Scilicet Praecentoris, Cancellarii, et Sacristae, ac 7. Personarum, qui olim Berefellarii fuerant nuncupati, etc.* Infra: *Praesentatio autem sive collatio praedictorum ministrorum, videlicet Praecentoris, Cancellarii et Sacristae, ac etiam Personarum dudum vocatarum Berefellarii: quos quidem Berefellarios recolendae memoriae D. Ioan. de Thoresby, dudum Eborum Archiepiscopus* (obiit ille an. 1373.) *ad honorem dictae Ecclesiae Beverlaci, et maiorem decentiam ministrantium in eadem provincia ordinabat, Personis in Ecclesia nostra Cathedrali et Metropolitica Eborum officiando Ecclesiae in divinis in habitu conformari. Sed quia eorum turpe nomen Berefellariorum patens risui remanebat; dictos 7. de caetero non Berefellarios sed Personas volumus nuncupari.* Dicti autem isti *Berefellarii*, quasi *contagati*, seu *Breneux*; ex Anglico *Berayed*, consoriatus, permerdatus. Cur autem ita obscoena huiusmodi iis indita appellatio, dicant Angli ipsi.

BEREFREDUS, BEREFREID, V. *Belfredus*.

BEREGAFOL, tributum hordeaceum, ex Saxon. *bere*, hordeum, et *gafol*, tributum, census. Sic restituit Somnerus in Legibus Inae Regis c. 64. apud Bromptonum.

BERELAIS, BERELASIS, V. *Berolasis*.

† BERELLUS. Tract. de Piscib. Cod. reg. 6838. c. 130. *Delphinus ab accolis oceani Marsouin vel Maerschouin, quasi maris sus, Gallis bec-d'oye, quod prominentiore sit rostro, dicitur. Nonnulli berellos, delphinos vocant, eo quod, vt Albertus Magnus ait, ante naues aquas euomant.*

† BERENGUERO. Constitut. Iac. II. reg. Aragon. a. 1301. *Et in hoc non intendimus quoad infamiam berenguerorum de fenestris Barchinon. Cendra et Petrum de S. Petro si conuenerint cum creditoribus etc.*

BERETA, capitis tegmen Pontificibus proprium. Instrum. an. 1199. Annal. Bened. to. 4. p. 691. col. 1. V. *Birretum.*

† BERETINUS, cinereus, leucophaeus. Murat. t. 19. Script. p. 777. V. *Barretinus.*

BERETUM, idem ac *Bereta*, V. *Birretum.*

BEREUAGIUM, V. *Biberagium.*

BEREWIK, BEREWICA, BEREWICHUS, BEREWITA, manerium vel potius membrum manerii a corpore dissitum, villula, hamleta manerii, manerium ad maius pertinens, quasi *berier-vic*, Saxonice, *manerii vicus.* Charta Edwardi Confessoris Regis Angl. tom. 1. Monastici pag. 237. *Kingeston, cum Rassbein et Byri, berewicis suis.* Charta Alani Comitis Britan. fol. 572. *Donauit etiam totas decimas suas de omnibus rebus in Swarexey, et in berewichis ad eam pertinentibus, scilicet Bercham, etc.* Vide tom. 2. pag. 910.

BERFREDUS, V. *Belfredus.*

† BERFREIUM, turris, Gall. *Beffroy.* Arest. Parlam. Paris. a. 1364. V. *Belfredus.*

† BERGA, custodia, a Germ. Bergen. Translat. S. Amalbergae Cod. reg. 5506. *Nomen huius sanctissimae virginis ex duabus linguis, Latina videlicet atque Thiudisca compositum esse gemina verba declarant. Prior enim pars a malo: posterior berga meritum eius felicissimum fuisse alterna voce proclamant.*

† BERGARIA, ouile, Gall. *Bergerie*, in Ch. Ms. a. 1082. et in alia an. 1353. V. *Bercaria*, et *Bergeria.*

BERGARIUS, V. *Bercarius.*

† BERGERETTA, a pastoritia canti- lena, ad cuius modulationem h- mnos cantando, choreas ducebant die sancto Paschae in claustro, a- si per tempus non liceret, in ipsa ecclesia, canonici Vesontienses, n- men inditum esse huic choreae, eg- gie probat auctor epistolae, quae [illegible] gitur in Mercur. Franc. mens. Se- ptembr. a. 1742. p. 1930. Ad- Rituale Veson. a. 1582. et Con- Viennense cui praefuit Clemens V et Basileense a. 1431. sess. 21

BERGERIA, ouile, in Gestis abb. S. Germani Autissiod. c. 19. et apud Baluz. t. 6. Miscell. p. 544.

QUERIA, idem in Ch. Philippi reg. Franc. a. 1066. inter Instrum. [illegible] nouae Gall. Christ. p. 374. V. *Bercaria* et *Bergaria.*

† BERGERIUS, ouium custos, Gall. *Berger*, in Ch. Ms. an. 1258. V. *Bercarius.*

BERGGRAFIUS, dignitas apud Germanos notissima, i. e. *Burggrauius.* Epist. Martini V. Papae ad Vladislaum Poloniae Regem a. 1420. apud Ludewig. Reliq. MSS. to. 5. p. 409.

† BERGOLINI, factionis nomen, ab Ital. *Bergolo*, leuis, credulus. Murat. t. 20. Script. p. 298. *Erant in ciuitate factiones duae, Gibellinorum et Guelphorum; capite vero Aguti, Raspantes dicti, et Gambacurtae, qui Bergolini cognominabantur.*

BERQUARIA, idem ac *Bercaria*, apud Ludewig. Reliq. Ms. t. 8. p. 553.

BERIA, locus planus, campestris. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 28. *In quo habitant Arabes, qui Bedeuini dicuntur, in beria continue habitant, seu in locis campestribus, sub tentoriis mansiones suas omni tempore facientes.* Charta Fulconis Episc. Andegav. de decimis Valleyae S. Albini Andegav. an. 1337. *Quae quidem decima ex- tenditur in longitudine a beria de Marsoulaye vsque ad chartenas [illegible] [illegible], et in latitudine a portu [illegible] Ligeris vsque ad beriam Ber-*

BEREIA, eadem notione, apud Guilelmum Britonem lib. 11. Philipp.

Ac velut in saltus scopulosa beria- Praecipiti mitti ingentis [illegible] cauam.

Beria

Beriam cum *burgo* confundere videtur Spelmannus, ita vt vrbium Anglicarum nomina, quae in *Bery* desinunt, inde accersat. Cui sententiae nescio an faueat vetus charta apud Leslium, pag. 391. *Et captam habebat burgum et berrium, et habebat omnia incensa.* Quo loco forte legendum *barrium*, de qua voce supra egimus. Vtcumque sit, malim ita eiusmodi appellata oppida, quod in locis campestribus et planis aedificata sint: *Et Beriam S. Edmundi* apud Matth. Paris an. 1174. non pro burgo, sed pro *campania*, vt vocant, quae ad Edmundanum Monasterium pertinebat, sumendam. V. *Berra*.

BERICVS, an lapis pretiosus, Plinio *Beryllus*? Inuentarium ornamentorum et Reliquiarum Ecclesiae Noviom. an. 1419. ex Archiuo eiusdem: *Item quaedam crux argentea in dicta cruce sunt quinque esmailli et in summo deest vnus bericlus.* Non lapis pretiosus sed Crystallus, Gall. ol. *Bericle*.

BERILLVM, *officium muliebre*. Gloss. Lat. vet. Cod. reg. 7613.

BERILLVS, conspicilium, Gallis *Besicle*, Belgis *Brill*. Fridegodus in Vita S. Wilfridi Episcopi Eborac. num. 46.

Protinus admisso micuit syntagma berillo.

Tabularium Monast. Longipontis in dioecesi Paris. *Praescripti beneficii donum Deo et S. Mariae, eiusque Ecclesiae, cum quodam frusto berilli concessit, atque illud prior Henricus ex eius manu accepit.* Ioan. Buschius in Chronic. Windesem. lib. 2. c. 42. *Non per vnum solum, sed per duos simul, aut per berillum duplicem in communi legere consueuerat.* In Onomastico Paracelsi: *Berillus speculum cristallinum consecratum.* Ibid. *Berillistica, est ars ipsa visiones in berillis et cristallis videndi.*

BERINGAVDVM, poculi species, Gall. *Coupe*. Hist. Dalphin. to. 2. p. 555. col. 1. ex Inuentario *vassellae* Dalphini ann. 1347. *Exhibuerunt et reddiderunt modo quo supra, vnum beringaudum argenteum deauratum sine esmaillis, cum vno cooperterio argenteo deaurato, cum vno saphiro magno in summitate ipsius posito.*

BERLATIO, pro *Balatio*, saltatio. Statuta Eccles. Aeduensis apud Marten. t. 4. Anecd. col. 470. V. *Balare*.

BERLENGHVM. In veteri Regesto Parlamenti an. 1300. est *Inquesta inter Ballivum et Episcopum Ambianensem super bonis intestatorum: item super berlenghio et cassiciis, item super aperturis et fornellis.* In alio Aresto an. 1289. in Tabul. Eccles. Ambian. fol. 80. BELLENGVM scribitur: *Gentes nostrae in praeiudicium juris sui et Ecclesiae suae justiciando ceperunt in dicto campo quoddam bellengum, de quo petebat Dom. Episcopus ressaisiri.* Hodie *Berland* vel *Breland* dicunt Galli alearum ludos, quae vox occurrit apud Guillelmum Guiart. a. 1304.

BERLERIA, annulus coriaceus, a quo tudicula campanae pendet. Comput. Ms. fabr. S. Petri Insul. an. 1469. V. *Belleria*.

BERLIA, modus agri. Charta Ludov. de Laual Gubernat. Delphinatium, apud V. Cl. Dion. Salueingum: *Plus vel minus exigatur pro dicto transitu habita consideratione ad dictos 8. grossos pro singula berlia, siue matata, et pro qualibet leuca, saluo quod vbi per dicta loca siue territoria transirent plures matata, siue berliae, etc.* Vbi consulendus idem vir doctissimus lib. de Vsu Feudorum cap. 34 p. 245. In hunc locum obseruat D. Hubert. Dumbensis Historiographus, voce *Berliae* non significari modum agri, sed gregem trium millium animalium, et *matatam* cum *berlia* vnum et idem esse. Et certe *Berliam* non esse modum agri satis patet ipso contextu; ager enim non *transit per dicta loca siue territoria.*

BERLINA, ex Ital. *Ferro rotondo nel quale si mette il collo de malfattor*, Germ. **Pranger**, **Halseisen**, Gall. *Pilori*. Ius Vincentin. lib. 3. *Fustigetur, vel ad Berlinam ponatur.* V. *Barlina*.

BERLINGACCIVM, feria quinta ante diem Cinerum, Italis *Berlingaccio*, Gall.

vetus ciuitas, Graece παλαίπολις, sonat. Rem, praeunte Cangio, attigit Commentator; certum enim est, vt multis probat Mazochius, Capuam veterem ita vocitatam fuisse, vt a noua distingueretur; sed vocis vis et origo vtrique perinde ignota. Vtcumque tamen etymon indicare pertentat Mazochius: a Germanicis scilicet vocibus *Var*, siue *Bar*, arx, ciuitas, et *Olt*, Vetus, vocabulum *Berolaxis* conflari potuisse opinatur. Nihil hac coniectura felicius iam nobis succurrit.

BEROVARII, V. *Berroërii*.

BERQVARIA, ouile, in Monast. Anglic. t. 1. p. 308. et alibi. V. *Bercaria* et *Bergaria*.

BERQVARIVS, V. *Bercarius*.

BERQVERIA, V. *Bergeria*.

BERRA, locus campestris. Charta Ricardi Regis Angliae apud Sammarthanos in Archiepisc. Turonens. *Et totum nemus cum alio nemore displanse* (deplantato) *et berra, et pratis etc.* Alia apud Spelmannum in voce *Foresta*: *Et quod Rex in foresta sua praedicta potest villas suas aedificare, Ecclesias instituere, berras assartare, et Ecclesias illas cum decimis . . tuicumque conferre.* Vide *Beria* et Kennetti Glossarium ad calcem Antiquit. Ambrosden. *) *Berra*, idem est ac *Barta* et *Beria*, locus scilicet, arboribus destitutus, dumetis vero et arbutis plenus, ab obsol. bar, nudus, vnde eine Bare, locus caluus, caluitium, hodie eine Blöße.

BERRARIVS, V. *Barrarius*.

BERRETINVS, BERRETTINVS, cinereus, leucophaeus, Acta SS. Maii tom. 5. pag. 102. B. in vita Ioannis Bonuisii: *Vestes quoque panni vilis, modici valoris et colore Berretino induebat.* Bullarium Carmelit. pag. 296. col. 2. *Clerici dicti Ordinis tunicas nigras de lana tinctas cum eiusdem coloris caputio et scapulari, non berrettinas aut griseas, et ad nigredinem tendentes.* Eadem repetuntur pag. 300. col. 2. no. 4.

† BERRETA, BERRETVM, capitium, idem quod *Birretum*, in Ch. a. 1402. inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. p. 169.

† BERRIATA, fasciculus. Formulae Ms. ex Cod. reg. 7657. *Malum* [illegible] *ratum vna berriata feni.*

† BERRINIVM, instrumentum rusticum, in Ch. ex Tabul. Casin. [illegible] *ascias, e VI. berrinias, e X. sarcla.*

BERRIVM, V. in *Beria*.

BERROERII, Italis *Berrovieri*, quae vox interdum sicarios, sceleratos et rupturarios sonat, interdum Apparitores. Vide Ioan. Villan. lib. [illegible] cap 79. *Birri* vulgo dicuntur, [illegible] *Sbirri*. Occurrit non semel haec vox apud Rollandinum lib. 8. cap. 1. [illegible] 3. lib. 10. cap. 6. et cap. 8. vbi Codex Estensis habet, *Barderium*. *Berroarii siue Zaffones quidam*, lib. 11. c. 5. Aliud Chron. post Rollandin. an. 1325. *In suo regimine* [illegible] *fuit gladio capitaneus suorum Berrariorum* (Potestatis Paduani) BERRVARII, eadem notione. Instrum. 1324. to. 1. Hist. Dalphin. p. 151. Aliud an. 1359. apud V. Cl. Fontaninum de Antiquit. Hortae p. 416. Adde Rymer. to. 2. p. 191. BERVERII, apud Petrum de Vineis lib. 2. Epist. 41. *Bernerios quidam et ad eorum persecutionem gentes nostram aduerterent, callide praecognita* [illegible]. Ex quo emendandus Ioannes Presbyter in Hugone de Cabilone Episcopo Leod. *Habebat Episcopus suis stipendiis bernarios et bidaunos duo tela portantes.* Legendum enim vt videtur *Bervarios*, vt in vita B. Andreae de Galeranno num. 10. *Potestatem non latuit, quae statim ad eius comprehensionem bervarios misit.* Vbi perperam editum *Berbarios*. BERROVARII, apud Petrum de Crescentiis lib. 1. de Agricult. cap. 6. [illegible] Vghellum tom. 4. pag. 864. De vocis origine, consule quae habent VV. Cl. Aegidius Menagius et Octav. Ferrarius in Origin. Italic. BERROARIVS, accensus, apparitor. [illegible] Stat. Mutin. apud Murat. t. 4. Antiquit. Ital. med. aeui p. 78. BERROVARIVS, idem in Stat. [illegible] Ms. C. c. 6.

BERROTATA, vehes, plaustri [illegible] a voce *Barrot*, plaustrum apud Lugdunenses. Aduersar. MSS. D. [illegible] bret non semel laudati: *Pratum* [illegible]

iuens quatuor berrotatas feni. V. Berotata.

BERVARII, V. Beroërii.

BERSA (1) Bersae, crates vimineae, seu sepes ex palis vel ramis grandioribus contextae, quibus siluae, vel parci vndique incinguntur, vt nullus ceruis, caeterisque feris ad gressum pateat aditus. Charta laudata a Spelmanno: Intra Bersas forestae, Germ. die Birsch. Alia Henrici III. Regis Anglic. in Monast. Angl. to. 2. pag. 210. Pasturam 40. vaccarum - - per totam bersam in foresta nostra. Ab eiusmodi cratibus mansit infantium cunis nomen quas Bers et Berceaux vocant Galli, quod ex viminibus inuicem contextis confectae sint. Neque vocis origo a Graeco repetenda, vti vult Casaubonus ad lib. 1. Strabon. p. mihi 2. Armoricanis Britonibus Bers est prohibitio, Bersa, prohibere. Gwel berset, Dies festus, quo prohibentur opera seruilia: crates autem viminese prohibent feras egredi locis is cratibus circumseptis. V. Berciolum, Brolium, et Bersare. (2) Corium, Glossar. vet. Cod. reg. 7613. (3) † Forte cella vinaria. Ch. a. 1080. ex magno Chartul. S. Vict. Massil. Dedit ei de puro vino in bersa XII. collaredos.

BERSARE, BIRSARE, venari, intra bersas forestae venationem exercere, Germ. birschen, birsen. Charta Henrici II. Reg. Angl. in Monastico Angl. tom. 1. pag. 768. qua confirmat donationem factam a Rogero de Quincy Comite Wintoniae Monachis Gerondonensis Abbatiae, de tota sauvagina, et omnibus bestiis siluestribus, quas habent in clauso de Gat, ad bersandum, venandum, capiendum, etc. Inquisitio de forisfacturis super forestis Regis in Addit. ad Matth. Paris: Inquiratur de illis qui suspecti habiti sunt, vel soliti, ad intrandum boscos, parcos, vel forestas, causa bersandi, vel alia damna faciendi. Adde Fletam lib. 2. cap. 41. §. 21. Berser, Gallis idem sonat. (4) Wachterus credit vocem bersare, a Gallico percer esse ortam. Cl. Ihre in Glossario Suio-Goth. vocem, si Gothica fuerit, a beria, ferire, deriuandam censet. Galli olim Berser dixerunt pro telis configere.

BERSARII, BIRSARII, venatores. vel parcorum et siluarum custodes. Recensentur ii ab Hincmaro de Ordine Palatii cap. 17. inter Palatii ministeriales. Gesta Consulum Andegav. cap. 1. Ex copia siluestri et venatico victitans: huiusmodi homines, vt aliqui dicunt, Britones Brigrios vocant, nos autem Franci Birsarios, siue Pedicarios dicimus. Putat Watsius vocem bersare, a Germanico birsen deducendam, quod est telo configere, quod venatores in siluis damas, et ceruos telis configant et perimant. Cui sententiae fauere videtur Radeuicus, qui Birsare vocabulo vtitur duobus locis, in quibus praeterea telo aut sagitta vsos, qui bersabant, innuit, lib. 3. de Gestis Frider. cap. 26. Si quis birsando feram balista vel arcu occiderit, eius erit. Et lib. 4. cap. vlt. In birsando ipsemet arcum tendit, spicula capit, implet, expellit: eligis quod feriat, quod elegeris ferit. Spelmannus mauult a Bers Saxonico quod lupum significat, originem vocabuli desumendam vt, bersare, sit lupos insequi. Sed videtur bersare esse proprie venatorum, qui in siluis clausis seu parcis ceruos et damas sectantur. Quae quidem venationis species dicitur venatio infra metas forestae in Charta Henr. III. Reg. Angl. apud Edw. Cocke in Littlet. sect. 1.

BERSURA. (1) Ius bersandi in forestis domini. Regestum Castri Lidi in Andibus fol. 47. Habet quoque in longo alneto bersuram omnibus diebus, cum vno milite, et suis accinctoribus. (2) † Pro versura, mensurae species, in vetust. Notitia apud Crescimb. l. 2. Hist. S. M. in Cosmed. c. 7.

BERTA. (1) Splendida. Acta SS. Benedict. saec. 3. part. 1. pag. 451. de sancta Berta: Nata est eis filia, cui nomen imposuerunt Bertam, quae interpretatur fulgida seu splendida. Bert Germanis clarus, fulgens, illustris. Hadrian. Vales. lib. 8. Histor. Franc.

Franc. pag. 482. relatis his Fortunati versibus:

Charibertus adest, qui publica iura gubernans,
Tempore praesenti gaudia prisca refert.
*Qui Childeberti retinens*dulcedine nomen, etc.*

Subiicit: *Quibus ex verbis iudicari potest* Lenem *Francos* Bertum *appellauisse. Si quidem Fortunatus ait, Charibertum Regem Childeberti patrui sui, vt regnum obtinuisse, sic lenitatem, dulcedinemue morum, re et nomine referre.* *) Vide Lex. Germ. I. L. Frischii, v. Ber. (2) † Cremonensibus nuncupabatur *Carrocium*, seu currus in quo vexillum totius exercitus praecipuum imponebatur. Chron. Estense apud Murat. to. 15. Script. ad ann. 1281. BERTECIOLA, idem, apud Marten. t. 5. Ampl. Collect. pag. 1334. (3) † Ouis foetibus iam inutilis, in magno Chartul. S. Vict. Massil.

BERTARIVS, V. *Berroërii.*

† BERTAVELLVS, BERTAVELVS, instrumentum piscatorium, nassa, Ital. *Bertauello*. Ch. an. 1424. inter Stat. Perus. pag. 31. *Piscari - - ad rette, nauissam - - Bertevellos.* Occurrit etiam in Stat. Vercell. l. 3. pag. 75. Stat. Pallav. l. 2. c. 70.

BERTECIOLA, V. *Berta 2.*

BERTEFREDVS, V. post *Belfredus.*

BERTELLVS, genus ludi, forte cum aerumnulis, quas Galli *Bretelles* vocant. Statuta Capituli Autissiod. 2. Maii 1401. *Item quod nullus ludat in Ecclesia cum bertellis, seu alio quocunque ludo.* Huius vocis originem ignorare se fatetur Menagius. A Βρίθω, onero, deducit Trippaltius, quod vtantur aerumnis baiuli ad onera portanda.

BERTHESCA, species podii, ab antiquo Gallico *Bretesche*, quod primum significat castella lignea, quibus oppida muniebantur, vt dicetur infra in *Bretachiae*; deinde locum in foris prominentem, vnde denuntiationes edictaue publica promulgabantur. Origo vocis ex Menagio Italic. *Bertesca*, repagulum, quod ante fores palatiorum solet exstrui. Enumeratio iurium Abbatis et Castellani Corbeiens. ex Cod. MS. eiusdem Monast. n. 125. *In vetere vicis qui de porta ad portam transeunt, si fiat fenestra vel bertesca vel avantsolier de novo, partem suam habet* (Castellanus) *in aliis vicis qui orbi dicuntur, nihil habet, sed totum est Abbatis.*

BERTHONA, V. *Bertonia.*

† BERTOGNANVS, auis palustris species, vt videtur. Stat. Vercell. l. 3. p. 75. *Teneatur potestas prouidere ne pisces de lacu S. Martini et bertognani portentur ad vendendum extra districtum Vercellarum.* Nisi sit nomen loci.

BERTOLATA. Albertin. Mussatus lib. 6. de Gestis Henrici VII. Rubr. 15. *In exercitu Gaduano fuisse equites ex conscriptis ciuibus Gaduanis equites 1200. - - - scutiferos 600. equos ruralium* (al. *ruralium hastatorum*) *quos Bertolatas Longobardi vocant, circiter mille, mercenarios milites ... Bertooltas.*

BERTOLOTA, eadem notione. Chron. Parmense ad ann. 1282. apud Murator. tom. 9. col. 800. *Milites ... Brixiae cum Bertolotis suis equitauit ad castrum Vrtii - - deinde ... Cremonam.*

† BERTONCELLA, eiusdem originis ac notionis videtur ac *Bertonia*, villa vel praedium frumentarium. Ch. Ms. ann. 1230. in Chartul. Comp. *In prima parte ponimus facere cum praepositura, cum talis, cum ... tione, cum bertoncellis, cum residuis pratorum et vinearum etc.*

† BERTONESSA, castellum, propugnaculum, Ital. *Bertescone*. Murat. t. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 1195. V. *Bretachiae.*

BERTONIA, BERTHONA, BERTON, villa vel praedium frumentarium, a *Bere* Saxonico, hordeum et *ton*, villa, praedium, proinde eiusdem originis et notionis qua *Berewic.* Monasticum Anglican. tom. ... pag. 887. *Et in Bertonia ... Cadeham vnum locum ad construendam aliam grangiam.* Occurrit ... semel apud Will. Thorn. ann. 11... et 1313. et apud Guilel. Prynne...

in Libertatib. Eccles. Angl. tom. 3. pag. 108.

BERTRESCA, V. *Bretachiae.*

BERVA, pro *Bellua.* Athelmus de Laude virgin. vbi de Daniele:

Denique non trepidat fletus coelestibus armis
Saenos beruarum rictus, morsusque leonum.

BERVAGIVM, V. *Biberagium.*

BERVALDI, iidem qui *Berroerii,* apparitores, qui ad vrbium portas stabant, ne fraus in vectigalibus publicis fieret. Stat. ciuit. Astae.

BERVERETI, iudicium, disquisitio. Decretum Waldelmari Danorum Regis apud Hickes. Dissert. p. 38. *De beruereti quod fit in raptu foeminarum istud decreuimus, quod reus iuramento duodecim cognatorum se purget.*

BERVERIVS, V. *Berroërii.*

† BERVICARIVS, *berbicum* seu ouium pastor. Ch. a. 698. inter Instrum. t. 1. Hist. Lothar. pag. 261. V. *Berbicarius.*

BERVM, an pro *Bedum?* Bulla Alex. Papae e Chartul. Monast. S. Quintini in Insula [illegible] 106. *Molendinum de Beueret cum viuario et aqua tota supra et infra, excepto bero comitis a Roueroit vsque Bavecourt, a batariis super eandem aquam existentibus.* Germanis *Wär* est agger seu moles ad arcendam aquam, ein Damm.

BERVS, apud Labbeum to. 2. Concil. col. 420. ex Concilio Gangrensi can. 12. Iohanne Gerveto interprete: *Si quis vir propter eam quae existimatur exercitationem amiculo vtitur, et tanquam habens ex ea iustitiam, eos condemnet qui cum pietate beros ferunt, et alia communi et consueta veste vtuntur, sit anathema.* Textus Graecus habet, κατακρίνοιτο τῶν μετ' εὐλαβείας τοὺς βήρους φορούντων, quae vertuntur a Dionysio Exiguo sic: *et despicit eos qui cum reuerentia birris - . vtuntur.* Balsamon hunc locum interpretans, *Beros* vocare videtur vestes ex serico contextas. V. *Birrus.*

BERWITA, V. *Berewick.*

BESACCIA, BESACIA, mantica duas habens peras, Gall. *Besace.* Comput. Vienn. 1322. *Recipit Bayllinus et accepit in besacciis suis XX. libras.* Rymer. tom. 5. pag. 259. *Quasque monetas auri sic receptas, dictus argentarius in quadam besacia coriacea recludens etc.* V. *Bisaccia.*

† BESALE, palorum series, quae ad continendam aquam quo validius rotam torqueat, solet supra molendinum infigi: interdum et ipse riui alueus, canalis, Gallis etiam *Besal.* Ch. ann. 1331. Ms. *Possint facere per dicta loca besalia, paxeriam et paxerias* etc. V. *Bedum*, *Bessa* 1. et *Bezale.*

BESANA. (1) Charta Mariae Comitissae Trecensis ann. 1196. in Aduersariis Duchesnianis: *Si homo de Fay in dictis nemoribus besanas apium inuenerit, Ecclesiae B. Mariae erunt,* id est, *vasa apium* vel earumdem examina. (2) † Vitulinum vel ouinum corium subactum, in Leud. maior. Carcass. Vide *Bazan* et *Bedanus.*

BESANS. Nummus aureus, idem qui *Byzantius:* quod vide suo loco. Charta Gisleberti de Aotot ex Tabulario monasterii B. M. de Bono Nuncio Rotomag. *De his autem fecit mihi homagium et pro concessione dedit vnum Besantem auri.*

BESANTVS, eadem notione. Chartular. S. Vandreg. to. 2. p. 2016. *Item ex dono Iohannis de Balliolo militis vnus Besantus valens septem libras Turron.*

† BESAVVS, proauus, Ital. *Bisauo,* in Ch. an. 1300. inter Probat. Hist. Brit. t. 1. p. 894.

BESCA. (1) V. *Becca.* (2) BESCA LINGVA. Itinerarium Ierosolymitan. Antonini Monachi: *Monasterium, in quo tres sunt Abbates scientes linguas Siram, Graecam, Aegyptiacam, et Bescam.* V. *Becca.*

BESCALINVS, V. *Bestalinus.*

† BESCALMVM, vel BESCALMVS, vestibulum, atrium, porticus species in plateam prosiliens. Ch. an. 1220. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. pag. 270. *In bescalmo consulum, in bescalmo episcopi, in bescalmo* ante

se Salam, in aliis Chartis occurrunt Mſ.

BESCARE. TERRA BESCATA, *besca*, ſeu becca foſſa, in Ch. Ioann. regis Angl. t. 2. Monaſt. Anglic. p. 642. V. *Becca.*

BESCAZARIA, ludus aleatorius, Gall. *Breland.* Statutum Communis Bononienſis ann. 1238. apud Ghirardaccum lib. 9. Hiſt. Bonon. p. 279. *Quod luſores azardi et bescazariae et inciſores caſei in ipſis ſcalis morari non poſſint, etc.* V. *Biscazia.*

† BESCOLVMVS, BESCVLMVS, alternatim cumulatus, ſupereminente cumulo alterna vice plenus, Gall. *comble.* Stat. Auellae a. 1496. c. 96. *Debeat menſurare caſtaneas ſiccas - - ad beſcolumum dando et menſurando vnam eminam ipſarum caſtanearum beſculmam per vnum eminam et vnam culmam et vnam vaſam pro vno ſeſtario etc.*

BESENAGIVM, praeſtationis ſpecies. († ea vt videtur, quae ex apum aluearjis, *beſanae* dictis, percipitur, Gallis etiam *Beſenage.*) Charta Willelmi Comitis Cabilonenſis an. 1180. in Bibliotheca Clun. pag. 1441 et apud Gallandum de Franco alodio, et Chiffletium in Beatrice Cabil. pag. 40. *Quod in villa Garedi et in vniuerſa terra eius, non habeo talliam, vel porcellagium, vel beſenagium, vel meſſionagium, ſeu aunonagium, vel carredum.* V. *Biſene* et *Beſana* 1.

BESENE, V. *Biſene.*

BESILAMENTVM, detractatio, detruncatio, a veteri Gallico *Beſiller*, mutilare, ſauciare, *Eſtropier*, *mutiler.* Rymer. tom. 8 p. 27. col. B. *Acaliorum quorumcumque procurationis falſorum indictamentorum, raſuris ſine beſilamentis rotulorum, etc.* V. *Beſilium.*

BESILIVM. S. Audoënus lib. 2. de Vita Eligii cap. 37. *Cum corpus eius delatum eſſet ad ſepulturam, remanſit fortuitu in loco quo iacuerat, rachina caprina ex Epiſcopio valde optima, quae nimirum in beſilio fuerat pridie ſuppoſita feretro, etc.* Quo loco *Beſilium*, ſcamnum ſignificat, ſcilicet duplex, cui feretrum impoſitum erat. V. *Biſellium.*

BESOBILVM, V. *Biſacuta.*

BESOND, nummi genus, forte idem qui *Byzantius.* Acta SS. Maii. t. 1. p. 64. E. ex vetuſtiſſimo Inſtrumento: *Et promittuntur pro pretio viginti tria ſcuta in Saluts, Taſtarts et Beſonds ſoluenda.*

BESSA. (1) Ligo, Gallis etiam *Beſſe*, *Beyſſe*, *Boyche*, V. *Becca.* (2) BESSAE Aruernis Lemouicisque *Beſſe*, idem ac *Paſcua.* (3) † Riui vel fluminis alueus, canalis. Ch. Yſemberti de caſtro Allion. an. 1190. V. *Beſale.*

† BESSAGVM, *ſcripſit Stephanus pro Bisbeigi, quod eſt pollipodium.* Gloſſar. med. Simon. Ianuenſ. Cod. reg. 6959.

BESSATVM, († locus humilis, paludoſus, dumetis et vepribus plenus, idem ac *Baiſſa.*) Inuentarium Recognit. de Vouta in Dioeceſi Viuar. to. 2. fol. 351. *Confrontat cum terra Iohannis Fano, et Antonii cherneti quodam beſſato medio.* Iisdem fere verbis iterum ibidem occurrit.

BESSIM, διμοιρον: *Bimembre.* Supplem. Antiq. † Adde ex Caſtigat. in vtrumque Gloſſar. *Bes, indeclinabile quidem eſt, ſed antiqui beſſes conſcripſerunt, et beſſis et beſem dicunt.*

BESSVM, *genus vehiculi.* Papias.

BESSVS, V. *Becca.*

† BESTAGIVM, a Gall. *Betail*, pecus. Lit. remiſſ. an. 1364. *Emebat - - animalia ſeu beſtagium quod deinde occiſum - - vendebat.*

† BESTALE, eadem notione. Lit. remiſſ. an. 1352. Mſ. *Cum - - dictus Symonetus beſtale ſeu praedam dictae villae in pabula - - - duxiſſet.* V. *Beſtiale.*

BESTALINVS, iter tortuoſum, vt videtur. Gallis olim *Beſtors* vel *Beſtorte* idem omnino ſonabat quod jam *Chemin oblique et tortueux*, vnde pro *Beſtalinus* legendum putat Cangii editor *Beſtorinus*, in Edicto Iohannis Regis Franc. ann. 1357. *Quod poſſint et valeant - - mundare, et aufferre femoraria, ſucos, et alias orduras, prout indigebunt, reparareque gradaria, thes et beſtalinos, paſſus, pontes et itinera ipſius caſtri.* Hinc

Hinc etiam emendare licet aliud eiusdem Regis Edictum ann. 1351. to. 2. Ordinat. Reg. Franc. pag. 480. *Habeant potestatem cognoscendi de viis publicis et itineribus reparandis, de clertis, edificiis et tabulariis bescalinis, in dicto castro.* Nisi forte alicui magis arriserit vox *Bestalinus* pro stabulum, Gallice *Etable.* V. *Bescalmum.*

† BESTALLVM, idem quod *Bestale.* Lit. remiss. ann. 1364. in Bibl. reg.

† BESTANCIVM, controuersia, contentio, lis. Gallis ol. *Bestans.* Ch. a. 1179. inter Probat. to. 1. Annal. Praemonstr. p. 555.

† BESTARCHA, dignitas ex illustrioribus in aula Constantinopolitana. Vide Βεστάρχης in Glossar. med. Graecit.

† BESTELETA, diminut. a Bestia. Arest. Parlam. Paris. a. 1321.

BESTEMIAE, *Trojae.* Glossar. Isid. Vbi Graeuius inter varias, quas refert, lectiones hanc praefert; *Bestiae majae, Trojae*, vt *Bestia maja* dicta sit pro *majali.* Est autem Majalis bestia porcus sic dictus, eodem Isidoro teste, quod Deae Majae sacrificaretur. V. *Majalis* et Graeuium loco citato.

BESTEONEM. V. *Boteonem.*

BESTIA, equus vel jumentum quo quis vehitur; quomodo *Beste* etiamnum vsurpant Galli, *equitatura.* Hugo Flauiniac. in Chron. pag. 245. *Quid enim referam - - fulmen ante conspectus nostros cecidisse, ita vt bestia cui sedebam igne ipso vstulata*, etc. Vtitur ibi semel ac iterum. BESTIA GROSSA, in Historia Aruern. tom. 2. pag. 86. *De qualibet grossa bestia, quae portabit trussellum vel mercaturam leuabuntur XV. Claromonteses.* BESTIA MAJA, V. *Bestemiae.* BESTIAE TRAGINI, veterina, ab Hispano *Tragin*, vectura, Gall. *Bêtes de Voiture*, Germ. Zugviech. Concil. Hisp. tom. 3. p. 382. ex Epistola Alexandri III. PP. ad Episcopos Hispaniae. VENARI AD MAGNAM BESTIAM, nempe ceruos, damas, apros, etc. Vetus Inquisitio de foresta, in Regest. Philippi Aug. f. 114. *Viderat dictum Robertum venari in eadem foresta ad magnam bestiam.* BESTIA MORTVA. Charta Will. de Caluiniaco 1212. in Regest. Philippi Aug. f. 74. *Praeterea eidem Domino Regi et haeredibus eius quito in perpetuum omnem chaceiam eiusdem forestae, et bestiam mortuam.* BESTIA BISA, fera venatica cinerei coloris, vt aper etc. Germ. Schwartz Wildpret. Ch. Ms. a. 1350. V. *Bisus.* BESTIA BLANCHA, lanigera, vt ouis, agnus, Chartul. Corb. † BESTIA FERRI, *Beste de fer*, quae domino non perit, Germ. eisern Viech. † BESTIA TRAHENS, aratoria praecipue, German. Zugviech. Ch. Ms. an. 1240.

BESTIALE, BESTIALIA; Gall. *Bestail*, pecudes, apud Michaëlem Madium de Barbezanis in Hist. cap. 20. 21. et in Appellatione B. Episcopi Albiensis ad Regem relata inter Instrum. tomi 4. nouae Gall. Christ. col. 1. A.

† BESTIALIS, rusticus, stolidus. Bareleta serm. in Domin. 4. Aduent.

† BESTIALITAS, *Besterie*, in Glossar. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. Vtitur Rabelais. lib. 1. c. 9. pro stupiditas.

BESTIALITER, bestiarum more. Martinii Itinerarium litterarium tom. 2. edit. 1724. pag. 362. ex Itinere Indico Balthazaris Spinger.

† BESTIAMEN, ab Ital. *Bestiame*, pecus. Murat. to. 16. Script. pag. 979.

BESTIARE, pecus. Fori Oscae ann. 1247. fol. 31. *Si vero bestiare extraneum, siue oues, transitum fecerit per terminos alicuius Infantionis etc.*

BESTIARIVM. (1) *Liber de bestiis compositus, vel locus vbi bestiae morantur*, Vgutioni et Ioanni de Ianua. (2) Pecus, *Bestail.* Libertates Regni Maioricar. ann. 1248. *Non donetis carnaticum de vestro bestiario omni tempore* etc. Charta Berardi et Raimundi Consulum Tholosae ann. 1192. in lib. MS. Consuetud. et Priuileg. vrbis Tholosae f. 29. vo. e Biblioth. D. de Crozat. *Causa spaciandi et trepandi et pascendi ab omni bestiario et ab*

ab omnibus animalibus. Haud semel occurrit in Chartis Archiui B. Mariae Piperacensis.

BESTIARIVS. (1) *Venator bestiarum.* Glossar. Isid. Gloss. San-German. MS. n 501. (2) † Vt *Bestiarium* a. pecus. Ch. Iac. reg. Aragon, ann. 1232.

BESTIONES, *tiraces.* Ita Glossae Isidori. Italis *Bestione*, est bestia grandior.

BESTIRIVM, mendose pro *Bestiarium*, in Glossis Isid. in voce *Belluus*, ad quam si lubet Graeuium consule.

BESTIVS, *instar Bestiae*, Ioanni de Ianua. Commodianus Instr. 34.

Non requiris eam, sed sic quasi bestius errans.

Epistola Henrici Clerici Pomposiani XI. saec. scripta in Diario Italico B. de Montfaucon pag. 82. *Quis igitur tam ferreus, quis tam immitis, tamne bestius et excors, etc.* Eadem habes to. 5. Annal. Bened. pag. 323. et apud Marten. to. 3. Anecd. col. 370. D. de varia fortuna Ernesti Bavariae Ducis:

Bestius ille gygas terrae iumenta virosque
Prosternit, etc.

Vtitur etiam Persius Satyra 6. V. *Belluus.*

BESTORNATVS, male versus, Gall. olim *Bestourne.* Litterae Iohannis Abbatis S. Genovefae Paris. a. 1350. pro capella S. Yvonis Paris. *In quadam magna platea sita in parrochia S. Benedicti bestornati in quadriuio vicorum Nucum, et Fera et dicti magni vici S Iacobi. Bestornata* olim dicebatur haec parochialis Ecclesia, quod eius maius altare tunc temporis spectaret Occidentem, cum ex ecclesiastica consuetudine Orientem spectare debuisset. Nunc contraria ratione dicitur *S. Benoit le Bien tourné*, quod ad Orientem translatum sit maius altare, cum instaurata est Ecclesia. Dicta etiam fuit *Bistornata* propter hanc maioris altaris in duobus locis collocationem. Vide Sauval. to. 10. Antiquitat. Paris. pag. 410. et Borellum in Thesauro Antiquit. Gallic. ad vocem *Bestourner.*

BESTVM, mendum pro *Pesto*, V. *Pestio.* Hist. Harcur. to. 4. pag. 19[illegible] *De foedo de Peuerel Henricus [illegible] in eodem tres virgatas terrae et habet bestum in foresta de Leicester.*

BETA. (1) Pellis lanata. Gloss. S. Bened. cap. de Vestimentis: *Pellis lanata*, Βαίτη. Glossae Regiae MSS. Βαίτα, *pellicea.* Gloss. Graec. Lat. Ἀρνακίς, τὸ προβάτειον δέρμα, *pellis lanata.* Zacharias Callergus in Schol. ad Theocr. Id. 5. Βαίταν, λέγουσι τὰ ἐκ κωδίων συνερραμμένα περιβόλαια. Vbi βαίταν, τὴν διφθέραν, τὴν σισύραν interpretatur. Tabularium S. Martini de Campis: *Agnina pellicia, et [illegible], qui vulgo betae dicuntur.* Hodie etiamnum *Betas* vocant Bellouacenses, cuculliones nigri coloris, quibus caput in mortuorum obsequiis viri operiunt; de quo more agit Gregorius Turon. de Vitis Patrum cap. 6. *Similiter et viri obtecto capite, et in exequiis vxorum mos est.* V. *Naturales.* (2) † Riui alueus, canalis, vt videtur, idem quod *Besale* et *Bedum.* Ch. MS. an. 1219. *XL solidos super betam de la Bersada [illegible] assignauit, ita quod ecclesia S. Macharii illos XL solidos de prima piscatione, quae in beta de la Bersada piscabitur, - - percipiet.* (3) † Beta pro *Bara*, vide in hac voce. (4) † BETA, *aequiuocum est ad herbam et ad litteram et ad panem*, Gall. Terre. Gloss. Lat. Gall. an. 1348. MS. *) Ad herbam quod attinet, illa est, quae Germanis itidem Bett audit.

BETACIVS, insulsus. Papias MS. *Beta oleris genus. Betacius derivatur inde, insulsus.*

BETAGII, apud Hibernos, dicuntur laici ascripti glebae ecclesiasticae. Charta pro Prioratu S. Andreae in Hybernia, to. 2. Monastici Anglic. p. 1019. *Terras et tenementa nostra in Vltonia, cum dominiis, dominicis, seruitiis, redditibus, tam liberorum tenentium, firmarum, quam natiuorum, et betagiorum, cum natiuis, betagiis, cum eorum sectis, etc.* Liber niger Eccles. Lismorens. apud Iacob. Wa-

Wareum in Antiquit. Hiberniae c. 30. *Memorandum, quod quaelibet caruca de betagiis, quolibet anno debet arare Domino* (Episcopo) *unam acram ad seminam avenarum, etc. Item betagii debent trahere blada Domini.* In Charta Edw. II. Regis ann. 1316. distinguuntur a *Tenentibus*. Vnde vero sic dicti, videtur ignorasse idem Waraeus, contentus annotasse vocem esse labii Hibernici.

BETAGIVM, V. *Binnum*.

BETALIS. Fragmentum Petronii: *Curabo longe tibi sit comula ista betalis, et dominus dupondiarius.* Vbi *Betalis* idem videtur quod mollis instar betae. Quidam legunt *Bessalis*.

BETATVM VINVM, pro *betatum*. V. in *Vinum*.

BETFREDVS, idem ac *Belfredus*, turris altior in vrbibus. Ch. ann. 1263. inter Instrum. to. 10. Gall. Christ. p. 231.

BETH. (1) *Beth siue Bara, mola olearia.* Papias Ms. (2) † Stat. pellipar. a. 1280. apud Ludewig. to. 11. Reliq. p. 633. *Tercio quod vllus ponat dolium Rosine, quod Beth est interpretatum.* *) A Germanico Butte, Bottich.

BETHLEEMITAE, monachorum secta, de qua sic Matth. Paris. ann. 1257. *Concessa est mansio Fratribus Bethleemitis in Cantabrigia, - - quorum habitus similis est habitui Praedicatorum. Signatur autem capa eorum in pectore quadam stella rubra, 5. radiis crinita, in cuius media quaedam rotunditas est aërei coloris propter stellam, quae apparuit in Bethleem nato Domino.*

BETHPHANIA. Barelera serm. in Epiphan. *Hodierna solemnitas - - tribus vocabulis decoratur: 1. Epiphania, 2. Theophania, 3. Bethphania - - a Beth, quod est domus, et phanos apparitio, quia revolutis XXX. et vno anno ad nuptias fuit inuitatus* (Iesus).

BETINVS, venter. Barel. in serm. in fer. 5. hebd. 1. Quadrag. *Si vis a principe gratiam petere, stomacho prius confortato, quando confortauit betinum, sine vino nihil fit.*

BETIV, PETIV, sic enim varie scriptum reperitur in Traditionibus Fuldensibus, vbi inter vestes Ecclesiasticas, vel certe ministeria sacra recensetur, lib. 1. 459. *Duae capsae, - - patena 1. et 6. velamina, casula cum alba. 3. Petiu cum tribus capitalibus, 2. vasa ad ministrandum, etc.* Pag. 472. *Betiu 3. puluilli 5. fed alare 3. mappa 2. manutergia 1. bechiu 1. pelvis 1. etc.*

† BETO. Comput. Ms. fabr. S. Petri Insul. *Datum. Idem Nicolao le Rogier pro betone IIII. sol.* Semel atque iterum ibidem legitur.

BETOLA. Contract. datior. Bergom. l. 4. cap. 41. *Quod betolae et tabernae possint tenere vbique in locis consuetis.* † Italis *Bettola*, cauponula.

BETORACES, ἄκανθαι: *Spinae*. Supplem. Antiquarii.

BETRESCHA, V. *Bretachiae*.

† BETRICVM VINI, ius vinum diuendendi, cessantibus aliis quibuscunque, idem quod *Bannum vini*. Ch. Ms. a. 1327. *Quod habemus ibidem Betricum vini seu bannum quolibet anno.* Sed forte legendum *Betatum* pro *vetatum*.

† BETTA. Vocabul. Lat. Germ. Twing. Ms. *Bette der gëburen, Betta vel precaria.* Ch. a. 1396. *Districtu, banno - - stura, betta, vngelta, exactione* etc. *) A Germ. inferior. Bede, precaria, tributum publicum.

BETTVOITA, aduocatia precaria, German. Bittvogtey. Christophori Mulleri Introductio in Hist. Canoniae Sand-Hip. apud Raim. Duellium Miscellan. lib. 1 pag. 385. *Eas vero, quae Bettvoitas vulgariter appellantur, occasione quarum Ecclesiae destituuntur, penitus amouentes.*

*) BETVM, pars agri elatior inter duos sulcos; Germ. ein Ackerbeet. in Cod. Leg. Normann. apud Ludewig. Reliq. tom. 7. pag. 318. V. *Bedum*.

† BETVNIVM, res vilioris pretii, a vet. Gall. *Betun*, purgamenta quaeuis. Lit. remiss. a. 1360. Ms. *Dictos equos - - inter se inuicem, tanquam putatos pro betunio, publice diuiserunt.*

BETVS,

BETVS, παλαιος: *priscus*. Supplem. Antiquarii.

BEVARIVS, castoreus. *Bevariae pelles*, pro *beuarariae*, seu castoreae, in Ch. a. 1117. apud Vghell. t. 7. Ital. S. p. 868. Perperam *binaria materia*, editum in Concil. Budensi c. 3. apud Rainald. ann. 2279. pro *Beueraria*, vel *Bevraria*, V. *Beuer*.

BEVARVM, V. *Beuer*.

BEVDVM, BEODVM, mensa, Vetus Glossarium apud Pithoëum: *Mensa, Beod. Refectorium. Beodden*. Anglo-Saxonibus, *beodern* et Francis *Biete* est mensa. Lex Salica tit. 48. *Ille in cuius laisum festucam iactauit, ibidem mansisset, et hospites tres vel amplius collegisset, et panisset, et ei ibidem gratias egisset, et in beudo sub pultes manducassent*. Alii Cod. habent *beodo*. Nescio an ab hac voce Hispani suum *Beodo* hauserint, pro ebrio, a dolio scilicet vinario. Vide Sebast. Cobarruuiam. Cambro-Britannis *Beudy* est bostar, bubila, stabulum boum.

BEVER, BEVVRVM, fiber, castor; Anglis *Bever* Germanis *Biber*, Gallis *Bievre*: *Bibris*, Plinio lib. 32. cap. 3. *Bebrus*, veteri Interpreti Iuualis ad Sat. 12. *Castorem Bebrum* dicit Papias: *Fiber qui et Bever, Ponticus canis et Castor*. Alibi: *Bever, Beveri, mascul. est quoddam animal*. Gloss. Aelfrici: *Fiber, Castor, Ponticus, Befer*. Ioan. de Garlandia in Synonimis:

Fiber idem Castorque, Bever, castoria cuius
Fiunt testiculi, castratus dicimus inde.

Bernardus Siluester, egregius versificator, inquit Geruasius Tilleber. decis. 3. de Otiis Imp. cap. 46.

Cisimus obrepsit, et vestitura potentes
Marturis, et spolio non leuiore Bever.

Siluester Giraldus in Itiner. Cambriae lib. 2. cap. 3. *In Germania, Arctoisque regionibus, vbi abundant Bever etc.* Vide Petrum Damiani lib. 1. Ep. 16. lib. 2. Ep. 18. Durandus lib. 6. Rational. c. 7. n. 22. *Biverus in jejuniis potest comedi ex parte quae piscis videtur. Bevern* Itali dicunt. BEVARVM. *Galerus de Bevaro*, in Ceremon. Rom. l. 2. sect. 1. Gallis *Chapeau de bievre*. BEVVRVM. Chronic. Fontanellense cap. 16. *Alteram (cappam) ex cane Pontico, quem vulgus Beuvrum nuncupat*. BEVYR. apud Rymer. to. 7. p. 35[illegible] *Et vnum par chirotecarum de Bev[illegible]*

BOBER. Ditmarus l. 6. p. 65. *Ferunt tentoria juxta amnem, qui Bober dicitur Sclauonice, Castor Lat.*

BEVERAGIVM, V. *Biberagium*.

BEVERARIVS, cui castorum cura et custodia incumbit, et inter Ministeriales, seu Palatii Officiales refertur ab Hincmaro de Ord. Palatii c. 17. V. *Beuer*.

BEVERINVS, castoreus, *Beverina pellis*, in Chron. Reichersberg. p. 261.

BEBRINVM VESTIMENTVM, in Regula S. Caesarii ad Virgines c. 7. Gloss. Isid. *Castorinum, vebrinum, bebrinum*.

BEVREDVM, Gall. *Befroy*. Chronicon Beccense MS. pag. 27. *Eodem anno fecit incipere quoddam beufredum - - ad campanas suspendendas*. V. *Belfredus*.

BEVIVM, idem quod *Bedum*. Charta Thossiac. an. 1462. *Debet sex denarios pro licentia sibi data de capiendo aquam labentem a bevio vocato de la Glene et esclaucidorum labentium ab itinere de Tossiaco ad Castellionem Dumburum.*

BEVRAGIVM. (1) BEVRAGIVM CORIORVM, census vel praestationis species, in Charta G. Comitis Mellenti in Tabul. Leprosariae S. Egidii Pontis Audomari. V[illegible] MSS. Vicecomitatus Aquae Rotom. *La coustume des cuirs frés et [illegible] Beurages, et les tourteaulx de [illegible] les portes de Rouen*, etc. † Ch. [illegible] Ludov. X. an. 1314. *Sex Sextaria auenae et XXII. gallinas - - et pro beuragio cuiuslibet gallinae duos denar.* Parif. Acta capitul. eccl. Lugdun. ad a. 1347. *Item beuragium [illegible] Guiorgii*. (2) † Fons. Sent. arbitr. a. 1303. *Quemdam alium terminum iuxta beuvragium seu fontem Teulere*[illegible]

*) Proprie aquarium. V. *Abeuragium*.

giani. (3) Pro bibitione seu compotatione occurrit in *Biberagium*.

BEVRALES PORCI, id est, non castrati, a Saxonico *Bear*, verres, Gallis *Verrat*, Italis *Verro*, Hispanis *Berraco*. Polypticus monasterii S. Remigii Remensis: *Summa porcorum sualium XXV. bevralium CXLIV.*

BEVRATORIVM, Gall. *Abbrevoir*, vbi adaquantur animalia; in Statut. Veronensib. l. 5. cap. 23. German. Tränke.

BEVRIOTVS, bibax, ebriosus, Ital. *Bevone*. Ch. Otton. abbat. S. Benig. Diuion. a. 1335.

BEVS. (1) Beatus. Ethelwolf de Abbat. Lindisfarn. saec. 4. Bened. part. 2. p. 317. (2) Badius, Gall. *Bay*. Ch. ann. 1347. e Tabul. S. Vict. Massil. *De quodam eius mulo pili bei.* V. *Bagus*.

BEVVENDA, potatio, seu vini distributio pro assistentia in choro, in Cathedralibus et Collegiatis olim vsitata. Epist. Clementis IV. PP. ann. 1267. apud Marten. Anecdot. to. 2. col. 479.

BEVVRVM, BEVVRVS, BEVYR. V. *Beuer*.

BEZ, BECIS. (1) Vicia, leguminis species satis nota, Gall. *Vesce*, Germ. Wicken. Occurrit in Charta anni circiter 1100. ex libro incatenato Ecclesiae Matisconensis fol. 183. (2) Locus humilis, paludosus, idem ac *Bassa*; vel riui alueus, canalis. V. *Bessa*. Ch. Ms. an. 1299. *Item omnia alia, beces, feoda de cerces,* (vel certes) *pastua*, etc. V. *Biezium*.

BEZIVM, idem quod *bedum*, palorum series ad continendam aquam, seu idem est ipse riui alueus. Ch. Ms. an. 1024. V. *Benium*.

BEZAGINA, pellis ouina; (idem enim Gallis *Bezaine* dicta fuit). V. *Bebix*. Conuent. Saonae an. 1526. V. *Besana*.

BEZALE, idem ac *Besale*, in Ch. Ms. a. 1345.

BEZANTIVS, V. *Byzantius*.

BEZIA, V. *Beciaria*.

BEZZATVS; idem ac *Bezale* vel *Besale*. Pariag. ann. 1390. Ms. V. *Bedum*.

BEZIA, V. *Benfezia*.

† BEZOGO, Hispanis, piscis genus. V. *Pagrus*.

† BEZOZA, pia et religiosa mulier, alicui addita societati. Acta SS. t. 1. Aug. p. 906. *Vos quae estis bezozae fratrum eius* (Dominici). V. *Biczocara*.

BIA, pro via. Murator. to. 2. p. 309. col. 2.

BIACENSES, V. *Bracenses*.

† BIACCHA, cerussa, Ital. *Biacca*. Stat. Astae.

BIAFORA, bannum seu clamor publicus, quo edito, Communiae, burgenses, aliique vicorum aut vrbium incolae cum armis, *domo egredi*, et Principem, aut eius Vicarium sequi tenebantur, quae est vis vocabuli Vasconici. Regestum Constabulariae Burdegalensis f. 92. *Et tenentur venire ad Mandatum Praepositi in primo aduentu suo cum arma, et jurare pacem, et tenentur venire ad clamorem* BIAFORA, *cum armis, et sequi Praepositum vel Locum tenentem suum, et hoc quotiescunque mandatum receperint, vel ad eorum notitiam peruenerit.* Occurrit iterum fol. 96. et in Foris Beneharn. Rubr. de *Probations d'instruments*, art. 9. Petro Gondelino, Occitanis, *Biafora est, crida a mort; Biaforo, Crier aux alarmes, au meurtre*. Consuetudo Aquensis tit. 16. art. 6. *Est defendu d'user d'oresnavant d'aucuns seels, ou Bia horras; mais chacun viendra par action. Via fora, et via fors*, apud Raimundum Montanerium in Chronico Regum Arag. c. 122. 165. 206. 207. 222. et Petrum Regem Aragon. in Chron. lib. 4. c. 3. cum *ad arma* conclamatur. Vide Marcam in Hist. Beneharn. lib. 5. cap. 16. et D. de Lauriere in Glossario Iuris Gallici.

† BIALDVM, vestis species, idem quod *Bliaudus*. Stat. Vercell. l. 2. pag. 27. *Camisiae duae, bialdum vnum, et pellicea vna.* Gall. olim *Byaut*.

† BIALE, riui alueus, vel fossa per quam aquae decurrunt. Ch. Dalphin. a. 1256. *Riuagium iuxta biale molendini de Cuchifata.* V. *Beale*.

† BIA-

✝ BIALERIA, idem. Recognit. feud. Mſ. ann. 1343. *Molendina cum ſuis domibus, alneis, bialeriis, rippagiis et iuribus.* V. *Bealera.*

✝ BIANCHI, vox Ital. albi. Sic vocabatur pia quaedam ſocietas, cuius inſtitutionem rationemque nominis docet Iacobus Delayto apud Murat. to. 18. Script. p. 956.

BIANDVS, albus, Italis *Bianco.* Acta SS. Iunii tom. 2. pag. 738. V. *Blancus.*

BIANIVM, BIANNVM, V. *Biennum.*

BIANTI, ſic appellantur in Conſtitutionibus FF. Praedicatorum per Vincentium Mariam pag. 101. Clerici quidam, qui quaeſtus ergo praedicabant indulgentias. Alio nomine vocabantur *Cerretani.*

BIANVM, V. *Biennum.*

BIARCHIA, V. *Biarchus.*

BIARCHVS, annonae ſeu militum commeatus, praefectus: *βίος* enim Graecis *annona* ſeu *victus dicitur.* Erant autem ex Schola Agentium in rebus, leg. 3. C. de Agent. in reb. et leg. vlt. C. de Offic. Praet. Afric. S. Hieronymus Ep. 61. ad Pammachium: *Sed ante primicerius, deinde Senator, Ducenarius, Biarchus, Circitor, Eques, deinde Tyro.* Gloſſ. Lat. Graec. *Apparitores,* ἀποδιοικηταὶ, εἰσὶν δὲ ὑπηρέται τοῖς ἄρχουσιν προσεδρεύοντες, ἐκβιβασταί. *Apparitor,* ἐκβιβαστής. BIARCHIA, eorum munus, leg. 1. C. de Offic. Magiſtr. offic.

BIARCIVM. Ch. fundat. Abbatiae Vabrenſis in Occitania, apud Catellum lib. 1. Hiſt. Comitum Toloſae pag. 69. *Cedimus - - villam cuius vocabulum eſt Vaber, cum omni integritate et vedotio, ſimiliter biarcio, ſimiliter negareda, ſimiliter et intarneſea in villa quae dicitur Betianus.*

✝ BIARICIVS, pro *viaricius,* viaticus, V. *Altare biaricium.*

✝ BIARRETA, pro *Birreta,* in Inuent. Mſ. an. 1379. V. *Birretum* et *Birrus.*

BIAS, V. in *Biennum.*

BIASTI, forte qui per vim ſibi aliquid arrogant, vel ii quibus vis ſummum eſt ius, a Graeco *βιάζω*; de iis quippe agitur qui Eccleſiaſtica beneficia quaſi laica feoda ſibi attribuebant. Bracton. l. 5. Tract. 5. c. 12. §. 3. *Incipiat tale tenementum eſſe laicum feodum - - et haec vera ſunt ſecundum Biaſtos.*

BIBARHVNT, V. *Canis.*

BIBARIVM, potio, Gall. *Breuvage,* apud Rymer. tom. 9. pag. 850. V. *Biberagium.*

✝ BIBENDE, idem ac *Buvande,* apud Menorum, lora, poſca, vinum [illegible] qet quotidiani potus in vſum [illegible] meſticorum. Priuil. capit. S. Bernardi de Rom. an. 1348. t. 3. Ordinat. reg. Franc. p. 275. *Niſi fiat [illegible] conuentus, vocatus bibende, [illegible] vindemia.* Vbi editor monet, apud Dalphinates hanc potionem [illegible] *Couvin* vel *Corven* appellari.

BIBER, V. *Biberis.*

BIBERA, *biſacuta.* Papias Sa-German. num. 501. V. *Biberus.*

BIBERAGIVM, Gall. *Breuvage,* Ital. *Beveraggio,* quod praeter pretium corollarii vice in emtionibus [illegible]ditur, German. Trinkgeld. Tabularium Maioris Monaſter. ſeu Vindocinenſe Thuani Ch. 15. *Pretio [illegible]ſtante ſolidis 12 et de biberagio [illegible]dem denariis.* Tabular. S. Albini Andegav. *De qua emptione habuit [illegible] [illegible] ſuus pro auctorizamento [illegible] narios, et duos calcearios, et biberagium.* BEVERAGIVM, eadem notione, Chronicon Senonienſe l. 3. cap. 5. *Bibamus ergo lacti beveragium (attulerat enim vinum [illegible]), ad hoc mercatum confirmandum.* Et infra: *Et quod vineam cum eo emit, et quod beveragium ibi bibitum fuit.* Perperam Edit. *boveragium,* vt et in Statutis Gildae Berwicenſis cap. [illegible] *Berevagium* et *Bervagium,* pro *Beveragium,* niſi expreſſum ſit Gallicum *Breuvage,* pro potione [illegible] RAGIVM. Concilium Terraconense 1329. apud Marten. Anecdot. tom. 4. col. 301. C. *Certa prandia, [illegible] eſtiones, paſtus, potationes ſeu beveragia exigere quaſi ex debito non [illegible]midant.* Vide ibidem col. 302. [illegible] et to. 4. Concil. Hiſpan. pag. 6[illegible] col. 2. vbi eadem reperiuntur. Rymer. to. 10. pag. 48. col. 6. [illegible]

[a]ut debebat vendere in eadem villa ad [illegible]tellium vel alias aleca seu bevragia [qu]ecumque etc.

[BIB]ERE, compotationi vacare, quomodo *Aller boire* vulgari vocabulo dicunt Galli, et trincken gehen, Germani, pro *in popinas pergere.* Capitula Caroli Mag. lib. 3. cap. 7. *Vt in hoste nemo parem suum, vel quemlibet alterum hominem bibere ro[get]: et quicunque in exercitu ebrius [inve]ntus fuerit, excommunicetur;* etc. [BIB]ERE IN HONOREM, vel IN [SAN]ITATEM *alicuius.* Paulus Warnefridus lib. 5. de Gestis Langobard. [cap]. 2. *Cumque ii qui diuersi generis [pot]iones ei a Rege deferebant, de ver[bo] Regis eum rogarent, vt totam fia[lam] biberent, ille in honorem Regis [se] totam bibere promittens, parum [aqu]ae libabat de argenteo calice.* BIBERE IN AMORE SANCTORVM, [vel] ANIMAE DEFVNCTI, veti[tum] in Concilio Nannetensi, apud [Hinc]marum Remensem in Capitulis [ad] Presbyteros cap. 14. Regionem [e]iusdem Capit. cap. 39. et Rioul[fum] Suessionensem in Constit. an. [illegible] Luitprandus in Legatione: *Non [illegible]eris tibi balneum, quo te assidue [illegible] in amore B. Ioannis Baptistae.* [illegible] Scriptor laudatus ab erudito [Ma]billonio in Praefat. ad Saecul. 6. [Bene]dictinum: *Quondam in terra [Bul]garorum quidam nobilis potensque [illegible]nus bibere me suppliciter petiuit, [vt] in illius Dei amore, qui de vino [san]guinem suum facit.* Danos olim [et] Norvegos bibere solitos in Christi Natalitio in memoriam S. Olai, [qui] Religionem Christianam in re[gnu]m induxerat: eumque morem [illegible]ctum postquam Christianam re[lig]ionem amplexi sunt, vt paganas [sup]erstitiones abolerent, cum sole[rent] antea bibere in honorem vel memoriam Odini, Thori, Niordi, et [Fr]eiae deorum paganorum. Sed et [illegible]dit etiamnum apud Islandos in [mo]re esse non solum in Christi Na[tal]itiis, sed etiam in nuptiis et con[vi]uiis in memoriam Dei Patris et [S]. C. bibere, ideoque multa illorum [illegible] reperiri argento deaurato [de]cora, in quibus illi bibunt. Scribit denique Luitprandus lib. 6. cap. 17. obiectum Ioanni summo Pontifici in Concilio Romano, quod *Diaboli in amorem vinum bibisset.* Formula porro eiusmodi bibitionis habetur apud Christianum de Scala in Vita S. Wenceslai pag. 56. *Rursum locum conuiuii petens, calice accepto, pocula coram omnibus portans, alta praefatur voce; in nomine Beati Archangeli Michaelis bibamus hunc calicem, orantes et deprecantes, quo animas nostras introducere nunc dignetur in pacem exaltationis perpetuae. Cui cum quique fideles respondissent, Amen: hausto potu, vniuersos exosculans, hospitium repetit.* † BIBERE AD POTVS AEQVALES, poculis prouocare, decertare, vel cyathos plenos sorbere. Stat. Synod. Guill. du Prat. Episc. Clarom. an. 1537. *Prohibemus etiam consuetudinem bibendi ad potus aequales, dudum a iure improbatam.* † BIBERE DARE, potionem veneficam praebere, in Chron. Bauar. apud Oefel tom. 1. Script. Bauar. p. 365.

BIBERIA, V. *Bicheria.*

BIBERIS, vel BIBER, potio, liquoris haustus, siue sorbitio. Gloss. Keronis: *Biberis, Trinchan.* Concilium Nannetense cap. 15. et Hincmarus Remensis in Capitulis ad Presbyteros cap. 15. et 16. *Panem tantum frangentes, singulos accipient biberes.* Id est, semel singuli bibent. Ordo officii in domo S. Benedicti ante Pascha: *Ita intrantes in refectorio accipiant singulos biberes et panem, et quicquid eis appositum fuerit.* Ita vsurpant Regula S. Benedicti cap. 35. Regula S. Caesarii cap. 22. Regula S. Aureliani cap. 53. sub finem. Sed et non omnino id vocabuli insolens videre debet: nam et *Biber* dixerunt veteres. Fannius lib. 8. Annal. *Domina eius vbi villam venerat, jubebat biber dari.* Cato in Orig. et Titinnius in Praelia: *Date illi biber, iracunda est.* Vbi tamen viri docti censent *Biber* accipi pro *Bibere*, vltima littera elisa: quod firmat Sosipater lib. 1. Instit. Gramm. qui *Biber*, τὸ πίειν vertit.

Vtur sit, satis constat errasse Cardinalem Turrecrematum et Bernardum Abbatem Casinensem, qui *Biberes* in Regula S. Benedicti, *scyphos* nude intelligi debere censuerunt; tametsi ita habeatur in Gloss. MSS. *Biberes*, *Calices*. BIBERES NONALES, pocula quae Monachis post *Nonas* exactas et decantatas propinantur in aestate, qua *aestus prouocat sitim*, vt est in Regula Magistri c. 13. et 27. Eckehardus junior de Casibus S. Galli cap. 11.

† BIBERNA, pro *Hiberna*, apud Murat. t. 21. Script. p. 184.

BIBERVS, *bisacutus*, in Glossis Arabico-Lat. *Bibera*, *Bisacuta*, apud Papiam. V. *Bisacutus*.

BIBIBILE, πότιμον. Gloss. Lat. Graec. i. potabile.

† BIBILIONARE, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646. pro *Bibionare*, quod vide.

BIBILLES, ἀμφίκλλοι, διάγανοι, *Amphitapae*. Supplem. Antiquarii. † Leg. *Bisilles* ex Vulcan. V. Salmas. ad Hist. Aug. p. 128.

BIBINARIVM, BIBINVM, V. *Bibionare*.

BIBIONARE, *Sanguine inquinari. Bibinarium autem est sanguis menstruus mulierum. Bibinum menstruum, id est, fluor sanguinis*. Papias.

BIBIONES, *qui in vino nascuntur*. Isid. lib. 12. cap. 8. Additur: *id est, Mustiones, a bibendo*, apud Papiam MS. Gallis *Moucherons*. V. *Musciones et Bibones*.

BIBITIO, compotatio. S. Audoenus in vita S. Eligii Episc. Nouiom. l. 2. c. 15.

BIBITOR. Gloss. Isid. *Bibitor, potator*.

BIBITORIVM, V. *Maçanum*.

BIBITVRIA, idem quod *Biber* vel *Biberis*. Regula S. Augustini sub finem.

BIBIX, *pugna*. Papias.

BIBLA, Biblia, Sacri Codices, Gall. *Bible*. Hist. Dalphin. to. 2. p. 275. *Pro emptione vnius Biblae in Roma, florenos auri 27. qui sunt vnc. 7. taren. 12.* In cod. MS. V. Cl. D. Lancelot habetur *Biblea*.

BIBLEIS, *duplicibus linteis*. Glossar. Isid. *ad quod Graevius*: Lege *Bilicibus*, *duplicibus linteis*. Papias; vetus Gloss. San-German. num. [illegible] *Bilices*, *duplices*. Sic et infra [illegible] bendum, *Bilex*, *duplex*, pro *Bip[illegible]* Pro *Bibleis* tamen mallet Rein[illegible] *Biplex*. Ianssonius autem in suis Isidori Glossas Collectaneis pro [illegible]*bleis*, *duplicibus linteis* restituit propria auctoritate: *Bilabis*, *duplicem linguis*.

† BIBLETVM, Glossar. Prouinc. Lat. ex Cod. reg. 7657. *Iunquiera*, *Prouinc. juncetum*, *bibletum*. V. *Bibleus* 2.

BIBLEVS. (1) Vgutio: *Biblei et Biblii dicuntur instabiles, et qui reperant libros*. V. *Billeus*. (2) † BIBLEVS, junceus, a Gr. βίβλος, interprete Mabillon. ad vit. Damiani saec. 6. Bened. part. 2. p. 262. V. *Bibletum*, *Billeus* et *Biblus*.

BIBLIA. (1) Machina bellica jaculatoria, Gall. ol. *Bible*. Albericus in Chron. MS. an. 1238. *Adducens secum bibliam, petrariam, et caetera bellica instrumenta*. Chron. Leodiense laudatum ab Isaaco Pontano lib. 1. Orig. Francic. an. 1313. *Episcopus misit Leodium Mangonalia, seu fustibula*, (fundibula) *siue Tribucta, vel Arietes, aut Sues, Vineas, Biblias, Petrarias, siue Cattos versatiles*. V. Catellum in Hist. Occitan. p. 599. Origines Constantinopol. MS. part. 2. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἔστησε τὰ μάγγανα, ὅπου ἐναπόκειντο αἱ τε βίβλοι, καὶ τὰ πολεμικὰ ἔργανα. Sed an *bibliae* istae intelligantur non ausim affirmare. Certe libros cum machinis bellicis eodem in loco depositos vix quis credat. (2) BIBLIAE, pro *Biblia*, *orum*, occurrit l. 1. de Imitatione Christi cap. 1. n. 3. in Diario Belli Hussitici apud Ludewig. Reliq. MS. to. 6. pag. 191. et in Spicil. Acher. tom. 8. pag. 577. e Chronico Triuetti, vbi haec notatu digna leguntur ad annum 1228. *Obiit Stephanus Cantuariensis Archiepiscopus. Hic super totam Bibliam postillas fecit, et eam per capitula quibus nunc vtuntur moderni, distinxit: qui dum Parisius in Theologia regeret, factus tituli sancti Chrysogoni*

...ui Presbyter Cardinalis, demum factus Archiepiscopus, inter alia bona quae fecit, etc.

[B]IBLIATOR, bibliopola, Vgutioni, et Ioanni de Ianua. Venditor et ornator librorum in Glossario MS. Montis S. Eligii Atrebat.

[B]IBLICATVS, biblici gradus, dignitas. Constitutiones Dominicanorum col. 52. *Propter vtilitatem, et singularem instructionem studentium promouendorum ad studia nostri Ordinis pro forma et gradu Magisterii siue Biblicatum, siue Baccalaureatum*, etc. V. *Biblistatus*.

[B]IBLICTA, V. *Biblieta*.

[B]IBLICVS, Theologus ex ordine *Baccalaureorum Cursorum* in Academia Parisiensi, qui discipulis Sacras Scripturas interpretatur. Hist. Dalphin to. 2. p. 614. col. 1. ex Charta Humberti II. an. 1349. *Infra tamen praedictum numerum ducentorum studentium non intendit Dom. Dalphinus praefatus computari Magistrum aliquem in Theologia, Baccalaureum, Biblicum vel dispositum*, etc. Vide Constitutiones Dominicanorum, per Vincentium Mariam part. 1. col. 53. et infra *Biblista*.

[B]IBLIETA, diminut. a *Biblia* 1. Hist. MS. Excidii Acconis a. 1191. *Secum ducens machinarum multitudinem fundibulariarum, sicut sunt petrariae, biblietae, perdicetae et mangonelli*. Martenius qui hanc historiam edidit. t. 5. Ampliss. Collect. legit p. 769. *Biblictae, perdissetae et manganelli*, obseruatque in Cod. Naz. haberi *Babictae*. Praestat *Biblietae*.

[BIBL]I, *artifices qui faciunt trapezitas*. Papias MS. Lege cum edito *tapetas*, hoc est, tapetes, seu tapetia. Acta SS. Iulii to. 2. pag. 131. D. in Translatione corporis S. Vdalrici: *Clausis Ecclesiae jannis, inducti sunt bibli et coementarii - - per totum igitur diem laborauerunt, vt loculum mundarent, et lapides quadros quadrum magnos de illa magna profunditate eiicerent*. V. *Billeus*.

[B]IBLIOTA, *Libradoyra*, *Prov.* in Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

BIBLIOTHECA. (1) Bibliorum liber, seu vtrumque Testament m, Vetus et Nouum. Beletus cap 60. et ex eo Durandus lib. 6. Rati nal. cap. 1. n. 27. *Bibliotheca a Graeco nomen accepit, et est nomen aequiuocum, scilicet locus in quo libri reponuntur, et volumen ex omnibus libris Veteris et Noui Testamenti a Hieronymo compositum*. Ipse Hieronymus Epist. 6. *Et quoniam, largiente domino, multis sacrae Bibliothecae codicibus abundantes*, etc. Versus in fronte Bibliorum Metensis Ecclesiae:

Rex benedicte, tibi haec placeat Bibliotheca, Carle,
Testamenta duo quae relegenda gerit,

Necrologium Victorinum 10. Kl. Octobr. *Qui Bibliothecam quam sibi magna diligentia parauerat, libros scilicet Veteris et Noui Testamenti nobis reliquit*. (2) Ipsa librorum theca, seu tegumentum librorum. Eddius Stephanus in Vita S. Wilfridi c. 16. *Quatuor Euangelia de auro purissimo in membranis depurpuratis coloratis, pro animae suae (remedio) scribere iussit, nec non et Bibliothecam librorum eorum*. Occurrit et alibi. (3) BIBLIOTHECAE SANCTORVM, pro thecis reliquiariis sumi videntur in Vita S. Wenceslai, apud Bohuslaum Balbinum in Histor. Bohemiae p. 55.

BIBLIOTHECARIVS. Dignitas in Palatio Regum Franciae, quam sub Caroli M. obtinuisse Geruardum auctor est Einhardus Abbas lib. de Translatione SS. Martyrum Marcellini et Petri, vbi eum fuisse ait *Palatii Bibliothecarium, et Palatinorum operum ac structurarum* Praefectum. Carolus C. in Epistola ad Nicolaum PP. de causa Ebonis Archiepiscopi Remensis, ait eumdem Ebonem a Ludouico Pio parente, dum adhuc Aquitanicum regnum Carolo M. superstite regeret, *Bibliothecarium* fuisse constitutum. In Synodo Ticinensi an. 876. subscribit *Hilduinus Abbas* (S. Dionysii) *et Bibliothecarius*, scilicet Caroli Calui. *Bibliotheca* vero regia ista, *Armarium Palatii* dicitur in Epist. Ludov. Pii ad Magnum Archiep. Senonensem edi-

ta cum Concilio Aquisgranensi. BIBLIOTHECARIVS ECCLESIAE ROMANAE, cui Bibliothecae Pontificiae cura incumbit, quae forsan illa fuit quae *Bibliotheca cubiculi* dicitur in Sacramentario Gregorii M. quod ex ea descriptum dicitur. Anastasius Biblioth. in Gregorio II. PP. BIBLIOTHECARII, in Ecclesiis cathedralibus, dicti quibus librorum Ecclesiasticorum cura commissa erat. Atque ii Litteras et Diplomata Episcopi describebant, quod postmodum, Bibliothecarii abolita appellatione, *Cancellariorum* munus fuit. Vide Michaelem Monachum in Sanctuario Capuano p. 579. BIBLIOTHECARIVS, in Glossis Isidori, *qui libros secat.* Lege *seruat.*

† BIBLIOTHECVLA, diminut. a Bibliotheca, liber, libellus. Murat. t. 20. Script. Ital. p 469.

BIBLISTA. qui Biblia auditoribus suis explicat. Bullar. Carmelit. pag. 252. col. 2. in Bulla anni 1458. *Et similiter Baccalaurei, Lectores, Biblistae siue alii Officiales pro tempore in domibus ciuitatum et locorum, in quibus studia huiusmodi vigere nascuntur.* V. *Biblicus.*

BIBLISTATVS, officium, gradus, dignitas *Biblistae.* Ibidem: *Tamdiu excommunicatos ac omnibus magisterii, baccalaureatus, lectoratus, Biblistatus officiis aliisque dignitatibus, et honoribus dictorum Ordinum exutos.* V. *Biblicatus.*

BIBLIVS, V. *Biblii* et *Billeus.*

† BIBLESVS, juncosus, i. Ch. a. 909. t. 9. Collect. Hist. Franc. p. 507. V. *Bibleus* 2.

BIBLVS, liber, a *Graeco* Βίβλος. Hucbaldi Epist. metrica ad Carolum C. a. circ. 816. apud Marten. Anecdot. tom. 1. col. 46.

- - *Legis congesta nitescunt.*
Femina, quae Biblo scripsit in hoc modico.

Papiae MS. *Biblus, juncus, codex, liber, vel duplex funis de naue, vel buda facta.* Ioanni de Ianua: *Biblus a Bibo bis. Dicitur hic Biblus, bli, i. juncus, quia aquarum est bibulus. Et aliquando dicitur pro libro: quia antiqui de juncis solebant contexere pergamenum, et ibi scribere antequam esset vsus chartae.* BIBLVS, Papyrus bibula, V. *Bobla.* BIBLVS INDICVLORVM, f. sic dictus liber seu codex legum et statutorum in monasteriis, quod in eo quae facienda essent, indicarentur. Annal. Bened. to. 4 p. 220. et Analect. Mabillonii to. 3. p. 440. ex Epist. Alberti Abbatis ad Ioannem XVII Papam: *Dignum est - - ut - - in monasteriis nouos indiculorum Biblos corroboretis, quibus ipsae Congregationes ab omni strepitu quiete Deo seruire possint.* -

BIBOLNES, δίτρωτοι, bisidi. Supplem. Antiq. † Διδρωτοι pro *Bibolnes* qui duplici vulnere sauciati, vt emendat Vulcan.

BIBONES, culices nascentes in vino. Petrus Blesensis Serm. 23. in Hierolexico Macri. Iul. Firmicus hac voce vsus est 5. 4. sub finem ad homines bibaces designandos: *Epulones et bibones.* V. *Bibiones* et *Bibrones.*

BIBONIVS, πολυπότης Gloss. Lat. Gr. qui multum bibit.

BIBRAGIVM, V. *Biberagium.*

† BIBRARE, pro vibrare. Glossar. vet. Cod. reg. 7646. *Bibrare, minitando mittere hastam.*

BIBRONES, pro *Bibones.* Leibnitius Scriptor. Brunsuic. tom. 1. p. 890. ex Geruasii Tilberiens. Otiis Imperial. *Quae vero ex exhalationibus (orta sunt) ut bibrones ex vino, papiliones ex aqua,* etc. Homines vino deditos et bibaces *Biberons* Galli solent appellare.

BIBVLA APOSTOLICA, forte mendum pro *Bulla.* Marten. tom. 2. Anecdot. col. 561. C. ex Epistola Archiepiscopi Narbon. ad Clementem IV. Papam: *Si Apostolicam bibulam* (Colbertin. cod. *Epistolam*) *inuenirem et lucernam veritatis* etc.

† BIBVLVS, propitius, facilis. Ch. Caroli VI. reg. Fr. a. 1390. *Bibulas aures accommodet.*

† BIBVRNA, *genus est ligni minutissimi. Biburna humilia virgulta et genere et forma, a cupresso remota. Biburnus, genera virgultorum humilium* Glossar. vet. Cod. reg. 7646.

BIBVSCVS, *morsus bestiarum*, in Glossis Isidori.

BICA, vicus, seu castellum, a Saxonico *Wic*, quod idem est. Charta Ecgbearthi Regis de qua Hickes. Dissert. pag. 81.

BICALLIS VIA, V. *Canonicus* ab initio. † BICALLIS, bifidus. Acta SS. t. 7. Iul. p. 226.

BICAMERATVS, duplici camera constans. Annales Francorum Fuld. an. 858. Leo Ostiensis lib. 3. c. 28.

† BICAPITI, *bifarii*, in Glossar. vet. Cod. reg. 7646.

BICAPVT, Δικέφαλος. Glossar. Lat. Gr. i. *Biceps*.

BICARIVM, vas, calix, cyathus, vel mensura potoria: *Bicchier*, Boccacio Nouella 28. 83. 92. et alibi non semel, Germ. Becher. Etymon vocabuli a *Bacchar*, et *Baccharium*, non insulse omnino deducit Albertus Acharisius. Alii a *Bikos*, voce Graeca, quae Hesychio ἀγγεῖον, seu *vas* exponitur. Arnoldus Lubec. lib. 4. cap. 14. Epistola Conradi Mogunt. Archiep. apud Marten. t. 1. Ampliss. Collect. p. 997. C. BICARIVM. Ditmarus lib. 7. pag. 109. Vide *Bacchar*, praeterea Aegid. Menagium et Oct. Ferrarium in Origin. Ital. in *Bicchiere*. PECCARIVM, idem quod *Bicarium*. Baldricus lib. 3. Chron. Camerac. c. 22. PICARIVM, PICARIVS, eadem notione. Reinerus libro contra Valdens. c. 5. *Idem conficiunt* (sacramentum) *in picario, pro calice*. Illyricus interpretatur poculum domesticum. Charta an. 1124. apud Miraeum in Diplomat. Belg. lib. 2. cap. 43. *Octo panes, cum totidem ceruisiae picariis.* Charta Theodorici Episcopi Metensis a. 1059. apud Meursium. PICHERIVM. Charta Nogelli Vice-Comitis pro fundatione Abbat. S. Saluatoris in Normannia, sub Guillelmo Notho, ex Regesto an. 1382. Caroli VI. Reg. in Tabul. Reg. ch. 88. *Et in molendino S. Saluatoris, vt molant monachi annonam suam sine loco, et sine molitura, et de omnibus picheriis meis dedi eis decimas*, etc. Charta Iacobi Regis Maioricarum an. 1349. Petrus Rex Aragon. in Chron. l. 2. c. 11. PICHEL, eadem notione, non semel in Charta Lusitan. an. 1313 in Monarchia Lusitan. to. 5. p. 304. PICIVS, idem quod *Picarium*. Fleta lib. 2. cap. 14. §. 2. *Clericum eorundem officiorum, qui de expensis dictae, videlicet panis, vini, et ceruisiae, piciorum, cyphorum, salis, et huiusmodi respondebit.*

BICASSA, in Diariis Caeremoniarum Praeceptorum, canistrum est seu corbis corio intecta, quae pro abaculo inseruit, et in ea panis, fructus et similia reponuntur, et intromittitur in Conclaue Cardinalium cibatus tempore. *Bicassa* forte ideo appellata, vel quia bipartita erat, vel quia primitus ad modum bulgarum, Italice *Bisaccie* erat. Forte etiam taedio affecti Conclauistae machinam hanc ita vocauerunt significatione detorta a turpi voce *Bagassia* quae scortum venale indicat. Hierolex. Macri.

† BICATVS, mensura granorum, eadem ac *Bichetus*. Bulla a. 1147. t. 2. Annal. Praemonstr. inter Probat. p. 544.

BICELLARIVS, armatus *bicellis* seu hastulis amentatis. Iohan. Berberius in Viatorio vtriusque Iuris part. 1. Rubric. de Vi publica: *Si aliquis homines armatos, vti bicellarios, penes se aggregatos ad vim publicam inferendam habuerit*, etc. V. *Bicellus*.

† BICELLIVM, *domus habens duas mansiones*, *Gall. deux estages*. Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 521. V. *Bicellum*.

BICELLVM, *quod et biclinium dicitur est domus sub se habens duas cellas, sicut domus mercatoris in vrbe, et dicitur a Bis, et Cella.* Vgutio et Io. de Ianua. *Biclinium*, vox hibrida, ex *bis*, et κλίνη, lectus. Papias MS. *Biclinium, quasi bicellum, duae cellae.* Perperam Editus habet *Blinichium*. Gloss. Lat. MS. Regium: *Biclinium quasi Bicellium.* Ex his emendandae Notae Tyronis pag. 164. vbi de sellis, *Bidinium et Tridinium*: legendum enim *Biclinium et Triclinium*.

Procliue mendum, cum *c* et *l* coalitae literae, *d* conficiunt. Occurrit apud Quintilianum lib. I. cap. 9.

BICELLVS, hastula amentata, Sambuco: pugio, Bonfinio, *Bickel*, Cambro-Britannis, *Piccell*, jaculum, telum, pilum, vel vt alii scribunt, *Pighell*, quibus Instrumentum rusticum est, quo runcantur herbae. Decreta Sigismundi Regis Hungar. an. 1435. *Arcus, pharetras, et bicellos habentes*. Thwrocz. in Carolo Rege Hungar. c. 96. *In ipsum - - irruit, et cum bicello inter collum et scopulam fortiter feriendo transfixit*. Cap. 97. *Vno bicello valente 200 marcas argenti*. V. *Bisseni*.

BICERNA, BICERRA, BICERRES, V. *Bigera*.

† BICHA, a Gall. *Biche*, cerua. Ch. Mss. a. 1226. Libert. villae de Reuello a. 1357. t 4. Ordinat. reg. Franc. p. 449. V. *Bissa* I.

BICHENAGIVM, tributum, seu quantitatis speciei frumentariae, quae praestatur in singulos *bichetos* apud Saniulian. in Antiquit. Tornutii pag. 533. *Bichonagium* habet Chiffletius in Tornutio pag. 455. V. *Bichetus*.

† BICHENATA, tantum terrae, quantum ad seminandum vnum *bichetum* sufficit. Ch. feud. Castil. a. 1463. V. *Bicherata*.

BICHERATA TERRAE, non semel occurrit in Actis capitularibus Ecclesiae Lugdun.. an. 1337. ex Camera Computor Paris. Est autem ager in quo seminatur tantum frumenti, vel siliginis quantum vno *Bicheto* continetur. Sed quia granum frumenti crassius est grano siliginis, in Dumbensi pago *Bicherata* siliginis juxta chartas et *terrearia* fere trium est, quandoque quatuor millium passuum; *Bicherata* vero frumenti duorum dumtaxat triumue millium. *Bicherata* Lugdunensis est tantum 1764. passuum, quamuis *Bichetus* huius vrbis maior sit Dumbensi, vt infra dicetur. Hinc liquet non admodum certas esse mensuras ex semine deductas: certiores sunt Agrimensorum. BICHONATA, eadem notione, in Charta an. 1486. BICHOTVS, in Charta Philippi Aug. an. 1221. in Hist. S. Aniani Aurelianensis p. 111. V. *Bichetus*.

BICHERIA. Chartae Philippi Augusti Regis Franc. an. 1185. et 1186 in Tabulario Compendiensi: *Concedimus Communiae praeposituram nostram Compendii, teloneum, concambium, furnum, bicheriam, duas arcas molendinarias*, etc. Vbi alias *Bicheria* semel ac iterum scribitur. Eadem Charta descripta manu Andr. Duchesnii *Biberiam* praefert; sed *Bicheriam* legere qui post Cangium eam descripserunt. Quidam hanc vocem pro *Camba* i. e. Officina, vbi cereuisia conficitur, vsurpari volunt. † Chartam Phil. Aug. ita emendare licuit ex Chartul. ipso: *Bicheriam Venetae* (vicus est prope Compendium) *duas arcas molendinarias ad pontem Compendii*. In alia Ch. Ludov. VII. a. 1179. legitur *charetum Venetae*; est ergo *bicheria* idem ac *carretum*, vecturae scilicet onus, quod *carro* vel *biga* vassalli *Venetae* debebant. V. *Carreda*.

† BICHETA, vt *Bichetus*, in Liber. villae de Pineto a. 1343.

BICHETVS, mensura granorum apud Burgundos, *Bichot et Bichet*, in Consuetud. Diuionensi, quorum duo *eminam* conficiunt; (*) Heluetis Bichet. V. Lexic. German. Frischii v. Bug.) *Bichetus* autem constat 2. quartallis, *Quartauts*. *Bichetus* Lugdunensis est 60. librarum, minor est Dumbensis. In aliis locis modo minor, modo maior. Regestum Feodor. Campaniae fol. 110 *Fecit bicmagium* de 50 *bichetis auenae*. BICHETVM. Charta Guillelmi de Melloro pro Ecclesia Crisennonis a. 1248. V. *Bichenagium* et *Bicherata*.

BICHIA, cerua, Gall. *Biche*. Charta an. 1252. ex Archiuo Monasterii S. Gildasii de Nemore.

† BICHERIVM, calix, cyathus, Germ. Becher. Barelera serm. 2. in Dom. I. Quadrag. V. *Bicarium*.

BICHINI, fraticellorum, seu Minoritarum secta, de qua infra in *Bizochi*. Videntur autem ita appellati, quod vestes coloris *bigii*, seu *grisei*, deferrent, quod faciunt etiamnum Minoritae omnes. Nam *Bigi*, vel

[illegible] vult Albertus Acharisius, *e specie di panno grosso*. Ex *bigii* autem *Bighini*, et *Bichini* voces formatae videntur, dictique Fraticelli isti panno *Bighino* induti. Forte etiam Gallicum *Bis*, pro subfusco, vel griseo inde ortum habet. Fieri denique potest, vt *Bichini* iidem sint qui *Beghini*, et ita per contemptum appellati fuerint Fraticelli isti haereses perinde insimulati.

BICHOCA, BICOCA, BICOCHA, Academicis Cruscanis: *Bicocca*, *piccola rocca o castello in cima di monti*, Lat. *Castellum rupibus inditum*; iis vero quae sequuntur, magis conuenit interpretatio Acad. Hispan. in Diction. *Bicoca*, specula, vigilis cella. Stat. Pallauic. lib. 2. cap. 66. *Quod nulla persona audeat - - asportare scalas seu de scalis positis et deputatis ad bichochas, vel ad turres castri Buxeti*. Stat. Vercell. l. 7. p. 153. *Non teneantur ad onera custodiae aliarum bichocharum, quae sunt per districtum Vercellarum*. Sed et pro aquarum ductu, ex tabulis ligneis compacto, accipi videtur, in Stat. Montis-reg. p. 204. *Quod - - nulla audeat - - capere aliquod alienum banchum, causa - - faciendi bicocham - - et qui - - bicocham seu aliud simile de alieno bancho fecerit* etc. Stat. Taurin. a. 1360. *Nullus - - audeat - - deuiare - - aquam bealeriis, cloachae decurrentem in ficha seu linea magnae Duriae*.

BICHONAGIVM, V. *Bichenagium*.

BICHONATA, BICHOTVS, V. in *Bicherata*.

BICHONVS, vt *Bichetus*, mensura [illegible]orum. Acta Ms. Capituli Lugdun. ad a. 1347.

BICHERIA, V. *Bicheria*.

BICINIVM, cantus duorum in Ecclesia, vt *Monodia*, vnius, scilicet quum duo alternatim, aut simul canunt. Ita Isidorus l. 6. Orig. c. 19. Glossae Arabicae, et Durandus l. 1. Ration. cap. 1. n. 18. V. *Laterninium*.

BICIPITIVM, a biceps. Alciat. Embl. 18. pag. 141. vbi de Iano: *Meminceram alias jam bicipitium cellatum*.

BICIRKES, V. *Bigera*.

BICLINIVM, V. *Bicellum*.

BICLVS, Φώκη. Glossar. Lat. Gr. vbi *Biclus* forte mendose scriptum est pro *Vitulus* vel *Bitulus*; cum Φώκη, vitulum marinum significet.

BICOARE, duplicare, Gall. *Doubler*. Papias MS. *Bicoatur*, *duplicatur*.

BICOCA. (1) Gloss. Anglos. Aelfrici: *Bicoca*, *haefer-bleta*, *vel Pun*. Vbi Somnerus, *forte*, *capri balatus*. *Haefer*, Saxonibus est *Caper*. (2) Alia notione vide in *Bichoca* et infra in *Ficha* 1.

BICOCARIA, (✝ forte praestatio ex *bicoretis*, quod vide.) Charta an. 1306. pro Vicecomitatu Lautricensi in Regesto Philippi Pulcri Regis Francor. an. 1306. ex Chartophyl. Regio n. 165. *Omnesque et singulas albergas, corregia, oblyas, census, et vsatica, bladatas, bicocarias, et mairchiens, leudas et pedagia, quaecunque sint, et vbicunque sint in Baronia et Vicecomitatu praedictis, molendina, herbergia, pascua, deuesa, adempriua, aquas, fargas, nemora, herbas, hermecaces, caschas, et alias portiones, seruitia, et pensiones, et omnes et singulos redditus*, etc. Infra: *Redditus*: *prouentus*, *et obuentiones*, *oblyas*, *census*, *et vsatica*, *albergia* etc.

✝ BICORETA, modus agri, idem ac *Bichonata*, in Pacto Ms. a. 1317.

BICORIVS, cui duplex corium est. *Hirci bicorii* apud Reinhardum Abb. in Reinhardi Episc. Halberstadensis stirpe, t. 1. Histor. Brunsuic. p. 705.

✝ BICORNA, Gall. *Bicorne*, cupa bicornis. Ch. Ms. a. 1436.

BICORNATVS, insulsus, insanus, vox derisionis et contemtus. Meisterlinus in Hist. Rer. Noriberg. apud Ludewig. to. 8. Reliq. MSS. p. 75. *Num tu stolide*, *bicornate*, *aestimas oppidulum paruum hos conclusisse*.

BICORNIX. (1) Bini cornicines seu tubicines, apud Murator. tom. 3. p. 650. col. 2. de Coronatione Bonifacii VIII. (2) Vas bicorne. Transactio inter Abbatem et Monachos Crassenses an. 1351. ex lib. viridi fol. 53. BICORNVS, eadem notione. Vita S. Philippi Archiep. Bituric. apud

apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1937. *In quoddam vas bicornus nomine plenum aqua, etc.*

BICORS, qui duplici corde est, vafer. Commodianus Instr. 11.

BICOXUM, δίμοιρον, *bimembre*. Suppl. Antiq.

BICULA, Gallis *Biche*, cerua. In Concilio Autisiodorensi, *Biculam vel ceruum facere*, restituit Salmasius pro *vetulam*. V. *Vetula*.

BICURTUS, ex vtraque parte curtus. Locus est in *Tesserini*.

† BICZOCARA, mulier piae alicui societati vel tertio ordini dicata. Stat. capit. gen. Eremit. S. August. a. 1300. *Quod nullus frater nostri ordinis - - aliquam Biczocaram vel Bighinam ad ordinem nostrum - - recipiat*. V. *Bizochi*.

BIDAEM, quod Gallice *Biez* dicitur, alueus aquae circumagentis rotam molendini, aut ipsa quae Domini habebant in eumdem alueum jura piscandi vel concedendi, vt aquae alio deducerentur; quo sensu etiam sumuntur *Biandum*, *biennium*, etc. Lobinellus in Glossario ad calcem Historiae Britan. V. *Bedum*.

BIDAERA, eadem notione ac *Bidaem*.

BIDALDI, militum et peditum species, extremis saeculis in Gallia nota. Continuator Nangii an. 1326. *Post aliqualem paletationem factam cum bidaldis prope Cassellum, etc.* Aegidius de Roya an. 1328. *Commissum est praelium, incipientibus bidaldis - - et balistariis Regis, etc.* Similia legere est to. 3. Anecd. Martenii col. 431. et 432. *Bidaldorum*, Gall. *Bidaus*, frequens habetur mentio apud Guill. *Guiart*, potissimum an. 1298. 1302. et 1304. vbi *dardis*, seu spiculis dimicare solitos scribit. Horum etiam meminit non semel Froissartes 1. vol. cap. 51. 55. 61. 72. 103. 104. 121. 130. etc. BIDALI, dicuntur Ioanni Villaneo lib. 8. cap. 78. et lib. 12. cap. 95. V. *Bidardus*.

BIDALUS, V. *Bidaldi*.

BIDAMIUM, BIDANNUM, V. in *Biennium*.

BIDARDUS, leuis armaturae miles, veles. Chronicon Corn. *Zantfliet* apud Marten. to. 5. Amplis. Collect. col. 140. *Conduxit quoque quosdam Bidardos, qui duo missilia singula semper ferre solebant, qui etiam juxta Orosium et Vegetium Renatum velites sine leuis armaturae vocabantur, quibus capitaneum praefecit Bouiscium, qui per patriam discurrentes, mercatores victualia Leodium deferentes frequenter spoliabant.* V. *Bidald.*

BIDARIUS, satelles, minister. Ioan. Presbyter in Hugone Episc. Leod. *Habebat Episcopus suis stipendiis beruarios et bidarios duo tela portantes.* Sed videtur legendum *beruarios et bidaldos*; nam, vt supra obseruauimus, tela ac spicula, arma erant *bidaldis* propria.

† BIDAUDA, ferculum ex leguminibus. Liber vsuum Sublac. Ms. *Aliis diebus datur alia bidauda de fabis, aut piscis, aut cautibus.*

† BIDAUDI, iidem qui *Bidaldi*. Annal. Victor. Ms. ad 1304.

BIDDA, V. *Blida*.

BIDELLA. (1) Ius in supellectilem defuncti ratione cognationis. Diploma Friderici I. Imperat. a 1180. apud Tolnerum Hist. Palat. inter Instrum. p. 55. V. *Budteil*. (2) † Mendose pro *Bidellus* in Bulla Innocent. VIII. a. 1484. in Contin. magn. Bullar. p. 290. (3) † BIDELLA *saepe pro bdelio in antiquis libris inuenitur.* Glossar. med. Simon. Ianuens.

BIDELLIUM, *aqua ex vesicis de vlmo confecta, et proficit ad vulnera in corpore medenda.* Ita Glossae Isidori, idem est quod Graecis βδέλλιον, Latinis *Bdellium*. Vide Gorraeum.

BIDELLUS, vt *Bedellus*, apparitor. Gall. *Bedeau*. Lobinellus Hist. Paris. tom. 3. in Glossario. Vide Roberti Goulet Compendium Iurium et Consuetud. Vniuers. Paris. fol. 6. et Concil. Hisp. to. 4. p. 178.

BIDELUS, exactor, publicanus. Charta Henrici IV. Regis Angliae an. circ. 1155. apud D. Brussel de Vsu feud. tom. 2. p. 5. V. *Bedelli*. † Legendum *Ridelus*, vt patet infra v. *Ridellus*.

BIDEMIVM, pro *Bidennium*, in Ch. t. 1. Probat. Hist. Brit. p. 494. V. *Biennium*.

† BIDENDARE, fodere. Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Foyrer, Prov. fodere, bidendare*. V. *Bidentare*.

BIDENS, *anchora*. Gloss. Isidori.

BIDENTAL. (1) Fulmen bifidum. Miracula S. Walarici Abbatis n. 7. *Et coepit firmamentum mugire, tonitrua resonare, subito bidental juxta eum cecidit, adeo vt froccum eius lingens minime exusserit, etc. Bidental*, Horatio de Arte Poët. sub finem, est locus de coelo tactus, in quem fulmen decidit. (2) † BIDENTAL, *sacrificium*, in vet. Glossar. Cod. reg. 7646.

BIDENTARE, versare terram bidente. Papias MS. et Vetus Glossarium San-German. n. 501. *Bidentare, fodere*.

BIDENTATIO, eadem notione. Gloss. Lat. Gr: *Bidentatio, fossura, occatio*, σκαφετός.

BIDENTINVS, laneus. Index Onomast. to. 4. Act. SS. Maii.

BIDINIVM, V. *Bicellum*.

† BIDRIA, BRIVIA, idem videtur ac *Bever*, fiber, Ital. *Biuaro*. Murat. t. 12. Script. p. 1016. *Cum autem ei castra aut magnas pecunias elargiri voluisset, ipse Bruzius omnia renuens, sed posse coronam auream super caput Bidriae seu Briuiae deferre ex maxima gratia postulauit: quod ipsi duces Austriae cum magna difficultate concesserunt etc.* In Ch. concessionis ibid. legitur *super caput Biuerae*, etc. vbi *caput*, pileum, interpretatur Carpentarius.

BIDRIPA, idem ac *Bederipes*. Vetus Charta an. 7. Ricardi I. laudata a Spelmanno: *Dabant 2. sol. annuatim Abbatissae et Conuentui, - - pro tribus araturis et vna bidripa, quae vocatur linghidripe, quae ab eo exigebatur, saluis 2. bidripis quibus idem Willelmus faciet ad cibum Abbatissae prima vice cum omnibus hominibus de hospitio suo, et terrae suae operantibus, secunda cum vno solo homine*.

† BIDVALES NVNDINAE, quae per biduum habentur. Ch. a. 1195. inter Instrum. t. 11. Gall. Christ. p. 141.

BIDVANA. (1) Bidui jejunium, vt *Triduana*, tridui. Capitula Caroli M. lib. 5. cap. 136. *Et biduanas omnes faciant tam Episcopi, Monachi, et Monachae, quam Canonici, etc.* Decretale precum Episcopor. a. 779. *Et faciant biduanas, atque eorum homines in eorum casatis, etc.* (2) Biduum ante Pascha, in Missali Gothico pag. 333. *Incipiunt orationes in biduana*. Pag. 324. *Item orationes in biduana in die sabbati ad Se*, f. Sextam; et in Missali Gallicano veteri pag. 461. *Item orationes in Coena Domini, siue in biduana*. Mox: *Item orationes in biduana*.

BIDVBIVM. Vita S. Leufredi c. 21. *Illud autem ferramentum vocant rustici bidubium, quod a quibusdam falcastrum vocatur, quod in falcis similitudine curuum sit*. Canones Hibern. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 13. *Si quis - - aut de fuste, aut de securi bidubioque cultello interfectus fuerit*. V. *Falcastrum*.

BIDVINI, V. *Beduini*.

BIDVLLANEVS, an pro *Betulaneus*, seu *Betulaceus*, a Betula? Acta SS. Iulii to. 2. pag. 126. in Vita S. Vldarici: *Qui ambulans inde concidit sibi baculum de ligno bidullaneo*.

BIEGNIVM, V. *Biennum*.

† BIEIVM, Gall. *Bies*, idem ac *Beyum*, molendini alueus. Consuet. Normann. c. 26. V. *Bedum*.

BIEN, idem quod mox *Biennium*. Charta Theobaldi Comitis Blesens. de Conuentionibus factis inter Raherium Vicecomitem S. Florentini et Geruasium Abbatem S. Germani Autissid. an. 1147. *Omnes homines S. Germani, qui sunt de potestate de Villari debent Vicecomiti semel in anno per tres dies bien, et illi qui boues habent carretum et per tres dies cornadam, etc.*

BIENNABILIS, *Biennis* obnoxius, *Biennables*, in Consuetud. Castelli noui in Biturig. art. 4. V. *Biennum*.

BIENNARIVS, qui *Biennum* praestat, in Ch. a. 1265. ex Tabular. San-Dion. V. *Biennum*.

BIENNIVM. (1) Pro alveo molendini, V. *Bidaem.* (2) Alia notione V. in *Biennum.*

BIENNVM, BIANNVM, BIENNIVM, BIDANNVM, etc. *Bienna* definiuntur in Consuetudine Pictavensi art. 99. *Cornées tant d'hommes que de bestes*, *Cornatae* tam hominum quam jumentorum. *Biains*, in Consuetud. Andegav. art. 499. Santonensi art. 131. 132. Inculismensi art. 22. *Biens*, in Pictav. art. 102. 190. Angeriacensi art. 131. 132. et Castelletensi art 4. 5. *Bans-Arbans*, in Marchensi art. 499. *Le bien*, in Charta Mauritii de Bellauilla Dom. Ganaschiae a. 1265. *Habent etiam le bien ad vindemias faciendas quamdiu durauerint.* Infra: *Biennium ad ligna ad portandum in Natali Domini, et hoc semel.* Charta Archembaldi D. Soliaci an. 1150. *Pacem inter se ea lege fecerunt, quod Milites facient ei per homines suos octo dies de bienno in anno 4. in Februario in aiis* (hayes) *faciendis, et 4. in Maio in fossetis. Et si in duobus terminis de bieno requisitio facta non fuerit, vsque ad alterum annum non respondebunt ei.* BIANNIVM, apud Stephanot. Antiq. Pictav. MS. tom. 3. pag. 484. *Retinuit bianium rusticorum ad castrum Luciacum et ad conducendas suas annonas, inde vnde sui antecessores conduxerunt.* BIANNVM. Charta Hugonis Comitis Marchiae an. 1270. in Tabul. S. Hilarii Pictav. In Tabulario Burgulensi ch. 60. *Biannum ad reficiendum fossata castri de Marauento.* Liber Chirographorum Absiae fol. 21. *Adiutorium boum et quadrigarum suarum quod biannum vocatur, sicut alii homines nostri nobis facient.* Stephanot. Antiq. Pictav. MSS. to. 4. pag. 408. ex Charta anni 1232. *Expeditionem quoque et exercitum, biannum, bosquetallum, in quibus teneri mihi eosdem homines proponebam.* BIANVM, in Charta a. 1192. apud Marten. t. 1. Anecd. col. 649. Idem occurrit in Charta an. 1277. apud Stephanot. tom. 3. Antiquit. Benedict. Pictav. MS. pag. 927. BIAS. Tabular. S. Eparchii Inculism. fol. 37. 38. BIDANIVM. Chartular. S. Cypriani Pictav. fol. 110. BIDANNVM, in Literis fundationis Abb. Omn. SS. Andegav. an. 1408. BIEGNIVM. Charta a. 1258. apud Thomasserium Consuetud. Bituric. pag. 156. *Nullus eorum reddet nobis vel haeredibus seu successoribus nostris dominis Castri-noui biegnium seu cornatam.* BIENNIVM. Tabularium S. Hilarii M. Pictauens. Vide Probat. Hist. Castilionensis p. 53. Thomasserium in Consuet. Bituric. lib. 1. c. 61. 63. 68. etc. BIENNVS. Charta Ludouici Comitis Blesens. et Claromont. pro Monasterio Bonae-vallis an. 1198. ex Archiuo eiusdem loci. BIENNVM. Charta Archembaldi domini de Soliaco apud Thomasserium Consuetud. Bitur. pag. 714. BIHENNIVM, in Charta an. 1283. ex Tabul. San-Dion. † BIANNIVM, in Ch. an. 1098. inter Probat. Sabol. p. 355. † BIANNVS, in Ch. Ms. a. 1228. † BIDANNIVM, in Ch. Alani III. duc. Brit. t. 1. Probat. Hist. p. 373. Has porro voces omnes effictas esse constat a *Bannum*, quod qui tenerentur ad eiusmodi *cornatas et manoperas*, proclamatione et *banno* solemni ad eas praestandas euocarentur. Quod quidem etymon quamuis a vero minime aberrare existimet D. de Lauriere, coniecturam nihilominus D. Heuini eadem hac de re haud praetermittendam censet; eiusmodi scilicet *cornatam* sic dici, quod a subditis in colligendis terrae fructibus (quod Gallice dicunt *les biens de la terre*) potissimum deberentur. *Biennia* vero seu *Bibennia* appellata opinatur Gallandus *quod bis in anno praestarentur, nisi aliud conuenisset.*

BIENNVS, V. in *Biennum.*

BIENVM, V. ibid.

† BIERA, potionis genus, Germ. *Bier*, quae tamen a ceruisia distingui videtur, in Arest. Parlam. Paris. a. 1532. *Cum camberiis et brassatoribus praeceptum fieri fecissent sex lottos, Gallice lots, bierae, ceruisiae, biermardi* (infra briemardi) *aut alterius bruuagii, Gallice biere, cervoise ou aultre bruuage, pro quo brassium*

illis brunagiorum praedictorum - - soluendi etc.

BIRES, *biremes*, apud Anastasium in Hist. Eccl. pag. 111. vbi Theophanes διήρεις habet.

BIRRIA, V. *Beria*.

BIERMARDUM, V. *Biera* et *Briemardum*.

BIERTIA, locus humilis, paludosus, idem ac *Baissa*. Ch. a. 1308. inter Instr. t. 10. Gall. Christ. pag. 143. *Item quoddam pratum situm in Biertia, siue in cisternis.* V. *Bex* 2.

BIERUM, seu *Bietum*, alueus aquae, cuius impulsu versatur rota molendini, Gall. *Biè*. Charta Communiae S. Quintini Viromand. a. 1235. e Chartulario Monasterii S. Quintini in Insula pag. 157. V. *Bedum* et *Vierus*.

BIEZIUM, eadem notione ac *Bierum*. Litterae Odonis primogeniti Ducis Burgundiae an. 1265. in Chartulario vrbis Autissiod. fol. 39. V. *Bechium* in *Bedum*.

† BIFACIARE MISSAS, duas missas sub vno canone celebrare. Concil. Paris. a. 1212. apud Marten. t. 7. Collect. ampl. pag. 98. V. eumdem Marten. l. 1. de Ant. eccl. Rit. c. 3. art. 2. n. 20. Hinc BIPHATAE MISSAE apud Phib. de Greue serm. 91. in Psalter. V. *Missae bifaciatae*.

BIFACIATUS, qui binas pluresue facies habet. V. *Missae Bifaciatae* in *Missa*, Sacrificium.

† BIFACIES, artificium dissimulandi. Epist. Ioan. de Varen. apud Marten. t. 7. Collect. Ampl. p. 563.

BIFACIUS, V. *Bifax*.

BIFANG, BIFANGUM, ambitus, septum. (*) Vox German. Bifang, a befangen, ambire. V. Lexic. Germ. Frischii h. v.) Traditiones Fuld. lib. 1. pag. 455. *Praeter vnam arialem, et 1. huobam, et vnum ambitum, quem nos bifang appellamus.* Et l. 2. trad. 43. *Extra illum caeptum, id est bifang.* Praeceptum Lotharii Regis an. 856. apud Martenium Amplis. Collect. tom. 1. col. 146. D. *Nec non et mancipia vtriusque sexus idem pertinentia* (trado,) *nec non et bifangum, qui vocatur Abucheschelt, et Astarnascheit, etc.* Ibidem col. 178. A. in altero eiusdem Lotharii Praecepto: *In commarca ipsius villae bifangum vnum, vbi possint aedificare mansa centum.*

BIFARICALIS SCRIPTURA, genus scripturae. V. *Scriptura*.

† BIFARIUS. Gloss. vet. Cod. reg. 7646. *Bifarii, id est eloquentes. Bifarius, biformis.* V. *Bifax*.

BIFAX. Glossae Isidori: *Bifax, duas habens obtutus.* Gloss. Lat. Gr. *Bifax*, δίπροσωπος, διπρόσωπος, διττός. Cummianus Hibernus de Controuersia Paschali. BEFAX, BEFARIUS, BIFACIUS. Papias: *Befax, mendax, befarius, bilinguis.* Idem: *Bilinguis, fallax, bifarius, vel duas linguas habens.* Vet. Gloss. San-German. n. 501. *Bifarius, bilinguis.* Commodianus Instruct. 24.

Quid in Synagoga decurris ad bifarios.

Isidorus Pacensis Episcopus in Chron. aera 772.

BIFERA, Papiae *secunda coniux*. Sic etiam in vet. Gloss. San-German. n. 501. Rectius in Gloss. Isid. *biuira*. Idem Papias: *Biniria, secunda coniux.* *Biuiram* vocat Hieronymus quae bis nupsit, vel multinubam.

BIFESTUS. Vtitur Prudentius.

† BIFFA. (1) Panni species, Gallis etiam *Bise* et *Biffe*. Comput. Ms. a. 1239. *Pro Biffis emptis - - ad vestiendas feminas reginae.* (2) Machina iaculatoria et lithobola, cuius meminit Aegid. Roman. de Regim. Princ. l. 3. c. 18. *Aliud genus machinarum habet contrapondus mobiliter adhaerens circa flagellum, vel circa virgam ipsius machinae, vertens se circa huiusmodi virgam. Et hoc genus machinae Romani oppugnatores appellauerunt Biffam.* Haec ex Lex. milit. Car. de Aquino.

† BIFFRONS, pro *Bifrons*. V. *Effrons*.

BIFINIUM, *locus vel diuisio inter duos fines.* Ioanni de Ianua.

BIFLE, pro *Buffle*, corium feri bouis apud Madox in Formulari Anglic. pag. 423. *Supertunicam de bifle dominae Luciae.* † Legendum videtur *Biffe*. V. *Biffa* 1.

BIFVLCVS, V. *Befulcus.*

† BIFVRCARI, in duas partes diuidi. Ch. Thom. de Fontanis a. 1222. Ms. *Prope locum, vbi illa semita bifurcatur.*

BIFVRCATI CANONICI. Ita Canonicos appellabat Wicleffus haereticus in Trialogo art. 10. ex eorum pileis, quos Galli *Bonnets carrez* dicunt de quibus agimus alibi.

BIFVRCVM. Fragm. Petronii: *Paene animam ebullivi, sudor mihi per bifurcum volabat: oculi mortui, etc.* Frons.

BIGA. (1) Vehiculum duabus constans rotis. Beda lib. de Orthogr. *Bigae et trigae et quadrigae pluraliter efferuntur. Sed in nostrorum literis scriptorum bigam inuenimus et quadrigam.* Stephanus Tornacensis Epist. 228. *Bigam autem seu birotum mittere noluimus, quia fortassis oneri non sufficeret.* (2) Vox Hispan. trabs, tignum. Fori Oscae an. 1247. *Si per homines seruitii, siue signi Regis, in murum villae tigna sint immissa, quae tigna bigae apud Aragones appellantur, etc. Alibi villana debet habere per suas dotes vnam domum coopertam, in qua sint 12. bigae.* Charta an. 1242. apud Baluzium in Notis ad Concilia Narbonensia. (3) † Mensa in qua pisces venales exponuntur. Pactum Ms. a. 1185. *Stalli in foro et bigae piscium per judicem - - statui debent et locari.*

† BIGACIA, vestis ornamentum et praecipue manicarum. Stat. capit. Bened. a. 1379. *Quod nullus monachus - - capucia cum cornetis, manicas cum bigaciis, vel nodis, aut bonlonnis - - portare praesumat.*

BIGAMI, qui eodem tempore plures habent vxores, in statutis Willelmi Regis Scotiae cap. 11. §. 6. vbi recensentur inter infames, et eos qui ad accusationem vel testimonium non admittuntur. Adde statuta Eduardi III. cap. 2. et Eduardi VI. c. 12. † Martini Vocabul. Iuris canon. Ms. *Bigamus* dicitur, qui contrahit siue de facto, siue de jure cum vidua vel corrupta. *Item bigamus dicitur religiosus vel monachus, qui castitatem promissam violat.*

† BIGARE, biga seu carro vehere. *Ius bigandi*, id est ducendi decimam ad horreum *decimatoris*. V. *Caria.* Ch. Ms. a. 1255.

† BIGARIA, pannus villosus et vilis, idem quod *Bigera.* Ch. Ioan. Com. Carnot.

† BIGARRIVS. REDDITVS BIGARRIVS, qui a *bigaris* praestatur, in Ch. Ms. Phil. V. a. 1317.

BIGARIVS, qui *bigas* regit, apud Rymer. to. 9. p. 261. V. *Bolonee.*

BIGARVS. Regestum Philippi Aug. Herouuallianum f. 173. *Dominus Rex potest ponere in foresta bigaros suos, cum voluerit, et quot voluerit. Et cum D. Rex ponet suos bigaros, Abbas Lirae ponet tres, et Heremitae deserti vnum, etc.* Supra *Bigres* dicuntur, vt et in Regesto Normanniae sign. P. in Camera Comput. Paris. *Sanctus Laurentius de Lyons furcam* (habet) *ad hospitandum, et brancas ad ardendum, et festum ad hospitandum; et ideo seruare debet porcos Regis, vel reddere 4. solidos, et quaerere les bigres.* In Gestis Consulum Andegauensium cap. 1. legimus Britones Armoricos *Bigrias* appellasse, quos Franci *Birsarios* seu Venatores. V. *Bigrus.*

BIGATA, quantum vna *biga* vehi potest. *Bigata vini* in Ch. an. 1210. apud Hemer. in Augusta Virom. p. 196. *Bigata arborum* in Sentent. abbatis S. Basoli a. 1204. *Bigata lignorum*, in Chartul. Aquicinct.

BIGEMMEVS ANNVLVS, in Epist. Valeriani, apud Trebellium in Claudio, duabus gemmis insignis.

BIGENS, Papiae, *duabus gentibus natus.* Addit Vgutio, *sicut ex patre Tusco et matre Franca, bigenera animalia dixit* Varro.

BIGERA, BIGERRIGA, BIGERRICA, BIHERRICA. Papias MS. *Bigera vestis russa, id est, valua, quae et bilis dicitur.* Alius MS. *Bigera vestis fussa, id est, valua, etc.* Bifitus, *vestis fussa, id est, valua, etc.* Alibi: *Bicerna, vestis fulua.* Gloss. Isid. *Bigera vestis, gusa, villata.* Gloss. San-German. MS. n. 501.

Bicer-

Bicerra, *Bestis gussa*. Denique Vlutio: *Bigera*, *est vestis villosa*. *Bilis* autem apud Papiam, dicitur pro *Vilis*. Gloss. Lat. Gr. *Bilis*, εὐτελής. Bigericam enim vilioris pretii fuisse innuit Paulinus lib. 3. de Vita S. Martini. *Valua* apud eumdem Papiam idem sonat quod *villosa*, ex Gallico *Velue*. Pro *gusa et sussa*, legendum indubie *rusa*. Graeuius ad Glossas Isid. monet esse retinendum *Gusa et suffa*, *vel susa*, voces origine German. non minus quam *Roccus*. *Gusa*, *Supa*, inquit, etiam nunc hodie vocatur *Schuba*, *eine Schaube*, pallium siue breuius siue longius pro diuersitate temporum seu hominum. Ex quibus conficitur *Bigeram* fuisse vestem rufam, *villosam et vilem*. At Salmasius ad Capitolinum, *Bigeram* hisce locis perperam appellari putat, pro *biceram*. Sunt autem *bicirres*, *vel bicerres*, vestes quae ab vtraque parte cirros habent, δίμαλλοι, δίκροσσοι, vti habent Glossae veteres. Eaedem Glossae Μαλλος, *cirra villus*. Sulpitius Seuerus de Vita S. Martini lib. 3. Dial. 2. *Bigerrigam* appellat, quae Papiae *Bigera* nuncupatur. Fortun. l. 3. c. 1. de eodem S. Martino:

Induitur sancto hirsuta bigerrica palla.

Quod vero apud Sulpitium et Fortunatum *Bigerrica* dicitur, *Roccus* vocatur a Monacho San-gallensi in Carolo Magn. lib. 2. cap. 27. palliolum scilicet breuius, quo humeri conteguntur. V. *Roccus*.

Isaacus Pontanus *Biherricam* legi in MSS Codd. Sulpitii, contendit, aut fingit, vt a Germanis vocabuli etymon accersat, apud quos *haerich* et *beharich*, hispidum, pilosumque significat. Verum alii probabilius, a *Bigerris*, seu *Bigerronibus*, Galliae ad Pyrenaeos celeberrimis populis, quorum non semel Caesar et Plinius meminere, *Bigerricas* vestes dictas censent; cum et ii etiamnum eiusmodi *capas breues*, villosas et hispidas, et crassiori lana confectas, aduersus aëris intemperiem deferant. Indigenae *Marlotas*, quasi *Melotas*, interdum *Capas Beharnenses*, appellant. Sed et Paulinus Carm. 10. ad Auson. *Bigerros* pellibus, seu villosis vestibus amiciri consueuisse annotat:

Dignaque pellitis habitas deserta bigerris.

Nec desunt qui *pallia Aquitanica* dici apud Gregorium Magnum censent lib. 6. Epist. 6. Iansſonius in suis ad Isidori Glossarium Collectaneis aliud suspicatur esse nostrae vocis etymon, nempe Gallicum *Bigarrer*, variegare, diuersis coloribus interstinguere, quasi *bis variare*. Equidem Galli dicunt etiamnum hocce sensu *Habit Bigarré*, sed non ea videtur esse Gallici *Bigarrer* antiquitas, vt *Bigerae* antiquiori dare potuerit originem. Quidam denique ab hac voce deducunt Gallorum *Haire*, cilicium, quasi ex *Biherre*, atque in iis idem Pontanus, et V. Cl. Aegidius Menagius.

BIGERMEN, *Seges vel legumen ex duobus germinibus commixtum*. Iohan. de Ianua.

BIGERRICA, V. *Bigera*.

BIGHINA, V. *Biezocara* et *Beghina*.

† BIGINI, iidem ac *Beguini*, in Chron. Iordan. c. 236. apud Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui. p. 1021.

† BIGLAE, ludi genus, Ital. *Bilii*. Stat. Montis. reg. p. 178.

BIGLOSVS, BIGLOSSVS, Δίγλωσσος, qui duas linguas callet. Lotsaldus in Vita S. Odilonis Abbatis Cluniacensis cap. 16. Hinc emendandus Petrus Damiani in Vita eiusdem S. Odilonis cap. 32. vbi *Biglosius* habet.

† BIGO, instrumentum ferreum, ligo, aut quoduis aliud huic simile, quo rustici vtuntur, Gallis etiam *Bigot*. Inquisit. a. 1210. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. pag. 49. *Qui duo rupturi erant cum bigonibus sepas portalis*.

BIGONCIVM, mensurae liquidorum species, apud Italos, *Bigoncio*, vel *Bigonzio*. Sanutus lib. 2. part. 4. cap. 10. *Datur etiam stipendiariorum cuilibet, omni die, mensura vna vini quae est quarta pars vnius librae, quae libra multiplicata in septuagenarium nume-*

numerum, perficit mensuram quae vulgariter bigoncium appellatur. Occurrit ibi non semel. Vide Acharisium, Academicos Cruscanos, Pergaminum, Aegid. Menagium et Oct. Ferrarium in Orig. Ital.

BIGORRA. Informationes Massil. pro passagio transmarino ex MS. Sangerman. vbi de apparatibus nauium: *Item tres trossas munitas et octo capita de bigorra, et quaedam alia minuta opportuna.* Haud scit Cangii editor an legendum *Bigetta*, quae apud Italos significat funem anterioris mali, lignumue instar trochleae fabricatum, quo ducuntur funes, quodque nautae vocant *Cap de mouton.*

BIGOTHI. Vetus Chronicon to. 3. Hist. Franc. de Rollone primo Normannorum Duce: *Hic non est dignatus pedem Caroli osculari, nisi ad os suum leuaret. Cumque sui Comites illum ammonerent, vt pedem Regis in acceptione tanti muneris* (Neustriae Prouinciae) *oscularetur, lingua Anglica respondit, Ne se Bigot, quod interpretatur, Ne per Deum. Rex vero et sui illum deridentes, et sermonem eius corrupte referentes, illum vocauerunt Bigoth, vnde Normanni adhuc Bigothi vocantur.* Vide Steph. Paschasium, lib. 8. Disquisit. Francic. cap. 2. et Octav. Ferrar. in *Becca.*

BIGRADVM, *Δίβαθμον, bipes*, in Gloss. Graeco-Latino.

BIGRAIGVS, vel BIGRAIGAE. Computus anni 1202. apud D. Brussel de Vsu feud. tom. 2. pag. CLXI. *Pro bigraigis VIII. S. Andeg.* †Forte Gall. *Graignes* vel *Gregues*, femoralia braccae, quia solito ampliores, *bigraigae* dictae.

BIGRINAE, pro *Beghinae*, apud Matth. Mestmonast. a. 1248. in vtraque Editione. V. *Beghinae.*

BIGRVS. Non vna huius vocis notio; sumitur pro *Forestario*, qui *forestas*, seu siluas seruat, ac praesertim pro eo cui apum cura incumbit, vt earum scilicet examina et mel colligat. Tabular. S. Saluatoris Ebroicens. *Et habebit domina Abbatissa sancti salvatoris duos bigros in foresta domini Regis, etc.* Charta an. 1462. Alia notione dici videtur de loco vbi apes seruantur. Charta Rogerii *de Tony* Comitis Conchensis: *Dedi et concessi religiosis viris Abbati et Monachis Abbatiae de strata Ordinis Cisterc. dioecesis Ebroicensis vnum bigrum, id est acquisitionem apum in foresta mea de Conchis in ministerio de Champignoles.* Alia Richardi II. Regis Angliae pro fundatione Abbatiae Boni-portus: *In foresta de Bord. vnum bigrum ad luminare Ecclesiae.* V. *Bigarus, Bersarius* et *Bigus.*

BIGVINAE, pro *Beguinae*, Gall. *Beguines.* Hist. Dalphin. tom. 1. pag. 6. col. 1. ex Testamento anni 1236. V. *Beghuinae.*

BIGVS, species trabis, Gallicis nautis *Bigue, Bigot.* Hist. Harcur. tom. 3. pag. 125. ex Regestis Camerae Computorum: *Et quia debent habere pasturam animalibus et porcis per totam forestam, et porcos suos quietos de pasnagio recognitum, et sine quia debent habere centum bigos in foresta, et vnum tornatorem liberum et quietum.* † Legendum *Bigros*, et locus emendandus ex Reg. S. Iusti Cam. Comput. Paris. fol. 127. *Recognitum etiam fuit, quod debent habere tres bigros in foresta, et vnum tornatorem liberum et quietum.* V. *Bigarrius.*

† BIGVTTAE, eaedem quae *Beguinae.* Ch. a. 1499. in Suppl. ad Miraeum p. 454. V. *Beguttae.*

BIHENNIVM, V. in *Biennium.*

BIHERIA, V. *Bicheria.*

BIHERRICA, V. *Bigera.*

BIHORIVM, binae horae. Res Moguntiacae tom. 2. pag. 448. edit. 1722.

BIKENES. Charta Henrici IV. Regis Angliae a. 1409. apud Rymer. t. 8. pag. 592. col. 1. *Quandam turrim et quandam capellam B. Mariae, vna cum aliis domibus et substantiis de petra, vt puta bikenes, ac alias res,* etc.

BILABIS, V. *Bibleis.*

BILABRVM, *δίχειλος.* Glossar. Lat. Gr. Cui sunt bina labra.

BILAMNA. Vitalis Gromaticus: *Constituimus in bilamnis et oliuastellum, in ipsis bilamnis fossatum fecimus, in aliis locis congeries lapidum fecimus.* V. *Lamna.*

BILANDE, V. *Werwagium.*

† BILANTIA, BILLANTIA, bilanx, trutina, libra, Ital. *Bilancia.* Stat. Pallav. l. 2. c. 61. Stat. crimin. Riper. c. 216.

BILBERE, et BILBIRE, *sonitum edere.* Gloss. MS. Montis S. Eligii Atrebat. Glossar. Lat. Gr. *Bilbit*, Βομβύζει, bombum edit.

BILE. Gesta Regum Francor. c. 14. *Cumque discoopertus, a galea apparuisset caput Regis, cognouit Berthoaldus esse Regem, et ait, Tune hic eras bile iumentis?* Cod. alii habent *Blare iumentum*, et *Bale iumenti.* Sed legendum videtur *Bile* seu *Vile iumentum.* Ita *bilitas* pro *vilitas* scribitur in Glossis Lat. Gr. Ibidem: *Bilis*, εὐτελής. V. *Baleiumentum* et *Ballomer.*

BILETTVM, species annonae. Charta Eduardi III. Regis Angliae an. 1361. apud Rymer. tom. 6. p. 316. col. 1. *Praecipimus quod triginta quarteria frumenti, centum et viginti et quatuor quarteria auenarum et quatuor millia bilettorum in Ballina sua* - - † Nimius est numerus, vt de annona possit intelligi; quare Carpentario idem videtur ac *Billia*, ab Angl. *Billet*, ramus crassior, truncus. V. *Billus.*

BILEX. (1) Δίμιτος, *duplex ligamen habens.* Suppl. Antiq. (2) BILEX, ἄνεμος: *ventus.* Ibidem. V. Lex. Martin. V. *Bilix.*

BILFREDVS, V. *Belfredus.*

BILIBRIS, *Sextarius bis assumptus.* Papias MS.

BILINGVIS, fallax. Poenitentiale S. Columbani cap. 11. Occurrit pluries in Scripturis.

BILINGVITAS, fallacia. Regula Sanctimonialium canonice viuentium in Concil. Aquisgran. c. 14.

BILIOR, *irascor*, χολῶ. Gloss. Lat. Graec.

BILIS, pro vilis, *Bilitas* pro *vilitas.* V. in *Bile.* Alia notione V. in *Bigera.*

BILITAS. Papias: *Bilis, humor fellis, tristitia, virus, iracundia. Bilitas amaritudo.*

BILIVII, *adumbratio vocis aquae scaturientes.* Papias. *Biliuit* in MS. Ecclesiae Bituric. nec non in vet. Gloss. San-Germanensi num. 501.

BILLA. (1) Scedula, libellus, syngraphum: Anglis *Bill*, vel *Bille*; vt apud Knygthonum pag. 2721. Galli vulgo *Billet* dicunt. Willelm Thorn. c. 41. *Habito consilio cum dominis praedictis, porrectae fuerunt billae et petitiones Domino Regi.* H. Knyghtonus an. 1272. etc. Spelmannus a Saxonico *Bille*, deducit: Sommerus ex *Libellus*, corruptum putat; alii a Graeco Βιβλίον, epistola. Hesychius: Βίβλια, ἐπιστολαί. Lexic. Graec. MS. Reg. Cod. 2062. Βιβλίον, ἡ ἐπιστολή. (2) *Iumentum, asinus*, in Gloss. Isid. V. *Bile.* (3) † Globus, pila, Gall. *Bille.* Litt. remiss. a. 1353. *Cum - - post prandium - - ad billas iuisset spaciatum seu lusum - - accidit, quod - - billam cum quodam billardi percutere vellet, dictus billardus a manibus eius euasit.*

BILLANTIA, V. *Bilantia.*

† BILLANVS, perperam pro *Billonus*, massa monetaria, Gall. *Billon.* Ch. Caroli IV. Imper. a. 1363. t. 1. Cod. Ital. diplom.

† BILLARDVS, tudicula pilaria, Gall. *Billard.* V. in *Billa* 3.

† BILLATARIVS, qui *Billias* caedit, lignarius. Ch. Odon. archiep. Rotomag. a. 1255. MS. V. *Billettum* et *Billia.*

BILLETA, diminut. a *Billa*, schedula Gall. *Billete.* Monast. Anglic. t. 1. p. 564.

† BILLETVM, palus, stipes, Gall. *Poteau*, idem ac *Billia.* Ch. MS. an. 1473. *Facta diuisione ipsorum territorii et paludis, positum billetum sine lot.* V. *Billonus* 2.

BILLETVS, idem ac *Billeta.* Menot Sermon. Quadrages. fol. 188.

BILLEVS. S. Audoënus lib. 2. Vitae S. Eligii c. 34. *Fortuita vnda sanguinis ex naribus jacentis profluens coepit vbertim genas Sancti rigare quod conspicientes - - suppositis hinc billeis linteis summa cum diligentia sanguinem collegerunt.* Legendum indubie *Bibleis*, aut *Biblius linteis* Glossae Isidori: *Bibleis*, *duplicibus linteis*, aut Bidensis Episcop. in Vita S. Petri Damiani Card. n. 40. *Nec praetereundum, quod - - super bibleam cratem nudam somni quietem caperet.* Est autem *Byblium linteum* cannabinum, vel potius ex gossipio, seu, vt tunc vocabant, *bombace* confectum. Horum operum artifices, *Biblii* dicebantur. Papias: *Biblii artifices qui faciunt tapetas.* V. *Bombax*, et Salmasium de Modo vsurarum p. 401. 402. et supra *Biblus*.

BILLIA, ex Gallico, *Bille*, ramus crassior, vel truncus. Libertates Iasseronis in Bressia an. 1283. apud Guichenon. *Concedentes hominibus antedictis in dictis nemoribus, - - pro calefaciendo, de quolibet nemore mortuo, exceptis billiis competentibus - - ad circulos faciendos.* Charta Ludouici Comitis Blesensis et Claromont. pro Monasterio Bonaeuallis. a. 1198. V. *Billus*.

✝ **BILLICARE**, librare, Ital. *Bilicare*. Tract. Ms. de re milit. et mach. bell. c. 78. *Rota girans billicata super duas trabes* etc.

BILLICVS. Anastasius Biblioth. in Benedicto III. PP. pag. 205. *In Ecclesia B. Petri - - ad cooperiendum billicum confessionis fecit coperculum ex auro purissimo, pens. lib. 3.* Vbi Bulengerus legendum putat *vmbilicum*, vt fuerit illius thecae, in qua S. Petri corpus reconditum erat vmbilicus. Certe *Billico*, etiamnum Itali medium, seu centrum vocant; voce formata ex *vmbilicus*. Ita Ioan. Villaneus lib. 5. cap. 7. et lib. 7. cap. 36. Proinde *Billicus* idem erit quod *centrum Ciborii*, quemadmodum appellatur *centrum camerae*, a Nicolao I. PP. Epist. 2. Conchae altaris pars superior, vti Cangius obseruauit ad Paulum Silentiarium pag. 573.

BILLIO, Gall. *Billon*, Hispanis *Vellon*, nummus aereus, vel ex aere et argento conflatus: interdum massa monetaria. Statut. Philippi Pulcri Regis Franc. an. 1305. in Reg. 36. Tabul. Regii: *Ne quis aurum argentum, vel billionem extra regnum nostrum deferre praesumat.* Charta eiusdem Regis a. 1295. to. 1. Ordinat. Regum Francor. pag. 326. in Notis col. 2. *Contractus auri, argenti in massa vel billionis aut alterius metalli.* Occurrit ibid. pag. 451. 529. 814. Molinaeo in Tract. de Contract. quaest. 100. n. 783. et Couarruuiae de Vet. numismat. collat. c. 1. n. 1. moneta *de Vellon*, seu *de Billon*, dicitur non tantum ea quae ex aere percuditur, admista parte aliqua argenti; sed et illa quae cuditur ex argento, cui mista sit tertia vel quarta aut sane quinta pars aeris. Neubrissensis vocem *Vellon et Billon* a *vilis* deducit, ita vt vilior moneta intelligatur. Cangius mauult sic dictum aurum vel argentum in massam seu *Billone*, i baculum, conflatum, nec dum purgatum. V. *Billus*.

BILLO, idem ac *Billio*, apud Rymer. to. 6. p. 553. col. 1.

BILLONVS. (1) Idem ac *Billio*. Hist. Dalphin. to. 1. pag. 96. Legitur eodem sensu eiusd. Hist. to. 2. p. 159. 415. 416. et 417. (2) Idem ac *Billus*, claua oblonga, Gallis *Billot*, *Poteau*. Comput. a. 1321. t. 2. Hist. Dalph. p. 159.

✝ **BILLVLA**, pro pilula, Gall. *Pillule*, médicamenti genus. Otto praepos. Raitterbuch. epist. 9. t. 6. Anecd. Pezii p. 25.

BILLVS, baculus, Anglis *Billet*, Gallis *Billot*, claua oblonga. Leges Henrici I. Reg. Angl. cap. 70. V. *Billio* et *Campio*.

BILNETA, commeatus, Germ. *Bill*, apud Rymer. to. 9. p. 504. col. 1. V. *Billeta*.

BILOCHIVS. *Bilochii regales*, in Decretis Andreae Regis Hungariae an. 1222. §. 5. V. *Bilotus*

✝ **BILOSVS**, biliosus, Gall. *Bilieux*. Comoed. sine nomine act. 3. sc. 5.

† BILOTVS, pro *Bilochius*, vt habet Cangius, in Ch. eiusdem Andreae reg. Hung. a. 1331. apud Cencium inter Censf. eccl. Rom. *Bilochii* vel *Biloti* iidem videntur ac *Baillini*.

BILVVS, morbus bestiarum, in Glossis Isid. sed mendose, vt jam dictum est in *Belluus*.

BILYCHNIS LVCERNA, cuius duplex est ellychnium, V. *Bimixus*.

BIMANIS. Ermenricus in Vita S. Soli cap. 4. *Flumen - - piscibus copiosum, et maxime bimanes cancros ebulliens, naualique mercimonio aptum.* Cangius mauult, *Bimares, Escreuisses*.

BIMARE, *duplicare, disputare*. Idem Papias MS. V. *Bimatus*.

BIMAREVS, *secundus maritus*. Idem Papias MS. cum Glossario itidem MS. Montis S. Eligii Atrebat. V. *Bimaritus*.

BIMARITVS, qui bis coniugium init, apud S. Hieronymum lib. 1. in Ruffinum sub finem. In Glossis Isid. *Bimaritus, iterum maritus*, in vet. Gloss. San-German. num. 501. *Bimaritus, secundus maritus*, rectius forte, *secundo*.

BIMATVS, *duplicatus*. Vet. Gloss. San-German. MS. num. 501. V. *Bimare*.

BIMIXTAE LVCERNAE, apud Muratorium to. 3. pag. 245. col. 2. ex Anastasio de Vitis Roman. Pontif. *Fecit et cerostata de argento maiora - - in quibus sedent lucernae Bimixtae de argento purissimo, lucentes juxta altare maius.* Sed legendum *Bimixae*, quod idem est ac *Bilychnis*. V. mox.

BIMIXVS, eadem notione. Anastas. in Leone III: *Fecit lucernas fusiles bimixas duas ex argento.* In Leone IV, *Lucernam bimyxin. Lucerna bilychnis* in Fragm. Petronii. V. *Myxus*.

BINA. (1) *Binorum et ternorum illatio*, tributi species, apud Senatorem lib. 3. Epist. 8 lib. 7. Epist. 20. 21. 22. de qua plene in voce *Tertia*. (2) † Locus tectus, vbi mercatores merces suas venum exponunt, Germ. Bühne, Bude. Pact. a. 1198. apud Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 889. Aliud a. 1208. ibid. p. 873. Ch. a. 1212. ibid. t. 4. p. 711.

BINAE, TERNAE, nempe denuntiationes, admonitiones; voces crebrae in donationibus ad *complantum* seu *ad medium plantum*. Charta an. 1003. in Tabulario Ecclesiae Viennensis fol. 49. *Tali conditione praefatas res quae hic memorantur, Domnus Pontifex* (Burchardus Archiepisc.) *fratresque praefati Bertranni et vxori eius concedunt, vt si ipsi vendere voluerint, praedictos rectores S. Mauricii per binas et ternas ammoneant.*

† BINAGIVM, praestationis species, sic forte dicta, quod praestaretur vice seruitii, quo subditi terras dominorum suorum secundo proscindere tenebantur. Ch. Ms. a. 1311. V. *Binalia*.

BINAILLIA, eadem notione qua *Binalia*. Charta an. 1200. ex Tabul. B. M. de Argentolio: *In jascheriis, in marcio, in binaillis.*

BINALIA, cum terra rursum proscinditur, aratur. Tabular. Fossatense: *Habet corueias 8. diebus per annum: videlicet de quolibet animali trahenti, cuiuscunque sit generis, in jacheriis duobus diebus, in binalibus totidem, in marteschiis vno die, et in vindemiis vno die.* Polypticus Fossatensis: *Facit ab hibernaticum corbadas 3 ad vinalia 3. ad tramissum 3.*

BINALIS, geminus. Vita S. Columbae Abb. to. 2. Iunii p. 215.

BINARE. (1) Agrum secundo proscindere, vineam iterum fodere, Gall. *Biner*. Hugo Victorinus Serm. XV. Chartul. Ecclesiae Autissiod. fol. 108. ad an. 1270. *Quam vineam circumfodient, taillabunt, paissclabunt, fodient et binabunt* (2) † Societatem cum aliquo inire, socium sibi adiungere. Dialog. creatur dial 10. *Nullus debet se binare cum contrario neque stare.*

BINATIM, bini, duo simul. Murator. to. 3. p 143. col. 1.

BINCINA, V *Burina*.

BINDAE, Gall. *Bendes*, Germ. Binden, institae, limbi, fasciae. Gloss. Saxon. Aelfrici: *Lunula, Bend.* Saxonibus, *bindan*, est *ligare*. S. Franciscus in Regula Tertiarior. c. 3. de Sororibus: *Bindis et ligaturis sericis non vtantur.* Acta SS. Iunii to. 2 p. 733.

p. 733. *Et bindam sanguine tinctam super oculos vnius sociorum ligantes.* V. *Hosobindae.*

† BINDARE OCVLOS, velo tegere, obnubere, Ital. *Bendare*, Gall. *Bander*, Germ. verbinden. Bareleta serm. in die Parasceu.

† BINDEN, Belgis *Bind*, Germ. Band, trabs transuersa. Teloneum S. Bertini: *Carteia binden quae huc ducuntur ad vendendum.*

BINEA, pro vinea, in veteri Epigraphe apud Murator. tom. 3. p. 87.

BINEARIVM. Charta Roberti Regis Franc. an. 1028. in Hist. Castrouillan. pag. 5. *In suburbio etiam Nouigenti 7. areae hospitum cum suis arpennis, et decem arpenni, et dimidium binearii.* Forte *bunnarii*, vel *vinearii.* † *Vinearium* ex authentico restituendum esse monent auctores Tract. noui de re diplom. t. 5. p. 771.

† BINEMIA, vindemia. Ch. a. 1221. t. 1. Hist. Cassin. p. 317.

BINGANA, *id est jugera.* Papias MS.

BINIES, pro bis, apud Nicolaum Lanckmannum de Valckenstein in Hist. Desponsationis Friderici III. Imper. cum Leonora Portugalliae Infantissa.

BINIO, nummus duplex, *Dinummium*, nummus duplicis formae ac aestimationis, Gloss. Lat. Graec. *Binio*, δίνομμα. *Biniones*, δηνάρια. Occurrit apud Hegesippum l. 3. Ita *formas binarias et ternarias*, dixit Lampridius in Alexandro, nummos binis et trinis aureis valentes.

BINNA, (*) laquear, tabulatum supremum, Germ. Boden, Bühne, Saxon. Bön, non praesepe, vti Cangius verterat.) Monast. Angl. to. 2. p. 158. *Illud quod sursum inuentum fuerit in binna, in molendinis meis.* Will. Thorn. an 1263. *Ad granarium dicti manerii dictum bladum portabunt, et extra binnam, super eorum tenentium proprium, pannum mensurabunt, et totidem mensuras - - persoluent.*

† BINNVM, tributi species, idem, vt videtur ac *Binnus.* Ch. a. 1086. in append. ad Marc. Hispan. p. 1179. *Concedimus - - omne Binnum, quod censualiter juste et injuste habemus - - de villa Aniano, videlicet quod plebeico more vocatur Besage.* Si huius vltimae vocis vim attendas, seruitium est, quod cum carro et equis praestabatur. V. *Bestagium.*

BINOMIVS, BYNOMIVS, *cui geminum est nomen*, Festo. Vide Goclenium in Lexico Philosoph. p. 272. Herigerus Lobiensis de Vita S. Vrimari Abbatis: *Fertur enim quia post baptisma binomius esset.* Adde Silvestrum Girald. in Topogr. Hibern. dist. 3. c. 38. Ludewig. to. 8. Reliq. MSS. p. 150.

† BINOTA, ligo, marra, instrumentum rusticum, quo terra secunda pastinatur. Lit. remiss. a. 1354. Gall. olim *Binoir.*

† BIOCHVS, truncus, ramus crassior, idem ac *Billia.* Stat. Montis-reg. p. 319. *Biochos, siue truncos.* Germ. Block.

BIOCOLYTAE, vox mediae Graecitatis, vti videre potes apud Cangium in suo huius Glossar. Qui in Prouinciis vim et proteruiam militum compescebant V. *Latrunculator.*

BIOGRAPHVS, vitarum scriptor, a Graeco βιογράφος. Christophori Mulleri Introduct. in Hist. Canoniae Sand - Hippolyt. apud Raimund. Duellium Miscellan. l. 1. p. 305.

† BIOLLA, arboris species, Delphinat. *Bioule.* Stat. Montis-reg. pag. 232. *Statutum est quod aliqua persona, quae custodit capras, non possit - - incidere aliquod lignum viride in aliqua parte de razore, sapo, castanea, biolla* etc.

BIORDARE, V. *Bohordicum.*

BIOTENATVS, vt mox *Biothanatus.* Paulus Diac. in Vitis Patrum Emeritensium cap. 12.

BIOTHANATI, Graec. βιαιοθάνατοι. (1) Vulgo dicuntur qui mortem sibi ipsis consciscunt, aut qui violenta morte pereunt, vt apud Firmicum passim, Lampridium in Heliogabalo, Tertullianum lib. de Anima, Lucianum in Philopseud. Theophanem pag. 353. Orderic. Vitalem lib. 18. (2) Praesertim vero ab ethar-

ethnicis Christiani ita appellati, quod vltro et sponte se morti exponerent, et violenta morte e vita excederent, dum martyrium ambiebant: quod docent Acta Getulii et socior. Martyrum. Acta S. Babylae Mart. num. 2. Acta S. Nestoris Episc. Martyr. cap. 2. Acta SS. Martyrum Tharaci et socior. apud Baron. ann. 290. num. 10. Passio SS. Seraphicae et Salinae num. 9. apud Baluzium, Paulus Diaconus Emeritensis in S. Massona Episcopo Emerit. cap. 9. Martyrologium Bedae vbi de S. Getulio, etc. (3) BIOTHANATOS etiam appellarunt recentiores damnatos ac furciferos, et qui violenta morte perire merebantur. Charta Silonis Regis Oueti et Prauiae an. Ch. 777. apud Sandouallium: *Dolet me quod hic sic miserabiliter vitam transeatis, et habeo magnam de vos compassionem, quod tanta mala sufferatis inter istos biothanatos Saracenos, etc.* Belascus, vetus scriptor, apud Suritam in Indice Rer. Aragon. aera 964. de Sancio Abarca Rege Nauarrae: *Dehinc expulsis omnibus biotenatis vicesimo regni sui anno migrauit a seculo.*

BIPEDILE, machinae iaculatoriae species duobus pedibus innixa. Hist. MS. de Excidio Acconis: *Et ipsis sic dispersis cum bipedilibus et communibus baleis quarellorum multitudinem emittentes.* ✝ Car. de Aquino legendum suspicatur *bipedalibus*, vt intelligantur *baleae* iaculatoriae, de quibus ibi agitur, fuisse bipedales.

BIPENNVM, bisacutum, Iano Vlitio ad Gratii Cynegeticum. *Bipennis* substantiue et adiectiue sumi a Latinis et eadem notione nemo est qui nesciat.

BIPERT, *in duas partes diuidit.* Vetus Gloss. San-Germ. num. 501. Latini dicunt *Bipartiri.*

BIPERTATOR, simili notione, apud Rymer. tom. I. *Cum Dominus dicat per Malachiam prophetam se non habere decimare antequam messores vel bipertatores vel terragitores partes suas non decimatas receperint.*

BIPERTIJOCVS, V. *Iocus partitus.*

BIPES, forceps, Germ. Scheere. Boncompagnus de Obsidione Anconae cap. 4. apud Murator. to. 6. col. 931.

BIPHARIA, i. e. bis nupta. Vocabul. Iuris vtriusque; est pro *Biviria* vel vel *Bivira*, quae duos viros habuit, vel habet. V. *Bifera.*

BIPHATAE MISSAE, V. *Bifaciare.*

BIPLEX. Gloss. Graec. Lat. Διπλοῦς, *biplex*, *duplex*. Glossae Isidori: *Biplex*, *Biplicitas*, *alterplicitas*. Gloss. MS. Regium: *Bilices*, *duplices*. At aliud est *bilex* in Glossis Lat. Graec. vbi exponitur δίμιτος. Infra: *Bilices*, δίπτυχοι, *Bilex*, διπτυχτον. V. *Trilices*, et *Bibleis*.

BIRALL, lapidis genus. Testam. Rotherami Eborac. Episcopi an. 1498. in Lib. nigro Scaccarii pag. 673. *Item vnum paxbred deauretum cum vno birall in medio - - Item dedi eis vnam crucem deauratam, stantem super magnum lapidem de birall.* ✝ Videan non idem sit ac *Bericlus*. V. *Birreta.*

BIRCVS, *voluntas vitalis*. Papias.

BIRETINVS. Constitut Cardinal. de Mendosa c. 10. to. 4. Concil. p. 28. *Audiuimus, quod plures ecclesiastici - - incedunt inhoneste et indecenter, gestantes paruas coronas - - cum palliis breuibus et apertis, et sine biretinis.* Dubitari potest an pro *Birrus*, vel pro *Birretum* hic accipienda sit vox *Biretinus.*

BIRETTVM, V. *Birretum.*

BIRLA, ecclesia. Chartular. Matiscon. fol. 9'. an. circiter 1000. *Concedo ad supradictam birlam Dei.* Qui potest dicat originem huius vocis An per abbreuiationem *Birla* scribi aut legi potuit pro *Basilica?*

BIRLAW, V. *Bilage* et *Burlawa.*

BIRMANDVS, monetae minutioris species apud Leodienses, vulgo *Birmanne.* Vide Magnum Recordum Leodiense pag. 38. 126. *) Eadem moneta, quae vulgo Petermännchen appellatur, quia effigie S. Petri insignita est.

BIRONATVS, terebratus, foratus. Statuta Massil. pag. 395. *Quod omnes bodii botarum sine vegetum, quae vendentur de caetero in Massilia a dictis boteriis*

boteriis sint bironati, et quod gargaillus sit cairatus. Hisp. *Barrenar*, German. bohren, terebrare.

BIRONERIVS, vox Occitana, qui facit aut vendit terebras, Bohrschmid. Legitur in Catalogo MS. Sodalium Confraternitatis Natiuitatis B. M. Virginis anno 1328. institutae in Ecclesia B. M. Deauratae Tolosanae.

BIROTA, vehiculum duabus rotis constans. Annal. Benedict. to. 5. p. 505. V. *Birotum.*

BIROTOEA, onus biroti, Gall. *Brouettée.* Charta ann. 1205. apud Lobinell. tom. 2. Hist. Britan. col. 389. *Concedo dictae Abbatiae vnam birotoeam brandae seu bruериae ad vsum furni sui singulis septimanis capiendam.*

BIROTVM, idem ac *Birota. Birotum carpentum* in Miracul. S. Waldeberti Abbat. Luxouiensis num. 20. Chronicon Mauriniacense lib. 1. *Cum nimio tibiarum dolore laboraret, - - eo vehiculo quod vulgo birotum dicitur circumferri non erubuit.* Stephanus Tornacensis Epist. 228. *Bigam autem seu birotum mittere noluimus, quia fortassis aut oneri non sufficeret, aut in paludibus clinosis declinando in alteram partem sese cum sarcina inuersaret.* Occurrit praeterea apud Adon. et Vsuard. 11. Mart. et in Cod. Theod. leg. 2. et 5. de Curiosis leg. 8. et 9. de Cursu publ. *Brouëte*, Gallis.

† BIRRA, instrumentum piscandi, nassae species. Gall. *Bire.* Ch. MS. an. 1267. *Piscatio ad nauem, filetum, birram, etc.*

BIRRATVS. (1) *Birro indutus*, Ioanni de Ianua. V. Matth. Villan. l. 9. c. 30. (2) *Birrata*, in Prouinciali Cantuar. eccles. l. 3. tit. 1. Vbi Lindwodus *vestes birratas scissas siue diuisas aut complicatas*, interpretatur. (3) BIRRATI, dicti monachi Carmelitae a *Birratis*, seu palliis radiatis, apud Walsingham. pag. 49. et Henr. Knygthon. l. 3. c. 1. Vide Act. SS. ad 8. Apr. p. 799. et *Barrati fratres.*

† BIRRECTVM, idem ac *Birretum* in Conuent. Saonae a. 1526.

BIRRETA. (1) Vestis *birrata.* Capitul. Cisterc. an. 1427. apud Marten. tom. 4. Anecd. p. 1577. (2) † Lapidis genus, forte idem ac supra *Bericlus.* Inuent. S. Capellae Paris. a. 1376. *Quoddam sanctuarium in quo deficit vna birreta.*

† BIRRETATIO, caeremonia, qua licentiatus birreto doctorali donatur. *Ius birretationis* apud Boulaeum Hist. Vniuers. Paris. to. 2. p. 685. et to. 5. p. 858.

BIRRETVM, capitium, capitis tegmen, lineum tenue, strictum forma ipsius capitis, Pontificum proprium fuit. Bulla Bonifacii VIII. PP. *Illudque* (Beneficium Ecclesiast.) *eidem Thomae contulimus, ac non de ipso per nostrum birretum praesentialiter inuestiuimus.* Eadem verba habentur in Diplomate Roberti Cantuariensis Archiepiscopi apud Will. Thorn. p. 1969. Tradunt Chron. S. Martialis an. 1317. et Appendix ad Bernardum Guidonem, degradatum fuisse a Ioanne XXII. PP. Hugonem Cadurcensem Episcopum, ablatis Pontificialibus insignibus, *videlicet annulo atque mitra, et cappa, cum Romana camisia et birreto.* BIRRETVM fuit etiam Doctorum. Nicolaus de Clemengis lib. de Studio Theologico; *Non cappa quippe doctorem facit, non birreti magistralis impositio, non cathedra sublimior, aut locus superior.* At Italis commune fuit omnibus capitis tegmen. Academicis Cruscanis *Berreta* sic definitur: *Copertura del capo, diuersa dal capello, che si fa in varie foggie, e di diuersi drappi.* A *birrus* vox deducenda videtur; nam vt *birrus* vel *birrum* vestem qua corpus tegitur; ita *birretum*, eam vestis partem, quae caput tegit, significat: est enim diminutiuum a *birrus.* Vide Io. Villaneum lib. 6. cap. 71. Erat vero *Birretum* interius capitis tegmen, ita super capitium *cappae* dispositum vt nonnihil super humeros desineret. Statuta Eccles. Aquensis MSS. ann. 1260. *Cum chorum intrauerint Canonici clerici, et alii chorum frequentantes amoto caputio capae, almussa siue metlino et birreto toto, etc.* Ibid.

Tem-

Tempore autem illo quo cappam portabunt, poterunt portare se subtus biretum, aut almussiam de panno. BERETVM. Michas Madius cap. 25. BIRETTVM, apud Rymer. tom. 8. p. 117. col. 1. *Et quatuor duodenas birettorum. Qui quidem mitra, ciphi, ewer, cultelli et biretta, valorem centum et quinque librarum non excedunt.* An hic capitia possint intelligi, an non potius intelligenda sint vascula, Gall. *Burettes*, judicet prudens lector. Agitur in laudato loco de jocalibus Episcopi.

BIRRIA. Archithrenius lib. 3. cap. 4.

Nudus in annoso tunicae squalore ministrat
Geta dapes, dum vile meri libamen in vrbe
Birria venatur, pretio vestitus eodem
Muricis eiusdem, etc.

Idem lib. 4. cap. 14.

- - - - *Nunquam*
Birria sufficeret, vbi defecisset Homerus.

Glossar. vet. Cod. reg. 7613. *Birria, viriliter agens, b in u conuersa.*

BIRROSVS, *birro* vestitus. Glossar. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. *Birratus, birrosus, qui est vestu de bureau.*

BIRRVARIVS, apparitor. Concil. Hispal. a. 1512. V. *Berroerii.*

BIRRVS. Huius vocis variae et prorsus diuersae recensentur notiones. (1) Olim vero et priscis Latinis *Birrus*, seu *Burrus*, color fuit rufus. Festus: *Burrum antiqui, quod nunc dicimus Rufum.* Glossae veteres: *Βυῤῥόν, ξανθόν, και πυῤῥόν.* Scholiastes Iuuenal. Sat. 1. *Quod Graeci coccum, Latini veteres birrum appellant.* Glossae Isidori: *Birrus rufus. Lacerna burra*, in Actis S. Cypriani Mart. (2) *Birrus* praeterea sumitur pro quauis veste, tunica, chlamyde. Papias: *Birrus, a Graeco fit, vestis, amphibalus villosus.* Acta SS. Benedict. Saec. 2. p. 105. in Vita S. Deicoli: *Ipse vero vtpote de itinere lassus, antequam sessum pergeret, birrum suum, quem Graeci amphibalum vocant, deponere voluit causa refrigerandi.* Martianus Capella lib. 4. *Vniuocum est, quando duarum aut plurium rerum vnum nomen est, et definitio, et vestis. Nam et birrus et tunica nomen vestis habent.* S. Augustinus de Verbis Apost. serm. 18. cap. 10. de femina: *Si illi dixerit* (amatori) *nolo te habere tale birrum, non habet: si per hiemem illi dicat, in lacerna te amo, eligit tremere, quam displicere.* S. Fulgentius lib. 3. ad Monimum, initio: *Accepto cuiusdam birro et manibus retento. Birrus albus*, quo induebantur recens baptizati, apud Greg. M. lib. 7. Ind. 2. Ep. 5. Fulcherius Carnotensis lib. 1. cap. 1. Neque vero *Birrus* generatim tantum pro quauis veste, sed interdum pro lauta ac sumptuosa, quandoque pro vili etiam et crassiori vsurpatur: ac (3) pro sumptuosa quidem, quomodo *planeticarum atque birrorum* pretia simul ambitionemque declinasse veteres Monachos Aegypticos scribit Cassianus lib. 1. de Institut. Coenob. cap. 7. et in Concilio Gangrensi can. 12. jubentur ii qui religiosam vitam sectantur, *τὰς βήῤῥας φοροῦντας* Monachos a se abiicere: vbi Zonaras *βήῤῥας, τὰ σηρικὰ ὑφάσματα* interpretatur; *birros* scilicet illos, quos *rigentes et fluentes* vocat Sulpitius Seuerus Dial. 2. cap. 14. *pretiosos* D. Augustinus Serm. 50. de Diuersis, quibus *Atrebaticos et Canusinos* accenset Vopiscus in Carino. Regula S. Isidori cap. 13. *Linteo non oportet Monachum indui, orarium, birros, planetas, non est fas vti.* Statuta Ioannis Archiep. Cantuar. ann. 1279. *Inhibemus ne* (Moniales Ord. S. Benedicti) *de bruneto in posterum vnquam induantur, nec rugatas habeant tunicas, nec etiam birrorum immoderantia vestes sibi faciant latitudine fluctuantes.* BIRRVM fuisse antiquum Episcoporum habitum, censet Baronius ann. 261. vt primo vesti communi superinduerent lineam, siue lineum indumentum, quod vulgo *Rochetum* vocant, deinde vero solutam tunicam manicatam vel *Dalmaticam*, ac denique palliolum breue,

ue, sed *birrum*, humeros tantum et brachia tegentem. Id certe vix credendum, cum *birrus* nihil aliud fuisse videatur, quam vestis, qua caeteri aeque ac Episcopi vtebantur, ex Scriptoribus qui *Birros* Episcopis tribuunt: in quibus sunt S. Augustinus Serm. 2. de Vita Cleric. et Serm 50. de Diuers. Palladius in Hist Laus. cap. 135. Vita S. Pelagiae cap. 12. Gregorius Turon. lib. 2. Hist. cap. 1. Messianus Presbyter de Vita S. Caesarii Arelat. pag. 251. ipseque Caesarius in Testamento suo, vbi *amicularis birri* sui meminit, Turpinus in Carolo M. cap. 13. etc. Sed et Anonymus de Miraculis S. Thomae Cantuariensis, editus a Stapletono, *Rochetum* et *Birrum* vnum idemque esse vestimentum, indicat non vno loco. (4) Cum igitur *birrus* vestis quaeuis fuerit, in viris maioris dignitatis, pro sumptuosa: in viris vero inferioris conditionis pro vili et crassiori habitus est. Ioannes de Ianua: *Birrum*, *grossum vestimentum.* Atque ita accipi debet in Epigram. *de Birro et Castoreo.*

Nominis vmbra manet veteris, nam dicere Birrum,
Si Castor niteat, Castoreum nequeo
Sex emptus solidis, quid sit jam scire potestis:
Si mihi nulla fides, credite jam pretio.

Eiusmodi igitur erant pretio viles *Birri*, quos seruis adscribit lex 1. Cod. Th. de Habitu quo vti oport. *Birri et communes vestes*, apud Attonem Episcop. in Capitulis cap. 82. et *Birri* qui Monachis tribuuntur apud Ioan Monachum l. 2. Vitae S. Odonis Abb. Clun. p. 33. et apud Guibertum l. 2. de Vita sua cap. 5. et in Gestis Dei l. 2. c. 8. Glossae MSS. Reg. Βηρίον, ἔνδυμα μοναχικόν. Atque inde ortum, vt Galli viles et grossiores pannos *Bures* etiamnum dicant. Catholicon paruum: *Birrum*, *gros drap comme Bureau.* Quam quidem Gallicam vocem hac notione videtur vsurpasse Eucheria, apud Pithoeum lib. 1. Epigrammat. veter.

Nobilis horribili jungatur purpura Burrae
Nectatur plumbo fulgida gemma grani.

Vbi Editio Io. Mabillonii to. 1. Analector. habet *byrae*. Sed *de Birris* vide quae congessere Salmasius ad Tertulliani Pallium, Menardus ad Concordiam Regularum, Henschenius ad Vitam S. Martiniani Anachoretae c. 5. 13. Febr. Iacobus Gothofredus ad Cod. Theod. Octav. Ferrarius lib. de Vestib. etc. BYRRHVS, apud S. Augustinum Serm. 356. *Nemo det byrrhum vel lineam tunicam seu aliquid, nisi in commune.*

BIRSA, *corium bobis*, id est, bouis. Vet. Gloss. San-Germ. num. 501. V. *Byrsa.*

BIRSARE, V. *Bersare.*

BIRSARIVS, venator, V. *Bersarius*

† BIRSVS, *nigro*, in Glossar. Lat. Ital. Ms.

† BIRVS, *geron*, in Glossar. Lat. Gall. a. 1352.

BISA, Septemtrio, aquilo, Gall. *Bize.* Germ. ol. Beiswind. Modo dicitur de Aquilonari vento, modo de ipsa orbis parte Aquiloni subiecta, vt apud Viuarienses et Valentinenses. Denominatio nobilis Ludouici de Veras de Rupesalua an. 1523. in Inuentario 18. cap. 41. de Vouta fol. 31. verso: *Et confrontat a bisa cum pratis nobilis Nobe de Ruppesalua* etc. Ibidem: *Confrontat ab oriente cum domo ipsius de Veras, et a bisa cum pratis nobilis Nobe de Ruppesalua et a vento cum terris dicti Ludouici de Veras, et a solis occasu cum terris nobilis Nobe de Ruppesalua.* Vbi liquet per *Bisam* Septentrionem, per *Ventum* Austrum aut meridianam mundi partem semel atque iterum designari. Pontanus cap. vlt. libri 4. Origin. Gall. vbi de ventis, haec habet de originatione vocis *Bise*: „Denique Septentrionalis, quem Angli, aliique omnes, „et ipse Magnus Carolus *Noort*, et „*Noorden*, nominat, Gallis est *Vent* „*de Bise*. Quo vno abire a nobis „Video-

„videntur, et vsitatam Latinis *Boreae* „vocem quodammodo aemulari. Sed „ita res neutiquam se habet, Immo „verum, vetusque Teutonicum idem „est: et fortasse inter ea ventorum „nomina, quae, vt barbara, refor„masse Carolum dicit Eginhardus, „reponendum. Nam *Biesen et Biisen*, „aestu agitari, Belgis significat. Sca„rabeum quoque alis strepitantem, „et cum impetu se motitantem *Bies„bout* Flandris hodieque dici, Glos„saria eius Linguae indicant. Est et „Latinum Psalterium cum interpre„tatione Germanica vetustissima, vt„pote Ludouici Pii, aut illis tempo„ribus concinnatum, in quo *Bisa* pro „*Turbine* positum diserte legitur. „Vnde et Lipsii Glossariolum ex eo „collectum: *Bisa, Turbo:* vt Gal„lis, *Vent de bise.*„ Huc vsque Pontanus, cui Menagius non assentitur. Huic magis placet opinio Huetii, qui *Bisam* a Gallico *Bis*, niger, deducit. Haec sunt Huetii verba: „Septentrionem Veteres caliginosum, „et densis tenebris obsitum censue„runt. Ideo ζόφον apud Homerum, „Strabo Septentrionem interpreta„tur. Tibullus Panegyrico ad Mes„salam, de Septentrione: *Illic et den„sa tellus absconditur vmbra.* Ara„bes quoque mare Septentrionale, „*tenebrosum* appellant. Ita Geogra„phus Nubiensis. Hinc et Aquiloni „vento nomen: Aquilus enim co„lor, niger est. Glossarium: *Aquilum, μέλαν, ὡς ὁ Ακυίλλιος.* Suetonius „opponit candido. Festus, *fuscum „et subnigrum* interpretatur.„ Eodem seu dixit Plautus, *Corpus aquilum.* Eidem dicitur et *aquilo.* Galli dicunt *la Bise*, pari significatu: nam Gallico, *Bis*, nigrum sonat. Denique in quibusdam Galliae regionibus ventus Thrascias, *niger* vocatur.

BISABIVS, pro *bisauius* vel *bisauus*, mutatione *v* in *b*, proauus. Notit. n. 874. in Append. ad Marc. Hispan. p. 797. V. *Bisauus.*

BISACCIA, BISACIA, mantica duas peras, seu duos saccos habens, Italis *Bisaccia*, Gallis, *Besace.* *Saccia*, quippe pro *Saccus*, interdum etiam vsurpatur. Gloss. Graeco-Lat. Σάκκος. *saccia, saccus.* Gloss. MS. Regium, et Papias: *Bisaccia, sarcina, mantica.* Regula Magistri cap. 1. *Mox et ipse reconsignare bisacias cogitur.* Cap. 58. *De componendis sarcinis animalium, vel de constrictione oneris bisaciarum suarum reddantur solliciti.* Adde cap. 79. BISACIVM dixit etiam Petronius, vt *δισάκιον*. Nicetas Choniates. BISACCVS in Actis SS. Iunii to. 2. p. 1101.

✝ BISACIOLA, diminut. a *Bisacia*, mantica parua. Murat. t. 12. Script. Ital. p. 613.

BISACVTA, securis duplicem habens aciem, vel telum, quod vtrimque acutum erat. Glossarium Cambronense: *Bisacuta, ferramentum quoddam vtrinque incidens.* Willelmus Brito lib. 2. Philippid. pagin. 115.

Ascia cum dextris, bisacuta, securis, et ensis
Fulminat.

Et infra:

- - - *Nunc claua caput, nunc vero bipennis*
Excerebrat, sed nec bisacuta, sudisue vel hasta
Otia vel gladius ducit.

Bracton. lib. 4. *Arma moluta plagam faciunt, sicut gladius, bisacuta, et alia huiusmodi.* Fleta lib. 1. cap. 33. §. 7. *Fecit eidem vnam plagam mortalem - - de quadam bisacuta.* BIZACHIVS, eadem notione. Hormannus Caesaresburg. tit. de Bellicis: *Bizachius est atrox telum apud Turcas.* Nescio an illud, quod βυζομάχαιρον vocat Nicetas Choniates in Notis Wolphianis pag. 377. 2. Edit. BESOGIVM. Consuetudines Monasterii de Regula, *seu de la Reole*, in Aquitania tom. 2. Bibl. Labbei: *Nemo cultellum, ensem, lanceam, spiculum, besogium, neque gladium in contentione trahat.* (✝ Gallis olim *Besog.*) BISACVTVS, sarculi species. Vita S Antonii n. 67. *Rogauit vnum de aduenientibus, vt sarculum sibi cum Bisacuto et frumento deferret.* Vbi Graec. δίκελλαν καὶ πέλεκυν, καὶ σῖτον ὀλίγον. Vita S. Frontonis Abb. num. 2. *De-*

2. *Deferentesque ad eremum secum parua olerum semina, et bisacutos paruulosque sarculos, vnde humum defoderent, profecti sunt etc.*

BISACVTVS, V. in *Bisacuta.*

BISAENVS, *χοῖρος ἑξάμηνος*: *Porcus Semestris.* Supplementum Antiquarii. † Legendum *Bisetus* e Vulcan.

BISALVS, lapis cui duo sunt anguli. Agnellus lib. Pontif. apud Murator. tom. 2. pag. 106. col. 2. A. *Nocte vna tanta allata sunt omnia paramenta, calces et latercula, petras et bisalos, lapides et ligna, columnas et lastras, arenam et sabulos in vna nocte, vt dixi, praeparauerunt vectores, quanta vix in vndecim lucinis laborare potuerant.* Ibidem pag. 123. col. 2. A. *In aspectu ipsorum pyramis tetragonis lapidibus et bisalis in altitudinem quasi cubitorum sex.*

BISAMVM, (Germ. Biesam, moschus, muscus.) Vita S. Eulogii: *Vnxi pretiosum corpus nardipistico pretioso, ac diuerso thymiamatum genere, amomo, balsamo, bisamoque commiscens.* Codex alter habet *visamo.* In Gloss. Graec. Lat. legitur: *ὑποβάλσαμον, asamb opobalsamum.* Ita etiam praefert MS. Codex, nisi quod *opupalsamum* habet.

† BISANDVS, pro *Byzantius*, ap. Christ. Schlegel. in dissert. de antiq. Nummis Goth. p. 19.

† BISANTEVM ARTIFICIVM, idem quod *Musiuum*; *Byzanteum* dictum, quod a Graecis Byzantinis in caeteras Europae prouincias transierat. Leo Marsic. saec. 6. Bened part. 2. p. 606. V. *Musiuum opus.*

BISANTIVS, V. *Byzantius.*

BISAVIVS, proauus. Commemoratorium anni circiter 780. ex Archiuo S Victoris apud Marten. Ampliss. Collect. tom. 1. col. 41. *Quando Prouincia reuellauit contra bisauio vestro Pipino.* V. *Bisauus.*

BISAVVS, proauus, Italis *Bisavo*, Gallis *Bisayeul.* Occurrit in Charta Ludouici II. Imp. in Chronico Farfensi pag. 665. in Charta Garsiae Regis Nauarrae aerae 1083. apud Anton. Yepez in Chronico Ordinis S. Benedicti tom. 3. et in alia Longobardica apud Vghellium tom. 6. Ital sacrae p. 29. Vide Ambrosium Moralem lib. 13. c. 46. et Oihenartum in Notitia Vasconiae pag. 25; et seqq.

† BISAZA, pera, sacculus ex ouina pelle. Tract. Ms. de re milit. et mach. bellic. c. 144. *Et in sella habeat* (eques *scoppettarius*) *peras siue bisacas, in quibus sint pulver et pillulae plumbeae scoppetti.* V. *Bezagina.*

BISBEIGI, V. *Bessagium.*

† BISCAMBIARE, permutare, *cambiare.* Ch. a. 970. inter Probat. t. 2 Hist. Occit. p. 122.

BISCAMBIVM, idem quod *cambium*, permutatio. BISCAMBIARE, permutare, in Consuetud. Tolosae 4. part. tit. de Feudis, art. 27.

BISCATIA, BISCAZIA, ludus aleatorius, Gall. *Breland*, Italis *Biscazza* et *Bischenca.* Synodus prouincialis Pergami an. 1311. apud Murator. tom. 9. col. 548. *Statuimus et firmamus quod nullus Clericus seu persona ecclesiastica in domibus ecclesiae vel alibi ludum vel biscaziam retineat taxillorum, aut patiatur per aliquem retineri.*

† BISCHA, cerua, Gall. *Biche.* Lit. remiss. a. 1355. V. *Bicha.*

† BISCHALITIA, aleae ludus, idem ac *Biscatia.* Stat. ant. Cumanae c. 93. BLISTATIA, mendose infra c. 99.

BISCHATIA, idem quod *Biscatia.* Statuta Veron. l. 4. c. 12.

† BISCHIA, idem ac *Bischa*, in Chartul. Floriac.

† BISCHIZARIA, idem ac *Biscatia.* Statut. Castri Redaldi l. 2. pag. 39.

BISCIALIS VERMIS. Sanutus lib. 2. part. 4. c. 12. *Nauigium in aqua dulci melius conseruatur quam in salita: nec a vermibus biscialibus suscipit laesionem.* Italis, *Biscia*, est coluber, anguis, serpens, sic dictus a sibilo, quem emittit, cum celerius repit, ac excedit, inquit Landinus. Aliter censet Cl. Menagius in Orig. Italicis, quem consule. Proinde *Biscialis vermis*, est vermiculus, qui naues perforat.

† BI-

BISCLANZIA, BISCLATIA, idem ac *Bisclatia*. Stat. Vallis-Serian. rubr. 17. V. *Basclacia*.

BISCOCCUM, coccum. Ch. Ms. a. 1324.

BISCOCTUS, panis nauticus, Gall. *Biscuit*, Germ. Zwiebackt. V. *Panis*.

BISCORTUS, pro *Biscoctus*, vt videtur. Statuta Massil. pag. 475. *Illud etiam adiungimus, quod nullus cargator* (nauis) *biscoctum faciat, vel fieri faciat, vel patiatur in domo sua, vel per suos, et si contra venerit in x lib. Reg. puniatur.*

† BISCONTERIA, pro Ital. *Visconteria*, Viceconitatus. Stat. ant. Florent. l. 3. cap. 175.

† BISCORNA, fustis ferro armata, clauae species, Gallis olim *Biscorne*. Iudic. a 1271.

BISCORNUTA, vasis species, qua vindemiae colliguntur et feruntur raceni. Transactio inter Capitulum S. Iusti Lugdunensis et habitantes parochiae S. Petri in Dumbis an. 1493. ex Archiuo eiusdem Capit. *De decem biscornutis seu bennis debent unam biscornutam seu bennam pro decima.* V. *Bicorna*.

† BISCOSSE, ab Ital. *Biscazzo*, iniuria, contumelia, in Lit. pro Pisanis apud Lam. in Delic. erudit. inter not. ad Hist. Sicul. Bonincont.

BISCOTA, († vel potius BISCOTTUS adiect. recoctus, Ital. *Biscottato*.) Statuta Veronensia lib. 4. c. 33. *Nec aliquod vas calcinatorium, seu moltirorum, nec biscotarum ponere*, etc.

BISCOTELLUS, crustulum, Gall. *Biscuit*. Acta SS. Aprilis to. 1. pag. 190. in Vita S. Francisci de Paula: *Qui pomo et biscotello a B. Patre missis conualuit.*

BISCOTH, panis nauticus, sic dictus, quod bis coquatur. Bernardi de Breydenbach. Iter Hierosol. p. 197. *Nec alia nobis erat aqua nisi in vtribus corrupta, nec panes alii nisi paximates sine Biscoth.* V. *Panis*.

BISCOTTUM, eadem notione. Epistola Senescalli Prouinciae a. 1326. Memoriale Potestatum Regiens. ad ann. 1218. apud Murator. tom. 8. col. 1091.

† BISCUM, *viscum*, in Glossar. vet. Cod. reg. 7646.

† BISCUS, *vel ruscus*, *Gallice houset.* Glossar. Lat. Gall. a. 1348.

BISELLIUM, sella amplior quae duabus sellis constat, vt apud Varronem lib. 4. de Lingua Lat. vel quae tam ampla est, vt duos sessores capere possit. Notae Tyronis p. 164. *Sellisternium*, *bisellium*; *subsellium*. Nuper reperta est in Italia vetus Inscriptio, qua innuitur Q. Largennium Reip. Pisaniae certam pecuniae summam contulisse *ob honorem bisellii*. Similem aliam, quae Suessae exstat, descripsit Vghellus to. 6. Ital. sacr. pag. 670. vbi *honor bisellii* quibusdam videtur idem esse qui olim *sellae curulis* aqud Romanos. Alii existimant *honorem bisellii* referri debere ad facultatem sedendi in theatris et spectaculis in ampliori sella. Nam, vt est in leg. vn. Cod. Theod. de Vsu sellarum, exceptis aliquot vilioribus personis, *vsus sellarum, et sedendi ac conueniendi in publicum facultas*, omnibus data erat. Quarum quidem sellarum in theatris meminerunt Martialis lib. 5. Epigram. 14. Tertullianus de Spectac. et alii. Inde vero qui hoc honore donabantur, BISELLIARII dicti videntur in veteri Inscript. apud Gruter. pag. 1099. 2. CN. PLAETORIO VI. VIRO. AVGVSTALI. BISELLARIO. HONORATO. ORNAMENTIS. DECVRIONAL. Exstat alia pag. 1003. 6. vbi alterius *Biselliarii* aeque mentio occurrit.

BISENE, praestatio quae ob facultatem iuncos caedendi domino persoluitur, Belgis *Bisen* vel *Biesen*, Germ. Binsen. Charta Eustachii Comitis Bononiae ann. 1122. *Nec non ab omni prorsus exactione liberam fecimus, praeter decimam et fossatum, sic tamen vt de eodem fossato demonstratio illa quae bisene vocatur, nullatenus exigatur.* Apud Miraeum tom. 1. pag. 84. Edit. 1723. legitur *Besene* pro *Bisene*.

† BISETUS, panni species, a colore cinericio sic dicta, Gall. *Bis*. Stat. Placent. l. 6.

BISXTIALIS OLLA, apud Marcellum Empiricum cap. 15. p 108. *Manipulum teuerum corticae vnipetiae in ollam rudem bisextialem cum aqua mittes*, etc. Vas forte 12. vnciarum capax, vel duos sextarios continens.

BISEXTILES, BISEXTVS, V. *Bissextus*.

BISIVS, V. *Bisus*.

BISLONGVS, *oblongus*, *qui in medio dilatatur*, Vgutioni, Gall. *Berlong*, Germ. Ablang.

BISMALVA, herbae species, Gall. *Guimauve*. (*) Germ. Graßpappel, ol. Bischwurz) Capitulare de Villis c. 70. *Bismaluas*, *id est*, *alteas*. Robertus Stephanus *Bismalua* putat dici pro *Viscomalua*, quia ex eius radice viscus parabatur. Rectius asserit Salmasius ab *Ibiscomalva* factum *Bismalua*: qua de re Menagium consule in Origin. Gall. ad vocem *Guimauve*.

BISMO. Chronicon Fontanellense c. 15. *Hic dedit in Ecclesia B. Petri cruciculam auream 1. in aures 6. fibulam 1. annulum aureum 1. bismonem 1. - - calices argenteos 3*. Forte *bacinonem*, seu *bacinum*.

BISNEPTIS, abneptis, in Charta Hispanica aerae IIII. apud Yepez in Chronico Ordinis S. Benedicti to. 6. p. 450.

BISOMVM, sepulcrum quod duo corpora, σώματα, capiebat: antiquis enim etsi plura simul eodem tumulo corpora inferendi mos esset, ita tamen ponere consueuerant, vt alterum alteri non substerneretur, sed sibi inuicem ordine succederent, responderentque, loco tamen discreta essent, vt obseruat auctor Romae subterraneae lib. 1. c. 26. quod scilicet mortuorum quietem interturbari minime debere, existimarent. Vetus Inscriptio Beneuenti: PP. AELIVS VENERIANVS. HOC VAS BISOMVM SIBI ET FELICITATI SVAE POSVIT TRIBVNAL EX PERMISSV PONTIF. PERF. Epitaph. in Coemeterio Callisti Romae: BONIFACIVS QVI VIXIT ANNIS XXIII. ET II. --ES. POSITVS. In BISOMVM IN PACE SIBI. ET PATR. SVO. Laudatur Epitaphium aliud, quod Romae extat ad S. Laurentium extra muros, a V. C. Iacobo Sponio in Itinerario to. 3. p. 13. hisce verbis conceptum: THEODORA VIXIT ANNOS XXI. M. VII. D. XXIV. IN PACE EST BISOMV. etc. Eiusmodi sepulcrorum meminit Gregorius M. lib. 3. Dialog. c. 23. Vide *Trisomum* et *Quadrisomum*, et Salmasium ad Solin. pag. 1207. *Duplex tumulus*, in veteri Inscriptione Lugduni videtur appellari, quod alii *Bisomum* vocant: *Et memoriae aeternae Latinae Galatiae N. Graec. foemin. sanctissimae, quae vixit annis* [illegible] *sine vlla animi laesione Q. Iulius Hylas coniugi piissimae, quem tumulum duplicem posuit, et sibi viuus posterisque suis et sub ascia dedicauit*. Σῶμα vero pro reliquiis corporis, et cineribus, vsurpari colligitur ex titulo Chyndonactis: *Μίθρης ἐν ὀρυγῇ τὸ σῶμα καλύπτει Χυνδώνακτος, ἱερέων ἀρχηγοῦ*. Nam in eo sepulcro ossa tantum et cineres in olla vitrea reperta. V. *Soma*.

† **BISONIVM**, ab Ital. *Bisogno*, negotium, res, vsus, commoditas. Ch. a. 1115. apud Murat. to. 3. Antiq. Ital. med. aeui p. 1117. *Ad illorum proprium bisonium*.

BISONTES, boues feri, bubali, Gall. *Buffle*, et *Bison* iis qui agunt de scutis gentilitiis. Locus est in *Vrus*. V. *Bissonus*.

† **BISPARTIRE**, in duas partes diuidere. Lit. remiss. an. 1358.

† **BISPATEFACERE**, *ianuas aperire*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7646. V. *Bispatentia*.

BISPATENTIA, *duas valvas apertas habentia*. Papias. Gloss. Lat. Graec. *Bipatens*, *διχάνοικτος*. Ita emendant viri docti.

BISPELLIO, pro *vespillo*, V. *Copiatae*.

BISPELLO, idem, *νεκροφόρος*. Gloss. Lat. Gr.

BISPIA, episcopatus, lingua veteri Occitana, seu Palatium Episcopi. Hispan. *Bispe*, Episcopus. *In bispia*, in Char-

ta Raymundi Comitis Tolos. ann. 1194. vt refert Deyronus Antiq. Nemaus. pag. 132. in 4to. Sic *Bispe de Nesmes* dicitur pro Episcopus Nemausensis in Homagio anni 1174. Occitane exarato inter Schepas D. dè *Mazaugues*.

BISPILVS. Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Liach, Provinc. Lectus, lectulus, vt et - - - Bispilus.*

BISPIVM, falculae genus. Ch. a. 1212. in Hist. Ms. Montis-maior. *Colligentibus - - pabelum cum bispio aut olamine.*

ISSA. (1) Ex Gallico, *Biche*, vel *Bisse*, cerua maior. Inquisitiones de statu forestarum Edwig. III. *Ceperunt vnam bissam in foresta.* Mox: *Et duos vitulos bissarum.* Aliae Inquisitiones ann. 1170. apud Geruasium Dorobernensem: *Et de his qui in forestis suis forisfecerunt de ceruis et bissis, et aliis bestiis saluagiis.* Monasticum Anglican. to. 2. pag. 592. *Omnes decimas de piscariis meis, et de ceruis, Bissis et porcis quos canes mei capient de motu meo.* (2) *Corrigia*, in Gloss. Arabico-Lat. Flagellum. Cyrillus in Lexico: *Φραγέλλιον, βίτζα* Scholiast. Oppiani: *Μάστιγος, βιτζας.* V. Meursii Gloss. (3) † Riui alueus, canalis, per quem aquae decurrunt, idem quod *Bessa* 1. Ch. Guill. dom. Salionis a. 1281.

ISSACIA, mantica duas habens peras. Statuta Equitum Theutonicorum cap. XIV. apud Raimundum Duellium Miscellan. lib. 2. pag. 27. V. *Bisaccia.*

ISSACVLVS, qui gestat peram. Menoti Serm. fol. 124. vo. *Visi sunt ibi bissaculi S. Francisci*, etc.

BISSANTIA. Comput. Ms. ann. 1239. *Guillielmo de Braia pro sex bissantiis ablatis ad S. Dionysium, XXXVII. sol. Turon.* Legendum forte *Bissacciis.*

SSANTIVS, nummus aureus ab vrbe Byzantio sic dictus. Spicil. Acher. tom. 2. pag. 511. V. *Byzantius.*

SSE, *qui et bes dicitur quasi bis triens, vel triense demptus; nam nouem vnciis constat.* Papias MS. qui male supputat. Duae tertiae partes assis non efficiunt nouem, sed octo tantum.

BISSELLVS, idem ac *Bussellus*, in Probat. Hist. Sabaud. p. 26.

BISSENI. Innocentius III. PP. lib. 15. Epist. 7. *Cogens insuper Regis* (Hungariae) *sagittarios et bissenos ad decimas integre persoluendas.* Vbi vir doctus Bissenos a *biccellis*, id est, haustulis amentatis deducit. At mauult Cangius hoc loco intelligi *Bissenos*, populos ita dictos, Istri accolas, Vngaricae gentis hostes olim acerrimos, vt auctor est Bonfinius dec. 2. lib. 1. quorum praecipua arma fuere arcus et sagittae toxicatae, teste Twroczio lib. 1. c. 43.

BISSETVS, idem ac *Bussellus* modius, in Tabular. Cartusiae de Bellolarico.

BISSEXTILIS ANNVS, annus infelix, apud Marten. Anecd. tom. 4. col. 247. A. in Concilio Treuir. an. 1310. *Fructus praebendarum suarum per annum vnum et post eorum obitum sibi retinere et appropriare contendunt, annum talem qui juxta hoc pro successoribus et Ecclesiis bissextilis,* (id est infelix, infructuosus) *dici debet, annum gratiae nuncupantes*, etc. V. *Bissextus.*

BISSEXTVS. (1) Infortunium, malum superueniens, vulgo etiam Gallis hac notione. Ordericus Vitalis lib. 12. pag. 882. *Tunc bissextilis erat annus, ac sicut vulgo audiuimus, super proditores venera corruit, et vulgo dicitur, bissextus super Regem et populum eius in Normannia et Anglia cecidit.* Vulgaris etiamnum loquendi formula, *le Bissexte est tombé sur une telle affaire*, cum res illa male cessit. Notum autem ex Macrobio lib. 1. Saturn. cap. 13. infaustum Bissextum saepius Romanae Reip. fuisse. Ammianus lib. 26. Vel videri *die secundo, nec prodire in medium voluit, bissextum vitans Februarii mensis tunc illucesens, quod aliquoties rei Romanae fuisse cognorat infaustum,* (2) Exactio, nescio quae ab Episcopis fieri solita. Synodus Pictauensis ann. 1280. cap. III. *Monemus in gene-*

generali quod de bissexto et aliis juribus Episcopalibus reddant nobis, vel mandato nostro, item de synodo, parata, et aliis juribus Archidiaconorum, Capicerii, et aliorum Prioratuum Ecclesiae nostrae sibi (sic) *ab his qui ad ea tenentur satisfactum, antequam recedant* (e Synodo).

BISSICCIA, mantica, Gall. *Besace.* V. *Bargilla.*

BISSILLABUS, pro *Dissyllabus*, apud Acherium tom. 6. Spicil. pag. 135.

BISSILTES, *porcus fissis ungulis.* Papias MS.

BISSINACHA, *vestis est candida, confecta ex quodam genere lini grossioris.* Vetus Gloss. MS. San-German. num. 501.

† BISSINICA, idem in vet. Glossar. Cod. reg. 7613.

† BISSINNARE, in vet. Glossar. Cod. reg. 7646. pro *Bissumare.*

† BISSONUS, vox heraldica, Gallis *Bison*, bos ferus. V. *Bisontes.* Murat. t. 16. Script. p. 1035.

BISSULCUM, *utraque parte sulcatum.* Papias MS.

BISSUMARE, *bis transire, a bis, et sumo.* Ita Ugutio MS.

BISSUS, pro *Byssus*, seu Ornamenta byssina. Monasticum Anglicum tom. 2. pag. 430. *Supertunica vel toga ampla sit in rotunda, undique clausa, cum cruce de nigro signata, sine bissis et decenti longitudine.*

BISTAPIA, STAPIA, STAPHA, STAPHIA, STAPEDA, STAPES, STAPEDIUM, Germ. Steigbügel. Voces a veteribus et melioris notae Scriptoribus nunquam usurpatae, ne ab ipso quidem S. Hieronymo. Hac de re audiendus est Philibertus de la Mare Senator Divionensis in Vita Claudii Salmasii nondum edita; „Fulcra illa ferrea equis inscendendis et pedibus equitum sustinendis reperta, in usu fuisse D. Hieronymi temporibus opinabatur (Salmasius) atque ita scripsit ad Spartiani Caracallam, errore non nouo, quem primus in rempublicam Litterarum inuexit Hieronymus Magius Miscellaneorum suorum lib. 2. cap. 14. ubi sic loquitur: *Quam autem verum est, Antiquos Stapias nullas habuisse, non est tamen negandum, adeo non verasse, nec etiam nobis vicinis temporibus harum usum agnosci. Memini etiam me in D. Hieronymi epistolis non* Stapiae, *sed* Bistapiae *invenire mentionem; inquit enim, si memoria non labat, se cum quasdam accepisset litteras*, jumentum conscensurum, jam pedem habuisse in *Bistapia.* Quasi *bistapia* nomen tunc fuerit equestris illius adminiculi. At haec quae pro Hieronymianis verba obstrusit, non immerito memoriae diffidens Magius, in toto Hieronymo nusquam occurrunt: quia tamen Hieronymi epistolas laudans, epistolarum locum non laudauerat, consecuti Magium Scriptores fidem ei habere quam rei veritatem operosius indagare maluerunt. Sic illa de *bistapiae*, *stapiae* vel *stapedis* apud Hieronymum mentione datatim recepta opinio inoleuit, cum reuera scansi illius instrumenti antiquior nullus Mauricio, cuius Strategica habemus, Scriptor meminerit. Taceo suppositionem quoque et nouitiam inscriptionem, quam legitimam et veterem ab eodem Magio, et innumeris deinceps aliis nimium credulis hic allatam, ac ne Vossio quidem ipsi suspectam, qui eam nesciuit Francisci Columnae cognomento Polyphili commentum esse. Taceo et multa alia, quae singulari de *Stapedibus* dissertationi prudens reseruo, superiora cursim adnotasse contentus, ne firmatus in dies, auctoritate praesertim Salmasii, latius error propagetur.„ Haec laudatus Senator in obseruatione ad D. Martianay Operum D. Hieronymi editorem olim directa per D. de la Monnoye. Scriptores post Magium qui in eamdem abiere sententiam, hi sunt: Rob. Constantinus in Supplem. linguae Latinae, Hadrianus Iunius in Nomencl. Marcellus Donatus, Ponzanus Comes in Dilucid. ad Latinos Hist. Rom. Scriptores, Iul. Caesar Bulengerus Opusc. tom. 2. pag. 200. Cl. Salmasius ad Hist. Augustae Scriptores pag. 163.

Marc-

Martinius in Lexico, Cl. Moriscotus 2. epist. 74. Vossius in Etymol. Herm. Hugo in Militia equestri, Caseneuve, in Orig. Gallicis ad vocem *Etrier*, Gaudinus Societ. Iesu Dict. Tr. Lat. Hierolex. Macri, Gisb. Cuperus in Lactantium, Menagius Orig. Linguae Franc. Cangius noster, Thesaurus Fabri, etc. inter quos Vossius, Gaudinus Magio dubiam quidem videntur fidem habuisse Hieronymum.

BISTARDA, *auis quae degit in aqua, Latinis, auis tarda.* Ita Matthaeus Siluaticus. Vide Fridericum II. Imperator. lib. 1. de Arte venandi cap. 2. 9. 17. 23. etc. Campanis *Bitarde*, Gallis *Outarde*. V. *Auistarda* et *Bistarda*.

BISTERIA. Contract. Datior. Bergom. lib. 6. cap. 48. *Desigillauerint aliquem cochonum, vel aliquam spinam, vel monerint aliquam bisteriam, existentem super vegetibus*, etc.

BISTERNI MENSES. Chronicon Romualdi II. Archiep. Salernitani apud Murator. tom. 7. col. 24. *Sed Eusebius inter regnum eius et Ioachim alium de suo addidit annum propter menses bisternos, quibus Ioachas et Ioachim regnauerunt*; id est, propter sex menses quibus vterque regnauit: Ioachaz quidem tribus mensibus, totidemque Ioachim, quibus expletis Babyloniam captiuus ductus est.

BISTIMIAE, V. *Bestemiae*,

BISTORNIA. Contract. Datior. Bergom. lib. 2. cap. 8. *De bistorniis burgi, et de aliis bistorniis, etc.* V. *Bisturris*.

BISTRANDE, V. *Wervaginm.*

BISTVRRIS, propugnaculi species. Charta Libertatum villae S. Germani in Foresio ann. 1249. *Item communitas vel aliquis hominum villae non debet facere turrim vel fortalitiam infra villam, nisi de licentia et voluntate nostra, muros tamen et portalia poterunt facere, munitiones et bisturres in illis ad villam defendendam, prout eis ad hoc videbitur expedire.*

BISTVS. Computus ann. 1202. apud D. Brussel de Vsu feud. to. 2. pag. CXL. *Pro* XX. *millibus quarellorum a estis*, LXX. *lib. Et pro bistris, et pro ducendo Parisius*, XLVIII. S.

BISVS, BISIVS, cinericius, ex Gallico, *Bis*, vt *bisum panem* dicunt. Siluester Giraldus in Topogr. Hiberniae dist. 1. cap. 18. *Aucae minores albae - - in hos terrarum fines rarius adueniunt. Maiores autem, quae vulgari vocabulo bysiae vel etiam grisiae vocantur, cum bruma - - adnectantur.* Fridericus II. Imp. lib. 1. de Venat. cap. 36. *Vt cinni* (cygni) *qui primo anno sunt bisi, seu cinericii*, etc. Infra: *Quibus tempore coitus florescunt suae plumae et pennae quodam flore pulueroso et biso.* V. *Bizochi*, *Panis bisus*, *Bisa*, et Origines Linguae Italicae Aegid. Menagii et Octav. Ferrarii in *Bigio*, et illius Dictionar. Etymol. Linguae Gallicae, vbi explosis aliorum opinionibus Gallici *Bis* originem se fatetur ignorare.

BITALASSVS, peninsula. V. *Bithalassium.*

BITEFREDVS, V. in *Belfredus*.

BITELLVS, fibulae vncus, ab Anglico *Bite*, mordere. Visitatio Thesaurariae S. Pauli Londoniensis ann. 1295. in Monastico Anglic. pag. 309.

BITERE, V. *Bitire*.

BITERJA, guttus, aqualis ad aquam lauantium manibus effundendam, pelui suppositus. Acta SS. Iunii to. 3. pag. LIX. ex Legibus Palatinis Iacobi II. Regis Maioric. *Et cibaria eis in plateis argenteis deferantur, et habeant pelvim et biterjam argenteam ad lauandum.* Ibidem paulo inferius habetur: *Petreria* loco *biterja*: *Cum pelui et petreria argenteis in fine mensae praebeatur lauandi facultas.*

BITERNI, sex. Abbo de Obsidione Lutetiae a Normann. apud Duchesn. Hist. Normann. p. 44.

Mox Ebulos senos equites dimisit ab arce:
Quatuor biternosque necant certamine diro.

BITHALASSIVM, BITHALASSVS Vgutio MS. *Bithalassium, vestigium in ludo impressum, vel concursus duorum marium.* Graecis

cis διθάλασσος, est qui mari vtrimque alluitur, quo sensu bimarem Corinthum appellauit Horatius Acta Apostolor. cap. 27. *Et cum incidissemus in locum bithalassum, impegerunt in nauem.* Aliae Edit. habent *dithalassum.* Epistola Clementis I. PP. ad Iacobum fratrem Domini: *Bithalassa vero loca, quae duplicibus vndae fallacis aestibus verberantur, dubiis mente et de repromissionem veritate nutantibus conferantur.* BITALASSVS in Actis SS. Benedict. saec. 3. part. 1. pag. 361.

BITIDVS, *biformis, vel quantum ad corpus, vel quantum ad animam, et componitur a bis, et idea, quod est forma.* Ioan. de Ianua.

† BITIFREDVM, i. q. *Belfredus*, apud Murator. tom. 12. Script. pag. 447.

BITIFREDVS, idem, V. in *Belfredus.*

BITION. Testamentum Riculfi Episcopi Helenensis ann. 915 *Capas duas, vna purpurea, et alia bition, toalias olicias duas*, etc. Videtur legendum *Blattion*, vel *blattea*, vel ex *blattio.*

† BITIRE. Glossar. vet. Cod reg. 7641. *Biti, proficisci. Bitit, ambulat, Bitire, ire: vbi detur, quaeritur. Bitere, ambulare*, in alio ex Cod. reg. 7646. V. *Bittit.*

BITORIVS. Gloss. Aelfrici: *Bitorius, vel Pintorus, freuna*, Saxonibus frenna, est Regulus auis. Forte *Ardea*, quam Galli *Butor* vocant.

BITRISCVS. Acta SS. Iunii tom. pag. 356. col. 1. in Vita S. Aviti: *Interim dum intendit labori, anicula perexigua, quae vitriscus vocatur, vestimento sese abdit, atque inde recens ouum enixum reliquit.* In quem locum sic Continuatores Bollandi; „*Bitriscus*, alias scriptum *Britiscus*, „forta ssis contracte pro *Bitoriscus*; „sed *Bitorius* Cangio aliisque est *Ar-*„*dea*, Francis *Butor*, auis sane non parua.„

BITTATVS, pro *vittatus.* Murator. to. 3. p. 68.

† BITTERIVS, mensura liquidorum. Ch. Phil. II. Rom. reg. an. 1208. to. 2. Hist. Leod. p. 389. *Cerevisia non decet aliter vendi, quam pro denario quatuor bitterii.* Sed leg. Bicarii. (Germ. Becher.) vt patet ex alia Ch. an 1287. ibid. p. 398. *On ne peut brasser qu' à quatre deniers le bichier.* V. *Bicarium.*

BITTIT, *biit, ambulat.* Vet. Glossar. San-Germ. MS. num. 501. V. *Bitire.*

BITVLIGO, *vimen minutum, quod a bitumine crescit.* Ioan. de Ianua

† BITVMINARE, compingere, glutinare. Comput. Ms. fabr. S. Petri Insul. ann. 1475. *Pro religando et bituminando missale capelle S. Michaelis* etc. V. mox

BITVMITVS, compactus vel ferruminatus ex Continuatore Bollandi Leander *Bituminatus*, Albertus *Bituminosus.* Acta SS. Maii tom. 5. pag. 352. D. in Vita B. Columbae Reatinae, auctore Sebastiano Perusino: *Habuit quidem renes accinctos duobus circulis ferreis latitudinis quatuor digitorum, quorum interior erat quasi in squamas bitumitas resolutus, prae erugine et humido quod virgineum corpus diuturnitate insudauerat.*

BITVRIA, prouincia Bituricensis, *Le Berri.* Rymer. tom. 8. pag. 745. col. 1. *Iohannis Ducis Bituriae et Auerniae.*

BIVANC, septum, Gall. *Enclos*, Germ. ol. Bifang. Charta an. 1058. Tradit. Fuldens. p. 255. *In Hilterichs III. hubas et vnum Bivanc, qui dicitur Blancstruth - - In Dagenrode Nangoldes - Bivanc, et iuxta eum Folcholdes - Bivanc. At Sigefriderode illum Bivanc, qui ibi captus est, cum omnibus rebus, facultatibus atque substantiis ad praenominata loca iure pertinentibus.* V. *Captura* et *Bifanga.*

BIVANGIVM, spatium, interuallum, ex Theutonico *Bevangk*, German. Bezirk, Umfang. Charta Ottonis Imp. an. 983. apud Baldricum in Chron. Camerac. lib. 1. c. 108. *Ea videlicet ratione, vt nulla maiorum minorumque persona in Bivangio praedicti forasti, nisi cum licentia praefati Episcopi - - venari liceat*

BIVARIVS, modus agri. Charta anni 1283. in Tabular. Episcop. Am... *Quatuor biuarios terrae in territorio* ...

de Folies. In alia Gallica an. 1263. ibid. *Ils acaterent quatre Beviers à Monseigneur Regnier de Cais.* Occurrit ibi pluries. V. *Bunnarium.*

IVARIVS, V *Bevarius.*

IVATIO, in Narratione mortis Geruasii Archiep. Remensis an. 1067. *De omnibus foris factis, biuationibus et iniustitiis, quas in terris et villis nostris praeceperat fieri, iustificauit.* Vox, vt videtur, a *Biuium* ficta, quod is qui male agit, non vnam et simplicem viam incedat.

IVERA. (1) Idem ac fiber. V. *Bidria.* (2) Alia notione V. *Biuiria.*

BIVERVS. (1) V *Bever.* (2) Beuera, Gall. *la Bievre.* Ch. Ms. an. 1145. *Molendinum - - - quem inter Caticantum et Lai in biuero nostro - - aedificauerat.*

BIVIA, fossa. Ch. Ms. an. 1375. *In quadam petia terrae - - confrontante - - et ex alia parte cum honore Berengarii de furno, vallato siue biuia in medio.*

IVIATOR, qui ambulat duabus viis. Gesta Tancredi apud Marten. Anecdot. to. 3. col. 126. *Nam redintegrato, sicut soliti erant, quotidiano, vel, vt ita dicam, quotinocturno calle, secta est in binium via et exercitus Christi factus Biniator.*

IVIDA, *fortis.* Papias MS. f. pro *Viuida.*

IVIRIA, BIVERA, pro *Biuira. Secunda coniux, quae secundum habet virum.* Papias MS. et Vetus Glossar. San - German. num. 501. V. *Bisera.*

VIVS. S. Audoënus lib. 2. Vitae S. Eligii c. 15. *Quoties aliqua infirmitas superuenerit, non quaerantur praecantatores, non diuini, non sortilegi, nec per fontes, aut arbores, vel biuios diabolica philacteria exerceantur;* id est, in *Biniis,* nisi legendum sit *ucos.*

IVMA, forte ouis. Stat. Placent. 6. *Carnes de biuma de dente, pro libra IIII. den.*

IMBRES, ἀμφίσκιοι, Gloss. Isido-i: *Amfiscii, biumbres.*

NDA. Tabularium Laureshamense pud Freherum in Orig. Palatin. *Bubo ex duobus mansis et prato quod dicitur Rutbrechtesbruel, et de vna biunda 30. denar. et de molendino in Furden 5. vncias soluere debet.* *) Germanis olim Beund, Peunt, Bünd, Bende, locus septus, locus cinctus, fundus quiuis. V. Lexicon Frischii v. Beund.

BIVNX LAPILLVS, id est, ponderis duarum vnciarum. Locus est in *Cervellerium.*

† BIXANNIVM, BIXELLVM, BIXETVM, voces vnius eiusdemque notionis, quam suppeditat Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui pag. 897. ad Stat. Mutin. an. 1327. *Nullus qui sit scriptus in arte bixellorum, audeat immiscere aliquod pilum de boue etc.* Est autem *bixellum,* nunc *Bisello* Ital. genus panni vulgaris, e crasso filo contexti, et praecipue in Mutinensium montibus vsitati. Ch. a. 1281. ibid. p. 901. *Item de soma pannorum - - exceptis Bixaninis. - - De soma bixetorum,* V. *Birrus.*

BIXANTIVS, V. *Byzantius.*

BIXIDA, pro *Pyxis.* Statuta Eccles. Trecorensis ann. 1372. apud Marten. Anecdot. tom. 4. col. 1123.

† BIYVM, molendini alueus, canalis, idem quod *Beyum.* Ch. ann. 1266. in Chartul. Buxer. V. *Bedum.*

BIZACHIVS, V. *Bisacuta.*

BIZANTEVS, et BIZANTIVS, V. *Byzantius.*

BIZANTIA, V. *Byzantia.*

† BIZIA, septemtrio, aquilo, Gall. *Bize,* in Ch. Dalphin. ann. 1445. V. *Bisa.*

BIZOCHI, qui et *Fratricelli,* Secta religiosorum Minoritarum damnata a Bonifacio VIII. Ioannes XXII. an. 6. Epistolar. Communium 1189. *Nonnulli viri pestiferi, qui vulgariter Fratricelli, seu Fratres de paupere vita, aut Bizochi siue Bichini, vel aliis fucatis nominibus nuncupantur.* De his multa habent Odoricus Raynaldus ann. 1207. n. 55. 1321. n. 18. 1331. n. 4 et Waddingus in Annal. Minor. ann. 1297. 1317. n. 24. et seq. 1318. 1322. n. 66. BIZOCOS et PINZOCCHEROS, vel PINZOCAROS vocat Bocacius Nouella 24. et 27. Vbi vetus Codex habet *Bizoco,*

zaco, vti monet Acharisius. *Bizochos* porro dictos quidam putant a *bisacco*, Gallis *Bezace*, quod ostiatim panem et victum emendicantes, *bisaccum* humeris deferrent. Cangius vero eadem ratione *Bizocchus*, qua *Bicchinos* dictos censet, a vestibus scilicet *bigii*, seu grisei coloris. Nam a *bigio* Italorum, Gallicum *Bis*, pro griseo, aut cinericio colore, ortum supra obseruatum in *Biccini*, ita vt eiusmodi Fratricellos Galli appellarint, *Les petits Freres Bis*, vel *Bisets*. *Bizzochos* etiamnum habet Burgum S. Sepulcri in Italia.

† BIZOCII, idem apud Murator. tom. 4. Antiquit. Ital. med. aeui p. 1020.

BIZOCVS, V. *Bizochi*.

BIZVMA, sepimentum, vox Germanica. (Bezaun.) Tradit. Fuldens. lib. 1. pag. 468. *Vnam aream - - cum omni aedificio, et vnam bizumam cuius longitudo est*, *etc*.

BLACCASIVS, V. in *Blacha*.

*) BLACCATVS, nigricans, ab Anglosax. *blac*, Suec. *black*, niger. Occurrit in Testam. Absolonis Archiep. Lundensis teste V. Cl. Ihrio in Glossar. Suio-Goth. v. *Black*.

BLACHA, idem quod mox *Blachia*. Charta Ademari Comitis Valentini apud Petrum Chiffletium: *A via molendinaria quae venit desuper condaminam Guidonis de Montemayrano, quae ferit ad nemus Willelmi Liautaud, et vadit directe ad blacham Petri de Ayra*, etc. † Prouincialibus quercus iunior dicitur *blacas*. Ch. a. 1334. *Quod nulla persona - - scindat, neque eximat aliquem blaccasium in suo nec in alieno*. Hinc BLAQVERIVM, locus vbi iuniores quercus crescunt, in Ch. iam laudata. Alia a. 1316. *Quod tantum detur de banno pro nouis blachis et deffensionibus, quantum - - pro antiquis*.

BLACHIA, Delphinatibus *Blache*, ager est consitus quercubus vel castaneis, adeo tamen distantibus, vt arari possit. Inuentarium Recognitionum ex Archiuo Principis de Rohan n. 18. cap. 41. de Vouta fol. 333. verso: *Pro vinea et blachia scitis en fosse malo*. Ibidem fol. 327. *Item pro quadam blachia scita Auchier confrontante*, *etc*. Regestum Camerae Computorum Gratianop. D. Saluaingus ait in suo Tractatu de vsu feodorum eam esse prouinciae Dalphinatus propriam, nullamque posse illius originem assignari.

† BLACTAE BIZANTIAE, *sunt coperteria ostracorum marinorum similium limaciis*, *et sunt similes unguibus*. Glossar. med. Simon. Ianuen. Cod. reg. 6959.

BLACTVLA. Historia mortis S. Leonis IX. PP. n. 14. *Quidam vir . . . audita fama B. viri*, *- a daemone vexatus*, *venit ad tumulum eius*, *et duas blactulas cum multo sanguine euomuit*, *cum quibus et daemonium abscessit*. Vbi *Blactulas*, quasi *Blattulas* pro vermibus accipi censet vir doctus.

BLADA, V. in *Bladum*.

BLADADA, praestatio ex blado, *Bladado*, Occitanis. Charta ann. 1232 in Regesto Comitum Tolosae fol. 28. *Habeatis singulis annis in messibus quarterium unum frumenti et alteram ciuatae pro alberga et bladada*. Alia an. 1231. ibidem: *Conquerebatur etiam de eodem Comite*, *quod recipiebat albergam*, *bladadam et quasdam alias exactiones illicitas in villa de Montilio*. Charta ann. 1312. de Pariagio Castri de Venescio in Occitania, in 48. Regesto Philippi Pulcri Reg Franc. ex Tabulario Regio, n. 29. *Scilicet quod homines dictorum locorum possent situare bladatam et ciuadagium in aliquibus redditibus aequipollentibus*, *etc*. In Vicecomitatu Lautrecensi *Droit de Bladade*, idem est ac quod alibi *Bouagium* dicitur, tributum scilicet quod ratione boum conceditur, seu pro pari boum aratorum vel pro aratro. V. *Bladum*.

BLADAGIA, *blada* demessa, eaque potissimum quae ex campi partibus (*Champarts*,) et agrariis colligebantur. Charta Guillelmi Comitis Forcalcarii ann. 1206. pro Manuascensibus: *Nec teneantur soluere - - - bladagium*, *siue albergam*, *nec caualagium*, *siue ciuatam*, *nec cossas*, *siue medias cossas*, *de eorum bladis et rebus quae ad mensuram sestarii vendantur*

duntur et mensurantur. Hist. Episcop. Petragor. tom. 2. Biblioth. Labbei: *Cuius tempore domus bladagii S. Frontonis, quae erat in claustro, ab Helia Rudello Comite et a burgensibus confracta est*. V. *Bletneda* et *Bladum*.

BLADARE, agrum segete conserere, instruere. Charta Petri Episcopi Meldensis in Tabul. Eccles. Meld. pag. 24. *Si vero terra bladata excadat, in praedictis villis et territoriis, bladata ad propinquiorem heredem deveniet*. V. *Bladum*.

BLADARIA, BLADERIA; *Bladerie*, *Annonerie*, Massiliensibus, forum in quo *blada* venduntur. Charta Bartholomaei Episc. Cadurcensis pro Consuetudinibus Communiae eiusdem vrbis: *Et super eo quod nos dicebamus, quod ipsi Consules accipiebant certum quiddam de qualibet mensura bladi, quod apportabatur apud Caturcum ad vendendum in bladeria*. Litterae Friderici Imper. ann. 1236. ex Archiuis Massil. *In reditibus hospitiorum bladariae ciuitatis Massiliae situs in vtrumque barium*. V. *Bladum*.

BLADARIVS, BLADERIVS, *bladi* venditor. Monasticum Angl. tom. 2. pag. 542. V. *Bladum* et *Wladarius*.

BLADATA, V. *Bicocaria* et *Bladada*.

BLADATARIA, aedes, in qua reponuntur *Blada*, seu segetes demessae. Charta Radulfi Abbatis Fiscanensis in Tabular. Fiscan. fol. 33. *Bladatariam nostram de Argent cum masura quae fuit Hugonis - - dedit Ecclesiae Fiscanensi*. *Domus bladagii*, in Charta supra laudata. In Monastico Angl. tom. 3. pag. 14. haec habentur: *Salua capella S. Nicolai de Abbendon, seu bladataria, sine innemitura 4. acrarum, duarum videlicet de frumento, et duarum de auena, quas eadem Capella S. Nicolai de Abbendon nomine decimationis de dicto dominio annuatim percipere consueuit*.

BLADATIM SOLVERE, pro solutione bladum dare, Gall. *Payer en blé*, in Charta an. 1289. apud Baluz. to. 2. Hist. Aruern. pag. 293.

BLADATVRVS, ad bladum pertinens. *Molendinum bladaturum*, vbi m. L.

bladum molitur, in Ch. Ms. ann. 1274. V. *Bladerius*.

BLADEARIA, idem quod infra *Blaeria*. Charta Sadonis de Patengiis ann. 1200. ex Tabulario B. Mariae de Charitate: *Donat Ecclesiae de Charitate omnimodam Iustitiam et bladeariam, quam habebat apud montem Perret*.

BLADERIA. (1) Forum in quo *blada* venduntur, V. *Bladaria*. (2) † Praestatio ex *blado*, idem ac *Bladada*. Reg. episcopat. Niuern. a. 1287.

BLADERIVS. (1) *Bladi* venditor, V. *Bladarius*. (2) † Adiect. ad *bladum* pertinens, *Molinum bladerium*, in Ch. Ms. an. 1212. BLADIARIVS, idem. *Molendinum bladiarium*, in Ch. Iuelli dom. de Meduana.

BLADIARIVS, V. *Bladerius* 2.

BLADIFER, ager blado satus et instructus. Hist. MS. Monast. Beccensis pag. 384. n. 12. ex Archiuis eiusdem loci: *Super decimis wesdorum in terris bladiferis crescentium responsurus*.

† BLADIS, bladum, ager frumentarius, in Ch. Ms. an. 1295.

BLADIVM, V. *Bladum*.

BLADONICVM MOLENDINVM, in quo moluntur blada. Locus est in *Criblus*.

BLADVM, BLADVS, BLADA, Gallice *Blé*. (1) Sic appellabant quoduis triticum, etsi differret a frumento, quod *Blé froment* vulgo dicunt Galli, puriori scilicet, nec aliis granis mixto tritico. *Frumentum* tamen et *Bladum* pro eodem ponuntur apud Petrum de Vineis lib. 5. Epist. 91. Interdum pro farre omnis generis, quando est in herba ante messem. Matth. Paris pag. 376. *Blados et vineas vastare non cessauit*. Murator. tom. 3. pag. 610. col. 1. B. in Vitis PP. a Bernardo Guidone collectis: *Romani - - circa Cornetum, eo vidente, vineas, hortos et bladas vastauerant*. Vtuntur vtraque notione idem Matthaeus Paris, Vita S. Kentigerni Episc. Glascuens. n. 23. Marsilius Patavin. in Defensore Pacis 1. part. cap. 5. Chron. Windeshem. lib. 1. cap. 32. lib. 2. cap. 7. 60. Chron. Montis S. Agnet. cap. 27.

et Chartae veteres, etc. Pro quouis granorum genere, frumento, siligine, hordeo auena, etc. Tabularium 2. S. Vincentii Cenoman. *Reddemus Monachis S. Vincentii singulis annis vndecim sextaria bladi legitimi juxta genus terrae illius. Erunt autem IV. sextaria et mina de frumento, sex et mina dimidiatim de hordeo et auena.* Charta anni 1233. ex Archiuo Ecclesiae Maclouiensis: *Gaufridus de Roca miles dedit quatuor minas bladi, ita quod tertia pars erit frumenti, tertia siliginis, tertia auenae.* Tabularium Portus Regii: *Hos redditus bladii habemus - - tres sextarios hibernagii et tres hordei - - vnum modium hibernagii et vnum modium auenae.* † BLADVM ALBERGALE, idem quod *censuale*, quod ex *alberga* seu censu debetur, in Ch. Ms. a. 1336. † BLADVM ALBVM, frumentum purius quod *biso* seu mixto tritico, opponitur, in Ch. Phil. Pulcri an. 1313. *Duos modios bladi rendualis, vnum albi et alterum bisi.* BLADVM BRVNNVM, Delphinatibus idem est quod *mixtura*, seu *annona mixta*. Iisdem *Mescla*, *Mescalia*, aliis *Meslure* et *Mixture*. Constat autem *Bladum brunum* frumento, hordeo et auena simul mixtis. Transactio inter Priorem et Infirmarium S. Roberti de Cornilione an. 1224. in Archiuis eiusdem: *Quinque sextaria bladi bruni seu mescaliarum*, V. *Mixtura.* † BLADVM COSSEGALLINVM, V. *Cossegallium.* BLADVM DECIMALE, ex decima collectum. Charta an. 1225. to. 2. Hist. Melden. inter Instr. pag. 118. BLADVM DVRVM. siccum, sanum. Charta Aleidis Dominae de Boular de Fundatione Monasterii Belliprati an. 1228. inter Instrum. tomi 4. nouae Gall. Christ. col. 299. E. *Superaddidi etiam redditum sex modiorum duri bladi et decem modiorum auenae.* † Ch. Ms. an. 1244. *Octo assini duri bladi, et quatuor assini auenae eiusdem grani.* † BLADVM AB EQVIS, quod proprium est equorum, auena, in Correct. stat. Cadubrii c. 75. BLADVM FORENSE, quod in foro venditur. Chartular. S. Vandregesili tom. 1. pag. 3. † BLADVM GROSSVM, *minuto* opponitur. Ch. Lud. VII. reg. Franc. a. 1150. *Annona grossa* in Ch. ann. 1155. Sent. official. Lugdun. an. 1373. *Soliti consueuerunt - - - decimam tantummodo de grossis bladis - - - scilicet de frumento, siligine, de ordeis, de mongianis et de auenis.* BLADVM HYEMALE et YMBERNAGIVM, Germ. Winterkorn. Charta ann. 1248. ex Chartul. Nantol. fol. 34. *Et duodecim sextarios bladi hyemalis percipiendos in graneriis meis.* Alia a. 1229. ibid. fol. 23. *Vnum modium bladi yuernagii ad mensuram de Nantolio.* V. *Hybernagium.* † BLADVM MEDIASTINVM, idem ac *mediamen*, quod et *mediocre* dicitur, miscellum, Germ. Mangkorn, Mischkorn. Ch. Ms. ann. 1198. Vide *Mediamen*. BLADVM MEDIATVM. Gall. Bled méteil. Computus ann. 1202. apud D. Brussel de Vsu feud. tom. 2. pag. CLXVII. *Magister Wilelmus Brun, pro 11. modiis et dimid. bladi mediati VII. lib. et dim.* BLADVM MEDITANEVM, in Charta a. 1246. in Tabulario Foisniacensi, *Bled Meteil*; in Consuet. Bituric. tit. 6. art. 22. † BLADVM MINVTVM, quod sit aperte docet Ch. Ms. an. 1283. *Decima fabarum, pisorum, ... rum, milleti, canabi et totius alterius minuti bladi.* † BLADVM QVARTANEVM, quatuor granis mixtum, in Ch. Ms. ann. 1275. † BLADVM TERTIANVM, tribus granis mixtum, in Ch. ann. 1296. Ms. BLADVM TERCIONARIVM, idem. Polyptych. Fiscamensis ann. 1235. *Septem sexteria bladi tercionarii ad mensuram ville.* BLADIVM, pro *Bladum*. Charta ann. 1185. tom. 2. Hist. Melden. inter Instr. pag. 73. Martene Ampliss. Collect. tom. 1. col. 1504. BLAJVM, ex Gallico *Blai*, aut *Ble*, non semel occurrit in Tabul. Absiensi. BLATVM, pro *Bladum*, in Tabulario Angeriacensi apud Besiium pag. 367. Vocabuli etymon hauriunt Spelmannus et Somnerus a Saxonico *blada*, seu *blaeda*, quod omnem fructum significat, etiam arborum et vitis. Quo sensu *hanc* Merca-

Hetruscis dicuntur quaeuis legumina, segetes, frugesque omnes, tritico excepto, vt auctor est Nicol. Villanus Pistoriensis, qui a Graeco βλαδὰ, quod Hesychio ἀωρὰ, μωρὰ, ὠμά, i. *cruda* sonat, deducit: vnde colligit *blada* esse fruges immaturas, neque adhuc demessas; postea per abusum ad maturas, demessasque traductum vocabulum. Academici Cruscani: *Biada, nome generico di la semente, come grano, orzo, vena, spelta, e simili. Ma propriamente per frutto de tutte le biade, fuor che del grano, e spetialmente per quella sorte de biade, che si da a cavalli, e altre bestie di somma.* Vide Oct. Ferrarium et Menagium in Dictionario Etymol. Linguae Gall. ad vocem *Blé*. (2) ✝ Manipulus frumentarius. Ch. Ms. Henr. reg. Angl. in Bibl. reg. *Et stramen vnius bladi ad focum monachi ibidem seruientis.*

BLAE et BLVDIE. Leges Burg. Scoticorum cap. 87. *Si quis verberando aliquem fecerit blae et bludie, prius debet exaudiri, si prius venerit ad querimoniam suam faciendam, etc.* Saxonibus *Bleo*, German. blau, caeruleus, *Blod*, sanguis: a quibus vocabulis *Blae* et *Bludie* deriuata fuisse docemur ipsa vocum vicinitate. *Blae* igitur idem est quod caeruleus ex acceptis plagis, siue vt magis Latine dicam, liuidus. *Bludie* vero sanguinolentus; Germanice blau und blutig.

BLAERIA, Gallis, *Droit de Blairie*, Occitanis *Bladade*, ius pascendi pascua in *Bladariis*, seu agris, in quibus *Bladum* vel triticum demessum est, quod soli feudi domino, qui *Seigneur Blayer* dicitur, intra suam iurisdictionem, et illius vasallis et subditis competit, ita vt vicinis alterius iurisdictionis ea facultas interdicta sit. Vide Consuetud. Niuernensem cap. 3. art. 1. et seq. et ibi Coquillium quaest. 265. Ex Aduersariis MSS. Augusti Gallandi Patroni Parisiensis patet, vocem *Blairie*, in Episcopatu Matisconensi interdum sumi pro praestatione aliquot *garbarum bladi* tempore messis, a tenentibus, verbi gratia sex *garbarum sicale*, et in agris pinguioribus sex *garbarum frumenti*, et de familiis quae non tenent *boues aratorios*, 3. *garbarum*, et de singulis familiis sex ouorum in festo Paschatis. Cuius quidem praestationis gratia dominus tenetur nominare in media Quadragesima duos *Messarios*, qui messes et vineas recte custodiant, et in forefacto deprehensos in loci carceres adducant. Charta an. 1248. in Bibliotheca Cluniacensi pag. 1515. *Inventum est nos in tota terra dicta Cluniacensis Ecclesiae, infra terminos antedictos, nullam Iustitiam altam vel bassam, blaeriam, aut praeriam, aut vsagium - - aut aliquod ius habere.* Alia an. 1278. ibid pag. 1533. *In quibus* (terris) *ego et haeredes mei nullam habebimus blaeriam, seu iurisdictionem.* Aresta an. 1266. in 1. Regesto Parlamenti fol. 45. *Dicebat quod - - - esset in saisina iustitiae et blaeriae totius terrae suae, etc.* Est autem proprie *blaeria*, ager cum ipsa messe.

✝ BLAERIVS, BLAIERIARIVS, bladorum, seu messium, aliorumue fructuum custos, *messarius*, Gallis olim *Blaier*, *Bleer* et *Bleier*. Ch. a. 1281. inter Probat. vet. Hist. Trenorch. p. 218. Alia Ms. ann. 1279. in Chartul. Cluniac. habet *Blaieriarius*.

BLAFARDVS, V. *Blaffardus*.

BLAFEMARE, pro blasphemare. Constitutio Ludouici Regis Sicil. et Ierusalem. ann. 1352.

*) BLAFFABILITAS, vis latrandi, satis ridicule in Vocabular. Theutonista apud Richeium in Idiot. Hamburg. p. 435. a voce Germaniae inferior. blaffen, latrare.

BLAFFARDVS, monetae species, eadem quae *albus* vel *blancus* alibi dicitur. Adrianus de Veteri busco de Rebus Leodiensibus apud Marten. to. 4. Ampliss. Collect. col. 1231. *Electum petiuit subsidium a Clero quod concessum fuit ad duos terminos, scilicet pro modio speltae vnum blaffardum.* Regestum Parlamenti an. 1450. apud Baluz. tom. 2. Hist. Aruern. pro

pag. 390. *Quoniam dicta dos ad minus tam magna et in tanta summa soluta non fuerat; aut si soluta fuerat, hoc in Moneta blafardrum et parui valoris extiterat. Et esto quod dicta summa in moneta forti soluta fuisset, attamen etc.* Cum hic moneta fortis, seu moneta purior minusque adultera, monetae *Blafardorum* opponatur, hanc materiae mixtae magisque adulteratae monetam fuisse, manifestum est. Gallis, *Blafard*, pallens, pallidus, item Aurum necdum a fece separatum. V. *Balgart.* *) Germanis Rhenanis Blaffert etiamnum est semissis, seu moneta sex teruncioruin, ein Sechser.

BLAGVM, pro *Bladum.* Locus est in *Seria* sub finem.

BLAIERIARIVS, V. *Blaerius.*

BLAJVM, V. *Bladum.*

BLAKMALE, tributum quod Angli vel Scoti inuicem limitanei potenti alicui limitaneo pendebant, vt a praedonibus vltro citroque incurrentibus tuti essent. Ita vero appellatur, quod iuxta pendentium tenuitatem aere vel obsoniis plerumque praestaretur, non argento; vel quod tenue esset, ac aereum numisma, quod etiam Galli *Blanque*, seu *Blanche maille* dicunt. Saxonibus et Angl. quippe *Blac* et *Black*, est niger, *maille*, minutior moneta ita appellata.

BLANCA. (1) Vidua, a vestitus colore sic dicta. Seuertius in Guidone II. Archiep. Lugd. *Quippe sic mos est Reginas viduas olim candido superinductas, blancas passim ac semper ideo appellari, (teste nuper Lotharingiana Henrici tertii vidua ac Molinenses Gallice) niveum fere velum libere ad faciem gerentes ritu Monialium.* Vbi idem Seuertius monet Historicos perperam matri S. Ludouici *Blanchae* nomen vti proprium tribuisse, quae *Clementia* vere nuncupabatur, cum *Blancha* vocitata tantum fuerit ob longam eius viduitatem. (2) Monetae species, V. *Blancus.*

BLANCARDVS. (1) Lignum S. Crucis in Ecclesia Turonensi, forte sic olim dictum, quod in cruce tantae molis includeretur, vt nonnisi in *Blanchardo* seu *Brancardo*, Gallis *Brancard*, humeris gestaretur. Marten. Anecd. tom. I. col. 188. *Tunc adstantibus quam plurimis et Clericis et Laicis in Choro S. Mauritii ipse Gaufridus. - - super lignum Domini quod vocatur blancardus, manu propria iurauit.* (2) † BLANCARDVS Parmensibus nuncupabatur *Carrocium*, seu currus, in quo vexillum totius exercitus praecipuum imponebatur. Murat. to. 15. Script. in Chron. Estens. ad ann. 1281. Vnde fortassis accersendus est prior vocis significatus, quippe crux praecipuum est Christianorum vexillum.

BLANCARIA, officina coriaria, vbi aptantur et subiguntur coria, vel ars ipsa coria subigendi. Statuta Massil. p. 139.

BLANCARIVS, coriarius, in Statut. Massiliens. pag. 306. V. *Blanquerius.*

BLANCHAMICHA, Gallis *Miche Blanche*, paruus panis triticeus, in Necrologio MS. Abbatiae S. Petri de Casis ad 25. Martii.

BLANCHARDVS, color equi. Le Roman. *de Gaydon MS.*

Tint un espié, si ot brochié Blanchart.

BLANCHERIA, officina cerae, vel telae candefaciendae, Gall. *Blancherie*, Germ. Bleiche. Charta anni 1315. Hist. Delphin. to. 1. pag. 30.

BLANCHETVM, indusium laneum seu thorax interior lanea, apud Lobinellum Histor. Britan. tom. 2. pag. 550. *Et se ponebat supra pannum laneum vocatum Languel Gallice, seu super fergiam, siue linthaminibus lineis, et ibi jacebat in blancheto suo.* Ibidem pag. 561. *Dicit quod D. Carolus blancheto absque camisia primo vtebatur, et postea assumpsit cilicium.* Spicil. Fontanell. MS. pag. 235. *Duo paria caligarum, tria pellicia, vnum blanchetum vel vna gunella pro tertio, etc.* Statuta reformationis Monasterii S. Claudii ann. 1448. *Item de capuciis et vestibus inferioribus, siue blanchetis atque aliis regularibus vestimentis.* Maclouii thoraces interiores etiamnum *Blanchets* appellantur.

BLANCHETUS, panni genus, forte albi, a Gallico *Blanc;* Gallis ol. *Blanchet.* Hist. Dalphin. tom. 2. p. 236. col. 2. ex Charta anni 1333. *Item, pauperibus Christi fiant MM. tunicae ad induendos eos de Blancheto.* Noua Gall. Christ. t. 4. col. 1152. A. *Statuit Abbas, vt deinceps caligae de tela, et totidem ac antea solebant dari de blancheto cum iisdem de blancheto ex peculio Abbatis Fratribus dentur.* V. *Blanketus.*

† BLANCHIA, locus alnis vel populis albis consitus, i. q. *Alberia.* Ch. Mſ. an. 1316. *Quod nemo audeat blanchiam scindere.* Nisi legendum *blachiam.*

BLANCHIATURA. († Forte album seu tributorum et consuetudinum programma, V. *Albus.*) Patent. Eduardi IV. Regis Angliae memb. 12. part. 2. *Thomas Comes Lancastr. - - concessit 10. sol. 4. denar. reditus exeuntes, de quibusdam jumentis in villa de C. etc. et cum Blanchiatura redditus praedicti, recipiendum per pondus, sic vt dictus Comes eum recipere solebat.*

BLANCHUS seu BLANCUS, albus, candidus, Gall. *Blanc*, vnde, vt censent quidam, nomen proprium *Blancke.* Vide Spicil. Acher. to. 2. p. 805. 807. et 815. Chr. Parmense ad an. 1281. Statuta Massil. p. 303. et *Blanca* 1.

† BLANCIARE, inepte et stulte loqui. Gloss. Lat. Gall. Cod. reg. 7679. *Blanciare, sollemens parler.* Leg. *Blaterare. V. Blas.*

BLANCUS. (1) Pro panno, fortassis candido, vnde sumitur in Notitia Ecclesiae Diniensis per Gassendum edit. Paris. 1654. p. 120. ad annum 1420. *Catharina vidua Rostagni Nonerii promisit raupam de blanco pretii trium florenorum.* V. *Blanchus.* (2) Monetae minutioris argenteae, vel aere et argento mixtae species, Gallis *Blanc. Solidi blanci*, in Charta Ioannis Regis Angl. in to. 1. Monastici Angl. p. 352. BLANCA, eadem notione, in Domesdei tit. Norfolc. *Totum valebat tunc 7. et dimid. blancas, cum consuetudine 30. solidor.* Vide *Albus.* De vocis *Blancus*, pro *Albus* etymo, vide Octav. Ferrarium in Orig. Ital. et Menagium in Gallicis.

BLANDA. († Locus dumetis et vepribus consitus, pro *Branda*, ex mutatione haud infrequenti, litterae *r* in *l.*) Fleta lib. 2. cap. 41. §. 2. *In bosco, - - in blandis, brueriis, mariscis, turbariis.* V. *Blandeium.* Alias in Comitatu Forensi, *Blande*, pro *fougio* accipitur: vnde prouerbium, *Feu mort, blande cesse.* Vetus Charta: *Pour blande, auoine deux rai, deux gelines rendables auec lots et ventes, etc.* Rursum: *Pour blande, taille baptizée, auoine, etc.* (2) Munus, donum, f. a *Blandus* sic dictum, quod munus ei, cui offertur, *Blandum* sit et gratum. Antiqua Statuta Arelat. tit. 130. *Speciatores non faciant societatem cum medicis nec accipiant ab eis seruitium nec blandas, nisi essent de cibo et potu.* V. *Blandum.*

† BLANDECTUS, albus, candidus, Gall. *Blanc.* Ch. Mſ. a. 1266. *Alia planeta de sendato, blandecto camisio, amicto et manipulo.* Nisi sit pars vestis ecclesiasticae.

† BLANDEIUM, pro *Brandeium*, vt *Blanda* 1. Ch. Mſ. a. 1328. *Acquisiuerunt - - in parrochia Champanhaco vnum blandeium* etc.

BLANDELLA, *clauis, vestis purpurata.* Papias MS. † Legendum forte *clauus*, pro *clauis.*

† BLANDERIA, pro *Banderia*, vexillum, in Annal. Victor. Mſ. an. 1334.

BLANDICELLUS. Vgutio: *Blandulus, aliquantulum blandus: vnde blandicellus dicitur, vnde blandicella dicuntur verba diminutiua.*

BLANDIMENTUM. (1) Consensus. Vetus Notitia exarata sub Lothario Imp. an. 840. (844.) apud Sammarthanos in Episcopis Massiliensibus n. 17. Annal. Bened. to. 4. p. 156. n. 16. (2) † Praestatio, quae pro *laudamento* seu consensu domino soluitur ex jure vel ex consuetudine. Ch. a. 1163. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 591. *Vt nunquam pro praedicta fortia, mihi - - aliquod seruitium vel blandimentum faciatis.*

BLANDIOSVS. Gloss. Lat. MS. Regiae Bibl. *Affabilis*, *magni fauoris*, *blandiosus*. Infra: *Blandiosus*, *affabilis*. Papias MS. *Blandiosus*, *affabilis*, *communis*, f. legendum, *comis*.

BLANDIRI, ambire, cupere, affectare. Concil. Hispan. tom. 3. pag. 43. col. 1 in Indice veterum Canonum: *De iis qui sibi regnum blandiuntur spe*, *Rege superstite*.

BLANDITIA, consensus, laudamentum. Tabularium Ecclesiae Gratianopolitanae sub Hugone Episcopo fol. 48. Vide Raguellum in voce *Reblandir* et nos V. *Blandimentum*.

BLANDITIVM, Κολάκευμα, in Gloss. Graec. Lat Blanditiae, Gallis *Blandices*.

† BLANDO, BLANDONVS, pro *Brando*, *Brandonus*, fax, taeda, funale. Constitut. Feder. reg Sicil. c. 98. V. *Brando* 1.

BLANDOR, *ambitiosus*, *γόης*, *κόλαξ*. Gloss. Lat. Gr. V. *Blandiri*.

BLANDVM. Obseruantiae Regni Aragon. lib. 5. tit. de Iure dotium §. 29. *Item*, *si certum possit esse et probari*, *quod maritus pecuniam quam mutuo recepit vel blandum*, *vel aliam rem expendit in necessariis domus*, *in comedendo vel bibendo*, *etc.* V. *Blanda* 2.

BLANHORNVM. Leges Adelstani de Hundredis cap. 8. *Pecoris ticimium et canis oppa*, *et blanhornum*, *horum trium singulum est*, *vnum solidum valens*, *et vnumquodque reputatur melda*, *id est manifestatio*. Saxonibus *blan* est cessatio, *horne*, cornu quod inflatur. Pro voce *ticimium*, Somnerus reponendum putat *tintinnum*, i. e. tintinnabulum. *) Pro *Blanhorn* Schiltero legendum videtur *Blashorn*, cornu siue tuba, cuius sono aliquid publicatur.

BLANIVM SATHANAE, pannus, vt videtur, bombycinus, et f. candidus, quem vulgo appellant *Satin*. Rymer. to. 8. pag. 76. col. 1. ex Testamento Richardi II. Regis Anglorum: *Item volumus et ordinamus*, *quod corpus nostrum in velueto vel sathanae blanio*, *more Regio vestiatur*, *vel etiam interretur*, *vna cum corona et sceptro regiis deauratis*, *absque tamen quibuscumque lapidibus*, *etc.*

BLANKETVS. (1) Genus panni, fortassis candidi, a Gallico *Blanc*, apud Rymer. tom. 7. pag. 356. col. 1. *Vnam peciam de blanketo continentem sex alas*. Idem tom. 8. pag. 51. col 1. *Cum quatuor pannis de russeto et sex pannis de blanketto integris - - pro vestura sua*. V. *Blanchetus*, et *Blanquetus*. (2) BLANKETVS, ab Anglico *Blanket*, Gallis *Blanchet*, lodix lanea, stragula, apud eumdem Rymer. to. 7. p. 356. col. 1. *Quinque paria linthiaminum*, *et duos blanketos pro vno lecto*. V. *Blanchetum*.

BLANPVM, Papiae, *Genus nauis*. Sic duo MS. Editus habet *Blandum*.

† BLANQVERIA, officina telae candefaciendae, Germ. Bleiche, Gall. *Blancherie*; vel vbi panni parantur. Ch. Ms. a. 1350. *Cum ad quamdam blanqueriam - - accessissent* etc.

BLANQVERIVS, coriarius. Statuta Massil. p. 139. V. *Blancarius*.

BLANQVETVS, idem quod *Blanketus*. Notitia Ecclesiae Diniensis per Gassendum edit. Paris. 1654. pag. 120. ad annum 1420.

BLANX, *scabellum*. Glossae MS. † Leg. *Blax*, V. Scaliger. in Festum v. *Blaterare*.

BLAQVERIVM, V. in *Blacha*.

BLAS, *stultus*, *inde blatare*, *stulte loqui*. Papias MS. *Blas*, *atis*, *stultus et insipiens*, *hinc blatus*, *idem*. Glossar. MS. Montis S. Eligii Atrebat. *Blax*, *stultus*, *vnde blaterari*. In Auctario Ianssonii ad Glossarium Isid. Graecis βλὰξ est hebes, socors, ignauus, iners, vnde Latinae vocis origo.

BLASERIVS, incendiarius, vox Saxonica a *Blase*, vel *Blaese*, fax, taeda, torris, vnde Anglis *blasser*, vitulare. Leges Athelstani Regis Angl. apud Bromptonum: *Dictum est de blasseriis et mardritoribus*, *vt augeatur lauius abnegationis tripliciter*, *et maioretur iudiciale ferrum*, *vt appendat 60. sol.* Hinc forte Gallicum *blesser*.

† BLASFEMVS, pro blasphemus, in Actis S. Cassiani in Antiquit. Hortae p. 346.

BLASIMARE, ab Ital. *biasimare*, vituperare, pro *blasphemare*, apud Lam. in delic. erud. inter not. ad Hist. Sic. Benincont. part. 1. p. 199.

LASIUS. An pro *Blaesus*? locum vide in *Ponticus*.

LASMA, reprehensio, Gallis *Blasme*. Constitutiones Catalaniae inter dominos et vasallos MS. cap. 51. V. *Blasphemia*.

LASMARE, idem quod infra *Blasphemare*. Chron. Parmense ad an. 1247. apud Murator. t. 9. col. 771.

LASO, V. *Blasto*.

LASPHEMABILIS. Tertull. de Cultu femin. *Quanto blasphemabile est, si quae sacerdotes pudicitiae dicimini, impudicarum ritu procedatis cultae, aut expictae?*

LASPHEMARE, vituperare, damnare, culpare, infamare, Gallis *Blasmer*, Italis *Biasimare*. Anonymi Epist. 7. to. 9. Operum S. Hieronymi: *Quod nobis etiam ut non in Dei Martyres accidat, praecavendum est, si eos quos prior aetas insecuta est, nostra blasphemet.* Gregorius Turon. lib. 5. Hist. c. 46. *Sacerdotes Domini assidue blasphemabat.* Occurrit etiam passim in scripturis sacris et apud Scriptores Ecclesiasticos pro Maledicere Deo, impie loqui, Gallis *Blasphemer*. Utraque etiam notione, pro vituperare scilicet et impie in Deum vel sanctos loqui suum βλασφημεῖν sumunt Graeci. BLASPHEMARE IUDICIUM, idem quod *Falsare sententiam*, hanc scilicet tanquam falsam impugnare, et ab ea appellare: formula etiam recepta apud practicos Gallicos, *Blasmer une sentence*. Capitulare 2. et 4. ann. 805. c. 8. et lib. 3. Capit. c. 7.

LASPHEMATIO. Tertull. de Cultu femin. cap. 12. *Optemus ne juste blasphemationis causa simus.* Hoc est, ne propter nos Deus in Gentibus blasphemetur.

.ASPHEMATOR. Ludewig. Reliq. MS. to. 6. pag. 144. ex Diario belli Hussitici.

.ASPHEMIA, criminatio, insimulatio, Gall. *Blasme*. S. Augustin. l. 2. de moribus Manichaeor. cap. 11. *Est blasphemia, cum aliqua mala dicuntur de bonis. Itaque jam vulgo blasphemia non accipitur, nisi mala verba de Deo dicere, de hominibus namque dubitari potest.* Appendix ad Gregor. Turon. cap. 51. *Liberare poteras de blasphemia hanc causam.* Capitulare 1. an. 810. c. 10. et ex iis Capitula Caroli C. tit. 39. *De latronibus qui magnam habent blasphemiam*, id est, infamiam. Adde Capitulare 1. Caroli M. an. 802. c. 13. 35.

BLASPHEMISSIMA HAERESIS *Priscillianorum*, in Concil. Hisp. t. 2. pag. 172.

BLASPHEMIUM, Italis *Biasimo* eadem notione ac *Blasphematio* apud Commodianum instr. 31. Gregorium Turon. l. 8. c. 30. 41.

BLASPHEMUS, infamis, in Capitul. Caroli Cal. tit. 39. §. 2. p. 393.

BLASTA, *purpura*. Vetus Gloss. San-German. MS. num. 501. Legendum *Blatta*, quod vide.

BLASTO. Papias: *Blasto cubicularius*. Sic etiam in Glossario Aniciensi MS. Glossarium vero Montis S. Eligii Atrebat. *Blasto, onis, cubicularius sive Hospitalarius.* Isid. in Gloss. *Blato, cubicularius, hospitalis.* Eadem occurrunt apud Ioan. de Ianua, et in Breuiloquo, in *Blasto*. Ugutio habet, *Blaso, cubicularius, hospitarius.* V. *Blato*.

BLASUEMARE, pro *Blasphemare*. Ludewig. Reliq. MSS. tom. 2. pag. 193.

BLASUM. Codex MS. Irminonis Abbatis San-German. fol. 72. vo. *Antoinus persoluit medietatem mansi de sex blasis.* V. *Blida* 2.

BLAT, pro *Blatum*, frumentum, Gallice *Blé*, Vasconice *Blat*. Chartular. S. Iohannis de Aurel. Dioec. Lemouic. *Qui campus dat unam cartam de blat.* V. *Bladum*.

† BLATA, ut *Blatta* in Ch. a. 761. apud Murat. t. 2. Antiq. Ital. medii aeui p. 407.

† BLATE, *lo barbastelo, e morbo de pecore*. Glossar. Lat. Ital. MS.

BLATEA. (1) *Id quod de calceamentorum soleis eraditur, seu lutum ex itinere*

itinere in calceamentis collectum. Vgutio. V. *Gersa.* (2) ✝ Lambert. Nerden in Tract. de Variolis, ex Cod. reg. 6983. *Est enim quaedam species* (variolarum) *quae a quibusdam rauallis nominatur, et a quibusdam blatea. Verum blateae - - sint morbilli etc.* *) Germ. Blatter est pustula, pupula, tuberculum in summa cute protuberans, et Blattern, variolae, morbilli.

BLATEARE, V. *Blas.*

BLATERARI, V. ibidem.

✝ BLATERRA, *lo sono de le rane*, in Glossar. Lat. Ital. Ms.

BLATHON, Petro Damiano, pallium. Locus est in *Triblatton.*

BLATO. (1) BLATO, ONIS, *cubicularius, hospitalarius.* Vgutio, qui vocem deducit a *Blatero, as.* V. *Blasto.* (2) *Blaesus,* τραυλός. Gloss. Lat. Gr.

BLATTA, vermiculus, qui e *Chermes*, vt Arabes vocant, et e cocco sanguinei coloris erumpit. Paulus Diacon. in Gloss. *Blatta, genus purpureum vermis.* *Blattam, bestiolam* esse etiam ait Marcellus Empir. cap. 34. pag. 233. *Glis siue Blatta*, apud eumdem cap. 9. pag. 82. Postea pro ipsa purpura, seu purpureo colore vsurpata vox. Lex 1. Cod. Quae res venund. non poss. *Purpurae, quae blatta, vel oxyblatta, atque janthina dicitur.* Lampridius *Funes blatta, et serico, et cocco intortos* dixit. BLATTAM TYRIAM quam *Tyrium vellus* vocat Solinus c. 29 commendant Sidonius Carm. 5. Senator lib. 1. Epist. 1. Anastasius, et alii. *Bizanteam*, idem Anastasius pag. 150. 151. 152. 153. *Neapolitanam*, idem in Leone III. Serapion libr. Aggregat. *Blattae Byzantiae sunt ex vngulis Ostracorum, et sunt coopercula quibus teguntur in foramine suo, et meliores sunt quae vergunt ad albedinem, et sunt odoriferae, quorum odor trahit aliquantulum ad odorem castorei.* Interdum et saepe *blatta*, pro ipso serico *blatta* tincto vsurpant Scriptores, quam *sericoblattam* vocat Lex. 10. Cod. de Murileg. quo sensu βλάττιον vsurpauit Anna Comnena pag. 93. Fortunatus lib. 2. de Vita S. Martini:

Inlita blatta toris, auroque intermicat ostr.

BLATTVM dixit Anastasius in Gregor. III. *Vela serica ornata blatt.* BLATTIN, idem non semel vsurpat, pag. 143. *Vela de blattin, cortina de blattin*, et alibi passim. BLATTINIVM, idem Anastasius apud Muratorium tom. 3. pag. 134. col. 2.

BLATTEA, pro *Blatta.* Fortunat. l. Poem. 3.

Serica cui niueis agnata est blattea telis.

BLATTEARIVS, πεταλουργός. Glossarium Latino-Graec. Est pro *Bractearius*, Gall. *Batteur d'or.*

BLATTELA, θρόμβος αἵματος τῶν κογχυλίων. Gloss. Lat. Gr. Grumus sanguinis conchyliorum. Sunt autem Conchylia pisces seu vermes, vnde purpura extrahitur.

BLATTERE, *blatto*, φλυαρῶ, ληρῶ. Glossarium Lat. Graec. Latinis est blaterare. V. *Blas.*

BLATTEVM, *lamina*, πέταλον. Gloss. Lat. Gr. Virgilius dicit *Bractea*.

BLATTEVS, purpureus, apud Senator. l. 5. ep. 34. Anastas. in vit. PP. p. 34. Vopisc. in Aurel. et alios. V. *Blatta.*

BLATTIARIVS, idem qui *Blattearius*, nisi forte mauis a *Blatta* dictum *Blattiarius* pro eo qui sericum tingit purpura. Cod. Theod. lib. 13. tit. 5. *Ferrarii, marmorarii, deauratores, fusores, blattiarii, tessellarii, artifices.*

BLATTIN, BLATTINIVM, V. *Blatta.*

BLATTOSERICVS, V. Orthoplumus.

BLATTVM, V. *Blatta.*

BLATVM, V. *Bladum.*

BLATVS, stultus, V. *Blas.*

BLAVA. (1) Italis *Biava*, idem quod *Bladum*, etsi Pergaminus observat scribi *Biada*, non *Biava.* Charta Papiensis ann. 1179. MS. *Firm... commune et homines Portinaghi ... ducere tenerentur blauam eis imp... tam in Papiam, vel non, - - ...*

tam duxerint et praesentauerint in Papia blauam eis primo anno impositam. Alia an. 1345. *Potestas teneatur facere iurare omnes molendinarios - - et custodire granum et blauam, quod et quae ad manus peruenerint, et accipere suam rationem tantum, et non vltra.* Ibidem: *Si collegerit herbam in alienis blauis, vel leguminibus, soluat, etc.* Bulla Innocentii IV. pro Ecclesia Ferrariensi: *Vel ipsarum decimarum, tam in frumento hordeo, faba, melica, et alia blaua et leguminibus, quam in vino, etc.* Vnde colligere est vocem *Blaua* non minus generatim accipi quam *Bladum.* Vide Hist. Eccles. Placentinam lib. 15. p. 77. et Statuta Veronens. lib. 8. c. 78. BLAVIUM, eadem notione, in Tabulario Abbiensis Monasterii. (2) Lapis coeruleus tegendis aedificiis aptus. Acta SS. April. to. 3. pag. 393. D. de S. Franca: *Cum vna scalia blauarum oculum vnum sibi perforasset.* V. *Blauus.*

BLAVATVS, color caeruleus, i. q. *blauus*, apud Murat. a. 16. Script. p. 982.

BLAVEOLVS, BLAVETVM, BLAVEVS, BLAVINEVS. V. *Blauus.*

BLAVEVS, BLAVINEVS, V. *Blauus.*

BLAVIVM, V. *Blauar.*

BLAVIVS, V. *Blauus.*

BLAVOTINI, BLOETINI, militaris factio in castris Flandriae Comitis, Philippo Augusto regnante. Rigordus an. 1213. BLOETINOS, vocat, vt et Willelmus Armoricus lib. 2. et 9. Philippidos, qui videtur innuere gentem fuisse hac appellatione, eam Flandriae partem, quae Furnas spectat, incolentem, vbi *Ysangrinos* collocat. Versus Furnas illos pariter statuit Lambertus Ardensis pag. 258. dum enarrat bellum a Mathilde Lusitana Philippi Comitis Flandriae vidua Furnensibus illatum: *Eo maxime quod blauotinos nunquam domare vel subiugare potuit.* Alio loco, bellica virtute, et animi magnitudine praestitisse *Blauotinos* scripsit: *Aliique parentes eius amici, vtpote viri fortes, ausim dicere Blauotinorum patres et auctores.* Vide Chronicon Andrense an. 1281. Meierus a. 1206. et Malbrancus lib. 11. de Morinis cap. 7. a *Blauotorum* familia appellatos volunt. Certe in Charta Philippi Alsatii Flandriae Comitis an. 1181. apud Miraeum in Diplom. Belg. l. 2. c. 44. *Riquardus Blauoet de Furnis* subscribit.

BLAVVS, BLAVEVS, BLAVIVS, BLOIVS, color caeruleus ex Germanico Blau, Galli *Bleu* dicunt. Ioannes Ruellius lib. 1. de Natura stirpium cap. 7. *Quod hactenus Galli nomen blanei pro blatteo retinuerunt, coloris genus satis dilutae purpureae, nec quouis modo saturatae, ad caeruleum aliquatenus accedentis, etc.* Cap. 134. *Trinialis, vt creditur, flos est, in frumentario nascens agro, et hortis quoque rusticorum et puellarum corollis, calyce rosarum, sed squarroso atque tristi, plurimis stipantibus caeruleis barbulis, vnde partim a summa caerulei coloris gratia blaueolos lingua nostra blaueum appellante caeruleum.* Matthaeus Siluaticus: *Isatis - - est herba qua tingitur blauetum, et dicitur blauum*: Alibi: *Sandarax, est herba de qua tingitur blauus color.* Ioannes Monachus in Vita S. Odonis lib. 3. Statuta Eccl. Meldensis apud Marten. tom. 4. Anecdot. col. 900. BLAVEVS. Albertus Argentin. pag. 121. *Blaueae purpurae*, apud Vincentium Belluac. lib. 32. cap. 30. *Clypeus blauei coloris*, apud Gobelinum Personam aetate 6. cap. 73. V. *Bloius.* BLAVINEVS. Annal. Benedict. t. 3. pag. 357. n. 14. *Propter blauineam cucullam, qua indutus erat.* BLAVIVS Chronicon Sclawicum editum ab Erpoldo Lindenbrog. c. 30. *Sub parno blauio lapide - - ossa eius quiescunt.* Occurrit etiam in Chronic. Windesh. lib. 1. cap. 31. lib. 2. cap. 44. et apud Martenium Anecdot. to. 3. col. 1675.

BLAX, Βάκηλος, μωρος: Supplem. Antiq. V. *Blas.*

BLAZONARE, delineare figuras in scutis gentilitiis. Menoti sermones fol.

fol. 44. recto col. 1. *O quod schema poterat tunc capere B. Antonius qui habebat blazonare arma huius miseri. Blason, Blasonner* Gallis, vt Latinis elogium, modo in bonam, modo in malam partem sumuntur; vnde Carolus *Fonteine, Art poëtique chap. 10. Le blason est vne perpetuelle louange, ou continu vitupere de ce qu'on s'est proposé de blasonner.* De vocis origine nihil certi. Vide Menagii Diction. Etymol. Linguae Gallicae.

BLAZZA, an tributum ex *Blado* venali percipiendum? Annal. Benedict. tom. 5. pag. 668. col. 1. in Charta Vnfredi Comitis pro monasterio S. Michaelis: *Scilicet dimidiam blazzam eiusdem ciuitatis, et dimidium portaticum, et medietatem legum et totius reditus.*

BLECOVEDA, Vt *Bletneda.*

BLENCHVS, a Gallico *Blanc*, Hispanis *Blanco*, albus, argenteus. Spicil. Acher. to. 8. pag. 386. ex Iacobi Aragoniae Regis Edicto pacis et treugae: *Praestantes insuper centum viginti solidos de blencha moneta.*

BLENECTA, species quaedam anserum paruarum, apud Fridericum lib. 1. de Arte venandi cap. 6.

BLENENIA, stultitia. V. *Blenones.*

BLENI, BLENNI, V. *Blini* et mox *Blenones.*

BLENONES, Papiae, *Impudici, hircones.* Vgutio: *Blennus, stultus, hircosus, impudicus, et haec blenenia, stultitia.* Glossar. Isid. *Blenones, puditi hircorius*, mendose. Rectius Excerpta, Cerda probante, *Blenones, putidi, hircosi.* Constantiensis, *Blennones, Impudici, hircones.* Turneb. Aduersar. l. 28. c. 5. ex Onomastico veteri: *Blennones pudenda sunt hircorum.*

BLENVVS, teter, V. *Blini.*

BLESSAGHA. Charta Henrici Regis Angliae pro Abbatia de Corneliis in Normannia, tom 2. Monastici Anglic. pag. 963. 964. *Et ad praedictum manerium vnam Blassagham, et carbonem in nemus suum (alias in nemore suo) ad Blessagham sustinendam.*

BLESTA, Lemouicensibus *Bleite* vel *Bleste*, cirrus. Chartular. S. Ioannis de Aurel. fol. 51. vo. *Ne iniuriam vlterius facere praesumeret, pro emendatione iniuriarum quas fecerat, cinnum vel blestam barbae suae tradidit in manu Domini Gaucherii.* Tabularium Vosiense fol. 40. vo. *Omnibus hominibus notum sit, quoniam Rainaldus Vgo et vxor eius Alaidis, et frater eius Petrus Vgo venerunt ad Monasterium Vosiense, et in Capitulo condonauerunt se ad sepulturam in eodem Monasterio et ad monachalem habitum, quando eis voluntas fuerit, et propter hoc, vt firma esset promissio, accepit Dominus Abbas Rainaldus de capite Rainaldi blestam, et concesserunt et dederunt, etc.* De huiusmodi donationibus per *Blestam* seu *Capillos* fusius dicetur in voce *Capilli.*

BLETNEDA, *Blada* demessa, atque potissimum quae ex campipartibus et agrariis colligebantur. Charta an. circ. 1063. ex maiori Chartul. S. Victoris Massil. pag. 91. *Guillelmus Plautinus donauit altari S. Mariae et S. Victoris Massiliensi monasterio medietatem decimi de pane et vino, et carne, et totam bletnedam ipsam contra S. Christophorum.* V. *Bladagia* † In charta ipsa rectius legitur *Blecoueda*, vel forte *Bletoueda*, i. e. locus arboribus et maxime quercubus consitus, idem ac *Blechis* et *Bletonata.*

BLETONATA, silua nouellis arboribus et maxime quercubus consita. Expletum an. 1540. in Bressia: *Saisiui vnam bletonatam quercuum existentem ante carroueriam de Bouchampt, etc.*

BLEVETVS, siue BLVETVS, vt legitur in MS. D. Lancelot, caeruleus, Gall. *Bleu*, Germ. Blau. Hist. Dalphin. to. 2. pag. 278. *Item pro Palmis quatuor cum dimidio de panno bleueto, etc.* Occurrit semel et iterum ibidem p. 80. Monast. Anglic. to. 3. p. 90. *Tunicas clausas de nigro brunetto vel bluetto.* V. *Blauus.*

BLIAVDVS, BLIAVS, BLIALDVS, vestis species. Tabular. Abbatiae S. Amantii Inculism. *Dedit pro placito isto 20. sol. et vnum bliaudum cambinum.* Tabular. Diuion. apud Perardum: *Dederunt Cappam et bliaudum*

...um. *Bliandus fustaneus*, in Tabulario S. Albini Andegauens. Gaufredus Vosiensis part. 1. cap. 72. *Mulier, cui brachia manusque natura negauit, pedibus camisias et bliaus, ac quaslibet vestes forcipibus inscindebat.* Gallis ol. *Bliaut.* Rustici Dumbenses et Sebusiani etiamnum dicunt *vnè Blaude* pro veste superiori; Occitani *Brisaut.* Cambro-Britannis, *Bliaud* est sindon. BLIALDVS. Tabularium Prioratus de Paredo fol. 32. *Dedit ipsi Widom 20. sol. et vxori caligas, et filio eius vnum blialdum de fustanea.* Quibus extremis verbis subscriptum legitur ex minio vnum *blialdum.* BLISAVDVS, in statutis Massiliensibus MSS. lib. 2. edit. pag. 302 *De blizaudo sendati cum fretio, etc. de blisaudo dominae consuto cum serico.*

BLIBARE, *stirpare, enincar, Prov.* Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

...ICEA, *stultitia.* Papias MS. Ecclesiae Bitur. Est pro *Blitea*, quod vide.

...IDA. (1) Machina bellica. Rolandinus in Chronico lib. 5. c. 15. *Dum autem Eccelinus cum blidis et aliis instrumentis impugnaret Anole fortissime.* Cambro-Britannis *Blif*, est catapulta: *Blie*, Danis, vt est apud Pontanum in Chorographiae Daniae pag. 799. Loccenius pariter lib. 3. Antiq. Suecic. cap. 2. obseruat in veteri Glossario Teutonico-Latino *Bliide* verti machinas ac tormenta. Certe *Blida*, pro *Bidde*, legendum videtur in Chronico Richardi de S. Germano an. 1239 *Ingenia quae Biddae, Dominae, et Manganelli fiunt, Imperatore mandante.* Vide V. Cl. Andream Felibianum lib. 1. de Architectura pag. 103. Christophor. Hartknochum ad Chronic. Prussiae Petri de Duisburg. part. 3. cap. 114. etc. *) Adde C. ... Grupenii Obseruat. p. 457. I. L. Frischii Lex. Germ. v. Blide, et I. ...rii Glossar. Suio-Goth. v. *Blida.* (2) † Monetae species, nisi sit mendum. Hugon. Metelli canon. epist. ... t. 2. Monum. sacr. antiq. p. 339. *Ea propter nolo te ignorare me vendidisse centum blidis mulam etc.*

BLIDALIS, V. *Bliaudus.*

† BLIMARDVS, an locus ad ferarum custodiam palis, cratibus, muris aut fossis septus? Ch. a. 1186. inter Probat. Hist Bles. pag. 7. *Dedi et concessi - - monachis - - calfagium suum ad nouem summarios, et vniuersum vsuarium suum - - ad reparationem ecclesiae suae et domorum in tota porprisa abbatiae, in toto blimardo et in omni foresta Blesensi.* Infra: *Tunc etiam in defenso per totam forestam et per totum blimardum caperent, excepta solummodo cauda.* An malles de loco in foresta nouellis quercubus consito intelligere? V. *Bletneda.*

BLIMIS, V. *Blini.*

BLINI, *tetri.* Isid. Glossar. Ad quod Graeuius notat in Excerptis haberi, *Blimi, tetri*, sed retinendum esse *Blini*, quod est pro *Bleni*, *i* in *e* mutato, vt alibi non semel. Apud Constantiensem, *Blenni, tetri.* Turnebum Aduersar. lib. 28. c. 5. *Blenni, tetri.* Plautus Bacch. 5. l. 2. *Blennus* accipit pro stulto, stolido. Est a Graeco Βλέννος, mucosus. Βλέννα enim mucum significat: vnde vox ad stultum metaphorice translata. V. *Blenones.*

BLINICHIVM, mendose pro *Bicli-nium*, V. *Bicellum.*

BLINTRES. Leges Inae cap. 79. *Duodecim mambrae ceruisiae, wyglisiae, triginta blintres.* Haec ex Glossario Spelmanni, qui sic corrigit juxta Saxonicum, *Hlintres*, *h* pro *b*, *n* pro *u*. Est autem *Hluttre*, simplex, purum, lucidum. Sensus ergo legis: *Duodecim amphorae ceruisiae wylisiae*, hoc est, *potentioris*, *triginta tenuioris.* Idem Spelman. in voce *Ambra* legit *Blutres* pro *Blintres.* Vtraque lectio ferri potest.

BLISAVDVS, V. *Bliaudus.*

BLISSARE, balbutire, inarticulate loqui, quod faciunt *Blaesi.* Anonymus de Mirac. S. Bertini c. 4.

BLISTATA, V. *Bischalitia.*

BLITEA, *stultitia.* Papias. V. *Blicea.*

BLITTEN. Papias: *Gluten, - - - confectio quaedam, qua glutinatur aliquid,*

quid, *vulgo blitten.* Ita MS. Editus vero habet *Blittens*.

BLIZAVDVS, V. *Bliaudus*.

BLOCVS, truncus, Germanis Block. Aresta an. 1294. in Regest. Parlam. B. pag. 110.

BLODEVS, color sanguineus, a Saxonico *Blod*, sanguis. Kennet. in Antiquit. Ambrosden. p. 576. *Et in blodeo panno empto pro armigeris et valectis.* Rymer. to. 10. p. 346. *Duos pannos blodei coloris - - vnum pannum aureum blodei coloris.* † Carpentarius colorem caeruleum hic intelligit. V. *Bloius*.

BLODIVS, eadem notione, apud Rymer. tom. 7. pag. 745. Et tom. 8. pag. 277.

BLODSTODIA, cruentatio, sanguinis emissio. Ex Anglico *Blodschotten*, cruentatus, et *Blod* Saxonico, sanguis. Vide Leges Henrici I. cap. 78.

BLÖDVS, V. in *Bloius*.

BLODWITA, poena, mulcta effusi sanguinis. Ex Saxonic. *Blod*, sanguis, et *wita*, mulcta, emendatio. Leges Henrici I. Regis Angl. c. 39. *Qui Blodwytam, id est, forisfacturam sanguinis fecit, reus est.* Occurrit etiam c. 23. 37. 70. 81. Vide Kennettum in Glossar. ad calcem Antiq. Ambrosden. BLODWYTA, Fletae lib. 1. cap. 47. §. 15. *Est quietantia misericordiae pro sanguinis effusione.* Ita etiam Rastallus: *Bloodwit, est quietum esse de amoreiamentis de sanguine fuso, - - quia wit en Anglois, est misericordia en Latin.* Charta Ranulfi Comitis Cestriae in Monastico Anglic. t. 1. p. 767. *Concedo etiam dictis Monachis - - quod habeam liberam curiam, et tholneum, et assisam panis et ceruisiae, et vthesium, et Blodwit, et catalla felonum.*

BLOETINI, V. *Blauotini*.

BLOETRESET, (*) vulneratus vt sanguis fluat, Germ. Blutrünstig, a Germ. Blut, sanguis, et rinnen, manare.) Leges et Consuetudines Furnenses ex Archiuo S. Audomari: *Qui aliquem bloetreset sine canipulo aut sanguinem traxerit, emendabit Comiti tres libras et laeso viginti solidos.*

BLOGMVS, genus, vt videtur, placentae, vel potius carnis crusta inclusae et incoctae, Gall. *Pâté*, vel minutalis, *Pâté en pot.* Codex MS. Consuetudinum Ecclesiae Coloniensis ex Chartulario Ecclesiae Atreb. *In quatuor diebus Natiuitatis dantur quolibet die quatuor Blogmus tantum praesentibus, qui sic diuiduntur. Primo die ab vna parte chori dantur tres Blogmus. Vnum Blogmus datur inferiori officio - - Diuiduntur Blogmus - - pro carnibus pro quibus currebat ad Blogmus - - Dantur duo Blogmus.*

BLOIRE, de auibus rapacibus dicitur, cum earum oculi conteguntur, ex Gallico *Eblouir*, oculis caliginem effundere. Fridericus lib. 2. de Arte venandi cap. 37. de Falconibus: *Postquam vero capti sunt, - - sunt oculi eorum contegendi et claudendi, ne hominem videant: et huiusmodi actus appellatur ciliare, seu blare.* Vide Guillelmum Tardiuum Podiensem in libro Gallico de Aucupio cap. 11. et infra in *Ciliare.* (*) Germanis blarren olim erat coecutire, caligare, Anglis *blear* est lippus.

BLOIVS, idem forte quod *Blauus*, color caeruleus, vel certe quiuis color, vt *blaueus*, apud Ioan. Monachum in Vita S. Odon. ex Saxonico *Bleo*, et *Bleoh*, color quiuis Somnero, etsi *Bleo* eidem sit etiam caeruleus. Bulla Gregorii IX. PP. pro Benedictinis: *Monachi non incedant sine cuculla et flocco: licet sine cuculla et capa regulari, non bloia et sumptuosa.* Statuta Hugonis Abbatis Cluniac. *Honeste se habeant, nec sine cuculla et frocco, vel sine cuculla et cappa, quam praecipimus esse regularem, non sumptuosam, non bloiam, vel sine postella, etc.* BLODVS, idem, in Monastico Anglic. tom. 3. pag. 170. et infra non semel. V. *Blauus*.

† BLONDINVS, color flauus. Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7679. V. *Blundus*.

BLONDVS, V. *Blundus*.

† BLOQVERIVS, clypeus, Gall. *Bouclier*, olim *Bloquier* et *Bloquier*. Ch. MS. a. 1333. *Qui muniti erant bloque-*

lluegriis, ensibus, etc. Occurrit passim.

BLOTVS, pro Blocus, vt videtur, Gall. Bloc, summa. Chron. ad an. 1490. inter Probat. t. 3. hist. Nem. p. 8. Debeant - - vniuersum totum, siue vniuersitatem (vniuersalem) summam augere. - - Quod - - totum vniuersale non augmentabunt.

BLOYHORN, mendose, apud Spelmannum in voce Cenitus pro Blancornum, quod vide.

BLOYVS, V. Bloius.

BLVDEWICA, an jus imponendi et percipiendi mulctas effusi sanguinis? Rymer. to. 13. pag. 63. col. 1. fin. Cum - - brueriis et geneftis, cum heriueldis, bludewicis et marchetis, etc. Eadem totidem verbis habentur p. 5. eiusd. tomi. V. Blodwita.

BLVDIE, V. Blae.

BLVET, caeruleus, Gall. Bleu, Angl. Blue. Monasticum Angl. to. 1. pag. 31. Vestimenta autem dabunt mihi de griseng, vel halberget, et pellibus agninis: vxori autem meae, ad . . . bluet, et (ex) pellibus similiter agninis. Tom. 3. p. 90. Supertunicas clausas de nigro brunetto vel bluetto, cum mantello de nigro panno, etc. V. Blauus et Bleuetus.

BLVETTVM, BLVETTVS, V. Bluet.

BLVLARDI, minutioris monetae genus, f. a colore sic dicta, Belgis enim Blosaert idem ac subruber, Gall. Rougeatre, quod monetae cupreae conuenit. Adrianus de Vetere-Busco de Reb. Leodiens. apud Marten. t. 4. Ampliss. Collect. 1231. . . . etiam, nescitur quo consilio . . ., coepit facere monetam cupream . . . blulardis, faciens proclamari suos . . . ardos ad VI. denarios, et domini . . . Heinsbergh ad IV. denarios, vnde . . . populus fecit derisionem, . . . noluit recipere aliquos nisi ad IV. . . . tantum.

BLVNDVS, BLONDVS, color capillorum flauus, qui Gallis Blond, Graecis ξανθὸς, luteus dilutior: a Saxonico Blonde, mixtus, Blonden, tinctus, intinctus, imbutus, fucatus. . . . rutilus color fiebat arte quam, specierum mixtione, verbi gratia lixiuio et sapone, vt pluribus probat Cluuerius lib. 1. Germ. Antiq. c. 16. Vgutio et Joannes de Janua: Flauus, est qui vulgo dicitur blundus. Hist. rerum Laudensium Ottonis Morenae pag. 125. Erat spissus corpore, mediocris staturae, capillis blondis, etc. Capilli blundi, apud Michaëlem Scotum de Physion. cap. 44. 47. 59. BLONDVS, in veteri Charta a Spelmanno laudata: Sicut Rogerus de Garneio pater suus, tenuit tempore Regis Willelmi blondi auunculi sui. Loquitur de Willelmo Rufo Rege Angliae. Rufus quippe est rutilus color, quem Blondum dicimus. De vocis etymo vide conjecturam Octauii Ferrarii in Orig. Ling. Ital. V. Biondo.

† BLVSO, contusio. Lit. remiss. an. 1386. Cirurgici retulerunt - - nullas plagas seu vulnera, vel intersignia, seu blusones habuisse. Gallis olim Blessement, vulnus, plaga.

BLVTARE. Lex Longob. lib. 1. tit. 18. §. 1. Si casam cuiuscunque blatauerint, aut res eorum tulerint. Vbi Glossar. Blutauerit, euacuauerit, item: Blutare, expoliare, bloten. Editio Heroldi habet, Bluttauerint, Muratorii, Brutauerint, Boheriana Brunstauerint. Obseruat idem Murator. tom. 1. part. 2. pag. 59. D. Italos vti verbo Bruttare pro conspurcare, foedare; vnde colligit fortassis eadem significatione vsurpatum esse Brutauerint: nam, inquit, quod sequitur, aut res eorum tulerint satis indicat Brutare diuersum quid ab exspoliatione significasse. Gallis, Blutter, est farinam incernere. *) Blutare est a German. ant. Blutt, Germanis inferioribus etiamnum blot, Suecis blott, Belgis blott, nudus; inde blotten, blutare, nudare, exspoliare. Recentiores ab hac voce inserto n formarunt plündern, spoliare.

BLVTHVRA, leue vulnus, quod Galli Blesseure dicunt, a quibus forte orta vox, nisi hanc a Germanis ii acceperint. Burchardus Episcopus Wormaciensis in Lege Familiae: si autem cum pugno, aut aliquo leui flagello, quod Bluthuram vocant, aliquem percusserit, etc.

BLV-

BLVTRES, V. *Blintres.*

BLVTTARE, V. *Blutare.*

BOA. (1) S. Hieronym. in S. Hilarione: *Draco mirae magnitudinis, quem gentili sermone Boas vocant* (Dalmatae) *ab eo, quod tam grandes sint, vt boues glutire soleant.* Plinio 8. 14. *Boa*, serpentis genus est a bubulo lacte, quo alitur, sic dictum. (2) † Morbi genus. Bestiar. Ms. c. 96. *Ydrus dicitur aquatilis serpens, a quo icti obturgescunt; cuiusmodi morbum quidam boam dicunt, eo quod fimo bouis remedetur.* (3) † BOA, *la infratione de li gambe.* Glossar. Lat. Ital. Ms. *Tumor crurum e labore viae collectus*, apud Festum. V. Lex. Mart in h. v. (4) † Pro *Broca*, armorum genus, nisi sit mendum. Stat. synod. Tornac. a. 1366. p. 49. *Ne clerici arma - - deferant, cultellós cum punctis, boas ferreas, ligneas - - sine baculos ferreos cum brocis.*

BOACHIERS, machinae bellicae species. Sanutus lib. 3. part. 12. c. 21. *Et postea fecit approximare orificio fossarum Boachiers multos, multumque sibi vicinos, a turri S. Nicolai, vsque ad Sbaralium Dom. Odoardis, et post le Boanchiers, fecit erigi plures carabagas proiicientes magnos lapides.* † Ex Sanuto potius esse videntur sportae vimineae terra oppletae, quibus machinae jaculatoriae protegunt. Germ. Schanzkörbe.

BOADA. (1) *Coruein* cum bobus praestanda. Saisimentum Comitatus Tolos. an. 1271. in Annal. Tolos. G. la Faille tom. 1. inter Instr. pag. 17. *Communitas dicti loci debet Domino Regi exercitum et triginta solidos pro alberga annua - - et boadam, videlicet vnam dietam de quolibet aratro boum, saluo prandio bubulci et de qualibet bestia carregii vnum jornale, saluo prandio ductoris.* (2) † Praestatio ex blado, quae ratione boum, seu pro pari boum aratorum, vel pro aratro pendebatur. Ch. Ms. an. 1230. *Medietatem - - boadae siue bladadae.* V. *Bladada.*

BOAGIVM, V. *Bouagium.*

† BOAIRA, BOAYRIA, seruitium cum bobus domino a vassallis exhibendum. Ch. Ms. a. 1251. *Vsaticos, boairias, asiniairias* etc. BOIRIA, in Ch. a. 1257. BOAYRIA in alia a. 1343. V. *Boata* 2.

† BOALA, *la sentensia*, in Gloss. Lat. Ital. Ms.

BOALAGE. Iacobus I. Rex Aragon. in Foris apud Exeam an. 1265. e Obseruantiae Regni Aragon. lib. 6. tit. de Priuilegiis Militum §. 13. *Richi homines, Milites, nec non etiam Infantiones Aragonum tenentur dare sibi vel successoribus suis Boalage, nec herbage.* V. *Bouagium*. † Hisp. *Boalage* est tributum quoddam ex bobus. V. *Boada* 2.

BOALARE, in Foris Aragonensibus, *idem est quod Vetatum, et non potest fieri sine licensia Regis domini per homines alicuius villae vel loci, nisi quantum continet vna ballistata: quia alias per indirectum defraudarentur homines locorum conuicinorum in suis pascuis foralibus, quia non possent pascere ibi de sole ad solem, et de area ad aream. In Boalari suo si quis inuenit oues pascentes, potest de die occidere, vnam ouem. Si vero de nocte, potest occidere duas oues,* etc. Michael del Molino in Repertorio Fororum Aragon. lib. 6. tit. de General. Priuileg. §. 35. Vide Foros Arragon. lib. 3. tit. de Pascuis.

† BOALE, praedium rusticum, i. q. *Bouaria*; BOATERIVS, qui eiusmodi praedium curat. Formulae Ms. Cod. reg. 7657. *Licet talis delatus moraretur pro boaterio cum ipso domino tali - - volens aliena furari, tam de boali, quam bestias ipsius Domini.*

† BOANATOR, cui, vt videtur, boum cura commissa est. Ch. Guielm. Bellism. comit. an. circ. 1025. *Quod nec vicarius, nec forestarius, sed boanator, vel venator vnquam terram illam penetret.*

BOANOSA. Monachus Egolismensis in Vita Caroli M. an. 798. *Adefonsus Rex Galliae et Asturiae praedata Olisippona, vltima Hispaniae ciuitate, insignia victoriae suae boanosas, mulos, captiuosque Mauros Domino Regi Carolo per Legatos suos Frojam et Basiliscum hiemis tempore misit.* Vbi leg.

loci incertus auctor Vitae eiusdem Caroli et Annales Francor. habent, *insignia victoriae suae, loricas, mulos, etc.* Eginhardus vero in Annalib. *Mauros videlicet septem, cum totidem mulis atque loricis, quae licet pro dono mitterentur, magis tamen insignia victoriae videbantur.* Ex quibus conficit Meursius σωσανίας, vel σχσανίας, pro βουνόσας, legendum apud Monachum Egolismensem. Moschopulo lib. περὶ σχεδῶν Σχσανίων, Latinis idem sonat quod Graecis φολιδωτὸν ὅπλον, seu *lorica*; σωσάνιον, habetur apud Ioannem Diaconum ad scutum Hesiodi. Σῶσον, pro vestis specie, occurrit apud Io. Tzetzem Chil. 1. c. 29. Sic autem fortean dicta eiusmodi vestis a Susis, Persidis Metropoli.

BOARIA, BOARIVM, V. *Bouaria.*

BOARIVS, pastor boum. Ius Vincentin. lib. 1.

† BOAROIATA, modus agri idem ac *Bouata.* Ch. a. 1356. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 184.

BOASTAR, *la Stalla*, in Glossar. Lat. Ital. MS.

† BOATA. (1) Idem ac *Boada.* Reg. Cam. Comput. Paris. *Boatam du lieu de Marinh.* Ch. MS. Phil. Pulc. a. 1301. Alia a. 1318. V. *Bladata* et *Bouagium.* (2) Seruitium cum bobus ex pacto debitum. Ch. comit. Marchiae a. 1406. V. *Boairia.*

† BOATERIA. (1) *Talliae* species, vectigal quod ab vniuersis subditis penditur. Ch. a. 1183. ap. Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 170. *Quod consules - - fecerint collectam vel boateriam extra ciuitatem super rusticos.* Alia a. 1199. ibid. p. 177. Quod a *Bobatteriis* seu agricolis exigeretur. V. *Bobatterius.* (2) Forum vbi venduntur boues, in Ch. MS. a. 1452.

BOATERIVS. (1) Qui praedium rusticum, *bouaria* dictum, curat. V. *Boale.* (2) Ital. *Boattiere*, boum mercator, vel qui eorum carnes vendit. Stat. Mutin. rubr. 261.

† BOATIA, tributum quod pro pari boum penditur, i. q. *Bouagium.* Ch. a. 1173. ap. Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 99. V. *Boata* 1.

BOAYRIA, V. *Boaira.*

BOB, Βούδια, *Bulbitum.* Supplem. Antiquarii. † Leg. *Bobuli*, βοίδια, ex Vulcan.

† BOBA. (1) *Vehemens robur; interdum, genus serpentis.* Glossar. vet. Cod. reg. 7646. V. *Boa* 1. (2) LAS BOBAS, lues venerea, a *bubonibus* sic dicta. Deliber. a. 1490. apud Pitton. Hist. Aquens. p. 246. V. *Buba.*

† BOBATTERIVS, agricola, ad agriculturam pertinens. *Statuta nobilis artis bobatteriorum Romae* 1526. in Giornal. de Litterati d'Italia Venet. 1719. t. 31. p. 454. V. *Boateria* 1. et *Bobulcus.*

BOBELLIVM, bouile, bubile. Gloss. Saxon. Aelfrici: *Bobellum: Fald*, i. stabulum.

BOBER, V. *Beuer.*

† BOBIA, forum publicum, vt videtur. Ch. an. 1314. MS. *Apud Briantzouum in Bobia castri ipsius loci, praesentibus his testibus* etc.

BOBICINATOR, pro *Bobinator*, in *Bobinare.*

BOBINARE. (1) *Conuiciare, clamare.* Vet. Gloss. San-Germ. num. 501. Papias MS. *Bobinare, conuitiari, clamare. Per mulieris menstruae sanguinem inquinare.* Glossar. MS. Montis S. Eligii Atrebat. *Bobino, as, conuitiari, dampnare, clamare; vnde Bobicinator, conuitiator vel tricosus et inconstans. Bobinare* pro *Boninare*: Vox Festo Nonio aliisque paucis nota. Hanc fusius exponit Martinius in Lexico. Quod autem additur a Papia, *Per mulieris menstruae, etc.* aliis est, *Bubinare.* (2) † Lactare, ostentare. Chron. Ioh. Whethamsted. p. 516. Hinc BOBINATOR, iactabundus, ostentator. Andr. Floriac. MS. l. 3. Miracul. S. Bened.

BOBINATOR, *tricosus et inconstans.* Papias MS. Isid. Gloss. *Bobinatores, inconstantes.* Ad quod, si tanti est, Grae-

Graeuium consule. V. etiam *Bobinare* 2.

BOBINATVS, *tricosus et inconstans*, in Veteri Glossario San-German. num. 501.

BOBLA. Gloss. Aelfrici: *Bobla*, *Flot*. Vbi Somnerus, *forte biblus*, *vel byblus*, *papyrus bibula*: Belgis, *Vloed papier*.

BOBONES, V. *Bubii*.

† BOBROWNICI, vox Polonica, quae *corueias* seu operas, vel iis subditos significare videtur. Ch. Casimiri duc. Oppoliens. a. 1228. inter Probat. t. 1. Annal. Praemonstr. p. 480. *Excipimus homines ipsorum, ab omni seruitute juris Polonici qualitercunque bobrownici*, *psare*, *ad castra etiam aedificanda sine reparanda* etc.

BOBVLCA, idem ac *Bouata*, apud Murat. t. 8. Script. p. 1149. 1175.

† BOBVLCVS, bubulcus, Ital. *bobolco*. Stat. Palliuic. lib. 1. c. 18. pag. 21.

BOCA. (1) V. *Bauca*. (2) † Pisciculis marinus e genere halecum, de quo Aldrov. de Piscib. l. 2. c. 39. Acta SS. t. 5. Aug. p. 999. Tractatus Ms. de Piscib. c. 65. *Box vel Boca Plinio*, *Venetiis dicitur Booba*, *in reliqua Italica*, *Liguria*, *Hispania*, *Gallia Narbonensi* bogue *nominatur*. V. *Becharius*.

BOCAFORT, a Gallico, *Fort en bouche*, dicitur de equo qui durioris est oris, et quem freno vix licet flectere, Germ. Hartmäulig. Consuetudo Brageriacensis art. 102. *Sine culpa autem dicitur dominus fore - - cum euidenter dicta animalia apparent bocafort*.

† BOCAGIVM, silua, nemus, pro *Boscagium*. Ch. Caroli C. a. 869. pro monasterio S. Vedasti.

† BOCAIRIA, macellum, laniena, Gall. *Boucherie*. Ch. a. 1273. inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 59. V. *Bocaria* et *Beccharia*.

† BOCALARIVM, scutum, clypeus, Gall. *Bouclier*, apud Murat. t. 15. Script. Ital. p. 612. V. *Bloquerius*.

† BOCALE, vasis species, Ital. *Boccale*, Gall. *Bocal*. Inuent. a. 1389. t. 3. Cod. Ital. diplom. pag. 366. Murat. t. 16. Script. pag. 758. V. *Bauca* 1.

BOCALIS PVLLVS, in Foris Aragon. lib. 8. tit. *Vt emissarii, seu guaranyones, vel pulli bocales, occasione aliquarum executionum neqeant pignorari*. Hispanis *boçal*, novicium sonat.

BOCALVS, lagena vitrea, Gall. *Bocal*. Catalogus Episc. Regiensium, V. *Bauca* 1.

† BOCAR, stabulum boum, bouile, in Glossar. Lat. Gall. Ms. a. 1352. V. *Bostar*.

† BOCARAMVM, telae species, eadem quae *Boqueranus*. Stat. ciuit. Astae. V. *Boccaramen*.

BOCARIA, ex Gallico *Boucherie*, macellum, in Charta an. 1246. apud Sammarthanos in Episcopis Aptensibus p. 177. *Bocaria casa*, in Chronico Beneuentano S. Sophiae p. 584.

BOCARONVS, idem quod *Boqueranus*, Gall *Bougran*. Testamentum an. 1237. ex Archiuis S. Victoris Massil.

BOCARTICA MATERIA, *dicitur quae est contrariarum opinionum rationibus inuoluta*. Vocabul. utriusque Iuris.

† BOCASOTI, iidem qui *Bizocii*, quod vide.

BOCASSINVS, telae species ex gossypio vel lino. Statuta Eccl. Aquensis MSS. a. 1259. *Caeteri vero cappam habeant forratam de tela linida ac nigri coloris sine bocassino*. Charta an. 1433. *Pluuiale nostrum de serico albo foderatum de bocassino albo*. V. *Boccasinus*.

† BOCATA, munimenti species. Ch. a. 1212. apud Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui. *Cum omni jure et jurisdictione curtis et castri, et specialiter guaritae et scaraguaitae, bocatae et phalangatae* etc.

† BOCATORIVM, forte macellum, lanienum, *boucherie* Gallis. Inuentar. Chartar. reg. a. 1482. *Litere - - de venditione - - de tribus partibus, quas se habere dicebant in quodam bocatorio sito apud Villam nouam regis*. V. *Bocairia*. Nisi stabulum boum seu bouile malis intelligere.

Bo…

Botatorium: legit Cangius ex Reg. 31. Chartoph. reg.

OCCA, vox Italica, bucca, os vicerris, fluminis, riui. Acta SS. Aprilis to. 2. pag. 823. in Miraculis B. Simonis Eremit. Augustin. *Et habebat cancrum in tibia habentem quatuor boccas.*

BOCCAGIVVM, forte praestatio ex vino in *bocalis* vendito. Ch. an. 1165. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 555. *Ego - - impignoro - - totum ipsum boccagiuum et cridas quas habeo in villa de Biterris* etc.

BOCCARAMEN, idem ac *Bocaramum*. Inuent. Ms. thes. Sed. Apostol. a. 1295. V. *Boquerannus*.

OCCARAN, idem quod *Bocarannus*. Statuta antiq. Cartusiens. part. 2. cap. 32. §. 2. *Casulas de boccaran, et de serico albo sustinemus.* Adde Statuta an. 1368. eiusdem Ord. 2. part. 1. §. 8.

OCCARIA, laniarium, Gall. *Boucherie*, Ital. *Beccaria*. Statuta Massil. pag. 158. V. *Bocharia*.

OCCASINVS, idem quod *Bocasinus*. Murator. to. 3. pag. 649. *Et singuli vexilliferi habebunt quatuor pedites cum lacernis boccasinis cum insignibus Dominorum suorum.* Ibidem col. 2. D. *Post Sacramentum equitat immediate Sacrista, qui vt caeteri Praelati habet equum totum coopertum boccasino.* Vbi Muratorius haec annotat: „Minus notae significationis „vocabulum barbarum *Boccasinus*, „de quo interrogati Romani respon„dent, linei panni speciem esse sub„tilitate praestantis, quemadmodum „Belgis est, quem Cameracensem appellant, ideoque laternis forman„dis seruire, adferri autem ex Orien„te.„ V. *Boucassinus*.

OCCOLA, *εἶδος ἀγγείου*, in Gloss. Lat. Gr. V. *Bauca*. † Forte ex *bocalis*, nisi legendum sit *bottola*, ex *bottis*, vel *buttis*.

OCCONE, vox Italica, *Buccea*, bolus, Gall. *Bouchée*, Hisp. *Bocada*. Vincent. Cigaltius de Bello Italico.

OCCVS, pro *Boscus*, silua. Charta Henrici II. Regis Angliae.

† BOCELATVS, nodis, vt videtur distinctus. Reg. visitat. Odon. archiep. Rotomag. in Bibl. reg. *Item de fago bocelata quam petebat, diximus quod nullum jus habet in percipiendo* etc.

BOCELLA. (1) Lagena, Gall. *Bouteille*. Edictum Philippi Regis Franc. pro reformatione regni an. 1302. (2) † Nassae species, quae Gallis *Boissel*, vel *Boussel* nuncupatur, in Ch. a. 1243. *Piscabuntur - - cum triblis, seu bonastis, fessinis, seu juncheriis, vel bocellis tantummodo.* V. *Boicheta*.

BOCELLAGIVM, praestatio pro vino. Hist. Abbatiae S. Albini Cisterc. Ordinis MS. a Guillelmo *Gauthier c. 6. Geruasia domina Dinanni exemit Guillelmum filium Radulfi - - ab omni exactione et tallia, consuetumis, bocellagio, forciagio.* V. *Botagium*.

BOCELLVS, vt *Bocella*. Codex MS. Bibliothecae D. de Chaluet Senescalli Tolos. de Haeret. Albig. *Dictus Poncius ministrauit ipsis Haereticis et ipsi vnam placentam et bocellum vini et nuces.*

BOCERAS, regius scriba. Apud Anglo-Saxones, inquit Hickesius Dissert. pag. 46. qui Cancellarii postea dicti erant apud Anglo-Normannos *Boceras* appellati sunt: id est, *Scribae, Notarii*, qui Regibus dumtaxat ab epistolis et chartis fuere.

BOCETA, *pascua*. Papias MS. et Ianssonius in Auctario Glossarum Isidori.

BOCETVM, bubile. Vita S. Comgalli Abbat. *Ad bocetum, vt lac inde asportaret missus est.* Acta SS. Iunii tom. 2. pag. 234. C. in Vita S. Columbae Abb. *Obediens seruitor, qui scilicet lactaria bocetum inter et Monasterium vascula gestare consueuerat.* Per *Bocetum* Cangii editor potius intelligenda credit pascua a *Bosco Bocetum* dicta, quam bubile, vt exponit Cangius. Vide *Boceta*.

† BOCGLARIVM, clypeus, Gall. *Bouclier*. Priuileg. villae Brager. a. 1334. V. *Bocalarium*.

BOCHA, Ital. *Bocca*, Hisp. *Boca*, Gallis *Bouche*, bucca, os. Hist. Dal-

 phin.

phin. to. 2. pag. 313. col. 2. *Item, volumus et ordinamus, quod singulis diebus in prandio seruiatur nobis pro persona nostra de quatuor panibus albis de bocha*, id est, quales comedere solemus. Ideo enim *de Bocha* dicebantur illi panes, quia solebat Princeps iis vesci: sic etiam hodie dicunt Galli *Vin de la bouche du Roy*, pro vino, quo Rex vtitur. In articulis seqq. recensentur nobiliores Aulici, quibus *Albi panes de bocha*, id est, similes iis, qui Dalphino, ministrabantur. *) Germ. Mundsemmeln.

BOCHALVS, vas vinarium, in statut. Veron. l. 4. cap. 116. *Bochale*, in Contract. datior. Bergom. lib. 8. cap. 32. V. *Bauca* 1.

† BOCHARDVS, cinericius, Prouinc. *Bouchar*. Chartar. notar. Daubagne Mſ. *Mullae pilli bochardi*.

BOCHARIA, laniena, Gall. *Boucherie*. Statuta Massil. p. 284.

BOCHARIVS. Aelfricus in Glossar. Anglo-Saxon. cap. de Piscibus: *Delphin, vel Bocharius, vel Simones, mereswin*. Vbi Somnerus, f. *Boca*, vel *Phoca*. V. *Boca*.

† BOCHEARE, BOCHIARI, lignari, ligna ad vsus suos caedere. Inquisit. a. 1480. in Bressia. Arest. senat. Chamber. a. 1492. V. *Boscairare*.

BOCHELLVM, ostium fluuii. Charta S. Bernardi Abbat. Clareual. anni 1145. in Tabulario Episcopatus Autisiod. nunc Epist. 426. inter eius Opera col. 375. F. edit. 1690.

† BOCHELLVS, diminut. a *Bocca*, Ital. *Bocchina*, ostiolum, collum lagenae seu bocalis. Inuent. a. 1389. t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 367.

† BOCHERA. Stat. datiaria Riper. c. 12. *De quolibet pense bocherae pro introitu, soldus vnus*. V. *Bocharius*.

BOCHERAGIA. Hist. Dalphin. to. 2. pag. 145. col. 2, A. ex Charta anni 1309. *Census, feuda, vsagia, tenementa, bocheragia, montes, pasquayragia - - nullo vnquam tempore, alienare - - siue sint homines, vel hominum homagia, nemora, montes, nemorum vel montium pasquayria, etc.* *Bocharagia* initio textus idem est, quod sub finem, *Nemora*; vox procul dubio a *Boscus* ducta.

BOCHERIA, BOVCHERIA, laniarium, macellum carnarium, Gall. *Boucherie*. Chartular. B. M. Magdalenae de Castroduno fol. 48. V. *Bocharia*.

BOCHERIVS. (1) Macellarius, Gallis *Boucher*. Tabular. Dunense in Subscriptionibus Chartae: *Herveus Talamerarius. Vitalis bocherius, etc.* (2) † Officium circa mensam regiam, Gall. *officier de la bouche*. Ch. a. 1401. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 159. *Conjo. - - qui habent officia in domo dom. nostri regis, veluti bocherii, garsoni, marescallus dom. nostri regis etc.*

BOCHETA, † idem videtur ac supra *Bocella* 2. Tabularium Monast. Reigniacensis Ordinis Cisterciens. an. 1208. *Dedi - - 5. Bochetas juxta ripam clausurae domus Cellarii de Vallibus, vsque ad duas tessatas in latitudinem aquae capiendas*. In alia Charta: *In aqua nostra de Ansfeliro 60. bochetas in ripa, scilicet, juxta Cellarium de Vallibus ad duas tessatas ripae ex parte Cellarii faciendas*. V. *Boicheta* et *Bocella*.

† BOCHETVS, diminut. a *boscus*, nemus, siluula, in Ch. Mſ. a. 1292.

† BOCHEYRAGIVM, vt et *Bocheyragium*, praestatio ab iis soluenda, qui ligna ad vsus suos in *boscis* caedere possunt. Ch. a. 1313. t. 8. Ordinat. reg. Franc. pag. 162. V. *Boscairare*.

BOCHIARE, V. *Bocheare*.

BOCHIVM, idem videtur, quod *Bochellum*, de quo supra. Tabularium S. Victoris Parisiensis ch. 13. *In perpetuum dedimus Ecclesiae S. Victoris Salmonem, qui in bochio de Copie primo capitur*

† BOCHONFATGHA, lignum vt videtur domibus aedificandis vel reparandis aptum. Ch. Aymer. in Tabul. S. Eparchii Engolism. *Concessit etiam bochonfatgha in lemparis suis ad opus monachi S. Michaelis*. V. *Lemnia*.

† BOCHONVS, forte bubulcus. Stat. Placent. l. 6. *Et si habuerint carnes*

per

per bochongs, vendant ipsas tanquam pecudinas carnes.

† BOCHVS, ager in quo est *boscus* seu silua. Ch. an. 1130. inter Instrum. t. 11. Gall. Christ. p. 129. *Do etiam - - decimam de meis dominiis, tam de planis quam de bochis.* V. *Boscus.*

BOCIA. (1) Ius Vicent. lib. 1. *Pro vna bocia a molendino denarios sex.* Computus an. 1202. *De venditionibus vlmi truncatae XXV. s. de bociis L. s.* (2) Genus vasis. Murator. tom. 2. pag. 366. col. 1. C. ex Chronic. Casinensi ab Anastasio Seniore: *Abstulit in calicibus et patenis, crucibus, phialis, annulis, bociis ac fibulis, auri purissimi libras CXXX.* V. *Bauca* 1. (3) † Stat. Vniuersit. Aurel. a. 1365. *Postquam scolares audiuerint per biennium vel triennium leges, cum sic se approximent ad lecturam, loco tabardi vel bociae, capam cum manicis deferre teneantur.* Leg. *Hociae.* V. *Osa.* (4) † Vlcus pestilens, Ital. *Bozza*, Gall. *Bosse*, vel *Boce.* Lit. remiss. Ms. a. 1350.

† BOCIGIA, pro *Botigia*, officina, Gall. *Boutique.* Ch. a. 1416. t. 10. Ordinat. reg. Franc. p. 401.

† BOCILETTA, Ital. *Boccetta*, dimin. a *Boccia*, vasis species. Inuent. an. 1389. t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 365. *Bociletta vna ab altari argenti deaurati cum rosa et orlo, intaliata ad animalia.* V. *Bauca* 1.

† BOCIVS. (1) Dumetum, in Chron. Placent. ad an. 1385. apud Murat. t. 16. Script. p. 524. (2) Pestilens, purulentus, a veteri Gallico *Boë*, pro *Pus*, vt legitur in Mirac. S. Ludov. edit. reg. p. 439. Lit. remiss. a. 1415. V. *Bocia* 4.

† BOCLA, perperam pro *Bocia*, in Inquisit. a. 1270. apud Murat. t. 5. Antiq. Ital. med. aeui pag. 102. V. *Bocia* 4.

BOCLAND, V. *Liber.*

† BOCLARE. Arest. a. 1403. in Vol. 9. arestor. parlam. Paris. *Pro quodam solemni seruitio in dicta ecclesia* (Aniciensi) *in die circumcisionis domini, dicto Boclari, fieri consueto singulis annis.* Quae sapiunt ludicras illas festiuitates, quas Kalendis Ianuarii agere tunc temporis solebant, in quibus verisimiliter scutis decertabant; vnde nomen. V. *Bloquerius* et *Kalendae.*

BOCLARIS, idem quod *baucalis.* Necrolog. Viennens. eccles. apud Petr. Chiflet. in Tornutio.

BOCLERIVS, V. *Buccula.*

† BOCLERVS, clypeus, scutum, Gall. *Bouclier.* Lit. remiss. a. 1359. V. *Bocalarium* et *Bouclarius.*

† BOCO, forte cliuus, ab Ital. *Boccone*, pronus. Ch. Ms. an. 1320. *Proprietas ruppis cum bocone dicti castri etc.*

BOCONES, Papiae, *stulti, rustici.* Vbi MS. Bituric. habet *Bocomes.*

† BOCTEGA, officina, Gall. *Boutique.* Ch. an. 1171. inter Probat. t. 1. domus de Gondi pag. 42. V. *Botiga.*

† BOCTONVS, globulus, Gall. *Bouton.* Inuent. Ms. thes. Sedis Apost. a. 1295. V. *Botones.*

BOCVLA, pro *Bucula*, in Act. SS. t. 2. Iunii, p. 217.

BOCVLARIS, idem ac *Bocalis*, in Chron. Centulens. Hariulfi l. 2. c. 10. l. 3. c. 3. V. *Bauca.*

† BOCXS, a Prouinc. *Boc*, caper, Germ. Bock, in Ch. Ms. a. 1307. V. *Box* et *Buccus.*

† BOCZARIA, laniarium, loctus vbi mactantur boues. Inquisit. a. 1288. in Access. ad Hist. Cassin. part. 1. p. 388.

BODA, BODIVM, habitatio, mansio, ex Theutonico et Cambro-Britannico Bude, *Bod.* Charta Waldemari Regis Daniae a. 1326. apud Isaacum Pontanum lib. 7. Hist. Dan. pag. 443. *Omnia quae sub pondere vendi solent, possunt* (nautae et aurigae) *in ipsorum bodis, sine vicaen, vendere et alienare, et cum statera Coloniensi et pondere debito trutinare.*

BODIVM, idem quod *Boda.* Charta Eustachii Comit. Bononiae a. 1070. pro Lensensi Eccles. apud Miraeum in Diplom. Belg. lib. 1. cap. 38. *Ecclesiae quoque de Betay, et de Durgis, et bodii eius partem dimidiam concedi et corroborari impetrauimus a D. Lietberto, nec non bodium de Werchin.*

Werthin. Et infra: *Niuale* (habet) *dimidium bodium, et vnum curtile cum terra arabili.* Item p. 44. col. 1. edit. 1723. Noua Gall. Christ. to. 5. inter Instrum. col. 325. Charta Balduini Comitis Flandr. a. 1066. apud Buzelin. lib. 2. Gallo-Fl. cap. 13.

BODDIFERVS, monetae species. Chronic. Cornelii Zantfliet apud Marten. to. 5. Amplisf. Collect. col. 445. *Omnium frugum terrae, vinorum et bladorum per totam pene Europam ingens penuria, adeo vt modius speltae mensurae Leodiensis venderetur pretio 45. Boddiferorum quorum 36. valebant florenum Rhenensem, cum praecedentibus annis vix 18. Boddiferis vendi solebat.*

BODEGAR, V. *Bedegar.*

† BODELLVM, diminut. a *bodium*, habitatio, mansio, in Ch. Renaudi episc. Tull. a. 1211. V. *Boda.*

† BODELLVS, vmbilicus, in Stat. synodal. eccles. Lingon. a. 1404. apud Thiers t. 1. Superst. p. 79. *Dum apparet extra ventrem quidam bodellus, quem appellant vmbilicum infantis.*

BODENA, V. *Bodina.*

† BODERIVM, domus, tugurium. Ch. Ms. a. 1303. *Acquisiuerunt quemdam ortum cum putheo, boderio et orto bordis ibidem contiguis.* V. *Boda.*

BODIA, V. *Boia.*

BODII, compedes. Annal. Benedict. to. 4. pag. 215. V. *Bodia* in *Boia.*

BODINA, idem quod *Bouda*, meta, limes, in Ch. vet. sub Roberto Rege Franc. in Tabulario Monast. Nobiliac. in Picton. Occurrit passim et alibi. BODENA in Tabular. Conchens. in Ruthen. ch. 120. et apud Mabillon. t. 5. Vitar. SS. Ordin. S. Bened. p. 89. V. *Bonna.*

BODINARE, BODINATVS, terminare, terminatus, limitatus. Tabular. Belliloci n. 54. *Sunt ipsi mansi terminati vel bodinati.* Occurrit et alibi. V. *Bonna.*

BODIVM. (1) Idem ac *Boda* quod v. (2) Praestationis species quae thesaurario S. Petri Insul. etiamnum sex manipulis persoluitur. Ch. Ms. Balduini comit. Fland. a. 1066. *Dedit quoque praeterea bodium ecclesiae de Deustemont thesaurario.* (3) † Crypta, sacellum subterraneum. Ch. Ms. a. 1218.

BODIVS, extremum, Gall. *Bout.* (* German. Boden, fundus vasis.) Locus est in *Bironatus.*

† BODOARII, Baioarii, Bauari, in Act. SS. t. 6. p. 580. Vide quae ibi notant editores.

† BODOLARE, *bodulas* seu limites figere, Gall. *Borner*, in Ch. Ms. a. 1197. V. *Bodula.*

BODONES, V. *Bonna.*

† BODREIARE, calcibus percutere videtur. Ch. Ms. a. 1333. *Ipsum - - male tractauit cum pugnis verberando eumdem grauiter et bodreiando viliter etc.*

BODRO, V. *Brodo.*

BODVLA, terminus, meta, idem ac *bonna* in Tabular. Belliloc. n. 57. † Ch. a. 1295. inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 105. † BODVLLA, in Reg. *Olim* parlam. Paris. ad an. 1315. BODVLARE, limites figere, BODVLATIO, metarum positio, in Pacto Ms. a. 1331.

† BOEDENARIVS, an qui *bodio* subditus est? V. *Bodium* 1. aut qui *boderium* habitat? Ch. Ms. an. 1353. *Tres sextarios siliginis - - quos debent boedenarii* (hospitalis) *S. Christofori.*

BOEDVS, s. piscis genus, vt maenae, etc. Cambro-Britannis *Bwyd*, est cibus. Rymer. to. 8. p. 614. col. 1. *De quolibet barello allecium venalium vnum obol. de qualibet centena boedorum venalium duos denarios.* V. Bec.

† BOELAEA, forte idem quod *Brolium.* Chartul. vet. Casal. *Dedit monachis - - boeleam quae eius fuerat allodium.*

BOELLI, intestina, a veteri Gall. *Boële, Boyaux.* Charta Hugonis Abbatis S. Dionysii ex Archiuis B. Mariae de Argentolio. *Si ausus fuerit domesticus, idem Stephanus plumam tantum et boellos percipiet.*

† BOENNA, *lo strepito*, in Glossar. Lat. Ital. Ms.

BOERA, V. *Bouera* 2.

† BOERIA. (1) Praedium rusticum, idem quod *mansus.* Reg. Cam. Comput. Paris. *Recognouit se tenere in feudum*

feudum - - quasdam boerias, quas habet in parrochia de Porteto. Occurrit passim et in aliis chartis Ms. Bibliothecae regiae. Galli olim dixerunt *Boerie* eodem sensu. (2) Seruitium cum bobus domino a vassallis exhibendum, V. *Boairia.*

BOERIVM, idem ac *Bodium* 1. Charta Isli Praepositi Ecclesiae Tolosanae apud Catellum in Hist. Occitan. pag. 855. et Sammarthanos: *Et in hoc feuo dedit illis totam siglicem, et totum milium, et bolagium, et decimum de sextaratis, boerium,* et retrodecimum. etc.* V. *Boarium.*

BOESSONIVM, V. *Boissonnium.*

BOESSONVS, a Gallico *Boisson*, minor silua. Charta anni 1239. inter Instrum. tom. 4. nouae Gall. Christ. col. 100. V. *Boissonus.*

BOESTA, capsula, pyxis, a Gallico *Boëte.* Spicil. Acher. tom. 10. pag. 279. *Restituit nobis pissides seu boestas, quas Andegauis habebamus.*

BOETA. (1) Idem. Vsus Monasterii Culturae Cenoman. V. *Lucerna boeta.* (2) † Pondus, idem quod *pensa.* Arest. a. 1330. *Duas boetas de caseis de Maioricis.*

BOETENTES, *id est, aminiculati.* Papias MS. Graec. Βοηθέντες, adiuti.

BOETER, *verum veranum.* Glossar. Isid. Ad quod Graeuius: Rectius Excerpta, *Boeter, vernum, veranum.* Sed hoc quoque est obscurius folio Sibyllae.

† BOETIA, pyxis, arcula, Gall. *Boete*, in Ch. Ms. a. 1318. V. *Buxis.*

BOETVS, a Graeco βοηθός, auxiliator, adiutor, minister, famulus, domesticus, apud Ludewig. Reliq. MS. tom. 4. pag. 515.

BOFETADA, V. *Buffa.*

† BOFIZARI, vti, frui, vel coli, arari, vt videtur. Inquisit. a. 1195. apud Murat. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 878. *Quod vidit hanc terram - - teneri et bofizari cum alia pro curia.*

BOFORDVM et BOFFORDVM, V. *Bohordicum.*

BOGA, BOGIA. (1) († Terminus, limes, vt videtur.) Fori Oscae Iacobi I. Aragon. an. 1247. fol. 18. *Et secundum forum non tenetur ibi aliquid pediare, aut per bogas siue fitas aliquid demonstrare, quia non sunt talia loca quae aliter possent diuidi. Bogae terminorum*, in Obseruantiar. lib. 8. tit. de Pascuis §. 30. (2) Armilla V. *Bauga.* (3) Torques, V. *Boia.*

BOGEA, bulga, Gall. *Bougette*, apud Rymer. tom. 10. pag. 206. col. 2. *Cum armaturis, libris, literis jocalibus, bonis, manticis, bogeis, baggagiis et aliis rebus suis quibuscumque.* Alter locus est in *Basketto.* V. *Bagea.*

*) BOGENARIVS. Henricum comitem quemdam Oldeburgensem *Henricum Bogenarium* appellat Albert. Stadens. quem Hamelmannus Heinrich den Bogener appellat, ab humili et curuata corporis statura.

BOGERRA, apud Graeuium in notis ad Glossarium Isid. idem est quod *Bigera*, suo loco.

BOGIA. (1) *Torques damnatorum, quasi iugum bouis.* Papias MS. Bituricensis. V. *Boia.* (2) † Candela cerea, Gall. *Bougie*, in Reg. eccles. Andegav. ad a. 1443. V. *Bougia* 2.

† BOGINA, pellis hircina, in Leud. maior. Carcass. Ms. V. *Buccus.*

BOGIS, fimus. Guillelm. Armoricus in Phil. Aug. an. 1202. *Petrus Bogis, quem a breuitate nasi, lusorie tali nomine vocabamus.*

BOGIVM. (1) Idem vt videtur, quod *Boda* et *Bodium.* Charta apud Miraeum Oper. Diplom. to. 2. p. 945. col. 1. *Heluinus autem venerabilis Episcopus precibus ipsius annuens, Ecclesiam S. Bartholomaei Apostoli, scilicet altare cum tota alia parte, quam vulgus Bogium solet appellare, liberum ab omni redditione personatus fecit.* (2) Signum diuersitatis in officio diuino. Breuiarium Trecens. a. 1509. fol. LXVIII. *Notandum est quoties fit bogium de vno Martyre feria 2. aut. 3. r. de 1. Noct. v. 2. Sacerd. de 2.* † Designatio est gradus officii, ex ornamento, quo vtebantur eo die, sic dicti.

BOGLARIVM, f. clypeus, Gall. *Bouclier.* Consuetudines Bragerac. XXVIII. *Item armaturae, vtpote enses,*

ensis, *lanceae*, *scuta*, *boglaria*, *loricae*, *platae*, *pileus ferreus*, *sine capellus*. V. *Boclerus*.

† BOGLETA, bulga, Gallis *Bougette*, Ital. *Bolgia*, in Stat. Astae.

† BOGNA, pro *Bonna*, limes, terminus; BOGNARE, limites figere, in Pact. inter comit. Sabaud. et dalphin. Vienn. an. 1314.

BOGNAGIVM, pro *Bonagium*: quod vide. Charta Ricardi Abbatis Compendiensis an. 1198. ex Chartulario S. Cornelii: *Nos autem concessimus eidem* - - *terragium totius illius territorii*, *et inuestituras*, *et bognagia*, *et iustitiam 30. denariorum et minoris pretii*.

BOGRANVM, Gall. *Bougran*, telae species, in Statut. nouae Milit. I. C. pro recuperat. terrae S. MSS. V. *Boquerannus*.

BOGRI, haeretici, iidem qui *Bulgari*. Chron. Lobiense ad an. 1235. apud Marten. to. 3. Anecdot. col. 1427. *Hoc anno inuenti sunt Bogri apud Cameracum et Duacum*, *et combusti sunt*. V. *Bulgari*.

BOGRISIA, V. *Bulgari*, ad lineam, *Denique Bulgari*, *etc*.

BOGVA. (1) Piscis genus, Italis *Boghe*, *Boggie*, Gallis *Boope*, sic dictus quod bouinos oculos habeat, a Graeco, βοῦς, bos, et ὤψ, aspectus. Statuta Massil. pag. 587. *Nisi essent tunni*, *locustae* - - *sardini*, *jarreti*, *sercleti*, *boguae*, *etc*. Hic piscis sale conditur et scinditur in frusta ad instar *tunni*, Gall. *Ton*, cui fere similis est. V. *Boca*. (2) † Forte pascuum, pratum. Ch. a. 1295. inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 105. *Primus terminus positus in saluaguarda est in medio loco boguae d'el Stanier* - - *et de dicta bogua ascendendo per serram etc*.

BOHADA, V. *Bouagium*.

† BOHORDAMENTVM, idem ac *Bohordicum*, in Reg. visitat. archiep. Rotomag. ex Cod. reg. 1245.

BOHORDICVM, Gallis *Behourt* vel *Behourt*, hastiludii species, vel certe quoduis hastiludii genus, in quo nobiles adolescentes vires suas experiebantur. Lambertus Ardensis: *In robur adolescere coepit virile*, *ut illic bohordica frequentaret et torneamenta*. Hinc *Bordiare*, et *Burdare* in Mandato Regis Angl. super junctis ad arma: *Ad turniandum et burdiandum*. *Burdeare*, apud Rymer. tom. 5. p. 223. *Ne quis* - - *turneare*, *burdeare*, *iustas facere*, *seu alia facta armorum exercere praesumat*. Concilium Albiense cap. 15. tom. 2. Spicilegii Acheriani: *Trepidare quoque*, *quod vulgariter bordare dicitur*, *cum scuto et lancea aliquis Clericus publice non attentet*. *Trepidare*, porro proprie de equo dicitur, seu de eo qui equo *trepidanti* vehitur, vel *trepidario*, vti appellatur a Vegetio l. 1. de Re veterin. c. 56. *qui va le trot*. *Behourder*, *Bohorder*, *et Border*, scriptoribus Gallicis passim. *Bouhordeis* in Tabulario Pinconiensi appellantur ludicra certamina paganorum et *burgensium*, quae illi cum baculis et fustibus in campo obire solebant certis ac statis diebus, atque adeo 1. et 2. dominica Quadragesimae, quae inde *Bouhordis* appellantur in quibusdam Galliae prouinciis, vt habet Monetus in Inuentario vtriusque linguae. *Bagordi* Florentini ipsa arma offensiua vocant, quibus in hastiludiis proprie sic dictis vtuntur, quae quidem fuisse videntur baculi ac virgulae innocuae. Letaldus Monachus lib. de Miraculis S. Maximini Abbatis Miciacensis n. 23. *Hinc pastiones canum*, *hinc cum scuto et virgula ludebant iuuenes*. Vnde forte a voce *bohordo*, vel *bofordo*, vti vocem hanc effert Michaël del Molino in V. *Ludus*, quae Hispanis et Vasconibus, genus quoddam iunci maioris, bulla ac capitello instructi significat, hastiludii istius species nomen sumpsit, quod eaedem virgulae iuncorum istorum formam referrent. Iacobus I. Rex Aragon. in Foris Oscae an. 1247. fol. 16. vbi de hastiludiis: *Ille qui jactauerit ad tabulatum*, *quodcunque damnum fortuito fecerint*, *non teneatur respondere*: *ita tamen quod non ponat in bofordo ferrum aconae*, *dardi vel lanceae*, *nec acutum*, *nec truncatum*, *etc*.

Char-

Charta Edw. I. apud Prynneum in Libertat. Eccles. Anglic. to. 3. pag. 1152. *Torneamenta, iustas, burdeicias siue alia hastiludia, etc.* Vel a *Burda*, quae in Glossis Isidori *claua* exponitur, quod eiusmodi baculi clauarum instar essent. Vel a *burdis*, i. iocis ludicris, vt *bohordare*, fuerit ludere, ludicrum exercere. Vel denique a *Burdo* medii aeui scriptoribus idem ac Baculus, qui et Gallice dicebatur *Bourde*. V. *Burda*, et Cangii Dissert. 7. ad Ioinuillam, in qua etiam *behorda*, pro imaginariis Castrorum oppugnationibus interdum sumpta ostendit. BVFVRDIVM, eadem notione, vel certe pro velitatione militari, in Chronico Gothorum, seu potius Lusitanico aera 1178. apud Brandaonem to. 3. Monarch. Lusitan. BOHVRDICIVM, idem, apud Rymer. tom. I. p. 332.

BOIA, compes, aut torques vinctorum. (*) Germanis ol. Bog, Böge, annulus quiuis, German. infer. Boje.) Festus: *Boiae, genus vinculorum, tam ferreae quam ligneae dicuntur.* Glossar. Isid. *Boiae torques damnatorum*: ad quas videre potes Ianssonii Collectanea. Gloss. Lat. Gr. Κλοιός, *boia, eculeum.* Plautus in Asinaria: *carceres, numellas, pedicas, boias, tortoresque acerrimos.* S. Hieron. lib. 5. in Hierem. c. 27. in haec verba, *Fac tibi vincula et catenas*, addit, *siue κλοιούς, qui Hebraice appellantur mototh, et sermone vulgari boias vocant.* Diploma Caroli M. an. 797. apud Torrigium de Sacr. Cryp. Vatii p. 504. *Et boiam de collo Alexandri V. Papae, et de capillis eius quantum pugillo capere potest.* Occurrit passim hac notione, apud scriptores recentioris aeui. *Bone* dicuntur Io. Villaneo l. 6. c. 37. *Buono*, Matt. Villaneo lib. 9. c. 97. Vide Wenceslaum Bohemiae Regem in carcere depictum apud Petrum Lambecium lib. 2. Comment. de Bibl. Caesar. pag. 752. BOGA, eadem notione. Passio S. Thyemonis Archiepiscopi Iuuanensis. Vdalricus lib. 3. Consuetud. Cluniac. cap. 3. de Correctione Fratrum. Editor monet BOIIAS etiam legi. BOGIA habet Papias. Mamotrectus 2. Reg. c. 3. *Catena, boga qua pedes tenentur ligati.* BOGA. Isonis Magistri Glossae: *Boia et baga vnum sunt. Bacae plural. sunt catenae.* Alibi: *Baga ferrum dicitur, quo captiua saepe mancipia strictis collis et manibus aguntur.* BODIA. Anonymus de Miraculis S. Fidis c. 15. *Dimissis caeteris illum vnum iubet compedibus constringi, quos rustica lingua bodias vocat, quorum claui, martello duriter obtusi, vt inextricabilis illa fieret connexio, vltro franguntur, ipsis etiam frustratim compedibus conquassatis.*

Porro videntur inde Itali vocem *boia* pro carnifice, seu tortore, accepisse, quasi is fuerit qui in boias reos mittit ac coniicit quamuis aliter viris doctis videatur de huius vocis origine.

BOIAC, vox Gallica, ius *gisti*. Charta an. 1156. ex minori Chartul. S. Victoris Massil. pag. 119. *Arbergum siue boiac quod habebant in castello S. Victoris villae de Nantis.*

BOIARI, nobiles inferioris ordinis apud Polonos. Acta SS. Aprilis to. 2. p. 836. D. in Passione Alberti pueri. *Id solum cognouere ab Adamo et Matthaeo Boiaris Caleccjis.* † Iidem qui alibi *armigeri*. Homag. a. 1470. inter Leg. Polon. t. I. pag. 237. *Stephanus - - conductus cum omnibus suis armigeris, Boiaris vulgari eorum dictis, eques venit.*

BOICELATA, vel BOISELATA TERRAE, modus agri in quo tantum frumenti seritur, quantum contineri potest in *Boicello*. († Nonnunquam etiam quia *boicellus* censualis ex eo colligitur.) Pancarta MS. Titulorum Abbatiae S. Stephani de Vallibus apud Xantones in Charta 27. *Dedit Bernardo - - quinque boicelatas terrae.* Ibid. in Charta 24. *Dedimus pro salute atque redemptione animarum nostrarum nouem boiselatas terrae.* † BOICELLATA, in Ch. Ms. a. 1405.

BOICELLVS, modius, Gall. *Boisseau*, apud Stephanotium in Antiq. Benedict. Pictav. MSS. tom. 4. pag. 402. ex Charta anni 1275. et in Chartulario

lario S. Vandregesili tom. I. p. 3. V. *Boissellus*.

BOICHERIA, laniena, Gall. *Boucherie*. Chartularium Aeduense in Instrumento restitutionis an. 1366. V. *Bocheria*.

BOICHETA. († Nassae species vt videtur, i. ac *Bocella* 2, Gallis olim *Boichée*.). Litterae Odonis primogeniti Ducis Burgundiae an. 1265. in Chartulario vrbis Autissiod. fol. 39. *In dicto biezio de Brichol piscari valeant quicunque voluerint, et cum omnibus ingeniis; ita tamen quod non impediant aliquatenus cursum aquae: hoc excepto quod dicti piscatores, vel alii habere, vel facere non poterant in memorato biezio vel in aliqua parte ipsius noas vel boichetas;* hoc est, ni fallor, figere palus vel quid simile, quo pisces quidem facilius caperentur, sed quo biezii aqua seu fluens posset impediri. V. *Bocheta*.

† BOICHETUS, diminut. a *Boscus*, siluula. Ch. Ms. comit. Niuern. a. 1238.

† BOIETA, capsula. Comput. Ms. a. 1239. *Pro duabus boiettis eboris ferratis de argento.* Gall. *Boete*.

BOINA, dumetum, minor boscus, vel illius pars densior, rusticis Lugdunensibus etiamnum *Boignia*. Charta an. 1481. ex Archiuis pauperum Charitatis Lugdun. ciuitatis: *Ad trinium vocatum boina de Villon, et a dicta boina de Villon ad iustitiam seu furcas dou Palain.*

† BOIOUM, adeps suillus: vt videtur. Reg. A. 2. Cam. Comput. Paris. ad 1321. *Magistro Ioanni renouatur officium boioui et saginimis pannorum et draperiae villae Cadomensis.*

BOIRADA, dicitur in Chartulario Camalariensis Monasterii Dioecesis Anic. *de Corneia*, qua vassallus debet arare binis bobus terram Domini sui. Aruerni *Boirade et Boubade* vocant. *Boirat*, *boy* in Foresio est arator curam habens boum.

† BOIRETA, amphora, Gall. *Burette*, in Lib. nig. S. Vulfran. Abbauill. fol. 29.

BOIS, retis genus. Locus est in voce *Boutoirs*.

BOISARE, V. *Bausare*.

BOISELLADA, idem quod *Boiselata*. Obituarium S. Geraldi Lemouic. *Qui campus continet tres boiselladas.* V. *Boicelata*.

† BOISELLINUM, praestatio ex mensuratione quae *boissello* fit, in Test. an. 1262. t. I. Probat. Hist. Brit. p. 985. V. *Bossellagium*.

BOISBOR, BOISIARE, V. in *Bausa*.

† BOISIA, fustis, baculus, a Gall. *Boise*. Lit. remiss. Ms. a. 1358.

† BOISONUS, dumetum, minor boscus, vt videtur, idem ac *Bosius* I. Ch. Ms. a. 1258. *Tam in redditibus bladi, census, tailliarum, costumarum, terrarum, vinearum, bussonorum, pratorum etc.*

BOISSEL, BOISSELLUS, BOISSELLINUS. (I) Modius, a Gall. *Boisseau*. Archiuum Veteris Villae in Charta anni 1198. *Willelmus Spina dedi Abbatiae veteris Villae unum boissel frumenti.* Tabularium S. Vincentii Cenoman. *Non volumus latere, Monachos S. Vincentii unum boissellum annonae de molendino Garengodi Rogerio de S. Vincentio unaquaque septimana tantummodo in vita sua concessisse.* Chartular. S. Vandregesili tom. I. pag. 22. *Pechiam terrae - - possidendam per sex boissellos ordei redditus boni et apparati.* (2) † BOISSELLUS, situla, quod ad modii formam accederet sic dictus. Lit. remiss. Ms. a. 1400. *Petro - - ad quandam fontem aquam a quodam boissello seu vase cerei hauriente etc.* (3) † BOISSELLUS POSTNATORUM, praestationis species. Arest. scacar. Paschae a. 1284. *De nobilibus hominibus et aliis tenentibus per membrum loricae et libera feoda in Normannia, tenentibus et percipientibus boissellos postnatorum ad tria festa annualia etc.*

BOISSELINUS, modius, apud Lobinellum Hist. Britan. tom. 2. pag. 399.

† BOISSERIA, nemus, siluula, Gall. *Buisson*, in Ch. Ms. a. 1258.

BOISSONNIUM, vt mox *Boissonus*. Charta an. 1239. inter Instrum. tomi 4. nouae Gall. Christ. col. 100. B. *Pratum de Noës, duo boissonnia cum fundo terrae - - apud Marcilliacum.*

† BOIS-

† BOISSONNIVM, ter legitur in eadem Ch. vbi Codex reg. 9484. habet *Bossonum* et *Bossonium*.

BOISSONVS, ex Gallico *Buisson*, minor boscus. Aresta Candelosae an. 1266. pag. 47. *Asserebat quod ipsa pendere poterat suum boissonum, qui est retro domum suam de Bellocampo, sine grueria et sine licentia Regis etc.*

† BOISSOTVS, modius, mensura frumentaria, Gall. *Boisseau*, in Chartul. Floriac.

BOISTA, ius decimam minutorum granorum percipiendi; sic dictum forte quod *boissello* mensurarentur, cum alia in *garbis* seu manipulis colligerentur. Index MS. Beneficiorum Ecclesiae et Dioecesis Constantiens. fol. 27. *Abbas percipit per totam parochiam duas partes garbarum decime, et duas partes attalagii, exceptis aliquibus minutis, quae vocantur la boiste.*

† BOISTELLA, operculum, quia loco est capsae, Gall. *Boete*, in Comput. MS. fabr. S. Petri Insul. a. 1433.

BOISTELLATA, idem quod *Boiselata*. Littera Capituli Atrebat. ex Chartulario Montis S. Eligii Atrebat. *Concessimus in excambium pratellum continens tres boistellatas terrae vna virga minus.*

BOISTELLVS. (1) Idem quod *Boissellus*. Tabularium Capituli Ambianensis. (2) Alia notione in Ch. Anselli Episcopi Beluacensis an. 1099. *Donamus quoque Ecclesiae B. Petri omnem omnino iustitiam de molendinis quos Canonici habent in Beluaco et extra, infra duo miliaria, de faciendo boistello, de banno, de latrocinio, et de caeteris omnibus forisfacturis.* Forte ius mensurae faciendae: est enim Picardis *Boistel*, mensura frumentaria, aliis *Boisseau*. V. *Busselus*.

† BOISTIA, pyxis, arcula, Gall. *Boiste*, vel *Boete*. Ch. Ms. a. 1315.

† BOITA. Ch. Ms. an. 1361. *Raimundus Seguini seruit vnum sextarium frumenti census, pro quadam petia boitae.* Sed legendum *Bartae*, siluae species.

† BOITELLERIVS, idem qui *Buticularius*, in Ch. a. 1158. apud Cenc. inter Cens. eccl. Rom. vbi *Petrus Butilgerius* in alia eiusdem anni dicitur *Butticularius* et infra *Petrus Boitellerius*.

BOKERAM. Rymer. tom. 10. pag. 471. col. 1. *Pannum lineum - - vel naperii, siue bokeram*; f. Bokerani. V. *Boquerannus*.

† BOKETVS, clauus ligneus, fibula, in qua cerei infiguntur. (*) Germani eodem sensu dicunt Bock.) Ordinar. Ambian. Ms. *In duplis - - XII. cerei supertrabem rotundam, et XII. boketi.*

BOLA. (1) Meta, Gall. *Borne*. Epist. Prioris S. Victoris Massil. circiter 1129. apud Marten. Collect. Ampliss. tom. 1. col. 694. *Saepius replicantes iniuriam domni Apostolici de inuasione bolarum, pacis et treuae Dei violatione.* Instrum. an. 1350. to. 2. Ordinat. Reg. Fr. p. 479. *Item, quod dicti Consules possint et valeant metas seu bolas plantare in deuisiis et terris dictae vniuersitatis.* † Hinc BOLAE VILLAE, districtus, intra quem iurisdictio alicuius loci protenditur, i. q. *Banleuca*. Ch. an. 1164. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 603. V. *Bolla* 4. (2) *Palma manus. Bolita, honor manus.* Ita Papias. Vbi Codex MS. habet, *Bolida, honor, magnus*, sic etiam vet. Gloss. San-German. MS. n. 501. (3) † Globus, pila, Gall. *Boule*, in Lit. remiss. a. 1416.

BOLAGIVM, † locus forte fluminis, vbi capiuntur auguillae, vel seruantur. Homag. a. 1273. inter Probat. Hist. Occit. t. 4. p. 59. *Tenetis - - vsaticum anguillarum, videlicet, XX. anguillas de quolibet bolagio.* Alius locus est in *Boerium*. V. etiam *Bolhagium*.

BOLANAE, Μετάπρατται, παλιγκάπηλοι: *Propolae*. Supplem. Antiquarii. V. *Bolonae*.

† BOLARE, BOLLARE, signare, Ital. *Bollare*. Stat. Vallis-ser. c. 46. *Debeat ire - - ad bolandum panem.* Stat. Montis-reg. p. 298. *Nisi - - vinum - - per ipsum emptorem bolatum fuerit.* V. *Bolletinum*. Hinc

† BOLARIVS, signator, notator, in Stat. Vercell. l. 3. p. 51. V. *Boliarius*.

BOLBITVM, Βόλβιτον, *fimum bubulum.* Suppl. Antiq.

† BOLCRESTARE, terreis aggeribus munire. Comput. Senescal. Bellicadri MS. a. 1360. *Fecit emunare seu bolcrestare turrim praedictam.*

BOLDRONVS, Italis *Boldrone*, Hippopera, vidulus, Gall. *Valise*. Charta a. 1338. ex Archiuo Massil. *Quidam super vna barcha derrobauit de sachis sex lanae faxis, sex boldroni et pellis XX. vna agnili, et duodenis septem agninarum.* Notione nonnihil diuersa occurrit apud Iacobum Auriam lib. 10. Annal Genuens. ad an. 1293. apud Murator. to. 6. col. 608. *Armabantur etiam in Iannae quolibet anno galeae et galeoni in maxima quantitate per homines Ianua pro lana, boldronis et aliis mercibus deferendis apud Motronum.* An eiusmodi merces sic vocatae quod *boldronis* inuoluebantur?

BOLDVINI, V. *Beduini.*

† BOLEA, meta, terminus, Gall. *Borne.* Inquisit. ex Tabul. Massil. *Designentur boleae seu termini etc.* V. *Bola* 1.

† BOLENA, *lo tabernario*, in Gloss. Lat. Ital. MS.

BOLENDEGARII, BOLENGARII, pistores, Gallis *Boulengers.* Charta an. 1212. ex Tabul. S. Vincentii de Nemore: *Ammonitione bolendegariorum de Castellonouo, qui in praefato molendino de iure tenentur molere. Panifices seu bolengarii, Panetaria seu bulengaria*, in aliquot Chartis quae habentur in Statutis MS. *Bolengariorum et talemelariorum* Parisiensium. Vide Probat. Histor. Monmorenc. pag. 75. BVLENGARII, in Charta an. 1120. apud Sammarthanos in Abbatibus Vallis secretae. Videntur pistores ita appellati, quod panes in formam globorum, quos Galli *Boules* dicunt, conficiant. At Ruellius lib. 2. de Natur. stirp. cap. 20. sic dictos putat, quasi *Polentarios.* Sic et Menagius remota omni dubitatione. Kennetus a *Bolting*, Anglis farinam succernere, seu actio qua succernitur.

† BOLENDINVS, nummus signatus, ab Ital, *Bollare*, symbolum seu tessera, quae canonicis et aliis praebendariis in praesentiae signum dari: Occurrit in Stat. MS. eccles. S. Laurent. Rom.

BOLENGERIA. (1) Officina pistoria, pistrinum, Gall. *Boulengerie.* Inter redituum Monasterii S. Petri Corbiens. e MS. eiusdem Monast. (2) † Ars pistoria, in Ch. MS. a. 13[illegible] V. *Bolendegarii.*

† BOLENGIARI, artem pistoriam exercere, Gallis *Boulenger.* Ch. [illegible] a. 1161.

† BOLENGIVM, aquarium, [illegible] Stat. Auell. a. 1496. *Si aliqua persona posuerit - - in aliquibus [illegible] bolengiis seu abreuationibus - - aliquas bulchas seu paleas* etc.

BOLENGRIA, eadem notione, ac *Bolengeria* 1. Acta SS. Iunii to. 4. p. 606.

† BOLERIA, BOLLERIA, locus, ut videtur, betulis, Gall. *Bouleaux*, consitus. V. *Bolum* et *Boulaya.* Ch. Phil. V. a. 1317. *Item super [illegible] boleriae et [illegible].* BOLLERIA in alia Ch. MS.

† BOLETA, pilula, in Stat. Crimin. noua Cumanae c. 80. V. *Bola* 3.

BOLETARIVS, f. spiculator, ab Anglico *Bolt*, spiculum. († Vel potius *Bolarum* seu limitum custos. V. *Bola* 1.) Rymer, to. 12. pag. 210 col. 1. *Anci[illegible]is, Gubernatoribus, Praesidibus, Iudicibus, Thesaurariis, Tributariis, Boletariis, [illegible] custodibus, etc.*

† BOLETINVS, schedula, in Stat. Montis-reg. p. 43. V. *Bolletinus.*

† BOLETTA, sigillum, ab Ital. *Bolla*, apud Murat. t. 11. Script. p. 86. V. *Bolleta.*

BOLETVM, f. ager incultus, Charta an. 1209. ex Archiuis Castri Vitre. *Dono eis etiam et concedo plateas [illegible] in castello meo vacuas poterunt [illegible] nire, et si quas etiam extra [illegible] tem consilio et auxilio meo, in [illegible] scilicet aut Veteri burgo poterunt [illegible] pisci.* In alia Charta legitur, *Boletum* quod idem esse videtur. † C[illegible] pentario idem videtur ac *Bolegum*, quod vide.

BOLEVARDVS, agger vrbem vel castrum muniens et circumcingens, Gall. [illegible]

Gall. *Boulevart.* Breydenbach Iter Hierosol. p. 270. *Respondetur vt illic ad ripam fosse nuncium mittat, alteritque in boleuardo qui nomine Magistri respondeat.* V. *Burgwardus.*

BOLGRI, pro *Bulgari*, in vita Caroli M. apud Pithoeum. V. *Bulgari.*

LHAGIVM. († Idem quod *Bolagium.*) Charta Henrici III. Regis Angl. to. 2. Monastici Angl. pag. 281. *Et alnetum inter duo inferiora molendina sua, et inter bolhagium et aquaeductum.*

BOLHETVS, apex. Comput. an. 1412. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 205. *Pro faciendo dictas agulhetas, et labore - - in faciendo XII. bolhetos, et reparando dictum panalhagium.*

BOLHITORIVS, dicitur de cupa, in qua vinum coquitur. Lit. Ms. a. 1375. *Vnam tinam bolhitoriam et vnam trolhaltoriam.* A Gall. *Boullir*, coquere.

LLITVM CORIVM, corium decoctum, Gall. *Cuir bouilli.* Inuentarium ornamentorum Abbatis S. Victoris Massil. an. 1338. *Item estugium dictae mitrae de corio bollito.*

BOLIARIVS, signator, inter ministros archiepiscopi Mediolanensis recensetur, in Ch. a. 1221. apud Murat. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui pag. 637. V. *Bolarius.*

LIDA, V. *Bola* 2.

LIDVS, fungi species, quae nascitur in arboribus. V. *Lemiga.*

LIET, retis genus. Statuta MSS. catorum Massil. ex Archiuis eodem: *Piscatores inter se conuenerunt et concordarunt quod non possint nec debeant diebus Dominicis de vespere exire cathenam portus dictae ciuitatis causa calandi eorum retia de boliet.* V. *Brogiuns.*

BOLINVS. AD BOLINVM, dici videtur de opere anaglyptico, Germ. habene, getriebene Arbeit. Inent. Ms. thes. Sed. Apost. a. 1295. *Vnum alium vrceum planum cum manico laborato ad bolinum. Item vnum alium vrceum sine bolino.*

LINGERIVS, pistor, Gall. *Boulenger*, in Stat. MS. Petri de Longolio Episc. Autissid. a. 1456. V. *Bolendegarii.*

† BOLISMALIS APPETITVS, apud Elmham. in vita Henr. V. edit. Hearn. c. 70. *Cum tamen non mox salis affluens victualium copia posset adduci, quae totidem bolismales appetibus extinguerint etc.* V. mox

† BOLISMVS. Alex. Iatrosoph. MS. l. 2. Passion. c. 18. *Bolismus, passio quae vocatur, sicut ipso nomine declaratur, magna est fames: fit autem, vt sermo ipse ostendit, de nimio calore et imbecillitate stomachi.* Glossar. Gr. Lat. *βυλιμος, famelicus.*

BOLITA, V. *Bola* 2.

BOLITES, *Μορφαὶ εἰς θυσίαν: Spectacula ad sacrificium pertinentia.* Supplem. Antiquarii.

BOLLA. (1) Vox Saxonica, cyathus, vel hemina, seu mensura continens tres partes *Pintae*, inquit Somnerus; a *Bole*, Anglis. Assisa de ponderibus et mensuris, in Statutis Roberti III. Regis Scotiae cap. 22. *Bolla debet continere sextarium, videlicet 12. lagenas, et debet esse in profunditate 9. pollicum, cum spissitudine ligni vtriusque partis. Et in rotunditate superiore continebis 72. pollices, in medio ligni superioris. In rotunditate inferiori 71. pollices.* Eadem habentur in Assisa Regis Dauidis de Pond. et mensur. cap. 2. Monasticum Angl. to. 1. pag. 104. *Quem cifum antiqui bollam Athelwoldi vocabant.* *) Vid. Wachter. in Glossar. v. *Boll*, et Cl. Ihrium in Glossar. Suio-Goth. v. *Bolle.* (2) Mensura aridorum. Charta Roberti II. Scotorum Regis apud Mabillonium in Supplemento Diplom. p. 108. *Vna cum octodecim bollis farinae de sicca multura de dicta terra percipi consueta.* (3) Sigillum, V. *Bulla.* (4) † Meta, limes, terminus, Gall. *Borne.* Ch. a. 1164. inter Iastrum. t. 6. Gall. Christ. p. 30. V. *Bola* 1.

BOLLANVS, seu BVLLANVS, secundus Curio, seu Sacerdos Ecclesiae Parochialis B. M. de Lorriaco, in qua duo vicissim presbyteri curionis seu pastoris officio fungebantur; vnus ad collationem Archiepiscopi Seno-

Senonensis, alter nempe *Bullanus* ad praesentationem Abbatis Floriacensis. Charta Capituli Senonensis a. 1171. *Praesentatio bollani et successorum eius ad Ecclesiam B. Benedicti spectabit.*

BOLLARE, signare, V. *Bolare.*

† BOLLATVRA, signatura, sigilli appositio. Stat. Vercell. l. 7. p. 179. V. *Bolletinum.*

BOLLE, cyathus. Madox Formulare Anglic. pag. 427. ex Testamento anni 1386 V. *Bolla* 1.

BOLLERIA, V. *Boleria.*

BOLLETA, scheda, Hisp. et Ital. *Bolletó*, Gall. *Bulètin.* († Vel potius sigillum, V. *Boletta* et *Bolletinum.*) Acta SS. Maii to. 6. pag. 173. in Instrum. immunitatis Fauentinorum: *Congregati spectabiles viri ciues Fauentini - - iuxta plateam et officium bolletarum*: Hoc est, aedilitia domus in qua *Bolletae* seu schedae hospitandis militibus expediuntur. (2) Bulla quae Chartis appenditur. Acta SS. Maii tom. 1. pag. 401. de S. Iuuenale. V. *Bulla.*

† BOLLETINVM, sigillum. Stat. Placent. l. 6. p. 85. *Quod moduli lapidum - - bollentur bolletino communis Placentiae.* V. *Boletta* et *Bulletinum.*

† BOLLETINVS, schedula, litterae quae alicui misso dantur. Stat. Cadubrii correct. c. 137. V. *Boletinus* et *Bulletinus.*

BOLLICIA, tumultus, seditio, Hispanis *Bollicio.* Vide Michaelem del Molino, in Repertorio Foror. Aragon. p. 167.

BOLLIS. Monastic. Anglic. tom. 2. pag. 666. *Vnum baculum processionale cum vno bolle argenteo, pro magna cruce imponenda.* Vbi *Bollis* videtur esse Gallicum *Boule*, sphaera, pila, globus.

BOLLVCA, syluestrium ac paruulorum pomorum species. Acta SS. Benedict. saec. 2. pag. 12. in Vita S. Columbani: *Nec aliunde penitus quam agrestium herbarum exigua mensura, vel paruulorum pomorum quae eremus illa ferebat, quae etiam bollucas vulgo appellant, vescebatur.* Sic ibi, sed infra Cangius legit *Bulluga.*

BOLOGIVM, V. *Batuda.*

† BOLOGNANA, compes vel torques, idem ac *Boia.* Stat. ant. Flor[...] l. 1. c. 35. *Qui missus est - - in [...] quam bolognanam seu carcerem [...]ficialis.*

† BOLOGNINVS, moneta Bonon[ien]sis, *valuta di sei quattrini*, teste[...] Academicis Crusc. Steph. de In[fe]stura Ms.

BOLONAE. Gloss. Isid. *Bolonae*, [et] *cetarii, qui diversa genera piscium emunt.* Gloss. Lat. Graec. *Bolonae*, *μεταπράται, παλιγκάπηλοι.* [Pa]pias: *Bolona, redemptor cetariorum tabernarum, in quibus salsamenta [ven]duntur, quas tabernas vulgo cetarias vocant.* MSS. Ecclesiae Ebroic. [B]*ollona, redemptor cetariorum.* In Supplem. Antiquarii, *Bolonae* pro *Bolonae.* Arnobius lib. 2. *Quid [fi]garias, salinatores, bolonas, unguentarios.* Apud Terentii antiquos interpretes Donatum et Eugraphium in notis ad Eunuchum occurrit. Eugraph. in Act. II. Scen. 2. *Cetarii sunt, qui salsamenta vendunt: [unde] cetariae dicuntur bolonae.* Donatus: *Cetarii, qui cete, id est, magnos pisces, venditant, et bolonas exercent.* Sic tamen et ipsi Cetarii dicebantur. Vide Turneb. Aduers. 13. 14.

BOLTA, ab Anglico *Bolt*, pilum, [ja]culum, Gall. *Iauelot*, Germ. [Bol]zen. Rymer. tom. 6. p. 417. col. [...] *Quod quilibet - - arcubus et sagittis vel pilettis aut boltis, in iocis suis vtatur, artemque sagittandi discat et exerceat.* V. *Bolzonus.*

† BOLVETVS, agger, Germ. [Boll]werk, Gall. *Boulewart.* Comp. fabr. S. Petri Insul. Ms. a. 147[...] *aedificationem noui bolueti extra [por]tam etc.* V. *Boleuardus.*

† BOLVM, betula, Gall. *Boulea[u]*, Germ. Birke. Ch. Thomae co[...] Pertic. a. 1217. *Et bolum et salic[em]* In alia a. 1215. mentio fit *[...] de Bool ad magna dolia.*

BOLVNDVM. Gloss. Gr. Lat. [...] Ὄλυνθος, *bolundum, hoc genus* [...] Edit. *Bolunda.* Ficus siluestris. Gloss. Lat. Graec. *Bolunda*, Ὄλυνθος, *ficus immatura.*

LVS. (1) Frustulum panis, placentae etc. Germ. Bissen. Medicina Salern. edit. 1622. p. 210. V. *Panis Natalitius*. (2) † Caput, articulus. Stat. eccles. Corisopit. MS. *Sunt - - XII. articuli fidei iuxta numerum XII. Apostolorum, quorum quilibet vnum bolum scripsit, ideo vocatur symbolum Apostolorum; nam quilibet posuit vnum bolum, id est vnum articulum.*

BOLZONVS, iaculator, ab Ital. *Bolzonare*, sagittas emittere. Murat. t. 16. Script. p. 749. V. *Bolta*.

BOLZSO, massa monetaria, Gall. *Billon*. Lit. a. 1328. t. 7. Ordinat. reg. Franç. p. 127.

BOMBACENVM, Papyrus e *Bombace* seu gossipio confecta. Annal. Benedict. tom. 2. p. 168. ex vet. Codice bibl. Ottobonianae de ritu creandorum Patriciorum: *Hinc induat ei mantum et ponat ei in dextro indice anulum, et det ei bombacenum propria manu scriptum.* V. *Bombax*.

BOMBACINIVM, *pourpoin vel gueton*, in Glossar. Lat. Gall. an. 1352. Cod. reg. 4120. Aliud ex Cod. 7684. *Bombacinium, pourpoint fait de coton.* V. *Bombax* 1.

BOMBACINA PAPYRVS, bombacina charta, V. in *Bombax*.

BOMBAGINVS, V. in *Bombax*.

BOMBARDA, petrariae, seu λιθοβόλα species, quatiendis vrbium aut castrorum moenibus, a fremitu et sono quem edit, qui Graece βόμβος, Lat. *bombus*, dicta: et ab *ardeo*, inquit Fabri Thesaurus, quod ferreos globos emittat cum flamma. Ita enim describuntur *Bombardae* a Gerardo a Leydis lib. 31. c. 24. et 25. et Froissarte 2. vol. c. 103. Ex quibus certe videtur colligi bombardam tam nimiae extitisse longitudinis, et aenea fuerit, nec vi pulueris tormentarii, sed neruis ac certis machinis lapides vibrasse. Idem cap. 35. meminit bombardarum, quas *ortatiuas* vocat, seu quae manu geri possent, quibus emittebantur *quadrelli* crassiores, pennati ac ferrei, eiusmodi sunt forte *Arcobusiae* nostrae. *Bombardas manuarias* vocant Leges municipales Mechliniensium tit. 11. art. XX. Sed quidquid fuerit de bombarda Froissartis, constat inuento puluere tormentario, eum perinde adhibitum tormentis bellicis, quae bombardas appellarunt. Bombardis vero emittebantur lapides ingentis molis, vt ex Froissarte et aliis constat. Sed et bombardis istis ferreos globulos in Gallos emisisse Anglos in praelio Creciacensi auctor est sub an. 1346. Ioan. Villaneus lib. 12. cap. 65. Vide in voce *Canones*. BOMPARDA, apud Ludewig. Reliq. MSS. to. 4. p. 444. in Chronico Episcoporum Merseburg.

BOMBARDARE. Raphanus de Caresinis in Ch. MS. an. 1379. *Comparentibus 39. galeis cum aliquibus goledellis, et nobiscum bombardantibus, etc.* Galli *Canoner* dicunt.

BOMBARDARIVS, Gallis *Bombardier*. Acta SS. Maii tom. 5. p. 217. E. de B. Humilitate.

BAMBARDELLA, minor bombarda. Octauianus de *S. Gelais* in Viridario honoris.

BOMBARDERIVS, idem qui *Bombardarius*, in Actis SS. Iulii tom. 3. p. 454. *Ballistarii quos vulgo bombarderios vocant.*

BOMBARDIATOR, apud Rymer. to. 15. p. 161. col. 1. *Vibrellatores siue bombardiatores.*

† BOMBARDVLA, idem ac *Bombardella*, in Tract. MS. de re milit. et mach. bellic. c. 144.

*) BOMBASIVM, thorax, Germ. Wammis, in vet. Vocabul. ann. 1482. Gemma Gemmar. *Bombasium*, Wammis. V. *Gambeso* et *Wambasium*.

BOMBASVM, idem ac *Bombax*, gossipium, in Act. SS. t. 3. Iun. p. 128.

† BOMBATVS, curuatus, Gall. *Bombé*. Stat. Auellae c. 93.

BOMBAX et BOMBIX. (1) Gossipium, lana vel lanugo xyli, id est, gossipii fruticis, de quo Plinius lib. 19. c. 1. Germ. Baumwolle. Ἐριόξυλον Vlpiano, in leg. si cui lana legetur, D. de Legat. 3. vbi *ligneam lanam* reddit. Itali *Bombace* appellant, quod Galli *Coton* dicunt; vnde

e *Bombacin* vocant talas bombaci-as, aut lintea ex *bombace* confecta, ierman. Baumbast. *Bombycem* dixit Plinius loco laudato. Iacobus e Vitriaco lib. 1. cap. 84. *Sunt ri praeterea arbusta quaedam, ex ribus colligunt bombacem, quae Francigenae Cotonem, seu Coton appellant: 1 quasi medium inter lanam et linum, e quo subtilia vestimenta contexuntur.* Necrolog. Ambian. Ecclesiae: *Insuer vna est casula de bombace.* Petrus Damian. lib. 7. Epist. 17. *Saccum, ui bombacis innolucro plenus erat, rripuit.* *Bombacyna papyrus*, in b. 3. Constitut. Neapolit. tit. 36. 1. *Bombagina charta*, in Actis S. Iulii tom. 3. pag. 112. E. *Chart de bombyce*, *bombycinae* in Computo quod refertur p. 271. et seqq. omi 2. Hist. Dalphin. Ellychnion, iall. *Meche*. Vide Petr. de Vineis b. 3. Epist. 66. (2) Linteorum ut aliae quaeuis quisquiliae. De xcidio vrbis Aconis lib. 2. apud Marten. tom. 5. Amplisf. Collect. ol. 770. *Defensores apparere, acurrentes vndique, portantes ligna t lapides, terram et bombacem, equoum mortuorum et similium cadauera, ossatum ex eis in medio tempore - - mplentes.*

BOMBAXINA, idem ac *Bombax.* Modus exig. gabell. pedagii ap. Saon. . 1526.

MBERE, crepitum emittere. Medic. Salern. p. 231. edit. 1622.

Radix rapa bona est, comedenti dat tria dona:
Visum clarificat, ventrem mollit, bene bombis.

7. *Bombus.*

MBICINIVM, BOMBICINVM, † vestis gossipio facta, V. *Bombacinum.*) Epistola Iohannis de Monaterio ad Carolum VI. Regem Franiae apud Marten. tom. 2. Amplisf. Collect. col. 1446. Menotus Serm. ol. 119. recto col. 1.

BOMBICVM, idem ac *bombicinium*, vestis gossipio facta, in Testam. an. 1020. apud Marcam Hisp. in Append. p. 1020. 1021.

BOMBICVS, superbus, inflatus, apud Fortunat. lib. 4. de vita S. Martini.

† BOMBILARE, de apibus dicitur, bombum edentibus. V. *Baulare.*

BOMBINARE. (1) *Cornicari.* Papias. V. *Bobinare.* (2) † Crepitum edere, in Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7679. V. *Bombere.*

BOMBIRE, idem ac *bombilare.* V. *Baulare.*

BOMBITES, Μύρμηκες. Gloss. Gr. Lat. Formicae.

BOMBIX, *aranea.* Vet. Gloss. San-German. num. 501. vbi aranea est pro bombyce seu vermiculo qui dat lanuginem sericam, quae etiam Bombyx appellatur.

BOMBIZARE, crepitum edere, *bombere*, apud Papiam et in Epist. obscur. viror. V. *Bombus.*

† BOMBIZIARE, idem, in Lit. remiss. a. 1357.

BOMBOSVS, superbus, inflatus. BOMBOSA VOX, ap. Adhelm. de Virginit. cap. 10. Gall. *pompeux.* † BOMBOSVS, *furibundus*, in Glossar. vet. Cod. reg. 7641.

BOMBVLVM. Epistola incerti 28. de diuersis generibus Musicorum to. 9. Operum S. Hieronymi, de fistula: *Et per singula latera 12. bombula aerea 12. fistulis in medio positis in catena fixis dependent: ita tria bombula in vno latere per circuitum vtique figuntur, et concitato primo bombulo, et concitatis 12. bombulorum fistulis in medio positis, clamorem magnum, fragoremque nimium supra modum simul proferunt.*

BOMBVLVS, V. *Bombus.*

BOMBVM, *sorbellum.* Gloss. Isid. Ad quod Graeuius: Sorbellum est iusculum, aut quoduis liquidum, quod sorbetur: dicitur etiam a scriptoribus inferioris aetatis *sorbitium.* Nihil igitur ad *bombum.* Diuinent alii acutiores, quid hoc sibi velit.

BOMBVS, BOMBVLVS. (1) Crepitus. Ioan. de Ianua. *Bombus, sonit. - - inuenitur etiam pro sono* ... Alibi: *Trulla, bombus vel sibilus* ... Gloss. Lat. MS. Regium: *Bombus, sonus.* Gloss. Lat. Gr. *Bombus*, *Βόμβος.*

βόμβος. Ita scribendum pro *Bombus*. Vetus Charta hominii, apud Camdenum in Britannia, et Spelmannum, de quodam Baldino, qui tenuit terras in Hemingston in Comitatu Suffolciensi per seriantiam, pro qua *debuit facere die Natali Domini singulis annis coram domino Rege vnum saltum, vnum suffletum, et vnum bombulum*. Id est, vt idem Camdenus interpretatur, *vt saltaret, buccas inflaret, et ventris crepitum ederet*. Spelm. habet, *saltum, sufflum et pettum*. Atque inde eidem Baldino cognomen inditum *le Pettour*. Charta 27. Sept. an. 1398. pro loco de Breuil in Burbon. ex Camera Comput. Paris. *Item in et super qualibet vxore maritum suum verberante vnum tripodem. Item insuper qualibet filia communis sexus videlicet viriles quoscunque cognoscente de nouo in villa Montis Lucii eueniente 4. den. aut vnum bombum, siue vulgariter Pet, super pontem de castro Montis Lucii soluendum*. (2) † Pila incendiaria, Gall. *Bombe*, apud Murat. t. 20. Script. Ital. p. 75.

BOMBYCINAE, V. in *Bombax* 1.

BOMBYCINARE, in Glossis Isidori, *Purpuram facere*. *Bombycinatores, purpuram facientes*. Item Ioan. de Ianua. De *bombyce*, multa habet Salmasius ad Tertull. de Pallio. Vide Graeuium ad Glossar. Isid. vbi docet per *Bombycinatores* non esse proprie intelligendos eos, qui purpura tingebant vestes bombycinas, sed eos qui illas texebant.

BOMBINATORES, Θορυβοποιοὶ, Θρυλλοποιοῦντες, ἢ ταραχὴν: *Tumultuatores*. Supplement. Antiquarii. † Cangius in Castigat. ad vtrumque Glossar. forte *Bombinatores* a *Bombus*. Vulcanius *Bouinatores* legit ex Isid. Gloss. vt et Cuiac. et Herald. l. 1. c. 4.

BOMPARDA, V. *Bombarda*.

BOMVIS, V. *Bombus*.

BONA, meta, limes, in Arest. Parlam. Paris. a. 1372. V. *Bonna*.

BONA FIDES, loco iuramenti ab Episcopo interposita. V. *Fides*. † BONA HORA, mature, Gall. *de bonne heure*, in Ch. Ms. a. 1402. † BONA QVINTA FERIA, dies Iouis sancta, feria quinta ante Pascha, in Chron. Magdeburg. et in Bulla Bonifac. PP. IX. † BONAE FILIAE, Gallis ol. *Bonnes filles*, meretrices, in Lit. remiss. Ms. a. 1366.

BONA-GRATIA, in Gloss. Basilic. βόνα γράτζια, χάριτι καλῇ, ἄνευ μέμψεως, καὶ αἰτίας εὐλόγου. Formula vsitata in diuortiis quae ex *mutuo consensu* inter coniuges inuicem diffidentes interueniebant fierique dicebantur *bona gratia*, (Galli dicerent, *de bonne grace*) nullo facto *repudio*: quae quidem verba vt formalia Latinis verbis, non semel leguntur in Nouellis Graec. Iustiniani 22. et Iustini 2. Adde Iulianum Antecess. cap. 132. et Constitutionem Iustiniani ad Iulianum P. V, *Vt possit ex consensu dissolui matrimonium*. Huc pertinent Capitula ad Legem Alamannor. cap. 29. *Si voluntaria se partire volunt, tollant quod eam per legem obtinget*.

BONA PERSONA. Capitular. Caroli M. lib. 5. c. 10. *De Ecclesiasticis vero qui supra dicta facinora commiserint, si bona persona fuerit, perdat honorem suum, minores vero, etc.* id est, in dignitate constituta.

BONACIA, malacia, Gall. *Bonace*. Boncompagnus de Obsidione Anconae cap. 13. apud Murator. tom. 6. col. 939. *Vnde cum Spartanis bonae spei ponatis anchoram constantiae fortioris, donec mare tribulationem in bonaciam conuertatur*.

BONAGIVM. (1) † Praestationis species. Libert. Ms. concessae Barcin. a. 1283. De bonagio non petendo. *Item concedimus capitulum bonagii, quod de caetero per nos - - non accipiatur bonagium nec petatur*. Vbi idem forte est quod *Abomagium* 2 et *Abonagium* 2. quae vide. (2) Ius quod maioribus villarum maxime competit in defigendis metis in terris vassallorum. Tabul. S. Dionys. a. 1208. *Habebit bonagia, inuestituras, homagia etc.* Occurrit passim. V. *Abomagium* 1. *Abonagium* 1. et *Bonna*.

BONANNUM, species carbunculi, seu tumor malae, maxillae. Acta SS. Iunii tom. 3. de S. Raynerico: *Et saepe cum cultello aperiebantur ei dentes, vt cibum vel potum sumeret; et dicebant eam pati infirmitatem, quae dicitur bonannum, per contrarium, id est, mal, malannus.* V. *Bonum malannum.*

BONARE, metas figere, mensurare, in Ch. a. 1214. V. *Bonna.*

† **BONARIA.** (1) Modus agri, i. q. *Bonnarium.* Ch. a. 1142. inter Instrum t. 5. Gall. Christ. pag. 378. (2) Perperam pro *Bouaria* in Consuetud. Mss. vrbis Tolosae.

BONARII, BONARIUM, BONARIUS, V. *Bonnarium.*

BONAS, bona fortuna, thesaurus seu potius thesauri inuentio. Vsat. Barcinonens. MSS. c. 106. *De Rustico si inuenerit bonas. Rusticus vero si inuenerit aurum vel argentum, quod vulgo dicitur bonas, aut equum aut mulum, - - statim denuntiet domino suo, etc.*

BONATA TERRAE, modus agri, idem ac *Bonnarium*, in Ch. Ms. Roberti comit. Castriae. V. *Bonneta.*

BONATUS, bonus, commodus, idoneus, Gallis *Bonasse.* Fragm. Petronii: *Dum bonatus ego, et volo videri lenis.*

BONATZA, malacia, tranquillitas maris, Gall. *Bonace.* Breydenbach Iter Hierosol. pag. 239. *Die quinta Decembris, facta tranquillitate classem soluimus et tractu remorum naues passim educebantur, quia non erat tunc ventus, sed bonatza, id est tranquillum.*

BONATZUS, eadem notione, apud eumd. Breydenbach pag. 33. *Quam tranquillitatem naute bonatzam appellant.*

† **BONBICINIUM**, *Bacinet*, in Glossar. Lat. Gall. a. 1352. quia gossipio cassis munitur. V. *Bombax* 1.

† **BONBUCINIUM BUMBUCINIUM** idem ac *Bombax*, in Lit. offic. Paris. Ms. a. 1380.

BONCALE, pro *Bancale*, tapes quo scamnum sternitur. Annal. Bened. to. 4. p. 208.

BONCHA, ab Anglico *Bunch*, fasciculus v. g. ceparum, vel, vt hic alliorum circa paleas colligatorum ad instar oblongi racemi, Kennet Antiquit. Ambrosden. pag. 575. *Et in duabus bonchis allei sex denarios*, etc.

BONCHALLUS, idem quod *Bonca.* Locus est in *Capa Romana.*

BOND, V. *Bondus.*

BONDA, vox Saxonica, paterfamilias, maritus, quibusdam, habitator. Leges Kanuti Regis cap. 98. Edition. Bromptoni: *Vbi bonda et paterfamilias manserit sine compellatione et calumnia, sint vxor et pueri in eadem sine querela.* Totidem habentur in Legibus Henrici I. cap. 14. Occurrit etiam apud Olaum Wormium in Monument. Danic. lib. 3. p. 233. *) Vide quae de hac voce probe et vt solet erudite profert Vir. Clar. Ihre in Glossar. Suio-Goth. v. *Bonde.*

BONDO, BONDONES, eadem notione, viri probi, honorati, apud Andream Suenonis lib. 1. Legum Scanicarum c. 5. 8. l. 4. c. 4. 12. 17.

BONDAGIUM, conditio ipsa seruilis, vel colonica. Leges Baronum Scot. tit. 56. §. 3. *Si autem natiui domino suo negent natiuitatem suam, vel bondagium, tunc attachiabuntur per Ministros Domini Regis.* Iisdem autem modis bondi fiunt, quibus serui alii. Eaedem leges §. 5. Charta Ricardi II. Regis Angl. apud Thom. Walsingh. pag. 254. *Sciatis quod de gratia nostra speciali manumisimus vniuersos ligeos et singulos fideles nostros, et alios Comitatus Herefordiae, et ipsos, et eorum quemlibet ab omni bondagio eximimus, et quietos facimus.* Idem Walsingh. p. 628. *Rustici quidem fuistis et estis, et in bondagio permanebitis* Vetus Inquesta apud W. Dugdalum in Antiquit. Warwici pag. 665. Vide Edw. Bernardum in Notis ad Vptonum pag. 16. et supra *Bedrepium.* **TENERE IN BONDAGIO**, idem valet quod *tenere in villenagium.* Charta Walteri de *Clifford* in Monast. Angl. tom. 1. pag. 864. Thom. Walsinghamus in Ricardo II. pag. 270. V. *Bondus.*

ONDELLVS, perperam editum pro *Boudellus*, V. *Botellus*.

BONDONIA, familia, in Stat. Vercell. l. 6. p. 132. V. *Bonda*.

ONDONVS, dolii obturamentum, Gall. *Bondon*. Statuta Massil. pag. 395. *Quod omnes botae circa vnum palmum ad bondonum sint inuestitae circulis*.

BONDVLA, vt *Bodula*, meta, terminus, Gall. ol. *Bonde*, nunc *Borne*. Ch. Mſ. a. 1326.

ONDVS, seruus obnoxiae conditionis, qui alias *natiuus* ex Saxon. *Bond*, ligatus, obligatus. Thom. Walsinghamus in Richardo II. pag. 247. *Rustici namque, quos Natiuos vel Bondos, vocamus*. Quoniam attachiamenta cap. 56. §. 2. *Reddit seipsum illi domino suum natiuum, siue bondum*. *Natiui et boudi*, in Statutis Roberti I. Regis Scotiae c. 34. *Seruitia bondorum*, in Monast. Angl. tom. 1. pag. 556. *Bondi Regis*, in Legibus Forestarum Scoticarum c. 4. Danis, *Bonde*, est rusticus, colonus, vnde *fribunder*, liberi coloni, vt auctor est Isaac. Pontanus in Chorogr. Daniae. *Boud* in Testamento Iohannis de Neuill apud Madox Formul. Anglican. pag. 428. *Bundones*, in Charta an. 1387. apud Pontanum lib. 9. Hist. Dan. pag. 514. *Milites, militares, bundones, villani, etc.* Ericus Vpsalensis l. 3. Hist. Suecor. an. 1188. *Eodem anno erat guerra in Gothlandia inter ciues de Kisby, et bondones terrae*. Vide Iacum Dolmerum ad iuris Aulici Norgici veteris capita 9. et 34. -*) V. *Bonda*, et Ihrii Glossar. Suio-Goth. v. *Bonde*.

BONECTA, BONETA, equestris sarcina, pera viatoria. Inuent. Mſ. thes. Sed. Apostol. a. 1295. Instr. an. 1257. ad calcem Stat. Massil. Mſ. c. 70.

ONELLVS, diminutiuum *Bonnae*, meta, limes, terminus. Charta Chassaniae anni 139-. *Iuxta bonellum seu metam diuidentem jurisdictionem - - Domini Bellijoci et Dominorum Chassaniae ex solis ortu etc.* V. *Bonna* 2.

BONENDENVS, nummus, monetae species. Bullar. Carmelit. pag. 272. col. 2. ex Bulla anni 1463. *Neque cogi possit aliquis, etiamsi plura beneficia obtineret, ad soluendum pro quitancia, si eam habere voluerit, vltra vnum bonendenum pro litera et sigillo. Et ne de moneta, de qua fiet et fieri debet solutio d. decimae, valeat haesitari - - volumus, quod - - ipsa decima ad monetam in praefatis terris et locis communiter currentem leuetur, etc.*

BONETA, BONETTA, capitis tegumentum, Gallis *Bonet*, Italis *Birreto*. Chronicon Vosiense parte 1. c. 74. de vestibus virorum sui temporis: *Mitras gestabant iuuenes vtriusque sexus, quas vocabant bonetas, post, capellos de lino, vel coffias etc.* Hist. Dalphin. to. 2. p. 275. *Pro vna bonetta pro Domino. taren. IV.* V. *Bonnarium*, et *Bonetus*. Alia notione V. in *Bonecta*.

BONETVM, BONNETVM, idem. Noua Gall. Christ. to. 3. Instrum. col. 160. vbi de Clericorum indumentis: *Non pileos deferant, sed boneta siue bonneta nigri coloris, serico vel deauratis laminis aliisque imaginibus non insignita*. Leibnit. Scriptor. Brunswic. to. 2. pag. 423. ex Chronico S. Godehardi in Hildesheim: *Cingulo nigrante ac lato veste saepe communi, bonneto nec pretioso nec vili*.

BONETVS, idem, in Statutis S. Victoris ann. 1531. Dom. de Caseneuue applaudente Menagio, vocis huius originem ad sua vsque tempora incognitam adinuenit, cum eam duxit a quadam specie panni *Bonnet* appellati. Illius scriptoris haec sunt verba prout ea refert Menagius: *C'étoit certain drap dont on faisoit des chapeaux, ou habillemens soit de teste, qui en ont retenu le nom, et qui ont été appellés* Bonnets, *de même que nous appellons d'ordinaire Castors les chapeaux, qui sont faits du poil de cet animal.* Le Roman *de Guillaume au Court nez, dans le charroy de Nismes*:

Vn chappelet de Bonnet en sa teste.

Guil. de Nangiaco in Vita S. Ludouici: *Ab illo tempore nunquam indutus*

tus est squarleto, vel panno viridi, seu bonneta.

† BONGIA, fasciculus, Gall. *Botte*, vulgo apud Insulas *Bonga*. Comput. Ms. fabr. S. Petri Insul. an. 1469. Alia notione V. in *Brugia*.

BONI HOMINES. (1) Dicuntur saepe qui in placitis publicis cum Comitibus et iudicibus iudicia exercebant, quibus iustitiae studium curae erat, *in qua*, vt ait Cicero l. 1. de Offic. *virtutis est splendor maximus, ex qua viri boni nominantur.* Ita passim in Noticiis iudiciorum, quorum formula eiusmodi erat: *Ibique residebat in placito N. Comes, et ibi sedebant de iudicibus N. N. ibique residebant cum eis de bonis hominibus* N. N. Pronuntiationis autem formula fuit: *Et nos qui superius N. Comes, cum memoratis iudicibus et bonis hominibus - - iudicauimus.* PROBI HOMINES, *prend-hommes*, Gallis, Biderleude German. in Vsaticis Regni Maioricar. MSS. *De bonis* vero *hominibus*, vide Marculfum lib. 2. form. 9. Formulas Regales apud Bignonium c. 8. Capit. Car. M. lib. 1. c. 140. Sammarthanos in Archiep. Narbon. n. 15. Testamentum Hadoindi Episc. Cenoman. apud Brisson. lib. 7. Formul. etc. BONI, nude dicuntur Consiliarii seu Iudices, Iudicis principalis Assessores, in S. Ludouici Praecepto an. 1254. tom. 1. Ordinat. Regum Franc. pag. 72. *Emendas autem pro maleficiis seu delictis a baillinis nostris, nisi in foro iudiciario publice de bonorum consilio fuerint, iudicate, vel estimate, quamquam antea fuerint gagiate.* BONI HOMINES DE COMMVNIA, viri probi. Gesta Innocentii III. PP. p. 148. (2) BONI HOMINES, vocantur apud Anglos villici aliique rustici quibus est familia. Ordinatio domus regiae sub Henrico II. Angl. Reg. in lib. nigro Scaccarii p. 355. *Gilebertus bonus homo et Ranulfus in domo comedent, et iii. ob. hominibus suis.* (3) BONI HOMINES appellati viri duodecim apud Florentinos, qui duobus mensibus vrbi administrandae praeerant. Consule Iac. Wilhel. Imhoff in Genealogiis viginti illustrium in Italia familiarum. (4) BONI HOMINES, Albigenses haeretici, qui ita sese appellitant, vt auctor est Monachus Vallis Sarnensis in Hist. Albig. c. 4. sub fin. Concilium Lumbariense an. 1176. Reinerus contra Vald. c. 5. ait illos qui *Consolati* (Albigensium sectarii) vocantur in Lombardia, *bonos homines* in Theutonia appellari. Huc etiam spectat responsum cuiusdam Albigensis, apud Guill. de Podio Laurentii c. 3. qui rogatus ab Episcopo vbi vellet sepeliri, respondit, *se velle ad Bononios siue Bonosios, hoc est, haereticos deponi.* Quo vocabulo forte Gallicum: *Bonnes gens*, expressit ille. (5) BONI HOMINES, praeterea dicti fratres ordinis Grandimontensis. Stephanus Tornacensis Episcopus Epist. 1. de iis: *Hominibus placent, et serui Christi sunt, boni homines appellantur. Nam bonitatis illorum testis est et exclusa cupiditas et inclusa paupertas.* (6) † Etiam Minimi, seu discipuli S. Francisci de Paula BONI HOMINES appellantur, a fundatore suo, qui *le bon homme* vocabatur.

BONI GENERIS homines, Ἐυγενεῖς, in Capitulari 2. ann. 813. cap. 12. V. *Benenati.*

BONI PVERI, pauperes Scholares. V. *Pueri.*

BONIFACIAS, Ἐυπρόσωπος, in Gloss. Gr. Lat. Occitanis, *Bonifaci*, est *vn bou enfant, vn benet*, vt auctor est Petrus Goudelinus.

BONIFATVS, Ἔυμοιρος, in Gloss. Gr. Lat.

† BONIFICARE, melius reddere, restaurare, augere, Ital. *Bonificare.* in Bulla Ms. Nicolai PP. IV. a. 1289. et in Stat. Pallauic. l. 1. c. 12.

BONIMORIS, Καλότροπος, *bene moratus.* Supplement. Antiquarii.

BONINFANTI, quasi *boni pueri*, Gallis, *Bons enfans*, dicti in Bohemia nescio qui religiosi. Histor. MS. Bosensis, laudata a Bohuslao Balbino in Histor. Bohem. pag. 273. *Eodem anno* (1259) *Berhardus Camerarius Pragensis Institutor boninfantorum in ecclesia Pragensi obiit nonis Augusti.*

De

De eorum institutione ita idem Balbinus: *Numero 14. fuere, iisque alendis attributa villa; nemo annis 10. iunior admittebatur, aetatis anno 18. e contubernio dimittebatur.*

BONISCVLA, modica bona, exiguae facultates. *Quod eos bonisculis parentum, sicut asserit, reliquit extorres.* Can. *Irreligiosum.* Dist. 87. ex Hierolexico Macri. V. *Bonuscula.*

† BONISSIMVS, ab Ital. *Bonissimo*, pro optimus, in Act. SS. t. 1. Mart. pag. 54.

† BONITA, idem ac *Bonitas*, exactio, in Leg. comit. Montisfort. 1212.

BONITAS. (1) Exactio sub specioso *bonitatis* nomine, tanquam gratuito a subditis dominis praestaretur. Charta S. Ludouici Regis Franc. ap. Marten. Collect. Ampliss. to. 1. col. 1267. B. *Super eo quod Praepositi nostri Melodum in ingressu praepositurae quasdam exactiones, quas vulgariter bonitates appellabant, ab iis nomine seruitii extorquebant, etc.* Leges Comitis de Monteforti a. 1212. pro Albiensibus: *Nullus Baro, Miles, aut quilibet alius dominus, cui Comes dederit terram in partibus istis, poterit exigere vltra mensuram talliae statutam, et confirmatam, litteris eorumdem dominorum, et Comitis, siue nomine talliae, aut quaestae siue bonitatis, vel cuiuscumque alterius causae.* Chartular. Abbat. Maioris Monasterii, seu Vindocinense Thuani, n. 11. *Coepit dicere quod ille Odo habuerat ei conuentionem, vt omni anno faceret ei aliquam bonitatem. Quam cum nollemus ei facere, quia falsum erat quod dicebat, saisiuit decimas, quas olim nobis ipse auctorisauerat.* (2) Donum, munus. Leges Luitprandi Regis Longob. tit. 108. §. 1. *Quidam homo diabolo instigante dixisset ad seruum alienum: Veni et occide dominum tuum, et ego tibi facere habeo bonitatem quam volueris.* (3) Felicitas, beatitudo, apud Alypium Antiochenum in Descript. orbis cap. 2. V. *Malitia.* (4) † Officium, obsequium, Gall. *Bon-office.* Ch. Ms. Theob. comit. Campan. an. 1229. *Attendens bonitates et seruitia etc.* (5) † Valor, pretium. Ch. Ms. a. 1342. *Quod praedictam molneriam - - cum omnibus iuribus suis, bonitate seu valencia* etc.

† BONITON, piscis genus, V. *Byza.*

BONNA. (1) Vide *Benna.* (2) Terminus, limes. Glaber. Rodulfus l. 2. cap. 10. *Multi ibi limites quos alii bonnas vocant, suorum recognouerunt agrorum.* Tabularium Prioratus de Paredo fol. 69. *Fecerunt donum et finem ac pacem de terra de Viuent Deo et huius loci fratribus, sicut post ostensa et limitibus siue indiciis est manifestata, quas vulgus bonnas appellat.* Charta Radulfi Comitis Suession. an. 1209. in Chron. Abbatiae Longipontis, pag. 114. *Sicut bonnis et intersignis disterminatum est (nemus.)* Tabular. Monasterii Calensis p. 41. *Infra metas vel bonnas.* *Bonne* Gallis.

Existimat Rigaltius voces *Bonna* et *Bunda*, ab Agrimensoribus et Gromaticis Gallos mutuatos esse, effictasque ex iis quas passim vsurpant, *botones*, *botontini*, et *botontones*, quae tumores, siue monticellos et colliculos, qui aliquando terminorum vicem funguntur, significant. *Aggeres terrae* dicuntur in Lege Baioariorum tit. 11. § 3. *Terrarum tumores*, Iulio Frontino de Coloniis, *βουνοί*, Graecis.

Botontinorum vero figuram repraesentat Hygenus de Limitib. constit. pag. 222. Vocis mentio occurrit apud Innocentium, Vitalem et alios Gromaticos p. 230. 267. 272. 312. *Botontones finales* pag. 243. 274. *Bottones* pag. 288. Denique *Bodones* legit Cuiacius ex MS. apud Paulum lib. 5. Sentent. *Qui arbores terminales euertunt vel qui conuellunt bodones.* Vide Velserum lib. 5. Rerum August. Somnerus in Gloss. Anglo-Sax. aliter censet de harum origine, putatque effictas ex Saxonico *Bindan*, ligare, nodare, vincire, et *Bindela*, vinculis constrictio: vnde Angli *bundle* pro fasciculo dicunt. Hinc etiam, inquit ille, agrorum fines, termini, limites, metae, Latino-barbaris *bundae*, Anglis *bounds* dicta: quod domino fundi sint in vincu-

vinculum, ne eadem transgrediendo proximo iniuriam inferret. Sed potior Cangio est Rigaltii sententia. V. *Bunda* et *Bodina*. (3) † Scopus, Gall. *But*. Lit remiss. a. 1353. *Qui melius traheret ad quandam bonnum seu stagnetam.*

BONNAGIUM, V. *Bonagium*.

BONNALIUM, idem quod *Bonnarium*. Priuilegium Alexandri Papae III. de immunitate Ecclesiae de Marsna, ex Tabulario S. Remigii Rem. a. 1180. *Prebenda autem Sacerdotis - - constituta haec est, decima de Honten magna et minuta, et in eadem villa quatuor bonnalia terrae.* Eadem ad verbum habentur in Priuilegio Adolphi Coloniensis Archiepiscopis ann. 1195.

BONNARIUM, BONARII, BONARIUM, BUNNUARIUM, etc. modus agri certis limitibus seu bonnis definitus. *Bonnier de terre*, apud Iacob. Hemricurtium in Speculo Hasbanico pag. 6. Certe *Bonarios* ipsos limites dictos, docet Charta Theodorici Episcopi Virdunensis ex Tabulario S. Vitoni: *Fines et metae quos vulgo bonarios vocant.* Proinde vocem perperam Columbus a *bobus* deducit. Formulae veteres Pithoei cap. 25. *Hoc est, ad illa villae bunnaria tanta, manso cum superposito de vinea arpennos tantos*, etc. Adde cap. 35. 67. Charta Ludouici Imp. apud Chapeauillum in Walcando Episcopo Leodiensi c. 34. *De terra arabili 2. partes de bonnario.* Charta Agii Episcopi Aurelian. an. 854. *De terra arabili Bunn.* 13. BONUARIUM, perperam forte pro *Bonnarium*, habetur in Statutis antiquis Corbeiensis Monasterii lib. 1. cap. 7. *Vt vnicuique Molinario mansus, et 6. bonuaria de terra dentur.* Mox: *De illa terra, quae ad illum mansum pertinet, id est, bonuaria 4.* Ita etiam legendum pro *Bunnarium*, apud Hariulfum l. 3. Chronici Centul. cap. 16. in Chronico Affilighem. c. 13. in Lege Langob. lib. 3. tit. 1. §. 46. et in aliquot formulis. *Bunnarium* etiam legitur apud Hincmarum in Capitulis Synodal. cap. 2. *Si habeat mansum habentem bunnuaria* 12. Perperam vero *Bonarium* et *Bouuarium*, pro *Bonnarium*, apud Hemereum in Augusta Viromand. pag. 35. 228. et in Regesto pag. 35. et 36. scriptum legitur, vt et in scheda veteri Luxouiensi edita in operibus S. Columbani p. 335. in Chronico S. Trudonis lib. 9. pag. 458. et in Chronico Valciodorensi pag. 564. Dicitur et BUNNARIUM in Codice MS. Irmionis Abb. San-Germ. fol. 23. *Ermbertus - - habet de terra arabili bunnaria* 11. Occurrit ibid. non semel. BUNNARIUS. Papias MS. ex Isidoro: *Bunnarii, mensura quaedam terrae, seu iugera.* MS. alter habet *Bunnaria*. Charta an. 1167. apud Miraeum in Donat. Belg. lib. 2. cap. 54. *Quatuor bunarii terrae, et dimidius ... nae.* *Bonnerius terrae*, in Hist. S. Martini de Campis pag. 342. *Bunarium*, in vita Caroli Abbatis Villar. c. 3. num. 17. *Bonarius*, apud Herimannum de Restaurat. S. Martini Tornacensis c. 96.

BONNARIUS, BUNATARIUS, qui *Bonnarium* agri possidet. Constitutio Caroli Crassi de feudis apud Freherum et Goldastum: *Mansionarius ... solidos, absarius 30. denarios, bunatarius 15. quorumlibet larium possessores 6. suppleant.* Quo loco legendum censet Lindenbrogius *Bunnariarius*, id est, qui *Bunnarium* agri possidet. Huic emendationi fauent quae habentur in Legib. Normannicis vernaculis Willelmi Nothi a Seldeno editis capite 18. *Le Seignur 4. den. que il donrad, si en quites ses Bordiers et ses Bornier... ses serjans.* Id est, *pro 4. den... quos donauerit dominus, quieti ... bordarii eius, et eius bonnarii ... eius seruientes.* Quo loco *Bonn... Bonnarii, sunt qui bonnaria ... dent, vt bordarii, qui bordas* ... NOARIUS, in Praecepto Lo... Regis pro Orberto ann. 856. ... Marten Collect. Amplist. to. 1 ... 146. *In istis iam supra nomin... cis habet curtes et terras domi... IV. et capellas II. et alios mansos ... et ad vnumquemque mansum ... ries* XXX. V. *Bonnarium*.

† BO

† BONNATON. Bestiar. Ms. c. 13. *In Asia animal nascitur, quod Bonnaton dicunt, cui taurinum caput, ac deinceps corpus omne, tantum iuba equina.*

BONNERIVS, V. *Bonuarium.*

BONNETA. (1) BONNETA, BONNETVM, species pilei, Gallis *Bonnet.* V. *Boneta.* (2) Modus agri, idem ac *Bonata* et *Bonuarium*, in Ch. a. 1284. in Duchesnii Hist. Drocensi p. 320.

† BONNETERIVS, *Bonetarum* opifex, Gall. *Bonnetier*, in Arest. Parlam. Paris. a. 1321.

BONNETVM, V. *Bonneta* 1. et *Bonetum.*

† BONNVARIVM, v. *Ronuarium.*

† BONOARIVS, v. *Bonnarius.*

BONONES. Historia Balduini Luxemburg. Archiep. Treuirens. lib. 2. c. 10. *Aurum et argentum, omnisque cultus pretiosus a Bononibus distrahitur.* Infra: *Tot ibi sunt Bonones rapina ditati repatriantes, quod vltra mensem plusquam Bonorum duo millia in exercitu* (Imperatoris) *deficere videbantur.*

BONONII, BONOSII, v. *Boni homines* 4.

BONOSIACI. *Haeretici sunt a Bonoso dicti, qui dicunt Christum Filium Dei adoptiuum, non proprium esse.* Papias MS. Iidem sunt qui aliis *Bonosiani*; de quibus vide Isidorum Orig. lib. 8. cap. 5. et de Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 20. Macrum in Hierolexico, etc.

BONSNAGIVM, metarum positio, i. q. *Bonagium.* Lit. procurat. Ms. a. 1348.

[illegible]NVA[illegible]VM, v. *Bonnarium.*

BONVENTVS, conuiuium, i. q. *Procuratio* 1. Ch. a. 1237. in Suppl. ad Miraeum p. 587. *Nos - bonuentum tenemur accipere, quem nobis contesserit* etc. Germ. der Willkommen. V. *Beneuenuta.*

BONVLVM, carnium elixarum ius, vt videtur, idem ac *Brodium.* Ch. a. 1271. in Accesf. ad Hist. Cassin. part. 1. p. 328. *Debent habere quatuor panes tornatos dandos bubulcis, et de bonulis caldariam vnam.*

BONVM. (1) Id quod Latini *Bona* vocant, facultates, Gallis vulgo *Bien.* Baldricus Nouiom. lib. 3. cap. 72. *Et ipse bonum suum recipere debebat.* Chronicon Abbatiae S. Trudonis lib. 10. p. 465. (2) BONVM S. MARIAE, superstitionis et paganiae species, in Capitul. Karlomanni an. 743. c. 19. *De petendo quod boni vocant S. Mariae.* (3) BONVM, morbi species. Vita S. Anselmi Episc. Lucensis n. 39. *Fuit Presbyter - - cui malum id quod per antiphrasim homines bonum appellant, vnius oculi lumen abstulerat.* Vide *Malannus* 2. (4) † Donum, ipsa donationis charta. Martyrolog prioratus S. Montis Ms. *Et vt praedictum donum firmum teneatur - - Hoc autem factum est in praesentia domini Guidonis - - qui propria manu bonum suum tribuit, et signari in archiuis nostris non negligenter iussit.*

BONVS DOMINVS arbiter, sic dictus, quod partibus litigantibus, tanquam bonus Dominus vtrique consulebat, remque inter eos componebat. Litterae Officialis Vabrensis de arbitrio dicto per Guillelmum de Canilliaco Priori de Roserio et Rectori Ecclesiae de Balmis an. 1342. *Compromiserunt se concorditer et amicabiliter in venerabilem ac religiosum virum D. Guillelmum de Caniliaco Camerarium Anianae tanquam in arbitrum, arbitratorem et amicabilem compositorem et bonum dominum ab ipsis partibus communiter electum.* V. *Boni* et *Bona.*

BONVSCVLA, diminut. a *Bona*, facultates, apud Sidon. l. 9. ep. 6. et in leg. 29. c. Th. de Petit. et vltr. dat.

† BONZINVM, vasis species. Murat. t. 16. Script. Ital. p. 856. *Vnum bonzinum seu bocale et cuppas duas, quae omnia erant argenti puri.*

BOOBA, V. *Boca.*

BOOGDIE. Arestum an. 1411. in Hist. Betuniensi p. 116. *Vna cum servis seu gentibus suis servilis conditionis, esclauis, aduenis, et Boogdie ad dictam terram de Kalkene* (in Flandria) *pertinentibus*, etc.

BOOLETVM. Ch. Steph. Episc. Eduensis a. 1177. Ms. *Concesserunt etiam illis omne booletum, et quicquid ibidem pote-*

poterunt extirpare vel essartare. V. *Boletum.*

† BOOLEYUM, locus betulis consitus, vt videtur. V. *Bolum.* Sentent. arbitr. a. 1266. Ms.

† BOORIA, idem ac *Boria* 2, praedium rusticum, in Ch. Phil. Pulc. Ms. a. 1309. V. *Bonaria.*

† BOOSLOTH, Danis est portio rerum mobilium ex communione quadam, praeterquam ex haereditate paterna vel materna. Leg. Dan. apud Ludew. t. 12. Reliq. p. 169.

BOOTHEMATA, *adjutoria*, Vgutioni: ex Graec. Βοηθήματα.

† BOQUARIA, laniena. Lit. a. 1408. t. 9. Ordinat. reg. Franc. p. 356. v. *Bocaria.*

† BOQUELLARIUS, clypeus, scutum, Gall. *Bouclier.* Stat. Eccles. Atrebat. Ms. c. 18. V. *Boclerus.*

† BOQUENA, pellis hircina, ab Hisp. *Boque*, hircus. Ch. Phil. Pulc. Ms. a. 1288. V. *Bogina* et *Boquinus.*

BOQUERANNUS, BUCARANUM, BUCHIRANUM, telae subtilis species, Gall. *Bougran.* Gloss. Lat. Gall. *Bissus, Bouquerant.* Vincentius Belvac. lib. 20. Spec. Hist. cap. 85. *Aliae mulieres boqueranno stricto sub cingulo multis plicis sumptuosis operato et insuto - - vestiuntur.* Idem lib. 32. cap. 4. *Tunicas miro modo formatas portant de buccarano.* Et cap. 7. *Bucaranum* habet. Paulus Venetus lib. 3. c. 45. *Buchiranum.*

† BOQUERIUM, locus *boquetis* seu palis circumseptus. Pariag. Ms. a. 1307. *Boquerium seu vallatum.* V. *Boquetus.*

† BOQUERIUS, idem qui *Bocherius*, macellarius, Gall. *Boucher*, in Ch. a. 1272. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 98. V. *Boquaria.*

BOQUESPAN, V. *Boquetallum.*

BOQUETALLUM. Exstat Charta Gaufridi de Liziniano D. de Vouvent et de Mervent, data Spoleti an. 1232. qua Abbati Malleacensi dimittit *Expeditionem et exercitum, bannum, boquetallum*, quae quidem ab hominibus Abbatis sibi deberi contendebat. In Charta Hugonis militis anni 1263. *Dominus Partiniaci, Volventi et Marventi petit plures angarias, pangarias et costumas ab hominibus virorum religiosorum abbatis et Conventus de Burgolio - - biennum ad reficiendum fossata castri novi de Marcuento, et Boquespan et plesses ad animalia silvestria capienda*, etc. Cum in vtraque laudata Charta de iisdem fere pensionibus a diuersis licet monasteriis agatur, non dubitandum, quin idem sit vocum *Boquetalli et Boquespan* intellectus. Sed quis ille? An Ius *procurationis*, seu modici pastus, quem etiamnum *Boquelle* vocant rustici Dumbenses? Certe *Boquelle* a *Boquetallum* posset proficisci. Eumdem sensum patitur *Bosquetallum* in Charta anni 1232. apud Stephanotium in Antiquit. Benedict. Pictav. MSS. to. 4. p. 408. *Expeditionem quoque, biannum, bosquetallum, in quibus teneri mihi eosdem homines proponebant.* † Carpentario est seruitii genus, quod subditi debent, siue in deferendis aut vehendis, siue etiam exscindendis tignis vel palis, v. *Boquetus.* Ch. Ml. Caroli Augi: *Controuersia - - super - biannio ad faciendum boquestallia in nemoribus nostris.*

† BOQUETUS, tignum, palus. Comput. a. 1351. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 143. *Nisi ferent duo pileria cum boquetis ad sustentationem tecti.* V. *Boquerium.*

† BOQUINUS, caprinus, hircinus, a Provinc. *Boc*, Germ. Bock, caper. Pedag. Pennar. Ms.

BOR, ὁ τὰς πόδας φλεγμαίνων, pedes inflammans. Supplem. Antiquarii. † *Boa* scribendum putat Scaliger ad Festum in *Boa.*

† BORA, cella reconditoria, vt videtur. Stat. Placent. L. 4. *Omnes habentes boras, iuxta stratas publicas — teneantur in ea parte in qua occupauerint seu occupant de via publica, occasione hostiorum et fenestrarum ipsius borae, ponere inter ipsam boram vel fenestras et stratam - - assidem ita largam et longam* etc. Murat. t. 16. Script. p. 582. *In - - eorum domibus sunt pulchrae camerae et camparae*

tae, bora, curtaricia, putei, hortuli, jardini et solaria.

BORACANUS, a Gallico *Barracan* vel *Bouracan*, pannus e pilis caprinis contextus. Thuanus lib. 21. Historiarum pag. 799. *Palliis quae boracanos vulgo vocant, ex illa lana opere sericeo fimbriatis viri teguntur.* Pallia *Boracani dicta* quod ex *Baracano* conficerentur.

† BORACIUM, tomentum, Ital. *Borra*, Gall. *Bourre*. Murat. t. 4. Antiq. Ital. med. aeui p. 742. V. *Borra* 3.

BORACUM, Borax, species salis medii terrestris. Breydenbach iter Hierosolym. pag. 277. *Borac* et *Baurach* apud Matth. Siluaticum est spuma nitri.

† BORAGIUM, culcitrarum exactio, quae fiebat a vassallis et tenentibus ad dominorum exceptiones, cum peregre ibant, sic dicta, quod culcitrae *borra* seu tomento farciuntur. Iudic. a. 1270 Ms. *Quitti sint - - a tolta, tallia, boragio et culcitrarum exactione. - - Tolta, tallia, boragium siue culcitrarum exactio.* V. *Borrat* in *Ballinus*.

† BORAGO, ab Ital. *Borraggine*, Germ. Borrago, Buglossum, t. 3. Cod. Ital. diplom, p. 365.

BORAN, depraedatio mansionis, apud Stienon. in Legg. Austrens. c. 10. Leg Iutic. c. 44. V. *Ran*.

BORARIUM, f. ostium fluminis, vel ora, Gall. *Bord*. Charta an. 1097. tom. 5. Annal. Benedict. pag. 385. *Altera* (controversia) *de piscatione in fluvio Segonae seu Araris et in borario fluminis, quod vocatur Sallia.*

† BORAX, *capistrum auri*. Glossar. medic. Simon. Ianuens. V. etiam *Boracum*.

† BORAZIUS, tela linea aut cannabina, ex qua conficiuntur mappae crassiores, seu lintea ad abstergendas manus. Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 900.

BORBA, Gall. *Boue* vel *Bourbe*, a Graeco Βόρβορος, lutum, limus, coenum. Charta Girardi Hamens. Dominian. 1145. ex Tabulario Corbeiensi.

BORBOR, eadem origine et notione. S. Ambros. lib. 9. in Lucam num. 25. *Haec enim erant iam torcularia Iudaeorum, non vino repleta, sed borbore.* In Cod. MS S. Vedasti Atrebat. habetur. *Non vino repleta, sed mirrha.*

BORBORIANI, Haeretici, qui, inquit Philastrius, *vitiis implicati saeculi et malis concupiscentiis servientes, non sperant iudicium futurum, sed potius carnalem saeculi concupiscentiam laudant. Hi itaque in coenum euntes, et inde obliti de coeno facies et membra sua deformantes, eadem re cunctis velut culpandam Dei creaturam demonstrant.* Ex Graeco Βόρβορος, *coenum.*

BORBORICINI, et *Gnostici*, *Haeretici sunt qui animae substantiam partem Dei esse aestimant.* Papias MS. Eadem fere leguntur in veteri Gloss. San. German. num. 501.

† BORCANIA, *arctophylax, arctus.* Glossar. vet. Cod. reg. 7613. V. *Borcoma*.

† BORCERIUS, pro *Bocherius*, Gall. *Boucher*. Ch. Ms. a. 1449.

BORCOMA, *arctophilax*. Papias MS. Editus, *Borcama*. V. *Borcania*.

BORD. Concilium Budense an. 1279. c. 11. *Districte praecipimus, ne Sacerdotes vel Clerici, in quouis ordine constituti, gladium vel cultellum, quod vulgariter dicitur Bord, portent.* V. *Borta*.

BORDA. (1) *Claua*, in Gloss. Isid. Vide *Bohordicum*, sub finem, vbi *Borda* per *Clauam* explicatur ex Glossis Isidorianis; sed in tribus, quibus Cangii, editor vsus est, editionibus Glossarum Isid. solum legit *Clavia, Borda*: pro quo Graeuius legendum monet, *Cloaca, Borda*: cui lectioni fauet ipse Cangius in voce *Burca*. Haec ergo, vt videtur, tenenda, prior repudianda. † At Gallis olim *Borde* omnino erat clauae species, seu baculus, quo et se defendere, et alios aggredi poterant. (2) Axis, tabula, Saxon. *Bord*, mensa, tabula, Angl. *Board*. Rymer. tom. 4. pag. 730. *Vobis mandamus quod quinque millia ferri et ducentas bordas de Estland, ac centum quarteria carbonum maritimorum, pro dictis anchoris et aliis operationibus in turri nostra Londo-*

niae faciendis, emi et prouideri. (3) Genus veſtis apud Arabes. V. *Burda.* (4) Ora, margo, Gallis *Bord.* *Borda nauis*, in Statutis Gildae Scoticae c. 22. §. 3. C. 44. *Ora nauis.* Semel et iterum occurrit apud Rymer. tom. 5. pag. 6. (5) Domus, aedes, tugurium, ex Saxon. *Bord*, domus, hoſpitium. Charta Eadgari Regis Anglic. in Monaſtico Angl. tom. 1. pag. 37. *Quinque videlicet menſas cum* 15. *carucis terrae, cum* 18. *ſeruis*, et 16. *villanis*, et 10. *bordis*, *cum* 60. *acris prati*, etc. (6) † Panni ſpecies, Gallis *Borde.* Inuent. S. Capellae Pariſ. a. 1363. *Quatuor quarrelli de plumis, cooperti de borda.* BOVRDA, in alio a. 1376. V. *Bordum.* (7) † Limbus, fimbria, Germ. Borte. Necrol. eccl. Pariſ. Mſ. *Duo mantilia cum bordis.*

BORDAE, BOVRDAE, ſic olim dictа prima Dominica Quadrageſimae nonnullis in locis, in aliis Dominica *Brandonum* appellata. Statuta S. Claudii an. 1448. *Pittanciarius miniſtrare debet die lunae poſt bordas, ſeu poſt dominicam, qua cantatur,* INVOCABIT ME, *collationem de vino et ſpeciebus confectis.* In noua Gall. Chriſt. to. 4. p. 835. D. memorantur Litterae Chartular. Lingon. die Dominica poſt *Bordas* exaratae. Occurrit eodem ſenſu in Rit. Luxov. † A virgulis ſeu baculis, quorum vſus erat in ludicris certaminibus, quae ea dominica peragere ſolebant, nomen habuit.

BORDAGIVM, *teneturae* ſpecies, ratione cuius *Bordarius*, ſeu qui in *Bordam* tenet, vilioribus ſeruitiis domino obnoxius eſt, ita vt nec *Bordam* vendere aut alienare ei liceat inconſulto et inuito domino; cuius quidem Bordagii nullum praeſtatur hominium. Tabularium Abb. Vindocin. Ch. 302. *De duobus autem bordagiis, quae ſuper nos clamabant, infra terram meam in reſpectu remanſit, donec opportune idem placitaremus.* Tabul. Fiſcanenſe fol. 39. *Reliquit etiam et abiurauit quoddam bordagium, quod erat dominicum Eccleſiae Fiſcanenſis.* Charta alia in Hiſt. S. Nicolai Andegauenſ. p. 20. *Donani quoque tria bordagia terrae a Bigotaria.* Regeſtum Caſtri Lid. in Andibus fol. 24. V. *Et in ... S. Martini bordagium terrae, quod tenet Helie Brullon.* V. *Borda* 5.

† BORDANVS, qui ſub *bordagii* onere poſſidet. Req. S. Iuſti ex cam. Comput. Pariſ.

BORDARE, V. *Berdare.*

BORDARIA. (1) Idem quod *Borda* 5. ſeu potius praedium ruſticum. Occitanis *Bordo.* Gallis *Borderie*, in Conſuetud. Pictauenſi art. 173. 174. 175. Charta Narbonenſis anni 1066. *Queritur Guiffredus Archiepiſcopus, quod aufert ei ipſius bordarias quae ſunt vltra pontem in Parochia S. Pauli.* Tabularium Prioratus de Domna in Delphinatu: *In villa Fordgas bordariam vnam*, etc. BORDERIA, idem. Charta an. 1117. tom. 2. nouae Gall. Chriſt. inter Instr. col. 374. *Eadem die dederunt et concesserunt Eccleſiae S. Launi quamdam borderiam terrae inter Toarcium et Monaſterium S. Virganae.* Eſt et *bordaria* i. q. *manſus.* Ch. a. 1341. in Tabul. Flamar. *Quod - detinent - - medietatem manſi ſeu bordariae,* (2) † Seruitium quod ab eo qui *bordariam* tenet, debetur. Ch. an. 1323. Mſ. *Cum aliquibus ſeruitiis quae vocantur bordariae.* (3) † Ora, margo, Gall. *Bord.* Pact. a. 1343. Mſ. *Per pedem bordariae prati molis.* Infra: *Borderiae.*

BORDARIOLVM, idem quod *Bordellum.* Tabular. S. Florentii.

BORDARIVS. (1) BORDARIVS, et BORDELLARIVS, qui *Bordam* aut domum ſub *Bordagii* vel *Bordelagii* onere poſſidet. Domesdei in Cenſu Hanton. prouinc. *Terra eſt* 4. *carucatarum. In dominio ſunt* 2. *carucatae, et* 20. *bordarii, et* 4. *ſerui cum* 1. *carucata, et* 80. *acrae prati.* Alibi: *Terra eſt dimidium carucatae, et ibi eſt cum vno villano et* 2. *bordariis, et* 10. *acris prati.* Ibi paſſim, et in Chartis Angl. *Bordarum hoſpes*, in Cod. MS. redituum Epiſcopat. Autiſſiodor. *Quilibet hoſpes bordarum debet duos bichetos et dimidium auenae, ſex denarios et vnum* capo-

nuncupatur. Vide Monast. Anglic. t. 3. p. 181. vbi plura ex eodem libro censuali. Re ipsa *Bordarios* a villanis et seruis distinctos fuisse, vix dubitare licet ex locis quae ad hanc vocem congessit Spelmannus; vnde vir doctissimus in assignanda genuina huius vocis notione haud parum haesitauit: in eam tamen descendit sententiam vt *Bordarios* seruos esse honoratiores existimaret, qui domestica nauarent seruitia, a Saxon. scilicet *Bord*, domus, hospitium. Verum cum *Bord* Anglis mensam quoque significet, *Bordarios* mensae ministerio addictos fuisse existimat Hearnius; quo sensu vocem *Bordarius* in Ordinat. Domus Regiae sub Henrico II. Angl. Reg. in libro nigro Scaccarii pag. 346. accipiendam opinatur. V. *Bordelarius*, et *Bordimannus*. (2) † Opifex forte ligularum, nam *Bordeilles* ligulas quasdam appellarunt Galli. Constit. Petri I. Aragon. reg. a. 1200. *Exaterios et bordarios, pelliparios, sutores, textores* etc.

BORDATVRA, Gall. *Bord*, margo, vel limbus. Acta SS. Iulii tom. 1. pag. 593. Spicil. Acher. tom. 7. pag. 222.

BORDATVS. (1) Gall. *Bordé*, ora, margine vel limbo cinctus, circumdatus. Inuentarium ornamentorum et reliquiarum Ecclesiae Nouiom. an. 1419. V. *Bordata lana*, in *Bordare*. (2) † BORDATVS, dicitur de naue, cuius margines tabulis crassioribus sunt instructi, vulgo *bordé*. Ch. Phil. comit. Flandr. an. 1163. *De naue quae vocatur Scuta, si non est bordata, vnum denarium.* (3) † MONETA BORDATA, quae non est perfecte rotunda, quo sensu *border* vsurparunt Galli. Stat. Auenion. l. 1. rubr. 30.

BORDE, V. *Bort*.

BORDELAGIVM. (1) Idem ac *Bordagium*. Charta anni 1364. ex Archiuo B. M. de Charitate: *Stephanus Gimardus dedit B. M. de Charitate quinque boissellos frumenti pro annuo et perpetuo bordelagio* - - Baluz. Hist. Aruern. tom. 2. pag. 467. in Charta anni 1346. *Feoda, retrofeoda, censiuae, costumae, bordelagia, garennae*. *Bourdelage*, in Consuetudine Burbonensi art. 498. et seq. vbi dicitur *Bordelagium* eiusdem esse conditionis et qualitatis, qua tallia, nec posse distrahi aut alienari inuito domino. (2) † Districtus domini *bordarum*. Iudic. a. 1310. *Homines habitantes in villis et villagiis existentibus in potestate et bordelagio dicti prioratus*. Gall ol. *Bourdelage*.

† BORDELAGIVS, qui sub *bordelagii* onere possidet. Reg. episcop. Niuern. a. 1287. V. *Bordarius*.

BORDELARIA, idem quod *Bordaria*. Tabularium Prioratus de Paredo in Ducatu Burgundiae fol. 48.

BORDELARIVS, idem qui *Bordarius*. Charta Ludouici D. Bellijoci pro libertatibus villae Bellijoc. an. 1274. *Quicunque habet domum in villa Belliioc. et facit vsagia villae, immunis est a leydis villae et pedagiis in terra Belliioc. et etiam bordelarius ab istis leydis et pedagiis immunis villae vsagia faciendo. Vassal Bordelieur*, in Consuetud. Niuern. cap. 2. art. 6. *Detempteur Bourdelier* c. 6. art. 4. 11. 15. etc. *Bourdelagier*, in Burbon. art. 501.

† BORDELEGIVM, i. q. *Bordelagium* 1. Reg. episcopat. Niuern. an. 1287. *Bordelegia valent circa 11. modios auenae.*

† BORDELLAE, vicus Parisiis, vulgo *Bordel*. Necrolog. eccles. Paris. Ms.

BORDELLVM, aedicula, tuguriolum, diminutiuum a *Borda*. Willelmus Gemetic. lib. 7. cap. 14. *Domunculam circumdedit cum familia: Sorengus vero expergefactus de bordello exiit, et fugiens in viuarium exire voluit*. Monast. Anglic. t. 2. p. 206. *Et ortum ante portam atrii cum bordello*. Computus an. 1202. apud D. Brussel de Vsu feud. tom. 2. pag. CLIII. *Ad bordellum Clariaci* XVI. *s* 11. *d. minus* - - *Pro* 11. *bordellis, et pro cheuez, etc.* Hinc Gallos vocem *Bordel* vsurpasse pro lupanari, docuit Cangius ad Ioinuillam p. 63. quod meretrices vt plurimum in domunculis, ac nullius momenti aedibus habitent. Hist. Dalphin. tom. 1. pag.

pag. 126. *Non permittant, neque sustineant morari mulierem vxoratam publice in prostibulo seu bordello - - si aliquis causa adulterii cum ea capiatur*, etc. Monasticum Anglic. to. 1. pag. 380. *Inquiratur qualiter dicti Canonici Capellam siue Eremitorium de Bordelhi primitus obtinuerint, et vtrum ante conquestum dictum Bordelhi pro lupanari habebatur.* Vide Menagium et Octauium Ferrarium in Origin. Ital.

BORDELLVS, idem quod *Bordellum* in Charta Iohannis Reg. Angliae lib. nig. Scaccarii p. 382. *Ipse nobis malum fecit quod potuit, et vnum molendinum et tres bordellos combussit.*

† BORDELVM, idem, in Ch. an. 1209. in Chartul. Buxer.

† BORDENALE, palus, tignum. Stat. Pallauic. l. 2. c. 77. *Quod nullus camparius nemorum - - audeat - - incidere - - aliqua bordenalia, stachas neque douas in buscalis ipsius domini nostri.*

BORDERES. Annales Francor. veteres an. 784. *Eodem anno - - obsedit Dom. Rex Karolus Herisburgo, et Franci sederunt in gyrum per borderes*, id est, in locis limitaneis: Galli enim *bords* et *bordieres*, Angli *borders*, limites vocant. Graeuius vero in notis ad Glossas Isid. per *Borderes* intelligit tentoria, quae notio si genuina, *Borderes* diminutiuum est vocis *Bordae*, domus, aedes, casa, vnde militum tentoria *Bordes* dicta, et hic *Borderes*: qua posteriori voce interdum etiam appellati sunt ex eodem Graeuio, qui in casis habitant.

† BORDERIA, V. *Bordaria.*

BORDERIATA, idem ac *Bordaria.* Tabularium Absiense p. 31. *Dono talleam et quidquid habebam scilicet in tribus borderiatis Botecheurerie, quae sunt de feodo Mantrola.* Liber Chirographorum eiusd. Monasterii fol. 39. *Deditque pariter fratribus Absiae vnam borderiatam terrae, quae vocatur Cosseia.* Et fol. 111. *Medietatem trium borderiarum terrae.* Hist. Monast. S. Florentii Salmur. apud Mart. tom. 4. Amplissi. Collect. col. 1121. *Ab eo terrae borderiatam in muneris recipiunt.* V. *Bordus.*

† BORDERIVS, qui bordariam seu praedium rusticum tenet. Ch. Portecli dom. Mauseaci a. 1218. *Nec dictos religiosos, nec ipsorum borderios, saunerios - - cogere ad faciendum in terris vel fortilaciis Mauseaci - - guait, reparationes etc.*

BORDHALPENY, nummus qui in foro et nundinis soluitur pro erectione mensarum et tabularum ad exponendas merces. Ex Saxonico *bord*, et *bred*, tabula, et *hapeny*, obolus. Idem videtur quod *Borghalpani*, in Monastico Anglic. to. 2. pag. 14. *Borghalpeni*, pag. 16. *Burghalpenni*, pag. 827. *Bordhalpeny*, to. 1. p. 976.

BORDI, V. *Bordus.*

BORDIA, idem quod *Bordas* in Tabul. Absiensi fol. 10. *Medietatem bordiae terrae, quae vocatur Beraderia, concesserunt.*

BORDIARE, proprie est, quod aiunt, ad *barros* pugnare, *torniare*, gladiis concurrere, *iustas facere*, hastiludium exercere. Sunt autem qui *Bordiare* dicunt de omnibus: quaere an a Gallico *Bourder*, quod est ludere, nugari. Ita Spelman. ad hanc vocem. V. *Bohordicum.* *) Suecis *Baeria*, est ferire, Islandis *Beria*, ferire, et *Beriast*, pugna.

BORDIGALA, et BVRDICALA, sepcae maioris genus, in qua pisces seruantur in stagnis vel fluuiis, vt et viuere possint, et facile capi. Charta an. 1225. ex Archiuis Massil. *De omnibus gausidis et obuentionibus seu redditibus quae Communae Massiliae perceperit in dicto castro in rippagiis, gabellis vel piscariis, vel bordigalis, siue portu, siue lucris aliquibus ex dictis iuribus.* V. *Burdicalum.* † BORDIGOLVM, BVRDIGALVS, Gallis *Bourdigue*, locus arundinibus seu cannis circumseptus, quo pisces capiuntur et seruantur, quasi in borda seu tuguriolo, vnde nomen, vel a *borda*, virga, baculus. Ch. a. 1235. Ms. *Concesserunt - - quidquid habent apud pontem S. Genesii in Burdigalis.* BORDIGALVM in Ch. a. 1479. BORDIGOLVM *de Ve-*

vox in [illegible] an. 1271. BVRDIGOLVS, in Sent. arbitr. a. 1414.

BORDIGALARIVS, qui in pisces ex *bordigalis* adductos ius habet, idem qui *Borderius*. Ch. Mſ. an. 1331. *Quando pisces incipiunt redire de Martico, gabelletus regius ad prouisionem suam incipit claudere, et omnes alii bordigalarii debent claudere pontes, iuxta morem solitum.*

BORDILE, idem ac *Bordellum*. Consuetud. Brageriaci art. 93. apud Richebourg Coustum. general. to. 4. part. 2. p. 1027.

BORDILERIVS, idem qui *borderius*, in Ch. Mſ. a. 1347.

BORDIMANNI, BORDMANNI, idem qui *Bordarii*, et *Bordellarii*, apud Anglos, ex *Bord*, domus, et *Man*, homo. Rentale de Hawering, apud Spelmannum: *Ibidem vocantur bordimanni, qui omnes tunc fuerunt bassae tenurae.* Domesdei: *In dominio est vna carucata, et 25. villani et 33. bordmanni, cum 4. carucatis.*

BORDLANDES, Anglis dicitur *Dominicum quod quis habet ad mensam suam et proprie*, vt est apud Bractonum lib. 4. Tract. 3. cap. 9. §. 5. lib. 5. Tract. 1. cap. 13. §. 5. ex voce *bord* mensa, et *land*, terra.

BORDLODE, seruitium a quibusdam vsufructuariis obitum, qui lege praediorum asseres, vel tabulas sectiles de silua in domum vel curtem domini deferre tenerentur: a Saxon. *borde*, tabella, asser, et *lode* onus, sarcina. Occurrit non semel in Chron. Will. Thorn. a. 1364. V. *Boquetallum*.

BORDMANNI, V. *Bordimanni*.

BORDO. (1) A Gall. *Bourdon*, vel Ital. *Bordone*. Baculus Cantoris. Vetus Ceremoniale MS. B. Mariae Deauratae Tolosanae, vbi de tribus Rogationum processionibus: *Interim congregabuntur Presbyteri ac etiam Propheta* (hoc est *Cantor*) - - *qui portat Reliquias et bordonem.* Regulae seu Statuta S. Martialis Lemouic. Die Ascensionis Domini *deferantur quatuor bordones in processione.* V. *Burdo*. (2) † Inter arma prohibita recensetur, in Stat. Ferrar. a. 1286. apud Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 515. *Arma vetita - - intelligimus bordonem, lanzonem* etc.

BORDONAGIVM. Computus a. 1202. apud D. Brussel de Vsu feud. to. 2. pag. CLXII. *Pro quatuor modiis* (vini) *Gastinesii Reclosarum et* XII. *sestariis* VI. *l.* 11. *s. et dim. minus. De Bordonagio XL. s.* An de circulis qui doliis firmandis in extremitatibus adduntur, cum alio exportatur vinum, hic sermo sit, nec ne, subdubito. V. *Bourdonagium*.

BORDONARII, V. *Burdonarii*.

BORDONATVS, in modum baculi religiose peregrinantium tornatus et terminatus, Gall. *Bourdonné*. Notitia Ecclesiae Diniensis per Gassendum edit. Parif. an. 1654. pag. 104. ex Inuentario anni 1340.

BORDONNAGIVM, V. *Bourdonagium*.

BORDONVS. (1) Baculus peregrinantium. Acta SS. Iunii to. 2. pag. 1077. in Vita S. Bernardi Menthonensis: *Montes auidius turbae decimus ascendit, detinens manu bordonum praesidentis victoriae.* Act. SS. Iulii tom. 1. pag. 586. Instrumentum anni 1332. ex Archiuo S. Victoris Massil. *Item tres bordonos de crystalio*, hoc est, si bene coniicitur, Columellas crystallinas, sic dictas, quod ad instar *Bordonum* tornatae essent et terminatae. † *Bordonus de cristallo* intelligendus de baculo cantoris, Gall. *Baton de chantre*. (2) † Hasta qua sustentatur vmbella, quae principibus viris in solemnibus caeremoniis aut vrbium ingressibus praetenditur. Consil. Massil. a. 1328. Mſ.

† BORDVA, limbus in arte heraldica, Gall. *Bordure*. Lit. Mſ. a. 1393.

† BORDVM, panni species, Ital. *Bordo*, Acad. Cruscan. pannus virgatus, virgis variegatus, Gallis *Borde*. V. *Borda* 6. Stat. ciuit. Astae.

BORDVRA, margo, vel limbus si de vestimentis similibusque ornamentis agitur, Gall. *Bordure*. Acta SS. Maii to. 7. p. 549. de S. Germano.

BORDVS. (1) Limbus, fimbria, Gall. *Bord*. Necrolog. Eccles. Parif. 18. Kl. Maii. *Eodem die obiit Agnes Castellana Beluacensis, quae dedit nobis 2. cortinas, et 2. bordos cum cortinis.*

nis. Charta Philippi Epiſcopi Beluacenſis a. 1217. (2) † Ora, margo, Hiſp. *Bordo*, Gall. *Bord.* Acta SS. t. 6. Iul. p. 51. *Cum quidam - - in naui reſidens iuxta bordum.* (3) Domus, aedes, tugurium, idem ac *Borda.* Monaſt. Anglic. to. 3, p. 306.

† BOREA, leguminis ſpecies videtur in Ch. a. 1249. inter Monum. eccl. Aquil. p. 747. *Piſſonale de boreis.*

BOREALES INSVLAE, mendoſe pro *Baleares*, apud Vghellum in Chron. Piſanae vrbis.

BOREGHALPANI, V. *Bordhalpeny.*

BORELLVS. (1) Carnifex, Gall. *Bourreau.* La Faille Annal. Tholoſ. tom. 1. pag. 87. Inſtrum. ex Arreſto Parlamenti Pariſ. an. 1333. Vocis etymon a Gallico *Bourrée* acceſſit Borellus, quae faſciculum virgarum quibus vti ſolent carnifices ſignificat. (2) † Inter arma prohibita enumeratur in Stat. Altae collat. 11. c. 92. *Plombatae, borelli, lanzoni, dardi* etc. V. *Bordo* 2.

† BOREVM, dumetum, vel ſilua caedua. Stat. Vladiſl. Iagell. a. 1420. inter Leg. Polon. p. 80. *Solet euenire quod nobiles ſeu plebei borea, ſiluam aut gaium - - ex induſtria intrantes aut caſu* etc. V. *Borra.*

BORGA, pro *Burgus* vel *Burgum*, Gall. *Bourg.* Locus eſt in *Burghard.*

BORGAGIVM. (1) Pro *Bordaria*, vel *Bordagio*, in Hiſt. Harcur. t. 3. pag. 196. V. *Bordagium.* † Quid hac voce ſignificatum voluerint Normanni, aperte docet Scacar. Paſchae an. 1214. *Iudicatum eſt quod menſura cum terra rationabili, quae ſe acquitat per vnum redditum nominatum eſt borgagium; terra vero, quae ſe acquitat per redditum per ſe et per ſeruicia deorſum maſuras, non eſt borgagium.* (2) Pro *Burgagio*, V. in hac voce.

BORGARIVM, pro *Bordaria*, in Chartul. S. Vandregiſili. V. *Bordagium* et *Borgagium.*

† BORGECHINVS, ocrea leuior, calceorum ſpecies. Stat. Saluciar. collat. 5. c. 143. *Quod quilibet caligarius ſeu affaitator faciens - - ſubtalares, ſtiuallos ſeu borgechinos* etc.

BORGELLA, conſpiratio, ſeditio. Hiſt. Obſidionis Iadrenſis an. 1545. lib. 2. cap. 14. *Generoſi ciues contra quos erat facta borgella*, etc. Forte *Brigella.* V. *Briga.*

BORGELOTE, V. *Burghbote.*

BORGENSES, V. *Burgenſes.*

BORGERALFRVM, alias *Orgeraſru*, potionis dulciſſimae ſpecies. Bernardi Monachi Ordo Cluniac. part. 1. cap. 8. In *Quadrageſima vero in omni die Dominica, et omni die Iouis facere per conſuetudinem charitatem de Borgeralfro facto de betonica, et aliis bonis herbis, admixto melle.* V. *Borgeraſa.*

BORGERASA, idem quod *Borgeralfrum.* Bernardus Mon. in Conſuetud. Cluniac. part. 2. cap. 13. V. mox

† BORGERASTRE, potionis ſpecies apud monachos vſitatae et a pigmento diſtinctae, eadem quae *Borgeraſa.* Ch. Mſ. a. 1241.

BORGESALDRVS, V. *Burghſaldrus.*

† BORGESIA, telae ſpecies, quam Galli *Borge* nuncupabant. Inuent. Mſ. a. 1476. *Item plus tria linteami a telae borgeſiae.* Eadem forte quae *Boquerannus.*

BORGHA, et BVRGHA, Anglis dicitur ea Comitatus ſiue prouinciae portio, quam olim *Decaniam*, *Decennam*, *Decuriam*, *Decimam* et *Friburgam*, vocabant, inhabitatam a Decemuiris, qui in ſolidum fideiuſſores erant erga Regem de iis quae in *decenna* perpetrarentur. Quippe Aluredus Rex, qui vixit an. 880. Angliam totam in Comitatus, Comitatus in Centurias, atque has in Decennas ſeu Decurias diuiſit. Decuria, vt infra docemus, conſtabat decem familiis, ſeu viris, quorum ſinguli fideiuſſores erant erga Regem de ſe bene gerendo, ita ſcilicet vt delinquentem quemlibet ceteri nouem in iudicio ſiſterent, fugientemque intra 31 dies redderent, vel ipſimet lege tenerentur. Alia vox, *Borgha*, occurrit non ſemel hac notione apud W. Thorn. pag. 2021. 2053. *Burgha* vero p. 2037.

BORGHBRECH, V. *Burghbreche.*

BORGHALPANI, V. *Bordhalpeni.*

BORGHEALDIR, dictus primarius illius sodalitii septemuiralis, apud eumdem W. Thorn. pag. 2021. ex borh, fideiussor, et alder, senior, princeps, capitalis, quasi primarius fideiussor, et *capitalis plegius*.

BORGHVM, V. *Borgum*.

BORGIOSIA, Ius ciuitatis, Gall. *Bourgeoisie*. Charta a. 1335. in Hist. Lossensi part. 2. p. 37.

BORGNVS, a Gallico *Borgne*, cocles, altero captus oculo. Cod. MS. Redituum Episcopatus Autissiod.

BORGVERANTVS, telae subtilis species, Gall. *Bougran*. Mabill. Vet. Analect. tom. 3. pag. 390. in Actis Episcoporum Cenoman. *Dedit etiam quinque paria vestimentorum pontificialium - - quintum de candido borgueranto*. V. *Boqueranus*.

BORGVM, BORGHVM, vadimonium, ex Saxonico *Borgh*, quod idem sonat, in Legibus Edwardi Senioris apud Bromptonum c. 3. BORGI FRACTVRA, plegii fractio, in Legibus Inae Regis Westsaxiae c. 49. apud eumdem Bromptonum, vbi Codex Saxonica Lambardi cap. 46. *Burhbryce* habet, quod et alias *Borhbryce*, et *Borgbryce*, scribitur in Legibus Aluredi Saxonicis cap. 3. a *borh* scilicet, *fideiussio*, *plegium*, et *bryce*, fractio. Angli omnes, ait Spelmannus, decemuirali olim fideiussione pacem regiam stipulati sunt. Quod autem in hanc commissum est, *Borgbrech* dicitur in Legibus Henrici I. c. 10. Monet idem Spelmannus *Borghbrech et Burghbrech* promiscue scribi, quod improbat Somnerus, scribens *Borghbrech* esse vadimonii fractionem; *Burghbrech*, burgi seu castri effractionem. Certe quidquid sentiat Somnerus, *Burhbryce* habent Leges Inae Saxonicae, vt et Ranulphus Cestrensis, apud Spelmannum: *Burghbrich*, i. laesio *libertatis aut septi: Gallice, blesmeure, de courte ou de close*. Sed et Germanis Bürge as dicitur, sponsor; verbürgen *vadari*; Bürgschaft *vadimonium*.

BORIA. (1) Pro *Boreas*, septentrio. Rymer. tom. 3. pag. 585. (2) Praedium rusticum, *Borderia*, vox Occitanica: Aruernis; *Boire*. Guill. de Podiolaurentii cap. 6. *Cum - - guerras gerendo cum Raimundoforti de Bellopodio vassallo suo inutiliter fere triennio consumpsisset, et borias suas et fortias creditoribus obligasset*, etc. Charta Guillelmi de Gordonio pro Monasterio Obasinensi a. 1241. apud Sammarthanos: *Ego dedi et concessi - - et boriam de las Prenairias, et terram de Gros Cayro*, etc.

† BORICA. Libert. villae Brager. a. 1334. *Item armaturae vtpote enses, lanceae, scuta, bocglaria, boricae, platae etc.* Sed leg. *loricae*.

BORIN. Charta vetus apud Aegid. Gelenium in Colonia pag. 69. *Colorem, qui vocatur borin, iure dare debent omnes seruientes illic habitantes.*

† BORIOISIA, ius ciuitatis, Gall. *Bourgeoisie*, in Ch. Ms. an. 1284. V. *Borgiosia*.

BORITH, herba saponaria, quae saponis instar rebus lauandis inseruit: de hac Ierem. 2. 22. *Si laueris te nitro et, multiplicaueris tibi herbam Borith, maculata es in iniquitate tua coram me, dicit Dominus.* Radix Hebraicum ברר *Barar*, mundare, purgare. V. *Panis herbaticus*. † Consulendus I. M. Langius lib. de herba Borith et Ol Rudbeck. fil. qui contendit nec herbam nec saponem esse, sed sanguinem conchylii, purpuram scilicet, in Act. liter. Succie. a. 1700. et 1722.

† BORLA (1) Spicarum manipulus, fascis vel manipulorum certa collectio. Stat. Auellae an. 1496. V. *Burla*. (2) Pastorale pedum. Lit. remiss. Ms. a. 1386. *De quodam magno baculo, dicto communiter borla, ad vsum pastorum destinato.*

† BORLHE. Mirac. Ms. Vrbani PP. V. *Videbatur ipsi quod videret oculo ad oculum dom. Papam Vrbanum sedentem, respicientem ipsum cum hilari vultu, et cum oculo suo borlhe, sicut visus erat habere, dum erat in humanis.*

BORMATA, *ascensiones*. Papias. F. legendum *Baemata*, Graec. βήματα, gressus, passus, a βαίνω, incedo, ascendo. V. *Boimata*.

BORMIS. Albertus Argentinensis in Chronico pag. 102. *Henricus quoque - - habens equum indomitum pressuram hormis seu aciei exercitus Regis sufferre non valens, tacto equo cum calcaribus, primus Bohemos inuasit.* Vbi videtur legendum *Stormis*. Vide *Stormus*. Cangii editor mauult *Hormis* a Graec. ὁρμή, impetus. Sensus loco conuenit, et librarius *b* pro *h* scribere potuit quam facillime.

BORNA, meta, terminus, limes, Gall. *Borne*. Lobinellus Hist. Paris. to. 3. in Glossario: *Metae seu bornae apponuntur.* Homag. D. de Rancurello an. 1237. ex Hist. Dalphin. to. 1. pag. 19.

BORNAGIVM, Ius desigendi metas in terris vassallorum, atque pensitatio quam ob eam rem domino persoluunt vassalli. Charta an. 1226. ex Chartul. Nantol. *Defunctus Philippus de Nantholio dedit dictae domui bornagium de Nantholio, et circa sexdecim arpenta nemoris apud Troncei.* V. *Bonagium*.

BORNATVRA, idem quod *Bordatura*, margo, ora. Instrum. an. 1332. ex Archiuo S. Victor. Massil.

BORNATVS, limbo circumdatus, Gall. *Bordé*. Baluz. Hist. Aruern. to. 2. pag. 716. *Duo panni aurei, quorum vnus fit bornatus de sandali nigro cum scutis*, etc. V. *Bordatus*.

† **BORNELLVS,** canalis, Gall. *Bourneau*. Transact. Mss. a. 1501.

BORNEWING, BORTHNENLIGH, tributi aut seruitii species apud Anglos. Monast. Anglic. to. 2. p. 812. *Sint quieti - - de scutagiis et assisis, et summonitionibus, et tallagiis, et franco plegio, et Bornewing, et de omnibus occasionibus et consuetudinibus.* At pag. 807. aliter scribitur haec vox: *Summonitionibus et tallagiis franciplegiis et de Borthnenligh.*

BORNNA, idem quod *Borna*. Codex censualis Calomontis: *Iuxta bornnam per quam itur in vineam.*

BOROWGH, V. *Burgus*.

BOROWHEAD, capitalis plegius, primarius, V. *Headborow*.

BOROW ENGLISCH, V. *Burgenglisch*.

BOROWHOLDER, BORSHOLDER, V. *Borghealdir*.

BORRA. (1) Cauus dumetis plenus, vbi stagnat aqua, Italis *Borro*. Chronicon Parmense ad an. 1233. apud Murator. to. 9. col. 766. *Et milites et populus et dominae et aliae mulieres portabant terram de glarea ad implendum borram, quae erat valde magna iuxta ecclesiam Fratrum Praedicatorum*, † Pro dumeto vel silua caedua vsurpari videtur in Stat. Casimiri an. 1347. inter Leg. Polon. p. 46. *De incidentibus siluas*, et *gaia vel borras alienas.* (2) Tomentum, Gall. *Bourre*. Charta Guillelmi Episc. Carnotensis an. 1166. in Hist. Perticensi p. 195. *Ad burras asinorum et equorum - - in domibus fullonum S. Sepulcri - - burram capiens.* † In specie tomentum laneum. Stat. pro lanificio et pannif. a. 1317. *Borra vero, id est illud, quod de panno extrahitur cum cardonibus adaptatur.* (3) † Inuent. Chart. reg. a. 1482. *Litera per quam constat Gerardum de Torn tenere a domino rege in feudum francum et liberum borram, vocatam vulgariter la Borgada.* Legendum videtur *boria*, praedium rusticum. (4) † Pecuniaria mulcta minor. Stat. pro reformat. regni Nauarr. a. 1322. *Habebit idem castellanus de calumpniis - - et decimam partem de omnibus, quae vocantur borrae.*

† **BORRACHIA,** pannus e pilis caprinis contextus, Gall. *Bourracan*. Reg. visitat. Odonis archiep. Rotomag. V. *Boracanus*.

† **BORRAQVIA,** borrago, Gall. *Bourrache*. Leudae maior. Carcass. MSS.

BORRASSERIVS, helciarius, Gall. *Bourrelier*; nisi mauis esse textorem stuparum metarum, quod nostri Dumbenses telam stupeam *Bourras* appellant. Charta D. Aubel ciuis Matiscon a. 1460. data in pago Belliiocensi. *Iuxta terram Petri Estienne borrasserii.*

BORRAT, culcita tomento farta. Locus est in *Ballinus*.

† **BORRATELA,** tela crassior, vt videtur. Comput. Ms. a. 1239. *Pro*

borra-

[illegible] cingulis, capistris et corriijis ad coffr. et aliis minutis.

BORRATIVM, vestis ex *Borra* seu tomento confecta, coactilis, Gambeso. Hist. Episc. et Comitum Engolismensium c. 19. *Arnaldus* (Comes Petracoricensis) *cognomento Borratio, pro eo, quia cum ipsa veste lupum diabolicum homines deuorantem appetiit, et manibus gestans militibus occidendum, praebuit.*

BORRATVRA, artificium seu confectio ephippiorum et aliorum ornatuum ad equos pertinentium, sic dicta, opinor, quod ephippia praesertim et iuga seu collaria partim ex *borra* seu tomento conficiantur. Computus I. Humb. de exitu sigilli D. Guig. Dalphini a. 1328. ex Schedis D. Lancelot: *Soluit dictus Iohannes apud Gratianopolim tam pro fabrica et borratura equorum D. Dalphini, quam pro vadiis et expensis gentium in armis, videlicet, Artaudi, Henrici etc.* XIV. *lib.* X. *den.* Hist. Dalphin. to. 2. p. 310. col. 2. ex Instrumento anni 1336. *Pro borratura et faleria vsque ad summam* CXX. *florenorum.*

BORREFIA, praedium rusticum, i. q. *Boria.* Ch. Ms. a. 1224. *Borrefia de Borneio.*

BORRELARIVS, BORRELERIVS, helciorum opifex, Gall. *Bourrelier.* Comput. fabr. S. Lazari Aeduens. an. 1295. *Benedicto borrelario per annum in sellis, borrellis, forrellis, capistris et aliis de corio, pertinentibus ad equos quadrigae.* V. *Bourrelarius.*

BORRELETVS, in Statutis reformationis S. Claudii p. 38. pars tegminis capitis qua vsi sunt veteres Galli etiam cum in desuetudinem abiissent capitia; Gall. *Bourlet.*

BORRELIO, BORRILIO, BORRELINVS, voces vnius eiusdemque notionis, tomentum, Gallis *Bourre tontisse.* Stat. pro lanif. et pannif. a. 1317. *Item quod borrelinos, id est quod in mundando panno de eo cum forficibus eleuatur.* BORRILIO, idem. BORRELIO, in alio eiusdem anni.

† BORRELLVS. (1) Collare, helcium, a Gall. *Bourrelet.* V. in *Borrelarius.* (2) Carnifex, tortor, Gall. *Bourreau*, in Arest. an. 1320. V. *Borellus.*

BORRELVS, tomentarius, Gall. *Bourrelier.* Charta a. 1128. to. 1. Hist. Dalphin. p. 129.

BORRETA, fascis virgeus seu minutioris ligni, Gall. *Bourrée.* Spicil. MS. Fontanel. pag. 437. *Pro fratribus infirmis facit borretas afferri in infirmariam, vt infirmi habeant, vnde de facili focum accendere possint.*

† BORRETHVS, idem quod *Borrelio*, forte pro *Borrellus*, in Stat. pro arte parat. pannor. Carcass.

† BORREVS. GLOBVS BORREVS, tomento fartus, qui in die cinerum poenitentibus dabatur, ab iisdem reportandus feria V. in Coena Domini. V. in *Poenitentes.*

† BORRIANAE, tesserae lusoriae. Stat. ciuit. Astae c. 1. *Aliqua persona de Ast - - no possit - - ludere ad aliquem ludum taxillorum vel borrianarum.*

† BORROLHIS, dissentio, discordia, contentio, Gall. *Brouillerie.* Comput. a. 1494. inter Probat. t. 4. Hist. Nem. p. 59.

BORSEGVES, Hispanis *Borseguies*, Gallis *Brodequins*, cothurni, species calceamenti. Concil. Hispan. t. 3. pag. 675. an. 1473. *Virides vestes induere, aut caligas eiusdem coloris, seu sotulares albos, vel borsegues albos vel rubeos, nisi cum nigris desuper solutaribus duntaxat calciare - - prohibemus.*

BORSERIVS, in Collectaneis Cl. D. Aubret, idem qui *Bursarius*; *Ioannes Regis borserius Calomontis*: at *Borsserius* in Catalogo MS. Sodalium Natiuitatis B. Mariae Deauratae Tolos. sumitur pro eo qui facit aut vendit *Bursas.*

BORT, vel BORDE, vt Hispani efferunt, pro filio notho; vnde Sebastianus Cobarruuias Francicam vocem *Bordel* accersit, pro Lupanari, priorem vero a *Burdo*, mulus, quod ex equo et asina nascatur. *Le Bort de Rabestens*, pro notho eiusce cognominis, in Charta laudata in Notis

tis Cangii ad Ioinuillam pag. 63. *En Iaume de Aragon fill Bort del Rey En Iaume*, in Chronico Petri IV. Regis Aragon. c. 25. Iacobus I. Rex Aragon. in Foris Oscensib. an. 1247. fol. 16. *Si quis furatus fuerit arborem plantatam in vinea, aut horto alicuius, quae sit fructifera, est ibi calonia 60. solid. - - et si fuerit filius Bort, aut ramus abscissus, qui exeat de illa arbore, de die habet caloniam 5. solid. et de nocte 60. sol.* etc. Vbi *filius Bort* appellari videtur ramus in arbore non legitimus, id est, qui a radice vel trunco exeat.

BORTAMA, *tecta manualis*. Papias MS. Mendose pro *Basterna*, quod vide.

† BORTAMIA, vox mendose scripta pro *Basterna*, in Glossar. vet. Cod. reg. 7613. *Bortamia, theca manualis.*

BORTANEA, *tecta manualis*. Gloss. Isid. Perperam iterum, vt videtur. V. *Basterna*.

BORTATVS, pro *Bordatus*, Gall. *Brodé*. Inuentarium Ornamentorum et Reliquiarum Ecclesiae Nouiom. a. 1419. ex Archiuis eiusdem. V. *Bordatus*.

BORTHALPENY, V. *Bordhalpeny*.

BORTHNENLIG, V. *Bornewing*.

BORTMAGAD. Lex Frisionum tit. 13. *Qui cum ancilla alterius, quae nec mulgere, nec molere solet, quam Bortmagam vocant, moechatus fuerit*, etc. Germani, *Magd*, ancillam dicunt; *bord* veteri lingua Saxonica est *domus*. Est igitur *Bordmagad*, ancilla ex honoratioribus, quae vilibus officiis non inseruiunt, quales sunt eae quas *Abras* vocant. Sicama *Hertmagad* legendum censet, vt sit, quae in interiori domo pro domino et familia focum et stratum procurabat.

BORTO, species lanceae, qua vtuntur ii, qui decurrunt ad annulum traiiciendum. Acta SS. Maii tom. 1. p. 396. *Et posito annulo in loco solito debeant currere seriatim cum hasta seu bortone - - ei currenti qui currendo suam hastam miserit in annulum - - dari et assignari debeat ipse annulus in signum victoriae.* Vox vt arbitror, eiusdem originis, cum *Bordo*: quod vide. V. etiam *Bord*,

BORTREN, annonae species. Capitulare Caroli M. an 797. apud Holstenium in Collect. Rom. §. 11. *De annona vero Bortrinis pro sol. 1. scapilos 40. donant, et de sigale 20.* Infra: *Mel vero pro solido Bortrensiglae 1. et medio donant.* [illegible] Gaertnerus p. 168. Leg. Saxon. adducta ad hunc locum Cangii interpretatione sic pergit: „Praeualeat [illegible] „judice, Clariss. Meinders opinio, „interpretantis *borrtinos* incolas [illegible] „*dae Rheni*, quasi Bord-Rhenaner, „die långst dem Rheine wohnen - - „Lege igitur loco *botrinis*, *borrenis*.

BORTVM, a Germanico et Gallico *Bord*, limbus. Statuta Ecclesiae Argentinensis an. 1435. apud Marten. Anecdot. to. 4. col. 588. *Semper clericos - - qui clamydes aut alias [illegible] vestes geminis aurifrigiis, quae vulgariter bortum dicuntur, nodulis aut aliis superfluitatibus auri vel argenti ornauerint*, etc.

BORVGHENGLISCH, Vide *Borghenglisch*.

BOS. *Boues aratores, aratris dediti*, in lib. 1. Cod. Th. de Cursu publ. Βόες ἀροτῆρες apud Hesiod. in Oper. et Dieb. βόες ἐργάται, apud Artemidor. lib. 2. Onirocritic. cap. 12. γεωργοὶ βόες, apud Harmenop. l. 5. c. 10. §. 11. *Animalia aratoria*, in Constitutionibus Catalaniae MSS. vbi dicuntur esse in securitate publica. Lucianus Presb. de Inuent. corporis S. Stephani: *Oportet me colligere de possessione illa bouem illum maximum aratorem, qui et carro et aratro aptus est.* *Boues aratorii*, in Actis a. 1267. in 1. Regesto Parlamenti f. 51. BOS AQVENSIS. (Sic forte nuncupabatur bos, cuius opera rota molendini versabatur.) Tabularium S. Remigii Remensis: *Exeunt inde foetas 16. cum agnis, et cuniculi 15. - - scendula 650. pro boue aquensi denarii 16.* Alibi: *Ad [illegible] rias monasterii, seu alterius loci, faciunt manopera, pro boue aquensi [illegible] nis singulis dant den. 1.* Ibidem: *Excutit annonam dominicam, scu ...*

jere

[illegible] aquense dans pro ipso aquensi boue den 1. Occurrit ibi pluries. V. *Hostilicium*. BOS DOMITVS, in Lege Baiuuar. tit. 8. §. 6. Gregor. M. lib. 10. Epist. 12. *Boues domitos parium vnum, vaccas duas, etc.* Adde Chronicon Beneuent. S. Sophiae pag. 607. 611. BOS MEDIANVS, in Lege Aleman. tit. 78. medii pretii, inter *bouem optimum*, et *miniorem*, ibid. BOVES IVNCTORII, in Lege Longob. Edit. Herold. tit. 100. §. 13. tit. 101. §. 50. vbi perperam Editum *boue vinitorio*, pro iunctorio.

BOSA, stercus, coenum, lutum, Gall. *Bouse*. Stat. Perus. pag. 57. V. *Busasum*.

BOSACIA. Comput. Ms. a. 1358. *Item pro duabus bosaciis V. Sol.* Facile restitueretur *besaciis*, nisi distincte scriptum esse *bosaciis*.

BOSCADERIVS, lignator, Prouinc. *Bousquetié*. V. *Boscairare*.

BOSCAGIVM. (1) Silua, siluula, Gall. *Bocage*. Index MS. beneficiorum Ecclesiae et Dioecesis Constantiens. fol. 19. Rymer. to. 10. p. 111. col. 1. Madox Formulare Anglic. pag. 45. V. *Buscagium*. (2) † BOSCAGIVM, BOSQVATGIVM, ius [illegible] seu ligna excindendi in silua [illegible], et praestatio quae ea de causa soluitur. Pariag. Ms. an. 1306. Occurrit etiam in aliis chartis.

BOSCAIRARE, BOSCARE, BOSQVERARE, etc. ligna caedere, Gall. *Buscher*, Prouinc. *Boscairar*. Inquisit. Ms. a. 1268. *Quod homines Arelatis visi fuerint boscairare in dicto territorio. - - Dixit quia vidit homines Castillonis lignerare siue boscairare et laborare - - et eiicere auere de Arelate et boscaderios*. BOSQVERARE, Ch. a. 1203. BOSQVEINRARE, Ch. a. 1206. apud Pitton. Hist. Aquens. l. 2. p. 114.

BOSCAIRARIA, BOSCARARIA, ius vtendi bosco seu silua. Ch. Ms. a. 1203. Alia an. 1243. V. *Boscagium 2*.

BOSCALIAE, dumeta, ligna quaequis, Ital. *Boscaglia*, nemus, silua. Stat. Taurin. a. 1360.

† BOSCALIVVS, nemorosus, dumetis consitus, Ital. *Boscato*. Ch. an. 1174. apud Murat. in Antiq. Estens. p. 372. *Quandam peciam de terra arabili et ex parte boscalina*. V. *Boschatus* et *Buscaleus*.

BOSCAR, *boscaris*, *praesepe boum*, in Gloss. MSS. Monasterii S. Andreae Auenion. saec. XIII. exaratis. Legendum *Bostar*, quod vide.

BOSCARARIA, V. *Boscairaria*.

BOSCARE, ligna caedere, V. in *Boscairare*.

BOSCATICVM, tributum pro lignis in vrbem vel oppidum inferendis. Chartular. Camalariensis Monast. Dioeces. Aniciens. *Durandus de Artigas vnum boscum et boscaticum totum in villa de Malabrocia*. V. *Buscagium*.

BOSCATOR, lignarius, qui ligna caedit, Gall. *Bucheron*. Iacobi Auriae Annal. Genuens. lib. 10. apud Murator. tom. 6. col. 580. BOSCHERO, idem in Charta ann. 1270. in Probat. Hist. Drocensis pag. 280. BOSKILLO, eadem notione. Charta Balduini Abbat. a. 1223. in Hist. Aug. Viromand. p. 214. *Similiter et omnes seruientes Ecclesiae nostrae, puta boskillones, bubulci qui de villa Huniolariis non sunt nati, etc.* BVSCALATOR, in Statutis Arelat. MS. fol. 25.

† BOSCHADVM, praestationis species, forte quae pro iure vtendi bosco pensitabatur, vel pro lignis in vrbem inferendis Ch. Ms. a. 1215. *Excepta quadam consuetudine quae boschadum vocatur, quae in villa de Sephons colligitur*.

† BOSCHARE, caedere, secare. Stat. Vercell. l. 4. p. 117. *Vel ad laborandum, vel ad secandum, vel ad boschandum terras aliquas vel possessiones*.

BOSCHERO, V. *Boscator*.

† BOSCHETTVM, diminutiuum a *Boscus*, siluula, Ital. *Boschetto*, apud Murat. t. 12. Script. Ital. p. 1137.

BOSCHETTVS, diminutiu. a *Boscus*. Acta SS. Iunii to. 4. p. 765. BVSKETVS, idem, Gall. *Bosquet*, in Chartulario S. Vandregesili to. 1. pag. 395. BVSQVETVS, idem, in Char-

Charta anni 1304. ex Archiuo B. Mariae de Bono-Nuncio Rotomag.

✝ **BOSCHITUM**, idem ac *Boschettum*, apud Labb t. 2. Bibl. Ms. p. 541. *Municipium, quod boschitum rustici vocant*; procul dubio a bosco seu silua ibi existente.

✝ **BOSCHUS**, pro *boscus*, silua, passim in vet. Chart. apud Marcam Hisp. p. 854. 956. 1048. etc.

✝ **BOSCIA**, pyxis, arcula, Gall. *Boete*, Germ. Büchse; in Ch. Ms. an. 1317. V. *Boistia* et *Boscida* 2.

BOSCIDA. (1) *Qui cedit boues, macellarius*, Vgutioni: *Bouiscida*, Ioanni de Ianua. *Bucaedas* habet Plautus in Mostellaria, (non pro iis qui boues caedunt, vt innuit Cangius, sed pro iis qui caeduntur loris bubulis: *Illi bucaedae erunt potius, quam ego sim restio.*) (2) Pyxis, Gall. *Boiste*. Hist. Dalphin to. 2. p. 275.

BOSCLERIUM, a Gall. *Bouclier*, clypeus. Lobinellus Hist. Paris. to. 3. in Glossario.

BOSCLIUS, pro *Boscus*, silua, nemus. Diploma an. circiter 1000. apud Marten. Collect. Ampliss. to. 1. col. 356.

✝ **BOSCOLLUM**, fustis, lignum lanceae. Lit. remiss. Ms. a. 1334. *Cum boscollo dictae lanceae totiens et ita inhumaniter super corpus suum percussit* etc.

BOSCUS, BOSCUM, silua, foresta: Franco-Belgis, *Bos*, aliis *Bois*, Italis, *Bosco*, Germ. Busch. Testamentum Rainnulfi, qui vixit sub Lothario Rege, in Tabulario S. Mariae de Fontibus apud Cadurcos: *Et illas terras de monte Nebutimo, quas Rigaldus tenet in feno, et boscum de Arla, quantum ad meam partem pertinet*, etc. Vide Leges Eduardi Confess. cap. 8 §. 2. Occurrit passim. Quidam a βοσκή, *pastio* animalium, quod in siluis pascantur, vocem deducunt. Exstat in Basilicis titulus περὶ νομῶν, ἤτοι βοσκῶν Alii a Germanico accersunt. Porro *boscus* pars est etiam forestae Vide Arresta Parlamenti S. Martini an. 1289. in Reg. B. Capitula Placitorum Coronae Regis apud Houedenum pag. 784. *Item praecipit quod nullus ... gistet boscos suos intra metas forestae, antequam bosci eorum adgistentur. Dominici bosci Regis*; in...

BUSCHUS, pro *Boscus*, Ger. Busch, in noua Gall. Christ. to. ... Instrum. col. 407. E. *Cum suc... centi palude et landis et bos...*

BUSCUS, idem, in Charta Loth... III. Imp. an. 1125. in Bullario C... nensi to 2. pag. 149. Auctor ... motrecti in 3. Reg. 14. *Lucos*, i... *scos*. Occurrit apud Marten. to ... Anecd. col. 422.

BUSCUS MORTUUS, VIVUS. Practici Galli *Boscum viuum*, seu *Bois vif* appel..., arbores et virgulta nemorum ... ctifera, ob idque mortuum bos... *Mort bois* dicunt, quod fructus non ferant: boscum vero mortuum, seu *Bois mort* appellant, qui reuera mortuus, id est, siccus est. Viui igitur bosci vsus est ad aedificandum, mortui vero ad ardendum. In ... sim Chartae veteres. Charta Mauritii Episc. Parisiensis an. 1189. ... Tabular. S. Maglorii: *Conuenit ... vt domus S. Iuliani boscum ... etiam in foresta absque omni consuetudine, tam viuum, quam mortuum, tam ad ardendum, quam ad aedificandum.* Infra: *viuum nemus ad aedificandum mortuum ad comburendum.* Regestum Philippi Aug. fol 172. *Nemora mortua* in Charta Ludouici Hutini an. 1315. pro Normannis. Quaenam vero sint ligna quae inter *mortuum boscum* recensentur haud ita facile est definire, cum non idem vbique hac de re vigeat vsus; quapropter ea tantum subiicimus quae hactenus in Chartis nobis occurrunt. Literae Ludouici X. Regis Fr. a. 1314 to 1. Ordinat. Reg. Franc. p. 552. *De caetero nemoribus mortuis, videlicet Gallice, saus, morsaus, pine, espine, aune, genest, genieure et ronches.* Charta an. 1213. ex Tabular. Crisenonensi: *...rium suum habens - - ad ... ad vinculum bladi - - ad ... et ad charmum et coribum et ... genestam et ad omne nemus mortuum...* Alia ann. 1215. ex eodem Tab... *Dedi et concessi - - in nemore ...*

de Fraxio, ad vnam quadrigam in charmis, aceribus, et alio genere nemoris mortui.

† BOSDARIA, pro *Bordaria*, in Chartul. eccles. Viennens.

† BOSEFIA, vel BOSESIA, forte laniena, locus vbi mactantur boues. Ch. Ms. an. 1264. *Concedimus - - nostram - - si tam Belnae desuper bosesiam ante postellam domus Buxeriae.* Nisi idem sit ac *Borresia.*

† BOSETVM, plantarium, minor *Boscus.* Ch. a. 975 t. 6. Gall. Christ. inter Instr. p. 267. *Bosetum vero vallis Pegarrensis, siue omnia plantaria etc.*

BOSHOLDER, V. *Borghealdir.*

BOSIA, BOSIARE, V. *Bausia*, et *Bausiare.*

BOSINA, pro *Bonna*, meta, limes, terminus, Gall. *Borne.* Chartular. Comaliensis Monasterii Dioecesis Aniciens. *Terra per bosinas et terminos constituta.* Charta anni 1246. ex paruo Chartulario S. Victoris Massil. fol. 188. *Taliter territoria Piniani et castri regalis distinguimus; ab Ecclesia S. Saluatoris vsque ad bosinam prati prope Ecclesiam protenditur, et de dicta bosina et fraicino, etc.*

BOSILLO, V. *Boschertus* et *Boscator.*

BOSQVATGIVM, V. *Boscagium* 2.

BOSQVERARE, († ligna caedere, idem ac *Boscairare.* Cangius minus recte explicauerat per pecora in siluas immittere.) Pact. a. 1246. *Quod - - in perpetuum possint bosquerare et pascuis vti - - per totam terram dicti comitis.* Ch. Ms. a. 1263. *Confirmamus vobis donationes - - terrarum de Paludo, et etiam pasqueriorum et iuris bosquerandi, seu etiam lignerandi per totam terram nostram.*

BOSQVEINKARE, BOSQVEIRARE, V. *Boscairare.*

BOSQVETALLVM, V. *Boquetallum.*

BOSSA, tumor, tuber, Gall. *Bosse*; proprie de vlcere pestifero quod Itali *Bozzam* vocant. Vita Clementis VI. PP. p. 87. Vita Innocentii VI. PP. p. 136.

BOSSANAYA, monetae Barcinonensis species. Chronicon Barcinonense: *Anno 1209. fuit aspersa moneta dicta Bossanaya, quae durauit tribus annis, scilicet vsque in anno 1212.*

† BOSSELAGIVM, praestatio, quae ex tabulis nummulariis, vt videtur, prouenit. Ch. Ms. a. 1197. *Mei iuris esse monachi concesserunt albanum et fenatorem* (l. feneratorem) *pecuniam suam nummo ad nummum et camgagio multiplicantem, retento eis illorum bosselagium* (sic).

BOSSELLAGIVM, praestationis species, ex *bladis* venditis vt videtur, et *boissello* admensis exsoluenda. Charta Willelmi Comitis Pontiui a. 1145. pro fundatione Abbatiae Perseniacensis, apud Aegidium Bry in Hist. Perticensi lib. 2. p. 117. *Sint quieti et liberi de teloneo, passagio, pontagio, pedagio, costumis, talleis, hallagio, hanagio, bossellagio, reparatione viarum, pontium, etc.* Regestum Castri Lidi in Andibus fol. 31. *Illuc, vbi steterit in villa de honore Archiepiscopi Geruasii ad vendendum bladium suum, cum bossellagio suo reddente liberabitur seruo per totum honorem Archiepiscopi Geruasii.*

BOSSELLVS, modius, Gall. *Boisseau.* Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 110. V. *Boissellus.*

† BOSSEQVVS, bubulcus. Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Bossequus*, qui *bouem sequitur*, *Boyer*, *Prov.* Aliud Gall. Lat. Cod. 7684. *Bouvier*, *Bossequus.*

† BOSSERIVS, Menardo, *Boisselier*, *Bossellorum* faber; Carpentarius mauult, vmbonum artifex; corrigiae enim, propter fibulas quibus constringuntur, huic artifici magis conueniunt. Comput. an. 1334. inter Probat. to. 2. Hist. Nem. pag. 84. *Item pro sex corrigiis, quas emi a Stephano Gauterii, alias Canini, bosserio, - - VI. denarios.*

BOSSEX, dolium, († vel potius amphora minor; maiores *botae* appellantur) Charta anni 1338. Hist. Dalphin. tom. 2. p. 363. col. 2 *Sex magnas botas vitri ad portandum vinum; et vnam duodenam de Bossex.*

† BOSSIA, vlcus pestilens, Gall. *Bosse.* Mirac. Ms. Vrbani PP. V. Vita Phil. III. apud Ludewig. t. 11. Reliq. p. 37.

BOSSIDA, BOSTA, V. *Buxis*.

BOSSONAGIVM. Charta Philippi IV. Reg. Fr. an. 1170. apud Perardum p. 244. *Et in vniuersa terra eius non habet talliam, vel porrelagium*, (f. *portellagium*) *vel bossonagium, seu annonagium*. Forte ex Gall. *Boisseau*. V. *Bossellagium*.

† BOSSONAYA, idem ac *Bossenaya*, in Ch. Petri III. reg. Arag. a. 1343. V. *Balssonaya*.

BOSSONIVM, BOSSONVM, V. *Boissonium*.

BOSTAR, BOSTARIVM, stabulum boum, bouile. Papias: *Bostar, locus vbi comburebantur corpora boum, vel statio boum*. Gloss. Lat. Graec. *Bustra*, Βυσάσιον. leg. *Bostar*. Gloss. Sax. Aelfrici: *Bostar, vel bouiale, Scipen*. Ingulphus: *Fecit tum horrea, bostaria, ouilia, et coquinas*. Kilienus Mon. in Vita S. Brigidae num. 18.

Nam mihi nullo modo seruatur bostare vacca.

Occurrit praeterea apud Matth. Paris. an. 1234. Bromptonum, et alios scriptores. V. Ioan. de Ianua.

† BOSTARASIVM, minor *boscus*, filuula, in Ch. MS. a. 1374.

BOSTAZARIVM, Ius lignum exscindendi in nemoribus. Charta an. 1312. ex Arch. S. Vict. Massil. *Dedit bostazarium et pasquetum in territorio de Camporcino*.

BOSTELLVS, modius, Gall. *Boisseau*. Charta Matildis anni 1216. in Tabulario S. Bartholomaei Bethun. fol. 32. V. *Boistellus*.

BOSTEO, *iuuenis*. Glossarium vetus MS. San-German. n. 501. Gloss. Isid. *Boseonem, iuuenem*. Excerpta legunt, *Bosonem*. Papias habet *Besteonem*, Vgutio, *Buteo*, vti videre potes in hac voce.

BOSTIA, pyxis, V. *Boistia*.

BOSTILLATOR, qui fenum manipulatim componit, in fasces colligat. Vox ficta a Gallico *Bote*, manipulus, fascis. Menoti sermones Quadragesim. fol. 93. verso.

BOSTVM, *vbi corpora comburuntur*. Papias MS. pro *Bustum*.

BOSTVS, pro *Boscus*, silua, in Antiquit. Benedict. Pictav. MS. Stephanotii tom. 3. pag. 229. Charta an. 1268. apud Thomasserium Consuetud. Bituric. pag. 196.

† BOSVLA, meta, limes, terminus, Gall. *Borne*; BOSVLARE, limites figere. Ch. MS. a. 1302. *De bosula, qua terminalia villae S. Fructuosi ad Camense monasterium spectantis, a terminalibus villae de Aquis viuis, et de bosula, qua diuiduntur a terminalibus villae de Riuis*. Alia a. 1313. *Loca praedicta - - de nouo bosulentur, et appositis seu affixis ponendis bosulis seu terminis, ab aliis distinguantur; nouas bosulas seu terminos lapideos affigi etc.* BODVLA, in Pacto a. 1331. BOZCLA, in Stat. Vercell. l. 4. p. 70. V. *Borna*.

† BOSVS, pro *boscus*, lignum. Libert. Luriaci a. 1213. t. 1. hist. publ. Franc. p. 419. *Adducent boscum ad calefaciendum nos*.

BOT. (1) BOT, BOTA, inquit Spelmannus, Anglo-Saxonibus est emendatio, refectio, restauratio, compensatio. (*) Germanis ol. Busse.) Sententia lata per Henricum Romanorum Regem in solemni curia apud Aquisgranum an. 1222. mense Maio, pro Henrico Duce Brabantiae, in vet. MS. *Si citatus non comparet ad primam citationem, emendam soluere tenetur, quae bota vocatur*. Charta Roberti Comitis Flandr. in Tabul. S. Bertini: *Et nisi perrexerint*, (in expeditionem) *Comes super Abbatem placitando emendationem vel bot accipiet ab ipso Abbate, quod remanserunt*. Occurrit crebro haec vox in Legibus Anglicis antiquis, sed plerumque cum aliis verbis coniuncta, vt in *Circbota, Burgbota, Brugbota*, etc. i. ecclesiae, burgi, pontis restauratio. (2) Alia notione, apud Britannos Armoricos, ager seu tractus terrae. Tabularium Rothonense: *Atunoc venit ad Rothenum vt moderaretur tributum suae tegrammae nomine bot Louernoc*. Ibidem *Glenmonoc dat S. Saluatori bot Deurec cum massis, sine censu, sine tributo*, etc. Ibid. *Conuoion Abbas requisitus a Induualon Clerico de aiode bot Induualon, quem auunculus eius dederat S. Saluatori, vt censum pro aiode*

illo ipso recipere dignaretur. (3) ✝ Votum, imago cerea votiua, Ital. *Boto.* Consuet. MSS. monast. S. Crucis Burdigal. ante an. 1305. *Item statutum est, quod tales facientes nouenam, debent - - XI. denarios, vnam imaginem cerae, aliter Bot, quae ponitur coram altari beati Mommoli, et debet esse vnius librae pro voto facto, etc.*

BOTA. (1) BOTA, BOTTA, ocrea, Gall. *Botte*, ex Cambro-Britannico, *Bottas*, sotulares. Vincentius Beluac. lib. 29. cap. 28. *Botis nunquam vsus est, nec etiam pedulibus nisi simplicibus.* Statuta pro Ecclesia S. Vulfranni Abbauillensi in Tabul. Episcop. Ambian. fol. 134. *Et initio hiemis botas - - percipiant.* Statuta Hospitalis S. Iuliani in Additamentis ad Matthaeum Paris p. 62. *Aestiualibus largis seu botis pro calceamentis vtuntur.* Pag. 164. *Sacerdotes botis, seu aestiualibus, aut caligis nigri coloris vel bruni cum sotularibus bassis, pro calceamentis vtantur.* Constitut. Ord. Praedicat. distinct. 1. cap. 10. *Ocreas non habebimus, nec chirothecas, bottae extra septa Monasterii non portentur.* Adde Chartam Manassis Episcopi Aurelian. an. 1210. in Probat. Histor. Blesensis pag. 11. Odonis Abb. S. Dionysii an. 1231. e Cod. MS. B. Mariae de Argentolio, Anecdota Marten. to. 1. col. 162. et tom. 4. col. 1311. Limborch. lib. sent. Inquisit. p. 86. Hist. S. Germani Paris. p. CXXXIV. BOTTA. Concilium Andegauense a. 1365. can. 19. *Et quod bottis vel sotularibus corrigiatis vtantur.* Regula Canonicorum Ordinis S. Marci de Mantua, apud Alexandrum IV. PP. in Regesto anni 7. ex Bibl. Regia: *Cottam tamen et bottas non habeant, nisi pro aliqua rationabili causa bottae concedantur alicui a Priore.* BOTUS, in Vita B. Walteri de Birbeke, cap. 5. n. 6. vbi paulo ante *sotularis* dicitur. ✝ BOTTAE CONVENTUALES, quibus vtuntur monachi in conuentu. Ch. MS. a. 1245. ✝ BOTAE MONIALES, idem, in Tabular. Mont. S. Michael. (2) Lagena maior, dolium, Germ. Bottich, Butte. Testamentum a. 785. to. 2. Annal. Benedict. pag. 712. *Quando in Pictauensem vrbem veniet, ipsi monachi praefati coenobii afferant illi gantos vnos et duo cereos cum duabus botis nectare plenis.* Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 363. col. 2. *Sex magnas botas vitri ad portandum vinum.* Informationes MS. pro *passagio* transmarino: *Item nouae bote inter vinum et aquam.* BOTARUM CONSUETUDO, in Ch. Phil. Aug. a. 1185. apud Morinum, in alia a. 1107. t. 2. Hist. Meld. inter Instrum. p. 20. et alibi, idem ac *Botagium.* BOTAE NOCTURNALES, apud Mabillon. Diplom. l. 6. in Ch. a. 1197. forte sic dictae quod maiorum festorum peruigilio soluerentur. V. *Butta* 3. (3) BOTA dictus etiam locus in naui vbi *Botae* reponebantur. Informationis mox laudatae: *Item aperiet ex bota XX. palmos et medium.* V. *Butta* 3. (4) Alia notione V. *Bot* 1.

✝ BOTACIUS, Ital. *Bottaccio*, lagena. Inuent. a. 1389. t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 366. Stat. Vercell. lib. 3. p. 102. Germ. Bottich.

BOTAGIUM, praestatio pro vino, quod in *botis* seu vasis vinariis distrahitur. Ch. an. 1297. MS. *Botagium sine lesda vini.* Ch. Phil. Pulcri reg. Franc. a. 1293. apud Chenutum in Hist. Bituric. *Ab omni tolta, tallia, et botagio, et culcitrarum exactione.* Saepius occurrit in Chartis veteribus. BAUTAGIUM, in Praecepto Phil. Pulcri t. 1. Ordinat. Reg. Franc. pag. 401. n. 28. BOTTAGIUM, apud Thomasser. in Consuetud. Bituric. p. 697. BOUTELAGIUM, in Archiuo Abbatiae Belliloci. BUTAGIUM, in inscriptione Blesensi. BUTELLAGIUM, in Ch. a. 1086. ex Tabul. S. Florentii. V. *Butta.*

✝ BOTALLUS, dolium, vas vinarium. Stat. Astae cap. 13. V. *Butellus* et *Butallus.*

✝ BOTANOTHECA, *modus conficiendi herbarium vinum*, apud Guill. Lauremberg.

✝ BOTARE, pellere pulsare, Gall. *pousser*, ol. *bouter*, Germ. ol. Bot-

 ten,

sen, Batten. Inquisit. Mſ. a. 1340. *Ipsum Nicholaum accepit per spatulas, ipsumque impulit et botauit.* V. *Boutare.* Alia notione v. *Botatus.*

BOTAREA IMAGO, V. *Votarea.*

† BOTARGIVM. Vendit. Vicecomit. Turen. a. 1350. *Cum iure percipiendi et exigendi pontanagia et pedagia, botargia, drallas* etc. Vbi Iustellus edidit *botagia.*

BOTARIA. (1) Districtus species seu iurisdictionis; an vero Buticularii a *Bota*, lagena, quemadmodum Balliuia a Balliuo, an ab Armorico *Bot*, tractus terrae, haud satis constat. († Est potius via strata, agger, Gall. *Chaussée.* V. *Buteria* 1.) Charta a. 1313. apud P. Menestrier inter Probat. Hist. Lugdun pag. 88. *Cum nobis ex fide dignorum assertione constaret informatione facta super hoc diligenti, ciuitatem et dioecesim Aniciensem, balliuiam Vallauiae et totam botariam Bossen, item sicut est et in ea protenditur dioecesis Valentina, quae botaria est in balliuia regia Viuaresii.* (2) † Vas vinarium, Gallis olim *Boux.* Lit. remiss. Mſ. a. 1350. *Iohannes - - pauper sutor - - plures botarias, Gallice Boux - - recepit -- quae botariae ab ementibus recuperatae fuerunt, et nostro botario restitutae.*

† BOTATICVM, idem videtur, quod *Botellagium.* Narrat. inter Instrum. t. 6. Gall. Christ p. 29. *Accreui ei ad sexum tertiam partem medietatis botatici* V. *Botaticus.*

BOTATICVS, f. idem quod *Botellagium.* Charta Bernardi Comitis an. 1078. t 10. Gall. Christ. pag. 39. Instr.

BOTATORIVM. In Regesto 31. Chartophylacii Regii habetur Charta anni 1263. qua Renaldus de Chigy et eius vxor vendunt Regi *tres partes quas se habere dicebant in quodam botatorio sito apud villam nouam regis, ante tiratoria eiusdem villae, quae sunt iuxta viam, per quam itur de Villa noua regis apud Senonis, in quo botatorio dictus rex habebat quartam partem, vt dicebat, et plateam tenentem dicto botatorio.* Forte pro *Batatorio*, quod vide. V. etiam *Bocatorium.*

BOTATVS. VINVM BOTATVM, vas vinarium redolens. Ch. Libertat. villae des Ais a. 1301.

† BOTELHERIA, cella vasaria, Gall. *Office.* Inuent. Mſ. a. 1476. *Et in pincernia siue botelheria.* Pro officio *botellarii*, vide in *Botelleria.*

BOTELLA, V. *Botellus*, et *Boutela.*

BOTELLAGIVM, praestationis species, quam Galli *Bouteillage* vocant, praestatio scilicet vnius vini lagenae, quam *Bouteille* dicunt, pro singulis doliis vinariis quae certo anni tempore distrahuntur. Charta Vindocinensis ann. 1157. *Concessit burgum S. Martini cum coemeterio, et omnes redditus eorum praeter bucellagium et furnum.* V. *Butta.* 3.

BOTELLARIA, V. *Botelleria.*

BOTELLARIVS, cui *Botellorum* seu *Potus* cura demandata est. Charta an. 1280. apud Marten. Anecdot. tom. 4. col. 606. *Scilicet ianitor inferior, pistor ministralis, dormitorarius, ianitor et botellarius, quamdiu ea tenuerint officia*, etc. Alia an. 1281. ibid. col. 607. *Quod quandocumque de cetero contingat vacare in Ecclesia nostra officia, quae pistor, et alministralis, et dormitorarius et botellarius et portarius habent*, etc. Ex Regest. Antiq. Nauar. p. 574. ex Tabular. S. Mellan. fol. 36. *Lupus Sancii maiordomus, Lupus Enneconis botellarius.* V. *Buticularius.*

BOTELLERIA, officium *Botellarii.* Acta SS. Iunii tom. 3. pag. VII. in Legibus Palatinis Iacobi II. Regis Maioric. *De botelleriis pro nostris familiaribus deputatis. De fontaneriis siue aquaeductoribus botelleriae.* Ibid. p. XIII. *Vt ab omnibus officialibus botelleriae et coquinae homagium iuramento subnixum recipiant.* Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 392. col. 2. vbi de diuersis officiis *panateriae, botelleriae, coquinae, fructuariae, marescalciae et forariae.* Occurrit iterum ibid. p. 308. col. 2. vbi etiam habetur eod. sensu *Botellieria*, et pag. 315. *Botelheria, Botelaria*, apud Rimer. to. 8. p. 717. V. *Butta* 3. et *Buteleria.*

BOTELLVS. (1) BOTELLVS, BOTVLVS, Tertulliano, intestinum, mer

intestinum, Italicis, *Budello*, Armoricis, *Bouzell*. Lex Angliorum tit. 5. §. 14. *Si intestina, vel botelli perforati claudi non potuerunt.* Lex Frision. tit. 22. §. 51. 52. *Si ventrem vulneravit, 12. sol. componat: si botellum vulneraverit; 12. sol. si perforaverit 24. sol. componat.* Addit. 3. ad easd. Leges tit. 3. §. 31. *Si stomachus, vel botellus perforatus fuerit, ita ut stercus per vulnus exierit.* Galli dicunt *Boyau*, olim *Boël*, et *Boudle*, vocabulo magis ad *Botellus* accedente. Gloss. Lat. Gall. *Exta*, *Bouëlle*. BUDELLUS, in Consuetud. Ecclesiae de Regula apud Labbeum to. 2. Bibliothec. *Budel*, Occitanis. (2) Lucanica, *Botulus* Festo, Gallis *Boudin*. Gloss. Lat. Graec. *Botulus*, φύσκος: sed legendum φύσκη, monente Salmasius. Suidas: φύσκη, τὸ παχὺ ἔντερον, εἰς ὃ ἐμβάλλεται ἄλευρα καὶ κρέα, καὶ μάττεται, ἐξ οὗ γίνεται ὁ ἀλλᾶς. Apicius lib. de Re culinaria cap. 5. *Vulvulae, botelli, et bulbuli hysiciata sic fiunt.* Infra: *Botellum sic facies ex ovi vitellis coctis, nucleis pineis concisis*, etc. Guarinus Ord. Fratr. Praedicat. in Vita B Margaretae Hungaricae num. 90. *Pro quadam infirma desiderante botellos, seu intestina porci*, etc. Perperam editum *boudellos*. (3) Idem quod *Bota*, ocrea. Chartula anni 1393. apud. Rymer. to. 7. pag. 745.

BOTEO, V. *Bosses*.

† BOTERIA, apertura per quam aqua in prata ex rivo deducitur, Provincialibus *Butiere*. Stat. Ms. a. 1471.

BOTARIUS, qui *botas* seu dolia vendit, doliarius, Gall. *Tonnelier*, Germ. Büttner. Statuta Massil. p. 394. Pluries occurrit ibi et pag. seq. V. *Bota*. 2.

† BOTERONUS, fasciculus, Gall. *Botte*. Lit. remiss. a. 1379. *Subripuit quatuor boterenos canapis.*

† BOTGIA, recensetur inter utensilia modici valoris in Inuent. Ms. a. 1379. *Item quaedam botgiae. Item una targeta parva.*

† BOTGIUM, compes vel torques vinctorum. Inuent. Ms. an. 1476. *Unum botgium ferri cum sua cauda.* V. *Bogia* et *Boia*.

BOTGLARIA, armorum species, † clypeus scilicet, scutum. Libertates Bergeraci in Vasconia. *Item armaturae, utpote enses, lanceae, scuta, botglaria, loricae, platae, pilleus ferreus*, etc. † Legendum forte *Bocglaria*. V. *Bocglarium*.

BOTHA, officina, ἀποθήκη, Italis *Potheca*, Gallis *Boutique*, Germ. Bude. Lex Burgorum Scoticorum c. 40. *Mercator qui habet stallum coopertum in die fori* (nundinarum) *vel botham in die fori, dabit obolum pro consuetudine et custuma sua.* Cap. 71. *Nullus carnifex occidat animalia de nocte, nec emat, sed clara diei luce, et in propria botha sua.* Iter Camerarii Scotici c. 1. *Nomina fratrum Gildae, et tenentium bothas mercimonii.* Charta Ricardi I. Regis Angl. in to. 2. Monastici Angl. p. 132. *Et duas mansuras libera ad bothas suas faciendas.*

BOTHENA, BOTHYN, baronia, aut territorium vel districtus domini, apud Scotos, Germ. Gebiet; nam, ut auctor est Buchananus, primi Reges Scotiae, regno in Baronias diviso, cunctas opes agrosque Regios, meritorum habita ratione, magnatibus suis diviserant, quos *Barones* inde appellavere. Statuta Willelmi, Regis Scotiae cap. 9. §. 6. *Si aliquis emat bladum in aliqua bothena, et transeat ad aliam bothenam, et ibi moram faciat ad tabernam.* Ex §. 7. *Si aliquis capiat terram ad firmam in aliqua bothena.* Statuta Davidis II. Regis cap. 5. *Si quis manens in una bothyn, id est, baronia, capiens namum in alia bothyn seu baronia absque licentia domini*, etc.

† BOTHOCUS. Ch. a. 1259. in Chartul. ecclesi. Lingon. *Concedimus ipsi Episcopo, quod ipse habeat medietatem dicti muri, - - et in signum vestiturae bothocos faciat in eodem.* An foramen, apertura?

† BOTHOFLEMARE, inversis litteris pro *flebothomare*, venam secare, in Litt. remiss. Ms. a. 1358.

† BOTHONATUS, fibulatus, fibulis instructus, Gall. *Boutonne*, in Stat. Synod. eccles. Attrebat. V. *Botones*.

BOTICA, officina, taberna, Italis *Bottega*, Gall. *Boutique*. Charta an. 1352. V. *Apotheca*.

BOTICELLA, lagena, Gall. *Bouteille*. Acta SS. Martii to. 1. pag. 565. F. in Vita B. Coletae: *Tradidit quamdam boticellam vini pro recreatione spirituum*. V. *Butta* 3.

BOTICIO, *Bύσσω*, *mergo*. Supplem. Antiquarii. † Ex Gloss. Gr. Lat. et Lat. Gr. lege: *Boticio*, *βύσσω*.

BOTIDA IMAGO, anaglypta, Gall. *en bosse*. Inuentarium ornamentorum Abb. S. Victoris Massil. ann. 1438. *Et in tabernaculo vt Imago botida B. M. Virginis*.

BOTIGA, taberna, Gall. *Boutique*. Statuta Massil. pag. 68. et p. 158.

† BOTIGIA, idem in Ch. Ms. a. 1371.

† BOTIGLIUS, BUTIGLIONUS, lagena, Gall. *Bouteille*. Steph. de Inuestura Ms. *Quod praepararet* -- -- *multos botiglios plenos vino*.

† BOTIGOLIUS, BOTIGOLUS, idem, in Actis SS. t. 2. Aug. p. 589.

† BOTIGUA, idem ac *Botiga*, in Ch. Ms. a. 1406.

BOTIGUIA, eadem notione, in laudatis Statutis pag. 599. *Botiguiis in quibus consuetum est blada, legumina et farinam discaricari*.

† BOTILLAGIUM, idem quod *Botellagium*, Gall. ol. *Bouteillage*, in Ch. Conani ducis Brit. Eadem Ch. ex Bibl. S. German. Prat. habet *Botoillagium*.

† BOTINA, diminut. a *Bota*, leuior ocrea, Gall. *Bottine*. Lit. Caroli V. reg. Fr. a. 1367.

† BOTINUM, praeda, Ital. *Bottino*, Gall. *Butin*, Germ Beute Murat. t. 16. Script. Ital. p. 316. V. *Abotinare*.

BOTIS, cloaca, Gall. *Egout*. Ius Vicentin. lib. 1. *Faciunt, quod pontes, degorat ac botes in ciuitate constituantur*, etc.

† BOTISELLA, doliolum, in Stat. Montis-reg. p. 318.

† BOTIUS, tumor, Gall. *Bosse*. Acta SS. t. 6. Aug. p. 617. V. *Bocius* 2.

BOTIZARE, Gall. *Abousir*, terminare. Chartularium S. Vandregesili tom. 1. pag. 163. *Acostantem ex una parte iuxta terram Radulfi Tiebout et ex altera juxta meam, et botizat ad terram Galterii le Maire*. V. *Botum*.

† BOTLARIUS, idem qui *Buticularius* in Ch. circ. a. 1034. inter Probat. t. 2. Hist. Occit. p. 189.

BOTO, V. *Bostea*, et infra *Botones*.

† BOTOERIUM, idem quod *Botorium*, battuarium. Reditus villae nouae in Bibl. reg.

BOTOILLAGIUM, V. *Botillagium*.

BOTOLOS. Ricardus Hagustaldensis cap. 14. *Hujus tam flagitiosi sacrilegii emendatio sub nullo iudicio erit, sub nullo pecuniae numero dabitur, sed apud Anglos botolos, id est, sine emendatione vocatur*. Vbi Somnerus censet legendum *Botleas*, vt in legibus Kanuti politicis c. 61. vbi eodem sensu occurrit: a Saxonico *bot*, mulcta, compensatio, et *leas* terminatione, quae vim privationis habet. *) Germani dicerent *straflos*; non igitur opus est emendatione Somneri. Vox *los*, defectum rei indicat.

BOTONATUS, fibulatus, vel fibulis instructus, *Boutonné*. Statuta Hospitalis S. Iuliani in Anglia: *Tunica uero habeat manicas protensas ad pugnum, consuititias, vel aliqualiter botonatas*. Occurrit etiam in Constitut. Benedicti XI. PP. pro Benedictinis cap. 19. in Concilio Andegauensi an. 1366. can. 12. 13. 20. etc. V. *Botones*.

BOTONES, Gallis *Boutons*, fibulae, globuli. Concilium Albiense cap. 15. *Clericus botones vel firmaltos aureos* - - *deferre in aliquibus vestibus non praesumat*. Occurrit etiam in Concilio Budensi c. 4. in Andegauensi an. 1365. cap. 12. etc. *Botones* vocat vetus Auctor de Limitibus agror. p. 288. quos alii *Botontinos*, tumores scilicet aggesta terra excitatos ad agrorum fines; vnde Gallic. *Bout*, pro fine et extremitate videtur deductum, et *Bouton*, pro globulo seu fibula sphaerica ad constringendas vestes: seu quod ad modum *Botontinorum* globi speciem refe-

... seu quod extrema vestis con-...ngant. V. *Butina.* BOTONI, eadem notione. Statuta an. 1230. ex lib. viridi Episc. Massil. pag. 10. *Neque in indumentis botonos argenteos vel christalinos*, etc. Concil. Aptense ann. 1365. apud Marten. tom. 4. Anecd. col. 334. *Non vltra accedant capucini* (l. capuciati) *cum botonis vel croquetis.* V. *Cotardia.* † BOTONEVS, idem, apud Marten. t. 7. Ampliss. Collect. p. 279. BOTTONVS in Constitut. Feder. reg. Sicil. c. 91.

BOTONTINI, V. in *Botones.*

† BOTONVS, glans, pilula, apud Murat. t. 16. Script. Ital. pag. 812. V. *Botones.*

† BOTONZELLVS, BOTTONCELLVS, Ital. *Bottoncello*, diminut. a *Botone*, globulus, t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 361. Inuent. Ms. thes. Sed. Apost. a. 1295.

BOTONIVM, († idem videtur ac *Botoerum*, quod vide.) Charta Mauritii Paris. Episcopi an. 1182. super controuersia inter Monachos Regniacenses et Moniales de Crisennone Dioecesis Autissiod. *Molendina communia deinceps erunt Monachorum et Monialium in omni emolumento et prouentu moliturae et piscationis et ...orii et aliorum omnium.*

† BOTORRIS, turricula, specula, vt videtur, vel propugnaculi species. Ch. a. 1217. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 62. *Promiserunt sese hedificaturos III. botorres, singula quarum debet habere de foris ab vno angulari vsque ad aliud duas cannas* etc. V. *Bicheca* et *Bisturris.*

† BOTRIFER, qui *botros* fert, frugifer. Acta SS. t. 2. Aug. p. 369.

† BOTRIO, vua, racemus, a Gr. *βοτρύων.* Acta SS. t. 3. Aug. p. 616.

BOTRIONES, *qui aliena congregant.* Papias MS.

BOTRONATVS, ornamentum muliebre, f. sic dictum, quod baccae aliae aliis adhaereant vt in botris. Tertull. de Cultu Femin. cap. 10. *Nullam de conchylio vestem Esaias increpet, nullas lunulas reprobet, nullum botronatum retundat.*

† BOTROS, *summitas*, ex Gloss. in Alex. Iatrosoph. Ms. l. 2. Passion. c. 129. *Item aliud mirabile faciens ad multa, cardamomo ex interionis semine est, j. amomi botros.*

† BOTRVS, fossa, via imbribus excauata, Ital. *Botro.* Inquisit. ann. 1297. apud Lam. in Delic. erudit. inter not. ad Hodaepor. Charit. part. 1. p. 115. *Quidam botrus seu fossatellus.*

BOTTA. (1) Rubeta, bufo, Italis *Bota.* Vita S. Angelae de Fulginio cap. 4 *Remaneo tota contenta, tota Angelica, quod diligo bottas, et bufones, et etiam daemones.* Gallis olim *Botte* et *Boterel*, quod hodie *Crapaud* dicunt. (2) Lugdunensi in agro idem quod Latinis, lacuna, Gall. *Mare.* Codex censualis Calomontis: *Iuxta bottam quae est in tanno Calomontis.* Ibidem: *Iuxta bottam in Beguerdus abera sua animalia.* (3) Ocrea, V. *Bota* 1 (4) † Vox Italica, ictus, percussio, apud Murat. t. 16. Script. Ital. p. 410.

BOTTAGIVM, V. *Botagium.*

BOTTAGLIA, phiala, lagena, Gall. *Bouteille*, Ital. *Bottiglia.* Acta SS. Aprilis tom. 2. p. 828. A. in Miraculis B. Simonis Eremitae Augustin. V. *Butta* 3.

BOTTELLARIVS, qui *Botellarum*, seu potus curam habet. Hist. Dalphin. tom. 2. p. 314. col. 1. A. V. *Botellarius.*

BOTTERA, finis, terminus; († vel potius fossata quibus aqua deducitur in agros.) Chartular. S. Vandreg. tom. 2. p. 1469 ad an. 1277. *Intra terram - - ex vna parte et botteras camporum de Corbet ex altera.*

† BOTTICELLVS, doliolum, Ital. *Botticello.* Acta notarii Senens. ad a. 1285.

*) BOTTINGVM, iudicium a Principe indictum, ex Germ. Botding, Bodding, quod idem valet ac gebothen Ding. Ch. Ottonis IV. March. Brandeb. ciuibus Stadensibus data apud Frischium in Lex. Germ. v. Botding: *Addimus praeterea vt ciues Bottingis omnino sint liberi.* BOTTINCHE apellatur in diplomate Otto-

Ottonis Senioris apud eumdem Frischium. V. *Budingum*.

BOTTINVS, praeda, Italis *Bottino*, Gall. *Butin*. Chron. Veronense ad an. 1333. apud Murator. tom. 8. col. 648.

BOTTO, globulus, fibula, in Actis SS. Maii to. 4. p. 546. V. *Botones*.

† BOTTONATVRA, vox Italica, fibularum seu globulorum supellex. Murat. t. 16. Script. Ital. pag. 807. *Centura vna auri facta ad rotundinos pro vna bottonatura cum sapphiris, etc.*

BOTTONCELLVS, V. *Botonzellus*.

BOTTONES, V. *Bonna*.

BOTTVS. (1) Dolium, Hispanis *Bota*, Gall. *Tonneau*, Germ. Botticħ. De expugnatione vrbis CP. apud Marten. tom. 5. Ampliss. Collect. col. 797. V. *Butta* 3. (2) † Sonitus campanae, qui repetitis ictibus fit, ab Ital. *Botto*, ictus. Stat. Mant. l. 1. c. 81. *Donec custos turris seu campanarius campanam pulsauerit pro bottis. - - Vt ad signum bottorum custodes portarum - - stent admisati.* V. *Botum*. 2.

BOTVLVS. (1) Lucanica, Gall. *Boudin, Saucisson*, Ital. *Boldone*. Murator. tom. 2. p. 144. col. 1. D. ex Agnelli libro Pontif. *Conueniunt Presbyteri, Diacones - - in secretarium, et diuidunt inter se buccellam panis et botulos singulos, cyathum vini.* V. *Botellus*. (2) † Piscis genus. Stat. Placent. l. 6. *Item pisces minutos, botulos, varonos, gosengulas, quae appellantur museti gambarutii.*

BOTVM. (1) Finis, limes, Gall. *Bout*. Chartul. S. Vandreg. to. 1. p. 1022. ad an. 1280. *Abontantem ad keminum domini Regis in vno boto.* V. *Butum*. (2) OTVM, vel BOTVS, f. idem ac *Botagium*, quod vide; nisi *Botum* hic deriuatum sit a Saxonico *Bot*, compensatio, reparatio, emenda, quo posito idem esset quod ius mulctas pro delicto impositas percipiendi. Transactio inter Abbatem et Crassenses monachos an. 1351. ex lib. viridi fol. 53. *Habet, tenet et possidet botum, fortiam, redditus et prouentus agrayrales cum medietate decimae*, etc. (3) † Tudicula, claua campanae, Germ. Klöpf·sel. Apocha an. 1435. inter Probat. t. 3. Hist. Nem. p. 248. (4) † Lignum quoduis fractum, vel via detritum. Ch. a. 1239. inter Probat. Hist. Sabol. p. 349. *Poterunt capere in dicta foresta, pro vnaquaque quadriga XII. bairas iisdem necessarias - - dum tamen bota illa, quae transmutauerint, in nemore dimittant.* Leg. forte *bosca*.

BOTVS. (1) Idem, vt videtur, quod *Butta*, lagena. Fred. Schannat Vindem. Litter. p. 126. ex Chartulario Reinhartsborn. *Dominus Abbas ad successores eius septem isenacenses maldera auenae, tritici et siliginis, et quatuor botos mihi et vxori meae lanae - - solui faciet.* V. *Botarum Consuetudo* in *Bota*. (2) Ocrea, vid. *Bota*. (3) † Tela crassior. Inuent. a. 1476. ex Tabul. Flamar. *Item plus tres saccos boti plenos farinae.*

BOVA. (1) Sic appellata filia Regis Sigeberti, in Vita eiusdem S. Bouae n. 4. *Quasi multorum adiutrix*, voce nimirum Francica vetere. *) Schilterus in Glossar. hanc vocem refert ad verbum bauen, colere, aedificare. *Boua* eidem est, quae cultu proximi celebris. (2) Νόσος βοῶν, morbus boum, in Gloss. Lat. Gr. Vide Turneb. 17. Aduers. cap. 24. et Octau. Ferrar. in Orig. Ital. V. *Bua*. (3) Veneris, Euripus, canalis, aquaeductus, a fouea. Statuta Patav. *Vt hoc facientes possint seruare bouas in molendinis.* Ex Octauio Ferrario in Orig. linguae Italicae. Ius Vicentin. lib. 4. *Habere et tenere bouas aptas et ordinatas lauandi vel adiuuandi nauigii causa*, etc. (4) † Cella vinaria, Gallis ol. *Boue*, locus quiuis depressus, cauus, Hisp. *Boveda*. Lit. remiss. a. 1368. *Canam seu bouam religiosorum - adiuit.* V. *Bodium* 2.

BOVAGIVM, BOAGIVM, BOVATICVM, tributum quod ratione boum pendebatur, seu pro pari boum aratorum vel pro aratro; *Bobatico*, Hispanis. * Charta an. 1234. ex minori Chartul. S. Victoris Massil. p. 119 *De his quae habebant et possidebant jure comitali seu consuetudine, seu*

seu quoque alio modo, scilicet albergu seu bouagio in castello de Nantis. Charta priuilegiorum seu franchisiarum concessarum Aquarum Sextiarum incolis a Beatrice Comitissa Prouinciae an. 1245. mense Septembr. *Saluis iustitiis et condemnationibus per curiam, et lesdis, et cossis, et pedagiis, et boagiis consuetis, et farinariis*, etc. Fit mentio non semel tributi *de Bovatge* in aliquot Edictis et Chartis Regum Aragon. quod erat 12. denar. pro vnoquoque pari boum, apud Suritam 1. part. lib. 3. c. 15. lib. 2. c. 69. Andream Bosch. de Titulis honoris Catalaniae lib. 1. c. 13. 26. lib. 2. c. 23. lib. 4. c. 5. etc. et Blancam de Rebus Aragon. pag. 732. vbi *Boalage* scribitur. Charta Iacobi Regis Majoricae in Codicis Regni Majoricae MSS. *Potestatem retinuimus - - faciendi seu leuandi boagium, - - nolentes aliquo modo habitatores ciuitatis et totius insulae Majoric. praesentes nec futuros obligatos esse ad praestationem leudae, pedagii, nec bouatici.* In quibus porro occasionibus exigeretur *Boagium*, docet Charta Sancii Regis Majoric. Comitis Rossilionis prid. Non. August. an. 1311. *Quandam seruitutem et exactionem vocatam vulgariter bouaticum, quod adueniente Rege seu domino in Comitatibus et terris praedictis leuari et exigi et recipi consueuit.* Hanc sustulit Iacobus Rex Majoric. Sancii pater, vt in hac Charta continetur, cuius loco gabella salis imposita est. BOHADA vero aliud est in Charta an. 1247. apud Iustellum in Comitibus Arvern. pag. 95. *Tallias, manobras, bohadas, seruitutes, etc. La Bohade, vel Vovade*, in Consuetud. Aruernensi cap 25. art. 21. et Marchiensi art. 139. cum scilicet subditus aut tenens vnum par boum domino praestare tenetur ad illius vinum conducendum.

† BOVARE, modus agri, idem ac *Bouata*. Ch. a. 1239. inter Instrum. t. 10. Gall. Christ. p. 268. *Decem bouaria terrae ad bouare Royense.* V. *Bouarium* 1.

BOVAREGIVS, idem quod *Bucha*, apertura fluuii, per quam deriuantur aquae, in Statutis Mediolanensibus part. 2. cap. 329.

BOVARIA. (1) Praedium rusticum, *Ferme, Metairie*; † Gallis olim *Bouerie*. Concilium Tolos. an. 1228. can. 41. *Statuimus quod castra non aedificentur de nouo occasione bouariae, vel contra eam alia ratione, nec munitiones dirutae reaedificentur.* Consuetud. Tolosae part. 1. *Eadem consuetudo est in castris, villis, forciis et bouariis, quae sunt infra Dex Tolosae.* La Faille Annal. Tolosae tom. 1. Instrum. p. 127. ex Testamento Raimundi Comitis Tolosae: *Dispono vt omnes expletae, quae exierint in hoc anno de omnibus meis bouariis et Tolosano mittantur in potestate domus hospitalis Hierusalem*, etc. BOVERIA idem quod *Bouaria*, apud Marcam in Hist. Beneharn. lib. 4. cap. 19. num. 2. lib. 5. cap. 25. num. 8. vbi *boueriam*, medietariam, seu *Metairie*, vertit. (2) Est etiam stabulum boum, in Charta Henrici III. Regis Angl. tom. 2. Monastici Angl. pag. 210. *Et quendam locum qui vocatur - - infra terminos eiusdem forestae, ad faciendum bouerias suas et alias domos vsibus suis necessarias.* BOARIA, eadem notione, in Regesto Constabulariae Burdegal. fol. 99. *Occupat quandam boariam, quae fuit Ioannis, etc.* (3) BOARIVM, et BOVARIVM, *dicitur locus vbi venduntur boues*, apud Ioan. de Ianua, et Vgutionem.

BOVARIATA, idem ac *Bouata*, in Ch. Ms. Gerardi Episc. Nouiom. a. 1223.

BOVARIVM. (1) († Idem ac *Bouata*. Cangius minus recte per *Bonnarium* interpretatus erat.) Charta Nicolai Episcopi Nouiomensis ex Chartulario S. Eligii: *Vendidit Domino Odoni de Yveri militi duo bouaria terrae et 80. virgas.* Vide *Bouaria*. (2) Alia notione V. in *Bouaria* 2. et 3. (3) † Glossar. Lat. Gall. Cod reg. 7679. *Bouarium, le lieu ou l'en met les buefs. Le lieu ou l'en vent les buefs*, in alio Glossar. Gall. Lat. Cod. 7684.

BOVA-

BOVARIVS, cui boum cura commissa est, in Fleta lib. 2. cap. 85. etc. Gallis *Bouvier*. *Madox* Formulare Anglic. pag. 244. *In terris bordariorum et bovariorum.*

BOVATA TERRAE, *Bove de Terre*, in Charta Gallica to. 2. Monastici Angl. pag. 645. modus agri, sic dictus quod tantum terrae contineat, quantum bos vnus vel *par boum* arare potest, spatio vnius scilicet anni; modo tamen de agro intelligas qui vno in anno aratur, seritur et metitur; cui quidem rei cum non attenderit Hearnius in notis ad Librum nigrum Scaccarii *acram* terrae ceu mensuram indefinitam atque longe ampliorem quam reuera vsquam exstiterit nobis exhibuit. Quamuis enim haec mensura alia atque alia pro diuersis locis fuerit, certum tamen videtur numquam pro agro indefinite fuisse vsurpatam. Ex Skenei sententia, *Bovata* continet 13. acras. At in Monast. Angl. tom. 1. pag. 657. legitur *datas in eleemosynam duas bouatas terrae 20. acrarum.* In veteri Statuto ad compositionem mensurarum apud Spelmannum, *Bovata* continet 18. *acras. Octo bouatae terrae faciunt carucatam terrae. 8. carucatae terrae faciunt vnum feodum Militis. 18. acrae faciunt bouatam terrae.* Angli *Oxgang*, et *Oxgate*, mensuram 4. jugerum vocant, voce signante *bouis iter*. Charta ann. 1218. apud *Madox* Formul. Angl. pag. 58.

BOVATERIVS, forte minister, qui *bouaticum* exigebat, a subditis. Ch. Ms. Petri II. reg. Aragon. *Idem concedimus, quod inquiramus contra vicarios, bouaterios et alios officiales nostros, qui tempore nostro aliqua officia exercuerunt.*

BOVATICVM. (1) † Protectio, tutela, quam princeps iis debebat, qui *bouaticum* illi soluebant; vel immunitas, qua boues aratorii ab omni captione qualibet ex causa, edicto publico eximebantur. Constitut. Petri I. reg. Aragon. an. 1207. *Si quis de magnatibus regis, vel aliquis miles, vel alia qualibet persona conuictus a domino rege, vel vicario suo, super restitutione pacis et treugae, et bouatici, pignora ponere noluerit*, etc. (2) Tributum quod ratione boum pendebatur, V. in *Bouagium*.

† BOVATIM, instar bouis, in Onomast. Act. SS. t. 1. Ian.

BOVCASSINVS, pannus subtilior, e gossypio vel lino, idem qui *Bocassinus*, quod vide. Inuentarium Ornamentorum et Reliquiarum Eccles. Nouiom. an. 1419. ex Archiuo eiusd. *Item, vna magna coopertura boucassini interiecta et operata ad modum fustanae. Item, quaedam casula de boucassino albo, duplicata de tela crocea. Boucassin* notissimus et apud Andegauos.

† BOVCATORIVM, porticus species, quae sub dormitorio erat. Ch. Ms. an. 1330. *Camera confrontata cum camera et viridario subprioris, sita subtus boucatorium.*

BOVCELLVS, vter ex pellibus confectus, pice oblitus, idem ac *Bouta* 3. et *Buna*. Ch. Episc. Ambian. an. 1301. *Duo paria boucellorum de corio.* BOVCHELLVS, alio in loco qui adducitur in v. *Sagimen*. Idem sonat, vt videtur, BVCCELLVS, in Legibus Adelstani apud Bropton. c. 8.

† BOVCEYA. Ch. Willelmi comit. Pontiv. *Pro annuo redditu quinque denariorum de bouceya forestariorum ad pascha.* V. mox

BOVCHELLVS, sepes, sepimentum ex virgultis confectum, idem quod *Parcus*. Gallis *Bouchot* est septum ex cratibus ad capiendos pisces. Pact. Ms. an. 1291. *Hayas aut bouchellos in nemoribus dictorum religiosorum - - nullatenus faciemus.*

BOVCHERIA, Gall. *Boucherie*, macellum carnarium. Lobinellus Hist. Paris. tom. 3. in Glossario: *Eundo per vicum Simonis Franque et per nouam boucheriam.* Chartular. B. M. Magdalenae de Castroduno fol. 48. V. *Bocheria*.

BOVCHERIVS, macellarius. Locus est in *Sagimen*. V. *Bocherius*.

† BOVCLARIVS, BOVCLERIVS, a Gall. *Bouclier*, scutum, clypeus. Lit. remiss. a. 1380. Ch. ann. 1337. V. *Boclerus* et *Bouquelerius*.

BOVCLETA, fibula, Gall. *Boucle*. Concil. Parif. an. 1346. c. 2. to. 2. Hift. Meldenf. inter Inftr. pag. 222. *Vtentes palam per viam incedendo - - fotularibus ad boucletas argenteas*.
BOVCLETARIVS, idem, in Comput. Mf. a. 1239.
BOVCLVM, veftitus ornamentum. Capitulum gener. S. Victoris Maffil. an. 1506. ex Archiuis eiusdem loci: *Nec deferant bouclum a retro longum dictum togua*.
BOVDELLVS, V. *Botellus*.
BOVDINVS, a Gall. *Boudin*, botulus, botellus. MS. Ecclefiae Beluac. annorum circiter 500. vbi de *Festo Asinorum*: *Hac die incensabitur cum boudino et faucita*.
BOVDRONS. Statuta Maffil. p. 463. *Quaelibet nauis poffit portare fupra coopertam equos et alias beftias, et lanam, et boudrons, fi nauis veniret de partibus Barbariae*.
BOVEIA, aedicula, tuguriolum, forte locus in rupe excauatus, a *Boua*. Ch. Mf. Niuardi de Senantis. *Cum in praedicta villa habitauerit, de mea terra habebit aut mafuram, aut boueiam, aut arpentum*. Nifi idem fit ac *Bouera* 2.
BOVELLVM, idem quod *Bouile*, in Canonibus Hibern. lib. 51. c. 5.
BOVELLVS, bos iunior, iuuencus, in Ch. Mf. a. 1251. V. *Bouuellus*.
BOVERA. (1) In breui Indice Regum Francorum, qui praefixus eft Vfaticis Barcinonenfibus in Codice MS. Thuano, fignato 93. hoc ordine recenfentur Reges fecundae ftirpis: *Carolus Magnus*, *Ludouicus filius eius*, *Lotharius*, *Karolus frater eius*, *Ludouicus eius* (Lotharii) *filius*, *Karolus magnus*, *Karolus de Bouera*, qui dicitur regnaffe *annis 4*. *Otho*, *Karolus*, *etc*. Is autem eft qui vulgo *Craffus* cognominatur, ita vt etiam *Bouera*, feu vt Galli efferunt, *le Bounier*, dictus fuerit, quod pinguedine ac ventris mole bouis inftar effet. Abbo l. 1. de Bellis Parifiac.

Vrbs mandata fuit Karolo nobis bafileo,
Imperio cuius regitur totus paene cofmus.

Vbi Gloffa ipfius Abbonis: *Karolus de Bagnerra*, *fiue de Bouera*, *qui et Craffus*, *Rex Franciae*. Verum alii *de Bouera* dictum volunt, pro *de Banaria*, quod priusquam Imperator fuiffet dictus, Rex effet Bauariae. Vide *Valefiana* pag. 221. vbi Valefius acriter inuehitur in eos qui crederent hanc iniuriam fuiffe vni Regum Galliae illatam, vt cognominaretur *le Bounier*: quare totus eft, vt Carolum probet *de Bouera* dictum quafi *de Bauaria*. (2) † Modus agri idem ac *Bouata* Ch. Mf. a. 1209. *Boueram terrae vel amplius tenente*.
BOVERAGIVM, Gallis *Vin du marché*, perperam pro *Biberagium*, quod vide. Spicil. Acher. to. 3. p. 335. ex Chronico Senon. *Bibamus ergo laeti boueragium (attulerant enim vinum fecum) ad hoc mercatum confirmandum*.
BOVERIA, V. *Bouaria*.
† BOVERIVM, idem ac *Bouera* 2. in Areft. a. 1369. V. *Bonarium* 1.
† BOVERIVS, BOVERVS, agricola, bubulcus, Gall. *Bouuier*. Stat. Montisreg. p. 223. *Item ftatutum eft quod quilibet bouerius laborans cum bobus*. Stat. Taurin. a. 1360. c. 131. *Si beftiae groffae inuentae fuerint damnum dantes - - fi bouerus fiue cuftos non habuerit vnde foluat* etc.
BOVETA. (1) Idem quod *Bouata*, modus agri, etc. Hift. Comit. Ebroic. inter Probat. pag. 12. (2) † Crumena vel bulga, feu pera viatoria, Gall. *Bougete*. Ch. Mf. an. 1324. *Dicebantur extorfiffe quandam bouetam cum quadam pecuniae fumma*, *et quoddam animal*, *cum aliis rebus*. V. *Bogea*.
BOVETTA, bucula, iuuenca, Gall. *Bouueau*, *Bouuart*. Occurrit apud Wilh. Thorn. in Chronico.
BOVETTVS, iuuencus, in Computo anni 1277. pag. 287. Antiquit. Ambrosden. XI. *vaccae*, *I. bouettus mas*, *IV. bouiculae feminae*. *V. vituli*.
† BOVGERIVS, BVGERIVS. TERRA BOVGERIA, forte, quae ab incolis colitur, ab iis nempe qui *bongias* ibi poffident, vel quae ab *bongia* pendet. Ch. Mf. Ioan. dom. Caftriuil. a. 1279. *Vendidit dicto Hugoni - - blaeriam in terris buge*rii-

riis - - *Item sexta pars terrarum bougeriarum* etc.

† BOVGIA. (1) Habitatio, domus, vel praedium rusticum. *Bougia sita in territorio etc.* in Recognit. burgi S. Andeoli. V. *Bouera* 2 et *Bugia* 2. (2) A Gall. *Bougie*, candela cerea. Chartul. eccles. Carnot. V. *Bogia* 2.

BOVGIN, V. *Bauga.*

BOVGIS, bulga, siue sacculus quo viatores vtuntur, Angl. *Budget*, Gall. *Bougette.* Charta Henrici IV. Reg. Angl. an. 1432. apud Rymer. to. 10. pag. 508. *In via et extra viam, redeundo, gladios, dagaria, bouges et alia herne/ia licita, etc.*

BOVGIVS. (1) Habitatio, domus. Paris. *Bouge*, est cel'ula, Germ. Bucht. Litterae Officialis Meldensis a. 1292. in Tabulario Calensi pag. 232. *Confessi sunt se accepisse a religiosis mulieribus Abbatissa - - duas domos sive bougios domus ad inuicem contiguos et connexos sitos apud Villares supra Mucram cum ortis retro domos ipsas seu bougios situatis, prout se comportant.* V. *Boda* et *Bougia.* (2) † Pars domus, Gall. *Bouge*, coquina vel coenaculum. Necrolog. eccles. Paris. Ms. *Aliae vel duae* (fenestrae) *quarum vna est in bougio domus, et alia est in celario.*

† BOVGVERANVS, i. q. *Boqueranus*, in Lit. a. 1277. t. 4. Ordinat. reg. Fr. p. 670.

BOVGRAN. *De bougran reuestiti*, vt legitur in Gest. Guillelmi Maioris Episc. Andegav. c. 22. Vox Gallica, quae significat genus telae subtilis. V. *Boquerannus.*

BOVGVERANNVS, eadem notione. Inuentar. Ecclesiae Nouiom. a. 1419. ex Archiuo eiusdem.

BOVIA. *Piscari in bouia* dicitur cum piscatores a duabus nauiculis simul, quasi boues, rete extrahunt. Litterae Renati Regis an. 1477. ex priuileg. et statut. piscator Massil. *Periculosum multum est in persona et bouia piscari mihi arte ipsa de corre.*

BOVIALE, bouile. Apollon. l. 3. Argon. βουυλα. Gloss. Aelfrici: *Bostar sine boniale.*

† BOVICIDA, macellarius, in Glossar. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. V. *Boscida.*

BOVICVLA, iuuenca, in Ch. a. 1316; apud Kennet. Antiquit. Ambrosden. p. 495.

BOVILIVM, βοοστασιον, bouile. Supplem. Antiq.

† BOVILLA, bouile, in Glossar. Prouinc. Lat. ex Cod. reg. 7657.

BOVILLICARIA, idem quod *Buccaritia*, in Ch. Ludov. Pii et Lotharii I. Imp. a. 829. apud Murat. t. 2 part. 2. p. 383.

BOVINARI Festo est *conuiciari.* Nusquam tamen, inquit Scaliger, reperiri potuit *bouinari* pro *conuiciari*, sed pro *tergiuersari.* Vnde BOVINATOR erat tergiuersator, BOVINATIO, tergiuersatio. Plura vide apud Martin. in Lexico et alios. V. etiam *Bobinare.* *) Suecis Bof et Germanis Bub est nequam. V. Ihrium et Wachterum in Glossariis.

† BOVINVS. ANIMALIA BOVINA, boues, vaccae, Germ. Rindvieh. Inquisit. Ms. a. 1268. Alia a. 1351. AVERE BOVINVM, in Pacto Ms. a. 1283. V. *Bouinus.*

† BOVIONATOR, Gall. *Bougonneur*, et *Bouionneur*, inter pannorum opifices appellatur ille, qui iis quae ad eiusmodi opificium spectant, inuigilat. Arest. Ms. a. 1373. *Bouionatores draperiae villae nostrae Rothomagensis.* V. Diction. Commer. v. *Boujon.*

† BOVIRE, apum vox. V. *Baulare.*

BOVISCIDA, qui caedit boues, lanius. V. *Boscida.*

BOVITILLVS, vitulus. Kennetus Antiquit. Ambrosden. p. 288. *XVI boues I. bouett. I. iuuencus, II. bouitil. masc. II. sues, XIV. porci, V. capones, I. gallus. IX. gallinae, V. pullani.*

† BOVIVS, idem ac *Bouinus*, in Inuent. Ms. a. 1476. *Animalia bouia*

† BOVLA. (1) Bulla, Gall. *Boule*, ol. *Boul.* Ch. a. 1106. t. 1. Probat. Hist. Brit. p. 805. V. *Boium* (2) Aleatorium, *tabularum* ludus, vt videtur. V. *Tabula* 9. Neque enim pilae seu globorum ludum hic intellectum fuisse probabile est. S... syn...

synod. eccl. Atrebat. saec. 15. edita c. 18. *Nullus etiam laicus teneat in domo sua boulam seu ludum taxillorum.*

† BOVLAYA, locus betulis consitus, Gall. ol. *Bolaie.* Ch. Ms. a 1318. V. *Belum* et *Boula.*

† BOVLENGARIVS, pistor, in Arest. Parlam. Paris. a. 1372.

BOVLENGERIVS, a Gallico *Boulanger*, pistor. Charta Thomae Abbatis S. Germani a Pratis.

† BOVLETA, alea, *tabularum* ludus, idem ac *boula* 2. Reg. visitat. Odonis archiep. Rotomag. *De ludo talorum et bouletae.*

† BOVLETVS, globus, pila, Gall. *Boule.* Artic. reformat. monast. S. Eligii Nouiom. a. 1370. V. *Bola* 3.

BOVLLETVS, globus tormentarius, Rymer. to. 15. p. 313. col. 2.

† BOVLVS, betula, Gall. *Bouleau.* Ch. Ms. a. 1352.

BOVNCE. Hist. Dalphin. to. 2. pag. 276. *Item, pro emenda bounce stuppa et corda - - taren. 1. et dimid.* In quem locum adnotat eruditus Editor, *Bounce* esse pro *Bombyce.* V. Cl. Lancelot legebat, *Bonunce*, *scappa et cona.*

BOVO, bos. Ch. Manassis episc. Lingon. a. 1189. inter Probat. t. 1. Hist. Burgund. p. 64.

BOVOLCARITIA, pro *Bubulcaritia*, domus bubulci, vel praedium bobus nutriendis idoneum. Charta Desiderii Regis Longobard. in Bullario Casinensi to. 2. pag. 12. *Curtes massaricias et bouolcaritias, et aldiaritias, etc.*

BOVQVELERIVS, scutum, clypeus, Gall. *Bouqueler*, pro *Bouclier.* Lit. remiss. a. 1355. V. *Bouclarius.*

BOVQVERIVM, pascuum commune. Ch. a 1272. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. p. 99. *Cetera vero ad Consulatum pertinentia, siue pascua, seu media bouqueria ciuitatis et castri etc.*

BOVQVETVS, calculus lusorius, scrupus. Lit. remiss. Ms. a. 1361. *Ne caperet dictos bouquetos seu marellos.* V. *Marella.*

BOVRATIVM, vestis species ex panno vel tela crassiori. Chronicon Ademari Cabanensis pag. 167. *Pro eo principati sunt Bernardus Comes Petragoricensis, deinde filii eius Arnaldus, cognomento Bouratio, pro eo quod cum ipsa veste, lupum diabolicum homines deuorantem appetiit in campo, loricatus et galeatus.* Prostant Ambiani artifices lanei, quos *Bourrachers* vocant.

BOVRDA, panni species V. *Borda* 6.

BOVRDARIA, pro *Bordaria* praedium rusticum. Stephanotius Antiquit. Benedict. Petragor. MS. pag. 174. *Insuper unam bourdariam augmentati sunt, quae vocata est Boëria.* Vide *Borda.*

† BOVRDENA, Gall. *Bourdaine*, arboris species, de qua Cotgrav. in Diction. Ch. Ms. a. 1217. *Quod - - percipiant - - bourdenam et omne genus mortui nemoris.* V. *Bordenale.*

† BOVRDENAGIVM, officium quoddam. Ch. Henr. reg. Angl. Ms. *Concessimus dilecto ligeo nostro Hugoni Spenser officium bourdenagii ciuitatis nostrae Burdegalae.*

† BOVRDONAGIVM, BORDONNAGIVM, an idem sit ac *Bordonagium* dubius vix haeret Carpentarius; quamquam coniecturae ibi propositae non faueat Ch. Ms. ann. 1266. *Vendidi illustrissimo regi Francorum Ludouico XL. solidos Paris. quos in Praepositura de Moreto habebam et percipiebam annuatim, ratione bourdonagii.* Cuius Chartae mentio fit in Inuent. Chartar. reg. an. 1482. *Acquisitio XL. solidor Paris. reditus, quos - - ratione bordonnagii* Vbi videtur esse *pedagium* seu vectigal, quod ab asinorum conductoribus exigebatur. V. *Burdones.*

† BOVRELARIVS, BOVRRELARIVS, helciorum opifex, Gall. *Bourrelier*, cuius ars BOVRELARIA dicitur, in Arest. an. 1344. Testam. Ms. a. 1376. V. BORRELARIVS.

BOVRETA, anas, auis aquatica, rusticis Picardis etiamnum *Bour.* Litterae an. 1357. ex Tabulario Corbeiensi.

† BOVRGAGIVM, certum et annuum vectigal, quod burgensis, aut burgi incola, pro domiciliis suis seu tenementis, quae in burgo possidet, burgi domino praestat, idem quod *Burga-*

Burgagium. Ch. Mf. a. 1313. *Quicquid habemus - - in parrochiis de Longolio - - in piscariis, bourgagiis, bladis etc.* V. *Burgagium.*

† BOVRLETTA, clauae species, Gall. ol. *Bourlette*, *Bourelet*. Lit. remiss. Mf. a. 1357.

BOVRRA, Gall. *Bourre*, tomentum. Locus est in *Gambeso*. Vide *Borra* 2.

BOVRRELARIVS, Vide *Bourrelarius*.

BOVSSELLVS, modius, mensura siccorum, Gall. *Boisseau*. Charta Willelmi de Humeto Constabularii Norman. ex Chartulario S. Fromondi. V. *Boisellus*.

† BOVT, piscis genus, Hispanis. V: *Luna*.

BOVTAGIVM, V. *Botagium*.

† BOVTAILLIA, vter, in Ch. an. 1332. V. *Boucellus* et *Butta* 3.

† BOVTARE, pellere, pulsare, offendere, Gall. ol. *Bouter*, Germ. ol. batten, botten; BOVTVRA, vel BOVTATVRA, impulsio ipsa. Lit. remiss. Mf. a. 1355. *Ipsum cum equo - - percussit et boutauit - - adeo quod de dicta boutura et ictu dictus defunctus - - decessit propter boutaturam.*

BOVTARIVS, BVTARIVS, qui *butarum* curam habet, officium in *Scancionaria*, in Ordinat. hospitii S. Ludouici reg. Franc. a. 1261. Ordinat. domus regiae sub Henr. II. rege Angl. *Butarius consuetudinarium cibum et III. d. hominibus suis.* V. *Butta* 3.

BOVTATVRA, V. *Boutare*.

BOVTEILLA, a Gall. *Bouteille*, lagena. Lit. remiss. Mf. a. 1399.

BOVTELAGIVM, V. *Botagium*.

BOVTELLA, BOTELLA, BVTELLA, lagena, in Edicto Phil. Pulcri a. 1302. apud Pithoeum in Conf. Trec. et in *Butta* 3.

† BOVTELLVS, diminut. a *Boutus*, cupa, dolium, vas vinarium. Comput. Mf. a. 1245. *Pro boutis et boutellis reparandis.*

BOVTERIA. (1) Limes, terminus, finis, a Gallico *Bout*. Chartularium S. Vandregesili tom. I. pag. 287. *Vnam pechiam terrae meae sitae - - intra terram Roberti Bartholomaei, et terram - - et bouterias aliorum temporum.* V. *Butum.* (2) † Via [illegible] ta, agger, Gall. *Chaussée*. Lit. remiss. Mf. a. 1364. *Cum descenderent vnus post alium vnam bouteriam ibidem positam, super vnam* [illegible] V. *Buteria* 1.

† BOVTERIVS, qui *butarum* curam habet, in Chartophyl. reg. ad an. 1317. V. *Boutarius*.

BOVTOIR, retis species. Literae Philippi Reg. Franc. ex Chartul. S. Quintini in Insula pag. 79. *Ad [illegible] genia quae sequuntur, videlicet a [illegible] et boutoirs, ad communes [illegible] foitre, ad vertilia rotunda - - [illegible] ri poterunt.*

† BOVTONNARIVS, a Gall. *Boutonnier*, globulorum opifex, in Arest. Parlam. a. 1320. V. *Botones*.

BOVTONNI, fibulae, globuli, Gall. *Boutons*, in Inuentario Ecclesiae Nouiom. a. 1419. ex Archiuo eiusdem: *Boutoni* infra in voce *Camaelus* pot. *Camaeus*. V. *Botones*.

† BOVTTVS LAPIS, a Gall. *Boutisse*, lapis a positione sic dictus. Comput. fabr. S. Petri Insul. a. 14[illegible] *Item Bartholomeo le Grain [illegible] lapidum de grez, pro lapidibus [illegible] boutis et quareaulx.*

BOVTVM, a Gallico *Bout*, finis, terminus, limes. Occurrit in Charta anni 1246. ex Archiuo B. M. de Bono-Nuncio Rotomag. et in altera anni 1313. e Chartulario S. Martini Pontisar. V. *Butum*.

BOVTVRA, V. *Boutare*.

BOVTVS, lagena, V. *Butta* 3.

BOVVARIVM, mendose pro *Bouuarium*, vt obseruatur in hac voce.

† BOVVELLVS, iuuencus, Gall. *Bouuillon*, in Ch. Odon archiep. Rotomag. a. 1255. V. *Bouellus*.

† BOWGA, bulga, pera viatoria, Gall. *Bougette*, apud Vpton de stud. milit. p. 85.

† BOX, hircus, a Prouinc. *Boc* et Germ. *Bock*, in Ch. Mf. a. 1310. V. *Bocxs* et *Bucus*.

BOXARDIVS, vox Hispanica, *Boxar* Hisp. est circuire, *per Boxardos* ergo dicunt quod Galli dicerent *à tournée*, *tour à tour*. Concil. Hispan. to. 4. pag. 135. col. 1. [illegible]

praeter Rectorem vel Vicarium liceat se excusare a cappa, vel a sceptro suo ordine tenendo, cum ei iniunctum fuerit a Vicario, ordine tamen inter Presbyteros seruato per boxardium, vt dicitur.

OXIA, forte idem quod *Boureta*. († Forte capra, hircus, ni malis de seruitio cum bobus intelligere.) Tabularium Ecclesiae Gratianopolitanae sub Hugone Episcopo fol. 42. *Est de ipsa feudo mansus de Follis qui debet 4. segacins, et 7. capones, et 1. agnum, et 22. ss.* (sextarios) *de nucibus, et boxia, et opera, etc.* Fol. 52. *Chabanaria Petri de Vineis - - quae reddit 12. den. et 8. sextarios de vino, et 4. sextarios ciuatae, et 1. sext. nucis, et 1. boxia, et 1. cap. et 1. pull.* Occurrit ibi pluries, vbi interdum *buxia*, scribitur.

OXTA, V. *Buxis*.

) BOYA, *torques damnatorum*, in Vocabul. Lat. Germ. a. 1477. V. *Boia*.

BOYARDVS, pro *Boyardus*, color equi, badius, in Testam. a. 1397. inter Probat. Hist. Autiss. p. 127. V. *Bagus*.

BOYCELLERIVS, pro *boutellerius*, in Priuil. a. 1348. t. 3. Ordin. reg. Fr. p. 274.

BOYCHVS, siluula, Gall. *Buisson*, in Ch. Ms. a. 1341. V. *Barta*.

BOYGA, terra inculta. Ch. Ms. a. 1326. *Item quamdam boygam siue heremitatem.*

BOYNA, limes, meta, in Stat. Peruss. p. 57. V. *Bogna* et *Bonna*.

OYRANIVM. An corueia boum seu opera cum bobus praestanda. Hispanis *Boyero*, idem est qui Latinis bubulcus. Pactum inter Iacobum Aragoniae Regem Montisque Pessulani Dominum et Berengarium Magalonae Episcopum a. 1272. de limitibus iurisdictionis vtriusque: *Est etiam sciendum, quod de supradictis ab vtraque parte excipiantur vsatica, laudimia, consilia, quarti, quinti, sexeni, septeni, octaui, feuda, fenalia, albergae, boyrania et alia seruitia, quae ad iurisdictionem aliquam, seu merum mixtum imperium non pertinent.*

BOYSIA, pyxis, Gall. *Boëte*. Instrum. an. 1342. ex Archiuis S. Victoris Massil.

BOYSSAGIVM, forte tributum quod ex granis venditis et *boissello* mensis exigitur. Comput. Vienn. tom. 4. fol. XV. Cellerarius Burgaudi computat. *de denariis censualibus - - pro banno Augusti accensato, pro boyssagio accensato.*

BOYSSERIA. (1) Modus agri tantum seminis capiens, quantum in *boisello* potest contineri. († Vel potius siluula, Gall. *Buisson*.) Inuentar. Recognit. n. 18. c. 41. *de Vouta* in Viuariensi Dioecesi fol. 327. *Item pro quadam blachia scita Anchier* (leg. *au chier*) *confrontante cum terra Philippi Iuliani et cum boysseria heredum Stephani Chantardi, etc.* (2) † Cloaca. Stat. ann. 1352. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 150. *Quod nulla persona sit ausa escurgare siue prohicere animalia mortua, nisi in boysseria Nemausi consueta.*

BOYTA, a Gallico *Boëte*, pyxis. Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 417. col. 1.

† BOYTIA, idem in Ch. Ms. a. 1368.

BOZALIS, ab Hispano, *Boçal*, nouus, recens. Locus est in *Waranio*.

BOZANARIVS. Eckehardus iunior de Casibus S. Galli cap. 5. *Ad immensa nectentes Episcopo bozanarium suum expectanti deferunt et integra omnia et sana ostendunt.* Vbi Goldastus *bouem sagmarium*, aut legendum aut intelligendum putat, aut *bozagmarium*, i. aurigam, bubulcum.

† BOZARE, forte idem ac *Bosiare*, in dominum insurgere, forisfacere. Ch. a. 957. in Append. ad Marc. Hisp. p. 871. *Et aduenit mihi ipse alodes aliquid ex comparatione, aliquid per concamiationem, aliquid per cartas emptionis, aliquid per beneficium - - de Vmfredo filio Guifredi, qui mihi bozauit.*

BOZIGA, f. domus, mansio, habitatio. Tabularium Ecclesiae Vcetiensis fol. 7. *Notandum tamen quod Ecclesiae S. Nicolai, et Canonici, et hominibus et familiae eorum retineo, vt ibi bozigas et culta faciant quot et quae voluerint, et ligna colligant, et* venun-

veneatur, et pascant, &c. ✝ Quid si idem ac *Botiga*? V. *Botigia*.

BOZINA, latrinarum forica, vel forinae; tubam Galli veteres *Bozine* vocabant. Consuetud. Lemouic. art. LIX.

BOZOLA. (1) Terminus, meta, *bonda*. Charta a. 1246. in Regesto Tolosae Comitum. Occurrit ibi semel ac iterum. (2) Mensura liquidorum in Iure Vicentino lib. 3. V. *Bozzola* et *Butta* 5.

✝ BOZOLVS. (1) Dumetum. Stat. Auellae a. 1496. c. 163. *Quascumque spinas seu bozolos.* (2) Pars molendini, vel exclusae. Acta Mf. notarii Senens. ad a. 1283. *Confiteor conduxisse a vobis - - unum molendinum - - cum uno martello, et uno pirchone, et cum uno bozolo, et cum una catena de rame.*

✝ BOZOSVS, forte tuberosus, ab Ital. *Bozzoluto*, a *Bozzo*, tuber. Stat. Montisreg. p. 266. *Non praesumat* (macellarius) *vendere - - carnes morbosas, seu granignosas, aut bozosas, vel defectuosas.*

✝ BOZOVAGLIA, opus inchoatum, vas nondum perfecti operis, Ital. *Bozza*, eodem significatu. Stat. ciuit. Astae: *Qui portauerit intus ciuitatem Ast bozouagliam, siue in auro, siue in argento, de ipsis soluere debeat pedagium.*

✝ BOZVLA, meta, terminus, in Ch. Mf. a. 1318. V. *Bodula* et *Bozola* 1.

✝ BOZZOLA, mensura liquidorum. Stat. Mant. l. 1. c. 114. *Quilibet vendens vinum ad minutum - - teneatur habere - - bozzolam vitream bullatam.* V *Bozola* 2.

BRABENCIONES, BREBANTIONES, praedones Brabantini, ex Brabantia. Will. Neubrigensis lib. 2. cap. 27. *Stipendiarias Brebantionum copias, quas Rutas vocant, accersiuit.* Iacobus de Vitriaco in Hist. Occid. cap. 7. *Brabantios, viros sanguinum, incendiarios, Rutarios, et raptores.* Vita Lud. VII. Reg. Franc. *Infinitos praedones, vulgo dictos Brabantiones, qui nec Deum diligunt, nec viam veritatis cognoscere volunt, colligens.* Vide Columbum in Episcopis Vasionensibus lib. 2. n. 24. 38. BREBANTINI, apud Radulfum de Diceto pag. 572. 576. BREBANTIONES, in Epistola 32. to. 4. Hist. Fr. in Epistola 45. Alexandri III. PP. apud Sirmondum, in Concilio Lateranensi III. an. 1179. cap. 27. apud Innoc. III. PP. l. 13. Ep. 93. et Petr. Blesens. Epist. 47. Monachus Altisiod. an. 1181. BRIBICIONES, apud Romualdum Salernitanum Archiepisc. in Chronico MS. an. 1167. BREBENZONES, apud Robertum de Monte an. 1173. 1174. 1179. 1182. BRABANCENI, BRAIBANCENI, apud Rogerum Houedenum p. 534. 535. 550. 619. 770.

BRABANTINI. (1) Monetae Ducum Brabantiae, in aliquot Tabulis apud Freder. Sandium in Consuet. feudal. p. 35. 37. 48. (2) Alio significatu V. in *Brabanciones*.

✝ BRABECITA, *qui palmas* (dat) *vel brauifer*. Glossar. vet. Cod. reg. 7641. V. mox

BRABETA, *qui palmas dat*. Vetus Gloss. San-German. num. 501. His addit Papias MS. Bitur. *Vel Brauifer*, pro quo Cangii editor legendum censet, *Brabifer*, a *Brabeum* vel *Brabeium*, palma, praemium. Simili modo ex *Brauium* fit *Brauiss*, id est, inquit Papias, *qui palmas dat vel accipit*. Graeci dicunt βραβεὺς et βραβευτής.

✝ BRABIREN, e Germ. *Brombeeren*, morae, vnde forte leg. *Brambiren*, in Gloss. Caesar. Heisterbac. t. 1. Hist. Treuir. ab Hontheim p. 671.

BRACA, BRACCA. (1) Moles, agger, Gall. *Braie*: qua notione dicunt *Fausse-braie* Species munitionis seu propugnaculi muro praetexti. Instrumentum nouae Hist. Britan. tom. 2. pag. 184. *Insuper eisdem Mon. scilicet Priori S. Iohannis et S. Petri piscaturam, bracam inter illam, quae est monachis de Capoino. Prior vero S. Iohannis medietatem illius bracae tali conditione possidebit, etc.* Charta Iuliani anni 1148 ex Tabulario Floriac. *Nemo terminos praefatos pro captura piscium, quos vulgo combras et bracas vocant.*

vocant, construere eis nolentibus, praesumat. (2) † Pro *Broca*, fistula doliaris, in Lit. remiss. Ms. a. 1356. V. *Brocca*.

† BRACADA, fenum pedum mensura, Gall. *Brasse*, Hisp. *Braza*. Ch. Ms. a. 1151. V. *Brachiata* 1.

BRACAE, BRACCAE, femoralia, vestis species, qua crura teguntur; vt ait S. Hieron. in c. 3. Daniel. Germ. Bruche. Glossae Biblicae MS. *Perizomata, bracas.* Papias ex Isid. lib. 19. cap. 22. *Bracae, femoralia dictae, quod sint breues et verecunda corporis iis velentur.* Alibi: *Feminalia vel femoralia appellata, quod femora tegant; et brachae, quod breues sint.* Vocem Gallicam plerique censent, contra quam Salmasius, qui Graecam vult. Diodor. Siculus l. 5. Bibl. Gallos vti ait *ἀναξυρίσιν, ἃς ἐκεῖνοι Βράκας προσαγορεύουσι.* Hesychius: Βράκεις, Ἀναξυρίδες. Alibi: Ἀναξυρίδες, *Φημινάλια*, Βράκια *βαρβάρικα.* Quidam ab Hebraeo *Berec*, i. genu deducunt, quod *Braccae* genua tegant, et crura vsque descendant. Vsum *Braccarum* propter inclementiam aëris inductum videtur innuere Hyginus l. 1. Poetic. Astronom. et Ouidius de Getis et Sarmatis Pontum accolentibus.

Pellibus et laxis arcent mala frigora braccis.

Idem de Bessis:

Pellibus et sutis arcent mala frigora braccis.

Braccas Persicas memorat idem Poëta lib. 5. Trist. Sed praecipue apud Gallos *Braccas* in vsu fuisse, argumento est, quod pars quaedam Galliae *Braccata* dicta fuerit. Alcuinus lib. de Offic. diuin. vbi de femoralibus: *Huiusmodi habitus ita notus est in nostris regionibus, vt ex eo Gallia Braccata nominata sit. Braccae Gallicae*, apud Vopiscum in Aureliano. Warnerius MS. in Caprum Poëtam, de Scotis:

Non braccas portant, quia ventri semper adhaerent.

Occurrit apud Martialem, Propertium, Lamprid. Orderic. Vital. l. 8. p. 712. l. 10. pag. 786. Aimoinum lib. 1. de Mirac. S. Bened. cap. 26. Ditmarum lib. 5. p. 53. l. 7. p. 11. Guibertum de Vita sua lib. 3. c. 17. Matth. Paris pag. 117. 216. 236. Vide Brissonium in Formul. p. 647. Ne quis vero errandi locus praebeatur, obseruandum apud plerosque Scriptores *Braccas*, quibus praecipue vsi sunt Galli veteres, longe diuersas fuisse a femoralibus, ea scilicet vestis specie qua crura teguntur; *Bracca* quippe sagum erat ad instar tunicae manicatum a Graeco fortean Βραχὺς, *Bracca* dictum, quod breue, et ad genua tantum vsque descenderet. Vt *Sagum*. BRACCHAE Concil. Tarracon. an. 1242. *Credentes autem haereticorum erroribus solennem faciant poenitentiam - - discalceati in bracciis, etc.* BRAGAE. Charta an. 721. apud Puricellum in Monumentis Ambrosianae Basilicae p. 13. *Vt acceptet ipse Vrsus pro ista donatione a Theoperto Cellerario S. Ambrosii camixiam vnam, et bragarum par vnum, valentia solido vno, xemplare vnum valens tremessibus duobus.* † BRACHAE, *Braes Gallice, quia solebant esse breues. Inde* BRACHALE *et* BRACHILE, *et* BRACHILVM *in eadem significatione, Gallice Brael*, in Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 521. *) Vid. Schilt. in Gloss. v. *Bricken* et Ihrium in Gloss. Suio-Goth. V. *Brackor*.

† BRACAGIVM, vox monetariorum, Gall. *Brassage*, ius quod monetario competit pro salario cusae monetae et decessione materiae aliisque impensis. Inquisit. Ms. a. 1260. *Illi soli monetarii sunt quitti* (de tallia) *qui cudunt ad braçagium.* V. *Braceagium*.

BRACALAE. (1) Fridericus II. Imp. lib. 1. de arte venandi cap. 53. *Super has vero duodecim pennas caudae, sunt et aliae multo minores eis, desubtus vero similiter aliae subalbidae molliores et longiores illis quae suprastant ipsis duodecim, et hae inferiores a quibusdam dicuntur bracalae.* Lib. 2. cap. 19. *Plumae quae sunt sub maioribus pennis caudae, quae vocantur bracalae, sunt densae, etc.* Adde cap. 24.

BRACALE, et BRACARIUM. (1) Lumbare *a braccis*. Ioann. de Ianua, Gloss. Lat. Gall. *Bracale*, *Brayer*. Acta SS Iunii tom. 3. pag. 661. B. in Miraculis B. Gerlandi: *Qui ob ipsam infirmitatem eidem Nicolao in femore et testibus bracale imposuit*, hoc est, fasciam herniae coercendae, Gall. *Bandage* Germ. Bruchband. V *Bracae*. (2) † Idem quod *Braccae*, V. *Bracae* ad finem, et *Bracare*.

† BRACALE, fascis, quantum brachiis capi potest, Gall. *Brassée*. Lit. remiss. Ms. a. 1355. *Cuiusdam bracalis fili.* ' V. *Braccagium*.

BRACARE, *braccas inducere*, *debracare*, *bracas extrahere*, Vgutioni † Glossar. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. '*Brayer*, *Bracale*, *i. lumbare*. *Bracarium*, *idem Br-care*, *chausser brayes*.

BRACARIUM V. *Bracale* et *Bracare*.

† BRACATA, *gillea*, in Gloss. vet. Cod. reg. 7641.

BRACATGE, species grani, eadem forte, quae infra *Brace*. Codex territorii Abbatiae Piperacensis Dioecesis . Flori an. circiter 1090. fol. 25. *Bernardus de Chanac quando factus est Canonicus cum consilio fratris sui dedit duas vineas ad Chanac: vnam operantur Fratres, et alia dat tertium sextarium et vnum de bracatge et minam ciuade et vnum prandium.* V. *Braciaium*.

† BRACATUS, signatus. Stat. Casimiri III. a 1447. inter Leg. Polon. t. 1. p. 154. *De minuta pecunia bracata st-tuimus* etc. V. *Braccator*.

† BRACBANCONES, idem ac *Brabanciones*, in Annal. Victor. Ms. ad a. 1214.

BRACCA, V. *Braca*.

BRACCAE, V. *Bracae*.

BRACCAGIUM, quantum brachiis capi potest, Gall. *vne Brassée*. Cl. D. Lancelot in Aduersariis MSS. Hist Dalphin. *Braccagium in taschiis Domini Comitis*. *Taschiae* erant redditus qui non pecunia, sed frumento et aliis fructibus solui solebant.

BRACCARIUS, *braccarum* confector, apud Lamprid. in Alex. Seuero.

† BRACCATOR, qui monetam signat et cudit. Leg. Polon. a Prilusio collectae p. 439. *Braccatores constituimus in ciuitatibus et oppidis, qui illam* (monetam Suidnicensem) *signent* etc. V. *Bracatus*.

BRACCHAE, V. *Bracae*.

BRACCHIALE, cingulum, seu herniae vinculum, Germ. Bruchband. Acta SS. t. 4. Aug. p. 733. V. *Bracale* et *Bracheriolum*.

† BRACCIA, mensurae agrariae species, eadem quae *Brachiata* 2. Tabular. S Mauric. in Foresi. ad a. 14.. *Super duabus bracciis terrae*.

† BRACCIAIVOLA, vox Italica, maioris ac spissioris clypei species, sic dictus, quod illo brachium armatur, in Stat. ant. Florent. lib. 5. c. 153.

† BRACCIVOLUS, Ital. *Bracciuolo*, fulcrum, fulcimentum, in iisd. Statut. c. 168.

BRACCO, canis sagax, indagator, Gallis *Brac*, Germ. Brack. Vetus Glossar. *Licisca*, *bracco*. Lex. Frision. cap. 4. §. 3. *Bracconem parvum*, *quem Barmbraccum vocant*. Marculfus MS. laudatus a Lindenbrogio: *Latrat bracco*, *sed non est canis*. Infra: *Non mouet bracco talem baronem*, *non latrat bracco contra insontem*, etc. Vide Form. 14. ex Baluzianis. Aruernis, *Brachio*, vti catulum sonabat, vt auctor est Gregorius Turon. de Vitis Patrum cap. 12. Vide Origines Francicas et Italicas V. Cl. Aegidii Menagii. BRACETUS, BRACHETUS, vulgo *Brachet*. Charta Henrici II. Regis Angl. tom. 2. Monastici Angl. pag. 283. *Concedo eis 2. leporarios et 4. bracetos ad leporem capiendum*. Alibi pag. 184. *Quatuor brachetos ad capiendum leporem et vulpem*. BRACHETTUS, idem. Anonymus de Gestis Manfredi et Conradi Regum apud Murator. t. 8. col. 6‥7. *Iamiam autem volens irruere denuo sollicitus et attentus*, *sicut leporarius quem acer venator*, *sollicitatur bracchetis et excubiis nemoris laxatum fremebat*.

† BRACCUS, in Ch. Honorii PP. III. ap. Cenc. inter Cens. eccl. Rom. *Vnum asturem et duos braccos*. Constit. Feder. reg. Sicil. c. 115. *Vt nullus - - praesumat canem*, *braccum videlicet*, *vel leporarium*, *- - alterius furari*

furto subtrahere. † BRACHVS, idem; in Stat. Cadubrii l. 3. c. 83.

BRACCVS, V. *Bracco.*

BRACE, grani species, ex quo cereuisia conficitur. Germ. Maltz, olim Brass. Glossae MS. *Braces vnde fit cereuisia.* Eginhardus Epist. 23. *Volumus vt homines aliquos mittas, - - et ea quae nobis ibi necessaria sunt ad habendum, id est, farinam, bracem, vinum, formatem, - - venire facias.* Epist. 37. *De illa annona, siue ad farinam, siue ad bracem faciendam - - nihil misisti.* Vita S. Columbani cap. 24. *Centum esse vini modios, frumenti ducentos, bracis quoque centum.* Statuta antiqua Corbeiensis Monasterii lib. 1. cap. 7. *Messes vel prata colligendo, braces faciendo.* Et mox: *Soluant - - censum, siue de annona siue de brace. Bracis* meminit praeterea Plinius lib. 18. cap. 7. *Galliae quoque suum genus farris dedere, quod illic brace vocant, nos sandalam, nitidissimi grani: et alia differentia est, quod fere quaternis libris, plus reddit panis, quam far aliud.* Sic enim legi in MSS. Codicibus, non *brance*, vt Editi praeferunt, monet Turnebus lib. 30. Adv. cap. 18

At cuius generis grani fuerit *Brace*, non omnino constat. Dalechampius siliginis, quam Galliae rustici, *blance* hodie vocant, Allobroges *Blancheen*, Pinetus *Speltae*, siue olyrae speciem esse putant. Certe probabile est, ex *brace* confectam a Gallis veteribus *cereuisiam*, cum ii, vt auctor est Plinius loco citato, *frumento in potum resoluto* vterentur: quod et infert lib 22. cap. 25. extremo: atque hinc *Bracium*, *Brasina*, et aliarum huiusmodi vocum, quae labentibus saeculis crebrius repeiuntur, vt caeterarum ab ea deriuatarum, origo petenda. BRACIVM, idem Papias: *Bracium vnde cereuisia fit. Triticeum-bracium*, in Bulla Coelestini PP. a. 1191. inter Priuileg. eccles. Hamb. p. 194. Occurrit passim. BRACIA. Annal. Benedict. t. 3. p. 174. n. 32. BRACILVM. Formula Vetus Andegav. 53. BRACIVS. Capitulare de Villis cap. 34. *Butirum, bracios, ceruisias, medum, etc.* Adde cap. 61. BRACIACVM. Tabular Prioiat. Dominae in Delphinatu fol. 119. *Et per messiones 4. foracias magnas et optimas, et 6. capones et de braciaco 8. gerbas, et tascham, et quartam partem vini, etc.* Alibi: *Et debet vnum multonem vestitum per messionem, de braciaco vnum sextarium frumenti, et tascham.* BRASIA. Noua Gall. Christ. tom. 3. Instrum. col. 44. BRASGIA, in Tabulario S. Bartholomaei Bethum. fol. 55. verso. BRASCIMVM, in Tabulario Rothonensi: *Annonarum, molendinorum, pasnagiorum, venationum, brascimorum*, hoc est, iurium in *Bracem*. BRASIVM, eadem notione. *Sextarius brasii*, in Monastico Anglic. tom. 1. pag. 136. BRASEVM, in Monastico Anglic. to. 1. pag. 470. apud Matth. Paris p. 647. BRATIVM, apud Eccardum de Orig. Saxon. lib. 2. ex Chron. Florentini Episc. col. 59. BRES. *Vnam minam de bres molutam*, in Tabular. B. M. de Bono Nuntio Rotomag. BRAISIS, in Polyptych. Fiscanensi a. 1235. *Reddit duo quarteria braisiis.* BRASVM, in Chartulario SS. Trinit. Cadom. fol. 19. *Decimam brasi.* BRAYSIVM, in Chartulario S. Vandregesilii to. 1. pag. 667. ex Charta anni 1269.

† BRACRA, senum pedum mensura, Hisp. *Braza*, Gallis *Brasse*. Ch. MS. a. 1308. *Non vltra centum braceas seu braces.* V *Braçada* et *Brachiata*.

BRACEARE, pro *berceare*, quod vide.

BRACELLVS. (1) Placentae species; Germ. Bretzel. Veteres Consuetudines Floriacensis Coenobii cap. 2. *Ad prandium debemus habere tria fercula, 1. vna farsa, 2 pisces, 3 sepias et porrettam ab hortulano, et pistrinario bracellas.* Et in libro, cui titulus: *Modus loquendi per signa*, ex iisd. Consuetud. *Pro signo bracellorum. Generali signo praemisso, adde vt de duobus brachiis facias vnum ponendo super aliud.* (2) Armilla, brachiale, nostris *Brasselet*. Hist Dalphin. to. 2. pag. 326. col. 1.

BRACENA, V. *Bracina.*

BRACENSIS, † incola cuiusdam regionis in Lotharingia, quae vulgo *Brac* nuncupatur. **BRACENSES NEGOTIATORES**, apud Bercarium in Hiſt. Epiſcopor. Virdunenſ. n. 15.

† **BRACENTVS**, agricola, qui brachiis terram laborat, vel qui labore victum comparat. Stat. Placent. l. 5. fol. 66. *Quilibet bracentus non laborans cum beſtiis*, V. *Braczalis*.

† **BRACERIVM**, brachii armatura, Gall. *Braſſart*. Mirac. Mſ. Vrbani PP. V. V. *Bracherium*.

BRACETVS, V. *Bracco*.

BRACEVM. (1) *Vadum, et dicitur a Brachys, quod eſt breue*. Io. de Ianua. Graeci *Βραχέα* vocant, quae Latini *Breuia*. Virgilius: *In breuia et Syrtes*. (2) *) Idem ac *Brace*, Germ. Malz, in Ch. Bremenſi a. 1268. V. *Brace*.

BRACHAE, V. *Bracae*.

† **BRACHALE**, cingulum coriaceum, quo tudicula campanae ſuſpenditur, Gall. *Brayer*. Comput. Mſ. a. 1429. V. *Bracae*.

† **BRACHARE**, cereuiſiam conficere, Germ. brauen, Gall. *Braſſer*. Reg. foreſtae de Broton.

BRACHARIA. Charta Heccardi Comitis Auguſtod. apud Perardum in Burgundicis: *Et dardo baucale* 1. *et bracharia aurea vna, cum ſella meliora, et ſugios* 4. Vbi forte legendum *baccharia*. V. *Brachiale* 2. et *Bracae*.

BRACHARIVS, V. *Bracteator*.

BRACHELLVS, idem, vt videtur, quod *Bracellus* 1. Litterae Th. Decani Eccleſiae S. Audomari an. 1270. a Tabulario eiusdem Eccleſiae: *Teneantur procurare anniuerſarium - - ſub diſtributione vnius brachelli prout conſuetum eſt fieri in Eccleſia S. Audomari*.

BRACHERIA, bracca linea. Capitulum gener. ann. 1506. S. Victoris Maſſil. *Nec portet caligas alicuius coloris quam albas aut nigras et cum bracheria ſiue bragetta non larga, ſed ſtricta iuxta morem antiquum*.

BRACHERIOLVM, cingulum ſeu faſcia inguinalis, (*) ſeu potius faſcia herniae, Germ. ein Bruchband;) vox deducta a *Brack*, ruptura, voce Longobardica, vnde *Brakea*, rupturae vinculum, inquit Henſchenius. Sed mauult Cangius a *Brachis* ſeu *Braccis* etymon accerſere, quod intra *Braccas* apponatur, vel eo loci vbi *Braccae* conſtringuntur; Galli vulgo *Braiers* appellant eiusmodi faſcias. Vita B. Iuſtinae de Aretio n. 6. *Sic tumore magno in teſticulis grauabatur, quod ſine bracheriolo tenere non poterat*.

BRACHERIVM, brachii armatura, Gall. *Braſſar*. Hiſt. Delphin. to. 2 pag. 278. *Item, ſolnis pro gamberiis, coſſalis, brackeriis pro ante et retro, et guantis laſtunatis, etc.*

BRACHETVS, V. *Bracco*.

BRACHIALE. (1) Manica, pars illa veſtis ſeu tunicae quae ab humero vsque ad manum brachia operit; Germ. Aermel. Eckeardus iunior de Caſib. S. Galli cap. 14. *Capitium capiti imponens, brachialeque rocci ſuper caput reuoluens*. (2) **BRACHIALE**, **BRACHIALIS**, idem quod *dextrale*, ſeu *armilla*, ornamentum ſcilicet brachiorum, largioris ſegmenti inſtar, auro gemmisque diſtinctum. Papias: *Dextralia, brachialia, genus ornamenti commune viris et feminis: ante manicas portantur, et iunguntur cum claue*. Ioannes de Ianua: *Brachiale, torques in brachio, ſiue brachii quoddam ornamentum, quod et dextrocherium*. Lexicon Graec. MS. Regium Cod. 2062. Sunt autem proprie brachialia, *circuli ex auro quibus brachia ornantur*, vt ait Tertullianus lib. de Muliebri habitu. Vopiſcus in Aureliano de Militib. *Torquem, brachialem, annulum apponat*. Trebellius Pollio in Claudio: *Brachialem vnum vnciarum ſeptem*. (3) † **ARBANNVM BRACHIALE**, brachierum opera, *coruatae* ſpecies. V. *Herebannum*.

BRACHIALIVM, propugnaculum, Gallis vulgo *Braye*, vnde *Fauſſebraye*: *Βραχιόλιον*, Theodoſio Monacho in Epiſt. de Excidio Syracuſarum, apud Rocchum Pirrum in Epiſcopis Syracuſanis, et aliis Byzantinis Scriptoribus vti pluribus dixi

dixit Cangius ad Alexiadem. Paulus Diac. lib. 19. Histor. Misc. *Brachialio aureae portae, vsque ad Cyclobium.* Vbi Theophanes p. 294. ἀπὸ βραχιολίῳ τῆς χρυσῆς πόρτης, etc. quo loco *Aureae portae armillam*, perperam vertit Interpres. V. *Braca.*

BRACHIATA. (1) Orgyia, fenum pedum mensura, Gall. *Brasse*, Hisp. *Braçada.* Charta Petri de Roteys Vicarii Tolos. ad Baiulos de Conditione materiae an. 1272. in lib MS. Consuetud. et Priuileg. eiusdem vrbis fol. 27. e Bibl. D. *de Crouat. Et quod per cariones de cor de IV. brachatis - - habent medium pedem de amplo et vnum durnum de spisso. - - Quod peytrales de cor et de abiete de VI. brachiatis et de V. et de VI quod illas habeant infra trancos etc. Et quod filae de cor et de abiete de VI. brachiatis, etc.* (2) BRACHIATA, BRANCHIATA, mensurae agrariae species, ex Gallico *Brassée.* Charta Philippi Regis Francor. an. 1309. in eiusdem 2. Regesto num. 75. ex Tabulario Regio: *Item sexdecim brachiatas vallati seu fossati dicti castri, in quo sunt tres domus aedificatae.* Alia eiusdem Regis in Regesto 9. Ch. 11. *Quoddam iter situatum inter duas vineas, - - quod iter continet in longitudine quater viginti et decem branchiatas vel circa, et latitudine 6. pedes, etc.* In alia eiusdem anni ibid. Ch. 31. habetur *Brachiata.* V. *Brachium.* (3) BRACHIATA ACTORVM, († opera, scriptura actorum, pretium operae; notarii merces) Edictum Philippi Pulcri an. 1303. t. 1. Ordinat. Reg. Franc. pag. 397. *Item, quod Notarii curiae Tholose scribant acta bene et fideliter, et quod non detur eis, pro brachiata actorum, nisi secundum formam per Statuta regia nouiter edicta ordinatam.*

BRACHIATVS, *magna habens brachia*; Vgutioni.

BRACHIERA, tantum terrae, vt videtur, quantum vno die ab homine laborari potest, Gall. etiam *Brache.* Ch. Ms. a. 1063. *Item Gunteldis (dedit) vnam brachieram de vinea erma, quae est iuxta ecclesiam S. Christophori.* V. *Brachiata* 2.

BRACHILE. (1) Idem quod *Bracile.* Lex Salica tit. 29 §. 37. *Si quis mulieri brachile furauerit.* S. Audoenus in Vita S. Eligii lib. 1. cap. 10. (2) *Lineum quo femoralia succinguntur.* Spicil. Fontanel. MS. p. 232. Papias vero MS. *Brachile, quod succintorium siue redimiculum dicimus, quod nunc non brachiorum, sed renum sit cingulum.* S. Wilhelmi Constitut. Hirsaug. lib. 1. cap. 44. V. *Brachiolineum* et *Bracile.*

BRACHILVM, V. in *Bracina.*

BRACHINVM, V. *Bracina.*

BRACHIOLAE, Italis *Braccioli.* Rollandinus in Chronico lib. 9. cap. 2. *Et vidit filius Carrocium Paduae putridum et deforme, diruptum, et despectum, et inutile, et confractum; et ait: Pater, ecce nunc, Pater et Domine, quale hic aedificium video? Si hos radios inspicio, siue rotas, si noto brachiolas, si considero artemonem, plaustri videtur habere speciem, etc.*

BRACHIOLINEVM, bracca linea. Vdalricus l. 3. Consuet. Clun. c. 11. vbi de vestibus Monachicis, recenset *Brachiolineum, quo femoralia succinguntur.*

BRACHIOLOGIA, *breuis dictio.* Glossar. vet. San-German. n. 501. Vox Graeca a Βραχὺς et λόγος

BRACHIOLVM, (1) Idem ac *Bracellus*, Germ. Brezel. Chronicon Abb. S Trudonis lib. 13. pag. 710. *Quatuor diebus Natiuitatis Domini, Paschae et Pentecostes habebant Fratres ad prandium duas portiones piscis, - - et ad coenam prima die placentam cum brachiolo, minorem tamen quam in diebus Rogationum.* V. *Bracellus* 1. (2) BRACHIOLVM in equis, apud Vegetium l. 4. Art. veterin. cap. 1. et. 2.

BRACHIONARIVM, ψέλλιον ἀνδρός, in Gloss. Gr. Lat. V. *Brachile* 1.

BRACHIROLVM, fascia continendae ilium procidentiae, Gall. *Bandage*, Germ. Bruchband. Acta SS. Aprilis tom. 2. pag. 828. in Miraculis B. Si-

B. Simonis Erem. Augustin. V. *Bracheriolum.*

BRACHIS, *operimentum tibiarum*, in Glossis MSS. V. *Bracae.*

BRACHIVM. (1) Mensurae species, cubitus. Charta Henrici Imp. ann. 1081. apud Vghellum tom. 3. p. 420. *Nec domum in praedictis terminis vsque ad 36. brachia interdici permittemus. Vnum brachium candelae*, in Epist. Honorii III. PP. apud eumdem Vghellum tom. 4. pag. 1301. Occurrit ibi pluries. † Est etiam mensura terrae. Ch. an. 1337. apud Lam. in Delic. erudit. part. 3. pag. 1228. *Cum centum brachiis terreni, siti circumcirca dictam turrim.* (2) BRACHIVM S. GEORGII, Bosphorus, seu Fretum Hellespontiacum, sic dictum a Templo S Georgii extra vrbem Constantinopolitanam, quod ad littus istius freti exstructum erat. Vide Tyrium lib. 2. cap. 8. lib. 20 cap. 24. interdum pro ipsa Propontide vsurpatur, vt apud Villharduinum num. 65 et 162. Vide Leunclauium in Pand. Turc. n. 128. (3) BRACHIVM FLVVIALE, apud Aimoinum lib. 3. Hist. Francor. c. 62. *Un bras d'eau: Per ripam brachii fluuialis, quo ciuitas cingitur, ambulauit. Brachium marinum*, apud Matth. Paris pag. 460. *Brachium maris*, apud Acher. Spicil. tom. 8. p. 645. (4) BRACHIVM IN COLLVM PONERE, in signum susceptae seruitutis. Chartae Parensales form. 26. *Sed dum ipsos minime habui vnde transsoluere debeam, sic mihi aptificauit, vt brachium in collum posui, et per comam capitis mei coram praesentibus hominibus tradere feci, in ea ratione, vt interim quod ipsos solidos vestros reddere potuero, et seruitium vestrum et operam, qualemcumque vos vel iuniores vestri iniunxeritis, facere et adimplere debeam, etc.* (5) AD BRACHIA, AD BRACHIA, clamabatur in praelio: quia cum Milites seu equites cataphracti armis vndique corpus tectum ac munitum haberent, telis, hastis, ac ensibus imperuii erant, nisi qua caput humeris connectebatur, aut per *ocularia* cassidum, aut etiam cum brachia erigerent ad vibrandos ictus, et sursum enses attollerent: tum enim captata huiusmodi occasione, breuioribus ensibus ac verutis latera perfodiebantur: vel denique in id potissimum artem impendebant suam, vt captatis brachiis hostes de equis deiicerent: cum lapsi rursum se se erigere ob graue armorum pondus non valerent. Ob duplicem igitur hanc caussam in praelio vulgo inclamabatur, *Ad Brachia.* Guillelmus de Nangiaco in Gestis S. Ludouici Regis Francor. pag. 381. (6) BRACHIVM REGIS INVOCARE. Vitalis Oscensis Episcopus apud Marcam pag 728. (7) BRAGHIA, ordines regni, quos vulgo *Status* dicunt. Leges Aragonum, apud Marcam pag. 771. *Quod per nos et successores nostros eligantur 4. personae idoneae, vna videlicet de quolibet brachio, etc.* (8) BRACHIVM CAPELLAR, latus. Testam. Rotherami Ebor. Episc. an. 1498. in Lib. nig. Scaccarii p. 668. *Volo quod caro mea, corpus meum putridum sepeliatur in brachio boriali capellae S. Mariae in ecclesia mea Eboracensi, vbi feci tumulum marmoreum.*

BRACHVS, canis, idem qui *Bracco*, quod vide. Locus est in voce *Canis*, ad lin. *Canes segusios.*

BRACIA, V. *Brace.*

BRACIACVM, V. in *Brace.*

BRACIARA, mensurae agrariae species, eadem quae *brachiera.* Charta an. 1033. ex Archiuis S. Victoris Massil. *In Ornione castello habet ipsa ecclesia tres braciaras de terra arrabili.*

BRACIARE, cereuisiam conficere, Gall. *Brasser*, Germ. Brauen. Chartul. SS. Trinitat. Cadom. fol. 49. Miraeus t. 1. pag 62. BRASIARE, in Legib. Burgon. Scoticor. c. 39. et 69. et apud Matth. Paris an. 1258. BRAXARE, apud Caes. Eysterbach. l. 8. c. 62. et Leibnit. t. 2. Scriptor. Brunsuic. p. 402. BRAXARE, in Ch. Friderici II. in Metrop. Salisburg. t. 1. p. 240. BRASSICARE, in Ch. an. 1059. apud Meurissium p. 364. BRATSIARE,

in Cod. Mſ. Irminonis Abb. San-German. fol. 72. V: *Brace.*

BRAGIARIA, BRACIARIVM, V. in *Bracina.*

† BRACIATICVM, praeſtatio frumentaria forte ex hordeo. Ch. Mſ. an. 1209. *Dono totum quartum, et ſeniorinum, et gardiam et braciaticum, quae habeo in campo* etc. V. *Braciacum.*

BRACIATOR, cereuiſiae confector, Gall. *Braſſeur*, Germ. Brauer, apud Thom. Walſingham. p. 386. et to. 2. Monaſt. Anglic. p. 275. BRASIATOR, in Legib. Malcolmi II. regis Scot. c. 6.

BRACIATORIVM, V. in *Bracina.*

BRACIATVS. Bernardus Monachus in Conſuetudinibus Cluniacenſibus MSS. cap. 8 de Granatario: *In omnibus praecipuis feſtis facit fieri braciatos, et quisque habet vnum cum pane ſuo.* Placentulae forte, vel panes in prunis excocti, ſeu *en la braiſe.*

BRACILE. (1) Caſſiano lib. 1. de veſte Monach. c. 6. quem exſcripſit Iſidorus lib. 19. Orig. cap. 33. *Eſt redimiculum ſiue ſuccinctorium, quod diuidens per ceruicem et a lateribus colli diuiſum (demiſſum) vtrarumque alarum ſinum ambit, atque hinc inde ſuccingit, vt conſtringens latitudinem veſtiaе corpus, atque coniungendo componat. Hoc vulgo Bracile, quaſi braciale vocant quamuis nunc non brachiorum, ſed renum ſit cingulum.* In Regula S. Benedicti cap. 55. *Bracile* recenſetur in ſupellectili, et inter veſtes Monachorum: ſed quae illa ſit, non conſentiunt Benedictini. Menardus zonam eſſe putat, cui aſſentitur Bobolenus in Vita S. Germani Abb. et Mart. n. 15. *Cingulum, quod vulgo Bracile vocatur, inuenit.* Potior tamen eorum videtur ſententia, qui non tam zonam, quam renum cingulum ac *ſuccinctorium* eſſe volunt, proindeque *Bracile*, non a *brachiis*, ſed a *braccis* nuncupatum, ita vt braccarum in vicem fuerit, dictumque *Bracile*, quaſi *braca*, aut *bracca*, breuior et leuior, quomodo Monachi ſub tunica deferunt. Ioan. de Ianua: *Bracile, a braccae, arum, lumbare. Bracile etiam dicitur cingulum renum.* Atque ita S. Hildegardis *Brachile*, ſiue, vt legit, *Brachiale* manifeſte diſtinguit a zona, *qua*, inquit, *ſuper tunicam cingebantur Monachi, vt illa deflueret*; cum *bracile ad cutem eſſet, a quo caligae dependebant.* Quod etiam firmatur ex Hiſt. Albigen. Monachi Vallis Sarn. c. 72. etſi de Monachis ſermo non ſit: *Sed cum flecteret genua ante altare, brachile eius a quo dependebant caligae ferreae, ruptum eſt medium.* V. *Brachile* 1. (2) Fredegarius Scholaſticus in Epit. cap. 59 *Tunc Chrodini conſilio nutritum ſuum - - Gogonem Maiorem domus eligunt. In craſtino primus ad eius manſionem perrexit Chrodinus, ad miniſterium bracile Gogoni in collo tenens.* An idem quod *Brachiale?* vel an zona, ſeu cingulum, magiſtratus ſymbolum? (3) Manica, qua coqui vel miniſtri menſae tegunt brachia, ne veſtes ſordibus inficiantur. Guidonis Diſcipl. Farfenſis cap. 16. *Hebdomadarius coquinae poteſt miniſtrare cum pelliculo ſine manicis, vel cum manicis ſi deſuper induerit bracile.*

BRACILIVM, V. *Brace.*

BRACINA, locus ſeu aedes, vbi cereuiſia conficitur. V. *Brace.* Stat. Fratrum Hoſpitalar. to. 2. Monaſt. Anglic. pag. 871. et pag. 378 *Ne quis fratrum piſtrinum vel bracinam aliquo ingredi modo praeſumat.* BRACENA, apud Acher. to. 7. Spicil. p. 459 et 473. BRACINVM, ap. Will. Thorn. a. 1267. et to. 1. Monaſt. Angl. p. 815. BRACHINVM, Ingulfo p. 885 898. BRACINIVM, in Ch. Thomae regii Manniae ann. 1055. BRASCIMA, t. 2. Monaſt. Angl. pag. 1042. BRAXATORIA DOMVS, in Cod. Mſ. Eccleſ. Colon. BRAXATORIVM, apud Acher. to. 10. Spicil. p. 612. et ap. Leibnit. t. 2. Script. Brunſu. p. 472. BRAXINA, ap. Io. Hocſemium, BRACIARIA, in Chartis Mſ. ann. 1032. et 148. BRACIATORIVM, in Act. SS. Bened. ſec. 4. part. 1. p. 262. BRACITORIVM, in Mſ. Folquini. BRACIARIVM, ap. Brower. l. 3. Antiq.

Antiq. Fuld. p. 214. BRACIONARIVM, in Gloss. Aelfrici. BRASSERIA, ap. Matth. Paris. a. 1258. BRASSERIVM, ap. La Faille t. I. Annal. Tolos. Instr. p. 17. BRAXATVRA ap. Leibnit. t. 2. Script. Brunsuic. p. 445.

BRACINIVM, BRACINVM, V. in *Bracina.*

BRACIOLVM AQVAE, Gallis *Bras d'Eau.* Charta Caroli Mag. apud Perardum: *A termino braciali aquae, vocabulo Orba.* V. *Brachium* 1.

BRACIONARIVM, V. in *Bracina.*

BRACIS. (1) *Inferior pars circuli*, Ioanni de Ianua. (2) Mensurae species, V. *Bracea.*

† BRACISA, species cereuisiae. Acta SS. t. I. Sept. p. 706. *Potum autem nullum praeter aquam et sicerae dulcoramen, quod bracisam rustici nuncupant, sumebat.* V. in *Brace.*

BRACITORIVM, V. in *Bracina.*

BRACIVM, BRACIVS, V. *Brace.*

BRACONAGIVM. Vide Brodaeum in Consuetud. Paris. tom. I. p. 198. † vbi Gallica voce *Braconage* significatur ius quoddam insolitum domini in puellas quae nubunt, ipsas nimirum deflorandi in prima nuptiarum nocte. V. *Marcheta.*

BRACONARIVS, cui *Braccorum* cura est in Ch. sub Edwardo I. apud Spelmannum. BRACONERIVS in Chartul. S. Vincentii Cenoman. V. *Bracco.*

BRACRIVM, fascia continendis iliis, Gall. *Bandage*, *Brager.* Acta SS. Maii tom. 5. pag. 190. V. *Bracheriolum.*

BRACTAMENTVM, humor, ex Gr. Βρέχειν. Fulgentius de Virgiliana continentia: *Nam ecce ad me etiam ipse Ascraei fontis bractamento saturior aduenit.* Vide Salmasium ad Vopiscum.

BRACTEARIVS, V. *Bracteator.*

BRACTEATOR, BRATTEATOR, BRACTEARIVS, bractearum confector, apud Iul. Firmic. lib. 4. cap. 15. lib. 8. cap. 16. 19. qui *Bractearius* in veteri Gloss. dicitur, et πεταλοποιός. Sic enim legendum p. 273. pro *Bracharius.* Gloss. Lat. Gr. *Brattea*, πέταλον. Gloss. Gr. Lat. Πέταλον, *brattea*, *lamina*: sic in Cod. MS. pro *blattea.* Mox: Πεταλλεργὸς, *blattearius*, vbi perinde legendum *bratteariu*. Nam *bratteum* et *bracteum* dicebant, vt obseruatum a Salmasio, quem consule ad Hist. Aug. *Bractearii*, id est, μεταλλεργοὶ, in leg. 1. Cod. de Excus. artif. lib. 10. Fortunatus lib. 8. Poëm. 4.

Bracte gemmatam cycladem fila catenant.

† BRACTEATVS. NVMMI BRACTEATI, a *bractea*, quae est tenuissima auri argentiue lamina, ex qua conficiebantur, nuncupati; Germ. Blechmünze. Cons. disquisit. D. Schoepflini de Bracteatis tom. 23. Comment. Acad. Inscript. pag. 212. V. in *Nummus.*

BRACTEVM, V. *Bracteator.*

† BRACTILETVM, brachiolum, sinus, fretum, Ital. *Bracciolino.* Stat. Mutinae rubr. 259. V. *Brachium* 1.

BRACVS, vallis. Chronicon Fontanellense cap. 6. *Et per loca designata, hoc est, de vno latere bracus, siue vallis quae dicitur Dirginis.* Infra: *Ad castellum superius, qui super illum bracum Dirginis*, etc. De variis apud Theutones *Brak* vocis notionibus multa congerit Bollandus ad 21. Febr. p. 251.

† BRACZALIS, agricola, qui brachiis terram laborat, vel qui labore victum comparat. Inquisit. an. 1288. in Access. ad Hist. Cassin. part. I. pag. 387. *Braczales et hortolani S. Germani debent seruire omni anno in hortis curiae duobus diebus.*

BRADELLAE, sedes quibus in ecclesiis vtuntur mulieres. Acta Eccl. Mediolan. tom. I. pag. 126. *Vt in ecclesiarum nitori consulatur, et strepitibus et rixis, quae ex sedium muliebrium, quas bradellas vocant, in ecclesiis collocatarum situ existere saepe solent, occurratur*, etc. Harum forma describitur ibid. pag. 585. In Caeremoniali monastico ad vsum Congregat. S. Mauri p. 591. *Bradella* sumitur pro scabello altaris, Gall. *Marchepied.*

BRADIA, idem quod *Braida*, in Ch. a. 1141. apud Murat. tom. 5. Antiq. Ital. med. aeui p. 228. V. *Bradium*.

BRADIFONVS, Βραδύφωνος, Moyses dicitur apud Ethelwerdum lib. 4. cap. 9.

Bradifonus Domino Moyses sacrarat amore.

BRADIVM, V. *Braida*, campus. Alia notione sumitur, scil. pro *Praemium, munus*, palma, in vet. Glossario San-German. MS. num. 501. Sed mendum pro *Brabium*, vel *Brauium*.

BRADO. Tabularium Priorat. de Domina in Delphinatu fol. 110. *Et 4. pulzinos, et 2. focacias, et 2. membra, et 1. bradonem, et 3. panes, etc.* Cangius *fladonem*, legendum putauerat, sed retinendum esse *Bradonem* suadent Isid. qui habet in Glossis: *Cartilagini, lardo bradone;* et Chartular. S. Crucis Quemperleg. vbi sic: *Samam vini et duodecim formellas, vel vnum lardi bradonem pro ea det monachis.* Hoc est, si bene couiicitur, petasonem seu pernam. Hollandi etiamnum vocant *Brade* pulpam petasonis seu partem eius magis carnulentam.

BRADVS, pro *Badius*, vt videtur. Testam. an. 1352. in Accesf. ad Hist. Cassin. part. 1. p. 409. *Item relinquo -- equum bradum Sfresatum meum.* V. *Bagus*.

BRAESIVM, idem quod *Brace*, Germ. Malz, apud Ioh. de Trokelowe in Annal. Eduard. II. Vide *Braisum*.

BRAGAE. (1) V. *Bracae*. (2) † BRAGA, BRAGIA, gurges, locus in fluuio aggere coarctatus piscium capiendorum gratia. Arest. Parlam. Paris. an. 1536. *Cum duabus bragis ab ipsis molendinis dependentibus.* V. *Braca* 1.

BRAGALIS, BRAGAL. Charta Lusitanica aerae 1168. in Historia Episcoporum Portensium 2. part. pag. 20. *Scilicet vt Episcopus accipiat pro illo jantare omnem illam terram quam habebat Ecclesia S. Mariae -- tam in regalenga, quam in garancia, et insuper sex bragales per vnum quemque annum.* Versio Lusitanica: *Assi em reguengo como em ganancia, et alem disso seis bragues em cadahun anno.* Acta SS. Benedict. saec. 4. part. 1. pag. 639. in Constitutione Ansegisi Abbatis: *Cerae ad illam Ecclesiam libras CC. ad opus fratrum C. seu lib. CC. de Corialinse calcibus XXIIII. bragal. LX.*

† BRAGAMARDVS, gladii species, acinaces. Monstra fact. ap Chassag. a. 1511. *Quod habeat vnum bragamardum.* V. *Braquemardus*.

BRAGANTES, V. *Brigantii*.

BRAGARE. (1) Ex mundiori cultu gloriolam aucupari; Gallis olim *Braguer*. Menoti Sermones fol. 185. recto col. 1. *Et ideo, o vos Domine, que vos ornatis ad bragandum, rogo vos, vt videatis modum Ecclesie.* *) Procul dubio pertinet ad Germ. Pracht, magnificentia, splendor, luxus vestium, quae est ab obsol. prechen, brechen, fulgere. (2) † Vagire, clamare ex Regiam Maiestat. inter not. to. 1. Ordinat. reg. Franc. p. 117. V. *Bracare*. *) Et Germanis prächten, olim erat clamare, vociferare, Prächt vociferatio et Pracht, tumultus. V. Frischium in Lex. Germ.

BRAGATIO, mundior cultus. Eiusdem Menoti Serm. fol. 119. col. 1.

BRAGATOR. Iter Camerarii Scotici c. 39. §. 50. *De omnibus bragatoribus in Curia.* An eadem notione, qua Menoti *Bragare?*

† BRAGENTIA, familia, vt videtur; *bragis* enim seu vestibus donabantur familiares ab iis, quorum seruitio addicti erant. Stat. Synod. eccles. Camerac. ap. Marten. t. 7. Ampl. Collect. p. 1307. *Item excommunicamus omnes presbyteros et clericos in sacris ordinibus constitutos, qui bragentias intrabunt saecularium dominorum, et eos qui iam intrauerint easdem, nisi infra mensem exeant ab eisdem.*

BRAGERIVM. (1) Femora, vel lumbi. Acta SS. Iunii tom. 2. pag. 390. in Miraculis B. Henrici Baucenens. *Subito arreptus fuit a grauissima gutta a bragerio inferius, ita quod de anchis, coxis et tibiis nullo modo pote-*

poterat se iuuare. Vox eiusdem originis, cuius *Bragae* vel *Bracae*, de quibus supra. (2) † Femoralia, quae virorum propria sunt. Stat. Ms. S. Flori fol. 19. *Aliquae mulieres inueniantur, de quibus dicitur vulgariter, quod lumbar siue bragerium portans.*

BRAGHERIVM, eadem notione. Chron. Parmense ad an. 1287. apud Murator. tom. 9 col. 810.

BRAGIA, V. *Braga.*

† BRAGIDA, idem quod *Bradia*, campus, vel ager suburbanus. Ch. a. 1106. inter Probat. tom. 1. Hist. Lothar. p. 520. *De Caroli prato, vsque ad bragidam, id est, croaddam de Coriculo.* V. *Braida.*

† BRAGIRE, hinnire. Murat. tom. 15. Script. Ital. p. 606. *Qui habebat - - vocem vt equus bragiens, scilicet parnam.* V. *Bragare* 2.

BRAGIVM, vallis. Charta Caroli Calui an. 870. apud Miraeum to 1. pag. 23. *Mansos decem cum longo bragio.* V. *Bracus* et *Bragus.*

† BRAGVERIVM, procidentiae ilium retinaculum, Hisp. *Braguero*, Gall. *Brager*, Germ. Bruchband. Mirac. Ms. Vrbani II. PP. V. V. *Bracchiale.*

BRAGVETA, femoralia, seu femoralium apertura, quam Hispani vocant hoc nomine. Concil. Hisp. tom. 4. pag. 615. col. 2. an. 1591. *Neque caligas, crocei, rubei viridisque colorum seu albas* (deferant Clerici;) *neque braguetas ex aliquo serico vel panno, nec cum diuersis riuetis seu fissuris.*

BRAGVILERIVS, qui facit *braguetas* seu *bracas*, in Catalogo Sodalium Confraternitatis Natiuitatis B. Mariae in Ecclesia B. M. Deauratae Tolos.

BRAGVS, forte idem quod *Bracus*, vallis. Charta Goffredi Comitis Andegauensis apud Sammarth. in Episcopis Andegauens. num. 45. *Exarta quae dicuntur ad illum bragum.* V. *Bracus.*

† BRAIA, idem ac *Bragida*. Ch. an. 1183. apud Murat. tom. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 339.

BRAIARE, Gall. *Braire*, vagire, clamare, prout infantes solent. Hesychius: Βραυκανᾶσθαι, ἐπὶ τῶν κλαιόντων παιδίων λέγεται, ὡς μίμημα φωνῆς. Hac voce vtitur Philostorgius lib. 11. cap. 6. Regiam Majest. lib. 2 c. 58. §. 1. *Si ex eadem haeredem habuerit auditum, vel braiantem inter quatuor parietes.* V. *Bragare* 2. et *Bragire.*

BRAIBANCENI, V. *Brabantiones.*

BRAIDA, BRAYDA, campus, vel ager suburbanus, in Gallia Cisalpina, vbi *Breda* vulgo appellatur. German. eine Breite, ager latus. Monachus Paduan. lib. 1 Chronici cap. 1. *Factum est praelium equestre maximum in brayda Veronensi.* Charta Longobardica in Bullario Casinensi tom. 2. p. 9. *Similiter omnes braidas meas ad ipsam curtem pertinentes, cum pratis, siluis, vineis,* etc. Alia Desiderii Regis ibid. *Terram juges 40. de braida curtis ducalis,* etc. Statuta Patauina rubr. 70. *Si quis habuerit plus quinque campos terrae, et aliqua pecia sit alicuius bradii.* Infra: *Quicunque habet braidam terrae, etc.* *Bradia* etiam habet Ioan. Villaneus lib. 9. Vide Origin. linguae Italicae Octav. Ferrarii in *Breda.*

BRAIS, BRAISIVM, grana ad conficiendam cereuisiam praeparata, V. *Brace.*

† BRAISVM. idem, in Ch. a. 1195. inter Instrum. to. 11. Gall. Christ. p. 140.

BRAIVM, limus terrae, Gallis *Bray*. Auctor Miraculorum S. Bernardi scribens de Castro Braio supra Sequanam: *Castrum Braium, quod lutum interpretatur.*

BRAMBARICARII, Vide *Barbaricarii.*

BRAMOSVS, V. *Bremosus.*

BRANA, sterilis equa, sterile iumentum, Gallis *Jument Brehaigne.* Charta Willelmi Ducis Aquitan. ex Tabulario Angeriacensi; *Dono ad locum B. M. omnia pecora mea, hoc est, vaccas, equos, branas.* Charta Ferdinandi Imp. Hisp. aerae 1191. apud Anton. de Yepez in Chronic. Ord. S. Bened. tom. 7. *Addo etiam his vniuersis centum vacas branas,* acce-

exceptis foetibus praeteriti et praesentis anni, boves domitos 10. *et in haereditatibus vacas maiores* 30. etc. Charta an. 1278. ex Cod. MS. D. Brunet fol. 68. *Ille extraneus possit in tenemento Arelatis - - alias bestias tenere sine banno superius expresso, sive sint domite vel brane.* Alia itid. Aquisextana vernacule scripta ibidem fol. 118. *Item tota bestia brana* (dona) 1 *den.* Vide V. C. Aegid. Menagii Origines Italicas in *Bretto.* † Vocis Gallicae *Brehaigne* cum *Brana* affinitate, in erroneam ductus est Cangius, quem non aduertisse mirum est vel ex ipso Chron. Ord. S. Bened. loco vbi fetus vaccarum, quae *Branae* ibidem dicuntur, excipiuntur a donatione. Eo duce in eundem errorem lapsi sunt ipsius Continuatores, quibus in Charta ab ipsis prolata *branas* domitis opponi, obseruare facile erat. Est ergo *Brana*, iuuenca, vacca iunior, vel quae taurum nondum passa est; et *Branus*, iuuencus, iunior bos et indomitus. Doujat. in Diction. Tolos. *Brau, toureau, bouvillon.* Lit. remiss. Mſ a. 1460. *Sequens vnum thaurum sive Brau ipsius supplicantis.* Vnde rectius forte *Braua* et *Brauus* legeretur. Itali et Hispani *Bravo*, pro indomitus, immitis, ferox dicunt, et rustici Dumbenses *Brave*, iuuencam appellant. V. *Brauis* et *Brauus* 1. Attamen Gallica vox *Braine* eo significatu occurrit in Fabul. tom. 2. p. 220.

BRANAE, V. *Brancia.*

BRANAGIVM, V. *Brenagium.*

BRANCA. (1) Pars extrema siue crurum siue brachiorum in feris et auibus rapacibus, si modo pars illa, manus vel pes proprie dici debet, inquit Octav. Ferrarius, German. Brancke, Brante. Latinus Togatus, Gromaticus: *Terminus, sive petra naturalis, si brancam lupi habuerit factam, arborem peregrinam significat.* Mox *Si brancam vrsi habuerit, lucum significat.* Quibus locis effinguntur lapides quadrati, quibus insistunt pedes lupi et vrsi, auulsi a tibiis. Acta SS. Aprilis tom. 3. pag. 523. in Miraculis S. Zitae: *Et coepit ipse lupus multum clamare et vociferari, et percutiebat sibi coram eis ipse lupus de sua et cum sua branca.* Italis, *Branca* idem sonat, quod Gallis *Griffe*, ungula. *Branche de Leone*, apud Ioan. Villaneum lib. 6. cap. 71. Hinc appellatio tributa Achanto, herbae, quae vulgo Italis *Branca vrsina*, German. Bärenklau, quod vt ait Philander, referat pedes vrsi anteriores. Huius meminit Constantinus Afric. lib. de Chirurgia cap. 13. et Myrepsus Sect. 1. cap. 27. Sunt etiam herbae aliae *Branca leonis*, et *Branca caulis* dictae. Fridericus II. lib. 1. de Venat. cap. 23. *Tibiae, pedes, digiti, dorsum, lumbi, branchiae, cauda, perunctum, et alia huiusmodi.* Salmasius in Solinum tom. 1. pag. 225. nouae edit. vocem hanc e *brachio* deducit, ita vt *branca vrsi*, sit brachium vrsi: sic Galli arborum brachia, *Branches* vocant. Addit porro Romanensi Gallorum lingua *Branc*, pro brachio vsurpari passim. Certe id Cangio, qui eiusmodi quisquilias quamplures euoluit, nullibi lectum. Sed *Branc* pro *Spatha, gladius*, non semel occurrit: cuius quidem vocabuli origo videtur eadem quae vocis *Branca*, quod *Spatha*, vel gladius, *Brancae* seu vngulae vicem praestet militi, vti spathae, *Branca* leoni, aut vrso. (2) BRANCA, BRANCHA, seu BRANCHIA, ius excidendi ramos arborum, quos Galli *Branches* dicunt, in forestis pro foco seu igne suo. Aresta an. 1257. in 1. Reg. Parlam. fol. 5. *Inquesta facta, vtrum Philippus de Horrico habeat costumam ad brancham pro igne suo in foresta de Mercio*, etc. Ibid. f. 10. sub an. 1258. *Matthaeus Danebus petit habere in foresta D. Regis de Andelliaco pro 12. den. annui reditus brancas ad ardendum, quadraturam suae domus, fulcos ad herbergagium, pasnagium suis porcis liberum, et quietum*, etc. Regestum Philippi Aug. Herouvallianum f. 69. *Habent in foresta Andeliaci mortuum nemus et branchias tam in alto quantum potest attingere, de quadriga.* Fol. 156. *Capiebat in foresta praedicta extra defensum et lon-*

laudas branchias et mortuum boscum ad ardendum. Charta Philippi Regis Franc. apud Marten. Collect. Ampliſſ. tom. 1. col. 1009. C. *Ad aedificandum de viuo buſco, ad comburendum de mortuo, vel de reſiduis ſiue branchiis, excepta ſilua.* (3) † V. mox.

† BRANCANTA, forte rami arborum ad vmbraculum collecti. Inquiſit. an. 1235. ap. Cenc. inter cenſ. eccl. Rom. *Dicit quod vidit Hugolinum de Sancta cruce tenere brancantam pro curia.* Infra eadem rurſus occurrunt; ſed loco *Brancantam*, legitur *Brancam*. V. *Branchia* 1.

BRANCARE, dicuntur aues rapaces, quae *branca* ſeu vngulis ramum cui inſident, complectuntur. Fridericus II. Imp. lib. 1. de Venat. cap. 34. Dicuntur etiam *brancare*, cum aues vngulis ſuis impetunt. Idem cap. 55. *Percutiendo, dilaniando, branchando*, etc. Infra: *Aues rapaces brancant et vulnerant compedibus*, etc. V. *Branca* 1.

† BRANCATA, vox Italica, manipulus, quantum manu capi poteſt. Caerem. eccl. Rom. Mſ.

BRANCE, V. *Brace.*

† BRANCEA, BRANCHYA, BRANCIA, mala, maxilla. Vita S. Amalbergae Mſ. *Apprehende branceam eius et trahe in ſiccum.* Vbi de piſce e flumine egreſſo agitur. Gloſſar. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. *Branchya, joue. Brancia, joë de poiſſon;* in altero Gall. Lat. Cod. reg. 7684. *) BRANCUS ein Kynbacken, in Vocab. Lat. Germ. a. 1477.

BRANCHA, V. *Branca.*

BRANCHADA, ferculum, quo Sanctorum reliquiarum capſae portantur in proceſſionibus, Gall. *Brancard.* Acta SS. Maii tom. 1. p. 65. de S. Africano Epiſcopo: *Branchadis ſeu ferculis deportandae in proceſſionibus capſae ſeruituris.*

BRANCHARE, V. *Brancare.*

† BRANCHEA, pars crucis tranſuerſa, quam *Bras* vulgo dicunt Galli. Hemingford. de geſt. Eduardi I. ad a. 1305. p. 217.

BRANCHIA. (1) Idem ac *Branca* 1. quod vide. (2) † Ramus, Gall. *Branche.* Inuent. S. Capellae Pariſ. an. 1376. Hinc *Brenchiae* Philipp. l. 11. t. 5. Cheſn. p. 233. dicuntur cornua ſeu rami ex balaena. (3) † Menſurae ſpecies, cubitus, vt *Brachium* 1. Acta SS. t. Aug. p. 6..

BRANCHIAGIUM, rami in genere ... giis. Regeſtum Parlamenti an. 145.. apud Baluz. tom. 2. Hiſt. Aruern. p. 384.

BRANCHIATA, V. *Brachiata.*

BRANCHYA, V. *Brancea.*

BRANCIA. (1) BRANCIA, BRANCIS. Iſid. lib. 4. c. 7. *Branchus eſt praefocatio faucium a frigido humore. Graeci guttur βράγχος dicunt, circa quod fauces ſunt, quod nos corrupte brancia dicimus.* Gloſſ. Sangermann. MSS. num. 501. *Brancis a raucedine pulmonum dicta, inde et tuſſis (tuſſis) fit.* Infra: *Brancis eſt praefocatio faucium a frigido humore.* Hinc emendandus Papias MS. *Brance a raucedine pulmonum dictae - - inde fit tuſſis.* (2) † Mala, maxilla, V. *Brancea.* (3) † Ramus, vnde diminut. *Branciola*, ramuſculus, in Gloſſ. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657.

† BRANCUS, *gorge*, in Gloſſar. Lat. Gall. Cod. reg. 7692. Gloſſ. Lat. Ital. Mſ. *Brancus, le malz de gola.* Vide *Brancia* 1. Alia notione V. in *Brancea.*

BRAND, incendium; vox Germanica. Lex Friſionum tit. 7. *de Brand: Si quis domum alterius incenderit.*

BRANDA. (1) Titio, fax ardens. Gloſſ. Saxon. Aelfrici: *Titio vel torris, Brand.* Durandus lib. 7. Ration. cap. 14. *Feruntur etiam brandas, ſiue faces, et cum illis circumeunt arua.* Infra: *Feruntur quoque brandae, ſeu faces ardentes. Feu esbrandi*, in Conſuetud. Britann. art. 645. (2) Videtur aliud ſonare in Charta Fundationis Monaſterii Orbiſteri, apud Beſlium pag. 353. *Habemus per totam foreſtam praedictam ad jus aedificia facienda - - et caleſagium plenarium de feodo foreſtarii, et de Branda.* Vbi *Branda* idem valet quod ramus, vel potius myrica, Gall. *Bruiere*, ol. *Brande*, vt liquet ex ſeq. loco Chartae anni 1205. tom. 2. Hiſt.

Hist. Britan. col. 389. *Dono iterum et concedo dictae abbatiae vnam birotoeam brandae siue bruerìae ad vsum furni sui singulis septimanis capiendam.* *Brando*, Italis, ensem sonat, de qua voce consulendus Octauius Ferrarius in Origin. Italic. Regestum Castri Lidi in Andibus 47. *Brandam vero supradictae forestae ad necessaria suorum hominum quiete possidet.* (3) † BRANDA, *solida*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7641.

BRANDALIS PLATEA, TVRRIS, vbi *Brandeum* seu fascia in signum iurisdictionis apponitur, Italis *Brandello*, frustum. Stat. crimin. Laonae cab. 17.

BRANDANALE, fulcrum focale, apud Murat. t. 11. Script. Ital. pag. 26. V. *Brander.*

BRANDATVS, acu pictus, Gall. *Brodé.* Rymer. tom. 5. pag. 48. *Vnam capam chori de sanuto rubeo, brandatam de ymaginibus de auro et serico.* V. *Brustus.* † Leg. videtur *Braudatus*, vel *Broudatus.*

BRANDEA, V. *Brandeum* 3.

BRANDELLICI, haeretici, ab auctore *Brandello* monacho sic dicti, Valdensium sectarii, apud Ludewig. t. 9. Reliq. p. 372.

BRANDER, andena, sustentaculum ferreum, fulcrum focarium: vox Saxonica, in Legibus Burgorum Scoticor. cap. 125.

BRANDERIA, eadem notione, in Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 326. col. 2. ex Computo anni 1336.

BRANDEVM. (1) Velum, palla serica, vel linea, qua Diuorum reliquiae vel corpora inuolui a Christianis solebant. Hincmarus in Vita S. Remigii: *Ipsum corpus sanctissimum, sicut in anteriori translatione, ab Episcopis Remorum dioeceseos integrum inuentum est, et brandeo rubro inuolutum.* Idem lib 1. Hist. Rem. cap. 20. de eodem S. Remigio: *Corpus ejusdem rubeo constat brandeo inuolutum.* Cap. 21. *Integrumque illud cum brandeo, quo prius repertum fuerat inuolutum, in argenteo locello transposuit.* Sic praeterea appellabantur panni particulae, aut sericae, quae Sanctorum lipsanis applicatae, ex ipso contactu, tanquam diuorum ipsorum reliquiae Christianis dispertiebantur: cum olim summis digitis eas attrectari, nedum quidpiam ex iis detrahi, aut abradi nefas putaretur. Gregorius M. lib. 3. Epist. 30. ad Constantiam Augustam. (2) Species panni serici, aut alterius materiae vestitae. Io. Diacon. lib. 4. Vitae S. Gregorii M. PP. c. 83. *Ferens in capite matronalem mitram candentis brandei raritate niblatam.* Hariulfus in Chron. lib. 3. cap. 3. *Fanones auro parati ad offerendum 14. ex brandeo 3. ex pallio 15.* Chronicon Waticense apud Marten. Anecd. to. 3. col. 808. (3) BRANDEVM, seu *Brandea* accipitur etiam pro zona, fascia, cingulo, forte quia *brandea* illa quae Diuorum reliquiis admouebantur, in particulas dissecta, zonae vel taeniae speciem referebant. Monachus Sangall. lib. 2. cap. 7. *Cumque tenuissimas illas pelliculas, vel tenuiores brandeas extrahere coepissent.* Ap. Isidorum in Glossis, *Prandeum genus zonarum* fuisse dicitur, vbi quidam *Brandeum* reponunt. Nil tamen temere mutandum, cum *Prandeum* habet etiam Petrus Damian. lib. 4. Epistola 14. *Quid porro de conscissis ac putrescentibus sacrorum altarium prandeis*, etc. Occurrit praeterea apud auctorem Vitae S. Petri Episcopi Policastrensis, apud Vghellum tom. 7. Italiae sacrae p. 766. et apud Hugonem Rotomagensem Archiepisc. de Haeretic. lib. 2. cap. 4. Πράνδιον eadem pariter notione dixerunt Graeci. Theophanes ann. Iustiniani 31. de Auaribus pag. 202. Πράνδια eodem significatu habet Constantinus de Adm. Imp. cap. 6.

BRANDIVM, idem ac *Brandeum* 1. in Indice Onomast. ad calcem to. 5. Act. SS. Iunii.

BRANDO. (1) Fax, taeda, funale, a *Brand* voce Germanica, de qua supra. Gloss. Lat. Gall. *Fax, brandon.* Alibi: *Taedon, brandon.* Statuta Massiliensia MSS. ann. 1274. lib. 2. Bertramus in vita S. Francae Abbatissae n. 62. *Offerens altari illi cereum*

reum

renum unum, quod et brandonum vocatur. Hist. Monast. Viconiensis apud Marten. tom. 6. Ampliss. Collect. col. 203. *O nefanda rabies in cordibus invidorum! nam scintilla corrodit brandonem unum.* Instrum. a. 1364. ex Archiuis S. Victoris Massil. *Quod corpus beatae Mariae Hugonis d'Apajon quondam Episcopi Massil. recipiatur honorifice cum luminaribus brandonum.* † BRANDONUS, idem, apud Murat. tom. 16. Script. Ital. p. 395. 583. BRANDONES, appellabant Galli primam Quadragesimalis jejunii hebdomadam, quod huius prima die sub vesperum pueri *Brandonibus*, seu facibus accensis februare solerent. Dominica brandonum quae Quadragesimam praecedit, *lo Dimane qui est apelet Dimane Brandonner*, in Libertatib. villae de Perusa ann. 1260. apud Thomasserium pag. 101. In manuali Placitatorum in Parlamento S. Martini 1375. *Hoc instanti anno 1376. erat bissextus. Dies brandonum, 2. die Martii. Dies Paschae 13. die Aprilis.* Vbi *dies brandonum est prima Dominica quadragesimae.* Ita haec vox passim vsurpatur in Chartis, in Probat. Hist. Drocensis pag. 272. 288. apud Buzelinum pag. 395. etc. (2) Velum, seu *Brandeum*, quod praediis obsignatis apponitur, Gall. ol. *Brand.* Charta venditionis Castri Meliandi in Biturig. an 1310. *Et quotiescumque brandonem seu brandones aut impedimentum* (in re vendita) *a quibuscunque personis apponi contigerit, amouere, et facere penitus amoueri suis propriis sumptibus promiserunt.* Charta Fulconis junioris Comitis Andegav. *Quam praepositi ipsius Comitis Abbatis supradicto ac Monachis calumniabant, atque in ea brandonem posuerant - - Sed iussu ipsius Comitis, brandone sublato, nunc in dominio Abbatis - - remansit.* V. Brodeum ad Consf. Par. art. 74. num. 43. et seqq. *Brandones* regii interdum appositi sunt *ratione gardiae*, iis scilicet in locis, quae Regum tutelae ac custodiae specialiter erant commendata. Loca vero, vbi appositi erant huiusmodi brandones, nullus audebat attingere. Quae consuetudo cum incommoda Dominis locorum esset, vtpote quae illorum jurisdictionem minueret: eam tandem, conquerentibus Aruerniae Nobilibus, quod etiam in locis, in quibus altam haberent justitiam, obtineret, sustulit Philippus V. Edicto anni 1319. tom. 1. Ordinat. Regum Franc. pag. 688.

BRANDONARE, *brandones* apponere. Arresta O SS. 1291. in Regesto Parlamenti B. fol. 90. *Non licebat a sigillare ostia Clericorum, vel terras eorum brandonare, etc. Brandonner et empescher*, in Consuetud. Carnot. art. 32.

BRANDONUM, V. *Brando* 1.

BRANDONUS. (1) Idem ac *Brando* 1. Capitulum gener. S. Victoris Massil. ann. 1342. (2) Species panni serici. Iacobus Aurias Annal. Genuens. lib. 10. apud Murator. tom. 6. col. 589. *In qua* (naui) *cepit quatuor Pisanos, et faxias duodecim brandonorum et duos saccos lanae qui erant dictorum Pisanorum.* V. *Brandeum* 2.

† BRANDRETUM, diaconorum vestis in modum largioris stolae, qua in Quadragesima aliisque jejunii diebus pro dalmatica vtuntur. Ordinar. MS. eccl. Niuern. ann. circ. 400. V. *Casula* 3.

BRANMASSI, turba praedatorum in Prouincia Lemovic. Chronicon breue S. Martialis inter Fragm. Hist. Stephanotii tom. 1. *Anno 1192, Sebrandus Episc. Lemovic. et Vicecomes Lemovic. et multi milites et populus Lemovic. pugnauerunt contra sex millia branmassorum, qui ecclesiam debacchantes et stragem hominum facientes, totam depopulabantur prouinciam.* † Iidem videntur qui *Brabanciones*, voce corrupta.

BRANNUM, ab Anglico *Bran*, furfur, Gall. *Son.* Locus est in *Salica*. V *Bren*[illegible]

BRANTIA, vel BRANZIA, [illegible] *ri lamina.* Gloss. Isid.

BRANUM, locus altus et profundus, praecipitium, Hispan. *Brenna.* Acta SS. Iulii to. 2. pag. 308. in Vita S. Moduennae: *Dixit - -* [illegible] *illi subtalares imponantur in profu*[illegible]

dissimum brunum, pro quibus nunc absentiam sentimus Angelorum - - Ite et illos subtulares in aliquo profundo abscondite.

† BRANUS, attritus, ab Ital. *Brano*, frustum. Ch. a. 1227. apud Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui pag. 903. *Vnum mantellum zendati zani, coopertum de stanforte brano.* Nisi leg. sit *bruno.*

BRANZIA, V. *Brantia.*

BRAQUEMARDUS, acinaces, Gall. *Braquemart*, a Graeco βραχὺς, breuis et μάχαιρα, gladius. Statuta Ecclesiae Meld. ann. 1493. inter Instrum. Hist. Meld. tom. 2. pag. 515. *Neque portent enses, braquemardos, venabula, javelinas, aut alios inusinos baculos, per villas aut quaevis oppida.* V. *Bragamardus.*

BRAQUILE, aquarium, f. a Gallico *Baquet*. Baluz. Miscell. to. 6. pag. 366. *Irrigua fontium ac magna braquilia ad aquanda animalia et ad plantaria irriganda.* † *Braquile* hic pro *Brachile* ponitur, alueus, canalis, per quem aqua ducitur, Gall. *Bras d'eau.*

† BRARERIA, cingulum coriaceum, quo tudicula campanae suspenditur, Gall. *Brayer*; forte pro *Braieria.* Comput. fabr. S. Petri Insul. Ms. a. 1473. V. *Brachale.*

BRASA, vox Hispanica, Gallis *Braise*, prunae, carbones candentes. Marten. de Antiqua Ecclesiae Discipl. p. 395. ex Missali Mozar. *Thuribulo cum brasis.*

BRASARIUM MOLENDINUM, vbi *Brace* molitur, V. *Molendinum.*

BRASBRAT, *lucubro*, in Glossis Isid. Nihil ineptius, inquit Iansonius in suis Collectan. Scriptum erat, *Lucubro, bras, brat*, ad indicandam verbi coniugationem, imperitus finxit, *Brasbrat.*

BRASCHETUS, canis sagax, indagator, Gall. *Brac.* Bened. abbas Petroburg. ap. Hearn. t. 2. pag. 664. *Rex Angliae misit Saladino leporarios et braschetos, id est odorisequos et accipitres.* V. *Braccus.*

BRASCIMUM, V. *Brace.*

BRASCINA, V. *Bracina.*

BRASEUM, BRASGIA, V. *Brace.*

BRASIA. (1) Vepres, dumeta, Gall. *Brossailles.* Stephanot. Antiquit. Benedict. Aurelian. pag. 302. *Boscum S. Agili et brasias quasdam iuxta siluam nostram, quae dicitur*, etc. Et pag. 303. V. *Brausia* et *Brauscus.* (2) Pro *Brace*, vide in hac voce.

BRASIARE, V. *Braciare.*

BRASIATOR, V. *Braciator.*

BRASIATRIX, confectris cereuisiae, in Legib. Burgor. Scoticor. c. 39. et 69. BRAXIATRIX apud Caesar. Eysterbach. l. 8. c. 62. V. *Braciare.*

BRASIFER, V. *Brabeta.*

BRASILE. (1) V. *Bracile.* (2) † BRASILE, BRASILIUM, BRESILLUM, Brasilicum lignum, vel coccum infectorium, color ruber. Lib. Ms. ann. circ. 1400. laudatus a P. Menest. in opere: *l'art du blason justifié*: c. 2. p. 44. *Bresillum est arbor quaedam, e cuius succo optimus fit color rubeus.* Ch. a. 1193. apud Murat. t. 2. Antiq. Ital, med. aeui p. 594. *Scilicet de omnibus drappis de batilicio, de lume zucarina, de grana de Brasile* etc. Stat. datiar. Riper. c. 12. *Item de quolibet pense - - Brasilii, soldi X.* Non ergo a *Brasilia*, Americae regione, *Brasilis* nomen habemus; forte a *Brasa*, quia carbonum candentium colorem refert. V. *Braxile* et *Brisiacum.*

BRASIUM, V. *Brace.*

† BRASSA, mensura sex pedum, Gall. *Brasse.* Ch. a. 1369. t. 3. Ordinat. reg. Franc. p. 312. V. *Brassia* 1.

BRASSADELLUS, placentae species in prunis excoctae. Codex MS. Consuetudinum festorum Solemniacensis Monasterii: *In Resurrectione Domini - - ad cenam tria oua et vnum brastadeu, duo Brassadelli sunt de vno paruo pane.* V. *Bracellus*, et *Braciatus.*

† BRASSAGIUM, idem quod *Brace*, Germ. Maltz, in Ch. Ms. Caroli V. reg. Fr. V. *Brace.*

† BRASSAMEN, cereuisiae confectio, in Ch. Ms. a. 1233. V. *Brassinus.*

† BRASSARE, idem quod *Braciare*, Germ. Brauen, apud Marten. Coll. Ampl. t. 1. p. 894.

BRASSATA, mensura sex pedum, orgyia, Gall. *Brasse*. Statuta Edwardi I. Angl. Regis pro noua *Bastida* Valentiae apud Rymer. tom. 2. p. 261. V. *Brachiata* et *Glossare*.

BRASSELÈRES, *operturae manicarum*, vt habetur infra ad vocem *Cultellare*.

BRASSERIA, BRASSERIVM, Vide *Bracina* et mox *Brasserius*.

BRASSERIVS. (1) Minister in monasteriis, is forte qui praeerat *brasseriae*. Lobinell. Hist. Paris. t. 1. p. 485. *Andreas Baudet infirmarius, Iacobus Piscatoris brasserius*. † Carpentario *brasserius* idem est, qui alibi *Magister operis* vel *operarum* appellatur. (2) † Agricola, qui brachiis terram laborat, vel qui labore victum comparat, Gallis olim *Brassier*; cuius opus BRASSERIA appellatur. Ch. Ms. a. 1232. Alia a. 1310. *Item iornalia brasseriorum (aestimata valere) XVIII. solidos*. Pact. a. 1316. *Quod quaelibet persona, quae laborauerit cum vno aratro, teneatur plantare singulis annis XX. arbores, et quae laborauerit cum dimidio aratro X. arbores* Stat. a. 1329. inter Probat. t. 2. Hist. Nem p. 65. *Item omnis brasserius qui se ad diem vel eius operas locat pro aliquo opere brasseriae etc.* V. *Braczalis*.

† BRASSIA. (1) BRASSIA, BRASSIATA, Gall. *Brasse*, mensura sex pedum, in Recognit. Forens. a. 1473. Ms. V. *Brassa* et *Brassata*. (2) Mensura agraria, quae Boerio Decis. 50. n. 5. tantum valet, quantum *jornale* vel arpentum. V. *Bubulca*.

BRASSICARE, V. *Braciare*.

† BRASSINVS, idem ac *Brassamen*, Gall. *Brassin*. Ch. Ms. a. 1240. Arest. Parlam. Paris. a 1532.

BRASSIVM. Charta Philippi Aug. an. 1203. in eius Regesto fol. 83. *In pratis et in mari, in censu, in molendinis, in redditu, in frumento, et ordeo, in campiparte, in brassio, et in dominico*, etc. *Brasse* pro cereuisia dixere veteres Galli, vt in Statutis Scabinorum Maceriarum ad Mosam. An vero *Brassium* ea notione accipiendum sit, iudicet lector. V. *Brace*. † Forte opera brachiorum, *arnata*. V. *Brasserius*.

BRASVM, V. *Brace*.

*) BRASVMIVS, *nomen piscis*, en Brassen (Brassem). Vocabul. Lat. Germ. a. 1477. V. *Bresmia*.

BRATALE. Hist. Dalphin. tom. 2 pag. 274. *Pro vno bratali de seta pro Domino, taren. III.* MS. Cod. D. *Lancelot, pro vna bratali*; sed omnino legendum *Bracali* propter adiunctam vocem *Seta*. Est autem *Bracale* idem quod *Bracae*, feminalia. † *Bratale* forte est subligaculi genus, quod *Bretelles* dicunt Galli.

BRATEA, pro *Bractea*. Papias.

BRATES Τρίβολοι. Gloss. Gr. Lat. Est autem Τρίβολος herbae genus tres habens βολάς seu cuspides.

BRATHEA. V. *Baltheus*.

BRATISARE, V. *Braciare*.

BRATIVM, V. *Brace*.

† BRATSINA, molendinum, vbi brace tunditur, Germ. Malzmühle. Gloss. Caesar. Heisterbac. t. 1. Hist. Trevir. ab Hontheim pag. 679. Gallis olim *Bressine*.

BRATTEA, BRATTEATOR, BRATTEVM, V. *Bracteator*.

† BRATXIA, balteus, cingulum, vt videtur. Constit. Ms. Petri III. reg. Aragon. *Arma propria sui corporis, ensem videlicet, corrigiam, bratxiam, vel cultellum, qui de argento essent muniti*.

BRATZARE, V. *Braciare*.

BRAVA, V. *Brana*.

† BRAVANTIONES, pro *Brebanciones*, in Ch. a. 1179. inter Probat. t. 3. Hist. Occit. p. 148.

† BRAVARIA, grex equorum, seu stabulum gregis equarum prolem. Hist. monast. Vserc. inter Probat. Hist. Tutel. p. 839. *Equitium quod vulgo brauaria dicitur*. Quod et de grege vaccarum dicitur in Stat. Placent. l. 5. fol. 64. *Vacchas de brauaria*.

BRAVCALE, V. *Baucalis*.

† BRAVIS, bos iunior, olim *Brau*. Testam. Ms. a 1469. *Vnum brauum, siue bouem aetatis trium annorum*. V. *Brana* et *Branus* 1.

BRAVITA, V. *Brabeta*.

BRAVIUM. (1) Victoriae praemium, quod in publicis ludis dabatur, a Gr. *βραβεῖον*. Murat. to. 11. Script. p. 35. to. 18. p. 939. (2) Praestantia, excellentia, in Lit. ann. 1375. t, 6. Ordinat. reg. Fr. p. 183. nisi mendum est.

BRAVIUS, V. in *Brauus*.

BRAUSCUS, idem videtur quod mox *Brausia*. Armoric. *Brouss*, et *Broust*, vepres, dumeta. Chartular. Aptense fol. 72. verso: *Brauscus juxta condaminam, et faxas supra condaminam*.

BRAUSIA. Charta Monasterii Miniacensis apud Hubertum in Hist. S. Aniani Aurelian. p. 141. *Sunt vero praefati mansi in pago Aurelianensi in Vicaria Petuarensi, in villa quae vocatur Ulmetivilla; habet in ipsis praedictis 20. mansis vineas, brausias. casuales*, (f. casales) *puteos, terras arabiles, cultas et incultas*, etc. Vbi *Brausia*, videtur esse Gallicum *Brossailles*, vepres, dumeta. V. *Brasia*.

BRAUUS. (1) † Bos iunior et indomitus, Ital. et Hisp. *Bravo*, Gallis olim *Brau*.) Fori Aragon. lib. 8. p. 146. v. *Qui pignorat boues brauos, equas, vaccas, vel oues*, etc. Inuent. Ms. an. 1476. *Duos brauos siue boues, quemlibet aetatis duorum annorum et vltra*. Ch. Ms. a. 1291. *Vitulum siue animal brauium*. (2) † Sicarius, satelles, Ital. *Bravo*, Gallis *Brave*. Leg. Genuens. t. 2. Cod. Ital. diplom. p. 2179. Murat. t. 3. Antiq. Ital med. aeui p. 647. *Omnes camphiones bravos et magistratos* etc. Vbi pugiles conductitii intelligendi sunt.

BRAXAE, femoralia, in Hist. Dalphin. tom. 1. p. 28. et tom. 2. pag. 442. V. *Bracae*.

BRAXARE, V. *Braciare*.

BRAXATIONIS OFFICIUM, ius conficiendi et vendendi cereuisiam, in Ch. a. 1325. apud Oexel. tom. 1. Script. rer. Boicar. p. 749. V. *Braciare*.

BRAXATOR, minister in monasteriis, qui praeerat *brasseriae*, apud Leibnit. t. 2. Script. Brunsuic. p. 482. et Marten. t. 5. Ampliss. Collect. p. 212.

BRAXATORIUM, BRAXATORIUS, V. in *Bracina*.

BRAXATRIX, V. *Brasiatrix*.

BRAXATURA, V. in *Bracina*.

BRAXEAE, *calciamenta mulierum sunt*, Isidoro lib. 19 Orig. cap. vlt. V. *Baxeae*.

† BRAXILE, idem ac *Brasile* 2. Req. Mutin. a. 1306. apud Murat. to. 2. Antiq Ital. med. aeui p. 897. BRAXILLUM, in Stat. ciuit. Altae.

BRAXINA, V. in *Bracina*.

BRAXIONARIUS, idem qui *Braxator*, ap. Ioann. a Leydis l. 21. Chron. Belg. c. 11, 12.

BRAXIUM, senum pedum mensura. Gall. *Brasse*. Stephanot. tom. 3. Antiquit. Pictav. MSS. p. 402. *Possunt extendere retia tria et vnusquisque in longitudine braxia triginta habet*. V. *Brassata*

BRAYDA, V. *Braida*.

† BRAYDUM, idem, in Testam. a. 1145. apud Murat. in Antiq. Estens. p. 331. V. *Braja*

BRAYETTA, bracca linea, Gallis *Caleçon*. Locus est in *Brackeria*. *Bible Historiaux* apud Borellum: *Es mit saug de bataille en son Brayel et en ses chausses*.

† BRAYIA, idem quod *Brace*, Germ. *Maltz*. Ch. a. 1100. t. 10. Gall. Christ. p. 297. inter instr.

BRAYSIUM, V. *Brace*.

BRAZA. (1) Hisp. *Brasa*, Gall. *Brasse*, carbones ardentes, prunae. Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 313. col. 1. V. *Brasa*. (2) † Cereuisia; BRAZATOR, qui illam conficit. Epist. Wigon. a. circ. 983. tom. 6. Anecd. Pezii part. 1. p. 119. V. *Brazia*.

† BRAZALIS, brachiale, brachii armatura, Hisp. *Brazal*. Annal. Estens. ap. Murat. t. 18. Script. p. 936. t. 16. p. 1027. V. *Brachiale* et *Brazarolia*.

BRAZARE, V. *Brazia*.

† BRAZAROLIA, idem ac *Brazalis*, in Stat. Vercell. l. 3. p. 102.

† BRAZAROLUS, idem in Stat. Mant. l. 1. c. 112.

† BRAZATA. (1) Mensura sex pedum, Gall. *Brasse*. Stat. Taurin. an. 1360. c. 136 V. *Brassia*. (2) Hisp. *Brazada*, quantum ambabus vlnis amplecti et ferri potest, Gall. *Brassée*, in Stat. Avellae a. 1496. c. 46.

BRAZEAGIVM, Gallis *Droit de Brassages*, ius nempe quod Monetario competit pro salario cusae monetae, et pro decessione materiae aliisque impensis, cuius media pars monetario, altera operariis tribuitur; de qua voce consulendus Buterous in libro de Monetis Francicis pag. 150. Boisardus pag. 58. 59. et de Lauriere in Notis ad Edictum Philippi VI. an. 1350. Charta Henrici Imp. an. 1311. pro Monetariis Cumarum in Italia, *Pro monetis nostris de nouo ordinatis fabricandis et cudendis in Italia ordinauimus cum operariis et monetariis nostri Imperii de Italia, tam super braxeagio et labore suo, quam super libertatibus, et franchisiis*, etc. V. *Braçagium*.

† **BRAZIA**, cereuisia. Gloss. Caesar. Heisterbac. tom. I. Hist. Treuir. ab Hontheim p. 696. *Et facit braziam et bracas*. V. *Brace* et *Braza*.

† **BRACILE**, idem ac *Brasile* 2. Conuent. Saonae a. 1526.

BRAZZADELLVS, in Charta a. 1303. apud Petrum Mariam Campum in Regesto 3. part. Hist. Eccles. Placentinae p. 273. V *Brassadellus*.

BREATORIVS, f. idem qui *Brasserius* vel *Bractearius*. Locus est in *Misterium* I. V. *Brace*.

† **BREATVS, CORIVM BREATVM**, explicatum, vt videtur, ausgebreitet Leder. Stat. Saluciar. collat. 5. cap. 146. *Quod quilibet caligarius - - in subtularibus subtilibus debeat ponere soleas de corio breato cum vardonis corii breati*.

BREBANTINI, BREBANTIONES, BREBENZONES, BREBICIONES, V. *Brabantiones*.

† **BREBILEGIVM**, pro *Breuilegium*, Pontificis *breve*, epistola, apud Murat. t. I. Antiq. Ital. med. aeui pag. 1013.

BREBIS, pro *Breuis*, apud Muratorium tom. 2. pag. 338. col. 2. in Camilli Peregrini Hist. Princip. Langobar. *Et quiscumque deinceps brebis fuerint absque notarii subscriptione ostensus, nullam retineat firmitatem*.

BREBITARIVS. Capitulare I. Caroli Mag. anni 802. editum a Steph. Baluzio cap. I. *Et si tale aliquid esset, quod ipsi* (Episcopi) *per se cum Comitibus prouincialibus emendare et ad iustitiam reducere nequiuissent, hoc absque vlla ambiguitate cum brebitariis suis ad suum referrent iudicium*, etc. An *Breuiariis*, seu breuibus, rodiculis, scriptis?

BRECA. Sic legebat Lancelottus in MS. *Item, pro Colino de Camera pro emendis vllis et brecis de terra gros.* X. pro quo in Hist. Dalphin. tom. 2. pag 277. habetur, *Pro emendis ollis et vrceis de terra*. Forte legendum *Biecis*; est enim *Bie* ampulla teste apud Gallos plerosque. † Carpentarius dubitat, quum aliquid sit emendandum, nam BRECHA in Consuet. Lugdun. an. 1206. apud Menester. Hist. Lugd. p. 77. *Assinata de brechis debet* I. idem videtur ac *Breca*. Caeterum vox Gallica *Bie*, cuius mentionem facit Cangius, nullibi ea notione occurrit.

BRECES. Monasticum Anglic. tom. I. pag. 113. *Dedit Ecclesiae sancti Petri duos breces in feodo suo, cum gurva et pratellis eidem terrae adiacentibus*. Saxon. *Brec*, commodum, beneficium. An inde *Breces?*

BRECHA, V. in *Breca*.

BRECHVN, V. *Brethun*.

† **BRECILLVM**, brasilicum lignum, in Leud. maior. Carcass. V. *Brasile* 2,

BRECTAMENTVM. Fulgentius Placiades de Virgiliana continentia: *Nam ecce ad me ipse Ascraei fontis brectamento saturior aduenit*. Vox formata a Graeco *βρέχειν*. V. *Embrocare*.

BREDE, vox Saxonica, dolus, fraus. Habetur in Legibus Kanuti Regis cap. 44.

BREDEWITE, a Saxon. *Bread*, panis et *Vite*, mulcta, emendatio, inquit Kennettus in Glossario ad calcem Antiquit. Ambrosden. Est ergo *Bredewite*, si Kennetto credimus, mulcta seu emendatio fraudis in venditione panis factae. Priuilegium anni 1156 in Antiquit. Ambrosden. p. 114. *Concedo eis etiam quod vbicumque ierint cum mercationibus, emptionibus vel venditionibus suis - - quieti sint de*

de thelonio, pontagio, passagio - - - de auxilio Vicecomitum et servientium, de geldis et danegeldis, de hidagio et blodewite et bredewite et de murdredis et de variis ad murdredum pertinentibus, et de operationibus castellorum. Hunc locum si attentus legeris, forte addubitabis, an vera sit Kennetti interpretatio; quid enim *multa pro assisa panis* cum *blodewite*, mulcta effusi sanguinis et *Murdredum*, homicidium seu multa homicidii? Vnde facile credendum *Brede* hic, non a *Breod*, panis, sed a *Bred*, seu *Braede*, fraus, deriuari, et *Bredewita*, esse multam pro quacumque fraude illatam.

BREDOLA, fulcimentum, fulcrum, vel etiam scamellum (a Germ. Bret, asser.) Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Bredola, Prov. starium, quod altioribus lectis apponitur. Scamellum.* Inuent. a. 1218. inter Probat. t. 1. Hist. Nem. pag 67. *Inueni - - in alio solario tres bredolas, tres tabulas* etc. Hinc

BREDOLATVS, *bredolis* seu fulcimentis munitus. Comput. a. 1496. inter probat. t. 4. eiusd. Hist. p. 65. *Pro portis, siue bredolatis, siue cledatis, factis in barreriis portalis Coronae* etc.

BREFOTROPHIVM. Murator. to. 2. pag. 352. col. 2. C. in Chronic. Casinens. ab Anastasio Seniore: *Ptochotrophiis, cacosomiis, brefotrophiis, monasteriis*, etc. V. *Brephotrophium*, quod idem est.

BREGANTINA, idem ac *Bergantina*, armorum species, Gall. *Brigandine*, in Stat. a. 1476. inter Probat. tom. 3. Hist. Nem. p. 333. V. *Brigancii*.

BREGANTINVS, nauiculae species, scapha, Gallis *Brigantin*. Conclaue Adriani VI. ap. Struv. t. 2. Act. Liter. p. 82. V. *Brigentinus*.

BREGNIATVS, dumetis et vepribus consitus, ab Hisp. *Brenna*, dumetum, vepretum, senticetum, Vid. *Brena*. Stat. Vallis-Secr. rubr. 188.

BREIARE, pinsere, Gall. *Broier le pain*, vel, vt alii efferunt, *Breier*. Bernardus Mon. in Consuetud. Cluniacens. MSS. *Qui vero nesciunt tornare, postquam bene apparauerunt pastam, dant eam famulis ad tornandum. Similiter illi qui breiant, non apponunt os ad psalmodiam, ne forte de saliua quid saliat in massam.*

BREIL, V. *Brolium*.

BREISNA. Charta Hamelini Comitis Warennae in Monastico Anglic. tom. 1 pag. 406. *Concedo Deo et Monachis - - 30. breisnas singulis annis habendas ad 3. terminos, et quod custos de Sansoft debet mittere praedictas breisnas ad Conuentum ad praedictos terminos.* Alia Charta ibid. *3. lupos in Brademars, et 12. breisnas.* An piscis qui *Brema*, dicitur Geruasio Dorobernensi pag. 1393. vel ovis iunior? V. *Brana*.

† BREMAGIVM. Ch. a 1188. t. 8. Gall. Christ. inter Instr. pag. 426. *Bremagium etiam quod in eadem terra habebam* etc. Legendum videtur *Brennagium*.

BREMTERIC. Vetus Codex continens Leges Hoëli Boni: *Tres solum sunt homines, Rex, Optimus, Villanus, et eorum membra. Membra Regia sunt ad Regiam dignitatem pertinentes, ea tamen carentes: quorum vnus dignior est, scilicet qui in discumbendo collocatur in loco, ex quo Regia dignitas exspectatur. Hic vocatur Edling. Verum ex quo terram accepit illorum, Bremteric, iuxta dignitatem terrae, quam acceperit, dictus est.*

BREN, BRENNIVM, furfur, vox vetus Gallica. Vgutio: *Furfur, brennum.* Ex Cambro-Britannico *Brann*, furfur. Catholicon Armoricum: *Bren, Gall. Bren, son, Lat. hoc cantabrum, furfur.* Ordericus Vitalis lib. 3. pag. 499. *Idem vir Robertus vocabatur et Meslebren, id est miscens furfurem.* Rogerus Hovedenus in Ricardo I. pag. 675. *Si aliquis autem bladum emerit, et de eo panem fecerit, tenetur lucrari in salina vnum teruncium et bren.* Statutum Ioannis Regis Anglor. apud Matthaeum Paris pag. 145. *Ita quod pistores poterunt sic vendere, et in quolibet quartario lucrari tres denarios, exceptis brennio et duobus panibus ad furnarium.*

BRENA; fructicetum, frutetum, Hisp. *Brenna*. Ch. an. 781. apud Sandovall. *Montes, fontes, molinarios, brenas - - damus*.

† BRENACUS, *furfureus*, in Glossar. vet. Cod. reg. 7684.

BRENAGIUM, BRENNAGIUM, tributum quod pro *Brennio* praestatur, vel *Brennium* ipsum, quod tenentes dare tenentur dominis suis pro canum venaticorum pastu. Gesta Dominorum Ambasiensium c. 2. n. 9. *Consuetudinem quandam quae brennagium dicitur*, etc. Alia Roberti Comitis Drocensis an. 1184. *Vt scilicet Canonici singulis annis nomine brenagii praedicti vauassoribus nostris 20. sextarios auenae — — persoluant.* Vide tom. 1. Monastici Angl. pag. 98. BRANAGIUM in Charta Ludouici VII. an. 1168. tom. 1. Ordinat. Regum Franc. pag 17. n. 15. *A branagio cadat, quod tempore nostro superappositum est, et ita sit sicut erat tempore patris nostri.* BERNAGIUM. Aresta an. 1257. in eodem Reg. fol. 6. *Marescallus habet ibi bernagium suum per manum D. Regis.* Aresta Candelosae an. 1274. fol. 75. *Probatum fuit per confessionem Procuratoris Decani et Capituli sancti Aniani Aurelian. per inquestam super hoc factum, quod - - est in possessione percipiendi et leuandi bernagium seu tensamentum ab hominibus manentibus in terra dicti Capituli apud*, etc. BRENATICUM et BRENNATICUM, in Diplomate Ludovici Reg. an. 1134. in Probat. Hist. Drocensis pag. 224. et in alio Regis Henrici I. an. 1033. in Hist. Meledun. pag. 285. et 310. vbi fallitur Seb. Rouillardus, dum ait esse tributum quod pro venaticorum canum stramine praestabatur. *Furfuragium*, dicitur in Chronico Mauriniacensi pag. 360. *Quidam viri impii videntes ita locum proficere, coeperunt lacessere et calumnias quasdam inferre facere: quorum alii minaciter expetebant furfuragium, alii gallinagium, alii tutamentum.* BRENNARIA, in Charta Odonis Ducis Burgundiae ann. 1102. BRENNERIA, in Testamento Petri Comitis Sabaudiae an. 1278. et in Charta Odonis Ducis Burgund. an. 1102. apud Perardum pag. 205.

BRENARIUS, qui *Brennatico* cogendo praefectus est, vel penes quem canum pascendorum cura erat. Ch. Hug. duc. Burgund. a. 1255. *Quos cum brennarii et venatores mei gistum cum canibus suis capere consueuerunt in terra* etc. Tabular. Vindocin. Ch. 440. *De comessationibus paene quotidianis per omnes obedientias quas ipse et brenarii eius faciunt.* BRENIRIUS, in Hist. Dalphin. t. 2. p. 334.

BRENATICUM, V. *Brenagium*.

BRENDA, V. *Brunda*.

BRENERIUS, V. *Brenarius*.

BRENEUTA, *domus ferens*. Papias MS. † Carpentarius hic mendum suspicatur, V. *Bernet*.

BRENEXELLUS. Petrus de Crescentiis lib. 10. de Agricult. cap. 28. *Item* (aves) *capiuntur aliis quibusdam modis: uno modo ad brenexellum cum gimecta*, (leg. *guvetta*) *quo prunae capiuntur auiculae.* Infra: *Item non solum cum brenexello, qui ex duobus virgulis constat, verum etiam*, etc. Vbi vetus Interpres Gallicus: *On peut aussi prendre oiseaux par autres manieres, comme est au brail à une guvette, à quoi l'en prend les petits oiseaux.*

BREN-GOEN. Tabularium Rothonense: *Filii Oren — — vendiderunt Ivoni Abbati quidquid habebant in Ballac et in Bren-Goen, quod alio nomine dicitur Nemus vallis.* Vide *Brena*.

BRENNA. (1) V. *Breisna*. (2) V. *Brena*.

† BRENNACUM, idem ac *Brenagium*, in Chartular. Celsinian.

BRENNAGIUM, V. *Brenagium*.

BRENNARIA, BRENNATICUM, BRENNERIA, V. in *Brenagium*.

BRENNARIUS, V. in *Brenarius*.

BRENNIUM, V. *Bren*.

BRENTA. (1) Vasis vinarii species. Statut. Veron. lib. 4. cap. 113. 117. † Murat. t. 12. *Script. Ital.* p. [illegible] *Valuit Brenta una vini libras XXX et aliquando plus.* (2) Sporta, lis, maxime vino deferendo idonea.

Vide

Vide Statuta Mediolan. 2. part. cap. 493. vbi eiusmodi *Brentae* ad extinguendum ignem, si incendium in vrbe accidat, adhibentur.

BRENTARIVS, qui in quodam amplo vase ligneo, *brenta* nuncupato, vinum defert, idem qui *Brentator*. Ch. in Append. ad Hist. monast. Podoliron. pag. 104. *Omnes vassallos meos videlicet fabros, canevarios, brentarios.*

BRENTATOR, qui *Brentas* defert, Italis *Brentadore*. Chron. Parmense ad an. 1279. apud Murator. t. 9. col. 791. V. *Brenta* 2.

BRENVM, furfur, i. ac *Bren*, in Stat. Saluciar. collat. 4. c. 117.

BREPHOTROPHIVM, Graec. *βρεφοτρόφιον*, aedes in qua infantes, recentesque partus expositi, aut egentibus parentibus nati alebantur, in leg. 16. et 18. Cod. de Sacrosf. Eccles. Vita MS. S. Magnebodi Episcopi Andegavensis cap. 5. *Xenodochia ac brephotrophia, diversaque mansionum habitacula aedificare procurauit.* Ambrosius Camaldul. Epist. ad Eugenium PP. IV. apud Marten. to. 3. Amplis. Collect. col. 15. *Locus intra Florentinae vrbis moenia brephotrophion Graeci appellant, vbi expositi incertis parentibus educantur infantes.* Vide Capitula Caroli M. lib. 2. cap. 29.

BRES, V. in *Brace*.

BRESCHIA, idem quod *Brace*, Germ. Maltz. Ch. Ms. ann. 1324. *Quinque copas breschiae siue ordei censualis.* V. *Bresium*.

BRESIA, Gall. *Braise*, Hisp. *Brasa*, pruna, carbo candens. Locus est in *Cineragium*.

BRESIVM, idem ac *Brace*, Germ. Maltz. Reg. S. Iusti Cam. Comput. Paris. V. *Breschia*.

BRESMIA, piscis, qui vulgo Gallis *Bresme*, quibusdam *Cyprinus latus*. Fleta lib. 2. cap. 73. §. 20. V. *Brasumius*.

BRESOLA, rotae denticulus, vt videtur. Ch. Ms. a. 1342. *Faciebamus — tertiam partem in pectinibus et bresolis rotae praedictae necessariis.*

BRESSAE, cunae, Gall. *Berceau*. (✝ Prouincialibus et Occitanis *Brès*.) Statuta Eccles. Avenion. ann. 1365. apud Marten. Anecdot. to. 4. col. 572. *Infantes in cunabulis suis siue bressis, maxime sic caute teneant.*

BRESSOLVM, eadem notione, in Actis SS. Iulii tom. 1. pag. 585. B. ex Processu de B. Petro de Luxemburgo: *Nam bressolum antedictum in minutis peciis muenerunt confractum et infantem in medio.* V. *Berciolum*.

BRESTACHIA, V. *Bretachiae*.

BRESTESCHIA, V. ibidem.

BRETACHIAE, castella lignea, quibus castra et oppida muniebantur, Gallis *Bretesques*, *Breteques*, *Breteches*. Ita in Consuetud. Artesiensi. art. 37. Insulana art. 155. 160. 169, 185. Valentianensi, Tornacensi, etc. in Chron. Flandr. c. 79. 113. *Bertesca*, apud Ioan. Villaneum lib. 9. cap. 46. lib. 10. c. 10. Guill. Armoricus de Gestis Philippi Aug. ann. 1202. *Fabricauit brestachias duplices per 7. loca, castella videlicet lignea munitissima, a se proportionaliter distantia, circumdata fossis duplicibus quadrangulis, pontibus versatilibus interiectis, impleuitque hominibus armatis non solum castella illa, immo interiorem omnem superficiem fossarum, et ita circumsepsit obsessos.* BRVTESCHE: Matth. Paris an. 1224. *Cum a Regis bellatoribus duae testitudines, quas Gallicae Brutesches appellant, non sine multorum laesione subactae essent, inuaserunt castellum vndique consequenter.* BERTESCHA, in Breuiario Hist. Pisanae ad ann. 1156. apud Murator. tom. 6 col. 172. *In subsequenti vero anno, mensibus Februario et Martio et Aprile, circumierunt ciuitatem castellis et turribus ligneis et berteschiis pro timore Frederici Regis Romani venientis.* BERTRESCA, in Annal. Genuens. Iacobi Auriae ad an. 1287. apud Murator. tom. 6. col. 593. BETRESCHA, in Annal. Genuens. Caffari ad ann. 1158. apud Murator. t. 6. col. 270. Occurrit etiam in Chron. Parmensi ad an. 1247. apud eumdem Murator. tom. 9. col. 773. BRESTESCHIA. Literae Mathildis Comitissae Nivern. ann. 1245. BRETESCHIA. Regestum Philippi Aug.

Aug. fol. 10. *Et breteschiam quam Galtherus de Thoreta tenet de eodem Rege.* BRITESCHIA. Charta Roberti Comitis fratris Regis Franciae in Tabulario Campan. BALDRESCHAE, et BALTRESCHA, eadem notione, ex Italico *Baltresche.* Charta Papiensis ann. 119. *Videlicet ad fossidandum et aspaldandum et faciendum baldreschas.* Occurrit etiam in Statutis Mediolan. part. 2. p. 348. Memoriale Potestatum Regiens. ad ann. 1218. apud Murator. tom. 8. col. 1096. BRISEGAE. Willelmus Brito lib. 4. Philippidos vers. 186.

Erant et alii apud Gallos vocis *Bretachiae* significatus. *Breteschame* quippe, et eorum lingua *Bretesque*, *Bretesche*, etc. dixerunt, locum quemdam editum vnde iuridicae promulgationes a praecone fiebant, quo sensu interpretandae consuetudines supra a Cangio laudatae; *Bretecques* etiam appellarunt, aedificiorum eminentias et proiecturas siue ligneae, siue lapideae essent: ita Consuetudo Scabinatus Atrebat. art. 15. Ab hac vltima notione non longe aberrauerunt, cum eadem appellatione donarunt quod Galli hodie *Angar* et *Apentis* vocant, quo significatu occurrit in Gestis Abb. S. Germani Autissiod. tom. 1. Bibl. Labb. pag. 585. *Iuxta domos inferiores fecit logias, bretanchiam* (MS. *Bretanchiam*) *et cameram juxta in augmentum curtis eiusdem locis.* Et in Literis Officialis Cenoman. pro Monast. S. Vincentii an. 1209. *Insuper ipse Galterius tenetur reddere annuatim sex denarios censuales de sua grangia et bretescha.*

† BRETAGIAE, idem ac *Bretachiae.* Reg. Phil. Aug. de Feud. Normann.

BRETANCHIA, V. in *Bretachiae.*

† BRETECHIAE, BRETHECHIAE, idem. Pact. Ms. a. 1291.

BRETELLVS, V. *Brotellus.*

BRETESCHIA, V. in *Bretachiae.*

BRETHVN SEPALDES. Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 89. *Et qui Bretlum sepaldes, Betan sepaldes, et in quibus homo non potest legitime iurare, quod per eum non fuerit aliquis vitae remotior, morti propinquior longue componat, sicut factum sit ex quibus sint.* Alii Codd. habent: *Brchum yaldes bet Ange yealdes.*

BRETIA, idem quod *Muta*, praestatio scilicet quod in mutationibus praediorum domino exsoluitur; a voce fortean *Bré* in agro Dumbensi a rusticis vsurpata, cum in aliquo anfractu viam mutant atque ab ea declinant, quam prosequebantur. Charta an. 1236. tom. 1. Hist. Dalph. p. 204. *In dictis castris et mandamentis tam in bretiis vel mutationibus, quam aliis possessionibus, et eidem D. Dalphino idem homagium ligium fecit pro supra dictis castris et mandamentis et bretiis seu mutationibus in dictis castris vel mandamentis factis, vel impesterum faciendis.*

BRETINVS, color equi, idem qui *Liardus.*

BRETOYSE. *Lex de Bretoyse*, lex marchiarum, seu prouinciarum limitanearum. Th. Blount in Nomolex. *Sciant - - quod ego Henricus de Penebrugge dedi - - omnibus liberis burgensibus meis burgi mei de Penebrugge omnes libertates et liberas consuetudines secundum legem de bretoyse nundinis et feriis appertin. secundum tenorem chartae domini Henrici Regis quam habeo.*

† BREVA, vox monetariorum, Gall. *Breve* et *Brieve*; dicitur de monetis quae monetariis perficiendae traduntur, descripto prius earum *breui* seu indice. Ch. Ms. ann. 1342. *Confirmatio absolutionis - - super eo quod sibi imponebatur emisse certam brennam argenti, quae furata fuerat in monetagio.* Vbi legendum *Brenam*, vt patet ex contextu earumdem litterarum. Ch. alia Ms. ann. 1353. *Quaedam brena monetae nigrae* etc. V. *Brevia.*

† BREVARII, milites conductitii, forte iidem ac *Beruarii.* V. *Beroerii.* Murat. tom. 11. Script. Ital. pag. 161. *Habueramus ad eorum bursam milites, qui vocabantur brevarii.*

BREVE, BREVIS. (1) Inuentarium, rotulus, chartula continens indicem, seu summariam rei cuiuspiam descriptio-

ptionem. Papias: *Schedae, exemplaria, brevia*, etc. Gloss. Lat. Graec. Πιττάκιον, *pittacium, breuis*. Vetus interpres Iuuenal. Sat. 7. *Comites in fasce libelli*: *breues significat*. Lampridius in Alexandro Seuero: *Milites suos sic vbique sciuit, vt in cubiculo haberet breues, et numerum, et tempora militum.* Annales Franc. Bertiniani an. 869. *Vt Episcopi Abbates, et Abbatissae, breues de honoribus suis, quanta mansa quisque haberet - - deferre curarent.* Acta Murensis Monasterii: *Continentur in supradictis capsulis reliquiae aliorum quorumdam sanctorum, cum quibus breues non inueniuntur.* Synodus Romana sub Bonifacio II. PP. *Factus est autem breuis de sacris vasis atque rebus Ecclesiasticis.* Vtuntur passim hac notione Scriptores. BREVIS, feminino genere. Capitul. a. 793. cap. 14. *De rebus quae Hildegardae Reginae traditae fuerunt, volumus vt fiant descriptae breues, et ipsae breues ad nos fiant adductae.* BREVES, acta notariorum. Lampridius in Alexandro Seuero: *Eum notarium qui falsum breuem causae in Consilio Imperatorio retulisset - - deportauit.* Capitulare Adelchisi Principis Beneuentani, apud Camillum Peregrinum c. 8. BREVIA MORTVORVM, quae a Monachis in ea Monasteria, cum quibus societatem, seu vt aiunt, *fraternitatem* inierant, mittebantur, quibus Monachorum suorum mortem et obitum nunciabant, quo pro iis statas et ordinarias preces et Missas exsoluerent. *Litterae currentes* dicuntur in Concil. apud Saponarias an. 859. c. 13. quarum formula concipitur in libro Vsuum Ordinis Cisterciensis cap. 98. extremo. Alias formulas collegit Haeftenus lib. 8. Disquis. Monast. tr. 1. Disq. 4. §. 3. Liber Ord. S. Victor. Paris. MS. c. 14. BREVIS TABVLAE, quae in Capitulo recitatur de quolibet Officio, siue ad Matutinas, siue ad Missam, siue ad Capitulum, siue ad mensam siue ad collationem, cuius faciendi cura *Armario* incumbit: ita Liber MS. Ordinis S. Victoris Parisiensis cap. 19. Vide *Tabula Officialis*, et *Matricula*. BREVIS, nude, eadem notione in Guidonis Discipl. Farfensi cap. 2. BREVE REMEMORATORIVM, BREVE MEMORABILE, *Memorialis descriptio*, passim in Tabulario Cadurcensis Ecclesiae, pro ea charta quam *Notitiam* vulgo vocant. *Memoratorium*, in Chartulario Ecclesiae Aptensis fol. 55. v. BREVE RECORDATIONIS, eadem notione, apud Vghellum to. 3, p. 35. to. 4. p. 211. 908. Vide *Notitia*. † BREVE SALVATIONIS, V. in *Breuetus*.

(2) Charta quaeuis, diploma quoduis, instrumentum publicum. BREVE DIVISIONALIS, testamentum, vltima dispositio. Charta Hugonis Episcopi Tolosani apud Catellum p. 858. V. *Diuisa*. BREVE SACRAMENTI, instrumentum confectum de sacramento praestito, et testium subscriptionibus firmatum, in Form. solenn. c. 128. Gregor. Turon. lib. 4. Hist. pag. 41. BREVE ANNVITATIS, V. *Annuitas*. BREVIS DE ANNVNTIATIONE, *et opere*, qui reparanda, iidem et reparata, continet, in Capitul. Caroli M. an. 803. cap. 25. BREVE *de excommunicando capiendo*, nec non et BREVE *de excommunicato deliberando*, V. in *Excommunicatio*. BREVE INQVISITIONIS, quo inquisitiones iuridicas fieri licet. Charta Henrici Regis Angliae a. 1155. apud D. Brussel de Vsu feud. to. 2. p. v. BREVE DE LIBERATE, V. in *Liberare*. BREVE PENDENS EXTRA SIGILLVM, occurrit non semel in Libro nigro Scaccarii pro eo scripto quo seruitia ratione feudorum suorum debita, Henrico Angliae Regi significabant ipsius feudatarii. BREVE PRINCIPIS, in Charta Henrici Regis Angliae ann. 1155. apud D. Brussel de Vsu feud. tom. 2. pag. v. *Breue quod vocatur Principis, de cetero non fiat alicui de aliquo tenemento, vnde liber homo perdat curiam suam.* († Perperam post Brussel *Breue Principis* pro *Praecipe*, vt habent Reg. S. Iusti ex Cam. Comput. Paris. et Codex reg. 4651.) BREVIS PRO QVAESTA, seu pro stipe

LE, in Testam. a. 1345. inter Probat. t. 2. Hist. Burg. p. 219.

BREVIALIS. (1) BREVIALIS TABVLA, in qua discipuli regulas a magistris acceptas scribebant. Bern. Mon. Ord. Cluniac. part. 1. c. 27. BREVIALIS, idem ac *Breuis*. Ruffinus Aquileiensis in Symbolo: *Sed videamus quid iam breuialis hic sermo proponat.* (2) Forte pro *Brebialis*, ad berbices seu oues spectans. Stat. a. 1356. ap. Duell. t. 1. Miscell. p. 123. *Omnes pulli carnis breuiales, quinque solidis pullorum exceptis.* V. *Berbix*.

† BREVIARE, substant: idem ac *Breuiarium* 2, in Ch. Ms. a. 1252.

BREVIARE, in *breues* redigere, describere. Gloss. Gr. Lat. Βραχύνω, *breuio.* Wippo de Vita Conradi Salici p. 409. *Haec de regina interim breuiaui.* Eckehardus Iun. de Casib. S. Galli c. 16. *Has in cartis breuiatas a me clementer audi.* Charta an. 978. inter Instrum. tom. 4. nouae Gall. Christ. col. 5. E: Vbi *Breuiare* idem est quod agendorum chartulam seu conceptum animo testamentum perscribere, delineare, Gallice *Minuter*. Vtuntur etiam Latini Scriptores.

BREVIARIVM. (1) Instrumentum notariorum. Passim in Statutis Venetorum an. 1242. (2) Ioanni de Ianua, Locus *vbi reponuntur vel reportantur breuia, vel vbi aliquid continetur abbreuiatum: vnde quidam liber in quo est totum officium diurnum et nocturnum, dicitur breuiarius*, liber Ecclesiasticum Officium compendio complectens. Charta Ludouici Pii in Vita Aldrici Episc. Cenom. n. 11. *Sicut in plenariis et breuiariis eiusdem Ecclesiae continentur.* Acta Murensis Monast. p. 32. *Sunt et 2. cursinarii, et 3. benedictionales libri: ex his vnus habet obsequium mortuorum, et vnus breuiarius.* Epistola Hugonis Lugdunensis Archiepiscopi ad Robertum Lingonensem Episcopum in Hist. de Exordio Cisterciensis Ordinis cap. 7. *Praeter breuiarium quoddam quod vsque ad festiuitatem S. Ioan. Baptistae retinebant, vt transcribant, etc.*

BREVIARIVS. (1) Idem ac *Breuitarius*, in Charta Petri Abbat. de Talmundo an. 1366. vbi de officio Aquarii. (2) Idem quod *Breue*. Tradit. Fuld. lib. 1. c. 39. *Sed et iste breuiarius ad ornamentum Ecclesiae pertinet, id est, turibula deaurata 2. cortinae 12. etc.* (3) Idem ac *Breuiarium* 2. quod vide.

BREVIATOR, qui *breuia* conficiebat, in Nov. Iust. 105. *Inbreuiator seu descriptor stipendiorum regalium:* mox *Descriptor et relator stipendiorum regalium*, apud Hincmarum Remensem. Vide Miraeum to. 1. pag. 679. col. 2. edit. 1723.

† BREVIATVS, in *breui* inter defunctos conscriptus. Appendix ad Marc. Hisp. p. 777. V. *Breuia mortuorum* in *Breue* 1.

BREVICARIVS, idem ac *Berbicarius*, pastor berbicum seu ouium, apud Marten. Collect. Ampliss. t. 1. p. 9. V. *Berbix*.

BREVICELLVM, idem ac *Breuis*. Testam. Bertichranni Episc. Cenoman. *Quos solidos per sacellos separatim cum breuicellis sigillatis ad vnumquemque locum - - commendaui.*

BREVICOLA, epistola, mandatum, idem ac *Breuis*. Formulae vet. Alsaticae art. 13. apud Eccard. ad calcem Legis Salicae p. 239. *Nam quando nobis eadem domini regis epistola praesentata est, numerosam synodum collectam habuimus, quibus cum ipsam breuicolam legi fecissemus, maximo sunt omnes gaudio repleti.*

BREVICVLVS, indiculus, compendium, breuiarium; diminutiuum a *Breue*. Occurrit in Concilio Bracarensi II. c. 9. apud S. Augustinum, Agobardum de Baptismo Iudaeor. et in Epist. ad Proceres Palatii, Flodoard. lib. 3. Hist. Rem. c. 22. in Definitione Synodi Dusiacensis II. a. 874. et alibi.

BREVIGER, idem qui *Breuigerulus*. V. *Rotlifer*.

BREVIGERVLVS, *baiulus et portitor breuium*, apud Ioan. de Ianua.

BREVIL, V. in *Brolium*.

† BREVILEGIVM, *breue* Pontificis, epistola, Gall. *Bref*, Ital. *Breuilegio*, priuilegium. Ch. a. 833. apud Marte-

rat. to. 5. Antiq. Ital. med. aeui p. 926.

BREVIS, V. *Breue*.

BREVISOCREA, cognominatus Robertus Comes Normanniae, Nothi filius, Gall. *Courteheuse*, quod esset corpore pingui, breuique statura, vt ait Ordericus Vitalis lib. 4. et 8. p. 545. 664.

BREVITVDO, breuitas. Constitutio Ludouici de Canossa Baiocensis Episcopi.

BREZELLVM, an brasilicum lignum, quo tinctores vtuntur, Gall. *Bresil?* Charta pro Communia Balneoli an. 1208. ex schedis D. Lancelot: *Domini de Baln. in hominibus extraneis, qui in eadem villa ad vendendum veniunt vel emendum, accipiunt de quintali piperis 4. denarios, de quintali brezelli 4. denar. de quintali, etc.*

BRIA. (1) *Mensura*, Ioan. de Ianua Gloss. Lat. Gr. *Bria*, ἄδος ἀγγεῖα. Ita scribendum. Ebrardus Betun. in Graecismo cap 12.

Haec bria si dicas, modus est, vas Romipetarum:
Hic bria, quo vinum sibi distribuunt quasi libra.

Radulphus in Vita S. Richardi Episc. Cicestrensis n. 31 *Quippe sobrius dicitur, quasi sub bria constitutus, id est, sub mensura.* Occurrit etiam apud Arnobium lib. 7 Inde quidam Gallicum *Buire* accersunt. (2) Pons veteribus Gallis, Germ. Brücke; hinc *Carobriae* vicus in finibus Biturigium, qui duos habuit pontes Caro flumini impositos. Vide Valesium in Notitia Galliarum pag. 129, Buchananus l. 2. Hist. Scotiae haec habet ad nostram rem pertinentia: *Briam Strabo lib. 7. et cum eo consentiens Stephanus, ait vrbem significare: id vt confirment, haec nomina inde facta proferunt, Pultobria, Brutobria, Mesimbria, et Selembria. Sed quae illis Brutobria, aliis est Brutobrica; et quae Ptolomaeo finiuntur in Briga, Plinio exeunt in Brica, vt verisimile sit, Briam, Brigam, et Bricam, idem significare. Verum originem omnibus e Gallia esse, vel hinc apparet, quod Galli antiquitus in Thraciam et Hispaniam, non autem illi in Galliam, colonos misisse dicuntur.* Quadraginta deinde nomina e variis scriptoribus describit, quae in *Briga* terminantur. V. *Briga* 2. et *Briua*.

BRIBA, Gall. *Bribe*, frustum panis, panis mendicatus. Hisp. *Bribar* vel *Brivar*, mendicare. Versus Macaronici quos post Rabelais refert Menagius in Dictionar. Etymol. Linguae Gallicae:

Hic est de patria natus de gente belistra,
Qui solet antiquo bribas portare bisacco.

† BRIBAZONES, iidem qui *Brabantiones*. Conc. Lateran. a. 1179. in Gestis Henr. II. apud Hearn. t. 2. p. 299.

BRIBETHVS. Vita S. Samsonis Episc. Dolensis lib. 1. cap 26. *Vidit - - vetulam anum suis vestimentis bribetham chrysulatamque, venalem in manu tenentem, ac siluas veloci cursu volucritantem.* Quid si legatur *Birrhatam?*

BRICA. (1) Pons, V. *Bria* 2. (2) Rixa, iniuria, V. in *Briga* 1. (3) † BRICA, BRIGVA, later, Gall. *Brigue*; item lateraria, Gallis *Briguerie*, et *Brigueterie*. Comput. Ms. a. 1450. *Pro vno quarteronno cum dimidio bricarum ad ponendum* etc. Comput. Ms. fabricae S. Petri Insul. a. 1367. *Item datum brickariae de Marquetta pro V. mil. bricarum.* Alius a. 1396. *Item pro deportando briquas* etc. Vbi BRICKARIA est opifex lateraria, vel quae lateres vendit.

BRICHEMINVS, idem quod *Cheminus*, via, iter. († Illud praesertim iter, in quo propter aquas pontes saepe occurunt; V. *Bria* 2) Charta Henrici Regis Angl. pro Abbatia Sauiniacensi: *In piscariis et mariscis, in bricheminis et semitis, et omnibus aliis locis.*

BRICHOLLA, V. *Bricola*.

BRICIAPANIS, mica, frustrum, Germ. Brose, Brosame, apud Bertramum in Vita S. Francae Abbatissae num. 16. ex Italico *Bricia*, *Bricio-*

† BRIGIARIVS, lebetum faber, in Conc. Nannet. a. 1431. can. 16. t. 2. Hist. Turon. p. 102.

† BRIGIVM. Murat. t. 16. Script. p. 967. *Et ibidem, vt dicitur, ad brigium combusserunt multas domos Guelphorum.*

BRIGOSSVS, V. mox

BRIGOSVS, intricatus, fastidiosus, Ital. *Brigoso*; item rixosus. Chron. Aulae reg. c. 25. *Multa brigosa negotia sagaciter - - expediuit.* Stat. Acad. Vienn. apud Lambec. *Scholares brigosi, luxuriosi, ebriosi.* Instr. a. 1410. apud Ludewig. t. 6. Reliq. pag. 68. *Ipsi praefati non poterunt vendere hominibus brigossis seu male conseruatis vel reprobis, sed honestis et conseruatis nobis.* V. *Briga.*

BRIGRII, V. *Bersarii.*

BRILLVM, conspicillum, German. *Brille*, Gall. *Lunette.* Epistolae obscurorum virorum pag. mihi 134. V. *Berillus.*

† BRILOGIVN, an ab Ital. *Brillatoio*, instrumentum deglubendis frugibus. Inuent. Ms. thes. Sed. Apostol. an. 1295. *Item vnum brilogium. Item vnum cultellum acutum cum manubrio albo.*

BRIMBERGA, V. *Bainberga.*

BRINA, BRINARE, voces Italicae, pruina, gelascere, Gall. *Bruine.* Memoriale Potestatum Regiens. ad an. 1236. (l. 1235.) *Et eo anno quodam die Martii XX. et in nocte exeunte mensis Aprilis venit brina magna, ita quod vineae exsiccatae sunt. Et die VIII. exeunte Aprili venit alia nix et brina frigida, ita quod vineae penitus brinauerunt.*

† BRINDATOR, forte proxeneta, pararius. *Brindare*, Italis, propinare. Stat. Auellae a. 1496. c. 176. *Omnes tabernarii - - sint astricti totum vinum, quod emerint ad grossum - - ad suas domos transportare facere per brindatores communis Auillianiae dumtaxat, qui tunc fuerint ad hoc deputati.*

BRINGANTINAE, pro *Brigandinae*, species armorum, Gall. *Brigandines.* Stephanotius Fragm. Hist. MS. t. 10. pag. 309. V. *Brigancii.*

BRINVM, nauis species. Epistola Anselmi Archiepisc. Neapolitani, in Gestis Innocent. III. PP. p. 15. *Nouerit itaque sanctitas vestra me cum tribus galeis, et vno brino Apulorum - - feliciter applicuisse Panormum.* V. *Lignum*, phaselus.

BRIOLIVM, V. *Brolium.*

BRIGVA, V. *Brica* 3.

BRISA, στέμφυλον, *vinacia.* Supplem. Antiquarii.

† BRISARE, frangere, Gall. *Briser.* Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7679. *Brisare, briser.*

† BRISATIO, infractio. Lit. remiss. Ms. a. 1442. *De brisatione saluegardiae nostrae.*

BRISATVS, infractus, non obseruatus, a Gallico *Briser*, frangere. Arestum Parlamenti Paris. an. 1331. pro Monasterio Bonaeuallis: *Videlicet cognoscendi et indicandi in et super casibus - - treugarum infractarum, assecuramenti brisati facti coram iudice.* Vide Consuetud. Lemouic. art. 71.

BRISCA. Will. Brito in Vocabul. MS. *Brisca, ae, fauus vnde mel exitur, a Brisin quod est exprimere vel elicere.* Ioan. de Ianua: *Fauus, mel est in cera, scilicet brisca.* Gloss. Lat. MS. Reg. *Fauus, mel cum brisca.* Catholicon Armoricum: *Brasquen, mel, Gall. Bresche de miel, Lat. Fauus, fauillus.* Gloss. Lat. Gall. *Fauus, Miel en cire. Id est, Brisca, Bresche.* Occitanis, *Bresc de mel*, Gallis *Rayon de miel.* BRISCA sumitur etiam adiectiue pro mellea in Annal. Benedict. tom. 4. pag. 699. col. 1. *Hinc se conuertens littera brisca fruitur.*

† BRISCHIARE, frangere, seu perforare; perforabantur enim monetae, quarum cursus prohibebatur, vel quae inueniebantur adulterae. Ordinat. a. 1340. t. 2. Hist. Delph. p. 416.

BRISEGA, V. in *Bretachiae.*

BRISIA. Vita S. Brigidae Virg. l. 2. num. 50. *Viderunt riuulos saepe eundem illis oleribus plenos, id est, brisia, et samphia, et caeteris oleribus abundantes.* Vbi Colganus Editor: *Brisiam* Nasturtium aquaticum, *Samphiam*

siam vero aut Amaracum, vel Sampsycum, vel potius herbam quam Latini *acetosam*, Hiberni *Samhadh* vocant, interpretatur.

BRISIACVM, Brasilicum lignum, Gall. *Bresil.* Arest. Ms. a. 1368. *In colorem Brisiaci aut alterius boni ligni.*

BRISILLVM, idem. Ch. Ms. Phil. Comit. Fland. a. 1163. V. *Brasile.*

BRISIN, V. *Brista.*

BRISOLIVM, idem ac *Brisillum.* Lit. Ms. Caroli IV. a. 1321. *Brisolium et quodcunque pastellum.*

BRISTEGA, V. *Tristega.*

BRITANEVM, *deambulatorium marmoratorum*, Papias et vetus Glossar. San-German. MS. n. 501. Isid. habet in Glossis: *Britannicum marmoricum.*

BRITASCHIA, BRITESCHIA, V. *Bretachiae.*

BRITH. *Pactum interpretatur.* Papias. Hebraica est ברית, foedus.

BRITIGENA, Brito, Armoricus. Britannia minor seu Armorica *Brit* vel *Brith*, olim dicta est, hodie *Breis* effertur. Vita S. Wenwaloei e Chartular. Landeuen. fol. 128. verso: *Britigena mirabilis luminibus expers solis.*

BRITISCVS, V. *Bitriscus.*

† BRITONARE, BRITONISARE, linguam in Britannia inferioris vsitatam loqui. BRITONANS, *Bas Breton*, a quo qui superiorem Britanniam incolit distinguitur appellatione *Breton Gallôt*, qui lingua Gallica vtitur. Arest. a. 1402. *Ipsi scholares - - erant Britones Britonantes.* Processs. a. 1440. *Cum quodam Britone Britonisante.*

BRITONES, satellites seu milites, forte sic dicti, quod essent e Britannia minori seu Armorica. Guibert. Abb. in Libro de Laude B. Mariae c. 10. vbi de quadam femina extremo supplicio punienda: *Inde ab executore cincta petiit ab oratione supplicium. Ecclesia B. Iusti paululum montis deuexo posita, circumsitis illic Britonibus oratorium praestat, etc.* *Britones* pro grassatoribus et praedonibus sumuntur in Charta anni 1395. vbi de depositione variorum testium coram Officiali Rotomag. ex Archiuo B. M. de bono Nuncio: *Per illas partes transierunt gentes armorum, Britones et Pillardi et amouerunt ab ipso teste quatuor iumenta, etc.* V. *Brigancii.*

† BRITOSVS, mendose pro *Bricosus*, inter Probat. t. 2. Hist. Brit. p. 268. V. in *Briga.*

† BRITTANEVM, *deambulatorium marmoreum*, in vet. Glossar. cod. reg. 7646. V. *Britaneum.*

BRIVA, Gallorum veterum lingua, *pontem* sonat. Hinc *Samarobri* Ambianorum vrbs dicta, quod a *marae*, seu Somonae pontes inaedificata sit. *Briua Isarae*, vulgo *Pontoise*, vrbs ad Isaram, seu Esiam extructa: *Briua Curreria*, in Lemouicibus, apud Gregor. Turonens. l. 7. Hist. c. 10. et Aimoinum lib. 3. Hist. cap. 61. sic dicta, quod sit ad *Curreriam*, qui vulgo *la Correze*, vocitatur, et *Briuate* in Aruernis. Vide Cluuer. l. 1. Germ. antiq. cap. 7. Valesium Notit. Gall. p. 100. et 101. et supra in *Briga* et *Brighbot.*

BRIVIA, V. *Bidria.*

BRIVLVM, V. *Brolium.*

† BROA. (1) Limes, terminus, forte maxime cum aliquo dumo indicatur. Ch. Ms. Phil. Pulcri a. 1319. *Vsque ad broas, quae sunt versus viuum de Stricone, sicut dicta broa ascendit sursum vsque ad stratam.* Lit. Ms. Caroli V. a. 1375. *Petia terrae - - quae confrontat - - ex vna parte cum - - quadam broa siue termino in medio.* V. *Broale.* (2) Idem quod *Brolium*, siluula, in Ch. a. 1165. *Mansum de Albar cum broa et cum foreste.* (3) Locus depressus, humidus, pascuus, idem quod *Brail*, Germ. Bruch.

† BROALE, idem ac *Broa* 1. Libert. Figiaci a. 1318. t. 7. Ordinat. reg. Fr. p. 664. *In quaestionibus bolarum seu metarum, broalium, finium et terminorum.*

† BROBATVRA, pro *Brodatura.* Locus est in *Racamatura.*

BROCA. (1) Fistula doliaris, Gall. *Broche*, Germ. Zapfen. *Vinum venditum ad brocam*, (minutatim) in Institut. Capituli Gener. Cisterc. an. 1134. c. 50. et in Institut. a. 1256. *De vino vendito in broca*, in Tabular. Compend. Vinum venditum ad BROCHIAM, in Ch. Ms. a. 1314. V. *Broccae* et *Brocka.* (2) Ager incultus

cultus, dumetum, Germ. Bruch, Gall. *Broussaille*, olim' *Broce*. Ch. Ms. a. 1205. *Concessimus - - XV. arpenna de brocis*. Tabular. S. Germ. Prat. a. 1278 *Pasturagium et vsuarium in omnibus brocis*. (3) *Labrosa, bellua maris*. Papias Ms. V. *Broccus*. (4) † Dens, cornu, aculeus. Stat. synod Tornac. a. 1366. c. 10. *Bac[illegible] ferreos cum brocis*. V. *Broccae* et *Brochia* 2. (5) † Canna, arundo, pedamentum, Ital. *Brocca*. Stat. Auellae a. 1496. c. 52. *Qui ceperit in aliena vinea - - aliquos pallos, vel perticas, seu aliquos partaglonos vel brocas*. V. *Bropa*. (6) † Vasis genus, ad mensam aliosque vsus destinatum. Inuent. Ms. a. 1361. *Quinque brocas ferreas stagnatas ad comedendum concauatas. Item VI. brocas sine candelabros ferreos stanhatos*.

† BROCALIVM, fistula doliaris, in Stat. datiar. Riper. c. 4.

† BROCARDICVM, iuris axioma, Gall. *Brocard*, Hisp. *Brocardico*. Praefat. in Constit. Frider. II. Imp. De etymo vocis consule Menag. Diction. etymol. v. *Brocard*. V. etiam *Brocardum*. BROCCARDAE, *regulae generales*, apud Guidon. Pancirol. V. Barber. Docum. d'amore p. 292.

† BROCARDVM. Glossar. iurid. anonymi, Cod. reg. 4611. *Brocardum si non valet quod ago vt ago, nec videlicet vt potest procedit, quando peccatur in causa efficienti et in forma simul, vt in sola forma; secus quando peccatur in materia vel causa efficienti tantum*. V. *Brocardicum*.

† BROCARE. (1) Foliis seu frondibus spoliare, ab Ital. *Brucare*, frondari. Stat. ciuit. Astae. *Brocandi folia vitis*. (2) Aurum vel argentum serico intexere, Gall *Brocher*. Inuent. a. 1319. t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 364. V. *Broccatum*.

BROCARIA, dumeta, Gall. *Broussailles*, vel f. ericeta, *Bruyeres*. Charta Caroli Comitis Flandriae apud Miraeum to. 2. p. 962. col. 2. *Decimam quoque de Oostburg tam de terra veteri, quam de noua, scilicet et brocarias in Testrep et Gersta*. V. *Bruarium*.

BROCARIVS, proxeneta, interpres et consiliarius contractuum, Anglis *Broker*. Statuta Gildae Berwic. p. 27.

BROCAT, pannus auro contextus, Hispanis hodie *Brocado raso vel rizo*, Gallis *Brocard d'or*. Concil. Hisp. t. 4. p. 192. *Panni auro contexti sive de Brocat dicti*. V. *Brocare* 2.

BROCATVM, f. pro *Brodatum*, Gall. *Brodé*. Acta SS. Martii to. 3. pag. 694. *Cum superpelliceo duplicato et extra brocatum prae se ferente*.

BROCCAE, BROCHAE, BROCHIAE, sudes acutae, pali, Gallis *Broches*. Armoricis *Brochenn*. Vgutio: *Broccae, acus ligneae quibus mortuus in cilicio suitur, vnde imbroccare, broccis consuere*. Idem alibi: *Subula, brocca ferrea qua suuntur sotulares*. Chronicon Clareuallense ann. 1183. *Quam postea sanctus Petrus Tarantasiensis a sudibus, id est, brochis ligneis de brachio eius execuntibus perfecte sanauit*. V. *Broca*.

† BROCCALVM, pannus auro intextus, Gall. *Brocard*. Ordo canonizat. Ms. *Vnum baldachinum cum chamis broccali de auro*. V. *Brocare* 2.

BROCCARDA, V. *Brocardicum*.

† BROCCATVM, idem ac *Broccalum*, in Inuent. monast. Casin. a. 1497. V. *Brocare* 2.

BROCCVS, *qui labra superiora habet*, Vgutioni. *Brocchus, labrosus*, in vet. Gloss. San-German. num. 501. Varroni *Brocchus* est dens eminulus, de serie procurrens et exertus, Plinio autem homo ipse huiusmodi dentes habens atque inde labratus supra modum.

† BROCELLVM, dumetum, idem ac *Bruscia*, Gall. ol. *Brocelle*. Ch. Ms. a. 1317. V. *Broca* 2. et *Brosellus*.

BROCEVS, *obstinatus*. Gloss. Arabico-Lat.

BROCHA, ex Gall. *Broche*, veru, Anglis *Stick*. Liber Rameseiensis sect. 300. V. *Broccae* et *Stica* 2.

BROCHATA, mensura, f. sic dicta a Gall. *Broc*, amphora. Recognitiones de Vouta Dioeces. Viuar. in Archiuo Principis de Rohan fol. 49. *Sub censu annuo pro praemissis septem brochatarum vini puri et sex sold*. V. *Brocheta* et *Brochus*.

BROCHELERIVM, inter arma vetita, in Iure Vicentino lib. 3 *Scuto, brochelerio, vel alio insigni armorum de-*

sequ-

sensibilium, etc. Ital. *Brochiere*, est parma. V. *Brochia.*

† BROCHERIVS, pro *Bocherius*, macellarius, in Ch. Ms. a. 1407. V. *Borcerius.*

BROCHERONNVS, f. vrceolus, Gall. *Burette*. Inuentarium Ornament. et Reliq. Eccl. Nouiom. an. 1419. ex eiusdem Chartulario: *Item quidam calix argenteus deauratus pro feriali et vnum coclear argenteum cum paruo brocheronno ad tradendum vinum presbytero in magno altari.*

BROCHETA. (1) In Iure Vicentino lib. 1. inter mensuras et pondera enumeratur. Vide *Brochata.* (2) † Fistula doliaris, Gall. *Broche* Stat. ciuit. Astae. V. *Broca* et *Brocalium.*

BROCHETVS, Lugduni est mensura continens vigesimam quartam partem *asinatae.*

BROCHIA. (1) Bracton. l. 2. c. 16. §. 6. de Seriantiis agens: *Si quis teneat per seruitium inueniendi domino Regi, certis locis et certis temporibus, 1. hominem, et 1 equum, et saccum cum brochia pro aliqua necessitate, vel vtilitate exercitum suum contingente.* Ita etiam Fleta lib. 1. cap. 11. §. 1. Spelmannus existimat *Brochiam*, hoc loco, esse Gallicum *Broc*, lagenam maiorem, Ital. *Brocca*, de qua voce vide Octauium Ferrarium in Origin. linguae Italicae. (2) Fistula doliaris, V. in *Broca* 1. (3) † Dens, cornu, aculeus, acies; BROCHIATVS, eiusmodi *brochiis* munitus. Lit. remiss. a. 1358. *Percussit - - praedictum Martinum in capite de vno baculo brochiato de brochiis ligneis.* V. *Broca.*

BROCHVS, BROCVS. (1) Amphora, diota, Gall. *Broc.* Charta anni 1233. inter Probat. Hist. Lugdun. pag. 99. *Senescallus habebat vnum brochum continens vnum sextarium vini.* Charta anni 1422. ex Archiuo S Victoris Massil. *Vnus monachus effudit paruum brocum vini etc.* V. nouam Gall. Christ. t. 4. col. 140. et infra *Broscus.* (2) Labrosus, V. *Broccus.* (3) † Adiect. forte *brocis* seu dumetis consitus. V. *Broca* 2. Ch. Ms. a. 1336. *Vnam libram cerae et vnam gallinam censuales cum dominio, quae percipiebant - - in et super quodam prato brocho.* *) German *Bruch* est locus palustris.

BROCIA, V. *Bruscia.*

† BROCIVS. (1) BROCIVS, BROZIVS, currus, plaustrum. Gall. *Broc.* Reg Cam. Comput. Paris. *Pro quo* (nemore) *debent reddere eidem domino - - VII. brocios honoratos de circulis extractis de eodem bosco.* Stat. Vallis-ser. rubr. 188. *Cum brozio seu careta.* (2) Forte concreti lactis grumus, massa Stat. Montis-reg. p. 308. *Quod quaelibet persona, quae pascharet aliquas bestias in alpibus - - teneatur soluere dictam gabellam - - scilicet de caseo et de brocio.* V. *Brosus.*

BROCKA, doliaris fistula, Gall. *Broche.* Engelb. Maghe Chronicon Bonae spei pag. 153 V. *Broca.*

BROGVS, lagena maior, V. *Brochus.*

† BRODA, opus acu pictum, Gall. *Broderie.* Testam. a. 1389. t. 10. Galliae Christ. inter Instrum. p. 70.

† BRODADVRA, idem, Gall. *Broderie.* Lit. Caroli V. reg. Fr. a. 1367. V. *Brodatura.*

BRODARIA, pictura textilis, opus acu pictum, Gall. *Broderie.* Locus est in *Pagen.* V. *Brusden.*

† BRODARIVS, ab Ital. *Brodaio* iuris, quod *brodium* vocabant, liguritor, vel qui illud coquebat. Acta SS. t. 2. Aug. p 461. *Per quemdam parasitum, qui deseruiebat coquinae, quem brodarium appellabant.*

BRODARWES, sagittarum species, apud Rymer. to. 6. pag. 749 col. 1. *Nec non duodecim arcubus, viginti et quinque cornubus, et viginti et quatuor sagittis vocatis brodarwes.* Armoricis *Brouder-wez* est pungens arborem, Gall. *Pique-arbre.*

BRODATOR, phrygio, qui acu pingit, Gall. *Brodeur.* Acta SS t. 1. April. p. 158.

BRODATVRA, opus acu pictum, Gall. *Brodure.* Vincent. Beluac. l. 32. c. 94. V. *Brusdus* et *Brodadura.*

BRODATVS, acupictus, in Vit Abbat. S. Albani. BRVDATVS, in Monast. Anglic. t. 1. p. 210. BREVDATVS, ibid. t. 3. p. 312. BRODERATVS, in Inuent. Ornam. et Reliq.

Reliq. Eccles. Nouiom. ann. 1419. BROVDATVS, apud Rymer. t. 5. p. 50. BRONDATVS, apud Madox in Form. Anglic. pag. 428. BROVDERATVS, apud Rymer. t. 8. p. 277. BROYDADVS, apud Marten. t. 1. Anecd. p. 1525. BRVLLATVS, BRVSLATVS, apud Will. Thorn. 3. et in Monast. Angl. t. 1. p. 300. 301. vbi perperam pro *Brusdatus*, V. *Brusdus*.

† BRODEQVINVS, caliga, Gall. *Brodequin*. Spicil. Acher. t. 5. p. 626. *Brodequinos seu pantoflas*.

BRODERATVS, V. in *Brodatus*.

† BRODERIA, a Gall. *Broderie*, pictura textilis, in Inuent. S. Capellae Paris. a. 1363.

BRODERICIA, idem, in Inuent. Ornam. et Reliq. eccles. Nouiom. an. 1419. BRODERYA, ibidem.

BRODHALPENNY, V. *Bordhalpenny*.

BRODIATORES, antiquarii, qui in libris describendis, litteras ac elementa non accurate, sed more acupictorum et *brodiatorum* leuiter effingunt, adeo vt visum paenae effugiant. Nicol. de Clemangi Epist. 109. pag. 306. V. *Cursor*.

BRODINIVM, idem quod mox *Brodium*. Chron. Corn. Zantfliet apud Mart. t. 5. Ampliss. Collect. col. 315.

BRODIVM, carnium elixarum ius, Gallis *Broët*, Italis, *Broda*, *Brodo*, Germ. Brühe. Catholicon Armoricum: *Broüet*, *brodium*, *ius*. Will. Brito in Vocab. *Ius profanum dicitur brodium*, *vel aqua in qua coquuntur carnes porcinae*, *quae profanae sunt Iudaeis*. Vincentius Bellov. lib. 32. cap. 32. *Infra tentorium etiam dederunt carnes*, *ac brodium*, *cum sale*, *pro salsa*. Vita S. Margaretae Hungariae n. 22. *Frequenter brodia infirmorum*, *quibus ministrabat*, *faciebat*. Matth. Siluaticus: *Almusosat*, *id est*, *brodium cibabile*, *quod Latine vocatur amorusia*.

† BRODO, forte vellus. Lit. Ms. Caroli IV. a. 1321. *Lana*, *aignelini*, *brodones*, *ac caetera*, *quae sub lanae nomine continentur*. Sic quoque legendum, vt videtur, in Conuent. Saonae a. 1526. *Pro alndit sine pellibus et agninis non assaiatis*, *aut etia bodronibus agninis*, *mottonmis pillosis etc.*

BRODVLA, idem ac *Bradatura*, in Tabular. S. Victor. Massil.

† BRODVM, idem ac *Brodium*. Tract. Ms. de re milit. et mach. bell. *Brodum bene salatum*.

BRODVS. (1) A Saxonico *Bord*, domus, tugurium, qui tenet domum sub nomine *Bordagii*. Locus est in *Cotarius*. V. *Bordarius*. (2) († perperam pro *Brosdus*, vt legitur in ipsa Charta.) Opus acu pictum. Charta a. 1029. apud Marten. Anecdot. to. 1. col. 150. V. *Brusdus*.

† BROEILLIVM, idem ac *Brolium*, in Ch. Ms. a. 1264.

BROELLA, genus panni. Arrestum Parlamenti Paris. an. 1377. in Tabular. S. Germani a Pratis: *Secundum antiquos usus et observantias ipsius monasterii consueverint annis singulis et ad et per dies et terminos percipere et habere per manus Camerariorum dicti monasterii* - - *pro Religiosis dicti monasterii frocos et cuculas de broxella*, *botas*, *ocreas*, *etc.* Eadem Gallice: *A un chascun froc et coules de Broxelle*.

BROETA, pro *Birota*, vehiculum duas habens rotas, Gall. *Brouette*. Charta anni 1357. ex Tabulario Corbeiens.

† BROETARIVS, qui *broetam*, seu vehiculum ducit. Lit. remiss. a 1361.

BROGA, Gallis *ager*, vnde *Allobroges* dicti, voce composita ex *Broga*, ager, et *allo*, quod est *aliud*, quia ex alio loco translati, vt ait Scholiastes Iuuenal. sat. 8. Hodie etiam apud Britannos Armoricos, quibus communis fuit lingua cum Gallis, *Bro*, regionem, vel agrum sonat. Catholicon Armoricum: *Bro*, *patria*, *pays*.

BROGALIA. Charta an. 859. in Tabulario Ecclesiae Viennensis fol. 20. *In monte Petra concagata*, *terris*, *et brogaliis*, *a cartamias*, *et ad strata cum bosco et omni acquisito*, *etc.* Videtur esse Gallicum *Broussaille*.

BROGILVS, V. *Brolium*.

BROGINVS, retis genus, Massiliensibus *Bregin*, vel *Bourgin*; cuius duplex est species, vnus maioribus piscibus capiendis destinatus, alter minoribus. Statuta Massil. pag. 159. *Quod nullus reuenditor possit emere pisces in Quadragesima usque ad meridiem*,

vidiem, nisi essent pisces de bregino. V. *Boliet*, et *Bruginus*.

BROGRISIA, V. in *Bulgari*.

BROIA. (1) *Vlua marina*. Glossar. Isid. ad quod Graeuis: „lege βρύα, „vel βρύον, quod est algae seu vl-„uae marinae genus, ex Salmasio.„ His consentit Ianssonius: hos si tanti est consule. (2) A Gallico *Broye*, instrumentum terendae cannabi, Germ. Breche. Index vtensilium de Ruminiaco in Chartulario S. Cornelii Compend. *Quinque mensurae ad bladum - - et deus paeletis et deus wanbeisons et vna broia.*

BROIALVM, V. *Brolium*.

† BROIL, vox vulgaris Brühl, *Brolium*. Glossae Caesar. Heisterbac. t. 1. Hist. Treuir. ab Hontheim pag. 670. *Est ibi Broil, vbi possint colligi de faeno carradae XX.*

BROIARIA, BROIHERA, V. *Bruerium*.

BROILVS, V. *Brolium*.

BROKETTVS, Anglis *Brocket*, ceruus bimulus, cui enascuntur cornua. Madox Formulare Anglic. p. 304. *) Gallis *Bracart*, vel *Brequart*, ceruus annotinus, Germ. ein Spiesser, Spießhirsch; vox deducta a *Broca*, cornu, aculeus etc

BROKVM, riuulus, fluuiolus, torrens, a Saxonico *Broc*, Anglis *Brooke*. Occurrit apud Willelmum Thorn.

† BROLETVM, platea, locus publicus, qui arboribus est consitus. Murat. t. 12. Script. p. 1177. *In broleto dictae ciuitatis.*

BROLIVM. (1) Germ. Brühl, nemus, silua, aut saltus, in quo ferarum venatio exercetur; maxime vero silua muris aut sepibus cincta, vnde nominis etymon, quod a Graeco περιβόλιον effictum innuit Luithprandus in Legat. *Nicephorus in eadem coena me interrogauit, si vos periuolia, id est, briolia, vel si in periuoliis onagros vel caetera animalia haberetis. Cui cum vos brialia, et in brioliis animalia, exceptis onagris habere affirmarem, ducam te, inquit, in nostrum periualium, etc.* Moscopulus περὶ σχεδῶν: Κῆπος λαχάνων καὶ δένδρων, τὸ κοινῶς Περιβόλιον. Glossar. Gr. Lat. *Conseptum*, περιβόλος S. Hieronymus in cap. 3. Ezech. περίβολον, *quod nos vinarium, vel conclusum locum dicere possumus.* Vide Salmasium ad Inscript. Herodis Attici. Vocem hauserunt Graeci a Persis, qui ita *parcos* suos appellabant. Zozimus lib. 3. de Persis pag. 724. Athenienses hodiernos, hortos suos, *Perinolis* etiamnum appellare auctor est Guilleterius in Athenis hodiernis pag. 131. Luithprandus lib. 3. Rerum in Europa gestar. cap. 4. *Sed et inter caetera - - concessit ce-num, quem is in suo brolio venaretur.* Tabularium Briuarense Ch. 270. *Exceptis illis apsis et brolio indominicato.* Vetus Charta in Appendice ad Flodoardum Coluenerii: *Cum silua et dimidio brolio ad ipsum adspiciente.* † Ch. Ms. Caroli VII. *Super vna sextariata albaretae siue brolii ad rinale Andreae.* BROLIVS. Capitul. an. 821. c. 4. BROILVS, Ferrariensibus *Broilo*. Annales Francor. Bertiniani an. 864. *In quodam broilo ceruum venans, de caballo cadit.* BROGILVS. Capitulare de Villis cap. 46. *Vt lucos nostros, quos vulgus brogilos vocat, ad tempus emendent.* Vetus Charta in Tabulario Heduensi: *Cum omni sua integritate, et adiacentiis vniuersis, excepto brogilo vallato, et prato ibidem adhaerente.* BRVGILVS. Testamentum Bertichramni Episcopi Cenoman. an. 32. Clotharii Regis apud Mabill. to. 3. Analect. p. 122. BROIALIVM, in Vita Aldrici Episc. Cenoman. n. 7. et alibi. BROLETVM, apud Murat. t. 8. col. 1142. BRIVLVM, in Charta Balduini Hierosol. Comitis Flandr. ann. 1081. apud Miraeum in Diplom. Belg. lib. 2. c. 32. *Briulum, hoc est, pratum eidem loco ab Occidente contiguum - - liberum ei definimus.* BROVLVM, Chron. Besuense: *Dederunt etiam 4. falces prati in suo broulo s. Sequani.* BROLLVM *quatuor secaturarum*, apud Perard. in Burgund. p. 116. id est, BROYLVS, in libr. 5. c. 5. Rolandini Patauini de Factis in Marchia Taruisina, apud Murator. t. 8. col. 237. BRVILLVS, in Charta Henr.

r. III. Reg. Angl. in Monast. l. to. 3. p. 125. BRVILLIVM, abulario S. Sergii Andegauensis. LLIVM, in Charta Henrici II. Angl. tom. 2. Monast. Angl. 952.

praeallatis nemo non videt *ium* aliasque eiusdem originis s, saepissime accipi pro campo, e maxime quod arboribus con- ı est, et muris aut sepibus cin- ı; verum ne leuissimus remaneat de re scrupulus, Scriptores ap- ndi quorum mens vel maxime ta est. Ottonis Morenae Hist. Laudensium apud Murator. 6. c l. 983. *Apud Terdonam olio Episcopi extra ciuitatem fe- nnes castrametati fuerunt.* Lan- hı Iunioris Hist. Mediolan. apud iem tom. 5. pag. 480. *Grof- us - - synodum suam in Ecclesia lariae, quae dicitur Hyemalis, luos dies tractauit, atque in ter- n prato, quod dicitur brorium.* Muratorius recte monet legen- *Brolium*, additque ex Galua- Flammae Chron. Mai. cap. 68. }. *Brolium* fuisse pomoerium ribus consitum in tanta densita- ut nemoris speciem referret, at- in ea parte vrbis positum, quae media est duabus insignibus iolani basilicis S Nazarii et S. hani, quibus adhuc superstes en mansit *in Brolio*. Idem Flam- n Manip. Flor. MS. fol. 28. *Ex- nuros ciuitatis erat brolium ma- ı vbi iuuenes in armis et pugnis sis, exercitationis causa conue- int.* Hinc Aruerni pratum Ani- icinum vocant, *le Brevil de M. uy.* Aliam itidem licet eiusdem notionem adsignare; est enim iando *Brolium* idem quod *Cor-* quae in *Brolio* domini, siue ne- sit siue pratum, a vasallis seu ıtibus debetur. Charta de ser- debito a rusticis de Romenaco cessia Ecclesiae Matisconensi ann. ter 800. ex eiusdem libro incat. 67. verso: *Debent quoque duos os vnum ad S. Romanum, et Vicosam alium, secare, fenare, care, et intus mittere.* Hist. Calmosiacensis Monast. lib. 1. apud Marten. tom. 3. Anecd. col. 1197. *Est regula, in festo S. Remigii duos nummos debet, etiam suo tempore cus- tum, brulium et furcam.* Quibus iterum nostra sententia de *Brolio* firmatur.

† BROLIVVS, arboribus consitus, quod de pomario praecipue dicitur in Stat. Vallis-Ser. rubr. 158. *In aliquam petiam terrae non semina- tam, prasinam, vineatam, brolinam nec ortinam.*

BROLLVM, V. in *Brolium*.

BROMA, V. *Bruma*.

† BROMIDITAS, putredo, foetor. Alex. Iatrosoph. MS. l. 2. Passion. c. 38. V. mox

BROMOSVS, BRVMOSVS. Glossae Isidori: *Bromosa, immunda.* *Bru- mosus, annosus, resinosus.* Vbi *resi- nosus* pro *reses* dicitur, quia aquae resides, et quae non fluunt, foeti- dae sunt. Eaedem Glossae: *Brama- lia, resinosa pluuia.* Ruffinus lib. 5. de Vitis Patrum n. 39. *Et cum fe- teret brumosa aqua odore, non per- mittebat, vt aliam aquam mutarent.* Caelius Aurelianus Siccensis lib. 3. Tardarum passion. c. 2. *Corruptio acceptorum cum acore vel in bromo- sam vel fumosam transeuntium quali- tatem, etc.* vbi *coenosam*; *putidam*, recte vir doctus interpretatur. Ga- riopontus lib 1. cap 12. *Vnde eructant frequenter calidum, brumo- sum, fumosum, vt est odor piscium crudorum.* Ex his emendandus S. Zeno Veronensis in Exodum Serm. 8. *Quis non intelligis, Fratres, Pascha non esse, sed bramosum latronis cruen- ti conuiuium?* Idem Serm. in Psal. 49. *Sacrificium, quod non bramosis pecudibus, sed suauissimis moribus comparatur.* Legendum enim *Bro- mosum*, vel *Bromosum conuiuium.* Vocis originem docent veteres Glos- sae laudatae a Turnebo lib. 28. Ad- uers. cap. 5. *Bramosa, immunda, quod Graecae linguae est*, vbi pariter legendum *Bromosa*, a voce scilicet, βρῶμος, graueolentia, foetor, βρω- μώδης, foetidus. Vocem Graecam βρῶμος expressit vetus Interpres Palla-

Palladii in Lausiacis in Appendice: *Foetorem et brumum sufferre non poteram.* Ex quibus patet perperam Filesacum lib. 1. Select. p. 241. dixisse *bramosum communium* illud esse *quod anium seu agnorum carnibus constat.* Forte quod βρώμη, apud Hesychium βρῶσιν sonet, seu cibum.

† BRONCHERIA. Ch. ex Tabul. Flamar *Datum Sarlata ante festum broncheriae anno Domini 1370.* Vbi l. leg. *Brancheriae*, et de Dominica Palmarum intelligenda.

BRONCHVM, *guttur, quem gurgulionem dicimus, id est eminentior pars gutturis.* Papias MS. Est pro Graeco Βρόγχος

† BRONDA, virgultum, ramusculus. Stat. a. 1352. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 151. *Brondas oliuariorum vel aliarum arborum*

BRONDATVS, acu pictus, V. *Brodatus.*

BRONIA, V. *Brunea.*

BRONSFORWEND, V. *Wendus.*

† BRONZINA, tormentum bellicum, *Bombarda*, ab Ital. *Bronzo*, Gall. *Bronze*, aes. Murat. t. 20. Script. Ital. p. 136. *Tormenta aenea sex, quas bronzinas Itali vocant.* Vide *Bronzinum.*

† BRONZINVM, BRONZINVS, eiusdem originis, vas, vrceus, vnde lauandis manibus aqua infunditur. Murat. t. 16. Script. Ital. pag. 582. *Dant eis aquam cum bacino et bronzino.*

† BRONZINVM, aes, cuprum, Gall. *Bronze.* Stat. Vercell. l. 3. p. 86. V. *Bronzinu.*

BRONZINVS, species panni Lusitanici. Acta SS. Iunii tom. 3. p. 502. B. de B. Tarasia. *Deinde pannum alium viridem de bronzino.*

† BROPA, BROPPA, virgultum, ramusculus, surculus, truncus, Ital. *Bronco.* Stat. Saluc. collat. 7. pag. 195. *Non poterunt a nemoribus alienis exportare bropas, nec poterunt a vineis et altenis - - exportare bropas et bropiglionos aridos et virides.* Adde Stat. Montis-reg. pag. 225. Stat. Perus. pag. 53. Stat. Astae collat. 20. c. 44. V. *Broca* 5. et *Bronda.*

† BROPIGLIONVS, diminut. a *Bropa*, V. in hac voce.

† BROQVERIVS. (1) Clypeus, scutum, Hisp. *Broquel*, pro *Bloquerius.* Litt. remiss. a. 1442. (2) Inter artifices numeratur, in Ch. a. 1366. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 303. V. *Broca* 4. et *Brochia* 2.

BROQVETTA, clauus, fibula, quibusdam in locis Picardiae et Campaniae *Broquette.* Diminutiuum est a voce Gallica *Broche*, veru. Inuentarium Ornament. et Reliq. Ecclesiae Nouiom. an. 14 9 ex eiusdem Archiuis: *Item, quaedam tabula argentea - - in qua desunt duae broquettae.*

† BROQVETVS, diminut. a *Brocus*, amphora, lagena, vas vinarium. Inuent Ms. a. 1379. *Duo parui broqueti vinarii.*

BRORIVM, V. *Brolium.*

BROSASTA, foeni manipulus. Petrus Goudelinus in Lexico Tolosano: *Brosat, Brasse, de quoi que ce soit, Botte de foin.* Vetus Charta apud Sammarthanos in Abbatib. S. Stephani de Vallibus: *Duas brosastas foeni annuatim ad domum suam deportandas, dum vixerit, quoniam de inopia foeni conquerebatur, libenter permisit.*

BROSCA, auis species. Rumpleri Hist. Monast. Formbac. lib. 3. apud Bern. Pez tom. 1. Anecdot. part. 3. col. 468. *Inter minutas, frequentiores sunt - - turdi, merulae et broscae.*

BROSCHVS, *Broscus.*

BROSCIA. (1) Dumetum, V. *Bruscia.* (2) † Perperam pro *Boistia*, vel *Brustia*,* pyxis, arcula. Stat. Sabater. Carcass. tom. 8. Ordinat. reg. Fr.

BROSCVS, laganae maioris species, vulgo Gallis *Brosc. Brosci, et Broschi vini*, in Tabulario sancti Dionysii an. 1240. V. *Brochus.*

BROSDVS, V. *Brusdus.*

BROSELLVS, recensetur inter ornamenta ecclesiastica in voce *Barmus.*

† BROSSA, idem ac *Bruscia*, dumetum, vepretum, siluula, Gall. ol. *Broisse, Brosse*, et *Brousse.* Ch. Ms. a. 1112.

a. 1112. *Brossus et siluas.* Alia an. 1343. *Nemora siue brossae.*

BROSSIA, V. *Bruscia.*

† BROSTAGIVM, praestatio, vt videtur, pro iure colligendi in nemoribus *Brossas* seu dumos, vepres et arborum ramos, V. *Ramagium.* Ch. Mss. a. 1252. *Concedo decimam pasnagii, - - herbagii et brostagii, et anenagii.* Alia Henr. Reg. Angl. *Cum decima pasnagii - - herbagii et brostagii et omnium placitorum ad easdem forestas pertinentium.*

† BROSVS, idem videtur, ac *Brocius* 2. Stat. Montis-reg. p. 286. *Macellarii et reuenditores casei, brosi, carnium salsarum, candelarum et olei etc.*

BROTELLVS, et BRETELLVS. Sic insulae in Rhodano vocantur, forte a voce *Breuillet* vel *Broillet*, quod eiusmodi insulae dumosae admodum esse solent; Lugdunensibus etiamnum, *les Broteaux*, vel *les Breteaux du Rhosne:* Charta Ecclesiae Lugdun. a 1298. † *Brotellus* diminut. est a *Brossa.* Inquisit. Mss. a. 1480. *Illi de Molone in illis brotellis - - bochiauerunt tanquam in eorum brotellis.* Arest. a. 1492. *In dictis brotellis - - poterunt bocheare et de nemoribus capere.* V. *Brocellum.*

† BROTONS, tonans, Iouis epitheton a Graeco βροντή, fulmen. Inscript. ap. D. de Montfauc. in Diar. Ital. p. 41. *Bono Deo Brotonti.*

BROTS, botrus, vua. Charta pro Communia de Balneolo ann. 1300. *Aliqua persona non sit ausa accipere brots vitium, nec agrestam, nec amarinas, nec malhols colligere in possessionibus alienis.*

† BROVCATVM, idem ac *Broccatum*, pannus auro intextus. Obituar. apud Best. in Pictav. p. 348.

† BROVDATOR, idem ac *Brodator;* BROVDATVRA, idem ac *Brodatura.* Comput. Mss. a. 1429. Necrolog. Mss. eccles. Paris.

BROVDATVS, BROVDERATVS, V. in *Brodatus.*

† BROVETA, a Gall. *Brouette*, vehiculum, idem quod *Broeta.* Comput. Mss. fabr. S. Petri Insul. a. 1402.

BROVLVM, V. in *Brolium.*

† BROVRDADVS, inter opifices et ministros ecclesiae S. Petri Insul. recensetur, in Comput. Mss. fabr. eiusd. eccl. a. 1519. *Pro vestibus vitrarii, carpentarii, latomi, coopertoris tegularum, clientis ecclesiae et brourdarii.* Leg. forte *Brousdarii.* V *Brousdus.*

† BROVTARE, vehiculo, *broueta* dicta, transuehere, Gall. *Brouetter.* BROVTARIVS, qui eiusmodi vehiculo transfert. Comput. Mss. eccl. S. Vulfr. Abbauil. a. 1450. V. *Abroutare* et *Broneta.*

BROXAE. Martinus de *Arles*, Canonicus Ecclesiae Pampilonensis, lib. de superstitionibus: *Et primo de falsa opinione credentium illas maleficas et sortilegas mulierculas, quae ut plurimum vigent in regione Basconica, ad Septentrionalem partem montium Pyrenaeorum, quae vulgariter Broxae nuncupantur, posse transferri de eo loco in locum per realem mutationem, etc.* † *Bruesches*, ex Bordis, in comitatu Fuxensi.

BROYDATVS, V. in *Brodatus.*

BROYLVS, V. in *Brolium.*

BROZIA, V. *Bruscia.*

BROZIVM, mensura carbonum, in Contract. Datior. Bergom. l. 5. c. 4.

BROZIVS, V. *Brocius* 1.

† BRVA, idem quod *Brossa*, silvula, dumetum. Ch. Henr. reg. Angl. *Permittatis habere monachis - - ut arbores in bruis ad focum suum etc.* Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7679. *Brua, Brue.* V. *Broa* 2. et *Bruarium.*

BRVARIVM, BRVERA, Armoric. *Brug*, Ericetum, ager sterilis, vepribus et dumetis horridus: *Bruiere*, in Consuet. Perticensi art 59. et apud Froissart. 2. vol. c. 126. Statuta Roberti III. Regis Scotiae c. 11. *Non fiat combustio morum, siue bruarii, nisi in mense Martii.* Monasticum Anglic. tom. 1. p. 681. *Duas virgas de terra, et acras de bruaria.* Alibi: *Viis, inuiis, segetibus, siluis, brueriis.* BRVERA. Matth. Paris. *Erit torneamentum in bruere de Stane.* Vitae Abbatum S. Albani: *In montanis vel brueris. Ius falcandi herbam vel brueram*, apud Bracton. l. 4. tract. 1. cap. 38. § 2. cap. 41. § 1.

BRVERIA, in Charta Matthaei D. Mons-

Montismorenciaci ann. 1264. apud Duchesnium pag. 114. et in Actis Capitularibus Ecclesiae Lugdun. an. 1347. fol. 126. V. BRVIERIA, Regest. Probus fol. CCCXVIII. *Recogn. de Clermont et Triems: cum bruieriis, boscis et terris non fertilibus.* BROIARIA. Tabularium Monasteri S. Andreae Viennensis: *Campo cum silua, cum broiaria, quae est sita in pago Viennense.* BROIHERA, idem videtur quod *Bruera*, in Monastico Angl. tom. 2. pag. 205. *In reditu broiherae de Mordono.*

BRVCIA, V. in *Bruscia.*

† BRVCINVS, buxus, vt videtur, vel ligni genus ad capulos cultellorum aptum. Ch. pedag. Treuolt. *Brucinus debet XXIV. partem de pedagio.* Alia: *Brucin propre a faire manches de couteaux.*

† BRVCIVS. Alex. Iatrosoph. Ms. l. 2. Passion c. 80. *Anum interius inungimus et pice brucia* (alibi *bricia*) *subfumigamus.* Vbi Glossae: *i. liquida.*

† BRVCO, vox Italica, piscis species. V. *Pastinaca.*

BRVCTARE, V. *Blutare.*

BRVCVS. (1) *Qui labrum superiorem tumidum habet.* Papias Ms. V. *Broccus.* (2) † Pro *Bruchus*, Gr. βρυχος, Ital. *Bruco*, vermis seu locustae species. Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 521. *Brucus; Gall. Haneton, nam vita eius breuis* Murat. t. 12. Script. p. 1037. *Brucis herbas et frondes corrodentibus.* V. Martin. Lex. v. *Bruchus.*

BRVDATVS, V. *Brodatus.*

† BRVELLAE, intestina, a vet. Gall. *Breuilles.* Consuet. Ms. Monast. S. Crucis Burdegal. ante an. 1305. *Tenetur dare panem, vinum et bruellas.*

BRVERA, BRVERIA, V. *Bruarium.*

† BRVGARIA, BRVGERIA, BRVGVERA, BRVGVERIVM, ericetum, ager sterilis, vepribus et dumetis horridus, idem quod *Bruarium.* Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Bruc, Prouinc. scopa, stipa, stipula. Brucar, Prouinc. a cespitare. Bruguiera, Prov. scopetum.* Ch. Ms. a. 4 Lothar. reg. *De illa brugaria.* Placit. a. 891. t. 6. Gall. Christ. Instrum. p. 170. *In brugarias nec non et in felgarias.* Et sic passim alibi.

BRVGASSA, V. in *Barta.*

BRVGBOT, V. *Brighbot.*

BRVGEDIVM, species panni. Noticia concordiae Ernaudi fol. 3. verso e Chartulario S. Vincentii Cenoman. *Notum autem siat, quod 30. sol. Ernaudus pro hoc facto habuit, et filius eius Hugo cotellam de brugedio et caligas et sandalia.*

† BRVGGA, ager sterilis, vacuus. Ch. Margar. comit. Flandr. a. 1276. in Supplem. ad Miraeum pag. 131. *Fundum et bruggam super Roiam - - ad aedificandam domum - - necessariam.*

† BRVGIA, modus agri. Reg. Phil. Aug. ex Cod. reg. 4653. *Reginaldus de Buxeria tenet decimam de Neiron et duas brugias terrae apud Vlmeium.* Vbi Cod. alter 4651. habet *Bongias.* V. *Broga.*

BRVGILVS, V. in *Brolium.*

BRVGINA, vt mox *Bruginus.* Tabular. Narbon. an. 1250. V. *Batuda.*

BRVGINVS, retis species, de qua iam supra in *Broginus.* Statuta Massil. pag. 158. *Item, statuimus, quod aliquis extraneus vel ciuis non possit vendere pisces, nisi in piscaria Communis, vel ante bruginos in scario nauium, secundum quod continetur in gabella piscariae.* In Ms. legitur *Burginus.* V. *Broginus.*

† BRVGITVS, murmur, Gall. *Bruit.* Lit. remiss. Ms. an. 1450. *Auditum est murmur siue brugitus.*

BRVGNA, lorica. Testamentum Dadilae ann. 813. apud Mabillon. Diplom. lib. 6. pag. 615. D. col. 2. *Vna cum arma mea, quae ad meum opus habeo, id est, in spatis, lanceis, brugnis et in scutis*, etc. V. *Brunea.*

† BRVGOLA, fungus, vel prunum siluestre, ab Ital. *Brugnola*, vt interpretantur editores Act. SS. t. 2. Aug. p. 577. *Non inuenit vnde refectionem haberet, nisi de brugolis et aliis fructibus siluestribus.*

BRVGVERA, BRVGVERIVM, Vid. *Brugaria.*

† BRVIDA, idem ac *Brugaria*, ericetum, Gall. *Bruiere.* Ch. an. 1183. ap.

ap. Murat. tom. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 339. V. *Bruarium.*

BRVIERIA, V. *Bruarium.*

BRVILLIVM, BRVILLVM, BRVILLVS, V. *Brolium.*

BRVIRA, vexillum apud Mediolanenses praecipuum. V. *Carrocium.*

† BRVLETVS, moneta nigra seu aere mixta, quod sit adusti coloris, Gall. *Brulé*. Ch. Mſ. ann. 1343. *Vsque ad summam quingentarum librar. Turon. existentem in bruletis de duobus denariis et in obolis albis* etc. V. *Bruna* 1. et in *Moneta.*

BRVLLATVS, V. in *Brodatus.*

BRVLLIVM, V. in *Brolium.*

BRVMA. (1) BRVMA, BROMA, BRVMALIA. Festus dies Romanorum octauo Kalendi Decembr. celebrari solitus, vt constat ex Kalendariis Romanis Heruatiano et Bucheriano, in quibus hocce die, scriptum *Bruma.* Huius porro festi, originem tradunt auctor Chronici Alexandrini, Suidas et Tzetzes ad Hesiodi lib. 2. ἔργ et ex iis Caelius Rhodiginus lib. 28 Antiq. Lect. cap. 25. qui in honorem Bacchi, quem veteres *Bromium* appellabant, a Romulo institutum scribunt. Habet etiam Ioëles in Chron. p. 151. quaedam de illius origine non tamen omnino consona iis, quae ab aliis traduntur. Alii probabilius a *bruma*, seu hieme, qua tempestate eiusmodi festum celebratur. Veteres enim Graeci, inquit Scaliger lib. 2. de Emend. temporum, a *Bruma*, vt cognoscimus ex Octaëteridibus Cleostrati et Harpali, tempora sua ordiebantur, et eos secuti Romani, quod facilius ex decrementis vmbrae horas obseruarent, *brumae* confecto die, quam ab incrementis, solstitio. Vide praeterea Ianum Rutgersium lib. 4. Var. Lect. cap. 8. Gloss. Gr. Lat. Τροπὴ χειμερινή, *bruma, brumalis.* Concilium Rom. sub Zach. PP. ann. 743. can. 9. et Capitula Attonis Episc. cap. 78. *Vt nullus Kalendas Ianuarias, et broma, colere praesumpserit.* Tertullianus libro de Idololatria c. 14. *Saturnalia, et Ianuariae, et Brumae, et Matronales frequentantur*, etc. *Brumalia* vocat hocce festum Synod. Trullana can. 62. a qua etiam proscribitur, interdiciturque Christianis, quod paganorum esset. Quam vocem, alia licet notione, habet exstat Epigramma Petri Patricii ad Leonem Philosophum, descriptum a Lambecio lib. 4. Comment. de Biblioth. Caesarea pag. 180. Neque alii sunt BRVMATICI, de quibus Capitulare Pipini Regis Italiae, editum a Baluzio c. 32. *De pravis illis hominibus qui Brumaticos colunt, et de hominibus suis subtus maida cerias incendunt, et votos vovent*, etc. Vbi perperam editum *Brumaticos.* Nam eadem sunt, quae in Trullana synodo interdicuntur.

(2) † Pruina. Glossar. Gall. Lat. Cod. reg. 7684. *Brumen, Brume, froit, gelee du matin. Bruma, gelee du matin, pruina*, in eod. Glossar. V. *Brina.*

(3) † Galeae species, Gallis etiam *Brument*. Glossar. Lat. Gall. an. 1352. Cod. reg. 4120. *Bruma, Galeie.*

BRVMALIA, V. *Bruma* 1.

† BRVMALIGVM, pruina. Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. *Vbi, Prov. Brumaligium.* V. *Bruma* 2.

BRVMARII. *Qui habet fastidium ciborum*, Vgutioni.

BRVMATICI, V. *Bruma.*

BRVMOSVS, V. *Bromosus.*

BRVMVS, V. ibidem.

BRVNA. (1) Moneta, quam alii *Nigram* vocant, seu aeream. Chronicon Barcinonense: *Anno 1200. currebat moneta, quae dicebatur bruna, et durauit vsque in anno 1209.* V. in *Moneta.* (2) Lorica. Leges Caroli M. apud Murator. tom. 1. part. 2. p. 95. col. 2. D. *De brunis vt nullus foras regno nostro vendere praesumat.* V. *Brunea.*

BRVNATICI, V. *Brumatici* in *Bruma.*

BRVNATICVS, f. fuscus, subniger. Gall. *Brun.* Res Mogunt. edit. 1722. t. 2. p. 546. *Adelheidis legauit pallium brunaticum fabricae.*

BRVNCLERVS, idem qui supra *Brevetarius*, qui *brevia* defunctorum deferebat. Tabularium Calense fol. 5.

BRVNDA, *solida.* Ita Gloss. Isid. Gloss. Saxon. Aelfrici: *Brunda: heorotes heafod*, i. ceruinum caput. Vgutio: *Brunda, caput vel cornu cerui.* Addit Ioan. de Ianua ex Papia: *Vnde Brundusium, a situ loci dictum, videntur enim cornua cerui, et caput, et figura in dispositione eiusdem loci.* Festus ad vocem *Brundusium* habet: *Quidam Poëtae breuitatis causa Brendam dixerunt.* Ianssonio in suis ad Isid. Glossarium Collectaneis magis placeret *Bunda* a Teutonico *Bündig.* firmus, solidus. Glossarium Aniciense MS. *Brundus*, *solidus.* Vide Stephanum de Vrbibus, et Isidor. lib. 15. Orig. cap. 1.

BRVNEA, BRVNIA, BRONIA. Gloss. Lat. Theotisc. *Thorax, militare ornamentum, lorica, brunia.* Capitulare 4. an. 804. cap. 7. *Et insuper omnis homo duodecim mansis bruniam habeat*, etc. Capitula eiusdem Caroli M. lib. 6. cap. 212. *Vt armillae et bruniae non dentur negotiatoribus.* Occurrit ibidem lib. 1. cap. 14. et alibi. Capitula eiusdem Imp. data ad Saltz. cap. 8. *Vt nullus ex clericali ordine - - neque laïcus bruneas, aut arma infra monasteria puellarum commendare praesumant.* Praeceptum Caroli M. an. 795. ex Tabulario Narbon.: *Obtulit equum optimum et brunia optima, et spatam Indiam cum techa de argento parata.* V. *Brunus.* BRONIA. Tabul. Casauriense: *Cum caeteris meis debitatibus et caballis, et bronia, et caetera arma, quae ego habui.* *Bron* Britannis est mamma, pectus, vnde forsassis *Bronia* vel *Brunea*, quod pectus tegat. BYRNE et BYRNAN, eadem notione, in Legibus Athelstani Regis Anglo-Saxonicis cap. 26. et Kanuti cap. 69. *) Germ. olim Brunia, Brunje, Brüne, Brün, eodem significatu. V. Glossar. Wachteri, Lexic. German. Frischii. et Glossar. Suio-Goth. Clar. viri Ihre v. *Brynja.*

BRVNEARII. Charta Ottonis M. Imp. an. 950. pro Ecclesia Ratispon. ap. Meibomium, et in Metropoli Salisburg. tom. 1. pag. 227. *Cum - - - piscationibus, mansionariis, barscalkis, aurearii, brunearii, cidelariis, molendinis*, etc. Vbi *Aurearii* iidem, qui *Aurarii*, *Brunearii* vero *Bruniarum* confectores videntur. Vide *Brunea.*

BRVNEDO, color fuscus. Friderici II. Imp. l. 2. de Venat. c. 21. *Habentes marginem, tendentem ad brunedinem.* V. *Brunus.*

BRVNELLVS, certa mensura salis. Charta anni 1181. ex Chartulario Crisenonensi: *Dedi in perpetuum et concessi Deo et Ecclesiae B. Mariae de Crisenone et Sanctimonialibus ibidem Deo seruientibus 80. brunellos salis apud Autissiodorum.* Bulla Celestini III. an. 1196. de Bonis monasterii Crisenon. *Molendina de pratis, clausum vinearum - - octingenti brunelli salis.* † Idem quod *Minotus*, qui centum librarum ponderis est, vt colligitur ex iuribus episc. Autiss. ad calcem Polypt. Bretel. *Brunelli seu minoti* etc. V. *Pela* 2

BRVNETA, BRVNETVM, pannus non ex natiui coloris lana confectus, sed quauis tinctura imbutus. Sebast. Cobarruuias: *Brunete cierto panno basto de color negra non fina, de bruno, que en lengua Italiana vale obscuro.* Statuta Raimundi Comitis Tolosae apud Catellum in Hist. Comit. Tolosae p. 350. *Caligis de aliqua bruneta etiam nigra - - non vtantur.* Bulla Gregorii IX. PP. pro Benedictinis Monachis: *Nec quisquam in quouis loco tunicis vel coopertoriis de bruneto, aut pellibus siluaticis - - vti praesumat.* Concil. Monspeliense an. 1214. c. 17. *Non vtantur cappis, tunicis, vel palliis de aliqua bruneta clara, vel nigra*, etc. Adde Concil. apud Campinacum an. 1238. cap. 25. Concil. Biterrense an. 1246. c. 23. BVRNETVM, idem apud Matth. Paris: *Monachii camisiis lineis, vel burnetis non vtantur.* Vitae Abbat. S. Albani: *Nullus vtatur tunica de burneto.* Prouinciale Eccles. Cantuar. lib. 3. tit. 19. ex Concilio Oxoniensi ann. 1222. cap. 38. *Monachi nec Canonici regulares - - burneto vel alio panno irregulari de caetero vtantur.* Vbi Lindwodus: *Potest esse differentia inter brunum colorem*

lorem et burnetum: brunus enim color potest fieri ex lana ipsa absque tinctura, quale apud nos est russetum et nigrum: Burnetum vero requirit tincturam et artificium hominis quoad colorem. Occurrit apud Limborch. in Sentent. Inquisit. Tolos. p. 161. in Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 280. et 291. V. *Supertunicale* et *Brunus.*

BVRETVM, eadem notione. Gesta Consulum Andegauensium cap. 6. n. 8. *Indutus tunica illius panni, quem Franci Grisetum vocant, nos Andegaui Buretum.* Forte *Burnetum.*

BRVNETI, monetae species. Chron. Ianuens. Iacobi de Varagine apud Murator. tom. 9. col. 34. *Hoc tempore* (an. 1113.) *inuenta est moneta denariorum, qui bruneti dicebantur, prius enim Ianuenses Papiensibus vtebantur.* Et col. 27. *Anno Domini* MCXXXIX. *moneta, quae dicebatur Brunetorum, quae tunc Ianuae fiebat, cessata fuit - - Primo enim in Ianua expendebantur Papienses, deinde Bruni, postea Bruneti, qui erant minores quam Bruni, vltimo dicuntur Ianuini.*

BRVNIA, V. *Brunea.*

BRVNICVS, BRVNITVS, equus tolutarius. Isidorus lib. 12. Orig. cap. 1. *Mannus vero equus breuior est, quem vulgo Brunitum, vel Brunitium vocant.* Rectius in Glossis antiquis MSS. *Brunicum.* Nescio, an huc pertineat, quod habet Bonitus Subdiac. in Actis S. Theodori Ducis Mart. n. 5. *Equum optimum - - sibi sternere iussit, quem Graeco eloquio Dardanum, quod Latine Brunum dicitur, nuncupabat.* V. *Buricus.* ✝ Bestiarius Ms. 1. cap. 44. ex Gloss. Isi.l. habet *Brunium.*

BRVNITVS, laeuigatus, politus, Ital. *Brunito*, Gall. *Bruni.* Pallad. de Architect. *Cum stanno lucidissimo, id est bene brunito.* *) Germanis brunisren, etiamnum est polire, laeuigare, Gall. *Brunir.*

BRVNIVS, V. *Brunicus.*

✝ BRVNTISSAGIVM, politio, Gallis *Brunissage.* Comput. Ms. redecimae S. Petri Insul. a. 1420. V. *Brunitus.*

✝ BRVNTVLARE, ab Ital. *Brontolare*, susurrare, murmurare. Barlet. serm. in fer. 6. hebdom. 4. Quadrages. *Vxor litigiosa, quae numquam cessabat bruntulare.*

BRVNTVS. Gloss. Aelfrici cap. de Coloribus: *Bruntus, Wann*: imo *Brunus*, seu potius *brunicus.* Saxonibus *Wan*, et *Wann*, est lividus, pallidus. Palladius de Architectura: *Compositio Brundi: fume aeruminis partes duas, plumbi unam, lini unam.*

BRVNVS, fuscus color, subniger, nigricans, Gall. *Brun*, Italis, *Bruno*, Germ. Braun: sic forte dictus a prunorum colore, vt censet Octauius Ferrarius, vel quod *Brunice*, seu loricae, colorem referat: vnde Galli *Bronze*, pro aere, ex quo [illegible] et statuae conficiuntur, a cuius colore subfusco, *Bronzer* dicunt, Itali *Abbronzare*, fusco colore illinere, depingere. Vetus esse verbum Gallicum, aut Germanicum, euincit *Brunechildis* Reginae nomen, quod a Germanico accersunt quidam, dictamque volunt *Bruyne hilt*, quasi *fuscam heroida.* Rabanus Maurus Poëm. 12. ad Brunuwardum Chorepiscopum:

Vltima quem clarum, haec cunctis prima nigellum
Syllaba.

Leges Ethelredi Regis cap. 23. *Grisinges pannos et vnum brunum.* Statuta Massil. pag. 303. *Item de capa panni bruni vel blanchi - - Item de caligis - - grossis de vario, vel bruno, seu blancho, vel nigro 3. denar.*

BRVSARE, Ital. *Bruscare*, nauem calefacere, Ignem ex *Bruscis* accendere in naui, vt facilius purgari possit et sebo illiniri. Ogerii Panis Annal. Genuens. ad an. 1213. apud Murator. tom. 6. col. 405. *Accidit in portu nostro quoddam infortunium; scilicet quum calefati brusarent quamdam maximam nauem, quae vocabatur Contessa, accenso in ea igne combusta fuit tota, et iuxta illam duas alias naues.* Exstat in Statutis Massil. pag. 570. caput integrum *de modo bruscandi*, in quo statuitur, *quod nemo audeat bruscare, vel bruscari facere*

in portu Massiliae nauem neque bu-
ium, nauem vsque adorire; et in
rruscando in dicto portu, ille qui
rruscabit, hanc adhibeat cautelam, quod
gnis ille non transcendat mediam co-
opertam, cum a praedicta media co-
perta superius sit valde periculosa
lamma illius ignis, cum transcendit.

BRVSCALE, dumetum, i. q. *Bruscia*, Gall. *Broussaille*. Chartul. S. Vrsini Bitur. Ch. 87.

VSCARE, incendere, amburere, Italis *Brusciare* et *Brucciare*. Vtitur Sanutus Italus lib. 2. part. 4. cap. 12. vide *Brusare* et Octav. Ferrarium in Origin. linguae Italicae in *Brucciare*. † Falso Sanutum hic appellat Cangius, quippe qui *brusciare*, non *bruscare*, scripsit; neque enim Sanutus nec quis vmquam alius ex Italis *bruscare* pro incendere vsus est, vti testatur Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 1091.

BRVSCATVS, aeris colore imbutus, Gallis *Bronzé*. Ordinar. capellae reg. Ms. in die Palmarum: *Quando perueniunt ante crucem bruscatam.*

RVSCAVA, BRVSQVES. Statuta Massil. pag 440. *Item, quod omnis nauis et omne lignum, cooperta, vel coopertum, vel discooperta, vel discoopertum, quae vel quod dabit latus in portu Massiliae det tantundem, quando raspabitur, seu torquebitur, seu quando si rasparia, o si torquaria quae non Brusques, quantum daret si Bruscava;* MS. habet *Brusquava*. Voces sunt Gallicae, quae dicuntur de naui *Bruscata* vel *Bruscanda*.

RVSCIA, BROZIA, dumetum, Gallis *Broussaille*, vel *Brosses*, aut *Broce*, Armoricanis *Broust*. *Brocelle*, in Consuetudine Carnotensi art. 12. Charta Henrici III. Regis Angl. to. 2. Monastici Angl. *Charta nostra confirmauimus centum acras tam de terra, quam de bruscia, de manerio, de Riveria.* Idem Monasticum tom. 1. pag. 773. 4. *tostas cum croftis et totam brusuam quae ad Newold pertinet.* Leg. forte *Brusciam*. *Terra bruscosa*, in charta alia eiusdem Henrici III. eodem tom. 1. pag. 805. Habetur ibi pluries. BROCIA. Regestum Philippi Aug. *Herouvallianum fol. 9. Et nemus Petri de Avesnes, quod vocatur Brocia.* BROSSIA, in Charta D. Aubel ciuis Matiscon. a. 1460. *Iuxta brossiam seu terram*, etc. BROZIA, eadem notione, in veteri Charta, ex Tabulario Persiacensi in Burg. apud Perard. *Cirensis villae medietatem cum medietate broziarum et agrorum*, etc. BRVCIA. Tabular Dalonensis Abbat. fol. 39. *Donamus - - in perpetuam possessionem bruciam de Iulac, et quidquid in ea habebamus*, etc.

BRVSCIARE, V. *Bruscare*.

BRVSCIOLVS, Italis *Brusciolo*, Carbunculus, species vlceris. Acta SS. Martii tom. 2. pag. 100. in Actis S. Franciscae Romanae: *Horribiliter patiebatur in facie, in qua erant quidem pene nigri brusciolì, qui totam eius faciem rodebant continuo et inficiebant.*

BRVSCOSVS, V. in *Bruscia*.

BRVSCVS. (1) Ruscus, Gall. *Brusc*. Vita S. Humilianae tom. 4. Maii pag. 394. *Aculeatis bruscis se saepius verberabat.* (2) Papias: *Rubeta, ranae genus, bruscus dicitur vulgo.* (3) Prouincialibus *Bruesc*, alvus apum. Charta Autranni in Chartulario Aptensi fol. 34. V. *Brisca*.

BRVSDVS, BRVSTVS, opus Phrygium acupictum, plumarium; Gallis *Broderie*; Britonibus *Brout* vel *Broud*, vnde *Brouda*, acu pingere. Britannis insularibus iuxta Iohannem Daviel, *Bruyd*, instrumentum seu pingendi, *Brodio*, acupingere, intexere, etc. Charta Heccardi, Comitis Augustodunensis, ex Tabulario Prioratus Persiaci in Burgundia apud Perardum pag. 26. *Vno fanono viridi, cum Brusdo vno de gliso, vno estuno cum Sirico amnistrare, turibulum minore*, etc. Infra: *Bursa cum brusdano, et simiama drape plumato super luitrino.* BROSDVS. Testamentum Riculfi Episcopi Helenensis: *Et alios palleos corporales 4. palleos 4. brosdo vnum, Dalmaticas tres*, etc. BRVSTVS. Leo Ost. lib. 2. cap. 43. *Stolam vnam optimam auro brustam cum manipulo.* Lib. 3. c. 32. *Albam quoque*

que - - simulque et amictum brusto. V. *Brodatus.*

BRVSLATVS, V. in *Brodatus.*

BRVSQVAVA, BRVSQVES, V. *Bruscava.*

BRVSSVRA, V. *Brusura.*

BRVSTIA. (1) Arcula cogendae stipis, Gall. *Tronc.* Statuta Sartorum Montispessul. an. 1323. tom. 2. Ordinat. Reg. Franc. pag. 469. (2) ✝ Pectinis genus, instrumentum quo linum carminatur, Gall. ol. *Brbuesse.* Inuent. a. 1476. ex Tabul. Flamar. *Plus vnum pecten ferri, vulgariter vocatum brustia, pro pectinando linum mulieribus.*

BRVSTIO, dumetum, minor boscus. Charta Caroli Franc. Regis de Dote Frederinae in Chartulario Compendiensi. V. *Bruscia.*

BRVSTVM, pastio, cibatus, esca, pastio animalium ex *bruscis*, seu dumetis, *le Broust.* Hinc *Brouster*, pascere, depascere. Tabularium S. Crucis Talemond fol. 3. BRVSTVM, Isidoro in Glossis est *Materiae genus.* Legendum *Bruscum*, aceris species, de quo Plinius: *Pulcherrimum vero est bruscum, multoque excellentius etiam mollusculum.*

BRVSTVS, V. *Brusdatus.*

BRVSVA, V. *Bruscia.*

BRVSVRA, BRVSSVRA, livor, qui ex percussione in carne enascitur, ex Gallico *Brisure*, vt videtur. Anglis to *Bruise*, est confringere, collidere, a *Brusing*, collisio, confractio. Armoric. *Brusuna*, conterere, contundere. Bracton. lib. 3. tract. 2. cap. 5. §. 7. *Se inueniantur plagae apertae, vel brussurae per ictus orbes.* Cap. 23. §. 2.

BRVT. (1) Instrum. desinente 13. saeculo aut 14. ineunte scriptum ex Schedis D. le Fournieur: *Item quod nullus homo - - amodo sit ausus facere fieri festum, quod appellatur Brut, quia ibi Deus plurimum offenditur, et actus alii illiciti committi possent.* *Brut* Massiliensibus quemadmodum *Brutto* Italis immundum, spurcum, sordidum sonat; vnde cum aliquid sordibus inquinatum designare volunt, aiunt illi, *es ben Brut*; sed quid haec ad diem festum? haud quidem parum, si referas ad id, quod Martigil olim factitatum se vidisse nobis testatus est Vir de Medicina aeque ac de Literis bene meritus: die nimirum Pentecostes festo proxime excipienti pueros aliosque prouectioris aetatis homines, post libationes ceteraue eiusmodi oblectamenta sese in luto volutari per vicos et plateas, aliis vociferantibus et tumultuantibus; quod festum lingua sua *Destrau*, hoc est, securicula, vocabant, voce quidem ad nostrum *Brut* parum accommoda; sed quid de verbo curamus, cum de re ipsa satis constat. (2) Glossae Isonis Magistri: *Pactam, coniunctam, sponsam, Brut.* Germ. Braut, Sponsa, Gallis *Bru*, nurus.

BRVTA, in Codice 1013. Biblioth. Reg. *Nurus, vxor filii, vel Bruta.* V. *Brut* 2.

✝ BRVTALIS, ad animal brutum pertinens, belluinus, stolidus, stupidus, Gallis *Brutal.* Comoedia sine nomine Ms. *Rem non humanam narras sed brutalem.*

✝ BRVTALITAS, stupiditas, stupor. Io. de Cardalhaco serm. in Natiuit. Dom. V. *Brutitas.*

✝ BRVTALITER, more animalium brutorum. Barelata serm. in festo S. Ioann. Euang.

BRVTARE, V. *Blutare.*

✝ BRVTERE, stolide agere. Glossar. Gall. Lat. cod. reg. 7684. *Brutere, estre sot.* V. *Brutire.*

✝ BRVTESCERE, *commencer a etre sot*, in eod. Glossar. Aliud cod. 7641. *Brutescit, sensu minor fit. Brutescunt, stulto fiunt.*

BRVTES, τρίβολοι: *tribuli.* Supplem. Antiquar.

BRVTESCHIA, V. *Bretachiae.*

✝ BRVTIANI, *οἱ δουλεύοντες τοῖς χρεωστοῦντες.* V. Petr. Fabrum l. 1. semestr. c. 8. Haec ex Castigat. in vtrumque Glossar.

BRVTININA MELODIA, *brutorum*, multarumue bestiarum clamor, v. g. plurium canum collatratus, comugitus boum, etc. Epistola Iohannis de Monsterolio apud Marten. tom. 2. Ampliss. Collect. col. 1392.

BRVTIRE, more brutorum agere. Carmen de varia Ernesti fortuna apud Marten. Anecdot. tom. 3. col. 344.

BRVTITAS, stupiditas vel feritas, vt vox Gallica *Brutalité*, quae vtroque hoc sensu sumitur. Spicil. Acher. t. 7. pag. 502.

BRVTTVS, arboris genus, ex iis quae aedificandis domibus non sunt aptae; forte mendum est pro *Boxlus*. V. *Bolum*, *Boula* 1. et *Boulus*. Libert. hominum de S. Paulo in Occit. a. 1391. *Arbores medicae et bazae et nullo modo abiles pro hedificiis construendis vel reparandis - - videlicet buxi, cussini, brutti, quercus, et dumi diuersorum generum.*

BRVTVM, *materiae genus*, in vet. Glossar. Cod. reg. 7641. *Brut* Galli vocant, quod arte nondum politum est.

BRVTVRA, sordes, purgamenta quaeuis, Ital. *Brutteria*, et *Bruttura*. Stat. Astae collat. 3. c. 48.

BRVTVS, insanus, stultus, insulsus. Spicil. Acher. tom. 8. p. 111.

BRVVACIVM, potus, potio, Gallis olim *Bruvage*, *Brouvaige*. Arest. Parlam. Paris. a. 1532.

BRVVINVS, in Glossario veteri Saxonico exponitur *bytel* - - *Wicga*.

BRVXARE, vstulare, incendere, amburere, ab Ital. *Bruciare* et *Brustolare*. Stat. Vercell. l. 5. Murat. to. 14. Script. p. 821.

BRVZIA, V. *Bruscia*.

BRYCAN, vel BRYCCAN, teges, palliastrum, instratum, lodix, lectisternium, Boxhornio in Lexico Cambrico. Occurrit hac notione in Legibus Hoëli Boni, Regis Walliae, cap. 15.

BRYO, fons eloquentiae, a Graec. *Βρύειν*, scaturire. Acta SS. tom. 2. Febr. p. 28.

BRYONIA. Reinerus in Catalogo haereticorum p. 92. *Aliqui de bryonia, quae dicitur Stucwrk, imaginem sculpunt, quam mandragoram esse fingunt.*

BRYTII, in Legibus Sueonum dicuntur serui glebae, vel praediis adscripti. Vide Ioan. Stiernhookum de Iure Sueonum vetusto pag. 208.

BVACA. (✝ Forte idem quod Italis *Buca*, cauerna minor, scrobs, locus subterraneus, V. *Buata*.) Charta Caroli Simplicis pro Monasterio S. Aniani in dioecesi Narbon. an. 898. tom. 13. Spicilegii Acheriani p. 265. *Et in ciuitate Narbonensi casales absos cum buaca. quae sunt ante Ecclesiam S. Marcelli*, etc.

✝ BVADA, bouile, stabulum boum, Prouinc. *Buau*, *bos*, vt legitur in Glossar. Prou. Lat. Cod. reg. 7657. Ch. Ms. an. 1270. *Duae buadae cum femorario.*

BVANDERIA, mulier, quae abluit, purgat, candefacit lintea, ab antiquo Gallico *Buer*, lixiuiam facere. Hist. Dalphin. tom. 2. pag. 405. col. 1. V. *Bura* 1. et *Burraria*.

BVATA. (✝ Crypta, testudo subterranea, locus depressus, Hisp. *Boveda*. V. *Bodium* 2. *Bova* 4. et *Buaca*. Testamentum an. 1173. apud Marten. tom. 1. Anecdot. col. 576. *In quorum omnium praesentia suprascripti nouem testes iurauerunt suprascriptum testamentum verum esse in buata, quae est subtus vetus palatium.* Vide *Buaca* et *Bubata*.

BVATVS, mensurae species. Chartae Curiae Suession. an. 1252. ex Tabulario S. Medardi: *Se vendidisse recognouit - - redditus subnotatos - - videlicet viginti essinos blaai hyemalis vno buato minus.*

✝ BVBA. bubo, tumor, Ital. *Bubbone*. Hisp. *Buba*, lues venerea, V. *Boba* 2. Mirac. Ms. Vrbani PP. V. *Passus quamdam malam bubam in axilla*. V. *Bubo*.

BVBAL, *Βοῖσον*, *bubalum*, Supplem. Antiquarii. ✝ Leg. *Bubula*, *Βόεον κρέας*, ex Vulcanio in Castigat. ad vtrumque Glossar.

BVBALVS, BVFALVS, BVFLVS, Gall. *Buffle*, Germ. Büffel, bos indomitus, siluestris. Ebrardus in Graecismo cap. 9.

Bos est camporum, bubalus est nemorum.

Bubalus est magnus, buculus est minimus.

Lex Alaman. tit. 99. §. 1. Boior. tit. 29. §. 7. apud Gregor. Tur lib. 10. cap. 10. etc. Ordericus Vital. lib. 4.

Buba-

Bubalina cornua fulvo metallo circa extremitates vtrasque decorata laude attollebat. Vox nota Plinio, et Martiali. Hic de Spectac. Epigr. 23.

Illi ceſſit atrox bubalus atque biſon.

BVFALVS. Fortunatus lib. 7. Poëm. 4.

Seu validi bufali ferit inter cornua campum.

BVFLVS, ap. Albertum Aquenſem lib. 2. cap. 43. lib. 6. cap. 42. Vide Iulium Scaligerum Exerc. 206. num. 3. 5. Lindenbrogium ad Ammiani lib. 22. et alios paſſim. † Pro boue domito occurrit apud Murat. t. 19. Script. p. 884. *Duxerunt multos bubalos praedicti malaeſtae.*

BVBATA, f. locus confornicatus, ab Hiſpano *Bobedo*, fornix, camera. Marten. Tractat. de Rit. pag. 452. ex Miſſ. Mozar. *Et vadunt per bubata ad chorum.* V. *Buata.*

*) BVBIGVS, idem quod *Bubius*, in Vocabular. antiquo a. 1477. Vide *Bubii.*

BVBII, BVBONES, BOBONES, lixae, calones, nebulones, furciferi, Germ. Buben Chronicon Colmaricenſe 2. part. ann. 1300. *Rex autem habebat nimios, ita vt antiqui patres dicerent, nunquam vidiſſe eos talem et tantam militiam congregatos: ſeruorum autem pauperum, qui dicuntur Bubii, tanta fuit multitudo,* etc. Idem Chron. an. 1287. *Ordinatum enim ſic fuerat, vt Regi dicebatur, quod pecuniae quatuor bobonibus datae fuiſſent, vt tentoria, ſine exercitus, in quatuor partibus incendiſſent.* Et an. 1296. *Veneruntque nudi bubones, et agros bene ſeminatos euerterunt,* etc. Et an. 1298. *Hoſpitium Aduocati Imperii bubones incenderunt.*

† BVBILARE, bubonis vox. Carmen de Philomela in Cod. reg. 6876. *Bubulare* edidit Faber in Theſ.

Bubilat horrendum ferali murmure bubo.

BVBILVM. Anaſtaſius in Leone III. *Fecit velum rubeum cum bubilo.* Murator. Scriptor. Ital. tom. 3. pag. 205. col. 1. legit *Bubalum.*

† BVBINARE, *ſanguine inquinari muliebri menſtruo*, in vet. Gloſſar. Cod. reg. 7641. Hinc

† BVBINARIVM, *lo ſangue della femina*, in Gloſſar. Lat. Ital. MS. V. *Bobinare.*

BVBIS, *barba.* Gloſſar. Iſid. ad quod Graeuius: „Sic et Pithoei excerpta; „ſed quid ſibi velint, me fugit. *Bubis* eſt pro *Pubis* vel *Pubes*, voce ſatis nota.

BVBIVS, V. *Bubii.*

BVBO. (1) Tumor, ſpecies carbunculi, ſeu vlceris, a Graeco Βουβὼν, inguen, quod huiuſmodi tumores ſaepius circa inguina naſcuntur, Gall. *Bubon.* Miracula S. Humilianae inter Acta SS. Maii tom. 4. pag. 406. *Patiebatur infirmitatem in femore, quae vulgo dicitur anguinaglia, ſine bubo.* Miracula S. Franciſci Solani tom. 5. Iulii pag. 909. (2) Calo, nebulo, V. *Bubii.*

BVBONAE, *eminentes partes mulierum etiam maſculorum.* Papias MS.

† BVBONOCILLI *dicuntur ſecundum Paulum habentes rupturas inguinis. Bubon Graece, inguen.* Gloſſar. med. Simon. Ianuenſ.

BVBTICVLA, ſeu *Buticula*, lagena. Mabillon. Analect. tom. 3. pag. 77. ex Geſtis S. Innoc. Cenoman. Epiſcopi. Vide ibid. pag 85. et 105. et *Butta* 3.

BVBVLA. (1) Bos, vacca. Annal. Benedict. tom. 3. pag. 553. Comes Samſon contulit Abbatiae Bremenſi *praeter aurum, argentum et equas bubulasque, curiam unam nomine Carnobium.* (2) † Ab Ital. *Babbola*, commentum, fabula. Barelcta ſerm. in Domin. Sexag.

† BVBVLCA, BVBVLCATA, modus agri apud Italos, idem quod *Bouata.* Alex. in Conſ. 127. Vol. II. *Vendidit petiam unam terrae laboratae bubulcarum 25.* Infra: *Teſtes deponunt de valore cuiuslibet bubulcae.* Adde Surdum Senat. Mant. in Deciſ. 65. n. 27. Boerium in Deciſ. 50. n. 5.

BVBVLCARIA, domus bubulci. Geſta Abbatum Gemblacenſium pag. 534.

BVBVLCATA, V. *Bubulca.*

† BVBVLCERIVM, praedium ruſticum, idem quo *Bouaria.* Ch. MS. Simon. duc. Lothar. a. 1203. *Eidem eccl-*

cocleficae dedit - - bubulcerium rura Menecort, et aliud bubulcerium etc. Ita etiam legendum pro *Bubulterium*, vti iam suspicatus fuerat Cangius, in Ch. Abbatis S. Stephani Divionensis apud Perardum pag. 324. *Prior ei plastrum cum horto eidem contiguo dare tenetur, si in villa vacuum inuentum fuerit, saluo tamen iure suo, et bubulterio excepto, et saluis reditibus suis*, etc.

BVBVM, *senium, languor*. Papias. S. Columbanus Epist. 5. *Dixit hoc olim et victor Episcopus; sed nemo Orientalium suum recepit commentum; sed hoc soporans spina Dagonis, hoc imbibit bubum erroris*. V *Bubula*.

BVBVRBARE. Chronicon Fossae-nouae apud Murator. tom. 7. col. 887. *Post Nonam usque in hora coenae cum suis militibus D. Ioannes de Ceccano in praesentia domini Papae jocauit buburbando*. V. *Burdare*.

BVBVRISMVS, V. *Burburismus*.

BVCA (1) Truncus, stipes, Gall. *Buche*. Praestationis species. Charta Hugonis Comitis an. 1233. e Biblioth. D. de Cangé. *Burgensibus de Macerils obolum de bruillo et bucam, quam mihi debebant, in perpetuum quittaui* (2) Os, aditus, Gall. *Bouche*. Glossar. Prou. Lat. Cod. reg. 7657. *Os, boca, Prov. buca, bucula, bucella, dimin*. Lib. niger eccles. S. Vulfr. *De antisolio domus et bucis cellariorum*. V. *Bucca* 1.

BVCAEDA, V. *Boscida*,

BVCALE, vas per cuius *bucam* seu canaticulum aqua lauandis manibus infunditur, Gall. *Atquiere*. Parid. de Grassis Caeremon. capellar. Papalium Ms. V. *Bauca* 1.

BVCARANVM, V. *Boquerannus*.

BVCARE, absentem a diuinis officiis puncto notare, Gall. *Piquer*. Itali *Bucare*, est perforare. Ch. Ms. ann. 1393.

BVCARO, idem forte qui *Buccellarius*, cliens, verna. Inquisit. a 1235. apud Cenc. inter Cens. eccl. Rom. *Idem dicit quod vidit bucarones, qui habitat* (sic) *in Valcano, esse Normannos curiae, et seruire nuntiis curiae, sicut proprii curiae mannales*. V. *Bucca* 2.

† BVCATVS, *embouché*, in Glossar. Lat. Cod. reg. 7679.

BVCCA. (1) Os. Concilium Lateranense an. 1077. Fori Oscae Iacobi I. Regis Aragon. an. 1247. *Et si non fuerit per buccam justitiae factum*, etc. Occurrit alibi, et in Bullario Cluniacensi pag. 22. 23. BVCCA PORTVS, ostium. Oberti Cancellarii Annal. Genuens. l. 2. apud Murator. tom. 6. col. 304. Passim dicitur de Ostio portus Massiliae in Statutis eiusdem vrbis. V. *Buccea* 2. (2) BVCCA, BVCEA, BVCIA, V. *Bussa*. (3) † Domesticus, familiaris, qui sumtibus patroni nutritur, quo etiam sensu Galli voce *Bouche* vtuntur. Murat. t. 16. Script. p. 584. *Si vnus habet in sua familia nouem buccas et duos roncinos*. V. *Bucha* 3.

† BVCCADVRVS, equus refractarius, durioris oris, Ital. *Bocchiduro*, in Vocabul. Alberici de Rosate.

† BVCCALE, os, ostium stagni, vt videtur. Chartul. S. Ioann. Angeriac. *Stagnum quoque quod viuarium dicitur, nostrum proprie erit, excepto buccali, de quo facient medietatem*. V. *Buccea* 2.

BVCCALIS, lagena vitrea, vel alterius materiae, Gallis *Bocail*, in Ceremoniali Episcop. cap. 12.

BVCCALLVM, f. pascuum boum. Tabular. S. Cypriani Pictau. fol. 112. in Hist. MS. eiusd. Monasterii fol. 359. *Vgo Rabiolus concessit - - infra castrum Domini Petri tertiam partem cuiusdam buccalli, quod est ante domum Ramnulfi*. Inter testium nomina habetur, *Willelmus Melli, qui de domo matris eius, arg. et de buccallo concessionem vidit et audiuit facere*. † Nisi idem sit ac *Buata*, testudo scilicet subterranea, locus cauus, depressus.

BVCCARANVM, V. *Boquerannus*

BVCCARIVS, lanius, Gall. *Boucher*. Chartular. S. Vincentii Cenoman. fol. 104.

BVCCARVM, f. crustulum, a *Bucca*, os, sic dictum. Concil. Hispan. tom. 4. pag. 361. *Ob reuerentiam SS. Crucis Sanctorumque imaginibus debitam, interdicitur, ne in saccaro buccarove aut aliis esculentis - - -* Cru-

Crucem imaginesne Sanctorum depingere liceat.

† BVCCATICVM, vectigal a Carrariensibus assignatum soluendis praemiis doctorum Gymnasii Patauini, apud Riccobon. de Gymnas. Patau. l. 1. c. 6. p. 10. Vnde Thomasin. de Cod. Gymnas. p. 138. male *Buccaticum* exscripsit. Vox eiusdem originis ac *Buccellarius*.

BVCCEA. (1) Pro *Boucella*, Gall. *Bouchée*. Belethus de Offic. Eccles. cap. 119. *Detur statim vnicuique panis buccea priusquam recedant.* (2) Ostium fluminis. Charta an. 1243. in Regesto Tolosano Camerae Comput. Paris. fol. 59.

BVCCEAVIA, fretum Abydenum, ex Gallico *Boche d'Avie*, vti vocatur a Villharduino n. 65. et in Hist. Bucicaldi Marescalli Franciae part. 2. cap. 4. Ita autem appellatur in Epistola Comitis S. Pauli de prima expugnat. Constantinop. apud Godefridum Monachum, voce conflata ex *Bucca*, seu os, et *Avie*, seu *Avidus*, vel *Abydus*, quasi *os Abydi*. *Bucca Abydi*, in Charta an. 1311. in Tabulis ad Historiam Cangii Gallo-Byzant. pag. 81. vide Notas ad Villhard pag. 281. 282. Cambro-Britannis *Boch* est mala, bucca, mandibula, *Bochan*, fauces. *Boucaut*, in Consuetudine Bayonensi tit. 4. art. 17. videtur esse ostium fluuii.

BVCCELLA. (1) Gloss. vet. *Buccella*, ψωμίον. Ioan. de Ianua: *Buccella, morsella panis.* Regula Magistri cap. 27. *Buccellae mundae*, in lib. 5. Cod. Th. de Annonis ciuicis, etc. *Ciuis Romanus, qui in viginti panibus sordidis -- -- 50. uncias comparabat, triginta et sex uncias in buccellis sex mundis sine pretio consequatur.* Vbi *buccellae* dicuntur panes paruuli rotundi, seu κοιλοειδῆ ψωμία, vti βυκέλλας interpretatur Constantinus Porphyr. l. 1. περὶ Θεμάτων. (2) Hostia consecranda, vel consecrata. Capitula Caroli Mag. lib. 6. cap. 191. *Vt Sacerdotes admoneant viros et mulieres, vt ad basilicas luminaria, et incensum, et buccellas, et primitias offerant.* Eadem habent Capit. Herardi Archiepisc. Turoni. cap. 114. Vide Synod. Matisc. can. 50. Tertullianus lib. de Monogamia, *Buccellas* vocat panes, quos ministri Ecclesiae mulieribus domum perferendos dabant. Graeci vero Constantinopolitani βουκάκρατον appellabant *Buccellam vino intinctam*, seu sacram Eucharistiam, vel panem Eucharisticum intinctum, vt est apud auctorem libri Miraculorum SS. Cosmae et Damiani c. 10. quae quidem vox apud Dorotheum doctr. 18. pro cibo profano videtur accipienda. V. *Corsned*, *Oblata*.

BVCCELLAE FABRICIAE, V. *Nebula* 2.

BVCCELLARE, vox Chymicorum, *Cibare*, Ioanni de Garlandia in Synonymis Chymicis. Idem lib. de Mineralibus cap. 5. *Vnum condimentum est salis atramenti exaltatio, et etiam salis Armoniaci, et etiam cum corporibus buccellatio, id est, cibatio, et cum olfactu stanni, et cum olfactu sulfuris.* Perperam editum *abatio*. Infra pag. 111. *Est etiam buccellatio cum corporibus.* Mox: *Ferrum non recipit buccellationem.*

BVCCELLARIVS. (1) Cliens, verna, qui patroni panem edit, buccis, parasitus. Papias: *Affecla, cliens, buccellarius.* Alibi: *Parasitali, buccellarii.* Qua notione vsurpatur in Lege Wisigoth. lib. 5. tit. 3. § 1. *Quicumque in patrocinio constitutus sub patrono aliquid acquirit, medietas ex omnibus in patroni, vel filiorum ipsius potestate consistit, aliam vero medietatem idem buccellarius, qui acquisiuit.* Anastasius in S. Zacharia PP. p. 80. *Hic beatissimus Papa instituit vt crebris diebus alimentorum sumptus, qui et Eleemosyna vsque nunc appellatur, de venerabili Patriarchio, a buccellariis, pauperibus, et peregrinis, qui ad S. Petrum morantur, deportari, eisque erogari* Sic enim MSS. praeferunt, non *Paracellarii*, vt habent libri editi: vbi *Buccellarii* videntur fuisse Pontificis domestici. (2) Cum igitur Clientes in patroni familia essent, et eorum sumtibus enutrirentur parasiti interdum vocati. Gloss. Isidori: *Scurra, parasitus, buccellarius.* Idem Papias: *Parasitus, buccellarius*

ada

adulator. Alibi: *Parasituli, buccellarii.* Vgutio: *Buccellarius, gluto.* Alibi: *Parasitus, buccellarius, adulator, vel blanditor.* Althelmus de Laud. Virginit. V. *Parasitus.* (3) Stationarii milites, qui panem alicuius edunt, vt apud eum morentur, ex voce *buccella*, quae panem significat. Liber 60. Basilicon tit. 18. Hinc Glossae laudatae: *Adsecla, buccellarius. Buccellarii* igitur sunt custodes corporis, stipatores, armigeri, domestici procerum, cuiusmodi fuit *Occylla buccellarius Aëtii*, a quo occisus est Valentinianus III. Augustus apud Gregorium Turonensem lib. 2. Hist. cap. 8. quem caesum ab *Armigeris* ejusdem Aëtii tradit Prosper in Chronico. Ob hanc forte caussam *Spatharios et Buccellarios*, ambulante exercitu, Imperatorem immediate subsequi jubet Mauricius lib. 2. Strateg cap. 9. BVCELLARII, eadem notione, in Passione S. Thomae Martyris, apud Martene Anecd. t. 3. p. 1743. (4) BVCCELLARII etiam, si Constantinum Porphyrogenitum audimus lib. περὶ Θεμάτων cap. 6. dicuntur, qui militibus panes ministrabant. Quod firmatur ab Olympiodoro apud Photium p. 179. qui non modo ait, *Buccellariorum* nomen sub Honorio Aug. primum auditum; sed et *Buccellarios*, a *Buccellato* appellatos. Quid autem sonet *buccellatum*, dicemus infra. Caeterum non placet Iacobi Gothofredi sententia, qui Buccellarios *a bucculis*, id est, vti censet, cassidibus, appellatos scribit ad leg. 1. Cod. Th. de Fabric. (5) BVCCELLARII denique dicti Galatae et Maryandini sub extrema Graecia, quod huic ministerio potissimum addicti essent, seu, vt alii probabilius volunt, quod milites Buccellarii olim in ea regione tuenda excubarent in praesidiis locati. Lexic. Graec. MS. Reg. Cod. 2072. Γαλογραικία, ἡ τῶν Βουκελλαρίων χώρα, οἱ αὐτοὶ καὶ Ἑλληνογαλάται γράφονται Eorum vero Prouincia Βουκελλάριον. Cedreno pag. 466. et *Thema Buccellariorum* caeteris Scriptoribus Byzantinis passim dicitur, quod ex Suida, et Constantino, loco citato, aliisque docent Rigaltius et Meursius, quos non exscribo.

BVCCELLATIO, V. *Buccellare.*

BVCCELLATVM, *Panis ad vsus diuturnitatem excoctus*, inquit Marcellinus lib. 17. quo milites in castris pasci solent. Spartianus in Pescennio: *Pistores sequi expeditionem prohibuit, buccellato jubens milites et omnes contentos esse.* Paulinus Epist. 36. *De buccellato Christianae expeditionis, in cuius procinctu quotidie ad frugalitatis annonam militamus, panes 5. tibi misimus.* Vita S. Ioannis Theristae, num. 9. *Oenophorum, mero plenum, ac panis buccellatum sibi cepit.* Putant quidam *Buccellatum* dici, quod milites, cum ciborum, aut panis penuria laborarent, confractum, et in minutiores dissectum partes in lagenam aqua plenam, quam *buccellam* appellabant, mitterent, quo madefieret, et facilius manducaretur. Heraclides cap. 6. Sed a *Buccella* deductum vocabulum magis arridet. *Buccellatum* tenuem fuisse panem docet Lexicon Gr. MS. Reg. Cod. 2062. Βουκελλάτον, ἄρτος ἐλατός, ὃς λέγεται κολλίκιον. Atque ita vsurpatum ab Italis docet Ammiratus in Familiis Neapolitanis tom. 1. pag. 55. Vide leg. 1. Cod. de Erog. milit. ann. Mauricium, et alios a Rigaltio, Meursio, Cerda, Henr. Valesio, Rosweido, Iacobo Gothofredo, etc. laudatos Scriptores.

BVCCELLVM, insitionis species, de qua Petrus Crescentius lib. 2. de Agricult. cap. 22. *Modus igitur,* (insitionis) *qui vulgariter dicitur ad buccellum, - - fiat hoc modo: buccellum paruum grossitudine pollicis longum, cum gemma in medio de nouo surculo eleuetur, in nouo surculo eiusdem grossitudinis, suo cortice in tres vel quatuor partes scisso et denudato ponatur* etc. Forte a voce Italica *bucoja*, a *buccia*, quae proprie florum cortex dicitur, vel theca, siue siliqua leguminum, etc. vnde ad pellem humanam transiit.

BVCCELLVS, V. *Boucellus*.

BVCCERIA, V. mox

BVCCERIVS, macellarius, Gallis *Boucher*, in Statuto apud Richardum de S. Germano ann. 1022. *Bucceria*, macellarium, in vet. Charta apud Vghellum tom. 3. p. 487.

† BVCCETVM, locus vaccis emulgendis destinatus. Acta SS. tom. 1. Aug. p. 345. *Vt lac a bucceto deferret*. Nisi sit cella lignaria, Gall. *Bucher*.

BVCCHA, apertura fluuii, ex qua deriuantur aquae. Vide Statuta Mediolan. part. 2. cap. 329. Vide *Bucca*.

BVCCINVS, forte vestis superioris species, pallium Murat. t. 12. Script. p. 632. *Cante exiens ciuitatem eques, in quodam suo buchino portauit secum filium suum paruum.*

BVCCIA, V. *Bussa*.

BVCCINA. (1) Spatium, intra quod Buccinae clangor audiri potest. Cosmas Pragensis in Chron. Bohem. *Plures insimul conglobati, non longius, quam vnius buccinae, in altera rupe inter arbusta vrbem aedificant. Buccina porcilis*, in Lege Bojor. tit. 3. cap. 10. cornu, quo vtuntur subulci. Editio Heroldi tit. 39. habet *Bucina*, quomodo recentiores Graeci Βύκινον dicunt. Gloss. Lat. Gr. *Bucinum*, tuba, σάλπιγξ. *Bucinum* etiam neutro genere dixit Plinius. (2) BVCCINA AVRIS, pars auris, qua sonus immittitur: *le Tambour*, apud Fridericum II. Imp. lib. I. de Venat. capite 25.

BVCCINARE, exstimulare, animos addere; quod *Buccinae* clangore milites ad pugnam excitari solent et commoueri. Acta SS. Iunii tom. 5. pag. 81. F. de S. Aemiliano Episcopo: *Quod videns consolator beatissimus suos buccinauit, et istis consolatoriis affatur verbis, dicens*, etc.

BVCCINERIVS, buccinator, qui clangit buccina. Hist. Dalphin. t. 1. pag. 64. col. 2.

BVCCINISTA, eadem notione, in Actis SS. Iulii tom 3. pag. 105.

† BVCCINIVM, βουκίνη, βυκάνη, ex Vulc. in Castigat. ad vtrumque Glossar.

BVCCINVS, BVCINVS. (1) Clamor buccinae. Vgutioni. Beda lib. de Orthograph. *Buccina est, qua signum dat Bucinator. Bucinus, ipse canor ex hac editus*. (2) Puerile crepitaculum, cymbalum, Gall. *Hochet*, Grelot. Histor. Dalphin. tom. 2. p. 282. *Item, pro factura XXV. buccinorum de argento pro Domino Andrea*, et paulo post: *Pro factura XXV. buccinorum pro eodem*, hoc est, vnius crepitaculi *Hochet* constanti XXV. cimbalis *Grelot*.

BVCCINVS, adiect. hircinus, Vide *Buccus*.

BVCCO, *garrulus, quod caeteros oris loquacitate, non sensu exsuperet*, Gloss. Isid. Papias MS. *Bucco, Garrulus, ceteros loquacitate vincens, vel stultus*. In Gloss. Aniciensi MS. *Bucco, Garrulus*; in San-Germano no. 501. *Buccones, stulti, rustici*. Papias habet *Bocones*, vt in hac voce dictum est. Vetus Gloss. apud Turnebum Aduersar. l. 28. c. 5. *Bucco, stultus*, Gloss. Lat. Gr. *Bucco*, μωρίσιτος. Haec copiosius, cum *Bucco* legatur apud Plautum Bacch. 5. 1. et Apuleium Apol. pag. 325. Non omisimus, quod desideretur in omnibus fere vulgaribus Glossariis.

BVCCVLA. (1) Pro pusilla bucca, osculo, labellis, vsurpasse Suetonium et Apuleium pridem obseruarunt: et in Architectura apud Vitruuium, quid eadem vox sonet, docuere pariter Bernardinus Vbaldus, Philander, et alii. At *Buccula*, seu *Bucula*, qualis fuerit armorum species apud caeteros Scriptores, non omnino planum ac exploratum, tametsi plerique in eam iere sententiam, post Turnebum lib. 9. Aduersar. cap. 16. vt existimarent esse, cassidis partem, quae demissa *Buccam* tegit. Sed procul a vero aberrant: nihil enim aliud est *Buccula*, quam *vmbo* clypei, seu scuti pars eminentior, et media. Glossae Isidori: *Augia, ferrum buculae scuti*. Eaedem: *Ancile, scuti bucula*. Gloss. Lat. Graec. *Buccula*, παρήγναθος, ὀμφαλός. Glossae Graec. Lat. ὀμφαλὸς ἀσπίδος, vmbo,

Vmmo seu *Vmbo*. Vgutio: *Buccula, umbo scuti*. Porro vt Latinis Scriptoribus *Vmbo*, pro ipso clypeo vsurpatur, vt apud Statium:

Iam clypeus clypeo, umbone repellitur umbo;

ita et *Buccula*, apud Liuium: *Galeas bucculasque tegere*. Sed prae caeteris id firmat Iuuenalis Sat. 10. vers. 133. vbi trophaei apparatum describit:

Bellorum exuviae, truncis affixa tropaeis
Lorica, et fracta de casside buccula pendens,
Et curtum temone jugum, victaeque triremis
Aplustre, et summo tristis captiuus in arcu.

Nam inter *spolia*, *quae tropeis solent affigi, bello erepta*, vt est apud Scholiastem, clypeus recenseri debuit, vti passim vetera monumenta et numismata satis conuincunt, in quibus tropaea effficta conspiciuntur, vbi et scuta et clypei a cassidibus dependent, vel certe iis subesse solent. Non igitur mirum, *Bucculas* a cassidibus non semel distingui, vt diuersas, in leg. 1. Cod. Th. de Fabricens. *Octo apud Antiochiam cassides, totidemque bucculas*. Frustra enim *totidem* adiiceretur, si *Buccula* pars fuisset cassidis. Neque aliter vsurpat Capitolinus in Maximino juniore: *Fecit et spathas argenteas, fecit et aureas, fecit et galeas gemmatas, fecit et bucculas*, id est clypeos. Proinde *Buccularum structores*, apud Paternum in l. vlt. D. Iure immun. sunt clypeorum confectores.

Sed et *Bucculam*, pro ipso vmbone clypei vsurpauere Scriptores inferioris aeui, atque in iis Aimonius lib. 4. de Miracul. S. Benedicti cap. 11. *Bucculam clypei, quo suus tegebatur aduersarius, fortiter perculit, quae clauiculis, quibus affixa tenebatur, auulsis, longius resiluit, moxque manus aduersarii nuda apparuit: quippe foramen in clypeo fuerat, quod buccula protegebat, deintus semipedali affixa ligno: quo manu retento, grauem ille Roberti aduersarius verteret clypeum*. Sed et etiam ab hac clypei parte, toti clypeo, *Bouclier* apud Gallos appellatio indita. Aresta Pentec. an. 1288. in Reg. B. fol. 78. *Ordinatum fuit in praesenti Parlamento, quod nullus portaret Parisius cultellum ad cuspidem, nec boclerium, nec ensem*, etc. *Buccula* porro vmbo clypei appellatur, quia in vmbone effingebatur vt plurimum vultus, aut facies vel viri, vel animantis, cuius *Bucula*, seu os, medium obtinebat, vti passim vetera monumenta repraesentant. *) Germ. Buckel, omne denotat, quod conuexum est, e. g. gibbus hominum. Buckelle et Buckelere, medio aeuo et in Germania scutum erat. Vide Schilterum in Glossar.

(2) pro *Buccina*, in Carmine de varia fortuna Ernesti, Bauariae Ducis apud Marten. Anecdot. tom. 3. col. 311.

Haud mora concutitur lituis clangentibus aër,
Raucaque terrificos emugit buccula cantus.

(3) † Fibula, Gall. *Boucle*, Germ. Buckel. Iudic. Ms. an. 1304. *Licet sellarii - - non possint - - bucculas, mordacia - - facere.*

BVCCVLARE, idem vt videtur ac *Bauca* seu *Bocularis*, vasis species. Marcell. Empir. c. 8. *Deinde agitabis diu, et colabis linteo tenui, et mittes in buccularc rude, vel diligenter nitidatum, deinde lento igne decoques*. Cap. 23. *Aeris florem - - in bucculari decoques*.

BVCCVM. (1) Os, ostium, vt videtur. Reg. S. Iusti ex Cam. Comput. Paris. *Pro bucco fossati ante molendinum iuxta domum suam, quod continet sex perticas*. V. *Buccale*. (2) BVCCVM, vel BVCCVS, forte locus, vbi in monasteriis pauperibus distribuebatur panis. V. *Buccellarius*. Ch. Ms. a. 1317. *Capella S. Egidii, quae in ingressu monasterii - - in bucco a parte sinistra consistit*.

BVCCVRIO, f. cella lignaria, Gall. *Bucher*. Computum Fr. Chaberti ann. 1347. tom. 1. Hist. Dalphin. pag. 85. *Sicut protenditur murus de versus buccurionem*.

BVCCVS, hircus, Gallis *Bouc*, Germ. Bock. Lex Salica tit. 5. §. 3. *Si quis buc-*

quaedam budae, *Gallice Budes*, *alias Berseaux*, *in quibus et ad quas budas aliqui balistarii tunc trahebant.* V. *Bersa* 1.

BVDELE, Germanis *Beutel*, Belgis *Budel*, seu *Buydel*, saccus, incerniculum, cribrum farinarium. Codex MS. Ecclesiae Coloniensis ex Bibliotheca Cathedralis Atrebat. *Magister coquinae prouidebat sal pistrino et budele et carbones in hyeme, et sagimen ad blogmus, et barmus.*

✝ BVDELLA, intestinum, Ital. *Budello*, Gall *Boyau*. Stat. Taurin. an. 1360. c. 87. V. *Buella* et *Budellus* 3.

BVDELLVS. (1) Calamus, vulgo *Boudelle*, quasi *bout d'aile*, alae pars inferior. Ioannes de Garlandia de Mineralibus pag. 155. *Accipe de sale alkali, et cum in aliquo budello solue, etc.* *Budelli* voce potius hic intelligere vult Cangii editor lagenam, quam calamum. Quis non videat in lagena facilius, quam in calamo salem dissolui? Vide *Butta* 3. (2) Idem qui *Bedellus*, apparitor, de quo plura in voce *Bedelli* Leibnitius Scriptor. Brunsuic. tom. 2. pag. 470. (3) Intestinum. Acta SS. Iulii tom. 1. pag. 585. C. in processu de B. Petro de Luxemburgo: *Quod propellentis tussis impulsu quidam budellus dislocatus circa latus se traxit.* V. *Botellus*.

BVDIA, annonae species. Charta MS. Caroli Flandriae Comitis: *Appendicemque terram et de budia vnam garbam.* V *Bulzet* et *Buza* 3.

BVDINGVM, BVDING. Charta Henrici III. Imp. an. 1056. pro Monast. S. Maximini Treuir. apud Nicol. Zillesium: *Si cuius bona vel praedia propter aliquam culpam vel querimoniam in placitis Abbatis, id est, budingum, dominicata, vel publicata fuerint, omnia Abbatis erunt, nisi bonis eisdem, postquam villici Abbatis ea in custodiam susceperint, se quilibet temere intromiserit.* Alia eiusdem Imperatoris apud Marten. Collect. Amplis. tom. 1. col. 431. *Quotiens vero Abbas vel suus villicus apud Brunwilre, vel quolibet in loco infra terminos Abbatiae placitum habere voluerit, quod vulgariter buding dicitur, id suae sit potestatis.* *) Est vox Germanica Botding, quasi geboten Ding, iudicium a Principe indictum. V. Schilter in Glossar. v. *Botding*, et *Ding*, Frischium in Lex. v. Botding et supra *Bottingum*.

BVDOCVS, V. *Buzeucus*.

BVECATICVM, V. *Buccaticum*.

✝ BVELLA, intestinum, Gall. *Boyau*. Stat. Perus. p. 58. V. *Budella*.

BVESVS, nauis species. Iacobus de Vitriaco Hist. Orient. lib. 3. apud Marten. Anecd. tom. 3. col. 287. *Tempore Almerici Regis venit Comes Galterus de Montebeliart in terra Ierosolymitana, et armauit quinque galeas et duos buesos, et iuit in terram Aegypti.* V. *Bussa*.

BVDLAFLA, in priscis Sueonum Legibus dicebatur citatio in ius in caussis ordinariis per baculum, quem *Baculum notitiae*, vel *Nunciatorium* vocabant. Hunc iudex non vtrimque inustulatum emittebat singulum singulis territorii quadrantibus, vt per manus vicinorum extraditus et facti notitiam simul et comparendi mandatum circumferret: quomodo non iudicia tantum, sed et promiscue omnes conuentus publici indicti fuerunt, vbi de casu aliquo extra ordinem deliberandum erat, aut iudicandum. Erat autem hic baculus nunciatorius effectus ad modum rei, de qua in Conuentu tractando instituenda fuit, vt, si res sacra, crux lignea: si homicidium, ligneum telum, aut securis emitteretur. Ita Iohann. Stiernhookus lib. 1. de iure Sueonum vetusto cap. 6.

BVDTEIL, vox Germanica, ius in supellectilem defuncti. Charta Friderici V. Imper. an. 1182. apud Tolnerum Hist. Palat. inter Instr. p. 56. *Sicut enim praefatus Imperator omnes Spirensis ciuitatis inhabitatores, vndecunque venerint, vel cuiuscunque conditionis fuerint, a consuetudine nefanda et nequissima, quae vulgo vocabatur Budteil, suos quoque haeredes prorsus exemit, et ne aliqua persona maior vel minor, non aduocatus, non eorum naturalis dominus, illis morientibus, de eorum suppellectilibus quicquam

quam auferre praesumeret, similiter interdixit. V. *Bidella.*

BVFA, nugae, gerrae, Ital. *Buffa.* Ch. a. 1317. inter Probat. t. 4. Hist. Occit. p. 155.

BVFALVS, V. *Bubalus.*

BVFAMARIA, V. *Basumaria.*

BVFETAGIVM, BVFETARIA, vectigal, quod praestatur pro vini bibitione in tabernis, dictum quasi *Buvetage, Buueterie,* († vel pro signo vini venalis appendendo, quo sensu Galli olim dixere *Bouffel* et *Bouffiel.*) Aresta Pentecost. an. 1265. in I. Regesto Parlamenti fol. 142. *Cum fratres domus Dei Pontisarensis peterent quandam costumam, quae dicitur bufetagium, sibi solui ab Abbatissa et Monialibus B. M. Regalis iuxta Pontisarum, de vino ipsorum quod vendunt in taberna apud Pontisaram, ratione bufetariae sibi datae a D. Rege apud Pontisaram, etc.* Tabularium S. Maglorii Parisiens. fol. 107. *Erant in possessione habendi et percipiendi consuetudinem, quae vocatur buffeteriae, in domo sua sita Parisiis in vico S. Martini extra muros.*

† BVFETARIVS, tabernarius, caupo, Gall *Buffetier*, qui vinum *de Buffet* nuncupatum, vendebat. Reg. parum S. Germ. Prat.

BVFETVM, a Gall. *Buffet*, abacus. Chartularium S. Cornelii Compend. *Haec sunt nomina vtensilia de Rumiaco - - vnum tapetum, tria scrinia ferrata, vnum bufetum.*

BVFFA, alapa, Occitanis *Buffa.* Gloss. Lat. Gall. *Alapa, Buffe.* Catholicon Armoricum: *Auinat, Gall. Buffe, Lat. haec cernica.* Item: *Buffeter, alapizo.* Charta Philippi Reg. pro Ecclesia S. Mederici Parisiens. an. 1273. *Item super verbis contumeliosis, alapis, siue Buffis, melleis sine sanguine, etc.* Et Italico *buffa*, quae est ea pars cassidis, per quem mittitur spiritus, vox, vt videtur, formata. Qui enim alapam alicui infligit, dicitur ironice caput vel genas illius galea operire ac tegere, *Couvrir la joue*, quae est vulgaris apud Gallos loquendi formula. *Bofetada* dicitur trina illa colli percussio in militaribus inaugurationibus, de qua in v. *Alapa.*

† BVFFARE, inflare, Gallis *Bouffer.* Stat. Vercel. l. 3. *Et non possit aliquis buffare vel inflare ore, vel alio modo carnes.*

† BVFFARIA, ludificatio, ab Ital. *Buffare*, nugari. Epist. Bened. XIII. apud Marten. t. 7. Collect. ampl. p. 758. V. *Busa.*

† BVFFETERIA, idem quod *Bufetagium.* Chartul. Eccles. Carnot. *Comes habet aliqua* (iura) *sine episcopo, sicut est deablagium et buffeteriam.*

BVFFETVS. (1) BVFFETVS, vel BVFFECTVS PANIS, in Statut. Veronens. lib. 4. c. 109. panis siligineus, Ital. *Pane Buffeto.* Acta SS. Maii to. I. pag. 339. in additionibus ad vitam S. Antonini n. 14. *Iussit afferri albissimum panem, quem vocant buffectum.* (2) † Consessus hominum, qui de re aliqua statuere possunt, Gall. olim *Buffet.* Chron. abbat. Corb. Ms. fol. 23. *Ordinata est camera buffeti, id est locus congregationis seniorum fratrum.*

BVFFO. (1) *Buffones*, scurrae, Gallis *Boufons.* Breuiloq. *Goliardi, buffones, ioculatores.* Synodus Saltzburg. an. 1310. cap. 2. *Clerici - - qui se ioculatores, seu goliardos faciunt, aut buffones*, etc. V. *Goliardus.* Io. Villaneus lib. 7. cap. 88. *Onde di Lombardia, e di tutta Italia vi trahauano Buffoni, e bigherai, et huomini di corte.* Salmasius ad Tertullianum de Pallio: *Scurras, mimarios, et scenicos, placentariosque buffones hodie vocamus. Atque ita veteribus vocabantur, quod buccas inflarent in mimo, alapis accipiendis, vt validius sonarent.* Adamantius Martyrius: *Buso, Φυσίγναθος*, etc. Mauult Cangius a *Buffa*, quod mimi ac scurrae inuicem sibi alapas ac *buffas* infligentes, risum spectantibus moueant. Vide Octauium Ferrarium in Origin. linguae Ital. in *Buffone.* (2) † Idem ac buso in Lit. absolut. Ms. a. 1349.

BVFFONIA, scurrilis iocus, Gall. *Bouffonnerie.* Vide locum in *Ribaldi.*

BVFFREDVS, maior turris, Gall. *Beffroy.* Hist. Harcur. to. 4. p. 1099. V. *Belfredus.*

BVFLVS, V. *Bubalus.*

BVFONES, apud Marten. Anecdot. to. 4. col. 727. Iidem qui *Buffones.*

BVFVRDIVM, V. *Bohordicum.*

† BVGA, minutum lignum, Gall. *Buchette.* Lit. remiss. Ms. a. 1349. *Cum proiecisset contra dictam gallinam quandam bugam leuem, seu paruum baculum.*

† BVGADA, vox Hispan. lexiuium, Germ. quibusdam Beuche. Comp. Ms. a. 1363. *Pro quatuor bugadis albarum et maparum.* Ch. Ms. a. 1414. *Faciebant in fonte siue riuo — burgadas suas.*

† BVGADERIVS, ad lexiuium pertinens. Inuent. a. 1476. *Plus duos cubatos bugaderios.*

† BVGADIERA, mulier quae lexiuio abluit, in Instr. a. 1366. inter Probat. t. 2. Hist. Nem. p. 303.

BVGARI, V. *Bulgari.*

BVGATA, vasis species. Contract. Datior. Bergom. lib. 2. cap. 6. *De omnibus vasis lapideis, de bugatis, de bronzio,* etc.

† BVGATTATVS, in vase, *bugata* dicto, positus. Murat. t. 16. Script. p. 946. *Quartaria XIII. farinae bugattatae.*

† BVGATVS, panni species. Stat. Riper. c. 12. *De qualibet petia bugatorum et stagmeniarum brachiorum XII.*

† BVGAZOLVS, alueus, alueare, Ital. *Bugno,* vel apum examen. Stat. Vallis-Ser. rubr. 129. *De quolibet aulco, seu examine, seu bugazolo apium, seu buso etc.*

BVGENS, *spado,* Papiae. MS. Ecclesiae Bituric. et vet. Glossarium MS. San-German. num. 501. *Bugens, Spado.* V. *Bigens,* et *Buggens.*

BVGARI, V. *Bulgari.*

BVGERIVS, V. *Bougerius.*

BVGES, V. *Bugetus.*

† BVGETVM, Gall. *Bouge,* Germ. Bucht, aedicula. Reparat. factae in senescal. Carcass. a. 1435. *Bugetum stabularum dicti castri.*

† BVGETVS, lapidis genus. Ch. Ms. a. 1324. *Soluatis - - burguerio pro portu mille lapidum - - vocatum Buges.* Infra: *septem albi pro quolibet bugeto.*

BVGEVS, V. *Bugens.*

† BVGGEVS, *spado,* in vet. Glossar. Cod. reg. 7646. V. *Bugens.*

BVGIA. (1) Aedicula, Gallis *Bouge,* German. Bucht. Libertates oppidi Iasseronis, apud Guichenonum in Histor. Bressensi p. 106. *Pro domibus, grangiis, bugiis,* etc. V. *Bougia* et *Bugetum.* (2) BVGIA, Italis est mendacium: de qua voce vide Octauium Ferrarium in Origin. linguae Italicae. (3) † Pascuum, pratum, Aruernis *Buge.* Terrear. Apchon. a. 1511. *Bugias et campos contiguos.* (4) † BVGIA, BVTGIA, candela e cera candida, Gall. *Bougie.* Testam. a. 1472. V. *Bougia* 2.

† BVGIS, GIS, *queue de charue,* in Glossar. Lat. Gall. cod. reg. 7679.

† BVGLIRE, *bullire,* aquis feruentibus occidere, Gall. *Bouillir.* Instr. a. 1384. inter Probat. t. 3. Hist. Nem p. 61. *Homines interficiendo, concremando, bugliendo, et alias inhumaniter tractando.* V. *Bullire* 3.

† BVGVLVS, ornamentum muliebre. (*) Forte a German. Bügel.) Murat. t. 16. Script. p. 580. *Dominae - - loco terzarum de auro vel de serico, quas portare solebant contextas seu interzatas in capillis, nunc portant bugulos,* etc.

† BVHETERIVS, Gall. *Buhetier,* vrceorum quos *Buée* et *Búie* vocabant Galli opifex. Lit. remiss. a. 1374.

BVHORS, in Tabulario Sandionysiano. Charta an. 1230. Kal. Maii: *Guido dictus Caprosiae vendit iustitiam et Aduocatiam Conade, et troffas foenii, et redditus, qui vocantur Hayes, et tensamenta, sita in auena et denariis, et quosdam redditus, qui vocantur Buhors et corueias de ruchiis et fossatis.* Vbi *Buhors* sumitur, vt videtur, pro praestatione, quae fit pro facultate *bohordandi,* seu hastiludio decertandi. V. *Bohordicum.* In Computo Domanii Comitatus Pontiui ann. 1405. haec leguntur: *Des revenus des Buhos du Gard et Rue, neant cest an, pour ce qu'il n'y en a aucuns durant le temps de ce compte.*

compte. † Quidni intelligeretur *Buhors* de praestatione quae fiebat pro facultate cupiendi ardearum speciem, quas *Buhoriaux* vocabant, vulgo *Butors?*

BVHVRDARE, idem ac *Bohordare*, ap. Rymer. t. 1. p. 332. V. *Bohordicum*.

BVHVRDICIVM, V. *Bohordicum*.

BVIBLOTA, in Legibus Alfredi, V. *Outhest*.

BVIEVS, buxeus, Gall. *de Buis*. Spicil. Fontanel. MS. p. 232. *Pecten buieus cum vagina*.

BVILIO, massa monetaria, idem ac *Billio*. Ch. Ms. a. 1328.

BVIOLIVM, pondus. Stat. Vercell. l. 3. pag. 86. *Venditor - - habeat baiolium siue marchum de libra vna ad minus*.

BVINARIVM, modus agri, idem ac *Bonnarium*, Gall. *Bonnier*. Charta Clodouei Reg. Franc. a. 638. to. 3. Hist. Paris. pag. 20. *Habentem ab introitu suo vsque ad alueum Maternae fluuii buinaria duodecim*.

BVIRA. Ita Cremonenses suum appellabant *Carrocium*, V. in hac voce.

BVIRETA, vrceolus, Gall. *Burette* Reg. episcop. Niuern. a. 1287. *In capella sunt calix argenteus, duae buiretae argenteae*.

BVISSELLVS, modius, Gall. *Boisseau*. Ch. Lud. VII. reg. Fr. a. 1164. Ms. V. *Bussellus*.

BVISTA, V. *Buxis*.

BVITARDA, otis, Gall. *Outarde*, Campanis *Bitarde*. Ch. Ms. a. 1463. V. *Auistarda* et *Bistarda*.

BVLBVCARIS, pro *bubulcaris*, ad bubulcum pertinens. Lit. remiss. a. 1416.

BVLBVS, *baculus pastoralis*, in vet. Gloss. Cod. reg. 7613.

BVLCIA, saceulus instar *bursae*. Inuent. Ms. thes. Sed. Apost. a. 1295. *Bulcias de corio pro libris*. V. *Bulga*.

BVLCONIA, modus agri, idem quod *Bobulca*, V. in *Bouata*. Stat. Vercell. l. 7. p. 147. V. *Bulcus*.

BVLCVS, certus agri modus, ab Anglico *Bulk*, magnitudo. Madox Formulare Anglican. p. 179. *Ingeram de Dumard - - Sciatis quod Ricardus filius Hugonis calumniauit in Otheshluia vnam virgatam terrae et tredecim acras de dominio, et terram trium bulcorum et dimid. et vnam cotlandam*.

BVLDIELLVS, an *Balteus*, Gall. *Baudrier?* Tabularium Burguliense: *Ego Hubertus miles de castro Salmuro habebam vicariam de seniore meo Alano Caynone castro quam concessi monasterio Burguliensi. Accepi ab ipsis monachis solidos mille et senior meus Alanus ducentos solidos. Fuit vnus loricus in pretio valde bonus, et vnus caballus. Filii vero eius Alanus et Bernerius duos buldiellos habuerunt. Mater vero Odonis senioris nostri habuit vnam vnciam de auro et sepias mille. Regnante Roberto Rege, imo dominante Iesu Christo Rege aeterno*.

BVLECTA, genus tributi, apud Rymer. to. 12. pag. 283. *Sine solutione alicuius dacii, pedagii, passagii, vectigalis, gabellae, bulectarum etc.*

BVLENGARIVS, **BVLENGARIA**, V. *Bolendegarii*.

BVLERGIS, consiliarius. Papias MS. Graecis Βουληγόρος, idem.

BVLETARE, farinam incernere, cribro secernere, Gall. *Bluter*, ab Armorico *Bleut*, farina purior, vnde dictum, *Buletare*, pro *Bleutare*; German. Beuteln. Lanfrancus in Decretis pro Ord. S. Bened. cap. 6. *Vas et locum, quo farina buletari debet*.

BVLETELLVM, cribrum farinarium, Gallis *Bluteau*, Germ. Beutel; apud Matth. Paris an. 1202. pag. 145. † **BVLETELLVS**, in Arest. a. 1345. V. *Bultellus*.

† **BVLETINVM**, sigillum, Ital. *Bullettino*, Gall. *Bulette*. Stat. Patav. l. 2. c. 3. *Sigillum vel buletinum Mag. domini nostri*. V. *Bolletinum*.

BVLGA. Papiae: *Saccus torcus*. Sed legendum *scorteus*. Festus: *Bulgas Galli sacculos scorteos vocant*. Gloss. Saxon. Aelfrici: *Bulga*, *Hydig-faet*. i. vas ex corio confectum; Galli *Bouge* vocant. Eadmerus l. 2. Vitae S. Anselmi c. 27. ap. Surium: *Bulgae et manticae reseratae sunt*. Vocem retinent etiamnum Cambro-Britanni, quibus *Bolgan*, est *Bulga*, Armorici *Boul-*

Boulchet appellant. De vocis etymo cosulendus praeterea Goropius Bekanus lib. 1. Gallic. p. 15. Adde praeterea Steph. Paschasium in Disquisit. Francicis lib. 8. c. 2. BVLGIA, idem quod *Bulga*. Willelmus Malmesb. lib. 1. de Gestis Pontific. Alibi *bulgas* habet, lib. 4. Hist. pag. 128.

BVLGARI, BVGARI, BVGERI. (1) Haeretici, qui vulgo *Albigenses* in Francia, alibi *Paterini*, *Cathari*, etc. Manichaeorum asseclae. Matth. Paris an. 1238. de quodam Roberto Dominicano scribens, qui in Flandriam missus est cum officio inquisitoris: *Ipsos autem nomine vulgari Bugaros appellauit, siue essent Paterini, siue Iouiniani, vel Albigenses, vel aliis haeresibus maculati.* Philippus Mouskes, de eodem Roberto:

Si estoient Bougre nommé,
De fausse loy pris et prouve, etc.

Vide Matth. Westmonast. an. 1236. et infra in voce *Pifli*. Monachus Altisiod. ann. 1201. *Eruaudus miles, haeresis illius, quam Bulgarorum vocant, coram Legato arguitur.* Idem an. 1206. *Haereticos, quos Bulgaros vocant, vehementer studuit insectari, eiusque instantia actum est, vt plerique rebus suis exinanirentur, exterminarentur alii, alii cremarentur.* Anno denique 1207. satis docet idem Scriptor, eosdem fuisse *Bulgaros* cum Albigensibus: *Per idem tempus Bulgarorum haeresis execranda, errorum omnium faex extrema, multis serpebat in locis, tanto nocentius, quanto latentius; sed inualuerat maxime in terra Comitis Tolosani, et Principum vicinorum.* Adde Nangium in Chron. eod. an. 1027. Hist. Francorum MS. quae exstat in Bibl. Memmiana, an. 1223. de Philippo Aug. *Envoia son fils en Albigeois pour destruire l'heresie des Bougres du pays.* Alia, quae desinit in an. 1322. ad an. 1225. *En cest an fist ardoir les Bougres freres Ieans, qui estoit de l'Ordre des Freres Prescheurs.* Bulgarorum haeresim a Manichaeo originem sumpsisse, auctor est Albericus in Chronico MS. a. 1239. *Bulgaros* vero Albigenses haereticos appellarunt Galli quod Bulgari eorum haeresi maxime infecti essent, qui eam ab Orientalibus et Graecis Manichaeis hauserant, Basilio Macedone imperante, vti fusius narrat Petrus Siculus in Hist. Manichaeorum statim initio: deinde quod eorum summus Pontifex, cui caeteri eiusdem sectae ministri obnoxii erant, in Bulgaria sedem fixisset. Episcopus Portuensis in Epistola apud Matth. Paris an. 1223. Reinerus lib. contra Valdenses cap. 6. recensens Ecclesias, vti vocabant, Catharorum, qui iidem sunt cum Valdensibus et Bulgaris, *Ecclesiam Bulgarorum* nominat, a qua caeteras profluxisse ait pag. 71. et cui praefuisse subdit *Episcopum et Filium maiorem Ecclesiae Bulgariae appellatum*, pag. 71. Vide Marcam lib. 8. Hist. Benearn. n. 8. et seq.

(2) Interdum *Bulgari*, seu *Bugres*, dicti *κτηνοβάτες*. Regestum Arestorum Parlamenti: *Bougrerie, c'est habiter avec les bestes.* Vetus Franciae Consuetudinarium: *Le bas Iusticier a la punition de Bougerie, et la doit la Iustice temporelle faire ardoir.*

(3) Denique *Bulgaros* vocabant Galli vsurarios omnes, quia eiusmodi hominum genus vsurariis lenocimoniis operam dabant. Matth. Paris an. 1255. *Ipsi vsurarii, quos Franci Bugeros vulgariter appellant.* Vetus Rotulus an. 1233. *Pro rebus saisiendis Caorsini capti propter Bugrisiam* 7. libr. etc.

† BVLGERIA, forte domus, mansio, a Saxon. *Bol*, domicilium, Ch. Henr. reg. Angl. Ms. *Ex dono Radulfi peni masuram vnam terrae in bulgeriam.* V. *Bulconia*.

BVLGETARIVS, bulgarum vector. Gloss. Gr. Lat. *Bulgetarius* βυλγιοπωλης.

BVLGIA, V. *Bulga*.

† BVLGRI, iidem qui *Bulgari*, in Act. SS. to. 5. Sept. pag. 355. V. *Belgri*.

BVLGVLA, V. *Bulluca*.

BVLIO, V. *Bullio*.

LIRE, V. Bullire 3.

LLA. Huius vocis varias notiones complexus est Ebrardus Bethuniensis in Graecismo:

Bulla, tumor laticis, nola, sidus, gemma, sigillum,
Bulla notat gemmam, stellam, vestem puerorum
Ornamenta fil - - bullas, et balthea signat.

(1) Quid Latinis *Bulla* sit, hic non disquirimus, obseruamus tantum, Scriptoribus inferioris aeui ita appellari, ornamenta quaedam orbicularia, a quibus vox, *Boule*, apud Gallos originem sumpsit. Io. de Ianua: *Vt generaliter dicitur, omnia ornamenta aurea vel argentea, quae fiunt quasi inflata, bullae dicuntur.* Gloss. Isid. *Bullae, ornamenta regalia, vel camelorum*, Mox: *Bullae, stramenta regalium camelorum;* leg. *ornamenta*, quomodo apud Papiam: *Bullae, ornamenta regalium puerorum, vel equorum, dictae, quod sint similes bullis, quae in aqua inflantur.* Vetus interpres Iuuenalis sat. 5. *Antiquitus nobilium pueri bullas aureas habebant: pauperum de loris, signum libertatis.* Hac igitur notione bullas accipiendas Cangius putat apud Apuleium lib. 6. *Bullisque te multis inoculatum, veluti stellis relucentem, - - saginabo.* Leo Ost. l. 3. cap. 31. (al. 33.) *Alteram quoque iconam rotundam argento - - vestitam, argenteis etiam bullis extrinsecus in gyro circumdatam, transmisit.* Vbi, vt et apud Anastasium, *Bullae* dicuntur, quas alii *Lunulas* vocant. S. Hieronym. in c. 3. Isaiae: *Habent mulieres in lunae similitudinem bullulas dependentes, quas nos ad Ecclesiae ornamenta transferimus, quae illuminantur Sole iustitiae.*

(2) Sigillum, seu typus sigillarius, quo bullae ipsae imprimuntur. Glossae MSS. *Bulla, emblema, i. varietas pauimenti, vel sigillum.* Gloss. Aelfrici Saxonicum: *Sigillum*, vel *Bulla*, *Msegel.* Io. de Ianua: *Bulla, sigillum, quod cerae imprimitur.* Hucbaldus in Vita S. Rictrudis cap. 15. *Et vt clara editus prosapia, regis quoque praeclarus fulsit in aula, regia honoratus bulla, vtpote prudens Notarius regalium praeceptorum conscribens edicta.* Hariulfus l. 1. Chron. Centul. cap. 6. de Mauronto. *In aula eiusdem Regis militauit, et vt nobilis regiae bullae vel sigilli baiulus.* Quando autem coeperit vel desierit *Bullae* vocabulum pro *Sigillo* adhiberi, paucis docet Mabillonius lib. 2. de Re Diplom. cap. 10. Ludouicus II. Francorum Rex *Bullae* vocabulum saepius vsurpauit, vt constat ex Spicilegio Acher. to. 5. pag. 370. 384. et 388. *Ex bulla nostra iussimus annotari*: tum *nostraeque bullae impressione*; ad haec, *bullis nostris roborari.* Ante Ludouici II. tempora in vsu erat *Annulus*. Idem *Annuli* seu *Bullae* vsus perseuerauit ad Ottonem primum Imperatorem, qui *sigilli* appellatione identidem vsus est ex eodem Spicilegii to. 5. pag. 407. 410. 414. Ottonem Magnum hac in re imitati sunt Reges Galliae Capetiani, non tamen semper, vt patet cum ex aliorum, tum ex Philippi I. exemplo et verbis, *Bullis nostris subsignari iussimus*, in Historia Trenorchiensi pag. 325. in qua Historia alia de *sigillo* Henrici I. ac Philippi iam dicti exempla occurrunt, vt et alibi passim.

(3) BVLLA, sumitur crebrius pro ipso sigillo, quod Chartis appenditur. Synodus Romana sub Eugenio II. PP. an. 826. cap. 18. apud Holstenium, de dimissoriis Epistolis: *Metropolitani bulla eas muniri oportet.* Versus de Vicelino Episcopo Bremensi:

Chartas conscriptas, et res in scripta redactas
Bullis firmauit, bannoque suo stabiliuit.

Infra:

Scriptis firmauit haec, et bulla solidauit.

Acta SS. Benedict. saec. 6. part. 2. pag. 418. Mabill. Analect. tom. 3. p. 302. BVLLAS AVREAS, quae Imperatorem Byzantinorum proprias fuisse putant, longe errant, cum et caeteri Principes iis sint vsi. Sed et non plane hactenus constat, a Francisne ii, an vero Franci a Byzantinis

istius-

istiusmodi sigillorum vsum acceperint, cum eadem ferme tempestate iis coepisse vti legantur. Verum apud Imperatores Germanicos longe frequentior fuit aurearum Bullarum vsus: quippe *Arnulphi* Imperatoris Bullae aureae recensentur apud anonymum Hasenrietanum in Episcopis Eystetensibus: *Henrici I.* in Chronico Casinensi lib. 2. cap. 31. *Henrici III.* cap. 81. eodem lib. et cap. 49. lib. 3. *Conradi* apud Buchelium in Notis ad Will. Hedam p. 166. Guichenonum in Bibl. Sebusiana lib. 1. c. 17. et Ioan. a Bosco in Vienna: *Henrici iunioris*, apud Ottonem Frising. lib. 1. de Gestis Friderici cap. 55. eiusdem *Friderici I.* apud Godofridum Monachum in Chronico a. 1167. et alios: *Henrici VI.* apud eumdem Buchelium pag. 178. *Frederici II.* apud Ioannem Villaneum lib. 6. cap. 25. Goldastum tom. 1. Constitut. Imper. pag. 289. 305. in Notis Cangii ad Ioinuillam pag. 57. apud Buchelium pag. 202. vbi Bullam ipsam exhibuit, Freherum in Appendice ad tom. 1. Scriptorum Germanic. pag. 2. Ludewig. Reliq. MSS. to. 4. pag. 257. *Caroli IV.* ap. Goldastum p. 347. etc. Neque Imperatoribus duntaxat propriae fuere Bullae aureae: nam et caeteros Reges ac Principes iis vsos passim legitur, *Reges Angliae*, apud Matth. Paris pag. 172. Willelmum Thorn. lib. 2. c. 15. et to. 5. Spicilegii Acheriani: *Reges Siciliae* apud Romualdum Salernitanum in Chronico MS. an. 1166. Bromptonum pag. 1114. vbi earum ectypon descripsit, Nicolaum Triuettum in Chron. an. 1178. Falconem Beneuentanum an. 1137. Rocchum Pirrum tom. 1. Notit Sicil. pag. 123. 125. 404. etc. *Reges Italiae*, apud Puricellum in Ambrosiana Basilica pag. 282. *Reges Hispaniae*, apud Matth. Paris pag. 584. 598 Florentium Wigorniensem pag. 557. et Marcam lib. 7. Hist. Beneharn. c. 8. *Reges Hungariae*, in Decretis Andreae Regis cap. 25. et apud Hieron. Rubeum lib. 6. Hist. Rauennat. pag. 405. *Reges Bulgariae* in Actis Innocentii IV. PP. pag. 54 55. et apud Leonem Grammaticum p. 503. *Sultanos Iconienses*, apud Duchenium in Probat. Hist. Ducum Burgund. pag. 136. denique *Duces Apuliae*, in Chronico Casinensi lib. 3. cap. 57. lib. 5. cap. 10. Sed et *Romani Pontifices* aurea Bulla interdum literas suas obsignarunt; quod tamen, ait Dominicus Rainaldus, nunquam obseruatur, nisi in confirmatione Romani Imperatoris. At Spelmannus refert, Clementis VII. diplomati, quo *Defensoris Fidei* titulum Henrico VII. Regi Angliae contulit, appensam esse Bullam auream. BVLLAE ARGENTEAE, meminit Luithprandus in Legat. *Talemus et alias literas argento signatas.* Meminit pariter Phranzes lib. 2. c. 10. Seruatur etiam in Gazophylacio Sangenouefano Parisiensi Bulla argentea spissior Ludouici Pii, in cuius parte altera visitur eius protome cum inscriptione solita. XPE PROTEGE HLVDOVICVM IMPERATOREM: in altera nihil effictum est. Mabillon. Diplom. lib. 2. cap. 16. num. 16. Bullam hanc argenteam non sigillum, sed sigilli ectypum esse inde colligit, quod nulla fissura, per quam dependere sigillum ex Charta potuerit, in ea appareat. BVLLA PLVMBEA vsos interdum Reges Gallicae, atque adeo Carolum Mag. Imperatorem, testatur eius Charta pro renouatione Chartae fundationis Monasterii Noualicensis, lib. 1. cap. 17. quae quidem Charta descripta legitur in Tabulario Ecclesiae Grattianopolitanae fol. 39. vbi sic clauditur: *Non enim ex consuetudine anteriorum Regum hoc facere decreuimus; sed solummodo propter necessitatem et mercedis augmentum transscribere praecepimus hoc modo, et super plumbum sigillari iussimus.* Exstat alia Ludouici II. Imp. an. 875. pro Monasterio S. Clementis Insulae Piscariae, quae *Bullae plumbeae impressione sigillata* dicitur apud Vghellum tom. 6. pag. 1310. quas quidem tabulas, licet ab omni falsi suspicione immunes praestare non vult Cangius: certum tamen omnino prie-

riores secundae stirpis Principes sos Bullis plumbeis, cum Gazophylacium Regium alteram seruat Caroli Magni, vel Calui, quam descripsit Steph. Baluzius in Notis ad Capitularia Regum Francorum p. 1284. Alteram Gazophylacium Canonicorum Regularium S. Genouefae Parisiensis, in cuius parte antica efficta Principis imberbis et laureati luca protome, cum hac Inscriptione CAROLVS MP. AGS in postica in medio circulo hi leguntur characteres, RENO--VATIO--REGNI -FRANCOR. BVLLAE CEREAE, quam κηρόβδελλον σφραγίδα vocat Nouella Alexii Comneni, vsus coepit apud Francos Gallicos, ex quo sigillis pendentibus vti coepere, qui quidem mos ad Anglos serius transiit, postquam scilicet Normanni insula potiti sunt. Ingulphus: *Chirographorum confectionem Anglicanam, quae antea vsque ad Edwardi Regis tempora fidelium praesentium subscriptionibus cum crucibus aureis aliisque sacris signaculis firma fuerunt, Normanni condemnantes, chirographa chartas vocabant, et chartarum firmitatem per vniuscuiusque speciale sigillum, sub installatione trium vel quatuor astantium conficere constituebant.* Vide *Sigillum.* BVLLA BLANCA, apud Rymer. tom. 2 pag. 297. est bulla Papae recens electi et necdum consecrati, qui nomen suum in Bullis, quas litteris suis appendit, exprimere non solet. BVLLA DEFECTIVA, eadem notione. Vide paulo superius adnotata.

(4) BVLLA, ipsum Diploma *Bulla* munitum, quemadmodum *sigillum* pro ipsomet diplomate: quomodo appellantur hodie Diplomata ac Rescripta Pontificum Romanorum. Wilebrandus ab Oldenborg. in Itiner. T. S. *Ita vt hospes, si terram intraverit, absque regia bulla exire non possit.* Brompton: *Et super hoc ostendit bullas et alia munimenta, quae inde prae manibus habuit.*

(6) BVLLA, schedula, syngraphum, chirographum ad rei cuiuspiam indicium, Gallis vulgo *Bulete*, *Buletin*; Italis *Bolletta*, vel *Buletta*, et *Bulletino.* Anastasius in Nicolao I. PP. p. 217.

(6) † BVLLAE, dici videntur quaedam instrumenta ludi, in Stat. Ms. eccles. S. Petri Insul. an. 1388. *Ne aliquis audeat ludere ad pilam, vel alios ludos -- nec etiam ad taxillos, aleas et bullas.* V. *Boula* 2.

(7) † Ferrum, quo rei in fronte aliaue corporis parte signantur, in Stat. Cadubr. l. 3. c. 51. Porro, signum quo vini venalis dolium notatur, ratione cuius certum quid exsoluitur, quod etiam *bulla* nuncupatur. Stat. Astae p. 107. *Debeant soluere dacitum, renam seu bullam.* Murat. t. 20. Script. p. 896.

BVLLANVS, V. *Bollanus.*

BVLLARE. (1) Στιγματίζειν, ferro candenti reos inurere, Italis *Bollare.* Habetur in Statutis Venetis lib. 6. c. 78. 79. et in Libro promissionis maleficii ibidem c. 7. 9. etc. † Pro vini venalis dolium signo notare occurrit in Stat. Cadubr. lib. 3. c. 58. V. *Bullatio.* (2) BVLLARE, apud Cornelium Celsum, est *Bullas facere*, id est, tumores; *Sic vrina bullat. Bullantes aquas* dixit Plinius, quasi bullis tumentes et scaturientes. *Fontem affluentem bullis*, Apuleius l. 4. Papias MS. *Bullare, exundare.* (3) Testari. Hist. Ordinis Chartus. apud Marten. to. 6. Amplis. Collect. col. 204. *Fidem Christi bullantes proprio sanguine.* (4) *Bullam*, seu sigillum literis, epistolae aut diplomati apponere. Ioan. de Ianua: *Bullare, sigillare.* Rathbodus Episcopus Treuirensis: *Hanc ergo epistolam annulo Ecclesiae nostrae bullare censuimus.* Anastasius Bibl. in Vita S. Ioannis Eleemosyn. num. 94. *Non potes scribere et bullare? mox abiens scripsit propria manu peccatum, et bullans portauit beato.* Vrsus Subdiaconus in Vita S. Basilii Caesariensis c. 10. *Et plumbo bullauit chartam illam.* Vbi Amphilochius, ἐβούλλωσεν. Fridegodus in S. Wilfride cap. 28.

Bullatas offert signato cortice chartas.

BVLLA-

BVLLARII Curiae Romanae, *Bullarum* seu diplomatum confectores. Gesta Innocentii III. PP. pag. 28. *Fecit edictum, vt nullus Officialis Curiae Iunc quidquam exigeret, praeterquam solos Scriptores et bullarios*, quibus certum modum praefixit, etc.

BVLLARIVM, bullarum Romanorum Pontificium collectio, Gall. *Bullaire*. Synodus Valentina an. 1590. to. 4. Conc. Hispan. p. 462.

† BVLLATIO, ius ferro candenti reos signandi, apud Murat. t. 16. Script. p. 792.

BVLLATVRA, charta, vel facultas bulla et sigillo concessa, ratione cuius certum quid exsoluitur. Charta Ioannis Marchionis Montisferrati anno 136.. *Et quod vinum suum possint in dicto loco Rochae emere, vendere, sine bullatura, dacito, vel aliquo onere.*

BVLLETA, schedula, Gall. *Bullete, Bulletin*, Syngraphum ad rei cuiuspiam indicium. Compendium Iurium et Consuetud. Vniuersit. Paris. fol. 11. per Robertum *Goulet*. V. *Billa* 1.

BVLLETARIVS, f. qui scribit et distribuit schedulas, quas vocant *Breuetos* seu *Bulletas saluationis*, apud Rymer. to. 11. pag. 727. *Gabellatoribus, custumaris, scrutatoribus, bulletariis, theolonariis*, etc.

† BVLLETINVS, Ital. *Bulletino*, idem ac *Bulleta*, in Stat. crim. Riper. c. 16. V. *Bolletinus*.

BVLLI, Χρυσονήματα: *Infectum*. Supplem. Antiquarii. V. Salmas. ad Plin. p. 438.

BVLLICARE, BVLLVTARE. Vgutio: *Bubinare, menstruo sanguine, sicut bullicare, est puerili sanguine inquinare, et ponuntur quandoque absolute et passiue, vt hic bubinat et bullutat, i. tali sanguine inquinatur.* Sic in MS.

BVLLIGO. Saxo Grammaticus lib. 8. Hist. Daniae:

Nempe inter vernas ollae vicinus obunctae
Crustula spumantis patinae bulligine tingis,
Crassi alipis macrum perfundens ore saginae panem.

Gallis, *Tremper son pain au boulion du pot.*

BVLLIO. (1) Ioanni de Ianua: *Tumor aquae bullientis, bulliculus, paruus bullio.* Gallis *Bouillon*. (2) Mensura salinaria, Gall. o.. *Boulin*. Charta Galcheri Do. Salinensis an. 1218. in Biblioth. Sebusiana Cent. 1. c. 2. *Hoc tantum excepto, quod 3. bulliones ad vsum Domus Aurundertiae singulis annis percipiendas - - in manso Nicolai Vernel sibi retinuit.* BVLLO, eadem notione, in Monastico Anglicano to. 2. p. 256. *De 4. summis salis continentibus 40. bulliones pro dimidia salina sua.* V. *Cetarius*. BVLIO, in Burgundicis Perardi pag. 97. eodem significatu. (3) Massa, auri vel argenti, Gall. *Billon*, Anglis *Bullion*. Rymer. to. 11. pag. 735. col. 1 *Absque aliquo bullione auri, seu valore eiusdem et argento - - ad reportandum sine reducendum a partibus exteris in regnum Angliae, sine aliter, aliquem Bullionem, massam sine platam auri vel argenti*, etc. Idem tom. 5. pag. 117. col. 2. Vide to. 12. pag. 8. et 10. et supra vocem *Billio*. BVLLIO, BVLLIONA, BVLLONIA, eadem notione. Rymer. to. 13. pag. 137. col. 1. Sic et alibi indifferenter scribitur *Bullio, Bulliona*, et *Bullonia*.

BVLLIONA, V. *Bullio* 3.

† BVLLIONVM, pondus quoddam. Ch. Roberti reg. Sicil a. 1306. *Libra, media libra, marca, bullionum et alia minora seu inferiora pondera.* V. *Buiolium* et *Bullus*.

BVLLIRE. (1) († Negotium quoduis feruenter agere, quo sensu *Bullis* vsurpant Hispani.) Vetus orbis descriptio cap. 17. §. 7. *Ascalon et Gaza ciuitates eminentes, et in negotio bullientes.* V. *Ebullire*. (2) Bulla seu sigillo firmare, apud Ludewig. Reliq MSS to. 1. pag. 3. *Haec itaque vt rata et inconuulsa permaneant, sigillo nostro bulliuimus.* V. *Bulla*. (3) † supplicii genus, potissimum in monetarum falsarios et adulteratores decretum. Ch. M. Car-

Caroli IV. a. 1327. *Martinum de ecclesia - - ad bulliendum de consilio proborum et suspendendum pro crimine falsae monetae - - condempnauerunt.* Lit. remiss. Ms. a. 1354. *Eosdem falsos monetarios - - ad mortem condempnauerunt, videlicet quod bulliri debebant.* V. *Caldaria.*

BVLLITVM CORIVM, corium decoctum, certa ratione praeparatum, Gall. *Cuir bouilli.*

VLLO, V. in *Bullio* 2.

VLLONIA, V. ibidem.

VLLVGA, pomi species. Ionas in Vita S. Columbani cap. 19. *Vel pomorum paruulorum, quae eremus illa ferebat, quae vulgo bullugas appellant.* Hinc forte vox apud vulgum Gallicum *Breluque*, quasi *Buluque*, pro re minutiori. Sed ante legimus *Bolluca* cum Mabillonio.

VLLVLA, diminut. a *Bulla*, sigillum. Spicil. Acher. to. 7. p. 403.

VLLVM, *baculum pastoris.* Gloss. Isid. Papias: *Bulus, baculus mali pastoris*, in MS. omittitur *mali.* Constantienses: *Bulum, bucolicum pastoris.* Martinius censet legendum esse *Bullatum*, quia pastorum baculi sint plerumque bullis ornati. Forte scripsit *Bacillum, baculum pastoris.* Sil. Ital. *Pastoris bacellum.* Haec post Graeuium in notis ad Glossas Isidori.

BVLLVS, ponderis species vt videtur. Stat. Vallis Ser. rubr. 28. *Vicarius - - debeat - - bullare - - quaslibet mensuras, stateres, bullos, pensos* etc. V. *Bullionum.*

VLLVTARE, V. *Bullicare.*

VLONES, *cetarii qui diuersa genera piscium vendunt.* Papias MS.

VLPARE, dicitur de clamore milui, vt *Mugire* de bobus. V. *Baulare.*

VLQVETTA, capra, Aruernis *Bouquette.* Tabularium S. Illidii Claromontensis: *Bulquetta consiscabitur partim Domino loci, partim Domino vineae in qua fecit domaginm.*

VLSVS EQVVS, Italis *Bulso*, Gallis *Poussif*, in Statutis Mediolan. part. 2. cap. 487.

VLTELLVS, cribrum, quo excernitur farina, Gallis *Bluteau*, Gallo-Belgis, *Bultel*, Germ. Beutel. Fleta lib. 2. cap. 9. §. 1. *Panis de coket de eodem blado et eodem bultello, ponderabit*, etc. Cap. 10. perperam *Buccellus* editum, pro *Bultellus.* Statuta Hospitalis S. Iuliani, in Addit. Matth. Paris pag. 163. *In die Martis in carnis priuio faritam bultellatam ponderis vnius albi panis eorum.* De vocis origine, vide coniecturas Octauii Ferrarii in Orig. linguae Italicae in *Biotto*, Menagii in voce *Beluter*, (*) et Frischii Lex. Germ. v. Beutel.) V. *Buletellus.*

BVLTER-CLOTH, eadem notione, ab Anglico *Bolter*, cribrum seu cribri pars lignea et rotunda, et *Cloth*, tela. Kennettus in Glossario ad calcem Antiquit. Ambrosden. *In emendatione vnius cribri pistrinae hoc anno 1. den. ob. et in Bultercloth empto ad pistrinam - - X. den.*

BVLTRO, praedator. Meisterlini Hist. Rer. Noriberg. apud Ludewig. to. 8. Reliq. MSS. pag. 108. *Auarus denique spiritus immittens ignem cupiditatis, facit pene discordiam inter debacchantes bultrones pro rebus, praeripiuntque sibi singuli pretiosiora.*

BVLVM. (1) BACVLVS, V. *Bullum.* (2) † Forte propugnaculum. Ch. Ms. a. 1223. *Posui in manu sua terram meam cum bulo de Dampetra, per custodes suos custodiendam in expensis meis.* Alia in Chartular. Campan. Comput. Paris. *Concessi quod turrim et bulum de Damperta teneas - - in duos annos, et tunc - - reddet mihi ipsam turrim cum bulo.*

BVLVS, baculus, V. *Bullum.*

BVLZET, f. idem quod *Fodrum*, Gall. *Feurre*, estramentum scilicet, palea vnde grana flagello excussa sunt, a Belgico *Bulsen*, tundere, quatere. Charta MS. Caroli Flandriae Comitis: *Altare de Grenni totamque decimam de Bulzet - - et vnam garbam de Bulzet.* Occurrit ibidem semel et iterum. V. *Badia* et *Buza* 3.

BVLZO, vel BALZO, idem quod *Spingarda*, machinae bellicae, seu balistae species, sic dicta, vt videtur, ab Italico *Balzare*, quod muris euertendis sit apta; *Balzare* enim dicunt Itali eadem notione qua Galli *Faire sauter un mur*, et Germani sprengen. Ottoboni Scribae Annal. Genuens. ad

ad an. 1194. apud Murator. tom. 6. col. 387 *In turri Oberti de Grimaldo, et in noua turri Oberti Spinulae lignum instruxerunt bulzonem,* (alter cod. *Bulzonum*) *cum quo vi, cunctis videntibus, turrim nouam Bulbonosi, quae est in directo carrubio S. Syri, perforando, maximam partem destruxerunt et corrui fecerunt.* † Italis *Bolcione* et *Bolzone* est aries, machina diruendis castrorum muris apta.

† BVLZONVS, pars asinini instructus. Ms a. circ. 1080. *De bulzono, de bulteo, de tricia asini, de tulibus et his similibus minutis rebus, etc.*

† BVMBACIVM, idem ac *Bombax* 1. in Act. SS. t. 1. Aug. p. 620.

† BVMBVCINIVM, idem. Lit. Ms. official. Paris. a. 1380. V. *Bombax.*

*) BVMEDA, a voce German. infer. Bumede, *maritagium*, tributum pro licentia nubendi dari solitum. Ch. Lotharii a. 1135. ap. Rhetm. Chron. Brunsw. p. 288. *Si qua mulier de familia ecclesiae seruo nostro ad ministradium nostrorum nupserit, data iustitia quae bumeda dicitur in perpetuum cum marito iuri nostro remaneat.* V. C. V. Grupen. de Vxore Theot. p. 30.

† BVNA, modus agri certis limitibus seu *bonnis* definitus, idem quod *Bonnarium.* Ch. a. 1123. inter Instrum. t. 5. Gall. Christ. pag. 373. *Cuidam ecclesiae - - terram circa eamdem ecclesiam iacentem XII. in perpetuum possidendam dedi.*

† BVNAIARIVS, pro *Bunatarius*, qui *Bonnarium* possidet ex Constit. Caroli Crassi Imp. apud D. Bouquet c. 1. Iur publ. Franc. p. 393. V. *Bonnarius.*

BVNARIVM, BVNARIVS, modus agri certis terminis comprehensus, V. *Bonnarium.*

BVNATARIVS, eadem notione. V. *Bonnarius.*

† BVNCHETTA, cibi cuiusdam nomen apud Viuarienses. Lit. Ms. remiss. an. 474. *Ung plain plat de Bunchettes.*

BVNDA. (1) Sonus tympani, Vgutioni. (2) BVNDA, pro *Bonna*, Anglis *Bound.* Monast. Anglic. t. 1. p. 2. *De bundis et hidarum* Pag. 3. *Haec omnia infra bundas 12. hidarum contenta.* V. *Bonna* 2.

BVNDARE, metas figere, in Monast. Anglic. t. 3. p. 236. V. *Bonna* 2.

BVNDBVRDVM, V. *Mundiburdus.*

BVNDELA, BVNDELLA, libellorum fasciculus, Gall. *Liasse*, a Saxonico *Bindan*, ligare, vnde Angl. *Bundle*, German. Bündel, fascis, fasciculus. Rymer. to 5. pag. 216. *Memorandum quod die Sabbati, 20. die Decembris, omnia rotuli, bundellae et memoranda de Cancellaria - - praefato Thomae liberata fuerunt.* Ibidem ter quaterue occurrit *Bundela* vero p. 217. et alibi passim in Instrumentis Anglicis, in quibus frequenter, *Bundela breuium in Turri London. Bundela litterarum et breuium in Turri*, etc.

BVNDELLVS, an etiam fascis seu fasciculus? Rymer. to. 8. pag. 384. col. 1. *Quadraginta arcus, centum et quatuor bundellos de Bykerygsekell, decem balistas*, etc.

BVNDO, V. *Bondus.*

BVNGELLVS. Will. Thorn. in Chr. *Explorabant diligenter de loco, ubi Petrus inueniretur? Tandem inuenerunt eum in bungello canapis nexu cautelose inuolutum.* Vbi *bundello* legendum censet Somnerus: est enim Anglis *Bundle*, German. Bündel, fasciculus.

BVNISLEGI. Lex. Ripuar. tit. 19. art. 1. *Si ingenuus seruum ictu percusserit, vt sanguis non exeat vsque ternos colpos, quod nos dicimus Bunislegi, singulos solidos componat.* Ad hunc locum Eccardus sic disserit de voce *Bunislegi: Schlag*, ictus. Pro *Buni* restituendum *Buli*, quod alibi *Puli* scribitur, et idem est ac nostrum *Beule*, Sax. *Bule*, tumor ex percussione: hoc modo *Bulislag* est percussio siue ictus qui tumorem efficit, vel, qui facit, vt cutis intumescat.

BVNNARIVM, BVNVARIVM, etc. V. *Bonnarium.*

† BVPAEDES, *pueri magni, obesi, qui crescendi finem fecerunt*, in Amalth.

ex Festo. Gloss. Gr. Lat. *βουπαιδες*, *pubares*.

BVRA. (1) BVRA, BVRIA. Adalardus in Statutis Monasterii Corbeiens. l. 1. c. 1. *Caura vero accipiant hortolani de bura omni anno, secundum consuetudinem.* Eodem cap. de laicis, qui seruiunt extra Monasterium: *Ad piscariam sex, ad stabulum 2. ad hortos 8. ad buriam 7.* Quo loco, *Buriam*, locum, vbi lintea eluuntur, Gallis *Buerie*, interpretantur viri docti. † Galli dixerunt *Bure*, pro lixiuio. V. *Buanderia* et *Burraria*. (2) † Pilus, vel tomentum, Ital. *Borra*, Gall. *Bourre*. Murat. t. 16. Script. Ital. pag. 581. V. *Burra* 1

† BVRAE, vox eiusdem notionis atque originis ac *Brandones*, Dominica prima Quadragesimae apud Lotharingos et Barrenses, quibus *Bure* idem sonat, quod alibi *Brandon*, fax, taeda, ignis. Ch. official. Metens. Ms. *Datum anno Domini 1254. feria quinta post buras.* Ch. Radulphi Abb. S. April. a. 1249. *Die crastina Burarum.* V. *Brando* 1.

† BVRALLVS, panni spissioris ac vilioris species, Gall. *Bureau*. Comput. Ms. a. 1239. *Pro burallis ad houcias ad equos stabulorum.* V. *Burellus*.

BVRANEXA, species vitis, de qua Petrus de Crescentiis l. 4. c. 4.

BVRANITVM, V. *Butar*.

† BVRATARE, *buratello*, seu cribro farinam excernere. Stat. Vercell. l. 7. p. 190.

BVRATELLVM, cribrum farinarium. *Buretel*. Guioto Pruuinensi. Gerardus Maurisius ad calcem Historiae Eccelini.

BVRBA, coenum, limus, Gall. *Bourbe*. A voce *Burba* quidam dicta volunt Borbonium Archambaldi et Borbonium Anselmium, quod eae vrbes prae aquarum abundantia lutosae sint ac coenosae. V. Valesii Notitiam Galliarum p. 104.

BVRBALIA, *intestina maiora*, Papiae: *Burbulia*, Vgutioni. Gloss. Isid. *Burbalia*, *intestina*. Gallis *Brouailles*, ac *Breuille*.

BVRBAN, BVRGBAN, *banleuca*, quasi *Burgi bannum*. Notitia de iure Aduocatorum Epternacensis Monaste.ii an. 1095. apud Marten. Collect. Ampliss. tom. 1. col. 551. *Si quis infregerit bannum, quod Theotonica lingua Burgban dicitur.* Ch. Friderici II. Imp. a. 1242. pro Coloniensibus: *Infra Coloniam et terminos ipsius ciuitatis, qui dicuntur Burban*, apud Maximilianum Henricum in Apolog. part. 2. pag. 10. 16. Charta Caroli IV. Imp. an. 1356. apud eumdem p. 95. *Et nihilominus eisdem ciuibus et ciuitati Coloniensi illam consuetudinem, qua quandam libertatem, quae dicitur Burchban* (infra *Burgban*) *et Banuille habuisse et habere, vt dicitur, confirmauerimus, etc.*

BVRBVRICARII, *qui auro, et variis filis, hominum et aliarum rerum effigies exprimunt.* Vocabularium Sussannaei.

† BVRBVRISMVS. Alex. Iatrosoph. Ms. l. 2. Passion. c. 73. *Si incancrierint vlcera, deponunt stercora varia et nigra - - et faciunt strophum cum burburismo* Vbi Glossae: *i. e. cum rugitu.* Vnde Glossar. medic. Simon. Ianuens. eod. reg. 6959. *Buburismus, Alexandro capitulo de Disenteria est rugitus intestinorum, et est nomen fictitium.*

BVRCA, BVRGA. Gl. Lat. MS. Regium et Papias: *Burca, clauaca.* Leg. *Cloaca*. Isid. Gloss. *Burga, cloaca.* Alio in loco *Cloaca, burca.* Papias MS. Bituric. *Burca, clauaca.* V. *Bursa* 5.

† BVRCEGNVS, forte communis. Libert. Ms. concessae a. 1283. *Quod nemo potest habere atans in muris ciuitatis, nisi cum pariete burcegna, nisi faciat cum voluntate illius, cuius murus est.*

BVRCERIVS, nauis praefectus, apud Rymer. tom. 11. pag. 843. col. 2. *Burcerius eiusdem nauis*; quae quater repetuntur ante *Magister nauis*.

BVRCHGRAVIVS, idem qui infra *Burggrauius*, apud Ludewig. to. 5. pag. 25. *Burchgrauius Bruxellae*, apud Miraeum tom. 2. pag. 1251. col. 1.

† BVRCHIA, *Burchio*, Academ. Crusc. *Barca da remo coperta*, scapha, biremis, nauis onerariae minoris species. Murat. t. 12. Script. Ital. pag. 453. *Cum barchiis et burchiis et aliis nauigiis fugerunt.*

† BVRCHIELLVS, Ital. *Burchiello*, diminut. a *Burchio*, phaselus, linter. Stat. Mant. l. 1. c. 97.

BVRCHWARDIVM, idem quod *Burgwardium* apud Ludewig. to. 5. c. 3. ex Dipl. Wichmanni Archiep. Magdeburg. V. *Burgwardus*.

BVRCIA, V. *Bussa*, species nauis.

BVRCLA, idem quod *Burcia*. Rafanus de Caresinis in Chron. a. 1379. *Cum barchis et burclis per viam molendinorum*, etc.

BVRCLAVIVS, mendose pro *Burchgrauius*. Charta anni 1274. in Dissert. Hist. de Comitatu Comacli edit. a. 1709. App. p. 9. *Fredericus Burclauius de Nuremberc.*

† BVRCLELLVS, idem ac *Burchiellus* apud Murat. t. 2. Antiq. Ital. med. aeui p. 900.

† BVRCLVS, idem ac *Burchia*, apud eumd. t. 19. Script. p. 861.

† BVRCVM, idem ac *Burgum*, in Chartis Ms. a. 1203. 1206.

BVRCVS, V. *Burgus*.

† BVRCWARDVM, idem ac *Burgwardum burgi* seu castellaniae custodia. Ch. an. 1217. apud Ludew. t. 11. Reliq. p. 567. *Et eos* (mansos) *dedimus cum aduocatia et omni iure, omnique seruitio, praecipue quod Burcwardum dicitur.* V. *Burgwardus*.

BVRDA, amictus iunceus; vox Africana. S. Augustinus Epist. 68. *Presbyterum etiam quendam - - burda vestitum*, etc. Epist. 166. *Raptus est de domo sua, caesus, in aqua volutatus, burda vestitus, et nescio quot dies in captiuitate retentus est.* Idem lib. 3. contra Crescon. c. 48. de eodem Presbytero, cuius mentio est in iis Epistolis: *Ad furentium arbitrium fustibus caesus, in lacuna lutulenta volutatus, amictu iunceo dehonestatus.* Ex quibus iure addubitari potest, an haec vox ab Arabico *Berd*, *Borda*, etymon habeat, quae definitur a Giggeio, *vestis varii lineis contexta, et variegata: nigra vestis flauo colore intexta, quam induunt Arabes.* Nam *Burdae* Augustinianae, iuncis, non lana, intertextae fuerunt. Sed et scribit Salmasius lib. de Modo vsur. pag. 401. *Burdi*, apud Arabes, papyrum siue iuncum Aegyptium significare. Acta SS. Iunii to. 3. pag. 441. de S Raynerio: *Burdas, operimenta scilicet capitum auferebat.*

† BVRDANA. Stat. Cisterc. a. 1355. c. 1. *In nonnullis monasteriis monialium - - solent non innocenter fieri quaedam festa siue spectacula, apud quosdam burdana vulgariter nuncupata, in quibus spectaculis siue festis multa committuntur enormia* etc. Haud dubie a sequenti verbo

BVRDARE, iocari, ludere, nugari, quemadmodum facere solent, qui ludendo mendacia confingunt. Gloss. Lat. Gall. *Garrire*, *Iangler*, *Bourder*. *Gerra*, *Bourde*, *Truffe*. Henricus Knygthon: *In tantum enim erat affabilis domino Regi, quod burdando petebat a Rege nundinas sibi concedi pro leporariis et canibus - - emendis.* A *burris* vocem effictam volunt, de quibus Ausonius:

At nos illepidum rudem libellum
Burras, quisquilias, ineptiasque
Credemus gremio tui fouendum.

Vbi Ios. Scaliger: *Vsus est vocabulo Aquitanico, nam hodie maior pars Aquitanicarum notionum, quisquilias vocat burras.* V. *Bohordicum*.

BVRDATIO, pensio nummaria, quae a rusticis pensitabatur, praedii nomine, quod *Burdam*, seu *Bordam* vocamus, inquit Altaserra. Gregorius M. lib. 1. Ep. 42. *Cognouimus, quod prima illatio burdationis rusticanos nostros vehementer angustat: ita vt priusquam labores suos venundare valeant, compellantur tributa soluere.* Infra: *Cognouimus etiam rusticos burdationem, quam iam ab eis exactam Theodosius minime persoluerat, iterum dedisse: ita vt in duplo exacti sint.* Rodericus da Cunha refert in Hist. Episcopor. Portensium in Lusitania 1. parte, cap. 12. Galliciae et Legionis Reges, Maurorum

12

in Hispania Regi[illegible]s, tributi vice, quotannis mittere solitos centum puellas, 50. nobili, et 50. plebeio genere natas, idque tributum *Burdel* appellatum. V. *Borda* 5.

BVRDEARE, hastiludio sese exercere, V. *Bohordicum*.

BVRDECANVS COLONIENSIS, in Charta an. 1258. apud Maximilianum Henricum in Apolog. part. 2. pag. 30.

BVRDEGALIVM, idem, vt videtur quod *Borderia*, praedium rusticum, Gall. *Metairie, ferme*. († Vel potius seruitium, quod ratione *bordae* redditur, Gall. olim *Bourdelage*, V. *Bordelagium*.) Charta Guillelmi Episc. Autissiod. an. 1212. pro Canonicis S. Laurentii: *Separauimus ab ea decimas magnas omnes tam bladi, quam vini, et tres pecias terrae arabilis - - et praeterea burdegalium, morum*, etc. Rymer. t. 10. pag. 363. col. 1. *Videlicet omnia bona, haereditates, terras, dominia - - hospitia, burdegalia, vineas, molendino, etc.* Eadem repetuntur pag. seq. V. *Borda* 5.

BVRDEICIA, hastiludii genus, de quo iam satis fuse dictum est in *Bohordicum*.

BVRDELLVM, lupanar, Ital. *Bordello*. Decret. Placent. ad calcem Stat. *Ad prostibulum seu burdellum, nec ad alium inhonestum locum*. V. *Borda* 5.

BVRDESAGIVM, idem videtur ac *Burgagium*, quod vide. Charta Galneri de Langeio pro stallo cerariariae in Chartulario B. Magdal. Castridun. fol 19. *Saluo iure meo, et redibitione burdesagii ad me pertinente*.

BVRDIARE, hastis ludere, V. *Bohordicum*.

BVRDICALA, V. *Bordigala*.

BVRDICE, hastiludium. Gualt. Hemingford. de Gestis Ed. I. p. 16. V. *Bohordicum*.

BVRDICIVM, tomentum, seu eius purgamenta. Stat. Taurin. a. 1360. *Quod nulla persona ponat leamen, paleam, vel burdicium, siue scoualium domus* etc. V. *Burra* 1.

BVRDICVLVM, Prouincialibus *Bourdigue*. Species arcae maioris, in qua pisces seruantur in stagnis, vel fluuiis, vt et viuere possint et facile capi. Tabularium S. Victoris Massil. *Donamus tibi Isarno Abbati vnum gurgustrum prope pontem, quod lingua rustica Burdiculum vocant*. V. *Bordigala*.

BVRDIGALVM, BVRDIGOLVS, V. in *Bordigala*.

BVRDILLVS, fustis, virga. Acta SS. Maii tom. 6. pag. 31. de S. Canione Episc. Diminutiuum est a *Burdo*, quod vide mox in *Burdo*.

BVRDINGSAK, V. *Byrthinsak*.

BVRDINVS, V. *Burdo*.

† BVRDIRE. (1) Ludere, exsultare, Ch. Ms. a. 1329. *Canes burdientes extra in campis*. V. *Burdit*. (2) Praestationi, seu seruitio, quae *Burdura* dicebatur, satisfacere. V. *Burdura*.

BVRDIT, ἀγερωχεῖ, γαυριᾷ: *exultat, superbit*. Supplem. Antiquarii.

BVRDO. (1) Atticus, fucus, Gallis, *Bourdon*. Gloss. Aelfrici: *Atticus* (leg. *Attacus*) *vel burdo*, dora. Papias MS. *Atticus, burdonus*. (2) BVRDO, *miluus*, apud Matth. Siluaticum in Pandecte. (3) BVRDONES, calami seu tubae aeneae, quae fere tubas referunt et earum sonum, ait Warsius: quin potius, calami maiores organorum, qui grauiorem sonum edunt, vel ipsa *organa*. A *Burdonum*, seu fucorum bombo ac sonitu, Gallis *Bourdonnement*, vox efficta. Vitae Abbatum S. Albani: *Et praesentetur Deo et S. Martyri Albano, pulsato classico, sonantibus calamis, quos burdones appellamus, cum horologio*. In musico concentu sonum grauiorem *Burdonem* vocat Dantes in Purgat Cant. 28.

Che tenean burdone a le sue rime.

(4) Asinus, seu, vt alii censent, qui ex equo et asina natus, mulus, e quibus genitos mares, hinnulos antiqui vocabant. Glossae Gr. Lat. Ἡμίονος, ἐξ ἵππου θηλείας καὶ ὄνου *Mulus, burdo*. Glossae Biblicae MS. *Burdo, breuis equus, asina*

 et

et emissario conceptus. Ebrardus Betuniensis in Graecismo:

Burdonem producit equus coniunctus asellae,
Procreat et mulum iunctus asellus equae.

Vetus Epigramma:

Burdonem sonipes generat commixtus asellae.

Vtitur hac voce Vlpianus IC. de Legat. 3. in L. *Item Legato*, et lib. 4. Reg. c. 5. Sextus Platonic. lib. 1. de Medicina animal. l. 1. c. 15. etc. Vide Cuiac. lib. 11. Obs. cap. 16.

BVRDINVS, apud Hermannum Monach. lib. 3. de Mirac. S. Mar. Laudun. cap 5. *) Procul dubio a voce Bürde, onus, vel verbo bören, portare; ita vt *Burdo* proprie sit iumentum sarcinale. (5) Baculus, a *Burdonibus*, seu asinis, aut seminulis, quos inequitabant, et insidebant, qui peregre proficiscebantur, nomen mansit longiusculis baculis, quos gestare solebant peregrini Hierosolymitani pedites, quibus equitaturae loco quodammodo erant. Papias: *Verubus, virgis ferreis, burdonibus*. Hubertus Sipuntinus apud Vincentium Beluacensem l. 26. c. 27. *Burdonem habebat pro lancea, et sacculum pro parma*, etc. Vita S. Nili Confessoris apud Marten. to. 6. Ampliss. Collect. col. 937 *Burdonem quem habebat Basilius Dux Calabriae dans cuidam ad eam rem aptissimo, Panormum misit*. Alias de vocis origine coniecturas vide apud Octauium Ferrarium in Originib linguae Italicae, Menagium in Dictionario etymol. Gallic. Adde quae ad Ioinuillam adnotauit Cangius Dissertat. 15. Eccardus in notis ad legem Salic. tit. 37. art. 1. pag. 70 *Burdonis* etymon, reiectis aliorum opinionibus, arcessit a Saxonico *Boeren*, portare, sustinere; inde, inquit, formatur *Bort*, *Bordo*, *Burdo*, quo proprie portans, sustentaculum, fulcrum denotatur: atque ita et asino oneribus portandis aptissimo animali, et fulcro cuiuis competit rectissime. V. *Burdus* 2.

BVRDONARII. (1) A burdonibus seu baculis peregrinatoriis, per contemptum appellati peregrini olim ab Albigensibus, vt auctor est Monachus Vallis Sarnai cap. 62. *Burdonarios autem vocabant peregrinos eo quod baculos deferre solerent, qui lingua communi Burdones vocantur.* (2) BVRDONARII, vel BORDONARII, asinorum curatores, agasones, in Constit. Sicul. lib. 3. tit. 38. §. 1.

BVRDONVS, V. *Burdo* 1.

BVRDVBASTA. Fragm. Petroni. *Occidit de lucerna equites; putares eos gallos gallinaceos: alter burdubasta, alter loripes*, etc.

BVRDVS. (1) Gloss. Aelfrici: *Burdus, reamer*, i. sutor vestiarius. (2) † Forte baculus seu pedum Abbatis. Inuent. Ms. a. 1419. *Vnum crucem pastoralem argenti cum pede rotundo, armandatam de burdo cum armis de Barra abbatis.*

BVRELLVM, mensa, Gall. *Bureau*. Lobinellus Hist. Paris. to. 1. p. 712. *Publicata et registrata ad burellum in camera computorum.* Instrum. an. 1459. apud D. Brussel de Vsu feud. to. 2. pag. 747. *Ascendit in hac camera Computorum ad burellum*, etc.

BVRELLVS. (1) V. Panni spissioris ac vilioris species, Gallis *Bureau*. Cathol. Armoric. *Burell, Gal. Bureau, gros drap. Lat. Burrus, vel buriatus, vestu en bureau.* Petr. Venerab. in Statut. Cluniac. cap. 11. *Vt nullus scarlatas, aut barracanos, vel pretiosos burellos, qui Racipani - - fiunt, habeat.* Regula Templar. c. 20. *Vestimenta vnius coloris semper esse iubemus, v. g. alba, nigra, vel etiam burella.* V. *Birrus*. (2) † Forte tabula, index. Inuent. an. 1420. inter Probat. t. 2. Annal. Praemonstr. p. 591. *Vnum textum argenteum et deauratum, cum vno burello magno, et tabulis mortuorum in eodem infixa.*

† BVRENGVS, idem qui *Burgensis*. Constit. Caroli Crassi de Feud. t. 1. Iur. publ. Franc. p. 393. *Praecipimus vt singuli burengi decem - - solidos dominis suis impendant.*

BVRETA, amphora, ex Gall. *Buretre*, quasi *Beuvrete*, qua bibitur. Necrologium Ecclesiae Parisiensis pe-

[.]d. Nov. *Duas buretas aureas ad [m]inistrandum vinum et aquam in Missa.*

[BV]RETVM, V. *Brunetta.*

[BV]RGA. (1) Cloaca, V. *Burca.* (2) [I]dem quod *Burgagium.* Chartular. [S]. Vandregesili tom. 1. pag. 678. *[Q]uae omnia praedicta iura dicti Abbas [e]t Conuentus petebant - - ratione [b]urgae,* (f. *Burgesiae*) *et ratione do[m]inii sui.* (3) † Pars instructus [e]quini, vel rei rusticae. Reg. fo[r]est. de Broton. *Robert Hose - - [d]ebet seruitium rotarum et de roellis [f]ratri, et vigorum, et burgarum.*

[BV]RGACEA, († potionis species, [i]dem quod *Borgerastre.*) Charta re[m]issionis manus mortuae data Bur[g]ensibus Capituli Autissiodor. an. [1]204. per Willelmum Decanum et [C]apitulum: *Propter hanc autem quit[t]ationem, ipsi* (homines) *quittaue[r]unt nobis panem et burgaceam, quam [e]is dare solebamus in festo B. Ste[p]hani de Augusto.* Vide *Burge[r]astrum.*

[BV]RGAGIVM, certum et annuum [v]ectigal, quod Burgensis, aut *bur[g]i* incola, pro domiciliis suis seu te[n]ementis, quae in burgo possidet, [b]urgi domino praestat. Leges Bur[g]orum Scoticorum cap. 1. *Quilibet [b]urgensis debet domino regi de burga[g]io, quod defendit, pro particata ter[r]ae 5. denarios annuatim.* Vide t. 2. [M]onastici Anglic. pag. 332. Madox [F]ormulare Anglic. pag. 50. Ken[n]etti Glossarium ad calcem Anti[q]uit. Ambrosden. Chartular. S. Van[d]regesili to. 1. pag. 409. Eiusmo[d]i vero *tenetura*, vt vocant, *tenere [i]n socage*, dicitur etiam Littletoni. [I]n Scacario S. Michael. an. 1219. in [R]egesto Ioannis de S. Iusto Camerae [C]omputor. Parisiens. haec habentur. *[A]ccordatum est per Episcopos et Ba[r]ones, quod si aliquis coronam habens [v]el habitum Clericalem, duxerit vxo[r]em de feodo laico, quem tenet, fa[c]iat dominio Regi et dominis aliis, [q]uem feodum debet, et de burgagio [h]oc, quod alii burgenses faciunt, et [i]n burgagio fiet iustitia, et in feodo [la]ico pro omni eo, quod debent super [o]mnia catalla, quae ibi inuenientur. Si vero postquam vxorem duxerit, coronam acceperit, et habitum Clerici de burgagio et feodo faciet tanquam laicus homo, et ad modum tractabitur.* Varias de *Burgagiis* leges proponunt Leges Burgorum Scotic. cap. 13. 17. 44. Charta Libertat. Angl. cui concinit Regiam Maiestatem l. 2. cap. 44. §. 4. Consule, si lubet, quae de burgagiis prolixiori commentario dixit Cangius ad Cinnamum pag. 487, et seqq. BVRGAGIVM LIBERVM dicitur, quod soluto vectigali annuo solito, ab omni alia libertum est seruitute. Monasticum Anglic. to. 2. pag. 361. To. 3. pag. 91. BORGAGIVM, pro *Burgagium.* Charta an. 1251. ex Archiuo B. Mariae de Bono-Nuntio Rotomag. V. *Burgesia.* *) *Burgagium* idem esse videtur ac *Burgensalicum*, praedium scilicet quod a Burgensi possideri poterat. V. F. C. Buri Erläuter. des Lehnrechts part. IV. p. 100 seq.

BVRGARIA, BVRGLARIA, violenta in domum vel priuatam, vel sacram, vt Ecclesiam, vel etiam in tentorium nocturna irruptio, cum intentione interficiendi et furandi. Ita Cowellus lib. 4. Instit. cap. 18. §. 22. et Rastallus verbo *Burglarie.* W. Thorn. in Chron. *Captus fuit infra ciuitatem pro Burgaria, granario hospitalis S. Laurentii Cant. et bladis suis inde furatis et asportatis - - et suspensus fuit.* V. *Burgator.*

BVRGARIVS. (1) Burgensis, Germ. Bürger, vulgo *Hospes.* Vide in hac voce. Charta fundat. Monasterii S. Stephani de Fonteneto in Normannia sub Willelmo Notho, in Regesto 106. Tabul. Reg. Ch. 370. Tabular. S. Florentii: *Quicumque ibi voluerit habitare monachis, sicut burgarius, omne seruitium siue debitum reddet.* (2) Villicus. Vita Ms. S. Gaugerici Episc. Camerac. l. 2. c. 10. *Hunc siquidem locum - - a suo burgario, qui enim possederat, - - comparauit.*

BVRGASATICVM, V. *Burgensatica.*

† BVRGATA, suburbium, Ital. *Borgata.* Comput. ann. 1496. inter Pre-

Probat. t. 4. Hist. Nem. p. 64. V. *Burgetus.*

BVRGATICA, V. *Burgensatica.*

BVRGATOR, BVRGLATOR, fur nocturnus. Officium Coronatoris infra virgam Regis, cap. de *Burgatoribus domorum*: *Omnes burgatorum domorum, vel fractores Ecclesiarum, vel murorum, vel portarum ciuitatis Regis, vel burgorum, intrantes malitiose, et felonice, condemnentur morti.* Fleta lib. 1. cap. 16. §. 6. Similia habet Ioannes Britto cap. 10. cui *Burgessours* dicuntur: *Tempus discernit praedonem a fure et a burgatore, furemque diurnum a nocturno.* Adde Fletam l. 1. c. 20. §. 3. lib. 2. c. 32. §. 9. **BOVRGLATORES** habet Bracton. non semel lib. 3. tract. de Corona cap. 1. §. 1. 3. Spelmannus dictos censet *Burgatores*, quod dum alii per campos latrocinantur eminus, hi burgos pertinacius effringunt, et depraedantur. Vide *Burgaria.*

BVRGBAN, V. *Burban.*

BVRGBOTA, V. *Burghbote.*

BVRGBRECH, V. *Burghbrech.*

BVRGBVRGER, ciuis Castrensis, V. *Ganerbii.*

BVRGELLVS, burgus minor, oppidulum. Charta donationis Iordani de Humeto in Chartulario S. Fromondi: *Quaedam terra quae est in burgello d'Arel.* V. *Burgus* et *Burgeolus.*

BVRGEMOTVS, BVRGIMOTVS, BVRGMOTVS, vox Saxonica, *Burgemote*, curia burgensis, conuentus burgi, vel ciuitatis, i. ciuium: *Burgh* enim oppidum, burgus, *mote*, et *gemote*, conuentus, mallum publicum. Leges Eadgari Regis cap. 10. apud Bromptonum: *Vt habeatur in anno burgmotus ter, et Scyremotus bis, et intersit Praesul Comitatus, et Aldermannus, vtrique doceant Dei rectum et saeculi.* Leges Henrici I. Regis Angl. cap. 7. *Debet autem Scyremote et Burgimotus, Hundreda, vel Wappentachia, duodecies in anno congregari.* Cap. 57. *In Curia Domini, in Hundredo, in Comitatu, in Burgimoto, vel halimoto.*

BVRGENCIA. (1) Idem quod *Burgagium.* Charta Abbatis Grasensis in Occitania in Regesto Carcassonensi fol. 34. *Abbas vero et Conuentus, qui supra sumus nominati, habebimus in castris et villis propriis nostris - - burgencias.* Vide *Burgag.* (2) Eadem notione qua mox *Burgensatica.* Regestum Magn. Dier. Trecens. fol. 37. apud D. Brussel de Vsu feud. to. 2. pag. 905.

BVRGENSATICA, Gall. *Rotures*, praedia, quae a burgensibus possideri poterant; vnde feudalibus, quae nobilium erant, opponuntur in Charta Roberti Regis Neapolit. a. 1319. apud Wadding. in Regesto to. 3. *Annuum redditum vnciarum auri 400. emendum - - in burgensaticis bonis, et non feudalibus.* Vide p. 99. 100. et 307. Constit. Neapol. l. 1. tit. 66. §. 2. V. *Burgesatica.* **BVRGATICA** dicuntur Matth. Paris non semel, et in Constitut. Imperial. Goldasti pag. 179. ✝ Constit. Feder. reg. Sicil. c. 22. *Volumus vt in subuentionibus necessariis, licitis et permissis, clerici et ecclesiasticae personae pro bonis burgensaticis, patrimonialibus, et quae aliunde quam ab ecclesiis habuerunt etc.* V. *Burgesia.* *) De bonis *Burgensaticis* Vid. F. C. Buri Erläuter. des Lehnrechts part. 4. p. 100 seqq.

BVRGENSES, municipes, burgorum, seu villarum clausarum incolae, vel qui tenementa in iis possident, et ratione eorum *Burgagium* domino burgi pensitant, German. Bürger. Tidericus Langenius in Saxonia:

Vrbes muratae per Saxoniam nominatae
In queis burgenses fiunt fortesque potentes.

Atque ii diuersi videntur ab Hospitibus, quos Galli *Hostes* dicunt. Michael del Molino in Repertor. Fori Aragon. in V. *Diffidamentum*: *Verbum, Burgenses, ibi positum, significat, ciues: vnde in Francia ciues appellantur burgenses.* Ordericus Vitalis lib. 6. pag. 605. *Baldricus filius Nicolai ad Deppam dedit vnum burgensem, et Radulfus Anseredi filius vnum hospitem.* Diuersi etiam a Rusticis

sticis. Idem Ordericus lib. 12. pag. 872. *Milites autem et comprouinciales, tam rustici, quam burgenses.* Constitut. Siculae lib. 1. tit. 9. *Si comes fuerit 5. uncias, si baro 4. si miles simplex 3. si burgensis 2. si rusticus fuerit, vnam vnciam fisco nostro componat.* Erant igitur in commercio perinde ac hospites. Vetus Charta apud eumdem Ordericum lib. 5. *Vnum burgensem in Britollio*, etc. Adde lib. 6. pag. 605. Guillelmus Benedicti in cap. Rainut. in Verb. et vxor. nom. Adelas. dec. 2. num. 299. *Burgenses* dictos ait, *a bonis burgensibus, id est, franchis et liberis, quae habent, et de quibus viuunt et statum suum conseruant.* Vnde ex illius sententia, *soli illi proprie dicuntur burgenses, quorum bona sunt allodialia, nemini subiecta.* Alii vero censent *Burgenses* efficere armatorum genus quoddam, militibus inferius, vt videre est in Constit. Sicul. loco laudato: vnde in veteribus Chartis *Milites* et *burgenses* semper coniunguntur. BORGENSES, in Charta anni 1068. e Tabulario S. Mellani Pontisarensis. BVRGENSIS REGIS, qui licet in alterius domini iurisdictione maneat, ab illa tamen eximitur, et iurisdictioni Regiae tantum subest, nisi dominus iuribus regiis gaudeat, vt est in Consuet. Trecensi art. 2. et Senonensi art. 141. 142. 143. Leges Burgor. Scot. cap. 2. BVRGENSIS REGNI, idem, vel regni incola, in Lib. rub. Cam. Comput. Paris. † BVRGENSIS AFFORANEVS, extraneus, V. *Afforaneus.* BVRGEVS, idem ac *Burgensis*, in Ordinatione Philippi IV. Franc. Regis ex Chartulario S. Vandregesili: *Si contingeret quod - - - gentes nostrae requirant aliqua tantum burgensem nostrum, quoniam aliquis Praelatus, vel Baro aut quisnis alius nobis subiectus dicent hominem iusticiabilem suum - - negantes ipsum esse burgeum nostrum*, etc. Mendum est pro *Burgensis*, vt editum legitur t. 1. Ordin. reg. Franc. 361. BVRGENSES DE IVRATA. Charta Caroli VI. Regis Franc. a. 1488. ex Archiuo Regio: *Cui militiae Clericali) ascribi non potest, nostra super hoc licentia non obtenta, cum noster burgensis existat de Iurata, oriundus de dicto loco Castri Theoderici et ibidem moram trahens, propter quam tamen Iuratam nobis in aliquo non tenetur.* etc. Erat autem *Iurata* vti definit D. Brussel. de Vsu feud. tom. 2. p. 921. pensitatio annua quae a singulis burgensibus, pro ratione facultatum suarum, regi aut alicui domino, qui iuribus regiis gauderet, persoluebatur. BVRGENSES FRANCI ET ABONNATI, in Consuet. Castelletensi in Biturigib. art. 26. 28. et in aliis Consuetud. Qui plura circa burgenses nosse voluerit, adeat D. Brussel de Vsu feud. lib. 3. cap. 15. vbi fuse et accurate de Burgensium origine, iuribus, rebusque ceteris quae ad eos spectant disserit.

BVRGENSIA, idem quod *Burgagium*, seu quod a burgensibus domino soluitur. Ch. Phil. Aug. a. 1200. *De seruientibus laicis Scholarium qui non debent burgensiam nobis vel residentiam.*

BVRGENSIS. (1) V. *Burgenses.* (2) Moneta argentea minutior, in Gallia Philippo Pulcro regnante primum cusa. Vetus Regestum Camerae Comput. Paris. *Ad Candel.* 1310. *Incoeperunt Burgenses, et fuerunt ad Natale S. Mariae.* Nangius in Chron. an. 1313 *Philippus Rex Franciae circa festum B. Virginis monetam Burgensium, quam fieri fecerat, et per biennium Parisiis cursum suum habuerat, quod alias in regno Franciae fuerat inauditum, praesertim cum insti pretii et ponderis aequitate ceteris paribus aequipolleret*, etc. Cusos etiam *Burgenses* Leodii docet Radulphus de Riuo in Vita Engilberti a Marka Episc. Leod. cap. 2. *Nam denarios, vulgo Burgenses dictos, valoris 2. solidorum mox cadit, qui non multis post annis 6. solidorum valorem superarunt.*

† BVRGEOLVS, diminút. a *Burgus*, domorum congregatio, Ch. a. 1226. inter Instr. t. 10. Gall. Christ. pag. 235. *Burgeolus in quo furnus est situs.* V. *Burgellus* et *Burgetus.*

BURGERASTRUM, (✝ potiùs quaedam, eadem quae *Borgerastre.*) Chronicon Fiscanense part. 2. *Panetarius debet praeparare per manum Cellararii Burgerastrum in Coena Domini, et in prima die Quadragesimae vinum in iustiis.* V. *Burgacea.*

BURGERREICHT. Laudum, siue sententia lata ann. 1258. apud Maximilianum Henricum in Apolog. Archiepisc. Colon. pag. 29. *Et indicant secundum eius formam, quod Burgereicht vulgariter appellatur.* Id est, ius seu rectum burgi, seu burgensium, Bürgerrecht.

BURGER-MAGISTER, quasi Burgi magister, qui *Burgo* praeest. Acta SS. Aprilis t. 1. p 600. in Processu canonizationis B. Notkeri: *E fratre suo Caspare Schlumpff nunc Burger-magistro oppidi.* V. *Burgimagister.*

BURGESIA. (1) Corpus vel ius ciuitatis, Gall. *Bourgeoise.* Charta Philippi Pulcri ann. 1302. pro Ordinatione et Reformatione Regni. Pluries habetur ibidem. Occurrit etiam simile notione in Hist. Dalphin. to. 1. pag. 26. et seqq. apud Miraeum Diplom. Belg. to. 1. pag. 197. Marten. Anecdot. t. 1. col. 1517. (2) Idem quod *Burgagium*, seu quod a Burgensibus domino pensitatur (*) vel etiam, praedium burgensis, *Burgensaticum*). Ch. a. 1205. apud Lobinell. Hist. Britann. tom. 2. p. 389. *Concedo dictae abbatiae - - - XL. solidos annui redditus super burgesiam Berengarii militis, et XXX. solidos annui redditus super burgesiam Petri Gand.* ✝ Composit. a. 1253. inter Instrum. t. 6. Gall. Christ. p. 455. *Abbas vero et conuentus habebant in castris et villis propriis suis vilanngia et burgesias, quae propter haeresim seu faidimentum candent in commissum.* (3) ✝ Districtus, iurisdictio, immunitas burgi. Ch. Ms. Rob. duc. Burg. an. 1284. *Si aliquis vel aliqui infra franchisiam seu burgesiam villae Anniaci de nouo venire voluerint.* V. *Burgnitas.*

BURGETIA, in Codice reddituum Episcop. Autissiod. e Chartophylacio Episcopi eiusd. vrbis: *Stallagium siue Burgetia L. S.* V. *Burzagium.*

BURGETISSA, ciuis mulier, Gall. *Bourgeoise.*

✝ BURGETUS, BURGUETUS, diminut. a *Burgus*, domorum congregatio, suburbium. Ch. Ms. a 1230. Composit. Ms. a. 1290. V. *Burgus* et *Burgeolus.* BURGOTUS, idem in Ch. ann. 1301. ex Tabul. Massil. BURGETUM, idem in Ch. Ms. an. 1409.

BURGEUS, pro *Burgensis*, V. in hac vôce.

BURGFRIDA, ex Germ. *Frid*, pax burgi Charta ann. 1391. apud Heron. Vignerium in Hist. Alsatiensi pag. 172. *Et doions nous Euesque de Mets, et Charles Duc de Loherraine dessusdits jureir une Burgfride ensemble en ladite forteresse, (d'Alberstoft) et doions donner l'un l'autre bonnes lettres de ladite Burgfride.*

BURGGRAVIATUS, praefectura burgi, castellania, apud Wilh. Hedam. p. 283. edit. 1. V. mox.

BURGGRAVIUS, Burgi Comes, ex Germanico Burg, burgum, castrum, et Graf, Comes. Ita autem appellantur apud Germanos perpetui Castellani, Praefecti, siue Iudices alicuius praesidii atque arcis; cuiusmodi sunt Burgraviatus Norimbergensis, qui pertinet ad Electores et March. Brandenburgenses, Magdeburgensis, qui est Saxoniae Electoris: item Burgrauiatus, qui est in vrbe Imperiali Fridberg, certis nobilium familiis constitutus, et alii, quorum meminit Goldastus tom. 1. Constitut. Imperial. pag. 27. Praefat. et in Recessibus Imperii. Speculum Saxonic. lib. 3. art. 52. §. 5. *Burgravius, id est, perpetuus Castellanus, Iudex est Marchionis.* Wichbild Magdeb. art. 45. §. 4. *Si vero Castellanus seu Burgravius praesens esse non poterit*, art. 46. §. 2. Hos inter, *Principum* dignitatem obtinent Norinbergensis, Magdeburgensis, Zorbeckensis, et Misnensis. Vide eundem Goldastum tom. 1. pag. 371. BURGRAFFIUS, eadem significatione, apud Ludewig. tom. 6. Reliq. p. 285. 1 Edit.

BURGHA, V. *Bergha.*

BURGHALPENNI, V. *Bordhalpeny.*

RGHARD, BVRGHYARD. Vetus Charta apud Somnerum in Tract. de Gavelkind pag. 22. *In berga de Valeherst sunt 15. virgatae, dimid. et 1. ferling terrae natiuae, quarum quaelibet debet claudere vnam perticatam sepis circa curiam de Malling, et debet pro pellis* (f. palis) *et clausura, quam facere solebat ad Natalem B. Ioannis Bapt. annuatim reddere 1. ob. quod dicitur Gavelrod et Burghard*, etc. Alia ibidem p.187. *Relaxauerunt tenentibus suis - - cariagium, impletionem, et sparsionem fimorum, facturam cratis, et Burgyard.* Alia pag. 189. *Item pro clausura circa curiam, quae dicitur Burghard. 21. denar. et obulum, et quadr.* Yard Anglis est chors, vnde *Burghard* est *Burgi* chors, clausura, seu tributum quod pro clausura exsolnitur, vt exemplis allatis satis patet. Vide Octav. Ferrarium in *Baloardo*, et infra *Burgwardus*, et *Bolevardus*.

RGHBOTE, vrbis, burgi, vel arcis restauratio, vox Saxonica composita ex *Burg*, burgum, et *Bota*, emendatio, reparatio, restauratio. Praesertim vero auxilium dicitur, quod ex Consuetudine debetur ad restaurationem vrbium, burgorum, castrorum, a cuius pensitatione nemo fere immunis erat, vt est in Charta Ethelbaldi Regis Angl. apud Will. Malmesburiensem lib. 1. de Gest. Regum Angliae. *Burgbota*, hac notione habetur in Legibus Kanuti Regis cap. 31. et 91. apud Bromptonium, et in Legibus Henrici I. cap. 10. 13. 66. Interdum haec vox, et saepe in Chartis, accipitur pro ipsa immunitate seu *quietania reparationis murorum ciuitatis vel burgi*, vt habet Fleta lib. 1. cap. 47. §. 21. Rastallus: *Burgbote, hoc est, quietum esse de auxilio dando ad faciendum burgum, castrum, ciuitatem, vel muros prostrata.*

RGHBRECH, burgi, domus, septi, vel alterius cuiuspiam loci effractio: *Burg* enim, *burgh*, et *burh*, lingua Saxonica, oppidum, portam, domum, septum, praeterea fideiussionem significant, Titulus capitis 36. Legum Alvredi Saxonicarum, est de *Burhbryce*, agitque lex ipsa contra violatores pacis in vrbe, in villa, in domo, etc. *Burghbreche*, in Legibus Henrici I. Regis Angl. cap. 10. 12. *Borhbreche*, cap. 35. *Effractura*, apud IC. et *Infractio vrbis* dicitur in Charta Communiae Suessionensis a. 1181. *Omnia fori facta, exceptis infractione vrbis et veteri odio 5. solidis emendabuntur castelli vel burgi infractura.* Libertates villae de Graciaco in Biturigib. ann. 1246. *Si vero aliquis eorum erga alium inimicitiam incurreret, absque castellii vel burgi fractura et clamore Praepositio non facto concordauerit*, etc. Charta Communiae Meldensis ann. 1179. *Infractio vrbis 60. solidis emendabitur.* Charta Communiae Belnensis ann. 1203. apud Perardum: *Infractio castri 65. solidis emendabitur.* Charta Hugonis, Decani Parisiens. ann. 1214. in Tabular. Campan. *Super infractione villae nostrae, et domus nostrae, et mercati de Rosseto*, etc. Ita in Consuetud. Loriacensi apud Morinum in Hist. Vastinensi pag. 172. et Gallandum lib. de Franco alodio pag. 376. Interdum in Chartis, *Burghbrech, est quietum esse de transgressionibus factis in ciuitate, vel burgo, contra pacem.* Ita Rastallus.

BVRGHENGLISH, seu BORVGHENGLISH, Rastallo vetus est Consuetudo in Burgo veteri, in quo, si pater relictis pluribus filiis decedat, secundogenitus ei solummodo succedit in terris in et tenementis, quibus saisitus erat in burgo, cum decessit, vi istius Consuetudinis; quam etiam locum habuisse in familia Hocstratana, auctor est Ludovicus Guicciardinus in Descr. Belgii. Ea autem Lex obtinet in Comitatu et vrbe Nottinghamensi, vt habet Christophorus de S. Germano in Dialogo de Legibus Angliae cap. 6.

BVRGHERISTH. Domesdei tit. *Somerset. Episcopus Wentone. Tantone. Istae consuetudines pertinent ad Tantone. Burgheristh, latrones, pacis infractio*, etc. Charta Edmundi Regis ann. 944. apud Willelmum Malmesb. lib. 2. de Gestis Regum Angl. *Concedo Ecclesiae S. Mariae - - iura, con-*

consuetudines, et forisfacturas omnium terrarum suarum, id est, Burgheritha, et hundred setena, athas, et ordelas, etc. Somnerus emendandum censet, reponendumque *Burghbrich*, nec abhorret Spelmannus a vocis significatione. *) Quid si idem esset ac German. Burggericht, praefectura scilicet alicuius castelli seu *burgi*, iudicium castellani?

BVRGHESSALDVS, V. *Borghealdir.*

BVRGHWARE, ciuis, burgensis, in Charta Willelmi Nothi apud Spelmannum, quasi *Burgi vir*: *Ware* enim Saxonibus est *vir*. Charta apud Th. Blount in Nomolex. *Willelmus Rex salutat Williemum Episcopum et Goffredum Portgrefium et omnem Burgware infra London.*

BVRGHYARD, V. *Burghard.*

BVRGI, Calepino ex Tit. C. de fund. rei priuatae. Qui collegio, vel curiae, vel burgis, caeterisque corporibus seruient.

BVRGIA, pluries legitur in Chartulario S. Vandregesili pag. 1858. vbi refertur Edictum Philippi Pulchri supra laudatum; sed abbreviatio est pro *Burgesia*, uti patet ex aliis eiusdem Edicti exemplis. V. *Burgesia.*

BVRGIMAGISTER, aedilis, consul, qui burgo praeest; German. Burgermeister. Henricus Aquilonipol. de Primordiis Lubecanae Vrbis lib. 1. cap. 5.

Schultetum hunc habuere vsque hic, vel burgimagistrum,
Iam cum consulibus burgimagister erat.
Seu protonconsul, seu dicendus burgimagister.

Occurrit apud Cornelium Zantfliet in Hist. Leod. ann. 1343. et alios passim.

BVRGIMOTVS, V. *Burgemotus.*

BVRGINVS, V. *Bruginos.*

† BVRGIO, fideiussor, a German. Bürge, eodem significatu. Ch. a circ. 820. to. 6. Anecd. Pezii part. 1. p. 51. *Et isti sunt fideiussores et burgiones et testes* etc.

† BVRGISIA, pro *Burgesia*, ex Ch. Phil. Pulcri a. 1302. in Hist. Lugd. p. 84. V. *Burgesia.*

BVRGIVM, pro *Burgus.* Charta an. 961. inter Instr. to. 2. nouae Gall. Christ. col. 409. Miraeus Diplom. Belg. to. 1. pag. 358. col. 2.

BVRGKLENEN, vox Germanica, feudum castrense, V. *Ganerbii.*

BVRGLARIA, BVRGLATA, Vide *Burgaria.*

BVRGLATOR, V. *Burgator.*

BVRGMOTVS, V. *Burgemotus.*

BVRGONES, Papiae, *castra*, vel *caulae.* Gloss. Sangerman. MS. n. 501. *Burgones, caulae.* Isid. *Burgones, caulas*

BVRGOSATICA, praedia quae a *Burgensibus* possideri poterant, Gall. *Rotures.* Epistola Friderici II. Imper. apud Marten. tom. 2. Ampliss. Collect. 1184. V. *Burgensatica.*

BVRGOSIA, V. *Burgesia.*

BVRGOTVS, BVRGVETVM, BVRGVETVS, V. in *Burgetum.*

BVRGRAFFIVS, V. *Burggrauius.*

BVRGVITAS, f. *Banleuca*, Burgi districtus. Charta Caroli Calui Imp. apud Sammarthanos in Episcopis Viuariensibus nom. 34. *Concedimus et confirmamus Abbatiam, quae vocatur Dozera. - - cum cellulis et pertinentiis suis, districtum quoque ex burguitate, et portum ex vtraque parte,* etc. V. *Burgesia.* 2.

BVRGVLATOR, fur nocturnus apud Rymer. tom. 14. pag. 369. V. *Burgator.*

BVRGVM. (1) Pars nauis, V. *Pilatus.* (2) V. mox *Burgus.* (3) † Repagulum; *Burguet* enim vocant Insulenses id, quo loca subterranea defenduntur, ne quis in ea cadat. Comput. Ms. fabr. S. Petri Insul. a. 1473. *Item pro extrahendo antiquum burgum putei claustri* etc. (4) † Teloneum S. Bertini: *Pensa burgi, ii. den. Pensa cerae iiii. den.* Forte axungia vel sebum.

† BVRGVRII, *a burgis dicti, quia crebra per limites habitacula constituta burgos vulgus vocat.* Glossar. vet. Cod. reg. 7646.

BVRGVS, BVRGVM, ita appellabant, *crebra habitacula constituta,* vt est apud Orosium lib. 7. cap. 32. et Isidorum lib. 9. cap. 11. seu *domorum congregationem, quae muro non clauditur,* vt est apud Luithprandum lib. 3. cap. 12. atque in

de

de *Burgundiones* appellatos iidem scribunt, populos scilicet, qui ripas Rheni insederunt; et postmodum in interiora Galliarum penetrarunt: de quibus praeter caeteros Scriptores, qui horum meminere, scripsit auctor Vitae S. Faronis Episc. Meld. cap. 8. At Vegetio lib. 4. *Burgus*, est *Castellum paruulum*. Et in Glossis πύργος est *turris, burgus*. Vnde Casaubonus ad Strabonem, cui concinit Sirmondus ad Sidonium, existimat, vocis illius originem petendam a Graecis, imo a Macedonibus et Thracibus, qui βύργον, pro πύργον dixerunt. Hanc tamen sententiam improbat Cluuerius, contenditque, vocem esse puram putam Gallorum et Theutonum, penes quos *Burgus* semper fuit domorum complurium congregatio, etsi apud Latinos pro turre, vel turrito propugnaculo in limitibus constituto, *Burgos* dici praeterea constet ex leg. 11. Cod. *de Offic. Praef. Praet. Afr.* Sed haec ita concilianda existimat Cangius, vt *Burgos* Latini, vel etiam Galli ac Germani primitus appellarint domorum congregationes, cuiusmodi maiores *villas*, et vicos hodie appellant Galli; atque adeo non tam Graecorum, quam Gallorum et Theutonum vocem esse: postmodum vero exstructis ad *Burgos* militum Germanorum, qui per limites Rheni et Imperii Romani dispositi fuerant ad illorum custodiam turribus et praesidiis, iis etiam *Burgorum* appellationem inditam. Id omnino firmant oppidorum plurium terminationes in *Burg*, quod quidem nominis attributum non ipsis domorum congregationibus; sed castris et castellis, quae in burgis exstructa sunt. Exemplum praebet Freherus in orig. Palat. cap 7. in *Lobodo*, seu *Loboduna*, ciuitate, quae postmodum *Lobdenburg* dicta est, quasi burgum et Praesidium ipsius pagi. Sic *Batenburg*, Batauorum castrum, et ita de caeteris, quae hanc terminationem habent. Cum vero *Burgus* vel *Burgum*, nude ponitur, tunc non ipsum castrum ac praedium; sed illam, quae castro subiacet, appellarunt Galli. Conradus, de Fabaria de Casibus S. Galli c. 14. pag. 142. *Quo lenius castrum potuisset obtinere cum burgo Wille*. Houedenus: *Erant quidem infra Vernolium tres burgi praeter castellum*, etc. Madox Formulare Angl. p. 36. *Edwardus Rex - - vobis notifico, quod volo burgum de Winintuna, et quatuor hidas terrae insuper - - Monachis apud Westmonasterium in haereditatem cedere*. Vox *Burgum* ibidem Saxonice redditur *Byrig*, vrbs, ciuitas. Acta SS. Benedict. Saec. 3. part. 1. pag. 373. in Miraculis S. Wlframni Episc. Senon. *Grauissima fames - - quae per septem annos continuos orbem oppressit, frequenter vrbes et castra multa populorum stipatione pridem referta, sine villas, sine burgos, ita depopulata est, vt aedificiis passim dirutis rarus incola inueniretur.* BVRGVM, inquit Cowellus, *est oppidum omni ciuitate inferius, quod per Chartam Regis fit corpus politicum, et iurisdictionem talem infra suos limites exercet.* BVRGVS, suburbium, Gall. *Fauxburg*. Barthii Glossar. ex Guiberti Hist. Palaest. lib. 4. cap. 3. *Hospitatus est extra vrbem, donec iniquus Imperator iussit eum hospitari in burgo vrbis. Burgus Forensis*, in Chronico S. Medardi Suession. apud Achérium Spicil. tom. 2. pag. 797. id est, *Burgus* qui *foris* est seu extra vrbem. Hinc Gallicum *Fauxbourg*. Primo *Forsbourg* et *Forbourg*, deinde *Fauxbourg* dictum est. BVRCVS, pro *Burgus*. Willelmus Britto lib. 2. Phil. de Corbeia. Idem lib. 7.

† BVRGVS, pro iure burgi occurrit in Ch. Ms. W. reg. Scot. *Sciant - - me concessisse - - vt burgum habeant apud Glasgu, cum foro diei Iouis.*

† BVRGVVS, idem ac *Burgus*, in Chartul. Roton.

BVRGWARDVS, BVRGWARDIVM, quibusdam, castellania, Burgi territorium, ager, dicitur: ex Teutonico *Burg*, burgum, et *Ward*, custodia. Sed ex locis, quos hic describimus, *villa* dicitur, et *munitio*, scilicet quae *Burgis* adjacet, et quae inde Gallis *Boulvard*, pro *Bourgward* vocatur,

vnde

vnde et ipsi oppido, et agro circumiacenti nomen postea attributum. Nam quod Salmasius vocem a βῶλος, cespes, deducit, nihil est. Charta Ottonis M. Imp. ann. 965. pro Ecclesia Magdeburg. apud Meibomium: *Munitionem etiam, vel burgwardium vrbis Spuitineburg in pago Nudhice sitae, cum omnibus pertinentiis, taleque praedium, quale Huodo in beneficio habet in pago, etc.* Historia erectionis Archiepiscopatus Magdeburgensis per Ioannem PP. in Concilio Rauennat. *Cum omnibus pertinentiis et villis, quas Burgwart vocant.* Ditmarus l. 6. p. 59. *Merseburgense Burgwardum.* Lib. 6. p. 72. *Insuper Zurbizi Burgwardum, quem antecessores sui in beneficium possederunt, sibi vendicauit.* Lib. 7. p. 79. *Vt parochiam in Orientali parte Mildae fluminis jacentem, i.e. in Burgwardis Bichni et Wtein Eilhardo concederem.* Infra: *Ekkiardus -- - in Burgwardo suimet Rochelizi dicto 2. munitiones ad capiendas ibidem feras - - parat.*

BVRGWERCK, Ius burgum muniendi, a Teutonico *Burg*, Burgum, et *Werck*, Opus; quomodo Gall. vocant *Ouvrages* castri siue vrbis munitiones. Litterae Wichmanni Archiep. Magdeb. apud Ludewig. Reliq. MSS. tom. pag. 340. *In his tribus mansis censum, decimam et Worrop, cum omnium reliqua iustitia, quam in eis habemus, excepto iure quod Burgwerk appellatur, ipsi ecclesiae contradimus.* V. *Burghbote.*

BVRHBRYCE, V. *Burghbreck.*

BVRHMANNVS, idem quod *Burgensis*, ciuis: Vox ex Saxon. *Burg*, vrbs, oppidum, et *man*, homo, efficta; in Legibus Ethelredi, Regis §. 23.

BVRIA, Fons, scaturigo. Donatus Exiguus in Vita S. Trudonis: *Altera vero nocte pergebat ad villam, quae Septimburias dicitur.* Ioannes Bapt. de Gramaye in Bruxella de encomio Rubeae vallis meminit Prioratus Septem Fontium in Zonia prope Bruxellas siti in loco habitationi, et quieti conueniente circa *Fontium Septem Scaturigines*, et Miraeus in Orig. Canonic. Regul. Ord. S. Aug. refert, Monasterium B. Mariae ad *Septem fontes* prope Bruxellas vulgo *Sevenbor* appellari. Et certe *Sevenbor*, Belgice idem sonat, quod Septem fontes; est enim *Seven*, septem, et *Bor* seu *Borne* fons, Saxonice *Burn*, fons, torrens, vnde *Buria* facile potuit deriuari, non a Graeco βρύω, scateo, vt vult Fr. Iunius. V. *Bura.*

BVRIATVS, vestitus *Burello*, Vide in hac voce.

BVRICA Lex Alamann. tit. 97. *Si quis Buricas in silvis, tam porcorum, quam pecorum, incenderit, 12. sol. componat.* Stabulum forte, inquit Spelmannus, vel casula ex ramis confecta, quod Angli *Bowre* dicunt, a Saxonico *Burt* et *Bur*, i, cubiculum, conclaue. Galli olim *Buron* pro casa dicebant, quod a Graeco πύργιον deducit Borellus.

BVRICHALE, Βυριχάλλιον, in Chron. Alex. pag. 718. Vide Meursii Gloss. vbi βουριχάλλιον redditur per *lustra equorum.* Sic etiam illam vocem interpretantur Macer in Hierolexico et Ios. Laurentius in Amalthea. Salmasius vero ad Histor. Aug. p. 211. *Burichum* intelligit, sed perperam. Mirandum Cangium nostrum Salmasii opinionem amplexum fuisse in suo Mediae Graecitatis Glossario. Testament. S. Gregorii Nazianzeni: ἐν ἐσθῆτι σηρικῇ, ἢ λινῇ, ἢ ἐρέᾳ, ἢ βυριχαλλίοις, quo in loco intelligi potest vestis stragula. V. *Buricus.*

BVRICTARIVS, pincerna, sic dictus a Gallica voce *Burre*, lagena minor, vnde Gallicum *Burette.* Litterae Philippi Regis Francorum an. 1292. ex antiquo Chartulario Aeduensi: *Astantibus in palatio nostro, quorum subscripta sunt signa et nomina: S. Theobaldi Comitis Dapiferi. S. Guidonis Burictarii nostri. S. Mathaei Camerarii nostri, cum stabulario nostro, etc.* V. *Buticularius.*

BVRICVS, BVRRICVS, Gall. *Bourrique.* Gloss. Lat. Graec. *Mannus,* βυρῖχος, Isid. Gloss. *Mannus, buricus.* Glossae antiquae MSS. *Mannus equus*

quus brevior, quem vulgo brunicum vocant. Papias MS. *Burides animalia, manni.* MS. Bitur. *Manni, qui et burides, dicti, mansuetudine manuum sequuntur.* Editus habet *Burrides*, forte leg. *Burici.* Porphyrion, in libr. Epod. Horatii: *Mannos equos, vulgo burrichos appellant.* Paulinus Epistola 10. p. 128. *Macro et viliore a sellis burico sedentem.* Eadem habet Petrus Venerab. Epist. ad S. Bernardum inter huius opera t. 1. col. 222. A. edit. 1690. Hieron. in Eccles. c. 10. *Dignitate perflati vias publicas manibus* (i. *mannis*) *teraut, quos vulgo buricos appellant.* Et Epist. 26. c. 3. *Vbi* (videris) *feruentes buricos, mannos, ornatulos pueros, pretiosas vestes*, etc. Petrus Damiani lib. 7. Epist. 5. *Is, cui insidebat, non dicam equus, sed potius burdo, vel buricus*, etc. Vide Vegetium lib. 4. Art. veterin. cap. 2. et Cujacium lib. 11. Obseru. cap. 16. Salmasius ad Vopiscum a πυῤῥίχος, deducit, quae vox Graecis idem est, quod πυῤῥὸς, rufus: sic enim omnes equos breuiores a colore appellasse Latinos aeui inferioris ait, etsi alterius coloris essent, idque abusiue. Adde Octauium Ferrarium in Orig. Linguae Italicae Voce *Borra.* *) Vox *Buricus* eiusdem originis esse videtur ac *Burdo* 4. scilicet a Bären, portare, seu Bürde, onus. Vide in *Burdo.*

BVRIDA, *lo sono del timpano.* Gloss. Lat. Ital. Ms. V. *Burdo.*

BVRINA (1) Seditio, proprie *Mesleia.* Charta Henrici Imp. ann. 932. apud Miraeum in Cod. Don. piar. cap. 30. et Barthol. Fizenium in Hist. Leodiens. p. 213. *Et in his locis - - concedimus et confirmamus eis bannum et iustitiam, impetum, et burinam, ictum et sanguinem*, etc. Alia apud eundem Miraeum cap. 85. *In his locis possidet Ecclesia bannum et iustitiam, impetum, et burinam.* Charta Samsonis Archiepiscopi Remensis pro Cistoniensibus: *Si forte latro captus fuerit, siue aliqua burina facta fuerit, aliquid iustitiae exercebit; sed tamen latro dimitti non debet, - - nisi Aduocatus vel familia eius rescierit.* Charta Henrici Imp. an. 1107. apud Chapeauillum t. 2. p. 55. *In seditionibus, quas vulgo stuer et burinne dicimus, judicandis.* Ex his emendanda Charta seu Epistola Fulcardi Abbatis Lobiensis, in Chr. Lobiensi p. 602. *In platitis, praeter burinam et testeiam, non debet habere Aduocatus, nisi tres denarios.* Perperam enim editum *bucinam. Mesleia* et *Burina* in hoc differunt, quod *Burina* sit animosa contentio, in qua rixantes mutuis sese lacessunt conuiciis; in *Mesleia* vero mutuis conuiciis etiam adiiciant verbera vtrumque sic optime vertitur Gallice, *Querelle de fait et Querelle de parole*, in veteri translatione Gallica Chartae Guidonis Comitis Flandriae an. 1237. (2) † Ludi genus. Stat. Montisreg. p. 178. *Quod aliquis non ludat in ciuitate Montisregalis -- ad taxillos, vel ad burinas, vel ad alium ludum vetitum.* V. in *Bulla.* *) Vox *Burina*, quatenus seditionem denotat, eiusdem originis esse videtur ac Empörung, scilicet a verbo Bören, tollere, alleuare, et obsol. Bor, seu Por, altum, sublime. V. etiam *Burma.*

BVRINDIS, *Sustentaculum*, in Glossis MSS.

BVRINGI. Charta Caroli Crassi Imp. apud Goldastum to. 1. Constit. Imp. p. 208. *Praecipimus vt singuli buringi 10. cum 12. funibus de canapo solidos dominis suis impendant, et insuper somarium cum capistro concedant.* In quam Constitutionem Freherus, *Buringos* esse putat colonos, qui iusta praedia et villas, curtes integras et instructas exercent, non possessiones quas Iustinianus *foeneas* vocat, quos a colendo et aedificando *Bauren* Germani dicunt. V. *Burs.*

BVRJOSIA, annuum vectigal, quod a Burgensibus, Burgi Domino pensitatur. Engelb. *Maghe* in Chronico Bonae Spei pag. 151. V. *Burgesia.*

BVRIRE. Formulae solennes cap. 123. *Quod hominem suum - - in via malo ordine adsallisset, et ipsum ibidem interfecisset, vel occidisset, vel rauba sua, caballos, aurum, et argentum, et drapalia exinde tulisset, vel deportasset, vel leodem contra legem ibi burisset.* Vbi Spelmannus *leodem burire*, vasallum sepelire, a Saxonico, *burian*, sepelire,

pelire, interpretatur. At Wendelinus in Gloss. V. *Leode*, *burisset* vertit *abstulisset*. *Leodem* vero pro bonis vniuersis intelligit, seu potius pro compositione homicidii. Apud Papiam legitur: *Burrit*, *vox belluae*. Sic etiam in vet. Glossar. San-German. n. 501.

BVRIS, V. *Buricus* et *Burs*.

BVRISTA, V. *Burs*.

BVRJVRATVS. Tabularium S. Dionysii in Francia ex Bibl. Thuana: *Ebroinus et vxor sua Agnes, de cuius hereditate feudus Buticulariae erat, dederunt in eleemosynam B Dionysio, vinum, panem, porros, pisa, lardum, claratum, burjuratum, festa principalia, et mediocria festa. Testes Milites Odo de Malboisson*, etc. † Idem videtur ac *Burgerastrum*.

† BVRLA. (1) Spicarum manipulus, fascis vt videtur. Stat. Astae p. 80. *Nulla persona audeat intrare in aliqua possessione in qua sint messes et manipulis seu conis, burlis seu canaglonis*. V. *Borla* 1. (2) Res seu ornatus leuis momenti, puta vietoria fibula; quo sensu *Burla* dicunt Hispani. Arest. parlam. a. 1368. *Consueuerunt etiam dicti mercerii suas estoffas diuersis artificibus villae Parisiensis tradere - - quorum aliqui burlas, aliqui manubrium faciunt*. V. *Burallus* (3) Pro *Bulla*, in sentent. arbitr. a. 1457. V. *Burlare* 3.

BVRLARE. (1) Vetus Charta apud Colombum in Manuasca lib. 1. n. 43. *Prohibetur burlare, nisi in burlaria antiqua, videlicet a portali superiore ad portale clausum*. Hispanis *Burlar*, est jocari, ludere, Vasconibus *Burlaze*, Occitanis *Beurlos*, ludus, jocus, illusio. Est igitur *Burlaria* locus in vrbe, vel extra vrbem, in quo ludere solent incolae. In Pacto Tongrensi a. 1403 in Magno Recordo Leodiensi p 38. *Bourllatores* (Bourleurs) ganeonibus accensentur; *Sadoiers, Manecheurs, ou Bourleurs*. Adde p. 225. V. *Bohordicum*, *Campus Martius*, et Octauium Ferrarium in Origin. linguae Italicae in hac voce. (2) † Irridere, contemnere, ludificare, Hispan. *Burlar*. Ch. Ms. a. 1333. *Ipsum sic male tractatum, verberatum, et burlatum posuit in carcere*. (3) † Pro *Bullare*, in sentent. arbitr. laudata in *Burla* 3.

BVRLAWA, lex rusticorum, seu de re rustica, a *Bur*, rusticus, et *Law*, lex. Regiam Majestatem lib. 4. cap. 35 §. 8. *Caetera omnia et singula, quae currunt in Curiis dominorum, secundum auxilium et fauorem terminantur: exceptis legibus de burlawis, quae per consensum vicinorum erunt*. Vbi Skenaeus: *Apud Germanos Baur rusticum significat, Lauch, vel Law, lex: hinc Burlaw rusticorum leges, de re rustica latae. Nos hodie Bir law Curtis, et Bir lawmen dicimus*.

BVRLESCHVS, satyricus, Gall. *Burlesque*, in Act. SS. Aprilis t. 1. p. 797.

BVRMA, procul dubio pro *Burina*, vti etiam legendum videtur. Literae Reginardi Leod. Ep. an. 1034. apud Marten. t. 4. Ampl. Coll. col. 1172. *Nullum ibi obsonium, nullam ibi precaturam habebis; nunquam vsquam ab Abbate et ministris eius, se intromittet de aliqua iustitia ibi facienda, vel de sturma siue burma, nisi euocatus pro hoc ipso fuerit, et tunc tertium accipiat denarium*. Alia Henrici eiusdem Leodiens. Episc. an. 1081. ibid. coll. 1175. *Quicunque allodium ibi habeat, sit*, (sic) *falsa mensura, et latro, et lex campali, et sturma, et burma, et cetera ad Comitatum appendentia*.

† BVRNA, meta, terminus, Gall. *Borne*. Ch. Ms. Florent. episc. Glasguens. *Et sicut sicus descendit et sic vis in praedictam burnam*. V. *Borna*.

BVRNETA, BVRNETVM, pannus ex lana tincta confectus. Statuta S. Audoeni in Anecdot. Marten. t. 4. col. 1209. V. *Bruneta*.

† BVRNEVM, ebur. Arest. Parlam. a. 1368. *Eboris, iwoor, seu burnei*.

† BVRO, sagitta, telum. Hist. tribul. necis Cresc. t. 10. Collect. Hist. Franc. p. 256. *Sagittas iacere seu burones*.

BVROLA, V. in *Bussa*.

BVRRA. (1) Tomentum, Gall. *Bourre*. Glossae Biblicae MSS. *Stipula, Stypa*, i *escaro*. *Stupa lini, burra iam purgamentum est*. V. *Burda*, et Octauium Ferrarium in Origin. linguae Ital. in *Borra* (2) † Certa pelium quantitas, vt videtur, a Flandr. *Borre*,

-*ie*, brachiata crates. Ch. Mſ. Phil. com. Flandr. a. 1163. *De burra variarum pellium.* (3) † Penſitatio, quam a vaſſallis dominus exigit pro molitura frumenti in molendinis ſuis, idem quod *Molta* 2. Ch. Mſ. Theobaldi com. Bleſenſ. a. 1182. *Eccleſiae - in elemoſinam dedi burram molendinorum meorum. Verum quoniam burra aliquo anno minus, aliquo anno plus valebat* etc. (4) † Fuſtis, vectis, idem quod *Barra*, in Lit. remiſſ. Mſ. a. 1379.

BVRRARIA, quae *bura* ſeu lixiuio linteas veſtes abluit, purgat. Chartoph. reg. ad 1317. *Officium burrariae domini regis.* V. *Bura* 1.

BVRRENE. Charta Heccardi Comitis Auguſtodunenſis ex Tabul. Perſiacenti in Burgundia: *Cum ſpondale et tapete 1. et burrene meliore 1. cum faſciunculo*, etc. † Forte veſtis ex *birro* vel *burro*. V. *Birrus.*

BVRRICHVS, BVRRIDES, V. *Buricus.*

BVRRINGSECK, V. *Byrthinſack.*

BVRRIRE, V. *Burire.*

BVRRIS, V. *Buricus.*

BVRRITANICI, *flores, qui in ſilua naſcuntur.* Vet. Gloſſarium San-German. num. 501.

BVRRIVM, forte viuarium cuniculorum, Angl. *Burrow.* Ch. Mſ. Florent. Epiſc. Glasg. *Terra – quae vocatur Schotteſchales per ſuas diuiſas, ſcilicet inter burria de Schotteſchales et viam per quam itur ad petariam,* (f. petrariam.)

BVRRVM, *rufum et nigrum*, Papias MS. In veteri Gloſſar. San-German. *Burrus, rufus et niger.* Eſt a Graeco πυῤῥὸς, rufus.

BVRS. (1) Iidem qui *Buringi*, coloni. Agardus: *Burs, i. colonus.* Ita forte dicti a *Buris*, i. aratrum, vel *Curuatura aratri*, vt eſt apud Papiam. Idem mox; *Buris, dicta quaſi bos paris in ſimilitudine caudae bouis, i. ea pars aratri, qua inflexa ſtiva ſtimoni adiungitur.* Gloſſ. Lat. Gr. *Buris, γύαιος ἀρότρ.* Baur et Bauren, Germanis, eſt colonus, ruſticus: cui ſcilicet *Buridis* cura eſt, quem *Buriſtam* vocat Olla Patella: *Mango, viticola, buriſta, ſubulcus, agaſo.* Domesdei: *Sunt 4. hidae, quae pertinent huic manerio, vbi tempore Regis Edwardi erant 8. burs, id eſt, Coliberti cum 4. carucis.* BVRI, in eodem Domesdei, in Monaſtico Anglic. t. 3. pag. 183. *In Vptune ſunt 7. hidae geldabiles. In dominio ſunt duae carucatae, 18. villani, et 11. bordarii, et 2. buri, et Presbyter.* Infra: *In dominio ſunt 3. carucatae, et 23. villani, et 3. bordarii, et 6. buri, cum 28. carucatis.* Vide *Buringi.* (2) †. Ch. Mſ. a. 1390. *Cum quodam glauioto, tam de plato quam de burs cum cauda percuſſerat.* Hoc eſt tam caeſim quam punctim.

BVRSA. (1) Crumena, Gall. *Bourſe*, Ital. *Borſa*, ex Graec. βύρσα, *corium*, quod ex corio confecta ſit. Io. de Ianua: BVRSA, *marſupium, dicitur a burſa, quod eſt corium bouis, quia de corio fiat. Hinc Burſella, parua Burſa. Burſare, burſas facere, vel in burſam reponere. Imburſare.* Io. de Garlandia in Synonymis:

Marſupium burſa, ferulus, loculusque, crumena.

S. Audoenus lib. 2. Vitae S. Eligii cap. 12. *Habebat quoque zonas ex auro comptas, nec non et burſas eleganter gemmatas.* Orderic. Vitalis lib. 9. *Rogerius cognomento burſa id eſt crumena.* REVOCATIO PER BVRSAM, in Iuribus et Conſuetud. Normanniae c. 118. ius quod proximiori conſanguineo competit, tenementum ſeu feodum a conſanguineo, extraneo venditum, pretio conuento numerato, intra annum a venditione, ſibi reuocare et aſſerere, practicis Gallicis *Clameur de bourſe*, Germ. das Näherrecht. V. *Forum burſae.* REVOCARE ET RECVPERARE RATIONE BVRSAE, eadem notione in Chartul. S. Vandregeſili t. 1. pag. 838. † BVRSA CORNVTA, Praemonſtratenſibus interdicitur, in Stat. eorumdem Mſ. dist. 4. c. 8. † BVRSA, corporalis theca, Gallis *Bourſe.* Murat. t. 16. Script. p. 810. *Burſa vna dicti drappi pro corporalibus.* (2) Arca, ταμεῖον, Gazophylacium; ſed proprie ad certos vſus. Compotus Baillivorum Franciae anno 1285.

Expenſae: Pro burſis Scholarum Regis, qui fuerunt de Curia, - - pro burſis baptizatorum - - pro burſis Beghinarum. In his namque *Burſis*, ſeu arcis, reponebantur, quae ad Scholaſticorum, verbi gratia, ſeu baptizatorum, etc. alimoniam ſpectabant, et quae in eum vſum a viris piis erant legata. Concil. Hiſp. t. 40. p. 188. col. 2. *Quin et burſa ſine arcam communem.* (3) † Diſtributio quae fit ex arca communi. Lit. a. 1372. t. 5. Ordinat. reg. Fr. p. 580. *Quia dictus magiſter Petrus de numero aliorum notariorum noſtrorum vadia et pallia ac burſas percipientium, non exiſtit.* Stat. a. 1389. ibid. t. 7. p. 274. *Prout fit in diſtributione burſarum.* (4) † Commodum, quod praeter *praebendam* canonicis obuenit. Stat. Capit. Gandersheim. apud Leukfeld. in Antiq. Gandersheim. p. 447. *Si aliquis abſentium canonicorum de hac vita migrauerit, praebenda integra (exceptis conſolationibus et burſa) anno integro poſt mortem illius dabitur eidem.* (5) Conuenticulum, illicitus coetus, forte ſic dictus ex arca communi ad illos conuentus fouendos deſtinata. Stat. Radulphi Epiſcopi Trecor. an. 1439. apud Marten. Anecdot. to. 4. col 1149. *Qui conuenticula et burſam, vel communem ſocietatem, ſeu collegium illicitum fecerint,* etc. (6) Forte ſaccus inſtar burſae, lana, tomento aliaue re ſimili plenus, quem taurorum cornibus illigabant, ne dum agitantur, ludentes poſſent laedere. Concil. Hiſp. t. 4. p. 428. *Nullo feſto die fiant torneamenta, vel agitationes taurorum. - - habentes curam ludorum qui aliis plus habent periculi taurorum cornua caute ligando vel burſam illis imponendo.* † BVRSA, ſacculus in organis. Comput. Mſ. fabr. S. Petri Inſul. a. 1473. *Pro reparando magna organa, in eis ſcilicet faciendo burſas et patellos.* (7) Cloaca, in Gloſſis Iſid. et in vet. Gloſſar. San-German. 501. Supra habetur *Burca.* (8) *) Statio mercatorum, vbi de rebus ſuis conſultum conueniunt, Germ. die Börſe, Belg. *Borſe*, *Burſe*. Putatur communiter nomen natum eſſe Brugis Flandriae ab ingenti ſtructione, burſae imagine inſignia. V. *Forum* et *Mercatura burſae.*

BVRSARE, nummos in *burſam* ſeu crumenam demittere, V. *Burſa* 1.

BVRSARIA. (1) Officina ſeu conclave burſarii, vbi creditam ferè pecuniam, recipit et ſoluit, apud Kennetum Antiquit. Ambroſden. p. 288. et Martenium Anecdot. tom. 1. col. 1348. (2) † Locus vbi aſſeruantur Chartae. Inuent. Chart. Monaſt. *De quibus procurator penes ſe ſcripta debet habere, vel in burſaria reponuntur.* (3) † Officium apud moniales ſumtuarium. Regula ſoror. Fontis-Ebraldi c. 71. *Burſaria recipit a depoſitaria certam pecuniae ſummam, quatenus opus eſt,* etc. Ch. an. 1338. inter Inſtr. t. 6. Gall. Chriſt. p. 491. *Priorißa, ſubpriorißa et burſariae.*

BVRSARIVS. (1) Cui ex *burſa* ſtipendia praeſtantur: quae vox communem obtinet in Academiarum publicarum Scholaſticis, quibus ob rei domeſticae penuriam certa quaedam ſtipendia exſoluuntur ex arca ad id deſtinata, ad peragendos ſtudiorum curſus. Vide Nomaſticon Ciſtercienſe p. 645. et *Burſa* 2. (2) Officium monaſticum, penes quem eſt *burſa*, ſeu pecunia Monaſterii. Monaſt. Anglic. tom. 1. p. 184.

John Tortanu quintus burſarius officiatus.

† BVRSERIVS, in Conſuet. Mſ. monaſt. S. Crucis Burdegal. (3) † Officium claſſicum, Galliis etiam *Bourſier*, idem, vt videtur, qui nunc *Ecrivain.* Tract. pacis an. 1497. inter Obſeruat. ad Hiſt. Car. VIII. p. 741. *Capitaneus, magiſter, ſubmagiſter, burſarii, ſocii et alii praeeminentiam in naui habentes.* (4) † *Burſarum* opifex. Inuent. Chartar. reg. ann. 1482. *) Vet. Vocabul. a. 1482. *Burſarius.* Burſiner, Beutelmacher.

BVRSCATVM, f. idem quod mox *Burſta.* Codex MS. Conſuetud. Eccl. Colon. ex Archiuis Cathedr. Atrebat. *Magiſter coquinae praeſidebat, ſal piſtrino - - cum datur bernum datur ei vnum burſtatum.*

BVRSELLA, V. *Burſa* 1.

ISELLVLA, parua *bursa*, in vita . Coletae cap. 6. num. 37.

ISEMAGISTER, an non idem ui *Bursarius*, quem penes est *bursa*? ymet. to. 8. p. 727. col. 1. *Ioan- es Paslew Magister, Rogerus Orger larcator, et Ricardus Beck Bursema- ster - - Mandans etiam firmiter et iungens Bursemagistro praenotato, caeteris, vt praemittitur, incarcera- s esculenta et poculenta custubus suis ropriis ministraret.*

ISERIVS. (1) Qui facit *bursas*. harta Ludouici Iunioris an. 1160. oud D. Brussel de Vsu feud. tom. pag. 536. *Et concessimus ex nunc posterum Theci vxori Yvoni la- boe - - magisterium cancatorum - - burseriorum in villa nostra Pari- nsi.* (2). † Penes quem est *bursa*, . *Bursarius* 2.

ISHOLDER, V. *Borghealdir*.

ISTA, Germanis Bürste, scopula, iallis *Brosse*. Statuta Teutonicorum quitum apud Duellium to. 2. Mi- ell. pag. 60. n. 79. *Insuper strugu- s, stramina et burstas* (Vicemar- halcus) *dabit fratribus, et ordenum stiis iuxta consuetudinem.*

THVM, *rufum et nigrum*, Papiae. ed legendum *Burrum*.

RVM, a Saxonico *Bur* vel *Bure*, nclaue, Germ. Bauer. Charta Eu- ichii de Fiennes in Chron. An- ensi pag. 396. apud Acherium picil. tom 9. sic clauditur: *Actum n. 1117. super motam meam in bu- meo.* Ibid. pag. 360. et 362. *In ro suo, in buro meo.*

VS, V. *Burs*.

A. (1) Belgice *Busse* vel *Buyse*, ous, canalis. Chronicon B. Ma- e Bonae Spei pag. 219. *Restaura- etiam in Riuroile vaccariam, in tignies busas ventales*, hoc est, iales *exclusarum*, seu aggerum ad itinendas aquas, Gall. *Ecluse*; *ntalum* enim *exclusam* significat.) † Nauigii species idem quod *ssa*, in Ch. Phil. comit. Fland. an. 53.

VSASVM, stercus, coenum, oulorum purgamenta, Gall. *Bou-* Stat. Taur. ann. 1360. c. 81. *Bosa*.

BVS-BAS, fragor Sclopotum, et cer- taminis. Acta SS. Aprilis tom. 2. pag. 364. de B. Lidwina: *Effectus belli dubius detinebatur; Bus-bas vltro citroque ex eorum mortariolis sagittisue resonantibus in astris, vt quisque horripilationem consequi vi- deretur.*

BVSCA, ligni seu arboris stipes, cau- dex focarius, Gall. *Busche*, vox ef- ficta ex *boscus*. Inquisitiones de fo- ris factura forestar. cap. 26. *Inqui- ratur de extractoribus vel venditori- bus buscae, maëremii, et carbonis de foresta.* Charta Regis Ricardi I. in Monastico Angl. tom. 1. pag. 527. *Concedimus - - 2. carretas errantes singulis diebus in bosco de Scotorum ad deferendum buscam ad opus eorum.* Chartular. Monasterii SS. Trinit. Ca- dom. fol. 23. verso: *Potest ibi eme- re suum sal, et suum vinum et suam buscam*, hoc est, ligna ad focum necessaria.

† BVSCADELLVM, Apianum vi- num, Gall. *Vin muscat*. Ch. a. 1360. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. p. 236. V. *Muscatellum*.

BVSCAGIVM, praestatio pro *buscis*, seu lignis, quae in vrbem inferun- tur. Lib. cens. et feodor. comit. Carnot. fol. 1. V. *Boscagium* et *Bosca*.

BVSCALATOR, V. *Boscator*.

BVSCALE, idem quod *Boscus*, *Bois*, seu potius dumeta. Tabul. S. Re- mig. *Habet ibi buscalia map.* 1J Ch. Conr. Imp. an. 1038. in Bibl Sebul. pag. 208. *Piscationes, foresta, siluas, pascua, buscalia* etc. Ch. a. 981. in Bullario Casin. t. 2. p. 54.

† BVSCALEVS, nemorosus, siluosus. Ch. an. 1033. apud Murat. tom. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 17. Alia an. 1091. ibid. pag. 419. V. *Bo- scalinus*.

† BVSCALHARE, arborum ramu- sculos caedere vel colligere. Stat. an. 1353. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. p. 151. V. *Boscairare*.

† BVSCAREVM, BVSCARIVM, dumetum, fenticetum. Ch. an. 1038. apud Murat. t. 1. Antiq. Ital. med. aeui p. 447. V. *Bostaliae*.

BVSCARIA, idem, Germ. Buschwerk, Gebüsch. Vet. Ch. apud Vghell. t. 3. p. 455.

BVSCARLA, **BVTSECARLA**. Domesdei tit. Wiltsh. Wilton. *Quando Rex ibat in expeditionem, vel terra vel mari, habebat de hoc manerio aut 20. Sol. ad pascendos suos Buzecarl, aut vnum hominem ducebat secum pro honore 5. hidarum.* Annales Waverleienses: *Edwinus Consul venit cum exercitu per terram, et fugauit eum, et Bucelarci eum refutarunt. Ipse vero iniit Scotiam cum 12. puppibus.* Radulphus de Diceto an. 1051. *Allectis sibi in auxilium Butsecariis, qui portus nauticos custodire debebant.* Roger. Hoved. an. 1052. pag. 442. *Omnes Buthsecarlas de Hastinga, et vbique circa ripas maris, aliosque nonnullos in auxilium sui allexit.* Mox: *Et Buthsecarlas omnes, quos obuios inuenerant sibi in adiutorium legentes.* Ann. 1064. *Danicos Huscarlas*, etc.

Ex praedictis colligimus, *Buscarlas* et *Buthsecarlas*, videri dictos *Marinarios*; vox plane composita, cuius pars posterior *Carla*, aut *Carlur*, a *ceorl* venit, id est, mas, masculus, vir, seu, vt vult Spelmannus, minister: prior a *bussa*, nauigii specie, de qua infra; ita vt *Butsecarlae* dicti fuerint, quasi nauium ministri. Ita Spelmannus et Somnerus augurantur.

BVSCELLVS, **BVSCHELLVS**, modius, Gall. *Boisseau*, V. *Bussellus*.

BVSCHA, *busca*, lignum, in Tabul. Solemniac. V. *Boscus*.

† **BVSCHATIA**, ludi aleatorii species; Ital. *Buschette*, fortes. Stat. crimin. Riper. cap. 164. *Quod nullus audeat ludere ad taxillos et buschatiam, quae intelligatur omnis ludus taxillorum et cartarum.* Vide *Bisctatia*.

BVSCHELLVS, V. *Bussellus*.

BVSCHERIO, V. *Boscus*.

† **BVSCHERIVM**, praestatio, forte quae pro iure vtendi *bosco* soluebatur, vel pro lignis in vrbem inferendis. Ch. Ms. Phil. III. a. 1272. *Auenagium, buscherium, fenestragium, montonagium*, etc. V. *Boschalium*.

† **BVSCHERIVS**, lignator, Gall. *Bucheron*. Stat. Cadubrii p. 52. V. 2 *Boscus*.

† **BVSCHETVS**, paruus *boscus*, Ital. *Boschetto*, Gall. *Bosquet*. Acta SS. t. 2. Aug. p. 592.

† **BVSCHIA**, ligni seu arboris stipes, caudex focarius, Gall. *Buche*. Ch. Inger. Dom. de Marign. an. 1310. c. 11. *Quadrigatas bosci seu buschiae pro ardere.*

† **BVSCHIVVS**, nemorosus, siluosus. Stat. Vallis-Ser. n. 188. V. *Buscalens*.

BVSCHVS, nemus, silua, V. *Boscus*.

BVSCIA. (1) Nauigii genus, V. in *Bussa*. (2) † Pyxis, arcula, forte pro *Bustia*. Arest. Ms. an. 1384. V. in *Buxis*.

BVSCIVA TERRA, in qua *bosci* seu *busci* sunt, vel siluae, apud Rolandin. in Summa Notariae.

† **BVSDVNVS**, pro *Burdunus*, vt videtur; diminut. a *Burdo*, baculus, radula, radius, quo mensurae raduntur. Ch. sec. XIII. in Tabul. capitul. Bellouac. *Si minarius - - moratur nimis ad asportandam minam cum busduno, vendita poterit mensurare ad aliam minam - - Fiant duae minae ad anexum rasles ad busdunum, quae valeant minam cumulatam*, etc. Germ. Streichholz.

† **BVSELLVS**, pro *Bureellus*, panni spissioris ac vilioris species, Gall. *Bureau*. Comput. an. 1403. inter Probat. tom. 2. Hist. Nem. p. 175. V. *Birrus*.

† **BVSIA**, vt supra *Busa* 1. Comput. Ms. fabr. S. Petri Insul. ann. 1464. *Pro mundando - - noqueriis et busias.*

BVSINVS, candela. Statuta S. Victoris per Cardinalem Triuultium Abbatem ann. 1531. *Item tenetur facere ardere sex businos in magno altari.*

BVSIO, percnopterus, aquilae species timidior, vel ineptior, German. Fehlaar, Gallis *Buse*, quo nomine inertioris, vel nullius mentis homines

vulgo

vulgo appellant. Vetus Charta apud Perardum in Burgundicis pag. 201. *Beraldus, quem cognominabant Busionem, et quem reuera Busionem esse constaret.*

BVSIVS, color, Saxonice dictus *fealu*, fahl, in Gloss. Aelfrici, i. helvus, gilvus. Inde forte dicti *Busi*, populi, de quibus Adam Bremensis cap. 228. vbi de insulis Balthici maris: *Ibi sunt homines pallidi, virides, et macrobii, id est, longi, quos Busos appellant*, a vultus nempe colore. Papiae, *Busi*, appellantur *Pingues, obesi.* Idem Papias MS. sicut et vetus Gloss. San-German. MS. num. 501. *Bussus, pinguis, obesus.*

BVSKETVS, V. *Boschettus.*

BVSNACHIA. Andreas Monachus Fondebraldensis de morte B. Roberti Arbrisselli pag 39. de eod. Roberto, qui in Fonte-Evraldi sepeliri cupiebat: *Cui cum Andreas fidelis Collega eius diceret, Pulcher magister, quid est, quod dicis? si sentis, hic finem esse, saltem fac quod tuum est; impera corpus tuum post obitum ad Fontem Euvraldi portari. Ille respondit: et quare meum cadauer hinc portaretur? nam per omnes Busnachias (vt verbis illius vtar,) ablatum esset a vobis.*

BVSONES. Bracton. lib. 3. tract. 2. cap. 1. num. 1. *Iustitiarii, vocatis ad se 4. vel 6. vel pluribus de majoribus Comitatus, qui dicuntur Busones Comitatus, et ad quorum nutum dependent vota aliorum*, etc. Vbi Spelmannus monet desiderari in suo MS. haec verba, *qui Busones Comitatus dicuntur.* Quid si *Barones* legatur?

BVSQVETA, portio ligni, Gall. *Buchette.* Inuent. ex Tabul. S. Victor. Massil. *Duas busquetas crucis boni latronis*, etc.

BVSQVETVS, V. *Boschettus.*

BVSSA, BVZA, BVCCA, BVRCIA, nauigii genus grandioris, a similitudine pyxidis, quae Anglis *Busse* dicitur, appellatum, inquit Spelmannus: pandum aluo, et obtusum prora; seu potius, quod dolii vinarii formam referret: quod Graeci recentiores βύτζιν et βύτζιον vocant, vt alibi docemus. Varie autem eiusmodi nauigii nomen scriptum occurrit apud Scriptores: nam promiscue *Bussa*, *Buza*, *Bucia*, *Buccia*, *Buccea*, *Buscia* et *Burcia* dicitur. Et primum BVSSA, quae propria nauigii eiusmodi videtur appellatio. Vetus Scriptor apud Spelmannum 13. *naues pergrandes, quas vocant bussas triplici velorum expansione velificante.* BVZA. Albertus Aquensis lib. 9. cap. 9. *Rex ab Assur exiens, nauem quae dicitur buza, ascendit.* Occurrit etiam apud Nicolaum Trivettum in Chron. an. 1191. BVCCA. Radolphus de Diceto. Vtitur praeterea Matth. Paris pag. 112. BVCIA. Brompton. pag. 1179. Oberti Cancellarii Annal. Genuens. lib. 2. apud Murator. tom. 6. col. 338. BVCCIA, apud eundem Brompton. pag. 1174. BVCEA. Radulfus de Diceto. BVSCIA. Brompton. in Ricardo. I. BVTZ, apud Petrum de Vineis lib. 5. Epist. 78. BVRCIA. Rogerus Hoved. in Ricardo I. pag. 661. Italis *Burchio*, dicitur nauis onerariae minoris species, vehendis lignis et id genus mercibus, qua voce vtitur Dantes in infer. 17. V. *Butta*, *Buttis.* BVROLA. Raphanus de Caresinis in Chron. MS. an. 1379. *Cum barchis et burolis per viam molendinorum*, etc.

BVSSELLATA TERRAE, tantum terrae, quantum *Bussello* frumenti seminari potest, in libro Chirographor. Absiae fol. 167. seqq. V. *Bussellus* et *Boicelata.*

BVSSELLVS, modius, Gall. *Boisseau*, mensura frumentaria, diminut. ex *Buc*, *Buza*, V. *Butta.* Lamb. Ardens. pag. 153. *Vnum polkinum vel bussellum frumenti.* Fleta lib. 2. cap. 12. *Pondus 8. librarum frumenti faciunt bussellum, de quibus 8. consistit commune quarterium.* Occurrit passim. BVSTELLVS, in Chron. Andrens. an. 1214. BVSCELLVS, in Indice reddit. Monast. Corbeiens.

BVSCHELLVS, in Chartis Anglic. V. *Butta* 3.

† BVSSIVM, V. *Buxum*, Gall. *Buis*. Ch. Phil. V. Mſ. a. 1320.

† BVSSO, dumus, Gall. *Buiſſon*. Ch. Mſ. a. 1352.

† BVSSOLA, pyxis, arcola, Gall. *Boete*. Inuent. a. 1389. t. 3. Cod. Ital. diplom. p. 366. BVSSVLA, idem, in Stat. Vercell. l. 3. BVXOLA, in iisdem Stat. l. 1. BVSSOLETVS, ap. Steph. de Infeſtura ad an. 1491.

BVSSONAGA, V. *Baxonaga*.

BVSSVLA, V. in *Buſſola*.

† BVSSVM, buxum, Gall. *Buis*, Ital. *Buſſo*. Stat. Aſtae. V. *Buſſium*.

BVSSVLVS, ciſta, pyxis, qua colliguntur ſuffragia. Acta SS. Martii tom. 3. p. 244. de B. Ambroſio Senenſi, V. *Buxis*.

BVSSVS. (1) Pinguis, obeſus, V. *Buſius* et *Buſus*. (2) Pro *Byſſus*, vt videtur. Rymer. tom. 7. pag. 233. *Vnam pipam pulueris ſaluiſtri, et quinque balas buſſi*.

BVSTA. (1) Monaſticum Anglic. tom. 1. pag. 473. *Ex dono Alexandri - - vnam careſtatam buſtae ſingulis ſeptimanis in boſco de Cowon*. Fleta lib. 2. cap. 7. §. 1. *Parata ſibi debent eſſe quaecunque pro corpore ſuo fuerint neceſſaria, videlicet cibus, potus, buſta et candela*. Idem videtur, quod *Buſca*, caudex, ſtipes focarius. V. in hac voce. (2) († Arcula in qua probatae monetae includuntur, Gall. *Boete*.) Computus an. 1289. vbi de expenſis pro moneta, apud D. Bruſſel de Vſu feud. tom. 1. pag. 472. *pro buſta VII. lib. VII. ſol. III. den. groſſ. - - Et erat buſta bona de pondere et tallia, ſed deficiebant duo grani cum dimidio*. (3) Arcula, pyxis, in qua *emendas* aliaque minuta *expleta* congerebant. Computus an. 1265. apud eundem D. Bruſſel, ibid. pag. 423. *De buſta Caſtelleti pro vltimo tertio 110. lib.* (4) † Virga, baculus, forte pro *Buſca*. Lit. remiſſ. an. 1357. *Buſtam quamdam de armis dicti domini ſecum deferens*. (5) † Si mendum non eſt, pro *Cuiſta*, praeſtatio eſſe videtur pro iure percipiendi *buſtas* ſeu lignum in ſilua aliena. Ch. a. 1475. inter Probat. tom. 3. Hiſt. Lothar. p. 279. *Cum - - redditibus, cenſibus, ſeruitiis, venationibus, piſcationibus, caſquis*, (l. tasquis) *buſtis* etc.

BVSTARE, humo condere. Papias MS. *Buſtare, ſepelire, funeſtare*. Gloſſ. Iſid. *Buſtantes, ſepelientes*. Gloſſae San-German. MSS. n. 501. *Buſtantes, fumes ſtantes*. Lege *Funeſtantes*. Verſus antiqui apud Bruſchium:

Annis decurſis octingentis aliquantaque tribus,
Buſto in hoc buſtarii felicem intulerunt Hildegardim,
Quae variis claret ſignis, etc.

BVSTARIVS, qui condit humo, V. *Buſtare*.

BVSTEA, arcula, pyxis, Gall. *Boete*. Miraeus tom. 1. pag. 21. col. 2. vide *Buxis*.

BVSTELLVS, modius, Gallice *Boiſſeau*. V. *Buſſellus*.

BVSTIA, V. in *Buxis*.

BVSTICETA, *ſepulcra antiqua*, vt *Antiqui mortuos incendebant*. Gloſſ. San - German. MSS. num. 501. Gloſſar. Iſid. *Sepulcra in agro*. Arnobius lib. 1. p. 24. *Herculem ipſi vos fertis viuum arſiſſe poſt poenas, et concrematum in funeſtis buſticetis*. Et lib. 7. p. 222. *Arae iſtae, quas dicitis infeliciſſimi animalium generis uſtrinae, rogi ſunt et buſticeta*.

† BVSTILLA, diminut. a *Buſta*, arcula. Acta SS. t. 7. Iul. pag. 286. V. *Buxis*.

BVSTINARE, pro *Buccinare*, buccina clangere, Gallis olim *Buiſiner*, et *Buſineour*, is qui buccinat. Statuta Arelat. MSS. art. 123.

BVSTRA, V. *Boſtar*.

BVSTVALE, pro *Buſtum*, rogus. Homilia S. Auiti de S. Mamerto inter Acta SS. Maii to. 2. pag. 631. Adiectiue ſumſerunt Prudent. Cathemer. 9. 52. *Suetus antro buſtuali ſub catenis frendere*; et Sidonius l. 2. Epiſt. 12. *Refertus buſtualibus fauill.*

BVSTVARIVS, *qui corpora comburit humana*. Sic Gloſſar. Iſid. et vet. Gloſſ.

Gloss. San-German. MS. num. 501. Ciceroni *Bustuarius gladiator*, qui ante busta et sepulcra dimicabat: quod olim, inquit Graeuius, fiebat tantum ad busta Imperatorum, ad quos captiui cogebantur concurrere, et mutuis caedibus se conficere, postea in artem fuit conuersa haec pugna gladiatoria. Ammianus Marcell. lib 24. cap. 4. *Bustuarium* accipit pro Libitinario, qui accepta, mercede funerum curam habet. V. ibi Valesium.

BVSTVLA. (1) Conspicilla, duo circuli vitrei, *Bi-cycli*, Gall. *Besycles*, quibus vtuntur ad iuuandam aciem oculorum. Epist. Iohann. Abb. apud Marten. Anecdot. to. 1. col. 516. *Statim vt litterarum vestrarum baiulum vidi, bustalam arripiens, non solum auide legi et relegi, verum etiam a scribendo manum retinere non potui.* † *Bustulam* hic intellige arculam, in qua repositae erant litterae, de quibus sermo est. (2) *Pro pyxis, vel arcula*, V. *Buxis*.

BVSTVLVM, *petit se pulcre, le lieu ou l'en art les morts*, in Glossar. Lat. Gall. Cod. reg. 7679. V. *Bustum* 1.

BVSTVM. (1) Vox Latinis notissima, pro loco vbi cadauer mortui hominis vrebatur, eiusque condebantur ossa et cineres; hinc istud vocabulum ad sepulcra quaeuis significanda translatum fuit. Plura sunt huius rei exempla; vnum duntaxat, quod multis negotium fecit, referam. BVSTORVM COMITES, eodem tumulo sepulti. Epitaphium ecclesiae B. Mariae Pisciaci:

Bustorum comitum cuiusdam nomen auitum;
Gratia dat reliquo. Blanca nati et Ludouico.
Regibus hi nati, ne non reges habeantur,
Vitae morte dati celesti sede locantur.

In explicando hoc epitaphio multum insudarunt eruditi plerique, quorum coniecturas videre potes in Mercurio Gallico mensium Iunii, Augusti, Nouembris anni 1725. Februarii et Iunii 1726. nec non Diarii Treuoltiani mensis Martii eiusdem anni. Inter omnes conuenit hic agi de duobus Ludouici VIII. et Blanchae filiis Philippo et Iohanne: quibus positis rem sic expedit, et quidem, vt videtur, accuratissime scriptor epistolae relatae in Mercurio iam laudato mensis Februarii 1726. *Nomen cuiusdam*, inquit i. e. vnius, horum *Comitum busti est auitum*, seu est nomen aui eius scil. Philippi II. *Gratia dat* nomen Iohannis (quia iuxta vim vocis, *Iohannes* Hebraice idem est qui *Gratiosus*) *reliquo* i. e. alteri. *Nati* sunt ex *Ludouico et Blancha. Ne hi nati ex regibus non habeantur reges* (habebant fratres natu maiores, quibus paternum regnum erat debitum) *dati* sunt *vitae* aeternae *morte*, ac *locantur* in *sede coelesti*. (2) Charta Stephaniae vxoris Graeciae Regis Aragon. apud Anton. de Yepez in Chron. Ord. S. Benedicti tom. 6. *Dono illum vnum bustum de meas vacas ad Sanctam Columbam, et illo alio busto alias medias ad illa Eleemosynaria de Najara pro pauperibus, etc.* (3) † Corporis truncus, corpus sine capite; Hisp. *Busto*, Gall. *Bu*. Translat. SS. Vandreg. et aliorum ex Cod. reg. 5506. Murat. t. 21. Script. p. 91.

† BVSTVRA, *la sepultura*, in Glossar. Lat. Ital. MS.

BVSTVS, *perflammatus*, in veteri Glossario San-German. MS. n. 501. pro *Vstus* scilicet, vt *Bustum* pro *Vstum*.

BVSVS. (1) *Pinguis, obesus*. Papias. V. *Busius*. (2) † Alueus, alueare, V. *Bugazolus*. (3) † Forte politus, laeuigatus. Murat. to. 16. Script. p. 808. *Cum vno botono perlarum et bononis IV. argenti busis*.

BVT, μῦθος: *nugae*. Supplem. Antiquarii.

BVTA. (1) Pyxis, Gall. *Boete*. Rituale S. Martini Turon. 13. saeculi apud Marten. de antiq. Eccles. Rit. to. 1. pag. 569. (2) V. in *Butta* 3.

BVTAGIVM, V. *Botagium*.

† BVTALLVS, cupa, dolium, vas vinarium. Stat. Vercell. l. 7. p. 189. V. *Botallus*.

BVTANEVM, *quidam liber Fysitae, qui et Herbarium dicitur, quia ibi herbae*

herbae nomenur. Vgutio, qui Graece *Βοτανικὸν* expressit. BVTANICVM, idem, apud Papiam.

BVTAR. Vgutio: *Buranitum*, *dicitur genus vasis, quod Butar dicitur.* V. *Butta* 3.

BVTARE. (1) Ital. *Buttare*, aliquem ad terram proiicere. Charta a. 1345. *Si aliquis assaltum - - fecerit sine armis, vel ipsum butauerit, soluat poenae nomine*, etc. Galli etiam *Bouter* dicunt, pro pulsare: *Bouter a terre*, ad terram deiicere. *Bouter*, Picardi pro ponere vsurpant. Fallitur porro Meursius, qui *βύτιζειν* Graecos recentiores pro *Butare*, seu ad terram deiicere, vsurpasse dixit. Nam *βυτίζειν*, immergere sonat, vt docet Simon Portius, id est, *εἰς βοῦτιν* seu in dolium iniicere. V. Ferrar. in Orig. Ital. V. *Buttare*. (2) Terminare. Vox Agrimensorum. In Chartulario S. Fromondi passim: *Vna virgata terrae butante ad terram Thomae le Fort. Item vna acra butante ad cheminum, etc.* V. *Butum*. (3) † *Butare*, *inflare*, *botar*, *Prov.* in Glossar. Prouinc. Lat. Cod. reg. 7657. V. *Buffare*.

† BVTARIA, forte praestatio *buttarum* vini. Ch. Lud. Crassi reg. Franc. a. 1112. *Butariam, de Parisius, magisterium, praeconium vini, totam terram quam tenet apud Montesuillam.* V. *Botagium*.

BVTARIVS, V. *Boutarius*.

BVTEL, V. *Bidella*.

BVTELAGIVM, V. *Botagium*.

BVTELERIA, BVTELLARIA, officium *Buticularii*. Ordinat. domus reg. sub Henr. II. Angl. reg.

BVTELGIR, V. in *Buticularius*.

BVTELLA, V. *Boutella*.

BVTELLARIA, V. *Buteleria*.

BVTEO. (1) *Iuuenis*, Vgutioni. Alibi: *Lecator, ardelio, gulo, elluo, epulo, ambro, lurco, buteo, ganeo, etc.* V. *Butheo*. (2) V. *Butor*.

BVTERIA. (1) († Moles saxea seu id omne, quo pons vel agger fulcitur aut retinetur aut ipsamet via strata seu agger, Gall. *Buttée*, Prouinc. *Butiero*. Marten. Anecdot. to. 1. col. 316. ex Charta anni 1105. *Dedi etiam in vsus Canonicorum - - iuxta veterem buteriam tantum terrae, quantum poterint quatuor boues arare.* V. *Botaria* 1. et *Bouteria* 1. (2) † Modus agri seu agellus, Gallis *Bout de terre*. Ch. Ms. a. 1322. *Duas buterias et vnam virgatam terrae.* V. *Butum*.

BVTGIA, V. *Bugia* 4.

BVTHEO, idem quod *Buteo*, in miraculis S. Germani Autissiodor. ex MS. Regio: *Quamdam villam innrdendo peruaserat, et suis butheonibus distribuendo ad possidendum dederat.* † *Buteonibus* in mirac. S. Germ. Autissiod. t. 7. Iul. p. 286. vbi *Buteones* dictos, Emmae proceres, fortassis a buteone, qui est auis rapax, notant Editores.

BVTHSECARLA, V. *Buscarla*.

BVTIA, idem quod *Bausia*, in Ch. Alfonsi aerae 1172. ap. Mich. del Molino in Repertorio Foror. Aragon. p. 226.

BVTICA. (1) Cistae genus. Acta SS. Martii tom. 3. p. 846. in Miraculis S. Veroni: *Quaedam etiam cista, vulgo butica dicta, quantitatis magnitudinis ampla.* Britonibus Armoricanis *Bouteo* est illud sporte genus, quod Galli vocant *Hotte*. (2) BVTICA, lagena, V. in *Butta* 3. (3) Gall. *Boutique*, in Instrum. a. 1304. ex Archiuis S. Victoris Massil. V. *Butigia*.

BVTICELLA, lagena, *Butica* seu *Butta* parua. Ch. scripta sub Iustiniano apud Brisson. l. 6. Formul. Rochus Pirrus p. 485. Siciliae S. V. *Butta* 3.

BVTICVLA, idem, Gallis *Bouteille*. Acta SS. Benedict. saec. 4. part. 1. Capitulare de Villis c. 3. Hincmar. Remens. t. 1. p. 715. et passim alibi. V. *Butta* 3.

† BVTICVLAGIVM, BVTICVLATIO, praestatio *Buttarum* vini. Iudic. a. 1250. t. 1. Probat. Hist. Britan. p. 946. *De buticulatione dat.* in Inquisit. a. 1181. ibid. p. 683.

BVTICVLARIA. (1) Omne id quod ad officium *Buticularii* pertinet. Hist. Dalph. t. 2. p. 272. (2) Praestatio quae Buticulario Franciae soluebatur.

ur, praesertim a Praelatis et Abbatibus regalibus, in Regest. Parlam. Paris. passim.

TICVLARIVS. (1) Penes quem Buticularum, vel potus cura demandata erat, vt ait Hincmar. de Ord. Palat. c. 23. idem qui Pincerna. Capitul. de Villis cap. 16. *Ministeriales nostri Sinescalcus et Buticularius.* Adde cap. 47. Hariulf. l. 4. Chron. Centul. c. 22. BVTELLARIVS, in Leg. Malcolmi II. reg. Scot. c. 6. §. 5. BOTELGIR, apud Galbert. in vita Caroli Comit. Flandr. n. 54. 56. 70. BVTIGLARIVS, in Constit. Henr. VII. Imp. ap. Goldast. t. 1. Const. Imp. pag. 318. BVTICVLARIVS FRANCIAE, vnus e quatuor maioribus officialibus, qui litteras et diplomata regia subscribebant, vel eorum expeditioni intererant, de qua dignitate legendi Io. Tillius, Vinc. Lupanus, Andr. Fauynus, P. Anselmus et alii. Buticularii et Pincernae officia non eadem fuisse post Duchesnium obseruauit P. Anselmus t. 2. p. 1373. (2) BVTICVLARIOS praeterea vocant Normanni, qui mercatorum vina degustant, an proba sint. Vsat. Ms. Vicecomit. Aquarum Rotomagi.

TICVLATIO, idem ac *Botagium*, praestatio pro vino, quod in *Botis* seu doliis vinariis distrahitur. Lobinell. Hist. Brit. t. 2. p. 132. V. *Buticulagium.*

TICVM. Hariulfus lib. 2. Chronici Centulens. cap. 7. *Cum ergo columnae in butico erigerentur, etc.* Infra, vbi de Ecclesia: *Turris orientalis cum cancello et butico Sancto Richario dicata est, et turris Occidentalis in honore S. Saluatoris specialiter est dicata.* Vbi *Buticum* aedis sacrae pars videtur: at quae incertum. Mabillonius in Actis SS. Benedict. Saec. 2. part. 1. pag. 109. de his ipsis locis agens ait: Coniicio *Buticum* idem esse ac ciborium, quod columnis quatuor octoue constans, super altaria Sanctorumque tumulos erigi mos erat. *Buticum* iterum occurrit in Actis SS. Benedict. Saec. 5. p. 571. vbi de miraculis S. Richarii: *Vidit fusum latem, totam turrem replesse, quae se dilatans totum buticum Basilicae caepit implere.*

BVTICVS, V. *Butticus.*

BVTIFREDVS, V. in *Belfredus.*

BVTIGIA, officina, Gall. *Boutique.* Instrum. an. 1304. ex Archiuis S. Victoris Massil. *Quod ciuitas concederet Regi ad opus galearum butigiam Planiformiguerii.*

BVTIGLARIVS, V. *Buticularius.*

BVTIGLIONVS, V. *Botiglius.*

† BVTILAMEN, *Enwyn*, Cambro-Britan. apud Dauies, lac butyraceum.

† BVTILLA, vas vinarium, Gall. *Bouteille.* Stat. synod. eccl. Castr. a. 1358. V. *Butta* 3.

† BVTILLIARIA, Buticularii officium. Ch. Ms. a. 1250. V. *Buticularia* et *Buteleria.*

BVTINA. (1) Lex Ripuariorum tit. 60. §. 4. *Si ibidem infra terminationem aliqua indicia sua arte, vel butinae aut mutili facta extiterint, ad Sacramentum non admittatur; sed in praesente cum legis beneficio cogatur restituere.* Codices alii habent, *Bucinas*, *Bucinae*, et *Bucine.* Omnes erronee, inquit Eccardus in hunc locum, vbi addit: *Butinam* hic ego idem esse reor ac Gall. *Butin*, a Germanico Beute, Sax. *Bute.* Italis *Botino* et *Butino*, praeda, deriuatum. (2) Idem quod *Butica*, lagena. Hesych. ἀμαξῖγχῳ, βυτίνῳ, τρυβλίῳ. Io. Damascen. de Condiment. *Reponantur in butinam, sic vt mel citria plurimum excedat.*

† BVTINO. Tract. Ms. de re milit. et mach. bell. c. 102. *Cauerna quae vulgari sermone dicitur butino.*

BVTINVM, praeda, Gall. *Butin.* Rymer. to. 10. pag. 107. col. 1. *Ratione butinorum et lucrorum guerrae prouenientium.*

† BVTIRE, butionis vox. Carmen de Philom. ad calcem Cod. reg. 6816.

Ac vlulant vlulae lugubri voce canentes,
Inque paludiferis butio butit aquis.

BVTIROSITAS LACTIS, apud Iacob. de Dondis in Aggregationibus virtutum medicinarum, etc.

BVTIRVM GLASVM. Tabularium Maioris Monaſterii: *Guillelmus filius Morelli et Haduiſa vxor eius conceſſerunt quidquid habebant de Herlando de Ponde Lohonam, de terra Iuhel de Ioffredia, de Butiro Glaſo de terra noſtra propria de Butiro Glaſo de Plehaco etc.*

BVTIS. (1) *Stella cometes, quae quaſi comas habet.* Gloſſ. Iſid. Papias: *Butis, Stella cometes.* In excerptis additur Βολίς. Non inepte Reineſius coniicit iuxta Graeuium, duas Gloſſas male coaluiſſe, legendumque *Butes*, id eſt *Bootes, Stella, Cometes, quae* (Scil. Stella) *comas habet.* Βολὶς eſt inter faces quae videntur decidere ex aëre, longiorem trahentes limitem. Vide Plin. 11. 26. (2) Lagenae ſpecies, V. *Buttis* in *Butta* 3.

✝ **BVTO**, *lo verme de la latte.* Gloſſar. Lat. Ital. Mſ.

BVTOR, BVTORIVS, ardea ſtellaris, Gallis *Butor*, Anglis *Buteor.* Will. Thorn. pag. 2010. *De Perdicibus, mallardis, butoris, alaudis*, etc. **BVTORIVS**, Alberto Magno lib. 23. de Animalib. cap. 10. Thuanus: *Inter accipitres, qui Τριόρχης et κρέντιςος τῶν ἱεράκων Ariſtoteli eſt, is Plinio buteo dicitur: vnde palam eſt iniuriam maximam fieri maximo et nobiliſſimo Accipitri ab iis, qui buteonem interpretantur Buzart.* Vide Nicolaum Vptonum lib. 4. de Militari officio p. 183.

BVTRISTA, eiusdem notionis et originis ac *Butro* ſeu *Butta*, apud Alcuin. Poem. 165.

Tu quia miſiſti butriſtas vt quoque binas,
Bis puto ſeptena calipes iam forte tenentes.

Vbi legendum *ſeptenos calices*, et forte *Buttiſtas.*

BVTRO, idem ac *Butta* 3. vt fortaſſe etiam legendum. Anaſtaſ. Biblioth. in Leone III. Idem in Leone IV. *Obtulit butronem de argento puriſſimo.*

BVTSECARLA, V. *Buscarla.*

BVTTA. (1) Guillelmus de Baldenzeel in Hodaeporico: *Hoc brachium vulgariter butta. Conſtantinopolitana dicitur, eo quod ſuper ipſum in litore Europae egregia ciuitas Conſtantinopolis ſituata ſit.* Sed ibi videtur legendum *Bucca*, ſeu fretum Helleſpontiacum, et Bosphorus, quem etiamnum Turci *Bogaſin* appellant, voce vt videtur, a *Bucca* efformata: etſi *Butta Conſtantinop.* appellari potuerit, quo ſenſu Galli *butte* appellant, quod prominet; nam Conſtantinopolis in collibus extructa in mare procurrit. (3) **BVTTA TERRAE**, forte agellus, pro quo Galli ſaepe dicunt, *un Bout de terre.* Monaſt. Anglic. t. 2. p. 453. *De XXIV. ſelionibus et XII. buttis terrae et de grano vnius acri.* T. 3. p. 49. *Quasdam buttas terrae quas Henrych vicini de Hope aliquando tenuit.* Kennet. Antiquit. Ambrosd. p. 402. *Quatuor buttae quae continent vnam acram.* V. *Butum.* (3) Cupa, dolium, vas vinarium, lagena maior, Gallis *Bout*, veteribus Septentrionalibus *Butt*, Saxonibus *Butte* et *Bytte*, Cimbris *Bytta*, Germanis Butte, Bottich. Vet. Inſtrum. apud Cuiacium lib. 9. Obſerv. c. 26. vbi inter caetera mobilia recenſentur *Buttae*, et *Butticulae granariae.* Danis, auctore Pontano, *Butte*, eſt *Cupa.* Vide Ceremon. Roman. lib. 1. ſect. 2. **BVTTIS**, Gloſſ. Lat. Graec. *Vegna, ſeu cuppa, βοῦττις μεγάλη, ὅπερ οἱ γαῦλον καλοῦσιν.* Gloſſ. Graec. Lat. Βούττις, *cupa.* Βουττίον, *cupella.* Βούτζον, apud Pachymerem lib. 11. cap. 14. Βουτζίον, apud Nicetam in Alexio Ang. lib. 3. num. I. et Ioannem Cananum de Bello Conſtantinop. pag. 196. Βουττίον in Chronico Alexandr. pag. 642. et apud Leonem in Tactic. cap. 15. § 75. 76. Simon Portius: Βοτζὶ, πίθος, κύζα. *Botte*, Italis; *Bote*, Hiſpanis. Chartula plenariae ſecuritatis, ſcripta ſub Iuſtinianeo, apud Briſſon. lib. 6. Formul. *Ferro fracto libras 12. Butte de cito valente ſemiſſe vno, Butte minore valente ſiliquas duas, etc.* Marculfus in formula Parabolae: *Lege et perlecta in pectore repone; ſine*

lue autem non vis, in Butte recondle; id est, in pyxide. Ioannes Episcop. Laudensis in Vita S. Petri Damiani Card. num. 22. *Aliquando vir Dei Buttem vini repositum apud quandam suam capellam habuerat.* Petrus de Crescentiis lib. 4. de Agricult. cap. 35. *Ne aliqua transmutatio fiat circa fecem, gignentes cenores, vel sangum album, quem facit subtus Butem.* BOTA Dolium. Statuta Massil. pag. 394. *Cuiusmodi botae fieri et vendi debeant a boteriis. Ordinamus praesenti capitulo, quod omnes boterii Massiliae, qui venliderint botas, vendant - - illas botas bonas et legales - - quod omnes botae circa vnum palmum ad bondonum sint inuestitae circulis - - et quod omnes bodii botarum, siue vegetum - - sint bironati.* Pluries occurrit pag. 395. et pag. 467. vt et in Inuentario anni 1341. ex Archiuis S. Victoris Massil. BVTA, vel BVTVS. Computum Thesauri a. 1312. *Scancionarius pro butis, boutellis, calis, flasconibus, etc.* Gloss. Lat. Graec. *Antelabra, χεῖλη σκευῶν, ὡς (ἐπὶ) βῦτων.* BVTICA idem quod *Buta* Germ. Bottich. Papias: *Obba, vasis genus, butica.* Capitulare de Villis c. 62. *Quid de buticis, et cofinis, id est, scriniis, etc.* BVTTICVS. Papias: *Cantharus, vas quoddam cum annis*, (leg. *ansis*, vt in MS.) *Graecum est*, vt *quidam dicunt*: *vulgo butticus dicitur.* Ita in MS. pro *utribus.*

BVTTARE, pro *Abbutare*, terminare. Monasticum Anglic. tom. 2. p. 389. *Vnum croftum, - - quod buttat super virgultum meum.* Madox Formulare Anglic. pag. 10[?]. *Buttantes versus austrum super quandam clausuram dicti Prioris.* Kennettus in Antiquit. Ambrosden. p. 533. *Seliones buttant totaliter in terram ipsius Prioris.* Occurrit iterum eadem pagina et sequenti, et alibi non semel. V. *Butum* et Origines linguae Italicae Octauii Ferrarii in hac voce.

BVTTARIVS, qui *Buttas* seu eiusmodi vasa onerat, implet. Lambert. Ardens. p. 25[?]. *Oneratores etiam et buttarii cum boccis - - operantur.*

† BVTTATIVM, lagena maior, Ital. *Bottaccio.* Inquisit. a. 1270. apud Murat. t. 5. Antiq. Ital. med. aeui p. 125.

BVTTELARIVS, V. *Buticularius.*

† BVTTERICVS, vasis species, cantharus. Ch. c. 1011. apud Murat. in Antiq. Estens. p. 195. *Pro quibus a te precium recepi, butterico vno de auro in praefinito.* V. *Butticus* in *Butta* 3.

BVTTICVS, V. *Butta* 3.

† BVTTIFREDVS, propugnaculum, i. ac *Belfredus*, apud Murat. t. 15. Script. p. 359.

BVTTILGERIVS, idem ac *Buticularius*, in Ch. a. 1158. apud Cenc. inter Cens. eccl. Rom.

BVTTIS, V. in *Butta* 3.

BVTTORIVM, BVTTITORIVM, V. *Batatorium.*

† BVTTVS, caput, Gall. *Bout.* Ch. MS. a. 1270. *Domus, sita Parisius in butto vici de l'Hirondelle* V. *Butus* 3.

† BVTVARIVM, pro *Batuarium*, Germ. Stampfmühle, Walkmühle, inter Probat. Hist. Autiss. pag. 74. V. *Bastitorium.*

† BVTVLVS, vmbo equini lupati, Gall. *Bossette.* Arest. Parlam. a. 1304. *Strigiles seu estriuos, butulos, mordaria, capos seu clauos.* Leg. forte *Buculos.* V. *Buccula* 1.

BVTVM, ex Gall. *Bout*, finis, limes, terminus, in Charta a. 1146. apud Duchesn. in Probat. Hist. Castil. pag. 25. In Chartulario S. Vandregesili to. 2. pag. 1359. in Indice MS. Beneficiorum Ecclesiae et Dioecesis Constantiensis fol. 55. V. e Musaeo D. de Cangé. Et in Charta anni 1304. ex Archiuis Monasterii B. M. de Bono-Nuntio Rotomag. etc. Alii *Butum* deriuant a Celtico *Bot* vel *Bod*, quod fundum, imam partem seu extremam significat. Plinius lib. 3. cap. 16. de Pado fluuio loquens ait: *Ligurum linguae amnem ipsum Bodincum vocari, quod significet fundo carentem: cui argumento est opidum iuxta Industria, vetusto nomine Bondincomagum, vbi praecipua altitudo incipit.* Etiamnum fundus a Ger-

a Germanis Boden et Bodem, ab Anglis *Bottom*, a Suecis *Boten* appellatur. Vide Valesium Notit. Gall. pag. 185. col. 2. et Menagium in Etymol. Gall. *Habeats*, in Consuet. Salae Insulensis cap. *des purges*, art. 1. Vox videtur formata a *boton*, *botontinus*, etc. quae quidem vocabula Agrimensoribus limitem sonant. Vide in *Bonna* 2.

† BVTVR, butyrum, Germ. Butter, in Carm. anon. inter Dissert. D. le Beuf t. 2. p. 423.

BVTVS. (1) Papias et Glossae Isidori: *Butus*, *imbutus*, *ab imbuendo*. (2) Cupa, V. in *Butta* 3. (3) † Caput, extremum, Gall. *Bout*. Ch. Ms. a. 1422. *Domus sita Parisius in vico sine capite, sine sine buto*. V. *Buttus* et *Butum*.

BVTYRATVS, illitus butyro. Leibnitius Scriptor. Brunswic. tom. 1. pag. 308. ex Annalibus Corbeiens. MCLVIII. *in villa nostra Herbam rusticus phreneticus duos bufones assatos et bene butyratos, vt delicatum quid vorauit sine noxa*.

BVTZ, V. *Bussa*.

BVVERIVS, modus agri, idem quod *Bonagium*. Lobinellus Hist. Paris. tom. 3 in Glossario: *Buuerios terrae viginti*. † BVVERIVM, in Ch. Ms. a. 1308. *XVIII. Buueria et III. iornalia terrae arabilis*.

BVVETVM, eadem notione. Rymer. tom. 10 pag. 237. col. 2 *Mansum vnum et culturam, in qua sunt quinque buueta terrae cum adiacentiis suis*. V. *Bouata*.

BVVINARE, *sanguine inquinare mulieris menstruae*. Gloss. Isid. Est pro *Bubinare*, vt apud Festum et Lucillum.

† BVXA, vel BVXVS, idem forte, ac *Buxeria*. Ch. a. 1313. *Ad quasdam ruppes eleuatas, vbi sunt buxae siue buxi*.

† BVXEAE, *calcei*. Glossar. vet. Cod. reg. 7613.

BVXERIA, buxetum forte, seu silua buxis consita, Gallis *Boissiere*, *Boessiere*, *Buissiere* et *Bouchiere*. Charta Henrici II. Regis Anglic. tom. 2. Monast. Angl. pag. 1010. *Et feodum, quod Fulco - - tenet in praedicto manerio, excepta buxeria*. Infra: *Et praecarias de ipsa buxeria*. Tabular. Nantoliense in Pictonibus an. 1327. *Buxeria*, *garenna*, *vindemiae*, etc.

† BVXETVM, BVXIDVM, praestationis species. Ch. Ms. an. 1053. *Medietatem buxeti, tam in siluis, quam in agris cultis et incultis concedo*. Alia eadem de re ibidem habet *Buxidum*.

BVXIA, V. *Boxia*.

BVXIDA, V. in *Buxis*.

BVXIDVM, V. *Buxetum*.

BVXIS, BVXIDA, BOSSIDA, BVSTVLA, etc. Pyxis, arcula, Gallis *Boiste*: nam a *Pyxis*, voces *Buxis*, et *Buxida*, videntur formatae. Menagius eas deriuat a *Buxus*, quod pyxides, inquit, saepius fuerint ex hoc ligno confectae. Paulus Diaconus in Vita S. Gregorii Magni PP. cap. 19. *Eosdem pannos consecratos - - singulis singillatim buxis imposuit*. Petrus Damiani lib. 6. Epist. 21. *Dum Eucharistia reseruata fuisset in buxide*. BVXIDA. Ratherius Veronensis Episcopus in Synodica ad Presbyt. *Super altare nihil ponatur, nisi Capsae et Reliquiae, aut forte quatuor Euangelia, et buxida cum corpore Domini ad viaticum infirmis*. BOSSIDA. Charta Ioannis Archiepisc. Capuani an. 1301. in Sanctuario Capuano: *Vas vnum, quod dicitur tabernaculum de argento, cum cascia sua*. Item *bossidam vnam de ebure*. BVXVLA. Fulbertus Epist. 116. *Et in buxula tuae mentis hoc antidotum diligenter recondes*. Adde libr. Miraculor. S. Valburg. lib. 3. cap. 1. Hinc Gallis *Bouxole*, vel *Boussole*, pro pyxide magnetica, cuius vsus creber in nauigatione. BVXTA. Synodus Atrebatensis an. 1125. tom. 13. Spicilegii Acheriani pag. 19. *Particulatim pannos, super quibus sancta celebrauit, diuisit, et singulis singulatim buxtis imposuit*, etc. Charta Heccardi Comitis Augustodun. ex Tabulario Persiacensi apud Perardum: *Vas buxta eburnea, quae non est sculpta*. Infra:

Infra: *Odonnico donate ille buxte imparato.* BOXTA, apud eumdem Perardum pag. 111. BVISTA, in Historia Monasterii sancti Nicolai Andegauens. pag. 53. BOSTA. Glossae MS. *Pixis*, *Bosta.* BVSTIA. Petr. Damiani lib. 4. Epist. vlt. *Sacras mundissimae bustiae reliquias intulit.* Infra: *Sentit, quod intra bustiam aliquid agitatur.* Charta Petri II. Regis Aragon. *Mittantur nuncii - - qui portant bustiam cum signo Vicarii.* BVSTVLA. Charta Hugonis Ducis Burgundiae an. 1077. pro Ecclesia Aualonensi tom. 6. Spicilegii Acheriani: *Tabula eburnea una, bustulae eburneae 2. phylacteria aurea 22.* etc. Et mox: *Bustulae eburneae 9.* etc. Glaber Radulfus lib. 5. c. 1. *Dum bustulam vel pyxidem, in qua seruabatur,* (sacra Eucharistia) *vt mos est, adtractare velet.* BVXTVLA. Odo Cluniacensis de Translat. sancti Mauri cap. 4. *Quae* (reliquiae) - - *in buxtula linea reconditae fuerunt.* Quidam Codd. habent *Buxula*, vnde Brulius pyxidem conficit. Synodus Atrebatensis an. 1125. *Fractis sigillis, et apertis buxtulis, nihil aliud nisi pannos contemplantur.* Vide Octauium Ferrarium in Origin. linguae Italiae in V. *Bosso.*

BVXIVVLSOR, arculae, thesauri dissipator. Vita S. Iohannis Valent. Episc. apud Marten. Anecd. to. 3. col. 1696. *Alii conuiuia ingerunt, buxiuulsorem, bonorum omnium exterminatorem, patriae subuersorem appellant.*

BVXOLA, V. in *Bussola.*

BVXTA, V. in *Buxis.*

BVXTVLA, V. ibidem.

BVXTVM, pro *Bustum*, sepulcrum. Glossar. Lat. Gall. Ms. ann. 1352. *Buxtum, sepoure.* V. *Bustum* 1.

BVXVLA, V. in *Buxis.*

BVXVM, tabula ex buxo laeuigato confecta. Prudent. lib. περὶ στεφ. Hymn. 9. t. 3. Aug. p. 23.

Buxa crepant cerata, genis impacta cruentis,
Rubetque ab ictu curua tumens pagina.

BVXVS. (1) Diptychum. Regula S. Pachomii ex versione S. Hieronymi cap. 37. *Numerabuntque funiculos, quos per singulas hebdomadas torserunt, et eorum summam describent in buxis.* V. *Vxus.* (2) † *Buxus,* tabiolae. Glossar. vet. Cod. reg. 7641.

† BVYRELLVS, pro *Burellus*, panni spissioris et vilioris species, Gall. *Bureau.* Testam. Ludov. comit. Valent. a. 1345. Ms.

BVYSALE, corporalium theca. Inuentarium an. 1342. ex Archiuis S. Victoris Massil. *Item vnum buysale de tela linea.*

BVYSSA. Charta Libert. Bellom. ex Cod. MS. Biblioth. Coislin. *Absoluentes - - ab omni carnagio, festagio, banno, qualibet buyssa vel buyssis.* An *Buyssa* idem est, quod *Buza*, vas vinarium?

BVZA. (1) Vas vinarium, idem quod *Butta*, vox formata ex Gall. *Bouts* vel *Boux.* Willelm. Tyr. lib. 12. cap. 25. *Modios et buzas ad vinum, oleum vel mel mensurandum.* Perperam Ludov. de Cerda *Buzam* sacculum apud Tyrium interpretatur. V. *Butta* 3. (2) Nauigii genus, V. *Bussa.* (3) Annonae species. Charta MS. Caroli Flandriae Comitis: *Et vnam garbam de buza.* V. *Budia* et *Bulzet.*

BVZECARL, V. *Buscarla.*

† BVZECCHAE, ab Ital. *Buzecchia*, interanea, exta. Stat. datiar. Riper. c. 25. V. *Buello.*

BVZERIVS, ex Gall. *Boucher*, carnifex, lanio, in Constitut. Neapolitanis lib. 3. tit. 36.

BVZEVCVS, in mari mersus, ab Armorico *Beuzi*, mergi. Acta S. Budoci MS. *Azenor angelico et beatae, vt asserunt, cui deuote inseruiebat, virginis Brigidae ministerio cibata et consolata, filium in dolio peperit, quem Budocum multi, Buzeucum caeteri, Euducum vero nonnulli, nec ab re quidem, vocauerunt: Budocum, cui mala gens inuideret, Buzeucum, mari mersum; Euducum, bonum ducem euentu rerum interpretantes.*

BUZI, *interpretatur despectus vel contemptus*. Papias. Idem forte quod *butia*, etc. de qua voce supra. Seu potius ab Hebraico *Bus* vel *Buuz*, spreuit.

✝ BUZIANI, haeretici, ab auctore *Buzone* sic dicti, Valdensium sectarii. Ludewig. tom. 9. Reliq. MS. p. 372.

✝ BUZINA, pro Buccina, in Ch. MS. a. 1223.

BUZSECARLA, V. *Buscarla*.

BYBLEUS, V. *Bileus*.

BYEZIUM, BYESIUM, V. in *Bedum*.

BYKERINGTAKEL, V. *Bundellus*.

BYMIXUS, dicitur de lucerna duplicis ellychnii apud Muratorium to. 3. pag. 204. pro quo Cangius noster in eodem exemplo legit *Bimixus*. V. *Mixa*.

BYNGHEYS. Bracton. lib. 4. tract. 1. cap. 38. §. 1. *Qualia sunt blada, prata, ligna, byngheys, sicut ad boues*.

BYNOMIUS, V. *Binominus*.

BYRDLYME, ab Anglico *Bird*, auis, Saxonice, pullus, et *Lime*, Island. *Lym*. Dan. *Liml*, gluten. Est ergo *Byrdlyme*, iuxta vim nominis gluten seu viscus ad capiendas aues, German. Vogelleim, Gall. *glu*. Kennettus Antiqmt. Ambrosden. pag. 574. *Et in duabus feris magnis 11. den. et in vna lib. de byrdlyme empt. ibidem 111. den.*

BYRETUM, V. *Birretum*.

BYRGUS, pro *Burgus*; ex πύργος, vt quidam volunt. Charta Caroli Magni apud Meurissium in Episcopis Metensib. p. 185. *Nec homines eorum per mallos, byrgas publicos, nec per audientias mallus deberet admallare*.

BYRNAN, BYRNE, V. *Brunea*.

BYROTA, vehiculum constans duabus rotis. Baldricus Dolensis Archiep. vt se ipse nominabat, in Itinerario MS. Abbati et Monachis Fiscanensibus dedicato: *Cum forte in itinere repperi byrotam onerariam victualibus domni Abbatis refertam*. V. *Birota*.

BYRRHUS, V. in *Birrus*.

BYRSA, corium, βύρσα. Rabanus Maurus Poëm. 29.

Cinxit eos velamine byrsae,
Et decentissime, etc.

Athelmus de Laude virg. v. 25.

Exin tortores buculam deglubere byrsa
Mandant.

BYRSUM, idem. Miracula S. Adelardi Abbatis Corbeiensis cap. 5. *Denique ipsum* (corpus S. Adelardi) *- - in mundo pallio, postea in byrso cervino inuoluerunt*.

BYRSAGIUM, Hungaris *Birsag*, mulcta iudicialis, compositio publica, quae fisco infertur. Decretum Sigismundi Regis Hungariae a. 1435. *De byrsagiis autem Comitum parochialium ad portionem iudiciorum pertinentibus, Comites Parochiales et iudices, aequam inter se diuisionem facere tenentur.* Infra: *Partes tamen litigantes, quandocumque voluerint, absque requisitione Iudicis, et etiam solutionis byrsagiorum, liberam concordandi habeant facultatem.* Occurrit ibi non semel. Vetus Constitutio de officio Comitis Palatini cap. 9. apud Goldastum tom. 3. Constitut. Imper. pag. 403. *Caeterum, si qui iure coram Comite Palatino in byrsagiis, aut aliorum iudiciorum oneribus continentur*, etc. A *Bursa* videtur manare, quod in Bursam publicam, seu in fiscum eiusmodi mulcta inferatur: vnde Adagium.

Bursa oculos claudit, dicit byrzagium.

BYRSUM, V. *Byrsa*.

BYRTHINSAK. In Regiam Maiestat. lib. 3. cap. 16. inscribitur, *de lege Byrthinsak*, alias *Burdingsak*. Vbi Skenaeus vocem effictam putat ex *Burding*, onus et *sak*, saccus, q. d. *onus cibi in sacco*. Agitur ibi *de furto vituli vel arietis, vel quantum quis supra dorsum suum poterit portare de cibo*: de quo quidem furto curiam non tenendam esse statuitur. *Birringsek* hanc legem vocat etiam idem Skenaeus.

BYRZAGIUM, V. *Byrsagium*.

BYSSINAE LUCERNAE. Anastasius in S. Siluestro pag. 17. *Ante corpus B. Laurentii Martyris argento clusam ipsius passionem, sigillis ornatam,*

tam, cum Lucernis byssinis argenteis pensant. etc. f. *bimixis.*

SSIS, vel BYSSES NOCTIS, f. luae noctis vigiliae, seu bina spatia ecundum antiquam consuetudinem noctium diuidendarum, a Latino *Bis.* Gesta Tancredi apud Marten. Anecdot. to. 3. col. 174. *His perterritus, vbi somnum euasi, iam simul ertior factus sum et sollicitior, adhuc mbigens clamne facerem an palam: n hac cura totum transegi diem et yssem noctis, et orationi et ieiunio acans, postulansque a Deo victm ertiam, si duae ab eodem fuissent.*

SSVS DIRECTORIVS, mappa ex byssο quae super *directorium* seu abaum explicari solet. Charta a. 1474. pud Miraeum tom. 2. pag. 1042. dit. 1723. *Iusserunt ipsum petiam igni de dicto vase extrahi, et super lba et munda sindone illicatine ad hoc, uper quodam bysso directario extenso t explicato nude poni fecerunt.*

BYZA, piscis genus. Tract. de piscib. c. 23. ex Cod. reg. 6838. *Quae ... a Graecis dicitur, Latino nonine caret. A nostris et Hispanis Byza, quasi Bysantia, vt opinor; mnia enim Bysantia in pretio habebaur. Ab aliis Bonitοn vocabatur.*

BYZANTIA, in ecclesia Autissiodorensi ita appellabatur annua quaedam distributio, quae fiebat in vigilia translationis S. Stephani ad Byzantium; vnde vocis origo. Stat. apit. Autissiod. inter Probat Hist. Autiss. p. 196.

ZANTIVS, nummus aureus ab mp. Constantinopolitanis cusus Constantinopoli, quae olim *Byzanium*, vnde monetae nomen. Ioan. le Garlandia in Synonymis:

Dragma Bisantius est vel Aureus, atque Talentum.

Vgutio: *Bizantium olim dicta est Constantinopolis, vnde Bizanticus et Bizantius, et hinc adhuc moneta illius oci dicitur Bizanteus et Bizantius.* Ioannes VIII. PP. Epist. 133. primus videtur hanc vocem vsurpasse. *Et nostram iram habebit, et mille Bizanteos palatio nostro componet.* Baldricus Dolensis lib. 1. Hist. Hierosf. *Dixerunt itaque legationem Constantinopolim, quae vocabulo antiquiori Byzantium dicta fuit, vnde et adhuc monetae ciuitatis illius denarios, Byzanteos vocamus.* Willelm. Malmesbur. lib. 4. de Gestis Regum Angl. *Constantinopolis primum Byzantium dicta: formam antiqui vocabuli praeferunt Imperatorii nummi, Byzantini vocati.* Guntherus in Hist. Constantinopol. cap. 15. de Constantinopoli: *Graeco nomine Byzantion vocabatur: vnde et apud modernos nummi aurei, qui in illa formari consueuerant, a nomine ipsius vrbis Byzantii appellantur.* Perperam igitur Miraeus, qui a *Vesontione Sequanorum metropoli*, vulgo *Bezançon*, Byzantios dictos scripsit. Charta Henrici Imp. an. 1075. pro Monasterio Hirsaugiensi apud Trithemium: *Vt vnus aureus, quem Byzantium dicimus, singulis annis - - persoluatur.* Charta Henrici Imp. an. 1107. in Metropoli Salisburgensi to. 3. pag. 310. Vide V. Cl. Iacob. Petitum post Poenitentiale Theodori pag. 680. BYZANTEI, BYZANTII, apud Petrum Damiani lib. 5. Epist. Tudebodum lib. 4. pag. 790 793. et Ordericum Vitalem p. 736. 740. 751. 760. 829. 830. BISANTII AVREI, in Capitulari Radelchisi Princip. Beneuentani c. 20. et 27. et apud alios passim. AVRI OPTIMI BEZANTII, in Charta an. 915. apud Vghellum tom. 1. 853. 960. BISANTII, in noua Gall. Christ. tom. 4. 585. *Dedit ad mensam Canonicorum ecclesiam de Noirot, et medietatem molendini de Faanai, et quatuor Bisantios, pro quibus debet bursa centum solidos.* Instrum. a. 1222. apud Marten. t. 1. Amplis. Collect. col. 1170. BIXANTII, in Charta Guillelmi de Tociaco Autissiodor. Episc. a. 1178 in Chartul. Crisenon. BIZANTEI, et BIZANTII. Charta Hugonis Autissiodor. Episc. a. 1150. *Inde habuit Bizantium vnum.* Doubletus in Antiquit. Sandionys. p. 726. *Quatuor modo aureos tibi offero Bizantios. Bizantium auri boni et ponderis 3. denar.* in Charta Adriani PP.

ex Chartul. Compend. Occurrit praeterea apud Madox Formul. Angl. p. 190. et alibi non semel. † BISANTIVS, in Ch. Ms. an. 1215. † BISANTVS, in Necrol. Ms. eccl. Meld. BYZANTII ALBI, seu argentei. Constitutiones Odonis Legati Apost. in Cypro a. 1248. c. 4. *Quibus etiam volumus, in Nicosiensi Ecclesia 40. et in aliis 25. Byzantios albos - - exhiberi.* In Charta an. 1399. in insula Cypro descripta, legimus datos Conuentui et Monasterio FF. Praedicatorum Nicosiae, vbi humatus erat Hugo Princeps Galileae, *Bisancios albos de Cypro mille*, pro anniuersarii dicti Principis fundatione. Occurrit etiam in Bulla Gregorii IX. apud Vghellum to. 7. pag. 60. in Constitut. Ioannis Archiepisc. Nicosiensis ann. 1321. cap. 8. etc. BYZANTIVS DE PLATA, seu argenteus. Charta Bernardi de S. Martino nobilis Maioricensis an. 1232. *qua Nunoni Sancii vendit aliquot alquerias pro mille et quingentos Bisancios bonos Platae veteris Mirialmomenini quos omnes habuit et recipit.* V. *Plata.* BYZANTII MASSAMVTINI, in veteri Charta apud Vghellum tom. 3. pag. 486. V. *Marabotinus.* BYZANTII MELECHINI, pro Mechlinienses, sic dicti quod Mechliniae cudebantur. Charta pacis inter Leodienses duos Abbates Euerlinum S. Laurentii et Marsilium S. Aegidii de Monte-publico. † Fucum fecit vocis similitudo, iidem enim sunt atque *Saracenati*. V. *Molechinus*. BYZANTII SARACENATI, SARACENICI, nummi aurei Sultanorum Iconiensium, apud Innocent. III. PP. lib. 16. Ep. 173. Gauter. Cancell. pag. 463. Will. Tyr. lib. 12. cap. 25. Vincent. Bellouacens. lib. 32. cap. 56. 201. Nangium in Vita S. Lud. p. 356. Ioinuillam etc. *Saracenati*, nude apud Iacobum de Vitriaco lib. 3. p. 1126. *Saraceni*, pag. 1125. Vide Dissertat. 20. ad Ioinuillam, et Tractatum Historicum Monetarum Francicarum D. le Blanc p. 157. et seq. edit. 1692. vbi conicit, Bysantii nomen non fuisse cuiusdam monetae peculiaris proprium, sed potius omnium nummorum aureorum commune, ac proinde nullum illius fuisse valorem fixum, sed diuersum pro vario pondere. Verum auctor ipse consulendus est, et Menagius in Dictionario Etymol. Gall. ad vocem *Besans*.

